AVGVSTINI
BARBOSÆ,
I.V.D. LVSITANI,
PROTONOTARII APOSTOLICI,

OLIM S. CONGREGATIONIS INDICIS CONSVLTORIS,
& inſignis Eccleſiæ Vimaranenſis Theſaurarij maioris,

NVNC VERO EPISCOPI VGENTINI, ET A CONSILIIS
D. PHILIPPI IV. Hiſpaniarum Regis Catholici,

COLLECTANEA DOCTORVM,
TAM VETERVM QVAM RECENTIORVM.

IN IVS PONTIFICIVM VNIVERSVM.

TOMVS QVARTVS.

QVINQVE LIBRI SEXTI DECRETALIVM, CLEMENTINÆ
item, & Extrauagantes tum viginti IOANNIS Papæ XXII.
tum etiam communes

Præfixi ſunt INDICES, Auctorum, Librorum, Titulorum, & Capitulorum; nec-non Capitulorum, & Legum incidenter diſcuſſarum, percommodi.

Vltima editio ab ipſomet Auctore aucta, recognita & à mendis expurgata.

LVGDVNI.
Sumpt. PHIL. BORDE, LAVR. ARNAVD, & PETRI BORDE.

M. DC. LXIX.

CVM PRIVILEGIO REGIS.

Digitized by Google

SANCTISSIMO
AC BEATISSIMO PATRI
VRBANO VIII.
PONT. OPT. MAX.
AVGVSTINVS BARBOSA
LVSITANVS.

DOCTORVM Collectanea in ius vniuerſum, quæ in XII. Tomos tanquam in totidem riuulos, dieíve horas effundere anno ſæculari proximo ſub feliciſſimis tuis, BEATISSIME PATER, auſpiciis cœperam, curſum intermittere, aut diuertere, Te annuente, mouente, & approbante, non poterant, quin à te inciperent, atque in te tandem deſinerent. Si namque riuuli ad vniuerſum ſuum ſalem vnde ſaporem, ſoporémque inueniant, dilabuntur, diéſque ad ſolem vnde calorem, & colorem duxerant, reuocantur. Ita mearum ego lucubrationum horas ad te luminum & aquarum fontem iure optimo dirigo. Quis enim Chriſtiani te mundi ſalem & ſolem, quis oculum, & Oceanum non ſuſpiciat,

agnoſcat, prædicet. Solem, inquam, vnde veritas quicquid in ſacrarum Sanctionum, legúmque mole perplexum hæret, obſcurum latet, reconditum fugit, ſereno clareſcens vultu, id omne prorſus eliminat, & eluminat. Præterea Solem quòd inter omnes prudentes, & ſapientes viros inuentus es vnus, vnus ille apud Salomonem prudens, & ſapiens, cuius oculi in capite excubias, & vigilias agunt, quibus totum Iuriſprudentiæ corpus illuſtras, moderaris, & dirigis. Cur etiam ſalem, aut Oceanum non appellem, vnde omnia deriuantur, atque eodem reuertuntur iura, & tamen (quæ tanta eſt Tuæ Beatitudinis ſapientiæ fœcunditas) vt mare non redundas. Quæ cùm ita ſint vt caput totum hoc Iuris Canonici corpus iam abſolutum excipere, vt ſol diei huius horas fouere, tandémque vt Oceanum riuulos protegere, ac tueri ne deſinas. Ita Deus Opt. Max. Te vniuerſæ Eccleſiæ coryphæum & parentem diutiſſimè, & feliciſſimè ſeruet. Vale.

APPRO

APPROBATIO OPERIS.

Imprimatur, ſi videbitur Reuerendiſſimo P. Magiſtro Sacri Palatij Apoſtolici.

A. Epiſc. Bellicaſtrenſ. Viceſg.

EGo Felix Contelorius perlegi D. Auguſtini Barboſæ Luſitani I. V. D. &c. opus, quod inſcribitur, *Collectanea Doctorum tam veterum, quàm recentiorum*, &c. *ſuper quinque libros Sexti Decretalium*, & nihil in eis reperi quod Fidei, & bonis moribus aduerſetur, & ideo opus hoc ſummo ingenio, & induſtria elaboratum ad Reipublicæ vtilitatem typis mandari poſſe cenſeo. In quorum fidem me propria manu ſubſcripſi. Romæ hæc die 2. Ianuarij 1629.

FELIX CONTELORIVS, I. V. & S. Theologiæ Doctor, Protonotarius Apoſtolicus.

Imprimatur.

Fr. NICOLAVS RODVLFIVS, Sacri Palatij Apoſtolici Magiſter, ac totius Ordinis Prædicatorum Vicarius Generalis.

EGO Petrus Albertinus, in Almæ Vrbis gymnaſio Pontificij Iuris Primarius Profeſſor, de mandato Reuerendiſſ. P.F. Nicolai Rodulfij, Sacri Apoſtol. Palatij Magiſtri, perlegi, ac recenſui diligenter opus hoc nuncupatum, *Collectanea Doctorum in Clementinas, & Extrauagantes*, Excellentiſſimi D. Auguſtini Barboſæ I. V. D. Luſitani, &c. nihilque in eo reperi, quod vel bonis moribus, vel Religioni aduerſetur, quinimò ob egregiam in eo contentam doctrinam ad vſum etiam forenſem quàm maximè accommodatam dignum exiſtimo, vt ad publicam vtilitatem quantò citiùs typis mandetur. In quorum fidem hæc propria manu ſubſcripſi Romæ die tertio Ianuarij anno milleſimo ſexcenteſimo vigeſimonono.

PETRVS ALBERTINVS qui ſuprà, manu propria

Imprimatur.

Fr. HYACINTHVS LVPVS, Socius Reuerendiſſ. P.M.S.P. ac totius Ordinis Prædicatorum Vicarij Apoſtolici.

SERIES

SERIES

Librorum, & Titulorum, qui in his quinque ſexti Decretalivm libris continentur.

Prior numerus paginam, poſterior eiuſdem paginæ columnam ſignat.

PROOEMIVM.

LIBER PRIMVS.

Tit. 1. De ſumma Trinitate, & Fide Catholica. 3.1
2. De conſtitutionibus. ibid.
3. De reſcriptis. 6.1
4. De conſuetudine. 25.2
5. De poſtulatione Prælatorum. 35.1
6. De electione, & electi poteſtate. ibid.
7. De renunciatione. 68.2
8. De ſupplenda negligentia Prælatorũ. 69.2
9. De temporibus ordinationis, & qualitatẽ ordinandorum. 76.1
10. De ætate qualitate, & ordine præficiendorum. 80.2
11. De filiis Præsbyterorum, & aliis illegitimè natis. 81.1
12. De bigamis. 83.1
13. De officio Vicarij. ibid. 2
14. De officio, & poteſtate Iudicis delegati. 86.1
15. De officio Legati. 105.1
16. De officio Ordinarij. 108.1
17. De maioritate, & obedientia. 113.2
18. De pactis. 114.1
19. De procuratoribus. 119.1
20. De his quæ vi metúſque cauſa fiunt. 126.1
21. De reſtitutione in integrum. 127.1
22. De arbitris. 135.2

LIBER SECVNDVS.

Tit. 1. De iudiciis. 136.1
2. De foro competenti. 140.1
3. De litis conteſtatione. 142.1
4. De iuramento calumniæ. 143.1
5. De reſtitutione ſpoliatorum. 144.2
6. De dolo, & contumacia. 150.2
7. De eo qui mittitur in poſſeſſionem cauſa rei ſeruandæ. 151.1
8. Vt lite pendente nihil innouetur. ibid. 2
9. De confeſſis. 152.2
10. De teſtibus, & atteſtationibus. 154.2
11. De iureiurando. 156.2
12. De exceptionibus. 158.1
13. De præſcriptionibus. 161.2
14. De ſententia, & re iudicata. 164.2
15. De appellationibus. 169.2

LIBER TERTIVS.

Tit. 1. De vita, & honeſtate clericorum. 176.2
2. De clericis coniugatis. 177.1
3. De clericis non reſidentibus in Eccleſia, vel præbenda. 178.1
4. De præbendis, & dignitatibus. 181.1
5. De clerico ægrotante. 209.1
6. De inſtitutionibus. 210.1
7. De conceſſione præbendæ, & Eccleſiæ non vacantis. 211.1
8. Ne Sede vacante aliquid innouetur. 213.2
9. De rebus Eccleſiæ non alienandis. 214.2
10. De rerum permutatione. 216.2
11. De teſtamẽtis, & vltimis volũtatibus. 217.2
12. De ſepulturis. 220.1
13. De decimis. 222.1
14. De Regularibus, & tranſeuntibus ad Religionem. 223.2
15. De voto, & voti redemptione. 229.1
16. De ſtatu Regularium. ibid. 2
17. De religioſis domibus. 233.2
18. De capellis Monachorum. 234.2
19. De iurepatronatus. ibid.
20. De cenſibus, actionibus & procurationibus. 235.2
21. De conſecratione Eccleſiæ, vel Altaris 240.1
22. De Reliquiis, & veneratione Sanctorum. 241.1
23. De immunitate Eccleſiarum. ibid. 2
24. Ne clerici, vel Monachi ſæcularibus negotiis ſe immiſceant. 243.2

† 4

LIBER QVARTVS.

Tit. 1. DE ſponſalibus, & matrimoniis. 246.1
2. De ſponſatione impuberum. 247.2
3. De cognatione ſpirituali. 249.1

LIBER QVINTVS.

Tit. 1. DE accuſationibus, inquiſitionibus, & denunciationibus. 251.1
2. De hæreticis. ibid. 2
3. De ſchiſmaticis. 274.2
4. De homicidio. 275.1
5. De vſuris. 280.1
6. De exceſſibus Prælatorum. 282.1
7. De priuilegiis. ibid. 2
8. De iniuriis, & damno dato. 292.1
9. De pœnis. ibid. 2
10. De pœnitentiis, & remiſſionibus. 299.2
11. De ſententia excommunicationis, ſuſpenſionis, & interdicti. 300.1
12. De verborum ſignificatione. 321.2
De regulis iuris. 324.1

EORVM

EORVNDEM
TITVLORVM
SYLLABVS.
Iuxta ſeriem Alphabeti.

A

ACcuſationibus, inquiſitionibus, & denunciationibus. 251.1
Ætate, qualitate, & ordine præficiendorum. 80.2
Appellationibus. 169.2
Arbitris. 135.1

B

BIgamis. 83.1

C

CApellis monachorum. 234.2
Cenſibus, exactionibus, & procurationibus. 235.2
Clericis coniugatis. 177.1
Clericis non reſidentibus. 178.1
Clerico ægrotante. 209.1
Cognatione ſpirituali. 299.1
Conceßione præbendæ, & Eccleſiæ non vacantis. 211.1
Confeßis. 152.1
Conſecratione Eccleſiæ, vel altaris. 240.1
Conſuetudine. 25.2
Conſtitutoonibus. 3.1

D

DEcimis, primitiis & oblationibus. 222.1
De deſponſatione impuberum. 247.2
Dolo, & contumacia. 150.2

E

ELectione, & electi poteſtate. 35.1
Eo qui mittitur in poſſeſsionem cauſa rei ſeruandæ. 151.1
Exceptionibus. 158.1
Exceßibus Prælatorum, & ſubditorum. 282.1

F

FIliis presbyterorum, & aliis illegitimè natis 81.1
Foro competenti. 140.1

H

HÆreticis. 251.2
His quæ vi, metúſve cauſa fiunt. 126.2
Homicidio. 275.1

I

IMmunitate Eccleſiarum, cœmeteriorum, & aliorum locorum religioſorum. 241.2
In integrum reſtitutione. 127.1
Iniuriis, & damno dato. 292.8
Inſtitutionibus. 210.1
Iudiciis. 136.1
Iuramento calumniæ. 143.1
Iureiurando. 156.2
Iurepatronatus. 234.2

L

LItis conteſtatione. 142.1

M

MAioritate, & obedientia. 113.2

N

NE clerici, vel monachi ſæcularibus negotiis ſe immiſceant. 243.2
Ne Sede vacante aliquid innouetur. 213.2

O

OFficio vicarij. 83.2
Officio, & poteſtate iudicis delegati. 86.1
Officio Legati. 105.1
Officio ordinarij. 108.1

P

PActis. 114.1
Pœnis. 292.2
Pœnitentiis, & remißionibus. 299.2
Poſtulatione Prælatorum. 35.1
Præbendis, & dignitatibus. 181.1
Præſcriptionibus. 161.2
Priuilegiis. 282.2
Procurationibus. 119.1

Syllabus Titulorum,

R

REbus Eccleſiæ non alienandis. 214.2
Regularibus & tranſeuntibus ad Rleigionem. 213.2
Regulis iuris. 324.1
Religioſis domibus. 233.2
Reliquiis & veneratione Sanctorum. 241.1
Renunciatione. 68.2
Rerum permutatione. 217.1
Reſcriptis. 6.1
Reſtitutione ſpoliatorum. 144.2
Reſtitutione in integrum. 127.1

S

SChiſmaticis. 274.2
Sententia & re iudicata. 164.2
Sententia excommunicationis. 300.1
Sepulturis. 220.1
Sponſalibus, & matrimoniis. 246.1
Statu Regularium. 229.2
Summa Trinitate, & Fide Catholica. 3.1
Supplenda negligentia Prælatorum. 69.2

T

TEmporibus ordinationum. 76.1
Teſtamentis, & vltimis voluntatibus. 217.2
Teſtibus, & atteſtationibus. 154.2

V

VErborum ſignificatione. 321.2
Vita, & honeſtate Clericorum. 176.2
Voto, & voti redemptione. 229.1
Vſuris. 280.1
Vt lite pendente nihil innouetur. 151.2

ELEN

ELENCHVS
CAPITVLORVM.

A

AB arbitris,de offic. & poteſt deleg. 100.1
Abbates,de priuilegiis. 285.1
Abbate,de ſentent. & re iud. 167.2
Ab eo,qui appellat,de app. 172.2
Ab eo qui contra, de elect. 56.2
Abſolutionis,de his quæ vi. 126.2
Accuſatus,de hæret. 257.2
A collatione,de appellat. 176.1
Actor qui,de dolo,& contum. 150.2
Ad Apoſtolicæ,de ſent. & re iudic. 166.2
Ad decimas,de reſtit.ſpol. 147.1
Ad ſuccidendos,de ſchiſm. 274.2
Alma mater,de ſent.excom. 319.1
Altercationis,de bigam. 83.1
Animarum,de ſepult. 220.1
Appellatio, de appellat. 175.1
Auaritiæ,de elect. 40.1
Auctoritate Martini,de conceſſ.præb. 112.2
Auctoritate ſedis,de priuileg. 285.1

B

BEneficium,de Regularibus. 226.2

C

CLericis,de immun.Eccleſ. 242.2
Clerici,de vita & hon.cler. 176.2
Clerici,de cler.coniug. 177.1
Collatio,de offic.leg. 107.2
Commiſſa, de elect. 59.1
Concertationi,de appellat. 174.2
Conſtitutionem,de ſent.excom. 310.1
Conſtitutionem,de verb.ſignificat. 422.1
Conſtitutionem,de Regularib. 216.1
Conſtitutio,de elect. 63.1
Conſoetudinem,de conſuet. 25.1
Conſuetudinem,de cleric.non reſid. 178.2
Contingit,de iureiur. 156.2
Contra Chriſtianos,de hæret. 264.1
Cordi nobis,de appellat. 169.2
Cui de non, de præb. & dignit. 201.1
Cùm ſingola,de præb.& dign. 204.2
Cùm in Eccleſia, de præb. 200.1
Cùm in Eccleſiis,de præb.& dign. 205.2
Cùm de diuerſis,de priuil. 283.2
Cùm perſonæ,de priuil. 286.2
Cùm in multis,de reſcr. 9.1
Cùm aliquibus,de reſcr. 10.2
Cùm æterni,de ſent.& re iud. 165.1
Cùm ab vno,de ſent.& re iud. 168.2
Cùm quis,de ſepult. 220.2
Cùm quis,de ſent.excom. 318.1
Cùm medicinalis,de ſent.excom. 300.2
Cùm nollus,de temp.ordinat. 78.1
Cùm appellationibus,de appellat. 172.1
Cùm in tua,de conſuet. 33.1
Cùm non deceat,de elect. 56.1
Cùm ex eo,de elect. 58.1
Cùm expediat, de elect. 55.2
Cùm quidam,de except. 160.1
Cùm ex eo,de exceſſ.Prælat. 282.2
Cùm laïcus,de foro competenti. 141.1
Cùm contumacia,de hæret. 256.2
Cùm ſecundùm leges,de hæret. 271.2
Cùm in poſitionibus,de iureiur. 157.2
Cùm in generali,de offic.vic. 85.2
Cùm plures,de offic.& pot.iud.deleg. 98.1
Cùm de beneficio, de præbend.& dign. 186.1
Cùm in illis,de præb.& dign. 191.1
Cùm Epiſcopus,de offic.ordin. 112.1
Cupientes,de elect. 47.2

D

DEcet domum commun. Eccleſ. 241.1
Decernimus,de ſent. excomm. 309.1
Decreuit,de hæret. 265.1
Degradatio,de pœnis. 293.2
Deliberatione,de offic. Leg. 107.1
Deteſtanda,de conceſſ.præbend. 211.2
Dilecto,de ſent.excom. 306.2
Diſcretioni, de decim. 222.1
Diſpendia, de reſcript. 10.1
Diſpendiis,vt lit.pend. 151.2
Dudum,de præbend.& dign. 190.2
Dudum,de reb.Eccleſ.non alien. 215.1
Duobus,de reſcript. 24.1

E

ECcleſiæ,de ſup.negl.Prælat. 74.2
Eccleſia,de in integr. reſt. 118.1
Ei cui,de præbend.& dign. 202.2
Eos,qui de ſent.excom. 317.2
Eos,qui,de temp.ordinat. 77.1
Eos qui,de immun.Eccleſ. 243.2
Epiſcopali,de maior.& obed. 114.1
Epiſcopus,ne clerici,vel monach. 246.1
Epiſcopum,de præſcript. 161.2
Epiſcopum,de priuil. 288.1
Et ſi capitulum, de inſtitut. 210.1
Et ſi pignorationes, de iniur. 292.1
Et ſi ſententia,de ſent.& re iud. 168.2
Eum cui,de præb.& dign. 187.1
Eum qoi,de eo qui mittitor in poſſ. 151.1
Eum qui,de dolo & contum. ibid.
Eum qui,de præb.& dign. 195.1
Exceptionis,de lit.cont. 142.1
Ex eo quod,de elect. 57.1
Executor,de conc.præb. 212.1
Exigit,de cenſib. 237.2
Exiit,de verb.ſignif. 322.2
Ex ſponſalibus,de ſponſ. 246.2

F

FElicis,de pœnis. 296.1
Felicis,de cenſ. 238.1
Fideli,de ſumm.Trin. 3.1

Filij

Elenchus Capitulorum.

Filij,de hæret. 254.2
Frequens, de teſt.ſpol. 144.2
Fundamenta de elect. 49.2

G

GEnetali,de elect.
Glorioſus,de reliq.& ven.San. 441.2
Grandi,de ſup.negl. Prælat. 71.1
Gratia, de reſcript. 1.1.5

H

HAc conſtitutione,de off.& poteſt.iud.deleg. 102.2
His qui,de præb.& dign. 189.2
Hoc conſultiſſimo,de reb.Eccl.non alien. 216.2

I

IN appellationis,de iur.calumn. 143.2
Indemnitatibus,de elect. 64.1
Indulgentiæ,de pœnitent. 300.1
In electionibus, de elect. 37.1
In fide,de hæret. 255.2
Inquiſitores,de hæret. 267.2
Ipſo iure,de reſcript. 7.2
Is cui procuratio, de elect. 63.1
Is cui ab Apoſtolica,de offic.pot.iud.deleg. 101.1.
Is cui eſt,de ſent. excom. 516.2
Is cui conceditur,de præb. & dign. 195.2
Is qui mandat.de homicid. 179.1
Is qui contra,de elect. 50.2
Is qui,de fil.presbyt. 81.2
Is qui à procuratore, de procur. 122.1
Is qui habet,de ſepult. 220.2
Is qui in Eccleſia,de ſent.excom. 315.1
Is qui monaſterium,de Regular. 224.1.
Iudex,de offic.& poteſt.iud.deleg. 93.2
Iuris,de iudic. 136.2

L

LEgatos de offic.Legati. 105.2
Legitima,de appell. 170.1
Licèt Eccleſiarum,de præb.& dignit. 182.2
Licèt Epiſcopus,de præb.& dign. 201.2
Licèt ab interlocutoria,de appellat. 176.1
Licèt in officialem,de offic.vic. 81.2
Licèt is,de procur. 125.1
Licèt Romanus, de conſtit. 59.2
Licèt canon. de elect. 45.1
Licèt pater,de ſepult. 221.1
Licèt,de ſent.excomm. 513.1
Licèt vobis,de priuil. 290.2
Licèt in tua,de rer.permut. 217.1
Licèt mulieres,de iureiur. 157.1

M

MAndatum,de præb.& dign. 209.1
Mandato.de præb.& dignit. 188.2
Mediatores,de teſt.& atteſt. 154.2
Mulieres,de iudic. 137.1

N

NE aliqui de hæretic. 261.1
Ne aliqui 2.de hæret. ibid.2.2
Ne aliqui,de priuileg. 285.2
Ne captantandæ,de conc.præb. 211.1
Nedum,de cognat.ſpir. 249.1
Nemo deinceps, de elect. 46.2
Non eſt,de conſuet. 32.1
Non indiſcrete,de procur. 120.2
Non poteſt,de præb.& dignit. 196.2
Non putamus,de conſuet. 26.1
Non ſolùm,de appell. 173.1
Non ſolùm,de Regular. 225.1
Nulli licere,de elect. 42.1
Nullus Epiſcopus,de rem.ord. 80.2
Nullus Religioſus,de elect. 55.1

O

OFficij,de offic.Legati. 205.1
Ordinarij,de offic.ordin. 110.2

P

PActum,de pact. 114.2
Paſtoralis,de cler.ægr. 209.2
Per catechiſmum,de cognat.ſpir. 250.1
Per exemptionem,de priuileg. 288.2
Per hoc,de hæret. 268.2.
Permittimus,de ætat.& qualit. 81.1
Perpetuo,de cenſibus. 259.2
Perpetuo,de poſtulat.Prælat. 35.1
Perpetuo,de elect. 41.2
Periculoſo,de ſtatu Regul. 230.2
Pia,de except. 258.2
Poſtquam de accuſ. 251.1
Prælatis,de homic. 277.2
Præſenti,de offic.Leg. 106.1
Præſenti,de offic.ordin. 113.1
Præſenti,de præb.& dignit. 205.2
Præſenti,de ſent.excomm. 310.2
Præſentium,de teſtib.& atteſtat. 255.2
Presbyteri de capel.mon. 234.2
Præſidentes,de hæret. 256.2
Priuilegium,de verb.ſignif. 323.2
Procurator,de procurat. 125.2
Procurator,de elect. 62.1
Pro humani,de homicid. 275.2
Prouida,de elect. 65.2

Q

QVam ſit Eccleſiis,de elect. 41.1
Quamquam vſurarij,de vſur. 281.2
Quamquam in caſu,de elect. 50.2
Quamquam pedagiorum,de cenſ. 238.2
Quamvis non plures,de cognat. ſpirit. 250.2
Quamvis alicui , de offic. & poteſt. iud.del. 94.2
Quamvis ſuper ceſſationibus,de off.ord. 112.2
Quamvis pleniſſima de præbend 184.2
Quamvis tibi,de præb.& dignit. 208.1
Quamvis ad reorum,de pœnis. 294.2
Quamvis,de reſcript. 14.2
Quamvis,conſtitutio,de elect. 41.2
Quamvis procurator,de procur. 121.1
Quamvis pactum,de pact. 115.1
Qui ad agendum,de procurat. 122.2
Qui contra certam,de elect. 51.1
Qui generaliter,de procurat. 113.2
Qui poſt votum,de Regular. 227.2
Qui plerique,de offic.ordin. 111.2
Quia ſæpè dubitatur,de præb. 191.2
Quia nonnulli de immun.Eccleſ. 241.2
Quia per ambitioſam,de reſcrip. 25.1
Quia Pontificali,de offic.& poſt iud. 88.1
Quia ſæpè contingit,de elect. 62.2
Quia periculoſum,de ſent.excom. 303.1
Quia ex eo,de pact. 118.1
Quia cunctis,de conceſſ.præb. 211.1
Quicumque de ſent.excomm. 211.1
Quicumque hæreticus,de hæret. 253.1
Quod votum,de voto,& voti redempt. 229.1
Quodam,de præben.& dign. 208.2
Quoniam Epiſcoporum,de hæret. 252.2
Quoniam vt intelleximus,de immun. Eccleſ. 243.1
Quoniam Epiſcopi,de priuil. 291.2
Quoniam aliqui,de renunc. 68.2
Quoniam electione, de elect. 68.1
Quoniam ex conſtitutione,de conceſſ.præb. 213.1
Quoniam in Baptiſmo,de ſent.excomm. 316.1
Quorundam,de elect. 52.2

Reli

Elenchus Capitulorum,

R.

Religioſus,de teſtam. 219.1
Religioſo,de ſent.excom. 317.1
Religioſi,de ſepult. 221.2
Religionum,de relig.dom. 233.2
Romana,de ſuppl.negl.præl. 69.2
Romana,de ſent.excom. 304.1
Romana,de teſtib.& atteſt. 156.1
Romana,de cenſibus. 236.1
Romana,de foro comp. 140.1
Romana,de offic.vicar. 83.2
Romana,de offic.ordin. 108.2
Romana,de pœnis. 293.1
Romana,de pœnit.& remiſſ. 299.2
Romana,de appel. 171.1

S.

Sciant cuncti,de elect. 43.2
Sæculares,de foro comp. 141.1
Sæpè contingit,de temp.ordin. 76.1
Si à iudice,de appel. 175.2
Si à ſubdelegato, de offic.& pot.iud.del. 100.2
Si Apoſtolica,de præb. 206.2
Si à Sede,de præb. 204.1
Si Apoſtolica,de præb. 197.2
Si Abbatem,de elect. 60.2
Si ad ſolum,de Regul. 228.1
Si aduersùs,de in integr.reſt. 133.2
Si annum,de iudic. 139.2
Si ad Epiſcopum,ne Sede vac. 214.1
Si beneficia,de præb. 196.1
Si clericos,de ſent.excom. 113.2
Si ciuitas,de ſent.excom. 314.2
Si capitulo,de conceſſ.præb. 212.1
Si compromiſſarius,de elect. 61.1
Si confirmationem,de elect. 62.1
Si contra vnum,de offic. & pot.iud.del. 92.1
Si canonici,de offic.ord. 109.2
Si clericus,de præb.& dign. 189.2
Si cui,de elect. 52.2
Si cui,de præb.& dign. 207.1
Sicut nobis, de verb.ſignif. 323.2
Sicut cum, de elect. 51.1
Si duo ex tribus,de offic.& poteſt.iud.del. 90.2
Si duo,de procurat. 124.2
Si de calumnia,de iur.calumn. 143.1
Si delegatus,de offic.& pot.iud.del. 96.1
Si Eccleſiam,de conſec.Eccleſ. 240.1
Si Epiſcopus,de ſuppl.negl.præl. 74.1
Si Epiſcopus, de præb. 207.2
Si Epiſcopus,de pœnitent. 299.2
Si Epiſcopus,de offic.ord. 112.1
Si eo tempore,de reſcr. 15.1
Si eo tempore,de elect. 63.1
Si electio,de elect. 54.2
Si ex tribus,de arbitr. 135.1
Si eum,de præb. 188.1
Si fortè,de elect. 42.2
Si gratiosè,de reſcript. 11.2
Si hi contra,vt lite pend. 152.1
Si iudex,de ſent.excom. 311.2
Si infantes,de deſponſ. imp. 248.1
Si is cum quo,de fil.presbyt. 82.2
Si is cui, de præb. 208.2
Si is cui,de accuſ. 251.2
Si is ad quem, de inſtit. 210.2
Si is cui,de offic.& pot.iud.deleg. 99.1
Si laicus,de iurepatr. 235.1
Si motu,de præb.& dign. 198.1
Si oblato,de litis cont. 141.2
Si Papa, de priuil. 289.1
Si pater,de teſtam. 218.1
Si poſt præſtitum,de confeſſ. 153.2
Si propter,de reſcript. 16.1
Si pro te,de reſcr. 24.1
Si poſtquam,de elect. 57.2
Si poſtquam,de præbend.& dignit. 190.1
Si pluribus,de præb.& dign. 199.1
Si pauper,de præb.& dign. 203.2
Si quando,de elect. 42.2
Si quem,de procur. 125.1
Si qui,de præſcript. 164.1
Si quis iuſto,de elect. 66.2
Si Religioſus,de elect. 54.2
Si ſententia,de ſent.excom. 314.1
Si ſoli,de conceſ.præb. 212.2
Si ſuper,de offic.& pot.iud. deleg. 98.2
Si te,de renunc. 69.1
Si tibi abſenti,de præb.& dign. 193.2
Si tibi conceſſum,de præb. 200.1
Solet,de ſent.excom. 301.2
Statuimus,de ſent.excom. 303.1
Statuimus,de elect. 55.2
Statuimus,de confeſſis. 152.2
Statuimus,1.de offic.& pot.iud.deleg. 86.2
Statuimus.2.de offic.& pot.iud.deleg. 101.1
Statutum,de reſcr. 18.2
Statutum,de elect. 51.2
Statutum,de ſent.excom. 313.1
Statutum,ne cler.vel.monach. 243.2
Statutum,de præb.& dign. 183.2
Statutum,1.de hæret. 260.1
Statutum,2.de hæret. 266.1
Statuta,de hæret. 272.2
Statuto perpetuo,de decim. 222.2
Super eo,de hæret. 255.1
Soper eo,de præb.& dign. 186.2
Suſceptum,de reſcr. 72.2
Suſcepti,de præb.& dign. 181.1

T.

Tibi qui,de reſcript. 23.2

V.

Vbi periculum,de lect. 57.2
Vbicumque,de pœnis. 295.1
Veniens,de verb.ſign. 321.2
Venerabilibus,de ſent.excom. 308.1
Volentes,de priuil. 283.2
Vſurarum,de vſurp. 280.1
Vt Apoſtolicæ,de priuil. 286.1
Vt animarum,de conſtit. 5.1
Vt circa,de elect. 39.1
Vt commiſit,de hæret. 263.1
Vt inquiſitionis,de hæret. 270.1
Vt litigantes,de offic.ord. 111.2
Vt periculoſa,ne cler.vel monach. 244.1
Vt quæſtionibus,de arbitr. 135.2
Vt quis,de elect. 53.2
Vt ſuper,de appellat. 172.1

TITVLI CLEMENTINARVM.

A.

ÆTate, qualitate, & ordine præficiendorum. 398.1
Appellationibus. 422.1

B.

BAptiſmo, & eius effectu. 451.1

C.

CAuſa poſſeſsionis, & proprietatis. 408.2
Celebratione Miſſarum. 450.2
Cenſibus exactionibus, & procurationibus. 449.2
Conceſsione præbendæ. 429.2
Conſanguinitate, & affinitate. 453.2

D.

DEcimis, primitiis & oblationibus. 440.1
Dolo, & contumacia. 409.2

E.

ELectione, & electi poteſtate. 391.1
Exceptionibus. 419.2
Exceſsibus Prælatorum. 467.2

F.

FOro competenti. 407.2

H.

HÆreticis. 457.1
Homicidio voluntario, vel caſuali. 463.2

I.

IMmunitate Eccleſiarum. 153.1
Iudæis, & Sarracenis. 456.2
Iudiciis. 405.2
Iurepatronatus. 447.2
Iureiurando. 419.1

M.

MAgiſtris, & ne aliquid exigatur pro licentia docendi. 455.2

O.

OFficio Vicarij. 400.2
Officio, & poteſtate iudicis delegati. 401.1
Officio iudicis ordinarij. 401.2

P.

POEnitentiis, & remiſsionibus. 474.1
Pœnis. 471.1
Præbendis, & dignitatibus. 427.1
Priuilegiis, & exceſsibus priuilegiatorum. 468.1
Probationibus. 416.2
Procuratoribus. 402.1

R.

REbus Eccleſiæ non alienandis. 430.2
Regularibus & tranſeuntibus ad Religionem. 441.2
Religioſis domibus. 445.2
Reliquiis & veneratione Sanctorum. 452.1
Renunciatione. 395.2
Rerum permutatione. 434.2
Reſcriptis. 386.1
Reſtitutione in integrum. 404.2

S.

SEntentia & re iudicata. 410.1
Sententia excommunicationis. 474.2
Sepulturis. 436.1
Sequeſtratione poſſeſsionis, & fructuum. 412.2
Statu Monachorum. 442.2
Summa Trinitate, & Fide Catholica. 385.2
Supplenda negligentia Prælatorum. 396.2

T.

TEſtamentis, & vltimis voluntatibus. 435.1
Teſtibus. 417.2

V.

VErborum ſignificatione. 476.2
Vita, & honeſtate Clericorum. 424.2
Vſuris. 466.2
Vt lite pendente nihil innouetur. 410.1

CLEMENTINARVM

CAPITVLA.

A.

ABbates,de reſcript. 386.1
Ab Ecrleſia,de reſtit.in integr. 405.1
Abuſionibus,de pœnitent. 474.2
Ad compeſcendas,de ſequeſt.poſſeſſ. 413.2
Ad noſtrum,de cenſib. 449.2
Ad noſtrum,de hæret. 462.2
Appellanti,de appellat. 423.2
Archiepiſcopo,de priuileg. 470.1
Attendentes, de ſtatu monach. 444.2
Auditor,de reſcript. 389.1

C.

CAuſa,de cauſa poſſeſſ.& propr. 408.2
Cauſam,de elect. 393.2
Cedit,& Iudæis. 456.2
Conſtitutionem,de elect. 394.1
Cùm à repulſione,de appellat. 424.2
Cùm conceſſa,de elect. 395.1
Cùm de quibuſdam,de relig.dom. 445.2
Cùm Eccleſiæ,de ætate & qual. 398.1
Cùm ei quem,de conteſſ.præb. 430.1
Cùm ex eo,de ſent.excom. 476.1
Cùm illuſio,de renonciat. 395.2
Cùm Iudæi,de teſtib. 418.1
Cùm lite,vt lite pend. 411.2
Cùm rationi,de elect. 391.1
Cùm ſecundùm, de pœnitent. 474.1
Cùm ſit nimis,de magiſtr. 456.1
Cùm ſit naturæ,de cenſib. 449.2
Cupientes,de pœnis. 473.1

D.

DIgnum prorſus,de celeb.Miſſ. 451.1
Diœceſanis,de vita,& hon.Cleric. 425.1
Diſpendioſam,de iudic. 406.2
Dudum,de iudic. 405.2
Dudum,de ſepult. 436.2

E.

EOs,qui de ſepult. 436.1
Eos qui,de Regulat. 442.1
Eos qui,de conſang.& affin. 453.1
Et ſi, de reſcript. 387.1
Et ſi,de officio ordin. 402.1
Ex frequentibus,de ſent.excom. 475.1
Ex graui,de vſuris. 466.2
Excommunicationis, de except. 419.1
Exiui de paradiſo,de verb.ſignif. 477.2

F.

FIdei Catholicæ,de ſumm.Trinit. 386.1
Frequens,de exceſſib.Prælat. 468.1

G.

GEneralem,de ætate, & qualit. 399.2
Gratiæ,de reſcript. 389.2
Graui,de celebrat.Miſſar. 450.2
Grauis,de ſentent.excom. 475.2

I.

IN pleriſque,de elect. 394.1
Inſtrumento,de procurat. 402.1
Inter ſollicitudines,de magiſtr. 456.1
Iudices,de offic.deleg. 401.1

L.

LItteris,de probat. 417.1
Litteras,de reſcript. 389.2

M.

MOnaſterium, de rebus Eccleſiæ non alienan. 431.1
Multorum, de hæret. 457.2
Multorum, de pœnis. 472.2

N.

NE conceſſione, de rerum permut. 434.2
Ne in agro,de ſtatu monach. 443.2
Ne Romani,de elect. 392.1
Nolentes, de hæret. 461.1
Non poteſt,de procurat. 403.1

P.

PAſtoralis, de re iudic. 421.1
Per litteras, de præbend. 428.1
Plures, de iurepatron. 448.2
Præſenti,de cenſib. 450.1
Præſenti, de Baptiſmo. 451.1
Procuratorem, de procurat. 404.1

Q.

QVamdiu, de appellat. 423.2
Quamvis ſacris, de foro comp. 407.2
Quamvis rigore,de appell. 422.2
Quæ de Eccleſiis,de offic.vicarij. 400.2
Quia contingit,de relig.domib. 446.1
Quia Regulares,de ſuppl.neglig.Præl. 397.1
Quod circa,de elect. 294.2
Quoniam,de vita & hon.cler. 426.1
Quoniam,de immun.Eccleſ. 433.1

R.

REligioſi, de priuileg. 468.2
Religioſi, de decim. 440.1
Religioſus,de procurat. 403.2
Religioſis,de teſtamen. 435.2
Romani,de iureiur. 419.1

S.

SÆpè contingit,de verborum ſignif. 380.2
Si ante, de dolo, & contum. 409.1
Si à iudicibus,de appellat. 422.1
Si appellationem,de appellat. 424.2
Si beneficiorum,de decim. 441.1
Sicut appellationem,de appellat. 423.2
Si de beneficio,de præbend. 429.2
Si dignitatem,de præbend. 427.1
Si dominum,de reliq.& ven.Sanct. 452.2
Si duobus, vt lite pend. 410.2
Si furioſus,de homicid. 464.1
Si iuxta,de præbend. 419.2
Si plures,de præbend. 428.2
Si quis ſuadente,de pœnis. 471.2
Si Romanus,de præbend. 429.1
Si ſummus,de ſent.excom. 476.1
Si vna,de reb.Eccleſ.non alien. 432.1
Statutum,de elect. 394.2

T.

TEſtibus,de teſtib. 418.1

V.

VT calumniis,de ſent.& re iud. 420.1
Vt clericorum,de offic.ordin. 401.2
Vt conſtitutio,de iurepatron. 447.2
Vt profeſſores,de Regularib. 441.2
Vt ij qui,de ætate,& qualit. 398.2

TITVLI
Extrauagantium Ioannis XXII.

C.

Conceſſione prabenda & Eccleſia non vacantis. 486.2
Crimine falſi. 490.2

E.

ELectione, & electi poteſtate. 482.1

I.

IVdais, & Sarracenis. 489.2

M.

MAioritate, & obedientia. 483.1

N.

NE Sede vacante aliquid innouetur. 487.2

P.

POEnis. 491.1
Prabendis, & dignitatibus. 483.2
Priuilegiis. 491.2

R.

REligioſis domibus. 489.1

S.

SEntentia excommunicationis, ſuſpenſionis, & interdicti. 491.2

T.

TOrneamentis. 490.1

V.

VErborum ſignificatione. 492.1
Voto, & voti redemptione. 487.1

EARVNDEM
EXTRAVAGANTIVM
CAPITVLA.

A.

AD Apoſtolatus, de conceſſ. præb. 481.1
Ad noſtri Apoſtolatus, de priuil. 491.1
Ad conditorem de verb. ſignif. 492.2
Ad onus, de elect. 482.1
Antiquæ, de voto. 488.1

C.

COpioſus in miſericordia, de Iudæis. 489.2
Cùm ad ſacroſanctæ, de ſent. excomm. 491.2
Cùm inter nonnullos, de verborum ſignif. 493.3

D.

DIerum creſcente malitia, de pœnis. 491.1

E.

ECcleſiæ, de maior. & obed. 483.1
Execrabilis, de præbend. 48.1

P.

PRodiens, de crim. falſi. 490.2

Q.

QVia in futurorum, de torneament. 490.1
Quia nunquam, de verborum ſignificatione. 492.2
Quia quorundam, de verb. ſign. 494.2
Quorundam exigit, de verborum ſignif. 492.2

S.

SAncta Rom. de Relig. domib. 489.2
Sedes Apoſtolica, de conceſſ. præb. 486.2
Si fratrum, ne Sede vacante. 487.2
Suſcepti regiminis, de elect. 482.2

TITV

TITVLI

Extrauagantium communium.

C.

CElebratione Miſſarum. 511.2
Cenſibus, exact. & procur. 511.1
Conſuetudine. 495.1
Crimine falſi. 517.1

D.

DEcimis. 510.1
Dilationibus. 500.1
Dolo, & contumacia. ibid.

E.

ELectione. 495.2
Emptione, & vendit. 508.1

F.

FVrtis. 517.1

H.

HÆreticis. 516.1

I.

IMmunitate Eccleſiarum. 512.2
Iudiciis. 499.2
Iudæis. 516.1

M.

MAioritate, & obedient. 498.1

N.

NE Sede vacante. 504.1

O.

OFficio cuſtodis. 497.1
Officio delegati. 497.1
Officio iudicis ordin. 490.2

P.

POEnitentiis, & remiſſ. 519.1
Pœnis. 518.2
Poſtulatione Prælatorum. 495.2
Præbendis, & dignitatibus. 501.1
Priuilegiis. 517.2

R.

REbus Eccleſ. non alien. 504.2
Regularibus, & tranſeuntibus ad Relig. 510.1
Religioſis domibus. 511.1
Reliquiis & venerat. Sanct. ibid.2

S.

SChiſmaticis. 517.1
Sententia excommunicat. 523.1
Sepulturis. 509.2
Simonia. 512.2

T.

TReugas, & pace. 498.2

V.

VIta, & honeſt. cleric.

EARVNDEM EXTRAVAGANTIVM

CAPITVLA.

A.

AD certitudinem, de ſent. excomm. 526.2
Ad cuiuſlibet, de præbend. 502.1
Ad noſtrum, de Regul. 510.2
Ad Regimen, de præbend. 502.2
Ad Romani, de præbend. 503.2
Ad vniuerſalis, de treuga & pace. 498.1
Ambitioſæ, de rebus Eccleſ. 505.1
Antiquorum, de pœnitent. 519.1

C.

CVm deteſtabile, de ſimon. 514.1
Cùm Matthæus, de hæret. 516.2
Cùm nonnullæ, de præb. 502.1
Cùm præ excelſa, de Reliq. & vener. Sanct. 511.2

D.

DEbent de offic. iudicis ordin. 497.2
Declarationes de decim. 502.2

Capitula Extrauag. commun.

Deteſtandæ,de ſepult. 506.2
Dignum arbitrantes, de Iudæ. 516.1
Diſpendiis,de poſtulat.Prælat. 495.2
Diſcipulorum,de celebrat.Miſſar. 511.2
Diuina, de priuileg. 518.1
Diuinis,de pœnit. ibid.3
Docta,de vita,& hon.Cleric. 501.1
Dudum,de ſchiſmatic. 517.1

E.

ETſi deceat,de maior.& obed. 498.2
Etſi Dominici,1. de pœnit. 521.2
Etſi Dominici,2.de pœnit. 522.2
Etſi in Temporalium,de præbend. 501.2
Excommunicamus,de ſent.excom. 523.2
Ex debito, de elect. 496.2
Execrabilis,de præbend. 501.2
Ex eo , de hæret. 516.1
Exhibita, de priuileg. 618.1
Ex ſupernè,de præbend. 501.2

F.

FRequentes,de iudic. 499.2

G.

GRaue nimis , de reliq. & vener. Sanctor. 511.2

I.

IN delictorum,de dilation. 500.1
Infideles,de furtis. 517.1
Iniunctæ,de elect. 496.1
Inter cunctas,de priuileg. 517.2

M.

MEruit,de priuileg. 518.1
Multa mentis,de Iudæis. 516.1

N.

NVper,1.2.& 3.de præb. 501.2

P.

PIæ ſollicitudinis,de præbend. 501.1
Poſtulaſti,de præbend. 502.1
Prouidè,de ſent.excomm. 526.1

Q.

QVemadmodum,de pœnit. 522.1
Quia cunctos,de offic.cuſtod. 497.1
Qua nonnulli,de ſent.excom. 526.2
Quod olim,de immun.Eccleſ. 512.2

R.

RAtio recta,de relig.domib. 511.1
Regimini 1. & 2. de empt. & vendit. 508. 2. & 509.1
Rem non nouam,de dolo & cont. 500.1

S.

SAluator,de præbend. 501.2
Sancta Romana, de elect. 296.2
Sanè in vinea,de ſimon. 512.2
Sedes Apoſtolica,de offic.deleg. 497.1
Si Religioſus,de elect. 496.2
Spondent,de crim.falſi. 517.1
Super Cathedram,de ſepult. 509. 2
Super gentes,de conſuetud. 495.1
Suſcepti,ne Sede vacante. 504.2

V.

VAs electionis,de cenſib. 511.1
Vas electionis,de hæres. 516.2
Viam ambitioſæ,de Regularib. 510.1
Vices illius, de treug. & pace. 499.1
Vnam ſanctam,de maior.& obed. 498.1
Vnigenitus, de pœnit. 520.1
Vt Prælatorum,de maior.& obed. 498.2
Vt quos,de offic.iud.ordin. 497.2

RECEN

RECENSIO

Capitulorum, & legum, quæ vel incidenter diſcuſſæ, & quandoque extra locum poſitæ.

Primus numerus paginam, alter eiuſdem paginæ columnam ſignat; tertius eſt marginalis.

EX DECRETALIBVS.

CAP. TAM ex literis, de reſtit. in integr. declar. 132.2.40
c. Frequens, de reſt. ſpol. decl. 145.2.13
c. 2. De ord. cognit. declaratur. 146.2.21
c. Conſtitutus 8. de fil. Presbyt. decl. 148.1.10
c. Quoniam, eod. tit. decl. ibid.
c. Nulli, de ſent. excomm. decl. 159.1.4
c. Pro illorum, 2. de prabend. decl. 185.2.6
c. Super eo, de appell. decl. 187.2.6
c. Eum qui, de prabend. limitatur, & declar. 187.2.7
c. 2. de maled. decl. 298.2.41
c. Romana, de ſent. excomm. decl. 305.1.13
c. Ex parte, de verb. ſign. decl. 305.2.15
c. In litteris, de raptorib. decl. 331.1.8
c. Auditis 29. de elect. decl. 346.1.4
c. Debitores, de iureiur. decl. 358.1.20
Reg. 50. decl. 366.1.7
c. 2. De Baptiſmo. decl. 367.1.10
c. Per venerabilem, qui filij ſint legitimi, decl. 370.2.9
c. Ex parte 12. de decim. decl. 370.2.11
c. 3. De iureputr. decl. 372.1.7
c. vlt. De iis, quæ fiunt à maior. part. cap. declar. 372.1.8
c. In litteris, de reſt. ſpol. decl. 409.17
c. Cùm non deceat, de elect. conciliatur cùm c. vnic. §. qui verò, de clericis non reſidentib. 56. 1.2.3.4
c. Is qui 42. de elect. decl. 75.1.5
c. Si motu proprio, de prab. decl. 107.2.3
c. Mulieres, de iud. & c. 3. de teſtib. conciliantur. 137.2.3
c. Licèt Epiſcopus 28. de prabend. declar. 148. 1.9.10
c. Epiſcopum, de praſcript. conciliatur c. cùm Eccleſia, de cauſ. poſſ. 162.1.4.5
c. Ei cui, de prabend. concordatur cum c. ſi eo tempore, de reſcript. 203.1.6
c. Dilectus, de prabend. decl. 187.2.5
c. Gratia, de reſcript. decl. 198.2.10
c. Si pro clericis 8. de prab. decl. 203.1.7
c. Statutum, in princ. de reſcript. decl. ibid. 8
c. Super gratia, 9. de offic. de leg. decl. 207.1.3
c. Vbicunque, de pœnis, decl. 295.1.1
c. Alma mater verb. dum tamen excommunicati non fuerint, de ſent. excom. declaratur. 319.1.4
c. Licèt, de ſent. excom. decl. 313.2.3
c. Mandato, in fin. de prabend. dec. 381.2.41
c. Litteras, de reſcript. verus intellectus praſtatur. 380.2.7
c. Vt circa de elect. decl. 394.1.1
c. Quia ſæpè, de elect. decl. 394.2.5
c. Exiit, de verb. ſign. declaratur, & concordatur cum Extrau. cum inter, de verb. ſign. 493.2.2

EX SEXTO.

c. 1. De except. procedit in excommunicato poſt impetrationem. 8.1.17
c. Ei cui 29. verſ. ſed aliam, de prab. declar. 15.2.6
c. Vt officium, verſ. denique, de hæret. declar. 20.1.38
c. Licet canon. de elect. decl. 51.2.4

EX CLEMENTINIS.

Clem. ſi vna, de reb. Eccleſ. non alien. conciliatur cùm c. 1. eod. tit. 433. 1. 10. 11. 12. 13. 14

Ex Extrauag. Ioannis. XXII.

Extrauag. antiqua, de vot. & voti redempt. declaratur. 488.2.5

EX

Recenſio Capitulorum, & legum. &c.

EX DECRETO.

c.Cùm ſimus,9.q.3.declaratur. 70.2.10
c.Aliis,15.q.6.declar. 71.2.5
c.Obitum, &c.vlt.diſt.61.decl. 75.1.5
c.Si quis cum aliquo,11.q.1.decl. 169.1.3
c.Quidem maligni,5.q.1.decl. 305.2.16
c.Si quis Epiſcopus.27.q.1.decl. 306.1.17
c.Eos,cum ſeqq.36.q.2.decl. ibid.18
c.Gutliſarius,23.q.4.decl. 306.1.19
*c. Duo ſunt, verſ. nam ſi diſt.96. declar.*306.1.19.
c.Quod verò,22.q.2.decl. 351.1.3

Ex Concil. Trident.

Seſſ.14.de reform. c.7.declar. 465.1.13

EX DIGESTIS.

l.verſ.denique, vbi pupillus educari debeat, declar. 73.1.12
l.1.§.1.quis,& à quo,decl. 96.2.10
l.Quoniam conſulebant,de re iudic.declaratur. 197.1.6
l.Si fundus,§.1.de pignorib.decl. 339.1.10
l.Alienu 20.in pr.de pign.act. decl. ibid.
l.Si quis intentione, de re iudic. 340.2.3
l. In eo quod plus 211. de reg. iur. declaratur. 354.1.6
l.Si decem 54.in princ.locuti, decl. ibid.7
l.Libertas 16.verſ.ſi quis plures, de iurepatron. decl. 355.1.6
l.2.de pactis,decl. 357.1.6
l.Filius fam.§.inuitus,de proc. declaratur. 361 2.17
l.Si filius fam.18.ad Maced.decl. 361.2.18
l.Fideiuſſ.26.§. pater.de pign.decl. 362.1.19
l. Qui vas 48. verſ. vetarem, de furt. declar. 362.2.20
l.Inuitum,de ſeruit. decl. 362.2.21
l. Qui heredi,§.1.de acquir. hered. declaratur. 367.2.15.
l. Duo ex tribus 39. verſ. ſed ſi, de re iudic. decl. 371.2.4
l.Et ſuum,§.hodie,de pact.decl. 371.25.6
l.Huiuſmodi 96.§.Stichum,de legat.declaratur. 377.2.10.
l. Si quis ſtipulatus 112. in princ .de verb. obl. decl. 377.2.11

EX CODICE.

l.vlt. vbi pupillus educari deb.dec. 73.1.12
l.vnica,in fin.qui pro ſua iuriſd.decl. 96.2.9
tit.Vt nemo inuitus, decl. 146.1.18
auth. Qua in prouincia, vbi de crimine.declar. 283.1.4.
l.Plures, verſ.ſi quis, de ſacroſ. Eccleſ. declar. 298.2.40
l.2.de ſportul,decl. 298.2.41
l.Mater 3.de rei vendic.decl. 239.2.10
l.2.de licit.pignor.decl. 358.1.18
auth. Ex cauſa,de liber.prat. decl. 358.1.19
l.2.ſi res alienu,decl. 361.1.16
l.Eos,§.ſi quid autem,de appell.decl. 418.2.5
l.fin.C.eod.tit.declaratur. ibid.6

COLLE

COLLECTANEA DOCTORVM,

Tam veterum, quàm recentiorum, qui ſuper ſingulos Textus, & Gloſſas Libri VI. Decretalium ex profeſſo, vel incidenter ſcripſerunt.

IN PROOEMIVM LIBRI VI. DECRETALIVM.

SVMMARIVM.

1 *Sextus Liber Decretalium à quibus compilatus, oſtenditur.*
2 *Bonifacius VIII. fuit natione Hernicus, patria Anagninus, familia Caietanus.*
3 *Papa quare Epiſcopum ſe nominet, remiſſiuè.*
4 *Seruum ſeruorum Dei cur Papa ſe dicat, & quis ſe ita inceperit nominari, remiſſiuè.*
5 *Papa appellat Epiſcopos fratres, alios verò filios.*
6 *Priuilegia ſcholaſticis omnibus conceſſa competunt etiam Grammaticis.*
7 *Salutandi vſus antiquiſſimus eſt.*
8 *Compilatores Sexti vnde originem traxerint, remiſſiuè.*
9 *Præſumptio bona oritur ex bono nomine.*
10 *Papa cùm ad ſummum Apoſtolatus apicem euehitur, quare mutet nomen.*
11 *Electus & confirmatus ante conſecrationem dicitur Epiſcopus, & Abbas electus dicitur Abbas ante benedictionem.*
12 *Ordines ſunt nouem, & eſt contra Theologos, qui dicunt eſſe ſeptem.*
14 *Papa nullus eſt maior.*
15 *De modico non eſt curandum.*
16 *Studioſus licet ſcholas non frequentet, ſed domi repetendo ſtudeat, gaudet priuilegiis ſcholarium.*
17 *Sacramentalia quibus venalia remittuntur, quæ ſint remiſſiuè.*
18 *Vicecancellarius quis ſit.*
19 *Rubricæ allegari poſſunt ad deciſionem cauſarum, ſi orationem perfectam contineant.*
20 *Argumentum à rubrica eſt optimum, & validum.*
21 *Numerus ſeptenarius eſt perfectus, & plura de eo, remiſſiuè.*
22 *Infantia durat vſque ad ſeptimum annum.*
23 *Pueritia incipit à ſeptennio, & durat vſque ad pubertatem.*
24 *Senectus dicitur ab anno 50. perfecto vſque ad 70.*

1 CVM poſt compilationem factam à Gregorio IX. diuerſæ Summorum Pontificum conſtitutiones editæ à tempore dicti Gregorij, vſque ad Bonifac. VIII. extra volumina vagarentur, ideò Bonifacius ipſe per Guillelmum Archiepiſcopum Ebronenſi, & Berengarium Epiſcopum Briterenſi, magiſtrum Richardum de Senis S. R. E. Vicecancellarium fecit illas redigi in vnum volumen, quas cenſuit in futurum in iudiciis, & ſcholis fore vtiles, aliquas adiiciens etiam de ſuis, reliquas vero, quas ſuperfluas exiſtimauit, omnino reſecauit, præcipiens vt in iudiciis & ſcholis omnes his Decretalibus vterentur.

Bonifacius.] Papa VII. natione Hernicus, patria Anagninus, familia Caietanus, anno 1294. Pontifex Maxim. creatus eſt. Compilatio iſta fuit facta anno Domini 1300. Platina *in vita ipſius Bonifacij*, & Fr. Iacob. Philip Eremitan. *in ſua Chronologia.* 2

Epiſcopus.] Quare Papa Epiſcopum ſe nominet dixi *in collectan. ad proœm. Decretal. à num. 7. cum ſequentibus, & in tractat. de iure Eccleſiaſt. lib. 1. cap. 2. num. 10.* 3

Seruus ſeruorum Dei.] Quid cauſſæ cur Pontifex Max. ſe dicat ſeruum ſeruorum Dei, & quis ſe ita inceperit nominari, dixi pariter ad *d. proœm. Decretalium, n. 13. cum multis ſeqq. & d. tract. de iure Eccleſ. lib. 1. c. 2. à n. 29.* 4

Dilectis filiis.] Multis iam retro ſæculis inoleuit vſus ille, vt S.D. Papa cum Epiſcopis, Archiepiſcopis, Patriarchis, & Cardinalibus ſcribit, fratres appellet tanquam in officio coadiutores; cùm autem aliis, filios: & quidem optima ratione, vt quemadmodum, inquit Rebuff. *ad formam mandati, verbo, dilectis filiis,* Deus Opt. Max. pater eſt, & creator omnium, ita eius in terris Vicarij filij ſumus, cura & honore, quia curam omnium gerit, vt oſtendit Bonifac. *ad proœm. Clement. col. 2. not. 4.* atque hæc ſcribendi forma niſi ſeruata fuerit, præſumitur reſcriptum falſum, *cap. quàm graui, de crimine falſi*, Aleiat. *in l. inter claras, & de ſumma Trinit.* Flamin. Pariſ. *de reſignat. benef. tom. 2. lib. 8. q. 7. n. 104.* 5

Vniuerſis ſcholaribus.] Notatur ad hoc quòd priuilegia ſcholaſticis omnibus conceſſa, competunt etiam Grammaticis, & literarum ſtudioſis, vt per Rebuff. *de priuileg. ſcholaſt. priuil. vlt.* 6

Salutem. Vſus iſte ſalutandi non modo Chriſtianis iam diu receptus eſt, vt conſtat *ad Philip. cap. vlt. 1. Theſſal. cap. vlt. 2. cap. vlt.* & alibi, verùm etiam Ethnicis ipſis, qui etiam poſt nomina illam adiiciebant, licet interdum iſti omitterent, præſertim Reges, quaſi per 7

maieſtatem. Quod Plntarchus notat *in Phocione*, dum ſcribit Alexandium victo Dario abſtuliſſe ab epiſtolis illud *Saluete*, exceptis quas Phocioni ſeribebat, quem vnum, ſicut Antipatrum compellebat poſt ſalutem dictam. Verùm Romani Pontifices Chriſti diſcipulos etiam in hoc ſequuti hoc ſalutandi more ſemper vſi ſunt, vt licet videre in hoc procemio, & Clementinarum, nam, vt bene ſcribit Rĕbuff. *ad formam mandati Apoſt. verbo ſalutem*, producit ſalus; actus charitatis, pietatis, largitatis, fidelitatis, ſedulitatis, tranquillitatis, iucunditatis, & neceſſitatis. Hinc in primitiua Eccleſia præter ſalutem, gratiam impreeabantur, id quod Ignatium & ſueceſſores Antioehenſes Epiſcopos feciſſe narrat Baron. *annal. Eccleſia anno Chriſti* 45. & procedente tempore poſt ſalutem, Apoſtolicam benedictionem ſubiecerunt.

8 *Guillelmum Archiepiſc. Ebrudunen. & Berengarium*, &c.] Vide Barreit. *in ſua chorographia in deſcript. ciuitatis Ebrudunenſis*, *fol.* 18c. *verſo*, Paul. Comitol. *reſp. moral. lib.* 1. *q.* 26. *a.* 1.

9 In gloſſ. *Bonifacius*, ibi, *& verè eſt conſonans nomen rei*, &c. Ex bono nomine oritur bona præſumptio, quia à nomine, & cognomine multoties ſumitur, & permiſſa eſt argumentatio, de quo vide Doctores citatos *in collect. ad c.* 1. *n.* 2. *&* 3. *de depoſito.*

10 In ead. gloſſ. ibi, *Praterea aequum fuit mutationem fieri*, &c. Cauſam quare Romani Pontifices ad Summum Apoſtolatus apicem erecti propriis ſuis nominibus, quo appellabantur, exinde non vocentur, ſed aliud aſſumant, recenſui *ad d. procem. Decretal.* vbi *num.* 6. oſtendi quis primus è Romanis Pontificibus cœperit nomen mutare.

11 In gloſſ. *Epiſcopus*, ibi, *ante conſecrationem & coronationem*, &c. Ergo electus & confirmatus ante conſecrationem dicitur Epiſcopus, vt latè probaui *de officio, & poteſtate Epiſcopi. p.* 1 *allegat.* 36. *n.* 6. *&* 7. ſic etiam Abbas electus dicitur Abbas ante benedictionem, vt per citatos à Brunor. à Sole *in locis communib. verbo Abbas*, *n.* 2. vbi ſubdit quòd poteſt vti Baculo paſtorali, & Mitra.

12 In ead. gloſſ. ibi. *Dic nouem Ordines in Eccleſia*, ſcilicet primam Tonſuram, Oſtiariatum, Exorciſtatum, Lectoratum, Acolytatum, Subdiaconatum, Diaconatum, Presbyteratum, & Epiſcopatum, vt per Nau. *in man. cap.* 22. *num.* 17. *& conſil.* 12. *de tempor. ordinat.*, Velaſq de Auendan. *l.* 29. *Tauri*, *gloſſ.* 3. *num.* 9. *&* 10. Mendez à Caſtro *in l. cum oportet*, *num.* 166. *C. de bonis, qua lib.* Couar. *in cap quia nos*, *num.* 4. *de teſtam. & lib.* 1. *variar. cap.* 10. *num.* 10. Flamin. *de reſignat. lib.* 4. *quaſt.* 2. *num.* 56. *& lib.* 5. *quaſt. fin. num.* 179. Marta *in votis nouiſſ. deciſ. voto* 14. *num.* 2. *cum ſeqq.* Ceuall. *commun. contra commun. q.* 524. Card. Tuſch. *lit. O*, *concluſ.* 189. Campan. *in diuerſorio iuris canon. rubr.* 2. *num.* 7. metipſum *de officio, & poteſtate Epiſcopi, part.* 2. *allegat.* 2. *num.* 17.

13 In ead. gloſſ. ibi, *Et eſt contra Theologos, qui dicunt ſolum eſſe ſeptem Ordines.* Ex quorum numero ſunt Magiſtr. *in* 4. *diſtinct.* 24 *lit. B.* Martin. de Ledeſma 2. 4. *q.* 39. *art.* 2. Viuald. *in candelabr. aureo, tit. de Sacramento Ordinis, num.* 9. Ioſeph. Angles *in floribus Theolog. tit. de Sacramento Ordinis, in defioit. concluſ.* 2. Fr. Ludouic. Lop *in inſtruct. conſcient. tom.* 2. *part.* 1. *cap. fin.* Iacob. de Graff. *in aureis deciſ. part.* 2. *cap.* 9. *à num.* 11. Henriq. *lib.* 10. *cap.* 2. Barthol. Ledeſma *in ſumm. de Sacramento Ordinis difficult.* 5. Petr. de Ledeſma *in ſumm part.* 1. *de Sacramento Ordinis, cap.* 1. Vega *in eſpeio de Curas, c.* 14. *num.* 4. Nuño *part.* 3. *in addit. q.* 37. *&* 40. *art.* 2. Valent. *tom.* 4. *diſp.* 19. *q.* 1. *puncto* 2. Sayr. *de Sacram. in genere, lib.* 1. *cap.* 2. *quaſt.* 3. *art.* 5. *verſ. de conſecratione*, Azor. *inſtit. moral. part.* 2. *lib.* 3. *cap.* 27. *quaſt.* 3. Vaſq. *in* 3. *part. S. Thomæ tom.* 3. *diſp.* 236. *&* 240. Ægid. de Coninck *de Sacram. & cenſur. tom.* 2. *diſp* 20. *num.* 5. Balduin. *inn. ſuper opera controuerſ.* Bellarmin. *part.* 1. *lib.* 4. *cap.* 10. *verſ. denique*, Paul. Comitol. *reſponſ. moral. part.* 1. *q.* 48. *num.* 11. Bonacin *de Sacram. diſput.* 8. *quaſt. vnic. punct.* 1. *num.* 6. Molfeſ. *in ſumm. Theologia moralis*, *tract.* 2. *cap.* 1. *num.* 31. *& c.* 3. *à num.* 14. Filliuc. *tom.* 1. *tract.* 9. *num.* 13.

14 In ead. gloſſ. ibi, *Quia nullum ipſo eſt inuenire maiorem.* Vide Caſſan. *in catalogo gloria mundi, p.* 4. *conſid.* 25. Anastaſ. Germon. *de indultis Cardin. verbo Epiſcopi*, & quæ ad ornatum dixi *de offic. & poteſt. Epiſc. p.* 1. *alleg.* 1. *n.* 1. *cum ſeqq.*

15 In gloſſ. *Filiis*, ibi, *nec eſt curandum de modico.* Vide Doctores, quos citaui *in collect. ad d procem. Decretal. n.* 50. *& ſeq.*

16 In gloſſ. *Commorantibus*, ibi, *multi morantur qui parum ſtudent.* Vnde ſtudioſum, licèt non intret ſcholas, ſed domi repetendo ſtudeat, gaudere priuilegiis ſcholarium, docent Rebuff. *de priuileg. ſchol. priuileg.* 165. D. Barboſ. *in l.* 1. *ff. ſolut. matrim. p.* 7. *num.* 61. Scholares verò, qui vagantur non ſtudendo, nec ſcholas ad audiendas lectiones ingrediendo, his priuilegiis minimè gaudere aſſerunt Duen. *reg.* 213. *verſ. limita ſecundo*, D. Barboſ. *d. n.* 61.

17 In gloſſ. *Benedictionem.* Vide Azor. *inſtit. moral p.*... *lib.* 4. *c.* 11. *q.* 5. vbi nouem enumerat Sacramentalia, quibus venialia remittuntur.

18 In gloſſ. *Vice-cancellarium.* De Vice-cancellario, & quare Cardinalis ille, qui eſt Cancellariæ Apoſt. præfectus, dicatur Vice-cancellarius, & non Cancellarius, vide Azor. *inſtit. moral. p.* 2. *lib.* 5. *c.* 36.

19 In gloſſ. *Titulis*, ibi, *nota rubricas eſſe authenticas.* Collige rubricas ſiue titulos ſtatutorum æquè ad cauſas decidendas allegari poſſe, ſicut ipſa ſtatuta, aut conſtitutiones ſi orationem perfectam contineant, vt per Mich. Graſſ. *tom.* 1 *commun. opin. lib.* 1. *tit.* 17. *num.* 245. *pag.* 232. *col.* 2. Cott. *in memorab. verbo Rubrica*, *pag.* 740.

20 Argumentum enim à rubrica optimum eſt, & validum, licet docent Euerard. *in topicis legalib. loco* 45. Petr. Andr. Gammar. *in dialect. legali*, *lib.* 2. *loco* 7. Mandoſ. *ad reg.* 13. *Cancell. quaſt.* 1. *num.* 2. *& reg.* 20. *quaſt.* 4. *n.* 8. Menoch. *conſ.* 3. *num.* 15. *& conſ.* 485. *num.* 2. 11. *&* 12. Monet. *in tract. de ope. canon. cap.* 2. *num.* 4. Aldouin. *conſ.* 101. *n.* 6. Cabed. *Luſit. deciſ.* 1. *num.* 15. *p.* 1. Cened. *canonic. lib.* 1. *q.* 21. *num.* 16. Ferrer. *ad conſtit. Cathalon. gloſſ.* 1. *n.* 118. intellige quando rubrica eſt per ſe clara, & ex omni parte perfecta, ac non indiget aliqua ſuppletione, Alderan. Maſcard. *de generali ſtatuto interpretandi, concl.* 2. *n.* 202. *cum ſeqq.* Anton. Monach. *Florent. deciſ.* 46. *n.* 78.

21 In gloſſ. *Senarium*, ibi, *alibi dicitur ſeptenarius numerus eſſe perfectus.* Vide quæ diximus *in collect. ad cap.* 1. *n.* 17. *de celebrat. Miſſarum.* Multa circa vim numerorum tradunt Raban. Maurus *de inſt. cleric. lib.* 3. *cap.* 22. *verſic. vnde ratio*, Baptiſta Paulian. *in tract. de Iubilao ſuper c. cùm ex eo, de pœnitent. & remiſſ. lib.* 1. *cap.* 3. latè Petr. Bungus *de myſtica numerorum ſignificat.* vbi de omnibus ferè numeris ex abditis diſciplinarum fontibus hauſtas vires ac ſignificationes patefecit. De vi autem quaternarij numeri latiſſimè egit Dion. Paul. *de vera quatuor Patriarchalium Sedium erect. cap.* 11. *cum ſeqq.*

22 In gloſſ. *Perfectus*, ibi, *infantia, qua durat vſque ad ſeptimum annum*, ita Duen. *reg.* 259. *amp.* 2. Menoch. *de arbitr. lib.* 2. *caſu* 57. *n.* 2. *& n.* 7. *cum ſeqq. & de praſ. lib.* 4. *praſ.* 47. *n.* 3. Farin. *in praxi crimin. p.* 2. *q.* 58. *n.* 6. *& p.* 3. *q* 91. *n.* 3.

23 In ead. gloſſ. ibi, *Pueritia vſque ad* 12. *vel* 14. *annum.* Notatur ad hoc quòd pueritia incipit à ſeptennio, & durat

dorat vſque ad pubertatem, videlicet in maſculo vſque ad annos 14. & in fœmina vſque ad annos 12. vt per Menoch. *de arbitr. caſu* 57. *num.* 2. *& de præſumpt. lib.* 4. *præſ.* 157. *n.* 38. Farin. *d. p.* 3. *q.* 92. *n.* 6. vbi *num.* 17. dicit quòd pubertas in maſculo incipit ab anno 14. in fœmina ab anno 12. & *n.* 20. reſoluit quòd pubertas plena dicitur vſque ad annum 18. inchoatum, & 17. completum.

14 In ead. gloſſ. ibi, *Senectus vſque ad* 70. Senectutem dici ab anno 50. perfecto vſque ad annum 70. colligit Farin. *d. p.* 3. *q.* 92. *n.* 22.

In Librum I. Sexti Decretalium.

De Summa Trinit. & Fide Cathol.

Tit. I.

SVMMARIVM.

1 *Spiritus ſanctus æternaliter à Patre, & Filio tanquam ab vno principio, & vnica inſpiratione procedit.*

2 *Incluſio vnius non eſt alterius excluſio, quando per excluſionem aſſerens peccatum committeret.*

3 *Filius à Patre eſt inſeparabilis.*

4 *Superfluitas & repetitio toleratur cùm ſit, vt quod ante dictum eſt, clariùs enarretur.*

Cap. Fideli. Vnic. *Gregor. X.*

1 SPIRITVS ſanctus æternaliter à Patre, & Filio tanquam ab vno principio, & vnica inſpiratione procedit, & præſumentes contrarium dicere damnat Gregor. X. in Conc. Lugdunenſ. Colligunt ex Ordin. Lap. Abb. Archid. Gemin. Ioan. Andr. Ancb. Dominic. Monacb. Franc. Viu. *in ration. iuris Pontif. lib.* 1. *pag.* 11. Alagona *in compend. iuris Canonici*, *pag.* 4. remiſſiuè Ximen. *in concord. part.* 1. *&* 2. Theologi *lib.* 1. *diſt.* 11. *&* 12. S. Thom. *p.* 1. *q.* 36. *art.* 2. *&* 4.

2 In gloſſ. *Et Filio*, ibi, *quòd expreſſio Patris non concludit, Filium.* Notatur ad hoc quòd incluſio vnius non eſt alterius excluſio, quando per excluſionem aſſerens peccatum committeret, vt per Menoch. *conſ.* 82. *n.* 42. *cum ſeqq.*

3 In ead. gloſſ. ibi, *Cùm ipſorum opera inſeparabilia ſunt.* Notatur ad hoc quòd Filius à Patre eſt inſeparabilis, vt per Cald. Pereira *de empt. & vend. c.* 1. *n.* 3.

4 In ead. gloſſ. ibi, *Sed obiicitur ad hanc conſtit. quòd ſit ſuperflua*, &c. Notatur ad hoc quòd ſuperfluitas, & repetitio toleratur, cùm ſit vt quod ante dictum eſt, clariùs, apertiùs, & dilucidiùs enarretur, vt per Tiraq. *de retract. lig.* §. 21. *gloſſ.* ... *n.* 5. Strach. *de mercatura*, *p.* 1. *n.* 45. De ſuperfluitate vide quæ diximus *ad proœmium Decretalium*, *n.* 28. *cum ſeqq.*

De Conſtitutionibus.

Tit. II.

SVMMARIVM.

1 *Papa reuocat primam conſtitutionem per ſecundam, licèt de prima non faciat mentionem, niſi ſit ſpecialium locorum, vel ſingularium perſonarum.*

2 *Papa dicitur habere peritiam totius iuris in ſuis ſeruitiis reconditam.*

3 *Iuriſdictionum omnium fons eſt apud Principem, à quo fluunt, & refluunt.*

4 *Lex prima derogatur per ſecundam, licèt de illa mentionem non faciat.*

5 *Conſuetudo generalis tollit legem præcedentem, ſecus ſi fuerit ſpecialis.*

6 *Conſuetudines locorum ſpeciales non cenſentur ſublatæ per legem generalem à Principe ſtatutam.*

7 *Conſuetudo eſt quid facti, & probari debet.*

8 *Ignorantia præſumpta eſt in priuilegiis extraordinariis, & non clauſis in corpore iuris.*

9 *Ignorantes non ligantur excommunicatione lata per ſtatutum alicuius prouinciæ ſpeciale.*

10 *Princeps non præſumitur voluiſſe tollere ſtatutum ciuitatis.*

11 *Conſuetudo immemorialis nunquam intelligitur derogata, niſi expreſsè de ea fiat mentio.*

12 *Conſuetudine præterita damnata, cenſetur quoque futura damnata.*

13 *Princeps, vel eius ſucceſſor poteſt reuocare donationem, & conceſſionem puram, & ſimplicem etiam ſine cauſa.*

14 *Iuſſio ſecunda debet expectari, vbi non conſtat de certa ſcientia.*

15 *Reſcriptum contra ius commune non valet niſi faciat mentionem de iure.*

16 *Reſcriptum contra legem, etiam non habentem clauſulam derogatoriam, non valet.*

17 *Statuta iuri communi conſona ius cõmune cenſentur.*

18 *Statutorum verba ſecundùm iuris diſpoſitionem intelligi debent.*

19 *Statuta ſi aliquid diſponant contra ius commune, intelligi omnino debent vt minus quàm fieri poſſit illud lædant.*

20 *Ordinationes Regiæ Luſitanorum illius Regni incolis ius commune ſunt.*

21 *Leges Caſtellæ ius commune conſtituunt apud Caſtellanos.*

22 *Partium ex conuentione vbi aliquid fieri iubetur ſecundùm ius, intelligitur ſecundùm leges Regni, non ſecundùm leges Imperiales.*

23 *Statutum ſpeciale quando derogetur per aliud ſimile poſterius, oſtenditur.*

Cap. Licèt I. *Boniſac. VIII.*

PAPA cùm cenſeatur habere omnia iura 1
in ſcrinio pectoris ſui, primam Conſtit. reuocat per ſecundam, licèt de prima non faciat mentionem. Cùm tamen ſpecialium locorum, & ſingularium perſonarum ſtatuta, & conſuetudines ignoret, illa non reuocat ſi ſint rationabilia, niſi expreſsè in ipſa caueatur. Colligunt ex Ordin. Lap. Abb. Archid. Gem. Ioan. Andr. Auch. Domin. Butr. Monach. Franc. Lud. Gom. & inter repetentes *tom.* 5. Mar Anton. Mareſc. de Caluis, Viu. *in ration. lib.* 1. *pag.* 25. Alagona *in compend. pag.* 4. remiſſiuè Caſal. *in annot.* & Ximen. *in concord. p.* 1. *&* 2.

Qui iura omnia in ſcrinio pectoris ſui cenſetur habere.] 2
Collige ex text. quod Romanus Pontif. dicitur habere peritiam totius iuris in ſuis ſcriniis reconditam, vt per Tiraquel. *de nobilit. cap.* 20. *num.* 41. *& cap.* 31. *num.* 537. Valaſc. *conſil.* 51. *num.* 6. Gonzal. *ad reg.* 8. *Cancell.* §. 4. *proœm. num.* 85. quamvis principaliter ob mirabilem illam ſibi à Deo conceſſam auctoritatem idipſum intelligatur, ſunt tamen viri graues, ac Catholici, qui eam etiam extendunt, intelliguntque propter viros doctos Papæ conſilio aſſiſtentes,

vt ſpeculatus foit Abb. *in cap. cùm ex literis, n. 4. verſic. quintò nota, de reſtit. in integr.* Bellencin. *de charit. ſubſid. in q. 66.* Ludou. Gom. *in repet. huius textus, num.* 100. Lancel. Conrad. *in templo omn. iud. lib. 1. c. 1. §. 3 n. 12. & 13.* Tom. Act. *de ludo ſcacchor. q. 6. n. 6. & 7.*

3 Vnde per hunc text. apud Principem eſſe fontem omnium iuriſdictionum, à quo fluunt & refluunt, aſſerunt Grammat. *deciſ. 46. n. 1. & voto* 28. *n. 12.* Capyc. *deciſ. 9. n. 15.* Vincent. de Franch. *deciſ. 517. n. 2.* à Ponte *deciſ. 2. num. 6.* Camil. de Curte *p. 1. diuerſ. iuris feud. verbo poteſt, n. 4.* Maſtril. *de Magiſtratib. lib. 5. cap. 5. n. 140.*

4 *Constitutiones condendæ*, &c.] Notatur ad hoc, quòd lex prima derogatur per ſecundam, licèt de illa mentionem non faciat, vt per Spin. *in ſpeculo teſtam. gloſſ. 30. princ. num. 8.* Gonzal. *ad reg. 8. Cancel. gloſſ. 9. §. 1. n. 51.*

5 *Quia tamen locorum ſpecialium*, &c.] Ergo conſuetudo generalis, hoc eſt, vbique introducta, tollit legem præcedentem, vt per Azor. *inſtit. moral p. 1. lib. 5. c. 18. q. 3.* ſecus ſi eſt ſpecialis alicubi, & non vbique locorum recepta, idem Azor. *d. lib. 5. c. 16. q. 4.*

6 Notatur etiam ad hoc, quòd per legem generalem à Principe ſtatutam non cenſentur ſublatæ conſuetudines locorum ſpeciales, quæ ante ipſam legem vim conſenſu populi habebant, vt per Couar. *lib. 3. variar. c. 13. n. 4. ad finem.*

7 *Cùm ſint facti, & in facto conſiſtant.*] Notatur ad hoc quòd conſuetudo eſt quid facti, & probari debet, vt per Roderic Xuar. *in proœm fori, n. 10.* Maſcard. *de probation. concluſ. 508. n. 2.* Menoch. *conſ. 8. n. 16. & de præſ. lib. 2. præſ. 8. num. 7.* Surd. *conſ. 371. num. 1.* Valaſc. *conſ. 162. n. 9.*

8 *Poteſt probabiliter ignorare.*] Notatur ad hoc, quòd in priuilegiis extraordinariis, & non clauſis in corpore iuris, præſumpta eſt ignorantia, vt per D. Barboſ. *in l. 1. ff ſoluto matrim. p. 1. n. 7.*

9 Notatur etiam ad hoc quòd ignorantes non ligantur excommunicatione lata per ſtatutum alicuius prouinciæ ſpeciale, vt per Couar. *in c. alma mater, part. 1. §. 16. n. 6. col. 6.*

10 Notatur etiam ad hoc quòd Princeps non præſumitur voluiſſe tollere ſtatutum ciuitatis, vt per Menoch. *de præſ. lib 6. præſ 39. n. 1.*

11 *Niſi expreſsè caueatur in ipſa.*] Notatur ad hoc quòd conſuetudo immemorialis nunquam intelligitur derogata niſi expreſsè de ea fiat mentio, vt per Flores de Mena *var. lib. 2. q. 10 n. 44.* Girond. *de priuilegiorum explicat. n. 1118.*

12 Notatur etiam ad hoc quòd damnata conſuetudine præterita cenſetur quoque futura damnata, vt per Tiraq. *in præfat. retract. n.* 18. de quo vide, quæ latè ſcripſi *in meo nouiſſimo tract. de clauſulis vſufreq. clauſ. 87. n. 11. cum ſeqq.* ſecundùm Lugdun. impreſſ.

13 Notatur etiam ad hoc quòd Princeps, vel eius ſucceſſor poteſt reuocare donationem, & conceſſionem puram & ſimplicem, etiam ſine cauſa, vt per Menoch. *conſil. 112. n. 1.* & faciunt quæ Glorit. *reſp. 6. n. 3.*

14 In gloſſ. *Noſcantur*, ibi, *vnde expectari ſolet ſecunda iuſſio.* Notatur ad hoc quòd vbi non conſtat de certa ſcientia, debet expectari ſecunda iuſſio, vt per Roder. Xuar. *alleg. 12. n. 48. & 50.*

15 In ead. gloſſ. ibi, *Si reſcriptum concedit aliquid contra ius*, &c. Notatur ad hoc quòd reſcriptum ſi ſit contra ius commune, non valet niſi faciat mentionem de iure, vt per Xuar. *alleg. 28. n. 17.*

16 Notatur etiam ad hoc quòd reſcriptum contra legem etiam non habentem clauſulam derogatoriam non valet, vt per Bernard. *reg.* 648.

17 In gloſſ. *Facti*, ibi, *imò ſit iuris, & conſiſtat in iure.* Notatur ad hoc quòd ſtatuta iure communi conſona, cenſentur eſſe ius commune, vt per Tiraq. *de retractu lignag. §. 9. gloſſ. 2. n. 54.*

Statutorum enim verba ſecundùm iuris diſpoſitio- 18
nem intelligi debent, Hieron. Portol. *in tract. de con-*
ſortib. c. 5. n. 5. Tiraq. *in tract. le mort, p. 2. declar. 2. n. 2.*
D. Barboſ. *in l. 1. ff. ſoluto matrim. p. 1. n. 61.* Valaſc. *conſ.*
42. n. 7. Et ſi fortè aliquid contra ipſum ius diſponant, 19
intelligi omnino debent, vt minus quàm fieri poſſit
illud lædant, Caſſan. *in conſuetud. Burgund. rubr. 7. §. 3.*
in fin. num. 2. pag. 237. Tiraq. *de retract. lign. §. 9. gloſſ. 2.*
n. 55. Menoch. *remed. 15. recup. n. 278. & de arbitr. caſu*
321. n. 13. & conſ. 4. n. 8. & conſ. 5. n. 3. & conſ. 88. n. 30.
Surd *de alim. tit. 8. priuil. 90. n. 4. cum ſeqq.*

Vnde ordinationes Regias Luſitaniæ illius Regni 20
Incolis ius commune eſſe aſſerunt Gam. *deciſ. 50. n. 5. & deciſ. 350. n. 6.* Valaſc. *conſ. 103. n. 8.* Cald. Pereira *de empt. c. 1. n. 5.* Cabed. *p. 1. deciſ. 211.*

Sic etiam leges Caſtellæ apud Caſtellanos ius com- 21
mune conſtituere docent Perez *in proœmio Ordinam. q. 3.* Azeued. *ad tit. 1. lib. 2. nouæ recopil. pag.* 122. Mol. *in emporio iuris, p. 1. tit. 1. q. 16. n. 13. verſic. apud.*

Illud denique aduertere oportet, quòd quando ex 22
partium conuentione aliquid fieri iubetur ſecundùm ius, intelligitur ſecundùm leges Regni, non ſecundùm leges Imperiales, vt reſoluunt Marta *in votis nouiſſ. deciſ. voto 154. n. 4.* & Steph. Gratian. *diſcept. forenſ. c. 99.* Niſi dicatur ſecundùm ius commune, tunc enim intelligeretur ius commune Romanorum, non verò commune municipale, ex Caualc. *de tutore, n. 98. in fin.* Ceual. *commun. contra commun. q. 238. in fin.* Steph. Gratian. *d. c. 99. n. 14.*

In ead. gloſſ. ibi, *Nunquid & ſublatum erit*, &c.] 23
Notatur ad hoc quòd ſi ſtatuto ſpeciali eſſet cautum idem, quod iure communi ſancitum erat, & deinde conditum eſt nouum ſpeciale ſtatutum illi antiquo repugnans, hoc caſu illud antiquum cenſetur mutatum & correctum, vt per Menoch. *de præſ. lib. 6. præſ. 38. num. 37.*

In gloſſ. *Rationabilia*, ibi, *verùm conſuetudo ſit ratio-* 24
nabilis, tunc relinquendum eſt iudici. Vide quæ dixi *in collect. ad c. vlt. n. 12. de conſuetud.* adde Ceual. *commun. contra commun. q. 359. in med.*

SVMMARIVM.

1 *Conſtitutio Epiſcopi, vel alterius, non ligat ignorantes probabiliter, niſi ignorantia fuerit craſſa & ſupina, nec ligat ſubditos extra ſuam diœceſim.*

2 *Conſtitutio regulariter non ligat ignorantes.*

3 *Ignorantia excuſat ab excommunicatione per conſtitionem Ordinariorum lata.*

4 *Excommunicatio generalis pro futuris culpis validè ferri, & pronuntiari poteſt.*

5 *Statutum vbi ſimpliciter excommunicationem infligit pro futuris culpis, minimè eo ligatur ſubditus ſtatuentis delinquens extra ipſius territorium.*

6 *Cenſuras per ſtatutum non poteſt ferre ſuperior contra exiſtentes in alieno territorio.*

7 *Ignorantia craſſa & ſupina in quo diſtinguatur ab ignorantia vincibili oſtenditur.*

8 *Ignorantia vincibilis & culpabilis facti, vel iuris, quæ craſſa eſt, & non excuſat à culpa mortali non excuſat ab incurrendis cenſuris.*

9 *Pœna cùm ipſo iure infligitur, ea non imponitur delinquenti extra territorium.*

10 *Iuriſdictio adhæret territorio.*

11 *Conſuetudo non ligat ſubditos extra territorium.*

12 Senten

12 *Sententiarum nomine non ſolùm excommunicatio, ſed omnes aliæ pœna, ſaltem ſpirituales, comprehenduntur.*

13 *Ignorantia ſupina eſt ignorare quod omnes ſciunt.*

14 *Ignorantia alia facti, alia iuris.*

15 *Epiſcopus poteſt facere ſtatuta.*

16 *Statuta, ſeu ordinationes facta in Synodo Prouinciali, ſeu diœceſana ſunt perpetua, & non expirant morte conditoris.*

Cap. Vt animarum. II.

1 Conſtitutio Epiſcopi, vel alterius non ligat ignorantes probabiliter niſi ignorantia fuerit craſſa, & ſupina; nec ligat ſubditos extra ſuam diœceſim. Colligunt ex Ordin. Lap. Abb. Arcbid. Gemin. Ioan. Andr. Dominic. Monac. Butr. Franc. Ludou. Gomez, Marc. Anton. Mareſcotus de Caluis *tom. 5. repet. iuris Canon.* Viu. *in ration. lib. 1. pag. 26.* Alagona *in compend. pag. 4.* remiſſiuè Caſal. *in annot.* & Ximen. *in concord. p. 1. & 2.*

De materia huius cap. agit latiſſimè Merol. *tom. 1. diſp in vniuerſam Theolog. moral. diſput. 1. c. 2. n. 44. cum multis ſeqq.*

Ligari nolumus.] Ergo condit ius nouum, vt per Driedon. *lib. 2. de libert. Chriſtiana, c. 9. verſ. prima ſententia,* Cordub. *in quæſt. lib. 2. q. 17. verſ. his præſuppoſitis,* Salas 1. 2. *tract. 13. diſp. 8. ſect. 10. n. 75 ad fin.* Azor. *inſtit moral. p. 1. lib. 1. c. 15. q. 3. in fine,* Vaſq. *tom. 4. in 3. p. tract. de excom. dub. 16. n. 4.* Merol. *d. c. 2. n. 174.*

2 *Ignorantes.*] Notatur ad hoc quòd conſtitutio regulariter non ligat ignorantes, vt per Duen. *reg. 129.* Azor. *inſtit. moral. p. 1. lib. 5. c. 3. q. 9.* Ricc. *in collect. deciſ. p. 5 collect. 1580.* Farinac. *fragment. crimin. p. 1. lit. C. n. 685. cum ſeqq. & p. 4. conſ. 65. in addit. lit. C.*

3 Vnde ab excommunicatione per conſtitutionem Ordinariorum lata excuſabit ignorantia, vt per Nau. *in man. c. 23. n. 47. & c. 27. n. 16.* Couar *in cap. alma mater, p. 1. §. 10. num. 6.* Vgolin. *de cenſur. tab. 1. c. 9. §. 8.* Sanch. *de matrim. lib. 9. diſput. 32. num. 8.* vbi ſecus dicit ſi excommunicatio ſit lata iure communi, latè Bonac. *de cenſuris, diſp. 1. q. 2. puncto 1. n. 6.* vbi ait ignorantiam probabilem tam iuris communis, quàm particularis excuſare ab incurrendis cenſuris, & *à n. 8.* reſoluit ignorantiam probabilem facti, aut qualitatis facti excuſare à cenſuris incurrendis.

4 *Qui furtum commiſerint,* &c.] Notatur ad hoc quòd generalis excommunicatio validè pro futuris culpis ferri, & pronuntiari poteſt, vt per Cou. *in cap. alma mater, p. 1. §. 10. n. 1.* vbi intelligit de ſententia excommunicationis à Canone, vel ſtatuto prolata, non autem ab homine: vide tamen dicta *ad cap. Romana 5. §. caueant, inf de ſent. excom.* & tradita per Cened. *ad ſextum collect. 8.*

5 *Extra ipſius diœceſim,* &c.] Notatur ad hoc quòd vbi ſimpliciter ſtatutum excommunicationem inflixerit pro futuris culpis, minimè ea ligabitur ſubditus ſtatuentis delinquens extra ipſius territorium, vt per Couar. *in cap. alma mater, p. 1. §. 10. num. 3.* Clar. *§. fin. q. 85. n. 4* Ioſeph. Ludouic. *Peruſ. deciſ. 80. n. 15.* Spin. *in ſpeculo teſtam. gloſſ. 11. rubr. n. 51.* Cened. *d. collect. 8. n. 2.* Soar *tom. 5. diſp. 5. ſect. 4. num. 4.* Bonacin. *de cenſur. diſput. 1. q. 1. puncto 11. num. 6.* vbi addit quòd licèt Epiſcopus intendat per ſtatutum ligare ſibi ſubditos exiſtentes extra proprium territorium, re vera non ligat.

6 Vnde Superiorem non poſſe ferre cenſuras per ſtatutum contra exiſtentes in alieno territorio, ita vt delinquens extra proprium Epiſcopatum, vel territorium incurrat cenſuram latam per modum ſtatuti, reſoluit idem Bonacin. *d. n. 6. in princ.* contra Vaſq. *in tract. de excomm. dub. 12. n. 21.* & Ioan. de Salas *de legib. diſp. 14. ſect. 7. n. 89. ad finem.*

7 *Dum tamen eorum ignorantia craſſa non fuerit, & ſupina.*] Loquitur de ignorantia culpabili moraliter, vt multis probat Merol. *d. tom. 1. diſput. 1. c. 2. n. 174. & 219.* Licèt ignorantia craſſa, & ſupina appelletur à Soar. *de cenſur. diſput. 4. ſect. 8. n. 5.* ignorantia vincibilis, tamen vna ab altera diſtinguitur; omnis enim ignorantia craſſa, & ſupina eſt vincibilis, ſed non omnis ignorantia vincibilis eſt craſſa, & ſupina. Ignorantia vincibilis, quatenus diſtinguitur à craſſa, & ſupina, contingit quando quis non adhibuit mediocrem diligentiam morali, & humano modo ad ſciendum id, quod ſcire tenetur; ignorantia verò craſſa, & ſupina dicitur illa, quæ procedit ex lata culpa ignorantis, ſeu ex ſumma negligentia, vt accidit quando quis nullam, vel modicam adhibuit diligentiam ad cognoſcendum id, quod ſcire tenetur, poſtquam de illo habuit aliquam cognitionem, vel dubium: ita Henriq. *in ſum. lib. 13. cap. 23. §. 2.* Auila *de cenſur. p. 2. c. 5. diſp. 5. dub. 8.* Sanch. *d. diſp. 31. n. 32.* Bonac. *d. diſput. 1. q. 2. puncto 1. num. 4.*

8 Vnde ignorantiam vincibilem, & culpabilem facti vel iuris, quæ craſſa eſt, & non excuſat à culpa mortali, non excuſare ab incurrendis cenſuris, reſoluunt per text. *in præſenti,* Molin. *de inſtit. tom. 4. diſput. 53. n. 4.* Sanch. *d. diſput. 32 n. 31.* Auila *citato loco,* Salas *de legib. diſp. 15. ſect. 9. n. 111.* Bonac. *d. puncto 1. n. 10.* vbi etiam ait, non improbabiliter defendi poſſe cum Nauarro, & Sanch. cenſuram non incurri, quando ignorantia eſt vincibilis moraliter, ſed non eſt craſſa, & ſupina; additque ignorantiam affectatam non excuſare ab incurrendis cenſuris.

9 *Cùm extra territorium,* &c.] Notatur ad hoc quòd cum pœna ipſo iure infligitur, ea non imponitur delinquenti extra territorium, vt per Tiraq. *in l. ſi vnquam, verbo reuertatur, n. 440. C. de reuocandis donat.* D. Aſcan. Tambur. *in ſuo nouiſſimo tract. de iure Abbatum tom. 1. diſp. 16. q. 1. n. 7.*

10 Iuriſdictio enim adhæret territorio, ſicut nebula in tota palude, vt per Gregor. *l. 1. gloſſ. fin. tit. 4. p. 3.* Cabed. *Luſitan. deciſ. 10. num. 9. p. 2.* Pariſ. *conſ. 16. num. 21. volum. 4.* Curt iun. *conſil. 41. num. 9. & conſ. 158. n. 24. & conſ. 184. n. 8.* Octau. Glorit. *reſp. 3. n. 9. & reſp. 10. num. 50.*

11 Notatur etiam ad hoc quòd conſuetudo non ligat ſubditos extra territorium, vt per Menchaq. *controu. frequent. c. 3. n. 19.*

12 In gloſſ. *Sententiis,* ibi, *ſed idem in aliis ſententiis.* Notatur ad hoc quòd deciſio huius text. intelligitur non ſolùm in excommunicatione, ſed etiam in quibuſcunque ſententiis, vt per Franc. *in præſenti, n. 8.* Merol. *tom. 1. diſput. in vniuerſam Theolog. moral. diſp. 1. c. 2. n. 84.* Nomine ſententiarum non ſolùm excommunicationem, ſed omnes alias pœnas ſaltem ſpirituales comprehendi, ex hac gloſſ. colligit Sanch. *de matrim. lib. 9. diſp. 32. n. 17. & 31.*

13 In gloſ. *Supina,* ibi, *quæ eſt ignorare quod omnes ſciunt,* Vide Sanch. *de matrim. lib. 9. diſp. 32. n. 32.* Cardoſ. *in praxi iudicum, verbo ignorantia, n. 8.* latè Farin. *fragm. crimin. p. 2. lit. I. à n. 161.*

14 In ead. gloſſ. ibi, *ignorantia ergo alia facti, alia iuris.* Vide Cordub. *in ſuo quæſt. lib. 2. q. 1.* Soar. *tom. 5. diſp. 4. ſect. 10. n. 10.* Sayr. *in claui Regia, lib. 2. c. 2. à n. 15. & c. 9. à n. 3.*

15 In gloſſ. *Statuto,* ibi, *nota Epiſcopum poſſe facere ſtatuta.* Vide Duen. *reg. 245.* Azor. *inſtitut. moral part. 2. lib. 3. cap. 47. quæſt. vltim.* nouiſſimè Maſſob. *de Synodo Epiſcopi, c. 4. dub. 1. num. 5. verſic. 18. & dub. 41. num. 1.*

*& dub.*24.*n.*1.ampliat etiam extra Synodū,& *dub.*43. *n.*2.extendit extra territorium,ac die feriato meripſum *de offic. & poteſt. Epiſc.p.*3. *alleg.*93.*n.*23. *cum ſeqq.* Et huiuſmodi ſtatuta, ſiue conſtitutiones Epiſcoporum debent potius obſeruari quàm ius commune,ſi Summi Pontif. Auctoritate, vel præſcripta conſuetudine roborentur, vt per Gutier.*Canon.lib.*1.*c.*13.*n.*13 D.Barboſ. *in l. diuortio*, *p.*2. *in princip.n.*54.*ff.ſoluto matrim.* Valaſe.*de partitionib.c.*35.*n.*9.*cum ſeqq.*Nicol. Gare.*de beneſic.p.*1.*c.*1.*n.*99. Card. Mantic.*de tacitis & ambig. conuention.tom.*1.*lib.*3.*tit.*8.*n.*1.

16 In ead. gloſſ.ibi, *Et ſunt alia ſtatuta perpetua.* Notatur ad hoc, quòd ſtatuta, ſeu ordinationes factæ in Synodo Prouinciali, ſeu diœceſana, ſunt perpetuæ & non expirant morte conditoris, vt per Zerol *in praxi Epiſc.p.*1.*verbo edicta,verſ.ad tertium,*quem refero ego ipſe *d.alleg.*92.*n.*24.

17 In gloſſ. *Diœceſim*, ibi, *& in quolibet ipſius loco non exempto poteſt pro tribunali ſedere.*Multipliciter declarabis iuxta per me dicta *de offic.& poteſt.Epiſc.part.*3. *alleg.*80.

De Reſcriptis.

Tit. III.

SVMMARIVM.

1 *Reſcriptum ſtrictè,& in ſpecie ſumptum dicitur illud, quod emanat ad obſeruantiam iuris communis.*

2 *Reſcriptum in hoc tit.accipitur largè, & ſic continet omnem Principis conceſſionem quocumque modo fiat.*

3 *Priuilegium dicitur illud, quod emanat contra ius commune in fauorem aliquarum perſonarum,& dicitur priuilegium quaſi priuata lex.*

4 *Priuilegium dici non poteſt illud quod nihil ſpecialiter concedit.*

5 *Priuilegium tribus modis poteſt conſiderari contra ius commune,vel in ſubſtantia,vel ſecundùm modum, vel quoad aliquos particulares effectus.*

6 *Priuilegium, & beneficium longè inter ſe differunt.*

1 CIRCA materiam gloſſæ huius rubricæ aliqua ſunt notanda, in quantum enim aſſerit reſcriptum ſtrictè, & in ſpecie ſumptum dici illud,quod emanat ad obſeruantiam iuris communis,recipitur ab Azor.*inſtit.moral.p.*1.*lib* 5.*c.*12.*q.*5. Gonzal. *ad reg.*8. *Cancell.gloſſ.*35.*n.*19. & in reſcriptis iuſtitiæ agnoſcit Soar.*de legib.lib.*8.*c.*2.*n.*8. Non obſtat, quia nihil ferè operarentur reſcripta ſi ad iuris communis obſeruantiam emanarent, iuxta *reg.l.*1.*C.de theſaur.lib.*10. nam reſpondetur illa vltra ius commune concedere iuriſdictionem extraordinario iudici, quæ non ex eo ſic dicitur extraordinaria quòd detur contra ius, ſed quia non datur ſecundùm id, quod ſolitum, & regulare eſt.

2 In iſto autem titulo, (vt verbis gloſſæ huius rubr. vtar) reſcriptum accipitur largè, & ſic continet omnem Principis conceſſionem quocumque modo fiat, vt notant omnes *in præſenti*, & poſt Staphilæum, obſeruat Marcheſ.*de commiſſion.p.*1.*c.*6.*n.*17.

3 Priuilegium verò dicitur illud quod emanat contra ius commune in fauorem aliquarum perſonarum, & dicitur priuilegium quaſi priuata lex: ita gloſſ. *huius rubr.*Abb.*in cap.olim,n.*7.*de verb.ſignif.*Medic.*de.definit.q.*17. Ræuard. *com.*1.*ad leges duodecim tabularum, c.*2.Petr. Gregor.*de iuris arte, c.*7.*n.*14. Henriq. Caniſ. *in ſumm.iuris Canon.lib.*1. *tit.*2.*§. duplex genus placitorum,*Gonzal.*d. gloſſ.*35.*n.*5. *cum ſeqq* Fr. Emman.*quæſt. Regul.tom.*1.*q.*7.*art.*1.Anton.de Souſa *in relect. de cenſuris Bulla Cœnæ,c.*23.*diſp.*99.*n.*2.Azor.*d.c.*22. *à princ.* Card. Tuſch. *tom.*6. *lit,P, concl.*727. D. Aſcan. Tamburin.*in ſuo nouiſſimo tract.de iure Abbatum,cæterorúmque Prælatorum tam ſæcularium,quàm Regularium Epiſcopis inferiorum, tom.*1.*diſp.*16.*q.*1.*n.*2.

Vnde colligitur priuilegium dici non poſſe illud, 4 quod nihil ſpecialiter concedit, ſed illud tantùm,quod iure communi conceſſum eſt, id enim euincit particula illa definitionis, *contra ius*, iuxta illud principium vulgare,Cui non conuenit definitio,non conuenit definitum,*l.*1.*§.dolum, ff. de dolo,* Euerard.*in topicis legal.loco* 44.& ſecundùm aliud, quod dictat, fruſtrà precibus impetrari, quod à iure communi conceditur, *l.*1.*ff.ad municip.l.*1.*C.de theſaur.lib.*10. cum vulgaribus, facit text.opt.*in cap.vlt.*25.*q.*1.ibi, *neque priuilegia concederentur niſi*, &c. Non obſtant *c.*1.*hoc tit. in antiq.cap.licèt* 32. *de præbend.cap.tuæ de Clericis non reſid.l.*1. *C. de ſacroſ. Eccleſ. cap. etſi Chriſtus, in fine, de iureiur.* in quibus videntur per modum priuilegij, 5 & indulgentiæ concedi ea, quæ iure communi licita & conceſſa eſſe noſcuntur, quia pro reſponſione aduertere oportet tribus modis poſſe priuilegium conſiderari contra ius commune, vel in ſubſtantia, vel ſecundùm modum,vel quoad aliquos particulares effectus: in ſubſtantia quando conceditur vt quis licitè faciat, quod iure communi ſibi prohibitum eſt, videlicet vt inteſtabilis faciat teſtamentum, vel ne quis excommunicatos euitet, nec decimas ſoluat, & ſimilia. Secundum modum, quando etſi iure communi licitus ſit actus, qui geritur, modus tamen non ita, veluti vt milites teſtari valeant non ſeruatis iuris ſolemnitatibus, iuxta totum *tit. ff. C. & Inſtit. de militari teſtam.* vel etiam vt ſine illis ad pias cauſas faciat teſtamentum, iuxta *cap. cùm eſſes, & cap. relatum, de teſtam.* vel inter liberos, *l. hac conſultiſſima, §.ex imperfecto, C. illo tit.* Conceditur etiam quoad aliquos particulares effectus, veluti ad ſedandos ſcrupulos, quia impetrantes putant ſibi non licere, quod iure communi licitum eſt, notat Nauar. *conſil.*3. *num.*3.*de ſtatu monach.* ſequuntur Azor. *d. cap.*23. *q.*3. Salas *de legib. diſput.*17. *ſect.*1.*num.*4. iuxta quam diſtinctionem facilè intelligi poſſunt ſupradicta iura in contrarium adducta.

Denique gloſſ. huius rubr. inſinuat priuilegium & 6 beneficium (ſi vtrumque ſtrictè accipiatur) longe inter ſe differre, nam priuilegium, vt *ſuprà* diximus, eſt lex priuata, ſeu ius ſingulare contra ius commune indultum, beneficium verò eſt gratia, quæ præter ius fit,ita Bart. & Iaſ.*in l.*3.*ff.de conſtit. princip.* Selu.*de benef. part.*1. *quæſt.*1. *num.*4. Rebuff. *in praxi tit.quid ſit beneficium*, Azor.*de lib.*5.*c.*22.*quæſt.*5. Si verò beneficium in ſpecie iuris latè ſumatur, comprehendit conceſſionem præter ius, & priuilegium, & reſcriptum, vt aduertit Menoch. *de præſumpt. lib.*3. *præſumpt.* 40. *num.*7.

SVMMARIVM.

1 *Reſcriptum delegatorium impetratum ab excommunicato,& proceſſus inde ſequutus ſunt ipſo iure nulla, niſi in cauſa excommunicationis, vel appellationis*, & n.2.

3 *Reſcriptum impetrare nomine proprio, impeditur excommunicatus, ſiue occultus, ſiue publicus ſit.*

4 *Reſcri*

4 *Reſcriptum impetratum ab excommunicato in cauſa indiuidua ſimul cum non excommunicato eſt nullum.*

5 *Procuratoris mediante perſona reſcriptum impetratum ab excommunicato eſt nullum.*

6 *Reſcriptum non ſolum ad lites, ſed quodcunque aliud impetratum ab excommunicato eſt nullum.*

7 *Reſcripta Prælatorum inferiorum ab excommunicato impetrata ſunt nulla.*

8 *Reſcripti appellatione non minus venit reſcriptum Principis ſæcularis, quàm Pontificis.*

9 *Reſcriptum ſiue ſit in poſſeſſorio, ſiue in petitorio, impetratum ab excommunicato eſt nullum.*

10 *Reſcriptum impetratum ab excommunicato etiam pro alio eſt nullum.*

11 *Reſcriptum ab excommunicato impetratum eſt nullum etiamſi pars contra quam impetratur, conſentiat impetrationi.*

12 *Reſcriptum per quod excommunicato conceditur indultum, vel indulgentia Motu proprio Principis eſt nullum ipſo iure.*

13 *Reſcriptum per excommunicatum impetratum non eſt validum etiam ad inducendam litis pendentiam.*

14 *Sententia vigore reſcripti impetrati ab excommunicato contra illum lata eſt nulla.*

15 *Excommunicatus non poteſt præſentare reſcriptum ante excommunicationem impetratum.*

16 *Abſolutio ab excommunicatione ſuperueniens non reualidat reſcriptum impetratum ab excommunicato.*

17 Cap. 1. de except. lib. 6. *procedit in excommunicato poſt impetrationem.*

18 *Excommunicatus non poteſt concordare de iudice, nec conuenire quòd cauſa pro ipſo, vel contra ipſum committatur alicui.*

19 *Reſcripta quæ hodierno tempore emanant à Sede Apoſt. poſſunt ab excommunicato impetrari.*

20 *Inferior à Papa non poteſt derogare diſpoſitioni huius text.*

21 *Excommunicatus in illis caſibus, in quibus poteſt eſſe in iudicio in eiſdem poteſt impetrare reſcriptum.*

22 *Excommunicatio, quæ procedit ex dolo & induſtria excommunicantis, non impedit reſcriptum impetrari.*

23 *Excommunicatus poteſt impetrare reſcriptum per quod impetratur vt cauſa committatur in Rota reſpectu proceſſus vſque ad ſententiam.*

24 *Excommunicatus poteſt impetrare reſcriptum ſuper conſequutiuis cauſæ principalis.*

25 *Excommunicatus pendente articulo appellationis poteſt impetrare reſcriptum, licèt interim non poſſit illo vti tanquam actor.*

26 *Excommunicatus excommunicatione minori poteſt reſcriptum impetrare.*

27 *Excommunicatus ſub conditione pendente illa poteſt validè impetrare reſcriptum.*

28 *Excommunicatus poteſt impetrare reſcriptum ſuper gratiis conceſſis ab Ordinario.*

29 *Licentia aſſumendi Ordines à quocunque obtenta ante excommunicationem non inualidatur per excommunicationis ſuperuenientiam.*

30 *Conſenſus tacitus partis non firmat actum nullum ipſo iure.*

31 *Reſcripti vigore ab excommunicato impetrati non poteſt idem excommunicatus reconueniri, intellige vt* n. 32. & 33.

34 *Iuriſdictio ordinaria fauorabilis eſt, extraordinaria verò odioſa.*

35 *Reſcriptum ſi impetretur per promotorem inquiſitionis publicæ, vel priuatæ, & talis promotor ſit excommunicatus, non poterit iudex vigore talis reſcripti formare proceſſum etiam ex officio, quamuis excommunicatus præbuerit in impetratione nudum miniſterium.*

Cap. Ipſo iure. I. *Gregor. IX.*

Reſcriptum delegatorium impetratum ab excom- 1
municato, & proceſſus inde ſequutus, ſunt ipſo
iure nulla, niſi in cauſa excommunicationis, vel appel-
lationis. Colligunt ex Ordin. Archid. Ioan. Andr. Butr.
Lap. Abbas, Anch. Gemin. Ctot Franch. Dominic. Mo-
nach. Ludou. Gomez, Vin. *in ration. lib. 1. pag.* 58. Ala-
gona *in compend. pag.* 23. remiſſiuè Caſal. *in annot.* Xi-
men. *in concord. p.* 1. & 2.

Hanc eandem concluſionem ex hoc text. deſumunt 2
Felin. *in cap. dilectus filius, ſub n.* 11. *de procurat.* Vin. *de-*
ciſ. 96. *n.* 1. Fr. Emman. *in explicat. Bullæ Cruciatæ in ad-*
dit. §. 1. *n.* 10. *fol. mihi* 2. *verſo,* Aloyſ. Ricc. *in collect. deciſ.*
p. 4. *collect.* 1184. Valdeſ. *ad Xuar. alleg.* 13. *n.* 12. *p.* 2. latiſ-
ſimè D. Anton. Ricc. Epiſcopus Bellicaſtren. & Illu-
ſtriſſimi, ac Reuerendiſſimi Vrbis Vicarij Viceſge-
rens, *in ſuo tract. de iure perſonarum extra gremium Ec-*
cleſiæ exiſtent. lib. 4. *c.* 38. *cum duobus ſeqq.*

Primò amplia, vt procedat ſiue excommunicatus ſit 3
publicus, ſiue occultus, nam vtroque caſu impeditur
impetrare nomine proprio, vt per Gemin. *hic ſub n.* 5.
Abb. *in cap. fin. n.* 11. *de probat.* Felin. *in cap. Rodulphus,*
col vlt. de reſcript. & in cap. fin. ſub n. 9. *verſ. ſi pro ſe ipſo,*
de except. Roman. *conſ.* 506. *ſub n.* 12. *verſ. prout etiam, &*
ſing. 718. *incip. Iura faciunt,* Caſſad. *deciſ.* 1. *de præbend.*
Franc. Marc. *deciſ.* 969. *p.* 1. Ricc. *d. c.* 38. *n.* 8.

Secundò amplia in excommunicato impetrante re- 4
ſcriptum in cauſa indiuidua ſimul cum non excommu-
nicato, tunc enim ex parte vtriuſque reſcriptum erit
nullum, in cauſa verò diuidua ſi impetratio ſimul cum
excommunicato eſt facta ignoranter, vitiabitur pro
parte excommunicati, ſi verò ſcienter, erit nulla ex
parte vtriuſque, vt per Anchar. *hic n.* 1. Ctot. *n.* 21. &
Gom. *à num.* 45. *vſque ad* 49. Roman. *ſing.* 506. & 726.
D. Ricciul. *d. c.* 38. *n.* 15.

Tertiò amplia, vt excommunicatus non ſolùm ſit 5
inhabilis ad impetrandum reſcriptum per ſe ipſum, ſed
neque mediante perſona procuratoris, *cap. fin. de pro-*
curatorib. Anch. *hic col. fin. verſ. ſeptimò iuxta prædicta,*
D. Ricciul. *d. c.* 38. *n.* 2. vbi *n.* 3. per *d. cap. fin.* hoc exten-
dit ſiue mandatum ad impetrandum ſit datum ab ex-
communicato nomine proprio, ſiue ratione officij
publici, quod gerit in vniuerſitate.

Quartò amplia non ſolùm in reſcripto ad lites, ſed 6
generaliter in quocunque alio, vt per Franch. *hic n.* 3.
& Ricciul. *d. c.* 38. *num.* 3. *verſ. extenditur tertiò*; ſiue
contineat donationem, Franch. *citato loco,* ſiue diſpen-
ſationem, Roman. *conſ.* 506. *num.* 13. ſiue ſit ad benefi-
cia, *cap. poſtulaſtis, de Clerico excommun. miniſt.* vbi latè
dixi.

Quintò amplia in reſcriptis Prælatorum inferio- 7
rum, vt per Franch. *in præſenti, n.* 6. *verſ. in ea gloſſ. &*
n. 18. Mar. Alter. *de cenſur. lib.* 2. *diſp.* 7. *c.* 1. *in* 1. *q.* Ricc.
d. lib. 4. *c.* 39. *per totum.* Contra Nauar. *conſ.* 28. *aliàs* 44.
in 1. *quæſt. de ſentent. excommunicat.* quem ſequitur Soar.
de cenſur. tom. 5. *diſp.* 17. *ſect.* 1. *ſub n.* 67. atteſtantes con-
ſuetudinem huic parti fauere.

Sextò amplia in reſcriptis Principum ſæcularium, 8
quia diſpoſitio huius text. loquitur ſimpliciter de
reſcripto, cuius appellatione non minus venit reſcri-
ptum Principis ſæcularis, quàm Pontificis, *l.* 1. & *toto*
tit. C. de diuerſis reſcript. l. quoties, C. de precib. Imper.

offer. ita Nauar. *conſ.* 28. *aliàs* 44. *ſub n.* 2. *&* 6. *de ſent. excommun.* D. Ricc *d. lib.* 4. *c.* 30. *per totum*, quicquid dubitet Soar. *d. ſect.* 1. *n.* 3.

9 Septimò amplia ſiue reſcriptum ſit in petitorio, ſiue in poſſeſſorio, vt per Innoc. *in cap. paſtoralis, circa fin. de appellat.* Capel. Tholoſ. *deciſ.* 172. D. Ricc. *d. lib.* 38. *n.* 16. *verſ. extenditur* 16.

10 Octauò amplia ſiue reſcriptum fuerit impetratum per excommunicatum pro ſe, ſiue pro alio non excommunicato, Butr. *n.* 32. & Gemin. *ſub n.* 17. *in præſenti*, Felin. *in c. fin. n.* 3. *de except.* Rot. *deciſ.* 20. *de procurator. in antiq.* Ricc. *d. c.* 38. *n.* 7.

11 Nonò amplia reſcriptum ab excommunicato impetratum eſſe nullum, etiamſi pars, contra quam impetratur, conſentiat impetrationi, quia habilitare impetrantem incapacem dependet a poteſtate Papæ, non à poteſtate partium, vt per Gemin. *hic n.* 12. *verſ. hoc dictum eſt*, Butr. *in cap. cæterum, num.* 21. *hoc tit. in antiq.* Socin. *in cap. ſacris, a num.* 192. *de ſentent. excommunic.* Ricc. *d. c.* 38. *n.* 6.

12 Decimò amplia etiam in reſcripto per quod excommunicato conceditur indultum, vel indulgentia motu proprio Principis, nam hoc caſu eſt nullum ipſo iure, vt per Butr. *hic n.* 17. & Crot. *n.* 31. *verſ. hæc limitatio non placet*, D. Ricc. *d. c.* 38. *n.* 13. Contra Socin. *in d. cap. ſacris, n.* 197. *cum ſeqq.*

13 Vndecimò amplia vt huiuſmodi reſcriptum ab excommunicato impetratum neque ſit validum ad inducendam litis pendentiam, Card. *in Clem. fin. q.* 4. *vt lite pend.* Gom. *hic ſub n.* 31. *verſ. nota regulam*, Ricc. *d. c.* 38. *num.* 16.

14 Duodecimò amplia, vt procedat etiamſi vigore reſcripti impetrati feratur ſententia contra excommunicatum, nam nihilominus erit nulla, vt per Gemin. *hic num.* 13. & Franch. *num.* 5. Socin. *d. cap. ſacris, num.* 218. *&* 219. Mar. Alter. *de cenſur. tom.* 1. *lib.* 2. *diſput.* 7. *c.* 1. *ſub lit. E, verſ. ſed poſtulabat*, D. Ricc. *d. c.* 38. *num.* 18.

15 Decimotertiò amplia vt non ſolùm excommunicatus non poſſit impetrare reſcriptum, ſed neque præſentare impetratum ante excommunicationem, vt per Put. *deciſ.* 128. *incip In vna Florentina, lib.* 3. Mar. Alter. *d. lib.* 2. *c.* 1. *q.* 5. D. Ricc. *d. c.* 38. *n.* 20. quia diſpoſitio huius text. inualidat non ſolùm reſcriptum, ſed etiam proceſſum, cuius pars eſt reſcripti præſentatio, *cap. quoniam contra, de probat.*

16 Decimoquartò amplia adeò reſcriptum impetratum ab excommunicato eſſe nullum, vt ſuperueniens abſolutio illud non validet, vt per Anchar. *hic num.* 6. *verſ. quæro.* Abb *in cap bona, ſub num.* 6. *verſ. præterea de ætate, & qualitat. & in cap. prudentiam, §. ſexta, num.* 10. *de officio deleg.* Rebuff. *in cap poſtulaſtis, n.* 50. *de cleric. excommun. min.* D. Ricciul. *d. cap.* 38. *num.* 17. Contra gloſſ. *in d. §. ſexta*, & Cald. Pereira *de poteſt. eligendi, cap.* 10. *num.* 40. Nam text. *in cap.* 1. *de except. hoc lib.*
17 procedit in excommunicato poſt impetrationem, tunc enim ab eo actu valent quando non opponitur exceptio, vt aduertit Socin *in d. cap. ſacris, num.* 168. *& ſeq.*

18 Decimoquintò amplia vt neque excommunicatus poſſit concordare de iudice, nempe conuenire quòd cauſa pro ipſo, vel contra ipſum committatur alicui, neque dare liſtam confidentium, dummodo tamen ſit oppoſitum de tempore conuentionis, vt per Socin. *in d. cap. ſacris, num.* 226. D. Ricciul. *d. cap.* 38. *num.* 9.

19 Limita primò ſupradictam huius text. concluſionem ne procedat in reſcriptis, quæ hodierno tempore emanant à Sede Apoſt. nam cùm in illis ex Curiæ ſtylo ſoleat apponi abſolutio à cenſuris, illa quidem operatur validitatem reſcripti, non obſtante excommunicatione, vt per Couar. *in cap. alma, p.* 1. *§.* 7. *n.* 3. *ad fin.* Boër. *deciſ.* 290. Rebuff. *in praxi, p.* 1. *tit. de forma*
noua proniſ. n. 1. *& ſeqq.* D. Ricc. *d. c.* 38. *n.* 22. quod qui- 20
dem procedit tantùm in reſcriptis impetratis à Papa, non autem in aliis conceſſis ab inferiore ab illo, nam iſte inferior non poteſt derogare diſpoſitioni huius text. per quam excommunicatus prohibetur impetrare reſcriptum, vt per Franch. *hic n.* 19. & Gemin. *ſub n.* 14. *verſ. tamen videtur*, Socin. *in d. cap ſacris, n.* 195. *verſ. ſecus ſi fieret.*

Limita ſecundò ne procedat in caſibus, in quibus excommunicatus poteſt eſſe in iudicio, nam in illis poteſt etiam impetrare reſcriptum, ex reg. *l. oratio, ff. de ſponſalibus*, vt per Gemin. *num.* 51. *verſ. credo quod opinio*, Butr. *num.* 5. *&* 6. & Franch. *num.* 3. *verſ. ex his*, D Ricciul. *d. c.* 38. *num.* 24. *cum ſeqq.* vbi *num.* 32. idem dicit de actibus reſpicientibus legitimam defenſionem. 21

Limita tertiò quando excommunicatio procedit ex dolo & induſtria excommunicantis, vt per Gemin. *hic num.* 4. *&* 5. Felin. *in cap. fin. num.* 5. *de except.* Socin. *in d. cap. ſacris, num.* 231. Ricciul. *d. cap.* 38. *num.* 40. 22

Limita quartò ne procedat in reſcripto per quod impetratur, vt cauſa committatur in Rota reſpectu proceſſus vſque ad ſententiam, dummodo diſtributio fiat ſimpliciter per Vicecancellarium, & non apponantur in commiſſione aliqua verba per quæ videatur velle facere illum delegatum etiam quoad cognitionem, ita Gemin. *ſub num.* 18. Crot. *num.* 39. Rot. *deciſ.* 13. *num.* 2. *de officio delegat. in nouis*, Socin. *in d. cap. ſacris, num.* 200. *&* 206. D. Ricciul. *d. c.* 38. *num.* 42. *cum ſeqq.* 23

Limita quintò ne procedat in impetratione facta ſuper conſequutiuis cauſæ principalis, vt per Gemin. *hic n.* 8. Socin. *in d. cap. ſacris, n.* 191. *in fin.* Contra Anchar. *etiam in præſenti, n.* 5. Butr. *n.* 21. Franch. *n.* 15. & Crot. *n.* 42. *& ſeqq.* 24

Limita ſextò in excommunicato poſt appellationem legitimam, nam is pendente articulo appellationis poteſt impetrare reſcriptum, licèt interim non poſſit illo vti tanquam actor, vt per Gemin. *hic n.* 15. vbi ſubdit dicti reſcripti validitatem pendere à futuro euentu, Socin. *in d. c. ſacris, n.* 228. D. Ricciul. *d. c.* 38. *num.* 51. 25

Limita ſeptimò in excommunicato excommunicatione minori, quia text. *in præſenti* loquitur de excommunicatione ſimpliciter, quo caſu intelligitur de maiori, iuxta text. *in cap. pen.* & *ibi* notata, *de ſentent. excomm.* Ita Gemin. *hic ſub num.* 12. *verſ. item procedit*, & Gom. *n.* 4. D. Ricciul. *d. c.* 38. *n.* 56. 26

Limita octauò in excommunicato ſub conditione, nam pendente conditione poſſe validè impetrare reſcriptum, ac proinde in eo non habere locum diſpoſitionem huius cap. tenent, Anchar. *conſ.* 158. *incip. Ex narratis in facto, n.* 20. Viu. *deciſ.* 65. *ſub n.* 1. *verſ. quod quidem*, Mar. Alter. *de cenſur. tom.* 1. *lib.* 2. *diſp.* 7. *cap.* 1. *pag.* 154. *verſ. quintò non extenditur*, D. Ricciul. *d. c.* 38. *num.* 53. 17

Limita nonò in gratiis conceſſis ab Ordinario, vt per Nauar. Henriq. & Soar. quos refert, & ſequitur Nic. Garc. *de benefic. p.* 7. *c.* 13. *n.* 21. 28

Si ab excommunicato.] Ante impetrationem, non verò poſt, vt per Anchar. *hic num.* 16. *verſ. & per prædicta*, & Franch. *num.* 21. & Crot. *num.* 63. *verſ. ex quorum dictis*, Nauar. *conſ.* 28. *aliàs* 44. *num.* 1. *de ſentent. excommunic.* vbi propterea tenet quòd licentia aſſumendi Ordines à quocumque obtenta ante excommunicationem, non inualidatur per excommunicationis 29

ſuper

ſuperuenientiam, quamvis durante excommunicatione impediatur vſus.ſequitur Mar. Alter.*d.diſp.7.cap.1. poſt q.49.verſ.quid ſi reſcriptum.*

30 In gloſſ.*Ipſo iure.* Notatur ad hoc quòd tacitus conſenſus partis non firmat actum nullum ipſo iure, vt per Tiraq. *in l. ſi vnquam, verbo reuertatur, n.347. C.de reuoc. donat.*

31 In gloſſ *Reſcriptum.* Notatur ad hoc, quòd vigore reſcripti ab excommunicato impetrati non poteſt idem excommunicatus reconueniri, referunt & ſequuntur *in preſenti* Anchar. *num.6. verſ. conclude er-*
32 *go,* Butr. *num.*24. & Crot. *num.*62. Intellige dummodo exceptio excommunicationis tendat contra reſcriptum, nempè quia illud ſit impetratum tempore, quo impetrans erat excommunicatus, ſecus ſi tendat contra perſonam, videlicet quia ſit impetratum ante excommunicationem, quia tunc excommunicatus licèt nequeat conuenire, ex eo quia non poteſt agere, poteſt tamen conueniri, vt per Anch. *dicto loco*, Gemin.
33 *a.*19 & Crot.*a.*6 :. Deinde intellige caſu quo reus oppoſuit exceptionem excommunicationis contra actorem, à quo fuit impetratum reſcriptum, & ille ſuccubuit, nam hoc caſo poterit actorem conuenire coram iudice impetrato, cùm exceptio ſit iam reprobata, vt declarant Anch. *hic ſub num.6. verſ.quòd ſi ſuccumbat,* Franch.*n.6.*& Crot. *n.66.* Mar. Alter.*d. diſp. 7.cap.1. in 4 quæſt.*

34 In gloſſ *Proceſſus*, in fine, ibi, *item iuriſdictio Ordinaria fauorabilis eſt, extraordinaria odioſa.* Vide Sanchez *de matrim.lib.3.diſp.35.num.9*

35 In gloſſ. *Alio.* Collige ex gloſſ. quòd ſi reſcriptum impetretur per promotorem inquiſitionis publicæ, vel priuatæ, nempe per eum, qui literas impetrauit ſuper inquiſitione facienda, & talis promotor ſit excommunicatus, non poterit iudex vigore talis reſcripti formare proceſſum etiam ex officio, quamvis excommunicatus præbuerit in impetratione nudum miniſterium, ſequuntur *hic* Anch. *num.*7. Butr. *num.*30: & Crot.*num.*77.*&* 79. quos refert Ricc. *d.c.*38.*n.*10. vbi dupliciter declarat.

SVMMARIVM.

1 *Clauſula,* quidam alij, *in reſcripto delegatorio poſita non intelligitur vltra tres, vel quatuor, quos impetrans in actis, vel in primo citatorio debet omnes nominare, alias citatio eſt nulla, &* n.2.
3 *Intellige expreſsè ſpecificando illorũ quatuor nomina.*
4 *In Romana Curia locum non habet hic text.*
5 *Perſonas ſpeciali nota dignas non comprehendit clauſ.* quidam alij. *&* n.9.
6 *Priuilegiatos, ſpecialiter non comprehendit clauſ.* quidam alij.
7 *Pauper, qui propter paupertatem ſe defendere non poteſt, non comprehenditur ſub clauſ.* quidam alij.
8 *Vniuerſitatem, Collegium, ſeu Capitulum, non comprehendit clauſ.* quidam alij.
10 *Infinitas eſt vitanda, niſi verba contrahentium apta fuerint ad ſignificandam infinitatem.*
11 *Fœmininum ſub maſculino intelligitur in reſcriptis.*
12 *Maſculinum in quacunque diſpoſitione poſitum regulariter concipit fœmininum.*
13 *Verbum vbi poteſt duo tempora ſignificare, veluti præteritum, & futurum ſolum de eo tempore intelligitur, quod magis naturæ rei conuenit.*
14 *Doctores referuntur de quaternario numero agentes.*
15 *Exceptio iuriſdictionis non reiicitur per proceſſum ad vlteriora, ſed requiritur pronuntiatio expreſſa ſuper exceptione iuriſdictionis.*

Cap. Cùm in multis II.

Innoc. IV. in Conc. Lugd.

Clauſula, *quidam alij*, in reſcripto delegatorio 1
poſita, non intelligitur vltra tres, vel quatuor, quos impetrans in actis, vel in primo citatorio debet omnes nominare, aliàs citatio eſt nulla. Colligunt ex Ordin. Archid. Lap. Abbas, Gemin. Ioan. Andr. Anch. Dominic. Monach. Butr. Ludou. Gomez, Viuian. *in ration.lib.* 1 *pag.*59. Alagona *in compend. pag.*23. remiſſiuè Ximen. *in concord.part.*1.*&*.2.

Hoc idem ex hoc text. deſumunt Vital. de Camban. 2
*in tract.clauſul.pag.*55.*num* 3. Eſcob. *de ratiocin.cap.*18. *num.*4. Stephan. Gratian. *diſcept. forenſ. tom.*3.*cap.*600. *num.*10. Cald. Pereira *de poteſt eligendi cap.*3. *num.* 18. Valaſc. *conſ.*51.*n.*29.*& de partitionibus, c.*9.*n.*50.*&* 51. Marcheſan. *de commiſſionib. tom.* 1.*pag.* 203. *cum ſeqq. ſecundùm vlt.impreſſ.* Ego ipſe *in meo nouiſſimo tract. de clauſulis vſufreq. clauſ.*94.*n.*6. iuxta Lugd impreſſ.

Vt autem fraudibus occurratur, debet reſcripti im- 3
petrator illorum quatuor nomina expreſsè ſpecificare, ſecundùm Rot. *deciſ.* 18. *num.*2. *de dolo, & contum. in nouis.* Veſt. *in praxi lib.*4. *c.*2. *num.*2. Abb. *in cap. paſtoralis,* §.*quoniam autem, num.*4. *de reſcript.* vbi Felin. ait iudicem ante citandorum per partem declarationem, eorum nominationem in aëre, & incertam habere. Hinc Rot. *deciſ.*2. *de reſcript. in antiq.* dubitauit an vigore huius clauſ. Romæ alij vltra quatuor conueniri poſſint, reſoluit tamen prædicta locum non habere in Romana Curia, quia Commiſſiones, & ſic iuriſdi- 4
ctio, quæ illis mediantibus exercetur in Rota, non eſt arctatnria ratione Ordinariæ, & Superioris iuriſdictionis; quam Papa præſens ſuper cauſis deuolutis, & aliàs in Curia tractandis habet, quæ non veniunt reſtringendæ ad aliarum cauſarum inſtar, quæ extra Curiam coram iudicibus delegatis aguntur, quia ad iuriſdictionis Ordinariæ diminutionem tendunt, ſubdens eadem Rota *vbi proximè*, quòd verba illa, *quatuor citandi*, quoad actorem in principio citationis intelligi poſſunt, quia ratio infinitatis, & vexationis euitandæ venit, ſed non quoad alios non citandos ad eius inſtantiam, qui dando de eorum proprio intereſſe ad cauſam venire vellent, nam, vt in prædicta deciſione, ibi ad multos extenderetur, quæ omnia refert Marcheſan. *d.tom.*1.*pag.*207.*n.*121.

Illud aduertere oportet, huiuſmodi clauſulam non 5
comprehendere perſonas ſpeciali nota dignas, de quibus ſpecialis mentio facienda erit, & in ſpecialiter 6
priuilegiato firmant Roman. *conſ.*400.*num.*4. Franch. *hic num.*3. Marcheſ. *d.tom.*1.*pag.*205.*num.*105. Ego ipſe *d.clauſ.*94.*num.*8. Et in paupere, qui propter pauper- 7
tatem ſe defendere non poteſt, notant Bald. *in c. ſedes, num.*5. *de reſcript* Felin *in cap ſignificantibus* 38.*num.*6. *in* 4. *priuilegio paupertatis, de officio delegat.* Ego ipſe *d. clauſ.*94.*num.*9. Et in Vniuerſitate, Capitulo, aut Col- 8
legio reſoluunt Gom. *hic num.*68. Mandoſ. *ſuper commiſſ.cauſar.benef.verſ.omnéſque alios,* Marcheſ. *d.tom.*1. *pag.*207. *num.*158. *& ſeq.* vbi ſubdit ſub hac clauſula expreſſa ſub nomine clerici laicum non comprehendi. Et in principe illuſtri, qualificata aut maiori alia per- 9
ſona exemplificant Imol. *in d.cap ſedes, n.*12. vbi Felin. *n.*1. Mandoſ. *vbi proximè verſ. ſecundò quæro,* Marcheſ. *d.tom.*1.*pag.*207.*n.*120. Ego ipſe *d.clauſ.*94.*n* 11.*&* 12.

Infinitas reprobetur,] Vide Cald. Pereira *in l. ſi cu-* 10
*ratorem, verbo ſua facultate, num.*72.*C. de in integr. reſt. minor.* quam quidem eſſe vitandam docent Vital. de Cambanis *tract. clauſular. num.* 3. *pag.* 56. Eſcob. *de*

ratiocin

*ratiocin.c.*18.*n.*4.Girond.*de priuileg. ſeu exempt. explicat.n.*1392. Steph. Gratian. *diſcept forenſ.tom.*3.*c.*600. *num.*30.Cald.Pereira *de poteſtate elig.c.*3.*n.*18. Valaſc. *conſ.*51.*n.*49. & *de partitionib. c.*9.*n.*50. & 51. Limita tamen cùm verba contrahentium apta ſunt ſignificare infinitatem, quia tunc infinitas admittitur, vt per Tiraquel. *de retractu tit.*2.§.1.*gloſſ.*2.*n.*19.

11 *Quæ frequenter*, &c.] Notatur ad hoc, quòd in reſcriptis fœmininum ſub maſculino intelligitur, vt per
12 Tiraq.*de retract.n lig.*§.1.*gl.*9. *num.*206. Et regulariter maſculinum in quacumque diſpoſitione poſitum concipit fœmininum, Tiraq.*d.gloſſ.*9.*n.*200.Card.Mantic. *de coniect.vlt.volunt.lib.*6. *tit.*7. *n.*18. & *lib.*11. *tit.*14. *num.*2. Coſt.*in cap. ſi pater, p.*1. *verbo ſi abſque liberis, num.*24. Gam.*Luſit.deciſ.*337.*n.*5. Peregr. *de fideicom. art.*25.*n.*2. latè Franc. Molin. *de ritu nupt. lib.*3.*q.*16. *à princ.*

13 In gloſſ. *Vel quatuor*, ibi, *quia potuit reſtringi ad plus, vel minus.* Notatur ad hoc, quòd vbi verbum ſui natura poteſt duo tempora ſignificare, veluti præteritum & futurum, ſolùm de eo tempore intelligitur, quod magis naturæ rei conuenit, vt per Menoch. *conſ.*97. *num.*62.

14 De quaternario numero, vide Cæl.Rhodig.*lib.*22. *lect.antiq.c.*9. Caſſan.*in catalog.gloriæ mundi, part.*12. *conſid.*37.*in princ.verſ.de laude verò quaternarij*, Thom. Act. *in tract.de ludo ſcacchorum*, *q.*6.*à n.*103. Ludou. Gom.*hic n.*74.*cum ſeq* & *num.*95.latè Dionyſ. Paul.*de vera quatuor Patriarchal. ſedium erect. cap.* 11.*num.*5. *cum ſeqq.*

15 In gloſſ. *Quorum*, ibi, *poſtea mutat vnam ex perſonis.* Notatur ad hoc, quòd exceptio iuriſdictionis non reiicitur per proceſſum ad vlteriora, ſed requiritur pronuntiatio expreſſa ſuper ipſa exceptione iuriſdictionis, vt per Hippol.*in l.ſi quis ne quæſtio, num.*82 *ff. de quæſt.*

Andr. Anchar. Dominic. Monach. Butr. Ludou Gomez, Viuian. *in ration. lib.*1. *pag.* 59. Alagona *in compend. pag.*24. remiſſiuè Caſal.*in annot.* & Ximen. *in concord. p.*1. & 2.

Omni commodo careat.] Id eſt, ipſo iure, nam illud verbum, *careat*, importare latam ſententiam, reſoluunt Corſet.*in ſing.verbo careo*, Tiraq. *in l. ſi vnquam, verbo reuertatur, num.*161.*C.de reuocand.donat.*Vezin.*tom.*2. *commun.opinion.lib.*9.*tit.*34.*num.*354. Anton. Gama *de Sacrament. præſtandis vltimo ſupplicio damnatis, q.*5. *n.*17. Sayr.*in claui Regia lib.* 3. *c.*8.*n.*26. Card.Tuſch. *verb.priuatio, concl.*719.*n.*19. Farin. *fragm. crimin. p.*2. *verbo lex, n.*129. 3

Reus quoque, &c.] Notatur ad hoc, quod reconuentio poteſt fieri poſt litem conteſtatam, & in quacumque parte iudicij, tunc verò non dicitur vera reconuentio, quia non ambulat pari paſſu, nec per eam retardatur cauſa conuentionis, vt per Marant.*de ordine iudic. p.*4.*diſt.*6. *n.*5. Moil. *in emporio iuris, p.*1. *tit.*2. *q.*13.*n.*13. 4

Simili pœna, &c.] Ergo infirmatio actus eſt pœna, vt per Menoch.*controuerſ.illuſtr.c.*28.*n.*3.& 5. Sanch.*de Matrim. lib.*3.*diſp.*4.*n.*8. 5

In gloſſ. *Perſonales*, ibi, *computantur à finibus diœceſis, vbi habet domicilium*, &c. Notatur ad hoc, quod non tantùm in perſonali, verùm etiam in reali actione computatio pœnæ fit à fine diœceſis in qua reus habitat, domiciliumque habet, licèt res alibi exiſtat, vt per Abb.*n.*4.& Felin.*n.*13.*in cap.dilectus* 29. *hoc tit in Decretal.* Rebuff.*in concord. tit. de friuolis appellat.* §.*ſi quis verò, verſ.ſecundo.* latè Hieron.Fernand.de Ottero *Romanarum lucubrat. diſp.*33. *à num.*7. vbi *n.*10. & 11. contrariis reſpondet. 6

In gloſſ. *Proceſſus*, ibi, *nunquid valebit ſententia, vel proceſſus*, &c. Notatur ad hoc, quod verbum *valere* poſitum negatiuè non intelligitur ipſo iure, vt per Tiraq. *in l.ſi vnquam, verbo reuertatur, n.*236. *C. de reuocand. donat.* 7

Notatur etiam ad hoc, quod quando fuit oppoſita exceptio defectus iuriſdictionis, ſitque declinatoria, non cenſetur reiecta, cùm requiratur expreſſa pronuntiatio, vt per Menoch.*de præſumpt. lib.*2.*præſ.*64.*n.*2. 8

SVMMARIVM.

1 *Actor ſi contra reum ſuper pluribus quæſtionibus perſonalibus literas impetrat ad diuerſos iudices, non valent literæ, nec proceſſus earum, & reus condemnabitur in expenſis.*
2 *Reus ſi contra actorem impetrat literas de reconuentione in eodem iudicio, vel de conuentione ad eoſdem iudices eandem pœnam incurrit, niſi eos ſuſpectos recuſet.*
3 *Verbum*, careat, *importat latam ſententiam.*
4 *Reconuentio poteſt fieri etiam poſt litem conteſtatam, & in quacumque parte iudicij, ſed tunc non ambulat pari paſſu.*
5 *Infirmatio actus eſt pœna.*
6 *Pœna computatio fit à fine diœceſis.*
7 *Verbum*, valere, *poſitum negatiuè non intelligitur ipſo iure.*
8 *Exceptio defectus iuriſdictionis quando fuit oppoſita non cenſetur declinatoria reiecta cùm requiratur expreſſa pronuntiatio.*

CAP. Diſpendia. III.

1 ACTOR ſi contra reum ſuper pluribus quæſtionibus perſonalibus literas impetrat ad diuerſos iudices, non valent literæ, nec proceſſus earum, &
2 reus condemnabitur in expenſis. Similiter reus ſi contra actorem impetrat literas de reconuentione in eodem iudicio, vel de conuentione ad eoſdem iudices, eandem pœnam incurrit, niſi eos ſuſpectos recuſet. Colligunt ex Ordin. Lap. Abb. Archid. Gemin. Ioan.

SVMMARIVM.

1 *Receptus per literas Apoſt. facultatis in Canonicum ſupranumerarium, ſi receptio aliàs pertinebat ad Canonicos, dicitur auctoritate Canonicorum receptus, niſi in literis expreſsè dicatur auctoritate Papæ ſecus ſi receptio non ſpectabat ad eos.*
2 *Priuilegium ſecundum quando deroget primo, oſtenditur.*
3 *Priuilegium pecunia obtentum vim obtinet contractus oneroſi, ac proinde per principem abſque iuſta cauſa reuocari non poteſt, intellige, vt* num.ſeqq.
4 *Merita debent æquipollere conceſſioni.*
5 *Actus indicatur ſecundum illud de quo magis participat.*
6 *Iuſpatronatus quando dicatur ex cauſa oneroſa, oſtenditur.*
8 *Actus tribuitur ordinanti, & non exequenti.*

CAP. Cùm aliquibus. IV.

Bonif. VIII.

RECEPTUS per literas Apoſtol. facultatis in Canonicum ſupranumerarium, ſi receptio aliàs pertinebat 1

nebat ad Cannnicos, tunc dicitur auctoritate Canonicorum receptus, niſi in literis expreſſè dicatur auctoritate Papæ: ſi vero receptio non ſpectabat ad eos, ſed virtute literarum recipitur, tunc eſt receptus auctoritate Apoſt. Colligunt ex Ordin. Lap. Abbas, Archid. Gemin. Ioan. Andr. Anchar. Domin. Monach. Butr. Franc. Viuian. *in ration. lib.* 1. *pag.* 60. Alagona *in compend. pag* 24.

2 *Non obſtantibus eiuſdem Eccleſiæ priuilegiis.*] plura de hac clauſula dixi *in tractat. de clauſulis, clauſ.* 83. & *ibi* dictis addendum duxi quod quotieſcunque priuilegium ſecundum habet clauſulam derogatoriam cum illis verbis, *etiam ſi talia forent de quibus mentionem fieri oporteret de verbo ad verbum*, tunc per hoc cenſetur primum reuocatum, ita Gabr. *lib.* 6. *commun. tit. de clauſ. clauſ.* 5. *num.* 12. Feder. de Senis *conſ.* 43. *num.* 3. optimè Crauet. *conſ.* 126. *n.* 2. Ceual. *communium contra communes, q.* 611. Monet. *de commutat. vltim. volunt. c.* 8. *n.* 539. Eraſm. à Cochier *de iuriſdict. Ordin. in exemptos, p.* 3. *q.* 9. *n.* 6. Gonzal. *ad regul.* 6. *Cancel. gloſſ.* 29. *num.* 23. Menoch. *de præſumpt. l.* 6. *præſ.* 40. *n.* 22. Card. Tuſch. *litt. P, concl.* 751.

3 Priuilegium pecunia obtentũ vim obtinere contractus oneroſi, aſſerũt Roland. *conſ.* 13. *n.* 11. *vol.* 3. Peregr. *de iure fiſci lib.* 1. *tit.* 3. *n.* 8. Surd. *conſ.* 419. *n.* 53. *volum.* 3. ac proinde per Principem abſque iuſta cauſa reuocari non poteſt, Menoch. *conſ.* 461. *n.* 12. Sanch. *de matrim. lib.* 8. *diſput.* 33. *n.* 3. Ego ipſe *in collect. ad c.* 1. *n.* 9. *de probat.* & me citato nouiſſimè Aſcan. Tambur. *in tract. de iure Abbatum tom.* 1. *diſput.* 16. *q.* 15. *n.* 10. Intellige vbi per illud priuilegium oneroſo titolo comparatum ſit aliquid de iure gentium, nempe dominium alicuius rei & ita ius perfectum, & irreuocabile acquiſitum; ſecus vero ſi Princeps iuriſdictionem ſuam conceſſerit, quia tunc poteſt ſine cauſa illud reuocare, Felin. *in cap. nouit, de iudic. n.* 8. *verſ. limita primo*, vbi exemplificat in priuilegio exemptionis, & immunitatis, Nauar. *in cap. cùm contingat, de reſcript. except.* 10. *n.* 10. Natt. *conſ.* 657. *n.* 6. Pereg. *d. tit.* 3. *n.* 31. Sanch. *d. diſp.* 33. *n.* 6. Ioan. Vincent. de Anna *alleg.* 50. *num.* 4. Rodolphin. *de abſoluta Principis poteſt. cap.* 6. *num.* 167. Intellige deinde ſupradictam concluſionem quatenus habet conceſſionem priuilegij factam pretio mediante tranſire in contractum, & oneroſum parere titulum, quando illod æquipollet rei conceſſæ, & ſic habet, ſecundum Bald. *in l. qui ſe partis C. vnde liberi*, cum ea perpetuam commenſurationem, nam ſicut merita debent æquipollere conceſſioni, Natt. *conſ.* 188. *num.* 2. & *conſ.* 511. *n.* 8. & *conſ.* 600. *num.* 37. Rimin. *iun. conſ.* 289. *n.* 20. *vol.* 3.
4 ſic pariter debet æquipollere pretium, quod datur pro re conceſſa, Pereg *d. tit.* 3. *num.* 59. Roland. *conſ.* 13. *num.* 12. *vol.* 3. Menoch. *conſ.* 981. *n.* 1. Ozaſc. *dec.* 189. *num.* 10. ſentientes quòd quando conceſſio præponderat eſt gratia, nec priuilegij nomen amittit, quia
5 actus iudicatur ſecundùm illud de quo magis participat, argum. *l. quæritur. ff. de ſtatu homin. l. fundi partẽ, ff. de contrah. emp.* Vnde euenit ad hoc vt iuſpatronatus
6 ſit ex cauſa oneroſa ſpectare debere quod expenſum fuerit, an ſcilicet æquiualeat conceſſioni, quia vbi non æquiualet conceſſio, ipſa iudicari potius debet gratioſa quàm oneroſa, Rot. *deciſ.* 58. *n.* 8 & *deciſ.* 88. *n.* 4. *part.* 1. *recent.* & *in vna Cæſarauguſtana de Mella* 31. *Ianuar.* 1618. coram Reuerend. D. meo Coccino Decano, vbi expreſſè habetur quod quando argumentum non eſt commenſuratiuum ad conceſſionem iuriſpatronatus non deſinit eſſe ex priuilegio, nec priuilegij nomen amittit, reſcto ego ipſe *in tract. de clauſulis vſufreq. clauſ.* 83. *n.* 12. & me citato Tambur. *d. loco, n.* 13.

7 *Auctoritate Apoſtolica.*] Id eſt, tanquam delegatus vt exponit D. Barboſ. *in l. cùm prætor, §.* 1. *n.* 33. *ff. de iud.*

Sed recipientium cenſetur auctoritate receptus.] Notatur ad hoc quod actus tribuitur ordinanti, non exequenti, vt per Surd. *de alimentis tit.* 8. *priuil.* 56. *n.* 88. & *priuil.* 65. *n.* 47. & *deciſ.* 292. *num.* 9. 8

SVMMARIVM.

1 *Reſcriptum Papale, quo conceditur promoto retentio beneficiorum vſque ad beneplacitum Papæ, expirat illo mortuo, ſecus ſi ibi dicatur*, vſque ad beneplacitum Sedis Apoſt. *niſi reuocet; nec intelligitur tale reſcriptum de beneficiis prius non canonicè detentis.*

2 *Gratia ad beneplacitum Papæ, vel Regis, morte illorum expirat.*

3 *Officia notariorum, ſiue ſcribarum conceſſa cum clauſ.* vſque ab beneplacitum Regis, *an cenſeantur reuocata per mortem ipſius.*

4 *Dictio*, vſque, *regulariter ſtat incluſiuè.*

5 *Clauſ.* Ad beneplacitum Sedis Apoſt. *facit conceſſionem perpetuam.*

6 *Verba*, eo ipſo, *denotant latam ſententiam.*

7 *Papa poteſt beneficiorum collationibus conditionalibus vti.*

8 *Priuilegium, ſiue gratia conceſſa à Papa, ita quidem vt ad voluntatem Papæ perſeueret, morte illius finita cenſetur.*

9 *Conceſſio in dubio nunquam videtur facta nomine Sedis Apoſt. vel dignitatis in abſtracto, niſi id exprimatur.*

10 *Dictio*, perpetuo, *refertur aliquando ad vitam illius cui fit conceſſio.*

CAP. Si gratioſè. V.

REſcriptum Papale, quo conceditur promoto retentio beneficiorum vſque ab beneplacitum Papæ, expirat mortuo Papa, ſecus ſi ibi dicatur, vſque ad beneplacitum Sedis Apoſt. niſi reuocet, quia Sedes non moritur. Nec intelligitur tale reſcriptum de beneficiis priùs non canonicè detentis. Colligunt ex Ord. Lap. Abbas, Archid. Gemin. Ioan. Andr. Anch. Domin. Monach. Butr. Franc. Viuian. *in ration. lib.* 1. *pag.* 61. Alagona *in compend. pag.* 24. remiſſiuè Caſal. *in annot.* & Ximen. *in concord. p.* 1. & 5. 1

Gratiam ad beneplacitum Papæ, vel Regis morte illorum expirare, colligunt ex hoc text. Valaſ. *de iure emph. q.* 34. *n.* 7. Henric. *in ſum. lib.* 7. *c.* 21. §. 5. Gutier. *pract. lib.* 3. *q.* 11. *n.* 19. Gunz. *ad reg.* 8. *Cancel.* §. 1. *proœm. n.* 9. *cum ſeqq.* & *gl.* 52. *à princ.* Aloyſ. Ricc. *in dec. Curiæ Archiep. Neap. deciſ.* 51. *part.* 2. nouiſſimè Cald. Pereira *de manu Regia c.* 6. *n.* 19. Rot. *deciſ.* 489. *n.* 4. apud Farin. *p.* 1. *recent.* Fœnut. *de momento temporis, c.* 8. Fab. de Anna *conſ.* 14. Caroc. *caſu, ſeu deciſ.* 18. & *de locato, & cond. p.* 4. *q.* 12. *de beneplacito, fol.* 133. *cũ ſeqq.* Fontanel. *de pactis nup. clauſ.* 4. *gloſſ.* 10. *ex n.* 145. *tom.* 1. Ruginel. *pract. c.* 37. Sim. de Prætis *de interpret. vltim. volunt. l.* 5. *interpret.* 3. *dubit.* 1. *n.* 212. *fol.* 578. Geor. Accac. *de priuil. lib.* 3. *c.* 2. *per tot.* Regner. Sixtin *de regalib. lib.* 1. *c.* 6. *n.* 44. Carol. de Tapia *in l. fin. ff. de conſtit. Princip. p.* 5. *c.* 3. *ex fol.* 185. Caſtil. *tom.* 7. *tertiis, c.* 19. *n.* 33. Et huius concluſionis veritatem ex profeſſo ſuo cum neceſſario apparatu multis ampliationibus, & limitationibus examinant Menoch. *de arb. lib.* 1. *q.* 65. *per totã*, Maſcard. *de prob. concl.* 168. Bernard. Græuæ *ad pract. Camer. Imper. l.* 2. *concl.* 60. *conſid.* 3. *n.* 2. Farin. *fragm. crim. p.* 1. *verbo bannũ, n.* 33. *cũ ſeq.* Sanch. *de Matr. lib.* 8. *diſp.* 57. Aloyſ. Ricc. *in collect. dec. p.* 3. *collect.* 510. Intelligitur in materia ſtricta & odioſa, ſecus verò in fauorabili, vt explicant 2

plicant Cardelin. *conſ. 3. de reſcript.* Crauet. *conſ.* 451. *n.* 12. Et in beneficialibus reſpectu Papæ, Boër. *deciſ.* 149. *n.* 11. non verò in temporalibus reſpecto Principis, quia etiam ſi officia ſint conceſſa ad beneplacitum concedentis, poſt obitum Principis non expirant, eo quod cenſeantur perpetua pro vita accipientis, Greg. *l. 6. verbo acabaren. tit. 4. p. 3. & l. 2. verbo mantenale, tit. 10. p. 4. & l. 20. verbo los officios, tit. 13. ead. part.* Padil. *in l. cùm quis, n.* 541. *C. de iuris & facti ignor.* Burg. de Pace *q.* 21. Menoch. *de Arbitr. l. 1. caſu* 68. Anton. Fab. *l. 7. C. tit. de reuocan. donat. diffinit. vlt.* Fab. de Anna *alleg.* 119. *n.* 1. & 12. Bobadil. *in ſua politica, l. 1. c. 4. n.* 10. D. Barboſ. *in l. quia tale, n.* 85. & 89. *ff. ſoluto matrim.* Ceuall. *communium contra communes, q.* 425. *n.* 15.

3 Verùm officia notariorum, ſiue ſcribarum deputatorum ad illa, iuriſdictionem ordinariam annex in habentia ſi concedantur cum clauſula, *vſque ad beneplacitum Regis*, non cenſeti reuocata per mortem ipſius, reſoluit in hoc limitans deciſionem huius text. D. Barboſ. *in l. quia tale, n.* 85. *cum ſeqq. ff. ſolut. matrim.* faciunt quæ notat Boër. *deciſ.* 149. *n.* 11.

4 *Vſque.*] Hæc dictio regulariter ſtat incluſiuè, non autem excluſiuè, vt tenent plures DD. citati per me *in tract. de dictionib. & clauſ. dict.* 379. *n.* 1.

5 *Durabit perpetuò.*] Notatur ad hoc, quòd clauſula *Ad beneplacitum Sedis Apoſt.* facit conceſſionem perpetuam, vt per Martam *de clauſulis p. 2. clauſ. 1. n.* 1. Aloyſ. Ricc. *in praxi rerum fori Eccleſiaſt. deciſ.* 68. *n.* 4. *in 1. edit. alias reſol.* 54 *in 2. edit.* Sanch. *de matrim. lib. 8. diſp.* 28. *n.* 51.

6 *Eo ipſo expirat.*] Verba, *eo ipſo*, denotare latam ſententiam, notant Tiraq. *in l. ſi vnquam, verbo reuertatur, n.* 15. *C. de reuoc. donat.* & citati per me *de dict. & clauſulis, dict.* 80. *ſecundum nouam impreſſ.*

7 In gloſſ. *A Romano*, ibi, *qui ſoluit ſub conditione*, &c. Notatur ad hoc, quòd Romanus Pontif. poteſt beneficiorum collationibus conditionalibus vti, vt per Couar. *lib. 3. var. c.* 16. *n.* 2.

8 In gloſſ. *Sua*, ibi, *ſcilicet Romani Pontif.* Notatur ad hoc, quòd priuilegium, gratiavè conceſſa à Summo Pontif. ita quidem vt ad voluntatem Romani Pontif. perſeueret, morte concedentis finita cenſetur, vt per Couar. *lib. 3. var. c.* 15 *n. 1. col.* 2.

9 In ead. gloſſ. ibi, *non intelligitur dignitas, ſed perſona ſcribentis.* Notatur ad hoc, quod in dubio nunquam conceſſio videtur facta nomine Sedis Apoſtol. vel dignitatis in abſtracto, niſi id exprimatur, & ita vbi exprimitur hoc verbum, *ad beneplacitum*, ſiue ad voluntatem Summi Pont. magis perſona, quam dignitas videtur conſiderata: vel ſaltem dignitas in concreto, quæ morte Summi Pont. expirat, vt per D. Barb. *in d. l. quia tale, n.* 90. *ff. ſolut. matrim.*

10 In gloſſ. *Perpetuo*, ibi, *id eſt, donec vixerit ille, cui fuit gratia conceſſa.* Notatur ad hoc, quod dictio, *perpetuo*, refertur aliquando ad vitam illius, cui fit conceſſio, vt per Petr. Henriq. *reſponſ. opuſc. 2. n.* 30. D. Barboſa *in d. l. quia tale, n. 10. prope finem*, Franc. à Souſa *in repet. §. actionum, Inſtit. de actionib. p. 4. art. 2. n.* 7. Plura verò de hac dictione dixi *in meo tract. de dictionib. & clauſ. dict.* 116. ſecundum Lugdun. impreſſ.

SVMMARIVM.

1 *Vacatio per mortem, & vacatio per renuntiationem ſunt diuerſa, & ideo in literis ad beneficia impetratis vno expreſſo non venit aliud*, & n. 2. & *ratio expenditur* n. 6.

3 *Vacãdi vnus modus quando exprimitur, nõ venit alius.*

4 *Vacare dicitur Eccleſia, ſeu beneficium per translationem, vel renuntiationem.*

5 *Beneficium vacat per obitum.*

7 *Clauſ.* Siue alio quovis modo, &c. *inuenta eſt ad tollendas dubitationes, quæ in hac materia oriri ſolent.*

8 *Clauſ.* Siue quovis alio modo, &c. *includit vacationem apud Sedem Apoſt.*

9 *Beneficium vacans per obitum in Curia capit clauſ.* Siue alio quovis modo, &c.

10 *Vacationem etiam per priuationem capit clauſ.* Siue alio quovis modo, &c.

11 *Clauſ.* Siue alio quovis modo, &c. *capit vacationem per reſignationem ea probata.*

12 *Vacationem inductam per reg. de infirmis non capit clauſ.* Siue alio quovis modo, &c. *obtenta à reſignatario.*

13 *Clauſ.* Siue alio quovis modo, &c. *non ſe extendit ad perſonam non expreſſam.*

14 *Modus vacandi expreſſus quando eſt omnino falſus nihil operatur clauſul.* Siue alio quovis modo, &c.

15 *Beneficium quod vacauit de futuro non capit clauſ.* Siue alio quovis modo, &c.

16 *Vacatio per mortem, & per reſignationem æquiparantur.*

17 *Mors ciuilis naturali non æquiparatur niſi in caſibus expreſſis in iure.*

18 *Verba, quæ accipi poſſunt, & naturaliter & ciuiliter debent in dubio naturaliter potius quàm ciuiliter accipi.*

Cap. Suſceptum. VI.

Papa quando mandat alicui vt prouideat, v. g. Titio de beneficio reſignato, ſi vacet per obitum, non poteſt de illo prouidere, niſi Papa explicauerit, de beneficio vacante quocunque modo. Item ſi duo impetrant vnum beneficium, vnus vt vacans per reſignationem, vel adeptionem alterius, alter per mortem, primus præfertur, ſi beneficium vacauit ceſſione. Ita colligunt ex Ordin. Lap. Abbas, Archid. Gemin. Ioan. Andr. Anchar. Dominic. Monach. Butr. Franc. Viu. *in ration. lib. 1. pag.* 62. Alagona *in compend. iuris Canon. pag.* 25. remiſſiuè Caſal. *in annot.* & Ximen. *in concord. part.* 1. 1

Cùm non per reſignationem vacauerit, ſed per mortem.] 2
Ergo vacatio per reſignationem, & vacatio per mortem differunt, vt per Pote. *p. 2. deciſ. 49. in antiq.* Cald. Pereira *de renouat. emph. q. 6. n. 1. cum ſeq.*

Notatur etiam ad hoc, quod quando vnus vacandi modus exprimitur, alter non continetur, vt per Menoch. *de arbitr. lib. 2. caſu* 201. *n.* 103. *cum ſeqq.* Maſcard. *de prob. conc.* 1081. *n.* 3. Nicol. Garc. *de benef. p. 11. c. 1. à num.* 8. 3

Per ceſſionem eiuſdem, &c.] Notatur ad hoc, quod Eccleſia, ſeu beneficium per tranſlationem, vel renuntiationem dicitur vacare, vt per Flam. *de reſignat. benefic. lib. 1. q. 4. n. 1. q. 5. n.* 10. & citatos à metipſo *de officio, & poteſtat. Epiſcopi p. 3. alleg. 72. n.* 9. 4

Morte vacauerit.] Notatur ad hoc, quod per obitum vacat beneficium, vt per Gonzal. *ad reg. 8. Cancel. gloſſ. 15. n. 5. cum ſeq.* Nicol. Garc. *de benefic. p. 11. c. 2. à princ.* & citatos per me *d. alleg. 72. n. 7. & alleg. 57. n.* 99. Maſſobr. *in praxi habendi concurſum reg. 1. dub. 2. num.* 2. 5

Adimplere non potes, &c.] Quare autem ſub vacatione per reſignationem non comprehenditur vacatio per mortem, cum tamen in vtroque euentu, vel 6
facilius

facilius in priori caſu, vel ſaltem æquè facilè, ac in poſteriori Pontifex concederet? Reſp. in hoc text. eſſe mandatum, cuius fines diligenter & ad vngoem ſeruandi ſunt. Ratio eſt, quia quando gratiæ taxationis adiicitur qualitas, limitat gratiam ad rem qualitate illa affectam, ac proinde ſi illa non afficiatur, deficit gratia defectu voluntatis concedentis, non enim poteſt gratia trahi ad beneficium ea qualitate deſtitutum, licèt id à Pontifice facilius conceſſum foret. Vide Sanch. *de matr. lib.* 8. *diſp.* 21. *n.* 35. 36.

7 In gloſ. *Expreſſè*, ibi, *quocunque modo vacauerit.* Hæc clauſula, *quocunque modo vacauerit, ſiue alio quovis modo*, &c. inuenta eſt ad tollendas dubitationes, quæ oriri ſolent in hac materia, vt refert Rebuff. *in tract. nominat. q.* 17. *n.* 26. Eſt enim latiſſima, vt dicit Flamin. *de reſignat. benef. lib.* 8. *q.* 7. *n.* 134. & includit omnem modum vacandi, idem Flamin. *lib.* 8. *q.* 7. *num.* 64.

8 Primò amplia, vt includat vacationem apud Sedem Apoſtolicam, ſicut docent Garz. *deciſ.* 43. quem refert Aloyſ. Ricc. *in collect. deciſ. p.* 2. *collect.* 355. *verſic. amplia primò.* Flamin. *d. lib.* 8. *q.* 7. *n.* 142. & illis citatis ego ipſe *in tract. de clauſul. vſufreq. clauſ.* 172. *n.* 3. ſecundùm Lugdunen. impreſſ.

9 Secundò amplia, vt capiat beneficium vacans per obitum in curia, Flamin. *d. lib.* 8. *q.* 7. *n.* 141. ego ipſe *d. clauſ.* 172. *n.* 4.

10 Tertiò amplia, vt capiat vacationem etiam per priuationem, Rot. *deciſ.* 1. *de reſcript. in nouis*, Flamin. *d. l.* 8. *q.* 7. *n.* 156. ego ipſe *d. clauſ.* 162. *n.* 5.

11 Quartò amplia, vt capiat etiam vacationem per reſignationem, Mohedan *deciſ.* 2. *de offic. deleg.* Pute. *deciſ.* 5. *in fine de menſe*, Rot. *deciſ.* 309. *num.* 2. & 3. apud Farin. *p.* 2. *recent.* probata ſcilicet reſignatione, ſecus illa minimè probata, quia tunc hæc clauſula nihil operatur, Pute. *deciſ.* 268. *lib.* 3. Aloyſ. Ricc. *d. collect.* 355. *verſic. ſecundò amplia*, ego ipſe *d. clauſ.* 172. *num.* 6. & 7.

12 Limita primò, vt hæc clauſula, *quovis modo*, &c. obtenta à reſignatario, non capiat vacationem inductam, per *reg. de infirmis*, Flamin. *de reſignat. lib.* 12. *q.* 14. *n.* 23. ego ipſe *d. clauſ.* 172. *n.* 10.

13 Limita ſecundò, vt non ſe extendat ad perſonam non expreſſam, Nauar. *in cap. ſi quando, except.* 2. *n.* 3. *hoc tit.* Flamin. *d. lib.* 8. *q.* 7. *n.* 144. *cum ſeqq.* Ioan. Franc. Leo *in theſauro fori Eccleſ. p.* 2. *c.* 3. *n.* 85. nam hæc clauſula nihil operatur ſi beneficium vacat ex alterius perſona, tunc enim oportet addere illam aliam clauſulam, *vel ex alterius cuiuſcunque perſona*, Anton. Fab. *deciſ.* 2. *de ſacroſ. Eccleſ.* quem refert Aloyſ. Ricc. *d. collect.* 355. *verſic. limita ſecundò*, Rot. *deciſ.* 605. *num.* 9. *part.* 2. *recent.*

14 Limita tertiò, vt non operetur quando expreſſus ſit omnino falſus vacandi modus, idem Fab. *ſub eod tit. de ſacroſ. Eccleſ. deciſ.* 4. quem refert Aloyſ. Ricc. *d. collect.* 355. *in fine*, ego ipſe *d. clauſ.* 172. *n.* 14.

15 Limita quartò, vt non capiat beneficium, quòd vacauerit de futuro, bene autem quod vacat de præſenti, vt per Flamin. *d. lib.* 8. *q.* 7. *n.* 143. nam ſolùm capit vacationem tempore datæ, idem Flamin. *lib.* 11. *queſt.* 7. *num.* 25.

16 In gloſ. *Non morte*, ibi, *ſed nonne renuntians*, &c. Notatur ad hoc, quòd vacatio per mortem, & per reſignationem æquiparantur, vt per Flamin. *de reſign. lib.* 1. *q.* 5. *n.* 4. & *q.* 6. *n.* 15. Gonzal. *ad reg.* 8. *Cancel.* §. 5. *proœm. n.* 25.

17 In ead. gloſ. ibi, *Nunquam mors ciuilis naturali comparatur, niſi in caſibus expreſſis in iure.* Vide Caſſan. *in conſuet. Burgund. rub.* 4. §. 4. Pelaez *de maioratu p.* 2. *q.* 3. *n.* 36. Coſta *in* §. *& quid ſi tantum p.* 2. *num.* 13. Xuar. *alleg.* 20. *n.* 20. Molin. *de primogen. lib.* 1. *c.* 13. *n.* 94. Menoch. *conſ.* 980. *l.* 10. Sord. *conſ.* 90. *num.* 23. *cum ſeqq.* Auendan. *l.* 4. *Tauri gloſ.* 4. *n.* 2. & 3. Gutier. *pract. lib.* 3. *q.* 71. *n.* 10. & *canon. lib.* 2. *c.* 1. *n.* 44. & *n.* 60. *cum ſeqq.* Fr. Emman. *quaeſt. Regul. tom.* 1. *q.* 78. *art.* 12. *verſic. nec minus*, Flamin. *de reſignat. benefic. lib.* 1. *q.* 4. *n.* 6. & *lib.* 9. *q.* 12. *n.* 2. Card. Tuſch. *tom.* 6. *lit. M. concl.* 393. *n.* 24. & 25. Cenall. *communium contra commun. q.* 63. *num.* 1. D. Barboſ. *in l.* 2. *in princip. p.* 1. *n.* 154. *ff. ſoluto matrim.* Gonzales *ad reg.* 8. *Cancel.* §. 5. *proœm. n.* 26. Stephan. Gratian *diſcept. forenſ. c.* 102. *n.* 7. Cald. Pereira *de empt. & vendit. c.* 15. *n.* 34. latè Caſtill. *quotid. lib.* 1. *de vſufruct. c.* 64. *n.* 1. & *c.* 67. *n.* 18. & *lib.* 3. *c.* 12. *n.* 23. *cum multis ſeqq.* Fuſar. *d. ſubſtit. q.* 430. *num.* 15. Canalet. *deciſ.* 104. *n.* 9. Ferentil. *in annot. ad deciſ.* 461. *Buratti ſub n.* 18. cum aliis per me citatis *in tract. de appellat. verborum ſignif. appell.* 157. *n.* 2.

In ead. gloſ. ibi, *Intelligimus ſtrictè de morte naturali*, &c. Notatur ad hoc, quòd verba, quæ accipi poſſunt, & naturaliter & ciuiliter, debent in dubio naturaliter potius quàm ciuiliter accipi, vt per Tiraq. *in l. ſi vnquam, verbo donatione largitus*, *n.* 17. & 44. & *in tract. de primog. q.* 1. *n.* 10. Ricciul. *de iure perſonarum, lib.* 4. *c.* 49. *n.* 15. 18

SVMMARIVM.

1 *Beneficium ſibi collatum ignorans licèt in impetratione alterius mentionem non fecerit, valent literæ, alterum tamen eliget ſi de iure ſimul teneri non poſſunt*, & n. 2.

3 *Beneficium impetrans non tenetur facere mentionem de beneficiis obtentis, quando ignorat habere alia beneficia.*

4 *Gratia eſt vitioſa quando in impetratione beneficij ſubiicitur aliquod beneficium, niſi adiecta eſſet clauſ. quòd obſtantia beneficiales, &c.*

5 *Ignorantia probabilis abſque ſimplicitate excuſat in beneficialibus in materia ſubreptionis.*

6 *Beneficia ſimplicia an hodie plura obtineri poſſint, oſtenditur.*

7 *Conſuetudinis vigore poſſunt redditus beneficij ab abſentibus percipi.*

8 *Impoſſibilia reputantur ea, quæ abſque diſpenſatione fieri non poſſunt.*

6 *Electo vno beneficio ex pluribus ſimplicibus reintegra, an elector pœnitere poterit, & aliud eligere, remiſſiuè.*

Cap. Gratia. VII.

BEneficium quando confertur ignoranti, id eſt, abſenti, & ipſe neſciens aliud impetrat non facta mentione primi, gratia eſt valida, ſed ſi beneficia ſunt incomparibilia, eligere poteſt quod magis vult. Colligunt ex Ordin. Lap. Abb. Archid. Gemin. Ioan. Andr. Anch. Domin. Monach. Butr. Franch. Viu. *in ration. lib.* 1. *pag.* 63. Alagona *in compend. pag.* 25. remiſſiuè Ximen. *in concord. p.* 1. & 2. 1

Hanc quoque concluſionem ex hoc text. deſumunt Menoch. *de arbitr. l.* 2. *caſu* 201. *n.* 52. & 138. Sanch. *de Matr. l.* 8. *d.* 21. *n.* 60. Balb. *deciſ.* 22. quem refert Aloyſ. Ricc. *in collect. deciſ. p.* 4. *collect.* 968. *in princip.* 2

Et ignoranti collato, &c.] Ergo impetrans beneficium non tenetur facere mentionem de beneficiis obtentis, vbi ignorat habere alia beneficia, vt per Rip. *in cap. ad aures, num.* 12. *ſupra hoc tit.* Mil. *in repet. verbo gratia*, Felin. *in cap. ſuper literis. num.* 6. 3

& *ibi* Bero. *hoc tit.* Selu *de beneſic. part. 3. quæſt. 12. à num. 23. aliàs* 89. Nicol. Garc. *in ſimili tract. part. 1. c. 3. num.* 125.

4 In gloſ. *Vitioſa*, ibi, *eſt enim gratia vitioſa, quando in impetratione beneficij ſubticetur aliquod beneficium*, &c. latè Flamin. Pariſ. *de reſignat. benefic. lib. 10. q. 2. à n. 67.* vbi *n. 69.* ampliat quamvis primum beneficium eſſet tenue, & *à num. 73.* etiamſi primum re ipſa conſequutum non ſit, ſed literæ habeantur, & *n. 75.* etiamſi primum violenter occupauerit. Notabiliter verò hæc limitantur quando in impetratione ſecundi beneficij adiecta eſſet clauſula, *Quod obſtantia beneficiales*, &c. quia tunc non tenetur prouiſus exprimere obtenta, vt per Caſſad. *deciſ. 6. num. 8. de preben.* Achil. de Graſſis *deciſ. 6. & 14. eod. tit.* & fuit dictum *in Calaguritana dimidio portionis 16. Martij* 1590. coram Otano, & propterea operatur vt gratia non dicatur ſolrreptitia, & nbreptitia, Rot. *deciſ. 271. p. 2. diuerſ.* & fuit reſolutum *in Cæſaraguſtana penſionis* 19. *Februarij* 1590. coram Gypſio. Circa iuſtificationem gratiæ illud ſciendum eſt quòd prouiſus ab Ordinario, ad validitatem ſuæ gratiæ nihil tenetur iuſtificare, quia Ordinarius tanquam informatus, de ſtatu Eccleſiarum ſuarum, & perſonarum prouidet Motu proprio Eccleſiis, non autem perſonis, Felin. *in cap. ad aures, num. 15. de reſcript.* Cardin. *in Clement. 2. n. 13. de offic. Ordinar.* Selua *de beneſic. p. 3. q. 25.* Cardin. Seraphin. *deciſ. 1026. n. 3. & deciſ. 1467. n. 1.* Rot. *deciſ. 190. n. 1. p. 2. recent.* & *in Placentina Canonicatus* 14. *Ianuarij* 16no. coram Cardin. Lancelloto & *in Pampilonem, de Aguero* 12. *Iunij* 1609. coram Ortembergo, & *in Nullius beneficij S. Sixti* 26. *Iunij* 1615. coram Cardin. Sacrato, & *in Leodien. Canonicatus S. Dionyſij* 27. *Martij* 1623. coram Reuerendiſſ. D. meo Coccino Decano, & *in eadem* 25. *Maij* 1626. coram R. P. D. meo Pirouano; quod procedit etiamſi Ordinarius prouideat vigore indulti, quia nihilominus non deſinit prouidere Motu proprio, Pute. *dec. 395. n. 2. l. 3. in correct.* & ſequuta eſt Rota in dictis Leodien. Cannnicatus coram R. D. Decano, & Pirouano. Limitatur tamen hæc reſolutio quando Ordinarius prouidet ad preces prouiſi, Burat. *deciſ. 484. num. 6.* Et quando prouiſus ab Ordinario agit ad excluſionem prouiſi Apoſtolici de beneficio vti de reſeruato ratione menſis, tunc enim tenetur probare vacationem in menſe Ordinario, in quo fundat intentionem ſuam, Ferret. *conſ. 2. num. 13. lib. 1.* Pute. *deciſ. 206. lib. 3. in correctis*, Mareſcot. *var. reſolut. lib. 2. cap. 2. n. 179. & ſeqq.* ita eleganter Ferenti. *in annot. ad deciſ.* 484. *Buratti lit. A.*

5 In gloſ. *Ignoranti.* Notatur ad hoc, quòd ignorantia probabilis abſque ſimplicitate excuſat in beneficialibus in materia ſubreptionis, ſicut ipſa ſimplicitas, quando ea, quæ debent exprimi, tacentur per ignorantiam, vt per Bernard. *reg.* 324.

6 In gloſſ. *De iure teneri, ibi, quam ſequitur conſuetudo, quam Papa ſcit, & tolerat*, &c. Attenta noua diſpoſitione Concilij Trident. *ſeſſ. 24. de reformat. cap.* 17. plura ſimplicia beneficia obtineri non poſſunt, ſed vnum tantùm ſingulis conferendum, quod quidem ſi ad vitam eius, cui confertur honeſtè ſuſtentandam non ſufficiat, licitum eſt nihilominus aliud ſimplex ſufficiens, dummodo vtrumque perſonalem reſidentiam non requirat, eidem conferri, quem textum multis externo ego ipſe *de officio & poteſt. Epiſcopi, part. 3. allegat. 62. per totam.* Refert tamen Moſcon. *de maieſt. militantis Eccleſiæ, lib. 1. p. 3. c. 3. pag. 452. in fine*, quòd hodie de conſuetudine non datur diſpenſatio ad plura beneficia ſimplicia, ſed Prælatis inferioribus videtur quòd conferre poſſunt, & de facto conferunt nulla habita ratione an ſint pinguia, vel tenuia, & ſic in Hiſpania quotidie fieri refert Nicol. Garc. *de beneſic. p. 11. c. 5. n. 323.* quæ (ſecundùm ea, quæ habentur *in Concil. Trident. d. c. 7.*) non eſſe ſatis laudabilia, obſeruo *d. alleg. 62. n. 10. in fine.*

Notatur etiam ad hoc, quòd vigore conſuetudinis poſſunt redditus beneficij ab abſentibus percipi, vt per Duen. *reg. 134. in princ.* Couar. *l. 3. variar. c. 13. num.* 9. 7

In gloſſ. *Non potes.* Notatur ad hoc, quòd ea, quæ abſque diſpenſatione fieri non poſſunt, impoſſibilia reputantur, de quo vide Tiraquel. *de retractu lig. §. 23. gloſſ. 1. n.* 59. 8

In gloſ. *Eligas*, ibi, *ſed nunquid electo vno re integra pænitere poteris, & aliud eligere?* Vide Gregor. *l. 25. verbo arrepentir tit. 9. p. 6.* Tiraq. *de retractu lig. §. n. 7. & in l. bones, §. hoc ſermone, num. 17. & 51. ff. de verbor. ſignific.* 9

SVMMARIVM.

1 *Reſtitutus intelligitur ſine alterius præiudicio qui ad gratiam renocatam reſtituitur, vnde alteri ante reſtitutionem impetranti præferri non debet*, num. 2.
3 *Reſtitutio facta à Principe intelligitur ſine præiudicio iuris alteri ſpe tantum quæſiti.*
4 *Reſtitutio non retrotrahitur in præiudicium alterius.*
5 *Princeps non videtur in dubio tertio præiudicare circa ius illi quæſitum per ſimplicem delicti remiſſionem.*
6 *Tertio nunquam intendit Princeps præiudicium inferre.*
7 *Reſtitutio eſt prioris ſtatus reparatio.*
8 *Epiſcopus inuito patrono reſtituere non poteſt Preſbyterum per ſe depoſitum.*

CAP. Quamvis VIII.

PRiuatus expectatiua, quam ad primum beneficium vacaturum in certa Eccleſia obtinebat, ſi ad eandem expectatiuam reſtituatur, non debet anteferri illi, qui ante reſtitutionem ſimilem expectatiuam obtinuit. Colligunt ex Ordin. Lap. Abbas, Archid. Gemin. Ioan. Andr. Anch. Butr. Domin. Monach. Franc. Viu. *in ration. lib. 1. pag. 64.* Alagona *in compend. pag. 26.* remiſſiuè Ximen. *in concord. p. 1. & 2.* 1

Hanc eandem concluſ. firmant Reboff. *in tract. nominat. q. 21. n. 21.* & Menoch. *conſ.* 186. 5. 2

Intelligatur fieri ſine iuris præiudicio alieni.] Notatur ad hoc, quòd reſtitutio facta à Principe intelligitur ſine præiudicio iuris alteri ſpe tantùm quæſiti, vt per Tiraq. *de iure mariti, gloſſ. 2. n. 41.* nam reſtitutio non retrotrahitur in præiudicium alterius, idem Tiraq. *de iure primog. q. 34. n.* 9. 3

Notatur etiam ad hoc, quòd per ſimplicem delicti remiſſionem, & veniam in dubio Princeps non videtur voluiſſe tertio nocere circa ius illi acquiſitum, vt per Cald. Pereira *ſi curatorem, verbo implorare n. 19. C. de integ. reſtit.* Tertiò enim nunquam intendit Princeps præiudicium inferre, *l. 2. §. meritò, & §. ſi quis à Principe, ff. ne quid in loco publ.* Felin. *in cap. cauſam quæ, verbo interpretatio, de reſcript.* Dec. *conſ. 11. num. 4. & conſ. 271. & conſ. 606. n. 17.* Curt. iun. *conſ. 88. n.* ... Hippol. *ſing. 440.* Alciat. *de præſumpt. reg. 2. præſ. 11.* Rimin. iun. *conſ. 6. n. 68. vol. 1.* Menoch. *de arbitr. lib. 1. q. 9. n. 11.* à Ponte *conſ. 59. n.* 35. 4 5

In gloſſ. *Cùm talis*, ibi, *quia reſtitutio eſt prioris ſtatus reparatio.* Vide Menoch. *in prælud. recup. à num.* 4. 6

Titaq.

Tiraq. *de retractu lig.* §. 32. *gloſſ.* 1. *n.* 69. Maurit. *de reſtit. in integrum, c.* 1. Stott. *in tract. p.* 1. *q.* 1. *n.* 44. Cald. Pereira *in d. l. ſi curatorem, verbo implerare n.* 3. Gail. *lib.* 1. *obſeruat.* 14. *n.* 2. Morl. *in emporio iuris Ciuilis p.* 1. *tit.* 5. *num.* 3.

8 In ead. gloſſ. ibi, *an ſcilicet Epiſcopus inuito patrono reſtituere poſſit Preſbyterum per ſe depoſitum*, &c. Negatiuè eum gloſſa *in præſenti* reſoluit Gig. *de penſionibus, q.* 23. *n.* 6.

SVMMARIVM.

1 *Datæ tempus inſpicitur in literis ad beneficia impetratis, & ideo per illa beneficium curatum obtinere non poterit, qui licèt nunc ſit maior, illo tempore minor erat.*

2 *Subreptio in vno articulo non vitiat capitula ſeparata & diuiſa intellige vt ibi.*

3 *Beneficiorum appellatione regulariter Curata non veniunt.*

4 *Is, cui prouideri mandatur de beneficio curato, non poteſt illud conſequi ſi tempore datæ non ſit legitimæ ætatis, quamvis tempore collationis eam ætatem nactus ſit.*

5 *Declaratur text.* in cap. ei cui 29. verſic. ſed aliam, de præbend. hoc lib.

6 *Habilitas ſuperueniens poſt receptam ſupplicationem, & expeditionem literarum, non conualidat collationem, ſed reſignationem ab initio nullam.*

7 *Capacitas de tempore datæ, ſeu præſentationis in beneficiis attenditur.*

8 *Beneficium Eccleſiaſticum nullus ante* 14. *annum inceptum obtinere poteſt.*

9 *Epiſcopus non poteſt cuiquam indulgere, vt ante* 14. *annum inceptum beneficium ſimplex obtinere valeat.*

CAP. Si eo tempore IX.

1 LIteræ quando dantur, vt prouideatur alicui de beneficio cum cura, vel ſine cura, & tempore datæ non habet ætatem pro cura, ſi deinde peruenit ad ætatem, non poteſt prouideri de Curato, quia attenditur tempus datæ; poteſt tamen prouideri de beneficio ſine cura, quia tempore datæ erat in ætate. Colligunt ex Ordin. Lap. Abb. Archid. Gem. Ioan. Andr. Anch. Domin. Butr. Monach. Franch. Viu. *in ration. lib.* 1. *pag.* 64. Alagona *in compend. pag.* 26. remiſſiuè Caſal. *in annot.* & Ximen. *in concord. p.* 1. & 2.

2 Ex hoc text. colligunt communiter Doctores ſubreptionem in vno articulo non vitiare capitula ſeparata; & diuiſa, vt per Tiraq. *de pœnis temper. cauſa* 44. *num.* 41, Perez *l.* 5. *verſ. ſubreptio tit.* 12. *lib.* 3. *Ordinan. pag.* 692. *colum.* 2. Azeued. *l.* 3. *n.* 14. *tit.* 14. *lib.* 4. *nouæ recopil.*: intelligentes id procedere in ſubreptione per ignorantiam, vel ſimplicitatem commiſſa in aliqua parte, vel articulo reſcripti, ſecus reſoluentes vbi interuenit malitia, vel dolus impetrantis, quia tunc quoad omnes partes etiam diſtinctas corruunt literæ, quo caſu procedunt text. *in cap. ſuper literis* 20. *ſub hoc tit.* ibi, *nullum ex literis commodum*, &c. vbi memini *num.* 4. & *in l. etſi legibus, C. ſi contra ius.* ibi, *careat penitus impetratis*: & ita conciliant præter *ſuprà* citatos textum *in præſenti* cum *d. c. ſuper literis*, & *d. l. ſi legibus*, Franch. *hic n.* 4. Abb. *in cap. ſuper literis n.* 5. & *in c. ſedes num.* 2. *ſup. hoc tit.* vbi Felin. *num.* 2. Gutier. *canon. lib.* 2. *c.* 15. *num.* 45. quos refert Sanch. *de matrimon. lib.* 8. *d.* 21. *num.* 61. ſed *num.* 71. cum Dec. *in d. c. ſuper literis not.* 1. *num.* 7. & 18. *in noua edit.* verius exiſtimat textum *in præſenti* eſſe intelligendum, quando partes reſcripti ſunt omnino ſeparatæ, quia cum diuerſæ gratiæ abſque vlla connexione in eodem reſcripto conceduntur, ſunt virtute duo reſcripta, ac omnino per accidens, & materialiter vnum; nihil ergo confert ſubreptio circa vnam gratiam ad alterius irritationem; at verò quando vna gratiæ pars connexionem habet cum altera, quia eandem cauſam, eundemque finem reſpiciunt, tunc procedunt *d. c. ſuper literis*, & *d. l. etſi legibus.*

Cùm cura, vel ſine cura.] Ergo beneficiorum appellatione regulariter Curata non veniunt, vt per Gonzal. *ad reg.* 8. *Cancel gloſ.* 6. *n.* 2. & alios per me citatos *tract. de appellatiua verborum vtriuſque iuris ſignific. verbo beneficium.* 3

Cum tempore datæ, &c.] Notatur ad hoc, quòd is, cui prouideri mandatur de beneficio Curato, non poteſt illud conſequi ſi tempore datæ non ſit legitimæ ætatis, quamvis tempore collationis eam ætatem nactus ſit, vt per Flamin. Pariſ. *de reſignat benefic. l.* 4. *q.* 1. *à n.* 10. Sanch. *de matrim. lib.* 8. *diſp.* 30. *n.* 41. 4

Verùm obſtat fortiter text. *in c. ei, cui* 29. *in verſ. ſed aliam, de præbend. hoc lib.* ex quo colligitur eum, qui tempore datæ literarum habilis non erat propter ætatis defectum ad ſacerdotalem præbendam, poſſe nihilominus eandem obtinere, ſi tempore vacationis ipſius ad legitimam peruenerit ætatem. 5

Sed ego, ſaluo meliori iudicio, & iis, quæ diximus ſuper *d. c. ei cui.* pro conciliatione diſtinguendum puto inter mandatum, quo exprimitur qualitas beneficij conferendi, prout quando cauetur, vt conferatur ſacerdotalis præbenda, vel beneficium Curatum, & inter illud, quod ſimplex, ac indefinitum eſt, ex eo, quia in ipſo nomine exprimitur qualitas beneficij conferendi, ſed ſimpliciter iniungitur, vt beneficium indeterminatè conferatur, quod in priori neceſſariò ad validitatem talis mandati requiritur, vt tempore datæ ipſius impetrans habeat ætatem requiſitam ad tale beneficium, itavt ſi ei deficiat, licèt ex poſt facto tempore, quo ipſum beneficium vacat, in ea iam conſtitutus ſit, tamen illud obtinere nequibit, iuxta *reg. non firmatur, de regul. iuris lib.* 6. cum multis adductis per Cald. Pereira *de poteſt. eligendi c.* 10. *n.* 5. Menoch. *de ſucceſſ.* §. 10. *num.* 34. In ſecundò autem caſu, quando ſcilicet gratia ſimpliciter concipitur, nec qualitas beneficij conferendi exprimitur, tunc is cui mandatum eſt prouideri, poteſt conſequi illud beneficium ad quod tempore vacationis legitimam habet ætatem, licèt tempore datæ literarum in ea conſtitutus non fuerit, ea videlicet ex cauſa, quia, vt ſupponimus, mandatum ita indefinitè, ac generaliter conceptum à principio vires eſt ſortitum, & ex poſt facto ſolùm agitur de ipſius exequutione, ſanè in iis, quæ exequutionem reſcripti reſpiciunt, non datæ tempus, ſed præſentationis, & prouiſionis inſpicitur. Et ideo cùm in hoc text. fuerit expreſſa qualitas beneficij conferendi, ſcilicet Curati, vt patet ibi, *de beneficio cum cura*, & impetrans tempore datæ literarum legitimam non habuerit ætatem ad tale beneficium obtinendum, nunquam (iuxta prædicta) illud obtinere poterat, vt text. *in præſenti* decidit, ſicut in ſimili reſcriptum obtentum ab excommunicato, vel collatio beneficij ipſi facta etiam ſequuta abſolutione, & ita habilitate interueniente valere non poteſt, ex *d. reg. non firmatur de regulis iuris lib.* 6. reſoluunt poſt alios Scleu. *de benefic. p.* 3. *q.* 6. Cald. *citato loco.* At verò *in d. c. ei cui*, fuit indefinitè iniunctum, vt fieret prouiſio de præbenda, vnde nihil mirum ſi is, cui gratia facta eſt, poſſit expectare, & obtinere etiam Sacerdotalem ſi tempore ipſius vacationis in ætate ad ipſam requiſita conſtitutus ſit, licèt aliàs

tempore datæ adhuc eam non habuerit, quia in propoſitis terminis non agitur de viribus mandati, ſed de eius exequutione, reſpectu cuius non tempus datæ, ſed præſentationis, ac prouiſionis inſpicitur, iuxta prædicta.

6 In gloſſ. *Effectus*, ibi, *ſpectamus ergo initium*, &c. Notatur ad hoc, quòd ſi poſt receptam ſupplicationem, & expeditionem literarum ſuperueniat habilitas, vt quia tunc quis feciſſet ſe clericali charactere inſigniri, tunc collatio, vel reſignatio ab initio nulla non conualeſcit, vt per Flamin. *d. lib. 4. q. 2. n. 15.* Gonz,
7 *ad reg. 8. Cancel. 2. n. 66.* nam in beneficiis attenditur capacitas tempore datæ, ſeu præſentationis, Rot. *deciſ. 69. p. 3. diuerſor.* Marian. Antonin. *var. reſol. lib. 1. reſol. 19. n. 1.* ego ipſe *de officio, & poteſtate Epiſcopi, p. 3. alleg. 72. n. 78.*

8 In gloſſ. *Ætatem*, ibi, *ſeptennes autem, & maiores ſeptennio, dicuntur idonei*, &c. Licèt olim ſecundùm hanc gloſſ. pueris ſeptem annorum conferri potuiſſent beneficia ſimplicia; hodie tamen attenta noua diſpoſitione Concil. Trid. *ſeſſ. 23. de reformat. c. 6.* nullus ante decimum quartum annum inceptum beneficium poteſt obtinere, vt obſeruant Menoch. *de arbitr. caſu 427. n. 13.* & plures citati per me *de officio, & poteſtate Epiſcopi, p. 3. alleg. 60. n. 73. & 76.*

9 In ead. gloſſ. ibi, *An hodie diſpenſent Epiſcopi in ætate*, &c. Epiſcopum non poſſe indulgere cuiquam, vt ante decimum quartum annum inceptum beneficium ſimplex obtineat, reſoluunt Azor. *inſtit. moral. part. 2. lib. 6. c. 5. q. 9. verſ. ſi quæras*, Aloyſ. Ricc. *in praxi rerum fori Eccleſiaſtici deciſ. 392. in 1. edit.* aliàs *reſol. 331. n. 2. in 2. edit.* vbi etiam tenet Epiſcopum conferentem beneficium minori quatuordecim annorum, peccare mortaliter, & collationem eſſe nullam, refero ego ipſe *d. alleg. 60. n. 75.*

SVMMARIVM.

1 *Gratia generalis non præiudicat ſpeciali, & debet facere mentionem de præcedenti priuilegio, conſuetudine, vel ſtatuto.*
2 *Cauſa vna aliam non abſorbet cùm in vnum tempus concurrit ordinatim vna poſt aliam.*
3 *Epiſcopus an ſtatuere poſſit quòd fructus beneficiorum vacantium debeantur fabricæ, remiſſiuè.*
4 *Poſſidere aliud eſt, & aliud fructus percipere.*
5 *Vaſſallus vbi moritur, ad quem pertineant fructus illius anni ex feudo prouenientes, oſtenditur.*
6 *Fructus collecti, & à ſolo ſeparati ante obitum Prælati ad hæredem eius pertinent, pendentes verò ad Eccleſiam, vel ſucceſſorem.*
7 *Vſufructuarius tunc ſolùm fructus ſuos facit, quando fuerint ſeparati à ſolo, & in horreis, ſellariis, ſeu apothecis reconditi.*
8 *Diſpoſitio cenſetur odioſa, aut fauorabilis ex principali intentione diſponentium.*
9 *Menſe biſſextili duo dies pro vno cedunt in fauorabilibus, ſecus in odioſis.*
10 *Vacatio ſucceſſoris non minus contingit per renuntiationem, quàm per mortem.*

CAP. Si propter. X.

1 SI Epiſcopo de gratia ſpeciali conceſſum ſit, vt fructus primi anni beneficiorum vacantium in ſua diœceſi poſſit per quinquennium percipere, non obſtantibus, &c. talis conceſſio non derogat particulari ſtatuto per quod huiuſmodi fructus fabricæ Eccleſiæ, vel ſui alterius perſonæ debeantur, niſi hoc fuerit expreſſum. Colligunt ex Ordin. Lap. Abbas, Archid. Gemin. Ioan. Andr. Anchar. Dominic. Burr. Monach. Franc. Viu. *in ration. lib. 1. pag. 65.* Aagona *in compendi pag. 26.* & ex aliis Gig. *de penſionib. quæſt. 89. in princip.*

Notari ſolet ad hoc, quòd vna cauſa aliam non 2
abſorbet cùm in vnum tempus concurrunt ordinatim vna poſt aliam, vt Tiraq. *de retractu tit. 2. §. 2. gloſſ. 1. num. 29.*

Si fructus huiuſmodi Eccleſia tua fabrica, &c.] Nota- 3
tur ad hoc, quòd Epiſcopus ſtatuit quòd fructus beneficiorum vacantium debeantur fabricæ, vt per additionem marginalem hîc, de quo tamen vide Franch. & alios *in præſenti*, Rebuff. *in praxi tit. requiſita ad collat. à n. 8.* Bottæ *de Synodo, p. 3. art. 1. n. 288.* Lambert. *de iurepatron. lib. 3. q. 2. art. 8.* Greg. Lop. *l. 5. gloſſ. pen. & vlt. tit. 16. p. 1.*

In gloſſ. *Fructus*. Notatur ad hoc, quòd aliud eſt 4
poſſidere, & aliud fructus percipere, vt per Gonzal. *ad reg. 8. Cancel. gloſſ. 34. n. 122.*

In gloſſ. *Primi anni*. ibi, *quòd ſi vaſſallus decedat poſt* 5
Auguſtum, &c. Notatur ad hoc, quòd ſi vaſſallus moriatur ante Kalendas Martias, omnes fructus illius anni ex feudo prouenientes ad dominum pertinent, ſi verò poſt eius Kalendas vſque ad Auguſtum decedat, omnes fructus ad hæredes ipſius vaſſalli pertinent, ſi poſt Auguſtum, omnes quoque habebit dominus, vt per Tiraq *de retractu tit. 2. §. 5. gloſſ. 4. n. 3.*

In ead. gloſſ. ibi, *Sed credo quòd à die vacationis*, 6
&c.] Notatur ad hoc, quòd fructus collecti & à ſolo ſeparati ante obitum Prælati ad hæredes eius pertinent, pendentes verò ad Eccleſiam, vel ſucceſſorem, vt per Doctores, quos plena manu citaui ad *c. vlt. poſt, n. 26. verſ. verum, ſup. de confirmat. vtili*, & ibi citatis addo Ioſeph Ludouic. Peruſ. *deciſ. 3. n. 1.* & nouiſſimè Bonacin. *tractation. diſp. 4. de obligat. beneficiariorum puncto 3. n. 6.*

In ead. gloſſ. ibi, *vſufructuario, qui fructus ſeparatos*, 7
& reconditos ſuos facit.] Notatur ad hoc quòd vſufructuarius tunc ſolùm ſuos facit, quãdo fuerint ſeparati à ſolo, & in horreis, ſellariis, ſeu apothecis reconditi, vt per Valaſc. *de partition. cap. 33. num. 9. & cap. 36. num. 11.*

In ead gloſ. ibi, *ſed illud in pœnis, vel odiis, quæ ſunt* 8
molienda. Notatur ad hoc, quòd diſpoſitio cenſetur odioſa, aut fauorabilis ex principali intentione diſponentium, vt per Tiraq. *de retractu lig. §. 30. gloſ. 1. n. 5.* Flamin. *de reſignat. benefic. lib. 10. q. 7. num. 10. & lib. 12. q. 1. n. 10. cum ſeqq.* Sanch. *de Matrim. lib. 1. diſp. 1. n. 4.* Poteſt enim conſtitutio dici fauorabilis ex quo principaliter emanauit ad fauorem alicuius, licèt in conſequentiam reſultet ex ea damnum aliorum, Couarru. *lib. 3. var. c. 11. num. 5. verſ. ſolet enim adnotari*, Salas *de legib. q. 97. tract. 14. diſp. 11. ſect. 4. n. 10.* qui hoc intelligunt, quando odium à fauore diſtingui nequit, refert Rot. *in Sabinen. Caſtri montis Rotundi 8. Februarij 1627.* coram Reuerendiſſ. D. meo Coccino Decano *in verſ. fuit denique.*

In ead gloſſ. ibi, *Et ſi eſſet biſſextus, illi duo dies ce-* 9
dunt ſibi pro vno. Notatur ad hoc, quòd in fauorabilibus in menſe biſſextili duo dies pro vno cedunt, ſecus in odioſis, vt per Dominic. *hîc ſuper hanc gloſſ.* Anch. *n. 6. verſ. ſed quid ſi*, & Franch. *n. 6.* Idem tenent etiam *in cap. quæſiuit, de verbor. ſignific.* vltra *gloſſ. ibi verbo quaſi*, Henric. *n. 6. & 7.* Butr. *n. 7.* Card. *in fine*, & Abb. *num. 6.* Angel. *verbo biſſextus, num. 1.* quos refert, & ſequitur Sanch. *de Matrim. lib. 2. diſput. 24. n. 18.*

In gloſſ. *Vacabunt*. Notatur ad hoc, quòd per renun- 10
tiationem non minus vacatio ſucceſſionis contingit, quàm

quàm per mortem, vt per Auendan. *l.* 45. *Tauri, gloſ.* 2. *n.* 4. & alios Citatos ad *cap. ſuſceptum* 6. *ſuprà hoc eodem tit.*

SVMMARIVM.

1 *Cauſa ab Apoſtolica Sede, vel de eius Legato committi debent dignitatem obtinentibus, vel canonicatum in Cathedrali, nec tractari debent niſi in ciuitatibus, vel locis inſignibus,* & n. 2. & 3.

4 *Delegatus Apoſt. non poteſt ſubdelegare cauſa literarum Sedis Apoſt. vel Legatorum eiuſdem, niſi perſonis in dignitate conſtitutis.*

5 *Vicarius generalis Epiſcopi habet dignitatem.*

6 *Conſeruater, & executor gratiarum beneficialium, quæ expediuntur in Romana Curia, poteſt eſſe Vicarius generalis Epiſcopi.*

7 *Vicarius generalis à Capitulo Sede vacante poteſt eſſe conſeruater, & executor gratiarum, quæ expediuntur in Romana Curia.*

8 *Vicarius nominatus à Prælato inferiore habente iuriſdictionem Epiſcopalem, an poſſit eſſe delegatus Papæ oſtenditur.*

9 *Vicarius Epiſcopi electi, & confirmati, ſed nondum conſecrati, poteſt eſſe delegatus Papæ.*

10 *Collector, & ſubcollector habent dignitatem cum iuriſdictione, & poſſunt eſſe delegati Papæ.*

11 *Priores, Guardiani, & Rectores, ac alij Mendicantium Præfecti, qui toti Conuentui præſunt, poſſunt eſſe delegati Papæ.*

12 *Commentarius perpetuus poteſt eſſe delegatus Papæ.*

13 *Cancellarius Academiæ Pontificis auctoritate approbata poteſt eſſe delegatus Papæ.*

14 *Canonicus Eccleſiæ Cathedralis poteſt eſſe delegatus Papæ.*

15 *Canonicus minor Eccleſiæ Cathedralis diſpenſatus per Papam ſuper ætate non poteſt eſſe delegatus Papæ.*

16 *Canonicus Regularis Eccleſiæ Cathedralis non poteſt eſſe delegatus Papæ.*

17 *Canonicus Collegiatæ Eccleſiæ etiam Doctor peritiſſimus non poteſt eſſe delegatus Papæ.*

18 *Qualitas Canonicatus in cathedrali, vel Dignitatis, quæ in Delegato Summi Pontiſ. requiritur, debet à principio adeſſe tempore commiſſionis.*

19 *Tempore impetrationis reſcripti Pont. ſufficit Canonicatum, aliamve dignitatem obtineri, quamvis, tempore repræſentationis iam ceſſauerit.*

20 *Canonicus, cui caſa committitur per Sedem Apoſtolicam, ſi poſt acceptationum literarum deſinat eſſe Canonicus, poteſt nihilominus eſſe iudex in cauſa illa.*

21 *Perſonatus ex propria ſignificatione diſtinguitur à dignitate.*

22 *Text. in præſenti loquitur tantùm de cauſis Eccleſiaſticis, non verò de profanis.*

23 *Text. in præſenti non procedit in meris executoribus gratiarum, niſi dati eſſent cum clauſula,* vocatis vocandis, *nec in iudicibus, datis in literis compulſorialibus, vt* n. 24.

25 *Papa licèt diſpenſet cum minore ſeptennio, vt ſit Canonicus in Eccleſia Cathedrali, non ob id cenſetur cum eo diſpenſare, vt in ea ætate poſſit eſſe iudex delegatus.*

26 *Papa ſi diſpenſet in ætate cum Canonico vt fiat Subdiaconus, an talis habeat vocem in Capitulo, remiſſiuè.*

27 *Verbum,* ſufficit, *vbi apponitur in aliqua diſpoſitione non requiritur alias qualitates adeſſe, quàm expreſſas.*

29 *Audientia alicuius articuli, vel mera executio cauſæ Apoſtolicæ poteſt committi cuilibet clerico.*

30 *Papa ſi ex certa ſcientia committat cauſam ſimplici Clerico, nominando eum ſic in commiſſione, valebit commiſſio.*

31 *Inhabilitas quando non fuit expreſſa in ipſis literis promotionis, ſed fuit adiecta clauſula,* Ex certa ſcientia, *præſumitur diſpenſatio.*

32 *Ex certa ſcientia Principis aliquid eſſe factum probatur quando ipſe fatetur ſe id facere ex certa ſcientia.*

33 *Clauſula;* Ex certa ſcientia, *nunquam præſumitur, maximè contra ius, niſi poſſet colligi ex verbis reſcripti.*

34 *Decretum irritans annullat actum contra factum ipſo iure.*

35 *Peritus vt quis ſit pro dignitate & loco præſumitur.*

36 *Locus inſignis, quis dicatur arbitrio iudicis relinqui.*

37 *Actore & reo eiuſdem diœceſis exiſtentibus, cauſa committi non debet extra illam, niſi cauſa eſſet contra Epiſcopum, Capitulum, vel Vniuerſitatem.*

38 *Declaratur text.* in cap. vt officium, verſ. denique, de hæret. hoc lib.

39 *Diſpoſitio huius text. procedit tantum in iudicibus datis ad lites, non autem in executoribus, & aliis datis ad ſumendam informationem.*

40 *Scholares poſſunt ſuos debitores coram ſuis Conſeruatoribus vſque ad quatuor diætas conuenire.*

42 *Domicilia multa ſi habet citandus inſpiciendum eſt illud, quod frequentiùs habitare conſueuit.*

43 *Iuramentum proprium vbi requiritur, illud præſtari non poteſt per procuratorem etiam habentem ſpeciale mandatum.*

44 *Iuramento aſſerentis probatur qualiter non poteſt conſequi iuſtitiam in partibus ad effectum deuoluendi cauſam ad Curiam, quæ alias non erat in Curia cognoſcenda.*

45 *Metus quandoque probari poteſt per iuramentum.*

46 *Statuto fieri poteſt, vt credatur iuramento damnum paſſi.*

47 *Iuramentum vbicumque ex legis, vel ſtatuti diſpoſitione defertur, poterit nihilominus aduerſarius contrarium probare.*

48 *Ciuium appellatione veniunt etiam incolæ iure communi ſaltem latè ſumpto vocabulo.*

49 *Ciuium appellatione comprehenduntur etiam ciues ex priuilegio.*

50 *Reus vbi iure communi, non ſpeciali habet duos iudices, poteſt actor vnum ex iis, quem maluerit, eligere ad actionem perſequendam.*

51 *Bonus quis non præſumitur quando agitur de præiudicio tertij.*

52 *Verbum,* poteſt, *quando affirmatiuè ponitur in lege, vel alia diſpoſitione facultatem ſignificat, & non neceſſitatem.*

54 *Forus domicilij tanquam fortior & magis naturalis, præfertur fori originis.*

55 *Domicilij vbi fit mentio in dubio intelligitur de domicilio habitationis, & non originis.*

56 *Iuſiurandum probatio eſt.*

57 *Actor contra reum diuerſæ diœceſis debet impetrare delegatum, vel in diœceſi Rei, vel in alia non propria, nec vltra vnam diætam diſtante.*

58 *Dict.* Autem, *eſt aduerſatiua in iure, & in facto, dum aliud ex diſpoſitionis mente non colligitur.*

59 *Iudex à partibus, vel de earum conſenſu electus non poteſt ab eis recuſari, niſi noua cauſa.*

60 *Delegatus extra locum commiſſionis nihil agere poteſt niſi de conſenſu partium, nec vices ſuas committere valet niſi perſonis deſignatis ſuperiùs.*

61 *Conſenſus expreſſus partium requiritur ad prorogationem inducendam de loco ad locum.*

62 *Delegatus non poteſt cauſas auctoritate literarum Sedis Apoſt. ſibi commiſſas perſonis non conſtitutis in dignitate ſubdelegare.*

63 *Citatus nulliter ſi compareat non poteſt cenſeri contumax.*

64 *Citatus an teneatur ire priuilegium, vel defenſionem allegaturus, oſtenditur*, & n. 65. & 66.

67 *Forum incompetens tripliciter poteſt conſiderari, etiam quoad proceſſus nullitatem.*

68 *Conſenſum expreſſum vbi lex, vel ſtatutum exigit nuncupatim, non ſufficit tacitus.*

69 *Delegatus Apoſt. nihil debet à partibus recipere niſi eſculentum, & poculentum liberè oblatum, quod paucis poſſit cõſumi diebus, & moderatas expẽſas.*

70 *Dict.* Inſuper, *importat diuerſa, & principalia, non autem partem.*

71 *Eſculenta & poculenta recipere licet delegato in modica quantitate.*

72 *Iudici licet recipere poculenta, & eſculenta, quando illa dantur mera dantis liberalitate, ſecus autem ſi aliquo modo directè, aut indirectè à iudice petantur, ſeu affectentur.*

73 *Eſculenta & poculenta à delegato acceptari non licet, niſi ea, quæ paucis diebus conſumi poſſunt.*

74 *Delegatus vbi exit domum conſequitur ſumptus.*

75 *Iudices à pauperibus expenſas non debeat accipere etiam quando peregrè proficiſcuntur.*

76 *Doctores referuntur de ſportulis agentes.*

77 *Verbum*, præſumat, *denotat vitium.*

78 *De expenſis, quæ ſoluenda ſunt victori, debet deduci id, quod domi eſſet conſumpturus ex ſuis.*

80 *Delegatus ad vniuerſitatem cauſarum non eſt Ordinarius, ſed Ordinario ſimilis.*

81 *Doctores citãtur plura paupertatis priuilegia referẽtes.*

82 *Paupertas nocet quando ob propriam culpam, vel vitium proueait.*

83 *Eccleſiæ duæ propter paupertatem vniuntur.*

84 *Delegatus non aſſumit aſſeſſorum, ſeu conſiliarium, niſi in conſcientia indigeat, qui neutri parti ſit ſuſpectus, tunc partes ſoluent moderatum ſalarium.*

85 *Iudex poteſt laboris mercedem, cùm ſalarium non habet, iuſtè recipere.*

86 *Aſſeſſor poteſt recuſari vt ſuſpectus.*

87 *Aduocatus non poteſt eſſe Aſſeſſor iudicis in cauſa clientuli.*

88 *Conſcientia & prudentia alicuius quoties aliquid committitur, eius dicto fides adhibetur, & tunc non poteſt moueri quæſtio quod malè egerit, nec requiritur citatio, aut aliena probatio.*

89 *Delegatus limitare debet ſalarium Notariorum in ſua cauſa, non participando tamen in lucro cum ipſis, vel Aſſeſſoribus.*

90 *Doctores referuntur de ſalariis Notariorum agentes.*

91 *Expenſa miniſtrantur ſecundùm qualitatem perſonæ.*

92 *Delegatus non debet vocare teſtes niſi quando ſtatus cauſæ requiritur, & tunc producens ſoluere tenetur teſtibus competentes expenſas pro diſceſſu, ſtatu, & acceſſu.*

93 *Teſtis poteſt exigere, & recipere iuſtam mercedem pro labore, & expenſis factis in ferendo teſtimonio.*

94 *Teſtes ſunt vocandi, & alimentandi ſumptibus producentis, qui petere debeat moderatos, & non delicatos ſumptus, quales conſueuerunt facere domi ſuæ.*

95 *Nobiles, illuſtres, & egregiæ perſonæ lautiori menſa, & delicatiori cibo excipiendi, & tractandi ſunt quàm humilioris conditionis homines.*

96 *Teſti nobili, & egregio equus ſuppeditandus eſt, non autem ruſtico, & alij inferioris conditionis homini.*

97 *Artiſtis, qui aliquid, ſi domi ſuæ eſſent, lucrarentur, non ſolum ſumptus, ſed etiam ſalarium ſolui debet, habito reſpectu ad illud, quod ex ſuis artibus omiſerint.*

98 *Teſtem ſi contigerit in itinere morbo corripi quis ſuppeditabit ſumptus, oſtenditur.*

99 *Expenſæ litis ſunt ſoluendæ, & taxandæ auctoritate iudicis.*

Cap. Statutum XI.

CAuſæ literarum Sedis Apoſtolicæ, vel Legato- 1
rum eiuſdem committi debent habentibus di-
gnitatem, perſonatum, vel Canonicatum in Cathe-
drali, nec tractari debent niſi in ciuitatibus, vel locis
inſignibus. Colligunt ex Ordin. Lap. Abb. Archid. Ge-
min. Ioan. Andr. Anchar. Dominic. Munach. Franc.
Butr. Ludou. Gomez, Vin. *in ration. lib. 1. pag. 65.* Ala-
gona *in compend. pag. 26.* remiſſiuè Caſal. *in annot.* &
Ximen. *in concord p. 1. & 2.*

Innouatur per Conc. Trid. *ſeſſ. 25. de reformat. c. 10.* 2
in princ. & declaratur per Archiep. Bononien. *part. 4.*
pag. 271. cum ſeqq. Zypæum *in analytica poſtremi iuris*
Eccleſiaſt. enarrat. ſub hoc tit. à princ. Fr. Emman. *quæſt.*
Regular. tom. 1. q. 65. art. 4. & 5. Marcheſan. *de commiſ-*
ſionib. tom. 1. pag. 142. & 329. Piaſec. *in praxi Epiſcop.*
p. 2. c. 4. n. 8. Maſſobr. *de Synodo diœceſana c. 4. dub. 9. cum*
ſeqq. ſecundùm Romanam impreſſ. Monet. *de Conſeruat.*
c. 5. Laurent. de Peyrinis *in Conſt. ſui Ordinis Minimor.*
tom. 2. Conſtit. 5. Gregorij XV. §. 2. n. 7. cum ſeqq.

Niſi dignitate præditis.] Collige ex text. cauſas 3
auctoritate literarum Sedis Apoſt. vel Legatorum
eiuſdem debere committi perſonis exiſtentibus in di-
gnitate, vt per Duen. *reg. 83.* Menoch. *de arbitr. lib. 2.*
caſu 69. Aloyſ. Ricc. *in praxi rerum fori Eccleſiaſt. de-*
ciſ. 104. in 1. edit. aliàs *reſol. 89. in 2. edit.* Ita vt nec ipſe 4
delegatus Apoſt. poſſit eas ſubdelegare perſonis non
conſtitutis in dignitate: vt per Aloyſ. Ricc. *in d. praxi*
deciſ. 622 in 1. edit. aliàs *reſol. 420. & reſol. 89. n. 2. in 2.*
edit. Maſſobr. *d. dub. 13. n. 53.*

Primò amplia in Vicario generali Epiſcopi, qui 5
cùm in dignitate ſit conſtitutus ex latè traditis per me
de officio, & poteſt. Epiſcopi p. 3. alleg. 54. n. 132. poteſt
eſſe Conſeruator & executor gratiarum beneficia- 6
lium, quæ expediuntur in Curia Romana, ac delega-
tus in cauſis, quas committere, & mandare ſolent
ſummi Pontifices iis, qui ſunt in dignitate conſtituti,
vt per Sbroz. *de officio Vicarij, lib. 2. q. 23. n. 6.* Flores de
Mena *vari. lib. 1. q. 4. num. 6.* Azor. *inſtit. moral. part. 2.*
lib. 3. cap. 13. q. 8. & c. 43. q. 8. Fr. Emman. *d. tom. 1.*
quæſt. 65. art. 3. Maſſobr. *d. c. 4. dub. 13. à num. 10.*
metipſum *d. alleg. 54. n. 136.* Eraſm. à Cochier. *de iu-*
riſdict. Ordinar. in exemptos part. 1. quæſt. 39. n. 4. Sub- 7
amplia etiam in Vicario electo à Capitulo Sede va-
cante cum Sbroz. *d. q. 23. n. 5.* Maſſobr. *d. dub. 13. n. 15.*
& metipſo *d. alleg. 54. n. 137.* Dummodo non ſit fora-
neus, vt obſeruant Flores *d. q. 4. n. 6.* Maſſobr. *d. c. 4.*
dub. 13. n. 21. niſi illi fieret delegatio ex certa ſcientia
Summi Pont. Sbroz. *d. q. 23. n. 9.* Maſſobr. *d. dub. 13.*
num. 22.

Vtrùm autem Vicarius nominatus à Prælato infe- 8
riore habens iuriſdictionem Epiſcopalem poſſit eſſe
Papæ delegatus? Affirmant Sanch. *de Matrim. lib. 8.*
diſp. 27. n. 34. & Flores de Mena *d. q. 4. à n. 14.* contra
quos ſcripſi *d. alleg. 54. n. 141.* fultus auctoritate Sbroz
d. q. 23. n. 8.

Vtrùm verò Vicarius Epiſcopi electi, & confirmati, 9
ſed nondum conſecrati, poſſit eſſe delegatus Papæ?
affirmat gloſſ. *verbo Epiſcopi in Clem. 2. de reſcriptis,*
vbi citantur Doctores.

Secundò

10 Secundò amplia in Collectore & Subcollectore, quia habent dignitatem cum iuriſdictione, vt per Gonzal.*ad regul.*8.*Cancell.gloſſ.*51.*num.*79. Maſſobr.*d.dub.*13.*n.*32.vbi *n.*33. ex eodem Gonzal. Colligit huiuſmodi Subcollectores debere habere qualitates requiſitas in hoc text.

11 Tertiò amplia in prioribus, Guardianis, & Rectoribus, ac aliis Mendicantium Præfectis, qui toti Conuentui, ſiue Collegio Religioſorum præſunt, Rota *deciſ.*8.*hoc tit.in antiq.*quam refert Aloyſ. Ricc. *in collectan.deciſ.p.*2.*collectan.*363. Sanch.*in præcepta Decalogi,tom.*2.*lib.*6.*c.*13.*n.*68. Azor. *d.p.*2.*lib.*3.*c.*13.*q.*7. Flores de Mena *d.q.*48.*n.*18. Maſſobr. *d.dub.*13.*n.*40. ego ipſe *d.p.*3.*alleg.*106.*n.*15. vbi aduerto ex deciſione Sacræ Congregationis illos in Conſeruatores nullatenus poſſe deputari, contra plures Doctores, quos *ibi* refero.

12 Quartò amplia in Commendatario perpetuo, vt per Gonzal.*ad reg.*8.*Cancel. gloſſ.*5. §.... *n.*10. Maſſ.*d.dub.*13.*n.*38.vbi *n.*39. cum Rebuff. *de pacificis poſſeſſ. n.*41. aſſerit poſſe delegari cauſas Commendatario Abbatis, ſicut Abbati titulari.

13 Quintò amplia in Cancellario Academiæ Pontificis auctoritate approbatæ, vt per Azor. *d.cap.*13.*quæſt.*9.

14 *Seu Eccleſiarum Cathedralium Canonicis.*] Collige ex text. Canonicos Eccleſiæ Cathedralis poſſe eſſe delegatos Papæ, vt per Gomez *hic à num.*24. Gonzal.*ad regul.*8.*Cancel.gloſſ.*2.*n.*38. Flamin. *de reſignat.benefic. lib.*2.*q.*1.*n.*102. Aloyſ.Ricc.*in praxi fori Eccleſ.reſol.*90. *n.*3.*&* 10.*in* 2.*edit.* Maſſobr. *d.dub.*13.*n.*23. *cum ſeqq.* refero ego ipſe *de Canonicis, c.*19.*n.*5.

15 Limita primò in Canonico minori Cathedralis Eccleſiæ ſuper ætatem per Papam diſpenſato, vt latè reſoluit Maſſobr.*d.c.*4.*num.*11. nam licèt Papa diſpenſet cum minore, vt ſit Canonicus in Eccleſia Cathedrali, non ob id cenſetur cum eo diſpenſare, vt in ea ætate poſſit eſſe iudex delegatus, prout obſeruat D. Barboſ. *in l.cum prætor,* §.*vlt.n.*60.*ff.de iudic.*

16 Limita ſecundò in Canonico Regulari Eccleſiæ Cathedralis, illum enim non poſſe eſſe delegatum Papæ ſicut Canonicos ſæculares, aſſerunt, Duen. *reg.* 78. Steph.Gratian.*diſcept.forenſ.c.*270.*n.*6. Maſſob. *de Synodo Epiſcopi, c.*4.*dub.*13.*n.*36. Vide latiùs *in Clem.*2. *de reſcript.*

17 Limita tertiò in Canonico etiam peritiſſimo Doctore Eccleſiæ Collegiatæ, illum etiam non poſſe eſſe delegatum Papæ, nec iudicem ſynodalem conſtitui, reſoluunt Marc. Anton. Genuenſ. *in practicab. Eccleſ. q.*612.*n.*2.Maſſobr.*d.c.*4.*n.*10. vbi refert ſibi ita fuiſſe reſponſum per Sacram Congr. Concilij Trid. refero ego ipſe *de Canon.cap.*19.*num.*10. licèt contra teneant Aloyſ.Ricc.*d.praxi fori Eccleſiaſt.deciſ.*637. *in* 1.*edit.* alias *reſol.*575.*in* 2.*edit.*

18 Obſeruandum maximè eſt qualitatem Canonicatus in Cathedrali, vel dignitatis, quæ in delegato Summi Pontif. requiritur, deberi à principio adeſſe tempore commiſſionis, vt per Flamin. *de reſignat.lib.*4.*quæſt.*1.*n.*17.Card.Tuſch.*lit.D,concl.*143.*num.*15. Maſſobr. *d.dub.*13.*n.*47. Gig. *de penſionib.* q.22.*n.*19. quos refero ego ipſe *d.c.*19.*n.*6.

19 Vnde infertur ſufficere Canonicatum Cathedralis, aliamve dignitatem obtineri tempore impetrationis reſcripti Pontificij, quamvis tempore præſentationis eius ceſſauerit iam dignitas illa, ſecus ſi tempore impetrationis non aderat dignitas, non enim ſufficeret eam adeſſe poſteà tempore præſentationis; ita Tiraq. *in tract.ceſſante cauſa,limit.*4.*n.*4.Gonzal.*ad reg.*8.*Cancel.* §.3.*proœm.n.*75.Sanch.*de Matrim. lib.*8.*diſp.*27.*n.*28. Maſſobr. *d.dub.*13.*n.*48.

Deinde infertur quòd ſi Canonicus, cui cauſa committitur per Sedem Apoſt. poſt acceptationem literarum deſinat eſſe Canonicus, poteſt nihilominus eſſe iudex in cauſa illa, ita Azeued. *l.*7. *n.*60. *tit.*18.*lib.*4. *nouæ recop.& ad Curiam Piſanam*, *l.*4. *c.*6.*n.*66. Garc. Gironda *de priuileg.explicat.n.*510. *cum ſeqq.* Maſſobr. *d.dub.*13.*n.*49. Stephan. Gratian. *diſcept. forenſ. c.*92. Flamin.*d.lib.*1.*q.*11.*n.*9.*&* 14.*in fine*, Ceual. *comm.un. contra commun.q.*667.*n.*10.*in fine*, Galet.*in margar.caſuum Conſcientiæ, verbo delegatus* 3.*& verbo renuntiare vlt.* Aloyſ. Ricc. *in praxi rerum fori Eccleſiaſt. deciſ.* 616.*in* 1.*edit.alias reſol.*414. *in* 2. *edit.* refero *d. c.*19. *num.*8. 20

Aut perſonatum.] Ergo perſonatus in propria ſignificatione diſtinguitur à dignitate, vt per Monet. *de Conſeruat. cap.*5. *quæſt.* 7. *à num.* 84. & Laurent. de Peyrinis *d.* §.2. *num.* 8. obſeruantes quòd dignitatem habere dicitur is, qui habet aliquam præeminentiam, ſeu adminiſtrationem rerum Eccleſiaſticarum cum iuriſdictione; perſonatus verò eſt quædam prærogatiua in Eccleſia ſine iuriſdictione, vt qui habet ſtallum honorificum in choro præ aliis Canonicis etiam antè receptis, minorem tamen dignitatibus. 21

Cauſa authoritate literarum, &c.] Loqui tantùm de cauſis Eccleſiaſticis, non verò de profanis, reſoluit Marc.Anton.Genuenſ. *in practicab. Eccleſ. quæſt.*751. *num.*2. 22

Non procedere in meris executoribus gratiarum, tenent Rot. *deciſ.*31. *de reſcript. in antiq.* quam refert Aloyſ.Ricc. *in collect. deciſ. p.*2. *collect.*466. vbi ſublimitat niſi executores dati eſſent cum clauſula, *vocatis vocandis*, qui operatur vt ſint veri iudices, ex Rot. *deciſ.*42.*eod.tit.in antiq.* Vide Marcheſ. *de commiſſion. p.*1.*pag.*251.*n.*39.latè Flores de Mena *var. quæſt.lib.*1. *q.*4.*per totam.* 23

Similiter non procedere in iudicibus datis in literis compulſorialibus obſeruant Archil. *deciſ.*3.*de offic. deleg.* quem refert Aloyſ.Ricc.*d.collect.*363.*deciſ.*192. *p.*3. *in antiq.* 24

In gloſſ. *Canonicis*, ibi, *maior ſeptennio.* Notatur ad hoc quòd licèt Papa diſpenſet cum minore ſeptennio vt ſit Canonicus in Eccleſia Cathedrali, non ob id cenſetur cum eo diſpenſare vt in ea ætate poſſit eſſe iudex delegatus, vt per D.Barboſ.*in l. cum prætor,*§.*vlt. n.*60.*ff.de iudic.* Stephan. Gratian. *diſcept.forenſ.c.*270. *num.*7. Maſſobr. *de Synodo diœceſana, c.*4. *dub.*11. *per totum.* Quid autem ſi Pontifex diſpenſet in ætate cum Canonico, vt fiat Subdiaconus, an talis habeat vocem in Capitulo; vide quæ dixi *in Clem.*2. *de ætat. & qualit.* 25 26

In ead.gloſſ.ibi, *Quòd hoc ſufficiat*, &c. Notatur ad hoc quòd vbi in aliqua diſpoſitione opponitur verbum, *ſufficit*, non requiritur alias qualitates adeſſe, quàm expreſſas, vt per Tiraq.*de retractu lig.*§.7.*gloſſ.*1. *num.*1. Et de variis huius verbi ſignificationibus, vide Rebuff.*ad l.ſæpè* 53.*verſ. ſufficit, ff.de verbor. ſignificat. pag.*276.*col.*2. 27

In ead gloſſ.ibi, *Et ſi tempore data quis eſſet Canonicus*, &c. Vide quæ dixi *ſupra hoc eod.cap.num.*18.*cum ſeqq.* 28

In gloſſ. *Cauſa*, ibi, *non ergo prohibet, quin audientia alicuius articuli, vel mera executio rei cuilibet clerico committi poſſit.* Communiter recipitur, vt per Nauar. *in cap. cùm contingat* 2. *cauſa nullitatis, verſic.* 20. *pag.*112. Alexand.*conſil.*77.*num.* 5. *lib.*2. Card. Tuſch. *lit. D,concl.*145.*n.*2.*& concl.*150. *n.*10. Maſſobr. *d.c.*4. *dub.*13.*n.*53. 29

In gloſſ. *Literarum*, ibi, *ex quo Papa ſcienter committit*; &c. Notatur ad hoc, quòd ſi Papa ex certa 30

ſcientia committat cauſam ſimplici clerico, nominando eum ſic in commiſſione, valebit commiſſio, vt per Xuar. *alleg.* 12.*n.* 24.

31 Notatur etiam ad hoc, quod quando inhabilitas non fuit expreſſa in ipſis literis promotionis, ſed fuit quidem adiecta clauſula, *ex certa ſcientia*, præſumitur diſpenſatum, vt per Menoch. *de præſumpt. lib.* 2. *præſumpt.* 20.*n.* 2.

32 In ead gloſſ. ibi, *Cùm hoc ex certa ſcientia facit, quod intelligo, ſi id literis exprimitur.* Notatur ad hoc, quod probatur aliquid eſſe factum ex certa ſcientia Principis, quando ipſe fatetur ſe id facere ex certa ſcientia, vt per Maſcat. *de probat. concl.* 282.*n.*6. Xuar. *d. alleg.* 12.
33 *n.* 34. Auend. *l.* 42. *Tauri, gloſſ.* 3.*n.*6. hæc enim clauſula nunquam præſumitur, maximè contra ius, niſi poſſet colligi ex verbis reſcripti, vt per Xuar. *d. alleg.* 12. *num.* 28. nam licèt minimè ſit expreſſa, ſufficit tamen de ea tacitè conſtare, D. Barboſ. *in l. ſi quis poſteaquam, num.* 126. *de iudic.* Multa de hac clauſula dixi *de dictionibus, & clauſulis, clauſ.* 25. ſecundùm Lugdun. imp eſſ.

34 In gloſſ. *Committuntur*, ibi, *vbi innuitur quòd ipſo iure eſt irritum, & inane, quòd contra aliquod iſtorum ſit.* Notatur ad hoc, quòd decretum irritans annullat actum contra factum ipſo iure, vt per Mart. *de clauſul. p.* 1. *clauſul.* 191.*n.*6. Flamin. *de reſignat. lib.* 4.*q.*9.*n.*29. Mareſcot. *var. reſol. lib.* 2.*c.*38. Aloyſ. Ricc. *in deciſ. curiæ Archiep. Neapol. deciſ.* 75.*n.*3.*p.*2. Ferrer. *in Conſtit. Cathaloniæ gloſſ.* 1.*n.*151. Stephan. Gratian. *diſcept. forenſ. c.* 283.*n.*3. *& c.* 415.*n.*22. *& cap.* 440.*num.* 10. *& c.* 517. *n.*19. *& c.* 574.*n.*5. *& c.* 330. *n.* 44. *& c.* 791.*n.*13. Alia plura de vi, & effectu decreti irritantis dixi *in tract. de clauſulis vſufreq. clauſul.* 40. ſecundùm Lugdunenſ. impreſſ.

35 In gloſſ *Ciuitatibus*, ibi. *quæ in eis præſumuntur eſſe periti.* Notatur ad hoc quod pro dignitate, & loco præſumitur vt quis ſit peritus, vt per Marc. Ant. Genuenſ. *in practicab Eccleſiaſt. q.*612.*n.*1.

36 In gloſſ. *Copia*, ibi, *recurrendum ad arbitrium iudicis.* Notatur ad hoc, quòd arbitrio iudicis relinquitur quis locus dicatur inſignis, vt per Menoch. *de arbitr. lib.* 2. *caſu* 158. Maſſobr. *de Synodo Epiſcopi, cap.* 4. *dub.* 14. *num.* 10. vbi *num. ſeqq* latè oſtendit ex quibus qualitatibus huiuſmodi iudicis arbitrium ſit regulandum.

§ Cùm verò.

37 Actor, & reus quando ſunt eiuſdem ciuitatis, vel diœceſis, actor impetrare non debet delegatum vltra ciuitatem, vel diœceſim, niſi cauſa eſſet contra Epiſcopum, Capitulum, vel Vniuerſitatem. Colligunt Doctores citati *in princ. text.* Procedit ſolùm in iudicibus datis ad lites, non autem in executionibus, & aliis datis ad ſumendam informationem, vt per Oldrad. *conſ.* 295. *num.* 3. Item non habet locum quando Papa dat duos iudices ſcienter, qui diſtant vltra diætam, quia cùm vterque poſſit eſſe iudex, videtur diſpenſaſſe, refert Card. Tuſch. *tom.* 1. *lit. C, concl.* 54. *n.* 3. *&* 4.

38 *Vltra vnam diætam.*] Obſtat text. *in cap. vt officium, verſic. denique, de hæretic. hoc lib.* vbi extendit ad duas diætas. Verùm reſpondetur *in illo text.* de cauſa ſpeciali, nempe de crimine hæreſis agi, at verò *in hoc text.* loqui generaliter, ideò nil mirum ſi per hanc legem generalem, illa noua caſus ſpecialis non reuocetur; ita Spin. *in ſpeculo teſtam. gloſſ.* 30. *princip. num.* 14.

39 Diſpoſitio huius text. *de vllo non conueniendo vltra vnam diætam à fine ſua diœceſis*, procedit tantum in iudicibus datis ad lites, non autem in executoribus & aliis datis ad ſumendam informationem, vt per Card. Tuſch. *lit. C. concl.* 44.*n.*3. vbi *n.*4. aduertit non habere locum quando Papa dat duos iudices ſcienter, qui diſtant vltra diætam, quia cùm vterque poſſit eſſe iudex, videtur diſpenſaſſe.

Scholares poſſunt ſuos debitores coram ſuis Conſeruatoribus vſque ad quatuor diætas conuenire, vt per Rebuff. *de priuileg. ſcholaſt. priuil.* 161. 40

Cætera de diætis dixi latè *in collect. ad cap. nonnulli* 28. *ſup. hoc tit. in Decretalib.* 41

Valeat conueniri.] Notatur ad hoc, quod ſi citandus habet multa domicilia in quibus habitet, nunc hic, nunc illic, inſpiciendum eſt illud, quod frequentiùs habitare conſueuit, vt per Tiraq. *de retract. lig.* §. 9. *gloſſ.* 2. *n.* 26. 42

Saltem per proprium iuramentum. Ergo iuramentum hoc debet præſtari in perſona, & non per procuratorem, etiam ſi habeat ſpeciale mandatum, de quo tamen vide Caſſan. *in conſuetud. Burgund. rub.* 3. §.... *verbo, faire hommage, & ferment, n.* 2. Gig. *de penſionib q.* 11. 43

Notatur ad hoc, quòd probatur per iuramentum aſſerentis ſe non poſſe conſequi iuſtitiam in partibus ad affectum deuoluendi cauſam ad Curiam, quæ aliàs non erat in Curia cognoſcenda, vt per Maſcard. *de* 44
probat concl. 958. Sic etiam metus quandoque probari 45
poteſt per iuramentum proprium ex eodem Maſcard.
concl. 1052.*n.*8. Iuramento damnum paſſi vt credatur, 46
ſtatuto fieri poteſt, vt per Phanuc. *in tract. de iureiur. in litem, c.* 2. *poſt n.* 10. *ante med.* Farinac. *fragm. crimin. p.* 2. *verbo iuramentum, n.* 1137. *cum ſeqq.* Verumtamen 47
vbicunque ex legis, vel ſtatuti diſpoſitione defertur iuramentum, poteſt nihilominus aduerſarius probare contrarium, etiamſi lex ipſa, aut ſtatutum diceret ſtari iuramento, vt per Tiraq. *de retractu lig.* §. 4. *gloſſ.* 11 *num.* 1.

In gloſſ. *Eiuſdem ciuitatis*, ibi, *quia domicilium habent in eadem ciuitate.* Notatur ad hoc, quòd appellatione ciuium veniunt etiam incolæ iure communi ſaltem latè ſumpto vocabulo, vt per D. Barboſ. *in l. hæres abſens, §. proinde, indic. in art. de foro ratione originis,* 48
num. 49. Nam ciuium appellatione comprehenduntur 49
etiam ciues ex priuilegio, Brunor. à Sole *in locis communibus, verbo Ciuis, n.* 7. Steph. Gratian *diſcept. forenſ. c.* 186. *n.* 84. Garc. Gironda *de priuilegiorum explicat. n.* 825. ego ipſe *in tract. de appellatiua verborum vtriuſque iuris ſignificat. verbo Ciuis.*

In ead gloſſ. ibi, *Et inde intelligo cùm plura domicilia habent.* Nam licèt actor ſequi debeat forum rei, ſi tamen ipſe reus iure communi, non iure ſpeciali habeat duos iudices, videtur poſſe actorem vnum ex illis, quem maluerit, eligere ad actionem proſequendam, de quo tamen vide Couar. *lib.* 1. *variar. c.* 18. *n.* 6. 50

In gloſſ. *Ab aliquo*, ibi, *vix enim inuenerit actor in ciuitate Epiſcopi iudicem, qui non faueret Epiſcopo.* Notatur ad hoc, quòd quando agitur de præiudicio tertij, quis non præſumitur bonus, vt per Farin. *in praxi crimin. p.* 3. *q.* 85. *n.* 49. 51

In gloſſ. *Poſſit*, ibi, *non dixit, debeat.* Notatur ad hoc, quod quotieſcumque verbum *poſſit*, ponitur affirmatiuè in lege, vel in alia diſpoſitione, facultatem ſignificat, & non neceſſitatem, vt per Melchior. Phœbum *Luſit. deciſ.* 9. *n.* 6. *tom.* 1. Vincent. Carot. *deciſ. ſeu caſu* 36. *n.* 3. & plurea per me citatos *in tract. de dictionibus vſufreq. diction.* 268. *num.* 1. ſecundùm Lugdunenſ. impreſſ. 52

In gloſſ. *Vnam diætam*, ibi, *ſed quid ſi agatur actione reali, nunquid fiat computatio à fine diœceſis, vbi ſita eſt res, &c.* Vide quæ diximus *in collect. ad cap. dilectus* 29. *num.*.... *hoc tit. in Decretalib.* 53

In

54 In ead. gloſ. ibi, *quòd habeatur reſpectus loci domicilij, non rei vel originis.* Notatur ad hoc, quòd forus domicilij tanquam fortior, & magis naturalis præfertur foro originis, vt per D. Barboſ. *in l. hæres abſens, §. fin. num. 40. ff. de iudic.* Stephan. Gratian. *diſcept. forenſ. cap. 431. num. 12.* Subditus enim magis dicitur ratione domicilij quàm originis, ſi pluribus annis domicilium contraxit in aliquo loco, Cbald. Pereira *in reſp. pro Ferdinando Fereiran. 3.*

55 Notatur etiam ad hoc, quòd vbi fit mentio domicilij, intelligitur de domicilio habitationis, & non originis, vt per Tiraq. *de retractu lig. §. 9. gloſ. 2. n. 21.* Brunor. à Sole *in locis communib. verbo domicilium 1.* Ioſeph Seſſe *Aragonia deciſ. 59. n. 9.* D. Barboſ. *in d. l. hæres abſens, §. fin. nu. 45.* Sanch. *de matr. lib. 3. diſp. 23. num. 7.*

56 In gloſ. *Per proprium iuramentum,* ibi, *Iuramentum eſt legitima probatio.* Notatur ad hoc, quòd iuſiurandum probatio eſt, vt per Cald. Pereira *de empt. & vendit. c. 19. n. 24.*

§. Cùm autem.

57 Actor contra reum diuerſæ diœceſis debet impetrare delegatum, vel in diœceſi rei, vel in alia non propria, nec vltra vnam diætam diſtante. Colligunt Doct. *ſup. in principio text. citati.*

58 Dictio, *autem*, eſt aduerſatiua in iure, & in facto, ſecundùm ſuam naturam, dum aliud ex diſponentis mente non colligitur; implicat diuerſitatem caſuum, per Menoch. *de præſumpt. lib. 4. præſ. 78. n. 20.* Cend. *poſt canonicas quæſt. ſing. 7. n. 1.* Petr. Enriquez *reſponſ. opuſc. 2. num. 3.* Burſat. *conſ. 421. num. 4. part. 3.* & alios citatos per me *de dictionibus vſufreq. dict. 47. n. 1.* ſecundùm Lugdun. impreſſ.

59 In gloſ. *Recuſet.* ibi, *quia tunc actor non recuſat,* &c. Notatur ad hoc, quòd iudex à partibus, vel de earum conſenſu electus, non poteſt ab aliis recuſari niſi ex noua cauſa, vt per Sanch. *de matrim. lib. 7. diſp. 113. n. 8.* Marant. *de ordine iudic. part. 6. actn. 2. num. 76. pag. mihi 427.* Maſcard. *de probat. concl. 952. n. 42.* Azeued. *l. 7. n. 62. tit. 3. lib. 4. nona Recopilat.* Valaſc *de partitionib. c. 9. n. 23. & 24.*

§. In nullo quoque.

60 Delegatus extra locum commiſſionis nihil agere poteſt niſi de conſenſu partium, nec vices ſuas committere valet, niſi perſonis deſignatis ſuperiùs. Colligunt Doctores *in princ. text. citati.*

61 *Niſi ad id expreſſus acceſſerit earundem aſſenſus.*] Notatur ad hoc, quòd ad prorogationem inducendam de loco ad locum requiritur expreſſus conſenſus partium, vt per Boët. *deciſ. 283. n. 4.* D. Barboſ. *in l. 1. ff. de iudic. art. 2. n. 5. & 6.*

62 *Et perſonis duntaxat deſignatis ſuperiùs.*] Notatur ad hoc, quòd delegatus non poteſt cauſas auctoritate literarum Sedis Apoſt. ſibi commiſſas perſonis non conſtitutis in dignitate ſubdelegare vt per Aloyſ. Ricc. *in praxi rerum fori Eccleſ. dec. 622. in 1. edit.* altàs *reſol. 89. n. 2. & reſol. 420. in 2. edit.* Maſſobr. *de Synodo Epiſcopi, ſeu diœceſana c. 4. dub. 13. n. 53.*

63 In gloſ. *Citet partes.* ibi, *& ſi citauerit, non tenetur ire,* &c. Notatur ad hoc, quòd nulliter citatus ſi non compareat, non poteſt cenſeri contumax, vt per D. Barboſ. *in l. alia. §. eleganter n. 6. ff. ſoluto matrim.*

64 In ead. gloſ. ibi, *An autem citatus teneatur ire priuilegium, vel defenſionem allegaturus?* Gloſſa *in præſenti* nihil determinat. Pro illius tamen quæſtionis reſolutione dico iudicem, qui citationem decernit, tripliciter poſſe conſiderari. Vel enim notoriè eſt incompetens, vel res eſt hinc inde æqualiter dubia. Primo caſu extra controuerſiam eſt vocatum ad forum notoriè incompetentem in illis, quæ notoriè ad vocantis officium non ſpectant, minimè teneri venire: ratio eſt, quia data notoria incompetentia notoriè deficit iuriſdictio, & poteſtas de publico introducta, & conſequenter iudex notoriè reputatur priuata perſona, *l. 3.* ibi, *nam ſi exceſſerit priuatus eſt, de officio Præſid. c. conquerente 7. de reſtit. ſpoliat.* ac proinde notoriè conſtat de nullitate citationis, & ita non proponitur aliquod factum ſuperioris, cui obtemperandum ſit arg. *l. factum 132. ff. de regul. iuris, & reg. ea quæ 26. eod. tit. lib. 6. cum concord.* Sic à fortiori procedunt iura, quæ nullam parendi neceſſitatem partibus imponunt, *Clem. paſtoralis, §. notorium, & §. cæterùm, de re iudic. l. vlt. ff. de iuriſd. cap. at ſi 4. in princ. de iudic. c. vlt. §. ſtatuto, ſup. de conſtit. hoc lib. per totum, C. ſi à non competenti iud.* reſoluunt Dec. *in c. inter cæteras 9.* per text. *ibi,* iuncta, *gloſ. vlt.* & *ibi,* Abb. *n. 10. de ſent. & re iudic.* gloſ. *verbo congrueret, in cap. conuenior 23. q. 8.* gloſ. *verbo niſi cognouerit, in cap. ſi duobus 7.* vbi Dec. *n. 7. de appellat.* Abb. *in c. 2. à n. 16. de dilat.* & *ibi* Innocent. *num. 3.* Couar. *ibi. 1. var. c. 1. num. 10. in princip. & pract. c. 25. num. 2.* Maran. *de ordin. iudic. part. 6. cap. de ſentent 4. num. 116.* Hippolyt. *in rub. de probat. nu. 115.* Sot. *lib. 5. de Iuſtit. qu. 7. art. vlt. in fine,* Menoch. *remed. 9. recup. à n. 8.* Cordub. *lib. 3. quæſtion. quæſt. 43. colum. 3.* Cephal. *conſil. 442. num. 47.* Surd. *conſ. 223. num. 6.* Fr. Emman. *quæſt. Regul. tom. 2. q. 59. art. 5. in princ. & tom. 1. q. 36. art. 4. col. 3. in princip.* Sanch. *de matrim. lib. 7. diſp. 33. n. 23. poſt princip.*

In ſecundo verò caſu nemo dubitat teneri vocatum venire, *l. 1. in princip. ff. ſi qui ius dicenti, l. 2.* vbi *gl. 2. & per totum, ff. ſi quis in ius vocatus,* Abb. *num. 17.* & Doct. communiter *in cap. 2. de dilation.* poſt Innoc. *ibi num. 3.* 65

In tertio denique caſu, vbi notoria non eſt iudicis incompetentia, ſed ſumus in dubio, citatus omnino tenetur comparere allegaturus priuilegium, vel cauſam incompetentiæ, aliter vt contumax iuſtè ponietur, *l. 2. §. ſed et ſi dubitetur, ff. de iudic.* gloſ. *verbo conuocari in fine, in cap ſi Epiſcopus 3. quæſt. 2.* gloſ. *de verbo niſi cognouerit,* & Doct. communiter *ibidem,* Hippolyt. *citato loco.* Menoch. *d. remed. 5. n. 15.* Surd. *d. conſ. 286. à num. 11.* Sanch. *d. diſp. 33. n. 23.* 66

In ead. gloſ. ibi, *Non tenet proceſſus.* Verùm circa hoc quoad nullitatem proceſſus obſeruandum duxi forum incompetentem dupliciter poſſe conſiderari, vel quatenus eſt improrogabilis, vel quatenus prorogabilis, de partium conſenſu fieri poteſt: in primo caſu non eſt dubium proceſſum tam ſuper contumacia, quàm ſuper cauſa principali eſſe nullum, exemplum ſit in clerico vocato ad ſeculare iudicium in terminis in quibus tale forum eſt omnino incompetens & improrogabile, tunc enim indiſtinctè reſoluendum eſt proceſſum quoad vtrumque eſſe omnino nullum, arg. *cap. at ſi clerici 4. in princ. de iudic. c. ſignificaſti 18. de foro compet.* obſeruant in effectu Abb. *in c. ſi diligenti, num. 33. illo tit. de foro compet. & in c. 2. n. 16. de dilat.* Ber. *in d. cap. ſi duobus num. 39.* Auend. *de exequendis mand. c. 22. num. 2.* Couar. *practic. cap. 32. num. 2.* In ſecundo verò caſu quando forus licet incompetens, partium tamen conſenſu prorogabilis eſt, in iudice valida erunt geſta, ratio eſt, quia ſuppoſito quòd partes vocantur, & cum poſſent exceptionem declinatoriam opponere, tacuerunt, contumaciamque ſaltem præſumptam contraxerunt, cenſentur forum, quamvis incompetentem, prorogabilem, tamen prorogaſſe ad caſum ſuper quo ad iudicium vocantur, iuxta text. & 67

commun

Digitized by Google

communem *in l.1.& 2.ff.de iudic.*gloſſ.*verbo inchoata, in princip.* iuncto text. *in l.1. C.vbi de crimine*,& ideo ex vi prorogatæ iuriſdictionis facta ſuſtinetur, quicquid aliter reſoluant Doctores *in d.cap.ſi duobus*, vbi Dec.*à num.*14.

58 In gloſ. *Expreſſus*, ibi, *quòd licet interueniat tacitus conſenſus*, &c. Notatur ad hoc, quòd ſi lex, vel ſtatutum exigat conſenſum expreſſum nuncupatim, tunc tacitus non ſufficit, vt per Tiraq. *de iure mariti, gloſſ.*7. *n.*7.*& n.*69.Gonzal.*ad regul.*8.*Cancel.gloſſ.*47.*n.*20.

§. Inſuper.

69 Delegatus Apoſtolicus nihil debet à patribus recipere niſi eſculentum, vel poculentum ex mera dantis liberalitate quod poſſit paucis diebus conſumi. Sed ſi contingat propter cauſas commiſſas proficiſci extra ſuum domicilium, moderatas expenſas accipere poteſt, nec plus ab vna quàm ab alia parte, & ſi litigantes fuerint pauperes, etiam pro expenſis nihil accipere debet. Colligunt Doctores citati *in princip. text.*

70 Dictio, *inſuper*, importat diuerſa & principalia, non autem partem, vt per Flamin. Pariſ. *de reſignat. benef. lib.*11.*q.*11.*n.*18.Mart.*in clauſulis,p.*4.*clauſ.*24.*n.*4. & alios per me citatos *in tract. de dictionib. vſufrequent. dict.*146.

71 *Niſi forſan eſculentum, vel poculentum*,&c.] Notatur ad hoc, quòd in modica quantitate licet delegato eſculenta, vel poculenta recipere, vt per Greg. *l.*6.*verbo non reciban,tit.*6.*p.*4. Tiraq. *in tract.de iudicio in rebus exig.verſ.*82.Azeued *l.*1.*n.*18.*tit.*6.*lib.*3.*noua recop.* Perez *l.fin.gloſſ.*2.*tit.*3.*lib.*2.*Ordin.& l.*40.*gl.*1.*tit.*14.*eod.lib* 2.*& l.*5.*gl.*1.*pag.*363.*col.*1.*tit.*19.*lib.*8. Molla *in emporio iuris Ciuilis, p.*1.*tit.*2. *q.*10. *à princ.* Cened. *ad Decret. collect.*28.*n.*2.

72 *Mera liberalitate oblatum.*] Notatur ad hoc, quòd licet iudici recipere poculenta, & eſculenta, quando illa dantur mera dantis liberalitate; ſecus autem ſi aliquo modo directè, aut indirectè à iudice petantur, ſeu affectentur, vt per Boër.*deciſ.*153.*n.*29. Farin. *in praxi crimin p.*3.*q.*11.*n.*252.

73 *Quod paucis conſumi poſſit diebus.*] Notatur ad hoc, quòd acceptare non licet eſculenta, & poculenta niſi ea, quæ paucis diebus conſumi poſſunt, vt per Farin. *d.q.*111.*num.*256. Stephan.Gratian.*diſcept.forenſ.c.*56. *num.*48.

74 *Extra ſuum domicilium proficiſci*, &c.] Notatur ad hoc, quòd vbi delegatus exit domicilium conſequitur ſumptus, vt per Surd. *de alim. tit.*1.*q.*79. *n.*1. Segur. Daualos *in direct. iudic. Eccleſ. fori, p.*1. *c.*54.*num.*45. Cened.*ad Decretal.collect.*134.*n.*3.*in fine.*

75 *Sed & vbi notabiliter fuerint pauperes litigantes*, &c.] Notatur ad hoc, quòd iudices à pauperibus expenſas non debent accipere, etiam quando peregrè proficiſcuntur, vt per Tiraq *de nobilit. cap.*29.*num.*40. Perez *l.*1.*gloſſ.*1.*pag.*259. *verſ. decimotertio, tit.*5.*lib.*2. *Ordin.*

76 De Sportulis vide Aleiat. *lib.*1.*diſpunct.c.*13.*&* 17. Kirchou Viuian.Soar.& alios *tom.*1.*commun.opin.lib.*3. *tit.*2.*pag.*397. Carot. *de locato tit. de ſportulis*, *fol.*10. Guid. Pancirol. *in Theſauro var. leg. lib.*2.*c.*95. Mart. *de iuriſd.p.*2.*cent.*2.*caſu* 103. Cald.Pereira *in comm.ad l.*2. *C. ex delictis defunct. p.*44. *n.* 22. *cum multis ſeqq.* Petr.Gregor.*de republ.lib.*2.*c.*6 *à n.*16. Steph.Gratian. *diſcept. forenſ.tom.*3.*c.*561.

77 In gloſſ. *Præſumat*, ibi, *hoc verbum denotat vitium.* Vide Hippol.*in l.de minore, in princ.n.*39.*ff.de quæſtion.* Sanch *de Matr.lib.*9.*diſp.*32.*n.*38.quos refero *in tract. de dictionibus vſufreq.dict.*278.

In gloſſ. *Moderatas*, ibi, *quas domi facturus eſſet, ſecundùm quod dicere conſueuimus in victore.* Notatur ad hoc quòd de expenſis, quæ ſoluendæ ſunt victori, debet deduci id, quod domi eſſet conſumpturus ex ſuo, vt per Surd. *de aliment. tit.*4.*quæſt.*25. *n.*3. *&* 5. *cum ſeqq.* Sayr. *in claui Regia, lib.*12.*c.*13.*n.*16.*&* 17. Stephan. Gratian. *diſcept. forenſ. c.*33.*num.*35. D. Barboſa *in l.eum, qui temerè, num.* 221. *cum ſeqq. ff. de iudic.* 78

In ead gloſſ. ibi, *Et teſtis integrè expenſas percipit*, &c. de quo *infrà hoc eod.cap n.*92.*cum ſeqq.* 79

In ead gloſſ.ibi, *Dic quòd ſi eſt delegatus ad vniuerſitatem cauſarum*,&c. Notatur ad hoc, quòd delegatus ad vniuerſitatem cauſarum non eſt Ordinarius, ſed Ordinario ſimilis, & ei æquiparatur, inſtarque Ordinarij habetur, vt per Azeued. *l.*1. *n.*6. *tit.*9.*lib.*3.*noua recop.* 80

In gloſſ. *Pauperes.* Vide *l.*7.*tit.*12.*lib.*4.*fori.leg.*vbi *gloſſ.*4. Perez *l.*1.*gloſſ.*3. *à princip.tit.*8.*l.*2.*gl.*4.*tit.*16. *lib.* 3. *Ordinam.* Quamplurima paupertatis priuilegia referunt Rebuff. *de priuileg. ſcholaſt. priuil.*90. Corn. Benincaſ.*in ſpeciali tract.de priuil. paupertatis*, Gonzal. *ad reg.*8.*Cancel.gloſſ.*2.*n.*35. Stephan. Gratian.*diſcept. forenſ.c.*7.*n.*9.& plures, quos plena manu refert Cened. *ad Decret. collect.*27.*n.*2. 81

In ead.gloſſ.ibi, *Paupertas non eſt de genere malorum.* Nocet tamen quando ob propriam culpam, vel vitium prouenit, vt per Couar.*lib.*2.*var.c.*16. *n.*3. *verſ.*3. *ſed ſi quis*, Tiraq.*in l.ſi vnquam, verbo bona*, *n.*5. Mexi. *in tract. taſſa panis, concl.*1.*n.*10. *cum ſeqq.* Baëç. *de inope debit.cap.*16.*num.*25. Lar.*in l.ſi quis à liberis*, §.*idem reſcripſit, à n.*100.*&* §.*ſed ſi filius, à num.*88. *ff. de liberis agnoſc.*Cornel.Benincaſ.*de priuileg.paupert.q.*4.*à n.*46. Matienz.*l.*15.*gloſſ.*3.*n.*2.*tit.*10. *& l.*6. *gloſſ.*3. *n.*32. *ad med.tit.*7.*lib.*5.*nouæ recop.*Menoch. *de arbitrar.caſu* 96. *n.*10.Azeued.*l.*7.*n.*4.*tit.*2.*lib.*1.*noua recop.* D.Barboſ.*in l.maritum,n.*73.*ff.ſoluto matrim.* & plures, quos refert Cened.*ad Decretal. collect.*2.*n.*4. 82

In ead. gloſſ. ibi, *Propter paupertatem duæ Eccleſiæ vniuntur*, de quo nouè Concil. Trident. *ſeſſ.*21. *de reformat.cap.*5.*& ſeſſ.*24. etiam *de reform. c.*13. vbi latè diximus. 83

§. Aſſeſſorem.

Delegatus non aſſumat aſſeſſorem, ſeu conſiliarium, niſi conſcientia indigeat, qui neutri parti ſit ſuſpectus, & tunc partes ſoluant moderatum ſalarium. Colligunt Doctores *in principio text. citati.* 84

Et de competenti ſalario,&c.] Notatur ad hoc, quod iudex poteſt laboris mercedem, cùm ſalarium non habet, iuſtè recipere, vt per Couar. *in reg. peccatum p.*2. §.3. *num.* 2. *col.*2. Et ideo poteſt iudex delegatus quid capere pro viſione proceſſus, vt per Boër. *deciſ.* 15. *num.*1. 85

Neutri parti ſuſpectum.] Ergo aſſeſſor poteſt recuſari vt ſuſpectus, de quo Modern. *de cognit. per viam violentiæ p.*2.*q.*14.*n.*41. quem refert parens meus *in comment.ad Ordin.Regias Luſit.lib.*3.*tit.*21.*ſtatim in princ. n.*14.*pag.*270. Menoch. *de arbitr.lib.*1.*q.*73.*n.*4. Vnde Aduocatum non poſſe eſſe aſſeſſorem iudicis in cauſa clientuli, reſoluunt Stephan.Gratian.*diſcept.forenſ.c.*4. *n.*5. Carraſc.*in explicat.ad aliquas leges noua recop.c.*9. *n.*291. 86 87

In gloſſ.*Relinquatur.* Notatur ad hoc, quod quoties aliquid committitur conſcientiæ, & prudentiæ alicuius, eius dicto fides adhibetur, vt per Maſcard. *de probation. concluſ.* 414. Et tunc non poteſt moueri quæſtio quod malè egerit, Sanch. *de Matrim. lib.* 5. *diſp.*10. *num.* 13. Nec requiritur citatio, imò abſque 88

ea

ea procedere poterit, Tiraq. *in tract. res inter alios acta, verſ. limita quintò.* Nec eſt neceſſaria probatio, Saneh. *d. lib. 3. diſp. 8. n. 4.* Ex denique denegatur appellatio, Tiraquel *de retract. lig. §. 4. gloſſ. 1. n. 11.* Boër. *deciſ. 284. n. 17.* Menoch. *de arbitr. lib. 1. q. 70. n. 7.* Aldrete *de Religioſa diſciplina tuenda lib. 2. c. 28. n. 23.* Vide quæ dixi ad gloſſ. *verbo oneramus in Clem. 1. de iurepatron.* quia ex diametro pugnat cum hac gloſſa.

§. Notarium.

89 Delegatus limitare debet ſalarium notariorum in ſua cauſa, non participando tamen in lucro cum ipſis vel aſſeſſoribus. Colligunt Doctores *in princip. textus citati.*

90 De ſalariis notariorum vide Ordin. Regiam Luſitan. vbi *lib. 1. tit. 90.* parens meus, Boër. *deciſ. 258. n. 11. in fine, & n. 12. & 16.*

91 In gloſſ. *Officium* ibi, *& in hoc inſpiciet conditionem perſonarum.* Notatur ad hoc, quòd ſecundùm qualitatem perſonæ miniſtrantur expenſæ, vt per Afflict. *in cap. 1. in princip. num. 73. ex quibus cauſis feudum amit. lib. 3.* Lar. *in l. ſi quis à liberis, §. ſed ſi filius, n. 46. ff. de liber. agnoſc.* Surd. *de aliment. tit. 4. q. 21. n. 9.* D. Barboſ. *in l. eum, qui temere, n. 232. ff. de iudic.*

§. Proferendo.

92 Delegatus non debet vocare teſtes, niſi quando ſtatus cauſæ requirit, & tunc producens ſoluere tenetur teſtibus competentes expenſas pro diſceſſu, ſtatu, & receſſu. Colligunt Doctores *in princ. text. citati.*

93 *Niſi à producente*, &c.] Notatur ad hoc, quòd pro labore, & expenſis factis in ferendo teſtimonio iuſtam mercedem poteſt teſtis exigere, & recipere, vt per Couar. *in reg. peccatum, p. 2. §. 3. num. 2.* Menoch. *de arbitr. lib. caſu 310. num. 10.* Surd. *de aliment. tit. 1. quaſt. 62.*

94 Teſtes eſſe euocandos, & alimentandos ſumptibus producentis, obſeruant Azin. *in praxi Florent. §. 21. c. 5. caſu 2.* Nicol. de Leſcurt. *de examine teſtium. c. 16. n. 1.* Cacheran. *deciſ. 49. n. 9.* Rutg. Ruland. *de commiſſar. p. 1. lib. 3. c. 23. n. 3.* Monter. à Cueua *Aragonia deciſ. 36. n. 25.* Camill. Borrel. *conſ. 21. ſub n. 16.* Qui tamen petere debent moderatos, & non delicatos ſumptus, quales conſueuerint facere domi ſuæ, Greg. *l. 21. verbo, que coma, tit. 2. p. 3.* Bellacomb. *tom. 2. comm. opin. lib. 7. tit. 13. n. 61. pag. 257.* Rutg. Ruland. *d. p. 1. lib. 3. c. 23. à princ.* Sord. *de aliment tit. 4. q. 25. ſub n. 3.* Stephan. Gra-
95 tian. *diſcept. forenſ. c. 57. n. 4.* Lautiori verò menſa, & delicatiori cibo illuſtres nobiles, & egregiæ perſonæ excipiendi & tractandi ſunt, quàm humilioris conditionis homines, vt per Surd. *tit. 4. q. 18. n. 8. 12. 13. & 14.* faciunt notata per Fulu. Pacian. *de probat. lib. 2. c. 26. à n. 123.*

96 Vnde teſti nobili & egregio equum, vel vecturam ſuppeditandam eſſe tenent Surd. *d. tit. 4. q. 21. n. 7. & 10.* Stephan. Gratian. *d. c. 53. à n. 6.* Alij autem ruſtici & inferioris conditionis non debent ire equites, ideóque non repetant expenſas, ſi quas fecerunt in equis, ex notatis per Tiraquel. *de nobilit. 20. n. 75.* Lara *in l. ſi quis à liberis, §. non tantum, n. 26. cum ſeqq. ff. de liberis agnoſc.* Cabed. *Luſit. deciſ. 73. n. 14. ad fin. p. 2.* Surd. *tit. 4. q. 21. n. 10.* Rutg. Ruland. *d. p. 1. lib. 3. c. 1. num. 10.* Sed quando extra patriam ducuntur, illis ſolui debet antequam pedem de domo moueant, Surd. *d. tit. 4. q. 8. n. 3. & 9.* Stephan. Gratian. *d. c. 53. n. 6.*

97 Artiſtis, qui aliquid, ſi domi ſuæ eſſent, lucrarentur, non ſolùm ſumptus, ſed etiam ſalarium ſolui debet, habito reſpectu ad illud, quod in ſuis artibus omiſerunt, ex Cacheran. *Pedem. deciſ. 46.* Camill. Borrell. *conſ. 21. in fin.* Franciſc. Marc. *Delphin. deciſ. 178. num. 3. part. 1.*

Et ſi contigerit teſtem in itinere morbo corripi, ſumptus in curatione impendendos ſuppeditare habeat neceſſe, donec commodè, hoc eſt, ſine periculo ſanitatis, proprios lares inniſere poſſit, Auctoritate Bart. tradit Rutg. Roland. *p. 2. lib. 7. c. 12. n. 4.* vbi *n. 17. verſ. quod tamen,* reſoluit producentem teneri ſuppeditare expenſas pro reſtituendis ablatis aduersùs deprædantes. 98

Denique huiuſmodi expenſas authoritate iudicis eſſe ſoluendas & taxandas, obſeruant Bellacomb. *tom. 2. commun. opinion. lib. 7. tit. 13. n. 61. pag. 257.* Rebuff. *de reprobat. teſtium, n. 498. cum ſeqq.* Surd. *d. tit. 4. q. 21. n. 2.* 99

SVMMARIVM.

1 *Præſentatio ſola præuenta, & receptio in Canonicum ſecundi impetrantis in eadem Eccleſia non excludit primum impetrantem à præbenda vacante tempore ſuæ receptionis, vel poſtea vacante ante ſuam receptionem, vel præſentationem, & hoc ſi per proceſſum executoris, vel interpoſitionem decreti pro primo impetrante affecta extiterat, niſi dolo, vel negligentia excluderetur ab eadem.*

2 *Mandata de prouidendo, & expectatiua hodie ſunt ſublata per Concil. Trid.*

3 *Executores habent iuriſdictionem delegatam.*

Cap. Tibi, qui. XII.

IMpetrans priùs admitti in Canonicum & præbendam primò vacaturam, eſt præferendus ſecundo impetranti, licèt ſecundus prius præſentauerit, & fuerit receptus in Canonicum, dummodo antequam vacet præbenda prior præſentet, quia erat prior in data, imò etiamſi prior præſentet poſtquam præbenda prior nondum collata ſecundo, ſi executor primi fecerit proceſſum, imò ante proceſſum executoris, etiamſi præbenda vacans fuerit ſecundo collata, primo debetur, ſi in primis literis fuit poſitum decretum irritans, quicquid in præiudicium primæ gratiæ fiat, dummodo in his non poſſit imputari dolus, vel notabilis negligentia primò. Colligunt ex Ordin. Lap. Abb. Archid. Gem. Ioan. Andr. Anchar. Dominic. Monach. Franc. Viu. *in ration. lib. 1. pag. 75.* Alagona *in compend. iuris Canon. pag. 28.* & Alex. de Amilla *tom. 5. repet. iuris Canon.* remiſſiuè Caſal. *in annot.* & Ximen. *in concord. p. 2.* 1

Alioquin de vacatura proximè.] Hodie mandata de prouidendo, & expectatiuas omnino ſuſtulit Concil. Trident. *ſeſſ. 24. de reform. c. 19.* de quibus Rebuff. *in praxi benefic. tit. de reſcriptis ad beneficia vacatura.* Fuſc. *de viſitat. lib. 2. c. 27. n. 3.* Gonzal *ad reg. 8. Cancel. §. 1. proœm. n. 57. cum ſeqq.* Maſſorb. *in praxi habendi concurſum ad Parochiales Eccleſias vacantes prælud. 23. in princ. n. 10. ſecundùm Romanam impreſ.* 2

In gloſ. *Certo*, ibi, *habet enim delegatam iuriſdictionem*, &c. Notatur ad hoc quòd executores habent iuriſdictionem delegatam, ex quo de eis agitur ſub *tit. de officio deleg.* vt per Maſcard. *de probat. concl. 1284. num. 3.* 3

SVM

SVMMARIVM.

1 *Primo ſi prouideri mandatur ſub conditione, & ſecundus purè impetrans priuſquam veniat conditio, à Papa, vel executore ſuo Canonicatum obtineat, in aſſecutione præbendæ primo præfertur.*
2 *Collatio non retrotrahitur in præiudicium aliorum.*
3 *Gratia conditionalis eſt imperfecta, & illius effectus ſtat in ſuſpenſo.*

CAP. Si pro te. XIII.

1 PRimo quando prouideri mandatur ſub conditione, v.g. ſi aſſentiatur Epiſcopus, & ſecundus ſimpliciter impetrat, ſi ante adimpletam conditionem primi ſecundus obtineat Canonicatum, in aſſecutione præbendæ primo præfertur, licèt interim conditio primi fuerit adimpleta. Colligunt ex Ordin. Lap. Abb. Archid. Gemin. Ioan. Andr. Anchar. Dominic. Butr. Monach. Franc. Viuian. *in ration lib. 1. pag. 75.* Alagona *in compend. pag. 28.* remiſſiuè Caſal. *in annot.* & Ximen. *in concord. p. 1. & 2.*

2 *In præbenda vacante tibi meritò antefertur.*] Notatur ad hoc, quod collatio non retrotrahitur in præiudicium aliorum, vt per Tiraq. *de retract. lig. §. 1. gloſſ. 10. num. 17.*

3 In gloſſ. *Si ad id.* Notatur ad hoc, quod gratia conditionalis eſt imperfecta, & illius effectus ſtat in ſuſpenſo, vt per Menoch. *conſ. 38. n. 15. & 16.* Cald. Pereira *de reſolut. emphyt. c. 6. n. 36.*

SVMMARIVM.

1 *Prioritas vbi inter duos impetrantes non apparet quid ſtatuendum, oſtenditur.*
2 *Duobus ſimul cum literis Apoſtol. concurrentibus in præſentatione, præfertur ille, qui electus eſt per illum, ſeu illos, ad quos Canonicorum receptio & collatio præbendarum ſpectauerit.*
3 *Reſcriptorum ex data quando conſtat de prioritate, & poſteritate, illud præfertur, quod prius conceſſum fuit,* & n. 4.
5 *Gratificationi locus eſt in expectantibus idem beneficium Eccleſiaſticum, cùm illud diuidi non poſſit.*
6 *Reſcriptũ dicitur anterius altero ratione vnius horæ.*
7 *Prioritas tituli probari poteſt confeſſione aduerſarij.*
8 *Electio eorum, qui ſemel elegerunt, conſumpta eſt, nec in electi præiudicium variare poſſunt.*
9 *Duo quando æquali electorum numero ad beneficium electi ſunt, ſuperior eſt adeundus, vt terminum electoribus præſcribat.*

CAP. Duobus. XIV.

1 DVobus Papa concedens vt prouideatur de Canonicatu & præbenda, qui habet datam priorem, ſaltem in vna hora, præfertur alteri. Si ſint æquales, & vnus habeat Canonicatum à Papa, alter remittatur ad Epiſcopum, præfertur ille, qui habet Canonicatum à Papa, licèt alter priùs præſentauerit literas; ſi vterque remittitur, vel vterque habet à Papa, præfertur qui priùs præſentat; ſi vterque ſimul præſentat, tunc Capitulum, vel maior pars eliget, quem vult. Alter verò non electus careat impetratis, niſi in literis appareat quòd vterque mandauerit prouideri, v.g. dicendo, non obſtante quòd pro aliis ſcripſerimus. Colligunt ex Ordin. Lap. Abb. Archid. Gemin. Ioan. Andr. Anchar. Dominic. Monach. Butr. Franc. Viuian. *in ration. lib. 1. pag. 76.* Alagona *in compend. pag. 28.* remiſſiuè Ximen. *in concord. p. 1. & 2.*

Quòd ſi forſan, &c.] Collige ex text. quòd duobus ſimul cum literis Apoſtol. concurrentibus in præſentatione, præfertur ille, qui electus eſt per illum, vel per illos ad quos Canonicorum receptio, & collatio præbendarum ſpectauerit, ita gloſſ. *verbo eligere*, Franc. *n. 4.* Domin. *n. 2.* & alij *in præſenti*, Staph. *de literis gratiæ, tit. de formis mandat, n. 6.* Selu. *de benefic. p. 3. q. 35.* Tiraq. *de primog. q. 17. n. 11.* Non obſtat quòd actus incertitudo illum vitiare ſolet, itavt effectum non ſortiatur, iuxta text. *in l. duo ſunt Titij, ff. de teſtam. tutel.* quia reſpondetur incertitudinem, & ambiguitatem hic non reperiri in diſpoſitione, vnuſquiſque enim ex impetrantibus habebat ſuum mandatum de prouidendo, in quo nulla incertitudo reperiebatur, ſed tantùm erat dubium circa ius prioritatis in aſſecutione præbendæ, quod quidem ius ſuppoſita paritate in data conſiſtit in prioritate temporis, quæ ſine probatione non præſumitur, ex reg. text. *in l. in bello, §. facta, ff. de captiuis.* Vnde cùm circa temporis prioritatem ſolùm dubium verſetur, meritò locus eſt gratificationi, vt text. habet ad text. verò *in d. l. duo ſunt Titij*, reſpondendum eſt non dicere inualidam eſſe diſpoſitionem, ſed ſolùm probationem deficere, imo dum conſtituit ius non deficere, manifeſtè denotat diſpoſitionem in rigore validam eſſe. Inſuper reſp. text. *in præſenti* agere de incertitudine, qua ſtante vterque actus valere poteſt, puta quia proponuntur mandata de prouidendo, quorum vno adimpleto aliud ſuſtinetur, & manet vt adimpleatur; non ſic eſt dicendum ſi incertitudo in collatione duobus facta reperiatur, tunc enim actus vitiatur, vtpote quia vtraque collatio ſimul effectum habere non poteſt, & ita in ſpecie aduertunt Domin. *n. 3.* Anchar. *n. 1. in cap. quia ſæpè, hoc eod. tit.* qui in hac ſpecie limitant text. *in præſenti.* Sic ſimiliter ceſſat deciſio text. *in l. ſi duobus, C. communia de legatis*, procedit enim in ſuo caſu, vt aduertit Gomez *tom. 2. variar. c. 10. n. 11. & in l. 18. Tauri, & in l. 40. n. 63.* faciunt quæ tradit Alciat. *lib. 5. parerg. c. 22.*

Si non appareat quis primo, &c.] Ergo cùm ex data reſcriptorum conſtat de prioritate, & poſteritate, illud præfertur, quod prius conceſſum fuit, vt per Menoch. *de arbitr. lib. 2. caſu 48.* & Rebuff. *de priuileg. Scholaſt. priuil. 82.* 3

Is eorum, cui Canonicatum contulimus, &c.] Circa præferentiam inter prouiſos vna die à Papa, & ab Ordinariis; & quando & qui debeant præferri, dicam commodiùs *ad cap. ſi à ſede, de præbend. hoc lib.* 4

Ex eis alterum, quem voluerint, &c.] Notatur ad hoc, quod in expectantibus idem beneficium Eccleſiaſticũ, quoniam illud diuidi non poteſt, locus eſt gratificationi, vt per Cald. Pereira *de extinct. emphyt. q. 18. n. 25. cum ſeqq. & de gratificatione*, Ceual. *q. 248. n. 27.* 5

In gloſſ. *Si non appareat*, ibi, *data die tali ante tertiam.* Notatur ad hoc, quòd ratione vnius horæ reſcriptum dicitur anterius altero, & illi anteponitur, licèt ſint eiuſdem datæ, vt per Tiraq. *in tract. de iudicio in rebus exig. verſ. 7. pag. mihi 82.* nam prius, & poſterius dicitur ratione vnius horæ, vt per eund. Tiraq. *de iure primog. q. 2. n. 2.* & per vnam horam acquiritur antiquitas, Azeued. *l. 77. n. 11. tit. 5. lib. 2. noua recopilat. conſ. 12. n. 15.* 6

In ead. gloſſ. ibi, *Vel per confeſſionem partis.* Notatur ad hoc, quòd prioritas tituli probari poteſt confeſſione aduerſarij, vt per Menoch. *remed. 3. retinen. n. 717.* Boër. *deciſ. 293. n. 4.* Rebuff. *in tract. nominat. quæſt. 1. num. 13.* 7

3 In gloſſ. *Eligere.* Notatur ad hoc quòd ij, ad quos electio, & collatio pertinet, ſi ſemel elegerunt, conſumpta eſt eorum electio, nec in electi præiudicium variare poſtea poterunt, vt per Tiraq. *in l.boues, §.hoc ſermone, in princip.n.52.ff.de verbor.ſignif.*

9 In gloſſ. *Teneantur*, ibi, *credo agendum coram ſuperiore*, &c. Notatur ad hoc, quòd cùm duo æquali electorum numero ad beneficium electi ſunt, ſuperior eſt adeundus; vt terminum electoribus præſcribat, & eo tranſacto electio ad eum deuoluitur, vt per Sanch. *in precept. Decalog.tom.1.lib.2.c.38.n.74.*

In gloſſ. *Expreſsè*, ibi, *Clauſula non obſtante ſi pro alio ſcripſerimus.* De qua dixi latè *de dictionib. & clauſulis vſufreq.clauſ.*167. ſecundùm impreſſ.Lugdun.

SVMMARIVM.

1 *Indulgentia omnes conceſſa à Bonifacio, vel ſuis prædeceſſoribus, clericis de percipiendis perpetuò fructibus ſuorum beneficiorum in abſentia, ſunt reuocata,* & n.3.
2 *Beneficium datur propter officium.*
4 *Legis de eſſentia non eſt vt ſit perpetua.*
5 *Actus in dubio indicatur perpetuus, & nõ temporalis.*
6 *Diſtributiones quotidiana interdum manualia beneficia dicuntur, nonnunquam victualia nuncupantur, vt n.7.*
8 *Priuilegium alicui conceſſum de percipiendis fructibus ſuorum beneficiorum in abſentia, non continet diſtributiones quotidianas.*
9 *Priuatus officio, & beneficio priuatus intelligitur, cùm ſit eius ſequela.*

CAP. Quia per ambitionem. XV. & vlt.

1 REuocat omnes perpetuas indulgentias, vt abſentes percipiant fructos exceptis quotidianis diſtributionibus, ſi non ſint conceſſæ Eccleſiis, vel dignitatibus, ſed perſonis, & indicat in futurum non concedendas. Colligunt ex Ordin. Lap. Abb. Archid.Gemin. Ioan. Andr. Anchar. Butr. Domin. Monach. Franch.Viu. *in ration. lib.1.pag.* 77. Alagona *in compend.iuris Canon. pag.*29. remiſſiuè Ximen. *in concord. p.1.& 2.*

2 *Propter quod beneficium Eccleſiaſticum datur.*] Notant ad hoc, quòd beneficium datur propter officium, quod in laudibus diuinis conſiſtit, vt per Tiraq. *in tract.ceſſante cauſa part.1.limit.23.n.10.* Cabed. *Luſit. decis.91.n.4.p.2.*Gonçal.*ad reg.8.Cancel gloſſ.5.num.8.* Nicol.Garc.*de benefic.p.1.c.2.n.60.& p.7.c.11. num.1.* Monet. *de diſtribut.quotid.p.2.q.2.n.40.* & hinc tenetur beneficiarius ad diuini Officij recitationem, vt per citatos *in collect.ad cap. dolentes, num. 3. de celebr. Miſſarum.*

3 *Indulgentias perpetuas*, &c.] Reuocantur igitur indulgentiæ perpetuæ de percipiendis fructibus beneficiorum in abſentia, etiamſi in ſcholis ſint, non verò temporales, putà ad quinquennium, vel aliud certum tempus ſunt ſublatæ, vt intelligit Monet. *de diſtribut. quotid. p.2.q.10.n.13.*

4 *Noſtris volumus exulare temporibus.*] Non eſt ergò de eſſentia legis, vt ſit perpetua, vt per Gonçal. *ad reg.8. Cancel.§.5.proœm.a.5.*

5 In gloſſ.*Perpetuas.* Notatur ad hoc, quod in dubio actus indicatur perpetuus, & non temporalis, vt per Palat.*in repet.rubr.de donat. inter virum, §.69. num.35.* Flamin. *de reſign.benefic.lib.11.q.5.n.42.*

In gloſſ. *Diſtributiones*, ibi, *quæ interdum manualia beneficia.* Vide Monet.*de diſtribut.quotid.p.1.q.2.à n.9.* vbi *n.15.* obſeruat diſtributiones dici manualia beneficia, ſiue quia ad manum dantur iis, qui diuinis horis in choro interſunt, ſiue quia tanquam denarij diuini, ac merces in fine diei redduntur iis, qui ſuis manibus quodammodo laborauerint, & operati fuerint in Eccleſia, ſicut in vinea Domini. 6

In ead. gloſſ. ibi, *Interdum victualia nuncupantur.* Vide Monet. *d.q.2.n.4.cum ſeqq.* vbi reddit rationem, quia ad quotidianum victum iis, qui horis, ac diuinis Officiis interſunt, tribuuntur. 7

In gloſſ. *Exceptis.* Notatur ad hoc, quòd priuilegium alicui conceſſum de percipiendis fructibus ſuorum beneficiorum in abſentia, non continet quotidianas diſtributiones, vt per Couar.*lib.3.var.c.13.n.2.* latè Monet. *de diſtribut. quotid. p.1.c.6.n.10. cum ſeqq.* vbi multipliciter declarat. 8

In gloſſ. *Datur*, ibi, *vnde priuatus officio, & beneficio priuatus intelligitur.* Vide Perez *l.1. verſ. in oppoſitum tit.1.lib.5.Ordinam.* Gutier.*canon.lib.1.c.5.n.9.* Tiraq.*in tract.ceſſante cauſa p.1.n.49.* Azeued.*l.6.n.2.tit.5.lib.3. noua recop.* Sanch.*de Matrim.lib.3.diſp.51.n.12.* 9

De Conſuetudine.

TIT. IV.

SVMMARIVM.

1 *Conſuetudinis etiam iurata, vel quantocumque tempore obſeruata prætextu non poteſt quis niſi vnicum perſonatum, dignitatem, vel aliud perpetuum officium ſimul cum Canonia & Præbenda in aliqua Eccleſia abſque diſpenſatione Sedis Apoſt. obtinere, vel iam obtenta tenere.*
2 *Perſonatus & dignitas an differant.*
3 *Conſuetudo immemorialis, quæ eſt irrationabilis, minimè excuſat à peccato, & ideo non eſt obſeruanda.*
4 *Epiſcopus diſpenſare poteſt, vt quis habeat in vna eademque Eccleſia dignitatem, ſiue perſonatum, & Canonicatum cum præbenda.*
5 *Dignitatem ſimul & Canonicatum poteſt quis hodie de conſuetudine in vna eademque Eccleſia habere.*

CAP. Conſuetudinem. I.

Bonif. VIII.

CONSVETVDO non valet, qua quis habeat in eadem Eccleſia duas dignitates, vel Perſonatus, ſeu Præpoſituras, vel adminiſtrationes, vel duo officia, vel eorum alterum cum reliquo, etiamſi eſſet conſuetudo immemorialis, & iurata, quia iuramentum non debet eſſe vinculum iniquitatis. Colligunt ex Ordin. Archid. Gemin. Ioan. Andr. Anchar. Domin. Butr. Monach. Franc. Viuian. *in ration. lib.1. pag.*88. Alagona *in compend. pag.* 55. remiſſiuè Caſal. *in annot.* & Ximen.*in concord. p.1. & 2.* 1

2 *Perſonatus, aut dignitates.*] Ergò Perſonatus, & dignitas non ſunt idem, de quo vide Boër. *decis.* 286. *a.11.* Selu. *de benefic. p.2.q.2.n.23.* Azor. *inſtit.moral. p.2. lib.1.c.13.q. 5.* Maſſobr. *in praxi habendi concurſum in præl. vbi de perſonatu,* latè metipſum *in tract.de Canonicis, c.4.n.19.*

3 In gloſſ. *Non exiſtit.* Notatur ad hoc, quòd conſuetudo immemorialis, quæ eſt irrationabilis, minimè

C excuſat

excuſat à peccato, & ideo non eſt obſeruanda, vt per Flamin. *de reſign. lib. 5. q. 6. n. 124.*

4 In gloſſ. *Niſi vnicum*, ibi, *ergo videtur quòd de diſpenſatione inferioris à Papa*, &c. Notatur ad hoc, quòd Epiſcopus diſpenſare poteſt, vt quis habeat in vna, eademque Eccleſia dignitatem, ſiue Perſonatum & Canonicatum cum præbenda, vt per Kirchon. *tom. 1. commun. opin. lib. 1. tit. 9. n. 8. pag. mihi* 182. *col. 2.* & alios plures, quos refert Nicol. Garc. *de benefic. p. 11. cap. 5. num.* 231. de quo egimus *d. tract. de Canonic. c. 41. n. 16.*

5 In ead. gloſſ. ibi, *Vel conſuetudine Eccleſiæ.* Notatur ad hoc, quòd hodie de conſuetudine, quæ valet, poteſt quis in vna eademque Eccleſia dignitatem ſimul & Canonicatum habere, vt per Duen. *reg. 71. verſ. amplia quintò*, Azor. *d. p. 2. lib. 3. c. 11. q. 18.* Filliuc. *tom. 3. tr. 41. c. 1. n. 18. verſ. ſextum*, & dixi *in collect. ad cap. eam te n. 7. de reſcript.*

SVMMARIVM.

1 *Conſuetudo non valet quòd ab Officiali Epiſcopi ad Epiſcopum appelletur, &* n. 2. & 12. *ratio præſtatur.*

3 *Appellatio prohibita eſt de Vicario Epiſcopi ad Epiſcopum non ſolùm iudicialiter, ſed etiamſi extraiudicialiter prouocetur.*

4 *Supplicatio prohibita eſt de Vicario Epiſcopi ad Epiſcopum.*

5 *Appellatio impeditur de Vicario Capituli Sede vacante ad ipſum Capitulum.*

6 *Appellatio per viam recurſus à grauamine interponitur de Vicario Epiſcopi ad Epiſcopum.*

7 *Epiſcopus de nullitate ſententiæ ſui Vicarij cognoſcere poteſt.*

8 *Appellatio à Vicario foraneo ad Epiſcopum non prohibetur, declarando, vt* n. 9.

10 *Appellatio à Vicario in ciuitate tantummodo conſtituto ad Epiſcopum non prohibetur.*

11 *Appellatio à Vicario ad Epiſcopum non prohibetur in iis, quæ ex Vicarij officio, niſi ſpecialiter committantur, non competunt.*

13 *Conſuetudine induci non poteſt vt alicuius actus ſubſtantia mutetur.*

14 *Dict.* quantocunque, *derogat cuicunque conſuetudini etiam immemoriali.*

15 *Epiſcopi & Vicarij an idem auditorium ſit quoad recuſationem.*

Cap. Non putamus. II.

1 Conſuetudo non valet quòd appelletur ab Officiali Epiſcopi ad Epiſcopum. Colligunt ex Ordin. Lap. Abb. Archid. Gemin. Ioan. Andr. Anch. Dominic. Monach. Butr. Franch. Viuian. *in ration. lib. 1. pag.* 89. Alagona *in compend. pag.* 35. remiſſiuè Caſal. *in annot.* & Ximen. *in concord. p. 1. &* 2.

2 Hanc eandem concluſ. præter ſupradictos claſſicos ex hoc text. colligunt Beroi. *conſ. 22. num. 13. vol. 1. & conſ. 249. n. 3.* Marant. *de ordine iudic. p. 6. tit. de appellat. à n.* 180. Gregor. *in l. 2. gloſſ. 1. poſt med. tit. 4. p. 3.* Sbroz. *de Vicario Epiſcopi lib. 1. q. 22. n. 8. & lib. 3. q. 2.* Segur. *in direct. iudicum Eccleſiaſtic. part. 2. c. 16. n. 3.* Rebuff. *in praxi benefic. tit. de Vicario Epiſcopi n. 6. &* 40. Lancel. *in inſtit. Canon. ſub tit. de officio Vicar. §. fin. iuncta gloſſ. verbo Vicarium generalem*, Petr. Gregor. *in c. conquerente, de officio Ordinar. c. 11. n. 12.* Menoch. *conſil. 51. n. 12. cum ſeqq. & conſ. 52. n. 17. 108. &* 160. Soar. de Pace *in praxi tom. 2. prel. 3. n. 4.* Anaſt. Germon. *lib. 1. animaduerſ. iuris c. 7. per totum*, Pute. *deciſ. 94. in fin. lib. 1.* Mohedan. *deciſ. 5. de appellat.* Rot. *deciſ. 3. de offic. Vicar. in antiq. deciſ. 350. in nouis, & deciſ. 1131. part. 3. diuerſ.* Anton. Cuch. *lib. 2. inſtit. maior. titul. 8. Vicar.* Marcheſ. *de commiſſion. p. 1. c. 6. n. 67.* Sanch. *de Matrim. lib. 3. diſput. 28.* Cardoſ. *in praxi iudicum, & aduocat. verbo Vicarius, n. 8.* Azor. *inſtitut. moral. part. 2. lib. 3. c. 41. q. 6.* Aloyſ. Ricc. *in collect. deciſ. part. collect.* 1166. Vgolin. *de officio, & poteſtate Epiſcopi, c. 4. §. 9. n. 2.* Nicol. Garc. *de benefic. part. 5. c. 8. n. 28. &* 29. D. Barboſ. *in l. cùm Prætor, §. 1. num. 215. & num. 223. cum ſeqq. ff. de iudic.* Molin. *de iuſtit. tract. 5. diſp. 19. num. 1.* Card. Tuſch. *pract. concl. lit. V. concl. 186. n. 1. &* 2. latè Scacc. *de appell. quæſt. 8. à num. 35. vſque ad num.* 85. plenè, & eleganter Narbona *in ſpeciali tract. de appellat. à Vicario ad Epiſcopum.* Ego ipſe *de offic. & poteſt. Epiſc. p. 3. alleg. 54. num. 46. cum ſeqq.*

Amplia primò non ſolùm prohibitam eſſe appellationem de Vicario Epiſcopi ad Epiſcopum quoties iudicialiter appellatur, verùm etiam ſi Epiſcopus extraiudicialiter prouocetur, vt per Rot. *deciſ. 7. n. 2. de offic. Vicar* aliàs 271. *in nouis*, Nicel. *in concord. gloſſ. num.* 83. Sbroz. *de offic. Vicarij, lib. 3. q. 2. n.* 10. Narbona *d. tract. de appell. à Vicar. ad Epiſcopum, n.* 167. 3

Amplia ſecundò in ſupplicatione, vt poſt Innoc. & Hoſt. defendunt Archid. *in c. Romana, n. 2.* & Gemin. *num. 6. de appellat.* Capel. Tholoſ. *deciſ.* 379. Sbroz. *lib. 3. q. 12.* Narbon. *vbi ſup. n.* 168. quicquid dicat Pauin *de poteſt. Capituli Sede vacante, p. 2. princ. q. 10. n. 14.* & Franc. Marc. *Delp. deciſ. 322. n. 8. p. 1.* 4

Amplia tertiò etiam de Vicario Capituli Sede vacante ad ipſum Capitulum appellationem impediri, vt per Pauin. *de offic. & poteſt. Capituli Sede vacante 2. p. princ. q. 10. n. 14.* 5

Limita primò & declara vt tunc demum de Vicario ad Epiſcopum appellatio impediatur, quoties à ſententia diffinitiua appellari contigerit, non verò ſi ab interlocutoria, quia tunc nihil impedit quominus ad Epiſcopum appellatio per viam recurſus à grauamine interponatur, vt per gloſſ. *in præſenti, verbo officiali*, Lap. *n. 1.* Gemin. *n. 3.* & Franc. *num. 4.* Rota *deciſ. 503. lib. 2.* Marcheſ. *de commiſſ. part. 1. c. 4. num.* 67. Iacob. de Laurent. *de iudice ſuſpecto, c. 4. n. 12.* Narbona *d. tract. n.* 175. 6

Limita ſecundò, & declara vt ſimiliter Epiſcopus de nullitate ſententiæ ſui Vicarij cognoſcere poſſit, etſi ipſe à diffinitiua ſententia appellari interdicatur, vt per Domin. *in præſenti, n. 3.* Franc. *n. 10.* Cuch. *lib. 2. inſtit. maior. tit. 8. de Vicar. num.* 126. Vant. *de nullit. ſent. tit. coram quo nullitas proponi poſſit, num. 20.* Sbroz. *lib. 3. quæſt. 10. num. 1.* Iacob. de Laurent. *d. c. 4. num. 12. ad fin.* 7

Limita tertiò hanc prohibitionem locum non habere in Vicario foraneo, vt per Ioan. Andr. Innocent. Anchar. Gemin. & Franc. *in præſenti*, Alexand. *conſ. 12. n. 3. verſ. nec etiam prædictis lib. 6.* Guid. *deciſ. 436. n. 42.* Franc. Marc. *deciſ. 281. n. 6. p. 1.* Mandoſ. *reg. 24. Cancel. q. 6. n. 6.* Marant. *de ordin. iudic. 4. p. 5. diſt. princ. n. 14. & 15.* Rot. *deciſ. 3. de offic. Vicar.* aliàs *deciſ. 350. in nouis, & deciſ. 297. num. 1. p. 2. diuerſ.* Couar. *practic. c. 4. n. 8.* Sbroz. *d. lib. 2. quæſt. 62. n. 6. & 7. lib. 3. q. 6. n. 24. &* 25. Zerol. *in praxi Epiſc. part. 1. verbo Vicarius, §. 2.* Azor. *inſtit. moral. p. 1. lib. 3. c. 45. q. 12.* Auil. *de cenſur. p. 2. c. 6. & §. 6. dub. 4.* Vgolin. *de officio, & poteſtate Epiſcopi, c. 4. §. 9. num. 2.* Card. Tuſch. *lit. A, concl. 350. n. 43. & lit. V, concl. 183. num. 9. & concl. 186. n. 6.* Marcheſan. *de commiſſion. part. 1. c. 6. n. 67.* Sanch. *de Matrim. lib. 3. diſp. 29. num. 10. & 12.* Iacob de Laurent. *de iudice ſuſpecto, c. 4. num. 14. in fine*, metipſum *d. allegat. 54. à num.* 21. 8

Nicol.

Nicol. Garc. *d.c.*8.*n.*29. quicqoid dicat Anaſt. Germon. *lib.1. de anniuerſ.c.*7.*& de Indultis Cardinal. verbo, tibi quoad vixeris, n.*88.

9 Declara tamen vt de Vicario foraneo ad Epiſcopum appellari poſſit cùm iudex delegatus ſit, in quem Epiſcopus non omnem ſuam iuriſdictionem transfert, ſed aliquas cauſas terminandas committit, vt eleganter obſeruat Couar. *d.n.*8. niſi frauduleuter Epiſcopus Vicario foraneo cauſas committat ea mente vt ad ſe, non ad Metropolitanum Archiepiſcopum appellatio deferatur, quia tunc omiſſo eo ad Metropolitanum prouocabitur, ne huiuſmodi fraus, & cautela aliquantulum ſibi patrocinentur, vt docuerunt Specul. *tit. de appellat. §. nunc tractemus, n.6.* Franc. *in præſenti num.6.* & Dominic. *n.*3. Sbroz *d.lib.*2.*q.*131.*n.*4.*& lib.*3.*q.*21 *n.*23. ex Abb. & Bertachin. deducens huiuſmodi fraudem per coniecturas probari, probata per Metropolitanum excommunicari Epiſcopum poſſe, Zerol. *in praxi Epiſcop. p. 2. verbo Vicarius, §.7.*

10 Limita quartò in Vicatio in ciuitate tantummodo conſtituto; nam à Vicario generali ad Epiſcopum ſolummodo prouocari non poteſt, vt docent Card. Tuſch. *lit. A, concl.*352.*n.*91.*& lit. V, concl.*186.*num.*4. Nicol. Garc. *d p.*5.*c.*8.*n.*27. & Sanch. *lib.*3.*diſp.*29.*n.*9.*&* 1t. ille autem Vicarius in ciuitate tantùm conſtitutus verè generalis non eſt, niſi generaliter ad totius Diœceſis cauſas deporetur, ex Nicol. Garc. *d.c.*8.*num.*27.*&* 33. Igitur, &c. quamvis Sbroz. *lib.*3.*q.*2.*n.*5. cum Calder. *conſ. 2. de appellat.* ampliet prohibitionem appellandi de Vicario Epiſcopi ad Epiſcopum, vt procedat etiam in Vicario generali in ciuitate tantùm conſtituto, itavt de eius ſententia ad Epiſcopum appellatio interponi non valeat.

11 Limita quintò, & declara à ſententia Vicarij ad Epiſcopum iis tantùm in cauſis proclamari prohibitum, quæ in generali Vicariatus commiſſione continentur, in quibus Vicarius ordinariam iuriſdictionem habere dicitur; ſecus verò in iis, quæ ex Vicarij officio, niſi ſpecialiter committantur, non competunt, nam in iis, cùm Vicarius delegatam habeat iuriſdictionem, & non ordinariam, ab eo ad Epiſcopum prouocabitur, vt perſpicuè adnotarunt gloſſ. *verbo officialem in c 2. de offic. Vicarij hoc lib.* vbi Lap. *num.*12. Anchar. *n.*2. Dominic *num.*9. Franc. *num.4. in fine*, Rot. *deciſ.7. de offic. Vicar. in antiq. aliàs deciſ.*371. *in nouis*, Marant. *de ordine iudic. part. 4. diſt. 5. princip. num.*16. Anton. Cuch. *lib.1. inſtitut. maior. titul.*8. *de Vicar. num.*112. *cum ſeqq.* Sbroz. *lib.2. q.55. num.33. cum ſeqq.* Iacob. de Laurent. *d. tract. de iudice ſuſpecto, cap.4. num.*12. Sanch. *d.lib.3. diſput.29. num.*6. Nicol. Garc. *d. c.*8. *num.*40.

12 *Conſuetudinem quantocunque tempore*, &c.] Notatur ad hoc, quòd conſuetudine induci non poteſt quantocunque tempore fuerit ſeruata, quòd de officiali Epiſcopi ad Epiſcopum appelletur; quia cùm huiuſmodi prouocatio appellationis naturam, & eſſentiam ſubuertat, cuius ſubſtantia in eo potiſſimum conſiſtit, vt de inferiori ad ſuperiorem iudicem deferatur, *cap. anteriorum, §. illo videlicet, & cap. hoc etiam* 2.*q.*6. gloſſ. *verbo*
13 *appellari, in præſenti.* Vnde cùm non valeat conſuetudine induci, vt alicuius actus ſubſtantia mutetur, vt obſeruant Franc. *in præſenti n.*7. Rebuff. *tom.3. ad leges Galliæ tract. de appellat. in præfat. num.4. & 5.* Tiraq. *in præfat. le more, declar.6. num.4. & de iure mariti, gloſſ.5. num.*96. Anton. Burg. *in repet. cap. cùm omnes, n.*319. *de conſtitut.* Tiber. Decian. *tom.5. conſ. 2. num.* 12. Surd. *conſil.*47 *n.*12. *& conſil.*106.*n.*10. ideò cùm Epiſcopus ſui Officialis reſpectu eadem perſona, vnom tribunal, & Auditorium repotetur, nil mirum, ſi ſecus fiat, id eſt, ſi de officiali Epiſcopi ad Epiſcopum appellatio deferatur, tanquam ſubſtantiæ appellationis repugnans nullo temporis ſuffragio coadiuuari per hunc text. reſoluunt Sbroz. *lib.3.q.2.n.2.3.&* 4. Marcheſ. *de commiſ. p.1.c.6. num.*67. Soar. de Pace *in praxi tom. 2. pralud. 3. num.* 3.

In gloſſ. *Quantocunque*, Notatur ad hoc, quòd hæc dictio vniuerſalis, *quantocunque*, non tantùm derogat conſuetudini 20. aut 30. vel centum annorum, ſed etiam immemoriali, vt per Henriq. *in ſum. lib.7.c.27. §.5. in gloſ. lit. L.* 14

In gloſſ. *Videtur*, vlt. Collige, Epiſcopi & Vicarij idem auditorium non eſſe quoad recuſationem, vt per Arcbid *hic num. 2. ad med.* & Franc. *num.*10. Iacob. de Laurent. *de iudice ſuſpecto c.4. num. 6. ad finem*, quod tamen Narbona *vbi ſuprà num.*130. Intelligendum eſſe aſſerit quoad cauſam recuſationis Vicarij coram Epiſcopo diſcutiendam, quo caſu ait, vnum tribunal vtriuſque non reputari, quia Vicarij recuſatio eius perſonæ cohæret, atque eandem perſonam concernit, non iuriſdictionem. 15

ALLEGATIO IVRIS pro iuriſdictione Archiepiſcopi Toletani in ſuo Conſilio gubernationis Toletanæ Diœceſis.

D. Licentiato FRANCISCO DE LA VEGA *Auctore.*

HAbet Archiepiſcopus Toletanus (qui & ipſe Hiſpaniarom Primas) præter duos Vicarios generales Toletanum, & Complutenſem, Conſilium gobernationis Toletanæ Diœceſis, in quo exercetur plena, & omnimoda iuriſdictio ordinaria, tam in cauſis gubernationis, quàm in aliis iudicialibus, de quibus partim priuatiuè cognoſcit, partim inhibendo, & auocando, ac de omnibus per appellationem (iure tamen Primatiali) à dictis Vicariis generalibus, ſiue procedant tanquam Diœceſani in prima inſtantia, ſiue tanquam Metropolitani in ſecunda, quod procedit tam de iure, quàm de conſuerudine immemoriali, provt monſtrabitur ex ſequentibus.

ARTICVLVS I.

ET quamquam felicis recordationis Innocent. IV. ex ſua conſtitutione, de qua *in cap. Romana, de appellationibus, lib.6.* prohibuit appellationem de Vicario ad Epiſcopum, & Bonifacius VIII. conſuetudinem appellandi *in c. 2. de conſuetudine, eodem lib.* nihilominus Archiepiſcopus Toletanus in prædicto ſuo conſilio cognoſcit in appellatione à ſententiis, & Decretis ſuorum officialium Toletani, & Complutenſis, iure Primatiali, ex quo alia ſuperiori, & à Diœceſani, ac Metropolitani diuerſa iuriſdictione fungitur, & ſic ad eum appellatur tanquam ad verè ſuperiorem, provt ex Concilio Chalcedonenſi *in c.9.* de quo apud Gratian. *in cap. ſi clericus* 11. *quaſt.* 1. *& in c. ſi quis 7. & 15.2. quæſt.6. cap. Prouinciæ 99. diſtinct.* atque ex Innocent. III. conſtitutionibus in Concilio generali Lateranenſi, *c.5. & 6. in 4. compilatione*, de quibus *in c. antiqua, de priuilegiis, & in c. duo ſimul, de officio Ordinarij*, & confirmatur ex Decr. Trident. *c.7. ſeſſ.22. de reform.* latè Hier. Gonçal. *in 8. regul. Cancel.*

gloſſ. 41. *à num.* 26. Auguſt. Barboſa *in c. paſtorali, de poteſtate Epiſcopi, tit.* 3. *c.* 1. *à num.* 26. *cum tribus ſequentibus.* Quod adeò verum, & conſtans eſt, vt à ſententiis Inferiorem etiam omiſſo medio ad dictum Conſilium Archiepiſcopi poſſit prouocari, abſque eo quòd recurratur ad immediatè ſuperiorem, *dict. cap. ſi clericus* 11. *quæſt.* 1. & ſic ordinarij interpretes præcipuè Archiatanus, Innócentius, & alij quos vltra Ceuallos *de cognitione per viam violentiæ, quæſt.* 48. *num.* 15. refert & ſequitur Auguſt. Barboſa *dict. c.* 1. *num.* 28. vbi rationem reddit quare ab inferioribus ad Primatem omiſſo medio prouocetur, non obſtantibus *in l. Imperatores* 21. *ff. de appellationibus, c. dilecti* 66. *eodem tit. in antiquis Decretalibus, c. Romana, §. ab Archidiaconis, de appellationibus, lib.* 6. quibus dicitur inter iudices Eccleſiaſticos ſemper de inferiori ad immediatè ſuperiorem appellationem interponi: prout etiam reſoluunt Petrus Gregorius *de appellationibus, lib.* 4. *c.* 2. Sigiſmundus Scaccia *ſub eodem tract. quæſt.* 7. *in princip. & à num.* 22. *vſque ad num.* 86. gloſſ. Gregor. *in l.* 1. *tit.* 23. *part.* 3. Suar. de Paz *in ſua praxi,* 2. *tom. cap. vnico, num.* 3. *in* 2. *part.* quibus non ſuffragatur quod inquit Pater Mariana *in ſua hiſtoria de rebus Hiſpaniæ, lib.* 9. *cap.* 19. *in fine*, tam in Latino, quàm in vulgari codice, vbi voluit oſtendere in deſuetudinem iam abiiſſe, vt à Metropolitanis Hiſpaniæ appelletur in iudicialibus ad Archiepiſcopum Toletanum; quia huic obiectioni fit etiam ſatis, ex eo quòd ipſe Archiepiſcopus in ſuo Conſilio cognoſcit prout iam dictum eſt, in appellatione à ſuis Vicariis generalibus per quos Metropolitani iuriſdictionem exercet in cauſis ſuffraganeorum, quod vel omninò præteriit eundem Patrem Marianam, vel ſi conſulto omiſit, ipſe ſuo calculo errauit: quare ſic ad eum ſimiliter recurri poteſt ab aliis etiam Metropolitanis (exceptis Archiepiſcopo Burgenſi, Ouetenſi, ac Legionenſi Epiſcopis, qui ſunt exempti, & immediatè ſubſunt Sedi Apoſtolicæ) omnia enim habet Toletanus Antiſtes quæ cæteri omnes tam maiores, quam minores Patriarchæ, & Primates, prout iam pridem declarauit Martin. V. *in ſua Bulla quæ incipit, ex ſuſcepta ſeruitutis officio,* de cuius tenore conſtat apud Archiuum Almæ Eccleſiæ Toletanæ, & vt refert Barboſ. *vbi ſupr. d. c.* 1. *num.* 37.

Neque obſtat difficultas contra hæc hactenus dicta, quæ quoad hanc iuriſdictionem poſſet moueri, quatenus appellatio datur à Vicariis generalibus ad Conſilium Archiepiſcopi, contra conſtitutionem Innocentij IV. *in dict. c. Romana*, & Bonifacij VIII. *in dict. c.* 2. licèt enim Nicol. Garcia *de beneficiis*, 5. *p. c.* 8. *num.* 36. & ante eum Flores de Mena *variarum reſolutionum, lib.* 1. *quæſt.* 4. *num.* 8. ac poſt eos Auguſtinus Barboſa *de poteſtate Epiſcopi, allegat.* 54. *num.* 128. adſeuerent Vicarios generales Archiepiſcopi Toletani, non eſſe ordinarios, ſed delegatos, ordinariamque iuriſdictionem exerceri in Conſilio gubernationis, hæc tamen opinio eorum non malè impugnatur ex re ipſa, & ab eius effectu, prout conſtat ex Vicariorum ampla iuriſdictione, necnon ex appellationibus ad eos interpoſitis ab inferioribus, tam Diœceſanis, quàm ſuffraganeis, & ex commiſſionibus Apoſtolicis quæ ad illos tanquam ad officiales ordinarios Archiepiſcopi diriguntur, quod experientia docemur, & praxis ſatis oſtendit: quo fit eos facere idem tribunal, eandemque iuriſdictionem habere cum Archiepiſcopo, prout *in d. c. Romana, cum communi.*

Nam his omnibus facilè occurritur, quandoquidem hic contendimus de iuriſdictione, & inſtantia Primatis à Diœceſani, ac Metropolitani inſtantiis diuerſa, ac ſuperiori, prout paulo ante monſtratum eſt: neque etiam refragatur, quòd non poſſint in eadem iuriſdictione ſimul duæ inſtantiæ exerceri, quæ ſe implicarent, ac ſibi inuicem contradicerent, nam eſſet contra naturam appellationis, vt de vno ad eundem, vel de pari ad imparem appellaretur, ad tradita per text. *in d. c. Romana, de appellationib. & in d. c.* 2. *de conſuet. in* 6. latè Barboſ. *de poteſt. Epiſcopi, d. alleg.* 54. *num.* 45.

Quia reſpondetur hìc nullam dari contradictionem, ſeu repugnantiam; cùm Archiepiſcopus Toletanus poſſit habere tria tribunalia in ſe diuerſa, primum tanquam Diœceſanus in cauſis primæ inſtantiæ Toletanæ Diœceſis, & alterum in ſecunda tanquam Metropolitanus in cauſis ſuffraganeorum, ac poſtremò tertium tanquam Primas: duo illa priora exercet per Vicarios generales Toletanum, & Complutenſem, & hoc vltimum in ſuo Conſilio neque iniuria, ſed proprio, & ordinario iure, ſiquidem quando iura plurium deueniunt ad vnum, ille ſolus fungitur vice plurium, & facit quod plures facere poſſent, *l. non eſt nouum, de actionibus empti,* Bart. *in l. ſi mihi, & tibi, in princip. de legat.* 1. cum aliis per Surd. *conſil.* 30. *num.* 15. *& de alimentis, quæſt.* 25. *titul.* 9. *num.* 25. quem refert, & ſequitur Stephan. Gratian. *diſceptationum* 1. *tom. c.* 4. *num.* 12. & confirmatur *ex cap. à collatione, de appellationibus, in* 6. notat Salgado *de Regia protectione* 2. *part.* 1. *tom. cap.* 13. *à num.* 232. Vel exemplo ſit Archiepiſcopus Lugdunenſis (qui & Galliæ Primas) habet enim duos Vicarios generales, quorum alter procedit tanquam Diœceſanus, & Metropolitanus, & alter in appellatione iſtius tanquam Primas, ſi Iacobatio credendum *de Conſiliis, lib.* 1. *n.* 226. Non ergo mirum ſi Archiepiſcopus Toletanus hæc omnia habeat, cui ius adſiſtit, & conſuetudo immemorialis à iure non improbata, prout mox videbitur.

Sed obſtat adhuc alia grauior difficultas contra ſuperiùs dicta, ac dubitata, quatenus Archiepiſcopus Toletanus *in dicto ſuo Conſilio* aduocat ad ſe cauſas primæ inſtantiæ quæ coram Vicariis generalibus expediuntur, & in illis inhibet quominùs ipſi ad vlteriora procedant etiam ſine appellatione. Ratio dubitandi conſiſtit in hoc, nam ſi tanquam Primas cognoſcit, quo iure ante appellationem inhibet? contra conſtitutionem Innocentij *in dict. c. Romana, §. quod ſi obiiciatur*, & contra Tridentinum *in dict. c.* 7. *ſeſſion.* 22. *& in dict. c.* 20. *verſicul. neque antea ſeſſ.* 24. *de reformat.* quibus accedit declaratio Cardinalium ipſius Tridentini interpretum in hæc verba. Non eſt inhibendum Epiſcopis in aliqua cauſa quæ ſit coram eis in prima inſtantia, niſi fortè appelletur, & tunc non aliter quàm appellatione adhibita, à decreto adeò præiudiciali cuius grauamen nequeat per diffinitiuam ſententiam reſarciri, nam eo in caſu ſibi imputet inferior, qui occaſionem dedit vt ab eo abdicetur cognitio cauſæ, *c. vt debitus honor, in fine, de appellationibus c. cùm appellationibus friuolis, eodem titul. lib.* 6. Couarru. 2. *tom. practicarum, c.* 9. *num.* 5. Gonçalez *in* 8. *regula Cancellariæ, gloſſ.* 6. *num.* 285. Stephanus Gratianus *diſceptat. cap.* 74. *num.* 14. Barboſa *in remiſſionibus ad Conſilium ſuper dict. cap.* 20. *dict. verſ. nec antea, ſeſſion.* 24. *de reform.* Et quòd ſit ſeruanda ad vnguem forma præſcripta *in dict. cap. Romana*, declarauit etiam Congregatio ſuper *in dict. c.* 7. *ſeſſion.* 22. in hæc verba: Capitulum *Romana, de appellationibus in* 6. ſeruari debet etiam in appellationibus ad Sedem Apoſtolicam interpoſitis: ſed meliùs & expreſſiùs *in dict. c.* 7.

vbi

vbi conſuetudini in contrarium etiam immemorabili derogatur, provt in finalibus eius verbis, vt iam inde eadem Congregatio Cardinalium in formulario quod fecit de mandato Papæ Clementis VIII. de forma & modo quibus habendi eſſent indices appellationum, declarauerit, quòd in cauſis quæ coram inferioribus pendent, ante diffinitiuam ſententiam, vel vim diffinitiuæ habentem de grauamine illato ſuperiores cognoſcere non poſſint, neque ad hunc effectum inhibere, de qua instructione conſtat ſuper *c. 1. ſeſſ. 13. de reform.*

Nam his omnibus reſpondetur ex paulò antè obſeruatis in principio, nempe exerceri in dicto conſilio gubernationis plenam & omnimodam iuriſdictionem ordinariam Diœceſani, eandem videlicet, quæ Archiepiſcopo competit, & quemadmodum ipſe Archiepiſcopus poteſt amouere ſuos Vicarios generales pro ſuæ voluntatis arbitrio, vti latiùs Barboſa *de poteſtate Epiſcopi, dicta allegat.* 54. *num.* 170. ita in conſilio ſuo per quod exercet illam, auocare & inhibere, etiam ſine appellatione, & ſic tenent Doctores communiter, per textum *cap. vt noſtrum* 56. *de appellationibus*, vbi Abbas *num.* 2. quem ſequitur Imola *ibidem in princip.* Couar. *in dicto cap.* 9. *num.* 5. Iacob. Valdeſius *ad Decretum Tridentini, in dicto, cap.* 20. *verbo nec auocentur, ſeſſ.* 24. *de reformat.* vbi inquit quòd Epiſcopus qui Vicarium generalem conſtituit, & tollit, poteſt ad ſe aduocare cauſam pendentem coram eo, etiam ſine aliqua appellatione, vt ſic non conſilium, ſed ipſe Archiepiſcopus in illo, auocet, & inhibeat, veluti hodie Sereniſſimus Hiſpaniæ Infans Cardinalis, qui & idem adminiſtrator perpetuus Archiepiſcopatus Toletani, ita vt in prouiſionibus ordinariis expediendis, non dicatur. Nos iudices gubernationis Toletanæ diœceſis, pro Sereniſſimo Ferdinando Infante Cardinali, &c. ſed Ferdinandus Infans Cardinalis ſub eius appellatione, & nomine, itaque Conſiliarios ſibi adhibet Archiepiſcopus tanquam Adſeſſores, quorum conſilio vtatur, in adminiſtratione non ſolùm iuſtitiæ, ſed etiam gubernationis, ex argum. text. *in l.* 1. *& in l. liceat, C. de adſeſſoribus, l.* 2. *tit.* 21. *part.* 3. cum vulgatis.

Neque huic reſolutioni obſtat alia vrgens replicatio, licèt enim Archiepiſcopus, per ſe poſſit auocare, & inhibere, non tamen per alium qui loco & nomine ipſius, ex ea ratione, quia nunquam à ſe ipſe omnem ſuam iuriſdictionem abdicare præſumitur, quemadmodum neque omninò illam committere, provt eſt communis reſolutio, de qua Matta *de iuriſdictione, c.* 90. *in princ.*

Quia reſpondetur cum ſuprà dictis, quandoquidem non pro eo alius, ſed ipſe Archiepiſcopus in ſuo Conſilio procedat & inhibeat, ex quo etiam temperabitur reſolutio quo ſuperiùs monſtratum eſt Archiepiſcopum Toletanum exercere coram ſuis Vicariis generalibus iuriſdictionem ordinariam, quia licèt hoc verum ſit, non tamen plenè & abſolute quoad omnimodam iuriſdictionem ſicut in ſuo Conſilio. Nec nos turbare debent deciſiones Rotæ 133. *in 2. part. deciſionum criminalium Farinacij*, & totidem verbis alia quæ eſt 555. *in centuriis poſt conſilia eiuſdem*, quibus dicitur Conſilium Archiepiſcopi Toletani idem eſſe cum Vicariis generalibus, quia intelligendæ ſunt provt ipſæ loquuntur in cauſis primæ inſtantiæ, de quibus cognoſcit dictum Conſilium, etiam per inhibitionem, vel aduocationem, quo in caſu rectè dicitur, idem eſſe Conſilium Archiepiſcopi Toletani cum Vicario generali, nam in prima inſtantia Conſilium & Archiepiſcopus qui in eo ſua omnimoda iuriſdictione fungitur, idem Conſiſtorium habet cum Vicariis generalibus, quantumvis auocet & inhibeat ex iam dictis & dicendis, nimirum quia vt poteſt amouere ad libitum, poteſt etiam auocare, ita tamen vt in eis ab eo ad Pontificem, ſeu Nuntium eius Apoſtolicum appellatio interponatur: ne iniuria, ſeu grauamen, quod faceret Archiepiſcopus in ſuo Conſilio tanquam Diœceſanus, reſarciretur ab eodem etiam tanquam Primate in eodem tribunali, & per eoſdem iudices, quemadmodum neque appellatur à Vicariis generalibus provt Diœceſani ſunt, ad eoſdem Vicarios provt ſunt Metropolitani, ſed ad dictum Conſilium Archiepiſcopi, ex eo quòd diuerſum ſit, & alij iudices ex ratione textus *in d. cap. Romana, de appellationib. & in d. cap.* 1. *de conſuetud. in* 6.

Nec dubitatur poſſe Archiepiſcopum Toletanum tanquam Primatem ac ſuperiorem etiam ante appellationem auocare, & inhibere, ob negligentiam inferiorum, illis tamen requiſitis, ex Decreto Tridentini *in d. cap.* 20. *verſ. legati quoque ſeſſ.* 24. *de reformat.* quod non ſolùm de Legatis, Nuntiiſque Apoſtolicis, aliiſve iudicibus Eccleſiaſticis quibus ex indulto, aut priuilegio competat iuriſdictio, verùm & de Metropolitanis, ac Primatibus intelligendum dicit Afflictis *in c.* 1. *n.* 23. *de prohibita feudi alienatione*, Proſper. de Auguſtino *in additionibus ad Quarantam in ſumma Bullarij, verb. Archiepiſcopi auctoritas, verſ.* 19. *in fine litera M*, Auguſtinus Barboſ. *in Remiſſionibus ad Conſilium, ſuper dicto verſ. legati quoque*, quod etiam procedit in aliis multis caſibus, de quibus idem Barboſa, cum diſtinctione tamen, de qua *in dicta allegat.* 54. *à n.* 52. ſequutus Garciam *de beneficiis*, 5. *part. c.* 8. *à n.* 40. Ergo inſolens non erit etiam ſi Archiepiſcopus Toletanus in ſuo Conſilio cauſas auocet, & in eis inhibeat ſuis Vicariis generalibus, vt iam ſatisfactum ſit huc uſque poſitis obiectionibus, veniamúſque ad alteram partem vbi de conſuetudine agendum, quæ quanquam omitti poſſet tanquam non adeò neceſſaria, nihilominus pro ſatisfactione omnium dubiorum illa dumtaxat libabimus, quæ ad rem aptiùs pertinere videbuntur.

ARTICVLVS II.

CONſtat itaque Bonifacium VIII. conſuetudini appellandi de officiali ad Epiſcopum derogaſſe, tanquam irrationabili eam lege Pontificis prohibente, ex quo videbatur ſublata etiam immemorialis, provt *in dicto c.* 2. *de conſuetud. in* 6. & vt de communi teſtatur Auguſtinus Barboſa *dicta allegat.* 54. *n.* 46. & ante eum Nicol. Garc. *de beneficiis*, 5. *p. c.* 8. *n.* 28. Quare notanda ſunt verba Pontificis, qui non putamus (inquit) illam conſuetudinem quantocumque tempore de facto ſeruatam, conſonam rationi quòd ab officiali Epiſcopi ad eundem Epiſcopum valeat appellari; quibus videtur oſtendi quòd eſſet irrationabilis, ob idque minimè introducenda, ex vulgari textu *in cap. final. de conſuetudine*, ibi, *niſi fuerit rationabilis, & legitimè ſit præſcripta*, nec contra rationem præſcribitur vſus eius, iuxta Innocentij III. conſtitutionem, *in cap. fin. de præſcriptionibus*, ex quo necnon ex gloſſa *ibi*, recepta communiter, conſuetudo irrationabilis illa dicitur quæ cùm ſit improbata, ſeu prohibita, provt in hoc caſu cenſetur, eo non obſtante introducitur, Rochus de Curte *in tractatu de conſuetudine, à n.* 206. & in propoſito *n.* 229. & per conſtitutionem Papæ reprobata etiam ſuperueniens non ſubſiſtit, idem Rochus *n.* 355. vbi maximè in ratione naturali fun-

datur prohibitio, prout *ibid. num.* 445. nec valet immemorialis contra legem, ſeu conſtitutionem conſuetudinem reprobantem, Farin. *in fragmentis quæſtionum criminalium, 1. part. verbo conſuetudo num.* 722. Rochus *vbi ſupra num.* 525. qualis eſſe videtur hæc conſuetudo quæ contra ſubſtantiam diceretur, ad tradita *in d. c. 2. de conſuetudine in 6.*

Neque impedimento ſit replicatio quæ hinc mouetur, ex eo quòd quando lex, ſeu conſtitutio derogat conſuetudini, vel illam tollit, intelligitur de antecedenti, non tamen de futura, ac ſuperuenienti conſuetudine, Leſſius *de iuſtitia & iure, lib. 2. cap. 7. dubitation. 4. n. 45. cum vulgatis*, quia intelligitur vtraque ſublata prout Rota apud Stephan. Gratian. *deciſion* 16. *num.* 8. in hæc verba. Nec obſtat quòd dicebatur de conſuetudine quæ tanquam ſpecialis non poteſt tollere legem generalem, ex Bart *in l. quibus, n. 5. ff. de legibus.* maximè ſi derogetur conſuetudini eum per prædictam derogationem etiam futura conſuetudo ſublata intelligatur, quæ tunc diceretur irrationabilis, & illegitima, prout de veriori, & magis communi opinione teſtatur Alexand *in l. ſi mihi & tibi* 12. §. *vltimo, colum. fin. verſ. puto tamen, & verſ. ex quibus apparet, de legatis* 1. cui deciſioni accedunt Rochus *vbi ſuprà, num.* 521. Imola *in cap. fin. de conſuetudine, num.* 17. Gonçales *in 8. regulam Cancellariæ. gloſſ.* 33. *num.* 9. Ergo iam non malè deducitur Bonifacium octauum improbare quodammodo conſuetudinem, ſiue illa ante, ſiue poſt ſuam conſtitutionem introducta, & recepta fuerit, ita Felinus *in cap. cùm officij. num.* 13. *de præſcriptionibus*, Couarr. *variarum reſolutionum, lib. 3. cap. 13. num. 5. verſ. aduertendum tamen erit*, cum aliis quos refert Gonçalez *vbi ſuprà.*

Et quamquam hæc fundamenta faciant pro hac parte, alia etiam vrgent quæ dubium & difficultatem augent, vnde cum Archiepiſcopus Toletanus exerceat per ſuos Vicarios generales iuriſdictionem Diœceſani, in cauſis primæ inſtantiæ, non malè dubitabatur an ab eis ad Conſilium eius appllari poſſit contra dictam conſtitutionem Bonifacij VIII quæ ſine dubio accipienda eſt non de Epiſcopo tantùm, prout nonnulli exiſtimant, verùm & de Archiepiſcopo, Patriarcha, aut Primate in ſuis diœceſibus, ex pari, aut eadem ratione; vel aliter dicendum videtur Vicarios generales Archiepiſcopi Toletani delegatos eſſe, & non ordinarios, de quibus ad delegantem appellatio interponitur: adeò vt ſi in appellatione ab eis tanquam ordinariis Archiepiſcopus in ſuo Conſilio adeundus eſſet, ſequatur inde neceſſe eſt abſurdum hoc, vt de vno ordinario ad eundem ordinarium appellatio interponatur, contra naturalem ordinem, ſeu rationem, qua admonemur vt ea quæ natura prohibentur, nulla lege, aut conſuetudine poſſint confirmari, ex deciſione text. *in cap. fin. de conſuetudine*, latè & in propoſito Farinacius *conſil.* 15. *numer.* 68. vbi etiam *in additionibus lit. G*, gloſſ. Gregorij *in l. 5. titul. 2 part.* 1. & cum pluribus ab eo adductis Barboſ. *dicta alleg.* 54. ob idque videntur Innocentius IV. appellationem prohibuiſſe de Vicario ad Epiſcopum, & Bonifacius VIII. conſuetudinem appellandi, in adductis ſuis conſtitutionibus: nam eſſet contra naturam quòd ipſe ſibi imperaret Archiepiſcopus Toletanus repugnante eadem ratione, & quodammodo contradicente, iuxta text. *in l. penultim. ff. de arbitris*, Gonçalez *in 8. regul. Cancellaria, gloſſ.* 56. *num.* 47. *l.* 24. *titul. 4 part.* 3.

Quibus tamen non obſtantibus, hæc conſuetudo nec contra rationem, nec contra mentem Pontificum Innocentij IV. & Bonifacij VIII. quinimò ſi bene ac rectè conſideretur ius ordinarium Primitiale ea, quaſi in ſubſidium coadiuuatur; Rochus *de conſuetudine, vbi ſuprà, num.* 443. non aliter, atque ſi ordinariæ iuriſdictioni accederet delegata Sedis Apoſtolicæ, ex argumento text. *in cap. licèt in corrigendis de officio Ordinarij*, & eorum quæ tradit Nicolaus Garcia *de beneficiis 5. part. cap. 7. num.* 47. Riccius *in praxi variarum reſolutionum reſolut.* 118. Eraſmus à Cochier *de iuriſdictione Ordinarij contra exemptos, 1. part. q. 14. num.* 1. latè ac nouiſſimè Auguſtinus Barboſa *de poteſtate Epiſcopi 3. part. allegat.* 92. *nec non in declarationibus Cardinalium ſuper cap. 2. ſeſſ. 13. & ſuper c. 4. ſeſſ. 14. de reformatione.*

Nec contra hoc mouet alia difficultas quæ diſcuſſa hactenus & agitata, ſuper hac conſuetudine, & an irrationabilis illa, & contra naturam appellationis, quia hîc quod iure ſtatutum eſt, atque vſu, & in foro frequens conſuetudine roboratur; iuris enim eſt, vt de inferiori ad ſuperiorem appelletur, qualis eſt Metropolitanus reſpectu ſuffraganeorum, & Primas reſpectu Metropolitani, ex quo deducitur à Metropolitanis ad Conſilium Archiepiſcopi, non verò ad Vicarios eius appellandum eſſe; quippe vt qui habeant eandem, vel æqualem iuriſdictionem cum illis, *cap. anteriorem, 2. q. 6.* cuius deciſioni inhæret Alphonſus Caſtellæ Rex, qui cognomento *Sapiens*, *in l. 1. tit. 23 p.* 3.

Fulcitur etiam ratio ſuperiùs tradita, quia in noſtro caſu non fuit ſublata immemorialis per conſtitutionem Bonifacij VIII. prout in eo enixè adſenerunt, & rationem adſtruunt Narbona *in tractatu de appellatione Vicarij ad Epiſcopum, in 2. part. fundament. 3. num. 8. & in 4. fundamento, num.* 16. Ceuall. *de cognitione per viam violentiæ, quæſt. 15. & quæſt. 28. necnon quæſt. 897. à num. 248. communium opinionum, 4. part.* in aliiſque ſimilibus Gonçalez *in 8. regulam Cancellariæ, gloſſ. 33. à num.* 2. Garcia *de beneficiis, 3. p. cap. 2. numer. 290. cum ſequenti*, Stephanus Gratianus *diſceptationum cap. 492. num.* 5. communem dicit Fachinæus *lib. 1. conſiliorum, conſ. 27. num.* 22. Conſtat autem ante & ab ipſis conſtitutionibus tam Innocentij Quarti quàm Bonifacij Octaui, hanc conſuetudinem cognoſcendi Archiepiſcopum Toletanum in appellatione à ſuis Vicariis generalibus tamdiu viguiſſe, vt eius initij non ſit memoria, & praxis ipſam memoriam ſuperet, prout eſt notorium, & in curiis tàm Romana, quàm Hiſpaniæ Principum ſatis conſtat, adeò vt nulla aliunde magis clara probatione opus ſit, quàm hac eadem notorietate. Rota Genuenſis *deciſ. 2. num. 14. & deciſ. 4. n. 17. & deciſ. 16. num.* 13. Cranata *conſ.* 137. *num.* 5. quæ conſuetudo ſi huius inſtat notoria ſit, ſufficit vt allegetur, Maranta *de ordine iudiciorum, 3. part. titul. 1. numer.* 129. Guido Papæ *ſingulari* 952. quos refert, & ſequitur Ariminus *in compendio deciſionum, titul. 56. cap.* 3. latiùs Barboſa *de poteſtate Epiſcopi, 2. part. alleg. 39. à num.* 22. vbi notorium (inquit) eſt plena rei notitia inducens indubitatam, & finitam probationem diſcuſſione non egentem, adeò vt in ſuo vigore relicta videatur deciſio, textus *in d. cap. duo ſimul, de officio Ordinarij*, ibi, *vel priſca illis conſuetudo contulit ab antiquo*, veluti in hoc caſu in quo nec obſcurum ius, nec conſuetudo turbida qua receptum & vſitatum eſt Archiepiſcopum Toletanum etiam in appellatione à ſuis Vicariis generalibus, ſiue illi procedant tanquam Diœceſani, ſiue tanquam Metropolitani poſſe cognoſcere, & à ſententiis eorum, tanquam ad ſuperiorem ex conſuetudine adiri: ad tradita per Gratianum *diſceptationum cap. 4. num.* 28. Tum etiam, quia hæc conſuetudo vtpote municipalis Toletanæ Diœceſis in facto conſiſtit, & ſic ſine ſpeciali illius derogatione non

fuit

fuit ſublata per conſtitutionem Bonifacij VIII. provt contra Bart. & alios probat Abb. *in cap. finali, de conſuetudine, ex deciſione textus in cap. 1. de conſtitutionibus lib. 6.*

Neque intereſt dicere hanc conſuetudinem tanquam irrationabilem introduci non potuiſſe contra ius quod illam prohibet, quia reſpondetur eam non ſolùm non eſſe rationi contrariam, ſed illi valdè arridere, quandoquidem Archiepiſcopus Toletanus non tanquam de diœceſano ad eundem diœceſanum, vel de Metropolitano ad eundem Metropolitanum recurratur, ſed vtroque vt maior ac ſuperior in appellatione ab iſtis tanquam primas, itaque abſurdum, ſeu praua conſuetudo in eo conſiſteret, vt de vno ad eundem in vna eademque inſtantia appellaretur, non verò, ſi tanquam ad alium in alia diuerſa ac ſuperiori, & ſic planè intelligendus Bonifacius VIII. *in dict. cap. fin. de conſuetudine in 6.* iuxta veriorem mentem, & interpretationem illius conſtitutionis, ex *cap. à collatione, de appellationib. eod. lib.*

Nec etiam contra hæc facit replicatio qua oſtendi videtur eſſe contra ſubſtantiam appellationis, vt ab officialibus Archiepiſcopi ad eundem in Conſilio ipſius appellatio interponatur, quia hîc bene de inferiori ad ſuperiorem, qualis eſt primas, interponitur, quinimò ex doctrina Abb. *in dict. cap. expoſuit, n. 5. de dilationibus*, etiam de pari in parem rectè appellatur, qui ex conſuetudine ſit ſuperior. Vnde, ait ille, ſicut enim conſuetudo poteſt dare iuriſdictionem priuato ſuper aliis priuatis, vt *in cap. cùm contingat*, & quod *ibi* notatur, *de foro competenti*, ita poteſt dare de pari in parem faciendo eum maiorem, neque eſt contra ſubſtantiam appellationis, quia conſuetudo facit eum maiorem, hactenus ille; & idem notabiliter tenet gloſſ. Gregorij per text. ibi *in l. 8. verbo egual. tit. 23. part. 3.* Aliter atque Marta *de iuriſdictione, 4. p. caſu 64. n. 10.* cuius opinio ſaltem ad rem, de qua agitur, paucioribus placet: quinimò dixit Leſſ. *lib. 2. de iuſtitia, & iure, cap. 6. dubitatione 4. dict. n. 45.* Quòd etſi initio iniqua videatur conſuetudo; ſi tamen ex noua ac ſuperuenienti cauſa, quæ iuſta & rationabilis ſit, recepta & in praxim deducta fuerit, ea debet ſeruari, & retineri, provt paſſim Doctores tradunt; maximè Abbas *in dict. cap. final. de conſuetudine, n. 24.* Roch. *in loco ſuprà citato, num. 528.* Couar. *lib. 3. variar. reſolut. dict. cap. 3. num. 4.* gloſſ. Gregor. *in l. 2. verbo bien, circa medium, tit. 2. partis. 1.*

Non obſtat denique quod vulgò dicitur, nempe in recipienda conſuetudine deſiderari ſcientiam, & conſenſum Papæ, ſine quibus non datur aliqua præſcriptio legitima, & releuans, ex ea ratione, quia non probata ſcientia legiſlatoris, vel ſucceſſoris eius eandem, vel æqualem poteſtatem habentis, vſus contrarius non ſuffragatur, ad tradita per Abbatem *in cap. 1. n. 4. de treuga & pace*, quem & propoſitum ſequitur gloſſ. *in l. 3. verb. conſintiendo el ſenor, tit. 2. part. 1.* idem Roch. *vbi ſuprà, num. 351.* Rot. *deciſ. 10. de conſuetudine in antiquis.* De qua ſcientia debet conſtare ad effectum præſcribendi conſuetudinem contra legem, ſeu conſtitutionem Papæ, gloſſ. Gregor. *vbi ſuprà*, Caputaq. *deciſ. 204. num. 2. in 3. part.* vbi teſtatur conſtitutionem Papæ ex non vſu, vel ex contrariis actibus elidi non poſſe abſque eius conſenſu expreſſo, quia non ſufficeret tacitus, Franc. *in cap. cùm de beneficio, num. 4. de prabendis, lib. 6.* vbi Archidiac. *num. 2. verſ. nec mireris*, Petrus Rauennatenſis *de conſuetudine, num. 528.* vbi contra Cardinalem *in cap. final. de conſuetudine*, qui in contrarium inclinat, & rationem reddit Archidiaconus *vbi ſuprà*, quia Papæ auctoritas non eſt ab homine, ſed à Deo, ex quibus etiam tollitur obiectum illud, quod ſufficeret tacitus conſenſus Papæ ſi opinioni, & doctrinæ Cardinalis Turrecrematæ ſtandum eſſet *in cap. in iſtis, §. ſicut enim, verſ. 2. opinio, 4. diſtinct.* Ratio, quia deficiente ſcientia Pontificis induci non poſſet conſuetudo rationabilis, Rot. *in vna Romana concordia S. Petri de anno Domini 1610. deciſ. 221. à num. 4. cum ſeqq. vltim.* Farinac. *1. part.*

Nam his omnibus non obſtantibus, dicendum eſt ſcientiam, & conſenſum Papæ, de quibus hic, non requiri, quandoquidem huic iuriſdictioni qua Toletanus Antiſtes fungitur, adſiſtunt ius commune, & conſuetudo immemorialis; ius commune ideò, quia de ſuffraganeis, ac Metropolitanis appellatur ad primatem, *dict. cap. antiqua, verſ. finali, de priuilegiis*, atque ex fundamentis, & rationibus in principio adductis; conſuetudo, quia & iure fulcita, & vltra memoriam hominum viguit in praxi, cui etiamſi ius reſiſteret, ſatis ſuperque eſſet eam tot abhinc ſæculis retineri, tametſi introducta fuiſſet ſine ſcientia & conſenſo Papæ. Ratio, quia conſuetudo cuius initij non eſt memoria, obtinet, quamquam in ſua introductione non fuerit rationabilis, Rochus *de conſuetudine, num. 214.* gloſſ. Gregorij *in dict. l. 3. verb. conſintiendo el ſenor, tit. 2. part. 1.* Conſtat autem hanc conſuetudinem ſumma & firma ratione niti, provt ſatis oſtenſum eſt; ergo ea debet attendi, & obſeruari; tum etiam, quia vbi iuris adſiſtentiæ adeſt conſuetudo, eius præſcriptio fortiùs præualet, gloſſ. recepta communiter *in cap. 1. verb. titulum, circa finem, de præſcriptionibus in 6.* Rochus *de conſuetudine, num. 433.* vt ſic, quod eſt quæſibile per priuilegium, ſit etiam quæſibile per præſcriptionem, Felin. *in cap. accedens, num. 6. de præſcriptionibus*, Pariſius *conſ. 101. num. 13. volum. 1.* quod multo magis de conſuetudine intelligendum, maximè immemorabili, provt eſt communis reſolutio ex *cap. ſuper quibuſdam, §. præterea, de verborum ſignificatione, l. 2. §. ductus aquæ, ff. de aqua quotidiana & æſtiua*, gloſſ. Gregor. *vbi ſupra*, & poſt eam Salgado *de protectione Regia, 1. part. c. 1. pralud. 3. à num. 152.* Et quando conſuetudo nititur iure, ac ratione illa præfertur, & magis afficit Felin. *in cap. edoceri, num. 1. & ſeqq. de reſcriptis.* Vbi maximè nulla vnquam contradictione turbatur, provt hæc noſtra in cuius tranſcurſu memoriam hominum excedente, & ſcientiam, & conſenſum ſummorum Pontificum interfuiſſe præſumitur, ex argumento text. *in l. 1. §. magiſtratum, ff. de exercitatoria actione.* Maximè, quia paria ſunt tacitè atque expreſsè conſentire, gloſſ. *verb. permiſſione in cap. 1. de prohibita feudi alienatione*, & comprobatur, quia patientia & tolerantia Pontificum confirmationem inducunt, ex latè traditis à Salgado *dict. 1. part. cap. 1. pralud. 3. à num. 148.* qui quamplures affert ab hac ſententia, & opinione, quinimò, *num. 151.* inquit ſcientiam, & patientiam ſummorum Pontificum fortiorem eſſe, quàm expreſſum conſenſum, ex quo ipſi diu tolerarunt, & rationem ſubdit, quia præſumptus conſenſus inductus ex tolerantia, ac temporis diuturnitate, & ſine contradictione, expreſſo conſenſu fortior habetur, *l. 1. §. ſcientiam, ff. de tributoria actione*, Crauet. *conſil. 640. num. 10. lib. 4.* quem ſequitur Caſanate *conſil. 29. num. 40.* ſed quod magis eſt, etiamſi daretur, vt conſuetudo hæc interrumperetur, nam cùm ſit immemorialis interruptio huiuſmodi, non obſtaret, Caſtrenſ. *conſ. 27. num. 84. lib. 1.* Corneus *conſil. 22. num. 5. lib. 1.* Salgado *de protectione Regia, 1. p. cap. 1. num. 319.* qui etiam *num. 323.* hanc noſtram conſuetudinem in propriis terminis probat; itaque præſcriptio conſuetudinis, de qua pro contraria parte allegatur, intelligitur de ordinaria præ-

ſcriptione, non tamen de hac noſtra immemoriali, vt ſic reſpondeatur obiectioni de qua ſuperiùs, *n*.14.cum eodem Salgado, & aliis, quos ipſe citat *à dicto n*.48. *cum ſequentibus*.

Quare Archiepiſcopus Toletanus rectè ac legitimè cognoſcit in dicto ſuo conſilio, ex iure ſuperiùs dicto Primatiali, in appellatione à ſuis Vicariis generalibus, ſiue procedant tanquam diœceſani in prima inſtantia, ſiue tanquam Metropolitani in ſecunda, & ſic ſua vltima ſententia quæ ſit conformis cum duabus aliis, ſiue inferiorum officialium, ſiue ſuffraganeorum executioni mandatur, iuxta text. *in Clem*. 1. *de re iudicata*, quo finiuntur, ac terminantur lites, & controuerſiæ, *cap. ſua* 65. *de appell. l. vnica, C. ne liceat tertiò prouoc. l*. 25. *tit*. 23. *p*. 3. Stephan. Gratian. *diſceptationum*, *c*. 42. *per totum*, Rota *deciſ*. 52. *n*. 1. *vltimarum*, Farin. 1. *part*.

Ex quo fit, benè conſultum fuiſſe huic Reipublicæ tam ſæculari, quam Eccleſiaſticæ, cuius incolæ, & naturales grandi hoc beneficio adfecti fuere, præſertim pauperes, quorum iuſtitia ob ſuam penuriam, & paupertatem non ſolùm obduceretur, ſed indefenſa demum præ manibus euaneſceret, adeò vt miſerandum in modum abirent miſelli flebiles, interdum ſine recurſu, plerumque ſine ſolatio, ſæpiùs victi, exinaniti ſemper, & quod peius ferendum eſt, ſine ſpe nedum recuperandi, vel quod pro ſumptibus iactauerunt, quæ incommoda reſarciuntur, coercente hoc tribunali exceſſus, moleſtias, vexationes, iniurias, vel grauamina inferiorum; & hæc ſufficiat, breuiùs tamen quàm pro re, nec tam in forma quæſtionis diſputandæ, quàm pro ſatisfactione dubiorum attigiſſe.

SVMMARIVM.

1 *Conſuetudo præſcripta, quòd Epiſcopus in inquirendo, puniendo, & corrigendo ſubditorum exceſſus ſui Capituli conſilium requirere teneatur, valida eſt.*

2 *Conſuetudo legitimè præſcripta quæ dicatur remiſſiuè.*

3 *Allegans & dicens aliquid, id probare debet.*

4 *Vicarius non poteſt inquirere, corrigere, aut punire ſubditorum exceſſus, niſi ſpecialiter ab Epiſcopo ei committatur.*

CAP. Non eſt. III.

1 CONſuetudo, dummodo canonicè præſcripta ſit, qua Epiſcopus non tenetur requirere conſilium ſui Capituli, dum inquirit, punit, corrigit exceſſus ſubditorum, non eſt reprobanda. Colligunt ex Ordin. Archid. Gemin. Ioan. Andr. Anch. Dominic. Butr. Monach. Franc. Vio *in ration. lib*. 1. *pag*. 89. Alagona *in compend. pag*. 36.

2 *Dum tamen aliàs ſit præſcripta canonicè.*] Quæ dicatur conſuetudo legitimè præſcripta, dixi *in collect. ad c. vlt. n*. 12. *hoc tit. in Decret*.

3 In gloſſ. *Quam allegat*. Notatur ad hoc quòd allegans & dicens aliquid id probare debet, vt per Maſcard. *de probat. concl*. 78.

4 In gloſſ. *Corrigendis*. Notatur ad hoc quòd Vicarius non poteſt inquirere, corrigere, aut punire ſubditorum exceſſus, niſi ſpecialiter ab Epiſcopo ei committatur, vt per Beto *in rubr. de officio Vicar. n*. 2. & 26. & *conſ*. 23. *n*. 4. *vol*. 1. Ferret. *conſ*. 114. *vol*. 1. Coch. *in inſtit. maior. tit*. 8. *de Vicar. n*. 17. Lancel. *in inſtit. Canon. tit. de officio Vicar*. §. *per Vicar*. Rebuff. *in addit. ad reg*. 12. *Cancel. verbo aut Vicarios, verſ. notandum eſt*, & *in praxi benefic. tit. forma vicariatus n*. 165. Clar. *in* §. *fin. q*. 40. *n*. 1. Vgolin. *de offic. & poteſt. Epiſcop. c*. 4. §. 7. *num*. 2. *verſ. ſeptimò inquirere*, Sanch. *de matrim. lib*. 3. *diſp*. 29. *n*. 16. *in princip*. quorum plures refero ego ipſe *de offic. & poteſt. Epiſc. p*. 3. *allegat*. 54. *n*. 117.

SVMMARIVM.

1 *Reſcriptum ſi fiat à Papa vt quis prouideatur de præbenda primò vacatura in tali Eccleſia, & in illa eſt conſuetudo, vt antiquiores poſſint optare antiquiores præbendas huiuſmodi conſuetudo valet, & eſt ſeruanda intra 20. dies, & quæ remanet eſt pro prouidendo, niſi vacauerit in Curia.*

2 *Ius optandi non à iure communi, ſed potiùs conſuetudine inductum eſt.*

3 *Antiquiores regulariter prius optare debent quàm iuniores.*

4 *Canonicus antiquior ſi differat optare intra legitimum tempus, poterit iunior ſequens optare præbendam, quam ille optare debebat.*

5 *Antiquior Canonicus quis dicatur ad effectum optandi, oſtenditur*, & n. 6.

7 *Optio gradatim fieri debet.*

8 *Excommunicatus poteſt optare temporalitatem abſque titulo.*

9 *Optare non poteſt vacantem præbendam, aut portionem, qui propter aliquod corporis vitium repellitur ab Ordinibus illi annexis.*

10 *Coadiutor, aut coadiutus an poſſit optare.*

11 *Abſentes optare poſſunt.*

12 *Optio poteſt fieri per procuratorem.*

13 *Pœnitentiarius non poteſt optare.*

14 *Vacatio requiritur ad optionem ex ſimplici conſuetudine, aut ſtatuto faciendam.*

15 *Optio locum non habet in beneficiis, ſeu præbendis in Curia, ſeu apud Sedem vacantibus.*

16 *Optio locum non habet in beneficiis quomodocunque reſeruatis.*

17 *Optio locum non habet in menſibus Apoſt. ſeu beneficiis reſeruatis per reg. 8. Cancel.*

18 *Optio locum non habet in iis præbendis, quæ deuoluuntur ad Papam ex negligentia inferiorum in non conferendo intra ſex menſes à die notitiæ vacationis.*

19 *Optio an locum habeat in beneficiis iuriſpatronatus remiſſiuè.*

20 *Optio an locum habeat in ipſa permutatione, & reſignatione.*

21 *Optio regulariter fieri debet intra 20. dies.*

22 *Electio cum alicui datur intra certum aliquod tempus facienda, ſi id non faciat, tranſit electio ad alium ſiue detur à iure, ſiue à ſtatuto.*

23 *Conſuetudo optandi eſt præter ius, & rationabilis, ac proinde induci poteſt ſpatio decem annorum.*

24 *Conſuetudo, quæ præter ius eſt, inducitur ſpatio decem annorum.*

25 *Domus canonicalis poteſt optari.*

26 *Ius optandi ſtatuto induci poteſt.*

27 *Optandi ius ſpectat ad antiquiores non ætate, ſed receptione.*

28 *Maior in optione præbendæ dicitur ille, qui diutius in Eccleſia militauit.*

29 *Antiquior ad effectum optionis dicitur ille, qui fuit prior in poſſeſſione, licèt ſit poſterior in prouiſione.*

30 *Conſuetudine induci poteſt vt in optione præferantur antiquiores ætate, vel maiores Ordine.*

31 *Conſuetudo optandi innititur æquitati Canonicæ.*

32 *Canonici antiquiores poſſunt, ſi velint, meliores præbendas cùm vacant ſuis relictis optare.*

33 Optio

Digitized by Google

33 *Optio fieri poteſt de minori præbenda vbi ex aliqua cauſa ſit magis grata.*

34 *Iure ſimpliciter fieri dicitur, quod fit per conſuetudinem.*

35 *Præbenda, quam in Eccleſia optans habebat, per optionem aliquo modo vacare cenſetur.*

36 *Optio locum habet in beneficiis vacantibus in Curia ſi intra menſem à die ſcientiæ vacationis per Papam non conferantur.*

37 *Optio fieri debet infra 20. dies à die veriſimilis ſcientiæ vacationis.*

38 *Tempus viginti dierum currit ſimul omnibus optare volentibus, & vnicum tempus omnibus datur.*

Cap. Cùm in tua. IV. & vlt.

1 Reſcriptum ſi fiat à Papa, vt quis prouideatur de præbenda primò vacatura in tali Eccleſia, & in illa eſt conſuetudo, vt antiquiores poſſint optare antiqoiores præbendas, huiuſmodi conſuetudo valet, & eſt ſeruanda intra viginti dies, & quæ remanet eſt pro prouidendo, niſi vacauerit in Curia, quia tunc non valet conſuetudo. Colligunt ex Ordinar. Lap. Abb. Archid. Gem. Ioan. Andr. Anch. Domin. Butr. Monach. Franc. Alagona *in compend. pag.* 36. Viuian. *in ration. lib.* 1. *pag.* 90. remiſſiuè Ximen. *in concord. part.* 1. & 2. latè de materia huius text. egi *in tractat. de Canonic. cap.* 30.

2 *In qua conſuetudo habetur*, &c.] Notatur ad hoc quòd ius optandi non à iure communi, ſed potiùs conſuetudine indoctum eſt, vt per Gonzal. *ad reg.* 8. *Cancel. gloſſ.* 34. *num.* 11. Monet. *de optione canon. cap.* 2. *quæſt.* 1. *num.* 1. Sed quanto tempore introduci poſſit, dixi *d. cap.* 30. *num.* 3. *cum ſeqq.*

3 *Quod antiquiores.*] Notatur ad hoc quòd antiquiores regulariter prius optare debent quàm iuniores, vt per Monet. *d. tract. cap.* 4. *q.* 1. *num.* 15. vbi cum Bellam. *deciſ.* 229. hoc ait ita procedere vt huiuſmodi antiquiores vigore ſtatuti, aut conſuetudinis de optando non ſemel duntaxat, ſeu pro prima vice, ſed quoties caſus euenerit, modo aliud non obſtet, optare poſſint, cum hic actus ſua natura repetibilis, ſeu iterabilis ſit.

4 Si Canonicus antiquior differt optare intra legitimum tempus, ita vt ſit periculum ne illud labatur ad damnum iuniorum, poterit iunior ſequens optare præbendam, quam ille optare debebat, & tenebit optio iunioris in euentum, quo ſenior, ſiue antiquior intra tempus ſtatutum non optauerit, vt per Tiraq. *de retract. conuent.* §. 2. *gloſſ.* 1. *num.* 66. Zerol. *in praxi Epiſc. verbo Canonica*, §. 7. *concl.* 4. Gonzal. *d. gloſſ.* 34. *num.* 76. Monet. *d. tract. cap.* 5. *q.* 1. *num.* 3.

5 Antiquior non cenſetur ille, ac proinde præferendus non eſt, qui cùm prius eſſet Canonicus, poſteà mutauit præbendam, & Canonicatum per impetrationem, & collationem, ſed præferri debet is, qui poſt primam illius receptionem, ante tamen ſecundam, receptus fuit in Canonicum, vt poſt Pariſ. reſoluit Monet. *d. cap.* 5. *q.* 1. *num.* 12.

6 Antiquior num ſit ille, qui per Cameram poſſeſſionem cepit, iis, qui eam poſtea ceperunt per ſe ipſos, vel procuratorem? vide Monet. *d. cap.* 5. *num.* 12. & 13.

7 *Gradatim.*] Optio ita quoque gradatim fit vt antiquiore optante vacantem cum Canonicatu præbendam, ſequens optet præbendam, quam antiquior dimittit, & ab hoc dimiſſam optet alter, qui mox ſequitur, & ſic de cæteris, vt per Gonzal. *d. gloſſ.* 34. *num.* 15. Monet. *d. tract. cap.* 5. *q.* 1. *num.* 15. vbi à *n.* 16. diſputat an optio ſemper fiat intra eundem ordinem, & gradum.

Per ſe, &c.] Etiamſi excommunicatus ſit, vt per Couar. Gig. *de penſionib q.* 63. *n.* 15. Gemin. *hic in fine*, & Franch. *num.* 6. Gom. *de expectat. num.* 60. Rot. *deciſ.* 5. *in fine, de conceſſ. præb. in nouis, deciſ.* 8. *de ſent. excom. in antiq.* Vgolin. *de cenſuris tab.* 2. *cap.* 13. §. 2. *num.* 15. Sayr. *in ſimili tract. lib.* 2. *cap.* 6. *num.* 13. Monet. *d. cap.* 4. *à num.* 20. limitantem poſt *num.* 30. vbi ex ſpeciali ſtatuto, vel conſuetudine optandus ſit titulus, veluti quando portionarius optat Canonicatum, vel Canonicus dignitatem, aut aliàs vbi requiratur in optione noua collatio, quod etiam tenent Gonzal. *d. gloſſ.* 34. *num.* 65. & *à num.* 72. Soar. *tom.* 5. *de cenſur. diſp.* 13. *ſect.* 1. *num.* 19. optimè D. Anton. Ricciul. *de iure perſonarum extra gremium Eccleſiæ exiſtent. lib.* 4. *cap.* 21. *per tot.* & plures alij, quos refert, & ſequitur Nicol. Garc. *de benefic. part.* 7. *cap.* 13. *num.* 48. *cum ſeqq.* Ego ipſe *d. cap.* 30. *à n.* 18. 8

Vbi antiquus propter aliquod corporis vitium repellitur ab Ordinibus annexis alicui præbendæ, vel beneficio in Eccleſia Cathedrali, vel Collegiata, non poterit quoque in ea Eccleſia optare vacantem præbendam, aut portionem, vt reſoluit Monet. *d. cap.* 4. *q.* 6. *à num.* 109. & *à num.* 117. obſeruat clericum, qui cæcus factus eſt poſtquam beneficium in Eccleſia aliqua Cathedrali, vel Collegiata obtinuit, non ideò excludendum eſſe ab optione, quæ deinceps, facienda occurrat, & *num.* 126. idem quoque dicendum putat de ſurdo, muto, & aliis ſimilibus corpore vitiatis, & *à num.* 128. ait peccatorem etiam notorium regulariter vt ſic non eſſe arcendum ab optione, & *à num.* 136. tenet irregularitatem præcedentem receptionem Ordinis, aut beneficij impedire quoque optionem. 9

10 An autem coadiutor, vel coadiutus optare poſſit, latè diſputat idem Monet. *vbi ſuprà à num.* 139. vbi *num.* 158. firmat dignitatem, Canonicatum, vel portionem in Cathedrali, vel Collegiata Eccleſia obtinentem perinde optare poſſe, ac ſi non haberet coadiutorem cum futura ſucceſſione, & *n.* 163. dicit coadiutorem minimè optare poſſe, de quo tamen vide quæ latè ſcribunt Gonzal. *ad reg.* 8. *Cancel. gloſſ.* 34. *num.* 97. Nicol. Garc. *de benefic. p.* 4. *cap.* 5. *num.* 118. *cum ſeqq.*

Vel per alios.] Abſentem optare poſſe reſoluit Monet. *d. tract. cap.* 4. *quæſt.* 3. *à num.* 31. Ego ipſe *d. cap.* 30. *num.* 14. 11

Notatur ad hoc quòd optio poteſt fieri per procuratorem, vt per Gonzal. *ad reg.* 38. *Cancel. gloſſ.* 34. *num.* 113. Monet. *d. cap.* 4. *num.* 52. *cum ſeqq.* vbi *n.* 55. dicit quòd poteſt fieri optio etiam à procuratore non habente ſpeciale mandatum, qui tamen conſtitutus ſit cum libera, & *à num.* 58. ſubdit quòd ſi procurator habeat generale mandatum, vel negotiorum geſtor optet nomine meo, & ego ratam habeam optionem, valebit optio. 12

Optare præbendas.] Vbi autem præbenda habet annexum aliquod perpetuum officium, putà pœnitentiarij, non poteſt, qui eam habet, alteram optare, vt tenet in ſpecie Nauar. *conſ.* 14. *de rebus Eccleſ. non alien.* aliàs *conſ.* 22. *de præbend.* ſequitur Gonzal. *d. gloſſ.* 34. *num.* 78. *cum ſeqq.* vbi non ſolùm in pœnitentiario, ſed etiam in Theologo, Doctore, ſeu Magiſtro hoc admittit, quicquid dicat Monet. *d. tract. cap.* 3. *quæſt.* 1. *à num.* 11. 13

Cùm præbenda vacabit.] Ad optionem igitur ex ſimplici conſuetudine, aut ſtatuto faciendam, expreſsè requiri vacationem notat Monet. *d. tract. cap.* 3. *n.* 151. & 152. obſeruat ex ſpeciali conſuetudine ſuper hoc inducta poſſe etiam præbendam non vacantem optari. 14

In præbendis verò apud Sedem Apoſtol.] Notatur ad hoc quòd optio locum non habet in beneficiis, ſeu 15

p.æben

præbendis in Curia, ſeu apud Sedem vacantibus, vt per Rot. *deciſ.* 4 *de conſuetud. in nouis*, Gig. *d. quæſt.* 63. Simonet, *de reſeruat. benef.* q. 45. *num.* 3. Falcon. *in ſimili tract. q. 4. effectu* 1. Azor. *inſtit. moral. p. 2. lib. 6. cap. 26. q.* 13. Monet. *d. tract. cap. 3. q. 3. à n.* 12. Flamin. Pariſ. *de reſignat. benefic. lib. 2. quæſt. 20. num.* 7. metipſum *d. c.* 30. *num.* 21.

16 Similiter optio locum non habet in beneficiis quomodocunque reſeruatis, ſiue generaliter, ſiue ſpecialiter, vt per Rot. *deciſ.* 1 *num. 4. de rerum permut. in nouis*, Franc. Marc. *Delphin. deciſ.* 1271. *num. 2. p.* 2. Flamin. *de reſignat. lib. 2. q. 20. n.* 3. Azor. *d. p. 2. lib. 6. c. 26. q.* 13. Anaſtaſ. Germon. *de indult. Cardin. §. etiam ex eo, n.* 12. Gonzal. *d. gloſſ.* 34. *n.* 2. Nicol. Garc. *de benef. p. 5. cap.* 1. *n.* 452. Monet. *d. cap. 3. q. 3. à n.* 41. metipſum *d. cap.* 30. *num.* 22.

17 Sic etiam optio locum non habet in menſibus Apoſt. ſeu beneficiis reſeruatis per *reg.* 8. *Cancel. de alternatiua*, vt in ſpecie tradunt Paul. Grannt. *in addit. ad Simon. de reſeruat. benef. q.* 45. *verbo ſuperfluum*, Gonzal. *d. gl. 34. à n.* 1. Monet. *d. q.* 3. *num.* 78.

18 Optio tamen locum habet in iis præbendis, quæ deuoluuntur ad Papam ex negligentia inferiorum in non conferendo intra ſex menſes à die notitiæ vacationis, vt per Franc. Marc. *Delphin. deciſ.* 1259. *num. 2. part.* 1. Gonzal. *d. gloſ.* 34. *num.* 75. Azor. *d. q.* 13. Monet. *d. q.* 3. *num.* 106. metipſum *d. c.* 30. *n.* 24.

19 An in beneficiis iuriſpatronatus locum habeat op-
tio, vide latè Monet. *d. c. 3. quæſt. 3. à num.* 112. vbi reſ-
20 pondet quòd non. An etiam in beneficiis, & præben-
dis, quæ permutantur, & reſignantur, ſiue in ipſa per-
mutatione, & reſignatione locum habeat optio? reſ-
pondetur etiam quòd non, cum Petr. Gregor. *de be-
nefic. cap. 39. n.* 4. Azor. *p. 2. lib. 7. c. 30. quæſt.* 7. Flamin.
lib. 2. q. 20. num. 2. Gonzal. *d. gloſſ. 34. n.* 35. *& ſeq.* Monet
d. q. 3. à num. 124.

21 *Per viginti dies duntaxat*, &c.] Notatur ad hoc quòd optio regulariter fieri debet intra viginti dies, vt per Franc. Marc. *Delphin. deciſ.* 1258. *num.* 5. Gonzal. *d. gloſſ.* 34. *num.* 75. Monet. *d. tract. q. 4. à n.* 1. quos refero ego ipſe *d. c. 30. num.* 5. Minui poteſt hoc tempus per Capitulum ipſum ex Franc. *hîc ad finem*, & Pariſ. *conſil.* 10. *num.* 17. *vol.* 4. & Monet. *d. c. 4. num.* 3. ſicut & protogari valet, vt tenent Zerol. *in praxi Epiſcop verb. Canonia, verſ. ad ſeptimum*, Monet. *d. cap. 4. à nu.* 7. Cætera vide ad gloſſ. *verbo duntaxat infr. n.* 38.

22 *Quibus elapſis*, &c.] Notatur ad hoc quòd cùm alicui datur electio intra certum aliquod tempus facienda, ſi id non faciat, tranſit electio ad alium, ſiue detur à iure, ſiue à ſtatuto, vt per Tiraq. *de retractu lignag. §.* 24. *gloſſ.* ... *num.* 9.

23 In gloſſ. *Conſuetudo.* ibi, *tunc ſufficere ſpatium decem annorum.* Notatur ad hoc quòd conſuetudo optandi eſt præter ius, & rationabilis, ideóque induci poteſt ſpatio decem annorum, vt per Archid. *hîc num.* 1. Ioan. Andr. *n.* 4. Franc. *n. 5. &* 7. Gemin. *n.* 6. Duen. *reg.* 139. de veritate tamen huius notabilis; vide Gonzal. *d. gloſſ.* 34. *n. 12. &* 13. Monet. *d. tract. c. 2. q. 2. à n* 15.

24 In ead. gloſſ. ibi, *& non contra ius ſufficit ſi ſit longæua.* Notatur ad hoc quòd conſuetudo, quæ præter ius eſt, inducitur ſpatio decem annorum, vt per Curt. *de conſuet. ſect. 3. n.* 28. Cou. *lib. 1. var. c. 17. nu. 8. verſ. quartò*, Soar. *in theſ. recept. ſent. litt. C, num.* 279. Villalob. *litt. C, n.* 183. Monet. *d. c. 2. n.* 6.

25 In ead. gloſſ. ibi, *quòd antiquior Canonicus poſſit mutare domum*, &c.] Notatur ad hoc quòd domus canonicalis poteſt optari, vt per Gemin. Archid. Butr. & alios *in præſenti*, Rebuff. *de pacif. poſſeſſ. n.* 140. Monet. *d. tract. c. 3. à num.* 7.

26 In ead. gloſſ. ibi, *puto verum etiam in ſtatuto.* Notatur ad hoc quòd ius optandi ſtatuto induci poteſt, vt per Mil. *in ſuo repert. verbo conſuetudo, & ſtatutum optandi*, Gig. *de penſionib. q.* 63. *num.* 8. Monet. *d. tractat. cap.* 2. *à num.* 49.

In gloſſ. *Antiquiores.* ibi, *non ætate ſed tempore*, &c. 27
Notatur ad hoc quòd ius optandi ſpectat ad antiquio-
res non ætate, ſed receptione, vt per Rot. *deciſ. 6. n.* 2.
de conſuet. in antiq. & deciſ. 411. *num. 2. part. 1. diuerſ.*
Falcon. *in tract. de reſeruat. benef. effectu* 49. Mil. *in ſuo
repert. verbo conſuetudo per quam diſponitur, il* 1. Zerol.
d. verbo Canonia verſ. ad ſeptimum, concl. vlt. Azor. *d.
part. 2. lib. 6. c. 26. quæſt.* 13. Gonzal. *ad reg.* 8. *Canc. §. 3.
procem. à num.* 22. Monet. *d. tract. c. q. 1. à num.* 15. Ille
enim dicitur maior in optione præbendæ, qui diutiùs 28
in Eccleſia militauit, Menoch. *de arbitr. lib. 2. caſu* 124.
n. 5. quicquid dicat Tiraq. *in præfat. primog. n.* 120. 129.
& ſeq. & n. 151. Sic etiam antiquior ad effectum optio- 29
nis dicitur ille, qui fuit prior in poſſeſſione, licèt ſit in
prouiſione poſterior, cùm ſit antiquior in ſeruitio Ec-
cleſiæ, ex Gonzal. *d. gloſſ.* 34. *n.* 49.

In ead. gloſſ. ibi, *idem ſi eſſet conſuetudo*, &c. Notatur ad hoc quòd conſuetudine induci poteſt, vt in optione præferantur antiquiores ætate, vel maiores ordine, vt per Monet. *d. tract. cap. 4. quæſt. 1. à num.* 18. 30

In ead. gloſſ. ibi, *Nota quòd conſuetudo iſta innititur æquitati canonicæ.* Ita Franc. Marc. *Delphin. deciſ.* 1258. *n. 2. part.* 1. Azor. *d. c.* 26. *quæſt.* 13. Monet. *d. tract. cap. 1. quæſt. 1. num.* 1. 31

In gloſſ. *Meliores.* Notatur ad hoc quòd antiquiores Canonici poſſunt, ſi velint, meliores præbendas cùm vacant, ſuis relictis optare, vt per Tiraq. *in præfat. primog. n.* 187. 32

In ead. gloſſ. ibi, *quòd ſi in tali Eccleſia*, &c. Notatur ad hoc quòd fieri poteſt optio de minori præbenda, vbi ex aliqua cauſa ſit magis grata, vt per Franc. Marc. *d. deciſ.* 125. *n.* 4. 1 Roman. *conſ.* 27. Rot. *deciſ. 5. verſ. præterea, de conſuet. in nouis*, Nau. *conſ. 4. de rebus Eccleſ. non alien.* Monet. *d. tract. c. 3. q. 7. à n.* 135. quicquid dicat Gonzal. *d. gloſſ. 34. à num.* 23. 33

In gloſſ. *De iure.* ibi, *conſuetudo eſt enim ius quoddam.* Notatur ad hoc quòd id de iure ſimpliciter dicitur fieri, quod per conſuetudinem fit, vt per Tiraquel. *in tract. le mort. declar. 7. in præfat. n.* 5. 34

In gloſſ. *Non fuerit.* Notatur ad hoc quòd per optionem regulariter vacat, ſaltem aliquomodo, præbenda, quam in Eccleſia optans habebat, vt per Monet. *dict. tract. c. 4. q. 5. n.* 55. 35

In gloſſ. *Ordinatur.* ibi, *Cùm Papa de ipſis non prouidebit infra menſem.* Notatur ad hoc quòd optio locum habet in beneficiis vacantibus in Curia, ſi intra menſem à die ſcientiæ vacationis per Romanum Pontificem non conferantur, vt per Æn. Falcon. *de reſeruat. benefic. q. 4. effectu. 6. num.* 2. Gig. *de penſionib. q. 63. n.* 11. Zerol. *d. verbo Canonia verſ. ad ſeptimum concl.* 6. Monet. *d. tract. c. 3. q. 3. à num.* 70. 36

In gloſſ. *Viginti dies.* ibi, *à tempore ſcientiæ.* Notatur ad hoc quòd optio fieri debet infra viginti dies à die veriſimilis ſcientiæ vacationis, vt per Zerol. *d. verſ. ad ſeptimum.* Gonzal. *d. gloſſ. 34. num.* 75. Et ita tempus optandi præbendas non currit ignorantibus, vt per Tiraquel. *de retractu lig. §. 35. gloſſ. 4. num.* 14. Monet. *d. tract. cap. 6. à num.* 18. vbi *num.* 21. notat quòd ad hoc vt currat hoc tempus ad optandum, non ſufficit ficta illa notitia, de qua *in Clem. vnic. §. cæterùm, de conceſſ. præb.* & idem Monet. *d. loco. num.* 39. firmat probabile eſſe quod ſi ij omnes, qui optare debebant, iuſtè impediti fuerint, durante tali impedimento, illud tempus iis non currat, & *à num.* 43, ait, quod vbi etiam ipſo iure currit illud tempus optandi, adhuc competet 37

petet

petet tam minoribus ex cauſa ætatis, quàm abſentibus, aliiſve inſtè impeditis in integrum reſtitutio.

38 In gloſſ. *Duntaxat*, ibi, *& ſic de ſingulis inter omnes*, &c. Notatur ad hoc, quòd tempus viginti dierum currit ſimul omnibus optare volentibus, & vnicum tempus omnibus datur, vt per Franc. Marc. *d. deciſ.* 1258. *n.* 5. Tiraq. *de retractu tit.* 2. §. 2. *gloſſ.* 1. *n.* 66. Gonzal. *d. gloſſ.* 34. *n.* 76. Monet. *d. tract. c.* 6. *n.* 11.

De Poſtulatione Prælatorum.

TIT. V.

SVMMARIVM.

1. *Electio nulla eſt ſi quis eligat poſtulando, vel poſtulandum, vel poſtulet eligendo, vel eligendum, aut in eligendo*, & n. 2.
3 *Electio incerta eſt nullius momenti, etiamſi adſit clauſula*, omni meliori modo.
4 *Verbum*, carere, *denotat latam ſententiam.*
5 *Beneficium vnum ſemel eligens non poteſt aliud eligere, nec in electi præiudicium variare.*
6 *Peritiores conſulere debemus.*

CAP. Perpetuo. Vnic. *Bonif. VIII.*

1 ELIGENS ſub hac forma. Eligo poſtulando, vel poſtulo eligendo, vel eligo poſtulandum, ſeu poſtulo eligendum, vel eligo ad poſtulandum, vel poſtolo in eligendum, facit omnia irrita & varia. Item prohibitum, & inualidum eſt eligere ſub hac forma. Eligo, & poſtulo prout melius de iure valere poteſt, niſi quando probabiliter dubitatur, an quis ſit eligendus, vel poſtulandus, & tunc ille, de quo agitur, tenetur in tempore conſenſus eligere viam electionis, vel viam poſtulationis, nec poteſt vna electa ad aliam amplius redire. Colligunt ex Ordin. Lap. Abb. Archid. Gemin. Ioan. Andr. Anchar. Butr. Dominic. Monach. Franc. Viuian. *in ration. lib.* 1. *pag.* 95. Alagona *in compend. pag.* 39. remiſſiuè Caſal. *in annot.* & Ximen. *in concord. p.* 2.

2 Hanc eandem concluſ. ex hoc text. deſumunt nouiſſimè Paul. Layman. *in quæſt. Canonic. de Prælat. Eccleſiaſt. elect. c.* 1. *q.* 11. Iul. Lauor. *tom.* 1. *var. lucubrat. tit.* 4. *de elect. c.* 14. *n.* 2.

3 *Prout poteſt melius de iure valere.*] Notatur ad hoc, quòd electio incerta nullius momenti eſt, quamvis adſit clauſula, omni meliori modo, vt per Cald. Pereira *de empt. & vendit. c.* 3. *n.* 16.

4 *Viribus omnino carere.*] Verbum, *carere*, denotare latam ſententiam, dixi *in tract. de dictionib. vſufrequent. dict.* 53. ſecundùm Lugdunenſ. impreſſ.

5 *Redeundi ad aliam*, &c.] Notatur ad hoc, quòd ſi quis ſemel vnum beneficium elegerit, aliud eligere nõ poterit, nec in electi præiudiciũ variare, vt per Tiraq. *in l. boues, §. hoc ſermone, n.* 50. *cum ſeqq. ff. de verb. ſignif.*

6 In gloſſ. *Probabiliter*, ibi, *peritiores conſulere debuerimus.* Vide Sayr. *in claui Regia, lib.* 1. *c.* 8. *n.* 2.

De Electione, & Electi poteſtate.

TIT. VI.

SVMMARIVM.

1 *Appellatum vbi fuerit ad Papam propter oppoſitionem contra prouiſionem, electionem, vel poſtulationem factam ad perſonatum, dignitatem, vel Canonicatum, tunc appellans, & ſe defendens, & quorum intereſt, infra menſem à die obiectionis ad Sedem Apoſt. iter arripere debent.*
2 *Prouiſio propriè differt ab electione.*
3 *Procurator alicuius ſi in termino ſibi præſtituto obiecerit crimina aduersùs electum, & intra illud tempus non docuit de mandato, quod iam habebat, nihil ei obſtabit, mandatum non fuiſſe exhibitum.*
4 *Dict.* A, *vel* Ab *regulariter excludunt, & denotant terminum à quo.*
5 *Conſtitutiones pœnales loquentes de maſculino comprehendunt fœmininum.*
6 *Prouiſio lato modo habet in ſe incluſam electionem, & confirmationem, ac continet omnes modos, per quos Eccleſia prouidetur.*
7 *Appellationis in cauſa procedi debet vbi poſt aduentum vnius partis ad Sedem Apoſt. opponentis, & appellantis contra electionem, &c. altera pars intra viginti dies non comparuerit.*
8 *Hoſpitale comprehenditur ſub diſpoſitione huius text.*
9 *Iudex ex officio ſuo procuratorem compellere poteſt ad exhibendum mandatum, vel ad cauendum de rato, ſi dubitetur de mandato.*
10 *Non probans, quod in forma opponit, condemnabitur parti alteri in expenſis.*
11 *Verbo futuri temporis quando iungitur participium præteriti temporis, tunc eſt lata ſententia.*
12 *Verbum* ſit, *an & quando denotet latam ſententiam, remiſſiuè.*
13 *Expenſæ, in quibus victus victori condemnatur, taxandæ ſunt à iudice ſecundùm qualitatem litigantium ex proprio arbitrio.*
14 *Expenſarum condemnatio non fit, dum quis ex probatione ſemiplena, & ob delationem iuramenti obtinuerit.*

CAP. Statuimus. I. *Innoc. IV.*

SI quis in electione, prouiſione, ſeu poſtulatione alicuius dignitatis, perſonatus, aut Canonicatus, aliquid obiecerit, ac proinde fuerit ad Papam appellatum, tam appellans, & ſe defendens, quàm cæteri, quorum intereſt, infra menſem à die obiectionis per ſe, vel per procuratores ad Sedem Apoſt. iter arripiant. Colligunt ex Ordin. Lap. Abb. Archid. Gem. Ioan. Andr. Anchar. Butr. Dominic. Monach. Franc. Viu. *in ration. lib.* 1. *pag.* 153. Alagona *in compend. iuris Canon. pag.* 59. remiſſiuè Caſal. *in annot.* & Ximen. *in concord. p.* 1. *&* 2. 1

De materia huius text. agunt Mar. Alter. *de cenſur. tom.* 1. *diſp.* 13. *c.* 4. Bonacin. *de ſuſpenſionibus omnibus in particulari diſp.* 3. *q.* 4. *puncto* 9.

Vel prouiſionem.] Ergo prouiſio propriè differt ab electione. vt per Tiraq. *in l. boues, §. hoc ſermone, limit.* 6. *n.* 14. *&* 15. *ff. de verb. ſignif.* 2

Vel per procuratores.] Notatur ad hoc, quòd ſi aliquis tanquam procurator alterius in termino ſibi præſtituto obiecerit crimina aduersùs electum, & intra illud tempus non docuit de mandato, quod iam habebat, quia fortè non recordabatur, nihil ei obſtabit mandatum non fuiſſe exhibitum, vt per Tiraquel. *de retract. lig.* §. 1. *gloſſ.* 10. *n.* 94. 3

A die obiectionis.] Notatur ad hoc quòd dictiones *A*, vel *Ab* regulariter excludunt, & denotant terminum à quo, & ſuaptè natura ſunt excluſiuæ, & ſeparatiuæ, vt per Tiraquel. *de retractu lig.* §. 1. *gloſſ.* 11. *num.* 51. 52. *&* 53. Coſm. *in pragm. Sanct. tit. de collat.* §. *videlicet, verbo A, pag.* 231. Rebuff. *ad l.* 125. *verſ. ab* 4

eo,

to, ff. de verbor. ſignif. Rot. *deciſ.* 710. *num.* 4. *part.* 1. *diuerſ.* & *deciſ.* 705. *num.* 2. *p.* 2 *etiam diuerſ.* Alovſ. Ricc. *in collect. deciſ. p.* 2. *collect.* 389. Magon. *Florent. deciſ.* 8. *num.* 7. *verſ. & maximè ſi terminus*, Stephan. Gratian. *Marchia deciſ.* 124. *n.* 4. & *diſceptat. forenſ. cap.* 161. *num.* 5.

In gloſſ. *Statuimus.* Notatur ad hoc quòd ſuſpenſio de qua *in hoc text.* §. *adiicientes*, non incurritur occaſione cuiuſlibet beneficij, ſed ſolùm occaſione Dignitatum, Perſonatuum, & Canonicatuum, de quibus ſermo eſt *in hoc text.* & occaſione Epiſcopatuum, & Dignitatum Epiſcopatibus ſuperiorum, de quibus loquitor *cap. compromiſſarius, infr. hoc eod. tit.* Ita Soar. *tom.* 5. *de cenſur. diſp.* 31. *ſect.* 3. *n.* 12. Mar. Alter. *d. c.* 4. *collect.* 1. *verſ quantum.* Filliuc. *tract.* 17. *c.* 6. *q.* 8. *q.* 113. Bonacin. *d. puncto* 9. *n.* 3.

In gloſſ. *Perſonam.* Notatur ad hoc. quòd ſuſpenſio de qua *in hoc text.* non eſt lata contra impugnantes electionem ob defectum eligentium, vt per Alter *d. cap.* 4. *col.* 2. Bonacin. *d. puncto* 9. *num.* 2. *verſ. quod ſuſpenſio.*

5 In gloſſ. *Si quis* ibi, *vel ſi qua* Notatur ad hoc, quòd Conſtitutiones pœnales loquentes de maſculino comprehendunt fœmininum, vt per Tiraq. *de retract. lig.* §. 1. *gloſſ.* 9. *n.* 214.

6 In gloſſ. *Prouiſionem.* ibi, *quia fortè ad eum pertinet prouiſio, & prouidendo eligit, & confirmat.* Notatur ad hoc quòd prouiſio lato modo habet in ſe incluſam electionem, & confirmationem, vt per Boët. *deciſ.* 117. *n.* 3. Continet enim omnes modos per quos Eccleſiæ prouidetur, vt per Rehuff. *in praxi benefic. tit. de forma Vicariatus, n.* 5. Mandoſ. *in reg.* 32. *Cancel. q.* 4. *n.* 3. Gonzal. *ad reg. Cancel. gloſſ.* 17. *per tot.* Rot. *deciſ.* 791. *num.* 9. *p.* 1. *diuerſor.*

§. Sed ſi pars.

7 Et ſi poſt aduentum vnius partis altera pars intra viginti dies non compareat, procedatur in cauſa appellationis. Colligunt Doctores citati *in principio text.*

8 *Hac autem in dignitatibus*, &c.] Procedere etiam in hoſpitali reſoluit Maſcard. *de probationib. concl.* 869. *num.* 24.

9 In gloſſ. *Abſentia.* ibi, *credo tamen ne index*, &c. Notatur ad hoc quòd iudex ex officio ſuo procuratorem compellere poteſt ad exhibendum mandatum, vel ad cauendum de rato, ſi dubitetur de mandato, vt per Dueu. *reg.* 264. *verſ. & vnà hanc reg.* Maſcard. *de probat. concl.* 693. *num.* 4. Mench. *quaſt. vſufreq. cap.* 16. *num.* 2. Soar. de Pace *in pract. in initio annot.* 4. *num.* 3.

§. Adjicientes.

10 Qui verò obiecerit contra formam electionis, & plenè non probauerit, condemnabitur ad expenſas partis contrariæ, ſi obiecerit contra electi perſonam, & plenè non probauerit, erit per triennium ſuſpenſus à beneficiis Eccleſiaſticis, ad quæ ſi temerè in illo triennio ſe ingeſſerit, erit ipſo iure perpetuò priuatus, ſine vlla ſpe indulgentiæ, niſi fortè conſtaret quòd cauſa probabilis ipſum excuſauit à calumnia. Colligunt Doctores in *princ. text. citati.*

Hanc eandem concl. ex hoc text. deſumunt Viuald. *in candel. aureo tit. de ſuſpenſ. num.* 12. Sayr. *de cenſur. lib.* 4. *cap.* 15. *num.* 13. Soar. *in ſimili tract. diſp.* 31. *ſect.* 3. *n.* 12. vbi ait ſuſpenſionem huiuſmodi non extendi contra electum ad beneficium Eccleſiaſticum, Squillante *de obligat. clericor. p.* 4. *num.* 84. vbi intelligit de beneficiis illius Eccleſiæ, de cuius electione agitur, vt culpæ ſit proportionata pœna, tefertò ego ipſe *in tract. de iure Eccleſiaſt. lib.* 1. *c.* 19. *de elect. num.* 241.

Triennio nouerit ſe ſuſpenſum, &c.] Obſeruandum 11
eſt quòd quando verbo futuri temporis iungitur participium præteriti temporis, tunc eſt latæ ſententiæ, vt per Tiraq. *in l. ſi vnquam, verbo reuertatur, n.* 70. & 71. *C. de reuocandis donat.*

Vt qui plenè non probauerit, &c.] Ergo qui ſemiplenè tantùm probat, afficitur hac ſuſpenſione, vt per gloſſ. *in præſenti, verbo qui verò.* Mar. Alter. *d. c.* 4. *col.* 2. Bonacin. *d. puncto* 9. *n.* 4.

Ad quæ ſi infra illud tempus, &c.] Notatur ad hoc quòd beneficiarius ſi contracta hac ſuſpenſione à beneficiis intra triennium, ſe temerè in illis ingeſſit ante completam vltimam diem triennij remanet ipſo facto priuatus beneficiis abſque vlla ſpe iterum illa obtinendi niſi probauerit ſe rationabilem cauſam obtinuiſſe impugnandi electionem, ſéque calumniatorem non fuiſſe, vt per Gemin. *hic num.* 7. Alter. *d. c.* 4. *col.* 3. & 4. Bonac. *d. puncto* 9. *n.* 9.

Perpetuò ſit priuatus.] Verbum, *ſit*, an & quando 12
denotet latam ſententiam vide Doctores per me citatós *in d. diction. vſufreq. d.* 374.

In gloſſ. *Docuerit.* Notatur ad hoc quòd expenſæ in 13
quibus victos victori condemnatur, taxandæ ſunt à iudice ſecundùm qualitatem litigantium ex proprio quidem arbitrio, vt tandem præmiſſa taxatione victor iuramentum præſtet ſe verè impendiſſe quantitatem illam, quæ per iudicem fuerit definita, vt per Couar. *pract. c.* 27. *n.* 6.

Aduertere oportet expenſarum condemnationem 14
non fieri dum quis ex probatione ſemiplena, & ob delationem iuramenti obtinuerit, vt per Iafred. Lantfranc. *deciſ.* 171. *incip. Quando actor, & deciſ.* 334. *incip. Actor.* Caualcan. Fiuiz. *deciſ.* 15. *num.* 32. *lib.* 1. Camill. Bottel. *in ſumm. omnium deciſ. tit.* 54. *de iuram. ſupplet. num.* 61. vbi *n.* 63. limitat ſi ille, cui iuramentum delatum eſt, pluſquam ſemiplenè probaſſet, & aduerſarius nihil.

In gloſſ. *Defecerit*, ibi, *Hanc pœnam incurret non ſim-* 15
pliciter appellans, &c. Notatur ad hoc quòd appellans ab electione non incurrit hanc ſuſpenſionem, vt per Alter. *d. c.* 4. *col.* 2. *verſ. & licèt*, Bonac. *d. puncto* 9. *num.* 6.

In gloſſ. *Defeceri la* 2. ibi, *& ſi plura quis obiecit*, &c. 16
Notatur ad hoc quòd obiiciens plura crimina, vel defectus in perſonam, ſed vnum ſolùm plenè probans non ligatur hac ſuſpenſione, vt per Bonac. *d. puncto* 9. *num.* 5.

SVMMARIVM.

1 *Vota conditionalia, alternatiua, & incerta in electionibus reprobantur, & recidunt in purè conſentientes*, & n. 2.

3 *Electores non poſſunt ſub conditione, vel alternatiuè eligere.*

4 *Collatio, & inſtitutio fieri non poteſt ſub conditione, vel alternatiuè.*

5 *Beneficium Eccleſiaſticum debet purè, & ſine aliqua extrinſeca conditione conferri.*

6 *Præſentatio non ſolùm alternatiua, ſed etiam conditionalis, & dubia fieri poteſt, dummodo infrà tempus datum ad præſentandum conditio purificetur, & dubietas certificetur.*

7 *Conſenſus voce, & non ſcripto eſt exprimendus.*

8 *Epiſcopus etiam ignorans mortem poteſt conferre beneficia ſub conditione, ſi vacant,*

9 *Beneficium conferre alicui cum onere legendi ſacram Scripturam*

Scripturam, vel docendi quando non ſit ſimonia, oſtenditur.

10 *Electio facta ſub conditione, ſi vacat, vel ſimili, non valet.*

Cap. In electionibus. II.

1 VOta conditionalia, alternatiua, & incerta in electionibus, poſtulationibus, & ſerutiniis, ſunt nulla, & tota poteſtas eligendi deuoluitur ad alios, qui purè elegerunt. Colligunt ex Ordin. Lap. Abb. Archid. Gemin. Ioan. Andr. Anch. Butr. Domin. Monach. Franc. Vio. *in ration. lib.* 1. *pag.* 155. Alagona *in compend. iuris Canon. pag.* 60. remiſſiuè Ximen. *in concord. p.* 1. *&* 2.

2 Hanc eandem concluſ. firmat Fr. Ludou. Mirand. *in man. Prælat. tom.* 2. *q.* 23. *art.* 17. *concl.* 2. vbi intelligit de conditionibus, quæ reddont electionem incertam, perplexam, & dubiam, non verò de aliis, quæ nihilominus ſunt ex natura actus.

3 Vnde colligitur electores non poſſe conditione, vel alternatiuè eligere, vt per Syluest. *in ſum. verbo electio* 1. *n.* 6. Ripa *lib.* 1. *reſp.* 32. Roch. *de iurepatr. verbo*
4 *honorificum, q.* 8. *n.* 29. Idem in collatione, & inſtitutione reſoluunt Mohedan. *deciſ.* 30. *n.* 2. *de præbendis*, Caſſad. *deciſ.* 15. *n.* 3. *eod. tit.* Caputaq. *deciſ.* 298. *n.* 5. *p.* 2. *& deciſ.* 1241 *n.* 3. *p.* 3. Put. *deciſ.* 396. *p.* 3. Mat. Anton.
5 *var. reſolut. lib.* 1. *reſol.* 112. *caſu* 60. Nam beneficium Eccleſiaſticum debet purè, & ſine aliqua extrinſeca conditione conferri, vt per Rebuff. *in praxi benef. tit. requiſita ad collationem bonam, n.* 2. *&* 3. Gonzal. *ad reg.* 8. *Cancell. gloſſ.* 5. *n.* 15. Nicol. Garc. *de benef. p.* 8. *c.* 2. *à num.* 1.

6 In præſentatione tamen non procedit hic text. & ſupradicta reſolutio, ſed præſentatio non ſolùm alternatiua, ſed etiam conditionalis, incerta, dubia, & obſcura procedet, dummodo infra tempus datum ad præſentandum conditio purificetur, incertitudo, dubietas, & obſcuritas certificetur, & ſi conditio, vel incertitudo venit purificanda, vel certificanda per habentem inſtituere, ſtatim dicitur purificata & certa præſentatio, Rebuff. *in concord. in forma mandati, verbo innodatus in fin.* Nicol. Garc. *d. cap.* 2. *num.* 3. Viuian. *in praxi iuriſpatronat. lib.* 8. *cap.* 6. *num.* 24. *in vltim. impreſſ.*

7 *Voce illorum.*] Ergo voce, & non ſcripto eſt conſenſus exprimendos, vt per Boët. *deciſ.* 1. *n.* 49.

8 In gloſſ. *Incerta*, ibi, *confero tibi talem Eccleſiam, vel præbendam ſi vacat*, &c. Notatur ad hoc, quòd Epiſcopus etiam ignorans mortem, poteſt conferre beneficia ſub conditione ſi vacant, vt per Domin. *hîc num.* 10. & Franch. *n.* 4. Lap. *allegat.* 6. *num.* 2. Azor. *inſtit. moral. p.* 2. *lib.* 6. *c.* 26. *q.* 3. Conar *lib.* 3. *var. c.* 16. *n.* 2. Nicol. Garc. *de benefic. p.* 8. *c.* 2. *n.* 4. Zerol. *in praxi Epiſcopali, p.* 1. *verbo beneficia verſ. ſecundum dubium*, Viuian. *in praxi iuriſpatron. lib.* 8. *c.* 6. *n.* 25. *in vlt. impreſſ.*

9 Notatur etiam ad hoc, quòd conferre beneficium alicui cum onere legendi ſacram Scripturam, vel ſacram Theologiam, vel docendi Clericos in ſeminario, non eſt ſimonia quando illud onus fuit impoſitum illi beneficio antequam conferretur, vel alicui beneficio vnito alteri, ſecus ſi non habebat priùs illud onus, & nunc Epiſcopus vellet illud ei imponere & conferre, quia tunc eſſet ſimonia, vt per Thom. Zerol. *d. p.* 1. *verbo ſimonia verſ. duodecimum.*

10 In ead. gloſſ. ibi, *contrarium poſſet dici*, &c. Notatur ad hoc, quòd non valet electio facta ſub conditione ſi vacat, vel ſimili, & quod in ea nihil adiici poteſt quod ſonet in conditionem, etiam de præterito, ſeu de præſenti, vt per Rebuff. *in concord. in forma mandati, verbo innodatus verſ. intellige*, Con. *lib.* 3. *var. c* 16. *n.* 2. Domin. *hic n.* 10. *&* 11. & Franch. *n.* 5. Rip. *lib.* 2. *reſp.* 32. vbi ait electionem factam ſub illa conditione, *ſi placuerit Summo Pontif.* irritam fore, Nicol. Garc. *d. cap.* 2. *num.* 9. Contra Fr. Emman. *quæſt. Regul. tom.* 2. *quæſt.* 51. *art.* 3.

SVMMARIVM.

1 *Papa de electione vbi nouè tractetur.*
2 *Excommunicationem nemini reſeruatam incurrunt mittentes ſcripturas, vel nuntios alicui Cardinali in Conclaui exiſtenti ad electionem Romani Pontif. vel cum eo ſecretò loquentes, & Officiales, qui non ſeruant contenta in hoc text.*
3 *Periculum vbi maius eſt, ibi cautius eſt agendum.*
4 *Papa eſt ſuper omnia Concilia.*
5 *Verbum, incurrat, denotat Canonem latæ ſententiæ.*
6 *Ciuitatis appellatione venit portus.*
7 *Forma quoties non poteſt adimpleri ſpecificè, debet adimpleri in caſu æquipollenti, & ſufficit.*
8 *Mare, ſeu pars maris dicitur eſſe de territorio illius ciuitatis, vel loci, cui magis appropinquat.*
9 *Cardinales ad electionem Papæ ſecundum text. in præſenti non debent citari, ſed tantum intra decem dies expectari.*
10 *Electio Papæ ſi fiat communi Cardinalium omnium præſentium, vel duarum partium eorum conſenſu, aliis non expectatis intra decem dierum tempus abſentibus an valida ſit, remiſſiuè.*

Cap. Vbi periculum. III.

Gregor. X.

IN hoc text. cum ſuis §§. agitur de modo & forma eligendi Pontificem, de quo aliqua dixi *in collect. ad cap. licèt de vitanda, hoc tit. in Decretal.* & de ea eſt noua conſtitutio Gregorij XV. incip. *Æterni Patris ſub dat.* 17. *Kalend. Decembris* 1621. & alia nouiſſima S. D. N. Vrbani VIII. incip. *Ad Romanum ſub dat.* 5. *Kalend. Februarij* 1625. 1

Excommunicationem nulli reſeruatam incurrunt mittentes ſcripturas, vel nuntios, alicui Cardinali in Conclaui exiſtenti ad electionem Romani Pontif. vel cum eo ſecretè loquentes, & officiales, qui non ſeruant contenta in hoc cap. vel circa ipſum fraudem committunt, vt per Nau. *in man. c.* 27. *n.* 121. Filliuc. *tr.* 14. *n.* 53. *verſ.* 1. *& n.* 54. metipſum *de officio Epiſcopi, p.* 3. *allegat.* 50. *n.* 201. *in vlt. impreſſ.* nouiſſimè Bonac. *de cenſur. extra Bullam, diſp.* 2. *q.* 2 *puncto* 34. Rainer. *in Catalogo cenſurarum extra Bullã, c.* 7. *excom.* 5. *& c.* 9. *excomm.* 45. vbi aduertit recipientes, vel mittentes literas, nuntium, notam, aut ſignum aliquod iiſdem, dum ſunt in Conclaui, contrahere excommunicationem Papæ reſeruatam *in conſt. Pij IV.* 80. incip. *In eligendis.* 2

Procul dubio, &c.] Notatur ad hoc quòd periculum vbi maius eſt, ibi cautius eſt agendum, vt per Steph. Grat. *Marchia deciſ.* 133. *n.* 19. Farin. *in praxi crimin. p.* 4. *conſ.* 65. *n.* 115. 3

In gloſſ. *Concilio*, ibi, *cùm ſit Papa ſuper omnia Concilia.* Vide Torrec. *in ſumm. de Eccleſia, lib.* 3. *c.* 64. *in fin.* Con. *de ſponſal. p.* 2. *c.* 6. §. 9. *n.* 6. 4

In gloſſ. *Incurrat*, ibi, *nota Canonem latæ ſententiæ.* Vide Tiraquell. *in l. ſi vnquam, verbo reuertatur, n.* 114. *C. de reuocandis donat.* Sayr. *in Claui Regia, lib.* 3. *cap.* 8. *num.* 21. *verſic. fallit*, & plures alios per me citatos *de* 4

dictionibus vſufrequent. dict. 156. ſecundùm Lugdu-nenſ. impreſſ.

§. Hoc ſacro.

Ponitur in hoc §. quomodo debeat fieri Romani Pontificis electio quando moritur in ciuitate, in qua eum ſua Curia reſidebat, de quo vidè latè Iul. Lauor. *var. lucubrat. tom.* 1. *tit.* 4. *c.* 7. metipſum *in tract. de iure Eccleſiaſt. lib.* 1. *c.* 1. *n.* 60. *cum ſeqq.*

Expectare decem diebus, &c.] Notatur ad hoc quòd ante Papæ electionem ſtatim priori defuncto Cardinales abſentes ſunt monendi, ac per decem dies expectandi. Ita etiam Pius IV. *in conſtit. ſua incip. In eligendis ſub dat. Romæ* 7. *Id. Octobris* 1562. Ego ipſe *d. c.* 1. *n.* 60. *in princ.* Et iſti decem dies ſunt computandi à die mortis Pontificis, vt aduertit Archid. *in præſenti, n.* 5. ſubdens hoc caſu moram eſſe valdè damnoſam, & Cardinales teneri expectare abſentes per dictum tempus decem dierum, quamvis ſint certi quòd venire non poſſint, & quòd talis expectatio requiritur non ſolùm propter abſentes, ſed etiam propter præparationem illorum, qui ſunt includendi, refert & ſequitur Iul. Lauor. *d. c.* 7. *n.* 5.

Vnde electionem non expectatis intra decem dierum tempus abſentibus minimè valere arg. text. *in Auth. quæ ſupplicatio, C. de precib. Imper. offer.* probat Alban. *de Cardinalib. q.* 14. Verùm contrarium, imò illam vim habere ſi fiat communi Cardinalium omnium præſentium, vel duarum partium eorum conſenſu, cùm hoc ſolum ad ſubſtantiam electionis requiratur, non ita locus, & tempus, quæ ad accidentia pertinent, probabile dicit Azor. *inſtit. moral. p.* 2. *lib.* 4. *c.* 2. *verſic. ſed dubia quæſtionis eſt.*

At quamvis Cardinales abſentes per dictum tempus decem dierum expectandi ſint, non tamen debent vocari, ſeu citari, vt per gloſſ. *hic verbo decem dierum,* & *ibi* Archid. *verbo expectare,* Mandoſ. *in reg.* 32. *Cancel. q.* 8. *num.* 8. Boër. *deciſ.* 31. *num.* 7. quod ſpeciale eſſe in electione Romani Pontificis, cùm alij abſentes vocari debeant, aduertit Lauor. *d. tit.* 4. *cap.* 7. *num.* 7. vbi ſubdit Cardinales ſolere certiorare abſentes per literas particulares à Secretario S. Collegij ſubſcriptas.

Tempus hoc dictum dierum nullatenus eſt prorogandum, vt ſtatuitur *in d. conſtit. Pij IV. in §. lapſis, & in §. declarandis,* dicitur quòd nec etiam expectandi ſint vltra decem dies Cardinales, qui deſunt publica cauſa, & de licentia Romani Pont. & quod nec etiam impugnari poſſit electio prætextu cuiuſcunque impedimenti Cardinalium abſentium poſt lapſum dictorum decem dierum. Verùm ſi fuerit hoc non obſtante dictum tempus prorogatum, electio ſequuta valebit, dummodo à duabus partibus facta ſit, quia in hoc cap. non apparet prohibitum quin poſſint Cardinales expectare vltra decem dies, ſed quòd tantum teneantur expectare, vt poſt Specul. reſoluit Gambar. *de officio, & poteſt. Legati à latere, lib.* 6. *n.* 108. vbi *in verſ.* 21. *quæro, n.* 110. ſubdit quòd ſi lapſis decem diebus maior pars vellet expectare, minor verò intrare conclaue, & procedere ad electionem neglectis abſentibus, licèt poſſit minor pars audiri, nihilominus ad ſchiſmata euitanda non eſt à minori parte id attentandum, refert Iul. Lauor. *d. c.* 7. *n.* 9.

Ex tunc omnes conueniant in palatio, &c.] Collige ex text. fabricari debere in Pontificis palatio conclaue nullo intermedio pariete, vbi poſſint Cardinales omnes commanere, vt per Gondiſalu. *de poteſt. Eccleſ. num.* 24. Sed poſtea Clemens IV. *in ſua conſtitut. incip. licèt, ſub dat. Auenione* 6. *Decembris* 1351. *in Bullario nouo, tom.* 1. *pag.* 216. permiſit Cardinalibus ex decentia honeſtatis in clauſura huiuſmodi cum in lectis quieſcendi cauſa, vel dormiendi eſſe voluerint, dumtaxat intermedia, ſeu velamina ſimplicium etiam cortinarum, loco quarum hodie panni viridis coloris adhibentur, vel violacei pro Cardinalibus à mortuo Papa creatis.

Contenti ſinguli ſingulis tantummodo ſeruientibus, &c.] Pius IV. *in d. conſtit. incip. In eligendis tertium infirmis, & grauiter affectis,* à maiori parte Collegij per ſecreta ſuffragia indulgeri poſſe permittit; quos quidem ſeruientes, familiares, & domeſticos, & continuos commenſales ipſius Cardinalis ab anno antè fuiſſe, & tunc eſſe debere ſtatuit idem Pius IV. *in §. qui ſeruientes,* ſubdens minimè debere eſſe mercatores, miniſtros Principum, dominos temporales, & iuriſdictionem habentes, neque fratres, aut nepotes Cardinalium etiamſi expenſis eorum viuerent, refero ego ipſe *d. c.* 1. *n.* 66.

Nullus ad eoſdem Cardinales aditus pateat, &c.] Vide *d. conſtit. Pij IV. incip. In eligendis, §. clauſo.* metipſum *d. c.* 1. *n.* 68.

Verùm ſi, quod abſit, &c.] Circa cibum, & potum intra conclaue portandum, vide etiam *dictam conſtit. Pij IV. §.* 22. *verſic. Cardinales autem,* metipſum *d. c.* 1. *n.* 69.

§. Præterea.

Ad obſeruantiam ſupradictorum conſtituuntur executores ex præcipuis Magiſtratibus ciuitatis, vbi electio Pontificis celebratur, qui præſtito iuramento iurare debent, vt prædictus ordo, rigórque ſeruetur. Vide *dictam conſtitut. Pij IV. incip. In eligendis, §. Prælati, & §. quia verò,* metipſum *de iure Eccleſ. lib.* 1. *c.* 1. *n.* 70.

Quòd ſi præmiſſa diligentia non obſeruauerint, &c.] Notatur ad hoc quòd domini temporales, & rectores, aliique officiales illius loci in quo Papa moritur, excommunicationi ſubiiciuntur, non ſeruando in Summi Pont. electione ea quæ præſcribuntur in hoc text. ita Bonacin. *de excommunicat. in particulari extra Bullam, diſp.* 2. *q.* 10. *puncto* 1. *per tot.*

§. Porrò.

Extra ciuitatem, &c.] Notatur ad hoc quòd ap- 6
pellatione ciuitatis venit portus, vt per Couar. *lib.* 2. *variar. c.* 5. *n.* 10. *verſic non obſtat,* Rebuff. *ad l. portus* 59. *verſic. & iſta ſunt vtilia, ff. de verbor. ſignific. pag.* 303. *col.* 1.

Quo caſu in alia, &c.] Notatur ad hoc quòd quo- 7
ties forma non poteſt adimpleri ſpecificè, debet adimpleri in caſu æquipollenti, & ſufficit, vt per Flamin. *de reſignat. benef. lib.* 11. *q.* 13. *n.* 30.

In gloſſ. *Territorio,* ibi, *quòd ſi moriatur in mari,* 8
&c. Notatur ad hoc quòd mare, ſeu pars maris dicitur eſſe de territorio illius ciuitatis, vel loci, cui magis appropinquat, vt per Xuar. *allegat.* 17. *num.* 1. Cabed. *Luſit. deciſ.* 46. *num.* 1. *part.* 2. Cald. Pereira *conſ.* 23. *num.* 7. Melch. Phœbos *Luſit. deciſ. tom.* 1. *Areſto* 29.

In gloſſ. *Decem diebus,* ibi. *nota quòd conſtitutio iſta* 9
non iubet eos citari, ſed tantùm expectari. Ita Bald. *in margarita, verbo electio Papæ,* Mandoſ. *in reg.* 32. Cancel. *q.* 8. *n.* 8. Boër. *deciſ.* 31. *n.* 7. Iul. Lauor. *var. lucubrat. tom.* 1 *tit.* 4. *c.* 8. *n.* 8.

In ead. gloſſ. ibi, *Vel ante lapſum horum decem die-* 10
rum, &c. Vtrùm autem ſi electio fiat communi Cardinalium omnium præſentium, vel duarum partium

eorum

eorum conſenſu non expectatis intra decem dierum tempus abſentibus, valida ſit? vide Azor. *inſtit. moral. p. 2. lib. 4. c. 2. verſ. Sed dubia quæſtionis*, Lauor. *d. c. 8. num. 4.*

SVMMARIVM.

1 *Appellantes contra electiones, vel prouiſiones omnia, quæ obiicere intendunt contra perſonam, vel formam, tenentur exprimere, & iurare quod illa credunt vera eſſe, & ea ſe poſſe probare*, & n. 2.

3 *Textus iſte non habet locum in eo, qui proſequitur contemptum ſuum, quia non fuit vocatus ad electionem.*

4 *Culpa vbi agendo, vel excipiendo alicui obiicitur, vagandum non eſt, ſed certa culpa deſignari debet.*

5 *Doctores referuntur de vi, & effectibus dict.* alioquin *agentes.*

6 *Ignorantia, vel ſcientia aliunde quàm per proprium iuramentum probari non poteſt*, & n. 7.

8 *Iuramento probari poſſunt ea, quæ conſiſtunt in animo.*

9 *Ignorantia in veriſimilibus non probatur illius iuramento, qui eam allegat.*

10 *Canonicatus collatio habet vim electionis.*

11 *Indefinita æquipollet vniuerſali.*

12 *Electionis impugnatio competit cuilibet de populo.*

13 *Clauſ.* Omnia, & ſingula, *vis & effectus, remiſſiuè.*

14 *Expreſſio quando requiritur per verba geminata, tunc non ſufficit expreſſio in genere.*

15 *Verba*, omnia, & ſingula, *includunt prorſus omnia abſque vlla limitatione.*

16 *Iuramentum vbi exigitur tactis ſcripturis, non ſatisfit ſi præſtetur illis præſentibus.*

17 *Epiſcopi cùm iurant non tangunt ſcripturas.*

18 *Appellationi adhærere quis debet intra tempora appellationis.*

Cap. Vt circa. IV.

1 APpellantes contra electiones, poſtulationes, vel prouiſiones, vel contra perſonas eligentium, aut electi tenentur exprimere in inſtrumento publico, ſeu literis ſuper appellatione confectis omnia, & ſingula, quæ obiiciunt contra formam, vel perſonam, & ſimul iurare quòd credunt ea eſſe vera, & ſe poſſe illa probare. Alioquin opponentes non poterunt, nec tempore appellationis interpoſitæ, vel poſtea, obiicere aliqua in huiuſmodi literis non contenta, niſi forſan eſſent aliqua de nouo emerſa, vel quæ licèt antiqua, veriſimiliter tamen conſtet quod tempore appellationis potuerunt ignorari, teneantur autem appellantes hanc ignorantiam per iuramentum probare. Colligunt ex Ordin. Lap. Abb. Archidiac. Gemin. Ioan. Andr. Anch. Butr. Domin. Monach. Franc. Viuian. *in ration. lib. 1. pag. 169.* Alagona *in compend. pag. 61. & 62.* remiſſiuè Ximen. *in concord. p. 1. & 2.*

2 Hanc eandem concluſ. firmant Laurent. de Peyrinis *de officio ſubditi Regularis, tom. 1. q. 1. c. 31. §. 11. verſic. noto tamen*, Fr. Sigiſm. *de elect. dub. 48, n. 11. cum ſeqq.*

3 *Appellantes in inſtrumento*, &c.] Non habere locum in eo, qui proſequitur contemptum ſuum, quia non fuit vocatus ad electionem, aſſerit Oldrad. *conſil. 188.* quem refert Card. Tuſch. *tom. 1. lit. C. concl. 44. n. 18.* vbi *n. 19.* dicit quòd etiam non procedit in eo, qui electus proſequitur ius ſuum non per viam appellationis, & *n. 20.* ait procedere nedum in appellante, ſed etiam in adhærente appellationi per alium interpoſitæ.

4 *Omnia, & ſingula exprimant*, &c.] Vbi enim agendo, vel, excipiendo alicui culpa obiicitur, vagandum non eſt, ſed certa culpa deſignari debet, vt per Menoch. *de præſumpt. lib. 5. præſ. 3. n. 137.*

Alioquin.] De hac dict. vide Doctores per me citatos *in tract. de dict. vſufreq. dict. 17.* ſecundùm Lugdun. impreſſ. 5

Super huiuſmodi autem ignorantia, &c.] Notatur ad hoc quòd ignorantia, vel ſcientia aliunde quàm per proprium iuramentum probari non poteſt, vt per Savt. *in Claui Regia, lib. 3. c. 5. n. 4.* & latiùs *infr. ad cap. nulla 8. hoc eod. tit.* 6

Per proprium, &c.] Notatur ad hoc, quòd ignorantia probatur proprio iuramento, ita Anchar. *conſ. 174. n. 4.* Roman. *conſ. 54. n. 3. verſ. contrarium*, Crau. *conſ. 201. n. 33.* Mandel. *conſ. 18. n. 5.* Rot. *in Romana legitima 9. Iunij* 1614. coram Card. Sacrato, impreſſa per Farin. *deciſ. 621. n. 4. p. 1. recent.* ea enim, quæ conſtituunt in animo, probari poſſunt iuramento, vt per Cordub. de Lara *in l. ſi quis à liberis, §. ſi mater, n. 64. ff. de liber. agnoſc.* Brunor. à Sole *in locis communib. verbo animus 2. & 4.* vbi plures refert Doctores. 7 8

Hoc adiiciendo, &c.] Notatur ad hoc, quòd in non veriſimilibus ignorantia non probatur illius iuramento, qui eam allegat, vt per Tiraq. *in l. ſi vnquam in præfat. n. 36. C. de reuoc. donat.* 9

In gloſſ. *Electiones*, ibi, *qui eo ipſo quòd prouident confirmant.* Notatur ad hoc, quòd collatio Canonicatus habet vim electionis, & confirmationis, vt per Boër. *deciſ. 117. n. 3.* 10

In gloſſ. *Aliorum*, ibi, *indefinita æquipollet vniuerſali.* De hoc principio, & iuris axiomate, vide Menoch. *de præſ. lib. 4. præſ. 21. n. 5. & præſ. 62. n. 7.* Maſcard. *de probat. concl. 1181. n. 38. cum ſeqq.* Couar. *var. lib. 1. c. 13. num. 6.* Card. Mantic. *de coniect. vltim. volunt. lib. 3. tit. 4. n. 12. & lib. 7. tit. 5. n. 1. & 10.* Surd. *de aliment. tit. 5. q. 1. n. 13. & 16. & tit. 8. priuil. 27. & tit. 9. q. 13. n. 10. 13. & 17. & deciſ. 188. n. 4. & conſ. 216. n. 25. & conſ. 244. n. 21. & conſ. 308. n. 48.* Negreiros *de introduct. vlt. volunt. lib. 1. tit. 11. n. 37.* Farin. *in praxi crim. p. 4. deciſ. 69. n. 8. & deciſ. 358. num. 1.* plenè Card. Tuſch. *tom. 4. lit. I. concl. 86. & 87.* Sanch *de Matrim. lib. 3. diſp. 44. num 2.* Franc. Leo *in theſauro fori Eccleſiaſt. p. 1. c. 9. n. 24.* Morl. *in emporio iuris tit. 11. in prælud. n. 55.* 11

In gloſſ. *Aliqui.* Notatur ad hoc, quòd impugnatio electionis de aliquo officiali ad inſeruiendum Reip. competit cuilibet de populo, vt per Auendan. *de exequendis mandatis, p. 1. c. 19. n. 27.* Azeued. *l. 1. n. 6. tit. 4. lib. 5. noua recop.* Burg. de Pace *conſ. 10. n. 20.* Marienſ. *l. 1. gloſſ. 8. tit. 14. lib. 5. noua recop.* Bobadil. *in ſua politica, lib. 3. c. 8. n. 17.* Cabed. *p. 1. deciſ. 112. & p. 2. deciſ. 84. n. 16. cum ſeq.* 12

In gloſſ. *Omnia, & ſingula.* De hac clauſula egi *in tract. de clauſulis vſufreq. clauſ. 96.* ſecundùm Lugdun. impreſſ. 13

In ead. gloſſ. ibi, *Alias quare fieret hæc verborum geminatio*, &c. Notatur ad hoc quòd quando requiritur expreſſio per verba geminata, tunc non ſufficit expreſſio in genere, vt per Hippol. *conſ. 2. n. 62.* Tiraq. *de iure mariti, gloſſ. 7. n. 117.* 14

Notatur etiam ad hoc quòd verba illa, *omnia, & ſingula*, includunt prorſus omnia abſque vlla limitatione, vt per Surd. *deciſ. 268. n. 14.* Mar. Alter. *de cenſuris, tom. 1. lib. 5 diſput. 5. c. 2. lit. D. & diſput. 15. c. 1. lit. C.* Et idem operantur ac ſi expreſſim, ſpecificè, & in indiuiduo de aliqua re ageretur, vt per Menoch. *conſ. 20. num. 21.* 15

In gloſſ. *Corporali*, ibi, *quòd ſi iurat præſente textu Euangeliorum, & non tangat*, &c. Notatur ad hoc, quòd non ſatisfit ſtatuto exigenti iuramentum tactis Scripturis, ſi illud præſtetur præſentibus Scripturis, ſed nõ 16

tactis, vt per Tiraq. *de iure mariti gloſſ. 7. n. 98.* Sanch. *de matrim. lib. 7 diſp. 108. n. 14.* An autem in iuramento deſideretur tactus alicuius rei ſacræ, vel Euangeliorum? Vide Sanch. *in præcepta Decalogi, tom. 1. lib. 3. c. 1. n. 3.* Valer. Reginald. *in praxi fori pœnitent. lib. 18. c. 1. n. 10.*

27 In ead. gloſſ. ibi, *quod Epiſcopi tangere non tenentur,* &c. Speciale enim eſt in Epiſcopo, alij autem Clerici tangunt, vide *l. 24. tit. 11. p. 3.* Hippol. *ſing. 606.* Tiraq. *de pœnis temper. c. 51. n. 136.* Viu. *tom. 1. commun. opin. lib. 4. tit. 9. de probation. num. 133. & tit. 10. de teſtib. num. 314.* Menoch. *conſ. 114. num. 3. & 17. cum ſeq. & conſ. 118. num. 30. & 31.* Sayr. *in claui Regia, lib. 5. c. 1. num. 12. verſ. imò verò.* Farin. *in praxi crimin. q. 74. n. 24.* Chriſtoph. de Pace *in ſcholiis ad leges ſtyli, l. 240. à num. 1.*

28 In gloſſ. *Adhærentes.* ibi, *& ſcias quòd non admittentur ex virtute appellationis adhærentes,* &c.] Notatur ad hoc quòd debet quis adhærere appellationi intra tempora appellationis, vt per Tiraq. *de retract. lig. § 1. gloſſ. 10. num. 89.* Gutier. *de iuram. confirm. part. 1. c. 49. num. 6.*

SVMMARIVM.

1 *Electus ante confirmationem adminiſtrare non debet per ſe, vel per alium in totum, vel in partem ſub quocunque colore, qui contra fecerint, ipſo facto priuati ſunt iure ex electione quæſito,* & n. 2.

3 *Non habet locum in prouiſionibus Apoſt. in quibus non proceditur per viam confirmationis.*

4 *Inſtitutio nulla ex errore facti excuſat à pœna huius text.*

5 *Malitiis hominum non eſt indulgendum.*

6 *Electus, vel præſentatus ante confirmationem adminiſtrare non debet.*

7 *Electus, qui ſolemniter benedixit populum, non incurrit pœnam huius text.*

8 *Pœnalis eſt diſpoſitio huius text.*

9 *Obedientiæ præſtatio facit incurrere in pœnas huius text.*

10 *Collationem canonicam abſque poſſeſſione habens ſi adminiſtrare velit, poterit id facere, dummodo alius non ſit in poſſeſſione.*

11 *Pœna huius text. incurritur per vnicum actum perfectum & conſummatum.*

12 *Pœna huius text. non ligat Papam, & Imperatorem.*

Cap. Auaritiæ. V.

1 Electus ante confirmationem adminiſtrare non præſumat in Eccleſia vt œconomus, vel procurator, vel ſub alio quæſito colore in ſpiritualibus, vel temporalibus per ſe, vel per alium, in totum, vel in partem; ſi ſecus faciat, eo ipſo priuatur omni iure acquiſito per electionem. Colligunt ex Ordin. Lap. Abb. Archid. Gemin. Ioan. Andr. Anchar. Butr. Domin. Monach. Franc. Viu. *in ration. lib. 1. pag. 161.* Alagona *in compend. pag. 62.* remiſſiuè Ximen. *in concord. p. 1. & 2.*

2 Hanc eandem concluſ. ex hoc text. deſumunt Tab. *verbo electio 1. n. 27.* Iacob. de Graff. *tom. 2. conſ. lib. 1. ſub tit. de elect. conſ. a. n. a.* Laurent de Peirinis *de officio ſubditi Regularis tom. 1. q. 1. c. 31. §. 11. verſ. dico quintò,* latè Lotter. *de re benefic. lib. 2. q. 13. à princ.* Lauor. *var. lucub. tom. 1. tit. 4. c. 45. n. 6.* Ego ipſe *de offic. & poteſt. Epiſc. p. 3. alleg. 57. n. 214. & de iure Eccleſiaſtico, lib. 1. c. 19. n. 247.*

3 Intellige de electis ingerentibus ſe in adminiſtratione beneficiorum, non curando de confirmatione, ne ſe ſubmitterent periculo caſſationis, ſecus autem in prouiſionibus Apoſt. in quibus non proceditur per viam confirmationis, cùm prouiſio vnico actu habeat validam electionem, & confirmationem, ideoque in prouiſionibus, quæ fiunt à Curia Romana, non eſt ſeruanda conſtitutio *cap. fin. infrà hoc eod. tit.* ita Lambertin. *de iurepatron. lib. 2. p. 2. q. 6. princ. art. 3. n. 4.* quare ita fuit dictum in Rota *in Bracharen. Parochialis de Moreira 13. Iunij 1605.* coram Otiembergo, cuius memini *d. tract. de iure Eccleſ. lib. 1. c. 19. n. 248.*

4 *Exquiſitis fraudibus,* &c. Ergo text. in præſenti requirit dolum, & ideo Inſtitutio etiam nulla ex errore facti excuſat ab illius pœna, vt per Mil. *in repert. verbo pœna decretalis auaritia,* & fuit dictum *in Caſſalen. Parochialis 13. May 1586.* coram Robuſterio, & *in d. Bracharen. Parochialis,* quin etiam ab huiuſmodi pœna excuſat quælibet cauſa quamvis iniuſta & fatua, vt fuit dictum *in alia Caſſalen. Parochialis, coram Seraphino.*

5 *Non ſit malitiis hominum indulgendum.*] Vide Eſcobar *de ratiocin. c. 15. n. 3.* Flamin. *de confident. q. 32. n. 61.* Nec malitiis eſt via aperienda, Cæſ. Argel. *de contradict. legitimo, q. 13. n. 90.* & Flamin. *de confident. q. 35. num. 70.*

6 *Adminiſtrationem dignitatis,* &c. Notatur ad hoc, quòd electus ante confirmationem adminiſtrare non debet, vt per Menoch. *de arbitr. lib. 2. caſu 403.* ita vt dicatur intruſus, qui poſt electionem, ante tamen confirmationem adminiſtrare præſumpſerit, iuxta tradita per Maſcard. *de probat. concluſ. 936. num. 7.* & non ſolùm obtinet in electione, de qua expreſsè loquitur, & in poſtulatione, vt *in c. bona memoria Moguntinen. hoc tit. in Decretal.* notatque Roman. *conſ. 330. num. 21.* ſed etiam in præſentatione, perſonâque ipſius præſentati, ſecundùm Franch. *hic n. 2.* Calderin. *conſ 8. de elect.* Lap. *alleg. 8. ſub num. 4. verſ. ſic & pœna,* Gabr. *conſ 199. num. 3. lib. 1.* Flamin *de reſignat. benefic. lib. 12. q. 3. n. 26.* Mareſcot. *variar. lib. 2. c. 35. à n. 45.* Lotter. *d. q. 13. n. 3 & 4.*

7 Non habet locum in electo, qui non ſolemniter benedixit populum, ſecundùm Oldrad. *conſ. 246. Quæſtio eſt,* Card. Tuſch. *pract. concl. tom. 1. lit. C, concluſ. 44. num. 22.*

8 Diſpoſitio enim huius text. eſt pœnalis, vt ait Maſſobr. *in praxi habendi concurſum req. 1. dub. 27. n. 15. & req. 9. dub. 1. n. 15.*

9 Procedit in præſtatione obedientiæ, quia per illam dicitur quis adminiſtraſſe, & incidiſſe in pœnam huius text. vt per Put. *deciſ. 45. p. 3. in correctis.*

10 *Priuſquam celebrata de ipſo electio confirmetur.*] Ergo habens collationem Canonicam abſque poſſeſſione ſi adminiſtrare velit, poterit id facere optimo iure, dummodo alius non ſit in poſſeſſione, vt per Couar. *lib. 3. var. c. 16. n. 6.*

11 *Aut illis ſe immiſcere.*] Per vnicum namque actum, perfectum tamen, & conſummatum incurri pœnam, de qua in hoc text. probant latè Creſcent. *d. deciſ. 6. n. 17. & 18. de iurepatr.* Lotter. *d. q. 13. n. 6.* Dicitur autem in propoſito actus perfectus, & conſummatus non ex inſtrumentali poſſeſſione, ſed ex actuali perceptione fructuum, ſiue temporalium, ſiue ſpiritualium, cui præſtitum eſt iuramentum, vt per Gab. *d. conſ. 199. n. 4. lib. 1.* Put. *deciſ. 45. lib. 3.* Rot. *deciſ. 83. n. 4. & 6. p. 3. lib. 2. diuerſ.*

12 In gloſſ. *Eccleſiarum,* ibi, *niſi in Papa,* &c.] Notatur ad hoc quòd deciſio, & pœna huius text. non ligant Papam, & Imperatorem, vt per Sayr. *in claui Regia, lib. 3. c. 4. n. 5.* Rendin. *in prompt. recept. ſentent. tit. 84. à n. 1.* Lauor. *var. lucub tom. 1. tit. 4. c. 25. n. 24.*

13 In gl. *Latius,* ibi, *id eſt, latè.* Vide Surd. *deciſ. 65. n. 12.*

In

14 In gloſſ. *Priuatos*, ibi, *id eſt, ipſo iure.* Ita Creſcent. *deciſ.6.n.15.19.& 20.de iurepatron.* Lotter.*d.q.13.n.5.* Verbum, *priuetur*, an & quando ſignificet latam, vel ferendam ſententiam, vide Doctores, quos plena manu citaui *in tract. de dictionib. vſufreq. dict.* 185. ſecundùm Lugdun. impreſſionem.

S V M M A R I V M.

1 *Eligentes, quàm citò commodè poſſunt, electionem electo præſentent, electus infra menſem conſentiat, aliàs priuatus eſt iure quæſito niſi conditio perſonæ ipſum excuſet: poſt conſenſum confirmationem petat infra tres menſes, aliàs electio viribus vacuetur.*

2 *Electio intimanda eſt electo antequam ad ſuperiorem deferatur, vt appareat an conſentire, vel repudiare velit.*

3 *Electus ſi intra menſem à tempore electionis ei præſentata, vel à tempore ſibi præſtituto non conſenſerit electioni vacat Prælatura.*

4 *Electus in Epiſcopum debet petere confirmationem infra tres menſes poſt conſenſum electioni præſtitum.*

5 *Electus ſi intra tres menſes poſt conſenſum electioni præſtitum non petierit confirmationem, ipſo facto priuatur iure per electionem quæſito.*

6 *Menſis vbi conceditur à lege, vel ſtatuto diſponente, à quo tempore incipere debeat, tunc accipitur menſis ſecundùm quod accidit in Kalendario.*

7 *Menſis debet habere triginta dies.*

8 *Præſcriptio nunquam currit ignoranti, cum quis ipſo facto priuatur iure proprio ob lapſum temporis.*

9 *Dict.* Ex tunc, *extremum tempus ſignificat.*

10 *Verba*, eo ipſo, *latam ſententiam important.*

11 *Electi amicus ſi eius nomine confirmationem petat ſine mandato, ſatis eſt modò electus ratum habeat infra illos tres menſes.*

12 *Ratihabitio fieri omninò debet intra terminum datum ad acceptandum.*

Cap. Quàm ſit. VI.

1 Electores electionem ipſam quàm citiùs commodè poterunt electo præſentare, ac petere conſenſum ipſius procurent, electus autem teneatur illum infra menſem à dicta præſentatione præſtare, aliàs priuatur ipſo facto iure acquiſito, niſi forſan electus eſſet ſubditus, nec poſſet conſentire ſine licentia ſuperioris; tunc enim quamprimum debet illam petere, & ſi infra tempus pro abſentis ſuperioris ponderandum nón petierit, electores alium eligant. Colligunt ex Ordin. Archid. Gemin. Ioan. Andr. Anchar. Butr. Dominic. Monach. Franch. Vin. *in ration. lib.1. pag.* 163. Alagons *in compend. pag.*63. remiſſiuè Ximen. *in concord. p.1.& 2.*

2 *Electo præſentare,* &c.] Notatur ad hoc, quòd electio intimanda eſt electo antequam ad Superiorem deferatur, vt appareat vtrùm conſentire, aut repudiare velit, its Paul. Layman. *in quæſt. Canon. de Prælatorum Eccleſiaſt. elect. c.2. q.14.* Ego ipſe *de iure Eccleſiaſt. lib.1. c.19. n.243.*

3 *Electus verò*, &c.] Notatur ad hoc, quòd ſi electus intra menſem à tempore electionis ei præſentatæ, vel à tempore ſibi præſtituto, non conſenſerit electioni, tunc vacat Prælatura, vt per Rot. *deciſ.7. de elect. in nouis*, Menoch. *de arbitrar. lib.2. cent.5. caſu* 477. *per totum*, Gonzal. *ad reg.8. Cancel. gloſſ.15. n.50.* Maſſobr. *in Barboſ. Collect. Tom. IV.* *praxi habendi concurſum ad Parochiales Eccleſias vacantes requiſ.1. dub.2. n.11.* ſecundùm Romanam impreſſionem, refero ego ipſe *d.c.19. n.244.*

Cæterùm quivis electus infra tres menſes, &c.] Notatur ad hoc, quòd in Epiſcopum electos debet petere confirmationem intra tres menſes poſt conſenſum electioni præſtitum, ita Menoch. *de arbitr. caſu* 77. Azor. *inſtit. moral. p.2. lib.3. c.29. q.10.* quos refero ego ipſe *de offic. & poteſt. Epiſc. p.1. tit.1. c.4. num.1.* quibus addo Miranda *in man. Præl. tom.2. q.23. art.9. concluſ.4.* Lanor. *verſ. lucubrat. tom.1. tit.4. c.25. n.34.* 4

Electio eadem eo ipſo viribus vacuetur.] Notatur ad hoc, quod ſi electus intra tres menſes poſt conſenſum electioni præſtitum non petierit confirmationem, ipſo facto priuatur iure ſibi per electionem quæſito, vt per Petr. Greg. *de re benefic. c.25. n.12.* Gonzal. *ad reg.9. Cancel. gloſſ.15. n.51.* quos refero ego ipſe *de officio, & poteſt. Epiſc. p.3. alleg.57. n.213.* 5

In gloſſ. *Menſem*, ibi, *ſubaudi computandum*, &c.] Notatur ad hoc, quòd quando lex, vel ſtatutum concedens menſem, diſponit à quo tempore menſis incipit, vt à die electionis, vel à die per iudicem aſſignanda, tunc accipitur menſis ſecundùm quod accidit in Kalendario, & quod ex vno menſe deficit, accipitur de ſequenti, vt per Menoch. *de arbitr. caſu* 50. *n.21.* Gonz. *ad reg.8. Cancel. gloſſ.11. n.7.* Sanch. *de Matrim. lib.2. diſp.24. n.15.* Nicol. Garc. *de benefic. p.10. c.2. n.42. cum ſeqq.* quos refero ego ipſe *d.c.4. n.2.* 6

Sub ead. gloſſ. *In addit.* ibi, *menſis debet 30. dies habere.* Ita tradunt Gregor. *l.5. tit.6. p.6.* Menoch. *de arbitr. caſu 50. n.8. cum ſeqq.* Cald. Pereira *de reſol. emphyt. c.14. n.2. & de empt. c.4. n.21.* Melch Phœbos *Luſit. deciſ.51. n.24. tom.1.* Alex. Tretaclnq. *var. reſol. lib.2. tit. de dilat. reſol.2. n.4.* 7

In gloſſ. *Diſtulerit*, ibi, *quòd ſi impeditus fuerit, non currit ei tempus*, &c. Notatur ad hoc, quòd cùm quis ipſo iure priuatur iure quopiam ob lapſum temporis, nunquam ei currit præſcriptio ignoranti, ſed tum demum cum ſciuerit, vt per Tiraq. *de retractu lig. §.35. gloſſ.4. n.25.* 8

In gloſſ. *Ex tunc*, ibi, *extremum tempus ſignificat.* Ita Tiraq. *de retractu lig. §.1. gloſſ.11. n.39.* Matienz. *l.14. gloſſ.1. n.44. tit.4. lib.5. noua recop.* Flamin. *de reſignat. benefic. tom.2. lib.11. q.2. n.15.* Cald. Pereira *quæſt. forenſ. lib.1. q.6. n.74.* & alij citati per me *in tract. de dictionibus vſufreq. dict.*408. *num.1.* ſecundùm Lugdunenſ. impreſſ. 9

In gloſſ. *Eo ipſo*, ibi, *nec requiritur alia priuationis ſententia.* Notatur ad hoc, quòd verba illa, *eo ipſo*, latam ſententiam important, vt per Tiraq. *in l. ſi vnquam, verbo reuertatur, n.142.* Roland. *conſ.62. n.32. lib.2.* Salas *de leg. q.96. tract.14. diſp.16. ſect.8. poſt n.29. verſ. propria verba ſunt*, Soar. *in ſimili tract. lib.5. c.7. ſub n.4. & c.8. num.2.* Farinac. *fragm. crimin. part.2. lit. L, verbo ex num.95.* 10

In gloſſ. *Petere*, ibi, *ſed pone quod amicus*, &c. Notatur ad hoc, quòd ſatis eſt ſi electi amicus eius nomine confirmationem petat ſine mandato, modo electus ratum habeat infra illos tres menſes, vt per Tiraq. *de pœnis temper. caſu 21. n.37.* Azor. *d.c.29. q.11.* quos refero ego ipſe *d. cap.4. n.4. & de iure Eccleſiaſtico lib.1. c.19. n.246.* 11

In ead. gloſſ. ibi, *Et intelligas quòd debet ratum habere ante lapſum*, &c. Notatur ad hoc, quòd ratihabitio fieri omninò debet intra terminum datum ad acceptandum, vt per Conar. *var. lib.3. c.16. n.5.* 12

Cap. Perpetuò. VII.

1 INdignum in ſcrutinio eligens, ſi electio oon habet effectum, licet peccet, non tamen priuator poteſtate eligendi. Colligunt ex Ordin. Lap. Abb. Arcbid. Gem. Ioan. Andr. Anch. Butr. Domin. Monach. Franc. Vio. *in ration. lib.* 1. *pag.* 164. Alagona *in compend. iuris Canon. pag.* 63. remiſſiuè Caſal. *in annot.* & Ximen. *in concord. part.* 1. *&* 2.

2 Hanc eandem concluſ. firmant Nauar. *in cap. pœna n.* 22. *de pœnit. diſt.* 1. Sayr. *de cenſuris lib.* 2. *c.* 15. *n.* 11. §. *quanto*, Fr. Sigiſm. à Bonon. *de electione dub.* 61. *n.* 10. Paul. Layman. *in quæſt. Canon. de Prælatorum Eccleſiaſt. elect. q.* 77. Ego ipſe *de iure Eccleſ. lib.* 1. *c.* 19. *n.* 71. Indignus quoad hoc propoſitum is dicitur, qui habet defectus perſonæ expreſſos *in cap. cùm in cunctis, hoc tit. in Decret.* vt reſoluunt Suar. *de cenſur. diſp.* 24. *ſect.* 2. *n.* 22. Auil. *eod. tract. p.* 2. *c.* 6. *diſp.* 12. *dub* 4. *ad fin.* Nicol. Garc. *de benef. p.* 7. *c.* 12. *n.* 84. Sigiſm. à Bonon. *de elect. dub.* 61. *n.* 11. Lauor. *var. lucubr. tom.* 1. *tit.* 4. *c.* 15. *n.* 77. Tamburin. *de iure Abbatum, tom.* 1. *diſp.* 5. *q.* 8. *n.* 19.

SVMMARIVM.

1 *Eligens, vel electioni conſentiens contra electum (niſi ex noua cauſa, vel nouiter ei pandita) ſe nequit opponere vel renuntiare*, & n. 2.

3 *Eligentes per ſe, vel per alios, tenentur ſub mortali habere notitiam morum illius in quem ſuffragium ferre volunt.*

4 *Ignorantia cùm ſit quid in animo conſiſtens, iuramento probatur.*

Cap. Nulli. VIII.

1 ELigentes, vel conſentientes electiooi, non poſſunt poſtea electo opponere cootra electionem, niſi de nouo aliquid oriator, vel neſciuerint præcedentes defectus, quam ignorantiam tenentor ioramento probare. Colligunt ex Ordin. Lap. Abb. Archid. Ioan. Andr. Gemin. Anch. Butr. Domin. Monacb. Franc. Viu. *in ration. lib.* 1. *pag.* 166. Alagona *in compend. pag.* 63. remiſſiuè Ximen. *in concord. p.* 2.

2 Hanc eandem concluſ. firmant Laurent. de Peirinis *de Relig. ſubdito, tom.* 1. *q.* 1. *c.* 31. §. 12. *in princ.* Lancel. *inſtit. canon. lib.* 1. *tit.* 7. *de elect. pag.* 16. Paul. Layman. *in quæſt. Canonicis de prælatorum Eccleſiaſticorum electione*, *q.* 116. *in princ.*

3 *Vel niſi ei morum ipſius ante celata*, &c.] Nam eligentes per ſe, vel alios tenentur ſob mortali habere notitiam morum illios, in quem ſuffragium ferre volunt, iuxta tradita per Ioan. Andr. & Panorm. *in cap. bonæ, il.* 2. *de poſtulat. Prælat. & in cap. ſcriptum, hoc tit.* Abulenſ. *in c.* 22. *Matth. q.* 119. Armil. *in ſum verbo Electio n.* 22. Sigiſm. à Bononia *de elect. dub.* 35. *n.* 3.

4 *De huiuſmodi autem ignorantia fidem faciat proprio iuramento.*] Notatur ad hoc quòd ignorantia, cùm ſit quid in animo conſiſtens, iuramento probatur, vt per Gail. *lib.* 2. *obſeru.* 48. *n.* 13. Sebaſt. Medic. *de caſu fortuito. p.* 1. *q.* 3. *n.* 14. Cephal. *conſ.* 241. *n.* 17. *lib.* 2. Villal. *commun. opin. lit. I. n.* 4. Menoch. *de arbitr. caſu* 186. *n.* 2. *cum ſeq.* Honded. *conſ.* 55. *n.* 61. *cum ſeqq tom.* 1. Maſcard. *de probat. concl.* 638. *n.* 1. *&* 2. *& concl.* 881. *n.* 1. *&* 2. Sfort. Odd. *de reſtit. in integ p.* 1. *q.* 38. *n.* 52. Boul. *de ſtatutar. præſcript. gloſſ.* 19. *n.* 13. Seraphin. *de priuileg. iuram. priuil.* 4. *n.* 1. *cum ſeqq.* Bauet. *de iuram. effectu* 53. *verſ. octauò principaliter*, Mancin. *in tractat. de iureiuran. effectu* 103. *num.* 1.

Cap. Si quando. IX.

QVando pars maior duplo eligit vnum, & minor pars alterum, non poteſt minor opponere aliquid, quod extenuet vota maioris, vel quòd minor pars ſit maioris auctoritatis, vel zeli, vel electus à minori ſit dignior, ſed bene poteſt opponere aliquid, qood votum maioris partis annollet. Colligunt ex Ordin. Archidiac. Gemin. Ioan. Andr. Ancb. Butr. Domin. Monacb. Franc. Viu. *in ration. lib.* 1. *pag.* 166. Alagona *in compend. pag.* 64. remiſſiuè Ximen. *in concord. part.* 2.

Cap. Quamvis. X.

CAuſæ electionem Epiſcoporom, & ſuperiorom computantur inter maiores ſpectantes ad Sedem Apoſtol. Verùm vt ad illam deuoluantor, debet fieri appellatio in ſcriptis, in quibus ponatur cauſa appellationis, quæ ſit legitima, & non friuola. Si verò appellans antequam appellatio præſentetur. Sedi Apoſt. renontiat appellationi, iudex à quo appellatum eſt, inquirat an huiuſmodi renuntiatio fuerit ex prauitate, & ſi eam interceſſiſſe reperiat, præfigat terminum in quo renontians cum omnibus actis ſe Apoſt. Sedi præſentet. Colligunt ex Ordin. Lap. Abb. Arcbid. Gem. Ioan. Andr. Anch. Butr. Domin. Monach. Franc. Viu. *in ration. lib.* 1. *pag.* 167. Alagona *in compend. pag.* 64. remiſſioè Ximen. *in concord. p.* 2.

SVMMARIVM.

1 *Defectus ſcientiæ, vel perſonæ euidens, ſi obiiciatur inter reliqua, quæ obiiciuntur promouendo ad dignitatem, ille ante omnia examinari debebit, & ſi falſus reperiatur, opponens à proſequutione negotij repelletur, & punietur perinde, ac ſi decesſiſſet in probatione omnium obiectorum.*

2 *Dict.* Fortè, *eſt nota aſſertionis.*

3 *Literatura de ſtylo regulariter ſolet probari per examen perſonæ.*

4 *Confirmare debens in ipſo actu petitæ confirmationis electionis poteſt ex officio inquirere etiam oppoſitore deficiente, vel renuntiante.*

5 *Bonus quilibet præſumitur.*

6 *Literatura non præſumitur niſi probetur.*

7 *Nobilitas non præſumitur niſi probetur.*

8 *Confirmans vbi ex officio inquirit de electo, tenetur ipſe electus probare habilitatem ſuam non ſolùm de ætate, literatura, & legitimitate, verùm etiam de vita, & moribus.*

9 *Electo opponens tenetur probare inhabilitatem per ipſum obiectam.*

Cap. Si fortè. XI.

QVando qois contra electum, vel poſtulatum ad aliquam dignitatem, opponit euidentem defectum ſcientiæ, vel perſonæ, & alia impedimenta, priùs inquiratur de defectu perſonæ, aot ſcientiæ, & ſi probentur tales defectus, declarabitur ineligibilis, ſi autem noo probentur, obiiciens condemnabitur in expenſis, & punietur, nec debebit admitti ad alias obiectiones probandas. Colligunt ex Ordin. Lap. Abbas, Arcbid. Gemin. Ioan. Andr. Aochar. Butr. Domin. Mooach. Franc. Viuian. *in ration. lib.* 1. *pag.* 169. Alagona

Alagona *in compend.pag.*65.idem ex hoc text. deſumit Fr.Sigiſm.à Bononia *de electione dub.*48.*n.*8.remiſſiuè Ximen.*in concord.p.*2.

a *Fortè.*] Nota eſt aſſertionis hæc dict. in hoc text. iuxta ea, quæ reſoluunt Rebuff. *in comment. ad tit.ff. de verbor.ſignif.ad l.oſtentum* 38. *verſ. fortè, pag. mihi* 208.Menoch.*conſ.*25.*n.*14. Bernard. Græuæ. *ad pract. Camera Imp. lib.* 2.*concl.*10.*n.*10. & alij plures per me citati *in tract.de dictiomb. vſufreq.dict.*127.*n.*6. ſecundùm Lugdun.impreſſ.

3 *Subiiciatur examini*,&c.] Notatur ad hoc, quòd litteratura de ſtylo regulariter ſolet probari per examen perſonæ,vt per Flamin. *reſign.benefic.tom.*2.*lib.*10.*q.*3. *n.*66.& faciunt quæ dixi *de offic.& poteſt.Epiſcop. p.*3. *alleg.*60. *ſub n.*91 .*verſic.vtrùm autem.*

4 In gloſſ. *Emdentem*,ibi,*ſed nunquid iudex ex ſuo officio*,&c. Notatur ad hoc, quòd confirmare debens in ipſo actu petitæ confirmationis electionis poteſt ex officio inquirere etiam oppoſitore deficiente, vel renunciante,vt per D.Lotter.*de re benefic.lib.*2.*quaſt.*18. *n.*49.vbi ſubdit qòd tunc debebit ipſe electus probare habilitatem ſuam,iuxta doctrinam Felin.*in c.in præſentia ſub n.*28.*verſ.& ideo volens,de probat.*Ioan.Andr. *ad reg.infamibus,verſ.ad contrarium,n.*8. *&* 9 *de regul. iur.in* 6. Butr. *in c.bona* il.1. *n.*58. *ad fin.verſ. ſi autem non interdiceret, de elect.*

5 In gloſſ. *Scientia*, ibi, *ſed nota quòd eſt quadam intrinſeca qualitas cum qua homo naſcitur*, &c. Notatur ad hoc, quòd bonus quilibet præſumitur, vt per Bernard.*reg.*65.Duen.*reg.*75.Socin.*reg.*29. Tiraq. *de præſcript.*§.1 *gloſſ.*2.*verſ.ſed quod,pag.mihi* 87. Petr.Alph. de Vaſconcel. *in harmonia rubricarum iuris Canonic. ſub rubr.de ſcrutin.in Ordine facien. n.*3. *cum ſeqq.* Menoch. *illuſtr.c.*70.*n.*3. Maſcard. *de probat.concl.*222. *& ſeq.& concl.*878.*& concluſ.*1003. Menoch.*de præſumpt.lib.*5. *præſ.*1.*n.*15. Flamin. *de reſign. benefic. lib.*10.*q.*3.*n.*63. Brunor.à Sole *in locis communibus,verbo bonus*, Mendez à Caſtro *in praxi Luſitan. lib.*5.*c.*1 .*n.*64. & alios quos refert Cened.*ad Sextum collect.*29.*n.*1.

6 In ead.gloſſ.ibi, *Eſt quadam intrinſeca,vt literatura, & talis qualis non præſumitur niſi probetur.* Ita Maſcard. *de probat.concl.*989. *per totam*. Menoch.*de præſumpt. lib.*6.*præſ.*91.*n.*18.Beller.*diſquiſit.cleric.p.*1.*tit.de diſciplina cleric.* §.4.*n.*39.

7 Vnde nobilitatem non præſumi niſi probetur, reſoluunt Tiraq. *de nobilit.c.*10.*n.*13. Menoch. *de præſumpt.lib.*6.*præſ.*60.*& conſ.*321.*n.*11. Maſcard. *concluſ.* 1090. Gam.*Luſit.deciſ.*322.*n.*3.Valaſc.*conſ.*191.*n.*21. Cabed.*deciſ.*73.*n.*10.*p.*2.

8 Contra hanc gloſſ.reſoluendum eſt qnòd vbi confirmans ex officio inquirit de electn, tenetur ipſe electus probare habilitatem ſuam,non ſolùm de ætate ac litteratura, & legitimitate, vt ſentit hæc gloſſ. verum, etiam de vita & moribus,quicquid ipſa repugnet,quia præſumptio illa bonitatis in hoc nihil ſuffragatur, & ab illa in promotionibus, & aliis actibus ſpiritualibus receditur,ita Ludouic.Gom. *in tract.de expectat.n.*78. *&* 250. Alciat. *de præſumpt. reg.*3. *præſ.*2.*ſub n.*1.*verſ. quartò limitatur*, & quòd ideo omnino probari hæc debeant,docuit Cardin.*in Clement.vnic. n.*1. *de conceſſ. præb.* vbi ait quòd quia naſcimur filij iræ,& procliues ad peccandum, violenter præſumitur contra quemlibet, vbi agitur de ipſo promouendo.

9 In gloſſ. *Defectum*, ibi, *dic quod opponens probat.* Notatur ad hoc, quòd opponens electo tenetur probare inhabilitatem per ipſum obiectam,vt per D.Lotter.*de re benefic. lib.*2.*q.*18.*n.*47.

SVMMARIVM.

1 *Grauantes aliquam perſonam Eccleſiaſticam, vel eius conſanguineos, aut Eccleſias, ſeu bona pro eo quod eum pro quo rogabantur, eligere noluerunt, ipſo facto excommunicati ſunt*, & n.2.

3 *Metus illatus conſanguineis electoris ad incutiendum electori timorem, cenſetur illatus electori.*

4 *Paria ſunt aliquem vexare, opprimere, & grauare, aut conſanguineos ipſius.*

5 *Excommunicatus eſt non ſolum percutiens clericum, ſed conſanguineum clerici.*

6 *Conſanguinei vocantur qui ſeſe ſanguine contingunt.*

7 *Fauor potius eſt conſiderandus, quam odium.*

8 *Diſpoſitio cenſetur fauorabilis, aut odioſa ex principali intentione diſponentis.*

9 *Lex quantumvis pœnalis lata principaliter in fauorem animarum, & ad peccatum vitandum, eſt fauorabilis, & extendenda ex identitate rationis.*

10 *Conſtitutiones pœnales ex identitate rationis ſunt extendenda fauore pia cauſa.*

Cap. Sciant cuncti. XII.

PRæſumentes grauare perſonas Eccleſiaſticas, vel 1
earum conſanguineos, Eccleſias, ſeu Monaſteria, 2
vel ipſorum bona,per ſe,vel per alios, ex eo quòd noluerunt eligere illum, pro quo rogabantur, ſunt ipſo iure excommunicati. Colligunt ex Ordin. Archid. Gemin. Ioan. Andr. Anchar. Butr.Dominic.Monach. Franc.Viuian.*in ration.lib.*1.*pag.*170. Alagona *in compend. pag.*65. remiſſiuè Caſal. *in annot.* & Ximen. *in concord. p.*1.*&* 2.

Hanc eandem concluſ. firmant Nauar. *in manual.* 2
*c.*27.*n.*122.Soar.*tom.*5.*diſp.*23.*ſect.*4.*n.*3. Sayr. *de cenſuris lib.*3.*c.*34.*n.*7. Filliuc. *tract.*14. *num.*53.*verſ.* 2.*& n.*55.& alij citati per me *in tract.de offic.& poteſt.Epiſc. p.*3. *allegat.* 50. *num.*202. ſecundùm Lugdun.impreſſ. Rainer. *in catalogo cenſur.tit.de excomm. extra Bullam, c.*9.*excommun.*43.*&* 45.Iul.Lauor.*de indulgent. part.*2. *c.*21. *num.*22. nouiſſimè Bonac.*de cenſur.extra Bullam, diſp* 2.*q.*2. *puncto* 19.

Vel conſanguineos.] Notatur ad hoc,quòd metus il- 3
latus conſanguineis electoris ad incutiendum electori timorem, cenſetur illatus electori, vt per Sanch. *de*
*Matrim.lib.*4.*diſp.*4.*n.*8.Nam paria ſunt aliquem vexa- 4
re,opprimere,grauare, aut conſanguineos ipſius, quia iniuria facta alicui, cenſetur facta omnibus, qui ſunt eiuſdem generis,ſiue conſanguinitatis,vt per Tiraq.*de pœnis temperan.cauſa* 51.*n.*67. *cum ſeqq.*

Vnde infert Duen. *reg.* 99. *verſ. amplia vndecimò,* 5
quod excommunicatus eſt non ſolùm percutiens clericum, ſed conſanguineum clerici, de quo tamen vide citatos per Cened.*ad Decret.collect.*24.*n.*15.

Conſanguinei vocantur, qui ſeſe ſanguine contin- 6
gunt,vt per Tiraq.*de retract.lig.*§.1.*gloſſ.*9.*n.*4.*&* 5. & qui illorum appellatione veniant, dixi latè *in tract.de appellatiua verborum vtriuſque iuris ſignif.verbo conſanguineus.*

In gloſſ. *Alios*,ibi,*nec eſt ob hoc odioſa, imo fauorabi-* 7
lis Eccleſiarum fauore. Notatur ad hoc, quod potiùs eſt conſiderandus fauor, quàm odium, vt per Gonzal. *ad reg.*8. *Cancel.*§.6.*proœm.n.*37.

Idem ad hoc, quod diſpoſitio cenſetur fauorabilis, 8
aut odioſa ex principali intentione diſponentium, vt per Tiraq.*de retract.lig.*§.30.*gl.*1.*n.*5. Sanch. *de Matr. lib.*1. *diſp.*1.*n.*4.

Item ad hoc quod lex quamvis pœnalis lata prin- 9

cipaliter in fauorem animarum, & ad peccatum vitandum, eſt fauorabilis, & extendenda ex identitate rationis, vt per Couar. *in cap. alma mater, p. 2. §. 4. n. 7. verſ. tertio, & lib. 1. var. c. 11. n. 5.* Marc. Anton. Genuenſ. *in practicab. Eccleſiaſt. q. 541.* Aym. *de antiquit. temp. p. 4. §. videamus n. 10.* Villag. *de extenſ. legum rub. de extenſ. legis correctoria & pœnalis ſimul n. 80.* Menoc. *remed. 6. recup. n. 15.* Flamin. Pariſ. *de reſignat. lib. 12. q. 21. n. 17.* Sanchez *de matrim. lib. 1. diſp. 39. n. 5.* Farin. *fragm. crimin. p. 1. lit. E. n. 111.*

10 Item ad hoc quòd Conſtitutiones pœnales ex identitate rationis ſunt extendendæ fauore piæ cauſæ, vt per Tiraq. *de priuilegiis piæ cauſæ priuil. 161.* Nicol. Garc. *de benefic p. 11. c. 10. n. 206.* Aym. *de antiq. temp. p. 4. §. videamus n. 17.* Euerard. *in loco à ratione legis larga n. 68.* Farin. *d. lit. E, n. 100.* vbi *n. 114.* limitat ſi agatur de præiudicio alterius piæ cauſæ.

SVMMARIVM.

1 *Vſurpantes de nouo cuſtodiam vacantium Eccleſiarum, clerici, & Monachi hoc fieri procurantes, nec non clerici ſe talibus non opponentes, quas pœnas incurrant, oſtenditur,* & n. 2.
3 *Vſurpantes de nouo ſibi iuſpatronatus à locis piis vacantibus, ſunt excommunicati.*
4 *Verbum,* ſubiacere *non denotat latam ſententiam.*
5 *Ius præſentandi poteſt præſcribi per laicos etiam in Eccleſia libera.*
6 *Iuſpatronatus acquiritur præſcriptione immemoriali cum multiplicatis præſentationibus & continuis per annorum L. ſpatium.*
7 *Maſculinum concipit fœmininum in fauorabilibus, ſecus in odioſis.*
8 *Sylua cædua quæ dicatur.*
9 *Sylua non cædua in fructu non venit.*
10 *Verbum* reditus, *eſt nomen generale.*
11 *Verbum* fructus *à verbo* reditus, *in quo differat, oſtenditur.*

Cap. Generali. XIII.

1 OCcupantes de nouo cuſtodiam, regalia, vel guardiam alicuius Eccleſiæ, vel loci pij, & vſurpantes bona Eccleſiarum vacantium, & clerici, vel monachi hoc fieri procurantes, ſunt ipſo facto excommunicati. Item illi, qui, vt debent non ſe opponunt talia facientibus, non poſſunt pro eo tempore de prouentibus Eccleſiæ participare. Item qui ex fundatione beneficiorum, vel antiqua conſuetudine & approbata ſibi vendicant tale ius, non vſurpent per ſe, vel per miniſtros ea, quæ non pertinent ad redditus, ſeu fructus tempore vacationis, ſed ipſorum cuſtodiam habeant, & in bono ſtatu conſeruent. Colligunt ex Ordin. Archid. Gemin. Ioan. Andr. Ancbar. Butr. Dominic. Monach. Franc. Viu. *in ration. lib. 1. pag. 171.* Alagona *in compend. pag. 65.* remiſſiuè Ximen. *in concord. part. 2.*

2 Hanc eandem concluſ. ex hoc text. deſumunt Memor. clericorum *c. 9. excomm. 42.* Filliuc. *tract. 14. n. 53. verſ. 3. & n. 56. & n. 99. verſ. 4. & n. 106.* Gambar. *de caſibus reſeruat. c. 10. n. 2. in fine, & n. 3.* Rainer. *in catalogo cenſurarum extra Bullam, c. 9. excomm. 44.* vbi cum Soar. *tom. 5. diſp. 22. ſect. 4. n. 6.* notat occupationem bonorum cum effectu & ſimul vſurpationis conatum requiri ad contrahendum hanc cenſuram, refero ego ipſe *de offic. & poteſt. Epiſc. p. 3. alleg. 50. n. 203.* in vlt. impreſſ. Lugdun. nouiſſimè Bonacin. *de cenſur. extra Bullam diſp. 2. q. 2. puncto 23.*

Seu quibuſlibet aliis piis locis, &c. Notatur ad hoc, 3
quòd vſurpantes de nouo ſibi iuſpatronatus à locis piis vacantibus ſunt excommunicati, vt per Nauar. *in man. cap. 27. num. 120.* Clar. *recept. ſent. lib. 5. §. fin. q. 77. num. 29.*

Regalia.] Regalium appellatione quæ comprehendantur & veniant? vide Maſtril. *de Magiſtratib. lib. 1. c. 3. ex n. 2. & lib. 3. c. 4. per tot.* Sixtin. *de Regalib. lib. 1. cap. 1. & tribus ſeqq.* & latiſſimè *c. 41. per tot.* Henric. Bocer. *de Regalib. lib. 3. c. 1. & ſeqq. & de inueſtitura c. 3.* Alfar. *de officio fiſcalis gloſſ. 2. & 20.* Card. Tuſch. *tom. 6. lit. R, concluſ. 82. & 83.* Calixt. Ramirez *de lege Regia §. 25. 26. & 27.*

Eo ipſo excommunicationis ſententiæ, &c.] Notatur 4
ad hoc, quòd verbum, *ſubiacere*, non denotat latam ſententiam, vt per Tiraq. *in l. ſi vnquam verbo reuertatur, n. 133. C de reuoc. donat.*

Ex antiqua conſuetudine, &c.] Ergo ius præſentandi 5
poteſt præſcribi per laicos etiam in Eccleſia, vt per Couarru. *in reg. poſſeſſor. §. 10. n. 2. propè finem,* Camil. Borrel. *in ſumm. omnium deciſ. tit. 32. n. 91.* Nicol. Garc. *de benefic. p. 5. c. 9. n. 82.* Acquiritur enim præſcriptio- 6
ne immemoriali cum multiplicatis præſentationibus, & continuis per quinquaginta annorum ſpatium, vt notant Perez *l. 1. tit. 6. lib. 1. Ordin. pag. 137. & 143.* Ceual. *commun. contra commun. q. 614.* Azor. *inſtit. moral. p. 2. lib. 6. c. 19. q. 11.* Rot. *deciſ. 520. n. 2.* apud Farinac. *in 1. collect. nouiſſimarum,* aliàs *p. 4. diuerſ.*

In gloſſ. *Vniuerſos*, ibi, *in fauorabilibus maſculinum* 7
concipit fœmininum, in odioſis non. Ita Palat. *in repet. rub. de donation. inter vir. & vxor. §. 69. n. 25. & ſeq.* Veluti in teſtamentis, iuxta tradita per Coſt. *in cap. ſi pater, de teſt hoc lib. p. 1. verbo ſi abſque liberis, n. 24.*

In gloſſ. *Reditus*, ibi, *vt ſunt ſylua cædua.* Dicuntur 8
autem, quæ diuidi, & ſcindi poſſunt, vt ex bonis Auctoribus probaui *in meo Dictionario Luſitanicolatino, verbo deueſa, pag. 390.* Et ſolet hæc gloſſa notari ad hoc 9
quòd ſylua non cædua in fructu non venit, vt per Boër. *deciſ. 52. n. 1.*

In ead. gloſſ. ibi, *Nota quòd omnis fructus conſiſtit in* 10
reddittu. Ergo verbum, *Redditus*, eſt nomen generale, & plus eſt in reddittu, quàm in fructu, vt per Tiraq. *de retractu lig. §. 1. gloſſ. 6. in princ.* Gouzal. *ad reg. 8. Cancel. §. 7. proœm. n. 194.* cum aliis per me citatis *in tract. de appellatiua verborum vtriuſque iuris ſignif. verbo Redditus.*

In quo autem differat verbum, *Fructus*, à verbo, 11
Redditus, vide D. Barboſ. *in l. fructus, num. 63. ff. ſoluto matrim.* & citatos à Valdeſ. ad Soar. *p. 2. ad l. 1. tit. de las ganancias, lib. 3. fori n. 63. pag. 25. col. 2.*

SVMMARIVM.

1 *Parochialis Eccleſia nemini conferatur, qui non ſit idoneus ſcientia, moribus, & ætate, & ſi conferatur non attingenti 25. annum non valet collatio, ille autem, cui talis Eccleſia collata fuerit, tenetur perſonaliter, infra annum Sacerdos fieri, ſi autem promotus non fuerit elapſo anno priuatus eſt ipſo iure.*
2 *Beneficia habentia curam iuriſdictionalem non comprehenduntur ſub diſpoſitione huius text.*
3 *Morum probitas requiritur ad beneficia.*
4 *Beneficium curatum nemini concedi poteſt, qui non attigerit 25. ætatis ſuæ annum.*
5 *Parochus tenetur in ſua Eccleſia reſidere.*
6 *Parochus cogendus eſt habitare in domo Eccleſiæ, aut ſi illam non habeat Eccleſia, in propinquiori intra limites Eccleſiæ.*

7 *Prouiſus*

7 *Prouiſus de beneficio Curato tenetur infra annum promoueri in Sacerdotem, aliàs vacat ipſo iure, ſi canonicè poſſideat*, vt n.9.

8 *Parochialem obtinens ſi Sacerdos non fiat, poteſt in vltima die anni eam reſignare in fauorem.*

10 *Licentia ad diſcedendum vbi Parocho conceditur, debet eſſe in ſcriptis expreſſa.*

11 *Ordinariis non eſt hodie ſublata facultas ita & taliter quòd non poſſint iuxta formam Concilij Tridentini aliquibus iuſtis de cauſis licentiam concedere recedendi à Parochiali ad aliquod tempus breue.*

12 *Parochus ſine licentia Epiſcopi iuſta cauſa an poſſit abeſſe ad duos menſes continuè, vel diuiſim, oſtenditur* & n.13.

14 *Pœna huius text. non habet locum in Decanis, Prepoſitis, Abbatibus, Prioribus, Archipresbyteris curam animarum, ſed non Parochialem Eccleſiam, habentibus.*

15 *Pœna huius text. non afficit eos, qui præficiuntur Eccleſiis Collegiatis, quæ alias Parochiales quoque ſunt.*

16 *Parochiali Eccleſia habitu tantum, & non actu Parochianos habenti qui præficitur, non tenetur infra anni ſpatium Presbyter fieri.*

17 *Parochialis habitu reſpectu populi non obligat ad reſidentiam, nec ad Sacerdotium, nec inducit incompatibilitatem.*

18 *Parochiales Eccleſiæ acceſſoriè vnitæ non obligant ad reſidentiam, nec ad Sacerdotium.*

19 *Iudex appellationis non tenetur quoad ordinem iudiciarium ſeruare leges illius fori à quo appellatum eſt, ſed potiùs proprij tribunalis inſtituta.*

20 *Verbum*, eſſe, *denotat nullitatem ipſo iure.*

Cap. Licèt canon. XIV.

1 NVllus ad regendam parochiam aſſumatur niſi ſit idoneus moribus, ſcientia, & ætate. Prouiſio de Parochiali facta non habenti viginti quinque annos eſt nulla, & prorſus tenetur perſonaliter reſidere: poteſt tamen Ordinarius diſpenſare ſuper reſidentia ad tempus cum cauſa rationabili. Item infra annum à tempore commiſſi regiminis ordinetur Sacerdos, aliàs eſt ipſa Eccleſia priuatus. Colligunt ea Ordin. Lap. Abbas, Archid. Gemin. Ioan. Andr. Ancb. Dominic. Monach. Franch. Viuian. *in ration. lib. 1. pag.* 172. Alagona *in compend. pag.* 66. remiſſiuè Caſal. *in annot.* & Ximen. *in concord. p. 1. & 2.*

Latè de materia huius text. tractaui *de officio, & poteſtat. Parochi c. 5. per tot.*

2 *Vt nullus ad eegimen Parochialis Eccleſiæ.*] Ergo beneficia habentia curam iuriſdictionalem, cùm impropriè & largè dicantur curata ſecundùm Doct. citatos *in collect. ad cap. dudum* 54. *n.* 12. *hoc titul.* non comprehenduntur ſub diſpoſitione huius text. vt per Stephan. Gratian. *diſcept. forenſ. c.* 133. *n.* 33.

3 *Niſi ſit idoneus moribus.*] Notatur ad hoc, quòd ad beneficia requiritur morum probitas, vt per Filliuc. *tom. 3. tract. 4. c. 5. n.* 40. & faciunt quæ dixi *in collect. ad cap. cùm in cunctis, n. 9. hoc tit. in Decret. & d. tract. de officio Parochi, c. 2. à n. 3.*

4 *Qui non attigerint vigeſimum quintum annum.*] Notatur ad hoc quòd beneficium Curatum nemini concedi poteſt, qui non attigerit vigeſimum quintum ætatis ſuæ annum, vt per Doctores, quos citaui *d. cap. cùm in cunctis, n.* 34. quibus adde Nauar. *in manu. c.* 25. *n.* 116. Gutier. *lib. 1. canon. c. 26. n.* 3. Hoied. *de incompatibil. benefic. p. 1. c. 24. n.* 19. Maiol. *de irregul. lib. 1. c. 30. num.* 12. Filliuc. *tom. 3. tract. 41. c. 5. n.* 29. Ioan. Anton. Maſſobr. *in ſua praxi habenti concurſum præl. 3.* & illos nouiſſimè citaui *in tract. de officio Parochi c. 2. num.* 6.

Reſidere perſonaliter teneatur, &c.] Collige ex text. Parochum teneri in ſua Eccleſia reſidere, de quo & pluribus aliis ad materiam reſidentiæ ſpectantibus, vide Concil. Trid. *ſeſſ. 6. de reform. c. 1. & 2. & ſeſſ. 23. de reformat c. 1.* Nauar. *in man. c. 25. n.* 121. Mandoſ. *in praxi ſignatura, in verbo diſpenſat. de non reſiden.* Couar. *lib. 3. var. c. 13. n. 9.* Rebuff. *in praxi tit. de non reſidendo, n. 20. & 66.* Selu. *de benefic. p. 4. q. 2. à n. 2.* Gallet. *in margarita caſuum Conſcientiæ, verbo, Reſidentia*, Armendar. *in addit. ad recopil. legum Nauarræ, lib. 1. tit. 23. l. 2. §. 2. ſub tit. Sed an Parochi debeant reſidere in ſuis Curatis*, Cened. *ad Sextum collect. 30. n. 2.* Ioan. Valer. *de different. inter vtrumque forum, verbo Parochus differ. 3.* metipſum *de officio, & poteſtate Epiſcopi, p. 3. alleg. 53. n. 75. cum ſeqq. & d. tract. de officio Parochi c. 8.* Super reſidentia Prælatorum, & aliorum curam animarum habentium & reſidere debentium emanauit *Conſtit. Pij IV. incip. In ſuprema, ſub Dat. Kalend. Decemb.* 1564. 5

Parochum cogendum eſſe habitare in domo Eccleſiæ, vel ſi Eccleſia non habeat illam, in propinquiori intra limites Eccleſiæ, referunt deciſum Nicol. Garc. *de benefic. part. 3. cap. 2. num. 179. in 22. declar.* Armendar. *citato loco, num.* 150. Sanctarel. *variar. reſol. q. 4. num.* 46. 6

Et infrà annum, &c.] Notatur ad hoc, quòd prouiſus de beneficio Curato tenetur infra annum à ſibi commiſſi regiminis tempore numerandum, promoueri in Sacerdotem, aliàs vacat beneficium ipſo iure, vt per Nauar. *in man. cap. 25. num. 117. verſ. octauo*, Rebuff. *in praxi benefic. tit. de non promouen. intra annum, à princ.* Hoied. *de incompatib. benefic. p. 2. c. 24. n.* 19. Zerol. *in praxi Epiſcop. p. 1. verbo beneficia, verſ. dico quartò principaliter*, Spin. *in ſpeculo teſtament. gloſſ. 4. princip. num.* 65. Azeued. *conſ. 9. num.* 25. Morl. *in emporio iuris, part. 1. q. 9. num.* 45. Salçed. *ad Bernard. in pract. cap.* 55. ſecundùm nouiſſ. impreſſ. Azor. *inſtit. moral. part. 2. lib. 6. c. 8. q. 2.* Cened. *d. collect. 30. num. 1. verſ. & quidem.* Aloyſ. Ricc. *in collect. deciſ. p. 5. collect.* 1988. vbi ait quòd Parochialis Eccleſia ſi confertatur non Sacerdoti, tenet collatio, ſed infra annum tenetur ad Sacerdotium promoueri, Gonzal. *ad reg. 8. Cancel. gloſſ. 15. n.* 57. vbi ſubdit quòd quando obtinens aliquam Eccleſiam Parochialem non promouetur intra annum ad Sacerdotium, tunc elapſo anno vacat d. Parochia ipſo iure. Vnde in fine anni, & vltima die poterit Parochialem reſignare in fauorem alicuius, vt tenet Flamin. Pariſ. *de reſig. benefic. lib. 3. q. 2. & q. 5. num.* 4. vide latiùs *infrà ad cap. commiſſa 35. hoc eod. tit.* 7 8

Procedit huius text. diſpoſitio, & intelligitur quando prouiſus de Parochiali eam Canonicè poſſedit vltra annum, & non ſe promouerit in futurum, ſecus verò ſi non Canonicè, quo caſu non vacat, vt per Maſcard. *de probation. concl.* 885. *num.* 16. Erit ſanè Parochus à prædicta pœna immunis in caſu deciſionis à Sacra Congregatione Concilij emanata, his verbis. *Pœna Canonis præſcripta eis, qui intra annum Sacerdotium non ſuſceperunt, non habet locum in Rectore, qui intra annum à die adepta poſſeſſionis pacificæ, vel infra tempus comparuit, & ſe promoueri petiit, offerens quantum in eo eſt ſe paratum ad ſuſcipiendum Sacerdotium, ſed Ordinarius noluit eum propter illitteraturam, vel aliam cauſam promouere*, refert Salzed. *d. cap. 55. in princip.* Anton. Fernandez *in examine Theolog. moral. p. 3. c. 13. §. 1. num. 1.* ego ipſe *d. tractat. de officio Parochi, cap. 5. num.* 20. 9

Super

10 *Super reſidentia verò*, &c.] Attenta diſpoſitione Concil. Trident. *ſeſſ.23. de reform. cap.1. propè finem*, diſcedendi licentia in ſcriptis, gratiſque concedenda vltra bimeſtre tempus, niſi ex graui cauſa, Parochis non datur per Epiſcopum; vnde non ſufficere licentiam tacitam, ſed opponere expreſſam reſoluunt Nicol. Garc. *d.p.3.c.2.n.35.* Armendar. *d. loco*, *n.164.* Ego ipſe *d. alleg.53. n.95. & 99.* Sanctarel. *var. reſol. q.4.n.16.*

11 Per Motum proprium Pij V. publicatum menſe Iunij 1568. ſuper reſidentia Canonicorum habentium Parochiales, non fuiſſe ablatam Ordinariis facultatem, ita & taliter quòd non poſſint iuxta formam Concil. Trid. aliquibus iuſtis de cauſis licentiam concedere recedendi à Parochiali ad aliquod tempus, modò ea vtantur intra limites præſcriptos à Concil. Trid. *d.c.1.* referunt deciſum Nicol. Garc. *d.c.2. n.179.* Armendar. *d.loco,n.87.*

12 Quæſtio eſt dubia an Parochus ſine licentia Epiſcopi ex iuſta cauſa poſſit abeſſe ad duos menſes continuè, vel diuiſim? Affirmatiuam opinionem tenent Salzed *ad Bernard.c.54.lit.C. verſ.illud verò*, Zerol. *in praxi Epiſcop p.1. verbo priuatio*, *§.4. dub.3. & verbo Parochus,§.2.* Lælî. Zech. *de caſibus reſeruatis caſu 1. & de Republ.tit. de beneficiat. n.6.* Paul. Comitol. *reſponſor. moral. lib.1.q.59.n.3.* Fr. Emman. *in ſumm. tom.2. cap.36.in fine,* Azor. *inſtit. moral. part.2.lib.7.cap.4 q.9. & 10.* Franc. Leo *in theſauro fori Eccleſiaſt. part.3. cap.1.num.19. & 21.* Sanch. *de Matrim.lib.3. diſp.31. num.11.*

13 Verùm probabilius eſt Parochos etiam ex iuſta cauſa non poſſe abeſſe primo bimeſtri ſine Epiſcopi facultate, vt reſoluunt Leſſi. *de iuſtit.lib 2.c.34. dub.29. num.159.* Vgolin. *de poteſtate Epiſcopi*, *c.15. §.5. num.2.* Anton. Gom. *in explicat. Bullæ Cruciatæ, cap.7. in 4. clauſ. num.22.* Poſſeu. *de officio Curati*, *c.1 n.11.* Nicol. Garc. *d.p.3.c.2.n.23.* Sanctarel. *var. reſolut.q.4. num.12.*

14 In gloſſ. *Parochialis*, *ibi*, *ſed nunquid erit idem in Decanatu, & aliis dignitatibus*, &c.] Notatur ad hoc, quòd huius text. pœna vires, & locum non habet in Decanis, Præpoſitis, Abbatibus, Prioribus, Archipreſbyteris curam animarum quidem, ſed non Parochialem Eccleſiam habentibus, vt per Boër. *deciſ.119. num.fin.* Azor. *inſtit.moral.p.2.lib.6.c.8.q.3.*

15 In ead. gloſſ. ibi, *non habet locum hæc conſtitutio in Parochialibus Collegiatis*, &c.] Notatur ad hoc, quòd pœna huius text. non afficit eos, qui præficiuntur Eccleſiis Collegiatis, quæ aliàs Parochiales quoque ſunt, vt per Azor. *inſtitut. moral. part.2. lib.6. cap.8. quæſt.4.*

16 In ead. gloſſ. ibi, *Quid ſi Eccleſia olim habuit Parochianos*, &c. Notatur ad hoc, quòd qui Eccleſiæ Parochiali habitu tantùm, & non actu Parochianos habenti præficitur, non tenetur lege, quæ lata eſt in hoc text. nempe quòd debeat intra anni ſpatium Preſbyter fieri, vt per Rebuff. *in praxi benefic.tit. de promotis intra annum*, *n.34.* Federic. de Senis *conſ.183.* Nauar. *conſ.4. de præbend. in antiq.* Azor. *inſtit. moral. p.2.lib.6.c.8.q.9. & lib.9.c.5.q.14.verſ.quæſtionis dubia eſt*, Rota apud Farin. *p.4. ſuæ praxis crim. deciſ. 512.* Anton. Ricc. *de iure perſonarum extra gremium Eccleſiæ*
17 *exiſtent.lib.1.c.14.n.2.* vbi *n.4. & 5.* ſubdit huiuſmodi Parochialem habito reſpectu populi non obligare ad reſidentiam, nec ad Sacerdotium, neque inducere incompatibilitatem.

18 Et diſpoſitionem huius text. non habere locum in Parochialibus Eccleſiis acceſſoriè vnitis reſoluunt Rebuff *d.tit. de non promot.intra annum, n.29.verſ.ideo qui poſſedit,* Boer. *deciſ.119.n.7.* Azor. *d.lib.6.c.8.q.8.*

In gloſſ. *de cætero*, ibi, *ſi autem Conſtitutio loquitur*, &c. 19
Notatur ad hoc, quod iudex appellationis non tenetur quoad ordinem iudiciarium ſeruare leges illius fori à quo appellatum eſt, ſed proprij potius tribunalis inſtituta, vt per Couar. *variarum*, *lib.2.c.12. num.5.*

In gloſſ. *Carere*, ibi, *ipſo iure*. Vide quæ de hoc verbo 20
dixi *in tract. de dictionibus vſufreq.53.* ſecundùm Lugdun. impreſſ.

In gloſſ. *Priuatus*, ibi, *ipſo iure*. Vide Gonçal. *ad* 21
reg.8. Cancell.gl.32.n.36. vbi quod verbum, *eſſe*, denotat nullitatem ipſo iure, de quo ego ipſe *d. tract. de dictionib. vſufreq. dict.108.n.2.*

SVMMARIVM.

1 *Parochialis Eccleſia commendari non debet, niſi conſtituto in ætate legitima, & Sacerdotio, & cum euidenti Eccleſiæ vtilitate, & vna ſolùm, & per ſex menſes tantùm, quod contra prædicta factum fuerit, eſt irritum ipſo iure.*

2 *Ordo vbi requiritur de tempore prouiſionis non ſufficit ſola aptitudo.*

3 *Parochialis Eccleſia non poteſt per Epiſcopum commendari niſi Clerico ætatem legitimam & Sacerdotium habenti.*

4 *Commendare ad ſex menſes poteſt Epiſcopus Parochiales Eccleſias, & alia beneficia, quibus ineſt cura animarum.*

5 *Epiſcopus, qui ad ſex menſes parochialem commendauit, non poteſt ante ſemeſtre tempus finitum ſuam commendationem reuocare.*

6 *Commendatarius fit depoſitario ſimilis.*

7 *Commendatarius temporalis non facit fructus ſuos, niſi quatenus ad congruam ſuſtentationem ſibi & ſuis miniſtris opus ſit.*

8 *Beneficia iuriſpatronatus non poſſunt dari in commendam ſine conſenſu patroni.*

9 *Eccleſia finito vno ſemeſtri, ſi adhuc durat eadem neceſſitas, vel vtilitas, poterit per aliud ſemeſtre commendari.*

Cap. Nemo deinceps. XV.

PArochialis Eccleſia commendari non debet niſi 1
habenti legitimam ætatem, & Sacerdotium, & cum euidenti Eccleſiæ vtilitate, & vna ſolùm, & per ſex menſes tantùm, ita vt quicquid contra factum fuerit, irritum ſit. Colligunt ex Ordin. Lap. Abb. Archid. Gemin. Ioan. Andr. Anchar. Butr. Dominic. Monach. Franch. Viu. *in ration.lib.1. pag.175.* Alagona *in compend. pag.63.* remiſſiuè Ximen. *in concord. p.1. & 2.*

In ætate legitima, & Sacerdotio.] Ergo vbi requiri- a
tur Ordo de tempore prouiſionis, non ſufficit ſola aptitudo, & ſic ætas ad Ordinem neceſſaria, vt per Abb. *in cap. cùm in cunctis*, *§.inferiora*, *hoc tit. in Decretal. ſub num.10.ad fin.verſ.ſed ſecundo caſu*, & ibi Dec. *ſub n.21.ad fin.verſ.ſecunda concluſio, & n.22. & conſ.127. n.5.* Pariſ. *conſ.50. à n.12.lib.4.* Roch. *de iurepatron.in verbo honorificum, q.4. n.26.* Lambertin. *in ſimili tract. lib.2.p.1.q.2.art.22.n.8. & 29.* Gonçal. *ad reg.8. Cancell.gloſ.5. in princ.n.105.* Melch. Lotter. *de re benefic. lib.2.q.47.n.10.* Rot. *deciſ.216. num.1.* apud Farin. *p.2. recent.*

Notatur etiam ad hoc, quòd Parochialis Eccleſia 3
non poteſt per Epiſcopum commendari niſi clerico

ætatem

ætatem legitimam, & Sacerdotium habenti, vt per Azor.*inſt.moral.p.2.lib.6.c.8.q.7.* metipſum *de officio, & poteſt.Epiſcopi p.3.alleg.59.n.23.& de officio, & poteſt.Parochi.c.5.n.4.*

4 *Declaramus vltra ſemeſtris temporis ſpatium non durare.*] Notatur ad hoc, quòd Parochiales Eccleſias, & alia beneficia, quibus ineſt animatum cura, poteſt Epiſcopus ad ſex menſes commendare, vt per Lambertiu.*de iure patr.lib.2.p.3.q.7.art.1.& part.2.q.1.art.29.& 30.* Monet.*de commutat.vltim.volunt.c.10.n.178.* Fillioc. *tom.3.tract.41.c.3.n.132.* quos refero ego ipſe *d.alleg.59.n.15.*

5 In ead.gloſſ. *Commendare.* ibi, *Sed quæro an per Ordinarium reuocari poterit*, &c. Notatur ad hoc, quòd Epiſcopus, qui ad ſex menſes Parochialem commendauit, non poteſt ante ſemeſtre tempus nutu ſuo commendationem reuocare, vt per Rebuff. *in praxi tit.de commendis n.58.* Azor.*p.2.lib.6.c.31.q.6.verſ.quæres.* Verius tamen credo huiuſmodi commendatarium, cùm nec io re, nec ad rem ius habeat, poſſe ad libitum reuocari, vt per gloſſ.*in cap.ſi conſtiterit, de accuſat.& in cap.qui plures 21.q.1.* Mendoſ.*reg.39.quæſt.3.num.8.* Gonçal. *ad reg.8. Cancel.gloſſ.5.§.8.num.35.& 37.* Nicol. Garc.*de benefic.part.4.cap.4.à num.53.* vbi diſtinguit *à num.54.* refero ego ipſe *d.alleg.59.num.18.*

6 In ead.gloſſ.ibi, *Idem eſt quod deponere.* Notatur ad hoc, quòd commendatarius ſit depoſitario ſimilis, vt per Menoch.*remed.15.recuper.n.38.cum ſeqq.* refero ego ipſe *d.alleg.59.n.10.*

7 In ead.gloſſ.ibi, *Sed nunquam facit iſte fructus ſuos*, &c. Notatur ad hoc, quòd commendatarius temporalis non facit fructus ſuos niſi quatenus ad congruam ſuſtentationem ſibi & ſuis miniſtris opus ſit; reliquum, quod ſupereſt, in vtilitate Eccleſiæ connertendo, vt per Gonçal.*ad reg.8.Cancel.gl.5.§.8.n.39.* vbi *n.5.* ſecus dicit in commendatario perpetuo.

8 In ead.gloſſ.ibi, *Nunquid ad talem commendam vocabitur patronus*, &c. Notatur ad hoc, quòd beneficia iuriſpatronatus non poſſunt dari in commendam ſine conſenſu patroni, vt per Flamin.*de reſign.benefic.lib.2.q.4.n.13.* vbi *n.14.* ſubdit quòd ſecundùm magis communem opinionem conſtitui poteſt penſio in beneficio iuriſpatronatus ſine conſenſu patroni, de quo tamen vide per me dicta citata *alleg.59.n.6.& 15.*

9 In gloſſ. *Durare.* Notatur ad hoc, quòd Eccleſia finito vno ſemeſtri, ſi adhuc duret eadem neceſſitas vel vtilitas illius, poteſt aliud ſemeſtre commendari, vt per Gonç.*d.gl.5.§.8.n.35.* quem refero ego ipſe *d.alleg.59.n.14.in fin.* Azor.*inſt.mor.p.2.lib.5.c.29.q.7.*

SVMMARIVM.

1 *Tempora ad expeditionem literarum vtilia ſtatuit; & confirmat hac Decretalis.*
2 *Epiſcopalium Eccleſiarum prouiſionẽ ſummus Pont. ſibi reſeruauit, vt tollerentur diſcordiæ, quæ quotidie oriebantur in electionibus Epiſcoporum à Capitulo, & Canonicis faciendis.*
3 *Regibus Coloniæ, Galliæ, Hiſpaniæ, atque Luſitaniæ poteſtas nominandi Epiſcopos data eſt.*
4 *Dictio.* Quòd ſi, *eſt aduerſatiua in iure, & in facto.*
5 *Actorum productio non ſufficit niſi integrè facta fuerit.*
6 *Expenſa neceſſaria, quas facit Capitulum pro electione Prælati, de bonis Prælaturæ fieri, vel reddi debent.*
7 *Verbum*, peruenerit, *importat ſententiam ferendam, niſi præcedat dictio*, ipſo facto.
8 *Dictio,* Et tunc, *ſi adiiciatur verbo futuri temporis, habet vim latæ ſententiæ.*
9 *Retractio, & ceſſatio actus eſt pœna.*
10 *Electores, qui electionem non præſentant electo, & eius conſenſum petunt intra octo dies, quam pœnam incurrant, oſtenditur.*
11 *Vacatio per mortem, & vacatio per reſignationem æquiparantur.*
12 *Ceſſante cauſa impulſiua non ceſſat effectus.*
13 *Calumniis, mendacio, vel falſitate contra aduerſarium vti nulli licet in iudicio, quamvis iuſtè litiganti.*
14 *Cauſam iuſtam fouens poteſt aduerſarium decipere.*
15 *Reſignans vt conſtituatur in mala fide, non requiritur intimatio literarum, ſed ſufficit ſcire, vel eſſe plenè informatum renuntiationem admiſſam fuiſſe per ſuperiorem iuxta formam mandati.*
16 *Notitia certa eſt, & indubitata eius rei, quam à fide dignis accepimus.*
17 *Dies vna pro quiete in qualibet ſeptimana dari debet.*
18 *Dies feſti, quibus iter confici non licet, è præſtituto tempore ad iter conficiendum ſunt ſubducendi.*
19 *Mera purgatio non admittitur cum quid ſit ipſo iure.*
20 *Legum correctio non inducitur per ſubauditos intellectus.*
21 *Nuncium, qui miſit ad proponendum, ipſeque nuncius impeditus fuerit, & hoc conſtet, non nocebit mittenti.*
22 *Impeditus actum facere in termino ſtatuto, non excuſatur niſi proteſtationem faciat.*
23 *Proteſtatio alia neceſſaria non eſt quando quis fecit ex parte ſua, quod potuit.*
24 *Proteſtari ſemel ſufficit.*
25 *Oblatio, interpellatio, aliave denuntiatio fieri debet in longo, congruo, competenti, & opportuno.*
26 *Appellari non poteſt à pœna legis, à pronuntiatione tamen & declaratione ipſius bene poteſt appellari, ſi conſtat eum non incidiſſe, vel eſt dubium.*
27 *Electio concors non dicitur niſi cùm omnes conſentiunt nemine diſcrepante.*
28 *Delictum vbi à pluribus committitur, & certum ſit vnum ex illis commiſiſſe illud, nec tamen conſtet quis eorum fecerit, quis puniendus, remiſſiuè.*
29 *Epiſcopus non poteſt abſoluere à ſuſpenſione lata in pœnam alicuius delicti etiam à iure, ſiue temporalis, ſiue perpetua ſit.*
30 *Iudex poteſt impertiri officium non petitum vbi vertitur animæ periculum.*
31 *Sententia lata contra electum, vel contra præſentatum ex defectu iuris præſentandi, aut eligendi, præiudicat præſentanti, & eligenti.*
32 *Sententia ſi ſemel fuit lata contra opponentem, non poterit amplius alius eundem defectum opponere.*

Cap. Cupientes. XVI.

OLim hæc Decretalis erat valde vtilis ſuo tempore antequam Papa electionem Epiſcopatuum ſibi 1
reſeruaſſet, nam ſtatuit, & confirmat tempora ad expeditionem Eccleſiarum vtilia, ſuper quibus ex Ordinariis in præſenti ſcripſerunt Lap. Abb. Archid Gemin. Ioan. Andr. Anchar. Butr. Domin. Monach. Franch. Viu. *in ration.lib.1.pag.176.* Alagona *in compen.p.67.* remiſſiuè Ximen.*in concord.p.1.& 2.*

Vt tollerentur diſcordiæ magnæ, quæ quotidie 2
oriebantur in electionibus Epiſcoporum à Capitulo & Canonicis faciendis, cœpit Romanus Pontif. ſibi reſeruare Eccleſias Patriarchales, Archiepiſcopales, & Epiſcopales *in Extrauag. ad regimen, de præbend.* addita clauſula, ibi, *nunc apud Sedem vacantes, vel in futurum vacaturas*, quæ reſeruatio poſtea facta fuit

ſimpli

ſimplicitet,& generaliter quoad omnes Eccleſias Epiſcopales tam apud Sedem Apoſt. quàm ex ra Curiam *in reg. 3. Cancellaria*, vt refero ego ipſe *de officio, &*
3 *poteſt. Epiſc.p.1.tit.1.c.3.num.27.* vbi *n.28.* obſerno in Regnis Coloniæ, Galliæ, Hiſpaniæ, atque Luſitaniæ poteſtatem nominandi Epiſcopos eorum Regibus datam fuiſſe.

4 *Quòd ſi per viginti,* &c.] Collige dict. *Quòd ſi*, in hoc text. eſſe aduerſatiuam in iure,& in facto ſi ponatur ſine copula,vt per Cened. *poſt lib. pract. & canon. quæſt ſing.94.n.4.*

5 *Perſonaliter præſentauerint.*] Notatur ad hoc, quòd non ſufficit productio actorum,niſi integrè facta fuerit, vt per Steph. Grat. *diſcept. forenſ.cap.121.num.27. cum ſeq.*

6 *De bonis ad Prælatum,*&c.] Notatur ad hoc, quòd expenſæ neceſſariæ,quas facit Capitulum pro electione Prælati, de bonis Prælaturæ debent fieri, vel reddi, vt per Boër.*deciſ.134.n.7.*Gutier.*canon.lib.1.c.1.n.129. cum ſeq.*

7 *Priuentur.*] Verbum hoc importat ſententiam ferendam, vt per Sayr. *in claui Regia lib.3. cap.8. n.22.* Cardoſ. *in praxi iudicum, verbo verbum, n.21.* Secus ſi præcedat dict. *ipſo facto*, quia tunc latam ſententiam importaret, ex traditis per Melch. Phœbos *Luſit. deciſ.88.n.12.tom.1.*

8 *Ex tunc.*]Hæc dictio ſi adiiciatur verbo futuri temporis habet vim latæ ſententiæ,vt per Tiraq.*in l.ſi vnquam.verbo reuertatur, n.141.C.de reuoc.don.* Rebell.*de oblig.inſtit.p.1.lib.1.q.6.n.37.* Sayr.*in claui Regia lib.3, c.8.n.27.*

9 *Pœna plectenda*, &c.] Notatur ad hoc, quòd retractatio, & caſſatio actus eſt pœna, vt per Boër. *deciſ.1.n.16.*

10 *Caterùm ſi eligentes*,&c.]Notatur ad hoc,quòd poſt electionem factam tenentur electores electionem præſentare electo, & petere conſenſum eius infra octo dies poſtquam commodè potuerint, alioquin negligentes excluduntur à proſequutione proceſſus,& ſunt ſuſpenſi per tres annos ab omnibus beneficiis ipſius Eccleſiæ, vt per Mirand. *in man. Prælat. tom. 2. q.23. art.10.concl.3.* Lauor.*var.lucubr.tom.1.tit.4.c.18.n.26.* Tambur.*de iure Abbatum, tom.1.diſp.5.q.7.n.50.*quos refero ego ipſe *de iure Eccleſ. lib.1.c.19.n.146.*

Notatur etiam ad hoc quod electores Cathedralium, aut Regularium Eccleſiarum facta electione culpabiliter omittentes electionem præſentare electo infra octo dies, poſt quam eam illi commodè præſentare potuerunt, ſuſpenſionem incurrunt, vt per Bonacin.*de ſuſpenſionib.omnibus in particulari, diſp.3.q.4. puncto 8. à princ.* vbi *n.2.* ait tunc dici commodè præſentare quando poteſt ſine incommodo, quando autem quis dicatur non poſſe ſine incommodo, ſtandum eſt iudicio prudentis viri, iuxta gloſſ. *in c. quam ſit.hoc eod.tit.*& idem Bonac. *ibid.* poſt gloſſ. *hîc verbo qui culpabiles*, & Mar.Alter. *de cenſuris,tom.2.diſp.13. c.3. col.3.* reſoluit in foro externo præſumi ſuſpenſos, & aliis pœnis obſtrictos, qui lapſis octo diebus electionem non præſentarunt, niſi probent ſe in culpa non fuiſſe, ſeu electionem commodè præſentare non potuiſſe. Et denique idem Mar.Alter. *d. c.3. col. 4.* & Bonac. *d. puncto 8. n.4.* Epiſcopum hac pœna ſuſpenſionis non affici.

11 In gloſſ. *Vacationibus.* Notatur ad hoc, quòd per renuntiationem non minus vacatio ſucceſſionis contingit, quàm per mortem, vt per Auendan. *ad l. 45. Tauri,gloſſ.2.n.4.* nam vacatio per mortem, & vacatio per reſignationem æquiparantur, Flamin. *de reſignat. benef.lib.1.q.5.n.4.& q.6. num.15.* Gonzal. *ad regul.8. Cancel.§.5.proœm.n.25.*

12 In gloſſ. *Periculeſis*, ibi, *non ceſſat conſtitutio*, &c. Notatur ad hoc, quod ceſſante cauſa impulſiua non ceſſat effectus, & ſic diſpoſitio, vt per Gig. *de penſionib.quæſt.22.n.2.* Tiraq. *in tract. ceſſante cauſa limit.1. num.2.* Ludouic. Rodolph.*quæſt.variar.lib.2.quæſt.35. num.10.*

13 In gloſſ. *Malignantium*, ibi. *non autem malitioſas,& falſas*, &c. Notatur ad hoc,quòd nulli, quamvis iuſtè litiganti,ſeu iuſtam cauſam defendenti, licitum eſt in iudicio calumniis, mendacio, vel falſitate contra aduerſarium vti, vt tradunt D. Thom. 2. 2. *q.69. art.2.* Sot.*de iuſtit.lib.5.q.6.art.2.* Syluest. *in ſumm. verbo accuſatio,n.11.* Boſſ.*in pract.crim.tit.de reſponſionib. à reo faciendis, n.18.* Couar. *lib.1. var.c.2.n.1.ad fin.* & alij citati per Cened. *ad Decret, collect.43.n.11.* nec etiam ad repellendas, & effugiendas aduerſæ partis cauillationes, & fraudes licitum eſt mendacio, calumnia,vel falſitate vti, vt tenent D.Thom. 2.2.*quæſt.40.art.3.*& Couar.*citato loco.*

14 In ead.gloſſ.ibi, *Conſueuit dici quòd qui habet ius in principali*, &c. Notatur ad hoc, quòd pars fouens iuſtam cauſam,poteſt aduerſarium decipere,vt per Tiraq. *de retract.lig.in præfat.n.71.* Perez *l.2.verſ.ſed dubitatur,tit.19.lib.2.Ordin pag.402.& l.1.verſ.& in primis, tit.4.lib.3.Ordin.pag.542.*

15 In gloſſ. *Notitiam*, ibi, *certam & indubitatam.* Ex hac gloſſa colligit Nicol.Garc.*de benefic, part.2.cap.1. num.134.* quòd ad conſtituendum reſignantem in mala fide non requiritur intimatio literarum, ſed ſufficit ſcire, vel eſſe plenè informatum renuntiationem admiſſam fuiſſe per ſuperiorem iuxta formam mandati.

16 In ead. gloſſ. ibi, *Vel homines fide digni referunt pro certo.* Notatur ad hoc, quòd notitia certa eſt, & indubitata eius rei, quam à fide dignis accipimus, vt per Tiraq. *de pœnis temp.cauſa 51.n.31.& de retract. lig. §.36.gloſſ.2.n.30.& 31.*

17 In gloſſ. *Commodè*,ibi,*pro illa dabitur vna dies.* Notatur ad hoc, quòd debet dari vna dies pro quiete in qualibet ſeptimana, vt per Greg. *l.4.verbo non perdieſen, tit.16.p.2.*

18 Notatur ad hoc, quòd feſti dies,quibus iter confici non licèt, ex præſtituto tempore ad iter conficiendum ſunt ſubducendi, vt per Menoch. *de arbitr.caſu 2. num.17.*

19 In gloſſ. *Expectati*, ibi, *quod cùm hæc ſententia lata ſit à Canone*,&c. Notatur ad hoc;quòd moræ purgatio non admittitur cùm quid fit ipſo iure, vt per Tiraq. *in l.ſi vnquam, verbo reuertatur, n.310. C.de reuoc.don.* Tempus enim à lege præſtitutum ita demum tantùm inducit priuationem iuris abſque moræ purgatione, ſi ſit canon latæ ſententiæ, ſecundùm Tiraq. *de retract. lig.§.1.gloſſ.4. in princ.*

20 In gloſſ.*Petere*,ibi,*iura reuocanda non ſunt*,&c. Notatur ad hoc, quòd legum correctio non inducitur per ſubauditos intellectus,vt per Pinel. *in l.2.C.de reſcind. vend.p.2.c.2.n.14.ad fin.* Menoch. *de præſumpt. lib.6. præſ.38.n.3.* & dicit hanc gloſſ. ſingularem Perez *l.1. gloſſ.1.tit.2.lib.Ordin.pag.111. in princ.*

21 In gloſſ.*Propoſita*, ibi, *ſi miſit nuntium ad proponendum, & nuntius impeditus fuerit, & de hoc conſtet, non nocebit.* Idem tenet Tiraq. *de retract.lig.§.12.gloſſ.3.* Et ſufficit tantùm probare impedimentum, vt obſeruat Boër.*deciſ.40.n.5.*

22 In ead. gloſſ. ibi, *Proteſtatur*, &c. Notatur ad hoc, quòd proteſtationem niſi faciat impeditus actum facere in termino ſtatuto non excuſatur, & ita debet proteſtari per ſe non ſtare, vt per Bernard. *reg. 615.* Rebuff.*in tract.de pacif poſſeſſ. num.310.* Gotier.*pract. lib.1.q.55.n.2.* Verum Rota ſequitur opinionem quòd
23 quando

quando quis fecit ex parte ſua, quod potuit, non eſt neceſſaria alia proteſtatio, Creſcent. *deciſ. 5. de except.* Verall. *deciſ. 73. p. 2.* in impreſſis, & fuit dictum *in Tullen. coadiutoria 17. Februarij* 1614. coram Card. Sacrato, impreſſa per Farinac. *deciſ. 567. n. 7. p. 1. recent.* & reſoluunt Ludouic. Gom. *ſuper reg. de annali q. 76. ad fin.* Lancellot. *de attent. p. 2. c. 12. ampl. 1. num. 65. cum ſeqq.*

25 In ead. gloſſ. ibi, *Coram oſtiariis.* Notatur ad hoc quòd oblatio, interpellatio, aliáve denuntiatio fieri debet in loco congruo, competenti, & opportuno, vide Tiraq. *de retractu lig. ad fin. tit. n. 84.*

26 In gloſſ. *Priuatos*, ibi, *quia à pœna legis, vel canonis non appellatur.* Notatur ad hoc quòd licèt à pœna legis non appelletur, à pronuntiatione tamen, & declaratione ipſius bene poteſt appellari, ſi conſtat eum non incidiſſe, vel eſt dubium, vt per Gutier. *practic. lib. 1. q. 50. n. 2.*

27 In gloſſ. *Concorden.* ibi, *nemine diſcrepante.* Notatur ad hoc, quòd concors electio non dicitur niſi cùm omnes conſentiunt nemine diſcrepante, vt per Azor. *inſtit. moral. p. 2. lib. 10. c. 4. q. 2. verſ. obiicies.*

28 In gloſſ. *Qui culpabiliter*, ibi, *ſi hoc ignoretur quid erit? videtur quòd nullus incidat in pœnam*, &c. Ergo ſi certùm ſit vnum ex pluribus aliquem interfeciſſe, vel aliud delictum commiſiſſe, nec tamen conſtet quis eorum fecerit, nullus puniendus eſt, de quo tamen, cùm ſit valde controuerſum, vide Plac. *in epitome delict. c. 12. in princ.* Clar. §. *homicidium, verſ. alia etiam eſt defenſio.* Anton. Theſaur. *Pedem. deciſ. 31. n. 3.* Menoch. *de arbitr. caſu 362.* Tiraq. *de pœnis temperan. cauſa 63. à princip.* latè Farin. *in praxi crimin. part. 4. q. 95. num. 13. cum ſeqq.*

29 In gloſſ. *Suſpenſos*, ibi, *& ſi quaratur*, &c. Notatus ad hoc, quòd Epiſcopus non poteſt abſoluere à ſuſpenſione lata in pœnam alicuius delicti etiam à iure, ſiue temporalis, ſiue perpetua ſit, vt per Gutier. *canon. quaſt. lib. 1. c. 5. n. 4.* Sanch. *de matrimon. lib. 3. diſput. 52. num. 2.*

30 In gloſſ. *Contumacia*, ibi, *ſicut & vbicunque*, &c. Notatur ad hoc quòd iudex poteſt impertiri officium non petitum, vbi vertitur animæ periculum, vt per Tiraq. *de priuileg. pia cauſa priuil. 152.*

31 In gloſſ. *Nullum praiudicium.* Notatur ad hoc, quòd ſententia lata contra electum, vel contra præſentatum ex defectu iuris præſentandi, aut eligendi, præiudicat præſentanti, & eligenti, vt per Couar. *pract. c. 14. n. 1. & 2.*

32 Notatur etiam ad hoc, quòd ſi ſemel lata fuit ſententia contra opponentem, non poterit ampliùs alius eundem defectum opponere, vt per Tiraq. *in tract. res inter alios acta, verſ. limita vigeſimo ſexto.*

SVMMARIVM.

1 *Vrbis ad Regimen qui eligi non poſſunt, oſtenditur,* & n. 2. & 3.
4 *Conſtantini de donatione vbi tractetur, remiſſiuè.*
5 *Roma prima Sedes, & vniuerſalis Eccleſia primatus iure diuino eſt collocatus.*
6 *Cardinalium officium eſt aſſiſtere Papa.*
7 *Marchio quis dicatur, remiſſiuè.*
8 *Dux qui dicatur, & de eius origine, remiſſiuè.*
9 *Comes quis, & vnde dicatur? remiſſiuè.*
10 *Baro quis vocetur.*
11 *Lex in qua ponuntur verba per qua redditur irrita, & inanis actio, aut poſſeſſio, qua in pœnam criminis per legem impoſita eſt, ſententiam à iure latam continet.*
12 *Verbum duplex, ſiue geminatum futuri temporis quando eſt in eadem conſtitutione, tunc eſt lata ſententia.*
13 *Satrapa dicuntur ſapientes,* & n. 14.
15 *Princeps dicitur ille, qui primum locum obtinet.*
16 *Paulus cur ciuis Romanus dicatur.*
17 *Roma vnde dicatur.*
18 *Etymologia, & alluſio in quo differant.*

CAP. Fundamenta. XVII.

NVllus Imperator, Rex, Princeps, Marchio, Dux, 1
Comes, aut Baro, vel quicunque alterius notabilis præeminentiæ, potentiæ, vel dignitatis, nec eorum frater, filius, vel nepos, ad tempus, vel in perpetuum eligatur in Vrbis Senatorem, Capitaneum, Patritium, Rectorem, ſeu quocunque alio nomine vocetur, ad Vrbis regimen, abſque ſpeciali Sedis Apoſtol. licentia; cæteri verò eligantur tantùm ad annum, alioquin tam ipſi, quàm eligentes, & dantes auxilium, conſilium, fauorem, ſunt excommunicati excommunicatione reſeruata Papæ, & priuantur bonis feudalibus. Colligunt ex Ordin. Lap. Abbas, Archid. Gemin. Ioan. Andr. Anch. Butr. Domin Monach. Franc. Vit. *in ration. lib. 1. pag. 180.* Alagona *in compend. pag. 69.* remiſſiuè Ximen. *in concord. p. 1. & 2.*

Hanc eandem concluſ. firmant Rainer. *in catalogo* 2
cenſurarum tit. de excommunicat. extra Bullam, c. 9. excomm. 8. vbi ſubdit hanc excommunicationem hodie parum eſſe in vſu, quia Senator à Papa eligitur, Filliuc. *tract. 15. n. 57. verſ. prima, & n. 58.* Lauot *de indulgent. p. 2. c. 21. n. 17.* Bonac. *de cenſur. extra Bullam Cœna diſput. 2. q. 3. puncto 49.* ego ipſe *de officio, & poteſt. Epiſcopi p. 3. alleg. 50. num. 91.* ſecundùm Lugdunen. impreſſ.

Iſti ſunt, qui vna die, &c. Refero ego ipſe *de officio, &* 3
poteſt. Epiſcopi, p. 1. tit. 3. c. 2. n. 9. cum ſeqq.

Sibi Romanam concedendo Vrbem, &c.] De Con- 4
ſtantini donatione latiſſimè egi *d. c. 2. n. 68. cum multis ſeqq.*

Qua ore diuino, &c.] Quòd Romæ prima Sedes, 5
& vniuerſalis Eccleſiæ Primatus iure diuino ſit collocatus, probaui ego ipſe *d. c. 2. num. 12.* vbi *num. 13.* oſtendi an licitum ſit Apoſtolicam Sedem à Roma aliò transferre.

Qui ſibi in executione officij Sacerdotalis coadiutores 6
aſſiſtunt.] Notatur ad hoc quòd Cardinalium officium eſt aſſiſtere Papæ, vt per Flamin. *de reſignat. benefic. lib. 2. q. 1. n. 34. & lib. 7. q. 12. n. 14.* Azor. *inſtit. moral. p. 1. lib. 5. c. 11. col. 401.* Monet. *de decimis, c. 9. quaſt. 3. num. 114.* & ideo apud Summum Pont. reſidere tenentur, Flamin. *lib. 1. q. 10. num. 9.* Gonzal. *ad reg. 8. Cancel. gloſſ. 24. n. 123.* Camill. Borrel. *in ſum. omnium deciſ. tit. 10. n. 8.*

Marchio.] De Marchione vide *l. 11. tit. 1. p. 2.* vbi 7
dicitur, *Marquez tanto quiere dezir como ſeñor de alguna grande tierra, que eſta en comarca de Reinos*, Tiraq. *de retract. lig. ad finem. tit. n. 66.* Andr. Reſend. *in ſua Luſitania, pag. mihi* 137. Caſſan. *in catalogo gloria mundi, part. 8. conſ. 15.* Fr. Ioſeph. à Seguença *in hiſtoria S. Hieronymi Hiſpanica lingua compoſita, p. 3. lib. 1. cap. 11.* Ioan. Garc. *de nobilit. gloſſ. 42. § 3. num. 69.* Fr. Hieron. Roman. *lib. 4. de Republ. Gentilica, c. 14. fol. mihi 130. verſo*, Cardiola *de la nobleza de Hiſpaña, c. 47.* Menoch. *conſ. 302. num. 8. cum multis ſeqq.* Sebaſt. de Orozco *en el theſoro de la lengua Eſpañola, verbo Marquez, pag. mihi* 540.

Dux.] De Duce, & eius origine vide Andr. Re- 8
ſend. *d. pag. 137.* Cardiol. *vbi ſuprà, c. 46.* Sebaſtian. Orozco *citato loco, verbo Duque, fol. 331. verſo,*

Fr. Hieron. Roman. *d. lib. 4. cap. 13. fol. 29.* Menoch. *conſ. 302. n. 49. cum multis ſeqq.* Cabed. *Luſit. deciſ. 105. n. 2. p. 2.*

9 *Comes.*] De Comite vide Andr. Reſend. *vbi ſuprà pag. 136. cum ſeq.* Gardiol. *citato loco c. 41. & 42.* Sebaſt. de Oroſco *dicto loco, verbo Conde fol. 230. verſo*, Gudiel *en la hiſtoria de los Girones c. 2. fol. 4. verſo*, Garibay *in compendio hiſtoriali lib. 7. c. 17. & 47. & lib. 10. cap. 4.* Ambroſ. de Morales *p. 2. de la chronica de Heſpaña c. 31. fol. 143. verſo*, Fr. Hieron. Roman. *d. lib. 4. c. 15. fol. 131.* Azor. *inſtit. moral. p. 2. lib. 11. c. 8. & 9.* Bobadil. *in ſua politica lib. 2. c. 16. num. 25. cum ſeqq.* Stephan. Gratian. *diſcept. forenſ. c. 291. num. 17.* Cabed. *d. deciſ. 105. num. 2. & 3.*

10 *Baro.*] De Baronibus vide Caſſan. *in catalogo gloriæ mundi part. 8. conſid. 15.* Cardiol. *vbi ſuprà c. 45.* Sebaſt. Oroſco *citato loco verbo Baron, fol. 122. verſo*, Cabed. *Luſit. deciſ. 104. part. 2.* Cornel. Khelian *in diction. Theutonicolatino verbo Bander*, vbi ſic ait, *Baro autem vulgo vocatur, qui inter nobiles opibus, & potentia antecellit, homo generoſus, & inſignis merum, mixtúmque imperium in aliquo caſtro, aut oppido conſenſu Principis habens*, &c.

11 *Irrita prorſus ex nunc, & vacua nunciamus.*] Notatur ad hoc quòd lex in qua ponuntur verba per quæ redditur irrita & inanis actio, aut paſſio, quæ in pœnam criminis per legem impoſita eſt, ſententiam à iure latam continet, vt per Sayr. *in claui Regia lib. 3. c. 8. n. 26.*

12 Notatur ad hoc, quòd quando in eadem Conſtitutione eſt duplex, ſiue geminatum verbum futuri temporis, tunc eſt latæ ſententiæ, vt per Tiraq. *in l. ſi vnquam verbo reuertatur num. 46. & 47. C. de reuocandis donat.*

13 In gloſſ. *Satrapis*, ibi, *ideſt, ſapientibus*. Vide Caſſan. *in catalogo gloriæ mundi part. 11. conſid. 8.* Tiraq. *in Alexand. ab Alexand. dierum genialium lib. 2. c. 27. ad fin* Illuſtriſſ. D. Roder. à Cunha *in comment. ad c. 14. n. 2. diſt. 96.*

14 In gloſſ. *Contingeret.* Vide Maſcard. *de probation. concl. 262. n. 56.*

15 In gloſſ. *Princeps.* Notatur ad hoc quòd Princeps dicitur ille, qui primum locum haber, vt per Azor. *inſtit. moral. p. 2. lib. 11. c. 7. q. 1.*

16 In gloſſ. *Potiantur*, ibi, *Vnde Paulus aduerſus iniurioſos ſe Romanum ciuem teſtabatur.* Quia eius pater ſocietatem cum Romanis contraxerat, & in illius ſignum data ei fuerat pennula, vt refert Boër. *deciſ. 260. n. 22.*

17 In gloſ. *Gens ſancta.* In codicibus adhuc non correctis ſub hac gloſſ. inueniebatur Romam appellari quaſi rodat manus, quam meritò reprehendit Alphonſ. de Mendoça *q. 4. Scholaſtica* §. 1. licèt olim præceptor colendiſſimus non abs re dixerit gloſſam prædictam non reſpexiſſe ad etymologiam nominis, quæ verborum origines perquirit, eorúmque veritatem notificat, vt oſtendit multis exemplis Fonſec. *in dialect. lib. 5. c. 2.* de conſule, qui ſic dicitur, quia conſulit Reip. de abſtemio, quia abſtinet à temeto, ideſt, vino; ſed tantùm ad alluſionem, quæ ad ſolius vocis ſonum, & ſimilitudinem tantùm reſpicit, vt optimo exemplo ſic Iuſtinianum vendicans à morſu, ſeu potius calumnia Laurentij Vallæ circa appellationem teſtamenti, quod Iuſtin. dixit teſtationem mentis, *in princ. Inſtit. de teſtam.* aduertit Alciat. *de verb. ſignif. lib. 4. n. 21.* quem laudat Couar. *in rub. de teſtam. n. 2.* Aurel. *de verb. ſignif. c. 6. à n. 23.* Vnde inter etymologiam, & alluſionem illud conſequitur diſcrimen, quòd etymologia quoad originem vocabuli veritatem præ ſe fert, & ideo in definitionibus ei locus aſſignatur, & ab ea ſaltem negatiuè valet argumētum, vt nos docet Iureconſ. *in l. 2. §. appellata, ff. ſi certum pet.* ex alluſione autem cùm veram originem vocabuli non reſpiciat, minimè neceſſarium eſt argumentum, immo alluſionem damnant antiqui omnes, vt oſtendit Rip. *in l. 1. n. 18. ff. de nouat.* Cuiac. *lib. 11. obſeru. 37.*

SVMMARIVM.

1 *Canonicis Cathedralis Eccleſiæ ipſo iure, vel per ſententiam, præterquam in caſu negligentiæ, eligendi poteſtate priuatis, ad Papam ius deuoluitur eligendi, in inferioribus verò Eccleſiis ſemper ad proximum ſuperiorem.*

2 *Eligentes ſcienter indignum priuantur ipſo iure electione, & ius eligendi amittunt, ſecus ſi ignoranter, vt n. 3.*

4 *Eccleſiarum diœceſis diſpoſitio pertinebat ad Epiſcopum ex diſpoſitione antiqua.*

5 *Epiſcopus iure ordinario collator eſt omnium beneficiorum, quæ ſunt propria diœceſis.*

Cap. Quanquam. XVIII.

QVando electores Cathedralis Eccleſiæ priuati 1
ſunt ipſo iure poteſtate eligendi ob electionem ſcienter indigni, vel debent priuari per ſententiam ob non ſeruatam formam electionis præſcriptam à Concilio, electio deuoluitur ad Papam, non ad ſuperiorem immediatum; ſecus verò in inferioribus Eccleſiis, vel quando Canonici Cathedralis fuerunt ſolùm negligentes in eligendo, tunc enim deuoluitur poteſtas ad ſuperiorem immediatum. Colligunt ex Ordin. Archid. Gemin. Ioan. Andr. Anch. Butr. Domin. Monach. Franc. Vin. *in ration. lib. 1. pag. 180.* Alagona *in compend. pag. 69.* remiſſiuè Ximen. *in concord. p. 1. & 2.*

Eligendi poteſtate priuentur, &c.] Ad illud, quod 2
ſcienter eligentes indignum priuantur ipſo iure electione, & ius eligendi amittunt, citaui plures Doctores *in collect. ad c. cùm in cunctis n. 35. hoc tit.* quibus adde Filliuc. *tom. 3. tract. 41. c. 4. n. 173.* Azor. *inſtit. moral. p. 2. lib. 6. c. 14. q. 8.* Fr. Ludou. Miranda *in manu Prælat. tom. 2. q. 23. art. 8.* Paul. Layman. *in quæſt. Canon. de Prælatorum Eccleſiaſt. elect. q. 70.* Fr. Sigiſm. à Bononia *de elect. dub. 61. n. 4.* vbi *n. 10.* limitat ſi non fuerit ſequuta electio, & *n. 13.* etiam limitat quando ipſi electores compromiſerunt abſolutè in aliquem, qui compromiſſarius elegit indignum, niſi tamen ipſi compromittentes talem electionem ratam habuerint.

In gloſ. *Scienter*, ibi, *ſecus ſi ignoranter* Refert & ſe- 3
quitur Fr. Sigiſm. à Bononia *d. dub. 61. n. 5.* vbi ſubdit idem iuris eſſe de illis electoribus, qui eligunt dignum credentes eum indignum, quia conatus non habet effectum, & electio tenet, & citat Felin. *in cap. ſi verò 2. de ſent. excomm. ante fin. verſ. & ad tertiam quæſt.* Gemin. *in cap. perpetuo n. 4. ſup. hoc eod. tit.*

In gloſ. *Secus*, ibi, *ad Epiſcopum enim ex diſpoſitione* 4
antiqua pertinebat Eccleſiarum ſuæ diœceſis diſpoſitio. Vide Gonzal. *ad reg. 8. Cancel. gloſ. 45. n. 49.* & metipſum *de officio & poteſt. Epiſcopi d. 3. alleg. 57. n. 3.* Vnde colligit Couar. *lib. 3. var. c. 20. n. 9. verſ. cæterum*, quòd Epiſcopus iure Ordinario collator eſt omnium bene- 5
ficiorum, quæ ſunt propriæ diœceſis.

Cap. Is, qui contra. XIX.

DE electione ad Sedem Apoſtol. appellans, ſi iurat 1
quòd ea, quæ in appellatione ſunt poſita, de ipſis quæ

quæ deberent ſufficere,eſſe vera credebat, & ſe poſſe probare,non eſt audiendus, quia non iurat ſecundùm Conſtitutionem Gregorij X. id eſt, omnia credere, & poſſe probare, ſed indeterminatè, vel aliqua. Colligunt ex Ordin. Lap. Abbas, Archid. Gemin. Ioan. Andr. Anch. Botr. Dominic. Monach. Franc. Viu. *in ration. lib. 1. pag.* 182. Alagona *in compend. pag.* 70. remiſſiuè Ximen. *in concord. p.* 2.

2 Hanc eandem concluſ. ex hoc text. deſumit Fr. Sigiſm. à Bononia *in tract. de elect. dub.* 48. *n.* 12. & vide quid circa hunc text. notat Boër. *deciſ.* 339. *n.* 4. *col.* 2.

Cap. Qui contra. XX.

SI quis contra certam,& nominatam perſonam, ne ab aliis eligatur, ad Sedem Apoſt. antequam fiat electio, duxerit appellandum, debet per omnia in appellando obſeruare formam Conſtit. Gregor. X. ac ſi electione iam facta contigerit appellare, alioquin non obſeruans pœnæ conſtitutionis eiuſdem ſe nouerit ſubiacere. Colligunt ex Ordin. Lap. Abbas, Archid. Gemin. Ioan. Andr. Anch. Butr. Domin. Monach. Franc. Viu. *in ration. lib.* 1. *pag.* 182. Alagona *in compend. iuris Canon. pag.* 70.

Hanc eadem concluſ. ex hoc text. deſumit Fr. Sigiſm. à Bononia *in tract. de elect. dub.* 48. *n.* 13.

SVMMARIVM.

1 *Electio quando fit per ſcrutinium, vel per compromiſſum, vnus nomine omnium dicere debet, Ego eligo talem, licèt aliqui diſcrepent, alias electio non valet* & n. 2.

3 *Scrutinium facere aggredientes aliqui ad hoc non electi aliis videntibus, & non contradicentibus tacitè conſentire, eóſque ad hoc officium aſſumere cenſentur.*

4 *Scrutinij de forma eſt vt eo publicato & facta collatione mox per vnum nomine Capituli electio fiat, ſiue præcedat mandatum Capituli, ſiue ſequatur ex tacito conſenſu, qui ex non reclamatione deducitur.*

Cap. Sicut. XXI.

1 ELectio quando fit per ſcrutinium, vel per compromiſſum, vnus nomine omnium dicat, Ego eligo talem, licèt alicui diſcrepent, aliter electio non valet. Colligunt ex Ordin. Archid. Gemin. Ioan. Andr. Anch. Butr. Domin. Monac. Franc. Viu. *in ration. lib.* 1. *pag.* 183. Alagona *in compend. pag.* 70.

2 Hanc eandem concluſionem ex hoc text. deſumit Paul. Layman. *in quæſt. Canon. de Prælator. Eccleſiaſt. elect. dub.* 85 *lit. E.*

3 In gloſſ. *Per vnum*, ibi, *ſed ſi Capitulum*, &c. Notatur ad hoc, quòd ſi aliqui ad ſcrutinium faciendum non electi, ſcrutinium facere aggrediantur aliis videntibus, & non contradicentibus, tacitè conſentire, eóſque ad hoc officium aſſumere cenſentur, vt per Paul. Layman. *in quæſt. de Prælatorum Eccleſiaſt. elect. q.* 72.

4 In ead. gloſ. ibi, *& quod dicit vnum*, &c. Notatur ad hoc, quòd de forma ſcrutinij eſt eo publicato, & facta collatione vt mox per vnum nomine Capituli electio fiat, ſiue præcedat mandatum Capituli, ſiue ſequatur ex tacito conſenſu, qui ex non reclamatione deducitur, vt per Abb. *in cap. quia propter, n.* 11. *hoc tit. in Decretalib.* Franc. Marc. *deciſ.* 922. *n.* 2. *lib.* 2. Melch. Lotter. *de re benefic. lib.* 2. *q.* 19. *n.* 39. vbi *n.* 40. poſt Petr. de Biax. *in director. election. p.* 3. *c.* 33. *n.* 4. *&* 5. ſubdit quòd publicatio iſta ſi omnes conſentiant, poteſt etiam fieri per extraneum.

SVMMARIVM.

1 *Parochialis quando eſt collegiata, electus non tenetur ordinari Sacerdos intra annum, quia cap. licèt canon. ſuprà hoc tit. non extenditur ad iſtum caſum, cùm ſit pœnale*, & n. 2.

3 *Diſpoſitio cap. licèt canon. ſup. hoc tit. eſt fauorabilis.*

4 *Declaratur text. in d. cap. licèt canon.*

5 *Lex pœnalis regulariter reſtringitur.*

6 *Lex pœnalis patitur extenſionem quando datur eadem ratio.*

7 *Beneficiorum ſub generali diſpoſitione qualificata beneficia ſæpe non includuntur.*

8 *Caſus qualificatus non comprehenditur ſub diſpoſitione ſimplici.*

9 *Qualitas noua adueniens enti reponit illud in diuerſam naturam, & ſpeciem.*

10 *Mixtum nunquam ſub ſimplici continetur in odioſis, nec in pœnalibus, exorbitantibus, & correctoriis, vt n.* 11.

12 *Iura loquentia de Parochialibus non habent locum in Collegiatis curatis.*

13 *Collegiata quibus ſignis cognoſcatur.*

14 *Eccleſia ſi auctoritate ſuperioris deſtructa ſit, non comprehenditur nomine Eccleſia.*

Cap. Statutum. XXII.

1 PArochialis quando eſt Collegiata, electus non tenetur ordinari Sacerdos intra annum, quia *cap. licèt canon. ſup. eod.* non extenditur ad iſtum caſum, cùm ſit pœnale. Colligunt ex Ordin. Archid. Gemin. Ioan. Andr. Anch. Butr. Domin. Monach. Franc. Viu. *in ration. lib.* 1. *pag.* 184. Alagona *in compend. pag.* 70. remiſſiuè Ximen. *in concord. p.* 1. *&* 2.

2 Hanc eandem concluſ. firmant Azor. *inſtit. moral. p.* 2. *lib.* 6. *c.* 8. *q.* 4. Gonzal. *ad reg.* 8. *Cancel. gloſ.* 5. §. 7. *n.* 12. Selu. *de benefic. p.* 1. *q.* 3. *n.* 6. Rebuff. *in praxi benefic. tit. de non promotis n.* 27. latè ego ipſe *in tract. de offic. & poteſt. Parochi c.* 5. *n.* 25.

3 Sed obſtat, quia deciſio *d. cap. licèt canon.* continet diſpoſitionem fauorabilem, puta in fauorem Eccleſiæ factam, ſiquidem, fauor Eccleſiæ in eo verſatur quòd clericus ſtatim ordinetur, ne aliàs ſtatu clericali retrocedere valeat, docet eleganter text. *in cap. cùm ex eo* 34. *inf. hoc tit.* iuuat doctrina gloſ. *verbo alios, in cap. ſciant. cunct. ſup. hoc tit. & lib.* recepta communiter ex Cou. *d. ſponſal. p.* 2. *c.* 6. *in princ. n.* 12. & ex multis relatis à Tiraq. *de pia cauſa priuil.* 161. & à Menoch. *de ſucceſſ. creat.* §. 10. *n.* 45.

4 Quapropter nonnulli intelligunt propterea hic Eccleſiam Collegiatam non contineri in diſpoſitione *d. cap. licèt canon*, quia vnum mixtum, quale eſt Eccleſia Collegiata parochialis, non continetur appellatione ſimplicis, quale eſt parochialis, de qua fit mentio *in d. cap. licèt.* arg. text. *in l. ſi ita ſcriptum, ff. de liberis, & poſthum.* & ita in ſpecie Abb. *in c. bona el.* 1. *in princ. de poſtulat. Prælat.* Selu. & Rebuff. *dictis locis*, Dom. *vbi ſuprà.* Qui quidem intellectus refellitur ſi aduertas id totum eſſe quod quærimus. Alij igitur meliùs aduertunt quòd *in d. c. licèt canon*, non agitur generaliter de Eccleſia parochiali, ſed reſtrictè de merè parochiali, & in qua principaliter parochia exiſtit, à qua appellatur, patet quia agit de illa parochiali in qua datur Rector, vt conſtat ex verbis text. ibi, *Cuius Rector*, &c. Vnde cùm Eccleſia Collegiata, licèt parochialis, merè parochialis

non ſit, nec à parochia appelletur, ſed à collegio tanquam à principali, de quo conſtat, meritò diſpoſitio *d. cap. licèt canon*, in Collegiata parochiali locum habere non potuit, vt text. hìc dixit, cùm in pœnalibus, qualis eſt diſpoſitio *d. cap. licèt canon*, extenſio non admittatur.

5 *Cùm ſit pœnale.*] Notatur ad hoc, quòd lex pœnalis regulariter reſtringitur, vt per Farin. *in praxi crimin. part. 4. conſ. 65. num. 132.* Cardoſ. *in praxi iudicum, & 6 aduocat. verbo lex num. 21.* vbi *num. ſeq.* aſſerit quòd patitur extenſionem quando datur eadem ratio, & ſi non ſit correctoria, extenditur ex identitate, vel maioritate rationis, idem tenet Brunor. à Sole *in locis communibus, verbo lex 16.*

7 *Declaramus ad Collegiatas*, &c.] Notatur ad hoc, quòd in generali diſpoſitione beneficiorum qualificata beneficia ſæpe non includuntur, vt per Gonz. *ad reg. 8. Canc. gloſ. 9. num. 2.*

8 Nam ſub diſpoſitione ſimplici non comprehenditur caſus qualificatus, vt citato hoc text. reſoluit Valaſc. *conſult. 51. num. 55.*

9 Et qualitas noua adueniens enti, reponit illud in diuerſam naturam, & ſpeciem, vt per Menoch. *remed. 6. recuper. poſſeſſ. n. 8. & conſ. 35. n. 13.* & alios citatos per Surd. *deciſ. 2. & conſ. 321. n. 12. cum ſeq.*

10 Et mixtum nunquam ſub ſimplici continetur in odioſis, vt per Alexand. *in l. 2. num. 2. ff. de verbor. oblig.* vbi Iaſ. *num.* 5. Aleiat. *in repet. num. 10. & 20.* Galianl. *n. 16. cum ſeqq.* Herculan. *de cautione de non offendendo, cap. 17. num. 2.* Cephal. *conſ. 26. num. 24. cum ſeqq. lib. 1.* Mandoſ. *ad reg. 11. Cancel. q. 16. num. 2. & reg. 32. quæſt. 30. n. 8.* Aym. *conſ. 276. col. fin. verſ. iam cauſa*, Surd. *conſ. 430. n. 14. lib. 4.* Tiraq. *de iure mariti gloſ. 5. n. 71.* niſi ſit eadem ratio ex eod. Tiraq. *d. gloſ. 5. num. 76. & in tract. le mort, part. 2. declar. 4. n. 8.*

11 Sic etiam mixtum non continetur ſub ſimplici, nec diſpoſitio loquens de ſimplici habet locum in mixto, quando eadem diſpoſitio eſt pœnalis, ſicuti docent Aſin. *in practic. in princ. cap. 4. num. 8.* Bertazzol. *conſ. 126. num. 13. in fin.* Polyd. Rypa *in tract. de nocturno tempore, c. 4. num. 9. & 109. cum ſeqq.* quod etiam in materia exorbitanti, ſeu correctoria admittunt Natt. *conſ. 463. num. 18.* Caſſad. *deciſ. 5. num. 4. de reſcript.* Mand. *in reg. 10. Cancel. quæſt. 3. num. 6. & reg. 23. quæſt. 7. num. 3. verſ. quinto & vlt. & reg. 11. quæſt. 16. num. 2. & regul. 32. quæſt. 30. num. 8. verſ. amplius*, Polyd. Ryp. *d. c. 4. n. 48.* Cardin. Tuſch. *lit. M. concl. 244. num. 26. & n. 33.* declarat niſi eſſemus in ſtatuto correctorio, ſed fauorabili, & *num. 34.* pariter declarat niſi identitas rationis contrarium ſuaderet.

12 In gloſſ. *Collegiatas*, ibi, *in primo caſu locum habebit hæc Decretalis, in ſecundo non.* Notatur ad hoc, quòd iura loquentia de Parochialibus, non habent locum in Collegiatis curatis, vt per Flamin. *de reſignat. ſignat. lib. 8. q. 9. num. 94.*

13 In ead. gloſſ. ibi, *ſi quæratur quomodo hoc cognoſcatur*, &c. Collegiata quibus ſignis cognoſcatur oſtendunt Zabarel. *in Clem. 2. n. 10. de ætate, & qualit.* Panormit. *in cap. nobis, n. 8. de iurepatron.* Roman. *conſil. 436. n. 6. & 7.* latè & eleganter D. Lotter. *de re benefic. lib. 1. q. 14. n. 55. cum ſeqq.* Rot. *in Nolana Primiceriatus 4. Maij* 1615. coram Card. Veroſpio, impreſſa per Farinac. *deciſ. 673. part. 1. recent.* Gregor. *deciſ. 482. n. 4. cum ſeqq.* vbi latè addenu Mantic. *deciſ. 215. n. 1. verſ. vnde cùm hæc Eccleſia*, latè ego ipſe *de Canonic. cap. 2. à n. 9.*

14 In eadem gloſſ. ibi, *ſi autem deſtruatur collegium ſuperioris auctoritate*, &c. Notatur ad hoc, quòd ſi Eccleſia auctoritate ſuperioris deſtructa ſit, non comprehenditur nomine Eccleſiæ, nec priuilegiis illi conceſſis gaudet, vt per Sanch. *de matrimon. lib. 9. diſp. 15. n. 37.*

SVMMARIVM.

1 *Compromiſſarius ſi eligat ſecundùm traditam ſibi metam, (ſcrutatis & in ſcriptis redactis voluntatibus ſingulorum, illum eligat in quem non maior pars Capituli, ſed plures aliorum comparatione conſenſerint) non tenet electio, cùm præter formam Concilij fuerit celebrata.*

2 *Compromiſſi vſitatior forma illa eſt, vt ſcilicet compromiſſarij votis omnium ſecretò inquiſitis cum eligere adſtringantur in quẽ maior pars Capituli cõſenſerit.*

3 *Scrutinio publicato vbi electus ius non habet, electores variare poterunt.*

4 Valere *verbum poſitum cum aliqua dict. vniuerſali negatiua, ſemper denotat ſententiam latam.*

Cap. Si cui. XXIII.

Compromiſſario quando datur hæc forma, vt facto ſcrutinio vocum, eligat illum, in quem plures conſenſerint partium comparatione minorum, licèt maiorem totius Capituli partem non attingant; ſi ita eligat, electio eſt nulla, quia non ſeruat formam Concilij Colligunt ex Ordin. Lap. Abbas, Archid. Gemin. Ioan. Andr. Anchar. Butr. Dominic. Monach. Franc. Viuian. *in ration. lib. 1. pag. 184.* Alagona *in compend. pag.* ... t. remiſſiuè Ximen. *in concord. p.* 2. 1

Hanc eandem concluſ. ex hoc text. deſumit Paul. Layman. *de Prælatorum eccleſiaſt. elect. q. 85. paulo poſt princ. lit. E*, & de hac materia latè egi *in collect. ad cap. quia propter, de elect.* & *ibi* dictis addendum duxi vſitatiorem compromiſſi formam illam eſſe, vt ſcilicet compromiſſarij votis omnium ſecretò inquiſitis eum eligere adſtringantur in quem maior pars Capituli cõſenſerit, vt notaut Petr. Greg. *de elect. cap. 2. nu. 4.* & alij citati à Fr. Sigiſmundo à Bononia *in ſimili tract. dub. 2. num. 9. & 10.* vbi *dub. 21.* diſputat qui & quot eligendi ſint compromiſſarij in electione celebranda per compromiſſum, & an & quando poſſint reuocari, & dubio ſequenti alia ad hanc materiam pertinentia tractat. 2

Ipſeque facto huiuſmodi ſcrutinio, &c.] Notatur ad hoc, quòd publicato ſcrutinio, vbi electus ius non habet, electores variare poterunt, vt per Tiraq. *in l. boues, §. hoc ſermone, limit. 23. n. 3. ff. de verb. ſignificat.* 3

In gloſſ. *Non valere*, ibi, *ipſo iure.* Notatur ad hoc, quòd verbum, *Valere*, poſitum cum aliqua dict. vniuerſali negatiua, quæ illud afficit, ſemper denotat ſententiam latam, etiamſi tale verbum ponatur in futuro tempore, vt per Tiraq. *in l. ſi vnquam, verbo reuertatur, num. 235. C. de reuocandis donat.* Sayr. *in claui Regia lib. 3. cap. 8. num. 26.* 4

SVMMARIVM.

1 *Mendicantes Religioſi etiam de licentia ſuperiorum ius aliquod acquirere non poſſunt in electione, ſeu poſtulatione ad aliquam Prælaturam extra ſuum Ordinem in diſcordia de ſe facta*, & n. 2.

3 *Religio, quæ eſt prior in inſtitutione, & approbatione, præcedere debet minus antiquam.*

4 *Prædicatores præferuntur Minoribus.*

5 *Mendicantes qui dicantur, oſtenditur.*

6 *Mendicantiũ Religionũ nomine quæ veniant, remiſſiuè.*

Cap. Quorundam. XXIV.

Religioſi Mendicantes etiam de licentia Superiorum conſentire non poſſunt, aut ius aliquod 1

acquirere

acquirere in electione, ſeu poſtulatione, &c. ad aliquam Prælaturam extra ſuum ordinem in diſcordia de ſe facta, nec alij Religioſi non Mendicantes præſtare poſſunt conſenſum electioni cuicunque ad quamlibet Prælaturam de ſe factæ à minori parte numero. Colligunt ex Ordin. Lap. Abb. Archid. Gemin. Ioan. Andr. Anchar. Butr. Dominic. Monach. Franch. Viuian. *in ration. lib.* 1. *pag.* 184. Alagona *in compend. pag.* 71.

2 Hanc eandem concluſ. ex hoc text. deſumunt Nau. *comment.* 4. *de Regul. n.* 24. *verſ. octauò*, Fr. Emman. *quæſt. Regular. tom.* 2. *q.* 58. *art.* 1. Card. Tuſch. *practic. concluſ. tom.* 1. *lit. C, concl.* 44. *n.* 11. *&* 12. vbi declarat Layman. *in canon. quæſt. de Prælator. Eccleſ. elect. q.* 192. *cum ſeqq.* Mirand. *in man. Prælator. tom.* 2. *quæſt.* 23. *art.* 14. *concluſ. vnic.*

3 In gloſſ. *Prædicatorum*, ibi, *quia antiquior fuit ipſorum inſtitutio.* Notatur ad hoc, quòd Religio, quæ eſt prior in inſtitutione, & approbatione, præcedere debet minus antiquam, vt per Caſſan. *in catalogo gloriæ mundi, p.* 4. *conſid.* 52. *verſ. ego modo*, Tobi. Non. *conſ.* 71. *num.* 35. metipſum *de offic. & poteſt. Epiſc. p.* 3. *alleg.* 78. *n.* 36. Rot. *deciſ.* 718. *n.* 1. apud Farin. *in* 1. *collect. nouiſſimarum*, aliàs *p.* 4. *diuerſ.* Et quòd Prædicatores præſerantur Minoribus tradit Caſſan. *d. p.* 4. *conſid.* 69.

4 In gloſſ. *Mendicantium*, ibi, *Mendicantes, qui certas poſſeſſiones, vel redditus habere non poſſunt*, &c. Notatur ad hoc quòd Mendicantes dicuntur, quibus regula, vel conſtitutio interdicit poſſeſſiones, ſiue redditus ad propriam ſuſtentationem, & incerta mendicitas ſolet eis præbere victum per publicum quæſtum, vt per Fr. Emman. *quæſt. Regul. tom.* 3. *q.* 49. *art.* 2. *& quæſt.* 52. *art.* 15. *ad fin.* Sanch. *in præcepta Decalogi, tom.* 2. *lib.* 6. *c.* 7. *n.* 113. vbi *n.* 115. extendit quamvis illicitè contra prohibitionem illa habeant; vel licitè ex Pontificis diſpenſatione, ſicut hodie in Concil. Trid. *ſeſſ.* 25. *de Regular. c.* 3. diſpenſatum eſt cum omnibus Mendicantibus, præter Minores de Obſeruantia, & Capuccinos, vt habeant redditus, & poſſeſſiones in communi.

5 Mendicantium Religionum nomine quæ veniant, vide Caſſan. *d. p.* 4. *conſid.* 68. *cum duobus ſeqq.* Zerol. *in praxi Epiſcop. p.* 2. *verbo Mendicantes*, Azor. *inſtit. moral. p.* 1. *lib.* 12. *c.* 23. Fr. Emman. *quæſt. Regul. tom.* 1. *q.* 2. *art.* 1. *cum ſeqq. & tom.* 3. *q.* 49. *art.* 1. *&* 4. Galganet. *de iure publico, lib.* 3. *tit.* 41. Fr. Ludouic. Miranda *in man. Prælatorum, tom.* 1. *q.* 11. *art.* 6. Eraſm. à Coehier *de iuriſdict. Ordinarij in exemptos, p.* 1. *q.* 17. *n.* 16. metipſum *in Collect. ad Concil. Trid. ſeſſ.* 23. *de reform. c.* 18. & latè dixi *in meo tract. de appellatiua verbor. vtriuſque iuris ſignificat. verbo Mendicantes.*

SVMMARIVM.

1 *Electus non poteſt duas electiones proſequi petendò confirmationem ex illis, etiamſi proteſtetur ſe contentum altera per quam conſequi poſſit ſuæ intentionis effectum; & ſi vnam eligat, non poteſt ad alteram redire.*
2 *Text. iſte an procedat in præſentatione.*
3 *Proteſtatio contraria facto non ſuffragatur.*
4 *Appellatio alternatiua quando valeat, oſtenditur.*
5 *Præſentatus habent duas præſentationes, non arctatur alterutram eligere, ſed vtramque poteſt proſequi.*
6 *Actio edita poteſt mutari, emendari, & corrigi ſicut placet vſque ad litem conteſtatam.*
7 *Actor poteſt deſiſtere ab vno libello alium formando.*

Cap. Vt quis. XXV.

PLures electiones quando fiunt de vno, electus non poteſt ambas electiones proſequi, etiamſi proteſtetur ſe altera contentum eſſe, ſed vnam eligat, & ſi iſta non habet effectum, non poteſt habere regreſſum ad aliam. Colligunt ex Ordin. Lap. Abb. Archid. Gemin. Ioan. Andr. Anch. Butr. Domin. Monach. Franc. Viu. *in ration. lib.* 1. *pag.* 185. Alagona *in compend. pag.* 71. remiſſiuè Ximen. *in concord. p.* 2. 1

Electiones.] An procedat in præſentationibus? Vide Lap. *alleg.* 8. *n.* 4. Lambert. *de iurepatron. lib.* 2. *p.* 2. *q.* 5. *art.* 3. *n.* 6. Lotter. *de re beneficiar. lib.* 2. *q.* 13. *n.* 90. 2

In gloſſ. *Proteſtetur*, ibi, *per contrarium enim factum proteſtationi videtur obuiare.* Proteſtatio enim contraria facto non ſuffragatur, vt per Surd. *conſ.* 371. *n.* 67. *vol.* 3. *& deciſ.* 70. *n.* 8. *& deciſ.* 246. *n.* 4. Campan. *in diuerſor. iuris Canonici, rub.* 11. *cap.* 13. *n.* 185. Marian. Antonin. *variar. reſol. lib.* 1. *reſol.* 55. *n.* 9. 3

In gloſſ. *Vagetur*, ibi, *an valeat alternatiua appellatio*, &c. Affirmatiuam partem, dummodo intra decem dies nominatim iudex ad quem ex duobus, ad quos alternatiuè appellatum eſſet, ſpecificetur, tenent Franciſc. Marc. *Delphin. deciſ.* 270. *n.* 2. *p.* 1. Lancel. *de attentat. c.* 12. *limit.* 50. *n.* 30. Soar. *recept. ſentent. lit. A, n.* 202. Aloyſ. Ricc. *in collect. deciſ. p.* 2. *collect.* 276. quos refert parens meus *in comment. ad Ordin. Regiam Luſitan. lib.* 3. *tit.* 70. §. 2. 4

In gloſſ. *Eligere*, ibi, *ſed ſufficit quòd alteram eligat*, &c. Notatur ad hoc, quòd præſentatus habens duas præſentationes, non arctatur alterutram eligere, ſed vtramque poteſt proſequi, probauit Rot. *in Lunen. Sarzanen. Capella* 20. *Iunij*, *&* 5. *Decembr.* 1601. coram Card. Sacrato, cuius meminit Lotter. *d. quæſt.* 13. *n.* 91. 5

In gloſſ. *Renuntiare*, ibi, *edita actio poteſt mutari, emendari, & corrigi ſicut placet vſque ad litem conteſtatam*, &c. Ita Rebuff. *ad l.* 8. *verſ. decimo, ff. de verb. ſignif.* Maſcard. *de probat. concl.* 347. *num.* 18. Stephan. Gratian. *diſcept. forenſ. c.* 118. *n.* 52. *&* 58. Bernard. Muſcatel. *in ſua praxi aurea ciuili Neapol. p.* 1. *gloſſ. Petitur num.* 50. D. Barboſ. *in l. non poteſt videri, n.* 28. *ff. de iudic.* Camil. Borrel. *in ſumma omnium deciſ. tit.* 49. *de libello à n.* 95. 6

Imò poſſe actorem deſiſtendo ab vno libello alium formare, reſoluunt Felin. *in cap. ſignificantib. n.* 17. *de libell. oblat.* Ceual. *commun. contra commun. q.* 815. *num.* 5. D. Barboſ. *in d. l. non poteſt videri, n.* 32. 7

SVMMARIVM.

1 *Electus ſi non conſentit, vel poſt conſenſum renuntiat, aut moritur, ſeu propter occultum ſui vitium electio caſſatur, eligentes ad eligendum ex tunc integrum tempus habebunt, niſi circa id egerint fraudulenter.*
2 *Text. iſte procedit in præſentatione.*
3 *Beneficium non vacat per mortem præſentati, qui non fuit inſtructus, ſed per mortem primi.*
4 *Electio ſi effectum non habuit, elector poterit iterum eligere.*
5 *Electus an poſt conſenſum ſine ſuperioris auctoritate poſſit renuntiare electioni de ſe facta oſtenditur.*
6 *Superior ſi iure deuoluto elegit, & electus diſſentit, vel renuntiat, aut moritur, non poterit iterum eligere, ſed ad Canonicos redit electio.*
7 *Reſtitutus ipſo iure ſine miniſterio iudicis, ad integrum tempus reſtituitur.*

8 *Electus in officialem ad certum tempus, ſi impediatur ſeruire, an debeat ſibi aliud tantum reintegrari, remiſſiuè.*

CAP. Si electio. XXVI.

1 ELectio quando non habet effectum, quia electus non conſenſit, vel poſtea renuntiat, vel moritur, vel propter occultum eius vitium irritatur, electores habent integrum tempus ad eligendum, acſi eſſet noua vacatio, dummodo non præceſſerit fraus, vel dolus. Colligunt ex Ordin. Archid. Gemin. Ioan. Andr. Anchar. Butr. Dominic. Monach. Franch. Viuian. *in ration. lib. 1. pag.* 187. Alagona *in compend. pag.* 71. remiſſiuè Ximen. *in concord. p. 1. & 2.*

Hanc eandem concluſ. ex hoc text. deſumunt Tiraq. *in l. boues, §. hoc ſermone, num. 4. cum ſeqq. ff. de verbor. ſignif.* Molin. *de primog. lib. 2. c. 4. num.* 3. Azor. *inſtit. moral. part. 2. lib. 3. c. 28. q* 17. Gonzal. *ad reg. 8. Cancel. gloſſ. 45. §. 3. n. 6.* quos refero *de iure Eccleſ. lib. 1. c. 19. n.* 238.

2 Habere locum etiam in præſentatione, tradunt Rot. *deciſ. 269. aliàs* 8. *de iurepatr. in nouis*, Roch. *de iurepatron. verbo honorificum, q.* 42. Putc. *deciſ.* 200. *aliàs*

3 194. *in correctis, lib.* 1. vbi fuit dictum, beneficium non vacare per mortem præſentati, qui non fuit inſtitutus, ſed per mortem primi, & potuiſſe patronos de nouo præſentare, Seraph. *deciſ.* 1007. *n.* 3. refero ego ipſe *d. tract. de iure Eccleſ. lib. 1. c. 19. n.* 239.

4 *Tempus integrum ad electionem aliam celebrandam,* &c.] Notatur ad hoc, quòd ſi electio effectum non habuit, elector poterit iterum eligere, vt per Tiraq. *in l. boues, §. hoc ſermone, n. 4. cum ſeq. ff. de verbor. ſignif.* Molin. *de primogen. lib. 2. c. 4. n.* 38. Azor. *inſtit. moral. p. 2. lib. 3. c. 28. q.* 17. Gonzal. *ad reg.* 8. *Cancel. gloſſ.* 45. *§. 3. n. 6.*

5 In gloſſ. *Renuntiat*, ibi, *an electus poſt conſenſum ſine ſuperioris auctoritate poſſit renuntiare electioni de ſe facta*, &c. Affirmatiuè, dummodo ſit ante confirmationem, reſpondent *hîc* Ioan. Andr. & Gemin. *n.* 5. ac Franch. *n.* 3. Rot. *deciſ. 6. n. 1. de elect. & deciſ. 8. n. 3. de iurepatron.* Cuch. *inſtit. maiorum, lib. 4. tit. de poteſtate electi, n.* 23. Flamin. Pariſ. *de reſignat. benefic. lib. 7. q. 1. n.* 78. nouiſſimè Paul. Layman. *in quæſtion. Canon. de Prælat. Eccleſiaſt. elect. c. 2. q. 15. in fin.* Fr. Sigiſm. à Bononia *de elect. dub. 41. n. 8. & 9.* vbi *n.* 10. ſubdit quòd ſi negotium ad Antiſtitem confirmatorem ſit iam delatum, & contra electum aliquid opponatur, quòd electionem infirmet, electoréſque eligendi poteſtate priuet, tunc quamvis electus poſſit eam electionem quoad ſe repudiare, nihil tamen ea renuntiatio confirmatori oberit quin ſuper oppoſitis veritatem inquirere, eiſque compertis eligere, & prouidere non ſecus poſſit, quàm ſi nulla renuntiatio facta eſſet. Ratio autem ſupradictæ reſolutionis eſt, quia renuntiatio illorum, qui habent ius ad rem, non eſt neceſſe vt fiat in manibus ſuperioris, iuxta tradita per Flamin. Pariſ. *de reſignat. lib. 2. q. 23. n.* 17. refero ego ipſe *d. c. 19. n.* 240.

6 In gloſſ. *Integrum*, ibi, *quia ſecus ſi ex iure deuoluto.* Notatur ad hoc, quòd ſi ſuperior iure deuoluto elegit, & electus diſſentit, vel renuntiat, aut moritur, non poterit iterum eligere, ſed ad Canonicos redit electio, vt per Tiraq. *in l. boues, §. hoc ſermone, limitat. 1. n. 49. ff. de verbor. ſignific.*

7 In gloſſ. *Fraudulenter*, ibi, *quòd ſi vna die quis fuerit impeditus*, &c. Notatur ad hoc, quòd ſi quis reſtituatur ipſo iure ſine miniſterio iudicis, ad integrum tempus reſtituitur, & ſi vno tantùm die fuerit impeditus, vbi tamen illi ſuccurritur per viam reſtitutionis, & miniſterio iudicis, tunc non habet niſi tantum tempus, quantum amiſit, vt per Tiraq. *in l. ſi vnquam, verbo reuertatur, n.* 421. *C. de reuocand. donat.* Vtrùm autem 8 electus in officialem ad certum tempus ſi impediatur ſeruire, & tempus illud labatur, debeat ſibi reintegrari aliud tantum tempus, quo impeditus fuit ſeruire? Vide Vincent. de Franch. *deciſ. 419. n. 2. & 3.* bene Valaſc. *conſultat. 155. n. 4. & 5. tom.* 2. quos refert parens meus *in comm. ad Ord. Reg. Luſit. lib. 1. tit. 67. in rub. n. 9.*

SVMMARIVM.

1 *Religioſus ſi non obtenta licentia conſentit electioni de ſe facta extra ſuum Monaſterium, non valet conſenſus, & irrita eſt electio,* & n. 2.

3 *Religioſus quomodo dicatur non habere velle, vel nolle, remiſſiuè.*

4 *Religioſus electus in proprio Monaſterio poteſt conſentire electioni de ſe facta abſque alicuius licẽtia.*

5 *Licentia vbi requiritur ſimpliciter ſufficit tacita.*

6 *Actus licet factus contra prohibitionem legis non teneat, punitur tamen faciens.*

7 *Contractus factus contra legem, licèt non valeat quantum ad commodum contrahentium, valet tamen quantum ad eorum incommodum, & in vtilitatem tertij.*

8 *Actus annullatio eſt pœna.*

CAP. Si Religioſus. XXVII.

Bonif. VIII.

REligioſus quando conſentit ſine licentia ſuperioris electioni de ſe factæ extra ſuum Monaſterium, conſenſus eſt nullus, & ſi præſumpſerit conſentire, electio ipſo facto eſt nulla. Colligunt ex Ordin. Lap. Abb. Archid. Gemin. Ioan. Andr. Anchar. Butr. Domin. Monach. Franc. Viu. *in ration. lib. 1. pag.* 188. Alagona *in compend. pag.* 72. 1

Hanc eandem concluſ. firmant Fr. Emman. *quæſt. Regul. tom. 2. q. 58. art.* 1. Paul. Layman. *in quæſt. Canon. de Prælatorum Eccleſ. elect. quæſt.* 189. Illuſtriſ. D. meus Roderic. à Cunha *in comment. ad c. 1. n. 1. diſt.* 58. Sanch. *in præcepta Decalog. tom. 2. lib. 7. c. 29. n.* 57. 2

Cùm velle, vel nolle non habeat.] Declara cum Fr. Sigiſm. à Bononia *de elect. dub. 41. n.* 13. 3

Extra ſuum Monaſterium.] Ergo Religioſus electus in proprio Monaſterio, poteſt conſentire electioni de ſe factæ abſque alicuius licentia, vt per Archid. Ioan. Andr. Anchar. & Franch. *in præſenti*, Franc. Marc. Delphin. *deciſ. 1115. num. 6. p.* 1. quos refert Fr. Sigiſm. à Bonon *d. dub. 41. n. 13. propè fin.* 4

Sui ſuperioris.] Immediati ſcilicet Conuentus, vbi Religioſus electus moratur, vt tenent *in præſenti*, Dom. *n.* 7. Ioan. Andr. *n.* 2. Anch. *n. 3. in fine*, Franc. *n. 1 notab.* 3. *& in Clem. fin. hoc tit.* idem Anchar. *n. 1 notab.* 2. Cardin. *q. 2. & 3. n. 6. & 7.* Imol. *q. 2 n.* 4. & Bonifac. *n. 30. & 33.* quos referunt & ſequuntur Sanch. *d. c. 29. n.* 65. & Illuſtriſ. D. meus *in comment. ad d. c. 1. n.* 5. id intelligentes, niſi aliud in conſtitutionibus Religionis, aut priuilegio particulari caueatur. Epiſcopi quoque licentia deſideratur præter prælati conſenſum, ſi beneficium non pleno iure Monaſterio ſubſit, vt Religioſus ad illud promoueatur; ſecus verò ſi pleno iure ſubſit Monaſterio, vt per Fr. Emman. *quæſt. Regul. tom. 1. q. 54. art.* 2. Leſſi. *de iuſtit. lib. 2. c. 41. dub. 12. n. 98. verſ. vbi notandum*, Sanch. *d. c. 29. n.* 66.

Non petita licentia.] Sufficit igitur tacita, vt reſoluit Cald. Pereira *de reſolut. emphyt. c. 11. n.* 15. 5

Conſen

6 *Conſenſus ſic præſtitus non teneat.*] Notatur ad hoc, quòd licèt actus factus contra prohibitionem legis non teneat, punitur tamen faciens, vt per Tiraq. *de retract. lignat. §. 26. gloſ. 2. n. 8.*

7 Notatur etiam ad hoc, quòd licèt contractus facta contra legem communem, vel municipalem, non valeat quantum ad commodum eorum, qui ita contrahunt, vel agunt, valet tamen quantum ad eorum incommodum, vt per Tiraq. *de iure mariti gl. 8. n. 213.* & in vtilitatem tertij ſecundùm Ioan. de Salas *de legib. q. 96. tract. 14. diſp. 16. ſect. 8. n. 21.* Farin. *fragm. crimin. p. 2. lit. L. n. 202.*

8 *Et in pœnam præſumptionis*, &c.] Notatur ad hoc, quòd annullatio actus eſt pœna, vt per Boer. *deciſ. 1. n. 16.* Menchac. *controuerſ. illuſtr. c. 28. n. 3. & 5.* Vanti. *de nullit. in princ. tit. quid ſit nullitas, n. 15.* Sanch. *de matrim. lib. 3. diſp. 4. n. 8.* Cald. Pereira *de empt. & vendit. c. 1. n. 15.*

9 In gloſſ. *Obtenta.* Vide Tiraq. *de iure mariti gloſ. 8. num. 128.*

In ead. gloſſ. ibi, *Sed quid ſi ſuperior licentiam dare nolit*, &c. Probat hæc gloſ. ſolum Papam poſſe licentiam dare Religioſo cõſentiendi electioni de ſe factæ, quando ſuperior illam iniuſtè denegat: verùm Lambertin. *de iurepatron. lib. 2. p. 1. q. 7. art. 19. num. 13.* & Sanch. *d. c. 19. n. 69.* meritò tenent poſſe illius ſuperiorem adiri vt eum Prælatum compellat quando iniuſtè denegat licentiam, & ſi adhuc nolit, poſſe illum ſuperiorem eam dare, quia ex quo Abbas eſt negligens in hac licentia concedenda, poteſtas deuoluitur ad immediatum eius ſuperiorem, etiam in extraiudicialibus, iuxta text. & *ibi* notata *in c. quanquam, hoc eod. tit.*

SVMMARIVM.

1 *Monachus in Abbatem eligi non poteſt, niſi ſit expreſsè profeſſus, ad dignitatem verò Epiſcopalem, & in ſæculari Eccleſia talis eligi poterit*, & n. 2.
3 *Nouitius eligi poteſt ad dignitatem Epiſcopalem.*
4 *Nouitio conferri poteſt beneficium ſæculare.*
5 *Epiſcopus Eccleſiæ Cathedralis Regularis, exceptis iis, quæ concernunt inſtituta Regularia, habet omnimodam iuriſdictionem in monachos Cathedralis Regularis.*

Cap. Nullus. XXVIII.

1 AD Abbatiam, vel Prælaturam ſuæ, vel alterius Religionis, non poteſt eligi Abbas niſi expreſsè profeſſus. Ad Epiſcopalem verò dignitatem in Eccleſia ſæculari, vel Regulari poteſt eligi non profeſſus. Colligunt ex Ordin. Lap. Abb. Archid. Gemin. Ioan. Andr. Anch. Butr. Domin. Monach. Franc. Viu. *in ration. lib. 1. pag. 189.* Alagona *in compend. pag. 72.*

2 Hanc eandem concluſ. quoad primam eius partem firmant Rebuff. *in tract. de pacificis poſſeſſ. n. 180.* Azor. *inſtit. moral. p. 1. lib. 11. c. 2. quæſt. 12.* Seraphin. *deciſ. 647.* Paul. Layman. *in quæſt. Canon. de Prælatorum Eccleſiaſt. elect. quæſt. 190. in fine*, Gonzal. *ad reg. 8. Cancel. gloſ. 8. num. 78.* vbi ſubdit, Sacram Congregat. ſub die 12. Decembr. 1585. cenſuiſſe à nemine præter Summum Pont. poſſe conferri Abbatias, & beneficia adminiſtrationem habentia niſi profeſſis iuxta Canones. Fr. Emman. *quæſt. Regular. tom. 2. quæſt. 51. art. 8.* vbi ait alumnos alterius Religionis non poſſe aſſumi ad Prælaturas illius Religionis, vbi non ſunt profeſſi, niſi id auctoritate Apoſt. concedatur; Suar. *de Religion. tom. 3. lib. 6. c. 21. num. 15. & tom. 4. tract. 8. lib. 2. c. 3. n. 11. in fine*, vbi ſubdit procedere etiamſi dignus non reperiretur in illa Religione, qui poſſit eligi, Fr. Sigiſm. à Bononia *in tract. de elect. dub. 90. n. 2. cum ſeqq.* nouiſſimè Fr. Barth. de Vecchiis *in praxi obſeruanda in admittendis ad Religionis ſtatum nouitiis, diſput. 11. dub. 19. num. 1.* vbi *n. 2.*
per text. *in præſenti* addit nouitium eligi poſſe ad di- 3
gnitatem Epiſcopalem, & vtrumque ex hoc text. colligit Sanch. *in præcepta Decalogi tom. 2. lib. 7. c. 4. n. 20. in princ.*

Quo verò ad alias dignitates inferiores, & beneficia 4
licèt controuertatur inter Doctores an hæc licitè conferri poſſint nouitiis, & negatiuam ſuſtinuerint opinionem gloſſ. *verbo conferendum, in cap. beneficium, de Regularib. lib. 6.* & ibi Monach. *in fine*, Domin. *n. 6.* & Anch. *n. 2.* Cuch. *lib. 3. inſtit. maior. tit. 1. num. 95.* Tapia *in auth. ingreſſi, verbo ſua, cap. 2. num. 11. iuncto num. 13. C. de ſacroſ. Eccleſ.* Lancellot. *in inſtit. iuris Canon. lib. 1. tit. de Regularib. §. & ſi contigerit, verbo conferendum*, nihilominus veriùs credo poſſe conferri beneficium ſæculare nouitio, quia adhuc eſt ſui iuris, & proprij habendi capax, & verè ac realiter nondum mutauit ſtatum, ſed eſt tantùm in probatione: quare ita tenent Franch. *in d. c. beneficium.* Azor. *d. p. 1. lib. 12. c. 3. q. 1.* Nicol. Garc. *de benefic. p. 7. cap. 10. n. 5.* Gionagnon. *lib. 1. reſp. 84. num. 21.* Sanch. *d. c. 4. num. 22.* Fr. Barthol. de Vecchiis *citato loco, num. 2.* vbi rationem reddit, quia cùm nouitius verè, & realiter nondum mutauerit ſtatum, ſed ſit tantùm in probatione, *c. ad Apoſtolicam, de Regular.* pendeatque ab eius libera, & abſoluta voluntate redire ad ſæculum, *c. ſtatutum, de regular.* Igitur capax interim erit iuris etiam ſæcularis, ſi illud acceptare velit.

In gloſſ. *Regularibus*, ibi, *vt Epiſcopus etiam ſæcularis* 5
immediatè præſit monachis. Notatur ad hoc quòd Epiſcopus Eccleſiæ Cathedralis Regularis, exceptis his, quæ concernunt inſtituta Regularia, habet omnimodam iuriſdictionem in monachos Cathedralis Regularis, vt per Stephan. Gratian. *diſcept. forenſ. c. 270. n. 4.* latè Lotter. *de re benef. lib. 1. q. 18. n. 7. cum ſeqq.* Rot. *deciſ. 69. & 121.* apud Farin. *p. 1. recentior.* metipſum *de offic. & poteſt. Epiſc. p. 3. alleg. 105. poſt n. 97.* ſecundùm Lugdunenſ. impreſſ.

SVMMARIVM.

1 *Forma electionis tradita per cap.* cum dilectis, ſuprà hoc tit. *non eſt ſublata per cap.* quia propter ſup. eod.
2 *Iurium correctio eſt vitanda.*
3 *Iurium correctio in dubio non eſt facienda.*

Cap. Cùm expediat. XXIX.

CAp. *cum dilectis, ſup. hoc tit.* in quo ſtatuitur licitè 1
in electione poſſe compromitti, vt compromiſſarij ſecretè, & ſigillatim voluntatibus omnium requiſitis, & eligant illum in quem maior, & ſanior pars Capituli conſenſerit, non eſt correctum per *cap. quia propter, ſupr. eodem.* Colligunt ex Ordin. Lap. Abb. Archid. Gemin. Ioan. Andr. Anchar. Butr. Domin. Monach. Franc. Vin. *in ration. lib. 1. pag. 189.* Alagona *in compend. pag. 72.*

Et eorum correctiones, &c.] Notatur ad hoc, quòd 2
iurium correctio eſt vitanda, vt per Surd. *deciſ. 21. n. 19.* Cardin. Tuſch. *pract. concl. tom. 2. lit. C. concl. 1036. & ſeq.* Pichard. *ad princ. Inſtit. de lege falcid. num. 34.* Cephal. *conſ. 323. à num. 18. vol. 3.* Armendar. *in proœm. addit. ad recopil. legum Nauarræ, num. 51.* Moner. *de diſtribut. quotid. p. 2. q. 11. num. 29.* Franciſc. à Souſa *in*

repet. §. *actionum, Inſtit. de actionib. p. 4. n.* 115. Fr. Anton. à Souſa *in relect. de cenſuris Bullæ Cœna, c.* 23. *diſp.* 100. *num.* 4.

3 Notatur ad hoc, quòd in dubio iurium correctio non eſt facienda, vt per Franc. Bec. *conſ.* 1. *n.* 13. Menocb. *remed.* 4. *adipiſc. n.* 21. Marian. Anton. *var. reſol. lib.* 1. *reſol.* 18. *n.* 12. D. Barboſ. *in l.* 1. *ff. ſoluto matrim. p.* 1. *n.* 7.

S V M M A R I V M.

1 *Accedens ad Sedem Apoſt. pro inſtruendo negotio electionis per* cap. cupientes, *eundo hac de cauſa, ſtando, & redeundo integrè, præter quotidianas diſtributiones, percipit fructus beneficiorum, quos percipere poſſet in ipſa Eccleſia reſidendo.*

2 *Conciliatur text. in præſenti, cum* cap. vnic. §. qui verò, de clericis non reſid. hoc lib. *&* n. 3. & 4.

5 *Officium ſuum nemini debet eſſe damnoſum.*

6 *Statuta iurata non tolluntur per generalem Canonum, vel ſtatutorum derogationem, etiam ſtante clauſula,* Non obſtantibus ſtatutis Eccleſiæ.

7 *Canonici aliqui ſi opponunt ſe, & contradicunt electionem factam à Capitulo, & litigatur ſuper hoc, ipſi oppoſitores ſuam oppoſitionem proſequentes tenentur contribuere contra ſe ad expenſas, quæ fiunt nomine Capituli.*

Cap. Cùm non deceat. XXX.

1 QVi ſecundùm *cap. cupientes*, in cauſa electionum veniunt ad ſedem Apoſt. abſentes recipiunt omnes fructus beneficiorum, exceptis quotidianis diſtributionibus. Colligunt ea Ordin. Archid. Gemin. Ioan. Andr. Anchar. Butr. Dominic. Monach. Franc. Viu. *in ration. lib.* 1. *pag.* 190. Alagona *in compend. pag.* 72. remiſſiuè Ximen. *in concord. p.* 1. *&* 2.

2 Difficilis eſt hic text. dum ex diametro aduerſari videtur *cap. vnic.* §. *qui verò, de clericis non reſid. hoc lib.* quatenus habet clericum Cathedralis ſcilicet, vel Collegiatæ Eccleſiæ, qui abeſt propter euidentem illius vtilitatem percipere debere quotidianas diſtributiones, ac ſi diuinis Officiis intereſſet. Relictis variis ſolutionibus adductis à gloſſ. *verbo vtilitas, in d. cap. vnic.* quarum aliquas refert, & reſcribit Monet. *de diſtribut. quotid. p.* 2. *q.* 11. *n.* 12. 15. *&* 16.

3 Diſtinguit Couar. *lib.* 3. *var. c.* 13. *n.* 8. *verſ. octàuo*, an Canonicus, vel habens beneficium abſens ſit à loco, vel oppido ipſo, in quo Eccleſia eſt, tunc illi non debeantur diſtributiones quotidianæ pro vtilitate Eccleſiæ impedito, niſi hoc fuerit conſuetudine obtentum, vt innuit text. *in præſenti*; an verò præſens ſit & tunc ipſo iure abſque vlla conſuetudine debeantur, vt videtur velle *d. cap. vnic.* Huic diſtinctioni non videtur longè diſſimilis alia Archid. *in d. cap. vnic. n.* 2. Anchar. *n.* 4. & Franch. *n.* 3. Hojed. *de incompatibil. benefic. part.* 1. *c.* 17. *n.* 19. Azor. *inſtit. moral. p.* 2. *lib.* 7. *c.* 7. *q.* 14. Nicol. Garc. *de benefic. p.* 3. *c.* 2. *n.* 360. *iuncto n.* 362. aſſerentium *d. cap. vnic.* procedere ſtante conſuetudine quòd abſens propter Eccleſiæ vtilitatem percipiat diſtributiones quotidianas, text. verò *in præſenti*, vbi nulla ſit huiuſmodi conſuetudo. Aliter verò Ioan. Monach. *in præſenti*, quem ſequi videtur Boër. *deciſ.* 17. *n.* 15. diſtinguit, videlicet, vt text. loquatur de eo, qui tunc reſidere non poſſet, quia iam eſſet abſens ex alia cauſa, eique poſtea commiſſum fuerit negotium Eccleſiæ vtile, at verò *d. cap. vnic.* agat de eo, qui reſidere poſſet, actúque perciperet diſtributiones quotidianas.

Verùm his, & aliis ſolutionibus reprobatis Monet. *d. q.* 11. *à n.* 22. eam præſtat, vt ſcilicet text. *in præſenti*, loquatur in eo, qui proſequitur non illius Eccleſiæ vtilitatem, cui ſpecialiter adſcriptus eſt, putà Cathedralis, vel Collegiatæ Eccleſiæ, cuius Canonicus eſt, ſed vel ſpecialis illius ciuitatis, vel vniuerſalis; at verò *d. cap. vnic.* procedat in proſequente vtilitatem illius particularis Eccleſiæ, cui adſcriptus eſt, quam diſtinctionem multiplici ratione probat idem Monet. *d. q.* 11. *num.* 24. *cum multis ſeqq.* vt apud illum videre licet. 4

Suum officium eſſe damnoſum.] Notatur ad hoc, quòd officium ſuum nemini debet eſſe damnoſum, vt per Surd. *conſ.* 19. *n.* 12. Monet *d. q.* 11. *n.* . Eſcobar *de ratiocin. c.* 7. *n.* 57. *& comput.* 17. *n.* 5. Card. Tuſch. *pract. concl. tom.* 5. *lit. O, concl.* 94. 5

In gloſſ. *Effectus*, ibi, *quid ſi talem conſuetudinem, vel ſtatutum iurauerint*, &c. Notatur ad hoc. quòd ſtatuta iurata non tolluntur per generalem Canonum, vel ſtatutorum derogationem, vt per Bernard. *reg.* 693. Sayr. *in claui regia lib.* 5. *c.* 8. *n.* 11. Et quòd clauſula, *Non obſtante*, nunquam tollat actum iuratum, vel conſtitutionem iuratam, tradunt Bernard. *reg.* 89. Fr. Emman. *quæſt. Regul. tom.* 1. *q.* 8. *art.* 11. Et idem ſtante clauſula, *Non obſtantibus ſtatutis Eccleſiæ*, reſoluunt Vital. de Camban. *in tract. clauſul. pag.* 10. *col.* 2. *n.* 1. Mart. *de clauſul. p.* 1. *clauſ.* 79. *n.* 21. *in vltim impreſſ.* Marian. Anton. *variar. reſolut. lib.* 1. *reſolut.* 58. *n.* 6. Monet. *de commutat. vltim. volunt. c.* 7. *n.* 191. refero ego ipſe *in tract. de clauſulis vſufreq. clauſ.* 184. *num.* 2. ſecundùm Lugdun. impreſſ. Idem denique ſtante clauſula, *Non obſtantibus quibuſcunque pactis*, adhuc enim non comprehendi pacta iurata reſoluunt per me citati *d. tract. clauſ.* 185. *n.* 1. Nulla enim diſpoſitio ſimpliciter loquens trahitur ad actum iuratum, ſed vis iuramenti, illiuſque auctoritas ſemper excepta videtur ſecundùm Surd. *de aliment. tit.* 8. *priuil.* 56. *n.* 49. 6

In ead. gloſſ. ibi, *Hæc Decretalis facit bene ad quæſtionem*, &c. Notatur ad hoc, quòd ſi aliqui ex Canonicis ſe opponunt, & contradicunt electionem factam à Capitulo, & litigatur ſuper hoc, ipſi oppoſitores ſuam oppoſitionem proſequentes tenentur contribuere contra ſe ad expenſas, quæ fiunt nomine Capituli, vt per Gregor. *l.* 3. *verbo dellos, tit.* 9. *p.* 5. Ioan. Garc. *de nobilit. gloſſ.* 12. *n.* 6. 7

Cap. Ab eo. XXXI.

DEfectum notorium qui opponunt in perſonam, vel ſententiam electi, non poſſunt ab eo diſcedere etſi non probauerint, & debent omnino à cauſæ proſequutione excludi. Colligunt ex Ordin. Archidiac. Gemin. Ioan. Andr. Anchar. Butr. Dominic. Monach. Franch. Viuian. *in rational. lib.* 1. *pag.* 191. Alagona *in compend. pag.* 72. remiſſiuè Ximen. *in concord. part.* 2. 1

Hanc eandem concluſ. ex hoc text. deſumit Fr. Sigiſm. à Bononia *in tract. de electione, dub.* 48. *n.* 9. 2

S V M M A R I V M.

1 *Canonicus impubes ad electionem non vocatus non agit de contemptu*, & n. 2.

3 *Furioſus caret diſcretione.*

4 *Furioſus profeſſionem emittere non poteſt.*

5 *Pupillus patronus maior ſeptem annum ſi præſentat vnum, & tutor eius alium, præfertur præſentatus à pupillo.*

6 *Non*

6 *Non profeſſi cum profeſſis, vel conuerſi laici cum clericis electioni intereſſe non debent.*
7 *Regulares ſi tacitè, vel expreſsè profeſſionem non emittant, actiua, paſſiuáque voce carent.*
8 *Regulares laici carent voce actiua in electionibus eorum ordinum, in quibus ſunt profeſſi.*

Cap. Ex eo. XXXII.

1 CAnonicus impubes ante decimum quartum annum ſi non vocetur ad electionem Epiſcopi, non poteſt dici contemptus, nec impugnare electionem, quia non admittitur ad ſuffragium dandum. Colligunt ex Ordin. Lap. Abb. Archid. Gemin. Ioan. Andr. Anch. Butr. Domin. Monach. Franch. Viuian. *in ration. lib.* 1. *pag* 191. Alagona *in compend. pag.* 73. remiſſiuè Ximen. *in concord. p.* 2.

2 Hanc eandem concluſ. ex hoc text. deſumunt Tiraq. *de iure mariti gloſſ.* 9. *n.* 8. Guillelm. Mandagot. *de elect. nouorum Prælat. cap.* 7. Cotraſ. *de Sacerdot. p.* 4. *c.* 1. *n.* 14. Iul. Lauor. *var. lucubr. tom.* 1. *tit.* 4. *cap.* 15. *n.* 29. Petr. de Biaxio *in director. elect. p.* 1. *c.* 16. ego ipſe *de officio, & poteſt. Epiſc. p.* 1. *tit.* 1. *cap.* 3. *n.* 19. *& de iure Eccleſiaſt. lib.* 1. *c.* 19. *n.* 48.

3 In gloſſ. *Diſcretione*, ibi, *& per hanc literam dico idem de Epiſcopo.* Vide latè tradita per Fr. Sigiſm. à Bononia *dict. tract. de electione, dub.* 89. *n.* 4. *cum ſeqq.* vbi *à n.* 8. *de ebriis.*

4 In ead. gloſſ. ibi, *Neque furioſus ad Religionem vocari.* Ita cenſuit Rot. *deciſ.* 107. *n.* 13. *& deciſ.* 129. *p.* 2. *diuerſ.* & tradit nouiſſimè Fr. Barthol. à Vechiis *in praxi obſeruanda in admittendis ad Religionis ſtatum nouitiis, diſp.* 13. *dub.* 1. *n.* 10.

5 In gloſſ. *Suffragium*, ibi, *quòd ſi pupillus patronus maior ſeptem annis præſentat vnum, & tutor eius alium, præfertur præſentatus à pupillo.* Ita reſoluunt Rebuff. *in tract. nominat. q.* 17. *n.* 20. Roch. de Curte *de iurepatron. verbo competens, n.* 13. Tiraq. *de legibus connub gloſſ.* 5. *n.* 222. Azeued. *ad Curiam Piſanam, lib.* 1. *c.* 12. *num.* 25. Cald Pereira *in l. ſi curatorem, verbo cum non abſimilis, n.* 34. *& de renouat. emphyteuſis, cap.* 12. *n.* 17. Cened. *ad Decretal. collect.* 5. *n.* 6.

§. In Eccleſiis.

6 Regulares, qui non ſunt profeſſi, intereſſe non debent cum profeſſis in electione, ſicut nec laici conuerſi cum clericis. Colligunt Doctores in principio text. citati.

7 Quod Regulares, ſi tacitè, vel expreſsè profeſſionem non emittant, actiua, paſſiuáque voce careant firmant *in præſenti*, Anchar. *n.* 3. Sylueſt. *in ſumm. verbo electio* 4. *n.* 5. Cuch. *inſtit. maior. lib.* 4. *tit. de elect. n.* 94. Tamburin. *de iure Abbatum, tom.* 1. *diſp.* 5. *q.* 8. *n.* 6. *&* 7. Fr. Sigiſm. à Bononia *de elect. dub.* 90. *n.* 2. vbi *n.* 3. poſt Franch. *hic n.* 1. Petr. de Biaxio *in direct. elect. p.* 2. *c.* 6. *n.* 2. & Soar. *de Relig. tom.* 4. *tract.* 8. *lib.* 2. *c.* 4. *n.* 2. hoc aſſumptum ſic explicandum eſſe tradit, vt ſcilicet ad hoc vt quis poſſit eligere, ſufficiat tacita profeſſio, vt verò poſſit eligi, neceſſario requiratur expreſſa, refero ego ipſe *de iure Eccleſ. lib.* 1. *c.* 19. *n.* 50.

8 *Vel conuerſi laici*, &c.] Collige ex text. laicos Regulares carere voce actiua in electionibus eorum Ordinum in quibus ſunt profeſſi, vt per Petr. Greg. *de elect. cap.* 7. *n.* 4. Cuch. *inſtit. maior. lib.* 4. *tit. de elect. n.* 114. Fr. Emman. *quæſt. Regul. tom.* 2. *quæſt.* 51. *art.* 5. *in fin.* Soar. *de Relig. tom.* 4. *lib.* 2. *cap.* 4. *n.* 3. ego ipſe *de iure Eccleſiaſt. lib.* 1. *c.* 19. *n.* 49. Cruz *de ſtatu Relig. lib.* 2. *c.* 3. *in fin. primæ concl.* Fr. Sigiſm. à Bononia *de elect. dub.* 91. qui ſecus eſſe dicendum affirmant ſi aliàs habeant vocem ex priuilegio, ſtatuto, fundatione, vel conſuetudine, vt tenent gloſſ. *hic, verbo electionibus.*

SVMMARIVM.

1 *Appellatione pendente, quæ facta fuit in ſcriptis ex cauſa probabili ad Papam ab electione Cathedralis, vel Regularis Eccleſiæ, confirmatio facta per Ordinarium non valet*, & n. 2.
3 *Verbum*, euacuatur, *ſine dict.* eo ipſo *non indicat ipſo iure, nec denotat latam ſententiam.*
4 *Conſtitutio pœnalis extenditur ad caſum ex mente ipſius, licèt non ex verbis in ea comprehenſum.*
5 *Abeſſe non dicitur qui ſtatim eſt reuerſurus.*
6 *Statutum in vno ex æquiparatis dicitur eſſe & in alio diſpoſitum.*

Cap. Si poſtquam. XXXIII.

IN Eccleſia Cathedrali, vel Regulari quando quis appellat canonicè ab electione ad Papam ſi Ordinarius confirmat electionem, & appellans non recedit ab appellatione, confirmatio eſt nulla. Item ſi electus, qui Romam venit antequam finiat negotium ſine licentia diſcedit, eius electio eſt nulla. Item ſi electus eſt confirmatus, & appellatur eodem modo, eundum eſt Romam, ſicut in electione. Colligunt ex Ordin. Lap. Abb. Archid. Gemin. Ioan. Andr. Anchar. Butr. Domin. Monach. Franc. Viu. *in ration. lib.* 1. *pag.* 192. Alagona *in compend. pag.* 73. 1

Hanc eandem concluſ. ex hoc text. deſumit Laurent. de Peyrinis *de officio ſubditi Regularis, tom.* 1. *q.* 1. *c.* 31. §. 11. *verſ. dico ſextò.* 2

Eo ipſo viribus euacuatur omnino.] Ergo verbum, *Euacuatur*, ſine dict. *eo ipſo*, latam ſententiam non denotat, ex adductis per Tiraq. *in l. ſi vnquam, verbo reuertatur, n.* 25. *C. de reuocand. donat.* 3

In gloſſ. *Mente*, ibi, *& ita punitur qui mentem offendit, ſicut qui mentem, & verba.* Notatur ad hoc, quòd conſtitutio pœnalis extenditur ad caſum ex mente ipſius, licèt non ex verbis in ea comprehenſum, nec tunc dicitur extenſio fieri, vt per Tiraq. *in l. ſi vnquam, verbo libertis, n.* 48. *C. de reuocand. donat. & de retract. lig.* §. 20. *n.* 3. 4

In ead. gloſſ. ibi, *Statim reuerſurus*, &c. Notatur ad hoc, quòd non videtur receſſiſſe, qui ſtatim eſt reuerſurus *l. poſtliminium*, §. *captiuus, l. nihil, ff. de captiu. & poſtlim. reuerſ.* Tiraq. *in l. ſi vnquam, verbo ſuſceperit liberos, n.* 179. *C. de reuocand. donat.* Rebuff. *in praxi p.* 3. *tit. de permut. num.* 12. *& in concord. rub. de collation.* §. 1. gloſſ. *in verbo & ſi reſidentiam deſeruerit.* Dionyſ. Paul. *de vera quatuor Patriarchal. Sedium erect. c.* 9. *n.* 31. ego ipſe *de offic. & poteſt. Epiſc. p.* 3. *alleg.* 53. *n.* 92. 5

In gloſſ. *Prouiſione*, ibi, *vt circa quid iuris de vno, & de alio*, &c. Notatur ad hoc, quòd ſtatutum in vno ex æquiparatis dicitur eſſe, & in alio diſpoſitum, vt per Tiraq. *de retract. lig.* §. 15. *gloſſ.* 1. *n.* 11. *& in l. ſi vnquam, verbo reuertatur, n.* 304. *C. de reuocand. donat.* Negnzant. *de pignorib. part.* 2. *membr.* 4. *n.* 23. Cald. Pereira *in l. ſi curatorem, verbo hunc contractum, n.* 36. *& verbo contractum, n.* 22. *verſ. ſed an prædicta, & de nominat. emphyt. q.* 12. *n.* 26. *& de poteſt. eligend. c.* 7. *n.* 5. *& de reſolution. emphyt. cap.* 9. *n.* 23. D. Barboſ. *in l. ſi conſtante, in princip. n.* 99. *ff. ſoluto matrim.* 6

SVMMARIVM

1 *Diſpenſare poſſunt Epiſcopi, & eis Superiores cum habentibus parochiales Eccleſias ſibi ſubiectas quòd vſque ad ſeptennium ſtudendo accepto Subdiaconatus Ordine infra annum, non teneantur ad Sacerdotium promoueri, quo durante ſeptennio debet in illis Eccleſiis idoneus poni Vicarius de fructibus Eccleſia ſuſtentandus; elapſo verò ſeptennio tenentur y infra annum in Presbyteros promoueri,* & n. 4.

2 *Parochis cauſa ſtudiorum licentia non datur poſt Concil. Trid.*

3 *Eccleſia indiget litteratis viris.*

5 *Vicarium deputare durante ſeptennio, quo parochi cauſa ſtudiorum cum diſpenſatione Epiſcopi abeſſe poſſunt, ad ipſum Epiſcopum, non autem ad parochum ſpectat.*

6 *Diſpenſandi in reſidentia facultas conceditur Epiſcopis, & aliis Epiſcopo Superioribus.*

7 *Epiſcopus, qui diſpenſauit cum parocho cauſa ſtudij in ſeptennio, ante illud tempus finitum diſpenſationem reuocare non poteſt.*

8 *Licentia de ſtando in ſcholis, non expirat morte concedentis.*

9 *Beneficiatis curam animarum non habentibus an, & quando Ordinarius licentiam concedere valeat, vt ratione ſtudij abeſſe valeant, oſtenditur.*

10 *Dict.* Alioquin, *denotat latam ſententiam.*

Cap. Cùm ex eo. XXXIV.

1 Epiſcopi, & eis Superiores poſſunt diſpenſare cum electis ad Parochias, vt accepto Subdiaconatus Ordine infra annum, per ſeptennium ſtudeant, quibus elapſis infra annum fiant Sacerdotes, niſi legitimè fuerint impediti, aliter ſunt priuati Parochiis, eo tamen tempore prouideant de Vicariis idoneis Eccleſiæ aſſignata prouiſione ex fructibus. Colligunt ex Ordin. Lap. Abb. Archid. Gemin. Ioan. Andr. Anchar. Butr. Dominic. Monach. Franc. Viu. *in ration. lib. 1. pag.* 194. Alagona *in compend. pag.* 73.

2 Hodie cùm per Concil. Trid. non admittantur ad Parochiales Eccleſias niſi qui per concurſum magis idonei fuerint iudicati, Parochis cauſa ſtudiorum non eſſe dandam licentiam referunt à Sacra Congregat. deciſum Henriq. *conſ.* 23. *n.* 4. Gonzal. *ad reg.* 8. *Cancel. gl.* 6. *n.* 251. Armend. *in addit. ad recop. legum Nauarra, lib.* 2. *tit.* 23. *l.* 2. §. 2. *ſub tit. ſed an parochi debeant reſidere in ſuis Curatis, n.* 122. Aloyſ. Ricc. *in praxi rerum fori Eccleſiaſt. deciſ.* 502. *in* 1. *edit.* aliàs *reſol.* 293. *in fin. in* 2. *edit.* Sanctarel. *variar. q.* 3. *n.* 25. ego ipſe *de officio, & poteſt. Epiſcop. p.* 3. *alleg.* 53. *n.* 77. & *alleg.* 56. *n.* 30.

3 *Viris litteratis.*] Notatur ad hoc, quòd Eccleſia indiget viris litteratis, vt per Rebuff. *in tract. nominat. q.* 3. latè Gonzal. *ad reg.* 8. *Cancel.* §. 6. *proœm. num.* 33. & *gloſſ.* 4. *n.* 4. *cum ſeqq.* & alios per me citatos *d. tract. p.* 2. *alleg.* 46.

4 *Diſpenſare poſſint liberè,* &c.] Notatur ad hoc, quòd quamvis habens beneficium Curatum teneatur infra annum ad Sacrum Presbyteratus Ordinem promoueri, Epiſcopus tamen poterit fauore ſtudij cum ſtudentibus diſpenſare vſque ad ſeptem annos, vt per Rebuff. *de priuileg. ſcholar. priuil.* 36. Monet. *de diſtrib. quotid. p.* 2. *q.* 10. *n.* 4. Et talis Parochus, cum quo ſic diſpenſat ne intra annum promoueatur, minimè incurrit pœnam amiſſionis beneficij, de qua *in cap. licèt canon, hoc tit. & lib.* ſecundùm Sanch. *de Matrim. lib.* 8. *diſput.* 1. *num.* 24.

Vt per bonos, & ſufficientes Vicarios, &c.] Notatur 5
ad hoc, quòd deputare Vicarium illo ſeptennio, non ad Parochum, ſed ad Prælatum ſpectat, vt per Sanch. *de Matrim. lib.* 3. *diſp.* 31. *n.* 11.

In gloſſ. *Epiſcopi*, ibi, *hoc tamen caſu non diſpenſa-* 6
bunt minores Epiſcopis. Notatur ad hoc, quòd facultas diſpenſandi in reſidentia conceditur Epiſcopis, & aliis Epiſcopo Superioribus, vt per Azor. *inſtit. moral. p.* 2. *lib.* 7. *c.* 5. *q.* 4.

In gloſſ. *Septennium*, ibi, *ſed nunquid Epiſcopus, qui* 7
diſpenſauit in ſeptennio, ante illud tempus finitum poterit diſpenſationem reuocare? puto quòd non, ita Rebuff. *de priuileg. ſcholar. priuil.* 37. Sanch. *de Matrim. lib.* 8. *diſp.* 33. *n.* 12.

Notatur etiam ad hoc, quòd licentia de ſtando in 8
ſcholis non expirat morte concedentis, vt per Perez *l.* 2. *verſ. ſcan. tit.* 2. *lib.* 2. *Ordinam. pag.* 199. *col.* 1. Rom. *ſingul.* 517. Franc. Molin. *de ritu nupt. lib.* 2. *differ.* 11. *n.* 109.

In gloſſ. *Litteratum*, ibi, *& caueant Epiſcopi ne diſ-* 9
penſent cum his, qui dociles non ſunt, &c. Hodie Sacra Congreg. Concilij cenſuit teneri Ordinarium dare licentiam beneficiatis curam animarum non habentibus, licèt ad reſidentiam adſtringantur, vt ratione ſtudij abeſſe poſſint, dummodo id ſtatus Eccleſiæ patiatur, & in publico celebrique gymnaſio Theologiæ, vel ſacris Canonibus ſtudeant, & minores ſint triginta annis, provt referunt Nicol. Garc. *de benefic. part.* 3. *c.* 2. *n.* 82. & 86. Armendar. *in addit. ad recop. legum Nauarra, lib.* 1. *tit.* 23. *l.* 2. §. 2. *de abſentia, n.* 121. Sanctarel. *var. reſol. q.* 3. *n.* 23. ego ipſe *de officio, & poteſt. Epiſc. part.* 3. *alleg.* 56. *n.* 29. & *in collect. ad c. relatum* 4. *n.* 7. *de clericis non reſid.* quæ quidem licentia non ſuffragatur vltra quinquennium à die, quo cœpit ſtudere, vt tradunt Nicol. Garc *d. c.* 2. *num.* 105. Monet. *de diſtribut. quotid. q.* 10. *n.* 14. Armendar. *d. loco, n.* 99. & 101. ego ipſe *d. alleg.* 56. *n.* 31. & me citato *in illo loco*, Sanctarel. *dict. q. n.* 27.

In gloſſ. *Alioquin*, ibi, *ex tunc.* Hanc dictionem de- 10
notare latam ſententiam reſoluunt Rebell. *de obligat. Iuſtitia, p.* 1. *lib.* 1. *q.* 6. *ſect.* 6. *n.* 37. Sayr. *in claui Regia, lib.* 3. *c.* 8. *n.* 27.

SVMMARIVM.

1 *Compendiatur text. in præſenti.*

2 *Annus, infra quem de parochiali Eccleſia prouiſus Sacerdos fieri tenetur, ſi ex toto elapſus non ſit, ius eſt penes illum, qui vult renuntiare.*

3 *Parochialem Eccleſiam adeptus ſi infra annum ad Sacerdotium ſe promoueri non fecit, tuta Conſcientia poteſt ſuo cedere beneficio vltima die anni.*

4 *Parochus ſi vltima die anni, quo tenebatur Sacerdos fieri, mortuus fuerit, vacabit beneficium per obitum.*

5 *Pœna huius text. non incurritur ſi Prælatus prorogando terminum non diſpenſet.*

6 *Annus ad Ordinis ſacerdotalis promotionem ſtatutus ei, qui beneficium Curatum obtinet, non currit ignoranti.*

7 *Parochus infra tempus, quo promoueri tenetur, legitimè impeditus, ceſſante impedimento quoad vtrumque forum non alium annum integrum, ſed tantùm complementum partis anni, in qua legitimè impeditus fuit, ad promouendum acquirit.*

8 *Parochus, qui intra annum Sacerdotium non ſuſcepit, effugit pœnas contra tales ſtatutas, ſi intra tempus comparuit, & ſe promoueri petiit, licèt Ordinarius eum propter illiteraturam, aut aliam cauſam promoueri noluerit.*

9 *Bene*

9 *Beneficium Parochiale ipſo iure vacat ex eo quòd quis infra annum ad Sacerdotium non promouetur.*

10 *Parochus, qui infra annum Sacerdotium non ſuſcepit tenetur in animæ iudicio vniuerſos fructus reſtituere, quos elapſo anno percepit.*

11 *Beneficium vacans per non promotionem ad Sacerdotium infra annum, licèt poſſit per alium impetrari, poſſeſſio tamen in Conſcientia non vacat quovſque ſpolietur.*

12 *Annus ad Ordinis Sacerdotalis promotionem ſtatutus ei; qui beneficium Curatum obtinet, non currit à tempore impetrationis beneficij, ſed adeptæ poſſeſſionis.*

13 *Beneficium primum, vt vacet per aſſecutionem alterius incompatibilis, requiritur pacifica poſſeſſio de facto, & de iure.*

14 *Lex non eſt impoſita verbis, ſed rebus.*

15 *Beneficio Curato priuatus eo quod intra annum ad Sacerdotium non ſe promoueri fecit, non poterit ea vice iterato id beneficium eidem conferri.*

16 *Beneficium Parochiale obtinens abſque animo aſſumendi intra annum Sacerdotium, tenetur fructus reſtituere.*

17 *Poſſeſſionem pacificam beneficij quis dicatur habere, oſtenditur.*

18 *Poſſeſſionem pacificam beneficij non habet qui ſtatim in ea fuit deturbatus, ſeu lis mota.*

19 *Tempus anni præſtitutum ad promotionem Ordinis ſacerdotalis ei, qui beneficium Curatum obtinuit, non currit illi quandiu lis pendet ſuper eo.*

20 *Prouiſus de Parochiali ſi poſſeſſionem illius ſaltem per duos menſes obtinuit ſine litigio, tenetur infra annum ad Sacerdotium promoueri.*

21 *Cura liberum exercitium habens, & omnium bonorum, fructuum, & prouentuum poſſeſſionem, licèt in limine adeptæ poſſeſſionis huiuſmodi mota lis fuerit per aliquem in petitorio, tenetur ſe promoueri facere intra annum lite pendente.*

22 *Annus promotionis ad ſacros Ordines non computatur, quandocunque clericus legitimè impeditur quominus Sacerdos creetur.*

23 *Impedimentum in fine anni ſuperueniens an excuſet Parochum à promotione Sacerdotij ſi intra illud tempus non poterat ordinari, oſtenditur.*

24 *Beneficium Curatum recipiens animo aſſumendi Sacerdotium intra annum, non tenetur fructus perceptos eo tempore, quo ſanam habuit mentem, reſtituere.*

25 *Reſtitutio debita cenſetur etiam in foro Conſcientiæ ſi ex parte ſoluentis ſit pœna, & ex parte accipientis ſit reſtitutio damni accepti.*

Cap. Commiſſa XXXV.

1 NEmo Parochiali Eccleſia priuatur ex eo, quia non eſt ordinatus, niſi totus annus fuerit elapſus, & annus incipit poſt regimen Eccleſiæ, vel pacificam poſſeſſionem, vel ſi per ipſum ſtetit quominus eam haberet. Item ſi ex iuſto impedimento ordinari non poteſt, annus ei non currit, ſed ſi nullo obſtante impedimento infra annum non eſt ordinatus (& ſic Eccleſia vacat) non poteſt idem prouideri de eadem pro illa vice. Item qui non animo retinendi illam Eccleſiam accipit, ſed vt fructus illius anni lucretur, reſtituat fructos, niſi animum mutet, & qui contulit Eccleſiam non credens electum fore ordinandum, ſeruet Eccleſiam indemnem. Colligunt ex Ordin. Lap. Abb. Archid. Gemin. Ioan. Andr. Aneb. Butr. Dominic. Mònach. Franch. Viuian. *in ration. lib. 1. pag. 196.* Alagona *in compend. pag. 74.* remiſſiuè Ximen. *in concord. p. 1. & 2.*

Niſi tunc demum cùm ex toto fuerit ipſe annus elapſus.] Ergo antequam annus ſit ex toto elapſus, ius eſt, penes illum, qui vult renuntiare, iuxta tradita per Pariſ. *de reſignat. benefic. lib. 3. q. 1. n. 9.* Vnde qui Parochialem Eccleſiam adeptus infra annum Sacerdos factus non eſt tuta Conſcientia ſuo poteſt cedere beneficio vltimo die anni, cùm adhuc ius in beneficio habeat, vt per Rebuff. *in practica benefic. tit. de non promotis intra annum, num. 48* Salzed. *ad Bernard. in pract. c. 55. lit. A, in fine, verſ. prædicta, ſecundùm nouiſſ. impreſſ.* Azor. *inſtit. moral. p. 2. lib. 7. c. 10. q. 4.* dummodo abſque dolo, & fraude id faciat, per ea quæ tradit idem Azor. *d. p. 2. lib. 6. c. 8. q. 10. verſ. quæres,* & ea ratione ſi clericus in vltima anni die mortuus fuerit beneficium vacabit per mortem. Pariſ. *conſ. 19. n. 24. vol. 4.* 2 3 4

Hinc etiam ſi ante annum finitum diſpenſet Prælatus in anno illo ad aſſumendos Ordines præfixo, prorogando terminum, non incurritur pœna, vt per Sanch. *in præcepta Decalogi, tom. 1. lib. 4. cap. 22. num. 25.* 5

Tibi non currit ſi promoueri iuſto impedimento, &c.] Notatur ad hoc, quòd annus ad Ordinis Sacerdotalis promotionem ſtatutum ei, qui beneficium Curatum obtinet, non currit ignoranti, ſeu iuſto impedimento detento, vt per Tiraq. *de retract. lig. §. 35. gloſſ. 4. n. 14. & 22.* Cald. Pereira *de renouat. emphyt. q. 6. n. 25.* Nauar. *conſ. 1.* aliàs *12. n. 1. cum ſeqq. de reſcript.* quos refero *d. c. 5. n. 17.* Illud autem aduertere oportet quòd Parochus intra tempus, quo promoueri tenetur, legitimè impeditus, ceſſante impedimento quoad vtrumque forum non alium annum integrum, ſed tantum complementum partis anni, in qua legitimè impeditus fuit, ad promouendum acquirit, ita Nau. *conſ. 1. de temper. ordin. in antiq. aliàs conſ. 1. de in integr. reſtit. in nouis,* Nicol. Garc. *de benefic. p. 11. c. 5. n. 120.* 6 7

Erit ſanè Parochus à pœna priuationis beneficij ob non promotionem ad Sacerdotium infra annum immunis in caſu deciſionis à S. Congregatione emanatæ his verbis: *Pœna Canonis præſcripta eis, qui intra annum Sacerdotium non ſuſceperunt, non habet locum in Rectore, qui intra annum à die adeptæ poſſeſſionis pacificæ, vel infra tempus comparuit, & ſe promoueri petiit, offerens quantùm in eo erat, ſe paratum ad ſuſcipiendum Sacerdotium, ſed Ordinarius noluit eum propter illiteraturam, vel aliam cauſam promouere,* refert Salzed. *ad Bernard. in pract. cap. 55. in princip.* ſecundùm nouiſſ. impreſſ. 8

Priuatus exiſtit.] Notatur ad hoc, quòd beneficium Parochiale ipſo iure vacat ex eo quòd quis infra annum ad Sacerdotium non promouetur, vt per Azor. *d. p. 2. lib. 7. c. 16. q. 11.* & ideo tenetur in animæ iudicio vniuerſos fructus reſtituere, quos elapſo anno percepit, ſecundum Nauar. *in man. c. 25. num. 117. & in tract. de orat. cap. 21. num. 46.* Salzed. *ad Bernard. d. cap. 55. in princip.* 9 10

Verùm licèt huiuſmodi beneficium vacans per non promotionem ad Sacerdotium intra annum, poſſit per alterum impetrari, poſſeſſio tamen in Conſcientia non vacat quovſque ſpolietur, ſecundùm Henriq. *in ſumm. lib. 10. c. 13. §. 5. & in gloſſ. lit. V.* 11

Et poſſeſſionem eius pacificam habuiſti.] Notatur ad hoc, quòd annus ad Ordinis Sacerdotalis promotionem ſtatutus ei, qui beneficium Curatum obtinet, non currit à tempore impetrationis, ſiue collationis beneficij, ſed adeptæ pacificæ poſſeſſionis, vt per Tiraq *de retractu lig. §. 1. gloſſ. 10. num. 113. iuncto §. 36. gloſſ. 3. n. 5.* Cald. Pereira *de renou. emphyt. quæſt. 5. n. 31.* Azor. *inſtit. moral. part. 2. lib. 7. c. 16. quæſt. 11.* quos refero ego ipſe *de officio, & poteſt. Parochi, cap. 5. num. 5.* vbi refero ſic cenſuiſſe ſacram Congregat. Concilij, prout etiam, 12 13

vt

vt primum beneficium per aſſequutionem alterius incomparabilis vacet, requiritur pacifica poſſeſſio de facto, & de iure, vt per Nauar. *conſil.* 31. *de prabend. in antiq.* Maſcard. *de probat. concl.* 183. *n.* 40. Flamin. *de reſignat. lib.* 3. *q.* 1. *n.* 130. Azor. *d. c.* 16. *q.* 9. latè Nicol. Garc. *de benef. p.* 11. *c.* 5. *n.* 105. Quando autem dicatur quis pacificè poſſidere, tradit Rebuff. *in tract. de pacificis poſſeſſ. n.* 164. *cum ſeqq.*

14 *Et non rebus, ſed verbis.*] Notatur ad hoc, quòd lex non eſt impoſita verbis, ſed rebus, Surd. *de aliment. tit.* 9. *q.* 21. *n.* 20. Sigiſm. Scac. *de appellat. q.* 17. *limit.* 10. *n.* 14. Steph. Gratian. *diſcept. forenſ. c.* 156. *n.* 17. Ferrer. *in Conſtitut. Cathalonia gloſſ.* 5. *n.* 160. Card. Tuſch. *pract. concl. tom.* 5. *lit. L, concl.* 272. Armendar. *in proœm. add. ad recopil. legum Nauarra n.* 104.

15 *Nullatenus ea vice poterit iteratò conferri.*] Notatur ad hoc, quòd ſi quis fuerit priuatus beneficio Curato eo quòd intra annum ad Sacerdotium non ſe promoueri fecit, non poterit ea vice iteratò id beneficium eidem conferri, vt per Tiraq. *de retract. lig.* §. 8. *gloſ.* 7. *n.* 16. *& in l. boues,* §. *hoc ſermone limit.* 1. *n.* 31. *ff. de verb. ſignif.* refero *d. c.* 5. *n.* 13.

16 *Caterùm ſi promoueri*, &c.] Notatur ad hoc, quòd obtinens beneficium Parochiale abſque animo aſſumendi intra annum Sacerdotium, tenetur fructus reſtituere, vt per Mex. *in tract. taſſa panis concl.* 6. *n.* 108. Azor. *inſtit. moral. p.* 2. *lib.* 6. *c.* 8. *q.* 10. *verſ. quares, & c.* 9. *q.* 1. Sanch. *de Matrim. lib.* 7. *diſp.* 45 *in princ.* quos refero *d. c.* 5. *n.* 14.

17 In gloſſ. *Pacificam*, ibi, *licèt poſſeſſionem habeat etiam maioris partis bonorum*, &c. Notatur ad hoc, quòd ille dicitur habere pacificam poſſeſſionem, qui ne dum illam habet beneficij, & tituli, ſeu exercitij curæ, ſed etiam bonorum & fructuum beneficij, ſeu maioris partis eorum, vt per Rebuff. *in tract. de pacificis poſſeſ. n.* 168. Menoch. *remed.* 3 *retinend. n.* 582. Nicol. Garc. *de benefic. part.* 11. *cap.* 5. *num.* 123. quos refero *d. cap.* 5. *num.* 6.

18 In ead. gloſſ. ibi, *Quòd ſi incontinenti in ipſa poſſeſſione lis ſibi mouetur*, &c. Notatur ad hoc, quòd non videtur adeptus fuiſſe pacificam beneficij poſſeſſionem, qui ſtatim ex ea fuit deturbatus, ſeu lis mota, vt per Tiraq. *in l. ſi vnquam, verbo ſuſceperit liberos, n.* 149. *&* 185. *C. de reuocand. donat.* Bellam. *deciſ.* 196. Caſſad. *deciſ.* 9. *de cauſa poſſeſſ.* Hoied. *de incompatibili benefic. p.* 1. *c.* 13. *n.* 40. *&* 50. Maſcard. *de probat. concluſ.* 183. *n.* 42. Flamin. Pariſ. *de reſignat. benefic. lib.* 3. *q.* 1. *n.* 130. vbi *n.* 131. aſſerit quòd relinquitur arbitrio iudicis quomodo interpretetur illud verbum *incontinenti*, Nicol. Garc. *de benefic. part.* 11. *cap.* 5. *n.* 118. refero *d. c.* 5. *n.* 7.

19 In ead gloſſ. ibi, *Primo verò non tenetur.* Notatur ad hoc, quòd tempus anni præſtitutum ad promotionem Ordinis Sacerdotalis ei, qui beneficium curatum obtinuit, non illi currit quandiu lis pendet ſuper huiuſmodi beneficio, vt per Tiraq. *de retract. lig.* §. 1. *gloſ.* 10. *num.* 27.

20 In ead. gloſſ. ibi, *Si autem poſſeſſionem aliquandiu obtinuit ſine litigio*, &c. Ergo ſi prouiſus de Parochiali poſſeſſionem illius aliquandiu, id eſt, ſaltem per duos menſes, obtinuit ſine litigio, tenetur infra annum ad Sacerdotium promoueri, & ſufficit quod ſemel cœperit pacificè poſſidere, quamvis poſtea lis ei moueatur, ſequuntur Staphil. *de literis gratia, tit. de qualitate & ſtatu benefic.* §. *huiuſmodi, n.* 12. Sarnen. *in reg. de triennali, q.* 53. *verſ. & ideo*, Petr. Gregor. *de benefic. c.* 25. *num.* 10. contra Nicol. Garc. *d. p.* 11. *c.* 5. *n.* 118. vbi tamen *n.* 121. refert Sacram Congregat. Epiſcopo Veronen. ſic reſ-
21 pondiſſe: *Obtinente Parochialem Eccleſiam per prouiſionem Sedis Apoſtol. habentes liberum cura exercitium, & omnium bonorum, fructuum, & prouentuum poſſeſſionem licèt in limine adepta poſſeſſionis pradicta mota lis fuerit per aliquem in petitorio, tenetur ſe promoueri facere intra annum lite pendente, & iterum ſic ait. Quòd ſi beneficium eſſet litigioſum, & curam animarum haberet, tenebitur obtinens ſacros ordines ſuſcipere, ſi modò liberum habeat cura exercitium.*

In gloſſ. *Iuſte impedimento.* Notatur ad hoc, quòd 22
annus promotionis ad ſacros Ordines non computatur quandocunque clericus legitimè impeditur quominus Sacerdos creetur, prout impedimenta huiuſmodi referentes tradunt Azor. *inſtit. moral. p.* 2. *lib.* 6. *c.* 8. *q.* 2. *verſ. annus hic, & lib.* 7. *c.* 16. *quaſt.* 11. Leſſi. *de iuſtit. lib.* 2. *c.* 34. *dub.* 19. *num.* 100. Sed vtrùm ſufficiat quòd 23
huiuſmodi impedimentum in fine anni ſuperueniat: dubium eſt non contemnendum, in quo Bellam. *deciſ.* 83. cenſet tale impedimentum minimè excuſare, quando intra illud tempus non poterat promoueri, quem approbat Nicol. Garc. *de benefic. p.* 11. *c.* 5. *n.* 219. contra Rebuff. *tit. de non promotis intra annum, n.* 84. Salzed. *ad Bernard. in pract. c.* 55. *lit. C,* ſecundùm nouiſſimè impreſſ.

In gloſſ. *Non intendens.* Notatur ad hoc, quòd 24
recipiens beneficium Curatum animo aſſumendi Sacerdotium intra annum, non tenetur fructus perceptos eo tempore, quo ſanam habuit intentionem, reſtituere, quamvis poſtea mutata voluntate minimè promoueatur intra annum ad Sacerdotium, vt per Azor. *inſtit. moral p.* 2 *lib.* 6. *c.* 8. *q.* 10. *verſ. quæres*, Paul. Comitol. *reſponſ. moral. lib.* 1. *q.* 79. *n.* 2. Sanch. *de Matrim. lib.* 7. *diſp.* 45. *n.* 1. *cum ſeqq.*

In gloſſ. *Indemnem*, ibi, *& hic loquitur non ſolùm de* 25
obligatione in foro anima. Notatur ad hoc, quòd ſi ex parte ſoluentis ſit pœna, & ex parte accipientis ſit reſtitutio damni accepti, vtique ea reſtitutio debita cenſetur etiam in foro Conſcientiæ, vt per D. Barboſ. *in l. ſi mora, n.* 44. *ff ſoluto matrim.*

SVMMARIVM.

1 *Abbas exemptus eligitur in Epiſcopum, ſed non poteſt ſine licentia Papa, vel Legati de latere, &* num. 2.

3 *Exemptus à iuriſdictione cuiuſlibet Ordinarij, non cenſetur exemptus à Legato Papa.*

4 *Prouiſus à Nuncio dicitur prouiſus Apoſtolicus.*

5 *Dict.* huiuſmodi, *eſt relatiua præcedentium communibus ſuis qualitatibus.*

6 *Legatus ſimplex ſpeciali commiſſione cognoſcit inter exemptos.*

7 *Reſignatio exempti non poteſt fieri coram Epiſcopo, & aliis Ordinariis, ſed coram Papa.*

Cap. Si Abbatem. XXXVI.

ABbas exemptus, & immediatè Papæ ſubiectus 1
poteſt eligi in Epiſcopum, ſed non poteſt deſerere Monaſterium ſuum ſine licentia Papæ, vel Legati à latere, non vero aliorum Legatorum, qui non poſſunt confirmare electionem. Colligunt ex Ordin. Lap. Abb. Archid. Gemin. Ioan. Andr. Anch. Butr. Domin. Monach. Franc. Viu. *in ration. lib.* 1. *pag.* 198. Alagona *in compend. pag.* 74. remiſſiuè Ximen. *in concord. p.* 2.

Hanc eandem concluſ. ex hoc text. deſumunt Azor. 2
inſtit. moral. p. 1. *lib.* 12. *c.* 20. *q.* 6. Paul. Layman. *in quaſt. Canon. de Pralatorum Eccleſiaſt. elect. q.* 192. Fr. Ludou. Mirand. *in mann. Pralator. tom.* 2. *q.* 23. *art.* 32. *concl.* 2. ego ipſe *de iure Eccleſ. lib.* 1. *c.* 19. *n.* 250.

Quàm

3 *Quàm à nobis,vel ab Apoſtolica Sedis Legato.*] Notatur ad hoc, quòd exempti à iuriſdictione cuiuſlibet Ordinarij non cenſentur exempti à Legatis à Papa, vt
4 per Fr. Emman. *quaſt. Regnlar.tom.* 2.*q.*63.*art.*4. Vnde prouiſum à Nuncio dici prouiſum Apoſtolicum ex hoc text.colligunt *hic* Gemin.*n.*5.& Franc.*n.*4 Viuian. *in praxi iurispatron.lib.*11.*c.*4.*n.*114. *ante verſ. vt cum autem,* in vlt.impreſſ. Rot.*in Leodien. beneficij* 13.*Iunij* 1608. *coram Ortembergo.*

5 *Huiuſmodi verò Legatus.*] Notatur ad hoc, quòd dict. illa, *huiuſmodi*, eſt relatiua præcedentium cum omnibus ſuis qualitatibus, iuxta reſoluta per Rebuff. *ad l.*1.*verſ.huiuſmodi ſtipulationes*, *ff.de verbor.ſignific. p.*6. Nauar. *in c. ſi quando,remed.*6.*num.*5.*de reſcriptis,* Gonzal.*ad reg.*8.*Cancell.gloſſ.*40.*num.*4 & alios per me citatos *in tract.de dictionib.vſufreq.dict.*138.*n.*1. ſecundùm Lugdun. impreſſ.

6 *Niſi id eis à Sede ipſa ſpecialiter ſit commiſſum.*] Notatur ad hoc, quòd ſimplex Legatus ſpeciali commiſſione cognoſcit inter exemptos, vt per Eraſm. à Cochier *de iuriſdictione Ordinarij in exemptos,p.*2.*q.*2. *num.*16.

7 In gloſſ. *Deferendi.* Notatur ad hoc, quòd reſignatio exempti non poteſt fieri coram Epiſcopo, & aliis Ordinariis, ſed coram Summo Pontif. vt per Flamin. Pariſ.*de reſign.benefic.lib.*3.*q.*11.*num.*2. vbi *n.*1. ſubdit quòd exemptus poteſt reſignare beneficia, quæ obtinet, Eraſm. à Cochier *d.p.*4.*q.*27.

SVMMARIVM.

1 *Compendiatur text. in præſenti.*
2 *Electores non ſunt priuati eligendi poteſtate, imò liberè ad eoſdem reuertitur quando ipſi compromiſerunt abſolutè in aliquem, qui elegit indignum, ſiue ſcienter, ſiue ignoranter.*
3 *Eligens indignum eſt pro ea vice poteſtate eligendi priuatus, & ad ſuperiorem deuoluitur poteſtas conferendi.*
4 *Epiſcopus per collationem Vicarij indigno factam non eſt priuatus poteſtate conferendi.*
5 *Eligens iure proprio ſi eligeret inutiliter, poteſt denuò eligere, niſi ſcienter indignum eligat.*
6 *Electus à compromiſſario quando electioni per illum de ſe facta conſentire recuſat, tunc non ad ipſum compromiſſarium, ſed ad compromittentes reuertitur electio.*
7 *Compromiſſarius malum eligens Prælatum venit puniendus.*
8 *Epiſcopi in nullam ſuſpenſionis ſententiam incidunt niſi in ea expreſsè nominentur.*
9 *Electio quando eſt data alicui ab homine ſi ſemel elegerit, etiam qualitercunque, variare non licet.*

CAP. Si compromiſſarius. XXXVII.

1 Compromiſſarij ſi non eligunt intra tempus ſtatutum, electio deuoluitur ad Superiorem; ſi eligunt indignum, eligendi poteſtas reuertitur ad compromittentes, niſi ipſi ſcientes habuerint talem electionem ratam; idem ſi electus non vult conſentire. Item compromiſſarius eligens indignum, & etiam Canonici ſi ratum habeant, ſuſpenduntur à beneficiis Eccleſiaſticis per triennium; quod verò non intelligitur de Epiſcopo compromiſſario, quia de iure Epiſcopus non eſt ſuſpenſus, niſi de ipſo fiat expreſſa mentio. Item pœna priuationis fructuum intelligitur in electione Epiſcoporum, & Prælatorum non inferiorum. Item iſta pœna priuationis intelligitur de beneficiis, quæ habent in illa Eccleſia, quam offendunt, (ſicut in caſu illius, qui obiit in electione) & non de aliis beneficiis. Colligunt ex Ordin. Archid. Gemin. Ioan. Andr. Anchar. Butr. Domin. Monach. Franch. Vin. *in ration. lib.*1. *pag.*199. Alagona *in compend. pag.* 75. remiſſiuè Ximen. *in concord. p.*2.

Vide Bonacin. *de ſuſpenſion. omnibus in particulari diſp.* 3.*q.*4.*puncto* 2. & 9.

Si verò eligat, ſed indignum, &c.] Notatur ad hoc, 2
quòd electores non ſunt priuati eligendi poteſtate, imo liberè ad eoſdem reuertitur electio, quando ipſi compromiſerunt abſolutè in aliquem, qui eligeret indignum ſiue ſcienter, ſiue ignoranter. Ratio eſt, quia ſi ſcienter elegit, dolus ipſius compromiſſarij non debet imputari compromittentibus, qui non ſunt in culpa; ſi verò ignoranter elegit, iam functus eſt officio ſuo; ita Sylueſter *in ſumm. verbo electio* 2.*q.*19.*num.* 26. Cuch.*inſtit.maior.lib.*4.*tit.de elect.n.*38. quos refert, & ſequitur F. Sigiſm. à Bononia *in tract. de elect. dub.* 61. *num.*13.

Ad illud autem quòd eligens indignum eſt pro ea 3
vice poteſtate eligendi priuatus, & ad ſuperiorem deuoluitur poteſtas conferendi, vide quæ dixi *in collect. ad c. cùm in cunctis, num.*35. *cum ſeqq. hoc tit in Decret.*
Notari ſolet hic text. ad hoc quòd per collationem 4
Vicarij indigno factam non eſt Epiſcopus priuatus poteſtate conferendi, vt per Rebuff. *in praxi benefic. tit. forma Vicariatus, n.*139.& *ſeqq.* Sbroz.*de offic. Vicarij lib.*3.*quaſt.*37. quos refero *in collect. ad d.c. cùm in cunctis, n.*28.

Vnde colligitur quod qui poteſt eligere iure pro- 5
prio, ſi eligeret inutiliter, poterit denuò eligere, niſi ſcienter indignum elegerit, ſecus in eo, qui habet eam facultatem non iure proprio, ſed ex poteſtate ei ab alio tributa, vt per Tiraq. *in l. boues,*§.*hoc ſermone, limit.*1.*n.*43.& *ſeq.ff.de verb. ſignif.*

Idem ſit cùm eligit idoneum, &c.] Notatur ad hoc, 6
quòd quando ille, in quem abſolutè compromiſſa eſt eligendi poteſtas ab electoribus, & electus ab eo conſentire recuſat, tunc non ad eum, ſed ad compromittentes reuertitur electio, ita Sylueſt. *in ſumm. verbo electio* 2.*q.*19.*n.*26. Cuch.*inſtit.maior.lib.*4.*tit.de elect. n.*28. quos refert Fr. Sigiſm. à Bononia *d.tract. de elect. dub.*61.*n.*3.

Iuxta Lateranenſe Concil. ſuſpenditur.] Notatur ad 7
hoc, quòd Compromiſſarius malum eligens Prælatum venit puniendus, quia ſuſpenditur à beneficiis, quæ obtinet in illa Eccleſia, quam ſic eligendo offendit, vt per Palat. *in repet. c. per veſtras, de donation. inter virum, & uxorem, notab.*3.§.26.*n.*11. Rainer. *de catalogo cenſur. tit. de ſuſpenſ. cap. fin. ſuſpenſ.*10.

Cùm de iure nullam ſententiam ſuſpenſionis, &c.] 8
Notatur ad hoc, quòd Epiſcopi in nullam ſuſpenſionis ſententiam incidunt, niſi in ea expreſsè nominentur, vt per Azor. *inſtit. moral.p.*2.*lib.*3.*cap.*32.*q.*8.*verſ. quares,* Sayr.*de cenſur.lib.*1.*c.*8.*n.*25. Bellet.*diſquiſit. cleric.p.*1. *tit. de diſcipl. cleric.*§.2.*n.*47. Mari. Alter.*de cenſur tom.*1. *diſp.*10.*lib.*3.*cap.*5.*verſ. ſed qua poteſt*, Henriq. *in ſumm. lib.*13.*c.*34.§.2.*lit. V*, & *c.*43.§.5.*lit. I*, Fr. Emman. *quaſt. Regul. tom.*3.*quaſt.*65.*art.*3. Aloyſ. Ricc. *in praxi aurea reſol.* 211. *n.*1. quorum plures refero ego ipſe *de offic. & poteſt. Epiſc.p.*3.*alleg.*111.*n.*1.

In gloſſ. *Conſentire*, ibi, *ſed vbi ab homine, vnica ele-* 9
ctione conſumitur poteſtas. Notatur ad hoc, quòd cùm electio data eſt cuipiam ab homine, ſi ſemel elegerit, etiam qualitercunque variare non licet, vt per Tiraq. *in d.l. boues.*§ *hoc ſermone limit.* 9. *n.*9.

In ead gloſſ. ibi, *Diſtinxerunt quidam an detur poteſtas prouidendi, an eligendi,* &c. Sequitur Tiraq. *in d.*§. *hoc ſermone limit.*6.*n.*12.

In gloſſ. *In illius*. Notatur ad hoc quòd ſoſpenſio ſuſpendit per triennium à beneficiis, quæ obiicieos aliqoid in perſonam, & in probatione deficiens obtinet in illa Eccleſia ad quam alter electus, vel poſtolatus fuerat, vt per Soar. *de cenſur.tom.* 5. *diſp.* 31. *ſect.* 3. *n.* 12. Filliuc. *tract.* 17. *c.* 6. *q.* 8. *n.* 113. Bonac. *d. puncto* 9. *num.* 8.

In gloſſ. *Eligitur*. Notatur ad hoc, quòd ſoſpenſio de qua *in hoc text.* non incurritur niſi ſcienter eligatur Indignus. Sed communior eſt ſententia, quæ aſſerit compromittentem quidem non puniri in hoc text. niſi ſcienter ratam habuerit electionem indigni; compromiſſorom verò puniri etiamſi ex negligentia colpabili, & non ſcienter deliquerit, ita Soar. *de cenſur. tom.* 5. *diſp.* 31. *ſect.* 3. *num.* 8. Mar. Alter. *in ſimili tract. tom.* 2. *diſp.* 13. *cap.* 2. *colum.* 2. *&* 3. Bonac. *d. quaſt.* 4. *puncto* 3. *num.* 3.

S V M M A R I V M.

1 *Procurator ad appellandum ſecundùm formam* cap. vt circa, *non eſt idoneus niſi omnia obiecta, & forma iuramenti in procuratorio exprimantur*, & num. 2.

3 *Mandatum vt exprimatur ſpecialiter in indiuiduo requiritur, vbi agitur de fauore aduerſarij.*

Cap. Procurator. XXXVIII.

1 PRocurator ad appellandum contra electionem debet in procoratorio habere expreſſa omnia, quæ obiicit, & ſpeciale mandatum iurandi in eorum animas, quorum eſt procurator, quòd expreſsè putent obiecta eſſe vera, & quòd poſſint probare. Colligunt ex Ordin. Lap. Abbas, Archid. Gemin. Ioan. Andr. Anchar. Butr. Domin. Monach. Franc. Viu. *in ration. lib.* 1. *pag.* 202. Alagona *in compend. pag.* 75. remiſſiuè Ximen. *in concord. p.* 2.

2 Hanc eandem concl. colligit ex hoc text. Fr. Sigiſm. à Bononia *in tract. de elect. dub.* 48. *n.* 14.

3 *Singulariter, & clarè in eius procuratorio ſint expreſſa.*] Notatur ad hoc, quòd vbi agitur de fauore aduerſarij, tunc requiritur vt mandatum exprimatur ſpecialiter in indiuiduo, vt per Tiraq. *de iure mariti gl.* 7. *n.* 112.

Cap. Si confirmationem. XXXIX.

1 COnfirmatione caſſata & irrita ob defectum auctoritatis, vel ob iuris ſolemnitates non ſeruatas, non intelligitur caſſata electio. Colligunt ex Ordin. Lap. Abbas, Archid. Gemin. Ioan. Andr. Anch. Butr. Dominic. Monach. Franch. Viu. *in ration. lib.* 1. *pag* 203. Alagona *in compend. pag.* 75. remiſſiuè Ximen. *in concord p.* 2.

2 Hanc eandem concl. ex hoc text. deſumunt Cuch. *Inſt. iuris Canon tit.* 9. *de elect. n...* Laurent. de Peyrinis *de officio ſubditi Regularis, tom.* 1. *q.* 1. *c.* 31. *§.* 11. *verſ. dico* 7. Iul. Lauor. *variar. lucubr. tom.* 1. *tit.* 4. *de elect. Canonica, c.* 25. *n.* 71.

S V M M A R I V M.

1 *Cathedrali, Regulari, vel Collegiata Eccleſia vacante ſi ſingulares perſonæ Capituli, vel Conuentus occupent bona à Prælato dimiſſa, vel vacationis tempore obuenientia donec plenè reſtituant ab officio, & quibuſcunque beneficiis ſunt ſuſpenſi, non obſtantibus, &c.* & n. 2.

3 *Bona relicta à Prælatis Cathedralium, vel Collegiatarum Eccleſiarum, ſeu obuenientia tempore vacationis ad futurum ſucceſſorem pertinent.*

4 *Capitulum Sede vacante debet fructus quocunque modo prouenientes in vtilitatem Eccleſiæ expendere, vel futuris ſucceſſoribus fideliter per œconomum reſeruari.*

5 *Locatio facta à Capitulo Sede vacante ligat ſucceſſorem.*

6 *Clauſula*, Non obſtantibus quibuſcunque priuilegiis, *vis, & effectus, remiſſiuè.*

7 *Hic text. non procedit in aliis Eccleſiis præter Cathedrales tam Regulares, quàm ſæculares, ac Collegiatas paſtore carentes.*

8 *Clerico ob contumaciam ſuſpenſo, aut depoſito nihil præſtandum eſt.*

Cap. Quia ſæpè. XL.

QVi in Sede vacante Cathedralium, Regularium, 1
Collegiatarum bona relicta, vel tempore vacationis collecta occupant, diſſipant, conſumunt, &c. ſunt ſuſpenſi ab officiis, & beneficiis donec integrè reſtituant, non obſtantibus conſuetudinibus, ſtatutis etiam iuratis, & à Sede Apoſt. confirmatis. Colligunt ex Ordin. Lap. Abb. Archid. Gemin. Ioan. Andr. Anchar. Butr. Dominic. Monach. Franc. Vio. *in ration. lib.* 1. *pag.* 204. Alagona *in compend. pag.* 75. remiſſiuè Ximen. *in concord. p.* 1. *&* 2.

Hanc eandem concluſ. ex hoc text. deſumunt Soar. *de cenſur. tom.* 5. *diſp* 28. *ſect.* 3. *n.* 6. Rainer. *in catalogo cenſur. & irregularit. tit. de ſuſpenſ. cap.* 4. *ſuſpenſ.* 2. Bonac. *de ſuſpenſ. omnibus in particulari diſput.* 3. *q.* 4. *puncto* 15.

Bona à Prælatis ipſarum dimiſſa, &c.] Nomine bo- 2
norum in præſenti intelliguntur quælibet bona tam mobilia quàm immobilia, quæ Prælatus poſſidebat, aut quæ vacationis tempore proueniunt ex bonis Eccleſiæ, vt ſunt fructus, & reliqua emolumenta, ita Soar. *d. tom.* 5. *diſp.* 31. *ſect.* 3. *n.* 3. Bonac *d. puncto.* 15. *n.* 3. vbi etiam affirmat comprehendi fructus, & emolumenta, quæ proueniunt ex iuriſdictione, v. g. ex pœna condemnationis, ex ſigillo, aliàve ſimili cauſa.

Vel futuris deberent ſucceſſoribus fideliter reſeruari.] 3
Notatur ad hoc quòd bona relicta à Prælatis Cathedralium, vel Collegiatarum Eccleſiarum, ſeu obuenientia tempore vacationis ad futurum ſucceſſorem pertinent, vt per Boër. *dec.* 340. *n.* 3. *cum ſeqq.* Cou. *in c. relatum, el.* 2. *n.* 3. *de teſtam.* D. Barboſ. *in l. diuortio, p.* 2. *num.* 58. *cum ſeqq. ff. ſolut. matrim.* Azeued. *conſil.* 9. *num.* 3.

Quæ in vtilitatem dictarum Eccleſiarum, &c.] Nota- 4
tur ad hoc, quòd Capitulum Sede vacante debet fructus quocunque modo prouenientes in vtilitatem Eccleſiæ expendi facere, & conuertere, vel futuris ſucceſſoribus fideliter per œconomum reſeruari, vt per Boër. *deciſ.* 340. *n.* 1. *&* 2. Vnde locationem factam à Capitulo Sede vacante ligare ſucceſſorem cùm ſine dubio fiat nomine Eccleſiæ, atque in eius non locantis vtilitatem reſoluit Cald. Pereira *de empt. & vend. c.* 26. *num.* 14.

Ab officio.] Ordinis ſcilicet, & non dignitatis, vt 5
per Alter. *de cenſur. tom.* 2. *diſp.* 12. *c.* 4. *col.* 4. *verſ. ſed quæ-runt*, Bonac. *d. puncto* 15. *n.* 8. hinc inferentem illum, qui huiuſmodi ſuſpenſione obſtrictus eſt, irregularitatis pœnam incurrere celebrando, aut aliàs ſacrorum Ordinum functiones exercendo.

Et Beneficiis quibuſcunque ſint ſuſpenſi.] Hoc 6
eſt, omnibus beneficiis, quæ vbique poſſidet propter dictionem vniuerſalem, *quibuſcunque*, ita

Bonacin.

Bonac.*d.puncto* 15.*n.*9.quicquid dicat Alter.*d.diſp.*12. *c.*3.*col.*6.*verſ.*3.

6 *Non obſtantibus quibuſlibet priuilegiis.* De hac clauſ. dixi latè *in tract. de clauſulis vſufreq. clauſ.* 83. ſecundùm Lugdun.impreſſ.

7 In gloſſ. *Collegiatis*, ibi, *in aliis non habet locum hac Decret.*&c. Sequitur Boër.*deciſ.*340.*n.* 2.vbi ait quòd in aliis Eccleſiis præter Cathedrales tam Regulares, quàm ſæculares, ac Collegiatas paſtore carentes non habet locum hic text.ſed *cap. præſenti,de officio Ordin. hoc lib.* quod loquitur generaliter in omnibus,& quibuſcunque Eccleſiis alicui ſubiectis, ſeu ad collationem, ordinationem, præſentationem, vel cuſtodiam, &c.

8 In gloſſ.*Beneficiis*,ibi,*cùm poſſit ſtatim ſibi prouidere reſtituende,* &c. Notatur ad hoc quòd clerico ob contumaciam ſuſpenſo, aut depoſito nihil præſtandum eſt pro alimentis, vt per Surd.*de alim. tit.*7.*q.*36.*n.*4. Farin.*in praxi crimin.p.*1.*lit.C,n.*440.

Cap. Conſtitutio. XLI.

1 DEcretalis,*vt circa*,qua præſcribitur forma ſeruanda in appellatione ab opponentibus ſe electionibus, poſtulationibus, & prouiſionibus, habet locum quando appellatur extra iudicium, non quando in iudicio. Colligunt ex Ordin.Lap.Abb. Archid.Gemin.Ioan. Andr.Anch. Butr. Domin. Monach. Franc. Viu.*in ration,lib.*1. *pag.*205. Alagona *in compend.iuris Canon.pag.*76.remiſſiuè Ximen. *in concord.p.*2.

2 Hanc eandem concluſ. ex hoc text. deſumit Fr. Sigiſm.à Bononia *in tract.de elect.dub.*48.*n.*19.

SVMMARIVM.

1 *Cathedralis Eccleſia plenam adminiſtrationem à Sede Apoſt.habens poteſt omnia,quæ ſunt iuriſdictionis, excepta alienatione bonorum immobilium, & non poteſt quæ ſunt Ordinis niſi fuerit Epiſcopus.*

2 *Cathedrali Eccleſia vacanti datur à Papa quandoque Procurater cum libera poteſtate adminiſtrandi in ſpiritualibus,& temporalibus,& dicitur Viſitator.*

3 *Adminiſtrationem Eccleſia Cathedralis nemo dare poteſt niſi Papa.*

4 *Papa ſolus curatorem dare poteſt Eccleſia Cathedrali, & eius bonis quoad effectum agendi.*

5 *Mobilia etiam pretioſa poteſt Epiſcopus in caſu licito alienare.*

6 *Papa ex eo quòd dat adminiſtratorem,vel viſitatorem Eccleſia Cathedrali,ſi poſtea Canonici etiam ignoranter eligant Epiſcopum, non tenet electio.*

Cap. Is, cui. XLII.

1 CAthedralis Eccleſiæ plenam adminiſtrationem à Sede Apoſtolica habens, poteſt omnia,quæ ſunt iuriſdictionis, excepta alienatione bonorum immobilium,& non poteſt,quæ ſunt Ordinis, niſi fuerit Epiſcopus. Colligunt ex Ordin. Archid.Gemin.Ioan.Andr. Anchar. Butr. Domin. Monach. Franc. Viu. *in ration. lib.*1. *pag.*206. Alagona *in compend. pag.* 76.remiſſiuè Ximen.*in concord.p.*2.

2 *Adminiſtratio Cathedralis Eccleſiæ plena, & libera;* &c.] Notatur ad hoc, quòd Eccleſiæ Cathedrali vacanti datur quandoque procurator cum libera poteſtate adminiſtrandi in ſpiritualibus, & temporalibus, & hic ſolet à Papa dari, & dicitur viſitator, vt per Rebuff.*in tract.nominat.q.*8.*n.* 29.

Cui ſoli competit.] Notatur ad hæc, quòd Eccleſiæ Cathedralis adminiſtratorem nemo dare poteſt niſi Papa, vt per Rebuff. *in tract. nominat.q.*8.*n.*29.quem refero ego ipſe *de offic.& poteſt.Epiſc.p.*3.*alleg.*50.*n.*7. ſecundùm Lugdun. impreſſ.& latius egi *ead.p.*3.*alleg.* 133.*per totam*, & quod ſolus Papa curatorem dare poteſt Eccleſiæ Cathedrali,& eius bonis quoad effectum agendi,tradit Gig.*de penſionib.q.*65.*n.*5.*&* 6. Ego ipſe *d.alleg.*50.*n.*7.*in fine.* 3 4

In gloſſ. *Immobilium*, ibi, *putà quòd mobilia etiam pretioſa poſſit in caſu licito alienare*,&c.Sequitur Tiraq. *de retract.lig.§.*1.*gl.*7.*n.*100.*&* 102. 5

In gloſſ. *Confirmatus*,ibi, *notat etiam ibi quòd eo ipſo quòd Papa dat adminiſtratorem,vel viſitatorem Eccleſia Cathedrali, ſi poſtea Canonici etiam ignoranter eligant Epiſcopũ,non tenet electio.*Vide Boer.*dec.*2.*n.*29.*&* 30. 6

SVMMARIVM.

1 *Monialis non eligit niſi peregerit* 12 *annum, & ſit tacitè,vel expreſſe profeſſa, nec eligitur niſi peregerit* 30.*annum & fuerit expreſsè profeſſa.*

2 *Electio omnium Abbatiſſarum, cæterarumque Monialium Præfectarum de iure communi ad Conuentum ſpectat.*

3 *Moniales in Abbatiſſarum, ſeu Prioriſſarum electionibus non habent vocem actiuam, niſi illa ad minus* 12. *ætatis ſuæ annum peregerint, fuerintque tacitè, vel expreſsè profeſſa.*

4 *Monialis nulla poteſt eligi in Abbatiſſam de iure communi, quæ ad minus non habuerit* 30. *ſuæ ætatis annum, & expreſsè profeſſa fuerit regulam eius Monaſterij, cui præficitur;& circa hoc quid hodie ſeruandum ſit attento Concil.Trident.oſtenditur.*

5 *Epiſcopus non poteſt diſpenſare in ætate requiſita à Concil Trid in eligenda in Abbatiſſam.*

6 *Electio Abbatiſſa per ſcrutinium quomodo facienda, oſtenditur,* & n. .

8 *Abbatiſſa in electione ex tripartito numero Monialium debent concurrere duæ partes, niſi alia fuerit loci conſuetudo.& ſi fuerint diſcordes,poteſt Epiſcopus nominare vnam,quam magis idoneam iudicauerit.*

9 *Refertur Conſtitutio Gregorij XV. de exemptorum priuilegiis.*

10 *Fæmina poteſt habere officium habens in ſe dignitatem, & adminiſtrationem.*

11 *Fæminæ poſſunt habere officia, & dignitates temporales,quæ eis per ſucceſſionem perpetuam tanquam propria deſeruntur..*

12 *Abbatiſſa quæ à maiori parte,non tamen à duabus electa impugnaretur ne veniret confirmanda, interim poteſt adminiſtrare.*

13 *Illegitima non poteſt abſque diſpenſatione Papæ ſeclusis Religionum priuilegiis eſſe Abbatiſſa, vel Prioriſſa.*

14 *Conſtantia maior eſt in viro, quàm in fæmina.*

15 *Dict.* quomodolibet, *omnem penitus modum includit.*

16 *Epiſcopus an poſſit exercere ea,quæ ſunt iuriſdictionis ante inductionem in poſſeſſionem remiſſiuè.*

17 *Abbatiſſa electa per compromiſſum quando poſſit adminiſtrare ſi pars Monialium ſe opponat,oſtenditur,* & n.18.

19 *Fæmina propter ſexus verecundiam aliquando parcitur.*

20 *Diſcordiam nutrientes in electione Abbatiſſæ Monialium ſunt excommunicati.*

21 *Vocati, ſeu deputati ad dirigendas Moniales in electionibus*

ctionibus, & non temperantes ea ex quibus diſcordiæ naſci, vel foueri poſſunt, eo ipſo excommunicationis ſententiam incurrunt.

23 *Verbum*, ſubiaceo, *in futuro tempore importat latam ſententiam.*

Cap. Indemnitatibus. XLIII.

1 Monialis non eligat niſi agat annum decimum quartum, & ſit profeſſa tacitè, vel expreſsè, non eligatur verò in Abbatiſſam, niſi trigeſimum annum expleuerit, & ſit expreſsè profeſſa. Colligunt ex Ordinar. Lap. Abbas, Archid. Gem. Ioan. An. r. Anch. Butr. Domitie. Monach. Franc. Viu. *in ration. lib. 1. pag.* 207. Alag. *in compend. pag.* 76. remiſſiuè Ximen. *in concerd. part.* 2.

2 *Vt eum in eis fuerit*, &c.] Ergo electio omnium Abbatiſſarum, cæterarúmque Monialium Præfectarum de iure communi ad Conuentum ſpectat, vt per Lud. Miranda *in tract. de ſacris Monialib. q. 7. art. 1. concl. 2. in princip.*

3 *Nulla Monialis niſi duodecimum annum*, &c.] Notatur ad hoc, quòd Moniales in Abbatiſſarum electione non habent votum, ſiue vocem actiuam de iure communi loquendo, niſi illæ, quæ ad minus duodecim ſuæ ætatis annum peregerint, fuerintque tacitè, vel expreſsè profeſſæ, vt per Lud. Mirand *d. q. 7. art. 2. concl. 1.* vbi ſubdit quòd gl. *hic verbo duodecimum*, huius decreti rationem reddens inquit hoc ibidem fuiſſe ſtatutum, quia eo tempore mulieres efficiuntur puberes.

4 *Nec in Abbatiſſam*, &c.] Notatur ad hoc, quòd nulla Monialis poteſt eligi in Abbatiſſam, quæ ad minus non habuerit trigeſimum ſuæ ætatis annum, & expreſsè profeſſa fuerit regulam eius monaſterij, cui præficitur, ac per aliquot annorum ſpatium laudabiliter vixerit, vt per Mirand. *poſt man. Prælator. in tract. de ſacris Monialib. q. 6. art. 6.* Verùm hodie ſuper hac re ita diſponit Concil. Trid. *ſeſſ. 25. de Regul. c. 7.* Abbatiſſa, & Prioriſſa, & quocunque alio nomine Præfecta, vel poſita appellatur, eligatur non minor annis quadraginta, & quæ octo annis poſt expreſſam profeſſionem laudabiliter vixerit. Quòd ſi his qualitatibus non reperiatur in eodem monaſterio, ex alio eiuſdem Ordinis eligi poſſit. Si hoc etiam incommodum ſuperiori qui electioni præeſt, videatur, ex iis, quæ in eodem monaſterio annum trigeſimum exceſſerint, & quinque ſaltem annis poſt profeſſionem rectè vixerint, Epiſcopo, vel alio ſuperiore conſentiente eligatur. De cuius Decreti materia vide Fr. Emman. *quæſt. Regularium tom. 1. q. 15. art. 3.* Zerol. *in praxi Epiſcop. p. 1. verbo Abbatiſſa, verſ. ad primum*, Portel. *in dubiis Regularib. verbo Abbatiſſa, n. 3. cum ſeqq.* Homobon. de Bonis *de examine Eccleſiaſtico tract. 12. c. 3. q. 15. ſuppoſit. 4.* Campan. *in diuerſ. iuris Canon. rub. 7. c. 6. n. 89.* Nicol. Garc. *de benefic. p. 7. c. 4. n. 42. & 71.* Aloyſ. Ricc. *in deciſ. Curiæ Archiepiſcop. Neapol. p. 4. deciſ. 281. n. 3. & deciſ. 309.* Iul. Lauor. *variar. lucubr. tom. 1. tit. 4. cap. 24.*

5 Vtrùm autem circa huiuſmodi ætatem à Concil. Trident. *citato loco* præſcriptam, poſſit Epiſcopus diſpenſare, dubium eſt non contemnendum, in quo negatiuam tuentur partem Nicol. Garc. *d. c. 4. n. 7.* Aloyſ. Ricc. *d. deciſ. 309. n. 9. p. 4.* Azor. *inſt. moral. p. 2. lib. 6. c. 5. q. 5.* Armendar. *in addit. ad recopil. legum Nauarræ, lib. 1. tit. 18. l. 7. de Epiſcopis, n. 102.* Fr. Sigiſm. à Bononia *in tract. de elect. dub. 62. n. 6.*

§. Sanè.

6 Electa per ſcrutinium à duabus partibus Monialium debet ſtatim præmiſſo diligenti examine à Superiore confirmari nulla appellatione obſtante, & benedici ſi ſit Abbatiſſa. Quando verò publicato ſcrutinio nulla fuerit à duabus partibus electa, poterunt Moniales antequam ad alios actus diuertant, ad illam accedere, quæ maiorem partem habebat, & ſi addito hoc acceſſu ad duas partes perueniat, eſt confirmanda. Si verò moniales noluerint ad illam accedere, vel ſi accedant, non perueniant tamen cum aliis in illa conſentientibus ad duas partes, tunc ſuperior ſine ſtrepitu iudicij antequam illam confirmet, inquirat de obiectis, & interim poterit electa in ſpiritualibus, & temporalibus miniſtrare ita tamen vt nihil alienet, & nullam de nouo recipiat Monialem. Colligunt DD. *in princ. text.* citati.

Hanc eandem concl. firmat Lud. Mirand. *in tract. de ſacris Monialib. q. 7. art. 10. concl. 1.* 7

Quæ à duabus partibus, &c.] Ex tripartito numero Monialium duas partes concurrere debere in electione Abbatiſſæ, niſi alia fuerit loci conſuetudo, & ſi fuerint diſcordes, poſſe Epiſcopum nominare vnam, quam magis idoneam iudicauerit, refert à Sacra Congregatione Concilij deciſum Piaſec. *in praxi Epiſcop. p. 2. c. 3. n. 57. verſ. in monaſteriis*, quem citat Zipæ. *in analyt. poſtremi iuris Eccleſ. enarrat. ſub tit. de elect. n. 9. verſ. Abbatiſſa, in fine*, nouiſſimè D. Lauor. *var. lucubr. tit. 4. c. 21. §. 12. propè finem*, vbi addit *de anno* 1618. deciſum fuiſſe à S. Congreg. in caſu diſcordiæ inter Moniales non poſſe ſuperiorem ipſarum, aut ſcrutatorem dare votum in electione Abbatiſſæ, vel Prioriſſæ. Sed ſufficere maiorem partem eligentium habito reſpectu ad Capitulum, verius videtur ex reg. text. *in cap. quapropter 42. de elect. & in cap. dudum, cum aliis, eod. tit. lib. 6.* & clarè deducitur ex *d. §. ſanè, verſ. verum ſi quæ, vſque ad fin.* Nauar. *conſ. 5. de elect.* & in ſpecie Mirand. *in man. Prælat. tom. 2. quæſt. 23. art. 27. concl. 22. & in tract. de Monialibus q. 10. art. 4.* qui *ibid. art. 1. in princ.* dicit hoc idem cautum eſſe in ſtatutis Ordinis Ciſtercienſis. Neque obſtat text. *in hoc §. ſanè, in princ.* quia ibi quod deducitur de duabus partibus, procedit ad effectum vt electa à duabus partibus poſſit confirmari appellatione remota, etiamſi à minori parte contra eius perſonam defectus obiiciatur, non autem vt propterea electio à maiori parte facta non teneat, quia aliter text. ille eſſet ſibi contrarius, idem *verſ. verum*, Miranda *de Monialibus, vbi ſuprà*, Rot. *in Terracinen. Abbatia.* 8

Per Superiorem, &c.] Nouiſſimè S. D. Gregor. XV. felic. record. *in ſua Conſtit. de exemptorum priuilegiis, incip. Inſcrutabili, ſub dat. 9. Febr.* 1622. circa hanc materiam electionis Abbatiſſarum, ſic ſtatuit. Ac ſimiliter poſſit Epiſcopus vnà cum ſuperioribus Regularibus quarumcunque Abbatiſſarum, Prioriſſarum, Præfectarum, vel Præpoſitarum eorundem Monaſteriorum quocunque nomine appellentur, electionibus per ſe, vel per alium intereſſe, ac præſidere, abſque vlla tamen ipſorum Monaſteriorum impenſa. Hactenus d. Conſtit. ſuper qua poſtea Sacra Congreg. Illuſtriſſ. Card. Concil. Trid. interpretum cenſuit ius confirmandi Abbatiſſas minimè fuiſſe Epiſcopis per eiuſmodi Conſtitutionem attributum, quam quidem deciſionem originalem præ manibus habui, impreſſamque vidi in Typographia R. Cameræ Apoſtol. de anno 1624. 9

In ſpiritualibus. & temporalibus liberè adminiſtret.] Ergo fœmina poteſt habere officium habens in ſe dignitatem & adminiſtrationem, vt per Flamin. Pariſ. *de reſignat. lib. 3. q. 12. n. 3.* vbi *n. 9.* ſubdit quòd Abbatiſſa in adminiſtratione æquiparatur Abbati, *& lib. 12. q. 4. num. 29.* 10

Et quod fœminæ poſſint habere officia & dignitates 11

tes temporales quæ eis per ſucceſſionem perpetuam tanquam propria deferuntur, tradunt Molin. *de primogen. lib. 1. cap. 13. n. 14.* Leceri. *de primogen. lib. 1. q. 19. n. 6.* Vant. *de nullitat. ex defectu iuriſd. deleg. n. 73.* Card. Tuſch. *practic. concluſ. tom. 3. litt. F. concl. 94. num. 17. & tom. 5. litt. M. concl. 415. num. 2.* Cardin. Mantic. *de tacitis & ambig. conuent. tom. 2. lib. 23. tit. 14. num. 30.* D. Barboſ. *in l. cum Prætor, §. vltim. num. 268. ff. de iudic.*

A dignitate deiiciatur adepta.] Ergo officium Abbatiſſæ dignitas eſt, vt per Hieron. Roder. *in compendio quæſt. Regul. reſol. 2. n. 20.* ſed *n. 21.* contrarium reſoluit, & reſpondet huic cap.

12 *Liberè adminiſtret.*] Notatur ad hoc, quòd Abbatiſſa, quæ à maiori parte, non tamen à duabus, electa, impugnaretur ne veniret confirmanda, interim poteſt adminiſtrare, vt per Petr. Greg. *de elect. cap. 19. num. 5.* Iul. Lauor. *var. lucubrat. tit. 4. cap. 24. num. 52. & c. 25. num. 25.*

13 In gl. *Canonica*, ibi, *ſi ſit illegitimè nata*, &c. Notatur ad hoc, quòd illegitima non poteſt abſque diſpenſatione Papæ, ſecluſis Religionum priuilegiis, eſſe Abbatiſſa, vel Prioriſſa, vt per Nauar. *in manual. cap. 27. num. 201.* Maiol. *de irregul. lib. 10. cap. 10. in fine*, Mandoſ. *in ſignatura Gratiæ tit. de diſpenſat. ſuper defectu natalium, in fine*, Soar. *tom. 5. diſp. 50. ſect. 5. n. 5. & de Relig. tom. 4. tract. 8. lib. 2. cap. 6. num. 14.* Flamin. *de reſignat. benefic. lib. 3. q. 12. num. 21.* Sayr. *de cenſur. l. 6. cap. 11. num. 3. in fine*, Bellet. *diſquiſit. cleric. part. 1. tit. de diſciplin. cleric. §. 3. num. 50.* Sanch. *In præcepta Decalogi tom. 2. lib. 5. cap. 5. num. 19. & 20.* Sanctarel. *variar. reſolut. q. 40. n. 7.* meipſum *in collect. ad c. 1. n. 7. de filiis Presbyter.* quicquid dicat Fr. Emman. *q. Regul. tom. 1. q. 13. art. 21.*

14 In gl. *Diuertant*, ibi, *quia maior conſtantia eſt in viro, quàm in fœmina*, Refert, & ſequitur Tiraq. *leg. 9. connub. gl. 1. p. 9. n. 131.*

15 In gloſſ. *Quomodolibet*, ibi, *quod eſt diſtributiuum modorum*, Dict. illa, *quomodolibet*, omnem penitus modum includit, vt per Menoch. *remed. 6. recuper. poſſeſſ. n. 15.* Flamin. Pariſ. *de reſignat. benefic. lib. 9. q. 25. n. 48.* Valaſ. *conſ. 61. n. 6.* Cened. *poſt lib. pract. & canon. q. ſing. 95. num. 1.* & plures alios, quos refero *in tract. de dictionibus vſufrequent. diction. 330.* ſecundùm Lugdun. impreſſ.

16 In gl. *Auctoritate*, ibi, *electa ante confirmationem adminiſtrat.* Epiſcopus an poſſit exercere ea, quæ ſunt iuriſdictionis ante inductionem in poſſeſſionem? vide Perez. *l. 2. tit. 6. lib. 1. Ordinamenti pag. 154.* Azor. *inſtit. moral. p. 2. lib. 3. cap. 28.* Cald. Pereira *conſ. 8. num. 7. cum ſeqq.* Nicol. Garc. *in tract. de benefic. part. 5. cap. 4. num. 242.*

§. Cæterùm. §. Porrò.

17 Si contra electam per compromiſſum pars minor Monialium ſe opponat, adhuc confirmetur, ſi maior, non confirmetur, donec fuerit obiectis ſatisfactum, interim tamen adminiſtret; ſi verò pars opponentium fuerit duplo maior, non adminiſtret, ſed litis euentum expectet. Item ab opponentibus in caſibus præmiſſis obſeruetur Conſtit. *cap. vt vice*; non tenentur tamen perſonaliter venire Romam, ſed mittant procuratores. Colligunt Doctores *in princ. text.* citati.

18 Hanc eandem concluſ. firmant Ludou. Miranda *in tract. de ſacris Monialib. q. 7. art. 10. concl. 4.*

19 *Propter ſexus verecundiam*, &c.] Vide quæ notat Tiraq. *l. 9. connub. gloſ. 1. p. 9. num. 178. & ſeqq. & l. 10. gloſſ. 1. p. 10. n. 31.*

§. Poſtremò, cum ſeqq.

Ponentes, vel nutrientes diſcordiam in electione Abbatiſſæ monialium ſunt excommunicati. Item hoc decretum valet in monialibus Regularibus, & in his, quæ viuunt vt Canonici ſæculares, quarum tamen ſtatum per hoc non approbat, & non loquitur de electionibus virorum. Colligunt Doctores *in principio text.* citati. 20

Eo ipſo excommunicationis ſententiam, &c.] Notatur ad hoc, quòd vocati, ſeu deputati ad dirigendas moniales in electionibus, & non temperantes ea, ex quibus diſcordiæ naſci, vel foueri poſſunt, eo ipſo excommunicationis ſententiam incurrunt, vt per Soar. *tom. 5. diſp. 23. ſect. 4. n. 8.* Memor. cleric. *c. 9. excomm. 44.* Iul. Lauor. *de Indulgen. p. 2. c. 23. n. 21.* Fillinc. *tr. 14. n. 53. verſ. quartò, & n. 57.* Rainer. *in catalogo cenſur. c. 9. excom. 46.* vbi cum gloſſ. & Calet. notat quòd ſi quis non vocatus interſit, & perturbet, vel vocatus, ſed poſt electionem iam factam perturbat, non incurrit cenſuram, ſecus ſi non vocatus ſuperior eſſet, quia ſi iſte perturbat dum intereſt, cenſura ligatur, refero ego ipſe *de effic. & poteſt. Epiſc. p. 3. alleg. 30. n. 204.* ſecundum Lugdun. impreſſ. 21

In gloſſ. *Subiacere*, ibi, *ipſo iure*. Notatur ad hoc, quòd verbum, *ſubiaceo*, in futuro tempore importat latam ſententiam, vt per Tiraq. *in l. ſi vnquam, verbo reuertatur, n. 148. C. de renoc. donat.* 22

Cap. Prouida. XLIV.

Bonif. VIII.

QVando quis in electione Epiſcopi, vel Superiorum appellauit ad Papam, & deinde receſſit ab appellatione ſimoniacè, ſed procedit, confirmat, vel conſecrat, tunc omnia prædicta ſunt irrita, & ipſe Ordinatus eſt ſuſpenſus per annum integrum à Confirmatione, & Conſecratione Epiſcoporũ. Colligunt ex Ordin. Archid. Gemin. Ioan. Andr. Anch. Butr. Domin. Monach. Franch. Viu. *in ration. lib. 1. pag. 216.* Alagona *in compend. pag. 77.* remiſſiuè Ximen. *in concord. p. 2.* 1

Hanc eandem concluſ. ex hoc text. deſumunt Memor. Clericorum *tit. de ſuſpenſ. Epiſcopor. n. 7.* Mari. Alter. *de cenſuris, tom. 1. diſp. 16. c. 2. verſ. tertio. & verſ. ſecundo*, quos refero ego ipſe *de effic. & poteſt. Epiſc. p. 3. alleg. 111. n. 24.* Soar. *de cenſur. tom. 5. diſp. 31. ſect. 5. n. 8. in fine*, Rainer. *in catalogo cenſurarum, ſub tit. de ſuſpenſ. c. 1. ſuſpenſ. 7.* vbi aduertit non puniri pœna huius cap. alios Epiſcopos conſecrationi aſſiſtentes, ſed eum duntaxat, cui cauſæ cognitio demandata erat. 2

SVMMARIVM.

1 *Papa ſi prouiſionem Eccleſiæ Cathedralis ſibi reſeruauit, inhibuit, & decreuit, non eſt vitiata electio, quæ præceſſerat, omnia tamen, quæ reſeruationem ſequuntur, carent effectu.*
2 *Decreti irritantis vis, & effectus remiſſiuè.*
3 *Reſeruatio inficit titulum, & illum ipſo iure annullat.*
4 *Prius & poſterius dicitur ratione vnius horæ.*

Cap. Si eo tempore. XLV.

PApa quando reſeruat ſibi electionem, inhibens, electionem irritans, & quæ præceſſerunt reſeruationem, tenent, quæ ſequuntur, ſunt nulla. Colligunt 1

ex Ordin. Lap. Abb. Archid. Gemin. Ioan. Andr. Anchar. Butr. Dominic. Monach. Franc. Viu. *in ration. lib.* 1. *pag.* 117. Alagona *in compend. pag.* 78.

Notatur ad hoc, quòd ſi Papa electoribus beneficij mandet ne ad electionem procedant, beneficium huiuſmodi remanet affectum, Æne. de Falconib *de reſeru. pral.* 3. *n.* 4. Gonçal. *ad reg.* 8. *Cancel. gl.* 52. *n.* 19. Viu. *in praxi iuriſpatr. lib.* 14. *c.* 1. *n.* 68.

2 *Si ſocius ſuper hoc à quoquam*, &c.] De decreto irritanti dixi latè *in tract. de clauſulis vſufreq. clauſ.* 40. ſecundùm Lugdun. impreſſ. & vide Rot. *in Meliten. Armiratus* 15. *Ianuar.* 1629. coram R. D. meo Coccino Decano.

3 *Afficiunt tamen*, &c.] Notatur ad hoc, quòd reſeruatio inficit titulum, & illum ipſo iure annullat, vt per Menoch. *remed.* 15. *recup. poſſeſſ. n.* 444.

4 In gloſſ. *Iam*, ibi, *de die, & hora*, &c. Notatur ad hoc, quòd prius, & poſterius dicitur ratione vnius horæ, vt per Tiraq. *de iur. primog. q.* 2. *n.* 2. Gonzal. *ad reg.* 8. *Cancel.* §. 3. *procem. n.* 44. vbi *num.* 46. ſubdit quòd non ſolùm vnius horæ prioritas, ſed etiam vnius puncti, vel momenti facit præuentionem.

SVMMARIVM.

1 *Abſens plures procuratores ad actum electionis dare poteſt in ſolidum, & non aliter, & in altero admittendo ponit tres gradus*, & n. 2.

3 *Clauſula*, In ſolidum, *vis, & effectus, remiſſiuè.*

4 *Canonico abſente ſi ſimul fuerint deputati multi procuratores in ſolidum, & omnes concurrunt, is admittendus eſt, qui primò nominatus eſt in inſtrumento procuratorio.*

5 *Vltimi vocati cenſentur in ſubſidium priorum nominati.*

6 *Denominatio prior arguit ordinem charitatis, & maiorem dilectionem.*

7 *Paria ſunt non facere, vel minus ſufficienter facere intra tempus ſtatutum.*

8 *Procuratori non creditur affirmanti medio iuramento ſuper impedimento Capitularis non valentis ad electionem venire.*

9 *Procuratores duo in ſolidum conſtituti ad eligendum ſi ſemel alterum elegerunt, ita conſumpta eſt electio vt variare non poſſint.*

10 *Procuratores duo ſi fuerint dati in diuerſis inſtrumentis eodem die confectis, & non appareat quis ex illis ſit reuocatus, mutuò ſe confundunt.*

11 *Procurator de Collegio ab abſente ſimpliciter conſtitutus, in electionibus, non poteſt vnum ſuo, & alium procuratorio nomine eligere.*

12 *Vox ſimpliciter commiſſa Capitulari non poteſt diuidi.*

13 *Voces duas habens, vnam nomine proprio, & alteram nomine alieno, non poteſt vnum nomine proprio, alterum verò alieno nomine eligere.*

14 *Merita duorum, vel trium vbi adeò eſſent æqualia, vt diſcerni non poſſit ab electoribus, quis eorum melior & idoneior cæteris eſſet, tunc poterit præfatus procurator vnum ſuo, alterum procuratorio nomine eligere.*

15 *Procuratores legitimè conſtituti cum generali mandato ad eligendum non excluduntur hodie, dummodo non habeant ſpeciale mandatum de eligenda certa perſona.*

16 *Capitulo nolente non licet extraneum procuratorem deputare ad electionem, etiamſi de Collegio nemo velit aſſumere vices abſentis.*

17 *Votum ſuum per literas exprimere non licet abſenti.*

19 *Eligere aliud eſt, & aliud promittere de eligendo, promittere renuntiare aliud eſt, & aliud renuntiare facto.*

Cap. Si quis iuſto. XLVI.

Abſens in caſu electionis ſi legitimè impeditur, 1
poteſt plures procuratores conſtituere, ſed in ſolidum tantùm, & tunc erit melior conditio occupantis; ſed ſi ſimul concurrant Capitulum, vel maior pars eligat vnum ex procuratoribus, & ſi non concordant qui primo nominantur in inſtrumento, & ſi nullus nominatur in ſolidum, nullus eſt admittendus, & illi imputetur. Item conſtitutus procurator non poteſt in ſcrutinio nominare vnam perſonam ſuo nomine, & alteram nomine domini ſui, niſi dominus dediſſet ſpeciale mandatum de certa perſona, & illam tantùm poteſt nominare. Item abſens, ſi nullus de Capitulo vult eſſe eius procurator, & ipſe non poteſt extraneum deputare ſine conſenſu Capituli, non poteſt per literas exprimere votum ſuum, quia non eſſet ſecretum. Colligunt ex Ordin. Lap. Abb. Archid. Gemin. Ioan. Andr. Anchar. Butr. Domin. Monach. Franc. Viu. *in ration. lib.* 1. *pag.* 217. Alagona *in compend. pag.* 78. remiſſiuè Ximen. *in concord. p.* 2.

Hanc eandem concluſionem, ſeu concluſiones ex 2
hoc textu deſumunt Lambert. *de iure patron. lib.* 2. *p.* 2. *q.* 1. *art.*... Cuch. *inſtit. maior. lib.* 4. *tit. de elect. n.* 224 *cum ſeqq.* Azor. *inſtit. moral. p.* 2. *lib.* 6. *c.* 14. *q.* 7. Fr. Sigiſm. à Bononia *in tract. de elect. dub.* 14. *à princ* Raguc *de voce Canon. in Capitulo, q.* 26 Ioh. Lauot. *var. lucub tom.* 1. *tit.* 4. *c.* 17. *ex n.* 32. Tambur. *de iure Abbatum, tom.* 1. *diſp.* 1. *q.* 2. Paul Layman *in Theolog. morali, lib.* 4 *tr.* 1. *c.* 12. *n.* 4. *verſ. dico quartò*, Rot. *in Calagurritana beneficij de Moville* 13. *Nouembr.* 1620. coram bonæ memoriæ Vbaldo, vbi fuit dictum tria requiri ad hoc vt votum abſentis per procuratorem poſſit ſuſtineri, quæ ſunt vt quis ſit in loco vnde euocari poſſit, & quòd iuſto impedimento detentus venire non poſſit, & quod procurator habeat mandatum ad iurandum ſuper dicto impedimento, refero ego ipſe *de iure Eccleſ. lib.* 1. *c.* 19. *n.* 100. *& ſeq.*

Eorum cuilibet det in ſolidum poteſtatem, &c.] De 3
clauſ. *in ſolidum*, dixi latè *in tract. de clauſulis vſufr. clauſ.* 72. ſecundùm Lugdun. impreſſ.

Is, qui primè in inſtrumento, &c.] Notatur ad hoc, 4
quod ſi abſente Canonico ſimul fuerint deputati multi procuratores in ſolidum, & omnes concurrant, is admittendus eſt, qui primo nominatus eſt in inſtrumento procuratorio, vt per Tiraq *de iure primog. q.* 17. *in ſexta opin. n.* 5. quem refero ego ipſe *d. c.* 19. *n.* 102.

Vltimi enim cenſentur in ſubſidium priorum no- 5
minati, ex Anton. Monach. *Lucenſi deciſ.* 64. *n.* 39. Et
ex priori denominatione arguitur ordo charitatis, & 6
maioris dilectionis, ex Tiraq. *d. tract. de iure primog. q.* 19. *n.* 3.

Si autem nullus, &c.] Notatur ad hoc, quod paria 7
ſunt non facere, aut minus ſufficienter facere intra tempus ſtatutum, vt per Tiraq *de retract. lig.* §. 1. *gloſſ.* 10. *n.* 93. Gutier. *de iuram. confirm. p.* 1. *c.* 49. *n.* 3. Non fieri, vel inualidè fieri paria ſunt. Surd. *conſ.* 157. *n.* 13. Mari. Anton *var. reſolut. lib.* 2 *reſolut.* 11. *n.* 10.

In gloſſ. *Detentus*, ibi, *& in hoc impedimento*, &c.] 8
Notatur ad hoc, quod non creditur procuratori affirmanti medio iuramento ſuper impedimento Capitularis non valentis ad electionem venire, vt per Archid. *hîc num* 2. & Bellam. *in cap. quia propter n.* 4. *ad fin. & n.* 5. *hoc tit. in Decretal.* D. Lotter. *de re benefic. l.* 2. *q.* 19. *n.* 25. refero ego ipſe *de iur. Eccleſ. lib.* 1. *c.* 19. *n.* 110.

In gloſſ. *Elegerit*, ibi, *nec credo quòd variare poſſint.* 9
Notatur ad hoc, quod ſi duo procuratores in ſolidum

conſtituti

conſtituti ad eligendùm ſemel alterum elegerint, ita conſumpta eſt electio, vt variare non poſſint, vt per Tiraq. *in l. boues, §. hoc ſermone, n. 53. ff. de verbor. ſignific.* quem refero ego ipſe *de iure Eccleſ. lib. 1. c. 19. n. 102. in fine.*

10 In gloſſ. *Nominatus*, ibi, *qui ſi non apparet, putà quia duo ſunt instrumenta*, &c.] Notatur ad hoc, quòd ſi duo procuratores fuerint dati in diuerſis inſtrumentis eodem die confectis, & non appareat quis ex illis ſit reuocatus, mutuò ſe confundunt, vt per Boër. *deciſ. 311. n. 1.* Steph. Gratian. *diſcept. forenſ. c. 95. n. 5.* refero ego ipſe *d. c. 19. n. 103.*

§. Porrò.

11 *Si is vnum ſuo, & alium domini ſui nomine*, &c.] Notatur ad hoc, quòd procurator de Collegio ab abſenté ſimpliciter conſtitutus in caſu electionis non poteſt vnum ſuo, & alium procuratorio nomine eligere, vt per Sylueſt. Angel. Tabien. & alios, quos refert Fr Sigiſm. à Bononia *de elect. dub. 14. n. 7.* Petr. Gregor. *de elect. c. 6. n. 11.* Cuch. *inſtit. maior. lib. 4. tit. de elect.*
12 *n. 229.* Qui enim eligit, vnum, & non plures debet eligere, & vox ſimpliciter commiſſa Capitulari non poteſt diuidi, per ea quæ tradunt Perez *ad tit. 2. verſ. ſecundò, lib. 5. Ordinam. pag. 78.* Cald. Pereira *de empt. & vendit. c. 26. n. 52.*

13 Vnde ſi quis habeat duas voces, vnam nomine proprio, & alteram nomine alieno, non poteſt vnum nomine proprio, alterum verò alieno nomine eligere, ſecundùm Molin. *de primogen. lib. 2. cap. 5. num. 51. cum ſeqq.*

14 Vbi verò merita duorum, vel trium adeò eſſent æqualia, vt diſcerni non poſſit ab electoribus quis eorum melior, & idoneior cæteris eſſet, tunc poſſet præfatus procurator vnum ſuo, alterum procuratorio nomine eligere, vt tradunt Molin. *d. cap. 5. num. 52. & 53.* Gutier. *canon quæſt. lib. 1. c. 11. n. 9.* Sigiſm. à Bononia *d. dub. 14. n. 8.*

15 *Niſi de certa eligenda perſona*, &c. Probat hic text. quòd vbi de aliquo certo denominando dominus ſpeciale mandatum dederit procuratori, tunc in illum eius, & in alium ſuo nomine licitè poterit conſentire. At nunc de iure nouo Concil. Trid. *seſſ. 25. de Regular. c. 6.* præcipientis vt electiones Regularium per vota ſecreta celebrentur, aliter dicendum videtur, vt apertè cenſuit ſacra Congreg. his verbis, Procuratores legitimè conſtituti cum generali mandato ad eligendum ab iis, qui legitimè impediti ſunt, non excluduntur, dummodo non habeant ſpeciale mandatum de eligenda certa perſona, quia tunc votum non poſſet eſſe ſecretum, prout deciſum referunt Nicol. Garc. *de benefic. p. 5. c. 4. n. 200.* Fr. Sigiſm. à Bononia *d. dub. 14. num. 9.* Tambur. *de iure Abbat. tom. 2. diſp. 5. q. 4. n. 6.* Lauor. *var. lucubr. tom. 1. tit. 4. c. 17. n. 57.*

§. Abſens.

16 *Nec ipſe nolente Capitulo extraneum valeat deputare.*] Notatur ad hoc, quòd ſi de collegio nemo velit aſſumere vices abſentis, ipſi, nolente Capitulo, non licet extraneum deputare, vt per Azor. *inſtit. moral. p. 2. lib. 6. c. 14. q. 7. verſ. quæres*, Fr. Sigiſm. à Bononia *de elect. dub. 14. n. 2.* Tambur. *de iure Abbatum, tom. 1. diſput. 5. q. 4. n. 7.* quos refero *de iure Eccleſ. tom. 1. lib. 1. c. 19. n. 112.*

17 *Non poterit aliquatenus per literas*, &c.] Notatur ad hoc, quòd abſenti non licet vllo modo per literas exprimere votum ſuum, vt per Fr. Sigiſm. à Bononia *d. dub. 14. n. 1.* quem refero *d. c. 10. n. 108.* Nam conſenſus eligentium non poteſt præſtari per literas, & in ſcriptis etiam volente Capitulo, vt per Boër. *deciſ. 1. n. 41. iuncto n. 37.*

In gloſſ. *Exprimendum*, ibi, *falſum eſt quòd tunc ex-* 18
primat votum, ſed mandatum dat de voto exprimendo, &c. Referunt, & ſequuntur Anchar. *conſ. 78. ſub n. 2. verſ. ſed his non obſtant. & n. 3.* Fr. Sigiſm. à Bononia *d. dub. 14. n. 4. verſ. nego*, Rot. *in Valliſoletana præminentiarum 23. Ianuarij 1604.* coram Card. Pamphilio.

In ead. gloſſ. ibi, *Sicut aliud eſt*, &c. Notatur ad 19
hoc quòd aliud eſt eligere, aliud promittere de eligendo, vt per Cald. Pereira *de reſolut. emphyteut. c. 16.*
n. 84. Et aliud eſt promittere renuntiare, & aliud de 20
facto renuntiare, ſecundùm Boër. *deciſ. 3. n. 1.*

Quæ autem ſit differentia inter vendere, & pro- 21
mittere ſe venditurum, vide Bellacomb. *tom. 2. comm. opinion. lib. 9. tit. 34. n. 339. pag. 583.* Auil. *ad c. 1. Prætorum, verbo promeſſa, n. 5. fol. 65.* Auendan. *ad l. 44. Tauri, gloſſ. 5. n. 7.* Menoch. *conſ. 1. n. 229. & n. 234. & conſ. 147. n. 10. & conſ. 178. n. 1. & 18. & conſ. 122. n. 22.* vbi etiam de promiſſione iurata, Surd. *conſ. 372. n. 1.* Valaſc. *conſ. 153. n. 6. & 7.* Gaſp. Roderic. *de annuis redditib. lib. 2. q. 2. n. 12.* Cald. Pereira *de reſolut. emphyt. c. 2. n. 36. & c. 16. n. 84. & de empt. & vend. c. 8. n. 6.*

SVMMARIVM.

1 *Electus, quando adſunt competitores, vel opponentes, non confirmatur, niſi fiant publicè edicta*, & num. 2.
3 *Text hic habet locum in præſentatione, niſi conſuetude ſit in contrarium*, & n. 10.
4 *Conſtitutio huius text. non eſt ſeruanda in prouiſionibus, quæ fiunt in Romana Curia.*
5 *Text. hic non adſtringit Rom. Pontif. nec eius Legatum, vbi ab ipſo petenda eſt confirmatio.*
6 *Generalis Minorum non tenetur in confirmandis electionibus Prouincialium ſeruare formam huius text.*
7 *Confirmatio, & inſtitutio facta ad electionem, ſeu præſentationem alterius, non poteſt fieri pendente termino ad appellandum, nec appellatione pendente, aliàs omnia erunt attentata, & nulla.*
8 *Edictum facta electione de beneficio eſt ponendum.*
9 *Terminus competens, & peremptorius in edicto debet aſſignari.*
11 *Excommunicatus non poteſt præſentari ad beneficium.*
12 *Inſtitutio facta non propoſito edicto iuxta formam huius text. eſt nulla.*
13 *Confirmatio facta ſine cauſæ cognitione, & non vocatis vocandis, vim habet interlocutoria.*
14 *Confirmatus non vocatis vocandis, & ſine cauſa cognitione ſi adminiſtret, an incidat in pœnas.*
15 *Edicta in publico proponi debent, & de hac publicatione non ſtatur ſimplici aſſertioni notarij ſine teſtibus.*
16 *Edictum debet affigi, & conſtare quòd fuerit lectum, atque ibi dimiſſum per congruum temporis ſpatium.*
17 *Edicti appoſitio non eſt neceſſaria in beneficiis ſimplicibus collatiuis.*
18 *Terminus competens peremptorius ad comparendum aſſignatur ſecundùm locorum diſtantiam.*

Cap. Quoniam. XLVII. & vlt.

1 Electui quando adſunt competitores, vel opponentes, non confirmetur niſi fiant publicè edicta quòd volentes opponere veniant peremptorio termino aſſignato, aliàs generaliter in Eccleſia in qua electio facta eſt, alioquin confirmatio eſt irrita. Colligunt ex Ordin. Lap. Abb. Arcbid. Gemin. Ioan. Andr. Anchar. Butr. Domin. Monach. Franc. Vin. *in ration. lib.* 1. *pag.* 200. Alagons *in compend. pag.* 78. remiſſiuè Ximen. *in concord. p.* 2.

2 Hanc eandem concluſ. firmant, materiamque huius text. latè diſcutiunt Lambertin. *de iurepatron. lib.* 2. *p.* 2. *q.* 6. Lotter. *de re benef. lib.* 2. *q.* 13. *à n.* 20. Ego ipſe *in*
3 *tract. de iure Eccleſ. lib.* 1. *c.* 19. *à n.* 251. & quod habeat locum in præſentatione, niſi conſuetudo ſit in contrarium, quam qui allegat, debet probare, fuit deciſum apud Puteum *deciſ.* 298. *lib.* 1. *in correctis, & deciſ.* 473.
4 *lib.* 2. ait quòd iuſta cauſa excuſat à pœna huius text. Et quòd in prouiſionibus, quæ fiunt in Curia Romana, non eſt ſeruanda conſtitutio huius text. reſoluit Lambert. *d. q.* 6. *princ. art.* 3. *n.* 4. & fuit dictum *in Bracharen. Parochialis de Moreira* 13. *Iunij* 1605. coram Ottembergo.

5 Ratio eſt, quia text. hic non adſtringit Romanum Pont. vbi ab ipſo petenda eſt confirmatio, nec eius Legatum, ſicut docent Cuch. *inſtit. maior. tit. de confirmat. n.* 36. Cranet. *conſ.* 177. *col.* 2. *n.* 3. *& ſeq.* quos refert, & ſequitur Iul. Laoor. *var. lucubr. tit.* 4. *c.* 25. *n.* 61. vbi etiam poſt Sigiſm. à Bononia *in tract. de elect.*
6 *dub.* 46. *n.* 13. ſubdit Generalem Minorum non teneri in confirmandis electionibus Prouincialium ſeruare formam huius text.

7 *Confirmationes tales*, &c.] Notatur ad hoc, quòd confirmatio, & inſtitutio facta ad electionem, ſeu præſentationem alterius, non poteſt fieri pendente termino ad appellandum, nec appellatione pendente, aliàs omnia erunt attentata, & nulla, vt per Gonzal. *ad reg.* 8. *Cancel. gloſſ.* 9. §. 1. *in annot. n.* 206.

8 *Aliàs generaliter in Eccleſia*, &c.] Notatur ad hoc, quòd edictum facta electione de beneficio eſt ponendum, vt per Marant. *de ordine iudic. p.* 6. *verbo rectè concipitur citatio, n.* 92. Zerol. *in praxi Epiſcop. part.* 1. *verbo iuſpatronatus*, §. 3. *pag. mihi* 180. & in præſentatione idem aſſerunt Villalob. *tom.* 1. *commun. opinion. lib.* 1. *tit.* 4. *n.* 2. Flores de Mena *var. lib.* 1. *q.* 3. *n.* 55.

9 *Aſſignato peremptorio termino competenti.*] Ergo in edicto debet aſſignari terminus competens, & peremptorius, vt per Perea de Lara *de capellan. c.* 10. *num.* 40. Nicol. Garc. *de benef. p.* 9. *c.* 4. *n.* 7.

10 In gloſſ. *Electione*, ibi, *& idem puto in præſentatione.* Notatur ad hoc quòd text. *in præſenti*, habet locum in præſentatione, niſi conſuetudo ſit in contrarium, vt per Put. *deciſ.* 306. *aliàs* 297. *in correctis, & deciſ.* 473. *lib.* 2. *etiam in correctis*, Roch. de Curte *in verbo honorificum, q.* 38. *n.* 69. *lib.* 1. Creſcent. *deciſ.* 12. *de iurepatr.* quem citat Aloyſ. Ricc. *in collect. deciſ. p.* 1. *collect.* 117. Lambert. *de iurepatron. lib.* 2. *p.* 2. *q.* 6. *art.* 2. Lotter. *d. q.* 13. *n.* 30. Vin. *in praxi iuriſpatron. lib.* 9. *c.* 1. *n.* 2. in vlt. impreſſ.

11 Ex argumentatione deducta ab electione ad præſentationem, qua vtitur hæc gloſſ. colligunt Doctores excommunicatum non poſſe præſentari ad beneficium, vt per Con. *in c. alma mater*, *p.* 1. §. 7. *n.* 1. Flamin. Pariſ. *de reſignat. benef. lib.* 5. *q.* 6. *n.* 81. Sayr. *de cenſur. lib.* 2. *c.* 1. *n.* 19.

12 Amplia procedere etiam in inſtitutione, quæ ſi facta fuerit non propoſito edicto iuxta formam huius cap. erit nulla, vt per Hieron. Gabr. *conſ.* 199. *n.* 2. *lib.* 1. Flores de Mena *variar. l.* 1. *q.* 3. *n.* 55. Perez de Lara *de anniuerſ. & capellan. lib.* 2. *c.* 10. *n.* 32. *&* 39. Nicol. Garc. *de benef. p.* 9. *c.* 4. *n.* 1. vbi *n.* 2. ampliat procedere etiam in Canonicatibus, & præbendis, aliiſque ſimplicibus beneficiis.

In gloſſ. *Inanes*, ibi, *ſi autem fiat ſine cauſa cognitione, & non vocatis vocandis vim habet interlocutoria.* Ita Menoch. *remed.* 4. *adipiſc. poſſeſſ. n.* 802. Lotter. *d. q.* 13. *num.* 81. 13

In ead. gloſſ. ibi, *Quid ſi ſic confirmatus adminiſtrat*, &c. Vide Card. *conſ.* 31. *ſub n.* 5. Mareſcot. *var. reſolut. lib.* 2. *c.* 35. *n.* 49. *&* 50. Seraphin. *deciſ.* 1238. *n.* 9. *&* 10. Lotter. *de re benefic. lib.* 2. *q.* 13. *à n.* 8. 14

In gloſſ. *Generaliter*, ibi, *& publicè, quia talia edicta in publico proponi debent.* De qua publicatione non ſtatur ſimplici aſſertioni notarij ſine teſtibus, Put. *deciſ.* 5. 15
lib. 3. debetque legitimè conſtare non ſolùm de lectione, & affixione, ſed etiam de refixione, & ſic quòd fuerit lectum, atque ibi dimiſſum per congruum temporis internallum, Rot. *deciſ.* 325. *n.* 6. *lib.* 3. *p.* 3. *diuerſ. & deciſ.* 624. *n.* 10. *p.* 1. *recent.* Lotter. *d. q.* 13. *à n.* 47. 16

In gloſſ. *Obſeruari.* Notatur ad hoc, quòd appoſitio edicti non eſt neceſſaria in beneficiis ſimplicibus collatiuis, & non de iurepatronatus, vt per Flores de Mena *var. lib.* 1. *q.* 3. *n.* 54. Nicol. Garc. *de benef. p.* 9. *c.* 3. *n.* 3. Rot. *deciſ.* 309. *n.* 2. *p.* 1. *diuerſ.* 17

In gloſſ. *Competenti*, ibi, *ſecundùm locorum diſtantiam*, &c. Ita Rot. *in Valentina beneficij* 31. *Ianuar.* 1622. coram Remboldo, cuius meminit Lotter. *d. q.* 13. *n.* 45. 18

De Renuntiatione.

Tit. VII.

SVMMARIVM.

1 *Papa poteſt liberè Papatui renuntiare*, & n. 2.
3 *Papa renuntians Papatui, non debet de neceſſitate id facere coram Cardinalibus, ſed ſufficit ſimplex voluntatis declaratio.*
4 *Prælati inſufficientes debent deponi.*
5 *Papa Cardinales Epiſcopos fratres vocat tanquam in munere, & officio Epiſcopali adiutores.*
6 *Papa aſſertioni plenè creditur etiam in iis, quæ vidit ante Pontificatum.*

Cap. Quoniam. I.

Bonif. VIII.

ROMANVS Pontifex poteſt liberè Papatui renuntiare, vt fecit Cœleſtinus, præſertim cùm ſe videt impotentem ad regimen. Colligunt ex Ordin. Lap. Abb. Archid. Gemin. Ioan. Andr. Anchar. Butr. Domin. Monach. Franc. Viuian. *in ration. lib.* 1. *pag.* 164. Alagona *in compend. pag.* 91. remiſſiuè Caſal. *in annot.* Ximen. *in concord. p.* 1. 1

Hanc eandem concluſ. ex hoc text. deſumunt Pelag. *de planctu Eccleſiæ, lib.* 1. *c.* 18. Iacobat. *de Concil. lib.* 1. *art.* 3. *n.* 3. Gambar. *de ſimoniaca Pont. elect. num.* 98. Albert. *de agnoſcen. q.* 30. *num.* 6. Cardin. Toſch. *lit. P. concl.* 48. *in princ.* Perez *de iure fiſci, l.* 1. *tit. habentes iura fiſcalia, n.* 10. *&* 11. Flamin. Pariſ. *de reſignat. benefic. lib.* 2. *quæſt.* 1. *num.* 4. *& n.* 19. *cum ſeqq. & lib.* 7. *quæſt.* 5. *n.* 3. 2

n.3.Azor.*inſtit.moral.p.2.lib.4.c.6.q.*1. Paul. Comitol. *reſponſ.moral.lib.*1.*q.*100. Gonzal.*ad reg.*8. *Cancel.*§.5. *proœm.n.*16.vbi *n.*17.& 18.Pontifices enumerat, qui Papatui renuntiarunt, & *n.*19. ſubdit quòd Cœleſtinus Papa V. cauſam dedit, vt hæc conſtitutio ſtatueretur, refero ego ipſe *de iure Eccleſiaſt. lib.*1. *c.*2. *num* 211.

3 *Statuit, & decreuit Romanum Pontif. poſſe liberè reſignare.*] Notatur ad hoc, quòd non requiritur de neceſſitate, vt Papa renuntiet Pontificatui coram Cardinalibus, ſed ſufficit ſimplex declaratio voluntatis, ex qua conſtet ipſum velle eſſe priuatum adminiſtratione, ac dignitate, vt per Flamin.Pariſ.*lib.*5.*q.*1. *num.*13.& *lib.*6.*quaeſt.*5. *num.*5. *cum ſeqq.* Azor. *inſtit. moral.part.*2.*lib.*4.*c.*6.*quaeſt.*2. latè metipſum *d. cap.*2. *num.*213.

4 In gloſſ. *Inſufficientem.* Notatur ad hoc, quòd Prælati inſufficientes debent deponi, vt per Fichard.*tom.*1. *commun.opin. lib.*1.*tit.*2.*n.*56.*pag.*158. Clar.*recept.ſententia lib.*5.§.*fin.q.*73.*n.*8.

5 In gloſſ. *Fratrib.* ibi, *Cardinales ergo fratres vocat.* Romanus Pont. Cardinales Epiſcopos fratres appellat tanquam in munere, & officio Epiſcopali adiutores, vt per Azor.*inſtit.moral.p.*2.*lib.*4.*c.*3. *q.*20. *verſ. ſeptimum*, metipſum *de iure Eccleſiaſt.lib.*1.*c.*5.*n.*6.

6 In gloſſ *Statuit*, ibi, *credendum eſt Papæ hoc referenti.* Notatur ad hoc quòd aſſertioni Papæ plenè creditur etiam in iis, quæ vidit ante pontificatum, vt per Roman.*ſing.*128. Maſcard.*de probat.concl.*139.*n.*6. Farin. *in praxi crimin.p.*2.*q.*63. à *n.*79. & præcipuè *num.*96. Ioan.Valer.*de different. inter vtrumque forum, verbo teſtis, differ.*5. *verſ. fallit in Papa:* vide quæ latè dixi *in Collect.ad Clem.literis, vnic.de probat.* & *in tract. de iure Eccleſiaſt.lib.*1.*c.*2.*ex n.*197.

SVMMARIVM.

1 *Renuntians tenuem præbendam, quam habebat, in fraudem expectantis primam vacaturam, cùm in proximo crederetur pinguem vacare, tunc non tenetur expectans illam recipere, immò illa dimiſſa expectabit aliam ſine fraude vacantem, & ſi huic renuntianti illa pinguis poſtea conferatur, hoc ipſo probata ſit fraus, & carebit vtraque.*

2 *Expectatiuæ hodie ſublata ſunt.*

3 *Fraus, dolus, & ſimulatio ex breuitate temporis præſumitur.*

4 *Fraus probatur præſumptionibus, & coniecturis.*

5 *Renuntiatio fraudulenta non valet.*

Cap. Si te. II. & vlt.

1 Dignitatem, vel præbendam primò vacaturam qui auctoritate Apoſt. expectabat in aliqua Eccleſia, & aliquis in fraudem ne expectans conſequatur pinguiorem præbendam veriſimiliter in proximo vacaturam, renuntiat ſuæ præbendæ tenui, expectans relicta tenui renuntiata poteſt expectare pinguiorem primò vacaturam. Item, qui renuntiauit tenui, ſi conſequatur pinguiorem, carebit vtraque, quia intelligitur fraus eo ipſo probata. Colligunt ex Ordin. Lap. Abbas, Archid. Gemin. Ioan. Andr. Anchar. Domin. Monach. Franc. Viuian, *in ration.lib.*1.*pag.*265. Alagona *in compend. pag.*91. remiſſiuè Caſal. *in annot.* Ximen. *in concord.p.*1. & 2.

2 Hodie gratiæ, quæ dicuntur expectatiuæ, ſiue ad vacatura, omnino ſublatæ ſunt per Concil. Trident. *ſeſſ.*24.*de reformat.c.*19. & referunt Gonzal. *ad reg.*8. *Cancel.*§.1.*proœm. n.*57. *cum multis ſeqq.* Ioan. Anton. Maſſob. *in ſua praxi habendi concurſum prælud.* 23. *in princip.n.*10. ſecundùm Romanam impreſſ. nouiſſimè D.Lotter.*de re benef.lib.*2.*in apparatu n.*16.

In proximo vacatura, &c.] Notatur ad hoc, quòd ex breuitate temporis fraus, dolus, & ſimulatio præſumitur, vt per Maſcard. *de probat.concl.*530.*n.*127.& *concl.* 815.*n.*15.& *concl.*1057.*n.*4. Gom. *tom.*3.*var.c.*14.*n.*4. *verſic.quintus caſus*, Tiraquel.*de retractu lig.*§.1.*gloſſ.*7. *n.*77. Strach. *tit.de decoct.p.*3.*n.*32.& 34. 3

Saltem per aliquas probabiles coniecturas.] Notatur ad hoc, quòd fraus probatur præſumptionibus, & coniecturis, vt per Tiraq.*de retractu lig.* §.26.*gloſſ.*1.*n.*35. & *tit.*2.*in præfat.n.*37. Gom. *l.*9.*Tauri*, *n.*25. Menoch. *conſ.*334.*n.*43.*cum ſeqq.iuncto n.*39. Maſcard.*de probat. concl.*1170.*n.*26. Valaſc.*conſ.*56.*n.*2. Farin.*in praxi crimin.p.*3.*q* 89.*n.*17.*cum ſeqq.* 4

Sic fraudulenter renuntiata, &c.] Notatur ad hoc, quòd renuntiatio fraudulenta non valet, vt per Boër. *deciſ.*206.*n.*2.Menoch.*conſ.*334.*n.*26. Flamin.Pariſ.*de reſignat.benefic.lib.*12.*q.*1. 5

De Supplenda Negligentia Prælatorum.

Tit. VIII.

SVMMARIVM.

1 *Iuriſdictio ſuffraganei excommunicati ad Metropolitanum non deuoluitur.*

2 *Archiepiſcopus poteſt mittere edictum per totam prouinciam in caſibus ad ſuam iuriſdictionem pertinentibus.*

3 *Archiepiſcopus non poteſt in prima inſtantia cognoſcere de cauſis pertinentibus ad ſubditos ſuffraganei ſui, etiamſi is ob excommunicationem in ſe latam impediatur vti Epiſcopali iuriſdictione.*

4 *Archiepiſcopus iuriſdictionem in prima inſtantia non habet circa cauſas pertinentes ad ſubditos ſuffraganeorum ſuorum.*

5 *Erubeſcimus cùm ſine lege loquimur.*

6 *Pœna imponenda eſt ſecundum qualitatem delicti.*

7 *Dictio, fortè, multoties importat dubium, & ambiguum, aliquando verò ponitur aſſertiuè, & deciſiuè.*

8 *Iuriſdictio ex negligentia Epiſcopi an deuoluatur ad Archiepiſcopum, oſtenditur,* & num.ſeqq.

10 *Declaratur text.* in cap.cùm ſimus 9.q.3.

Cap. Romana. I. *Innoc. IV.*

Episcopvs ſi ob aliquam culpam fuerit excommunicatus, ipſius iuriſdictio non deuoluitur ad Archiepiſcopum, ſed debet puniri alia pœna. Colligunt ex Ordin.Lap.Abb. Archid. Gemin. Ioan. Andr. Anchar. Butr. Dominic. Monach. Franc. Viu. *in ration. lib.*1. *pag.* 270. Alagona *in compend. pag.* 94. remiſſiuè Ximen. *in concord. p.*2. 1

Edictum verò per Remenſem prouinciam.] Notatur ad hoc, quòd Archiepiſcopus poteſt mittere edictum per totam prouinciam in caſibus ad ſuam iuriſdictionem pertinentibus, vt per Quarant. *in ſumm. Bullary, verb. Archiepiſcopi auctoritas, verſ.*27. Marc. Anton. 2

Genuenſ.

Gennenſ. *in praxi Archiepiſc. Neapol. c.*70.*n.*14. quos refero ego ipſe *in tract. de offic. & poteſt. Epiſc. p.* 1. *tit.* 4. *n.*38. ſecundùm Lugdunenſ. impreſſ.

3 *Quia etiamſi tenerentur*, &c.] Notatur ad hoc, quòd Archiepiſcopus non poteſt in prima inſtantia cognoſcere de cauſis pertinentibus ad ſubditos ſuffraganei ſui, etiamſi is ob excommunicationem in ſe latam impediatur vti Epiſcopali iuriſdictione, vt per Ioan. Andr. *in cap. paſtoralis in princ. ſub n.* 21. *de inoff. Ordinar.* vbi Anan. *n.* 1. *in fine*, Butr. *n.* 16. Panorm. *ſub n.* 10. Felin. *n.* 5. *in fin.* Dec. *in cap ſolitudinem*, *n.* 5. *de appellat.* Hoſtienſ. *in ſumm. de offic. Ordinar.* §. *quid pertinet, ſub n.* 7. *col.* 3. *poſt med.* Sylueſt. *in ſumm. verbo Archiepiſcopus, num.* 3. Petr. Gregor. *ſyntagm. iuris p.* 2. *lib.* 17. *c.* 9. *num.* 35.

4 Archiepiſcopus enim iuriſdictionem in prima inſtantia non habet circa cauſas pertinentes ad ſubditos ſuffraganeorum ſuorum, vt per Conar *practic. c.* 9. *n.* 2. *cum ſeq.* Henriq. *in ſumm. lib.* 11. *c.* 3 *n.* 4. Spin. *in ſpeculo teſtament. gloſſ.* 15. *n.* 39. & 40. Sanch. *de Matrim. lib.* 3. *diſp.* 8. *n.* 3.

5 *Cum id non inueniatur à iure conceſſum.*] Erubeſcimus enim cum ſine lege loquimur, vt per Tiraq. *de pœnis temper. cauſa* 51. *n.*86. Surd. *conſ.* 158. *num.* 13. & *conſil.* 308. *n.* 1. & *conſ.* 374. *n.* 12. Card. Tuſch. *practic. concl.... tom.* 2. *lit. E. concl.* 321.

6 *Sed alia forte pro illis pœna.*] Quæ quidem pœna imponenda erit pro modo diſpoſitionis Canonicæ, nam vbi pœna fuerit expreſſa in Canone, tunc etiam imponenda erit arbitraria iuxta qualitatem culpæ, vt bene reſoluit *gloſſ. vlt. hîc* per text. *in cap. ſanè*, *il.* 2. *de offic. deleg.* cui ſimilis *in cap. de cauſis*, §. *vlt. eod. tit.* vbi omnes proſequuntur, & in ſpecie hanc gloſſ. poſt Archid. ſequuntur Domin. Franch. & Anchar. *in præſenti*, & Monach. *num.* 10. ſic intelligentes hunc text. cui intellectui non obſtat quòd in hoc text. arguitur de pœna Canonica, proindeque videtur agi de illa ſolùm, quæ in Canone expreſſa eſt, arg. text. *in l. ſi qua pœna* 244. *verſ. ex hoc*, *ff. de verbor. ſignif.* & per conſequens arbitraria videtur excludi, quia facilè reſpondetur quòd licèt ſecundùm ſtrictam, & propriam ſignificationem pœna Canonica ſit illa, quæ in Canone expreſſa eſt, tamen interpretatiuè loquendo arbitraria etiam pœna dicitur Canonica, dum ſcilicet à iudice imponitur ſecundùm conſiderationem & mentem Canonum, & ab illis incipit, à iudice autem ſuppletiuè completur, ita reſpondet Anchar. Dominic. &

7 Monach. *vbi proximè.* Si autem quæras cur Pontifex hîc vtatur aduerbio illo, *fortè*, cùm abſque dubio certùm ſit huiuſmodi pœnam pro culpis huius Epiſcopi fore imponendam: reſpondetur quòd licèt aduerbium illud importet multoties dubium, & ambiguum, tamen aliquando ponitur aſſertiuè, & deciſiuè, prout *in hoc text. & in c. tua, de procurat.* iuncta gloſſ. *ibi, verbo forſan*, & *in c. ſuper literis, de reſcript.* iuncta gloſſ. *verbo forſitan*, vbi aliqua iuris loca in idem citantur, & *in c. tua ad nos, de ſponſalib.* iuncto intellectu gloſſ. *ibid. verbo fortè*, quam ſequuntur communiter Doctores, vt ſentit Monach. *hic n.* 9. exprimit Prob. *ad eund. n.* 8. inde poſt Bald. Alexand. & Angel. *in l. in ſubſtitutione*, poſt text. & addit. marginalem ad gloſſ. *ibid. ff. de vulgari*, & poſt Marian. *conſ.* 93. *col.* 8. ſubiungens conſilium Doctorum præſtitum per aduerbium, *fortè*, non minus quæſtionem decidere. Vide quæ dixi *in tract. de dictionib. vſufreq. dict.* 127. *n.* 6. & 7. ſecundùm Lugdunenſ. impreſſ.

8 In gloſſ. *Culpis*, ibi, *ſed propter negligentiam benè transfertur iuriſdictio.* Notatur ad hoc, quòd ex negligentia Epiſcopi deuoluitur iuriſdictio ad Archiepiſcopum, ita ſimilis gloſſ. *verbo exceptis in c. paſtoralis, de officio Ordin. & verbo Capitulum in c. irrefragabili, eod. tit. & in ſumm.* 9. *q.* 3. Hoſtienſ. *in ſumm. de offic. Ord.* §. *quod pertinet*, *ſub num.* 7. *col.* 3. *in med.* cui adhæret Anchar. *hîc ſub num.* 1. Franc. *ſub num.* 3. Dominic. *ſub num.* 5. *col.* 3. *poſt princ.* Monach. *ſub num.* 1. & 2. Azor. *inſtit. moral. part.* 2. *lib.* 3. *cap.* 34. *quæſt.* 10. *verſ. quæres.*

Verùm contraria ſententia, cui tanquam probabi- 9
liori adhæreo, probatur apertè ex eo, quia deuolutio poteſtatis, aut iuriſdictionis alicui competens, non eſt ex eius negligentia inducenda, niſi in caſibus à iure expreſſis, in quam rem eſt text. meo iudicio clarus, & ineuitabilis *in hoc c. verſ. quia*, ibi, *cùm id non inueniatur in iure conceſſum*; atqui nullibi in iure inuenitur conceſſum, vt per viam regulæ iuriſdictio Epiſcopi ex eius negligentia deuoluatur ad Archiepiſcopum. Igitur, &c. Vnde meritò hanc partem tenuit Archid. prout eum *hîc* refert Domin. *ſub n.* 5. *col.* 2. *poſt med.* Abb. *in c. ſi quis contra, num.* 4. *de foro compet.* & *in c. paſtoralis, n.* 10. *de offic. Ordin.* vbi eandem regulam conſtituit in quolibet iudice negligente, ſequitur Felin. *ſub n.* 6. *in c. quoniam, in fin. eod. tit.* cum qua etiam reſidere videtur Gregor. Lop. *l.* 11. *tit.* 5. *p.* 1. *gloſſ.* 6. & quoad cauſas iam cœptas coram iudice negligente agnoſcit Gail. *lib.* 1. *obſeru.* 28. *n.* 2. & 3. & habetur inter communes opinion. *tom.* 1. *lib.* 4. *ſub tit. de rebus creditis*, *num.* 139. & *tom.* 2. *lib.* 7. *ſub tit. de appellat. n.* 26.

Nec pro hac gloſſ. Hoſtienſ. & aliis ſupracitatis, fa- 10
cit text. cui plurimum illa innititur, *in c. cum ſimus* 9. *q.* 3. quia facilè reſpondetur illum text. procedere in ſuo caſu, eſſeque vnum ex illis, quibus in iure expreſſum ſpecialiter reperitur, vt iuriſdictio Epiſcopi ex ſui negligentia deuoluatur ad Archiepiſcopum, qua etiam ratione procedunt *Authent. de quæſtore*, *verſic. ſi verò*, & *c. Romana*, §. *ſanè*, *verſ. notoria*, *de cenſib. hoc lib. c. venerabilis*, §. *ſanè de ſentent. excomm. eod. lib. c. ad reprimendam de offic. Ordin.* Concil. Trid. *ſeſſ.* 13. *de reſeruat. cap. vlt. verſ. quòd ſi*, prout etiam ex eadem ratione ſpecialitatis procedunt plurima alia iura, in quibus ſpecialiter expreſſum reperitur, vt de vno ad alium iudicem fiat deuolutio iuriſdictionis ex negligentia, vt videre eſt *in c. ſignificauit*, *de offic. Ordin. & in c. quanto, eod. tit. & in c. ex tenore*, & *in c. ex tranſmiſſa*, & *in cap. licèt* 10. *de foro compet.* & *in Clem.* 1. *verſ. non igitur, de celebrat. Miſſar.* & *in c. excommunicamus*, §. *volumus, de hæret.* cum aliis, quæ facilè colligi poterunt ex traditis per Hoſtienſ. *d. col.* 3. *in med.* & per Gom. *in epilogo caſuum negligentiæ*, *poſt reg. de triennali poſſeſſ.*

SVMMARIVM.

1 *Negligens & remiſſus in gubernio vbi fuerit ille, qui regit, debet ſuperior ei dare coadiutorem ſine ipſius, ſeu filiorum præiudicio.*

2 *Doctores referuntur de materia, & intellectu huius text. agentes.*

3 *Sanctio Regi Portugalliæ datus fuit Alphonſus eius frater in coadiutorem, & Regni adminiſtratorem, non verò in proprium eius Regem.*

4 *Furioſus & prodigus priuantur bonorum ſuorum adminiſtratione, non verò eorum proprietate.*

5 *Declaratur text.* in cap aliis, 15. q.6.

6 *Sanctius Rex Portugalliæ quare non fuit depoſitus, oſtenditur.*

7 *Rex minor* 25. *annis Regnum per curatorem adminiſtrare debet, intelligendo, vt* n.8.

9 *Rex adultus, licèt minor ſit, vt non teneatur recipere curatorem, qui teneant referuntur, ſed eorum ſententia reiicitur*, n.10.

11 *Regis*

11 *Regis coadiutor debet habere ius legitimæ ſucceſſionis, & ſanguine proximior eſſe eidem Regi.*

12 *Declarantur* l. 1. verſ. denique, ff. vbi pupillus educari valeat, & l. vlt. C. eod. tit.

13 *Maſculus iunior præfertur fœminæ in ſucceſſione Regni.*

14 *Fœmina conſanguineis gradu remotioribus etiam maſculis præferuntur in ſucceſſione Regnorum in quibus id conſuetudo introduxerit.*

15 *Regni ſucceſſio defertur iure ſanguinis, & non hæreditario, ſed contra tenent citati, n. 16.*

17 *Qualitas requiſita in Regis coadiutore pertinet ad virtutes, quæ in quolibet ſupremo gubernatore ad rectam Reip. gubernationem reperiri debent.*

18 *Regi adulto minori dandus eſt curator, & coadiutor ad Regni gubernationem.*

19 *Adminiſtratori honor eſt exhibendus ſicut ipſi domino.*

20 *Regibus depoſitis an in præiudicium legitimi ſucceſſoris poſſint alij noui conſtitui, oſtenditur,* & n. 21.

22 *Legitimatus à Papa etiam pleniſſimè non cenſetur legitimatus ad Regni ſucceſſionem in præiudicium alterius conſanguinei, ius, & conſuetudo ſuccedendi defert Regni ſucceſſionem decedente Rege ſine legitima prole.*

23 *Curator Principis poteſt liberalitates exercere, & donationes facere.*

24 *Plus eſt in redditu, quàm in fructu.*

25 *Reddituum, & obuentionum appellatione venit etiam id, quod renaſcitur.*

Cap. Grandi. II.

1 Negligens, & remiſſus in gubernio, vbi fuerit ille qui regit, debet Superior ei dare idoneum coadiutorem, vt fecit Papa Regi Portugalliæ, ſine ipſius, ſeu filiorum præiudicio. Colligunt ex Ordinar. Lap. Abbas, Archid. Gemin. Ioan. Andr. Anchar. Butr. Dominic. Monach. Franc. Viuian. *in rationali lib. 1. pag.* 271. Alagona *in compend. pag* 94. Anton. Corſet. Sicul. *tom. 5. repet. iuris Canon.* remiſſiuè Ximen. *in concordant. p. 1. & 2.*

2 Circa materiam, & intellectum huius text. vide Caſtald. *de Imperat. quæſt.* 81. *à num.* 13. Anton. Gom. *l.* 40. *Tauri num.* 9. Nauar. *in repet. c. nouit. notab. 3. num.* 106. *de iudic.* Mench. *illuſtr. lib. 1. c. 8. propè fin.* Cald. Pereira *in l. ſi curatorem, verbo hunc contractum, in fin.* Molin. *de Iuſtit. tract. 2. diſp. 29. verſ. tertiò,* Mart. *de iuriſd. p. 1. c. 23.* Soar. *de defenſione Fidei, lib. 6. c. 4. num. 17.* & ex hiſtoriographis Eduard. Nonium *in chronica Regum Portugalliæ in vita Regis Sanctij II.* Garib. *in compendio hiſtoriali, lib. 34. c. 18. cum ſeqq.*

3 *Non intendimus memorato Regi, &c.*] Ergo Sanctio Regi inutili datur Alphonſus eius frater in coadiutorem, & Regni adminiſtratorem, non verò in proprium eius Regem, & ſucceſſorem iure proprio, & ex perſona ſua gubernantem, vt obſeruant gloſſ. *hîc verbo Regem,* Franch. *ſub num. 6.* Anchar. *ſub n. 4.* & Dominic. *ſub num.* 11. ac Corſet. *in repet. huius text. col. 34. propè med.* qui eam eſſe rationem reddunt, quia vbi agitur de negligentia, diſſipatione, & de remiſſione circa bona, iurium, quæ per ſucceſſionem, vel alium titulum Dominij tranſlatiuum ſunt propria ipſius negligentis, non eſt inducenda priuatio, ſed ſolùm dan-
4 dus eſt coadiutor, & curator ad inſtar furioſi, aut prodigi, qui proinde non priuatur bonorum ſuorum proprietate, ſed ſola eorum adminiſtratione aſſignato curatore, qui eius perſonam, & patrimonium cuſtodiat, iuxta text. *in l. 1. & in l. conſilio, ff. de curatore furioſi,* ſatis enim per hanc ſolùm prædictorum bonorum adminiſtrationem abſque alia proprietatis eorum priuatione, & amiſſione compeſcitur pernicioſa negligentia, & diſſipantium libertas, & profuſio, & conſulitur Reipub. cuius intereſt ne quis re ſua malè vtatur, iuxta text. *in §. in poteſtate, verſ. ſed & maior aſperitas, Inſtit. de his qui ſunt ſui,* proſequitur poſt alios Mench. *illuſtr. p. 1. lib. 1. cap. 17. num. 1. cum ſeqq.* Rurſus & ſatis bene cum eadem Republ. actum cenſeri debet, dum pro conſeruandis ſingulorum diuitiis, opibus, & perſona, quibus eadem opportunè vſa in difficillimis temporibus poſſit ſe ipſam defendere, & tueri, adimitur per ſupradictam bonorum adminiſtrationis interdictionem ingenuis licèt prodigis hominibus libera eorum alienatio, contra id, quod olim Romanorum leges ante huius interdictionis inuentum omnibus indiſcriminatim concedebant, iuxta text. *in l. 2. ff. ſi à parente quis fuerit manum.* indicantes iniquum, & iniurioſum domino ſi ipſi auferretur facultas vtendi re ſua, iuxta text. *in l. iniuriarum actio 3. §. 1. ſub verſ. ſi quis me, ff. de iniur.* cum his quæ poſt Balduin. ad prædictam propriorum bonorum interdictionem, non autem priuationem in prodigo à decem viris inductam, congerit Cald. Pereira *in l. ſi curatorem, verbo cùm non abſimilis, ſub num. 79 C. de in integr. reſtit. minor.* Vnde cùm Regnum Portugalliæ Sanctio Regi per legitimam ſucceſſionem delatum fuerit, vt manifeſtè ſupponit hic text. ibi, *iure Regni,* & cum communi *hic* tradit poſt alios idem Cald. Pereira *in d. l. ſi curatorem, verbo hunc contractum, ſub num. 45.* non debuit ex ſola negligentia, diſſipatione, & inutilitate ſua Regno ſuo priuari, ſed ei dandus erat, prout iuſtè datus fuit coadiutor, qui tanquam curator perſonam eius, & regnum cuſtodiret, vt inquit hic text. & obſeruant proximè citati Doctores poſt gloſſ. *d. verbo Regis,* hoc idem poſt Innoc. & poſt Ioan. Andr. *hîc* ex eadem ſucceſſionis ratione reſoluentes in reliquis dignitatibus ſæcularibus, videlicet in Ducibus, Comitibus & ſimilibus, Cald. Pereira *d. num. 97. in princ.* vbi dationem coadiutoris de qua *in hoc text.* inducit ad eam per quam prodigo curator datur.

Nec obſtat quòd Rex Sanctius erat negligens, diſ- 5
ſipator, & inutilis, vt conſtat non ſolùm ex Portugalliæ Chronicis *in vita eiuſdem Regis,* ſed etiam ex verbis huius text. ſemel atque iterum repetitis, ibi, *ac deperditor,* & ibi, *eidem Regno deſtructioni expoſito,* &c. ac proinde videbatur Regem ipſum fore deponendum, & Regno penitus priuandum, iuxta text. *in c. alius 15. q. 6.* reſpondetur enim text. illum procedere tantùm in ſuo caſu, videlicet quando Regni ſtatus in Repub. de qua *ibi* agitur, is erat, vt Regis inutilis depoſitio medium eſſet opportunum ad vitanda & reparanda mala ex ipſius inutilitate reſultantia, quale medium non dabatur in depoſitione Regis Sanctij, de qua hic text. agit, quòd cùm ita fuerit *in d. c. alius,* non verò [illegible] vt. nihil mirum ſi in illo non fuerit datus Re- [illegible] vt *in hoc text.* ſed potiùs fuerit è regno [illegible], vt legitur in eiſdem Chro- 6
n[illegible] depoſitione ageretur, timebat [illegible] ...rorum, Villarum, & Ciui[illegible] ...rum plures naturali e[illegible] diſcretam, & inian[illegible] ...Sanctio Rege etiam [illegible] quòd & pertinaci [illegible] tris Alphonſi regimini ob[illegible] depoſitionem Regis Sanctij [illegible] Regno tunc accommodatum ad prædicta [illegible]nianda, & reparanda, & ad compeſcendam Regis negligentiam, & proteruam ipſius prodigalitatem, immo fortaſſe timeri poterat ne ſi ea fieret, depoſitio maiora

alia

alia mala, videlicet hæreſes, rebelliones, & ſimilia inſurgerent, ideo ſufficiens viſa fuit ſola coadiutoris Alphonſi datio, nec proceſſum extitit ad regia depoſitionem, vt *in d. c. alius.*

7 Quæ quidem coadiutoris & curatoris datio, de qua *in hoc text.* ampliatur vt locum habeat non ſolùm vbi Rex fuerit negligens, & remiſſus, vt *hîc*, ſed etiam vbi fuerit minor 25. annis, ita, vt quamvis ſit maior 14. non poſſit per ſe, ſed per curatorem adminiſtrare Regnum, quæ ampliatio probari videtur primò ex hoc text. dum ex defectu ſollicitudinis, prudentiæ & iudicij Sanctio Regi iudicat dandum fuiſſe coadiutorem, & curatorem, & conſequenter oſtendit eundem dandum minori 25. annis quippe quod eundem defectum proportionabiliter patitur, vt in effectu arguunt Dominic. *hîc n.* 12. Anchar. *n.* 5. Franc. *n.* 4. Oldrad. *conſ.* 52. *in fin.* Abbas *in c. cùm vigeſimum, n.* 3. *de offic. deleg.* Io. Andr. *in addit. ad ſpeculator. ſuper rubr. de tutore, in fine*, Bart. *in l. quidam conſulebant, n.* 13. *de re iudic.* Probatur etiam in pluribus S. Scripturæ locis, vbi Dominus aliquibus peruerſis regionibus Reges ætate minores pollicetur in earum ſupplicium & ruinam, vt habetur *Iſa. c.* 3. ibi, *dabo pueros Principes eorum*, & *Eccleſiaſt. c.* 20. ibi, *Væ terræ, cuius Rex puer eſt* conſonant quam plura huius rei exempla non parum deploranda, & maiorum temporibus deplorata, & congeſta per Chald. Pereira *d. verbo hunc contractum, n.* 47. quare Regi adulto minori dandum eſſe curatorem reſoluunt Ioan. Andr. *ſuper rubr. de tutore col.* 2. *verſ. in contrarium.* Oldrad. *d. conſ.* 52. *n.* 2. Monach. *in præſenti, ſub n.* 6. Felin. *in d. c. cum vigeſimum, n.* 4. vbi Barbat. *n.* 5. Caſtald. *de Imper. q.* 13. *n.* 25. Tiraquel. *de primog. q.* 40. *n.* 207. Baëç. *de decima tutor. c.* 9. *n.* 29. & alij plures, quos referunt & ſequuntur Anton. Gom. *l.* 40. *Tauri. n.* 9. Chald. Pereira *d. n.* 47. ex quorum relatione teſtatur hanc eſſe communem ſententiam, eandem quorundam Regum exemplis confirmans, qui noluerunt niſi prouecta ætate per ſe gubernare, ſic etiam Gutier. *de tutel. p.* 1. *c.* 18. *n.* 1. refert communiter tenere DD. ſic limitantes reg. text. *in §. inuiti, Inſtit. de curator.*

8 Intellige tamen prædicta non procedere de obligatione coactiua proueniente ab extrinſeco, hac enim via extra omnem controuerſiam eſt Regem adultum non teneri recipere curatorem, iuxta ea, quæ de Principis exemptione à vi legum humanarum coactiua reſoluunt communiter DD. *in l. Princeps, ff. de legib.* & *in l. digna vox, C. eod.* quantumuis adeſſet particularis lex, quæ adultos minores cogeret ad recipiendum curatorem, quamvis tunc fatendum eſſet eum ex vi eiuſdem etiam legis ſuppoſito eius defectu obligatum eſſet quoad vim directiuam, id eſt, in foro Conſcientiæ ad recipiendum prædictum curatorem caſu quo recta gubernandi ratio id efficaciter poſtulauerit, quinimò etiam quoad vim coactiuam teneretur Princeps, de quo agimus, ſi contingeret adeò grauis Reipub. pernicies reſultans ex eo quòd ipſe nolit recipere curatorem, & eò magis teneretur quò magis irreparabile eſt damnum, quod conſideratur Reipub. obuenturum ſi Rex minor propria auctoritate abſque curatore gubernet, cùm non detur alius ſuperior ad quem ab eo ordinaria via appelletur, vt bene conſiderat Oldrad. *d. conſ.* 52. *in fin.* quæ tamen damni irreparabilitas non ſic viget in Regis curatore, cùm aduersùs eum, ſi malè rem gerat, poſſit Reſpub. experiri, vt optimè reſoluit Chald. Pereira *d. num.* 47. *in fin.* Anton. Gom. *ſub d. num.* 9. & ideo pro Reipub. indemnitate ab eo explorandi, & exigendi ſunt fideiuſſores idonei, quoad fieri potuerit, vt aduertit Monach. *in præſ. num.* 6. quamvis fatendum ſit ſufficere quales potuerint inueniri, ne alioquin propter moralem impoſſibilitatem, quæ cernitur in inuentione fideiuſſorum, qui ad rem tantam ſint vndique idonei, non contingat Regem ipſum adultum minorem abſque curatore remanere, vt bene reſoluit Anton. Gom. *d. num.* 9. *in fin.* per text. *in l. vlt. §. ſin autem non talis, C. curatore furioſi*, poſt Bald. Roderic. Xuar. quos citat in eandem reſolutionem.

Contrarium tamen, imò quòd Rex adultus licèt 9
minor ſit, non teneatur recipere curatorem, proindéque abſque illo poſſit Remp. in omnibus per ſe ipſum gubernare, tenent *in præſ.* Imol. Dominic. *num.* 13. & Franch. *ſub num.* 4. Coſm. *in prag. ſanct. verbo ſuſceptione, in med. in proœm. ſub §. inſcrutabilis*, refert vt probabilem Cald. Pereira *verbo hunc contractum, ſub n.* 46. ſic limitantes regulam text. *in l. ad Rempub ff. de muner. & honor.* vt videlicet procedat ſolùm in dignitatibus & officiis, quæ per viam electionis conferuntur, non verò in illis, quæ iure ſucceſſionis deferuntur, prout eſt Regnum, & alia familia. Pro qua ſententia, facere videntur plurima Regum exempla, qui in minore ætate per ſe ipſos gubernare cœperunt, vt habetur tum in ſacris literis *Paralip. c.* 12. vbi refertur Salomonem in tenera ætate regnaſſe, & 4. *Reg. c.* 12. vbi Ioaz in ſeptimo ſuæ ætatis anno, & Manaſſes in duodecimo, & Iozias in octauo regnare cœperunt, tum etiam apud noſtros Luſitanos, vt refert Cald. Pereira *num.* 46. idem dicens de Sebaſtiano Rege infeliciſſimo, qui eodem exemplo Luſitanum ſceptrum apprehendens ante legitimam ætatem pubes factus cœpit abſque curatore gubernare, atque etiam apud Hiſpanos, vt refert ex aliis Azeued. *l.* 1. *num.* 8. *tit.* 3. *lib.* 2. *nouæ recopil.* quin etiam apud Gallos, vt per Gutier. *d. c.* 18. *num.* 8. Cald. Pereira *d. num.* 46. vbi refert hanc ſententiam ex decreto Caroli V. Francorum adeò probatam eſſe, vt ea apud illos nullum dubium habeat.

Sed his non obſtantibus à priori ſententia non eſt 10
recedendum, & reſpondendum exempla illa proceſſiſſe, pro rerum & Regni ſtatu ita ex iis, aut ex illis circumſtantiis poſtulante, vnde ab huiuſmodi exemplis non licet arguere ad caſum ſupradictæ noſtræ reſolutionis; vltra quam quòd reſponderi meliùs fortaſſe poſſet quod ea exempla apud noſtros Luſitanos, Hiſpanos, & Gallos, proceſſerunt ſecundùm opinionem Imolæ, & ſequacium, quæ tunc magis placuit, iis nimirum, qui iunioribus Regibus imperandi ſiti plerunque accenſis aſſentiri geſtientes curatoris auctoritatem excluſerunt, apud Hebræos autem proceſſerunt in eum ſolum ſenſum, vt Salomon, Ioaz, & cæteri *ibid.* relati, non quidem per ſe ipſos in ea ætate gubernauerint, ſed ſolùm coronati fuerint, vt bene aduertunt Azeued. & Cald. Pereira *locis proximè citatis.*

Præfati Regis Portugalliæ, &c.] Dum Pontifex ad 11
Iuſtificandam perſonam coadiutoris, de quo *hîc*, expedit eum eſſe fratrem Regis coadiuti, & talem, qui durante ſua proximitate deberet ei in Regno ſuccedere, iam videtur alteram ex qualitatibus requiſitis in Regis coadiutore poſtulare, vt ipſe habeat ius legitimæ ſucceſſionis, & ſanguine proximior ſit eidem Regi, vt notant *in præſenti*, Domin. *n.* 3. Anch. *n.* 1. Cald. Pereira *in l. curatorem, verbo hunc contractum, n.* 48. *col.* 3. & 4. quos etiam refert *ibid.* licèt non ſequatur, Gutier. *de tutel. p.* 1. *c.* 18. *n.* 12. quorum ſententia probatur, tum ex ratione text. *in l.* 1. *in princ. verſ. hoc demum. ff. de legitim. tutorib.* ſecundùm quam præſumitur quòd Regi proximior in Regni ſucceſſione, vt pote eam ſperans, tuebitur cæteris rectiùs bona Regni, ne dilapidentur, tum etiam, quia in eo potius quàm in extraneo ſperari poteſt ille in Regnum, & ſubditos dilectionis affectus, quem in Regis curatore deſiderat hic text. poſt princ.

Non

21 Non obſtat reg. *l. 1. verſ. denique, ff. vbi pupil. educari valeat, & l. vlt. C. eod. tit.* quia reſpondetur illam ceſſare non quidem in fratre, provt eſt coadiutor, de quo *in hoc text.* nam qualitas fraternitatis per ſe ſolum non excludit ſuſpicionem ſiniſtram inſidiandi vitæ fratris, cui in Regno ſucceſſurus erat, vt contra Menoch. *de arbitrar. caſu* 168. *n.* 14. *cum ſeqq.* reſoluit bene Surd. *de aliment. tit.* 4. *q.* 13. *n.* 31. ſed ceſſare quoties ea aliis circunſtantiis, morum ſcilicet, bonæ famæ, & diuitiarum ipſius ſubſtituti, aut proximioris, & tenuitatis patrimonij pupillaris arbitrio iudicis regulandis conſtiterit eam ſuſpicionem ſufficienter excludi, nam tunc etiam illos, qui populo ſucceſſuri ſunt, admittendos ad eius non ſolùm tutelam, ſed etiam educationem, efficaciter colligitur ex *d. l.* 1. *verſ. denique,* & tradunt Menoch. *d. caſu* 168. *num.* 1. & 14. *cum ſeqq. & conſ.* 62. *n.* 12. Surd. *d. q.* 13. *n.* 1. *iuncto n.* 32.

13 *Si abſque legitimo decederet filio.*] Licèt ex pluribus in eodem gradu exiſtentibus maſculis etiam iunior præferatur fœminæ in ſucceſſione Regni, vt tradunt Palat. *in repet. rubr. de donat. inter vir. & vxor.* §. 69 *n.* 24. Menoch. *conſ.* 435. *à num.* 14. & *conſ.* 496. *à num.* 27. & *conſ.* 500. *num.* 7. & *conſ.* 482. *num.* 7. Trentacinq. *de ſubſtitut. p.* 4. *à n.* 9. Tiraquel. *de iure primog. q.* 10. *à num.* 18. Gam. *Luſit. deciſ.* 337. Couar. *var. lib.* 3. *c.* 5 *num.* 5. Cald. Pereira *de nominat. emphyt. q.* 17. *num.* 36. Molin. *de primogen. lib.* 3. *c.* 4. *num.* 1. *cum ſeqq.* Molin. Theologus *de iuſtit. tract.* 2. *diſp.* 625. *à princip.* Burg. de Pace *in proœm. legum Tauri, n.* 66. Gom. *l.* 40. *Tauri, n.* 62. Card Mantic.

14 *de coniect. vlt. volunt. lib.* 8. *tit.* 12. *n.* 8. Tamen fœminæ conſanguineis gradus remotioribus etiam maſculis præferuntur in Regnis in quibus id conſuetudo introduxerit, provt bene teſtantur omnes in hoc commentire Tiraq. *citato loco, n.* 12. vbi *n.* 3. *cum ſeqq.* congerit plures fœminarum Regias ſucceſſiones in variis totius ferè Orbis Regnis admiſſas, quas etiam cumulat Card. Tuſch. *tom.* 6. *lit. R, concl.* 88. *n.* 5. *cum ſeqq.* & tanquam indubitatum conſtituit Clar. §. *feudum, q.* 73. *num.* 2. & quoad Regna Hiſpaniæ tradit Rojas *in epit. ſucceſſ. n.* 36. Burg. *vbi proximè, n.* 47. Pelaëz *de maioratu p.* 2. *q.* 6. *n.* 2. Palat. *de iuſta obtentione Regni Nauarræ, p.* 6. §. 10. *verſ. itaque.* Quæ quidem fœminarum prælatio in ſucceſſione Regni contra maſculos etiam remotiores colligi poteſt ea principiis iuris communis, quippe quòd verbum, *filius*, de quo *in hoc text.* etiam in numero ſingulari comprehendit de ſe non ſolùm filios maſculos, ſed etiam fœminas, vbi aliud intentio diſponentis, vel materia ſubiecta non poſtulauerit, iuxta reg. text. *in l. filium, ff. de iis, qui ſunt ſui, vel alieni iuris, & in l. filij appellatione, iuncta gloſſ. vlt. ff. de verb. ſignific.* atque ita pro regula conſtituunt plures, quos latè refert, & ſequitur Tiraq. *de retractu tit.* 1. §. 1. *gloſſ.* 9 *n.* 21. *cum ſeqq. iuncto n.* 205. Couar. *variar. lib.* 2. *c.* 18. *n.* 1. Menoch. *remed.* 4. *adipiſc. poſſeſſ. n.* 61. Valaſc. *de iure emphyt. q.* 41. *n.* 3. Gam. *Luſit. deciſ.* 337. *num.* 5. & 9. *cum ſeqq.* Pinel. *in l.* 3. *num.* 33. *C. de bonis matern.* & alij, vt per Cald. Pereira *de poteſtate eligendi, c.* 15. *n.* 17. & per Aluar. Valaſc. *in praxi partit. c.* 4. *n.* 5.

15 *Iure Regni ſuccederet.*] Ergo iure ſanguinis, & non hæreditario defertur Regni ſucceſſio, ſicut tradunt plures vt per Tiraq. *de iure primog. q.* 35. *n.* 2. Cordub. *in l. ſi quis à liberis,* §. *idem reſcripſit, num.* 136. *ff. de liberis agnoſc.* Pelaez *in tract. de maioratu, p.* 4. *n.* 47. & 48. *q.* 1. Molin. *de primogen. lib.* 1. *c.* 3. *n.* 10. & *c.* 8. *n.* 9. & *lib.* 3. *c.* 6. *n.* 9. P. Molin. *de iuſtit. tom.* 3. *diſp.* 626. *n.* 5. 6. & 8. & *diſp.* 617. *n.* 2. Mațienſ. *l.* 6. *tit.* 7. *gloſſ.* 3. *num.* 13. *col.* 3. *in princ. lib.* 5. *noua recop.* Pichard. *ad tit. Inſtit. de hæredit. quæ ab inteſtato deferuntur, tract. de repræſent.* §. 1. *n.* 28. & alij plures, quos refert, & ſequitur Caſtil. *controuerſ. lib.* 3. *c.* 19. *n.* 17. *cum ſeqq.*

Contra Oldrad. *conſil.* 94. *num.* 8. *cum ſeqq.* & alios, 16
quos refert, & ſequitur Tiraquel. *d. quæſt.* 35. *num.* 3. *cum ſeqq.* Couar. *pract. c.* 1. *num.* 4. & 7. Valaſc. *de iure emphyt. quæſt.* 50. *num.* 2. & 12. Gom. *l.* 40. *Tauri, num.* 4. & 72. vbi Auendan. *gloſſ.* 1. *num.* 22. 23. & 24. & 81. Ioan. Garc. *de expenſis, c.* 16. *n.* 15. 16. 31. & 32. Humad. *l.* 9. *gloſſ.* 2. *num.* 3. *tit.* 7. *part.* 2. vbi Gregor. Lop *col.* 2. *ante finem*, Aguirre *de ſucceſſione Portugalliæ, part.* 1. *n.* 21. 69. & 104. exiſtimantes ſucceſſionem in Regno de ſe non deferri iure ſanguinis, ſed potiùs iure hæreditario.

Dilectionis affectu, &c.] Ex his verbis iunctis aliis, 17
ibi, *magnanimitate, ac potentia,* colligitur quòd qualitas requiſita in Regis coadiutore pertinet ad virtutes, quæ in quolibet ſupremo gubernatore ad rectam Reipubl. gubernationem reperiri debent, provt eſt deuotio, probitas, circunſpectio, & in ſubditos dilectionis affectus, rorſus & iuſtitia, animi fortitudo, conſtantia, prudentia, & liberalitas, ac potentia, vt obſeruant Tiraquel *de nobilit. c.* 17. *n.* 40. *cum ſeqq.* Burg. *in proœm. legum Tauri, n.* 38. & 41. Molin. *de primogen. lib.* 1. *c.* 3. *à n.* 20. Gregor. Lop. per text. *ibi in l.* 8. *tit.* 5. *p.* 2. Corſet. *in repet. huius text. col.* 16. *in fin. cum ſeqq. & in tract. de poteſt. Regis, part.* 2. *q.* 20. Bellug. *in ſpeculo Principum, rubr.* 8. 11. & 12. proſequitur eleganter Iuſt. Lipſ. *de monitis, & exemplis politicorum, lib.* 1. *c.* 2. 6. 7. & 8. & *lib.* 2. *c.* 9. *cum ſeqq.*

Præſertim cum ad curam. &c.] Notatur ad hoc, quòd 18
Regi adulto minori dandus eſt curator, & coadiutor ad Regni gubernationem, vt per Tiraq. *de iure primog. quæſt.* 23. *num.* 2. *cum ſeqq.* & *q.* 40. *num.* 207. Gom. *l.* 40. *Tauri, num.* 9. & *n.* 69. Rebuff. *ad l. quibus* 57. *verſic præterea, ff. de verbor. ſignific. pag.* 291. *col.* 2. Cald. Pereira *in l. ſi curatorem, verbo hunc contractum, num.* 45. *cum duobus ſeqq. C. de in integr. reſtit. minor.* Peregr. *de iure fiſci, lib.* 1. *tit.* 2. *num.* 7. Molin. *de primogen. lib.* 1. *c.* 13. *num.* 30. & 31. D. Barboſ. *in l. cùm prætor,* §. *vlt. num.* 119. *ff. de iudic.* quæ quidem tutela, ſeu cura Regis durat vſque ad viginti annos, ex adductis per Gregor. *l.* 3. *verbo de vente años, tit.* 15. *part.* 2. & per Azeued. *l.* 1. *num.* 8. *tit.* 3. *lib.* 2. *noua recopilat.* contra Gutier. *de tutel. part.* 1. *cap.* 18. *num.* 1. exiſtimantem durare vſque ad 25. annum.

Debitum eis exhibentes honorem.] Notatur ad hoc, 19
quòd adminiſtratori honos eſt exhibendus, ſicut ipſi domino, vt per Stephan. Gratian. *diſcept. forenſ. c.* 111. *num* 32.

Per hoc autem, &c.] Vnde colligitur Summum Pont. 20
non poſſe Regibus ſic depoſitis nouos conſtituere Reges in præiudicium legitimi ſucceſſoris, vt reſoluunt Molin. *de primog. lib.* 4. *cap. vlt. n.* 37. P. Molin. *de iuſtit. tract.* 2. *diſp.* 29. *verſ. ex dictis Sotus.* Quicquid dicant Palat. *de obtentione Regn. Nauarræ, p.* 5. §. 7. Anch. *in cap. licèt, de voto, n.* 17. Gregor. Lop. *l.* 2. *verbo non auiendo, tit.* 15. *p.* 2.

Intellige tamen huiuſmodi reſolutionem non pro- 21
cedere, vbi ex circunſtantiis in delicto Regis præſentis, & ſucceſſorum occurrentibus apparuerit expedire bono ſpirituali totius Regni, & conſeruationi Religionis, vt Regni ſucceſſio per Summum Pont. auferatur proportionabiliter ab vno, & à pluribus ſucceſſoribus, vel ab omnibus, ac tandem extraneo adiudicetur, cum facultate Regnum debellandi, vt quia aliter cohiberi fortè non poteſt hæreſis poſſeſſoris, aut quia proximior hæreticus eſt, aut denique talis ea quo ſpiritualis boni notabile damnum reſultaret, tunc enim poſſe Summum Pont. poſſeſſorem Regno priuare, aliumque extraneum ab eius familia Regem conſtituere, bene reſoluit P. Molin. *d. diſput.* 29. *verſ. ex dictis Sot.*

22 Notatur etiam ad hoc, quòd legitimatus à Summo Pont. etiamſi legitimetur pleniſſimè, non cenſebitur legitimatus ad Regni ſucceſſionem in præiudicium alterius conſanguinei, cui ius & conſuetudo ſuccedendi defert Regni ſucceſſionem decedente Rege ſine legitima prole, vt per Ioan. Garc. *de nobilit. gloſſ* 21. *n.*45. Peregr. *de iure fiſci, lib.*1. *tit.*2. *a.*7.

23 In gloſſ. *Liberam.* Notatur ad hoc quòd tutor, ſeu curator Principis poteſt liberalitates exercere, & donationes facere, vt per Palat. *in repet. rub. de donat. inter vir. & vxor.* §.9. *n.*5. Surd. *conſ.*5. *n.*73. *cum ſeq.*

24 In gloſſ. *Redditibus*, ibi, *generale nomen eſt, plus enim eſt in redditu, quàm in fructu.* Ita Tiraq. *de retract. lig.* §.1. *gloſſ.* 6. *in princip.* Gonzal. *ad reg.* 8. *Cancell.* §.7. *proœm. n.*194. In quo autem differat fructus à redditu; vide Valdeſ. *ad Roder. Saar. p.*2. *ad l.*1. *tit. de las garançias, lib.* 1. *fori, n.*62. *pag.*25. *col.*1. D. Barboſ. *in l. fructus, n.*33. *ff. ſoluto matrim.*

25 Notatur etiam ad hoc, quòd appellatione redditcuum, & obuentionum venit etiam id quod non renaſcitur, vt per D. Barboſ. *in l. diuortio,* § *ſi vir, n.*40. *ff. ſoluto matrim.* & dixi *in tract. de appellatione verborum vtriuſque iuris ſignific. verbo Redditus.*

SVMMARIVM.

1 *Epiſcopo à paganis, vel à ſchiſmaticis capto, non Archiepiſcopus, ſed Capitulum adminiſtrat, niſi Papa quàm citò hoc fieri poterit ſuper hoc Capitulum conſulendus aliter ordinaret.*

2 *Epiſcopus à paganis, vel ſchiſmaticis bello captus fit ſeruus capientium.*

3 *Iuriſdictio Epiſcopalis Epiſcopo capto à paganis, vel ſchiſmaticis, pertinet ad Capitulum, non verò ad Archiepiſcopum.*

4 *Vicarius creari debet in ſpiritualibus, & tẽporalibus.*

5 *Vacandi omnis modus venit vbi nullus expreſſus eſt.*

6 *Capitulum Sede vacante poteſt dare licentiam alieno Epiſcopo Pontificalia ſuo diſtrictu exercendi.*

Cap. Si Epiſcopus. III.

Bonif. VIII.

1 Epiſcopus ſi fiat captiuus à paganis, vel ſchiſmaticis, gubernabit Capitulum tanquam in Sede vacante, & non Archiepiſcopus, donec Papa quamprimum conſultus prouideat. Colligunt ex Ordin. Archid. Gemin. Ioan. Andr. Anchar. Butr. Domin. Monach. Franch. Viu. *in ration. lib.* 1. *pag.* 272. Alagona *in compend. pag.*94. remiſſiuè Ximen. *in concord. p.*2.

2 *A paganis, vel ſchiſmaticis capiatur.*] Ex his verbis iunctis aliis ibi, *libertati reſtitui*, colligi videtur Epiſcopum à paganis, vel ſchiſmaticis bello captum fieri ſeruum capientium, vt tenent *in præſenti*, Franc. *n.*3. *in fin.* Domin. *ſub n.*7. Monach. *n.*1. & Prob *ad eundem*, Iaſ. *in l. ex ea* 121. §. *in inſulam, ſub n.*3. *ff. de verb. oblig.* Alex. *conſ.*110. *incip. Adeò grauis à n.*6. & 13. *vol.*6. Marian. Sic. *conſ.*92. *in princ.* Alciat. *in l. hoſtes, n.*5. *ff. de verbor. ſignif.* Pauin. *de poteſt. Capituli prælud.*7. *n.*11.

3 *Non Archiepiſcopus, ſed Capitulum, &c.*] Notatur ad hoc, quòd Epiſcopo à paganis, vel ſchiſmaticis iuriſdictio Epiſcopalis pertinet ad Capitulum, non verò ad Archiepiſcopum, ac ſi Epiſcopalis Sedes per mortem vacaret, vt per Pauin *de poteſt. Capituli, q.*1. *ſub num.*4. Paul. Layman. *in quæſt. Canon. de Prælat. Eccleſiaſt. elect. q.*104. *lit. A.*

4 *In ſpiritualibus, & temporalibus, &c.*] Notatur ad hoc quòd in ſpiritualibus, & temporalibus Vicarius Epiſcopi creari debet, vt per Rebuff. *in praxi benef. tit. forma Vicariatus, n.*15. & 16.

In gloſſ. *Mortem*, ibi, *renuntiationem, tranſlationem, depoſitionem, vel alio modo.* Notatur ad hoc, quòd vbi nullus eſt expreſſus modus vocandi, omnis venit, vt per Azeued. *l.*11. *n.*2. *tit.*3. *lib.*7. *noua recop.* Item quòd procurator conſtitutus à Prælato ſicut reuocatur per eius mortem, ita per renunciationem, ex adductis per Gonzal. *ad reg.*8. *Cancel.* §.5. *proœm. num.*25. 5

In gloſſ. *Debebit*, ibi, *quod Capitulum talem confirmabis.* Notatur ad hoc quòd Capitulum Sede vacante, quippe quod ſolum habet Epiſcopalem iuriſdictionem, poteſt dare licentiam alieno Epiſcopo Pontificalia ſuo diſtrictu exercendi, vt per Flores de Mena *var. lib.*2. *q.*24. *num.*27. 6

SVMMARIVM.

1 *Eccleſia Cathedrali vacante ſolus Papa viſitatorem deputat niſi Archiepiſcopus propter negligentiam, vel doloſam Capituli adminiſtrationem cum cauſæ cognitione deputaret, & n.*2.3. & 4.

5 *Declarantur text.* in cap. is, cui 42. de elect. hoc lib. & in cap. obitum, & in cap. vlt. 61. diſt.

6 *Viſitator Sede vacante deputatus eo ipſo cenſetur habere generalem adminiſtrationem, quamuis ea non exprimatur in mandato.*

7 *Viſitator Epiſcopali Sede vacante deputatus ab inferiori à Papa non poteſt conferre beneficia ſpectantia ad ſolam collationem Epiſcopi, ſecus ſi ſit deputatus à Papa,* & n.8.

Cap. Eccleſiæ. IV. & vlt.

Cathedrali Eccleſia vacante ſolus Papa poteſt mittere viſitatorem, niſi quando Capitulum ob negligentiam, vel malitiam malè gubernaret, quia tunc Archiepiſcopus vocato Capitulo, & præmiſſa cognitione cauſæ poterit deputare viſitatorem, vel adminiſtratorem, & talis viſitator, licèt habeat adminiſtrationem in ſpiritualibus, & temporalibus, non poteſt conferre beneficia. Colligunt ex Ordin. Lap. Abb. Archid. Gemin. Ioan. Andr. Anchar. Butr. Domin. Monach. Franch. Viu. *in ration. lib.*1. *pag.* 272. Alagona *in compend. pag.*95. remiſſiuè Ximen. *in concord. p.*2. 1

Ex hoc text. colligi videtur Epiſcopali Sede vacante ſolum Summum Pont. poſſe deputare viſitatorem, nec id permiſſum eſſe Capitulo, imò nec Archiepiſcopo, niſi ob negligentiam, vel malitiam eiuſdem Capituli, vt reſoluunt Monach. *in præſenti, n.*5. & 6. Imol. *in c.*1. *ſub num.*15. *col.*2. *in fin.* & *col.*3. *poſt med. ne Sede vacante,* Paul. Fuſc *de viſitat. lib.*1. *c.*2. *ſub num.*20. Boër. *deciſ.*2. *n.*29. moti per text. *in præſenti*, cui videtur conſonare text. *in cap. is cui* 42. *de elect. hoc lib.* & per text. *in cap. obitum* 61. *diſt.* & *in cap. vlt. ead. diſt.* & *in cap. charitatem* 12. *q.*2. 2

Contrarium tamen, imò quòd Capitulum Epiſcopali Sede vacante viſitare poſſit per ſe, vel per alium, & ita viſitatorem deputare, nec huiuſmodi deputationem ſoli Summo Pont. competere, tenuit gloſſ. *verbo Capitula poſt med. in Clem.*1. §.1. *de hæret.* Archid. *in c. pen. n.*2. & 3. *ſup. hoc tit.* Abb. *in c. cum olim, n.*2. *col.*3. *poſt princ. de maiorit. & obed.* Marian. Socin. *de viſitat. q.*11. *ſub n.*4. Pauin. *de poteſtate Capituli, p.*1. *princ. q.*7. *ſub n.*1.2. & 3. Rebuff. *in praxi benef. p.*1. *tit. de deuolut. n.*65. Sylueſt. *in ſum. verbo Capitulum, n.*3. Molin. *de iuſtit. tom.*5. *diſput.*11. *ſub n.*17. Card. Tuſch. *tom.*1. *lit. C concl.*56. 3

concl. 56. *num.* 12. moti etiam auctoritate huius text. *in verſ. niſi fortè*, dum ibi inquit ad Archiepiſcopum deuolui poteſtatem deputandi viſitatorem Sede vacante ſi Capitulum negligenter, aut perperam adminiſtrauit in ſpiritualibus, & temporalibus, conſequenter probat eandem poteſtatem in eodem Capitulo originaliter comparatione Archiepiſcupi reſidere, provt conſtat in quolibet negligente reſidere originaliter ea munera, quæ ex capite negligentiæ ad alium deuoluuntur, iuxta text. *in c. 2. de conceſſ. præbenda, & in c. 1. & per totum, hoc tit. in Decret.*

4 Verùm poſſe Capitulum Epiſcopali Sede vacante conſtituere viſitatorem, id eſt, adminiſtratorem generalem, & etiam Vicarium generalem, & cæteros officiales neceſſarios pro adminiſtratione Epiſcopatus, iure optimo reſolnunt Monach. *in præſenti, num.* 1. & Domin. *in fine*, Archid. *in d. cap. pen. num.* 1. Rebuff. *d. tit. de deuolut. num.* 62. Pauin. *de poteſt. Capituli, p.* 2. *princ. quæſt.* 10. *ſub num.* 2. Gutier. *canon. quæſt. lib.* 2. *c.* 17. *num.* 22. Cardoſ. *d. praxi iudicum, verbo Capitulum, num.* 3. Molin. *de iuſtit. tom.* 6. *tract.* 5. *diſput.* 11. *ſub num.* 1. Card. Tuſch. *d. concl.* 56. *num.* 5. Ad text. verò *in præſenti*, reſpondetur eum non negare facultatem Capitulo iuxta ſuprà dicta competentem Epiſcopali Sede vacante ad conſtituendum viſitatorem, id eſt, adminiſtratorem generalem Epiſcopatus, antequam is conſtituatur à Summo Pont. ſed ſolùm decidere quòd nec Archiepiſcopus, nec quilibet alius ſuperior, excepto eodem Romano Pont. poteſt ſine cognitione cauſæ de qua *hîc*, videlicet negligentis, aut protervæ Capituli adminiſtrationis viſitatorem illum conſtituere; qui intellectus & reſponſio hunc text. conſtat expreſſim ex litera eiuſdem ſi totum eius principium attentè legatur, & exceptio, quam facit, *in verſ. Niſi fortè*, ad priora verba eiuſdem text. referatur cum promiſcua terminorum relatione, provt eſt de natura exceptionis ad regulam, iuxta text. *in l. nam quod liquidè, §. vlt. verſ. ſed ſi ita, ff. de penu legata*. Iuxta quem intellectum tantum abeſt quòd text. *in præſenti*, intendat negare Capitulo hanc poteſtatem deputandi viſitatorem generalem in ſpiritualibus, & temporalibus Sede vacante, vt immò illud in eadem poteſtate defendat, & prohibeat turbari ab Archiepiſcopo, vel quolibet alio ſuperiore ſine cognitione cauſæ legitimæ, quando Capitulum ea poteſtate vti voluerit, dum aliud ab ipſo Summo Pont. circa eandem dicti viſitatoris deputationem non fuerit ex plenitudine poteſtatis, & ex generali omnium Eccleſiarum cura ſibi competente diſpoſitum, provt ab eodem diſponi poteſt ex verbis text. *in d. cap. pen. ſup. hoc tit.*

5 Deinde aduersùs hanc eandem reſolutionem non obſtat text. *in d. c. is, cui*, quia reſpondetur eum text. non negare quòd Capitulum Sede vacante poſſit dictum generalem viſitatorem deputare iuxta noſtram reſolutionem, ſed ſolùm intendere aliud longè diuerſum, per quod modificari, & limitari debet eadem reſolutio, vt legenti patebit. Ad text. verò *in d. cap. obitum, & in d. cap. vlt.* 61. *diſt.* vltra reſponſionem Innoc. *in cap. ad abolendam, de heret.* quam ſequitur Pauin. *dict. p.* 1. *quæſt.* 7. *num.* 2. reſpondetur verum quidem eſſe in terminis horum iurium deputatum fuiſſe à Summo Pont. viſitatorem prædictum generalem, ſed id non contigiſſe ex eo quòd Capitulum non poſſet illud conſtituere, ſi à Summo Pont. non eſſet conſtitutus, ſed ſolùm ex eo, quia vel Capitulum deputationem huiuſmodi indebitè differebat, vt innuunt verba text. *in d. cap. obitum*, ibi, *aſſiduis adhortationibus*, &c. vel quia Summus Pont. aliunde voluit in eadem deputatione præuenire ipſum Capitulum, provt poteſt ex plenitudine poteſtatis iuxta noſtrum text. *in princ.* iuncto eius intellectu, de quo *ſuprà*, & ex cura vniuerſali, quam ipſe impendit, & impendere poteſt omnibus Eccleſiis, iuxta text. *in d. cap. pen. ſupr. hoc tit.* cum *ibi* adductis per doctores.

Adminiſtrationem legitimam, &c.] Collige ex text. 6
quòd viſitator Sede vacante deputatus eo ipſo cenſetur habere generalem adminiſtrationem, quamvis ea non exprimatur in mandato, vt poſt Lap. & Ioan. obſeruant Domin. *in præſenti n.* 10. Ancbar. *ſub num.* 2. & Franc. *ſub num. etiam* 2. Non obſtat text. *in c. cùm nobis* 19. *in fin. de elect.* dum Pontifex in deputatione viſitatoris de quo *ibi*, exprimit illa verba: *liberam adminiſtrationem*, &c. quaſi in illis ſignificans quòd abſque huiuſmodi expreſſione non cenſeatur ei commiſſa prædicta libera, & generalis adminiſtratio; quia reſpondetur hæc verba poſita fuiſſe in eo text. ad maiorem tantùm cautelam, non quòd neceſſaria eſſent ad inducendam eam liberam, & generalem adminiſtrationem, quæ reſultat ex ſola deputatione procuratoris, id eſt, viſitatoris generalis de quo *ibi*, provt bene intelligit Domin. *d. n.* 10. Nec obſtat quòd huiuſmodi viſitator videtur aſſumptus in procuratorem Epiſcopatus, & Eccleſiæ, *d. c. cum nobis*, ibi, *in procuratorem concedimus*, &c. & procurator non cenſetur habere liberam, & generalem adminiſtrationem, niſi id in mandato exprimatur, iuxta text. *in l. mandatum* 60. *in princ. ff. de procurat. & in cap. generaliter, in princ. cod. tit. hoc libro*, quia reſpondetur hoc procedere, & concludere ſolùm in procuratore priuati, aut ad negoria priuata, ſeu cauſas ſingulares, non verò, vt in caſu noſtro, in viſitatore, id eſt, adminiſtratore corporis cuiuſdam myſtici & vniuerſalis, provt eſt Eccleſia, & Epiſcopatus in eum finem conſtituto, vt per eum expediatur vniuerſitas omnium cauſarum, & negotiorum, quæ cadunt ſub adminiſtratione conſtituentis, videlicet Capituli, aut ſimilis, & ideo adminiſtratores vniuerſitatum cenſeri habere adminiſtrationem cum libera, reſoluit Dec. *conſ.* 204. *incip. Viſo eleganti ſub n.* 5 quem refert, & ſequitur Card. Tuſch. *d. concl.* 45. *num.* 12.

Conferre non poteſt.] Collige ex text. viſitatorem 7
Epiſcopali Sede vacante, deputatum ab inferiore, à Papa non poſſe conferre beneficia ſpectantia ad ſolam collationem Epiſcopi, ita obſeruant Domin. *in præſenti, num.* 3. Franch. *ſub num.* 2. Monach. *ſub num.* 1. *& 2.* poſt gloſſ. *hic verbo Epiſcopi*, Cardoſ. *in praxi iudicum, & Aduocat. verbo viſitatio, num.* 14. Ratio eſt, quia ſiue viſitator generalis deputetur à Capitulo, provt deputari poteſt iuxta *ſuprà* reſoluta in principio huius textus, ſiue deputetur ab Archiepiſcopo ex iure deuoluto propter negligentiam, vel malitiam eiuſdem Capituli, iuxta hunc eundem text. *in verſic. Niſi fortè*, nunquam habere poteſt maiorem poteſtatem quàm is, à quo deputatus eſt, ex reg. text. *in cap. Daibertum* 1. *q.* 7. *& in l. nemo plus iuris ff. de reg. iuris*, Card. Tuſch. *tom.* 5. *lit. M, concl.* 45 *num.* 52. atqui nec ipſum Capitulum, nec ipſe Archiepiſcopus vtens ſola eius poteſtate ex capite dicti iuris deuoluti poteſt Sede verè, vel fictè vacante conferre beneficia ad ſolam Epiſcopi collationem ſpectantia, iuxta text. *in c.* 2. *ne Sede vacante*, cui ſimilis eſt *in c. vlt. de Regular. hoc l. & in c.* 1. *in princ. de inſtitut. eod. lib.* & reſoluta per Pauin. *de poteſt. Capituli, p.* 2. *princ. q.* 1. Rebuff. *in praxi benef. p.* 1. *tit. de deuolut. à n.* 70. Molin. *d. tract.* 5. *diſp.* 11. *à n.* 11. Igitur, &c. quam rationem ſequitur Monach. *in præſenti d. n.* 1.

Quàm à Romano Pont. &c.] Collige ex text. viſita- 8
torem, id eſt, adminiſtratorem generalem Sedis vacantis à Summo Pont. deputatum poſſe conferre bene-

ficia etiam ſpectantia ad ſolam collationem Epiſcopi, obſeruant omnes *in præſenti*, Rebuff. *d.tit.de deuolut. num.99.*

De Temporibus Ordinationum, & qualitate Ordinandorum.

Tit. IX.

SVMMARIVM.

1 *Epiſcopus Italiæ Vltramontanum non ordinat niſi de ſpeciali licentia Papæ, vel per patentes literas Epiſcopi ſui continentes iuſtam cauſam quare nolit, vel non poſſit illum ordinare, ſi ſecus factum fuerit, ordinans punietur pœna condigna, & ordinatus manebit ſuſpenſus, ita, quòd etiam à Pœnitentiariis Papæ ſine ipſius ſpeciali licentia abſolui non poſſit,* & n.2.

3 *Vltramontanus, qui domicilium acquiſiuit in Italia, poteſt Ordinibus donari ab eo, qui ratione domicilij eius eſt ſuperior, vel ab altero de eius licentia.*

4 *Vltramontanos, qui non propriè ita appellantur, ſed medij ſunt, minimè ligat huius text. diſpoſitio.*

5 *Epiſcopus quando non poteſt ſuos ſubditos ordinare, ab eo dari debent literæ dimiſſoriæ continentes excuſationes ob quas ipſe Ordines conferre non poteſt.*

6 *Apoſtata à Religione ſolo iure communi attento excommunicationem non incurrunt.*

7 *Itali ab Vltramontanis, & vltra Montes Ordinati ſine licentia proprij Epiſcopi non comprehenduntur ſub diſpoſitione huius text.*

8 *Extenſio in lege correctoria admittitur ad omnes caſus, quibus ratio expreſſa adaptari poteſt.*

9 *Ordinum ſacrorum appellatione non veniunt minores.*

10 *Suſpenſi ſi celebrent irregularitatem incurrunt,*

Cap. Sæpè. I. *Clem. IV.*

1 EPiscopi Italiæ non ordinant Vltramontanos niſi de licentia Papæ, vel cum literis dimiſſorialibus ſui Ordinarij, in quibus exprimatur cauſa, quare nolint, vel nequeant eos ordinare; ſi ſecus fiat, ordinatus eſt ſuſpenſus, à qua ſuſpenſione non poteſt abſolui, neque à Pœnitentiariis Papæ abſque illius ſpeciali licentia, & careat ſpe illam obtinendi, ordinans verò punitur pœnitentia condigna. Colligunt ex Ordin. Archid. Gemin. Ioan. Andr. Butr. Anchar. Dominic. Monach. Franch. Viuian. *in ration. lib.1. pag.190.* Alagona *in compend. pag.100.* remiſſiuè Ximen. *in concord p.1. & 2.*

2 *Vt nullus Epiſcoporum Italiæ*, &c.] Collige ex text. prohiberi Epiſcopis Italis Ordines conferre hominibus Vltramontanis, præterquam ſi à Papa ſpecialem habuerint facultatem, vel ab Epiſcopo, de cuius diœceſi traxerint originem, vel beneficium retinent, & huiuſmodi Vltramontani ab Italis in Italia ſic Ordines ſuſcipientes declarantur ſuſpenſi ipſo iure, eorumque diſpenſatio eſt reſeruata Papæ, vt per Henriq *in ſumm. lib.10.c.12.§.3.lit.S*, Campan. *in diuerſorio iuris Canon. rubr.9.c.1. à n.8.* metipſum *de offic. & poteſt. Epiſcop. p.2. allegat.8. à n.5. & de iure Eccleſiaſt. lib.1.c.33.n.55. cum ſeqq.*

Nouiſſimè S. D. N. Vrbanus VIII. *in ſua conſtit. contra malè ordinantes, & malè ordinatos, incip. ſecretis, ſub dat. 11. Decembr.* 1624. approbatis, & innouatis pœnis huius cap Motu proprio, & ex certa ſcientia prohibuit omnibus Patriarchis, Archiepiſcopis, & Epiſcopis in Italia exiſtentibus nè quovis prætextu, & ex quacunque cauſa Hiſpanos, Luſitanos, Gallos, vel Germanos, alioſque quoſcunque Vltramontanos, & ex quibuſvis locis extra Italiam oriundis non ſolùm ad ſacros, ſed nec etiam ad minores Ordines, vel clericalem characterem promouere audeant, ſeu præſumant, niſi dimiſſorias ſuorum ordinariorum literas à Nunciis, ſeu Collectoribus Apoſt. in illis partibus commorantibus recognitas, probatas, & ſubſcriptas habeant, eorumve Nunciorum, ſeu Collectorum ſubſcriptiones à Vicario in alma Vrbe in ſpiritualibus generali ſimiliter examinatæ, recognitæ, & probatæ fuerint, aliàs promouentes ad annum ab exercitio Pontificalium, promota verò perpetuæ ſuſpenſionis pœnam abſque ſpe diſpenſationis à Sede Apoſt. obtinenda incurrunt eo ipſo, refero ego ipſe *d. tract. de iure Eccleſiaſt. lib.1.c.33.n.58.* & Bonac. *de ſuſpenſionib. omnibus in particulari diſp.1.q.2. puncto 6.n.4.*

Vtrùm autem Vltramontanus, qui domicilium ac- 3
quiſiuit in Italia, poſſit Ordinibus donari ab eo, qui ratione domicilij eius eſt ſuperior, aut ab altero de eius licentia? quæſtio eſt ad præſens inſtitutum non contemnenda, in qua text. *in præſenti* haud excludere Antiſtitem domicilij indubitanter aſſerit Ioan. Monach. *in præſenti. n.3. verſ. ſed quære*, commendant Philip. Prob. *n.3. verſ. cenſetur*, Archid. *n.3. verſ originem*, eam æquam eſſe adiungit Gemin. *num.13. verſ. credo*, amplexatur Franch. *num.11. in fine*, prout eos refert Campan. *d.c.1.n.10.* vbi *n.11.* poſt Franch. *num.10.* & Gemin. *num.* 8. ſubdit diſpoſitionem huius text. complecti Vltramontanum ordinatum in Italia ab Vltramontano Epiſcopo, non tamen eiuſdem ordinati ſuperiore, nec præcedentibus proprij Ordinarij dimiſſoriis.

Huius autem textus ſuſpenſio haudquaquam eos 4
ligat, qui non propriè Vltramontani, aut Citramontani appellantur, ſed medij, eo quòd non vltra, aut intra montes degunt, vt concludunt Ioan. Monach. *in præſenti, n.2. verſ. dic contra*, Franch. *num.4.* Ioan. Andr. *ante n.1. verſ. Vltramontanum*, Gemin. *n.6. in fine*, & Anchar. *verſ. tertiò noto*, Campan. *d.c.1.n.9.* ego ipſe *d. alleg.8.n.6.*

Cauſam rationabilem continentes. Notatur ad hoc, 5
quòd quando Epiſcopus non poteſt ſuos ſubditos ordinare, ab eo dari debent literæ dimiſſoriæ continentes excuſationes ob quas ipſe non poteſt Ordines conferre, vt per Fr. Emman. *quæſt. Regul. tom.3. quæſt.24. art.3.*

In gloſſ. *Apoſtata*, ibi, *qui excommunicati non ſunt*, 6
&c. Notatur ad hoc, quòd apoſtatæ à Religione ſolo iure communi attento excommunicationem non incurrunt, vt per Arag. *2.2. quæſt.12. art.1. in dub. de apoſtaſia à Religione*, & *ibi* Ban. *dub.1. poſt 2. concl.* Soar. *tom.5. de cenſur. diſp.31. ſect.6.n.1.* Leſſ. *de iuſtit. lib.2. c.41. dub.15.n.109.* Sanch. *in præcepta Decalogi, tom.2. lib.6.c.8.n.20.*

In gloſſ. *Italia*, ibi, *quid è conuerſo, ſi Epiſcopus Vl-* 7
tramontanus ordinet Italicum: &c. Collige Italos ab Vltramontanis, & vltra montes ordinatos ſine licentia proprij Epiſcopi non comprehendi huius text. diſpoſitione, vt per Anchar. *hîc verſ. circa hoc*, Syluest. *verbo irregularitas, n.11.* Nauar. *conſ.33. n.1. ſub hoc tit.* vbi ſubdit hanc gloſſam communiter receptam eſſe per iura in ea citata, & rationes adductas, refert Campan. *d.c.1.n.12.*

In ead. gloſſ. ibi, *Credo per primam rationem*, &c. 8

Notatur

Notatur ad hoc, quòd ſi in lege correctiua ratio ſit expreſſa, admittitur intentio ad omnes caſus, quibus ea ratio adaptari poteſt, quaſi tunc propriè non dicatur extenſio, ſed magis comprehenſio propter identitatem rationis, vt per Hippol. *in l. ſi quis viduam, n. 26. ff. de quæſt.* Tiraq. *de retract. lig. §. 20. n. 3. & 8. & in tract. ceſſante cauſa p. 1. n. 142.* Mench. *lib. 1. ſucceſſ. §. 6. n. 6.* Pinel. *in l. 1. p. 3. n. 64. C. de bonis mater.* Mexi. *in tract. taſſa panis concl. 4. n. 8.* D. Barboſ. *in l. ſi conſtante 25. in princ. n. 102. ff. ſoluto matrim.* Sanch. *de matrim. lib. 8. diſp. 1. n. 34.* Ioan Valer. *de different. inter vtrumque forum, verbo lex differ. 5.* vbi citat ad hoc quòd lex pœnalis in foro exteriori extenditur ad caſus ſimiles, & *n. 2.* ſubdit quòd in foſo interiori non extenditur. Rot. *deciſ. 537. n. 12. p. 1. recentior.*

9 In gloſſ. *Clericum*, ibi, *& licèt proœmium de ſacris loquatur*, &c. Notatur ad hoc, quòd appellatione ſacrorum Ordinum non veniunt quatuor Ordines minores, vt per Steph. Gratian. *diſcept. forenſ. c. 159. n. 15.*

10 In gloſſ. *Suſpenſos*, ibi, *in caſu iſto celebrans irregularitatem incurrit.* Ita Syluestr. *verbo irregularitas num. 11.* Nau. *conſ. 33. n. 1. ſub hoc tit.* Campan. *d. c. 1. n. 8. in fin.* Ego ipſe *d. alleg. 8. n. 6. in princ.*

SVMMARIVM.

1 *Ordinantes ſcientes clericum alienum per annum à collatione Ordinum ſunt ſuſpenſi, & poſtquam ſuſpenſio fuerit manifeſta, poterunt ſubditi ſine ipſorum licentia à vicinis Epiſcopis ordinari,* & n. 2.

3 *Epiſcopus non poteſt ordinare alienos ſubditos abſque ſuperioris ordinandorum licentia.*

4 *Suſpenſionem non incurrit ordinans ex probabili ignorantia ſubditum alterius ſine proprij licentia.*

5 *Epiſcopus proprius vbi eſſet longo tempore ſuſpenſus ob eam cauſam quòd alienos ordinauit, licebit ſubditis confugere ad viciniorem Epiſcopum.*

6 *Primam Tonſuram laico alienus Prælatus conferre non debet.*

7 *Scientia & affectata ignorantia æquipollent.*

8 *Ignorantia affectata dicitur ex quo ſcire potuit, ſed noluit, immò diſſimulauit.*

9 *Probatio in contrarium admittenda eſt quoties ex lege ſtandum eſt alicuius etiam iurata reſponſioni.*

10 *Epiſcopus alienus primam Tonſuram conferens ſine proprij Epiſcopi licentia ſuſpenſionis pœnam incurrit.*

CAP. Eos, qui. II.

Gregor. X.

1 ORdinare ſcienter, vel affectata ignorantia præſumens alienum Clericum ſine ſui Ordinarij licentia, eſt ſuſpenſus per annum à collatione Ordinum, & Ordinatus incidit in pœnas iuris; poſtquam verò ſuſpenſio Epiſcopi fuerit manifeſta ſubditi ipſius ſine licentia poſſunt ordinari à vicinis Epiſcopis in eo anno. Colligunt ex Ordin. Lap. Abb. Archid. Gemin. Ioan. Andr. Anch. Butr. Domin. Monach. Franc. Vin. *in ratien. lib. 1. pag. 287.* Alagona *in compend. pag. 101.* remiſſiuè Calal. *in annot. in concord p. 2.*

2 Hanc eandem concl. tùm ex hoc text. tùm ex Conc. Trid. *ſeſſ. 23. de reform. c. 8.* firmant, & explicant Soar. *tom. 5. de cenſur. diſp. 31. ſect. 5.* Toler. *in ſumm. lib. 1. c. 48. n. 4.* Sayr. *de cenſur. lib. 4. c. 12. n. 11.* Campan. *in diuerſorio iuris Canon. rub. 9. c. 1. n. 16.* Valer. Reginald. *in praxi fori pœnit. lib. 32. tract. 2. n. 59. in princ.* Marc. Alter. *de cenſur. tom. 2. diſp. 16. c. 1 col. 3. dub. 2.* Bonac. *de ſuſpenſionibus omnibus in particulari diſp. 3. q. 2. puncto 7. num. 4.* Ego ipſe *de offic. & poteſt. Epiſc. p. 2. alleg. 8. n. 17.*

Abſque Superioris ordinandorum licentia.] Ergo Epiſcopus non poteſt ordinare alienos ſubditos abſque Superioris ordinandorum licentia, vt per Henriq. *in ſumm. lib. 3. c. 38. §. 1.* Azor. *inſtit. moral. p. 2. lib. 3. c. 48. quæſt. 3.* 3

Seu affectata ignorantia.] Notatur ad hoc, quòd affectata ignorantia æquiparatur ſcientiæ, vt per Merol. *tom. 1. diſput. in vniuerſam Theolog. moral. diſp. 1. cap. 2. num. 199.* Epiſcopus ergo ex probabili ignorantia ſubditum alterius ſine proprij licentia ordinans ſuſpenſionem non incurrit, vt docent Nauar. *conſ. 40. in nouis, ſub hoc tit.* Sayr. *in floribus deciſ. ſub eod. tit. deciſ. 62.* Vgolin. *de poteſtate Epiſcopi, p. 2. c. 26. §. 22. n. 2.* Aloyſ. Ricc. *in praxi rerum fori Eccleſiaſt. deciſ. 297. in 1. edit.* aliàs *reſol. 356. num. 4. in 2. edit.* Plures alios caſus, in quibus excuſatur ordinans à cenſura *in hoc text.* comminata referunt Soar. *tom. 5. diſp. 31. ſect. 2. n. 25.* Valer. Reginald. *d. lib. 32. tract. 2. n. 69. verſ. ſicut autem in fin.* vbi addit excuſationem dandam quando vnus Epiſcopus ordinat ſubditum alterius ſub ſpe rationabili ratihabitionis. 4

Clericis quoque, &c.] Notatur ad hoc, quod ſi proprius Epiſcopus eſſet longo tempore ſuſpenſus ob eam cauſam quod alienos ordinauit, licebit ſubditis confugere ad viciniorem Epiſcopum, vt per Henriq. *in ſum. lib. 10. c. 21. §. 4.* 5

In gloſſ. *Clericos*, ibi, *de laicis dic*, &c. Ne cuiquam laico alienus Prælatus audeat primam conferre Tonſuram monuit gloſſ. *verbo clericum in cap. cùm nullus, infr. hoc eod. tit.* ad quam ſe refert gloſſ. Nau. *conſ. 30. in antiq. aliàs 39. in nouis ſub hoc tit.* Sayr. *in floribus deciſ. ſub eod. tit. deciſ. 32.* vbi ait quod Epiſcopus laicum alterius diœceſis, qui ſibi ratione beneficij, vel domicilij non ſubeſt iuſtè ſine licentia Epiſcopi loci illius ordinare non poteſt, Campan. *in diuerſ. iuris Canon. rubr. 9. c. 1. n. 5.* Si verò eadem prima Tonſura detur ab Epiſcopo non ſuo ſine proprij conſenſu, ſeruata tamen forma Eccleſiæ, valere, & characterem imprimere reſoluit Flamin. *de reſignat. benefic. lib. 4. quæſt. 2. num. 57.* 6

In gloſſ. *Affectata*, ibi, *æquipollent ergo ſcientia, & affectata ignorantia.* Ita Tiraq. *de retracta lign. §. 35. gloſſ. 4. n. 28. & 29. & de pœnis temper. cauſa 13. num. 22.* Maſcard. *de probat. concl. 879. n. 31. cum ſeqq.* & ideo affectata ignorantia nullo pacto ignorantem excuſat, Honded. *conſ. 87. n. 41 lib. 1.* Seraph. *de priuileg. iuram. priuil. 4. n. 102. cum ſeqq.* Card. Tuſch *verbo ignorantia, concl. 21. n. 3.* Ioan. Bapt. Coſta *de facti ſcientia, & ignorantia inſpect. 81. n. 9. cum ſeqq.* Fario. *fragm. crimin. p. 2. lit. I, n. 167.* 7

In ead. gloſſ. ibi, *Et dicitur affectata ex quo ſcire potuit, ſed noluit, imò diſſimulauit.* Ita Cardoſ. *in praxi iudicum, verbo ignorantia, n. 8.* Sayr. *in Claui Regia, lib. 2. c. 2. n. 18. & c. 9. n. 5.* 8

In ead. gloſſ. ibi, *Altera pars habebit neceſſe probare ſcientiam, vel affectatam ignorantiam.* Notatur ad hoc, quòd quoties ex lege ſtandum eſt alicuius etiam iuratæ reſponſioni, probatio in contrarium admittenda eſt, vt per Couar. *lib. 2. var. 13. n. 4.* 9

In gloſſ. *Ordinare*, ibi, *etiam ad primam Tonſuram.* Notatur ad hoc, quod Epiſcopus alienus primam Tonſuram conferens ſine proprij Epiſcopi licentia ſuſpenſionis pœnam incurrit, vt per Salzed. *ad Bernard. in pract. c. 26. lit. D, verſ. & non ſolùm*, vbi ſubdit ſic promotum non poſſe Eccleſiaſtica obtinere beneficia ac ſi Tonſura non eſſet initiatus. 10

11 In gloſſ. *Statuunt*. ibi, *ſed non illa ſuſpenſione, qua irregularitatem inducat.* Vide Salzed. *ad Bernard. in pract. cap.* 26 *litt*. D. Paul. Comitol. *reſponſ. moral. lib.* 6. *c.* 46. *num.* 4.

SVMMARIVM.

1 *Epiſcopus originis, domicilij, vel Eccleſiaſtici beneficij commendatitias ad Ordines dare poteſt, inferiores Prælati non niſi ex priuilegio, nec officiales Epiſcoporum, ſed hi, qui habent adminiſtrationem ſpiritualium illas bene concedunt.*

2 *Epiſcopus ad quem ſpectat ordines, vel literas dimiſſorias conferre, vel eſt originis, vel beneficij, vel domicilij.*

3 *Originis Epiſcopus quoad Ordines concedendos dicitur Epiſcopus loci in cuius diœceſi natus eſt ille, qui promoueri deſiderat.*

4 *Paterna originis ratione poteſt quis Ordines ſuſcipere ab Epiſcopo loci in quo eius pater natus eſt.*

5 *Beneficij ratione efficitur quis ſubiectus Epiſcopo diœceſis, in qua illud habet, & poteſt ab eo ordinari.*

6 *Beneficium etiam exiguum, & quamvis reſidentiam non requirat obtinens poteſt ordinari ab Epiſcopo diœceſis in qua illud habet,* & n. 7.

8 *Amplia etiamſi beneficium ſpectaret ad alterius Epiſcopi prouiſionem.*

9 *Beneficium etiam in commendam maximè perpetuam habens, poteſt ordinari ab Epiſcopo diœceſis in qua illud obtinet.*

10 *Præſtimonium aliquod poſſidens poteſt ordinari ab Epiſcopo diœceſis in qua illud obtinet,*

11 *Beneficia plura habens in diuerſis diœceſibus ab vno illarum Antiſtite promoueri poteſt.*

12 *Domicilium quando quis dicatur in aliquo loco habere, oſtenditur.*

13 *Domicilij vbi fit mentio in dubio intelligitur de domicilio habitationis, & non originis.*

14 *Abbas Epiſcopalem iuriſdictionem habens non poteſt concedere literas dimiſſorias ſuis ſubditis.*

15 *Abbas an & quando ſuis ſubditis Regularibus minores Ordines conferre poſſit, oſtenditur.*

16 *Vicarius generalis Epiſcopi literas dimiſſorias concedere non poteſt niſi Epiſcopo in remotis agente.*

17 *Epiſcopus quando dicatur in remotis agere, remiſſiuè.*

18 *Capitulum Sede vacante abſolutè literas dimiſſorias ad Ordines ab alieno Epiſcopo ſuſcipiendos olim dare poterat, & quid attenta noua diſpoſitione Concil. Trid. oſtenditur,* & n. 19.

20 *Capitulum Sede vacante non poteſt infra annum concedere literas dimiſſorias etiam ad primam Tonſuram.*

21 *Domicilium in pluribus locis poteſt quis habere.*

22 *Locus remotus quis dicatur eſt arbitrarium iudici.*

23 *Religioſi promoueri debent ab Epiſcopo loci vbi degunt, vel ab alio eius accedente aſſenſu, præcedentibus tamen literis dimiſſoriis ſuorum ſuperiorum.*

24 *Patres Societatis Ieſu poſſunt à quocunque Catholico Antiſtite ordinari.*

25 *Nouitium alibi natum an valeat Epiſcopus loci vbi moratur infra annum probationis ordinare, oſtenditur,* & n. 26.

Cap. Cùm nullus. III.

Bonif. VIII.

1 Epiſcopus originis, beneficij, vel domicilij dimiſſorias concedere poteſt. Inferiores verò Prælati vt Religioſi, non poſſunt niſi habeant indultum à Sede Apoſt. Epiſcopo autem agente in remotis poteſt ipſius Vicarius generalis in ſpiritualibus, & Sede vacante Capitulum, vel qui habet adminiſtrationem ſpiritualium. Sed Officiales Epiſcopi non poſſunt huiuſmodi literas dare. Item Prælati Religioſi poſſunt ordinari à locorum Ordinariis in quibus habitant, licèt non ſint oriundi. Colligunt ex Ordinar. Lap. Abb. Archid. Gemin. Ioan. Andr. Butr. Anchar. Dominic. Monach. Franc. Viuian. *in ration. lib.* 1. *pag.* 288. Alagon. *in compendio pag.* 101. remiſſiuè Ximen. *in concordant. part.* 1. & 2.

Intelligitur hoc caſu Epiſcopus, &c.] Notatur ad hoc quòd proprius Epiſcopus ad quem ſpectat Ordines, vel literas dimiſſorias concedere, vel eſt Epiſcopus originis, vel beneficij, vel domicilij, vt per Sylu. *in ſum. verbo Ordo* 3. *n.* 3. Rebuff. *in praxi benef. tit. de literis remiſſorial. n.* 6. Henriq. *in ſum. lib.* 10. *c.* 22. Iacob. de Graff. *in aureis deciſ. p.* 2. *lib.* 3. *c.* 12. *n.* 6. Steph. Quarant. *in ſumm. Bullarij verbo Ordo verſ. quoad tertium.* Leſſ. *de inſtit. lib.* 2. *c.* 34. *dubit.* 19. *n.* 92. Et Ludou. Miranda *in man. Prælat. tom.* 1. *q.* 38. *art.* 2. Aloyſ. Ric. *in praxi rerum fori Eccleſiaſt deciſ.* 298. *n.* 1. *in* 1. *edit. aliàs reſol.* 157. *in* 2. *edit & in deciſ. Curiæ Archiep. Neapol. deciſ.* 317. *p.* 4. Campan. *in diuerſorio iuris Canon. rubr.* 9. *c.* 8. *n.* 8. *cum ſeqq.* Vgolin. *de offic. & poteſt. Epiſc. c.* 26. §. 1. metipſum *in ſimili tract. p.* 2. *alleg.* 4. *à princ. & de iure Eccleſiaſt. lib.* 1. *c.* 33. *à n.* 19. 2

Oriundus.] Epiſcopus igitur originis quoad Ordines concedendos dicitur Epiſcopus loci, in cuius diœceſi natus eſt ille, qui promoueri deſiderat, vt per Henriq. *d. lib.* 10. *c.* 22. §. 1. Piaſec. *in praxi Epiſc p.* 1. *c.* 1. *n.* 9. Bonac. *de Sacrament. diſp.* 8 *q. vnica puncto* 4. *n.* 13. Campan. *d. c.* 8. *n.* 9. Vgolin. *d. c.* 26. §. 1. *n.* 1. Homobon. de Bonis *in examine Eccleſiaſtico p.* 1. *tract.* 2. *c.* 1 *q.* 5. *n.* 1. metipſum *d. alleg.* 4. *n.* 2. & *d. c.* 33. *n.* 20. Vbi etiam quis baptizatus eſt inde trahit originem, ac proinde per librum Baptiſmi illa probari poteſt, ex adductis per Rebuff. *in tract. de pacificis poſſeſſ. n.* 217. Gonzal. *ad reg.* 8. *Cancel. gloſſ.* 9. §. 1. *à n.* 105. 3

Origo patris inſpicitur quoque ad Ordines ſuſcipiendos, ita vt quis ratione paternæ originis poſſit Ordines ſuſcipere ab Epiſcopo loci in quo eius pater natus eſt tenent Zerol. *in praxi Epiſc. p.* 2. *verbo dimiſſoria*, Paul. Comitol. *reſp. moral. lib.* 6. *q.* 45. Vgolin. *d. cap.* 29. §. 1. *num.* 4. Gutier. *de matrimon. c.* 63. *num.* 29. Proſper de Auguſtino *in addit. ad Quarant. verbo Ordo, verſ. quoad tertium*, Campan *d. cap.* 8. *num.* 9. Aloyſ. Ric. *d. reſol.* 257. *num.* 4. & *d. deciſ.* 317. *num.* 2. *p.* 4. Ego ipſe *d. alleg.* 4. *num.* 4. vbi *num.* 15. obſeruo non poſſe Ordinandum apud Epiſcopum originis ſuæ matris Ordines accipere niſi pater ſit naturalis. Ex origine verò aui non dici nepotem ad Ordines ſuſcipiendos originarium illius loci, in quo auus natus eſt, ex Con. tradunt Aloyſ. Ricc. *d. reſolut.* 207. *num.* 5. Vgolin. *d. cap.* 26. §. 1. *poſt num.* 4. *verſ. exceptio*, ego ipſe *d. alleg.* 4. *num.* 13. 4

Seu in cuius diœceſi beneficium obtinet, &c.] Notatur ad hoc quòd beneficij ratione efficitur quis ſubiectus Epiſcopo diœceſis in qua illud habet, & poteſt ab eo ordinari, ſeu ab alio de eius licentia, quamvis aliàs ei alio modo ſubditus non ſit, ita tradunt Piaſec. *d. cap.* 1. *num.* 10. *verſ. ratione beneficij.* Homobon. de Bonis *d. quæſt.* 5. *num.* 3. Mar. Anton. *variar. reſolut. lib.* 1. *reſolut. fin. caſu* 28. Campan *dicta rubr.* 9. *cap.* 6. *num.* 11. Molfeſ. *in ſumma Theologiæ moralis tract.* 1. *cap.* 2. *n.* 7. Nicol. Garc. *de benefic. part.* 2. *cap.* 4 *à num.* 1. Aloyſ. Ricc. *in praxi rerum fori Eccleſiaſt. reſolut.* 258. *in* 2. *edit.* Vgolin. *d. cap.* 26. §. 3. Bonacin. *de Sacrament. diſput.* 8. *quæſt. vnica puncto* 4. *num.* 14. refert deciſum Armendar. 5

Armend. *in addit. ad recop. legum Nauarra, lib* 1. *tit.* 18. *l.* 7. *de Epiſcopis*, *n.* 61. *verſ. proprius.* Intellige habita beneficij poſſeſſione, vt reſoluit Nicol. Garc. *d. cap.* 4. *n.* 16. quem refero ego ipſe *d. alleg.* 4. *num.* 55. *& de iure Eccleſiaſt. lib.* 1. *c.* 33. *n.* 33.

6 Primò amplia procedere qnamvis beneficium eſſet exiguum, cum Nicol. Garc. *d. c.* 4. *n.* 8. Henriq. *d. lib.* 10. *c.* 22. §. 1. *iuncto commun. lit. Q*, Campan. *d. c.* 8. *n.* 12. *& rub.* 8. *c.* 5. *num.* 19. Quicquid contradicant Piaſec. *loco proximè citato.* Proſp. de Augoſt. *in addit. ad Quarant. in verbo Ordo*, Vgolin. *d. c.* 26. §. 3. *in fine*, & Aloyſ. Ricc. *in d. praxi reſol.* 260.

7 Secundò amplia etiamſi tale beneficium reſidentiam non requirat, vt obſeruant Henriq. *d. cap.* 22. §. 1. Piaſec. *d. cap.* 1. *num.* 10. *verſ. ſecundò*, Campan. *d. cap.* 8. *num.* 2. Squillante *de priuil. cleric. cap.* 4. *num.* 237. Ego ipſe *d. cap.* 33. *num.* 34. quicquid teneant Marc. Anton. Gennenl. *in praxi Archiep. Neapol. c.* 48. *n.* 3. Maſcard. *de probat. concluſ.* 534. *num.* 5. Cald. Pereira *de renouat. emphyt. quaſt.* 6. *num.* 12. Farin. *fragm. crim. part.* 1. *lit. D*, *n.* 226.

8 Tertiò amplia procedere etiamſi beneficium ſpectaret ad prouiſionem alterius Epiſcopi, vt per Campan. *d. c.* 8. *n.* 15. & Nicol. Garc. *d. c...n.* 15. quos refero egn ipſe *d alleg.* 4. *n.* 52.

9 Quartò amplia procedere etiamſi beneficium non in titulum, ſed in commendam, maximè perpetuam habeat ordinandus, vt per Nicol. Garc. *d. c.* 4. *num.* 10. metipſum *d alleg.* 4. *n.* 50.

10 Quintò amplia procedere ſi ordinandus præſtimonium aliquod poſſideat, vt per Henriq *d. lib.* 10. *c.* 22. §. 1. *in commento lit. H*, Campan. *d. c* 8. *n.* 19. *verſ. & qui*, Aloyſ. Ricc. *in d. praxi reſol.* 258. *in fine.*

11 Sextò amplia procedere etiam in habente plura beneficia in diuerſis diœceſibus, ab vno enim illarum Antiſtite promoueri ſine dubio poſſe reſoluit Campan. *d. c.* 8. *n.* 14. quem refero ego ipſe *d. alleg.* 4. *num.* 51.

12 *Domicilium in eadem.*] Illum, qui non longo tempore degit in aliquo loco, dum tamen habuerit animum perpetuò in eo permanendi, poſſe ab illius Antiſtite, aut eius accedente conſenſu ab alio ordinari docent Nauar. *conſ.* 10. *in antiq. aliàs conſ.* 2. *in nouis ſub hoc tit.* Aloyſ Ricc. *in d. praxi reſolut.* 263. Bonacin. *d. puncto* 4. *num.* 4. *cum ſeqq.* Vgolin. *d. cap.* 26. §. 2. Nald. *verbo Ordo*, *num.* 10. Homobon de Bonis *d. tract.* 2. *c.* 1. *q.* 5. *num* 2. Campan. *d. rub.* 9. *cap.* 8. *num.* 18. Armendar. *in addit. ad recop. legum Nauarra lib.* 1. *tit.* 18. *l.* 7. *n.* 49. ego ipſe *d. alleg.* 4. *n.* 26. *& de iure Eccleſiaſt. lib.* 1. *c.* 33. *à num.* 15. Qui quidem animus perpetuò ibi permanendi in dubio præſumitur ſi aſſidua proberet habitatio in alieno loco in minore tempore decennij, vt reſoluunt Maſcard. *de probat. concl.* 534. *num.* 7. Piaſec. *in praxi Epiſcop. p.* 1. *c.* 1. *num.* 9. *verſ. vel ſin*, Aloyſ. Ricc. *d. reſolut.* 263. *n.* 2. Bonacin. *d. puncto* 4. *n.* 12. Campan. *d. num.* 18. *verſ. quòd ſi*, ego ipſe *d. allegat.* 4. *num.* 28. vbi *num.* 41. teneo in domicilio mutando Epiſcopi originarij licentiam non requiri, ſed ordinandum debere portare veritatis teſtimonium circa mores, ſufficientiam, ac natalia, niſi à teneris annis domicilium fuerit tranſlatum, & illic habitatio continuata vſque ad tempus promotionis, refero ego ipſe *d. c.* 33. *n.* 30. & 31. Et quod *ſuprà* diximus de decennio ad contrahendum incolatum requiſito, non procedit vbi conſtat de voluntate, quia tunc eo ipſo abſque aliquo lapſu temporis acquiritur domicilium, ſiue incolatus, vt per Sim. de Prætis *conſ.* 119. *num.* 8. *lib.* 1. Paul. Layman. *in Theolog. moral. tract.* 9. *c.* 9. *de ſacram. Ordinis*, *num.* 10. Squillante *de priuileg. cleric. cap.* 4. *num.* 253. Rot. *deciſ.* 150. *num.* 7. *p.* 2. *diuerſ. & deciſ.* 188. *num.* 3. *p.* 2. *recent. & in Ariminen. gabella* 19. *Aprilis* 1627. coram Card. Virili.

Notatur hic text. in præcitatis verbis ad hoc, quòd vbi fit mentio domicilij, in dubio intelligitur de domicilio habitationis, & non originis, vt per Tiraq. *de retract. lig.* §. 9. *gloſſ.* 2. *n.* 21. D. Barboſ. *in l. hæres abſens* §. *fin. n.* 45 *ff. de iudic.* Sanch. *de Matrim. lib.* 3. *diſp.* 23. *num.* 7. 13

Inferiores quoque Prælati, &c.] Notatur ad hoc quod Abbas Epiſcopalem iuriſdictionem habens non poteſt concedere literas dimiſſorias ſuis ſubditis, vt per Flores de Mena *var. reſolut. lib.* 2. *q.* 24. Nec etiam primam 14
Tonſuram, & Ordines Minores conferre poteſt aliis Regularibus, qui dimiſſorias ſpeciales ſuorum ſuperiorum, & ſpecialem licentiam Epiſcopi loci non habuerint, neque etiam aliis ſæcularibus ſuorum ſuperiorum dimiſſorias afferentibus, vt tenuit Rota *apud Seraphin. deciſ.* 985. quam refero ego ipſe *d. alleg.* 3. *n.* 11. & tradit Fr. Ludou. Miranda *in man. Prælat. tom.* 1. *q.* 38. *art.* 9. *concl.* 2 quicquid aſſerant Quarant. *in ſumm. Bullarij, verbo Ordo, propè fin. verſ. Abbatibus*, Vgolin. *de offic. & poteſt. Epiſcopi*, *c.* 16. §. 19. Bonacin. *de Sacram: diſp.* 8 *quæſt. vnic. puncto* 4. *n.* 3. 15

Epiſcopo autem in remotis agente, &c.] Notatur ad hoc, quod Vicarius generalis Epiſcopi literas dimiſſorias concedere non poteſt, niſi Epiſcopo in remotis agente, vt per Sbroz. *de officio Vicarij*, *lib.* 2. *q.* 41. Gutier. *canonic. lib.* 1. *cap.* 17. *n.* 20. Zerol. *in praxi Epiſcop. part.* 1. *verbo Vicarius*, §. 4. Azor. *inſtitut. moral. part.* 2. *lib.* 3. *cap.* 45. *quæſt.* 7. Vgolin. *de offic. Epiſcop. c.* 4. §. 7. *verſ. quinto dimiſſorias*, Piaſec. *in praxi Epiſcop. p.* 1. *c.* 1. *num* 12. *verſ. concedit*, Narbon. *de appellat. à Vicario ad Epiſcopum, part.* 1. *num.* 197. Campan. *d. c.* 8. *num.* 3. Molfeſ. *tract.* 2. *cap.* 2. *num.* 22. Homobon. de Bonis *de examine Eccleſiaſtico*, *part.* 1. *tract.* 2. *cap.* 1. *part* 6. *in fin.* quorum plures refero ego ipſe *d. part.* 2. *alleg.* 7. *num.* 9. 16

In remotis agente.] Epiſcopus quando dicatur in remotis agere ad hoc vt Vicarius poſſit impartiri literas dimiſſorias ordinandis, tradit Aloyſ. Ricc. *in praxi aurea reſol.* 18. *per totam.* 17

Vel Sede vacante Capitulum, &c.] Notatur ad hoc, quod Capitulum Sede vacante abſolutè literas dimiſſorias ad Ordines ab alieno Epiſcopo ſuſcipiendos dare poterat, vt per Rebuff. *in prax. benef. tit. de deuol. n* 67. Nauar. *conſ.* 31. *ſub hoc tit. in antiq. aliàs conſ.* 7. *de filiis Presbyt. in nouis*, Sayr. *in floribus deciſ. ſub hoc eod. tit. deciſ.* 33. Iacob. de Graff. *in aureis deciſ. p.* 1. *lib.* 3. *c.* 12. *n* 3. Steph. Quarant. *in ſumm. Bullarij, verbo Capitulum Sede vacante, verſ. decimò quæro.* 18

Attenta verò noua diſpoſitione Concil. Trident. *ſeſſ.* 7. *de reform. cap.* 10. Iam non licet Capitulis Eccleſiarum Sede vacante infra annum à die vacationis numerandum ordinandi licentiam, aut literas dimiſſorias, ſeu reuerendas, vt aliqui vocant, tam ex iuris communis diſpoſitione, quàm etiam cuiuſvis priuilegij, aut conſuetudinis vigore, alicui, qui beneficij Eccleſiaſtici recepti, ſiue recipiendi occaſione arctatus non fuerit, concedere, ſi ſecus fiat, Capitulum contrauenſ niens Eccleſiaſtico ſubiaceat interdicto, & ſic ordinati, ſi in minoribus Ordinibus conſtituti fuerint, nullo priuilegio clericali, præſertim in criminalibus gaudeant; in maioribus verò ab executione Ordinum ad beneplacitum futuri Prælati ſint ipſo iure ſuſpenſi, de cuius materia agunt plures per me citati *de officio*, *& poteſtate Epiſcopi*, *part.* 2. *alleg.* 7. *num.* 10. *cum ſeqq.* quibus adde Ragul. *de voce Canonic. quæſt.* 39. *num.* 2. Aloyſ. Ricc. *in praxi aurea reſol.* 106. *& in deciſ. Curia Archiep. Neapol. deciſ.* 185. *part.* 4. Monet. *de commutat. vltim. volunt. c.* 10. *n.* 164. *cum multis ſeqq.* Homobon. 19

de Bonis *de examine Eccleſiaſtico p.1. tract.2. c.1.q.6. propè fin.* nouiſſimè metipſum *de Canonic. cap. 42. n.125.*

20 In gloſſ. *Clericum.* Nota quòd Capitulum Sede vacante non poteſt infra annum concedere literas dimiſſorias etiam ad primam tonſuram, vt per Quarant. *in ſumm Bullarij, verbo Capitulum Sede vacante, verſ. decimò quarto,* Maiol *de irregul.lib.4.c.2.n.3.* Fr. Emman. *in ſumm.tom.2.c.14.n.6.* Nicol.Garc.*de benefic p.5.c.7. num.90.*

21 In gloſſ.*Domicilium,*ibi,*poteſt quis habere domicilium in pluribus locis.* Vide Sanch.*de Matrim. lib.3.diſp.24. num.2.*

22 In gloſſ. *Remotis,* ibi, *ſatis crederem hoc arbitrarium iudici quis locus dicatur remotus.* Ita Menoch.*de arbitr. caſu 222.n.26.*

§. Religioſi.

23 Religioſos promoueri ab Epiſcopo loci vbi degunt, vel ab alio eius accedente aſſenſu, præcedentibus tamen literis dimiſſoriis Superiorum ſuorum, tradunt Nauar.*conſ.22. in antiq.alias conſ.36. in nouis, ſub hoc tit.* Sayr.*in floribus deciſ.ſub hoc eod.tit.deciſ.24.* Maiol. *de irregul.lib.4.cap.20.n.2.* Fr. Ludou.Miranda *in man. Prælat.tom.1.q.39.art.3.* Franc.Leo *in theſauro fori Eccleſiaſt.p.1.c.4.n.36.* Iacob de Graff.*in aureis deciſ.p.2. lib.4.c.12.n.8.* Campan.*in diuerſ.iuris Canon.rub.9.c.3. & rub.12.c.13.n.33 cum ſeqq.* Portel.*in dub.Regularib. verbo Ordines ſacri,n.2.* Nouar.*in ſing.Canon.concl.*101. Homobon.de Bonis *de examine Eccleſiaſtico, p.1.tr.2. c.1.q.2.in fin.*Ego ipſe *de offic.& poteſt Epiſcop. part.2. alleg.4.à n.60.& de iure Eccleſ.lib.1.c.33. num.64.* Ad quod tamen obſeruandum eſt decretum à Sacra Congregat.Concilij de mandato felic.record.Clem.VIII. emanatum cuius verba tranſcripſi *d.p.2. alleg.7.n.18.* & referunt etiam Campan.*in diuerſ.iuris Canon.rub.12. cap.13.n.37.*Miranda *in man. Prælat.tom.1.q.28.art.2.* Molfeſ.*in ſum.Theolog.moral.tract.2.c.2.n.23.*Villalob. *in ſumm p.1.tract.11.diffic.9.n.10.*Hieronym.Roderic. *in compend.qq.Regul.reſol.106.n.15.& 17.*

24 Patres verò Soc. IESV ex indulto Gregor.XIII. poſſunt à quocunque Catholico Antiſtite ordinari, vt referunt Fr.Emman.*quæſt.Regul.tom.1.quæſt.18.art.16.* Piaſec. *in praxi Epiſcop.p.1 c.1.n.10.verſ quartò extende,* Aloyſ. Ricc. *in deciſ. Curiæ Archiepiſcop. Neapol. deciſ.118.num.3.p.4.* Ego ipſe *de iure Eccleſiaſt.lib.1. c.33.n.64.*

25 Vtrùm autem valeat Epiſcopus infra annum probationis ordinare nouitium alibi natum, ſi tamen in eius diœceſi moretur, & probationem faciat? in quo dubio Coch.*lib.3.inſtit maior. tit.1. n.94. de Regul.* Campan. *d.rub.9. c.3.n.3.* Sanch. *in præcepta Decalogi, tom. 2. lib.6.cap.10.n.21.* Aloyſ. Ricc. *d.deciſ.118.num.6.p.4.* quos refero ego ipſe *d alleg.4.n.62.& 64.* tenent hoc ſpectare ad Epiſcopum in cuius diœceſi eſt nouitius in probatione.

26 Verùm Henriq. *lib.10.cap 23.§.3.in commento lit.G,* Soar.*tom.2.de Relig.lib.6.cap.12.num.9. & tom.3.lib.5. cap.16. num.17.* cenſent probabilius eſſe id pertinere ad Epiſcopum in cuius diœceſi domicilium habebat, quando ingreſſus eſt Religionem, vtramque verò opinionem probabilem dicit Fr. Barthol. de Vecchis *in praxi obſeruanda in admittendis ad Religionis ſtatum nouitiis diſp.15. dub.8. n.2.* ſed prima probabilior, ex iis, quæ in eius confirmationem adducit Sanch. *citato loco.*

SVMMARIVM.

1 *Epiſcopus, ſeu alius inferior primam Tonſuram infanti non confert, niſi Religionem intret, nec illiterato, nec homini alterius diœceſis abſque ſui Prælati licentia, nec etiam coniugato niſi Religionem intret, aut Sacris promoueatur legitimè, ſi ſecus fiat, Epiſcopus eſt ſuſpenſus per annum à collatione Tonſuræ.*

2 *Epiſcopus ſuſpenditur per annum à collatione clericalis Tonſuræ ſi illam infanti conferat.*

3 *Epiſcopus illiterato Tonſuram conferens ab eius collatione per annum ſuſpenditur.*

4 *Epiſcopus ſi conferre præſumat Tonſuram homini alienæ diœceſis ſine licentia ſui ſuperioris, ab eius collatione per annum ſuſpenditur.*

5 *Coniugato Tonſuram conferens ſuſpenditur per annum ab eius collatione, ſi huiuſmodi coniugatus non ingrediatur Religionem.*

6 *Coniugatus ad primam Tonſuram promoueri non poteſt.*

CAP. Nullus IV. & vlt.

EPiſcopus primam Tonſuram non det infanti, niſi Religionem ingrediatur, neque illiterato, nec alicui alterius diœceſis, ſine licentia ſui ſuperioris, nec coniugato, niſi velit ingredi Religionem, vel in Sacris promoueri, ſi ſecus fiat, Epiſcopus eſt ſuſpenſus per annum à collatione Tonſuræ. Colligunt ex Ordin. Lap. Abb. Archid. Gemin. Ioan. Andr. Anchar. Domin. Butr. Monach. Franch. Viuian. *in ration. lib.1. pag.290.* Alagona *in compend. pag.102.* remiſſiuè Caſal. *in annot.* & Ximen. *in concord.p.2.* 1

Infanti.] Notatur ad hoc, quòd Epiſcopus ſuſpenditur per annum à collatione clericalis Tonſuræ, ſi illam infanti conferat, vt per Henriq. *in ſumm. lib.13. cap.38.§.2. lit.O,* Valer. Reginald. *in praxi fori pœnit. lib.32 tract.2.n.61.* metipſum *de offic.& poteſt.Epiſcop. p.3.alleg.111. n.4.& 5.* 2

Seu illiterato.] Notatur ad hoc, quòd Epiſcopus illiterato Tonſuram conferens ab eius collatione per annum ſuſpenditur, vt per Henriq. *d.c.38.§.3. lit.G,* & metipſum *d.alleg.111.n.9.* Illiterati enim non poſſunt ordinari, ex Rebuff. *in praxi benef.tit.forma lit.Tonſuræ n.16.* Flamin.*de reſign.benef lib.5.q.3.n.70.cum ſeqq.* 3

Sed nec abſque ſui ſuperioris licentia homini diœceſis alienæ.] Notatur ad hoc, quòd ſi Epiſcopus conferre præſumat Tonſuram homini alienæ diœceſis ſine licentia ſui ſuperioris, ab eius collatione per annum ſuſpenditur, vt dixi *d.alleg.111.n.7.* 4

Nec etiã coniugato.]Notatur ad hoc, quòd Epiſcopus Tonſuram conferens coniugato non ingredienti Religionem ſuſpenditur per annum ab eius collatione, vt tenent citati per me *d.alleg.111.n.10.* Non poteſt enim coniugatus ad primã Tonſuram promoueri, ex adductis per Sanch.*de Matrim lib.7.diſp.38.n.6.cum ſeqq.* cũ his quæ latè dixi *ad Extrauag.antiqua, de Voto, Ioan.XXII.* 5 6

De Ætate, & Qualitate, & Ordine præficiendorum.

TIT. X.

SVMMARIVM.

1 *Epiſcopus diſpenſat cum maiore 20.annis in dignitatibus, & perſonatibus non Curatis, ſi aliud non obſtet.*

2 Mino

2 *Minores 32. annis adſciſci non poſſunt ad dignitates in Cathedralibus, quibus nulla ineſt cura animarum, Archidiaconatu tantùm excepto.*

3 *Diſpenſare non poſſunt Epiſcopi ſuper ætate ad Ordines, vel beneficia per Concil. Trid. ſtatuta.*

Cap. Permittimus. I.

Bonif. VIII.

1 EPiscopvs poteſt diſpenſare, vt qui vigeſimum annum compleuerit, ſi aliud non obſtet Canonicum, poſſit obtinere dignitates, & perſonatus, quibus cura non imminet animarum. Colligunt ex Ordin. Archid. Gemin. Ioan. Andr. Anchar. Butr. Domin. Monach. Franc. Vin. *in ration. lib. 1. pag. 305.* Alagona *in compend. pag. 108.* remiſſiuè Ximen. *in concord. p. 1. & 2.*

2 Hodie attenta noua diſpoſitione Concil. Trident. *ſeſſ. 24. de reformat. c. 12. verſ. ad cæteras*, ad dignitates in Cathedralibus, Archidiaconatu tantùm excepto, qui oculus Epiſcopi dicitur, quibus nulla ineſt animarum cura, aut ex conſuetudine, ſtatuto, vel priuilegio, adſciſci non poſſunt minores viginti duobus annis, vt tradunt per me citati *de officio, & poteſtate Epiſcopi p. 3. alleg. 60. n. 6.* quibus addo Maſſobr. *in praxi habendi concurſum requiſ. 10. dub. 11. n. 14.* ſecundùm Romanam impreſſ. Et huiuſmodi annos debere eſſe completos reſoluunt Nauar. *conſ. 4. ſub hoc tit. in vtraque edit.* Sayr. *in floribus deciſ. ſub eod. tit. deciſ. 4.* Stephan. Gratian. *diſcept. forenſ. c. 591. n. 9.* Nicol. Garc. *de benefic. p. 7. c. 4. num. 70.* Armendar *in addit. ad recop. legum Nauarra lib. 1. tit. 18. l. 7. de Epiſcopis n. 2.* Mandoſ. *in tract. de ætate minor. c. 5. n. 10.* Ego ipſe *d. alleg. 60. n. 66.* Maſſobr. *d. requiſ. 10. dub. 13.* Leſſi. *de iuſtit. lib. 2. c. 34. n. 108.* vbi ſubdit illam formulam, vt non ſit minor viginti duobus annis, inſinuare annos 22. debere eſſe completos, quamvis incœptos ſufficere aſſerant Emman. Sà *verbo beneficium n. 31.* Zerol. *in praxi Epiſcop. p. 1. verbo beneficia §. 1. verſ. ad dignitates*, Azor. *inſtit. moral. p. 2. lib. 6. c. 5. q. 3. in fine*, Henriq. *in ſumm. lib. 14. c. 8. §. 10. in fine.*

3 Vnde cùm ætas illa 22. annorum ſit determinata à Concilio, ſuper illa non poſſunt Epiſcopi diſpenſare, iuxta ea quæ in ſimili tradunt Azor. *inſtit. moral. p. 2. l. 6. c. 5. q. 9.* Nicol. Garc. *de benefic. p. 7. c. 4. n. 71.* Aloyſ. Ricc. *in deciſ. Curiæ Archiep. Neapol. deciſ. 309. n. 9. p. 4.* Sigiſm. à Bononia *de elect. dub. 62. n. 6.*

De Filiis Presbyterorum, & aliis illegitimè natis.

Tit. XI.

SVMMARIVM.

1 *Diſpenſare poſſunt Epiſcopi cum illegitimè natis in minoribus Ordinibus, & beneficio ſine cura, dummodo ſit tale, in quo aliàs diſpenſare poſſint, in aliis verò diſpenſatio Papæ requiritur*, & n. 2.

3 *Capitulum ſede vacante ad Ordines minores & beneficium ſimplex, ſicut Epiſcopus, cum illegitimis diſpenſare poteſt.*

4 *Spurius diſpenſatus vt clericus fiat, & beneficium habeat, an eo ipſo factus ſit capax penſionis, remiſſiuè.*

5 *Illegitimum poteſt Epiſcopus promouere ad beneficium ſimplex, cui eſt annexa acceſſoriè Parochialis.*

6 *Epiſcopi poſſunt ad Ordines minores, & beneficia ſimplicia diſpenſare cum illegitimis quibuſcumque, & ex quovis prohibito coitu procreatis.*

7 *Canonicatum in Eccleſia Cathedrali an poſſit illegitimus obtinere ex diſpenſatione Epiſcopi, oſtenditur*, & n. 8.

9 *Epiſcopus non poteſt diſpenſare cum illegitimis ad perſonatum, vel dignitatem etiam ſine cura.*

10 *Epiſcopi diſpenſare non poſſunt cum illegitimis ad obtinenda ſimplicia beneficia quæ pater habuit.*

11 *Legatus non poteſt cum illegitimo diſpenſare ad beneficia Curata, niſi hoc ei ſpecialiter à Papa conceſſum fuerit.*

12 *Illegitimus, cum quo fuit diſpenſatum ad beneficium, non poteſt niſi vnicum obtinere.*

13 *Diſpenſatio eſt odioſa, ac proinde ſtrictè interpretanda.*

Cap. Is qui. I. *Bonif. VIII.*

EPiscopvs cum illegitimè nato non habente aliud impedimentum diſpenſat non ad Ordines ſacros, nec ad beneficia curata, ſed ad Ordines minores, & beneficia ſimplicia, ſeu cui cura non immineat animarum, dummodo beneficium ſit tale, ſuper quo Epiſcopus poſſit diſpenſare, id eſt, immediatè non fuerit patris, vel ſi habeat Eccleſiam curatam annexam, vel ſi ex conſuetudine, priuilegio, aut ſtatuto requirat Ordinem ſacrum. Colligunt ex Ordin. Lap. Abb. Archid. Gemin. Ioan. Andr. Anch. Butr. Domin. Monach. Franc. Vin. *in ration. lib. 1. pag. 324.* Alagona *in compend. pag. 115.* remiſſiuè Ximen. *in concord. p. 1. & 2.* 1

Hanc eandem concluſ. ex hoc text. deſumunt Gig. *de penſionib. q. 17. in princ.* Rebuff. *in praxi benefic. tit. de diſpenſat. ſuper defectu natal. n. 8.* Henriq. *in ſumm. lib. 14. c. 8. n. 10. lit. B*, Sayr. *de cenſur. lib. 6. cap. 1. n. 8.* Soar. *eod. tract. diſp. 50. ſect. 5. n. 2.* Auil. *in ſimili tract. p. 7. diſp. 3. dub. 6.* Leſſi. *de iuſtit. lib. 2. c. 34. dub. 18. num. 86.* Nicol. Garc. *de benef. p. 7. c. 2. n. 48.* Illuſtriſſ. D. meus Roderic. à Cunha *in comment. ad c. 12. diſt. 56.* Rot. *in Regien. tranſactionis penſionis 14. Maij 1627.* Dur. ſi detur loco beneficij, Azor. *inſtit. moral. p. 2. lib. 3. c. 50. q. 8.* Campan. *in diuerſ. iuris Canon. rub. 11. c. 13. à n. 8.* & alij plures per me citati *de offic. & poteſt. Epiſcop. p. 2. alleg. 45. n. 19. cum ſeqq.* 2

Ex diſpenſatione Epiſcopi.] Poſſe etiam Capitulum Sede vacante ad Ordines minores, & beneficium ſimplex ſicut Epiſcopum cum illegitimis diſpenſare reſoluunt Zerol. *in praxi Epiſcop. p. 2. verbo Capitulum, verſ. tertio*, Quarant. *in ſumm. Bullar. verbo Capitulum Sede vacante, verſ. ſecundò quæro*, Campan. *d. c. 13. n. 81.* Ego ipſe *d. alleg. 45. n. 25. cum ſeqq.* 3

Et obtinere beneficium.] Seu penſionem, vt reſoluit Gig. *d. q. 16.* Zerol. *in praxi Epiſc. part. 2. verbo penſionarius, §. 2.* Nicol. Garc. *p. 1. c. 5. n. 119.* An autem ſpurius diſpenſatus, vt clericus fiat, & beneficium habeat, eo ipſo factus ſit capax penſionis? Vide Azor. *d. p. 2. lib. 8. c. 7. q. 8.* Sainen. *in reg. de annali q. 2.* Paleot. *de nothis & ſpur. cap. 58. num. 4.* Gonzal. *ad reg. 8.* Ceuall. *gloſſ. 5. §. 5. à num. 14.* 4

Cui cura non imminet animarum.] Licere tamen Epiſcopo illegitimum ad ſimplex beneficium promouere, cui eſt acceſſoriè annexa Parochialis, vel alterum beneficium curæ animarum coniunctum, tradunt Azor. *d. p. 2. lib. 6. cap. 3. q. 14.* Gonzal. *ad reg. 8. Cancel. gloſſ. 5.* 5

gloſſ. 5. §. 7. *n.* 18. Stephan. Gratian. *diſcept. forenſ. c.* 273. *num.* 47. Campan *d. cap.* 13. *n.* 83. Ego ipſe *d. alleg.* 45. *num.* 24. Leſſi. *d. dub.* 18. *num.* 87. Illuſtriſſ. D. meus *vbi ſub num.* 8.

6 In gloſſ. *Defectum*, ibi, *ſiue ſit ſpurius, ſiue adulterinus, ſiue naturalis.* Notatur ad hoc, quòd non tantùm diſpenſationes ad Ordines minores, & beneficia ſimplicia obtinenda poterunt Epiſcopi concedere filiis illegitimis, qui propriè naturales dicuntur, ſed quibuſcunque, & quoquomodo natis, & ex quouis prohibito coitu, nempe adulterino, inceſtuoſo, ſpurio, & aliis procreatis, vt per Ioan. Monach. *num.* 1. & 2. Gemin. *ſub n.* 5. & Anch. *ante n.* 1. *in præſenti*, Campan. *d. cap.* 13. *num.* 84.

7 In gloſſ. *Beneficium*, ibi, *etiamſi ſit Canonia Eccleſiæ Cathedralis.* Notatur ad hoc, quòd Epiſcopus poteſt cum illegitimis diſpenſare ad obtinendum Canonicatum in Eccleſia Cathedrali, ſequuntur Ioan. Andr. *ſub n.* 3. *verſ. in gloſſa*, Gemin. *n.* 6. Anchar. *num.* 1. Franc. *ſub num.* 6. *verſ. ſed an diſpenſare*, Calder. *conſ. vnic. ſub hoc tit.* Angel. *in ſumm. verbo beneficium num.* 19. Selu. *de benefic. part.* 3. *quæſt.* 61. *in fine*, Nauar. *conſ.* 3. *num.* 4. *de ætate, in antiq.* aliàs *conſ.* 4. *ſub hoc tit. in nouis*, Gig. *d. q.* 17. *num.* 3. Campan. *dict. cap.* 13. *num.* 82. Gambar. *de officio legati lib.* 7. *rub.* 1. *quæſt.* 8. *num.* 161. Petr. Greg. *de benef. cap.* 35. *n.* 7. Soat. *de cenſur. diſput.* 50. *ſect.* 5. *num.* 6.

8 Verùm contrarium tenent Ioan. Monach. *hic num.* 7. Rebuff. *in praxi benefic. tit. de diſpenſat. ſuper defectu natal. num.* 10. Vgolin. *de irregul. cap.* 44. §. 2. *num.* 3. Maiol. *de irregul. lib.* 1. *cap.* 8. *num.* 10. Zerol. *in praxi Epiſcop. part.* 1. *verbo Canonia, verſ. ad tertium*, & inſinuare videtur Gonzal. *ad reg.* 8. *Cancel. gloſſ.* 5. *n.* 98. & 89. quorum opinio recipienda venit attenta noua diſpoſitione Concilij Trident. *ſeſſ.* 24. *de reformat. c.* 12. *verſ. in omnibus*, ſecundùm quam in omnibus Eccleſiis Cathedralibus omnes Canonicatus, ac portiones habere debent annexum Ordinem Presbyterij, Diaconatus, & Subdiaconatus, & ita ſentiunt Auil. *de cenſur. part.* 7. *diſp.* 3. *dub.* 6. *notab.* 3. Sayr. *in ſimili tractat. lib.* 3. *cap.* 11. *num.* 13. Henriq. *in ſum. lib.* 14. *cap.* 8. §. 16. *in fine*, Leſſi. *de iuſtit. lib.* 2. *cap.* 34. *n.* 86. Nicol. Garc. *d. cap.* 2. *n.* 65. & alij quos ſequutus ſum. *d. alleg.* 45. *num.* 33.

9 In ead. gloſſ. ibi, *quia in perſonatu, vel dignitate etiam ſine cura non credo quòd diſpenſari poſſit.* Notatur ad hoc, quòd Epiſcopus diſpenſare non poteſt cum illegitimis ad dignitates, & perſonatus, licèt non habeant curam animarum, vt per Albert. Trot. *de vero & perfecto clero. lib.* 2. *cap.* 2. *num.* 1. Petr. Greg. *d. cap.* 35. *n.* 7. Maiol. *d. cap.* 8. *n.* 10. Petr. de Ledeſm. *in ſumm. vbi de matrim. cap.* 34. Sayr. *d. cap.* 11. *num.* 8. Soar. *tom.* 5. *de cenſur. diſp.* 50. *ſect.* 5. *n.* 6. Leſſi. *d. c.* 34. *n.* 86. metipſum *d. alleg.* 45. *num.* 29. vbi plures citat Doctores.

10 In gloſſ. *Tale*, ibi, *quia non paternum immediatè ſuper quo non poteſt Epiſcopus etiam cum legitimo diſpenſare.* Notatur ad hoc, quòd Epiſcopi non valent diſpenſare cum illegitimis ad obtinenda ſimplicia beneficia, quæ pater habuit, vt per Gemin. *in præſenti n.* 8. *verſ. in gloſſ.* Staphil. *de literis grat. tit. de qualitate, & ſtatu benefic. verſ.* 1. Mand. *in tract. de ſignatura grat. ſub rubr. de diſpenſat. ad beneficia in Eccleſia in qua pater.* Campan. *d. cap.* 13. *n.* 87.

11 In gloſſ. *Sedis Apoſtolicæ*, ibi, *nec ſufficit diſpenſatio Legati*, &c. Notatur ad hoc, quòd Legatus non poteſt cum illegitimo diſpenſare ad beneficia curata, niſi hoc ei ſpecialiter à Papa conceſſum fuerit, vt per Paris. *conſ.* 126. *n.* 26. *lib.* 4. Rebuff. *in praxi benefic. tit. de diſpenſat ſuper defectu natal. n.* 45. quos refert, & ſequitur Mantic. *deciſ.* 214. *n.* 3.

§. Ille verò.

Probat hic §. quòd illegitimus, cum quo fuit diſpenſatum ad beneficiũ, non poteſt niſi vnicum obtinere, 12 vt per Sanch. *de matrim. lib.* 8. *diſp.* 31. *n.* 6. & 11. Nicol. Garc. *de benefic. p.* 7. *c.* 2. *n.* 50. & *p. c.* 3. *n.* 4. & alios per me citatos *de offic. & poteſt. Epiſcop. p.* 2. *alleg.* 45. *n.* 28.

Quam exorbitantem à iure oportet veluti odioſam reſtringi.] Notatur ad hoc, quòd diſpenſatio eſt odioſa, ac proinde ſtrictè interpretanda, vt per Surd. 13 *deciſ.* 298. *n.* 21. Cardoſ. *in praxi iudicum, verbo diſpenſatio n.* 9. & 19. Brunor. à Sole *in locis communib. eod. verbo n.* 7. Monet. *de diſtribut. quotid. p.* 2. *q.* 14. *n.* 5. Sanch. *d. lib.* 8. *diſp.* 1. *n.* 3. & alios quos refero ego ipſe *de offic. & poteſt. Epiſcop. p.* 2. *alleg.* 33. *n.* 7.

SVMMARIVM.

1 *Diſpenſatio à Papa obtenta ſuper pluralitate non valet, ſi diſpenſatus taceat defectum originis ſuper quo ad curatum beneficium cum illo iam fuit diſpenſatum.*

2 *Spurius, cui Papa concedit vt habeat beneficium curatum, non poteſt eo dimiſſo ſecundum obtinere, niſi prius originis ſpuriæ facta mentione.*

3 *Diſpenſatio noua quoties priori additur, vt poſterior valeat, neceſſarium eſt quòd fiat mentiò prioris.*

4 *Diſpenſatio non extenditur etiam ad caſum maiorem & habentem in ſe maiorem rationem, quàm habeat caſus conceſſus.*

5 *Reſcripta gratia per ſubreptionem obtenta ſunt ipſo iure irrita.*

6 *Diſpenſatus ab Epiſcopo, & promotus ad minores Ordines, & ſimplex beneficium, ſi poſt modum tacito defectu impetret diſpenſationem ſuper pluralitate talium beneficiorum, diſpenſatio eſt nulla.*

7 *Filius ſæpe ſolet ſimilis eſſe patri.*

8 *Diſpenſatio cum illegitimo ad Ordines intelligitur de ſolis minoribus.*

9 *Verba*, nullius momenti, *inducunt nullitatem actus ipſo iure.*

CAP. Si is. II. & vlt.

Illegitimus quando ex diſpenſatione Papæ obtinuit 1 beneficium curatum, & deinde impetrat aliam diſpenſationem ad plura beneficia curata, tacendo defectum natalium, talis diſpenſatio eſt nulla, & ſubreptitia. Colligunt ex Ordin. Lap. Abbas. Archid. Gemin. Ioan. Andr. Anch. Butr. Domin. Monach. Franc. Vin. *in rational. lib.* 1. *pag.* 523. Alagona *in compend. pag.* 115. remiſſiuè Ximen. *in concord. p.* 1. & 2.

Diſpenſationem aliam, &c.] Notatur ad hoc, quòd 2 ſpurius, cui Romani Pont. auctoritate conceſſum eſt, vt habeat beneficium, cui cura animarum inhæret, non poteſt eo dimiſſo ſecundum obtinere, niſi priùs originis ſpuriæ facta mentione, vt per Azor. *inſtitut. moral. p.* 2. *lib.* 6. *c.* 3. *q.* 16. Quoties enim noua diſpoſitio priori additur vt poſterior valeat, neceſſarium eſt quòd fiat mentio prioris, vt per Molin. *de primog. libr.* 2. *c.* 4. *n.* 50. *cum ſeqq.* Sanch. *de matr. libr.* 8. *diſp.* 22. *n.* 2. *cum ſeqq.* vbi *n.* 6. ſubdit veram & germanam huius text. intelligentiam in eo conſiſtere, quòd quando prior, & poſterior diſpenſatio ſunt circa eandem rem, ac inter vtramque eſt diſſonantia, & partialis quædam contrarietas, nempe, quia prior cum moderatione quadam conceſſa ſit, poſterior autem abſolutè, ſi abſque illa, ſubreptitia eſt poſterior, niſi prioris mẽtio Principi fiat.

4 Vnde ſolet hic text. notari ad hoc quòd diſpenſatio non extenditur etiam ad caſum maiorem, & habentem in ſe maiorem rationem, quàm habeat caſos conceſſus, vt per Bernard. *reg.* 195.

5 *Veluti per ſubreptionem obtenta nullius penitus eſt momenti.*] Notatur ad hoc, quòd reſcripta gratiæ per ſubreptionem obtenta ſunt ipſo iure irrita, vt per Xuar. *alleg.* 12. *n.* 31. Sanch. *de matrim. lib.* 8. *diſp.* 21. *n.* 3. & *n.* 10. *cum ſeqq.*

6 In gloſſ. *Sedem*, ibi, *idem credo in Epiſcopo.* Ita tradit Sanch. *de matr. lib.* 8. *diſp.* 22. *n.* 7.

7 In gloſſ. *Defectu*, ibi, *ſæpè ſolet ſimilis filius eſſe patri.* Referunt Tiraq. *l.* 7. *connub. gl.* 1. *p.* 7. *n.* 3. & Campan. *in diuerſ. iuris Canon. rub.* 11. *c.* 13. *ſub n.* 62.

8 In gloſſ. *Ad omnes.* Notatur ad hoc, quòd diſpenſatio cum illegitimo ad Ordines intelligitur de ſolis minoribus, vt per Sanch. *d. lib.* 8. *diſp.* 1. *n.* 26. Soar. *tom.* 5. *de cenſu. diſp.* 41. *§.* 3. *à n.* 3. & plures alios quos refero *de offic. & poteſt. Epiſcop. p.* 2. *allegat.* 45. *n.* 5.

9 In gloſſ. *Momenti*, ibi, *ipſo iure non valere.* Notatur ad hoc, quòd verba, *nullius momenti*, inducunt nullitatem actus ipſo iure, vt per Tiraq. *in l. ſi vnquam, verbo reuertatur, n.* 97. & *n.* 101. *C. de reuocand. donat.* Gonzal. *ad reg.* 8. *Cancel. gloſſ.* 57. *num.* 7. metipſum *in tract. de dictionib. vſufreq. dict.* 227. ſecundùm Lugdun. impreſſ.

ſtant enim ſimul, quòd quis remanet clericus, non tamen gaudeat priuilegiis clericorum, vt per Abb. *in c.* 1. *n.* 6. *de vita, & honeſt. cleric.*

Vnde bigamo etiam tonſurato beneficium Eccleſiaſticum reſignari non poſſe tradit Flamin. Pariſ. *de reſignat. benefic. lib.* 4. *q.* 4. *n.* 17. quia ad beneficia admittendus non eſt, ex eod. Flamin. *d. tract. lib.* 5. *q.* 3. *n.* 192. 4

In gloſſ. *Anathemate*, ibi, *non canon latæ ſententiæ.*] Notatur ad hoc quòd verba, *ſub interminatione anathematis*, non ſunt latæ ſententiæ, vt per Tiraq. *in l. ſi vnquam, verbo reuertatur, n.* 254. *cum ſeq. C. de reuoc. donat.* 5

De Bigamis.

Tit. XII.

SVMMARIVM.

1 *Bigamus nudatus eſt omni priuilegio clericali, & adſtrictus ſæculari foro, nec valet conſuetudo in contrarium, & prohibetur ſub anathemate ne Tonſuram deferat.*

2 *Bigamus omni clericorum priuilegio cenſetur exutus, tamen per characterem impreſſum, & indelebilem habitu ſemper remanet clericus.*

3 *Bigamo tonſurato beneficium Eccleſiaſticum reſignari non poteſt.*

4 *Bigamus ad beneficia Eccleſiaſtica admittẽdus non eſt.*

5 *Verba*, ſub interminatione anathematis, *non ſunt latæ ſententiæ.*

Cap. Altercationis. Vnic.

Gregor. X.

1 Bigami ſunt nudati omni priuilegio clericali, & foro ſæculari adſtricti, non obſtante contraria conſuetudine, & ſub pœna excommunicationis percipitur nè deferant habitum, vel tonſuram. Colligunt ex Ordin. Archid. Gemin. Ioan. Andr. Anchar. Butr. Domin. Monach. Franc. Viu. *in ration. lib.* 1. *pag.* 339. Alagona *in compend. pag.* 121. remiſſiuè Ximen. *in concord. p.* 1. & 2.

2 *Bigamos omni priuilegio clericali declaramus eſſe nudatos.*] Notatur ad hoc, quòd bigamos omni clericorum priuilegio cenſetur exutus, vt per Azor. *inſtit. moral. p.* 2. *lib.* 6. *c.* 4. *q.* 12. Rot. *in Ferrarien. penſionis* 21.

3 *Martij* 1627. coram R. P. D. Virili, vbi fuit etiam dictum quòd licèt bigamus denudatus remaneat omni priuilegio clericali, tamen per characterem impreſſum, & indelebilem habitu ſemper remanet clericus,

De Officio Vicarij.

Tit. XIII.

SVMMARIVM.

1 *Succeſſor Officialis excommunicati, excommunicatus non eſt, niſi in crimine damnato communicet, illa autem, quæ exercet, illo excommunicato manente non valent, ſi iuriſdictione ſolùm ab eo recepta hoc facit.*

2 *Archiepiſcopus excommunicare poteſt Vicarium, vel Officialem Epiſcopi ſuffraganei ſubſiſtente cauſa rationabili.*

3 *Vicarij iuriſdictio deſinit quando is, qui illum conſtituit, eſt ſententia excommunicationis, ſuſpenſionis, vel interdicti deuinctus.*

4 *Excommunicatio in perſona iudicis nedum iuriſdictionem ipſius ſuſpendit, ſed etiam Vicarij, & omnium, qui ab eo iuriſdictionem recipiunt.*

5 *Iuriſdictio delegati quando non dependet ab eo, in cuius locum eſt facta delegatio, ſed dependet à lege, vel à Principe, tunc per excommunicationem eius, in cuius locum eſt facta delegatio, non dicitur ſuſpenſa iuriſdictio delegati.*

6 *Subdelegans vbi de tempore delegationis excommunicatus erat, tunc non transfundit in delegatum iuriſdictionem in actu, nec in habitu.*

7 *Officialis Epiſcopi ſuffraganei cùm peccat in his, quæ ſunt iuriſdictionis, poteſt ab Archiepiſcopo excommunicari.*

8 *Vicarius Epiſcopi alium Vicarium generalem ſibi ſubſtituere non poteſt.*

9 *Vicarius generalis Epiſcopi poteſt vnam, vel plures cauſas delegare.*

10 *Vicarij iuriſdictio ſuſpenditur excommunicato exiſtente Epiſcopo.*

Cap. Si Romana. I. *Innoc. IV.*

Officialis quando excommunicatur, & deinde ſubſtituitur alius, ſubſtitutus non eſt excommunicatus ſi non participat in crimine pro quò fertur excommunicatio; acta verò ſubſtituti ſi accepit iuriſdictionem ab excommunicato, non tenent, aliàs ſecus. Colligunt ex Ordinar. Archid. Gemin. Ioan. Andr. Butr. Anchar. Dominic. Monach. Franc. Viu. *in ration. lib.* 1. *pag.* 354. Alagona *in compend. pag.* 129. remiſſiuè Ximen. *in concord. p.* 1. & 2. 1

In Officialem alicuius ſuffraganei ſui, &c.] Ergo Archiepiſcopus excommunicare poteſt Vicarium, vel Officialem Epiſcopi ſuffraganei ſubſiſtente cauſa rationabili, vt per Sbroz. *de officio Vicarij, lib.* 2. *q.* 59. *num.* 6. Stephan. Quarant. *in ſumm. Bullarij, verbo Archiepiſcopi auctoritas, num.* 11. optimè Lotter. *de re beneſic. lib.* 1. 2

*q.22. num.*100. refero ego ipſe *de officio, & poteſtate Epiſcopi part.1.tit.4. de Archiepiſcop. præſtantia n.17. & part.2. allegat.54. num.*181. ſecundùm impreſſ. Lugdunenſ.

3 *Et tamen quæ ipſi gerendæ*, &c.] Notatur ad hoc, quòd Vicarij iuriſdictio deſinit quando is, qui illum conſtituit, eſt ſententia excommunicationis, ſuſpenſionis, vel interdicti deuinctus, ita vt acta Vicarij tunc rata, & firma non ſint, vt per Azor. *inſtit. moral.p.2.*
4 *lib.3.c.6.q.*13. Nam excommunicatio in perſona iudicis ſuſpendit nedum iuriſdictionem ipſius, ſed etiam Vicarij, & omnium, qui ab eo iuriſdictionem recipiunt, vt docent *hic* Anch.*n.2.* & Franc. *n.3.gl. verbo conteſtata in Clem.fin.de procurat.* Pariſ.*conſ.89.n.6.lib.4.* Rot *deciſ.4.num.2.de officio Vicarij in nouis*, Selu.*de beneſic.p.2.q.14.n.6.* Sbroz.*de officio Vicarij lib.3.q.17.n.1.* D. Ricciul. *de iure perſonarum extra gremium Eccleſiæ exiſt.lib.4.c.17.n.*11.

5 *Si iuriſdictionem recipiunt ab eodem.*] Ergo quando iuriſdictio delegati non dependet ab eo, in cuius locum eſt facta delegatio, ſed dependet à lege, vel à Principe, tunc per excommunicationem eius, in cuius locum eſt facta delegatio, non dicitur ſuſpenſa iuriſdictio delegati, vt per Anch. *hic ſub n.1.* Gemin.*n.4.* & Franc. etiam *n.4.* D. Ricciul.*d.lib.4.c.19.n.1.* vbi *n.2.* hinc infert quòd cùm coadiutor, ſeu œconomus, & ſimiles habeant iuriſdictionem à lege, non ab Epiſcopo, *cap.volumus, & c.quia 89.diſt.* meritò excommunicato Epiſcopo non prohibetur eius coadiutor, vel œconomus exercere iuriſdictionem.

6 Quando verò iuriſdictio ſubdelegati dependet à iuriſdictione eius, in cuius locum facta eſt ſubdelegatio, & ſubdelegans erat excommunicatus de tempore delegationis, in tali caſu non transfundit in delegatum iuriſdictionem, nec in actu, nec in habitu, quia cum iuriſdictio ſit mortua penes ipſum excommunicatum, Franc. *hic n.7.* eam in alium tranſfundere nequit, vt per Socin. *in cap.ſacris n.*280. *ſup.de ſent.excom.* Sbroz.*d.q.18.ſub n.8.* D. Ricciul.*d.c.19. n.4.* vbi *n.6.* ſubdit quòd vbi iuriſdictio ſubdelegati dependet à iuriſdictione delegantis, & excommunicatio ſuperuenit poſt delegationem factam, ſed eſt delegatus purus articulus conſiſtens in exequutione facti tantum ſine iuriſdictione, tunc ſuſpenſa per excommunicationem iuriſdictione delegantis erit etiam ſuſpenſa poteſtas delegati.

7 In gloſſ. *Rationabili cauſa*, ibi, *& potuit eſſe rationabilis cauſa*, &c. Refero ego ipſe *d p.1.tit.4.n.*18.

8 In gloſſ. *ipſius*, ibi, *nec putes quòd officialis alium officialem generalem dare poſſit.* Notatur ad hoc, quòd Vicarios Epiſcopi alium Vicarium generalem ſibi ſubſtituere nequit, vt per Vant.*de nullit.ex defectu iuriſd. delegati n.*25. Auiles *ad c.4. Prætor.verbo iuſtitia n.7.* Mench.*illuſtr.c.51.num.*21. Sbroz. *de Vicario Epiſcopi lib.2.q.66.n.1.* Azor.*inſtit.moralium,p.2.lib.3.c.43.q.3.* Zecb.*de Rep. Eccleſiaſt. c.23.de Vicario Epiſcopi, §.2. n.4.verſ.8.* Zerol. *in praxi Epiſcop.p.1. verbo Vicarius dub.3.* Iacob. Laurent.*de iudice ſuſpecto c.4.n.*20. Nicol. Garc.*de beneſic.p.5.c.9.n.148.cum ſeqq.* Narbon.*de appellat.à Vicario ad Epiſcopum p.1. n.*219. Ex cauſa tamen ad modicum tempus bene poteſt, vt per Pauin. *de poteſt. Capituli p.2.q.10.n.*19. Sbroz. *d. q.66. n.11. & 17.* Zerol. *de verbo Vicarius verſic. quartum dubium.*

9 In ead. gloſſ. ibi, *ſpecialem cauſam delegare poſſit*, &c. Notatur ad hoc quòd Vicarius generalis Epiſcopi poteſt vnam, vel plures cauſas delegare, ex Sanch. *de matrim.lib.3.diſp.7.n.*21.

10 In eadem gloſſ. ibi, *ſi verò Epiſcopus eſt excommunicatus*, &c. Notatur ad hoc, quòd Vicarij iuriſdictio ſuſpenditur excommunicato exiſtente Epiſcopo, ſed alio iudice Ordinario, vt per Anch. *hic n.2.* & Franch. *n.3.* Socin. *in cap.ſacris ſub n.*241. *verſic.talis enim, de ſent.excommunic.* Pariſ.*conſ.89.n.6.lib.4.* Rot.*deciſ.4. n.2. de offic. Vicar. in nouis*, Selu. *de beneſic. p.2. q.14. num.6.* Sbroz.*de Vicario Epiſcopi, lib.3.q.17.n.1.* Sord. *conſ.50.n.32.lib.1.* Gutier.*canon. lib.1. cap.1. num.83. cum ſeqq.* Soar. *tom. 5. de cenſur. diſp. 14. ſect. 1. num.1.* Sanch.*d.lib.3. diſput.30.num.6.* Zerol. *d.verbo Vicarius verſ.octauum*, Molin.*de iuſtit.tract.5.diſp.10. n.2.* Gonzal.*ad reg.8.Cancel.gl.5.§.9.num.*125. & plures quos refero ego ipſe *d. allegat.54. n.*146. Iacob. Laurent. *de iudice ſuſpecto c.4. n.*10. Vgolin. *de officio Epiſcopi c.4.§.2.n.3.& §.6. n.5.* Narbon.*de appellat. à Vicario ad Epiſcopum p.1.n.*118. Ricciul *de iure perſonarum extra gremium Eccleſiæ exiſt. lib. 4. c.17. num.*11.

SVMMARIVM.

1 *Officialis Epiſcopi non poteſt ex generali commiſſione inquirere, corrigere, deponere, & punire ſubditorum exceſſus*, & n.2

3 *Vicarius de criminibus inquirere non poteſt quoad eorum punitionem, non verò ad effectum remittendi culpabiles ad Epiſcopum.*

4 *Vicarius non poteſt inquiſitos crimine abſoluere, ſecus ab inquiſitione, ſi eos immunes, & innocentes inuenerit.*

5 *Iuriſdictio quæ, & qualis fuerit tranſlata vbi dubitatur, ſemper eſt facienda interpretatio in minimo, quod tamen cum officio dato compatiatur.*

6 *Officiales Epiſcopi ordinariam habent iuriſdictionem.*

7 *Commendatitias literas ad Ordines dare non poſſunt Vicarij Epiſcopi ex generali commiſſione.*

8 *Clauſula in commiſſione Vicariatus apponi ſolita,* & ad omnia alia etiamſi ſpeciale exigant mandatum, *quam vim habeat, oſtenditur.*

Cap. Licèt. II. *Bonif. VIII.*

OFficialis Epiſcopi cum commiſſione generali non poteſt inquirere, corrigere, vel punire exceſſus aliquorum, vel eos amouere à ſuis beneficiis, officiis, adminiſtrationibus, niſi illi ſpecialiter hæc committantur. Colligunt ex Ordin. Lap. Abbas, Arcbid. Gemin. Ioan. Andr. Anch. Dominic. Butr. Monach. Franc. Viuian. *in ration. lib.1. pag.*355. Alagona *in compend. pag.*192. remiſſiuè Caſal. *in annot.* & Ximen. *in concord. p.1. & 2.* 1

Hanc eandem concluſionem ex hoc text. deſumunt Bero. *in rub. huius tit. n.2. & 26. & conſ.23. n.4. vol.1.* Ferret. *conſ.214.vol.1.* Cuch. *inſtit. maior. tit.8. de Vicar. n.17.* Lancel. *inſtit. iuris Canon. tit. de officio Vicarij §.per Vicarium*, Clar. *§.fin.q.40.n.3.* Vgolin. *de officio, & poteſtat. Epiſcopi, c.4. §.7. num.2. verſ. ſeptimo inquirere*, ego ipſe *in ſimili tract. p.3. alleg.54. num.*117. Sanch. *de matrim. lib.3. diſp.29.q.2. num.56. in princ.* Narbon. *de appellat. à Vicario ad Epiſcopum p.1. n.91.* vbi alios refert Doctores. 2

Inquirendi.] Intellige vt Vicarius de criminalibus inquirere non poſſit quoad eorum punitionem, non verò ad effectum remittendi culpabiles ad Epiſcopum, quia eo caſu ex generali mandato inquirere non prohibetur, vt per Rot *deciſ.2.* aliàs *66. hoc tit. in nouis*, Ioan. Monach. *in præſenti*, & Lap. *n.1.* ac Dominic. *num.4.* Socin. *in cap. qualiter, & quando q.5. art.14. n.*171. 3

n.17 r.cum ſeqq.de accuſat. Mil.in repet.verbo Vicarius, verſic.ſexto, Soar de Pace in pract.tom.2.prælud.3 n.11. Narbona d p.1.n.192.vbi n.193. poſt eundem Soar.d. prælud.3.n.11.Sbroz.lib.2.q.166.& Menoch.de arbitr.
4 lib.1.q.43. n.28. ſubdit Vicarium non poſſe inquiſitos crimine abſoluere, poſſe tamen ab inquiſitione, ſi eos immunes, & innocentes inuenerit.

5 *Transferri voluminis in eundem.*] Notatur ad hoc, quòd ſi ſumus in dubio quæ, vel qualis iuriſdictio fuerit tranſlata, ſemper eſt facienda interpretatio in minimo, quod tamen cum officio dato compatiatur, de quo latè tractant Gaſp. Valaſc. in l.imperium à n.15. de iuriſdict.omn.iud. Alciat.in cap.quod ſederit, n.17.de officio Ordin. Couar.pract.c.1.n.10. Menoch. de præſumpt. lib.3.præſ.97. Morl. in emporio iuris p.1.tit.de iuriſd.in prælud.à n.9. Cabed. p.1.deciſ.11.num.8. & deciſ.40.à princip. Grillor.de iuriſd.& imper. lib.2. c.20. volum.3. tractatuum Doctor.

6 In gloſſ. *Officialem*, ibi, *Officialis iſte ordinariam habet iuriſdictionem.* Plures ac propemodum infinitos Doctores ad hoc refero ego ipſe de offic. & poteſt. Epiſc. p.3.alleg.54.num.26. quibus addo Moriet. de commut. vltim.volunt.c.5.n.459.cùm ſeq. Narbon. de appellat. à Vicario ad Epiſcopum, p.1.n.78.

7 In ead.gloſſ. ibi, *Vnde literas commendatitias ad Ordines dare non poſſunt.* Ita Narbon. de appellat. à Vicario ad Epiſcopum, p.1.n.197.& alij citati ad c. cùm nullus 3.n.15.ſup.de temporib.ordinat. hoc lib.

8 In gloſſ. *Committantur*, ibi, *ſecuta clauſula generali; & omnia alia quæ per nos poſſumus, etiamſi mandatum exigant ſpeciale*, &c. Notatur ad hoc, quòd ſi Vicario ſimul cum commiſſione generali aliquæ cauſæ ex ſpecialibus committantur clauſula generali adiecta, & ad omnia alia etiamſi ſpeciale exigant mandatum, veniunt omnia etiam non expreſſa Ordinariùmque in illis iuriſdictionem habet, vt per Hoſt. Archid. Gemin. Bertachin.& alios, quos refert & ſequitur Sbroz. de officio Vicarij, lib.1.q.65.num.5.& q.67.n.3. Lancel.inſtit.iuris Canon.tit.de officio Vicar.§.per Vicarium, verbo ſpecialiter, Couar.lib.1.var.c.6.n.3. Sanch. de Matrim.lib.3. diſp.29.n.8. Quod ita temperandum eſt, vt Vicario non videatur conceſſa poteſtas in cæteris cauſis ſpeciale mandatum requirentibus, ſed in his tantùm quæ æquales ſunt, aut inferiores, ſecus ſi grauiora negotia ſint, quia ſub prædicta clauſula non includuntur maiora expreſſis cap.ſedes, vbi Barbat. Felin. & Butr. de reſcript. Clem.2.de procur. Soar.de Pace in pract. tom.1.annot.4. n.19.cum ſeqq. Azor. p.2.lib.3.c.44.q.11. Nicol.Garc. de beneſic. p.12.c.11.§.1.n.65.

SVMMARIVM.

1 *Officialis Epiſcopi ex generali commiſſione beneficia conferre non poteſt*, & n.2.
3 *Vicarius generalis Epiſcopi non poteſt ex generali commiſſione Vicariam perpetuam conferre.*
4 *Iuriſdictionis in generali conceſſione facta ab Epiſcopo ſuo Vicario, non comprehenditur poteſtas conferendi beneficia, niſi exprimatur.*
5 *Vicarius ſi conferat vidente & patiente Epiſcopo, an valeat collatio, remiſſiuè.*
6 *Procurator generalis licèt donare non poſſit, remunerationis cauſa bene poteſt.*
7 *Tutores, & curatores, cæterique adminiſtratores donare poſſunt minorum bona cauſa remunerationis.*
8 *Beneficium conferre quamvis ſit præciſum, & neceſſarium, conferre tamen magis vni quàm alteri eſt voluntarium.*
9 *Vicarius Epiſcopi poteſt confirmare electos & inſtituere præſentatos.*
10 *Vicarius ex ſola generali commiſſione œconomum deputare poteſt Eccleſiæ patronatæ vacanti pro eiuſdem fructuum cuſtodia, ſi Eccleſiæ promiſſio differatur.*
11 *Epiſcopus poteſt committere Vicario poteſtatem conferendi omnia beneficia, quorum conferendorum ius ad ipſum Epiſcopum pertinet, dummodo non concedat, aut promittat beneficium vacaturum, huic, vel illi clerico.*

Cap. Cùm in generali. III. & vlt.

Officialis, vel Vicarius Epiſcopi non poteſt conferre beneficia ſi ſpecialiter ei non committatur, 1
quia in generali commiſſione non veniunt illa, quæ veroſimiliter in ſpecie quis non eſſet conceſſurus, & cui committitur bonorum adminiſtratio, regulariter dare non poteſt. Colligunt ex Ordin. Archid. Gemin. Ioan. Andr. Butr. Anchar. Domin. Monach. Franch. Viuian. in ration. lib.1. pag.356. Alagona in compend. pag.129. remiſſiuè Caſal.in annot.& Ximen.in concord. p.1.& 2.

Hanc eandem concluſ.ex hoc text.deſumunt Socin. 2
conſil.260.n.17.vol.1. Felin in cap. licet 12.n.1. de offic. Ordin. Cott.in memorab.verbo Vicarius, pag.mihi 910. Rebuff.in tract.nominat.q.14.n.27.vbi ſubdit nec extra diœceſim beneficia conferre poſſe, Franch. Marc. Delphin.deciſ.86.n.13.vol.4. Petr. Gregor. in cap. conquerente 11.n.2.de officio Ordin. Anaſtaſ. Germon.de indult. Cardin §.tibi quoad vixeris, n.86.& 87. Roland.à Valle conſ.47.n.19.& 21. Sbroz. de Vicario Epiſcopi, lib.1. q.7.n.11.& l.2.q.71.n.1. Marant.conſil.48.n 6. Sahag. in rub.de officio deleg.num.8. Azor. inſtit moral. part.2. lib.3.c.44.q.1. plures, quos refert, & ſequitur Nicol. Garc. de beneſic. part.5.c.8. num.80. Gonzal. ad reg.8. Cancel.gloſſ.5.§.3. num.25. vbi ait quòd ſicut Vicarius 3
generalis Epiſcopi non poteſt conferre beneficia ſine ſpeciali facultate, ita nec poteſt conferre Vicariam perpetuam, Stephan.Gratian. diſcept. forenſ. cap.303 n.1. vbi dicit quòd nec poteſt conſentire collationi, Filliuc.tom.3.tract.41.cap.2.n.48. Vgolin.de officio, & poteſt.Epiſcopi, c.4. §.7.num.2. quorum plures refero ego ipſe in ſimili tract. part. 3. alleg.54. num.60. cum ſeqq.

In generali enim conceſſione iuriſdictionis facta 4
ab Epiſcopo ſuo Vicario non comprehenditur poteſtas conferendi beneficia niſi exprimatur, vt per Cou. lib.3.variar.c.20.num.7. Gonzal. ad reg.8. Cancel.§.4. proœm.num.34. Flamin.Pariſ. de reſignat. beneſic. lib.7. q.21.num.9.& quæſt.24.num.4.& num.52.& lib.9.q.7. num.32.

Verùm autem ſi Vicarius conferat vidente, & pa- 5
tiente Epiſcopo valeat collatio? Vide Sanch.de Matr. lib.3.diſp.35.n.20. ad finem.

In gloſſ. *Nec regulariter*, ibi, *vel ſi donare ei permiſit*, 6
&c. Notatur ad hoc, quòd licèt procurator generalis donare non poſſit, remunerationis cauſa bene poteſt, vt per Tiraquel. in l.ſi vnquam, verbo donatione largitus, num.26.C.de reuoc.donat. Prout etiam tutores, 7
& curatores, cæterique adminiſtratores donare poſſunt minorum bona cauſa remunerationis, ex Donat. à Fina tom.1.commun.opinion.lib.5.tit.23.n.11.pag.760. colum.2.

In gloſſ. *Libera*, ibi, *in conferendis beneficiis eſt libera-* 8
litas, &c. Notatur ad hoc, quòd licèt conferre beneficium ſit præciſum, & neceſſarium, conferre tamen

magis vni quàm alteri eſt voluntarium, & gratioſum, ac eſt gratia,& liberalitas in cui dando, vt per Gonzal. *ad reg.*8.*Cancel.*§.4.*proœm.n.*46.

9 In gloſſ. *Non poſſunt*, ibi, *ſed quod poſſint confirmare.* Notatur ad hoc, quòd Vicarius poteſt confirmare electos, & inſtituere præſentatos, vt per Couar. *lib.*3.*var. c.*20.*n.*7. Sbroz. *de Vicario Epiſcopi lib.*2.*q.*70.*&* *q.*118. Roch. de Curte *de iurepatr. verbo competens q.*31.*n.*66. *&* 67. Lambert. *in ſimili tract.p.*3.*lib.*2.*art.*5.*q.*5 *princ.* Selu. *de benefic.p.*2.*q.*14. Staphil. *de literis gratia tit. de var.mod.vacat.n.*43. Boër. *deciſ.*30.*n.*4. Lancel *inſtit. iuris Canon.tit.de inſtit. & iurepatron.*§. *diſſimiles ſunt in fine*, Roland. *conſ.*47.*n.*45.*vol.*1. Zerol. *in praxi Epiſcop. verbo Vicarius*, §.14. Filliuc. *d tr.*41.*c.*1.*n.*49. Soar. de

10 Pace *in pract.tom.*2.*pral.*3.*n.*7.*&* 8. inde deducens Vicarium ex ſola generali commiſſione œconomum deputare poſſe Eccleſiæ patronatæ vacanti pro eiuſdem fructuum cuſtodia, ſi Eccleſiæ prouiſio differatur.

11 In gloſſ. *Commiſſa*, ibi, *Epiſcopus non poteſt ſpecialiter conferre collationem alicuius prabenda*, &c. Notatur ad hoc, quòd Epiſcopus poteſt committere Vicario poteſtatem conferendi omnia beneficia, quorum conferendorum ius ad ipſum Epiſcopum pertinet, dummodo non concedat facultatem conferendi beneficium quod non vacat, aut promittendi beneficium vacaturum huic, vel illi Clerico, vt per Azor. *inſtit.moral.p.*2.*lib.*3. *c.*44.*q.*1.*verſ.quares.*

De Officio, & poteſtate Iudicis delegati.

TIT. XIV.

SVMMARIVM.

1 *Conſeruator à manifeſtis defendit iniuriis, & iudicialem indaginem non exercet*, & n.2.

3 *Concil.Trid.quid diſponat circa Conſeruatores refertur.*

4 *Conſeruatoria litera conceduntur hodie ſub ampliori forma quàm ſit ea, qua traditur in hoc text.*

5 *Verbum*, ſtatuimus, *eſt iuris noui inductiuum.*

6 *Conſeruatores ſic dicuntur, quia eis incumbit conſeruare priuilegia vniuerſitatibus, ſcholaſticis, & aliis concesſa.*

7 *Conſeruator definitur, vt ſit iudex delegatus ad tuendum aliquos contra manifeſtas iniurias, ſeu violentias iudiciali non vtens indagine.*

8 *Conſeruatores non poſſunt procedere aduersùs debitores ex cauſa ciuili, eoſque ad ſoluendum compellere.*

9 *Conſeruatores ad tuendum aliquos contra manifeſtas iniurias, habent iuriſdictionem contra perſonas Eccleſiaſticas, & ſaculares.*

10 *Conſeruatoria in Bulla quoties ampliori forma, quàm ſit huius text. à Summo Pont. fuerit concesſa, tunc illa inſpiclenda erit.*

11 *Conſeruator debet ante omnia ſummariè examinare an violentia, ſeu iniuria, de qua agitur, notoria fuerit.*

12 *Recuſatio non recipitur in notoriis.*

13 *Conſeruator recuſari poteſt ſi cauſa de qua agitur talis ſit, in qua ipſe valeat reum grauare.*

14 *Conſeruator an, & quando inuocare poſſit auxilium brachij ſacularis, oſtenditur.*

15 *Conſeruatoribus concesſa eſt poteſtas non ſolum aduersùs illatas iniurias, ſeu violentias manifeſtas, etiam inferendas.*

16 *Cauſa dubia cognitio, ſeu examinatio ſit per modum iudicij ad inueſtigandam veritatem, ſeu iuſtitiam cauſa de qua iudices dubij ſunt.*

CAP. Statuimus. I. *Innoc. IV.*

CONSERVATORES, verbi gratia, Regularium, poſſunt ſolum defendere ſibi commiſſos à manifeſtis iniuriis, & violentiis; & eorum poteſtas non extenditur ad alia, quæ indaginem iudiciariam exigunt. Colligunt ex Ordin. Lapus, Abb. Archidiac. Gemin. Ioan. Andr. Anch. Butr. Domin. Monach. Franc. Viu. *in ration. lib.* 1. *pag.* 396. Alagona *in compend. pag.*145. remiſſiuè Ximen. *in concord.p.*1.*&* 2. 1

Hanc eandem concluſionem ex hoc text. deſumunt Anton. de Butr. *in tract. de notorio art.*4.*n.*4. Petr. Greg. *ſyntagm. lib.*47.*c.*22.*n.*26. Perez *l.*5.*tit.*7.*lib.*1. *Ordin.* Aceued. per text. *ibi in l.*1 *tit.*8 *lib.*1 *noua recop.* Gutier. *pract.lib.*3.*q.*9.*num.*9.*&* 11. Valaſc. *conſ.*152.*n.*1.*&* 2. Syluest. *verbo Conſeruator*, *n.*3. Salzed. *ad Bernard. in pract.c.*3. *verſic. ſed dubium*, Fr. Emman. *quaſt.Regular. tom.*1. *q* 65. *art.*11. Ceuall. *commun. contra communes, q.*897.*n.*696.*cum ſeqq.tom.*4. Card. Tuſch *tom.*2.*lit.R, concl.*760.*n.*2. Azor. *inſtit.moral.p.*2.*lib.*5.*c.*34.*quaſt.*7. Molin. *de iuſtitia, tom.*6.*diſp* 29.*n.*2. 2

Hodie per Concil. Trid. *ſeſſ.*14.*de reformat.c.*5. hoc vlteriùs reſtrictum eſt, diſpoſitúmque conſeruatorias literas concesſas ſingularibus perſonis cuiuſcunque dignitatis, vel conditionis, etiamſi Capitulum ſit, & cum quibuſcumque clauſulis, aut decretis, non habere locum in cauſis criminalibus, ſeu mixtis, ex criminalibus ſcilicet, & ciuilibus, ſed tantùm in ciuilibus, & in iſtis vbi perſonæ, quibus concesſæ ſunt, Rei fuerint, non Actores, & cum aliis limitationibus ibidem adductis: ſub qua tamen reſtrictione idem Concil. declarat non comprehendi Conſeruatores datos vniuerſitatibus generalibus, Collegiis Doctorum, ſeu ſcholarium, Regularibus, necnon Hoſpitalibus actu hoſpitalitatem ſeruantibus; hi enim manent in diſpoſitione iuris communis, de quo *in hoc text.* & tenore literarum ſub quibus fuerint dati, vt in ſpecie notant Gutier. *de q.*9.*n.*15. Molin. *de diſp.*29.*n.*2. *in fine*, Fr. Emman. *de q.*65.*art.*12.*in princ.* 3

Verùm aduertere oportet quòd licèt hodie in caſibus à Concil. Trident. exceptis plerumque concedi ſoleant literæ conſeruatoriæ ſub ampliori forma quàm ſit ea, quæ traditur *in hoc text. & in cap. vlt. infrà hoc tit.* vt per Nauar. *in man.c.*27.*n.*125. traditque latè Fr. Emman *d.art.*12. *per totum*, fatetur Gutier. *lib.*4.*pract. q.*63.*à n.*3. adeò vt dicant Ioan. Andr. hic in caſos poſitione, Archid. & alij, Fr. Emman. *de art.*12. *verſ.nec*, hodie ferè inutilem eſſe deciſionem huius text. *& d. vlt.* cùm amplior forma ſit recepta, quæ ſolùm eſt attendenda arg. text. *in cap.porrò, de priuileg.* cum ſimilibus. Quia tamen ſemper clauſulæ illarum ad ius commune, de quo *hic*, reducendæ ſunt, & ſecundùm illud, quoad fieri poterit, interpretandæ, niſi vbi in eis contrarium expreſsè fuerit diſpoſitum, vt bene aduertit Valaſc. reddens rationem *de conſ.*152.*n.*8.*&* 9. iam apparet immeritò citatos Doctores iuris communis deciſionem in hac materia ſuperfluam aſſerere. 4

Statuimus.] Hoc verbum eſſe iuris noui inductiuum, reſoluunt Rebuff. *in concord. rub. de collat.*§.1. *lit.A*, Nicol. Garc. *de benefic p.*3.*c.*1.*n.*9. 5

Vt Conſeruatores.] Sic dicti, quia eis incumbit conſeruare priuilegia Vniuerſitatibus, Scholaſticis, & aliis concesſa, & ſecundùm illa de eorum cauſis iudicare, vt tradunt Molin. *de tract.*5. *diſp.*29. *num.* 7. 6

Valaſc.

Valaſc. *d. conſ.* 152. *n.* 4. Definitur autem Conſeruator vt ſit iudex delegatus ad tuendum aliquos contra manifeſtas iniurias, ſeu violentias iudiciali non vtens indagine ſecundùm Spieg. *in Lexic. iuris, verbo Conſeruator,* Perez *l.* 1 *tit.* 7 *lib.* 1. *Ordin. verſ. quæri poteſt,* Azor. *inſtit. moral. p.* 2. *lib.* 5. *c.* 34. *q.* 4. Syluest. *in ſum. verbo Conſeruator, n.* 1. Fr. Ludou. Miranda *in man. Prælat. tom.* 2. *q.* 47. *art.* 1. Monet. *de Conſeru. c.* 1. *n.* 8. Laurent. de Peirinis *in Conſtit. ſui Ordinis Minim. tom.* 2. *Conſtit. S. Gregorij XV. n.* 2.

A manifeſtis iniuriis, & violentiis.] Ergo non poſſunt Conſeruatores procedere aduerſus debitores ex cauſa ciuili, eóſque ad ſoluendum compellere, cum talis proceſſus iudicialem indaginem exigat, vt patet; & inſuper debitum non ſoluere nequaquam violentiam, ſeu iniuriam manifeſtam importat in eo ſenſu, in quo in præſenti accipitur, quibus fundamentis hanc ſententiam tenet expreſsè Alciat. *de præſumpt. reg.* 1. *præſ.* 23. ſequuntur Gutier. *pract. lib.* 3. *q.* 9. *n.* 8. *cum ſeqq.* Fuſch. *de viſitat. lib.* 2. *c.* 23. *n.* 5. Cabed. *diuerſ. iuris argum. lib.* 3. *c.* 18. *n.* 4. Ceuall. *commun. contra commun. tom.* 4. *q.* 897. *n.* 711. *cum ſeqq.* Quamvis contrarium teneant Guid. Papæ *deciſ.* 18. *num. vlt.* Perez *l.* 1. *verſ. Conſeruatores autem tit.* 7. *lib.* 1. *Ordin.* & Fr. Emman. *quæſt. Regul. tom.* 1. *q.* 65. *art.* 12. cuius fundamentis reſpondit, ab eiuſque impugnationibus ſe defendit idem Gutier. *pract. lib.* 4. *q.* 63. quam totam in prædicta defenſione conſumpſit.

9 *Defendere poſſint, quos eis committimus defendendos.* Intellige ſiue cauſa agitetur contra perſonas Eccleſiaſticas, ſiue etiam contra ſæculares, nam cum in his terminis vbi videlicet ſolùm tractatur de iniuriis, & violentiis manifeſtis, perſonis, ſeu rebus Eccleſiaſticis illatis, cauſæ hæ natura ſua tanquam ſacrilegium inuoluentes ad forum Eccleſiaſticum etiam contra ſæculares ſpectent ex reg. text. *in cap. cùm ſit generale, & in cap. conqueſtus,* cùm *ibi* notatis, *de foro compet.* meritò ſuper illis contra omnes etiam ſæculares poteſtas Conſeruatoribus à iure conceſſa intelligitur, cùm non fiat præiudicium iuriſdictioni ſæculari, ceſſétque proinde reg. *cap. nouit, in princ. de iudic. cap. per venerabilem, qui filij ſint leg.* cum ſimilibus, tradunt in terminis Salzed. *ad Bernard. in pract. c.* 3. *verſ. nec minus aduerſatur,* Cabed. *diuerſ. iuris, argum. lib.* 3. *c.* 18. *num.* 6.

10 In gloſſ. *Poſitionis caſus,* ibi, *& iſta vera ſunt niſi in priuilegiis,* &c. Notatur ad hoc quòd quoties in Bulla conſeruatoria amplior forma quam ſit huius textus à Summo Pontif. fuerit conceſſa, tunc illa inſpicienda erit, vt obſeruant Salzed. *ad Bernard. in pract. c.* 3. *verſ. verius tamen,* Ceuall. *d. tom.* 4. *q.* 897. *n.* 722. *cum ſeqq.* Cabed. *d. c.* 18. *n.* 3. Fr. Emman. *d. art.* 12. *verſ. quantum ad primum.*

11 In gloſſ. *Conſeruatores,* ibi, *d. c. quòd bene probationes recipiet Conſeruator an factum ſit notorium,* &c. Notatur ad hoc quòd Conſeruator debet ante omnia ſummariè examinare an violentia, ſeu iniuria de qua agitur, notoria fuerit, & ſuper eo probationes recipere ad fundandam ſuam iuriſdictionem, itavt ſi inueniat illam notoriam, procedat, aliàs ſe incompetentem pronuntiet, vt per Gail. *lib.* 1. *obſeruat.* 34. *n.* 3. D. Barboſ. *in l. ſi quis ex aliena n.* 112. *&* 148. *ff. de iudic.* Itavt Conſeruatur non poſſit procedere contra iniurias, ſeu violentias, niſi conſtito ſibi quòd manifeſtæ fuerint, ſeu notoriæ, & ita conſtito de qualitate notorij, vt obſeruant Iuan. Andr. *conſ.* 2. *&* 4. Monach. *num.* 4. *&* 5. Domin. *n.* 6. *cum ſeqq.* Anchar. *num.* 5. Franch. *num.* 4. *in præſenti,* Syluest. *verbo Conſeruator, num.* 3. Azor. *inſtit. moral. p.* 2. *lib.* 5. *c.* 34. *quæſt.* 7. Molin. *d. tract.* 5. *diſput.* 29. *num.* 2. Fr. Emman. *d. tom.* 1. *quæſt.* 65. *art.* 11. *verſ. aduertendum inſuper,* & poſt Coch. Ludouic. Mirand. & alios, ego ipſe *de offic. & poteſt. Epiſcop. part.* 3. *alleg.* 106. *num.* 17.

In ead. gloſſ. ibi, *quia in notoriis non admittitur recuſatio.* Notatur ad hoc quod in notoriis non eſt recipienda recuſatio, vt per Perez *l.* 1. *verſ. eſt dubium tit.* 5. *lib.* 3. *Ordin. pag.* 573. *col.* 1. 12

In ead. gloſſ. ibi, *ergo recuſari non poterit.* Quamvis 13 gloſ. hæc referat Bernardum exiſtimantem recuſationem non admitti in Conſeruatoribus, & eam ſequatur Azor. *inſtit. moral. p.* 2. *lib.* 5. *c.* 34. *quæſt.* 11. Contrarium tamen, ſi cauſa de qua agitur talis ſit, in qua ipſe valeat reum grauare, tenent Gom. *tom.* 3. *variar. c.* 1. *num.* 46. Burſat. *conſ.* 21. *num.* 25. *lib.* 1. Farin. *in praxi crimin. p.* 1. *q.* 21. *num.* 130. & probat expreſsè Concil. Trid. *ſeſſ.* 14. *de reformat. c.* 5. *verſ. quod ſi,* vbi præſcribit formam ſecundùm quam procedi debeat ſi Conſeruator ſuſpectus eſſe dicatur, & per illud ita tenet in terminis Ceuall. *d. tom.* 4. *q.* 897. *n.* 779. *cum ſeqq.*

In ead. gloſ. ibi, *Inuocare poſſe auxilium brachij ſæcularis.* Notatur ad hoc quòd Conſeruator inuocare poteſt auxilium brachij ſæcularis, vt per Azor. *inſtit. moral. p.* 2. *lib.* 5. *c.* 34. *q.* 10. Ceuall. *d. tom.* 4. *q.* 897. *n.* 718. quorum doctrina abſque dubio procedit vbi in literis Conſeruatoriis facultas inuocandi hoc auxilium fuerit expreſſa, provt ex ſtylo Curiæ exprimi ſolet, vbi verò non fuerit expreſſa, adhuc huius gloſſæ ſententia procedere poteſt, ſecundum aliam communem Doctorum opinionem, quæ habet regulam *cap.* 1. *ſup. de offic. Ordin. & cap. adminiſtratores* 5. *q.* 5. *cum ſimilibus,* vbi iudicibus Eccleſiaſticis poteſtas datur inuocandi hoc auxilium, locum habere etiam in delegatis, iuxta text. *in cap. vt officium, §. compeſcendi, verſ. denique, de heret. hoc lib.* ex quo ita reſoluunt Innoc. *num.* 3. Abb. *n.* 8. & alij *in cap. ſignificaſti ſup. hoc tit.* vbi Beto. *n.* 24. communis ex Conar. *pract. c.* 10. *num.* 1. latè Nauar. *in cap. cum contingat, remed.* 1. *à n.* 1. *de reſcript.* Menoch. *remed.* 3. *retin. n.* 360. Mandoſ. *in reg.* 17. *Cancellaria q.* 2. *num.* 12. 14

In gloſſ. *Defendere,* ibi, *intelligi poteſt de commiſſa, & committenda.* Notatur ad hoc, quod Conſeruatoribus conceſſa eſt poteſtas non ſolum aduerſùs illatas iniurias, ſeu violentias manifeſtas, ſed etiam inferendas, vt per Molin. *de inſtit. tom.* 6. *diſp.* 29. *n.* 2. *verſ. poteſt tamen, in fine.* 15

In gloſſ. *Indaginem.* Notatur ad hoc quòd cauſæ 16 dubiæ cognitio, ſeu examinatio fit per modum iudicij ad inueſtigandam veritatem, ſeu iuſtitiam cauſæ, de qua iudices dubij ſunt, vt per Syluest. *in ſumm. verbo Conſeruator, n.* 1. *in fine,* Azor. *inſtit. moral. p.* 2. *lib.* 5. *c.* 34. *quæſt.* 3.

SVMMARIVM.

1 *Pontificali dignitati defertur in conſtitutionibus, & pœnis.*
2 *Epiſcopi multoties Pontifices nuncupantur.*
3 *Epiſcopatus dignitas eſt, Epiſcopuſque nomen eſt dignitatis, & poteſtatis.*
4 *Dignitati, ſeu nobilitati in iudicio eſt deferendum circa pœnas, coactiones, & modum procedendi. Limita quando nimia extiterit eorundem contumacia, vt* n. 14
5 *Conſeruatores qualiter contra Epiſcopos procedere debeant, oſtenditur.*
6 *Epiſcopi appellatione non venit electus, & canonicè confirmatus, nondum tamen conſecratus in ſpectantibus ad Ordinem Epiſcopalem, ſecus tamen in ſpectantibus ad iuriſdictionem.*

7 *Ingreſſus Eccleſiæ an ſit cenſura, & quos effectus operetur, remiſſiuè.*

8 *Inter dictum ſpecialiter prolatum ad vnam ſpecialem actionem, ab illa tantùm priuat.*

9 *Interdictus ab officio Sacerdotali prohibetur ſolùm ab illis, quæ ſunt propriè Sacerdotis.*

10 *Suſpenſus ab officio ſimpliciter fit ſuſpenſus ab omnibus, quæ competunt vel ratione Ordinis, vel ratione iuriſdictionis, ſeu alterius adminiſtrationis Eccleſiaſticæ.*

11 *Epiſcopus ab officio ſimpliciter ſuſpenſus, manet etiam ſuſpenſus à Pontificalibus, quibus in exercitio officij ſui vti poteſt.*

12 *Cenſura Eccleſiaſtica quando dicatur aggrauari, oſtenditur.*

13 *Interdictum propter culpam Epiſcopi ferri poteſt in terram, quæ eidem ſolùm quoad iuriſdictionem Eccleſiaſticam eſt ſubiecta.*

15 *Suſpectus à Pontificalibus tantum in illis celebrando, an fiat irregularis*, & n.16.

17 *Epiſcopus à Pontificalibus ſuſpenſus nequaquam prohibetur celebrare Miſſam priuatam*

18 *Iudex ſi non ſeruata forma huius Decretalis ſtatim excommunicet, vel ſuſpendat Epiſcopum, aut Superiorem, tenet ſententia*, & n.19.

Cap. Quia Pontificali. II.

1 IVdices, vel Conſeruatores Papæ, quando veniendum eſt ad coactiones, vel pœnas contra Epiſcopos, debent deferre eis, & honorare illam dignitatem, quare prius eis interdicant ingreſſum Eccleſiæ, vel Sacerdotale miniſterium, deinde ab Officio ſuſpendant, & tandem grauent cenſura Eccleſiaſtica, niſi fortè culpa, vel proteruia aliud perſuaſerit. Colligunt ex Ordin. Lap. Abb. Archid. Gemin. Ioan. Andr. Anch. Butr. Domin. Monach. Vin. *in ration. lib.* 1 *pag.* 396. Alagona *in compend. pag.* 145. remiſſiuè Ximen. *in concord. p* 2.

2 *Pontificali dignitate præditis.*] Id eſt, Epiſcopis, nam & Pontifices multoties nuncupantur, vt probant text. *in cap. Pontifices, 7 quæſt.* 1. *c. Meſſana, de elect. c. quod tranſlationem, de temp. ordin. cap. quia periculoſum*, ibi, *Pontificalis officij, de ſentent. excomm. hoc lib.* imo Iſidor. *in c. cleros, verſ. Pontifex 21. diſt.* vocat eos maximos Pontifices, hoc eſt, maximos Sacerdotes, & *in verſ. Presbyter*, addit eoſdem Pontificatus apicem habere, vt notant Azor. *inſtit. moral. part. 2. lib. 3. c. 27. q. 1. verſ. quæres*, Durand. *in ration. diuin. Offic. lib. 2. c. 21.* ego ipſe *de offic & poteſt. Epiſcop. p. 1. tit. 1. c. 2. n. 4.*

3 Notari etiam ſolet hic text. ad hoc, quòd Epiſcopatus dignitas eſt, Epiſcopúſque nomen eſt dignitatis, & poteſtatis, non officij tantum, vt per Henriq. *in ſumm. lib. 10. c. 32. §. 1.* Azor. *d. c. 27. q. 2.* Vnde appellatione dignitatis in iuris, vel hominis diſpoſitione Epiſcopalis venit, ſecundùm Simonet. *de reſeruat. q. 11. per totam*, Mandoſ. *in reg. 32. Cancel. q. 15.* Gamb. *de poteſtate Legati, lib. 2. num. 41. cum ſeqq. & lib. 5. à n. 222.* Hoied. *de incompatibil benefic. p. 1. c. 24. num. 64.* qui magis communiter diſtinguunt inter materiam fauorabilem, & odioſam, ita vt in illa, non verò in iſta ſub appellatione dignitatis comprehendatur Epiſcopalis.

4 *Gradus, & modeſtia in huiuſmodi proceſſu ſeruetur*, &c.] Notatur ad hoc, quod circa pœnas, coactiones, & modum procedendi in iudicio dignitati, ſeu nobilitati eſt deferendum, ita vt mitius cum nobilibus, ſeu in dignitate conſtitutis agendum ſit, & mitius quàm alij inferiores, ſeu ignobiles puniantur, ita per text. *in cap. ſanè* 11. ibi, *temperatè procedens, & in cap. paſtoralis 28. in fine princip.* ibi, *dignitati deferas, & perſona ſub. hoc tit. & in cap. vlt.* ibi, *volentes tamen nobilitati parcere, de pœnis, & in l. ſacrilegij pœnam, in princip.* ibi, *pro qualitate perſonæ, ff ad leg. Iuliam pecul.* obſeruant Ioan. Andr. Domin. & Franch. *hîc, n. 3.* Anch. *num. 1.* Abb. *n. 5. & in d. c. paſtoralis*, vbi Imol Felin. & Barbat. latè idem Felin. *in d. c. cùm quidam n. 5.* Tiraq. *de nobilit. c. 20. à n. 108 cum ſeqq. & de pœnis tempor. cauſa 31. à princip.* Couar. *lib. 2. var. c. 9. n. 2.*

Vt cùm à iudicibus, vel Conſeruatoribus, &c.] Hic text præſcribit Ordinem ſeruandum, quo iudices, vel Conſeruatores Apoſtolici contra Epiſcopos debeant procedere, neque enim ſtatim à principio ſunt excommunicandi, ſed ſeruata modeſtia, & reuerentia, quæ eorum dignitati debetur, veniunt priùs coërcendi per pœnas, de quibus *hîc*, iuxta ordinem in text. præſcriptum, ac demum poſtea ſi negotium poſtulauerit, cenſura poterit contra eos Eccleſiaſtica aggrauari, vt notant omnes *hîc, & in c. ſanè il. 2. verſ. ita quod, ſup. hoc tit.* Syluest. *in ſum. verbo Conſeruator, n. 4. verſ. dico*, Azor. *inſtit moral p. 2. lib. 5. c. 24. q. 12.* 5

Intellige ſupradictam diſtinctionem huius text. obtinere non ſolùm in Epiſcopis conſecratis, ſed etiam in electis, & confirmatis tantùm, vt poſt Ioan. Andr. bene agnoſcunt Franch. *num. 1.* Domin. *n. 1. in præſenti*, ex eo comprobantes, quia illius priuilegium Epiſcopis conceditur ob reuerentiam eiſdem debitam ratione dignitatis, & officij Epiſcopalis, non verò ratione Ordinis, vt patet in princip. ibi, *Pontificali dignitate præditis ob reuerentiam ſacri Officij. quod exercent*, & planè Epiſcopus electus & canonicè confirmatus, nondum tamen conſecratus, licèt in ſpectantibus ad Ordinem Epiſcopalem appellatione Epiſcopi non veniat, ex multis, de quibus Felin. *in c. eam te, n. 1. de reſcript.* quod tamen attinet ad iuriſdictionem, & officium Epiſcopale, omnia valet exercere, quæ non fuerint Ordini annexa, iuxta text. *in c. tranſmiſſam 15. cap. noſti*, vbi gloſſ. *c. qualiter, de elect.* ac ſubinde ſimpliciter Epiſcopus appellatur, *Clem. 1, iuncta gloſſ. verbo Epiſcopus, de foro compet. Clem. 2. vbi gloſſ verbo Epiſcopi, de reſcript.* Felin. *in d. c. eam te, n. 5.* Azor. *inſtit. moral. p. 2. lib. 3. c. 27. q. 5.* 6

Ingreſſus primo ipſis Eccleſia, &c.] Hæc eſt prima cenſura à qua iudices debent exordiri in pœnis, ſeu coactionibus Epiſcopis inferendis, vt præcipit text. *in c. ſanè, il. 2. verſ. ita quod, hoc tit. in antiq.* de illaque ſæpe alibi in iure mentio fit, modò ſub nomine interdicti, modò ſub nomine ſuſpenſionis, vt *in c. vlt. verſ. alioquin, de offic. Ordin. hoc lib. 6. c. Epiſcoporum, de priuileg. eod. lib. c. ſacro 48. in princip. de ſent excom. c. 1. eod. tit. hoc lib. 6.* cum multis aliis. Quærunt Doctores quænam cenſura hæc, an ſcilicet interdictum, vel ſuſpenſio, & quos effectus in iure operetur, quod quia non eſt proprium huius loci, videri poterit per text. vbi latè ſcribentes omnes *in c. is, cui 20. infr. de ſent excom. hoc lib. 6.* tradunt Archid. & Anch. *hîc n. 2.* Doct. *in d. c. ſanè*, vbi Sicul Dec. & alij, gloſſ. *verbo interdictum, in d. c. ſacro*, & *ibid.* Felin. *n. 8.* Abb. *n. 10.* proſequuntur latè Nau. *in man. c. 27. n. 170.* Cou. *in c. alma mater p. 1. §. 1. à n. 3.* Henriq. *in ſumm. lib. 13. c. 32. n. 2.* Auil. *de cenſur. p. 3. diſp. 2. dub. 1. concl. 12. & p. 5. diſp. 4. dub. 5. concl. 5 6. & 7.* Soar. *tom. 5. de cenſur. diſp. 25. ſect. 4.* Sayr. *eod. tract. lib. 5. c. 9. à n. 14. & lib. 4 c. 7. à n. 11.* 7

Vel Sacerdotale interdicatur miniſterium.] Idem probat text. *in cap. ſanè, il. 2.* ibi, *vel Sacerdotale officium interdicat, hoc tit. in Decretal.* Circa quod eſt aduertendum cum gloſſ. *verbo officium in eod. cap. ſanè*, interdictum hoc, quia abſolutè non ponitur, ſed determinatè, & ſpecialiter fertur ad vnam ſpecialem actionem, 8

actionem, veluti ad officium, ſeu miniſteriom ſacerdotale, ab illo tantùm priuate, & ab omnibus, quæ in eo includuntur, vel ſine illo exetceri uon poſſunt, noo rameo ab aliis, quæ vel in eo noo comprehenduntur, vel ſine illo valent exerceti, arg. *cap. ſignificauit*, iuncta gloſſ. *verbo officium, de corpore vit.* Cuius tei ratio eſt, quia cum interdictum odioſum & pœnale ſit, ad caſum tantùm expreſſum reſtringi debet, iuxta vulgates regulas, *cap. odia, c. in pœnis, de regulis iuris, hoc lib.* tradont in terminis agentes de interdictis Nauar. *in man. c. 27. n. 170.* Couat. *in cap. alma mater, part. 2. §. 1. num. 4.* Syluest. *verbo interdictum 4. quaſt. 4.* Armil. *eod. verbo, §. 28.* Henriq. *in ſumm. lib 13. c. 43. §. 6.* Auil. *de cenſur. part. 5. diſput. 4. dub. 5. concl. 4.* idem etiam notantes in ſuſpenſione, vt per Henriq. *d. lib. 13. c. 32. §. 1.* latè Sayr. *de cenſur. lib. 4. c. 3. num. 15. cum ſeqq.* & hæc ſpecies interdicti, vel ſuſpenſionis appellatur partialis ad differentiam totalis, quæ ſimpliciter, & abſolutè fertur, ac ſubinde omnes effectus includit, Soar. *tom. 5. de cenſur. diſput. 32. ſect. 2. num. 27. & diſput. a 5. ſect. 2. num. 14.*

9 Vnde fit quòd Epiſcopus, vel alius Sacerdos interdictos ab officio Sacerdorali, vt *hic*, prohibetot ſolùm ab illis, quæ ſunt ptopria Sacerdotis, vt ſont miniſterium Miſſæ, & Sacroſanctum Euchariſtiæ Sacramentum, iuxta *c. 1. verſ. & hoc vtique, de ſumma Trinit.* & alia, quæ refett gloſſ. *verbo officium, in d. c. ſignificauit, de corp. vit.* Sayr. *d. lib. 4. c. . n. 17.* ac denique ab eis, quæ ſine illo exerceri non poſſunt, veluti ab Officio Pontificali, quod ſine Sacerdotali exerceti non valet, *c. ex literis, de exceſſ. Prælat.* notarunt gloſſ. *hic, verbo Sacerdotale*, Domin. *n. 7.* & Franch. *n. 3.* Henriq. *d. c. 43. §. 6.* Auil. *d. concl. 4.* ſic explicantes quid importet interdici Sacetdotale miniſterium, vel ab eo ſuſpendi. Cæteros verò actus, qui Sacerdotale officium non prærequiront, adminiſtrare valet, vt circa ſuſpenſionem tradunt communiter Doctores cum quibus proſequuotur Henriq. & Auil. *vbi proximè*, Sayr. *d. lib. 4. c. 4. à n. 6. & d. c. 3. num. 16. & 17.* Soar. *d. tom. 5. de cenſuris, diſp. 26. ſect. 4.*

10 *Ac deinde ab officio ſuſpendantur.*] Cùm text. hic ſoſpenſionem hanc ab officio ſimpliciter, & abſolutè ferendam decernat ſine vlla nominatione talis, vel talis officij, omnia ſine dubio includit, quæ competunt vel ratione Ordinis, vel ratione iuriſdictionis, ſeu alterius adminiſtrationis Eccleſiaſticæ, vt generaliter deducitur ex proprietate verbi, *officium*, quod de ſe validè latum eſt, & in ſpecie quoad officia competentia ratione Ordinis bene probatur ex textu *in c. 1. in fine, verſic. ſciturus*, iunctis verbis præcedentibus, *infr. de re iudic. hoc lib. 6.* & fortiùs iuxta inductionem, quam de eodem textu facit Soar. *in loco infrà citando, num. 5. & 6.* quoad ea verò, quæ competont ratione iuriſdictionis ex text. *in cap. quia diuerſitatem, verſic. ſic tamen*, ibi, *& tunc ſi voluerit, non tamen valuerit*, &c. *de conceſſ. præb.* & eſt communis, ac celebris doctrina gloſſæ per text. *ibi, verbo à ſuſpenſis, in cap. cùm dilectus, de conſuet.* vbi Innocent. *num. 4.* Abb. *à num. 18.* & alij contra *gloſſ. 1. in c. audiuimus 24. quaſt. 1.* tradunt vlira antiquiores *in dictis iuribus*, Domin. *hic, num. 8.* Anchar. *not. 5.* Franch. *n. 3.* Syluest. *verbo ſuſpenſio, num. 5.* Henriq. *lib. 13. c. 32. §. 2.* Auil. *de cenſur. p. 3. diſput. 2. dub. 1. concl. 5.* Sayr. *eod. tract. lib. 4. c. 5. à num. 2.* Soar. *tom. 5. de cenſur. diſput. 26. ſect. 1. num 3. cum ſeqq.*

11 Illud ſolum in propoſito, ſiquidem text. loquitur de Epiſcopo, aduerte oportet Epiſcopum ab officio ſimpliciter ſuſpenſum, manere etiam ſuſpenſum à Pontificalibus, quibos in exercitio officij ſui vti poteſt, Syluest. *vbi ſupr.* Tabien. *verbo ſuſpenſio, num. 4.* Auil. *d. concl. 5.* Sayr. *d. c. 5. num. 4. & 5.* ſobdens tamen illum licèt ſuſpenſum poſſe incedere in apparatu Pontificali ſi nullum actum Pontificalem, vel officium exerceat.

12 *Aggrauetur cenſura Eccleſiaſtica contra eos, &c.*] Intellige, vel proferendo ſententiam excommunicationis in eos, vel etiam interdicti in terras illorum, vt de interdicto eſt text. in terminis *in cap. ſanè il. 2. in fine, verſ. aut etiam, ſup. hoc eod tit.* cuius dum text. noſter non meminit ſub aggraoatione cenſuræ de qua *hic*, neceſſariò includitur, ſentiont expreſsè Franch. *n. 4.* Dominic. *n. 7. in præſenti*, Doctores *in eod. cap. ſanè*, diſputantes an hoc interdictum propter culpam Epi- 13
ſcopi ferri poſſit in terram, quæ eidem ſolùm qooad iuriſdictionem Eccleſiaſticam eſt ſubiecta, vel tequiratur quòd etiam temporalem ibidem obtineat, quod licèt videatot inſinoare text. *in verbo ſpecialiter*, & ſequantur Vincent. Card. & Abb. *num. 7.* Henriq. *in ſum. lib. 13. c. 50. §. 3.* ſic intelligens illum text. verius tamen eſt oppoſitum, nempe ſufficere ſolam Eccleſiaſticam iuriſdictionem, quemadmodum in dominis, ſeu Rectoribus ſæcularibus ſufficit ſola ſæcularis, iuxta reg. text. *in cap. ſi ciuitas*, ibi, *domini, vel Rectoris, infr. de ſentent. excommun. hoc lib. 6.* tradont Dec. *in eod. c. ſanè, not. 7.* Felin. *num. 2.* Couat. *in cap. alma mater, part. 2. §. 1. n. 4.* Vgolin. *de cenſur. tab. 5. c. 20. §. 1. num. 2.* Sayr. *eod. tract. lib. 5. c. 11. num. 9.* Soar *d. tom. 5. diſp. 36. ſect. 3. n. 7.* nec dictio, *ſpecialiter*, de qua *in d. cap. ſanè*, quicquam facit, quia non conſtruitur cum verbo, *pertinet*, quod præcedit, ſed com verbo, *ſupponat*, quod ſubſequitor, vt ſentit Dec. *vbi ſupr.* & probat virgula ibidem interiecta.

14 *Niſi fortè aliter fieri ſuaſerit, &c.*] Ponitur in hoc verſ. notabilis quædam limitatio ad præcedentem textus deciſionem, nempe ordinem, de qoo *ſuprà* circa coactiones, & pœnas Epiſcopis imponendas prætermitti poſſe ſi nimia fuerit eorum contumaciæ protetuitas, vt poſt Monach. *n. 1.* & alios *hic*, notat Sicul. *num. 16 in c. ſanè, il. 2. ſupr. hoc tit. in Decretalib.* Ioan. Andr. & Anton. *in cap. ea, qua, de ſtatu monach.* Felin. *in c. cùm quidam, n. 5. verſic. quartus eſt, de iureiur.* Similiter etiam adoertentes quòd licèt aliàs nobilitati, ſeu dignitati in pœnis inferendis deferendum ſit, illud tamen non procedit, quando nimia extiterit eorundem contumacia, Felin. *in c. paſtoralis, in princip. n. 3. verſ. quintò fallit, ſup. eod. tit.* & alij de quibus Tiraquel. *de nobilit. c. 20. n. 131.*

15 In gloſſ. *Sacerdotale*, ibi, *ſuſpenſus à Pontificalibus tantùm in illis celebrando non fit irregularis.* Sequontur Innocent. *in c. 1. verbo à diuinis, de ſentent. excommunic. hoc lib.* S. Antonio. *part. 3. ſumm. tit. 28. c. 4. vltra med.* Couat. *in Clem. ſi furioſus, part. 1. §. 1. num. 1, verſic. ſecundùm*, Iacob. de Graff. *in aureis deciſion. part. 1. lib. 4. c. 25. num. 3.* qui in eo præcipuè nituntur quod Pontificalia non ſunt de ſubſtantia Ordinis, celebrationis, aut Officij, cùm ſine illis quodlibet Officium fieri poſſit.

16 Contrariam tamen ſententiam tenuerunt Calder. *in tract. de interdicto memb. 2. quaſt. 3.* Nauar. *in man. c. 27. n. 163. verſ. ex quo infertur primò*, Viuald. *in candel. tit. de ſuſpenſ. num. 146.* moti ex eo, qoia cùm Epiſcopatus per ſe Ordo ſit, vt latè probaui *de offic. & poteſt. Epiſc. part. 2. alleg. 1. num. 18.* celebrare in apparatu Epiſcopali, ſeu Pontificali eſt exercere actum proprium Ordinis Epiſcopalis, à qoo Epiſcopus ſoſpenſus eſt, ſoccéditqoe proinde reg. text. *in c. 1. in fine, verſ. ſciturus, infr. de re iudic. hoc lib.* Inter quas tamen opiniones elegantem diſtinctionem tradit Vgolin. *de cenſur. tab. 1. c. 14. §. 1. num. 2.* quam meliùs explicat Sayr. *eod. tract. l. 4. cap. 16. num. 27. cum duobus ſeq.* vbi plenè videri poterit. Illud ſolum adde Epiſcopum à Pontificalibus

ſuſpenſum nequaquam prohiberi celebrare Miſſam priuatam, vt ex reg.text.*in c.ſignificauit, de corpore vit.* poſt Syluest. & Nauar. quos citat, docet Henriq. *d. lib.13. cap.32.§.2.* Auil.*de cenſur.part.3. diſp.2. dub.2. concl.*10.

18 In gloſſ. *Aliter*, vlt.ibi, *Quòd ſi index*, &c. Probat hæc gloſ. quòd ſi iudex non ſeruata forma huius Decretalis ſtatim excommunicat, vel ſuſpendit Epiſcopum, vel Superiorem, tenet ſententia, idem probant Domin. & Franc. *hic num. vlt.* vbi aliqua adducunt in confirmationem, vtraque id ipſum comprobari poteſt ex communi Doctorum reſolutione, quam aduersùs alios ſequuntur Conat. *in cap. alma p.1. §.9. num.vlt.* Nauar.*in cap.cum contingat 5. cauſa nullit. verſic. neque n.6. & 7. de reſcript.* plures de quibus Sayr. *de cenſur. lib.1.c.12.n.26.* vbi docent quòd licèt excommunicatio ſecundum ordinem à iure præſcriptum *in cap.ſacro* 84. *de ſent. excom* non debeat ferri niſi præcedente trina monitione, attamen abſque illa etiam à delegato prolata mero iure valida eſt, communis per textum *ibi in eod. cap ſacro*, text. vbi gloſ.*verbo iniuſtas in c. Romana 5.illo tit hoc lib.* facit etiam in confirmationem deciſio *l.1. C.de appellat.* iuncta reg.*l. ordinarij, C.de rei vendicat.* Et denique quia Ordo iuris in his, quæ non ſunt de ſubſtantia, ſed de ordine Iuſtitiæ, vt Doctores vocant, qualis ſine dubio videtur Ordo, de quo *hic*, etiamſi omittatur, vel præpoſteretur non annullat, quia ſolùm reſpicit ius litigatoris, vt eſt celebris doctrina gloſſ.*in ſum.verſic.hoc tamen ſcias* 2.q.1. quam ſequuntur Abb. & alij *in cap.exhibita,n.12.de iudic.*& per plura exempla proſequitur Vant.*de nullit.tit. ex defectu proceſſus, n.15.& à n.48.* Vnde bene notauit Domin.*in præſenti, n.7.* quod ſi Ordo de quo *hic*, non ſeruetur, à tali proceſſu debet appellari,

19 Nec obſtat illud, quod pungit idem Domin. *hic* nempe textum loqui de Conſeruatoribus, qui ſunt iudices delegati, iuxta *c.1.& vlt.hoc tit.& lib.*. Vnde videbatur quod ſi prætermiſſo ordine huius text. ſtatim à principio Epiſcopos excommunicauerint, illorum ſententia non teneat tanquam iniuſta, & lata contra ordinem, & intentionem Pontificis delegantis de qua *hic*, iuxta doctrinam gloſ. *verbo ad talia, in cap. vlt. de præbend.* per text.*ibi, & in c.in præſenti, verbo ad cautelam, inſ.de ſentent.excomm.lib.* quam ſequuntur Hoſt. & alij *in eod.cap.vlt.* Vgolin.*de cenſur.tab.1.c.13.§.18. n.18.* Sayr.*eod. tract.lib.1.c.16.n.15.* Reſpondetur enim falſum eſſe, ſimpliciter, & abſolutè loquendo, ſententiam delegati iniuſtam, ſiue excommunicationis, ſiue aliam, nullam eſſe, vt poſt Cardin. Abb.& Imol.*in d. cap.cum contingat 5.cauſa nullit.n.7.* Sayr.*d.lib.12.c.12. num.26.* vbi multos citant, ſolúmque doctrina illarum gloſſarum procedit, & intelligitur quando in delegatione, ſeu reſcripto certa forma fuerit præſcripta, tunc enim illa non ſeruata, ſententia nulla erit, ex reg.text. *in cap. cùm dilecta, de reſcript. cap. vlt. de reſtit. ſpol.* cum ſimilibus explicatis optimè per Nauar. *n.7. & 8. vbi ſupr.*Sayr.*d.c.12.n.26. in fine, & d. cap.16. num.15.* qui tamen in propoſito huius text. (in quo non agitur de forma, ſeu ordine in delegatione, ſeu reſcripto expreſſa, ſed tantum à iure præſcripta) nequaquam reperiuntur.

SVMMARIVM.

1 *Delegato procedente cum duobus ſubdelegatis non in totum, ad Papam, non ad condelegatos appellari debet*, & n.2. amplia vt n.6.7. & 8.

3 *Ordinarius, & delegatus vbi concurrunt in eadem cauſa, appellatio non Superiorem Ordinarij, ſed ratione iuriſdictionis delegatæ dignioris, ad delegantem interponitur.*

4 *Eccleſiaſticus, & ſæcularis vbi ſimul cognoſcunt, appellatio de iure ad Eccleſiaſticum deuoluitur.*

5 *Potentius, ſeu dignius trahit ad ſe naturam minus potentis, ſeu minus digni.*

9 *Vnus, vel duo ex delegatis ſi non ſimpliciter, aut in totum, ſed aliquid ſibi de iuriſdictione reſeruando, alteri collegæ ſubdelegauerint vices ſuas, tunc ad primum delegantem erit appellandum.*

10 *Commiſſionis vigore facta à Papa tribus cum clauſula,* Quod ſi non omnes,&c. *ſi duo ex illis ſubdelegauerint, tertiò ſe excuſante, tunc ſi ab illis appelletur, non ad primum delegantem, ſed ad delegatos ſubdelegantes appellatio erit interponenda.*

Cap. Si duo. III. *Bonif. VIII.*

DElegati iudices tres ſi ſint, duo ex illis, duobus aliis non in totum ſubdelegauerint vices ſuas, ipſique ſubdelegati cum delegato tertio, qui non ſubdelegauit, in cauſa procedant, & ab vtriſque, delegato videlicet, ac ſubdelegatis inſimul appelletur, non ad delegatos, ſed ad primum delegantem prouocari debet. Colligunt ex Ordin. Archid.Gemin.Ioan. Andr. Anch. Butr. Domin. Monach. Franc. Vin. *in rational. lib.1. pag.197.* Alagona *in compend. pag.146.* 1

Cuius deciſionis ratio extat, quia cùm in his terminis ex ratione & perſona ſubdelegatorum appellatio ad delegatos eſſet interponenda, iuxta text. *in cap. ſi delegatus.verſ.ad eam, inf.hoc tit.* ex ratione verò, & perſonæ delegati tertij non ad illos vtpote æquales, ſed ad primum delegantem deberet prouocari, ac ſubinde ex diuerſis reſpectibus diuerſa emergerent, & contraria, negligitur conſideratio perſonæ ſubdelegatorum, licèt duo ſint, & ita numero excedant (quod rationem dubitandi faciebat) & attenditur potius perſona, & iuriſdictio vnius delegati, vt illius reſpectu ad Papam delegantem appelletur, tum quia eſt iuriſdictio magis dignior *cap. ſanè il 2.* cum *ibi* notatis *ſup. eod.* & quoties ſuper eadem cauſa concurrunt plures iudices habentes diuerſam iuriſdictionem, attenditur quoad appellationē iuriſdictio dignior, vt eſt text.elegan & ſimilis *in l.præcipimus 32.in fine, verſ.eodem, C.de appellat.* tum etiam, quia idem obſeruatur quando in in vna, & eadem perſona concurrit iuriſdictio delegata, & ſubdelegata, text. ſic intelligendus *in c. ſuper quæſtionum, §.ſi verò, verſ.vnde, hoc tit.* tum denique, quia hoc modo abſurdum vitatur ne ab æquali, nempe delegato, ad æquales, nempe condelegatos appelletur, iuxta reg. text.*in l.1.§.ſi quis, ff.de appellat.c. anteriorum, verſ. illo videlicet 2.q.6.* cum adductis per Sund. *conſil.106.n.10.lib.1.* Scacc.*de appellat.q.2.à n.3.& 9.* tradunt, & explicant in ſpecie *gloſſ.1. & vlt.hic*, Ioan. Monach.*n.1.& 2.* vbi additio Prob.*num.etiam 2.* Anch. *notab.3.in præſenti*, Ioan. Andr.*in addit. ad Specul. p.2. tit.de appellat.1.nunc tractemus, n.11.* Quintan. *de iuriſdict. lib.2. tit. de ſubdelegat. n.30.* Scac.*d. q.8.n.39. verſ.confirmatur.* a

Sic etiam vbi in eadem cauſa concurrunt Ordinarios, & delegatus, appellatio non ad ſuperiorem Ordinarij, ſed ratione iuriſdictionis delegatæ dignioris ad delegantem interponitur, vt in Inquiſitoribus, & Ordinariis ſimul procedentibus obſeruat Anchar. *hic d.notab.3.* Abb. *in d cap.ſuper quæſtionum, §.ſi verò n.5.* & in aliis exemplis tradunt Alex. *conſ.12. per totum, lib.6.* Card Tuſch.*lit.A.concl.352.n.33.* Stephan. Gratian.*diſcept.forenſ.c.100.n.50.* 3

Sic

4 Sic quoque vbi ſæcularis, & Eccleſiaſticus ſimul cognoſcunt, appellatio de iure ex eadem ratione ad Eccleſiaſticum deuoluitur, iuxta doctrinam Bart. *in d. lib. 1. §. ſi quis n. 13. ff. de appellat.* Felin. *in c. 1. n. 6. eod. tit.* Beto. *in rub. de appellat. n. 85.* Iaſ. *in l. imperium, n. 3. ff. de iuriſd. omn. iudic.* Stephan Gratian. *d. c. 100. num. 51.* Mart. *de iuriſdict. p. 4. caſu 118. n. 6. & caſu 120. num. 10. cum ſeqq.*

5 Sic denique regulariter id, quod eſt potentius, ſeu dignius trahit ad ſe naturam minus potentis, ſeu minus digni cùm ſimul permiſcentur, licèt minus potens numero excedat. *cap quod in dubiis, in fine, & ibi gloſſ. de conſecrat. Eccleſ. c. 1. eod. tit. hoc lib.* & vtrobique ſcribentes, Tiraq. & ab eo citati *de retract. lig. §. 1. gloſſ. 7. n. 32.* notans, & adducens ad id deciſionem huius text. vt etiam fecit gloſ. *in præſenti,* in caſus poſitione in fine, & poſt eam Dominic. *n. 2.* Ancb. *notab. 3.*

6 Primò autem extende, & intellige deciſionem huius text. vt à fortiori procedat quando vel vnus tantùm delegatus ſubdelegauit non in totum, vel duo illi non duobus, ſed vni tantùm ſimili modo vices ſuas commiſerunt, militant enim in his terminis fundamenta modò adducta, & ceſſat ratio dubitandi deſumpta ex maiori numero ſubdelegatorum, vt bene notant *gloſſ. 1. hic,* Ioan. Andr. & Domin. *n. 2. in fine, & n. 3.*

7 Secundò extende, & intellige deciſionem huius text. locum ſimiliter habere quando fuerint duo tantùm delegati, & vnus ex illis ſubdelegauerit vices ſuas in totum, alter verò pro parte reſeruando ſibi aliquid de iuriſdictione, tunc enim ſi à ſubdelegatis appelletur, non ad iſtum delegatum, qui ſibi de iuriſdictione retinuit, ſed ad primum delegantem erit appellandum, quaſi in hoc caſu ad effectum appellationis attendatur ſolùm ſubdelegatio illius, qui totaliter ſubdelegauit, ex rationibus de quibus *ſupra,* Archid. & Franch. *verſ. in gloſſ. 2.* Domin. *n. 3. in præſenti,* Ioan. Andr. & Innoc. *in d. cap. ſuper quæſtionam, §. ſi verò, ſup. hoc tit.* Specul. *2. part. tit. de appellat. § nunc tractemus, n. 11. verſ. ſed pone,* Scacc. *d. q. 8. n. 36.*

8 Tertiò extende deciſionem huius text. vt etiam locum obtineat ſi ex omnibus delegatis duo, vt *hic,* vel ex duobus vnus tantùm, vt *d. c. ſuper quæſtionum, §. ſi verò,* vices ſuas non extraneis, ſed alteri Collegæ commiſerint, tunc etenim concurrente in perſona illius delegata, & ſubdelegata iuriſdictione, ſola delegata attenditur, vt ita non ad condelegatos ſubdelegantes, ſed primum delegatum appelletur, notat gloſſ. *hic verbo duobus,* & eſt expeditum, quando ſubdelegatio, vel expreſsè in totum, vel ſaltem ſimpliciter, quòd idem eſt, alteri Collegæ facta fuit, ex reg. text. *in d. cap. ſuper quæſtionum, §. porrò,* & ex text. in ſpecie *in d. §. ſi verò, verſ. vnde,* prout eum intelligit *gloſſ. pen. & vlt. ibi,* Bellem *in princip.* Imol. Hoſt. & Bald. *n. 3.* contendentes text. loqui quando ſubdelegatio ſimplex fuit, vel totalis, propter verba text. in fine ibi, *propter rationem ſuperius aſſignatam,* quaſi text. ſe referat ad diſtinctionem *d. §. porrò,* comprobat Scacc. licèt illius textus non meminerit, *d. q. 8. n. 37.*

9 In gloſſ. *Duobus,* ibi, *idem ſi ſubdelegarent illi Collegæ.* Notatur ad hoc, quòd ſi non ſimpliciter, aut in totum; ſed aliquid ſibi de iuriſdictione reſeruando vnus, vel duo ex delegatis alteri Collegæ ſubdelegauerint vices ſuas, tunc ad primum delegantem erit appellandum, quaſi ſola attendatur iuriſdictio delegata, non ſubdelegata, & ampliatur in hoc caſu deciſio huius text. ita etiam in ſpecie tenent gloſ. ſibi contraria *verbo ſi non poſſunt, verſ. ſed pone in d. §. ſi verò,* quam ſequitur Abb. *ibi n. 7.* dicens communem, Felin. *in d. §. porro, n. 15. fallent. vlt.* Franc. *in cap. dilecti il 3. n. 28. de appell.* Rot. *deciſ. 16. aliàs 387. n. 1. hoc tit. in nouis,* Scacc. *d. q. 8. n. 39.* ampliantes hanc ſententiam procedere ſiue in prima delegatione facta à Papa adſit clauſula, *Quòd ſi ambo,* &c. vt *in d. §. ſi verò,* ſiue etiam ex ratione, de qua gloſſ. *ibi verbo ſi non poſſunt, in fine.*

In gloſſ. *Cùm delegato,* ibi, *nota quia ſi in reſcripto eſſet clauſula,* &c. Notatur ad hoc, quòd ſi vigore commiſſionis factæ à Papa tribus cum clauſula, *Quòd ſi non omnes,* &c. duo ex illis ſubdelegauerint tertio ſe excuſante, tunc ſi ab illis appelletur, non ad primum delegantem, ſed ad delegatos ſubdelegantes appellatio erit interponenda à ceſſante ratione huius text. iuncta reg. *cap. ſi delegatus, verſ. ad eum, inf. eod.* cum ibi reſolutis, intendit manifeſtè text. hic dum conditionaliter requirit vt ſubdelegati cum delegato tertio procedant, notant Ioan. Andr. Domin. & Franc. *hic in fine;* Petr. Gregor. *partit. iuris Canon. lib. 5. tit 5. c 8. num. 2. iuncta lit. K.* Dixi ſi in commiſſione eſſet adiecta clauſula, *Quòd ſi non omnes,* &c. quia ſi cauſa ſimpliciter commiſſa fuiſſet, omnes neceſſario definire tenebantur, nec tertio ſe excuſante, vel impedito reliqui procedere valent iuxta text. *in cap. cauſam 16. ad fin. cap cum cauſa 22. verſ. tum quia, cap. vno 42. ſup. hoc tit. l. ſi duo, ff. de re iud.* Menoch. *conſ. 40 à n. 1. lib. 4* D. Barboſ. *in l. cum prætor, in princip. num. 2. cum ſeqq ff. de iudic.* 10

SVMMARIVM.

1 *Suſpicionis cauſa coram arbitris non tractatur vbi vnus ex delegatis datur cum clauſ.* Quod ſi non omnes, &c. *vel quando recuſatur delegatus, ſeu officialis Epiſcopi.*

2 *Clauſula,* Quod ſi ambo, &c. *quam vim & effectum habeat, remiſſiuè.*

3 *Suſpicionis legitima cauſa quæ ſint ad recuſandum iudicem ſiue delegatum, ſiue ordinarium, remiſſiuè.*

4 *Recuſato vno ex iudicibus delegatis datis cum clauſ.* Quòd ſi ambo, &c. *debet alter condelegatus non recuſatus, ſi fuerint duo, vel alij ſi plures extiterint, de ſuſpicione cognoſcere, nec ad arbitros eſt adeundum.*

5 *Epiſcopus debet cognoſcere de ſuſpicione propoſita contra ipſius delegatum, vel Vicarium generalem, nec ad arbitros eſt adeandum.*

6 *Epiſcopus à delegato ſuo, vel Vicario generali poteſt cauſam reaſſumere.*

7 *Vicarius conſtitutus à Capitulo Sede vacante ſi ſuſpectus allegetur, debet ipſum Capitulum, non verò arbitri de ſuſpicione obiecta cognoſcere.*

8 *Epiſcopus ſi in remotis exiſtat de ſuſpicione obiecta eius delegato cognoſcit illius Vicarius generalis.*

9 *Vicarius generalis quando vt ſuſpectus recuſatur, & Epiſcopus eſt in remotis, tunc arbitri aſſumuntur, qui de ſuſpicione cognoſcant.*

10 *Recuſationis cauſa contra Vicarium, vel delegatum Epiſcopi deducta, quando eundem Epiſcopum concerneret, tunc de illa ipſe Epiſcopus nullo modo poterit cognoſcere, ſed arbitri erunt aſſumendi.*

11 *Epiſcopo ſuſpecto an ipſius Vicarius generalis ex eo ſolum abſque alia cauſa ſuſpectus reddi valeat, oſtenditur.*

12 *Epiſcopus ſuſpectus non redditur ex eo ſolum quòd ipſius Vicarius ſuſpectus ſit.*

13 *Appellari nequit à Vicario ad Epiſcopum.*

14 *Recuſationis cauſam ſufficit coram ipſo iudice recuſato proponere, & coram arbitris probare.*

15 *Recuſatio quando proponitur contra vnum ex pluribus delegatis cum clauſ.* Quòd ſi ambo, &c. *non eſt ſatis cauſam recuſationis coram recuſato exprimere, ſed oportet eam coram omnibus proponere.*

16 *Recuſationis probatione pendente coram collega, non poteſt ipſe collega in principali procedere.*

17 *Recuſationis obiectæ ſubdelegato cognitionem habet delegatus, non in totum ſubdelegans.*

Cap. Si contra vnum. IV.

1 DVo quando ſunt delegati à Papa cum clauſula, *Quòd ſi ambo non poſſunt, vnus cognoſcat*, & opponitur cauſa legitima ſuſpicionis contra vnum, alter cognoſcet, & expediet cauſam ſuſpicionis, & non arbiter. Si verò non eſt clauſula, *Quòd ſi ambo*, &c. recurrendum eſt ad arbitros. Item ſi delegatus Epiſcopi, vel eius Officialis recuſatur, recuſationis cauſa probabitur coram Epiſcopo. Colligunt ex Ordin. Archid. Gemin. Ioan. Andr. Botr. Anchar. Dominic. Monach. Franc. Viu. *in ration. lib. 1. pag. 297.* Alagona *in compend. pag. 146.* remiſſiuè Ximen. *in concord. p. 1 & 2.*

2 De vi, & effectibus clauſulæ, *Quòd ſi ambo*, &c. dixi latè *in tract. de clauſulis vſufreq. clauſ. 125.* ſecundùm Lugdunen. impreſſ.

3 *Suſpicionis cauſa legitima proponatur*, &c.] Quæ ſint legitimæ cauſæ ſuſpicionis ad recuſandum iudicem ſiue delegatum, ſiue Ordinarium, vltra gloſſ. *hic verbo cauſa*, vbi addit. Anch. *notab.* vlt. Franc. *num. 4. in fine*, proſequuntur gloſ *vlt. in cap. cauſam quæ 17.* gloſ *verbo cùm ſint in c. cum R. 5. ſup. hoc tit.* gloſſ. *verbo ſubeſſe, in c. accedens il. 1. vt lite non conteſt.* gloſſ. *verbo conſanguineus*, per text. *ibi in c. poſtremo 36. de appellat.* Doct. *in l. aperiiſſimi*, vbi plenè Iaſ. *à num. 6. C. de iudic.* & poſt Specul. & alios antiquos relatos per addit. gloſſ. *hic*, Abb. *in c. cùm ſuper, num. 2. & 4. ſup hoc tit.* late Franc. *in d. c. poſtremò num. 20.* Lanfranc. *in c. quoniam contra, §. recuſationes à n. 19. de probat.* Perez *ad leges Ordinam. lib. 3. tit. 9. l. 1. q. 10.* Marant. *de ordine iudic. p. 6. tit. de appellat num. 27. cum ſeq. vſque ad num. 73.* Aufrer. *in tract. de recuſation. à princip.* Rebuff. *ad leges Galliæ, tom. 3. tit. de recuſat. art. 9. gloſſ. vnic. à n. 9.* Donel. *comment. iuris Ciuilis, lib. 17. c. 25.* Menoch. *de arbitr. caſu 152. cum ſeqq.*

4 *Coram non recuſato coniudice.* &c.] Collige ex text. recuſato vno ex iudicibus delegatis datis cum clauſula, *Quòd ſi ambo*, &c. vel cum clauſula, *Quòd ſi non omnes*, &c. debere alterum condelegatum non recuſatum ſi fuerint duo, vel alios ſi plures extiterint, de ſuſpicione cognoſcere, nec ad arbitros eſſe eundum, ſic limitata reg. text. *in c. ſuſpicionis 39 ſup. hoc tit.* notant omnes *in præſenti, gloſſ. 2.* & *ibi* Doctores *in c. 2. infr. de appell. hoc lib.* Alex. de Neuo *in c. cùm inter n. 6. & 8. de except.* Imol. *in c. ſuſpicionis cauſa, n. 1. verſ. vel quando*, vbi Ioan. de Anan. *n. 4. verſ. nota quòd ſi cauſa committitur, hoc tit.* Iacob. de Laurent. *in tract. de iudice ſuſpecto, c. 4. n. 13.* Farinac. *fragmen. crimin. p. 2. verbo iudex, num. 772.* Couar. *practic. c. 26. n. 5.* Soar. de Pace *in tract tom. 2. part. 1. c. 6. num 16.* Molin. *de inſtit. tract. 5. diſp. 24. n. 3. verſ. in ſecundo.* Cuius concluſionis ratio ea eſt, quia conſtat ex dictis per me dicta *clauſula 125.* ex vi prædictæ clauſulæ iuriſdictionis vſum ad alterum, vel alteros coniudices in ſolidum pertinere caſu, quo alius, ſeu alij condelegati inſimul in cauſa procedere non valeant; cùm verò per recuſationem obiectam contra vnum ex delegatis nequeat ipſe ſi probata fuerit in cauſa vlteriùs procedere, ex reg. *c. ſecundò requiris, n. 1. in fine, de appellat.* cum ſimilibus, & ita in impedimento recuſationis conditio clauſulæ verificetur; vt eſt text. ſic intelligendus *in cap. cùm ſuper 23.* iuncta gloſſ. & Abb. *ibid. n. 1. & 6. ſup. hoc tit.* meritò ad cæteros condelegatos non recuſatos ſuſpicionis cognitio debet pertinere, vt ita per hoc cognoſcant an ſua ſit iuriſdictio, & an conditio clauſulæ adimpleatur, ex reg. text. *in l. a. ff. ſi quis in ius vocatus, c. ſuper literis, in fine, de reſcript.* cum ſimilibus, quam rationem videtur aſſignare text. *in præſenti, in verſ. ad quem*, ſic explicandus, & intendit optimè *gloſſ. 3. verſ. ſed cognoſcat*, ſic reſpondens difficultati, quam à principio excitauerat ibi, principali, vnde non videbatur quòd de impedimento, &c.

Cùm autem ipſe delegatus Epiſcopi, &c.] Notatur ad hoc, quòd Epiſcopus debet cognoſcere de ſuſpicione propoſita contra ipſius delegatum, vel Vicarium generalem, nec tunc ad arbitros eſt eundum, vt per *gloſ. 2.* & *ibi* communem *in c. 2. infr. de appellat. hoc lib.* gloſſ. *verbo coram in cap. ſuper quæſtionum, §. quem verò, hoc tit. in Decretal. gloſſ. vlt. in c. 2. ſup. de conſuet. hoc lib.* Abb. *in repet. c. ſi quis contra, n. 21. de foro compet.* Iaſ. *in l. apertiſſimi, num. 8. C. de iudic.* Perez *in l. 1. q. 12. in fine, tit. 5. l. 1. Ordinam.* Soar. de Pace *in pract. tom. 2. p. 1. c. 6. n. 18.* Stephan. Quarant. *in ſumm. Bullary, verbo Archiepiſcopi auctoritas, n. 19.* Sbroz. *de offic. Vicarij l. 3. q. 16. n. 1.* Iacob Laurent. *de iudice ſuſpecto, c. 4. ſub n. 6.* Molin. 5
de inſtit. tract. 5. diſp. 23. n. 15. & illa ratione nititur, 6
quia Epiſcopus à delegato ſuo, vel Vicario generali poteſt ſemper cauſam reaſſumere, & commiſſionem reuocare, ex reg *l. iudicium ſoluitur, ff. de iudic.* docet gloſſ *verbo idem in cap. Romana, in princ. infr. de appell. hoc lib.* Couar. *pract. c. 9. num. 1. verſic. primo*, Stephan. Gratian. *diſcept. forenſ. tom. 1. c. 92. num. 9.* ac ſubinde ſemper ſuperior eorum manet, vt de propoſita contra illos ſuſpicione cognoſcat? accedit & ratio deducta ex reg. text. *in d cap. ſuper quæſtionum, §. vlt. verſ. qui etiam ſup. hoc tit.*

Amplia procedere ſuprà proximam reſolutionem etiam in Vicario, qui conſtituitur à Capitulo Sede vacante iuxta formam Concil. Trident. *ſeſſ. 24. de reform. c. 16.* nam ſi ſuſpectus allegetur, debet Capitulum tanquam ſuperius, non verò arbitri de recuſatione cognoſcere, ex deciſ. huius text. neque poterit idem Capitulum arbitros eligere ad cognoſcendum de cauſis ſuſpicionum, quæ contra Vicarium ab eo Sede vacante deputatum proponantur, niſi eo modo, quo Epiſcopus potuiſſet, vt vtrumque declaraſſe S. Concilij Congregationem refert Nicol. Garc. *de benefic. part. 5. c. 7. n. 23.* 7

Limita tamen ſupradicta non procedere, quando Epiſcopus abſens eſt, tunc enim quicquid contradicant Innocent. & Hoſtienſ. *in d. c. cum ſpeciali, in princip. de appellat.* verior videtur reſolutio Ioan. Andr. *hic*, quam ſequuntur Anchar. Franch. *notab.* 4. & Domin. *num. 7. hic*, Abb. *in repet. d c. ſi quis contra, n. 23. ad fin. de foro compet.* Molin. *d. tract. 5. diſput. 23. num. 15.* Vt ſi Epiſcopus ſit intra diœceſim, vel in loco vicino, debeat interim ſuperſederi, donec ipſe adeatur, & ſic procedat contraria opinio Innocent. & Hoſtienſ. *vbi proximè*; ſi verò in remotis exiſtat, tunc de ſuſpicione obiecta delegato Epiſcopi illius Vicarius generalis cognoſcat, vtpotè qui cum Epiſcopo, qui aliàs cogniturus erat, vnum tribunal conſtituit, *d. c. 2. de conſuet. hoc lib.* & factum vnius cenſetur factum alterius, ex doctrina *gloſſ. pen. in cap. vnic. de capellis monach. hoc lib.* facitque etiam deciſio text. *in c. cùm nullus, in princip. verſ. Epiſcopo autem*, cum *ibi* notatis, *de tempor. ordin.* 8
hoc lib. Ad ſuſpicionem verò eiuſdem Vicarij generalis, vtpote iudicis aliàs Ordinarij, arbitri aſſumuntur, 9
ex reg. *d. cap. cum ſpeciali, in princ. de appellat.* eo quòd de facili non poſſit adiri ſuperior, qui de ea cognoſcat,

quem

quemadmodum ex eadem ratione arbitri eliguntur ſi Epiſcopus recuſatur, vt eleganter notauit gloſ. *hic verbo Epiſcopi, verſic. ſi autem*, communiter recepta, teſte Molin. *d. diſp. 23. n. 15. verſic. ſecundus eſt.*

10 Limita etiam locum non habere, quando cauſa recuſationis contra Vicarium, vel delegatum Epiſcopi deducti eundem Epiſcopum concerneret, tunc enim nullo modo de illa poterit cognoſcere, ſed arbitri erunt aſſumendi, arg. text. in ſimili *in c. ſi à ſubdelegato 11. inf. hoc tit.* traduntque exemplum afferentes Dominic. & Franch. *hic num. vlt.* Oldrad. *conſil. 70. aliàs 268.* Sbroz, *de Vicario Epiſcopi, lib. 3. q. 16. n. 8.* Iacob. de Laurent. *de iudice ſuſp. c. 4. num. 6. ad med.*

11 Ideo autem ad effectum huius limitationis exigitur cauſam recuſationis Vicarij eundem Epiſcopum ſpecialiter concernere debere, quia licet alias controuerſum ſit an ſuſpecto Epiſcopo ipſius Vicarius generalis ex eo ſolum abſque alia cauſa ſuſpectus reddi valeat, in quo verior videtur opinio affirmatiua, iuxta text. qui id probare videtur, vbi *gloſ. 3.* reddit rationem, & notat Abb. *n. 2.* Felin. *in princ. in cap. inſinuante 25. verſi. & aliter ipſorum, ſup. hoc tit.* tradunt Rip. *in c. 1. n. 43. de iudic.* Iaſ. *in l. apertiſſimi n. 9. C. eod. tit.* Rebuff. *in praxi benefic. p. 1. tit. forma Vicariatus n. 190.* Scacc. *de appellat. q. 8. n. 68. cum ſeqq.* Perez. *ad l. 1. q. 17. tit. 5. l. 3. Ordinam.* Quarant. *in ſumm. Bullary, verbo Archiepiſcopi auctoritas, n. 19. verſic. vlterius quare*, & copioſè citaui per me *de offic. & poteſtate Epiſcopi, p. 3.*
12 *alleg. 54. n. 149.* E conuerſo tamen abſque vlla controuerſia certum eſt Epiſcopum ſuſpectum non reddi ex eo ſolum quod ipſius Vicarius ſuſpectus ſit, vt bene deducitur ex hoc text. vbi notant Dominic. & Franch. *dictis locis*, Rebuff. *d. n. 191.* Scacc. *d. q. 8. n. 57. verſic. ſeptimo quia*, Sbroz. *d. lib. 3. q. 15.* Farin. *d. lit. I, n. 755.* ac proinde neceſſarium erit vt cauſa recuſationis etiam Epiſcopum concernat ad effectum, vt nequeat de ipſa cognoſcere.

13 *Nequeat appellari.*] Notatur ad hoc, quod à Vicario ad Epiſcopum appellari nequit, vt per Doctores, quos plena manu citaui ad *c. 2. de conſuet. hoc lib.*

14 In gloſſ. *Probari*, ibi, *quod coram omnibus ſit proponenda*, &c. Sentit gloſ. quod licèt regulariter ſufficiat recuſationis cauſam coram ipſo iudice recuſato proponere, & coram arbitris probare, *l. apertiſſimi*, ibi, *ei porrecto*, *l. fin.* ibi, *recuſationis libellum ei* &c. (*de iudic. cap. ſecundo requiris, §. vlt.* ibi, *coram te allegare*, *de appell. gloſſ. 2.* vbi additio *in c. inſ. de appellat. hoc l. 6.* declarando vt per Abb. *in d. c. ſecundò requiris n. 16.* Perez *in l. 1. q. 41. n. & 14. tit. 5. l. 3. Ordinam.* Azeued. *l. 1. n. 3. tit. 16. lib. 4. noua recop.* Iaſ. *in d. l. apertiſſimi n. 15.*

15 Vbi tamen recuſatur vnus ex pluribus delegatus datis cum clauſula. *Quòd ſi ambo*, &c. de qua *hic*, vel ſimili, non eſt ſatis cauſam recuſationis coram recuſato exprimere, ſed oportet eam coram omnibus proponere, id eſt coram ipſo recuſato, & Collegis, licet coram ſolis Collegis ſit probanda, vt deducitur ex hoc text. ibi, *proponatur*, & ſequuntur Domin. *n. 8.* Franch. *n. 2. & 5.* poſt Archid. *in præſenti*; & ratio eſt, quia vt cæteri condelegati ſoli valeant de ſuſpicione cognoſcere ex vi dictæ clauſulæ, vt text. habet, neceſſarium eſt eſt vt etiam coram eiſdem impedimentum allegetur, & proponatur, donec enim id fiat nequit vnus procecedere ſine altero, vt ſup.

16 In ead. gloſ. ibi, *ſed nunquid medio tempore*, &c. Quæſtionem hanc plenè diſputauit Boatinus Doctor antiquus in ſuis reportatis ad *c. prudentiam ſup. hoc tit.* vt refert Ioan. Andr. & Domin. *n. 8. hic ad finem*, cuius tamen diſtinctionibus omiſſis verior eſt negatiua ſententia huius gloſſæ, ex fundamentis ab eadem adductis, ſequuntur iidem Ioan. Andr. & Domin. *vbi proximè*, Innoc. *n. 2. in c. cùm ſuper 23.* & *ibi* Hoſt. ſibi contrarius *hoc tit.* quibus adde Lancellot. *de attent. p. 2. c. 6. n. 21. & 22.*

In gloſ. *Epiſcopi*, ibi, *idem in ſubdelegato delegati* 17
Papæ, qui delegauit non in totum, &c. Idem vt de recuſatione illi obiecta cognoſcat delegatus ſubdelegati, iuxta text. ab hac gloſ. citatum *in c. ſuper quæſtionum §. quia vero*, ibi, *coram eo*, &c. iuncta explicatione gloſſæ *ibi*, Abb. *n. 2.* Sicul. *n. 3. & in §. vlt.* ibi, *coram iudice delegato, ſup. hoc tit.* tradunt Doctores communiter *ibi*, Ioan. Andr. *hic in fine*, Domin. *n. 9.* Franc. *n. 5.* Soar. de Pace *in pract. tom. 2. c. 6. n. 17.* Perez *in l. 1. q. 13. tit. 5. l. 3. Ordin.* Molin. *de iuſtit. tract. 5. d. 23. n. 15.* Cuius rei ratio eſt, quia cùm delegatus non in totum ſubdelegans, adhuc ſuperior in cauſa maneat, coram eo ſuſpicionis negotium tractari debet, vt ſic faciliùs, & cum minori partium diſpendio expediatur, iuxta reg. *d. cap. ſuper quæſtionum §. porro in fine*, notat gloſ.
verbo aliquid in cap. ſeq. Secundò, quia ſubdelegato 18
ſuſpecto iudicato ad eundem delegatum ſubdelegantem reuerſura eſt iuriſdictio; planè rationi conſonum videtur quòd vbi iuriſdictio, ſeu poteſtas in defectum alterius regreſſura eſt ad alium coram eo qui reaſſumpturus eſt iuriſdictionem, ſuſpicio probetur, vt ſatis expreſsè inſinuat text. *in d. c. ſuper quæſtionum §. vlt. verſ. qui etiam.*

SVMMARIVM.

1 *Iudex ſuſpectus an & quando committere poſſit; oſtenditur.*

2 *Iudex à ſupremo Principe delegatus poteſt ex legitima cauſa vt ſuſpectus recuſari.*

3 *Delegatus ante recuſationem eidem propoſitam poteſt cauſam ſibi commiſſam ſubdelegare.*

4 *Delegatus non poteſt recuſationem ſimpliciter eidem propoſitam vices ſuas alteri committere abſque aſſenſu recuſatoris.*

5 *Ordinarius vbi recuſatio non ſolùm propoſita, ſed etiam probata iam fuerit, non poteſt cauſam committere, niſi de recuſatoris aſſenſu.*

6 *Ordinarius recuſatus an ſtatim inuitis etiam partibus poſſit cauſam committere; ſi vel cauſa ſuſpicionis notoria fuerit, vel ipſe iudex litem execrans nolit ad arbitrorum electionem deuenire, oſtenditur.*

7 *Iudex delegatus etiam de recuſatoris aſſenſu non poteſt cauſam ſubdelegare poſtquam ſuſpectus fuerit iudicatus.*

8 *Proceſſus non tenet ſi fiat per iudicem recuſatum poſt cauſam ſuſpicionis eidem legitimè propoſitam.*

CAP. Iudex ab Apoſt. V.

IVdex antequam ſit propoſita recuſatio poteſt com- 1
mittere, & ſi in totum commiſerit, commiſſio facta impugnari non poteſt, ſecus ſi in parte commiſiſſet, tunc enim poſſet impugnari. Item poſtquam eſt propoſita recuſatio, & non eſt pronuntiatum ſuper ea, ſi recuſator conſentit, poteſt committere, ſecus non. Item poſtquam eſt pronuntiatum illum eſſe ſuſpectum, etiam volente recuſatore committere non poteſt. Colligunt ex Ordin. Ancb. Gemin. Ioan. Andr. Anch. Butr. Domin. Monach. Franc. Viuian. *in ration. lib. 1, pag. 399.* Alagona *in compend. pag. 146.* remiſſiuè Ximenes *in concord. p. 1. & 2.*

Recuſari valeat vt ſuſpectus, &c.] Probat text. iudi- 2
cem etiam à ſupremo Principe delegatum (qualis eſt

datus

Digitized by Google

datus à Sede Apoſt.vt *hic*) poſſe ex legitima cauſa ſuſpectum recuſari , conſonat text. rationem reddens *in l.apertiſſimi* 16.*verſ.licet enim.& in l.vlt.in princ. C.de iudic.*notant Franch. & Anch. *hic n.*1. plenè Roffred. reſpondens difficultatibus contrariis *in tract. ordinis iudiciary p.*1.*ſub tit.Vtrum recuſetur iudex delegatus* quod tamen non procedit quando à Principe in ipſa delegatione fuerit prohibita recuſatio , vt patet ex adductis per me *in tract. de clauſulis vſufreq. clauſ.*131. *n.* 2.ſecundum Lugdonen.impreſſ.

3 *Poteſt licite vices ſuas committere antequam recuſatio, &c.*] Notatur ad hoc,quod delegatus ante recuſationem eidem propoſitam poteſt cauſam ſibi commiſſam ſubdelegare,vt per Anchar *hic n.*2. Abb.*in cap.ſi quis contra n.*14.*de foro compet.*Franch.*in c.cum ſpeciali n.*13. & *ibidem*,Imol.*n.*12.*de appellat.*idem Imol. *in c.ſecundo requiris n.*6.*eod.tit.* Cæpol.*caut.*105.*incip. Sepiſſimè iudices* , Farin. *fragm. crimin.p.*2. *lit.I,.n.*921. Marant. *de ordine iudic.p.*4.*diſt.*5.*n.*43.Molin.*de inſtit. tract.*5. *diſp.*23.*n.*14.

4 *Poſt recuſationem quoque propoſitam*,&c.]Notatur ad hoc , quòd non poteſt delegatus poſt recuſationem ſimpliciter eidem propoſitam vices ſuas alteri committere abſque aſſenſu recuſatoris , illo verò interueniente poteſt non ſolum vbi recuſatio fuerit ſimpliciter propoſita, ſed etiam ſi iam probata extiterit,vt per *gloſ.vlt.in cap.cum ſpeciali , in princip. gloſ. pen.in c.ſecundo requiris* §.*vlt.de appellat.* tradunt Franc.*d hic notab.*2.Aochar.4. Domin.*n.*3. idem Frauch. *in d.c.cum ſpeciali n.*23. vbi Imol. *n.*12. Abb. *in c. ſi quis contra, n.*14.*de foro compet.* Marant. *de ordine iudic.p.*4. *diſt.*5. *n.*43.Molin.*de inſtit.tract.*5.*d.*23.*n.*14.quicquid dicat Soar. de Pace *in pract.tom.*2.*prima partis c.*6. *num.*14. *&* 24.

5 Intellige autem, & amplia nonſolum procedere in delegato , de quo textus loquitor , & doctores ſine controuerſia recipiunt , ſed etiam in Ordinario locum habere , circa quod magna inter eoſdem Doctores pugna exiſtit , nam in primis vbi recuſatio non ſolùm propoſita,ſed etiam probata iam fuerit,non poſſe Ordinarium cauſam committere,niſi de recuſatoris aſſenſu , prout text.hic in delegato conſtituit , eſt text.expreſſus (qui cauillari non poteſt , & ſecundum omnium ſententiam loquitur de iudice ordinario) *in d. c.cum ſpeciali* 61.*in fine princip.de appellat.*ibi , *& ipſa probata legitimè de recuſatoris aſſenſu perſone idonea committat negotium recuſatus*,&c.per quem text. ita in hoc caſu magis communiter tradunt Doctores *ibi* , vt per Franc.*n.*19.Imol.*n.*12.Card.*n.*17.Dec.*n.*8.*in fine in eod.c.cum ſpeciali in princip.* Innocent. Hoſtienſ. & alij antiqui *in c.ſi quis contra*,vbi Felin.*n.*3. Sicul. *n.*45.*de foro compet.*Villalob.*in ærario commun.lit. E,verbo Epiſcopus n.*142.Soar.*in praxi tom.*2.*p.*1.*c.*6.*n.*15.quamvis in his terminis , & ita poſt probatam recuſationem contrarium defendat Abb. *in d. c. ſi quis contrà n.*14. *cum ſeqq.*quem ſequitur Socin. *ibidem num.*11.Molin. *d.tract.*5.*diſp.*23. *n.*17. mordicus contendens conſenſum recuſatoris non eſſe neceſſarium.

6 In alio verò caſo, vbi videlicet recuſatio ſolum iudici fuerit propoſita , licèt hoc magis dubium videatur, quia iidem Doctores , qui ſuprà,exiſtimant poſſe Ordinarium recuſatum ſtatim inuitis etiam partibus cauſam committere , ſi vel cauſa ſuſpicionis notoria fuerit,vel ipſe iudex litem execrans nolit ad arbitrorum electionem , & probationem ſuſpicionis deuenire,ſed ſtatim committere , idque per text.*in d. c.ſi quis contra* , ibi , *exequutor ab eo deputetur* , *de foro compet.* quem Doctores ſic accipiunt, & intelligunt quatenus facultatem committendi ſimpliciter indulget non requiſito aſſenſu recuſatoris, quemadmodum docent Felin.*d.n.*3.Imol.*n.*3.Aretin.*n.*6. Socin.*n.*8. Abb. *in lect. n.*14.*& in repet,n.*13.*in eod.cap.ſi quis contra* , Franch. *num.*15.Imol.*d.n.*12. *in d.c.cum ſpeci. in princ.*Soar.*d c. n.* 24. licet non improbabilius defendi poſſit etiam in his terminis , videlicet propoſita tantùm ſuſpicione recuſatoris aſſenſum exigi ad delegationem faciendam , vt alibi probabimus.

Dummodo pronuntiatum non fuerit ſupra ea , &c.] 7
Notatur ad hoc , quòd non poteſt iudex delegatus etiam de recuſatoris aſſenſu cauſam ſubdelegare poſtquam ſuſpectus fuerit iudicatus,vt per gloſſ.& omnes *in præſenti*, Doct. *in d. c. cum ſpeciali,in princ.*vbi poſt alios Franch.*n.*14. *&* 17.*de appellat.* Abb. *in c.ſi quis contra,n.*18.Marant.*d.p.*4.*diſt.*5.*n.*43.Molin.*d.tract.*5. *diſp.*23.*n.*14.

In gloſſ.*Probantur*, ibi, *dum tamen non recuſetur tenet eius proceſſus* , &c. Ergo à contrario ſenſu ſentit 8
manifeſtè gloſſa proceſſum non tenere ſi fiat per iudicem recuſatum poſt cauſam ſuſpicionis eidem legitimè propoſitam,eandémque ſententiam,nempe proceſſum eſſe ipſo iure nullum probauit manifeſtè gloſſ. *verbo appellent,in c.quoties,il.*1.*&* 2.*q.*6. gloſſ.*verbo canonicè ,in c.quod ſuſpecti*, 3.*q.*5. ſequuntur Franch *n.*7. Domin.*n.*12.Anch.*n.*3.*in præſenti*, Hoſt. *in c. cum ſpeciali*,vbi Abb.*in princ. n.*12. *cum duobus ſeqq.de appel.* Legiſtæ communiter cum Bart.*in l.quia poterat,n.*3.vbi Alex.*n.*6.*ff.ad Trebel.* Dec. *conſ.*175.*n* 4. Cepha.*conſil.* 241.*n.*19.*lib.*2.probant ex multis Rebuff *ad leges Galliæ,tom.*3.*tit.de recuſat.art.*6.*gloſſ.vnica, n.*1.*&* 2.Perez *ad l.*1.*q.*6.*tit.*5.*l.*3 *Ordin.* Burſat.*conſ.* 11 *n* 20.*cum ſeq. lib.*1.Lancel.*de attent.p.*2.*c.*6.*n.*4.vbi multos refert,ex quibus dicit communem,& magis communem,Vanti.*de nullit.tit.ex defectu iuriſdict.* *Ordin.n.*140. Kirchou. *tom.*1.*commun opin.l.*3.*tit.* .*n.*168. Azeued.*ad l.*1.*n.*8. *tit.*16.*l.*4.*noua recop.*Eſcob.*de ratiocin.c.*8.*n.*20.Seraph. *de priuileg iura.priuil.*7.*n.*21.Camil.Bottel.*in ſum.deciſ. tit.*42.*num.*31.Mendez è Caſtro *in praxi Luſit.l.*2.*c.*7. Amat.Roder.*in pract.c.*10.*n.*54.*cum ſeq.*Carraſc.*in explicat.ad aliquas legee recopil. c.*9.*n.*337.

S V M M A R I V M.

1 *Delegatus ſubdelegans etiam in totum re integra cauſam reaſſumere poteſt*,& n.2.*ſecus re integra exiſtente, vt* n.9.
3 *Amplia procedere etiam attento iure Decretalium.*
4 *Amplia etiam vt procedat non ſolùm ſi ipſe delegatus,expreſsè reuocarit , & ſibi iuriſdictionem reaſſumpſerit,ſed etiam ſi tacitè hoc fecerit.*
5 *Delegatus vbi re integra , & Ordinarius quandocunque iuriſdictionem à ſe commiſſam reuocarunt, ſi nihilominus ſic reuocati procedant , corruunt omnino proceſſus ab eis, poſtea facti.*
6 *Delegatus quando vices ſuas non in totum commiſit, tunc etiam re non integra exiſtente poterit per eundem à ſubdelegato commiſſio reuocari.*
7 *Delegatus ad vniuerſitatem cauſarum poteſt ſubdelegatum à ſe in totum ad vnam cauſam datum etiam re non integra reuocare.*
8 *Subdelegato re integra mortuo poteſt delegatus iuriſdictionem reaſſumere.*

Cap. Quamvis. VI.

DElegatus , qui ſubdelegauit cauſam in totum re 1
integra,id eſt, ſi ſubdelegatus non cœpit vti auctoritate ſaltem per citationem decretã, vel re integra mortuus

mortuus eſt, commiſſionem à ſobdelegato reuocare poteſt, at verò, ſi res integra noo ſit, nequaquam idem delegatus cauſam reaſſumere valet. Colligunt ex Ordin. Lap. Abb. Archid. Gemin. Ioan. Andr. Anchar. Dominic. Butr. Monach. Franc. Viuian. *in ration. lib.* 1. *pag.* 400. Alagona *in compend. pag.* 146. remiſſiuè Ximen. *in concord. p.* 1. *&* 2.

2 Hanc eandem concl. ex hoc text. deſumunt *in præſenti*, Franch. & Domin. *n.* 2. Anchar. *in princ. gloſſ. verbo aliud, in cap. is, qui* 3. *de procuratorib. hoc lib.* gloſſ. *verbo ſi non poſſunt, verſ. quæritur, in cap. ſuper quæſtionum,* §. *ſi verò ſup. hoc tit. gloſſ.* 1. & Doctores *in cap. in literis*, vbi Imol. *n.* 4. *&* 5. *& in cap. ſignificaſti*, vbi Bero. *à n.* 19. *eod. tit. l.* 21. *tit.* 4. *p.* 3. vbi Gregor. *verbo reuoca el mandamiento*, Paul. *in l. iudicium ſoluitur, num.* 3. *ff. de iudic.* vbi etiam Alberic. *num.* 2. *&* 3. Caſtil. *lib.* 2. *controuerſ. cap.* 29. *num.* 3. Molin. *de iuſtitia, tract.* 5. *diſput.* 21. *num.* 1.

3 Primò amplia, & declara ſupradictam reſolutionem locum babere non ſolùm poſt deciſionem eius text. ſed etiam olim attento iure Decretalium; nam licèt aliqui ex mente Card. *oppoſit.* 5. *in cap. venerabili, hoc tit. in Decretal.* tentaſſent attento iure Decretalium ante text. *in præſenti*, obtinuiſſe opinionem illorum, qui aſſerebant per ſolam ſubdelegationem in totum factam, licèt adhuc res integra foret, ceſſare omnino iuriſdictionem delegati ſubdelegantis, itavt ille iam non valeat cauſam reaſſumere, ſieque procedere, *d. c. in literis, & d. c. venerabili*, at poſtea per Bonif. VIII. contrarium in hoc text. fuiſſe deciſum, nempe ſolam ſubdelegationem licèt in totum factam non ſufficere, dum res integra exiſtat quominus valeat delegatus cauſam ad ſe iterum reuocare, nihilominus verius eſt text. *in d. c. in literis, & in d. c. venerabili, hoc tit.* procedere, quia res ibi integra non erat, & ſubdelegati iuriſdictione vti cœperunt, vt obſeruant *gloſſ.* 1. *in d. c. in literis, gloſſ. vlt. in eod. cap. venerabili*, cum quibus pertranſeunt Anch. *oppoſit.* 1. *&* 2. Imol. *n.* 4. *&* 5. Abb. *n.* 2. *in d. c. in literis.* Sicul. *n.* 11. Bero. *n.* 19. *in d. c. ſignificaſti*, & manifeſtè deducitur ex litera *d. c. venerabili, verſ. quia videlicet*, ibi, *eo non reſtituto proceſſit*, &c. ſecundùm quæ verba intelligenda ſunt alia ſequentia, ibi, *dicto Abbati committendo in integrum vices ſuas*, &c. id eſt, cum effectu, conuenit etiam literæ *d. c. in literis*, intelligendo delegatum, qui ſententiam executioni mandari præcepit, functom eſſe officio ſuo, poſtquam ſubdelegatus exequi incepit, ne aliàs omnino contradicat deciſioni text. *in præſenti*, contra reg. *c. cùm expediat, de elect.* cum ſimilibus.

4 Secundò amplia, vt in caſibus in quibus delegato licet commiſſionem reuocare vt *ſuprà*, non ſolùm procedat ſi ipſe delegatus expreſsè reuocauerit, & ſibi iuriſdictionem reaſſumpſerit, ſed etiam ſi tacitè hoc faciat, veluti procedendo per ſe ipſum in cauſa ſubdelegata, vel etiam alteri ſubdelegando, vt poſt Archid. & Ioan. Andr. *ſuper verbo reuocetur*, tradunt Anch. *hic in princ.* Franch. *n.* 2. Domin. *n.* 3. *verſ. quæro*, Card. Tuſch. *pract. concl. lit. D, concl.* 155. *n.* 2.

5 Tertiò amplia vſque adeò licere tum delegato re integra, tum etiam Ordinario quandocunque iuriſdictionem à ſe commiſſam reuocare, vt *ſuprà*, vt ſi reuocent, & nihilominus delegati procedant, corruant omnino proceſſos ab eis poſtea habiti antequam attentati reuocatione pendente ex reg. *cap. Eccleſia, il.* 2. *verſ. nos, vt lite pendente, cap. vt noſtrum* 56. *de appellat.* vbi Doctores, cum latè traditis per Lancel. *de attentat. p.* 2. *c.* 10. *n.* 1. *cum ſeqq.* Ad prædictam vero nullitatem neceſſarium erit vt reuocatio ſubdelegatis innoteſcat, vel intimetur, aliàs enim antea geſta ab eiſdem veluti ab ignorantibus valida erunt omnino, vt per Franch. *in præſenti, n.* 2. *verſ. ſed*, Gregor. *l.* 22. *tit.* 4. *p.* 3. Molin. *d. tract.* 5. *diſp.* 21. *n.* 2. *in fine.*

Quartò declara vt ſupradicta reſolutio ſolùm obtineat quando delegatus vices ſuas in totum commiſit, iuxta text. *in præſenti*, ibi, *in totum*, non ita ſi aliquid ſibi de iuriſdictione retinuerit, tunc enim etiam re non integra exiſtente poterit per eundem à ſubdelegato commiſſio reuocari, & ratio eſt, quia tunc ſemper ſuperior manet, iuxta reg *cap. ſi delegatus, verſ. vlt. infr. hoc eod. tit.* ac ſubinde ſuccedit deciſio *l. iudicium ſoluitur, ff. de iudic.* quæ ſicut in ordinario, ita etiam in his terminis in delegato locum habet, tradit gloſſ. *verbo ſi non poſſunt, in d. c. ſuper quæſtionum,* §. *ſi verò*, gloſſ. *hic, verbo in totum*, Anchar. *in princ.* Franch. *n.* 2. *in præſenti*, Molin. *d. tract.* 5. *diſp.* 21. *n.* 4. 6

Quintò declara, ſeu potius limita vt non procedat in iudice delegato ad vniuerſitatem cauſarum, quaſi hic poſſit ſubdelegatum à ſe in totum ad vnam cauſam datum etiam re non integra reuocare, qui ordinario comparatur, iuxta doctrinam gloſſ. *verbo moderatas ad finem, in c. ſtatutum,* §. *inſuper, de reſcript. hoc lib. gloſſ. verbo delegare, in d. c. ſuper quæſtion.* §. *ſi verò*, communiter recepta ex multis, de quibus Couar. *lib.* 3. *var. cap. vlt. n.* 11. D. Barboſ. *in l. cùm prætor,* §. 1. *n.* 154. *ff. de iudic.* at verò Ordinarius cum ſemper ſuperior maneat ex vi iuriſdictionis ordinariæ, quam in totum à ſe non abdicat, ex regul. *l. pen. ff. de offic. Præſid.* poteſt ſiue in totum committat, ſiue pro parte, commiſſionem quandocunque reuocare, vt eleganter declarant Paul *in d. l. iudicium ſoluitur, n.* 3. Greg. *l.* 1. *verbo reuoca, tit.* 4. *p.* 3. Couar. *pract. c.* 9. *n.* 1. Molin. *d. tract.* 5. *diſp.* 21. *n.* 2. *verſ. quæ dicta ſua*, Duaren. *in tit. de iudic. c. de iis, qui iudices dari poſſunt, ad med.* 7

Vel cùm rebus eximi contingat humanis.] Notatur ad hoc, quòd mortuo ſubdelegato re integra poteſt delegatus iuriſdictionem reaſſumere, vt per Monach. *n.* 1. Franch. *num.* 5. & alios *in præſenti*, Caſtil. *lib.* 2. *controuerſ. c.* 29. *n.* 3. 8

Cùm iuriſdictio, &c.] Vnde per contrarium cùm idem delegatus, vel ſubdelegatus vbi primum iuriſdictione vti cœperunt, eam efficaciter acquiſiuiſſent, & velut ſuam effecerint, iam neque à delegante, aut ſobdelegante reuocari, vt *hic*, neqoe illis mortuis expirare poteſt, vt *in c. ſi delegatus, inf. hoc tit. c. licèt, c. gratum, ſup. hoc tit. in Decretal* ſentit Monach. *in præſenti*, & ex aliis antiquioribus declarat Caſtil. *d. c.* 29. *n.* 2. *&* 3. 9

SVMMARIVM.

1 *Delegatus ſi ſubdelegauit quoties abeſſet, vel donec reuocaret, & mortuus ſit re non integra, ſubdelegatus procedit, & ſemper de ſubdelegato ad delegantem, qui ſibi aliquid iuriſdictionis reſeruauit, appellari debet etiam poſt ſententiam.*

2 *Delegatio cauſa abſentiæ delegantis ſtatim expirat reuerſo delegante, niſi delegans ſtatim ſit abiturus.*

3 *Vicarius conſtitutus vt poſſit conferre beneficia quamdiu Epiſcopum abeſſe contigerit, non poterit conferre quando Epiſcopus erit præſens.*

4 *Actus quando ita conceditur vt liberè valeat à concedente reuocari, ſeu donec voluntas, ſeu beneplacitum à concedente reuocetur, tunc talis actus, ſeu conceſſio non extinguitur morte concedentis.*

5 *Voluntas non dicitur per mortem reuocata.*

6 *Appellari debet à ſubdelegato, cui delegatus vices ſuas non in totum commiſit ad eundem delegatum, non verò primum delegantem. Intellige vt* n. 7. & 8.

9 Decla

9 *Declaratur text. in l. vnica in fine C. qui pro ſua iuriſdictione.*

10 *Declaratur text.* in l. 1. §. 1. ff. quis & à quo.

11 *Amplia procedere non ſolum attento iure Canonico, ſed etiam Ciuili inſpecto.*

12 *Appellatio ad Principem ſeu Pontificem delegantem interpoſita ipſo iure non valet, etiam nulla oppoſita partis exceptione.*

13 *Papa quando delegauit cauſam cum clauſ. Appellatione remota, vel ſine ea, delegatus vices ſuas non in totum commiſit, tunc à ſubdelegato appellandum eſt ad delegatum, non verò ad Papam primum delegantem.*

14 *Subdelegatus vbi non in totum appellationi detulit ad ſummum Pont. interpoſita, tunc ad eundem Pont. negotium deuoluitur.*

15 *Commiſſio quando ſub ea forma fuerit facta donec reuocet ſi contigerit à ſubdelegato appellari, non ad primum delegantem, ſed ad delegatum erit appellandum.*

16 *Delegatus ſubdelegando totam cauſam an poſſit ſolam executionem ſententiæ ſibi reſeruare, oſtenditur.*

17 *Delegatus quoties aliquid de mediis cauſæ ſibi retinuit, ad ipſum eſt appellandum, dummodo tamen appelletur antequam actus illi per ſubdelegatum ſint expediti, ſecus ſi poſtea.*

18 *Iuriſdictionis eſt reuocare.*

19 *Iuriſdictio delegata non perit morte delegantis re integra non exiſtente.*

Cap. Si delegatus. VII.

1 DElegatus quando ſubdelegat ſub hac forma, quoties eum abeſſe contigerit, vel donec duxerit delegationem reuocandam, & moritur, ſubdelegatus ſi cœpit vti iuriſdictione, non amittit iuriſdictionem, ſed proſequi poteſt. Item ſi contigerit appellari, appellandum eſt ad ſubdelegantem ſi aliquid ſibi reſeruauit in ſubdelegatione, & non ad primum delegantem, id eſt, Papam. Colligunt ex Ordin. Lap. Abb. Archid. Gemin. Ioan. Andr. Anchar. Butr. Domin. Monach. Franc. Viu. *in ration. lib. 1. pag.* 401. Alagona *in compend. pag.* 146. remiſſiuè Ximen. *in concord. p. 1. & 2.*

2 *Quoties eum abeſſe contigerit*, &c. Notatur ad hoc, quòd licèt delegatio cauſa abſentiæ delegantis ſtatim expiret, reuerſo delegante, hoc tamen intelligitur niſi delegans rediiſſet rurſus ſtatim abiturus, quia interim delegatio non expirat tanquam rediiſſe non videatur, vt per Tiraq. *in tract. de iudicio in rebus exig. verſ. ſeptuageſimo quinto.*

3 Notatur etiam ad hoc quòd Vicarius conſtitutus vt poſſit conferre beneficia quandiu Epiſcopum abeſſe contigerit, nullatenus poterit conferre qoando Epiſcopus erit præſens, vt per Rebuff. *in praxi benefic. tit. forma Vicarius n.* 235.

4 *Nequaquam morte committentis expirat.*] Notatur ad hoc, quòd quando actus ita conceditur vt liberè valeat à concedente reuocari, vel donec voluntas, ſeu beneplacitum à concedente reuocetur, tunc talis actus, ſeu conceſſio non extinguitur morte, nec cenſetur reuocatus, reuocatave per obitum concedentis, vt tradunt Menoch. *de arbitr. lib. 1. q. 69. n.* 23. Gonzal. *ad reg. 8. Cancell gloſ. 12. in princ. n. 56. cum ſeq.* Per mor-
5 tem enim non dicitur reuocata voluntas, iuxta reſoluta per Couar. *lib 3. var. c. 15. n. 3.* Valaſc. *de iure emphyt. q. 34. n. 6.* Farin *in praxi criman. p. 1. q. 29. n. 74.*

6 *Ad eum quoque*, &c.] Probat apertè hic text. à ſubdelegato, cui delegatus vices ſuas non in totum commiſit, eundem delegatum, non verò primum delegantem eſſe prouocandum, vt per omnes *in præſenti*, gloſ. *verbo non in totum, in c. ſi is cui 10. inf. hoc tit.* gloſſ. *verbo non rectè in l. Imperatores 21. ff. de appell.* Alex. *in l. 1. n. 10.* & ibi, Rip. *n. 12. ff. de damno infecto.* Franch. *in c. dilecti il. 3. n. 30. de appellation.* Petr. Gregor. *partit. iuris Canonici lib. 5. tit. 5. c. 8. n. 2.* Fachin. *controuerſ. iuris lib. 1. c. 78.* Molin. *de inſtit. tract. 5. diſp. 21. n. 5. & 6.* D. Barboſ. *in l. eum prætor §. 1. n. 217. cum ſeq. ff. de iudic.* Sigiſm. Scacc. *de appellat. q. 7. n. 63. & q. 8. num. 54. cum ſeqq.*

Verùm obſtant maximè text. *in l. præcipimus 32. verſ. hac ſi appellatio, C. de appellat.* vbi gloſſ. *verbo iudicandas l. vnic. in fine*, ibi, *ad eos*, &c. *C. qui pro ſua iuriſd. l. fin. in fine, & ibi gloſſ. vlt. C. de iudic. l. 1. in princ. l. vlt. ff. quis & à quo appelletur, d. l. Imperatores 21. verſ. eidem, l. 1. §. ſi quis, ff. de appellat.* in quibus omnibus iuribus generalis regula proponitur à delegato dato, vel ſubdelegato iudice ad delegantem dantem, vel ſubdelegantem eſſe appellandum, nulla facta diſtinctione an delegans, vel delegatus in totum commiſerit, vel aliquid ſibi de iuriſdictione retinuerit, & fortiùs vrget *d. l. 1. §. 1. ff. quis & à quo appelletur*, vbi in noſtris terminis ſimpliciter, & generaliter deciditur à ſubdelegato non ad ipſum delegatum ſubdelegantem, ſed ad eum eſſe appellandum, ad quem ab eodem delegato iure appellaretur, id eſt, ad primum delegantem. 7

Pro quibus difficultatibus componendis, varias Doctores hac in re aſſignant reſolutiones, vt videre eſt per gloſſ. *verbo non ad eum, in d. c. ſuper quæſtionum, §. porro, gloſſ. verbo non rectè. in d. l. Imperatores, gloſſ. vlt. in d. l. vnic C. qui pro ſua iuriſd. & in d. l. 1. §. 1. ff. quis, & à quo appelletur*, vbi ſeptem aſſignant intellectus, quos latè proſequitur Socin. *ibi à num. 7.* tradunt etiam ſcribentes vtrobique. Marant *de ordine iudic. part. 4. diſp. 5. num.* 18. Riminald. *in rub ff. de officio eius, à n. 164.* & ibi Bolognet. *num.* 53. Longaual *in l. imperium, p. 2. n. 9. ff. de iuriſdict. omn. iud.* Fachin. *d. lib. 1. c. 78.* D. Barboſ. *in d. l. cum prætor, §. 1. n. 211. cum ſeqq. ff de iudic.* 8

Communis tamen obtinuit leges illas textui *in præſenti*, quinimo & ſibi inuicem contraria ſecundùm diſtinctionem *d. § porrò*, eſſe accipiendas, & conciliandas, ita vt *d. l. vnic. in fine, C qui pro ſua iuriſdict.* cum ſimilibus, dum probant ad ipſum delegatum eſſe appellandum, procedat quando ille non in totum commiſit, ſed aliud ſibi de iuriſdictione reſeruauit, text. verò *in d. l. 1. §. 1. ff. quis, & à quo*, dum decidit non ad delega- 10
tum, ſed ad primum delegantem omiſſo medio eſſe appellandum, intelligi quando nihil ſibi de iuriſdictione retinuit; ita gloſſ. *in d. §. porrò, verbo non ad eum*, quam communem dicit Imol. *ibi n. 21. in fine*, & ſubſcribunt Abb. *n. 4.* & alij. Franc. *in d. c. dilecti, n. 30. de appellat.* Fulgoſ. *in d. l. vnic. C. qui pro ſua iuriſdict.* Alexand. *n. 10.* Rip. 12 *in d. l. 1. ff. de damno infecto*, Marant. *d. diſt. 5. num.* 28. Molin. *d. diſput. 21. num. 6.* Ratio poteſt eſſe, quia quoties delegatus ſubdelegando cauſam aliquam, vel etiam plures (nihil enim intereſt quod iudex detur ratione vnius cauſæ, vel plurium, *l. fin. in fine*, ibi, *vel ſi generaliter dati ſint iudices*, &c. *C. vbi & apud quem)* aliquid ſibi in ea, vel in eis de iuriſdictione reſeruat, iudicem ſolummodo dare cenſetur, in quem ad ſummum ſolùm transfert iudicandi munus, vnde rectè ab eo ipſe tanquam ſuperior prouocatur, iuxta deciſionem *d. l. 1. in princip ff quis, & à quo*, cum concordantibus, vbi vero ipſe delegatus ſiue in pluribus cauſis, ſiue in vna in ſubdelegatum iuriſdictionem transfert totam, rectè dicitur iuriſdictionem mandare (quæ etiam in perſonas certas, & quoad vnam ſpeciem, ſeu cauſam mandari ſolet, *l præter ff. de iuriſd. omnium iud.)* ac proinde non ipſe, qui vel idem;

vel

vel æqualis cum ſubdelegato iuris cenſura reputatur, ſed primus delegans prouocabitur, iuxta deciſionem eiuſdem *l.1.§.1 ff.quis,& à quo.*

11 Amplia primò regulam, & doctrinam ſuprà proximam ex hoc text.& ex *d cap. ſuper quæſtionum, §.porrò,* deſumptam, locum habere non ſolùm attento iure Canonico, vt *hic*, ſed etiam inſpecto Ciuili, cùm ex principiis illius deſumpta videatur, vt bene agnoſcunt magis communiter Doctores hic,& illic, illorum ſententiam improbantes, qui differentiam in propoſito inter vtrumque ius conſtituebant, cuius opinionis meminit gloſſ. *verbo ad eu ·, in d.§. porrò, & verbo non rectè, in l. Imperatores 21 ff.de appellat.* ſequitur Bart. *in d.l.1.§.1.n.1.ff.quis, & à quo,* Fachin. *controuerſ.lib.1. cap.78. verſ. quod verò ad quæſtionem*, nam cùm iura Ciuilia in hac materia nullibi derogata reperiantur, quinimo rectè intellecta cum iure Canonico conſentiant, rectè ſit ſecundùm illud eſſe interpretanda, iuxta reg. *cap.1. de noui operis nuntiat.* cum ſimilibus tradunt in ſpecie Imol. *in d.§. porrò, num.9.* Franch. *in cap. dilecti 60. num.30. de appellat.* Socin. *in d.l.1.§.1. num.8.ff.quis,& à quo*, Alex. *in d.l.1.num.9. & 10.*& *ibi* Rip. *n.12 ff.de damno infecto*, Marant. *de ordine iud.p.4. diſtinct.5. num.28.* D. Barboſ. *in l. cùm prætor, §.1. num.217.cum ſeqq. ff. de iudic.* Scacc. *d.q.8.n.32. verſ. extende.*

12 Secundò amplia vſque adeò in terminis text. *in præſenti*, appellationem ad delegatum eſſe interponendam, quando ipſe ſubdelegando aliquid ſibi de iuriſdictione reſeruauit, vt nullo modo valeat omiſſo medio ad ſum. Pont. primum delegantem prouocari, ita probant text. *hic in verbo debebit*, quod neceſſitatem importat, ex adductis per me *in tract. de diction. dict.77. num.1.* notant omnes *in præſenti, & in eod.§.porrò*, Abb. *in d. cap.dilecti, num.11.& num 19.*& *ibi* Franch. *num.25.de appellat.* Pract. Papien. *in forma appellationis à ſententia diffinitiua, gloſſ.1.num.10.* & alij relati per Scacc *d. tract. de appellat. q.7. num.63.* ampliantes talem appellationem ad Principem, ſeu Pontificem delegantem interpoſitam ipſo iure non valere, etiam nulla oppoſita partis exceptione, vel allegatione, tradunt Imol. *n.19. in d.§.porrò*, Rot. *deciſ.16. alias 387. hoc tit. in nouis*, idem Imol. & Innoc. *in c.cùm te 18.ſup. hoc tit.* refert Franch. *in d. cap. dilecti, num.25.*& probari videtur ex eodem *cap. cùm te*, ſecundùm primum intellectum, de quo Abb. *in d.cap. ſuper quæſtionum*, quamvis contrarium, immò ſi pars non opponat appellationem,& proceſſum per eam habitum mero iure valere, contendant poſt Archid. Dominic. *num.10.* Franch. *num.8. hic* idem Franch. *in d.cap.dilecti, n.26.* Marant. *de ordine iudic.part.6.tit.de appellat.num.370.* Scacc. *vbi ſup. n.65.* quorum ſententia in rigore iuris verior videtur, vt intuenti patebit.

13 Tertiò amplia deciſionem huius text. non ſolùm locum habere, quando prima delegatio facta fuit à Papa cum clauſ. *Appellatione remota*, in qua ſpecie loquitur expreſsè text. *in d.cap.ſuper quæſtionum,§ porrò in princ.* ibi, *ſi cauſa ſit ei appellatione remota commiſſa, de officio deleg.* vbi obſeruant gloſſ. & Abb. *n.5.* Ioan. Andr. *num.47.ad fin.* Idem Ioan. Andr.& Doct. communiter, vt per Abb. *in cap. cùm Bartoldus, num.40. de re iudic.* Paul. *conſ.66.num.9. lib.1.* Card. Tuſch. *litt. A. concl. 352.num.41.* Scacc. *d.q.7.n.72.* Sed etiam eandem deciſionem obtinere, licèt cauſa non fuiſſet commiſſa appellatione remota, vt bene ex hoc text. deducitur, vbi nulla talis clauſulæ mentio fit, accedit text. *in cap.cùm te 18.* qui etiam ſimpliciter loquitur, *ſub eod.tit.* tradunt gloſſ. *verbo ſi cauſa, in d.§.porrò*,& *ibidem* Innoc. *num.8.* Anton. *num.15.* Ioan. Andr. *d. num.47.* Abb. *d. num.5.* Dominic. *hic num.9.* Scacc. *num.73. dictus locus.*

14 Limita tamen, huius text. *ſuprà* proximam concluſionem locum non habere quando nihilominus ſubdelegatus non in totum appellationi detulit ad Summum Pont. interpoſitæ, tunc enim ad eundem Pont. negotium deuoluetur, nec poterit ampliùs delegatus ſe in eo intromittere, vt notant Anchar. Dominic.& Franch. *hic num.vltim.* idem Franch. *in d.c.dilecti, il.3. num.27. de appellat.* Felin. *in d.cap. ſuper quæſtionum, § porrò, num.13.verſ.ſexto*, Mohed. *deciſ vlt. de appellat.* Scacc. *d.q.8.num.42. & q.7.n.66.cum ſeqq* ampliantes hoc procedere etiam caſu, quo delegatus ſubdelegauerit cum clauſula, *Donec duxerit reuocandum*, vt *in præſenti*, adhuc enim aſſerunt non poſſe illum delationem appellationis reuocare, poſtquam à ſubdelegato facta fuit.

15 *Qui vices ſuas committit donec reuocet*, &c.] Intellige text. procedere etiamſi delegatus vices ſuas in totum commiſerit, nam ſi commiſſio ſub ea forma facta fuerit, *donec reuocaret*, ad eum certè,& non ad primum delegantem erit appellandum, ratióque ea eſt, quia cùm poſſe reuocare iuriſdictionis ſit, *l.iudicium ſoluitur, ff.de iudic.* vbi Doct. Domin. *hic num.5.* gloſſ. *verbo proceſſum, in fine, in cap.ſi à ſubdelegato, inf eod* retinendo ſibi delegatus reuocandi poteſtatem aliquid de iuriſdictione retinuit, iuxta doctrinam gloſſ. *hic verbo reuocandas*, ſucceditque proinde reg. huius text. *& d cap. ſuper quæſtionum, §. porrò, hoc tit.* tradunt Franch. *in præſenti, num.6.* Dominic *num.9.* Scacc. *de appellat.q.8. num.35.* ampliantes hoc procedere non ſolùm vbi appellati contigerit ante diffinitiuam in caſibus à iure aliàs permiſſis, de quo non eſt dubitatio, ſed etiamſi appelletur poſt ſententiam ab ipſa diffinitiua, vt manifeſtè probat text. *in præſenti, verſ. etiam*, qui non ad immediatè præcedentes, ſed ad hunc caſum refertur, & cum eo coniungi debet, vt bene notant idem Dominic. *d.n.9 in fin.*& Franch *n.7.in fine.*

16 *Vel qui executionem ſententiæ tantùm*, &c.]Per hunc text deciſa eſt controuerſia illa Tancredi, Bernardi, & Innocentij, quam refert *gloſſ.2.verſ.ſed nunquid, in d. cap.ſuper quæſtionum, §. porrò*, dum text. decidit poſſe delegatum ſubdelegando totam cauſam, ſolam executionem ſententiæ ſibi reſeruare, quod Tancredus negabat,& virtute huius reſeruationis ad eum ſi appelletur, non ad primum delegantem eſſe prouocandum, quod Bernard.& Innocent. inficiabantur, notant poſt *gloſſ.vltim.hic* Franch. *num.6.verſ. ſed quæritur*, Dominic. *num.9.verſ. ſecundò oppono, in præſenti*, Sicul. *n.13.* dicens communem Abb. *n.3.* & alij *in d. cap. porrò*, Cardin. Tuſch. *practic.concluſ.tom.1. lit. A.concluſ 352. num.42.* Scacc. *quæſt.8. num.35. verſ. contra.* Quòd tamen limitatur ne procedat quando delegatus poſt ſententiam à ſe latam, à qua appellatum non fuit, illius executionem alteri ſimpliciter ſubdelegauit, tunc enim ſi à ſubdelegato appellatur, vel quia in exequendo modum exceſſit, aut meritò ſit ſuſpectus, iuxta terminos text. *in d. cap. ſuper quæſtionum, in princip. verſ. nos autem, & in §.verùm*, non ad delegatum, ſed ad primum delegantem erit appellandum; ita poſt Specul. *p.2. tit.de appell. §.nunc tractemus, verſ. quod ſi lata ſententia*, tradit Domin. *hic num.11.*& magis inclinat Franch. *num.6.* quicquid dicat Anch. *in præſenti num.4.*

17 *Aut quicquid aliud de iuriſdictione ſibi reſeruat*, &c.]Ponunt DD. hic exemplum quoties delegatus aliquid de mediis cauſæ, veluti litis conteſtationem, vel teſtium examinationem, aut aliud ſibi retinuit, tunc enim aſſerunt ad ipſum eſſe appellandum, dummodo tamen appelletur antequam actus illi per delegatum ſint expediti, ſecus ſi poſtea, quia tunc non ipſe, ſed primus delegans prouocabitur, & ratio eſt,

quia vt ad delegatum valeat appellari, requiritur reſeruatio iuriſdictionis, iuxta hunc text. hæc autem ſolùm datur quouſque actus illi expediuntur, poſtea verò omnino ceſſat, ex reg. *cap. in literis, in fine, ſup. hoc tit. cum ſimilib.* tradunt, & explicant poſt Ioan. Andr. Domin. *n. 9. verſ. ſed pone*, Franch. *n. 7. in præſenti*, Felin. *in d. cap. ſuper quæſtionum, §. porrò n. 13. verſ. fallit quartò*, Scace. *d. q. 8. num. 40.* vbi *num. 41.* Intelligit ad effectum huius text. neceſſariò requiri, vt actus qui delegato in ſubdelegatione facienda reſeruantur, iuriſdictionis ſint, non verò quando delegatus conſilium tantùm ſibi retinuit.

18 In gloſſ. *Reuocandas*, ibi, *reuocare iuriſdictionis eſt.* Ita Sanch. *de Matrim. lib. 8. diſp. 28. n. 56.*

19 In gloſſ. *Morte.* Notatur ad hoc, quòd iuriſdictio delegata non perit morte delegantis re integra non exiſtente, vt per Sanch. *d. diſp. 28. n. 50.*

SVMMARIVM.

1 *Delegatorum plurium in ſolidum quilibet cognoſcit, & vno cognoſcente, alij, niſi ex cauſa, ſe non intromittunt, & perpetuatio vnius perpetuas quoad omnes.*

2 *Delegatis ex pluribus datis cum clauſula.* Quod ſi non omnes, &c. *vel ſimili quilibet, id eſt, is, qui præuenit, poteſt per ſe ſolum ſine aliis in cauſa procedere.*

3 *Dictio,* liberè, *poteſtatem tribuit faciendi actum ſua ſponte, alterius voluntate non requiſita.*

4 *Citatio inualida non perpetuat iuriſdictionem.*

5 *Iuriſdictio competens ſub conditione, vel ex die, prorogari non poteſt.*

Cap. Cùm plures. VIII.

1 CAuſa quando pluribus delegatur à Papa in ſolidum, quilibet per ſe ſolum poteſt procedere, & ſi vnus horum cauſam incœpit, alter non ſe immiſcere poteſt in eadem, niſi primus ſit impeditus iuſta cauſa, vel nolit, vel malitiosè recuſet procedere. Item ſi Papa mandans, & delegatus, qui incœpit, moriatur, poteſt vnus ex aliis proſequi, quia cauſa perpetuatur, licèt res videatur integra. Colligunt ex Ordin. Lap. Abbas Archid. Gemin. Ioan. Andr. Anchar. Butr. Dominic. Monach. Franc. Viu. *in ration. lib. 1. pag. 401.* Alaguna *in compend. pag. 147.* remiſſiuè Ximen. *in concord. p. 1. & 2.*

2 *Ipſorum quilibet*, &c.] Notatur ad hoc, quòd ex pluribus iudicibus delegatis datis cum clauſula, *Quòd ſi non omnes*, &c. vel ſimili, quilibet, ideſt, is, qui præuenit, poteſt per ſe ſolum ſine aliis in cauſa procedere, & eam definire, vt per Alexand. *conſ. 93. num. 2. lib. 7.* Couar *pract. quæſt. c. 26. n. 5.* Vant. *de nullit. tit. ex defect. iuriſd. Ordinariæ, n. 179.* Molin. *de iuſtit. tract. 5. diſp. 24. n. 4.* D. Barboſ. *in l. ſi quis poſteaquam n. 6. ff. de iudic.* Stephan. Gratian. *diſcept. forenſ. c. 4. n. 22.* & alios per me citatos *in tract. de clauſ. vſufreq. clauſ. 125. n. 6.* ſecundùm Lugdun. impreſſ.

3 In gloſſ. *Liberè*, ibi, *ideſt, etiam non requiſito collega.* Notatur ad hoc, quòd dictio, *liberè*, poteſtatem tribuit faciendi actum ſua ſponte, alterius voluntate non requiſita, vt per Rebuff *in concord. rub de collation. §. præfatique, in verbo, libera verſ ſeptimo*, Gonzal. *ad reg. 8. Cancel gl. 48. n. .. & gloſſ. 53. n. 2.* Cald. Pereira *de empt. c. .. o n 9.* Cened *poſt lib. pract. & canon. quæſt. fine 58. n. 1.* & alios per me citatos *in tract. de diction. vſufrq. dict. 190. n. 2.* ſecundùm impreſſ. Lugd.

4 In gloſſ. *Quo poteſt*, ibi, *perpetua.* Notatur ad hoc, quòd citatio inualida non perpetuat iuriſdictionem, vt per Mench. *quæſt. frequent. c. 24. n. 7.* Sanch. *de Matrim. lib. 8. diſp. 28. n. 16.*

5 In ead. gloſſ. ibi, *In diem, vel ſub conditione.* Notatur ad hoc, quòd iuriſdictio competens ſub conditione, vel ex die prorogari non poteſt, vt per D. Barboſ. *in l. 1. art. 1. n. 45. ff. de iudic.*

SVMMARIVM.

1 *Executor ſuper gratia facta datus à Papa mortuo, Papa etiam re integra gratiam exequitur*, & num. 2.

3 *Gratia principalis quando eſt nulla, datio quoque executoris tanquam acceſſoria, & pars ipſius gratiæ, erit nulla.*

4 *Executor gratia Apoſt. licèt largo modo dicatur delegatus, tamen ſecus eſt in materia ſtricta, in qua delegati appellatione non venit executor.*

Cap. Si ſuper gratia. IX.

1 SI ſuper gratia facta alicui à Papa dentur executores, & antequam aliquid faciant moriatur Papa, poſſunt adhuc executores officio fungi, quia gratia, quod eſt principale, non expirat; ergo neque poteſtas executorum, quæ eſt acceſſoria. Colligunt ex Ordin. Lap. Abb. Archid. Gemin. Ioan. Andr. Anchar. Butr. Dominic. Monach. Viuian. *in ration. lib. 1. pag. 402.* Alagona *in compend. pag. 147.* remiſſiuè Ximen. *in concord. part. 1. & 2.*

2 Hanc eandem concluſionem ex hoc text. deſumunt, Couar. *in cap. cum in officiis, de teſtam. n. 8. verſ. qua ratione, & pract. c. 11. à princ. & lib. 3. variar. c. 15 à n. 2.* Medic. *in tract. mors omnia ſoluit, p. 2. concl. 64. à n. 86.* Rebuff. *in praxi tit. de gratia rationi congruit à n. 2.* Vincent. de Franch. *deciſ. 405.* Perez *l. 2. verſ. ſean. tit. 2. lib. 2. Ordin. pag. 199. col. 1. & l. 6. q. 36. tit. 12. lib. 3. pag. 701.* Molin. *de primog. lib. 2. c. 7. n. 61. & 64.* Auend. *l. 43. Tauri, gl. 1. n. 1. & gl. 3.* Fr. Emman. *qq. Regul. tom. 1. q. 9. art. 1. & tom. 2. q. 46. art. 8.* Gonzal. *ad reg. 8. Cancel. gloſſ. 12. in princ. n. 33.* Aloyſ. Ricc. *in praxi rerum fori Eccleſiaſt. deciſ. 109. & in collect. deciſ. p. 2. collect. 394.* & plures, quos refert Cened. *ad Sextum collect. 1.* Rot. *dec. 203. n. 6. apud Farin. in* 1. collectione nouiſſimorum, *alias p. 4. diuerſ.* Gutier. *pract. lib. 2. q. 74. & 75.*

3 *Sic nec etiam re integra*, &c.] Notatur ad hoc quòd quando gratia principalis eſt nulla, datio quoque executoris tanquam acceſſoria & pars ipſius gratiæ erit nulla, vt per Gonzal. *ad reg. 8. Cancell. gloſſ. 9. §. 1. in annot. n. 278.*

4 In gloſſ. *Principalis*, ibi, *ſed executor habet delegatam.* Notatur ad hoc, quòd licèt executor gratiæ Apoſt. largo modo dicatur delegatus, tamen ſecus eſt in materia ſtricta, in qua delegati appellatione non venit executor, vt per Gig. *de penſionib. q. 94. n. 5.*

SVMMARIVM.

1 *Delegatus Papa quando ſubdelegauit alicui non in totum vices ſuas, & moritur, vel excommunicatur, interim durante tali impedimento appellandum eſt ad Papam*, & num. 2.

3 *Appellatio non omiſſo medio, ſed gradatim ad ſuperiores immediatos eſt interponenda, niſi ſuperior ille immediatus impeditus proponatur.*

4 *Delega*

4 *Delegatus ſubdelegans, aut alius immediatus ſuperior quando excommunicatus proponitur, tunc non ad illum, ſed ad primum delegantem, ſeu alium legitimum ſuperiorem erit prouocandum.*

5 *Idem dicendum ſi delegatus ſubdelegans eſſet mortuus, vel ſuſpenſus, aut hæreticus, vt n.6. vel abſens ſit notabili diſtantia, vt n.7.*

8 *Epiſcopus, ſeu alius iudex ordinarius ſi cùm eſſet ſuſpectus recuſatus cauſam principalem delegauit, & contingat ab huiuſmodi delegato appellari, tunc non ad ipſum Epiſcopum, ſeu Ordinarium delegantem, ſed ad Archiepiſcopum, vel alium ſuperiorem immediatum erit prouocandum.*

9 *Iuriſdictio quando eſt delegata, & res non integra, tunc non ſuſpenditur iuriſdictio delegati.*

10 *Appellatio alternatiua valet quando in appellante concurrit probabilis aliqua dubitatio iuris vel facti ad quem ſit appellandum.*

Cap. Si is, cui. X.

1 DElegatus Papæ quando ſubdelegauit alieni non in totum vices ſuas, & moritur, vel excommunicatur, interim durante tali impedimento appellandum eſt ad Papam. Colligunt ex Ordin. Lap. Abb. Archid. Gemin. Ioan. Andr. Butr. Anchar. Dominic. Monach. Franch. Viuian. *in ration. lib.*1. *pag.*404. Alagona *in compend. pag.* 147. remiſſiuè Ximen. *in concord. part.*2.

2 Hanc eandem concluſ. ex hoc text. deſumunt omnes *in præſenti*, latiùs Anchar. *n.*1. *gloſſ. pen. in fine, in c.*1. *de ſupplen. neglig. Prælat. hoc lib.* Abb. *n.*1. *in cap. cum te* 18. *ſup. hoc tit.* Quintanaduen. *de iuriſdict. lib.*2. *tit. de ſubdelegat. n.*31. Molin. *de iuſtit. tract.*5. *diſp.* 21. *n.*6. ſic limitantes reg. *cap. ſi delegatus, verſ. ad eum*, cum ibi no-
3 tatis, *ſup. eod. tit.* Eſtque etiam generalis limitatio ad regulam iuris, qua cauetur non omiſſo medio, ſed gradatim ad ſuperiores immediatos eſſe appellationem interponendam, de qua *in l. Imperatores* 21. *cum ſimilibus, ff. de appell.* gloſſ. & Doctores *in cap. dilecti, il.* 3. *eod. tit.* proſequuntur poſt antiquiores à ſe relatos Card. Tuſch. *tom.*1. *lit. A, concl.* 352. Scacc. *de appellat. q.*7. vt non procedat quando ſuperior ille immediatus impeditus proponitur, vt *hic*, tunc enim eo omiſſo quaſi deficiente gradu proximo poterit ad alium ſuperiorem ſequentem prouocari, vt bene explicat, & aliis exemplis confirmat Anchar. *hic n.*1. notant omnes *in d. c. dilecti*, vbi Abb. *n.*15. Socin. *reg.* 23. *fallent.* 12. & 15. Marant. *de ordine iudic. p.*6. *tit. de appellat. n.*375. Gail. *lib.*1. *obſeru.* 119. *n.*2. cum aliis, de quibus Scacc. *d. q.*7. *n.*37. *cum ſeqq.*

4 Primò autem declara, & intellige concluſionem ſupradictam ex hoc text. deductam, & limitationem in eo traditam rectè procedere in exemplo ab hoc eodem text. adducto, ibi, *ipſum excommunicari*, &c. quando ſcilicet delegatus ſubdelegans, aut alius immediatus ſuperior excommunicatus proponitur, tunc enim non ad illum, ſed ad primum delegantem, ſeu alium legitimum ſuperiorem erit prouocandum, vt ex hoc text. ita poſt gloſſ. *in præſenti*, notant Abb. Marant. Molin. Socin. & alij proximè *citatis locis*, Archid. *in cap. anteriorum, n.*172. *q.*6. Suar. *tom.*5. *de cenſur. diſput.* 14. *ſect.*1. *num.*1. Scacc. *d. q.*7. *n.*38.

5 Secundò declara, & intellige concluſionem huius text. procedere in alio exemplo ab hoc eodem text. adducto ibi, *aut de medio tolli contingat*, &c. id eſt, vbi delegatus ſubdelegans eſſet mortuus, &c. iuxta explicationem gloſſ. ibi, *verbo de medio*, quæ deducitur ex ſequentibus verbis text. ibi, *vel ſucceſſorem expectando*, &c. nam vbi delegatus mortuus eſt, ſatis impeditus proponitur quominus de appellatione valeat cognoſcere, iuxta reg. *c. ſi delegatus* 7. *in princ. ſup. hoc eod. tit.* notant omnes *hic*, Rebuff. *ad leges Galliæ, tom.*3. *tract. de appell. art.*2. *gloſſ. vnic. n.*15. Scacc. *d. q.*7 *n.*40.

Tertiò intellige, & amplia vt procedat etiam vbi delegatus ſubdelegans, ſeu alius immediatus ſuperior, ad quem appellari debuiſſet, ſuſpenſus eſſet, vel hæreticus, procedit enim in vtroque ratio huius text. cum *ſupra* reſolutis, & ita in ſuſpenſo notat expreſſè Abb. *in c. dilecti, il.* 3. *n.*15. *de appellat.* Scacc. *d. q.*7. *n.*41. & in hæretico, ſeu alio non Catholico tradunt idem Abb. *vbi proximè*, Franch. *ibid. n.*20. & *in cap. Romana*, §.1. *n.*4. vbi Domin. *eod. num. infr. de appellat. hoc lib.* Scacc. *d. q.*7. *n.*39. 6

Quartò amplia, vt locum habeat ſi delegatus, ſeu alius ad quem erat appellandum, abſens ſit notabili diſtantia, ſeu longinqua, tunc enim ex ratione huius text. *in verſ. ne abſolutionem*, ad primum delegantem, vel alium ſuperiorem immediatum poſſe appellari notant omnes *hic*, Franch. & Anch. *n.*2. & Domin. *n.*4. ex reg. *c.*2. ibi, *in longum peregrinari. infr. de procurat. hoc lib.* & *l. licet* 15. *in fine, ff. de arbitr.* cum aliis, in quibus habetur longam abſentiam iudicis ſufficiens eſſe impedimentum non ſolùm ad eum excuſandum à munere iudicandi, iuxta reg. *l. penult. ff. de vacat. munerum*, ſed etiam ad iuriſdictionem in alium transferendam, vt per D. Barboſ. & alios ab eo citatos *in l. ſi longius, n.*1. & 4. *ff. de iudic.* & in terminis text. *in c. cum plures, verſ. porrò*, ibi, *vel alia iuſta cauſa, ſup. hoc eod. tit.* tradit eleganter Federic. *conſ.* 230. *n.*2. quem ſequitur Card. Tuſch. *lit. A, concl.* 33. *n.*10. 7

Quintò amplia vt ſimiliter locum habeat in appellatione, quæ interponitur à delegato Epiſcopi, ſeu alterius iudicis ordinarij, qui cùm eſſet ſuſpectus recuſatus cauſam principalem delegauit, iuxta terminos *cap. cum ſpeciali* 61. *in fine princip. de appellat. c. ſi quis contra, de foro compet.* tunc enim non ad ipſum Epiſcopum, ſeu Ordinarium delegantem, vtpote qui ex ſuſpicione impediti medium non faciunt, ſed ad Archiepiſcopum, vel alium ſuperiorem immediatum eſſe prouocandum, ex reg. huius text. notauit gloſſ. pen. *hic. verſ. bene autem*, & fuit communis ſententia antiquorum, quam tenuerunt Specul. *p.*2. *tit. de appellat.* §. *nunc tractemus, n.*5. & 6. Vincent. Hoſt. Ioan. Andr. quos refert, & ſequitur Anchar. *in d. c. ſi quis contra, n.*5. Sicul. *n.*53. Franch. *in c. dilecti, il.* 3. *n.*20. *de appellat.* & *in c. Romana*, §.1. *num.* 4. *infr. illo tit.* ſequuntur Marant. *de ordine iudic. p.* 6. *tit. de appellat. n.*375. & *n.*387. Gail. Mynſing & alij, de quibus Scacc. *de appel. q.*7. *n.*42. 8

Si delegatum ipſum excommunicari, &c.] Ergo quando delegata iuriſdictio, & res non eſt integra, nempe quia delegatus perpetuauerat ſuam iuriſdictionem ante excommunicationem, tunc non ſuſpenditur iuriſdictio delegati, vt per Ricc *de iure perſonarum, lib.*4. *c.*19. *n.*7. vbi ait procedere ſiue delegatio eſſet facta in totum, ſiue in parte. 9

In gloſſ. *Durante*, ibi, *credo quòd teneret appellatio alternatiua*, &c. Sentit gloſſ. appellationem alternatiuam valere, quando in appellante concurrit probabilis aliqua dubitatio iuris, vel facti, ad quem ſit appellandum, aliàs verò non valere ſaltem attento iure Canonico, quaſi ſecus ſit de iure Ciuili, tradunt latè Franch. *num.*4. Dominic. *num.*5. *in præſenti*, ſcribentes *in rub. de appellat.* vbi Card. *num.* 31. Franch. *num.*8. & *in d. cap. dilecti, il.* 3. vbi idem Franch. *à num* 59. Card *num.* 24. & 25. *eod. tit.* Legiſtæ *in l.*1. §. *ſi quis*, vbi Paul. *num.*6. Aretin. *num.* 15. *ff. de appellat.* Beroi. *conſ.*7. 10

à n.16.cum ſeqq.lib.1.Villad.in tract. de leg.1 0,p.1.q.8. à n.37.Gambar.in ſimili tract.lib.8.q.6.n.114. Lancel. de attent.p.2.c.12.limit.50.n.124.& 125.Card.Tuſch. tom.3.lit.A,concl.352.n.60.cum ſeqq.Scacc.de appellat. q.9. per totam.

SVMMARIVM.

1 *Ab arbitris iuris appellatur ad Papam*, & n. 2. & *intellige, vt* n.7.& 9.

3 *Arbitri iuris illi ſunt, qui ex neceſſitate iuxta formam iuris in caſibus ab eodem iure expreſſis à partibus, vel ab aliis eliguntur.*

4 *Arbitri iuris an habeant iuriſdictionem ordinariam, vel delegatam, vel mixtam ex vtraque, remiſſiuè.*

5 *Appellari poteſt à ſententia arbitri electi ex forma, & neceſſitate iuris.*

6 *Arbitri iuris tanquam veri iudices iuriſdictionem habent eorumque ſententia vera ſententia eſt.*

8 *Lex magis fauet ei, qui neceſſariam ſatiſdationem praſtare debet quàm ei, qui voluntariam.*

Cap. Ab arbitris. XI.

1 DElegatus Papæ, quando eſt ſuſpectus, vel quando iodices non concordant, eliguntor arbitri, ſecundùm ius, à quibus ſi grauata pars appellare vult, ad Papam, & non ad iudices, eſt appellandum. Colligunt ex Ordin.Lap.Abbas, Archid. Gemin. Ioan. Andr.Anch. Butr.Dominic. Monach.Franch.Viuian.*in ration.lib.1. pag.*405. Alagona *in compend. pag.* 147. remiſſiuè Ximen.*in concord. part.* 2.

2 Hanc eandem concluſ.ex hoc text.deſumunt Gloſſ. *verbo ad quos,in cap.ſuperioris cauſa,hoc tit.in Decretal.* vbi Butr.*n.*17.Abbas *n.*7. Imol *n.*3 *poſt med.*& Zabar. *col.*3.*verſ.ſecundo*,Gail.*lib.*1.*obſeru.*33.*n.*18.Fulu.Pacian. *de probat.lib.*2.c.45.*n.*25. Scacc. *de appellat.q.*7.*n.*109. *cum ſeq.* vbi intelligit qoando recuſatus eſt vel delegatus Papæ, vel Ordinatius, à cuius ſententia eſſet appellandum à Papa, ſecus quando recuſatur delegatus inferior, vel ordinarius à cuius ſententia non appellatur ad Papam.

3 *Qui ſecundùm formam iuris*, &c.] Arbitri iuris illi ſunt, qui ex neceſſitate iuxta formam iuris in caſibus ab eodem iure expreſſis à partibus, vel ab aliis eliguntur, vt contingit in terminis huius text.& *c. ſi contrà à n.*4.*verſ.vbi verò, ſup.hoc eod.tit.c.ſuſpicionis* 39. *hoc tit. in Decretal.cap.cum ſpeciali* 11.*in princ. de appellat.c.*2. *eod.tit.hoc lib.l.apertiſſimi,C.de iudic. c. paſtoralis,de reſcript.in princ.*tradunt Corraſ.*lib.*4.*miſcel.c.*18.*n.*1. Alciat.*in rub. de offic. Ordin. n.*3. Blanc.*de compromiſſ.q* 6. *n.*1.Camill.Borrel.*in ſimili tract.*§.3.*gl.*1.*n.*33.Azeued. *l.*4.*à n.*24.*tit.*21.*lib.*4.*noua recop.* Molin. *de inſtit.tr.*5. *diſp.*23.*n.*10. *& diſp.*31.*n.*2.

4 Vtrùm autem huiuſmodi arbitri iuris electi in caſibus, de quibus in hoc text.& aliis iuribus *ſuprà* relatis, habeant iuriſdictionem Ordinariam, vel delegatam, vel mixtam ex vtraque, vide Blanc. *de compromiſ. q.*6. *n.*4.Bart.*in l.vlt.C.de iud.*vbi Bald. *notab.*7. Iaſ.*in l.duo iudices,num.*7.*ff.de re indic.*Specul.*tit.de arbitris*, §.*fin. n.*74.Abb.*in cap.vlt.n.*21.*cum ſeq.*& *ibi* Felin. *n.*12.*de re indic.*Franch.*n.*2.*verſ.in gloſſ.*2.*in præſenti*,Borrel.*de compromiſſ.*§.3.*gloſſ.*1. *à n.*61. Marant. *de ordine indic. p.*4. *diſt.* 6. *n.*22. qui omnes huioſmodi arbitros, vel ſimpliciter delegatam, vel ſaltem mixtam iuriſdictionem habere opinantur, delegatæ tamen magis, quàm Ordinariæ accedentem.

Si grauauerint, &c.] Collige ex text.à ſententia arbitri electi ex forma & neceſſitate iuris, vt *hîc* appellati poſſe, conſonant text.*in l.arbitro* 9.*ff.qui ſatiſd.cog. l.vlt.ff.à quibus appellare non licet, l.ex conſenſu* 23.*ff. de appellat.*tradunt *gloſſ.vltim.in præſenti*, & *ibid.* Anchar.*n.*2.Franch.*n.*3.*gloſſ.verbo ſopiatur*, & *ibi* Doctores *in cap. paſtoralis* 14. *in princ.de reſcript.* Bart.*in l.*1. §.*interdum, n.*8. *ff.à quibus appellare non licet*, Butr. *in cap.Quintauallis, num.*38.*de iureiur.* Marant. *de ordine indic.part.*6. *tit. de appellat. num.*272. Molin.*de inſtit. tract.*5.*diſp.*23.*num.*10.Scacc.*de appellat.q.*17.*limit.*13. *n.*5. eam aſſignantes rationem, quia tales arbitri tan- 6 quam veri iudices iuriſdictionem habent, ſubindéque eorum ſententia vera ſententia eſt, pariens actionem iudicati, & exceptionem rei iudicatæ, vnde ab ea indulgeri debet appellatio à ceſſante ratione, *l.*1. ibi, *quia iudicati actio, C.de recept. arbitr.* quo argumento eandem concluſionem Doctores admittunt in arbitris electis ex neceſſitate ſtatuti, vt per Anchar.*hîc in fine*, Dominic.*n.*7.*verſ.& iſtam gloſſam*, Bart.*in l.diem proferre*,§.*ſtari,ff.de arbitr.* Socin.*reg.*24.*fallenti* 10.*in fin.* Cenall.*commun.contra communes, tom.*3.*q.*840.*num.*23. Scacc. *d. limit.*13.*n.*3. comprobat latè plures referens Blanc.*de compromiſſ q.*10. *n.*10. *cum duobus ſeqq.* & eſt doctrina *gloſſ.* 1. *verſ. vel etiam in cap. à iudicibus* 2. *quaſt.*6. 5

7 *Ad Sedem Apoſtolicam appellandum.*] Hic text.dum probat appellationem ab arbitris iuris eſſe interponendam, ad Summum Pont de plano, & abſque difficultate procedit, primò in arbitris electis cùm de reuocatione ambigitur literarum, de quibus *in præſenti, in verſ. vel qui*, ſecundò in illis, qui aſſumuntur ad cognoſcendum de ſuſpicione obiecta delegato Apoſt. iuxta terminos *c.ſuſpicionis* 39.*ſup.hoc tit.* cùm enim hi ſint veluti delegati ab ipſo Summo Pont. vel Principe, *l.apertiſſimi*, ibi, *quaſi ab Imperiali culmine delegati, C. de iudic.* & inſuper loco delegatorum ipſius ſubrogentur, rectè ab illis ad eundem Pont. vel Principem eſt appellandum, ſicut aliàs ab eiſdem delegatis ad eundem appellaretur, ex deciſione text. *in c. ſuper quaſtionum.*§.*porrò ſup.hoc tit.* iuncta reg.*l.ſi cum* §.*qui iniuriarum, ff.ſi quis caution.*facitque etiam ratio *gl.*1.*in præſenti*, ibi, *& ſic ad Papam, qui eſt lex animata in terris*, &c. cum qua videtur tranſire Dominic.*num.*2.*hic*, tradunt Speculat.*p.*2.*tit.de appellat.*§.*nunc tractemus,verſ. ſed ad quem,n.*5.*in fine*, Abb.*in d.cap.dilecti*,*il.*3.*n.*14. *de appellat.*Molin.*de inſtit.tract.*5.*diſp.*23.*n.*10. Scacc. *de appellat.q.*7.*n.*109.

8 In gloſſ. *Appellandum*, vlt.ibi, *ſic etiam magis fauet lex*, &c. Vltra iura à gloſſ. citata idem meliùs deducitur ex text.in ſpecie *in l.ſi dictum* 56.§.*ſi compromiſero, ff.de euiction.l.tutor.ff.de negot.geſtis*, tradunt Dominic. *hic num.*7. exornat pluribus Tiraq. *de retractu lig.*§.1. *gloſſ.*10.*num.*25.

9 In ead.gloſſ.ibi, *& hac ratione puto*, &c.] Notatur ad hoc, quòd deciſio huius text.dum probat ad Sedem Apoſt. eſſe appellandum ab arbitris iuris, procedit in illis arbitris, qui eliguntur quando Epiſcopus cum clerico ſibi ſubdito cauſam habet, in terminis *cap.ſi clericus, verſ. certè* 11. *quaſt.*1. ſequuntur Dominic. *in cap.Romana.*§.*ab Archidiaconis, num.*4. & *ibi* etiam Franch.*num.*4.*limit.*4 *de appell. hoc lib.* Socin. *reg.*23. *fallent.*9. Marant.*de ordine indic. part.*6.*tit.de appellat. num.*276. cum aliis de quibus Scacc. *d. q.*7. *num.* 107. Ratióque ea eſſe videtur, quia cùm huiuſmodi arbitri aſſumantur ex eo, quia neque Epiſcopus, neque Archiepiſcopus in ea cauſa iudices eſſe poſſunt, iuxta *tit. C.ne quis in ſua cauſa*, & proinde ex eiſdem rationibus appellatio ad illos interponi non valeat, nec enim Archiepiſcopus poteſt adiri per viam appellationis,

niſi

niſi quando ab Epiſcopo appellatur, *d.cap. Romana in princ.* Igitur quaſi deficientibus iudicibus neceſſariò Romanus Pontifex prouocari debet.

SVMMARIVM.

1 *Executor datus à Papa, vt prouideat perſonæ, ſubdelegat, ſi detur vt prouideat Eccleſiæ, non expreſſa perſona, non ſubdelegat, niſi habeat ſpeciale mandatum, & cauſam reddat.*

2 *Executores gratiarum poſſunt aliis committere vices ſuas.*

3 *Induſtria perſonæ, vbi eligitur ad aliquod munus obeundum id delegari nequit.*

4 *Delegatus inferioris à Principe licèt non poſſit ſubdelegare, poterit tamen ſi ad hoc habeat ſpeciale mandatum.*

CAP. Is, cui. XII.

1 PApa quando committit alicui, vt prouideat tali certæ perſonæ de beneficio in tali Eccleſia, tunc iſte poteſt demandare hoc munus alteri, quia ſua induſtria non debet eligere perſonam; ſed ſi mandat vt prouideat Eccleſiæ, de perſona, non exprimendo aliquam, non poteſt hoc demandare alicui, quia committitur eius induſtriæ ad eligendam perſonam, niſi in reſcripto dicat, per ſe, vel per alium. Colligunt ex Ordin. Lap. Abb. Archid. Gemin. Ioan. Andr. Butr. Anchar. Domin. Monach. Franc. Viu. *in ration. lib.1. pag.*405. Alagona *in compend. pag.*147. remiſſiuè Caſal. *in annot.* & Ximen. *in concord. p.*1.

2 *Poteſt alij committere licitè vices ſuas.*] Notatur ad hoc, quòd executores gratiarum poſſunt aliis committere vices ſuas, vt per Aloyſ. Ricc. *in collect. dec. p.*5. *collect.*1699. vbi infert ad illud quòd executores, maximè literarum in forma Dignum, poſſunt alteri ſubdelegare.

3 *Quia circa eligendam perſonam eius induſtriam,*&c.] Notatur ad hoc, quod vbi eligitur perſonæ induſtria ad aliquod munus obeundum, id delegari nequit, vt per Sanch. *de Matrim. lib.*3. *diſp.*7. *n.*18. & alios citatos per me *in collect. ad cap. vlt. n.*3. *cum ſeqq. hoc tit. in Decretalib.* vbi latè declarauimus.

4 In gloſſ. *Per alium,* vlt. ibi, *Et credo quod ſic.* Notatur ad hoc, quòd licèt delegatus inferioris à Principe non poſſit ſubdelegare, poterit tamen ſi ad hoc habeat ſpeciale mandatum, vt per Marant. *de ordine iudic. p.*4. *diſt.*5. *n.*63. Caputaq. *deciſ.*167. *n.*2. *p.*1. Nauar. *in c. placuit, de Pœnit. diſt.*6. *n.*70. & 71. Azeued. *ad rub. tit.*9. *n.*14. & 19. *lib.*3. *noua recop.* Vgolin. *de cenſur. tab.*1. *c.*8. *n.*3. Sbroz. *de Vicario Epiſcopi, lib.*2. *q.*66. *n.*23. Morl. *in emporio iuris, p.*1. *tit.*2. *q.*10. *n.*9. Iacob. de Graff. *in aureis deciſ. p.*1. *lib.*1. *c.*13. *n.*21. Fr. Ludou. Miranda *de ordine iudic. q.*1. *art.*11. *concl.*2. Sanch. *de Matrim. lib.*3. *diſp.*31. *n.*6. *cum ſeqq.*

CAP. Statuimus. XIII.

1 PApa quando mandat alicui cauſam expedire in certo loco, delegatus ſi habet iuſtam cauſam, poteſt eam expedire in alio loco. Colligunt ex Ordin. Lap. Abb. Archid. Gemin. Ioan. Andr. Anchar. Butr. Dominic. Monach. Franch. Viu. *in ration. lib.*1. *pag.*406. Alagona *in compend. pag.*148. remiſſiuè Caſal. *in annot.* & Ximen. *in concord. p.*1.

2 In gloſſ. *Statuimus,* ibi, *ſit ergo hoc de iure nouo.* Notatur ad hoc, quod verbum, *Statuimus*, eſt iuris noui inductiuum, vt per Seraph. Rotæ *deciſ.*510. *n.*4. Nicol. Garc. *de benefic. p.*3. *c.*1. *num.*9. & alios citatos per metipſum *in tract. de dictionib. vſufreq. dict.*384. ſecundùm Lugdun. impreſſ.

SVMMARIVM.

1 *Appellatio vbi proponitur à ſubdelegato non in totum, quia non admittit exceptionem per quam denegatur etiam delegatum habere iuriſdictionem, ad primum delegatum appellabitur,* & n.2.

3 *Delegata poteſtas mortuo delegante re integra non expirat ipſo iure, ſed ope exceptionis.*

4 *Integra vt res non dicatur, ſufficit quòd qualitercunque cœperit iudex iuriſdictione vti, exercens quemcunque actum iudicialem.*

5 *Contraria allegans non eſt audiendus.*

6 *Iudex delegatus ſi fuerit hæreticus, non habet iuriſdictionem.*

7 *Iuriſdictio ſubdelegata vt non expiret per mortem primi delegantis, ſatis eſt delegatum ab eo, vel ab hoc ſubdelegatum cœpiſſe vti iuriſdictione ante dicti primi obitum.*

8 *Subdelegatio eſt actus iuriſdictionis.*

CAP. Si à delegato. XIV.

DElegatus quando ſubdelegauit non in totum, ſed in partem, licèt ſit regulariter appellandum ad delegatum, tamen ſi excipitur quòd re integra mortuus eſt delegans primus, & hæc exceptio non admittitur, appellandum eſt ad Papam. Similiter quando appellatur ex eo, quia iudex non habet poteſtatem, appellandum eſt ad Papam. Colligunt ex Ordin. Archid. Gemin. Ioan. Andr. Butr. Anchar. Dominic. Monach. Franc. Viu. *in ration. lib.*1. *pág.*406. Alagona *in compend. pag.*148. remiſſiuè Ximen. *in concord. p.*2. 1

Ex eo fuerit appellandum, quia exceptionem,&c.] Per hunc text. notabiliter limitatur generalis reg. de qua *in cap. ſi delegatus, verſ. ad eum, ſup. hoc eod. tit.* quæ habetur à ſubdelegato non in totum ad ipſum delegatum ſubdelegantem eſſe appellandum, vt non procedat quando à tali ſubdelegato ex eo appellatur quod non admittit exceptiones concludentes defectum iuriſdictionis in delegato ſubdelegante, vt in exemplo, de quo text. *in præſenti,* ibi, *quod antequam,*&c. & in aliis relatis à gloſſ. *verbo, in aliis*, tunc enim non ad ipſum delegatum, qui iuriſdictionem negatur habere, ſed ad primum delegantem erit appellandum, nè aliàs appellans appellando ad eundem, quem iuriſdictionem negat habere, contraria deducere videatur, contra reg. *cap. ſollicitudinem* 54. *in fine de appellat. l.*1. *C. de furtis,* cum ſimilibus, quam rationem aſſignat text. *hic in fine,* & per eum ita notat gloſſ. Anchar. *a.*4. *ad finem,* Ioan. Monach. & omnes *hic,* Abb. *in cap. cum te* 18. *notab.*2. *ſup. hoc tit.* Franch. *in d. c. dilecti, il.*3. *num.*28. *de appellat.* Molin. *de iuſtit. tract.*5. *diſp.*21. *n.*6. Quintanad. *de iuriſdiction. lib.*1. *tit. de ſubdelegat. n.*31. Scacc. *de appellat. q.*7. *n.*68. 2

Quod antequam per eum,&c.] Notatur ad hoc, quòd poteſtas delegati mortuo delegante re integra non expirat ipſo iure, ſed ope exceptionis, ac proinde ſi pars aduerſa non excipiat, valent geſta ab eo delegato, vt per Sanch. *de Matrim. lib.*7. *diſp.*28. *n.*39. & 40. 3

In aliquo proceſſum fuiſſet,&c.] Sufficit ergo, vt res non dicatur integra, quod qualitercunque cœperit iudex iuriſdictione vti exercens quemcunque actum iudicialem, vt per Sanch *d. lib.*8. *diſp.*28. *n.*8. 4

5 *Contrarius ſibi ipſi*,&c.] Notatur ad hoc, quòd contraria allegans non eſt audiendus, vt per Domin. *hic not. vlt.* Greg. *l. 11. verbo ainguna, tit. 18. p. 3.* Di ct. per text. *ibi in l. 1. C. de furtis*, Bernard. *reg. 28.* Mantu. *in l. precibus lect. 1. n. 19. C. de impub. & aliis*, Bald. *in l. 1. oppoſit. 9. col. 3. C. ſi ſeruus extero.* Couar. *var. lib. 2. c. 2. n. 2. in fine*, Menoch. *de præſumpt. lib. 2. præſ. 41. n. 2. & conſ. 106. n. 520.* Cabed. *Luſit. deciſ. 34. n. 9. p. 1.* Steph. Gratian. *Marchia deciſ. 54. n. 18.* Cardoſ. *in praxi iudicum, verbo allegatio n. 4.*

6 *Idem fiet in aliis caſibus*,&c.] Hos caſus plenè enumerant gloſſ. *verbo in aliis*, & Archid. *hic* vbi additio impreſſa Ioan. Andr. alterum addit de hæretico, cùm ſcilicet pars excipit iudicem delegatum eſſe hæreticum, neque proinde iuriſdictionem habere, ex reg. *cap. audiuimus*, cum ſimilibus 24. *q. 1.* in quo latiùs inſiſtunt idem Archid. Franch. & Anchar. *a. 4.* Dominic. *n. 5. in præſenti*, vltra quos vide Azor. *inſtit. moral. p. 1. lib. 8. c. 13. q. 7.* Caſtr. *de iuſta hæreticorum punit. lib. 2. c. 22. & 23.*

7 In gloſſ. *Proceſſum*, ibi, *Papa dedit delegatum*,&c. Notatur ad hoc, quòd vt iuriſdictio ſubdelegata non expiret per mortem primi delegantis, ſatis eſt delegatum ab eo, vel ab hoc ſubdelegatum cœpiſſe vti iuriſdictione ante dicti primi obitum, vt per Sanch. *d. lib. 8. diſp. 28. n. 38.*

8 In ead. gloſſ. ibi, *quia ſubdelegare eſt iuriſdictionem delegare.* Ergo ſubdelegatio eſt actus iuriſdictionis, vt per Sanch. *d. diſp. 28. n. 18.*

SVMMARIVM.

1 *Conſeruatores qui poſſint eſſe ponitur hîc, & vbi cognoſcere valeant, & an, & quibus poſſint delegare, & quantum duret eorum poteſtas, & de talium expenſis.*
2 *Conſeruatores Societatis Ieſu non comprehenduntur ſub diſpoſitione huius text.*
3 *Conſeruatores in forma de qua hîc à ſolo Romano Pont. concedi poſſunt.*
4 *Conſeruatores qui poſſint eſſe referuntur.*
5 *Vicarij generales Epiſcoporum quatenus tales Conſeruatores eſſe non poſſunt.*
6 *Priores, ſeu Guardiani Mendicantium an poſſint eſſe Conſeruatores remiſſiuè.*
7 *Iuriſdictio reciproca in iudicibus non Conſeruatoribus eſt iuſtiſſima cauſa recuſationis.*
8 *Regibus propter eorum excellentiam ſemper defertur, & præſeruati cenſentur.*
9 *Conſeruatoris datio exiſtentis ſub iuriſdictione, vel dominio petentis, eſt nulla ipſo iure.*
10 *Archiepiſcopus an poſſit habere in Conſeruatorem ſubditum ſuffraganei ſui, remiſſiuè.*
11 *Diſtrictus quid ſit, & an differat à territorio, ſeu iuriſdictione, remiſſiuè.*
12 *Clerici, an dicantur eſſe de diſtrictu dominorum temporalium, remiſſiuè.*
13 *Conſeruatores extra ciuitates, ſiue diœceſes in quibus fuerint deputati, procedere non poſſunt, nec reos ad ſuum iudicium trahere vltra vnam dietam à fine diœceſum eorundem,* & n. 26. *niſi aliud in tenore Bullæ Conſeruatoriæ fuerit conceſſum, vt* num. 14.
15 *Conſeruatores plures habenti, an licitum ſit partes citare ad remotiorem ſtante propinquiori, remiſſiuè.*
16 *Conſeruatores in totum ſubdelegare non poſſunt, niſi quoad citationes, & ſententiarum promulgationes, vel vbi ex beneficio literarum id eiſdem fuerit conceſſum.*
17 *Epiſcopi ſuſpenſionem non incurrunt niſi de illis expreſſa mentio fiat.*
18 *Ignorantia qualibet etiam craſſa excuſat à pœna.*
19 *Suſpenſio ab officio quoties à iure, ſeu etiam ab homine præciſè, vel abſolutè imponitur, ſi aliud non addatur, non includit ſuſpenſionem à beneficio.*
20 *Conſeruatorem ſibi datum incitantes, vt intromittat ſe in iis, quæ non continent apertam violentiam, vel iniuriam, & exigunt altiorem indaginem, incurrunt excommunicationem Papæ reſeruatam.*
21 *Pœna de qua in hoc text. non incurritur ex ſola procuratione, niſi effectus ſequatur.*
22 *Abſolui non poteſt pars ab excommunicatione huius text. niſi prius alteri parti integraliter expenſas reſarciat, nec ſubinde cautio ſufficit.*
23 *Delegata poteſtas expirat mortuo delegante re integra, ſecus quoad negotia iam cœpta.*
24 *Dictio,* omnino, *iuncta decreto irritanti omnimodam & totalem nullitatem ipſo iure importat.*
25 *Canonicus Eccleſiæ Cathedralis poteſt eſſe delegatus, non verò Conſeruator.*

Cap. Hac conſtitutione, XV. & vlt.

Conſeruatores non poſſunt eſſe niſi Epiſcopi, & his ſuperiores. Item Abbates, & habentes dignitatem, vel perſonatum in Eccleſia Cathedrali, vel Collegiata. Item vnus Conſeruator non poteſt habere pro Conſeruatore illum, quem conſeruat. Item nullus poteſt habere pro Conſeruatore ſuum ſubditum, vel eum, qui conſiſtit in diſtrictu Eccleſiaſtico, vel temporali ſuo, excipiuntur Reges & Reginæ. Item Conſeruatores non præſumant procedere extra ciuitatem, vel diœceſim, in quibus ſunt conſtituti, contra quoſcunque, neque aliquem trahant à fine diœceſis vltra vnam dietam. Item niſi exprimatur in reſcripto, ſeu literis, non poſſunt committere ſuas vices alteri, poſſunt tamen citare, & denuntiare ſententiam per alios, & quando hoc eſt conceſſum in literis faciant intra ciuitatem, vel diœceſim, & perſonis habilibus vt ſuprà. Item ſi Conſeruatores ſcienter ſe intromittant in aliis, quàm in manifeſtis iniuriis, & violentiis, ſeu in aliis, quæ iudicialem indaginem exigunt, eo ipſo ſunt ſuſpenſi per annum ab officio, & pars, quæ hoc procurauit, eſt excommunicata, & non ſoluitur niſi prius integrè ſatiſfecerit parti indebitè fatigatæ de expenſis. Item officium Conſeruatoris ipſo iure expirat in negotiis non cœptis per mortem concedentis. Circa munera, expenſas, aſſeſſores, notarios, & teſtes vocandos ſeruetur conſtitutio *de reſcript. cap. ſtatuimus*, §. *inſuper.* Si quid contra præmiſſa fuerit attentatum eſt irritum. & inane. Colligunt ex Ordin. Lap. Abb. Archid. Gemin. Ioan. Andr. Anch. Butr. Domin. Monac. Franch. Vin. *in ration. lib. 1. pag. 407.* Alagona *in compend. pag. 148.* remiſſiuè Ximen. *in concord. p. 2.* 1

In Societatis Ieſu Conſeruatore locum non habere hunc text. tradit Aldrete *pro omnimoda Regularium exempt. p. 3. c. 5. n. 8. cum ſeqq.* 2

A Sede Apoſt. conceduntur,&c.] Notatur ad hoc, quòd Conſeruatores in forma de qua *hîc*, à ſolo Romano Pont. concedi poſſunt, vt per Sylueſtr. *in ſumm. verbo Conſeruator, n. 2.* Fr. Emman. Roderic. *q. Regul. tom. 1. q. 65. art. 2. in princ.* Azor. *inſtit. moral. tom. 2. lib. 5. c. 34. q. 6.* Molin. *de iuſtitia, tom. 6. diſp. 29. n. 1.* Ludou. Mirand. *in man. Prælat. tom. 2. q. 46. art. 1.* Portel. *in dub. Regul. verbo Conſeruatores, n. 1.* Hieronym. Roder. *in compendio quæſt. Regul. reſol. 33. n. 2.* 3

De cætero deputari non poſſint niſi Epiſcopi, &c.] Text. 4

Digitized by Google

Text. hic vſque ad *verb. Conſeruateres autem*, totus eſt in explicando quinam poſſint Conſeruatores deputari, & in primis regulam conſtituit ſolos Epiſcopos, vel eorum ſuperiores, aut Abbates, item eos, qui dignitates, vel perſonatus in Cathedralibus, vel Collegiatis Eccleſiis obtinuerint, Conſeruatores eligi poſſe notant omnes *in præſenti*, Petr. Gregor. *ſyntagm. lib. 47. cap. 22. n. 28.* Syluest. *verbo Conſeruator, n. 2.* Fr. Emman. *quæſt. Regular. tom. 1. q. 65. art. 2.* Azor. *d. tom. 2. lib. 5. c. 34. q. 4.* Molin. *d. diſp. 29. n. 3.*

5 *Seu dignitates, vel perſonatus in Cathedralibus*, &c.] Verba illa, *dignitates, vel perſonatus*, ſtrictè accipiuntur, non provt important bonorem cum aliqua iuriſdictione, ſed provt ſunt beneficia Eccleſiaſtica, ſicut manifeſtè probant verba ſequentia, ibi, *in Cathedralibus, vel Collegiatis Eccleſiis obtinentes*; vnde ſequitur eoſdem Vicarios generales Epiſcoporum quatenus tales Conſeruatores eſſe non poſſe, licèt enim habeant bonorem, ſeu officium cum iuriſdictione, nequaquam tamen obtinent dignitatem, ſeu perſonatum in aliqua Eccleſia, Abb. *in c. de multa, num. 23. de præbend.* Selu. *de benef. p. 1. q. 2. n. 64.* Menoch. *conſ. 51. num. 33. lib. 1.* quam tamen dignitatem text. hic requirit, & ita ex hoc & aliis fundamentis in ſpecie defendunt Cardin. *in d. Clem. 2. q. 12.* & *ibi* Bonif. *ni num. 36.* Panin. *de poteſtate Capituli, p. 2. q. 10. num. 16.* Fr. Emman *d. quæſt. 65. art. 13. verſ. ex his.* Quamvis contrarium intendant gloſſ. *verbo delegatus in Clem. 2. de reſcript.* quam ſequuntur Anchar. Paul. & Imol. *ibi*, & ex noua deciſione illius text. videtur tenere Piccard. *inter conſilia* Menoch. *conſ. 52. n. 33. cum ſeq. lib. 1.* Sbroz. *de Vicario Epiſcop. lib. 2. quæſt. 27.* quorum ſententia etiam hodie locum habere poterit attentis ſpecialibus priuilegiis Religionum, quibus ſimiliter conceſſum eſt, vt poſſint Vicarios generales in ſuos Conſeruatores eligere, vt
6 per Fr. Emman. *d. art. 13.* Vtrùm autem Priores, ſeu Guardiani Mendicantium poſſint eſſe Conſeruatores, provt delegati dari valent in terminis *d. Clem. 2.* vide eundem Fr. Emman. *d. art. 13. verſ. ſecundò eſt notandum.*

Nullíſque deputati ſibi Conſeruatoris, &c.] Intellige prohibitionem hanc procedere non ſolùm ad effectum vt ex boc capite valeat Conſeruator recuſari, ſed inſuper vt datio nulla ſit, etiam non appoſita exceptione, ſeu recuſatione, iuxta deciſionem huius text. *in verſ. vlt.* obſeruat gloſſ. *hic verbo Conſeruator, & verbo edita, verſ. ſecundò*, cum qua tranſeunt, Monach. & Do-
7 minic. *in princ. num. vlt.* & Anchar. *n. 8.* notantes quòd licèt aliàs hæc reciproca iuriſdictio, in cæteris iudicibus ſit iuſtiſſima cauſa recuſationis, iuxta doctrinam Specul. *in tit. de iudice deleg. §. ſupereſt, verſ. item ſi vnus*, Rebuff. *ad leges Galliæ, tom. 3. tract. de recuſat. art. 9. gloſſ. vnica, num. 34.* intendit gloſſ. *d. verbo Conſeruator*, ibi, *ſaluo iure recuſationis*, &c. in Conſeruatoribus tamen ſufficiens eſt vt ipſamet conceſſio nulla ſit, iuxta hunc text. tradunt Petr Greg. *ſyntag. lib. 47. cap. 22. n. 8.* Azor. *d. p. 2. lib. 5. c. 34. q. 4.* Molin. *d. tom. 5. diſput. 29. n. 3. verſ. item non poſſunt.*

8 *Regibus, & Reginis*, &c.] Notatur ad hoc quòd Regibus propter eorum excellentiam ſemper defertur, & præſeruati cenſentur, vt per Ceual. *commun. contra communes, q. 897. n. 491. tom. 4.* Gonzal. *ad reg. 8. Cancel. gloſſ. 9. §. 2. n. 36.* Azeued. *conſ. 34. n. 6.*

9 *Qui ſub ipſius iuriſdictione, dominio*, &c.] Intellige ſimiliter ex hac cauſa Conſeruatoris dationem nullam manere ipſo iure, vt intendunt gloſſ. *verbo à temporali*, gloſſ. *verbo edita, verſ. tertiò, hîc*, iunctis *ſuprà* reſolutis. Ratio huius probationis deſumitur eſt deciſione text. *in cap. accedens, il. 2. verſ. cum igitur*, & *ibi* gloſſ. *verbo ſubeſſe, & ex cap. accedens, il. 2.* ibi, *& omnes ſub diſtrictu exiſtant, &c. vt lite non conteſt.* cum aliis, in quibus babetur non poſſe quem habere in iudicem eum, cui valeat imperare, tradunt Monach. *in præſenti, n. 1.* Anchar. *in princ. num. 6.* Marant. *de ordine iudic. p. 6. tit. de appellat. num. 40. & 41.* Vtrùm autem Archiepiſco- 10
pus poſſit habere in Conſeruatorem ſubditum Suffraganei ſui ſuppoſita probibitione huius text. vide per Dominic. *hic in princ. text. num. vltim.* & Franch. *n. 4. in fine.*

Diſtrictu Eccleſiaſtico, vel temporali.] Quid ſit diſtri- 11
ctus, & an differat à territorio, ſeu iuriſdictione, vt videtur probare text. *hic* in illa particula, *vel*? vide Anchar. *num. 5.* Franch. *num. 3. in præſenti*, gloſſ. *verbo diœceſim, in Clem. ne Romani, §. ſanè, de elect.* cum aliis, de quibus Alexand. *in l. vlt. num. 11.* & *ibi* Angel. *ff. de iuriſdict. omn. iudic.* Oldrad. *conſ. 167.* Surd. *deciſ. 129. num. 14.* plenè Cardin. Tuſch. *tom. 2. litt. D. concl. 516. per totam.*

An autem clerici dicantur eſſe de diſtrictu domino- 12
rum temporalium? vide Domin. *in princ. text. n. 7. & 8.* Franch. *n. 3. & 4.* Anchar. *n. 6.* & tandem poſt Barr. & alios, quos citat Mart. *de iuriſdict. p. 4. cent. 1. caſu 1. n. 28.* Surd. *deciſ. 129. & conſ. 301. n. 7.* Soar. *de legib. lib. 3. c. 20. n. 7. in fine*, Card. Bellarm. *tom. 1. contron. 5. generali, lib. 1. c. 28. verſ. ſecunda propoſitio*, & plerique alij inde diſputantes an, & quando leges Ciuiles aliàs iuſtæ obligent Clericos ad ſui obſeruantiam tanquam ciues, ſeu membra Reipub.

Conſeruatores autem, &c.] Probat text. iudices Con- 13
ſeruatores, de quibus *in præſenti*, extra ciuitates, ſiue diœceſes, in quibus fuerint deputati, procedere non poſſe, nec reos ad ſuum iudicium trahere vltra vnam dietam à fine diœceſum eorundem, notant Ioan. And. Domin. & omnes *hic*, Syluest. *verbo, Conſeruator, n. 4.* Azor. *inſtit. moral. p. 2. lib. 5. c. 34. q. 8.* Fr. Emman. *tom. 1. q. 65. art. 7.* Molin. *tom. 6. diſp. 29. n. 4.* Ceuall. *commun. contra communes, q. 897. n. 730. cum ſeqq. tom. 4.* quod ex eo procedit, quia cùm Cōſeruatores ſint iudices delegati, voluit Pōtifex, vt in eis ſeruaretur deciſio text. *in c. ſtatutum, §. cum verò, cum ſeq. ſup. de reſcript. hoc lib.* vbi id ipſum in cæteris delegatis conſtitutum inuenitur, vt bene notauit gloſſ. *hic verbo non præſumant.* Vnde fit quòd ea omnia, quæ in computatione harum dierarum, illarum ſignificatione, ac cæteris omnibus in propoſito circa delegatos à iure inducta, & à Doctoribus declarata reperiuntur, proportionabiliter in Conſeruatoribus locum babebunt, quæ cùm non ſint præſentis loci, videre poteris per ſcribentes *in d. §. cùm verò, & ſeq.* Doct. *in c. nonnulli 28. in princ.* vbi latè Felin. *à n. 31.* Mant. & alij *extrà de reſcript.* Dec. & Pariſ. *in cap. olim, de exception.* Rebuff. *de priuileg. ſcholar. priuil. 161.* Cenall. *d. quæſt. 897. à n. 732.* Card. Tuſch. *tom. 2. litt. D, concl. 405. cum ſeqq.*

Limita proximè reſoluta, vt non procedant, quan- 14
do aliud in tenore Bullæ Conſeruatoriæ fuerit conceſſum, provt hodie Conſeruatoribus Religionum indultum reperitur, vt ſcilicet vſque ad tres dietas partes ad ſuum iudicium trahere valeant, ſicut referunt Fr. Emman. *d. art. 7.* Molin. *diſput. 29. num. 4.* & olim regulariter Conſeruatoribus quatuor dietæ concedebantur, vt tradunt Dominic. *hic num. 4. verſ. quæro* Rebuff. & Fr. Emman. *dictis locis*, quas ad duas tantùm reſtrinxit Innoc. VIII. in Bulla, quam refert Azeued. *l. 20. num. 30. titul. 7. lib. 1. nouæ recop.* Vtrùm 15
verò habenti plures Conſeruatores licitum ſit partes citare ad remotiorem ſtante alio propinquiori? vide Ioan. Andr. *in addit. ad Speculat. titul. de iudice deleg. verſic. ſed nunquid*, Fr. Emman. *d. quæſt. 65. art. 8. per totum.*

Vices quoque ſuas, &c.] Licèt ergo quilibet alius 16
Summi Pont. delegatus in totum ſubdelegare valeat

ex diciſione text. *in c. ſi pro debilitate, & in cap. ſuper quæſtionum, in fine princ. cum ſimilibus, ſup. hoc tit.* Conſeruatoribus tamen id non permittitur niſi quoad citationes, & ſententiarum promulgationes, vel vbi ex beneficio literarum id eiſdem fuerit conceſſum, tradunt vltra gloſſ. & Ordinarios *hic* gloſſ. *verbo ipſorum in Clem. 2. de hæret.* Petr. Gregor, *ſyntag. iuris lib. 47. c. 22. n. 27.* Quintanad. *de iuriſdict. & imperio, lib. 2. tit. de ſubdelegat. num. 7.* Azor. *d. p. 2. lib. 5. cap. 34. quæſt. 9.* Portel. *d. verbo Conſeruatores, num. 6.* Ludou. Miranda *d. tom. 2. quæſt. 47. art. 3. & 8. concl. 4.* Hieron. Roder. *d. reſol. 33. num. 9.* Fr. Emman. *d. tom. 1. quæſt. 65. art. 10.* Molin. *d. tract. 5. diſp. 29. n. 5.* qui duo vltimi referunt ſpeciales conceſſiones factas Religionibus per quas earundem Conſeruatores in totum ſubdelegare valent. De ratione autem quare attento iure Conſeruatores nequeant committere vices ſuas, vt *hic*, inquit gloſſ. *in d. Clem. 2.* eam reddens, quia ſcilicet eorum induſtria prælecta videtur, ac ſubinde ſuccedit reg. *d. c. is, cui, ſupr. hoc tit. & lib.* aliam tradit Petr. Gregor. *d. num. 27.* Sed melior videtur, quam ſentit gloſſ. *hic verbo nulli*, Intendens textum hunc ius ſpeciale conſtituere in propoſito circa Conſeruatores, ſicut in multis aliis conſtituit ad eorum poteſtatem reſtringendam, vt quanto minus fieri poſſet Originariæ præiudicium afferret, agnoſcit communis *hic*, Bellam. *num. 4. in d. cap. vlt.*

17 *Eo ipſo per vnum annum*, &c.] Non intelligas pœnam hanc ſuſpenſionis referri ad Epiſcopos, ſeu eorum Superiores, de quibus textus in principio loquutus fuit, ſi fortè Conſeruatores deputentur, & limites ſuæ poteſtatis excedant, vt enim clauſula hæc generalis ſit, nec in illa de ipſis expreſſa mentio fiat, ſuccedit deciſio text. *in cap. quia periculoſum, de ſent. excomm. hoc lib.* ad quem licèt Doctores *in præſenti* non aduertant, obſeruauit tamen eleganter Soar. *tom. 5. de cenſur. diſputat. 31. ſect. 3. num. 17.* Bonac. *de ſuſpenſion. omnibus in particulari diſput. 3. q. 5. puncto 2.*
18 *num. 2.* Nec etiam intelligas ſufficere ad eandem pœnam incurrendam Conſeruatores delinquere per ignorantiam iuris craſſam, vel affectatam, vt malè voluit gloſſ. *hic verbo ſcienter*, cui ſimilis *in Clem. 1. verbo ſcienter, de conſang.* ſequuntur in ſpecie Franch. & Domin. *hic in verſ. Conſeruatores, n. 2.* Fr. Emman. *d. tom. 1. quæſt. 65. art. 19.* argum. text. *in cap. eos, de tempor. Ordinat. hoc lib.* Verius enim eſt requiri, vt culpabiliter, & grauiter peccando id faciant, cùm text. ſcientiam exigat, nec ſine cauſa verbum, *ſcienter*, in eo additum ſit, ad excludendam ſcilicet quamcunque ignorantiam, vt in terminis defendit Soar. *vbi proximè*, Bonac. *d. puncto 2. num. 1.* Quod ex eo confirmatur, quia quælibet ignorantia etiam craſſa excuſat à pœna, licèt non à culpa, quando lex pœnam imponens vtitur verbo *ſcienter*, vt argum. text. *in l. igitur, ff. de liberali cauſa*, cum ſimilibus comprobat poſt alios Nauar. *in man.*
19 *cap. 27. num. 141.* Denique non intelligas ſuſpenſionem hanc, licèt ex generalitate verborum includat ſuſpenſionem non tantùm ab officio muneris Conſeruatorij, ſed etiam ab ipſo Officio clericali, iuxta doctrinam, quam ex D. Thom. & aliis à ſe citatis tradit Soar. *d. tom. 5. diſput. 26. ſect. 1. à num. 3.* inuoluere etiam ſuſpenſionem à beneficio, vt malè infert gloſſ. *hic verbo officio*, cum qua poſt Monach. *num. 4.* & Archid. tranſit Dominic. *d. num. 2.* Contrarium autem verius exiſtimo cum Soar. *d. diſput. 31. num. 17. in fin.* Monet. *de Conſeruatorib. cap. 7. q. 12. num. 568.* Bonacin. *de ſuſpenſion. omnibus in particulari diſput. 3. q. 5. puncto 2. num. 5.* quoties enim à iure, ſeu etiam ab homine ſuſpenſio ab Officio præciſè, vel abſolutè imponitur, ſi aliud non addatur, non includit ſuſpenſionem à beneficio, vt ex text. *in cap. cùm inter, in princ. de purgat. canon.* & aliis fundamentis comprobat latè idem Soar. *d. diſp. 26. ſect. 3. à n. 4.* Henriq. *in ſum. lib. 13. c. 32. §. 3.* quidquid alij diſtinguant.

Pars verò, quæ hoc fieri procurabit, &c.] Notatur ad 20
hoc, quòd incitantes Conſeruatorem ſibi datum, vt intromittat ſe in iis, quæ non continent apertam violentiam, vel iniuriam, & exigunt altiorum indaginem, ſiue iudicialem diſcuſſionem, incurrunt excommunicationem Papæ reſeruatam, vt per Gamb. *de caſibus reſeruat. c. 10. num. 6. in princip.* Fillinc. *tract. 24. num. 53. verſ. quinta, & num. 58.* Rainer. *de cenſur. extra Bullam Cœnæ, c. 9. excom. 47.* quos refero ego ipſe *de offic. & poteſt. Epiſc. p. 3. alleg. 30. num. 205.* ſecundùm Lugdun. impreſſ.

Non eſt ergo intelligendus text. in hac pœna ex- 21
communicationis de quocunque procurante, ſed tantùm de eo, qui partem in iudicio ſiſtit, vt manifeſtè probant verba illius, & bene notant, ac declarant Dominic. *hic num. 2.* Nauar. *in man. cap. 27. num. 125.* Azor. *d. p. 2. lib. 5. cap. 34. q. 13.* Soar. *d. tom. 5. de cenſur. diſputat. 23. ſect. 4. num. 10.* Fr. Emman. *d. tom. 1. quæſt. 65. artic. vltim.* aduertentes inſuper eandem pœnam non
incurri ex ſola procuratione, niſi effectus ſequatur. Li- 22
cèt autem ab hac excommunicatione nequeat pars abſolui niſi priùs alteri parti integraliter expenſas reſarciat, vt text. ait, nec ſubinde cautio ſufficiat, quemadmodum proſequuntur declarantes Dominic. *hic. n. 3.* Monach. *num. 4.* Franch. *num. 2. in fin* gloſ. *verbo manifeſta in cap. 2. de ſent. excomm. hoc lib.* iunctis traditis per Doctores per text. *ibi in c. qua fronte, de appellat.* Cou. *in c. alma mater, part. 1. §. 11. num. 11.* Henriq. *in ſumm. lib. 13. cap. 28.* abſolutio tamen ab Ordinario præſtari poterit cùm reſeruata non reperiatur, ex regula text. *in c. nuper, verſ. in ſecundo, de ſentent. excomm.* obſeruátque Domin. Franch. & Monach. *dictis locis*, Azor. *d. c. 34. q. 13. in fine.*

Officium autem, &c.] Notatur ad hoc, quòd po- 23
teſtas delegata expirat ipſo iure mortuo delegante re integra, vt per Sanch. *de matrim. lib. 8. diſp. 28. n. 40.* quoad negotia verò cœpta non expirat morte concedentis, vt per Fr. Emman. *q. Regul. tom. 1. q. 65. artic. 6.* vbi *art. 9.* reſoluit quòd non durat poſt quinquennium iuriſdictio Conſeruatoris quoad negotia iam cœpta.

Omnino decernimus irritum, & inane.] Notatur ad 24
hoc, quòd dictio, *omnino*, iuncta decreto irritanti omnimodam, & totalem nullitatem ipſo iure, & ſine ope exceptionis importat, ſecundùm ea, quæ de natura decreti irritantis tradunt communiter Doct. de quibus Gabr. *commun. tit. de clauſul. concl. 3. num. 56. cum ſeqq.* Cardin. Tuſch. *tom. 2. lit. D, concl. 115.* & citati per me *in tract. de clauſulis vſufrequent. clauſ. 40.* & de dict. *omnino*, vide quæ latè dixi *in tract. de dictionib. vſufreq. dict. 240.*

In gloſſ. *Obtinentes*, ibi, *quia delegatus poteſt eſſe Ca-* 25
nonicus Eccleſiæ Cathedralis, Conſeruator non. Ita gloſſ. *verbo Canonicis, verſ. item ſcias in cap. ſtatutum, in princ. ſupr. de reſcript. hoc lib.* Sicul. *in Clem. 2. n. 34. eod. tit.* Petr. Gregor. *d. lib. 47. c. 22. n. 28.* Mandoſ. *de ſignatura gratiæ tit. conſeruatoria, verſ. ſed quo*, vbi teſtatur ita ſeruari de ſtylo Curiæ, Fr. Emman. *d. q. 65. art. 2.* Quamvis contrarium defendat Gom. *in d. c. ſtatutum, n. 110.* cuius opinio licèt de iure communi non procedat, ſatis tamen defenditur attentis ſpecialibus priuilegiis Religionum, quibus indultum eſt, vt etiam Canonicos Eccleſiarum Cathedralium in Conſeruatores eligere valeant, ſicut conceſſit Sixtus IV. Pius V. & Gregor. XIII. vt referunt Fr. Emman. *d. q. 65. art. 3.* Molin. *d. diſp. 29. n. 3.*

In

26 In gloſſ. *Non præſumant*, ibi, *quod in Conſeruatore non credo.* Notatur ad hoc, quòd Conſeruatores extra ciuitatem, ſeu diœceſim in qua fuerint deputati, etiam ſtante partium conſenſu procedere non poſſunt, nec reos ad ſuum iudicium trahere extra vnam dietam à fine diœceſum eorundem, ſequitur Molin. *d. tract. 5. diſp. 29.*

De Officio Legati.

Tit. XV.

SVMMARIVM.

1 *Legati non Cardinales ſine ſpeciali mandato iure legationis beneficia conferre non poſſunt, ſed Legati Cardinales hoc bene poſſunt.*
2 *Legati nati, ſeu miſſi non habent facultatem conferendi.*
3 *Legati de latere omnia beneficia in prouincia ſibi decreta conferre poſſunt.*
4 *Cardinales propter eorum prærogatiuas, & excellentias in generali diſpoſitione non comprehenduntur, niſi de eis ſpecialiter fieret mentio.*
5 *Legatorum triplex ſpecies.*
6 *Papa cùm promiſcuè de Cardinalibus loquitur, vocat illos fratres.*
7 *Legatus Cardinalis poteſt conferre beneficia, quorum collatio deuoluta eſt ad Papam per Lateranenſe Concil.*
8 *Legatus Cardinalis vbi eſt in prouincia, vel alius habens ſpeciale mandatum, poſſunt tres concurrere in collatione beneficij Papa ſcilicet, Legatus, & Ordinarius.*

Cap. Officij. I. *Innoc. IV.*

1 LEgati Cardinales ſolùm beneficia conferre poſſunt, alij non poſſunt, niſi de ſpeciali licentia. Colligunt ex Ordin. Lap. Abb. Archid. Gemin. Ioan. Andr. Anchar. Butr. Dominic. Monach. Franc. Viuian. *in ration. lib. 1. pag. 417.* Alagona *in compend. pag. 152.* remiſſiuè Ximen. *in concord. p. 1. & 2.*

2 *Conferendi beneficia nullam habeant poteſtatem.*] Notatur ad hoc, quòd Legati nati, ſeu miſſi non habent facultatem conferendi, vt per Flamin. *de reſign. benefic. lib. 8. q. 13. n. 10. cum ſeqq.*

3 *Quod in Fratribus noſtris*; &c.] Notatur ad hoc, quòd Legatus de latere omnia beneficia in prouincia ſibi decreta conferre poteſt, vt per Gigan. *de penſionib. q. 6. n. 18. cum ſeqq.* Rebuff. *in praxi benefic. tit. forma Vicariatus, n. 70.* Gambar. *de offic. & poteſt. Legati de latere, lib. 3. num. 31.* vbi *n. 94.* ſubdit hoc procedere etiam in beneficiis exemptis, Læl. Zech. *de benefic. & penſion. Eccleſiaſt. c. 2. verſ. Legati etiam*, Azor. *inſtit. moral. p. 2. lib. 5. cap. 28. q. 1.* Rot. apud Farin. *deciſ. 624. in 1. collect. nouiſſimarum, aliàs p. 4. diuerſor.* Gonzal. *ad reg. 8. Cancel. gloſſ. 23. n. 2.* Azeued. *ad rubr. tit. 8. n. 2. lib. 6. noua recop.* metipſum *de iure Eccleſiaſt. lib. 1. c. 5. à n. 28.* Vnde coram illo renuntiationem fieri poſſe reſoluit Flamin. *d. lib. 8. q. 13. n. 15. cum ſeqq. à n. 28.*

4 *Quia ſicut honoris prærogatiua lætantur.*] Notatur ad hoc, quòd Cardinales propter eorum prærogatiuas, & excellentias in generali diſpoſitione non comprehenduntur, niſi de eis ſpecialiter fieret mentio, vt per Aloyſ. Ricc. *in collect. deciſ. p. 5. collect. 1724.* De Cardinalium prærogatiuis, & ſublimitate, vide Gonzal. *ad reg. 8. Cancel. gloſſ. 24. n. 2. cum ſeqq.*

In gloſſ. *Legati.* Notatur ad hoc, quòd triplex eſt 5
legatorum ſpecies, quidam enim dicuntur Legati nati, quidam verò ſunt, qui appellantur miſſi, alij autem dicuntur Legati de latere, ſic ſigillatim ſingulos Legatorum gradus percurrentes tradunt, & explicant Flamin. *de reſignat. benefic. lib. 8. q. 13. n. 1. cum ſeqq.* Azor. *inſtit. moral. p. 2. lib. 5. c. 27. q. 1.* Molin. *de iuſtit. tom. 6. diſp. 9. n. 2.*

In gloſſ. *Fratribus noſtris*, ibi, *nota quia cùm Papa pro-* 6
miſcuè de Cardinalibus loquitur, vocat fratres illos. Ita Reboff. *de priuileg. ſcholar. priuil. 106. verſ. 43.* Azor. *d. p. 2. lib. 5. c. 27. q. 2.*

In gloſſ. *Ampliori*, ibi, *ſed quid dices, poteſt ne Lega-* 7
tus Cardinalis conferre beneficia, quorum collatio deuoluta eſt ad Papam ad Lateranenſ. Concilium? videtur quòd ſic. Sequuntur Put. *deciſ. 266. lib. 2.* Corraſ. *de benefic. c. 3. n. 4.* Gambar. *de offic. & poteſt. Legati de latere, lib. 3. n. 13. & n. 624.* Cuch. *inſtit. maior. lib. 2. tit. 5. n. 79.* Petr. Gregor. *de benefic. c. 2. n. 4.* Læli. Zech. *de Republ. Eccleſ. tit. de ſtatu Legati, num. 4. verſ. tertiò poteſt, & de benef. & penſion. Eccleſiaſt. c. 2. verſ. Legati etiam*, ego ipſe *d. c. 5. n. 32. & 33.*

In ead. gloſſ. ibi, *Et nota quòd vbi eſt Legatus Cardi-* 8
nalis in prouincia, vel alius habens ſpeciale mandatum, poſſunt tres concurrere in collatione beneficij, Papa, Legatus, & Ordinarius. Ita Coſm. *in pragm. Sanct. tit. de collation. § neque, verbo præuentionem*, Æn. de Falconib. *de reſeruat. p. 2. prælud. 1.* Corraſ. *de benefic. c. 3. n. 5. & 6.* Caputaq. *deciſ. 287. n. 2. p. 1.* Quintanad. *lib. 1. Eccleſiaſt. c. 5. n. 3.* Gonzal. *ad reg. 8. Cancel. § 2. proœm. n. 54.*

SVMMARIVM.

1 *Legati officium non expirat per mortem Papæ, & num. 2.*
3 *Legati Sedis Apoſt. ſunt iudices Ordinarij.*
4 *Legati Cardinalium delegatorum poſſunt ſubdelegare.*

Cap. Legatos. II. *Clem. IV.*

LEgati officium non expirat per mortem Papæ. 1
Colligunt ex Ordin. Lap. Abb. Archid. Gemin. Ioan. Andr. Butr. Anchar. Dominic. Monach. Franc. Vio. *in ration. lib. 1. pag. 418.* Alagona *in compend. pag. 152.* remiſſiuè Ximen. *in concord. p. 2.*

Hanc eandem concl. ex hoc text. deducunt Mozz. 2
de contract. lib. tit. quomodo annulletur mandatum, n. 20. Azeued. *ad rubr. tit. 8. num. 2. lib. 6. noua recop.* Ichar. *in § rectè, n. 2. inſtit. de mandato*, Morl. *in empor. iuris, p. 1. tit. 2. in prælud. n. 105.* Azor. *inſtit. moral. p. 2. lib. 5. c. 32. q. 14.* Ego ipſe *in tract. de iure Eccleſ. lib. 1. c. 5. n. 90.*

Ordinarios reputantes.] Notatur ad hoc, quòd Le- 3
gati Sedis Apoſt. ſunt iudices ordinarij, vt per Nau. *in c. cùm contingat, de reſcript. remed. 5. n. 2. & de Indulgent. notab. 28. n. 19.* Gutier. *canonic. lib. 1. c. 11. n. 4. cum ſeqq.* Sanch. *de Matrim. lib. 3. diſput. 28. num. 8. & lib. 8. diſp. 28. n. 4.* Gonzal. *ad reg. 8. Cancel. gloſſ. 21. num. 37. & gloſſ. 24. n. 36.* Molin. *de iuſtit. tom. 6. diſp. 9. n. 3.* Azor. *inſtit. moral. p. 2. lib. 5. c. 27. q. 5.*

Vnde delegatos Cardinalium delegatorum poſſe 4
ſubdelegare reſoluit Stephan. Gratian. *diſcept. forenſ. c. 166. n. 5.*

SVM

Digitized by Google

SVMMARIVM.

1 *Legatione finita expirant reſeruationes Legatorum, & omnis proceſſus habitus ſuper illis, niſi tunc illa beneficia iam vacantia ſint collata.*

2 *Legatus poteſt etiam beneficia vacatura ſuæ reſeruare collationi.*

3 *Legatus non poteſt plura beneficia ad collationem vnius collatoris pertinentia ſimul reſeruare, niſi pendente priori reſeruatione ſuper beneficio collatiuo Legatus faciat aliam ſuper beneficio electiuo, ſeu iuris Eccleſiaſtici patronatus*, vt n. 4.

5 *Legatus non poteſt facere reſeruationem etiamſi virtute prioris reſeruationis beneficium reſeruatum conferatur, ſi modò tamen lis ſuper illo moueatur.*

6 *Reſeruationes per Legatum facta expirant finito officio.*

7 *Beneficium ſi collatum non ſit, omnia, quæ ad reſeruationem exequendam geſta fuerint, in quocunque ſtatu reperiantur, finito legationis officio expirare dicuntur.*

8 *Legatus, aut Nuncius, Apoſt. poteſt apponere decretum irritans.*

9 *Reſeruationes beneficiorum ſunt odioſa.*

Cap. Præſenti, III.

1 Beneficiorum reſeruatio facta à delegato Papæ à latere, & decreta ſuper ipſis interpoſita ſicut denuntiationes, inhibitiones, proceſſus facti per ſe, vel per deputatos à ſe ad hunc effectum, ſi adhuc non eſt collatum beneficium, ſunt irrita ſtatim, ac expirat eius legatio. Item Legatus, qui in aliqua Eccleſia reſeruauit ſibi aliquod beneficium, cuius collatio pertinebat ad aliquem, non poteſt ea pendente aliud reſeruare. Colligunt ex Ordin. Lap. Abb. Archid. Gemin. Ioan. Andr. Anch. Butr. Domin. Monach. Franc. Vin. *in ration. lib. 1. pag.* 418. Alagona *in compend. pag.* 152. remiſſiuè Ximen. *in concord. p.* 2.

2 *Reſeruationes quorumcunque beneficiorum*, &c.] Notatur ad hoc quòd Legatus poteſt etiam beneficia vacatura ſuæ reſeruare collationi, vt per Cortaſ. *de benefic. c. 3. n.* 4. Læli. Zechi. *de Republ. Eccleſiaſt. c. 2. de benefic. & penſion. verſic. Legati.* Simonet. *de reſeruat. q. 2. n. 7. & q.* 94. Cuch. *in inſtit. maior lib. 2. tit. 5. à n.* 73. Æn. de Falconib. *de reſeru. q.* 2. Petr. Greg. *de benefic. c.* 24. *n.* 24. Sebaſt. Cæſ. *in relect. de Eccleſ. hierarchia diſp. 3. §. 2. n.* 10. Azor. *inſtit. moral. p. 2. lib. 5. c. 29. q.* 3. Nicol. Garc. *de benef. p. 5. c. 1. à n.* 35. quos refero *de iure Eccleſ. lib. 1. c. 5. à n.* 55.

3 *Nec etiam poſtquam*, &c.] Collige ex text. Legatum non poſſe plura beneficia ad collationem vnius collatoris pertinentia ſimul reſeruare, ita gloſſ. *verbo illa pendere*, Domin. *n.* 1. Franch *n.* 3. & alij *in præſenti.* Hoſt. & Calderin. *in c. mandatum, de reſcript.* Azor. *inſtit. moral. p. 2. lib. 5. c. 29. q.* 5. Declara vt ſcilicet ſortita priori reſeruatione effectum facta de illa mentione poſſit Legatus aliam facere, minimè verò ſi pendeat, quam quidem, etiamſi de illa mentio fiat, efficere nequit, vt probat text. *in præſenti*, prima reſeruatio dicitur pendere quandiu non eſt beneficium collatum, quia tandiu prima reſeruatio extincta non eſt, quandiu effectum non eſt ſortita, Azor. *d. q.* 5. Ratio autem principalis reſolutionis eſt, quia totaliter, & penitus facultas conferendi Ordinariis aufertur, quandiu enim plures pendent reſeruationes, impoſſibile eſt vt conferat Ordinarius, ſicut quando vna tantùm efficitur, qua finita, ſeu ſortita effectum, licèt Legatus poſſit conferre, aut reſeruare, nihilominus tamen interim manet locus, ſeu tempus, in quo præueniendo futuram collationem, ſeu reſeruationem, poteſt Ordinarius beneficium conferre.

Intellige primò non procedere quando pendente priori reſeruatione ſuper beneficio collatiuo Legatus facit aliam ſuper beneficio electiuo, ſeu iuris Eccleſiaſtici patronatus, vel ſimili. Patet ſi expendas in præſenti deciſione ſolùm tractari de beneficiis pertinentibus ad collationem, ibi, *ad collationem*, &c. vnde verificata reſpectu priori beneficij collatiui eſt inconueniens quòd aliud diuerſum per eundem Legatum reſeruetur, iuxta deciſionem text. *in c. cùm in illis 16. de præbend. hoc lib.* Accedit quòd deciſio huius text. à iuris regulis exorbitare dicitur, patet ex verbo, *prohibemus*, de quo *hic*, per quod quidem poteſtas aliàs competens videtur auferri, ac proinde cùm tantum reſpectu beneficij collatiui auferatur, ad alia beneficia nō debet fieri extenſio, iuxta *reg. odia lib.* 6. prout in ſpecie ſentit gloſſ. *verbo præſentare, in c. cùm dilectis, de iurepatr.* 4

Intellige ſecundò non poſſe Legatum facere reſeruationem etiamſi virtute prioris reſeruationis beneficium reſeruatum conferatur, ſi modò tamen lis ſuper illo moueatur, cùm enim finalis ſententia inſpicienda ſit, iuxta reg. text. *in c. fraternitatis, de frigid. & malef.* adhuc illa prior reſeruatio dicitur pendere, prout aduertit. Domin. *n.* 2. & Franch. *n.* 1. *in præſenti.* 5

Eo ipſo quod finitur legatio, &c.] Collige ex text. finito legationis officio reſeruationes per Legatum factas expirare, vt per gloſſ. *verb. finitur*, Anchar. *n.* 1. Domin. *num.* 4. Franch *num.* 3. & alios *in præſenti.* Rot. *deciſ.* 206. *in antiq.* Selu. *de benefic. part. 3. q. 66. à num.* 4. Simonet. *de reſeruat. q.* 2. Sanch. *de matrim. lib. 8. diſput. 27. n.* 11. Ego ipſe *d. c. 5. n.* 56. Ratio eſt, quia reſeruatio actus eſt nemini gratioſus, ex quo nulli ius aliquod acquiritur, immò Ordinariis maximè præiudicialis exiſtit, ac proinde nil mirum ſi finito legationis officio veluti odioſa ceſſare debeat, iuxta *reg. odia, de reg. iuris hoc lib.* cum ſimilibus. Non obſtat reg. *l. falſo, C. de diuerſ. reſcript.* vbi habetur quòd gratia maximè à Principe facta, debet perpetuò permanere, quia text. ille loquitur in reſcriptis, & mandatis quibus iudices delegantur ad iuſtitiam partibus miniſtrandam, quæ quidem reſcripta licèt re integra finito committentis officio perſonaliter expirent, nihilominus adhuc perpetua dicuntur eo quòd ad certum aliquod tempus præfinita non ſunt, iuxta text. vbi notatur *in c. ſi gratioſè, de reſcript. hoc lib.* Sic aliàs beneficium Eccleſiaſticum ea de cauſa perpetuum eſſe dicitur, vt eſt de eius definitione, licèt per renunciationem, delictum, ſeu alios modos à poſſidente auferatur, iuxta text. *in d. cap. cùm ad monaſterium, verſ. nec alicui, de ſtatu monach.* 6

Et decreta interpoſita ſuper ipſis, &c.] Notatur ad hoc, quòd omnia, quæ ad reſeruationem exequendam geſta fuerint, ſi beneficium collatum non eſt, quocunque ſtatu reperiantur, finito legationis officio expirare dicuntur, ſiue ab eodem Legato, ſiue ab illius executore proceſſerint, vt tenent Doctores *ſuprà* citati. Nec refragatur text. *in c. ſi ſuper gratia 9. de offic. deleg. hoc lib.* vbi dicit poteſtatem executorum ad gratiam exequendam non expirare etiam re integra per mortem concedentis, ſiquidem text. ille agit de gratia iam facta, in qua poteſtas executorialis data fuit, patet *ibi*, *Apoſtolica Sede facta*, quæ quidem etiam re integra morte concedentis non expirat, iuxta *ſuprà* reſoluta, ac ſubinde nec illius poteſtas executorialis expirare debet tanquam acceſſorium illius, vt text. ille habet. 7

Quicquid

8 *Quicquid autem contra præmiſſa*, &c.] Ergo Legatus, aut Nuncius Apoſt. poteſt apponere decretum irritans, vt per Gonzal. *ad reg.* 8. *Cancell. gloſſ. vltim. n.* 20.

9 In gloſſ. *Finitur*, ibi, *ſed reſeruationes beneficiorum ſunt odioſæ.* Ita Nauar. *in cap. accepta, de reſtit. ſpoliat. in ſolut.* 10. *oppoſit. n.* 42. Bellam. *de permut. benefic. p.* 3. *q.* 1. Caſſad. *deciſ.* 3. *n.* 5. *de reſeruat.* Mandoſ. *conſ.* 11. *num.* 9. Nicol. Garc. *de benefic. p.* 5. *c.* 1. *n.* 67.

SVMMARIVM.

1 *Cathedrales, vel Regulares, ſeu Collegiatas Eccleſias Legati reſeruare, vel conferre non poſſunt, idem in dignitatibus Eccleſiarum Cathedralium, quæ ſunt maiores poſt Epiſcopum, ſi ipſarum Prælati per electionem debent aſſumi, & contra hoc factum, eſt irritum*, & n. 2.

3 *Maior, & minor altero non poteſt eſſe vnus vno, & eodem reſpectu, ſecus diuerſo.*

4 *Legatus non poteſt committere alicui facultatem recipiendi reſignationem beneficij ſiti in diœceſi extra ſuam legationem.*

5 *Dictio* ob, *ſignificat cauſam remotam.*

6 *Vicariatus valet ſi daretur poteſtas conferendi beneficia per mortem tantùm, vel per reſignationem.*

7 *Epiſcopus non poteſt poteſtatem conferendi beneficia committere alteri quàm eius Vicario generali.*

Cap. Deliberatione. IV.

1 Legatus quicunque non ſibi reſeruet, nec ſe intromittat in Cathedralibus, vel Regularibus Collegiatis, ſeu dignitatibus maioribus Cathedralium poſt Epiſcopos, quorum Rectores per electionem aſſumuntur; neque aliquod ponat impedimentum quominus liberè eligantur, vel poſtulentur, & quicquid contra fecerit, ſit irritum. Item Legatus non poteſt committere alicui, vt recipiat reſignationem reſignare volentium, & ſimul beneficia reſignata aliis conferant. Colligunt ex Ordin. Lap. Abb. Archid. Gemin. Ioan. Andr. Anchar. Dominic. Butr. Monach. Franc. Viu. *in ration. lib.* 1. *pag.* 419. Alagona *in compend. pag.* 163. remiſſiuè Ximen. *in concord. p.* 2.

2 Hanc eandem concluſionem quoad primam eius partem ex hoc text. deſumunt Corraſ. *de benefic. c.* 3. *n.* 10. Nicol. Garc. *de benefic. p.* 5. *c.* 1. *num.* 52. Azor. *inſtit. moral. p.* 2. *lib.* 5. *c.* 28. *q.* 16. vbi ſubdit ſecus eſſe ſi Collegiatæ ſint tantùm habitu, & non actu, vel ſi Collegium fuerit ſuperioris auctoritate ſublatum, & *in verſ. dubia*, poſt Gambar. *de offic. & poteſt. Legati de latere, lib.* 3. *n.* 93. *cum ſeqq.* ſecus etiam dicit ſi Eccleſiæ Collegiatæ, vel Regulares electiuæ non fuerint, refero ego ipſe *de iure Eccleſ. lib.* 1. *c.* 5. *n.* 41.

3 In gloſſ. *Electionis*, ibi, *circa adminiſtrationem*, &c. Notatur ad hoc, quòd licèt vnus vno, & eodem reſpectu non poſſit eſſe maior, & minor altero, poteſt tamen eſſe diuerſo, vt per Nauar. *commento* 3. *de Regul. num.* 1.

§. Prohibemus.

4 *Infra legationem eiuſdem habentes.*] Notatur ad hoc, quòd Legatus non poteſt committere alicui facultatem recipiendi reſignationem beneficij ſiti in diœceſi extra ſuam legationem, vt per Rebuff. *in praxi benefic. tit. forma Vicariatus, n.* 109.

Vel ob eam, &c.] Notatur ad hoc quòd dict. *Ob*, ſignificat cauſam remotam, vt per Tiraq. *in tract. ceſſante cauſa, limit.* 20. *n.* 27. Surd. *conſ.* 223. *n.* 5. cum aliis citatis *in meo tract. de dictionib. dict.* 233. ſecundùm Lugdonenſ. impreſſ. 5

In gloſſ. *Cuicunque*, ibi, *puto tamen quòd Legatus*, &c. Notatur ad hoc, quòd valet Vicariatus ſi daretur poteſtas conferendi beneficia per mortem tantum, vel per reſignationem tantùm, vt tradit Rebuff. *d. tit. forma Vicariatus, n.* 7. & 8. 6

In ead. gloſſ. ibi, *Non tamen alium, quàm Officialem conſtitueret.* Notatur ad hoc, quòd Epiſcopus non poteſt poteſtatem conferendi beneficia committere alteri quàm eius Vicario generali, vt per Couar. *lib.* 3. *var. c.* 20. *n.* 6. *ad finem.* 7

SVMMARIVM.

1 *Collatio Legati per taciturnitatem prioris beneficij vitiatur*, & n. 2.

3 *Declaratur text.* in cap. ſi motu proprio, de præbend. hoc lib.

4 *Amplia etiam in Legatis, qui de latere non ſunt.*

5 *Legatus an poſſit conferre beneficium cum clauſula, Motu proprio, abſque eo quòd de alio in gratia mentio reperiatur, oſtenditur*, & n. 6.

7 *Clauſ. Motu proprio, appoſita à Legato in gratiis, & diſpenſationibus, ſupplet vitium ſubreptionis.*

Cap. Collatio. V. & vlt.

Beneficij collatio facta à Legato ei, qui tacet ſe habére aliud beneficium, eſt ſubreptitia & nulla, ſicut illa, quæ fit à Papa. Colligunt ex Ordin. Archid. Gemin. Ioan. Andr. Anch. Butr. Dominic. Monach. Franc. Viuian. *in ration. lib.* 1. *pag.* 425. Alagona *in compend. pag.* 153. remiſſiuè Ximen. *in concord. p.* 2. 1

Hanc eandem concl. ex hoc text. deſumunt Card. *in Clem.* 2. *de officio Ordinarij à n.* 1. Staphil. *de liter. Gratia, tit. de offic. & poteſtate Legati à latere, n.* 38. Rebuff. *in praxi tit. tertia pars Signaturæ, §. quod num.* 22. Xuar. *allegat.* 12. *n.* 34. Menoch. *de arbitr. caſu* 20. *n.* 50. Ego ipſe *de iure Eccleſ. lib.* 1. *cap.* 5. *num.* 49. Ordinarius verò prouidet motu proprio Eccleſiis, & ſic ab eo prouiſus nihil tenetur ad iuſtificationem ſuæ gratiæ probare, Felin. *in cap. ad aures, num.* 15. *de reſcript.* Seraph. *deciſ.* 1026. *n.* 2. & *deciſ.* 1467. *num.* 1. Rot. *deciſ.* 190. *n.* 1. *p.* 2. *recent.* Ratio differentiæ eſt, quia Ordinarij magis deliberati ſunt, & certi in beneficiis, quæ ad diſpenſationem ſuam ſpectant, quàm Pontifex in beneficiis totius Orbis, vel Legati reſpectu totius Prouinciæ ſuæ, ac proinde in Ordinariis ſubreptio non præſumitur, ſicut in Pontifice, & Legato, qui maioribus negotiis implicati, non ſic omnes ſubditos notos habent, ſicut Ordinarij intendentes Eccleſiæ, non verò perſonis prouidere, ſic ceſſat difficultas ex *d. Clem.* 2. *verſ. in aliis, de officio Ordinar.* Nec ſimiliter refragatur text. *in cap. ſi motu proprio de præbend. hoc lib.* qui agens de nullitate collationis ob non factam alterius beneficij mentionem, ſolùm loquitur in Romano Pont. non verò in Legato, ſatisfit enim ſi dicas textum illum, licèt loquatur in Romano Pont. non tamen Legatum excludere, ſic aliàs ampliabis text. *in c. conſtitutus, & in c. poſtulaſti, de reſcript. & in c. gratia, illo tit. hoc libro.* 2 3

Intellige hunc text. procedere non ſolùm in Legatis, qui de latere dicuntur, verùm etiam in Legatis, qui tales non ſunt, patet ſi expendas tales Legatos 4

gatos, non aliter conferre poſſe beneficia quàm ex vi commiſſionis, & ſic Apoſtolica auctoritate iuxta reſoluta *in cap. ſi eum, de præbend. hoc lib.* ac proinde in illorum collationibus eſſe neceſſariò faciendam mentionem de beneficiis obtentis. Nec obſtat textus *in d. Clem. 2. verſ. in aliis*, quia illa particula, *aliis*, non reſpicit Legatos, ſed Ordinarios, & alios ab eiſdem poteſtatem habentes, prout aduertit gloſſ. *ibi verbo habentibus.*

5 In gloſſ. *Mentio*, ibi, *Quid dices ſi Legatus Motu proprio*, &c. Dubium eſt vtrùm Legatus poſſit conferre beneficium cum clauſula, *Motu proprio*, abſque eo quòd de alio in gratia mentio repetiatur? In quo Domin. *n. 4.* Anchar. *ſtatim in princ. & in d. c. ſi motu proprio, de præbend. hoc lib.* exiſtimant non valere gratiam à Legato factam cum clauſula, *Motu proprio*, patet ibi, *conferamus*, ac proinde videtur dicendum contrarium in Legato ſimili modo gratiam ad beneficium concedente, iuxta doctrinam gloſſ. receptæ *verbo cùm ſe facultas, in c. dilectum 19. de præb.* tradit Rebuff. *in praxi tit. requiſita ad collationem, n. 41. & tit. diſpenſat. ad plura beneficia, n. 25.* & conſtat dari legem, quæ conſtituit non aliter valere gratiam ad beneficium factam à Legato niſi de beneficio obtento ſpecialis mentio in gratia habeatur, prout eſt text. *in præſenti, & in d. Clem. 2. de offic. Ordin.*

Contrariam tamen ſententiam tenuit gloſſ. *hic verbo mentio*, quam ſequitur Abb. *in c. ſuam, de ætate, n. 1.* Cardin. *in d. Clem. 2. n. 2.* Mandoſ. *in reg. 16. Cancel. q. 8. n. 3.* & eſt verior, pro qua facit text. *in d. c. ſuam*, ibi, Legatus clauſula Motus proprij vſus eſt, & à Romano Pont. approbatur. Facit rurſus, quia non debet eſſe deterioris conditionis Legatus, quàm alius Ordinarius inferior, iuxta text. *in c. 2. ſup. hoc eod. tit.* & conſtat alios Ordinarios poſſe beneficia conferre illis perſonis, qui alia obtinent beneficia; vnde cùm per clauſulam, *Motu proprio*, nihil aliud oſtendatur, quàm quòd vult beneficium conferre, licèt aliud obtineatur, meritò dicendum eſt Legatum cum tali clauſula poſſe gratiam ad beneficium concedere. Non obſtant in contrarium *ſuprà* adducta, ad primum enim de text. *in d. c. ſi motu proprio*, dicendum eſt, quòd licèt text. ille in Pontifice loquatur, non tamen Legatum excludere cenſetur, qui ſimiliter per prædictam clauſulam, vel aliam poteſt ſuam voluntatem oſtendere. Ad ſecundum de *d. Clem. 2.* dicendum eſt verum quidem eſſe, quòd in collatione Legati mentio deſideratur, eo quòd ſicut Papa, ita Legatus ob negotiorum multitudinem notitiam habere non cenſetur, quæ quidem notitia datur quando in gratia prædicta clauſula illa continetur, eo quòd ſtante illa concedit, licèt aliud obtineatur beneficium.

7 In ead. gloſſ. ibi, *ſed contrarium credo*, &c.] Notatur ad hoc quòd ſi clauſula, *Motu proprio*, apponatur à Legato in gratiis, & diſpenſationibus ſupplet vitium ſubreptionis, vt per Sanch. *de matrim. lib. 8. diſput. 21. num. 48.*

De Officio Ordinarij.

Tit. XVI.

SVMMARIVM.

1 *Archiepiſcopus non poteſt ſibi conſtituere Officiales in diœceſibus Suffraganeorum ſuorum etiam pro futuris cauſis per appellationem deuoluendis ad ipſum, niſi de conſuetudine hoc habeat, & tunc etiam tales Officiales inhibere non poſſunt priuſquam fuerit appellatum*, & n. 2.

2 *Metropolitanus ſi eſt in quaſi poſſeſſione conſtituendi Vicarium in diœceſi Suffraganei ſuſtinetur proceſſus coram illo geſtus, ac ſententia ab eo prolata.*

3 *Archiepiſcopus cognoſcit in cauſa appellationis inter ſubditos Suffraganeorum.*

4 *Archiepiſcopus in ſubditos Suffraganeorum nullam habet poteſtatem niſi in caſibus à iure expreſſis.*

5 *Iniuria fit domino territorij, ſi alter in eo vteretur contentioſa iuriſdictione abſque illius licentia.*

6 *Metropolitanus non poteſt dare Ordines intra diœceſim Suffraganeorum ipſius Suffraganei ſubditis, nec exercere Pontificalia intra ſuam Prouinciam.*

7 *Dictio*, Circa, *reſpicit locum, & accipitur pro* Propè.

8 *Vicarius Archiepiſcopi illo præſente non poteſt Suffraganeum ſuſpendere, interdicere, ſeu excommunicare.*

9 *Vicarius Archiepiſcopi non habet iuriſdictionem in Epiſcopos Suffraganeos.*

10 *Archiepiſcopus poteſt Suffraganeum Epiſcopum ſuſpendere, & excommunicare.*

Cap. Romana. I.

Innoc. III.

Metropolitanus non poteſt conſtituere foraneos Officiales in diœceſibus Suffraganeorum pro citationibus, & inhibitionibus in cauſis futuris appellationum, quamvis in cauſis appellationũ iam deuolutis ad ipſum poſſit cõmittere vices ſuas aliis. Quod ſi in aliqua diœceſi vigeret conſuetudo conſtituendi officiales in diœceſi ſuffraganeorũ pro cauſis futuris appellationum ſi quæ naſcantur, tunc iſti officiales conſtituti non poſſunt inhibere ne procedatur in cauſis antequam ſit appellatum in Curia Metropolitani. Item Archiepiſcopus non poteſt intrare in diœceſim ſuffraganei, vt aliquid agat ſua propria auctoritate. Colligunt ex Ordin. Lap. Abbas, Archid. Gemin. Ioan. Andr. Anchar. Butr. Domin. Monach. Franc. Viu. *in ration. lib. 1. pag. 448.* Alagona *in compend. pag. 159.* tenuiſſiuè Caſal. *in annot.* & Ximen. *in concord. p. 2.* 1

Hanc eandem concluſ. ex hoc text. deſumit Gonzal. *ad reg. 8. Cancel. gloſſ. 43. §. 2. n. 21.* vbi *n. 22.* poſt Mohedan. *deciſ. 5. n. 3. verſ. quoad ſecundam partem, de appellat.* ſubdit, quòd ſi Metropolitanus eſt in quaſi poſſeſſione conſtituendi Vicarium in diœceſi ſuffraganei, ſuſtinetur proceſſus coram illo geſtus, ac ſententia ab eo prolata. 2

Quia in cauſis per appellationem, &c.] Notatur ad hoc, quòd Archiepiſcopus cognoſcit in cauſa appellationis inter ſubditos ſuffraganeorum, vt per Couar. *practic. c. 9. n. 2.* Petr. Greg. *de appellat. lib. 4. c. 2. ſub n. 1. verſ. ab Epiſcopis*, Quarant. *in ſumma Bullarij, verbo Archiepiſcopi auctoritas, verſ. 18.* Mar. Anton. Genuenſ. *in praxi Archiep. Neapol. c. 70. n. 7.* Sigiſm. Scac. *de appellat. q. 8. n. 86. & ſeqq.* cum ampliationibus, & limitationibus, refero ego ipſe *in tract. de offic. & poteſtate Epiſc. p. 1. tit. 4. n. 61. cum multis ſeqq.* in Lugdunenſ. impreſſ. *& de iure Eccleſiaſt. lib. 1. c. 7. ex n. 52.* 3

Non ſic autem in aliis, &c.] Notatur ad hoc, quòd Archiepiſcopus in ſubditos ſuffraganeorum nullam habet poteſtatem niſi in caſibus à iure expreſſis, vt per Marc. Anton. Genuenſ. *d. c. 70. n. 7.* Quarant. *d. verbo Archiepiſcopi auctoritas, n. 12.* Scac. *d. q. 8. ſub n. 98.* me ipſum *d. tit. 4. n. 2.* 4

Notari etiam ſolet hic text. ad hoc quòd fit iniuria 5
domino

domino territorij, ſi alter in eo vteretur contentioſa iuriſdictione abſque illius licentia, vt per D. Barboſ. in.l.1.ff.de iudic.art.1.n.185.

6 In gloſſ *Agant*, ibi, *conferendo Ordines, Sacramenta*, &c. Notatur ad hoc quòd Metropolitanus non poteſt dare Ordines intra diœceſim ſuffraganeorum ipſius ſuffraganei ſubditis, vt per Cou. *pract.c.9.n.2.col.2.* Nec poteſt exercere Pontificalia intra ſuam prouinciam, vt per Zerol. *in praxi Epiſc.p.1.verbo Archiepiſcopus, verſ.ad ſecundum.*

§. Officiales.

7 *Vel circa illam.*] Dict. *Circa*, in hoc text. reſpicit locum, & accipitur pro, *Propè*, vt per Rebuff. *d.l. caeterorum 160.verſ.interdum, ff.de verb.ſignif.* Cened. *poſt lib.pract. & canon. quaeſt. ſing.8.n.3.* metipſum *in tract.de dictionib.vſufreq.dict.233.* ſecundùm Lugdun. impreſſ.

8 *In ſuffraganeos interdicti.* &c.] Notatur ad hoc quòd Vicarius Archiepiſcopi illo præſente ſuffraganeum ſuſpendere, interdicere, ſeu excommunicare non poteſt, vt per Bertachin. *de Epiſc.p.7.lib.4.tit.de Vicario Epiſcopi q.10.* Pichard. *inter conſilia Menoch. conſ.52.n.187.* Sbroz. *de Vicario Epiſcopi, lib.2.q.58.n.3.* quos refero ego ipſe *de offic. & poteſt. Epiſc.p.1.tit.4.n.16.* ſecundùm Lugdunenſ.impreſſ. vbi etiam poſt Archid. Domin. & Franc. *in praeſenti*, & Cuch. *inſtit.canon.lib.4.tit.de conſecrat.Epiſcopi, n.6.& tit.de Vicario Epiſcopi, n.12.* addo hoc limitari ſi Epiſcopus ſuffraganeus non fuerit conſecratus, quia tunc à Vicario etiam præſente Archiepiſcopo excommunicari poterit, refero *d.lib.1. de iure Eccleſ.c.7.n.28.*

9 Vnde notari ſolet hic text. ad hoc quòd Vicarius Archiepiſcopi non habet iuriſdictionem in Epiſcopos ſuffraganeos, vt per Rebuff. *in praxi benefic.tit.in forma Vicariatus, n.164.* Stephan. Gratian. *diſcept.forenſ.c.111.n.18.& n.44.*

10 Archiepiſcopus verò poteſt ſuffraganeum Epiſcopum ſuſpendere, interdicere & excommunicare, vt per Lancel.Conrad. *in templo omnium iudic.lib.2.c.4.ſub n.17.* Quarant. *d. verbo Archiepiſcopi auctoritas, n.8. verſ.13.* Marc.Ant.Genuenſ. *d.c.70.n.5.* quos refero ego ipſe *d.tit.4.n.15.& de iure Eccleſ.lib.1.c.7.n.26.*

SVMMARIVM.

1 *Text.in praeſenti compendium refertur.*
2 *Ceſſatio à diuinis eſt ſuſpenſio organorum Eccleſiaſticorum ſeu ſilentium miniſtrorum Eccleſiaſticorum.*
3 *Litterae patentes differunt ab inſtrumentis.*
4 *Clerici ſine rationabili cauſa à Diuinis ceſſare non debent.*
5 *Canonicis & Clericis tenetur is cuius culpa ceſſatio indicta fuerit, ad id, quod eorum intereſt ex eo quòd omnino ceſſantes à celebratione diuinorum officiorum quotidianas diſtributiones amiſerint, aut ſanè non acquiſierint.*
6 *Canonici ceſſatione durante non recipiunt ab Eccleſia diſtributiones quotidianas.*
7 *Imaginum ſanctarum contemptores & illis iniuriam inferentes qualiter puniantur, remiſſiuè.*
8 *Canonicus Regularis propriè appellatur Canonicus.*
9 *Irregularis non efficitur celebrans tempore ceſſationis à diuinis.*
10 *Clerici quibus ex cauſis à diuinis ceſſare poſſunt, remiſſiuè.*
11 *Iniuria remiſſa, non cenſentur remiſſa damna, & expenſa.*

12 *Iniuriae aeſtimatio qualiter facienda, oſtenditur.*
13 *Interdicto ciuitatis, vel alicuius caſtri occaſionem praebens tenetur ad reſtitutionem damnorum.*
14 *Imaginum ſanctarum quis vſus, & adoratio, remiſſiuè.*
15 *Adorationis triplex genus, latria, hyperdulia & dulia.*

CAP. Canonici. II. *Gregor. IX.*

CAnonici, qui ex conſuetudine, vel alia via ceſ- 1
ſationem indicere poſſunt, ante ceſſationem ex-
primant cauſam ceſſationis in inſtrumento publico,
vel in literis patentibus munitis cum propriis ſigil-
lis, vel cum alio authentico, & illud inſtrumentum,
vel illas literas tradant ei, contra quem ceſſare inten-
dunt, ſi ſecus fecerint, vel cauſa expreſſa non fuerit
Canonica, reſtituant quicquid acceperint tempore
ceſſationis de fructibus Eccleſiæ in qua ceſſatum eſt,
eidem Eccleſiæ, neque aliquid accipiant de prouenti-
bus illius Eccleſiæ quod debeatur Canonicis tempore
ceſſationis, & teneantur etiam ſatiſfacere de damnis,
& iniuriis iis contra quos ceſſatum eſt. Si verò cauſa
inuenta eſt Canonica, ſuperior arbitrariè condemnet
eum, qui fuit cauſa ceſſationis ad certam quantitatem
pecuniæ conuertendam in augmentum diuini cultus
pro intereſſe Canonicorum, & Eccleſiæ in qua fuit
ſubtractum officium diuinum. Item conſuetudo, ſeu
abuſus tempore interdicti proſternendi imagines, &
cooperiendi ſpinis, & vrticis penitus tollatur, & qui
contra faciunt, grauiter puniantur, Colligunt ex Or-
din.Lap.Abb.Archid.Gemin.Ioan. Andr. Anch. Butr.
Domin. Monach. Franc. Viu. *in ration. lib.1. pag.449.*
Alagons *in compend.pag.149.* remiſſiue Ximen. *in con-
cord. p.1 & 2.*

A Diuinis ceſſare.] Eſt autem ceſſatio à Diuinis 2
ſuſpenſio organorum Eccleſiaſticorum, ſeu ſilentium
miniſtrorum Eccleſiaſticorum, vt tradunt Sot. *in 4.
diſt.22.q.3.art.1.in princ.* Couar. *in cap. alma mater, p.2.
§.2.n.1.* Curiel. *in ſuis opuſculis tract.de ceſſatione, verſ.
ſecundò probatur.* Henriq *in ſum.lib.13.* Fr.Emman. *c.52.
quaeſt.Regul.tom.2.q.115.art.2.* Sayr. *de cenſur.lib.5.c.17.
a n.8.*

Inſtrumento publico, vel patentibus literis.] Ergo li- 3
teræ patentes differunt ab inſtrumentis, vt per Gonz.
ad reg.8.Cancel.gloſſ.59.n.18.

Ceſſationis ipſius cauſam exprimant. &c.] Notatur ad 4
hoc quòd Clerici ſine rationabili cauſa à Diuinis ceſ-
ſare non debent, & ob id ſunt pœna plectendi, vt per
Menoch. *de arbitr.lib.2.caſu 180.n.1.*

Occaſionem ceſſationi dederat, &c.] Notatur ad hoc 5
quòd is, cuius culpa ceſſatio indicta fuerit, tenetur
Canonicis, & Clericis ad id, quod eorum intereſt ex
eo quòd omnino ceſſantes à celebratione diuinorum
Officiorum quotidianas diſtributiones amiſerint, aut
ſanè non acquiſierint, vt per Couar. *in c. alma mater,
p.2.§.4.num.7.verſ.tertiò eandem.* Fr. Emman. *d.q.115.
art.4.* Vnde damna, quæ talis debet auctoritate huius 6
text. atque etiam ex obligatione iuſtitiæ intrinſeca re-
ficere dictis Canonicis, & aliis, ſunt etiam diſtributio-
nes quotidianæ, quas ceſſatione durante non recipere
ab Eccleſia tradunt Henriq. *lib.13.c.52.§.3.& c.53.
§.2.circa med.* Sayr. *de cenſur.lib.5.c.19.n.17.* Alphonſ.
Vega *in ſumm.p.1.c.103.caſu 6.* Gom. *in explicat. Bullae
Cruciatae ad 5.clauſ.in vltimis verbis*, Anton. de Cam-
pos *de ceſſatione à Diuinis, n.98.verſic ſi autem*, Monet.
de diſtribut.quotid.p.2.q.16.n.36. Auil. *de cenſuris p.2.
diſp.1.dub.3.concl.3.* Cened. *pract. quaeſt. lib.1.quaeſt.1.
num.55.*

Caeterùm deteſtabilem abuſum, &c.] Qualiter autem 7

punian-

gatos, non aliter conferre poſſe beneficia quàm ex vi commiſſionis, & ſic Apoſtolica auctoritate iuxta reſoluta *in cap. ſi eum, de præbend. hoc lib* ac proinde in illorum collationibus eſſe neceſſariò faciendam mentionem de beneficiis obtentis. Nec obſtat textus *in d. Clem. 2. verſ. in aliis*, qoia illa particula, *aliis*, non reſpicit Legatos, ſed Ordinarios, & alios ab eiſdem poteſtatem habentes, provt aduertit gloſſ. *ibi verbo habentibus*.

5 In gloſſ. *Mentio*, ibi, *Quid dices ſi Legatus Motu proprio*, &c. Dubiom eſt vtrùm Legatus poſſit conferre beneficium com clauſula, *Motu proprio*, abſque eo quòd de alio in gratia mentio reperiatur? in quo Domin. *n.* 4. Anchar. *ſtatim in princ. & in d. c. ſi motu proprio, de præbend. hoc lib.* exiſtimant non valere gratiam à Legato factam cum clauſula, *Motu proprio*, patet ibi, *conferamus*, ac proinde videtor dicendum contrarium in Legato ſimili modo gratiam ad beneficiom concedente, iuxta doctrinam gloſſ. receptæ *verbo cum ſe facultas, in c. dilectus* 19. *de præb.* tradit Reboff. *in praxi tit. requiſita ad collationem, n.* 41. *& tit. diſpenſat. ad plura beneficia, n.* 25. & conſtat dari legem, quæ conſtitnit non aliter valere gratiam ad beneficium factam à Legato niſi de beneficio obtento ſpecialis mentio in gratia habeatur, provt eſt text. *in præſenti, & in d. Clem. 2. de offic. Ordin.*

Contrariam tamen ſententiam tenoit gloſſ. *hîc verbo mentio*, quam ſequitur Abb. *in c. tuam, de ætate, n.* 1. Cardin. *in d. Clem. 2. n. 2.* Mandoſ. *in reg.* 16. *Cancel. q.* 8. *n.* 3. & eſt verior, pro qua facit text. *in d. c. tuam*, ibi, Legatus clauſula Motus proprij vſos eſt, & à Romano Pont. approbator. Facit rurſus, quia non debet eſſe deterioris conditionis Legatus, quàm alios Ordinarius inferior, iuxta text. *in c. 2. ſup. hoc eod. tit.* & conſtat alios Ordinarios poſſe beneficia conferre illis perſonis, qoi alia obtinent beneficia; vnde cùm per clauſulam, *Motu proprio*, nihil aliud oſtendatur, quàm quòd volt beneficium conferre, licèt aliud obtineatur, meritò dicendom eſt Legatom cum tali clauſula poſſe gratiam ad beneficium concedere. Non obſtant in contrarium *ſuprà* adducta, ad primum enim de text. *in d. c. ſi motu proprio*, dicendom eſt, quòd licèt text. ille in Pontifice loquatur, non tamen Legatum excludere cenſetur, qoi ſimiliter per prædictam clauſulam, vel aliam poteſt ſuam voluntatem oſtendere. Ad ſecundum de *d. Clem. 2.* dicendum eſt verum qoidem eſſe, quòd in collatione Legati mentio deſideratur, eo quòd ſicut Papa, ita Legatus ob negotiorom multitudinem notitiam habere non cenſetur, quæ quidem notitia datur quando in gratia prædicta clauſula illa continetor, eo qoòd ſtante illa concedit, licèt aliud obtineator beneficiom.

7 In ead. gloſſ. ibi, *ſed contrarium credo*, &c.] Notatur ad hoc quòd ſi clauſula, *Motu proprio*, apponatur à Legato in gratiis, & diſpenſatiooibos ſupplet vitiom ſubreptionis, vt per Sanch. *de matrim. lib.* 8. *diſput.* 21. *num.* 48.

De Officio Ordinarij.

Tit. XVI.

SVMMARIVM.

1 *Archiepiſcopus non poteſt ſibi conſtituere Officiales in diœceſibus Suffraganeorum ſuorum etiam pro futuris cauſis per appellationem deuoluendis ad ipſum, niſi de conſuetudine hoc habeat, & tunc etiam tales Officiales inhibere non poſſunt priuſquam fuerit appellatum*, & n. 2.

2 *Metropolitanus ſi eſt in quaſi poſſeſſione conſtituendi Vicarium in diœceſi Suffraganei ſuſtinetur proceſſus coram illo geſtus, ac ſententia ab eo prolata.*

3 *Archiepiſcopus cognoſcit in cauſa appellationis inter ſubditos Suffraganeorum.*

4 *Archiepiſcopus in ſubditos Suffraganeorum nullam habet poteſtatem niſi in caſibus à iure expreſſis.*

5 *Iniuria fit domino territorij, ſi alter in eo vteretur contentioſa iuriſdictione abſque illius licentia.*

6 *Metropolitanus non poteſt dare Ordines intra diœceſim Suffraganeorum ipſius Suffraganei ſubditis, nec exercere Pontificalia intra ſuam Prouinciam.*

7 *Dictio*, Circa, *reſpicit locum, & accipitur pro* Propè.

8 *Vicarius Archiepiſcopi illo præſente non poteſt Suffraganeum ſuſpendere, interdicere, ſeu excommunicare.*

9 *Vicarius Archiepiſcopi non habet iuriſdictionem in Epiſcopos Suffraganeos.*

10 *Archiepiſcopus poteſt Suffraganeum Epiſcopum ſuſpendere, & excommunicare.*

Cap. Romana. I.

Innoc. III.

METROPOLITANVS non poteſt conſtituere foraneos Officiales in diœceſibus Suffraganeorum pro citationibus, & inhibitionibus in cauſis futuris appellationum, quamvis in cauſis appellationũ iam deuolutis ad ipſum poſſit cõmittere vices ſuas aliis. Quod ſi in aliqua diœceſi vigeret conſuetudo conſtituendi officiales in diœceſi ſuffraganeorũ pro cauſis futuris appellationom ſi quæ naſcantur, tunc iſti officiales conſtituti non poſſont inhibere ne procedatur in cauſis antequam ſit appellatom in Curia Metropolitani. Item Archiepiſcopus non poteſt intrare in diœceſim ſuffraganei, vt aliquid agat ſua propria aoctoritate. Colligont ex Ordin. Lap. Abbas, Archid. Gemin. Ioan. Andr. Anchar. Bott. Domin. Monach. Franc. Vin. *in ration. lib.* 1. *pag.* 448. Alagona *in compend. pag.* 159. remiſſiuè Caſal. *in annot.* & Ximen. *in concord. p.* 2. 1

Hanc eandem concloſ. ex hoc text. deſumit Gonzal. *ad reg.* 8. *Cancel. gloſſ.* 43. §. 2. *n.* 21. vbi *n.* 22. poſt Mohedan. *deciſ.* 5. *n.* 3. *verſ. quoad ſecundam partem, de appellat.* ſubdit, quòd ſi Metropolitanus eſt in qoaſi poſſeſſione conſtituendi Vicarium in diœceſi ſuffraganei, ſuſtinetur proceſſus coram illo geſtus, ac ſententia ab eo prolata. 2

Quia in cauſis per appellationem, &c.] Notator ad hoc, qoòd Archiepiſcopus cognoſcit in caoſa appellationis inter ſobditos ſuffraganeorum, vt per Couar. *practic. c.* 9. *n.* 2. Petr. Greg. *de appellat. lib.* 4. *c.* 2. *ſub n.* 1. *verſ. ab Epiſcopis*, Quarant. *in ſumma Bullarij, verbo Archiepiſcopi auctoritas, verſ.* 18. Mar. Anton. Genuenſ. *in praxi Archiep. Neapol. c.* 70. *n.* 7. Sigiſm. Scac. *de appellat. q.* 8. *n.* 86. *& ſeqq.* cum ampliationibus, & limitationibus, refero ego ipſe *in tract. de offic. & poteſtate Epiſc. p.* 1. *tit.* 4. *n.* 61. *cum multis ſeqq.* in Lugdunenſ. impreſſ. *& de iure Eccleſiaſt. lib.* 1. *c.* 7. *ex n.* 52. 3

Non ſic autem in aliis, &c.] Notatur ad hoc, quòd Archiepiſcopus in ſubditos ſuffraganeorum nullam habet poteſtatem niſi in caſibus à iure expreſſis, vt per Marc. Antoo. Genuenſ. *d. c.* 70. *n.* 7. Quarant. *d. verbo Archiepiſcopi auctoritas, n.* 12. Scac. *d. q.* 8. *ſub n.* 98. metipſum *d. tit.* 4. *n.* 2. 4

Notari etiam ſolet hic text. ad hoc quòd fit iniuria 5

domino

domino territorij, ſi alter in eo vteretur contentioſa iuriſdictione abſque illius licentia, vt per D. Barboſ. *in l. 1. ff. de iudic. art. 1. n. 185.*

6 In gloſſ *Agant*, ibi, *conferendo Ordines, Sacramenta,* &c. Notatur ad hoc quòd Metropolitanus non poteſt dare Ordines intra diœceſim ſuffraganeorum ipſius ſuffraganei ſubditis, vt per Con. *pract. c. 9. n. 2. col. 2.* Nec poteſt exercere Pontificalia intra ſuam prouinciam, vt per Zerol. *in praxi Epiſc. p. 1. verbo Archiepiſcopus, verſ. ad ſecundum.*

§. Officiales.

7 *Vel circa illam.*] Dict. *Circa*, in hoc text. reſpicit locum, & accipitur pro, *Propè*, vt per Rebuff. *d. l. cæterorum 160. verſ. interdum, ff. de verb. ſignif.* Cened. *poſt lib. pract. & canon. quæſt. ſing. 8. n. 3.* metipſom *in tract. de dictionib. vſufreq. dict.* 233. ſecundùm Lugdun. impreſſ.

8 *In ſuffraganeos interdicti.* &c.] Notatur ad hoc quòd Vicarius Archiepiſcopi illo præſente ſuffraganeum ſuſpendere, interdicere, ſeu excommunicare non poteſt, vt per Bertachin. *de Epiſc. p. 7. lib. 4. tit. de Vicario Epiſcopi q. 10.* Pichard. *inter conſilia Menoch. conſ. 52. n. 187.* Sbroz. *de Vicario Epiſcopi, lib. 2. q. 58. n. 3.* quos refero ego ipſe *de offic. & poteſt. Epiſc. p. 1. tit. 4. n. 16.* ſecundùm Lugdunenſ. impreſſ. vbi etiam poſt Archid. Domin. & Franc. *in præſenti*, & Cuch. *inſtit. canon. lib. 4. tit. de conſecrat. Epiſcopi, n. 6. & tit. de Vicario Epiſcopi, n. 121.* addo hoc limitari ſi Epiſcopus ſuffraganeus non fuerit conſecratus, quia tunc à Vicario etiam præſente Archiepiſcopo excommunicari poterit, refero *d. lib. 1. de iure Eccleſ. c. 7. n. 28.*

9 Vnde notari ſolet hic text. ad hoc quòd Vicarius Archiepiſcopi non habet iuriſdictionem in Epiſcopos ſuffraganeos, vt per Rebuff. *in praxi benefic. tit. in forma Vicariatus, n. 164.* Stephan. Gratian. *diſcept. forenſ. c. 111. n. 18. & n. 44.*

10 Archiepiſcopus verò poteſt ſuffraganeum Epiſcopum ſuſpendere, interdicere & excommunicare, vt per Lancel. Conrad. *in templo omnium iudic. lib. 2. c. 4. ſub n. 17.* Quarant. *d. verbo Archiepiſcopi auctoritas, n. 8. verſ. 13.* Marc. Ant. Genuenſ. *d. c. 70. n. 5.* quos refero ego ipſe *d. tit. 4. n. 15. & de iure Eccleſ. lib. 1. c. 7. n. 26.*

SVMMARIVM.

1 *Text. in præſenti compendium refertur.*
2 *Ceſſatio à diuinis eſt ſuſpenſio organorum Eccleſiaſticorum ſeu ſilentium miniſtrorum Eccleſiaſticorum.*
3 *Litteræ patentes differunt ab inſtrumentis.*
4 *Clerici ſine rationabili cauſa à Diuinis ceſſare non debent.*
5 *Canonicis & Clericis tenetur is cuius culpa ceſſatio indicta fuerit, ad id, quod eorum interſit ex eo quòd omnino ceſſantes à celebratione diuinorum officiorum quotidianas diſtributiones amiſerint, aut ſanè non acquiſierint.*
6 *Canonici ceſſatione durante non recipiunt ab Eccleſia diſtributiones quotidianas.*
7 *Imaginum ſanctarum contemptores & illis iniuriam inferentes qualiter puniantur, remiſſiuè.*
8 *Canonicus Regularis propriè appellatur Canonicus.*
9 *Irregularis non efficitur celebrans tempore ceſſationis à diuinis.*
10 *Clerici quibus ex cauſis à diuinis ceſſare poſſunt, remiſſiuè.*
11 *Iniuria remiſſa, non cenſentur remiſſa damna, & expenſa.*
12 *Iniuriæ æſtimatio qualiter facienda, oſtenditur.*
13 *Interdicto ciuitatis, vel alicuius caſtri occaſionem præbens tenetur ad reſtitutionem damnorum.*
14 *Imaginum ſanctarum quis vſus, & adoratio, remiſſiuè.*
15 *Adorationis triplex genus, latria, hyperdulia & dulia.*

CAP. Canonici. II. *Gregor. IX.*

CAnonici, qui ex conſuetudine, vel alia via ceſſationem indicere poſſunt, ante ceſſationem exprimant cauſam ceſſationis in inſtrumento publico, vel in literis patentibus munitis cum proprijs ſigillis, vel cum alio authentico, & illud inſtrumentum, vel illas literas tradant ei, contra quem ceſſare intendunt, ſi ſecus fecerint, vel cauſa expreſſa non fuerit Canonica, reſtituant quicquid acceperint tempore ceſſationis de fructibus Eccleſiæ in qua ceſſatum eſt, eidem Eccleſiæ, neque aliquid accipiant de prouentibus illius Eccleſiæ quod debeatur Canonicis tempore ceſſationis, & teneantur etiam ſatiſfacere de damnis, & iniuriis iis contra quos ceſſatum eſt. Si verò cauſa inuenta eſt Canonica, ſuperior arbitrariè condemnet eum, qui fuit cauſa ceſſationis ad certam quantitatem pecuniæ conuertendam in augmentum diuini cultus pro intereſſe Canonicorum, & Eccleſiæ in qua fuit ſubtractum officium diuinum. Item conſuetudo, ſeu abuſus tempore interdicti proſternendi imagines, & cooperiendi ſpinis, & vrticis penitus tollatur, & qui contra faciunt, grauiter puniantur, Colligunt ex Ordin. Lap. Abb. Archid. Gemin. Ioan. Andr. Anch. Butr. Domin. Monach. Franc. Vin. *in ration. lib. 1. pag. 419.* Alagona *in compend. pag. 149.* remiſſiuè Ximen. *in concord. p. 1 & 2.* 1

A Diuinis ceſſare.] Eſt autem ceſſatio à Diuinis ſuſpenſio organorum Eccleſiaſticorum, ſeu ſilentium miniſtrorum Eccleſiaſticorum, vt tradunt Sot. *in 4. diſt. 22. q. 3. art. 1. in princ.* Couar. *in cap. alma mater, p. 2. §. 2. n. 1.* Curiel. *in ſuis opuſculis tract. de ceſſatione, verſ. ſecundò probatur.* Henriq *in ſum. lib. 13.* Fr. Emman. *c. 52. quæſt. Regul. tom. 2. q. 125. art. 2.* Sayr. *de cenſur. lib. 5. c. 17. à n. 8.* 2

Inſtrumento publico, vel patentibus literis.] Ergo literæ patentes differunt ab inſtrumentis, vt per Gonz. *ad reg. 8. Cancel. gloſſ. 59. n. 18.* 3

Ceſſationis ipſius cauſam exprimant. &c.] Notatur ad hoc quòd Clerici ſine rationabili cauſa à Diuinis ceſſare non debent, & ob id ſunt pœna plectendi, vt per Menoch. *de arbitr. lib. 2. caſu 180. n. 1.* 4

Occaſionem ceſſationi dederat, &c.] Notatur ad hoc quòd is, cuius culpa ceſſatio indicta fuerit, tenetur Canonicis, & Clericis ad id, quod eorum interſit ex eo quòd omnino ceſſantes à celebratione diuinorum Officiorum quotidianas diſtributiones amiſerint, aut ſanè non acquiſierint, vt per Couar. *in c. alma mater, p. 2. §. 4. num. 7. verſ. tertiò eandem.* Fr. Emman. *d. q. 125. art. 4.* Vnde damna, quæ talis debet auctoritate huius text. atque etiam ex obligatione iuſtitiæ intrinſeca reficere dictis Canonicis, & aliis, ſicut etiam diſtributiones quotidianæ, quas ceſſatione durante non recipere ab Eccleſia tradunt Henriq. *lib. 13. c. 52. §. 3. & c. 53. §. 1. circa med.* Sayr. *de cenſur. lib. 5. c. 19. n. 17.* Alphonſ. Vega *in ſumm. p. 1. c. 103. caſu 6.* Gom. *in explicat. Bullæ Cruciatæ ad 5. clauſ. in vltimis verbis*, Anton. de Campos *de ceſſatione à Diuinis, n. 98. verſic. ſi autem,* Monet. *de diſtribut. quotid. p. 2. q. 16. n. 36.* Auil. *de cenſuris p. 2. diſp. 2. dub. 3. concl. 3.* Cened. *pract. quæſt. lib. 1. quæſt. 1. num. 55.* 5 6

Cæterùm deteſtabilem abuſum, &c.] Qualiter autem 7

puniantur imaginum ſanctarum contemptores,& illis iniurias inferentes, vide Azeued. *l. 3. n. 5. cum ſeqq. tit. 2. lib. 1. nouæ recop.* Iacob. Gretſerum *de ſancta Cruce, tom. 1. lib. 2. c. 98. ad fin.* & plures citatos à Ceued. *ad Sextum collect. 22. n. 1. & 2.*

8 In gloſſ. *Canonica.* Notatur ad hoc, quòd Canonicus Regularis propriè appellatur Canonicus, vt per Nauar. *comm. 1. de Regul. n. 4.*

9 In gloſſ. *Ceſſare*, ibi, *poteſt ibi Epiſcopus, & alij celebrare ſine irregularitatis pœna.* Notatur ad hoc quòd qui celebrauerit tempore ceſſationis à Diuinis, non efficitur irregularis, vt reſoluunt Salzed. *ad Bernard. c. 33. verſ. ſed quæſtionis eſt, iuncta lit. B.* Couar. *in c. alma mater, p. 2. §. 1. n. 4. verſ. ad quæſtionem.* Gutier. *canon. lib. 1. c. 10. n. 4.* Henriq. *in ſumm. lib. 13. c. 54. §. 3. iuncta lit. M,* Sayr. *de cenſur. lib. 5. c. 17. num. 9.* Suar. *in ſimili tract. diſp. 59. ſect. 1. à n. 9.* Monet. *de diſtribut. quotid. p. 2. q. 19. num. 8.*

10 In gloſſ. *Cauſa.* Has cauſas de quibus agit hæc gloſſa, ob quas clerici à Diuinis ceſſare poſſunt, referunt, & explicant Menoch. *de arbitr. lib. 2. caſu 180. n. 5. cum ſeqq.* Henriq. *d. lib. 13. c. 52. §. 2. lit. T.*

11 In gloſſ. *Damnis* ibi, *& ideo noua non impedit aliam.* Notatur ad hoc quòd remiſſa iniuria non cenſentur remiſſa damna, & expenſæ, vt per Cou. *lib. 2. var. c. 10. n. 7. verſ. quartò,* Xuar. *alleg. 23. n. 10.* Menoch. *remed. 1. recuper. poſſeſſ. n. 2-0.*

12 In ead. gloſſ. ibi, *dico autem ſecundùm Gulielm.* &c. Notatur ad hoc quòd iniuriæ æſtimatio fit ad certam quantitatem iuratam ab ipſo actore affectionis iuramento, ſalua ſemper ipſius iudicis taxatione, ex qua quantitatis iuratæ moderatio fit, vt per Couar. *lib. 2. var. c. 10. n. 7. verſic. ſic iniuriam.*

13 In gloſ. *Occaſionem*, ibi, *not. argum. quòd quis occaſionem præbet interdicto ciuitatis, vel alicuius caſtri, tenetur ad reſtitutionem damnorum*, &c. Ita Hippol. *concil. 115. n. 21. & 22.*

14 In gloſſ. *Indeuotionis*, ibi, *nam imagines propter reuerentiam illorum, quos imago figurat, adorare debemus.* Ita Azeued. *l. 3. n. 1. tit. 1. lib. 1. nouæ recop.* & habetur antiquiſſimis illis verſiculis.

Nam Deus eſt quod imago docet, ſed non Deus ipſa,
Hanc videas, ſed mente colas quod cernis in ipſa.

Quos ex Sabellico *lib. 8. Æneidos* referunt, & videri inciſos Venetiis in Æde aurea opere antiquiſſimo, teſtantur Stephan. Durant. *de ritibus Eccleſiæ, lib. 1. c. 5. n. 11.* & Thom. Boſſ. *de ſignis Eccleſiæ tom. 2. lib. 15. c. 16.* De vſu ſanctarum imaginum pictarum, earúmque adoratione, vide Durand. *in rationali Diuin. lib. 1. c. 3.* Maiol. *in tract. de ſacris Imaginib.* Alphonſ. à Caſtro *lib. 8. aduerſus hæreſes, verbo Imago,* Sebaſt. Medic. *in ſumm. omnium hæreſum, p. 1. verbo Imago,* Simanch. *de Catholicis inſtit. c. 33. à princip.* Fuſcb. *de viſitat. lib. 1. c. 9.* Card. Bellarm. *in controuerſ. Cathol. controuerſ. 7. lib. 2.* Valent. *2. 2. diſp. 6. q. 11. puncto 6.* Vaſq. *de adorat. imaginum, lib. 3. diſp. 1. à num. 8.* Fr. Hieronym. Roman. *lib. 4. de Republ. Chriſtiana, c. 7.* Fr. Emman. *quæſt. Regul. tom. 3. q. 55. artic. 1.*

15 In ead. gloſſ. ibi, *Nè duliam in latriam conuertamus,* &c. De triplici genere adorationis, nempe latriæ, hyperduliæ, & duliæ, vide Magiſt. & Theologos *in 3. ſent. diſt. 9.* S. Thom. *2. 2. q. 84. art. 1. ad 1. argum. & q. 103. art. 3.* Azeued. *d. l. 3. n. 3.* Azor. *inſtit. moral. p. 1. lib. 9. cap. 5.*

16 In gloſſ. *Vltrix.* De duplici pœna ſpirituali, & temporali agit Boër. *deciſ. 201. n. 18.*

17 In ead. gloſſ. ibi, *vel iudicis arbitrio*, Ita Menoch. *de arbitr. caſu 376. n. 4.*

SVMMARIVM.

1 *Compendium huius text. refertur.*

3 *Poſſeſſor etiam pacificus beneficij tenetur probare, & oſtendere titulum cùm ſuperior ex officio inquirit.*

4 *Ordinarius non obſtante reg. de triennali poteſt poſſeſſorem compellere ad oſtendendam diſpenſationem.*

5 *Tituli beneficiorum Eccleſiaſticorum non acquiruntur præſcriptione.*

6 *Beneficiarius plura beneficia poſſidens compelli poteſt per Ordinarium exhibere titulum ſuum, ac etiam per patronum.*

7 *Beneficiarius non poteſt cogi ad oſtendendum titulum ſui beneficij per impetrantem, vel alium, qui prætendat ius in eo.*

8 *Ordinarius, aut patronus ſi faciat ſe patrem, non poterit cogere beneficiarium exhibere ſuum titulum.*

9 *Beneficium vacat ipſo iure per non oſtenſionem tituli, ſeu diſpenſationis coram Ordinario poſtquam beneficiatus monitus fuerit.*

10 *Diſpenſatio ad duo beneficia intelligitur de duobus primis tantum.*

11 *Verba*, nullius penitus ſit momenti, *latam ſententiam important.*

12 *Ordinarij vbi fit mentio in aliquo decreto, intelligitur non tantùm Epiſcopus, ſed etiam omnes habentes iuriſdictionem ordinariam, niſi ſubiecta materia aliud expoſcat.*

13 *Diſpenſatio eſt odioſa, & strictè interpretanda.*

14 *Dictio liberè, idem importat quod non obſtante contradictione.*

Cap. Ordinarij. III.

ORdinarij compellant ſuos ſubditos oſtendere diſpenſationem quomodo retineant plura beneficia Curata, vel perſonatos, & dignitates, vel Eccleſias cum cura, & ſi intra certum tempus arbitrio Ordinarij aſſignatum nullo impedimento iuſto interpoſito non oſtendant diſpenſationem, conferant prædicta beneficia liberè perſonis idoneis per eos, ad quos ſpectat collatio, ſi oſtendunt diſpenſationem, eos amplius non moleſtent circa prædicta beneficia, prouideant tamen, vt nec cura animarum, nec beneficia debitis obſequiis defraudentur. Si diſpenſatio eſt dubia, deferatur ad Sedem Apoſt. Item in conferendis ſimilibus beneficiis, ea non conferant habenti ſimilia Curata niſi oſtendant diſpenſationem circa obtenta, & etiam vt cum obtentis poſſint iſta obtinere; aliter facta collatio non tenet, vel niſi reſignent, quæ habent. Colligunt ex Ordin. Lap. Abbas, Archid. Gemin. Ioan. Andr. Anchar. Butr. Domin. Monach. Franc. Viu. *in ration. lib. 1. pag. 452.* Alagona *in compend. pag. 160.* remiſſiuè Ximen. *in concord. p. a.* 1

Plures dignitates, vel Eccleſias, &c.] Vide quæ dixi *in collect. ad cap. de multa, ſup. de præbend.* 2

Diſtrictè compellant diſpenſationem, &c.] Notatur ad 3 hoc quòd poſſeſſor etiam pacificus beneficij tenetur probare, & oſtendere titulum cùm ſuperior ex officio inquirit, de quo vide Felin. *in repet. verbo Epiſcopus, aut alius Prælatus,* Coſm. *in pragmat. ſanct. tit. de pacificis poſſeſſ. in §. Ordinarij, in gloſ. verbo inquirant.* Cou. *in reg. poſſeſſor. p. 2. §. 10. n. 0. verſ. hinc, & illa.* Bernard. *reg. a 36. & 763.* Selu. *de benefic. p. 3. q. 25. verſic. & concludendo,* Maſcard. *de probat. concl. 1372. à n. 18.* Menoch. *de præſumpt. lib. 2. præſumpt. 132. n. 46. cum ſeqq.* Flamin. Pariſ. *de reſignat. benefic. tom. 2. lib. 11. q. 14. n. 25. cum ſeqq.* Zerol. *in praxi Epiſcop. p. 1. verbo Bullæ, verſic. ad quintum,*

Aloyſ.

Digitized by Google

Aloyſ.Ricc.*in collect.deciſ. p.4. collect.*889. Cened. *ad Sextum collect.*18. *n.*2.

4 Vnde poſſe Ordinarium non obſtante regula de triennali poſſeſſorem compellere ad oſtendendum diſpenſationem, per hunc text. tradit Flores de Mena *var.lib.*2.*q.*23.*a.*61. *cum ſeqq.* licèt enim per regulam de triennali poſſeſſore excludatur tertius inquietans in beneficio, non tamen excluditur Ordinarius, vt reſoluit Perez.*l.*3.*tit.*16.*lib.*8. *Ordin. pag.*327. quem refert Cened.*d collect.*18.*n.*3.

5 Non enim acquiruntur præſcriptione tituli beneficiorum Eccleſiaſticorum, ex traditis per Cald.Pereira *de renouat emphyt.q.*15.*n.*22.

6 Quamvis beneficiarius plura beneficia poſſidens compelli poſſit per Ordinarium exhibere titulum ſuum, vt probat hic text. & per illum tenent Abb. *in c.cùm noſtris, ſub n.*24.*ad fin. verſ. & ibi beneficia, de conceſſ. preb.* Felin.*in c.licet Heli, n.*17. *de ſimon.* quos refert, & ſequitur Lotter. *de re benefic.lib.*2.*q.*46.*n.*37. ac etiam per patronum, vt *hic* tradunt Franc. *ſub n.*5. *verſ.quid autem*, & Prob.*ad Monach.n.*22.& alij, quos ſequuta eſt Rot. coram R. D. meo Coccino inter eius
7 deciſiones impreſſas *deciſ.* 191. *n.*1. tamen per impetrantem, vel alium, qui prætendat ius in beneficio, hoc caſu cogi non poterit, ſicut ſentit *hic* Franc. *ſub d.n.*5.*verſ.aliquando, & quarto*, quem refert, & ſe-
8 quitur Lotter. *d.q.*46.*n.*36. Ratio eſt, quia huiuſmodi indagatio potius pertinet ad extraiudicialem inquiſitionem ex officio, quàm ad iudicium aliquod formale, & ideo ſi Ordinarius, aut patronus faciat ſe partem, non poterit cogi beneficiarius etiam prætexto ſimplicis inquiſitionis ad formam huius text. titulum ſuum exhibere, vt per Franch. *hic ſub d.n.*5.*verſ.limita primò, in d.cap.licèt Heli, n.*9.& Ioan. de Anan. *n.*33.*Caſſador.deciſ.*8.*n.*1.*ad fin. & n.*2.*ſuper reg.*Lotter.*d.q.*46. *n.*42. vbi *n.*43. ſubdit tunc cenſeri Ordinarium ſe conſtituere partem, quando aut iniuſtè procedit, aut ſi etiam iuſtè, iudicialiter tamen coram ſuperiore, & *n.* 44. ſubiicit quòd de iniuſtitia ſatis liqueret eo ipſo quòd poſſeſſio non eſſet recens, veluti ſi fuiſſet ſaltem per triennium in ea quis toleratus, quia in beneficialibus propter præſumptionem, quæ eſt pro Epiſcopo, qui tenetur quolibet anno viſitare Eccleſias ſuæ diœceſis, & inquirere de titulis, iuxta text. *in præſenti*, præſumitur enim non permiſſum poſſidere, niſi habuiſſet canonicum titulum, etiamſi appareat de titulo inualido, quia adhuc præſumitur diſpenſationem interueniſſe, & citat Hieron.Gabr.*conſ.*181.*n.*59.& 60. *lib.*2. Gregor.*deciſ.*57.*n.*7.

9 *Quod ſi fortè iuſto impedimento ceſſante*, &c.] Notatur ad hoc, quòd vacat ipſo iure beneficium per non oſtenſionem tituli, ſeu diſpenſationis coram Ordinario poſtquam beneficiarus monitus fuerit, vt per Gonzal.*ad reg.*8.*Cancel.gloſſ.*15.*n.*62. Maſſob. *in praxi habendi concurſum req.*1.*dub.*2.*n.*23. quos refero ego ipſe *de offic.& poteſt.Epiſc.p.*3.*alleg.*57.*n.*222.

10 *Vel ſi ea, quæ ſic obtinet*, &c.] Notatur ad hoc, quòd diſpenſatio ad duo beneficia intelligitur de duobus primis tantùm, vt per Tiraquel. *in l. boues.* §. *hoc ſermone, in princip. num.*28. *& limit.*14.*n.*1. *ff.de verbor. ſignificat.*

11 *Nullius penitus ſit momenti.*] Hæc verba latam ſententiam importare dixi *in tract. de diction. vſufreq. dict.*227 ſecundùm Lugdun. impreſſ.

In gloſſ. *Locorum*, ibi, *facere poſſunt quicunque inferiores*, &c. Notatur ad hoc, quòd vbi mentio fit Ordinarij in aliquo decreto, intelligitur non tantùm Epiſcopus, ſed etiam omnes habentes iuriſdictionem Ordinariam, niſi ſubiecta materia aliud expoſcat, vt per Sanch. *de Matrim. lib.*3. *diſp.*29.*n.*5. & alios per me citatos *in tract.de appellatiua, verb.vtriuſque iuris ſignificatione, verb.Ordinarius.*

In gloſſ. *Diſpenſationes*, ibi, *in quibus velut ambitioſis ſtrictè debet fieri interpretatio.* Notatur ad hoc, quòd 12
diſpenſatio eſt odioſa, & ſtrictè interpretanda, vt per Surd.*deciſ.*268.*n.*21. Brunor. à Sole *in locis communib. verbo diſpenſatio, n.*7. Cardoſ.*in praxi iudicum eod.verbo n.*9.& 19. Sanch.*de Matrim.lib.*8.*diſp.*1.*n.*3.& 4. Monet. *de diſtribut quotid.p.*2.*q.*14.*n.*5.

In gloſſ. *Liberè*, ibi, *id eſt, non obſtante contradictione.* 13
Ita Gonzal.*ad reg.*8. *Cancel. gloſſ.*53.*n.*18. Ludou.Rodolphin.*de abſoluta Principis poteſt.voto vnico, num.*55. Valaſc.*conſ.*123.*num.*9. Nicol. Garc.*de benefic.p.*1.*c.*5. *n.*376. & citati per me *in tract.de dictionibus vſufreq. dict.*190.*n.*3. ſecundùm Lugdun. Impreſſ.

Cap. Quia plerique. IV.

Bonif. VIII.

PRælati ſi prohibeant ſub pœna ſuſpenſionis, ex- 1
communicationis, vel interdicti, aut ipſo iure, & exigant iuramentum nè ſubditi manifeſtent ſtatus Eccleſiarum, Monaſteriorum, & locorum ſuorum, ac perſonarum ſuperioribus, vel Legatis Papæ, vel Inquiſitoribus, poniantur condigna pœnitentia ab iiſdem ſuperioribus Legatis, Inquiſitoribus impoſita, & omnia facta, vt ſententiæ, iuramenta, promiſſiones, ſint nullius roboris, nec promiſſæ pœnæ, à ſubditis poſſint exigi. Colligunt ex Ordin. Anch. Gemin. Ioan. Andr. Anchar. Butr. Dominic. Monach. Franch. Viuian. *in ration.lib.*1. *pag.*453. Alagona *in compend. pag.*161. remiſſiuè Ximen. *in concerd. p.*1.& 2.

SVMMARIVM.

1 *Iuriſdictio Archiepiſcopo attributa in vna diœceſi, ſibi in aliis non prodeſt.*
2 *Archiepiſcopus de conſuetudine poteſt cauſas audire, vel committere extra ſuam prouinciam.*
3 *Ordinarius poterit cognoſcere de cauſa in loco ſubiecto alteri Ordinario, dum tamen interueniat conſenſus illius, cui locus ſubiectus eſt.*
4 *Conſuetudo contra ius requirit tempus 40. annorum non ſolùm quando eſt contra Canones, ſed etiam quando eſt contra rationem.*

Cap. Vt litigantes. V.

ARchiepiſcopus debet cognoſcere, vel delegare 1
cauſas appellationum, quæ ad ipſum deferuntur iure Metropolitanico in ſua, vel in illius diœceſi à quo eſt appellatum, & non poteſt alibi, niſi de conſuetudine hoc illi competat. Colligunt ex Ordin. Lap. Abb. Archid. Gemin. Ioan. Andr. Anchar. Butr. Dominic. Monach. Franch. Viuian. *in ration. lib.* 1. *pag.* 457. Alagona *in compend. pag.* 161. remiſſiuè Ximen. *in concerd. p.*1. & 2.

Hanc eandem concluſ. ex hoc text. deſumit Sebaſt. Cæſ.*in relect.de Eccleſiaſt.hierarch.diſp.*5.§.2.*n.*11.

Niſi aliud de conſuetudine, &c.] Notatur ad hoc, 2
quòd Archiepiſcopus de conſuetudine poteſt cauſas audire, vel committere extra ſuam prouinciam, vt per Palat.*in repet.c.per veſtras notabl.*2.§.1.*n.*29. *de donat. inter virum, & uxorem.*

In gloſſ. *Expenſis*, ibi, *dummodo ipſe, vel delegatus eius habeat licentiam Epiſcopi illius diœceſis*, &c. 3

Notatur ad hoc, quòd Ordinarius poterit cognoſcere de cauſa in loco ſubiecto alteri Ordinario, du tamen interueniat conſenſus illius, cui locus ſubiectus eſt, vt per Sanch.*de Matrim.lib.3.diſp.19.num.*8. D.Barboſ.*in l.1.ff.de iudic.art.2.n.*11.

4 in gloſſ. *Statuimus*, ibi. *ſcilicet ſpatio* 40. *annorum*, &c. Notatur ad hoc, quòd conſuerudo contra ius requirit tempus 40. annorum, non ſolùm quando eſt contra Canones, ſed etiam quando eſt contra rationem Canonis, vt per Socin.*reg.*101.*verſ. amplia.*

Cap. Si Epiſcopus. VI.

1 EPiſcopus vbi licitè viſitat per alium, viſitati prouidebunt de victualibus tantùm viſitanti, & Epiſcopus prouidebit de reliquis neceſſariis, nec Epiſcopus accipiat procurationem à viſitatis. Colligunt ex Ordin. Archid. Gemin. Ioan.Andr.Anchas. Butr. Dominic.Monach. Franc.Viuian.*in ration.lib.1.pag.*457. Alagona *in compend.pag.*161.

2 De hac materia dixi latè *de offic. & poteſt. Epiſc.q.3. alleg.73.à n.46.& in collect.ad c.cùm inſtantia 17.& ad cap. venerabili* 24.*de cenſib.*

SVMMARIVM.

1 *Epiſcopus in quolibet loco ſuæ diœceſis non exempto poteſt per ſe, vel per alium ſedere pro tribunali, & liberè exequi quæ ad ipſius ſpectant officium,* & n 2.

3 *Epiſcopis regulariter competit in tota ſua diœceſi iuriſdictionem Eccleſiaſticam tam voluntariam, quàm contentioſam exercere, exceptis illis, quæ maiori poteſtati reſeruantur.*

4 *Ordinarius habet territorium.*

5 *Epiſcopus poteſt erigere tribunal in qualibet parte ſuæ diœceſis, & ius ibi dicere partibus.*

6 *Locus quando valde diſtat, & cauſa eſt modica, poſſunt partes ab Epiſcopo petere cauſam committi in loco propinquo.*

7 *Epiſcopus pro Tribunali ſedere non poteſt in loco exempto.*

8 *Paria ſunt eſſe extra territorium, vel in loco exempto.*

9 *Epiſcopis permiſſum eſt per ſe, vel per alios, iuriſdictionem ciuilem, vel criminalem exercere.*

10 *Epiſcopus poteſt clericos, qui dubio procul ſunt Eccleſiaſticæ iuriſdictionis capere, & in carcerem mittere, etiamſi non habeat in loco temporalem iuriſdictionem.*

Cap. Cùm Epiſcopus. VII.

1 EPiſcopus in quolibet loco ſuæ diœceſis non exempto poteſt per ſe, vel per alium ſedere pro tribunali, audire cauſas ſui fori, perſonas Eccleſiaſticas carcerare, & reliqua ſui officij exercere. Colligunt ex Ordin. Archid.Gemin.Io.Andr.Anch.Butr. Domin. Monach. Franc.Viu.*in ration.lib.1.pag.*458.Alagona *in compend. pag.*161.remiſſiue Ximen. *in concord. p.1.&* 2.

2 Hanc eandē concl. ex hoc text.deſumunt Bellencin. *in tract.de charitatiuo ſubſidio q.*32.*n.*3.Bertach.*in tract. de Epiſcopo,lib.4.p.5.n.70.&* 71.Gamb.*de officio Legati de latere,lib.2.tit.de variar.Ordin.nomin.n.*168. Cuch. *inſtit.iuris Canon.lib.1.c.*12.*verſ.cum Epiſcopus.*Ego ipſe *de offic.& poteſt.Epiſc.p.3.alleg.*80.*n.*4. Rot. *in Calciaten.iuriſdictionis* 10.*Maij* 1624. coram Remboldo.

3 *In tota ſua diœceſi iuriſdictionem ordinariam*, &c.] Notatur ad hoc, quòd Epiſcopis regulariter competit in tota ſua diœceſi iuriſdictionem Eccleſiaſticam tam voluntariam, quàm contentioſam exercere, exceptis illis, quæ maiori poteſtati reſeruantur, vt per Cou.*in cap.alma mater, p.1.§.12.n.3.* Ledeſm.2.4.*q.*24.*art.*1. Soar.de Pace *tom.2.prælud.1.num.*4. Fr. Emman.*quæſt. Regul.tom.2.q.63. art.1. col.2.* Habet enim regulariter 4
Ordinarius territorium, vt per D.Barboſ.*in l.cùm prætor, §.1.n.46. ff de iudic.*

In quolibet loco ipſius diœceſis]Notatur ad hoc, quòd 5
Epiſcopus poteſt erigere Tribunal in qualibet parte ſuæ diœceſis, vt per Gonzal *ad reg.8.Cancel.§.2.proœm. n.*35. & in quolibet loco ſibi ſubiecto ius dicere poteſt, ex Nau.*conſ.3.ſub hoc tit.in antiq.* aliàs *conſ.4.eod. tit.in nouis*, Sayr.*in floribus deciſ. ſub eod.tit.deciſ.*3. vbi
intelligunt, dummodo locus honeſtus ſit, & litigantes 6
ſine magno incommodo eo loci venire poſſint. Verùm ſi Epiſcopus habeat amplam diœceſim, & vellet cauſam cognoſcere in loco multum remoto à partibus, poſſunt ipſæ partes petere cauſam cōmitti in loco propinquo, aliàs eis appellare licebit, vt per Quarant. *in ſum.Bullarij,verb.Archiepiſc. auctoritas,n.*20.& dixi *de offic.& poteſt.Epiſc.p.3.alleg.*80.*n.*5.quod tamē Rot. *in d.Calciaten.iuriſdictionis*, intellexit procedere tantūmodo quando locus valde diſtat, & cauſa eſt modica.

Non exempto.] Ergo in loco diœceſis exempto Epi- 7
ſcopus pro Tribunali ſedere non poteſt, vt reſoluit Gonz.*ad reg.8.Canc.gloſſ.43.n.*180. *cum ſeqq.*Stephan. Gratian.*Marchiæ dec.*119.*n.3.in addit.* Camp.*in diuerſ. iuris Canon.rub.*11.*c.*23.*n.*151 *verſ.limitatur.*Ego ipſe *d. alleg.*80.*n.7.cum ſeq.*Paria enim ſunt eſſe extra territo- 8
rium, vel in loco exempto, vt ex hoc textu colligunt Henriq.*in ſum.lib.7.c.15.§.4.*vbi gloſſ. *lit F*, Azeued. *l.1.n.104.tit.16.l.8.noua recop.*Gonz.*d.gloſ.43.n.*182.

Per ſe, vel per alium poſſit, &c.] Notatur ad hoc, 9
quòd Epiſcopis permiſſum eſt per ſe, vel per alios iuriſdictionem ciuilem, & criminalem exercere, vt per Couar. *lib.3.var.c.20.n.*41

Capere, ac carceri deputare, &c.] Notatur ad hoc, 10
quòd Epiſcopus poteſt clericos, qui dubio procul ſunt Eccleſiaſticæ iuriſdictionis, capere, & in carcerem mittere, quoties eidem hoc iure viſum fuerit, etiamſi non habeat in loco temporalem iuriſdictionem vt per Couar.*practic.c.10.n.2.verſ.quartò*, vbi ſubdit hoc caſu non teneri auxilium brachij ſæcularis implorare, niſi quando eius poteſtas minimè ſufficeret ad capiendum clericum, maximè rebellem, & contumacem.

SVMMARIVM.

1 *Compendium huius text.refertur, & de materia illius Doctores citantur*, n.2.

3 *Verba*, cuiuſcunque dignitatis, *comprehendunt perſonas, quæ aliàs minimè comprehenderentur.*

Cap. Quamvis. VIII.

CApitulum, Collegium, vel Conuentus Eccleſiæ 1
ſæcularis, vel Regularis quando volunt imponere ceſſationem, vocent abſentes de Capitulo, vt fieri ſolet in electione, deinde requirant ab eo, qui fecit offenſam, propter quam eſt ferenda ceſſatio an velit emendare iniuriam, vel offenſam, & ſi emendationem habent, vel per eos ſtet quin habeant, non inducant ceſſationem, & ſi his ſeruatis nec data ſatiſfactione ceſſare faciant, tunc ſtatim vtraque pars intra ſpatium vnius mēſis accipiat iter Romam versùs tam ij, qui ceſſant, quàm ij, quorum cauſa ceſſatur, & offerant acta corā Papa, vel per ſe, vel per alios, vt Papa iudicet, & caſtiget culpabilē; ſi verò cōcordauerint, & ita ceſſauerit

ceſſauerit ceſſatio, non veniant, nec mittatur Roman. Item ſi hæc non ſeruentur, nec ſeruetur ceſſatio. Colligunt ex Ordin. Lap. Abb. Archid. Gemin. Ioan. Andr. Anchar. Butr. Domin. Monach. Franc. Viu. *in ration. l.* 1. *pag* 459. Alagona *in compend pag.* 162.

2 Hanc eandem concluſ. ex hoc textu deſumunt Sylu. *in ſum. verbo ceſſatio*, *q.* 1. Henriq. *lib.* 13. *c.* 32. §. 1. & 2. Soar. *de cenſur. tom.* 5. *diſp.* 39. *ſect.* 3. *n.* 13. Sayr. *eod. tract. lib.* 5 *c.* 18. Bonac. *in ſimili tract. diſp.* 6. *punct.* 2. *num.* 2. *cum ſeqq.*

3 *Cuiuſcunque dignitatis*, &c.] Sub his verbis comprehendi perſonas, quæ aliàs minimè comprehenderentur, tradit Gonzal. *ad reg.* 8. *Cancel. gloſ.* 38. *n.* 1. & 2.

SVMMARIVM.

1 *Compendium huius text. ponitur.*

2 *Fructus omnes beneficiorum obuenientes tempore vacationis pertinent ad ſucceſſores.*

3 *Bona Eccleſiæ vacantis qui ſibi ex priuilegio, vel conſuetudine competere prætendit, ea capere debet, quæ ſolutis expenſis, & ſalariis famulorum, atque oneribus ſuperſunt.*

4 *Fructus Eccleſiæ ſunt deputati pro oneribus incumbentibus toto anno vſque ad nouos fructus.*

5 *Prælatus tenetur ſoluere debita ſui prædeceſſoris realia.*

6 *Succeſſor in beneficio tenetur ad ſoluendam penſionem decurſam non ſolutam.*

7 *Beneficiarius non habens adminiſtrationem poteſt ad libitum diſpenſare de fructibus ex tali beneficio perceptis.*

8 *Beneficiarius dum viuit comparatur vſufructuario, cùm verò incipit infirmari, comparatur vſuario*, *vt* nom. 9.

Cap. Præſenti. IX. & vlt.

1 Epiſcopi, ſeu quivis alij Regulares, vel ſæculares Prælati non præſumant occupare, aut in proprios vſus conuertere bona, quæ inuenta ſunt dum vacant, vel colligentur in tempore vacationis Eccleſiarum, dignitatum, perſonatuum, priuatuum, ſibi ſubiectorum, ſeu pertinentium ad eorum collationem, ordinationem, præſentationem, vel cuſtodiam, quæ debent expendi in vtilitatem eorum, vel conſeruari futuris ſucceſſoribus mortuorum, niſi ex priuilegio, vel legitima, & præſcripta conſuetudine, vel alia cauſa rationabili eis hæc competant; alioquin qui contra fecerint Epiſcopi, & eorum ſuperiores ab ingreſſu Eccleſiæ, cæteri ab officio, & beneficio eo ipſo ſunt ſuſpenſi donec prædicta reſtituant. Item ſi ex priuilegio, conſuetudine, vel rationabili cauſa alicui competunt hæc bona, intelliguntur ſolutis debitis, ſi quæ ſunt, & ſeruitoribus, & miniſtris, ac oneribus vſque ad nouos reditus, mox quæ ſuperſunt accipiat. Item per hanc non derogatur Conſtitutioni, *quia ſæpè, de elect. hoc lib.* ſcilicet, vt priuilegia, ſtatuta, conſuetudines non valeant. Colligunt ex Ordin. Lap. Abb. Archid. Gemin. Ioan. Andr. Anch. Domin. Butr. Monach. Franc. Viu. *in ration. lib.* 1. *pag.* 452. Alagona *in compend. pag.* 162. remiſſiuè Caſal. *in annot.* & Ximen. *in concord p.* 1 & 2.

2 *Debent ſucceſſoribus fideliter reſeruari.*] Notatur ad hoc quòd omnes fructus beneficiorum obuenientes tempore vacationis pertinent ad ſucceſſores, vt per Zerol. *in praxi Epiſc. p.* 1. *verbo beneficia*, *verſ. quoad ſecundam*, Boër. *deciſ.* 340. *n.* 1. & 2.

3 *Qui ſolutis debitis*, &c.] Notatur ad hoc quòd ſi quis ex priuilegio, vel conſuetudine ſibi prætendat competere bona Eccleſiæ vacantis, debet intelligi de iis tantum, quæ ſolutis expenſis, & ſalariis famulorum, atque oneribus ſuperſunt, vt per Tiraq. *de retract. lig.* §. 15. *gloſſ.* 1. *n.* 6. & 7. Menoch *conſ.* 64. *n.* 20. & 21. Azeued. *ad rub. tit.* 20. *n.* 6. *lib.* 8. *nouæ recop.*

Fructus enim Eccleſiæ ſunt deputati pro oneribus 4
incumbentibus toto anno vſque ad nouos fructus, quia ad omnia onera tenetur qui fructus percipit, vt per Gig. *de penſionib q.* 39. *n.* 7. & *q.* 72. *n.* 1. Couar. *lib.* 1. *var. c.* 15. *n.* 12. *in fine*, Cald. Pereira *de extinct. emphyt. c.* 4. *num.* 25. Et ita Prælatus tenetur ſoluere debita ſui 5
prædeceſſoris realia, ex Boër. *deciſ.* 203. *num.* 48. & Gig. *de penſionib. q.* 43. *n.* 5. & contracta ob alimenta, vel pro vtilitate Eccleſiæ, vt latè reſoluit Ioan. Baptiſta Coſta *de remed. ſubſid. remed.* 106. *illat.* 8. & ſucceſſor in 6
beneficio tenetur ad ſoluendam penſionem decurſam non ſolutam, vt tradunt Gig. *d. tract. q.* 39. *n.* 5. Cald. Pereira *de reſolut. emphyt. c.* 4. *num.* 4. Stephan. Gratian. *diſcept. forenſ. c.* 94. *n.* 56 Intelligendo tamen iuxta ea, quæ dixi *de offic. & poteſt. Epiſc p.* 3. *alleg.* 120. *per totam*, ſecundùm Lugdun. impreſſ.

In gloſſ. *Reſeruari*, ibi, *inter clericum habentem ad-* 7
miniſtrationem, &c. Notatur ad hoc, quòd beneficiarius non habens adminiſtrationem, id eſt, curam animarum, poteſt ad libitum diſponere de fructibus ex tali beneficio perceptis, minimè verò ſi huiuſmodi beneficio adminiſtratio incumbat, vt per Nauar. *de ſpoliis clericor.* §. 6. *num.* 4. Kirchou. *tom.* 1. *commun. opin. lib.* 1. *tit.* 2. *n.* 91. *pag.* 159. Clar. §. *teſtament. p.* 27. *num.* 8. D. Barboſ. *in l. diuortio in princip. p.* 3. *num.* 59. *ff. ſoluto matrim.*

In ead. gloſſ. ibi, *Comparantur enim vſufructuario.* 8
Notatur ad hoc, quòd beneficiarios comparatur vſufructuario, vt per Menoch. *conſ.* 66. *n.* 32. & *de arbitr. lib.* 2. *caſu* 433. *n.* 35. Surd. *de aliment. tit.* 9. *q.* 12. *n.* 18. Molin *de primogen. lib.* 2. *c.* 20. *num.* 33. & 43. Valaſc. *de partition c.* 36. *n.* 1. & 4. D. Barboſ. *in l. diuortio in princ. p.* 2. *n.* 27. & 53. *ff ſoluto matrim.* Azor *inſtit. moral. p.* 2. *lib.* 7. *c.* 8. *q.* 1. remiſſiuè Fr. Emman. *quæſt. Regul. tom.* 3. *q.* 74. *art.* 4. *verſic. quinta ratio*, plures apud Cened. *ad Decretal. collect.* 12. *n.* 5.

In ead. gloſſ. ibi, *Cùm incipit infirmari comparatur* 9
vſuario. Ita Molin. *d. c.* 10. *n.* 37. Cald. Pereira *de extinct. emphyteut cap.* 14. *num.* 43. & *de empt. & vendit. cap.* 16. *num* 1.

In ead. gloſſ. ibi, *Intelligendum eſt de præceptis & re-* 10
conditis, &c. Vide quæ dixi *ad gloſſ. verbo primi anni in c. ſi propter, de reſcript. hoc lib.*

De Maioritate, & Obedientia.

Tit. XVII.

SVMMARIVM.

1 *Capitulum, vel is ad quem adminiſtratio pertinet vacante Sede, eos abſoluet, quos abſoluere poſſet Epiſcopus ſi viueret, niſi à Sede Apoſtolica id fuerit interdictum*, & n. 3.

2 *Sedes multipliciter dicitur in iure, & quomodo hîc accipiatur, oſtenditur.*

4 *Capitulum Sede vacante ſuccedit in omni iuriſdictione quæ Epiſcopo competebat.*

Cap. Epiſcopali. Vnic.

Bonif. VIII.

1 CAPITVLVM Sede vacante, vel qui pro eo tempore habet Epiſcopalem iuriſdictionem, poteſt abſoluere ab excommunicatione eos, quos poterat Epiſcopus, niſi Papa hoc eis interdicat. Colligunt ex Ordin. Lap. Abb. Archid. Gemin. Ioan. Andr. Anchar. Butr. Domin. Monach. Franc. Viuian. *in ration. lib. 1. pag. 481.* Alagona *in compend. pag. 169.* remiſſiuè Ximen. *in concord. p. 2.*

2 *Sede.*] Licet alias Sedes multipliciter dicatur in iure, vt per Pauin. *de poteſt. Capituli Sede vacante prælud. 6.* hic tamen, ſicut & alibi, accipitur pro Eccleſia, in qua eſt locus Prælati cuiuſcunque etiam inferioris, *c. auditis,* ibi, *Eccleſia vacante, de in integr. reſtitut. c. 1. vbi gloſſ. 1. de exceſſ. Prælat.* Innoc. Anton. & Imol. *n. 14. in c. 1. ne Sede vacante,* Abb. *in c. his, quæ n. 2. hoc tit.* proſequitur latè Pauin. *d. prælud. 6. n. 6.*

3 *Poteſt Capitulum,* &c.] Collige ex text. quòd vacante Sede poteſt Capitulum ab excommunicationis ſententia, ſiue iuris, ſiue hominis illum abſoluere, cui Epiſcopus ſi viueret poſſit idem abſolutionis beneficium impertiri, reſoluunt gloſſ. *antepen.* Petr. Anchar. Domin. Franc. & omnes *in præſenti, gloſſ. magiſtra vlt.* vbi optimè Abb. *n. 3. in d. c. his quæ, gloſſ. verbo in collationibus,* vbi idem Abb. *num. fin. in c. 2. ne Sede vacante*, Syluеſt. *in ſumm. verbo Capitulum*, *§. 2.* Rebuff. *in praxi beneſic. tit. de deuolutionib. n. 63.* Soar. *de cenſur. diſp. 7. ſect. 2. n. 4.*

4 & generaliter quòd Capitulum Sede vacante ſuccedat in omni iuriſdictione, quæ Epiſcopo competebat, probat, *d. c. his quæ, verſic. quando autem, c. cùm olim, vbi gloſ. verbo Capitulo, ſup. hoc tit. c. ad abolendam, vbi gloſſ. verbo Sede vacante, de hæret. cap. penult. vbi gloſſ. verbo Capitulum. & cap. vlt. de ſupplend. neglig. hoc lib. c. 1. verſ. præſentatos, vbi gloſſ. vlt. de inſtit. hoc lib. c. quia ſæpè, vbi gloſſ. verb. reſeruari, de elect. eod. lib. c. cùm nullus, in fin. princ. de tempor. ordin. eod. l. 6. Clem. 1. §. 1. vbi gloſſ. verbo Sede vacante cum ſeqq. de hæret.* Felin. *in cap. cùm omnes, n. 10. de conſtitut.* Rebuff. *d. loco à n. 57.* Pauin. *de poteſt. Capituli Sede vacante, p. 1. q. 1.* Seln. *de beneſic. p. 2. n. 2.* Anton. de Prætis *de iuriſdict. Epiſc. c. 5. num. 4.* Gutier. *canon. l. 1. c. 11. n. 10.* Hamin. Pariſ. *de reſignat. beneſic. l. 7. q. 23. n. 12. cum ſeqq.* & plures alij citati per me *de offic. & poteſt. Epiſc. p. 2. alleg. 36. n. 9. & alleg. 45. n. 26. & in collect. ad c. 1. ne Sede vacante, in Decretal.*

De Pactis.

Tit. XVIII.

SVMMARIVM.

1 *Regulares habentes priuilegium à Papa ſepeliendi quoſcunque in ſua Eccleſia, ſi paciſcuntur de non recipiendis aliquibus, vel certis Parochianis Eccleſiæ alicuius, ſeruare compelluntur pactum, nec illos ſepelire poterunt.*

2 *Pactum, vel tacita renuntiatio Prælati poteſt præiudicare Eccleſiæ quando per hoc redditur ad ius commune.*

3 *Confeſſio Epiſcopi an, & quando præiudicet Eccleſiæ? remiſſiuè.*

4 *Pactum de eligenda ſepultura, vel electa non mutanda minimè arctat, ſi fuerit ad ſuggeſtionem alicuius maximè Regularis, vel clerici factum, ſecus ſi liberum.*

Cap. Pactum. I. *Bonif. VIII.*

REGVLARES habentes priuilegium à Papa ſepeliendi quoſcunque in ſua Eccleſia, ſi pactum faciunt cum parocho non ſepeliendi certos, vel omnes de Parochia, debent ſeruare pactum, quia per pactum derogatur indulto. Colligunt ex Ordin. Lap. Abb. Archid. Gemin. Ioan. Andr. Anch. Butr. Domin. Monach. Franch. Viu. *in ration. lib. 1. pag. 496.* Alagona *in compend. pag. 174.* remiſſiuè Caſal. *in annot.* & Ximen. *in concord. p. 1. & 2.* 1

Omnino ſeruare debetis.] Notatur ad hoc quòd pactum, vel tacita renuntiatio Prælati poteſt præiudicare Eccleſiæ quando per hoc reditur ad ius commune, vt per Palat. *in repet. c. per veſtras, de donation. inter vir. & vxor. §. 9. n. 5.* Tiraq. *de iure primogen. q. 24. n. 17. & ſeq.* Et Epiſcopi confeſſio an, & quando præiudicet Eccleſiæ? dixi latè *de offic. & poteſt. Epiſc. p. 3. alleg. 125.* ſecundùm Lugdun. impreſſ. 2

Cùm per dictum pactum, &c.] Notatur ad hoc, quòd pactum de eligenda ſepultura, vel electa non mutanda minimè arctat, vt per Marc. Anton. Genuenſ. *in praxi Archiep. Neapol. c. 74. n. 3. in 1. edit.* aliàs *c. 61. annot. 1. in 2. edit.* Aloyſ. Ricc *in praxi rerum fori Eccleſ. deciſ. 662. in 1. edit.* aliàs *reſol. 563. in 2. edit.* Lauor. *var. lucubrat. tom. 1. tit. 2. c. 11. n. 3.* Intellige ſi pactum fuerit ad ſuggeſtionem alicuius, maximè Regularis, vel Clerici factum, ſecus vero ſi fuerit liberum, ſicuti docent Cæſar. de Graſſis *deciſ. 2. à n. 12. ſub hoc tit.* Marc. Anton. Genuenſ. Aloyſ. Ric. & Lauor. *citatis locis,* Steph. Gratian. *diſcept. c. 210. n. 19. ſeq.* 3 4

SVMMARIVM.

1 *Pactum factum patri à filia dum tradebatur nuptui, quòd dote contenta nullum habebit ad bona paterna regreſſum, ſi iurauerit id ipſa filia, omnino ſeruare tenebitur.*

2 *Pactum factum à filia de non ſuccedendo patri, improbat ius Ciuile.*

3 *Pactum de ſuccedendo, quando ſcilicet quis promittit alteri ſe eum hæredem inſtituturum, reprobatur à iure Ciuili.*

4 *Pactum factum à filia de non ſuccedendo patri valet, ſi adſit iuramentum.*

5 *Iuramentum de non ſuccedendo an noceat nepotibus quando prius auo deceſſit pater, qui Sacramento ſucceſſioni renuntiauit? remiſſiuè.*

6 *Filia renuntians etiam cum iuramento bona paterna, an poſſit petere legitimam, ſeu alimenta? remiſſiuè.*

7 *Mulier, quæ cum iuramento renuntiauit bonis paternis & maternis propter dotem, poteſt data enormi læſione contrauenire contractui.*

8 *Renuntiationem factam à filia cum iuramento de non ſuccedendo, &c. non poteſt illa impugnare ex capite læſionis etiam enormiſſimæ, præſertim ſi aliunde fuerit competenter dotata.*

9 *Renuntiationem factam in fauorem etiam fratris ſuper hæreditate paterna, & materna iam delata, comprehendit textus in præſenti,* & n. 10. *vbi declarantur contrarium tenentes.*

11 *Filia dote contenta ſi renuntiauerit hæreditati paternæ ad fauorem patris, ſeu fratris cum iuramento, valet talis renuntiatio, ſiue ante, ſiue poſt nuptias, & conſtitutam dotem facta fuerit.*

12 *Filia*

12 *Filia renuntians cum iuramento ſucceſſioni hereditatis paterna, & materna, non poteſt renuntiationem impugnare, etiamſi nomine dotis nihil conſequuta fuerit.*

13 *Filia inducta vi ad renuntiandum etiam cum iuramento, poteſt talem renuntiationem reſcindere.*

14 *Renuntiatio facta cum iuramento per vim, & metum eſt omnino nulla.*

15 *Iuramentum metu praſtitum obligat donec abſolutio fuerit petita.*

16 *Iuramentum metu praſtitum ſi accedat contractui iure Ciuili prohibito, qui vt valeat indiget iuris iurandi Religione, nulla tunc abſolutio neceſſaria eſt ad reſcindendum contractum.*

17 *Metus reuerentialis patris, vel mariti incuſſus filia ad renuntiandum, &c. non eſt ſufficiens per ſe ſolum ad recuſandum renuntiationem.*

18 *Metus reuerentialis vt contractum infringat requirit quod probentur mina, vel verbera.*

19 *Metus reuerentialis non praſumitur ex ſola patris, aut mariti praſentia, niſi mina, vel verbera probentur.*

20 *Metus reuerentialis ſufficit ad recuſationem contractus, vbi ſimul cum eo concurreret laſio enormiſſima.*

21 *Dolus vbi in renuntiatione à filia facta patri interuenit, poteſt ipſa renuntiatio etiam per filiam infringi.*

22 *Filia maior renuntians hereditati delata, vel deferenda, ſi fuerit enormiſſimè, & ſuprà modum laſa ex aquitate petita ſaltem abſolutione poterit renuntiationem reſcindere.*

23 *Filia minor renuntians, & iurans ſi fuit enormiſſimè laſa, tunc nulla requiritur abſolutio à iuramento vt renuntiationem reſcindere poſſit.*

24 *Iuramentum confirmat contractum nullum, & iure irritum.*

25 *Iuramentum non confirmat contractum quoties in vtilitatem publicam principaliter prohibetur.*

26 *Iuramentum minorum contractibus, dotiſque alienationi adiectum eſt omnino ſeruandum.*

27 *Iuramentum ſeruandum eſt, cuius obſeruantia non vergit in diſpendium ſalutis aterna.*

28 *Iuramentum non eſt obſeruandum cum vergit in damnum, & praiudicium tertij.*

29 *Diſpoſitio huius textus cùm agat de vitando periurio, obſeruanda eſt in iudiciis, & tribunalibus Imperij, & Regum.*

30 *Quicquam dicitur in detrimentum alterius redundare quando principaliter redundat, non item quando ſecundariò.*

31 *Renuntiatio hereditatis paterna praiudicat nepotibus.*

Cap. Quamvis pactum. II.

1 PActum factum patri à filia dum traditur nuptui quòd dote contenta non habebit regreſſum ad bona paterna ſecundùm leges non valet, & reprobatur, ſed ſi eſt iuratum ſine vi, & dolo, & detrimento alterius, tenet, & eſt ſeruandum. Colligunt ex Ordin. Lap. Abb. Archid. Gemin. Ioan. Andr. Butr. Anchar. Dominic. Monach. Franch. Viuian. *in ration. lib. 1. pag.* 496. Alagona *in compend. pag.* 174. & Peculiares repetitiones edidere Didac. Couarruuias, & Ioannes Gutierrez, ac Georg. Natta *tom. 5. repet. iuris Canon.* remiſſiuè Caſal. *in annot.* & Ximen. *in concord. p.* 1. & 2.

2 Quamvis pactum factum à filia de non ſuccedendo patri Improbet ius Ciuile *in l. pactum dotale, C. de collat.* ſicuti tradunt *l.* 33. *tit.* 11. *part.* 5. *& ibi gloſſ.* 1. *in princ.* Duen. *reg.* 80. Alphan. *collectan.* 465. Afflict. *deciſ.* 350. Gozadin. *conſ.* 75. *n.* 20. Grat. *conſ.* 109. *num.* 2. *l.* 1. Couar. *hic p.* 3. *in princ.* Anton. Gom. *tom.* 1. *variar. c.* 11. *num.* 14 *poſt princ. & l.* 22. *Tauri, n.* 1. Mench. *de ſucceſſ. creat.* §. 17. *num.* 47. & §. 18. *num* 89. Tiraq. *de iure primogen. q.* 6. *n.* 18. *& q.* 7. *à princ. & q.* 29. *num.* 9. Viuian. *tom.* 1. *commun. opinion. lib.* 2. *tit.* 3. *num.* 81. *pag. mihi* 302. Lara *in l. ſiquis à liberis,* §. *parens, num.* 81. *ff. de liber. agnoſc.* Gutier *de iuram. confirmat. p.* 1. *c.* 59. Seraphin. *de priuileg. iuram. priuileg.* 21. Cened. *ad Sextum collect.* 10. *num.* 1.
Sicut & improbat pactum de ſuccedendo, 3
quando ſcilicet quis promittit alteri ſe eum hæredem inſtitutum, vt tradunt Gom. *l.* 22. *Tauri à n.* 17. *cum ſeq.* Couarru. *comment. lib.* 6 *c.* 4. *poſt princ.* Couarru. *hic p.* 2. *in princ. n.* 2. Meneh. *d.* §. 18. *à n.* 191. *& quaſt. frequent. cap.* 43. Valaſc. *conſ.* 130. *num.* 12. Cabed. *Luſit. deciſ.* 164. *part.* 1. Cald. Pereira *de empt. cap.* 30. *num.* 4. *cum ſeqq.*

Tamen ſi in eo pactu additum ſit iuramentum, va- 4
let tale pactum, vt probat text. *in praſenti*, & per illum ita tradunt Fuſch. *lit. F, ſing.* 101. & 103. Auend. *reſp.* 27. Gom. *l.* 22. *Tauri n.* 6. *cum ſeqq.* Cened. *d. num.* 1. Valaſc. *de partit. c.* 16. *n.* 3. *cum ſeqq.* Azor. *inſtit. moral. p.* 2. *lib.* 6. *c.* 28. *q.* 1. vbi *q.* 5. ſubdit textum *in praſenti*, procedere etiam in filio ſi hæreditatis paternæ iure cedat cauſa dotis, vel donationis propter nuptias, vel ob aliam rationem iuſtam atque legitimam. Renuntiatio enim facta de hæreditate, ſeu bonis patris viuentis ob vim iuramenti, non poteſt nec debet reſcindi, vt per Menoch. *conſ.* 335. *in fin.* quando verò cum iuramento fit abſque voluntate patris de cuius hæreditate agitur, non valet, vt per Xuar. *in l. quoniam in priorib. limit.* 5. *n.* 3.

Vtrùm autem iuramentum de non ſuccedendo no- 5
ceat nepotibus quando prius auo deceſſit pater, qui Sacramento ſucceſſioni renuntiauit? Vide Xuar. *in d. l. quoniam in prioribus ampl.* 10. *n.* 62. Cald. Pereira *renouat. emphyt. q.* 16. *n.* 65.

Et an talis filia renuntians etiam cum iuramento 6
bona paterna, poſſit petere legitimam? Vide Afflict. *deciſ.* 178. *n.* 3. Peralt. *in l. cùm patronus n.* 8. *ff. de legat.* 2. Aquilen. *in l. Gallus,* §. *& quid ſi tantum p.* 1. *n.* 247. *ff. de liber. & poſthum.* Meneſ. *in repet. rub. de donat. inter vir. & vxor.* §. 47 *num.* 1. *&* 3. Couar. *in c. Rainaldus* §. 2. *num.* 3. *de teſtament. & hic part.* 3. §. 3. *num.* 3. Meneh. *ſucceſſ. creat.* §. 17. *num.* 40. *&* §. 21. *num.* 127. *&* 247. Gutier. *d. part.* 1. *c.* 19. *à princip.* Seraph. *de priuil. iuram. priuil.* 70. *à n.* 10. Tuſch. *lit. F, ſingul.* 111. Gabr. *l.* 6. *commun. tit. de legitima concl.* 8. Marant. *diſp.* 10. *n.* 19. Cened. *d. collect.* 10. *num.* 2. Et an poſſit petere alimenta ſi egeat? vide Anton. Gom. *l.* 22. *Tauri num.* 12. Ioan. Roias *de ſucceſſ. c.* 21. *n.* 78. Gutier. *de iuram. confirm. p.* 3. *c.* 3. *n.* 7.

Data verò enormi læſione, mulier, quæ cum iura- 7
mento renuntiauit bonis paternis & maternis propter dotem poteſt contrauenire contractui, quia præſumitur decepta, & ignoraſſe viret patrimonij, ita Ceph. *conſ.* 142. *n.* 25. *lib.* 1. Gabr. *commun. l.* 3. *tit. de iure dot. concl.* 1. Meneh. *d.* §. 17. *à n.* 122. Afflict. *deciſ.* 80. *n.* 5. *cum ſeqq.* Roland. *conſ.* 7. *n.* 43. *cum ſeqq. lib.* 3. *& conſ.* 60. *à n.* 62. *lib.* 4. Oſaſch. *Pedem. deciſ.* 41. *n.* 1. *&* 2. Seraphin. *de priuil. iuram. priuil.* 61. *n.* 12. Anton. Gom. *tom.* 2. *var. c.* 14. *num.* 20. Maſcard. *de prob. concl.* 1076. *n.* 7. *cum ſeq.* Cened. *d. coll.* 10. *n.* 3. Valaſc. *conſ.* 130. *num.* 35. Franc. Molin. *de ritu nupt. l.* 3. *q.* 93. *n.* 15. Mancin. *de iuramenti effectu* 1. *q.* 11. *num.* 12. Farin. *fragm. crimin. p.* 2. *lit. I, n.* 1282.

Ex vi tamen iuramenti videtur huiuſmodi mulie- 8
rem non poſſe impugnare renuntiationem ex capite

læſionis etiam enormiſſimæ, præſertim ſi aliunde fuerit competenter dotata, vt per Corn. *conſ.* 11. *num.* 20. *verſ. nec ſupradictis lib.* 3. Paril. *conſ.* 26. *n.* 81. *cum ſeqq. lib.* 4. Decian. *conſ.* 6. *num.* 5. *lib.* 1. Silueſt. Aldobrandin. *conſ.* 26. *n.* 10. *cum pluribus ſeqq.* plenè, innumeroſque alios congerit, & ſequitur Caſtil. *quotid. controuerſ. p.* 3. *c.* 2. *n.* 65. *cum ſeqq.* vbi reprobat Couar. contrarium tenentem, & Galerat. *tract. de renuntiat. lib.* 3. *c.* 2. *n.* 57. *verſ. altero caſu*, provt eos refert Rot. *in Ferrarien. bonorum* 21. *Aprilis* 1627. coram Reuerendiſſ. P. D. Merlino.

9 *Patri factum à filia.*] Quamvis reſponſum Pontificis in præſenti text. contigerit in renuntiatione facta per filiam patri, attamen, cùm ratio in eo expreſſa in Religione iuramenti tota poſita ſit, vt ſcilicet illud ſeruetur omnino quoties non vergat in æternæ ſalutis diſpendium, vel in alterius detrimentum neque vi, neque dolo exortum ſit, eaque ratio conueniat ſiue renuntiatio fuerit ad fauorem patris, ſiue fratris & aliorum, ſiue ſuper hæreditate delata, ſeu deferenda, iure merito, concludendum eſt diſpoſitionem huius text. ex identitate rationis comprehendere renuntiationem factam in fauorem etiam fratris ſuper hæreditate paterna, & materna delata, vt tradiderunt Bald. *in Auth. Sacramenta puberum col. fin. num.* 14. *C. ſi aduerſus vendit. & in l. pactum dotale*, vbi Dec. *col.* 2. *verſ. & ex hac ratione*, & Corn. *n.* 8. *C. de collat.* Roman. *in l. fin. num.* 55. *C. de Pactis, & in l. qui ſuperſtites*, *n.* 2. *limit* 6. *ff. de acquirend. hæred.* Beroi. *conſ.* 51. *per tot. lib.* 1. Federic. de Senis *conſ.* 136. Capel. Tholoſ. *quaſt.* 558. Viuian. *deciſ.* 316. *n.* 4. *lib.* 2. Surd. *conſ.* 355. *n.* 9. Molin. *de ritu nupt. lib.* 3. *q.* 89. *n.* 2. *& q.* 93. *n.* 2. *cum ſeqq.* Rot. *in Ferrarien. pratenſa legitima* 12. *Ianuarij* 1626. coram bon. mem. Buratto, vbi D. Florentillus *in annot.* allegat concordantem deciſionem *in dicta Ferrarien. bonorum* 21. *Aprilis* 1627. coram Reuerendiſſ. P. D. Merlino.

10 Et quamvis hæc opinio videatur improbata à Fulgoſ. *in d. l. pactum quod dotali*, *num.* 2. *verſ. attendite*, & à Socin. iun. *in l. ſtipulatio hoc modo concepta*, *n.* 63. *circa med.* & *ibi* Crot. *num.* 48. *ff. de verbor. obligat.* attamen certè eſt vberiori Doctorum numero fulcita, & rationi expreſſè in hoc textu plurium conſentanea, illaque opinio Fulgoſij fortaſſe poſſet locum obtinere quando renuntiatum fuiſſet hæreditati paternæ & maternæ in fauorem fratris viuente adhuc patre & matre, & illis non conſentientibus, tunc enim renuntiatio non ſuſtinetur, quia ſuper hæreditate viuentis non poteſt paciſci, *l. fin. C. de pactis*, & ita declarat Gallerat. *de renuntiat. lib.* 3. *c.* 2. *num.* 58. *cum ſeqq. part.* 2. & idem videtur ſentire Gutier. *in repet. huius text. num.* 2. *cum ſeq.* & cenſuit Rot. *in d. Ferrarien. bonorum.*

11 *Dum nuptui tradebatur.*] Idem ſi poſt nuptias, nihil enim refert an poſt, vel ante nuptias, & conſtitutam dotem filiam renuntier in fauorem patris, ſeu fratris cum ratio decidendi, de qua *in hoc text.* innitatur iuramento, ita explicant *in præſenti*, Franch. *in princ.* Ioan. Monach. etiam *in princ. verſ. idem ſi poſt*, & Gemin. *num.* 8. Natt. *in repet. num.* 15. *verſ. & intellige*, Couarru. *hîc p.* 2. §. 2. *num.* 1. Surd. *conſ.* 355. *num.* 9. Rot. *in d. Ferrarien. bonorum*, coram Reuerendiſſ. P. D. Merlino.

12 *Vt dote contenta*, &c.] Procedit diſpoſitio huius text. etiam in ea, quæ nihil nomine dotis conſecuta fuit nec tunc enim illa poterit renuntiationem impugnare & ad ſucceſſionem hæreditatum, quibus renuntiauit, aſpirare, quia ſemper viget Sacramentum iuramenti, & illius religio, ita Alexand. *in l. ſtipulatio hoc modo concepta*, *n.* 8. *ff. de verb. obligat.* Anton. Gabr. *commun. tit. de iure dotium, concl.* 1. *n.* 14. Couar. *hîc p.* 3. §. 2. *n.* 6. Cephal. *conſ.* 405. *n.* 4. Mencb. *de ſucceſſion. lib.* 2. §. 18. *num.* 103. & 104. Fachin. *controuerſ. iuris lib.* 6. *c.* 24. vbi dicit veriorem, Craſſ. in §. *ſucceſſio ab inteſtato*, *q.* 10. *n.* 5. Silueſt. Aldobrandin. *conſ.* 26. *n.* 101. *cum ſeqq.* Franc. Molin. *d. lib.* 3. *q.* 89. *n.* 4. & 5. & *q.* 7. *num.* 7. vbi affirmat hanc opinionem eſſe communiter receptam, Rot. *in d. Ferrarien. pratenſa legitima*, coram bon. mem. Buratto, & *in d. Ferrarien. bonorum*, coram R. P. D. Merlino.

Non vi.] Notatur ad hoc, quòd vi inducta filia ad 13
renuntiandum proculdubio renuntiationem reſcindere poteſt, vt per Franch. Molin. *de ritu nupt. lib.* 3. *q.* 98. *à n.* 1. ita vt ipſa renuntiatio vi, & metu incuſſo filiæ non obſtante iuramento nulla ſit omnino, vt per Couar. *hîc p.* 2. §. 4. *n.* 2. licet enim iuramentum metu præſtitum obliget donec abſolutio fuerit petita, *cap. verum*, vbi Panorm. & omnes *ſup. de iureiur.* Sayr. *in claui Regia lib.* 5. *c.* 6. *à n.* 14. Paul. Comitol. *reſtit. moral. lib.* 2. *q.* 2. Sanch. *in præcepta Decalogi tom.* 1. *lib.* 3. *c.* 11. *à n.* 13. Menoch. *conſ.* 1. *n.* 302. Molin. *de primogen. lib.* 2. *c.* 3. *n.* 13. Farin. *in praxi crimin. p.* 1. *q.* 35. *à n.* 7. tamen ſi iuramentum metu præſtitum accedit contractui iure Ciuili probibito qui vt valeat indiget iuſiurandi religione, nulla tunc abſolutio neceſſaria eſt ad reſcindendum contractum, vt tradunt Panorm. *in cap. cùm contingat, de iureiur.* Couar. *citato loco, & de ſponſalib. p.* 2. *c.* 3. §. 5. *& lib.* 1. *variar. c.* 4. *n.* 7. Mencb. *de ſucceſſ. creat.* §. 18. *num.* 185. M. Ant. Eugen. *conſ.* 12. *num.* 57. *tom.* 1. Sed in hoc etiam caſu iuramentum obligationem parere, & relaxatione indigere ſaltem ſecundùm Canoniſtas docent Simoncel. *de Decret. lib.* 3. *tit.* 8. *num.* 174. Card. Tuſch. *verbo abſolutio*, *concl.* 58. *n.* 3. 8. 11. 12. 17. & 35. Virgil. Boccac. *in conſtitutionibus Piceni lib.* 5. *c.* 25. *n.* 117. *verſ. verum*, Setſer. *de iuram. l.* 1. *c.* 5. *num.* 13. Sanch. *d. c.* 11. *à num.* 19. *& de matrim. lib.* 4. *diſp.* 20. *n.* 4. Molin. *de iuſtit. tract. diſput.* 149. *verſ. quatuor iuribus*, Leſſi. *in ſimili tract. lib.* 2. *cap.* 17. *dub.* 7. *num.* 51. Camil. Borrel. *in ſumma omnium deciſ. titul.* 12. *num.* 99. Farinac. *fragm. crimin. part.* 2. *verbo iuramentum*, *n.* 1273.

Vtrùm autem ſolus metus reuerentialis patris, vel 14
mariti reſcindat renuntiationem? in quo dubio ſolùm reuerentialem non ſufficere, reſoluunt Panorm. Butr. Imul. & cæteri *in cap. cauſam matrimonij, de offic. deleg.* idem Panorm. *in cap. cùm contingat de iureiur.* vbi Alciat. *num.* 1. Gutier. *in auth. Sacramenta puberum*, *n.* 84. *C. ſi aduerſus vend.* Sanch. *de Matrim. lib.* 4. *diſp.* 6. *num.* 13. vbi ſubdit quòd licèt renuntiatio hæreditatis paternæ facta metu reuerentiali patris abſque minis non reſcindatur in foro exteriori, in foro tamen Conſcientiæ tenetur pater reſtituere hæreditatem ſic renuntiatam. Nam vt metus reuerentialis contractum infringere poſſit, neceſſe eſt quòd probentur minæ, vel verbera, ex latè adductis per Gregor. *l.* 10. *verbo todo*, *tit.* 1. *p.* 4. Cephal. *conſ.* 91. *à n.* 44. Couar. *de ſponſal. p.* 2. *c.* 3. §. 6. *n.* 7. & 8. Gom. *tom.* 2. *variar. c.* 14. *num.* 27. Xuar. *alleg.* 24. *num.* 5. Capyc. *deciſ.* 159. *num.* 32. *in fin.* & 33. Grammat. *deciſ.* 103. *num.* 49. & 50. Roland. *conſ.* 95. *num.* 29. *& ſeq. lib.* 1. Cephal. *conſ.* 91. *num.* 45. *cum ſeqq.* Mandel. *conſ.* 4. *num.* 36. & *conſ.* 77. *num.* 5. *cum ſeqq. lib.* 1. Boër. *deciſ.* 100. *num.* 11. & 12. Tiraquel. *de legib. connub. gloſſ.* 5. *n.* 39. Maſcard. *de probat. concluſ.* 1051. *n.* 16. & 17. Menoch. *de præſumpt. lib.* 3. *præſ.* 127. *num.* 1. *cum ſeqq.* Gutier. *in d. auth. Sacramenta puberum*, *num.* 94. *& de iurament. confirm. part.* 1. *cap.* 1. *num.* 15. Molin. *de primogen. lib.* 1. *cap.* 3. *num.* 9. Azeued. *l.* 9. *num.* 28. *tit.* 1. *lib.* 5. *nouæ recopil.* Flamin. *de reſignat. benefic. lib.* 13. *q.* 3. *num.* 172. *& ſeq.* Matienſ. *l.* 11. *gloſſ.* 1. *num.* 2. *tit.* 1. *lib.* 5. *nouæ recop.* Ioan. Garc. *de nobilit. gloſſ.* 17. *num.* 11. & 19.

Henriq.

Henriq. *in ſum lib.* 11. *c.* 9. *n.* 5. D. Barboſ. *in l.* 2. §. *fin. n.* 7. *ff. ſoluto matrim.* Mendez à Caſtro *in praxi Luſitan. lib.* 3. *c.* 22. *n* 25. *prope finem*, Cald. Pereira *in l. ſi curatorem, verbo lnſis n.* 40. & *de renouat. emphyt. quaeſt.* 16. *num.* 59. Farin. *fragm. crimin. part.* 2. *lit. M. n num.* 125. Cenall. *commun. contra commun. quaeſt.* 727. *num.* 21. *cum ſeqq.* Caſtill. *lib.* 3. *quotid. cap.* 1. *num.* 147. Rebell. *de obligat. iuſtit. part.* 2. *lib.* 1. *quaeſt.* 5. *num.* 10. *cum ſeqq.* Sanch. *de matrim. lib.* 4. *diſp.* 6. *num.* 7. Franc. Molin. *d. lib.* 3. *q.* 98. *num.* 11. & 12. plures citatos à Cened. *d.*
19 *collect.* 10. *n.* 6. Ita vt non præſumatur metus reuerentialis ex ſola patris aut mariti præſentia niſi minæ, vel verbera probentur, vt poſt Socin. Iun. *conſ.* 67. *n.* 39. *lib.* 2. Boër. *deciſ.* 100. *n.* 11. tradit Franc. Molin. *d. q.* 98. *n.* 12. vbi *num.* 13. poſt Menoch *d. præſumpt. lib.* 3. *prſ.* 126. *num.* 1. ſubdit oportere vt metus apertè probetur.

20 Verùm ſolus metus reuerentialis ſufficit ad reſciſſionem contractus, vbi ſimul cum metu illo concurreret læſio enormiſſima, inducitur enim ex læſione, & reuerentia ſimul iuſtus metus ad reſcindendum actum ſufficiens, ita Aym. *conſ.* 11. *n.* 15. & *conſ.* 192. *n.* 11. & *ſeq.* & *conſ.* 114. *n.* 1. Mandel. *conſ.* 77. *num.* 21. Roland. *conſ.* 100. *num.* 131. *lib.* 4. Capyc. *deciſ.* 159. *num.* 32, *verſ. nam ſtante metu*, & *num.* 34. *verſ. reſpondere poteſt*, Cephal. *conſ.* 142. *num.* 38. *cum ſeqq. lib.* 1. & *conſ.* 34. *num.* 21. *cum ſeqq. eod. lib.* 1. Sebaſt. Medices *de caſibus fortuit. part.* 1. *quaeſt.* 7. *num.* 7. *verſ.* 23. Oſaſch. *Pedem. deciſ.* 177. *n.* 5. & *ſeq.* Maſcard. *dict. concl.* 1051. *num.* 15. Menoch. *d. lib.* 3. *præſ.* 127. *num.* 13. Couar. *de ſponſal. lib. part.* 2. *cap.* 3. §. 6. *n.* 4. & *in præſenti p.* 3. §. 4. *n.* 7. *verſ. noua concluſio*, Alciat. *in cap. cum contingat*, *num.* 2. & 81. *de iureiur.* Salzed. *ad Bernard. reg.* 530. Burg. de Pace *conſ.* 3. *num.* 20. Mench. *d.* §. 18. *n.* 189. Marc. Anton. Eugen. *d. conſ.* 12. *n.* 59. & 60. Gutier. *in d. auth. Sacramenta puberum num.* 93. & 94. Franc. Molin. *d. q.* 98. *num.* 14. Quamvis contrarium teneant Alexand. *conſ.* 83. *num.* 8. *lib.* 6. Crauet. *conſ.* 114. *num.* 9. & 10. & Burg. de Pace ſibi contrarius *conſ.* 5. *num.* 7.

21 *Nec dolo.*] Notatur ad hoc, quòd dolus vbi in renuntiatione filiæ interuenit, poteſt ipſa renuntiatio etiam iurata per filiam infringi, vt per Couar. *hic p.* 3. §. 4. *n.* 2. *ad med.* Marc. Anton. Eugen. *de conſ.* 12. *n.* 5. & 6. Molin. *de primogen. lib.* 2. *c.* 3. *n.* 2. latè Franc. Molin. *d. q.* 98. *n.* 15. vbi *n.* 16. *cum ſeqq.* ſubdit idem eſſe reſoluendum ſi dolus non ex propoſito, ſed re ipſa contigerit data enormiſſima læſione, & *n.* 19. addit ſufficere dolum aduerſarij abſque culpa, vel negligentia
22 minoris. Nam vbi filia maior renuntiaret hæreditati delatæ, vel deferendæ enormiſſimè, & ſupra modum læſa, ſanè ex æquitate petita ſaltem abſolutione reſcindere renuntiationem poſſet, vel ad læſionis compenſationem, quia non eſt veriſimile filiam iurantem ſi sciuiſſet in tam enormi læſione conſenſum fore adhibituram, vt tradunt Mench. *d.* §. 18. *n.* 128. Gutier. *in d. authent. Sacramenta puberum n.* 92. Franc. Molin. *d. lib.* 3.
23 *q.* 96. *n.* 18. & 19. & *q.* 97. *num.* 11. ſubdit quòd quando filia minor renuntiauit, & iurauit, fuit nè dum enormiter, ſed enormiſſimè læſa, tunc nulla requiritur abſolutio à iuramento, vt reſcindere renuntiationem poſſit.

24 *Omnino ſeruari debebit.*] Ergo iuramentum confirmat contractum nullum, & iure irritum, vt per Tiraq. *de retractu tit.* 2. *in præfat. n.* 16. Camil. Borrel. *in ſumma omnium dec tit.* 60. *n.* 99. latè Azor. *inſt. moral. p.* 1. *lib.* 11. *c.* 7. Cenall. *commun. contra commun. tom.* 4. *q.* 900. *num.* 1. & 29. Cened. *d. collect.* 7. *n.* 4. Sanch. *in præcepta Decalogi tom.* 1. *lib.* 3. *c.* 12. *n.* 11.

25 Et iuramentum non confirmat contractum quoties in vtilitatem publicam principaliter prohibetur, vt per Cenal. *d. q.* 900. *num.* 8. Sanch. *d. c.* 12. *n.* 43. & *de matrim. lib.* 1. *diſp.* 32. *num.* 8. vbi *n.* 6. ex hoc text. colligit quòd ſi contractus firmetur iuramento, non licet ampliùs contrauenire, nec peti poteſt abſolutio, nec facta ſolutione datur repetitio, ſed contractus omnino firmus, & irreuocabilis manet.

Vnde iuramentum minorum contractibus, dotiſ- 26
que alienationi adiectum eſſe omnino ſeruandum reſoluunt D. Barboſ. *in l.* 1. *ff. ſoluto matrim. p.* 5. *num.* 44. Sanch. *d. diſp.* 32. *n.* 12. & *lib.* 4. *diſp.* 20. *num.* 5. & *lib.* 6. *diſp.* 38. *num.* 13. *cum ſeqq.* Soar. *de Relig. tract. de iuram. lib.* 2. *c.* 11. *num.* 13. *cum ſeqq.* & *c.* 28. Paul. Comitol. *reſp. moral. lib.* 2. *q.* 2. Bernard. Giæu. *ad pract. Cameræ Imper. lib.* 2. *concl.* 41.

Cùm non vergat in æterna ſalutis diſpendium.] Nota- 27
tur ad hoc, quòd ſeruandum eſt iuramentum, cuius obſeruantia non vergit in diſpendium ſalutis æternæ,
vt per Sanch. *de Matrim. lib.* 1. *diſp.* 32. *n.* 1. Sic etiam 28
non eſt obſeruandum iuramentum cùm vergit in damnum, & præiudicium tertij, proindéque in ipſius præiudicium non firmatur contractus iuramento, ex addoctis per Tiraq. *in l. ſi vnquam*, *C. de reuocand. donat. in præfat. n.* 92. & 163. Sanch. *de Matrim. lib.* 6 *diſp.* 34. *num.* 2. Cald. Pereira *de renouat. emphyt. q.* 11. *num.* 25. & 26. Franc. Molin. *de ritu nupt. lib.* 1. *comp.* 19. *n.* 72. & 91.

In gloſſ. *Seruari*, ibi, & *compelli debebunt per cenſu-* 29
ram. &c. Notatur ad hoc, quòd cùm diſpoſitio huius text. agat de vitando peccato, & periurio, obſeruanda eſt in iudiciis, & tribunalibus Imperij, Regum, & ſupremorum Principum, vt per Gutier. *hic verbo improbet lex Ciuilis, n.* 4. Franc. Molin. *de ritu nupt. lib.* 3. *quaeſt. vlt. n.* 48.

In gloſſ. *Detrimentum*, ibi, *ſcilicet principaliter.* No- 30
tatur ad hoc, quòd tunc demum quicquam dicitur in detrimentum alterius redundare quando principaliter redundat, non item quando ſecundariò, vt per Palat. *in repet. rub. per veſtras, de donat. inter vir.* & *vxor.* §. 57. *n.* 14. Tiraq. *in tract. res inter alios acta*, *verſ. ſed hæc, prope fin.* Couar. *in cap. Raynutius*, *de teſtament.* §. 10. *n.* 9. *ad fin.*

In ead. gloſſ. ibi, *Filiis.* Notatur ad hoc, quòd renun- 31
tiatio hæreditatis paternæ præiudicat nepotibus, vt per Xuar. *in l. quoniam in priorib. ampl.* 10. *n.* 62. & *lim.* 4 *n.* 8. latè Ant. Gom. *l.* 22 *Tauri*, *n.* 10.

SVMMARIVM.

1 *Pacta inita per Fratres Prædicatores, vel Minores, ſeu alios Mendicantes cum Rectoribus Parochialium Eccleſiarum ſuper Parochialibus iuribus, ſi facta ſunt per Priores, vel Guardianos de ſuorum Conuentuum ipſorum locorum conſenſu (licet auctoritas Sedis Apoſt. non interueniat, vel licentia Prioris, aut Miniſtri generalis, ſeu Magiſtri, aut Prouincialis Miniſtri, vel Capituli Prouincialis,) ſeruanda ſunt, dummodo aliàs ſint licita, & honeſta.*

2 *Papa à Monialibus Ordinis Mendicantium etiam ſine conſenſu, & auctoritate Superioris poſſunt celebrari.*

3 *Prædicatorum Ordo præfertur aliis Ordinibus Mendicantium.*

4 *Ordo prius inſtitutus, & approbatus per Sedem Apoſt. eſt præferendus.*

5 *Ordines Mendicantes iure, & propriè ſunt quatuor, Prædicatores ſcilicet, Minores, Eremitæ S. Auguſtini, & Carmelitani.*

6 Serui

6 *Serui B. Mariæ,*
7 *Minimi S. Franciſci de Paula,*
8 *Ieſuati Congreg. S.Hieronymi,*
9 *Patres Soc. IESV,*
10 *Carmelitani diſcalceati,*
inter Mendicantes annumerantur.

11 *Mendicantes verè dicuntur non ſolùm quatuor primi, ſed etiam alij poſteriores, qui poſtea à Sede Apoſt. tales inſtituti ſunt.*

12 *Fratres, quibus conceſſa eſt facultas tranſeundi ad non Mendicantes, ſi Mendicantes admittere volentes non inuenerint, non ſatisfaciunt ſi apud Mendicantes olim inſtitutos non admittantur, niſi admitti quoque tentent apud denuo tales creatos.*

13 *Canonici Regulares Lateranenſes,*
14 *Canonici Regulares S. Saluatoris Bononien.*
15 *Canonici Regulares S. Crucis Conimbricenſis,*
16 *Canonici ſæculares S. Georgij in Alga,*
17 *Monachi Caſſinenſes,*
18 *Monachi Vallis Vmbroſa,*
19 *Monachi Camaldulenſes,*
20 *Monachi Ciſtercienſes,*
21 *Monachi Ciſtercienſes reformati,*
22 *Monachi Cæleſtini,*
23 *Monachi Silueſtrini,*
24 *Monachi Congregat. B. Virginis Montis Virginis,*
25 *Monachi S. Baſilij,*
26 *Monachi Præmonſtratenſes,*
27 *Fratres S.Spiritus in Saxia,*
28 *Fratres S.Hieronymi in Hiſpania,*
29 *Fratres Eremitæ S. Hieronymi de Piſis,*
30 *Fratres S.Hieronymi de Feſulis,*
31 *Fratres Ordinis Sanctiſſ. Trinitatis Redemptionis captiuorum,*
32 *Fratres Cruciferi,*
33 *Fratres S. Mariæ de Mercede,*
34 *Fratres Militiæ Ieſu-Chriſti,*
35 *Clerici Theatini,*
36 *Clerici Regulares Minores,*
37 *Clerici Regulares de Sommaſchia,*
38 *Clerici Regulares miniſtrantes infirmis,*
39 *Clerici Regulares pauperum Matris Dei,*
participant de priuilegiis Mendicantium.

CAP. Quia ex eo. III.

1 PActa Mendicantium, & compoſitiones factæ à Prioribus, vel Guardianis cum conſenſu ſuorum Conuentuum cum Prælatis, Capitulis, vel Rectoribus Eccleſiarum ſuper iuribus Parochialibus, vel aliis quibuſcunque articulis, ſunt ſeruanda à ſucceſſoribus etiamſi non ſint confirmata à Prouincialibus, vel generalibus, vel à Sede Apoſt. ſi fuerint licita & honeſta. Colligunt ex Ordin. Eap. Abb. Archid. Gemin. Ioan. Andr. Butr. Anchar. Domin. Monach. Franch. Viuian. *in ration lib. 1. pag* 497. Alagona *in compend. pag.* 174. remiſſiuè Ximen *in concord. p.* 2.

2 Notatur ad hoc, quòd pacta à Monialibus Ordinis Mendicantium etiam ſine conſenſu, & auctoritate Superioris poſſunt celebrari, vt per Menoch. *conſ.* 73. *num.* 13.

3 In gloſſ. *Prædicatores*, ibi, *hi proponuntur, quia antiquior ipſorum Religio.* Notatur ad hoc, quòd Ordo Prædicatorum præfertur aliis Ordinibus Mendicantium, ita gloſſ. ſimilis *verbo Prædicatorum, in cap. quorundam,* 24. §. *volentes, de elect.* Ioan. Andr. *in cap. Ioannes, n.* 3. *de teſtam.* Anch. *conſ.* 214. *in princ.* Gemin. *in cap. Epiſcopus, n.* 2. *ad fin. verſ. aut ſunt Regulares* 17. *diſt.* Felin. *in rub. de maiorit & obedient. n.* 5. *verſ. Fratres Prædicatores,* Colleg. Bononien. *conſ.* 1. *n.* 2. *poſt conſilia Card. Zabarella,* & *ibid.* Collegium Paduanum *n.* 36. *verſ. aut ſunt Regulares*, Petr. de Monte *de poteſt. Pontific. tit. Ordo aſſiſtentium Concil. n.* 2. Nauar. *conſ.* 5. *num.* 1. *de ſtatu Monach. in nou.* Iacob. Philip. Pott. *conſ* 164. *n.* 2. *verſ. vnde qualitas,* refert, & ſequitur nouiſſimè D. Felix Contelor. *q* 1. *de praecedentia, n.* 11.

Notatur etiam ad hoc quòd Ordo priùs inſtitutus, & approbatus per Sedem Apoſt. eſt Præferendus, vt tradunt Tobi. Nonius *conſ.* 71. *n.* 35. Caſſan. *in catalogo gloriæ mundi, p.* 4. *conſid.* 52. *verſ. ergo*, Felix Contelor. *d. q.* 1. *n.* 2. Ego ipſe *de offic. & poteſt. Epiſcop. p.* 3 *alleg* 78. *n.* 36. Rot. *in Oriolen. praecedentia* 10 *Martij* 1600. coram bon. mem. Litra, & *in Romana praecedentia* 24. *Maij* 1600. coram Card. Lancelloto, & *in Campanien. Prioratus* 18. *Maij* 1618. coram Reuerendiſſ. Seleucien. & 10. *Maij* 1610. coram R.D. meo Coccino Decano. 4

In gloſſ. *Mendicantes*, ibi, *vt ſunt Eremitani S. Auguſtini, vel quiuis alij.* Quatuor eſſe Ordines Mendicantes verè & propriè, videlicet Prædicatores, Minores, Eremitanos S. Auguſtini, & Carmelitanos, declarauit Pius V. *ſua Conſtit.* quæ incipit, *Romanus Pont. ſub dat.* 1. *Octobr.* 1568. quæ eſt 44. eiuſdem Pont *in Bullario nouo Laertij Cherubini*, *pag.* 240. & referunt Iſidor. Moſcon. *de maieſt. militantis Eccleſia, lib.* 1. *p.* 4. *c.* 1. *de Regularib. pag.* 514. *verſ. Mendicantes*, Zerol. *in praxi Epiſcop. part.* 2. *verbo Mendicantes, pag* 67. Azor. *inſtit moral p.* 1. *lib.* 12. *c.* 23. *q* 2. Galganet. *de iure publico, lib.* 3. *tit.* 41. Ludou. Miranda *in man. Prælator. tom.* 1. *q.* 11. *art.* 6. Ego ipſe *de offic. & poteſt. Epiſc. p.* 3. *alleg.* 77. *n.* 16. ſecundum Lugdun. impreſſ. & *in tract. de appellatiua verborum vtriuſque iuris ſignificat. verbo Mendicantes, appel.* 146.

Præter quatuor illas Religiones, quæ verè & propriè iure communi inſpecto Mendicantium nomen ſortitæ ſunt, aliæ plures per ſpecialia priuilegia inter Mendicantes annumerantur, quædam verò de priuilegiis Mendicantium participant. 5

Inter Mendicantes igitur annumerantur Serui B. Mariæ eadem Pij V. Conſtitutione, vt referunt Fr. Emman. *quaſt Regul. tom.* 1. *q.* 55. *art.* 3. Eraſm. à Cochier. *de iuriſd. Ordin. in exemptos, p.* 1. *q.* 17. *n.* 16. 6

Minimi S. Franciſci de Paula ſimiliter inter Mendicantes annumerantur ab eodem Pio V. *in ſua Conſtit. incip. Apoſt. Sedis benignitas, ſub dat. Romæ die* 9. *Nouembr.* 1567. quæ eſt 49. inter conſtitutiones eiuſdem Pont. *in Bullario nouo tom.* 2. *pag.* 344. 7

Ieſuatos Congregationis S. Hieronymi comprehendi inter Ordines Mendicantium, eorúmque perfrui gratiis, & indultis. voluit idem Pius V. *ſua Conſtit. incip. Romanus Pont. ſub dat. Romæ die* 18. *Nouembr. eiuſdem anni* 1567. quæ eſt 50. inter Conſtitutiones eiuſdem Pont *in Bullario nouo tom.* 2. *pag.* 245. vt referunt F. Emman. *d. tom.* 1. *q.* 55. *art.* 4. & Azor. *d. lib.* 12. *c.* 23. *q.* 2. 8

Soc. IESV Patres etiam inter Mendicantes annumerauit idem Pius V. *ſua Conſtit. incip. Dum indefeſſa, ſub dat. Romæ* 7. *Iulij* 1571. vt referunt Hieron. Gabr. *conſ.* 27. *lib.* 1. Fr. Emman. *d. tom.* 1. *q.* 55. *art.* 5 & *tom.* 3. *q.* 49. *art.* 2. Azor. *d. p.* 1. *lib.* 13. *c.* 7. Muta *deciſ.* 2. *num.* 18. 9

Carmelitas Diſcalceatos inter Ordines Mendicantes annumerandos eſſe, eorúmque gratiis omnibus perfrui, declarauit Clemens VIII. *ſua Conſtit. incip.* 10

Romæ

Romanum Pontificem decet, *ſub dat. Romæ* 20. *Auguſt.* 1603. quæ eſt 101. inter conſtitutiones eiuſdem Pontif. *in Bullario nouo tom.* 3. *pag.* 147.

11 Qui omnes Mendicantes Ordines, non ſolùm quatuor priorea, ſed etiam alij poſteriores, qui poſteà à Sede Apoſt. tales inſtituti ſunt, verè Mendicantes dicuntur, vt docet Azor. *d. p.* 1. *lib.* 12. *c.* 14. *q.* 12. *verſ. quæres*, & ideo optimè tradunt Nauar. *comment.* 4. *de Regular. num.* 13. *verſ. ſecundò*, & Fr. Emman. *d. tom.* 3.
12 *q.* 52. *art.* 23. Fratres quoſdam, quibus conceſſa eſt facultas tranſeundi ad non Mendicantes, ſi Mendicantes admittere volentes non inuenerint, non ſatiſfacturos ſi apud Mendicantes olim inſtitutos non admittantur, niſi admitti quoque tentent apud denuo tales creatos; & Soar. *tom.* 5. *in* 3. *p. diſp.* 31. *ſect.* 6. *n.* 7. docet ſuſpenſionem latam *in cap. non ſolum*, *& in cap. conſtitutionem*, *de Regular. hoc lib.* in ſuperiores Ordinum Mendicantium admittentes ad profeſſionem ante annum nouitiatus, extendi ad Mendicantes poſtea creatos, & idem Soar. *eod. tom. diſp.* 22. *ſect.* 5. *n.* 16. ait excommunicationem latam *in Extrauag. viam*, *de Regularib.* contra Mendicantes tranſeuntes ad alium Ordinem, quàm Carthuſianum extendi ad Religioſos Soc. IESV.

Participantes de priuilegiis Mendicantium ſunt ij, qui ſequuntur.

13 Canonici Regulares Lateranenſes participant de priuilegiis Mendicantium, vt in Bulla Pij V. *incip. Ex ſuprema diſpoſitionis arbitrio*, *ſub dat.* 17. *Kalend. Septemb.* 1567. *Pontificatus ſui anno* 2. quæ eſt 41. in ordine inter Bullas eiuſdem Pont. *tom.* 2. *Bullarij noui pag.* 228.

14 Canonici Regulares S. Saluatoris Bononienſ. vt in Bulla Iulij II. *incip. Inter cæteras*, *ſub dat.* 4. 9. *Aprilis* 1512. *Pontificatus ſui anno* 9. quæ eſt 30. in ordine Bullarum eiuſdem Pont. *in Bullario nouo tom.* 1. *pag.* 450.

15 Canonici Regulares S. Crucis Conimbricenſis per d. Bullam Pij V. *incip. Ex ſuprema diſpoſitionis arbitrio*, *in Bullario nouo tom.* 2. *pag.* 232. *& ſeq.*

16 Canonici ſæculares S. Georgij in Alga, vt in bulla Pij V. *incip. Ex incumbenti nobis*, *ſub dat.* 3. *Idib. Decembris* 1569. *Pontific. ſui anno* 4. quæ eſt 92. *in Bullario nouo tom.* 2. *pag.* 294.

17 Monachi Caſſinenſes, aliàs S. Iuſtinæ de Padua, vt in Bulla Iulij II. *incip. Super Cathedram*, *ſub dat.* 10. *Kalend. Septembr.* 1503. *Pontific. ſui anno* 1. *in Bullario nouo tom.* 1. *pag.* 402.

18 Monachi Vallis Vmbroſæ participant per viam communicationis de omnibus priuilegiis Mendicantibus conceſſis ex d. Bulla Pij V. *incip. Ex ſuprema diſpoſitionis arbitrio.*

19 Monachi Camaldulenſes, vt in Bulla Greg. XIV. *incip. Ex iniuncto nobis*, *ſub dat.* 24. *Septembris* 1591. *Pontific. ſui anno* 1. quæ eſt 8. in ordine *tom.* 2. *Bullarij noui pag.* 710.

20 Monachi Ciſtercienſes Congregationis S. Bernardi in Italia Regularis obſeruantiæ, vt in Bulla Gregorij XIV. *incip. Romanus Pontif. ſub dat.* 28. *Iunij* 1592. *Pontif. ſui anno* 1. quæ eſt in ordine 16. *tom.* 2. *Bullarij noui pag.* 704.

21 Monachi Ciſtercienſes reformati Congregationis B. Mariæ Fulienſis, vt in Bulla Sixti V. *incip. Super ſpecula*, *ſub dat. Idibus Nouembr.* 1587. *Pontif. ſui anno* 3. quæ eſt 70. in ordine *in Bullario nouo tom.* 2. *pag.* 600. *& in alia Bulla Pauli V. incip. Diuina diſponente clementia*, *ſub dat.* 5. *Idib. Iulij* 1606. *Pontif. ſui anno* 2. quæ eſt 23. aliàs 18. *in ordine Bullarum eiuſdem Pontific.* *tom.* 3. *Bullarij noui*, & in alia ſequenti, *quæ incip. In ſupereminentis*, *ſub dat.* 21. *Nouembris* 1607. *Pontif. ſui anno* 3. *in Bullario nouo tom.* 3. *pag.* 206.

Monachi Cœleſtini, vt in Bulla S. D. N. D. Vr- 22
bani VIII. *ſub dat.* 14. *Auguſti* 1624. *Pontificatus ſui anno* 2.

Monachi Sylueſtrini, vt in Bulla Pauli V. *ſub die* 23. 23
Nouembris 1606. ſicut refert Laërt. Cherubin. *tom.* 1. *Bullarij noui in rub. Bulla* 38. *Pauli III. pag.* 676.

Monachi Congregationis B. Mariæ Montis Virgi- 24
nis, vt in Bulla Pauli V. *ſub dat.* 19 *Maij* 1611. *Pontif. ſui anno* 6. quæ eſt *in appendice Bullarij noui Laërtij Cherubini conſtit.* 1. *tom.* 3. *pag.* 46.

Monachi S. Baſilij, vt colligitur ex Bulla Gregorij 25
XIII. *ſub dat. Kalend. Nouembr.* 1579. *Pontificatus ſui anno* 8. quæ refertur à Fr. Emman. *in nona collect. priuileg. Mendicant. & non Mendicantium Bulla* 12. *inter Bullas dicti Pontificis.*

Monachi Præmonſtratenſes habent communicatio- 26
nem omnium priuilegiorum, tam ſpiritualium, quàm temporalium, tam in genere, quàm in ſpecie conceſſorum Congregationi S. Bernardi Ordinis Ciſtercienſ. Regnorum Hiſpaniæ, vt in Bulla Clementis VIII. *ſub dat.* 20. *Septembris* 1593. *Pontificatus ſui anno* 2. quam refert Fr. Emman. *vbi ſuprà Bulla* 20. *eiuſdem Pontificis.*

Fratres S. Spiritus in Saxia participant de priuile- 27
giis Mendicantium, vt in Bulla Sixti V. *incip. Exigit*, *ſub die* 13. *Auguſti* 1586. *Pontific. ſui anno* 2.

Fratres S. Hieronymi in Hiſpania, vt colligitur ex 28
d. Bulla Pij V. *incip. Ex ſuprema diſpoſitionis arbitrio*, *in Bullario nouo tom.* 2. *pag.* 232. & ex aliis relatis a Fr. Emman. *d. tom.* 1. *q.* 55. *art.* 9.

Fratres Eremitæ S. Hieronymi Congregationis B. 29
Petri de Piſis perfruuntur omnibus priuilegiis Ordinum Mendicantium, vt in Bulla Pij V. *incip. Religionis Zelus*, *ſub dat.* 30. *Martij* 1571. *Pontificatus ſui anno* 6. quæ eſt 125. *in ordine Bullarum eiuſdem Pontific. tom.* 2. *Bullarij noui pag.* 237.

Fratres S. Hieronymi de Feſulis habent participa- 30
tionem, & communicationem omnium priuilegiorum, prærogatiuarum, immunitatum, & gratiarum, quibus Fratres Religioſi Conuentuum quorumcunque Ordinum Mendicantium, & non Mendicantium vbique exiſtentium, vt in dicta Bulla Pij V. *incip. Ex ſuprema diſpoſitionis arbitrio*, *in Bullario nouo tom.* 2. *pag.* 232.

Fratres Ordinis Sanctiſſimæ Trinitatis Redemptio- 31
nis Captiuorum Prouinciarum Caſtellæ, Leonis ac Berbicæ, ex priuilegiis Leon. X. & Adrian. VI. fruuntur omnibus priuilegiis conceſſis quatuor Ordinibus Mendicantium, quibus gratiis, & exemptionibus conceſſis, & concedendis per Sedem Apoſt. locis, & perſonis Ordini Sanctiſſimæ Trinitatis dictarum prouinciarum fruuntur loca, & perſonæ eiuſdem Ordinis in Regno Portugalliæ per Bullam Pauli III. *incip. Inter curas*, *ſub dat. Romæ Idib. Nouembr.* 1534. *in Bullario nouo tom.* 1. *pag.* 615.

Fratres Cruciferi communicant iñ priuilegiis cum 32
Ordinibus Mendicantium, tam conceſſis, quàm concedendis, vt in Bulla Gregorij XIV. *incip. Romanus Pont. ſub dat. Romæ die* 12. *Iulij* 1591. *Pontificatus ſui anno* 1. *in Bullario nouo tom.* 2. *pag.* 701.

Fratres S. Mariæ de Mercede gaudent priuilegiis 33
Mendicantium, vt in Bulla Leonis X. *ſub dat.* 5. *Kal. Auguſti* 1516. de qua meminit Fr. Emman. *d. tom.* 1. *q.* 55. *art.* 12.

Fratres Militiæ Ieſu Chriſti Regni Portugalliæ Re- 34
formati nuncupati, participant per viam communicationis de omnibus priuilegiis Mendicantibus cóceſſis

per

per dictam Bullam Pij V.*incip.Ex ſupreme diſpoſitionis arbitrio, in Bullario nono tom.2.pag.232.*

35 Clerici Theatini gaudent priuilegiis Mendicantium per Bullam Clemen. VII. *incip. Dudum pro parte veſtra.ſub dat.7.Martij* 1533. quæ eſt *in ordine* 38.§.12. *Bullarum einſdem Pontif.tom.1.Bullarij noui,pag.*605.

36 Clerici Regulares minores communicant cum priuilegiis Theatinorum per ſpecialem Bullam Gregorij XIV.*incip.Romanus Pontif.ſub die* 18. *Februarij* 1561. *Pontificatus ſui anno* 1 *in Bullario nouo,tom.2 pag.*687.

37 Clerici Regulares de Sommacbia retinent communicationem priuilegiorum Meudicantium, vt in Bolla Paul.V.*incip Ex quo diuina maieſtas,ſub dat.9.Nouemb.* 1607.*Pontificatus ſui anno* 3.quæ eſt *in ordine* 37. §.1. *inter Bullas einſdem Pont.tom.3.Bullarij noui,pag.*226.

38 Clerici Regulares miniſtrantes infirmis omniom priuilegiorum, facultatum, libertatum, indultorom fauorum tam Mendicantibus, quàm non Mendicantibus conceſſorum communicationem habent, vt in Bulla Gregorij XIV. *incip. Illius, qui pro gregis,*§.26. *ſub dat.Romæ apud S.Marcum* 11 *Kalend.Octob.*1591. *in Bullario nouo tom.2.pag.*706. *cum ſeqq.*

39 Clerici Regulares pauperum Matris Dei ſcholarum piarom habent communicationem omnium gratiarum, immunitatum, libertatum, &c. Ordinibus Mendicantium conceſſarum, vt in Bulla Gregor. XV. *ſub dat.Romæ apud S.Mariam Maiorem* 25. *Octobr.* 1622. *Pontificatus ſui anno* 2.

De Procuratoribus.

Tit. XIX.

SVMMARIVM.

1 *Laicus poteſt eſſe procurator ad agendum, & defendendum in cauſis ſpiritualibus,* & n.2.

3 *Laicus poteſt conſtitui procurator ad acceptandum beneficium.*

4 *Laicus non poteſt tractare negotia Eccleſiaſtica, vel ſpiritualia ſi proprio nomine id faceret.*

5 *Procurator poſt litem conteſtatam poteſt dare, ſeu ſubſtituere alium procuratorem,* & n 6.

7 *Procurator quando dicatur fieri dominus litis, oſtenditur.*

8 *Procurator ad lites ante litis conteſtationem nequit alium ſubſtituere, niſi mandatum habeat cum ſpeciali clauſula ſubſtituendi.*

9 *Subſtituendi poteſtas data non cenſetur, quamvis in mandato dicatur quòd eius procuratorem, ſeu ſubſtitutum releuat.*

10 *Procurator in rem ſuam quam habeat poteſtatem remiſſiuè.*

11 *Subſtituere non poteſt procurator ſi dominus priùs fuerit litem conteſtatus, & deinde procuratorem conſtituat niſi ſpecialiter hoc in mandato contineatur.*

12 *Procurator incertus ſubſtitui poteſt ſi data fuerit ſubſtituendi poteſtas.*

13 *Procurator ad negotia poteſt dare alium procuratorem liberè, & etiam quandocunque.*

14 *Procurator conſtitutus ad vendendum rem aliquam, non poteſt ſubſtituere,nec valet venditio per alium facta, niſi in mandato explicetur pretium, & forma venditionis.*

Cap. Non indiſcretè. I.

Bonif. VIII.

LAICVS poteſt eſſe procurator ad agendum, & defendendum in cauſis ſpiritualibus. Colligunt ex Ordin. Archid. Gemio. Ioan. Andr. Anchar. Butr. Dominic. Monach. Franch. Viuian. *in ration. lib.*1. *pag.*512. Alagona *in compend.pag.*183. remiſſiuè Caſal. *in annot.*& Ximen.*in concord.p.*2. 1

Hanc eandem concluſ. ex hoc text. deſumunt Fla- 2
min Pariſ.*de reſign.benefic.lib* 9.*q.*13.*num.*14.vbi *n.*19.
ſubdit quòd laicus poteſt conſtitui procurator ad ac- 3
ceptandum beneficium, & *n.*20. quòd laicus poteſt
miniſterialiter tractare negotia Eccleſiaſtica.

Procuratorem Laicum ad agendum,&c.] Notatur ad 4
hoc, quòd laicus non poteſt tractare negotia Eccleſiaſtica,vel ſpiritualia, ſi proprio nomine id faceret,vt per Tiraq.*de iure mariti, gloſſ.*5.*n.*178.

§. Licèt.

Procurator poſt litem conteſtatam poteſt dare, ſeu 5
ſubſtituere alium procuratorem, ante litem conteſtatam non poteſt, niſi hoc habeat in mandatis à domino,& niſi in rem ſuam ſit factus procurator.Colligunt Doctores *in princ.text.* citati.

Hanc eandem concluſionem quoad primam eius 6
partem ex hoc text. deſumunt Boër. *deciſ.*285. *n.*1. & D.Barboſ.*in l.cùm prætor*, §.1.*n.*104.*cum ſeqq.ff.de iudic.* quoad reliquas verò partes hæc concluſio ex *infrà* ſcriptis declarabitur.

Cùm dominus ſit litis effectus.]Vt procurator fiat do- 7
minus litis, requiritur quòd cum eo lis fuerit conteſtata.*l.neque tutores, C.de procurator, l.ſi procuratorem,* §.*ſi quis mandauerit,* & *ibi* Bart.*n.*1. *ff.mandati,* & hoc quidem locum habet in cauſis in quibus litis conteſtatio eſt neceſſaria, in aliis autem procurator intelligitur factus dominus litis cùm primùm cœperit tractari de meritis cauſæ, & negotium principale diſcutitur, Bart. *in l.ab executore,* §. *ſi procurator, n.*2. *ff. de appellat.*Bald.*in l.ante diem,n.*2. *in fine, ff.de procur. & in l.nulla,num.*3. vbi Paul.Caſtrenſ.*n.*4.& Alex.*n.*2.*C. eod.tit.*Roman.*conſ.*174.*n.*5. Aretin.*conſ.*30.*n.*10.*verſ. ſed poſito,*Corn.*conſ.*89.*n.*4.*l.*1.refert Mantic.*dec.*204. *n.*1.& 2.

Antè tamen non poteſt, &c.] Notatur ad hoc, quòd 8
procurator ad lites ante litis conteſtationem nequit alium ſubſtituere, niſi mandatum habeat cum ſpeciali clauſula ſubſtituendi, vt per Marant. *de ordine iudic. p.*4.*diſt.*16.*n.*21.& 28.Vant *de nullitatib.tit.ex defectu mandati,n.*109. Soar. de Pace *in practic. tom.*1. *in init. anaot.*4.*num.*5.quos refert,& ſequitur parens meus *in comment.ad Ordin Regiam Luſit.lib.*3.*tit.*48.§.28.*n.*2.

Et quamvis in mandato conſtituens dicat quòd 9
procuratorem ſuum releuat,non tamen per hoc dicitur datam eſſe ſubſtituendi facultatem,de quo tamen vide Menoch.*conſ.*175.*n.*12. Surd.*deciſ.*195.

Niſi in rem ſuam ſit datus, &c. De procuratore in 10
rem ſuam dato vide Bertazol. *de clauſulis inſtrument. clauſ.*29.*gloſſ.*1.& *ſeq.* & latè dixi *in meo tract.de clauſulis vſufrequentibus, clauſ.*72.*n.*9. ſecundùm Lugdun. impreſſ.

In gl. *Ab re,*ibi,*ſi ergo dominus conteſtatus litem,*&c. 11
Notatur ad hoc, quòd ſi dominus priùs fuerit litem conteſtatus, & deinde procuratorem conſtituat, tunc procurator non poteſt alium ſubſtituere,niſi ſpecialiter

hoc

hoc in mandato contineatur, vt per Soar. de Pace *in pract.tom.1 in initio annot.4.n.6.*

12 In gloſſ. *Certa non expreſſa perſona.* Notatur ad hoc, quòd ſubſtitui poteſt incertus procurator ſi data fuerit ſubſtituendi poteſtas, vt Boër. *deciſ.* 274. *num.* 7.

§. Procurator.

13 Procurator ad negotia poteſt dare alium procuratorem liberè, & etiam quandocunque. Colligunt Doctores *in princ text.citati.*

14 *Datus ad negotia,* &c.] Ex hoc text.colligit Pinel. *in l.2.C.de reſcind. vendit. p.2. c.1. n.7.* quòd ſi fuerit procurator conſtitutus ad vendendum rem aliquam, non poteſt ſubſtituere, nec valet venditio per alium facta, niſi in mandato explicetur pretium & forma venditionis.

SVMMARIVM.

1 *Procurator ante litem conteſtatam, etiam ſine cauſa reuocari poteſt, poſt litem conteſtatam, non ſine rationabili cauſa, dominus tamen bene poteſt adeſſe cauſa cum ipſo procuratore, maximè ſi de colluſione timeat.*

2 *Procurator in rem ſuam, non poteſt reuocari.*

3 *Procuratorem eo inuito dominus non poteſt poſt litis conteſtationem reuocare niſi adſit iuſta cauſa.*

4 *Procurator conſtitutus ab Epiſcopo, vſufructuario, vel maioratu, poteſt etiam poſt litem conteſtatam à ſucceſſore reuocari.*

5 *Procurator in beneficialibus morte Rectoris, ſeu beneficiati reuocatur, etiamſi dominus litis fuerit effectus.*

6 *Procurator poſt litem conteſtatam, niſi volens per dominum reuocari non poteſt.*

7 *Mandatum dicitur reuocatum, quando orta eſt inimicitia inter dominum ipſum & procuratorem.*

8 *Cauſa rationabilis ob quam poteſt procurator etiam poſt litis conteſtationem reuocari, cùm non poſſit ſub certa regula tradi, arbitrio iudicis relinquitur.*

9 *Tertius oppoſitor poteſt in defenſionem allegare, & probare omnia, quæ principalis nec allegauit, nec probauit, ſi ea ſint ad cauſa defenſionem inducibilia.*

Cap. Quamvis. II.

1 Dominus ante litem conteſtatam etiam ſine cauſa liberè procuratorem poterit reuocare, poſtea verò ipſo nolente nequibit, niſi fiat inimicus domini, vel ſuſpectus, vel affinis aduerſarij, aut hæres, ſeu ingrediatur religionem, vel diu peregrinetur, aut carceratus, ſeu ægrotus, vel alia rationabilis cauſa ſubſit. Verùm licèt aliter reuocare eum non poſſit dominus, poterit tamen adeſſe ſuæ cauſæ, maximè ſi timeat de colluſione. Colligunt ex Ordin.Lap. Abb. Archid. Gemin.Ioan.Andr. Ancb. Butr.Domin.Monach.Franch. Viuian. *in ration. lib.* 1. *pag.* 524. Alagona *in compend. pag.* 183.remiſſiuè Ximen.*in concord. p.1.& 2.*

2 *Liberè à domino reuocari.*] Limita in procuratore in rem ſuam, qui non poteſt reuocari, vt per Caſtr. *in l. fin.n.2.verſ.& ſic facta procuratio, ff.de donat.* Bertazol.*de clauſ.inſtrum.clauſ.29.gloſſ.a.n.4.* Cald.Pereira *de empt.c.a 4. n.22.& 23.* & fuit dictum *Mediolanen.*

penſionis 5.*Martij* 1607.coram Card.Marquemontio, *in Pariſien. pecuniaria* 5.*Decembris* 1612.coram R.D. meo Coccino Decano, impreſſa per Farin. *deciſ.*443. *n.4.p.1.recent.*& ideo non intelligitur reuocatus morte mandantis, ex Stephan.Gratian.*diſcept.forenſ.c.*342. *num.* 1.

Poſtea tamen, &c.] Notatur ad hoc, quòd dominus non poteſt poſt litis conteſtationem procuratorem reuocare ipſo inuito, niſi adſit iuſta cauſa, vt per Boër. *deciſ.*285.*n.*4. Aloyſ. Ricc. *in collect. deciſ. p.4.collect.* 1132. Rot.*deciſ.*172.*n.*1.*& deciſ.*194.*n.*1.apud Farin. *p.1. recent.* & ideo procuratorem dominum litis effectum non poſſe reuocari cenſuit eadem Rot.*dec.*386. *num.3.d. p.1.recent.* declarans cum Caſſad. *deciſ.2.n.4. & 5.de appellat.* hoc procedere quando expreſsè reuocatur, non quando tacitè. 3

Limita ſi dominus, qui dedit mandatum, ſit Epiſcopus, vſufructuarius, aut habeat maioratum, quia eius morte expirat mandatum,& ſequens in dignitate, vel maioratu poterit alium nominare, vt per Rodericum Xuar.*conſ.*10.*n.*13. Azeued.*ad lib.4.n.6. & 7. tit.*25.*lib.4.noua recop.* vbi ſubdit quòd poteſt talis procurator reuocari etiamſi adſit pactum de non reuocando, Put.*deciſ.*182.*n.3. lib.2.in correctis*, Mantic.*deciſ.* 213.*n.* 5. vbi ait quòd in beneficialibus procurator morte Rectoris, ſeu beneficiati reuocatur, etiamſi dominus litis fuerit effectus. 4 5

Ipſo nolente nequibit.] Ergo procurator poſt litem conteſtatam niſi volens per dominum reuocari non poteſt, & ſic requiritur conſenſus expreſſus, vel tacitus, ita quòd abſens, & ignorans reuocari non poſſit, ſecundùm Franch.*in cap. ſi quem, § ſecus, in fine colum.* 1. *hoc tit. & lib.* quem refert, & ſequitur Puteà *deciſ.* 303. aliàs *deciſ.* 295. *lib.* 2. *in correct.* vbi ſubdit quòd in præiudicium domini reuocantis tenet reuocatio abſque conſenſu procuratoris per gloſſ. *verbo reuocari in præſenti textu.* Et quòd procurator poſt litis conteſtationem inuitus & parte aduerſa renuente reuocari non poſſit, vltra *ſupra* citatos tenent Abb *in cap. non iniuſtè n. 4. in fine hoc tit.in Decretal.* Felin.*in cap.ex parte n.27.de reſcript.* Mohedan. *deciſ.1.ſub hoc tit.*Gail.*lib.1.obſeru.74.n.10.*& fuit dictum *in Aquilana expenſarum* 4. *Martij* 1596. coram Card.Pamphilio ſen.& *in Triden. beneficij* 26. *Nouembris* 1601. coram bonæ mem. Penia, & *in Romana pecuniaria* 29. *Aprilis* 1624. coram bonæ mem. Patriarcha Manzanedo, & pars aduerſa vt dicatur renuiſſe ſufficit quòd proſequatur iudicium cum procuratore reuocato, Buratt. *deciſ.*729.*n.*2. & fuit reſolutum *in d. Romana pecuniaria.* Quod quidem adeò verum eſt, vt nec etiam tacitè dominus valeat procuratorem huiuſmodi reuocare, conſtituendo ſcilicet alterum abſque clauſ.*circa reuocationem*, ne maior ſit vis taciti quàm expreſſi, Bart.*in l.ſi quis §.Iulianus, n.1.ff.de procurat.* Abb.*in d. cap.non iniuſtè n.5.ad fin.*Rot.*in Mediolanen.reſciſſionis contractus* 14. *Decembris* 1611. coram Card. Sacrato; quicquid contrarium exiſtiment Bellam *in d. cap.non iniuſtè, n.4. verſ.ſed Collectarius*, Gregor. XV. *deciſ.*548.*n.*6. 6

Limita principalem concluſionem non procedere in cauſa appellationis, in illa enim procurator poſt litem conteſtatam reuocari poteſt, quia cenſetur effectus dominus inſtantiæ, non autem cauſæ, vt per Vant.*de nullit. tit. ex defectu inhabilitatis ſub n.* 163. Mareſcot.*var.reſolut.lib.2.cap.62.num.7.* Seraphin.*deciſ.* 1180. *num.* 1.*& 2.* Adrian. Neguſant. *quæſt.* 311. *num.2.7.& 8.*niſi in mandato adeſſet clauſul.*releuans*, &c. quia per eam cenſetur effectus dominus totius litis, & non ſolius inſtantiæ, Mareſcot.*d.cap.62.num.8.* Seraph.*d.deciſ.*1180. Rot.coram R. Coccino Decano

inter eius impreſſas *deciſ.* 319.*n.*6. Beltramin. *in annot. ad deciſ.* 548. *Greg. XV.n.*12.

7. *Inimicum fieri*, &c.] Notatur ad hoc, quòd mandatum dicitur reuocatum, quando exorta eſt inimicitia inter dominum ipſum, & procuratorem, vt per Menoch. *d. præſu'pt. lib.* 2. *præſ.* 56. *n.* 7.

8 *Seu alia rationabilis cauſa ſubſit.*] Notatur ad hoc, quòd ſtante iuſta cauſa poteſt procurator etiam poſt litis conteſtationem reuocari, vt per Seraph. *deciſ.* 195. *n.* 1. Rot. *deciſ.* 353. *n.* 1. *p.* 4. *diuerſ.* & late Stephan. Gratian. *diſcept. forenſ. c.* 618. *n.* 19. Hæc rationabilis cauſa cùm non poſſit ſub certa regula tradi, relinquitur arbitrio iudicis, vt per Afflict. *in c.* 1. *n.* 24. *ex quibus cauſis feud. amit.* Bald. *in l.* 1. *n.* 3. *C. de aduocat. diuerſ. iud.* Iaſ. *in l. properandum*, §. *ſin autem alterutra, n* 8. *C. de iudic.* quos refert, & ſequitur Rot. *in Oueten. mercedis* 5. *Maij* 1606. coram R. D. meo Cocino Decano, impreſſa per Farin. *deciſ.* 172. *n.* 1. *p.* 2. *recent* vbi ſubdit iuſtam reuocandi procuratorem cauſam eſſe quando procurator incepit litigare cum ſuo principali, & *n.* 2. oſtendit nunquid cauſæ cognitio requiritur, vt procurator reuocari poſſit poſt litem conteſtatam.

9 In gloſſ. *Adeſſe*, ibi, *ſed quid ſibi proderit adeſſe*, &c. Notatur ad hoc quòd tertius oppoſitor poteſt in defenſionem allegare, & probare omnia, quæ principalis nec allegauit, nec probauit, ſi ea ſint ad cauſæ defenſionem conducibilia, vt per Couar. *pract. c.* 13. *n.* 1. *verſ. primum.*

SVMMARIVM.

1. *Procurator habens mandatum ſubſtituendi, ſubſtitutum à ſe poſt mandatum ſuſceptum, etiamſi eo non ſit vſus, reuocare non poteſt, niſi & poteſtatem habeat reuocandi, ſi autem erat procurator ad plures cauſas, & in altera ſubſtituit, in aliis remanet procurator.*
2. *Procurator non dicitur ante mandatum ſibi præſentatum.*
3. *Procurator cum poteſtate ſubſtituendi non poteſt alium ſubſtituere antequam mandatum procuræ acceptet.*
4. *Procurator conſtitutus ſpecialiter ad aliquid faciendum, ſi alium ſubſtituerit, in eum transferre videtur omnem ſuam poteſtatem, nec poteſt illum reuocare, nec alium ſubſtituere.*
5. *Mandati reuocatio probatur ex eo quòd dominus in locum procuratoris ſuffecerit habilem, & acceptantem.*
6. *Delegatus Principis, poteſt ſubdelegare, ſiue vniuerſaliter, ſiue generaliter cauſæ delegentur.*

Cap. Is, qui. III.

1 PRocurator habens poteſtatem ſubſtituendi ſi aliquem ſubſtituit, non poteſt reuocare ſubſtitutum niſi habeat etiam poteſtatem reuocandi poſt mandatum acceptum, etiamſi ſubſtitutus non ſit vſus mandato; ſi verò erat procurator ad plures cauſas, & in vna ſubſtituit, in aliis remanet procurator. Colligunt ex Ordin. Archid. Gemin. Ioan. Andr. Anchar. Domin. Butr. Monach. Franch. Viu. *in ration. lib.* 1. *pag.* 525. Alagona *in compend. pag.* 183. remiſſiuè Ximen. *in concord. p.* 2.

2 *Poſt mandatum ſuſceptum*, &c.] Ergo procurator non dicitur ante mandatum ſibi præſentatum, vt per
3 Boër. *deciſ.* 274. *à princ.* & ideo procurator cum poteſtate ſubſtituendi non poteſt alium ſubſtituere antequam mandatum procuræ acceptet, ſecundùm Veſte. *in praxi lib.* 4. *c.* 5. *n.* 5. Rot. *deciſ.* 45. *n.* 1. *p.* 2. *recent.* vbi *n.* 2. intelligit quando procurator antequam ad eum perueniant literæ mandati, ſubſtituit, cum eo caſu non poſſit exercere facultatem, quam ignorabat; ſecus verò quando ad eum peruenit mandatum, quia tunc dicitur mandatum acceptaſſe, & rurſus de ſuo iure potuiſſe ſubſtituere.

In vna tantum ſubſtituerit, &c.] Notatur ad hoc, 4
quòd ſi procurator conſtitutus ſpecialiter ad aliquid faciendum, alium ſubſtituerit, in eum transferre videtur omnem ſuam poteſtatem, nec poteſt illum reuocare, nec alium ſubſtituere, vt per Tiraq. *in l. boues* §. *hoc ſermone, limit.* 6 *n.* 5 *ff. de verb. ſignif.*

Notatur etiam ad hoc, quòd reuocatio mandati 5
probatur ex eo quòd dominus alium in locum procuratoris ſuffecerit habilem, & acceptantem, vt per Maſcard. *de probat. concl.* 1013. *n.* 35.

In gloſſ. *Exercere*, ibi, *ſic & delegatus*, &c. Nota- 6
tur ad hoc, quòd ſiue vniuerſaliter, ſiue generaliter cauſæ delegentur alicui, poterit delegatus Principis ſubdelegare, vt per Azeued. *ad rubr. tit.* 9. *n.* 14. *lib.* 3. *nouæ recop.*

SVMMARIVM.

1. *Procurator generalis non agit exigentia ſpeciale mandatum, niſi cum aliqua illorum ſpecificatione, vel libera poteſtate.*
2. *Lex ſi requirat expreſſionem pro forma non ſufficit expreſſio generalis per quæcunque verba.*
3. *Mandatum habens ad quædam ſpeciale mandatum requirentia, adiecta clauſula generali.* Et ad omnia etiam requirentia mandatum ſpeciale, *poteſt agere etiam in omnibus aliis cauſis mandatum ſpeciale exigentibus, licèt de expreſſis non fuerint.*
4. *Procuratorem conſtituens ad omnia excepto caſu aliquo requirente ſpeciale mandatum, illud non ampliabitur ad alios ſimiles caſus.*
5. *Iurare non poteſt procurator ſine ſpeciali mandato.*
6. *Tranſigere, vel paciſci non poteſt procurator ſine ſpeciali mandato.*
7. *Procurator cum libera adminiſtratione expedire poteſt omnia, quæ ſpeciale exigunt mandatum.*
8. *Mandatum cum libera æquiparatur mandato ſpeciali.*
9. *Reſtitutionem in integrum petere,*
10. *Reſcriptum impetrare,*
11. *Beneficiorum poſſeſſionem acquirere ſaltem in indiuiduo,*
12. *Matrimoniali in cauſa agere,*
13. *Inſtrumenti exemplationem petere,*
14. *Compromittere,*
15. *Excõmunicationis abſolutionem petere,*

} *Procurator ſine ſpeciali mandato non poteſt* (9–15)

Cap. Qui ad agendum. IV.

PRocurator ad agendum, & defendendum, & gene- 1
raliter ad omnia, quæ requirunt ſpeciale mandatum, non debet ex vi huius generalitatis admitti ad aliquem articulum in quo requiritur ſpeciale mandatum, ſed ſi aliquis articulus exigens ſpeciale mandatum fuit expreſſus cum clauſula generali, admittetur etiam ad non expreſſos. Item procurator ſine ſpeciali mandato non poteſt deferre iuramentum, tranſigere, vel paciſci, niſi ei ſit liberè conceſſa adminiſtratio bonorum, vel cauſæ, ideſt, in rem ſuam, vel propriam vtilitatem, vel ſi tanquam dominus eſſet præſens. Colligunt ex Ordin. Lap. Abb. Archidiac. Gemin. Ioan.

Ioan. Andr. Anchar. Butt. Domin. Monach. Franc. Viu. *in ration. lib.* 1 *pag.* 527. Alagona *in compend. pag.* 182. remiſſiuè Caſal. *in annot.* & Ximen. *in concord. p.* 1. *&* 2.

2 *In quo ſpeciale mandatum exigitur, admitti non debet.* Notatur ad hoc, quòd ſi lex requirat expreſſionem pro forma, non ſufficit expreſſio generalis per quæcunque verba, vt per Tiraq. *de iur. mar. gloſ.* 7. *n.* 99. Flam. *de reſign. benefic. lib.* 9. *q.* 7. *n.* 31.

3 *Sed ſi aliquis*, &c.] Notatur ad hoc, quòd habens mandatum ad quædam ſpeciale mandatum requirentia adiecta clauſula generali, *& ad omnia etiam requirentia mandatum ſpeciale*, poteſt agere etiam in omnibus aliis cauſis mandatum ſpeciale exigentibus, licèt de expreſſis non fuerint, vt per Couar. *lib.* 2. *var. c.* 5. *n.* 8. Sat enim eſt in mandato aliqua exprimi, quæ mandatum exigunt ſpeciale adiecta clauſula generali in hunc ſanè modum, *& ad omnia alia requirentia mandatum ſpeciale*, &c. vt per Couar. *lib.* 1. *var. c.* 6. *num.* 2. *verſ. quarto.*

4 Verùm quando quis conſtituit procuratorem ad omnia, præterquam ad iurandum, vel ad vendendum, licèt excipias vnum caſum requirentem ſpeciale mandatum, tamen mandatum non ampliabitur ad alios caſus requirentes ſpeciale mandatum, vt tradunt Tiraq. *de retractu lig. ad finem tit. n.* 94. *& ſeq.* Rebuff. *in tract. exceptionum n.* 24.

5 *Iuramentum deferre.*] Notatur ad hoc quòd procurator iurare non poteſt ſine ſpeciali mandato, vt per Surd. *deciſ.* 159. *n.* 1. Cardoſ. *in praxi iudicum, & aduocat. verbo procurator. n.* 24. & in iuramento fidelitatis reſoluit Camill. Borrel. *in ſumm. omnium deciſ. tit.* 57. *n.* 35. *& tit.* 66. *n.* 197. quos refero ego ipſe *in tract. de clauſulis vſufreq. clauſ.* 35. *n.* 19. ſecundùm Lugdunen. impreſſ.

6 *Transfigere, vel paciſci.*] Notatur ad hoc, quòd procurator ſine ſpeciali mandato non poteſt tranſigere, vel paciſci, vt per Cardoſ. *in praxi iudicum, & aduocat. verbo procurator n.* 25. Plures caſus in quibus ſpeciale requiritur mandatum in procuratore cumulaui *d. clauſ.* 35. *n.* 16. *cum multis ſeqq.*

7 *Niſi ei bonorum, vel cauſa adminiſtratio liberè*, &c.]
Ergn procurator cum libera adminiſtratione expedire
poteſt omnia, quæ ſpeciale mandatum exigunt, vt
per Greg. Lop. *l.* 19. *verbo quando tit.* 5. *p.* 3. Couar. *lib.* 1.
var. c. 6. *n.* 3. *verſ. quinto*, Soar. de Pace *in pract. tom.* 1. *in*
8 *initio annotat.* 4. *n.* 17. Nam mandatum *cum libera*, &c.
æquiparatur mandato ſpeciali, vt reſoluunt citati per
me *d. clauſ.* 35. *n.* 10.

9 In gloſ. *Vel paſciſci*, ibi, *nec in integrum reſtitutionem pro alio petere.* Notatur ad hoc, quòd procurator ſine ſpeciali mandato non poteſt petere reſtitutionem in integrum, vt reſoluunt plures Doctores per me citati *d. clauſ.* 35. *n.* 31.

10 In ead. gloſ. ibi, *Item in reſcriptorum impetratione.*
Notatur ad hoc, quòd procurator ſine ſpeciali mandato non poteſt impetrare reſcriptum, vt per Cardoſ.
d. verbo procurator n. 32. Gonz. *ad reg.* 8. *Cancel. gloſſ.* 63.
num. 17. Perez. *l.* 6. *verſ. quaro* 28. *tit.* 12. *lib.* 2. *Ordin.*
11 *pag.* 700. vbi ſecus aſſerit in reſcriptis gratiæ, refero
ego ipſe *d. clauſ.* 35. *n.* 21. crederem tamen non requiri
in indiuiduo mandatum ad impetrandum tale reſcriptum, ſicut non requiritur ad acquirendam poſſeſſionem talis beneficij, ſecundùm Alexand. *in l.* 1. §. *per procuratorem, ff. de acquir. poſſeſſ.* Ferret. *conſ.* 220. *n.* 12. *in fine lib.* 1. Rot. *in Auerſana beneficij* 1. *Iulij* 1620. coram Vbaldo.

12 In ead. gloſ. ibi, *item in cauſa matrimoniali.* Vide Doctores citatos per me *d. clauſ.* 35. *n.* 23. *& in collect. ad cap. vlt. inf. hoc eod. tit.*

In ead. gloſſ. ibi, *Inſtrumentorum exemplatione.* Notatur ad hoc, quòd procurator ſine ſpeciali mandato non poteſt petere exemplationem inſtrumenti, vt per Cardoſ. *d. verbo procurator num.* 35. quem refero *d. clauſ.* 35. *n.* 22. 13

In ead. gloſſ. ibi, *In compromiſſo.* Notatur ad hoc, quòd procurator ſine ſpeciali mandato non poteſt compromittere, vt per Cardoſ. *d. verbo procurator. n.* 26. Camill. Borrel. *in ſumm. deciſ. tit.* 66. *n.* 176. metipſum *d. clauſ.* 35. *n.* 27. quicquid contrarium teneant Viuius *tom.* 1. *commun. opin. lib.* 4. *tit. mandati n.* 50. *pag.* 604. Meuch. *vſufreq. c.* 68. *n.* 9. Camill. Borrell. ſibi contrarius *tit.* 63. *n.* 27. 14

In ead. gloſſ. ibi, *item in abſolutione petenda ab excommunicatione.* Notatur ad hoc, quòd ad abſolutionem excommunicationis petendam requiritur ſpeciale mandatum, vt per Sayr. *de cenſur. lib.* 2. *c.* 21. *n.* 14. Rot. *deciſ.* 36. *de procurat.* quam refert Aloyſ. Ricc. *in collect. deciſ. p.* 2. *collect.* 313. 15

In gloſſ. *Conceſſa.* Plura de procuratore in rem ſuam dixi *in tract. de clauſulis vſufrequent. clauſ.* 72. ſecundùm Lugdunenſ. impreſſ. 16

SVMMARIVM.

1 *Mandatum generale ad negotia, etiam ad iudicia ſe extendit.*
2 *Procurator generalis ad lites, non poteſt interpellare, proteſtari, & denuntiare.*
3 *Mandatum ſpeciale in quibus caſibus requiratur, remiſſiuè.*
4 *Filiusfam. poteſt eſſe procurator etiam abſque patris conſenſu.*
5 *Filiusfam. non poteſt pro ſe ſtare in iudicio ſine conſenſu patris.*
6 *Filiusfam. ſine patris conſenſu in iudicio ſtans ſi agat vtiliter, an valeat negotium? remiſſiuè.*
7 *Filiusfam. an poſſit in iudicio proponere publicam accuſationem ſine conſenſu patris? remiſſiuè.*
8 *Conſenſus à patre praſtandus, vt filius pro ſe in iudicio ſtare poſſit, vtrùm debeat præcedere, & eſſe expreſſus, & an per procuratorem praſtari poſſit? remiſſiuè.*
9 *Procurator ad negotia poteſt quis eſſe poſt* 16. *annũ, ad iudicia verò, & lites non poteſt niſi poſt* 25. *annum.*
10 *Hic text. in* §. *Licèt, non procedit in beneficialibus, & in cauſa momentanea poſſeſſionis.*

Cap. Qui generaliter. V.

PRocurator generaliter conſtitutus ad negotia poteſt agere, & experiri, id eſt, defendere, exceptis caſibus, qui exigunt mandatum ſpeciale. Colligunt ex Ordin. Lap. Abb. Archid. Gemin. Ioan. Andr. Anc. Butr. Domin. Monach. Franc. Viu. *in ration. lib.* 1. *pag.* 528. Alagona *in compend. pag.* 184 remiſſiuè Caſal. *in annot.* & Ximen. *in concord. p.* 1. *&* 2. 1

Agere, & experiri poteſt, &c.] Ergo procurator generalis ad lites non poteſt interpellare, proteſtari, & denuntiare, vt per Tiraq. *de retract. lig.* §. 1. *gloſ.* 10. *n.* 97. 2

Exceptis his, qui mandatum exigunt ſpeciale.] Qui ſint iſti caſus in quibus requiritur ſpeciale mandatum, oſtendi ego ipſe *in tract. de clauſulis vſufreq. clauſul.* 35. *n.* 16. *cum ſeqq.* ſecundùm Lugdunen. impreſſ. & aliquos notaui *ſupra cap. proximo.* 3

§. Ne dum.

Filiusfam. poteſt fieri procurator ad negotia, & ad 4

iudicia etiam ſine conſenſu patris. Colligunt Doctores
in princ.text. citati, & ex eo deſumit Tiraq *de iur.ma-
riti gloſ.5.n.174.*
5 In gloſſ. *Filius famil.* ibi, *quia pro ſe non admittit*, &c.
Collige ex gloſ. filiumfam. regulariter non poſſe pro
ſe ſtare in iudicio ſine conſenſu patris, vt per Socin.
*regul.*195. Vant. *de nullit.tit. ex defectu mandati n.*39.
Caſſan. *in conſuetud. Burgund.rub.*4.§.5. *verbo lo mari-
ſans, & rub.*6.§.3.*n.*5. Roland. *conſil.*46.*n.*3. *lib.*2.
Maranr. *de ordine iudic.p.*4.*diſtinct.*16.*n.*30. Menoch.
*remed.*15 *recup n.*305. vbi *n.*275.*cum ſeqq.* agit quando
ſtat in iudicio pro recuperanda poſſeſſione à qua fuit
deiectus, *deciſ. Peruſ.*13.*in princ.p.*1. Soar. de Pace *in
pract.tom.*1.*p.*1. *temp.*2. *n.*15. Caſtill. *controu. lib.*1. *de
vſufruct.c.*13.*n.*13. Cardoſ. *in praxi iudicum verbo filius
n.*50. Aldouin. *conſ.*37.*n.*5.& D. Barboſ. *in l.*2.§.*quod ſi
in patris n.*19. *ff.ſoluto matrim.* vbi multipliciter limi-
tat, Molin. *de iuſtit.tract.*2.*diſp.*128. *verſ.hoc verò*, vbi
agit quando lis eſt ſuper bonis caſtrenſibus, aut quaſi,
& *in verſ.tertiò excipitur*, diſputat quid dicendum vbi
pater fuerit abſens, de quo etiam Azeued. *l.*10. *tit.*17.
*lib.*4.*recop.n.*13.*cum ſeqq.* vbi *n.*16. quid ſi pater ſit in
iudicio, & non contradicat, Rebuff. *de priuilegiis ſcho-
lar. priuil.*155. vbi quid in ſcholari, Cenall. *commun.
contra commun.q.*327. Cardin. Mantic. *de tacitis, & am-
big.convent.lib.*12.*tit.n.*13. vbi an filia in poteſtate pa-
tris conſtituta poſſit pro aduentitia dote ſine eius con-
6 ſenſu, agere. Quid ſi filius agit vtiliter ſine patris
conſenſu, an valeat negotium? Vide Alciat. *lib* 8.
*Parerg.c.*8. Tiraq. *de iure mariti gloſſ.*8.*n.*72. Rebuff *ad
leges Galliæ in proœm. gloſſ.*5.*n.*71. *& in tract. except.*
7 *n.*439. Et quid vbi filiusfam. proponit publicam ac-
cuſationem, an requiratur patris conſenſus? Vide Vi-
uian *tom.*1.*commun.opin.lib.*3.*tit.*4.*n.*10. *verſ. & conſe-
quenter*, Perez *l.*1.*tit.*4.*lib.*3.*Ordin.p.*531. Clar *lib.*5.
§.*fin.q.*14.*n.*5. Azeued. *d.l.*10.*n.*5.*cum ſeqq.* D. Barboſa
*in l.*2.§.*fin.n.*19.*cum ſeq.& l.*3.*n.*8.*ff.ſoluto matr.* Farin.
*in praxi crimin.p.*1.*q.*12. *n.*10. Thom. Valaſc. *allegat.*
8 *iuris tom.*1.*alleg.*10. *à n.*4. Conſenſus à patre præſtan-
dus in caſibus in quibus requiritur, an debeat præ-
cedere? Vide Anton. Gom. *l.*42. *Tauri n.*1. *colum.*12.
Menoch. *remed.*15. *recup n.*39. Coti. *in memor. verbo
filius* 12. Perez *l.*1.*tit.*4.*l.*3.*Ordin. pag.*532. Azeued.
*d. l.*10. *à n.*15. Et an debeat eſſe expreſſus? vide D.
Barboſ *d.l.*2.§.*fin.n.*17.*& n.*28. Cald. Pereira *de reſolut.
emphyt.c.*11.*n.*2. Tiraq. *de iure mariti gloſſ.*7.*n.*10.*&* 16.
vbi *n.*24. quid ſi pater, & filius ſimul agant, an tunc
requiratur conſenſus, & *gloſſ.*5.*n.*197. tractat an ſuf-
ficiat generalis conſenſus, & *gloſſ.*6.*n.*27. an poſſit per
procuratorem conſentire; Et quid ſi nolit conſentire?
Vide Azeued. *d.l.*10.*n.*23. *deciſ. Peruſ.*16.*n.*3. Aldouin.
*conſil.*37. *num.*11. Gonzal. *ad reg.*8. *Cancel. gloſſ.*47.
*num.*37.

§. Licèt.

9 Poſt decimum ſextum annum poteſt quis eſſe pro-
curator ad negotia, ſed ad iudicia, & lites non poteſt
niſi poſt 25. annum, ita tradunt Tiraq. *de iure mariti
gloſſ.*5.*n.*179. Couar. *in cap.tua n.*4.*de teſtam.* Gutier. *de
iuram.confirm.p.*3.*c.*11. Sanch. *de matrim.lib.*3.*diſp.*41.
*n.*8. & obſeruat Pute. *deciſ.*153. aliàs 151. *in correctis*
10 *lib.*1. non habere locum text. *in præſenti*, in beneficiali-
bus, & quòd in illis minor poteſt eſſe procurator
etiamſi fuiſſet oppoſitum, & ſecundò limitat hunc §.
in cauſa momentaneæ poſſeſſionis, in qua minor poteſt
eſſe procurator.

SVMMARIVM.

1 *Procuratores duo ſi ſimul ſimpliciter conſtituantur, alter ſolus admitti non debet, ſi verò in ſolidum, qui primò conteſtatur litem, admittitur altero totaliter excluſo, niſi adiectum fuerit quod non ſit melior conditio occupantis, quo caſu altero non proſequente, nec alium ſubſtituente, reliquus admittitur*, & n. 2.

3 *Procuratores in ſolidum videntur conſtituti in cauſis ſpiritualibus.*

4 *Tutoribus, ſeu ſyndicis pluribus datis, quilibet in ſolidum poteſt adminiſtrare.*

5 *Procuratoribus ex pluribus in ſolidum ad cauſam datis, illius erit melior conditio, qui per litis conteſtationem negotium primitus occupabit.*

6 *Mandatum primum dicitur reuocatum per ſecundum, etiamſi ſecundus procurator nollet recipere procurationem.*

7 *Procuratores duo ſi ſimul ſimpliciter creentur in cauſis ſpiritualibus, iudex ex illis eligere debet magis idoneum, & alius non admittitur niſi primo legitimè excluſo.*

8 *Executor vnus ſine altero litigare poteſt in iudicio ad pias cauſas ſi interueniat auctoritas iudicis.*

9 *Clauſula*, In ſolidum, *quam vim, & effectum habeat oſtenditur.*

10 *Procuratores inſolidum per quæ verba videbantur conſtituti, remiſſiuè.*

Cap. Si duo. VI.

PRocuratores duo ſi conſtituantur ſimul ſimplici- 1
ter, vnus ſine alio admitti non debet, ſed ſi ſunt
creati in ſolidum præoccupans ita admittitur vt alius
non poſſit ſe intromittere; ſi verò fuit oppoſitum
quòd non ſit melior conditio occupantis, tunc ſi pri-
mus non proſequitur, nec alium ſubſtituit, ſecundus
admittitur, & ſi ceſſat impedimentum primi, primus
non poteſt iterum ſe intromittere niſi ſecundus ſit im-
peditus, vt in §.*cæterùm.* Colligunt ex Ordin. Lap. Abb.
Archid. Gemin Ioan. Andr. Anchar. Butr. Domin. Mo-
nach. Franch. Viuian. *in ration.lib.* 1.*pag.* 429. Alagona
*in compend.pag.*152. remiſſiuè Caſal. *in annot.* Ximen. *in
concord. p.*2.
Hanc eandem concluſ. quoad primam eius partem 2
ex hoc text. deſumunt Maſcard. *de probat. concl.*1308.
*num.*3.*cum ſeqq.* Aloyſ. Ricc. *in collect. deciſ. p.*4. *col-
lect.*1444. Stephan. Gratian. *diſcept. forenſ.c.*201.*n.*3.
cum ſeqq. vbi *n.*46.*cum ſeqq* ſubdit quòd in cauſis ſpiri- 3
tualibus procuratores videntur in ſolidum conſtituti.
Vnde pluribus tutoribus, ſeu ſyndicis datis quemlibet 4
in ſolidum poſſe adminiſtrare reſoluit idem Steph. Gra-
tian. *vbi ſuprà c.*86.*n.*10.*cum ſeqq.*
Negotium primitus occupabit.] Notatur ad hoc, quòd 5
inter plures procuratores inſolidum ad cauſam datos
illius erit melior conditio, qui per litis conteſtationem
negotiũ primitus occupabit, vt per Tiraq. *de retract.lig.*
§.11 *gloſ.*10.*n.*2. Gonz. *ad reg.*8. *Cancel.*§.3.*proœm.n.*15.
In gloſſ *Simul*, ibi, *niſi exprimat ſe nolle primum re- 6
uocare.* Notatur ad hoc, quòd mandatum primum dici-
tur reuocatum per ſecundum, etiamſi ſecundus pro-
curator nollet recipere procurationem, vt per Maſ-
card. *de probat.concl.*1013.*n.*23.

§. Sanè.

In cauſis ſpiritualibus ſi duo procuratores creentur 7
non

non in ſolidum, index ex illis eligere debet magis ido-
neum, & alius non admittitur niſi primo legitimè ex-
cloſo. Colligunt Doctores *in princip. text.* citati. Et
8 §. iſte notari ſolet ad hoc quòd vnus executor ſine al-
tero litigare poteſt in iudicio ad pias cauſas ſi interue-
niat auctoritas iudicis, vt per Gregor. Lop. *l. 6. gloſſ. vlt. in fin. tit. 10. p. 6.*
9 *In ſolidum.*] De vi, & effectibus huius clauſ. latè
egi *in tract. de clauſul. clauſ.* 72. ſecundùm Lugdun.
impreſſ.
10 Et procuratores in ſolidum per quæ verba videan-
tur conſtituti, oſtendunt Maſcard. *de probat. concluſ.*
1308. *n.* 4. Steph. Gratian. *diſcept. forenſ. c.* 201. *num.* 2. *cum ſeqq.*

Lap. Abbas, Archid. Gemin. Ioan. Andr. Anchar. Butr. Domin. Monach. Franc. Viu. *in ration. lib. 1. pag.* 531. Alagona *in compend pag.* 185. remiſſiuè Ximen. *in concord. p. 1. & 2.*

Licèt tractet eam poſtmodum per ſe ipſum.] Notatur 2
ad hoc, quòd procurator reuocatur per comparatio-
nem principalis, qui cauſam reaſſumit, & tractare inci-
pit, vt per Boët. *deciſ.* 285. *n.* 5. Rebuff. *in praxi benefic. tit. forma Vicariatus, n.* 122. Maſcard. *de probat. concluſ.* 1013. *n.* 32. Menoch. *de præſumpt. lib. 2. præſ.* 36. *num.* 5. Steph. Gratian. *diſcept forenſ. cap.* 22. *n.* 12. *cum ſeqq.* Si
verò procurator etiam expreſsè reuocatus aliquid agat, 3
& dominus ſciat, iterum conceſſa videtur facultas
agendi, vt per Tiraq. *de retract. lig.* §. 9. *gloſſ.* 3. *num.* 5. Cott. *in memorab. verbo procurator falſus, pag.* 721. Mench. *vſufreq. c.* 23. *n.* 3.

SVMMARIVM.

1 *Procurator qui renuit acceptare mandatum, pœnitere poteſt quandiu conſtituens in eadem perſeuerauerit voluntate, & n. 2.*

3 *Electioni de ſe facta conſentire renuens poteſt mutata voluntate eandem acceptare electoribus in priori voluntate perſiſtentibus.*

4 *Mandatum ſemel acceptare recuſans, non poteſt amplius illud ſuſcipere.*

Cap. Licèt. VII.

1 ABſens ſi quis me conſtituit procuratorem, & ego dixi me nolle acceptare mandatum mihi præſentandum, ſi abſens perſeuerat in eadem voluntate, adhuc poſſum acceptare. Colligunt ex Ordin. Archid. Gem. Ioan. Andr. Anchar. Butr. Domin. Monach. Franch. Viu. *in ration lib. 1. pag.* 531. Alagona *in compend. pag.* 185. remiſſiuè Ximen. *in concord. p.* 2.
2 Hanc eandem concluſ. ex hoc text. deſumit Sanch.
3 *de Matrim. lib. 5. diſp. 7. num.* 8. Vnde infertur quòd re-
nuens conſentire electioni de ſe factæ poteſt mutata voluntate eandem acceptare electoribus in priori voluntate perſiſtentibus vt per eundem Sanch. *eod. tract. de Matrim. lib. 8. diſp. 32. n. 2.*
4 In gloſſ. *Quandiu.* Notatur ad hoc, quòd ſemel recuſans mandatum acceptare non poteſt amplius illud ſuſcipere, vt per Steph. Gratian. *diſcept. forenſ. c.* 92. *num.* 32.

SVMMARIVM.

1 *Dominus dans procuratorem quoties contingit eum abeſſe cauſam tractando procuratorem non intelligitur reuocare, ſecus ſi ſimpliciter, niſi expreſsè proteſtetur quòd ipſum reuocare non intendit, vel aliàs hoc appareat ex probabilibus coniecturis.*

2 *Procurator reuocatur per comparationem principalis, qui cauſam reaſſumit, & tractare incipit.*

3 *Procurator etiam expreſsè reuocatus ſi aliquid agat, & dominus ſciat, iterum conceſſa videtur facultas agendi.*

Cap. Si quem. VIII.

1 DOminus quando creat procuratorem pro tempore, & eſt abſens, ſi veniens dominus proſequatur cauſam inceptam, non intelligitur reuocare procuratorem; ſed ſi creauit ſimpliciter, & deinde ipſe perſonaliter ſequitur cauſam, intelligitur reuocaſſe, niſi proteſtetur eum non reuocare, vel aliunde conſtet intentio quòd eum non reuocet. Colligunt ex Ordin.

SVMMARIVM.

1 *Procurator ad contrahendum matrimonium debet habere ſpeciale mandatum, & non ſubſtituit niſi hoc in mandatis habeat, & ſi reuocatus etiam ignoranter contrahat non tenet matrimonium.*

2 *Mandatum ad contrahendum matrimonium debet eſſe ſpeciale cum expreſſione perſonæ, cum qua eſt contrahendum.*

3 *Forma contrahendi matrimonium per procuratores vbi reperiatur, oſtenditur.*

4 *Matrimonium per procuratorem contractum eſt Sacramentum conferens gratiam.*

5 *Procurator ad matrimonium dicitur ad negotia conſtitutus.*

6 *Procurator cum ſpeciali mandato ad contrahendum matrimonium non poteſt ſubſtituere, niſi expreſsè hoc in mandato contineatur.*

7 *Procurator conſtitutus ad matrimonium contrahendum, non poteſt illud contrahere poſt mandatum reuocatum, quamuis reuocatio ipſa ad notitiam procuratoris non perueniat.*

8 *Procurator conſtitutus ad negotia, certior faciendus eſt de reuocatione.*

9 *Procurator conſtitutus in qualibet materia cum iuramento de non reuocando poteſt non obſtante iuramento reuocari.*

Cap. Procurator. IX. & vlt.

PRocurator ad contrahendum matrimonium debet 1
habere mandatum ſpeciale ad hoc, aliter non eſt
idoneus. Item talis procurator ad contrahendum non poteſt ſubſtituere alium, niſi hoc ſimpliciter habeat in mandatis. Item ſi dominus reuocat procuratorem, & procurator poſtea contrahit, matrimonium eſt nullum, licèt ipſe procurator, vel ſponſi neſcirent reuocationem. Colligunt ex Ordin. Archid. Gemin. Ioan. Andr. Butr. Anchar. Dominic. Monach. Franch. Viuian. *in ration. lib. 1. pag.* 531. Alagona *in compend. pag.* 185. remiſſiuè Ximen. *in concord. p. 1. & 2.*

Quàm ſi ad hoc mandatum habuerit ſpeciale.] Nota- 2
tur ad hoc, quòd mandatum ad contrahendum matrimonium debet eſſe ſpeciale cum expreſſione perſonæ, cum qua matrimonium contrahi debet, & non ſufficit mandatum generale ad contrahendum cum quacunque, vt per Couar. *de ſponſalib. p. 2. c. 4. à num.* 8. Vinald. *in candel. aureo, tit. de matrim. num.* 44. *verſ. ſecundum,* Com. de Leon. *reſp.* 84. Rolan. *conſ.* 26. *n.* 21. *vol.* 2. Ioſeph. Ludou. *tom. 3. commun. opinion. tit. de mandato, concl. 1. verſ. duodecimo, pag. mihi* 513. Tiraquel. *de iure mariti, gloſſ. 3. num.* 11. Fr. Emman. *quæſt. Regul.*

tom. 3.*q.* 17.*art.* 13. Cald. Pereira *in l. ſi curatorem, verbo implorandum, n.* 6. *verſ. facit, C. de in integr. reſtit. minor.* Flamin. Pariſ. *de reſignat benefic. lib.* 10.*q.* 8.*n.* 53. Cardoſ. *in praxi iudicum, & aduocat. verbo procurator, num.* 32. Sanch. *de Matrim. lib.* 2. *diſp* 11. *num.* 3. *&* 4. Cened. *ad Sextum collect.* 3.*n.* 2. Rebell. *de obligat. inſtit. p.* 2. *lib* 2. *q.* 5.*n.* 1. Camil. Borrel. *in ſumma deciſ. tit.* 66. *num.* 162. Franciſc. Molin. *de ritu nuptiarum lib.* 1. *compar.* 25.*n.* 5. *cum ſeqq.* vbi à *num.* 24. ſubdit hodie nono iure *Sacri Concil. Trident. ſeſſ.* 24. *de reformat. matrim. c.* 1. ſublata non fuiſſe matrimonia per procuratorem, & *num.* 65. addit ſpeciale eſſe in contractu matrimonij vt conſtitutio procuratoris ad illud contrahendum libera eſſe
3 debeat. Formam autem contrahendi matrimonium per procuratorem ponunt Gregor. *l.* 5. *verbo con mandado, tit.* 2.*p.* 4. Sanch. *d. diſp.* 11.*n.* 6. Rebell. *d. q.* 5.*n.* 16.

4 Matrimonium ſic per procoratorem contractum eſſe Sacramentum, & conferre gratiam, tradunt Couar. *d. p.* 2.*c.* 1. *§ vnic. n.* 5. Viuald. *d. tit. de matrim. n.* 42. Perez *lib.* 5. *Ordinam. tit.* 1. *pag.* 2. Angl. *in florib. Theolog. quaſt. de eſſentia matrim. fol. mihi* 317. Marien. *in rub. tit.* 1 *gl.* 1. *n.* 133. *lib.* 5. *noue recop.* Sanch. *d. diſp.* 11.*n.* 27. Rebell. *d. q.* 5.*n.* 4. Franc. Molin. *d. compar.* 25.*n.* 61.

5 *Et quamvis alias is, qui conſtituitur ad negotia.* &c.] Ergo procorator ad matrimonium dicitur ad negotia conſtitutus, vt per Sanch. *de Matrim. lib.* 3. *diſput.* 41. *num.* 8.

6 *Non poterit deputare alium*, &c.] Notatur ad hoc, quòd procurator cum ſpeciali mandato ad contrahendum matrimonium conſtitutus non poteſt ſubſtituere, niſi expreſſè hoc in mandato contineatur, vt per Mozz. *de contractib. tit. mandati, §. venio ad* 4. *num.* 12. *ad medium*, Sanch *de Matrim. lib.* 2. *diſp.* 11.*n.* 5. Rebell. *de obligat. iuſtit. p.* 2. *q.* 5. *num.* 1. Franc. Molin. *d. compar.* 25. *n.* 60. Ratio eſt, quia in grauibus, & arduis cenſetur electa induſtria perſonæ, in qua ſpecie ſubſtitutioni locus non eſt, vt obſeruat Menoch. *de præſumpt. lib.* 2. *præſ.* 38. *à princ.*

7 *Si ad negotia*, &c.] Notatur ad hoc, quòd procurator conſtitutus ad matrimonium contrahendum non poteſt illud contrahere poſt mandatum reuocatum, quamvis reuocatio ipſa ad notitiam procuratoris non perueniat, vt per Felin. *in cap. ex parte Decani, n.* 9. *cum ſeqq. de reſcript.* Mozz. *de contract. tit. de matrim. §. de naturalibus matrim. n.* 32. Couar. *de ſponſalib. p.* 2. *c.* 4. *n.* 9. Borg. de Pace *conſ.* 6.*n.* 8. Cened. *d. collect.* 3.*n.* 3. Gonzal. *ad reg.* 8. *Cancel. gloſſ.* 63.*n.* 37. *cum ſeqq.* Franc. Molin.
8 *d. compar.* 25. *à n.* 13. Quod quidem ſpeciale eſt in matrimonio contra iuris regulam, quæ dictat procuratorem conſtitutum ad negotia certiorem faciendum eſſe de reuocatione, vt ea proſit. *Clem. vnic. de renuntiat. d. cap. ex parte, de reſcript. l. ſi mandaſſem. ff. mandati, l.* 1. *§. fin. ff. de contrah. empt.* Capt. *tom.* 1. *commun opin. lib.* 2. *tit.* 8.*n.* 90. *& n.* 100. Flamin. *de reſignat. lib.* 9.*q.* 25.*n.* 12. Gonzal. *ad reg.* 8. *Cancel. gloſſ.* 63.*n.* 51. Steph. Gratian. *diſcept. forenſ. c.* 18. *à n.* 37. *& c.* 191. *n. vlt.* Camil. Borrel. *in ſumm. deciſ. tit.* 66. *à n.* 379. Ratio verò ſpecialitatis eſt, quia in cæteris contractibus poteſt ius ſupplere conſenſum contrahentium, illiſque renitentibus dominium transferre, in matrimonio autem minimè poteſt, nam cùm ex reuocatione planè colligatur deficere conſenſum conſtituentis, ſine quo matrimonium conſiſtere nullo modo poteſt, *cap gemma, cap. cùm locum, de ſponſalib.* conſequens fit matrimonium poſtea ſubſequutum nullius eſſe momenti, vt optimè obſeruant Sanch. *de matrim. lib.* 2. *diſput.* 11.*n.* 6. Rebell. *de obligat. iuſtit. p.* 2. *lib.* 2. *q.* 5.*n.* 1. Franc. Molin. *d. compar.* 25.*n.* 16, *cum ſeqq. & n.* 19. ſubdit ſibi veram videri rationem quòd matrimonium conſenſu vero, & proprio contrahentis perficiatur, & quoties concurrunt conſenſus procuratori datus, & conſenſus proprius, quo quis contrahit matrimonium, proprius hic domini conſtituentis vt verus præualere debet alteri procuratoris ficto, præualet enim fictioni veritas, *l. filio, quem pater, ff. de liberis, & poſthum.*

In gloſſ. *Reuocatus*, ibi, *quod ſi iurauerat dominus non reuocare*, &c. Notatur ad hoc quòd procurator conſtitutus in qualibet materia cum iuramento de non reuocando, poteſt non obſtante iuramento reuocari, vt per Boer. *deciſ.* 207.*n.* 1. *&* 2. Rot. Bononien. *deciſ.* 49.*n.* 2. Rebuff. *in praxi benefic. tit. forma Vicariatus, num.* 193. Nauar. *in tract. de alienat. rerum Eccleſ. n.* 14. Tiraq. *de iure primogen. q.* 78. Spin. *in ſpeculo teſtam. gloſ.* 4. *princip. n.* 76. Flamin *de reſignat benefic. lib.* 9.*q.* 31.*n.* 2. Fr. Emman. *in explicat Bulla Cruciata, part.* 2. *in addit. ad §.* 9. *pag.* 163. Gutier. *de iuram. confirmat p.* 1.*c.* 1.*n.* 80. *&* 84. Cald. Pereira *de empt. c.* 30. *num.* 35. Sanch. *de Matrim. lib.* 2. *diſp.* 11.*n.* 8. *& lib.* 6. *diſp.* 13. infinitos prope modum refert Cened. *d. collect.* 3.*n.* 4. 9

De his, quæ vi, metúſve cauſa fiunt.

TIT. XX.

SVMMARIVM.

1 *Excommunicationis, ſuſpenſionis, vel interdicti abſolutio, vel reuocatio per vim extorta non tenet, & extorquens excommunicatus eſt ipſo iure, &* num. 2.

3 *Dominus temporalis ſi iniuſto metu compellat iudicem vt abſoluat denuntiatos de interdicto, aut vt relaxet interdictum loci incurrit excommunicationem Papæ reſeruatam.*

4 *Metus annullat ſententiam iudicis, qui propter metum illam tulit.*

5 *Metus eſt trepidatio mentis inſtantis, vel futuri periculi cauſa.*

6 *Metus debet eſſe præſens licèt futurum ſit periculum.*

7 *Metus vt excuſet, vel reſcindat actum, debet eſſe iuſtus, cadens ſcilicet in conſtantem virum, & non vanus.*

CAP. Abſolutionis. Vnic.

Gregor. X.

REVOCATIO, vel abſolutio ab excommunicatione, ſuſpenſione, vel interdicto per vim, vel metum extorta non valet, & qui inferunt vim, ſunt excommunicati. Colligunt ex Ordin. Lap. Abb. Archidiac. Gemin. Ioan. Andr. Anchar. Butr. Domin. Monach. Viuian. *in ration. lib.* 1. *pag.* 342. Alagona *in compend. pag.* 189. 1

Hanc eandem concluſ. quoad ſecundam eius partem ex hoc textu deſumunt Henriq. *in ſumm. lib.* 13. *c.* 30. *§.* 1. *lit. G.* Soar. *tom.* 5. *diſp.* 4.*n.* 11. Gamb. *de caſibus reſeru. c.* 10.*n.* 7. *in princip.* Rainer. *de cenſuris extra Bullam, c.* 9. *excommun.* 48. Filliuc. *tract.* 14.*n.* 53. *verſ. ſexta. & n.* 59. ego ipſe *de offic. Epiſcopi, p.* 2. *alleg.* 50.*n.* 206. ſecundùm Lugdun. impreſſ. nouiſſimè Bonac. *de cenſur. extra Bullam, diſp.* 2.*q.* 2. *puncto* 15. 2

Sed

3 *Seu etiam interdicti*, &c. Notatur ad hoc, quòd ſi dominus temporalis iniuſto metu compellat iudicem vt abſoluat denuntiatos de interdicto, aut vt relaxet interdictum loci, incurrit excommunicationem reſeruatam Papæ, vt per Henriq. *d. lib. 13. c. 43. §. 3. lit. G.*

4 *Ab excommunicationis ſententia*, &c.] Ergo metus annollat etiam ſententiam iudicis, qui propter metum illam tulit, ex allegatis per Bart. *conſ. 60. num. 5. lib. 1.* Sebaſt. Medic. *de caſibus fortuitis, p. 1. q. 7. n. 7. verſ. his præmiſſis*, quos refert Farin. *fragm. crimin. p. 2. lit. M, num. 44.*

5 In gloſſ. *Vim*, ibi, *metus autem eſt trepidatio mentis inſtantis, vel futuri periculi cauſa.* Hanc metus definitionem referunt, & ſequuntur Calderin. *conſ. 102. n. 2. in fine*, aliàs *conſ. 1. quod metus cauſa*, Socin. iun. *conſil. 77. n. 67. lib. 1.* Couar. *de ſponſal. p. 2. c. 3. §. 4. num. 1.* Sebaſt. Medic. *in tract. de caſibus fortuitis, p. 1. q. 7. n. 3. & 4.* Maſcard. *de probat. concl. 1952. n. 6.* Sanch. *de Matrim. lib. 4. diſp. 1. n. 7.* vbi huius diffinitionis verba explicat, & declarat.

6 In ead. gloſſ. ibi, *Et exigitur quòd præſens ſit metus, licèt futurum ſit periculum.* Ita Sebaſt. Medic. *d. q. 7. n. 2. ad fin.*

7 In gloſſ. *Subiacere*, ibi, *quid ſi compulit per vanum metum*, &c. Notatur ad hoc, quòd vt metus excuſet, vel reſcindat actum, debet eſſe iuſtus, cadens ſcilicet in conſtantem virum, & non vanus, vt per Dec. *in l. in omnibus cauſis, n. 2. ff. de regul. iur.* Iaſ. *in l. interpoſitas, n. 3. verſ. non ergo quilibet metus, C. de tranſact.* vbi etiam Curt. iun. *n. 15.* Ioan. Sichard. *n. 2. verſ. debet autem eſſe talis metus*, Boër. *deciſ. 100. n. 2.* Sebaſt. Medic. *d. q. 7. n. 4.* Sanch. *d. lib. 4. diſp. 1. n. 9.* vbi propterea dicit metum cadentem in virum conſtantem in iure quandoque vocari iuſtum, & è contra iniuſtum, quandoque probabilem, & è contra improbabilem, ſiue vanum, & latiſſimè Farin. *fragm. crimin. p. 2. lit. M, n. 63. cum multis ſeqq.* vbi latè quando metus dicatur iuſtus, cadens in conſtantem virum.

De Reſtitutione in integrum.

Tit. XXI.

SVMMARIVM.

1 *Eccleſia poſt quadriennium non admittitur ad petendum reſtitutionem contra ſententiam, vel contractum, niſi rationabilis aliqua cauſa ſuadeat.*
2 *Eccleſiæ competit remedium reſtitutionis in integrum.*
3 *Eccleſiæ appellatione in propoſito veniunt generaliter omnes etiam inferiores, & non Cathedrales.*
4 *Pia loca, & Eccleſiæ quoad iuris effectus æquiparantur.*
5 *Hoſpitalia, & confraternitates in quibus opera charitatis, & pietatis exercentur, dicuntur opera pia.*
6 *Eccleſia poteſt in integrum reſtitui aduerſus ſententias quaſcunque tam diffinitiuas quàm interlocutorias contra ſe latas.*
7 *Eccleſia, ſeu maior poteſt reſtitui aduerſus ſententiam latam in poſſeſſorio iudicio.*
8 *Eccleſia reſtituitur etiam contra ſententiam, quæ aduerſus Prælatum in cauſa, vel nomine ipſius Eccleſiæ lata fuerit.*
9 *Inſtrumentorum de nouo repertorum prætextu poteſt Eccleſia aduerſus ſententiam in integrum reſtitui.*
10 *Reſtitutione in integrum pendente aduerſus ſententiam contra Eccleſiam ſeu minorem latam, non debet huiuſmodi ſententia interim executioni mandari, niſi reſtitutio malitioſè fuerit implorata ad protelandam executionem ſententiæ, vt n. 11.*
12 *Reſtitutio in integrum conceditur Eccleſiæ aduerſus contractus.*
13 *Reſtitutio in integrum competit Eccleſiæ, & minori aduerſus emptionem, & venditionem, etiam factam ſub haſta publica.*
14 *Reſtitutio in integrum competit Eccleſiæ, & minori aduerſus quaſi contractus, & obligationes ex illis deſcendentes.*
15 *Prælatus Eccleſiæ nomine reſtitutionem in integrum petere debet, vel alius de Eccleſia, ſi ipſe Prælatus ex aliqua cauſa repellatur.*
16 *Prælati Eccleſiæ, ſeu alij de Eccleſia tunc demum ad reſtitutionem in integrum impetrandam nomine Eccleſiæ admittuntur, quando illa in ſe, aut in bonis ſuis læſa fuerit, ſecus ſi ipſi Prælati in ſe læduntur, aut in bonis propriis.*
17 *Reſtitutio competit Eccleſiæ, ſicut & minori intrà quadriennium.*
18 *Quadriennij ſpatium conceſſum Eccleſiæ, & minori ad reſtitutionem petendam, lapſum eſſe tenetur in dubio probare aduerſarius, niſi Eccleſia, vel minor contendant illud de iure non potuiſſe currere.*
19 *Quadriennium iure ſtatutum ad cauſam reſtitutionis in integrum ſolum currit negligentibus, non verò legitimè impeditis.*
20 *Tempus continuum quod dicatur, oſtenditur.*
21 *Quadriennium reſtitutionis eſt vtile à principio, continuum verò in progreſſu.*
22 *Quadriennium reſtitutionis non currit Eccleſiæ, ſeu minori probabiliter ignoranti, ſed tantum à die ſcientiæ numerari debet.*
23 *Quadriennio elapſo ad reſtitutionem petendam non eſt Eccleſia ad illam admittenda etiam per viam exceptionis, vel replicationis.*
24 *Reſtitutio Eccleſiæ non conceditur aduerſus quadriennij lapſum, & etiamſi agatur de cauſa beneficiali, vt n. 25.*
26 *Reſtitutio in integrum poſt quadriennium concedi poteſt à iudice ex rationabili cauſa.*
27 *Cauſa rationabilis, & iuſta ad reſtitutionem petendam poſt quadriennium quæ ſit, relinquatur arbitrio iudicis.*
28 *Reſtitutio indulgetur poſt quadriennium ſtante enormiſſima læſione, & infra quod tempus prætextu huiuſmodi læſione, concedenda ſit, oſtenditur, n. 29.*
30 *Eccleſia fungitur iure minoris.*
31 *Præſcriptiones temporales breuis vel longi temporis aduerſus Eccleſiam currunt cum remedio reſtitutionis.*
32 *Eccleſiæ competit reſtitutio in integrum iure minoris aduerſus præſcriptiones longiſſimi temporis.*
33 *Eccleſiæ competit reſtitutio aduerſus contractus, licèt in illis Prælati iuramentum interueniat de non contraueniendo, & quid in minore*, ibid.
34 *Eccleſia eſt audienda omni tempore aduerſus ſententiam nullam.*
35 *Quadriennium reſtitutionis eſt ſtatutum non ſolum ad inchoandam, ſed etiam ad finiendam litem reſtitutionis.*
36 *Quadriennij lapſus non nocet ſi per iudicem, vel aduerſarium ſteterit quominus cauſa intra illud finiatur.*
37 *Tempus nullum præfinitum eſſe Eccleſiæ ad reſtitutionem petendam quidam malè exiſtimarunt.*
38 *Eccleſia reſtituitur omni caſu in quo læſa fuerit.*
39 *Dictio*, ſemper, *idem ſignificat quod omni caſu.*
40 *Declaratur text. in cap. cùm in literis, hoc tit. in Decretal.*

41 *Preuaricator quis dicatur, oſtenditur.*

42 *Dolum qui allegat, probare debet cùm non præſumatur.*

43 *Commentum vnde dicatur, oſtenditur.*

44 *Commentitium aliquando idem importat quod recens, nouum, & excogitatum, non tranſlatitium.*

45 *Quadriennium reſtitutionis non currit Eccleſiæ, quandiu viuit Prælatus à quo ipſa læſa fuit.*

46 *Quadriennium reſtitutionis non computatur Eccleſiæ, quando illa interea frequentes, & repentinas Prælatorum mutationes paſſa fuit.*

Cap. Eccleſia. I. *Gregor. IX.*

1 Ecclesia poſt quadriennium non admittitur ad petitionem beneficij reſtitutionis in integrum, niſi rationabilis cauſa iudici hoc perſuadeat, vt ſi manifeſtè probetur fraus, vel præuaricatio ſuper hoc. Colligunt ex Oldr. Archid. Gemin. Ioan. Andr. Anchar. Dominie. Butr. Monach. Franc. Viuian. *in ration. lib. 1. pag. 552.* Alagona *in compend. pag. 193.* remiſſiuè Caſal. *in annot.* & Ximen. *in concord. p. 1. & 2.*

2 *Eccleſia.*] Probat ergo text. hic Eccleſiæ competere remedium reſtitutionis in integrum, in idem ſunt text. *in c. 1. & in cap. auditis, cum aliis ſup. hoc tit. Clem. vnic. infr. eod. gloſſ. 2. in l. Reſpubl. C. ex quibus cauſis maior.* gloſſ. *verbo annorum in auth de Eccleſ. tit. §. pro temporalibus collat. 9.* tradunt vtrobique Doctores communiter *gloſſ. 4.* & omnes *in d. c. 1. ſup. hoc tit. in Decretal.* vbi poſt alios Beroi. *n. 1. & 3.* Mantu. *n. 3. & 4.* Mench. *vſufreq. c. 9 n. 1.* Cald. Pereira *in l. ſi curatorem, verbo minoribus, n. 60.* Morl. *in emporio iuris, tit. 5. in prælud n. 9. verſ. ſexto,* Molin. *de iuſtit. tom. 1. diſp. 574. num. 1. & 2.* Stephan. Gratian. *diſcept. forenſ. cap. 601. num. 35. cum ſeqq.* eſtque indubitata concluſio, ex citatis à Sfort. *in tract. de reſtit. in integr. q. 3. art. 4. per totum.*

3 Eccleſiæ appellatione in propoſito veniunt generaliter omnes etiam inferiores, & non Cathedrales, vt per Card. *in d cap. auditis, q. 4.* Fab. *in d. l. Reſpubl. C. ex quibus cauſis maior.* Item earundem Eccleſiarum capitula, vt per Abb. *in d. c. 1. n. 15.* vbi Beroi. *n. 142.* optimè declarat Sfort. *d. q. 3. n. 12.* Ac denique comprehendi cætera loca pia, de quibus licèt non reperiatur ſpecialiter in iure cautum, prout in Eccleſia, militat tamen in illis eadem ratio, & inſuper quia priuilegia Eccleſiarum, quale hoc cenſetur, cæteris locis piis communicata dicuntur, iuxta text. *in l. omnia*
4 *priuilegia 34. C. de Epiſcop. & cler.* Vnde quoad iuris effectus pia loca, & Eccleſiæ æquiparantur, vt bene deducitur ex text. *in cap. requiſiſti, verſ. ſecus autem,* ibi, *aut aliis piis locis, de teſtam.* tradunt in ſpecie Doctores communiter, vt per Abb. & Beroi. *vbi proximè, n. 141.* Franch. *hic, n. 4.* Anchar. *n. 4.* Roman. *ſing. 272.* Tiraq. *de priuilegiis piæ cauſæ priuil. 138.* Coſt. *in cap. ſi pater 2. part. verbo ipſis pauperibus à num. 4.* Molin. *d. diſp. 574. num. 2.* plures de quibus Cald. Pereira *d. verbo Minoribus, num. 63.* Sfort. *d. q. 3. art. 4. num. 26.*

5 Idem ex prædictis rationibus admittentes in hoſpitalibus, confraternitatibus laicorum, & aliis ſimilibus communitatibus, in quibus opera charitatis, & pietatis exercentur, ſi fuerint Epiſcopi auctoritate conſtructæ, quia tunc propriè dicuntur loca pia, iuxta text. *in cap. 4. de Relig. domib.* gloſſ. *verbo altaria in clem. quia contingit, eod. tit.* multis comprobant Gutier. *canon. lib. 1. c. 35. n. 29.* Valaſc. *conſult. 105. num. 5.* Card. Tuſch. *pract. concluſ. tom. 4. lit. H, concl. 159. à n. 1. & concl. 163. num. 6.*

Ad retractandam ſententiam, &c.] Notatur hic text. iunctis verbis ſequentibus ad hoc, quòd Eccleſia poteſt reſtitui aduersùs ſententias contra ſe latas, conſonant text. *in cap. tum ex literis 5. & in cap. ſuſcitata 6. ſup. eod.* tradunt Sfort. *in tract. de reſtitut. in integ. q. 72. per totam,* Morl. *d. tit. 5. q. 3.* Gam. *Luſit. deciſ. 110. n. 6.* Rebuff. *tom. 2. ad leges Galliæ, tit. de reſtit. art. 1. à n. 20.* Anton. Gom. *var. tom. 2. c. 14. n. 5. verſ. vndecimo,* Cald. Pereira *in l. ſi curatorem, verbo, implorandum, à n. 17.* qui quidem licèt pro indubitato hoc admittant in ſententia diffinitiua, in interlocutoria tamen controuerſum eſt an aduersùs illam reſtitutio Eccleſiæ, ſeu minori concedatur, vt per Sfort. *q. 68. art. 1. per totum;* nam Innoc. *in cap. coram, ſup. hoc tit.* vbi Card. *q. 5.* Imol. *n. 8.* ſimpliciter tenuerunt nequaquam concedi, eo quòd talis ſententia leuis ſit præiudicij, ſuccedátque proinde reg. *l. ſcio 4. ff. hoc tit. l. ſi ex cauſa 10. in fine princ. l. pen. ff. de minorib. l. 1. C. ſi aduersùs vendit. pign.* iuncta reſolutione *gloſſ. 1. in c. 1. ſup. eod.* quam ſequuntur plures congeſti per Gabr. *commun. ſub hoc tit. concl. 1. n. 1.* Cald. Pereira *verbo vel aduerſarij dolo, n. 74.* Pinel *in l. 2. C. de reſcind. vendit. p. 1. c. 1. n. 26.* contendentes pro modica læſione reſtitutionem denegari, quibus adde plures alios citatos à Sfort. *q. 4. n. 105. verſ. in contrarium.* Verùm contrariam opinionem, imo quòd aduersùs interlocutoriam competat etiam reſtitutio, probatur *gloſſ. 1. ad finem in l. vlt. C. ſi minor ſe maiorem dix.* vbi ſequuntur Doctores communiter, Bart. *in l. diuus n. 6. ff. hoc tit.* Albert. *in l. minor autem, n. 4. ff. de minor.* & ſatis Domin. *in præſenti, n. 5.* Franch. & Anchar. *n. 4.* Sfort. qui inter magnum, & modicum præiudicium diſtinguit, *d. q. 68. à n. 4.* expreſſéque probatur, *in d. cap. coram,* ibi, *interlocuti fuimus,* & confirmatur, quia etiam in illa poteſt conſiderari læſio, quæ qualiſcunque ſit etiam modica ſufficit ad reſtitutionem, iuxta reg. *l. minoribus 6.* ibi, *aliquid, ff. de minorib. l. ſi proprietarius 22. in fin. princ. ff. de damno infr.* & ſententia *gloſſ. 3. in l. 2. C. ſi aduersùs vendit. pign.* receptam communiter ex Legiſtis ſecundùm Coſt. *in §. & quid ſi tantum, p. 2. ex n. 76.* Con. *lib. 1. var. c. 3. n. 11.* Pinel. *d. n. 26.* & alios de quibus Sfort. *d. q. 4. n. 105. verſ. tertio,* Donel. *comment. iuris Ciuilis, lib. 21. c. 9. col. pen. & c. 11. verſ. 9.* qui omnes conſtanter defendunt ad reſtitutionem concedendam nihil referre vtrùm magnum, vel paruum ſit minoris, ſeu Eccleſiæ præiudicium, rectè interpretantes text. *in d. l. ſcio,* vt non ſimpliciter in modicis reſtitutionem neget, ſed in ſatis minimis, nec etiam in his abſolutè, ſed ita demum quando maiori ſummæ præiudicatur, quod quid valeat explicat idem Donel. *d. verſ. 9.* Cætera verò iura facilè intelliguntur ſi aduertamus aliquas nihilominus reperiri ſpecies exceptas, in quibus ob ſpeciales rationes non aliter reſtitutio conceditur quàm ſi magna interueniat læſio, quarum prima eſt in pignore iudiciali diſtracto propter auctoritatem magiſtratus, de qua intelligenda eſt *d. l. ſi ex cauſa 9.* Secunda in pignore conuentionali, quod creditor iure creditoris diſtraxit, de qua loquitur *d. l. 1. C. ſi aduersùs vendit. pign.* Tertia denique in venditione rei minoris, quæ ſeruando ſeruari nequit, de qua intelligendus eſt text. *in d. l. pen.* vbi optimè *gloſſ. 1. in 2. intellectu ff. de minor.* iuncta *l. ait prætor 7. aliàs l. et ſi ſine §. quæſitum in fine, eod. tit.* ſentit Donel. *d. c. 9. col. vlt. ad finem,* quamvis aliter ratiocinetur Ant. Fab. *in rationali vtriuſque legis.*

Primò amplia Eccleſiam, vel minorem poſſe reſti- 7
tui aduersùs ſententiam latam in poſſeſſorio iudicio, quæ interlocutoria eſt, iuxta text. *in cap. vlt. verſ. de poſſeſſione 2. q. 6.* nam quamvis talis ſententia propter

deciſio

deciſionem *l.vnica, C. ſi de moment. poſſeſſ.* lenis præiudicij dicatur, quod procedit habito reſpectu ad cauſam dominij, cuius reſpectu momenti ſolet appellari, *c.* 1. ibi: *Tam momenti, quam proprietatis de cauſa poſſeſſ.* nam quoad ſe magni momenti cenſetur, ex reg. *§. commodum, Inſtit. de interdict.* atque ita in illa locum habere debet regula generalis noſtri text. cum ſimilibus; ex quibus prædictam reſolutionem reſpondens fundamentis contrariis probauit optimè *gloſſ. vlt. in d. l. vnic. C. ſi de mom. poſſeſſ.* vbi Bart. Bald. Alberic. *n.* 3. Saliect. *col.* 3. ſequuntur Domin. *in præſenti n.* 6. Franch. & Anchar. *n.* 4. Zuchard. *in l. fin. n.* 450. *C. de edicto D. Adriani*, Rebuff. *tom.* 2. *ad leges Galliæ tract. de reſtit. art.* 2. *gloſſ.* 1. *in fine*, Molin. *de primog. lib.* 3. *cap.* 13. *num.* 64. Gutier. *pract. lib.* 1. *q.* 88. *num.* 2. & in poſſeſſorio retinendæ amplectitur latiſſimè diſputans Menoch. *remed.* 3. *retin. ex num.* 851. *vſque ad n.* 866. & in iudicio adipiſcendæ idem Menoch. *remed.* 4. *adipiſc. num.* 906. eleganter Sfort. *d. quæſt.* 68. *art.* 6. *per totum.*

8 Secundò amplia Eccleſiam non modò eſſe reſtituendam contra ſententiam aduersùs ſe latam, ſed etiam contra illam, quæ aduersùs Prælatum in cauſa, vel nomine ipſius Eccleſiæ lata fuerit, vt probat expreſsè text. *in l. vlt. C. ſi aduersùs rem iudic.* iuncta æquiparatione, quæ inter minorem, & Eccleſiam, tutores, & Prælatos iure conſtituta reperitur, notant *gloſſ. vlt.* Bart. & Paul. *ibi n.* 1. Duar. *eod. tit. col.* 2. Maurit. *de in integr. reſtit. c.* 201. Sfort. *q.* 72. *n.* 20.

9 Tertiò amplia etiam prætextu inſtrumentorum de nouo repertorum poſſe Eccleſiam aduersùs ſententiam in integrum reſtitui, vt vltra generalem reg. huius text. deduci videtur ex *cap. cùm olim il.* 2. *verſ. nos igitur* iuncta gloſſ. *verbo de gratia, de priuileg.* notántque Doctores communiter poſt gloſſ. *verbo publico in l. Imperatores, ff. de re iudic. & verbo graue in l. ſub ſpecie, C. eod. tit.* Domin. *in præſenti num. vlt.* Anton. *in d. cap. cùm olim, n.* 45. & 58. omnes *in d. l. Imperatores* vbi Iaſ. *n.* 8. Donel. *col.* 2. Sfort. *q.* 75. *n.* 7. Ceual. *commun. contra communes, tom.* 3. *q.* 840. *n.* 43.

10 Quartò amplia adeò Eccleſiæ, ſeu minori reſtitutionem in integrum contra ſententiam iure concedi, vt illa oppoſita, & pendente non debeat interim ſententia executioni mandari, vt bene deducitur ex æquiparatione, quam inter appellationem, & reſtitutionem facit text. *in l. ſi cauſa cognita* 32. vbi in ſpecie poſt alios Padil. *num.* 5. *C. de tranſact.* iuncta reg. *l.* 1. *ff. nil. nouari appellat. pend.* & ex deciſione text. *in l. vnic. C. in integ. reſtit. poſtul. ne quid noui fiat*, cuius argumento ita originaliter docuit gloſſ. *ibi verbo reſtitutione, & verbo debere*, probat text. *in l. pen.* iuncto ſummario Bart. *ff. de auctor. tutor.* Couar. *pract. c.* 25. *n.* 7. Franc. Marc. *deciſ.* 53. *n.* 7. *cum ſeqq. p.* 2. Lancel. *de attent. p.* 2. *c.* 18. *n.* 10. *cum ſeq.* Murl. *in emporio iuris, p.* 1. *tit.* 5. *q.* 3. *num.* 17. *cum ſequent.* Cald. Pereira *in l. ſi curatorem verbo per quod priſtinum, num.* 18. *cum ſeqq.* Sfort. *de reſtit. q.* 43. *à n.* 2. Valaſc. *de partit. c.* 39. *n.* 43. *cum ſeqq.*

11 Limita tamen vt ſupradicta non procedant caſu, quo reſtitutio malitioſè fuerit implorata ad protelandum executionem ſententiæ, tunc enim per illam nequaquam ſuſpenditur, vt eſt text. qui in hoc caſu procedit, & quem Doctores magis communiter ſic intelligunt, *in cap. ſuſcitata, verſ. nos, hoc tit.* vbi gloſſ. *verbo penſata*, & *ibi* omnes gloſſ. *verbo tenebit in cap. ſuper eo, de offic. deleg.* Cald. Pereira *d. verbo per quod priſtinum, à n.* 27. Lancel. *d. c.* 18. *n.* 55. *cum ſeqq.* Lancel. Sfort. *d. q.* 43. *à n.* 69. & 76. Valaſc. *d. c.* 39. *à n.* 49. Morl. *d. q.* 3. *num.* 18.

12 *Vel contractum.*] Collige ex text. non ſolùm contra ſententiam, ſed etiam aduersùs contractus reſtitutionem in integrum Eccleſiæ concedit, vt notant Hoſt. *hîc n.* 5. Franc. & Domin. *n.* 2. gloſſ. *verbo reſtituimus in fine, in cap. auditis ſup. hoc tit.* Redoan. *de rebus Eccleſ. non alien. tit. de reſtit. in integr. in princ. n.* 11. & vltra text. *in c.* 1. *ſup. hoc tit.* vbi optimè Beroi. *n.* 1. Mantu. *num.* 4. deducitur ex generali reg. Iuriſconſulti *in l. ait prætor* 7. *in princ.* ibi, *ſiue contractus ſit, ff. de minor.* vbi in minore ita agnoſcunt Bart. Fulgoſ. Eguinar. Cujac. & alij.

Primò igitur ex dictis infertur aduersùs contractum emptionis, & venditionis Eccleſiæ, ſicut & minori reſtitutionem in integrum competere, notat in Eccleſia gloſſ. *hic verbo contractum, in princ. text.* ſecundùm intellectum *gloſſ.* 1. *ibi in c.* 1. *ſup. hoc tit.* vbi poſt alios Beroi. *n.* 1. Redoan. *d. tit. de reſtit. in integ. in princ. n.* 11. Et in minore *d. l. ait prætor, in princ. verſ. proinde, l. patri* 28. *§. ſi pecuniam verſ. prædium cum ſequentibus l. ſi in emptione* 36. *l. pen ff. de minorib. l. vlt. C. ſi aduersùs vendit.* tradunt Gomez. *tom.* 2. *var. c.* 14. *n.* 1. latè Sfort. *de reſtit. q.* 57. *per totam*, ampliantes procedere non ſolum quando Eccleſia, & maior læſi fuerunt in emenda, ſeu vendenda re ipſa, quam ſcilicet emere, aut vendere non expediebat, iuxta terminos text. *in l. ſi ſine §. interpoſito*, vbi notat Bart. *ff. de adminiſtr. tutor.* ſed etiam vbi tantummodo in pretio, ſeu valore rei læſio interuenit, iuxta text. *in d. §. ſi pecuniam, verſ. prædium, & verſ. item ex diuerſo, cum ſimilibus.* Ampliat quoque vt procedat etiam in emptionibus, & venditionibus factis ſub haſta publica, aduersùs quas minorem, & Eccleſiam poſſe reſtitui deducunt ex *l. ſi in emptionem* 36. *ff. de minoribus* & ex text. expreſſo *in l. ait prætor* 7. *§. hodie, verſ. quaſitum, aliàs l. etſi ſine* 8. *in princ. ff. eod. tit.* vbi poſt antiquiores notant Cujac. & Eguinar. éſtque doctrina Bart. *in l. ſi tempora, num.* 7. vbi Rebuff. Plat. & alij *C. de fide, & iure haſtæ fiſc. lib.* 10. quem refert & ſequitur Sfort. *q.* 57. *num. vlt.* cum aliis, quæ in propoſito congerunt Cald. Pereira *verbo vel aduerſarij dolo, num.* 3. Valaſc. *conſ.* 109. *per totam*, Morl. *d. titul.* 5. *quæſt.* 1. *num.* 46. Auil. *ad cap.* 32. *Prætorum num.* 11. 13

Secundò infertur quòd aduersùs quaſi contractus, & obligationes ex illis deſcendentes Eccleſiæ, & minori in integrum reſtitutio competit, vt bene deducitur ex generali reg. *l. ait prætor in princ.* ibi, *ſiue contractus ſit, ſiue quid aliud, l. non omnia* 45. *ff. de minor.* notat Donel. *comment. iuris Ciuilis, lib.* 21. *c.* 8. *verſ. ſic ergo*, & proſequitur vltra alios latè Sfort. *q.* 61. *per totam*, vbi *n.* 25. ponit exemplum in Eccleſia, quæ aduersùs electionem de ſuis Canonicis non factam poterit reſtitui. 14

Poſtulat ſe admitti.] Intellige per Prælatum, qui appellatione Eccleſiæ in propoſito continetur, quia cùm illa tanquam perſona ficta hoc per ſe facere non poſſit, Prælatus ipſius nomine reſtitutionem petere debet, vel ſi illa ex aliqua cauſa repellatur, vt quia inhabilis, aut quòd lis cùm ipſo vertatur, per alium de Eccleſia, ſeu curatorem peti debet, vt bene declarant gloſſ. *hîc* poſt caſus poſitionem, *notab. vlt. gloſſ.* 1. *in Clement. vnica, infr. hoc tit.* Franch. *hîc num.* 1. Hoſtienſ. 6. Anchar. *notab.* 3. Domin. *num.* 1. & 6. *verſ. quæro per quem*, Sfort. *quæſt.* 31. *num.* 19. *cum ſeqq.* Redoan. *de rebus Eccleſ. non alienan. quæſt. de reſtitut. in integr. §. num.* 2. addentes Prælatum ad hanc reſtitutionem impetrandam admitti etiam ſine ſpeciali mandato, vt vltra *gloſſ.* 2. & modò citatos concludunt, Specul. *hoc tit. §.* 2. *num.* 22. Abb. *in cap. ſuſcitata num.* 6. & *ibi* Card. *quæſt.* 2. *ſup. hoc titul.* Couar. *lib.* 1. *var. cap.* 6. *num. vlt. verſ.* 9. Maurit. *in tract. huius tit. c.* 27. 15

16 *c.27.n.3.cum ſeqq.* Sfort.*d.loco, n.33.* Ad quam quidem reſtitutionem in integrum impetrandam nomine Eccleſiæ Prælati, ſeu alij de Eccleſia tunc demum admittitur quando illa in ſe, aut bonis ſuis læſa fuerit, ſecus ſi ipſi Prælati in ſe lædantur, vel in bonis proprijs, tunc enim prædicto beneficio non gaudere docet notabiliter *d. gloſſ. 2. in d. Clem.vnic.infr.hoc tit.* vbi Card.*n.14.* Abb.*n.10.cum ſeqq.* Beroi.*in c.1. ſup. eod. n.142.* Redoan.*d.§.1.n.9.* Couar. *d.lib.1.c.4.n.3.* Sfort. *q.3. art.8.*

17 *Si quadriennij ſpatium,* &c.] Notatur ad hoc, quòd reſtitutio competit Eccleſiæ, ſicut & minori intra quadriennium, vt per Gregor. *l.8.verbo quartò anno, tit.19.p.6.* Vincent.de Franch.*Neapol.deciſ.206.n.20.* Surd. *deciſ.136.* Sfort.*p.1.q.20.* Donel.*comment. iuris Ciuilis, lib.21.c.5.col. fin.& c.9.* Cald. Pereira *quaeſt. forenſ. lib.1. quaeſt.22.n.20.* Bernard.*reg.653.* Maſcard. *de probat. concluſ.1276.* Morl.*d.tit.5.quaeſt.5.* Baptiſta Coſta *de facti ſcientia & ignor. cent. 2. diſt. 59.n.6.* Cardoſ. *in praxi iudicum, & aduocat. verbo Reſtitutio num.5.*

Aduertere tamen oportet, quòd lapſus quadriennij in Curia non attenditur, vt ſæpiſſime fuit dictum in Rota, & ſignanter *in Bergomen.legati 15. Nouembris* 1610.coram R. Attrebaten.& *in Adrien. iuriſdictionis 27. Iunij* 1622.coram R.P.D.meo Pironano, & *in Romana reſtitutionis in integrum 20. Maij 1624.& 18. Aprilis* 1625. coram bonæ mem. Patriarcha Manzanedo, & apud Butatt. *deciſ.452. num.7. & deciſ.604. num.13.*

18 *Poſtea ſit lapſum.*] Quod quidem quadriennij ſpatium lapſum eſſe tenetur in dubio probare aduerſarius, neque Eccleſia, aut minor adſtringuntur oſtendere ſe eſſe adhuc intra tempora reſtitutionis, vt bene deducitur ex *l. ſi minorem, verſ. & tempora, C. hoc tit.* per quem ita eſt magis communis Doctorum ſententia ex pluribus de quibus Sfort. *q.39. art.1. verſ. in contrarium,* Maſcard. *de probat. concl.1276.num.2.& concl.1281.per totam,* Cald.Pereira *in d.l.ſi curatorem, verbo infra legitimum, n.19.verſ. ſed contrariam,* Morl. *d.tit.5. q.10.n.3.* ex quibus Sfort *d.art.1.* & Maſcard. *d. concl.1282.* eleganter aduertunt quòd ſi à parte rei conſtet quadriennium lapſum eſſe, Eccleſia autem, vel minor contendant illud de iure non potuiſſe currere propter impedimentum, quod ſuberat, vel ſi currit, ex aliqua tamen rationabili cauſa, adhuc poſt illud reſtitutionem concedendam eſſe, onus probandi hoc iiſdem incumbere, vt tenuit Card.*in cap. tum ex literis oppoſit.2.in fine ſup.hoc tit* ſecundùm quæ declarandus erit text.noſter *in verſ.niſi,* ibi, *probetur,* intelligendo ſcilicet per Eccleſiam, vt ſentit gloſſ. *ibi,* & expreſsè Monach.*n.4.*

19 *Et negligentes omiſerit,* &c.] Notatur ad hoc, quòd quadriennium iure ſtatutum in cauſa reſtitutionis in integrum ſolùm currit negligentibus, non verò legitime impeditis, qui negligentes nequaquam dici valent, vt per gloſſ. *verbo quadriennij, & verbo cauſa, in præſenti,* & *ibidem* Hoſt *n.6.* Domin.*n.9.* Franch.*n.8. & 9.* Redoan.*de rebus Eccleſ.non alien.q.23.de reſtit. in integr.§.1.à n.10.* Cald. Pereira *in l. ſi curatorem verbo infra legitimum, n.3. cum ſeqq.* Sfort. *q.19. n.36. cum ſeqq.& q.20.à n.32.*

20 Non obſtat quòd huiuſmodi quadriennium eſt continuum, ex *l.vlt.C.de tempor. in integr.reſtitut. & Clem.vnic.infr.eod.* & continuum tempus illud dicitur quod omni tempore, & omnibus currit, etiam legitimè impeditis, & in hoc à tempore vtili diſcriminatur, quod neque tempore impedito, neque impeditis cedit, iuxta text.*in l.1.ff.de diuerſ.& temp præſcript.& in l.vlt.C.de præſcript. longi temp.* notant in ſpecie gloſſ. *verbo continuum in d. Clem.vnic.* vbi Imol.*num.16.cum duobus ſeqq.& verbo ſuperuacuam in d.l. C.de tempor.in integr. reſtit.* eandemque differentiam recipiunt communiter Doctores, vt poſt antiquiores tradunt Bard. *de tempore vtili, & continuo, c.2.n.6.cum ſeqq.* Sfort *d. q.19.à n.13.* Bald.*de præſcript.1.p.4. q.6.num.3.* Card. Tuſch. *pract. concluſ.tom.8. lit. T, concl.33.* 21 Quia reſpondetur quadriennium reſtitutionis eſſe quidem vtile à principio, itavt non incipiat currere niſi omni impedimento ceſſante, poſtquam verò incepit, & ita in progreſſu continuum eſſe, vt vtrumque probat text.ſic intelligendus *in d.vlt. C.de tempor.in integ. reſtitut.* ibi, *continuum,* & ibi, *ex die ex quo annus vtilis currebat,* iuncto *verſ. & quemadmodum,* vſque ad finem, Fab.*in ration.l.intra vtile, in princ. ff. de minorib.* Cald.Pereira *d.verbo infra legitimum, n.3.* Card.Tuſch. *lit.R, concl.398. n.9. & 16.* & in hoc ſenſu accipi debet text.*in d.Clem.vnica,* ibi, *continuum,* vbi Card.*n.28. & 20.* quamvis gloſſ.*eod.verbo in fine,* contrarium incautè dixerit.

22 Vnde quadriennium huiuſmodi non currit Eccleſiæ, ſeu minori probabiliter ignoranti, licèt per centum, aut plures annos ſteterit abſque eo quòd reſtitutionem implorauerit, ſed tantùm à die ſcientiæ numerari debet, vt ſatis deducitur ex deciſione huius text.ibi, *negligenter omiſerit,* vbi Prob.*ad Monach.n.8. & 12.* & fuit originaliter celebris ſententia Bald. *in l. falſam, n.3. C. ſi ex falſis inſtrum.* quam ſequuntur Menoch.*remed.15.recup.n.115.cum ſeqq.* Surd *conſ.576. num.12.* Caputaq.*deciſ.418.num.6. p.2.* Mareſcot.*var. reſol. lib.1. c.98.n.9.* Giurb. *Siciliæ deciſ.106. num.10.* Cald. Pereira *de verbo infra legitimum, num.3.* Card. Tuſch.*d concl.198.num 9.19. & 43.* Simoncel. *de decretis, lib.3.tit.9. num.6.* & infiniti alij relati per Sfort. *q.29.n.37. verſ. in contrarium,* inde aduertentes nullo etiam longiſſimo tempore præſcribi huic iuri petenti reſtitutionem ſi per totum illud tempus probabilis durauerit ignorantia læſionis, ne alias poſtea eueniat, neceſſarium eſſe dare reſtitutionem huic ignoranti ex capite iuſtæ ignorantiæ aduerſùs lapſum quadriennij, & ita concedere reſtitutionem in integrum petendam contra reg. *l.interdum,* iuncta gloſſ. magna *ibi ad med ff.de minorib.* quamvis in hoc contrarium voluerit Couar.*in cap.alma mater, p.3.§.3.in fine, & n.4.* Corn. *conſ.244.n.3.lib.4.* & alij, de quibus Sfort. *vbi proximè, num.38.* quorum ſententia confunditur ex prædicta ratione, & ex eo, quia ſi tempus non incipit currere ignoranti, quomodo præſcriptio locum habere poteſt.

Sufficit tamen ſcientia procuratoris habentis ſpeciale mandatum ad petendam in integrum reſtitutionem, qui ſi eam intra quadriennium non petierit, præiudicat domino, Corn.*conſ.144.n.7.* iuncto *n.13. lib.4.* Rot.*deciſ.719.n.1.& 5.p.1.diuerſ.*

Ignorantia enim debet eſſe probabilis, ac omni ex parte excuſabilis, nam ſufficit ſcientia præſumpta & ex coniecturis etiamſi ſint remotæ, Dec.*conſ.436.n.9.* Odd.*d.q.20.n.45.cum ſeqq* Menoch.*remed.15.recuper. num.116.* Giurb. *Sicil.deciſ.106.n.10.ad fin.* Mareſcot. *var.lib.1.c.16.n.2.* Rot. *deciſ.387.n.3. cum ſeqq.p.1. diuerſ.* & *in Romana Saluiani coram Iuſto,* impreſſ. per Marcheſ.*de commiſſ. p.2. pag.148. ſub n.2.verſ.nec obſtat,* & *in Florentina bonorum 17. Nouembris* 1595.coram bonæ mem.Card.Pamphilio ſen.

23 *Non eſt ad beneficium huiuſmodi admittenda.*] Primò intellige, & amplia etiamſi Eccleſia ad huiuſmodi beneficium reſtitutionis poſtulet ſe admitti per viam exceptionis, vel replicationis, iuxta terminos *l. nam poſtea §. ſi minor, ff.de iureiur.l.nec non 28.§.exemplo, ff. ex quibus cauſis maior.* cũ ſimilibus, adhuc enim in his

terminis

terminis elapſo quadriennio audienda non eſt, vt vltra generalem regulam huius text. & Clem. vnic. inf. eod. probat expreſsè text. in d. §. ſi minor, verſ. præterea, vbi poſt gloſſ. vlt. notant Paul. num. 1. Iaſ. num. 3. & 6. Curt. iun. 4. Signor. 10. cum ſeqq. Anch. num. 2. Franch. num. 7. hic, Redoan. de rebus Eccleſ. non alien. q. 23. de reſtit. in integr. §. 1. n. 14. Couar. pract. cap. 35. n. 4. verſic. vnde minor, comprobat latè Cald. Pereira verb. infra legitimum, n. 15. Card. Tuſch. lit. R, concl. 298. n. 88. ſequuntur Sfort. cum pluribus à ſe citatis q. 19. n. 50. & q. 35. n. 41.

24 Amplia ſecundò, vt nec per viam reſtitutionis in integrum poſſint Eccleſia, vel minor poſt lapſum huius quadriennij audiri, vt bene notauit Franch. hic n. 7. verſic. & aduerte primò, Card. in d. Clem. vnic. n. 13. inf. eod. licèt enim verum ſit illos poſſe reſtitui aduerſùs lapſum temporis, in quo ſe læſi affirment, iuxta text. in d. Clement. vnic. gloſſ. hic, verbo contractum, vbi notatur, nunquam tamen aduerſùs lapſum huius quadriennij reſtitutio erit concedenda, vt ſatis deducitur ex d. Clement. vnic. ibi, & cauſa reſtitutionis huiuſmodi, &c. ex eoque confirmatur, quia aliàs daretur reſtitutio ad reſtitutionem implorandam, & ita ſequeretur proceſſus in infinitum contra doctrinam gloſſ. vlt. ad fin. in l. interdum, ff. de minorib. Mol. d. tit. 5. in prælud. num. 15. verſic. minus obſtat, & q. 5. num. vlt. verſic. neque obſtat nonum.

25 Tertiò amplia, vt etiamſi agatur de cauſa beneficiali, adhuc poſt quadriennium reſtitutio concedenda non ſit, vt per Caſſad. deciſ. 2. hoc tit. Anton. ad cap. audientiam, col. 2. de reſcript. Pute. deciſ. 63. lib. 1. in antiq. aliàs deciſ. 59. & ſeq. lib. 2. & deciſ. 370. lib. 2. in correctis, Hieron. Gabr. conſ. 184. n. 1. l. 2. Ludou. Gom. deciſ. 1. de reſtit. in integr. Rot. deciſ. 232. num. 2. lib. 2. & deciſ. 853. lib. 3. p. 3. diuerſ. Flamin. de reſignat. lib. 3. q. 7. n. 83. cum ſeqq. quamvis per contrarium aduerſùs ſententiam latam in cauſa matrimoniali, vel ſimili, quæ non tranſit in rem iudicatam, quocunque tempore etiamſi lapſo quadriennio poſſit implorari, vt docent Felin. in cap. lator, col. 5. in fine, de re iudic. & in cap. accepimus, col. 2. de fide inſtr. Anton. in cap. ex parte, de reſtit. ſpoliat. quos ſequitur Cald. Pereira d. verbo infra legitimum, num. 6. ſentit Sfort. d. q. 19. n. 58. vbi à n. 31. plures limitationes cumulat.

26 Aut alia rationabilis cauſa, &c.] Verba huius verſic. non reperiri in Extrauag. antiqua, Greg. IX. ſed addita fuiſſe à Bonifacio putat gloſſ. hic, verb. aut alia, quicquid autem ſit, hic textus expreſsè probat poſſe iudicem ex rationabili cauſa reſtitutionem in integrum poſt quadriennium concedere, vt notant communiter Doctores in præſenti, & in l. vlt. C. de tempor. in integr. reſtit. vbi Alberic. n. 3 & poſt alios Mench. illuſtr. lib. 1. c. 31. n. 25. Sfort. q. 19. n. 65. & 82. Card. Tuſch. lit. R, concluſ. 298. n. 73. & 79.

27 Quæ autem ſit rationabilis & iuſta cauſa, quæ ſuperiorem mouere debeat, licèt certa regula tradi non poſſit, ſubindéque ipſius arbitrio ſit relinquenda, cùm in iure expreſſa non inueniatur, l. 1. ff. de iure deliber. c. de cauſis, de offic. deleg. neceſſariò tamen huiuſmodi arbitrium ad illas tantùm cauſas erit reſtringendum, quæ iuſtum importent impedimentum, propter quod Eccleſia vel maior non potuerunt debito tempore reſtitutionem implorare, vt aduertit Sfort. d. q. 19. n. 83. &
28 exemplificat optime gloſſ. vlt. hic, vbi inter alias cauſas numerat eminentiſſimum damnum, id eſt, enormiſſimam læſionem, qua ſtante poſt quadriennium reſtitutionem indulgeri cum eadem gloſſ. notant Phil. ad Monach. hic, n. 10. cum ſeqq. Doctores communiter in cap. ad noſtram, per text. ibi, de rebus Eccleſ. non alien. & in c. tum ex literis, vbi poſt Ioan. Andr. Bellam. n. 2. & alios ſub hoc tit. Couar. lib. 1. var. c. 3. n. 10. Coſt. in §. & quid ſi tantum, p. 2. n. 80. cum ſeqq. Caſſad. deciſ. vnic. n. 5. de empt. & vendit. Alex. conſ. 150. n. 6. lib. 7. Rot. deciſ. 247. in fin. p. 4. diuerſ. Ioan. Garc. de expenſis, c. 18. n. 36. Cald. Pereira in d. l. ſi curatorem, verbo infra legitimum, n. 9. Sfort. q. 19. n. 66. Card. Tuſch. d. concl. 298. num. 75. Buratt. deciſ. 414. num. 10. & deciſ. 452. in fine, Giurba d. deciſ. 106. num. 12. Cuccin. deciſ. 445. num. 7. & fuit dictum in Romana reſtitutionis in integrum 18. Aprilis 1625. coram bonæ memor. Patriarcha Manzanedo.

Circa tempus verò infra quod elapſo quadriennio 29
ſit concedenda reſtitutio prætextu læſionis enormiſſimæ variant Doctores, aliis aliud tantummodo quadriennium concedentibus, vt Nauar. alleg. 21. num. 4. aliis quadraginta annos, vt facit Ioan. Garc. d. cap. 18. num. 37. aliis denique triginta, eo quòd reſtitutio hæc officio iudicis expediatur, vt ſentiunt Cald. Pereira d. verbo infra legitimum, num. 10 Bero. conſil. 177. n. 40. lib. 1. Couar. d. cap. 3. n. 12. Coſt. d. p. 2. à n. 83. Mol. de tit. 5. in prælud. num. 15. in fine, Sfort. d. quæſt. 19. num. 92. vbi agit quando prætextu alterius cauſæ reſtitutio poſt quadriennium fuerit concedenda, & à num. 89. tractat an ſufficiat in propoſito manifeſtè conſtare de læſione ad effectum vt iudex poſt quadriennium poſſit reſtitutionem indulgere, & à num. 86. quid dicendum tradit ſi ex conſenſu partium quadriennium prorogetur.

Datur etiam reſtitutio in integrum adhuc poſt quadriennium, quando ſententia eſt notoriè iniuſta, Cæſ. de Graſſ. deciſ. 15. num. vlt. de præbend. & fuit dictum in Preneſtina bonorum 21. Februarij 1614. coram Card. Sacrato.

In gloſſ. Eccleſia ibi quæ fungitur iure minoris. Hanc 30
regulam ponunt Bernard. vbi Salzed reg. 219. Garc. Falcon. reg. 316. Sfort. de reſtit. in integr. p. 1. q. 3. art. 1. & 4. Vnde à minore ad Eccleſiam ponit etiam argumentum Euerard. in ſua centur. legal. pag. mihi 241 vbi aliquas refert doctrinas ex quibus vtraque reſtitutio minoris ſcilicet, & Eccleſiæ à pari procedunt, ſuntque omnia ferè communia vtriuſque tam in iudiciis, quàm in contractibus, quamvis non ignorem aliquas etiam inter vtrumque reperiri differentias nota dignas, ex quibus fit huiuſmodi regulam non eſſe perpetuam, quinimo minorem, & Eccleſiam haberi in propoſito tanquam excedentia, & exceſſa.

In gloſſ. Contractum, ibi, vel contra lapſum temporis, 31
&c. Licèt verum ſit illas præſcriptiones breuis, vel longi temporis, quæ olim contra minores mero iure currebant, cum ſpe tamen reſtitutionis, hodie ipſo iure non currere poſt deciſionem, l. vlt. C. in quibus cauſis in integr. reſtit. nihilominus tamen hoc in Eccleſia non ita ſe habet; in illa enim locum non habere diſpoſitionem d. l. vlt. quoad iſtas temporales præſcriptiones, quinimo illas aduerſùs Eccleſiam currere cum remedio reſtitutionis videtur apertè probare text. in d. Clement. vnic. ibi, aduerſùs lapſum temporis, iuncto ibi, & ſi minus quadriennio, &c. voluit gloſſ. verbo durantibus in auth. quas actiones, C. de ſacroſanct. Eccleſ. vbi Bart. n. 1. & cum ea Doctores omnes pertranſire teſtatur Beroi. in cap. 1. num. 125. ſup. hoc tit. ſentit expreſsè gloſſ. agens de præſcriptione triennij in cap. placuit il. 2. verbo pertineant, 16. quæſt. 3. ſequuntur Ioan. Andr. Hoſt. Anch. Card. & alij citati à Sfort. q. 88. n. 35. Mench. de ſucceſſ. creat. §. 10. n. 63. rationem differentiæ aſſignantes, nam cùm Eccleſia nunquam deſinat eſſe talis, ſempérque priuilegio minoris fruatur, nunquam præſcriptiones iſtæ aduerſùs illam poſſent incipere, quod quidem maximum erat inconueniens, neque ita cernitur, imò ceſſat in minoribus, contra quos etſi

durante

durante minori ætate tales præſcriptiones non poſſunt currere, illa tamen finita bene valent incipere, vt aduersùs Beroi. *d.n.*125. poſt alios dicentes nunc eſſe vnum ex caſibus in quibus Eccleſia circa reſtitutionem minori non parificatur.

32 Circa præſcriptiones verò temporis longiſſimi triginta, vel quadraginta annorum quicquid tenuerint gloſſæ *ſuprà* citatæ, verius eſt Eccleſiæ aduersùs illas reſtitutionem in integrum competere iure minoris, in quam ſententiam magis videtur inclinare *gloſſ. 2. in d.auth.quas actiones*, & ſequuntur *ibi* Bart. Paul. & alij, Prob. *ad Monach.n.9.hîc*, Card. *n.*17. Imol. *num.*13. *in d. Clem.vnic.* Bellam. *n.9.* Antun. *n.26. in d.c.audetis*, Redoan. *de rebus Eccleſ.non alienand. q.23.de reſtitut.* §.2. *n.7.* Beroi. *in d.c.1.n.*156. cum multis aliis, de quibus Sfort. *q.90.art.3.* Couar. *in reg.poſſeſſor,p.3.n.4.* Facbin. *controuerſ.lib.*10. *cap.*1. Card. Tuſch. *lit.R, concluſ.*297. *num.7.*

33 In ead.gloſſ.ibi, *Nota tamen quod quando Eccleſia*, &c. Circa reſtitutionem Eccleſiæ competentem aduersùs contractus notabilem ampliationem, & declarationem ponit gloſſ. *in præſenti*, vt ſcilicet illa concedenda ſit, licèt in ipſis contractibus Prælati iuramentum interim veniat de non contraueniendo, ſic limitata in Eccleſia deciſione text. *in l.*1. *& in auth. Sacramenta puberum, C. ſi aduersùs vendit.* qua attenta licèt in contractibus minorum ceſſet reſtitutio, ſi ipſi iurauerint non contrauenire, non ita tamen in contractibus cum Eccleſia celebratis, quamvis à Prælato iurati proponantur, notant poſt gloſſ. Hoſt. & Franch. *num.5. verſ.in ead.gl.* Domin. *n.9.hîc*, Iaſ. *in d.auth Sacramenta puberum, n.*62. *&* 64. vbi Paul. *n.4.* Gutier. *num.*141 ac alij, de quibus Gabr. *communium tit.minorib.concluſ.*5. *n.*11. Seraph. *d.priuileg.iuram.priuileg.*8? *n.*-6. Morl. *in emporio tit.5.q.1.n.*55. Card. Tuſch. *tom.4. lit.I, concluſ.* 528. varias aſſignantes differentiæ rationes, inter quas licèt Bart. citatus à Morl. *vbi proximè*, hoc tribuat ſpeciali fauori Eccleſiæ, verius tamen eſt id procedere ſecundùm ordinarias iuris regulas, ſecundùm quas cum ipſa Eccleſia iurare non poſſit, quia eſt corpus fictum, fit vt ex iuramento Prælati iurantis non contrauenire nullatenus obligetur ſi læſa exiſtat, vtpote facto contra illius vtilitatem, quo caſu non valet tale iuramentum, nec obligat *cap. ſicut* 27. *c.intellecto* 23. *de iureiur. c.1. in fine, de his quæ fiunt à maiori parte Capit.* Card. Tuſch. *d.lit.I, concl.* 509. quod ſecus eſt in minore, qui cùm ipſe iurare poſſit, *cap.pueri*, ibi, *ante annos quadraginta*, 22. *q* 5. Soar. *de Relig.tom.2.lib.1.de iuram cap.*24. *n.5.* Sayr. *in claui Regia, lib.5.c.*2. *n.8.* Iuramentum à ſe præſtitum de non contraueniendo tanquam ipſius ſolum continens præiudicium, neque vergens in diſpendium ſalutis æternæ, tenetur obſeruare, ex reg. *c. cùm contingat, de iureiur.* ſentiunt Hoſt. Franc. & Morl. *citatis locis.*

34 In gloſſ. *Per beneficium*, ibi, *quia ſi per viam iuris communis ſecus, vt ſi diceret ſententiam nullam*, &c. Tunc enim non tantùm intra quadriennium, ſed omni tempore Eccleſia eſſet audienda, iuxta tradita per Vant. *de nullitatib.tit.quoties, & intra quod tempus, n.8.* Afflict. *decis.*178. *n.5.* Tiraq. *de retract. lig.*§.36. *gloſſ.2.num.*38. cum quibus declara. An autem ſi Eccleſia, vel minor agant de nullitate ſententiæ, vel contractus pendente iudicio nullitatis currat quadriennium reſtitutioni ſtatutum diſputat Cald. Pereira *in d.l.ſi curatorem, verbo infrà legitimum, n.*13. *&* 14.

35 In gloſſ. *Quadriennij ſpatium*, ibi, *infra quod oportet quòd aſſumat, & finiat cauſam.* Vult hæc gloſ. quadriennium de quo *hic*, eſſe ſtatutum non ſolùm ad inchoandam, ſed etiam ad finiendam litem reſtitutionis, vt per Anch. *hic, n.2.* Bernard. *reg.*653. *in princip.* Maſcard. *de probat.concl.*1282. *n.*1. Sfort. *q.19.n.*38. *&* 94. Redoan. *de rebus Eccleſ.non alienandis, q.23.reſtit.*§.1. *n.*1. Duar. *ad tit.C.de temporib.reſtitutionum, col.2.*

In ead.gloſſ.ibi, *Niſi per iudicem* &c. Notatur ad hoc, 36
quòd ſi per iudicem, vel aduerſarium ſteterit quominus cauſa intra quadriennium finiatur, lapſus illius nullatenus nocebit, vt per Cyn. *n.3.* & Bart. *n.9. in d.l. vlt.C de temporib.in integr.reſtit.* Pariſ. *conſ.65.num.60. lib.3.* Caſſad. *deciſ.1.ſub hoc tit.* Abb. *in d.c.tum ex literis, n.*13. Afflict. *deciſ.*210. *n.4. &* 5. Donel. *commentar. iuris Ciuilis, lib.*21. *c.*10. §. *pen.* Cald. Pereira *in d.l.ſi curatorem, verbo infra legitimum, n.2.*

In gloſſ. *Admittenda*, ibi, *reprobata eſt ergo*, &c. Re- 37
fert hæc gloſſ. improbari in præſenti quorundam antiquorum opinionem, qui verborum cortici inhærentes exiſtimabant nullum Eccleſiæ præfinitum eſſe tempus ad reſtitutionem, quaſi ſemper pupilla ſit, per text. *in c.*11 *ſup.hoc tit.* ibi, *debeat ſemper illæſa ſeruari*, cuius etiam opinionis meminit *gloſſ. 4. ibid.* ad quam ſententiam reiiciendam text. hic præcipuè emanauit, vt tradunt Specul. *p.2.ſub hoc tit.*§. *intra quantum tempus, n.2.* Sfort. *q.*19. *n.*22.

Non obſtat *d cap.*1. ibi, *ſemper*, quia illic idem im- 38
portat quod, *omni caſu*, quaſi Eccleſia reſtituatur omni
caſu, in quo læſa fuerit, prout bene vltra *d. gloſſ.4.* &
Specul. *citato loco*, intellexere Redoan. *d. q.23.de reſtit.*
in princip.num.9. & 10. Morl. *d.tit.5.in prælud. num.*15.
verſ.neque obſtat; dictu enim, *ſemper*, aliquando idem 39
ſignificat quod, *omni caſu*, vt tradunt per me citati in
*tract.de dictionib. dict.*361. *n.2.* ſecundùm Lugdunen.
impreſſ.

Neque etiam obſtat text. quo iidem antiquiores 40
mouebantur *in d. c.tum ex literis hoc tit. in Decretalib.* vbi Eccleſia fuit audita ad reſtitutionem in integrum contra ſententiam poſtulandam, & proſequendam multo poſt quadriennium, vt pungit & proſequitur *gloſſ.2.ibidem*, nam cùm ſententia, de qua *ibi*, lata fuerit per Eugenium Papam, qui octo annis vixit, vt conſtat ex Platina, & Illeſca *in eius vita*, toto illo tempore reſtitutio non fuit petita, ſed poſtea coram Anaſtaſio ſucceſſore Eugenij, vt text. ait, quinimo nec ab ipſo Anaſtaſio, ſed poſteà Cæleſtino conceſſa, & tandem coram Innoc. VIII. auctore textus ventilata, inter quorum Pontificum tempora pluſquam quinquaginta annus tranſiiſſe ex multis Eccleſiaſticæ hiſtoriæ auctoribus certum eſt. Quare *d.gloſſ.2.* Innoc. *n.*1. Abb. *à n.8. cum ſeqq.* plures aſſignant intellectus, & refert Morl. *d. tit.5. q 3. n.*33. *cum ſeqq.* Inter quos veriùs videtur text. procedere ſecundùm iuris regulas in hac materia, de quibus *in hoc text.* ideo enim Eccleſia audita fuit impetrans reſtitutionem tempore Anaſtaſij contra ſententiam latam ab Eugenio, & ita poſt quadriennium, quia per eam non ſimpliciter, ſed enormiter læſa erat, vt idem text. *in princip.* dicit: Deinde ideo poſtulata reſtitutione tempore Anaſtaſij à Cæleſtino poſtea conceſſa, & ab Innocentio an danda eſſet, vel non, ventilatum fuit, cùm tamen tantum tempus effluxerit vltra quadriennium abſque eo quòd cauſa illa finiretur contra deciſionem text. *in l.vlt.C.de tempor.in integr.reſtit.* quia per Eccleſiam non ſtetit, ſed per iudices quominus cauſa tanto tempore protraheretur, vt conſtat ex commiſſionibus variis in eadem cauſa factis, de quibus *in text.* quæ quidem duo, nempe læſio enormiſſima ad impetrandam reſtitutionem poſt quadriennium, & impedimentum ex parte iudicum ad ipſius deciſionem vltra illud tempus prorogandam iure ſufficiunt, iuxta text. *in præſenti*, ibi, *aut alia rationabilis cauſa*, tunctis his, quæ *ibi* notaui.

In gloſſ. *Præuaricationis*, ibi, *præuaricator eſt*, &c. Vl- 41
tra iura à gloſſ. citata conſonant *l.1. ff.de præuaricator.*

l.praua

l. prævaricatores 212. ff. de verb. ſignific. l. athletas, §. item prævaricator, ff. de his, qui not. infam. & poſt Hoſt. n. 9. & 10. Monach. n. 3. hic, explicat Duar. tit. de prævaricator. Cujac. lib. 9. obſeru. c. 20. Donel. comment. iuris Ciuilis, lib. 18. c. 3. verſ. porrò, & c. 8. verſ. atque hæc, Menoch. de arbitr. caſu 323. à princ. Farin. in praxi crimin. p. 1. tit. de inquiſit. q. 4. n. 14. cum ſeqq. ex quorum dictis colligitur prævaricatoris, ſicut & prævaricationis, verbum non ſolum accipi in duplici ſenſu, de quo gloſſ. hic, ſed & tertiò magis generaliter prout importat illum, qui ab officij ſui præſcripto deflectit, & aberrat ſecundùm Iodocum in pract. crimin. tit. de crimine læſæ maieſtatis, c. 61. n. 37. Vall. lib. 6. elegant. c. 50. Theſaur. linguæ latinæ verbo prævaricator, in qua tertia ſignificatione generali, quicquid aliter gloſſa explicet, puto verbum hoc in propoſito huius text. præcipuè eſſe accipiendum.

42 In gloſſ. Probetur, ibi, quia qui dolum allegat, &c. Id eſt, illum probare debet cùm non præſumatur, l. merito, ff. pro ſocio, cum multis congeſtis à Tiraq. de retract. tit. 1. §. 26. gloſſ. 1. n. 35. probant l. quoties §. qui dolo, ff. de probat. proſequuntur latè Maſcard. de probat. concl. 532. à princ. & concl. 814. cum ſeq. Card. Tuſch. lit. D, concl. 573.

43 In gloſſ. Commentum, ibi, id eſt, deceptionem, &c. *Seu fictionem, deriuatur enim à verbo, comminiſcor, quod frequentius ſignificat fingere in mente, quæ non ſunt, vnde & commentitius idem quod fictitius, vt benè explicant Monach. hic n. 5. Hoſt. n. 10. in c. 1. ſup. hoc tit. & ex bonis latinæ linguæ Auctoribus obſeruat Theſaur. eiuſdem linguæ verbo Commentum, & ego ipſe in meo dict. Luſitanicolatino, verbo figmento, licèt aliquando commentitium idem importet quod recens, nouum, & excogitatum, non tranſlatitium, nec aliundè ſumptum, indéque commentitium ius appellatur in l. ſi pœna 20. ff. de pœnis, Gell. lib. 6. noctium Attic. c. 4.

44 In gloſſ. Cauſa, vlt. ibi, vel vixit ille Prælatus malè contrahens, &c. Notatur ad hoc, quòd quadriennium non currit Eccleſiæ quandiu viuit Prælatus à quo ipſa læſa fuit, creditor enim interim legitime impedita ex quo lex veroſimiliter præſumit illum non venturum contra id, quod temere fecit, ſequuntur hic, Monach. n. 6. & ibi Proh. à n. 20. & 24. Franch. & Domin. n. 9. Abb. in cap. tum ex literis, n. 10. ſup. hoc tit. vbi Card. oppoſ. 2. Redoan. d. q. 23. in princ. n. 15. Bernard. reg. 653. verſ. tertiò fallit, Morl. in emporio iuris, tit. 5. in prælud. n. 55. verſ. minus obſtat, Sfort. & plures ab eo citati, q. 19. n. 75. verſ. in contrarium & q. 20. n. 32. Cald. Pereira in l. ſi curatorem verbo infra legitimum, n. 5.

45 In ead. gloſſ. ibi, Vel multas mutationes Prælatorum habuit Eccleſia. Notatur ad hoc, quòd non eſt Eccleſiæ computandum quadriennium quando illa interim frequentes, & repentinas Prælatorum mutationes paſſa fuit, ex his etenim præſumitur iuſta ignorantia eorum, quæ à prædeceſſoribus male geſta ſunt, vt per Monach. hic, n. 5. verſ. vel pone, Dec. conſ. 36. n. 9. Redoan. d. q. 23. n. 15. Ioan. Andr. Imol. & alij, vbi Bero. n. 18. in d. c. 1. hoc tit. Cald. Pereira d. verbo infra legitimum, num. 5. verſ. quod idem, & latè declarans, ac limitans Sfort. q. 59. art. 9. per totum, & q. 20. num. 72.

SVMMARIVM.

1 *Eccleſia contra confeſſionem, qua læſa fuit, admittitur infra quadriennium per beneficium reſtitutionis in integrum, poſtea non niſi per viam iuris communis.*

2 *Eccleſiæ aduerſus confeſſionem reſtitutio in integrum eſt concedenda.*

3 *Confeſſio etiam iuramento firmata ſi falsò per imprudentiam ab Eccleſia facta fuerit, poterit non obſtante iuramento per reſtitutionem in integrum reuocari.*

4 *Reſtitutio in integrum aduerſus confeſſionem delicti per imprudentiam ab Eccleſia emanatam eidem Eccleſiæ conceditur.*

5 *Eccleſiæ, aut minori ad reſtitutionem implorandam non ſufficit ſe eſſe tales, ſed neceſſario requiritur inſimul læſos proponi.*

6 *Eccleſia, vel minor probato iuſto errore poſſunt confeſſionem ſuam reuocare.*

7 *Error facti ſiue alieni, ſiue proprij qualis ſufficiat ad reuocandam confeſſionem? remiſſiuè.*

9 *Eccleſia, ſeu minor quando veritatem faſſi ſunt, reſtitutio ex defectu læſionis danda non eſt, niſi in illis caſibus in quibus veritatem fateri non tenebantur,* & n. 10.

11 *Veritatem in quibus caſibus quis fateri non teneatur, ſed licitum ei ſit ob occurrentes circumſtantias eandem celare? remiſſiuè.*

12 *Confeſſio falſa quando abſque dolo minoris, ſeu Eccleſiæ per errorem, ſiue ignorantiam emanauit, reſtitutio conceditur.*

13 *Reſtitutio non competit Eccleſiæ, vel minori ſi per dolum, vel malitiam falſum confiteantur.*

14 *Confeſſionis extraiudicialis plures ſunt effectus, tam in ciuilibus, quam in criminalibus.*

15 *Læſio etiam modica ſufficit ad reſtitutionem.*

16 *Negotium finitum non dicitur niſi per ſententiam, qua tranſierit in rem iudicatam, vel per tranſactionem poſt confeſſionem celebratam.*

17 *Confeſſio in prima inſtantia emiſſa poteſt reuocari in cauſa appellationis.*

18 *Confeſſionem prætexta erroris an licitum ſit reuocare poſt concluſum in cauſa, oſtenditur*, & n. 19.

Cap. Si aduersùs. II. & vlt.

Bonif. VIII.

PRælatus Eccleſiæ, quando in lite eſt aliqua confeſſus contra Eccleſiam, Eccleſia infra quadriennium computandum à tempore confeſſionis poteſt petere beneficium reſtitutionis in integrum, ſed ſi in quadriennio negligenter omittat petere, non poteſt deinde niſi ex rationabili cauſa. Item tanquam priuatus per viam communem ſemper poteſt errorem facti reuocare. Colligunt ea Ordin. Lap. Abb. Archid. Gemin. Ioan. Andr. Anchar. Butr. Domin. Monach. Franch. Viu. in ration. lib. 2. pag. 552. Alagona in compend. pag. 193. remiſſiuè Ximen. in concord. p. 2. 1

Aduerſus confeſſionem, &c.] Probat hic text. Eccleſiæ aduerſùs confeſſionem in integrum reſtitutionem eſſe concedendam, vt per Anchar. hic in princ. Domin. n. 1. gloſſ. verbo reſtituimus, ibi, in confeſſione, in cap. auditis, ſup. hoc tit. & ibid. Butr. n. 20. & 31. Bellam. n. 6. verſ. ſecundò oppono, plures citati à Sfort. de reſtit. q. 65. n. 15. verſ. in contrarium, Sanch. de matrim. lib. 7. diſp. 112. n. 57. & in ſpecie aduerſùs confeſſionem prælati Eccleſiam reſtituendam tradit Card. Tuſch. lit. C, concl. 669. n. 43. 2

Primò amplia procedere etiam in confeſſione iuramento firmata, hæc enim ſi falsò per imprudentiam, facta fuerit, poterit, nonobſtante iuramento, per reſtitutionem in integrum reuocari, vt ex ſententia Baldi, qui latè confirmat, in cap. vlt. n. 5. in fine, cum ſeqq. 3

de confeſſ. & in l. vnic. n. 55. cum ſeqq. C. eod. tit. plenè Beroi. *q. 135. per totam*, Roland. *conſ. 41. n. 37. lib. 1. & conſ. 31. n. 10. eod. lib.* Gutier. *in auth. ſacramenta puberum, num. 135. C. ſi aduerſus vendit.* latè Sfort. *de reſtit. q. 65. n. 19. cum ſeqq.*

4 Secundò amplia procedere ſiue in ciuili, ſiue etiam in criminali cauſa confeſſio per imprudentiam, facilitatem, vel aliam cauſam emananerit, adhuc enim, etiamſi criminale ſit negotium, aduerſùs confeſſionem delicti reſtitutioni locus erit, vt ex generali reg. huius text. *& in l. cæterùm, §. vlt. ff. de confeſſis*, deducunt DD. magis communiter adducentes etiam in confirmationem primò deciſionem text. *in l. ſi ex cauſa, §. nunc videndum, verſ. ſed ſi, ff. de minorib.* arguendo de negatione ad confeſſionem, quaſi contrariorum eadem ſit diſciplina, iuxta vulgarem *reg. l. 1. in princ. ff. de his, qui ſunt ſui, vel alieni iuris*, ex quibus hanc ampliationem ita originaliter docuit Angel. *in d. l. certum, §. vlt.* cuius ſententiam vltra alios antiquiores, quos ipſi referunt, ſequuti ſunt Hippol. *in d. l. 1. in princip. n. 18. & in §. vlt. n. 96. & in l. de minore, n. 57. ff. de quæſt.* Afflict. *deciſ. 5c8. n. 5.* Garret. *in praxi, §. circa 4. n. 10.* Menoch. *de arbitr. caſu 568. n. 3.* Cald. Pereira *in l. ſi curatorem, verbo, vel aduerſarij dolo à num. 39.* Gutier. *in d. auth. ſacramenta puberum, num. 131.* Morl. *in emporio iuris, tit. 7. quæſt. 7. num. 12.* Sanch. *de Matrim. lib. 7. diſp. 112. num. 17.* & alij innumeri, quos referunt, & ſequuntur Sfort. *q. 65. num. 37.* Farin. *in praxi crimin. p. 3. q. 81. num. 374. cum ſeqq.*

5 *Læſa Eccleſia.*] Ergo ad reſtitutionem implorandam non ſufficit Eccleſiæ, aut minori ſe eſſe tales, ſed neceſſariò requiritur inſimul læſos proponi, vt per Dec. *conſ. 564. n. 18.* Donel. *comment. iuris Ciuilis, lib. 21. cap. 9. & 10. in princ.* Sfort. *q. 4. art. 1. cum ſeqq.* Morl. *in emporio iuris, p. 2. tit. 5. in prælud. n. 7.* Cald. Pereira *verbo ſui facilitate, & verbo vel aduerſarij dolo à num. 1.* Nec ſufficit læſionem allegare, ſed inſimul probari debet, ex traditis per Dec. *d. conſ. 564. num. 18.* Ruin. *conſ. 35. lib. 1.* Maſcard. *de probat. concluſ. 1279. num. 5.* Sfort. *q. 36. art. 2. cum ſeqq.* Morl. *d. num. 7.* Pichard. *in §. extranei, num. 63. & ſeqq. Inſtitut. de hæredum qualit.* non ſolùm in ciuilibus, vt tenent Specul. *hoc tit. §. 1. verſ. ſed nunquid Eccleſia, num. 36.* Abb. *in cap. auditis in fin. ſup. hoc tit.* Card. *in Clem. vnic. num. 19. infr. eodem*, plenè Natt. *conſ. 558. per totum*, Bald. Salicet. & plures alij quos refert, & ſequitur Sfort. *d. q. 65. n. 30. verſ. in contrarium*, Maſcard. latè confirmans *concl. 1279. n. 19.* ſed etiam in criminalibus, vt eſt de mente Cyni *in l. clarum, num. 4. C. de auctor. præſt.* vbi Alberic. *n. 2.* Foler. *in pract. verbo et ſi confitebuntur, p. 1. num. 19.* defendit latè Gom. *tom. 3. var. cap. 1. num. 76. verſ. ſed his non obſtantibus*, Clar. *§. fin. q. 60. in fine princip.* Farin. *d. quæſt. 81. n. 378.*

6 *Vbi verò per viam communem, &c.*] Notatur ad hoc, quòd Eccleſia, vel minor, probato iuſto errore poſſunt confeſſionem ſuam reuocare, vt per Gutier. *de iuram. confirmat. p. 1. c. 8.* Sfort. *de reſtitut. q. 8. n. 16. cum ſeqq.* Card. Tuſch. *tom. 2. lit. C. concl. 649.* & in confeſſione criminis ſiue ſpontanea, ſiue per torturam emanata, admittunt plenè citati per Farin. *in praxi crimin. p. 3. q. 81. n. 325.*

7 *Erroris, quem in facto prætendit, &c.*] Qualis error facti ſiue alieni, ſiue proprij ad reuocandam confeſſionem ſufficiat poſt gloſſ. 1. *in l. 2. ff. de vſuris*, vbi Bart. *à n. 6. & in l. error*, vbi omnes, *& de iuris, & facti ignorat.* tradunt Padil. ibi *à n. 51.* Iaſ. *ex n. 21.* cum latè adductis circa ignorantiam facti proprij, vel alieni per Maſcard. *de probat. concl. 638. 735. & 879. num. 40. cum ſeqq.* Gutier. *de iuram. confirm. p. 2. c. 18.*

8 In gloſſ. *Confeſſionem*, ibi, *Ergo contra confeſſionem datur reſtitutio.* Plures ſolutiones ad difficultates per hanc gloſſ. excitatas referunt Specul. *hoc tit. §. 1. col. antepenult.* Sarmient. *ſelect. lib. 3. c. 13. n. 6. cum ſeqq.* vbi *n. 8.* ſpecialiter hunc text. intelligit, & denique Sfort. *q. 65. n. 17.*

In ead. gloſſ. ibi, *Sed contra, aut confeſſa eſt veritatem, &c.*] Notatur ad hoc, quòd quando Eccleſia, ſeu minor veritatem faſſi ſunt, reſtitutio ex defectu læſionis danda non eſt, vt per Gom. *tom. 3. c. 1. n. 66.* Sarmient. *d. c. 13. n. 6.* Sfort. *q. 65. n. 17.* 9

Si verò in illis caſibus in quibus veritatem fateri non tenebantur, eam faſſi ſunt, tunc reſtitutio illis concedenda erit, ſiquidem negari non poteſt illum eſſe læſum, qui cum poſſit verum celare, nihilominus confeſſus fuit, & ex tali confeſſione præiudicium fuit ſequutus, neque tunc contra veritatem detectam minor, aut Eccleſia reſtituuntur, ſed aduerſus damnum, quod illis ex tali confeſſione reſultauit facientes illam quando facere non tenebantur, vt aduertit eleganter Sanch. *de Matrim. lib. 7. diſp. 112. num. 17.* Plures enim ſunt termini in quibus pars veritatem fateri non tenetur, ſed licitum ei eſt ob occurrentes circunſtantias eandem celare, iuxta doctrinam D. Thom. *2. 2. q. 69. art. 1. & q. 100. art. 3. & q. 111. art. 1.* Salon *de inſtit. q. 62. art. 2. controu. 15.* Couar. *lib. 1. variar. cap. 2. à num. 5.* Cordub. *lib. 1. ſui quæſtion. quæſt. 43.* Nauar. Sot. & plures alij, de quibus Gutier. *canon. lib. 1. c. 11. n. 39. & 40.* Fr. Ludou. Beja *reſponſ. caſuum Conſcientiæ, p. 1. caſu 32.* Sayr. *in claui Regia, lib. 12. cap. 2. num. 5. cum ſeqq. & cap. 16. num. 4.* Cened. *ad Decretum collect. 43. num. 11.* 10 11

In ead. gloſſ. ibi, *Aut falſitatem*, &c. Notatur ad hoc, quòd ſi per errorem, ignorantiam, imprudentiam iuuenilem, aut aliam cauſam bona fide abſque dolo minoris, ſeu Eccleſiæ falſa confeſſio emanauit, reſtitutio competere debet, cùm licèt falſum dixerint, mendacium tamen formale ibi non reperiatur, iuxta reg. *cap. his autem, & cap. B. Paulus 22. q. 2.* & quæ tradit D. Thom. *2. 2. q. 110. art. ..* cum aliis, de quibus Sayr. *in claui Regia lib. 12. c. 2. à n. 1.* læſi enim omnino proponuntur in eo quòd ſic falſum per imprudentiam, aut errorem confeſſi ſunt, vt bene agnoſcunt Sarmient. *lib. 3. ſelect. cap. 13. n. 6. verſ. tertiò verò caſu*, Sfort. *q. 65. n. 17. in princ.* 12

Si vero per dolum, vel malitiam falſum confitentur, reſtitutio illis non competit, vt per Sarmien. *d. n. 6. verſ. quartò igitur*, Cald. Pereira *in l. ſi curatorem, verbo læſis, n. 7.* Cujac. *tom. 1. lib. 1. quæſt. Pauli ſuper l. minor 32. ff. de minorib.* Donel. *comment. Iuris Ciuilis, lib. 2. c. 10. §. vt minor.* 13

In gloſſ. *In iudicio*, ibi, *quia extra iudicium non nocet.* Falſam rationem aſſignat hæc gloſſ. plures enim confeſſionis extraiudicialis in iure ſunt effectus tam in ciuilibus, quàm in criminalibus cauſis, vt per text. *in l. generaliter, ad fin. C. de non numer. pecun. l. quæro, §. vlt. ff. ædilit. edicto, l. Publia, §. fin. ff. depoſiti*, notant ſcribentes vtrobique diſputantes an & quando plene, vel ſemiplene probet, ſi fiat parte præſente, vel abſente, vel faciat indicium ad torturam, proſequuntur gloſſ. *verbo confeſſus, verſic. quandoque tamen in cap. vlt. de confeſſis*, gloſſ. *verbo confitentem*, per text. *ibi in cap. vltim. de ſucceſſ. ab inteſt.* gloſſ. *2. in l. cùm probatio, ff. de probation.* & poſt Bart. *in l. admonendi, num. 48.* vbi Iaſ. *in repet. num. 158. cum ſeqq. ff. de iureiurand.* ac alios antiquiores, quos ipſi referunt, plenè Gutier. *de iuramento confirmat. part. 1. cap. 54.* Maſcard. *de probat. concluſ. 346. cum ſeq. & concluſ. 350.* Marant. *de ordine iudic. part. 6. tit. de confeſſis, à num. 2. vſque ad num. 50.* Clar. *in practic. §. fin. quæſt. 21. num. 31. & ibi addit.* Baiard. *à num. 152.* Farin. *in praxi crimin.* 14

p. 1.

Digitized by Google

q.37.num.47. & p.3. q.82. à princip. eum quibus videbis.

15 In gloſſ. *Leſa*, ibi, *quia pro leui laſione non datur reſtitutio.* Contrarium verò, immo quæ læſio etiam modica ſufficit ad reſtitutionem, videtur tenere *gloſſ. 3. in l.2. C. aduerſus vend. pignor.* recepta communites ex Legiſtis ſecundùm Coſt. *in l. Gallus, §. & quid ſi tantum p.2.n.76. cum ſeq.* Cou. *lib.1. var.c.3.n.11.* Pinel. *in l.2. C. de reſcind. vend p.1.c.1.n.26.* & alios de quibus Sfort. *de reſtit.q.4.n.105.verſ.tertio*, Donel. *lib.21. commentar. iuris Ciuilis c.9. colum. pen. & c.12.verſ. nono*, qui omnes conſtanter defendunt ad reſtitutionem concedendam nihil referre vtrùm magnum, vel paruum ſit minoris, ſeu Eccleſiæ præiudicium, rectè interpretantes text. *in l.ſcio.ff. de minorib.* de quo gloſſ. *hic*, vt non ſimplieiter in modicis reſtitutionem neget, ſed in ſatis minimis, nec etiam in his abſolutè, ſed ita demum quando maiori ſummæ præiudicatur.

16 In gloſſ. *Finitum*, vlt. ibi, *putà ſententia, vel tranſactione.* Notatur ad hoc, quòd finitum non dicitur negotium niſi per ſententiam, quæ tranſierit in rem iudicatam, vel per tranſactionem poſt confeſſionem celebratam, vnde in cauſa appellationis poſſe confeſſio-
17 nem reuocari in prima inſtantia emiſſa ex Bart. & aliis tradunt Padil. *in l. error, n.41. C. de iuris & facti ignor.* Gutier. *de iuram. confirm. part.3.c.8.n.4. & ſeq.* & Sfort. *q.8.n.34.* D. Barboſ. *in l. ſi debitori, n.133. ff. de iud.*

18 In addit. eiuſdem gloſſ. ibi, *Si eſt concluſum*, &c.] Notatur ad hoc, quòd poſt concluſionem in cauſa iam non eſt licitum reuocare confeſſionem prætextu erroris, quaſi negotium finitum dicatur, vt per Padil. *in d. l. error, n.39.* Sfort. *q.8.n.38.* iunctis traditis per Azor. & alios citatos à Farin. *in praxi crimin. part. 2. q.77. à n.257. cum ſeqq.*

19 Verumtamen etiam poſt concluſum in cauſa, quandiu ſententia lata in rem iudicatam non tranſierit, confeſſio reuocari poterit, ſolumque interim pendente concluſione error probari non valet iuxta doctrinam gloſſ. *verbo concluſum, in c. cùm dilectus, de fide inſtrum.* & reg. *cap. paſtoralis, verſ. ſi verò de cauſa poſſeſſ.* cum ſimilibus, atque ita verius eſt dicere eo tempore non tam tolli facultatem reuocandi confeſſionem quàm ſolùm ſuſpendi, vt ex Afflict. notat Gutier. *de iuram. confirmat. p.3.c.8.n.2.* Sfort. *d.q.8.n.38. in fine.*

De Arbitris.

TIT. XXII.

SVMMARIVM.

1 *Arbitri duo ex tribus quando concordant in ſumma, tenet illorum ſententia, ſi omnes diſcordant, tenet ſententia de minori ſumma*, & n.2. *& ratio præſtatur*, n.3.

4 *Amplia procedere etiamſi duo illi arbitri proteſtentur ſe in minori ſumma de per ſe conſentire.*

CAP. Si ex tribus. I. *Bonif. VIII.*

1 QVANDO ex tribus arbitris duo concordant in ſumma, v. g. triginta ſoluendorum, & vnus non, ſtandum eſt ſententiæ duorum; ſi non concordant, ſed vnus te condemnat in triginta, ſecundus in viginti, tertius in decem, ſtandum eſt minori, id eſt, decem, quia in ea omnes conueniunt. Colligunt ex Ordin. Lap. Abbas, Archid. Gemin. Ioan. Andr. Anchar. Dominic. Butr. Monach. Franch. Vin. *in ration. lib.1. pag.552.* Alagona *in compend. pag.193.* remiſſiuè Caſal. *in annot.* & Ximen. *in concord. p.1. & 2.*

Hanc eandem concluſ. quoad ſecundam eius partem ex hoc text. deſumunt Felin. *in cap. cùm inter, n.19. de re iudic.* Roman. *in l.1.§. ſi ſtipulanti, col.2. ff. de verbor. oblig.* Fulgoſ. per text. *ibi in l. diem 32.§. ſi plures, ff. hoc tit.* Couar. *lib.1. var.c.2.n.6. & practic.c.15.n.6. verſ. vndecimo*, Vincent. de Franch. *deciſ.356.n.1.* Valaſc. *de partitionibus, c.9.n.12. cum ſeqq.* Steph. Gratian. *diſcept. forenſ. cap.167.n.6.* In maiori enim ſumma ineſt minor, Aloyſ. Ricc. *in collect. deciſ p.4. collect.906.* Card. Tuſch. *tom.7. lit.S, concl.885.* Pichard. *ad §. præterea, num.8. Inſtit. de inutilib. ſtipulat.* Card. Seraph *Rota deciſ.267. num.4.* 2

Ratio deciſionis eſt, quia inter pares iudices eligenda eſt ſententia quæ reo fauet, *l. inter pares, verſ. fin. ff. de re iud.* idem præcipuè in ſummis, in quibus ſententia, quæ in minori ſumma condemnat, eſt eligenda, iuxta text. *in d. l. inter pares, verſ. fin.* tum quia licèt de per ſe in illa non conſentiant iudices, attamen in ea conſentiunt tanquam in parte totius, itavt ſit verum dicere omnes in cauſa concordaſſe, & quoad exceſſum diſcordaſſe, ſicut intendunt Dec. *in l. in eo quod plus n.9. ff. de reg. iur.* Butigel. *n.5.* & Ferrer. *n.6. in d.§. ſtipulanti.* 3

Amplia procedere quamvis duo illi arbitri proteſtentur ſe in minori ſumma de per ſe non conſentire, quia cum prædictus conſenſus in minori ſumma procedat ex iuris diſpoſitione, & ab ipſa lege ſit inductus, nihil operatur proteſtatio hominis, iuxta *reg. l.3. ff. de legat.* 1. tum etiam, quia proteſtatio contra ea, quæ pendent à iuris diſpoſitione, & non à voluntate partium, prout *in hoc text. & in d.§. ſi plures*, nullum habet effectum, iuxta gloſſ. receptam *in l. alimenta C. de negot. geſtis* Iaſ. *in §. fuerat n.106. Inſtit. de actionib.* & ita tenet *gl. vlt. ad fin. in præſenti*, quam probat, & communiter receptam teſtatur Iaſ. *d. l. inter pares, num.9.* contra plures, quos refert, & ſequitur Couar. *d. n.6. in fine.* 4

SVMMARIVM.

1 *Arbiter vnus ex tribus ſi nolit examinando, vel diffiniendo negotio intereſſe, duo procedere poterunt, ac ſi ille præſens eſſet, circa iudices autem antiqua iura ſeruentur*, & n.2.

3 *Princeps non ſubiicitur alicui neceſſitati.*

4 *Collatio quando eſt libera, poteſt exerceri ſine alicuius conſilio.*

5 *Dictio*, liberè, *omnem obligationem excludit.*

6 *Res eadem diuerſis reſpectibus diuerſo iure cenſetur.*

7 *Leges etiam quoad laicos non ſunt ſeruandæ in locis Eccleſiæ ſubiectis quoad temporalia, ſed Canones.*

8 *Canonum auctoritate deficiente ſi reperiantur leges Ciuiles contrariæ Sanctorum dictis, an ſit ſtandum potiùs legibus, aut Sanctorum Patrum ſententiis oſtenditur.*

CAP. Vt quæſtionibus. II. & vlt.

ARbitros tres quando partes eligunt, & vnus ab aliis duobus legitimè vocatus non vult intereſſe, vel non curat venire ceſſante impedimento legitimo, illi duo poſſunt examinare, & definire, ac ſi ille, qui malitioſè non vult adeſſe, eſſet præſens; 1

& non conſentiret, circa iudices verò eſt ſta dum antiquis iuribus. Colligunt ex Ordin.Lap.Abb.Archid. Gem.Butr.Ioan.Andr.Anch.Domin. Monach. Franch. Viu.*in ration. lib.*1. *pag.*565. Alagona *in compend. pag.*198.remiſſiuè Ximen. *in concord.p.*2.

2 Hanc eandem concl. ex hoc text. deſumit Anton. Gom.*l.*38.*Tauri n.*4.

3 *Licèt lex Ciuilis*,&c.] Notatur ad hoc, quòd Princeps non ſubiicitur alicui neceſſitati , vt per Caſſ. *in Catalogo gloria mundi p.*5.*conſid.*24.*verſ.*133.

4 *Et liberè diffinire.*] Notatur ad hoc , quòd quando collatio eſt libera , poteſt exerceri ſine alicuius conſilio, vt tradunt Curt.iun.*conſ.*2.*num.*3.& Gonzal.
5 *ad reg.*8.*Cancel.gloſſ.*46.*n.*2.nam dictio *liberè* , in hoc text. omnem obligationem excludit , vt per Valaſc. *conſ.*123. *num.*8. cum aliis per me citatis *in tractat de clauſul.vſufreq.clauſ.*190. *num.*6. ſecundùm Lugdun. impreſſ.

6 In gloſſ.*Lex ciuilis*,ibi,*Et ſic diuerſo reſpectu vtriuſque* , &c. Notatur ad hoc , quòd diuerſis reſpectibus eadem res diuerſo iure cenſetur , vt per Tiraq. *de retract.lig.§.*1.*gloſſ.*18.*n.*23.*& de nobilit.c.*28.*n.*13. Gonzal.*ad reg.*8.*Cancel.§.*6.*procem.n.*69.*cum ſeqq* Monach. *Florent.deciſ.*28.*n.*12.

7 In ead.gloſſ.ibi,*Dic quòd non in locis,qua non ſunt in temporali iuriſdictione Eccleſia.* Notatur ad hoc , quòd in locis Eccleſiæ ſubiectis, quoad temporalia leges nō ſunt etiam quoad laicos ſeruandæ,ſed Canones,vt per Couar. *de ſponſalibus p.*2.*c.*7.*§.*7.*num.*15.Ioan. Garc. *reg.*57.*num.*12.Cardin. Tuſch. *tom.*4. *lit. I,concl.*580. Vtrùm autem deficiente Canonum auctoritate ſi reperiantur leges Ciuiles contrariæ Sanctorum Patrum dictis , veluti Hieronymi , Auguſtini , & ſimilium, ſtandum ſit potius legibus , aut Sanctorum Patrum ſententiis , ſolet ab aliquibus in dubium reuocari, quod quidem ad vtramque partem latè diſputauit Luc de Pena *in l.medicos column.*2.*C.de profeſſ. & med. lib.*10.cuius verba tranſcripſit Caſſan.*in catalogo gloria mundi p.*10. *conſid.*23. laudat Perez *ad leges Ordin. in proœm.q.*11. Burg. de Pace *ad l.*1. *Tauri n* 620.*ad fin.* Azeued.*ad tit.*1.*in princ. à n.*20. cum quibus videtur reſoluendum ſub diſtinctione,aut enim agitur de materia ſpirituali , & ad fidem ſpectante,ſeu de interpretatione ſacræ Scripturæ , & tunc Sanctorum Patrum dicta legibus Ciuilibus eſſe præferenda probat text. *in cap.de libellis, iuncta gloſſ. verbo illorum* 20 *diſt.* Aut agitur de materia abſolutè temporali , videlicet de teſtamentis,hæreditatibus, & ſimilibus , & tunc potius legibus Ciuilibus ſtandum eſt , quia à Summis Pont. approbantur in huiuſmodi materiis , & dicuntur per ora Principum diuinitus promulgatæ *in cap. vlt.*16. *q.*3.quam tamen approbationem non habent dicta Sanctorum Patrum *c.noli,cap.ego ſolis* 9.*diſt.*comprobat Can.*de locis Theolog.lib.*7.*c.*3.*cum ſeqq.*Albertin.*de aſſertion.Catholic.q.*15.*à n.*7.*&* 13.

In Librum II. Sexti Decretalium.

De Iudiciis.

TIT. I.

SVMMARIVM.

1 *Legatus Apoſtolicus ſecundùm ius non poteſt cogere partem coram ſe perſonaliter comparere , niſi habeat ſpeciale mandatum ad hoc , vel niſi neceſſitas iuris hoc exigat.*

2 *Cauſa debet exprimi in citatione , vt quis perſonaliter veniat.*

3 *Procurator non admittitur in cauſis criminalibus.*

4 *Pars per procuratorem in criminalibus quando excuſari poſſit.*

5 *Procurator non admittitur ad allegandas exceptiones , qua tangunt crimen.*

6 *Procurator in cauſis criminalibus admittitur ad allegandam exceptionem incompetentia.*

7 *Procurator ſi admittatur in cauſa criminali , valent qua ſunt facta cum eo , ſi non opponatur.*

CAP. Iuris eſſe. I.

Innoc. IV.

LEGATVS Apoſtolicus ſecundùm ius non poteſt cogere partem coram ſe perſonaliter comparere,niſi habeat ſpeciale mandatum ad hoc, vel niſi neceſſitas iuris hoc exigat,v.g.ſi cauſa ſit criminalis, vel pro veritate dicenda, vel pro iuramento calumniæ præſtando. Colligunt ex Ordin. Archid. Gemin.Ioan. Andr.Anch.Domin. Butr.Ludou.Gomez , Franc. Viu. *in ration. lib.*2. *pag.*16. Alagona *in compend. pag.*205. remiſſiuè Caſal. *in annot.* & Ximen. *in concord. p.*1 *&* 2. 1

Vel alia iuris neceſſitas , &c.] In citatione igitur,vt quis perſonaliter veniat , debet exprimi cauſa,cùm ſit ius commune , vt per Tiraq.*de pœnis temper.in præfat. n.*50. Cardoſ.*in praxi iudicum , verbo citatio n.*14. Azeued.*l.*3.*n.*4 *tit.*3.*lib.*4.*noua recop.*Meneb *vſufreq c.*24. *à n.*10. Camill. Borrel. *in ſumma omnium deciſ. tit.*44. *num.*38. 2

In gloſſ.*Criminalis*, ibi , *Si autem criminaliter intentetur , procurator non interueniat.* Notatur ad hoc quòd procurator non admittitur in cauſis criminalibus , vt per Boſſ. *in praxi crimin. tit. an in criminalibus iudiciis quis pro abſente interuenire poſſit* , Gom. *tom.*3. *var. c.*1. *n.*12. Clar. §. *fin.q.*32. Menoch. *de arbitr. lib.*1. *q.*80. Brunor. à Sole *in locis communibus , verbo procurator num.*2.*&* 4. Parlad.*lib.*1. *rerum quotidian. c.*20.*num.*3. Aloyſ. Ricc. *in collect deciſ. part.*4. *collect.*1305. Perez *ad l.*1. *tit.*4. *lib.*3. *Ordin. pag.*532. Mench. *vſufrequent. cap.*39.*num.*24. Hortenſ. Caualcan.*de brachio Regio part.*1. *num.*49. *verſic. ſeptimo* , Ceuall. *commun. contra communes quæſt.*237.*num.*1.*&* 2. Farin. *in praxi criminali p.*3. *quaſt.*99. Cald. Pereira *quaſt. forenſ. in comment. ad l. vnic. C. ex delictis defunct. part.*2. *à n.*50. 3

Poterit tamen pars per procuratorem excuſari propter iuſtam cauſam impedimenti , ſeu abſentiæ ob non comparendum , vt tradunt Robert. *lib.*2. *ſentent. c.*3. Franciſc. Marc. *deciſ.*626. Clar. *dicto §. fin. quaſt.*34. *num.*5. Marant. *de ordine iudic. part.*4. *princip. diſt.*1. *num.*58. *cum ſeqq.* Rebuff. *in tractat. exception. numer.*305. *& in declaration. arboris exception. num.*20. Menchaq. *vſufreq. c.*17. *num.*3. Parlad. *dict. cap.*20. *à num.*5. Antonius Gabriel. *commun. tit. de maleſic. concluſ.*9. Menoch. *de arbitrar. libr.*1. *quaſt.*8. *numer.*48. *&* 49. Aloyſius Riccius *d. collect.*1035.*verſ. limita ſecundò* , Sebaſt. Næui. *in remiſſion. ad l. pen.§. crimen.ff.de publ. iud.* Franciſcus *dict. quaſt.*99. *n.*211. *cum ſequentibus* , Valaſc.*conſil.*66 *num.*14. Pro abſente enim admittitur defenſor , ex Farinac. *p.*4. *conſil.*25. *num.*2.*&* 3. Ad allegandas verò exceptiones,quæ tangunt 4

gunt crimen, procurator non admittitur, vt per Farin.
6 *d.q.99.n.48.cum ſeqq.* vbi *n.*214. ſecus reſoluit ſi crimen non tangant, & *n.*215.*&* 268. ſubdit quòd admittitur procurator ad allegandam exceptionem incompetentiæ iudicis.

7 In ead. gloſſ. ibi, *Sed quærebat hic Ber. ſi admittitur procurator in cauſa criminali, an valeant quæ facta ſunt cum eo? & videtur quòd ſic, ſi non opponitur exceptio.* Sequuntur Gom. *tom.3.var.c.1.n.*16. Perez *l.1.tit.4.lib.3. Ordin.* Clar. *§.fin.q.*32.*n.*24. Menoch. *vſufreq.c.*21. Mich. Graſſ. *tom.2.communn.opin.lib.9.tit.1.n.36.pag.433.col.2.* Farin. *d.q.99.n.*242. *cum ſeqq.* Cald. Pereira *de reſolut. emphyt.c.17.n.10. & quæſt.forenſ.in comment. ad l.vnic. C.ex delictis defunctor. p.2.num.vlt.*

SVMMARIVM.

1 *Mulieres perſonaliter ad iudicium, quacunque cauſa in iure non expreſſa, inuitæ trahendæ non ſunt, ſed ſi neceſſarium ſit ipſarum teſtimonium in cauſa, iudex expenſis producentis interdum ibit, interdum mittet, & iudex fraudulenter vadens, excommunicatus eſt. Mulieres Religioſæ etiam volentes extra Monaſterium ſuum ex aliqua cauſa perſonaliter ad iudicium trahi non poſſunt, quod contra prædicta fit, eſt irritum.*

2 *Mulieres non ſunt cogendæ venire ad iudicium pro teſtimonio dicendo, vel alterius rei cauſa.*

3 *Conciliantur text.* in præſenti, & in cap. 3. de teſtibus.

4 *Mulieres non ſolùm illuſtres, ſed etiam aliæ licèt nobiles non ſint, ad iudicium trahi non debent.*

5 *Mulieres in cauſis fidei cogi poſſunt ad iudicium venire.*

6 *Mulieres ſua propria voluntate, ad iudicem accedere poſſunt cauſa ferendi teſtimonium.*

7 *Mulieres pro debito ciuili etiam fiſcali carcerari non poſſunt, quamuis renuntiarent priuilegio ne in carcerem detrudantur pro debito ciuili.*

8 *Mater ſeu auia pro debito ex adminiſtratione tutelæ proueniente incarcerari non poteſt.*

9 *Mulier egregia quando examinatur in eius domo, tunc in tali examine non eſt citanda pars.*

10 *Iudex ad recipiendos teſtes legitimè impeditos poteſt mittere non ſolùm alium iudicem, & qui habet iuriſdictionem, ſed etiam tabellionem, vel aliam perſonam omni iuriſdictione carentem.*

11 *Excommunicationem Papæ reſeruatam incurrit ille, qui fingit caſum, vel fraudem aliquam facit, quò iudex ipſe valeat ad accipiendum teſtimonium alicuius fœminæ.*

12 *Verbum futuri temporis duplex, ſeu geminatum vbi eſt in eadem Conſtitutione, tunc denotat latam ſententiam.*

13 *Alimenta ſunt exhibenda iudici, vel Notario, quando iudex accedit, vel Actuarium mittit ad examinandos teſtes.*

CAP. Eccleſia. II. *Bonif. VIII.*

1 MVlieres inuitas ad comparendum perſonaliter quacunque ex cauſa in iure non expreſſa nemo trahere poteſt, & ſi neceſſarium eſt teſtimonium earum, iudex mittat tabellionem expenſis partis producentis eas, & ſi receptio teſtium alteri committi non poſſit, ipſemet iudex accedat perſonaliter. Quòd ſi non decet ire iudicem, quia, v. g. eſt Epiſcopus, vel non poteſt quia infirmus; mittat tabellionem, vel alias perſonas idoneas, & ſi iudex fingat caſum, vt ex fraude perſonaliter eat, ſit ipſo iure excommunicatus. Item fœminæ Religioſæ non vocentur extra Monaſterium, vel Clauſuram ad iudicium, etiamſi ipſæ velint; tandem omnia, quæ tentantur contra prædicta ſunt irrita, & nulla ipſo iure. Colligunt ex Ordin. Lap. Abbas, Arcbid. Gemin. Ioan. Andr. Anchar. Butr. Franch. Ludou. Gomez, Domin. Monach. Franc. Vin. *in ration. lib.1. pag.*17. Alagona *in compend. pag.*206. remiſſiuè Ximen. *in concord. p.1. & 2.*

Ad iudicium perſonaliter euocari; &c.] Collige ex text. non eſſe cogendas mulieres venire ad iudicium pro teſtimonio dicendo, vel alterius rei cauſa, vt per gloſſ. *verbo prohibemus*, Franch *n.*1. Domin. *n.*2. Anchar. *n.*1. Gemin. *n.*10. & alij *in præſenti*, Abb. *notab.*3. Imol. *n.*2. & communis *in c.3.de teſtib.* Bald. *n.5.in l.fin.C.de procurator.* Felin. *in cap. ſi qui teſtium, n.3.de teſtib.l.3.tit.7.p.3.* Marian. *de citation. art.20.n.*35. Tiraq. *de iure mariti, gloſſ.5.n.212. & l.10.connub.gloſſ.1.p.10.n.33. & ſeq.* Rebuff. *ad leges Galliæ, tit.de inquiſit. art.15.gloſſ.1. n.*6. Couar. *in cap.quamvis pactum, p.1.in initio, num.*8. Ioan. Garc. *de nobilit. gloſſ.48. §.2.* D. Barboſ. *in l. alia §.eleganter, n.10. ff.ſoluto matrim.* 2

Non obſtat *d.cap.3.de teſtib.* ibi, *Huc feſtines adducere*, quibus verbis manifeſtè text. probare videtur poſſe mulieres inuitas adduci ad iudicem cauſa ferendi teſtimonium, quia reiecta ſententia Ioan. Andr. & aliorum *in præſenti*, exiſtimantium hunc text. eſſe legem extrauagãtem; & particularem ordinatam ad partes Italiæ tantummodo, & illic ſolùm obſeruari debere, dicendum eſt text. illum *in d. cap.3.* procedere iure antiquo, quo tempore regula hæc, ſeu conſtitutio non ita generaliter cognita erat, nec ſtatuta ſimpliciter, & abſolutè, prout *hic* de nouo ſtatuitur per verbum *prohibemus*, de quo *in præſenti*, licèt enim ex ratione huius text. in nonnullis caſibus fuiſſet receptum id, quod modò per hunc text. de nouo ſtatutum eſt, vt patet ex *l.2.C.de iis, qui ven.ætatis, & in l.maritus* 12. *C. de procurator. & in l.2.§.ſin autem, C.de iureiur. propter calumn. & in cap. mulieres, in princ de ſententia excommun.* cum multis aliis, vt per Alberic. *in l. principales, num.1.C.de iureiur. propter calumn.* nihilominus tamen in ferendis teſtimoniis per mulieres, vel alio reſpectu generalis, & abſoluta prohibitio ſolùm per Bonifac. VIII. *in præſenti* facta eſt, ne venirent ad iudicem, ad quem antea venire tenebantur, iuxta text. *in d.c.3.* ſic ſimiliter Moniales, quas text. *hic* prohibet venire ad iudicem, antea de iure antiquo per ſe, vel per procuratorem coram illo ſtare poterant, vt colligitur ex text. *in cap. cùm dilecta, princ. de reſcript.* vbi notat Abb. & tradit in ſpecie Ludouic. Gomez *in præſenti, n.*17. 3

Primò intellige hunc text. procedere non ſolùm in mulieribus illuſtribus, ſeu nobilibus, prout iam conſtituerat Iuriſconſ. *in d. l. egregias 15. ff. de iureiur.* & colligitur ex text. *in auth. ſed iudex, C. de Epiſcop. & Cleric. & in l.1.C.de offic.diuerſ. iudic.* verùm etiam in aliis, etiamſi nobiles non ſint, vt per Bart. *in d.l.ad egregias, num.*3. Marant. *de ord. iudic. p.6.cap.de citat. num.*27. iuuant reſoluta per Menoch. *de ſucceſſ creat.§.6. num.* 38. niſi in cauſis fidei propter illius fauorem, & iudicum auctoritatem, vt aduertit Simanch. *de Cathol. inſtitut.cap.44.num.*12. vbi *num.*13. ſubdit vrbanius, & modeſtius eſſe potius rogari per Inquiſitores, quàm compelli. 4 5

Secundò intellige textum non procedere quando mulieres ſua propria voluntate ſine coactione ad iudicem accedunt cauſa ferendi teſtimonium, tunc enim coram iudice debent dicere teſtimonium, tradunt in ſpecie gloſſ. *verbo inuitos*, & alij *in præſenti*, Roman. 6

& Aretin.vbi Iaſ.num.1.in d.l.ad egregias, Felin.n.24. in capit. ſi diligenti, de foro compet. Socin. reg.316. Couar. qui plures refert in cap. quamuis pactum p.2. in initio num.8. Perez ad l.1. tit.2.lib.4. Ordin. plures quos refert, & ſequitur D. Barboſ.in l.alia §.eleganter num.11 ff.ſoluto matrim. Quamvis contrariam ſententiam teneant Cyn. in l. neque bonorum C. de Epiſcop. & Cleric. Roman ſing.169. Gom. in præſenti num.2. & 4. & in §. pœnales. inſtitut. de actionibus, num.30. Mench. de ſucceſſ. creat. §.22. num.83. Pro quibus non facit text. hic ad finem verſ. caterùm, ibi, etiamſi ad hoc voluntas acceſſerit earumdem, ſiquidem text. in d. verſ. caterùm, loquitur in Monialibus, quæ quidem etiam volentes propter clauſuram ex vi præcepti, ſeu voti ob bonum Religionis conſeruandæ neceſſariam pro quacunque alia cauſa à clauſtris Monaſterij ſaltem tempore huius text. exire nequeunt, iuxta text. in c. indemnitatibus 43.§. porrò, de elect. hoc lib in ſpecie conſiderat Felin. in d.cap ſi qui teſtium num.3.de teſtib. Vnde cùm text. iſte prædictis Monialibus priuilegium non concedat ratione dignitatis perſonæ, ſed quia ratione voti, & Religionis, quam profitentur, à clauſura exire nequeunt, meritò illis etiam volentibus renuntiatio non permittitur, & facta valere non debet iuxta reg. text. in l. pacta, quæ contra C. de pactis, ac proinde cùm reſpectu Monialium ex prædicta conſideratione text. ſpecialiter procedat in illis, iam ex eo apertè colligitur differentia inter illas, & reliquas fœminas, de quibus egerat in principio, & conſequenter retorquetur idem text. contra ſupracitatos DD. tantum abeſt, vt pro illorum ſententia aliquod faciat fundamentum.

7 Tertiò intellige vſque adeò mulieri prohiberi in iudicium venire, cùm non deceat illas vagari, vt etiam pro debito ciuili carcerari non poſſint, ex adductis per Duen.reg.312. Tiraq.l.10.connub gl.1.p.10. n.30. Menoch.de arbitr.lib.1.q.88.n.10. Mench.illuſtr.lib.3. cap.97.n.2. Viu.tom.2.commun.opinion.lib.9.tit.3.n.19. Gutier. pract. lib.2. quæſt.25. Soar. de Pace in praxi tom.1.p.4.cap.2.num.34. Farin. in praxi crimin. p.1. q.27.num.42.& 56. Bobadil. in ſua politica lib.3.c.15. num.30. Pradil.in ſumma legum pœnalium p.2.caſu 16. n.5. Aloyſ. Ricc.in collect.deciſ.p.2. collect.332. verſ.2. Bernard.Græuæ.ad pract. Camer. Imper. lib.1.concl.26. num.7.& 8. Stephan. Gratian. diſcept.forenſ. cap.320. num.16.Cald. Pereira in l.ſi curatorem, verbo ſine curatore, n.108. Chaldoſ.in praxi iudicum, verbo carcer n.6. Bened. Ægid.in tract.de iure, & priuil.honeſtatis art.3. de carceris exceptione honeſtatis cauſa. Amplia primò etiam renuntiarent priuilegio ne in carcerem detrudantur pro debito ciuili, vt per Mench d.q.88.num.1. D. Barboſ.in l.alia §. eleganter. n.24. ff. ſoluto matrim. Bened. Ægid.d.art.3. num.7. Amplia ſecundò, vt nec etiam pro debito fiſcali carcerari poſſint, ſecundùm Duen d. reg.312. verſ. amplia ſecundò, Farin. d q.27. num.43.Bened Ægid.d.art.3.num.4.licèt ſecus pro collectis, tributis, & gabellis aſſerat. Flores de Mena var.
8 lib.2.q.21.num.152. Amplia tertiò, vt nec mater, ſeu auia pro debito ex adminiſtratione tutelæ proueniente incarcerari poſſit, ſicut docent Duen. d. reg.312. verſ. ſecundò limita, Gom. hic num.22. Couar. lib.2. var. cap.1.n.3. Mench de ſucceſſ creat. lib.3. §.22. limit 18. num.82.& illuſtr.lib.3.cap.97.num.1. Placa de delictis lib.1.cap.34.num.12. Menoch. d. q.88.n.12. Matienſ. l.10.gloſſ num.3.vbi Azened.num.3.tit.3.lib.5.noua recopil. Gutier. de tutel p.1.cap.8.n.22.& 34. Cald. Pereira d.verbo ſine curatore n.108. verſ. caterùm, Farin. d.p.1.quæſt.27. num 62. & 63. Baëz. de inope debit. cap.15.n.12.& de decima tutor cap.4.n.46.& 78. Bernard. Græuæ.ad pract. Camera Imper. lib.2.concl.90. conſid.1.num.2. D. Barboſ.in d.§.eleganter num.24.verſ. quod etiam. Benedict. Ægid.d.art.3.num.5. Quicquid contrarium teneant Gregor. l.2. verbo perſonalmente tit.7.p.3. Anton. Gom. l.62. Tauri num.2. vbi Palat. num.3. Rebuff.ad leges Galliæ tit.de lit.oblig. art.2.gl.3. num.32.Pradil.d.caſu 16.num.5. Cardoſ.d.verbo carcer num.6.

Sed cùm neceſſarium, &c.] Notatur ad hoc, quòd 9
quando examinatur mulier egregia in eius domo, tunc in tali examine non eſt citanda pars, vt per Farin.d.p.2. q.72.n.68.& 69.

Tabellionem, aut aliam perſonam idoneam, &c.] Col- 10
lige ex text. poſſe iudicem ad recognoſcendos teſtes legitimè impeditos mittere non ſolùm alium iudicem, & qui habet iuriſdictionem, ſed etiam tabellionem, vel aliam perſonam omni iuriſdictione carentem, ita in ſpecie tradunt Salicet. in auth.ſed iudex, C de Epiſcopis, & Cleric. Bald. in l. hac conſultiſſima §.ſi quis autem num.1.vbi Alexand.n.4.C.de teſtament. Hippol.in l.de minore §.plurimum num.16.ff.de quæſtionibus, Abb. in cap. quoniam contra num.30. de probat, Felin in cap. cum cauſam à num.21. & 28. Gom. in præſenti à num.30. Couar. lib.1. cap.13. num.10. Ac proinde poſſe notarium examinare teſtes ſine præſentia iudicis, ſi illi iudex talem examinationem committat, tradunt Hippol. in l. de minore §. plurium num.16.17.& 18 ff. de quæſt. Suar. tom.1. commun. opinion.lib.4. tit.10. num.325. verſ.teſtium examinationem pag.553. Rot. deciſ.552.num.1. apud Farin. collect.1. nouiſſ. aliàs part.4. diuerſ. vbi ſubdit de conſuetudine Hiſpaniæ teſtium examinationem committi notariis.

Alioquin fictor huiuſmodi, &c.] Notatur ad hoc, 11
quòd ille, qui fingit caſum, vel fraudem aliquam facit, quo iudex ipſe vadat ad accipiendum teſtimonium alicuius fœminæ incurrit excommunicationem Papæ reſeruatam, vt per Soar. tom.5. diſp.23.ſect.4. num.15. Gambar. de caſibus reſeruat. cap.10.num.8. Fillinc. tract.14.num.53.verſ. ſeptima, & n.70. Iul. Lauor.de indulgent.p.2.c.13.n.20. quos refero ego ipſe de officio, & poteſt. Epiſc.p.3. alleg.50.n.207. ſecundùm Lugdun. impreſſ. nouiſſimè Bonac. de cenſur. extra Bull. diſt.2. q.2.puncto 36.

Ipſo iure ſit irritum, & inane.] Vbi enim in eadem 12
conſtitutione eſt duplex, ſeu geminatum verbum futuri temporis, tunc denotat latam ſententiam, vt per Tiraq in l.ſi vnquam, verbo reuertatur, n.46.& 47. C. de reuocand.donat.

In gloſſ. *Accedat expenſis producentis.* Notatur ad 13
hoc quòd quando negotio exigente iudex ipſe accedit, vel actuarium mittit ad examinandum teſtes, tunc ſibi, vel notario alimenta ſunt exhibenda, vt per Surd.de alim.tit.1.q.63.Stephan.Gratian.diſcept.forenſ. c.57.n.1.

SVMMARIVM.

1 *Maior 14. annis per ſe, & per procuratorem poteſt agere, & defendere cauſam ſpiritualem, minor verò 14. per ſe non agit, ſed per procuratorem, vel per curatorem datum auctoritate Ordinarij Eccleſiaſtici iudicis, & etiam delegati dari ad cauſas illas, filiuſfam. ſinè patris aſſenſu agit cauſam ſpiritualem.*

2 *Beneficialibus, & ſpiritualibus cauſis maior 14. annorum, & minor 25. ſine curatoris, aut patris conſenſu habet legitimam perſonam ſtandi in iudicio tam per ſe, quàm per procuratorem.*

3 *Minor 25. annorũ reſtituitur ſi fuerit læſus in actibus*

iudicia

iudicialibus cauſarum etiam ſpiritualium, & beneficialium.

4 *Minor 14. annorum in cauſis beneficialibus, & ſpiritualibus non poteſt per ſe in iudicio ſtare, ſed debet procuratorem conſtituere.*

5 *Filiusfam. regulariter non poteſt ſtare in iudicio ſine conſenſu patris.*

6 *Conſenſus patris filio præſtandus ad ſtandum in iudicio, an debeat eſſe expreſſus? remiſſiuè.*

7 *Pater ſi ſit abſens, vel filius agat vtiliter, an poſſit eſſe in iudicio ſine conſenſu patris? remiſſiuè.*

8 *Pater in ſpiritualibus non admittitur pro filio ſine mandato tanquam coniuncta perſona, etiamſi vellet cauere de rato.*

9 *Patri non quæritur vſusfructus de eo, quod filius ordinatus acquirit ratione beneficij, vel alio modo.*

10 *Filiusfam. in cauſis beneficialibus, & ſpiritualibus poteſt eſſe in iudicio ſine patris conſenſu, & procuratorem conſtituere.*

11 *Filia etiam minor in cauſa dotis poteſt eſſe in iudicio ſine conſenſu patris.*

Cap. Si annum. III. & vlt.

1 QVi peregit decimum quartum annum ſuæ ætatis, poteſt in beneficialibus, ſeu ſpiritualibus cauſis, vel ab iis dependentibus agere, vel defendere per ſe, vel per procuratorem à ſe deputatum. Qui eſt infra decimum quartum annum, per ſe non poteſt, ſed Epiſcopus det ei procuratorem ad litem, vel ipſemet cum auctoritate Epiſcopi eligat ſibi procuratorem. Delegatus, vel ab eo ſubdelegatus poteſt illi dare procuratorem ad lites tractandas coram ipſis. Item in litibus huiuſmodi ſpiritualibus filiusfam. poteſt litigare ſine conſenſu ſui patris. Colligunt ex Ordin. Lap. Abbas, Arebid. Gemin. Ioan. Andr. Anchar. Butr. Dominic. Monach. Franeb. Viu. *in ration. lib. 2. pag. 18.* Alagona *in compend. pag. 206.* remiſſiuè Caſal. *in annot.* & Ximen. *in concord. p. 1. & 2.*

2 *In beneficialibus, & aliis, &c.*] Notatur ad hoc, quòd maior 14. annorum & minor 25. ſine curatoris, aut patris conſenſu habet legitimam perſonam ſtandi in iudicio tam per ſe, quàm per procuratorem in cauſis ſpiritualibus, & beneficialibus, vt per Flamin. Pariſ. *de reſign. benefic. lib. 4. q. 9. num. 49.* Molin. *de inſtit. tract. 2. diſp. 220. n. 6.* In iis enim pro maiori habetur, vt notant Boër. *deciſ. 350. n. 1. & ſeq.* Flamin. *d. tract. lib. 3. q. 7. n. 3. cum ſeqq.* Stephan. Gratian. *diſcept. forenſ. c. 74.*
3 *n. 11.* Non excluditur tamen à reſtitutione ſi fuerit læſus in actibus iudicialibus, ſecundùm Sfort. *de reſtit. p. 2. q. 60. n. 21.* Cald. Pereira *in l. ſi curatorem, verbo, vel aduerſarij dolo, n. 42.* Steph Gratian. *citato loco.*

4 *Si verò infra quartum decimum*, &c.] Notatur ad hoc quòd in cauſis beneficialibus, & ſpiritualibus minor 14. annorum non poteſt per ſe in iudicio ſtare, ſed debet procuratorem conſtituere, vt per Flamin. *d. lib. 4. quæſt. 9. n. 4.* Aloyſ. Ricc. *in collect. deciſ. part. 5. collect. 1629.*

5 *Nec aliàs abſque ipſius aſſenſu, &c.*] Notatur ad hoc, quòd filiusfam. regulariter non poteſt ſtare in iudicio ſine conſenſu patris, vt per Socin. *reg. 195.* Caſſan. *in conſuet. Burg. rubr. 4. §. 5. verbo le mariſans, & rubr. 6. §. 3. n. 5.* Roland. *conſ. 46. num. 3. lib. 2.* Marant. *de ordine iudic. p. 4. diſt. 16. num. 30.* Menoch. *remed. 15. recuper. num. 385.* Soar. de Pace *in praxi, tom. 1. part. 1. temp. 2. n. 15.* D. Barboſ. *in l. 2. §. quod ſi patris, n. 19. ff. ſolut. matr.* Aldouin *conſ. 57. num. 5. & 6.* Cardoſ. *in praxi iudicum, verbo filius, n. 50.* Caſtil. *controu. lib. 1. de vſufructu, c. 3. num. 13.*

Vtrùm autem huiuſmodi aſſenſus debeat eſſe ex- 6
preſſus? vide Mant. *lib. 3. locorum, cap. 59.* Tiraq. *de iure mar. gloſſ. 7. n. 10. & 16.* D. Barboſ. *in l. 2. §. fin. n. 27. & 28. ff. ſolut. matrim.* Cald. Pereira *de reſolut. emphyt. c. 11. n. 2.* Azeued. *l. 10. n. 16. tit. 17. lib. 4. noua recop.* vbi quid ſi pater ſit præſens in iudicio, & non contradicat. Et de quo tempore debeat præſtari huiuſmodi aſſenſus? vide *deciſ. Peruſ. 13. n. 2.* Cald. Pereira *in l. ſi curatorem, verbo, ſua facilitate, n. 3. col. 6.* Et an neceſſariò debeat præcedere? vide Gom. *l. 42. Tauri, num. 1. col. 1.* Menoch. *remed. 15. recup. n. 309.* Cutt. *in memorabil. verbo filius 12.* Perez *l. 1. tit. 4. lib. 3. Ordin. pag. 532.* Caſtil. *d. lib. 1. c. 3. n. 16.* Azeued. *d. l. 10. n. 15.* Et quid ſi pater nolit conſentire? conſule *deciſ. Peruſ. 16. n. 3.* Azeued. *d. l. 10. n. 23.* Aldouin. *conſ. 57. n. 11.* Gonzal. *ad reg. 8. Cancel. gloſſ. 47. n. 37.*

Quid ſi pater ſit abſens? vide Azeued. *d. l. 10. n. 13.* 7.
cum ſeqq. Molin. *de iuſtit. tract. 2. diſp. 228. verſic. tertiò excipitur*, Thom. Valaſc. *tom. 1. allegat. iuris allegat. 20. n. 7.* Quid ſi filius agit vtiliter? vide Alciat. *lib. 8. parerg. c. 8.* Rebuff. *ad leges Galliæ in proœm. gloſſ. 5. n. 72. & in tract. except. n. 439.* Tiraq. *de iure mariti, gloſſ. 8. n. 72.* vbi *gloſſ. 7. n. 24.* tractat quid ſi pater, & filius ſimul agant, an tunc requiratur conſenſus.

Cùm de his ſe intromittere non habeat.] Notatur ad hoc, quòd pater in ſpiritualibus non admittitur pro filio ſine mandato tanquam coniuncta perſona; etiamſi pater vellet cauere de rato, vt per Marc. Anton. Genuenſ. *in practic. Eccleſ. 763.*

Notatur etiam ad hoc, quòd patri non quæritur 9
vſusfructus de eo, quòd filius ordinatus etiam prima tonſura acquirit ratione beneficij, vel alio modo, vt per Valdeſ. *ad Xuar p. 1. ad l. 4. tit. de las iuras, lib. 2. fori, §. diſputatio quæſt. num. 31. pag. 150. & p. 2. l. 9. tit. de los pleitos, §. hanc tamen legem limita, n. 21. pag. 61.* Cald. Pereira *in l. ſi curatorem, verbo læſis, n. 132. ad fin.* Steph. Gratian. *diſcept. forenſ. c. 365. n. 6.*

Nequaquam requiri debebit aſſenſus.] Notatur ad 10
hoc, quòd in cauſis beneficialibus, & ſpiritualibus poteſt filiusfam. eſſe in iudicio ſine patris conſenſu, & conſtituere procuratorem ſuo nomine, vt per Viu. *tom. 1. commun. opinion. lib. 3. tit. 4. verſic. item quando agit. pag. 382.* Socin. *reg. 195. num. 2. & 6.* Palat. *in repet. rubr. de donat. inter vir. & uxor. §. 42. n. 10. in repet. cap. per veſtras, eod. tit. §. 28. num. 2 & 3.* Caſſan. *in conſuet. Burgund. rubr. 6. §. 3. n. 14.* Menoch. *remed. 15. recuper. n. 319.* Perez *l. 1. verſic. prouenit etiam tit. 3. lib. 1. Ordinam. pag. 65.* Soar. de Pace *in pract. tom. 1. p. 1. temp. 2. n. 20.* D. Barboſ. *in l. 2. §. quod ſi in patris, n. 19. ff. ſolut. matrim.* in ſpiritualibus enim filiusfam. poteſt agere aduerſus patrem, vt per Bellacomb. *tom. 1. commun. opin. lib. 2. tit. 9. n. 3. pag. 325.* Cordub. de Lara *in l. ſi quis à liberis in princ. n. 16. ff. de liber. agnoſc.*

In gloſſ. *Dependentibus*, ibi, *vt dote, quæ dependet à* 11
matrimonio. Notatur ad hoc, quòd in cauſa dotis, filia etiam minore, poteſt eſſe in iudicio ſine conſenſu patris, vt per Boër. *deciſ. 130. n. 7.* Palat. *in repetit. c. per veſtras, de donat. inter virum, notab. 2. n. 20. & 21.* Card. Mantic. *de tacitis, & ambig. conuent. lib. 12 tit. 9. n. 15.* D. Barboſ. *in l. 1. ff. ſoluto matrim. p. 1. n. 44. & 45.*

In gloſſ. *Regulariter*, ibi, *ſicut in caſtrenſi peculio, in* 12
quo etiam contra patrem egit. Vide Molin. *de iuſtit. tract. 2. diſp. 228. verſ. hoc verò.*

De Foro competenti.

Tit. II.

SVMMARIVM.

1 *Archiepiſcopus omiſſo appellationis articulo, vel per viam querela de cauſa ſubditorum ſuffraganeis etiam ipſis conſentientibus, non cognoſcit.*

2 *Archiepiſcopus cognoſcit in cauſa appellationis inter ſubditos ſuffraganeorum.*

3 *Iudex inferior, qui de cauſa appellationis cognoſcendi ius habet, non poteſt vigore appellationis ab interlocutoria, niſi ea fuerit iuſtificata, retinere cognitionem negotij principalis, nec de eo poterit tractare, etiam ex conſenſu litigantium.*

4 *Archiepiſcopus in cauſis ad ſe deuolutis non poteſt cogere ſubditos ſuffraganeorum, vt ſuſcipiant delegationem, vel exequantur ſententiam, vel vt ſint teſtes, niſi in contrarium ſit conſuetudo.*

5 *Archiepiſcopus non poteſt compellere ſubditos ſui ſuffraganei ad ſuſcipiendam delegationem, ſi noluerint.*

6 *Iudex ſæpè non eandem iuriſdictionem habet in acceſſorio quam in principali.*

7 *Archiepiſcopus non poteſt ſubditos ſuffraganeorum cogere coram ſe reſpondere circa ſalaria Aduocatorum, & procuratorum in cauſis ad ſe deuolutis, niſi conſuetudo ſit in contrarium.*

8 *Archiepiſcopus poteſt iuriſdictionem exercere in prouincia conſuetudine ſibi permittente.*

9 *Cauſam, qui tractauit in iudicio, non poteſt in loco iudicij conueniri pro ſalariis Aduocatorum, vel procuratorum.*

10 *Contrahens cum aliquo ſi ſciat eum ſtatim receſſurum eſſe, non poterat illum conuenire in loco contractus.*

11 *Contraxiſſe inibi quis videtur, vbi ſolutionem deſtinauit.*

12 *Archiepiſcopus non compellit inuitos contrahentes aliarum diœceſum in ſua propria coram ſe reſpondere, niſi ibi inueniatur, ſed ſi citati nolunt comparere, vel malitioſè ſe occultant ne citentur, in bonis ipſorum ſuæ diœceſis poteſt miſſionem facere, vel in alia decernere per Ordinarios faciendum.*

Cap. Romana. I. *Innoc. IV.*

1 ARCHIEPISCOPVS, vel eius Officialis prætermiſſo articulo appellationis tanquam iudices non cognoſcant ſine voluntate ſuffraganeorum cauſas ſubditorum, etiã ipſis ſubditis conſentientibus. Colligurt ex Ordin. Lap. Abb. Archid. Gemin. Ioan. Andr. Anchar. Butr. Domin. Monach Franch. Vio. *in ration. lib. 1. pag. 35.* Alagona *in compend. pag.* 214. Ægid. de Bellam. & Iacob. de Beluiſ. *tom. 5. repet. iuris Canonici,* remiſſiuè Caſal. *in annot.* & Ximen. *in concord. p. 2.*

2 *Appellationis articulo prætermiſſo.*] Ergo Archiepiſcopus cognoſcit in cauſa appellationis inter ſubditos ſuffraganeorum, vt per Conar. *pract. c. 9. n. 2.* Quarant. *in ſumm. Bull. verbo Archiepiſcopi auctoritas, verſic.* 18. Marc. Anton. Genuenſ. *in pract. Archiepiſcop. Neapol. cap. 70. n. 7.* Sigiſm. Scac. *de appellat. q. 8. n. 86. cum ſeqq.* metipſum *de offic. & poteſt. Epiſc. pars. 1. tit. 4. de Archiepiſc. praſt. num. 61.* ſecundùm Lugdun. impreſſ. & *in tract. de iure Eccleſ. lib. 1. c. 7. ex n. 52.*

Notatur etiam ad hoc quòd iudex inferior, qui de cauſa appellationis cognoſcendi ius habet, non poteſt vigore appellationis ab interlocutoria, niſi ea fuerit iuſtificata, retinere cognitionem negotij principalis, nec de eo poterit tractare etiam ex conſenſu litigantium, vt per Conar. *d. c. 9. n. 6.* Sigiſm. Scacc. *de tract. de appellat. q. 17. limit. 47. memb. 3. n. 9. & 11.* 3

In gloſſ. *Prætermiſſo.* Vide Zerol *in praxi Epiſc. p. 1. verbo appellatio, verſ. ad quintum, pag. 30.*

§. Neque ſuffraganeorum.

Archiepiſcopus in cauſis ad ſe deuolutis non poteſt cogere ſubditos ſuffraganeorum, vt ſuſcipiant delegationem, vel exequantur ſententiam, vel vt ſint teſtes, niſi in contrarium ſit conſuetudo. Colligunt Doctores *in princ. huius text. citati.* 4

Ipſorum delegationem ſuſcipere.] Notatur ad hoc, quòd Archiepiſcopus non poteſt compellere ſubditos ſui Suffraganei ad ſuſcipiendum delegationem, ſi noluerint, vt per Steph. Gratian. *diſcept. forenſ. cap. 169. n. 10.* metipſum *in tract. de iure Eccleſiaſtico, lib. 1. c. 7. n. 59.* poterit tamen Epiſcopo Suffraganeo præcipere, vt illam acceptare compellat, Henriq. *in summ. lib. 10. c. 30. §. 3.* Sebaſt. Cæſ. *in relect. de Eccleſ. hierarch. diſp. 5. §. 2. n. 10.* 5

In gloſſ. *Suſcipere,* ibi, *Et not. quòd non eandem iuriſdictionem habet iudex in acceſſorio, quam in principali.* De hoc vide Steph. Gratian. *d. c. 169. n. 8.* 6

§. Nec etiam.

Archiepiſcopus non poteſt ſubditos ſuffraganeorum cogere coram ſe reſpondere circa ſalaria Aduocatorum, & procuratoris in cauſis ad ſe deuolutis, niſi conſuetudo ſit in contrarium. Colligunt Doctores *in princ. huius text.* citati. 7

Dummodo aliud eis contraria conſuetudo non tribuat.] Ergo Archiepiſcopus poteſt iuriſdictionem exercere in prouincia conſuetudine ſibi permittente, vt per Marc. Anton. Genuenſ. *in pract. Archiep. Neapol. c. 70. n. 23.* Quarant. *in ſumma Bullarq, verbo Archiepiſcopi auctoritas, verſ. 25.* quos refero ego ipſe *de offic. & poteſtate Epiſc. p. 1. tit. 4. de Archiepiſc. praſtantia, num. 36.* ſecundùm Lugdun. impreſſ. 8

Super ſalariis Aduocatorum, &c.] Aduertit D. Barboſ. *in l. heres abſens, §. proinde, num. 103. ff. de iudic.* quòd ille, qui tractauit cauſam in iudicio, non poteſt in loco iudicij conueniri pro ſalariis Aduocatorum, vel procuratorum, & *num.* 188. ſubdit text. *in præſenti,* ſpecialiter procedere in Archiepiſcopo, qui de cauſis ſubditorum Epiſcoporum ſuffraganeorum cognoſcit in loco ſuæ iuriſdictionis, qui non poteſt cogere prædictos ſubditos ſuffraganeorum Aduocatis ſoluere ſalaria. 9

In gloſſ. *Reſpondere,* ibi, *vel dic verius quòd de contracta loquitur, quem quis celebrat vt viator, vt tunc ibi conueniri non poſſit.*] Notatur ad hoc, quòd ſi contrahens cum aliquo ſciat eum ſtatim receſſurum eſſe, non poterit illum conuenire in loco contractus, vt per D. Barboſ. *in d. l. heres abſens, §. proinde, n. 94. & n. 103.* 10

In ead. gloſſ. ibi, *Ibi enim contrauenire videtur, vbi ſe ſoluere obligauit.* Notatur ad hoc, quòd in ibi contraxiſſe quis videtur, quo ſolutionem deſtinauit, vt per Con. *pract. c. 10. n. 5. verſ. ſextò.* 11

§. Contrahentes.

Archiepiſcopus non compellit inuitos contrahentes aliarum diœceſum in propria coram ſe reſpondere, 12

niſi

Digitized by Google

niſi ibi inueniantur. Sed ſi citati nolunt comparere, vel malitioſè ſe occultant, ne citentur, in bonis ipſorum ſuæ diœceſis poteſt miſſionem facere, vel in alia decernere per Ordinarios faciendam. Colligunt Doctores *in princ. huius text.* citati.

13 *Super contractibus initis*, &c.] Notatur ad hoc, quòd forum quis ſortitur ratione contractus ſi ibi inueniatur, vt per Couar. *pract. c. 10. n. 3. in princ. & num. 4. & lib. 1. var. c. 4. n. 1.* Bernard. *reg. 146. & 642.* Bellog. *in ſpeculo Principum, rubr. 11. §. viſum eſt*, & *ibi* latè Camil. Borrel. *in addit. lit. A*, Auil. *ad c. 27. Pretorum, verbo entregnen, n. 16. cum ſeqq.* Gutier. *de iuram. confirm. p. 3. c. 16.* Menchaq. *vſufreq. c. 52.* Cened. *ad Sextum collect. 33. n. 1.* Cardoſ. *in praxi iudicum, & Aduocat. verbo forus, n. 2.* Ceuall. *commun. contra commun. q. 154.* Aloyſ. Ricc. *in collect. deciſ. p. 2. collect. 339.* D. Barboſ. *in l. heres abſens, §. 1. n. 7. cum ſeqq. & §. proinde à n. 4. & §. vlt. n. 50. cum ſeqq. ff. de iudic.* Sic etiam ratione diſtractus ſortitur quis forum, vt tradunt Stephan. Gratian. *diſcept. forenſ. c. 14. n. 22.* Tiraq. *de iure mariti gloſſ. 5. n. 8. n. 117.* idem aſſerit de quaſi contractu.

§. Nec clericos.

14 Archiepiſcopi non mittant ſuos Clericos in alienas diœceſes ad ineundum contractus, vt cognoſcatur coram ipſis, nec ſubditos aliorum poſſunt cogere coram ſe iuri ſtare, nec illos excommunicare. Colligunt Doctores *in princ. huius text.* citati.

15 *Vel recognoſcendis*, &c.] Notatur ad hoc quòd Vicario ſolet committi vt partes ad recognoſcendum ſcripta ſua, & chirographa cogere poſſit, vt per Rebuff. *in praxi benef. tit. forma Vicariatus, n. 165.*

Cap. Sæculares. II. *Bonif. VIII.*

1 IVdices ſæculares volentes compellere Clericos ad ſoluenda debita etiam liquida ſunt compeſcendi cenſuris Eccleſiaſticis ab Ordinariis, vt deſiſtant. Colligunt ex Ordin. Lap. Abb. Archid. Gemin. Ioan. Andr. Anchar. Butr. Domin. Monach. Franch. Viu. *in ration. lib. 2. pag. 38.* Alagona *in compend. pag. 214.* Ægid. Bellam. *tom. 5. repet. iur. Canon.* remiſſiuè Ximen. *in concord. part. 2.*

2 *A temeritate huiuſmodi*, &c.] Notatur ad hoc quòd iudex Eccleſiaſticus poteſt inhibere ſæculari ne procedat, vt Surd. *conſ. 424. n. 28. cum ſeqq.*

SVMMARIVM.

1 *Iuramenti ratione laicus vt illud ſeruet, coram iudice Eccleſiaſtico conuenitur*, & n. 3.
2 *Fideiuſſori an ſatis ſit probare ſolutionem à ſe factam per ſolam confeſſionem creditoris ſine alia probatione numerationis vt poſſit agere aduerſus debitorem, qui illum promiſit ſeruare indemnem.*
4 *Heres iurantis defuncti coram Eccleſiaſtico iudice ad iuramenti obſeruantiam conueniri non poteſt.*
5 *Iuramentum perſonale eſt, ac proinde eius obligatio non tranſit ad hæredem.*
6 *Lex humana ſæcularis, an iuſtè poſſit prohibere in contractibus iuramenti delationem, ipſiuſque iuramenti vinculum remittere? remiſſiuè.*

Cap. Cùm laicus. III. & vlt.

1 LAicus ratione iuramenti vt illud ſeruet, conuenitur coram indice Eccleſiaſtico. Colligunt ex Ordin. Lap. Abb. Archid. Gemin. Ioan. Andr. Anch. Butr. Domin. Monach. Franch. Viuian. *in ration. lib. 2. pag. 38.* Alagona *in compend. pag. 214.* Ægid. Bellam. *tom. 5. repet. iuris Canon.* remiſſiuè Caſal. *in annot.* & Ximen. *in concord. p. 1. & 2.*

Pro quo ſoluiſti, &c.] Vtrùm fideiuſſori ſatis ſit probare ſolutionem à ſe factam per ſolam confeſſionem creditoris, ſine alia probatione numerationis, vt poſſit agere aduerſùs debitorem, qui illum promiſit ſeruare indemnem? Vide Tiraq. *de retractu, tit. 1. §. 1. gloſſ. 18. n. 84. & tit. 2. §. 4. gloſſ. 6. n. 17.* Franc. Viu. *communi. l. 2. opin. 113.* Afflict. *deciſ. 91. n. 3. & deciſ. 94. n. 3. & deciſ. 150. à num. 34.* & alios citatos per Cened. *ad Sextum collect. 2. n. 1.* 2

Ad cuius forum ratione iuramenti, &c.] Notatur ad hoc quòd laicus ratione iuramenti conuenitur coram iudice Eccleſiaſtico, vt per Cou. *lib. 1. var. c. 4. n. 8. in med. & in cap. quamvis pactum, p. 1. §. 5. n. 6.* Marant. *de ordine iudic. p. 4. cap. iudicium ſæculare, vel Eccleſiaſticum, n. 14. pag. 173.* Perez *l. 6. tit. 1. lib. 2. Ordinam. pag. 475. & l. 1. col. 4. verſ. infertur ſecundò, tit. 6. lib. 8. etiam Ordin. pag. 185.* Rebuff. *in tract. de except. n. 235.* Gutier. *de iuram. confirm. p. 3. c. 12. n. 2. cum ſeqq. & in auth. Sacramenta puberum, C. ſi aduerſus vendit. n. 16. & 20.* Seraphin. *de priuilegiis iuram. priuileg. 67. à n. 1.* Camil. Borrel. *in addit. ad Bellug in ſpeculo Principum, rub. 12. §. quædam lit. C,* Paul. Fulch. *de viſit. lib. 2. c. 21. n. 48.* Pradil. *in ſum. legum pœnalium, p. 2. caſu 12. n. 2.* D. Barboſ. *in l. 1. ff. ſolut. matrim. p. 1. num. 72.* Cened. *ad Sextum collect. 2. n. 2.* 3

Hæredem verò iurantis defuncti coram Eccleſiaſtico iudice ad iuramenti obſeruantiam conueniri non poſſe reſoluunt Couar. *in d. cap. quamvis pactum, p. 1. §. 5. n. 6.* Hippol. *ſing. 219. incip. Tu habens*, Aufrer. *de poteſt. ſecul. ſuper Eccleſiaſticas perſon. reg. 4. fallent. 4. num. 6.* Sebaſt. Medic. *in tract. mors omnia ſoluit, p. 2. concl. 58. num. 164.* Anton. Gom. *var. tom. 2. cap. 14. num. 21.* Gutier. *de iuram. confirm. p. 3. cap. 12. num. 3.* Seraphin. *d. priuileg. 67. n. 22.* Bernard. Græuæ. *ad practicam Cameræ Imper. lib. 1. concluſ. 27. conſid. 1.* D. Barboſ. *ad l. heres abſens, in princ. propè finem. ff. de iudic.* & citati ad Cened. *d. collect. 2. num. 2.* Iuramentum enim perſonale eſt, ac proinde eius obligatio non tranſit ad hæredem, vt tradunt Couar. *d. c. 5. n. 4. & p. 2. §. 1. num. 7.* Anton. Gom. *d. c. 14. n. 19.* Menoch. *conſ. 24. num. 1. & 2.* Azeued. *ad Curiam Piſanam, lib. 4. c. 5.* Lar. *in l. ſi quis à liberis, § parens, n. 119. ff. de liberis agnoſc.* Surd. *deciſ. 148. num. 6. & conſ. 399. n. 18.* Sayr. *in claui Regia, lib. 5. cap. 6. num. 18.* Soar. *de Relig. tom. 2. de iuram. lib. 2. c. 31. num. 14.* Sanch. *in præcepta Decalogi, lib. 3. c. 13. à princ.* Bernard. Græuæ. *d. concl. 27.* D. Barboſ. *in l. proponebatur, num. 34. ff. de iudic.* 4 5

Vtrùm autem lex humana ſæcularis iuſtè poſſit prohibere in contractibus iuramenti delationem, ipſiuſque iuramenti vinculum remittere, vt effugiat huius text. inſtitutum, & de intellectu Ordin. Reg. Luſitan. *lib. 4. tit. 73. & apud Caſtellanos, l. 11. tit. 1. lib. 4. noua recop.* ſuper hac re ſtatuentium, vide ex noſtris Luſitanis Gam. *deciſ. 247. n. 2.* Pinel. *in l. 2. C. de reſcind. vendit. p. 3. c. 1. n. 11. & 12.* Valaſc. *conſ. 16. n. 14. & conſ. 99.* Cald. Pereira *in l. ſi curatorem, verbo minoribus, n. 4. & 6. quæſt. forenſ. lib. 1. quæſt. 23. num. 12. & de empt. c. 30. num. 40.* Rebell. *de obligat. iuſtitiæ, p. 2. lib. 1. quæſt. 9.* nouiſſimè Gabr. Pereira *in tract. de manu Regia.* Et ex Caſtellanis, & aliis Hiſpanis Couar. *in d. cap quamvis pactum, p. 1. §. 3. num. 7.* Gregor. *l. 2. verbo per no pueſta, tit. 4. p. 6.* Salzed. *ad Bernard. reg. 386. verſ. hodie verò,* Palat. *in repet. cap. per veſtras, de donat. inter virum, & uxor. notab. 6. §. fin. à num. 30.* Auendan. 6

de

de exequend. mand. p. 2. c. 27. n. 14. Perez *l. 6. in gloſſ. defendemos, tit. 1. lib. 3. Ordinam.* Ioan. Martin. de Olano *in antinom. lit. I. n.–8.* Azeued. *l. 11. à princ. tit. 1. lib. 4. noua recop.* Matienſ. *l. 2. gloſſ. 3. num. 12. tit. 2. & l. 22. gloſſ. 8. tit. 11. & l. 1. gloſſ. 5. tit. 18. lib. 5. noua recop.* Gom. de Leon. *alleg. 49. n. 3.* Gutier. *in d. auth. Sacramenta puberum à n. 46. & n. 151.* Padil. *in ſumma legum pœnal. p. 2. caſu 13. & caſu 54. n. 10.* Cened. *d. collect. 2. n. 4.* Morl. *in emporio iuris Ciuilis, p. 1. tit. 9. quæſt. vltim. num. –. verſ. quarta,* Molin. *de iuſtit. tract. 2. diſp. 271. verſ. addidimus,* Soar. *de Relig. tom. 2. tract. 5. lib. 1. c. 38. n. 15.* & latiſſimè ex Italis commendo Anton. Nig. latè diſputantem *in nouiſſimo tract. de Laudemio, q. 17. art. 1. num. 60. cum ſeqq.* vbi ad partes hanc quæſtionem bene examinat.

De Litis conteſtatione.

Tit. III.

SVMMARIVM.

1 *Peremptoria litis conteſtationem non impedit niſi ſit de re ſemel finita.*
2 *Exceptionis peremptoriæ vis, & effectus, remiſſiuè.*
3 *Exceptio rei iudicatæ impedit litis ingreſſum.*
4 *Exceptio rei iudicatæ vt poſſit impedire curſum cauſæ tria in ea concurrere debent, nempe identitas rei, identitas perſonarum, & identitas cauſæ agendæ.*
5 *Sententia nulla non poteſt producere exceptionem rei iudicatæ.*
6 *Exceptio tranſactionis impedit litis ingreſſum, ac proinde opponi poteſt ante litis conteſtationem.*
7 *Exceptio litis finitæ impedit litem conteſtari.*
8 *Reſcriptum minimè redditur ſubreptitium non narrata tranſactione, quæ ad merita cauſæ opponitur.*
9 *Literas à Papa obtinens ante omnia tenetur verificare, & iuſtificare omnia in eis narrata.*
10 *Peremptoria exceptio eſt, quæ intentionem agentis perimit.*
11 *Iuramenti de non agendo exceptio, eſt peremptoria.*
12 *Lis finem accipere non dicitur, niſi per ſententiam in iudicatum tranſactam.*

Cap. Exceptionis. I. *Innoc. IV.*

1 EXCEPTIONIS peremptoriæ obiectio ante litem conteſtatam non impedit conteſtationem, niſi excipiat de re iudicata, tranſacta, & definita. Colligunt ex Ordin. Lap. Abb. Archid Gemin. Ioan. Andr. Anchar. Butr. Domin. Monach Franch. Viu. *in ration. lib. 2. pag. 48.* Alagona *in compend. pag. 117.* remiſſiuè Catal. *in annot.* & Ximen. *in concord. p. 1. & 2.*

2 *Exceptionis peremptoriæ.*] De exceptionibus peremptoriis, vide Marant. *de ordin. iudic. p. 6. memb. 9. à n. 12.* Rebuff. *in tract. exceptionum, n. 425. cum multis ſeqq.* Soar. de Pace *in tract. tom. 1. p. 1. temp. 7.* Bern. Muſcatel. *in praxi aurea ciuili Neapol. p. 4. verbo peremptorias,* Cur. Philip *p. 1. §. 15. peremptorias,* Fr. Ludou. Miranda *de ordin. iudic. q. 20. art. 6.* Amat. Roder *in pract. c. 5. à n. 1?.* Mendez à Caſtro *in praxi Luſitana, lib. ; c. 4.*

3 *Niſi de re iudicata.*] Notatur ad hoc, quòd exceptio rei iudicatæ impedit litis ingreſſum, vt per Bellacomb. *tom. 1. commun. opin. lib. ? tit. 20. n. 188. pag. 358.* Flamin. Pariſ. *de reſignat. benef. lib. 2. q. 3. n. 17. & num. 21.* Cranet. *conſ. 207. n. 7. vol. 1.* Soar. de Pace *d. temp. 7. n. 1.* Burg. de Pace *conſ. 40. n. 12.* Rebuff. *d. tract. de except. à n. 501.* Surd. *conſ. 312. n. 1. & de aliment. tit. 1. q. 126. n. 1.* Muſcatel. *in d. praxi p. 4. gloſſ. finitæ, pag. mihi 479. & gloſſ. iudicata, pag. 489. cum ſeqq.* D. Barboſ. *in l. diuortio, §. fin. p. 2. n. 62. ff. ſolut. matrim.* qui etiam tenent 4
quòd exceptio rei iudicatæ, vt poſſit impedire curſum cauſæ, tria in ea debent concurrere, nempe identitas rei, identitas perſonarum, identitas cauſæ agendæ, & actionis, quod etiam vltra citatos tradunt Rot. *deciſ. 100. n. 3. p. 1. diuerſ.* Port. Imolen. *conſ. 6. n. 74. & conſ. 102. n. 21.* Honded. *conſ. 30. n. 50. vol. 1.* Surd. *conſ. 114. n. 21. & conſ. 165. n. 11. & conſ. 312. n. 1.* Menoch. *conſ. 828. n. 1.* Intrigl. *ſing. 56. n. 1.* Ioan. Vincent. de Ann. *alleg. 8. n. 6.* Didac. de Marino *in ſuis commun. opin. lit. E, verbo exceptio.* Vnde ſententiam nullam non poſſe pro- 5
ducere exceptionem rei iudicatæ per *l. vnic. C. de latina libert. tollen.* tradit Rebuff. *in tract. de except. n. 508.*

Tranſacta.] Notatur ad hoc, quòd exceptio tranſa- 6
ctionis impedit litis ingreſſum, ac proinde opponi poteſt ante litis conteſtationem, vt per Vezin. *tom. 2. commun. opin. lib. 8. tit. 10. n. 20.* Menoch. *de arbitr. caſu 201. n. 60.* Soar. de Pace *d. temp. 7. n. 1.* Don. Chriſtoph. de Pace *in ſcholiis ad leges ſtyli, l. 236. n. 5* Bern. Muſcatel. *d. p. 4. gloſſ. tranſactionis, pag. 601. cum ſeqq.* Alex. Trentacinq *var. reſol. lib. 2. tit. de except. reſol. 1. n. 12.* Mendez à Caſtro *d. c. 4. n. 3.*

Seu finita.] Notatur ad hoc, quòd exceptio litis fini- 7
tæ impedit litem conteſtari, vt per Vezin. *in d. tit. 20. n. 19. p. 350.* Flamin. *d. q. 3. n. 14.* vbi ait quòd per renuntiationem finitur lis, & de præſcriptione tradunt Mendez à Caſtro *d. c. 4. n. 4.* Alex. Trentacinq *d. tit. de except. reſol. 3.* Camil. Borrel. *in ſumma omnium deciſ. tit. 50. de litis conteſt. n. 62.* Quibus autem modis dicatur lis finiri tradit latè Farin. *fragm. crimin. p. 2. lit. L, n. 393. cum multis ſeqq.*

Licèt dicat, &c.] Notatur ad hoc quòd reſcriptum 8
minimè redditur ſubreptitium non narrata tranſactione, quæ ad merita cauſæ opponitur, vt per Menoch. *de arbitr. lib. 2. caſu 202. n. 60.*

Notatur etiam ad hoc, quòd obtinens literas à 9
Summo Pont. tenetur ante omnia verificare omnia in eis narrata, vt per Valaſc. *conſult. 163. n. 2.*

In gloſſ. *Peremptoria*, ibi, *& eſt peremptoria, quæ* 10
intentionem agentis perimit, &c. Ita Petr. Gregor. *ſyntagm. iur. lib. 2. c. 21. n. 8.* Ioſeph. Cumia *in ritibus Sicil. c. 25. n. 36.* Camil. Borrel. *d. tit. 48. d. except. n. 16.*

In ead. gloſſ. ibi, *Et iuramentum de non agendo.* Vide 11
Caſſan. *in conſuet. Burgund. rubr. 11. §. 12. verbo, ou par le ſerment, n. 10. fol. 346.* Soar. de Pace *d. temp. 7. n. 2.* latè Bernard. Muſcatel. *d. p. 4. gloſſ. periurij.*

In gloſſ. *Finita.* Notatur ad hoc, quòd non dicitur 12
lis finem accipere niſi per ſententiam in iudicatum tranſactam, vt per Flamin. *d. q. 3. n. 21.* Steph. Gratian. *diſcept. forenſ. c. 114. n. 34. & ſeq.* de quo latè dixi *in collect. ad Clem. 2. vt lite pend.*

SVMMARIVM.

1 *Conteſtatio litis non fit per exceptionem peremptoriam.*
2 *Doctores de libello agentes referuntur.*
3 *Conteſtatio litis quando, & quibus modis fieri dicatur, remiſſiuè.*

Cap. Si oblato. II. *Bonif. VIII.*

SI oblato ab actore libello reus excipiat perempto- 1
riè per hanc exceptionem non conteſtatur lis, ſed eſt conteſtanda, niſi exceptio ſit ex his tribus, quæ impediunt.

Digitized by Google

pediunt. Colligunt ex Ordin. Lap. Abb. Archid. Gemin. Ioan. Andr. Anchar. Butr. Domin. Monach. Franch. Viu. *in ration. lib. 2. pag. 49.* Alagona *in compend. pag. 218.* remiſſiuè Ximen. *in concord. p. 1. & 2.*

2 *Ab actore libello.*] De libello latè agunt Marant. *de ordin. iudic. p. 6. tit de libelli oblat.* Cur. Philip. *p. 1. §. 11.* Soar. de Pace *in pract. p. 1. tom. 1. temp. 4.* Cardoſ. *in praxi iudicum, verbo libellus,* Amat. Rodet. *in pract. c. 5. de libello actoris,* Camil. Bottel. *in ſumma omnium deciſ. tit. 49. de libello.*

3 *Litis conteſtatio intelligitur eſſe facta.*] Quando, & quibus modis litis conteſtatio fieri dicatur, vide Viu. *Neapol. deciſ. 310. n. 2.* Menoch. *de præſ. l. 2. præſ. 30. à n. 1.* Camil. Borrel. *in ſumm. omnium deciſ. tit. 50. de litis conteſtat. n. 6. & 7.* Mendez à Caſtro *in praxi Luſitan. lib. 3. c. 6.* Melch. Phœbos *Areſto 84. tom. 1.*

De Iuramento calumniæ.

Tit. IV.

SVMMARIVM.

1 *Iuramentum calumniæ non eſt de ſubſtantia quod ſtatim poſt litem conteſtatam præſtetur,* & n. 2.

3 *Iuramentum calumniæ ſi tacitè omittatur, non propter hoc annullatur proceſſus legitimè factus,* & n. 4.

5 *Iuramento calumniæ ſtatnto tolli non poteſt, nec Principis reſcripto, niſi expreſſis verbis deroget.*

6 *Iuramentum calumniæ, & de veritate dicenda præſtatur in ſpiritualibus.*

7 *Iuramentum calumniæ præſtari debet in cauſis criminalibus.*

Cap. Si de calumnia. I.

Bonif. VIII.

1 IVRAMENTVM de calumnia, vel de veritate dicenda non eſt neceſſe, vt fiat initio litis, poteſt enim fieri in qualibet parte litis. Colligunt ex Ordin. Archid. Gemin. Ioan. Andr. Butr. Anchar. Domin. Monach. Franch. Viu. *in ration. lib. 2. pag. 64.* Alagona *in compend. iuris Canon. pag. 222.* remiſſiuè Caſal. *in annot.* & Ximen. *in concord. p. 1. & 2.*

2 Hanc eandem concl. firmat Tiraq. *de retractu lig. §. 2. gloſſ. 2. n. 1.* Marant. *de ordin. iudic. p. 6. ad ſecundam iudicij partem de iuram. n. 3.* Mench. *vſufreq. lib. 2. c. 25. n. 7.* Seraph. *de priuileg. iuram priuileg. 12. n. 2.* Anton. del Re *de iuram. calumniæ, c. 1. n. 19.* Amat. Rodet. *in pract. de modo, & forma videndi, ſeu examinandi proceſſum. c. 11. num. 24.*

§. Propter.

3 Iuramentum calumniæ ſi in tota cauſa tacitè omittatur, proceſſus legitimè factus non eſt nullus, neque annullandus. Colligunt Doctores *in princ. huius text.* citati.

4 Hanc eandem concluſionem, cui aduerſari videtur *l. 2. §. ſed quia veremur. C. hoc tit* firmant, & intelligunt Marant. *d. loco, n. 2.* Mench. *vſufreq. lib. 2. c. 25.* Kirchon. *tom. 1. commun. opin. l. 2. tit. 28. n. 18. pag. 360.* Tiraq. *de iure mariti, gloſſ. 7. n. 80.* Grauat. *ad veſtr. in pract. Romanæ Curiæ, lib. 5. tit. 2. n. 11. & 12.* Math. Coler. *dec. 117. n. 4. & 5.* Ioſeph. Cumia *in ritibus Siciliæ in prælud. n. 14.* Bernard. Græuæ *ad pract. Camer Imper. l. 1. concl. 84. à princ.* Gutier. *pract. l. 1. q. 99.* D. Barboſ. *in l. maritum, n. 97. ff. ſolu matrim.* Mozl. *in emporio iur. Ciuilis, p. 1. tit. 11. in prælud. n. 23. verſ. vnde,* Camil. Borrel. *in ſum. omnium deciſ. tit. 51. de iuram. calumn. à n. 9.* Anton. del Re *in tract. de iuram. calumn. c. 7. n. 3. cum ſeq.* Stephan. Gratian. *diſcept. forenſ. c. 208 à n. 15* Rot. *deciſ. 1. n. 4. & deciſ. 51. & deciſ. 52. n. 3. & deciſ. 117.* apud Farin. *in collect. 1. nouiſſimarum, aliàs p. 4 diuerſ.* ex quorum dictis colligitur iuramentum calumniæ non poſſe remitti à partibus, quia introductum fuit ob publicam vtilitatem, & ita procedere text. *in d. l. 2. §. ſed quia veremur,* ſi verò omittatur proceſſum ſine eo geſtum valere, quia pertinet ad ordinem iudicij accidentalem; & procedere text. *in præſenti, & Ordin. Regiam Luſit. l. 3. tit. 63. in princ.* ibi, *ou ſe nam foſſe dado iuramento de calumnia as partes.* Quando vero ab altera partium exactum ſit, tunc de ſubſtantia proceſſus eſſe reſoluunt Vinian. *Neapol. deciſ. 109. n. 9.* Vant. *de nullit. tit. ex defectu proceſſus, n. 29.* Vincent. Carot. *de iuram. litis deciſorio, q. 13. n. 6.* Ant. del Re *d. c. 7. n. –.* Bernard. Græuæ. *d. concl. 84. n. 5.*

5 Vnde iuramento calumniæ ſtatuto tolli non poſſe tradunt Viu. *d. deciſ. 109. n. 5.* Vincent. Carot. *d. q. 13. princ. n. 7.* Anton. del Re *c. 13. n. 1* Surd. *deciſ. 8. n. 8.* Nec conſuetudine, Vinian. *d. deciſ. 109. n. 5.* Carot. *d. q. 13. n. 7.* Anton. del Re *c. 15. n. 4.* Nec Principis reſcripto, niſi expreſſis verbis deroget, vt per Anton. del Re *d. c. 13. n. 21.* Ludou. Rodolphin. *de ſuprema, ſeu abſoluta Principis poteſt. c. 6. n. 43.*

§. Quamvis.

6 In cauſis ſpiritualibus iurari debet de calumnia, & de veritate dicenda. Colligunt Doctores *in princ. text.* citati.

7 In gloſſ. *In eiſdem,* ibi, *nunquid in criminalibus iuretur de calumnia?* Notatur ad hoc, quòd in cauſa criminali præſtari debet iuramentum calumniæ, vt tradunt Perez *l. 1. tit. 1. lib. 3. Ordinam. pag. 523.* Bernard. Græuæ. *ad pract. Cameræ Imper. lib. 1. concl. 84. num. 6.* Farin. *in praxi crimin. p. 1. q. 16. n. 28.* Steph. Gratian. *diſcept. forenſ. c. 208. n. 26.* Camil. Bottel *in ſumma omnium deciſ. tit. 51. n. 34.* Aloyſ. Ricc. *in deciſ. Curiæ Archiep. Neapol. deciſ. 56. n. 10. p. 2.*

SVMMARIVM.

1 *Appellationis in cauſa iurari debet de calumnia, & de veritate dicenda,* & n. 2.

3 *Procurator deputatus poſt iuramentum calumniæ factum à principali, debet etiam ipſe iurare de calumnia.*

4 *Procurator exigente aduerſario non ſolum tenetur iurare in animam domini, ſed etiam in animam propriam.*

5 *Hæres, vel ſucceſſor an teneatur iurare ex quo defunctus iurauerat, remiſſiuè.*

Cap. In appellationibus. II.

1 IN cauſa appellationis eſt iurandum de calumnia, & de veritate dicenda, etiam ſi in principali ſit iuratum. Colligunt ex Ordin. Lap. Abb. Archid. Gemin. Ioan. Andr. Anchar. Domin. Butr. Monach. Franch. Viu. *in ration. lib. 2. pag. 65.* Alagona *in compend. pag. 222.* remiſſiuè Ximen. *in concord. p. 2.*

Hanc

Digitized by Google

2 Hanc eandem concl.ex hoc text. deſumunt, multiplicitérque declarant Myhſing. *cent.1.obſeru.1.* Franc. Marc.*delphin.deciſ.1182.n.23.p.1.& deciſ.706.p.2.* Mench. *quæſt. freq. lib.2.q.25.n.30.* Bellacomb.*tom.1.commun.opin.l.3.tit.7.n.22.* Brederod.*in tract.de appell.p.2.tit.30.de litis conteſtat.* Camil.Borrel.*in ſum.omnium deciſ.tit.50.de litis conteſt.n.29.*

§. Procuratores.

3 Procurator deputatus poſt iuramentum calumniæ factum à principali debet etiam ipſe iurare de calumnia. Colligunt Doctores *in princ.text.* citati.

4 In gloſſ. *Ab ipſis*, ibi, *Sacramentum tamen calumnia*, &c. Notatur ad hoc, quòd procurator exigente aduerſario non ſolùm tenetur iurare in animam domini, ſed etiam in animam propriam, vt per Gail.*lib.1.obſeru.89.n.47.* Anton.del Re *de iuram.calumniæ, c.16.n.45.* Surd.*deciſ.18.n.3.* Camil.Borrel.*in ſumma omnium deciſ.tit.51.n.19.*

5 In gloſſ. *Iuramentum*, ibi, *an heres, vel ſucceſſor teneatur iurare ex quo defunctus iurauerat.* Vide Soar. *de Relig.tom.2.lib.2.de iuram.c.31.n.12.*

SVMMARIVM.

1 *Procurator habens ſpeciale mandatum iurat de calumnia*, & n.2.

3 *Mandatum ſpeciale ad iurandum de calumnia ſufficit, licet expreſſa non ſit in eo cauſa in qua iurandum ſit.*

Cap. Nullam ſibi. III. & vlt.

1 PRocurator conſtitutus cum ſpeciali mandato ad iurandum de calumnia ad tale iuramentum præſtandum admitti poteſt. Colligunt ex Ordin. Archid. Gemin.Ioan.Andr.Anch.Domin.Butr.Monach.Franc. Viuian. *in ration. lib.2. pag.67.* Alagona *in compend. pag.223.* remiſſiuè Caſal.*in annot.* & Ximen.*in concord. p.1.& 2.*

2 Hanc eandem concl.ex hoc text. deſumunt Couar. *lib.1.var.c.6.n.2.& in cap.quamuis pactum, p.10.§.5.à n.8.* Cott.*in memorab. verbo procurator, pag. mihi 709.* Franc.Marc. *Delphin.deciſ.687.n.1.p.2.* Matth. Colet. *Germin.deciſ.115.n.1.& 2.* Anton.Gabr *tom.3.commun.opin.tit.de mandato concluſ.vnica verſic. quartò requiritur.* Pereg.Iannim *de citat.reali, lib.3.c.25.n.161.* Fulo. Pacian.*de probation.lib.2.c.48 n.12.* Anton.del Re Tibortin.*de iuramento calumniæ, c.16.* Seraphin.*de priuil.iuram. priuileg.111.n.4.* Mench.*vſufreq.c.25.num.16.* Gotier. *pract.lib.1.q.62.* Cald.Pereira *in l.ſi curatorem, verbo implorandum, n.6.* Cardoſ. *in praxi iudicum, & Aduocat.verbo procurator, n.36.* Steph.Gratian.*diſcept. forenſ.c.105.n.21.* Camil.Borrel.*in ſumma omnium deciſ.tit.51.de iuram.calumniæ, n.16.& tit.66.de procuratorib.n.181.* Aloyſ. Ricc.*deciſ.52.n.2.* apud Farin. *p.4. ſuæ praxis crimin.& deciſ.117.n.2.* apud eundem *in 1.collect. nouiſſimarum,* alias *p.4.diuerſ.* reſoluentes quod procurator ad iurandum de calumnia ſpeciale mandatum habere debet. Et ſufficit ſpeciale mandatum, licet non ſit expreſſa in eo cauſa in qua iurandum ſit,

3 vt docet Anton.del Re *d.c.16.n.17.* Steph.Gratian.*d.c.105.n.23.* quamvis contrarium ſequatur Mench. *d.c.25.num.17.*

De Reſtitutione ſpoliatorum.

Tit. V.

SVMMARIVM.

1 *Spoliationis exceptio facta ab alio quam ab actore in ciuilibus non admittitur, in criminalibus vero facta à tertio admittitur dummodo ſit de tota ſubſtantia, vel parte. Exceptio probari debet infra quindecim dies, alias fit condemnatio expenſarum.*

2 *Spoliationis exceptio dicitur dilatoria.*

3 *Exceptio ſpoliationis neceſſariò ante litem conteſtatam proponenda eſt.*

4 *Exceptio ſpoliationis facta ab alio, quam ab actore, non poteſt opponi in cauſa ciuili ad effectum litem, & iudicium differendi.*

5 *Spolij exceptio repellit ſpoliatorem agentem à iudicio etiam ſuper alia re, nec auditur donec reſtituat rem per ſpolium ſubtractam.*

6 *Spolij actio repellit agentem etiam actione aliqua priuilegiata, qualis eſt actio depoſiti.*

7 *Spolij exceptio repellit etiam agentem ſuper alio ſpolio.*

8 *Attentatorum via ſi quis egerit pro ſpolio ſibi facto lite pendente, non repelletur per exceptionem alterius ſpolij etiam rei diuerſæ, quod non ſit factum lite pendente.*

9 *Actor agens de ſpolio poteſt conueniri à reo de alio ſpolio.*

10 *Conuentus ex cauſa ciuili non poteſt repellere agentem propoſita exceptione ſpoliationis facta à tertio, tamen accuſatus criminaliter virtute talis exceptionis poteſt ſuum accuſatorem repellere.*

11 *Spoliatio debet eſſe omnium, vel ſaltem maioris partis bonorum ad hoc vt impediatur accuſatio contra ſpoliatum propoſita.*

12 *Excipiens tenetur probare ſuam exceptionem intra ſpatium quindecim dierum, aliàs in expenſis actori condemnabitur.*

13 *Declaratur text.in præſenti.*

14 *Dies termini non computatur in termino.*

15 *Excipiens de ſpoliatione facta à tertio infra certum tempus à iudice ſtatuendum, debet reſtitutionem petere, aliàs accuſabitur exceptione non obſtante.*

16 *Iudex debet quantum poteſt obuiare ne iudicium coram ſe agitatum ſit eluſorium.*

17 *Iudex ex officio debet nulliter agentem repellere.*

18 *Declaratur* tit.C.vt nemo inuitus agere, *&c.*

19 *Exceptio ſpoliationis priuatarum rerum non obſtat agenti ſuper rebus Eccleſiaſticis, & è contra.*

20 *Eccleſiæ res publici iuris cenſentur.*

21 *Declaratur text.*in c.2.de ordine cognit.

Cap. Frequens. I. *Innoc. III.*

SPoliationis exceptio poſita ab alio quàm ab Actore in ciuilibus non 1
impedit quin iudex in principali procedere poſſit, in criminalibus verò à quocunque poſita impedit, dummodo ſit de tota ſubſtantia, vel maiori parte, quæ tamen exceptio probari debet infra quindecim dies, aliàs fit condemnatio expenſarum præhabita iudicis taxatione, & ſi æquum illi viſum fuerit, punitione minimè relicta. Colligunt ex Ordin. Lap. Abb. Archid. Gemin. Ioan. Andr. Anchar.Butr.Domin.Monach.Franch.Viuian.*in ration.lib.2. pag.102.* Alagona *in compend. pag.225.* remiſſiuè Caſal.*in annot.*& Ximen.*in concord. p.1.& 2.*

Cauſæ

2 *Cauſas Eccleſiaſticas impedit , & perturbat.*] Ergo
exceptio ſpoliationia dicitur dilatoria, vt notant gloſſ.
verbo perimitur in præſenti, gloſſ.2.in c.1.& 2.q.2.gl.3.
in cap.ex conqueſtione, vbi Abb. *num.5.* & Doct. *ſupr.*
*hoc tit.*idem Abb.*in cap.2.num.2. de ordine cognit.* Iaſ.
*in §.nihil commune,num.*138. Bonifac.*in Clement.vnica,*
num.66.de cauſa poſſeſſ & propriet. Gregor *l.5.verbo le*
*deue,tit.10.part.3.*Perez *ad l.1.tit.8.lib.3.Ordin.verſic.*
præterea, Menoch.*de arbitr.caſu 240.n.4. & remed.15.*
recuper. num.382. & n.491. & remed.3. retin. n.666.
Vivian.*tom.2.commun.opin.lib.7.tit.1.n.234. & n.339.*
Bernard.Muſcatel.*in praxi aurea ciuili Neapol. part.3.*
3 *gloſſ.actorem,num.*38. itavt talis exceptio ſit neceſſariò
ante litem conteſtatam proponenda, ſicuti quæcun-
que alia, vt reſoluunt addit. *ad gloſſ. verbo perimitur*
in præſenti, Bart. *in d.§.nihil commune , num. 24. cum*
ſeqq & *ibi* Iaſ.*à n.*137.& plures de quibus Couar.*lib.1.*
var.c.16. num.13.in princip. & verſ. quod ſi, Menoch.
*remed.1.recup.à num.174. & remed.15.n.*38a. Menoch.
*illuſtr.cap.*88. *à num.*27. Perez *in d. verſ. præterea,* in-
tendunt Innocent.& alij *in c.2.de ord.cognit.* quod ſci-
licet *reg.cap.inter Monaſterium, cum ſimilib.de re iudic.*
ſecundùm quam exceptio dilatoria regulariter ante li-
tem proponi debet, obtinet etiam in exceptione ſpo-
lij, de qua agimus, itavt poſt litem in petitorio con-
teſtatam non poſſit ſpoliatus excipere de ſpolio,vt pe-
titorium ſuſpendat.

4 *Statuimus , vt in ciuilibus negotiis,* &c.] Collige ex
text. exceptionem ſpoliationis factæ ab alio quam ab
actore in cauſa ciuili non poſſe opponi ad effectum li-
tem , & iudicium differendi , imò ea non obſtante iu-
dex de cauſa principali cognoſcere,& eandem definire
tenetur, vt notant Domin. Franc. Anch. & omnes *in*
*præſenti,*Abb.*in c.olim,il.2.n.6.de reſtit.ſpol.* Paul.Alex.
& Iaſ.*in l.ſi te bonis,C.de iure deliber.*Afflict.*deciſ.*150.
*n.*8.& poſt alios Baëz. *de inope debitore, c.4.n 4.* quod
intelligendum eſt etiamſi reus fuerit tota ſobſtantia
ſpoliatos, vt apertè colligitur ex hoc text. qui dum
diſtinguit inter cauſas ciuiles, de quibus agimus, &
criminales, & ait in criminalibus exceptionem ſpo-
liationia omnium, vel maioris partis bonorum factæ
à tertio ſpecialiter impedire litis ingreſſum, apertè
docet ſecus eſſe dicendum in ciuilibus, vt optimè ex-
pendit Abb.*d.loco.*

5 *Sed in ciuilibus ab actore* ,&c.] Collige ex text.ex-
ceptionem ſpolij repellere ſpoliatorem agentem à io-
dicio, etiam ſuper alia re,nec audiri donec reſtituat
rem per ſpoliom ſubtractum, idem probat text. *in c.2.*
verſ. ſed quoniam , de ordine cognit. reſoluunt Domin.
Franch. Anch.& omnes *in præſenti*, Abb. *in d.c.2.n.3.*
*& 4.*Specul.*tit.de citat.num.*11. Afflict. *deciſ.*19.Iaſ.&
Doct.*in d.l.ſi te bonis,*Soc.*conſ.12.col.4.vol.1.*poſt alios
Marant. *de ord.iudic.p.4.diſt.7.n.*48.*& ſeq.*

6 Amplia prædictam exceptionem ſpolij repellere
agentem etiam actione aliqua priuilegiata, qualis eſt
actio depoſiti,vt tenet gloſſ. verbo *in modum,* ibi, *bene*
obſtat exceptio, in d.c.2.de ord,cognit. quam ſequuntur
Anton.& communis ex Abb.*ibi n.*22.Sicul.*in c.2.n.4.*
*de depoſito,*Iaſ.*in §.in bona fidei, n.*11.*Inſtit.de actionib.*
Peruſ.*in præſenti,§.fin.in princ.* Menoch. *remed. 1. recu-*
*per. n.*388.

7 Amplia deinde repellere etiam agentem ſuper alio
ſpolio, vt probat *cap. vlt. verſic. quamquam, de ordine*
cognit. dummodo exceptio fuerit propoſita de ſpolio
rei diuerſæ ex Valaſc. *conſ.*88. *n.3.* & dummodo actor
non agat de ſpolio magis priuilegiato, quòd ſi agat,
non repellitur per exceptionem alterius ſpolij, fauor
enim rei, qui in hac exceptione conſideratur, ſolùm
vrget vbi omnia paria ſunt, ex reg.*cùm ſunt partium,*
8 *de reg. iuris , lib. 6.* Vnde infertur quòd ſi quis ege-
rit via attentatorum pro ſpolio ſibi facto lite penden-
te non repellitur per exceptionem alterius ſpolij
etiam rei diuerſæ, quòd non ſit factum lite pendente,
vt tenent Abb. *in cap.bone , num.20. de appellat.* Dec.
conſil.200.n.3.vol.1. Afflict. *deciſ.98.n.4.* Rip. *in cap.*
ſæpè, n.10. de reſtit. ſpoliat. Corraſ. *in §.nihil commune,*
*n.*52.Menoch.*remed.1.recuper.n.*388. Valaſc.*d.conſ.*88.
*num.*10. Intellige tandem vt non ſolùm exceptio ſpo- 9
lij poſſit opponi contra agentem de alio ſpolio iuxta
ſuptadicta, ſed etiam vt actor agens de ſpolio, poſſit
conueniri à reo de alio ſpolio, vt expreſsè probat
text.*in d.c.fin.in princ.*ibi,*niſi ſuper quæſtione*, &c. vbi
Abb *notab.*1.Marant.*d.p.4.diſt.6.n.32.& 37.* Valaſc.*d.*
*conſ.*88.*n.3.*

In criminalibus autem, &c. Collige ex text.quòd li- 10
cèt conuentus ex cauſa ciuili non poſſit repellere
agentem propoſita exceptione ſpoliantis factæ à ter-
tio, iuxta *verſ ſtatuimus* , tamen accuſatos criminaliter
virtute talis exceptionis poteſt ſuum accuſatorem re-
pellere, vt per Ioan. Andr.& Anchar.*notab.3.*Dominic.
n.6 & omnes *in præſenti,* Abb. *in cap.olim,il.3.n.6.hoc*
*tit.*Marant.*p.4.diſt.7.n.*48. Beroi. *in cap.item cum quis,*
*n.6.hoc tit.*Afflict.*deciſ.*19.Tiraq. *in l.ſi vnquam, verbo*
*omnia,vel partem,num.12.C.de reuoc.donat.*Menoch.*re-*
med.1.recup.n.324. cum ſeqq.

Intellige tamen quòd ad hoc, vt impediatur accu- 11
ſatio contra ſpoliatum propoſita, requiritur quòd ſpo-
liatio ſit omnium,vel ſaltem maioris partis bonorum,
vt docet Pontifex *in præſenti, in verſ. illum autem* , nec
immeritò prædicta declaratio ita fuit facta,regulariter
enim in iure noſtro æquiparantur omnia bona,& ma-
ior eorum pars,ſicuti docent Duen. *reg.383. verſ. am-*
plia ſecundò,Tiraq.*d.verbo omnia, vel partem, num.12.*
& ideo metum amiſſionis maioris partis bonorum ca-
dere in conſtantem virum aſſerunt Couar. *de ſponſalib.*
p.2.c.3.§.1,n.18. Maſcard. *de probat. concl.1055.n.54.*
Menoch.*de arbitr.lib 2.c.135.n.9.* Card.Tuſch. *lit.M,*
concl.215.n.5.& concl.217.n.8.& 9. Sanch *de Matrim.*
lib.4.diſp.5.num.20.cum ſeqq. Farin. *fragm. crimin. p.2.*
lit.M.n.89.

Infra quindecim dierum ſpatium , &c.] Notatur ad 12
hoc, quòd excipiens tenetur probare ſuam exceptio-
nem infra ſpatium quindecim dierum, aliàs in expen-
ſis actori condemnabitur, vt per Dominic. *in c.1.§.ſi*
verò,n.2.de except.hoc lib. Intellige autem hoc tempus
eſſe continuum, & currere ipſo iure ſtatim quòd ex-
ceptio fuerit admiſſa,cum ſit dilatio legalis, ſecundùm
Ioan. Andr.& communem *in d.c.1.* & probatur ex iis,
quæ tradunt Anton. Gomez *tom.3. var.c.1.n.3.*Tiraq.
de retractu lig.§.1.gl.7.n.21. Perez *ad l.1. verbo haſta,*
*tit.8.lib.3 Ordin.*Gutier.*canon.lib.1.c.12.n.24.*Azeued.
l.3.n.7.tit.1.lib.4. noua recopil.

Per violentiam.] Secus ergo ſi per dolum, vel alio 13
modo intra vim expulſiuam deſtitutum ſe affirmet
etiam omni ſobſtantia ſua, ſecundùm Ioan.Andr. Do-
min Franc §.1.*notab.3.*& commonem *in præſenti.*& ita
ſecundùm illos ratio *infrà* expreſſa *in text.* ibi,*quia ne-*
que nudi, &c.non eſt finalis, neque vnica huius deci-
ſionis, quoniam text. etiam vltra illam viſus eſt ha-
buiſſe reſpectum ad grauitatem cauſarum crimina-
lium, & fauorem ſimul ſpoliati per vim, vnde licèt
etiam hoc caſu militer ratio in noſtro text. expreſſa,
non tamen militat alia fauoris ſpoliati.

In gloſſ. *Proponitur*,ibi,*quia dies illa non computabi-* 14
tur, &c. Notatur ad hoc,quòd dies in quo prædictus
quindecim dierum terminus aſſignatur,in ipſo termi-
no minimè computatur,& in quocunque alio termino
idem eſſe reſoluendum tradunt *gl.vlt in cap.ſuper eo 12.*
de appellat. Afflict.*ad conſtit.l.1.rub.90.num.8.* Caſſan.
in conſuet. Burgund. rub.1. §.8. num.8. Duen. *reg.196.*

à princip. Tiraq. *de retract.lig.* §.1. *gloſſ.* 12. *n.* 18. *cum ſeq.* Vanti. *de nullitat.tit.ex defectu iuriſdiction.* *Ordin.n.* 160. Perez *l.* 2. *tit.* 2. *lib.* 3. *Ordin.pag.* 494. & *l.* 22. *verſ.ſed eſt dubium,in med.tit.* 1. *lib.* 7. *pag.* 408. Fiehard. *tom.* 2. *commun.opinion.lib.* 7. *tit.* 14. *num.* 131. *pag.* 274. Azeued. *ad Curiam Piſanum,lib.* 4. *c.* 6. *n.* 50. Flamin. Pariſ. *de reſign. benefic.lib.* 12. *quaſt.* 8. *n.* 8. Steph. Gratian. *diſcept.forenſ. cap.* 161. *à princip.* Cardoſ. *in praxi iudicum,& aduocat. verbo dies,n.* 5. & 6. Alex. Trentacinq. *var.reſol.l.* 2. *tit. de dilat.reſol.* 1. Rot. *deciſ.* 333. apud Farin. *in* 1. *col.nouiſſ. alias p.* 4. *diuerſ.*

§. Solet autem.

15 Accuſatus ſi criminaliter probauerit exceptionem ſpoliationis factæ à tertio,itavt repellat ſuum accuſatorem, iuxta bune text. *in princip.* ibi, *in criminalibus autem*, poteſt nihilominus iudex ipſi accuſato terminum præficere,infra quem agat contra ſpoliatorem,& perat reſtitutionem ſpolij, qui terminus ſi elapſus fuerit non obſtante prædicta exceptione poterit accuſari. Colligunt Doctorus *in princip.text.* citati.

16 Qui quidem terminus indulgendus eſt à iudice accuſationis, vt ſatia text. *in præſenti*, ſignificare videtur, ibi, *excipiat*, iuncto ibi, *à iudice*, &c. & communis *in præſenti*, magis probat, cuius rei ratio eſſe poteſt, quia cùm iudex debeat in quantum poteſt obuiare ne iudicium coram ſe agitatum ſit eluſorium, *c.bona,il.* 2. §. *nec obſtabat*, vbi gloſſ. *verbo eluderent*, iura ſimilia citat. *de poſtulat Prælator.* iuuant, quæ Roman. *conſ.* 467. vbi di-

17 cit quòd iudex ex officio debet nulliter agentem repellere ne eluſorij actus coram eo fiant, & per prædictam exceptionem accuſatio criminalis contra ſpoliatum propoſita, & ita iudicium eluſorium inutile reddi poſſit, iuxta hunc text. *in princip.* ibi, *& plerumque perimitur cauſa cognitio principalis*, recte fit vt ad eundem ſpectet his fraudibus obuiare, ac per conſequens prædictum terminum ſtatuere; quæ quidem reſolutio veriſſima eſt, ad hunc videlicet effectum, vt intra illud tempus excipiens teneatur quantum in ſe fuerit, cauſam ad finem perducere, & nihil ſuperſit quòd ſit in eius poteſtate, aliter ſtatim vbi lapſus fuerit poterit accuſari, non tamen præſcribit prædictum terminum ad hoc vt aliquo modo arctetur iudex reſtitutionis, quia reſpectu ipſius nihil poterit ſtatuere, iuxta *reg. c. innotuit* 20. ibi, *par in parem non habet imperium.de elect.*

18 In gloſſ. *Æſtimamus*, ibi, *& ſi compellitur aliquis agere*, &c. Colligit ergo gloſſ. poſſe quem compelli ad agendum, contra *tit.Cod.vt nemo inuitus agere,vel accuſare cogatur*, tam *in rub.* quàm *in text.* & quæ tradunt *gloſſ pen.* & Doctores *in cap. licet* 14. *de accuſat.* Boër. *deciſ.* 255. *à princ.* Menoch. *illuſtr.c.* 16. *in princ.* Reſpondetur enim *d.tit.C.vt nemo inuitus*, cum ſimilibus, procedere regulariter, id eſt, vt abſque reſpectu ad aliquam certam cauſam & ad aliquem effectum, & ita ſine cauſa, effectu non ſit aliquis agere compellendus, & in hunc ſenſum eſt explicanda hæc gloſſ. dum ait præciſè non compelli quem ad agendum, id eſt, præſcindendo ab omni cauſa, ſeu effectu, cui ſimilis eſt *gloſſ.vlt. verſ. item ad hoc, in l. à quo* 45. *ff. de damno infecto*; at verò cauſatiuè, id eſt, propter aliquas certas cauſas, & ad aliquos effectus aſſequendos rectè poteſt aliquis cogi ad agendum, prout in ſpecie huius text. vbi ad hoc vt ſpoliatus poſſit excipere de ſpoliatione, cogitur agere contra ſpoliatorem.

§. Ad hoc. vlt.

19 Exceptio ſpoliationis, quæ à iudicio repellit agentem, iuxta hunc text. *in princip.* ibi, *ſed ſi in ſimilibus*, &c. non habet locum quando talis exceptio opponitur de rebus priuatis ad Eccleſiaſticas, & è contra. Colligunt ex Ordin. Doctores *in princip. text.* citati, tradunt Abb. *n.* 24. Butr. *n.* 16. Ioan. Andr. *col.* 4. *in c.* 2. *de ordine cognit.* Rot. *deciſ.* 20. *de reſtit.ſpol.in nouis*, Lap. *alleg.* 67. *col.pen.* Afflict. *deciſ.* 19.

Ratio verò huius deciſionis ex noſtro text. deſumptæ illa reddi poteſt, quia res Eccleſiæ publici iuris cenſentur, arg. *l.* 1. §. *huius ſtudij.ff.de iuſtit.l.fin.in princ. C.de ſacroſ. Eccleſ.* Conſtat autem quòd de publico ad priuatum non admittitur compenſatio, ex *l.* 5. & 3. *C. de compenſat.* igitur ſimiliter exceptio de publico ad priuatum, ac per conſequens de re Eccleſiaſtica ad temporalem, vel è contra reiicienda eſt, iuxta hunc text. quam rationem aſſignat gloſſ. *in præſenti*, ibi, *ſunt publici iuris*, vbi Monach. *n.* 10. & eam frequentius probare videntur Ioan. Andreas *n.* 6. & Franc. *col.fin.in præſenti*, dum dicunt res Eccleſiæ publicas eſſe, & earum dominium non ſpectare ad priuatas perſonas. 12

Non obſtat *d. c.* 2. *de ordine cognit.* vbi Abbas quidam nomine Monaſterij agebat ſuper quibuſdam rebus Eccleſiaſticis contra nobiles, de quibus *ibi*, qui tamen contra Abbatem ſpoliationis exceptionem cuiuſdam caſtri oppoſuerunt, & ita rei priuatæ, quæ quidem admiſſa fuit, quia omiſſa, Ioan. Andr. *col.* 4. *in d.c.* 2. & Rotæ *vbi ſuprà*, ac eorum reſolutione exiſtimantium text. *in præſenti*, de nouo introducere, ne in ſpecie, de qua agit, exceptio admittatur, quæ tamen tempore *d. c.* 2. admittebatur, ex verbo *ſancimus*, hic poſitum, facilius reſpondetur text. hunc agere de rebus omnino priuatis, vt quia nullo modo pertinent ad Eccleſiam, ſed propriè ſunt in dominio ſingulorum, & ita ſunt merè temporales, quarum ſpoliationem in vim exceptionis noſter text. negat poſſe opponi contra agentem de rebus Eccleſiaſticis, & è contra, at verò text. *in d.c.* 2. agere de exceptione ſpolij rei ad Eccleſiã quoad dominium directum pertinentis, cuiuſmodi erat caſtrũ de quo *ibi*, ipſi enim nobiles aſſerebant caſtrum ad ius, & proprietatem Monaſterij pertinere, quod fieri potuit reſpectu dominij directi manente vtili penes illos ex aliquo contractu feudali, vel emphyteutico, vt *ibi* notat Imol. *n.* 8. Bald. *n.* 4. Bellam. *n.* 9. & ita in eo text. fuit oppoſita exceptio ſpoliationis rei etiam Eccleſiaſticæ contra agentem ſuper re Eccleſiaſtica, quem intellectum probauit Archid. *hic ad fin.* & illum reiectis gloſſæ intellectibus, magis probare videtur Anchar. *not.* 10. Domin. *col.pen. & fin.* & Franch. quem vide *in præſenti*, dicens illum eſſe verum, & meliorem cæteris, ſecundùm quos verbum, *Eccleſiaſticis*, de quo *in hoc* §. accipiendum eſt de omnibus rebus, quæ aliquo modo ad Eccleſias pertineant, etiamſi res ſpirituales non fuerint, ſiue poſſideantur à laicis, ſiue à clericis, quicquid gloſſ. Monach. Hoſtienſ. *hic* aliter ſenſerint. Vnde text. *hic* indiſtinctè intelligendus eſt prout loquitur, ſiue cauſa vertatur inter laicos, ſiue inter clericos, ſiue inter vnum clericum, & alium laicum, ſecundùm Franc. *in præſenti, n.* 1. *in fine*, quicquid gloſſ. *in principio*, aliter ſentiat, dum ait ſolùm procedere quando agitur inter perſonas Eccleſiaſticas. Neque verbum, *ſancimus*, de quo *hic*, aliquid noui inducit, licèt enim multoties ius nouum inducat, aliquando tamen ex materia ſubiecta contrarium ſuadente nouum non inducit; ſed antiquum declarat, vnde cùm hic agatur de exceptione rei Eccleſiaſticæ, & ita publicæ ad priuatam, ſatis apparet illam de iure etiam antiquo ineptè proponi, iuxta ſupradicta. 13

SVM

SVMMARIVM.

1 *Eccleſia, quæ petit reſtitutionem decimarum, quas ſe dicit infra parochiam alterius poſſediſſe, non auditur niſi probet poſſeſſionem legitimam*, & num. 2.

3 *Spoliatus vbi reſiſtit ius commune, non eſt reſtituendus, tam in cauſis ſpiritualibus, quàm temporalibus*, vt n. 14.

4 *Adducitur in contrarium text.* in cap. cùm Eccleſia Sutrina, de cauſa poſſeſſ.

5 *Conciliantur diuerſimodè text.* in præſenti, & d. cap. cùm Eccleſia, & n. 6. ſed veriùs, n. 7. & 8.

9 *Declaratur text.* in cap. licèt Epiſcopus 28. de præbend. hoc lib. & n. 10.

10 *Declaratur text.* in cap. conſtitutus 8. & in cap. quoniam 10. de filiis Presbyt. & n. 11.

12 *Iudex poteſt ſine citatione priuare poſſeſſione illum, quem conſtat notoriè non competere defenſionem.*

13 *Spoliato lite appellatione pendente, ſi ei ius commune reſiſtat, & aſſiſtat ſpoliatori, non eſt facienda reſtitutio, quamvis per viam attentatorum agat, niſi de titulo doceat.*

14 *Spoliatus decimis, beneficio, vel alia quacunque re ſpirituali non eſt reſtituendus ſi aduerſus eum obiiciatur notorius proprietatis defectus*, & n. 16.

17 *Exceptio donec probetur pro regula iuris præſumitur.*

18 *Laici ſpoliati decimis agentes interdicto vnde vi, an ſint ante omnia reſtituendi, oſtenditur.*

19 *Laicus quando ſpoliatur fructibus ipſis temporalibus, qui decimarum nomine ipſi nomine proprio ſoluuntur ex aliquo titulo temporali manente iure ſpirituali decimandi penes ſpiritualium miniſtros, an reſtituatur, oſtenditur*, & n. 20.

CAP. Ad decimas. II. & vlt.

Bonif. VIII.

1 CAnonici ſpoliati decimis prædialibus, quas in aliena parochia percipiebant, non ſunt reſtituendi, niſi euidenter docuerint iuris decimandi poſſeſſionem legitimè aſſequutos fuiſſe, ac per conſequens oſtenderint titulum, vel cauſam ex qua poſſeſſio inſtituitur, quia præſumitur iniuſtè occupaſſe, cùm prædia in aliena parochia de iure communi ad eandem pertineant, niſi aliud oſtendatur. Colligunt ex Ordin. Lap. Abb. Archid. Gemin. Ioan. Andr. Butr. Anchar. Domin. Monach. Franch. Viu. *in ration. lib. 1. pag. 160.* Alagona *in compend. iuris Canon. pag. 236.* remiſſiuè Caſal. *in annot.* & Ximen. *in concord. p. 1. & 2.*

2 Hoc idem ex hoc text. deſumunt gloſſ. magna *in c. 1. de præſcript. hoc lib.* Rip. *n. 77.* & Iaſ. *n. 47. in §. nihil commune*, idem Rip. *in cap. cùm Eccleſia Sutrina, col. pen. de cauſa poſſeſſ.* Felin. *in cap. ad petitionem, n. 7. de accuſ.* Dec. *conſ. 115. col. vlt.* Cou. *lib. 1. var. c. 17. n. 6. & de ſponſal. p. 2. c. 7. §. 5. n. 10.* Corraſ. *lib. 2. miſcel. c. 2. à n. 4.* Rebuff. *de decim. q. 13. n. 83.* Nauar. *in cap. accepta oppoſ. 11. n. 7. & 21.* Mench. *illuſtr. c. 86. à princ. & n. 18. verſ. 14.* Anton. Gabr. *commun. ſub tit. de reſtit. ſpoliat. concl. 1. n. 107.* Menoch. *remed. 1. recup. à n. 367.* Gutier. *canon. lib. 2. c. 21. n. 74.* & cæteri in diſcurſu citati.

3 Vnde ex hoc text. iam colligunt Doctores ſpoliatum quando reſiſtit ius commune non eſſe reſtituendum, concludentes ideo in præſenti reſtitutionem non dari, quia Canonici ſpoliati percipiebant prædictas decimas ex prædiis intra ſpoliantis parochiam conſtitutis, ac ſubinde ius commune, vel eius præſumptio erat pro Parocho ſpoliante, quo attento prædictum ius decimandi ſolis parochis intra fines ſuæ parochiæ competit, *cap. vlt. de paroch.* & inſimul erat contra Canonicos ſpoliatos, & ſic hic eſt vnus celebratiſſimus caſus ad probandum deficere reg. illam, Spoliatus eſt ante omnia reſtituendus, de qua *in c. 1. ſup. hoc tit. in Decret.* non enim procedit quando ius commune fauet ſpoliatori, & reſiſtit inſimul ſpoliato.

Obſtat tamen maximè text. *in d. cap. cùm Eccleſia Sutrina 3. de cauſa poſſeſſ. & propr. in verſ. Non igitur*, dum 4 Clericos ſpoliatos iudicat reducendos eſſe ad eandem poſſeſſionem iuris eligendi, cùm habeant contra ſe iuris communis præſumptionem, ſecundùm quam electio Epiſcoporum pertinet ad Canonicos, & non ad Clericos, vnde denegandam eſſe reſtitutionem decidere debebat Pontifex *in d. cap. cùm Eccleſia*, iuxta reg. text. *in præſenti*, & quæ eius argumento reſoluunt Doctores communiter *ſuprà in princ.* citati.

Quare Paul. de Caſtr. *in l. ſeruitutes, n. 9. verſ. breuiter, ff. de ſeruit.* & alij de quibus Mench. *d. c. 86. n. 1.* & 5 plures, quos refert, & ſequitur D. Barboſ. *in d. l. ſi de vi à n. 133.* diſtinguunt inter cauſas Eccleſiaſticas, ſeu ſpirituales, velut decimas, in quibus inquiunt procedere text. *in præſenti*, & inter res profanas eſſe faciendam differentiam, in his verò admittunt reſtitutionem eſſe concedendam vtroque iure, quamvis ſpoliato ius commune, vel eius præſumptio reſiſtat, *§. recuperandæ, Inſtit. de interdict.* & in hunc ſenſum interpretantur etiam text. *in d. cap. cùm Eccleſia*; quæ differentia non probatur, quia in illo textu de quaſi poſſeſſione rei ſpiritualis, nempe iuris eligendi Epiſcopum agebatur, quod inter ſpiritualia computari non eſt dubium ex *cap. Meſſana, & cap. ſacroſanctæ, cum ſimilibus de elect.*

Alij autem ſecundo loco diſtinguũt vtrùm ius com- 6 mune reſiſtat ſpoliato, & aſſiſtat ſpoliatori, quo caſu reſoluunt procedere text. *in præſenti*, & reſtitutionem eſſe denegandam, vel vtrùm ſolùm reſiſtat ſpoliato, non tamen aſſiſtat ſpolianti, quo caſu admittunt faciendam eſſe reſtitutionem, non obſtante illa iuris communis reſiſtentia, & procedere text. *in cap. licèt Epiſcopus, de præbend. hoc lib. & in d. cap. ex inſinuatione, de procurat.* Ita ex Ioan. Andr. Monach. Domin. & aliis magis communem teſtatur, & ſequitur Nauar. *in cap. recepta, de reſtit. ſpol. oppoſ. 10.* & poſt eum Cou. *lib. 1. var. c. 17. n. 6.* Mench. *d. c. 86. n. 18. in fin.* Gutier. *lib. 2. canon. c. 21. n. 74.* & multis latè adductis à D. Barboſ. *in d. l. ſi de vi, à n. 130.* Verùm licèt hæc diſtinctio valde notanda ſit, minimè tamen tollit difficultatem *d. c. cùm Eccleſia Sutrina*, in quo ius commune non ſolùm reſiſtebat, & aduerſabatur Clericis ſpoliatis, volentibus intereſſe Epiſcoporum electionibus, ſed expreſsè aſſiſtebat, & fauebat Canonicis ſpoliantibus, quibus ſolis competit intereſſe huiuſmodi electionibus, vt decidit expreſsè text. *in d. cap. cum Eccleſia*, & tamen nullo probato, vel allegato titulo ait reſtitutioné eſſe faciendam.

His igitur, & aliis reiectis dicendum puto multa 7 concurrere *in d. cap. cùm Eccleſia*, quæ faciunt valde diuerſam hypotheſim, & caſum ipſius à caſu huius text. quæ licèt ſeparatim conſiderata efficaciter non concludant, ſimul tamen iuncta efficacem reddunt præſumptionem tituli ad eneruandam, & elidendam contrariam iuris communis præſumptionem, nam *in d. c. cùm Eccleſia*, vltra longiſſimum temporis ſpatium, & multiplicatas illas trium Epiſcoporum electiones, de quibus *ibi*, interuenit non ſolùm ſimplex Canonicorũ patientia, ſed factum quoque poſitiuum eorum conſtat; ſi aduertas Clericos ab eiſdem Canonicis ad tres illas electiones admiſſos fuiſſe, vocando eoſdem ad electionem faciendam cum reliquis, ad quos de iure pertinet,

vel conſuetudine facultas eligendi, recipiendo eorum voces, eáſque inter alias numerando, ſicut moris eſt, iuxta formam text. *in cap. quia propter*, iuncta gloſſ. *verbo debeat, de elect.* cum ſimilibus.

8 Per contrarium verò *in hoc text.* non ita proponitur longiſſimum tempus, & antiqua poſſeſſio, ſed recens poſſeſſio, & breuius tempus, vt deducitur ex verbis, quibus Pontifex vtitur, vbi, *poſſediſſe aliquandiu*, notant differentiam Abb.*n.* 23.Imol.*n.* 5.*in fine*, & plures alij, ex quibus veriſſimum intellectum tradit Menoch. *n.* 1. *cum ſeqq. d.loco.* Deinde *in hoc text.* nullus actus cooperationis ex parte aduerſarij interuenit, ſed ſolùm ex parte ſpoliati proponitur actus ille perceptionis decimarum, quare manifeſtiſſima apparet differentia inter hunc text.& *d.cum Eccleſia*, & totum diſcurſum colliges ex Abb.*ibi*, *n.*49.*cum ſeqq.*

9 Non obſtat text. difficilis *in cap. licèt Epiſcopus* 28. *de præbend.hoc lib.* vbi habens duas Eccleſias Parochiales, ſi priori per Epiſcopum ſpolietur, ſtatim reſtituitur, licèt non oſtendat titulum, aut diſpenſationem, per quam plures inſimul retinere poſſit, & tamen contra illum adeſt manifeſta iuris communis reſiſtentia, de qua *in cap. quia nonnulli, de cleric.non reſid.& in cap.de multa, de præbend* & inſimul idem ius commune fauet Epiſcopo ſpolianti, ad quem de iure communi pertinet collatio Eccleſiarum, ex *cap.omnes Baſilicæ* 16.*q* 7. nonnulli enim reſpondent in ſpecie illius text.non eſſe faciendam reſtitutionem beneficij ſpoliato priuſquam oſtendat ſibi ius competere in alio, quod priori loco obtinebat, ita Rot.*deciſ.*2.*de reſtit. ſpoliat. in antiq.* & alij, quos refert, & ſequitur Menoch.*remed.*15.*recup. n.*467.Felin.*in cap ad petitionem, n.*16.*de accuſat.*Bero. *in cap in literis, n.*87.*hoc tit.* ſecundùm quos text. tantùm dicit poſſeſſionem duarum Eccleſiarum incompatibilium minimè citatum non eſſe ſpoliandum, ex ratione, quam ſubdit, quia forſan poterat ei aliquod ius competere, non tamen exinde ſequitur illum ſpoliatum eſſe reſtituendum, cùm ipſi reſiſtat ius commune prohibens ne quis plures Eccleſias obtineat, & inſimul faueat Epiſcopo ſpolianti, iuxta *ſuprà* dicta: ac ſubinde ſuccedit regula noſtri text. quòd ſpoliatus, cui ius commune reſiſtit, & inſimul fauet ſpoliatori, non eſt reſtituendus, niſi de cauſa legitima doceat, & ratio *d cap.licèt*, adiicitur tantùm ad effectum ne Epiſcopus beneficiatum inauditum, & inuocatum ſpoliet, non autem habebit locum poſt ſpolium commiſſum, quia non debet fieri reſtitutio, ſicque prædicta ratio non poteſt applicari terminis noſtri text. vbi non agitur de non ſpoliando, ſed de iam ſpoliato reſtituendo, quam reſponſionem *ad d. cap. licèt*, in diſputatione publica ſe his præſtitiſſe aſſerit Nauar. *in cap. accepta oppoſit.*10.*à n.*2.*hoc tit.*

10. Verùm licèt hic intellectus ſatis defendi poſſit, longè tamen verius, & receptius eſt in ſpecie *d. cap. licèt*, beneficiarium per Epiſcopum ſpoliatum, non facta citatione eſſe reſtituendum, & illi aduerſus Epiſcopum competere interdictum, vnde vi, prout reſoluunt Franch.*n.*3.*in d.cap.licèt*, Abb.*n.*24.*in d.cap.in literis*, dicit communem Nauar.*vbi proximè, à n.*6.tenet Caſſad.*ſuper reg.Cancel.deciſ.*14.*n.*7. Couar.*lib.*1. *var. c.* 17. *n.* 6. qui omnes expendunt *d. cap. licèt*, iuncta ipſius ratione. Facit deinde *cap. conquerente*, *ſupr hoc tit.* vbi iniuſtè ſpoliatus à iudice reſtituitur per interdictum, vnde vi, quod conceditur contra iudicem ſpoliantem, ſicut contra priuatum quemcunque. Idem probat text. *in cap. referente*, vbi Dec.*notab.*2. *de præbend.* Nauar.*in cap cùm contingat* 7 *cauſa nullit. pag.pen, de reſcript.* Menoch *remed.*8.*recup à n.*8. Conſtat autem quòd ſpoliatus beneficio à priuata perſona debet ſtatim ad illud reſtitui antequam de canonica inſtitutione doceat, iuxta *d.cap.in literis*; igitur ſimiliter ſpoliatus prætermiſſo iuris ordine ab Epiſcopo ſtatim eſt reſtituendus ad illud, iuxta *d. cap. licèt.* Nec obſtabit quòd ius commune reſiſtit ei, qui obtinet duas Eccleſias, licèt enim id verum ſit, iuxta *d.cap de multa*, cum ſimilibus, non tamen eſt verum, quòd idem ius commune aſſiſtit Epiſcopo ſpolianti in beneficij obtentione, ſeu retentione, illud enim ſibi retinere non poteſt, arg. *cap. ſi tibi conceſſo, de præbend.hoc lib.* ſed tantùm in eo quòd vacans beneficium conferat, ſic aſſiſtentia iuris communis pro Epiſcopo reſpicit ſolam collationem, reſiſtentia verò contra ſpoliatum, acquiſitionem, & retentionem, quæ quidem ſunt admodum diuerſa, ac ſubinde cùm ius commune non aſſiſtat ſpolianti Epiſcopo in eo in quo reſiſtit Canonicis ſpoliatis, fauet Parocho ſpolianti, & per conſequens ſtandum eſt reg. *d.cap.in literis, & d.cap.conquerente*, iuxta quam debet fieri reſtitutio.

Si verò contra huiuſmodi doctrinam replicetur de text. *in cap.conſtitutus* 8.*de filiis Presbyt.* vbi filius presbyteri ſpoliatus à milite quadam Eccleſia, in qua pater eius ſecundùm quod ei ab eodem milite obiectum fuit, immediatè miniſtrauerat, cogitur oſtendere titulum beneficij antequam reſtituatur, quia ei reſiſtit ius commune, ſecundùm quod filius etiam legitimus remouetur ab Eccleſia in qua immediatè patri ſucceſſit, *cap. ad extirpandas, de filiis Presbyter.* quamvis idem ius commune non aſſiſteret militi ſpolianti, nec eius intentionem fundaret. Item ſi replicetur de *cap. quoniam* 10.*eod.tit.* vbi text.ait quòd ſi prohibitum, & manifeſtum fuerit filios Clericorum Eccleſias parentum immediatè tenere omnino per Epiſcopum expellantur ab eis, vnde probat text. quòd ſi ſpoliantur per Epiſcopum, reſtituendi non ſunt, arg. *cap.quemadmodum, verſ. quia turpius, de iureiur.* ſi, inquam, de prædictis iuribus replicetur poſt alios nititur reſpondere Nauar.*d.oppoſ.*10. *n.*17. ideo ſpoliationem fieri, & denegari reſtitutionem in ſpecie illorum iurium, quia ius commune fortiter reſiſtebat ſpoliatis, id eſt, tale ius reſiſtebat in quo Papa rarò, vel nunquam diſpenſare ſolet, quale eſt ius prohibens filium habere beneficium patria immediatè, & ideo veroſimile non eſt filio ſic ſpoliato competere aliquod ius retinendi beneficium, quemadmodum poteſt competere *in d. cap. licèt*, in quo ius leuiter reſiſtit, id eſt, ſolet per Papam, vt plurimum, diſpenſari, iuxta *cap.Sanctorum* 70.*diſt. cap.de multa, in fin.de præbend.* Sic etiam ex ſententia multorum, quos refert, & ſequitur Couar.*d.c.*17.*n.*7. *in fine*, in noſtro *cap.ad decimas*, ideo reſtitutio denegatur, quia ius fortiter reſiſtit, & vrgenter prohibet decimas ab extraneis Clericis percipi cùm ſint inſtitutæ, & ſoluantur Parochis in alimenta, congruámque Clericorum ſuſtentationem eiſdem ſpiritualia miniſtrantium. Verùm hæc diſtinctio inter ius fortiter, aut leuiter reſiſtens nullo iure, aut efficaci ratione probatur, & nimis difficile & captioſum foret inquirere, aut cognoſcere quando fortiter, aut leuiter ius reſiſtit, aut quando frequens, aut rara daretur diſpenſatio. 11

Quare reiectis his, & aliis intellectibus, de quibus per Abb.*hic n.*4.*& in d.cap.in literis, num.* 24. vbi Bero.*n.*87. dicendum eſt ſpoliatum beneficio in ſpecie *d.cap.conſtitutus*, ſtatim non reſtitui, quia non tantùm poſſeſſorium, ſed etiam petitorium iudicium intentauit, vt colligitur ex illis verbis, ibi, *canonicè fuiſſet adeptus*, quæ referuntur ad petitorium, & ita ad titulum Canonicum, & ex illis, *miles ipſum ea ſine iudicio ſpoliauit*, quæ ad poſſeſſionem recuperandam referuntur, & ita vtrumque fuit in iudicium deductū aliàs ſi ſimpliciter petiiſſet reſtitutionem, ſtatim abſque vlla 12

cuncta

cunctatione reſtituendus foret, iuxta reg. *d. cap. in literis*, quem ſic intellexit *gloſſ.* 2. ibi, quam alij ſequuntur, intendunt Abb. *d. num.* 24. & Bero. *dict. num.* 87. Nau *d. oppoſ.* 10. *num.* 15. Ad text. verò *in d. cap. quoniam*, reſpondetur ideo ibi ſpoliatum beneficio non eſſe reſtituendum, quia fuit ſpoliatus à iudice ſecundùm iuris ordinem, iniunxit enim Pontifex Archiepiſcopo, & illius ſuffraganeis, vt omnes filios clericorum ſpoliaret ſi publicum, & manifeſtum eſſet eos obtinere Eccleſias, quas eorum parentes in titulum immediatè habuerunt, & ita licitum fuit Epiſcopis prædictos clericos non citatos, & inauditos ſpoliare, & à fortiori ſpoliatos non reſtituere, quia in notoriis ordo iuris poſtulat nullum ordinem obſeruari, *cap. cùm ſit Roman. §. fin. ad fin. de appellat. cap. bona* 23. *de elect. cap. cùm olim, in fine*, vbi latè Felin. *n.* 11. *de re iudic.* Hippol *in*
12 *rubr. de probat. n.* 219. & in ſpecie quòd poſſit ſine citatione priuari à iudice poſſeſſione ille, quem notoriè conſtat non competere reo defenſionem, tenent Ruin. *conſ.* 31. *num.* 98. *vol.* 2. Pariſ. *conſ.* 1. *num.* 23. *vol.* 1. Brun. *conſ.* 19. *num.* 12. teſtatur communem Aretin. *conſ.* 163. *n.* 7. & generaliter non requiri citationem, vbi notoriè conſtat non competere reo defenſionem, tradunt Innocent. & alij, vt per Anton. Gabr. *commun. tit. de citat. concluſ.* 1. *n.* 2. *verſ. contrariam*, Menoch. *remed.* 15. *recup. n.* 259. Peregr. *de iure fiſci, tit. habentes iura fiſci, n.* 57. licèt in aliis notoriis, quæ talia ſunt quoad ipſum factum, non tamen eſt notorium nullam reo competere excuſationem, citatio requiratur, quamvis alius ordo iudiciarius non ſit neceſſarius, & ita procedat opinio illorum, qui in notoriis requirunt citationem, prout eſt communis, vt per Gabr. *d. n.* 2. Duen. *reg.* 47. *limit.* 1. Gom. *tom.* 2. *c.* 1. *n.* 43. *verſ. ſecundus*, Perez *ad l.* 3. *tit.* 14. *lib.* 2. *Ordin.* & ante eos gloſſ. *verbo in dicenda, in cap. cùm dilecti, de purgat. canon. & verbo non obſtantibus, verſ. & ſic ex his, in Extrauag.* 1. *de dolo, inter communes*, cum aliis. Cùm igitur Epiſcopi iuſtè procederent, & poſſeſſores notorie iniuſtos iuſtè excluderent, reſtitutio eiſdem expulſis concedi non debuit, iuxta *d. cap. quoniam*, quippe quæ non conceditur iis, qui à iudice legitimè ſpoliantur, iuxta notata *in d. cap. conquerente*, probat gloſſ. *vlt. in fin. in cap. præſentium* 7. *q.* 1. vt per Gabr. *commun. ſub hoc tit. de reſtit. ſpoliat. concl.* 1. *n.* 108. *cum ſeqq.*

13 His, quæ in contrarium adduci poterant, ſic compoſitis, iam primò amplia principalem huius text. deciſionem, vt procedat etiam quando lite, vel appellatione pendente aliquis fuit ſpoliatus, & per viam attentatorum agat, vt in ſtatum priſtinum reponatur, & omnia penitus reuocentur, iuxta *cap. bonæ, de appell.* text. opt. *in cap. non ſolùm, illo tit. hoc lib.* huic enim ſic ſpoliato ſi ius commune reſiſtit & aſſiſtat ſpoliatori non eſt reſtitutio facienda niſi de titulo doceat, iuxta ſupradicta. Cuius rei ratio eſt, quia ſi in his terminis ſpoliato fieret reſtitutio, foueret lex peccatum, quod procedit ex notoriè iniuſta rei alienæ occupatione contra domini ſpoliatoris voluntatem ad quem res præſumptiuè pertinet, ac ſubinde cùm in hoc etiam caſu vigeat, rectè illius deciſio in illo locum habebit, quam ſententiam tenent Rot. *deciſ.* 2. *hoc tit. in nouis, & deciſ.* 13. *eod. tit. in antiq.* Pariſ. *conſ.* 12. *n.* 5. *lib.* 4. Caſſad. *deciſ.* 3. *n.* 4. *hoc tit.* ſequuntur plures, quos refert Couar. *pract. c.* 23. *n.* 4. *propè fin.* Nauar. *in d. c. accepta oppoſ.* 2. *n.* 15. Menoch. *remed. vlt. recup. n.* 32. *cum ſeq.* & eſt communis ex Anan. *in* [illegible] *ſi conſtiterit, n.* 8. *de accuſat.* qui Doctores exiſtimant dato ſolo notorio defectu proprietatis contra ſpoliatum non eſſe ei reſtitutionem faciendam, licèt ſpolium commiſſum ſit lite, vel appellatione pendente, ſatis à fortiori docent quòd data reſiſtentia iuris, & ita notorio defectu tituli contra ſpoliatum, & aſſiſtentia pro ſpoliatore non eſſe faciendam reſtitutionem, quod libenter admittimus, & eam in terminis multis citatis probat Cabed. *Luſit. dec* 15. *n.* 6. & 18. *p.* 2. Quamvis contrarium, imò text. *in præſenti*, eſſe limitandum, quando agitur remedio attentatorum pro reponendo ſpolio lite pendente commiſſo, teneant Domin. *n.* 9. Franc. *in præſenti*, Rub. *in §. nihil commune, n.* 101. Menoch. *d. loco*, Lancel. *de attent. p.* 2. *c.* 12. *ampl.* 1. & *c.* 3. *n.* 171.

Amplia ſecundò huius text. deciſionem procedere 14
non ſolùm in iure decimandi, in quo ſpeciatim loquitur, ſed etiam in omnibus aliis cauſis ſpiritualibus, beneficialibus ſcilicet, matrimonialibus, & ſimilibus, quinimò etiam in temporalibus. Ratio enim, quam text. reddit *in verſ. quia eas*, iuncto *verſ. ſitque manifeſtum*, generalis eſt, & æquè concludit in hoc ac in aliis caſibus, in quibus datur reſiſtentia contra ſpoliatum, & aſſiſtentia pro ſpoliatore; datur inſuper eadem peccati occaſio: & ita hanc ſententiam tenent omnes ferè Doctores *in princ. huius text.* citati, dum inter res ſpirituales, & temporales non diſtinguunt, licèt contrarium intendant Rip. *num.* 35. Fab. *num.* 46. *in d. §. nihil commune*, Bald. quem refert Menchaq. *illuſtr. c.* 86. *num.* 15.

Quia eas occupaſſe, &c.] Ex his verbis colligunt Do- 15
ctores communiter *in præſenti*, quòd ſpoliatus decimis, beneficio, vel alia quacunque re ſpirituali non eſt reſtituendus, ſi aduersùs eum obiiciatur notorius proprietatis defectus, quinimò ad hoc vt reſtitutionem aſſequatur, teneatur docere ſe fuiſſe poſſeſſionem rei ſpiritualis per ſpolium ſubtractæ legitimè aſſequutum, licèt ius commune non aſſiſtat ſpoliatori, reſoluunt Doctores, vbi Innoc. *in cap. conſtitutus, de fil. Preſbyt.* Imol. & Abb. *n.* 11. & 28. *in cap. in literis, ſup. hoc tit.* vbi Bero. *n.* 76. & *ſeqq.* affirmat id eſſe communiter receptum, Rot. *deciſ.* 14. & 160. *in nouis, aliàs deciſ.* 7. *in antiq. ſub hoc tit.* Caſſad. *deciſ.* 3. *n.* 3. *eod.* Gom. *in reg. de annali, q.* 58. Couar. *de ſponſal. p.* 2. *c.* 6. §. 5. *n.* 10. Nau. *in d. c. accepta oppoſ.* 10. *à princ.* Villalob *tom.* 2. *commun. opin. lib.* -. *tit.* 1. *n.* 303. *pag.* 217. *col.* 1. Anton. Gabr. *commun. ſub hoc tit. concl.* 1. *n.* 100. *cum ſeqq.* Hojed *de incompatib. benefic p.* 1. *c.* 13. *à num.* 34. Menoch. *remed.* 1. *recuper. à n.* 215. *vſque ad n.* 228. Ant. Gom. *l.* 45. *Tauri, n.* 18. *col.* 2. D Barboſ. *in l. ſi de vi, n.* 178. *ff. de iudic.*

Pro qua communi ſententia vltra text. *in præſenti*, 16
facit *d. cap. quoniam, de filiis Preſbyt.* ibi, *penitus excludatis*, vbi patiens notorium proprietatis, & tituli defectum circa beneficium ſpoliatur, & ſpoliatus non reſtituitur, facit deinde *c.* 1. *de eo qui mittitur in poſſeſſ. hoc lib.* vbi probatur non eſſe dandum vitioſum ingreſſum in Eccleſiam Dei, planè ſi dato notorio defectu tituli beneficium, vel aliud ſpirituale reſtituatur, vt illicitè occupetur, iam datur in Eccleſia Dei vitioſus ingreſſus, argum. *reg.* 1. *de reg. iur. hoc lib.* & inſuper cum notorio peccato fit reſtitutio, contra reg. *cap. vlt. de conſuet. & cap. vlt. de præſcript.* Tandem facit text. *in cap. ſignificaſti, de diuort.* vbi mulieri à marito ſpoliatæ cohabitatione coniugali agenti poſſeſſorio recuperandæ obſtat notorium adulterium, & ita notorius proprietatis defectus, idem probat text. *in cap. pen. eod. tit. de diuort.*

Eas de iure communi, &c.] Notatur ad hoc, quòd pro 17
regula iuris præſumitur donec exceptio probetur, vt per Couar. *lib.* 1. *var. c.* 12. *n.* 4. de quo plures citant Doctores *ad rub. de regul. iur. hoc lib.*

In gloſſ. *Præſumuntur.* Diſputat hæc gloſſ. an laici 18
ſpoliati decimis agentes interdicto vnde vi, ſint ante omnia reſtituendi, quod quidem apud Doctores eſt valdè controuerſum. Ego verò dicendum puto quòd ſi laici ſint ſpoliati decimis, id eſt, iure decimandi, & petendi

petendi decimas, & agant prædicto interdicto, nequaquam reſtituendi ſunt, ex eo, quia cù neceſſariom ſit poſſeſſionem probare, iuxta *cap.conſultationibus, in fine, de offic.deleg.* & laici prædictum iusdecimandi nollo modo poſſidere poſſint, *cap cauſam quæ, de præſcript.* iuxta communem intellectum, quinimmò illius iuris ſint omnino incapaces, quia dependet à ſpiritualibus, ſcilicet ab adminiſtratione Sacramentorum, & officio ſpirituali, vbi tanquam acceſſorium inſeparabiliter adhæret, *c.1.*ibi, *iure Sacerdotum, 16.q.7. cap.quamvis 17.de decim cum ſimilib.* rectè fit, vt laicis ſpoliatis tanquam omnino prædicti iuris incapacibus nullatenus competat reſtitutio, & circa hunc caſum nulla poteſt eſſe difficultas.

19 Tota verò controuerſia verſatur quando laicus, ſpoliatur fructibus ipſis temporalibus, qui decimarum nomine ipſi nomine proprio ſoluuntur ex aliquo titulo temporali manente iure ſpirituali decimandi penès ſpiritualium miniſtros, in qua diſtinguendi ſunt duo caſus. Primus eſt, quando laicus ſpoliatur decimis ab alio laico, & contra illum agit interdicto vnde vi, in quo reſpondendum contra illum reſtituendum eſſe, vt tenet Brixien. relatus à noſtra gloſſ, *in præſenti, gloſſ.1. in c.1.14.q.1.* ſequuntur alij, vt per Gabr. *commun.ſub hoc tit.concl.1.à n.71.* Beco. *in cap.item cum quis à n.45. ſub hoc tit.* obſeruat praxis Galliæ, ex Guid. Papæ *deciſ.288.* Doctores communiter, vt per Mencb. *illuſtr. c.89.n.5.* Couar. *lib.1.var.c.17.n.6.* remiſſiuè Monet. *de decimis, c.5.n.82.* Cuius rei ratio eſt, quia cùm laicus proponatur ſpoliatus decimis, quas poſſidebat, neceſſariò ſequitur illum eſſe reſtituendum ſi agat interdicto vnde vi, iuxta vulgares regulas, quicquid contrarium teneant, gloſſ. hæc ſtatim *in princ.* & alia *verbo commodo in cap.ex parte, ſup.hoc tit.* & frequentiùs videantur probare Doctores, teſte Franc. *n.10. in præſenti,* Abb. *n.19. in dict.cap.ex parte,* & alij citati à Couar. *dict.n.6.in princ.* & à Mench *dict.c.89 n.4.* debeant enim conſiderare non eſſe neceſſarium, quòd laicus probare poſſet poſſeſſionem decimarum ſpecialiter ei prohibitam, quando ipſe laicus ſpoliatur ab alio laico contra quem etiam eſt iuris præſumptio, idque ex eo, quia prohibitio legis antea, & poſt Concil. Lateranenſe reſpectu poſſeſſionis decimarum aduerſùs laicos operabitur ne habeant ciuilem, & iuſtam earum poſſeſſionem, & talem, quæ ſufficiat ad Prædictas decimas præſcribendas, non tamen exinde ſequitur laicum non poſſe habere naturalem, & iniuſtam decimarum poſſeſſionem, qualem habet quicunque prædo, quæ ſufficiens ſit, vt ſpoliatus reſtituatur, iuxta *cap. in literis, ſup.hoc tit.*

20 Aliter caſus eſt; quando laicus ſpoliatur ab eo, cui ius commune aſſiſtit, veluti à parocho intra ſuam parochiam, iuxta terminos text. *in præſenti,* in quo ſecurè reſoluimus reſtituendum non eſſe niſi euidenter docuerit ſe vel ex priuilegio Romani Pontif. vel ex conceſſione feudali ante Lateranenſ. Concil. vel alio ſimili modo probauerit ſe poſſeſſionem decimarum fuiſſe legitimè aſſequutum. Cuius rei eſt, quia ſi Canonicis ſpoliatis decimis à ſpoliatore intra ſuam parochiam reſtitutio denegatur, niſi euidenter docuerint ſe illarum poſſeſſionem legitimè aſſequutos, iuxta noſtrum text. quia ſcilicet ius commune reſiſtit illis, & inſimul aſſiſtit huic, à fortiori multò magis id ipſum locum habebit, ſi à parocho intra ſuam parochiam laicus ſpolietur decimis, cui multo magis reſiſtit ius commune, & iuxta hunc caſum poſſunt intelligi Doctores, quos citat Couar. *d.n.6.in princ.*

De Dolo, & contumacia.

TIT. VI.

SVMMARIVM.

1 *Actor contumax condemnatur in expenſis, nec citatur vlterius ad ſui petitionem reus, niſi caueat de veniendo, & comparendo,* & n.2.
3 *Actor poſt citatum reum ſi non compareat in iudicio circumducitur edictum citationis.*
4 *Contumax antequam expenſas reficiat exaudiri non debet in quacunque cauſa.*
5 *Actoris non venientis contumacia maior eſt, quàm rei.*
6 *Actor contumax eſt puniendus in expenſis primæ citationis.*

CAP. Actor. I. *Innoc. IV.*

ACTOR ſi non curat venire in termino ad quem fecit citare aduerſarium, condemnatur in expenſis factis à reo. Colligunt ex Ordin. Lap. Abb. Archid Gemin. Ioan. Andr. Butr. Anch. Domin Monach. Franch. Viu. *in ration. lib.2.pag.114.* Alagona *in compend pag.240.* remiſſiuè Caſal. *in annot.* & Ximen. *in concord. p.1.& 2.* 1

Hanc eandem concluſ. firmant Perez *l.4.tit.2.lib.3. Ordin. pag.498.* Peregrin. *var.lib.1. ad cap.conſultationibus à n.48. de offic. delegat.* Ord. Reg. Luſitan. *lib.3. tit.14.* 2

Qui ad terminum venire, &c.] Notatur ad hoc quòd ſi poſt citatum reum actor non compareat in iudicio, circumducitur edictum citationis, vt per Tiraq. *de retract.lig.§.8.gloſſ.2.n.8.* Marant. *de ordine iudic.p.6. c.de contumacia, n.1.* Granat. *ad Octauian.lib.3.c.4.n.14.* Cur. Philip. *p.1. §.12. num.13.* Perez *l.2.tit.1. lib.3. Ordin. pag.491.* D.Barb. *in l.ad peremptorium, ff.de iudic. à n.5. & à n.32.& à n.144.* 3

Reo in expenſis, &c.] Notatur ad hoc quòd contumax antequam expenſas reficiat, exaudiri non debet in quacunque cauſa, vt per Azeued. *l.5. à n.4.tit.3.lib.4. nouæ recop.* 4

In gloſ. *Ad terminum,* ibi, *maior autem eſt contumacia actoris non venientis quàm rei.* Ita Tiraq. *de retractu lig. §.8.gloſſ.2.n.10.* Stephan. Gratian. *diſcept.forenſ.tom.3. c.435.n.18.* Emman. Barboſ. pater meus *in comment. ad Ordin.Reg.Luſit.lib.3.tit.14.n.2.* 5

In ead.gloſ.ibi, *condemnatur in expenſis,* &c. Notatur ad hoc quòd actor contumax eſt puniendus in expenſis primæ citationis, vt per Cou. *pract.c.27.n.3.verſ.idem,* Perez *l.4.tit.2.lib.3.Ordin.pag.498.* 6

In gloſ. *Non curauit.* Vide Duen. *reg.153.verſ.ſecundò limita.*

SVMMARIVM.

1 *Iudex appellantem, & recedentem citare vlterius non tenetur, ſi vult in cauſa procedere, niſi forſitan appellationi renuntiet,* n.2.
3 *Verba narratiua in diſpoſitionibus legalibus ſuper contingentiam facti non inducunt diſpoſitionem, nec licet ab eis arguere.*
4 *Allegatio partis non facit ius.*
5 *Contumax in vno actu non ſibi præiudicat in ſequentibus.*

CAP.

Cap. Eum, qui. II. & vlt.

Boniſac. VIII.

APpellans à iudice in ſententia interlocutoria, vel grauamine, non eſt amplius citandus ad ea, quæ pòſt ſunt facienda in iudicio, vel ad ſententiam audiendam, niſi ſponte renuntiet appellationi. Colligunt ex Ordin. Lap. Abb. Archid. Gemin. Ioan. Andr. Ancb. Botr. Domin. Monach. Franch. Viuian. *in ration. lib.* 2. *pag.* 115. Alagona *in compend. pag.* 240. remiſſiuè Caſal. *in annot.* & Ximen. *in concord. p.* 1. *&* 2.

2 Hanc eandem concl. aliáque notabilia ex hoc text. collecta firmant Menoch. *conſ.* 2. *n.* 353. *cum ſeqq.* Marcheſ. *de commiſſion. p.* 3. §. 2. *n.* 52. *pag.* 346. *in* 2. *impreſſ.*

3 In gloſſ. *Non teneris*, ibi, *dic quòd ibi factum narratur, non ius ponitur.* Notatur ad hoc, quòd verba narratiua in diſpoſitionibus legalibus ſuper contingentiam facti non inducunt diſpoſitionem, nec licet ab eis arguere; vt per Bernard. *d. reg.* 781.

4 Notatur etiam ad hoc, quòd partis allegatio non facit ius, vt per Palat. *in repet. rub. de donat. inter vir. & vxer.* §. 17. *n.* 22. Gonzal. *ad regul.* 8. *Cancel. gloſſ.* 5. §. 7. *n.* 107. metipſum *Axiom.* 20. *n.* 1.

5 In ead. gloſſ. ibi, *Sed quid dicemus de contumace nunquid qui in vno actu iudicij fuit contumax, ad alios actus citabitur? dic quòd ſic.* Notatur ad hoc, quòd contumax in vno actu non ſibi præiudicat in ſequentibus, vt per Tiraq. *de retract. lig.* §. 1. *gloſſ.* 9. *n.* 162.

De eo qui mittitur in poſſeſſionem cauſa rei ſeruandæ.

Tit. VII.

SVMMARIVM.

1 *Beneficij Eccleſiaſtici cauſa quando agitatur ob contumaciam rei, non fit miſſio in poſſeſſionem, ſed ad ſententiam lite non conteſtata proceditur.*
2 *Beneficiorum appellatione venit hoſpitale.*
3 *Beneficij poſſeſſio titulo non viſo nulli debet adiudicari.*

Cap. Eum, qui. Vnic.

Innoc. IV.

1 IN beneficiis Eccleſiaſticis propter contumaciam abſentis non mittitur quis in poſſeſſionem cauſæ, ſed diligenter examinato negotio etiam lite non conteſtata fertur ſententia, & terminatur debito fine. Colligunt ex Ordin. Lap. Abb. Archid. Gemin. Butr. Ioan. Andr. Anchar. Domin. Monach. Franch. Viu. *in ration. lib.* 2. *pag.* 120. Alagona *in compend. pag.* 244. remiſſiuè Caſal. *in annot.* & Ximen. *in concord. p.* 2.

2 *Beneficio Eccleſiaſtico.*] Procedere in hoſpitali tradit Maſcard. *de probat. concl.* 89. *n.* 23. An autem, & quando beneficij appellatione veniat hoſpitale, dixi *in tract. de appellatiua verborum vtriuſque iuris ſignificatione, verbo beneficium, & ibi* citatis addo Viuian. *in praxi iuriſpatr. lib.* 3. *c.* 2. *n.* 12. *cum ſeqq. in vltima impreſſion.*

Ne per hoc, &c.] Notatur ad hoc, quòd titulo non viſo nulli debet adiudicari poſſeſſio beneficij, vt per Boër. *deciſ.* 89. *n.* 1. 3

Vt lite pendente nihil innouetur.

Tit. VIII.

SVMMARIVM.

1 *Electus vnus ex duobus litigantibus electis ſi decedat, renuntiet, vel à proſequutione cauſæ excludatur, ſi lite pendente cum reliquo fuerit alia electio facta, non tenet.*
2 *Iuriſpatronatus in beneficiis habet locum text. in præſenti.*
3 *Variatio à patronis lite pendente facta eſt nulla.*
4 *Beneficiarius mortuus non minus dicitur per ceſſum quàm per deceſſum.*
5 *Beneficium remanet litigioſum etiam per mortem beneficiati.*
6 *Verbum,* ſtatuimus, *inducit ius nouum.*
7 *Litigioſa res de cuius dominio quæſtio vertitur inter petitorem, & poſſeſſorem.*

Cap. Diſpendiis. I.

Boniſ. VIII.

DVo electi ſi litigant de Eccleſia ſuper electione, & vnus moritur, vel cedit iuri ſuo, vel cadit, ſeu excluditur à proſequutione, lite pendente non fiat alia electio, & ſi fiat eſt nulla, donec conſtet an ſuperſtes ſit legitimè electus. Colligunt ex Ordin. Lap. Abb. Archid. Gemin. Ioan. Andr. Butr. Anchar. Domin. Monach Franch. Viu. *in ration. lib.* 2. *pag.* 123. Alagona *in compend. pag.* 246. remiſſiuè Ximen. *in concord. p.* 2. 1

Super electionibus.] Idem ſuper præſentatione, de qua licèt text. mentionem non faciat, tamen ob pariformem rationem habet locum in beneficiis iuriſpatronatus, vt per Flamin. *de reſignat. lib.* 12. *q.* 3. *n.* 27. Et ideo variatio à patronis lite pendente facta eſt nulla. Lambert. *de iurepatron. lib.* 2. *p.* 1. *q.* 6. *princ. art.* 12. *n.* 10. Lancellot. *de attent. lite pendente, p.* 2. *c.* 4. *in præfat. n.* 579. Caualcan. *deciſ.* 10. *n.* 62. *p.* 3. vbi dicit nec licere cumulatiuè, *& deciſ.* 33. *n.* 7. *p.* 5. quos refert Mari. Anton. *var. reſol. lib.* 1. *reſol.* 104. *n.* 14. 2 3

Mori, vel ſuo iure renuntiare.] Non minus dicitur mortuus beneficiarius per ceſſum, quàm per deceſſum, vt per Cald. Pereira *de empt. c.* 15. *n.* 33. *in med.* & faciunt quæ notaui *ad c. ſuſceptum* 6. *de reſcript. hoc lib.* 4

Notatur etiam ad hoc, quòd beneficium remanet litigioſum etiam per mortem beneficiati, vt per Rot. *deciſ.* 656. *apud Farin. collect.* 1. *nouiſſimarum, aliàs p.* 4. *diuerſ.* 5

In gloſſ. *Statuimus*, ibi, *conſtitutio eſt noua.* De verbo, *ſtatuimus*, quòd inducat ius nouum, dixi *in tract. de dictionib. dict.* 384. ſecundùm Lugdun. impreſſ. 6

In gloſſ. *Litigantibus*, ibi, *litigioſa eſt res de cuius dominio quæſtio vertitur inter petitorem, & poſſeſſorem*, &c. Similis gloſſ. *verbo litigioſa in c.* 1. *de confirmat. vtili, in Decretal.* vbi latè dixi *n.* 2. *cum ſeqq.* 7

SVMMARIVM.

1 *Beneficiatus, contra quem ſuper beneficio litigatur, ſi cedit, vel decedit; & alius lite pendente cum ſuperſtite fuerit electus, non valet electio. Si verò aliqui, quorum intereſt, ad defenſionem litis vellent admitti, in eo ſtatu, in quo erat cauſa, admittentur.*

2 *Lis ſi pendet coram Ordinario, & moritur vnus ex collitigantibus, vtique ipſe Ordinarius non poteſt prouidere de beneficio.*

3 *Beneficium in fauorem alterius lite pendente cedi non poteſt.*

4 *Reſignatio, quæ fit lite pendente, videtur fieri in fraudem.*

5 *Decretum irritans contra prouidentes beneficia litigioſa inficit quoque poſſeſſionem.*

6 *Tertius oppoſitor, & litis defenſor ad coadiuuandum admiſſus propter proprium intereſſe aſſumere debet litem in terminis, in quibus eam inuenit tempore, quo offert ſe ad defendendum.*

7 *Clericus homicida poteſt renuntiare beneficium etiam inquiſitione, ſeu accuſatione pendente.*

8 *Beneficium primum quando non vacat ipſo iure, ſed eſt poſſeſſor priuandus ob incompatibilitatem, vel ob non reſidentiam per ſententiam iudicis, tunc poſſeſſor ipſe poteſt reſignare in fauorem alterius etiam cum reſeruatione penſionis.*

CAP. Si hi contra. II. & vlt.

1 SI quis litem mouet contra poſſidentem beneficium ſuper poſſeſſione, vel proprietate, & poſſidens cedit, vel moritur, patronus, vel cuius eſt conferre, non poteſt præſentare, vel conferre alteri, dum talis lis pendet, & ſi ſecus fiat factum eſt nullum, & ſi aliquis ad quem ſpectat, vult admitti ad beneficium defendendum, admittatur in eo ſtatu in quo eſt lis. Colligunt ex Ordin. Lap. Abb. Archid. Gemin. Anchar. Butr. Ioan. Andr. Domin. Monach. Franch. Vin. *in ration. lib.* 2. *pag.* 124. Alagona *in compend. pag.* 246. remiſſiоè Ximen. *in concord. p.* 2.

2 *Aliis nullatenus conferantur,* &c.] Notatur ad hoc, quòd ſi lis pendet coram Ordinario, & moritur vnus ex collitigantibus, vtique ipſe Ordinarius non poteſt prouidere de beneficio, aliàs collatio eſſet nulla, vt per Flamin. Pariſ. *de reſignat. benef. lib.* 2. *q.* 3. *n.* 105. Gonzal. *ad reg.* 8. *Cancel. gloſſ.* 6. *n.* 346.

3 *Donec contra ſuperſtites lis finita fuerit.*] Notatur ad hoc, quòd lite pendente cedi non poteſt beneficium in fauorem alterius, vt per Put. *p.* 3. *deciſ.* 362. *in vtraque edit. n.* 6. vbi *à princ.* diſputat an text. *in præſenti,* locum habeat vbi eſt lis quoad actorem tantùm, &
4 nullus eſt reus. Reſignatio enim, quæ fit lite pendente, videtur fieri in fraudem, ex Flamin. *d. q.* 3. *n.* 2.

5 *Quod ſi ſecus actum fuerit,* &c.] Notatur ad hoc, quòd decretum irritans contra prouidentes beneficia litigioſa, inficit quoque poſſeſſionem, vt per Gonzal. *ad reg.* 8. *Cancel. gloſſ. vlt. n.* 37. *cum ſeqq.*

6 *Eos in illo ſtatu,* &c.] Notatur ad hoc, quòd tertius oppoſitor, & litis defenſor ad coadiuuandum admiſſus propter proprium intereſſe, aſſumere debet litem in terminis; in quibus eam inuenit tempore, quo offert ſe ad defendendum, vt per Franc. Marc. *deciſ.* 161. *n.* 4 *p.* 2. Crauet. *conſ.* 997. *n.* 225. Menoch. *conſ.* 319. *& de arbitr. lib.* 2. *caſu* 18. Surd. *deciſ.* 60. *n.* 6. *& deciſ.* 147. *n.* 6. Barnab. Cornaz. *Lucenſ. deciſ.* 215. *n.* 8. Couar. *pract. c.* 13. *à n.* 1. Ioſeph. Ludou. *Peruſ. deciſ.* 26. *num.* 3. *&* 25. Cabed. *Luſit. deciſ.* 97. *n.* 14. *p.* 2. D. Barboſ. *in l. ſi alienam à n.* 17. *& in l. maritum, n.* 84. *ff. ſolut. matrim.*

In gloſſ. *Finita,* ibi, *Pone enim quòd clericus,* &c. Notatur ad hoc, quòd clericus homicida poteſt renuntiare beneficium etiam inquiſitione, ſeu accuſatione pendente, vt per Couar. *in Clem. ſi furioſus, part.* 2. §. 3. *n.* 7. Gonzal. *ad reg.* 8. *Cancel. gl.* 15. *n.* 147. Farin. *in praxi crimin. p.* 5. *q.* 119. *n.* 74. 7

Notatur etiam ad hoc, quòd quando beneficium 8
primum non vacat ipſo iure, ſed eſt poſſeſſor priuandus ob incompatibilitatem, vel ob non reſidentiam, per ſententiam iudicis, tunc poſſeſſor ipſe poteſt reſignare in fauorem alterius etiam cum reſeruatione penſionis, vt per Flor. de Men. *var. lib.* 1. *q.* 13. *n.* 8.

De Confeſſis.

TIT. IX.

SVMMARIVM.

1 *Poſitio eſt admittenda ſuper facto negatiuo per partem improbabili, ſi iudici videbitur.*

2 *Negatiua probatur per confeſſionem partis.*

3 *Petitio hæreditatis, & quodlibet aliud remedium adipiſcendæ nunquam competit poſtquam hæres ſemel apprehenderit poſſeſſionem, licèt poſtea ceciderit ab ea.*

4 *Doctores referuntur qui de poſitionibus ſcripſerunt.*

5 *Negatiua regulariter eſt improbabilis, niſi ſit coarctata.*

6 *Negatiua probatur ex inſpectione actorum, & productione ſcripturæ.*

7 *Appellationi locus eſt quoties aliquid committitur alicuius arbitrio.*

CAP. Statuimus. IV.

Innoc. IV.

POSITIO negatiua quæ probari non 1
poteſt niſi per confeſſionem aduerſarij, eſt admittenda, ſi iudex æquum, & expediens iudicauerit. Colligunt ex Ordin. Lap. Abb. Archid. Gemin. Butr. Ioan. Andr. Anchar. Domin. Monach. Franch. Viuian. *in ration. lib.* 2. *pag.* 134. Alagona *in compend. pag.* 351. remiſſiоè Ximen. *in concord. p.* 1. *&* 2.

Quæ probari non poſſunt niſi per confeſſionem aduerſa- 2
rij.] Notatur ad hoc, quòd probatur negatiua per confeſſionem partis, vt per Maſcard. *de probat. concl.* 1087. *n.* 11. Flamin. *de reſign. benef. lib.* 11. *q.* 14. *n.* 70. Cardoſ. *in praxi iudicum, & aduocat. verbo probatio, n.* 31. Ord. Reg. Luſitan *lib.* 3. *tit.* 52. §. 10.

In gloſſ. *Statuimus,* ibi, *Caueat autem ponens à poſi-* 3
tionibus, &c. Notatur ad hoc, quòd petitio hæreditatis, & quodlibet aliud remedium adipiſcendæ nunquam competit poſtquam hæres ſemel apprehenderit poſſeſſionem, licèt poſtea ceciderit ab ea vt per Anton. Gom. *l.* 45. *Tauri, n.* 164.

De poſitionibus multa ſcripſerũt Lanfr. de Oriano, 4
& Cort. *in ſpec tract.* Marant. *de ordine iudic. p.* 6. *actu* 4. Maſcard. *de prob. concluſ.* 1176. *cum ſeq.* Soar. de Pace, *in pract. part.* 1. *tom.* 1. *temp.* 8. *à num.* 71. Alouſ. Ricc. *in collect. deciſ. part.* 2. *collectan.* 258. *&* 268. Bernard. Muſcatel. *in ſua praxi aurea Ciuili Neapol. p.* 5. *gl. le-*

galiores

*galiores, pag.*694. Amat. Roderic. *in practic. de modo, & forma videndi, ſeu examinandi proceſſum, cap.*7. *à n.*67. Mendez à Caſtro *in praxi Luſitan. lib.*3. *cap.*12. *n.*23. *cum ſeqq.*

5 In gloſſ. *Negatiuas*, ibi, *negatiuæ quadam probari non poſſunt.* Notatur ad hoc, quòd regulariter negatiua eſt improbabilis, vt per Don. à Fina *tom.* 1. *commun. opin. lib.*4. *tit.*9. *n.*35. Anton. Gabr. *tom.*3. *commun. tit. de probationib. concl.*6. Maſcard. *de probat. concl.* 1087. Fulu. Pacian. *in ſimili tract. lib.*1. *c.*38. Menoch. *de præſumpt. lib.*3. *præſ.*50. *n.*8. *cum ſeqq.* Vincent. Carot. *in tract. de locato, & conducto, tit. de negatiua probanda, p.*3. Rebuff. *de except. n.*160. *cum ſeqq.* Cardoſ. *in praxi iudicum, verbo probatio, n.*29. Niſi ſit coarctata, ex Flamin. *de reſignat. benefic. lib.*11. *q.*14. *n.*68. Maſcard. *d. concl.* 1087. *n.*8. Rebuff. *de except. n.*172. Ordin. Reg. Luſit. *lib.*3.
6 *tit.*35. §. 10. Vel probetur ex inſpectione actorum, & per productionem ſcripturæ, vt per Flamin. *d. q.*14. *n.*55. Surd. *deciſ.*300. *n.*11. Menoch. *conſ.*21. *n.*23. Maſcard. *concl.*968. & *concl.*1318. *n.*18. Farin. *in praxi crim. q.*65. *num.*218. *cum ſeqq.* Cald. Pereira *de empt. c.*34. *num.*42.

7 In gloſſ. *Poſſint*, ibi, *quod optioni iudicis relinquatur.* Notatur ad hoc, quòd quoties aliquid committitur arbitrio, locus eſt appellationi, vt per Saneh. *de matr. lib.*3. *diſp.*10. *n.*12.

SVMMARIVM.

1 *Reus iuſſus poſitionibus reſpondere, ſi recuſat vel contumaciter recedit, habebuntur pro confeſſatis, ſecus ſi priuſquam ſic iuſſus eſſet contumax fuerat, nam tunc proceditur contra eum tanquam contra contumacem.*
2 *Poſitionibus contumaciter non reſpondens habetur pro confeſſo.*
3 *Poſitionibus ſemel reſpondens ſi iterum interrogatus contumaciter non reſpondeat, habetur pro confeſſo.*
4 *Reſpondens obſcurè, & non explicitè, ſimilis eſt nihil reſpondenti.*
5 *Verbum*, credo, *licèt in teſte non affirmet, veritatis tamen eſt expreſſiuum in reſponſione poſitionum.*
6 *Moræ purgatio non conceditur effluxo termino præfixo per iudicem ad reſpondendum poſitionibus.*
7 *Poſitiones quando eſſent notoriè falſa illis contumaciter non reſpondens minimè habetur pro confeſſo.*
8 *Articuli quando ſibi inuicem contrariantur, tunc poſitionibus reſpondere quis cogi non poteſt.*
9 *Poſitionibus reſpondere recuſans in criminalibus non habetur pro confeſſo.*
10 *Libellus vbi eſſet ineptus, & poſitiones de iure non fuiſſent admittendæ, tunc poſitionibus reſpondere quis non cogitur.*
11 *Pacis fracta in cauſis quis non cogitur reſpondere poſitionibus.*
12 *Maritus nolens deponere in cauſa vxoris, non habetur in ea pro confeſſo.*
13 *Minori aduerſus confeſſionem in poſitionibus factam conceditur reſtitutio.*
14 *Contumax in non reſpondenda poſitionibus, vt habeatur pro confeſſo, non ſufficit procuratorem monitum eſſe de reſpondendo, ſed requiritur perſonaliter citatus, & monitus ipſe principalis.*
15 *Dictio*, aut, *in hoc text. ponitur pro*, &, *& accipitur copulatiuè.*
16 *Poſitionibus reſpondere nolens, vt habeatur pro confeſſo, neceſſe eſt quod ab ipſo iudice perſonaliter coram tabellione interrogetur, vt reſpondeat.*
17 *Debitor minoris ſummæ, ſi conueniatur pro maiori, non tenetur fateri minorem, ſed ſimpliciter poteſt totam negare, quaſi non teneatur quis diuidere poſitionem, ſed contrarium n.* 19.
18 *Qualitas vbi ponitur licet in parte vera, & in parte vera non ſit, tota negari poteſt.*
20 *Procurator ſuis expenſis, non verò ponentis principalem de reſpondendo in perſona certiorem facere tenetur.*
21 *Sententia declaratoria requiritur ad hoc, vt poſitiones contumacium pro confeſſatis haberi cum effectu poſſint.*

CAP. Si poſt. II. & vlt.

Boniſ. VIII.

SI poſt præſtitum iuramentum veritatis, aut calum- 1
niæ reus, vel eius procurator interrogatus, & iuſſus à iudice non vult ſine cauſa rationabili reſpondere poſitionibus ab aduerſario ſibi factis, vel non ſe præſentat, habebitur circa illas pro confeſſo; ſi verò antequam ſit iuſſus reſpondere, contumaciter ſe abſentet, non habetur pro confeſſo, ſed poteſt procedi contra eum tanquam contra contumacem. Colligunt ex Ordin. Lap. Abb. Archid. Gemin. Anch. Butr. Ioan. Andr. Domin. Monach. Franc. Viuian. *in ration. lib.*2. *pag.*135. Alagona *in compend. pag.*251. remiſſiuè Calal *in annot.* & Ximen. *in concord p.*1. & 2.

Haberi debet ſuper his, &c.] Notatur ad hoc, quòd 2
poſitionibus contumaciter non reſpondens habetur pro confeſſo, vt per Ferrar. Montan. *de indic. præexercit. lib.*2. *c.*3. *verſ. porrò, vt poſitiones*, Nicol. Reuſner. *Senen. deciſ.*15. *n.*27. *lib.*3. Bellacom. & Don. à Fina *tom.* 2. *commun. opin. lib.*7. *tit.*20. *n.*285. *cum ſeqq.* Soar. de Pace *in pract. p.*1. *tom.*1. *temp.* 8. *n.*80. Gaſp. Anton. Theſaur. *q. forenſ. lib.*1. *q.*6. *n.*1. Surd. *conſ.*360. *n.*44. Bernard. *reg.*565. Camil. Burtel. *in ſumma omnium deciſionum, tit.*48. *de contum. n.*26. Ord. Reg. Luſit. *lib.*3. *tit.*53. §. 13. & apud Caſtellanos *l.*2. *tit.*7. *lib.*4. *noua recop.* An autem non obſtante hac ficta confeſſione poſſit probari contrarium? vide Menoch. *de præſumpt. lib.*2. *præſ.*70. *n.*9. Seraph. *de priuil. iuram. priuil.*11. *n.*3. Pereg. *de iure fiſci, lib.*1. *tit.*1. *n.*10. Farin. *q.*11. *n.*7.

Amplia primò etiamſi ſemel fuerit reſponſum, ite- 3
rum interrogatus non reſpondendo habetur pro confeſſo, vt per Rot. *deciſ.*2. *de confeſſ. in antiq.* quam refert Aloyſ. Ricc. *in collect. deciſ. part.* 2. *collect.*258. *in med.*

Amplia ſecundò ſi obſcurè, & non explicitè reſpon- 4
deat, quia ſimilis eſt nihil reſpondenti, de quo vide Soar. *tom.*2. *commun. opin. lib.*7. *tit.*19. *n.*159. *pag.*293. vbi Bellacomb. *n.*285. Ant. del Re Tiburin. *de iuram. calumn. c.*14. *n.*73. Et licèt verbum, *credo*, in teſte non 5
affirmet, vt dixi *in tract. de dict. d.*72. *n.*3. *in vlt. impreſſ.* tamen ad præſentem tractatum veritatis eſt expreſſiuum, vt referunt Doctores, quos citaui *d. dict.*73. *n.*6. & antea tetigit parens meus *in comment.* ad Ordin. Reg. Luſitan. *lib.*3. *tit.*53. §. *vlt. n.*3.

Amplia tertiò, vt nec huic, cui per iudicem ter- 6
minus ad reſpondendum præfixus eſſet, moræ purgatio concedatur effluxo illo termino, vt per Socin. *reg.*331. *incip. Mora, verſ. fallit tertiò*, Bellacumb. *tom.* 2. *communium opinion. lib.*7. *tit.*20. *num.* 285. *in fine, pag.*302.

Limita primò quando poſitiones eſſent notoriè fal- 7
ſæ, vt poſt Curt. reſoluit Maſcard. *de probat. concl.*1177. *n.*75. ſeu caprioſæ, Surd. *deciſ.*22. *n.*3. & *deciſ.*196. *n.*9. Fulu. Pacian. *de probat. lib.*1. *c.*53. *n.*52.

Limita

8 Limita ſecundò quando articuli ſibi inuicem contrarientur, tunc enim poſitionibus reſpond. re quis cogi non poſſet, vt per Ordin. Reg. Luſitan. *lib. 3. tit. 53. §. 5.* Bellam. *in cap. imputari, n. 18. de fide inſtrum.* Couar. *lib. 1. var. c. 2. n. 3.* Surd. *deciſ. 17. à princip.* vbi tamen *deciſ. 196. n. 12.* notat quòd quando poſitiones non ſunt ita contrariæ, quin aliqua diſtinctione iuuari, & concordari poſſint, illis tunc eſt reſpondendum.

9 Limita tertiò in criminalibus, in quibus reſpondere poſitionibus recuſans non habetur pro confeſſo, vt per Mynſing. *reſp. 21. n. 10.* Anton. Capyc. *deciſ. 60. n. 2.* Camil. Borrel. *d. tit. 46. de contumacia, n. 31.* Poſitioni enim criminoſæ non tenetur quis reſpondere, ex Iaſ. *in l. 1. n. 2. ff. de offic. aſſeſſ.* Mynſing. *cent. 6. obſeru. 62.* Franc. Marc. *Delphin. deciſ. 789. n. 3. & 5. vol. 2.* Nat. *ad rubr. de iudic. verſ. 13. num. 60.* Maſcard. *concl. 1177. num. 60.*

10 Limita quartò quando libellus eſſet ineptus, & poſitiones de iure non fuiſſent admittendæ, vt per Maſcard. *d. concl. 1177. n. 76. cum ſeqq.*

11 Limita quintò in cauſis fractæ pacis, vt per Mynſing. *cent. 2. obſeru. 52.*

12 Limita ſextò quoad vxorem ſi maritus noluit deponere in cauſa ſuper bonis immobilibus, quia confeſſio mariti non præiudicat vxori, ex Surd. *deciſ. 55. num. 2.*

13 Limita ſeptimò in minore, cui aduersùs huiuſmodi confeſſionem conceditur reſtitutio, vt per Gutier. *pract. lib. 1. q. 48. n. 3. & lib. 3. q. 32. à n. 5.* Steph. Grat. *c. 109. n. 52.* Immo non habetur pro confeſſo, cùm ſit in dolo vero, ſeu præſumpto, ex Roland. *conſ. 68. n. 31. vol. 2.* Camil. Borrel. *d. tit. 6. n. 34.*

14 *Interrogatus, iuſſuſque*, &c.] Nota quòd vbi ipſe principalis reſponſurus eſſet, perſonaliter citari debet, non verò ipſius procurator, ad hoc enim vt contumax in non reſpondendo habeatur pro confeſſo, non ſufficit ipſum procuratorem monitum eſſe de reſpondendo, ſed requiritur citatus, & monitus ipſe principalis, vt per Rot. Genuenſ. *deciſ. 161. ſub n. 11. & 12.* Marc. Anton. de Amatis *Marchia deciſ. 74. n. 2.* Monald. *conſ. 4. n. 6.*

15 *An nolit.*] Nota quòd dictio, *aut*, exponitur pro, *&*, & accipitur copulatiuè, ſeu coniunctiuè, & requirit concurſum vtriuſque, maximè quando ponitur inter perſonas, vt per Cened. *poſt lib. pract. & canon. q. ſing. 6. n. 2.* Franc. Gallet *in margarita caſuum Conſcientiæ, verbo Dictio.*

16 In gloſſ. *Iuſſuſque à iudice*, ibi, *& ne credat aliquis quòd talis iuſſus factus per nuncium*, &c. Notatur ad hoc, quòd nolens poſitionibus reſpondere, vt habeatur pro confeſſo, neceſſe eſt quòd ab ipſo iudice perſonaliter coram tabellione interrogetur, vt reſpondeat, & non ſufficit ſi à notario ex iudicis commiſſione interrogetur, & poſitionibus nolit, prout debet, reſpondere, vt per Perez *l. 1. tit. 4. lib. 3. Ordin.* quem refert Soar. de Pace *d. temp. 8. n. 86.* Amat. Roder. *d. c. 7. n. 66.* Intellige tamen, vt hoc non obtineat quando iudex non comparente parte geminatam emiſerit citationem ſub comminatione, vt niſi comparuerit reſponſurus poſitionibus pro confeſſo haberi debeat, vt declarat Surd. *conſ. 360. n. 29.*

17 In gloſſ. *Abſque rationabili*, ibi, *vel poterit ſimpliciter poſitionem negare. etiamſi alterum verum ſit.* Notatur ad hoc quòd ſi debitor minoris ſummæ conueniatur pro maiori, non tenetur fateri minorem, ſed ſimpliciter poteſt totam negare, quaſi non teneatur quis diuidere poſitionem, vt per Hippol. *in rub. de fideiuſſ. n. 339.* Couar. *lib. 2. var. c. 2. n. 3. & 5.* Azor. *inſtit. moral. p. 1. lib. 11. c. 4. q. 5. reg. 2. in med.* Rebuff. *in tract. de except. n. 148.* Surd. *deciſ. 58. n. 3.* Steph. Grat. *diſcept. forenſ. cap. 109. n. 20.* Vnde ſi Titius mutuò accepit à Caio centum, & ea integrè ſoluit, iniquè tamen in iudicio conuenitur, & rogatur ſimpliciter, acceperit nè mutuo à Caio centum, iurare poteſt abſolutè ſe non recepiſſe, ita Couar. & Azor. *cit. loc.* Perez *l. 1. tit. 4. lib. 3. Ord. pag. mihi* 544. Sayr. *in claui Regia lib. 12. c. 2. n. 21.* Qualitas enim vbi 18 ponitur licèt in parte vera, & in parte vera non ſit, tota negari poteſt, vt per Soar. *lit. T, n. 288.* Gab. *com. lib. 2. tit. de expenſis concl. 2. n. 20.* de cuius tamen veritate latè diſputat Gutier. *pract. lib. 1. q. 61.*

19 Quamvis ſententia huius gloſſ. cui ſimilis *verbo ſigillatim in c. 2. de teſtibus hoc lib.* communis ſit, contrarium tamen, immo reum teneri agnoſcere partem, vel quantitatem debitam, voluit Bart. *in l. 1. §. ſi ſtipulanti ff. de verb. ſign.* quem ſequuntur magis communiter DD. vt per Cou. *vbi ſup. n. 5. poſt princ.* Bernard. *reg. 564.* & ita ſeruatur in praxi ſecundùm Rebuff. *in proœm. ad leg. Gall. gl. 5. n. 53.* quæ opinio verior videtur, is enim interrogatus an debeat centum, vel fundum, ſi ſimpliciter neget, ex rigore verborum non negat ſe debere 50. vel partem, quia non ſequitur, non debeo centum, ergo nec 50. tamen quia mens & actoris, & iudicis interrogantis ea videtur eſſe, vt reus reſpondeat an aliquid debeat ex iis, quæ petuntur, ad effectum ferendæ ſententiæ, iuxta hanc mentem reſponſurus *cap. quacunque 22. q. 5.* non poteſt ſimpliciter poſitionem negare.

20 In ead. gloſſ. ibi, *Bene habebit procurator inducias ad conſulendum dominum*, &c. Et ita procurator ſuis expenſis, non verò ponentis principalem de reſpondendo in perſonam certiorem facere tenetur, vt per Benintend. *Bonon. deciſ. 24. n. 1.* Ant. Theſ. *Ped. deciſ. 17. n. 1.* Ad partem enim ipſam, quæ abeſt, pertinent expenſæ, quia ipſa eſt cauſa quòd illæ fiant, vt tradunt Marant. *in repet. l. ſi actor n. 64. ff. de procur.* Boër. *deciſ. 302. n. 5.* Ioſeph Lud. *Peruſ. deciſ. 74. n. 10.* Perez *l. 1. ver. quaro 5. poſt princ. tit. 5. lib. 5. Ordin. pag. 565.* Parlad. *lib. 2. rerum quot. cap. fin. p. 5. §. 10. n. 28.* Gutier. *pract. lib. 1. q. 63.*

21 In gloſſ. *Pro confeſſo*, ibi, *videtur quòd per ſententiam.* Notatur ad hoc, quòd requiritur ſententia declaratoria ad hoc vt poſitiones contumacium pro confeſſatis haberi cum effectu poſſint, vt per Maſcard. *d. concl. 1177. n. 71.* Camil. Borrel. *d. tit. 46. n. 35.* Ordin. Reg. Luſitan. *d. tit. 53. §. vlt. in fine.*

De Teſtibus, & atteſtationibus.

TIT. IX.

SVMMARIVM.

1 *Socius in crimine ſimoniæ admittitur in teſtem ſi ſit ſocius criminis tantùm, & agatur ciuiliter*, & num. 2.

3 *Teſtes inhabiles faciunt præſumptionem.*

4 *Proxenetæ regulariter teſtes eſſe non poſſunt in negotiis in quibus fuerunt mediatores.*

5 *Socius criminis, & muneris non probat contra ſimoniacum.*

CAP. Mediatores. I. *Greg. IX.*

1 MEdiatores ſimoniæ, ſi ex hoc non ſunt aſſequuti emolumentum, & non agatur criminaliter, admittuntur in teſtes contra auctores ſceleris, & hoc in deteſtationem huius criminis. Colligitur ex Ord. Ioan. Andr. Gemin. Archid. Anch.

Butr.

Butr. Domin. Monach. Franch. Viuian. *in ration. lib.* 2. *pag.* 182. Alagona *in compend. pag.* 274. remiſſiuè Ximen. *in concord. p.* 1. *&* 2.

2 Hanc eandem concl. ex hoc text. deſumunt Ruin. *conſ.* 189. *n.* 3. *lib.* 5. Boër. *deciſ.* 319. *n.* 2. Benimend. *Bonon deciſ.* 61. Maſcard. *de probat. concl.* 1311. *n.* 25. Menoch. *de arbitr. lib.* 2. *caſu* 474. *n.* 31. Rebuff. *in tract. de reprobat. teſtium*, *n.* 339. *cum ſeqq.* Flamin. Pariſ. *de reſignat. benef. tom.* 2. *lib.* 14. *q.* 10. *n.* 9. Rot. *in Balneoregien. ſimoniæ* 17. *May* 1624. coram R. D. meo Coccino Decano.

Declara vt ſocius criminis probet contra illum, qui ſimoniam commiſit, ſecus verò contra tertium, Aleiat. *conſ.* 2. *n.* 10. *tom.* 1. Farin. *in praxi crimin. q.* 43. *n.* 53. *in fine, cum ſeqq.* Rot. *in d. Balneoregien. & in Squillacen. beneficij* 28. *Iunij* 1624. coram bonæ mem. Patriarcha Manzanedo, ea ratione, quia priuilegiata probatio, qualis eſt iſta, non admittitur niſi contra illum, qui eſt in dolo. Aleiat. *conſ.* 2. *n.* 8. *lib.* 1. *tom.* 1. Farin. *d. q.* 43. *n.* 53. refert Ferent. *in annot. ad deciſ.* 445. *Buratti*, *n.* 14.

Si non agatur criminaliter.] Notatur ad hoc, quòd non admittitur in teſtem ſocius criminis quando agitur criminaliter, vt per Flamin. Pariſ. *de reſign. benef. lib. vlt. quæſt. vlt. n.* 43. & quòd ſocius criminis non admittitur in teſtem in materia ſimoniæ, quando agitur ad priuationem, Scraph. *deciſ.* 1029. *n.* 4. cum allegatis *in Leodien. Canonicatus S. Ioannis* 18. *Decembr.* 1619. coram bonæ mem. Vbaldoſcn.

3 In gloſſ. *Ad teſtimonium*, ibi, *nota quòd ad præſumptionem faciendam bene admittuntur, ſed non ad probationem.* Notatur ad hoc, quòd teſtes inhabiles faciunt præſumptionem, vt per Farin. *in praxi crimin. p.* 2. *q.* 62. *num.* 264.

4 In gloſſ. *Mediatores*, ibi, *qui proxenetæ dicuntur.* Tales enim regulariter teſtes eſſe non poſſunt in negotiis, in quibus fuerunt mediatores, de quo vide Tiraq. *de retract. in præfat. n.* 26. Gabr. *commun. tit. de teſtib. concl.* 20. *n.* 1. Magon. *Lucenſ. deciſ.* 95. *num.* 14. Rebuff. *in tract. de reprobat. teſtium*, *n.* 431. Kirchou. *tom.* 1. *commun opin. lib.* 4. *tit.* 10. *n.* 91. *pag.* 521. & Viu. *pag.* 524. Maſcard. *de probat. concl.* 1036. *& concl.* 1411. *n.* 25. Mench. *vſufruc. c.* 33. Flamin. Pariſ. *de reſignat. benefic. lib.* 14. *q.* 10. *n.* 9. Bobadil. *in ſua politica*, *lib.* 5. *c.* 2. *num.* 52. Bernard. Græuæ. *ad pract. Cameræ Imperial. lib.* 1. *concl.* 100. *conſid.* 3. Farin. *d. p.* 2. *q.* 60. *à num.* 406.

5 In gloſſ. *Aſſecuti*, ibi, *criminis*, *& muneris*, &c. Notatur ad hoc, quòd ſocius criminis, & muneris non probat contra ſimoniacum, vt per Flamin. *d. q.* 10. *num.* 28.

SVMMARIVM.

1 *Poſitionibus qualiter reſponderi debeat, & quomodo teſtes probatorij reprobantur, oſtenditur.*
2 *Poſitionibus ſimpliciter, & non qualificatè eſt reſpondendum.*
3 *Iudex ex equitate reſponſionem qualificatam poteſt admittere pro perſona reſpondentis qualitate.*
4 *Cauſa poſſeſſoria etiamſi ſummatim ſit expedienda, nihilominus admittuntur obiectiones, & earum probatio contra teſtes.*
5 *Probatio teſtiũ expectanda non eſt vbi illis obiicitur.*
6 *Teſtes ſuper interrogatoriis non minus, quàm ipſis probatorialibus articulis à producente datis examinandi ſunt.*
7 *Opponere contra teſtes non ſufficit niſi opponatur ſpecialiter.*
8 *Repulſam obiiciens contra teſtes debet præmiſſo iuramento ſubiicere in ſcripto repulſarum ſe id non facere ex malitia.*
9 *Poſſeſſionis appellatione venit quaſi poſſeſſio.*
10 *Abſentes non ſunt reuocandi niſi in caſibus à iure expreſſis.*
11 *Alter vbi petit plus debito, poterit reus licitè totum negare, licèt in eo concludatur aliquid, quod ipſe re vera debebat.*

Cap. Præſentium. II.

IVdex in cauſis ſpiritualibus aſſumpto iuramento de 1
calumnia, & veritate ab vtraque parte faciat reum reſpondere ſigillatim poſitionibus ſibi traditis, & ſi altera pars vult producere teſtes reprobatorios contra teſtes productos in principali ab altera parte, eos recipiat, & examinet, & ſi altera pars vult ſuſtentare primos teſtes ſuper principali productos, illos etiam recipiat, & examinet ſecundùm articulos, & interrogatoria partium. Colligunt ex Ordin. Lap. Abb. Archidiac. Gemin. Ioan. Andr. Anch. Butr. Domin. Monach. Franc. Viuian. *in ration. lib.* 2. *pag.* 182. Alagona *in compend. pag.* 275. Ægid. Bellam. *tom.* 5. *repet, iuris Canon.* remiſſiuè Caſal. *in annot.* & Ximen. *in concord. p.* 1. *&* 2.

Sigillatim ſuper quolibet articulo, &c.] Sic etiam po- 2
ſitionibus ſimpliciter, & non qualificatè eſt reſpondendum, vt per Galganet. *de condit. & demonſtr. p.* 2. *c.* 1. *q.* 73. *n.* 6. Amat. Roder. *in pract. c.* 7. *n.* 65. Menoch.
de arbitr. caſu 251. *à princ.* vbi *n.* 6. ſubdit iudicem ex 3
æquitate reſponſionem qualificatam poſſe admittere pro perſonæ reſpondentis qualitate, vtpote in idiota, & ruſtico, qui cùm non nouerint quid ſit ſimpliciter, vel qualificatè reſpondere, eorum reſponſio, ſicut profertur, recipienda eſt, ex Galgan. *d. q.* 73. *num.* 7. Menoch. *de arbitr. caſu* 93. *n.* 21. vbi *n.* 24. dicit quòd ſi quis reſpondeat poſitionibus, & vnam fateatur aliqua cum qualitate, illa reſponſio in totum debet à ponente acceptari, vel in totum reiici, quando qualitas interuenit tempore actus celebrati, quia tunc non poteſt qualitas ſeparari à confeſſione, quod etiam tenent idem Menoch. *conſ.* 320. *n.* 22. Galgan. *d. q.* 73. *n.* 9. *&* 22.

Teſtes etiam, &c.] Notatur ad hoc, quòd etiamſi 4
cauſa poſſeſſoria ſit ſummatim expedienda, nihilominus admittuntur obiectiones & earum probatio contra teſtes, vt per Couar. *pract. c.* 17. *n.* 8. *verſ. quod ſi.*

Primò tamen in perſonam, &c.] Notatur ad hoc, quòd 5
publicatio teſtium expectanda non eſt, vt illis obiiciatur, vt per Menoch. *de arbitr. caſu* 239. *n.* 2.

Examines ſecundùm partis aduerſæ interrogatoria.] 6
Notatur ad hoc, quòd teſtes ſuper interrogatoriis non minus quàm ipſis probatorialibus articulis à producente datis examinandi ſunt, vt notat Bernard. Græuæ *ad pract. Camer. Imper. lib.* 1. *concl.* 95. *n.* 7. Aloyſ. Ricc. *in collect. deciſ. p.* 4. *collect.* 1044.

Facta ſigillatim ſpecificatione.] Notatur ad hoc, quòd 7
non ſufficit opponere contra teſtes, niſi opponatur ſpecialiter, vt per Tiraq. *l.* 9. *connub. gloſſ.* 1. *p.* 9. *n.* 24. Perez *l.* 1. *verſ. repulſam proponens, tit.* 4. *lib.* 3. *Ordinam. pag.* 558. *col.* 2.

Quod ad hoc ex malitia non procedat.] Notatur ad 8
hoc, quòd repulſam obiiciens contra teſtes debet præmiſſo iuramento ſubiicere in ſcripto repulſarum ſe id non facere ex malitia, vt per Perez *l.* 1. *verſ. repulſam autem, tit.* 4. *lib.* 3. *Ordin. pag.* 558. *col.* 2.

In gloſſ. *Poſſeſſione*, ibi, *id eſt, quaſi poſſeſſione.* Ergo 9
quaſi poſſeſſio venit appellatione poſſeſſionis, vt per Tiraq. *de iure conſtit. limit. n.* 10.

In

10 In gloſſ. *Ipſorum*, ibi, *ſpeciale ergo videtur in electionibus*, &c. Notatur ad hoc, quòd vocandi abſentes non ſunt niſi in caſibus à iure expreſſis, vt per Azeued *l.2.n.8.tit.1.lib.2.nouæ recop.& ad Cur. Piſan. lib.2. c.5.n.2.*

11 In gloſſ. *Sigillatim*, ibi, *quia poſitio habens plura membra*, &c.] Notatur ad hoc, quòd vbi actor petit plus debito, poterit reus licitè totum negare, licèt in eo concludatur aliquid, quod ipſe re vera debebat, vt per Surd. *deciſ.58.n.2.* D.Barboſ. *in l.cum qui temerè, ff. de iudic.n.141.cum ſeqq.* de quo vide quæ dixi ad gloſſ. *verbo abſque rationabili, in c.2.ſup.de confeſſ.*

SVMMARIVM.

1 *Aduocatus, vel procurator principalis cauſa, in cauſa appellationis teſtificari non poteſt. Iuramentum autem (præſumptione faciente pro appellante) ſibi deferri non debet, niſi iudici videatur.*

2 *Aduocatus, qui fuerat in cauſa principali, non poteſt eſſe teſtis in cauſa appellationis.*

3 *Aduocatus in cauſa in qua patrocinatur, teſtimonium ferre non poteſt.*

4 *Aduocatus admittitur ad teſtificandum contra eum, pro quo patrocinatus fuit.*

5 *Procurator in cauſa in qua procuratur, an, & quando teſtis eſſe poſſit, remiſſiuè.*

Cap. Romana. III. & vlt.

Innoc. IV.

1 ADuocatus qui fuit, vel procurator in cauſa principali non poteſt eſſe teſtis in cauſa appellationis. Item appellanti cum præſumptio faciat pro eo, non datur indiſtinctè iuramentum niſi iudex conſideratis circumſtantiis cauſæ, & perſonarum iudicet dandum. Colligunt ex Ordin. Lap. Abb. Archid. Gemin. Ioan. Andr. Anchar. Butr. Domin. Monach. Franch. Viuian. *in ration. lib. 2. pag. 185.* Alagona *in compend. pag.275.* remiſſiuè Caſal *in annot.* & Ximen. *in concord. p.1.& 2.*

2 *Appellationis cauſa*, &c.] Notatur ad hoc, quòd Aduocatus, qui fuerat in cauſa principali, non poteſt eſſe teſtis in cauſa appellationis, vt per Maſcard. *de probat. concl.66. num.4.* Farin. *in praxi crimin. p.2. tit. de oppoſit. contra perſonas teſtium, quæſt. 60. num. 161.*

3 Nam propter præſumptam affectionem Aduocatus in cauſa in qua patrocinatur, teſtimonium ferre non poteſt, vt tradunt Nell. *de teſtibus, n.31.* Campeg. *in ſimili tract.reg.58.à princ.* Sont. *recept.ſent.lit.A.n.96.& lit.T, n.193.* Anton.Fab. *in ſuo Codice ſub tit.de teſtibus diffinit.19* Vincent de Franch. *deciſ.122.* Put. *p.1. deciſ.56. in antiq.* Rebuff. *de reprobat. teſtium, n.38.cum ſeqq* Hect.Æmil. *in tract de teſtib p.1.verbo Aduocatus,* Perez *l.2 tit.19.lib 2.Ordin. pag.403.* Maſcard. *de probat.concl.66.n.1.& 2.& concl.1212.& concl.1357.n.2.* Gutier. *conſ.24.n.8.& 9.* Surd. *deciſ.219.* Mench. *quæſt. freq.c.32.n.4* Bobadil. *in ſua politica, lib.5.c.2.num.55.* Annæ Robert. *rerum iudic.lib.2.c.19.p.1.* Anton.Scap. *de iure non ſcripto, lib.5.c.112.n.13.* Camil.Borrel. *in ſumma omnium deciſ tit.65. de Aduocatis à n.74.* Hier. Treutler. *diſput.ſelect. p.1.diſp 8.theſi 2.* Garc.Maſtrill. *Sicil.deciſ 151.n.29.* Farin *dict.q.60.n.155.cum ſeqq.& n.156.* ſubdit procedere etiam finita adoocatione, & patrocinio.

In gloſſ. *In teſtem*, ibi, *nam pro appellatione bene recipitur.* Notatur ad hoc, quòd Aduocatus admittitur ad teſtificandum contra eum pro quo patrocinatus fuit, vt per Vincent.de Franch. *d.deciſ.122.* Surd. *deciſ.190.n.1.* Annæ. Robert. *d.lib.2.c.19.* Put. *d.dec.56.* Maſtril. *d.deciſ.151.n.40.* 4

In ead.gloſſ.ibi, *Quid de procuratore*, &c. An & quando procurator in cauſa in qua procuratur, teſtis eſſe poſſit? vide Grammat. *deciſ.73.n 16.* Hect. Æmil. *de teſtib.p.1.verbo Aduocatus, n.4.* Menoch. *de arbitr. lib.1.q.73.n.5.* Mench. *freq.c.33.n.5.* Maſcard. *de probat. concl. 1357.n. 35. & concl.1232. à n.1.* Farin. *d.q.60. n.196. cum ſeqq.* vbi *n.24.* ſubdit quòd procurator in cauſa proprietatis non prohibetur eſſe teſtis in cauſa poſſeſſoria. 5

De Iureiurando.

Tit. XI.

SVMMARIVM.

1 *Prælati, Canonici, Rectores, & Officiales locorum qui iurant ſtatuta, & conſuetudines loci, vel Eccleſiæ ſeruare, prætextu talis iuramenti non obligantur ad illicita, impoſſibilia, vel obuiantia Eccleſiaſticæ libertati, nec ad ea debet intentio ſua referri.*

2 *Occaſio eſt cauſa iniuſta, & inſufficiens.*

3 *Iuramenta ſecundùm intentionem præſtantis accipienda ſunt.*

4 *Iurans obſeruaturus conſuetudines, & ſtatuta, non præſumitur ad iniquas, & iniuſtas ſe obligaſſe.*

5 *Interpretatio ſtricta facienda eſt vbi tractatur de obligatione contrahenda.*

Cap. Contingit. I. *Nicol. IV.*

PRÆLATI, Canonici, Rectores, & Officiales locorum, qui iurant ſtatuta, & conſuetudines ſcriptas, & non ſcriptas Eccleſiæ, ſeu loci ſe inuiolabiliter ſeruaturos, prætextu talis iuramenti non obligantur ad illicita, impoſſibilia, vel obuiantia Eccleſiaſticæ libertati, nec ad ea debet intentio ſua referri. Colligunt ex Ordin. Lap. Abb. Archid. Ioan. Andr. Gemin. Anchar. Domin. Menoch. Franch. Viu. *in ration. lib.2. pag.236.* Alagona *in compend. pag.301.* 1

Peccandi occaſio præbeatur.] Ergo occaſio eſt cauſa iniuſta, & inſufficiens, vt per Tiraq. *in tract. ceſſante cauſa limit.13. n.3.* 2

Ea intentione facienda, &c.] Notatur ad hoc, quòd iuramenta ſecundùm intentionem præſtantis accipienda ſunt, vt per Couar. *in cap.quamvis pactum, p.1. §.5. num. 2.* 3

Decernimus in huiuſmodi illicitis, &c.] Notatur ad hoc, quòd iurans obſeruaturus conſuetudines, & ſtatuta non præſumitur ad iniquas, & iniuſtas ſe obligaſſe, vt per Bernard. Græuæ *ad pract. Cameræ Imper. lib.1.concl.36.17.* 4

Sub huiuſmodi generalitate, &c.] Notatur ad hoc, quòd vbi tractatur de obligatione contrahenda, ſtricta interpretatio facienda eſt, vt per Sanch. *de Matrim. lib.1.diſp.9. n.11.* 5

In gloſſ. *Declaramus*, ibi, *declaratio igitur antiqui iuris eſt*, &c. Vide quæ dixi *in tract.de diction.dict.80.* in vlt.impreſſ.Lugdunenſ. 6

SVM

SVMMARIVM.

1 *Iudex ſacularis per Eccleſiaſticum iudicem Ordinarium loci Eccleſiaſtica cenſura compellitur, ius Canonicum, quod ad prouiſionem animarum ſtatutum eſt, obſeruare.*
2 *Contractus quilibet quamtumvis inualidus iuramento firmatur.*
3 *Iuramentum dolo, ſeu metu extortum iurantem non obligat.*
4 *Iudex Eccleſiaſticus laicum cogere poteſt ad ſeruandum iuramentum licitum.*
5 *Mulier ſi iurauerit non alienare in futurum rem dotalem, & poſtea alienet cum iuramento, nihil valet alienatio iurata propter iuramentum primum, intelligendo, vt n.6.*

Cap. Licèt mulieres. II.

Bonif. VIII.

1 IVdex Eccleſiaſticus Ordinarius poteſt, & debet compellere iudicem laicum, vt ſeruet ius Canonicum quamvis ſit contra ius Ciuile, quando interuenit peccatum, v.g. ſi vir vendat rem dotis, vel datum propter nuptias, vxor conſentit, & iurat non contrauenire huic alienationi, & hoc ſine vi, & dolo, de iure ciuili poteſt contrauenire, de iure Canonico non poteſt, in cauſa iudca eſt compellendos vt ſeruet ius Canonicum. Colligunt ex Ordin. Archid. Gemin. Ioan. Andr. Anchar. Domin. Butr. Monach. Franch. Viuian. *in ration. lib. 2. pag. 236.* Alagona *in compend pag. 301.* remiſſiuè Caſal. *in annot.* & Ximen. *in concord p. 1. & 2.*

2 *De iure Canonico teneantur.*] Notatur ad hoc, quòd contractus quilibet, quantumvis inualidus, iuramento firmatur, vt per Couar. *in cap. quamvis pactum, p. 2. §. 1. n. 6.* Surd. *de aliment. tit. 8. priuil. 56. n. 42.* Gutier. *de iuram. confirm. p. 2. c. 21. n. 14.* Franch. Molin *de ritu nupt. lib. 1. comp. 19. n. 75.* niſi ſit in tertij præiudicium, idem Franch. Molin. *d. comp. 19. n. 72. & à n. 91.* quia iuramentum tertio non nocet, ex Menoch. *conſ. 39. n. 73.* Cald. Pereira *de poteſt. elig. c. 2. n. 36.*

3 *Non vi, nec dolo.*] Notatur ad hoc, quòd iuramentum dolo, ſeu metu extortum, iurantem non obligat, vt per Neuizan. *conſ. 21. per tot.* Boër. *deciſ. 100. n. 14.* Roland. *conſ. 2. n. 76. cum ſeqq. lib. 1.* Simoncel. *de decret. lib. 3. c. 8. n. 172. & 174.* Seraph. *de priuil. iuram. priuil. 61. n. 19.* Setſer. *de iuram lib. 1. c. 19. n. 1. cum ſeqq. & c. 23. à n. 1.* Mancin. *in ſimili tract. p. 4. effectu 1. q. 1. n. 1. & 2. & q. 12. à n. 8.* & alios quos citaui *ad cap. quamvis pactum, de pactis hoc lib.*

4 *Nos animarum periculis,* &c.] Notatur ad hoc, quòd iudex Eccleſiaſticus laicum cogere poteſt ad ſeruandum iuramentum licitum, vt per Cou. *lib. 1. var. c. 4. n. 5. verſ. verum.*

5 In gloſſ. *Compellendos*, ibi, *quid dices ſi mulier iurauit non alienare,* &c. Notatur ad hoc, quòd ſi mulier iurauit non alienare in futurum rem dotalem, & poſtea alienet cum iuramento, nihil valet alienatio iurata propter iuramentum primum, vt per Bernard. *reg. 479.* Bellacomb. *tom. 1. commun. opin. lib. 4. tit. 1. n. 52. pag. 437.* Palat. *in repet. rub. de donat. inter virum, & vxor. n. 54. n. 6.* Couar. *in cap. quamvis pactum, p. 1. §. 2. n. 2.* Maſcard. *de probat. concl. 1242. n. 17.* Cordub. *in l. ſi quis à liberis §. parens, n. 103. ff. de liberis agnoſc.* Guillelm. Bened. *in cap. Raynutius verbo duas habens filias, n. 290. de teſtam.* Caſſan. *in conſuet. Burgundia, rub. 4. 3. 16. in* prin. *n. 3.* Gutier. *de iuram. confirm. p. 1. c. 1. n. 79.* Azor. *inſtit. moral. p. 1. lib. 11. c. 6. q. 1.* Soar. *de Relig. tom. 2. lib. 2. de iuram. c. 30. n. 1.* Sanch. *de matr. lib. 6. diſp. 13. n. 2.* Franch. Molin *de ritu nupt. lib. 3. q. 1. n. 26.*

Verùm quatenus hæc gloſſ. reſoluit iuramentum minimè confirmare alienationem dotis contra prius iuramentum eam non alienandi, ea preſsè contrariatur alteri gloſſ. *verbo reuocatus in cap. fin. ſup. de procurator. hoc lib.* vbi ait conſtituentem procuratorem iuramento præſtito de non reuocando, periurum eſſe ſi reuocet, at validè reuocare. Quare reiecta conciliatione, quam adducunt Couar. *d. §. 2. n. 4.* & Gutier. *d. c. 1. n. 81.* illa mihi placet, quam tradit Sanch. *d. diſp. 13. n. 5.* vt ſcilicet quoties actus iure validus eſt, ac licitè fieri poteſt, ſicque eius valor ab agentis voluntate pendet, adhuc valeat, licèt ſit contra prius iuramentum, vt reuocatio procuratoris de ſe licita eſt, & contractus matrimonij poteſtque valide fieri ex ſola contrahentium, vel reuocantis voluntate nullo deſiderato iuramento vim, & valorem illi actui tribuente, & ita valent, licèt fiant contra prius iuramentum, quia id iuramentum ſolum efficiet, vt illud frangens ſit periorij reus, non autem vim habet reddendi nullum poſteriorem contractum. At verò quando actus eſt iure inualidus, nec pendens ab agentis voluntate, obſtante prohibitione iuris illum irritantis, ſoloque iuramento confirmandus erat, ac validus efficiendus, vt contingit in donatione inter coniuges *l. 1. ff. de donat. inter virum*, & in alienatione rei dotalis *l. Iulianus, ff. de fundo dotali*, tunc ſi iuret quis ſe non facturum id, ſi poſtea faciat, iuramentóque confirmet, hic poſterior actus contra prius iuramentum inualidus eſt. 6

SVMMARIVM.

1 *Electus poſt Sacramentum ponens, vel reſpondens contraria directè niſi rationabiliter excuſetur, velut periurus à confirmatione repellitur. Idem ſi hoc fecerit procurator ipſo mandante, vel ratum habente, vel non reuocante.*
2 *Dominus ſi ſciat, & patiatur procuratorem ſuum delinquere in iudicio, ex quo venit pœna inferenda ipſum malè geſtum à procuratore redditur validũ.*
3 *Ratihabitio habet locum in iis, quæ mandatum ſpeciale exigunt.*
4 *Teſtis in parte falſus, vel mendax in toto, reputatur falſus.*
5 *Poſitiones, & reſponſiones ad poſitiones incontinenti reuocari poſſunt.*

Cap. Cùm in poſitionibus. III & vlt.

ELectus ad Prælaturam ſi ante confirmationem orta lite iurat de calumnia, & poſtea ponit duas poſitiones inter ſe contrarias manifeſtè, ſeu duas reſponſiones inter ſe contrarias præſtat oppoſitionibus obiectis à parte aduerſa niſi iuſta cauſa, & rationabilis excuſet, eiicitur ab electione, & beneficio vt periurus, prout etiam eiicitur ſi illius procurator eius nomine huiuſmodi contrarias poſitiones, vel reſponſiones fecerit electo ipſo expreſsè mandante, vel ſciente, & ratum habente, ſeu non recuſante. Colligunt ex Ordin. Lap. Abb. Archid. Gemin. Ioan. Andr. Anchat. Butr. Domin. Monach. Franc Viuian. *in ration. lib. 2. pag. 137.* Alagona *in compend. iuris Canon. pag. 302.* remiſſiuè Ximen. *in concord. p. 2.* 1

Idem fiet ſi, te expreſsè mandante, &c.] Notatur ad hoc, quòd licèt procurator generalis conſtitutus non cenſeatur habere mandatum ad delinquendum, 2

nec ad obligandum dominum ad pœnam, ſi tamen dominus ſciat & patiatur procuratorem ſuum delinquere in iudicio, ea quo venit pœna inferenda, ipſum malè geſtum à procuratore redditur validum, vt per Palat. *in repet. rub. de donat. inter virum, & vxor. §. 68. num.* 25.

3 *Ratum habente.*] Notatur ad hoc, quòd in iis quæ mandatum ſpeciale exigunt, habet locum ratihabitio, vt per Tiraq. *de retract. lig.* §. 1. *gloſſ.* 10. *n.* 64. *& n.* 99. Conar. *lib.* 3. *var. c.* 16. *n.* 5. Flamin. Pariſ. *de reſign. beaef. lib.* 11. *q.* 8. *n.* 38.

4 In gloſſ. *Periuro*, ibi, *nec ad teſtimonium admittuntur.* Quia teſtis in parte falſus, vel mendax, in totum reputatur falſus, vt per Clar. *in pract.* §. *fin. q.* 53. *verſ. ſed quero*, Soar. *in theſauro recept. ſent. lit. T, n.* 135. Magon. *Lucenſi deciſ.* 46. *n.* 22. *& deciſ.* 79. *n.* 10. Maſcard. *de probat. concl.* 743. *& concl.* 1039. *n.* 9. Viu. *tom.* 1. *commun. opin. lib.* 4. *tit.* 9. *n.* 356. *pag.* 557. Menoch *de præſumpt. lib.* 5. *præſ.* 22. Bobadil. *in ſua politica, lib.* 5. *c.* 2. *num.* 57. Facin. *in praxi crimin. q.* 67. *n.* 111. *cum ſeqq. & part.* 4. *conſ.* 39. *n.* 12.

5 In gloſſ. *Iuſta cauſa*, ibi, *ſi incontinenti ſe corrigat, &c.*] Notatur ad hoc, quod poſitiones, & reſponſiones ad poſitiones incontinenti reuocari poſſunt, vt per Tiraq. *in l. boues*, §. *hoc ſermone, n.* 99. *ff. de verbor. ſignif. & de retract. tit.* 2. §. 1. *gloſſ.* 5. *n.* 15.

De Exceptionibus.

TIT. XII.

SVMMARIVM.

1 *Compendium huius text. refertur.*
2 *Preceptum de euitandis ſeu repellendis à iudicio excommunicatis iuris humani eſt.*
3 *Priuilegium Apoſt. quod quis non teneatur vitare excommunicatum valet non ſolum in actionibus ciuilibus, ſed etiam Diuinis.*
4 *Declaratur text.* in cap. nulli, de ſent. excomm.
5 *Excommunicationis exceptio poteſt opponi in quacunque parte iudicij.*
6 *Excommunicationis exceptio an ſit dilatoria.*
7 *Excommunicationis exceptionem obiiciens contra aliquem tenetur exprimere ſpeciem excommunicationis an ſit maior, vel minor, & etiam nomen excommunicatoris.*
8 *Fama non ſufficit vt quis repellatur ab agendo tanquam excommunicatus, ſed talis debet probari apertiſſimis documentis.*
9 *Iuramentum in ſupplementum probationis non defertur ad effectum vt aliquis repellatur ab agendo tanquam excommunicatus.*
10 *Excommunicatus licèt non poſſit eſſe in iudicio, attamen ſi comparuit, & nihil ab aduerſario fuit oppoſitum, valet iudicium cum eo tractatum.*
11 *Exceptio, quæ vel propoſita, vel probata non eſt, poſt elapſum terminum à iudice aſſignatum admitti debet.*
12 *Exceptio dilatoria ſi de nouo ſuperueniat etiam poſt terminum à iudice ſtatutum, atque etiam poſt conteſtationem, admittitur.*
13 *Excommunicationem de nouo emergere, vel ſuperuenire probationem eius, quæ antea præceſſerat à pari procedit.*
14 *Excommunicatus non poteſt petere quod exequatur ſententia ad eius fauorem lata ante excommunicationem, etiamſi illa tranſiuiſſet in iudicatum.*
15 *Excommunicatio poteſt opponi non ſolùm in foro Eccleſiaſtico, ſed etiam in ſeculari.*
16 *Excommunicatus nec etiam coram executore comparere valet.*
17 *Nominatio non probat excommunicationem, ſi de graui agatur præiudicio.*
18 *Tempus ſtatutum ad probandam exceptionem excommunicationis etiam ex cauſa prorogari non poteſt à iudice.*

CAP. Pia. I. *Innoc. IV.*

EXCIPIENS de excommunicatione contra actorem debet in publica notione exprimere ſpeciem excommunicationis, & nomen excommunicatoris. Debent etiam apertiſſimis documentis infra octo dies, non computando diem in quo excipit, probare hanc exceptionem, quam ſi non probauerit, iudex condemnabit illum in expenſis, quas actor fecerit his diebus, & procedat in cauſa. Si verò poſtea durante iudicio iterum excipiatur de eadem excommunicatione, vel de alia, & probetur, actor in ſequentibus excludatur donec abſoluatur, ſed priùs acta tenent. Item vltra duas vices hæc exceptio excommunicationis non ampliùs opponatur niſi emergat noua excommunicatio, vel ſuperuenerit noua, & euidens probatio de antiqua. Item ſi talis exceptio proponatur poſt rem iudicatam tantùm impedit executionem, ſed ſententia habebit ſuum robur. Item ſi actor ſit publicè excommunicatus, iudex quandocunque ex officio ſuo illum repellat, etiamſi reus de hoc non excipiat. Colligunt ea Ordin. Lap. Abb. Archid. Gemin. Ioan. Andr. Butr. Anchar. Domin. Monach. Franch. Viuian. *in ration. lib.* 2. *pag.* 247. Alagona *in compend. pag.* 107. remiſſiuè Caſal. *in annot.* & Ximen. *in concord. p.* 1. *&* 2. 1

Statuit mater Eccleſia, &c.] Notatur ad hoc, quòd præceptum de euitandis, ſeu repellendis à iudicio excommunicatis, Eccleſiæ, atque ita humani iuris eſt, 2
ſeu, vt alij dicunt, prohibitio communicandi cum excommunicato ſiue in humanis, ſiue in Diuinis actibus eſt de iure Eccleſiaſtico poſitiuo, ſicut ex auctoritate S. Thom. *in* 4. *diſt.* 18. *q.* 2. *art.* 4. *in addit. q.* 23. *art.* 3. *ad* 2. tenent Abb. *in cap. nulli, n.* 4. *de ſent. excom.* Soar. *tom.* 5. *de cenſur. diſp.* 15. *ſect.* 2. *aſſert.* 4. latè Ricc. *de iure perſonarum extra gremium Eccleſiæ exiſt. lib.* 4. *c.* 42. *n.* 6. *cum ſeqq.* vbi multis probant hanc opinionem, & præcipuè ex *Extrauag. ad euitanda*, edita in Concilio Conſtantien. in qua Eccleſia ad conſulendum conſcientiis timoratis ſtatuit quòd nemo deinceps à communione alicuius in Sacramentorum adminiſtratione, vel receptione, aut aliis quibuſcunque Diuinis, vel extra prætextu cuiuſcunque, ſententiæ aut cenſuræ Eccleſiaſticæ, ſeu ſuſpenſionis, aut prohibitionis ab homine, vel à iure generaliter promulgatæ, teneatur abſtinere, vel aliquem vitare, niſi cenſuræ fuerint à iudice publicatæ, ſeu denuntiatæ, aut fuerint ita notoriæ quòd nulla poſſint tergiuerſatione celari, aut aliquo modo iuris ſuffragio excuſari: ergo ſi huiuſmodi præceptum eſſet de iure Diuino, illud Eccleſia non ſuſtuliſſet in aliis caſibus præter expreſſos *in d. Extrauaganti*, per text. *in cap. ſunt quidam* 25. *q.* 1. *& argum. cap. cùm inferior, de maior.* Vnde valere priuilegium Apoſt. quòd quis non 3
teneatur vitare excommunicatum non ſolùm in actionibus ciuilibus, ſed etiam Diuinis, tradunt Soar. *d. ſect.* 2. *aſſert.* 4. *num.* 11. Alter. *de cenſur. tom.* 1. *diſp.* 3. *lib.* 1. *c.* 2. *pag.* 27. *verſ. vnde & in his*, Ricc. *d. cap.* 42. *n.* 12.

num. 12. vbi *num.* 13. reſpondet ad text. *in d. cap. nulli*, quòd ſcilicet Papa *ibi* non loquatur de priuilegio ſpecialiter conceſſo quòd non teneatur vitare excommunicatos, ſed de priuilegio generalis exemptionis, cuius vigore aliqui Religioſi prætendebant ſe exemptos à iuriſdictione Ordinariorum, adeò vt nec quidem excommunicatos ab eis vitare tenerentur, ad quorum prætenſionem ſupprimendam emanauit diſpoſitio *d. cap. nulli*.

Quare reiicienda venit opinio Felin. *in d. cap. cùm nulli*, *n.* 5. exiſtimantis obligationem vitandi excommunicatos eſſe de iure Diuino, pœna autem iuris poſitiui; & alia Conar. *in cap. alma mater*, *p.* 1. §. 1. *n.* 2. diſtinguentis inter communicationem in Diuinis, & inter illam, quæ fit in actionibus humanis, vt ſcilicet illa ſit iuris Diuini, hæc verò iuris Eccleſiaſtici; & demum alia Nauar. *in cap. inter verba* 11. *q.* 3. *prælud.* 5. *n.* 4. *& de orat. miſcel.* 47. *n.* 5. exiſtimantis quòd licèt poteſtas excommunicandi ſit de iure Diuino, forma tamen vitandi, & effectus ad quos facienda eſt vitatio non fuit præſcripta iure Diuino, ſed relicta præſcriptioni Eccleſiæ.

5 *In quacunque parte iudiciorum oppoſita.*] Notatur ad hoc, quòd exceptio excommunicationis poteſt opponi in quacunque parte iudicij, vt per Soar. à Pace *tom.* 1. *p.* 1. *temp.* 5. *n.* 59. Peregr. *de iure fiſci*, *lib.* 3. *tit.* 11. *n.* 14. Muſcatel. *in praxi ciuili Neapol. p.* 3. *gloſſ. ſi miles*, *num.* 2. Ricc. *de iure perſonarum extra gremium Eccleſ. exiſt. lib.* 4. *c.* 31. *n.* 24. Etiam poſt concluſum in cauſa, Surd. *de alim. tit.* 8. *priuil.* 83. *n.* 4. Amat. Roder. *in pract. examinandi proceſſum*, *c.* 5. *n.* 72. Says. *de cenſur. lib.* 2. *c.* 7. *n.* 6. *cum ſeqq.*

6 *Lites differat.*] Ergo exceptio excommunicationis dilatoria eſt, conſonant text. *in cap. exceptionem ſup. hoc tit. Clem. vnic. eod.* Imo duobus modis opponi poteſt, vel tanquam peremptoria, vel tanquam dilatoria, prioris exemplum eſt quando opponitur ad effectum annullandi electionem, vel collationem beneficij factam excommunicato, iuxta *cap. poſtulaſtis*, *de Clerico excom. miniſt.* & quæ *ibi* notant. Poſterioris verò exemplum proponitur *in hoc text.* & in cæteris iuribus concordantibus, quando ſcilicet opponitur actori quòd in iudicio ſtare non poteſt, quia maiori excommunicatione ligatus eſt, ſicque meritò text. *in d. Clem. vnic.* ſe reſtrinxit ad hunc modum, per illam particulam, *dilatoriè*, notat gloſſ. *ibi*, & Imol. *n.* 4. *gloſſ. verbo differat*, *& verbo opponat*, *in præſenti*, quas ſequuntur Doctores communiter, vt per Anchar. *n.* 3. Monach. *n.* 1. Felin. *in d. cap. exceptionem*, *n.* 12. notantes vbi ponitur in vim peremptoriæ non poſſe poni in quacunque litis parte, neque procedere dilationem octo dierum, quos ad probationem hic text. præfinit; hoc igitur caſu cùm excommunicatio non perimat, ſed tantùm differat cauſam, vt de ea non cognoſcatur donec excommunicatus abſoluatur, meritò illa inter dilatorias connumeratur. Neque obſtat quòd poſſit opponi in quacunque parte iudicij, vt *ſuprà* dictum eſt contra regulam in dilatoriis certiſſimam quod debent opponi ante litem conteſtatam, de qua per Rebuff. *de except.* *n.* 365. Maſcard. *concl.* 690. Surd. *deciſ.* 44. *num.* 20. Ludou. Miranda *de ordine iudic. q.* 20. *art.* 1. *concl.* 3. Amat. Roder. *d. c.* 5. *n.* 56. *&* 60. *Ordin. Reg. Luſit. lib.* 3. *tit.* 49. §. 2. Reſpondetur enim quod licet ſpeciali ratione in excommunicatione fuerit introductum ex ſtatim dicendis, hoc tamen non efficit quominus inter dilatorias ponenda ſit cum in ea reperiatur eſſentialis, & ſpecifica differentia per quam dilatoriæ exceptiones cognoſcuntur, quod ſcilicet litem non perimit, ſed differt; quod verò ex ratione ſpeciali in quacunque parte litis admittatur, effectus eſt extrinſecus, & accidentarius, qui rei naturam non immutat, iuxta vulgarem *reg. l. pacta conuenta*. & quæ *ibi* notantur, *ff. de contrahend. empt.* cum ſimilibus.

7 *Speciem illius*, *& nomen excommunicatoris.*] Notatur ad hoc, quod obiiciens exceptionem excommunicationis contra aliquem tenetur exprimere ſpeciem excommunicationis an ſit maior, vel minor, & etiam nomen excommunicatoris, vt per Perez *l.* 1. *verſ. infertur tertiò*, *tit.* 4. *lib.* 3. *Ordin. pag.* 535. Soar. de Pace *in pract. tom.* 1. *p.* 1. *temp.* 5. *n.* 63. *&* 64. Mendez à Caſtro *in praxi Luſit. lib.* 2. *c.* 7. *in fine.*

8 *Probare valeat apertiſſimis documentis.*] Notatur ad hoc, quod vt quis repellatur ab agendo tanquam excommunicatus non ſufficit fama, ſed debet talis probari apertiſſimis documentis, vt per Conar. *in cap. alma mater*, *p.* 1. §. 3. *num.* 1. Maſcard. *de probat. concl.* 691. *& concl.* 701. *& concl.* 753. *n.* 44. Perez *l.* 1. *tit.* 5. *lib.* 8. *Ordin. pag.* 177. *in fine*, Sayr. *de cenſur. lib.* 2. *c.* 7. *n.* 16. Farin. *in praxi crimin. p.* 1. *q.* 47. *n.* 71. 9 Nec defertur iuramentum in ſupplementum probationis ex Maſcard. *d. concluſ.* 691. *num.* 3. Seraph. *de priuileg. iuram. priuil.* 35. *num.* 180.

10 *Si verò*, &c.] Notatur ad hoc, quòd licèt excommunicatus non poſſit eſſe in iudicio, attamen ſi comparuit, & nihil ab aduerſario fuit oppoſitum, valet iudicium cum eo tractatum, per Cald. Pereira *de reſolut. emphyt. c.* 17. *num.* 10. *verſ. infero* 24. Peregr. *de iure fiſci*, *lib.* 2. *tit.* 11. *num.* 17. Conrad. *ad l. diffamari*, *c.* 4. *n.* 82. Rot. *deciſ.* 27. *de reſcript. in antiq.* late Anton. Ricc. *de iure perſon. lib.* 4. *c.* 31. *n.* 36. vbi etiam ait quod procedit, ſiue verſemur in cauſa ciuili, ſiue in criminali, & *n.* 37. extendit etiam quando excommunicatus eſſet publicus, & ſiue iudicium ſit ventilatum cum perſona excommunicati, ſiue cum eius procuratore.

11 *De eadem excommunicatione*, *vel alia excipiatur iterum.*] Nota ergo quod licèt regula ſit quod poſt elapſum terminum à iudice aſſignatum, multóque minus poſt ſententiam, admitti debeat exceptio, quæ vel propoſita, vel probata non eſt, *cap. paſtoralis*, *ſup. hoc tit.* cum aliis de quibus Perez *l.* 1. *tit.* 8. *lib.* 4. *Ordin. verbo faſta vente dias*, Menoch. *de arbitr. caſu* 240. Cou. *pract. c.* 26. *n.* 2. & alij, de quibus Garc. Falcon. *reg.* 136. in exceptione tamen excommunicationis hoc eſt ſpeciale, vt poſt lapſum termini, & poſt ſententiam interlocutoriam, per quam ex defectu probationis repulſus eſt, admittatur iterum reus eandem proponens, vel aliam excommunicationem, *Clem.* 1. *eod. tit.* faciunt quæ Ricc. *d. c.* 31. *à n.* 27.

12 *Si excommunicatio noua emerſerit.*] Meritò in excommunicationis exceptione hoc expreſſit Pontifex in qua periculum viget communionis, & propterea in quacunque parte litis licitè opponitur ex Doctoribus *ſuprà* citatis. Licèt enim in excommunicatione hoc ſit ſpeciale, vt *ſuprà* dixi, illud tamen commune habet cum reliquis exceptionibus dilatoriis, quòd in omnibus pro regula receptiſſimum eſt, vt ſi de nouo ſuperueniat etiam poſt terminum à iudice ſtatutum, atque etiam poſt conteſtationem admittitur, *cap. paſtoralis* 4. *hoc tit. cap. inſinuante*, *de offic. deleg.* cum multis aliis, de quibus Conar. *pract. c.* 26. *n.* 2. Padil. *in l. error*, *n.* 34. *C. de iuris*, *& facti ignor.* Soar. de Pace *in pract. tom.* 2. *c.* 6. *à n.* 6. Garc. Falcon. *reg.* 136.

13 *Vel euidens*, *& prompta probatio ſuperuenit*, &c.] Notabiliter probat text. à tali procedere excommunicationem, de nouo emergere, vel ſuperuenire probationem, eius, quæ antea præceſſerat, conſonat text. *in cap. vt circa*, *verſ. alioquin*, *de elect. lib.* 6. Vnde quemadmodum poſt terminum admittitur exceptio, quæ de nouo emerſit, vel ad notitiam partis peruenit,

ita etiam admittendam eſſe antiquam, cuius probatio de nouo ſuperuenit, reſoluit Abb. *in c. paſtoralis*, *n. 4. verſ. adde quartum, ſup. hoc tit.* commendat Xuar. *alleg. 5. num. 4.*

14 *Sed ſi poſt rem iudicatam,* &c.] Notatur ad hoc quòd excommunicatus non poteſt petere quòd exequatur ſententia ad eius fauorem lata ante excommunicationem, etiamſi illa tranſiuiſſet in iudicatum, vt per Guid. Papæ *deciſ. 215. n. 5.* Azin. *in praxi* §. *31. c. 2. limit. 17.* Lancel. *de attent. p. 3. c. 24. n. 6.* Ricciul. *d. lib. 4. c. 34. n. 9.*

15 In gloſ. *Opponit.* ibi, *ſecularis.* Notatur ad hoc quòd cùm excommunicatio non ſit iuris Canonici inuentum, non mirum videri debet ſi & in foro quoque ſæculari, ne dum Eccleſiaſtico, ſiue Canonico, proponi, & allegari poſſit, vt per Tiraq. *de retract. lig.* §. *1. gl. 9. n. 281.* Ricciul. *d. c. 31. n. 15. in fine.*

16 In gloſſ. *Executionem,* ibi, *Nota quòd merus executor debet admittere exceptionem excommunicationis.* Quia excommunicatus nec etiam coram executore comparere valet, vt tenet Gem. *hic n. 6. verſ. ex gl. igitur habens,* Rot. *in Pacen. penſionis 9. Octobris* 169. coram Card. Marquemontio, quam refert Ricciul. *d. c. 31. n. 17.*

17 In gloſſ. *Nomen.* Notatur ad hoc quòd nominatio non probat excommunicationem ſi de graui agatur præiudicio, veluti ſi ageretur de admittendo ad beneficium, vt per Rebuff. *in tract. nominat q. 1. n. 14.*

18 In gloſſ. *Octo dierum*, ibi, *ideo reſtringenda fuit potius, quam taxanda.* Notatur ad hoc, quòd tempus ſtatutum ad probandam exceptionem excommunicationis etiam ex cauſa prorogari non poteſt à iudice, vt per Tiraq. *de retract. lig.* §. *8. gl. 2. n. 14.*

SVMMARIVM.

1 *Exceptio rei iudicatæ per Eccleſiaſticum iudicem admitti debet in foro ſæculari, & è conuerſo,* & n. 2.

3 *Iudex laicus non debet examinare proceſſum ei remiſſum ad exequendum per iudicem Eccleſiaſticum.*

4 *Iudex Eccleſiaſticus poteſt compellere iudicem ſæcularem non admittentem exceptionem rei iudicatæ per Eccleſiaſticum.*

5 *Iudex Eccleſiaſticus an debeat admittere exceptionem rei iudicatæ ortam ex ſententia lata à iudice ſæculari, quando ex obſeruatione talis ſententiæ periculum animæ non inducitur, oſtenditur,* & n. 6. 7. & 8.

9 *Sententia lata in ſæculari iudicio ſecundùm leges Ciuiles, quæ ſunt per Canones abrogatæ, non eſt obſeruanda in foro Eccleſiaſtico.*

10 *Conſuetudo dat iuriſdictionem.*

11 *Exceptio rei iudicatæ vt obſtet tria requiruntur, identitas ſcilicet cauſæ, perſonarum, & rerum.*

Cap. Cùm quidam. II. & vlt.

Bonif. VIII.

1 IVdex ſæcularis quando coram ſe agitatur cauſa, & excipitur de re per iudicem Eccleſiaſticum iudicata, debet admittere talem exceptionem, alioquin cogi poteſt ab Ordinario. Similiter iudex Eccleſiaſticus admittet exceptionem de re per iudicem laicum iudicata, ſi non eſt contra animam, alioquin caſtigetur à ſuo ſuperiore. Colligunt ex Ordin. Lap. Abb. Archid. Gemin. Butr. Ioan. Andr. Anch. Domin. Monach. Franc. Vin. *in ration. lib. 2. pag. 249.* Alagona *in compend. pag. 308.* remiſſiuè Caſal. *in annot.* & Ximen. *in concord. p. 1. & 2.*

2 Hanc eandem concl. ex hoc text. deſumunt Dec. *in cap. ſi clerici, n. 14. de iudic.* Manoch. *de arbitr. lib. 2. caſu* 439. Valaſc. *conſ. 48. n. 9. & conſ. 95. n. 1. cum ſeqq.* Mart. *de iuriſd. p. 4. caſu 176. n. 23.* vbi ait non procedere in criminalibus. Vnde iudicem laicum non debere examinare proceſſum ei remiſſum ad exequendum à iudice Eccleſiaſtico, tradit Burg. de Pace *conſ. 40. n. 13.* 3

A locorum Ordinariis, &c.] Ergo Ordinarius, ſeu iudex Eccleſiaſticus poteſt compellere iudicem ſæcularem non admittentem exceptionem rei iudicatæ per Eccleſiaſticum, idem in ſimili probant text. *in c. 2. de foro compet. hoc lib. & in cap. licet, de iureiur. eod. lib. & in cap. decernimus, de ſentent. excom. eod. lib.* licèt poteſtates Eccleſiaſticæ, & temporales ſint omnino diſtinctæ, & ſeparatæ, iuxta *cap. nouit,* ibi, *non putet aliquis, &c. de iudic.* vbi Nauar. *notab. 7. n. 19.* ac proinde videbatur iudices ſæculares *in præſenti*, potius à ſuis ſuperioribus ſæcularibus, quàm ab Eccleſiaſticis iudicibus compelli debuiſſe. Reiecta tamen reſponſione quorundam exiſtimantium text. *in præſenti*, intelligendum fore caſu, quo ſuperiores ſæculares nolunt cogere inferiores iudices admittere exceptiones de re per Eccleſiaſticos iudicata, aut quando ipſi ſuperiores eas non admitterent, & aliorum, qui putant propterea hic compelli ſæculares per Eccleſiaſticos, quia Sum. Pont. habet poteſtatem temporalem in habitu, & potentia, quamvis eam actu non habeat, id eſt, actualiter non exerceat. Ego verò dicendum puto quòd cùm in hoc text. exceptio rei iudicatæ per Eccleſiaſticum non admitteretur per iudices ſæculares in contemptum, & derogationem iuriſdictionis Eccleſiaſticæ, vt ex text. conſtat rectè potuit Pontifex illos compellere ad eam admittendam, cùm id valde neceſſarium ſit ad conſeruandam iuriſdictionem, & dignitatem poteſtatis Eccleſiaſticæ, ſicque Pontifex vtendo ſua ſpeciali iuriſdictione dictos iudices cogit ad talem exceptionem admittendam, ſicut in ſimili facit *in d. cap. licet, & in d. cap. decernimus, cum ſimilibus.* 4

In his, quæ animarum periculum non inducunt.] Manifeſtè probat text. quòd tunc demum iudex Eccleſiaſticus debet admittere exceptionem rei iudicatæ ortam ex ſententia lata à iudice ſæculari quando ex obſeruatione talis ſententiæ periculum animæ non inducitur, ita omnes *in præſenti.* 5

Verùm obſtat maximè quòd vel ſententia lata in foro ſæculari fuit valida, vel fuit nulla: priori caſu quantumcunque iniuſta ſit, & periculum animæ contineat, obſeruanda eſt in foro Eccleſiaſtico poſtquam in foro ſæculari in rem iudicatam tranſiuit, quia non ſolùm attento iure Ciuili, ſed etiam Canonico ſententia iniuſta, valida tamen, ius facit, & omnes alios iuris effectus producit; poſteriori verò caſu, ſi ſententia fuit nulla, neque etiam in foro ſæculari, in quo lata eſt, parit exceptionem, cùm ſententiæ nullæ nulli communicentur effectus rei iudicatæ, iuxta *c. 1. de re iudic. l. 1. quæ ſentent.* iuuat reg. *l. 4.* §. *condemnatum, ff. de re iudic.* Igitur periculum animæ non debuit in ſpecie huius text. exceptionem impedire. Confirmatur hoc fundamentum, quia nulla ſententia lata in foro ſæculari exceptionem pariet in Eccleſiaſtico, ſemper enim pars de iniuſtitia ſententiæ opponet, quod autem ſententia iniuſta animæ periculum afferat ſatis conſtat, licèt enim in foro exteriori ius faciat, non ita in foro conſcientiæ, in quo iniuſta ſententia vim non habet, vnde tam is, qui per iniuſtam ſententiam condemnatoriam aliquid obtinuit, quam ille, qui per abſolutoriam alienum retinet, in peccato ſunt, & ad reſtitutionem tenentur, iuxta reg. *peccatum, de regul. iuris, lib. 6.* & tenent Innoc. *in cap. quia plerique, num. 3. de immun. Eccleſ.* vbi Abb. & alij. idem Abb. *n. 8. in cap. cùm inter, de re iudic. & conſ. 60. n. 2. lib. 2.* communis ex Cou. *de ſponſal. p. 2. c. 8.* §. *vlt. n. 19.* Nauar. *in man. c. 25. n. 31.* 6

Quare

Quare Abb. *d. conſ. 60.* intelligit text. *in præſenti*, procedere quando periculum animæ tale eſt, quod non poteſt remitti à partibus, & ita continet ſententiæ vitium per partes irremiſſibile, prout contingit in cauſis matrimonialibus, v. g. ſi ſententia pronuntiet matrimonium non eſſe contractum, vel non eſſe legitimum, cùm in rei veritate & contractum & legitimum ſit, vel ſi dicat matrimonium contrahi poſſe, vbi iure contrahi prohibetur ſtante impedimento aliquo legitimo, in his enim conſenſus partium non poteſt tollere, neque remittere huiuſmodi vitium, iuxta reg. *cap. literas, verſ. porrò, de reſt. ſpol. cap. inquiſitioni 44. verſ. in primò, de ſent. excom.* Si ergo ſententia lata in ſæculari huiuſmodi vitium, & animæ periculum contineat, non ſeruabitur in Eccleſiaſtico, iuxta text. *in præſenti*: ſi autem periculum, & vitium poſſit remitti à partibus, v. g. ſi condemnatio, vel abſolutio contingat circa rem pecuniariam, vel aliam quamcunque, cuius remiſſio ſit in illarum poteſtate, verba huius text. non habebunt locum, imo ſententia lata in ſæculari ſeruabitur in Eccleſiaſtico, cùm tunc lex præſumat vitium ſententiæ, ratione cuius inſurgit peccatum à partibus remitti, quam Abb. doctrinam ſequuntur Felin. *n. 6.* & Dec. *n. 10. in cap. nouit, de iudic.* Verùm huiuſmodi intellectus defendi non poteſt ex multis, & præcipuè ex eo, quia in cauſis, quæ continent periculum per partes irremiſſibile, prout ſunt matrimoniales, de quibus *ſuprà*, beneficiales & ſimiles, non poteſt dari ſententia lata in foro ſæculari, ex qua obiiciatur exceptio in foro Eccleſiaſtico quia illæ cauſæ merè Eccleſiaſticæ ſunt, conſtat autem text. *in præſenti*, procedere in cauſis, quarum cognitio ad ſæculare forum ſpectat.

8 Reſoluendum igitur eſt quòd ſententia in foro ſæculari ſecundùm leges ciuiles, erit obſeruanda in foro Eccleſiaſtico, etiamſi Canones diſponant contrarium, vt patet in ſpecie *cap. vlt. de arbitr. hoc lib. & l. ſi in tres 20. ff. de recept. arbitr. & in cap. ſuper eo 12. de appell. & in l. pen. C. quorum appellat. & in cap. cùm eſſes, de teſtam. & in l. hac conſultiſſima, C. eod.* cum ſimilibus, quia vtraque lex ſuo fine, & reſpectu iuſta eſt, ac ſubinde quælibet in ſuo foro erit obſeruanda, iuxta *gloſſ. verbo lex ciuilis in cap. vlt. de arbitr. hoc lib.* communem vt per Dec. *n. 6. in cap. ſi duobus de appell.* Cou. *de ſponſ. p. 2. c. 7. §. 7. n. 15.* Felin. *in cap. cauſam matrimonij, n. 8. de offic. deleg.* Gom. *l. 38. Tauri, n. 4.* Marc. Anton. *de compromiſſis, q. 9. n. 53.* quod adeò verum eſt vt idem dicendum ſit etiamſi ſententia contra Canones lata peccatum contineat, aut toleratum à lege Ciuili, vt contingit in ſpecie *c. 1. de pactis, & cap. ſæpè, de reſt. ſpol. & cap. vlt. de ſepult.* cùm talis lex ſit iuſta, nam dum in foro exteriori per coactiones, pœnas, & alia iuris remedia non occurrit, ſed diſſimulat, vtitur peccatis voluntariis ſubditorum in bonum commune, id quod licet, iuxta *cap. monet verſ. ac per hoc 22. q. 1.*

9 Quòd ſi ſententia lata in ſæculari ſit lata ſecundùm leges Ciuiles, quæ ſunt per Canones abrogatæ tanquam peccatum approbantes, non erit talis ſententia obſeruanda in foro Eccleſiaſtico, huiuſmodi ſunt leges Ciuiles, quæ peccata non diſſimulant, nec impunita relinquent, ſed fouent, auctoritatem præſtant, & præmiis ad delinquendum inuitant, prout contingit in ſpecie *cap. vlt. de præſcript. & Clem. 1. de vſuris, & cap. cùm haberet, in fine, de eo, qui duxit*, abrogantis *auth. ex complexu C. de inceſt. nupt.* & in his terminis verificantur verba huius text. ibi, *periculum animarum non inducant.* id eſt, non afferant peccatum approbatum à lege Ciuili. Cuius rei ratio eſt, quia in hoc vltimo membro leges Ciuiles iniuſtæ ſunt, & inualidæ, neque poſſunt obſeruari etiam in foro ſæculari, cùm ſint per Canones abrogatæ, & ſi de facto ſeruentur ſententiæ latæ, non patient exceptionem in foro Eccleſiaſtico, iuxta *c. 1. de re iudic.* & docet text. *in præſenti.*

In gloſſ. *Conſuetudine*, ibi, *nota quòd conſuetudo dat iuriſdictionem.* Ita Palat. *in repet. cap. per veſtras. de don. inter vir. & vxor. notab. 2. §. 1. n. 27.* Cardoſ. *in praxi iudicum verbo conſuetudo, n. 6.* 10

In gloſſ. *Admitti*, ibi, *vbi eſt idem corpus*, &c.] Notatur ad hoc, quòd vt exceptio rei iudicatæ obſtet, tria requiruntur, identitas ſcilicet cauſæ, perſonarum, & rerum, vt per Rebuff. *in tract. de except. n. 505. cum ſeqq.* Burg. de Pace *conſ. 40. n. 22.* Surd. *conſ. 312. n. 1. & de aliment. tit. 1. q. 126. n. 2.* D. Barboſ. *in l. diuortio, §. fin. p. 2. n. 62. ff. ſolut. matr.* Quod procedere in exceptione litis pendentis tradunt Rebuff. *d. tract. de except. num. 522.* Azeued. *l. 1. n. 2. tit. 5. lib. 4. noua recop.* D. Barboſ. *in l. ſi quis poſteaquam, n. 277. ff. de iudic.* 11

De Præſcriptionibus.

Tit. XIII.

SVMMARIVM.

1 *Bona fides ſufficit in præſcriptionibus vbi ius commune, vel præſumptio non eſt contra præſcribentem, alias debet allegari titulus, & probari, niſi ſit præſcriptio, cuius contrarij non extet memoria.*
2 *Epiſcopo præſcribenti decimas in aliena diœceſi, neceſſarium eſt allegare, & probare præſcriptionis titulum.*
3 *Tituli præſumptio oritur ex longiſſimi temporis curſu.*
4 *Conciliantur text.* in præſenti cum cap. cum Eccleſia, de cauſa poſſeſſ. & n. 5.
6 *Præſcriptionem obiiciens eam probare tenetur.*
7 *Præſcriptio non præſumitur in dubio niſi probetur.*
8 *Titulus neceſſarius non eſt in præſcriptionibus longiſſimi temporis niſi ius commune, vel eius præſumptio ſit contra præſcribentem, etiamſi aduerſario, contra quem præſcribitur, non aſſiſtat*, vt n. 9.
10 *Eccleſiæ bona curſu temporis immemorialis præſcribuntur; quæ alioquin alio temporis lapſu præſcribi non poſſunt ſine titulo, & bona fide.*
11 *Clauſul.* Non obſtante quacunque præſcriptione, *non tollit præſcriptionem immemorialem.*
12 *Præſcriptio immemorialis, & centenaria an idem ſint, remiſſiuè.*
13 *Præſcriptionem immemorialem quoties lex requirit, præſcriptio 40. anno cum tit. ſufficiens eſt.*
14 *Verbum*, oportet, *neceſſitatem importat.*
15 *Bona fides requiritur in præſcriptione immemoriali.*
16 *Præſcriptio immemorialis obtinet vim priuilegij.*
17 *Immemorialis præſcriptio quomodo, & quibus requiſitis probanda oſtenditur.*
18 *Immemorialis præſcriptio vt probetur ſufficit memoria 40. annorum, & quòd de reliquo tempore deponat ſecundum auditum & famam.*
19 *Teſtis ad probandam immemorialem debet eſſe ſaltem 54. annorum.*
20 *Teſtibus duobus affirmantibus magis credendum eſt, quam pluribus negantibus, ſecus in criminalibus.*

Cap. Epiſcopum. I. *Bonif. VIII.*

IN præſcriptione etiam rei Eccleſiaſticæ ſufficit bona fides, ſed ſi ius commune, vel præſumptio eſſet contra eum, requiritur etiam titulus, qui tribuat poſſeſſori cauſam præſcribendi, niſi allegetur præſcriptio, cuius contrarij non extet 1

memoria. Colligunt ex Ordin. Lap. Abb. Archid. Gemin. Ioan. Andr. Anchar. Butr. Domin. Monach. Franch. Viuian. *in ration. lib. 2. pag. 262.* Alagona *in compend. iuris Canon. pag. 314* remiſſiue Caſal. *in annot.* & Ximen. *in concord. p. 1. & 2.*

2 *Si legitimè præſcripſiſſe allegare oportet.*] Probat hic text. Epiſcopo præſcribenti decimas in aliena diœceſi neceſſarium eſſe allegare, & probare præſcriptionis titulum, ea ſola ratione quòd ius commune contra eundem faciat, ſeu reſiſtat, quod etiam Doctores ſolent colligere ex text. *in l. comperit, C. de præſcript. 30. ex l.*
3 *ult. C. ne rei dominicæ.* Verùm obſtat, quia ex longiſſimi temporis curſu, id eſt 30. vel plurium annorum, de quo in illis iuribus agitur, etiamſi ius commune, vel eius præſumptio reſiſtat poſſidenti, oritur tituli præſumptio, *cap. peruenit, de empt.* Bart. *in l. ſolent, §. 1 ff. de Offic. Proconſ.* Couar. *in reg. poſſeſſor. p. 2. §. 4. n. 2.* Menoch. *de præſumpt. lib. 2. præſ. 131. à num. 51.* Maſcard. *de probat. concl. 1377. à n. 91.* Gilchen. *de præſcript. p. 1. memb. 1. c. 11.* Atqui in hoc text. agitur de præſcriptione longiſſimi temporis, patet, quia agebatur de præſcribendis decimis vnius Eccleſiæ aduerſùs alteram, atque ita quadraginta annos neceſſarios fuiſſe, conſtat ex *cap. auditis, de præſcript. cum ſimilibus.*

4 In qua difficultate ſoluenda laborant non leuiter ſcribentes, præcipuè Abb. *à n. 43.* & Rip *à num. 120. in cap. cùm Eccleſia 3. de cauſa poſſeſſ.* Menoch. *illuſtr. quæſt. c. 87. per totum*, Gilchen. *d. p. 2. membr. 1. c. 9. à num. 17. & c. 11. à num. 6.* varios afferentes intellectus, quorum aliqui dicunt titulum fuiſſe allegatum *in d. cap. cùm Eccleſia*; alij verò diſtinguunt, vtrùm agatur de leui vel graui præiudicio, vtrùm leuis ſit, aut vehemens iuris præſumptio, vtrùm de corporalibus, vel incorporalibus agatur; alij vtrùm contra Eccleſias, vel priuatos currat præſcriptio, alij aliter, atque aliter.

5 Ego verò dicendum puto præſumptionem tituli non oriri ex ſolo longiſſimi temporis curſu, ſed ex pluribus ſimul concurrentibus, prout in ſpecie *d. cap. cùm Eccleſia*, vbi factum poſitiuum interuenit Canonicorum admittentium Clericos ad tres illas continuatas, & immediatas trium Epiſcoporum electiones, quemadmodum conſideratur *in l. cùm de in rem verſo, ff. de vſuris*, factum illud inferentium ad annuas præſtationes per longum tempus. At verò in hoc text. non proponitur factum Epiſcopi contra quem præſcribitur, ſed ſola ſimplex eius patientia, dum patiebatur quòd alius decimas perciperet in aliena diœceſi, ſicut etiam *in d. l. comperit, & d. l. ult.* cum ſimilibus, ſola proponitur poſſeſſio ex parte præſcribentis publicas penſitationes, ex parte verò Principis, contra quem præſcribitur, nullum omnino factum poſitiuum, & ideo nihil mirum ſi in illis iuribus titulus requiratur, non verò *in d. cap. cùm Eccleſia*; quia factum Canonicorum, de quo ibi, per tempus longiſſimum vim tituli habet ad iuſtificandam Clericorum poſſeſſionem.

6 *Allegare oportet.*] Ergo præſcriptionem obiiciens eam probare tenetur vt per Maſcard. *de probat. concluſ.*
7 1212. *n. 1.* In dubio enim non præſumitur niſi probetur, ex Maſcard. *concl. 1213.* & Menoch. *de præſumpt. lib 6. præſ. 33. n. 2.*

8 *Nam licet ei, &c.*] Probat text. in hoc *verſ.* quòd licèt in præſcriptionibus longiſſimi temporis, quadraginta ſcilicet annorum, quam in rebus Eccleſiaſticis locum obtinere certum eſt, regulariter titulus neceſſarius non ſit, requiritur tamen in eiſdem præſcriptionibus ſi ius commune, vel eius præſumptio ſit contra præſcribentem, conſonat in hunc ſenſum text. *in cap. ſi diligenti, ad finem, hoc tit. in Decret.* quem intelligunt *gloſſ. ult. ibi*, & Doctores communiter, teſte Pariſ. *ibid. num. 46.* & Couar. *in reg. poſſeſſor. p. 2. §. 5. n. 2. & lib. 1. var. c. 17. n. 6.* Maſcard. *de probat. concl. 1377. à num. 108.* Gilchen. *de præſcript. p. 2. membr. 1. c. 9. & 11.* Molin. *de inſtit. tom. 2. diſp. 75.* Card. Tuſch. *lit. P, concluſ. 535. à num. 22.* Pinel. *in auth. niſi, num. 10. in fine, C. de bonis matern.* Bened. Ægid. *in repet. l. ex hoc iure, ff. de inſtit. & iure, c. 8. num. 74. part. 1.*

Amplia huiuſmodi titulum neceſſarium eſſe non 9
ſolùm in præſcriptionibus, in quibus ius commune, & eius præſumptio reſiſtit præſcribenti, & ſimul aſſiſtit aduerſario, contra quem præſcribitur, vt *in hoc text.* in quo Epiſcopus præſcribere intendebat decimas contra alterum Epiſcopum, in cuius diœceſi exiſtebant, ſed etiam quando ius commune, vel eius præſumptio reſiſtit ſolùm præſcribenti, etiamſi aduerſario, contra quem præſcribitur, non aſſiſtat, veluti quando inter duos Epiſcopos, vel parochos contentio eſt ſuper decimis, quæ non in ipſorum, ſed in tertia alterius Epiſcopi, vel parochi diœceſi, vel parochia conſiſtunt. Ratio eſt, quia quando ius commune præſcribenti reſiſtit, ſi titulum non oſtendit, præſumitur rem ipſam iniuſtè occupaſſe, quæ ſanè ratio militat, & concludit non ſolùm quando ius commune reſiſtit præſcribenti, & aſſiſtit aduerſario, ſed etiam quando ſolùm reſiſtit præſcribenti, quamvis alteri non aſſiſtat, idque etiam apertè ſignificant verba huius text. ibi, *cùm ius commune contra ipſum faciat.* & rurſus, ibi, *vbi tamen eſt rei ius commune contrarium*, &c. quibus manifeſtiſſimè Pontifex ſignificat ad hoc vt titulus præſcribenti neceſſarius ſit, ſatis eſſe quòd ius commune contra eum faciat, minimè verò exigit quòd alteri aſſiſtat contra quem præſcribitur; quibus fundamentis ita tenuerunt Ioan. Andr. Anton. Abb. *n. 35.* Bohic. *n. 10. ad finem*, Pelin *n. 7. ampl. 1. in d. cap ſi diligenti, ſub hoc tit.* Franch. *n. 7. in d. cap. cùm Eccleſia*, teſtatur communem Couar. *var lib. 1. c 17. n. 7.* & eſt de mente reliquorum omnium, de quibus Card. Tuſch. *tom. 6. lit. P. concl. 535. à n. 2.* Molin *d. diſp. 75 verſ. notat optimè.*

Niſi tanti temporis allegetur præſcriptio, &c.] No- 10
tatur ad hunc, quòd curſu temporis immemorialis præſcribuntur Eccleſiæ bona, quæ alioquin alio temporis lapſu præſcribi non poſſunt ſine titulo, & bona fide, vt per Menoch. *de præſumpt. lib. 3. præſ. 131. num. 39. cum ſeqq.* Præſcriptio enim immemorialis eſt titulus vndecunque legitimus, ex Ioan. Garc. *de expenſis, c. 9. à num. 17. cum ſeqq.* & par eſt priuilegio Principis, Cou. *lib. 1. var. c. 10. num. 14. in fine*, ſicut etiam conſuetudo & poſſeſſio immemorialis habet vim priuilegij, vt per Gregor. Lop. *l. 10. gloſſ. 3. in fine, tit. 26. p. 4.* Auendan. *l. 41. Tauri, gloſſ. 1. n. 6.* Couar. *in cap. cùm in officiis, n. 9. verſ. cæterum, de teſtam.* Molin. *d. d. 6. n. 13.* Matienſ. *l. 4. gloſſ. 5. n. 36. tit. 7. lib. 5. nouæ recop.* Gonzal. *ad reg. 8. Cancel. gloſſ. 33. n. 4.* Anaſtaſ. Germon. *de indultis Cardin. §. in quibuſcunque, n. 8. & de Sacrorum immun. lib. 3. c. 12. num. 26.* Fr. Emman. *quæſt. Regul. tom. 2. q. 44. art. 3. in fine*, Salgado *de protect. Regia p. 1. c. 1. q. 3. n. 125.* Steph. Gratian. *diſcept. forenſ. c. 578. num. 11.*

Et cùm hic text. qui loquitur de præſcriptione, extendatur ad conſuetudinem immemorialem, ex traditis à Salgado *de protect. Regia, p. 2. c. 15. ex num. 58.* ex eo colligunt Doctores quòd conſuetudinem, & poſſeſſionem immemorabilem obtinens non tenetur docere de alio titulo vt per Molin. *de primog. lib 2. c. 6. num. 75.* Anton. Gabr. *lib. 5. commun. tit. de præſcript. concl. 1. ex num. 45.* quia conſuetudo, & poſſeſſio immemorabilis habet vim tituli, gloſſ. *verbo non ſtat memoria, in cap ſuper quibuſdam 6. præterea, de verborum ſignificatione*, Federic. de Senis *conſ. 234.* ſcribentes per

per text. ibi in l. 8. tit. 15. lib. 4 noua recopil. Auendan. de exequen. mand. p. 1. cap. 12. num. 6. Verall. deciſ. 314. p. 3. Creſcent. deciſ. 21. ex num. 4. de prabend. Molin. d. cap. 6. num. 13. Mieres de maioratu part. 4. quaſt. 20. num. 248. Ioan. Garc. de nobilit. gloſſ. 12. ex num. 54. Gutier. pract. lib. 3. q. 14. num. 7. & q. 17. num. 142. Gonzal. ad reg. 8. Cancel. gloſſ. 18. num. 48. Treuiſan. deciſ. 55. ex num. 69. Stephan. Gratian. diſceptat. forenſ. cap. 578. num. 11. & cap. 800. ex num. 2. & 9. Salgado de protect. Regia, p. 1. cap. 1. ex n. 32. Card. Tuſch. lit. C, concluſ. 873. & lit. E, concl. 40.

11 Notatur ad hoc, quòd per clauſulam, *Non obſtante quacunque præſcriptione*, non tollitur præſcriptio immemorialis, vt per Balb de præſcript. 2. p. 3. q. 6. num. 21. Tiraq. de retract. conuent. §. 1. gloſſ. 2. n. 23. & 25. Flores de Mena var. lib. 1. q. 10. n. 44. Card. in praxi iudicum, verbo clauſula, num. 6. Nicol. Garç. de benefic p. 3. c. 2. n. 192.

12 *Cuius contrarij memoria non exiſtat.*] Vtrùm autem præſcriptio, & centenaria idem ſint? vide Perez l. 1. tit. 13. lib. 3. Ordin. pag. 718. Molin. de iuſtit. tom. 2. diſp. 76. Gutier. pract. lib. 3. q. 62. n. 10. qui id negare videntur, contra Molin de primog. lib. 2. c. 6. num. 61. Rot. deciſ. 583. n. 1. apud Farin. collect. 1. nouiſſimarum, aliàs p. 4. diuerſ.

13 In gloſſ. *Legitimè*, ibi, *ſcilicet ſpatio quadraginta annorum.* Notatur ad hoc, quòd quoties lex immemorialem præſcriptionem requirit, præſcriptio 40. annorum, cum titulo ſufficiens eſt, vt per Molin. de primog. lib. 2. c. 6. n. 52.

14 In gloſſ. *Oportet*, ibi, *neceſſitatem importat.* Ita Sayr. in claui Regia, lib. 3. cap. 7. num. 20. Melch. Phœbos Luſit. deciſ. 9. num. 5. tom. 1. Rot. deciſ. 50. num. 2. apud Farin. in 1. collect. nouiſſimarum, alias p. 4. diuerſ.

15 In gloſſ. *Niſi*, ibi, *quia non prodeſſet talis præſcriptio cum mala fide.* Notatur ad hoc, quòd in præſcriptione immemoriali requiritur bona fides, vt per Maſcard. de probat. concl. 225. n. 5. cum ſeqq. & concl. 1213. num. 46. Menoch. de arbitr. caſu 225. à princ. Couar. in reg. poſſeſſor. p. 2. §. 8. n. 4. Mench. illuſtr. q. 81. num. 10 Pinel. in auth. niſi, n. 14. cum ſeqq. C. de bonis mater. Molin. de primogen. lib. 2. c. 6. n. 68. Mexi. in tract. taſſæ panis, concl. 1. n. 135. Valaſc. conſ. 8. n. 25. & conſ. 95. num. 9. & de iure emphyt. q. 8. n. 25. Cald. Pereira in reſponſo pro monaſterio de Oſſera, n. 4.

16 Notatur ad hoc, quòd præſcriptio immemorialis obtinet vim priuilegij, vt per Balb. de præſcript. in 2. p. 5. p. princ. q. 6. n. 6. Cephal. conſ. 468. num. 61. Menoch. conſ. 90. n. 65. & conſ. 66. num. 38. Decian. tract. crimin. tom. 1. lib. 4. cap. 9. ſub num. 14. Paul. Æmil. de except. lib. 1. part. 1. except. 1. num. 30. cum aliis citatis ad cap. ſuper quibuſdam, §. præterea, ſup. de verb. ſignif. & ideo quæ priuilegio ſunt acquiſibilia, acquiruntur pariter præſcriptione immemoriali, Peregrin. de iure fiſci, lib. 1. tit. 2. n. 61. Rodulphin. de abſoluta Princip. poteſt. c. 2. n. 13.

17 In gloſſ. *Memoria*, ibi, *quòd ſemper viderunt, & audierunt ita eſſe, nec vnquam viderunt, vel audierunt contrarium, & quòd communis eſt, fuit ſemper opinio quòd ſic fuerit, & quod non extat contrarij, vel initij memoria.* Circa hæc requiſita in probanda immemoriali, vide Molin. de primog. lib. 2. c. 6. n. 31. Garc. de expenſ. c. 9. n. 9. Sanctar. var. q. 15. n. 1. Rota paſſim hanc gloſſam ſequitur, & ſignanter apud Seraph. deciſ. 1102. n. 2. & deciſ. 1450. n. 2. & apud Gregor. deciſ. 196. n. 1. & in Romana ſeruitutis 15. Martij 1619. coram Vbaldo. Honded. conſ. 79 ex num. 36. lib. 1. Sixtin. de Regalib. lib. 1. c. 5. ex n. 156. Valençuel. conſ. 93. ex num. 33. Ioan. Andr. Georg. quæſtion. feudal. c. 27. & 28. me citatu in hoc loco, Caſtil. tom. 7. de tertiis, c. 27. num. 5. vbi num. ſeqq. latè explicat quibus modis immemorialis probari debeat. Illud verò requiſitum quòd maiores non viderint, nec audiuerint contrarium, non eſſe neceſſarium cenſuit eadem Rota in Conchen. decimarum de Grauana 21. Maij 1617. coram Patriarcha Manzanedo, quod etiam non expreſsè requiri ab hac gloſſa obſeruauit Couar. in reg. poſſeſſor. part. 2. §. 3. ſub num. 7. verſ. hoc autem.

18 Et quòd ad hoc vt poſſeſſio, & præſcriptio immemorialis probetur, ſufficiat memoria 40. annorum, & quòd de reliquo tempore talis deponat ſecundùm auditum, & famam, tradunt Balb de præſcript. 2. p. 5. partis princ. q. 6. n. 34. Couar. d. n. 7. Molin. de primog. lib. 2. c. 6. num. 31. Rebuff. de decimis, q. 13. n. 94. cum ſeqq. Auend. de exequend. mand. p. 1. c. 6. num. 6. Maſcard. de probat. concl. 1038. Ioan. Garc. de expenſ. cap. 9. num. 9. Molin. de iuſtit. tom. 2. diſp. 76. num. 5. Monet. de decim. cap. 5. num. 77. Rot. deciſ. 557. ad finem, apud Farin. in 1. collect. nouiſſimarum, alias p. 4. diuerſ. 19 Et huiuſmodi teſtes debere eſſe ſaltem 54. annorum reſoluunt Rebuff. d. q. 13. n. 99. Brunot. à Sole in locis communib. verbo teſtis, num. 20. Flores de Mena d. q. 10. num. 44. & fuit deductum in cauſa Signina pœnarum 20. Nouembris 1609. coram Reuerendiſſ. Attrebaten. & in Corduben. redecimarum 18. Maij 1618. coram Reuerendiſſ. D. meo Decano.

20 In ead. gloſſ. ibi, *Deberent præferri cum alij fatagant negatiuam.* Notatur ad hoc, quòd magis credendum eſt duobus teſtibus affirmantibus, quàm longè pluribus negantibus, vt per Gabr. commun. lib. 1 tit. de teſtib. concl. 4. Farin. in praxi crimin. part. 2. de teſtib. quæſt. 65. n. 100. cum ſeqq. quod locum non habet in criminalibus, & ad defenſionem reorum, quia tunc non magis creditur affirmantibus, quàm negantibus, imò plus negantibus, ſicuti docent Boſſ. in pract. crimin. tit. de defenſ. reorum, num. 32. Maſcard. de probat. concl. 1091. num. 8. Pacian. in ſimili tract. lib. 2. cap. 47. num. 172. Farinac. dict. quæſt. 65. num. 154. & num. 234. latè Boccaron. de different. inter iudic. ciuilia & crimin. different. 64.

In ead. gloſſ. ibi, *Nam per inſtrumentum non videtur poſſe probari*, &c. Notatur ad hoc, quòd immemorabilis non poteſt probari per ſcripturas, vt per Ioan. Andr. hic in fin. Gemin. n. 16. & Franch. num. 15. Balb. de præſcript. 2. p. 5. p. princ. q. 6. n. 25. Rebuff. de decim. q. 13. n. 97. Gabr. de præſcript. concl. 1. n. 82. & fuit dictum in Trullen. iuriſdictionis 22. Martij 1596. coram Card. Pamphilio ſen. & in Corduben. redecimarum 18. Maij 1618. coram R. D. meo Decano. Limita quando immemorabilis enunciatur in ſcripturis antiquiſſimis excedentibus metam 100. annorum. Verall. deciſ. 347. p. 3. & fuit reſolutum in Burgen. quindenniorum 8. Martij 1599. coram Litta, quia hoc eſt verum quando ad minus ſunt duæ enuntiatiuæ, quæ habeant originem à diuerſis perſonis non ſuſpectis, Aretin. in cap. cùm cauſam, n. 2. de probat. Salicet. in l. cùm aliquis, n. 3. verſ. ſi tamen plura, & ibi Caſtrenſ. num. 6. C. de iure deliber. Achil. deciſ. 6. de iurepatr. Card. Mantic. de tacitis, & ambig. conuent. lib. 2. tit. 6. num. 21. Rot. in d. Corduben. redecimarum.

SVMMARIVM.

1 *Priuatus ipſo iure, vel per ſententiam bonis, quæ tenet à Romana, vel aliis Eccleſiis, illa minori ſpatio centum annorum contra Romanam, vel quadraginta contra alias non præſcribit. Filij autem hæreticorum, qui Catholici putabantur, bona paterna contra Ro-*

manam, & alias Eccleſias præſcribunt ſpatio 40. annorum, & idem in extraneis.

2 *Tempus centum annorum neceſſariò requiritur ad præſcribendum contra Eccleſiam Romanam.*

3 *Tempus quadraginta annorum neceſſariò requiritur ad præſcribendum contra Eccleſiam, & alia pia loca venerabilia.*

4 *Bona hæreticorum præſcribuntur per filios, vel hæredes, ſeu alios poſſeſſores ſpatio 40. annorum.*

5 *Bona priuatorum ipſo iure, an poſſint ab eiſdem præſcribi, oſtenditur.*

6 *Pœna quæcunque in conſcientia non debetur, ſiue ante ſententiam, ſiue poſt antequam exigatur.*

7 *Bona fides requiritur in præſcribendis per filios bonis hæreticorum, quæ tunc conſideratur, quando recipiens putabat Catholicum eſſe eum, à quo bona illa accepit.*

Cap. Si quis. II. & vlt.

1 Bona Eccleſiæ Romanæ, vel aliarum Eccleſiarum, quando quis habet, v. g. in feudum, & ob ſua ſcelera bonis priuatur per ſententiam, vel ipſo iure, ipſa bona, ſi ſint Romanæ Eccleſiæ, præſcribi non poſſunt niſi per centum annos, ſi aliarum Eccleſiarum, per quadraginta. Item ſi aliquis hæreticus, qui videtur Catholicus, moritur, & eius hæredes Catholici per 40. annos bona fide poſſident hæreditatem; Eccleſia, ad quam bona ſpectabant, non poteſt illos moleſtare, qui iam præſcripſerunt. Colligunt ex Ordin. Archid. Gemin. Ioan. Andr. Anchar. Butr. Domin. Monach. Franch. Viuian. *in ration. lib. 2. pag. 262.* Alagona *in compend. pag. 315.* remiſſiuè Ximen. *in concord. p. 1. & 2.*

2 *Niſi contra ipſam Romanam Eccleſiam centenaria.*] Notatur ad hoc, quòd ad præſcribendum contra Eccleſiam Romanam tempus centum annorum neceſſariò requiritur, vt per Guid. Pap. *deciſ.* 161. Afflict. *deciſ.* 67. Balb. *de præſcript. 1. p. 5. à n. 16.* Boër. *deciſ. 264. n. 25. & 26.* Cujac. *lib. 5. obſeru. 5.* Couar. *in reg. poſſeſſor. p. 2. §. 2. n. 3.* Pinel. *in auth. niſi, n. 57. C. de bonis matern.* Molin. *de iuſtit. tract. 2. diſp. 72. verſ. ſecunda.* Quid in fiſco Eccleſiæ Romanæ? vide Stephan. Gratian *diſcept. forenſ. c. 52. n. 5.* vbi *n. 6.* diſputat an ſtante Bulla in Cœna Domini ſolita publicari interrumpatur præſcriptio, Peregrin. *de iure fiſci, lib. 6. tit. 8. n. 42.* vbi *num. 4.* quærit quid in mobilibus.

3 *Vel contra Eccleſias alias quadragenaria.*] Notatur ad hoc, quòd ad præſcribendum contra Eccleſiam, & alia pia loca venerabilia tempus 40. annorum neceſſariò requiritur, vt per Balb. *d. p. 1. c. 5. princ. à princ.* Con. *d. §. 2. n. 3. verſ. in 6.* Garc. *reg. 367.* Padil. *in l. 2. à n. 45. C. de ſeruit.* Azeued. *l. 10. n. 28. tit. . lib. 4. noua recop.* Molin. *d. tract. 2. diſp. 42. verſ. hoc verò priuilegium,* Leſſ. *de iuſtit. lib. 2. c. 6. dub. 8. n. 251.* Suar. *de Relig. tom. 1. tract. 2. lib. 1. c. 12.*

4 *Si poſt mortem hæreticorum,* &c.] Notatur ad hoc, quòd bona hæreticorum præſcribuntur per filios, vel hæredes, ſeu alios poſſeſſores ſpatio 40. annorum, vt per Farin. *in praxi crimin. p. 1. q. 10. n. 82. & q. 25. n. 159. cum ſeqq.* Sanch. *in præcepta Decalog. tom. 1. lib. 2. c. 22. n. 40.* vbi *n. 41.* ſubdit per hunc text. quòd ad præſcribendum bona hæretici vltra quadragenarium tempus requiritur, vt hæretici, quorum bona præſcribuntur, fuerint tempore ſuæ vitæ reputati Catholici, additque *eod. n. 41.* quòd ad præſcriptionem bonorum hæretici requiritur, vt toto eo quadragenario tempore non detegatur hæreticus, ad verba huius text. ibi, *nunc detegantur hæretici extitiſſe.*

5 Dum in hoc text. non aliter permittitur præſcriptio filiis parentum hæreticorum quoad bona confiſcata, quàm ſi bona fide eadem poſſideant, nempe ignorantes criminis paterni, videtur probare quòd ſi detur ſcientia delicti, quæ ſemper datur in ipſo delinquente, & in facto proprio, ex conſequenti etiam ante ſententiam declaratoriam datur mala fides, & iniuſta retentio, quæ impedit præſcriptionem, ac proinde obligationem reſtituendi inducere videtur, ſi credimus Caſtr. *de iuſta hæreticorum punit. c. 6. & de lege pœnali, c. 4 cum ſeqq.* Sed veritas eſt in contrarium, cùm apud omnes compertum ſit pœnam quamcunque in conſcientia non 6
deberi, ſiue ante ſententiam, ſiue poſt, antequam exigatur, ex gloſſ. communiter recepta *in cap. fraternitas 12. q. 2.* iunctis traditis per Cou. *de ſponſal. p. 3. c. 9. §. 8. n. 10.* & eſt communis ſecundùm Tiraq. *in l. ſi vnquam, verbo reuertatur à n. 236.* ſequitur Nau. *in man. c. 23. à n. 66.* latè Simanch. *de cathol. inſtit. c. 9. n. 2.* licèt enim delinquens ante ſententiam declaratoriam iam ſit debitor pœnæ, & retineat alienum, non tamen iniuſtè, ſed iuſtè retinet, & ſine peccato, quia deficit voluntas legis, quæ non intendit obligare ad reſtitutionem ante ſententiam, vt probat text. *in cap. cùm ſecundum, verſ. confiſcationis, de hæret.* dum diſponit ne occupentur bona hæreticorum, vel in illis fiat executio ante ſententiam declaratoriam, vnde ex conſequenti concluditur tales, vel ſimiles interim habere retentionem. Nec obſtat text. *in præſenti,* quia procedit in filiis præſcribentibus bona parentum hæreticorum per 40. annos, & ita minori ſpatio centum annorum, quòd ſolùm datur contra Eccleſiam Romanam, ad quam bona pertinebant, vt *in princ.* text. iuncta *auth. quas actiones, C. de ſacroſ. Eccleſ.* Vnde non aliter lex voluit illis communicare peculiare priuilegium, vt poſſint præſcribere prædicto ſpatio 40. annorum, quàm ſi haberent bonam fidem, non ſolùm quæ conſiſtit in iuſta retentione, & ſine peccato, ſed bonam fidem, hoc eſt, ignorantiam criminis paterni, ne aliàs ex malitia in non denuntiandis, & deferendis parentibus hæreticis ad iudicium Inquiſitionis commodum reportarent, contra reg. *cap. intelleximus, in fin. de iudic.* & ita non negat text. quòd etiam pro eo tempore tales filij habeant iuſtam, & ſine peccato retentionem, interim dum ſententia declaratoria non profertur, quinimò ſi ſpatium centum annorum interueniat, præſcriptio legitimè dabitur, etſi filij ſcientiam habeant criminis paterni, iuxta regulas generales, quibus attentis iure Canonico bona fides deſideratur quoties iuſta datur retentio, & abſque peccato, licèt detur ſcientia rei alienæ.

In gloſſ. *Catholicis,* ibi, *bene dicit, quià ſecus ſi eſſent hæretici.* Ita Sanch. *d. c. 22. n. 41.* 7

In gloſſ. *Bona fide,* ibi, *credebam patrem, vel teſtatorem fuiſſe Catholicum,* &c.] Notatur ad hoc, quòd ad hanc 8
præſcriptionem requiritur bona fides, quæ tunc conſideratur quando recipiens putabat Catholicum eſſe eum, à quo bona illa accepit, vt per Sanch. *d. c. 22. n. 41.*

De Sententia, & re iudicata.

Tit. XIV.

SVMMARIVM.

1 *Iudex qui contra iuſtitiam, & contra conſcientiam aliquid in iudicio fecerit in grauamen partis per gratiam, vel per ſordes, condemnandus eſt parti læſæ in æſtimationem litis. & per annum eſt ſuſpenſus, & perpetuò ſi medio tempore ingerat ſe Diuinis, niſi Papa cum ipſo diſpenſet.*

2 Iudex

2 *Index ſecundùm allegata, & probatà, non verò propriam conſcientiam iudicare debet.*

3 *Index per ſordes iudicare dicitur quando iudicat pecunia corruptus.*

4 *Iudices Eccleſiaſtici, qui contra conſcientiam, & iuſtitiam in grauamen partis quicquam fecerint, per gratiam, vel per ſordes vltra æſtimationem litis parti faciendam, pœnam ſuſpenſionis ab officio per annum incurrunt, atque etiam irregularitatis ſi ſuſpenſione durante Diuinis ſe ingeſſerint.*

5 *Pœna ſuſpenſionis ab officio per annum in hoc text. impoſita iudicibus, qui contra conſcientiam, & iuſtitiam in grauamen partis quicquam fecerint per gratiam, vel per ſordes, non trahitur ad iudices ſæculares.*

6 *Participium præteriti temporis quando iungitur verbo futuri temporis, tunc lata eſt ſententia.*

7 *Irregularis efficitur index Eccleſiaſticus, qui à iure ſuſpenſus remanet à Diuinis per annum, ſi anno ſuſpenſionis durante in Diuinis ſe ingeſſerit.*

8 *Papa ſolus poteſt tollere irregularitatem prouenientem ex eo quod quis ſuſpenſione durante in Diuinis ſe ingeſſerit.*

9 *Iudicibus pretio, aut alias per ſordes malè iudicantibus non ſuſtulit hic text. alias pœnas tam Canonicas, quàm legales.*

10 *Iudices per ſordes iudicantes quas pœnas incurrant, oſtenditur*, & n.11.

12 *Iudex malè iudicans qui parti læſæ damnum ſoluit, an poſſit hoc repetere ab altera parte in cuius fauorem iniuſtam protulit ſententiam? oſtenditur.*

13 *Iudicis corrupti pœna quæ ſit, & an teneatur ad reſtitutionem muneris accepti? remiſſiuè.*

14 *Suſpenſio beneficij per annum de qua in hoc text. non extenditur ad beneficium, ſed tantùm intelligitur de Ordinibus, & beneficiis.*

Cap. Cùm æterni. I.

Innoc. IV.

1 IVDEX Eccleſiaſticus, ſiue ordinarius, ſiue delegatus, ſi contra conſcientiam, & iuſtitiam, per ſordes, vel per gratiam quicquam facit in iudicio in grauamen partis, eſt ſuſpenſus ab exequutione officij per annum, & condemnabitur ad æſtimationem litis parti læſæ, & ſi durante ſuſpenſione ſe ingerat Diuinis, fit irregularis, à qua niſi per Papam liberari non poteſt, & hæc vltra alias pœnas iuris. Colligunt ex Ordin. Lap. Abb. Archid. Gemin. Ioan. Andr. Anchar. Butr. Domin. Monach. Franch. Viu. *in ration. lib. 2. pag.* 282. Alagona *in compend. pag.* 321. remiſſiuè Caſal. *in annot.* & Ximen. *in concord. p. 1. & 2.*

2 *Contra conſcientiam.*] Ergo iudex ſecundùm propriam conſcientiam iudicare debet, vt per D. Thom. 2. 2. *q. 67. art. 2.* vbi Salon. *col. 5.* Sot. *de iuſtit. lib. 5. q. 4. art. 2.* Cou. *var. lib. 1. c. 1. n. 6.* Mench. *illuſtr. queſt. c. 13. num. 2.* Pinel. *ad l. 2. C. de reſcind. vendit. p. 3. cap. 3. n. 33.* Maſcard. *de probat. concl.* 950. *n. 2.* In quo tamen communis recentiorum tenet quòd iudex ſecundùm allegata, & probata, non verò propriam conſcientiam iudicare debeat, vt firmant Viu. *Neapol. deciſ.* 178. Clar. *§. fin. q. 8. n. 5. & q. 66. n. 2.* Tiber. Decian. *in tract. crimin. lib. 2. c. 14.* Menoch. *conſ. 92. n. 80. cum ſeqq. & conſ. 786. num. vlt.* Maſcard. *de probat. concl.* 948. Caualcan. *deciſ. 25. n. 5. p. 1. & deciſ. 19. n. 61 & deciſ. 23. n. 10. p. 3.* Fr. Ludou. Miranda *de ordine iudic. q. 28. art. 3.* Seraph. *de priuileg. iuram. priuil. 2. in princ.* Sayt. *in claui Regia, lib. 12. c. 8. n. 9. cum ſeqq.* Leſſ. *de iuſtit. lib. 2. c. 29. dub. 10. num. 84.* Farinac. *in praxi crimin. p. 1. q. 21. n. 163. cum ſeqq.* & alij, de quibus Cened. *ad Decretal. collect. 101. num. 11.*

In grauamen partis alterius.] Nomine partis intelligi actorem, vel reum tenent Gemin. *n. 5.* & Franc. etiam *n. 5. in præſenti*, Mar. Alter. *de cenſur. tom. 2. diſp. 14. c. 2. quæſito 3.* Bonacin. *de ſuſpenſionibus omnibus in particulari, diſput. 3. quæſt. 5 puncto 3. num. 2. verſ. ſecunda conditio.*

Vel per ſordes.] Iudicare per ſordes quis dicitur, 3
quando iudicat pecunia corruptus, vt poſt alios explicant Menoch. *de arbitr. caſu 342. n. 18.* & plenè Decian. *in tract. crimin. lib. 8. c. 33. à n. 3.* Farin. *in praxi crim. in p. 3. q. 111. n. 361.* vbi ſubdit quòd per ſordes iudicare dicitur, quando quis ad iudicandum mouetur, vel ex pretio, ſeu præmio, vel ex prece, ſeu gratia, vel ex odio, ſeu inimicitia, aut ex timore.

Probat igitur hic text. quòd iudices Eccleſiaſtici, 4
qui contra conſcientiam, & iuſtitiam in grauamen partis quicquam fecerint per gratiam, vel per ſordes, vltra æſtimationem litis parti faciendam, pœnam ſuſpenſionis ab officio per annum incurrunt, atque etiam irregularitatis, ſi ſuſpenſione durante Diuinis ſe ingeſſerint, vt per Nau. *in man. c. 27. n. 157. verſ. decima*, Valer. Reginald. *in praxi fori pœnit. lib. 32. tract. 2. n. 67. verſ. præterea*, Henriq. *in ſumm. lib. 13. cap. 19. §. 4. iuncta lit. M*, Viuald. *in candel. aureo, p. 4. c. 9. num. 50.* & poſt Syluest. Tolet. & alios Sayr. *de cenſur. lib. 4. c. 13. num. 3.* Iacob. de Graff. *in deciſ. aureis, p. 1. lib. 3. c. 6. n. 13.* latè
Farin. *d. q. 111. à n. 71.* vbi *n. 78.* ſubdit quòd illa pœna 5
ſuſpenſionis ab officio per annum non trahitur ad iudices ſæculares; notantes huius text. deciſionem procedere tribus concurrentibus, primò quòd per ſordes, vel gratiam, ſecundò quòd contra iuſtitiam, tertiò in grauamen partis iudex Eccleſiaſticus iniuſtam proferat ſententiam.

Ab executione officij per annum, &c.] Nomine officij hoc in loco non ſolùm intelligitur poteſtas, & iuriſdictio, ſed officium Ordinis, & iuriſdictionis, ita Gemin. *hic n. 8.* Sayr. *de cenſur. lib. 4. c. 13. n. 3.* Mar. Alter. *d. c. 2. col. 3. verſ. quæris*, Bonacin. *d. diſp. 3. quæſt. 5. punct. 3. num. 9.*

Nouerit ſe ſuſpenſum.] Notatur ad hoc, quòd quan- 6
do verbo futuri temporis iungitur participium præteriti temporis, tunc lata eſt ſententia, vt per Tiraq. *in l. ſi vnquam, verbo reuertatur, n. 74. C. de reuocand. donat.* Farin. *d. q. 111. n. 71.* vbi ait hæc verba textus denotare ipſo iure.

Irregularitatis laqueo ſe inuoluit.] Notatur ad hoc, 7
quod iudex Eccleſiaſticus, qui à iure ſuſpenſus remanet à Diuinis per annum, ſi anno ſuſpenſionis durante in Diuinis ſe ingeſſerit, irregularis efficitur, vt per Couar. *in cap. alma mater, p. 1. §. 6. num. 9. & p. 2. §. 2. n. 4.* Cened. *ad Decretal. collect. 25. n. 1.* Farin. *d. q. 111. n. 72. cum ſeqq & q. 138. n. 58.*

Non niſi per Summum Pontif. &c.] Notatur ad hoc, 8
quod ſolus Papa poteſt tollere irregularitatem prouenientem ex eo quod quis ſuſpenſione durante in Diuinis ſe ingeſſerit, vt per Farin. *d. q. 111. num. 72.* Sicut etiam abſolutio ſuſpenſionis contractæ ab eo, qui Ordines ſuſcepit, dum vinculo cenſuræ obſtrictus erat, reſpectu Clerici ſæcularis reſeruata eſt Papæ, *cap. cum illorum, de ſent. excomm.* Bonac. *de ſuſpenſion. omnibus in partic. diſp. 3 q. 2. puncto 6. n. 7.*

Saluis aliis conſtitutionibus, &c.] Non tollit igitur 9
hic text. alias pœnas tam legales, quàm Canonicas iudicibus pretio, aut aliàs per ſordes malè iudicantibus inflictas, vt obſeruat Farinac. *d. q. 111. n. 93.*

Puniuntur autem tales iudices ſic per ſordes iudi- 10
cantes,

cantes, vel pœna capitali, vel deportationis cum aliis, iuxta varietatem facti ſecundùm iudicis arbitrium tam ex lege Iulia repetundarum, iuxta *lib. 1. & 3.* vbi gloſſ. *ff. illo tit. ad leg. Iul. repet.* vel ex lege Cornelia de falſis, iuxta *l. 1. §. 1. verſ. & per iudicem, ff. ad leg. Cornel. de falſis*, Farin. *d. q. 111. à n. 15.* atque etiam ex edicto de calumniatoribus, iuxta *l. 1. ff. illo tit.* atque etiam ex lege Cornelia de ſicariis ſi pro necando homine, ſeu pœna mortis innocenti infligenda pœcuniam accipiat, *l. 1. §. 1. & l. lege Cornelia, ff. ad legem Cornel. de ſicar.* Farin. *d. q. 111. n. 21.* Prætereà imponitur eodem caſu contra iudicem per ſordes iudicantem pœna priuationis dignitatis, *l. 2. ff. de dignit. lib. 12.* ibi, *ablatis codicillorum inſignibus, auth. nouo iure, C. de pœna iudicis, qui malè iudic.* ibi, *dignitate ſua, & cingulo amiſſo* vt per Menoch. *d. caſu. 342. n. 13.* Farin. *d. q. 111. n. 27.* & tandem indiſtinctè iudex pecunia corruptus iniuſtam proferens ſententiam iure antiquiori in quadruplum condemnabitur, *l. 1. C. ad legem Iuliam repet.* explicat Farin. *d. q. 111. à n. 59.* ſed iam nouo iure, de quo *in d. auth. nouo iure*, diſtinguitur, nam ſi cauſa ſit pecuniaria, dat triplum, promiſſi duplum iudex corruptus refundit, ſi criminalis cauſa ſit, omnia amittit bona, explicat Farin. *d. q. 111. n. 69.*

11 Supradictæ pœnæ cumulatiuè ponuntur, & vna cum alia, vel aliis non confunditur, ſed in iudicis eſt arbitrio, vel omnes vel vnam, quam maluerit imponere, ita vt iudex per ſordes iudicans in cauſa ciuili parti damnum reſarcire debeat, fiſco in triplum dati condemnetur, & arbitrio iudicis, vel deportationis, vel capitali pœna, atque etiam vſque ad mortem in criminali, bonis omnibus confiſcatis, & notetur infamia, & dignitate priuetur, vt ſatis innuit *d. auth. nouo iure*, & ex Doctrina Bart. *in l. ſanctio legum. ff. de pœnis*, proſequitur Dec. *d. c. 39. n. 18.* Menoch. *d. caſu 342. à n. 15.* plenè Farin. *d. q. 111. à n. 80.*

12 Vtrùm iudex malè iudicans, qui parti læſæ damnum ſoluit, poſſit hoc repetere ab altera parte in cuius fauorem iniuſtam protulit ſententiam; varias opiniones refert Auiles *ad c. 1. Prætorum, verbo fiel, n. 47.* Burg. de Pace *in proœm. legum Tauri, n. 212.* D. Barb. *in l. ſi filiusfam. 15. à n. 52. ff. de iudic.* cum quo diſtingue, nam ſi per dolum iniuſtam protulit ſententiam, repetere non poteſt quod ſoluit in pœnam proprij delicti, ſi verò per imperitiam iudicauit, repetere ab alio non prohibetur, tunc ex reg. generali, quod non debet alius cum ipſius iactura locupletari, de qua *in l. nam hoc natura, ff. de condict. indeb. cap. locupletari, de reg. iur. lib. 6.* tum ex optimo text. *in l. miſſi. C. de exactor. tribut. lib. 10.* ibi, *ipſis aduerſus obnoxios repetitione ſeruata.*

13 De pœna autem corrupti iudicis, & an teneatur ad reſtitutionem muneris accepti? vide Clar. *§. fin. q. 73. n. 2.* Auiles *ad c. 1. Prætor. verbo no lleuaron, & verbo dadiuas*, Boër. *deciſ. 153.* Sot. *de iuſtit. lib. 4. q. 7. art. 2.* Decian. *tract. crimin. lib. 8. c. 33. & 34. & c. 55. à n. 6.* Molin. *de iuſtit. tract. 2. diſp. 84. cum ſeqq.* Fr. Emman. *in ſum. tom. 1. c. 40. n. 6. & 7. & q. Regul. tom. 2. q. 34. art. 8.* Farin. *d. q. 111.* Leſſ. *de iuſtit. lib. 2. c. 14. n. 64. cum ſeqq.* Sayr. *in claui Regia, lib. 10. tract. 5. c. 3.* Cald. Pereira *in comment. ad l. vnic. C. ex delict. defunct. p. 5. n. 16. & conſ. 34.* Aloyſ. Ricc. *in collect. deciſ. p. 4. collect. 1150.* Hortenſ. Caualcan. *de brachio Regio, p. 5. n. 34. cum multis ſeqq.* plures, quos plena manu refert Cened. *ad Decret. collect. 134.*

14 In gloſſ. *Officij*, ibi, *hoc ad beneficia non extenditur.* Notatur ad hoc quòd ſuſpenſio officij per annum, de qua in hoc text. non extenditur ad beneficium, ſed tantùm intelligitur de Ordinibus, & diuinis, vt per Farin. *d. q. 111. n. 75. & 76.*

In gloſſ. *In iudicio.* Notatur ad hoc quòd arbiter compromiſſarius, auditor iudicis, & merè executor non incidunt in hanc ſuſpenſionem, quia iſti non ſunt iudices Ordinarij, vel delegati, & cùm verſemur in materia pœnali, non eſt facienda extenſio, ſed reſtrictio, ita Soar. *tom. 5. de cenſur. diſp. 31. ſect. 3. n. 16.* Sayr. *eod. tract. lib. 4. c. 13. n. 3. verſ. tertium*, Marc. Alter. *d. c. 2. col. 3. dub. 5.* Bonac. *d. diſp. 3. q. 5. puncto 3. n. 7.*

In gloſſ. *Per ſordes*, ibi, *& dicitur fieri per ſordes ſi pretio, timore, vel odio iudex corruptus ſit.* Ita Mar. Alter. *d. c. 2. q. 7.* Sayr. *d. c. 13. n. 3. ad fin.* Sed Bonac. *d. puncto 3. num. 4.* probabilius exiſtimat id dici fieri per gratiam quod fit ad alicuius inſtantiam, ſeu ob alicuius fauorem; id verò dici fieri per ſordes quod fit ob pretium, ſeu pecuniam. 15

In gloſſ. *Et contra.* Notatur ad hoc quod iudex qui partem vltra iuſtitiæ terminos grauat non ſcienter, & voluntariè, ſed ex imprudentia, inconſideratione, vel ignorantia, non ligatur ſuſpenſione, de qua *in hoc text.* quia non facit contra conſcientiam, ſed contra iuſtitiam, non formaliter, ſed materialiter; ita Nauar. *in man. c. 27. n. 157.* Soar. *d. diſp. 31. ſect. 3. num. 16.* Alter. *d. tom. 2. diſp. 14. c. 2. q. 1.* Sayr. *d. lib. 4. c. 13. n. 3.* Bonac. *d. puncto 3. n. 2. verſ. ſecundò ſequitur.* 16

In gloſſ. *Annum*, ibi, *quid ſi annus fuerit biſſextilis.* Tunc ſuſpenſionem ſeruandam eſſe 366. diebus, tenet *in præſenti*, Gemin. *num. 13.* Alter. *d. c. 2. col. 4. verſic. deinde.* 17

SVMMARIVM.

1 *Papa Imperatorem deponere poteſt ex cauſis legitimis*, & n. 4.
2 *Delictum nouum eſt eiuſdem criminis ex interuallo iteratio.*
3 *Subreptitia dicitur Principis venia non facta mentione de iterato crimine.*
5 *Papa eſt ſupra Concilium, & ab eo Concilia omnia ſuam auctoritatem, & confirmationem accipiunt.*
6 *Anathema idem eſt, quod excommunicatio maior quoad vim, & vinculum, & ſolum differt in ſolemnitate.*
7 *Cardinalis Legati de latere atteſtatio plenam probationem facit, dummodo ipſe aſſerat ſe Legatum.*
8 *Papæ aſſertioni, & teſtimonio plenè creditur.*
9 *Imperij electores ſunt Archiepiſcopus Moguntin. Colonien. Treueren. & quatuor laici, ſcilicet Palatinus, Comes Rheni, Dux Saxoniæ, & Marchio Brandeburgen.*
10 *Bohemiæ Rex ad Imperatoris electionem de neceſſitate vocandus non eſt, niſi cum alij diſcordant.*
11 *Papa an poſſit eligere Imperatorem priori Imperatore depoſito? remiſſiuè.*

CAP. Ad Apoſtolicæ. II.

PApa ex certis cauſis poteſt deponere Imperatorem, & Reges, vt hic deponit Fridericum Imperatorem, & Regem Siciliæ. Sicilia eſt patrimonium S. Petri, & fuit data in feudum Friderico. Colligunt ex Ordin. Lap. Abb. Archid. Gemin. Ioan. Andr. Anchar. Butr. Domin. Monach. Franc. Viuian. *in ration. lib. 2. pag. 283.* Alagona *in compend. pag. 322.* remiſſiuè Caſal. *in annot.* & Ximen. *in concord. p. 1. & 2.* 1

Hanc eandem concluſ. quoad primam partem ex hoc text. deſumunt, pluréſque Imperatores & Reges commemorant, quos ſuis Imperiis & Regnis depoſuerunt, priuaruntque Summi Pontifices, Turrecrem. *in summ. de Eccleſ. lib. 2. cap. 114.* Albert. Pyghi. 2

de

de Eccleſ. hierarch. lib. 5. c. 14. & 15. Petr. Gregor. *ſyntag. iuris, lib. 15. cap. 1. num. 11. cum ſeqq. & de Republ. l. 26. c. 4. & 5.* Molin. *de iuſtit. tract. 2. diſp. 29. verſ. 3.* Ayala *de iure, & officio belli, lib. 1. c. 2. n. 27.* Anaſtaſ. Germon. *de ſacror. immun. lib. 3. c. 13. n. 27. cum ſeqq.* Thom. Bozz. *de ſignis Eccleſ. lib. 17. c. 3. & 4. & de ſtatu Italiæ contra Machiauel. lib. 3. c. 5. & 6.* Peregrin. *de iure fiſci, lib. 1. tit. 2. ex n. 5.* Param. *de origine S. Inquiſit. lib. 3. q. 1. opin. 3.* Rutil. Benzon. *de anno Iubilæi, lib. 1. c. 10. pag. 57. & 58.* Salas *de legib. q. 95. diſp. 7. ſect. 4.* Angel. Matheac. *de via & ratione iuris, lib. 1. c. 34. n. 28.* Camil. Borrel. *de præſt. Regis Cathol. c. 46. n. 110. cum ſeqq. & c. 47. ex num. 46.* Valençuel. *in monit. contra Venetos, part. 5. ex n. 236. vſque ad 258.* Soar. *in tract. de Fide, diſput. 20. ſect. 3. num. 21. cum ſeqq. & diſput. 22. ſect. 8. num. 2. & 7.* Caliſt. Ramirez *de lege Regia, §. 2. ex num. 44.* Seraph. de Freitas *de iuſto Imper. Aſiatico, cap. 6. num. 45. cum ſeqq.*

2 *Deierauit enim multoties*, &c.] Notatur ad hoc, quòd eiuſdem criminis ex interuallo iteratio, nouum eſt delictum, vt per Couar. *lib. 2. var. c. 10. num. 8. verſ. quod verò,*

3 Vnde ſubreptitia dicitur Principis venia non facta mentione de iterato crimine, vt per Tiraq. *de pœnis temper. cauſa 10. num. 4* Padil *in l. transfigere, n. 63. C. de tranſact.* Henriq. *in ſumm. lib. 13. cap. 30. §. 1.* Farinac. *in praxi crimin. part. 1. q. 6. n. 49.* Nicol. Garc. *de benefic. part. 8. cap. 3. num. 28.* Cened. *ad Decretal. collect. 34. num. 4.*

4 *Et nihilominus ſententiando priuamus*, &c.] Notatur ad hoc, quòd Papa Imperatorem deponere poteſt, vt per Garc. Maſtril. *de Magiſtrat. lib. 1. c. 2. n. 8.* Card. Bellarmin. *controuerſ. 3. generali de Romano Pont. lib. 5. c. 8.* Soar. *de defenſione Fidei Cathol. contra Anglicanæ ſectæ errores, l. 2. c. 23. n. 14.*

5 In gloſſ. *Ad Apoſtolica*, ibi, *& ſine ſententia, vel licentia Concilij*, &c. Notatur ad hoc, quòd Papa eſt ſupra Concilium, & ab eo Concilia omnia ſuam auctoritatem, & confirmationem accipiunt, vt per Sayr. *in claui Regia, l. 3. c. 10. n. 6.*

6 In gloſſ. *Anathematis*, ibi, *id eſt, excommunicationis cum ſolemnitate facta.* Notatur ad hoc, quòd anathema idem eſt quòd excommunicatio maior, quoad vim, & vinculum, ſolùm differt in ſolemnitate, vt per Spin. *in ſpecul. teſtam. gloſſ. 11. rubr. n. 11.* Cott. *in memorabil. verbo Anathema,* Couar. *in cap. alma mater, p. 1. §. 8. n. 6.* Henriq. *in ſumm. lib. 13. c. 20. §. 2. lit. C,* Auil. *de cenſur. part. 2. cap. 1. diſput. 1. dub. 1, fol. 15.* Sanch. *de Matrim. lib. 4. diſput. 22. num. 8.* Cened. *ad Decret. collect. 24. num. 4.* Sayr. *de cenſur. lib. 1. cap. 3. num. 5.* Anton. à Souſa *in relect. de cenſuris Bullæ Cœnæ, cap. 2. num. 5.* Emman. de Valle *de incantat. & enſalmis, ſect. 3. cap. 6. num. 15.*

7 In gloſſ. *Proponi*, ibi, *quia Cardinales*, &c.] Notatur ad hoc, quòd atteſtatio Cardinalis Legati de latere plenam probationem facit, dummodo ipſe aſſerat ſe legatum, vt per Maſcard. *de probat. concl. 260. num. 1.* latè metipſum *in tract. de iure Eccleſ. lib. 1. cap. 5. num. 63.*

8 In gloſſ. *Promiſiſſent*, ibi, *credendum eſt Papæ hoc referenti.* Notatur ad hoc, quòd plenè creditur aſſertioni, & teſtimonio Pontificis, vt per Farinac. *in praxi crimin. p. 2. q. 63. n. 79.* etiam de eo, quod vidit ante Pontificatum, ex Maſcard. *concluſ. 139. n. 6.* latiſſimè egò ipſe *in tract. de iure Eccleſiaſt. lib. 1. cap. 2. à num. 196. cum ſeqq.*

9 In gloſſ. *Illi autem*, ibi, *ſcilicet Archiepiſcopus Mogunt. Colon. Treueren. & tres laici, ſcilicet Palatinus Comes Rheni, Dux Saxoniæ, Marchio Brandeburgen.* Vide Azor. *inſtit. moral. p. 2. lib. 10. c. 3. q. 4.* & quæ dixi *in collect. ad cap. venerabilem 34. num. 2. de elect. in Decretal.*

In ead. gloſſ. ibi, *Rex Bohemiæ de neceſſitate vocandus* 10
non eſt, niſi cum alij diſcordant. Ita Azor. *d. c. 3. q. 4. verſ. quære.*

In gloſſ. *Eligant.* An Papa poſſit eligere Imperato- 11
rem priori Imperatore depoſito? Vide Peregrin. *de iure fiſci, lib. 1. tit. 2. num. 15.* Octau. Glorit. *reſp. 6. n. 42.*

SVMMARIVM.

1 *Certam rem qui petit cauſa expreſſa, ſi illam cauſam non probat, ſuccumbit, licèt aliam probet, maximè poſtmodum emergentem.*

2 *Rex poteſt modicè, vel etiam non modicè ex iuſta tamen cauſa in ordine ad Regni vtilitatem donare de bonis Regiæ Coronæ.*

3 *Principem decet vti liberalitate.*

4 *Princeps regulariter non poteſt iura Regni diminuere, quando diminutio tenet in magnam Principatus læſionem.*

5 *Bona, quæ ſunt apud hoſtes, propter recuperationis ſpem donari, & largiri poſſunt.*

6 *Donatio facta pro Eccleſia conſtruenda non valet, cùm non adſit perſona, quæ acceptet illam.*

7 *Donatio facta nomine Regni, vel Regiæ dignitatis obligat ſucceſſorem in Regno.*

8 *Rex ſuccedens in Regno tenetur ſeruare, & adimplere donationes factas per prædeceſſores.*

9 *Cauſa ſi in libello ſit generaliter expreſſa, tunc ſuper iure proueniente ex noua cauſa poteſt ferri ſententia in eodem iudicio.*

10 *Libellus alternatiuus admittitur de iure Canonico.*

11 *Ius ſuperueniens actori ex cauſa de præterito poſt litem conteſtatam ſibi prodeſt.*

12 *Loci mentio in quo fit contractus, debet fieri in inſtrumentis publicis.*

13 *Bona fides in dubio præſumitur.*

14 *Allegatio partis non facit ius.*

Cap. Abbate ſanè. III.

QVi in iudicio petit aliquam rem ſibi deberi, ex- 1
primat certam cauſam, ſi illam cauſam non probat, ſuccumbit, licèt aliàs producat, & probet: ſi verò non expreſſit cauſam, ſi illam non probat, non ſuccumbit, ſed ſufficit probare vnam iuſtam cauſam. Colligunt ex Ordin. Lap. Abb. Archid. Gemin. Ioan. Andr. Anchar. Domin. Franch. Viuian. *in ration. lib. 2. pag. 283.* Alagona *in compend. pag. 322.* remiſſiuè Caſal. *in annot.* & Ximen. *in concord. p. 1. & 2.*

Ex largitione Regis, &c.] Notatur ad hoc, quòd 2
Rex poteſt modicè, vel etiam non modicè, ex iuſta tamen cauſa in ordine ad Regni vtilitatem donare de bonis Regiæ Coronæ, vt per Caſtald. *de Imperat. q. 104. à princip.* Gabr. *lib. 3. commun. tit. de iure quæſito, concl. 5. n. 48.* Couar. *in cap. quamvis pactum, p. 2. §. 2. n. 4.* Molin. *de primogen. lib. 1. cap. 3. num. 18.* Mench. *illuſtr. lib. 1. cap. 4. num. 6.* Valaſc. *conſ. 132. num. 2.* Cabed. *Luſit. deciſ. 30. num. 1. & deciſ. 40. à num. 16. & deciſ. 19. n. 2. p. 2.* Molin. *de iuſtit. tom. 2. diſp. 25. col. 1. verſ. cùm autem.* Cardoſ. *in praxi iudicum, & Aduocat. verbo Rex, n. 14.*
Decet enim Principem vti liberalitate, Innoc. *in cap.* 3
grandi, de ſuppl. negl. Prælat. Bero. *conſ. 65. num. 11. volum. 1.* Crauet. *conſil. 889. num. 6.* Bec. *conſil. 129. num. 108. volum. 2.* Nam regulariter non poteſt Prin- 4
ceps iura Regni diminuere, quando diminutio tendit

in

in magnam Principatus læſionem, ſicut tradunt Petr. Gregor. Thololan. *de Republ.* c. 2c. *n.* 61. *verſ. aut ratio,* Peregr. *de iure fiſci, lib.* 1. *tit.* 3. *n.* 74. Nec refragantur tradita per Luc. de Pena *in l. quicunque, C. de omni agro deſ.* qui videtur ſentire, quòd nec modica conceſſio fieri poteſt, nè propter multas modicas conceſſiones decreſcant iura Regni, nam ipſe non dicit quòd conceſſio, quæ modice lædit, fieri non poteſt, ſed tunc non valent conceſſiones ſi plures modicæ fiunt alienationes de iure Regni, quibus coacervatis reſultat grauis diminutio coronæ, & ſic loquitur in caſu enormis læſionis, ſiue illa reſultet ex vna conceſſione, ſiue ex pluribus, licèt ſingulariter modicis, vt declarat Afflict. *in rubr. quæ ſint Regalia, n.* 65. prout ab experientia illud probat Neuiz. *conſil.* 11. *n.* 56. & de Regno Auſtriæ quod ita paulatim mutilatum perdidit nomen Regni, teſtatur Robert. Gagui. *in chron. Franc. in vita Loth. lib.* 5. *c.* 6. cuius verba tranſcribit Menoch. *conſil.* 10[illegible]. *ſub n.* 19.

5 *Allegabatur etiam,* &c.] Notatur ad hoc, quòd bona quæ ſunt apud hoſtes propter recuperationis ſpem donari, & largiri poſſunt, vt per Xuar. *alleg.* 8. *num.* 1. *cum ſeqq.*

6 *Nec pro eo quòd voluit,* &c.] Notatur ad hoc, quòd non valet donatio facta pro Eccleſia conſtruenda, cùm non adſit perſona, quæ acceptet, vt per Menoch. *conſ.* 92. *n.* 58. *cum ſeqq.* Gonzal. *ad reg.* 8. *Cancel. gloſſ.* 5. §. 7. *num.* 98.

7 *Sed ad hac pars veſtra,* &c.] Notatur ad hoc, quòd donatio facta nomine Regni, vel Regiæ dignitatis obligat ſucceſſorem in Regno, vt per Xuar. *allegat.* 8. *n.* 3. *& n.* 8. *& alleg.* 9. *n.* 9. *& alleg* 10. *n.* 3. D. Barboſ. *in*
8 *l. quia tale, n.* 9. *ff. ſoluto matrim.* ita vt Rex ſuccedens in Regno teneatur ſeruare, & adimplere donationes factas per prædeceſſores, vt per Tiraq. *de iure primog. q.* 35. *n.* 19.

9 *Præfatus igitur Cardinalis,* &c.] Notatur ad hoc, quòd ſi in libello cauſa ſit generaliter expreſſa, tunc ſuper iure proueniente ex noua cauſa poteſt ferri ſententia in eodem iudicio, vt per D. Barboſ. *in l. non po-*
10 *teſt videri, n.* 41. *cum ſeqq. ff de iudic.* Et ideo ex hoc text. colligit Marc. Ant. Genuenſ. *in practic. Eccleſiaſt. q.* 748. quod de iure Canonico admittitur libellus alternatiuus.

11 *Ex his, quæ poſt litis conteſtationem accidunt,* &c.] Notatur ad hoc, quòd ius ſuperueniens actori, ex cauſa de præterito poſt litem conteſtatam ſibi prodeſt, vt per Vezin. *tom.* 2. *commun. opinion. lib.* 7. *tit.* 17. *num.* 5. *pag.* 286.

12 *Et neceſſariò adeſſe debent, veluti locus,* &c.] Notatur ad hoc, quòd in inſtrumentis publicis debet fieri mentio loci in quo fit contractus, vel actus ipſe, qui in inſtrumento continetur, vt per Conar. *pract. c.* 20. *num.* 3. *verſ. quintò,* Donat à Fina *tom.* 1. *commun. opinion. lib.* 4. *titul.* 11. *num.* 63. Cald. Pereira *de empt. cap.* 5. *num.* 9.

13 In gloſſ. *Dominij*, ibi, *ad hoc autem, vt actus,* &c. Notatur ad hoc, quòd bona fides in dubio præſumitur, vt per Mench. *illuſtr. quæſtion. lib.* 2. *cap.* 70. *num.* 1.

14 In gloſſ. *Iudicio*, ibi, *vel dic quòd hæc verba ſunt allegatio partis, nec ponunt ius.* Notate ad hoc, quòd allegatio partis non facit ius, vt per Felin. *in c.* 1. *n.* 18. *de conſtit.* P*alat. in repet rubr. de donat. inter vir. & vxor.* §. 17. *n.* 22. *&* 23. Gonzal. *ad regul.* 8. *Cancel. gloſſ.* 5. §. 7. *n.* 107. mutuplum *Axiom.* 20. *n.* 1.

SVMMARIVM.

1 *Arbiter, vel iudex vnus ex pluribus datis ſi per verba pluralis numeri ferat ſententiam aliis præſentibus, & mandantibus, tenet ſententia, electio autem pronuntianda eſt per verba ſingularia.*
2 *Verbum,* oportet, *neceſſitatem importat.*
3 *Verbum,* ſtatuimus, *habet vim, ſiue firmitatem ſententia diffinitiua.*

Cap. Cùm ab vno. IV.

ARbitri plures, vel iudices quando ſunt dati, ſi 1
vnus aliis præſentibus, & mandantibus recitat ſententiam ſcriptam vtendo numero plurali. Nos, &c. ſententia valet, ac ſi ab omnibus eſſet recitata. In electione verò ſecus fit, quia ſiue procedatur per compromiſſum, ſiue per ſcrutinium, electio eſt pronuntianda per verba numeri ſingularis. Colligunt ex Ordin. Archid. Anchar. Ioan. Andr. Gemin. Monach. Domin. Franch Vin. *in ration. lib.* 2. *pag.* 284. Alagona *in compend. pag.* 222. remiſſiuè Ximen. *in concord. p.* 2.

In gloſſ. *Oportet,* ibi, *neceſſitatem importat.* Ita Sayr. 2
in claui Regia, lib. 3. *cap.* 7. *num.* 20. Melch. Phœb. *Luſit. deciſ.* 9. *n.* 5. Rota *deciſ.* 50. *n.* 2. apud Farin. *collect.* 1. *nouiſſimarum.* Ego ipſe *in tract. de dictionibus vſufreq. dict.* 241. *n.* 2 *in vlt. impreſſ.*

In gloſſ. *Statuimus*, ibi, *habet vim, ſiue firmitatem* 3
diffinitiuæ ſententia. Refero ego ipſe *in tract. de dictionib. vſufr. dict.* 384. *n.* 2. vbi *n.* 1. quod verbum, *ſtatuimus,* eſt iuris noui inductiuum.

SVMMARIVM.

1 *Sententia diffinitiua ſi non ponatur in ſcriptis, & ab ipſomet iudice, & non ab alio, niſi ſit Epiſcopus, & ſedendo, non ſtando, vel deambulando proferatur, eſt nulla, nec eſt neceſſe ab ea appellare.*
2 *Sententia diffinitiua in ſcriptis proferenda eſt.*
3 *Declaratur text.* in cap. ſi quis cum aliquo, 11. q. 1.
4 *Sententia interlocutoria non requiritur, vt proferatur in ſcriptis.*
5 *Sententia debet legi per iudicem illam pronuntiantem.*
6 *Verba,* nullius penitus ſit momenti, *importans ipſo iure.*
7 *Illuſtres quæ perſona dicatur relinquitur arbitrio iudicis.*
8 *Cauſa quæ dicatur parua, magna, vel leuis, relinquitur arbitrio iudicis.*
9 *Arbiter poteſt de voluntate litigantium procedere ſimpliciter de plano, & iuris ordine prætermiſſo.*
10 *Sententia lata à iudice non ſedendo pro tribunali licèt ſit nulla ipſo iure, tamen ſi iudex habeat tale impedimentum aut dolorem, quod ſedere non poſſit, rectè tenet.*

Cap. Et ſi ſententia. V. & vlt.

SEntentia diffinitiua ſi non ponatur in ſcriptis, & 1
ab ipſomet iudice, & non ab alio, & ſedendo, non ſtando, vel deambulando proferatur, eſt nulla, nec eſt neceſſe ab ea appellare, ſed poteſt Epiſcopus per alium ſententiam recitare, quia propter prærogatiuam dignitatis eſt honorandus ad inſtar illuſtrium perſonarum. Colligunt Ordin. Lap. Abb. Archid. Gemin. Ioan. Andr. Anchar. Domin. Monach Franch. Vin. *in ration. lib.* 2. *pag.* 285. Alagona *in compend. pag.* 324. remiſſiuè Ximen. *in concord. p.* 2.

Poſtquam

2 *Poſtquam ſcripta fuerit.*] Ergo ſententia diffinitiua in ſcriptis proferenda eſt, *l. 2. ibi, ſcriptas, l. 3. C. de ſentent. ex breuic. recitan.* tradunt Bart. *in l. 1. §. fin. n. 2. ff. de hæred. inſtit.* Innoc. *in cap. ſuborta, ſup. hoc tit.* Peruſ. *in cap. quoniam contra, n. 24. de probat.* vbi Abb. *num. 5.* Felin. *n. 7* Dec. *n 15.* Rip. *in rub de conſtit. n. 44.* Bellam. *deciſ. 239. de conſuet. n. 1.* Buer. *deciſ. 258. n. 60.* Marant. *de ordin. iudic. p. 6. cap. de ſententia n. 17. & 22.* Vant. *de nullit. tit. ex defectu proceſſus, à n. 94.* Menoch. *de arbitr. q. 60.* Viuian. *tom. 2. commun. opin. lib. 7. tit 8. num. 32. pag. 244.* Ordin. Reg. Luſit. *lib. 3. tit. 62. §. 6.* D. Barboſ. *in l. ſi debitor, n. 139. ff. de iudic.* vbi ampliat in interlocutoria habente vim diffinitiuæ, Alex. Trentacinq. *var. reſol lib. 2. tit. de ſentent. reſol. 2. à n. 1.* vbi *à num. 4.* ſubdit quòd hæc ſolemnitas in cauſa graui, & ponderoſa à partibus remitti non poteſt, ſecus in cauſis
3 vilis, & modici momenti. Non obſtat text. *in cap. ſi quis cum Clerico*, ibi, *ſententia ab eo ſine ſcriptis feratur*, 11. *q. 1.* quia ſpecialiter procedit in Epiſcopo, qui eſt perſona illuſtris, cui circa proferendas diffinitiuas ſententias à iure fauor conceditur, iuxta text. *in l. 2. verſ. ſed nec, C. de ſentent. ex breuic.* aduertit Bellam. *n. 4. in cap. Albericus 43. de teſtib.* Nec etiam obſtat *d. cap. Albericus*, dum ſupponere videtur ſententiam non fuiſſe prolatam in ſcriptis, quia non agit vtrùm ſententia cum ſcriptis, vel ſine ſcriptis ſit proferenda, ſed ſuppoſito (quando ſunt termini habiles) quòd in ſcriptis profertur, illius publicatio redigenda ſit in actis per notarium publicum, quæ reductio facienda eſt ad hoc, vt ea actis iudicialibus publicam fidem faciat, idque colligitur ex verbis eiuſdem text. ibi, *redacta non fuit*, quibus non ſignificat in ſcriptis prolatam non fuiſſe, ſed licèt in illis eſſet prolata in actis ſcriptis per notarium, non fuiſſe redactam ad prædictum effectum faciendum, iuxta text. *in cap. quoniam, contra, de probat.*

4 Limita non procedere in ſententia interlocutoria, quæ quidem propriè ſententia eſt quantumcumque abſque ſcriptura à iudice proferatur; patet ſi expendas text. *in præſenti*, tantummodo ius ſpeciale inducere in ſententia diffinitiua; patet ibi, *& ſi ſententia diffinitiua, &c.* & vti talis cùm à regulis iuris exorbitet, extra caſum de quo loquitur, trahi non debet, iuxta *reg. odia, in 6.* ac ſubinde quantumcunque ſcriptura requiratur in appellatione, quæ interponitur ab interlocutoria ſententia, vt probat text. *in c. 1. de appell. hoc lib.* reſoluit Nauar. *in cap. cùm contingat, cauſa 6. nullit. de reſcript.* nequaquam tamen in illius prolatione ſcriptura deſideratur, prout in ſpecie tradit gloſſ. *verbo diffinitiua*, Franch *n. 4.* Anch. *in princ.* & alij *hic*, gloſſ. *in l. 2. ff. de appell.* poſt alios Iaſ. *à n. 58. in l. ne quicquam, ff. de offic. Proconſ.* gloſſ. *verbo interlocutiones in d. cap. quoniam contra.* Non refragatur idem *cap. quoniam contra*, quia ſatisfit ſi dicas text. illum non conſtituere ipſam ſententiam interlocutoriam in ſcriptis à iudice eſſe proferendam, ſed à Notario in actis ſcriptis eſſe redigendam, patet ex verbo, *ſcribat*, de quo *ibi*, de qua reductione tantummodo agit *ibidem*, Summus Pontiſ. quinimmo talis reductio in actis ſcriptis non eſt neceſſaria ad validitatem, ſed ſolùm ad probationem, vt colligitur ea eodem text. *in fine*, ibi, *nec pro ipſius præſumatur proceſſu, niſi quatenus, &c.* & ex ratione, quam text. ille, reddit. *in princ.*

5 *Debeat à iudice, &c.*] Notatur ad hoc, quòd ſententia debet legi per iudicem illam pronuntiantem, vt per Bernard. *reg. 679.* Socin. *reg. 249.* Azeued. *l. 10. n. 74. cum ſeqq. tit. 17. lib. 4. noue recop.* quod tamen hodie obſeruari tradunt Viuian. *tom. 2. commun. opin. lib. 7. tit. 8. n. 32. verſ. vnde, pag. 245.* Azeued. *citato loco*, Menoch *d. caſu 66. & conſ. 45. n. 3. & conſ. 100. num. 258.*

Gam. *Luſit. deciſ. 57. n. 1.* Bonacoſ. *commun. crimin. p. 1. verbo ſententia, fol. 151.* Gutier. *pract. lib. 1. q. 99. num. 4.*

Nullius penitus eſt momenti.] Id eſt, ipſo iure, iuxta 6
ea, quæ tradit Tiraq. *in l. ſi vnquam, verbo reuertatur n. 101. C. de reuocand. donat.*

In gloſſ. *Illuſtrium*, ibi, *& relinquatur iudicis arbi-* 7
trio. Notatur ad hoc, quòd iudicis arbitrio relinquitur quæ perſonæ dicantur illuſtres, vt per Menoch. *de arbitrar. lib. 2. caſu 68. à princ.* Sicut etiam relinquitur 8
arbitrio iudicis quæ cauſa dicatur parua, magna, vel leuis, vt per eundem Menoch. *d. lib. 2. caſu 72. num. 10.* Flamin. *de reſign. benef. lib. 3. q. 1. n. 144.*

In ead. gloſſ. ibi, *Quòd partes bene poſſent iudiciario* 9
ordini renuntiare. Notatur ad hoc, quòd arbiter poteſt de voluntate litigantium procedere ſimpliciter, de plano, & iuris ordine prætermiſſo, vt per Soar. *tom. 1. commun. opin. lib. 2. tit. 26. n. 21. pag. 350.*

In gloſſ. *Sedendo*, ibi, *quòd ſi ita doleret, quòd ſe-* 10
dere non poſſet, &c. Notatur ad hoc, quòd quamvis ſententia lata à iudice non ſedendo pro tribunali ſit ipſo iure nulla, tamen ſi iudex habeat tale impedimentum, aut dolorem quòd ſedere non poſſet, rectè tenet, quamvis non ſedeat, vt per Gonzal. *ad reg 8. Cancel. gloſſ. 60. n. 48. cum ſeqq.* vbi citat Bart. *in l. 1. n. 3. C. de ſentent. ex breuic. recitan.*

De Appellationibus.

Tit. XV.

SVMMARIVM.

1 *Compendium huius text. refertur.*
2 *Appellatio ab interlocutoria, vel à diffinitiua ex interuallo ſemper in ſcriptis proponenda eſt.*
3 *Appellationis cauſa quòd nominatim exprimatur pro forma, in appellatione requiritur.*
4 *Papa omiſſo articulo appellationis poteſt cognoſcere de cauſa principali prout ſibi viſum fuerit.*
5 *Appellans ſi puncto appellationis renuntiet, appellationis iudex ſuper principali cognoſcere poteſt prætermiſſo appellationis articulo.*
6 *Apoſtoli vnde dicantur.*

Cap. Cordi nobis. I.

Innoc. IV.

APPELLANS ad Papam in iudicio, vel 1
extrà ſuper interlocutoria, vel grauamine, debet cauſam appellationis aſſignare in ſcriptis, & petere Apoſtolos, quos iudex à quo tenetur exhibere, in quibus exprimat cauſam appellationis, & cur cauſam non admiſerit, etſi detulerit ei ob reuerentiam ſuperioris. Item ad proſequendum præſcribat terminum conuenientem, habita ratione perſonæ, loci & negotij. Item ſi appellatus vult, & petat, debet Romam ire per ſe, vel per idoneos procuratores cum omnibus ſcripturis, & monumentis cauſæ, non ſolùm ad proſequendam appellationem, ſed etiam cauſam principalem, ſi ita iudicauerit Papa; imo poteſt tractari cauſa principalis articulo appellationis omiſſo, de conſenſu tamen partium, & ſi appellans præmiſſa non obſeruet, reputabitur non appellans, & redibit ad priorem iudicem,

& condemnabitur ad expenſas legitimas. Si appellatus præfata contemnat, procedatur in eum tanquam contumacem tum in expenſis, tum in cauſa, prout de iure. Iuſtum eſt enim, vt in eum iura inſurgant, qui Ius, & iudicem, & partem eludit. Item per hæc non mutantur ea, quæ ſtatuta ſunt antiquo iure in appellatione à diffinitiuis ſententiis. Colligunt ex Ordin. Lap. Abb. Archid. Gemin. Ioan. Andr. Anchar. Butr. Domin. Monach. Franch. Viu. *in ration lib.2. pag.238.* Alagona *in compend. pag.342.* remiſſiuè Caſal. *in annot.* & Ximen. *in concord. p.1. & 2.*

2 *Cauſam appellationis in ſcriptis*, &c.] Notatur ad hoc, quòd appellatio ab interlocutoria, vel à diffinitiua ex interuallo ſemper in ſcriptis proponenda eſt, vt per Mich. Graſſ. *tom.2. commun. opin. lib. 7. tit.21. n.93. pag.307.* Cald. Pereira *de emption. & vendit. c.6. n.18. in med.*

3 *In quibus appellationis cauſam*, &c.] Notatur ad hoc, quòd in appellatione requiritur pro forma quòd cauſa appellationis nominatim exprimatur, vt per Tiraq. *de iure mariti, gloſſ.6.* 120. Rebuff. *in tract. nominat. q.4. n.37.*

4 *Finito appellationis articulo, vel de partium*, &c.] Speciale namque eſt in Papa, vt omiſſo articulo appellationis poſſit cognoſcere de cauſa principali prout ſibi viſum fuerit, vel de partium voluntate, vt per Couar. *pract. c.9. n.6.* Stephan. Gratian. *diſcept. foreaſ. c.6. n.12. cum ſeqq.* D. Barboſ. *in l.1. ff. de iudic. n.24. cum ſeqq.* vbi ait hoc ipſum inferiori iudici permiſſum eſſe, quando ad id accedit Papæ confirmatio, ſiue approbatio.

5 Notatur etiam ad hoc, quòd ſi appellatus puncto appellationis renuntiat, appellationis iudex ſuper principali cognoſcere poteſt prætermiſſo appellationis articulo, vt per Bernard. Græuæ. *ad pract. Cameræ Imper. lib.1. concl.136. conſid.1. n.1.* Quando enim appellatus impetrat commiſſionem per quam totum negotium demandatur, tunc indiſtinctè Senatus cognoſcit de meritis, etiamſi appellatio non deuolueretur, vel eſſet male appellatum, ex Surd. *deciſ.175. n.10.*

6 In gloſſ. *Petat Apoſtolos*, in addit. ibi, *dicuntur Apoſtoli ab ἀπὸ, quod eſt* de, *&* στόλον, *quod eſt* miſſio, *quaſi miſſio, quam facit vnus iudex ad alium.* Ita Granat. *ad praxim Veſtrij, lib.7. c.3. n.60.* Marcheſan. *de commiſ. p.1. de commiſſ. appellat. c.1. n.15.* latè Sigiſm. Scacc. *de appellation. q.13. à princ.* vbi docet qui dicantur Apoſtoli conuentionales, teſtimoniales, dimiſſorij, reuerentiales, & refutatorij.

SVMMARIVM.

1 *Iudex, qui recuſatur, ſtatuit competentem terminum arbitris ad finiendam cauſam, quo elapſo ſi finita non fuerit, in principali procedit,* & n.2.

3 *Arbitrorum, vel aduerſarij culpa quando intra terminum præfixum non fuit terminata ſuſpicio, an iudex poſſit in negotio principali procedere, remiſſiuè.*

4 *Recuſatio in ſcriptis eſt proponenda.*

5 *Arbitri iuris recuſari poſſunt.*

Cap. Legitima. II.

1 IVdex allegatus ſuſpectus aſſignet arbitris iam electis competentem terminum, intra quem terminent negotium ſuſpicionis, alioquin iudex ex tunc procedat in negotio principali. Colligunt ex Ordin. Archid. Anchar. Ioan. Andr. Gemin. Monach. Domin. Franch. Viu. *in ration. lib.2. pag.340.* Alagona *in compend. pag.343.* remiſſiuè Ximen. *in concord. p.1. & 2.* 2

Hanc eandem concl. ex hoc text. deſumunt Couar. *pract. c.26. n.5.* Soar. de Pace *in pract. t.2. p.1. c.6. n.10.*

Per iudicem competens terminus præfigatur, &c.] 3
Quid ſi culpa arbitrorum non fuit terminata ſuſpicio intra terminum? Vide Bart. *in l. fin. n.2. ff. de var. & extraord. cognit.* Farin. *in praxi crim. p.3. q.111. num.538. & 555.* Quid ſi recuſans aduerſarij facto fuit impeditus? Vide quæ reſoluunt Caſſad. *deciſ.9. de appell.* Tiraq. *de retract. lig. §.12. gloſſ.2. n.1. & 2.* Cald. Pereira *in l. ſi curatorem, verbo læſis, n.16.* Maſcard. *de probat. concluſ.1229. n.88. cum ſeqq. & concl.1236. n.40.*

In gloſſ. *Iudicem*, ibi, *& coram iudice, qui recuſatur, dandus eſt libellus recuſatorius.* Ac proinde recuſatio in ſcriptis proponenda, vt per Auend. *p.2. Prætor. c.23. n.12. in fin.* Perez *l.1. verſ.14. tit.5. lib.3. Ordin. pag.565. & pag.568. col.2.* Rebuff. *in tract. de except. n.179.* Roland. *de commiſſ. lib.2. c.15. ante n.9. p.1.* Soar. de Pace *d. c.6. n.26.* Azeued. *l.1. num.3. tit.16. l.4. noua recop.* Cor. Philip. *p.1. §.7. n.2.* Cardoſ. *in praxi iudic. verbo recuſatio, n.5.* Ludou. Mirand. *de ordin iudic. q.20. art.2. concluſ.3.* Amat. Roder. *in pract. videndi, ſeu examinandi proceſſum, c.10. n.47.* Modern. *de coga. per viam viol. p.2. q.14. n.37.* Melch. Phœbus *Luſit. deciſ. tom.1. Areſto* 82. 4

In gloſſ. *Formam iuris*, ibi, *non debent eſſe ſuſpecti*, &c. Notatur ad hoc, quòd arbitri iuris recuſari poſſunt, vt per Garc. Maſtril. *Sicilia deciſ.91. n.7.* Cæſ. Barz. *Bononien. deciſ.63. n.18. & 19.* Camil. Borrel. *in ſumma omnium deciſ. tit.63. de compromiſſ. n.394.* Carraſc. *in explicat. ad aliquas leges recopil. c.9. n.32.* quos refert parens meus *in comment. ad Ordin. Reg. Luſit. lib.3. tit.21. ante princ. n.16.* 5

SVMMARIVM.

1 *Appellatio de officiali Epiſcopi non ad Epiſcopum, ſed Archiepiſcopum interponi debet,* & n.2.

3 *Appellatio ab Archidiacono interponenda eſt ad Epiſcopum.*

4 *Conſuetudo tribuit iuriſdictionem etiam priuato nullam penitus iuriſdictionem habenti.*

5 *Inhibitio vt dicatur legitima, & Canonica, neceſſe eſt vt citentur partes quarum intereſt.*

6 *Inhibitio quibus caſibus fieri poſſit, remiſſiuè.*

7 *Appellatio eſt interponenda infra legitima tempora appellationi facienda conſtituta, quæ decem præfiniantur diebus.*

8 *Appellationem interpoſitam probans debet etiam probare infra decem dies appellaſſe.*

9 *Attentata pendente appellatione ſunt omnino reuocanda per ipſum iudicem ad quem fuerit prouocatū.*

10 *Archiepiſcopus antequam ſuffraganeo inhibeat, conſiderare debet an per appellationem ſit deuolutum negotium, & cauſa, & an appellatio ſit legitimè interpoſita.*

11 *Inhibitio Canonica dicitur quoties ea facta fuit præuia cauſa cognitione, ad hoc vt appellatio ſit recipienda ex cauſa probabili.*

12 *Inhibitoriam decernere poteſt iudex ad quem appellatum eſt in caſibus à iure prohibitis ſtatim poſtquā cognoſcere cœperit, an recipienda ſit appellatio.*

13 *Confeſſus tantùm etiamſi teſtibus conuictus non ſit nec in ciuilibus, nec in criminalibus, regulariter ad appellandum admittitur.*

14 *Appellatio non datur in notoriis tam in ciuilibus, quàm in criminalibus, in quibus non obſtante appellatione iudex poteſt ad executionem ſuæ ſententiæ deuenire.*

15 *Appellatio vbi à iure prohibita eſt, nihilominus admittenda*

mittenda eſt ſi cauſa iuſta expreſſa fuerit in appellatione.

16 *Attentatorum remedium non datur contra tertium.*

17 *Appellatio interponitur ab Epiſcopis ad Archiepiſcopum in cauſis in quibus iuriſdictionem temporalem habent, niſi ſpeciale ius aliud inducat.*

Cap. Romanæ. III.

1 AB officiali Epiſcopi non eſt appellandum ad Epiſcopum, quia ſunt idem tribunali, ſed ad Archiepiſcopum. Colligunt ex Ordin. Lap. Abb. Archid. Gemin. Ioan. Andr. Anch. Domin. Monach. Franc. Viu. *in ration. lib. 2. pag. 341.* Alagona *in compend. pag. 344.* remiſſiuè Caſal. *in annot.* & Ximen. *in concord. p. 1. & 2.*

2 Hanc eandem concluſ. firmant plures Doctores citati *in collect. ad c. 2. de conſuet. hoc lib.* vbi latè dixi, & faciunt per me tradita *de officio, & poteſt. Epiſcopi p. 1. tit. 4. de Archiepiſcop. præſtantia n. 62. cum ſeqq.* ſecundùm Lugdunen. impreſſ.

3 *Ab Archidiaconis.*] Notatur ad hoc, quòd ab Archidiacono appellatur ad Epiſcopum, vt per Sigiſm. Scacc. *de appellation. q. 8. n. 52.*

4 In gloſſ. *Conſuetudine*, ibi, *quæ dat iuriſdictionem*, &c. Notatur ad hoc quòd conſuetudo tribuit iuriſdictionem etiam priuato nullam penitus iuriſdictionem habenti, vt per Palat. *in repet. cap. per veſtras notab. 2. §. 1. n. 27.* Nat. *conſ. 98. n. 4.* Crauet. *conſ. 238. n. 6. & 7.* Decian. *tract. crimin. lib. 4. c. 27. ſub n. 6.* Pariſ. *conſ. 25. n. 36. vol. 1.* Schard. *de feudis p. 10. ſect. 5. n. 5. cum ſeq.* Surd. *conſ. 465. n. 4.* Biag. *de conſuetudin. q. 8. n. 17.* Stephan. Gratian. *diſceptationum forenſ. c. 184. n. 25.*

§. Si verò.

5 *Vocatis partibus.*] Notatur ad hoc, quòd vt inhibitio dicatur legitima, & canonica, neceſſe eſt vt citentur partes, quarum intereſt, vt per Mich. Graſſ. *tom. 2. commun. opinion. lib. 7. tit. 14. n. 159. pag. 270.* Vant. *de nullitat. tit. ex defectu iuriſdict. Ordin. n. 55.* Auendan. *de exequendis mandat. p. 1. c. 22. n. 10.* Cou. *pract. c. 24. n. 3.* Mynſing. *cent. 3. obſeru. 87.* Bernard. *reg. 376.* Surd. *conſ. 424. n. 41.* Gatc. *reg. 169.* Gutier. *de iuram. confirm. p. 1. c. 2. num. 31.* Gabr. Pereira *de manu Regia, cap. 10. num. 9.*

6 De inhibitione, & quibus caſibus fieri poſſit? vide Ioſeph. de Seſſe *in ſpeciali tract. de inhibit.* Couar. *pract. c. 35. n. 4. verſ. ſic etiam*, Parlad. *rer. quot. lib. 2. cap. fin. p. 5. §. 1. n. 23.* Cald. Pereira *de poteſt. eligendi c. 5. n. 10. & quæſt. forenſ. lib. 1. q. 25. n. 27.* D. Barboſ. *in l. Titia, ff. ſolut. matrim. n. 58. & n. 54.* Mendez à Caſtro *in praxi Luſit. lib. 2. cap 11. à num. 13.* Bernard. Græuæ. *ad pract. Cameræ Imper. lib. 1. concluſ. 144. & ſeqq.* Aloyſ. Riccius *in collect. deciſ. part. 1. collect. 204.* Farinacius *fragment. crimin. part. 2. lit. I, à num. 312. vſque ad num. 339.*

7 *Aut non infra decem dies.*] Notatur ad hoc, quòd appellatio eſt interponenda infra legitima tempora appellationi faciendæ conſtituta, quæ decem præfiniuntur diebus, vt per Vincent. Honded. *conſ. 83. o. 85. vol. 1.* Alexand. Raud. *reſp. 23. n. 518. vol. 1.* Menoch. *de præſumpt. lib. 2. præſ. 95. n. 1.* Maſcard. *de probat. concluſ. 114. num. 6. & 7.* Fr. Lud. Mirand. *de ord. iudic. q. 30. art. 7. concluſ. 2.* Surd. *conſ. 5. num. 38. & conſ. 278. à num. 10.* Cardoſ. *in praxi iudicum verbo appellatio, num. 3.* Alex. Trentacinq. *var. reſol. lib. 1. tit. de appellat. reſol. 4. à n. 3.* latè Ignat. de Villar. *in ſylua reſponſ. lib. 1. reſponſ. 15. quæſt. 4.*

8 Vnde probans appellationem interpoſitam debet etiam probare infra decem dies appellaſſe, vt per Maſcard. *d. concl. 11. n. 6. & concluſ. 1351. n. 10.* Tiraq. *de retract. lig. §. 1. gloſſ. 16. n. 8.* Surd. *conſ. 5. n. 36.* Et ad hoc 9
vt attentata pendente appellatione ſint omnino reuocanda per ipſum iudicem ad quem fuerit prouocatum, prius omnino conſtare debet ipſam appellationem intra decem dies fuiſſe interpoſitam, vt tenet Couar. *pract. c. 23. n. 1. verſ. ſecundo.*

Niſi prius ipſis conſtiterit, &c.] Notatur ad hoc, quòd 10
Archiepiſcopus antequam ſuffraganeo inhibeat, conſiderare debet an per appellationem ſit deuolutum negotium, & cauſa, & an appellatio ſit legitimè interpoſita, vt per Steph. Quar. *in ſumm. Bull. verbo Archiepiſcopi auctoritas, n. 18. verſ. ſecundo principaliter.*

§. Quòd ſi obiiciatur.

Niſi prius, &c.] Notatur ad hoc, quòd Canonica 11
inhibitio dicitur quoties ea facta fuit præuia cauſæ cognitione ad hoc, vt appellatio ſit recipienda ex cauſa probabili, vt per Couar. *pract. c. 24. n. 3. verſ. tertio.*

§. Si autem.

Probat hic §. iudicem ad quem appellatum eſt in 12
caſibus à iure prohibitis poſſe inhibitoriam decernere ſtatim poſtquam cognoſcere cœperit, vtrùm recipienda ſit appellatio, innouatur per Concil. Trid. *ſeſſ. 22. de reform. c. 7.* tradunt Abb. *in cap. cum ſpeciali §. porro n. 6. hoc tit.* Octau. Veſtr. *lib. 7. c. 3. n. 11.*

Vel de quo quis in iure confeſſus extitit.] Notatur ad 13
hoc, quòd confeſſus tantum, etiamſi teſtibus conuictus non ſit, nec in ciuilibus, nec in criminalibus regulariter ad appellandum admittitur, vt per Cou. *pract. c. 23. n. 5. verſ. ſecunda concluſio*, Fichard. & Bonacoſ. *tom. 2. comm. opinion. lib. 7. tit. 24. n. 5. pag. 320.* Gutier. *pract. lib. 1. q. 49. n. 3.*

In gloſſ. *Notorio.* Notatur ad hoc, quòd in notoriis 14
non datur appellatio, tam in ciuilibus, quàm in criminalibus, in quibus non obſtante appellatione iudex poteſt ad exequutionem ſuæ ſententiæ deuenire, vt per Duen. *reg. 42. verſ. duodecimò fallit*, Farin. *in praxi crimin. p. 1. q. 21. n. 17. cum ſeqq. & p. 3. q. 101. n. 164.*

In gloſſ. *Mandetur*, ibi, *niſi exprimeret cauſam ratio-* 15
nabilem, &c. Notatur ad hoc, quòd vbi à iure prohibita eſt appellatio, nihilominus eſt admittenda ſi cauſa iuſta expreſſa fuerit in appellatione, vt per Couar. *practic. c. 15. num. 1. & c. 23. num. 3. verſ. ſecunda concluſio.*

§. In alium.

Aliquid poſt eorum inhibitionem attentat.] Notatur 16
ad hoc, quòd remedium attentatorum non datur contra tertium, vt per Afflict. *deciſ. 354. n. 20.* Put. *deciſ. 74. lib. 2. in antiq.* Lancel. *de attent. p. 1. c. 3. n. 4. cum ſeqq.* Menoch. *de interdict. remed. 17. recup. n. 44.* Flamin. Pariſ. *de reſign. benefic. lib. 1. q. 16. n. 44.* Bernard. Græuæ. *ad pract. Cameræ Imper. lib. 1. concl. 72. conſid. 1.* Cabed. *Luſit. deciſ. 120. o. 18. p. 1.*

§. Debet.

Probat hic §. ab Epiſcopis in cauſis in quibus iuriſ- 17
dictionem temporalem habent, appellandum eſſe ad Archiepiſcopum, niſi ex conſuetudine, priuilegio, ſiue alio iure ſpeciali ad alium ſit appellandum, vt per Soar. de Pace *in pract. tom. 2. p. 5. c. unico n. 4. ad fin.*

SVMMARIVM.

1 *Index requiſitus ſi non tradit apoſtolos,& poſtea procedit in cauſa, non valet proceſſus, niſi renuntiatum fuiſſet appellationi.*
2 *Index tenetur petitos apoſtolos appellanti exhibere.*
3 *Index à quo quando expreſsè denegat dare apoſtolos, vel in termino iuris illos non exhibet, & poſtea procedit, proceſſus eſt ipſo iure nullus.*

Cap. Vt ſuper. IV.

1 IVdex à quo ſi requiſitus non tradit apoſtolos iuxta *cap.cords*, & procedit,eius proceſſus eſt nullus, niſi fuerit antea appellationi renuntiatum. Colligunt ex Ordin.Lap.Abb. Archid. Gemin.Ioan. Andr. Domin. Monach Anch.Franc. Viu. *in ration.lib.2.pag.147.* Alagona *in compend.pag.145.* remiſſiuè Caſal. *in annot.* & Ximen *in concord.p.1.& 2.*

2 *Apoſtolos appellanti*, &c.] Notatur ad hoc, quòd index tenetur petitos apoſtolos appellanti exhibere,vt per Sigiſm. Scace. *d.appellat. q 13. à n.42.* vbi ſubdit quòd non tenetur ſtatim, ſed intra triginta dies.

3 *Si verò non exhibuerit*, &c.] Notatur ad hoc, quòd quando index à quo expreſsè denegat dare apoſtolos, vel in termino iuris illos non exhibet, & poſtea procedit, proceſſus eſt ipſo iure nullus,vt per Sigiſmund. Scace.*d.q.13.n.91.in fine.*

SVMMARIVM.

1 *Index appellationis iniquè appellantem ante ſententiam remittere debet ad iudicem principalem,& in expenſis condemnare, & hoc ſi principalis index non detulerit appellationi, ſed ſi detulit, non fiet remiſſio de.neceſſitate.*
2 *Appellatio friuola non eſt admittenda, & quæ talis dicatur, oſtenditur.*
3 *Appellatio friuola, & calumnioſa poteſt regulariter à iudice reiici, & ea non obſtante ad vlteriora procedi abſque vitio attentatorum.*
4 *Appellationi deferens cenſetur à ſe omnem iuriſdictionem abdicare.*
5 *Index prouocatus non tenetur remittere cauſam principalem quando index à quo appellationi detuliſſet.*

Cap. Cùm appellationibus. V.

Clem. IV.

1 IVdex appellationis iniquè appellantem ante ſententiam eodem die remittit ad iudicem principalem, & condemnat in expenſis; ſi verò prior index detulit appellationi,quia à ſe conſequenter abdicauit cauſam, index appellationis non tenetur remittere cauſam ad priorem, ſed poteſt ſi vult cognoſcere de tota cauſa, vel poteſt remittere,ſi vult. Si verò ſit appellatum poſt ſententiam, ſeruentur iura antiqua. Colligunt ex Ordin Lap.Abb.Archid Gemin.Ioan.Andr. Domin.Monach. Anch.Franc.Viu.*in ration.lib.2.pag.148.* Alagona *in compend. pag.145.* remiſſiuè Caſal. *in annot.* & Ximen.*in concord p.1 & 2.*

2 *Nec ſit à iudice deferendum.*] Notatur ad hoc, quòd appellatio friuola non eſt admittenda, vt per Zerol. *in praxi Epiſcop.p.1.verbo appellatio, verſ.ad nonum.* Et illa dicitur friuola appellatio, quæ ſine legitima cauſa interponitur,vt per Fr. Emman. *quaſt.reg. tom.2.q.53. art.10.* Et iudicis arbitrio relinqui quæ dicantur friuolæ appellationes, aſſerit Menoch. *de arbitr. caſu 197. num.7.*

A ſuperiore valeant refutari.]Notatur ad hoc,quòd appellatio friuola, & calumnioſa poteſt regulariter à iudice reiici, & ea non obſtante ad vlteriora procedi abſque vitio attentatorum, vt per Ozaſeh.*deciſ.5.n.8.* Maſcard. *de probation. concl.148.n.31.* Farin. *in praxi crimin.p.1.q 38.n.23.* 3

A ſe iuriſdictionem abdicauit,&c.] Notatur ad hoc, quòd appellationi deferens cenſetur à ſe omnem iuriſdictionem abdicare, & cauſam transferre in ſuperiorem, vt per Anton.Gom.*var.tom.3.c.13.n.32.* Surd. *conſ.424.n.53.* 4

Nec eſt illi cauſa de neceſſitate vlterius remittenda.] 5
Notatur ad hoc, quòd index prouocatus non tenetur remittere cauſam principalem, quando index à quo appellationi detuliſſet,vt per Bernard.Græuæ *ad pract. Camera Imper.lib.1.concl.131.conſ.1.n.4.*

SVMMARIVM.

1 *Appellans ſi infra 30. dies conſtanter non petit apoſtolos appellationi renuntiat.Si index modo debito requiſitus illos non tradit, ſed poſtea procedit,non valet eius proceſſus*, & n.2.
3 *Index non tenetur in continenti tradere apoſtolos, qui habet 30. dies vt intra eos poſſit deliberari an debeat admittere, vel reiicere appellationem.*
4 *Dies triginta, intra quos index tenetur tradere apoſtolos,currunt à die interpoſita appellationis.*

Cap. Ab eo. VI. *Bonif. VIII.*

APpellans ſi intra triginta dies non petit inſtanter apoſtolos à iudice, intelligitur renuntiare appellationi,etiamſi vadat.vel mittat ad eam proſequendam. Item illod quod dicitur *in cap.vlt.ſuper*,quòd index requiſitus ſi non tradit apoſtolos, & procedit in cauſa, proceſſus eſt nullos, intelligitur ſi non eſt requiſitus cum debita inſtantia,id eſt,iteratis vicibus,& loco, & tempore congruo, & expreſsè deneget malitioſè, vel negligenter illos dare permittat intra tempus. Colligunt ex Ordin.Lap.Abb.Archid. Gemin. Ioan. Andr. Anch. Domin. Monach.Franc. Viuian. *in ration.lib.2, pag.349.* Alagona *in compend pag.345.* remiſſiuè Caſal. *in annot.* & Ximen.*in concord. p.1.& 2.* 1

Hanc eandem concluſ.ex hoc text. deſumunt Soar. de Pace *in pract.tom.2.p.5.cap vnic.n.6.& 11.* Sigiſm. Scace.*de appellation q.13.n.24.* Mantic.*deciſ.92.n.1.* vbi ampliat quamvis appellans pro apoſtolis reuerſus fuerit. a

Et eidem infra dictum tempus à iudice exhiberi.] 3
Ergo index non tenetur incontinenti tradere apoſtolos, quia habet 30.dies,vt intra eos poſſit deliberari an debeat admittere,vel reiicere appellationem, Mandoſ *de commiſſion.in commiſſ.17.appellationis in prima inſtantia, in verbo termino iuris*, Lancel.*in tract.de attent.p.2.c.12. de attent.& innou.appell.pend.in præfat.verſ ſecundo ob non reditionem n.53.* Scace.*d q.13.n.42.verſ ſed tamen.*

In gloſſ. *Triginta dies*, ibi, *& currunt iſti dies à die ſententia.* Ita Mynſing.*cent.4.obſeru.26.* Verùm quod incipiant currere à die interpoſitæ appellationis obſeruat praxis, prout referunt Marcheſan. *de commiſſion. in commiſ.appellat.in prima inſtantia in verſ.termino iuris pag.104.* Lancellot.*de attent p.2.c 12.de attent.pend. temp.apoſt.n.2.& 3.* Sigiſm.Scacc.*d.q.13.n.83.* 4

SVM

SVMMARIVM.

1 *Innouata per iudicem poſt diffinitiuam ſententiam à qua appellatum extitit, reuocantur ſtatim per iudicem appellationis, etiamſi ante appellationem fuerint innouata. Attentata verò poſt appellationem ante diffinitiuam non reuocantur, niſi primò de veritate conſtiterit, & dummodo poſt inhibitionem debito modo factam attentata fuiſſent.*

2 *Attentata appellatione pendente ante omnia ſunt reuocanda per iudicem ad quem fuerit prouocatum, intelligendo vt ibi.*

3 *Attentata poſt appellationem ab interlocutoria non reuocantur niſi ea, quæ facta ſunt poſt inhibitionem ſuperioris.*

4 *Appellatio in omni caſu permiſſa eſt, niſi expreſsè reperiatur prohibita.*

5 *Attentata appellatione pendente ſunt ipſo iure nulla, parte ſcilicet volente, & permittente.*

6 *Excommunicatio lata ante appellationem valet, & non reuocatur attentatorum remedio, etiamſi lata ſit intra terminum datum ad appellandum.*

7 *Attentata poſt appellationem ab interlocutoria non ſunt reuocanda donec probetur vera cauſa appellandi.*

8 *Attentata ante omnia non ſunt reuocanda in caſibus, in quibus appellatio iure non eſt admittenda.*

9 *Attentata reuocari petens tria probare debet, videlicet fuiſſe ſententiatum, appellatum, & attentatum.*

10 *Executio ſententiæ fieri non debet durante tempore ad appellandum.*

11 *Iudicatum propriè dicitur quando infra illud appellari non poteſt.*

12 *Tertius non dicitur attentare, nec poteſt contra eum attentatorum remedio vti.*

13 *Attentata pendente appellatione extraiudiciali non ſunt reuocanda.*

14 *Attentare non dicitur, qui poſſeſſionem ſuam continuat, & vtitur illa, qua antea vtebatur.*

15 *Inhibitioni contrauenire non dicitur, qui ſuam poſſeſſionem continuat.*

16 *Innouare, ſeu attentare non dicitur is, qui non inhibitus lite pendente ſuam continuat poſſeſſionem.*

17 *Nunciatus ſi procedit in opere poſt præceptum iudicis nulliter agit, & omnia ſunt reuocanda.*

18 *Appellans ſi innouet aliquid appellatione pendente, priuatur beneficio appellationis, & in cauſa principali procedi poteſt appellatione non obſtante.*

19 *Inhibitioni contraueniens non excuſatur ex eo, quòd dicat ſe ſuam poſſeſſionem continuare quando eadem poſſeſſione vteretur non eo modo, quo ante litem vtebatur, ſed diuerſo.*

CAP. Non ſolùm. VII.

1 IVdex ad quem non ſolùm omnia attentata ante appellationem, & poſt definitiuam ſententiam reuocare poteſt, exceptis caſibus in quibus iura prohibent appellare poſt ſententiam, ſed etiam omnia attentata poſt ſententiam diffinitiuam, & ante appellationem in decennio, ac ſi fuiſſent innouata poſt appellationem. Illa verò, quæ ſunt innouata poſt appellationem, ſiue ante diffinitiuam ſententiam non poterit reuocare niſi priùs conſtiterit cauſam appellationis eſſe veram, ſecus quando iudici appellationis conſtat negotium eſſe ſibi deuolutum per appellationem ex cauſa probabili, qui inhibuit canonicè nè procedat, tunc enim ſunt hæc ante omnia in ſtatum priſtinum reducenda. Colligunt ex Ordinar. Lap. Abb. Archid. Gemin. Ioan. Andr. Butr. Ancbar. Domin. Monach. Franch. Viulan. *in ration. lib. 2. pag. 350.* Alagona *in compend. pag. 345.* remiſſiuè Caſal. *in annot.* & Ximen. *in concord. p. 1. & 2.*

Innouata poſt appellationem, &c.] Notatur ad hoc, quòd attentata pendente appellatione ante omnia ſunt reuocanda per iudicem ad quem fuerit prouocatum, vt per Duen. *reg. 42.* Afflict. *deciſ. 98.* Couar. *pract. c. 23. n. 1. verſ. prima igitur, vbi n. 2. in princ.* ſubdit quod innouata intrà tempus datum ad appellandum reuocari debent ante omnia, Bellacomb. *tom. 2. commun. opin. lib. 7. tit. 21. n. 182. pag. 313. & n. 187. pag. 315.* Ozaſc. *deciſ. 5. n. 1.* Cald. Pereira *de nomin. emphyt. 5 q. 5. n. 25. col. 5.* Aloyſ. Ricc. *in collect. deciſ. p. 2. collect. 277.* Gonzal. *ad reg. 8. Cancel. gloſſ. 9. §. 1. in annot. n. 203. cum ſeqq.* Cott. *in memorab. verbo Appellatione pendente, vel interpoſita,* Brunor. à Sole *in locis commun. verbo Appellatio 31.* Mendez à Caſtro *in praxi Luſitana, lib. 2. c. 11. à n. 16.* Rot. *deciſ. 656. n. 1.* apud Farin. *p. 1. recent. & deciſ. 682. n. 1. & 4. ead. p. 1. recent.* Et procedit quantumcunque notorium ſit friuolè, & iniuſtè appellaſſe, vt reſoluit D. Barboſ. *in l. ſi de vi, n. 144. ff. de iudic.* ceſſat verò vbi notoriè conſtat ſpoliatum non habere ius, ex reſolutis per Cabed. *Luſit. deciſ. 15. n. 18. p. 2.* 2

A diffinitiua ſententia.] Ergo attentata poſt appellationem ab interlocutoria non reuocantur, niſi ea, quæ facta ſunt poſt inhibitionem ſuperioris, ex Bellacomb. *d. tit. 21. n. 40. pag. 304.* Cald. Pereira *citato loco,* quicquid dicat Cou *pract. c. 24. n. 2.* 3

Exceptis caſibus in quibus iura poſt ſententiam prohibent appellare.] Qui ſint iuſti caſus enumerat parens meus *in comment. ad Ordin. Reg. Luſit. lib. 3. tit. 70. in princ n. 2. cum ſeqq.* Regulariter verò in omni caſu appellatio permiſſa eſt niſi expreſsè reperiatur prohibita, vt tradunt per *l. & in maioribus, C. de appellat.* Tiraq. *de priuileg. piæ cauſæ, priuil. 153.* Surd. *de aliment. tit. 8. priuil. 60. n. 1. & conſ. 271. n. 17. & deciſ. 27. n. 4.* Azeued. *l. 1. n. 71 tit. 18. lib. 4. nouæ recop.* Marc. Anton. Genuenſ. *in pract. Eccleſ. q. 319. n. 2.* Melch. Phœbos *Luſit. deciſ. tom. 1. Aceſto 62.* 4

Penitus reuocari.] Licèt attentata appellatione pendente ſint ipſo iure nulla, vt text. inſinuat, hoc tamen intelligitur parte volente, & permittente, vt obſeruat Gonzal. *ad reg. 8. Cancel. gloſſ. 56. num. 63. cum ſeqq.* 5

Sed etiam ea omnia, quæ medio tempore, &c.] Limita in excommunicatione, quæ lata ante appellationem valet, & ligat, nec reuocatur attentatorum remedio, etiamſi lata ſit intra terminum datum ad appellandum, vt per Couar. *in cap. alma mater, p. 1. §. 2. n. 2. col. pen.* 6

Illa verò, quæ poſt appellationem, &c.] Notatur ad hoc, quòd attentata poſt appellationem ab interlocutoria non ſunt reuocanda donec probetur vera cauſa appellandi, vt per Couar. *pract. c. 24. à princ.* Aloyſ. Ricc. *in collect. deciſ. p. 5. collect. 1745.* 7

In gloſſ. *Caſibus.* Notatur ad hoc, quòd attentata ante omnia non ſunt reuocanda in caſibus in quibus appellatio iure non eſt admittenda, vt per Bellacomb. *tom. 2. commun. opin. lib. 7. tit. 21. num. 183. pag. 315.* & Mich. Graſſ. *ibid. n. 192. pag. 316.* 8

In gloſſ. *Ante*, ibi, *ſcias tamen quòd de hoc*, &c. Notatur ad hoc, quòd attentata reuocari petens tria probare debet, videlicet fuiſſe ſententiatum, ſeu diffinitum, fuiſſe appellatum, & fuiſſe attentatum, vt obſeruat Maſcard. *de probat. concl. 1278. n. 1.* 9

In gloſſ. *Innouata fuiſſent*, ibi, *ſic nec pendente iure quod competit condemnato ad appellandum, id eſt, vſque* 10

ad decem dies. Notatur ad hoc, quod executio ſententiæ fieri non debet durante tempore ad appellandum, vt per Duen. *reg.* 273. Poteſt tamen fieri in omnibus caſibus in quibus appellatio eſt prohibita, vt per Couar. *pract. c.*23. *n.*7. Maſcard. *de probat. concl.*148. *num.*32. *&* 33.

11 In ead. gloſſ. ibi, *Tunc enim propriè dicitur iudicatum quando infra illud appellari non poteſt.* Refert, & ſequitur Couar *pract. c.*23. *n.*2. *illud tamen.*

12 In gloſſ. *Reducendum*, ibi, *ſi autem aliquid attentaretur à tertio*, &c. Notatur ad hoc, quòd tertius non dicitur attentare, nec poteſt contra eum remedio attentatorum vti, vt per Couar. *pract. c.*24. *n.*4. Lancel. *de attent. p.*1. *c.*3. *n.*4. *cum ſeqq.* Menoch. *remed.*17. *recup. n.*4. Pute. *deciſ.*74. *p.*2. *in antiq.* Flamin. Pariſ. *de reſign. benef. lib.*1. *q.*16. *n.*44. Bernard. Græuæ *ad pract. Camer. Imper. lib.*1. *concl.*72. *conſid.*1. Cabed. *Luſit. deciſ.*120. *n.*14. *&* 18. *p.*1.

13 In ead. gloſſ. ibi, *Si extraiudicialis fuit appellatio*, &c. Notatur ad hoc, quod attentata pendente appellatione extraiudiciali non ſunt reuocanda, vt per Mieb. Graſſ. *tom.* 2. *commun. opin. lib.*7. *tit.*21. *n.*195. *pag.*316. Rebuff. *in tract. nominat. q.*17. *n.*28.

14 In ead. gloſſ. ibi, *Quis vtatur poſſeſſione eo modo, quo ante*, &c. Notatur ad hoc, quòd attentare non dicitur, qui poſſeſſionem ſuam continuat, & vtitur illa, qua antea vtebatur, vt per Bertrand. *conſ.*137. *num.*3. *lib.*5. Menoch. *remed.*17. *recup. poſſeſſ. n.*49. *&* 50. Lancel *de attent. p.*2. *in præfat. à n.*84. *& limit.*26. *& c.*4. *limit.*1. *à n.*2. *& p.*3. *c.*24. *q.*10. Maſcard. *de probat. concl.*148. *n.*24. Surd. *de aliment. tit.*9. *q.*32. *n.*66. *& deciſ.*16. *n.*13. *& deciſ.*45. *n.*79. Flamin. Pariſ. *de reſign. benef. lib.*2. *q.*3. *n.*29. *&* 72. Valaſc. *conſ.*156. *n.*6. Flores de Mena *var. lib.*1. *q.*10. *n.*67. Gabr. Pereira *in tract. de Manu Regia, tom.*1. *c.*21. *n.*154. *in fine*, Rot. *deciſ.*652. *n.*2. *& deciſ.*
15 693. *n.*3. apud Farin. *in* 1. *collect. nouiſſ.* aliàs *p.*4. *diuerſ.* ac proinde inhibitioni contrauenire non dicitur, qui ſuam poſſeſſionem continuat, Mandoſ. *de inhibit. q.*9. *ſub n.*3. *& q.*23. Hieron. Gabr. *conſ.*57. *n.*17. *lib.*1.

16 In ead. gloſſ. ibi, *Niſi prohibitio iudicis*, &c. Collige ex gloſſ. quòd innouare, ſeu attentare non dicitur is, qui non inhibitus lite pendente ſuam continuat poſſeſſionem, Anton. Gabr. *commun. lib.*5. *tit. de acquir. poſſeſſ. concl.*6. *in princ.* Capye. *deciſ.*72. *ſub n.*2. Bellam. *conſil.*18. *n.*24. *& ſeq.* Nat. *conſ.*606. *n.*16. *lib.*3. Menoch. *remed.*17. *recup. q.*17. *n.*49. Lancel. *de attent. p.*2. *c.*4. *limit.*2. *n.*2. Honded. *conſ.*100. *n.*85. *lib.*2.

17 Notatur etiam ad hoc, quòd ſi nuntiatus procedit in opere poſt præceptum iudicis nulliter agit, & omnia ſunt reuocanda eodem priuilegio, quo gaudent attentata pendente iudiciali appellatione, vt per Steph. Gratian *diſcept. forenſ. c.*84. *n.*4.

18 In ead. gloſſ. ibi, *Vnde nouum ſcias*, &c. Notatur ad hoc, quòd appellans ſi innouet aliquid appellatione pendente, priuatur beneficio appellationis, & in cauſa principali procedi poteſt appellatione non obſtante, vt per Bonacoſ. *tom.* 2. *commun. opin. lib.*7. *tit.*21. *num.*2. *pag.* 303.

19 In ead. gloſſ. ibi, *Dic tamen*, &c. Notatur ad hoc, quòd inhibitioni contraueniens non excuſatur ex eo quòd dicat ſe ſuam poſſeſſionem continuare, quando eadem poſſeſſione vteretur non eo modo, quo ante litem vtebatur, ſed diuerſo, vt per Bero. *conſ.*118. *n.*7. *& ſeq. & num.*24. *lib.*3. Lancel. *de attent. p.*2. *c.*4. *limit.*1. *num.*70.

SVMMARIVM.

1 *Appellare volens extra iudicium infra decem dies (ex quo ſcinit grauamen) appellare debet, & poſtea per remedium iuris communis audietur, ſed non per appellationis remedium.*
2 *Collationes, & prouiſiones beneficiorum regulariter ſunt actus extraiudiciales.*
3 *Appellare omittens an, & quando videatur ſententia acquieuiſſe, remiſſiuè.*
4 *Decendium ad appellandum currit de momento ad momentum.*
5 *Appellationis terminus currit à tempore ſcientiæ.*
6 *Facti alicuius ſcientiam habere non ſufficit vbi agitur de aliquo graui præiudicio, niſi etiam quis ſciat eiuſdem facti omnes qualitates, & circumſtantias.*
7 *Scientia explicita, & indubitata requiritur in præiudicialibus.*

Cap. Concertationi. VIII.

PVtans ſe grauatum in actibus extraiudicialibus, vt 1
in electione, poſtulatione, prouiſione, ſi vult, poteſt appellare intra decem dies, poſt quos licèt non poſſit appellare, poteſt tamen vti aliis iuris remediis, vt debitè contradicendo, dummodo interim non conſenſerit electioni. Colligunt ex Ordin. Lap. Abb. Archid. Gemin. Anchar. Butr. Ioan. Andr. Domin. Monach. Franch. Viuian. *in ration. lib.* 2. *pag.* 351. Alagona *in compend. pag.*326. remiſſiuè Caſal. *in annot.* & Ximen. *in concord. p* 1. *&* 2.

Prouiſionibus, & quibuſlibet extraiudicialibus, &c. 2
Notatur ad hoc, quòd regulariter collationes, & prouiſiones beneficiorum ſunt actus extraiudiciales, vt per Gonzal. *ad reg.*8. *Cancel. gloſſ.*9. §. 1. *in annot. n.*15.

Poſt decendium verò, &c. An, & quando omittens 3
appellare videatur ſententiæ acquieuiſſe? vide Couar. *de ſponſal. p.*2. *c.*8. §. 12. *n.*18. Maſcard *de probat. concl.* 117. *n.*28. *& concl.* 1263. *n.*23. Menoch. *de præſumpt. lib.* 2. *præſ.*94. Rot. *deciſ.*64. apud Farin. *collect.* 1. *nouiſſ.* aliàs, *p.*4. *diuerſ.*

In gloſſ. *Sciuerit*, ibi, *& fit de momento ad momentum computatio.* Notatur ad hoc, quòd decendium ad 4
appellandum currit de momento ad momentum, vt per Honded. *conſ.*83. *n.*86. *tom.*1. Vin. *Neapol. deciſ.*266. *n.*2. Hieron. de Laurent. *Auenion. deciſ.*53. *ſub num.* 10. Ignat. de Villar. *in ſylua reſponſ. lib.*1. *reſp* 15. *c.*4. *n.*16. Alex. Trentacinq. *var. reſol. ſub tit. de appell. reſol.*6. *n.*4. Sigiſm. Scacc. *de appellat. q.*12. *n.*49.

In ead. gloſſ. ibi, *A die ſcientiæ.* Notatur ad hoc, 5
quòd appellationis terminus currit à tempore ſcientiæ, vt per Tiraq. *de retractu lig.* §. 35. *gloſſ.*4. *n.*9. *& de iure mariti, gloſſ.*8. *n.*183. Burg. de Pace *conſ.* 12. *n.*13. Menoch. *conſ.*120. *n.*4. Couar. *pract. c.*15. *n.*2. Maſcard. *de probat. concl.*1200. *n.*6. Surd. *deciſ.*265. *n.*19. Stephan. Gratian. *diſcept. forenſ. c.*161. *num.*4 *& c.*529. *n.*17. *& c.*625. *n.*10. *& c.*631. *n.*3. *& c.*633. *n.*22. Alex. Trentacinq. *var reſol. lib.*2. *tit. de appell. reſol.*4. *n.*3. *& reſol.*6. *n.*2. Cald Pereira *de renouat. emphyt. q.*6. *n* 24. *& de reſolut. emphyt. c.*13. *n.*8. Gabr. Pereira *in tract. de Manu Regia, c.*22. *n.*19. Ignat de Villar *in ſylua reſponſ. lib.*1. *reſp* 15. *q.*4. *n.*14. vbi *n.*15. ſubdit quòd omnes dies feriati etiam in honorem Dei computantur.

In ead. gloſſ. ibi, *Et intelligendo ſciuerit non ſolum* 6
actum illum factum, ſed per illum ſe grauatum. Ergo vbi agitur de aliquo graui præiudicio, non ſufficit alicuius facti ſcientiam habere, niſi etiam quis ſciat eiuſdem

eiuſdem facti omnes qualitates, & circumſtantias vt per Tiraq. *de retract. lig. §. 36. gloſſ n. 30. & ſeqq.* Bettaz. *conſil. 357. n. 40. & 46.* Hippol. *conſil.* 310. *n.* 24. Cardin. Tuſch. *verbo ſcientia concl. 66. à n. 1.* Surd. *conſ. 325. n. 41.* Seraph. *de priuileg iuram. priuil. 4. n. 143. & ſeqq.* Ioan. Baptiſta Coſt. *de facti ſcientia, & ignor. inſpect. 63. n. 10. 13. & 14. & inſpect. 76.* Farin. *fragment. crimin. p. 2.*
7 *lit. I, n. 233.* Et ideò ſolet ex hac gloſſ. colligi quòd in præiudicialibus ſcientia explicita, & indubitata requiritur, vt per Gemin. *hîc n. 15.* Pariſ. *conſ. 47. n. 9. lib. 1.* Cranet. *conſ. 93. n. 8.* Bec. *conſ.* 111. *n. 20.* Rot. *deciſ. n. 621. n. 1.* apud Farin. *p. 1. recent.*

S V M M A R I V M.

1 *Appellatio valet in ſcriptis porrecta, licèt coram iudice non legatur.*
2 *Nominationum literæ coram collatore neceſſariò legendæ non ſunt.*
3 *Retractus oblationem tanquam procurator conſanguinei faciens ſufficit oſtendere, ſiue porrigere inſtrumentum mandati, & non eſt neceſſe vt legat, aut legendum præbeat.*
4 *Appellandum eſt coram iudice, & ſi illius copia non detur, proteſtari debet.*
5 *Appellatio quando in ſcriptis interponitur, neceſſe non eſt vt libellus appellatorius, ſeu ſchedula appellatoria coram iudice legatur.*

Cap. Appellatio. IX.

1 Appellatio in ſcriptis porrecta licèt à iudice non fuerit lecta, valet. Colligunt ex Ordin. Archid. Gemin. Ioan. Andr. Anch. Butr. Domin. Monach Franc. Viuian. *in ration. lib. 2. pag. 352.* Alagona *in compend. pag. 146.* remiſſiuè Ximen. *in concord. p. 2.*

2 *Ex quo coram ipſo lecta non fuerit*, &c.] Notatur ad hoc, quòd literæ nominationum non eſt neceſſe quòd coram collatore ſint legendæ, vt per Tiraq. *in tract. nominat. q. 14. n. 120.*

3 Et ad hoc, quòd ſatis eſt eum, qui tanquam procurator conſanguinei facit oblationem retractus, oſtendere, ſiue porrigere inſtrumentum mandati, & non eſt neceſſe vt legat, aut legendum præbeat, notat Tiraq. *de retract. lig. §. 1. gloſſ. 10. n. 102. & 103.*

4 In gloſſ. *Iudici.* ibi, *Nota appellandum coram iudice*, &c. Ita Gutier. *pract. lib. 1. q. 102. n. 1.* Menoch. *conſ. 466. n. 36.* Honded. *conſ. 27. n. 22. vol. 1.* Si verò non detur iudicis copia, debet proteſtari, vt tradunt Felin. *in cap. venerabilis n. 6. de iudic.* Vio. *deciſ. 266. n. 6.* Surd. *conſ. 228. n. 8. cum multis ſeqq.* Lancellot. *de attentat. p. 2. c. 12. limit. 50. n. 205.*

5 In gloſſ. *Lecta* ibi, *ſed non tanta ſolemnitas*, &c. Notatur ad hoc, quòd quando appellatio in ſcriptis interponitur, neceſſe non eſt vt libellus appellatorius, ſeu ſchedula appellatoria coram iudice legatur, vt per Bernard. Græuæ *ad pract. Cameræ Imper. lib. 1. concl. 119. conſid. 1. n. 34.*

S V M M A R I V M.

1 *Iudex à quo compellere non poteſt appellantem à grauamine ipſius veritatem probare, licèt citare poteſt ad ipſius reuocationem audiendam, qua facta in cauſa procedere poterit eius contumacia non obſtante, ac nunquam appellaſſet.*
2 *Citans vbi notoriè nullam habet iuriſdictionem in citato, tunc licèt non compareat, minimè poteſt citans contra eum tanquam contra contumacem procedere.*
3 *Vocatus ad forum notoriè incompetentem in illis, quæ notoriè ad vocantis officium non ſpectant, minimè tenetur venire.*
4 *Sententia diffinitiua non poteſt amplius à iudice reuocari.*
5 *Verba cum effectu ſunt accipienda.*
6 *Verborum ſubſtantia, ac effectus, & non ſonus attendi debet.*

Cap. Si à iudice. X.

Appellans ab illato grauamine ſi iudex à quo præfigit terminum ad docendum ſe fuiſſe grauatum, 1
non tenetur adire, & veritatem grauaminis probare. Si verò datur terminus appellanti ad audiendam cauſam grauaminis, & appellans non comparet, & iudex à quo in termino cum effectu, & re ipſa reuocat grauamen, tunc poteſt iudex à quo liberè in cauſa procedere, ac ſi non fuiſſet interpoſita appellatio. Colligunt ex Ordin. Lap. Abb. Archid. Gemin. Ioan. Andr. Anch. Domin. Butr. Monach. Franch. Viuian. *in rationali lib. 2. pag. 353.* Alagona *in compend. pag. 346* remiſſiuè Caſal. *in annot.* & Ximen. *in concord. p. 1.*

Nec etiam coram iudice, &c.] Collige ex text. quòd 2
quando certum, & notorium eſt citantem nullam habere iuriſdictionem in citato, tunc licèt non compareat, minimè poteſt citans contra eum tanquam contra contumacem procedere, vt per D. Barboſ. *in l. ſi quis ex aliena, n. 11. ff. de iudic.* Vocatus enim ad forum noto- 3
riè incompetentem in illis, quæ notoriè ad vocantis officium non ſpectant, minimè tenetur venire, ratio eſt, quia data notoria incompetentia notoriè deficit iuriſdictio, & poteſtas de publico introducta, & conſequenter iudex notoriè reputatur priuata perſona, *lib. 3.* ibi, *nam ſi exceſſerit priuatus eſt, ff. de offic. Præſid. cap. conquerente 7. de reſtit. ſpoliat.* ac ſubinde notoriè conſtat de nullitate citationis, & ita non proponitur aliquod factum ſuperioris, cui obtemperandum ſit, arg. *l. factum 132. ff. de regul. iuris*; ſic à fortiori procedunt iura, quæ nullam parendi neceſſitatem partibus imponunt, *Clem. paſtoralis, §. notorium, & §. cæterum, de re iudic. l. vlt. ff. de iuriſd. omn. iud. cap. vlt. §. ſtatuto, de conſtit. hoc lib.* per totum, *C. ſi à non competenti iud.* reſoluunt DD. *in cap. inter cæteras*, per text. *ibi, iuncta gloſſ. vlt.* & *ibi*, Abb. *n. 10. de ſentent. & re iudic.* idem Abb. *in c. 2. à n. 16. de dilation.* & *ibi* Innocent. *n. 3.* Couar. *lib. 1. var. c. 1. n. 10. in princ. & practic. c. 25. n. 2.* Marant. *de ordine iudic. part. 6. cap. de ſententia, num. 116.* Hyppolit. *in rub. de probation. num. 115.* Sot. *de iuſtit. lib. 5. q. 7. art. vlt. in fine,* Menoch. *remed. 9. recuper. à n. 8.* Cephal. *conſ. 442. num. 47.* Surd. *conſil. 223. num. 6.* Fr. Emman. *quæſt Regul. tom. 1. q. 36. art. 4. column. 3. in princ. tom. 2. quæſt. 59. art. 5. in princ.* Sanch. *de Matrim. lib. 7. diſput. 33. num. 23. poſt princ.*

In gloſſ. *Grauamen*, ibi, *quam iudex reuocare non poteſt*, &c. Notatur ad hoc, quòd ſententia diffinitiua non poteſt amplius à iudice reuocari, vt per Ordinar. Reg. Luſit. *lib. 3. titul. 65. in princip.* latè Cald. Pereira *quæſt. forenſ. lib. 1. q. 9. à n. 10.* Aloyſ. Ricc. *in collect. deciſ. p. 5. collect. 1474.* ſecus verò in interlocutoria, vt per Cardoſ. *in praxi iudicum, verbo iudex, n. 66. & 67.* Steph. Gratian. *diſcept. forenſ. c. 147. n. 11. & cap. 155. num. 16. cum ſeqq.* 4

In gloſſ. *Cùm effectu*, ibi, *effectualiter enim intelligenda ſunt verba.* Ita Sord. *conſil. 3. n. 25. & conſ. 179. n. 49.* Ignat. de Villar. *in ſylua reſponſ. reſp. 1. n. 25.* Fr. Anton. à 5

Souſa in relect. Bullæ Cœnæ,c.4.diſp.26.n.2.& c.11.n.6.
6 & c.12.diſp.63.n.2. Et verborum ſubſtantia,ac effectus, & non ſonus attendi debet, vt per Surd.deciſ.302.n.5. & de aliment.tit.9.q.16.n.22. Flamin.de reſignat.lib.8. q.8.n.134.Pinel.in rub.C.de reſcind.vendit.p.2.c.1.n.3. in fine.

SVMMARIVM.

1 *Capituli à collatione appellatur ad Epiſcopum, ſi vt Canonicus interfuit,ſecus ſi vt Prælatus,*& n.2.

3 *Collatio ſimultanea Epiſcopi, & Capituli ad effectum regulæ vt non intret alternatiua non ſolùm dicitur quando Epiſcopus confert pro dimidia tanquam Prælatus cum Capitulo,ſed etiam quando Epiſcopus concurrit in collatione vti priuatus, ſeu tanquam Canonicus.*

4 *Epiſcopus,qui eſt Canonicus in aliqua Eccleſia, debet in ea ſedere vti Canonicus, non vt Epiſcopus.*

Cap. A Collatione. XI.

1 A Collatione facta à Capitulo, & Epiſcopo non poteſt quis appellare ad eundem Epiſcopum ſi ipſe interuenit vt Prælatus, ſecus verò vt Canonicus. Colligunt ex Ordin.Ioan.Andr.Gemin.Archid. Anch. Butr. Domin. Monach. Franch. Viu. *in ration. lib.* 2. *pag.*354. Alagona *in compend. pag.*346. remiſſiuè Ximen.*in concord. p.* 1. & 2.

2 Hanc eandem concluſ.ex hoc text. deſumit Sigiſm. Scacc.*de appellationib.q.*8.*n.*60.

3 *Quam communiter per Epiſcopum. & Capitulum,*&c. Ergo non ſolùm dicitur collatio ſimultanea Epiſcopi, & Capituli ad effectum regulæ vt non intret alternatiua, quando Epiſcopus confert pro dimidia tanquam Prælatus cum Capitulo, ſed etiam quando Epiſcopus concurrit in collatione vti priuatus, ſeu tanquam Canonicus,& vnus de Capitulo,vt per Gonçal *ad reg.*8. *Cancel.gloſſ.*45.*n.*67.

4 In gloſſ.*Prælatus,*ibi, *ſed quando ſedet,*&c. Notatur ad hoc quòd Epiſcopus, qui eſt Canonicus in aliqua Eccleſia,debet in ea ſedere vti Canonicus,non vt Epiſcopus, ita Menoch.*de arbitr.caſu* 68. *n.*23. & 24. & *conſil.*51.*n.*43.Zerol.*in praxi Epiſcopi,p.*1.*verbo Epiſcopus,verſic.ſeptimò*,Steph.Gratian. *diſcept.forenſ.c.*511. *n.*14.ego ipſe *de offic.& poteſt.Epiſc.p.*3. *alleg.*73.*poſt n.*16. ſecundùm Lugdun. impreſſ. Hieron. Venero & Leyua *in examine Epiſcoporum, lib.*4 *c.*29.*n.*27.

SVMMARIVM.

1 *Interlocutoria principali negotio præiudicans per appellationem interpoſitam à diffinitiua reuocari poteſt, aliàs non.*

2 *Grauamen etiam illatum per interlocutoriam ex nouis cauſis, & probationibus poteſt reparari in appellatione à diffinitiua.*

3 *Appellatio eſt licita ab interlocutoria cõtinente grauamen, quamvis à diffinitiua prohiberetur appellari.*

4 *Appellatio licita eſt ab interlocutoria, vbi grauamen reparari non poteſt in diffinitiua, aut poſſet, ſed non ex toto,vel cum difficultate, & præiudicio partis.*

Cap. Licèt. XII. & vlt.

1 SEntentia interlocutoria ſi feratur per quam reiicitur exceptio præiudicans negotio principali, vel reddens iudicium nullum, & reus ab ea non appellauit, ſi deinde appellet à diffinitiua, quæ poſt decem dies promulgatur, tunc iudex appellationis poteſt etiam emendare grauamen illatum per illam interlocutoriam, ſecus ſi interlocutoria non parit præiudicium negotio principali, oportet enim tunc ab ea etiam appellaſſe. Colligunt ex Ordin. Lap.Abb.Archid.Gemin. Ioan.Andr.Butr.Anchar.Domin.Monach.Franch.Viu. *in ration.lib.*2.*pag.*355. Alagona *in compend. pag.*347. remiſſiuè Ximen.*in concord. p.*2.

Poteſt in appellationis cauſa, &c.] Notatur ad hoc, quòd in appellatione à diffinitiua poteſt reparari grauamen etiam illatum per interlocutoriam ex nouis cauſis, & probationibus ex quo non directò appellatur ab interlocutoria, vt per Duen. *reg.*47.*verſ.quartò fallit.* 2

Vbi verò interlocutoria,&c.] Notatur ad hoc, quòd appellatio eſt licita ab interlocutoria cõtinente grauamen, quamvis à diffinitiua prohiberetur appellari, vt per Steph.Gratian. *diſcept.forenſ.c.*74.*n.*14. Vbi enim grauamen reparari non poteſt in diffinitiua, licita eſt appellatio ab interlocutoria, *l.*1.§.*quæſitum, ff. hoc tit.* Menoch.*de arbitr.caſu* 490. *n.*3. Fr.Ludouic.Miranda *de ordine iudic.q.*30.*art.*8. *concluſ.*4. Amat. Roderic.*de modo, & forma videndi, ſeu examinandi proceſſum, cap. vlt.p.*1.*n.*4.*verſ.verumtamen,*Decian.*reſp.*62.*n.*21.*vol.*5. Petr.Gregor.*in tract.de appellat.lib* 2.*c* 4.Sigiſm.Scacc. *in ſimili tract.q.*17.*limit.*47.*n.*85. Surd. *deciſ.*36.*n.*13. Stephan.Gratian.*Marchia deciſ* 202.*num.*5.Modern.*de cognit. per viam violentia, p.*1.*gloſſ.*6.*n.*10. *p.*2.*q.*49.*à n.*1. Etiamſi tale grauamen poſſet reparari, ſed non ex toto,vel cum difficultate, & præiudicio partis, vt tradunt Scacc.*d.q.*17.*limit.*47.*n.*86 Surd.*d.deciſ.*36.*n.*14. & 15.Gonzal.*ad reg.*8.*Cancel.gloſſ.*9.§.1.*in annot.n.*177. Steph.Gratian *diſcept. forenſ.c.*74.*n.*12.& 13.& *c.*77. *num.*9. Bernard. Græuæ.*ad pract. Cameræ Imper. lib.*1. *concl.*129.*n.*5.& 6. 3 4

In Librum III. Sexti Decretalium.

De Vita, & honeſtate clericorum.

Tit. I.

SVMMARIVM.

1 *Clerici,qui ſe faciunt ioculatores, goliardos,ſeu buffones,ſi per annum hoc exerceant,ſunt ipſo iure omni priuilegio clericali priuati.ſi minus anno ter admonentur ab Ordinario,& ſi non deſiſtunt,priuantur per ſententiam omni priuilegio clericali,*& n.2.

3 *Clerici in artibus ſordidis, & minimè honeſtis verſari prohibentur.*

4 *Tempus vbi ius apponit intelligitur de continuo.*

5 *Ioci aliquid facere non reprobatur in occulto, vel honeſta rei cauſa.*

6 *Hiſtriones à teſtimonio quando repellantur.*

Cap. Clerici. Vnic. *Bonif. VIII.*

CLerici, qui ſe faciunt ioculatores, goliardos, ſeu buffones, ſi per annum hoc exerceant, ſunt ipſo iure omni priuilegio clericali priuati, ſi minus anno ter admonentur ab Ordinario, & ſi non deſiſtunt, priuantur per ſententiam omni priuilegio clericali. Colligunt ex Ordin. Lap.Abbas,Archidiac. Gemin. 1

Gemin. Ioan. Andr. Anchar. Domin. Franch. Viu. *in ration. lib. 1. pag. 12.* Alagona *in compend. pag. 357.* remiſſiuè Caſal. *in annot.* & Ximen. *in concord. p. 1. & 2.*

2 Hanc eandem concluſ. ex hoc text. deſumunt Tabien. *in ſumm. verbo excommunicatio. il. 5. n. 26.* Bernard. *in pract. c. 68. alias c. 71. in nouiſſ. impreſſ.* Clar. *§. fin. §. 36. n. 23.* Anton. Scapp *de iure non ſcripto, lib. 1. c. 14.* Camil. Borrel. *in addit. ad Belling. in ſpecul. Princip. rub. 11. §. videndum. lit. H.*

3 *Se ioculatores*, &c.] Notatur ad hoc, quòd clerici in artibus ſordidis, & minimè honeſtis verſari probibentur, vt per Tiraq. *de nobilit. c. 32. n. 3.* vbi *c. 31. num. 406.* ſubdit hoc intelligi de clericis etiam ſimplicibus.

4 *Per annum*, &c.] Notatur ad hoc, quòd vbi ius apponit tempus, intelligitur de continuo, vt per Gutier. *canon. lib. 1. c. 12. n. 25.*

5 In gloſſ. *Ioculatores*, ibi, *in occulto tamen, vel infirmitatis, vel alterius honeſtæ rei cauſa aliquid ioci facere non reprobatur.* Ita Tiraq. *de nobilit. c. 34. n. 18.* Vnde hiſtriones à teſtimonio repelli, quando cauſa quæſtus in publico ſpectaculum ſui corporis facerent, ſecus ſi cauſa recreationis, quamvis in publico, reſoluit Rebuff. *in tract. de reprobat. teſtium, n. 225.* & faciunt quæ Maſcard. *de probationib. concl. 1356. n. 46.* Farin. *in praxi crimin. q. 56. n. 419.*

In gloſſ. *Ignominioſam*, ibi, *multo minus tenere.* Notatur ad hoc, quòd clericus non poteſt tenere tabernam, vt per Gutier. *lib. 2. Canon. c. 4. n. 68.* Bertachin. *de Episcopo, p. 8. lib. 4. in cauſa mater. de grad. n. 14.* vbi inquit quòd debet deponi, Salzed. *ad Bernard. in pract. c. 81. n. 3. in fin.* Decian. *in tract. crimin. lib. 4. c. 9. n. 136.*

De Clericis coniugatis.

Tit. II.

SVMMARIVM.

1 *Clericus coniugatus cum vnica, & virgine ſi ferat habitum, & tonſuram, clericali priuilegio gaudet alias non,* & num. 2. *& quid vltra deſideretur à Concil. Trid. oſtenditur,* n. 3.

4 *Clerici coniugati ſi ſine habitu, & tonſura incedentes delictum committant, & habitum ac tonſuram poſtea reaſſumant, an priuilegium retineant clericale? remiſſiuè.*

5 *Veſtes clericales minoribus Ordinibus congruentes quæ dicantur? remiſſiuè.*

6 *Priuilegium huius text. reſtringitur ad clericos, qui cum vnica, & virgine contraxerint.*

7 *Priuilegio fori non verò canonis gaudent clericorum coniugatorum vxores.*

8 *Clerici coniugati gaudent priuilegio fori tantùm in criminalibus, non verò in ciuilibus,* vt n. 9.

10 *Clericus coniugatus pro debito ciuili capi, & detineri poteſt per iudicem laicum.*

11 *Clericus coniugatus non eſt exemptus à tributis.*

12 *Beneficiorum incapax eſt clericus coniugatus, etiam ex Epiſcopi diſpenſatione.*

Cap. Clerici. Vnic.

Bonif. VIII.

1 Clericvs coniugatus cum vnica, & virgine, deferens tonſuram, & veſtes clericales gaudet priuilegio *can. ſi quis ſuadente*, ac etiam fori, vt ſcilicet pro delictis non poſſit trahi ad tribunal laicale, nec criminaliter, nec à ſæculari valeat condemnari in perſona, nec in bonis; verùm cætera priuilegia non habet, imo & ſupradicta amittit ſi coronam, & veſtes non deferat clericales. Colligunt ex Ordin. Lap. Abb. Arcbid. Gemin. Ioan. Andr. Anchar. Dominic. Monach. Franch. Viuian. *in rational. lib. 3. pag. 18.* Alagona *in compend. pag. 366.* remiſſiuè Ximen. *in concord. p. 1. & 2.*

Hanc eandem concl. ex hoc text. deſumunt Couar. 2
pract. c. 31. n. 6. & 7. verſ. tertiò, Bertrand. *conſil. 144. n. 2. lib. 9.* Pariſ. *conſil. 40. n. 21. lib. 4.* Duen. *reg. 99. verſ. amplia 5.* Alciat. *reſp. 40. n. 26. lib. 9.* Anton. Gomez *tom. 3. variar. c. 10. n. 4.* Clar. *§. fin. q. 36. n. 7. cum ſeqq.* Meneh. *de ſucceſſ. creat. lib. 3. §. 21. n. 62.* Iacob. de Graff. *in aureis deciſ. p. 1. lib. 2. c. 49. n. 29.* Burg. de Pace *conſil. 22. num. 1.* Ioan. Garc. *de nobilit. gloſſ. 9. n. 50.* Soar. de Pace *in pract. tom. 5. c. 22. n. 6.* Tiber. Decian. *tract. crimin. tom. 1. lib. 4. c. 9. n. 40.* D. Barboſ. *in l. Titia à num. 33. ff. ſoluto matrim.* Sanch *de Matrim. lib. 7. diſput. 46. à princip.* Carol. de Graſſis *de effectib. clerical. effectu 1. n. 84.* Thom. Valaſc. *alleg. iuris tom. 1. alleg. 44. a princ.* Bernard. Græuæ. *ad pract. Camera Imper. l. 1. concl. 37. conſid. 1.* Curi. Philip. *p. 3. §. 1. n. 6.* Cardoſ. *in praxi iudicum, verbo Cleric. n. 96.* Farin. *in praxi crimin. p. 1. q. 8. à num. 6.* Camil. Borrel. *in ſumma omnium deciſ. tit. 8. n. 1. & 2.* ego ipſe *de offic. & poteſt. Epiſcop. p. 1. alleg. 12. n. 25. cum ſeqq.*

Nouè Concil. Trident. *ſeſſ. 22. de reformat. c. 6.* iubet 3
obſeruari textum *in præſenti*, illo addito quod huiuſmodi clerici alicuius Eccleſiæ ſeruitio vel miniſterio ab Epiſcopo deputati, eidem Eccleſiæ ſeruiant, vel miniſtrent, & clericali habitu, & tonſura vtantur, vt obſeruant Soar. de Pace *tom. 2. prælud. 2. n. 7.* Ioan. Garc. *d. gloſſ. 9. num 50.* Salzed. *ad Bernard. c. 62. n. 13.* Lælí. Zechi. *de Repub. Eccleſ. tit. de cleric. verſ. ſimiliter,* Henriq. *in ſumm. lib. 10. c. 15. §. 2.* D. Barboſ. *in d. l. Titia, num. 36.* Camil. Borrel. *d. tit. 8. n. 4.* Soar *de Relig. tom. 2. lib. 4. de orat. c. 10. n. 11.* Sanch. *de Matrim. lib. 7. diſp. 46. num. 1.*

Si tonſuram, & veſtes deferant clericales.] Vtrùm 4
autem clerici coniugati ſi ſine habitu, & tonſura incedentes delictum committant, & habitum, ac tonſuram poſtea reaſſumant, priuilegium retineant clericale: dixi *d. alleg. 12. n. 28.* Quæ autem dicantur veſtes 5
clericales Ordinibus congruentes, dixi quoque *d. tract. de offic. & poteſt Epiſc. p. 2. alleg. 9. à num. 5.* & ibi citatis adde Dianam *reſol. moral. p. 1. tract. 2. reſol. 26.* Si autem controuerſum fuerit ſuper probatione habitus clericalis, an ſcilicet ille in quo fuit repertus, ſit clerico conueniens, an cognitio pertineat ad Eccleſiaſticum, dicam commodiùs ad *c. ſi iudex laicus, 12. de ſent. excom. hoc lib.*

Cum vnica, & virgine.] Reſtringitur ergo priuile- 6
gium huius text. ad clericos, qui cum vnica, & virgine contraxerint, vt per Ordin. Reg. Luſitan. *lib. 2. tit. 1. §. 27.* Anton. Gomez *tom. 3. var. c. 10. n. 4.* Farin. *d. q. 8. num 8.* Sanch. *de Matrim. lib. 7. diſp. 46. num. 1.* Carol. de Graſſis *d. effectu 1. n. 8.* Camil. Borrel. *in ſumma omnium deciſ. tit. 8. de clericis coniug. n. 24.* vbi ampliat etiamſi poſtea ipſa adulterium committat, refero ego ipſe *d. alleg. 12. n. 26.*

Huiuſmodi clericos coniugatos.] Sic & eorum vxores 7
fori priuilegio gaudere reſoluunt Auil. *ad capita Prætorum in princip. proœm. n. 28.* Curia Philip. *p. 3. §. 1. n. 7.* Priuilegium verò Canonis non communicari vxori tradit Perez *lib. 1. verſ. eſt & aliud, titul. 3. lib. 1. Ordin. pag. 58.*

Vel delictis.] Ergo fori priuilegio gaudent clerici 8
coniugati ſolùm in criminalibus, vt per Couar. *pract.*

c. 32.

c.31.n.6.Farin.d q.8 n.7.metipſum d.alleg.12.num.25. Azeued.l.2.tit.2.lib.1.noue recopil. Megal. in 2.p.lib.3. c.10.n.40.Gutier.practic.lib.1.q.5.n.3.Sanch.de Matr. lib.7.diſp.46.n.22.Cencd.canon.queſt.lib.1.q.4.num.18. & 19.Paul.Layman.in Theolog.moral. lib.4.tract.9.c.8. n.5.Contra Zanerd.in direct.Confeſſ. part.1.de Sacram. matrim.c.23.q.24.Cenal.in tract.de cognit.per viam violent.p.2.q.73.n.4.Mart.de iuriſdict.p.1.cent.2.caſu 159. n.5. Duard.in Bull.Cœna,lib.2.can.15.q.4.concl.3.n.12. Aloyſ.Ric.in deciſ.Curiæ Archiep.Neapol.p.4.deciſ.320. num.5. exiſtimantes clericum coniugatum ſi contrahat cum virgine,& tonſuram ac habitum clericalem geſtet, & alicui Eccleſiæ deſeruiat, gaudere priuilegio fori, non ſolùm in criminalibus, ſed etiam in ciuilibus, & ante iudicem Eccleſiaſticum eſſe conueniendum.

9 *In cæteris autem,*&c.]Ergo clerici coniugati in cauſis ciuilibus fori priuilegio non gaudent,vt per Couar. d.c.31.a.7.Curia Philip.p.3.§.1.n.5.Sanch.de Matrim. lib.7.diſp.46.num.21.cum ſeqq.Farin.d.q.8.n.7. Camil. Bortel.d.tit.8.num.5.Bernard.Græuæ.ad practic.Cameræ Imper.lib.1.concl.37.conſid.1.n.3.D.Barboſ. in l. ſi quis

10 poſteaquam, n.207.ff.de iudic. Vnde pro debito capi,& detineri poterit per iudicem,vt tenet Gutier. de iuram.

11 confirmat.p.1.c.17.a.11. & à tributis exemptum non eſſe tradunt Couar.d.c.9.n.9.Garc.Girund.de gabel.p.2. n.37.& 38.Sanch.d.lib.7.diſp.46.n.16.& alij citati per me d.tract.de offic.& poteſt.Epiſc. p.2.alleg.13.à princ.

12 ac denique illum incapacem beneficiorum eſſe referunt Lambert.de iurepatron.p.1.lib.2.q.7.art.3. Hoied. de incompatibil.benefic.p.1.cap.vlt.n.76.& 77. Flamin. de reſignat.benefic.lib.4.q.2.à n.27.& 99.Leſſi.de inſtit. lib.2.c.34.dub.21, Camil.Bortel. d.tit.8. num.29. itavt nec ex Epiſcopi diſpenſatione beneficium quantumvis ſimplex obtinere poſſit,ex Selu.de benefic.p.1.q.7.n.18. Lambert.d.art.3.n.8.Hoied.d.n.77.Flamin.d.q.2.n.29. Henriq.in ſumma lib.13.c.14.§.1.& in commento lit.K, Sanch.d.lib.7.diſp.42.n.18.

De Clericis non reſidentibus in Eccleſia, vel Præbenda.

Tit. III.

SVMMARIVM.

1 *Diſtributiones quotidianæ ſolùm præſentibus qui interſunt Diuinis, dari debent, conſuetudine non obſtante, & qui aliter illas receperint,non faciunt eas ſuas, & idem de diſtributionibus, quæ dantur pro anniuerſariis defunctorum.*

2 *Diſtributiones quotidianæ cur ita appellentur, oſtenditur.*

3 *Conſuetudo induci non poteſt vt diſtributiones quotidianæ ab illis, qui diuinis Officiis perſonaliter non interſunt, percipiantur.*

4 *Conſuetudo etiam immemorialis non excuſat à reſidentia in Cathedralibus, & Collegiatis inſignibus.*

5 *Conſuetudo inualida eſt, qua introductum dicitur quod is qui habet Canonicatus in diuerſis Eccleſiis percipiat diſtributiones in vtraque.*

6 *Conſuetudo inualida eſt quòd mortuo beneficiario diſtributiones primi anni dentur eius heredibus.*

7 *Conſuetudo inualida eſt vt Canonici, qui vna hebdomada interſunt diuinis Officiis poſſint lucrari diſtributiones ſequentis etiam hebdomada, quamvis illis non interſint.*

8 *Infirmi qui perſonaliter diuinis Officiis adeſſe non poſſunt, quotidianas percipiunt diſtributiones in abſentia.*

9 *Debilis in cruribus, ſeu tibiis, qui ad Eccleſiam ſe conferre non poteſt, quotidianas percipit diſtributiones in abſentia.*

10 *Cæcus in abſentia quotidianas percipit diſtributiones.*

11 *Podagra laborans in abſentia quotidianas percipit diſtributiones.*

12 *Canonicus,qui medicinam ſumit,aut ſanguine minuitur,diſtributiones quotidianas percipit in abſentia.*

13 *Canonicus, qui ſanitatis cauſa balnea, aut alium locum petit, diſtributiones quotidianas in abſentia percipit.*

14 *Lepra, aut alio morbo contagioſo coactus ab Vrbe diſcedere, diſtributiones quotidianas in abſentia percipit.*

15 *Infirmus diſtributiones quotidianas percipit quamvis propria culpa in infirmitatem inciderit, dummodo ſanus conſueuerit intereſſe diuinis Officiis,* & n.16.

17 *Impedimentum corporale, quod per ſe fert iuſtam, & rationabilem aliquam neceſſitatem, excuſat à reſidentia.*

18 *Senex,qui reſidere,& intereſſe diuinis non poteſt,percipere debet quotidianas diſtributiones in abſentia, modò aliàs intereſſe conſueuerit.*

19 *Carceratus iniuſtè diſtributiones lucratur quotidianas.*

20 *Abſens pro euidenti Eccleſiæ vtilitate,præcipuè ſtāte conſuetudine,percipit diſtributiones quotidianas.*

21 *Archidiaconus, vel Canonicus viſitans Eccleſiam, iura, vel redditus ſui Archidiaconatus, vel Præbendæ, non amittit diſtributiones quotidianas.*

22 *Canonici veri ſunt domini quotidianarum diſtributionum, quas iuſtè acquiſierunt.*

23 *Diſtributiones pro anniuerſariis defunctorum abſentes iuſtè percipiant.*

24 *Reſidentia ſola abſque miniſterio perſonali non ſufficit ad lucrandas quotidianas diſtributiones,*

25 *Canonici abſentes tuta conſcientia diſtributiones præteritas retinere poſſunt,ſi eas ipſi cæteri remittant.*

26 *Epiſcopus, aut Capitulum non poteſt donare, aut remittere amiſſionem diſtributionum ob non reſidentiam.*

27 *Canonicorum conſenſus non poteſt facere vt qui non interfuit Diuinis, habeat diſtributiones quotidianas, etiamſi ſtatuto cautum ſit.*

28 *Canonici, qui principaliter propter lucrum quotidianarum diſtributionum in Eccleſia conueniunt, peccant quidem, & ſimoniam mentalem committunt, declarando, vt* n.29.

30 *Text. in præſenti reſpectu reſtitutionis non comprehendit eos, qui ante illum diſtributiones malè perceperunt.*

Cap. Conſuetudinem. Vnic.

Bonifac. VIII.

DISTRIBVTIONES, quæ manualia 1
beneficia,ſeu victualia vocantur, dari non debent niſi Canonicis beneficiatis,& clericis, qui diuinis Officiis in ipſis Eccleſiis interſint ſecundùm diſtributionem rationabilem factam,vel faciendã pro horis Canonicis.Qui verò abſens aliquid diſtributionum accipit,totum debet reſtituere, niſi infirmitas, vel iuſta, & rationabilis corporis neceſſitas, vel

vel euidens Eccleſiæ vtilitas excuſet. Item idem ſeruandum eſt pro diſtributionibus, & anniuerſariis defunctorum. Colligunt ex Ordin. Archid. Gemin. Ioan. Andr. Ancbar. Domin. Monach. Franch. Viuian. in ration. lib. 3. pag. 41. Alagona in compend. pag. 371. remiſſiuè Caſal. in annot. & Ximen. in concord. part. 1. & 2.

2 *Quæ aliàs manualia beneficia.*] Ita appellantur quotidianæ diſtributiones, vel quia ad manum dantur iis, qui diuinis horis in choro interſunt, vt reſoluit Prob. ad Monach. hic n. 3. & Franc. Duaren. in tract. de benefic.
3 lib. 7. c. 4. paulo ante med. ſiue quia pendent, & tribuuntur à manu eas diſtribuentis illis dumtaxat, qui Eccleſiæ inſeruiunt, & pro ratione ſeruitij, prout cenſuit Stephan. Durant. de ritibus Eccleſ. lib. 5. c. 15. n. 5. quem refert Monet. de diſtribution. quotid. p. 1. q. 2. n. 15. & ego de Canon. c. 21. n. 3.

4 *Penitus improbantes.*] Expreſsè probat hic text. conſuetudine induci non poſſe vt diſtributiones quotidianæ ab abſentibus, & qui diuinis Officiis perſonaliter non interſunt, percipiantur, vt per gloſſ. vlt. in cap. de cætero, ſup. hoc tit. & verbo integra, in cap. vlt. de magiſtris, & verbo exceptis, in cap. vlt. de reſcript. hoc lib. Selu. de benef. p. 4. q. 2. num. vlt. Rebuff. in concord tit. de collat. §. 1. verbo diſtributiones, Duen. reg. 134. in fine, & reg. 206. à princip. Caſſad. deciſ. vnic. hoc tit. Coſm. in pragm. tit. quo tempore quis debeat eſſe in choro, verbo diſtributiones, Pariſ. conſ. 32. & ſeqq. lib. 4. Cou. lib. 3. var. c. 13. à n. 2. Hoied. de incompatibil. benef. p. 1. c. 17. n. 5. Nauar. de horis canon. c. 5. n. 19. & c. 18. n. 10. Cabed. diuerſ. iuris argument. lib. 1. c. 9. n. 17. & 20 & demum non licere vigore cuiuſlibet conſuetudinis abſentes diſtributiones quotidianas percipere ſtatuit Concil. Trident. ſeſſ. 24. de reformat. c. 12. Vnde conſuetudinem etiam immemorialem non excuſare à reſidentia in Cathedralibus, & Collegiatis inſignibus, referunt deciſum Nicol. Garc. de benefic. p. 3. c. 2. n. 197. Armendar. in addit. ad recopil. legum Nauarra, lib. 2. tit. 23. de reſident. n. 20. Sanctarel. var. reſol. q. 4. n. 33. vbi citat metipſum de officio, & poteſt. Epiſcop. p. 3. alleg. 53. num. 115. obſeruantes in Collegiatis non inſignibus poſſe excuſare immemorialem conſuetudinem ſi Eccleſiæ ſint rurales prorſus deſtitutæ, aut in quibus nunquam antea ſupra hominum memoriam ſolitum eſſet reſidere, aut in quibus adeò tenues redditus eſſent, vt Canonicos aliunde non habentes vnde viuerent, alere non poſſent.

5 Hinc etiam fit inualidam eſſe conſuetudinem, qua introductum dicitur quòd is, qui habet Canonicatus in diuerſis Eccleſiis, percipiat diſtributiones in vtraque, cùm tamen in vna tantùm reſideat, vt tenent Monet. d. tract. de diſtribut. quotid. p. 2. q. 12. num. 40. Sanctarel. var. reſol. q. 10. n. 20.

6 Hinc pariter euenit inualidam eſſe conſuetudinem quòd mortuo beneficiario diſtributiones primi anni dentur eius hæredibus, vt notant Ancb. hic num. 2. & Franch. etiam n. 2. Azor. inſtit. moral. p. 2. lib. 7. c. 7. q. 5. Cened. pract. quæſt. lib. 1. q. 1. num. 41. Sanctarel. d. q. 10. n. 21. Bonacin. de horis Canonic. diſp. 2. q. 5. punct. 6. n. 11. ego ipſe d. c. 23. n. 6.

7 Sic etiam ex dictis colligitur inualidam eſſe conſuetudinem vt Canonici, qui vna hebdomada interſunt diuinis Officiis, poſſint lucrari diſtributiones ſequentis etiam hebdomadæ, quamvis illis non interſint, vt tradunt Azor. dict. cap. 7. quæſt. 5. Sanctarel. d. quæſt. 10. num. 13. ego ipſe d. tract. de Canonic. cap. 23. num. 10.

8 *Exceptis illis, quos infirmitas,* &c.] Notatur ad hoc, quòd infirmi, qui perſonaliter diuinis Officiis adeſſe non poſſunt, quotidianas percipiunt diſtributiones in abſentia, vt per Selu. de benefic. part. 4. quæſt. 6. n. 9. Duen. reg. 206. limit. vlt. Couar. lib. 3. var. c. 13. num. 8. Nauar. conſil. 2. num. 3. de cleric. non reſid. & in tract. de horis Canon. cap. 11. num. 10. Fuſc. de viſitat. lib. 1. cap. 15. num. 25. verſ. & infirmo, & cap. 20. num. 26. Thom. Act. in tract. de infirmit. part. 1. cap. 50. num. 25. Hoied. de incompatibilit. benefic. p. 1. c. 17. n. 15. Ludouic. Gomez in reg. de infirmis reſignant. q. 9. verſ. 47. Gutier. canonic. lib. 1. c. 1. n. 140. Spin. in ſpeculo teſtam. gloſſ. 9. princip. n. 30. Franc. Leo in theſauro fori Eccleſiaſt. p. 3. c. 2. n. 2. Piaſec. in praxi Epiſcop. p. 2. c. 3. n. 9. verſ. infirmus, Carol. de Graſſis de effectibus clerical. effectu 1. n. 1172. Armend. ſub d. tit. de reſidentia Canon. num. 75. Cened. d. q. 1. n. 7. Azor. d. lib. 7. c. 7. q. 10. Nicol. Garc. d. p. 3. c. 2. n. 363. Monet. d. p. 2. q. 5. n. 48. & q. 6. à num. 1. metipſum dict. alleg. 53. num. 166. me citato in illo loco, Sanctarel. variar. reſolut. q. 8. à princip. Bonacin. d. q. 5. puncto 1. nouiſſimè ego ipſe d. tract. de Canon. cap. 24. num. 27.

Veluti ſi ad Eccleſiam ſe conferre non poſſit, quia 9
eſt debilis in cruribus, ſeu tibiis, vt per Menoch. de arbitrar. caſu 60. num. 14. & ſeqq. Monet. d. quæſt. 6. num. 16. Cened. d. q. 1. num. 13. & ego ipſe d. cap. 24. num. 28.

Vel cæcus, idem Monet. d. q. 6. num. 16. Cened. d. q. 1. 10
n. 13. Aloyſ. Ricc. in praxi aurea reſolut. 397. ego ipſe d. c. 24. à n. 30. vbi refero ita ſacram Congr. Conc. cenſuiſſe 20. Iulij 1629.

Vel podagra laborans, Monet d. q. 6. n. 18. Cened. d. 11
q. 1. n. 11. ego ipſe d. c. 24. n. 31.

Vel quia medicinam ſumit, aut ſanguine minuitur, 12
Iacob. de Graff. in deciſ. aureis, p. 2. lib. 3. c. 15. num. 10. Monet. p. 2. q. 6. num. 8. Cened. d. q. 1. num. 7. ego ipſe d. alleg. 53. n. 169. me citato Sanctarel. d. q. 8. n. 4. ego ipſe d. c. 14. n. 32.

Vel quia ſanitatis cauſa ad balnea, vel alium locum 13
iret, Monet. d. q. 6. n. 10. Cened. d. q. 1. n. 11. Sanctarel. d. q. 8. num. 4. ego ipſe d. alleg. 53. num. 169. & d. c. 24. num. 35.

Vel quia lepra, aut alio morbo contagioſo cogitur 14
ab Vrbe diſcedere, Monet. d. q. 6. num. 11. Cened. d. q. 1. num. 12. ego ipſe dict. alleg. 53. num. 170. & me citato Sanctarel. dict. quæſt. 8. num. 5. iterum ego ipſe d. c. 24. num. 34.

His omnibus infirmitatibus detenti poſſunt diſtri- 15
butiones quotidianas percipere, quamvis propria culpa in eas inciderint, vt per Couar. d. c. 13. n. 8. Azor. d. c. 7. q. 11. Monet. d. q. 6. n. 12. Zerol. in praxi Epiſcop. p. 1. verbo diſtributiones, §. 3. verſ. ſextò, Gutier. d. c. 1. n. 138. Cened. d. q. 1. n. 8. ego ipſe d. alleg. 53. num. 168. & me citato Sanctarel. d. q. 8. num. 6. iterum ego ipſe d. c. 24. num. 35.

Intellige ſi cùm erant ſani conſueuerant intereſſe 16
diuinis Officiis, aliàs ſecus, vt per Monet. d. q. 6. n. 21. Azor. d. c. 7. q. 11. Cened. d. q. 1. n. 9. ego ipſe d. alleg. 53. n. 167. me citato Sanctarel. d. q. 8. n. 8, Henriq. in ſumma lib. 13. c. 13. §. 4. in fin. in comment. lit. I, Cald. Pereira de renouat. emphyt. q. 5. n. 23. verſ. vnde ſi Canonicus, iterum ego ipſe d. q. 24. n. 36.

Et rationabilis corporalis neceſſitas.] Hic eſt ſecun- 17
dus caſus in quo abſentibus diſtributiones debentur, vbi nō quodlibet impedimentum corporale excuſabit, ſed illud tantùm, quod præſe fert iuſtam, & rationabilem aliquam neceſſitatem, veluti ſi iniuſtè quia in carcerem mittatur, vel iniquè excommunicetur, vel ſine culpa à ciuitate ſit elapſus, vel aliis ſimilibus caſibus, de quibus latè egi d. alleg. 53. à num. 1. Quòd ſenio ita confectus, vt reſidere, & intereſſe Diuinis non poſſit, percipere debeat quotidianas diſtributiones in abſentia, modò aliàs intereſſe conſueuerit, reſoluunt per me

me citati *d. alleg.* 53.*n.*164. quibus addo Sanctarel. *d. q.*8.*n.*12.vbi *n.*13.ſubdit iudicis arbitrio ſtandum eſſe cùm quis propter ſenectutem excuſatur quominus poſſit in choro intereſſe diuinis Officiis, & tamen poſſit lucrari diſtributiones quotidianas.

19 De carcerato iniuſte quòd diſtributiones lucretur, egi *d.alleg.*53.*n.*178. & *ibi* citatis addo Nald.*verbo diſtributiones n.*10.Sanctarel.*d.q.*9.*n.*5. Bonac. *d.quaſt.* 5. *puncto* 2.§.1.

20 *Aut euidens Eccleſia vtilitas excuſaret.*] Notatur ad hoc, quòd abſens pro euidenti Eccleſiæ vtilitate præcipuè ſtante conſuetudine, percipit diſtributiones quotidianas,& hic eſt tertius caſus in quo diuinis Officiis non intereſſentibus diſtributiones debentur, vt per Duen.*reg.*a06.*verſ. limita ſexto*, Hered. *de incompatib.benefic p.*1.*c.*17.*n.*19.*& p.*2.*c.*10.*n.*16. Cou.*lib.*3. *var.c.*13.*n.*8.*verſ.octauo*,Azor.*d.c.*7.*q.*14. Gutier.*canon. lib.*1.*c* 1.*n.*144.Monet.*d p.*2.*q.*11.*à n.*1 . Aloyſ. Ricc. *in praxi fori Eccleſ. reſol* 589. *in* 2. *edit.* Seraph. *deciſ.*1239 *p.*a.Nicol. Garc.*d.c.*2.*n.*362. Armendar.*d.tit. de reſidentia Canon.n.*7?. & 95. ego ipſe *d. alleg.* 53. *n.*171 vbi *n.*172. reſoluo abſenti à ſeruitio Eccleſiæ pro defenſione iurium ipſius Eccleſiæ, vel ſui beneficij deberi fructus, & diſtributiones.

21 Vnde Archidiaconum,vel Canonicum viſitantem Eccleſiam, iura vel redditus ſui Archidiaconatus,vel præbendæ non amittere diſtributiones quotidianas, cùm ſic viſitando ſeruiat Eccleſiæ in re vtili, tenent citati per me *d.alleg.*53. *n.*163.*&* 129. vbi *n.*127. idem obſeruo in incumbentibus animarum curæ imminenti ſuæ dignitati,vel Canonicatui,dum ſunt in actu adminiſtrandi Sacramenta, vel alia exercendi, quæ ſpectant ad ipſam Curam.

22 *Dominium non acquirat*, &c.] Ergo Canonici veri ſunt domini quotidianarum diſtributionum,quas iuſtè acquirunt, libereque de illis,ſicut de patrimonialibus, diſponere poſſunt, vt per Azor. *d. lib.*7. *c.*9. *q.*10. *& lib.*8.*c*, 3.*quaſt* 9. Cened.*ad Sextum collect.*15.*n.*2.*&* 3. Gonzal *ad reg.*8.*Cancel.*§.7.*proœm n.*165. Monet. *p.* 3. *q.*1. *num.*81. Stephan. Gratian. *diſcept. forenſ. c.*381. *num.*11.

23 *De diſtributionibus etiam pro defunctorum*,&c.] Vide Azor. *d lib.*7.*cap.*7.*q.*4.Apertiſſimè probat text.omnia ſupradicta circa diſtributiones quotidianas eſſe quoque intelligenda circa diſtributiones pro anniuerſariis defunctorum largiendas, ac proinde quemadmodum in tribus caſibus hic exceptis quotidianas licitè abſentes lucrantur diſtributiones, ita etiam in eiſdem caſibus iſtas pro anniuerſariis abſentes iuſtè percipient, vt per Rebuff *de congrua port. num.*83. *&* 86. Staphil. *de literis gratia tit. de formis expectatiu* §.9. *num.*45. Valaſc *conſ.*14. *n.*6. quicquid Nauar. *conſ.*13. *in nouiſſ. ſub hoc tit.* inter illos, & iſtos differentiam conſtituat.

24 In gloſſ. *Adfuerint*, ibi, *faciet eum reputari pro præſente,ſed non pro intereſſente diuinis Officiis*, &c.] Notatur ad hoc quòd licet ad percipiendos,& aſſequendos fructus beneficij ſola reſidentia abſque miniſterio parochiali, & præſentia in diuinorum Officiorum celebratione ſufficiat, non tamen ſufficit ad obtinendas quotidianas diſtributiones, quæ niſi intereſſentibus dantur,vt per Couar.*lib.*3.*var.c.*13.*n.*2.

25 Inter gloſſ. *Suas*, ibi, *quòd ſi illi quorum lucro prædicta cedebant, remittant, nunquid eſt Canonicus abſolutus? ſatis videtur*, &c. Notatur ad hoc, quòd Canonici abſentes tuta conſcientia diſtributiones præteritas retinere poſſunt ſi eas ipſi cæteri remittant,& donent, vt per Azor.*d.lib.*7.*c.*7.*q.*9. Sanctarel.*var.reſolut.q.*13. *num.*6.

26 Non poteſt verò Epiſcopus, aut Capitulum remittere, aut donare amiſſionem diſtributionum ob non reſidentiam, Concil. Trident.*ſeſſ.*24.*de reformat.c.*12. ibi, *quauis colluſione, aut remiſſione excluſa*, Nauar. *de horis Canon.c.*22.*miſcel.*14. *n.*48. *& conſil.*7. *num.*1. *de cleric. non reſid.* Menoch. *de arbitr. caſu* 429. *num.*6. Piaſec. *in praxi Epiſcop. p.*2..*c.*3. *n.*8. *in fine pag.*124. Armendar.*d.tit.de reſidentia Canonicorum n.*90. *&* 91. Gallet. *in margarita caſuum conſcient. verbo diſtributiones* 4. Rot. *in Hiſpalen. diſtributionum* 2. *Maij* 1603. coram Reuerendiſ. D. meo Coccino, quæ eſt prima inter impreſſas poſt *tract.de diſtribut.quotid.moneta*,ego ipſe *d.alleg.*55.*n.*140.& me citato *in hoc loco*, Sanctarel.*d.q.*13.*n.*7.

Canonicorum enim aſſenſus non poteſt facere, vt qui non interfuit Diuinis, habeat diſtributiones quotidianas, etiamſi ſtatuto cautum ſit, vt per Nauar. *de horis Canon.c.*5.*n.*20.*& c.*21.*n.*63.Menoch *in addit.ad d.caſ.*429.*n.*6. Mendez de Cabed.*diuerſor.iuris argum. lib.*1.*c.*9.Aloyſ.Ric.*in praxi rerum fori Eccleſ deciſ.*493. *in* 1.*edit.alias reſol.*384.*n.*2.*in* 2.*edit.*itavt nec vi conſuetudinis hoc ipſum poſſit Capitulum introducere,ex reſolutis per Rot.*in d. Hiſpalen.diſtributionum* tradunt Aloyſ. Ricc *d.reſol.*384.*n.*8. Stephan. Gratian.*diſcept. forenſ.c.*166.*n.*31. 27

In gloſſ.*Reciperit*.ibi, *ſed quid dices, ordinatio eſt in Eccleſia*,&c.] Notatur ad hoc,quòd illi,qui principaliter propter lucrum quotidianarum diſtributionum in Eccleſia conueniunt, peccant quidem, & ſimoniam mentalem committunt, ſin autem ad Eccleſias accedunt vt principaliter ſuo muneri ſatisfaciant,& minus principaliter propter illa temporalia, ſunt tuti in conſcientia, vt per Nauar *in man. c.*23.*n.*101. *& de orat. & horis Canon.c.*6.*n.*12 *&* 16.*& c.*18.*n.*10.18. *&* 15. *& in tract.de finibus human actuum num.*39. Cou.*lib.*1. *var.c.*20.*n.*5. Abb.*n.*2. Anan.*n.*1.& omnes *in cap ſuam, de ſimon.* Syluest. *verbo ſimonia quaſt.*9. Hieron. Gig. *conſ.*144.*n.*29. Vgolin. *tab* 4.*de cenſur.c.*7.§.2.*n.*5.latè Monet.*de diſtribut. quotid. p.*2. *q.*18 *n.*32. vbi ſubdit non teneri ad aliquam earundem diſtributionum reſtitutionem, Ioan. Valer.*de different.inter vtrumque forum, verbo ſimonia different.*10. vbi ſubdit in foro exteriori nullum ſuper hoc fieri ſcrupulum quòd valdè deplorandum eſſe ait. 28

Intellige tamen ſententiam huius gloſſ. dum in poſteriori caſu beneficiarios tutos reddit in conſcientia, veriſſimam eſſe, dum verò in priori aſſerit ſimoniam committi, cenſura indigere, etenim quamvis aliquis ad diuinas horas recitandas propter diſtributiones principaliter moueatur, non ideo ſimoniam committit,quia non pro ipſis,& ita non pro pretio temporali, ſed propter ipſas id facit, planè cauſa impulſiua licèt ea remota quis non eſſet facturus,& dicatur cauſa ſine qua non, multum tamen à proximo fine, ſeu à cauſa diſtat, vt explicant Mai.*in* 4.*diſt.*25.*q.*19. Nauar.*in c. inter verba* 4.*corol.*11 *q.*3. Couar.*d. c.*20. *n.* 2. id quod exemplo manifeſtum fit, ſi enim aliquis petat ab aliquo,vt pium opus in indigentem exerceat, vel parochus pro viuis, aut defunctis orationes fieri iubeat, certum eſt illum non eſſe facturum illa pia opera, niſi ea ab ipſo alias peteret,& ob eam petitionem principaliter moueretur,& tamen falſum eſt finem ipſius operis pij eſſe petitionem, ſed potius charitatem, & Dei obſequium; finalis verò cauſa eſt non quæ agentem mouet, ſed in quam eius intentio principaliter dirigitur, iuxta ea, quæ tradunt D. Thom. 2.2.*q.*2.*art.*1. *& q.*18.*art.*8.Nau.*d.corol.*4. Cou.*d n.*2.atque ideo beneficiarius licèt ob diſtributiones principaliter moueatur, ſi tamen in illas eius intentio tanquam in pretium dirigatur, nulla datur culpa cùm actus humani nō ex cauſis impulſiuis,ſed ex cauſis finalibus,in quas intentio fertur, ſpeciem ſortiantur, iuxta ſupradicta, 29

quòd

quòd ſi per contrarium beneficiatus in diſtributiones tanquam in proximum, & immediatum operis finem ſuam dirigat intentionem, & ita ex pretio velut ex cauſa finali moueatur, ſimoniam incurrit, quia iam ſpiritualia pro temporalibus commutantur, & hoc modo explicanda eſt hæc gloſſ. cum D. Thom. & cæteris *ibid.* citatis.

30 In ead. gloſſ. ibi, *Sed contrarium credo*, &c. Collige ex gloſſ. hunc text. reſpectu reſtitutionis non comprehendere eos, qui ante illum diſtributiones malè receperunt, quam vltra Doctores in præſenti ſequuntur Domin. & Franch. *in c. 1. de poſtul. Prælat. hoc lib.* Felin. *in cap. vlt. n. 5. & 6. de conſtit.* Non obſtat quòd cùm ex rei natura huiuſmodi diſtributionum reſtitutio eſſet facienda, videbatur dicendum teneri ad reſtitutionum etiam illos, qui eas ante hunc text. receperunt, quia reſpondetur quòd licèt ex rei natura ſit reſtitutio facienda, tamen aliquando occurrente legitima cauſa talis reſtitutio circa præterita ex mente legiſlatoris remiſſa cenſetur; conſtat autem in hoc text. legitimam cauſam adeſſe, nempe contrariam conſuetudinem, quæ communi errore licita reputabatur, & ea induxit Pontificem vt ſolummodo vteretur verbis futurum tempus denotantibus, cuiuſmodi ſunt illa, *contra huiuſmodi noſtram conſtitutionem receperis.*

De Præbendis, & Dignitatibus.

Tit. IV.

SVMMARIVM.

1 *Religioſorum etiam exemptorum ad præſentationem non debent in Eccleſiis ipſorum Rectores inſtitui, niſi primò tantùm eiſdem aſſignetur vnde incumbentia onera ſubire poſſint, & congruè ſuſtentari, nec valet contraria conſuetudo.*

2 *Epiſcopus poteſt repræſentatum recuſare, intelligendo vt ibi.*

Cap. Suſcepti. I. *Clem. IV.*

1 AD præſentationem Religioſorum etiam exemptorum non debent in Eccleſiis ipſorum Rectores inſtitui niſi priùs illis aſſignetur vnde poſſint ſuſtentari, Epiſcopalia iura ſoluere, & alia onera portare, non obſtante conſuetudine in contrarium. Colligunt ex Ordin. Archid. Gemin. Ioan. Andr. Anch. Butr. Domin. Monach. Franch. Viuian. *in ration. lib. 3. pag. 96.* Alagona *in compend. pag. 383.* remiſſiuè Ximen. *in concord. p. 1. & 2.*

2 *Tam exemptos*, &c.] Collige ex text. Epiſcopum poſſe recuſare repræſentatum per Religioſos exemptos abſque congrua ſuſtentatione; ita gloſſ. Domin. Anch. *n. 1.* Franch. & reliqui *in præſenti*, Abb. *in cap. extirpanda, §. qui verò, & in cap. de monachis*, vbi Dec. *n. 1. ſup. hoc tit.* Card. per text. *in Clem. 1. de iurepatr.* Rot. *noua deciſ. 24. de præb.* Rebuff. *in praxi tit. de Vicariis perpetuis, n. 21.* Paul. Fuſch. *de viſit. lib. 2. c. 16. n. 12.* Intellige vt procedat in exceptis illis Eccleſiis, in quibus exempti ſolum iuſpatronatus retinere ſolent, non verò in illis quæ in totum, & pleno iure ad ipſos pertinere dicuntur: de primo patet ſi expendas præſentatum omnes Eccleſiæ prouentus habiturum fore, nullóſque Religioſis præſentantibus eſſe applicandos; de ſecundo idem patet, conſtat namque in talibus Eccleſiis Epiſcopum nullam habere iuriſdictionem, per donationem enim tali modo factam huiuſmodi Eccleſiæ à iuriſdictione Epiſcopi exemptæ reperiuntur, putà quia per illam tam quoad iura parochialia, quàm quoad Epiſcopalia, & ſic quoad iuriſdictionem monaſterio ſubiiciuntur. Concil. Trid. *ſeſſ. 25. de Regul. c. 11.* ac proinde ſtante illa donatione Ordinarius nullam in exemptos iuriſdictionem valet exercere, iuxta *d. c. 1. de priuileg. hoc lib.* ſic venit intelligendus text. *in cap. grauis, de offic. ordin.* non ſic dicas de aliis Eccleſiis, in quibus non obſtante donatione facta Religioſis Epiſcopus in illis ius retinet Epiſcopale, & licèt ad Religioſos quantumcunque exemptos dicantur pertinere, adhuc tamen ratione illarum in ipſos non obſtante exemptionis priuilegio quoad congruam ſuſtentationem præſentatis deſignandum exercere poteſt iuriſdictionem, arg. *l. 1. ff. de auctorit. tutor.* cùm in effectu repellendo aliter præſentatos non in ipſos præſentantes ſaltem directè, ſed in Eccleſias dicatur iuriſdictionem exercere, & ita tenent in effectu Domin. & alij *hic*, ſentit Panorm. *in cap. de monachis, n. 6. hoc tit.* Fuſch. *loco citato.* Amplia text. procedere etiam in aliis ad quos iure aliquo ſpeciali pertinet inſtitutio Eccleſiarum, vt addidi *ad d. cap. de monachis* Limita non procedere in Vicariis temporalibus, vt dixi *ad Clem. 1. de iurepatr.*

SVMMARIVM.

1 *Beneficia vacantia in curia alius quàm Papa conferre non poteſt, & ſi ſecus fiat, factum eſt irritum.*

2 *Papa eſt dominus beneficiorum, itavt ad libitum de illis diſponere poſſit.*

3 *Verba,* libera diſpoſitio, *ſignificant poteſtatem omnibus vinculis ſolutam.*

4 *Beneficia Eccleſiaſtica ſunt inducta à iure poſitiuo.*

5 *Beneficia Eccleſiaſtica inter bona Eccleſiæ computantur.*

6 *Papa in beneficiatis quicquid voluerit priuare, mutare, & extinguere poteſt.*

7 *Papa poteſt præuenire cæteros collatores inferiores.*

8 *Papa poteſt ſub conditione etiam de futuro, & quæ non inſit, alternatiuè, copulatiuè, & ad tempus collationem facere.*

9 *Doctores tenentes Papam non eſſe dominum beneficiorum, ſed diſpenſatorem referuntur.*

10 *Ordinarius, ſeu alius præter Papam non poteſt prouidere, ſeu conferre beneficium vacans in Curia.*

11 *Ordinarius ſi prouideat de beneficio, quod vacauit in Curia, prouiſus non habebit titulum coloratum.*

12 *Reſeruatio ſtatuta in hoc text. de beneficiis vacantibus in Curia non comprehendit beneficia iuriſpatronatus laicorum.*

13 *Beneficia regularia non veniunt in reſeruatione beneficiorum in Curia.*

14 *Reſeruatio de beneficiis vacantibus apud Sedem non habet locum in beneficiis de Vrbe.*

15 *Statutum ſeu municipalis lex idem diſponens, quod ius commune, addit ſpeciale vinculum.*

16 *Beneficia electiua comprehenduntur ſub reſeruatione huius text.*

17 *Curia Romana, ſeu Papa ibi dicitur eſſe vbi eſt Papa, & non vbi eſt audientia, ſeu Concilium Papæ.*

18 *Dictio,* ſpecialis, *non eſt idem quod* expreſſim.

19 *Epiſcopatus, & Abbatiæ non comprehenduntur ſub vacatione reſeruationis in Curia.*

Cap. Licèt Eccleſiarum. II.

BEneficiorum omnium, quæ vacant in Curia, collatio pertinet ad Summum Pontif. & ſi ſecus fiat, 1

Q factum

factum eſt irritum. Colligunt ex Ordin. Lap. Abb. Archid. Gemin. Anchar. Butr. Ioan. Andr. Domin. Monach. Franch. Viu. *in ration. lib. 3. pag.* 69. Alagona *in compend. pag.* 383. remiſſiue Caſal. *in annot.* & Ximen. *in concord. p.* 1. *&* 2.

2 *Plenaria diſpoſitio*, &c.] Collige ex text. Papam eſſe dominum beneficiorum, itavt ad libitum de illis diſponere poſſit, vt per gloſſ. *verbo veri Dei in cap. quanto, de tranſlat. Prælati*, gloſſ. *verbo ex quavis in cap. ſi eo tempore, de elect. hoc lib.* gloſſ. *verbo à Romano Pontif.* vbi Domin. *n.* 16. *in cap. ſi gratioſè, de reſcript. eod. lib.* Felin. *in cap. quæ in Eccleſiarum, n.* 39. *de conſtit.* Dec. *ibid n.* 26. *& in cap. vlt. num.* 8. *de confirm. vtili, & conſ* 640. *n.* 5. *& conſ.* 439. *n.* 14. Abb. *in ſuis quæſt. q.* 1. *n.* 3. Maut. *dialog.* 10. Iaſ. *in l. quoties, n.* 13. *C. de rei vendicat.* Duen. *reg.* 72. Card. *n.* 11. & reliqui ſcribentes *in Clem.* 1. *vt lite pendente*, Anton. Burg. *in rubr. de empt. & vend.* Hippol. *ſign.* 25. *&* 634. *incip. Credo te ſcire*, Gom. *in reg de non tollendo iure quæſito, q.* 1. *verſ. illud tamen*, vbi Mandoſ. *q.* 4. *n.* 3. Simonet. *de reſeruat. q.* 2. *n.* 3. *cum ſeqq.* Gig. *de penſion. q.* 10. *à n.* 4. *& q.* 37. *col.* 1. Nicol. Garc. *de benef. p.* 5. *c.* 1. *n.* 2. *& p.* 8. *c.* 2. *num. vlt.* Rojas *in epitome ſucceſſ. c.* 23. *n.* 14. Fuſcb. *de viſitat. lib.* 2. *c.* 9. *n.* 3. Gabr. *tit de iure quæſito concl.* 1. *à num.* 9. Flamin. *de reſignat. l.* 2. *q.* 4. *num.* 34. *& lib.* 5. *quæſt.* 6. *num.* 128. Gonzal. *ad reg.* 8. *Cancel.* §. 1. *proœm. n.* 33. *cum ſeqq.*

3 Pro quibus vltra prædicta verba huius text. perfectam, & abſolutam poteſtatem ſignificantia, cui nil deſit, arg. text. *in cap ſi omnia* 6. *q.* 1. *& in l. ſi arborem* 16. *ff. de ſeruit. vrban.* facit primo text. *in d. Clem.* 1. *in fine*, ibi, *libera diſpoſitio*, quæ verba ſignificant poteſtatem omnibus vinculis ſolutam, ex doctrina Bart. *in l.* 1. *C. de ſacroſ. Eccleſ.* & exemptam ab aliquo impedimento, iuxta doctrinam gloſſ. *verbo liberè in Clem. dudum, de ſepult.* reſoluunt Tiraq. *in l. ſi vnquam, verbo reuertatur, n.* 135. Cald. Pereira *de renouat. emphyt q.* 8. *n.* 10. & conſtat dominum illum dici, qui de re liberam habet diſpoſitionem. Facit præterea quod beneficia Eccleſiaſtica ſunt inducta à iure poſitiuo, ex *can. Eccleſias* 13. *q.* 1. tradunt Marſil. *de reddit. p.* 1. *c.* 8. *à princ.* Selu. *de benef. p.* 1. *q.* 4. Moſcou. *de maieſtate militantis Eccleſiæ, lib* 1. *p.* 3. *c.* 1. *pag.* 418. Azor. *inſtit. moral p.* 2. *lib.* 9. *c.* 1. *q.* 1. & conſtat Papam iuris poſitiui conſtitutiones ad libitum poſſe tollere, ex *cap. poſuit, de conceſſ. præb.* Abb. *in cap. poſt tranſlationem, n.* 26. *de renunc. & in cap. literas, à n.* 13. *de reſtit ſpol.* Nauar. *in man. c.* 11. *n.* 75. Albert. *de agnoſc. q.* 23. *à n.* 32. Borgaſ. *de irregul. tit. de homicid. à n.* 30. fatentur omnes *ſuprà* citati, vnde beneficia ad libitum eo modo tollere poſſe dicendum eſt.

(4 is printed in the margin beside the line beginning "tam habet diſpoſitionem.")

5 Tertiò facit, quia beneficia Eccleſiaſtica inter bona Eccleſiæ computantur, iuxta reſoluta *in reg. beneficium, de reg. iur. lib.* 6. & conſtat bona Eccleſiæ à libera Pontificis diſpoſitione pendere, ex text. *in cap. cuncta per mundum* 9. *q.* 3. quæ quidem nequaquam faciunt niſi domini. Poſtremò facit, quia Chriſtus Dominus poteſtatem, quam habebat, Petro, & ſucceſſoribus tradidit, patet ex illo Ioan. 20. *ſicut me miſit pater*, &c. & propterea vices Dei in terris gerunt, docet Concil. Trid. *ſeſſ.* 6. *c.* 1. *de reform.* Card. *in d. Clem.* 1. *n.* 3. Gom. *in c.* 1. *à n.* 36. *de conſtit. hoc lib.* Fuſcb. *de viſit. l.* 1. *c.* 2. *n.* 2. & conſtat Chriſtum Dominum dominium habuiſſe, & habere in rebus Eccleſiæ, iuxta illud Apocal. *c.* 17. *Rex regum*, & ex illo Pſalm. 21. *Regnum ipſius dominabitur omnibus*, text. opt. *in cap qui Chriſti* 11. *q.* 2. *& in cap cùm ſecundum*, ibi, *de patrimonio Chriſti, hoc tit. & in cap. cùm ex eo* 34. *de elect. hoc l.* gloſſ. *verbo ſolis, & ibi*, Abb. Couar. *in cap. cùm in officiis, n.* 3. *de teſtam.*
6 Marſil. *de reddit. p.* 3. *c.* 23. *n.* 92. ſic aliàs prædicti aiunt poſſe Pontificem in beneficiatis quicquid voluerit priuare, mutare, & extinguere, prout in ſpecie tradunt Simon. *vbi ſup. q.* 2. *n.* 6. Gig. *d. q.* 10. *n.* 6. Dec. *in cap. vlt. n.* 8. *de confirm. vtili*, multi quos refert Pinel. *in rubr. de reſcind. vendit. p.* 1. *c.* 2. *n.* 29. quæ quidem niſi dominus eſſet non feciſſet.

Effectus huius plenariæ poteſtatis Papæ in beneficialibus ſunt quamplures. Primò poteſt præuenire cæteros collatores inferiores, *Clem. dudum*, §. *verùm, de ſepult.* Roman. *conſ.* 298. *n.* 2. Flamin. *de regn. lib.* 1. *q.* 10. *à n.* 53. *& lib.* 7. *q.* 11. *à num.* 6. Menoch. *conſ.* 183. plures, quos refert, ſequitur Nicol. Garc. *de benefic. p.* 5. *c.* 1. *num.* 8. Azeued. *conſ.* 7. *num.* 8. *& à num.* 14. Lara *de anniuerſ. & capell. lib.* 2. *c.* 10. *num.* 24. Azot. *d. lib.* 6. *c.* 25. *q.* 1. *&* 20. 7
Secundò poteſt ſub conditione etiam de futuro, & quæ non inſit, alternatiuè, copulatiuè, & ad tempus collationem facere *cap. paſtoralis* 7. *q.* 1. *cap veniens, de Presbyt. non baptiz.* Selu. *d. q.* 20. *num.* 2. *&* 5. Azor. *d. c.* 26. *q.* 1. plures quos refert, & ſequitur Nicol. Garc. *de benefic. p.* 8. *cap.* 8. *num. vlt.* 8

Verùm contrarium, imo Papam non eſſe dominum abſolutum beneficiorum, tenuerunt S. Thom. 2. 2. *q.* 100. *art.* 1. *& q.* 63. *art.* 2. Emman. Soar. *lit. B, n.* 20. Nauar. *de ſpoliis*, §. 3. Sot. *de iuſt. lib.* 3. *q.* 6. *art.* 2. Selu. *de benef. p* 8. *q.* 1. *n.* 26. Pinel. *in rubr. C. de reſcind. vendit. p.* 1. *c.* 1. *n.* 30. Corraſ. *de benef. p.* 1. *c.* 1. *à n.* 2. Gambar. *de offic. Legati, lib.* 10. *n.* 385. *& ſeq.* Sarmient. *lib.* 1. *ſelect. c.* 8. *n.* 25. Salzed. *ad Bernard. reg.* 209. *ampl.* 5. ob expreſſam B. Pauli auctoritatem 1. *ad Cor. cap.* 4. ibi, *Sic nos exiſtimet homo*, &c. *&* 1. *ad Cor. cap.* 9. ibi, *Diſpenſatio mihi credita eſt*, & 2. *ad Cor. cap.* 6. & *cap. vlt.* ibi, *Secundùm poteſtatem mihi traditam*, & facit illud *Lucæ* 12. ibi, *Quis putas eſt fidelis diſpenſator*, propter quæ hæc ſententia non caret probabilitate, ſed prima receptior. 9

Præter Romanum Pontificem.] Collige ex text. Ordinarium, ſeu alium præter Papam non poſſe prouidere, ſeu conferre beneficium vacans in Curia, idem probat *reg.* 5. *Cancel.* gloſſ. *verbo, ſine ad nos in Clem. pen. de præbend.* Anchar. *n.* 1. Franch. *n.* 1. Domin & reliqui ſcribentes *in præſenti*, Rot. *noua deciſ.* 1. *n.* 5. *de rerum permut.* Card. *in Clem.* 1. *vt lite pend. in princ. & n.* 17. Rebuff. *de nomin. q.* 15. *n.* 27. Simon. *in tract. de reſeruat. q.* 30. *n.* 1. idem Rebuff *in praxi tit. de reſeruat. num.* 2. Couar. *pract c.* 36. *n.* 7. Gom. *in reg. de triennali*, *q.* 31. Flamin. *de reſignat. lib.* 2. *q.* 16 *n.* 18. Card. Tuſch. *tom.* 1. *lit. A, concl.* 76. Valaſc. *conſ.* 163. *n.* 8. Azor. *inſtit. moral. p.* 2. *lib.* 7. *c.* 20. *q.* 9. Zerol. *in praxi Epiſcop. p* 1. *verbo beneficia, verſ. ad ſecundum, pag.* 38. Nicol. Garc. *de benefic. p.* 5. *c.* 1. *à n.* 68. Ego ipſe *de offic. & poteſt. Epiſcop. p.* 3. *alleg.* 57. *n.* 21. 10
Vnde ſi Ordinarius prouideat de beneficio, quod vacauit in Curia, prouiſus non habebit titulum coloratum, vt per Valaſc. *conſ.* 79. *num.* 7. *& ſeq.* 11

Limita primò in beneficiis iuriſpatronatus laicorum, nam licèt reſeruatio hæc iure communi ſtatuta de beneficiis vacantibus in Curia comprehendat beneficia iuriſpatronatus Eccleſiaſtici Clericorum, non tamen afficit, nec includit beneficia iuriſpatronatus laicorum, vt per gloſſ. *in præſenti, verbo collatio*, tradunt Lap. *alleg.* 96. Ioan. Lup. *in tract. de beneficiis vacant. in Curia*, §. 11. Rebuff *de nominat q. n* 21. Roch. *de iurepatr. verbo competens, q.* 24. *n.* 54. Cou. *pract. c.* 36. *n* 2. *poſt princ.* Spin. *in ſpeculo teſtam. gloſſ.* 4. *princ. n.* 44. Azeued. *l.* 5. *n.* 3. *tit.* 6. *l.* 1. *noua recop.* Cald. Pereira *in reſp. pro Pennaranda, n.* 1. Perez *l.* 2. *verſ dubium etiam, tit.* 6 *lib.* 5. *Ordin. pag.* 150. Ceual *comm contra comm. tom* 1. *q.* 897. *n.* 452. *cum ſeqq.* Gonzal. *ad reg.* 8 *Cancel. gloſſ.* 17. *n.* 8. Cened. *d. collect.* 21 *num.* 2. Ego ipſe *d. alleg.* 57. *n.* 26. 12

Limita

13 Limita ſecundò in beneficiis Regularibus, quæ non veniunt in reſeruatione beneficiorum in Curia, vt per Gonzal. *ad reg.* 8. *Cancel. gloſſ.* 8. *n.* 11. quem refero ego ipſe *d. alleg.* 57. *n.* 29.

14 Limita tertiò in beneficiis de Vrbe, in quibus locum non habet reſeruatio de beneficiis vacantibus apud Sedem, vt per Gonzal. *ad reg.* 8. *Cancel. gloſſ.* 13. *n.* 14. quem refero ego ipſe *d. alleg.* 57. *n.* 32.

15 *Nos itaque laudabilem*, &c.] Notatur ad hoc, quòd ſtatutum, ſeu municipalis lex idem diſponens, quod ius commune, addit ſpeciale vinculum, & maiorem vim iuri communi, vt per Couar. *pract. c.* 27. *n.* 4.

16 *Ipſorum electio*, &c.] Ergo beneficia electiua comprehenduntur ſub reſeruatione huius cap. vt tenent Coſm. *in pragm. ſanct. tit. de elect. cap. licèt*, §. *ſtatuit*, *verbo obſtaculo*, Nicol. Garc. *de benefic. p.* 5. *c.* 1. *n.* 119.

17 *In Curia Romana.*] Nota in reſeruatione huius cap. de morientibus apud Sedem nullam conſtitui ad effectum reſeruationis differentiam inter Vrbem & Romanam Curiam, niſi in limitatione caſuum expreſſorum in ſecunda parte, *cap. præſenti infr. hoc tit. & lib.* vt firmauit Rot. *in Sabinen. beneficij* 24. *Martij* 1631. coram R.P.D. Veroſpin, & *in Cluſina Parochialis* 28. *Iunij* 1632. coram R. P. D. meo Pirouano. Curia Romana, ſeu Papæ ibi dicitur eſſe vbi eſt Papa, & non vbi eſt audientia, ſeu Concilium Papæ, vt docent Gonzal. *ad reg.* 8. *Cancel. gloſſ.* 13. §. 1. *à n.* 2. D. Barboſ. *in l.* 2. §. *legatis*, *n.* 36. *ff. de iudic.* Quicquid dicant Perez *l.* 39. *tit.* 19. *lib.* 5. *Ordin. pag.* 389. Nicol. Garc. *de benef. p.* 5. *c.* 1. *à n.* 387. & relati à Cened. *ad Sextum collect.* 21. *n.* 4.

18 *Specialis, & expreſſa.*] Ergo non omnino idem eſt ſpecialis, & expreſſa, vti per Tiraq. *de iure mariti*, *gloſſ.* 7. *n.* 149.

19 In gloſſ. *Dignitatum*, ibi, *Quid de Epiſcopatibus, nunquid comprehendantur hac conſtitutione*, &c. Notatur ad hoc, quòd ſub reſeruatione vacationis in Curia non comprehenduntur Epiſcopatus, & Abbatiæ, quia ſunt ſpeciali nota digna, vt per Monach. *n.* 1. & Prob. *ad eum*, *n.* 41. & 48. *in præſenti*, Lap. *alleg.* 48. vbi Mandoſ. *lit. B*, Coſm. *in pragm. ſanct. tit. de elect. cap. licèt*, §. *ſtatuit*, *verbo obſtaculo*, Franc. Marc. *deciſ.* 1112. *à n.* 3. *p.* 3. Petr. Gregor. *de re benef. c.* 24. *n.* 1. In Abbatiis tamen contrarium tenent Dom. *hic*, *n.* 10. Simonet. *q.* 11. Gonzal. *gloſſ.* 9. *à n.* 35. Nicol. Garc. *de benef. p.* 5. *c.* 1. *num.* 114.

SVMMARIVM.

1 *Papa ſi beneficia vacantia in Curia non confert infra menſem à die vacationis, illi ad quos collatio pertinebat, potuerunt illa conferre.*
2 *Text.* in præſenti an ſit ſublatus per Extrauag. 1. de præbend. inter communes, oſtenditur.
3 *Capitulum non poteſt conferre beneficia vacantia in Curia Romana, quæ Papa intra menſem non contulit.*
4 *Clauſul.* Non obſtantibus ſtatutis Eccleſiæ, *non tollit ſtatuta per Papam edita, ſeu confirmata.*
5 *Dies termini non computatur in termino ſi lex ipſa tempus ſtatuens declaret non computari.*
6 *Ordinarius poſt lapſum menſem poteſt beneficia in Curia vacantia conferre.*
7 *Papæ nullum tempus eſt præfixum ad conferendum, niſi in beneficiis vacantibus in Curia.*
8 *Iuriſdictione voluntaria, quæ competat iure ſpeciali, vel priuilegio, nullus vti valet extra territorium.*
9 *Dictio*, apud *pro* in *accipitur.*
10 *Beneficium vacare in Curia, & apud Sedem an differat.*
11 *Menſis de quo in hoc text. currit à die vacationis, non notitia.*
13 *Tempus præfixum in negligentium odium, non currit ignoranti, vel impedito, ſecus quando non in odium negligentis, ſed in alterius fauorem præſcribitur.*
15 *Fauorabilis, & extendenda materia, quamvis correctoria, dicitur vbicunque agitur de redeundo ad ius primæuum, ſiue commune.*
14 *Dies termini non computatur in termino quando adiungitur numero dierum, vel menſium cum dict. A, vel Ab.*
15 *Vicarius Epiſcopi habens facultatem conferendi beneficia poteſt ea conferre extra propriã diœceſim.*
16 *Epiſcopus extra ſuam diœceſim exiſtens poteſt beneficia vacantia in ſua diœceſi conferre.*
17 *Epiſcopus non poteſt poteſtatem conferendi beneficia committere alteri, quàm eius Vicario generali.*

Cap. Statutum. III.

Epiſcopi per ſe, vel ſi in remotis degunt per ſuos Vicarios generales exiſtentes in diœceſibus, poſſunt poſt menſem conferre dignitates, & beneficia vacantia in Curia ſi non fuerint priùs per Papam collata, numerando menſem à die vacationis, dummodo Vicariis hoc ſit legitimè commiſſum. Colligunt ex Ordin. Lap. Abb. Archid. Gemin. Ioan. Andr. Butr. Domin. Monach. Anchar. Franch. Viuian. *in ration lib.* 3. *pag.* 70. Alagona *in compend. pag.* 384. remiſſiuè Caſal. *in annot.* & Ximen. *in concord. p.* 1. & 2. 1

Textum *in præſenti*, ſublatum eſſe per *Extrauag.* 1. *de præbend. inter communes*, quæ incip. *Piæ ſollicitudinis*, vbi ſtatuitur quòd beneficia vacantia apud Sedem etiam poſt lapſum menſis ſint Papæ reſeruata, tradunt Rot. *deciſ.* 12. *ante n.* 1. *de præbend. in nouis*, Miles *in repert. verbo beneficia reſeruata vacantia in Curia.* Lap. *alleg.* 96. *in princ.* Simon. *de reſeruat. q.* 30. *num.* 3. Gom. *in reg. de trien. q.* 31. *n.* 5. *verſ. & ideo ob eam cauſam.* Gonzal. *ad reg.* 8. *Cancel.* §. 5. *proœm. à n.* 148. Rot. *in Cluſina Parochialis* 28. *Iunij* 1632. coram R.P.D. meo Pirouano, *in fin.* Verùm Æn. de Falcon. *q.* 4. *princ. effectu* 6. *n.* 2. ait, non eſſe magnum peccatum tenere quòd text. in præſenti non ſit derogatus per *d. Extrauag.* eo quòd Bonifacius voluit inſeri hunc text. in hoc libro ſexto Decretalium, & ſi eſſet abrogatus, non insereretur, vt dicit idem Boniſac. *in proœmio huius libri in fine* ibi, *Nullas alias præter illas, quæ inſeruntur, aut ſpecialiter reſeruantur in eo Decretales, aut Conſtitutiones à quibuſcunque noſtris prædeceſſoribus Romanis Pontificibus poſt editionem dicti voluminis promulgatas recepturi vlterius, aut pro Decretalibus habituri*, præſertim quia *d. Extrauag.* 1. eſt eiuſdem Bonifacij de anno primo ſui Pontificatus, & longè poſtea fuerit compilatus hic liber ſextus, videlicet anno quarto, nonis Martij. & ideo cùm in hoc libro non reperiatur inſerta dicta Extrauagans, ſed hic text. dicit ille auctor quòd ipſe Bonifacius ex aliqua cauſa motus voluit text. hunc obſeruari, dubitant etiam de dicta reſeruatione Zerol. *in praxi Epiſc. p.* 1. *verbo beneficium*, §. 3. *dub.* 4. & *p.* 2. *verbo reſeruatio*, §. 7. Nicol. Garc. *de benef. p.* 5. *c.* 1. *n.* 99. 2

Vt ij ad quos, &c.] Notatur ad hoc, quòd Capitulum non poteſt conferre beneficia vacantia in Curia Romana, quæ Summ. Pont. intra menſem non contulit, vt per Azor. *inſtit. moral. p.* 2. *lib.* 3. *c.* 28. *q.* 7. 3

Statuto non obſtante prædicto.] Notatur ad hoc, quòd clauſul. *Non obſtantibus ſtatutis Eccleſiæ*, non tollit ſtatuta per Papam edita, vel confirmata, vt per 4

Brunor. à Sole *in locis communibus*, *verbo clauſula*, *n.*31. & alios per me citatos *in tract. de cla.ſ. vſufreq. clauſ.*84.*n.*1.*in vlt.impreſſ.*

5 *A die, quo dignitates*, &c.] Notatur ad hoc quòd dies termini non computantur in termino, ſi lex, aut conſtitutio ipſa tempus ſtatuens declaret non computari, vt per Tiraquel. *de retractu lig.* §. 1. *gloſſ.* 11. *num.* 42.

6 *Ea conferre valeant*, &c.] Notatur ad hoc, quòd ſi Papa non conferat poſt lapſum menſem, poteſt Ordinarius conferre beneficia in Curia vacantia, vt per gloſſ. Anchar. Domin. & reliquos *in præſenti*, Gom. *de expectat.n.*21.*& in reg.de triennali*, *q.*31. Simon. *de reſeruat.q.*19. Rebuff *in praxi benef. tit. de reſeruat. n.*7. Staphil. *de literis gratiæ*, *in prælud.n.*20.*& tit de vi*, *& effectu clauſul.*9.*ſextò ſequitur*, *n.*7. Maſſob. *in praxi habendi concurſum*, *req.*7.*dub.*48. vbi ait hodie literas de beneficiis vacantibus in Curia datari ſub die obitus, Aloyſ. Ricc. *in deciſ.Curiæ Archiepiſc. Neapol.deciſ.*7. *n.*3. *p.*2. Ioan. à Cochier. *ſuper reg.*1.*Cancel. n.*22.*verſ.*
7 *prima igitur*, Nicol. Garc. *de benef.p.*5. *c.*1. *n.*96. non operatur tamen hæc reſtrictio ad menſem, vt poſt menſem omnino excludatur Papa, vt conferre non poſſit, ſed ad hoc tantùm, vt poſt hunc menſem manus Ordinarij vlterius non cenſeantur ligatæ, & ideo poteſt Papa moram purgare in conferendo beneficia vacantia in Curia, quæ intra menſem non contulerat, ſi tamen res ſit integra; ita Maſſobr. *in praxi habendi concurſum*, *requiſ.*7.*dub.*49. ſecundùm Romanam impreſſ. quos refero ego ipſe *de offic. Epiſcop. p.* 3. *alleg.* 57. *ſub n.*24. iuxta Lugdunenſ. impreſſ. & hoc habet tantùm locum in reſeruatis propter vacationem in Curia, in cæteris autem nullum tempus eſt Papæ præfixum ad conferendum, vt per Franch. *hic*, *n.*6. Granut. *ad Simonet.q.*47.*n.*14. Gonzal. *ad reg.*8.*Cancel.*§.5. *proœm. à n.* 143. Nicol. Garc. *d.c.*1.*n.*97. Ego ipſe *de offic.& poteſt.Epiſc p.*3.*alleg.*57.*ſub n.*24.

8 *In eorum diœceſibus exiſtentes.*] Notatur ad hoc, quòd nullus extra territorium vti valet voluntaria iuriſdictione, quæ competat iure ſpeciali, vel priuilegio, vt per Cou. *lib.*3.*var c.*20.*n.*9.*verſ.cæterùm.*

9 In gloſſ. *In Curia*, ibi, *& ſic idem eſt dicere in Curia, quod apud Sedem.* Ergo dictio, *apud*, pro *in*, accipitur, iuxta tradita per Cened. *poſt lib.pract.& Canon. quæſt. ſing.*19. *n.*6. & per me *in tract.de diction. vſufrequent. dict.*40.*n.*5. ſecundùm Lugdun. impreſſ.

10 Notatur etiam ad hoc, quod idem eſt vacare beneficium in Curia, & apud Sedem Apoſt. vt per Couar. *pract.c.*36.*n.*4.*verſ. cæterùm.* Sed an hoc verum ſit, & quæ detur differentia inter vnum, & alterum modum, dixi *de offic.& poteſt.Epiſcop. p.*3.*allegat.*57. *poſt n.*24. ſecundùm Lugdun. impreſſ.

11 In gloſſ. *Numerandum*, ibi, *eſt ergo expreſſum iſtud tempus non à tempore ſcientiæ*, *ſed vacationis currere.* Notatur ad hoc, quòd menſis, de quo in hoc text. currit à die vacationis, non notitiæ, vt per Zerol. *in*
12 *praxi Epiſcop.p.* 2. *verbo reſeruatio*, *verſ.decimò.* Licèt autem tempus præfixum in negligentium odium non currat ignoranti, vel impedito, tamen ſecus eſt quando non in odium negligentis, ſed in alterius fauorem præſcribitur, vt per Sanch. *de matrim. lib.*7. *diſp.* 37. *num.* 19.

13 In ead. gloſſ. ibi, *Item per hanc reditur ad ius commune*, &c. Notatur ad hoc, quòd quando agitur de redeundo ad ius primæuum, ſiue commune, etiamſi materia correctoria ſit, ſemper dicitur fauorabilis, & extendenda, vt per Nicol. Euetard. *in loco à ratione legis larga*, *n.*29. Curt. iun. *conſ.*99.*num.*3. Oſaſch. *Pedem. deciſ.*147.*n.*20. Villag. *in tract.de extenſ. legum rubr.de extenſ.legis correctoriæ*, *n.*9.*& rubr. de extenſ.legis correct & pœnalis ſimul*, *à n.* 72. Couar. *lib.*3.*var.c.*6.*n.*4. Tiraq. *de iureprimog. q.*24.*n.*6. Menoch. *conſ.*187.*n.*16. Surd. *de aliment. tit.*2. *q.*15.*n.*193. Gutier. *conſ.*1.*n.*37. Cald. Pereira *in l. ſi curatorem*, *verbo*, *vel aduerſarij dolo*, *n.*82.*& de reſolut. emphyt.c.*13.*n.*21. *& c.*14.*n.*25. *& de empt.c.*9.*n.*8.*& c.*33.*n.*53. Sanch. *de matrim.lib.*1. *diſp.*12. *n.*2. Farin. *fragm. crimin. p.*1.*lit. E*, *n.*86. & conſtitutio, quæ reducit materiam iuxta terminos iuris antiqui, non poteſt dici irrationabilis, neque odioſa, vt per Butr. *in cap. olim*, per illum text. *de verbor. ſign.ſ.* Rip *in l.ſi conſtante*, *n.*61.*ff.ſolut. matrim.* Felin. *in cap.cùm accepiſſent*, *col.* 2. *n.*3.*de conſtit.* Oſaſc. *deciſ.*147.*n.*20. bene Alex *conſ.*227.*n.*6. *lib.*6. quos refert Rot. *in Sabinen. Caſtri montis Rotundi* 8. *Februarij* 1627. coram R. D. meo Coccino Decano *in verſ. ſiue præterea.*

In ead. gloſſ. ibi, *Tertium quòd non ſit computatio de* 14
momento ad momentum, &c. Notatur ad hoc quòd dies termini non computatur in termino quando adiungitur numero dierum, vel menſium eum dict. A, vel Ab, vt per Tiraquell. *de retract. lig.* §. 1. *gloſſ.* 11. *num.* 51. Stephan. Gratian. *diſcept. forenſ. cap.* 161. *num.*1. *&* 2.

In gloſſ. *Per ſe ipſos*, ibi, *qui ſtatim cùm vacabant* 15
beneficia, &c. Notatur ad hoc, quod Vicarius Epiſcopi habens poteſtatem conferendi beneficia, poteſt ea conferre extra propriam diœceſim, vt per Boër. *deciſ.*10. Cou. *lib.*3.*var.c.*20.*n.*8. Gonzal *ad reg.*8.*Cancel. gloſſ.*62.*n.*3. Stephan. Gratian. *diſcept forenſ. c.*127.*n.*1. *cum ſeqq.*

In gloſſ. *In remotis*, ibi, *& dixerunt quidam per hanc* 16
literam quòd quis extra ſuam diœceſim exiſtens, &c. Notatur ad hoc, quòd Epiſcopus extra ſuam diœceſim exiſtens poteſt conferre beneficia vacantia in ſua diœceſi, vt per Couar. *d.c* 20. *n.*8. Zerol. *in praxi Epiſcop. p.*1.*verbo beneficia*, *verſ.ad nonum*, *pag.*53.

In gloſſ. *Id canonicè.* Notatur ad hoc, quòd Epiſco- 17
pos non poteſt poteſtatem conferendi beneficia committere alteri, quàm eius Vicario generali, vt per Cou. *lib.*3.*var.c.*20.*n.*6.*ad finem.*

SVMMARIVM.

1. *Compendium huius text. refertur.*
2. *Prouiſio facienda eſt non in penſione*, *ſed in beneficiis vbi mandatur prouideri vſque ad certam ſummam.*
3. *Penſio in diſpoſitionibus odioſis non venit appellatione beneficij.*
4. *Cathedralis Eccleſia continetur in mandato de prouidendo in aliqua Eccleſiarum diœceſis*, *vel ciuitatis.*
5. *Canonicatum*, *vel præbendam habere in Eccleſia Cathedrali eſt magnus honor*, *& præeminentia.*
6. *Declaratur text.* in cap. pro illorum 22. hoc tit. in Decret.
7. *Cathedralis Eccleſia continetur in mandato de prouidendo in aliqua Eccleſiarum prouinciæ.*
8. *Dictio*, vſque, *vbi ponitur in literis*, *venit ſcenſiuè.*
9. *Nomen Sancti exprimi non ſolet in Cathedralibus Eccleſiis*, *ſed in inferioribus ſic.*

Cap. Quamvis. IV.

Papa quando ſcribit alicui Prælato, vt prouideat 1
alicui vſque ad certam ſummam, v. g. centum

aureo

anteorum, Prælatus non poteſt prouidere de hac ſumma in penſione ſuper beneficio, niſi in literis fiat expreſſa mentio de penſione, ſed debet prouidere in beneficio. Literæ tamen ſuper obtinendis beneficiis debent ſtrictè interpretari, quia ſunt ambitioſæ, & odioſæ, & Papa mandans quòd quis prouideatur de beneficio in aliqua Eccleſia Ciuitatis, vel Diœceſis, non intelligitur in Eccleſia Cathedrali, licet aliàs ſub nomine Eccleſiarum Ciuitatis intelligatur Cathedralis. Cùm verò mandat aliquem prouideri in aliqua Eccleſiarum prouinciæ, tunc intelligitur etiam Cathedralis, & Metropolitana. Colligunt ex Ordin. Lap. Abb. Archid. Gemin. Ioan. Andr. Butr. Anchar. Dominic. Monach. Franch. Viu. *in ration. lib. 3. pag. 71.* Alagona *in compend. pag. 348.* remiſſiuè Caſal. *in annot.* & Ximen. *in concord. p. 1. & 2.*

2 *Non in perſona, ſed in beneficiis*, &c.] Collige ex text. quòd in mandato de prouidendo vſque ad certam ſummam non in penſione, ſed in beneficiis prouiſio facienda eſt, ita gloſſ. *verbo in penſione*, Domin. Anchar. & Franch. *n. 2. in præſenti*, Cardin. *in Clem. per literas, n. 5. in fine, hoc tit.* Gom. *in tract. de expectatiuis, n. 92.* Gig. *de penſionib. q. 28.* Intellige vt procedat in literis, ſeu mandatis, quæ ad impetrantis petitionem conceduntur, patet ſi expendas huiuſmodi literas eſſe quidem odioſas, nam licèt ſolius liberalitatem concedentis nullius tertij contineant præiudicium, & ſic fauorabiles videantur, meritò tamen odioſæ ſunt cenſendæ ob ambitionem, quam continent ex parte impetrantis, iuxta reg. text. *in l. ſi quemquam 30. verſ. tantum, C. de Epiſcop. & cleric.* fatetur text. *in præſenti*, ibi, *ambitioſè*
3 *impetrantes*, ac proinde ad penſiones non eſſe extendendas, vt text. habet: licèt enim verum ſit in depoſitionibus odioſis venire ea, quæ ex lata verbi ſignificatione continentur, tamen penſio cum nullo modo ſit beneficium Eccleſiaſticum, appellatione beneficij Eccleſiaſtici, nec ex lata ſignificatione, nec aliquo modo continetur, per ea quæ reſoluunt Rebuff. *in tract. de pacificis poſſeſſ. q. 114. & in tract. de nomin. q. 9. num. 36.* Azeued. *l. 1. n. 5. tit. 4. lib. 1. nouæ recop.* Flamin. *de reſignat. benef. lib. 1. q. 10. n. 69. & lib. 2. q. 15. à n. 11. & lib. 11. q. 4. num. 31. & ſeqq.* Quintanad. *Eccleſiaſt. lib. 1. c. 3. n. 13.* Gonzál. *ad reg. 8. Cancel. gloſſ. 5. §. 5. num. 2.* Azor. *inſtit. moral. p. 2. lib. 3. c. 5. q. 2. & lib. 8. cap. 5. q. 4.* Soar. *tom. 5. de cenſuris, diſput. 15. ſect. 1. n. 7.* Aloyſ. Ricc. *in collect. deciſ. part. 2. collect. 425. & in deciſ. Curiæ Archiepiſc. Neapol. deciſ. 71. n. 4. p. 2.* Flores de Mena *var. lib. 3. q. 23. n. 35.* Ricc. *de iure perſonarum, lib. 5. c. 19. n. 6.* Grilenz. *conſ. 36. à num. 16.* Anton. Fabr. *in praxi & theorica benefic. tit. de penſion. benefic. à n. 1.* Sebaſt. Caſ. *in relect. de Eccleſiaſt. hierarch. p. 3. diſp. 14. §. 13. à princip.* Ego ipſe *de appellatiua verborum vtriuſque iuris ſignific. appel. 32. n. 2. & de iure Eccleſiaſt. lib. 3. c. 11. de penſion. à princ.* & conſtat text. *in præſenti*, agere de beneficiis Eccleſiaſticis, patet ex aduerſatiua, *tamen*, de qua *hic*. Amplia procedere in beneficiis Curatis, in illis enim virtute literarum prouiſio non eſt facienda ſicut in penſionibus, vt text. dicit, de quo vide dicta *ad cap. cum in illis 16. in princip. infr. hoc tit.* Limita text. non procedere quando literæ Motu proprio conceduntur, de quo vide poſita *ad cap. ſi pluribus 24. infrà hoc eod. tit.*

4 *Quanquam ſub nomine Eccleſiarum*, &c.] Collige ex text. quòd in mandato de prouidendo in aliqua Eccleſiarum diœceſis, vel ciuitatis, non continetur Eccleſia Cathedralis, ita gloſſ. *verbo includit*, Domin. *n. 2.* Franch. *n. 5.* & reliqui *in præſenti*, Abb. *in cap. poſtulaſti, n. 2.* vbi Dec. *n. 6. de reſcript.* idem Abb. *in cap. vlt. n. 6. hoc tit.* Cardin. *n. 8. in Clem. 1. de ſuppl. negl. Prel.* Staphil. *de literis gratiæ, tit. de forma expectatiuarum, §. nona forma à n. 32.* Simon. *de reſeruat. q. 11. n. 7.* Couar. *in cap. alma mater, p. 2. §. 1. n. 4.* Gonzal. *ad reg. 8. Cancel. gloſſ. 9. n. 5. & gloſſ. 10. n. 3.* Habere enim Canonicatum, vel 5
Præbendam in Eccleſia Cathedrali eſt magnus honos, & præeminentia, vt ex hoc text. colligunt Gom. *in cap. ſtatutum à n. 24. de reſcript.* & Gonzal. *ad reg. 8. Cancel. gloſſ. 2. n. 39.* Non obſtat text. *in cap. pro illorum 23. hoc tit. in Decretal.* quia omiſſis variis intellectibus, quos adducit Staphil. *vbi ſupr. num. 32.* reſpondetur textum agere de mandato de prouidendo, quod ſecundùm verba ibi prolata, & intentionem concedentis, comprehendebat Eccleſiam Cathedralem.

Secus autem, &c.] Collige ex text. in mandato de 6
prouidendo in aliqua Eccleſiarum prouinciæ contineri Eccleſiam Cathedralem, in gloſſ. *verbo prouinciæ*, Dominic. *n. 9.* Anchar. *n. 4.* Franch. *n. 8.* & reliqui *in præſenti*, ſic limitatur hic text. *in verſic. præcedenti*, propter rationem de qua *hic*. Amplia text. procedere quando mandatur prouideri in aliqua Eccleſia Patriarchatus Regni, tunc enim non ſolùm in Cathedrali, verùm etiam in Metropolitana eſt facienda prouiſio, ita Dominic. & Franc. *dictis locis*.

In gloſſ. *Vſque ad certam*, ibi, *& cùm iſtud*, vſque, 7
ponitur in literis, *intelligo quòd veniat aſcenſiuè*. Vide quæ dixi *in tract. de dictionibus diction. 436.* ſecundùm Lugdun. impreſſ.

In gloſſ. *Non extendit*, ibi, *quia in Cathedralibus Ec-* 8
cleſiis non ſolet exprimi nomen Sancti, ſed in inferioribus ſic. Ita Menoch. *de arbitr. caſu 201. n. 134.* Rendin. *in prompt. recept. ſentent. tom. 1. tit. 7. n. 18.* vbi latè diſputat, Rebuff. *in tract. de nominat. q. 9. n. 6.*

SVMMARIVM.

1 *Beneficium ſæculare impetranti prouidetur de beneficio per ſæculares clericos vſque ad præſcriptionem legitimam poſſeſſo.*

2 *Clerico ſæculari Prioratum impetranti ſimpliciter non prouidetur de conſueto per Religioſos gubernari.*

3 *Poſſeſſionem continuam habere oportet ad inducendam præſcriptionem circa ſtatum, & qualitatem beneficij.*

4 *Beneficium Eccleſiaſticum præſcriptionem recipit.*

5 *Beneficij ſtatus vt præſcribatur requiritur tempus quadraginta annorum.*

6 *Beneficium ſæculare, quod antea per clericos ſæculares adminiſtrabatur, ſi per 40. annos continuè, & pacificè ab vno, vel pluribus Monachis in eo inſtitutis fuit gubernatum, in Regulare transformatur.*

7 *Beneficia Regularia dicuntur illa, quæ per 40. annos, conſueta ſunt regi per viros Regulares, & quæ per Regulares regi debent, vt n. 13.*

8 *Beneficium Regulare obtentum per ſæculares ſpatio 40. annorum efficitur ſæculare.*

9 *Tempus 40. annorum ſufficit, vt prædium aſſumat qualitatem rei liberæ.*

10 *Beneficium de ſui natura manuale poteſt ex conſuetudine effici perpetuum.*

11 *Actus quis ſufficiens iudicetur ad confirmandam, & inducendam conſuetudinem, oſtenditur.*

12 *Beneficium Regulare non poteſt concedi clericis ſæcularibus, nec è conuerſo.*

13 *Beneficia omnia ſæcularia in dubio præſumuntur, niſi Regularia probentur.*

Cap. Cùm de beneficio V.

1 PApa quando mandat aliquem prouideri de benefi-
cio conſueto aſſignari Clericis ſæcularibus , ſi le-
gitimè , & pacificè Clerici ſæculares poſſederunt be-
neficium Regulare , itavt complenerint legitimam
præſcriptionem, id eſt, quadraginta annorum , poteſt
2 de illo prouideri. Item ſi ſcribatur aliquem Clericum
ſæcularem prouideri de Prioratu, non poteſt prouideri
de Prioratu ſolito gubernari per Regulares , niſi hoc
in literis caueatur expreſsè. Colligunt ex Ordin. Lap.
Abb.Gemin.ioan.Andr.Archid.Anchar.Butr.Domin.
Monach. Franch Viu.*in ration.lib.3.pag.72*. Alagona
in compend. pag. 384. remiſſiuè Ximen. *in concord.
p.1.& 2.*

3 *Continuè.*] Ergo ad inducendam præſcriptionem
circa ſtatum , & qualitatem beneficij oportet conti-
nuam habere poſſeſſionem, vt per Balb.*de præſcript.3.
p. 6. princ. in princ.* Couar. *in reg. poſſeſſ. p.1. §. 12.
à princ.*

4 *Vt præſcriptio legitima* , &c.] Collige ex text. be-
neficium Eccleſiaſticum præſcriptionem recipere , vt
per gloſſ.*verbo legitima*,Domin. Anch.*notab.*4.Franch.
& omnes *in præſenti* , Selu *de benef. p.2. q.11.n.127.*
Gom.*de expectat.n.68.* Staphil *tit.de formis expectati-
uarum ſuper §.8. forma, n.4.* Rebuff *in praxi benef.tit.
Regularia beneficia.*

5 · Et ad præſcribendum ſtatum beneficij requiri tem-
pus quadraginta annorum , tradunt Anchar. *in princ.*
Franch. *n.5.in præſenti* , Staphil.*d.§.8. forma , num.4.*
Rebuff.*d.tit. Regularia beneficia, n.1.* Fuſch. *de viſitat.
lib.2.c.16.n.14.*Cald. Pereira *in reſp. pro Monaſterio de
Oſſera , n.1.* Gutier. *pract.lib.3.q.18.num.8.*Gonzal.*ad
reg.8. Cancel. gloſſ.7. n.8.& gloſſ.8. n.32.* Valaſc. *con-
6 ſil.99.n.4.* Vnde beneficium ſæculare, quod antea per
Clericos ſæculares adminiſtrabatur , ſi per 40. annos
continuè, & pacificè ab vno , vel pluribus Monachis
inſtitutis in eo fuit gubernatum, in Regulare transfor-
matur, & Regulare dicitur, ſecundùm Nauar. *conſ.8.
à n.1.hoc tit.* Cald. Pereira *de renonat. q.15. n.20. cum
7 ſeqq.*Gonzal.*dict. gloſſ.7.n.8. cum ſeqq.* nam Regularia
beneficia dicuntur illa , quæ per 40. annos conſueta
ſunt regi per viros Regulares, ex Rebuff.*de nominat.
q.15. num. 25. & in praxi benefic. tit. Regularia bene-
8 ficia , num. 2.* Gonzal. *dict. gloſſ. num.* 31. Sic è con-
uerſo beneficium Regulare obtentum per ſæculares
per annos 40. & vltra , efficitur ſæculare , Felin. *in
cap. in noſtra , num. 43. de reſcript.* Achil. de Graſſis
deciſ.8. num.3. de reſtit. ſpoliat. Cephal.*conſ.358.n.16.
cum ſeqq. & n.20.lib.3.* Maſcard. *de probat. concl.172.
num.1.10.&* 20.Mar.Antonin. *var.reſol.lib.1.reſol.20.
num.5.*

9 Tempus enim quadraginta annorum ſufficit , vt
prædium aſſumat qualitatem rei liberæ , ex Valaſc.
10 *conſ.95. num. 4. & 11.* Et beneficium de ſui natura
manuale poteſt ex conſuetudine effici perpetuum , &
vice verſa, vt per Gonzal. *ad reg.8.Cancel. gloſſ.5.§.6.
n.34. & 38.*

11 *Ab vno , vel pluribus.*] Notatur ad hoc , quòd
quamvis in conſuetudine regulariter binus actus re-
quiratur, ſi tamen vnicus tantùm occurrerit,iſque ha-
buerit tractum ſucceſſiuum , ac continuationem per
tempus requiſitum ad conſuetudinem inducendam , is,
actus ſolus ad confirmandam , & inducendam con-
ſuetudinem ſufficiens erit , vt per Molin. *de primog.
lib. 2. c. 6. num. 26.* Gutier. *pract. lib. 2. quæſt.73.
num. 2.*

12 *Non poteſt de Prioratu*,&c.] Notatur ad hoc, quòd
beneficium Regulare non poteſt concedi Clericis ſæ-
cularibus , vel è conuerſo , ſæculare Regularibus , vt
per Anchar.*n.1.* Franch.& reliquos ſcribentes *in præ-
ſenti*, Concil. Trid. *ſeſſ.24. de reform.c.10.& ſeſſ.25.
de Regularibus, c.21.* Selu *de benefic. p.3.q.11.n.130.
& q.58.* Gomeſ. *de expectat.num.68.* Coſm. *in pragm.
Sanct. tit.de collat. §. illi verò , verbo Religioſis.* Borgaſ.
de irregular. p. 11 q.6. num. 23. Rebuff. *in praxi benef.
tit. de diſpenſatione cum Regular. & in tract. de pacific.
poſſeſſ. num. 259.* Corraſ. *de benefic. p. 3. c. 5. num.13.*
Couar. *in c. 2. n. 2. & 3. de teſtament.* Hojed. *de in-
compatibil. benefic. in cap. fin. num. 92.* Nauar. *conſ. 3.
hoc tit.* Flamin. *de reſignat. benefic.lib.4.q.5.*Fr.Emman.
*quæſt. Regul.tom.1.q.34.art.5.*Gonzal.*ad reg.8. Cancel.
gloſſ.7.à num.3.& gloſſ.8.*Card. Tuſch.*lit. B,concl.67.*
Aluyſ.Riec.*in collect. deciſ. p.4. collect. 763.* Stephan.
Gratian.*diſcept.forenſ.c.574.num.15. cum ſeqq.* Regu- 13
laria enim beneficia ſunt , quæ per Regulares , ſeu
Religioſos regi debent, Nicol.Garc.*de benef. p.1.c.6.
num.* 13.

Niſi hoc in literis, &c.] Notatur ad hoc , quòd ſæ- 14
cularia præſumuntur in dubio omnia beneficia , niſi
Regularia probentur, vt per Nauar.*conſ.8.n.1. ſub hoc
tit.* Maſcard. *de probat.concl.178.*Zerol.*in praxi Epiſcop.
p.1.verbo beneficium, verſ.decimoſecundo*, Couar. *in reg.
poſſeſſor. p.2.§.1. n.1.* Gonzal. *ad reg.8. Cancel. gloſſ.7.
in princ.*

In gloſſ. *Ab vno.* Notatur ad hoc quòd vnica præ- 15
ſentatio ſufficit ad conſtituendum præſentantem in
poſſeſſione præſentandi, ſi præſentatus per 40. annos
poſſederit , nec vnquam venerit caſus nouæ præſenta-
tionis , vt per Franch.*hîc, num.3.* Felin. *in cap. in no-
ſtra , n. 41. verſ. cæterùm , de reſcript.* Feder. de Senis
conſ.234. num. 4. in princ. verſ. ad id quod quæritur,
Card. *conſ. 62. num. 8.* Dec. *conſ. 134. num. 1. ante
fin. verſic. & in caſu* , Achil. *deciſ. 5 num.1. de iure-
patron* Rot. *in Bergonen capellania* 18. *May* 1629.
coram R.P.D.Merlino, quia quando actus habet cau-
ſam ſucceſſiuam, & permanentem, necnon continua-
tionem temporis requiſiti , inducit præſumptionem
ſufficientem, quamvis ſit vnicus, Abb.*in cap.fin.n.17.
verſ.diſtingue tamen , de conſuetudine*, Dec.*d.concl.134.
n.2.circa fin.*

SVMMARIVM.

1 *Perſonatum habere cum cura , & præbendam , cui annexa eſt Parochialis Eccleſia , non eſt contra Concilium generale,* & n.2.
3 *Dignitas aliquando eſt ſine cura , & adminiſtratione ſpiritualium.*
4 *Cura annexa non eſt facienda mentio.*
5 *Vicarius Eccleſiæ Parochialis vnitæ præbendæ an habeat illius curam , vel potiùs præbendarius ? remiſſiuè.*
6 *Reſidere tenetur quis in Eccleſia principali , non autem in annexa.*
7 *Beneficia plura etiam incompatibilia poſſunt ratione vnionis ab vno obtineri.*

Cap. Super eo. VI.

PErſonatum habens , poteſt habere ſimul & præ- 1
bendam , cui ſit annexa Eccleſia Parochialis cum
cura animarum ſine diſpenſatione. Colligunt ex Or-
din.Lap.Abb. Gemin.Ioan.Andr. Archid.Anch.Butr.
Domin.Franch. Viu. *in ration. lib. 3. pag. 73.* Alagona
in compend. pag. 385. remiſſiuè Ximen. *in concord.
part. 2.*

Hanc

2 Hanc eandem concl. ex hoc text. deſumunt Abb. *in cap. expoſuiſti, n.3. & in cap. extirpandæ, §. quia verò in 2. lect. n.27. hoc tit. in Decret.* Rebuff. *in praxi benefic. tit. forma, & declaratio noua prouiſ. verbo cum annexis,* Hoied. *de incompatibil. benefic. p.1. c.13. num. 50. & part. 2. c. 3. à princ.* Fuſch. *de viſitatione, lib. 2. c.7. num.* 8.

3 *Simul cum perſonatibus.*] Notatur ad hoc, quòd dignitas aliquando eſt ſine cura, & adminiſtratione ſpiritualium, vt per Boër. *deciſ.286. n.6.*

4 *Quibus Parochiales Eccleſiæ ſunt annexæ*, &c.] Notatur ad hoc, quòd de cura annexa non eſt facienda mentio, vt per Card. *in Clem. vnic. n.6. q.9. de offic. vicar. & conſ.30. ante n.1. verſ. ex hoc videtur*, Felin. *in cap. poſtulaſti, n.1. verſ. ſi enim cura, de reſcript.* Gutier. *alleg.* 8. *n.9.* Menoch. *de arbitr. caſu* 201. *n.67.* Rebuff. *in tract. nomin. q.9. n.14.*

5 In gloſſ. *Annexa*, ibi, *ſed an ipſe Vicarius, vel ipſe præbendarius curam animarum illius Parochiæ habeat,* &c Hanc quæſtionem latè diſputaui *de offic. & poteſt. Epiſcop. p.1. tit.2. gloſſ.17. à n.41. & in collect. ad cap. vlt. de offic. Vicar. in Decretal.*

6 In gloſſ. *Non obuiet*, ibi, *quia in Eccleſia annexa præbendæ non tenetur reſidere.* Notatur ad hoc, quòd in Eccleſia principali, non verò in annexa tenetur quis reſidere, vt per Rebuff *in repet. cap. extirpandæ, §. qui verò, not.4. ſup. hoc tit.* Nicol. Garc. *de benef. p.12. c.2. num.* 23.

7 In ead. gloſſ. ibi, *Ergo conſtit. de multa hic locum non habet.* Notatur ad hoc, quòd ratione vnionis poſſunt obtineri ab vno plura beneficia etiam incompatibilia, vt per Flamin. *de reſignat. benef. lib.3. q.1. n.119.* Gutier. *allegat.* 8. Gonzal. *ad reg.* 8. *Cancel. gloſſ.* 5. §. 7. *num.* 21.

8 In gloſſ. *Diſpenſatio.* Vide quæ dixi *in collect. ad cap. eam te, de reſcript. in Decret.*

SVMMARIVM.

1 *Beneficiorum in impetratione inſpicitur data, non præſentatio, vel receptio.*
2 *Prioritas iuris in beneficiis conſideratur ex tempore tituli, non verò ex tempore traditionis.*
3 *Datæ tempus, non verò præſentationis in literis Apoſtol. inſpicitur, ſi gratia ſit perfecta, vt* n.4.
5 *Declaratur text.* in cap. dilectus, hoc tit.
6 *Declaratur text.* in cap. ſuper eo, de appell.
7 *Limitatur, & declaratur text.* in præſenti.
8 *Canonicatus abſque præbenda conferri poteſt.*

Cap. Eum, cui. VII.

1 DAta, & non præſentatio, vel receptio in beneficiis aſſequendis conſideratur, & is præfertur alij, qui priùs habuit datam. Colligunt ex Ordin. Gemin. Ioan. Andr. Archid. Anchar. Butr. Domin. Monach. Franch. Viuian. *in ration. lib. 3. pag. 73.* Alagona *in compend. pag.* 385.

2 *Licèt nondum ſit in ea receptus.*] Collige ex text. quòd prioritas iuris in beneficiis conſideratur ex tempore tituli, non verò ex tempore traditionis, ita gloſſ. *verbo primò*, Franch. *n.1.* Anchar. *n.2.* Domin. *n.3. in præſenti*, gloſſ. communiter recepta *verbo collatio in cap. penult. hoc tit.* tradunt omnes *in cap. ſi tibi abſenti, infr. hoc eod. tit.* reſoluunt Couar. *lib.3. var. c.16. n.1. & in cap. quamvis pactum, p.2. §.4. n.15.* Gom. *in reg. de non tollendo iure quæſito, q.1. pag.34.* Probatur, quia talis prioritas iuris, & prælatio non aliter conſideratur quàm ex dominij tranſlatione, ex reg. text. *in l. quoties, de rei vendic.* vbi omnes notant, & conſtat dominij tranſlationem in beneficiis Eccleſiaſticis non fieri ex traditione ipſius beneficij, ſed ſolo titulo à ſuperiore legitimè obtento, *cap. ſi tibi abſenti, infr. hoc tit. c.1. de eo, qui mittitur in poſſeſſ. hoc lib.* ideo prioritas iuris in beneficiis Eccleſiaſticis non ex traditione, ſed ex titulo conſiderari dicendum eſt.

Licèt iſti, &c.] Collige ex text. quòd in literis Apoſt. inſpicitur tempus datæ, non verò tempus præſentationis, id enim probant text. *in cap. eam te, de reſcript. & in cap. ſi eo tempore, & in cap. tibi qui, eod. tit. hoc lib.* tradunt Domin. Anchar. & alij *in præſenti*, gloſſ. *verbo tempore in c.2. de decimis hoc lib.* gloſſ. *verbo Canonicus in cap. ſtatutum, de reſcript.* Innoc. *in cap. mandatum, eod. tit.* Abb. *in cap. dilectus, n.7. hoc tit.* Dec. *n.5.* Felin. *n.18. in d. cap. eam te*, Molin. *de primog. lib.2. c.7. n.58.* Cuch. *inſtit. maior. lib.1. de reſcript. tit.4. num.26.* Flamin. Pariſ. *de reſign. benef. lib.1. q.6. n.31. & lib.8. q.8. n.512.* Mar. Ant. *var. reſol. lib.1. reſol.24. n.12.* 3

Intellige in gratia perfecta, non verò quando gratia proponitur imperfecta, patet ſi expẽdas data gratiæ perfectione ſtatim acquiri ius impetranti, vt probat text. *in cap. ſi poſtquam, & in cap. quia ſæpe 25. & in cap. pen. infr. hoc tit.* aduertunt Mandoſ. *reg.12. Cancel. q.5. n.2.* Franch. *in cap. quia ſæpe, infra hoc eod. tit. n.2. & in d. cap. penult.* in quo iure omnibus aliis præferendus eſt ille, qui literas impetrauit, non ſic ſi gratia imperfecta proponatur, in qua ius ſtatim non quæritur, ſed poſtquam executioni mandatur, iuxta ea, quæ reſoluunt Staphil. *de literis gratiæ, tit. de mãdatis de prouidendo, §. octaua forma,* Fuſch. *de viſitat. lib.5. c.33. n.9.* idque colligitur ex verbis huius text. ibi, *collatus eſt*, quæ concludunt perfectam eſſe gratiam de qua *hîc*, agitur. 4

Non obſtat *cap. dilectus 27. hoc tit.* quia agit de gratia imperfecta, id eſt, de mandato de prouidendo, in quo non conſtat dari clauſulam decreti irritantis, nec executorem ad prouidendum, qui data intimatione affectam faciant præbendam, iuxta text. *in d. cap. tibi qui, & in cap. ſi à Sede Apoſtolica, infra hoc eodem tit.* 5

Nec obſtat *cap. ſuper eo 12. in fine, de appellat.* quia ſi reſpondetur textum illum, & iura ſimilia procedere quoad vſum, & exercitium poteſtatis, ad quod neceſſaria eſt præſentatio, vt docent Felin. *in d. cap. eam te, n.21.* Molin. *d. c.7. n.58.* Gom. *in c.5. de reſcript. hoc lib. n.31.* Staphil. *de literis gratiæ, tit. quibus modis expirent literæ ad beneficia, in princ. n.5.* 6

Limita primò, text. *in præſenti*; non procedere quando ſecundo impetranti virtute literarum debetur dignitas, quæ habet annexam præbendam illam vacantem per ea, quæ notaui *ad cap. quia ſæpe, hoc eod. tit.* 7

Limita ſecundò non procedere ſi præbenda eſſet ſacerdotalis, & ſecundus impetrans haberet ætatem requiſitam, non verò primus, de quo vide poſita *ad cap. ſi eo tempore, de reſcript. hoc lib.* Verùm autem text. procedat quando non conſtat quis prius literas Apoſtolicas obtineat, vide notata ad *cap. duobus, de reſcript. hoc lib.*

Canonicatus.] Collige ex text. quòd Canonicatus conferri poteſt abſque præbenda, idem probat text. *in cap. dilectus, & in cap. relatum 9. & in cap. pro illorum 22. hoc tit. & in cap. vltim. in princ. & in verſ in illis, infr. de conceſſ. præbend.* tradunt gloſſ. *verbo receperunt*, vbi Abb. *n.16.* Dec. *n.3. in cap. cum M. de conſtit.* vbi communis. 8

Cap. Si pro Clericis. VIII.

1 PApa ſi ſcribit alicui Ordinario quòd prouideat alicui de beneficio etiam Curato, & talis prouidendus non habet Ordinem requiſitum, poteſt Epiſcopus illi prouidere de beneficio etiam Curatu, ſed prouiſus tenetur primis temporibus à iure ſtatutis accipere Ordines, quos beneficium requirit, quamvis in literis non fuerit facta mentio quòd Ordinem non habet. Colligunt ex Ordin. Lap. Abb. Gemin. Ioan. Andr. Archid. Anchar. Butr. Dominic. Monach. Franch. Viuian. *in rationali lib. 3 pag 74.* Alagona *in compend. pag. 385.* remiſſiue Ximen. *in concerd. p. 2.*

2 Hanc eandem concluſ. firmat Azor. *inſtit. moral p. 2. lib. 6. c. 5. q. 9. verſ, nec obſtat, & c. 8. q. 13.*

SVMMARIVM.

1 *Mandato alterius ſuper prouiſione facienda per Papam impleto prouiſio auctoritate Papæ intelligitur eſſe facta,* & n. 2.

3 *Intellige quando Papa adiecit in reſcripto*, auctoritate noſtra, *vel appoſuit in mandato de prouidendo verbum,* præcipimus, *vt* n. 4.

5 *Receptio in Canonicum facta per Legatum à Latere non cenſetur fieri auctoritate Apoſt.*

Cap. Si eum. IX.

1 LEgatus quando mandat, quòd aliquis prouideatur de beneficio, vt de Canonicatu primò vacaturo, & deinde Papa dicit quòd ſecundùm literas ſui Legati illum recipiant recipitur tunc Apoſt. auctoritate, & Legati, & eſt præferendus in præbenda aliis receptis auctoritate Legati, vel alia auctoritate. Colligunt ex Ord. Lap. Abb. Gemin. Ioan. Andr. Archid. Anchar. Butr, Domin. Monach. Franch. Viu. *in ration. lib. 3. pag. 75.* Alagona *in compend. pag. 387.*

2 Hanc eandem concluſ. probat text. *in cap. ſi Apoſtolicæ 12. infr. hoc eod. tit.* gloſſ. *in verbo concedimus,* vbi Domin. *n. 5.* & Franch. *n. 4. in cap. cum aliquibus, de reſcript. hoc lib. gloſſ. vlt. in cap. hi qui, infr. eod.* Caſſad. *deciſ. vnic. de confirm. vtili,* Gom. *in c. 1, n. 12 de iudic. hoc lib.*

3 Intellige vt procedat quando Papa adiecit, prout *hic*, in reſcripto verbum, *auctoritate noſtra,* ſecus ſi tale verbum non addatur, patet ſi expendas in caſu huius text. tractari de ſuſcitanda, & confirmanda poteſtate Legati, ad quem aliàs attento iure prædicta poteſtas competebat, vnde neceſſarium fuit dictum verbum adiicere, vt prouiſio Apoſtol. cenſeretur iuxta *ſuprà* reſoluta, aduertit Domin. *n. 3. in d. cap. hi qui*, ſic aliàs ſi mandatum de quo *hic*, proceſſerit à Legato, qui de Latere non eſſet, tunc cùm talis Ordinarius non ſit in collatione beneficij, ex *d. cap.* 1. quantumcumque verbum, *auctoritate noſtra*, de quo *in text.* non apponeretur, adhuc receptus virtute mandati, auctoritate Apoſt. recipi diceretur, ſiquidem etiam ſemota confirmatione Pontificis ipſa prouiſio à tali Legato facta Apoſtolica dicebatur, vt probat text. *in d cap hi qui, in 2. p.*

4 Vnde ex his infertur deciſionem huius text. procedere ſimiliter quando Pontifex verbum *præcipimus*, in mandato de prouidendo apponit, tunc enim eo modo prouiſio, de qua *in text.* non Ordinaria, ſed Apoſtolica reputatur, ex gloſſ. *verbo concedimus, in cap. cùm aliquibus de reſcript. hoc lib.* Gom. *in c. 1. n. 12. de indic. hoc eod. lib.* & conſtat ratione, ſiquidem ſtante mandato de prouidendo certæ perſonæ Epiſcopus præcisè tenetur ad eã, ad quæ aliàs non tenebatur, ex reg. text. *in l. non quicquid, ff. de re iudic.* quicquid dubitent nonnulli, vt per Abb. *n. 8.* Felin. *n. 3. in d. cap. licèt,* Dec. *in cap. relatum. n. 3. ſup. hoc tit.*

5 *Non Legati.*] Collige ex text. quòd receptio in Canonicum facta per Legatum Sedis Apoſt. ſcilicet de Latere, non cenſetur fieri auctoritate Apoſt. idem probat text. *in d. cap. hi qui, & in cap. ſi à ſede, infr. hoc tit.* tradit gloſſ. *verbo legationis, in cap. ſi Apoſtolica 22. inf. eod. tit.* intendit *gloſſ. vlt. in cap. literis, de reſcript. & verbo deputatus in Clem. auditor, eod. tit. & verbo Apoſtolica in Clem. quia contingit, de Relig. domib.* tradunt Specul. *tit. de Legato, §. nunc tractemus, in princip.* Coſm. *in pragm. tit. de collat, §. item voluit, ad verbum Romanus, in fine.*

SVMMARIVM.

1 *Mandatum alternatiuè plures collatores includens verificatur in primo vacante, ipſimul verò vacantibus ordo ſcripturæ ſeruatur.*

2 *Mandatum de prouidendo à Papa conceſſum tenetur Epiſcopus executioni mandare vbi ſcandalum, vel aliquod malum non proponitur.*

3 *Ordo ſcripturæ ſeruandus eſt in mandato de prouidendo plures collationes alternatiuè concludente pluribus beneficiis vacantibus.*

4 *Mandatum de prouidendo adimpletur ſtatim in primo beneficio vacante.*

5 *Verbum ſimpliciter prolatum de prima vice intelligitur.*

6 *Clauſula,* Quod duxerit acceptandum, *addita in mandato de prouidendo operatur vt in primo beneficio vacante non ſit neceſſario prouiſio facienda, ſed aliud beneficium expectabitur.*

7 *Prouiſio an ſit facienda in beneficio vacante ad alterius collationem pertinente virtute mandati de prouidendo.*

Cap. Mandato. X.

1 PApa quando mandat tibi Epiſcopo vt prouideas de beneficio pertinente ad tuam, vel alterius iuriſdictionem, intelligitur de primò vacaturo; ſi verò plura ſimul vacent, eſt ſpectandum in literis quæ collatio primò nominetur, & illi beneficium eſt dandum. Colligunt ex Ordin. Lap. Abb. Archid. Gemin. Ioan. Andr. Anchar. Domin. Monach. Butr. Franch. Viu. *in ration. lib. 3. pag. 75.* Alagona *in compend. pag. 386.* remiſſiuè Ximen. *in concord. p. 1. & 2.*

2 *Prouidere debebis.*] Collige ex text. quod Epiſcopus tenetur executioni mandare mandatum de prouidendo à Romano Pontif. conceſſum, fatentur omnes *in præſenti*, tradunt Abb. *num.* 2. per text. *ibi in cap. paſtoralis, §. quia verò, de officio deleg.* reſoluunt omnes *in cap. ſi quando, de reſcript.* vbi Nauar. *remed. 2. & in cap. cùm teneamur de præbend.* Couar. *lib. 1. var. c. 1. à num. 4. & n. 10.* Marant. *diſp. 1. n. 4.* in ſpecie Couar. *in reg. peccatum, part. 2. in princ. num. 8. & pract. cap. 35. num. 6.* Intellige vt procedat quando in executione mandati de prouidendo ſcandalum, vel aliquod malum non proponitur contra bonum publicum, patet ſi expendas mandatum à Pontifice Romano eſſe mandatum ſuperioris, argum. text. *in cap. dudum, verſ. nos quia infr. hoc tit.* ac proinde non poſſe ab inferiori ſuſpendi, niſi aliquid proponatur ex quo veriſimilis

meus

mens ſuperioris colligatur, quæ quidem reperitur ſi ſcandalum in executione mandati immineat, vel malum aliquod contra bonum publicum, cùm ſuperior mandans non videatur intendere aliquid iniuſtum cum ſcandalo, vel contra bonum publicum, aduertunt Dec. *n.* 3. Abb. *n.* 2. *in d. cap. cum teneamur*, facit text. *in cap. nihil, de præſcrip.* imò in dubio potius per importunitatem, quàm ex animo mandaſſe præſumitur, vt ſignificat text. *in d. cap. ſi quando, in fine.*

3 *Si verò*, &c.] Collige ex text. quòd in mandato de prouidendo plures collationes alternatiuè concludentes pluribus beneficiis vacantibus ſcripturæ ordo ſeruandus eſt, tradunt gloſſ. *verbo ſcriptura*, Domin. & Franch. *n.* 2. Anch. & alij *in præſenti*, idem tradit gloſſ. *in reg. in alternatiuis, de reg. iur. lib.* 6. Intellige vt procedat alternatiua ordinis, patet ſi expendas prædictam alternatiuam ordinis induci ex coniectura voluntatis diſponentis, iuxta text. *in l. hæredes mei, §. vlt. ff. ad S. C. Trebell.* ſic aliàs ſi mandatum de prouidendo ordine conuerſo concipiatur, videlicet ad alterius, vel ad tuam collationem, eodem modo ſcripturæ ordo ſeruandus eſt, itavt pluribus ſimul vacantibus beneficiis prouiſio fiat de beneficio pertinenti ad collationem alterius, aduertit gloſſ. *verbo, à te, in præſenti.*

4 In gloſſ. *Ad illius.* Vult gloſſ. quòd mandatum de prouidendo, de quo *hîc*, adimpleatur ſtatim in primo beneficio vacante, itavt de illo virtute mandati fiat prouiſio, idem probat text. *in præſenti*, ibi. *de beneficio quod primò vacabit*, &c. tradunt Domin. *n.* 1. Anchar. Franch. & alij *hîc*, Domin. *n.* 2. *in cap. vlt. de renuntiat.*
5 *hoc lib.* & iuuat, quia verbum ſimpliciter prolatum de prima vice intelligitur, *l. boues, §. hoc ſermone, ff. de verb. ſignif.* Socin. *conſ.* 147. *n.* 5. *lib.* 5. Iaſ. *conſ.* 36. *col. vlt.*
6 *lib.* 3. Alex. *conſ.* 16. *n.* 9. *lib.* 4. Secus quando clauſula in mandato de prouidendo additur, *quod duxeris acceptandum*, tunc enim virtute mandati in primo beneficio vacante non eſt neceſſariò prouiſio facienda, ſed aliud beneficium expectabitur, vt tradit hæc gloſſ. *in fin.* & Staphil. *de literis gratiæ, tit. quibus modis expirent literæ, §.* 3. *n.* 3.

7 In gloſſ. *Ad te*, ibi, *dico tamen*, &c. Dubium eſt an prouiſio ſit facienda in beneficio vacante ad alterius collationem pertinente virtute mandati de prouidendo, quod concipitur ſub hac forma, *ad tuam, alioquin ad cuiuſcunque collationem pertinente?* In quo Franch. *n.* 2. *&* 3. Domin. *n.* 2. hic exiſtimant in primo beneficio ad alterius collationem pertinente non eſſe faciendam prouiſionem virtute mandati, quod ſub tali forma concipitur. Contrarium tamen tenet Archid. quem refert, & ſequitur Anchar. *in præſenti*, quas contrarias opiniones ad concordiam reduci poſſe veriùs cenſeo, vt ſcilicet poſterior intelligatur quando mandatum de prouidendo ad Epiſcopum, prior verò quando ad alium dirigitur, ad quem poteſtas conferendi virtute alicuius priuilegij, conſuetudinis, aut præſcriptionis ſpectat.

SVMMARIVM.

1 *Clericus, cui mandabatur prouideri de præbenda primò vacante, ſi negligit petere præbendam ſibi debitam extincta eſt gratia; ſi autem ſibi collatus fuerit Canonicatus, tunc habebit præbendam, cùm nullus eſt ibi expectans auctoritate Apoſt.*

2 *Papa ſi ſimpliciter mandat alicui prouideri de beneficio vacaturo, intelligitur de primo, & non de aliis.*

3 *Mandatarius poteſt præbendam, quam neglexerat, petere ſi iterum vacet.*

4 *Iudex dicitur vir bonus.*

6 *Gratia extinguitur per negligentiam.*

Cap. Si Clericus. XI.

PApa quando mandat alicui prouideri de præbenda primò vacatura, & poſtea eundem recipi in Canonicum, ſi ipſe eſt negligens in petenda prima præbenda, gratia expirat, & non poteſt ſecundam petere, quia non eſt Canonicus. E contra verò ſi Papa ei confert ius Canoniæ, & factus eſt Canonicus auctoritate Apoſt. & mandat Canonicis, vt conferant præbendam primò vacaturam, & ille fuit negligens in ea petenda, poteſt adhuc aliam petere, quia gratia non eſt extincta, & præfertur aliis (non tamen auctoritate Pontificia expectantibus) aliàs facta collatio alteri in illius præiudicium eo ipſo non valet. Colligunt ex Ordin. Lap. Abb. Gemin. Ioan. Andr. Anchar. Butr. Domin. Monach. Franch. Viuian. *in ration. lib.* 3. *pag.* 76. Alagona *in compend. pag.* 386. remiſſiuè Ximen. *in concord. part.* 2. 1

Aliam poſtmodum, &c.] Notatur ad hoc, quòd ſi Papa ſimpliciter mandat alicui prouideri de beneficio vacaturo, intelligitur de primo, & non de aliis, vt per Tiraq. *in l. boues, §. hoc ſermone, n.* 27. *&* 39. *ff. de verbor. ſignificat.* 2

Verùm ſi præfatus Clericus, &c.] Notatur ad hoc, 3
quòd mandatarius poteſt præbendam, quam neglexerat, petere, ſi iterum vacet, vt per Tiraq. *de retractu lig. §.* 1. *gloſſ.* 9. *n.* 162.

In gloſſ. *Negligenter*, ibi, *arbitrio boni viri, id eſt,* 4
iudicis. Ita Tiraq. *de retract. lig. §.* 9. *gloſſ.* . *n.* 26.

In gloſſ. *Aliam.* Vide Tiraq. *de retract. lig. ad finem* 5
tit. n. 41.

In gloſſ. *Extincta.* Notatur ad hoc, quòd per ne- 6
gligentiam extinguitur gratia, vt per Staphil. *de literis gratiæ, tit. quibus modis expirent literæ, verſ. tertio expirat, n.* 1. *cum ſeq.* Mar. Anton. *var. reſol. lib.* 1. *reſol.* 241 *num.* 15.

SVMMARIVM.

1 *Receptus auctoritate Papæ etiam ad mandatum alterius, præferendus eſt aliis in præbendis.*

2 *Recepti à maiori, ſeu digniori, præferuntur cæteris receptis ab inferiori, etiamſi illi ſint tempore poſteriores.*

3 *Actus vt dicatur prorogatus oportet in eo eandem interuenire formam, & qualitatem, quam habebat actus, qui prorogatur, aliàs magis dicetur nouus actus.*

Cap. Hi qui. XII.

REceptus in Canonicum auctoritate Apoſtolica eſt 1
præferendus in præbenda aliis receptis etiam auctoritate Legati. Quòd ſi Legatus habeat ſpeciale mandatum, tunc dicitur receptus auctoritate Apoſt. & præfertur. Colligunt ex Ordin. Gemin. Ioan. Andr. Archid. Anchar. Domin. Butr. Monach. Franch. Viuian. *in ration. lib.* 3. *pag.* 76. Alagona *in compend. pag.* 383.

Cæteris anteferri, &c.] Notatur ad hoc, quòd re- 2
cepti à maiori, ſeu digniori, præferuntur cæteris receptis ab inferiori, etiamſi illi ſint tempore poſteriores, vt per Tiraq. *de nobil. c.* 6. *n.* 8.

In gloſſ. *Specialiter*, ibi, *auctoritate Legati prorogata* 3
receptus videtur. Notatur ad hoc, quòd vt actus dicatur prorogatus, oportet in eo eandem interuenire formam,

mam, & qualitatem, quam habebat actus, qui prorogatur, aliàs magis dicetur nouus actus, vt per Cuſſet. *de iuram. confirm. p. 1. c. 49. n. 8.* D. Barboſ. *in l. 1. art. 1. n. 74. ff. de iudic.*

SVMMARIVM.

1 *Papa vbi confert Canonicatum alicui, & mandat prouideri de prabenda primò vacatura ſi Canonici hoc ignorantes, & ignoranti prabendam conferunt poſtea vacantem, non tenet collatio.*

2 *Ius ad rem acquiritur dumtaxat ex mandato de prouidendo.*

3 *Dictio, Vacatura, in materia reſeruationis, capit tunc vacantia.*

Cap. Si poſtquam. XIII.

1 PApa quando confert Canonicatum alicui, & mandat prouideri de præbenda primò vacatura, & nulli alij de iure debita, ſi Canonici ignorantes mandatum conferunt præbendam primò vacantem alteri ignoranti etiam mandatum, collatio tenet, quia Canonicus auctoritate Apoſtol. factus habet ius ad primam præbendam, quam iuſtè poteſt petere, & non poteſt alteri conferri, licèt ignoranti mandatum. Colligunt ex Ordin. Lap. Abb. Archid. Gemin. Ioan. Andr. Ancb. Domin. Monach. Franch. Viuian. *in ration. lib. 3. pag. 77.* Alagona *in compend. pag. 387.* remiſſiuè & Ximen *in concord. p. 2.*

2 *Ius ad obtinendum prabendam,* &c.] Notatur ad hoc, quòd ius ad rem acquiritur dumtaxat ex mandato de prouidendo, vt per Gom. *ad reg. de non tollendo iure quaſito, q. 21. n. 33.* Gonzal. *ad reg. 8. Cancell. gloſſ. 15. §. 2. n. 56.* vbi dicit ſic fuiſſe reſolutum *in vna Burgen. Canonicatus 18. Aprilis* 1597. coram Card. Pamphilio.

3 In gloſſ. *Vacaturam*, ibi, *multò fortius ergo vacantem.* Notatur ad hoc, quòd *dict. vacatura*, in materia reſeruationis capit tunc vacantia, vt per Dec. *conſ. 333. Viſo tenore, ſub n. 4. verſ. & videmus*, Simonet. *de reſeruat. q. 74.* Gonzal. *ad dict. reg. 8. §. 5. proœm. num. 66.* Mandoſ. *in reg. 26. de vacaturis poſt promot. in proœm. n. 3. & 4.*

SVMMARIVM.

1 *Compendium huius text. refertur.*

2 *Papa concedendo aliis poteſtatem; eandemmet ſibi reſeruat & maiorem.*

3 *Iuriſdictionem alicui papa committens, eandem, & maiorem ſibi retinet.*

4 *Princeps licèt concedat alicui iuriſdictionem priuatiuè, tamen cum illis concurrere poteſt, quia ſemper maiorem poteſtatem videtur apud ſe retinuiſſe.*

5 *Princeps non dat tantam poteſtatem alteri quin plus ſibi retineat.*

6 *Principis auctoritas ſemper cenſetur praſeruata in conceſſionibus.*

7 *Prauentioni locus eſt inter Papam, & Ordinarium.*

8 *Papa, & Epiſcopo concurrentibus in collatione beneficij in menſe Ordinario vacantis, illius prouiſio prauualet, qua praceſſit.*

9 *Gratia & diſpenſatio tacita veritate vitiatur quando eſt gratia finalis conceſſionis, ſecus quando eſt ſolùm cauſa impulſiua.*

10 *Mandatum de prouidendo ſpeciale derogat generali mandato pracedenti, licèt de illo nulla expreſſa mentio habeatur.*

11 *Priuilegio generali de conferendis beneficiis derogatur per ſpecialem gratiam alteri factam.*

12 *Clauſula decreti irritantis ligat etiam ignorantes.*

13 *Certans de beneficio quarendo de lucro ſimpliciter tractare videtur.*

14 *Diſpenſatio quamuis odioſa ſit ac ſtrictè intelligenda, attamen poteſtas diſpenſandi commiſſa alicui eſt latè interpretanda.*

15 *Beneficia Curata poſſunt conferri vigore facultatis data ad conferendum.*

16 *Argumentum ex ſequela abſurditatis bonum eſt.*

Cap. Dudum. XIV.

PApa quando concedit ſuo Legato facultatem acceptandi reſignationes beneficiorum, & illa conferendi, ſi Papa deinde facit aliquem Canonicum Eccleſiæ legationis, & mandat executoribus deputatis vt prouideatur hic de præbenda primò vacatura, ſi vacat per reſignationem, & interim Legatus illam confert alicui, collatio non tenet, quia ſtat pro Canonico creato à Papa, licèt in mandatis nullam fecerit mentionem de poteſtate conceſſa Legato, quia ſufficit decretum irritans quicquid attentatur contra decretum Papæ, cùm agitur de lucro electi ab Epiſcopo, & non de præiudicio Epiſcopi. Colligunt ex Ordin. Lap. Abb. Archid. Gemin. Ioan. Andr. Ancb. Dominic. Franch. Viuian. *in rational. lib. 3. pag. 77.* Alagona *in compend. pag. 387.* remiſſiuè Ximen. *in concord. p. 1. & 2.* 1

Penes nos tamen nihilominus remanſit maior.] Notatur ad hoc, quòd Papa concedendo aliis poteſtatem, eandemmet ſibi reſeruat, & maiorem, vt per Grammat. *voto 28. n. 4.* Roland. *conſ. 1. num. 135. vol. 2.* Perez *conſ. 1. n. 12. vol. 1.* Gonzal. *ad reg. 8. Cancel. §. 2. proœm. n. 2. cum ſeqq.* aſſerentes ad hoc eſſe textum hunc ſingularem, peregrinum, & optimum. 2

Vnde Papa committens alicui iuriſdictionem aliquam, eandem, & maiorem ſibi retinet, Bald. *conſ. 326. in fine, vol. 1* Grammat. *deciſ. 30. n. 4.* Menoch. *conſ. 479. n. 9.* Ioan. Garc. *de nobilit. gloſſ. 35. num. 59.* vbi ait quòd licèt Princeps concedat alicui iuriſdictionem, non ideo eam à ſe abdicat, ſed ſemper maior apud ipſum remanet, D. Barboſ. *in l. 1. ff. de iudic. art. 4. n. 109.* vbi 3
dicit quòd licèt Princeps conceſſerit aliquibus iuriſdictionem priuatiuè, tamen cum illis concurrere poteſt, quia ſemper maiorem poteſtatem videtur apud ſe retinuiſſe. 4

Et Princeps non dat tantam poteſtatem alteri, quin plus ſibi non remaneat, vt per hunc text. tradunt Afflict. *in c. 1. verbo poteſtat, n. 16. & in c. 1. §. iterum ſi quis in 3. notab. quibus modis feud. amit.* Natt. *conſ. 387. n. 24. vol. 3.* 5

Et conceſſionibus Officiorum ſemper Principis auctoritas cenſetur præſeruata, Bald. *in l. qui ſe patris, verſ. item in conceſſis, C. vnde vi,* Nat. *conſ. 580. n. 4. verſ. nam pradictis,* Mench. *de ſucceſſ. creat. lib. 2. §. 17. à n. 88.* Surd. *conſ. 152. n. 16.* Camil. Curt. *p. 1. diuerſ. iuris feud. § poteſt. n. 5. fol. 28.* 6

Propter quod noſtra, &c.] Notatur ad hoc, quòd inter Papam, & Ordinarium eſt locus præuentioni, vt per Coſm. *in pragm. ſanction. tit. de collat. §. volens, verbo prauentionem,* Corraſ. *de benefic. part. 2. cap. 1. num. 7.* Simonet. *de reſeruat. quaſt. 2. num. 5.* Fuſc. *de viſitat. lib. 2. cap. 28. num. 20.* Anaſtaſ. Germon. *de indultis Cardinal. §. per qua ſublatis, n. 80. & 81.* Menoch. *conſ. 183. lib. 1.* Flamin. *de reſign. benefic. lib. 1. quaſt. 10. à num. 53. & lib. 7. quaſt. 11. à num. 6.* Lelij. Zechi. *de benefic. c. 2. num. 1.* Gonzal. *ad reg. 8. Cancel. §. 3. proœm. num. 1.* vbi per hunc text. tradit quòd Papa, & Epiſcopo concurrentibus in collatione beneficij in menſe Ordinario 7

dinario vacantis illius prouiſio præualet, quæ præceſſit.

9 *Non habita mentione de ipſa*, &c.] Notatur ad hoc, quòd ſolum vitiatur gratia, & diſpenſatio tacita veritate, quando eſt gratia finalis conceſſionis, ſecus quando eſt ſolùm cauſa impulſiua, vt per Tiraq. *in tract. ceſſante cauſa, limit.* 1. *num.* 16. Sanch. *de Matrim. lib.* 8. *diſp.* 22. *n.* 11.

10 *Per ſpeciem generi derogatur*, &c.] Notatur ad hoc, quòd mandatum de prouidendo ſpeciale derogat generali mandato præcedenti, licèt de illo nulla expreſſa mentio habeatur, idem probat text. *in c. quamvis* 38. *infr. hoc tit. & in cap. paſtoralis* 14. §. *quoniam, de reſcript.* tradunt gloſſ. *verbo ſanctionis*, Domin. *n.* 6. Franch. *n.* 7. Anchar. & alij *in præſenti*, gloſſ. *in ſumm.* 25. *q.* 2. gloſſ. vbi DD. communiter *in reg. generali, de regulis iuris hoc lib.* reſoluunt Abb. *à n.* 10. vbi Innoc. *n.* 5. Dec. *à n.* 4. Felin. *n.* 3. Rip. *n.* 75. *in c.* 1. *de reſcript.* Innoc. *n.* 2. *vbi gloſſ. verbo non facta, in cap. cum ordinem eod. tit. de reſcript.* Alexand. *conſ.* 1-6. *n.* 1. *lib.* 6. Xuar. *alleg.* 38. *n.* 10. communis ex Dec. *conſ.* 147. *à num.* 2. *vol.* 1. *& in d. cap. paſtoralis* §. *quoniam, n.* 2. Rot. *deciſ.* 17. *hoc tit.* Rebuff. *in concord. tit. forma mandati, verbo data, in princ.* Gom. *in c.* 1. *de conſtit. hoc lib. n.* 59. Card. Mantic. *de coniect. vlt. volunt. lib.* 9. *tit.* 6. *n.* 22. Cephal. *conſ.* 394. *à n.* 19. *lib.* 3.

11 Valaſc. *conſ.* 72. *num.* 3. Et quòd priuilegio generali de conferendis beneficiis derogatur per ſpecialem gratiam alteri factam, tradit Rebuff. *in tract. nomin. q.* 4. *num.* 10.

12 *Statim ignorantes ligauerat.*] Notatur ad hoc, quòd clauſula decreti irritantis ligat etiam ignorantes, vt per Doctores, quos plena manu citaui *in tract. de clauſulis, clauſ.* 40. *à n.* 12. ſecundùm Lugdun. impreſſ.

13 *Vbi de lucro dicti G tantum agitur*, &c.] Notatur ad hoc, quòd certans de beneficio quærendo de lucro ſimpliciter tractare videtur, vt per Tiraq. *de retract. lig.* §. 1. *gl.* 10. *num.* 126. Flamin. Pariſ. *de reſignat. benef. lib.* 4. *q.* 9. *n.* 46.

14 In gloſſ. *Beneficia*, ibi, *ſumitur hic beneficium largè*, &c. Notatur ad hoc, quòd quamvis diſpenſatio odioſa ſit, ac ſtrictè intelligenda, attamen poteſtas diſpenſandi commiſſa alicui eſt latè interpretanda tanquam fauo-

15 rabilis, vt per Sanch. *de Matrim. lib.* 8. *diſp.* 2. *n.* 1. Et per hanc gloſſ. tenet Gonzal. *ad reg.* 8. *Cancel. gloſſ.* 6. *n.* 24. quòd Curata beneficia poſſunt conferri vigore facultatis datæ ad conferendum, de quo etiam plures citaui per Nicol. Garc. *de benef. p.* 1. *c.* 6. *n.* 41.

16 In gloſſ. *Abſurdum*, ibi, *nota bonum modum argumentandi ex ſequela abſurditatis.* Vide Euerard. *in topicis legalib. loco* 8. Menoch. *conſ.* 12. *n.* 31. *& conſ.* 37. *n.* 118. *& conſ.* 76. *n.* 12. *& conſ.* 84. *n.* 22. *& conſ.* 95. *n.* 76. Surd. *conſ.* 116. *n.* 45. Seraph. *de priuilg. iurament. priuil.* 30. *n.* 12. Flamin. *de confident. q.* 26. *n.* 20. Mari. Anton. *var. reſol. lib.* 2. *reſolut.* 32. *n.* 12. *& reſol.* 59. *caſu* 19.

SVMMARIVM.

1 *Secundus, qui impetrauit dignitatem, & præbendam, præfertur priori qui ſolùm præbendam impetrauerat, ſi præbenda dignitati eſt annexa, & præſtatur ratio*, n. 2.

3 *Vnio beneficiorum non præſumitur, ſed eſt probanda ab allegante.*

4 *Vacatio ſucceſſionis non minus contingit per renunciationem, quàm per mortem.*

Cap. Quia ſæpè. XV.

Papa ſi mandat prouideri de præbenda, deinde mandat prouideri ſecundo de præbenda & dignitate in eadem Eccleſia, ſi præbenda, quæ vacat, eſt annexa dignitati, præfertur ſecundus, cui danda eſt, ſecus ſi eſt ſola præbenda. Colligunt ex Ordin. Lap. Abb. Archid. Gemin. Ioan. Andr. Anchar. Butr. Dominic. Monach. Franch. Viu. *in ration. lib.* 3. *pag.* 78. Alagona *in compend. pag.* 388. remiſſiuè Ximen. *in concord. part.* 2. 1

Ratio deciſionis eſt, quia præbenda annexa alicui dignitati, officio, vel perſonatui regulatur ſecundùm dignitatem, officium, vel perſonatum, cui annectitur, ex reg. *l. cum principalis, ff. de regulis iuris*, & reg. *acceſſorium eod. lib.* 6. & conſtat primum non eſſe prouiſum de dignitate; præbenda verò, quæ vacat ob vnionem, ſequitur naturam dignitatis; ergo meritò ſecundus in ea præfertur, non verò primus, qui de dignitate prouiſus non fuit, ſic aliàs limitabis reg. text. *in cap. cum cui* 29. *hoc eod. tit.* iunctis *ibi* reſolutis. Intellige tamen quòd ſi ſecundus aliam obtinebat præbendam, per adeptionem iſtius vacare dicetur, quam primus impetrans virtute reſcripti obtinebat, iuxta ea quæ tradit Franch. *in d. cap. ei cui, n.* 3. Anchar. *n.* 4. ibi, ſi in eadem Eccleſia præbenda non ſit, ex *cap. duobus in fine, de reſcript. hoc lib.* vbi notatur. Dubium tamen eſt an ille, cui mandatur prouideri de præbenda, & dignitate, & ſic copulatiuè virtute reſcripti poſſit prouideri de præbenda tantum, vel de dignitate tantum, ſi vna ſine alia vacauerit, in quo reſpondendum eſt virtute reſcripti poſſe præbendam, vel dignitatem tantùm obtineri, niſi alius prior offeratur, ita Domin. *num.* 5. Anchar. *n.* 2. Franch. *n.* 5. *in præſenti*, apud quos etiam videbis quid dicendum ſit ſi verba proferantur, vt fiat prouiſio de dignitate cum præbenda. 2

Notatur ad hoc, quòd vnio beneficiorum non præſumitur, ſed eſt probanda ab allegante, vt per Maſcard. *de probat. concl.* 1411. *n.* 2. 3

In gloſſ. *Vacat*, ibi, *morte, renuntiatione*, &c. Notatur ad hoc, quòd per renuntiationem non minus vacatio ſucceſſionis contingit quàm per mortem, vt per Auendan. *l.* 45. *Tauri, gloſſ.* 2. *n.* 4. Gutier. *pract. lib.* 3. *q.* 72. *n.* 3. Azeued. *l.* 11. *n.* 2. *tit.* 3. *lib.* 7. *noua recopil.* 4

SVMMARIVM.

1 *Mandatum prouideri de dignitatibus, vel beneficiis aliis Eccleſiaſticis Curata non includit non expreſſa cura.*

2 *Reſcripta ſunt ſtricti iuris.*

3 *Qualitas Curati beneficij ſi tacetur impetratio eſt ipſo iure nulla.*

4 *Prouiſio non eſt facienda in beneficiis Curatis quando alicui ſimpliciter prouideri mandatur.*

5 *Beneficiorum appellatione regulariter beneficia Curata, & dignitates non veniunt.*

6 *Electiuus modus non includitur in beneficij prouiſione ſi alij modi prouidendi exprimantur.*

7 *Beneficij electiui in literis beneficialibus mentio fieri debet ſi beneficium huius qualitatis ſit.*

8 *Beneficiales literæ vnum modum exprimentes alium non includunt.*

9 *Collationis appellatione non venit inſtitutio.*

10 *Tituli vnius appellatione non venit alius.*

11 *Mandatum ſimpliciter duos includens, alterum ſolum non adſtringit, & è conuerſo directum vni, duos non afficit.*

12 Gratia

12 *Gratia ad collationem Epiſcopi non comprehendit collationem ſimultaneam Epiſcopi & Capituli, nec è conuerſo.*

13 *Nominationes directa Capitulo non comprehendunt ſingulares Canonicos, niſi vice Capituli conferrent.*

14 *Commune quod eſt mei, & alterius, non eſt propriè meum.*

15 *Alternatiua non intrat in beneficiis ſimultanea collationis.*

16 *Mandatum de prouidendo diuiſim conceptum non comprehendit beneficia, quæ ad ſimultaneam collationem pertinent, ſed contrarium verum, vt* n. 18.

17 *Alternatiua natura eſt vt in altero verificetur tantùm.*

Cap. Cùm in illis XVI.

1 PApa quando mandat aliquem prouideri de perſonatu, dignitate, vel aliis beneficiis quibuſcunque, non intelligitur de Curatis, niſi mentionem faciat de habentibus curam animarum. Colligunt ex Ordin. Lap. Abb. Archid Gemin. Ioan. Andr. Domin. Monach. Anchar. Franch. Viu. *in ration. lib.* 1. *pag.* 79. Alagona *in compend. pag.* 388. remiſſiuè Caſal. *in annot.* & Ximen. *in concord. p.* 1. *&* 2.

2 *Intentionis noſtræ nequaquam exiſtit*, &c.] Notatur ad hoc, quòd reſcripta ſunt ſtricti iuris, vt per Tiraq. *in l. ſi vnquam, verbo libertis, num.* 55. *C. de reuocand. donation.*

3 Notatur etiam ad hoc, quòd qualitas Curati beneficij ſi tacetur, impetratio eſt ipſo iure nulla, vt per Gonzal. *ad reg.* 8. *Cancel. gloſſ.* 9. §. 1. *n.* 64. Nicol. Garc. *de benefic. p.* 1. *c.* 6. *n.* 49. De Cura autem annexa non eſſe faciendam mentionem reſoluunt per me citati *ſuprà in collect. ad cap. ſuper eo* 6. *n.* 4. *hoc eodem tit.*

4 *Poſſit, aut debeat prouideri.*] Collige ex text. quòd quando prouideri mandatur, prouiſio non eſt facienda in beneficiis Curatis, ita gloſſ. *verbo prouideri*, Anchar. *n.* 3. Domin. Franch *n.* 4. *hic*, idem Franch. *n.* 5. Domin. etiam *n.* 5. *in cap. quamuis, ſup. hoc tit.* Abb. *in cap. vltim. n.* 3. *hoc tit. & in cap. poſtulaſti, n.* 2. vbi Dec. *num.* 6. *de reſcript.* Card. *in Clem.* 1. *in princip. n* 8. *de ſuppl. negl. Prał.* Staphil. *de literis gratiæ, tit. de modo, & forma impetrandi, in princ. & tit. de formis expectatiuarum*, §. *ſexta forma, n.* 1. *&* §. *noua forma, num.* 11. Gig. *de penſionib q* 19. *n.* 5. Rebuff. *in praxi tit. de clauſulis mand. n.* 34. *& tit. de diſpenſ. ad plura beneficia, num.* 66 *& tit. tertia pars*
5 *ſignaturæ, verbo qualitatum, n.* 3. Regulariter enim beneficiorum appellatione Curata beneficia, & dignitates non veniunt, vt per hunc text. tradunt Gig. *de penſionib. q.* 28. *n.* 9. Cortaſ. *de benefic. part.* 1. *c.* 5. *n.* 4. Franc. Marc. Delphin *decis.* 525. *p* 1. Petr. Gregor. *de benefic. c.* 6. *n.* 4. Aloyſ. Ricc. *in collect. deciſ. part.* 4. *collect.* 1217. Gonzal. *ad reg.* 8. *Cancel gloſſ.* 6. *ex n.* 1. Sicut etiam collatio facta de Eccleſia ab Ordinario non comprehendit Eccleſiam Curatam, vt per Pute. *deciſ.* 301. 307. *&* 308. *lib.* 1. *in antiq.* Tamen veritas eſt quòd licèt appellatione beneficij Eccleſiaſtici ex proprietate ſermonis Curatum comprehendatur, vt patet ex definitione, nihilominus ſi defectus intentionis reperiatur, appellatione beneficij Eccleſiaſtici Curatum nequaquam in diſpoſitione continetur; conſtat namque in conceſſionibus, ſicuti in reliquis actibus, vltra intentionem non dari operationem, ex reg. text. *in l. non omnis ff. ſi certum petatur*; colligitur verò huiuſmodi defectus intentionis non ſolùm ex verbis conceſſionis, verùm etiam ex materia ſubiecta, hoc ſuppoſito patet declaratio ad text. *in præſenti*, quatenus dicit prouiſionem non eſſe faciendam in beneficiis Curatis virtute literarum, quæ ad beneficia conceduntur, vt procedat quando literæ ad impetrationem prouiſi conceduntur, patet ſi expendas in huiuſmodi literis ob ambitionem, quam continent, dari defectum intentionis, vt fatetur Pontifex *in præſenti*, quo defectu prædicta beneficia excluduntur, vt in ſpecie aduertit Dec. *in d. cap. poſtulaſti, num.* 6. Staphil. *tit. de modo, & forma impetrandi, in princ.* ſic aliàs ſi literæ Motu proprio concedantur, quia ceſſat prædicta ambitio, ac proinde defectus intentionis, de quo *ſuprà*, meritò beneficia Curata comprehendunt, vt in illis prouiſio fieri poſſit, cùm talia in rei veritate ſub proprietate beneficij Eccleſiaſtici contineantur, aduertit in ſpecie Staphil. *vbi proximè, n.* 6.

§. Illis verò.

Mandatum de prouidendo de perſonatibus, ſeu 6
dignitatibus, etiamſi curam habeant animarum ad collationem, prouiſionem, præſentationem, vel diſpoſitionem alicuius ſpectantibus, non extenditur ad beneficia electiua, vt per Gonzal. *ad reg.* 8. *Cancel. gloſſ.* 19. *n.* 4. Nicol. Garc. *de benefic. p.* 1. *c.* 6. *n.* 47. Pariſ. *conſ.* 41. *n.* 4. *lib.* 4. Fieri enim debet mentio in literis beneficij 7
electiui ſi beneficium huius qualitatis ſit, vt per Menoch. *de arbitr. caſu* 201. *n.* 84. Flamin. *de reſign. lib.* 10. *q.* 2. *n.* 35.

§. Cùm autem.

Cùm collatio, præſentatio, inſtitutio maximè differant, ſi Papa mandat prouideri de beneficio ſpectante ad collationem alicuius, non extenditur mandatum ad beneficium ſpectans ad præſentationem, vel inſtitutionem. Colligunt Doctores *in princip. text. citati.* 8

Inter collationem, præſentationem, &c.] Notatur ad 9
hoc, quod collationis appellatione non venit inſtitutio, nec confirmatio, vt per Gonzal. *ad reg.* 8. *Cancel. gloſſ.* 16. *num.* 10. nam appellatione vnius tituli 10
non venit alius, ex Rebuff. *in tract. de pacificis poſſeſſ. num.* 57.

§. Si verò.

Si Papa mandat prouideri de beneficio ſpectante ad 11
collationem, vel præſentationem aliquorum, non extenditur ad beneficium ſpectans ad collationem, vel præſentationem alterius illorum, niſi addatur communiter, vel diuiſim, & è contra. Si verò mandatur prouideri de beneficio ſpectante ad collationem vnius, non extenditur ad ſpectans ad collationem plurium. Colligunt Doctores *in princ. text. citati.*

Vnde notari ſolet hic §. ad hoc, quod gratia ad col- 12
lationem Epiſcopi ſpectans non comprehendit collationem ſimultaneam Epiſcopi, & Capituli, nec è conuerſo, vt per Gemin. *n.* 2. *&* 5. Franch. *n.* 2. 3. *&* 5. *in præſenti*, Simon. *de reſeruat. q.* 71. Caputaq. *deciſ.* 88. *n.* 4. *p.* 2. Gonzal. *ad reg.* 8. *Cancel. gloſſ.* 9. *num.* 15. *& gloſſ.* 45. *n.* 29.
Et ad illud quòd nominationes directæ Capitulo non 13
comprehendunt ſingulares Canonicos, niſi vice Capituli conferrent, ex Rebuff. *in tract. nomin. quæſt.* 8. *num.* 31.

Ratio eſt, quia illud, quod eſt commune mei, & al- 14
terius, non eſt propriè meum, ſed impropriè, *gloſſ.* 1. *in cap. penult.* 12. *q.* 1. *l. illud ff. de reu nupt.* Ioan. Monach. *in præſenti, n.* 4. Prob. *n.* 2. *&* 5. & Gemin. ac Franch. *citatis locis*, Cagnol. *in l. id, quod noſtrum* 13. *n.* 20. *ff. de reg. iuris.*

Vnde

15 Vnde in beneficiis ſimultaneæ collationis non intrat alternatiua, vt fuit dictum *in Piſtorien. Canonicatus 17. Iunij* 1615.coram bon.mem. Card. Caualerio, inter eius impreſſas *deciſ.* 359. *n.*7. *&* 15. *& in eadem Aprilis* 1616.coram eodem, *deciſ.* 390.*n.*1.vbi allegat Gonzal.*ad reg.*8.*Cancel.gloſſ.*45.*in princ.n.*1.*& ſeqq.*

16 *Adimpleri non poſſet*, &c.] Collige ex text.mandatum de prouidendo diuiſim conceptum non comprehendere beneficia, quæ communiter ad collationem pertinens, idem probat text.*in cap. vlt. infr. hoc tit.*tradunt Anchar.*n.*2.Franch.*n.*3.*in præſenti*, idem Anch. *poſt princ.*Franch.*n.*3.*in fine.* Domin.*n.*4.& alij *in cap. in mandato, ſup.hoc tit.*aſſerentes in mandato de prouidendo ſub hac forma,*ad tuam, vel alterius collationem*, non contineri beneficia ad vtriuſque collationem pariter ſpectantia. Pro quibus facit quòd mandatum de prouidendo alios caſus quàm expreſſos non comprehendit, ſed in ſpecifica forma debet obſeruari, vt expreſsè probat text.*in cap.de non ſacerdotali* 27. *hoc eod. tit.* reſoluunt Rebuff. *in praxi, tit de diſpenſ. ad plura beneficia*, *à num.*65. Rot. *deciſ.*14.*de præbend.in nouis*, Gom.*de expectat.n.*49. Staphil.*de literis gratiæ, tit. de modo, & forma impetrandi*, *n.*2. Hoied. *de incompatib. benefic. p.*1.*c.*24.*n.*61.vnde cùm beneficium ad vtriuſque collationem ſimul ſpectans non ſit caſus in tali mandato de prouidendo expreſſus, meritò in illo non comprehendatur, arg. text.*in l.*4. §. *totus*, vbi notat Paul. *ff.de damno infecto*, & quæ tradit Guttier.*conſ.*1.

17 *n.*1. Deinde facit quòd natura alternatiuæ ea eſt vt in altero verificetur tantùm, & in hoc à copulatiua differre dicitur, iuxta text.*in cap.inter cæteras, de reſcript.* reſoluunt Roland. *conſ.*58.*n.*4. Cephal. *conſ.*134. *n.*1. *lib.*1.ac proinde ſi tale beneficium pertinens ad vtriuſque collationem in tali mandato de prouidendo contineretur, nulla eſſet differentia inter coniunctiuam, & deſiunctiuam contra deciſionem text. *in l. ſi hæredes plures* 5.*ff.de condit.inſtit.*

18 Contraria tamen ſententia verior eſſe videtur, pro qua adduci ſolet illud, quòd Papa in tali mandato grauans vnumquemque in ſolidum, à fortiori pro dimidia parte grauare intendit, ex text. *cap.in toto*, *in cap. plus ſemper*, *de reg. iur. hoc lib.* facit etiam text. *in l. ſi ita ſcriptum, ff.de liberis, & poſth.*vbi diſpoſitio in caſibus diſtinctis habet locum ſi ſimul ambo illi caſus eueniant; facit tandem, quia alternatiua reſpiciens perſonas in coniunctiuam reſoluitur *l.cùm quidem, C. de verb. ſignif.* ac proinde in mandato de quo in text. magis comprehenduntur beneficia, quæ ad vtriuſque collationem ſpectant. Qua retenta opinione ad text.*in d.cap.vlt.* reſpondetur procedere quando vnuſquiſque per ſe non grauatur,ſed tantùm communitas Capituli, prout patet ex litera ibi in principio, tunc enim ait text. non cenſeri grauatum Canonicum in eo beneficio, quod peculiariter ratione alicuius rei ad illum pertinet niſi clauſula addatur, de qua *in text.* Iuuátque quòd illa, quæ in communi competunt,non dicuntur eſſe propria ſingulorum, iuxta text.*in cap.ratio nulla* 3. *ſup.hoc tit l.ſed ſi* §.*qui manumittitur, ff.de in ius vocando*; ſic aliàs pro obligatione communitatis ſinguli non conueniuntur, iuxta text. *in l.ſicut* 7.*in princ. ff. quod cuiuſque vniuerſitatis nomine.* Ad illam verò Doctorum rationem quòd mandata non debent extendi ad alios caſus quàm expreſſos,reſpondetur veram quidem eſſe,nihilominus tamen non eſſe negandum prædictum caſum eſſe expreſſum, ſi quidem eo ipſo quòd vtrumque alternatiuè grauare intendit inſolidum, itavt prouiſio ſit facienda ſiue in beneficio, quod ad Epiſcopum ſpectauerit, ſiue in alio, cuius collationem alius habuerit, ſtatim expreſſus reperitur caſus, quo beneficium & ad Ordinarij, & alterius ſpectauerit collationem. Ad vltimum denique fundamentum ſatisfit ſi dicas non eſſe inconueniens quòd alternatiua in coniunctam conuertatur, ſi tamen perſonas reſpiciat, ex text.*in d.l.cùm quidam, C.de verbor.ſignif.*ſicut in tali mandato reperitur, in quo tam Epiſcopus quàm alius grauatus eſt circa beneficij collationem, & ſic verificari in caſu, qui in huiuſmodi alternatiua expreſſus eſt.

SVMMARIVM.

1 *Beneficium mihi collatum ante diſſenſum meum, alteri conferri non poteſt, niſi terminus mihi datus ad conſentiendum eſſet elapſus, & tunc etiam poſt terminum, antequam alteri conferatur, potero conſentire.*
2 *Beneficium abſenti, & ignoranti conferri poteſt.*
3 *Ius in beneficium collatum abſenti non acquiritur donec acceptet.*
4 *Ius in re in beneficio acquiritur per collationem acceptatam etiam ante adeptam poſſeſſionem.*
5 *Ius plenum transfertur in ſpiritualibus ex ſolo titulo abſque traditione.*
6 *Ius ad rem dat collatio facta abſenti ante eius acceptationem.*
7 *Beneficium vacare non dicitur per eum, cui facta fuit in abſentia collatio, ante acceptationem.*
8 *Epiſcopus non poteſt variare re integra antequam abſens beneficium acceptet.*
9 *Epiſcopus valet terminum præfigere intra quem abſens acceptet beneficium, & eo lapſo poteſt Epiſcopus alij prouidere.*
10 *Beneficium poſt terminum elapſum re integra poteſt acceptari.*
11 *Beneficij acceptatio fieri poteſt non tantum ab ipſo, cui collatum fuerit beneficium, ſed etiam ab alio eius nomine modò is habeat ſpeciale mandatum.*
12 *Reſignatio beneficij non poteſt fieri à procuratore ſine ſpeciale mandato.*
13 *Mandatum ſpeciale ſemper requiritur in beneficialibus.*
14 *Mandatum ſpeciale requiritur in poſſeſſionis beneficij apprehenſione.*
15 *Emptor ſecundus ſi mala fide eandem rem emerit, licèt eidem tradita ſit, nihilominus per primum emptorem res ab eo reuocabitur,& euincetur.*
16 *Beneficij collationi ſibi abſenti facta diſſentiens poteſt re integra mutare voluntatem, permanente conferente in eadem voluntate.*

Cap. Si tibi abſenti. XVII.

Epiſcopus ſi conferat beneficium abſenti licèt non acquirat ius in beneficio niſi ratum habeat, tamen Epiſcopus non poteſt alteri conferre, niſi & notificet collationem, & det terminum conſentiendi, qui ſi non conſentit, poteſt elapſo termino alteri conferre, & ſi adhuc non contulit, poterit ille abſens conſenſum præſtare, licèt terminus ſit elapſus, & Epiſcopus non poterit tunc alteri conferre. Colligunt ex Ordin. Lap. Abb. Archid. Gemin. Ioan. Andr. Anchar. Domin. Monach. Franch. Viuian.*in ration.lib.*3. *pag.*80. Alagona *in compend. pag.* 389. remiſſiuè Caſal. *in annot.* & Ximen.*in concord. p.*1.*&* 2. 1

Probat igitur hic text.beneficium abſenti, & ignoranti conferri poſſe, itavt reuocatio collationis per Epiſcopum facta non admittatur, idem probant text. *in cap gratia, de reſcript.hoc lib.* vbi gl. *verbo ignorantè*, *& in cap.accedens* 24.*ſup.hoc tit.gloſſ.*3. Domin.Anch. 2

*n.*1.Franch. & alij *in præſenti*, gloſſ. *verbo debitum in Clem. auditor, de reſcript.* Abb.& Innoc. *in princ.in d. cap. accedens*, Gom. *in reg. de non tollendo iure quæſito, q.*1.Mandoſ.*in reg.*5. *Cancel. q.*5.*n.*6. Couar.*lib.*3.*var. c.*16 *n.*1.Menoch.*de arbitr.caſu* 185.*n.*47. Non obſtat quòd collatio beneficij donatio cenſetur, *cap. conſultationibus* 4. *de donat.*& conſtat donationem abſenti factam ante acceptationem non ſortiri effectum, & poſſe reuocari, ex text. *in l. abſenti*, vbi omnes, *& in l.*2.*§.ſed ſi quis, ff.de donat.& in l.qui abſenti, in princ. ff de acquir. poſſeſſ.* quia reſpondetur, prædicta iura, & ſimilia procedere in illis actibus, qui non ea neceſſitate, ſed ex mera liberalitate procedunt, veluti in donatione de qua agunt, vnde licita eſt reuocatio ante partis acceptationem, cùm adhuc alicuius iuris acquiſitio non reperiatur, at verò collatio beneficij, de qua agunt text.*in præſenti*, & ſimilia iura, cùm ſit de actibus, quia Epiſcopus ea officio, & ſic ea neceſſitate facere tenentur, arg.text.*in c.*3.*de iurepatr* notatur *in cap. nemo deinceps, de elect.hoc lib* ſtatim ſuum habet effectum, ita vt ante partis declarationem reuocatio non admittatur, iuxta DD. *ſuprà* citatos. Non refragatur collationem continere donationem, ſatisfit enim ſi dicas quòd licèt ea parte beneficiarij emolumentum contineat, non proinde ex parte concedentis donatio reputatur, cùm non ea voluntate, ſed ex officio, & ſic ex neceſſitate procedat, iuxta *ſuprà* dicta, ſic aliàs ea ingratitudine reuocari non poteſt vt donatio, ex text.*in cap.vlt.de donat* prout in ſpecie aduertit Dec.*in cap.relatum, n.*6.*hoc tit.* Nec obſtat text.*in c.*1.*verſ.nec obſtaret, infr.de conceſſ prab.* ibi, *ad illorum quibus conceduntur*, dum dicit quòd gratiæ, & priuilegia non acquiruntur, nec tribuunt ius aliquod abſenti, vel ignoranti, ſed eſſe neceſſariam notitiam, & acceptationem, prout etiam dicit *gloſſ.*1.*in l.vlt. C.de conſulib. lib.* 12. quia procedit quoad efficacem acquiſitionem priuilegij, vſum, & exercitium eiuſdem, non verò quoad effectum vt gratia ſuſtineatur, nec ampliùs reuocetur.

3 *Donec eam ratam habueris.*] Notatur ad hoc, quòd ius in beneficium collatum abſenti non acquiritur donec acceptet, at interim collatio reuocari non poteſt quouſque abſens certior factus nolit acceptare, vt per Flamin.*de reſign.benef.lib.*10.*q.*8. *n.*5.*cum ſeqq.* Sanch. *de matrim. lib.*1.*diſp.*7.*n.*20. *& lib.*3.*diſp.*36. *n.*4. vbi *n.*2.per hunc text reſoluit quòd priuilegium tantum ſortitur ſuum effectum à tempore, quo certior de illo fit is, cui conceditur.

4 *Ius in ipſo beneficio, &c.*] Ergo per collationem acceptam ius in re in beneficio acquiritur etiam ante adeptam poſſeſſionem, vt per Rebuff. *in praxi ſuper reg.de non tollendo iure quæſito, gloſſ.*6.*n.*28. Corraſ.*de benef. p.*4.*c.*1.*n.*14.Simon.*de reſign.q.*55.*&* 56.Couar. *lib.*3.*var c.*16. *n.*3. *&* 5. Flamin.*de reſign. benef. lib.*2. *q.*56.*n.*2. *& lib.*10.*q.*6.*n.*2.*& n.*55.*& q.*8.*n.*5 Molin. *de iuſtit. tom.*1. *tract.* 2. *diſp.*2. *verſ. dixi ſuperius, & diſp.*3.*in fine*, Gonzal.*ad reg.*8.*Cancel gloſſ.*15.*§.*1.*n.*15.
5 *&* 31.Aloyſ Ricc *in collect.decis.p.*5.*collect.*1658.Vnde notari ſolet ad hoc, quòd in ſpiritualibus ex ſolo titulo abſque traditione plenum ius transfertur, vt per Tiraq.*de iure primog. q.*17. *in* 11. *n.*5. *& opin.* 12. *n.*2.D.Barboſ *p.*2.*rubr.ff.ſolut.matrim n.*83.

6 Ius tamen ad rem dat collatio facta abſenti ante eius acceptationem, ex Gonzal.*ad reg.*8.*Cancel.gl.*26. *n.*14.vbi *n.*13.per hunc text.tradit quòd gratia beneficij conceſſa abſenti non eſt perfecta donec abſens
7 acceptet. Vnde notat idem Gonzal. *gloſſ.*15.*§.*2. *n.*6. quòd vacare non dicitur beneficium per eum, cui facta fuit in abſentia collatio ante acceptationem.

8 *Ipſe tamen Epiſcopus, &c.*] Notatur ad hoc, quòd re integra antequam abſens beneficium acceptet, non poteſt Epiſcopus variare, vt per Cald. Pereira *de poteſtat.eligendi, c.*6.*num.*14. Gonzal. *ad reg.*8. *Cancel. gloſſ.*26. *ſub n.*14. vbi poſt Couar. *lib.*3. *var.c.*16.*n.*1. *ante fin.* dicit quòd ideo in hoc caſu non eſt locus pœnitentiæ, quia Epiſcopus confert ex neceſſitate, cùm ſibi retinere non poſſit, & iam functus eſt officio ſuo, ſecus aſſerens in donatione, & aliis actibus, qui ex mera voluntate fiunt.

Ad conſentiendum terminum competentem aſſignet.] 9
Notatur etiam ad hoc, quod valet Epiſcopus terminum præficere, intra quem abſens acceptet beneficium, & eo elapſo poteſt Epiſcopus alij prouidere, vt per Tiraq.*in l boues, §. hoc ſermone, n.* 56. *ff.de verbor. ſignif.* Sanch.*de matrim.lib.*5.*diſp.*7.*n.*8.

Antequam tamen, &c.] Notatur ad hoc, quòd la- 10
pſus termini ad acceptandum beneficium non nocet re integra, quin poſt terminum lapſum poſſit acceptari, vt per Maſcard.*de probat. concl.*1229.*n.*2. Zerol. *in praxi Epiſcop. p.*1.*verbo beneficia, verſ.quartum.*

In gloſſ. *Habueris*, ibi, *vel procurator*, &c. Notatur 11
ad hoc, quòd acceptatio beneficij fieri poterit non tantùm ab ipſo, cui collatum fuerit beneficium, ſed etiam ab alio eius nomine, modò is habeat ſpeciale mandatum, vt per Couar. *lib.*3.*var c.*16. *num.*4.*&* 5. Villalob *tom.*1 *commun.opin.lib.*4.*tit.*24 *n.*15.*pag.*611. Brunor. à Sole *in locis communibus, verbo mandatum, n.*14. Maſſobr.*in ſua praxi habendi concurſum ad Parochiales Eccleſias vacantes prælud.* 25. *dub* 8. ſecundùm Rom. impreſſ. Ego ipſe *in tract.de clauſ.vſufr.clauſ.*35. *n.*41.ſecundùm Lugdun. impreſſ. Flamin. *de reſignat. benef.lib.*10.*q.*8.*n.*34. Camil.Borrel *in ſumma omnium deciſ.tit.*66.*n.*165. Azor. *inſtit. moral p.* 2. *lib.*7. *c.*23.
q. 5. Sic etiam reſignatio beneficij non poteſt fieri à 12
procuratore ſine ſpeciali mandato, ex Flamin.*d tract. lib* 9.*q.*7.*n.*9.Cardoſ *in praxi iudicum verbo procurator. n.*40.vbi *n.*39.ſubdit idem eſſe dicendum in collatione, ſiue inueſtitura beneficij, & in præſentatione nuncupatim tradunt Card. Mantic. *de tacitis, & ambiguis conuent. tom.*1.*lib.*7.*tit.*16.*n.*39. Cald.Pereira *de empt.c.*15.*n.*11.Aloyſ. Ricc.*in praxi rerum fori Eccleſ.*
*deciſ.*189.*n.*193.Nam in beneficialibus ſemper requi- 13
ritur ſpeciale mandatum, vt per Stephan. Gratian.*diſceptat. forenſ. c.* 66. *n.* 35. Et in poſſeſſionis beneficij 14
apprehenſione per procuratorem, requiri ſpeciale mandatum, & non ſufficere generale, tradunt Couar. *d.c.*16.*n* 19. Flamin.*d.lib.*10.*q.*6.*n.*13. non requiritur tamen in indiuiduo mandatum ad acquirendam poſſeſſionem talis beneficij, Alex.*in l.*1.*§. per procuratorem, ff.de acquir. poſſeſſ.* Ferret.*conſ.*220.*num.*12.*in fin.* Rot. *in Aduerſana beneficij* 1. *Iulij* 1620. coram bonæ memoriæ Vbaldo.

In gloſſ. *Non acquiras*, ibi, *in ſecundo ſic.* Notatur 15
ad hoc, quòd ſi ſecundus emptor mala fide, id eſt, non ignarus primæ venditionis, eandem rem emerit, licèt eidem tradita ſit, nihilominus per primum emptorem res ab eo reuocabitur, & euincetur, vt per Cou *lib.*2. *var.c.* 9.*n.*5 Gutier.*de iuram confirm. p.*1. *c.*30.*num.*8. Molin.*de iuſtit tract.*2.*diſp.*369.*verſ.ſeptimum, num* 9. Leſſ.*in ſimili tract.lib.*2.*c.*21.*dub.* 20.*n.*142. Rebel. *de obligat.iuſtit.p.*2.*lib* 9.*q.*17.*ſect* 1.*à n.*26.Ioan.Salas *de contractib.tractat de empt dub.*46.*n* 6.Azor.*inſtit.moral. p.*3.*lib* 8.*c.*18.*q.*

In gloſſ *Eo elapſo*, ibi, *quòd adhuc re integra poſſit* 16
conſentire, &c. Notatur ad hoc, quòd diſſentiens collationi beneficij ſibi abſenti factæ, poteſt re integra mutare voluntatem, & conſentire, conferente permanente in eadem voluntate, vt per Sanch. *de matrim. lib.*8.*diſp.*32.*n.*2.

SVMMA

SVMMARIVM.

1 *Beneficium ſecundum Curatum qui vi, vel iniuſtè occupat, priuatus eſt primo, qui autem vi beneficium aliquod occupat, eſt ipſo iure priuatus iure, quod in illo, vel ad illud habebat.*

2 *Intruſus ille dicitur qui abſque diœceſani, alteriúſque ſuperioris conſenſu, vel auctoritate poſſeſſionem beneficij apprehenderit.*

3 *Beneficij poſſeſſionem propria auctoritate, & vi occupans, eo ipſo perdit ius, quod ad illud habebat, vacat ipſo facto, ſecus ſi ſe intrudat in poſſeſſione alicuius prædij ipſius beneficij, vt n.4.*

5 *Audax eſt qui contra ius facit.*

6 *Beneficij ſibi collati poſſeſſionem quis ſua auctoritate ingredi non debet, ſed auctoritate ſui ſuperioris.*

7 *Beneficium ſecundum impetrans debet exprimere primum, quod de facto tenet.*

CAP. Eum, qui. XVIII.

1 BEneficium Curatum habens, ſi vi aliud Curatum occupat, vel ſcienter ſe iniuſtè introducit in eo, ipſo iure eſt priuatus primo. Item qui non verentur occupare vi, & propria auctoritate dignitates, perſonatus, & alia quæcunque Eccleſiaſtica beneficia amittunt ius, quod habebant ad illa beneficia, vel eis competebant. Colligunt ex Ordin. Lap. Abb. Gemin. Ioan. Andr. Archid. Anchar. Butr. Domin. Monach. Franch. Viuian. *in ration. lib.3. pag.* 81. Alagona *in compend. pag.* 389. remiſſiuè Caſal. *in annot.* & Ximen. *in concord. p.1. & 2.*

2 *Seu ſe ſcienter iniuſtè intrudit in eo.*] Notatur ad hoc, quòd ille dicitur intruſus, qui abſque diœceſani, alteriúſque ſuperioris conſenſu, vel auctoritate poſſeſſionem beneficij apprehenderit, vt per Maſcard. *de probat. concl.* 936. *n.*5. Spin *in ſpeculo teſtam. gloſſ.4. princ. n.*91. Flamin. *de reſignat. benef. lib.7. q.1. n.*114. Azor. *inſtit. moral. p.2. lib.7. c.35. q.10.* Vnde quòd intrudens ſe in poſſeſſione abſque miniſterio executoris incurrat pœnas huius text. cenſuit Rot. *in Mutinen. Canonicatus* 13. *Iunij* 1614. coram bonæ memoriæ Vbaldo.

3 *Decernimus ipſo iure fore priuatum*, &c.] Notatur ad hoc, quòd ſi quis propria auctoritate, & vi capiat poſſeſſionem beneficij, eo ipſo perdit ius, quod ad illud habebat, & vacat ipſo facto, vt per Couar. *lib.3. var. c.16. n.6.* Aufrer. *ad Capel. Tholoſ. q.444. num.4.* Pontan. *de ſpol. lib.1. c.9. num.91. cum ſeqq.* Menoch. *remed.9. recuperandæ poſſeſſ. n.277. cum ſeqq. & n.*306. Zerol. *in praxi Epiſcop. p.2. verbo poſſeſſio beneficij, verſ. ad ſecundum pag. mihi* 86. Gonzal. *ad reg.8. Cancel. gloſſ.15. n.58. & gloſſ.57. n.46.* Farin. *in praxi crimin. p.6. q.175. num 64. cum ſeqq.* Leſſ. *de iuſtit. lib.2. c.34. dub.34. n.187.* Aloyſ. Ricc. *in collect. deciſ. p.5. collect.* 1475. Rot. *deciſ.66. n.1. cum ſeqq.* apud Farin. *p.4. ſuæ praxis criminalis*, Maſſobr. *in praxi habendi concurſum requiſ.1. dub.2. n.18.* quos refero ego ipſe *de officio, & poteſt. Epiſcop. p.3. alleg.57. n.*200. ſecundùm Lugdun. impreſſ. Rot. *deciſ.3 de præbend. in nouis*, & *deciſ.*151. *per tot. p.2. recentiſſim.* vbi fuit reſolutum quendam Annibalem eſſe priuatum Parochiali, de qua fuerat prouiſus auctoritate Apoſtolica in forma Dignum, eo quòd approbaretur per quorundam actuũ exercitium, poſſeſſionem dictæ Parochialis accepiſſe dicebatur, nam probatur gratiam dicti Annibalis in forma Digni nullum tribuiſſe illi ius in re, ſed ſolùm importare mandatum de prouidendo, quatenus idoneus fuerit repertus, Caſſad. *deciſ.1. n.6. vt lite pend.* Mandoſ. *in reg. de annali, q.55. n.3.* Rebuff *in praxi, tit. de reſcript. in forma Dignum, num.2. & 3.* Gonzal. *ad reg.8. Cancel. gloſſ.15. §.2. n.56.* addebatur ignorantiam Annibalis credentis ſe habere aliquod ius in dicta Parochiali vigore gratiæ in forma Dignum, illum non excuſare, ſed ſolam facti ignorantiam, quod ex Mantica probatur *in d. deciſ.151. n.8.* Poſſeſſio dictæ Parochialis cenſebatur apprehenſa per celebrationem Miſſarum, baptizationem, & aliorum Sacramentorum in dicta Eccleſia adminiſtrationem, & omnium ſpiritualium actuum ad Curatum pertinentium exercitium, Abb. *in cap. in Geneſi, n.5. de elect.* deinde per fructuum perceptionem, ſcilicet decimarum, primitiarum, & oblationum, ex quibus probatur poſſeſſio quod temporalia, ad text. *in l. Titia, ff. ſolut. matrim. l.2.* vbi Bart. *C. de acquir. poſſeſſ.* cum aliis per Monach. *remed.3. retin. num.* 564.

Intellige in intrudente ſe in beneficio, non autem in ſe intrudente in poſſeſſione alicuius prædij ipſius beneficij, cùm ſint diuerſa, ad tradita per Tiraq. *de retract. lig. §.36. gloſſ.2. n.5.* Rot. *deciſ.19. num.10. part.2. diuerſ.* & ita declarauit ipſa Rot. *in Mutinen. Canonicatus* 14. *Martij* 1603. coram Cardinali Lancelloto. 4

Suæ temeritatis audacia.] Ergo audax eſt qui contra ius facit, vt per Rebuff. *in auth. habita, C. ne filio pro patre, verbo tam audax, pag. mihi* 603. vbi alia adducit de audacia. 5

In gloſſ. caſus poſitiuus, ibi, *Nota quod ſua auctoritate non debet ingredi poſſeſſionem beneficij ſibi collati, ſed auctoritate ſui ſuperioris.* Ita Rebuff. *in praxi benefic. tit. de immiſſione in poſſeſſionem, n.3.* Menoch. *de interdict. remed.9. recup. poſſeſſ. n.227. cum ſeqq.* Couar. *lib.3. var. c.16. n.7.* Petr. Greg. *rei benef. c.40. n.12. & 15.* Flamin. *de reſignat. benef. lib.8. c.9. à n.55. & lib.10. q.6. n.27. cum ſeqq.* Vnde paſſim conceditur à Summo Pontifice Breue, quod executoriale dicitur, pro executoribus, qui prouiſum mittant in poſſeſſionem beneficij, de quo multa tradunt Marcheſ. *de commiſſ. p.1. c.13. à princ.* Nicol. Garc. *de benef. p.6. c.3. à princ.* Flores de Mena *var. lib.1. q.4. per totam.* 6

In gloſſ. *Obtinebat*, ibi, *quòd ſi aliquis iniuſtè detinens beneficium*, &c.] Notatur ad hoc, quòd impetrans ſecundum beneficium debet exprimere primum, quod de facto tenet, vt per Menoch. *de arbitr. caſu* 201. *n.*45. 7

SVMMARIVM.

1 *Poteſtatem Apoſtolicam habens perſonæ idoneæ de beneficio prouidendi, aliàs beneficiato ſufficienter prouidere non poterit, niſi in literis hoc exprimatur, & tunc vnicum ſimplex obtinenti prouidebit. Si verò conceditur vt prouideat beneficia obtinenti, ad duo tantùm refertur, & contra factum eſt nullum.*

2 *Prouideri quando mandatur alicui vſque ad certam ſummam, non in vno (dummodo ſufficiens non ſit, aut perſonalem reſidentiam non requirat) ſed in pluribus beneficiis eſt prouiſio facienda.*

3 *Beneficij æſtimatio quomodo ſit facienda, oſtenditur.*

CAP. Is, qui. XIX.

PApa quando dat facultatem alicui executori conferendi beneficium perſonæ idoneæ, non poteſt conferre habenti aliud etiam ſimplex, ſed ſufficiens. 1

Sed ſi in literis ponatur, vt prouideat de beneficio etiam habenti aliud, tunc ſi illud eſt vnicum & non habet curam animarum, debet prouidere, ſi in literis dicatur vt prouideat de beneficio habenti plura, non extenditur niſi ad duo ſine cura, prouiſio autem aliter facta non valet. Colligunt ex Ordin. Lap. Abb. Archid. Anchar. Ioan. Andr. Gemin. Monach. Domin. Franch. Viuian. *in ration. lib. 3. pag.* 82. Alagona *in compend. pag.* 389. remiſſiuè Ximen. *in concord. p.* 1.

2 *Beneficium ſufficiens.*] Collige ex text. quod ſi alicui perſonæ prouideri mandatur eidem beneficium habenti, prouiſio eſt facienda ſi beneficium ſufficiens non fuerit, vnde iam probare videtur, quòd ſi alicui vſque ad certam ſummam prouideri mandatur non in vno (dummodo ſufficiens non ſit, aut perſonalem reſidentiam non requirat, vt explicat Pontifex *in præſenti*) verùm etiam in pluribus beneficiis eſt prouiſio facienda, vt per gloſſ. Domin. *n.* 5. Franch. *n.* 4. *in cap. quamvis, ſup. hoc tit. & lib. citato* à Conar. *lib. 1. var. c.* 20. *n. 7. verſ. ſolet*; pro quibus facit *d. cap. quamvis*, ibi, *Sed in beneficiis Eccleſiaſticis*, vbi proponitur vnus tantùm impetrans, patet ibi, *alicui*, &c. & tamen inquit text. prouiſionem eſſe faciendam in beneficiis Eccleſiaſticis, quæ verba ſaltem de duobus ſunt intelligenda, ex reg. *pluralis locutio 45. de regulis iuris, lib. 6.* Quamvis contrariam ſententiam teneat Hoſt. quem refert, & defendit Gom. *de expect. n. 6.* Staphil. *de literis gratia. tit. formis expectat. §. ſexta forma, n.* 8.

3 Quomodo autem ſit facienda æſtimatio beneficij, an in fructibus groſſis, an verò in diſtributionibus quotidianis? dic quòd in fructibus dumtaxat groſſis, non vero in diſtributionibus quotidianis, quæ non numerantur in valore beneficij, arg. text. *in cap. vnic. de Cleric. non reſid. lib. 6*, iuncta communi opinione, de qua *in cap. cùm adeò de reſcript.* aduertit Staphil. *d. tit. formis expectat. verſ. non in forma*, *n.* 44. Conar. *d. n.* 7. Monet. *de diſtribut. quotid. p. 1. q. 8. n. 1. cum ſeqq.*

S V M M A R I V M.

1 *Beneficium prius reſeruatum, vel alteri collatum per Papam, ſi quis ignorans recipiat, & vbi primum hoc ſciuerit illud ſine difficultate dimittit, recuperat priora beneficia propter illud dimiſſa, aliàs non*, & n. 2.

3 *Verbum*, tenere, *aliquando accipitur pro* poſſidere.

4 *Beneficia dimiſſa, non autem reſignata recuperat qui recipit beneficium prius reſeruatum, vel alteri collatum per Papam, & vbi primum hoc ſcribit ſine difficultate dimiſit.*

5 *Ignorantia iuſta cauſa non releuat Epiſcopum ſi poſtquam fuerit de reſeruatione certioratus, inſiſtit in contrauentione.*

6 *Beneficium permutans poteſt redire ad ſuum, altero ſibi euicto.*

Cap. Si beneficia. XX.

1 ORdinarius ſi conferat beneficium reſeruatum per aliquod decretum Sedi Apoſtolicæ, & qui accipit ignorat talem reſeruationem, vel collationem factam à Papa alicui, & accepto ſecundo renuntiat primo, quod fortè habebat incompatibile, ſi poſtquam ſciuit fuiſſe reſeruatum, vel collatum à Papa, ſtatim dimittit ſecundum, recuperat primum ſine noua collatione. Idem faciunt alij, qui hac occaſione renuntiarunt, ſed ſi difficultatem adhibent in dimittendis ſecundis, non poſſunt reuerti ad prima. Colligunt ex Ordin. Lap. Abb. Archid. Gemin. Ioan. Andr. Anch. Domin. Monach. Franch. Viuian. *in ration. lib. 3. pag.* 83. Alagona *in compend. pag.* 390. remiſſiuè Ximen. *in concord. p. 1. &* 2.

Hanc eandem concluſionem ex hoc text. deſumit Tiraq. *in l. bones, §. hoc ſermone, limit. 21. n. 7. ff. de verb. ſignif.* Et habere locum etiamſi appelletur à prouiſione, quia non deuoluitur cauſa ad Curiam, ait Card. Tuſch. *tom. 1. lit. C. concl. 44. n.* 22. 2

Quæ illi tenebant antea.] Verbum, *Tenere*, aliquando accipi pro, *poſſidere*, ex hoc text. colligit Reboff. *de nominat. q. 9. n.* 11. 3

Dimiſſa per eos, &c.] Procedit igitur in dimiſſione, non autem in reſignatione, prout intelligit Rebuff. *in tract. de pacificis poſſeſſorib. n. 147. & n.* 150. 4

Ne talis ignorantia, &c.] Notatur ad hoc, quòd cauſa iuſta ignorantiæ non releuat Epiſcopum, ſi poſtquam fuerit de reſeruatione certioratus, inſiſtit in contrauentione, vt per Gonzal. *ad reg. 8. Cancel. gloſ.* 56. *n.* 142. vbi *n.* 146. ex hoc text. colligit quòd regreſſum habens ad ſuum beneficium vigore huius text. vtitur remediis poſſeſſoriis. 5

Ad beneficia ſua priora, &c.] Notatur ad hoc, quòd permutans beneficium poteſt redire ad ſuum altero ſibi euicto, vt per Rebuff. *in tract. de pacific. poſſeſſ. num.* 290. 6

S V M M A R I V M.

1 *Beneficij etiam modici taciturnitas vitiat diſpenſationem ſuper pluralitate beneficiorum, quæ etiam legitimè ſuper duobus obtenta ad duo prima recepta refertur. Item prouiſio alicui facta de beneficio, non obſtante quod aliud habeat, diſpenſationem ſuper vtroque retinendo non inducit.*

2 *Diſpenſatio ad beneficia intelligitur de duobus tantum.*

3 *Epiſcopus ſi alicui conceſſerit facultatem intrandi monaſterium Monialium, intelligitur de prima vice.*

4 *Triennij vbi ſit mentio, intelligitur de primo.*

5 *Obtentorum ſimplex narratio facta in poſtrema Apoſtolica prouiſione non inducit diſpenſationem ad plura beneficia obtinenda.*

6 *Declaratur reg.* l. quoniam conſulebant, ff. de re iud.

7 *Beneficia duo curam animarum habentia vbi alicui retinendi poteſtas data fuerit à Papa, non videtur ex hoc diſpenſatus vt in neutro reſideat, ſed debet in altero tantùm, vel in vtroque alternatiuis vicibus reſidere.*

8 *Dictio*, Dummodo, *non habet vim conditionis, ſed potiùs admonitionis.*

Cap. Non poteſt. XXI.

DIſpenſationem ſuper pluralitate beneficiorum impetrans, ſi tacet aliquod beneficium, licèt modicum, diſpenſatio non valet. Item ſi diſpenſatur vt poſſit retinere duo beneficia Curata, ſi canonicè conferantur eidem, intelligitur de duobus primis, quæ contingit habere poſt dictum indultum, id eſt, ſi poſtquam ſemel habuit duo Curata, vnum dimittit, non poteſt habere ſecundum. Item quando prouidetur vt quis poſſit habere aliquod beneficium non obſtante quod aliud obtineat, non eſt diſpenſatum vt duo beneficia habeat, ſed ſolùm quod gratia facta valeat, & non iudicatur ſubreptitia. Colligunt ex Ordin. Lap. Abb. Ioan. Andr. Gem. n. Anch. Butr. Domin. Monach. Franch. Viuian. *in ration. lib. 2. pag.* 84. Alagona *in compend. pag.* 390. remiſſiuè Ximen. *in concord. p.* 1. 1

Intelligitur

2 *Intelligitur de duobus primis beneficiis.*] Notatur ad hoc, quòd diſpenſatio ad beneficia intelligitur de duobus tantùm, vt per Tiraq. *in l. boues, §. hoc ſermone, n.* 28. *& ſeq. & limit.* 14. *n.* 1. *& lim.* 26. *n.* 1. Rebuff. *in praxi benefic. tit. de diſpenſat. ætatis, verſ. illáſque ſimul dimittere*, Hoied. *de incompatibil benef. p.* 2. *c. vlt. n.* 73. Vnde
3 ſi Epiſcopus concesſerit alicui facultatem intrandi Monaſterium Monialium, intelligitur de prima vice tantùm, vt per Tiraq. *d. §. hoc ſermone, n.* 73. Fr. Emman.
4 *quæſt. Regul. tom.* 3. *q.* 6. *art.* 1. Et facta mentione de triennio intelligere debemus de primo, ex Surd. *deciſ.* 189. *num.* 1.

5 *Non intelligitur diſpenſatum*, &c.] Collige ex text. ſimplicem narrationem obtentorum factam in poſtrema Apoſt. prouiſione non inducere diſpenſationem ad plura beneficia obtinenda, ſed excuſationem tantùm ſubreptionis, quæ ex non expreſſione prodiret, ita gloſſ. Francb. *n.* 2. Ancbar. Domin. & reliqui Nauar. *in tract. de orat. c.* 21. *miſcel.* 16. *n.* 64. *&* 65. vbi ſubdit in hoc decipi plures credentes ex tali narratiua diſpenſatos remanere, Hojed. *de incompatib benefic. p.* 2. *cap. vlt. n.* 72. Mil. *in repert. verbo diſpenſatio, verſ. diſpenſare non intelligitur*, Rebuff. *de nomin. q* 9. *n.* 18. Salzed. *ad Bernard. in pract. cap.* 48. *aliàs* 49. *lit. C. in nouiſſ. edit. verſ. circa quod admonendi ſunt*, Fr Emman. *in ſumm. tom.* 1. *c.* 31. *n.* 2. Gonzal *ad reg.* 8. *gloſſ.* 15. *n.* 27. hinc colligit Flamin. Pariſ. *de reſign. lib.* 4. *q.* 9. *n.* 34. quòd Papa admittendo renuntiationem, & conferendo per clauſulas ſolitas in prouiſione, non videtur diſpenſare, quamvis Mandoſ. *ad Lap. deciſ.* 117. *addit.* 2. exiſtimet eum tutum eſſe, qui obtentorum meminerit in ſupplicatione Papæ porrecta.

6 Non obſtat quòd in gratia conceſſa à Principe data certa ſcientia cenſetur diſpenſatum, ex text *in l. quidam conſulebant, ff. de re iudic.* cum aliis citatis per Xuar. *alleg.* 12. *à princip.* quia reſpondetur regulam *dict. lib. quidam conſulebant*, procedere quando aliàs gratia ex dicta certa ſcientia facta valere nequit, ſine eo quod talis diſpenſatio inducatur, non verò quando gratia ex certa ſcientia facta abſque tali diſpenſatione valere poteſt; conſtat autem gratiam ad beneficium, validam eſſe, licèt impetretur ab illo, qui aliud obtinet beneficium, dummodo de tali beneficio obtento in gratia mentio reperiatur.

7 In gloſſ. *Retinere*, ibi, *nunquid per talem indulgentiam videatur conceſſum quòd in neutro reſidere teneatur*, &c. Notatur ad hoc, quòd ſi alicui data fuerit à Summo Pontifice poteſtas retinendi duo beneficia curam animarum habentia, non ex hoc indultum eſſe videtur, vt in neutro reſideat, alternis vicibus reſidere, vt per Tiraq. *de iure primog. q.* 17. *opin.* 5. *n.* 4. Sanch. *de Matr. lib.* 8. *diſp.* 1. *n.* 19.

8 In ead. gloſſ. ibi, *Illud enim*, dummodo, *non habet vim conditionis, ſed potius admonitionis.* Ita Bertacbin. *in repertor. iuris, verbo dummodo*, Vezin. *tom.* 2. *commun. opin. lib.* 9. *tit.* 34. *n.* 63. Rebuff. *ad l. maiore parte* 156. *verſ. dummodo, ff. de verb. ſignif. pag.* 544. Menocb. *conſ.* 134. *n.* 36. Azeued. *l.* 11. *n.* 39. *tit.* 6. *lib.* 5. *noua recopil.* Molin. *de primog. lib.* 2. *cap.* 15. *num.* 28. Ceued. *poſt lib. pract. & Canon. quæſt. ſing.* 11. *n.* 1.

S V M M A R I V M.

1 *Mandatum Legati ſuper facienda prouiſione per Papam confirmatum, Papalis gratia eſt cenſenda.*

2 *Confirmatio ex certa ſcientia facta dicitur ſi Principem eorum, quæ animum ſuum poſſent mouere, etiam extraiudicialiter inſtructum fuiſſe conſtiterit.*

3 *Confirmans videtur actum facere, actúſque confirmanti tribuitur.*

4 *Omnia noſtra facimus, quibus auctoritatem noſtram impartimur.*

Cap. Si Apoſtolicæ. XXII.

Papa quando confirmat mandatum Legati ſuper 1
prouiſione facienda de aliquo Canonicatu vacaturo, cenſetur illud mandatum eſſe Papæ, & ſi Papa mandaret alios prouidendos in eadem Eccleſia, primus eſſet præferendus. Colligunt ex Ordin. Lap. Abb. Archid. Gemin. Ioan. Andr. Anchar. Dominic. Monacb. Francb. Viuian. *in ration. lib.* 3. *pag.* 83. Alagona *in compend. pag.* 391. remiſſiuè Ximen. *in concord. p.* 1. *&* 2.

Plena de his facta narratione, &c.] Ergo confirma- 2
tio ex certa ſcientia facta dicitur ſi Principem eorum, quæ animum ſuum poſſent mouere, etiam extraiudicialiter inſtructum fuiſſe conſtiterit, vt per Auend. *ad l.* 41. *Tauri, gloſſ.* 3. *n.* 5.

Auctoritate noſtra procedant.] Notatur ad hoc, 3
quòd confirmans videtur actum facere, actúſque confirmanti tribuitur, vt per citatos à Melch. Phœboa *Luſit. deciſ.* 28. *num.* 12. *tom.* 1. Cald. Pereira *de reſcint. emphyt. c.* 15. *n.* 54.

Noſtra cenſeatur effecta.]Notatur ad hoc, quòd om- 4
nia noſtra facimus, quibus auctoritatem noſtram impartimur, vt per Boër. *deciſ.* 151. *n.* 5. Gom. *l.* 40. *Tauri, n.* 89. *verſ. tertiò*, Melch. Phœbos *d. deciſ.* 28. *n.* 12.

S V M M A R I V M.

1 *Beneficij obtenti licèt modici taciturnitas obſtat, niſi conſtet prouiſionem factam proprio motu Papæ, qui demum intelligitur ſi hoc in literis exprimat.*

2 *Clauſ.* Motus proprij, *vis, & effectus, remiſſiuè.*

3 *Motu proprio dicitur gratia conceſſa quando Pontifex expreſſit in literis ſe motu proprio concedere, quamvis conſtet huiuſmodi gratiam motu proprio fuiſſe ab impetrante petitam.*

4 *Diſpenſatio motu proprio conceſſa eſt latè interpretanda.*

5 *Reſcriptum in dubio præſumitur ad poſtulationem partis, & non motu proprio conceſſum.*

6 *Subreptio ita vitiat vt obreptio in beneficialibus, & reſcriptis gratiæ.*

7 *Verba*, Vires nolumus obtinere, *latam à iure ſententiam continent.*

8 *Clauſ.* Motu proprio, *adiecta in reſcripto, eius tollit ſubreptionem, licèt de beneficio obtento nulla mentio reperiatur.*

9 *Gratia ad beneficium impetrata nullius eſt momenti de beneficio obtento etiam modico, non habita mentione.*

10 *Declaratur text.* in cap. gratia, de reſcript. hoc lib.

11 *Exprimenda in literis ſunt etiam ea ex quibus ſuperior non redderetur facilior ad concedendum, vel denegandum.*

12 *Reſcriptum impetrare poteſt alius pro alio.*

13 *Clauſ.* Motu proprio, *in gratia adiecta non inducit diſpenſationem.*

14 *Clauſ.* Motu proprio, *alias ſubreptiones non tollit, quæ diſpenſatione indigent.*

15 *Taciturnitas qualitatis, quam iura ſpecialiter exprimi iubent, reddit gratiam ſubreptitiam, etiamſi ignoranter ea qualitas tacita fuerit.*

16 *Teſtibus probari non poteſt gratiam eſſe conceſſam motu proprio.*

Cap. Si motu proprio. XXIII.

1 Papa quando habenti beneficium confert aliud motu proprio, nulla facta mentione de primo, gratia valet, & cognoſcitur contuliſſe motu proprio tunc quando hoc exprimitur in literis. Quando verò Papa confert ad petitionem alicuius ſi non fiat mentio beneficij obtenti, licèt ſit modicum, gratia eſt ſubreptitia, & nulla. Colligunt ex Ordin. Lap. Abb. Gemin. Ioan. Andr. Butr. Archid. Anchar. Dominic. Monach. Franch. Viuian. *in rational. lib. 3. pag. 86.* Alagona *in compend. pag. 391.* remiſſiuè Caſal. *in annot.* & Ximen. *in concord. p. 1. & 2.*

2 *Motu proprio.*] De hac clauſula latè egi *in tract. de clauſul. vſufreq. clauſ. 79.* ſecundùm Lugdun. impreſſ. vbi *in princ.* plures citaui Doctores de eius vi, & effectibus agentes.

3 *Motu quoque proprio tunc ſolùm gratia*, &c.] Notatur ad hoc, quòd tunc ſolum dicetur gratia motu proprio conceſſa quando Pontifex expreſſit in literis ſe motu proprio concedere, vt per Sanch. *de Matrim. lib. 8. diſp. 1. n. 6. in princ.* Monet. *de commutat. vlt. volunt. c. 6. n. 168.* vbi poſt Gabr. *commun. lib. 6. tit. de clauſul. concl. 2. n. 102.* obſeruat huiuſmodi clauſulam debere eſſe ſcriptam manu propria Principis, ſeu concedentis. Quod quidem procedit, etiamſi conſtet huiuſmodi gratiam motu proprio fuiſſe ab impetrante petitam, quia hæc non repugnant, ſed ſignificant illis verbis Pontificem non illa petitione, ſed proprio motu ductum, vt per Dec. *in c. 2. n. 23. de reſcript. & conſ. 51. n. 3. vol. 1. & conſ. 602. num. 2. vol. 5.* Rebuff. *in concord in forma mandati Apoſtol. ſuper verbo motu proprio, verſ. notandum quod hæc clauſula, & in praxi benefic. tit. de mandatis Apoſtol in clauſul. mandat. num. 21.* Anaſtaſ. Germon. *de indultis Cardinal. §. nos itaque n. 5.* Menoch. *de arbitr. caſu 201. n. 79.* Seraph. *deciſ. 365. num. 1. & 2.* Rot. *in Aſtea. penſionis 11. Martij* 1615. coram Reuerendiſſ. D. meo Coccino Decano, impreſſa per Farin. *deciſ. 656. a 1. part. 2. recentior.* quos refero *d. clauſ. 79. num. 6.*

4 *Quæ de noſtra mera liberalitate proceſſit.*] Notatur ad hoc, quòd diſpenſatio motu proprio conceſſa eſt latè interpretanda, vt per Sanch. *de Matrim. lib. 8. diſp. 1. num. 5.*

5 *Secus ſi ad petitionem*, &c.] Notatur ad hoc, quòd in dubio præſumitur reſcriptum ad poſtulationem partis, & non motu proprio conceſſum, vt per Tiraquel. *in l. ſi vnquam, verbo donatione largitus, num. 52. C. de reuocandis donat.* Valaſc. *conſult. 25. num. 18.* nunquam enim præſumitur clauſula motu proprio; ex Maſcard. *de prob. concluſ. 1075.* quem refero *d. clauſ. 70. num. 9.*

6 *Ipſam velati ſubreptitiam*, &c.] Ergo in beneficialibus, ac proinde in reſcriptis gratiæ, ita vitiat ſubreptio, vt obreptio, vt per Menoch. *de arbitrar. lib. 2. caſu 201. n. 161.*

7 *Vires volumus obtinere.*] Verba hæc continere ſententiam à iure latam tradunt Sayr. *in claui Regia, lib. 3. c. 8. n. 26.* Tiraq. *in l. ſi vnquam, verbo reuertatur, n. 231. cum ſeqq. C de reuocand donat.* Virgil. Boccac. *in conſtit. Picens, gloſſ. 6. n. 134.* Farinac. *fragm. crimin. p. 2. lit. I, n. 154.*

8 *Inualidam volumus reputari.*] Collige ex text. clauſulam motu proprio adiectam in reſcripto eius tollere ſubreptionem, licèt de beneficio obtento nulla mentio reperiatur, idem probat text. *in Clem. Romanus Pontifex 4. hoc tit. gl. verbo beneficium*, Dominic. & Franch. *n. 1.* Anchar. *in princ.* & reliqui ſcribentes *hic*, tradunt *gloſſ. vltim. in cap. vlt. de offic. Legati hoc lib.* Abb. *in cap. ad aures, num. 5.* vbi Felin. *n. 16. de reſcript.* idem Abb. *in cap. cum noſtris 19. de conceſſ. præb. & in cap. quia circa, n. 7. de conſang. & affin.* Cardin. *in d. Clem. ſi Romanus, à princ.* Rot. *deciſ. 7. hoc tit. in nouis*, Caſſador. *dec. 3. de penſion. num. 4.* Mandoſ. *in reg. Cancel. 16. q. 4. num. 3.* Gom. *in c. 1. n. 19. & 65. de reſcript. hoc lib. & in reg. de non tollendo iure quæſito, q. 12. in fine*, Gig. *de penſionib. q. 9. n. 4. & q. 22. n. 7.* Rebuff. *in praxi 3. part. ſignatura, n. 17. & tit. de clauſulis mandatorum, n. 21.* Stapbil. *de literis gratiæ, tit. de vi, & effectu clauſularum, §. ſubſequenter, à princ.* Anton. Gabr. *commun. tit. de clauſulis, concl. 2. in princ.* Fuſc. *de viſit. lib. 2. c. 7. num. 10.* Ratio eſt, quia ſtante illa clauſula motu proprio, non deficit intentio in concedente, vt gratia ſuum ſortiatur effectum, licèt de beneficio mentio non fiat. Intellige text. procedere etiam præcedente aliqua partis petitione, vt fatentur Gom. *in d. cap. 1. de reſcript. hoc lib. num. 19.* Rebuff. *in concord. tit. forma mandati, verbo motu proprio*, Couar. qui communem dicit *in cap. alma, part. 1. §. 7. num. 2.* Menoch. *de arbitr. caſu 201. à n. 81.* Gabr. *lib. commun. tit. de clauſulis, concluſ. 2. num. 4.* Intellige etiam ſtante clauſula, Non obſtante ſubreptione, vel clauſula, Habentes pro expreſſis ea, quæ tacita ſunt, de quo vide poſita ad *Clem. ſi Romanus Pontifex, hoc tit.*

9 *Tunc enim quantumcunque modicum*, &c.] Collige ex text. quòd gratia ad beneficium impetrata nullius eſt momenti de beneficio obtento etiam modico, non habita mentione, ita gloſſ. *verbo taceat*, Domin. *num. 7.* Anchar. *n. 5.* Franch. *n. 10.* & reliqui ſcribentes *in præſenti*, Abb. *num. 3.* Dec. *num. 1.* vbi Innoc. *in cap. cùm teneamur, hoc tit.* idem Innoc. *in cap. poſtulaſti*, vbi Abb. *num. 1. de reſcript. gloſſ. verbo de hoc*, vbi Abb. *num. 1. in cap. ſi proponente, de reſcript. gloſſ. vltim. in cap. non poteſt 5. hoc eodem tit.* reſoluunt Dec. *conſ. 156.* Selu. *de benefic. p. 3. q. 12. colum. 2.* Staphil. *de literis gratiæ, tit. de vi & effectu clauſularum, §. ſunt & alia, n. 2.* Rebuff. *de nomin. q. 6.* Couar. *var. lib. 1. cap. 20. à princ.* Menoch. *de arbitr. caſu 201. num. 42. & 43.* Burſat. *conſ. 351. num. 12. lib. 4.* Flamin. Pariſ. *de reſignat. benefic. lib. 10. q. 2. n. 73. & 74.* Nicol. Garc. *de benefic. p. 1. cap. 2. à num. 122.* Intellige, vt procedat de iure nouo, non verò de iure antiquo Decretalium, idque patet ex verbis huius text. ibi, *Vires volumus obtinere*, quæ quidem verba ius nouum inducere cenſentur, iuxta doctrinam *gl. vlt. in Clem. 1. de rerum permut.* iunctis reſolutis per Fortun. *in l. iure gentium in princip. num. 13. de pactis*, Staphil. *de literis gratiæ, tit. de variis modis, §. modo, num. 11.* Couar. *lib. 1. variar. cap. 5. n. 5.* Non obſtat text. *in cap. gratia, de re-* 10
ſcript. hoc lib. quia reiectis iis, quæ tradunt Abb. *num. 5.* Felin *num. 6.* Dec. *n. 7. in d. cap. ſuper literis, de reſcript.* Selu. *de benefic. p. 3. q. 12. à n. 29.* Menoch. *d. caſu 201. à n. 52.* Satisfit ſi dicas in eo text. gratiam valere data ignorantia, quia poteſt reduci ad terminos iuris communis, inter quos Papa aliàs cognita veritate conceſſurus fuiſſet; idque ex eo, quia ſi impetrans ibi facta mentione beneficij impetraret, adiiciens ad effectum dimittendi alterum, ſi vtrumque attento iure eſſet incompatibile, Pontifex huiuſmodi gratiam difficiliùs ſaltem notabiliter non conceſſiſſet. Vnde prædicta gratia ad illos terminos iuris communis reducitur, prout probat text. *in d. cap. gratia in fine*, ſecus ſi ignorantia non poſſet reduci ad terminos iuris communis, iuxta *ſuprà* dicta.

11 *Quantumcunque modicum.*] Ergo in literis ſunt exprimenda etiam ea, ex quibus ſuperior non redderetur facilior, vel difficilior ad concedendum, vel denegandum, vt per Rebuff. *in tract. nomin. q. 9. n. 50.* Azor. *inſtit. moral. p. 2. lib. 6. c. 10. q. 3.*

12 *Vel alterius pro eodem.*] Collige ex text. quòd poteſt aliquis

aliquis pro alio reſcriptum impetrate, idem probat text. *in l. vniuerſis, C. de precibus Imper. offerendis*, tradunt gloſſ. *in cap. ad aures, gloſſ. pen. in cap. nonnulli, §. ſunt & alij*, vbi omnes, *de reſcript.* fatentur ſcribentes *in cap. ſi tibi abſenti, ſup. hoc eod. tit.* Abb. *in cap. ex ore ſedentis, n. 2. de his, quæ fiunt à maiori parte Capituli, & in d. cap. nonnulli, §. ſunt & alij, n. 3.* Alex. *conſ. 135. n. 3.* Nauar. *in cap. ſi quando, pag. 2. de reſcript.* Intellige ad effectum vt gratia ſuum habeat effectum, ſecus ad effectum inquiſitionis, tunc enim mandatum neceſſariò requiritur.

13 In gloſſ. *Beneficium*, ibi, *cùm per hoc ſecum diſpenſatum non ſit.* Dum gloſſ. conſtituit clauſulam *Motu proprio*, in gratia adiectam non inducere diſpenſationem, de quo Couar. *in cap. alma mater p. 1. §. 7. n. 2.* Menoch. *dicto caſu* 201. *num.* 80. Mart. *de clauſ. part. 1. clauſul. 72. num.* 15. & alij per me citati *dicta clauſ. 79. n. 51.*

14 iam probat prædictam clauſulam *Motu proprio*, alias ſubreptiones non tollere, quæ diſpenſatione indigent, idem probat gloſſ. *verbo validam in Clem. ſi Romanus Pont. hoc tit.* reſoluunt Franch. *num. 5.* & alij *in præſenti*, Gom. *in cap. 1. num. 19. & 65. de reſcript. hoc lib.* Rebuff. *in praxi tit. tertia pars ſignaturæ, num. 15. & in concord. tit. forma mandati, verbo motu, verſic. decimò*, Couar. *in cap. alma mater, p. 1. §. 7. num. 1.* Gabr. *communium tit. de clauſulis concluſ. 2. à num. 40.* Menoch. *d. caſu* 201. *à num.* 81. & iuuat ratio, quia clauſula *Motu proprio*, non inducit diſpenſationem, iuxta text. *in cap. non poteſt ſupr. hoc eod. tit.* quæ diſpenſatio requiritur ad tollendas alias ſubreptiones inhabilitatem perſonæ concludentes. Quicquid contradicat Dominic. *in præſenti, n. 5. & in c. 1. n. 14. de reſcript. hoc lib.*

15 In gloſſ. *Taceatur*. Notatur ad hoc quòd taciturnitas qualitatis, quam iura ſpecialiter exprimi iubent, reddit gratiam ſubreptitiam, etiamſi ignoranter ea qualitas tacita fuerit, vt per Sanch. *de matrim. lib. 8. diſp. 21. num. 14.*

16 In gloſſ. *Expreſsè*, ibi, *ex quo non exprimitur in literis.* Notatur ad hoc quòd non poteſt teſtibus probari gratiam eſſe conceſſam *motu proprio*, vt per Gabr. *tom. 3. commun. opin. lib. 6. tit. de clauſulis concluſ. 2. n. 103.* Maſcard. *de probat. concluſ. 1075. n. 25.* Sanch. *de matrim. lib. 8. diſp. 1. n. 6.* Monet. *de commutat. vltim. volunt. c. 6. n. 168.* Ego ipſe *d. clauſ. 79. n. 10.*

SVMMARIVM.

1 *Collatio facta motu proprio Papæ pluribus beneficiis in eadem Eccleſia vacantibus ſimul intelligitur facta de pinguiori, ſed ſi beneficia ſunt æqualia, ad eum ſpectat electio, cui gratia eſt conceſſa.*
2 *Gratia motu proprio conceſſa recipit ampliationem.*
3 *Gratia ad beneficia ſi motu proprio facta fuerit, virtute illius poterit fieri prouiſio in penſione.*
4 *Electio cùm alicui datur intra certum aliquod tempus facienda, ſi id non faciat, tranſit electio ad alium.*
5 *Mandatum de prouidendo obtinens, habet electionem caſu quo plura proponantur beneficia vacantia, intelligendo vt ibi.*
6 *Maioritas conſiſtit in multis.*
7 *Auaritia excæcat homines.*

CAP. Si pluribus. XXIV.

1 BEneficia plura nulli de iure debita ſi vacant ſimul, & Papa confert vni beneficium in genere; ſi contulit motu proprio, intelligitur de pinguiori; ſi ſunt æqualia beneficiatus intra decem dies eligat quod vult, ſi non motu proprio, ſed ad petitionem, intelligitur quòd eſt minoris valoris, & ſi ſunt æqualia, is ad quem de iure ſpectabat conferre, intra decem dies eligat, & ſi non eligit, electio deuoluitur ad alium. Colligunt ex Ordin. Lap. Abb. Archid. Gemin. Ioan. Andr. Anchar. Dominic. Monach. Butr. Franch. Viuian. *in ration. lib. 3. pag.* 88. Alagona *in compend. pag.* 192. remiſſiuè Ximen. *in concord. part. 2.*

Si motu proprio eam fecerimus, &c.] Notatur ad hoc quòd licèt gratia ad beneficia obtenta præcedente petentis interpretatione reſtringatur, *cap. quamuis hoc tit. & lib.* tamen ſi motu proprio concedatur, recipit ampliationem, ſecundùm Anton. Gabr. *commun. lib. 6. tit. de clauſ. concl. 2. n. 601. 603. & 607.* Monet. *de commutat. vlt. volunt. c. 7. n. 79.* quos refero ego ipſe *de clauſ. clauſ. 76. n. 25.* vnde licèt talis gratia ad petitionem conceſſa non verificetur in penſione, iuxta *dict. cap. quamuis*, facta tamen moto proprio virtute illius in penſione poterit fieri prouiſio, vt per Felin. *n. 7. in cap. cauſam quæ de reſcript.* Rebuff. *in concord. tit. forma mandatis, verbo motu proprio verſ. 1.* Vnde etiam priuilegium conceſſum motu proprio latè eſſe interpretandum, reſoluunt Natt. *conſ. 340. num. 5.* Surd. *conſ. 140. n. 59. cum ſeq.* Camil. Bortel. *de præſtantia Regis Catholici, c. 33. n. 19.* Octau. Glorit. *reſp. 1. p. 2. n. 71.* Ego ipſe *d. clauſ. 79. n. 26.* 2 3

Ad alium ex tunc electio, &c.] Notatur ad hoc quòd cùm alicui, ſiue à iure, ſiue à ſtatuto datur electio intra certum aliquod tempus facienda, ſi id non faciat, tranſit electio ad alium, vt per Tiraq. *de retract. lig. §. 24. n. 9.* 4

Ad eam, quam is cui conferimus, &c.] Collige ex text. illum pro quo conceditur mandatum de prouidendo, habere electionem caſu, quo plura proponantur beneficia vacantia, ita gloſſ. *verbo elegerit.* Domin. *n. 3.* Franch. *n. 3.* Anch. & alij *in præſenti* relati à Caſſad. *decif. 3. de penſionib. n. 4.* Rebuff. *in praxi tit. de deuolut. num. 2.* Vnde iam videtur probare quod beneficiis ſimul collatis ille, qui habet mandatum de prouidendo cum clauſula ad tuam, vel alterius collationem pertinente, quodcunque voluerit repetere poterit. Intellige quando prædicta beneficia ſimul vacant eò quòd per mortem alicuius plura beneficia habentis vacauerunt, ſecus verò ſi de prioritate vacationis conſtiterit, tunc enim cum Ordinarius teneatur in primo beneficio vacante collationem facere illi, qui prædictum habet mandatum, iuxta text. *in cap. mandato, hoc eod. tit.* ibi, *de beneficio, quod primò vacauit*, &c. ac ſubinde aliter facta collatio nullius ſit momenti, meritò facta alij collatione beneficium repetetur. Intellige rurſus quando mandatum de prouidendo habuerit clauſulam decreti irritantis, vel aliquid, quòd Ordinario auferat poteſtatem conferendi, iuxta text. *in cap. ſi ſoli, infr. de conceſſ. præbend.* Intellige denique, ſiue mandatum de prouidendo ad beneficium vacans dirigatur, ſiue ad beneficium vacaturum, vtroque enim caſu ſi ſimul vacauerint beneficia plura, idem dicendum eſt, prout aduertit gloſſ. *hîc verbo vacantibus*, facit quod tradit Staphil. *de literis gratiæ, tit. de vi, & effectu clauſ. §. 5. n. 2.* 5

In gloſſ. *Maioris*, ibi, *maioritas conſiſtit in multis.* Ita Tiraq. *de iure primogen. q. 1. n. 10.* 6

In ead. gloſſ. ibi, *Excæcantur ergo auaritia.* Vide Guillelm. Benedict. *in cap Raynutius, 6. & vxorem, decif. 1. n. 251. & decif. 2. n. 156. & ſeq.* Crauet. *conſil. 10. n. 16.* Alciat. *in l. cùm in teſtamento 203. ff. de verb. ſignif.* Boër. *decif. 236. n. 6.* Maſcard. *de probat. concl. 150. n. 2.* 7

SVMMARIVM.

1 *Præbenda, quæ per Epiſcopi præbendarij mortem vacat non debetur expectanti.*
2 *Epiſcopus vbi aſſiſtit in Capitulo tanquam Canonicus habet in eo vocem, & ſuffragium vnum.*
3 *Beneficia qualitatibus annexa in nominationibus non veniunt.*

CAP. Cùm in Eccleſia. XXV.

1 PApa quando habenti beneficium confert aliud motu proprio cùm ex conſuetudine Epiſcopus habet præbendam canonicalem in Capitulo, ſi quis prouideatur de præbenda primò vacatura, & interim moriatur Epiſcopus, non intelligitur prouidendus de illa præbenda, quia Papa non intendit priuare ſucceſſorem Epiſcopum, nec augere numerum Canonicorum, nec derogare conſuetudini. Colligunt ex Ordin. Lap. Abb. Archid. Gemin. Ioan. Andr. Anchar. Butr. Dominic. Monach. Franch. Viu. *in ration. lib. 3. pag* 88. Alagona *in compend. pag.* 192.

2 *Vocem habeat in Capitulo tanquam Canonicus*, &c.] Notatur ad hoc quòd Epiſcopus, vbi aſſiſtit in Capitulo tanquam Canonicus habet in eo vocem, vt per Steph. Grat. *diſcept. forenſ. c.* 106. *à n.* 9. Lotter *de re benefic. lib.* 1. *q.* 16. *n.* 104. *& ſeq.* D. Hieronym. Venero *in examine Epiſcoporum, lib.* 4. *c.* 29. *n.* 28. vbi *n.* 30. ſubdit quòd tunc habet vnum ſuffragium ſicut vnus de Capitulo, licèt magis ponderatiuum propter eius auctoritatem, refero ego ipſe *de offic. & poteſt. Epiſc. p.* 3. *alleg.* 73. *n.* 18. ſecundùm Lugdun. impreſſ.

3 *Præbendam, quæ per mortem Epiſcopi*, &c.] Notatur ad hoc quòd in nominationibus non veniunt beneficia qualitatibus annexa, vel ex ſtatuto, aut conſuetudine; ſeu alio quovis modo, vt per Rebuff. *in tract. nominat. q.* 15. *n.* 29.

SVMMARIVM.

1 *Beneficium primum non vacat per adeptionem ſecundi Curati, cuius fructus alius ex cauſa percipit.*
2 *Beneficium non dicitur obtinere ille, qui ex eo fructus percipere nequit.*
3 *Impetrans tenetur facere mentionem de beneficio, cuius fructus loco penſionis alteri reſeruantur.*
4 *Mentio facienda eſt de proprio beneficio, quod ab alio extiterit occupatum.*
5 *Beneficij primi vacatio vt inducatur per adeptionem ſecundi incompatibilis, requiritur pacifica poſſeſſio nedum beneficij, & curæ, ſed etiam bonorum, & fructuum, ſeu maioris partis.*
6 *Text. iſte non eſt coarctatus per* Extrauag. execrabilis, de præbend.
7 *Beneficia priora vt vacent per adeptionem ſecundi incompatibilis, ſatis erit adipiſci poſſeſſionem totius vel maioris partis rerum temporalium.*

CAP. Si tibi conceſſum. XXVI.

1 BEneficium Curatum habens quando acquirit aliud Curatum, dum alius accipit fructus ſecundi ex cauſa, v.g. Epiſcopus ex conceſſione Papæ ad tempus, non tenetur relinquere primum. Colligunt ex Ordin. Archid. Gemin. Ioan. Andr. Butr. Dominic. Monach. Anchar. Franch. Viu. *in ration. lib.* 3. *pag.* 89. Alagona *in compend. pag.* 192. remiſſiuè Ximen. *in concord. part.* 1.

Quandiu fructus ipſius perceperis, &c.] Notatur ad hoc quòd in effectu beneficium non dicitur obtinere ille, qui ex beneficio fructus percipere nequit, ita gloſſ. *verbo vacare*, Dominic. & Franch. *n.* 4. Anchar. & alij *in præſenti*, tradit Staphil. *de literis gratiæ, tit. de ſtatu beneficiatorum*, §. *huiuſmodi*, *n.* 14. Vnde iam videtur probare quòd gratia valeat ad beneficium in qua non ſit mentio de beneficio, cuius fructus loco penſionis ſunt alteri reſeruati, prout in ſpecie tradit Bald. *in l. ſi is, qui*, §. *cum qui. ff. de excuſat. tutorum.* Contraria tamen ſententia verior eſt, immò impetrantem teneri facere mentionem etiam de beneficio, cuius fructus loco penſionis alteri reſeruantur, prout aduertit Dec. *in c. cùm teneamur*, *n.* 1. *de præbend.* Nec refragatur text. *in præſenti*, quia procedit ad effectum, ne pœna amiſſionis incurratur, & hoc ex æquitate introducit, quaſi innuens de rigore contrarium eſſe dicendum, vnde retorqueri poteſt pro iſta ſententia. Ex quibus colliges impetrantem teneri facere mentionem de beneficio, ex quo nulli fructus percipiuntur, putà de beneficio in habitu, in quo ob hoſtium incurſus non poteſt beneficiatus inſeruire, nec fructus ex illo percipere, conſtat namque beneficiarium adhuc habere beneficium. Sic aliàs erit mentio facienda de proprio beneficio, quod ab alio extiterit occupatum, communis ex Felin. *n.* 7. *in c. in noſtra, de reſcript.* Selu. *de benef. p.* 3. *q.* 15. *n.* 1. Rebuff. *in concord. tit. forma mandati Apoſtolici, verbo pro expreſſis*, *n.* 6. 2 3 4

Primum non debeat reputari vacare.] Collige ex his verbis quòd ad hoc, vt inducatur vacatio primi beneficij per aſſecutionem ſecundi incompatibilis, requiritur quòd habeat pacificam poſſeſſionem nedum beneficij, & tituli, ſeu exercitij curæ, vel officij annexi beneficio, ſed etiam bonorum, & fructuum beneficij, ſeu maioris partis eorum, vt per Villad *de Legato. p.* 1. *q.* 14. *n.* 95. Caſſad. *deciſ.* 9. *de cauſa poſſeſſ. n.* 2. Corraſ. *de benefic. p.* 1. *c.* 10. *n.* 8. Hoied. *de incompatib. benefic. c.* 53. *n.* 48. *& n.* 80. *verſic. declaratur*, Azor *inſtit. moral. p.* 2. *lib.* 7. *c.* 16. *q.* 9. Nicol. Garc. *de benefic. p.* 11. *c.* 5. *n.* 122. vbi *n.* 525. ex Oldrad. *conſ.* 152. *n.* 3. ſubdit deciſionem huius text. non eſſe correctam per *Extrauag. execrabilis*, quod etiam tradit Card. Toſch. *pract. concl. tom.* 1. *lit. C. concl.* 44. *n.* 17. 5 6

In gloſſ. *Vacaret*, ibi, *ſed quæro nunquid ille tenetur infra annum promoueri*, &c. Notatur ad hoc quòd requiritur pacifica poſſeſſio beneficij, ſeu tituli, & liberum curæ exercitium, vt prouiſus teneatur ad ſacerdotium intra annum promoueri, vt per Caſſad. *citato loco*, Rebuff. *in praxi benefic. tit. de non promotis intra annum*, *à n.* 11. Iacob. de Graff. *in aureis deciſ. lib.* 2. *c.* 97. *n.* 49. Nicol. Garc. *d. c.* 5. *n.* 123. *&* 126. & *ſupra* dixi *ad cap. commiſſa* 35. *n.* 17. *de elect.*

Notatur etiam ad hoc quòd vt priora beneficia vacent per adeptionem ſecundi incompatibilis, ſatis erit adipiſci poſſeſſionem totius, vel maioris partis rerum temporalium, vt per Stephan. Gratian. *diſcept. forenſ. cap.* 296. *num.* 38. Vide quæ dixi ad *d. cap. commiſſa.* 7

SVMMARIVM.

1 *Præbenda non ſacerdotalis, vel integra, aut certi valoris cùm mandatur alicui conferri, præbenda ſacerdotalis, dimidia, vel minoris valoris illi etiam volenti conferri non poterit.*
2 *Præbenda ſacerdotalis ſi vacet, & ex fundatione requiratur*

ratur quòd nominatus ſit Sacerdos, tunc non debebitur niſi ſacerdoti.

3 *Præbendarum ſub nomine non comprehenduntur dimidiæ præbendæ.*

4 *Papa ſi mandauerit prouideri de beneficio certi valoris, non poteſt prouideri de beneficio minoris etiam volente eo, cui prouidendum eſt.*

5 *Mandati fines ſunt diligenter obſeruandi.*

6 *Argumentum à maiori in mandato non valet.*

Cap. Cui de ſacerdotali. XXVII.

1 MAndata Papæ non debent extendi ad alios caſus quàm ad expreſſos, ideo cùm mandatur alicui prouideri de præbenda non ſacerdotali, non poteſt prouideri de ſacerdotali etiam volenti. Ita ſi mandatur de integra præbenda, non poteſt prouideri de dimidia etiam volenti. Item ſi de præbenda certi valoris, non poteſt de minori etiam volenti. Colligunt ex Ordin Archid. Lap. Abb. Gemin. Ioan. Andr. Anchar. Butr. Domin. Monach. Franch. Viuian. *in ration. lib. 3. pag.* 89. Alagona *in compend. pag.* 392. remiſſiuè Caſal. *in annot.* & Ximen. *in concord p. 1. & 2.*

2 *Sibi etiam volenti ſacerdotalis*, &c.] Ergo ſi ſacerdotalis præbenda vacet, & ex fundatione requiratur quòd nominatus ſit Sacerdos, tunc non debebitur niſi Sacerdoti, vt per Rebuff. *in tract. nominat. q. 15. n.* 30. Capellania, ſeu præbenda ſacerdotalis quando dicatur, vide quæ dixi *de offic. & poteſt. Epiſc p. 2. alleg. 24. n. 37. cum ſeqq.*

3 *Similiter in Eccleſia in qua integræ ac dimidiæ*, &c.] Ergo ſub nomine præbendarum non comprehenduntur dimidiæ præbendæ, iuxta ea quæ poſt Gonzal. *ad reg. 8. Cancel gloſſ. 45. in princ. à n.* 39. reſoluo ego ipſe *dict. tract. de offic. & poteſt. Epiſcop. p. 1. tit. 2. gloſſ. 17. n.* 51. ſecundùm Lugdunenſ. impreſſ.

4 *Idem cum iniungitur prouideri alicui*, &c.] Notatur ad hoc quòd Pontifex, mandans prouideri de beneficio certi valoris, non poteſt prouideri de beneficio minoris, etiam volente, cui prouidendum eſt, vt per Menoch. *conſ.* 2. *n.* 1. & 14. Sanch. *de matrim. lib. 8. diſp. 21. n. 35. & 36. verſ. vnde textus*, vbi reddit rationem huius deciſionis, quia ſic mandatum fuerit, cuius fines ſtrictiſſimè ſeruandi ſunt, & ita hoc eſt ſpeciale in mandato, vt notant Dec. *in reg. in eo quod plus eſt, n. 14. ff. de regulis iuris*, Pelaëz *de Maioratu p. 1. q. 4. n. 3. in 1. edit.*

5 *Quorum fines diligenter ſeruari*, &c.] Notatur ad hoc quòd mandati fines ſunt diligenter obſeruandi, & cuſtodiendi, vt per Menoch. *conſ.* 134. *n.* 3. Ioſeph. Ludou. *Peruſ. deciſ. 27. n. 5. & deciſ. 117. à n.* 12. Tiraq. *in lib. ſi vnquam, verbo liberiis, n. 59. C. de reuocand. donat.* Aloyſ. Ricc. *in praxi rerum fori Eccleſ. deciſ.* 309. *n. 1. in 1. edit.* Camil. Borrel. *in ſumma omnium deciſ.* 6 *tit. 66. n.* 437. Et ideo non valet argumentum à maiori in mandato, cuius fines diligenter obſeruandi ſunt, vt per Cald. Pereira *de emption. & vendit. c. 13. num.* 55.

S V M M A R I V M.

1 *Beneficio ſecundo Curato effectualiter adepto primum conſimile eius poſſeſſore irrequiſito, conferri, non autem eius poſſeſſio dari poteſt.*

2 *Beneficij primi incompatibilis vt inducatur vacatio per aſſecutionem ſecundi, non ſufficit collatio ſola, & eius acceptatio, ſed requiritur adeptio poſſeſſionis ſecundi pacifica, vel quod per prouiſum ſtet quominus eam adipiſcatur.*

3 *Poſſeſſio ſecundi beneficij incompatibilis, vt inducatur vacatio primi, debet eſſe pacifica non ſolum de facto, ſed etiam de iure.*

4 *Beneficiarius duo beneficia obtinens non vocatus priuari non debet poſſeſſione primi, ac proinde ſi ſpolietur eſt reſtituendus,* v. n. 5. & 6. *reſpondetur contrariis.*

7 *Beneficium detinens etiam iniuſte, non debet expelli non citatus.*

8 *Intruſus lite pendente non debet expelli non citatus niſi conſtet ex actis ipſum eſſe talem, & habere cauſam à litigante, & nullam ei prorſus defenſionem competere.*

9 *Vſufructu finito non poteſt dominus fructuarium expellere propria auctoritate, ſed debet illum ab eo vendicare per iuris remedia.*

Cap. Licèt Epiſcopus. XXVIII.

1 CVratus aliquis poſtquam accepit aliud beneficium ſimile, & eſt in pacifica poſſeſſione, vel per ipſum ſtat, tunc Epiſcopus poteſt primum beneficium alteri conferre, ſed non poteſt dare corporalem poſſeſſionem non vocato primo Curato, quia adhuc poſſet illi competere ius retinendi. Colligunt ex Ordin. Archid Gemin. Ioan. Andr. Anch. Domin. Monach. Franc. Viuian. *in ration. lib. 3. pag.* 89. Alagona *in compend. pag.* 393. remiſſiuè Caſal. *in annot.* & Ximen. *in concord. p. 1. & 2.*

2 *Ac ipſius poſſeſſionem pacificam*, &c.] Notatur ad hoc, quòd ad inducendam vacationem primi beneficij incompatibilis per aſſecutionem ſecundi, non ſufficit collatio ſola, & eius acceptatio, ſed requiritur adeptio poſſeſſionis ſecundi pacificæ, vel quod per prouiſum ſtet quominus eam adipiſcatur, vt per Cortaſ. *de benefic. p. 1. c. 10. n. 4. & 5.* Nauar. *conſ. 14. & 18 ſub hoc tit. de antiq.* Capuaquen. *deciſ. 294. p. 2.* Burſat. *conſ.* 353. *lib. 4.* Maſcard. *de probat. concl.* 183. Flamin. *de reſignat. lib. 3. q. 1. n.* 129. Requiritur igitur poſſeſſio ſecundi 3 pacifica non ſolùm de facto, ſed etiam de iure, id eſt, non litigioſa, ſed abſque controuerſia iuris, & facti iudicialis, & extraiudicialis, vt per Villad. *de Leg. p. 1. q. 14. n.* 96. Coſm. *in pragm. ſanct. tit. de collat. §. item quod vniuerſitates, verbo poſſederint*, Rebuff. *de pacificis poſſeſſ. n.* 164. Caſſad. *deciſ. 9. n. 1. de cauſa poſſeſſ.* Mandoſ. *in reg. 34. Cancel. q.* 26. Hoied. *de incomp. benefic. c. 13. n.* 80. Maſcard. *d. concl. 183. n.* 40. Quintanad. *Eccleſiaſt. lib. 4. n.* 77. Flamin. *d. q. 1. n.* 130. Azor. *inſtit. moral. p. 2. lib. 7. c. 16. q.* 9.

4 *Non debebit te non vocato*, &c.] Probat hic text. beneficiarium duo beneficia obtinentem non vocatum priuandum non eſſe poſſeſſione primi, ac proinde eſſe reſtituendum, nam licèt cùm quis priuatur beneficio, ipſo iure ſtatim id beneficium conferri poſſit, nulla expectata ſententia, & ſine vlla citatione poſſidentis de facto, non tamen poteſt priuari poſſeſſione inauditus, vt reſoluunt Tiraquel. *in l. ſi vnquam, verbo reuertatur, n. 335. & 337. C. de reuocand. donat.* Cald. Pereira *de reſolut. emphyt. cap. 17. num.* 24. Gunzal. *ad reg. 8. Cancel gloſſ. 15. §. 1, num. 39. & ſeq.* Sanch. *in præcepta Decalogi lib. 2. cap. 26. num.* 12. quia nullus ſine citatione, & actu iudiciali à ſua poſſeſſione amouendus eſt, vt per Bald. *conſ. 135. num. 1. lib. 2.* Menoch. *remed. 1. recup. poſſeſſ. num.* 111. Flamin. *de reſignat. benefic. lib. 11. quæſt. 10. num. 10. cum ſeqq.* Mantic. *deciſ.* 309. *num.* 4.

5 Obſtare tamen videtur, quia ius commune reſiſtit ne plura beneficia incompatibilia quis obtineat, *cap. de multa, hoc tit. in Decretalib.* & aſſiſtit Epiſcopo ad quem

quem pertinet prouiſio Eccleſiarum vacantium, *cap. ex frequentibus, ſuper de inſtitut.* & ſuccedit reg. *cap. ad decimas, de reſtit. ſpoliat. hoc lib* Communiter reſpondeti ſolet ius commune, quod in hoc caſu aſſiſtit Epiſcopo ſpolianti, non reſiſtere in eiſdem terminis beneficiario ſpoliato, nam ſpoliato reſiſtit ne beneficia incompatibilia accipiat, & retineat, Epiſcopo verò aſſiſtit non vt eadem retineat, ſed tantùm vt prius quod ipſo iure vacauit, poſſit conferre; vnde reſiſtentia reſpectu ſpoliati acquiſitionem, & retentionem vtriuſque beneficij reſpicit, aſſiſtentia verò reſpectu ſpoliantis ſolam conferendi poteſtatem, qui termini ſunt longè diuerſi à deciſione text. *in d. cap. ad decimas*, ibi, *Ius commune, quo ſpoliato reſiſtit ne decimas retineat, aſſiſtit ſpolianti in eodem, vt eas conſequatur, & retinere valeat.*

6 Verùm non incongruè conſiderari poteſt text. *in præſenti*, ſolùm aſſerere beneficiatium plura incompatibilia retinentem non vocatum ſpoliari minimè debuiſſe, ex quo non ſequitur quòd ſi ſpolietur ſtatim reſtituendus ſit, tum in generali regula multa fieri prohibentur, quæ facta tenent, *c. ad Apoſt. ſup. de Regul.* & iuxta illud *turpius eiicitur*, &c. de quo *in c. quemadmodum, de iureiur.* tum etiam, quia illæ regulæ ſunt longè diuerſæ quòd non vocatus nemo priuetur ſua poſſeſſione, *c. 1. de cauſa poſſeſſ.* quod à iure prouenit naturali, *Clem. paſtoralis, §. verum, de re iud.* & vix admittit limitationem; illa verò quòd ſtatim reſtituatur reiectis exceptionibus proprietatem reſpicientibus à iure Ciuili procedit *in l. ſi quis ad ſe fundum, C. ad l. Iuliam de vi*, multaſque patitur limitationes, de quibus latiſſimè Menoch *remed. 1. & 15. recuper. poſſeſſ.* patet inſtantia in terminis *d. c. ad decimas*, in quo cautum eſt Eccleſiam Parochialem auctoritate propria ſpoliare non debuiſſe clericum, qui decimas intra eius Parochiam percipiebat, iuxta reg. *l. non eſt ſingulis, ff. de reg. iur.* & tamen ſpoliatus non reſtituitur, ſed vide quæ *ſupr.* dixi *in collect. ad d. c. ad decimas*, vbi latè de eius intellectu.

7 In gloſſ. *Te non vocato*, ibi, *ex quo titulo poſſidet licèt iniuſto.* Notatur ad hoc, quòd beneficium detinens etiam iniuſtè non debet expelli non citatus, vt per

8 Bern. *reg. 62.* Amplia quamvis ſit intruſus lite pendente, niſi conſtet ex actis ipſum eſſe talem, & habere cauſam à litigante, & nullam ei prorſus defenſionem competere, vt per Franc. *in cap. ex parte n. 29 de appellat.* Hieron. Gabr. *conſ. 31. n. 20. lib. 2.* & fuit dictum *in Bracharen. Archidiaconatus 35. Martij 1628.* coram Reuerendiſſ. Coccino Decano.

9 In ead. gloſſ. ibi, *Hinc eſt quòd vſufructuarius vſufructu finito*, &c. Notatur ad hoc, quòd finito vſufructu non poteſt dominus fructuarium expellere propria auctoritate, ſed debet illum ab eo vendicare per iuris remedia, vt per Cald. Pereira *de reſol. emphyt. c. 17. n. 17. & 41.* D. Barboſ. *in l. ſi de vi. ff. de iudic. n. 363. cum ſeqq.*

SVMMARIVM.

1 *Sacerdotalis præbenda per ſimplex mandatum de prouidendo, non niſi apto ad ſacerdotium eſt conferenda.*

2 *Ætas requiritur ad Ordinem ſacrum, quem habet annexum ex fundatione, ſtatuto, vel priuilegio beneficium, aliàs prouiſio de illo aliter facta eſt nulla.*

3 *Ordo quando eſt annexus præbendæ, ſeu beneficio, ex conſuetudine, &c. non eſt facienda mentio ab impetrante quòd ſit in ætate ad talem Ordinem requiſita.*

4 *Habilitas impetrantis an attendatur ſecundùm tempus datæ*, n. 5.

6 *Concordatur text.* in præſenti, cum cap. ſi eo tempore, de reſcript. hoc lib.

7 *Declaratur text.* in cap. ſi pro clericis 8. ſup. hoc eodem tit.

8 *Declaratur text.* in cap. ſtatutum, in princ. de reſcript. hoc lib.

9 *Præbenda ſacerdotalis non eſt danda ei, qui factus eſt Sacerdos ante legitimam ætatem.*

Cap. Ei, cui. XXIX.

QVando ſimpliciter mandatur, vt quis prouideatur, non poteſt prouideri de præbenda ſacerdotali, ſi non eſt in ætate ad ſuſcipiendos Ordines, ſed debet expectare aliam. Colligunt ex Ordin. Lap. Abb. Archid. Ioan. Andr. Gemin. Anchar. Butr. Domin. Monach. Franch. Vin. *in ration. lib. 3. pag. 90.* Alagona *in compend. pag. 392.* ſemiſſiuè Ximen. *in concord. p. 2.* 1

Sacerdotalis præbenda conferri, &c.] Notatur ad hoc, quòd in beneficiis habentibus Ordinem ſacrum annexum ex fundatione, ſtatuto, vel priuilegio, requiſitur ætas ad eundem Ordinem annexum requiſita, vt per Rot. *deciſ. 1. n. 3. hoc tit. in nouis*, Rebuff. *in praxi benef. tit. de requiſita ad collationem bonam, n. 33. & in repet. cap. extirpanda, § qui verò notab. 2 hoc tit.* Hojed. *de incompatib. benefic. c. 4. n. 20.* ita vt prouiſio aliter facta etiam ex cauſa permutationis nulla ſit, ex Put. *dec. 335. & 238. lib. 1. in antiq.* Mohed. *deciſ. 7. de conceſſ. præbend.* Flamin. *de reſign. benefic. lib. 4. q. 9. n. 31. & 42.* Amplia procedere non ſolùm in beneficiis habentibus annexum Ordinem Presbyteratus, ſed etiam in habentibus annexum Diaconatum, vel Subdiaconatum, vt pariter requiratur ætas ad talem Ordinem requiſitum, ex Lambert *de iurepatron. p. 1. lib. 2. q. 7 art. 27. n. 8.* Petr. Gregor. *de benef. c. 27. n. 2.* Et ideo quando Ordo eſt an- 3 nexus beneficio, ſeu præbendæ ex conſuetudine, &c. non eſt facienda mentio ab impetrante, quòd ſit in ætate ad talem Ordinem requiſito, vt per Selu *de benef. p. 2. q. 11. n. 42.* Corral. *eod. tract. p. 4. c. 4 num. 56.* Azor. *inſtit. moral. p. 2. lib. 6. c. 43 q. 2.* 2

Si nondum, &c.] Dum text. ſupponit data legitima ætate poſſe obtineri præbendam, iam probat habilitatem impetrantis non attendi ſecundùm tempus datæ, idem probat text. *in cap. is, cui, hoc eod. tit.* tradunt gloſſ. *verbo nondum*, Dominic. *n. 3.* Franch. *n. 8.* & reliqui *in præſenti*, Staphil. *de literis gratia tit. de vi, & effectu clauſul. §. poſt prædictas, n. 1.* Rebuff. *in praxi tit. requiſita ad collationem à n. 12.* 4

Verùm obſtat maximè text. *in cap. ſi eo tempore de reſcript. hoc lib.* vbi habilitas à tempore datæ conſideratus. Pro quorum iurium declaratione, & concordia præmittendum eſt quaſdam eſſe inhabilitates, vel defectus, qui iure communi, vel ſtylo Curiæ attento impetrationi literarum repugnant tam ad beneficia obtinenda, quàm ad lites, veluti ſi impetrans excommunicatus exiſtit, ex *c. 1. de reſcript. hoc lib.* alias verò inhabilitates, ſeu defectus, qui ſolùm beneficij collationem reſpiciunt, vt ſi defectus ſit minoris ætatis, iuxta text. *in c. cùm in cunctis, §. inferiora, de elect.* Inter vtraſque inhabilitates illud maximè intereſt, quia in prioribus conſiderandum, & inſpiciendum eſt tempus datæ, conſtat namque data tali inhabilitate reſcriptum non valere, non ita dicendum eſt in poſterioribus inhabilitatibus, in quibus tempus præſentationis, vel collationis inſpicitur dummodo in literis Apoſt. vitium ſubreptionis non detur, ſi enim tale vitium ſubreptionis in impetratione reperiatur, non tempus præſentationis, vel collationis inſpicitur, ſed tempus datæ conſideratur, patet ſi expendas in hac ſpecie dari odium 5

impe

impetrantis, qui expreſſit, vel ſuppreſſit aliquod neceſſarium, ex reg. text. *in cap. ex tenore, de reſcript.*

6 Ex quibus colliges primò concordiam ad text. *in præſenti*, cum text. *in d. cap. ſi eo tempore*, vt procedat ille text. quando in forma impetrationis vitium ſubreptionis reperitur, text. verò *in præſenti*, quando tale vitium in forma impetrationis non datur, & ita Abb. *n. 8. in cap. dilectus, ſupr. hoc tit.* Felin. *in cap. eam te, de reſcript.* communis ſecundum Nauar. *in cap. ſi quando, pag. 21.* Et probatur intellectus ex eo, quia impetrans *in d. cap. ſi eo tempore*, non ſimpliciter, & in genere impetrauit beneficium, ſed facta mentione de Curato, patet ex alternatiua, de qua *ibi*, vnde aduertere, & exprimere debebat ſe tunc temporis non habere illam ætatem, quæ ad tale beneficium requiritur. Contrà verò *in hoc text.* ſimpliciter, & in genere nulla facta mentione de ſacerdotali impetrans præbendam poſtulauit, vnde potuit probabiliter non aduertere ſacerdotalem primò vacaturam, & non eſt imputandum, ſicut illi, quòd ætatis defectum non expreſſerit. Nec refragatur quòd ſub nomine beneficij in impetratione Curatum beneficium non veniat, ac proinde videtur dicendum quòd nec appellatione præbendæ ſacerdotalis contineatur, ex *c. cùm in illis, in princ. ſup. hoc tit.* quia reſpondebis cum Franc. *n. 2.* & Domin. *n. 4. hic.*

7 Secundò collige intelligentiam ad text. *in cap. ſi pro clericis 8. ſup. hoc eod. tit.* dum dicit valere impetrationem beneficij Curati licèt impetrans tempore datæ ſacrorum Ordinum defectum patiatur, conſtat namque attento iure communi data ætate ſufficienti illum eſſe idoneum ad Curatum beneficium, qui in minoribus Ordinibus, vel in prima Tonſura conſtitutus eſt, ex *c. 2. de inſtit. & ex cap. licèt canon. de elect. lib. 6.* communis, vt per Roch. *de iurepatr. verbo honorificum, num. 24.* Rebuff *in praxi tit. requiſita ad bonam collat. n. 34.* ac proinde ſuppreſſio deficientium Ordinum ſacrorum in impetratione Curati ſubreptionem non inducit, nec vitiat, vt text. habet. Vnde fit, vt in terminis Conc. Trid. *ſeſſ. 24. de reform. c. 12.* ad conſequendam præbendam neceſſaria ſit ætas ſaltem requiſita ad Subdiaconatum, vt reſoluit in ſpecie Hojed. *de incomp. benef. p. 1. cap. vlt. num. 16.* ſic aliàs ſi beneficium ex ſtatuto, vel conſuetudine ſacros Ordines requirat ad hoc vt collatio eiuſdem fieri poſſit, limitabitur text. *in d. cap. ſi pro clericis*, tradit Dec. *in cap. cùm in cunctis, §. inferiora, num. vlt. de elect.* Gutier. *conſ. 1.*

8 Tertiò collige intelligentiam ad text. *in cap. ſtatutum, in princ. de reſcript. hoc lib.* vt procedat etiamſi index delegatus poſt tempus datæ deſinat eſſe Canonicus, ſi modò talis erat tempore impetrationis, conſtat namque habilitatem requiri tempore datæ, in quo ſaltem in habitu iuriſdictio conceditur, ac proinde ſi tempore datæ Canonicus exiſtat, cùm tunc habilis ſit, meritò delegatus eſſe poteſt, licèt ex poſtfacto non ſit Canonicus, ita gloſſ. *verbo Canonicis, in d. cap. ſtatutum,* gloſſ. *verb. principalis in Clem. et ſi principalis, de reſcript. & verbo receperunt in cap. dilectus, hoc eod. tit.* Dec. *in c. quoniam*, vbi Abb. *num. 6. de offic. deleg.* Quod intellige non procedere, quando ille tempore datæ habens qualitatem requiſitam deſinat illam habere ob aliquem defectum, vel incapacitatem ſuperuenientem, quæ repugnet iuriſdictioni commiſſæ, veluti ſi poſt prædictum tempus matrimonium celebrauerit, arg. text. *in cap. vnic. de cleric. coniug. hoc lib.* & eorum, quæ notantur *in cap. decernimus de iudic.* non ſic dicas ſi tempore datæ Canonicus non exiſtens tempore præſentationis ſit effectus Canonicus, vt ſimiliter ſi tempore datæ exiſtat excommunicatus impetrans beneficium, & tempore collationis ſit ab excommunicatione abſolutus.

9 In gloſſ. *Ætate*, ibi, *ſed quid dices ſi iam erat Sacerdos, licèt non eſſet in ætate legitima.* Notatur ad hoc, quòd præbenda ſacerdotalis non eſt danda ei, qui factus eſt Sacerdos ante legitimam ætatem, vt per Nau. *conſ. 7. n. 6. ſub tit. de ætate, & qualit. in antiq.* Fr. Emman. *quæſt. Regul. tom. 3. q. 23. art. 12.* Azor. *inſtit. moral. p. 2. lib. 6. c. 6. q. 13.*

SVMMARIVM.

1 *Pauperi Sacerdoti non habenti beneficium ſi mandatur Epiſcopo prouidere, & interim obtineat vnum, Epiſcopus non tenetur prouidere.*
2 *Pauperibus clericis prouidendum eſt de beneficiis vnde ſe valeant ſuſtentare.*
3 *Pauper quis dicatur, remiſſiuè.*
4 *Mandati cauſa ceſſante ceſſat mandatum.*
5 *Expectatiua gratia amittitur per aſſecutionem incompatibilis.*
6 *Beneficium pauperi clerico conferre potius dicitur iuſtitia, quàm gratia.*

Cap. Si pauper. XXX.

EPiſcopo ſi mandatur prouidere Sacerdoti pauperi non habenti beneficium, & interim obtineat vnum, Epiſcopus non tenetur prouidere. Colligunt ex Ordin. Lap. Abb. Archid. Gemin. Ioan. Andr. Anchar. Dominic. Monach. Anchar. Butr. Franch. Viu. *in ration. lib. 5. pag. 90.* Alagona *in compend. pag. 393.* remiſſiuè Caſal. *in annot.* & Ximen. *in concord. p. 1. & 2.* 1

Pauper clericus, &c.] Notatur adhoc, quod pauperibus clericis prouidendum eſt de beneficiis vnde ſe valeant ſuſtentare, vt per Gonzal. *ad reg. 8. Cancel. gloſſ. 2. n. 2. cum ſeqq.* Quis autem dicatur pauper, dixi *in tract. de clauſulis vſufreq. clauſ. 30. n. 7. cum ſeqq.* ſecundùm Lugdun. impreſſ. 2 3

Cùm ceſſet cauſa mandati.] Notatur ad hoc, quòd mandati cauſa ceſſante ceſſat mandatum, vt per Tiraq. *in tract. ceſſante cauſa, p. 1. n. 180.* 4

De cætero non tenetur.] Ergo gratia expectatiua amittitur per aſſecutionem incompatibilis, vt per Flamin. Pariſ. *de reſignat. benef. lib. 1. q. 1. n. 19.* 5

In gloſſ. *Pauper*, ibi, *hæc enim Decretalis loquitur de forma, quæ prouidet neceſſitati pauperum.* Notatur ad hoc, quòd conferre beneficium pauperi clerico potiùs dicitur iuſtitia, quàm gratia, cùm illi ſit debitum, & propterea reſcripta in forma pauperum dicuntur reſcripta iuſtitiæ, vt per Staphil *de literis gratia, § nona forma pauperum ſub n. 5.* Caſſad. *deciſ. 8. n. 9. de conceſſ. præb.* Gonzal. *d. gloſſ. 2. n. 7.* 6

SVMMARIVM.

1 *Beneficij pluribus collati prioritas, vbi non apparet, primò poſſeſſio, deinde maior prærogatiua præfertur,* & n. 2.
3 *Collatio facta ab Epiſcopo tanquam maiore præualet factæ ab ipſius Vicario.*
4 *Collatio quando eſt facta duobus à diuerſis eodem die, nec apparet cui priùs fuerit facta, potior eſt conditio poſſidentis.*
5 *Promiſſus à Papa præfertur prouiſo à Legato, vel Nuncio.*
6 *Legatus de latere concurrere poteſt cum Ordinariis.*
7 *Ordinarij collatio præualet quando in ea appoſita eſt hora, & in collatione Papæ, vel Legati non.*
8 *Prius, & poſterius dicitur ratione vnius horæ.*

9 Bene

9 *Beneficij in collatione vbi eſt dubium quis debeat præferri, tunc præfertur qui priùs adeptus eſt poſſeſſionem, & in ea eſt.*

Cap. Si à Sede. XXXI.

1 PApa, vel eius Legatus quando confert beneficium vni, & Ordinarius alteri eodem die, ita vt non poſſit conſtare de proprietate collationis, tunc erit potior conditio poſſidentis, & ſi neuter poſſidet, præfertur electus à Papa, vel Legato propter ampliorem prærogatiuam. Colligunt ex Ordin. Lap. Abb. Archid. Gemin. Ioan. Andr. Anchar. Butr. Domin. Monach. Franch. Viu. *in ration. lib. 3. pag. 91.* Alagona *in compend pag. 393.* remiſſiuè Ximen. *in concord. p. 2.*

2 Hanc eandem concl. ex hoc text. deſumunt Gig. *de penſionib. q. 6. n. 21.* Cott. *in memorabil. verbo hora*, Maſcard. *de probat. concluſ. 314.* Vezin. *tom. 1. commun. opin. lib. 4. tit. 11. n. 67. verſ. & hoc idem, pag. 568. col. 2.* Aloyſ. Rice. *in collect. deciſ. p. 4. collect. 1412.*

3 Vnde collationem factam ab Epiſcopo tanquam à maiore præualet, & factam ab ipſius Epiſcopi Vicario, qui inferior eſt, prorſus ſubmouere, tradunt per hunc text. Maſcard. *d. concl. 314. n. 2.* Rebuff. *in praxi benef. tit. forma Vicariatus, n. 121. & 123.* Cald. Pereira *de reſolut. emphyt. c. 12. n. 16.*

4 *Et potior conditio poſſidentis.*] Notatur ad hoc, quòd quando collatio eſt facta duobus à diuerſis eodem die, nec apparet cui priùs fuerit facta, potior eſt conditio poſſidentis, vt per Menoch. *de interd. remed. 4. adipiſc. poſſeſſ. n. 797. & de arbitr. lib. 2. caſu 48. n. 10. cum ſeqq.* Rebuff. *de pacific. poſſeſſ. n. 297. cum ſeqq.* Tiraq. *de iure primog. q. 17. opin. 11. n. 1. & opin. 12. n. 1.* Zerol. *in praxi Epiſc. p. 2. verbo beneficium, verſ. ſecundò, pag. mihi 20.* D. Barboſ. *in l. 1. ff. ſolut. matrim. p. 2. n. 4.* Put. *deciſ. 120. lib. 1. in correct.* vbi dicit deciſum habere locum ſiue poſſeſſio eodem die, ſiue ex interuallo capta fuerit.

5 In gloſſ. *Legato*, ibi, *quid dices ſi Papa contulit vni, & Legatus alteri.* Notatur ad hoc, quòd prouiſus à Papa præfertur prouiſo à Legato, vel Nuncio, vt per
6 Gonzal. *ad reg. 8. Cancel. §. 3. proœm. n. 119.* Nam Legatus de latere concurrere poteſt cum Ordinariis, vt per Rebuff. *in tract. nominat. q. 17. n. 16. verſ. ſecundò*, Gonzal. *ad reg. 8. Cancel. §. 2 proœm. n. 54. & §. 3. proœm. n. 7.* ait, quòd Legatus præuenire poteſt Epiſcopum, & quoſlibet Ordinarios.

7 In gloſſ. *Nec appareat*, ibi, *vel in ipſis literis dicitur de hora.* Notatur ad hoc, quòd quando in collatione Ordinarij eſt appoſita hora, & in collatione Papæ, vel Legati non, tunc collatio Ordinarij præualet, vt per Caſſador. *deciſ. 20. de prabend.* Anton. Gomez. *lib. 45. Tauri, n. 148.* Rebuff. *in tract. de pacific. poſſeſſor. n. 299.* Tiraq. *de iure primogen. q. 17. opin. 11. n. 3. & de retractu lign. §. 11. gloſſ. 1. n. 10.* D. Barboſ. *in l. 1. ff. ſoluto matrim. p. 2. n. 10.* vbi Rip. *n. 7.* & Iaſ. *n. 4. verſ. ſecundò ſingulariter*, & Socin. *n. 11. verſ. tertiò limita*, Rot. in *Salamantina praſtimony vltim. January* 1614. coram Buratto *deciſ. 514. n. 1. p. 2. recentior.*

8 Vnde notari ſolet ad hoc quòd prius, & poſterius dicitur ratione vnius horæ, vt per Tiraq. *de iure primog. q. 2. n. 2.*

9 In gloſſ. *Neuter*, ibi, *vel vterque nec apparet quis tunc primò*, &c. Notatur ad hoc, quod vbi eſt dubium quis debeat præferri in collatione beneficij præfertur qui priùs adeptus eſt poſſeſſionem, & in ea eſt, vt per Tiraq. *de iure primog. q. 17. opin. 12. num. 2.* Menoch. *conſ. 51. n. 40.*

SVMMARIVM.

1 *Religioſus habens Prioratum, vel Eccleſiam Curatam, ſi recipit ſecundum ſine licentia Papa, ipſo iure vacat primum, quod ſi ſtatum non dimiſerit, efficitur ineligibilis, & priuatur vtroque,* & n. 2.
3 *Officia duo nemo poteſt exercere.*
4 *Officia duo quando vnus ex gratia Principis ſeruit, vtrinſque debet habere ſalarium.*
5 *Prælatus non poteſt Regularem ſibi ſubditum habilem facere ad duo beneficia etiam ſui Ordinis, & Monaſterij.*
6 *Beneficium vnitum non cauſat incompatibilitatem.*
7 *Connexa habentur pro vno.*
8 *Beneficij principalis capta poſſeſſione aliorum illi vnitorum capta intelligitur.*
9 *Legis promulgata notitiam habentes ante lapſum duorum menſium ad legis obſeruantiam tenentur.*
10 *Prioratus Eccleſia vel adminiſtrationes vnius Monaſterij ſolita per ipſius Monachos gubernari abſque Sedis Apoſt. licentia alterius Monaſterij Monachis non debent committi, nec commiſſa dimitti.*
11 *Prælatus non poteſt ſuum Regularem cogere ad accipienda beneficia alterius Monaſterij eiuſdem Ordinis.*
12 *Eccleſia prima vacat per tranſlationem Prælati ad aliam,* & n. 13.
14 *Religioſus vt tranſeat ad ſtrictiorem Religionem requiritur licentia Prælati ſui, quamvis non obtineatur.*
15 *Papa ſolus diſpenſat vt Religioſus ſine cauſa tranſeat ad laxierem Religionem.*
16 *Religioſus ad parem Religionem ex cauſa tranſire poterit de licentia Abbatis, & Conuentus.*

Cap. Cùm ſingula. XXXII.

REligioſus ſine auctoritate Sedis Apoſt. non præſumat habere duos Prioratus, vel Eccleſias curam animarum habentes, etiamſi cura debeat exerceri per Presbyteros à ſe præſentatos, & ab Epiſcopo inſtitutos, niſi vnum beneficium ab alio dependeat, vel ad inuicem ſint connexa. Et ſi habens vnum alterum recipit, primum ſtatim dimittere tenetur, quo ipſo iure eſt priuatus, quod ſi non fecerit, repelli debet ab vtroque, & efficitur ineligibilis. Colligunt ex Ordin. Lap. Abb. Archid. Gemin. Ioan. Andr. Anchar. Butr. Domin. Monach. Franch. Viu. *in ration. lib. 3. pag. 91.* Alagona *in compend. pag. 394.* remiſſiuè Ximen. *in concerd. p. 2.* 1

Hanc eandem concl. ex hoc text. deſumunt Hojed. *de incompatib. benefic. p. 1. c. 22. n. 3.* Campan. *in diuerſ. iuris Canon. rubr. 12. c. 7. n. 17.* ſubiicientes text. *in præſenti*, non modo explicandum eſſe de Monacho, ſed de Religioſo quocunque. 2

Cùm ſingula officia ſint ſingulis committenda perſonis.] Notatur ad hoc, quòd nemo poteſt duo officia exercere, vt per Tiraq. *de conſtit. p. 3. limit. 30. n. 38.* Auil. *ad c. 1 Prætorum, n. 1. fol. 29. verſo.* Quando verò vna perſona ex Principis gratia duo officia ſeruit, vtrinſque debet habere ſalarium, vt per Auil. *ad d. cap. 1. Prætor, fol. 30.* Azeued. *ad Curiam Piſan. lib. 2. c. 22. n. 9.* Azor. *inſtit. moral p. 2. lib. 7. c. 7. q. 13.* Zerol. *in praxi Epiſc. p. 1. verbo diſtributiones, verſ. primum, pag. mihi 116.* 3 4

Abſque Sedis Apoſt auctoritate.] Ergo Prælatus non poteſt Regularem ſibi ſubditum habilem facere ad duo beneficia etiam ſui Ordinis, & Monaſterij, vt per Nau. *comment. 4. de Regular. n. 23. verſ. quartò.* 5

Niſi

6 *Niſi fortè vnus ex eis ab alio,*&c.] Notatur ad hoc, quod beneficium vnitum non cauſat incompatibilitatem, vt per Gonzal.*ad reg.*8. *Cancel. gloſſ.*5.§.7. *n.*21.

7 Nam connexa habentur pro vno, ex Surd. *deciſ.* 78. *num.*13. itavt per collationem principalis babeatur vtrumque, gloſſ.*verbo de iure,in cap.gratia,de reſcript.* *hoc lib.*Rot.*in Verdunen Decanatus* 9. *Martij* 1590.coram Card.Lancel.ſeu impreſſa per Nicol Garc.*de benef.*

8 *p.*5.*c.*1.*n.*270. Et capta poſſeſſione Eccleſiæ, ſeu beneficij principalis, aliorum illi vnitorum capta intelligitur, vt per Ferret. *conſ.*236.*n.*8. Gonzal.*d. gloſſ.*5.§.7. *num.* 6.

9 In gloſſ. *Peruenerit*, ibi, *& ſic ſi perueniat ante duos menſes tempore publicationis*,&c. Notatur ad hoc,quòd habentes notitiam, & ſcientiam legis promulgatæ ante lapſum duorum menſium ad legis obſeruantiam tenentur, & obligantur, vt per Azor. *inſtit. moral. p.*1. *lib.*5.*c.*3.*q.*8.Sayr.*in claui Regia, lib.*3.*c.*5.*n.*10.

§. Prohibemus.

10 Prioratus, Eccleſia, adminiſtratio, vel officia vnius monaſterij conſueta gubernari per Monachos eiuſdem monaſterij non committantur Monachis alterius monaſterij, & commiſſa reuocentur, qui ſecus fecerint,& commiſſa non reuocauerint ea vice ſunt priuati poteſtate ordinandi, & ſi loca non ſint exempta, ordinet, Epiſcopus, ſi exempta, Papa. Recipientes, & eligentes fiunt ineligibiles ipſo iure. Colligunt Doctores citati *in princ.text.*

11 Ex principio huius §. colligitur Prælatum non poſſe ſuum regularem cogere ad accipienda beneficia alterius monaſterij eiuſdem Ordinis, vt per Nau. *comment.*4.*de regularibus*, *n.*23.Sanch.*in præcepta Decalogi tom.*2.*lib.*6.*c.*2.*n.*25.

12 *Niſi canonicè transferatur*, &c.] Notatur ad hoc, quòd per tranſlationem Prælati ad aliam Eccleſiam vacat prima Eccleſia, vt per Gonzal. *ad reg.*8. *Cancel. gloſſ.*15. *n.*48.

13 In gloſſ. *Canonicè*. De materia huius gloſſ. latè egi *in collect.ad cap.licèt, de regul in Decret.*

14 In ead gloſſ.ibi, *Vt ſi tranſeat ad ſtrictiorem Religionem, ſufficiat licentia ſui Prælati, etiamſi non obtineatur.* Ita Menoch.*de arbitr.caſu* 421. *n.*37.Fr. Emman. *q.Regal.tom.*3.*q.*52. *art.*3. Sanch.*in præcepta Decalog. tom.*2.*lib.*6.*c.*7.*n.*32.

15 In ead. gloſſ. ibi, *Sed ſi tranſiret ad laxiorem ſine cauſa ſolus Papa diſpenſat.* Ita Sanch. *d.lib.*6.*c.*7.*n.*68. Menoch.*de arbitr.caſu* 421.*n.*16.Fr. Bart. de Vech. *in praxi obſeruanda in admitt. ad relig. ſtat. nouit. diſp.*15. *dub.*5.*n.*1.

16 In ead gloſſ.ibi, *Si ad parem ex cauſa tranſire poterit de licentia Abbatis. & Conuentus.* Referunt, & ſequuntur Monach. *hic n.* 4. & Anchar. *n.*2. Rebuff. *in praxi benef.tit.de tranſlat. Monach n.*7. Leſſ. *de iuſtit. lib.*2.*c.*40.*dub.*13.*n.*107. *verſ. dico ſecundò*, Sanch. *d. c.*7.*n.*49.Miranda *tom.*1.*q.*31.*art.*5.*concl.*2. Fr.Bartbol. de Vecchis *d.dub.*5.*n.*6.

SVMMARIVM.

1 *Monachi, vel Canonici abſentes ſi non vocentur ad receptionem, vel collationem, poſſunt dicere de contemptu niſi conſuetudo habeat eos non vocari.*

3 *Canonici non eliguntur ſed recipiuntur.*

2 *Canonicus ſi eſt in loco vnde vocari debet, & non vocatur poteſt facere ceſſare electionem factam eo abſente.*

Cap. Cùm in Eccleſiis. XXXIII.

Canonici quando in Eccleſia accipiendi ſunt, vel 1
conferenda beneficia, præſentes Canonici, ſi commodè fieri poteſt, debent vocare abſentes, niſi conſuetudo ſit in contrarium. Et vbi non eſt talis conſuetudo ſi abſentes non vocati inſtant, omnia attentata ſunt reuocanda. Colligunt ex Ordin. Lap. Abb. Gemin. Ioan. Andr. Archid. Anchar. Butr. Dominic. *in compend. pag.*413. remiſſiuè Ximen. *in concord. part.* 2.

Canonicorum receptio.] Ergo Canonici non eligun- 2
tur, ſed recipiuntur, vt per Boër.*deciſ.*223.*n.*6.

Alioquin quòd in eorum abſentia, &c.] Notatur ad 3
hoc, quòd Canonicus ſi eſt in loco vnde vocari debet, & non vocatur, poteſt facere ceſſare electionem factam eo abſente, vt per Rebuff.*de voce Canon.in Capitulo,q.*39.*à prin.*

SVMMARIVM.

1 *Beneficia morientium etiam in loco vicino Curiæ Romanæ per duas diætas legales, vel Sede ipſa vacante, ibi cauſam, domicilium, vel originem non habentium ſed Curialium, & ibi cauſa Romanæ Curiæ morantium, vel tranſlata Curia eam ſequentium, & in itinere decedentium, vel in loco vnde receſſit Curia, in quo remanſerant infirmi, conferri nequeunt per alium, quàm per Papam.*

2 *Beneficia reſignata coram Papa in Curia ſunt reſeruata reſeruatione iuris.*

3 *Beneficium illud dicitur vacare apud Sedem, vt ſit reſeruatum, quod vacauit in locis vicinis ipſi Sedi Apoſt. & Rom. Curiæ.*

4 *Reſeruatio quoad beneficia Vrbis non habet locum in iis qui in vrbe degunt ratione originis, vel domicilij, niſi etiam Curiam ſequantur.*

5 *Subditus quis dicitur magis ratione domicilij quàm originis.*

Cap. Præſenti. XXXIV.

Beneficium vacans apud Sedem per ſolum Papam 1
eſt conferendum, quod locum habet in Curialibus,ſeu Nuntiis,qui in eundo, vel redeundo moriuntur in locis vicinis Curiæ, Id eſt, intra duas diætas legales. Idem ſi Sede vacante Curialis peregrinationis, infirmitatis, recreationis, ſeu alia cauſa in loco vicino moriatur, dummodo ibi domicilium, vel domus propria non exiſtat. Item ſi quis babet domum, vbi degit in Curia, & ibi moriatur, beneficia non conferentur per ſolum Papam, quia non dicuntur vacare in Curia. Si verò Curia recedit ab vno loco, & aliquis Curialis officialis ibi remanet, vel dum ſequitur Curiam moriatur, licèt in loco diſtanti, collatio ſpectat ad Papam, qui dicuntur vacare in Curia. Colligunt ex Ordin.Lap.Abb.Archid Gem.Ioan.Andr. Anch. Butr, Domin. Monach, Franch. Viu. *in ration.lib.*3. *pag.*94. Alagona *in compend. pag.*394. remiſſiuè Ximen.*in concord. p.*1.& 2.

Ab ipſa obtinere noſcuntur, &c.] Notatur ad hoc, 2
quòd beneficia reſignata coram Papa in Curia ſunt reſeruata reſeruatione iuris, quia beneficia vacantia in Curia diſpoſitioni Sedis Apoſtol. reſeruantur, vt per Flamin.Pariſ.*de reſignat.benef.lib.*1.*q.*5.*n.*54.

Si eos in locis vicinis ipſi Curiæ,&c.]Notatur ad hoc, 3
quòd illud beneficium dicitur vacare apud Sedem vt ſit reſeruatum, quod vacauit in locis vicinis ipſi Sedi

Apoſtol. & Romanæ Curiæ, vt per Gonzal. *ad reg.* 8. *Cancel.gloſſ.*43.*n.*45.*cum ſeqq.* Azor. *inſtit. moral. p.*2. *lib.*6.*c.*34.*q.*6 *verſ. porrò*, Nicol. Garc. *de benef. p.*5.*c.*1. *n.*70. Viuian. *in praxi iuriſpatr. lib.*4.*c.*1.*n.*13. *in vltim. impreſſ* reſeruantur enim in præſenti beneficia venientium ad Curiam, & recedentium ab ea, & decedentium intra duas diætas, Pute. *deciſ.*190.*in fin.lib.*3. Rot. *in Cluſina Parochialis* 28. *Iunij* 1632. coram R. P. D. meo Pirouano, vbi etiam fuit dictum in hac reſeruatione non eſſe faciendam differentiam perſonarum ad Vrbem venientium, aut recedentium ſiue Curiales ſint, vel non, ibique allegatur eadem Rot. *in Sabinen. beneficij* 24. *Martij* 1641. coram R. P. D. Veroſpio. Item ſimiliter *in d. Cluſina Parochialis*, fuit reſolutum non eſſe diſtinguenda negotia pro quibus quis Curiam ingreditur, & ab ea recedit, ſcilicet peregrinationis, recreationis, negotiationis, litis, & ſimilium, aut pro eiſdem ad quos deſtinantur accedentes ad Vrbem, & poſtea recedentes, & ibidem etiam fuit animaduerſum, quòd ex lectura huius text. patent duæ partes principales, in prima diſponitur de venientibus, & recedentibus à Romana Curia, qui obierunt intra duas diætas, & de hac non eſt quæſtio inter ſcribentes quòd quis veniat ad Vrbem, vel ad Curiam, & ſtylus datariæ ſemper fuit non attendere hanc diſtinctionem. Secunda verò pars incipit *à verſ. Idem eſt ſi aliquis Curialis*, & in caſibus *ibi*, expreſſis bene habenda eſt ratio Curialitatis.

4 *Sanè ſi quis in loco*, &c.] Notatur ad hoc, quòd reſeruatio quoad beneficia Vrbis non habet locum in iis, qui in Vrbe degunt ratione originis, vel domicilij, niſi etiam Curiam ſequantur, & Curiales exiſtant, vt per Rot. *deciſ.*616.*n.*1.*in* 1. *collect. nouiſſim. aliàs p.*4. *diuerſ.* Gonzal. *ad reg.*8. *Cancel. gloſſ.*13.*n.*18. & 19. & fuit reſolutum *in Romana beneficiatus S. Petri* 27. *Ianuarij* 1593. coram Card. Blanchetto, quam refert Nicol. Garc. *de benef p.*5.*c.*1. *n.*83. latiſſimè Rot. *in Romana beneficiatus S. Petri* 8. *Aprilis* 1622. & *Nouembris* 1624. coram R P. D. meo Pirouano, & *in Romana Capellania* 20. *Nouembris* 1628. coram eodem. Licèt enim beneficia vacantia apud Sedem dicantur etiam vacare in Curia, non tamen quæ vacant in Curia vel ratione obitus, vel alterius reſeruationis dicuntur vacare apud Sedem ſi deficiat qualitas Curialitatis, Sarnen. *in reg. de triennali*, *q.*31. *verſ. & ideo pro Clariori*, Gonzal. *d. gloſſ.*13 *n.*49. & 59. Rot. *in d. Romana beneficiatus S. Petri* 8. *Aprilis* 1622. coram R P. D. meo Pirouano, & *in d. Romana capellania*, coram eod.

Curialis.] Curiales autem ad effectum prædictum dicuntur illi, qui Papæ, aut Cardinalibus, ſeu officialibus Romanæ Curiæ inſeruiunt, aut aliàs occaſione Curiæ in Vrbe commorantur. Mandoſ. *ad reg.* 5. *Cancel.q.*1.*n.*18. *verſ. concludo igitur*, Rot. *deciſ.*616. *n.*2. *p.*4. *diuerſ.* & *in d. Romana beneficiatus S. Petri* 21. *Nouembris* 1624. coram R. P. D. meo Pirouano, & *in d. Romana capellania*, coram eodem, in qua propterea fuit reſolutum Protonotarios Apoſt. creatos à Legatis de latere non dici Curiales, quia nullum officium neque ſeruitium in Curia habent, ſed creati ſunt Notarij honoris cauſa tantùm; poteſtas enim omnimoda tam in ſcribendis actis Martyrum, quàm in aliis functionibus, quæ priùs ad iſtos Protonotarios ſpectabat ex conſtit. Sixti V. & aliorum Pontificum ſucceſſorum, conceſſa fuit collegio Protonotariorum participantium priuatiuè quoad alios.

Non ſufficit tamen ad effectum prædictum quòd quis ſemel fuerit Curialis, niſi etiam probetur Curialitas continuata vſque ad mortem, Anchar. Archid. & Ioan. Monach. *in præſenti*, Mandoſ. *in reg.* 8. *Cancel.q.*3. *in fine*, Rot. *in d. Romana beneficiatus S. Petri* 20. *Nouembris* 1624. & 30. *Martij* 1626. coram R. P. D. meo Pirouano.

Præſumitur tamen Curialitas continuata vſque ad obitum, niſi mutata probetur, vt de familiaritate tradunt Sarnen. *de impetr. benef. per obit. fam. q.*13.*n.*6. Rot. *deciſ* 14.*n.*4. *p.*1. *recent.* & de ciuilitate firmat Bart. *in l. aſſumptio*, §. *vlt. ff. ad municip.* Menoch. *de præſumpt. lib.*6.*præſ.*25.*n.*3. & *præſ.*42.*n.*12. & de curialitate Mandoſ *ſuper d. reg.* 5.*q.*4. *in fine*, & *n.*6. *verſ. ad aliud*, Rot. *in d. Romana beneficiatus S. Petri*. Verùm aduersùs hanc præſumptionem admittitur leuior probatio etiam per alias præſumptiones, & coniecturas, Alciat. *de præſ. reg.*2. *præſ.*21.*n.*12. & 13. Menoch. *lib.*4. *præſ* 64.*n.*65. Rot. *in d. Romana beneficiatus S. Petri* 20. *Nouembris* 1624. & 30. *Martij* 1626. coram R. P. D. meo Pirouano, refert Ferentil. *in annot. ad deciſ.* 540. *Buratti, litera C.*

In gloſſ. *Originis*, ibi, *certè ſatis idem puto*. &c. 5
Notatur ad hoc, quòd quis dicitur ſubditus magis ratione domicilij, quàm originis, vt per Tiraq. *de retractu lig.* §.9. *gloſſ.*2.*n.*22. Cald. Pereira *in reſponſo pro Ferdinando Pereira*, *n.*3.

SVMMARIVM.

1 *Papæ mors tollit nè Parochiales Eccleſiæ in Curia vacare dicantur*, & n.2.

3 *Text.* hic corrigit Extrauag. piæ, hoc tit. inter commun.

4 *Text.* in præſenti, *procedit tantùm in Parochialibus in Curia vacantibus, & non reſeruatis alia ratione.*

5 *Dictio* liberè, *idem importat hic, quod ſine aliquo reſeruationis obſtaculo.*

Cap. Si Apoſtolica Sede. XXXV.

Parochi qoando moriuntur Romæ Sede Apoſt. vacante, vel ante mortem Papæ, ſed vacante Sede huiuſmodi Parochiales Eccleſiæ non ſunt adhuc prouiſæ, prouiſio illarum ſpectabit ad Ordinarios non obſtante diſpoſitione *cap. licet* 2. *eod.* Colligunt ex Ordin. Lap. Abb. Archid. Anchar. Ioan. Andr. Gemin. Monach. Domin. Franch. Viuian. *in ration. lib.* 3. *pag.* 132. Alagona *in compend. pag.* 413. remiſſiuè Ximen. *in concord. p.* 1. & 2. 1

Hanc eandem concluſ. firmant Rebuff *in praxi benefic. tit. forma noua prouiſ. verbo dummodo tempore data præſentium*, *n.*14. Paul. Granut. *ad Simon. q.* 47. *num.* 12. Gonzal. *ad reg.*8. *Cancel.* §. 5. *procem. n.*125. *cum ſeqq.* & *gloſſ.*24. *num.* 111. & 217. Ioan. Anton. Maſſob. *in ſua praxi habendi concurſum ad Parochiales Eccleſias vacantes requiſ.* 7. *dub.* 43. & 44. ſecundùm Roman. impreſſ. Piaſec. *in praxi Epiſcop. p.* 2. *c.*5. *n.* 12. Nicol. Garc. *de benef. p.*5.*c.*1. *à n.*101. vbi *n.*102. ſubdit quòd cùm text. *in præſenti*, ſit poſterior *Extrauag. pia* 1. *de præbend. inter communes*, illam quantum ad hoc correxit, & *n.*106. ait quòd quamvis per *Extrauag Clem. V. Et ſi in temporalium* 3. *de præbend. inter communes*, quæ eſt poſterior, ſit derogatum huic text. tamen illa Extrauag. erat temporalis, & cum ſuo conditore expirauit, vt apparet ibi. 2

Text. *in præſenti*, videtur ſolùm procedere in Parochialibus in Curia vacantibus, & non in reſeruatis alia ratione, vt per Franch. *in cap. ſtatutum*, *n.*6. *ſub hoc eod. tit.* Gaſp. de Peruſ. *de reſeruat. q* 5. Nicol. Garc. *d. cap.* 1, *n.*103. quicquid dicant Zerol. *in praxi Epiſcop. part.*2. *verbo beneficium*, §. 3. *dicto* 10. & *p.* 2. *verbo, reſeruatio* 4

Digitized by Google

reſeruatio §. 5. Gouzal. *d.* §. 5. *proœm à n.* 137. Vtrùm autem quoad Parochiales viuente Papa vacantes ſit derogatum huic *cap.* vide Nicol. Garc. *d. c.* 1. *num.* 107. *cum ſeqq.*

5 *Liberè.*] Id eſt, ſine aliquo reſeruationis obſtaculo intelligit Gonzal. *ad reg.* 8. *Cancel. gloſſ.* 53. *n.* 25.

SVMMARIVM.

1 *Gratia alicui conceſſa vt prouidere poſſit perſonis idoneis in certa Eccleſia, perſonis non expreſſis, non expirat re integra obitu concedentis, ſecus ſi perſona eſſent expreſſa*, & n. 2.

3 *Declaratur text.* in cap. ſi ſuper gratia, 9. de officio deleg. hoc lib.

4 *Clauſula* contradictores, *&c. vis, & effectus, remiſſiuè.*

5 *Diſpenſandi poteſtas eſt latè interpretanda quando ea conceditur ad diſpenſandum cum perſonis non expreſſis, at strictè intelligitur vbi exprimuntur perſona cum quibus eſt diſpenſandum.*

6 *Delegati poteſtas expirat ipſo iure mortuo delegante re integra.*

Cap. Si cui nulla. XXXVI.

1 GRatia conceſſa alicui vt conferat beneficia reſeruata Sedi Apoſtol. perſonis idoneis, ſi re integra concedens moriatur, gratia non expirat ſi perſonæ prouidendæ non erant expreſſæ, ſecus verò ſi expreſſæ erant. Colligunt ex Ordin. Lap. Abb. Archid. Gemin. Ioan. Andr. Anch. Monach. Butr. Franch. Viu. *in ration. lib.* 3. *pag.* 95. Alagona *in compend. pag.* 395. remiſſiuè Ximen. *in concerd. p.* 2.

2 Hanc eandem concluſionem firmant Fr. Emman. *quæſt. Regul. tom.* 1. *q.* 9. *art.* 1. Sanchez *de matrim. lib.* 8. *diſp.* 28. *n.* 64. 81. & 86. Nicol. Garc. *de benefic. p.* 6. *c.* 2. *n.* 301. vbi intelligit. Gratia Principis etiam non expirat quando continet quid perfectum & abſolutum. Card. Tuſch. *tom.* 4. *concl.* 68. *n.* 6. Narbona *in l.* 10. *tit.* 6. *gl.* 3. *n.* 10. *lib.* 1. *nona recop.* Fontanel. *in tract. de pactis nupt. clauſ.* 4. *gloſſ.* 13. §. 1. *à n.* 42. & in gratia ſolo verbo facta Menoch *conſil.* 920. *ex n.* 1. Maximè in his quæ conceduntur ſub nomine dignitatis, Xuar. *alleg.* 10. *n.* 3. Mierez *de maior. p.* 4. *q.* 10. Matienc. *in l.* 2. *gloſſ.* 2. *n.* 1. *tit.* 7. *lib.* 5. *recop.* Azeued. *l.* 2. *n.* 3. *tit.* 1. *lib.* 2. *recop.* Gutier. *lib.* 2. *pract. q.* 74. *à n.* 1. & *q.* 75. *n.* 1. Maſtrill. *lib.* 2. *de magiſtrat. c.* 27.

3 Non obſtat text. *in cap. ſi ſuper gratia* 9. *ſup. de officio deleg. hoc lib.* dum indiſtinctè habet, gratiam non expirare morte concedentis etiam re integra, quia diſtinguere oportet quando gratiæ reſcriptum refertur ad eum, cui gratia fit, etiamſi cauſa delegationem contineat alteri directam, quia tunc mortuo concedente gratia non expirat, arg. *cap. decet, de regulis iuris hoc lib.* & procedit *d. cap. ſi ſuper.* quod obtinet etiamſi gratia alterius fauorem, vel vtilitatem includat, & intelligitur text. hic in primo reſponſo. Quando verò reſcriptum gratiæ non refertur ad eum, in cuius fauorem gratia fit, mortuo concedente expirat, ſi res integra ſit, vel fuerit, quia ſi quis mandat ſeruum in genere emi, inſpicitur ſcientia ementis, ſi in ſpecie inſpicitur mandantis, ſic gratia in genere facta primo reſponſo huius text. menſurato ex perſona donatarij, id eſt, Epiſcopi, an expiret, vel non, & gratia in ſpecie facta in ſecundo reſponſo huius text. ex perſona donantis, id eſt, Papæ, cuius morte expirauit & ſic procedit text. *in verſ. ſecus ſi ſuper.* Colligunt hæc concordia ex Morla *in emperio iuris, p.* 1. *tit.* 2. *in prælud. n.* 108.

4 *Contradictores eadem authoritate*, &c.] De vi, & effectibus huius clauſ. egi latè *in tract. de clauſulis vſu freq. clauſ.* 33. ſecundùm Lugdunen. Impreſſ.

5 *Non expirat*, &c.] Notatur ad hoc, quòd poteſtas diſpenſandi eſt latè interpretanda, quando ea conceditur ad diſpenſandum cum perſonis non expreſſis, aut strictè intelligitur, vbi exprimuntur perſonæ cum quibus eſt diſpenſandum, vt per Putc. *deciſ.* 39. *n.* 2. *lib.* 3. *in correctis*, Sanch. *de matrim. lib.* 8. *diſp.* 2. *n.* 6. Couar. *de ſponſalib. p.* 2. *c.* 8. §. 8. *ſub n.* 9.

6 *Illa quidem expirat omnino.*] Notatur ad hoc, quòd poteſtas delegata expirat ipſo iure mortuo delegante re integra, vt per Sanch. *de matrim. lib.* 8. *diſp.* 28. *n.* 40. vbi citat Marant. *de ordine iudic. p.* 4. *diſt.* 5. *an iudicium ſit ordinarium n.* 61. Bellam. *deciſ.* 542. *n. vnic.* Mendoſ. *ad reg.* 10. *Cancel de annali q.* 2. *n.* 4. Ceuall. *commun. contra communes q.* 424. *in fine*, & alios.

SVMMARIVM.

1 *Epiſcopus, qui ex licentia circa incertos conceſſa abſque titulo ad ſacros Ordines clericos promouet, eis tenetur prouidere, ſi vero dedit licentiam ſuis, vt à quocunque ordinentur, tenetur ille, qui dedit licentiam.*

2 *Ordinans non habentem titulum an, & quando teneatur prouidere ſic ordinato remiſſiuè.*

3 *Ordinans non tenetur alere ordinatum ſine titulo, quando de alterius mandato ordinauit.*

4 *Patrimonium non eſt neceſſarium in ordinatis ad minores Ordines.*

5 *Expreſſio relatiua non ſufficit cùm quid certum, & expreſſum requiritur.*

6 *Tranſactio valet ſuper præteritis alimentis, non autem ſuper futuris.*

Cap. Si Epiſcopus. XXXVII.

1 DIœceſanus ſi dat facultatem alteri Epiſcopo ordinandi quos vult in ſua diœceſi, nullis expreſſis, & ille non habentem titulum ordinat, ordinans tenetur miniſtrare neceſſaria vitæ donec obtineat beneficium, ſi expreſſit perſonas, tenetur diœceſanus. Si verò dedit licentiam ſuis vt à quocunque ordinentur, tenetur qui dat licentiam. Colligunt ex Ordin. Lap. Abb. Ioan. Andr. Gemin. Archid. Anchar. Butr. Domin. Monach. Franch. Viuian. *in ration. lib.* 3. *pag.* 96. Alagona *in compend. pag.* 396. remiſſiuè Ximen. *in concerd. part.* 2.

2 *Tenebitur vita neceſſaria miniſtrare.*] An, & quando ordinantes non habentem titulum teneantur prouidere ſic ordinato de ſufficienti beneficio, illique interea ſubminiſtrare vitæ neceſſaria, dixi latè *in tract. de offic. & poteſt. Epiſcop. p.* 2. *alleg.* 20.

3 *Non qui ordinant, ſed qui tribuunt licentiam*, &c.] Notatur ad hoc, quòd ordinans non tenetur alere ordinatum ſine titulo, quando de alterius mandato ordinauit, vt per Surd. *de alimentis tit.* 7. *q.* 37. *n.* 51.

4 In gloſſ. *Ad Sacroſ.* ibi, *ideo dici quia pro ordinatis ad minores*, &c. Ita Fr. Emman. *in ſum. c.* 15. *concl. vlt. tom.* 1. Flamin. Pariſ. *de reſignat. benef. lib.* 2. *q.* 6. *n.* 5. Salzed. *ad Bernard. in pract. c.* 18. *n.* 5.

5 In gloſſ. *Certas.* Notatur ad hoc quòd expreſſio relatiua non ſufficit, cùm quid certum & expreſſum requiritur, vt per Tiraq *de iure mariti gloſſ.* 7. *n.* 198.

6 In gloſſ. *Ad præmiſſa*, ibi, *& alimenta pacto alimentarij non tolluntur*, &c. Notatur ad hoc, quòd valet tranſactio ſuper præteritis alimentis, non autem ſuper futuris, vt per Gig. *de penſion. q.* 51. *n.* 26. Menoch. *de arbitr. caſu* 170.

conſu 170.Lat.*in l.ſi quis à liberis,§.parens,n.52.& n.75. ff.de liberis agnoſ.* Gotier. *de iurament. confirm. p.3.c.2.* Surd.*de aliment.tit.5.q.1.n.40. & tit.6. q.10.num.1.& tit.8. priuil.56.n.4.* Morl. *in emporio iuris p.1. tit.4. in praelud.à.n.40.* Aldooin.*conſ.73.n.1.* D. Barboſ. *in l.1. p.4.num.9.ff.ſoluto matrim.* Rebell.*de oblig. inſtit. p.2. lib.16.quaeſt.fin.n.2.*Card. Mantic.*de tacitis, & ambig. convent.tom.1.lib.26.tit.3.*

SVMMARIVM.

1 *Papa ſi dat licentiam conferendi beneficia certo modo vacantia, vel ad Papam deuoluta, & deinde aliquod de his conferat ſpecialiter, vel conferri mandet, ſpecies generi derogat, ita quòd ſecundo beneficium debetur.*

2 *Gratia ſpecialis derogat generali in literis gratiae.*

3 *Reſignans non poteſt amplius ſe intromittere in beneficio reſignato.*

4 *Reſignans poſt expletam reſignationem habetur pro mortuo quoad illud beneficium reſignatum.*

Cap. Quamvis. XXXVIII.

1 PApa ſi dat facultatem, v.g.conferendi beneficia in
genere vel beneficia deuoluta ad Sedem Apoſtol. ſi
anteqoam Epiſcopos conferat, Papa alicui certae perſonae
confert, vel mandat alicui conferri, tenet collatio
Papae, non Epiſcopi, quia poſterior ſpecialis derogat
primae gratiae generali, licèt in ſpeciali non fiat
mentio de generali. Colligunt ex Ordin. Lap. Abb. Archid
Gemin. Ioan. Andr. Anch. Domin. Monach. Butr.
Franc. Viuian.*in ration. lib.3. pag.97.* Alagona *in compend.pag.396.* remiſſiuè Ximen.*in concord. p.2.*

2 *Nam prima generalis gratia*, &c.] Notatur ad hoc,
quòd in literis gratiae ſpecialis gratia derogat generali,
& ei praefertur, vt per Valaſc.*conſult.72 n.3.*

3 In gloſſ. *Cedentium*, ibi, *quòd cedens eſſet mortuus
quoad beneficium, cui ceſſit.* Notatur ad hoc, quòd reſignans
nō poteſt amplius ſe intrumittere in beneficiu
reſignato, vt per Flamin.Pariſ.*de reſignat.benefic.lib.1.*
4 *q.16. n.8.* nam poſt expletam reſignationem habetur
pro mortuo quoad illud beneficium reſignatum, Campanil.*in diuerſorio iuris Canonic. rubr.11.c.27. num.60.
verſic. alterum quod in dicta*, abdicauitque à ſe propterea
omne ius, teſte Creſcent. *deciſ.95. aliàs 6. de
iudic.* omnémque perdidit poſſeſſionem, ita quòd in
ea perdorando diceretur intruſus ad inſtar alterius cuiuſcunque,
qui eſſet titulo beneficij priuatus, Pariſ.
conſ.144. n.18. vol.4. Grauet. *conſil.341. num.3.* Gig.
conſil.20.n.9. A qoo tempore aotem reſignans beneficium
deſinat lucrari fructus, latè agit Nicol. Garc. *de
beneſic.p.2.c.1.n.125.cum ſeqq.*

SVMMARIVM.

1 *Reuocatio gratia non tollit ius quaeſitum, ſed querendum, niſi ius annexionis aliud inducat, nec tamen tollit ius querendum annexum iuri digniori iam quaeſitum.*

2 *Gratia re integra non extinguitur per mortem Papa eam concedentis.*

3 *Conſuetudine introduci poteſt quòd quis habeat dignitatem, & canonicatum in eadem Eccleſia.*

Cap. Si is, cui. XXXIX.

REuocatio gratiae non tollit ius acquiſitum, ſed ac- 1
quirendum, quod non eſt cōnexum cum digniore
acquiſito, nec tollit acquirendū, qood non eſt cōnexum
cum digniori acquiſito, v.g. fuit facta gratia alicui de
acquirendo Canonicatum, praebendam, dignitatem,
acquiſiuit Canonicatum, & non dignitatem, & reuocatur
gratia, ſi Canonicatus erat coniunctus dignitati,
non reuocatur gratia pro dignitate, ſi non erat
annexus, admittitur, idem de praebenda. Colligunt ex
Ordin. Lap. Abb. Gemin. Ioan. Andr. Archid. Anchar.
Butr. Domin. Franc. Viu.*in ration.lib.3.pag.95.* Alagona
in compend.pag.396. remiſſiuè Ximen.*in concord.p.2.*

Praedeceſſorum noſtrorum, &c.] Ergo per mortem 2
Papae concedentis gratiam non extinguitur gratia
etiam re integra, vt per Doctores, quos citaui *in collect.ad cap.relatum 29.n.6.de offic.deleg.*

Non ſit autem ſi Canonicatum, &c.] Notatur ad hoc, 3
quòd conſuetudine introduci poteſt quòd quis habeat
dignitatem, & Canonicatum in eadem Eccleſia, vt per
Doctores quos citaui *in collect. ad cap. cum te, n.7. de reſcriptis.*

SVMMARIVM.

1 *Reuocatio gratia obeſt expectanti praebendam, & decreti interpoſitio etiam ignoranti.*

2 *Clauſ.* Antefetti, *quam vim, & effectum habeat, miſſiuè.*

3 *Clauſ.decreti irritantis ligat etiam ignorantes.*

4 *Ius ad rem facilius tollitur, quàm ius in re.*

5 *Clauſ.decreti irritantis annullat actum contra factum ipſo iure.*

6 *Dictio*, penitus, *denotat nullitatem actus ipſo iure.*

7 *Collatio Canonica per ſe ſolum abſque traditione poſſeſſionis, eiuſque apprehenſione ius in re tribuit.*

8 *Beneficium non dicitur vacare per habentem ſolum ius ad rem.*

Cap. Quondam. XL.

SI tibi detur canonia cum expectatione praebendae 1
vacaturae, & mihi eadem gratia concedatur cum
clauſula, *Anteferri*, deinde vacat praebenda, & tibi confertur
ignoranter, interim reuocatur gratia, & mox
eadem praebenda mihi confertur. Quaeritur cui debeatur?
Reſp. quòd nulli, non tibi propter clauſulam, *Anteferri*,
nec mihi, quia eſt reuocata gratia. Colligunt ex
Ordin. Lap. Abb. Archid. Gem. Ioan. Andr. Anch. Butr.
Domin. Monach. Franch. Viu. *in ration. lib.3.pag.98.*
Alagona *in compend.pag.397.* remiſſiuè Ximen. *in concord.p.2.*

Voluit anteferri.] De vi, & effectibus clauſulae, *Anteferri*, 2
egi late *in tract. de clauſulis vſufreq. clauſ.8.*
ſecundùm Lugdunenſ impreſſ.

Licèt ab ignorantibus, &c.] Ergo clauſula decreti 3
irritantis ligat etiam ignorantes, vt per Doctores citatos
in collect.ad cap ſi eo tempore, de elect. hoc lib. & dict.tract.clauſ.40.n.7.

Ius verò, &c.] Notatur ad hoc, quòd ius ad rem faci- 4
lius tollitur quàm ius in re, vt per Menoch.*conſ.36.n.5.*

Penitus eſt ſublatum.] Notator ad hoc, quòd clauſu- 5
la decreti irritantis annullat actum contra factum ipſo
iure, vt per Menoch.*conſ.83.n.7.cum ſeq.*Flamin.Pariſ.
de reſignat. beneſic. lib.4. quaeſt.9.num.29. Nam dictio 6
illa, *penitùs*, denotat nullitatem actus ipſo iure, vt
tradunt Sanchez *de matrimon.lib.8. diſput.21. num.75.*

Nicol.

Nicol. Garc. *de benefic. p.8. c.1. n.5.* & plures citati à Cened. *ad Sextum collect.25. n.2.*

7 In gloſſ. *Collatio*, ibi, *quia ſi præceſſiſſet collatio, ius habuiſſet non ad rem, ſed in re.* Notatur ad hoc, quòd ſola canonica collatio abſque traditione poſſeſſionis, eiuſque apprehenſione ius in re tribuit, vt per Couar.
8 *lib. 3. var. c.16. n.1.* Vacare enim non dicitur beneficium per habentem ſolum ius ad rem, vt aduertit Gonzal. *ad reg.8. Cancel gloſſ.15. §.2. n.2.*

SVMMARIVM.

1\. *Mandatum de prouidendo de beneficio ad collationem Capituli pertinente non tangit ius ſingularis*, & num.2.

3 *Mixtum nunquam comprehenditur ſub ſimplici niſi ſimus in materia fauorabili, & latè interpretanda.*

4 *Beneficia per vices menſium, vel alternis temporibus à pluribus conferri poſſunt.*

Cap. Mandatum. XLI. & vlt.

1 MAndatum Papæ, vt prouideatur quis de beneficio pertinente ad collationem Capituli, non extenditur ad beneficia, quæ Canonicus aliquis vt ſingularis ſolet conferre. Colligunt ex Ordin. Lap. Abb. Archid. Gemin. Ioan. Andr. Anchar. Butr. Dominic. Monach. Franch. Viu. *in ration. lib.3. pag.99.* Alagona *in compend. pag. 397.* remiſſiuè Caſal. *in annot.* & Ximen. *in concord. part. 2.*

2 Hanc eandem concluſ. ex hoc text. deſumunt Rot. *deciſ. 3. & 4. de conceſſ. præbend. in antiq.* Felin. *in cap. cam te, n.13. verſ. aliud ſinguls. & num.ſeq. de reſcript.* Rebuff. *in tract. nominat. q.8. num.31. & 32.* Gonzal. *ad reg 8. Cancel. gloſſ.9. n.18. & 19.*

3 Ratio eſt, quia ſub ſimplici nunquam comprehenditur mixtum, & è conuerſo, niſi ſimus in materia fauorabili, & latè interpretanda, Mandoſ. *in reg.10. Cancel. q.3. n.9. &* 10. Surd. *conſ.453. n.49.* Farin. *fragm. crim. p. 2. lit. M, n.241.*

4 In gloſſ. *Statuto*, ibi, *eſt fortè conſuetudo, vel ſtatutum quòd beneficia vacantia primo menſe*, &c. Notatur ad hoc, quòd beneficia per vices menſium, vel alternis temporibus à pluribus conferri poſſunt, vt per Tiraq. *de iure primog. q.17. opin.5. n.2.*

De Clerico ægrotante.

Tit. V.

SVMMARIVM.

1 *Coadiutorum Epiſcoporum, & ſuorum Superiorum datio eſt de maioribus cauſis, & ſpectat ad ſolum Papam, poteſt tamen Epiſcopus ſenior, vel infirmitate perpetua impeditus de conſenſu maioris partis ſui Capituli ſibi auctoritate Apoſtolica vnum, vel duos coadiutores aſſumere, & ſi demens fuerit, Capitulum, aut duæ partes ipſius hoc facient.*

2 *Papa ſolius eſt coadiutores Epiſcopis, vel eorum ſuperioribus dare.*

3 *Delegata magis quàm ordinaria videtur conceſſa iuriſdictio quando conſtat ex verbis quòd non auctoritate officij, ſed auctoritate concedentis quis cognoſcit.*

4 *Mente captus dicitur ille, qui interrogatus ad rem non reſpondet, & mentis ſuæ ſenſum neſcit explicare.*

5 *Statutum loquens de infirmis, habet locum in ſenibus.*

6 *Epiſcopo ſenio confecto ita licet coadiutorem ſibi aſſumere, quemadmodum & ægroto.*

7 *Ætas LX. annorum requiritur quando coadiutoria conceditur propter ingraueſcentem ætatem coadiuti.*

8 *Coadiutoria quando conceditur propter corporis debilitatem narratam, debet talis debilitas verificari, quæ per ſe aggrauat corpus ſine ſpe futuræ proſperitatis.*

9 *Coadiutor datus Epiſcopo, vel alteri collatori infirmo, vel aliàs impedito, poteſt conferre beneficia*

10 *Præſcriptio immemorialis non ſufficit aduerſus Principi reſeruata.*

11 *Alienatio immobilium prohibita cenſetur, & mobilium pretioſorum prohibita.*

12 *Immobilium loco habentur res mobiles pretioſæ.*

Cap. Paſtoralis. Vnic.

Bonifac. VIII.

COADIVTORES Epiſcopis, vel eorum ſuperioribus dare ſpectat ad Papam, quia eſt de cauſis maioribus, non obſtante Conſtitutione contraria. Item conceditur facultas Epiſcopo, qui ob ſenium, vel aliud impedimentum perpetuum ſuum officium nequit exercere, vt poſſit de ſui conſilio, & aſſenſu Capituli, vel maioris partis vnum, vel plures coadiutores aſſumere ad officium exercendum; & ſi Epiſcopus fuerit demens, vel nequit exprimere quod velit, Capitulum, vel duæ partes eligant prædictos, & ſi in vtroque caſu Epiſcopus renuat coadiutores, & dicat ſe illis non egere, Capitulum nil innouet, ſed omnia notificet Pontifici. Item coadiutores Prælatorum recipiant ſumptus moderatos ab eorum Eccleſiis. Item nihil alienent de bonis Eccleſiæ, & reddant rationem eiſdem Prælatis ſi ſunt ſanæ mentis, & Capitulo, & ſi adhuc non reddiderint, reddant ſucceſſoribus Prælatorum. Colligunt ex Ordin. Lap. Abb. Archid. Anchar. Ioan. Andr. Gemin. Monach. Dominic. Franch. Viuian. *in ration. lib. 3. pag. 115.* Alagona *in compend. pag.405.* remiſſiuè Ximen. *in concord. p.1. & 2.* 1

Et referendam ad Sedem Apoſtol.] Notatur ad hoc, 2
quòd ſolius Papæ eſt coadiutores Epiſcopis, vel eorum ſuperioribus dare, vt tradunt Gam. *de offic. & poteſt. Legati de Latere, tit de coadiutorib. n.4.* Flamin. *de reſign. benefic. lib.7. q.20. n.14.* Quarant. *in ſumm. Bullarij, verbo Archiepiſcopi auctoritas, num.9.* Campan. *in diuerſ. iuris Canonici, rub.7. c.6. n.105. verſ. eſt tamen*, quos refero ego ipſe *de offic. & poteſt. Epiſc p.2. alleg.50. n.8.*

Auctoritate Apoſtol.] Notatur ad hoc, quòd quan- 3
do conſtat ex verbis quòd non auctoritate officij, ſed auctoritate concedentis quis cognoſcit, magis delegata, quàm ordinaria, hoc caſu videtur conceſſa iuriſdictio, vt per D. Barboſ. *in l. cum prætor, §.1. n.33. ff. de iudic.*

Demens fuerit, & quid velit, aut nolit exprimere 4
neſciat.] Ergo mente captus dicitur ille, qui interrogatus ad rem non reſpondet, & mentis ſuæ ſenſum neſcit explicare, aut memoriam non habet ordinatam, vt per Xuar. *alleg.1. num. 4.* Maſcard. *de probationib. concl.1045. n.5.*

Senio, aut curabili morbo.] Ergo ſtatutum loquens de 5
Infirmis, in ſenibus locum habet, vt per Menoch. *de arbitr. lib.2. caſu 60. n.7.*

Notatur ad hoc, quòd Epiſcopo ſenio confecto 6
ita licèt coadiutorem ſibi aſſumere, quemadmodum

& ægroto, vt per Menoch. *de præſumpt. lib. 6. præſ. 46.*
7 *n. 5.* Gonzal. *ad reg. 8. Cancel. gloſſ. 5. §. 9. n. 21 cum ſeqq.*
vbi *n. 84. cum ſeqq.* tenet quòd ætas ſexaginta annorum
requiritur quando coadiutoria conceditur propter in-
8 graneſcentem ætatem coadiuti. Et quando propter
corporis debilitatem naturam conceditur coadiuto-
ria, debet talis debilitas verificari, quæ per ſe aggra-
uat corpus ſine ſpe futuræ proſperitatis, ex Gonzal.
9 *d. §. 9. n. 88. & 89* Et coadiutor datus Epiſcopo, vel al-
teri collatori infirmo, vel aliàs impedito, poteſt con-
ferre beneficia, vt per Gonzal *ad reg. 8. Cancel gloſſ. 23.*
n. 12. remiſſiuè Zerol. *in praxi Epiſcop p. 1. verbo coadiu-
tor, pag. 100.* quamvis ex Selu. diſtinguat Azor. *inſtit.
moral p. 1. lib. 6 c. 25. q. 15.* quòd quando coadiutor da-
tur Epiſcopo ob perpetuam amentiam, tunc poteſtatem
habet conferendi beneficiorum, ſecus verò quando
datur adiutor Epiſcopo ob ſenium, aliúmve corporis
morbum, qui vſum mentis non adimit, quia hic non
habet ius conferendi beneficia.

10 In gloſſ. *Non obſtante*, ibi, *in his, quæ ſibi in ſignum*, &c. Notatur ad hoc, quòd præſcriptio immemorialis non ſufficit à lateſùs Principi reſeruata, vt per Valaſc. *de iure en phyt. q. 8. n. 36.*

11 In gloſſ. *Abſtinentes*, ibi, *& intellige de alienatione immobilium, vel mobilium pretioſorum.* Notatur ad hoc, quòd prohibita alienatione immobilium, cenſetur & mobilium pretioſorum prohibita, vt per Tiraq *de retractu lig. 1. gloſſ. 7. n. 100. & ſeq.* Nam res mobiles pretioſæ loco immobilium habentur ex traditis per Mulin.

De Inſtitutionibus.

TIT. VI.

SVMMARIVM.

1 *Capitulum Sede vacante licèt beneficia ad Epiſcopi collationem ſpectantia conferre non poſſit, tamen ad illa præſentatos iſtituere poteſt*, & n. 2.

3 *Poteſtas inſtituendi præſentatos à patronis ad Capitulum Sede vacante deuoluitur.*

4 *Beneficiorum ad Epiſcopum ſpectantium collatio quare ad Capitulum non pertineat, at inſtitutio, & confirmatio ſic oſtenditur.*

5 *Vicarius generalis ex generali commiſſione beneficia vacantia conferre non poteſt, ſed poteſt inſtituere præſentatos.*

CAP. Etſi. I. *Bonif. VIII.*

1 CAPITVLVM Sede vacante non poteſt conferre illa beneficia iuriſpatronatus, quorum collatio ſpectat ad Epiſcopum, ſed poteſt præſentatos à patronis admittere ſi ſint idonei, & inſtituere eos in beneficiis. Colligunt ex Ordin, Archid. Gemin. Ioan. Andr. Butr. Domin. Monach. Anch. Franch. Viuian. *in ration. lib. 3. pag. 121.* Alagona *in compend pag. 407.* remiſſiuè Ximen. *in concord. p. 2.*

2 Hanc eandem concluſ. ex hoc text. deſumunt Azor. *inſtit. moral p. 2. l. 3. c. 38. q. 1. & 2.* Gonzal *ad reg. 8. Cancel. §. 4 proœm n. 35. & gloſ 9. §. 1. n. 77.* Steph. Quarant. *in ſumma Bullary, verbo Capitulum Sede vacante, verſ. nonò, & verſic. quæ concluſio*, Nicol. Garc. *de benefic. p. 5. c. 7. n. 51. & 54.*

Præſentatos tamen à patronis, &c.] Expreſsè probat 3
hic text. poteſtatem inſtituendi præſentatos à patro-
nis ad Capitulum Sede vacante deuolui, vt per Abb.
n. 6 & omnes *in c. 2 ne ſede vac. & in c. cùm olim, de ma-
iorit. & obed.* Rebuff *in praxi tit. de deuolut. à n. 87. & tit.
forma Vicariatus n. 132.* Selu. *de beneſic p. 2. q. 11. n. 4.*
Nicol. Garc *d. c. 7. n. 54.*

Quare autem collatio beneficiorum ad Epiſcopum 4
ſpectantium ad Capitulum non pertineat iuxta hunc
text. *in princ. & d. c. 2 ne ſede vac.* at inſtitutio, & con-
firmatio ſic, dubitatur ab aliquibus; ſed omiſſa ſola-
tione Ioan. Andr. *in cap quanquam, de elect. lib. 6.* aſſeren-
tis beneficiorum collationem non eſſe propriè iuriſ-
dictionis Epiſcopalis, iuxta *cap. conquerente, 16. de offic.
Ordinar. cap. cum ex iniuncto, ad fin de hæret.* quam opti-
mè conuincit Abb. *in d. cap. cùm olim*, & Selu. *n. 6.* poſt
alios reſoluentes beneficiorum collationem in Eccleſia
libera de iure communi ad Epiſcopum ſpectare, iuxta
cap. omnes, 16. q. 7. & ita eſſe propriè iuriſdictionis
Epiſcopalis, ſicque inferiores hanc poteſtatem ſibi
vendicare non poſſunt, niſi ei aliquo priuilegio, ſeu
legitima conſuetudine competat, iuxta *cap. cùm olim,
& cap auditis, de præſcript.* Omiſſa, inquam, hac ſolu-
tione, vera differentiæ ratio ex eo prouenit, quia cùm
ex confirmatione electionis, ſeu ex inſtitutione præ-
ſentationis nullum futuro Prælato præiudicium gene-
retur, quia nulla ei aliquam donationem, ſeu liberali-
tatem exercendi occaſio aufertur, quippe qui electum
confirmare, & præſentatum inſtituere, ſi digni ſint,
tenetur, iuxta *cap. poſtquam 3. de elect c. decernimus 16.
q. 7.* rectè fit quòd Capitulum huiuſmodi actus, vt pote
non præiudiciales futuro Epiſcopo exercere poſſit,
quamvis conferre, vt pote illius præiudicium conti-
nens, non valeat, & ſic licèt collatio inter fructus Epi-
ſcopatus computetur, non tamen confirmatio, & inſti-
tutum, quam rationem aſſignat Abb. *dictis locis*, Selu.
d. n. 6. & reliqui *ſuprà* citati. Sic aliàs, quamvis Vicarius
generalis ex generali commiſſione beneficia vacantia
conferre non poſſit *cap. vt. de offic. Vicary hoc lib.* gloſſ.
per text. *ibi, verbo per ſe ipſos in cap ſtatutum. de præ-
bend. hoc lib.* Rot. *antiq. deciſ. 1. de renuntiat*, Rebuff. *in
praxi tit. de Vicar. in princip. & tit forma Vicariatus
n. 53.* Staphil *de literis gratia tit. de modo vacat. §. modo,*
Couar. *var. lib. 3. c. 20. n. 6. in fine, & n. 7.* Flamin. *de re-
ſign. lib. 7. q. 24. n. 5.* cum aliis citatis per me *de officio, &
poteſt. Epiſcopi, p. 3. alleg. 54. n. 60.* poteſt tamen inſti-
tuere præſentatos, vt per *gloſſ pen. in d. cap. vlt.* Roland.
conſ. 47. n. 45. lib. 1. Flamin *d. q. 24. n. 7.* 5

CAP. Si is. II. & vlt.

PRæſentatus ſi aliàs eſt idoneus, licèt non ſit ordi- 1
narius, ſi intra tempus, id eſt, annum iotis, poſſit
ordinari, non eſt repellendus. Colligunt ex Ordin.
Lap. Abb. Archid. Gemin. Ioan. Andr. Anchar. Butr.
Domin. Monach. Franch. Vio. *in ration. lib. 3. pag. 121.*
Alagona *in compend. pag. 408.* remiſſiuè Ximen. *in con-
cord. p. 1. & 2.*

Hanc eandem concluſionem ex hoc text. deſumunt 2
Rebuff *in praxi benefic. tit de requiſ. ad collation. bonam
n. 54.* Azor. *inſtit moral p. 2. lib. 6. c 8. q. 13.*

Dummodo aliàs ſit idoneus.] Vide quæ latè dixi *in* 3
tract. de clauſ. vſufreq. clauſ. 151. ſecundùm Lugdunenſ.
impreſſ.

De Conceſsione Præbendæ, & Eccleſiæ non vacantis.

Tit. VII.

SVMMARIVM.

1 *Prouideri quando mandatur alicui de dignitate vacatura, quam duxerit acceptandam, & vacat dignitas, quam ante acceptationem Ordinarius confert, tenet ipſius collatio, etiamſi executor impetrantis ante acceptationem fecerit reſeruationem, inhibitionem, & proceſſus ſuper prima vacante.*

2 *Beneficij non vacantis collatio facta non valet.*

3 *Priuilegium requirit ſcientiam reſpectu perſonæ priuilegiatæ, nam reſpectu alterius in cuius damnum eſt non deſideratur eius notitia.*

4 *Lex, ſeu conſtitutio Principis regulariter non ligat ignorantes.*

5 *Clauſula decreti irritantis ligat etiam ignorantes.*

6 *Epiſcopus depoſitus à Papa in Conſiſtorio non poteſt conferre beneficia à die depoſitionis, quamuis illam ignoret, & habeatur pro vero Epiſcopo.*

7 *Priuilegium ſuum tantùm ſortitur effectum à tempore, quo certior de illo ſit is, cui conceditur.*

8 *Priuilegium conceſſum non dicitur perfectum, nec habet vires, donec is, cui conceditur, ſi abſens ſit, illud acceptet.*

9 *Præbendæ conceſſio prodeſt ei, cui conceditur, poſteaquam is de ea notitiam habuit.*

10 *Beneficium aliquod ſi quis vi gratiæ Apoſtolicæ elegerit, ſiue acceptauerit, conſummata eſt gratia, nec poterit, etiam hoc dimiſſo, aliud petere.*

Cap. Quia. I. *Innoc. IV.*

1 CVm mandatur prouideri alicui de dignitate vacatura, quam duxerit acceptandam, & vacat dignitas, quam antè acceptationem, Ordinarius confert, tenet collatio, etiamſi executor impetrantis fecerit reſeruationem, inhibitionem, & proceſſus ſuper prima vacatura. Ratio eſt, quia per mandatum non tollitur Ordinario poteſtas conferendi niſi poſt acceptationem, ante quam nihil poteſt executor. Colligunt ex Ordin. Lap. Abb. Archid. Gemin. Ioan. Andr. Anchar. Domin. Monach. Franch. Viu. *in ration. lib. 3. pag. 131.* Alagona *in compend. pag. 412.*

2 *Quòd cùm dicta Præpoſitura dum vacabat*, &c.] Notatur ad hoc, quòd collatio beneficij non vacantis facta non valet vt per Boët. *decis. 308. n. 1. in princ.*

3 *Licèt id forſitan ſuus ignoret Epiſcopus*, &c.] Notatur ad hoc, quòd priuilegium requirit ſententiam reſpectu perſonæ priuilegiatæ, nam reſpectu alterius in cuius damnum eſt, non deſideratur eius notitia, vt per Sanch. *de matrim. lib. 3. diſp. 36. n. 5.*

4 *Niſi poſtquam ad notitiam peruenerit*, &c.] Notatur ad hoc, quòd lex, ſeu conſtitutio Principis regulariter non ligat ignorantes, vt per Azor. *inſtit. moral. p. 1. lib. 5. c. 3. q. 9.* Alouſ. Ricc. *in collect. decis. p. 5. collect. 1580.* Farin. *fragm. crimin p. 1. lit. C, à n. 685. cum ſeqq. & p. 4. conſ. 65. in addit. lit. C,* vbi plures refert.

5 *Adücìebantur inſuper*, &c.] Notatur ad hoc, quòd clauſula decreti irritantis ligat etiam ignorantes, ad quod plures citant Doctores *in tract. de clauſ. vſufreq. clauſ. 40. n. 7. & in collect. ad cap. ſi eo tempore, 45. de elect. hoc lib.*

6 *Collatio, quam idem Epiſcopus*, &c.] Notari ſolet ad hoc, quòd Epiſcopus depoſitus à Papa in Conſiſtorio non poteſt conferre beneficia à die depoſitionis, quamvis illam ignoret, & habeatur pro vero Epiſcopo, vt per Stephan. Gratian. *diſcept. forenſ. c. 127.*

7 *Ex parte verò tua*, &c.] Notatur ad hoc, quòd priuilegium ſuum tantùm ſortitur effectum à tempore, quo certior de illo ſit is, cui conceditur, vt per Sanch. *de matrim. lib. 3. diſp. 36. n. 2.* Azor. *inſtit. moral. p. 1. lib. 5. c. 3. quæſt. 5.*

8 Priuilegium enim conceſſum non dicitur perfectum, nec habet vires, donec is, cui conceditur, ſi abſens eſt, illud acceptat, vt ex hoc text. colligunt Sanch. *d. tract. de matrim. lib. 1. diſp. 6. n. 19.* Gonzal. *ad reg. 8. Cancel. gloſſ. 26. n. 11.*

9 Notatur etiam ad hoc, quòd conceſſio præbendæ prodeſt ei, cui conceditur, poſteaquam is de ea notitiam habuit, vt per Menoch. *de arbitr. caſu 185. num. 31.*

10 *Vel ea omiſſa ex aliqua cauſa*, &c.] Notatur ad hoc, quod ſi quis vi gratiæ Apoſtolicæ elegerit, ſiue acceptauerit aliquod beneficium, conſummata eſt gratia, nec poterit, etiam hoc dimiſſo, aliud petere, vt per Tiraq. *in l. boues, §. hoc ſermone, limit. 21. n. 1.*

Cap. Deteſtanda. II. *Bonif. VIII.*

1 PRomiſſio de beneficio cùm ſe facultas obtulerit, non valet, non obſtante deciſione text. *in cap. accedens ſup. eod.* ſicut non valet quæcunque alia promiſſio per quam directè, vel indirectè aperiri via valet ad beneficia vacatura. Colligunt ex Ordin. Lap. Abb. Archid. Gemin. Ioan. Andr. Anchar. Domin Monach. Franch. Viuian. *in ration. lib. 3. pag. 131.* Alagona *in compend. pag. 413.* remiſſiuè Ximen. *in concord. p. 1. & 2.*

2 Plura, quæ ad ornatum huius text. adduci poſſunt dixi *in collect. ad c. 2. & vlt. hoc tit. in Decret.*

SVMMARIVM.

1 *Compendium huius text. refertur.*

2 *Pactum de ſuccedendo etiam in piis cauſis reprobatur.*

3 *Lex, vel ſtatutum vbi requirit aliquid eſſe certum, & expreſſum, quod ſit in genere non dicitur certum, & expreſſum, etiamſi genus non poſſit verificari niſi in vna ſpecie.*

4 *Gratia alicui à Sede Apoſt. conceſſa, vt ei prouideatur de præbenda, dignitate, aut alio beneficio, intelligitur de primo, nec is, cui ea gratia conceſſa eſt, admittitur ad ſecundum niſi ex cauſa.*

Cap. Ne captandæ. III.

1 LIteras Sedis Apoſtol. habens ſuper primo beneficio, dignitate, vel præbenda, quo duxerit acceptandum, certum acceptare non poteſt, ſed primum, quod vacabit, vel ex cauſa, ſecundum, vel vlteriùs poterit acceptare; Reſeruationes, proceſſus, & decreta contra hoc facta non valent. Colligunt ex Ordin. Lap. Abb. Archid. Anchar. Ioan. Andr. Gemin. Monach. Domin. Franch. Viuian. *in ration. lib. 3. pag. 132.* Alagona *in compend. pag. 413.* remiſſiuè Ximen. *in concord. p. 1. & 2.*

2 *Mortis alienæ occaſio*, &c.] Notatur ad hoc, quòd pactum de ſuccedendo etiam in piis cauſis reprobatur, vt per Tiraq. *de priuileg. piæ cauſæ, priuileg. 105.*

Licèt in genere primum, &c.] Notatur ad hoc, quòd

quando lex, vel ſtatutum requirit aliquid eſſe certum, & expreſſum, quod ſit in genere non dicitur certum, & expreſſum, etiamſi genus non poſſit verificari, niſi in vna ſpecie, vt per Tiraq. *de iure mariti, gloſſ. 7. n. 147.*

4 In gloſſ. *Cauſa ſubdit.* Notatur ad hoc, quòd gratia alicui à Sede Apoſtol. conceſſa, vt ei prouideatur de præbenda, dignitate, vel perſonatu, aut alio beneficio, intelligitur de primo, nec is, cui ea gratia conceſſa eſt, admittitur ad ſecundum, niſi ex cauſa, vt per Tiraq *in l. boues, §. hoc ſermone, in princ. n. 54. & lim. 6. n. 4. & limit. 21. n. 1.*

Cap. Executor. IV.

1 EXecutor ſuper prouiſione alicuius de vacaturo, non poteſt per generales literas inhibere Ordinariis generaliter ne procedant ad collationem beneficiorum donec illi, pro quo ſcribitur, prouideatur, niſi expreſſe hoc habeat in mandatis; poteſt tamen ſpecialiter pro primo, vel ſecundo, vel tertio vacaturo inhibere ſi hoc habet in mandatis, & quicquid contra factum fuerit irritum eſt. Colligunt ex Ordin. Lap. Abb. Archid. Gemin. Ioan. Andr. Domin. Monach. Anchar. Butr. Franch. Viuian. *in ration. lib. 3. pag. 133.* Alagona *in compend. pag. 413.* remiſſiuè Ximen. *in concord. part. 2.*

SVMMARIVM.

1 *Capitulo ſi mandetur vt me recipiat in Canonicum, & præbendam conferat, cùm id pertineret ad illud, dato executore ad prouidendum per ſolam præſentationem factam Capitulo infra terminum per eum ſtatutum me recipere, & præbendam conferre non vocato Capitulo id exequi poterit.*
2 *Collatio, ſeu præſentatio ſi ſpectat ad duos ſimul in mandatis Apoſtolicis, ſufficit vni illorum inſinuare.*
3 *Præſentatio mandati Apoſtol. ſi quis impedit ne ſibi fiat, tunc ea pro facta habetur.*
4 *Moroſus non dicitur qui impeditur facto aduerſarij.*
5 *Præſentatio mandati Apoſtolici de prouidendo alicui de beneficio facta vni ex duobus collatoribus adimitur vtrique poteſtas conferendi alteri.*
6 *Citatio, quæ fit ad congregandas vniuerſitates quomodo fieri debeat, remiſſiuè.*
7 *Citatio debet fieri Capitulo capitulariter congregato.*

Cap. Si Capitulo. V.

1 SI mandatur Capitulo Eccleſiæ, ad quod ſpectat præſentatio, vt me recipiat in Canonicum, & præbendam, quæ vacat, vel primò vacaturam, & ego præſento literas, licet meus executor non intimauerit ei, iam beneficium eſt affectum, & ſi vacat, Capitulum non poteſt alteri conferre, & ſi poſt adminiſtrationem executoris intra certum tempus mihi non conferunt, executor poteſt exequi, & mihi conferre ſine Capitulo. Colligunt ex Ordin. Lap. Abb Gemin. Ioan. Andr. Butr. Archid. Domin. Monach. Anchar. Franch. Viuian. *in ration. lib. 3. pag. 134.* Alagona *in compend. pag. 413.*

2 *Per ſolam illorum præſentationem Capitulo, &c.*] Notatur ad hoc, quòd in mandatis Apoſt. ſi collatio, vel præſentatio ſpectat ad duos ſimul, videlicet ad Epiſcopum, & Capitulum, ſufficit vni illorum inſinuare, vt per Rebuff. *in tract. nominat. q. 14. n. 80.* vbi *n. 74.* ſubdit, quòd quando diriguntur nominationes Capitulo, illi tunc debent inſinuari congregatis Canonicis, vel Monachis, non autem ſufficeret ſi ſeparatim in domo cuilibet literæ præſentarentur.

In gloſſ. *Factam.* ibi, *ſi autem ſe incluſerint, vel impedirent ne fieret citatio*, &c. Notatur ad hoc, quòd ſi quis impedit nè ſibi fiat præſentatio mandati Apoſt. ea pro facta habetur, vt per Tiraq. *de retract. lig. §. 2. gloſſ. 1. n. 8 & §. 26. gloſſ 2. n. 47.* Moroſus enim non dicitur, qui impeditur facto aduerſarij, ex Gonzal. *ad reg. 8. Cancell. §. 3. proœm. n. 41.* Cald. Pereira *poſt quæſt. forenſ. conſ. 11. n. 2. & 12.* 3 4

In ead. gloſſ. ibi, *Dic quod ſufficit præſentare Decano*, &c. Notatur ad hoc, quòd per ſolam præſentationem mandati Apoſtol. de prouidendo alicui de beneficio factam vni ex duobus collatoribus, adimitur vtrique poteſtas conferendi alteri, vt per Tiraq. *de retract. lig. ad fin. cit. n. 63.* 5

In ead. gloſſ. ibid. *In dictis enim citationibus*, &c. Qualiter autem fieri debeat citatio, quæ fit ad congregandas vniuerſitates, latè oſtendit Cald. Pereira *poſt quæſtiones forenſ. conſ. 11. per totum*, & nuncupatim quòd citatio debeat fieri Capitulo capitulariter congregato cenſuit Rot. *deciſ. 36. n. 4.* apud Farin. *in 1. collect. nouiſſ.* & quòd citatio aduersùs moniales nulla ſit, ſi contra eas non congregatas capitulariter eſt exequuta, fuit dictum *in ead.* Rot. *deciſ. 382. n. 2.* apud Farin. *collect. 1. nouiſſ. aliàs p. 4 diuerſ.* 6 7

Cap. Si ſoli. VI.

MAndatum ſi dirigatur Epiſcopo ſoli, & Epiſcopo ac executori, vel ſoli executori, vt ſibi faciat prouideri de beneficio in certa Eccleſia, & præſentatur mandatum, per talem præſentationem non aufertur Ordinario poteſtas conferendi, quia collatio facta tenet, licèt Epiſcopus ſi non obediat ſit puniendus, ſed ſi in mandato ponitur quòd quicquid fit contra ipſum ſit irritum, vel executor cum interpoſitione decreti interdicat Ordinario nè alteri conferat, vel ſi tu eſſes vi mandati receptus in Canonicum, & expectares præbendam, tunc Epiſcopus non poſſet alteri conferre, & collatio eſſet nulla. Colligunt ex Ordin. Gemin. Ioan Andr. Anchar Butr. Domin. Franch. Viu. *in ration. lib. 3. pag. 135.* Alagona *in compend pag. 414.* remiſſiuè Ximen. *in concord. p. 2.* 1

Hanc eandem concl. in parte ex hoc text. deſumit Rebuff. *tom. 1. ad leges Galliæ, tract. de euocationib. art. 1. n. 101. pag. 270.* 2

SVMMARIVM.

1 *Compendium huius text. refertur.*
2 *Papa ſi alicui confert Canonicatum, & mandat executori vt illi prouideat mortuo Papa talis gratia, & auctoritas executoris non expirat, quin præbendam poſtmodum vacantem illi aſſignare poſſit.*
3 *Vincens vincentem te, multò magis vincit te.*
4 *Vniones, & gratiæ Apoſt. potius æquiparantur vltimis voluntatibus, quàm contractibus.*

Cap. Auctoritate. VII.

QVando præcedens Papa dat expectatiuam primæ vacaturæ alicui, & ſequens Papa dat ſecundo, ac deinde tertio, in cuius literis ponitur vt præferatur prouiſis à prædeceſſore Pontifice, non à ſe, tunc præbenda eſt danda ſecundo, ſecunda tertio, & tertia primo, ſicut in ſucceſſione adoptati ad inteſtato. Colligunt ex Ordinar. Archid. Gemin. Ioan. Andr. Anchar. Domin. Monach. Butr. Franch. Viuian. *in ration lib. 3. pag. 136.* 1

pag.136. Alagona *in compend. pag*.414. remiſſiuè Ximen.*in concord p*.1.*&* 2.

2 *Et tertiam primus debet obtinere prabendam.*] Notatur ad hoc, quòd ſi Papa alicui confert Canonicatum, & mandat executori vt illi prouideat, mortuo Papa, talis gratia, & auctoritas executoris non expirat, quin præbendam poſtmodum vacantem illi aſſignare poſſit, vt per Gig.*de penſionib*. *q* 91.*n*.3.

3 *Qui primum ſuperat illam habet.*] Notatur ad hoc, quòd vincens vincentem te, multò magis vincit te, vt per Surd.*de aliment.tit*.2.*q*.15.*n*.95.*&* 96.*& conſ*.125. *n*.14.*& conſ*.138.*n*.18. *&* 19. *& conſ*.416. *n*.2.*&* 25. Menoch. *conſil*.126.*num*.25. Randen. *de ſucceſſ. Regni Portug.reſp*.2.*n*.117.Card.Tuſch *tom*.8.*lit.V*,*concl*.108. *per totam*, vbi multipliciter ampliat, & limitat. Procedit verò hæc regula vbi victus vincitur ex eodem iure, non autem ex diuerſo, vt cenſuit Rot. *deciſ*.59.*n*.2.*in fine*, apud Farin. *p*.1.*recent*. Vtrùm autem, & quomodo procedat in ſucceſſione, & aliorum actuum materia? Vide Conar.*lib*.1.*var.c*.7.*n*.3.*verſ.item aduerſus principalem*, Menoch. *conſil*.4.*n*.23.*& conſ*.214.*n*.16. Gabr. *lib*.4.*commun.tit.de ſucceſſ. ab inteſtato, concl*.4. Molin. *de primog.lib*.3.*c*.5.*n*.16.Philip.Port.*lib*.3.*reg*.27.Card. Mantic. *de coniect.vlt. vol. lib*.10.*tit*.7.*num*.6. Decian. *conſil*.13.*n*.28.*lib*.3. *& conſ*.58. *n*.20. *lib*.5. latè Caſtil. *lib*.2 *quotid.c*.30 *per totum*.

4 *Sicut contingit in ſucceſſione.*] Notatur ad hoc, quòd vniones, & gratiæ Apoſtolicæ potius æquiparantur vltimis voluntatibus, quàm contractibus, vt per Gonzal. *ad reg*.8. *Cancel.gloſſ*.5.§.7.*n*.100.

SVMMARIVM.

1 *Reuocatoria gratiarum includit receptos in Canonicos prabendam diſtinctam expectantes, etiamſi perciperent diſtributiones quotidianas, ſecus ſi prabendam diſtinctam non expectabant, ſed augmentum portionis, includit etiam habentes ius ad vacaturam ſi nondum eſt deuentum ad collationem.*

2 *Praſtimonia dicuntur beneficia Eccleſiaſtica.*

3 *Ius ad rem acquiritur per acceptationem vigore gratia expectatiua ad beneficium acceptatum ante collationem.*

4 *Augmentum eſt eiuſdem natura ac id, quod additum eſt.*

5 *Papa quando mandat aliquem recipi in Canonicum non obſtante certo Canonicorum numero ibidem ſtatuto, talis recipiendus eſt, licèt in eadem Eccleſia nullus ſit certus Canonicorum numerus.*

Cap. Quoniam. VIII. & vlt.

1 PApa quando reuocat gratias, & expectatiuas, includit Canonicos receptos expectantes diſtinctam præbendam, etiamſi perciperent diſtributiones quotidianas, includit etiam habentes ius ad vacatura beneficia ſi nondum fuit facta collatio, ſed non extenditur ad eos Canonicos receptos vltra numerum, qui tanquam de numero per mortem aliorum non expectant, niſi augmentum diſtributionum, ſeu partium ſuarum. Colligunt ex Ordin. Lap. Abb. Archid. Gemin Ioan. Andr. Anchar. Domin. Monach. Butr. Franch. Vin.*in ratian. lib*.3.*pag*.137. Alagona *in compend. pag*.414.

2 *Praſtimony.*] Ergo præſtimonia dicuntur beneficia Eccleſiaſtica, ita Flamin. Pariſ.*de reſignat.beneſic.lib*.3. *q*.1.*n*.140. Azor.*inſtit.moral.p*.2.*lib*.3.*cap*.7. Gonzal.*ad reg*.8.*Cancel.gloſſ*.5.§.2. *n*.7. & plures, quos refert, & ſequitur Nicol.Garc. *de beneſic.p*.1.*c*.3.*n*.117. quibus addo Perez de Lara *de anniuerſ. & capellan. lib*.2.*c*.8.*à n*.53. Fagund. *in quinque Eccleſia precepta, prac*.1. *lib*.2. *c*.4.*n*.17. Sebaſt.Cæſ.*in relect.de Eccleſ. hierarchia*.*p*.3. *diſp*.14.§.5. *n* 2. metipſum *de iure Eccleſ. lib*.3.*c*.8.*de praſtimon. à princ*.

In quibus ius non eſſet quaſitum in re, licèt ad rem.] 3
Notatur ad hoc, quòd per acceptationem vigore gratiæ expectatiuæ acquiritur ius ad rem ad beneficium acceptatum ante collationem, vt per Caſſad. *deciſ*. 3. *n*.3.*ſub tit.de prabend*. Flamin. Pariſ. *de reſignat.beneſic. lib*.2.*q*.23.*n*.15. Zerol. *in praxi Epiſcopi*, *p*.1.*verbo ius ad rem*,§.3. Aloyſ.Ricc. *in collect.deciſ.p*.4.*collect*.1662. Gonzal.*ad reg*.8.*Cancel. gloſſ*.26.*n*.20.

Seu partium ſuarum augmentum, &c.] Notatur ad 4
hoc, quòd augmentum eſt eiuſdem naturæ ac id, quod additum eſt, vt per Tiraq.*de retractu lig*. §.1.*gloſſ*.18. *n*.51.52.*&* 53. Card.Tuſch. *tom*.1. *lit.A*, *concl*.555.*à n*.1. Rot.*deciſ*.72.*n*.4.*& deciſ*.94.*n*.3.*p*.2. *recent*. Fuſar. *de ſubſtitut.q*.652.*n*.6. & plures, quos refero ego ipſe *in tract. Axiomatum iuris vſufreq. Axiom*.34. vbi multipliciter declaro.

In gloſſ. *Diſtinctio*, ibi, *quod etiamſi non ſit certus numerus Canonicorum*, &c. Notatur ad hoc, quòd vbi 5
Romanus Pontifex mandauerit Titium recipi in Canonicum Eccleſiæ, v.g. Salmanticenſis, non obſtante certo Canonicorum numero ibidem ſtatuto, idem Titius recipiendus eſt, licèt in eadem Eccleſia nullus ſit certus Canonicorum numerus ſtatutus, vt per Conar. *lib*.1.*var.c*.20.*n*.3.*verſ ſeptimò*.

Ne, Sede vacante, aliquid innouetur.

Tit. VIII.

SVMMARIVM.

1 *Collatione communiter ad Epiſcopum, & Capitulum pertinente, vno ipſorum effecto inhabili alter confert.*

2 *Collatio prabendarum Eccleſia Cathedralis iure communi attento non eſt libera collationis Epiſcopi, ſed potiùs ſimultanea cum Capitulo, niſi aliter ex conſuetudine, ſeu concordia diſpoſitum ſit.*

3 *Capitulum mortuo Epiſcopo, vel à beneficiorum collatione ſuſpenſo, poteſt conferre, ſi ad ipſum, & Epiſcopum ſimul collatio ſpectabat.*

4 *Capitulum Sede vacante auctoritatem praſtat in beneficiorum permutationibus, quorum collatio ad ipſum, & Epiſcopum ſimul ſpectat.*

5 *Beneficium in collationibus, qua communiter ſpectant ad Epiſcopum, & Capitulum, vno deficiente, vel inhabili exiſtente alter confert.*

6 *Excommunicatus denuntiatus, aut notorius Clerici percuſſor, non poteſt ſolus, vel cum aliis electoribus eligere.*

7 *Collatione ſpectante ad Epiſcopum de conſilio, ſeu aſſenſu Capituli, Epiſcopo exiſtente inhabili, niſi ſit in mora, non confert Capitulum.*

8 *Collatio quando ſpectat ad Epiſcopum cum conſilio, & conſenſu Capituli, Epiſcopo tamen nominationes dirigi debent.*

9 *Canonici ſi tenebantur conferre cum conſenſu Epiſcopi non poterit Capitulum conferre non habito conſenſu Epiſcopi.*

10 *Beneficia ſolum ad prouiſionem, & collationem Epiſcopi ſpectantia non transferuntur in Capitulum Sede vacante, ſed Epiſcopo reſeruantur.*

11 *Beneficia omnia vacantia Sede Epiſcopali vacante reſeruantur diſpoſitioni Summi Pont. ex Conſtit. Pij V.& reg.Cancel.*

12 *Conſenſus non ſolùm eſt habendus, ſed etiam ſequendus, alias actus erit nullus.*

13 *Iudicis arbitrio relinquitur quando quis dicatur eſſe in mora.*

14 *Moroſus non dicitur qui impeditur facto aduerſarij.*

15 *Collatio beneficij ſi ad aliquem pertineat, cum conſilio Epiſcopi ſine illo conferre poterit, morte Epiſcopi, ſeu remota eius abſentia interueniente.*

Cap. Si ad Epiſcopum. Vnic.

Bonif. VIII.

1 Beneficii collatio ſi pertinet ad Epiſcopum etiam vt Prælatum, & ad Capitulum ſimul, & vna pars fiat inhabilis, altera poteſt conferre, v.g. mortuo Epiſcopo, vel ſuſpenſo à collatione beneficij, Capitulum conferre poteſt præbendas, & ſi Capitulum ſit ſuſpenſum à collatione beneficij, vel ſinguli Canonici ſint excommunicati, Epiſcopus cõferre valet. Colligunt ex Ordin Lap. Abb. Archid. Gemin. Ioan. Andr. Anchat. Butr. Domin. Monach. Franch. Viu. *in ration. lib.3. pag.141.* Alagona *in compend.p.417.* remiſſiuè Ximen. *in concord.p.2.*

2 *Ad Epiſcopum, & Capitulum communiter.* &c.] Ergo iure communi attento collatio præbendarum Eccleſiæ Cathedralis non eſt liberæ collationis Epiſcopi, ſed potiùs ſimultaneæ cum Capitulo, itavt Epiſcopus, & Capitulum inſimul debeant conferre, & non vnus ſine alio; vt Caſſad. *deciſ.22. de præbend.* Aloyſ. Ricc. *in collect.deciſ.p.4 collect.1388.* Rot. *deciſ.231. num.2.* apud Farin *p.1.recept* vbi *n.3.* ſubdit quòd ex conſuetudine, vel concordia poteſt liberè ad ſolum Epiſcopum ſpectare ſine Capitulo.

3 *Poterit Capitulum vacantes*, &c.] Notatur ad hoc, quòd mortuo Epiſcopo, vel à beneficiorum collatione ſuſpenſo poteſt Capitulum conferre ſi ad ipſum, & Epiſcopum ſimul collatio ſpectabat. vt per Abb. *in c.2.n.4.hoc tit.* Rebuff. *in praxi benefic. tit. de deuolut.à*
4 *n.74.* Et ideo Capitulum Sede vacante auctoritatem præſtat in beneficiorum permutationibus, quorum collatio ad ipſum tantùm, vel ad ipſum & Epiſcopum ſimul ſpectat, vt per Bellacomb. *tom.1.comm.opin.lib.1. tit.9.n.11.pag.183.*

5 *Idem poterit Epiſcopus*, &c.] Notatur ad hoc, quòd in beneficiis, quæ communiter ſpectant ad collationem Epiſcopi & Capituli, vno deficiente, vel inhabili exiſtente alter confert, vt per Steph. Quarant. *in ſumm. Bullarij, verbo Capitulum Sede vacante, verſ quæ concluſio, pag. mihi 138.*

6 In gloſſ. *Maioris*, ibi, *vel maiori excommunicatione*, &c. Notatur ad hoc, quòd excommunicatus denuntiatus, aut notorius clerici percuſſor, non poteſt ſolus, vel cum aliis electionibus eligere, vt per Savr. *de cenſur lib.2.c.5.n.4.* nec beneficium conferre, ſecundùm Couar. *in cap. alma mater.p.1.§.7.num.9.* Soar. *tom.5.de cenſur.diſp.14.ſect.2.* Flamin. Pariſ. *de reſignat. benefic. lib.11.q.1.n.16.*

§. Cùm verò.

7 Collatione ſpectante ad Epiſcopum de conſilio, ſeu aſſenſu Capituli illo exiſtente inhabili (niſi ſit in mora) non confert Capitulum. Colligunt ex Ordin. Doctores *in princip. text. citati.*

8 Ex hoc §. colligit Rebuff. *in tract. nominat.q.8.n.35.* quòd quando collatio ſpectat ad Epiſcopum cum conſilio, & conſenſu Capituli, Epiſcopo tantùm nominationes dirigi debent. Si enim Canonici tenebantur cõ- 9
ferre cum conſenſu Epiſcopi, non poterit Capitulum conferre non habito Epiſcopi conſenſu, vt per Rebuff. *in praxi benefic. tit. forma Vicariatus, n.91. cum ſeqq.*

Capitulum ſe non poteſt intromittere, &c.] Notatur 10
ad hoc, quòd beneficia ſolùm ad prouiſionem, & collationem Epiſcopi ſpectantia non transferuntur in Capitulum Sede vacante, ſed Epiſcopo reſeruantur, vt per Perez *l.2.verſ.nota tamen, tit.6.l.1. Ordinam. pag.155.*
Hodie tamen beneficia omnia vacantia Sede Epiſco- 11
pali vacante reſeruantur diſpoſitione Summi Pont. ex Bulla Pij V. de qua meminerunt Flamin. *de reſignat.l.2. q.16.n.3.* & alij citati per me *de offic.& poteſt. Epiſcop. p.3.alleg.57.n.35. & num.90.* vbi quòd reſeruantur *in reg.3. Cancel. in nouiſ.*

In gloſſ. *Aſſenſu*, ibi, *inter iſta autem duo, ſcilicet con-* 12
ſilium, & aſſenſum eſt magna differentia, &c. Notatur ad hoc, quòd conſenſus non ſolùm eſt habendus, ſed etiam ſequendus, aliàs actus erit nullus, vt per Gonzal. *ad reg.8.Cancel gl. 6.n.8.gl.47.n.8.* Aloyſ. Ricc. *in deciſ. Curiæ Archiep Neapol. deciſ.192.n.3.p.1.*

In gloſſ. *In mora*, ibi, *arbitrabitur ergo hîc bonus index.* 13
Notatur ad hoc, quòd arbitrio iudicis relinquitur quando quis dicatur eſſe in mora, vt per Tiraq. *de retractu lig.§.9.gloſſ.3.n.26.*

In ead. gloſſ. ibi, *Si autem malitioſè impediatur*, &c. 14
Notatur ad hoc, quòd non dicitur moroſus, qui impeditur facto aduerſarij, vt per Gonzal. *ad reg.8. Cancel. §.2. proœm. num.41.* Cald. Pereira *poſt. lib. quæſt. forenſ. conſ.11.n.2.& 12.*

§. Vbi verò.

Collatio beneficij ſi ad aliquem pertineat, cum con- 15
ſilio Epiſcopi ſine illo conferre poterit, morte Epiſcopi, ſeu remota eius abſentia interueniente. Colligunt ex Ordin. Doctores *in princip. text.* citati, & eandem concluſ. ex hoc deſumit Tiraq. *de iure mariti, gloſſ.8. n.13. cum ſeqq.*

De Rebus Eccleſiæ non alienandis.

Tit. IX.

SVMMARIVM.

1 *Alienatio perpetua facta de rebus Eccleſiæ vacantis non præcedente tractatu, & ſine iuſta cauſa non valet.*

2 *Epiſcopus etiam de conſenſu Capituli ſui non poteſt partem decimarum vacantis Eccleſiæ vnire pauperi dignitati, aut præbendæ, non dato defenſore ipſi Eccleſiæ vacanti.*

3 *Tractatus Prælati cum Capitulo ſuo in alienationibus rerum Eccleſiæ debet neceſſariò interuenire.*

4 *Tractatus Prælati cum Capitulo ſuo in alienationibus rerum Eccleſiæ vnius tantùm ſufficit, & in perpetuis alienationibus rerum Eccleſiæ, non tamen temporalibus requiritur, vt n.5.*

6 *Alienationis rerum Eccleſiæ ad ſubſtantiam non pertinent tractatus, & reliqua ſolemnitates ad illam requiſita, ſed extrinſecam quandam, & accidentalem ſolemnitatem.*

7 *Solemnitas eſſentialis, ſeu ſubſtantialis vniuſcuiuſque actus eſt illa, ſine qua nullus einſdem ſpeciei ſecundùm*

ſecundùm naturam ſuam, & inſtitutionem poteſt in eſſe produci.

8 *Solemnitates accidentales ſunt illæ ſine quibus aut omnes, aut ſaltem aliquis actus eiuſdem ſpeciei poſſunt in eſſe produci.*

9 *Tractatus non requiritur in facienda vnione per Epiſcopum, quemadmodum deſideratur in aliis rerum Eccleſiæ donationibus.*

10 *Solemnitas, & cauſa copulatiuè in alienatione rerum Eccleſiæ requiruntur, nec vnum ſine altero ſufficie.*

11 *Alienatio ſolemniter facta præſumitur ex diuturnitate temporis.*

12 *Solemniter omnia interueniſſe præſumuntur ex antiquitate temporis.*

13 *Alienari non debent Eccleſiæ bona quando adſunt fructus beneficij pro ſatisfactione.*

14 *Conſenſus, auctoritas, decretum, & licentia differunt.*

15 *Conſenſus Prælati in alienatione rei Eccleſiaſticæ expreſſus eſſe debet.*

16 *Solemnitas ſi in alienatione requiritur non ſufficit vtilitas niſi ſimul ſolemnitas per legem requiſita interueniat.*

CAP. Dudum. I. *Innoc. IV.*

1 EPISCOPVS dum vacat aliqua Eccleſia ſua, non poteſt alienare perpetuò bona illius, quia caret defenſore. Similiter ſine tractatu ſolemni, & diligenti, alienatio perpetua non valet, præſertim vbi deficit neceſſitas, vel euidens vtilitas. Colligunt ex Ordin. Lap. Abb. Archid. Gemin. Ioan. Andr. Anchar. Domin. Monach. Franch. Viuian. *in ration. lib. 2. pag. 162.* Alagona *in compend. pag. 425.* remiſſiuè Caſal. *in annot.* & Ximen. *in concord. p. 1. & 2.*

2 *Quia verò in conceſſione*, &c.] Collige ex text. non poſſe Epiſcopum etiam de conſenſu Capituli ſui partem decimarum vacantis Eccleſiæ vnire pauperi dignitati, aut præbendæ, non dato defenſore ipſi Eccleſiæ vacanti, vt colligunt gloſſ. *hîc verbo defenſore*, & Doctores *ſuprà* citati. Verùm ex diametro obſtat fortiter text. *in Clem. 2. hoc tit.* vbi Eccleſia vacans nullo ipſi dato defenſore poteſt alteri Eccleſiæ in totum vniri, dummodo auctoritas Epiſcopi, & conſenſus Capituli interueniat: facit etiam in contrarium text. *in cap. ſignificatum 11 de præbend.* vbi Prælatus, & Capitulum præbendæ vacanti nullo ipſi dato defenſore certum quoddam onus ſpeciale, de quo *ibi*, impoſuerunt, ad quod futurus præbendatius teneretur, patet ibi, *ita quòd Miſſam*, &c. quod quidem onus vacante beneficio rectè potuit adiici, vt *gloſſ. 1. vbi verſ. ſed Capitulum*, adnotauit, quam teſtatur communem Dec. *ibid. n. 10.* ſequuntur Innoc. *in c. 3. ad fin. ne Prælati vices ſuas*, Abb. *in cap. Iacobus, n. 3. de ſimon.* D. Thom. *in 4. diſt. 25. q. 3. art. 2. ad 5.* Syluest. *verbo ſimonia, q. 9.* Sed retento huius text. notabili ad contraria reſpondetur prout diximus *in collect. ad d. Clem. 2.* vbi latè.

3 *Quia etiam tractatus ſolemnis*, &c. Collige conceſſionem decimarum Eccleſiæ vacantis ſactam Archidiaconatui, de quo hîc, vltra defectum defenſoris de quo *ſuprà*, inualidam item fuiſſe ex eo quòd in tali conceſſione non interuenit tractatus Prælati cum Capitulo ſuo, qui in alienationibus rerum Eccleſiæ debet neceſſariò interuenire, iuxta *cap. ſine exceptione 12. q. 2. ibi*, & cum totius Clerici tractatu, *cap. cùm Apoſtoli c. 7. verſ. ne quis Epiſcopus, & cap. tua 8. de his, quæ fiunt à Prælat.* reſoluunt gloſſ. & Doctores vtrobique, Rebuff. *in compend. alien. n. 11. cum ſeqq. & à n. 81.* Couar. *lib. 2. var. c. 17. n. 1.* latè multis citatis Redoan. *de rebus Eccleſ. rub. de tractatu, per tot.* qui quidem priùs requiritur quàm conſenſus, iuxta *cap. ſine exceptione*, argum. deducto ab ordine ſcripturæ, quod eſt validum, iuxta *cap. mandato, de præbend. hoc lib.* facit text. *in l. cum pater 79. §. à te peto, ff. de leg. 2.* Anton. Gumeſ. *tom. 1. var. c. 2. n. 4. verſ. ſecundo.*

Primò intellige quòd quamvis vtile ſit plures tra- 4
ctatus circa vnum, idémque negotium fieri, vt per gloſſ. *verbo tractatus in præſenti*, non tamen eſt neceſſarium cùm vnicus tantùm ſufficiat, vt hoc text. colligitur, qui in ſingulari loquitur, *& d. cap. ſine, & d. cap. tua*, quam ſententiam ſequuntur Specul. *tit. de locato, §. ſequitur verſ. ſcias.* Ioan. Andr. Archid. *n. 2.* Dominic. *n. 8.* & Franch. *n. 9. in præſenti*, citati à Couar. *d. num. 1.* Redoan. *vbi ſuprà à n. 26.* Rebuff. *d. loco n. 80.* nec contrarium probat *cap. tertiò loco, de probat. ibi quoties*, vbi text. innuit multoties fuiſſe tractatum de huiuſmodi alienatione, & ita plures requiri in rebus Eccleſiæ alienandis, quia reſpondetur id factum fuiſſe, quia eſt vtile fieri, non autem neceſſarium, iuxta *ſuprà* dicta.

Secundò intellige huiuſmodi tractatum requiri in 5
perpetuis alienationibus rerum Eccleſiæ, non tamen in temporalibus, in quibus tacitus poſtea Capituli conſenſus ſufficit, vt probat text. *in præſenti*, ibi, *conceſſionibus perpetuis.* vbi optimè notauit gloſſ. reſoluunt Anchar. Archid. Domin. & Franch. vterque *n. 26. in præſenti*, Abb. *in c. 1. n. 2. & in c. 2. n. 6. de his quæ fiunt à Prælat.* idem Abb. *in d. cap. tua, n. 5.*

Tertiò intellige huiuſmodi tractatum, ſicut & re- 6
liquas ſolemnitates in alienationibus rerum Eccleſiæ requiſitas, quamvis ad ipſius validitatem omninò requirantur, iuxta *ſuprà* dicta, & expreſsè probat text. *in præſenti*, ad ſubſtantiam tamen alienationis minimè pertinere, ſed ad extrinſecam quandam, & accidentalem ſolemnitatem; conſtat enim ſolemnitatem eſſen- 7
tialem, ſeu ſubſtantialem vniuſquiſque actus eſſe illam ſine qua nullus actus eiuſdem ſpeciei ſecundùm naturam ſuam, & inſtitutionem poteſt in eſſe produci, prout in venditione certum pretium, iuxta *l. 1. & l. pacta conuenta, ff. de contrah. empt. l. pretium, Inſtit. de empt.* in locatione merces pro patientia vtendi, *l. 2. ff. locati*, in fideiuſſione ſtipulatio, *l. blanditus, C. de fideiuſſor.* & ſic de reliquis; ſunt enim iſta adeò intrinſeca his actibus, vt nullus abſque eis in eſſe produci valeat, aut exiſtere. Per contrariũ verò ſolemnitates accidẽta- 8
les eſſe illas, ſine quibus, aut ſaltem aliquis actus eiuſdem ſpeciei poſſunt in eſſe produci, prout in matrimonio publicæ denuntiationes, de quibus *in tit. de clandeſt. deſponſ.* Concil. Trid. *ſeſſ. 24. de reform. matrim. c. 1.* in alienationibus rerum minoris auctoritas curatoris, decretum iudicis, de quibus *in l. 1. ff. de rebus eorum*, in iudiciis iuramentum calumniæ, *cap. vnic. §. 1. de iuram. calumn. hoc lib.* in teſtimonio iuramentum teſtis, *cap. tuis 39. de teſtib.* in teſtamentis teſtes, *l. 1. ff. de milit. teſtam. l. hac conſultiſſima. §. ex imperfecto, l. omnium C. de teſtam.* quibus conſtat teſtamenta militum inter liberos, ad pia, & quæ coram Principe fiunt, teſtium ſolemnitatem non requirere. Vnde cùm rerum Eccleſiæ alienationes aliquando licitè fiant ſine tractatu, & reliquis ſolemnitatibus, iuxta *cap. per tuas, cap. cæterùm*, cum aliis, *de donat.* rectè fit illas potius eſſe accidentales, quàm ſubſtantiales ipſarum alienationum.

Non fuit habitus in eadem.] Notatur ad hoc, quòd 9
in facienda vnione per Epiſcopum non requiritur tractatus, quemadmodum deſideratur in aliis rerum Eccleſiæ donationibus, vt per Boër. *deciſ. 345. num. 2.* Rebuff. *vbi ſuprà n. 14.*

Præſertim cùm euidens neceſſitas, &c.] Notatur ad 10
hoc,

hoc, quòd in alienatione rei Eccleſiaſticæ duo copulatiuè requiruntur, ſolemnitas, & cauſa, nec vnum ſine altero ſufficit, vt per Roland. *conſ. 33. n. 12. vol. 1.* Cou. *lib. 2. var. c. 17. à n.*... Alphonſ. de Villagut. *in tract. de rebus Eccleſ. non ritè alien. recuper. lib. 1. c. 3.* Spin. *in ſpeculo teſtam. gloſſ. 8. princip. n. 45.* Kirchou. *tom. 1 commun opinion. lib. 1. tit. 1. num. 56. pag. 152.* Maſcard. *de probat. concl. 75. n. 15.* Brunor. à Sole *in locis communib. verbo Eccleſia, n. 10.* Ioſeph. Ludouic. *Peruſ. deciſ. 9. n. 15. cum ſeqq.* Card. Tuſch. *tom. 1 lit. A, concl. 271.* Rot. *deciſ. 203. & deciſ. 222. n. 2. & deciſ. 596.* apud Farin. *in 1. collect. nouiſſimarum, aliàs p. 4. diuerſ.*

11 Verùm alienatio ſolemniter facta præſumitur ex diuturnitate temporis, ſecundùm Maſcard. *de probat.*
12 *concl. 131. n. 13.* Gam. *Luſit. deciſ. 325. n. 3.* quia ex antiquitate temporis omnia ſolemniter interueniſſe præſumuntur, vt tradunt Capyc. *dec. 16. n. 1.* Gramm. *dec. 79. n. 1.* Gam. *Luſit. deciſ. 49. n. 3. & deciſ. 83. n. 2.* Brunor. à Sole *in locis communib. verbo ſolemnitas, n. 3.* Chærian. *tom. 1. commun. opin. lib. 1. tit. 1. num. 38. pag. 150.* Mich. Graſſ. *ced. tom. 1. lib. 4. tit. 9. n. 348. pag. 511.* Meneh. *controuerſ. illuſtr. c. 63. n. 1.* Maſcard. *d. concl. 75. n. 14. & d. concl. 1. & 16.* Surd. *deciſ. 231. n. 19.* Auend. *l. 41. Tauri, gloſſ. 2. n. 7.* Quarant. *in ſumma Bullary, verbo Alienatio rerum Eccleſiæ, n. 46. pag. mihi 34.* Flores de Mena *lib. 3. variar. q. 23. n. 40. & n. 89.*

3 In gloſſ. *Defenſore,* ibi, *an de fructibus ſatisfieri poſſit,* &c. Notatur ad hoc, quòd alienari non debent Eccleſiæ bona, quando adſunt fructus beneficij pro ſatisfactione, vt per Socin. *conſ. 29. n. 19. vol. 1.* Aloyſ. Ric. *in praxi rerum fori Eccleſiaſt. poſt deciſ. 103. in notabilib. alienationis rei Eccleſiaſt. verſ. alienari, aliàs reſolut. 88. in 2. edit.*

14 In gloſſ. *Tractatus,* ibi, *inter decretum, auctoritatem,* &c. Ergo conſenſus, auctoritas, decretum, & licentia differunt, vt per Cald. Pereira *in l. ſi curatorem, verbo contractus, n. 21. verſ. & quia.*

15 In gloſſ. *Perpetuis,* ibi, *in perpetuis expreſſus.* Notatur ad hoc, quòd conſenſus Prælati in alienatione rei Eccleſiaſticæ expreſſus eſſe debet, nec ſufficit tacitus, vt per Tiraq *de iure mariti, gloſſ. 7. n. 13. & n. 69.*

16 In gloſſ. *Præſertim.* Notatur ad hoc, quòd ſi ſolemnitas in alienatione requiritur, non ſufficit vtilitas, niſi ſimul ſolemnitas per legem requiſita interueniat, vt per D. Barboſ. *in l. 1. ff. ſoluto matrim. p. 5. n. 9.*

SVMMARIVM.

1 *Compendium text. refertur,* & n. 2. *Doctores citantur de eius materia agentes.*
3 *Incorporalia alienari non poſſunt.*
4 *Iuſpatronatus ex conceſſione, & priuilegio Epiſcopi alicui competere non poteſt.*
5 *Epiſcopi auctoritas aliquando vocatur licentia.*
6 *Confeſſio appellatione contractus continetur.*
7 *Titius illegitimus, qui ex errore iuris legitimus reputabatur, conſtituit præſcribentem in mala fide, deſtruitque longiſſimi temporis præſcriptionem.*
8 *Verbum,* incurrit, *denotat ipſo iure.*
9 *Legis promulgatæ qui notitiam habuerunt ante lapſum duorum menſium, ad legis obſeruantiam tenentur, & obligantur.*

CAP. Hoc conſultiſſimo. II. & vlt.

1 PRælati Eccleſias ſibi commiſſas, vel eorum bona immobilia, vel iura ſine conſenſu Capituli, & expreſſa licentia Papæ laicis ſubmittere non poſſunt, cognoſcendo ſe ab illis tanquam à ſuperioribus retinere, aliàs Prælati ipſi contra facientes ſunt ipſo facto ſuſpenſi ab officio, & adminiſtratione. Clerici verò qui ſciunt aliquod eſſe præſumptum, & negligunt denontiare ſuperiori, per triennium ſuſpenſi ſunt à beneficio, ſi quod in Eccleſia granata habent. At laici, qui compellunt clericos ad faciendam talem ſubmiſſionem ſunt excommunicati, & qui aliquid accipiunt niſi reſtituant, & reſipiſcant, vltra excommunicationem eorum terræ Eccleſiaſtico interdicto ſupponi poterunt. Colligunt ex Ordin. Lap. Abb. Ioan. Andr. Gemin. Archid. Anchar. Butr. Domin. Monach. Franch. Viuian. *in ration. lib. 3. pag. 163.* Alagona *in compend. pag. 426.* remiſſiuè Ximen. *in concord. p. 2.*

Hanc eandem concl. quoad primam partem ex hoc 2
text. deſumit Valer. Regin. *in praxi fori pœnit. lib. 32. tract. 1. n. 63. verſ. item,* quoad ſecundam verò partem firmant Filliuc. *tr. 14. n. 13. verſ. octaua, & n. 61.* Gamb. *de caſibus reſeruat. c. 10. n. 9.* Iul. Lauor. *de Indulg. p. 2. c. 13. n. 23.* ego ipſe *de offic. & poteſt. Epiſc. p. 3. alleg. 50. n. 208.* ſecundùm Lugdunenſ. impreſſ. nouiſſimè Bonac. *de cenſur. extr. Bullam, diſp. 2. q. 2. puncto 20.*

Seu iura.] Ergo incorporalia alienari non poſſunt à 3
Prælato, vt per Tiraq. *de retractu lig. §. 1. gl. 5. n. 2.*

Eccleſias ſibi commiſſas.] Ergo iuſpatronatus ex con- 4
ceſſione, & priuilegio Epiſcopi alicui competere non poteſt, vt per Reboff. *in praxi in 3. p. Signaturæ, verſ. nec non iuriſpatron.* Staphil. *de literis gratiæ, tit. de modo. & forma impetr. §. 1. de iuriſpatron. prærogat. n. 3. & 4.* Viu. *in praxi iuriſpatr. lib. 11. c. 5. n. 112.*

Conſenſu, & Apoſtol. Sedis licentia.] Notatur ad hoc, 5
quòd auctoritas Epiſcopi aliquando vocatur licentia, vt per Reboff. *in compend. alienat. n. 51. & 52.*

Seu profitendo ab illis.] Notatur ad hoc, quòd con- 6
feſſio appellatione contractus continetur, vt per Tiraq. *de iure mariti, gloſſ. 5. n. 117.*

Nec præſcribendi etiam cauſam, &c.] Notatur ad hoc, 7
quòd titulus illegitimus, qui ex errore iuris legitimus reputabatur, conſtituit præſcribentem in mala fide, deſtruitque longiſſimi temporis præſcriptionem, vt per Molin. *de primog. lib. 2. c. 6. n. 68. verſ. contrarium.*

Incurrat.] Id eſt, ipſo iure, ſine alia ſententia, ex ad- 8
ductis per Tiraq. *in l. ſi vnquam, verbo reuertatur, n. 145. C. de reuocand. donat.* Sayr. *in claui Regia, lib. 3. c. 8. n. 21. verſ. fallit.*

In gloſſ. *Hactenus* Notatur ad hoc, quòd ij, qui legis 9
promulgatæ notitiam, ſcientiamque habuerint ante lapſum duorum menſium, ad legis obſeruantiam tenentur, & obligantur, vt docent Menoch. *de arbitr. lib. 2. caſu 185. n. 14.* Azor. *inſtit. moral. p. 1. lib. 5. c. 2. q. 8.* Sayr. *in claui Regia, lib. 3. c. 5. n. 10.* Paul. Comitol *reſponſ. moral. lib. 1. q. 109.*

De Rerum permutatione.

TIT. X.

SVMMARIVM.

1 *Permutatio fieri poteſt non obſtantibus expectationibus beneficiorum.*
2 *Permutatio ſolùm fieri poteſt de beneficiis propriis.*
3 *Reſeruatio generalis conceſſa in fauorem expectantium non comprehendit ex æquitate beneficia vacantia per viam permutationis.*
4 *Beneficia vacant renuntiatione facta ex cauſa permutationis.*
5 *Reſignatio vera eſt illa quæ fit ex cauſa permutationis.*

6 Reſigna

6 *Reſignatio beneficiorum libera fieri poteſt in manibus Epiſcopi.*

7 *Permutatio impedit, & excludit literas Pontificias eorum, qui expectant beneficium primò vacaturum.*

8 *Gratia expectatiua non capit beneficium reſignatum in fauorem.*

9 *Diœceſis appellatione regulariter venit ciuitas, quando profertur à lege.*

10 *Beneficij appellatione largè ſumpto vocabulo, ſeu in generali ſignificatione omnia comprehenduntur beneficia tam maiora, quàm minora, tam Curata, quàm ſimplicia, &c.*

11 *Conſenſus illorum ad quos collatio, electio, ſeu præſentatio pertinet, in permutatione requiritur.*

12 *Verba narratiua in diſpoſitionibus legalibus ſuper contingentiam facti non inducunt diſpoſitionem, nec licet ab eis arguere.*

Cap. Licèt. Vnic.

Bonif. VIII.

1 BENEFICII vacantiam quando quis expectat ex gratia Principis, non impedit quin permutent aliqui ſua beneficia renuntiando liberè, ac ſine fraude in manibus Epiſcopi. Colligunt ex Ordin. Lap. Abb. Archid. Gemin. Ioan. Andr. Anchar. Domin. Monach. Franch. Viu. *in ration. lib. 3. pag.* 292. Alagona *in compend. pag.* 436. remiſſiuè Ximen. *in concord. p.* 1. & 2.

2 *Sua beneficia.*] Ergo de beneficiis propriis permutatio ſolùm fieri poteſt, vt per Petr. de Peruſio *de permut. benefic p.* 1. *n.* 1. & 2. Bellamer. *in ſimili tractat. p.* 2. *q.* 1. Roffin. *eod. tract. c.* 35. Nauar. *in man. c.* 23. *n.* 100. *verſic. tertiò quod,* & *conſ.* 43. *de ſimonia, n.* 2. Capr. *tom.* 1. *commun. opinion. tit.* 42. *n.* 22. Boët. *deciſ.* 205. *n.* 3. Vgolin. *de ſimon. tab.* 1. *c.* 27. §. 1. *num.* 5. Læl. Zech. *de benefic. lib.* 2. *q.* 22. *num.* 4. Card. Mantic. *de tacitis, & ambig conuent. lib.* 25. *tit.* 9. *à n.* 2. Vnde de iure ad rem non poſſe fieri permutationem, tradunt Zech. *d. n.* 2. *verſic. nonò,* Flamin. *d. lib.* 2. *q.* 21. & 23. Zerol. *in praxi Epiſc. p.* 2. *verbo renuntiatio,* §. 1. Azor. *inſtit. moral p.* 2. *lib.* 7. *c.* 29. *q.* 22.

Beneficia proximè vacatura, &c.] Procedit in reſeruatione generali conceſſa in fauorem expectantium, quam declarat Summus Pont. non extendi ex æquitate ad beneficia vacantia, per viam permutationis, ne per indirectum auferatur alicui libertas diſponendi de rebus ſuis modo licito, & honeſto, & debito, vt ait Flores de Mena *var. lib.* 1. *q.* 13. *n.* 20.

4 *Permutare volentes,* &c.] Notatur ad hoc, quòd beneficia vacant renuntiatione facta ex cauſa permutationis, vt per Bellam. *de permut. benefic. p.* 9. *q.* 1. Petr. de Peruſio *eod. tract. p.* 2. *num.* 21. 23. & 42. Staphil. *de literis gratia, tit. de variis modis vacationis, à n.* 10. Selu. *de benefic. p.* 3. *q.* 24. Boët. *deciſ.* 2. *n.* 2. Lambert. *de iurepatron. p.* 1. *lib.* 2. *q.* 6. *art.* 3. & *art.* 6. *n.* 2. & 16. Petr. Gregor. *de benefic. c.* 31. *n.* 2. Maſcard. *de probat. concl.* 1395. Flamin.
5 *de reſign. lib.* 11. *q.* 5. *n.* 20. Vera enim reſignatio eſt illa, quæ fit ex cauſa permutationis, ex Flamin. *d. q.* 5. *n.* 19. & *lib.* 12. *q.* 5. *n.* 19. Azor. *inſtit. moral. p.* 2. *lib.* 7. *cap.* 29. *q.* 30. & *c.* 30. *q.* 10.

6 *In manibus iuis ipſa reſignent.*] Ergo libera beneficiorum reſignatio fieri poteſt in manibus Epiſcopi, ex Flamin. *de reſignat. lib.* 7. *q.* 14. Gonzal. *ad reg.* 8. *Cancel. gloſſ.* 14. *n.* 32. & *ſeqq.* vbi etiam quòd coram Ordinario fieri poteſt in omnibus menſibus.

7 *Nolumus occaſione præmiſſa,* &c.] Notatur ad hoc, quòd permutatio impedit, & excludit literas Pontificias eorum, qui expectant beneficium primò vacaturum, vt per Azor. *inſtit. moral. p.* 2. *lib.* 7. *c.* 30. *q.* 8. Nam 8
gratia expectatiua non capit beneficium reſignatum in fauorem, ex Put. *dec.* 273. *lib.* 1. Flamin. *lib.* 1. *q.* 4. *n.* 28.

In gloſſ. *Diœceſi,* ibi, *non excludit, imò includit ciuitatem.* Notatur ad hoc, quòd appellatione diœceſis regulariter venit ciuitas quando profertur à lege, vt per Gonzal. *ad reg* 8. *Cancel. gloſſ.* 43. *num.* 195. & *gloſſ.* 51. *n.* 74. Nicol Garc. *de benefic. p.* 1. *c.* 6. *à n.* 76. 9

In gloſſ. *Beneficia,* ibi, *hic largè intellige,* &c. Notatur ad hoc, quòd appellatione beneficij largè ſumpto vocabulo, ſeu in generali ſignificatione omnia comprehenduntur beneficia tam maiora, quàm minora, tam Curata, quàm ſimplicia, dignitates, & præbendæ, & tam Regularia, quàm ſæcularia, vt tradunt Selu. *de benefic. p.* 1. *q.* 1. Rebuff. *in praxi benefic. tit. quòd ſit beneficium, n.* 10. & *tit de vnionib. num.* 3. & *in reg. Cancel. de vnion. gloſſ.* 2. & *in tract. de nominat. q.* 9. *n.* 5. & 6. Medic. *de definit. p.* 2. *c.* 16. *n.* 5. Sahag. *in cap. fin. de ſequeſt. poſſeſ. n.* 20. Nicol. Garc. *de benef p.* 1. *c.* 6. *n.* 37. 10

In gloſſ. *Collationem,* ibi, *item quid ſi pertinent ad collationem ſui, & alterius,* &c. Notatur ad hoc, quòd requiritur in permutatione conſenſus illorum, ad quos collatio, electio, ſeu præſentatio pertinet, vt per Bellam. *de permut. benefic. p.* 1. *q.* 7. & *p.* 2. *q.* 4. *n.* 5. & *p.* 4. *q.* 1. 2. 3. & 4. Petr. de Peruſ. *in ſimili tract. p.* 2. *q.* 9. & *vlt.* & *p.* 3. *q.* 1. *vſque ad* 6. *ex n.* 55. Rebuff. *in praxi tit. de permut. n.* 20. & 21. Læl. Zech. *de benefic.* & *penſionib. c.* 10. *n.* 2. Couar. *in cap. alma mater, p.* 1. §. 7. *n.* 9. Perez *l.* 1. *verſ. offert ſe, tit.* 6. *lib.* 1. *Ordin. pag.* 144. Leſſ. *de iuſtit. lib.* 2. *c.* 34. *n.* 198. Azor *inſtit. moral. p.* 2. *lib.* 7. *c.* 28. *q.* 6. & 32. Soar. *de Relig. tom.* 1. *tract.* 3. *lib.* 4. *c.* 33. *num.* 12. Nicol. Garc. *de benefic. p.* 11. *c.* 4. *n.* 65. & 66. vbi dicit hanc gloſſ. eſſe communiter receptam. 11

In ead. gloſſ. ibi, *Vnde per illa verba potius factum videtur narrari, quàm iuris diuerſitas.* Notatur ad hoc, quòd verba narratiua in diſpoſitionibus legalibus ſuper contingentiam facti non inducunt diſpoſitionem, nec licet ab eis arguere, vt per Bernard. *reg.* 781. & Emman. à Coſt. Luſit. *tom.* 5. *repet. iuris Canon.* 12

De Teſtamentis, & vltimis Voluntatibus.

Tit. XI.

SVMMARIVM.

1 *Quartarum deductio locum habet in fideicommiſſariis ſubſtitutionibus, non verò in directis,* & n. 2.

3 *Legatum inter virum, & vxorem valet.*

4 *Succeſſio filiorum defertur etiam de iure naturali adinſtar, & ſimilitudinem liberorum, quibus illa iure naturali debetur.*

5 *Subſtitutio pupillaris expreſſa excludit matrem à ſucceſſione filij.*

6 *Subſtitutio directa à patre facta filio pupillo, excludit matrem etiam à legitima ipſius filij.*

7 *Ætas certa vbi requiritur à iure ad intellectum, & diſcretionem, non poteſt ſuppleri malitia, nec præcoci iudicio.*

8 *Legitima eſt relinquenda filio titulo inſtitutionis.*

10 *Eleemoſyna relicta quando non fuit declaratum inter quos pauperes diuidenda eſſet, diuidi debet inter pauperes illius loci in quo teſtator habitabat, & domicilium habebat.*

11 *Compendioſa ſubſtitatio quibus verbis fiat, oſtenditur.*
12 *Subſtitutio facta hoc modo*, quandocunque deceſſerit filius, vel ſine filiis deceſſerit, filiam ſubſtituo, vel volo quòd ei filia ſuccedat, *licèt directè non valeat, valet tamen indirectè iure fideicommiſſi.*
13 *Falcidia non poteſt deduci ex legatis ad pias cauſas.*
14 *Trebellianica non deducitur ex legato ad pias cauſas.*

Cap. Si pater. I. *Bonif. VIII.*

1 IN ſubſtitutionibus ſemper eſt interpretandum quòd potiùs ſit directa, quàm obliqua, dummodo conueniat perſonis, & earum verbis. Colligunt ex Ordin. Lap. Abb. Archid. Gemin. Ioan. Andr. Anch. Domin. Monach. Franc. Viuian. *in ration. lib. 3. pag. 232.* Alagona *in compend. iuris Canon. pag. 453.* remiſſiuè Caſal. *in annot.* & Ximen. *in concord. part. 1. & 2.*

2 Hanc eandem concl ex hoc text. deſumunt Tiraq. *in l. ſi vnquam, verbo reuertatur, n. 253. C. de reuocand. donat.* Stephan. Gratian. *diſcept. forenſ. c. 407. n. 19. & cap. 528.*

3 *Et vxori aliqua in ſuo teſtamento ligauit.*] Ergo legatum inter virum, & vxorem valet, vt per Coſtam *hic verbo legauit*, Sanch. *de matrim. lib. 6. diſp. 1. n. 12.*

4 *Filius teſtamento ſuo matrem*, &c.] Notatur ad hoc quòd etiam de iure naturali defertur parentibus filiorum ſucceſſio ad inſtar, & ſimilitudinem liberorum, quibus illa iure naturali debetur, vt per Anton. Gom. *tom. 1. var. reſol. c. 4. n. 7. col. 1.* Cald. Pereira *de nominat. emphyt. q. 19. n. 1.*

5 *Pater tamen in teſtamento*, &c.] Notatur ad hoc quòd ſubſtitutio pupillaris excludit penitus matrem à ſucceſſione filij, vt per Gregor. *l. 7. verbo del moro, tit. 5. p. 6.* Afflict. *Neapol. deciſ. 38. n. 3.* Magon. *Florent. deciſ. 144. n. 21.* Ceuall. *commun. contra commun. q. 70.* Menoch. *lib. 4. præſ. 80.* Tiraq. *de iure mariti gloſſ. 7. n. 61.* Viuian. *tom. 1. commun. opin. lib. 3. tit. 16. n. 57. pag. 411. & tom. 2. lib. 6. tit. 16. n. 19. pag. 98.* Surd. *deciſ. 273.* plures refert Fuſar. *de ſubſtitut. q. 156. n. 1.* & à legitima, vt per Menoch. *de ſucceſſ. progreſſu lib. 2. §. 11. n. 24.* Craſſ. *§. ſubſtitutio q. 30. n. 2.* Card. Mantic. *de coniect. vlt. volunt. lib. 5. tit. 11. n. 14. & tit. 15. n. 37.* Theſaur. *Pedem. deciſ. 202. n. 8.* Surd. *conſ. 212. n. 1.* Fuſar. *d. q. 156. n. 14.* Anton. de Amato *reſol. 25. n. 1.* Rot. *deciſ. 659. n. 4. p. 1.*
6 *recent.* Directa enim ſubſtitutio à patre facta filio pupillo excludit matrem etiam à legitima ipſius filij, vt per Menoch. *conſ. 144. n. 1.*

7 In gloſſ. *Impuberes*, ibi, *licèt quoad matrimonium non inſpiciamus ſolùm annos*, &c. Notatur ad hoc quòd vbi certa ætas ad intellectum, & diſcretionem requiritur à iure, non poteſt ſuppleri malitia, nec præcoci iudicio, vt per Cou. *de ſponſal. p. 1. c. 2. n. 1.*

8 In gloſſ. *Inſtituit.* Notatur ad hoc quòd legitima eſt reliquenda filio titulo inſtitutionis, vt per Greg. *l. 5. tit. 8. p. 6.* Molin. *de primog. lib. 2. c. 15. n. 15.* Perez *l. 1. verſ. eſt dubium tit. 2. lib. 5. Ordin. pag. 66.* Menoch. *de arbitr. caſu 149. n. 29.* Surd. *deciſ. 293. n. 4.* Cald. Pereira *de nominat. emphyt. q. 9. num. 15.* Valaſc. *de part. cap. 17. num. 28.*

9 In gloſſ. *Eidem.* Vide Menoch. *de præſumpt. lib. 4. præſ. 20. per totam.*

10 In gloſſ. *Pauperes*, ibi, *& de pauperibus loci proprij domicilij*, &c. Notatur ad hoc quòd ſi teſtator non declarauerit inter quos pauperes ſit diuidenda eleemoſyna, diuidi debet inter pauperes illius loci, in quo teſtator habitabat, & domicilium habebat, non verò inter alios ab illo loco extraneos, vt tenent Doctores citati à Cened. *ad Decretal. collect. 114. n. 8.* quibus adde Surd. *de aliment. tit. 1. q. 93. n. 13.* Gonzal. *ad reg. 8. Cancel. gloſſ. 2. n. 59.* Et legatum relictum Eccleſiæ, vel pauperibus, cui, & quibus debeatur ſi ſcire cupias conſule Abb. *in cap. indicante, n. 4.* & Cou. *n. 2. hoc tit.* eund. Abb. *conſ. 99. n. 5. vol. 2.* Pariſ. *conſ. 38. n. 28. vol. 3.* Tiraq. *de priuileg. pia cauſa priuileg. 56. n. 1.* Iaſ. *in §. ex maleficiis, n. 46. cum ſeqq. Inſtit. de actionib.* Troil. Malu. *in tract. de oblation. in 3. & 4. dub.* Card. Mantic. *de coniect. vlt. volunt. lib. 8. tit. 5. à n. 2.*

In gloſſ. *Abſque deductione*, ibi, *compendioſa, quæ fit* 11
his verbis, quandocunque filius meus deceſſerit, vel ſi ſine filiis deceſſerit. Ita Menoch. *de præſ. lib. 4. præſ. 51. n. 7.* Surd. *deciſ. 37. n. 8.*

In ead. gloſſ. ibi. *Si autem teſtator ſic dixiſſet, quando-* 12
cunque deceſſerit filius, vel ſine filiis deceſſerit filiam ſubſtituo, vel volo quòd ei filia ſuccedat, tunc licèt directè non valeat, valet tamen indirectè iure fideicommiſſi. Ita Steph. Gratian. *diſcept. forenſ. c. 407. n. 1.*

In gloſſ. *Trebellianica*, ibi, *licèt ergo ceſſet falcidia,* 13
&c. Notatur ad hoc quòd quarta falcidia non poteſt deduci ex legatis ad pias cauſas, vt per Coſt. *hic verbo Trebellianica, n. 13. cum ſeqq.* Tiraq. *de priuileg. pia cauſa priuil. 26.* Cou. *in cap. Raynaldus, §. 3. n. 7. hoc tit.* Donel. *comment. iuris Ciuilis, lib. 8. c. 27. §. vtrùm autem,* Surd. *de alim. tit. 8. priuileg. 18. à n. 2.* Peregr. *de fideicom. art. 3. à n. 62.* Flores de Mena *var. lib. 2. q. 21. n. 190.*

In ead. gloſſ. ibi, *ſecus videtur in Trebellianica*, &c. 14
Notatur ad hoc quòd Trebellianica deducitur ex legato ad pias cauſas, cuius tamen contrarium tenentur Coſt. *d. verbo Trebellianica, n. 21. verſ.* Tiraq. *de priuileg. pia cauſa priuil. 21. verſ. ſunt tamen,* Fuſar. *de ſubſtitut. q. 299. n. 7.*

SVMMARIVM.

1 *Religioſus non poteſt ſuſcipere officium executoris teſtamenti, niſi petita, & obtenta licentia à ſuperiore,* & n. 2.
3 *Teſtamenti executio facta à Religioſo abſque licentia ſuperioris, quamuis nihil oppoſitum fuerit, inualida eſt, ſecundùm probabilem ſententiam, ſed contraria eſt probabilior, vt n. 4.*
5 *Licentiam acceptandi officium executoris teſtamenti poteſt quilibet ſuperior etiam immediatus Conuentus concedere Religioſo.*
6 *Religioſus ex ſola Epiſcopi licentia Abbate ſuo contradicente munus executoris ſuſcipere non poteſt.*
7 *Licentia, quam Religioſus à ſuo Superiore habere debet ad acceptandum officium executoris teſtamenti, non ſufficit obtineri poſt illud ſuſceptum, ſed ad illud quoque acceptandum prærequiritur.*
8 *Fratres Minores munus executoris teſtamenti obire non poſſunt.*
9 *Fratres Minores poſſunt facere electiones pauperum.*
10 *Dicta de Fratribus Minoribus non extenduntur ad alios Mendicantes.*
11 *Religioſi, qui extra clauſtra ſunt, vt beneficiis perpetuis præſint, poſſunt abſque ſuperioris licentia munus executoris obire.*
12 *Mulier non poteſt eſſe executrix teſtamenti.*
13 *Executoribus pluribus datis vno mortuo, vel in remotis exiſtente, vel exequi nolente, alius poteſt liberè exequi teſtamentum, niſi teſtator aliud expreſſerit,* & n. 14.
15 *Executor teſtamentarius non poteſt officium ſuum alteri committere, niſi in legatis ad pias cauſas.*

16 *Execu*

16 *Executorem teſtamenti quando quis reliquerit amicum ſuum ſub nomine dignitatis, videtur non dignitatem, ſed amicitiam conſideraſſe.*

Cap. Religioſus. II. & vlt.

1 Religioſus executor teſtamenti ab aliquo deputatus non poteſt ſuſcipere hoc officium niſi petita, & obtenta licentia à Superiore. Colligunt ex Ordin. Lap. Abb. Archid. Gemin. Ioan. Andr. Domin. Monach. Anchar. Butr. Franch. Viu. *in ration. lib. 3. pag.* 233. Alagona *in compend. pag.* 454. tmiſſiuè Caſal. *in annot.* & Ximen. *in concord. p.* 1. & 2.

2 Hanc eandem concluſ. ex hoc text. deſumunt Nau. *commento 2. de Regular. n.* 64. Matienz. *l.* 14. *gloſſ.* 1. *n.* 2. *tit.* 4. *lib.* 5. *noua recop* Azor. *inſtit. moral. p.* 1. *lib.* 12. *c.* 11. *q.* 1. latè Sanch. *in præcepta Decalogi, tom.* 2. *lib.* 6. *c.* 11. *a princ.*

3 *Non poteſt huiuſmodi officium ſuſcipere*, &c.] Ergo executio teſtamenti facta à Religioſo abſque licentia Superioris, quamvis nihil oppoſitum fuerit, inualida eſt, ex illo verbo, *non poteſt*, quod præciſam importat neceſſitatem, & ideò priuat potentia, vt actum contrà geſtum irritet: quare ita tenent Rimin. iun. *conſ.* 403. *n.* 13. *vol.* 4. Perez *l.* 4. *dub.* 8. *tit.* 2. *lib.* 5. *Ordin.* Meneh. *de ſucceſſ. creat. lib.* 2. §. 11. *n.* 178. Molin. *de inſt. tract.* 2. *diſp.* 247. *verſ. Religioſus tamen*, Fr Emman. *quæſt. Regul. tom.* 1. *q.* 65. *art.* 3. & *tom.* 3. *q.* 70. *art.* 1.

4 Verùm licet hæc ſententia ſit valdè probabilis, contraria tamen eſt probabilior, eámque ſequuntur Roland. *conſ.* 24. *n.* 82 *vol.* 1. Fulu. Pacian. *tom.* 1. *conſ.* 162. *n.* 79. *cum ſeqq.* Menoch. *de præſumpt. lib.* 2. *præſ.* 46. *n.* 14. Hippol. *conſ.* 19. *num.* 12. Azor. *d. c.* 11. *q.* 1. *verſ. quares*, Matienz. *l.* 14. *gloſſ.* 1. *n.* 14 *tit.* 4 *lib.* 5. *noua recop.* Cæuall. *commun. contra commun. q.* 88. *n.* 1. & *q.* 404. *in fin.* Cald. Pereira *de reſolut. emphyt. c.* 17. *n.* 10. *verſ. infero decimo octauò*, Sanch. *d. c.* 11. *n.* 44. vbi reſpondet verbum illud, *non poteſt*, minimè poni hîc reſpectu valoris facti, ſeu reſpectu iuris, ſed reſpectu ipſius Monachi tale officium ſuſcipientis, vel exequentis, cùm nec velle, nec nolle habeat.

5 *Niſi à Superiore ſuo*, &c.] Licentiam acceptandi officium executoris teſtamenti poſſe quemlibet Superiorem etiam immediatum Conuentus concedere Religioſo, tradunt *in præſenti*, Ioan. Andr. *n.* 1. Archid. *n.* 1. Anchar. *n.* 3. *notab.* 2. Domin. *in princ. n.* 2. & Franc. *n.* 5. Molin *d. diſp.* 247. *col. pen.* Sanch. *d. c.* 11. *n.* 15. vbi *n.* 16.

6 hoc temperat, niſi conſuetudine illius Religionis obtinuiſſet, aut eius conſtitutiones præſcriberent, vt hæc licentia à ſolo Superiore mediato obtinenda ſit, & *n.* 19. obſeruat non poſſe Religioſum ex ſola Epiſcopi licentia Abbate ſuo contradicente munus hoc ſuſcipere, quia plus ſubditur ratione ſuæ profeſſionis Abbati, & *n.* 20. quærit quis Superiore mortuo hanc licentiam concedere valeat, & *n.* 5. reſoluit ipſum Religionis Superiorem etiam Conuentualem poſſe abſque alicuius ſui Superioris licentia hoc munus obire, & citat Molin. *d. diſput.* 247. *col. pen.* ac Fr. Emman. *d. tom.* 3. *q.* 70. *art.* 1.

7 *Petita ſuper hoc licentia, & obtenta.*] Non ſufficit igitur licentiam obtineri poſt ſuſceptum executoria officium ad illud exequendum, ſed ad illud quoque acceptandum prærequiritur, vt docet Sanch. *d. c.* 11. *n.* 10. vbi *n.* 11. ſubdit quòd non ſufficit tacita Superioris licentia, quæ habetur ex ratihabitione de præſenti, aut de præterito ad hoc munus acceptandum, & *n.* 12. diſputat vtrùm licentiam hanc ſemel conceſſam poſſit Superior reuocare ad libitum quando res non eſt integra, quia cœpit Religioſus hoc munere vti? Aduertit bene idem Sanch. *d. c.* 11. *n.* 8 licentiam huiuſmodi non requiri quando Religioſus ille executor eſſet teſtamenti quoad ſola legata pia, & *n.* 9 etiam quando executio illa cedit in Monaſterij vtilitatem.

In gloſſ. *Religioſus*, ibi, *intellige indiſtinctè*, &c: Additio marginalis ad hanc gloſſ. ſubdit, ſaluo quod de Fratribus Minoribus dicitur *Clem. de verb. ſign. exiui*, §. *proinde*, ex quo text. colligũt Doctores Fratres Minores etiam obtenta ſuorum Superiorum licentia minimè poſſe vltimæ voluntatis executores eſſe, de quo latè Sanch. *d. c.* 11. *n.* 24. *cum ſeqq.* 8

Licèt autem Fratribus Minoribus interdictum ſit munus executorum teſtamenti obire, illis tamen permiſſum eſt pauperum electionem facere, veluti ſi teſtator ſuis executoribus præcipiat pecunias aliquas pauperibus diſtribui eligendis per Fratres Minores, vel cum eorum conſenſu, quia hoc non eſt executoris munus obire, tum quia hæc electio eſt quid facti potius, quàm iuris, ex *l. cùm pater* 79. §. *hæreditatem*, *il.* 1. *ff. de legat.* 1. & ideo ita tenent Cou. *in c. tua nos, n.* 1. *ad fin. de teſtam* Queſad. *in ſuis variis quæſt. cap.* 22. *n.* 10. Meneh. *lib.* 3. *illuſt. cap.* 98. Spin *in ſpeculo teſtam. gloſſ.* 18. *princ. n.* 32. Fr. Emman. *quæſt. Regul. tom.* 3. *q.* 70. *art.* 2. Ceuall. *commun. contra commun. q.* 88. *in fin.* Flam. Pariſ. *de reſign. benefic. lib.* 5. *q.* 3. *num.* 25. Cald. Pereira *de nomin. emphyt. q.* 6. *n.* 3. Steph. Gratian. *diſcept. forenſ. c.* 123. *n.* 25. Sanch. *d. c.* 11. *n.* 32. Fr. Barthol de Vecchis *in praxi obſeruanda in admittendis ad Religionis ſtatum nouitiis, diſput.* 8. *dub.* 13. *n.* 1. & 2. Contra Dilect. *de arte teſtandi, tit.* 7. *caut.* 7. *in fine*, Nat. *conſ.* 408. *n.* 4. *vol.* 1. Doen. *reg.* 381. *amp.* 6. *in fin.* Perez *l.* 4. *dub.* 7. *tit.* 2. *lib.* 5. *Ordin.* Molin. *de inſt. tom.* 1. *diſp.* 247. *verſ. illud eſt obſeru.* 9

In ead. gloſſ. ibi, *Mendicans.* Ergo dicta de Fratribus Minoribus non extenduntur ad alios Mendicantes, quia id genus paupertatis non vouent, vt per Domin. *hîc in princ. n.* 4. Perez *l.* 4. *dub.* 7. *tit.* 2. *lib.* 5. *Ord.* Sanch. *d. c.* 11. *n.* 25. 10

In ead. gloſſ. ibi, *Et de Clauſtralibus intelligo.* Qui enim extra clauſtra ſunt, vt beneficiis perpetuis præſint, poſſunt abſque Superioris licentia munus hoc obire, quia huiuſmodi Religioſi non ſunt ſub Abbatis obedientia, ac proinde ceſſat in eis ratio prohibitionis, vt per Domin. *hîc n.* 6. & Franc. *n.* 5. Greg. Lop. *l.* 2. *verbo frailes, tit.* 10. *p.* 6. Fulu. Pacian. *conſ.* 161. *n.* 181. *tom.* 1. Sanch. *d. c.* 11. *n.* 4. Rot. *in Interamnen. bonorum*, 5. *May* 1603. *coram Gregor. XV.* impreſſa per Farinac. *deciſ.* 87. *n.* 2. *p.* 2. *recent.* 11

In ead. gloſſ. ibi, *Item de fœmina*, &c. Notatur ad hoc, quòd mulier non poteſt eſſe executrix teſtamenti, vt per Bened. Capr. *tom.* 2. *commun. opin. lib.* 6. *tit.* 21. *n.* 16. *pag.* 140. vbi reſoluit contrarium verius eſſe, & conſuetudine obſeruari. 12

§. Sanè.

Executores plures quando deputantur à teſtatore ſimpliciter, & vnus vel moritur, vel eſt in remotis, vel non vult, alter poteſt liberè exequi teſtamentum, niſi teſtator aliud expreſſerit. Colligunt Doctores *in princ. text.* citati. 13

Hanc eandem concl. ex hoc §. deſumunt Bellacomb. *tom.* 2. *comm. opin. lib.* 6. *tit.* 11. *n.* 5. *pag.* 139. Ioſeph. Seſſe *Aragon. deciſ.* 51. *tom.* 1. Stephan. Gratian. *diſcept forenſ. cap.* 52 2. *n.* 2. Perez *ad tit.* 2. *lib.* 5. *Ordin. pag.* 141. nam quando omnes adſunt executores, vnus ſine alio regulariter teſtamentum exequi non poteſt, vt per Gregor. Lop. *lib.* 6. *tit.* 10. *p.* 6. Chærian. *d. tom.* 2. *commun. opin. lib.* 6. *tit.* 21. *n.* 39. *pag.* 141. 14

Officium executionis iniuncta, &c.] Notatur ad hoc, quòd executor teſtamentarius non poteſt ſuum officium alteri committere, vt per Bern. *reg.* 269. Tiraq. 15

*de priuil.piæ cauſa,priuil.*31. vbi ſecus aſſerit in Legatis ad pias cauſas.

16 *Vel in remotis.*] Quando quis dicatur in remotis eſſe, vide Aloyſ.Ricc.*in praxi aurea reſol.*18.

17 In gloſſ. *Expreſſerit*,ibi,*quid ſi Abbas* , &c. Notatur ad hoc,quòd ſi quis reliquerit executorem teſtamenti amicum ſuum ſub nomine dignitatis , videtur non dignitatem, ſed amicitiam conſideraſſe, ideo mortuo, ipſo executore non tranſit officium in ſucceſſorem in dignitate,vt per Tiraq.*de pœnis temper.cauſas* 22.*n.*25.

De Sepulturis.

Tit. XII.

SVMMARIVM.

1 *Pactum de ſepultura eligenda prohibetur , & illo non obſtante, ſepeliendus eſt quis vbi aliàs erat de iure ſepeliendus*, & n.2.

3 *Sepulturam ad eligendam ſub voto , vel iuramento, non poteſt quis induci à Religioſis & ſecularibus clericis.*

4 *Permiſſio ſub fide quoad obſeruantiam idem operatur quod iuramentum.*

5 *Lex,ſeu ſtatutum vbi aliquid mandat fieri, intelligitur ſi petatur,licèt verba ſint præciſa,& neceſſaria.*

Cap. Animarum. I.

Bonifac. VIII.

1 Religiosi , vel clerici ſæculares non poſſunt inducere aliquem ad vouendum , vel iurandum , vel promittendum , vt apud eorum Eccleſias eligant ſepulturas, vel electas non mutent, ſi ſecus fiat electio eſt nulla , & mortuus ſepeliri debet vbi de iure ſepeliendus eſſet ſi ſepulturam non elegiſſet ; & tales Religioſi,& Clerici ſi præſumant ſepelire prædictum in ſuis Eccleſiis , tenentur intra decem dies reſtituere corpus ſi petatur , & omnes prouentus occaſione ſepulturæ habitos , alioquin Eccleſia , & cœmeterium , vbi eſt ſepultus , ſit interdictum , donec fiat integra reſtitutio vltra peccatum mortale. Colligunt ex Ordin Lap.Abb.Archid.Anch. Ioan.Andr.Gemin.Monach. Domin.Franch.Viuian. *in ration. lib.*3. *pag* 244. Alagona *in compend. pag.*459. remiſſiuè Caſal.*in annot.*& Ximen.*in concord.p.*1.& 2.

2 Hanc eandem concl. ex hoc text.deſumunt Filliuc. *tract.*15.*c.*7.*q.*3. Iul Lauor.*variar.lucubrat.tom.*1.*tit.*2. *de priſco,& recenti funerandi more,c.*11.*n.*2. Bonacin.*de cenſuris extra Bull.diſp* 2.*q.*5.*puncto* 4. Vgolin. *de officio Epiſcopi,c.*17.*n.*1.*verſ.item locum* , Ego ipſe *de offic. & poteſt.Parochi, c.*26 *n.*25.

3 *Prohibemus ne aliquos ad vouendum* , &c.] Notatur ad hoc , quòd non poteſt quis induci à Religioſis , & ſæcularibus Clericis ad eligendam ſepulturam ſub voto , vel promiſſione de non mutando illam electionem,vt per Gutier *de iuram. confirm. p.*2.*c.*4.*n.*11.*cum ſeqq* Lar.*in l.ſi quis à liberis,* §.*parens, n.*96 *& ſeq.ff.de liberis agnoſc.* Fr.Emman. *quæſt.Regul.tom.*3.*q.*58.*art.*7. Melch.Phœbos *Luſit.deciſ.*8. *in fin.tom.*2.

4 *Iuramento , vel fide interpoſita* , &c.] Ergo quoad obſeruantiam idem operatur promiſſio ſub fide , quod iuramentum, vt per Surd. *deciſ.*225.*n.*1. *& de aliment. tit.*9.*q.*24.*n.*2.

Quam niſi fecerit, &c.] Notatur ad hoc quòd lex, 5
ſeu ſtatutum vbi aliquid mandat fieri , intelligitur ſi petatur , licèt verba ſint præciſa , & neceſſitatiua , vt per Tiraq.*de retractu lig.* §.1. *gloſſ.*10.*num.*109. Surd. *deciſ.*57.*n.*2.

SVMMARIVM.

1 *Eccleſia dimiſſa non debetur canonica portio, ſed parochiali, & pluribus ſi ſunt plures.*

2 *Domicilium in duobus diuerſis locis quis habere poteſt.*

3 *Vagi dicuntur qui ſunt ſine domicilio, & iter faciunt quærentes quò ſe collocent.*

Cap. Cùm quis. II.

Qvando aliqui conſueuerunt ſepeliri , non in parochiali Eccleſia , ſed in alia , & illa alia dimiſſa eligant deinde tertiam , illa tertia ſoluet quartam , ſeu portionem canonicam non Eccleſiæ relictæ, ſed parochiali. Qui verò habet duo domicilia,& in vtroque ſe locat æqualiter,& eligit ſepulturam in tertia Eccleſia, quarta eſt diuidenda inter Eccleſias domiciliorum. Colligunt ex Ordin. Lap.Abb. Archid. Gemin. Ioan. Andr. Anchar. Dominic. Monach. Viuian. *in ration. lib.*2. *pag.*246. Alagona *in compend. pag.*459. remiſſiuè Ximen.*in concord. p.*2. 1

Qui duo habet domicilia.] Ergo poteſt quis domicilium in duobus diuerſis locis habere,vt per D.Barboſ. *in l.hæres abſens,* §.*vlt n.*62.*ff.de iudic.* 2

In gloſſ. *Domicilio*, ibi , *item poſſet quis eſſe ſine domicilio. vt ſi relicto domicilio nauiget,vel iter faciat quærens quò ſe collocet* Tales enim dicuntur vagi , vt per Sanch. *de Matrim.lib.*3.*diſp.*25.*n.*2. 3

SVMMARIVM.

1 *Tranſlatio perſonæ ad certum locum facta ad tempus, Eccleſiæ ius ſepulturæ non aufert.*

2 *Domicilium quando quis in aliquo oppido tenet , & aliud petit ad proprium domicilium breuiter rediturus , dicitur illius Parochianus , & non alterius ad quod accedit.*

3 *Parochianus dicitur , qui totum annum, partémve illius maiorem habitat in aliqua Parochia , ibique audit Diuina,& percipit Eccleſiaſtica Sacramēta,*

4 *Parochus proprius non dicitur ruralis.*

5 *Sepeliri poteſt vnuſquiſque in ſepultura , qua Maiores ſui ſepeliri conſueuerunt, vel alium elegerunt.*

6 *Filius ſepeliendus eſt in ſepulchro Maiorum, licèt in alia Eccleſia pater ſepultus ſit.*

7 *Mulier mortua, quæ pluribus nupſit,cum viro vltimo ſepelitur*, & n.8.

9 *Vxor per contractum matrimonii ſortitur forum viri.*

Cap. Is , qui. III.

Qvi egreditur de ſua Parochia recreationis animo, vel cauſa negotiandi , & moritur non electa ſepultura , ſepeliendus eſt in ſua parochiali , vel in ea potiùs in qua Maiorum ipſius ab antiquo ſepultura exiſtit , ſi commodè poteſt. Colligunt ex Ordin. Lap. Abb. Archid. Gemin Ioan.Andr. Anchar.Domin. Monach.Butr. Franch. Viuian. *in ration. lib.* 2 *pag.* 247. Alagona *in compend. pag.*459.remiſſiuè Caſal.*in annot.* & Ximen.*in concord. p.*1.& 2. 1

Non in Eccleſia dicta villæ,ſed in ſua parochiali,&c.] 2
Notatur

Notatur ad hoc, quòd quando quis domicilium in quodam oppido tenet, & petit aliud breuiter ad proprium domiciliũ rediturus, vt ſi cauſa recreationis, vel ad ruralia exercenda aliquò tendat, tunc eſt parochianus prioris oppidi, & non illius ad quod accedit, vt
3 per Sanch. *de matrim. lib. 3. diſp. 23. n. 9.* Parochianus enim is dicitur, qui totum annum, partémve illius maiorem habitat in aliqua parochia, ibique audit Diuina, & percipit Eccleſiaſtica Sacramenta, vt per Menoch. *de praeſ. lib. 6. praeſ.* 88. Fr. Emman. *quaeſt. Regul. tom. 3. q. 46. art. 3.*

4 *Vel vt ruralia exerceat.*] Ergo proptius Parochus non dicitur ruralis, vt per Menoch. *conſ.* 398. *n.* 51.

5 *In qua Maiores ſui ab antiquo, &c.*] Notatur ad hoc, quòd ſepeliri poteſt vnuſquiſque in ſepultura, qua Maiores ſui ſepeliri conſueuerunt, vel aliam eligere, vt per Spin. *in ſpeculo teſtam. gloſſ. 1. princ. à n. 38.* Gutier. *de iuram. confirm. p. 2. c. 4. à princ.* Ioan. Garc. *de expenſ. c. 8. n. 4.* Card. Tuſch. *tom. 7. lit. S, concl.* 194. Vgol. *de offic. Epiſcop. c. 17. n. 3. in fine*, metipſum *de offic. & poteſt. Parochi, c. 26. n.* 31. vbi *n.* 32. oſtendo qui Maiores dicantur.

6 In gloſſ. *Ab antiquo.* Notatur ad hoc, quod ſi in vna Eccleſia eſt ſepultus pater, in alia reliqui Maiores, filius ſepeliendus eſt in ſepulchro Maiorum, vt per Fr. Emman. Roder. *quaeſt. Regul. tom. 3. q. 58. art. 8.*

§. Mulier.

7 Mulier, quae habuit plures viros, ſi non electa ſepultura moritur, eſt ſepelienda in ſepultura vltimi viri. Colligunt Doctores *in princ. text.* citati.

8 Hanc eandem concl. firmat Lauor. *var. lucubr. tom. 1. tit. 2. c. 11. n. 136. cum ſeqq.* Nauar. *de electione fori, q. 3. ſect. 3.* Aloyſ. Ricc. *in praxi rerum fori Eccleſ. p. 4. reſol.* 293. *n.* 11. Ego ipſe *de offic. & poteſt. Parochi, c. 26. num.* 29.

9 *Cuius domicilium retinet.*] Ergo vxor per contractum matrimonium ſortitur forum viri, vt per Duen. *reg.* 377. Ioan. Garc. *reg.* 499. Tiraq. *de nobilit. c. 18. n. 5. cum ſeqq.* D. Barboſ. *in l. exigere dotem, n. 12. cum ſeqq. ff. de iudic.* Bernard. Graeuae *ad pract. Cam. Imper. lib. 2. concl. 80. conſid. 1.*

SVMMARIVM.

1 *Pater impuberi ex conſuetudine eligere poteſt ſepulturam, pubes autem eligit per ſe ipſum, & n. 4. & 5.*
2 *Filiusfam. pro anima non legat ſine conſenſu patris bona non caſtrenſia.*
3 *Minor 14. annorum non poteſt ſibi eligere ſepulturam.*
6 *Filiusfam. poteſt teſtari ad pias cauſas cum conſenſu patris.*
7 *Dictio,* liberè, *interpretatur ſine quacunque obligatione.*

Cap. Licèt pater. IV.

1 Filiis impuberibus, qui nequeunt eligere ſepulturam, eligere poteſt pater ſi conſuetudo terrae id habeat, ſi verò non ſit, ſepeliri debet in ſepultura
2 Maiorum. Pro anima tamen filiusfam. non legat ſine conſenſu patris bona non caſtrenſia. Colligunt ex Ordin. Lap. Abb. Archid. Ioan. Andr. Gemin. Anchar. Butr. Dominic. Monach. Franch. Viuian. *in ration. lib. 3. pag.* 247. Alagona *in compend. pag.* 460.

3 *Qui nequeunt, &c.*] Notatur ad hoc, quod minor 14. annorum non poteſt ſibi eligere ſepulturam, vt per Zerol. *in praxi Epiſcop. p. verbo ſepultura, §. 1.* Tiraq. *de privileg. pia cauſa priuileg. 9. verſ. contrarium tamen*, Lauor. *var. lucubr. tom. 1. tit. 2. c. 11. n. 137. cum ſeqq.* metipſum *de offic. & poteſt. Parochi, c. 26. num.* 28.

Eligere ſepulturam poſſit.] Notatur ad hoc, quod pater poteſt eligere ſepulturam pro filio impubere, vt per Steph. Grat. *diſcept. forenſ. c. 94. n. 79.* Beller. *diſquiſ. cleric. p. 1. tit. de cleric. debitore, §. 3. n. 17.* metipſum *d. c. 26. num.* 28. 4

Si conſuetudo terrae, &c.] Ergo pater ſepulturam filio ſuo impuberi eligere non valet, ſi id conſuetudine non obſeruetur, vt per Nauar. *conſ. 1. ſub hoc tit. in antiq. aliàs 2. in nouis.* 5

Quamvis autem filiusfam. &c.] Notatur ad hoc quòd filiusfam. poteſt teſtari ad pias cauſas cum conſenſu patris, vt per Soc. *reg. 200. verſ. primò fallit*, Tiraq. *de priuil. pia cauſa priuil. 78. à princ. & de iure mariti, gl. 8. n.* 108. Con. *in rubr. de teſtam. p. 3. n.* 23. Mench. *de ſucceſſ. creat. §. 21. n. 8.* Clar. *§. teſtam. q. 5. n. 6.* Craſſ. *eod. verbo, q. 17. n. 12.* Cald. Pereira *in l. ſi curatorem, verbo laeſis, n. 153. verſ. licèt.* Molin. *de iuſtit. tract. 2. diſp. 138. verſ. dubium,* Aloyſ. Ricc. *in praxi rerum fori Eccleſ. deciſ. 668. n. 1. in 1. edit. aliàs reſol. 569. in 2. edit.* 6

Liberè.] Id eſt, ſine quacunque obligatione, vt per Valaſc. *conſ.* 123. *n.* 8. vbi hunc text. allegat, & ſic intelligit. 7

SVMMARIVM.

1 *Religioſi niſi multum remoti à monaſterio nequeunt alibi eligere ſepulturam, & n. 2.*
3 *Regulares extra clauſtra decedentes poſſunt ad eorum Eccleſias deferri etiam Parochis inconſultis.*
4 *Religioſus ſi moriatur ita remotus à monaſterio non electa ſepultura ſepeliendus eſt in Eccleſia parochiali in qua deceſſit inſtar ſaecularium in itinere morientium.*
5 *Religioſus poteſt ſibi eligere ſepulturam quando moritur ita remotè à monaſterio, vt ad illud commodè portari nequeat.*

Cap. Religioſi. V. & vlt.

Religioſi ſunt ſepeliendi in propriis monaſteriis, niſi ſint ita remoti, vt commodè portari nequeant, quia tunc poſſunt eligere ſepulturam. Colligunt ex Ordin. Lap. Abb. Gemin. Ioan. Andr. Archid. Anchar. Butr. Domin. Monach. Franch. Viuian. *in ration. lib. 3. pag.* 248. Alagona *in compend. pag.* 360. remiſſiuè Ximen. *in concord. p. 1. & 2.* 1

Hanc eandem concl. ex hoc text. deſumunt Fr. Emm. *quaeſt. Regul. tom. 3. q. 60. art. 1. & 2.* Iul. Lauor. *var. lucubrat. tom. 1. tit. 2. c. 11. n. 91. & 93.* latè Sanch. *in praecepta Decalogi, tom. 2. lib. 6. c. 14.* nouiſſimè Aloyſ. Ricc. *in praxi rerum fori Eccleſ. p. 4. reſol. 293. n. 39.* Ego ipſe *de offic. & poteſt. Parochi, c. 26. n. 30.* 2

Et quòd Regulares extra clauſtra decedentes poſſint ad eorum Eccleſias deferri etiam parochis inconſultis, cenſuit S. Congreg. Illuſtr. Card. S. Concil. Trid. interpretum, *ſub die 2. Iulij* 1620. vt refert Laurent. de Peirinis *in Conſtit. ſui Ordinis Minimor. tom. 2. Conſtit. 7e Pij V. n. 13. verſ. ad 10. pag.* 194. 3

In gloſſ. *In caſus poſitione, ibi, ſed quid ſi moriatur non electa ſepultura? reſpondet quidam quòd ſepeliendus eſt, &c.*] Notatur ad hoc, quòd ſi Religioſus moriatur ita remotus à Monaſterio non electa ſepultura, ſepeliendus eſt in Eccleſia parochiali in qua deceſſit, inſtar ſaecularium in itinere morientium, vt per Domin. Anchar. & Franch. *hic in fine*, Sanch. *d. c. 14. num.* 4. ſubdens contra hanc gloſſ. ſepeliendum adhuc in Eccleſia parochiali, quamvis ibi ſit monaſterium aliud ſui Ordinis, niſi ibi fuerit cauſa perpetuae reſidentiae 4

& *n.* 5. ſubdit quòd tenetur expenſas factas in Monachi ſepultura ſoluere, refert ego ipſe *d.c.*26.*n.*30.

5 In gloſſ. *Sepulturam*, vlt. Notatur ad hoc, quòd Religioſus poteſt ſibi eligere ſepulturam quando moritur ita remotè à monaſterio, vt ad illud commodè portari nequeat, vt per Nauar. *comment.*2. *de Regul. n.*42. Fr. Eminao. *d. q.* 60. *art.* 2. *verſ. aduertendum tamen eſt*, Sanch. *d.c.*14.*n.*3.

De Decimis.

Tit. XIII.

SVMMARIVM.

1 *Populus vt Eccleſiis iura debita perſoluat eſt in prædicationibus, & alibi exhortandus.*
2 *Iudex poteſt ex officio procedere contra non ſoluentem decimas tanquam contra notoriè delinquentem.*
3 *Decimæ an debeantur de iure diuino, remiſſiuè.*
4 *Decimarum in ſolutione conſideratur conſuetudo.*

Cap. Diſcretioni. I.

Gregor. IX.

1 PRÆDICATORES, & alij Fratres in ſermonibus hortentur populum ad ſolutionem decimarum, ſeu aliarum rerum Eccleſiis debitarum. Colligunt ex Ordin. Lap. Abb. Archid. Gemin. Ioan. Andr. Anchar. Domin. Monach. Franch. Viuian. *in ration. lib.*3 *pag.*276. Alagona *in compend. pag.*472. remiſſiuè Ximen. *in concord. p.*1. & 2.

2 *Imò verbo, & opere*, &c.] Iudex igitur poteſt ex officio procedere contra non ſoluentem decimas, tanquam contra notoriè delinquentem, vt per Monet. *de decimis, c.*8.*n.*76. Rot. *in Conchen. decimarum dell' Infantado* 2. *Iunij* 1614. coram Andrea, prout etiam poterat Epiſcopus in viſitatione, vel viſitator ab eo deputatus eſt iuſta cauſa, iuxta traditas per Fuſch. *de viſitat. lib.*2.*c.*2.*n.*26. Læl. Zech. *de Epiſcop. c.*6.*n.*2. & 7. Pauin. *in tract. de viſit. p.*1. *q.* 2. *n.*44. *cum ſeqq.* & *p.*2. *q.*5.*n.*96. *cum ſeqq.* Monet. *d.c.*8.*n.*77.

3 In gloſſ. *Decimarum*. An autem decimæ debeantur de iure Diuino? vide quæ dixi *in collect. ad cap. Parochianos, hoc tit. in Decret.*

4 In ead. gloſſ. ibi, *Vigore conſuetudinis*, &c. Notatur ad hoc, quòd in decimarum ſolutione conſideratur conſuetudo, illáque ſtante diminui poſſunt, vt per Cou. *lib.*1. *var. c.*17.*n.*2 *verſ. præterea*, Rebuff. *de decim. q.*13.*n.*46. Suar. *de Relig. tom.*1. *tract. de decim. lib.*1.*c.*12. Azor. *inſtit. moral p.*1.*lib.*7.*c.*27.*q.*2. Perez *l.*3.*tit.*5.*lib.*1. *Ordin. pag. mihi* 133. Monet *de decim. c.*5.*q.*1.*n.*87. pluter, quos refert Cened. *ad Decretum collect. vlt. n.*4.

SVMMARIVM.

1 *Priuilegium decimas noualiū concedens, non includit decimas noualium per alios poſſeſſas tempore impetrationis, & loca tantùm includit vbi percipiebantur antiqua, & ad portionem antiquā*, & n. 2. & 3.
4 *Priuilegium decimarum noualium limitatum ad menſuram antiquorum non poteſt vltra dimidiam includere, fallit in Ciſtercienſibus, & Carthuſienſibus*, & n. 5.
6 *Priuilegium ſi quis habeat percipiendi decimas intra alterius confinia, non ſatis eſt, vt percipere poſſit noualium decimas, niſi & quoad noualia priuilegium ſpeciale fuerit aſſequutus.*
7 *Diſpoſitio fauorabilis, & odioſa attenditur ex primario fine.*
8 *Priuilegiati ſuper decimis recipiendis, Eccleſiis Parochialibus gratis aſſignare debent portionem pro debitis oneribus ſupportandis.*
9 *Decimas per laicos ante Lateran. Concil. in feudum recepta à Religioſis per eos recognita in feudum, non poſſunt ipſis Religioſis concedi ſine diœceſanorum conſenſu.*
10 *Religioſa perſona non poſſunt de manu laici ſine Epiſcopi conſenſu decimas accipere.*
11 *Laici etiam in laicos accedente ſaltem Epiſcopi conſenſu transferre poſſunt decimas, quas iuſtè obtinuerunt ante Lateran. Concil.*
12 *Decimæ poſtquam in laicos licitè fuerunt alienatæ, efficiuntur de ipſorum patrimonio.*
13 *Laici quamvis iuſtè poſſideant decimas ſibi in feudum ante Concil. Lateran. conceſſas à Prælatis, non tamen iuſtè poſſident illas, quæ poſt illud ſibi conceſſa ſunt.*
14 *Decimæ ſi ante Lateranenſe Concil laicis fuerint in feudum, vel emphyteuſim conceſſa, & finita generatione ad Eccleſiam reuertantur, an poſſit Prælatus eas iterum laicis dare in feudum, vel emphyteuſim, oſtenditur.*
15 *Diœceſani compellunt Religioſos exemptos ſoluere decimas Parochialibus Eccleſiis, ſi non agatur de rebus exemptis.*
16 *Decimas habentes ex donatione laicorum antiquas nouales ſuperuenientes in eodem loco non percipiunt.*

Cap. Statuto. II. & vlt.

Alex. IV.

QVando aliqui, veluti Monachi, obtinent priuilegium habendi decimas noualium ſecundùm proprietatem decimarum, quas aliquo modo poſſident, tale priuilegium non extenditur ad decimas noualium, quas tempore impetrationis alij de iure poſſidebant; niſi fiat expreſſa mentio; ſimiliter nec valet niſi pro illis locis in quibus Monachi habeant antiquas decimas. Colligunt ex Ordin. Lap. Abb. Archid. Gemin. Ioan. Andr. Anchar. Domin. Monach. Viuian. *in ration. lib.*3. *pag.*276. Alagona *in compend. pag.*472. remiſſiuè Caſal. *in annot.* & Ximen. *in concord. p.*2. 1

Hanc eandem concl. ex hoc text. deſumunt Rebuff. *in tract. de decimis, q.*14.*n.*34. Xuar. *alleg.* 28.*n.*9. Monet. *de decimis, c.*4.*n.*70. 2

Quas tempore illo, &c.] Si tamen probarent ſe poſſediſſe per tempus immemoriale mediam, vel aliam 3 partem veterum, & adhuc ſe poſſidere, tunc præſumeretur quòd tempore indulti illam partem poſſediſſent, vt per Rebuff. *d.q.*14.*n.*35. Monet. *d.c.*4.*n.*71.

§. Statuimus.

Priuilegium decimarum noualium limitatum ad 4 menſuram antiquarum non extenditur vltra dimidiam partem decimarum, etiamſi ampliùs in veteribus haberentur, quia non eſt veriſimile quòd ſi tunc de plena, & integra perceptione veterum fuiſſet expreſſum, Apoſtolica Sedes pariter noualium decimas in tam graue parochialium Eccleſiarum diſpendium indulſiſſet. Colligunt Doctores *in princ. text.* citati.

Hanc

5 Hanc eandem concl. ex hoc §. deſumunt Rebuff. *de decim. q.14. n.36.* Monet. *eod. tract. c.4. q.3. num.72.* vbi *n.73.* ſubdit hoc non habere locum in Monachis Ciſtercienſibus, & Carthuſienſibus, prout excipit Pontifex *in præſenti*, hi enim ſi percipiant integram vel pluſquam dimidiam decimarum antiquarum vigore talis indulti, tantundem quoque habebunt in noualibus, vt adnotarunt Ioan. Andr. & Gemin. *in præſenti.*

6 *Non poſſit in noualibus*, &c.] Notatur ad hoc, quòd non ſatis eſt quòd quis habet priuilegium percipiendi decimas intra alterius confinia, vt percipere poſſit noualium decimas, niſi & quoad noualia priuilegium ſpeciale fuerit aſſequutus, vt per Couar. *lib.1. var. c.17. n.13.*

7 *Cùm non ſit dicendum aſperum*, &c.] Notatur ad hoc, quòd diſpoſitio fauorabilis, & odioſa attenditur ex primario fine, vt per Sanch. *de Matrim. lib.1. diſp.1. n.4.* Conſtitutio enim poteſt dici fauorabilis ex quo principaliter emanauit ad fauorem alicuius, licèt in conſequentiam reſultet ex ea damnum aliorum, vt per Cou. *var. lib.3. c.11. n.5. verſ. ſolet enim adnotari*, Salas *de legib. q.97. tract.14. diſp.11. ſect.4. n.10.* Rot. *in Sabinen. Caſtri montis Rotundi* 8. *Februarij* 1627. coram R. D. meo Coccino Decano.

§. Vbi autem.

8 Vbi per huiuſmodi decimarum conceſſiones Parochiales Eccleſiæ adeò grauantur, quòd earum Rectores de ipſarum redditibus congruè ſuſtentari, & iura Epiſcopalia exhibere non poſſunt, debent locorum Ordinarij prouidere quod eiſdem Rectoribus tantum de illorum prouentibus relinquatur, quo exinde competentem ſuſtentationem habere, & Epiſcopalia iura ſoluere aliáque onera debita ſupportare valeant. Colligunt Doctores *in princ. text.* citati, & Monet. *de decimis, c.4. q.3. n.74.*

§. Sanè.

9 Religioſi ſi decimas dederunt laicis in feudum, iidémque laici ſic per eos præſtitas recognoſcant, non poſſunt illas de manibus laicorum ipſorum acquirere, vel recipere abſque Diœceſanorum Epiſcoporum aſſenſu. Colligunt Doctores citati *in principio text.*

10 *Abſque Diœceſanorum Epiſcoporum aſſenſu.*] Ergo Religioſæ perſonæ non poſſunt de manu laici ſine Epiſcopi conſenſu decimas accipere, vt per Rebuff. *de decimis q.10. n.31.* Mench. *illuſtr. c.89. à n.2.* Gutier. *pract. lib.1. q.14. & 15.* Lambert. *de iurepatron. p.2. lib.1. q.5. art.9. & 10.* Fachin. *controu. lib.7. c.72.* Azor. *inſtit. moral. p.1. lib.7. c.36. q.13.* D. Barboſ. *in l. Titia n.46. ff. ſolut. matrim.* Soar. *de Relig. tom.1. tract. de decim. lib.5. c.26. n.7.*

11 *Quæ ante Lateran. Concilium*, &c.] Ergo licèt in Religioſos cum Epiſcopi conſenſu laici decimas transferre poſſint, non tamen in laicos id videri permiſſum tuentur Azor. *d. c.36. q.13.* D. Barboſ. *in d. l. Titia, n.45. verſ. non obſtat ſecundò.* Verùm accedente ſaltem Epiſcopi conſenſu poſſe laicos etiam in laicos transferre decimas, quas iuſtè obtinuerunt ante Lateran. Conc. à Prælatis inferioribus, reſoluunt Meneh. *illuſtr. c.89. n.2.* Gutier. *d. q.15. n.6.* Gilchen. *de præſcript. p.3. c.8. à n.6.* Garc. *de expenſ. c.9. à n.97.* Ceuall. *commun. contra commun. q.367.* Soar. *d. c.26. n.7.* Cabed. *Luſitan.*
12 *deciſ.63. n.8. p.2.* quia poſtquam in laicos licitè fuerunt alienatæ efficiuntur de ipſorum patrimonio, & vt profana bona cenſeri debent, ex reg. *l. pater filium 36. §. quindecim ff. de legat.3. & ex c.2. de feudis*, cum aliis, de quibus Menoc. *de arbitr. lib.1. q.54. à n.24.* Molin. *de primogen. lib.4. c.1. à n.35.* Lara *in l. ſi quis à liberis §. item reſcripſit n.56. ff. de liberis agnoſcendis.*

Notari ſolet hic text. ad hoc, quòd quamvis laici iuſtè poſſideant decimas ſibi in feudum ante Concilium Lateranenſe conceſſas à Prælatis, non tamen iuſtè poſſident illas, quæ poſt illud ſibi conceſſæ ſunt, 13
vt per Couar. *lib.1. var. c.17. n.5. verſ. olim. ſanè.* Azor. *d. c.36. q.12.* Menoch. *de præſumpt. lib.6. præſ.86. n.2.* Monet *de decim. c.5. q.3. n.66.* Rot. *in Placentina decimarum* 31. *Iunij* 1589. coram Bubalo.

In feudum perpetuò, &c.] Vtrùm ſi decimæ ante 14
Lateranenſe Concil. laicis fuerint in feudum, vel emphyteuſim conceſſæ, & finita generatione ad Eccleſiam reuertantur, poſſit Prælatus eas iterum laicis dare in feudum, vel emphyteuſim? Partem affirmatiuam tuentur Burſat. *conſ.127. n.122. vol.2.* Gilchen. *d. c.8. à n.10.* Negatiuam verò tenent Beroi. *conſ.21. n.12. cum ſeqq. vol.1.* Couar. *d. num.15. verſ. præter hæc*, Menoch. *d. lib.6. præſumpt.86. à n.3.* latè Fachin. *controuerſ. lib.7. cap.72.*

§. Diœceſani.

Diœceſani compellunt Religioſos exemptos ſoluere 15
decimas Parochialibus Eccleſiis, ſi non agatur de rebus exemptis. Colligunt DD. *in princ. text.* citati, & Rebuff. *de decimis q.10. n.5.*

§. Nec pro eo.

Religioſi etiam exempti in aliquibus Parochiis de- 16
cimas antiquas, aut earum partem habentes ex donatione laicorum, non poſſunt pro eadem vel ſimili portione nouales ſuperuenientes ſine alia rationabili cauſa percipere, aut petere. Colligunt Doctores *in princ. text.* citati, & Monet. *de decimis c.4. quæſt.3. num.75.* Priuilegium enim conceſſum monaſterio, vel alias etiam laicis vt recipiant decimas alicuius Parochiæ non extenditur ad noualia, vt per Rebuff. *de decim. q.54. n.29.*

De Regularibus, & transeuntibus ad Religionem.

Tit. XIV.

SVMMARIVM.

1 *Compendium huius text. refertur.*
2 *Concil. Trid.* ſeſſ.25. de Regular. c.15 *refertur, & Doctores citantur de eius materia agentes.*
3 *Profeſſiones tacitæ non tolluntur per Concil. Trident.* ſeſſ.25. de Regul. c.15.
4 *Profeſſio tacita per habitus profeſſorum delationem vt inducatur quæ requirantur, oſtenditur,* & n.5. 6. & 7.
8 *Habitus nouitiorum vbi non diſtinguitur ab habitu profeſſorum per delationem illius, tunc inducitur tacita profeſſio quando nouitius eum defert per annum.*

Cap. Is, qui. I.

Innoc. IV.

1 Religionem qui ingreditur ante decimum quartum annum, vt Monachus fiat, ſi in decimo quinto non fecit profeſſionem, & ſi quam fecit in decimo quarto non habuit ratam, nec in 15. accepit habitum profeſſorum, liberè poteſt reuerti ad ſæculum infra 15. Si verò in toto 15. anno manſit in Monaſterio, vbi profeſſorum, & nouitiorum non eſt diſtinctus habitus, videtur per hoc feciſſe profeſſionem, vel ratam habuiſſe ſi quam prius fecerat, niſi habitus eſſet ita indiſtinctus, vt communis etiam laicis, & clericis ſæcularibus videretur, tunc enim non præſumitur tacita profeſſio. At quando ingrediens Monaſterium eſt maior 14. & geſtat habitum Religionis per annum præſumitur profeſſus licèt habitus ſit indiſtinctus à profeſſis, vel laicis cohabitantibus, quia iam habet annos diſcretionis. Colligunt ex Ordin. Lap.Abb.Ioan.Andr.Gemin.Archid.Anch. Butr. Domin. Monach. Franch. Viuian. *in ration. lib.3. pag.*298.Alagona *in compend.pag.*480.remiſſiuè Caſal. *in annot.*& Ximen.*in concord.p.*1.& 2.

2 Innouatur hic text. per Concil. Trident.*ſeſſ.*25. *de Regul.c.*15. in hæc verba: *In quacumque Religione tam virorum, quàm mulierum profeſſio non fiat ante decimum ſextum annum expletum, nec qui minori tempore, quàm per annum poſt ſuſceptum habitum in probatione ſteterit, ad profeſſionem admittatur. Profeſſio autem antea facta ſit nulla, nullamque inducat obligationem ad alicuius Regulæ, vel Religionis, vel Ordinis obſeruationem, aut ad alios quoſcumque effectus.* Hactenus Concil. de cuius intellectu, & materia vide Nauar.*conſ.*23.*de Regularib. in nouis, quod deeſt in antiq.* Sayr. *in floribus deciſ. ſub illo tit. deciſ.*97. Zerol *in praxi Epiſcop.p.*1.*verbo Moniales,* §.2. Petr.de Ledeſma *in ſumm. p.*2. *tract. de las Religiones en comm. cap.*7. Franc. Leo *in theſauro fori Eccleſ.part.*2.*c.*1.*n.*36.Ioan. à Cruce *de ſtatu Religion, lib.*1.*c.*8.*dub.*2.& 4. Sanch. *de Matrim. lib.*2. *diſp.*24. *n.*22.& *in præcepta Decalogi, tom.*2.*lib.*5. *c.*4. *à princ.* Campan.*in diuerſ. iuris Canonici, rub* 12.*c.*11.*n.*1. Armendar.*in addit ad recop. legum Nauarra, lib.*2 *tit.*17. *lib.*7.*de Relig.num.*11.*cum ſeqq.*Fr.Lodouic.Miranda *in man.Prælat. tom.*1. *q.*24. *art.*2. D. Hieron.Veneto, & Leyua *in exam. Epiſcop. lib.*6. *c.*15. quorum plures refero ego ipſe *de offic.& poteſt.Epiſc.p.*3.*alleg.*101.*n.*3. *cum ſeqq.*

3 *Quòd ſi per totum ſequentem annum,* &c.] Agit hic text. quomodo, & quando tacitæ profeſſiones inducantur, quæ non tolluntur per Concil.Trid.*d.c.*15.nec alibi, ſed in ſuo priſtino valore manent, illo tamen ſuperaddito ex eodem Concil. vt non ducantur niſi expleto nouitiatus anno, & etiam completis ſexdecim annis profitentis; ita docent Nauar. *conſ.* 28.*n.*5. *ſub hoc tit.in nouis,*Sayr.*in floribus deciſ.ſub eod.tit.deciſ.*42. Fr Emman.*quæſt.Regul.tom.*3. *q.*17. *art.*1. Azor. *inſtit. moral.p.*1.*lib.*12.*c.*4.*q.*6. Honded. *conſ.*78. *n.*22. *lib.*2. Armendar.*loc.cit n.*6.& 8.Steph.Gratian *diſcept.forenſ. tom.*4.*c.*640.*n.*34.*adden. ad Gregor. deciſ.*385.*n.*6. Fr. Barthol.de Vecchis *in praxi ſeruanda in admittendis ad Religionis ſtatum nouitiis, diſp.*13.*dub.*8. D.Hieron.Veneto, & Leyua *d.c.*15.*n.*5. Rot.*deciſ.*579.*n.*2.*p.*1.*recent.* & *in Vlixbonen.profeſſionis* 10. *Decembris* 1621. coram R.P.D.Merlino.

4 Poterat olim ſicut & hodie profeſſio tacita duplici modo emitti, primò per habitus profeſſorum delationem, ſecundò per exercitium actuum, qui ad profeſſos tantùm ſpectent. Ad hoc autem vt per habitus profeſſorum delationem profeſſio tacita inducatur quatuor requiruntur; primum, vt ſic habitum deferens illum ſuſceperit coram Priore, vel Superiore, & omnibus aliis ſimul, vt per Decian. *conſ.*18.*n.*11.*lib.*3. Menoch *de præſump.lib* 6 *præſ.*83.*n.*9.*cum ſeqq.*Adden *ad d.deciſ.*385.*Gregor XV.* Steph.Gratian. *d.c.*640.*n.*37. & 38. Fr.Barthol.de Vecchis *d dub.*8.*n.*4 nam aliàs ſi quis ex ſe ipſo aſſumeret habitum profeſſorum, non ſe obligaret Religioni, Calderin. *conſ.* 5.*colum* 2.*verſ. reaſſumptio autem, de Regularibus,* Steph. Gratian. *d. c.*640.*n.*59.

5 Secundum eſt vt ſic ſuſceptus habitus deferatur in ipſo Monaſterio, ſecundùm Menoch. *d. præſ.*73. *n.*15. & Azor.*d.lib.*12.*c.*5.*q.*3. Rot.*in Meten. profeſſionis* 25. *Maij* 1615.coram Vbaldo, ob delationem enim habitus Religionis extra Monaſterium per quodcunque etiam magnum temporis ſpatium non induci tacitam profeſſionem, ex aliis obſeruat Fr.Barthol. de Vecchis *d.dub.*8.*n.*4.*in fin.*

6 Tertium, vt hi actus, per quos inducitur tacita profeſſio, fieri debeant non ſolùm ſponte, ſed etiam ſcienter, ita vt ſciat illis vtens ad ſolos profeſſos illius Religionis pertinere, ita *ſupra* citati, qui fere omnes ſubiungunt vtentem iis actibus non debere etiam ignorare per illos tacitam induci profeſſionem, quia ratione huius ignorantiæ deeſſet conſenſus tacitè profitendi.

7 Quartum vt oporteat vtentem iis actibus animum emittendi profeſſionem habere, nec ſatis eſt ſe habere negatiuè, non habendo ſcilicet animum non profitendi, nec faciendo vllam determinationem emittendi profeſſionem, vt bene aduertit Nauar. *commento* 4. *de Regul.n.*75.*verſ.quoniam autem,* & poſt illum Fr. Barthol.de Vecchis *d dub.*8.*n.*7.

8 *Vbi profeſſorum,& nouitiorum ſunt habitus indiſtincti,* &c.] Notatur ad hoc, quòd in Religionibus, vbi habitus nouitiorum non diſtinguitur ab habitu profeſſorum, per delationem illius, tunc inducitur tacita profeſſio quando nouitius eum defert per annum (integrum ſcilicet, & continuum, ac expleto decimo ſexto ſuæ ætatis anno ex noua deciſione Concil.Trid.*cit.loc.*) vt per Nauar.*commento* 4.*de Regul.num.*74. Honded.*d. conſ.*78.*n* 19. Maſcard.*de probat.concl.*1237.*n.*15. Menoch *de præſumpt.lib.*6.*præſ.*83.*n.*25.Sanch.*in præcepta Decalogi,tom.*2.*lib.*5.*c.*3.*n.*32.& 33. vbi ſubdit text.*in præſenti,* non eſſe correctum per *Clem.fin. hoc tit.* imo dictam Clem. intelligendam eſſe iuxta diſtinctionem factam *in hoc text.*Fr.Barthol.de Vecchis *d.dub.*8.*n.*10. vbi ſubdit ſtatim impleto anno, ſicut dictum eſt, induci tacitam profeſſionem concurrentibus quatuor requiſitis, de quibus *ſuprà,* & *n.*12. dicit quòd in Religionibus, vbi patenter diſtinguitur habitus nouitiorum ab habitu profeſſorum, tunc inducitur tacita profeſſio per exercitium actus proprij profeſſorum, quando concurrentibus enarratis quatuor requiſitis nouitius expleto de momento ad momentum ſexto decimo ſuæ ætatis anno, & etiam completo probationis anno continuò ſe ingerit actui iure, vel conſuetudine profeſſis tantùm competenti, & perſeuerat in hoc propoſito per triduum.

SVMMARIVM.

1 *Prædicatores, & minores infra annum probationis quemquam ad ſui Ordinis profeſſionem recipere non poſſunt, quod ſi fecerint, receptus obligatus non eſt eorum Ordini, & ipſi à receptione profeſſionis*

feſſionis aliorum ſunt ſuſpenſi, & puniendi pœna, quæ pro grauioribus culpis eis conſueuit infligi, & num. 2.

3 *Profeſſionem in aliqua Religione qui facere voluerit, olim maior 14. hodie 16. annis exiſtere debet.*

4 *Profeſſus ante 14. annum hodie ante 16. completum poteſt liberè redire ad ſæculum.*

5 *Ordinarius poteſt profeſſionem ante 16. annum emiſſam nullam declarare.*

6 *Nouitios in Religionibus quibuſcunque ad profeſſionem admittentes ante expletum probationis annum peccant mortaliter.*

7 *Suſpenſio de qua hic non incurritur niſi intercedat dolus in admittendo ad profeſſionem quemquam ante expletum probationis annum.*

8 *Suſpenſionem de qua hic incurrit ne dum Prælatus recipiens ad profeſſionem ante expletum probationis annum, ſed etiam ſinguli Religioſi, qui in tali receptione ſuffragium dederunt.*

9 *Suſpenſio de qua in hoc text. an habeat locum, etiam poſt Concil. Trid.* ſeſſ. 25. de Regul. c. 15. oſtenditur.

10 *Verba.* ſub pœna, *continent ſententiam ferendam.*

11 *Nouitiis integrum eſt de bonis ſuis teſtari etiam attenta diſpoſitione Concil. Trid.* ſeſſ. 25. de Regul. cap. 16.

Cap. Non Solùm. II.

Alex. IV.

1 PRædicatorer, & Minores ante elapſum annum probationir quemquam ad ſui Ordinis profeſſionem, vel renuntiationem in ſæculo faciendam ſub pœna excommunicationis non poſſint recipere, nec impedire, ſi infra hunc annum voluerit ad aliam Religionem, vel ſæculum tranſire, niſi euidenter conſtet clara probatione, vel indiciis competentibur illum voluiſſe vitam mutare; ſi verò præſumpſerint aliquem admittere contra talem Conſtitutionem, admiſſur non erit obligatus, & admittentes ſunt ipſo facto ſuſpenſi à receptione quorumlibet ad profeſſionem, & puniendur erit pœnis, quæ in Religione ſolent infligi pro culpis grauioribus. Colligunt ex Ordin. Lap. Abb. Archid Gemin. Ioan. Andr. Anchar. Domin. Monach. Butr. Franch. Viu. *in ration. lib. 3. pag. 300.* Alagona *in compend. pag.* 418. remiſſiuè Caſal. *in annot.* & Ximen. *in concord. p. 1. & 2.*

2 Hanc eandem concl. ex hoc text deſumunt Sayr. *de cenſur. lib. 4. c. 13. n. 13. & 14.* Fr. Barthol. de Vecchis *in praxi obſeruanda in admittendis ad Religionis ſtatum nouitiis, diſp. 11. dub. 6* latè Bonac. *de ſuſpenſionibus omnibus in particulari diſp. 3. q. 8. punct. 5. per tot.*

3 *Maior tamen 14. annis exiſtens, &c.*] Hodie ex noua diſpoſitione Concil. Trid. *ſeſſ. 25. de Regul. c. 15.* maior decimo ſexto anno exiſtere debet, vt obſeruat Fr. Emman. *quæſt. Regul. tom. 2. q. 15. art. 12.*

4 *Omnino ad ſæculum redeat.*] Ergo profeſſus ante 14. annum, hodie ante 16. completum poteſt liberè redire ad ſæculum, vt per Sayr. *in claui Regia, lib 6. c. 5. n. 5.*

5 nam Ordinarius poterit profeſſionem ante illud tempus emiſſam nullam declarare, prout refert deciſum Armend. *in addit. ad recop. legum Nauarra, lib. 2. tit. 17. l. 7. de Relig. n. 11.* quem refero ego ipſe *de offic. & poteſt. Epiſcop. p. 2. alleg. 101 n. 1.*

6 *Quòd ſi fortè contra hanc noſtram, &c.*] Tranſgredienter prohibitionem hic contentam, lethaliter delinquere reſoluit Fr Barthol. de Vecchis *d. dub 6. n. 3. in princ.* ac generaliter recipientes in Religionibus quibuſcunque nouitium ad profeſſionem ante expletum probationis annum labe lethali ſe commaculare, cùm faciant contra præceptum Concil. *in dict. c. 15.* reſoluit Leſſ. *de iuſtit. lib. 2. c. 41. dub. 7. n. 59.*

Recipere præſumpſeritis.] Ergo pœna ſuſpenſionis, 7
de qua hic, non incurritur niſi intercedat dolus in admittendo ad profeſſionem quempiam ante expletum probationis annum, vt per Fr. Barth. de Vecchis *dict. dub. 6. n. 3. verſ. ſecundo,* Bonac. *d. punct. 5. n. 1. verſ. obſeru.* & faciunt quæ de verbo, *præſumere,* dixi *in tract. de dict. vſufreq. dict. 278.*

Vſque à receptione quorumlibet, &c.] Notatur ad 8
hoc, quòd huiuſmodi ſuſpenſionem incurrit ne dum Prælatur recipiens ad profeſſionem, ſed etiam ſinguli Religioſi, qui in tali receptione ſuffragium dederunt, vt per Put. *deciſ. 103. lib. 1. in correctis,* Soar. *tom. 5. de cenſur. diſp. 31. ſect. 6. n. 6.* Mar. Alter. *in ſimili tract. tom. 2. diſp. 17. c. 1. col. 9. verſ. de qua.* Bonac. *d. punct. 5. n. 15.* Fr. Barth. de Vecchis *d. dub. 6. n. 3. verſ. cui pœna,* vbi poſt Domin. *hic n. 10.* Sylueſt. *verbo Religio 3. q. 17.* & alios, ſubdit non incurri à memoratis irregularitatem ſi non obſtante hac ſuſpenſione admitterent aliquem ad profeſſionem, quia irregularitas ſolùm incurritur quando ſuſpenſus ab Ordinis actu illum exercet, admiſſio autem ad profeſſionem non eſt actus Ordinis.

Vtrùm autem præfata ſuſpenſio habeat locum etiam 9
poſt Concil. Trid. *d. c. 15.* quæſtio eſt dubia; nam adhuc illam in ſuo robore eſſe inſinuat Put. *deciſ. 95. num. 1. aliàs deciſ. 90. in correct. lib. 1.* dum ait tales Religioſos ſuſpenſos poſſe abſolui, atque rehabilitari vigore priuilegiorum à ſuis ſuperioribus. Nihilominus probabilius eſt tunc poſt Tridentinum hanc ſuſpenſionem ablatam eſſe, vt benè probant Sanch. *in præcepta Decalog. lib. 5. c. 4. num. 10.* Fr. Barth. de Vecchis *dict. dub. 6. n. 7.*

In gloſſ. *Sub pœna.* Hæc verba continere ſententiam 10
ferendam, & non latam, tradit Sayr. *in claui Regia, lib. 2. c. 8. n. 19.*

In gloſſ. *Indiciis.* Notatur ad hoc, quòd nouitiis in- 11
tegrum eſt de bonis ſuis teſtari, vt per Tiraq. *de retract. lig. §. 1. gl 8. n. 29.* Couar. *in c. 2. n. 7. de teſtam.* Nau. *comment. 2. de Regular. num. 49.* Azor. *inſtit. moral. p. 1. lib. 12. c. 2. in fine,* Theſaur. *lib. 2. quæſt. forenſ. q. 56. n. 2.* Molin. *de iuſtit. tract. 2. diſp. 139. col. 5. verſ. his ita conſtitutis,* Menoch. *de præſumpt. lib 6. præſ. 64. n. 12.* latè Fr. Barth. de Vecchis *in d. praxi diſp. 8. dub. 10. num. 2.* Amplia procedere etiam attentata diſpoſitione Conc. Trid *ſeſſ. 25. de Regul. c. 16.* vt docent Fr. Emman *quæſt. Regul. tom. 2. q. 27. art. 10. & tom. 3. q. 16. art. 1.* Leſſ. *de iuſtit. lib. 2. c. 41. dub. 4. n. 40.* Stephan. Gratian. *diſcept. forenſ. tom. 5. c. 587. n. 30.*

SVMMARIVM.

1 *Suſpenſionem incurrunt omnes Religioſi Mendicantes, qui aliquem ad profeſſionem admittunt non expleto probationis anno,* & n. 3.

2 *Profeſſio in aliis Religionibus vltra Mendicantes poteſt de iure fieri expreſſa, vel tacita infra annum probationis,* & n. 6.

4 *Ordines Mendicantes etiam poſt hanc conſtitutionem inſtitutos comprehendit text. in præſenti.*

5 *Moniales Ordinum Mendicantium ſubiiciuntur cenſura huius text.*

7 *Duo ſi inueniantur æquiparata in diuerſa materia, & caſu, tunc lex diſponens in vno, non cenſetur idem diſponere in alio.*

Cap.

Cap. Conſtitutionem. III.

1 PRæcedentem textum de Prædicatoribus & Mino-
ribus tantùm agentem extendit ad omnes Mendi-
2 cantes. In aliis verò Religionibus poteſt fieri poſſeſ-
ſio expreſſa, vel tacita infra annum probationis ſi ad-
ſit ætas, ſed expreſſa obligat illi Religioni præcisè
quam profitens eſt profeſſus, tacita verò facta intra
annum probationis per ſuſceptionem habitus profeſ-
ſorum obligat tantùm Religioni in communi ſi eſt in
ætate, & ſciens, ac voluntarius, & perſeueret in tri-
duo. Colligunt ex Ordin. Lap. Abb. Archid. Domin.
Gemin. Ioan. Andr. Anchar. Monach. Franch. Viuian. *in
ration. lib. 3. pag.* 301. Alagona *in compend. pag.* 481.
remiſſiuè Ximen. *in concord. p.* 1. *&* 2.

3 Hanc eandem concluſ. quoad primam eius partem
ex hoc text. colligit Bonac. *de ſuſpenſionibus omnibus in*
4 *particulari diſp.* 3. *q.* 8. *punct.* 5. *n.* 12. Et vera eſt non ſo-
lùm de Ordinibus Mendicantibus, qui tempore Ale-
xandri IV. & Bonifacij VIII. instituti erant, verùm
etiam de illis, qui poſtmodum creati, inſtituti, & ap-
probati fuerunt, non lex perpetuò durat, nec afficit
ſolùm natos tempore conſtitutionis, verùm etiam eos,
qui naſcuntur eo tempore quo lex viget, & durat; ita
Soar. *tom.* 5. *de cenſur. diſp.* 31. *ſect.* 6. *n.* 7. Mar. Alter. *in
ſimili tract. tom.* 2. *diſp.* 17. *c.* 1. *col.* 9. Bonac. *d. punct.* 5.
n. 13. vbi etiam reſoluit Moniales Ordinum Mendi-
cantium huic cenſuræ ſubiici.

5 Hanc eandem concluſ. quoad ſecundam eius partem
ex hoc text. deſumunt Nauar. *comment.* 2. *de Regul. n.* 5.
Fr. Emman. *quæſt. Regul. tom.* 1. *q.* 1. *art.* 2. Azor. *inſtit.
moral. p.* 1. *lib.* 12. *c.* 4. *q.* 3. *&* *q.* 5. Sanch. *de matrim. lib.* 7.
diſp. 25. *n.* 22. *& in præcepta Decalogi, tom.* 2. *lib.* 5. *c.* 3.
n. 18. *&* 24. Fr. Barthol. de Vecchis *in praxi ſeruanda in
admittendis ad Religionis ſtatum nouitiis, diſp.* 13. *dub.* 8.
num. 8. *&* 9.

6 In gloſſ. *Prorogamus*. Notatur ad hoc, quòd ſi duo
inueniantur æquiparata in diuerſa materia, & caſu
tunc lex diſponens in vno, non cenſetur idem diſpo-
nere in alio, vt per D. Barboſ. *in l. ſi conſtante, in princ.
n.* 44. *ff. ſolut. matrim.*

SVMMARIVM.

1 *Beneficium ingredientis Religionem infra annum probationis (exceptis caſibus hic exceptis) non eſt alteri conferendum, interim tamen debebit per alium beneficio deſeruiri, aſſignata eidem ſubſtituto congrua portione, vnde viuere poſſit.*

2 *Beneficij appellatione in præſenti text. continentur quæcunque beneficia ſiue maiora ſint, ſiue minora, ac etiam penſiones.*

3 *Nouitius iuſtè priuari non poteſt ſuo beneficio infra annum probationis.*

4 *Nouitius ſi velit intra probationis annum beneficio ſuo renuntiare an hoc efficere debeat ſeruata ſolemnitate Concil. Trid.* ſeſſ. 25. de Regul. c. 16. oſtenditur.

5 *Votum ſolemnè cenſetur propoſitum mutandi vitam cum habitus ſuſceptione.*

6 *Beneficium vacat poſt emiſſam profeſſionem.*

7 *Patres Societatis Ieſu non amittunt beneficia, & penſiones niſi per ſolemnem profeſſionem, & vota coadiutorum formatorum.*

8 *Nouitius dum in anno probationis exiſtit ex fructibus beneficij, quod obtinet, congrua portio Vicarij ipſius beneficij aſſignari debet.*

9 *Minore 14. annis ingrediente Religionem non poteſt eius beneficium conferri donec 15. hodie 16. annum expleuerit, quo tempore profiteri poteſt.*

10 *Nouitius non tantùm retinet ea beneficia, in quibus obtinet ius in re, ſed & illa in quibus ius ad rem tantùm habet.*

11 *Beneficium non poteſt conferri conſtituto in probatione.*

12 *Nouitius gaudet priuilegio fori, & non poteſt collectari.*

13 *Canononicus Eccleſiæ Cathedralis, qui eſt in probationis anno ad electionem Epiſcopi vocandus non eſt.*

14 *Conſentiens vt beneficium ſuum alteri conferatur, videtur illud renuntiare.*

Cap. Beneficium. IV.

BEneficium ingredientis Religionem non eſt alij 1
conferendum, niſi de conſenſu illius vel conſtet
voluiſſe vitam mutare, vel emiſerit profeſſionem taci-
tam, aut expreſſam, ſed interim ſeruiatur eidem bene-
ficio per alium aſſignata congrua portione de fructi-
bus illius. Colligunt ex Ordin. Lap. Abb. Archid. Ge-
min. Ioan. Andr. Domin. Monach. Franch. Viuian. *in
ration. lib.* 3. *pag.* 133. Alagona *in compend. pag.* 482. re-
miſſiuè Ximen. *in concord. p.* 1. *&* 2.

Beneficium.] Intellige de quibuſcunque beneficiis 2
ſiue maiora ſint, ſiue minora, eo quòd text. indiſtinctè
de beneficio loquatur, ita Gig. *de penſion. q.* 57. *num.* 5.
Sanch. *in præcepta Decalogi, tom.* 2. *lib.* 7. *c.* 4. *n.* 3. vbi
n. 13. id extendit ad penſiones.

Non eſt infra probationis annum alicui conferendum.] 3
Notatur ad hoc, quòd nouitius iuſtè priuari non po-
teſt beneficio ſuo infra probationis annum, vt per
Maiol. *de irregul. lib.* 3. *c.* 6. *n.* 2. Mandoſ. *in caſibus anna-
libus caſu* 192. *n.* 63. *ad finem*, Gig. *de penſionib. q.* 57. *n.* 7.
& 8. Soar. *tom.* 3. *de Relig. lib.* 5. *c.* 16. *n.* 12. Fr. Barthol. de
Vecchis *in praxi ſeruanda in admittendis ad Religionis
ſtatum nouitiis diſp.* 8. *dub.* 7. *n.* 4. *verſ. imo*, vbi ſubdit 4
nonnullos ex citatis Doctoribus hoc intelligere,
etiamſi nouitiatus pluribus annis duraret, prout intel-
lexit Sanch. *in præcepta Decalogi, tom.* 2. *lib.* 7. *c.* 4. *n.* 6.
Quod adeò verum eſt, vt ſi nouitius velit infra huiuſ-
modi probationis annum beneficio renuntiare, hoc
poſſit validè efficere etiam non ſeruata ſolemnitate
Concil. Trid. *ſeſſ.* 25. *de Regular. c.* 16. prout cum Nicol.
Garc. *de benef. p.* 11. *c.* 9. *n.* 12. *&* 13. reſolui ego ipſe *de
offic. & poteſt. Epiſcop. p.* 3. *alleg.* 99. *n.* 19. licèt commu-
nis Doctorum opinio ſit in contrarium reſoluens diſ-
poſitionem dicti decreti vendicare ſibi locum in re-
nuntiatione beneficij, quia illud in vniuerſum agit de
renuntiatione, quódque tuentur Maiol. *d. c.* 6. *poſt n.* 1.
Veg. *in ſumm. tom.* 2. *c.* 10. *caſu* 3. Flamin. *de reſign. benef.
lib.* 3. *q.* 13. *à n.* 4. Azor. *inſtit. moral. p.* 2. *lib.* 7. *c.* 20. *q.* 6.
Molfeſ. *tom.* 1. *ad conſuet. Neapol. p.* 4. *tit. de renuntiat.
q.* 16. *n.* 34. *&* 35. *& in ſumm. moralis Theologiæ tract.* 6.
c. 12. *n.* 18. *in fine*, vbi *duobus num. ſeqq.* reſpondet con-
trariis, Cenal. *commun. contra communes, q.* 121. *num.* 4.
& 5. Campan. *in diuerſorio iuris Canon. rub.* 12. *c.* 3. *n.* 10.
Fr. Ludou. Miranda *in man. Prælat. tom.* 1. *q.* 23. *art.* 5.
Mar. Anton. *var. reſol. lib.* 1. *reſol.* 112. *caſu* 62. Barthol. à
S. Fauſto *in theſauro Religioſorum, lib.* 5. *q.* 181. Soar. *ci-
tato loco*, Sanch. *in præcepta Decalogi, lib.* 7. *c.* 5. *n.* 38.
Fr. Barth. de Vecchis *d. dub.* 7. *n.* 4.

Aut conſtet quòd vitam voluerit abſolutè mutare.] 5
Ergo propoſitum mutandi vitam cum habitus ſuſce-
ptione cenſetur votum ſolemne, vt per Sayr. *in claui
Regia, lib.* 6. *c.* 1. *n.* 7. Ad votum enim duo tantùm ſuffi-
ciunt, deliberatio & propoſitum, ex Azor. *inſtit. moral.
p.* 1. *lib.* 11. *c.* 13. *n.* 5.

Vel

6 *Vel profeſſionem expreſſam fecerit.*] Ergo poſt emiſſam profeſſionem vacat beneficium, vt per Henriquez *in ſumm. lib. 12. c. 5. §. 4. in commento lit. X,* Flamin. *de reſignat. lib. 5. q. 6. à n. 64. & lib. 7. q. 14. n. 28.* Cald. Pereira. *in l. ſi curatorem, verbo implorare n. 27.* Fr. Emman. *quaeſt. Regul. tom. 1. q. 37. art.* Sayr. *in claui Regia lib. 6. c. 5. n. 25.* Sanch. *de matrim. lib. 9. diſp. 33. n. 19.* Gonzal. *ad reg. 8. Cancel. gloſſ. 15. n. 45.* Nicol. Garc *de benefic. p. 11. c. 9. à princip.* Molfeſ. *in ſumm. moralis Theologiae tract. 3. c. 12. n. 18.* Maſſob. *in praxi habendi concurſum requiſ. 1. dub. 2. n. 9.* ſecundùm Romanam impreſſ. quorum plures refero ego ipſe *de officio, & poteſt. Episc. p. 3. alleg. 57. n. 208.* Rot. *deciſ. 543. n. 4. p. 2. recent.* Fr. Barthol. de Vecchis *d. dub. 7. n. 4. poſt med.* vbi ſubdit eum Rota *citat. loc.* ſtatim poſt profeſſionem integrum eſſe ei ad quem ſpectat collatio, illud liberè conferre; quod etiam procedere in penſione tenent Gig. *de penſionib. q. 96. n. 11. in fine, & n. 12.* Mantic. *deciſ. 104. num. 7.* Sanch. *d. c. 5. n. 13.*

7 Circa Religioſos Societatis Ieſu aduertendum eſt poſſeſſionem beneficiorum ab eis priùs obtentorum amitti poſt emiſſam ſolemnem profeſſionem, vel vota coadiutorum formatorum per quae redduntur omnino incapaces bona, & iura quaecunque acquirendi, & retinendi, non autem per emiſſionem ſimplicium votorum biennij, per quae iuxta dictae Societatis conſtitutiones à Sede Apoſtol. approbatas tales Religioſi non ſunt incapaces retinendi dominium bonorum, & beneficia, quae in ſaeculo habebant, vt habetur in dictae Societatis conſtitutionibus *p. 4. c. 4. §. 5. in declarat. lit. E, & part. 6. cap. 2. §. 11. in declarat. lit. E, & in Conſt. Gregorij XIII. incip. Aſcendente Domino, ſub dat. 8. Kalend. Iunij* 1584. *verſ. & licèt qui ad gradus profeſſorum.* Idem dicendum eſt de penſionibus, quae per dicta biennij vota non extinguntur, ſed durant vſque ad profeſſionem ſolemnem, ſicut de beneficiis dictum eſt, quia text. *in praeſenti*, intelligitur de omnibus beneficiis, ſecundùm Archid. *hîc in princ.* Monald. *conſ. 159. num. 22. vol. 2.* & ideo ita reſoluit Sanch. *in praecepta Decalogi lib. 7. cap. 4. n. 7. & c. 27. num. 32. & cap. 19. num. 10.* & fuit dictum *in nullius, ſeu Caputaquen penſionis 18. Aprilis* 1616. coram bonae memor. Martino Andrea. Tenentur tamen iidem Religioſi finito probationis biennio antequam vota ſimplicia emittant, beneficia priùs obtenta reſignare, penſiones tamen retinent vſque ad ſolemnem profeſſionem, vel vota coadiutorum formatorum, vt obſeruatur in praxi, de qua teſtatur Sanch. *dict. c. 29. num. 10.*

8 *Aſſignata ſibi congrua*, &c.] Notatur ad hoc, quòd ex fructibus beneficij nouitij, dum in anno probationis exiſtat, congrua portio Vicario ipſius beneficij aſſignari debet vt per Fr. Emman. *quaeſt. Regul. tom. 1. quaeſt. 37. art. 1.* Fr. Barthol. de Vecchis *d. dub. 7. num. 5.* obſeruantes huiuſmodi portionem per Ordinarium taxandam eſſe; reſidui verò fructus ſunt ipſius nouitij, vt docent Mandoſ. *citato loco*, & Sanchez *dict. c. 5. num. 18.*

9 In gloſſ. *Probationis.* Notatur ad hoc, quòd minore 14. annis ingrediente Religionem non poteſt eius beneficium conferri donec 15. annum, & hodie 16. expleuerit, quo tempore profiteri poteſt, vt per Gig. *de penſion. q. 58. n. 7.* Lancel. *inſtit. iuris Canon. lib. 1. tit. de Regularibus, §. etſi contigerit, verbo probationis.*

10 In gloſſ. *Conferendum*, ibi *ſed quid dices ſi non habeat ius in re, ſed ad rem*, &c.] Notatur ad hoc, quod nouitius non tantùm retinet ea beneficia in quibus habet ius in re, ſed & illa in quibus ius ad rem tantum habet, vt per Tiraq. *de retract. lig. §. 1. gloſſ. 8. n. 28.* Gemin. *hîc n. 6.* Gionag. *lib. 1. reſp. 88. n. 18. & 19.* Sayr. *in claui Regia lib. 6. c. 5. n. 25.* Tapia *in auth. ingreſſi C. de ſacroſanct. Eccleſ. verbo ſua c. 2. n. 8.* Fr. Barthol. de Vecchis *d. dub. 7. num. 4. in princ.* Sanch. *d. lib. 7. cap. 4. num. 5.*

In ead. gloſſ. ibi, *Sed nunquid conſtituto in probatione poterit conferri beneficium? puto, quòd non.* Ita Azor. *inſt. moral. p. 1. lib. 12. c. 3. q. 1.* 11

In ead. gloſſ. ibi, *Quoad priuilegium immunitatis.* 12
Notatur ad hoc quòd nouitius, vt Religioſus iudicatur, & gaudet priuilegio fori, ac proinde non poteſt collectari, vt per Flores de Mena *var. lib. 2. quaeſt. 25. n. 198.* nec conueniri niſi coram iudice Eccleſiaſtico pro delicto ante profeſſionem commiſſo, vt tenent *hîc* Franc. *num. 4.* & Gemin. *num. 7.* Stephan. Gratian. *Marchia deciſ. 35. n. 1. in addit.* Caball. *reſolut. crimin. caſu 108. num 10.* Farinac. *in praxi crimin. part. 1. q. 8. num. 16.* Fr. Barthol. de Vecchis *in d. praxi diſp. 12. dub. 11. n. 2.*

In eadem gloſſ. ibi, *Sed nunquid Canonicus Eccleſiae Cathedralis, qui eſt in probatione habitus, & regula in aliquo monaſterio, vocari debeat ad electionem Epiſcopi*, &c. Negatiuè reſpondet haec gloſſ. quia talis hac religionis cauſa ritè, & legitimè abeſſe cenſetur, vt per Carol. Tapia *in auth. ingreſſi verbo ſua c. 2. n. 8. C. de ſacroſanct.* Leli. Zechi. *de Republ. Eccleſiaſt. tit. de Regul. c. 3. n. 10.* Azor. *inſt. moral. p. 1. lib. 12. c. 3. q. 1.* quos refero ego ipſe *de officio, & poteſtate Epiſcopi p. 3. alleg. 99. n. 31.* Contra Archidiac. *hîc n. 1. verbo aſſenſus*, Card. *in Clem. fin. num. 8. quaeſt. 1. hoc tit.* Bertachin. *de gabell. p. 7. in princip. n. 56.* Mandoſ. *in caſibus annalibus num. 66. caſu 197.* 13

In gloſſ. *Aſſenſu.* Notatur ad hoc, quòd conſentiens vt beneficium ſuum alteri conferatur, videtur illud renuntiare, vt per Flamin. *de reſignat. benefic. lib. 1. q. 1. num. 23.* 14

SVMMARIVM.

1 *Votum ſecundum ſolemne Religionis derogat priori ſimplici*, & n. 2.
3 *Votum ſolùm habens ingrediendi Religionem ſtrictiorem, immunis eſt à peccato ingrediens laxiorem animo perſeuerandi in ea.*
4 *Votum ingrediendi Religionem qui emiſit, nè dum tenetur ad ingreſſum Religionis, ſed etiam ad profitendum in ea, niſi ſuperueniat aliqua iuſta, ſeu rationabilis cauſa egrediendi.*
5 *Profeſſio emiſſa in laxiori Religione ab eo, qui votum ſtrictioris emiſit, non eſt reuocanda, quamuis ſic vouens in ea emittenda crimen lethale non effugiat.*

Cap. Qui poſt votum. V.

VOtum ſimplex ingrediendi aliquam Religionem 1
faciens, deinde aliam laxiorem, ſi ingrediatur, & in ea profiteatur, licitò poteſt in illa manere, quia votum ſolemne derogat ſimplici, ſed poenitentia pro non obſeruato ſimplici voto ei imponi debet. Colligunt ea Ordin. Lap. Abb. Archid. Gemin. Ioan. Andr. Dominic. Monach. Anchar. Franch. Viuian. *in ration. lib. 3. pag. 302.* Alagona *in compend. pag. 482.*

Hanc eandem concluſionem ex hoc text. deſumunt 2
Nauar. *in man. cap. 12. num. 48. & conſ. 26. n. 1. ſub tit. de voto, in nouis*, Azor. *inſtitut. moral. part. 1. lib. 11. cap. 22. quaeſt. 12.* Sayr. *in claui Regia lib. 6. c. 9. num. 14.* Sanch.

Sanch.*in precepta Decalog.tom.1 lib.4.cap.16.num.16. cum ſeqq.* latè Fr. Bartholom. de Vecchis *in praxi ſeruanda in admittendis ad Religionis ſtatum nouitius, diſput.*10.*dub.*1.

3 Limita quoad eum, qui ſolum votum habet ingrediendi Religionem ſtrictiorem, quia immunis eſt à peccato ingrediens laxiorem animo perſeuerandi in ea, vt per Nauar.*d.c.*12.*n.*75. Valent.a.2. *diſp.6.q.6. puncto* 7.*col.*10. Sayr.*d.lib.6.c.*12.*n.*5. Sanch. *d. dub.*4. *cap.*49.*n.*2.Fr. Barth.de Vecchis.*d.dub.*1.*n.*3.*verſ.limitatur*, quicquid dicat Soar.*tom.3.de Religione,lib.4.c.9. num.*2.

4 *Ingreditur, & profitetur in ipſa.*] Ergo ille, qui votum ingrediendi Religionem emiſit, tenetur nedum ad ingreſſum Religionis, ſed etiam ad profitendum in ea, vt per Nauar.*d.c.*12.*n.*47.*in fine*, Tiraq.*de retract. lig.*§.1.*gl.*8.*n.*33.Azor.*d.lib.*11.*c.*22.*q.*6.Fr.Bartholom. de Vecchis, *d. diſp.*10. *dub.*2. *num.*1. niſi intercedat aliqua iuſta, ſeu rationabilis cauſa egrediendi, aut expellatur ob infirmitatem, vel aliud huiuſmodi temporale impedimentum, quia tunc per ingreſſum tantummodo votum ſuum impleuit, nec ſic egreſſus ceſſante impedimento tenetur redire ad eam, vt docent Nau.*d. cap.*12.*n.*47.*verſ.quo circa*, Azor.*d.c.*22. *q.6.ad finem*, Leſſi.*de iuſtit.lib.*2.*c.*41.*dub.*5.*n.*46.*verſ. quarto*, Sanch.*d.lib.*4.*c.*16.*n.*105. Soar.*d.tom.*3. *lib.*4. *c.*3.*n.*11. Bonac.*de legib.diſp.* 4.*q.*2.*puncto* 5.§.6.*n.*22. Fr.Barthol.de Vecchis *d.dub.*2.*n.*7. vbi tamen limitat in eo, qui voto perſeuerandi in Religione eſt ligatus.

5 *Manere licitè in eadem.*] Notatur ad hoc, quòd emiſſa profeſſione in laxiori ab eo, qui votum ſtrictioris Religionis emiſit, talis profeſſio non eſt reuocanda, quamvis in ea emittenda crimen lethale non effugiat, vt per Sanch. *dict. cap.*16.*num.* 21. & Fr. Barthol. de Vecchis *dict. dub.*1. *num.*3.*in fine*, addunt vterque *num. ſeqq.* huiuſmodi voto non ſatisfacere qui ingreditur Religionem laxiorem penè collapſam quoad ſubſtantialia, niſi ſpes eſſet proximæ reformationis, nec ille, qui Religionem Militarem ingreditur.

SVMMARIVM.

1 *Conuentus monaſterio vacante nouum non recipit Monachum, ſi de conſuetudine, vel priuilegio id ſpectet ad ſolum Abbatem, aliàs poterit ſi ſpectat inſimul ad vtrumque.*

2 *Monachorum creatio quando pertineat ad Abbatem, & quando ad Conuentum, oſtenditur.*

3 *Abbas adhibito, & ſequuto maioris partis Conuentus conſilio poteſt monachum recipere, vbi ex priuilegio, conſuetudine, ſeu regula id ad ſolum Abbatem non ſpectat*, & n.4.

5 *Conſilium ſequi non tenetur obligatus ad illud petendum, niſi ab alio tanquam à collega, & participe officij petendum ſit.*

6 *Monachorum creatio attento iure communi ſpectat ad Abbatem, & Conuentum, ne dum quando nouitij ad probationis habitum recipiuntur, ſed etiam quando admittuntur ad profeſſionem.*

Cap. Si ad ſolum. IV. & vlt.

1 MOnachum creare, ſi de conſuetudine, vel priuilegio ſpectat ad ſolum Abbatem, non poteſt Conuentus, aliàs poterit ſi ſpectat inſimul ad vtrumque. Colligunt ex Ordin. Lap. Abb. Archid. Gemin. Ioan.Andr. Anch.Domin. Monach. Franch. Viuian.*in ration.lib.*3. *pag.*303.Alagona *in compend. pag.*481.remiſſiuè Ximen. *in concord. p.*1.*&* 2.

Ex hoc text.iuncta *gloſſ.verbo, pertineat*, colligunt Doctores communiter creationem Monachorum ſpectare ad ſolum Abbatem, quando Religio habet ad hoc talem conſuetudinem, aut priuilegium; vbi verò non adeſt talis conſuetudo, aut priuilegium, ſeu regula, penes Abbatem adhibito Conuentus conſilio reſidere huiuſmodi facultatem, vt per Panorm. *in cap. ad Apoſtolicam,n.*11.*ad fin.hoc tit* Felin.*in cap.quoniam, n.*2.*de ſimon.* Cuch.*lib.*3.*inſtit.maior.tit.*1.*de Regularib. n.*56.Fr.Barthol.de Vecchis *in praxi ſernanda in admittendis ad Religionis ſtatum nouitius,diſp.*7.*dub.*4.*n.*4. *& diſp.*12. *dub.*1. *num.*8. Rot. *in nullius iuriſdictionis* 10. *Ianuar.*1620. coram Card. Caualerio, quæ reperitur nouiſſimè inter eius impreſſas *dec.*525. *n.*5. vbi ex Oldrad. *conſ.*97. *n.*1. *verſ. ſed contrarium*, ſubdit quòd eo ipſo quòd Abbas ſe probauit Abbatem, dicitur conſtitutus in quaſi poſſeſſione ratione tituli vniuerſalis corrigendi Monachos, & eiiciendi illos, qui ſine licentia monaſterium ſuum occuparunt. 2

Vtrùm autem in his terminis teneatur Abbas ſequi Conuentus conſilium? quæſtio eſt dubia; nonnulli negant, ex quorum numero ſunt Panorm. & Felin. *citatis locis*, Syluest.*in ſumma,verbo Religio* 3. *q.*13. *& q.*18.*dicto* 4. Azor. *inſtit.moral.p.*1. *lib.*12.*c.*5.*q.*3. obſeruantes ſuo valore carere profeſſionem, quam recipit Abb.non adhibito præfato conſilio; & è contrario validam eſſe, ſi audito Conuentus conſilio illud non ſequatur. 3

At verius eſt Abbatem teneri ad præfatum conſilium, ſeu conſenſu maioris partis Conuentus ſequendum, vt docent Anch.*hic notab.*2.Spin.*in ſpeculo teſtament.gl.*2.*princ.num.*2. *&* 3. Lorich. *in ſuo theſauro,tit. de Regul.*§.13. *verſ. tertiò*, Leſſi. *de iuſtitia,lib.*2.*c.*41. *dub.*7. *n.*60. *verſ. quarto*, Menoch. *de præſumpt. lib.*6. *præſ.*83.*num.*12. Fr. Ludou. Miranda *in man. Prælator. tom.*1.*q.*24.*art.*4. Nauar.*conſ* 9. *à n.*19.*ſub tit. de conſt. in nouis.* Fr. Emman. *quæſt.Regul.tom.*3.*quæſt.*17.*art.*7. Sanch. *in præcepta Decalogi*, *tom.*2.*lib.*5. *c.*4. *n.*65. *in fine*, Fr.Barthol.de Vecchis *d.dub.*1.*n.*10.ex quorum quatuor vltimo loco citati atteſtantur ſic habere conſuetudinem omnium Religionum. Nam quamvis regulariter obligatus ad conſilium petendum non teneatur illud ſequi, hoc tamen fallit ſi ad id ab alio tanquam à collega, & participe officij petendum ſit, vt docent Bart. *in l.*1. §. *ſi plures,n.*7.*ff. de execut. act.* Nauar. *d.conſ.*9. *n.*13. Gonzal. *ad reg.*8. *Cancel. gl.*46. *num.*76. 4 5

In gloſſ. *Pertineat*,ibi, *aliàs de iure pertinet ſimul ad vtrumque.* Notatur ad hoc, quòd creatio Monachorum attento iure communi ſpectat ad Abbatem, & Conuentum, vt per Nauar. *conſ.*9.*n.*12.*ſub tit.de conſtit.in* 1.*edit.aliàs conſ.*17.*n.*2.*de voto,in* 2.*edit.* Fr. Barthol. de Vecchis *in praxi obſeruanda in admittendis ad Religioſi ſtatum nouitiis,diſp.*6.*dub.*2.*n.*2.vbi etiam poſt Lap. *alleg.*31. *n.*1.ſubdit creationem monialium ſpectare ad Abbatiſſam, & moniales. Quod quidem intelligitur nedum quando nouitij admittuntur ad profeſſionem, ſed etiam quando ad probationis habitum recipiuntur, ſicuti docent Fr. Ludou. Miranda *in man. Prælat.tom.*1.*q.*15.*art.*1.*&* 2. Sanchez *in præcepta Decalogi,lib.*4.*c.*16.*n.*52.Fr.Barthol.de Vecchis *vbi ſuprà*, & latiùs *diſp.*7.*dub.*4.*à n.*2. 6

De Voto, & voti redemptione.

Tit. XV.

SVMMARIVM.

1 *Votum ſolemne ſolemnizatum per ſuſceptionem ſacri Ordinis, vel per profeſſionem factam alicui de Religionibus per Sedem Apoſt. approbatis, dirimit matrimonium poſt contractum, aliàs ſolùm impedit, & non dirimit.*

2 *Votum ſolemne appellatur, cui additur ſolemnis aliqua iuris formula, qualitas, ſiue conditio.*

3 *Voti ſolemnitas ex ſolo ſtatuto & conſtitutione Eccleſiæ introducta eſt.*

4 *Matrimonium poſtea initum dirimitur per Ordinem ſacrum.*

5 *Votum ſolemne factum per profeſſionem expreſſam, vel tacitam Religionis approbatæ impedit matrimonium contrahendum, & contractum dirimit.*

6 *Clericus poſt ſacrum Ordinem matrimonium contrahens ipſo iure ſuſpenſionem incurrit.*

7 *Profeſſio tacita eundem valorem, & omnes effectus habet, quibus gaudet expreſſa.*

8 *Votum ſimplex caſtitatis impedit matrimonium licitè iniri, non tamen dirimit contractum.*

9 *Matrimonium in Paradiſo, & ante peccatum inſtitutum fuit.*

10 *Matrimonium de præſenti non diſſoluitur per ſuſceptionem ſacrorum Ordinum.*

11 *Subdiaconatum ſi quis recipiat ab eo, quem credebat Epiſcopum, ſed non erat, ſi poſtea contrahat matrimonium, bene tenet.*

Cap. Quod votum. I. *Bonif. VIII.*

1 VOTVM ſolemne, quod dirimit matrimonium deinde contractum, eſt illud, quod fit per ſuſceptionem Ordinis ſacri, vel per profeſſionem expreſſam, aut tacitam in aliqua Religione approbata à Sede Apoſt. Alia verò vota impediunt contrahendum, non dirimunt contractum, & talibus tanto grauior pœnitentia eſt iniungéda, quantò manifeſtiùs vouerint propter ſcandalum. Colligunt ex Ordin. Lap. Abb. Archid. Gemin. Ioan. Andr. Anch. Domin. Monach. Franch. Vin. *in ration. lib. 3. pag.* 235. Alagona *in compend. pag.* 494. remiſſiuè Caſal. *in annot.* & Ximen. *in concord. p.* 1. *&* 2.

2 *Debeat dici ſolemne,* &c.] Notatur ad hoc, quòd votum ſolemne appellatur, cui additur ſolemnis aliqua iuris formula, qualitas, ſiue conditio, nimirum, vel ſacri Ordinis ſuſceptio, vel approbatæ Religionis profeſſio, vt per Gregor. Lop *l.* 2. *verbo per raſon, tit.* 10. *p.* 4. Fr Emman. *quaſt Regul tom.* 3. *q.* 1. *art.* 2. Azor. *inſtit. moral. p.* 1. *lib.* 11. *c.* 14. *in princ.*

3 *Voti ſolemnitas ex ſola conſtitutione Eccleſiæ,* &c.] Notatur ad hoc, quòd voti ſolemnitas, ſiue celebritas ex ſolo ſtatuto, & Conſtitutione Eccleſiæ introducta eſt, vt per Azor. *d. p.* 1. *lib.* 2. *c.* 9. *in* 1. *precept. verſ animaduertendum eſt, & lib.* 12. *c.* 6. *q.* 2. Sanch. *de matrim. lib.* 7. *diſp* 25 *n.* 2. *& in præcepta Decalogi, tom.* 2. *lib.* 5. *c.* 1. *n.* 9. Sayr. *in claui Regia, lib.* 6. *c.* 2. *n.* 3. Ribadeneira *in lib. de ſtatuto Soc. Ieſu c.* 18. §. *però para reſponder,* Gabr. Vaſq. 1. 2. *q.* 96. *art.* 4. *diſp.* 165. *c.* 6. *&* 7.

4 *Per ſuſceptionem ſacri Ordinis,* &c.] Notatur ad hoc, quòd per Ordinem ſacrum dirimitur matrimonium poſtea initum, vt per Sanch. *de matrim. d. lib.* 7. *diſp.* 28. *n.* 2.

Aut per profeſſionem, &c.] Notatur ad hoc, quòd votum ſolemne factum per profeſſionem expreſſam, vel tacitam Religionis approbatæ impedit matrimonium contrahendum, & contractum dirimit, vt per Barthol. à S. Fauſto *in theſauro Relig. lib.* 5. *q.* 254. Azor. *d. lib.* 12. *c.* 5. *q.* 4. Sanch. *d. lib.* 7. *diſp.* 26. *n.* 1. per ſolum enim votum Religioſi matrimonium poſtea contractum dirimitur ſola Eccleſiæ auctoritate, vt per Azor. *d. lib.* 12. *c.* 6. *q.* 3. *verſ. deinde*? qui etiam *lib.* 13. *c.* 13. *q.* 6. ſubdit Clericum poſt ſacrum Ordinem matrimonium contrahentem ipſo iure in ſuſpenſionem incurrere. 5 6

Expreſſam, vel tacitam, &c.] Ergo profeſſio tacita eundem valorem, & omnes effectus habet, quibus gaudet expreſſa, eo quòd conſtituit hominem verè, & propriè religioſum tribus votis ſolemnibus obligatum, vt per Fr. Emman. *quæſt. Regul. tom.* 3. *q.* 17. *art.* 1. Gionagn. *reſponſ.* 39. *in fin. lib.* 2. Fr. Barth. de Vecchis *in praxi obſeruanda in admittendis ad Religionis ſtatum nouis. diſp.* 14. *dub.* 8 *n.* 1. 7

Reliqua verò vota, &c.] Notatur ad hoc, quòd votum ſimplex caſtitatis impedit matrimonium licitè iniri, non tamen dirimit contractum, vt per Sanch. *d. lib.* 7. *diſp.* 11. *n.* 4. 8

In gloſſ. *In ſtatu,* ibi, *in Paradiſo, & ante peccatum inſtitutum fuit. & per illa verba protoplaſti, hoc nunc os ex oſſibus meis,* &c. *Geneſ.* 2. Vide Sanch. *de matrim. lib.* 2. *diſp.* 4. *n.* 2. 9

In gloſſ. *Sacri Ordinis.*] Notatur ad hoc, quòd matrimonium de præſenti non diſſoluitur per ſuſceptionem ſacrorum Ordinum, vt per D. Barboſ. *p.* 2. *rubr ff. ſolat. matrim n.* 87. 10

In gloſſ. *Approbatis,* ibi, *recipit quis Subdiaconatum ab eo, quem credebat Epiſcopum, ſed non erat, ſi poſtea contrahat matrimonium, bene tenet.* Ita Sanch. *de matrim. lib.* 7. *diſp.* 27. *n.* 13. 11

De Statu Regularium.

Tit. XVI.

SVMMARIVM.

1 *Moniales tacitè, vel expreſsè profeſſa clauſuras Monaſterij exire non poſſunt, nec alij ad illas intrare, niſi cauſa legitima, & ſuperioris licentia interueniente,* & n. 2.

3 *Conſtitutionem de clauſura, & reformatione Monialium cuiuſcunque Ordinis fecit Pius V.*

4 *Conſtitutionem aliam edidit Pius V. contra Moniales exeuntes à clauſura niſi in quibuſdam caſibus, eáſque comitantes, & receptantes, &c.*

5 *Gregorius XIII. circa loca & alia clauſura pertinentia multa edidit.*

6 *Licentias quaſcunque ingrediendi monaſteria, & loca Monialium reuocat Gregorius XIII. & prohibet vti licentiis ab Epiſcopis, vel ſuperioribus conceſſis pro caſibus neceſſariis, niſi in neceſſitatibus vrgentibus.*

7 *Prelati, & alij Monialium curam habentes vt non poſſint earum monaſteria ingredi niſi in caſibus tantum neceſſariis declarauit Gregorius XIII.*

8 *Reuocationem generalem licentiarum, & quorumcunque priuilegiorum ingrediendi monaſteria Monialium fecit Gregorius XIII.*

9 *Licentiarum quarumcunque ingrediendi monaſteria Monialium, & ibi permanendi conceſſarum mulieribus ſecularibus etiã Marchioniſſis, Duciſſis, &c.*

renocationem fecit Sixtus V. & Paulus V. vt n.11. *& S. D. N. Vrbanus VIII.* vt n.12.

10 *Licentiis à Romanis Pontificibus conceſſis ingrediendi Monaſteria Monialium quomodo quis vti poſſit ſtatuit Paulus V.*

13 *Monaſteria exire quibus ex cauſis liceat Monialibus, oſtenditur.*

14 *Moniales an poſſint è Monaſterio exire ex aliis caſibus ſimilibus, vel vrgentioribus vltra expreſſos in Conſtitutione Pij V. oſtenditur,* & n.15.

16 *Belli tempore poſſunt Moniales è Monaſterio exire, ſéque in locum tutum recipere, dum periculum eſt vt niſi egrediantur graui damno afficiantur.*

17 *Moniales de licentia Superioris poſſunt tranſire ab vno Monaſterio ad aliud, vel cauſa nouæ fundationis, vel correctionis, vel reformationis, vel perfectionis.*

18 *Moniales poſſunt ad perfectiorem religionem tranſire.*

19 *Monialis licitus eſt exitus, quæ dum in proprio Monaſterio aliqua de cauſa commodè corrigi non poteſt, ad aliud Monaſterium correctionis gratia transfertur.*

20 *Moniales è ſuis Monaſteriis egredientes extra caſus exceptos, & Prælati quicunque licentiam ei concedentes, comitantes, &c. ipſo iure ſunt excommunicati excommunicatione maiori Summo Pontif. reſeruata.*

21 *Monialium clauſtra ex quibus cauſis, & in quibus caſibus licitum ſit ingredi, remiſſiuè.*

22 *Epiſcopus, aut eius Vicarius generalis ſpeciale mandatum habens poteſt in Monaſteriis ſibi ſubiectis auctoritate ordinaria facultatem ingrediendi Monaſteria Monialium concedere, auctoritate verò delegata in Monaſteriis Summo Pontif. ſubiectis.*

23 *Licentiam concedere ad ingrediendum Monaſteria Monialium Regularibus ſubiectarum pertinet ad earum Superiores Regulares, quorum eſt Monialibus clauſuram indicere.*

24 *Licentia generalis non ſufficit ad ingrediendum Monaſteria Monialium.*

25 *Licentia ingrediendi Monaſteria Monialium extenditur ad ſocium.*

26 *Licentia ingrediendi Monaſteria Monialium primo actu finitur.*

27 *Licentia ad ingrediendum Monaſteria Monialium nullatenus ſufficit tacita, nec oretenus, ſed in ſcriptis conceſſa.*

28 *Religioſi accedentes ad Monaſteria Monialium quas pœnas incurrant, oſtenditur.*

29 *Mendicantium in Monaſteriis tot ſorores ſumantur quæ ſine pecunia poſſint ſuſtentari, & ſi ſecus quid fiat eſt irritum,* & n.30.

31 *Mendicantium Monialium in Monaſteriis ſi ſumantur ſorores vltra numerum earum, quæ ex redditibus Monaſterij abſque penuria ſuſtentari valerent, hodie talis receptio non irritatur.*

32 *Commodè viuere, & abſque penuria ſuſtentari in quo differant, remiſſiuè.*

33 *Abbatiſſa Principibus ſæcularibus ad fidelitatis Sacramentum præſtandum adſtricta, ſi non poſſunt per procuratorem iurare perſonaliter exeundo Monaſterium iurabunt abſque dilatione ad Monaſterium reditura,* & n.34.

35 *Vaſallus ex conſenſu domini iuramentum fidelitatis ipſi domino feudi præſtare poteſt per procuratorem habentem ad id ſpeciale mandatum.*

36 *Iuramentum quantumcunque perſonale ſit ex parte iurantis poteſt præſtari per procuratorem.*

37 *Epiſcopi, ſi opus ſit, cogant per cenſuras dominos temporales, vt in ſuis tribunalibus, & Curiis cauſæ Monialium tractentur per procuratores ſpeciales.*

38 *Cauſa, & occaſio differunt.*

39 *Papa ſi quid roget præcepti vim habet.*

40 *Ordinarij locorum in ſubiectis Monaſteriis propria, in exemptis Apoſt. auctoritate clauſuram procurare debent,* & n.41.

42 *Epiſcopus poteſt & debet videre an clauſura ſeruetur non ſolum in Monaſteriis ſibi ſubiectis, ſed etiam in Monaſteriis Monialium, quæ Regularibus ſubiiciuntur, & non poteſt à Regularibus impediri, contra citatos,* n.43.

44 *Epiſcopus habet iuriſdictionem in Moniales quæ priuilegio, vel indulto Papæ ſunt immunes, in iis, quæ ad clauſuram, & ſpiritualium rerum curam pertinent.*

45 *Moniales exemptæ poſſunt toties viſitari ab Epiſcopo quoad obſeruantiam clauſuræ, quoties ei videbitur expedire.*

Cap. Periculoſo. Vnic.

Bonif. VIII.

MONIALES quæcunque tacitè, vel ex- 1
preſsè profeſſæ è Monaſteriis egredi non poſſunt, niſi conſtet eas laborare tali morbo euidenti, quòd non poſſint cum aliis abſque graui periculo, ſiue ſcandalo commorari; nullique detur facultas ingrediendi prædicta Monaſteria niſi cum rationabili, & manifeſta cauſa, & de licentia Superioris, ad quem ſpectat. Colligunt ex Ordin. Lap. Abb. Archid. Ioan. Andr. Gemin. Anchar. Domin. Monach. Franch. Vin. *in ration. lib.3. pag.341.* Alagona *in compend. pag.498.* remiſſiuè Caſal. *in annot.* & Ximen. *in concord. p.1. & 2.*

Innouatur hic text. per Concil. Trid. *ſeſſ.25. de Re-* 2
gul. c.5. his verbis: *Nemini autem Sanctimonialium liceat poſt profeſſionem exire è Monaſterio etiam ad breue tempus quocunque prætextu, niſi ex aliqua legitima cauſa ab Epiſcopo approbanda; indultis quibuſcunque, & priuilegiis non obſtantibus. Ingredi autem intra ſepta Monaſterij nemini liceat cuiuſcunque generis, aut conditionis, ſexus, vel ætatis fuerit, ſine Epiſcopi, vel Superioris licentia in ſcriptis excommunicationis pœna ipſo facto incurrenda. Dare autem tantùm Epiſcopus, vel ſuperior licentiam debet in caſibus neceſſariis, neque alius vllo modo poſſit etiam vigore cuiuſcunque facultatis, vel indulti hactenus conceſſi, vel in poſterum concedendi.* De cuius Decreti materia latè agunt Fr. Emman. *quæſt. Regul. tom. 2. q. 2. art.7.* Campan. *in diuerſorio iuris Canon. rub. 12. c.16. n.18.* Galazza *in opuſculo de clauſura Monialium,* D. Hieron. Venero, & Leyua *in examine Epiſcoporum, lib. 6. c.22.* Armend. *in addit. ad recopilationem legum Nauarræ, lib.2. tit.18. l.7. de Religioſibus, n.100. cum multis ſeqq.* Sanch. *in præcepta Decalogi, tom. 2. lib.6. c.15* Bonacin *de clauſura, & pœnis eam violantibus impoſitis, q.4.* Laurent. de Peyrinis *in conſtit. ſui Ordinis Minimor tom.1. Conſtit.6. Pij V. à n.1.* latiſſimè Merol. *tom.1. diſput. in vniuerſam Theolog. moral. diſp.1. c. 2. n.451. cum multis ſeqq.* plures quos refero ego ipſe *de offic. & poteſt Epiſcop p.3. alleg.192 per totam.*

Pius V. in ſua Conſtit. incip. *Circa paſtoralis ſub* 3.
dat.4. Kalend. Iunij 1566. ſuper clauſura, & reformatione Monialium cuiuſcunque Ordinis, text *in præſenti,* & dictum Concil. Trid Decretum renouauit, quam Conſtit. refero ego ipſe *d. alleg. 102. n.13.* & nouiſſimè Laurent. de Peyrinis *d. Conſtit.6. Pij V.*

Idem Pius V. aliam edidit Conſtit. incip. *Decori,* 4
ſub dat. Kalend. Februarij 1569. contra Moniales exeuntes

Digitized by Google

exeuntes à clauſura niſi in quibuſdam caſibus, eáſque comitantes, vel receptantes, & contra ſuperiores exeundi licentiam concedentes, niſi in caſibus in ea expreſſis, eſt *in Bullario nouo, tom. 2. Conſtit.* 8 *eiuſdem Pontif pag.* 185. refert Quarant. *in ſumma Bullarij verbo Monaſteria Monialium*, & ego ipſe *d. alleg.* 102. *num.* 14.

5 Gregorius XIII. ſua Conſtit. incip. *Deo ſacris, ſub dat.* 3. *Kalend. Ianuarij* 1572. circa loca, & alia clauſuræ pertinentia multa edidit, quam refert Quarant. *d. verbo Monaſteria Monialium*, & de illa meminit Sanchez *d. lib.* 6. *c.* 15. *n.* 6.

6 Idem Gregorius XIII. alia ſua conſtit. incip. *Vbi gratia, ſub dat. Idibus Iunij* 1575. reuocat quaſcunque licentias ingrediendi monaſteria, & loca Monialium, & virorum cuinſcunque Ordinis, & prohibet vti licentiis ab Epiſcopis, vel ſuperioribus conceſſis pro caſibus neceſſariis, niſi in neceſſitatibus vrgentibus, vt *in Bullario nouo, tom.* 2. *Conſtit.* 28. *eiuſdem Pontif. pag.* 392. refert Quarant. *citato loco*, & ego ipſe *d. alleg.* 102. *n.* 33.

7 Idem Gregorius XIII. in alia conſtit. incip. *Dubiit, ſub dat.* 22. *Decembr.* 1581. declarauit quod etiam Prælati, & alij Monaſteriorum curam habentes eatum monaſteria ingredi non poſſint, niſi in caſibus tantùm neceſſariis, eſt *in Bullario nouo, tom.* 2. *conſtit.* 28. *eiuſdem Pontif.* refert Quarant. *d. verbo Monaſterium Monialium, pag.* 447.

8 Idem Gregorios XIII. in alia conſtit. incip. *Quæ ſanctimonialium, ſub dat.* 8. *Septemb.* 1584. generalem prædictarum licentiarum, & quorumcunque priuilegiorum reuocationem fecit, quam refero *d. alleg.* 102. *num.* 34.

9 Sixtus V. in ſua conſtit. incip. *Sanctimonialium, ſub dat.* 5. *Ianuarij* 1589. generalem reuocationem fecit omnium licentiarum quarumcunque ingrediendi monaſteria, & ibi permanendi mulieribus ſæcularibus cuiuſcunque ſtatus, & conditionis exiſtentibus etiam Comitiſſis, Marchioniſſis, & Ducibus conceſſarum.

10 Paulus V. in ſua conſtit. incip. *Facultatum, de qua in Bullario nouo, tom.* 3. *conſtit.* 52. *eiuſdem Pont.* ſtatuit circa modum vtendi facultatibus conceſſis à Romanis Pont. ingrediendi monaſteria Monialium, ac declarauit, & ordinauit quòd nulla perſona cuinſcunque gradus, & conditionis exiſtat, vigore licentiarum plura monaſteria pluribus vicibus ingrediendi, poſſit ingredi aliqua, vel ſingula monaſteria pluribus vicibus, ſed quod licentiæ huiuſmodi reſpectu vniuerſorum, non autem aliquorum, vel ſingulorum monaſteriorum ſuffragentur, itavt cuivis in anno ſeu amplius plura monaſteria ingredi conceditur, bis, vel amplius tantùm vniuerſa, non autem eorum aliqua, vel ſingula ingredi licet, etiamſi prædicta monaſteria in diuerſis Ciuitatibus, Terris, Diœceſibus, ac locis exiſtant.

11 Idem Paulus V. in alia ſua conſtit. incip. *Monialium, ſub dat.* 19. *Iunij* 1612. reuocauit omnes licentias ingrediendi monaſteria Mooialium conceſſas ſæcularibus mulieribus, etiam Marchionali, & Ducali dignitate fulgentibus, eſt *in Bullario nouo, tom.* 3. *conſtit.* 74. *eiuſdem Pontif.* & de illa meminit *Memor. Clericorum, c.* 9. *num.* 12.

12 S.D.N. Vrbanos VIII. in ſuo Motu proprio incip. *Sacroſanctum Apoſtolatus miniſterium, ſub dat.* 27. *Octobr.* 1624. ſimiles edidit reuocationes.

13 *Niſi fortè tanta ac tali morbo*, &c.] Ad cauſas expreſſas *in hoc textu* reſpexit Concil. Trid. *d. c.* 5. *verſ. niſi ex aliqua legitima cauſa*, &c. vt aduertit Sanch. *d. lib.* 6. *c.* 15. *n.* 31. *in fine*, & eas clariùs exprimere curauit Pius V. *in ſua conſtit. incip. Decori*, de qua *ſuprà*. in hæc verba: *Ordinarius nulli Abbatiſſarum, Prioriſſarum, aliárumve Monialium de cætero etiam infirmitatis, ſeu aliorum monaſteriorum, etiam eis ſubiectorum, aut domorum, parentum, aliorúmve conſanguineorum viſitandorum, aliáve occaſione, & prætextu, niſi ex cauſa magni incendij, vel infirmitatis lepræ, aut epidemiæ*, &c. *à monaſteriis exire, ſed nec in prædictis caſibus extra illa, niſi ad neceſſarium tempus ſtare licere.*

14 Quæſtio eſt dubia an Moniales poſſint è monaſteriis exire ex aliis cauſis, vel vrgentioribus? Affirmant Nauar. *comment.* 4. *de Regular. num.* 48. & *in cap. ſtatuimus* 19. *q.* 3. *n.* 49. Fr. Emman. *tom.* 1. *q.* 34. *art.* 3. *paulo poſt princ.* & *art.* 5. Azor. *p.* 1. *lib.* 12. *c.* 8. *q.* 2. *verſ. tertio.* Llam *in methodo Curat. in append.* §. 10. Ioan. à Cruce *de ſtatu Relig. lib.* 1. *c.* 5. *dub.* 4. Sanch. *d. lib.* 6. *c.* 15. *num.* 37. ego ipſe *d. alleg.* 102. *à n.* 16. & me citato *in illo loco*, Bonac. *d. clauſ. q.* 1. *punct.* 9. *num.* 6. & *de legib. diſp.* 1. *q.* 1. *punct.* 3. *num.* 19. Diana *reſol. moral. tract.* 1. *miſcel. reſol.* 23.

15 Quamvis contrarium, imo caſus exceptos *in d. conſtit. Pij V.* non extendi ad caſus ſimiles, & vrgentiores, teneant Collect. compend. Mendicant. *verbo clauſura Monialium, n.* 5. *verſ. quæritur vtrum miniſter generalis*, Fuſch. *de viſit. lib.* 2. *c.* 18. *n.* 17. Boll. *in œconom. Canon. claſſe* 3. *c.* 4. *n.* 10. Gutier. *canon. lib.* 1. *c.* 14. Cened. *ad Sextum collect.* 31. *n.* 2. Zerol. *in praxi Epiſc. p.* 1. *verbo Moniales*, §. 16. *verſ. ſecundo*, & *p.* 2. *eod. verbo in fine*, addit. *ad Nauar. conſ.* 70. *in fine de Regul.* Aloyſ. Riec. *in praxi rerum fori Eccleſ. deciſ.* 545. *in* 1. *edit. aliàs reſol.* 541. *in* 2. *edit.* Fr. Emman. *in ſumm. tom.* 3. *c.* 96. *n.* 3. Fr. Ludou. Miranda *de ſacris Monialibus*, *q.* 3. *art.* 4. Campan. *d. rub.* 12. *c.* 16. *n.* 22.

16 Vnde tempore belli poſſunt Moniales è monaſterio exire, séque in locum tutum recipere, dum periculum eſt, vt niſi Moniales è monaſterio egrediantur, graui damno afficiantur, vt reſoluunt Azor. *d. p.* 1. *lib.* 13. *c.* 8. *q.* 1. *ad fin. verſ. tertiò quæres*, Gutier. *d. c.* 14. *num.* 9. Nauár *d. comment.* 4. *n.* 48. Sanch. *d. c.* 15. *n.* 44. Bonac. *d. q.* 1. *punct.* 9. *n.* 7.

17 Sic etiam poſſunt Moniales de licentia ſuperioris tranſire de vno monaſterio ad aliud, vel cauſa nouæ fundationis, vel correctionis, vel reformationis, ſeu profeſſionis, vt tradunt Nauar. *d. cap. ſtatuimus*, *n.* 48. & *conſ.* 57. *n.* 6. *de Regular.* Fr. Emman. *tom.* 1. *q.* 49. *art.* 5. Sanch. *d. c.* 16. *à n.* 46. Armend. *d. l.* 7. *de Religionibus*, *n.* 101. Zerol. *p.* 1. *verbo Moniales*, §. 16. & *p.* 2. *eodem verbo, dub.* 8. & 12. Anton. Ricc. *de iure perſonar. lib.* 5. *c.* 5. *n.* 11. Bonac. *d. punct.* 9. *n.* 10. ego ipſe *d. alleg.* 102. *n.* 25. obſeruantes ad hoc tutius eſſe recurrere ad Sedem Apoſt.

18 Sic etiam Moniales poſſunt ad perfectiorem Religionem tranſire, vt tenent Tap. Zerol. Fr. Emman. & alij, quos refert, & ſequitur Sanch. *d. lib.* 6. *c.* 7. *n.* 6. quibus adde Barthol. à S. Fauſto *in theſauro Relig. lib.* 5. *q* 32-. Anton. Ricc. *d. lib.* 5. *c.* 5. *à princ.* Bonac. *d. q.* 1. *punct.* 9. *n.* 11. metipſum *in collect. ad cap. licèt* 18. *n.* 3. *de Regul.*

19 Sic pariter licitus eſt exitus Moniali, quæ dum in proprio monaſterio aliqua de cauſa commodè corrigi non poteſt, ad aliud monaſterium correctionis gratia transfertur, iuxta reſoluta per Sanch. *d. lib.* 6. *c.* 15. *n.* 47. Ludou. Miranda *de ſacris Monialib. q.* 3. *art.* 2. *verſ. quartus caſus*, & *art.* 3. Bonac. *d. q.* 1. *punct.* 9. *n.* 13. ego ipſe *in collect. ad cap vlt. de Regularibus, n.* 16.

20 Moniales è ſuis monaſteriis egredientes extra caſus exceptos ipſo iure excommunicatas eſſe excommunicatione maiori latæ ſententiæ Summo Pontif. reſeruata, & in eandem incurrere Prælatos eiſdem exeundi licentiam quocunque modo concedentes, necnon & ipſas comitantes, ac perſonas illarum receptatrices, cenſuit Pius V. *in d. ſua Conſtit. incip. Decori*, & do-

cent Nauar.*in d. cap. ſtatuimus*, *n.*52.Zerol. *p.*1.*verbo Moniales*, §.16. *dub.*1. Azor. *p.*1. *lib.*13.*c.*8.*q.*1.*verſ. tertio quares*. Fr. Ludou. Miranda *d. q.*3. *art.*6. Sanch. *d. c.*15. *num.* 72. Bonac. *d. q.* 1. *punct.* 8. *num.*6. ego ipſe *d. alleg.*102. *num.*29. & 30. obſeruantes ſupradictam pœnam contra recipientes, & concomitantes prædictas Moniales egredientes à ſuis Monaſteriis non videri comprehendere illos, qui compaſſione quadam naturali in extrema, vel graui neceſſitate id faciunt.

21 *Niſi rationabilis*, &c.] Ex quibus autem cauſis, & in quibus caſibus licitum ſit clauſtra Monialium ingredi referunt Fr.Emman.*d.tom.*1. *q.*46.*art.*4. *cum ſeqq.* Fr. Ludou. Miranda *de ſacris Monialibus*, *q.*2. *art.*7. *cum ſeqq.* Sanch. *d lib.*6.*c.*16. Bonac.*q.*4.*punct.*4. ego ipſe *d.alleg.*102.*à n.*48.

22 *Ac de illius ad quem pertinuerit ſpeciali licentia.*]
Epiſcopus, aut eius Vicarius generalis ſpeciale mandatum habens poteſt in monaſteriis ſibi ſubiectis auctoritate ordinaria facultatem ingrediendi monaſteria Monialium concedere, auctoritate verò delegata in monaſteriis Summo Pontif. ſubiectis, prout referunt deciſum Armend. *d.l.*7.*de Religionibus*, *n.*109. Bonac.
23 *d.q* 4.*punct.*2.*n.*2. ego ipſe *d. alleg.*102. *n.*38. In aliis
verò Monaſteriis Regularibus ſubiectis, hoc pertinet ad earum ſuperiores Regulares, quorum eſt Monialibus clauſuram indicere, vt per Nauar. *d.comment.*4.*de Regularibus*, *n.*60. Llam. *in methodo Curat. in append.* §.5.& 6.Iacob.de Graff *in aureis deciſ. p.*1. *lib.*4. *c.*23. *n.*6.Azor.*p.*1.*lib.*12.*c.*8.*q.*7. Fr. Emman. *tom.*1.*q.*46. *art.*2.Ludou.Miranda *d. q.*2.*art.*2. Campan. *d.rub.*12. *c.*16.*n.*31.Sanch.*d.lib.*6.*c.*16.*n.*13. Soar.*tom.*4. *de Religione, tract.*1.*lib.*1.*c.*10.*n.*12. Peyrinis *in Conſtit. ſui Ordinis Minimor. Conſtit.*6. *Pij V.n.*29.ego ipſe *d. allegat.*102.*n.*40.& 41. & me citato *in illo loco*, Bonac. *d.q.*4. *punct*,2.*n.*3. Quicquid dicant Læl.Zech.*de Republ. Eccleſ. tit.de Regularibus*, *c.*2.*n.*5. & Zerol. *p.*1. *verbo Moniales*, §. 8. *verſ.*4. exiſtimantes Epiſcopum poſſe hanc facultatem concedere in monaſteriis, quæ Regularibus ſubiecta ſunt.

24 *Speciali licentia.*] Non ſufficit igitur generalis, vt etiam attenta noua Concil. Trident. diſpoſitione reſoluunt Sanch.*d. lib* 6.*c.*16.*n.*28. Fr. Ludou. Miranda *de ſacris Monialibus*, *q.* 2. *art.* 2. *ad fin.* Bonac. *d. q.*4.
25 *punct.*3.*n.*1.Et extendi ad ſocium obtinentis obſeruant
Galet. *in margarita caſuum Conſcient. verbo licentia* 2. Fr.Emman.*tom.*5.*q.*6.*art.*2. Aloyſ.Ricc.*in praxi rerum fori Eccleſ.deciſ.*649.*in* 1.*edit.aliàs reſol.*632.*in* 2.*edit.*
26 Et primo actu finiri aſſerunt Aloyſ. Ricc. *in d. praxi*
*reſol.*545.*in* 2.*edit.*Vgolin.*de offic Epiſcop.p.*1.*c.*21.§.3. ego ipſe *d.alleg.*102.*n.*59.

27 Nullatenus ſufficit tacita ſuperioris licentia, quæ ex ſcientia, & patientia eorum facilè contradicere potentium colligitur, nec ore tenus, & verbis expreſſa, vt ſtatuit Concil.Trid *d.c.*5.ibi, *in ſcriptis obtenta*, reſoluunt Confect. *in priuileg. Mendicant. tit.* 20. *c.* 6. Sanch.*d.c.*16.*n.*29.*cum ſeqq.*Bonac.*d.q.*3. *punct.*3.*n.*2. Itavt non euadat lethalem culpam, & pœnas contra ingredientes ſine licentia impoſitas, qui eam etiam ſtante cauſa ingreſſus legitima à ſuperiore legitimo oretenus conceſſam habuerit, vt aiunt Sanch.*d.c.*16. *n.*31.Bonac.*d. punct.*3.*n.*3.quicquid teneat Fr. Ludou. Miranda *de ſacris Monialibus*, *q.*3.*art.*2.*ad finem*, dum exiſtimat ſcripturam neceſſariam non eſſe quando cauſa ingreſſus clara eſt.

28 In gloſſ. *Honeſta*, ibi, *vnde nec Monachi ad eas accedere debent, nec cum eis alloqui.* Contra Religioſos accedentes ad monaſteria Monialium impoſita eſt pœna priuationis officiorum, vocis actiuæ, & paſſiuæ ipſo facto incurrenda *in decreto S. Congreg. iuſſu Sixti V.edito de anno* 1590.quod refert Bonac. *de clauſur. q.*4.*punct.*4.*n.*3. vbi *n* 4. ſubdit prædictum decretum ſub mortali obligare, & *n.*5. teneri Religioſum præfatis pœnis affici vnico acceſſu, & *n.*6 reſoluit Religioſum teneri in Conſcientia pœna priuationis vocis actiuæ, & paſſiuæ ſponte ſubire ante ſententiam iudicis declaratoriam. Nouiſſimè tamen per S. Congreg. Concil. Trid. *ſub dat.* 12. *Kalend. Decembr.* 1623. de mandato S. D.N. Vrbani VIII. conceſſum fuit Epiſcopis, vt licentiam dare valeant Religioſis alloquendi Moniales ſeruatis certis regulis, & conditionibus ibi expreſſis.

§. Sanè.

In monaſteriis Ordinum non Mendicantium tot ſorores ſumantur quæ ſine penuria poſſint ſuſtentari, & ſi ſecus quid fiat eſt irritum. Colligunt Doctores *in princ.text.*citati. 29

Innouatur à Concil. Trid.*ſeſſ.* 25. *de Regular. c.* 3. 30
verſ.is tantùm numerus conſtituatur, &c.& per *Conſtit. Pij V. incip. Circa paſtoralis officij*, *ſub dat.* 4. *Kalend. Iunij* 1566. ſtatuentis ne plures Moniales in earum monaſteriis recipiantur, & admittantur,quàm ex propriis redditibus ipſorum monaſteriorum, vel conſuetis eleemoſynis commodè ſuſtentari poſſint. Vide Quarant.*in ſumma Bullarij, verbo Monaſteria Monialium, pag.*359.Fr.Emman.*quæſt.Regul.tom.*2.*q.*48.*art.*1. Piaſec. *in praxi Epiſcop. p.*2.*c.*3.*n.*55. & 56. Zerol. *in ſimili praxi, p.*1.*verbo Moniales*,§.6.Azor.*inſtit.moral. p.*1.*lib.*12.*c.*9.*q.*1.Campan.*in diuerſ.iuris Canon.rub.*12. *c.*16.*n.*7.& 14. Fr. Ludou. Miranda *de ſacris Monialibus, q.*8.*art.*6.Aloyſ.Ricc. *Neapol.deciſ.*219.*p.*4.ego ipſe *de offic.& poteſt.Epiſcop. p.*3.*alleg.*98.

Si ſecus actum fuerit, &c.] Obſeruat Sanch.*in præcepta Decalogi*, *tom.*2.*lib.*7.*c.*23.*n.*4.*verſ. ſecunda concluſio*, quod quamvis attento hoc §. profeſſio Monialis receptæ in monaſterio non Mendicantium vltra numerum earum, quæ ex redditibus monaſterij, & conſuetis eleemoſynis abſque penuria ſuſtentari valerent, eſſet irrita, hodie tamen hoc locum non habet, quia conſuetudine abrogatum eſt, cùm compertum ſit plures ſæpe admitti, nec vnquam noſtris temporibus auditum ſit in controuerſiam verti valorem profeſſionis, ne dum illam irritari. 31

In gloſſ. *Abſque penuria.* Quæ autem ſit differentia inter commodè viuere, & abſque penuria ſuſtentari, dixi *de offic.& poteſt.Epiſcop. p.*2.*alleg.*19.*n.*10. 32

§. Verum.

Abbatiſſa, vel Prioriſſa, quæ propter feudum tenetur præſtare iuramentum fidelitatis alicui domino ſæculari, ſi per procuratorem illud præſtare nequit, poteſt cum honeſta ſocietate exire, modò ſtatim præſtito iuramento reuertatur. Colligunt DD. *in princ. text.* citati. 33

Hanc eandem concluſ. firmant Sanch. *in præcepta Decalogi*, *tom.*2.*lib.*6.*c.*15.*n.*51. Bonac.*de clauſur.q.*1. *punct.*9. *n.*9. aduertentes in hoc caſu ſuperioris licentiam petendam eſſe, quòd ſi nulla cauſa ductus illam deneget, hoc conſtito poſſe auctoritate iuris Abbatiſſam ingredi. 34

Niſi quòd per procuratorem,&c.] Ergo poteſt vaſſallus ex conſenſu domini iuramentum fidelitatis ipſi domino feudi præſtare per procuratorem habentem ad id ſpeciale mandatum, vt per Maſſobr. *de Synodo Epiſcopi*, *cap.* 4. *dub.* 40. ſecundùm Romanam impreſſ. Sanch. *in præcepta Decalogi*, *tom.*1. *l.*3.*c.*13. *n.*21. vbi *n.*17.

n. 17. ſubdit quòd iuramentum quantumcunque perſonale ſit ex parte iurantis poteſt præſtari per procuratorem.

§. Porrò.

37 Epiſcopi, ſi opus ſit, cogant per cenſuras dominos temporales, vt in ſuis tribunalibus, & Curiis cauſæ Monialium tractentur per procuratores, vt ſpirituales. Colligunt Doctores *in princ.text.*citati.

38 *Cauſam, ſeu occaſionem.*] Ergo cauſa,& occaſio differunt,vt per Tiraq.*in tract.ceſſante cauſa limit.* 13.*n.* 5.

39 *Cenſura Eccleſiaſtica compellantur*, &c.] Notatur ad hoc, quòd ſi Papa quid roget, præcepti vim habet,vt per Tiraq.*de pœnis temper. cauſa* 35.*n.*4.

§. Et quoniam.

40 Ordinarij locorum in ſubiectis Monaſteriis propria, in exemptis Apoſtolica auctoritate clauſuram procurare debent, nec eſt propter hoc in aliis caſibus iuriſdictio in exemptos illis attributa. Colligunt DD. *in princ.text.*citati.

41 Innouatur, & ampliatur per Concil. Trid. *ſeſſ.*25. *de Regular.c.*5.*in princ.*in hæc verba: *Bonifacij VIII. Conſtitutionem, quæ incipit Periculoſo, renocans ſancta Synodus vniuerſis Epiſcopis ſub obteſtatione diuini iudicij, & interminatione maledictionis æternæ præcipit, vt in omnibus monaſteriis ſibi ſubiectis, ordinaria, in aliis verò, Sedis Apoſt. auctoritate, clauſuram Sanctimonialium, vbi violata fuerit, diligenter reſtitui, & vbi inuiolata eſt, conſeruari maximè procurent, inobedientes, atque contradictores per cenſuras Eccleſiaſticas, aliáſque pœnas quacunque appellatione poſtpoſita compeſcentes, inuocato etiam ad hoc, ſi opus fuerit, auxilio brachij ſæcularis. Quod auxilium vt præbeatur omnes Chriſtianos Principes hortatur ſancta Synodus, & ſub excommunicationis pœna ipſo facto incurrenda omnibus Magiſtratibus ſæcularibus iniungit.* Hactenus Concil. Trid.

42 Vnde colligitur Epiſcopum poſſe, & debere videre an clauſura ſeruetur non ſolùm in Monaſteriis ſibi ſubiectis, ſed etiam in Monaſteriis Monialium, quæ Regularibus ſubduntur, & non poſſe ab ipſis Regularibus impediri quominus ad hunc effectum ea viſitet, quoties id expedire iudicauerit, ita referunt à S. Congreg. Concilij deciſum Galet.*in margarita caſuum Conſcient.verbo Clauſura* 1.Zerol. *p.*1.*verbo Moniales*, §.4.*&* §.8. *verſ.*4. Armendar. *in addit. ad recop. legum Nauarræ, lib.*1.*tit.*18. *lib.*7.*de Epiſcop. n.*44. ego ipſe *d. p.*3.*alleg.*102.*n.*7.

43 Quamvis Fr.Ludou. Miranda *de ſacris Monialibus, q.*2.*art.*14.*n.*3. Sanch. *d.lib.*6.*c.*15.*n.*21. & Bonac. *d. q.* 1. *punct.* 6. exiſtimauerint non poſſe Epiſcopum ad clauſuram cogere Moniales exemptas ab eis, nec illis licere intrare huiuſmodi monaſteria exempta, Prælatiſque Regularibus ſubiecta etiam prætextu videndi an violata ibidem fuerit clauſura, niſi ſolummodo in caſu, quo publicè conſtaret illam eſſe violatam.

44 Hinc etiam infertur Epiſcopum habere iuriſdictionem in Moniales, quæ priuilegio, vel indulto Papæ ſunt immunes in iis, quæ ad clauſuram, & ſpiritualium rerum curam pertinent,vt per Armend.*in addit. ad recop.legum Nauarræ, lib.*2.*tit.*18.*l.*7.*de Relig.n.*95.

45 quem refero ego ipſe *d. alleg.* 102. *n.*4. Et huiuſmodi Moniales exemptas poſſe toties viſitari ab Epiſcopo quoad obſeruantiam clauſuræ, quoties ei videbitur expedire, aſſerit Galet. *in margarita caſuum Conſcient. verbo Moniales* 3.& ego ipſe *d.alleg.*152.*n.*5.& faciunt quæ Armend. *in d.addit. lib.*1.*tit.*6.*l.*3. *de viſit. quoad Canonicos, n.*18.

Inuocato ad hoc, ſi opus fuerit, &c.] Vide Sanch.*d. lib.*6.*c.*15.*n.*22. Bonac.*d. q.*1.*punct.*6.*n.*2. *& punct.*7. *n.*4.*in fine.* 46

De Religioſis domibus.

TIT. XVII.

SVMMARIVM.

1 *Ordinem nouum, aut Religionem vel habitum nouæ Religionis creare, & aſſumere non licet, & reuocati ſunt Ordines Mendicantium per Papam non approbati creati poſt Concil.*

2 *Papæ ſolius eſt ſacros Religioſorum hominum Ordines, & inſtituta approbare.*

3 *Religioſi Mendicantes per Papam poſt Concil. approbati, & inſtituti non poſſunt aliquem ad profeſſionem recipere, domum, vel locum de nouo acquirere, nec acquiſita ſine licentia alienare, nec extraneis prædicare, Confeſſiones eorum audire, vel ad ſepulturam admittere, & contra factum non tenet.*

4 *Mendicantes exceptis domibus Fratrum S. Franciſci Capucinorum.& eorum,qui Minores de Obſeruantia vocantur, bona immobilia poſſidere poſſunt.*

5 *Congregatio Societatis Ieſu ceſſit iuri prouenienti ex conceſſione Concil.Trid.*ſeſſ. 25.de Regul.c.3.*quoad habenda bona immobilia in communi in domibus profeſſorum, vel eorum Eccleſiis.*

6 *Mendicantes Religioſi approbati poſt Concil. Lugdun. qui de nouo domos ad habitandum recipiunt, vel receptas mutant, ſine licentia Sedis Apoſt. incurrunt excommunicationem Papæ reſeruatam.*

7 *Mendicantes poſſunt capere etiam immobilia ſibi relicta, non quidem ad retinendum, ſed ad vendendum illa, & eorum pretio vtendum.*

8 *Prohibitus habere prædia in territorio non vtatur ſi illico ſit venditurus.*

9 *Mendicantium Ordinum appellatione quæ contineantur remiſſiuè.*

10 *Prædicatorum Ordo præfertur aliis Minorum.*

CAP. Religionum. Vnic.

Gregor. IX.

NEMINI nouum Ordinem, vel religionem inuenire liceat, aut habitum nouæ Religionis creare, & aſſumere, & reuocati ſunt omnes Ordines & Religiones Mendicantium poſt Concil.Lateran.ſub Innoc. III.ſine Sedis Apoſt.facultate facti.Colligunt ex Ordin.Lap.Abb.Archid.Ioan.Andr. Gemin. Anch. Domin.Monach. Franch. Vin.*in ration.lib.*3.*pag.*354. Alagona *in compend. pag.* 502.remiſſiuè Caſal.*in annot.* & Ximen. *in concord. p.*2. 1

Ne aliquis de cætero nouum Ordinem, &c.] Notatur ad hoc, quòd ſolius Romani Pontificis eſt ſacros Religioſorum hominum Ordines, & inſtituta approbare, vt per Azor. *inſtit. moral. p.*1. *lib.*11.*c.*23. *q.*5. *& p.*2. *lib.*5.*c.*7.*q.*1.Laurent.de Peyrinis *in Conſtit. in Ordinis Minim.tom.*1.*Conſtit.*1.*Archiepiſcopi Pirrhi*, Fr. Emm. *quæſt Regul.tom.*3.*q.*48.*art.*3. Valer. Reginald.*in praxi fori pœnit.lib.*18.*n.*364.*verſ.accedit*, metipſum *de offic. & poteſt.Epiſcop. p.*3.*alleg.*50.*n.*47. ſecundùm Lugduneni. impreſſ. 2

§. Confirmatos.

3 Ordines illi Mendicantium poſt Concil. Lateran. ſub Innoc. III. confirmati, qui nequeunt per regulam habere redditus, poſſeſſiones, &c. recipere non poſſunt in poſterum aliquos ad profeſſionem, nec de nouo domum, vel aliquem locum acquirere, nec acquiſita alienare valent, & illis extinctis Sedes Apoſt. de bonis diſponere poterit, & quicquid ſecus factum fuerit, ſit irritum, & contrafacientes excommunicationem incurrant, & perſonæ alium Ordinum prædicare, Confeſſiones audire, vel ſepelire non poſſint, ad alios tamen Ordines tranſire poterunt. Colligunt Doctores *in princ. text.* citati.

4 *Quibus ad congruam ſuſtentationem*, &c.] Concil. Trid. *ſeſſ. 25. de Regular. c. 3. in princ.* concedit omnibus Monaſteriis, & Domibus tam virorum quàm mulierum etiam mendicantium, exceptis domibus Fratrum S. Franciſci Capucinorum, & eorum, qui Minores de Obſeruantia vocantur, etiam quibus aut ex conſtitutionibus ſuis erat prohibitum, aut ex priuilegio Apoſt. non erat conceſſum, vt deinceps bona immobilia eis poſſidere liceat: de cuius materia tractant Fr. Emman. *quæſt. Regul. tom. 3. q. 29. art. 14.* Ioan. à Cruce *de ſtatu Religionis, lib. 1. c. 4.* Ludou. Miranda *in man. Prælat. tom. 2. q. 11. art. 6. & q. 28. art. 1.* D. Hieron. Venero &

5 Leyua *de examine Epiſcoporum, lib. 6. c. 13. à princ.* Cui tamen iuri prouenienti ex conceſſione Concilij *dicto loco* ceſſit Congregatio totius Societatis Ieſu de anno 1566. quoad habenda bona immobilia in communi in domibus profeſſorum, vel eorum Eccleſiis, vt refert Sanch. *in præcepta Decalogi, tom. 2. lib. 6. c. 18. n. 11.*

6 *Sententiam excommunicationis incurrant*, &c.] Notatur ad hoc, quòd Religioſi Mendicantes, approbati poſt Concil. Lugdunenſe, qui de nouo domos ad habitandum recipiunt, vel receptas mutant, ſine licentia Sedis Apoſt. incurrunt excommunicationem Papæ reſeruatam, vt per Nauar. *in man. c. 27. n. 127. verſ. 20.* Soar. *de cenſur. diſp. 23. ſect. 4. n. 19.* Sayr. *in ſimili tract. lib. 3. c. 34. n. 5.* Filliuc. *tract. 14. n. 120.* Lauor. *de indulg. p. 2. c. 13. n. 29.* quos refero ego ipſe *de offic. & poteſt. Epiſcop. p. 3. alleg. 56. n. 209.* ſecundùm Lugdunen. impreſſ. addo nouiſſimè Bonac. *de cenſur. extra Bull. diſp. 1. q. 8. punct. 1.*

7 In gloſſ. *Domum*, ibi, *& ſi legetur eis domus vt vendant, bene poterunt recipere.* Ergo Fratres Mendicantes poſſunt capere etiam immobilia ſibi relicta, non quidem ad retinendum, ſed ad vendendum illa, & eorum pretio vtendum, de quo Nauar. *comment. 2. de Regularibus, n. 54.* Duen. *reg. 381. verſ. amplia octauo ad med.* Mench. *illuſtr. c. 32. n. 13.* Pute. *deciſ. 286. lib. 1.* Peregr. *de iure fiſci, lib. 3. tit. 14. n. 2.* Fr. Emman. *quæſt. Regul. tom. 2. q. 125. art. 1.*

8 Notatur etiam ad hoc, quòd prohibitus habere prædia in territorio, non vetatur ſi illicò ſit venditurus, vt per Mench. *d. c. 32. n. 3.*

§. Sanè.

9 De quatuor Ordinibus Mendicantium, ſcilicet Prædicatorum, Minorum, Eremitarum S. Auguſtini, & Carmelitan. eorúmque origine agunt S. Antonin. *in ſumm. p. 3. tit. 6. c. 1. §. 8. & tit. 19. c. 3. & tit. 23. & 74.* Caſſan. *in catalogo gloriæ mundi, p. 4. conſid. 68. 69. & 70.* Fr. Emman. *quæſt. Regul. tom. 1. q. 2. art. 1. cum ſeqq. & q. 4. art. 1. & tom. 3. q. 49. art. 1. & art. 4.* Azor. *inſtit. moral. p. 1. lib. 12. c. 23.* Zerol. *in praxi Epiſcop. p. 2. verbo Mendicantes.*

10 *Sanè ad Prædicatorum, & Minorum Ordines*, &c.] Ergo Ordo Prædicatorum præfertur aliis Minorum, ſecundùm ea quæ latè reſoluit dominus meus Felix Contelorius, olim in Romana Curia Aduocatus, nunc verò Vaticanæ Bibliothecæ cuſtos vigilantiſſimus, & S. D. N. Vrbani Octaui Cubicularius honorarius, *in q. 1. de præcedentia, n. 11.*

De Capellis Monachorum.

Tit. XVIII.

SVMMARIVM.

1 *Inſtituti in Eccleſiis Monachorum ad Curam populi per Epiſcopum ad ipſorum præſentationem, per eundem, ſi cauſa ſubſit, amoueri poterunt.*

2 *Vicarij quando debeant eſſe perpetui, remiſſiuè.*

3 *Epiſcopi nomine vbi non excluditur Vicarius, & eſt res, quæ conuenit Vicario ex eius officio, intelligitur etiam eius Vicarius generalis.*

Cap. Preſbyteri Vnic. *Bonif. VIII.*

1 Presbyteri, qui à Monachis præſentantur pro cura populorum in Eccleſiis ſibi ſubiectis, & ab Epiſcopo ſunt inſtituti, debent eſſe perpetui, nec poſſunt à Monachis amoueri, non obſtante quocunque priuilegio, vel conſuetudine. Sed ſi ſubſit cauſa rationabilis vt amoueantur, debent amoueri ab Ordinario. Colligunt ex Ordin. Lap. Abb. Archid. Gemin. Ioan. Andr. Anchar. Domin. Monach. Franch. Viu. *in ration. lib. 3. pag. 366.* Alagona *in compend. pag. 505.* remiſſiuè Caſal. *in annot.* & Ximen. *in concord. p. 1. & 2.*

2 *Cùm debeant eſſe perpetui.*] Vide quæ dixi *in collect. ad cap. vlt. n. 2. & 3. de officio Vicarij, in Decretalibus.*

3 In gloſſ. *Per Epiſcopos*, ibi, *quando per Vicarios*, &c.] Notatur ad hoc, quòd nomine Epiſcopi, vbi non excluditur Vicarius, & eſt res, quæ conuenit Vicario ex eius officio, intelligitur etiam eius Vicarius generalis, vt per Sanch. *de matrim. lib. 3. diſp. 29. n. 16.* de quo vide quæ latè dixi *in tract. de appellatiua verbor. vtriuſque iuris ſignif. verbo Epiſcopus.*

De Iurepatronatus.

Tit. XIX.

SVMMARIVM.

1 *Donatio iuriſpatronatus laici facta loco Eccleſiaſtico etiam ſine conſenſu Epiſcopi tenet, non tamen præiudicat iuri Epiſcopi,* & n. 2.

3 *Laicus quadrimeſtre tempus habet ad præſentandum, Eccleſia verò ſemeſtre, licèt à laico acquiſierit iuſpatronatus,* & n. 4.

5 *Iuſpatronatus Eccleſiaſticum illud eſt, quod licèt originem habuerit ex patrimonio laici, fuit tamen quovis titulo in Eccleſiam tranſlatum.*

6 *Conditione perſonæ mutata, & bonorum conditio mutata videtur.*

7 *Priuilegiata res efficitur illa, quæ cùm non eſſet priuilegiata, ad priuilegiatam peruenit*

8 *Legatus an poſſit conferre, ſeu reſeruare ſuæ prouiſioni beneſi*

beneficium, in quo iuſpatronatus mixtum reperitur, oſtenditur.

9 *Patroni clerici non ſolùm habent ſemeſtre ad præſentandum, ſed & eorum cauſa compatroni laici.*

10 *Iuſpatronatus mixtum aſſumit naturam Eccleſiaſtici.*

Cap. Si laicus. Vnic.

Bonif. VIII.

1 LAicvs poteſt ſine conſenſu Epiſcopi dare ſuum iuſpatronatus eidem, vel alteri Eccleſiæ, ſeu loco Religioſo, non tamen præiudicat iuri Epiſcopi. Colligunt ex Ordin. Lap. Abb. Archid. Anchar. Ioan. Andr. Gemin. Monach. Dominic. Franch. Vin. *in ration. lib. 3. pag.* 385. Alagona *in compend. pag.* 514. remiſſiuè Caſal. *in annot.* & Ximen. *in concord. p.* 1. *&* 2.

2 Hanc eandem concl. ex hoc text. deſumunt Roch. *de iurepatron. verbo pro eo quod q. 2. à n. 2. & q. 3. à n. 6.* Lambert. *in ſimili tract. lib. 1. p. 2. q. 6. art. 4. n. 3. & q. 1. art. 10. à princ.* Sylueſt. *in ſumm. verbo iuſpatronatus, n. 4.* Vinian. *com. 1. commun. opinion. lib. 1. tit. 4. n. 9. pag.* 167. Azor. *inſtit. moral p. 2. lib. 6. c. 20. q.* 5. Stephan. Gratian. *diſcept. forenſ. c. 177. n.* 3. Perez de Lara *de anniverſ. & capellan. lib. 2. c. 9. in principio.* Vide quæ dixi *in collect. ad cap. illud* 8. *de iurepatron.*

§. Verùm.

3 Laicus patronus licèt ad præſentandum tempus habeat quadrimeſtre, Eccleſia tamen habet ſemeſtre, etiamſi ab illo acquiſiuerit iuſpatronatus, quia Eccleſia quantum ad præſentandum reputatur patronus non laicus, ſed Eccleſiaſticus. Colligunt Doctores *in princ. text.* citati.

4 *Patronus laicus ad præſentandum*, &c.] Notatur ad hoc, quòd patronus laicus habet quadrimeſtre ad præſentandum, Eccleſiaſticus verò ſemeſtre, vt per Perez *l. 1. tit. 3. lib. 1 Ordinam. pag.* 59. Aloyſ. Ricc. *in collect. deciſ. p. 1. collect.* 119 *& Neapol. deciſ.* 128. *n.* 14. *&* 15. *p.* 2. Cardoſ. *in praxi iudicum, verbo iuſpatronatus, n.* 15. *&* 16. Nicol. Garc. *de benef p. 5. cap. 9. n.* 209. vbi *n.* 210. ſubdit quòd quãdo ſunt Eccleſiaſtici, & laici ſimul, omnes habent ſemeſtre etiam laici ratione communionis.

Vel Monaſterium, &c.] Notatur ad hoc, quòd Eccleſiaſticum dicitur iuſpatronatus, quod pertinet ad præſentationem Monaſterij, vt per Pariſ. *conſ.* 128. *ſub n. 19. cum ſeqq. lib.* 4. Gonzal. *ad reg. 8. Cancel. gloſſ.* 18. *ſub n.* 5. Rot. *deciſ. 740. n. 2. p. 2. diuerſ.* & *in Anagnina beneficij* 15. *Martij* 1627. coram R P. D. Vhaldo.

5 *Et omninò quantum ad præſentandum*, &c.] Notatur ad hoc, quòd illud eſt iuſpatronatus Eccleſiaſticum, quod licèt originem habuerit ex patrimonio laici, fuit tamen vel ab initio, vel fundatione, teſtamento, donatione, aut alio quovis titulo in Eccleſiam tranſlatum, aut in Capitulum, ſeu Collegium Eccleſiaſticum Canonicorum Regularium, aut ſæcularium, vel in aliquam perſonam Eccleſiaſticam ratione Eccleſiæ, dignitatis, aut beneficij, vt per Roch. *de iurepatr. verbo ius, q. 7. num.* 14. Lambert. *in ſimili tract. lib. 1. q. 1. art.* 1. Rebuff. *in praxi tit. de præſentat. n. 5. & 7. & p. 3. ſignatura, verbo necnon iuriſpatronatus, num.* 8. Couar. *practic. c. 36. n. 2. &* 5. Flamin. Pariſ. *de reſignat. benef. lib. 2. q. 4. n.* 39. Gonzal. *ad reg* 8. *Cancel. gloſſ.* 8. *n.* 5. Valaſc. *conſ.* 163. *n.* 15. Nicol. Garc. *de benef. p. 5. c. 1. n.* 553. Seraph. *dec.* 1420. *n.* 1. Rot. *in Foroliuien. capella* 16. *Martij* 1615. coram bonæ mem. Buratto, *& deciſ. 41. n. 4. p 2. recent.* Illud tamen aduertere oportet quòd iuſpatronatus ſpectans ad laicorum confraternitates laicale cenſetur, Rot. *in Romana beneficiatus S. Laurentij in Damaſo* 7. *Februarij* 1628. coram R. P. D. Duran.

Notatur etiam ad hoc, quòd mutata conditione perſonæ, & bonorum conditio mutata videtur, vt per Valaſc. *de iure emphyt. q. 17. n. 15. col.* 2. 6

Notatur etiam ad hoc, quòd quando res non priuilegiata peruenit ad priuilegiatum, amittit naturam antiquam, & efficitur res priuilegiata, vt per Tiraq. *de iure primogen. in præfat. n.* 133. D. Barboſ. *in l. heres abſens in princ. n. 176. ff. de indic.* 7

In gloſſ. *Eccleſiaſticus*, ibi, *vnde Legatus poſſet illas conferre*, &c. Sentit gloſſ. Legatum non poſſe conferre, ſeu reſeruare ſuæ prouiſioni beneficium, in quo iuſpatronatus mixtum reperitur, vt per Felin. *in tract. quando litera Apoſtolica noceant, ampl.* 6. Abb. *in cap. vlt. n. 9. hoc tit.* Lambert *de iurepatron. lib. 2. 3. p. q. 8. art.* 4. Intellige ſtante laici patroni repugnantia, ſecus verò ſi laicus conſentiat, vt Legatus in præiudicium ſuæ præſentationis conferat beneficium, vel reſeruet, tunc enim Legatus poterit conferre, vel reſeruare, ſiquidem dato tali conſenſu Legatus vtitur iure Clerici, quo veluti ſuo vti poteſt, & ita in ſpecie aduertit Abb. *d. n.* 9. Lambert. *vbi ſupr. n.* 1. 8

In ead. gloſſ. ibi. *Quid dices ſi Eccleſia, & patronus*, &c. Notatur ad hoc, quòd non ſolùm Eccleſiaſtici patroni habent ſemeſtre ad præſentandum, ſed & eorum cauſa compatroni laici, vt per Perez *l. 1. tit. 3. lib. 1. Ordinam pag.* 59. Nicol. Garc. *de benef p. 5. c. 9. n.* 210. Aloyſ. Ricc. *in praxi aurea reſol.* 458. Ego ipſe *de offic. & poteſt. Epiſc. p. 3. alleg. 72. n.* 131. & me citato Vinian. *in praxi iuriſpatron. lib. 7. c. 1. n. 9. in vlt. impreſſ.* vbi *n.* 10. poſt me *d. alleg. 72. n.* 131. ampliat etiamſi laicus habeat maiorem partem. Iuſpatronatus enim mixtum aſſumit naturam Eccleſiaſtici, vt per Flamin. Pariſ. *de reſignat. beneſic. lib. 1. q. 4. n.* 50. 9

De Cenſibus, Exactionibus, & Procurationibus.

Tit. XX.

SVMMARIVM.

1 *Archiepiſcopus volens Prouinciam viſitare, priùs debet viſitare Eccleſiam, ciuitatem, & diœceſim propriam, clericos, & laicos eorundem,* & n. 2.

3 *Archiepiſcopus viſitata ſua diœceſi in parte, vel in totum, viſitat omnia loca Eccleſiaſtica, clerum, & populum Prouinciæ procurationem à viſitatis recipiendo.*

4 *Hoſpitale pium, & Religioſum poteſt ab Epiſcopo viſitari*

5 *Dictio*, liberè, *idem importat quod contradictione, præſcriptione, vel appellatione non obſtante.*

6 *Archiepiſcopus poſt inceptam viſitationem in vna diœceſi, tranſiens ad aliam ad primam redire non poteſt, niſi de nono reiteret in tota Prouincia.*

7 *Fraus in dubio non præſumitur.*

8 *Dolus in dubio non præſumitur, & ideò per allegantem probari debet.*

9 *Viſitatione Prouinciæ expedita non reiterat illam Archiepiſcopus ſine conſilio Suffraganeorum, & diffinitione in ſcriptis priùs facta, debet tamen reincipere ab illis, qui in prima non fuerunt viſitati.*

10 *Scriptura in quibus caſibus requiratur, remiſſiuè.*

11 *Priuilegij ad probationem neceſſaria eſt ſcriptura.*
12 *Profeſſio vt emittatur neceſſaria eſt ſcriptura.*
13 *Scriptura requiritur in contractu emphyteutico.*
14 *Archiepiſcopus viſitans debet proponere verbum Dei, inquirere de vita miniſtrorum, & pertinentibus ad diuinum Officium, abſque iuramento infamatos Ordinariis denunciet, & notoria crimina puniat.*
15 *Epiſcopus dum viſitat debet ſemper paſcere gregem ſuum prædicationibus, & ſermonibus.*
16 *Epiſcopi in viſitatione quoad mores inquirere, & interrogare debent ſigillatim ſingulos clericos, vt quiſque deponat circa vitam alterius etiam cum iuramento.*
17 *Viſitator non in pecunia, ſed in victualibus recipere debet procurationem moderatam, nec familia ſua aliquod etiam oblatum munus recipere poteſt etiam prætextu officij.*
18 *Victualia tantum ab Eccleſiis miniſtranda ſunt Viſitatoribus, qui ex iniuncto ſibi munere viſitare tenentur.*
19 *Victualium expenſarum appellatione comprehenduntur illa, quæ conſiſtunt in victu, non autem illa, quæ concernunt alia neceſſaria perſonæ.*
20 *Victualia miniſtranda viſitatoribus debent eſſe moderata ſecundum facultatem Eccleſiæ.*
21 *Procurationes an, quando, & à quibus recipere poſſunt viſitatores, remiſſiuè.*
22 *Munera accipere non poteſt in viſitatione præter procurationem ab Eccleſiis Epiſcopus, aut quiſquam ſuorum ſub grauibus pœnis.*
23 *Munera qualiacunque etiam comeſtibilia, non poteſt Epiſcopus à viſitatis ratione viſitationis accipere.*
25 *Viſitandi ius, & poteſtatem habet omnis Prælatus Eccleſiaſticus, cui iuriſdictio, & adminiſtratio conuenit.*

Cap. Romani. I. *Innoc. IV.*

1 ARCHIEPISCOPVS, qui volt viſitare prouinciam, priùs debet plenè viſitare Capitulum ſuæ Eccleſiæ, ciuitatem, & diœceſim propriam, clericos, & laicos eorundem, & ſi commodè ipſe nõ poteſt ad vnamquamque accedere, de pluribus locis ad vnum congruum clericos, & laicos ſtudeat conuocare. Colligunt ex Ordin. Lap. Abb. Archid. Gemin. Ioan. Andr. Anchar. Dominic. Monach. Franch. Vin. *in ration. lib. 3. pag.* 408. Alagona *in compend. pag.* 523. remiſſiuè Caſal. *in annot.* & Ximen. *in concord p. 1. & 2.*

2 Hanc eandem concl. ex hoc text. deſumunt Zerol. *in praxi Epiſcop. p. 1. verbo viſitatio, verſ. ad tertium,* Perez *l. 4. in princ. tit. 3. lib. 1. Ordin. & l. 3. gloſſ. 1. tit. 4. lib.* 8. *pag.* 129. *col.* 2.

§. Deinde.

3 Archiepiſcopos viſitata ſua diœceſi viſitare debet vel totam, vel partem Prouinciæ viſitando diœceſes, ciuitates, Suffraganeos, eorum ſobditos, Capitula Cathedralium, & aliarum Eccleſiarum Monaſteria, Eccleſias, alia loca pia, Religioſa, clericos, populos, & accipere procurationes tantùm à locis viſitatis. Colligunt Doctores *in princ. text.* citati.

4 In gloſſ. *Pia loca*, ibi, *hoſpitalia*, &c. Notatur ad hoc, quòd hoſpitale pium, & Religioſum poteſt ab Epiſcopo viſitari, vt per Maſcard. *de probationib. concl.* 869. *n.* 30. Azor. *inſtit. moral. p. 2. lib. 9. c. 14. q. 6. verſ. ſi roges.*

5 In gloſſ. *Liberè*, ibi, *ſcilicet contradictione, præſcriptione, vel appellatione non obſtante.* Ita Gonzal. *ad reg.* 8. *Cancel. gloſſ* 53. *n.* 11.

§. Ex quo.

Archiepiſcopos ſi cœperit viſitare vnam diœceſim 6
ſuæ Prouinciæ, non poterit illam dimittere, & mox ad eandem reuerti, niſi priùs viſitauerit omnes diœceſes Prouinciæ, vel in toto, vel in parte, quas securè poterit viſitare, & etiam ſuam viſitauerit. Sed ſi aliqua diœceſis, vel aliqua Eccleſia indigeat viſitatione plus aliis, ſi à diœceſano illius Eccleſiæ, vel à communi conſenſu maioris partis Suffraganeorum fuerit requiſitus, tunc intermiſſa viſitatione aliarum reuertatur ad eandem, ſed ſi hoc malitioſè difficultant, tunc Archiepiſcopus petere debet licentiam à Sede Apoſt. confidenter. Colligunt ex Ordin. Doctores *in princ. text.* citati.

In gloſſ. *Malitioſè*, ibi, *qui allegat fraudem probare* 7
debet. Fraus enim in dubio non præſumitur, vt per Farinac. *in praxi crimin. p. 3. q. 89. n. 4. & 5. & à num.* 17.
quod probatur per indicia, præſumptiones, & con- 8
iecturas, de quo etiam Maſcard. *de probat. concluſ.* 530. Valaſc. *conſ.* 56. *n.* 2. Sic etiam dolus in dubio non præſumitur, & ideo per allegantem probari debet, *l. merito, ff pro ſocio*, cum multis adductis per Tiraq. *de retractu lig. §. 26. gloſſ. 1. n.* 35. Maſcard. *de probat. concluſ.* 531. *à princ. & concl.* 814. *cum ſeqq.* Card. Toſch. *lit. D, concl.* 573. Menoch. *de præſ. lib. 5. præſ. 3. num.* 42. Surd. *de aliment. tit. 4. q. 15. n.* 51. Seſſe Aragon. *deciſ.* 109. *n.* 8. *tom.* 1.

§. Poſtquam.

Si Archiepiſcopus finita viſitatione Prouinciæ vel- 9
let denuò viſitare, debet priùs requirere conſenſum Suffraganeorum, & coram eis dare ſuam definitionem in ſcriptis, vt poſſit etiam eſſe nota aliis, & mox eandem viſitationem iterare modo prædicto etiam ſine conſenſu Suffraganei, & incipiat viſitare illas Eccleſias, vel populos, qui non fuerunt viſitati in prima, niſi opportuniùs eſſet alios viſitare. Colligunt Doctores *in princ. text.* citati.

In gloſſ. *In ſcriptis.* De caſibus ſcripturam requi- 10
rentibus in hac gloſſ. enumeratis, vide Roman. *conſ.* 397. Guid *q.* 583, Perez *l. 3. verſ. ſextò*, facit *tit. 8. lib. 3. Ordinam. pag.* 612. Auil. *ad c. 1. Prætorum, verbo cartas, pag.* 25. vbi alios plures refert, remiſſiuè Cald. Pereira *de empt. & vendit. c. 19. n.* 12. latè Eraſm. à Cochier. *de iuriſdict. Ordinam. in exemptos, part. 1. quæſt. 7. à princ.*

In ead. gloſſ. ibi, *Tertius in priuilegiis.* Notatur ad 11
hoc, quòd ad probationem priuilegij neceſſaria eſt ſcriptura, vt per Maſcard. *de probat. concl.* 528. *n.* 19. Azeued. *l. 22. & 23. tit. 14. lib. 6. nouæ recopil.* Molin. *de primog. lib. 2. c. 8. à n.* 8. Auend. *l. 41. Tauri, gloſſ. 2. à n.* 14. Rot. *deciſ.* 529. *n.* 5. apud Farinac. *collect. 1. nouiſſimarum, alias p. 4. diuerſ.*

In ead. gloſſ. ibi, *Sextus in profitente.* Notatur ad 12
hoc, quòd ad emittendam profeſſionem neceſſaria eſt ſcriptura de iure communi, vt poſt Alex. de Neuo *in cap. rurſus, n.* 14. & *ibi* Præpoſ. *n. 8. qui clerici, vel vouentes*, Zanard. *direct. Theolog. p. 2. cap. 26. num.* 14. Panor. Armill. Syloeſt. & alios, reſoluit Fr. Barthol. de Vecchis *in praxi obſeruanda in admittendis ad Religionis ſtatum nouitiis, diſput. 13. dub. 2. num.* 1. quicquid dicat Sanch. *in præcepta Decalog. tom. 2. lib. 5. cap. 3. num.* 5.

In ead. gloſſ. ibi, *Octauus in emphyteuſi.* Notatur 13
ad hoc, quòd ſcriptura requiritur in contractu emphyteutico

teutico

teutico, vt per Menoch. *conſ.* 708. *n.* 2. Ruper. Rutand. *in theſauro iuris emphyt. quæſt.* 7. *n.* 1. *&* 2. Surd. *deciſ.* 10. *n.* 1. Aldouin. *conſ.* 80. *num.* 25. Molin. *de inſtit. tract.* 2. *diſp.* 447. Azor. *inſtit. moral. p.* 3. *lib.* 10. *c.* 5. *q.* 3. Stephan. Gratian. *diſcept. forenſ. c.* 188. *n.* 1. *cum ſeqq.* Card. Mantic. *de tacit. & ambig. conuent. lib.* 22. *tit.* 2. *n.* 8. *& tit.* 6. *n.* 12. *cum ſeqq.* Valaſc. *de iure emphyt. q.* 7. *n.* 3. *cum ſeqq.* Cald. Pereira *de poteſt. elig. cap.* 7. *n.* 16. *& de renouat. emphyt. q.* 2. *n.* 2.

§. Sanè.

14 Archiepiſcopus viſitans debet proponere verbum Dei, quærere de vita, & conuerſatione miniſtrantium in Eccleſiis, & aliis locis deputatis diuino ſeruitio, & de cæteris ſpectantibus ad officium ipſum abſque coactione iuramenti, intendens ad emendationem ipſorum per ſalubria monita, ſiue leuia, ſiue aſpera prudenter. Si verò contra eos orta fuerit infamia de aliquibus, denunciet Ordinario, vt inquirat ſolemniter ſuper his ſi iudicauerit expedire; ſed notoria crimina, quæ examinatione non indigent, liberè corrigat infligendo pœnam debitam, quia præſumitur negligentia Ordinarij. Colligunt Doctores *in princip. text.* citati.

15 *Propoſito verbo Dei.*] Notatur ad hoc, quòd Epiſcopus debet per ſe, vel per alium alioquin idoneum proponere verbum Dei, & ſemper dum viſitat paſcere gregem ſuum prædicationibus, & ſermonibus, vt per Zerol. *in praxi Epiſcop. p.* 1. *verbo viſitatio, verſ. ad quintum.*

Notoria verò crimina, &c.] Notatur ad hoc, quòd Archiepiſcopus notoria crimina ſubditorum Suffraganei punire poteſt, vt per Quarant. *in ſumm. Bullarij, verb. Archiepiſcopi auctoritas, verſ.* 24. Marc. Anton. Genuenſ. *in pract. Archiepiſc. cap.* 70. *n.* 11. Nouiſſimè Sebaſt. Cæſar. *in releCt. Eccleſiaſt hierarchia, p.* 1. *diſp.* 5. §. 2. *n.* 21. Et Archiepiſcopum notoria crimina ſubditorum Suffraganei liberè punire poſſe omni tempore abſque appellatione, & extra viſitationem, aſſerit Abb. *in cap. ex frequentibus, n.* 10. *de inſtitut.* quod tamen admittit Genuenſ. *loc. cit.* dummodo Epiſcopus non præuenerit in puniendo; ſed Syluest. *in ſumm. verbo Archiepiſcopus, ſub num.* 3. *in fine*, quem videtur ſequi Quarant. *d. verſ.* 24. illud intelligit quando Epiſcopus fuerit negligens, imò talis credendus, quia ſcilicet in illis puniendis eius negligentia notari poteſt, cùm ſint notoria, vt aduertit Sebaſt. Cæſar. *d. n.* 21. refero ego ipſe *in tract. de iure Eccleſiaſt. lib.* 1. *c.* 7. *n.* 75.

16 In gloſſ. *Coactione.* Notatur ad hoc, quòd Epiſcopi quoad mores inquirere, & interrogare debent ſigillatim ſingulos clericos, vt quiſque deponat circa vitam alterius etiam cum iuramento, vt per Zerol. *in praxi Epiſc. p.* 1. *verbo viſitatio*, §. 5. *verſ. ſecundò.*

§. Procurationes.

17 Viſitator, aut famulus non debet accipere procurationem in pecuniis, ſed in moderatis expenſis victualium, item nec ipſe, nec quiſquam ſuorum quodcunque munus accipere præſumat, qualitercunque ſit oblatum, & ſi quis acceperit, non abſoluatur niſi duplum reſtituat, & euitetur quælibet fraus. Colligunt Doctores *in princ. text.* citati.

18 *Sed in victualibus expenſas tantùm*, &c.] Notatur ad hoc, quòd viſitatoribus deputatis ad Eccleſiarum viſitationem, vt ſunt Epiſcopi, qui ex iniuncto ſibi munere ad hoc tenentur, alia expenſa ab Eccleſiis non eſt miniſtranda præter victualia, vt per Surd. *de aliment. tit.* 4. *q.* 22. Azor. *inſtit. moral. p.* 2. *lib.* 3. *c.* 42. *q.* 9. Zerol. *in praxi Epiſc. p.* 2. *verbo viſitatio*, §. 6. Bellet. *diſquiſit. cleric. tit. de clerico debitore*, §. 11.

19 Victualium expenſarum appellatione comprehenduntur illæ, quæ conſiſtunt in victu, non autem illæ, quæ concernunt alia neceſſaria perſonæ, vt per Zerol. *d.* §. 6. *dub.* 1. quem refero ego ipſe *de offic. & poteſt. Epiſcopi, p.* 3. *alleg.* 73. *n.* 57. Debent autem eſſe moderata 20 ſecundùm facultatem Eccleſiæ, non autem indebitè grauandus eſt clericus, vt reſoluit Bellet. *d.* §. 11. *n.* 6. ad illum tantùm diem, quo viſitat Epiſcopus pro ipſo, & ſuo moderato comitatu, vt tradit Piaſec. *in praxi Epiſcop. p.* 2. *c.* 3. *n.* 64. *in princip.*

21 An autem, quando, & à quibus procurationes recipere poſſint viſitatores latè dixi *de offic. & poteſt. Epiſcop. p.* 3. *alleg.* 73.

22 *Caueant inſuper*, &c.] Notatur ad hoc, quòd in viſitatione præter procurationem ab Eccleſiis non ſolùm Epiſcopus, ſed quiſquam ſuorum nihil muneris accipere poteſt ſub pœna maledictionis, & interdicti ingreſſus Eccleſiæ, ac reſtituendi duplum infra menſem, non obſtante remiſſione partium, ita Concil. Trident. *ſeſſ.* 24. *de reform. c.* 3. *verſ. interimque caueant, & verſ. nec munus*, Surd. *de aliment. tit.* 1. *q.* 64. *n.* 6. *& tit.* 4. *q.* 22. Azor. *inſtit. moral. p.* 2. *lib.* 3. *c.* 42. *q.* 9. Marc. Anton. Genuenſ. *in man. Paſtorum, c.* 35. *n.* 2. Ego ipſe *d. alleg.* 73. *n.* 44. Et quòd munera qualiacunque etiam comeſtibi- 23 lia non poteſt Epiſcopus à viſitatis ratione viſitationis accipere reſoluunt Piaſec. *in praxi Epiſc. p.* 4. *c.* 3. *n.* 73. Marc. Anton. Genuenſ. *d. c.* 35. *n.* 7.

§. Hanc autem.

24 Viſitandi ſupradicta forma eſt etiam ſeruanda ab omnibus Epiſcopis, & Prælatis viſitantibus ſuos ſubditos, ſaluis tamen rationabilibus, & approbatis Religioſorum conſuetudinibus, & Regularibus inſtitutis. Colligunt Doctores *in princ. text* citati.

25 *Aliiſque Prælatis*, &c.] Notatur ad hoc, quòd omnis Prælatus Eccleſiaſticus, cui iuriſdictio, & adminiſtratio conuenit, ius, & poteſtatem habet viſitandi, vt per Aloyſ. Ricc. *in collect. deciſ. p.* 4. *collect.* 1228. Azor. *inſtit. moral. p.* 2. *lib.* 3. *c.* 40. *q.* 6.

SVMMARIVM.

1 *Compendium huius text. refertur.*

2 *Victualium nomine non veniunt equorum vectura, ac proinde illa viſitatoribus præſtanda non ſunt, niſi eſſent à Summo Pont. delegati.*

3 *Viſitator ratione officij ſui aliquid malè accipiens quam pœnam incurrat, oſtenditur.*

4 *Clerici non poſſunt etiam volentes, & ſponte gabellas, & collectas, ſeu alia munera ſoluere ſine licentia Papæ.*

Cap. Exigit. II. *Gregor. IX.*

1 Viſitationis ratione exigens pro procuratione pecunias etiam à volente, vel recipiens munera, vel à non viſitatis recipiens procurationem, vel aliud cum præſumptione, tenetur infra menſem reddere duplum accepto illi Eccleſiæ à qua acceperat. Et ſi non reſtituerint infra menſem, Patriarcha, & Archiepiſcopi ſunt interdicti ab ingreſſu Eccleſiæ, inferiores verò ſunt ſuſpenſi à beneficio, donec plenariè reſtituant Eccleſiæ, nec poſſunt iuuari remiſſione, liberalitate, vel gratia dantium. Colligunt ex Ordinar. Archid. Gemin. Ioan. Andr. Anchar. Domin. Monach.

Franc.

Franc. Viuian. *in ration. lib.3. pag.407.* Alagona *in compend. pag.* 525.

2 *In victualibus.*] Victualium nomine non veniunt equorum vecturæ, ac proinde illæ viſitatoribus præſtandæ non ſunt, vt docent Zerol. *in praxi Epiſcop. p.2. verbo viſitatio, §.6. dub.3.* Piaſec. *in ſimili praxi, p.2. c.3. n.63. in fine,* Marc. Anton. Genuenſ. *in manuali Paſtorum, c.35. n.8. in fin. & n.10.* Bellet. *diſquiſit. cleric. tit. de clerico debitore, §.11. n.4.* Niſi viſitator eſſet Prælatus à Summo Pontif. delegatus, tunc ei deberi mercedes equorum, & viaticum, vt de loco ad locum tranſire commodè poſſit, per gloſſ. *verbo ſi volueris, in Clem. 2. de cenſib.* tenet Azor. *inſtit. moral. p.2. lib.3. c.41. q.8.* quem refero ego ipſe *de offic. & poteſt. Epiſcop. part.3. alleg.73. num. vlt.*

3 *Duplum eius, quod receperit,* &c.] Notatur ad hoc, quod viſitator ratione officij ſui aliquid malè accipiens ipſo iure ſuſpenſionem incurrit, ab ea tamen abſolui poteſt, dummodo intra menſem duplum eius, quod recepit, Eccleſiæ, à qua id receptum fuerit, reſtituat, vt conſuluit Nau. *conſ. 11. in antiq. aliàs 2. in nouis, ſub tit. de cenſib.* Sayr. *in floribus deciſ. ſub eod. tit. deciſ. 11.*

4 In gloſſ. *Volente.* Notatur ad hoc, quòd clerici non poſſunt etiam volentes, & ſponte ſoluere gabellas, & collectas, ſeu alia munera ſubire ſine licentia, vt per Viuian. *in praxi iurispatron. lib.6. cap.1. num.190. in vlt. impreſſ.*

SVMMARIVM.

1 *Viſitator recipere poteſt procuratorem in pecunia volentibus viſitatis, ſed vna die vltra vnam procurationem non recipiet, licèt plura viſitauerit loca.*

2 *Viſitatis liberum eſt, ſi velint, pecunia redimere procurationem, & tunc viſitator tenetur recipere in ea ſpecie, qua fuerit oblatum.*

3 *Viſitator non poteſt in pecunia tenere id, quod per victum ſibi neceſſarium contingebat.*

4 *Epiſcopo viſitanti clerum ciuitatis vbi ſita eſt Cathedra, nulla debetur procuratio.*

5 *Epiſcopus ſi vna die duas parochias viſitaret, vnam tantùm portionem habere debet.*

Cap. Felicis. III.

1 Viſitans ex officio poteſt recipere procurationem in pecunia volentibus viſitatis, ſed in vna die vltra vnam procurationem recipere nequit, licèt plura viſitauerit loca. Colligunt ex Ordin. Archid. Gemin. Ioan. Andr. Anch. Domin. Franc. Viuian. *in ration. lib.3. pag.408.* Alagona *in compend. pag. 526.*

2 *Pecuniam licitè recipere valeant.*] Hodie ex diſpoſitione Concil. Trid. *ſeſſ.24. de reformat. c.3. verſ. ſit tamen in optione,* liberum eſt viſitatis, ſi velint, pecunia redimere procurationem, & tunc viſitator tenetur recipere in ea ſpecie, quæ fuerit oblata, vt tradit Piaſec.

3 *in praxi Epiſc. p.2. c.3. n.64. in fine.* Non poteſt tamen viſitator in pecunia taxare id, quod per victum ſibi neceſſarium contingebat, vt ait Zerol. *in ſimili praxi, p.2. verbo viſitatio, §.6. dub.2.* quem refero ego ipſe *de offic. & poteſtate Epiſcop. part.3. allegat.73. num.55. & 56.*

4 *Diebus quibus viſitationis officium perſonaliter exercebunt.*] Ergo Epiſcopo viſitanti clerum Ciuitatis, vbi ſita eſt Cathedra, nulla debetur procuratio, vt tenent Marc. Anton. Genuenſ. *in manuali Paſtorum, c.35. n.9.* Piaſec. *in praxi Epiſc. p.2. c.3. n.65.* Ego ipſe *d. alleg.73. num.46.* quicquid dicant Surd. *de aliment. tit.4. q.22. num.9.* & Azor. *inſtit. moral. p.2. lib.3. cap.42. q.4.* Bellet. *diſquiſit. clerical. part.1. tit. de clerico debitore, §.11. n.2. & 3.*

Niſi vnam procurationem, &c.] Notatur ad hoc, quòd ſi Epiſcopus vna die duas parochias viſitaret, vnam tantùm procurationem habere debet, vt obſeruat Zerol. *dict. §.6. dubio 6.* 5

SVMMARIVM.

1 *Vniuerſitas, vel ſingularis perſona, quæ Eccleſias, vel Eccleſiaſticas perſonas compulerit ſoluere pedagia, vel guidagia, aut exactiones pro rebus ſuis, quas cauſa negotiationis non deferunt, vel pro perſonis, ſingulares ſunt excommunicati, & vniuerſitas interdicta, nec prodeſt contraria conſuetudo.*

2 *Exemptio clericorum quoad forum eſt iuris Diuini.*

3 *Clerici immunes ſunt à tributis, & gabellis.*

4 *Clerici res ſuas negotiationis cauſa deferentes immunes ſunt à ſolutione gabellæ.*

5 *Clerici quando dicantur negotiationis cauſa res deferre, vel emere, oſtenditur.*

6 *Clerici quando deferunt, vel vendunt fructus, & redditus ſuorum beneficiorum non dicuntur negotiari, ac proinde gabellam ſoluere non tenentur.*

7 *Eccleſiaſticas perſonas compellentes ad pedagia, &c. ſiue per ſe, ſiue per alium exigentes, incurrunt excommunicationem nulli reſeruatam.*

Cap. Quanquam. IV.

Eccleſiæ, & perſonæ Eccleſiaſticæ pro ſe, & pro rebus ſuis propriis, quas non cauſa negotiandi deferunt vel deferri faciunt, vel tranſmittunt, non tenentur ſoluere pedagia, vel guidagia; qui ergo pro perſonis, vel rebus exigit, vel extorquet per ſe, vel alium, ſuo, vel alieno nomine, vel compellit ad ſoluendum, ſi ſit perſona ſingularis cuiuſcunque dignitatis, conditionis, vel ſtatus, ſit excommunicatus, ſi Collegium, vel Vniuerſitas, eius locus ſit interdictus ipſo facto, nec abſoluatur, vel relaxetur interdicto, niſi plenè reſtituerit exacta, & competenter ſatisfecerit de tranſgreſſione, non obſtante quacunque conſuetudine contraria, quæ potiùs corruptela dicenda eſt. Colligunt ex Ordin. Lap. Abb. Archid. Gemin. Ioan. Andr. Anchar. Dominic. Monach. Franc. Vin. *in ration lib.3. pag.408.* Alagona *in compend. pag. 526.* remiſſiuè Caſal. *in annot.* & Ximen. *in concord. part.1. & 2.* 1

Quinimò, & Diuino, &c.] Notatur ad hoc, quòd exemptio clericorum eſt iuris Diuini, vt per citatos *in collect. ad cap. Eccleſia ſancta Maria 10. de conſtitut. n.19.* quibus addo Flamin. *de reſignat. benefic. lib.7. q.9. n.5.* Perez *l.1. tit.3. lib.3. Ordinam pag.55. & l.2. verſic. quæro vtrum Papa, tit.1. lib.3. Ordinam. pag.466.* Anaſt. Germon. *de ſacrorum immunit. lib.3. c.15. n.15. cum ſeqq.* D. Sahag. *in cap. fin. de ſequeſt. poſſeſſ. n.52. verſ. primam ſententiam,* Caſtil. *lib.2. quotid. c.5. n.29. cum ſeqq.* Paul. Comitol. *reſponſ. moral. lib.1. q.92.* Mart. *de iuriſdict. p.4. caſu 64. n.1.* Cabed. *Luſit. deciſ. 83. n.10. p.2.* Fr. Anton. de Souſa *in relect. Bulla in Cœna Domini, c.19. diſp.91.* Cened. *pract. & Canonic. quæſt. lib.1. q.4.* latè D. Aſcan. Tambur. *in tract. de iure Abbatum, tom.1. diſput.15. quæſ.19. & ſeq.* 2

Et perſonas Eccleſiaſticas, &c.] Notatur ad hoc, quòd clerici immunes ſunt à tributis, & gabellis, vt per Couar. *practic. cap.31. num.9.* Lazart. *de decima vendit. cap.19. à num.18.* Azeued. *ad Curiam* 3

Piſanam

Piſanam, *lib.* 2. *c.* 21. & *l.* 2. *n.* 1. *tit.* 4. *lib.* 1. *noua recop.* Olan. *in antinom. iuris, verbo Clerici*, *n.* 23. Girond. *de gabell. p.* 7. *n.* 4. Matienſ. *l.* 11. *gloſſ.* 1. *n.* 4. *tit.* 4. *lib.* 5. *noua recop.* Ioſeph. Ludou. *tom.* 3. *commun. opin. tit. de gabellis concluſ. vnica*, *verſ. infertur* 10. *pag. mihi* 479. Gutier. *pract. lib.* 1. *q.* 8. Barthol. Humad. *l.* 49. *verbo franquezas*, *tit.* 6. *p.* 1. Zerol. *in praxi Epiſcop. p.* 1. *verbo Clericus*, *verſ. ad nonum*, *pag. mihi* 69. Alex. Trentacinq. *var. reſol. lib.* 1. *tit. de iure fiſci reſolut.* 5. *à num.* 7. *cum ſeqq.* Marr. *de iuriſd. p.* 4. *cent.* 1. *caſu* 1. *n.* 6. Quarant. *in ſumma Bullario verbo vectigal.* Cenal. *communium contra communes*, *tom.* 4. *q.* 899. *à num.* 153. Cardoſ. *in praxi iudicum*, *verbo Clericus*, *n.* 74. & *verbo gabella*, *num.* 5. Valaſc. *conſ.* 131. Chriſtoph. de Pace *in ſcholiis ad leges ſtyli*, *l.* 212. *n.* 2. & 3. Flores de Mena *var. lib.* 2. *q.* 21. *n.* 174. *cum ſeqq.* Viuian. *in praxi iuriſpatron. lib.* 6. *c.* 1. *à n.* 186. In vlt. impreſſ. quorum plures refero ego ipſe *de offic. & poteſt. Epiſcop. p.* 2. *allegat.* 13. *per tot.* vbi diſputo quid dicendum ſi ſint Clerici in minoribus tantùm attentis Regiis Ordinationibus Hiſpaniæ, de quo etiam nuncupatim agunt Bobadil. *in ſua politica*, *lib.* 2. *c.* 18. *n.* 110. Molin. *de iuſtit. tract.* 2. *diſp.* 671. *n.* 5. Flores de Mena *d. q.* 21. *n.* 199. Sanch. *de matrim. lib.* 7. *diſp.* 46. *n.* 16. Gutier. *de gabell. q.* 91. Azor. *inſtit. moral. p.* 1. *lib.* 3. *cap. vnic. quæſt. fin.* Nicol. Garc. *de benef. p.* 2. *c.* 3. *à n.* 5. Felician. *de cenſibus*, *lib.* 2. *cap. vlt. num.* 13. Vaſq. *in opuſc. de reſtit. c.* 6. §. 1. *n.* 33. Leſſ. *de iuſtit. lib.* 2. *c.* 33. *dub.* 5. *num.* 39. Malder. 2. 2. *tract.* 5. *c.* 6. *dub.* 8. Diana *reſol. moral. tract.* 2. *reſol.* 35.

4 *Quas non cauſa negotiandi deferunt.*] Ergo ſi deferant cauſa negotiationis, immunes non ſunt à ſolutione gabellæ, vt reſoluunt Duen. *reg.* 100. *verſ. fallit.* 11. Lazarte *d. c.* 19. *n.* 65. & 66. Girond. *de gabell. p.* 7. *n.* 8. Foler. *ad Marant. de ordine iudic. p.* 4. *n.* 30. *pag.* 184. Ioſeph. Ludou. *tom.* 3. *commun. opin. tit. de gabellis concl. vnic. verſ. infertur decimò*, Matienſ. *d. l.* 11. *gloſſ.* 1. *n.* 3. Bobadil. *in ſua politica*, *lib.* 2. *c.* 18. *n.* 123. *lit. E*, *n.* 142. Ioan. Garc. *de nobilit. c.* 9. *n.* 52. Mex. *in tract. taſſa panis concl.* 5. *num.* 22. Cened. *ad Decretum collect.* 37. *n.* 2. Cabed. *Luſit. deciſ.* 189. *p.* 1. & *Areſto* 45. *part.* 2. Quarant. *in ſumma Bullarij*, *verbo vectigal verſ. tertiò quatenus*, Alex. Trentacinq. *var. reſol. lib.* 1. *tit. de iure*

5 *fiſci reſol.* 5. *num.* 8. Gutier. *de gabellis*, *q.* 93. Quando autem dicantur Clerici negotiationis cauſa res deferre, vel emere? Vide Lazart. *d. c.* 19. *n.* 51. Girond. *d. p.* 7. *n.* 31. Sot. *de iuſtit. lib.* 6. *q.* 2. *art.* 2. Molin. *de iuſtit. tract.* 2. *diſp.* 341. *ex verſ. ſecundùm*, Marr. *d. p.* 4. *caſu* 3. *n.* 10. Valer. Reginald. *in praxi fori pœnit. lib.* 25. *n.* 325. *verſ. quarta*, Ioan. de Salas *de contract. tract. de empt. dub.* 2. *n.* 1. Cened. *d. collect.* 37. *n.* 2. Aloyſ. Rice. *in praxi rerum fori Eccleſ. deciſ.* 375. *in* 1. *edit.* Camill. Borrel. *in ſumma omnium deciſ. tit.* 7. *de Clericis à n.* 68. Cenal. *commun. contra commun q.* 810. *num.* 16. & 17. & *in tract. de cognit. per viam violentiæ*, *p.* 2. *quæſt.* 64. *num.* 21.

6 Quando Clerici deferunt, vel vendunt fructus, & redditus ſuorum beneficiorum, non dicuntur negotiari, ac proinde gabellam ſoluere non tenentur, vt reſoluunt Bonacoſ. *commun. crimin. p.* 2. *verbo gabella*, *pag.* 32. *verſa*, Gregor. *lib.* 49. *verbo las franquezas*, *tit.* 6. *p.* 1. Ioſeph. Ludou. *d. concluſ. vnic. verſ. infertur* 10. Mex. *d. concluſ.* 5. *num.* 29. Cabed *d. p.* 2. *Areſto* 45. Gutier. *de gabell. q.* 93. *num.* 15. Marra *d. caſu* 3. *n.* 9. faciunt quæ Aloyſ. Rice. *d. deciſ.* 273. *n.* 8. Cened. *d. collect.* 37. *num.* 2. *in fine*, Valaſc. *conſult.* 131. *à num.* 6.

7 *Qui verò contra fecerint*, &c.] Compellentes Eccleſiaſticas perſonas ad pedagia, guidagia, &c. ſiue per ſe, ſiue per alium exigentes excommunicationem nulli reſeruatam incurrunt, vt per Soar. *tom.* 5. *diſp.* 23. *ſect.* 4. *num.* 11. Iul. Lauor. *de Indulg. part.* 2. *cap.* 13. *num.* 17. Filliuc. *tract.* 14. *num.* 53. *verſ. nonò*, & *num.* 62. & alios, quos refero ego ipſe *de offic. & poteſt. Epiſcop. p.* 3. *alleg.* 50. *num.* 213. ſecundùm Lugdun impreſſ. nouiſſimè Bonac. *de cenſur. extra Bullam diſp.* 2. *q.* 2. *punct.* 21.

Interdicti ſententias ipſo facto incurrant.] Notatur 8
ad hoc, quòd ciuitas, caſtrum, vel locus, cuius Collegium, aut vniuerſitas exigit, ſeu extorquet, aut ſoluere compellit per ſe, vel per alium ſuo, vel alio nomine pedagia, vel guidagia, aut exactiones ab Eccleſiis, vel Eccleſiæ perſonis exceptis rebus, quas cauſa negotiationis deferunt, Eccleſiaſtico interdicto ſubiiciuntur, vt per Mar. Alter. *de cenſur. tom.* 2. *diſp.* 12. *de interdicto c.* 2. *col.* 1. Bonacin. *de interdictis in particul. diſp.* 4. *q.* 3. *punct.* 1. *n.* 1. vbi aiunt, huiuſmodi interdictum eſſe locale, non perſonale, & ſufficere ad illud incurrendum, vt actiones præfatæ fiant ab vniuerſitate ſæculari, vel Eccleſiaſtica, iuxta gloſſ. *hîc verbo vniuerſitas*, additque idem Bonac. *n.* 8. quòd non tenemur ſeruare interdictum locale antequam locus denuntietur interdictus, quia poſt Extrauag. *Ad euitanda*, non tenemur quemquam euitare ante denuntiationem. Eccleſia tamen cenſetur ſufficienter denuntiata ſi dicatur, ſingulæ Eccleſiæ talis loci ipſo facto ſint interdictæ.

Nec ab excommunicatione huiuſmodi, &c.] Notatur 9
ad hoc, quòd abſolutio, ſeu relaxatio iſtius interdicti reſeruata eſt ante factam reſtitutionem, & prædictam competentem ſatisfactionem, vt per Alter. *d. c.* 2. *col.* 2. Bonacin. *d. punct.* 1. *n.* 4. reſoluentes præſtita ſatisfactione, & reſtitutione Prælatum inferiorem abſoluere poſſe, quia Papa relaxationem interdicti in hoc caſu non reſeruat. Aduertere tamen oportet cenſuras, ſeu pœnas huius cap. adhuc vigore ſi locorum conſuetudo habeat, vt tenent Soar. *tom.* 5. *de cenſur. diſp.* 37. *ſect.* 1. *num.* 14. Filliuc. *tract.* 18. *c.* 6. *num.* 144. Bonac. *d. punct.* 1. *n.* 6.

SVMMARIVM.

1 *Archiepiſcopus viſitare poteſt Prouinciam, atque etiam iterare, licèt Suffraganei non ſint negligentes, & tunc Confeſſiones omnium audire, abſoluere, & pœnitentias imponere.*

2 *Archiepiſcopi hodie non poſſunt diœceſes ſuorum Comprouincialium viſitare, niſi cauſa cognita, & probata in Concilio Prouinciali.*

3 *Archiepiſcopus dum actu viſitat Prouinciam, poteſt Confeſſiones ſubditorum Suffraganeorum audire, & abſoluere confitentes, & ipſis pœnitentias iniungere ſalutares tam per ſe, quàm per alios.*

Cap. Perpetuo. V. & vlt.

ARchiepiſcopus liberè poteſt ſuam Prouinciam 1
viſitare, licèt eius Suffraganei non ſint negligentes, & reiterare viſitationem eandem, & accipere procurationes à locis viſitatis, non obſtante contraria conſuetudine. Item poteſt dum viſitat audire Confeſſiones ſubditorum ſuffraganeorum, & abſoluere cum ſalutari pœnitentia, ac per Prouinciam dare literas Indulgentiarum. Colligunt ex Ordin. Lap Abb. Archid. Gemin. Ioan. Andr. Anchar. Domin. Monach. Franch. Viuian. *in ration. lib.* 3. *pag.* 409. Alagona *in compend. pag.* 526.

Suam Prouinciam viſitare, &c.] Hodiè verò attentata 2
diſpo

diſpoſitione Conc. Trid. *ſeſſ.24.de reform.c.3. in princ.* non poſſunt Archiepiſcopi diœceſes ſuorum Comprouincialium viſitare, niſi cauſa cognita, & probata in Concilio Prouinciali, vt referunt Henriq. *in ſumm. lib.6.c.14.§.9.in com.lit.Z*, Saoch. *in precept.Decalog. tom.1.l.2.c.11.n.6.in fin.* Ego ipſe *de offic.& poteſt. Ep. p.1.tit.4.n.50.in fin.& de iure Eccl.l.1.c.7.n.91.*

5 *Poteſt etiam*, &c.] Notatur ad hoc quòd Archiepiſcopus dum actu viſitat Prouinciam poteſt Confeſſiones ſubditorum Suffraganeorum audire, & abſoluere confitentes, & ipſis pœnitentias iniungere ſalutares, vt per Paui. *de viſit.p.2.q.4.* Quarant. *in ſumm. Bull.verſ. Archiepiſcopi auctoritas, verſ.33.* Henriq. *in ſum.l.11.c.3. §.5.* Marc. Anton. Gen. *in pract. Archiep. Neap.c.70.n.9.* tam per ſe, quàm per alios, ſecundùm Soar. *tom.4.de Pœnit.diſp.25.ſect.1.n.14.* Valer. Reginald. *in praxi fori pœnit. lib.1.n.34.* Molfeſ. *in ſumma moralis Theologiæ tract.7.c.14.n.75.* quos refero ego ipſe *d.tit.4.n.47.* & 48. Ioan. Valer. *de different.inter vtrumque forum; verbo iuriſdictio differ.4.* iterum ego ipſe *d.c.7.n.90.*

De Conſecratione Eccleſiæ, vel Altaris.

Tit. XXI.

SVMMARIVM.

1 *Eccleſia polluta pollutum eſt cœmeterium illi contiguum, ſed non remotum. Pollutio cœmeterij Eccleſiam non polluit, licèt contigua exiſtat, polluto vno cœmeterio aliud illi contiguum pollutum non eſt, licèt per portam de vno in aliud detur ingreſſus.*

2 *Eccleſia polluitur, & violatur ſanguinis humani effuſione.*

3 *Eccleſia polluitur propter voluntariam humani ſeminis effuſionem intra illam contingentem.*

4 *Cœmeterio polluto non polluitur Eccleſia, ſecus è conuerſo.*

5 *Dignius, & potentius trahit ad ſe naturam minus digni, ſeu minus potentis.*

6 *Eccleſia vt polluatur per ſanguinis effuſionem requiritur quòd effuſio ſanguinis publica ſit.*

7 *Sanguinis hominis viuentis, & non brutorum animalium effuſio in Eccleſia illam polluit.*

8 *Sanguinis effuſio debet eſſe iniurioſa, vt per illam Eccleſia polluatur.*

9 *Vulneratus extra Eccleſiam ſi ad eam fugiat, & ibi ſanguinem ſpargat, non reconciliatur Eccleſia, ſecus è contrario.*

10 *Eccleſia non polluitur ex effuſione ſanguinis, aut ſeminis ſupra tectum contingente.*

11 *Eccleſia polluitur ex martyrio alicuius Sancti.*

12 *Eccleſia polluitur ſi quis ſua mentis compos ex ira, vel deſperatione intra illam ſe occidat, vel iniurioſè percutiat.*

Cap. Si Eccleſia. Vnic.

Bonif. VIII.

1 ECCLESIA ſi polluatur effuſione ſanguinis, vel ſeminis, cenſetur etiam pollutum cœmeterium, ſi eſt illi contiguum, & in eo non poteſt quis ſepeliri antequam ſit reconciliatum, ſecus ſi eſt remotum ab ea. Si verò polluatur cœmeterium contiguum, non ideo cēſetur Eccleſia polluta, quia minus dignum non trahit maius. Verùm quando ſunt plura cœmeteria contigua vno pariete diuiſa, licèt ea vno in aliud per portam eatur, tamen ſi vnum polluatur, non cenſetur pollutum aliud. Colligunt ex Ordin. Lap. Abb. Archid. Gemin. Ioan. Andr. Anch. Domin. Franch. Monach. Viuian. *in ration. lib.3. pag.417.* Alagona *in compend. pag.532.* remiſſiuè Ximen. *in concord.p.1.& 2.*

Sanguinis, aut ſeminis effuſione, &c.] Notatur ad hoc quòd Eccleſia polluitur, & violatur ſanguinis humani effuſione; qualis autem debeat eſſe hæc effuſio, & alia circa hanc materiam tradunt Syluest. *in ſum. verbo conſecratio, il.2.n.5.verſ. ſecundus caſus*, Sot. *in 4. diſt.13.q.2.art.13.verſ.ait quartò*, Abb. *in cap. cùm illorum, n.12.de ſentent excom.* Sebaſt. Medic. *in tract.de regul.iuris in reg.5.ampl.179.& in ſumm.peccat. p.2.tit.9. q.10.* Nauar. *in man. c.27.n.251. verſ. dixi effunditur*, Læl. de Zanchis *de priuileg. Eccleſiaſt.priuileg.5.à n.1. & priuil.127.n.8.in princ.* Alphonſ. de Caſtro *de poteſt. legis pœnit.lib.1.c.7.verſic.ex eadem ratione infero*, Læl. Zech. *de caſibus reſeruat.caſu 11.* Viuald. *in candel.aureo tit. de interdicto à n.54.* Iacob. de Graff. *in aureis deciſ. p.1.lib.2.c.48. n.22.* Henriq. *in ſumm.lib.9.c.27. §.5.* Auil. *de cenſur.p.5 diſp.7.* Sayr. *eod.tract. lib.5.c.16.* Fagundez *in quinque Eccleſia præcepta præc.1. lib.3.c.14. n.14.* latè ego ipſe *de offic. & poteſt. Epiſcop. p.2. alleg.28.à n.30.cum ſeqq.* 2

Aut ſeminis, &c.] Notatur ad hoc quòd polluitur Eccleſia propter voluntariam humani ſeminis effuſionem intra illam contingentem, vt vltra citatos numero præcedenti tradunt Gambar. *de caſibus reſeruatis, c.45. caſu 6.n.11.* Mar. Alter. *de cenſuris tom.2.diſp.2.de interdicto c.1.verſ.tertiò*, Vgolin. *de offic.& poteſt.Epiſc.c.29. §.3.* Fr. Ludou. Miranda *in man. Prælat.tom.2.q.39.art.5. concl.1.verſ.ſecundus caſus*, Azor. *inſtit.moral.p.2.lib.9. c.5. q.3.* Fagundez *d. c.14. n.20. cum ſeqq.* Ego ipſe *d. alleg.28.n.42.cum ſeqq.* 3

Si contiguum ſit eidem, cenſetur eſſe pollutum, &c.] 4 Notatur ad hoc quòd cœmeterio polluto, non polluitur Eccleſia, licèt è conuerſo polluta Eccleſia polluatur cœmeterium, vt per Henriq. *in ſum.lib.9.c.27. §.5.* Azor. *inſtit.moral p.1.lib.10.c.26.q.13. verſ. quintò eſt*, Sayr. *de cenſuris, lib.5.c.16.n.28.* Cened. *ad Sextum collect.11.n.7.*

Ne minus dignum, &c.] Notatur ad hoc quòd dignius, & potentius trahit ad ſe naturam minus digni, ſeu minus potentis, vt per Anton. Gom. *var. tom.3. c.10.n.6.* Sanch. *de matrim.lib.3.diſp.29.n.8.* Monet. *de decimis c.9.q.5.n.158.* Benedict. Ægid. *in repet.l.1.C.de ſacroſ.Eccleſ.p.3.§.1.n.14.* 5

In gloſſ. *Pollui.* ibi, *quòd ſi pollutio fuerit occulta, non debet reconciliari*, &c. Notatur ad hoc, quòd vt Eccleſia polluatur per ſanguinis effuſionem, requiritur quòd effuſio ſanguinis publica ſit, nam ſi occulta fuerit, reconciliatione non indigebit Eccleſia, vt per Soar. *tom.3.diſp.81.ſect.4. verſ.ſecundò dubitari ſolet*, Sayr. *de cenſur.lib.5.c.16.num.10.* Sanch. *de matrim.lib.9.diſp.15. n.10.* Fagundez *dict. c.14. à num.33.* metipſum *dict. alleg.28.n.37.* 6

In gloſſ. *Sanguinis*, ibi, *humani.* Notatur ad hoc, quòd vt Eccleſia per ſanguinis effuſionem polluatur, ſeu violetur, requiritur quòd ſanguis hominis viuentis effundatur, & non ſufficit quòd ſanguis ſit brutorum animalium, vt per Sayr. *d.c.16. num.6.* Raguſ. *de Miſſa in Eccleſia q.60. n.2.* & plures quos refero *d. alleg.28.n.31.* 7

In ead. gloſſ. ibi, *Iniurioſ.* Notatur ad hoc, quòd vt Eccleſia per ſanguis effuſionem polluatur, ſeu 8

violetur

violetur, requiritur quòd effuſio ſanguinis iniurioſa ſit, nam ſi homicidium, aut vulnus caſu contingat, aut in neceſſariam defenſionem, aut quia ſanguis naturaliter fluit, nulla iniuria infertur loco ſacro, & conſequenter pollutus cenſeri non debet, vt per Sayr. *d.c.*16. *n.*14. Nauar. *in man.c.*27.*n.*256.*verſ.dixi effunditur.* Fr. Ludou. Lop. *in inſtruct. Conſcient.p.*1.*c.*33.*verſ.ſed certè ſecundùm,* Azor *inſtit.moral.p.*1.*lib.*6.*c.*26.*q.*13. Farin. *in praxi crimin. p.*3.*q.*125.*n.*22.

9 In ead. gloſſ. ibi, *Et ſi extra Eccleſiam vulneratus ad Eccleſiam fugiat, & ibi ſanguinem ſpargat, non reconciliatur Eccleſia, ſecus è contrario.* Ita Vgolin. *de officio, & poteſt. Epiſcop.c.*29.§.1.*verſ.tertiò non polluitur,* Fagundez *d.c.*14. *n.*89. ego ipſe *d. p.*2. *alleg.*28.*n.*23. *&* 26.

10 In ead. gloſſ. ibi, *Si autem ſupra tectum pone cum ſagitta homo interficiatur*, &c. Notatur ad hoc, quòd ex effuſione ſanguinis, aut ſeminis ſupra tectum contingente non polluitur Eccleſia, vt per Sanch. *d.diſp.*15. *à n.*21. Mar. Alter. *d.c.*1. *verſ. requiritur*, Fagundez *d. c.* 14. *à num.* 37. quos refero ego ipſe *d. allegat.* 28. *num.* 45.

11 In ead. gloſſ. ibi, *Sed quid ſi ſanctus vir ibi occidatur,* &c. Notatur ad hoc, quòd Eccleſia polluitur ex martyrio alicuius Sancti, vt per Iacob. de Graff. *d.loco n.* 24. Sayr. *d.c.*16. *n.*14. *verſ. item*, Vgolin. *d.*§.1. *ſtatim in princ.verſ.id quod locum habet*, Mar. Alter. *d.c.*1. *verſ. verum*, Fagundez *in quinque Eccleſiæ præcepta præc.* 2. *lib.*4.*c.*4.*n.*17. quos refero ego ipſe *d.alleg.*28.*n.*29.

12 In ead. gloſſ. *in addit.* ibi, *ſi vir ſana mentis ſe ipſum occidat*, &c. Notatur ad hoc, quòd ſi quis ſuæ mentis compos ex ira, vel deſperatione ſe ipſum occidat, vel iniurioſè percutiat, cenſebitur Eccleſia violata, & reconciliatione indigebit, vt per Sayr. *d. c.*16. *num.* 4. *in fine.*

13 In gloſſ. *Seminis*, ibi, *vnde ſi vir cognoſcit vxorem in Eccleſia, non reconciliabitur*, &c. *ſed ipſe Ioan. quod verum puto.* Notatur ad hoc, quòd per coitum coniugalem factum in Eccleſia polluitur Eccleſia, ac indiget reconciliatione, vt per Couar. *de ſponſal. p.*2. *c.*7. §.2. *n.*3. Perez *tit.*1. *lib.*5. *Ordinam. pag.*12. Fuſch. *de viſit.lib.*1.*c.*28.*n.*9.*& lib.*2.*c.*25.*n.*6. Cened. *ad Sextum collect.*11.*n.*2. Raguſ. *de Miſſa in Eccleſia, q.*58. Sayr. *d. c.*16.*à n.*19. Sanch. *de matrim.lib.*9.*diſp.*15.*à n.*7. Gambar. *d.caſu* 6.*n.*11.*in fine*, Vgolin. *d.c.*29.§.3.*verſ.tertiò locum habet*, Ludou. Miranda *d.q.*39.*art.*5.*concl.*1.*verſ. ſecundum eſt*, & plures per me citatos *d.alleg.*28.*n.*47. vbi *n.*48. intelligo de coitu coniugali intra Eccleſiam contingente illicito, & peccaminoſo.

De Reliquiis, & Veneratione Sanctorum.

Tit. XXII.

SVMMARIVM.

1 *Feſta XII. Apoſtolorum, quatuor Euangeliſtarum, & quatuor Doctorum, & Confeſſorum Eccleſiæ, ſcilicet Gregorij, Auguſtini, Ambroſij, & Hieronymi, ſub Officio duplici debent ſolemniter celebrari.*

2 *D. Hieronymus an fuerit Cardinalis? remiſſiuè.*

3 *Papa ſolus poteſt Sanctos canonizare.*

4 *Papa errare non poteſt in canonizatione Sanctorum.*

5 *Preces ſolemnes, aut publicas fundere non licet defuncto non canonizato, ſeu non Beatificato.*

6 *Preces licet in ſecreto porrigere alicui defuncto, quem Sanctum credit aliquis, vt pro ipſo ad Deum intercedat.*

Cap. Glorioſus. Vnic.

Bonif. VIII.

Feſta duodecim Apoſtolorum, quatuor Euangeliſtarum, & quatuor Doctorum, Sanctorum Gregorij, Auguſtini, Ambroſij, & Hieronymi præcipitur annis ſingulis in perpetuum per vniuerſas mundi Eccleſias ſub duplici Officio ſolemniter celebrari. Colligunt ex Ordin. Archid. Gemin. Ioan. Andr. Anchar. Domin. Monach. Franch. Viuian. *in ration.lib.*3. *pag.*248. Alagona *in compend. pag.*543. 1

Ac Hieronymum Sacerdotij præditum titulo.] An D. Hieronymus fuerit Cardinalis? Vide Theſaur. *linguæ Latinæ verbo Cardinalis*, Fr. Ioſeph. à Segouca, *in vita eiuſdem Sancti, lib.*3.*c.*6. Illeſc. *in chronica Pontificali, p.*1.*lib.*4.*c.*30.*pag.mihi* 193. Card. Cæſ. Baron. *annalium Eccleſiæ, tom.*4. *anno Chriſti* 382. *pag.*342. 2

In gloſſ. *Sedis Apoſtolicæ*, ibi, *ſed etiam eos canonizare.* Notatur ad hoc, quòd ſolus Romanus Pont. poteſt Sanctos canonizare, vt per Doctores, quos citaui *in collect.ad c.*1.*n.*3.*hoc tit.in Decret.* 3

In ead. gloſſ. ibi, *Et ſi Eccleſia in canonizatione erraret*, &c. Quòd Papa errare non poſſit in canonizatione Sanctorum, tenent Doctores, quos plena manu citaui *in collect.ad d.c.*1.*n.*5. 4

In ead. gloſſ. ibi, *Licèt ſolemnes preces publicè emittere, vel ſolemne officium publicè dicere nequeat.* Notatur ad hoc, quòd non licet ſolemnes preces, aut publicas fundere defuncto non canonizato, ſeu non beatificato, vt reſoluunt *in c.*1. *ſup. hoc tit.* Innoc. *n.*3. *in fine.* Hoſt. *n.*11. Abb. *n.*3. *notab.*2. *verſ. & hoc intelligo.* S. Antonin. *in ſumm. p.*3.*tit.*12.*c.*8. §.1. Caſl. *in ſumma ſummarum, tom.*3.*lib.*1.*c.*17.*verſ. tertium dictum*, Bertrand. *conſ.*285.*vol.*3. *p.*2.*ſeu vol.*6. 5

In ead. gloſſ. ibi, *Dicimus enim quòd cuilibet licet in ſecreto alicui defuncto, quem Sanctum credit, preces porrigere, vt pro ipſo ad Deum intercedat.* Ita Innoc. *in c.*1. *in fine*, & Hoſt. *n.*11. *ſup.hoc tit.* Zabar. *in c.*2.*n.*2. *verſ. quarto*, & Anchar. *n.*2. *ſup.eod.* Iacob. Caſtellin. *de canonizat. Sanctorum, q.*9. *art.*1. 6

In ead. gloſſ. ibi, *Quærendum etiam eſt de miraculis*, &c. Vide quæ dixi *de offic.& poteſt. Epiſcop. p.*3.*allegat.* 97.*n.*9. 7

De Immunitate Eccleſiarum.

Tit. XXIII.

Cap. Quia nonnulli. I.

Alex. IV.

Ivriſdictionem, vel iuſtitiam temporalem obtinentibus, ſiue exercentibus non licet imponere collectas, tallias, vel quaſcunque exactiones Eccleſiis, ſeu perſonis Eccleſiaſticis, vel exigere ab eiſdem pro bonis legitimè acquiſitis, vel in poſterum acquirendis, etiamſi huiuſmodi bona ſint in ipſorum diſtrictu, nec licet eis coarctare 1

Eccleſias, vel Eccleſiaſticas perſonas ad diſtrahendum, vel alienandum, vel extra manum ſuam ponendum dicta bona iam acquiſita, vel acquirenda. Colligunt ex Ordin. Lap. Abb. Archid. Gemin. Ioan. Andr. Anch. Domin. Monach. Franch. Viu. *in ration. lib. 3. pag.* 460. Alagona *in compend. pag.* 550. remiſſiuè Ximen. *in concord. p. 1. & 2.*

2 *Scabini.*] Dicuntur conſules, qui eo nomine in Gallia appellantur, per Caſſan. *in catalogo gloriæ mundi, p. 11. conſid. 7.*

3 *Nec etiam liceat illis,* &c.] Vtrùm valida ſit conſuetudo ſiue ſtatutum cauens ne certa bona immobilia à laicis poſſeſſa in Eccleſias alienentur, aut ab eiſdem retineri poſſint, vide Tiraq. *de iure mariti, gloſſ. 8. n. 171. & de retract. lig. §. 1. gloſſ. 13. n. 5.* Couar. *in reg. poſſeſſor, p. 2. §. 4. num. vlt. verſ. tertiò,* Mexi. *in tract. taſſa panis, concl. 5. n. 27. cum ſeqq.* Molin. *de iuſtit. tract. 2. diſp. 140. verſ. quin de iure,* Cenal. *commun. contra commun. tom. 4. q. 899. n. 175. cum ſeqq.* Fr. Emman. *quæſt. Regul. tom. 1. q. 66. art. 4.* Fr. Ludou. Miranda *in manuali Prælat. tom. 2. q. 27. art. 7.* D. Barboſ. *in priuatis ſchol. ad l. filiusfam. ff. de leg. 1. verſ. ad Ordin* Cald. Pereira *in l. ſi curatorem, verbo venundediſti, n. 2. C. de in integr. reſt. minor. & de empt. c. 8. n. 27. 33. & 45. & lib. 1. quæſt. forenſ. q. 23. n. 92.* latè Bened. Ægid. *in repet. l. 1. C. de ſacroſ. Eccleſ. p. 5. §. 2. n. 3. cum ſeq.*

Quidquam vendant, molant, coquant, &c.] Notatur ad hoc, quod ſtatutum ne laici vendant Clericis, nè molant, aut coquant panem, vel nè exhibeant aliqua ſeruitia, & obſequia, eſt contra libertatem Eccleſiaſticam, vnde Principes ſic ſtatuentes in excommunicationem Bullæ Cœnæ Domini incidere, reſoluunt Soar. *de cenſur. diſp. 22 ſect. 2. n. 93.* Valer. Reginald. *in praxi fori pœnit. lib. 9. c. 24. n. 358.* Gambacurt. *in tract. de caſibus reſeru. c. 10. n. 10.* Filliuc. *in quæſt. moral. tom. 1. tract. 16. c. 11. n. 271.* contra Nauar. *in man. c. 27. n. 119.* Anguian. *in tract. de legib. tom. 1. lib. 2. contron. 25. n. 39. & ſeq.* Gabr. Pereira de Caſtro *de manu Regia, præl. 3. n. 7.* exiſtimantes Principes ita facientes non incurrere in excommunicationem Bullæ Cœnæ.

SVMMARIVM.

1 *Eccleſiis dato humili ingreſſu debet orationibus inſiſti excluſis clamoribus, & ſeditionibus, conſiliis vniuerſitatis laicorum, & eorum publicis parlamentis, vanis colloquiis, negotiationibus, & nundinis,* & n. 2.

3 *Repræſentationes in Eccleſiis fieri non eſt permittendum.*

4 *Cœmeterium gaudet immunitate ſicut Eccleſia.*

5 *Iudicium ſæculare etiam Ciuile non poteſt in Eccleſia fieri.*

6 *Citatio non poteſt fieri in Eccleſia.*

7 *Verba*, omni careant roboris firmitate, *importans ipſo iure.*

8 *Contractus in Eccleſia celebrati valent.*

9 *Argumentum à contractibus ad iudicia, & è conuerſo, facit ceſſare ratio diuerſa.*

10 *Pœna vbi appoſita eſt quaſi contractu, non debet extendi ad verum contractum, nec è conuerſo.*

11 *Annullatio actus eſt pœna.*

Cap. Decret. II.

1 AD Eccleſias debet eſſe humilis, & deuotus greſſus, in eis quieta conuerſatio, Deo grata, hominibus placita, reuereatur nomen IESV quando nominatur in Miſſa ſaltem capitis inclinatione, & oretur, in illis nemo excitet ſeditionem, conclamationem, impetum, ceſſent ibi vniuerſitatum conſilia, & parlamenta, vana colloquia, confabulationes, & omnia, quæ poſſunt turbare diuina Officia, vel Deum offendere. In Eccleſiis, & cœmeteriis ceſſare debent negotiationes, nundinæ, & tumultus fori, ſtrepitus iudicij ſæcularis, & omnis cauſa, maximè criminalis, ita vt proceſſus iudicum ſæcularium, & ſententiæ ſint nullæ. Quæ omnia ſupradicta Ordinarij obſeruari faciant per alios deputatos, vt contrafacientes timeant vltra peccatum mortale, pœnas, & cenſuras Eccleſiaſticas. Colligunt ex Ordin. Lap. Abb. Archid. Gemin. Ioan. Andr. Anchar. Domin. Monach. Franch. Viu. *in ration. lib. 3. pag.* 460. Alagona *in compend. pag.* 551. remiſſiuè Ximen. *in concord. p. 1. & 2.*

Id ipſum ex hoc text. colligentes firmant Nauar. *de orat. c. 5. n. 22. & 31. cum ſeqq. & in miſcel. de orat. miſcel.* 56. Soar. *de Relig. tom. 1. lib. 3. c. 4. n. 9. cum ſeqq. & c. 6.* 2

Ceſſent vana, &c.] Repræſentationes in Eccleſiis fieri non eſſe permittendum, multis comprobant Nau. *de orat. c. 5. n. 25.* Petr. Greg. *ſyntagm. iuris, p. 3. lib. 39. c. 11.* Zerol. *in praxi Epiſcop. p. 1. verbo repræſentationes, pag. mihi* 302. quos refert parens meus *in comment. ad Ordin. Reg. Luſit. lib. 4. tit. 5. n. 4.* 3

Ceſſent in Eccleſiis earúmque cœmeteriis.] Ergo cœmeterium gaudet Eccleſiaſtica immunitate, ſicut Eccleſia, vt per Remig. *de immun. Eccleſ. ampl. 4.* Valaſc. *conſ. 81. in princ.* Bobadil. *in ſua politica, lib. 2. c. 14. n. 80.* Soar. *de Relig. tom. 1. tract. de locis ſacris, lib. 3. c. 9. n. 6.* Fr. Raph. de la Torre *in 2. 2. S. Thomæ, tom. 2. q. 99. art. 3. diſp. 8. §. octauus gradus, verſ. ſingula,* Camil. Borrel. *in ſumma omnium deciſ. tit. 3. de iis, qui ad Eccleſias confugiunt, à n. 41.* 4

Sæcularium iudiciorum ſtrepitus, &c.] Notatur ad hoc, quòd ſæculare iudicium etiam Ciuile non poteſt in Eccleſia fieri, vt per Rebuff. *in comment. ad tit. ff. de verb. ſignif. ad l. appellatione 72. verſ. item ſicut, pag.* 350. Azor. *inſtit. moral. p. 2. lib. 9. c. 9. q. 1.* 5

Notatur etiam ad hoc, quòd citatio non poteſt fieri in Eccleſia, vt per Tiraq. *de retract. lig. ad fin. tit. n. 82.* Valaſc. *conſ. 81. n. 1. cum ſeqq.* Azeued. *ad Cur. Piſan. lib. 1. c. 5. n. 4. lit. E,* Ludou. Correa *in repet. cap. inter alia, de immun. Eccleſ. p. 2. n. 27.* metipſum *de Parochis, c. 13. n. 15.* 6

Omni careant roboris firmitate.] Ergo ipſo iure, iuxta ea, quæ de his verbis tradunt Tiraq. *in l. ſi unquam, verbo reuertatur, n. 86. C. de reuocan. donat.* Sayr. *in claui Regin, lib. 3. c. 8. n. 26,* Farin. *fragm. crimin. p. 2. lit. L, num.* 229. 7

In gloſſ. *Proceſſus,* ibi, *tamen contractus tenent.* Notatur ad hoc, quòd contractus in Eccleſia celebrati valent, vt per Vezin. *tom. 1. commun. opin. lib. 1. tit. 67. & 73. pag.* 153. Lud. Corr. *d. p. 2. n. 27.* 8

In ead. gloſſ. ibi, *Nam cùm tantùm proceſſus,* &c. Notatur ad hoc, quòd ratio diuerſa facit ceſſare argumentum à contractibus ad iudicia, & è conuerſo, vt per Tiraq. *de iure mariti, gloſſ. 5. n. 214.* Et vbi pœna appoſita eſt in quaſi contractu, non debet extendi ad verum contractum, nec è conuerſo, vt per Abb. *in cap. qua fronte, n. 3. de appell.* Mandoſ. *reg. 19. Cancel. q. 3. n. 11.* Ioan. Valer. *de differ. inter vtrumque forum, verbo pœna, differ. 1. n. 1. verſ. facit.* 9 10

In ead. gloſſ. ibi, *Et pœnalis ſit conſtitutio,* &c. Ergo annullatio actus eſt pœna, vt per Sanch. *de matrim. lib. 3. diſp. 4. n. 8.* 11

Cap. Clericis. III.

PApa dolenter refert quòd nonnulli Eccleſiarum Prælati, Eccleſiaſticæque perſonæ timentes vbi non 1

erat

erat timendum, & quærentes pacem temporalem, acquieſcunt laicis imponentibus tallias, & alia onera Eccleſiaſticis; omnes igitur Eccleſiaſtici, qui talia ſoluunt, vel promittunt, aut conſentiunt ſe ſoluturos ſub prædictis, vel alio quovis titulo, prætextu, & eo-
1 lore, necnon etiam laici, qui iſta imponunt, exigunt, vel recipiunt, aut faciunt atteſtati vel occupari, & dantes auxilium, conſilium, vel fauorem, eo ipſo excommunicationem incurrunt Papæ reſeruatam. Vniuerſitates verò Eccleſiaſtico ſupponuntur interdicto ſine licentia ſpeciali Papæ non tollendo, non obſtantibus quibuſcunque priuilegiis ſub quacunque forma, &c. Colligunt ex Ordin. Lap. Abb. Archid. Ioan. Andr. Gemin. Anchar. Domin. Monach. Franch. Viu. *in ration. lib. 3. pag.* 462. Alagona *in compend. pag.* 551. remiſſiuè Ximen. *in concord. p.* 2.

2 Hanc eandem concluſ. firmant, & ex hoc text. deſumunt Filliuc. *tract.* 15. *n.* 5. *verſ. quinta, & num.* 70. *&* 71. ego ipſe *de offic. & poteſt. Epiſcop. p.* 3. *alleg.* 50. *n.* 92. ſecundùm Lugdunen. impreſſ. vbi aduerto hanc excommunicationem eſſe ſublatam quoad Clericos, ſoluentes, *in Clem. quoniam, hoc tit.* quo verò ad imponentes talia onera Clericis, & ipſorum bonis non ſolùm non eſſe ſublatam, ſed reperiri innouatam *in Bulla Cœna Domini caſu* 18.

Vniuerſitates quoque, &c.] Huius interdictæ meminerunt Filliuc. *in quæſt. moral. tract.* 18. *c.* 6. *q.* 6. Bonac. *de interdictis in particulari diſp.* 4. *q.* 1. *punct.* 3.

SVMMARIVM.

1 *Excommunicati ſunt, qui impediunt ſuper cauſis, quæ ad forum Eccleſiaſticum de iure, vel conſuetudine pertinent, literas à Sede Apoſt. impetrari, vel ſuper ipſis coram Ordinariis, vel delegatis Eccleſiaſticis litigari*, & n. 2.

3 *Ballinus vox vulgaris apud Gallos, quæ Iuſtitiarios, ſeu locorum Rectores ſignificant.*

4 *Cautio, ſeu pignus non ſufficit vbi requiritur ſatisfactio.*

Cap. Quoniam. IV.

1 Excommunicati ſunt qui in cauſis Eccleſiaſticis, vel ad forum Eccleſiaſticum ratione perſonæ, negotij, vel rei pertinentibus de iure, aut antiqua conſuetudine, impediunt ne quis impetret literas Apoſt. vel litiget coram iudice Eccleſiaſtico, vel delegato tam indirectè, quàm directè per ſe, vel per alium, necnon dantes auxilium, conſilium, vel fauorem, donec iudici Eccleſiaſtico, & parti impeditæ ſatisfecerint. Colligunt ex Ordin. Archid. Gemin. Ioan. Andr. Anch. Domin. Monach. Franch. Viu. *in ration. lib.* 3. *pag.* 463. Alagona *in compend. pag.* 552.

2 Hanc eandem concl. firmant, & ex hoc text. deſumunt Rayner. *in catalogo cenſurarum extra Bullam, c.* 9. *excom.* 66. Lanor. *in ſuo tract. de Iubileo, & Indulg p.* 2. *c.* 13. *n.* 18. ego ipſe *de offic. & poteſt. Epiſcop. p.* 3. *allegat.* 50. *n.* 211. ſecundùm Lugdun. impreſſ. Bonacin. *de cenſur. extra Bullam, diſp.* 2. *q.* 2. *punct.* 18.

3 *Ballinorum.*] Vxor eſt vulgaris apud Gallos, quæ iuſtitiarios, ſeu locorum Rectores ſignificant, vt per Peni. *in Direct. Inquiſit. p.* 2. *q.* 53. *comment.* 78. *lit. C, pag. mihi* 372.

4 In gloſſ. *Satisfactum*, ibi, *ergo non ſufficit cautio, &c.* Notatur ad hoc, quòd cautio, ſeu pignus non ſufficit, vbi requiritur ſatisfactio, vt per Steph. Gratian. *diſcept. forenſ. c.* 92. *n.* 53.

Cap. Eos. V. & vlt.

Domini temporales prohibentes ſuis ſubditis nè cum perſonis Eccleſiaſticis contrahant, vel communia obſequia exhibeant, ſunt excommunicati ipſo iure. Colligunt ex Ordin. Archid. Gemin. Ioan. Andr. Anchar. Domin. Monach. Franch. Viu. *in ration. lib.* 3. *pag.* 463. Alagona *in compend. pag.* 552. remiſſiuè Ximen. *in concord. p.* 1. *&* 2. 1

Hanc eandem concl. firmant, & ex hoc text. deſumunt Nauar. *in man. c.* 27. *n.* 130. *verſ.* 23. Iul. Lanor. *in tract. de Indulg. p.* 2. *c.* 23. *n.* 16. ego ipſe *de offic. & poteſt. Epiſcop. p.* 3. *alleg.* 50. *n.* 93. *&* 212. ſecundùm Lugdunen. impreſſ. nouiſſimè Bonac. *de cenſur. extra Bull. diſp.* 2. *q.* 10. *punct.* 4. 2

Ne Clerici, vel Monachi ſæcularibus negotiis ſe immiſceant.

Tit. XXIV.

SVMMARIVM.

1 Cap. ſuper ſpecula, *prohibens audientiam Legum, vel Phyſica, non includit habentes Parochiales Eccleſias, niſi ſint Plebania, quæ ſub ſe capellas habent, in quibus Clerici perpetuò inſtituuntur.*

2 *Plebanus quis dicatur, oſtenditur.*

3 *Matrix Eccleſia vocatur Plebania.*

4 *Duo ſi inueniantur æquiparata in diuerſa materia, & caſu, tunc lex exorbitans diſponens in vno, non cenſetur idem diſponere in caſu æquiparato in diuerſa materia, non autem in ea de qua ipſa diſponit.*

Cap. Statutum. I. *Bonif. VIII.*

Cap. *ſuper ſpecula, hoc tit.* in Decretalibus prohibens audientiam Legum, vel Phyſicæ Clericis habentibus perſonatus, &c. non extenditur ad habentes parochiales Eccleſias, niſi ſint plebaniæ ſub ſe Capellas habentes ad quas Clerici ſint perpetuò inſtituti, itavt ſine rationabili cauſa ab illis amoueri non poſſint. Colligunt ex Ordin. Lap. Abb. Archid. Gemin. Ioan. Andr. Anchar. Domin. Monach. Franch. Viuian. *in ration. lib.* 3. *pag.* 478. Alagona *in compend. pag.* 555. 1

Niſi eadem Eccleſia ſint plebania, &c.] Notatur ad hoc, quòd Plebanus vocatur is, qui eſt præfectus Eccleſiæ ſiue plebis habentis in ſua iuriſdictione, & poteſtate Capellas, ſeu minores Eccleſias, quibus Vicarij in perpetuum, vel ad tempus præficiuntur, vt per Azor. *inſtit. moral. p.* 2. *lib.* 3. *c.* 21. vbi multa refert de plebanis, Zerol. *in praxi Epiſcop. p.* 1. *verbo ſtatutum, verſ. ad quartum pag. mihi* 323. Et ideo Matrix Eccleſia vocatur Plebania, Rebuff. *de decimis, q.* 6. *n.* 7. Azor. *d. p.* 2. *lib.* 3. *c.* 12. *q.* 3. *& lib.* 9. *c.* 3. *q.* 84. *verſ. Matrix,* Rot. *deciſ.* 272. *n.* 2. *cum ſeqq. p.* 2. *recent.* ego ipſe *de officio, & poteſt. Parochi. c.* 1. *n.* 5. 2

In gloſſ. *Declaramus*, ibi, *quia conſtitutio illa pœnalis erat, &c.* Notatur ad hoc, quòd ſi duo inueniantur æquiparata in diuerſa materia, & caſu, tunc lex exorbitans diſponens in vno, non cenſetur idem diſponere in caſu æquiparato in diuerſa materia, non autem in ea de qua ipſa diſponit, vt per D. Barboſ. *in l. ſi conſtante, in princ. n.* 99. *ff. ſolut. matrim.* 3

SVMMARIVM.

1 *Excommunicatus eſt ipſo facto Religioſus profeſſus habitum temerariè dimittens, vel ad quacunque ſtudia accedens non obtenta licentia Prælati, & conuentus. Item ſimiliter excommunicationem incurrunt Doctores ſcienter docentes, vel in ſcholiis retinentes ad Leges, vel Phyſicam tales Religioſos,* & n. 2.

3 *Epiſcopus Regularis omittens habitum, & aſſumens illam album, & candidam veſtem, quæ ab Epiſcopis exterius defertur, incurrit excommunicationem latam in hoc text. ſed contrarium verius, vt* num. 4.

5 *Habitus temeraria dimiſſio dicitur quando abſque cauſa fit, ſecus ſi ex iuſta cauſa.*

6 *Religioſus dimittens temerè habitum etiam abſque apoſtatandi animo incurrit excommunicationem latam in hoc text.*

7 *Habitum dimittens Religioſus non ſtatim incurrit excommunicationem latam in hoc text. ſed quando eò peruenerit vt vagetur, vel ſic ſe hominum conſpectui exhibeat.*

8 *Habitus vbi dimittitur à Religioſo ex aliqua apparenti cauſa poſtea aſſumendus, quamvis illa cauſa non omnino honeſta ſit, nec excuſans, non erit locus excommunicationi lata in hoc text.*

9 *Habitum dimittens Religioſus ex cauſa turpi eo breui tempore non incurrit hanc excommunicationem.*

10 *Religioſus accedens ad quacunque ſtudia etiam permiſſa non obtenta licentia Prælati & Conuentus, incurrit excommunicationem latam in hoc text. Intellige ſi extra ſua Religionis clauſtra ſint, ſecus ſi intra, vt* n. 11.

12 *Conſilium Conuentus ſui, quod Prælatus requirere debet ad concedendam licentiam Religioſo accedendi ad ſtudia, non ſufficit ſi audiatur, ſed debet à Prælato ſequi.*

13 *Conuentum totum ad conſilium petendum pro concedenda licentia Religioſo accedendi ad ſtudia non eſt opus cogere, ſed ſatis eſt maior eius pars.*

15 *Magiſter, & doctor an idem ſit.*

16 *Doctores ſiue Magiſtri docentes quamvis non retineant in ſuis ſcholis Religioſos incurrerunt excommunicationem de qua in hoc text. & è contra ſi retinent quamvis non doceant,* & n. 17.

18 *Ignorantia quamvis culpabilis excuſat Doctores ab excommunicatione, de qua in hoc text.*

19 *Doctores ſeu Magiſtri non incurrunt excommunicationem de qua in hoc text. ſi Religioſus habitu retento Medicinam, vel Leges audiat.*

20 *Monaſterium obligatur ex contractu pro expenſis neceſſariis inito à Religioſo exiſtente in ſcholis, vel in alio negotio extra monaſterium ex legitima ſuperioris licentia.*

21 *Magiſtri docentes non incurrunt excommunicationem huius text. quamvis ſciant Religioſos in domo propinqua audire.*

22 *Monachus ſi non vult exire è ſchola an, & quando Magiſter ob hoc effugiat excommunicationem huius text. oſtenditur.*

CAP. Vt periculoſa. II.

1 Religioſus profeſſus, qui temerè habitum relinquit, vel ſine licentia ſui Prælati vnà cum conſenſu ſui Conuentus, vel maioris partis eiuſdem ad quæcunque ſtudia accedit, eſt ipſo facto excommunicatus. Item Doctores ſeu Magiſtri, qui ſcienter docent, aut in ſolitis ſuis ſcholis præſumpſerint retinere Religioſos ſuo habitu dimiſſo, audientes Leges, vel Phyſicam, eo ipſo excommunicationem incurrunt. Colligunt ex Ordin. Lap. Abb. Archid. Gemin. Ioan. Andr. Anchar. Domin. Monach. Franch. Viuian. *in ration. lib. 3. pag.* 471. Alagona *in compend. pag.* 556. remiſſiue Ximen. *in concord. p.* 1. & 2.

2 Hanc eandem concl. ex hoc text. deſumunt Clar. §. *fin. q.* 77. *n.* 16. Fichar. *tom.* 1. *comm. opin. lib.* 1. *tit.* 6. *n.* 16. *pag. mihi* 173. Soar. *tom.* 5. *diſp.* 23. *ſect.* 4. *num.* 17. & 28. Nau. *in man. c.* 27. *n.* 131. Fr. Emman. *quæſt. Regul. tom.* 2. *q.* 76. *art.* 6. Azor. *inſtit. moral. p.* 1. *lib.* 12. *c.* 6. *q.* 6. & *c.* 17. *q.* 4. 6. & 8. & *c.* 23. *q.* 16. Iacob. de Graff. *in aureis deciſ. p.* 1. *lib.* 3. *c.* 5. *num.* 17. & *p.* 2. *lib.* 3. *c.* 18. Sayr. *de cenſur. lib.* 3. *c.* 33 *n.* 7. Aldret. *de Relig. diſcipl. tuenda, lib.* 2. *c.* 18. *n.* 12. Paul. Comit. *reſp. moral. lib.* 6. *q.* 8. *n.* 6. Mart *de iuriſd. p.* 4. *caſu* 168. *n.* 7. Rayner. *in catalogo cenſurarum extra Bullam in cœna Domini, c.* 3. *excomm.* 12. & *c.* 8. *excom.* 6. Valent. 2. 2. *diſp.* 1. *q.* 12. *punct.* 1. *ad fin.* Ban. 2. 2. *q.* 12. *art.* 1. *vbi de apoſtaſia à Religione,* latè & eleganter Sanch. *in præcepta Decalogi, tom.* 2. *lib.* 6. *c.* 8. *n.* 37. *cum multis ſeqq.* Laurent. de Peytinis *de Religioſo ſubdito tom.* 1. *c.* 26. §. 1. Iul. Lauor. *de Indulg. p.* 2. *c.* 13. *n.* 32. Filliuc. *tract.* 14. *n.* 53. *verſ.* 10. ego ipſe *de offic. & poteſt. Epiſcop. p.* 3. *alleg.* 50. *n.* 210. ſecundùm Lugdun. impreſſ. nouiſſimè Bonacin. *de cenſur. extra Bull. diſp.* 2. *q.* 2. *punct.* 32. & *q.* 8. *punct.* 6.

3 Imo & Epiſcopum Regularem omittentem habitum, & aſſumendo illam albam, & candidam veſtem, quæ ab Epiſcopis exteriùs defertur, incurrere excommunicationem latam *in hoc text.* contra Monachos omittentes habitum, tradunt Card. *in Clem.* 1. *in princ. n.* 9. *q.* 6. *de ſtatu Monach.* & *ibi,* Imol. *n.* 17. Maiol *de irreg. lib.* 2. *c.* 1. *n.* 13. Cuch. *inſtit. maior. lib.* 3. *tit.* 1. *n.* 157. Rim. *conſ.* 6. *n.* 7. *vol.* 1. Surd. *de aliment. tit.* 8. *priuil.* 79. *n.* 10. Folu. Pacian. *conſ.* 132. *n.* 42. *vol.* 1. & videtur ſentire Henriq. *in ſumm. lib.* 10. *c.* 35. *in fine,* dum ait hunc eſſe apoſtatam.

4 Verùm contrarium optimo iure ſuadetur ex eo, quia nullo iure eſt excommunicatio indicta Monacho, qui prætextu Epiſcopalis dignitatis habitum dimittit, & Epiſcopalem induit, quia text. *in præſenti,* loquitur de Religioſo ſub Abbatis obedientia manente, eiúſque regulis adſtricto, atque ita etiam rationem reddit ne detur Monacho materia vagandi dimiſſo habito, eo quòd à nemine cognoſceretur quæ in Epiſcopo Religioſo deficiunt, vtpote qui non eſt ſub regulæ obedientia, & induens Epiſcopalem habitum, minus aptus eſt ad vagandum. Quare ita tenent Bonif. *in d. Clem.* 1. §. *rurſus, n.* 33. & 34. Couar. *in c.* 1. *n.* 18. *de teſtam.* Tap. *in auth. ingreſſi, verbo ſua, c.* 6. *n.* 61. *C. de ſacroſ. Eccl.* Fr. Emman. *d. tom.* 2. *q.* 58. *art.* 3. Azor. *d. lib.* 12. *c.* 7. *q.* 4. Sanch. *d. c.* 6. *n.* 23. Sanctar. *de apoſtaſ. c.* 1. *n.* 15. Bonacin. *d. q.* 8 *punct.* 6. *n.* 27.

5 *Temerè habitum ſuæ Religionis dimittat,* &c.] Temeraria habitus dimiſſio dicitur quando abſque cauſa fit, ſecus ſi ex iuſta cauſa, vt ſi Religioſus per loca Turcarum, aut hæreticorum, ſeu aliorum Religioſi habitus hoſtium tranſiturus eſſet, & oporteret ad ſe tuendum habitum dimittere, vel ex alia iuſta cauſa; ita docent Soar. *d. diſp.* 23. *ſect.* 4. *n.* 27. & 29. Sanch. *d. lib.* 6. *c.* 8. *n.* 41. vbi *n.* 42. diſſerit qualis ignorantia excuſet nè dicatur temeraria tranſgreſſio.

6 Ex his colligitur primò illum non affici excommunicatione huius cap. qui ſe veſtibus ſpoliat vt dormiat, vt habitum purget, vel accommodet, vt meliùs ſtudeat, vel quieſcat, ita Soar. *d. diſp.* 23. *ſect.* 4. *n.* 29. Sayr. *lib.* 3. *c.* 33. *n.* 13. Sanch. *d. c.* 8. *n.* 55. Filliuc. *tract.* 14. *c.* 8. *q.* 4. *n.* 133. Sanctar. *de apoſtaſia, c.* 1. *n.* 6. & 7.

Secundò

Secundò colligitur Religioſum, qui ſuis veſtibus indutus à Monaſterio abſque ſuperioris licentia fugit, non affici excommunicatione huius cap. quia iſta excommunicatio non eſt lata in fugitiuos, & apoſtatas, ſed in eos, qui habitum dimittunt, ita Bannez 2.2.q.12. *art.*1 *dub.*1.*concluſ.*6.*de apoſtaſia à Fide*, Leſſi. *lib.*2.*de iuſtit c.*41.*dub.*15.*n.*109. Sanch.*d.c.*8.*n.*46. Sanctarel. *d.c.*1.*n.*9. Imò Leſſ.*loc.cit.* Sanch.*d.c.*8.*num.*20. Soar. *de cenſur.diſp.*31.*ſect.*6.*n.*1.*&* *tom.*4. *de Relig. lib.*3.*cap.*1. *num.*27. Sanctarel.*de apoſtaſ.c.*3.*dub.* 2.*num.*19. contra Henriq.*in ſumm.lib.*13.*c.*40.§.1. Armil.*verbo apoſtaſia* 12. Azor.*d.p.*1.*lib.*12.*c.*17.*q.*6. Alter. *de cenſur. tom.*2. *diſp.*17.*c.*2.*col.*8. & alios exiſtimant apoſtatam fugientem cum habitu iure communi non affici excommunicatione.

Tertiò colligitur excommunicationem huius text. incurrere Religioſum, qui proprium habitum ita occultat, vt à circumſtantibus agnoſci nequeat cuius ordinis Religioſus ſit: ita Mandoſ. *de ſignatur. gratia, verbo licentia, verſ. qui licentia non obtenta*, Clar. *in pract.*§.*fin.q.*76.*n.*16. Nauar. *in man. cap.*27.*num.*131. Bannez 2.2.*quaſt.*12.*art.*1.*quaſt.*3.*dub.*2. *concl. vlt.* Fr. Emman *quaſt. Regul tom.*1.*quaſt.*30.*art.*2. Valent.*tom.*3. *diſp.*1.*quaſt.*12.*puncto* 1. Sanch.*d.c.*8.*n.*63. Sanctarel. *d. cap.* 1. *num.*20. contra Sayr. *d. lib.*3.*cap.*13.*num.*9. Filliuc. *dict. quaſt.*4.*num.*135. Soar. *tom.*4.*lib.*3.*cap.*5. *num.*12.

6 Amplia deciſionem text. procedere quamvis Religioſus dimittat temerè habitum abſque apoſtatandi animo, vt docent Nauar. *conſ.vnic.n.*6.*ſub tit.de apoſt.* Fr. Emman. *quaſt. Regul. tom.* 1. *quaſt.*30.*art.*1. Valent. 2.2.*diſput.*1.*quaſt.*11.*puncto* 1. *ad fin.* Leſſ. *de iuſtitia, lib.*2. *cap.* 41. *dub.*1. *num.*109. Sanchez *d. cap.*8. *num.*15.

7 Intellige tamen dimittentem habitum non ſtatim incurrere hanc excommunicationem, ſed quando eò peruenit vt vagetur, vel ſic ſe hominum conſpectui exhibeat, nec incurrere ſi ante hunc euentum mutata intentione induat habitum, vt per Tabien. *verbo excommunicatio* 2.*caſu* 23.*q.*1.*n.*2. Soar. *d.diſp.*23.*ſect.*4. *n.*1. Sayr.*de cenſur.lib.*3.*c.*33.*n.*11. Sanch.*d.c.*8.*num.*54. *in fine.*

8 Quando verò ex aliqua apparenti cauſa habitus dimittitur poſtea aſſumendus, etſi illa cauſa non omnino honeſta ſit, nec excuſans, non erit locus huic excommunicationi, vt ſi Religioſus habitum deponat, quò expeditiùs currat, aut ſaltet, aut lapidem proiiciat, quia huiuſmodi dimiſſio, etſi non omnino careat culpa, at non eſt adeò temeraria, vt culpa mortalis ſit, nec meritò temeraria dici poteſt, vt potè quæ cauſam apparentem habet, ita docent Sayr.*d.c.*33.*n.*13.*&* 14. Fr. Emman.*d.tom.*2.*q.*76.*art.*6. *notab.*2. Azor.*d.lib.*12. *c.*23. *quaſt.*5.*caſu* 16. *&* *cap.*17. *quaſt.*9. Soar.*d.ſect.*4. *num.*27.*&* 29. Sanch.*d.c.*8.*num.*55. vbi *num.*56. ſubdit
9 dimittentem ex cauſa turpi habitum eo breui tempore non incurrere hanc excommunicationem, & *num.*60. reſoluit quòd non eſt opus ad hanc excommunicationem vt Religioſus recedat abſque ſuperioris licentia, habitúmque deponat, ſed quantumcunque obtentam licentiam habeat, incurret deponendo habitum, & *num.* 61. docet ſatis eſſe ſi intra priuatos Monaſterij parietes Religioſus habitum temerè deponat, vt huic excommunicationi ſubdatur, & *num.*68. tradit hanc excommunicationem non incurri quando aſſumitur habitus alterius Religionis ad illam tranſeundo contra iura.

10 *Ad quævis ſtudia.*] Etiam permiſſa, vt intelligunt Archid.*hic num.*2. Anchar. *n.*1. & Ioan. Andr.*ſtatim in princ.* Domin.*n.*7. Franc.*in princ.num.*3. Nauar. *d.c.*27. *n.*133. Sanch.*d.c.*8.*n.*73.

Niſi à ſuo Prælato cum conſilio ſui Conuentus, &c.] 11
Intellige de adeunte ſtudia, quæ extra ſuæ Religionis clauſtra ſunt, nam vbi intra ſunt, non exigitur licentia, niſi proprij ſuperioris inconſulto Conuentu, Azor. *d. caſu* 16.*verſ.de altera excommunicatione*, Soar.*d ſect.*4. *n.*35. Sayr.*d.c.*33.*n.*21. Sanctarel.*de apoſtaſ.c.*2.*n.*1. Bonacin.*d.q.*8.*puncto* 8.*n.*3. Sanch.*d.c.*8.*n.*75. vbi *n.*77. ait deciſionem huius text. non procedere in his Religionibus, in quibus licentia proficiſcendi ad habitandum extra clauſtrum non pendet ab immediato Conuentus Prælato, ſed à ſola Prouincialis, vel Generalis facultate, tunc enim adiens ſtudia ex ſola huius ſuperioris facultate inconſulto Conuentu non incurret, & *n.*85. tenet hanc cenſuram non incurrere ipſum Monaſterij Prælatum adeuntem ſtudia abſque ſui ſuperioris licentia.

Cum conſilio ſui Conuentus.] Non ſufficere illud au- 12
dire, ac proinde non eſſe liberum Prælato illud non ſequi, docent Nau.*d.c.*27.*n.*133. Sayr.*d.cap.*33.*num.*20. Sanch. *d. c.*8.*n.*82. Quicquid dicant Franc. *hic in fine, n.*3.*&* 5. & Soar.*d.ſect.*4.*n.*37.

Vel maioris partis eiuſdem.] Ergo non eſt opus to- 13
tum Conuentum ad conſilium petendum cogere, ſed ſatis eſt maior eius pars, vt per Soar. *d. ſect.*4.*num.*37. Sanch.*d.c.*8.*n.*80.

Si quis autem horum, &c.] Intellige diſiunctiuè, cùm 14
ſatis ſit alterius partis ex illis violatio, vt per Soar. *d. ſect.*4.*n.*26. Sanch.*d.c.*8.*n.*39.

Doctores quoque ſiue Magiſtri, &c.] Ergo non opor- 15
tet retinentem in ſcholis fungi munere docendi, ſed ſatis eſt vt Doctoris eius Academiæ gradũ obtinuerit, vt tenet Soar.*d ſect.*4.*n.*41. ſubdens non intelligi idem nomine Magiſtri & Doctoris, ſed Magiſtri nomen ad officium docendi referri, Doctoris autem ad gradum. Verùm idem importare vtrumque nomen, atque ita Doctores appellari Magiſtros docentes, tenet Sanch. *d.c.*8. *n.*96. hinc inferens huiuſmodi Doctores ſi hoc munere non fungantur, minimè incurrere hanc cenſuram, quamvis Doctoris gradu inſigniti ſint, retinendo in ſcholis prædictos Religioſos.

Docere, aut in ſcholis, &c.] Ergo Doctores ſiue Ma- 16
giſtri docentes, quamvis non retineant in ſuis ſcholis huiuſmodi Religioſos, incurrunt hanc cenſuram, & è contra ſi retinent quamvis non doceant, vt per Soar. *d.ſect.*4.*n.*40 *&* 41. Sanch.*d.c.*8.*n.*93.

Retinere.] Eſt concurrere poſitiuè ſiue rogando, 17
ſiue conſulendo, ſiue defendendo ſua auctoritate, & fauore, vel violentia aliqua, vt bene docent Soar. *d. ſect.*4 *n.*41. Sanch *d.c.*8.*n.*97. obſeruantes non dici retinere quando adeſſet ſola negatio, id eſt, non expellere niſi Magiſter ille eſſet Rector Vniuerſitatis, cui ex officio incumberet expellere.

Scienter.] Ergo excuſabit ignorantia quamvis culpa- 18
bilis ſit, vt per Soar.*d.ſect.*4.*n.*39. Sanch. *d.c.*8.*n.*100. vbi ampliat, etiamſi ſit craſſa, & ſupina, dũ modo nõ affectata, aut adeò craſſa ſit, vt poſſit dici ingẽs temeritas. Sanct *de apoſt.c.*2.*dub.*3.*n.*15. Bonac.*d.punct.*6.*n.*19.

In gloſſ. *Dimiſſe.* Contra hanc gloſſ. videtur tenen- 19
dum Doctores, ſiue Magiſtros non incurrere hanc excommunicationem ſi Religioſus habitu retento Medicinam, vel Leges audiat, vt docent Nau. *in man. c.*26. *n.*134. Soar.*d.ſect.*4.*n.*36. poſt Caiet. & Tabien. tenet Sanch. *d.c.*8. *num.*90. vbi optimè declarat Sanctar. *de apoſtaſ.c.*2.*dub.*2.*n.*11.

In gloſſ. *Licentia*, in addit. ibi, *pro neceſſitate Mo-* 20
nachi monaſterium obligari, &c. Notatur ad hoc, quòd monaſterium obligatur ex contractu pro expenſis neceſſariis inito à Religioſo exiſtente in ſcholis, vel in alio negotio extra monaſterium ex legitima ſuperioris licentia, vt per Ioan. Andr. *num.*4. Archid. *num.*6.

Domin.*n.*9. & Franc. *n.* 6. Navar.*comment.* 2.*de Regul. n.*65.*ad fin.*Horat.Luc.*de privil.ſcholar.privil* 87.Carol. Tapia *in auth.ingreſſi*,*C.de Sacroſ.Eccl.verbo ſua*, *c.*13. *num.*6.7.*&* 8. Azor. *inſtit. moral. p.*1.*lib.*12.*c.*11.*q.*11. Ceuall.*q.*446.*n.*15.

21 In gloſſ. *Retinere*, ibi, *quod licèt Doctor ſciat Monachum habentem domum iuxta ſcholas Doctoris*, &c. Notatur ad hoc, quòd Magiſtri docentes non incurrunt excommunicationem, de qua *in hoc text.* quamvis ſciant Religioſos in domo propinqua audire, vt docent *in præſenti*, Ioan.Andr.*in fine*, Archid *prope fin.*Monach. *n.*4.Domin.*in* §. *Doctores.num.*3 .& *ibi* Franc. *ad finem*, Sanch.*d.c.*8.*n.*95.

22 In ead. gloſſ. ibi, *Quid ſi Monachus non vult exire ſcholas*, &c. In hac quæſtione gloſſ. tenet Magiſtrum poſſe ac debere vi expellere nolentem exire, ſequuntur Archid. & Ioan. Andr.*in fine*, Domin. §.*Doctores n.*3.Franc. *eod.* §.*in fine*, Armil. *verbo excommunicatio*, *caſu* 53.*in fine*, Sylueſt. *eod. verbo* 9. *caſu* 26.*n.*57.*q.*3. Attamen veriùs videtur non integrum eſſe Magiſtro eam vim inferre, niſi Rector ſit Vniverſitatis, aut aliunde iuriſdictione hac præditus, quia hoc publicæ poteſtatis eſt, quali non fungitur magiſter ex ſolo docendi officio, vt docent Soar. *d. ſect.*4.*n.*40. Sanch. *d. c.*8.*n.*98.

Cap. Epiſcopus. III. & vlt.

1 Epiſcopus, ſeu quicunque alius Prælatus, ſeu clericus habens iuriſdictionem temporalem ſi in ſua iuriſdictione committatur delictum dignum morte, & ipſe deleget, ſeu iniungat alicui, vt veritatem inquirat, & iuſtitiam exequatur, ſi delegatus ad pœnam ſanguinis proceſſerit, non ſit Prælatus, ſeu clericus irregularis, eo quia licèt ille non poſſit agitare cauſam ſanguinis, tamen in ſua iuriſdictione temporali poteſt illam delegare ſine irregularitate. Colligunt ex Ordin. Lap. Abb. Archid. Gemin. Ioan. Andr. Anchar. Domin. Monach. Franch. Viu. *in ration.lib.*3.*pag.*472.Alagona *in compend. pag.* 556. remiſſiuè Ximen. *in concord. p.*1.*&* 2.

2 Hanc eandem concl. ex hoc text. deſumunt Con. *in Clement.ſi furioſus*, *p.*2.§.5.*n.*8. *& lib.*3.*var.c.*20.*n.*3. *verſ.tertio*, Henriq.*in ſum.lib.*14.*c.*12.§.6.*lit K*, Fr.Emman.*quæſt.Regul.tom.*2.*q.*62.*art.*9. Sayr.*in clavi Regia*, *lib.*7.*c.*15.*n.*3.*& de cenſur.lib.*6.*c.*18.*n.*17. Bonacin. *de cenſur.diſp.*7.*q.*4.*puncto* 1.*num.*25.*&* 26. Aui *in ſimili tract.part.*7.*diſp.*5.*ſect.*2. *dub.*4. Molin. *de iuſt. tom.*4. *tract.*3.*diſp.*74.*n.*9.

In Librum IV. Sexti Decretalium.

De Sponſalibus, & Matrimoniis.

Tit. I.

SVMMARIVM.

1 *Sponſalia pura, & certa ex conſenſu valida, licèt aliàs nulla, inducunt publicam honeſtatem, quæ dirimit ſequentia ſponſalia, ſed non præcedentia.*

2 *Impedimentum publica honeſtatis non oritur ex ſponſalibus incertis.*

3 *Sponſalia incerta non ſunt propriè, & perfectè ſponſalia, ſed potius conditionata, ad eligendum ſcilicet in futurum vnum ex illis, quibus ſub disiunctione facta eſt promiſſio.*

4 *Impedimentum publica honeſtatis oritur ex quibuſcunque ſponſalibus cum determinata perſona initis, quamvis ea irrita eſſent etiam ratione impotentia, non tamen ex defectu conſenſus*, & n.5.

6 *Conſenſus defectus ob quem ſunt irrita ſponſalia, debet eſſe externus, qualis eſt in furioſo, & infante.*

7 *Impedimentum publica honeſtatis oritur ex ſponſalibus initis cum conſanguineo, affine, frigido, Sacris initiato, Religioſo, aut alio impedimento dirimenti laborante, licèt illa irrita ſint.*

8 *Impedimentum publica honeſtatis eſt perpetuum, itavt nec morte alterius ſponſi extinguatur.*

9 *Matrimonium de præſenti ſi ſponſus poſt ſponſalia de futuro cum certa perſona, contrahat cum eius conſanguinea in gradu prohibito, illúdque conſummaverit, cum neutra poſſet validè illud inire*

10 *Impedimentum publica honeſtatis non inducunt ſponſalia conditionalia ante conditionis euentum*, & num.11.

12 *Impedimentum publica honeſtatis non contrahitur ex ſponſalibus impuberis ante ſeptennium, quæ pro filio ineunt parentes, niſi expreſſè, aut tacitè impleta ætate conſenſerint.*

13 *Impedimentum publica honeſtatis oritur ex ſponſalibus conditionatis, quando conditio eſt de præſenti, aut de futuro.*

14 *Conditio de futuro ſi ſit impoſſibilis, aut turpis, taliter vt non ſit contra matrimonij ſubſtantiam oritur ſtatim publica honeſtatis impedimentum.*

15 *Sponſalia conditionata dicuntur ſub hac conditione, ſi Deo, & Eccleſiæ placuerit.*

16 *Impedimentum publica honeſtatis non oritur ex ſponſalibus ſub conditione, etiam quæ à iure ineſt contractibus.*

Cap. Ex ſponſalibus. Vnic.

Bonif. VIII.

IMPEDIMENTVM publicæ honeſtatis 1
oritur ex ſponſalibus puris, & certis, licèt illa ſponſalia eſſent nulla ex alio capite, v.g. conſanguinitatis, affinitatis, frigiditatis, Religionis, ſeu profeſſionis, non tamen defectu conſenſus. Item, qui contrahit ſponſalia cum vna purè, & determinatè, & poſtea contrahit cum eiuſdem conſanguinea, debet accipere primam, quia ex ſecundis non oritur impedimentum publicæ honeſtatis contra primam. Colligunt ex Ordin. Archid. Gemin. Ioan. Andr. Anchar. Domin. Monach. Franch. Viu.*in ration.lib.*4.*pag.*21. Alagona *in compend. pag.*567.remiſſiuè Caſal. *in annot.*& Ximen.*in concord. p.*1.*&* 2.

Et certis.] Notatur ad hoc, quòd ex ſponſalibus 2
incertis non oritur impedimentum publicæ honeſtatis, vt per Sanch.*de Matrim. lib.*7.*diſp.*69.*n.*1. Bonac. *in ſimili tract.q.*3.*puncto* 10.*n.*2.*verſ.dixi ex ſponſalibus certis.*

Nam ſponſalia incerta non ſunt propriè, & perfectè 3
ſponſalia, ſed potiùs conditionata, ad eligendum ſcilicet in futurum vnam ex illis, quibus ſub diſiunctione facta eſt promiſſio., vt per Chamerot. *de Matrim.c.*2. *dub.*3.*&* 6. Gutier. *in ſimili tract.c.*16. Bonacin. *in eod. tract. diſp.*13.*q.*1.*puncto* 3.*n.*1.

Dummodo non ſint nulla, &c.] Ex quibuſcunque 4
ſponſalibus certis, id eſt, cum determinata perſona initis, & abſolutis, hoc eſt, abſque conditione ſuſpendenti, quæ nondum impleta eſt, contractis, quamvis ea irrita eſſent ex quacunque cauſa, oritur impedimentum publicæ

blicæ honeſtatis, dummodo non eſſent irrita ex defectu conſenſus, veluti ſi contracta eſſent ab infante, vel furioſo, qui conſenſus incapaces ſunt, quia tunc huiuſmodi impedimentum minimè orietur, at, ſi ratione impotentiæ, Ordinis, aut voti, aut alterius impedimenti dirimentis eſſent irrita, orietur vtique, vt per Sanch. *de matrim. l. 7. diſp. 68. n. 5.* vbi *n. 7.* intelligit ſiue contrahentes ſcirent, ſiue ignorarent impedimentum, contra Anchar. *hîc, n. 3.* Verac. *in ſpeculo coniug. p. 1. art. 52. concl. 3.* & Veg. *tom. 2. ſumm. c. 34. caſu 13.* ac alios exiſtimantes text. *in præſenti*, intelligi quando contrahentes ſciebant impedimentum, ſecus quando id ignorabant.

5 In gloſſ. *Puris*, ibi, *conditionalia non inducunt publica honeſtatis iuſtitiam.* Vide *infrà n. 10. & ſeq.*

6 In gloſſ. *Conſenſus*, ibi, *putà contracta ab infante, vel furioſo.* Notatur ad hoc, quòd defectus conſenſus, ob quem ſunt irrita ſponſalia, debet eſſe externus, qualis eſt in furioſo, & infante, vt docent *in præſenti*, Archid. *n. 9.* Ioan. Andr. *n. 5.* Franch. *n. 8. ad finem*, Domin. *in princ. n. 12.* Couar. *de ſponſal. p. 2. c. 6. §. 2. num. 3.* Sanch. *d. lib. 7. diſp. 68. n. 14.*

7 In gloſſ. *Diſſoluendum*, ibi, *impedire omnes conſanguineos*, &c. Notatur ad hoc, quòd ſi conſanguineus, affinis, frigidus, Sacris initiatus, Religioſus, aut alio impedimento dirimenti laborans, ſponſalia cum aliqua ineat, quamvis ea prorſus irrita ſint, eum tamen habebunt effectum, nempè impedire proprios conſanguineos vſque ad quartum gradum, ne poſſint validè eam fœminam ducere propter impedimentum illud publicæ honeſtatis ex illis ſponſalibus irritis conſurgens, vt per Sanch. *d. lib. 7. diſp. 68. n. 6.* ſubdens non eſſe audiendum Cald. *in cap. ad audientiam, ſup. hoc tit.* dum negat ſponſalia à Monacho inita hoc impedimentum producere, eo quòd hic nec velle, nec nolle habeat, *cap. ſi Religioſus, de elect. in 6.*

8 In gloſſ. *Publicæ*, ibi, *ex quo conſanguineus meus viuens, vel mortuus*, &c. Ergo hoc impedimentum publicæ honeſtatis eſt perpetuum, itavt nec morte alterius ſponſi extinguatur, vt docent *in præſenti*, Ioan. Andr. *n. 5.* Franch. *n. 6.* & Domin. *in fine principij*, Gaët. *in repet. cap. ad limina 30. q. 1. §. 4. q. 203. n. 485.* Fr. Emman. *in ſum. tom. 1. c. 234. n. 1.* Sanch. *d. lib. 7. diſp. 68. num. 20.*

9 In gloſſ. *Idem fecit*, ibi, *vnde aduerte ſi cum prima contraxerit*, &c. Notatur ad hoc, quòd ſi poſt ſponſalia de futuro cum certa perſona contrahat ſponſus matrimonium de præſenti cum ſecunda conſanguinea in prohibito gradu, illudque conſummauerit, cum neutra poſſet validè illud inire, non cum priori ob impedimentum affinitatis conſurgens ex copula cum eius conſanguinea in gradu prohibito habita; non cum poſteriori propter impedimentum publicæ honeſtatis ex ſponſalibus validè contractis cum prædicta eius conſanguinea, vt per Nauar. *in man. c. 22. n. 57.* Ludou. Lop. *in inſtruct. Conſcient. p. 2. vbi de matrim. c. 50. fol. 1147.* Sanch. *d. lib. 7. diſp. 68. n. 24.*

§. Ille verò.

10 Sponſalia contrahens cum aliqua ſub conditione, & ante impletam conditionem contrahit ſponſalia de præſenti cum conſanguinea primæ, eſt matrimonium cum ſecunda, quia ex ſponſalibus conditionalibus non naſcitur impedimentum publicæ honeſtatis. Colligunt Doctores *in princ. text.* citati.

11 Hanc eandem concl. ex hoc text. deſumunt Barthol. à Ledeſma *de matrim. dub. 03. concl. 2.* Fr. Emman. *in ſumm. tom. 1. c. 234. concl. 2. n. 3. in fine.* Sanch *de matrim. lib. 7. diſp. 69. n. 2.* Gutier. *eod. tract. c. 103. n. 19. & 20.* Bonac. *in ſimili tract. q. 5. punct. 11. n. 5.* Valer. Reginald. *in praxi fori pœnit. lib. 31. n. 529.* ego ipſe *de offic. & poteſt. Epiſcop. p. 2. alleg. 51. n. 185.*

12 Vnde Henriq. *in ſumm. lib. 12. c. 10. §. 2. lit. D*, docet ex ſponſalibus impuberis ante ſeptennium, quæ pro filio ineunt parentes, non contrahi impedimentum niſi expreſsè, aut tacitè impleta ætate conſenſerit, vel niſi iam diſcreti præſentes ſint abſque contradictione, vel abſentes dum id ſciunt conſenſerint externo ſigno.

13 *Ante conditionem extantem.*] Intellige igitur quando conditio eſt de futuro, ſi enim ſit conditio de præſenti, aut de præterito, orietur ſtatim impedimentum publicæ honeſtatis, ſi eæ conditiones veræ ſint, quia quando conditio eſt de præſenti, aut præterito, & eſt vera, iam extat, nec conſenſum ſuſpendit, ac proinde ſunt vera, & abſoluta ſponſalia, vt per Couar. *de ſponſalib. p. 2. c. 6. §. 2. num. vlt.* Gaët. *in repet. cap. ad limina 30. q. 1. §. 4. q. 203. n. 486.* Anton. Cuch. *inſtit. maior. lib. 5. tit. 10. n. 5.* Sanch. *d. lib. 7. diſp. 69. n. 4.*

14 In gloſſ. *Conditionis*, ibi, *& intellige de conditione honeſta*, &c. Notatur ad hoc, quòd ſi conditio de futuro ſit impoſſibilis, aut turpis, taliter vt non ſit contra matrimonij ſubſtantiam, orietur ſtatim publicæ honeſtatis impedimentum, quia cùm ea conditio habeatur pro non adiecta, manent ſponſalia omnino abſoluta, ita poſt multos à ſe relatos docet Sanch. *d. lib. 7. diſput. 69. num. 6.* vbi *num. 7.* ſubdit quòd nihil refert ſi adiiciantur tales conditiones impoſſibiles, aut turpes ioco, & abſque conſenſu interno abſoluto, niſi iocus ille patens ſit, aut defectus conſenſus.

15 In ead. gloſſ. ibi, *Quòd ſi quis tali conditione*, &c. Notatur ad hoc, quòd ſunt ſponſalia conditionalia contracta ſub hac conditione, ſi Deo, & Eccleſiæ placuerit, atque ita reperto impedimento, ob quod ea ſponſalia ſunt nulla, non oritur publicæ honeſtatis iuſtitia, vt per Sanch. *eod. tract. de matrim. lib. 5. diſp. 1. num. 8.*

16 In ead. gloſſ. ibi, *Conditiones enim tacitæ*, &c. Notatur ad hoc, quòd publicæ honeſtatis impedimentum non oritur ex ſponſalibus ſub conditione, etiam quæ à iure ineſt, contractis, vt per Couar. *de ſponſal. p. 2. c. 6. §. 2. num. 4.*

De Deſponſatione impuberum.

Tit. II.

SVMMARIVM.

1 *Sponſalia amborum infantium, vel alterius tantùm per ſuperuenientiam maioris ætatis non validantur, nec publicam honeſtatem inducunt, niſi fuerint ratificata tacitè, vel expreſsè,* & n. 2.

3 *Sponſalia ante ſeptennium completum non contrahuntur.*

4 *Impedimentum publicæ honeſtatis non oritur cum puella minori ſeptem annorum.*

5 *Sponſalia per verba de præſenti contracta inter impuberem, & puberem, vel inter impuberes non proximos pubertati valent vt ſponſalia de futuro, & inducunt publicam honeſtatem.*

6 *Matrimonium contractum inter impuberes per verba de præſenti non valet in vim matrimonij, ſed tantùm in vim ſponſaliorum de futuro.*

7 *Sponſalia de futuro iuris interpretatione in matrimo-*

nium tranſeunt quando ætate perfecta ſuperuenit copula, vel alius modus copulæ adæquatus, ſecus de iure Concil. Trid.

8 *Potentia impuberis ad copulam probatur ſi fœmina impubes ab alio fuerit cognita, vel puer impubes aliam fœminam cognouerit.*

9 *Sponſalia pro abſentibus filiis non tenent niſi ipſis præſentibus, vel niſi approbauerint tacitè, vel expreſſè ex poſtfacto.*

10 *Sponſalia contracta per parentes pro filiis præſentibus, & tacentibus valida ſunt.*

11 *Sponſalia ſi parentes contrahant pro filiis abſentibus, vel infantibus, qui capaces non ſunt, ſatis non eſt ſi poſtmodum nouerunt, & tacendo non reclamauerint, niſi certiores facti tacite, vel expreſſè ratificauerint.*

12 *Sponſalia ſi quis contrahat pro extraneo, non ſufficit præſentia, & taciturnitas, ſed deſideratur aliud ſignum conſenſum internum exprimens, vt illa valeant.*

CAP. Si infantes Vnic.

Bonif. VIII.

1 QVANDO infantes duo, vel vnus ſaltem minor ſeptennio contrahunt ſponſalia, ſunt nulla, & quamvis deinde veniant ad ætatem non conualeſcunt, nec inducunt impedimentum publicæ honeſtatis, niſi ſeptennio exacto cognoſcatur de nouo conſenſiſſe expreſſè, vel tacitè, veluti verbo, ſeu facto, aut cohabitatione. Colligunt ex Ordinar. Lap. Abb. Archid. Gemin. Ioan. Andr. Anchar. Domin. Monach. Franch. Vioian. *in ration. lib.* 4. *pag.* 32. Alagona *in compend. pag.* 571. remiſſiue Caſal. *in annot.* & Ximen. *in concord. p.* 1. & 2.

2 Hanc eandem concluſionem ex hoc text. deſumunt Franch. Molin. *de ritu nupt. lib.* 1. *comp.* 14. Sanch. *de matrim. lib.* 1. *diſp.* 16. *num.* 5. vbi *n.* 6. ſubdit quòd facto cenſentur ratificare, vt quia poſt ſeptennium ſimul iacent, vel ſe oſculantur vt ſponſi, aut ſi alter alterius Domum petat, vel mittat munuſcula à ſponſis mitti conſueta; additque tacitæ ratificationis etiam ſignum eſſe ſi adueniente legitima ætate contrahentes mutuam habeant habitationem in domo viri, vel mulieris, vel cuiuſcunque.

3 *Minor ſeptennio*, &c.] Ergo ante ſeptennium completum non contrahuntur ſponſalia, vt per Greg. *l.* 3. *verbo ſeto annos, tit.* 1. *p.* 4. Couar. *de ſponſalib. p.* 1. *c.* 2. *n.* 2. Henriq. *in ſumm. lib.* 11. *c.* 13. §. 9. *lit I.* Mandoſ. *de ætate minori, c.* 14. *num.* 11. Sanch. *de matrim. lib.* 1. *diſp.* 16. *n.* 2.

4 *Et alter minor*, &c.] Notatur ad hoc, quòd ex ſponſalibus contractis cum puella minore ſeptem annorum non oritur impedimentum publicæ honeſtatis, vt per Veracruc. *in ſpecul. coniug. p.* 1. *art.* 52. *verſ. ſecunda concluſio*, Steph. de Gaët. *in repet. cap. ad limina* 30. *q.* 1. §. 4. *ex n.* 465. Cened. *ad Decret. collect.* 19. *n.* 3.

§. Idem quoque.

5 Sponſalia per verba de præſenti contracta inter impuberem, & puberem, vel inter impuberes non proximos pubertati, valent vt ſponſalia de futuro, nec in matrimonium tranſeunt ex ſola perſeuerantia ætatis, niſi aliter approbentur, inducunt tamen publicam honeſtatem. Colligunt Doctores *in princ. text.* citati.

6 *In matrimonium non tranſeunt de præſenti*, &c.] Notatur ad hoc, quòd matrimonium contractum inter impuberes per verba de præſenti non valet in vim matrimonij, ſed tantùm in vim ſpoliatorum de futuro, vt per Couar. *de ſponſal. p.* 1. *c.* 3. *à num.* 1. *cum ſeqq.* Boër. *deciſ.* 22. *n.* 37. Fr. Emman. *in ſumm. tom.* 1. *c.* 220. *n.* 2. Perez *l.* 1. *verſ. dubitatur, tit.* 1. *lib.* 5. *Ordinam.* Spin. *in ſpeculo teſtam. gloſſ.* 15. *princ n.* 78. Henriq. *in ſumm. lib.* 11. *c.* 13. §. 2. & *c.* 5. §. 4. Cald. Pereira *de empt. & vend. c.* 3. *n.* 10. Sanch *de matrim. lib.* 1. *diſp.* 21. *n.* 2. Fr. Molin. *de ritu nupt. lib.* 1. *comp.* 11. *n.* 27.

Niſi per carnis copulam, &c.] Notatur ad hoc, quòd 7
ſponſalia de futuro iuris interpretatione in matrimonium tranſeunt quando ætate perfecta ſuperuenit copula, vel alius modus, ſcilicet copulæ adæquatus, vt per Ruin. *conſ.* 203. *lib.* 1. Couar. *d. p.* 1. *c.* 4. §. 2. *n.* 3. Maſcard. *de probat. concl.* 1029. *n.* 3. & 4. Menoch. *de præſ. lib.* 3. *præſ.* 1. *n.* 60. *cum ſeqq.* Spin. *d. gloſſ.* 15. *num.* 61. *ad med.* Franc. Molin. *d. lib.* 1. *comp.* 11. *n.* 28. & *comp.* 14. *n.* 31. vbi *n.* 38. declarat primò, vt procedat quoties ſigna illa fuerunt emiſſa ætate iam perfecta, ſecus imperfecta, etſi proxima pubertati, & licèt malitia ætatem ſuppleret, & *n.* 42. declarat ſecundò quando ſponſalia fuerunt contracta à minoribus ſeptennio, nam hac adueniente maiori ætate ex ſignis anterioribus non tranſeunt in matrimonium, & *n.* 43. declarat tertio, vt hæc procedant attento iure veteri, ſecus inſpecto nouo Concil. Trid. nam licèt impuberes ſponſalia in eum modum contraherent, licèt etiam conſenſum tunc coram Parocho, & duobus, vel tribus teſtibus iuxta S. Concilij decretum interponerent, adhuc adueniente pubertate, ſequuta copula, & aliis ſignis non eſſet verum matrimonium niſi per verba de præſenti denuo contraherent, & mutuum conſenſum oſtenderent coram Parocho, & teſtibus.

In gloſſ. *Supplebat*, ibi, *quòd ſi puer minor*, &c. No- 8
tatur ad hoc, quòd ſatis probatur potentia impuberis ad copulam ſi fœmina impubes ab alio fuerit cognita, vel puer impubes aliam fœminam cognouerit, vt per Sanch. *de matrim. lib.* 7. *dub.* 104. *n.* 25.

§. Porrò.

Sponſalia pro abſentibus filiis non tenent, niſi ipſis 9
præſentibus, vel niſi approbauerint tacitè, vel expreſſè ex poſtfacto. Colligunt Doctores *in princip. text.* citati.

Vt ſi præſentes fuerint, &c.] Notatur ad hoc, quòd 10
ſponſalia contracta per parentes pro filiis præſentibus, & tacentibus valida ſunt, vt per Villalob. *comm. opin. lit.* M, *n.* 60. Nauar *in man. c.* 22. *n.* 58. Azot. *inſtit. moral. p.* 1. *lib.* 1. *c.* 4. *verſ. filij*, Sanch. *de matrim. lib.* 1. *diſp.* 23. *n.* 3. vbi *n.* 4. poſt Brunel. *de ſponſalib.* Felin. & Verac. limitat niſi filius metu reuerentiali parentum taceat, & faciunt quæ eleganter tradit idem Sanch. *eod. tract. de matrim. lib.* 4. *diſp.* 9. *n.* 12.

Poſt ſcientes ratificauerunt tacitè, vel expreſſè, &c.] 11
Ergo quando parentes contrahunt ſponſalia pro filiis abſentibus, vel infantibus, qui capaces non ſunt, ſatis non eſt ſi poſtmodum nouerunt, vel facti ſunt doli capaces, idque notarunt, taceant non reclamantes, quia text. *in præſenti*, manifeſtè conſtituit differentiam inter ſponſalia a parentibus nomine filiorum præſentium, & tacentium contracta, quo caſu dicit valere ſi non contradixerunt; & inter contracta filiis abſentibus, quo caſu dicit non valere niſi certiores facti ratificauerint tacitè, vel expreſſè; ergo in hoc caſu vltra taciturnitatem petit alia expreſſa, aut tacita ſigna conſenſus; quare ita docent *in præſenti*, Ioan. Andr. *n.* 2. Domin. & Franch. *n.* 4. Brunel. *de ſponſal. concl.* 11. *num. vnic.* Veg. *lib.* 6. *ſumm. c.* 31. Sanch. *d. lib.* 1. *diſp.* 24. *n.* 16.

verſ.

verſ. verius, ſubdens *in fine*, in hoc caſu nullum eſſe diſcrimen ſiue parentes contrahant pro filiis, ſiue extranei. Quicquid teneant *hîc* Imol. & Aoeh. *n.* 3. Henriq. *in ſum. lib.* 11. *c.* 13. §. 5. Fr. Emman. *in ſumm. tom.* 1. *c.* 234. *n.* 5. & alij per Sanch. *vbi ſuprà* citati.

12 In gloſſ. *Sponſalia*, ibi, *ſed verius videtur quod dicit Hoſt.* &c. Tenet hæc gl. non eſſe ſpeciale dum parentes pro filiis contrahunt, vt ſufficiat præſentia, & taciturnitas, ſed idem dicendum eſſe de quocunque extraneo, ſequuntur Domin. *hîc in fine*, Fr. Emman. *d. c.* 234. *n.* 4. Contrarium tamen multò probabilius eſt, videlicet ſpeciale eſſe in parentibus, vnde ſi alij reſpondeant, deſiderabitur aliud ſignum conſenſum internum exprimens, vt valeant ſponſalia, quia *in hoc text.* tanquam quid ſpeciale hoc de parentibus ſtatuitur, vt docent *in præſenti* Archid. *prope fin.* Ioan. Andr. *in fine*, Franch. *in hoc* §. *n.* 3. & 4. & Anchar. *n.* 3. Greg. *l.* 10. *verbo nolas puede tit.* 1. *p.* 4. Matien. *in rub. tit.* 1. *gloſſ.* 1. *n.* 25. & 26. *l.* 5. *noua recop.* Sanch. *d. l.* 1. *diſp.* 23. *num.* 7. Franch. Molin. *d. lib.* 1. *compar.* 11. *n.* 38.

De Cognatione ſpirituali.

Tit. IV.

SVMMARIVM.

1 *Cognatio ſpiritualis contrahitur inter baptizatum, & leuantem, filios, & vxorem leuantis antè carnaliter cognitam, & ſuſcipientem ac patrem, & matrem ſuſcepti, & ſimiliter de baptizante.*

2 *Doctores referuntur agentes de materia Conc. Trid.* ſeſſ. 24. de reform. Matrim. c. 2.

3 *Cognatio ſpiritualis non contrahitur inter ipſoſmet patrinos.*

4 *Cognatio ſpiritualis contracta à viro non transfunditur in vxorem, nec è contra.*

5 *Vir & vxor minimè peccant ſuſcipientes alienum puerum in Baptiſmo.*

6 *Cognatio ſpiritualis contrahitur inter ſuſcipientem, & parentes carnales ſuſcepti, non verò adoptantis.*

7 *Cognationem ſpiritualem non contrahit ſuſcipiens in Baptiſmo non ſolemni.*

8 *Cognationem ſpiritualem non contrahit ſuſcipiens in Eccleſia, vbi ſeruata fuerunt ſolemnitates, domi baptizatum.*

9 *Baptizans etiam laicus in extremo neceſſitatis articulo contrahit cognationem perfectam ſpiritualem dirimentem ſubſequens matrimonium.*

10 *Confirmatio frontis inducit ſpiritualem cognationem ſicut Baptiſmum.*

Cap. Ne dum. I.

Bonif. VIII.

1 INTER baptizatum, ac ſuſcipientem, ipſiúſque filios, & vxorem ante ſuſceptionem carnaliter cognitam, & inter ſuſcipientem, patrémque baptizati, ac matrem, & impedimentum dirimens contrahendum, & contractum, eiſdem modis contrahitur cognatio ſpiritualis in Confirmatione. Colligunt ex Ordin. Lap. Abb. Archid. Ioan. Andr. Gemin. Anch. Domin. Monach. Franch. Viu. *in ration. lib.* 4. *pag.* 68. Alagona *in compend. pag.* 584.

2 Innouatur à Concil. Trid. *ſeſſ.* 24. *de reform. matrim. c.* 2. in hæc verba, *ſtatuit vt vnus tantùm ſiue vir, ſiue mulier iuxta ſacrorum Canonum inſtituta, vel ad ſummum vnus, & vna baptizatum de Baptiſmo ſuſcipiant, inter quos, ac baptizatum, & illius patrem, & matrem, necnon inter baptizantem, & baptizatum, baptizatique patrem, ac matrem, tantùm ſpiritualis cognatio contrahitur.* Hactenus Concil. ſuper cuius declaratione Pius V. *in ſua Conſtit. incip. Cùm illius vicem, ſub dat. Romæ* 4. *Kalend Decemb.* 1566. decernit, & declarat nullum ampliùs impedimentum ratione cognationis huiuſmodi ſubeſſe quominus inter maritum, vel vxorem ſuſcipientis, & baptizatum, baptizatique patrem, & matrem, & quaſcunque alias perſonas, tam ex parte ſuſcipientis, quàm baptizantis, & baptizati in Concil. Trid. nominatim non expreſſas matrimonium liberè, & licitè contrahi poſſit. Vnde Sacra Concil. Trid. Congregatio cenſuit liberè, & licitè poſſe matrimonium iniri inter perſonas nominatim non expreſſas *in d. c.* 2. *eiuſdem Concilij*, vt refert Armendar. *in addit. ad recopil. legum Nauarræ, lib.* 4. *tit.* 5. *l.* 1 *de matrim. n.* 78.

Cognatio igitur ſpiritualis non contrahitur inter 3
ipſoſmet patrinos, vt docent Lop. *in inſtruct. Conſc. p.* 2. *c.* 51. *de matrim. col.* 2. Galleg. *de cognat. ſpirit. c.* 9. *num.* 8. Veg. *tom.* 1. *ſumm. c.* 53. *caſu* 40. Galet. *in margarita caſuum Conſcientiæ, verbo Matrimonium, pag.* 165. *col.* 2. Sanch. *de matrim. lib.* 7. *diſp.* 54. *n.* 12. Valer. Reginald. *in praxi fori pœnit. l.* 31. *n.* 150. Bonac. *de matr. q.* 3. *puncto* 5. §. 2. *n.* 4. Armendar. *d. l.* 1. *de matrim. num.* 84. ego ipſe *de officio, & poteſt. Epiſcopi, p.* 2. *alleg.* 30. *n.* 55.

Nec etiam contracta à viro eo quòd aliquem tenuerit in Baptiſmo, vel Confirmatione transfunditur in 4
vxorem, vel è contra vt poſt Petr. de Ledeſm. Soar. Fr. Emman. & alios tenet Sanch. *d. lib.* 7. *diſp.* 54. *n.* 11. Henriq. *in ſumm. lib.* 12. *c.* 11. §. 2. Valer. Reginald. *d. lib.* 31. *n.* 149. Ægid. de Coninck *tom.* 2. *diſp.* 32. *n.* 24. *verſ. inter fœminam*, Armendar. *d. l.* 1. *de matrim. n.* 84. ego ipſe *d.*
alleg. 30. *n.* 56. Ex quibus colligitur virum, & vxorem 5
minimè peccare ſuſcipientes alienum puerum in Baptiſmo, vt tradunt Nauar. *in man. c.* 22. *n.* 39. Armendar. *d. n.* 84. Sanch. *d. lib.* 7. *diſp.* 57. *n.* 5. Bonacin. *d.* §. 2. *n.* 5. ego ipſe *d. alleg.* 30. *n.* 57. poteſt enim patrinus contrahere matrimonium cum ea, cum qua ſimul alienum filium ſuſcepit, vt declarauit ſanct. mem. Pius V. *in d. Conſtit. incip. Cum illius vicem*, vt referunt Sanch. *d. lib.* 7. *diſp.* 54. *n.* 12. & Bonac. *d.* §. 2. *n.* 6.

Patrémque baptizati, ac matrem, &c.] Intellige car- 6
nales, vt tradunt Galleg. *de cognat. ſpirituali, cap.* 7. *n.* 12. Sanch. *d. lib.* 7. *diſp.* 54. *num.* 16. Valer. Reginald. *d. lib.* 31. *num.* 150. *verſ. cæterum*, ego ipſe *d. allegat.* 30. *num.* 54.

Qui eundem ſuſcepit de Baptiſmo, &c.] Intellige ſi 7
ſolemnis ſit, quia cùm adhibere ſuſceptorem ſit cæremonia ab Eccleſia inſtituta pro Baptiſmo ſolemni, ideo vbi hic non eſt, non dicitur propriè, & verè ſuſceptor, qui tenet, ac proinde cognationem ſpiritualem non contrahit, vt reſoluunt Soar. *in* 3. *p. q.* 67. *art.* 8. *dub. vlt.* Fr. Emman. *in ſumm. tom.* 1. *c.* 226. *n.* 2. *concl.* 2. Bonacin. *d. puncto* 5. §. 2. *num.* 11. Sanch. *d. lib.* 7. *diſp.* 62. *n.* 14. quicquid dicant Gutier. *de matrim c.* 100. *n.* 7. Nauar. Sà, & Vinald. quos refert, & ſequitur Ægid. de Coninck *d. diſp.* 32. *n.* 39. *concl.* 5.

Verùm ſuſcipientem in Eccleſia, vbi ſeruatæ fue- 8
runt ſolemnitates, domi baptizatum nullam cognationem ſpiritualem contrahere cum ipſo baptizato, vel cum ſuis parentibus, docent Nau. *in man. cap.* 22. *n.* 40. Petr. de Ledeſm. *in ſum. p.* 1. *vbi de Baptiſmo, c.* 13. *concl.* 4. *dub.* 2. Bonac. *d.* §. 2. *n.* 9. Sanch. *d. l.* 7. *diſp.* 10. *n.* 13. Valer. Reginald. *d. lib.* 31. *n.* 154. *verſ. ſecundum*, Armendar. *d. l.* 1. *de matrim. n.* 81. Ioan. Valer. *de different. inter vtrumque forum, verbo Baptiſmus, differ.* 2. *n.* 2.

Sunt

9 *Sunt etiam de baptizante cenſenda.*] Baptizans etiam laicus in extremo neceſſitatis articulo contrahit cognationem perfectam ſpiritualem dirimentem ſubſequens matrimonium cum baptizato, eiuſque parentibus, vt docent Couar. *de ſponſalib. p.2.c.6.§.4.num.4.* Nauar. *in man.c.16.n.24.in fine, & c.22.n.40.in fine, & conſ.53.n.2.ſub tit.de ſponſalib.in antiq alias conſ.5.n.2. de cognat.ſpiritual.in nouis,* Matien. *ad rub.tit.1.gloſſ.1. n.170.lib.5.nouæ recop.* Sanch. *d.lib.7.diſp.62.n.10.*

§. Ex Confirmatione.

10 Confirmatio frontis inducit ſpiritualem cognationem ſicut Baptiſma. Colligunt Doctores *in principio text.* citati.

Innouatur à Concil. Trid. *ſeſſ.24.de reformat matrim. c.2.* vb in hæc verba: *Ea quoque cognatio, quæ ex Confirmatione contrahitur confirmantem, & confirmatum, illiúſque patrem, & matrem, ac tenentem non egrediatur;* & ita docent Sanch. *d lib.7.diſp 57.num.9* Rebel. *de obligat inſtit.p.2. lib.3.q.6.num.6.ad finem,* Bonacin. *de matrim.q.3.puncto 5.§.3.n.21.* Piaſce. *in praxi Epiſcop. p.1.c.3 n.4.in fine, pag.73.* Fernand. *in examine Theologiæ moralis, p.3.c.3.§.6.*

SVMMARIVM.

1 *Compaternitas per catechiſmum contracta impedit matrimonium, ſed non dirimit,* & n.2.

3 *Catechiſmi impedimentum prorſus ſublatum eſt per Concil. Trid.* ſeſſ.24. de reformat. matrim. c.2. in fine.

Cap. Per catechiſmum. II.

1 Cognatio contracta per catechiſmum impedit matrimonium contrahendum, ſed non dirimit contractum. Colligunt ex Ordin. Archid. Gemin. Ioan. Andr. Anchar. Domin. Monach. Franc. Viuian. *in ration.lib.4.pag.69.* Alagona *in compend. pag.585.* remiſſiuè Ximen. *in concord. p.1.& 2.*

2 Hanc eandem concl. firmat Sanch. *de Matrim.lib.7. diſp.10. à num.2.* vbi *n.7.* ampliat etiamſi catechiſmus Baptiſmo præuius ſit, reſpondétque ad hunc text. dum habet, ibi: *Per catechiſmum, qui præcedit Baptiſmum,* vt intelligatur frequentioris vſus gratia.

3 Vtrùm autem hoc catechiſmi impedimentum ſublatum ſit prorſus per Concil. Trident. *ſeſſ.24.de reform. matrim.c.2.in fin.* poterat dubitari, ſed omnino ſublatum eſſe tuentur plures quos refert, & ſequitur Sanch. *d.lib.7.diſp.10. n.12.* quibus addo Valer. Reginald. *in praxi fori pœnitent.lib.31.n.190.* Rebel. *de obligat.inſtit. p.2.l.3.q.18.n.20.cum ſeqq.* Gutier. *de matrim.c.84. per totum,* Bonac. *in ſimili tract.q.3 puncto 5.§.2.n.3.* Molfeſ. *in ſumm. Theologiæ moralis tract.4.c.10.n.121.* latè Ioan. Valer. *de different. inter vtrumque forum, verbo Baptiſmus, diff.2.n.2.cum ſeqq.*

SVMMARIVM.

1 *Vnus tantùm interuenire debet in leuatione infantis de ſacro fonte, vel chriſmatione frontis, tamen ſi plures interueniunt, cognationem contrahunt ſpiritualem, & ex aliis Sacramentis cognatio non contrahitur.*

2 *Concil. Trid. decretum hac de re editum refertur.*

3 *Patrinos deſignare ad parentes pertinet, vel illis non deſignantibus ad Parochos.*

4 *Patrini plures quando deſignantur à parentibus, an & quando cognationem ſpiritualem contrahant, oſtenditur.*

5 *Parochus ſi non admittat deſignatum à parentibus baptizandi, ſed alium caſu in Eccleſia ingredientem vocauerit, cum eo ſpiritualis contrahitur cognatio.*

6 *Compaternitas non contrahitur deficiente contractu.*

7 *Filium Confeſſionis ſpiritualem carnaliter cognoſcens, debet hoc in Confeſſione detegere, quia eſt circumſtantia neceſſariò confitenda.*

Cap. Quamvis. III. & vlt.

Qvamvis vnus ſolus vir, vel vna mulier debeant accedere ad ſuſcipiendum in Baptiſmo, vel Confirmatione, ſi tamen plures accedant, eodem modo contrahitur cognatio ſpiritualis. Colligunt ex Ordin. Lap. Abb. Archid. Gemin. Ioan. Andr. Anchar. Domin. Monach. Franc. Viu. *in ration.lib.4.pag 69.* Alagona *in compend pag.585.* remiſſiuè Ximen. *in concord. p.1.& 2.* 1

Innouatur à Concil. Trid *ſeſſ.24.de reform. matrim. c.2.* in hæc verba: *Parochus antequam ad Baptiſmum conferendum accedat, diligenter ab iis, ad quos ſpectabit, ſciſcitetur quem vel quos elegerint, vt baptizatum de ſacro fonte ſuſcipiant, & eum, vel eos tantùm ad illum ſuſcipiendum admittat, & in libro eorum nomina deſcribat, doceátque eos quam cognationem contraxerint nè ignorantia vlla excuſari valeant. Quòd ſi alij vltra deſignatos baptizatum tetigerint, cognationem ſpiritualem nullo pacto contrahant, Conſtitutionibus in contrarium facientibus non obſtantibus.* Hactenus Concil. 2

Ad parentes igitur pertinere patrinos deſignare, vel illis non deſignantibus ad Parochos, aduertunt Poſſeuin. *de officio Curati, cap.6.n.32.* Bonac. *de matrim.q.3. punct.5.§.2.n.27.* ego ipſe *de offic. & poteſt. Epiſc. p.2. alleg.30.n.46.* Si verò nullus ſpecialiter deſignatus eſt patrinus ex negligentia, aut obliuione parentum, ſeu Parochi, & multi ſimul tenendo tangerent baptizatum, aut de fonte ij æquè ſuſciperent, omnes fieri cognatos reſoluunt Nau. *in man.c.22.n.39.* Iacob. de Graf. *in aureis deciſ. p.1.lib.2.c.85.n.4.* Petr. de Ledeſma *de matrim.q.56.art.2.verſ. eſt aliud dubium annexum, in ſumm.p.1.de Sacram. vbi de Sacramento Matrim.cap.17. concl.6.dub.1.* Vinald. *in candel.aureo p.1.vbi de impedim. matrim.n.5.verſ cognatio ſpiritualis,* Henriq. *in ſumm. l.11.c.11.6.2.* Ægid. de Coninck *tom.2.q.32.num.37.* Rebel. *de obligat inſtit.p.2.l.3.q.6.n.5. & in append. ad lib.4.num.95.* Valer. Reginald. *in praxi fori pœnit.l.31. num.152.verſ.ſecundò,* Bonacin. *d.§.2.n.24.* ego ipſe *d. alleg.30.n.48.* Sanch. *d.lib.7.diſp.57.num.12.* Gutier. *de matrim.c.100.n.7.* 3

Quando plures deſignati à parentibus, vel ab aliis curam infantis habentibus tangunt, omnes contrahere cognationem modò tangant ſimul, ſi verò tangant ſucceſſiuè ſolum primum, qui baptizatum ſuſcipit, vel ad ſummum duos, ſi fuerint maſculus, & fœmina, contrahere cognationem aſſerunt Ægid. de Coninck *d. q.32.n.39.* Valer Reginald. *d.lib.31.num.152.* Sanch. *d. lib.7.diſp 57.n.14.* Bonac. *d.§.2.n.25.* vbi *n.26.* dicunt quòd quando plures deſignati ſunt à parentibus, ſed Parochus admittit vnum, & vnam tantùm, cognatio contrahitur tantummodo ab iis, qui fuerunt à Parocho admiſſi, & *n.27.* tenet cognationem contrahi à deſignatis à parentibus, non verò à cæteris, qui fuerunt admiſſi à Parocho, quando parentes deſignarunt tantummodo duos, ſed Parochus plures admiſit, & *num.28.* reſoluit cognationem contrahi à deſignatis à parentibus, quamvis ſuſcipiant puerum contra Parochi voluntatem, & *n.30.* aſſerit eum, qui tangit baptizatum 4

cum

eùm non ſit deſignatus à parentibus, vel ſaltem à Parocho, quando Parochus poteſt deſignare, non contrahere cognationem ſi adſint alij deſignati à Parocho, vel à parentibus.

5 Si Parochus non admittat deſignatum à parentibus baptizandi, & alium caſu in Eccleſiam ingredientem vocauerit, vt baptizatum puerum ſuſciperet, ac tangeret, cum eo ſpiritualem contrahi cognationem affirmat Ludou. Beia *reſponſ. caſuum Conſcient. p. 2. caſu 4. verſ. alterum,* vbi à principio illius caſus probare intendit Parochum in hoc euentu peccare mortaliter.

6 Requiritur ſemper contractus, itavt eo deficiente compaternitas, non contrahatur: qui enim tantummodo aſſiſtit baptizato, vel confirmato, ipſumque non tangit, vel tangit tantùm extremitate digiti, non contrahi cognationem, eo quòd verè non dicitur tenere, vel ſuſcipere, docent Henriq. *lib. 12. c. 11. §. 3.* Verall. *deciſ. 164. p. 1.* Valer. Reginald. *d. lib. 31. num. 151.* Sanch *d. lib. 7. diſp. 56. n. 5.* Bonae. *d. §. 2. n. 14.* Marian. Antonin. *var. reſolut. lib. 1. reſolut. fin. caſu 33.* Armendar. *in addit. ad recop. legum Nauarra lib. 4. tit. 15. l. 1. de matrim. n. 83.* ego ipſe *d. alleg. 30 n. 47.*

7 *Ex donatione verò aliorum Sacramentorum*, &c.] Ergo non eſt cur accedere ad filiam Confeſſionis, ſit circumſtantia neceſſariò confitenda, vt tenent Emman. Sa *verbo Confeſſio n. 26.* & Petr. de Ledeſma *de matrim. q. 56. art. 2. dub. vlt. col. antepen.* Verùm hanc circumſtantiam eſſe neceſſariò in Confeſſione detegendam tenent Fr. Emman. *in ſumm. tom. 5. c. 209. n. 1.* Henriq *lib. 11. n. 1.* Sanch. *d lib. 7. diſp. 55. n. 3.* vbi *n. 5.* reſpondet ad hunc text. quòd licèt huiuſmodi cognatio in hoc caſu non contraheretur, ſufficeret tamen ſpecialiter hoc prohiberi in reuerentiam Sacramenti.

In Librum V. Sexti Decretalium.

De Accuſationibus, Inquiſitionibus, & Denuntiationibus.

Tit. I.

SVMMARIVM.

1 *Confeſſus poſtquam aliquis eſt certa crimina coram iudice inquirente, non poteſt ſe excuſare dicendo, quòd non fuit diffamatus in illis, vel quod iudex non tradidit capitula ſuper quibus erat inquirendus, ſed condemnandus eſt.*

2 *Iudex poteſt procedere contra confeſſum proprium crimen.*

3 *Confeſſio ſponte facta abſque tormentis, vel tormentorum metu etiam nullis indiciis precedentibus, vel non data indiciorum copia probat.*

Cap. Poſtquam. I. *Bonif. VIII.*

1 POstquam aliquis eſt confeſſus certa crimina coram iudice inquirente, non poteſt ſe excuſare dicendo, quòd non fuit diffamatus in illis, vel quòd iudex non tradidit capitula ſuper quibus erat inquirendus, ſed condemnabitur. Colligunt ex Ordin. Abb. Gemin. Ioan. Andr. Anch. Domin. Monach. Franc. Viuian. *in ration. lib. 3. pag. 20.* Alagona *in compend. pag. 615.* remiſſiuè Caſal. *in annot.* & Xinten *in concord. p. 1. & 2.*

Eadem crimina fuiſti confeſſus, &c.] Ergo poteſt iudex procedere contra confeſſum proprium crimen, vt per Sayr. *in claui Regia lib. 12. c. 11. n. 15.* Nam confeſſio ſponte facta abſque tormentis, vel tormentorum metu, etiam nullis indiciis præcedentibus, vel non data indiciorum copia probat, & ſufficit ſine ratificatione ad condemnandum confitentem, vt per Viuian. *tom. 2. commun. opin. lib. 7. tit. 19. n. 62. pag. 290.* Maſcard. *de probatio. concl. 353. n. 34.* 2 3

SVMMARIVM.

1 *Inquiſitio facta ſuper veritate criminum omiſſa inquiſitione infamia valet ſi reus præſens tacuit.*

2 *Inquiſitio tunc valet, & tenet quando fit parte præſente, & non opponente de præcedenti infamia.*

3 *Præſens, & tacens in iudicialibus conſentire cenſetur etiam in ſibi præiudicialibus.*

4 *Inquiſitio quando formatur ex Motu proprio Principis non ad poſtulationem partis, nullis præcedentibus indiciis formari poteſt.*

Cap. Si is, cui. II. & vlt.

IVdex quando omiſſa inquiſitione infamiæ inquirit de criminibus coram reo præſente, & tacente, non poteſt ampliùs impugnaris proceſſus ex eo, quòd priùs non fuit quæſitum de infamia. Colligunt ex Archid. Gemin. Ioan. Andr. Anchar. Domin. Monach. Franch. Viuian. *in ration. lib. 5. pag. 21.* Alagona *in compend. pag. 615.* 1

Te præſente, nec reclamante, &c.] Notatur ad hoc, quòd inquiſitio tunc valet, & tenet quando fit parte præſente, & non opponente de præcedenti infamia, vt per Duen. *reg. 298. verſ. limita primò.* 2

Notatur etiam ad hoc, quòd in iudicialibus præſens, & tacens conſentire cenſetur etiam in ſibi præiudicialibus, vt per Tiraq. *de iure mariti gloſſ. 7. n. 37.* D. Barboſ. *in l. diuortio §. ob donationes n. 14. ff. ſoluto matrim.* 3

In gloſſ. *Fuerit*, ibi, *quia ſi Papa proprio Motu*, &c. Notatur ad hoc, quòd quando inquiſitio formatur ex Motu proprio Principis non ad poſtulationem partis, nullis præcedentibus iudiciis, talis inquiſitio formari poteſt, vt per Duen. *reg. 298. verſ. limita ſeptimò,* Farin. *in praxi crimin. p. 1. q. 1. n. 42.* 4

De Hæreticis.

Tit. II.

SVMMARIVM.

1 *Clericum in quibuſcunque ſacris Ordinibus conſtitutum propter crimen hæreſis ſolus eius Epiſcopus degradare poteſt.*

2 *Decretum Concil. Trid. hac de re ingens refertur.*

3 *Epiſcopi duodecim ſi degradabatur Epiſcopus, ſex ſi Preſbyter, tres ſi Diaconus, vel Subdiaconus olim in degradationibus à Canonibus requirebantur.*

4 *Epiſcopus proprius hodie ſolus per ſe ipſum poteſt ad actualem clerici in Sacris degradationē procedere.*

5 *Epiſcopus electus, & confirmatus ante conſecrationem non poteſt clericum actualiter degradare.*

6 *Prælati Religioſorum non habent facultatem deponendi, vel degradandi ſuos ſubditos, niſi illis conceſſum ſit per priuilegium, vel conſuetudinem à Romanos Pont. toleratam.*

Cap.

Cap. Quoniam. I.

Gregor. IX.

1 Clericus in ſacris quando pro crimine hæreſis eſt tradendus brachio ſæculari, vel perpetuò murandus, ſufficit ſolus eius Epiſcopus ad eum degradandum, conuocatis Abbatibus, & aliis Prælatis, & Religioſis, ac perſonis literatis ſuæ Eccleſiæ, ſi ita expedire iudicauerit. Colligunt ex Ordin. Lap. Abb. Archid. Ioan. Andr. Gemin. Anch. Domin. Monach. Franc. Vin. *in ratien. lib. 5. pag.* 84. Alagona *in compend. pag.* 648. remiſſiuè Ximen. *in concord. p.* 1. *&* 1.

2 Hodie ſuper hoc obſeruabitur noua diſpoſitio Concil. Trid. *ſeſſ.* 13. *de reform. c.* 4. in hæc verba: *Propterea ſtatuit, & decreuit Epiſcopo per ſe, ſeu illius Vicarium in ſpiritualibus generalem contra clericum in ſacris etiam Presbyteratus Ordinibus conſtitutum etiam ad illius condemnationem, necnon verbalem depoſitionem, & per ſeipſum etiam ad actualem, atque ſolemnem degradationem ab ipſis Ordinibus, & gradibus Eccleſiaſticis in caſibus, in quibus aliorum Epiſcoporum præſentia numero à Canonibus præſcripto requiritur, etiam abſque illis procedere liceat, adhibitis tamen & in hoc ſibi aſſiſtentibus totidem Abbatibus vſum Mitræ, & Baculi ex priuilegio Apoſt. habentibus, & ſi in ciuitate, aut diœceſi reperiri, & commodè intereſſe poſſint, alioquin aliis perſonis in Eccleſiaſtica dignitate conſtitutis, quæ ætate graues, ac iuris ſcientia commendabiles exiſtant.* Hactenus Concil.

3 *Epiſcoporum numerus,* &c.] Videlicet duodecim Epiſcopi ſi degradetur Epiſcopus, ſex ſi degradetur Presbyter, tres ſi Diaconus, vel Sobdiaconus, vt ex *cap. ſi quis tumidus, &c. Felix.* 15. *q.* 7. tradunt Salzed *ad Bernard. in pract. c.* 143. *verſ. non tamen, ad finem,* Mar. Alter *de cenſur. tom.* 2. *diſp.* 2. *c.* 7. *à princip.* Bellet. *diſquiſit. clerical. p.* 1. *tit. de fauore clericorum perſonali,* §. 19. *n.* 7. Piaſec. *in praxi Epiſcop. p.* 2. *c.* 4. *n.* 93. *in fine,* ego ipſe *de effic. & poteſt. Epiſcop. p.* 3. *alleg.* 110. *n.* 22.

4 *Suus ſolus poſſit Epiſcopus degradare.*] Notatur ad hoc, quòd ſolus proprius Epiſcopus per ſe ipſum poteſt ad actualem clerici in Sacris degradationē procedére, vt per Spin. *in ſpeculo teſtam. gloſſ.* 12. *rub. n.* 47. Henriq. *in ſumm. lib.* 13. *c.* 43. §. 5. Soar. *de cenſur. diſp.* 30. *ſect.* 1. *p.* 19. Auil. *eod. tract. p.* 3. *diſp.* 5. *dub.* 1. *concl.* 3. Sayr. *in ſimili tract. lib.* 5. *cap.* 20. *n.* 18. Franc. Leo *in theſauro fori Eccleſiaſt. p.* 1. *c.* 4. *n.* 47. *&* 48. Aldrete *de Relig. diſciplina tuenda, lib.* 1. *c.* 3. *n.* 18. Piaſec. *d. c.* 4. *n.* 93. *in fine,* Bellet. *d.* §. 10. *n.* 7. Seraph. de Freitas *in addit. ad tract. de ſolicitantibus mulieres in Confeſſione Illuſtriſſ. D. mei Roderici à Cunha, q.* 24. *n.* 107. ego ipſe *d. alleg.* 110. *n.* 23. obſeruātes Vicarium generalem proprij Epiſcopi poſſe cōtra clericum in Sacris etiam Presbyteratus Ordinem inſignitum ad illius condemnationem, & verbalem depoſitionem procedere ex noua Concil. Trid. deciſione *cit. loc.*

5 Epiſcopus electus, & confirmatus ante conſecrationē non poteſt Clericum actualiter degradare, quia huiuſmodi degradatio videtur quidam actus Ordinis dependens ab ipſa conſecratione, poteſt tamen verbaliter deponere etiam in ordine ad actualem degradationem, quia eſt actus ſolius iuriſdictionis, non Ordinis, vt reſoluit Mar. Alter. *d. tom.* 2. *diſp.* 2. *c.* 7. *verſ. quarum Doctores,* quem refero ego ipſe *d. alleg.* 110. *n.* 24.

6 Prælati verò Religioſorum non habent facultatem deponendi, vel degradandi ſuos ſubditos, niſi illis conceſſum ſit per priuilegium, vel conſuetudinem à Romano Pont. toleratam, vt tenent Sayr. *d. c.* 20. *n.* 28. Auil. *d. diſp.* 5. *dub.* 4. Bonacin. *de cenſur. diſput.* 4. *punct. vnic. n.* 8. ego ipſe *d. alleg.* 110. *n.* 25.

SVMMARIVM.

1 *Excommunicationem incurrit ſepeliens ſcienter hæreticos, vel eorum receptores, defenſores, vel fautores, nec abſoluitur niſi exhumet eorum corpora, locus verò priuatur ſepultura.*

2 *Sepelientes hæreticorum credentes, receptatores, defenſores, vel fautores puniuntur pœna, qua punientur ſepelientes ipſos hæreticos.*

3 *Credentes, & receptatores hæreticorum qui dicantur, remiſſiuè.*

4 *Ignorans quem eſſe hæreticum ſi quis illum ſepelierit, non incurrit excommunicationem.*

5 *Sepulturam Eccleſiaſticam dantes hæreticis, eorúmque credentibus, receptatoribus, defenſoribus, vel fautoribus, excommunicati ſunt.*

6 *Hæreticum ſi quis ſepelire curauerit non ex cauſa hæreſis, ſed ne illius cadauer putredine aërem corrumpat, vel ob amicitiam, aut conſanguinitatem, nullam excommunicationem incurrit.*

7 *Verba,* excommunicationis ſententiæ ſe nouerint ſubiacere, *inducunt Canonem latæ ſententiæ.*

8 *Sepelientes hæreticos, eorúmque credentes, &c. ab excommunicatione, quam incurrunt, non abſoluuntur; niſi ſepultorum oſſa exhumauerint, quando poſſent ab aliorum oſſibus diſcerni, vt* n. 12.

9 *Hæreticum ſi plures ſepelinerint, & vnus tantùm ex illis, aut alius extraneus illius oſſa extumulauerit, omnes abſolui poſſunt.*

10 *Sepultura, in qua hæreticus ſepultus fuit, perpetuò aliorum ſepultura carere debet.*

11 *Induſtria perſonæ electa cenſetur vbi propriis manibus aliquid fieri iubetur.*

13 *Laici, qui publicè, vel ſecretè diſputant de Fide Catholica, ſunt excommunicati, &* n. 14.

15 *Clericus quamuis indoctus ſi de rebus Fidei diſputet, licèt peccet mortaliter, nullam tamen incurrit excommunicationem.*

16 *Diſputare in ſcholis ad acuenda ingenia, bene poſſunt laici abſque incurſu excommunicationis.*

17 *Laicis interdictum eſt de Fide diſputare, etiam quòd ſint perſonæ docta, & literata, niſi in caſu magnæ neceſſitatis.*

18 *Excommunicatio, quam incurrunt laici diſputantes de Fide Catholica non imponitur ipſo iure, ſed opus eſt citatione, monitione, & ſententia.*

19 *Hæreticorum, eis credentium, fautorum, receptatorum, & defenſorum eorum promotio, nec non filiorum ſuorum vſque ad ſecundam generationem ad beneficia Eccleſiaſtica, vel officia publica non valet.*

20 *Filij hæreticorum propter ſuorum parentum hæreſim ſunt inhabiles ad omnia officia, & beneficia Eccleſiaſtica obtinenda.*

21 *Filij nati ante hæreſim patris an inhabiles ſint ad beneficia obtinenda, remiſſiuè.*

22 *Lex in qua ponuntur verba per quæ redditur irrita, & inanis actio, aut paſſio, quæ in pœnam criminis per legem impoſita eſt, ſententiā à iure latam continet.*

23 *Filij hæreticorum ſunt inhabiles ad penſiones acquirendas, & obtentis priuantur.*

24 *Verbum,* beneficium, *accipitur largè ſumpto vocabulo in materia hæreſis.*

25 *Incapaces beneficiorum ſunt etiam incapaces pēſionū.*

26 *Beneficium aliquod qui ad preces alicuius hæretici adeptus fuerit, priuatur acquiſito, & ſi illud ſcienter recipit, fit inhabilis ad alias, &* n. 27.

28 *Emancipatio filiorum, quorum parentes deteguntur fuiſſe hæretici ante emancipationem, eſt nulla.*

29 *Filij*

29 *Filij eximuntur à patria poteſtate propter hæreſim paternam, & efficiuntur ſui iuris.*

30 *Filij vt fiant ſui iuris propter hæreſim paternam non requiritur ſententia declaratoria.*

Cap. Quicunque. II.

Alex. IV.

1 Sepulturæ Eccleſiaſticæ qui ſcienter præſumpſerit dare hæreticos, credentes, receptatores, defenſores, vel fautores, eſt excommunicatus donec ſatisfecerit idoneè, nec meretur abſolutionem niſi propriis manibus publicè extumulet, & proiiciat huiuſmodi corpora damnatorum, & ille locus debet carere perpetuò ſepultura. Colligunt ex Ordin. Lap. Abbas, Archid. Gemin. Ioan. Andr. Ancbar. Domin. Monach. Franch. Vivian. *in ration. lib. 5. pag.* 84. Alagona *in compend. pag.* 649. remiſſiuè Ximen. *in concord. part.* 1. *&* 2.

2 *Hæreticos, credentes, receptatores*, &c.] Ergo pari pœna puniuntur ſepelientes hæreticorum credentes, receptatores, defenſores, vel fautores, qua puniuntur ſepelientes ipſos hæreticos, vt reſoluit Farin. *de hæreſi,* 3 *q.*181 *n.*50. Qui autem dicantur credentes dixi *in collect. ad cap. excommunicamus* 13. *n.* 10. *cum ſeqq. hoc tit. in Decret.* vbi *n.* 33. *cum ſeqq.* de fautoribus, & qui dicantur receptatores, vide citatos per me ad *cap. ſicut* 8. *n.* 3. *&* 4. *eod. tit.*

4 *Scienter præſumpſerint*, &c.] Ergo ſecus ſi ignorantes quem eſſe hæreticum ſepelierint, vt per Nau. *conſ.* 11. *de hæret.* Vgolin. *in tract. de cenſuris Pontifici reſeruatis in gloſſ. fautores, in princ. n.* 18. vbi loquitur ad effectum non incurrendi excommunicationem Bullæ in Cœna Domini, refert, & ſequitur Farin. *de hæreſi, q.* 92. *n.* 51. Merol. *tom.* 1. *diſp. in vniuerſam Theologiam moralem, c.* 2. *n.* 305.

5 *Excommunicationis ſententia ſe nouerit ſubiacere.*] Notatur ad hoc, quòd excommunicati ſunt dantes ſepulturam Eccleſiaſticam hæreticis, eorúmque credentibus, receptatoribus, defenſoribus, vel fautoribus, vt per Alphonſ. de Caſtro *de iuſta hæreticorum punit. c.* 18. *verſ. at cùm nullus poſſit*, Syluest. *in ſumm. verbo hæreticus*, §. 1. *n.* 14. *verſ. decimatertia, & n.* 16. *verſ. Clerici quoque*, Vmbert. Locat. *in indic. Inquiſit. in verbo Clericus, n.* 8. *& in verbo pœna, num.* 9. Carrer. *in praxi, tit. de hæret.* §. *nunc de pœnis, n.* 6. *fol.* 277. Paul. Griland. *de hæret. q.* 9. *num.* 1. Ioan. Rojas *ſing.* 181. Simanch. *de Cathol. inſtit. tit.* 18. *à num* 7. *& in enchirid. tit.* 62. *n.* 2. *cum ſeqq.* Perez *l.* 3. *verſ. eſt præterea alia pœna, tit.* 4. *lib.* 8. *Ordinam. pag.* 93. Eymer. *in direct. Inquiſit. p.* 3. *q.* 40. & *ibi* Penia *comment.* 89. *fol. mihi* 611. *col.* 2. *& comment.* 102. *verſ. ſed alterum iam caput*, Spin. *in ſpeculo teſtam. gloſſ.* 2. *princ. n.* 17. Henriq. *in ſumm. lib.* 13. *c.* 11. §. 3. Azor. *inſtit. moral. p.* 1. *lib.* 8. *q.* 8. *verſ. ſexta*, Dec. *in tract. crimin. lib.* 5. *c.* 41. *n.* 6. Cened. *ad Sextum collect.* 16. *n.* 1. Filliuc. *tract.* 14. *n.* 3. *verſ. vndecima*, Iul. Lauor. *de Indulgent. p.* 2. *c.* 13. *n.* 30. Farin. *de hæreſi, q.* 92. §. 3. *n.* 45. Sanctarel. *in ſimili tract. c.* 28. *n.* 12. *cum ſeqq.* nouiſſimè Bonac. *de cenſur. extra Bullam diſp.* 2. *q.* 2. *punct.* 30. quorum plures refero ego ipſe *de officio, & poteſtate Epiſcopi, p.* 3. *allegat.* 50. 6 *n.* 214. ſecundùm Lugdunenſ. impreſſ. Limitatur tamen in eo, qui hæreticum ſepelire curauit, non ex cauſa hæreſis, vel fauore hæreſis, ſed nè illius cadaueris putredine aërem corrumpat, vel ob amicitiam, aut conſanguinitatem, vt ex aliis aduertit Farin. *d. q.* 92. *num.* 50.

7 Et quod verba præcitata huius text. inducunt cenſuram latæ ſententiæ, reſoluunt Tiraq. *in l. ſi vnquam verbo reuertatur, n.* 149. *C. de reuocand. donat.* & Perez *tit.* 4. *lib.* 8. *Ordinam. pag.* 95. Sayr. *in claui Regia, lib.* 3. *c.* 8. *num.* 21.

Nec abſolutionis beneficium, &c.] Notatur ad hoc, 8 quòd ſepelientes hæreticos, eorúmque credentes, &c. ab excommunicatione, quam incurrunt, non abſoluuntur, niſi ſepultorum oſſa exhumauerint, vt tenent *in præſenti* Archid. *n.* 7. *ad med. & num.* 8. *&* 9. & Franch. *num.* 3. Penia *in direct. Inquiſit. p.* 3. *q.* 40. *comment* 86. *verſ. quod ſi quandoque de facto*, Dec. *d. lib.* 5. *c.* 41. *n.* 6. Farin. *d. q.* 92. §. 3. *n.* 41. vbi *n.* 43. poſt Gemin. *num.* 15. & Franch. *num.* 3. *in præſenti*, ſubdit quòd ſi 9 plures fuerint, qui hæreticum ſepelinerint, & vnus tantùm illius oſſa extumulauit, vel eadem oſſa fuerint ab aliquo alio extraneo extumulata, omnes abſoluuntur.

Et locus ille perpetuò careat ſepultura, &c. Notatur 10 ad hoc, quod ſepultura, in qua hæreticus ſepultus fuit, perpetuò aliorum ſepultura carere debet, vt per Archid. *hîc n.* 9. *in verbo locus, & verbo perpetua, & verbo careat*, Gemin. *n.* 3. *verſ. nota quod quando*, & Franch. *ante n.* 1. *verſ. locus verò*, Rojas *ſingul.* 102. Dec. *dict. lib.* 5. *c.* 41. *n.* 6. Farin. *d. q.* 92. §. 3. *n.* 41. Soar. *tom.* 5. *de cenſur. diſp.* 37. *ſect.* 1. *ad fin.* Alter. *eod. tract. tom.* 2. *diſp.* 12. *de interdicto c.* 4. *in initio, n.* 28. Bonac. *de interdicto in particulari diſp.* 4. *q.* 3. *punct.* 7. vbi etiam poſt Tabien. *verbo interdictum* 2. *n.* 2. Sayr. *de cenſur. lib.* 5. *c.* 12. *n.* 10. reſoluit in hac pœna non poſſe Epiſcopum diſpenſare.

In gloſſ. *Propriis manibus*, ibi, *nota caſum*, &c. 11 Ergo cenſetur electa induſtria perſonæ vbi propriis manibus aliquid fieri iubetur. Vide Perez *tit.* 4. *lib.* 8. *Ordin. pag.* 96. Menoch. *de præſ. lib.* 2. *præſ.* 21. *num.* 7.

In gloſſ. *Extumulent*, ibi, *hoc verum intelligo quando* 12 *oſſa ipſorum poſſent ab oſſibus aliorum diſcerni*, *aliàs ſecus*. Ita Franch. Penia *in direct. Inquiſit. p.* 3. *q.* 40. *comment.* 89. *verſ. quod ſi quandoque*, Henriq. *in ſumm. lib.* 13. *cap.* 25. §. 2. *lit. H*, Farin. *dict. q.* 92. §. 3. *num.* 42.

§. Inhibemus.

Laici, qui publicè, vel ſecretè diſputant de Fide 13 Catholica, ſunt excommunicati. Colligunt Doctores *in princ. text.* citati.

Hanc eandem concluſionem ex hoc §. deſumunt 14 Syluest. *in ſumm. verbo diſput. n.* 1. Vmbert. Locat. *in indic. Inquiſit. in verbo diſputare, n.* 1. *&* 2. *& in verbo laicus, n.* 4. *&* 6. Alphonſ. de Caſtro *de iuſta hæreticorum punit. lib.* 1. *c.* 19. Albert. *de agnoſcend. aſſert. Cathol. q.* 13. *n.* 4. Simanch. *de Catholicis inſtit. tit.* 40. *n.* 1. *cum ſeqq.* Perez *l.* 3. *tit.* 4. *lib.* 8. *Ordinam. pag.* 97. *col.* 1. *verſ. quo fit quod etiam, & pag.* 114. *verſ. quæritur etiam octauò*, Ban. 2. 2. *q.* 100. *art.* 7. Penia *in direct. Inquiſit. p.* 1. *q.* 10. *comment.* 25. *verſ. laicis etiam*, Henriq. *in ſum. lib.* 13. *c.* 32. §. 5. *lit. N*, Dec. *tract. crimin. lib.* 5. *c.* 18 *verſ.* 46. Azor. *inſtit. moral. p.* 1. *lib.* 8. *c.* 26. *q.* 1. Cened. *ad Sextum collect.* 20. *n.* 1. Farin. *de hæreſi, q.* 78. §. 5. *num.* 111. *cum ſeqq.* Sanch. *in præcepta Decalogi, tom.* 1. *lib.* 2. *c.* 6. *n.* 3. vbi *n.* 6. ſubdit procedere in verè laico, ſecus in Clerico primæ Tonſuræ, Sanctarel. *de hæreſi, c.* 8. *num.* 5.

Laica perſona.] Ergo non includitur Clericus 15 quamvis indoctus, ſi de rebus Fidei diſputet contra prohibitionem factam *in hoc text.* peccabit tamen contra legem naturalem exponendo ſe periculo errandi in multis, ita Becan. *de Fide c.* 15. *diſp.* 7. *num.* 7.

Y Azor.

Azor. *inſtit. moral. p. 1. lib. 8. c. 26. q. 2.* Sanch *d. c. 6. n. 8.* Sanctar. *d. c. 8. dub. 2. n. 8. in princ.*

16 *Diſputare.*] Intellige de diſputatione formali, quæ fit ad Fidei veritatem perſuadendam, & non de diſputatione materiali, quæ ſuſcipitur in ſcholis ad acuenda ingenia, vt per Petr. de Ledeſm. *in ſumm. tom. 2. tract. 1. c. 5. concl. 13.* Valent. 2. 2. *diſp. 2. q. 10. punct. 4. concl. 2.* Soar. *de Fide diſp. 20. ſect. 1. in princ.* Sanctarel. *d. c. 8. dub. 2. n. 9.*

17 In gloſſ. *Laica*, ibi, *& doctor Decretorum*, &c. Notatur ad hoc, quòd laicis interdictum eſt de Fide diſputare etiam quòd ſint perſonæ doctæ, & literatæ, vt per Gemin. *hic n. 1. verſ. gloſſ. & n. 3.* ac Franch. *n. 1.* Albert. *d. q. 13. n. 12.* Valent. 2. 2. *diſp. 1. q. 10. punct. 4. poſt 2. concluſ.* Penia *d. q. 10. comment. 25. lit. I, verſ. laicis autem cum ſeqq.* Azor. *inſtit. moral. p. 1. lib. 8. c. 26. q. 1.* Farin. *d. q. 178. n. 112.* Sanctar. *d. c. 8. n. 6.* Sanch. *d. lib. 2. c. 6. n. 5. & n. 7.* declarat niſi in caſu magnæ neceſſitatis, vel vtilitatis, veluti quando in aliquo loco adeſſet aliquis hæreticus, qui fideles peruerteret, nec ibi adeſſent Eccleſiaſtici docti, qui Fidei partes ſuſciperent, tunc enim laico docto non ſolùm non eſt prohibitum diſputare cum illo hæretico, ſed etiam tenetur, vt proximorum ſpirituali ſaluti conſuleret, quod etiam tradunt Turrian. *in tract. de Fide q. 10. art. 7. diſp. 50.* Becan. *eod. tract. c. 15. q. 7. num. 6.* Soar. *etiam tract. de Fide diſp. 20. ſect. 1. num. 11.* Sanctarel. *d. c. 8. num. 7.*

18 In gloſſ. *Innodetur*, ibi, *eſt igitur benignius vt intelligamus*, &c. Notatur ad hoc, quòd excommunicatio, quam incurrunt laici diſputantes de Fide Catholica, non imponitur ipſo iure, ſed opus eſt citatione, monitione, & ſententia, vt per Nauar. *conſ. 25. n. 1. ſub hoc tit.* Azor. *d. c. 26. q. 1. in fin. verſ. poſtremò quæres,* Tiraq. *in l. ſi vnquam, verbo reuertatur, n. 246.* Perez *l. 3. tit. 4. lib. 8. Ordin pag. 98. col. 1. poſt med.* Sanch. *d. c. 6. n. 1.* Farin. *d. q. 178. n. 120.* Becan. *d. q. 7. n. 7.* Sanctar. *d. c. 8. ſub n. 8.*

§. Hæretici.

19 Hæretici, credentes, receptatores, defenſores, fautores eorum, & ipſorum filij vſque ad ſecundam generationem non poſſunt admitti ad aliquod beneficium Eccleſiaſticum, vel officium publicum, ſi ſecus fiat, factum eſt irritum, & inane. Colligunt Doctores *in princ. text* citati.

20 *Ad nullum Eccleſiaſticum beneficium, ſeu officium,* &c.] Notatur hic text. ad hoc, quòd filij hæreticorum propter ſuorum parentum hæreſim ſunt inhabiles ad omnia officia, & beneficia Eccleſiaſtica obtinenda, vt per Cou. *lib. 2. var. c. 8. à n. 2.* Caſtr. *de iuſta hæret. punit. lib. 2. c. 10.* Simanch *de Cathol. inſtit. tit. 9. & 29.* Rojas *de hæret. p. 2. aſſert. 42. à n. 336. & ſing. 66.* Hoied. *de incompatibil. benef. p. 1. c. 23. à n. 97. & c. 24. num. 6.* Penia *in addit. ad direct. Inquiſit. p. 3. comment. 63. verſ. in hac breui quæſtiuncula,* Farin. *de hæreſi, q. 191. n. 48. & fragm. crimin. p. 1. lit. C, n. 248.* Garc. *de benef. p. 11. c. 10. n. 72.* Cened. *ad Sextum collect. 28. n. 11.* Leſſ. *de iuſtit. lib. 2. c. 34. dub. 21. n. 21.* Rice. *de iure perſonarum, lib. 5. c. 29. n. 2. & c. 20. n. 6.* Sanctarel. *de hæreſi, c. 34. dub. 2. num. 12. cum ſeqq.* Sanch. *in præcepta Decalogi, tom. 1. lib. 2. c. 27. n. 2. & c. 28. n. 4. cum ſeqq.* Vide quæ dixi ad *cap. ſatis peruerſum 56. diſt.*

21 Vtrùm autem ſub pœnis *in hoc text.* contentis comprehendantur tantùm filij nati antequam patres in hæreſim laberentur, an etiam filij poſtea naſcituri? dixi ad gloſſ. *verbo quia lapſi, in cap. ſtatutum, il. 2. infr. hoc eod. tit.*

22 *Decernimus irritum, & inane.*] Notatur ad hoc, quod lex in qua ponuntur verba per quæ redditur irrita, & inanis actio, aut paſſio, quæ in pœnam criminis per legem impoſita eſt, ſententiam à iure latam continet, vt per Sayr. *in claui Regia, lib. 3. c. 8. n. 16.*

In gloſſ. *Beneficium*, ibi, *largè ſumitur*, &c. Ergo ſicut filij, & nepotes hæreticorum ſunt inhabiles ad beneficia in poſterum obtinenda, ſic etiam ſunt inhabiles ad penſiones acquirendas, vt per Sânch. *in præcepta Decalogi, tom. 1. lib. 2. c. 28. n. 35. & 36.* Farin. *de hæreſi, q. 191. §. 2. n. 9.* Sanctarel. *in ſimili tract. cap. 34. dub. 2. n. 15.* Nicol. Garc. *de benef. p. 11. c. 10. §. 1. n. 74.* 23

quia in materia hæreſis verbum, *beneficium*, accipitur largo ſumpto vocabulo, vt docet Rice. *de iure perſonarum, lib. 5. c. 19. n. 7.* tum quia incapaces beneficiorum, ſunt etiam incapaces penſionis, Sanch. *de matrimon. lib. 7. diſp. 44. n. 9.* Zerol. *in praxi Epiſcop. p. 2. verbo irregularitas, §. 8. & verbo penſio, §. 6.* Nicol. Garc. *de benef. p. 1. c. 5. num. 321.* 24 25

§. Ad hæc.

Eccleſiaſticus, qui ad preces alicuius hæretici aliquod beneficium Eccleſiaſticum adeptus eſt, priuatur acquiſito, & ſi illud ſcienter recipit, fit inhabilis ad alia, vel ſimilia beneficia. Colligunt Doctores *in princ. text.* citati. 26

Hanc eandem concl. firmat Azor. *inſtit. moral. p. 1. lib. 8. c. 13. q. 8. verſ. octaua pœna,* Gonzal. *ad reg. 8. Cancel. gloſſ. 15. n. 68.* Ego ipſe *de offic. & poteſt. Epiſc. p. 3. alleg. 57. num 230.* 27

§. Illorum.

Emancipatio filiorum, quorum parentes deteguntur fuiſſe hæretici ante emancipationem, eſt nulla, quia ſtatim ac pater eſt hæreticus, filij ſunt ſui iuris, nec indigent emancipatione. Colligunt DD. *in princ. text.* citati. 28

Filij eſſe in parentum hæreticorum deſierunt poteſtate.] Notatur ad hoc, quòd propter hæreſim paternam filij eximuntur à patria poteſtate, & ſui iuris fiunt, vt per Molin. *de iuſtit. tract. 2. diſp. 9. verſ. ab hac regula, & diſp. 229. verſ. tertius modus,* Sayr. *in claui Regia, lib. 3. c. 9. n. 30. & lib. 9. c. 7. n. 7.* Leſſ. *de iuſtit. lib. 2. c. 3. dub. 5. num. 23.* Azor. *inſtit. moral. p. 2. lib. 2. c. 22. q. 6.* Rebel. *de oblig. iuſtit. p. 2. lib. 1. q. 7. ſect. 2. n. 23.* Sanch. *in præcepta Decalogi, lib. 2. c. 16. n. 18. & c. 24. à n. 5.* Sanctar. *de hæreſi, c. 37. n. 9.* quorum plures citaui *in collect. ad cap. vlt. n. 3. hoc tit. in Decret.* vbi *n. 5.* poſt multos à me relatos reſoluo mancipia Chriſtiana ob dominorum hæreſim libertatem conſequi. 29

In gloſſ. *Deſierunt*, ibi, *etiam antequam per Eccleſiam fuerit declaratum*, &c. Notatur ad hoc, quòd vt filij fiant ſui iuris propter hæreſim paternam non requiritur ſententia declaratoria, vt per Dec. *in tract. crimin. lib. 5. c. 44. n. 28. verſ. & nota,* Azor. *d. p. 2. lib. 2. c. 22. q. 6.* Leſſ. *de iuſtit. lib. 2. c. 3. dub. 5. n. 23. in fin.* Molin. *de iuſtit. tom. 1. diſp. 9. verſ. ab hac regula, & diſp. 229. verſ. tertius modus,* Sayr. *in claui Regia, lib. 9. c. 7. n. 7.* Sanch. *d. lib. 2. c. 24. n. 9.* Farin. *de hæreſi, q. 197. n. 29.* 30

Cap. Filij. III.

Filij, vel hæredes illorum, qui dum in lecto decumbunt, vocant hæreticos, vt ab ipſis cóſolentur, non admittuntur ad probandum quòd tunc eorum parentes iam defuncti, non erant ſanæ mentis quando petierunt 1

runt illam conſolationem, ſi dum viuebant erant diffamati de hæreſi, vel ſuſpecti, vel legitimè conſtiterit, quòd quando petierunt hæreticos erant ſanæ mentis. Si verò ſecus fuerit, admittuntur ad probandum præmiſſa, non tamen per vxores, filios, familiares, vel aliquos ex ſuis, ſed per alios teſtes fide dignos ſpecialiter Fidei zelatores. Colligunt ex Ordin. Lap. Abb. Archid. Gemin. Ioan. Andr. Anchar. Domin. Monach. Franch. Viuian. *in ration. lib. 5 pag. 86.* Alagona *in compend. pag. 649.* remiſſiuè Ximen. *in concord. p. 1. & 2.*

2 *Qui non ſit ſanæ mentis, & memoriam habeat ordinatam.*] Ergo non eſt ſanæ mentis, qui non habet memoriam ordinatam, vt per Xuar. *alleg. 1. n. 4.*

SVMMARIVM.

1 *Relapſi in hæreſim ſunt tradendi Curiæ ſæculari, licèt pœniteat eos, & ad Fidem redeant, non tamen denegantur eis Sacramenta Pœnitentiæ, & Euchariſtiæ,* & n. 2.

3 *Relapſis indulgentia conceſſa non proficit niſi quoad pœnam ſpiritualem, ſecus quoad temporalem.*

4 *Receptus ad gremium Eccleſiæ, dicitur receptus ad pœnitentiam: receptus verò ad receptionem Sacramentorum dicitur receptus ad miſericordiam.*

5 *Relapſis, ſi poſtea pœniteant Sacramenta Pœnitentiæ, & Euchariſtiæ deneganda non ſunt.*

6 *Abſolutio data relapſo in foro pœnitentiæ proficit ad remiſſionem peccati tantùm.*

Cap. Super eo. IV.

1 RElapſi, id eſt, qui abiurarunt errorem, vel ſe purgarunt in examinatione proprij Antiſtitis, & iterum reincidunt in abiuratam hæreſim ſine audientia ſæculari iudicio relinqui debent, etiamſi conuertantur, quia tamen Eccleſia non claudit ſuum gremium redeunti, non debent illis petita Sacramenta Pœnitentiæ, & Euchariſtiæ denegari. Colligunt ex Ordin. Archid. Gemin. Ioan. Andr. Anchar. Domin. Monach. Franch. Viuian. *in ration. lib. 5. pag. 87.* Alagona *in compend. pag. 649.* remiſſiuè Ximen. *in concord. p. 1. & 2.*

2 Hanc eandem concl. firmant Couar. *lib. 2. var. c. 1. n. 11.* Gam *in tract. de Sacram. præſtandis vltimo ſupplicio damnatis, q. 1. n 9.* Relapſi autem qui dicantur dixi *in collect. ad cap. ad abolendam 9. n. 15. cum ſeqq. hoc tit. in Decretal.*

3 *Nos itaque Inquiſitioni,* &c.] Notatur ad hoc, quòd indulgentia erga relapſum non proficit niſi quoad pœnam ſpiritualem, ſecus quoad temporalem, vt per Dec. *in tract. crimin. lib. 5. c. 56. n. 7.* Ludou. à Paramo *de origine S. Inquiſitionis, lib. 5. q. 9. n. 159.* Azor. *inſtit. moral. p. 1. lib. 8. c. 14. q. 7. verſ. obiicitur;* vnde benè Farin. *de*
4 *hæreſi, q. 93. §. 2. n. 35. ad finem,* tradit quòd is, qui recipitur ad gremium Eccleſiæ, dicitur recipi ad pœnitentiam, qui verò recipitur ad perceptionem Sacramentorum, dicitur recipi ad miſericordiam, prout eum refert Ricc. *de iure perſonarum extra gremium Eccleſiæ exiſtent. lib. 5. c. 30. n. 37.*

5 *Si tamen poſtea pœniteant,* &c.] Notatur ad hoc, quod relapſis ſi poſtea pœniteant, & pœnitentiæ ſigna in eis apparuerint manifeſta, Sacramenta Pœnitentiæ, & Euchariſtiæ deneganda non ſunt, vt per Syluest. *in ſumm. verbo hæreticus 1. n. 14. & 17.* Squillac. *in tract. de Fide Cathol. c. 27. n. 4.* Sanctar. *de hæreſi, c. 42. dub. vnic. n. 17. in fine.*

6 In gloſſ. *Deneganda,* ibi, *intelligitur in ſalute animæ.* Notatur ad hoc, quod abſolutio data relapſo in foro Pœnitentiæ proficit ad remiſſionem peccati in foro interiori, quæ nihil ſuffragatur in foro iudiciali, vt per Thom. Treuiſan. *deciſ. 36. n. 16. & 17. p. 2.* Ricc. *d. c. 30. num. 36.*

SVMMARIVM.

1 *Excommunicati participes, & ſocij criminis admittuntur in teſtes contra hæreticos ſi ſciunt veriſimiliter veritatem deponere,* & n. 2.

3 *Excommunicatus produci valet in teſtem aduerſus hæreticum, qui aliàs non eſt idoneus teſtis.*

4 *Socij, & participes criminis poſſunt eſſe teſtes aduerſus hæreticos, defenſores, receptatores, & cæteros ſuſpectos de Fide.*

5 *Teſtes alterius hæreſim teſtificantes ſi ſunt crimino ſi, & infames etiam concurrentibus adminiculis duo non ſufficiunt.*

6 *Teſtes ſingulares in crimine hæreſis an plenam faciant probationem, oſtenditur,* & n. 7.

8 *Teſtes inhabiles in crimine hæreſis tunc demum admittuntur, quando proceditur per viam Inquiſitionis, ſecus per viam accuſationis.*

9 *Lex exorbitans non eſt extendenda ea identitate rationis.*

10 *Statutum non extendendum ex ſimili ratione.*

Cap. In Fidei fauorem. V.

EXcommunicati, participes, & ſocij criminis admittuntur ad teſtificandum contra hæreticos, credentes, fautores, receptatores, & defenſores, ſi ex coniecturis veriſimilibus, ex numero, & qualitate perſonarum, & ex aliis circunſtantiis præſumantur non dicere falſa. Colligunt ex Ordin. Archid. Gemin. Ioan. Andr. Domin. Monach. Franch. Viuian. *in ration. lib. 5. pag. 88.* Alagona *in compend. pag. 650.* remiſſiuè Caſal. *in annot.* & Ximen. *in concord. p. 1. & 2.* 1

Hanc eandem concluſionem ex hoc text. deſumunt Zanchin. *in tract. de hæret. c. 13. à n. 1.* Carrer. *eod. tract. n. 104. & 118.* Simanch. *de Cathol. inſtit. tit. 64. n. 79. & 80.* Eymer. *in direct. Inquiſit. p. 3. q. 65 & q. 66.* Decian. *tract. crimin. lib. 5. c. 35. à princ.* plures quos refert Farinac. *de hæreſi, q. 166. n. 67. cum multis ſeqq.* Sanctarel. *in ſimili tract. c. 38. dub. vnic. à n. 6.* 2

Excommunicati.] Notatur ad hoc, quod excommunicatus produci poteſt in teſtem aduerſùs hæreticum, qui aliàs non eſt idoneus teſtis, vt per Felin. *in cap. veniens, il. 2. n. 4. de teſtib.* Philip. Port. *lib. 4. commun. opin. concl. 16.* Rojas *ſing. 58.* Maſcard. *de probat. concluſ. 705. n. 14.* Cened. *ad Sextum collect. 23. n. 2.* Scacc. *de iudic. cauſ. ciuil. crimin. c. 82. n. 2.* Farin. *in praxi crimin. p. 2. q. 56. n. 273.* 3

Et participes, vel ſocij criminis, &c.] Notatur ad hoc, quod poſſunt eſſe teſtes ſocij, & participes criminis aduerſùs hæreticos, defenſores, receptatores, & cæteros omnes ſuſpectos de Fide, vt per Repert. Inquiſit. *verbo teſtis, verſ. circa prædicta,* Nauar. *in man. c. 18. n. 58.* Corraſ. *lib. 5. miſcel. c. 20.* Boſſ. *in praxi tit. de hæret à n. 2.* Ioan. Rojas *de hæret. p. 2. aſſert. 7. à n. 153. & ſing. 84. 189. & 192.* Simanch. *de Cathol. inſtit. c. 64. à n. 36. & in enchirid. c. 35. à n. 17. & in tract.* contra Zaneh *c. 2.* Pslat. Rub. *in alleg. de hæreſi, §. 15.* Tiraq. *de pœnis temper. cauſa 49. n. 24. & ſeq.* Villadieg. *de hæret. q. 13.* Gig. *de crimine læſæ Maieſtatis, lib 2. q. 5. verſ. tertiò fallit,* Menoch. *de arbitr. caſu 474. n. 28.* Spin. *in ſpeculo teſtam. p. 12. rubr. n. 35. & gloſſ. 7. in princ. n. 23.* Maſcard. *de probat. concluſ. 857. & concluſ. 1311. num. 22.* Cened. *d. collect. 23. num. 1.* Ludou. à Paramo 4

de origine Inquiſit.lib. 3. *q.*6.*n.*97.*cum ſeqq.* Sanctar. *de hæreſi, c.*38.*dub.vnic.n.*8.*cum ſeqq.*

5 *Et ex numero teſtium* , &c.] Notatur ad hoc, quòd teſtes alterius hæreſim teſtificantes ſi ſunt criminoſi, & infames etiam concurrentibus adminiculis duo non ſufficiunt, vt per Azeued. *l.*1. *n.*109. *tit.*3. *lib* 8. *nouæ recop.* Tres enim teſtes requiruntur ad probandum quem eſſe hæreticum, vt docent Azeued.*d.l.*1.*n.*108. *cum ſeqq.*Menoch.*conſ.*149.*n.*12.*&* 13.

6 Vtrùm autem teſtes ſingulares in crimine hæreſis plenam faciant probationem ? quæſtio eſt dubia , cuius pars affirmatiua ſuadetur ex eo, quia in hoc crimine hæreticæ prauitatis per hunc text. probationes minùs legitimæ requiruntur , tum quia maius præiudicium reperitur adhibere plenam fidem perſonis inhabilibus , & reprobatis per leges, vt ſunt excommunicati, & ſocij criminis, quàm perſonis, qui ſingulariter deponunt , tum quia crimen hæreticæ prauitatis cum ſingularibus perſonis committi ſolet , & ita occultè, vt de illo conſtare commodè non poſſit; tum denique, quia omnes hæreſes in ſua ſubſtantia conueniunt, eo quòd omnes ipſa Catholica Fide impugnantur , vt de licèt de diuerſis teſtes ſingulares deponant, in fine tamen rei de qua agitur , cenſentur conuenire ; & ideo hanc ſententiam tenent Iacob.Butrig.*in l. Arriam, C. de hæret.*Guid.Pap.*q.*44. Boër. *deciſ.*23. *n.*44. Franch. Curt.*in tract.de teſtib.concl.*37.*à n.*77. Viuian.*commun. opin.verbo Teſtes ſingulares,* Caccialup. *in repet.l.admonendi à n.*84.vbi Iaſ.*num.*256. Hippol.*conſ.*1.*n.*41.46. *&* 58.*& conſ.*39. *n.*22.*ad fin.* Anton Gom.*var.tom.*3. *c.*12.*n.*12.Albert.*de agnoſcend. aſſert.c.*1.*q.*16.*num.*51. Monticel. *in rubr. teſtes in crimine hæreſis , verſ.*1. *cum ſeqq.*Zanch.*in tract.de hæret.c.*16.*num.*6.Mench.*de ſucceſſ.creat.lib.*2.*§.*4.*num.*45. plures refert Farin.*in praxi crimin. p.*2.*q.*64.*n.*201.

7 Contrariam tamen ſententiam affirmatiuam (quæ attento rigore iuris verior videtur) ſequuntur Nell.*de teſtib. n.*213. *verſ. ad probandum certum crimen hæreſis,* Palat *in allegat.hæreſis,* §.12.Simanch.*in tract.de hæret. tit.*64.*rubr.de teſtib. à n.*69.Brun. *eod. tract. lib.*4. *c.*9. Rojas *p.*2.*aſſert.*6.*n.*124.*cum ſeqq. & ſing.*204.*num.*2. Eymer.*in direct. Inquiſit. p.*3.*q.*72.*n.*1.vbi Penia, *commento* 121. *col.*1. *verſ. primum eſt* , Maſcard. *de probat. concl.*856. Menoch.*conſ.*82. *n.*139. *& conſ.* 149. *n.*17. *&* 44. Delr. *diſquiſ. magic. lib.*5. *q.*9. *&* 10. *col. mihi* 448.*cum ſeqq.* Sayr. *in claui Regia , lib.*12 *c.*21. *n.*16. Ludou.Miranda *de ordine iudic.q.*23.*art.*4. *concl. vnic. in fine,* Ceuall.*commun.contra commun. q.*721. Morl. *in emporio iuris,p.*1.*tit.*11.*in prælud.n.*51.Ignat.de Villar. *in ſylua reſponſ.lib.*1. *reſp.*9.*n.*38.*cum ſeqq. & num.*40. ampliat, etiamſi cum teſtibus ſingularibus concurrat fama publica , Leſſ.*de iuſtit.lib.*2.*c.*30. *dub.*4. *num.* 33. Sanctar *de hæreſi, c.*39.*dub.*1.*n.*4.

8 In gloſſ. *Inquiſitionis* , ibi, *Quid ſi non procedat per modum inquiſitionis, ſed accuſationis,* &c.] Notatur ad hoc, quod in crimine hæreſis tunc-demum inhabiles teſtes admittuntur , quando proceditur per viam inquiſitionis , ſecus per viam accuſationis , vt per Farin. *in praxi crimin. p.*2.*q.*62.*n.*86.

9 In ead.gloſſ.ibi, *Contrarium credo* , &c. Notatur ad hoc , quòd lex exorbitans non eſt extendenda ex identitate rationis, vt per Tiraq.*in tract.ceſſante cauſa*

10 *p.*1.*n.*162.*& de priuil. piæ cauſæ priuileg.*160. Et ſtatutum non eſt extendendum ex ſimili ratione , vt per Tiraq.*de iure mariti, gloſſ.*2.*n.*22.

Cap. Præſidentes. VI.

1 OFficiales alicuius Regni, Prouinciæ, vel loci, licèt ſint excommunicati, & de facto tantùm , & non de iure habeant iuriſdictionem, poſſunt tamen, & debent licitè requiſiti ab Ordinariis , vel Inquiſitoribus, vel delegatis contra hæreticos, credentes, fautores , receptatores , & defenſores , exercere iuſtitiam, & ſuum officium, quando ſine periculo moræ, vel negotij ad ſuperiores legitimos recurri non poteſt. Colligunt ex Ordin. Archid.Gemin. Ioan. Andr. Anchar. Domin.Monach.Franch. Viuian.*in ration.lib.*5.*pag.*88. Alagona *in compend. pag.*650.

Hanc eandem concl. ex hoc text. deſumit Palat. *in* 2 *repet.cap. per veſtras, de donat. inter virum, & vxorem notab.*2.§.1.*n.*22.

SVMMARIVM.

1 *Excommunicatus propter contumaciam non reſpondendi ſuper hæreſi , de qua erat ſuſpectus, poſt annum damnatur vt hæreticus,* & n. 2.

3 *Annus de quo in hoc text. debet eſſe continuus.*

4 *Perſeuerantia per annum in excommunicatione ad hoc , vt ſuſpectus quis de hæreſi habeatur , debet eſſe cum animi pertinacia , quæ includat contemptum Clauium.*

5 *Pœna corporalis imponenda non eſt quando ex præſumptione ſolùm proceditur ad condemnationem.*

6 *Contumax in excommunicatione per annum inſordeſcens ſuſpectus habetur de hæreſi , beneficiiſque priuatur, vbi eſſet excommunicatus pro crimine.*

7 *Contumax iudicio Eccleſiæ habetur tanquam conuictus, & verè pertinax velut hæreticus.*

Cap. Cum contumacia. VII.

SVſpectus de hæreſi vocatus ab Inquiſitoribus , vt 1
de Fide reſpondeat , & ob id quod fuit contumax non parendo , vel ſe abſentando, excommunicatur, ſi per annum talem excommunicationem pertinaci ſuſtinuerit animo, ex tunc condemnatur tanquam hæreticus. Colligunt ex Ordin. Lap. Abb.Archid. Gemin. Ioan.Andr. Anchar. Domin. Monach. Franch.Viu. *in ration.lib.*5. *pag.*89. Alagona *in compend. pag.*650. remiſſiuè Ximen.*in concord. p.*1.*&* 2.

Hanc eandem concluſ. ex hoc text. deſumunt Clar. 2
*in §.hæreſis , n.*21. *verſ. hac autem concluſio*, Simanch. *de Cathol.tit.*2.*n.*9.*& tit.*24.*n.*2. Menoch.*de arbitr.caſu* 374.*n.*10.Burſat.*conſ.*7.*n.*23. Sigiſm.Scacc.*de iudic. c.*98.*n.*4.*&* 6. Dec. *tract.crimin. lib.*5.*c.*35.*n.*20. *verſ. illud tamen, & n.*24.*& c.*38.*n.*8.*& c.*48.*n.*43.Ludou.à Paramo *de origine S. Inquiſ.lib.*3.*q.*4.*n.*21.*&* 22.Farin. *de hæreſi, q.*192.*n.*14.*cum ſeqq.* Rojas *ſing.*2.*n.*4.*&* 5. *& ſing.*60.*n.*3. Sayr. *de cenſur. lib.*2.*c.*10.*n.*11, Cened. *pract.lib.*1.*q.*15. Sanctar. *de hæreſi , c.*4. *n.*1. Menoch. *de arbitr. caſu* 416. & plures per me citati *in collect. ad cap. excommunicamus* 13. *n.* 10. *cum ſeqq. hoc tit. in Decretal.* vbi latè *à n.*11. teneo quod ille , qui ex alio delicto præter hæreſim fuit excommunicatus , & in excommunicatione illa permanſit per annum, non eſt habendus tanquam hæreticus , ſed ſolùm vt ſuſpectus de hæreſi, & *à n.*12. quæ requirantur ad hoc , vt quis dicatur inſordeſcens in excommunicatione ad effectum vt ſuſpectus habeatur de hæreſi , priuetúrque beneficiis.

Per annum.] Significat annum debere eſſe conti- 3
nuum, vt docent *in præſenti* , Gemin. *n.*9. & Franch. *num.*2. Seraphin.*deciſ.*1285.*num.*4.*cum ſeqq.* Ricciul. *de iure perſonarum , lib.*4. *c.*8. *num.* 5. Sanctarel. *de hæreſi , c.* 4. *num.* 6. *in fin.* Sayr. *de cenſuris , lib.* 2. *c.*10. *num.* 5.

Animo

4 *Animo ſuſtineat pertinaci.*] Ergo perſeuerantia per annum in excommunicatiooe ad hoc vt ſuſpectus quis de hæreſi habeatur, debet eſſe cum animi pertinacia, quæ includat contemptum Clauium, ita Rot.*dec.*196. *n.*5.apud Farin.*tom.*2.*conſil.& deciſ.*838.*n.*1.apud eundem *in* 1.*collect. nouiſſim. aliàs p.*4.*diuerſ. & deciſ.*132. *n.*7.apud eundem *p.*1.*recent.*

5 In gloſſ. *Vehementer.* Notatur ad hoc, quod non eſt imponenda pœna corporalis quando ex præſumptione ſolùm proceditur ad condemnationem, vt per Tiraq. *de pœnis temp.cauſa* 27.*n.*10. vbi intelligit de præſumptione hominis, & non de præſumptione legis.

6 In gloſſ. *Hæreticus*, ibi, *ſic & in aliis criminibus*, &c. Notatur ad hoc, quod contomax in excommunicatione per annum intordeſcens ſuſpectus habetur de hæreſi, beneficiiſque priuatur quandocunque eſſet excommunicatus pro crimine, ſecus ſi pro cauſa ciuili, vt per Duen.*reg.*153.*verſ.quartò amplia*, Couar. *in cap. alma*, *p.*1.§.7.*n.*10.*verſ. tertio*, Menoch. *de arbitr.caſu* 416.*n.*6.Farin. *fragm.crimin. p.*1.*lit.C. n.*289. Sayr.*d. c.*10. *n.*4. Gonzal. *ad reg.*8. *Cancel. gloſſ.*15.*num.*101. *cum ſeqq.*

7 In ead.gloſſ.in addit.ibi, *Licèt habeatur pro conuicto*, &c. Notatur ad hoc, quod iudicio Eccleſiæ habetur contumax tanquam conuictus, & verè pertinax velut hæreticus, vt per Sanch. *in præcepta Decalogi*, *tom.*1.*lib.*2.*c.*27.*n.*19.

SVMMARIVM.

1 *Abiurans in iudicio hæreſim propter vehementem præſumptionem ſi iterato labitur, licèt non fuiſſet probatum plenè, relapſus dicitur, ſecus ſi leuis erat præſumptio.*

2 *Relapſus hæreticus dicitur is, qui de vehementi ſuſpicione hæreſis abiurauit, etiamſi de primo lapſu per plenas probationes non fuerit conuictus, ſi poſt abiurationem de vehementi in hæreſim incidat.*

3 *Relapſus hæreticus probatur ex eo, quòd poſt hæreſim abiuratam in eandem incidiſſe conuictus eſt.*

4 *Suſpicio etiam vehemens non ſufficit ad condemnandum de hæreſi.*

5 *Relapſus non eſt ille, qui primò de leui abiurauit quamuis poſt huiuſmodi abiurationem de hæreſi fuerit conuictus.*

6 *Culpabilis in vno articulo hæreſis, generaliter poſtea abiurando, relapſus dicitur ſi committit etiam in alium articulum ſeparatum*, & n.7.

8 *Abiurans primo non ſimpliciter, aut generaliter, ſed vnam tantùm hæreſis ſpeciem, non habetur pro relapſo ſi in diuerſam ſpeciem hæreſis inciderit.*

9 *Debitorum liberatio facta pro ſorte extenditur ad omnia acceſſoria.*

10 *Religioſus dicitur qui poſt abiurationem hæreſis, de qua conuictus fuerat, vel poſtea conuincitur facto, vel verbis hæreticis communicat*, & n.11.

12 *Fautores hæreticorum non dicuntur illi, qui hæretico in extrema, vel graui neceſſitate conſtituto ob Dei amorem eleemoſynam præbent.*

13 *Teſtis in cauſa hæreſis falſum deponens, licèt periurus ſit, probat dicendo contrarium, dum tamen ex indiciis conſtet dictum non corruptionem, ſed veritatem continere*, & num. 14. *& declaratur*, num. 17.

15 *Teſtimonij correctio ex interuallo interuenientibus coniecturis de quibus in hoc* §. *admittitur, in quo Fidei fauor conſideratus conſiſtit.*

16 *Text. in præſenti limitat regulam* cap. præterea, de teſtib. cogend.

19 *Inquiſitores ſuper hæreſi deputati non ſe intromittunt de diuinationibus, vel ſortilegiis non ſapientibus hæreſim manifeſtam*, & n.28.

20 *Diuinationes quæ, & quot ſint eius ſpecies, remiſſiuè.*

21 *Doctores referuntur de ſortilegiis agentes.*

22 *Dæmones inuocare, & eos conſulere etiam ſine adoratione, & exhibitione honoris, eſt hæreticale ſortilegium.*

23 *Sortilegium eſt hæreticale, quando aliquis puer rebaptizatur.*

24 *Inquiſitores non poſſunt ſe intromittere ad cognoſcendum, an ſortilegia ſapiant hæreſim manifeſtam.*

25 *Inquiſitores hæreſis de quæſtionibus vſurarum ſe intromittere non poſſunt*, & n.26.

27 *Inquiſitores poſſunt compellere hæredes fautorum hæreticorum, qui tamen hæretici non erant, ad implendam pœnitentiam iniunctam in bonis temporalibus, ſecus ſi mortui ſint antequam fuerit pœnitentia iniuncta.*

29 *Bona verè hæreticorum, non autem de hæreſi ſuſpectorum, ſunt publicanda.*

30 *Hæreticum quem fuiſſe poteſt declarari poſt ipſius mortem ad finem confiſcationis*, & n.31.

32 *Hæreſis in crimine poſt mortem hæretici infra 40. annos poteſt procedi etiam ad confiſcationem bonorum.*

33 *Clerici inſtruentes hæreticos nè inquiſitores veritatem inueſtigent puniri poſſunt per eos, & Religioſi grauius puniuntur*, & n.34.

35 *Inquiſitionis Officium impedientes in punitione hæreticorum dicuntur eorundem hæreticorum fautores.*

36 *Hæreticos inſtruentes ad celandam veritatem quando fuerint examinati, & ad negandam hæreſim, quam teneat, dicuntur eorum fautores, & pœnâ arbitraria puniuntur.*

Cap. Accuſatus. VIII.

Abiurans in iudicio hæreſim propter vehementem præſumptionem, ſi iterato labitur (licèt non fuiſſet plenè probatum) cenſetur relapſus ex quadam iuris fictione, & punitur pœna relapſorum. Si autem ſuſpicio fuit leuis, & modica non cenſetur relapſus ſed lapſus, & licèt ſit grauiter puniendus, non tamen debet relapſorum pœna puniri. Colligunt ex Ordin. Lap.Abb. Archid.Gemin.Ioan.Andr.Anchar. Domin. Monach.Franch.Viu.*in ration.lib.*5.*pag.*89.Alagona *in compend.pag.*651.remiſſiuè Ximen.*in concord.p.*1.*&* 2. 1

Magna, & vehemens ſuſpicio, &c.] Notatur ad hoc 2 quod hæreticus relapſus dicitur is, qui de vehementi ſuſpicione hæreſis abiurauit, etiamſi de primo lapſu per plenas probationes non fuerit conuictus, ſi poſt abiurationem de vehementi in hæreſim incidat, vt per Sylueſt.*in ſumm.verbo hæreticus* 1.*n.*15.Maſcard *de probat.conſ.*863.*n.*3. *&* 4. Mart. Delr. *diſquiſit. magic. lib.*5.*ſect.*12.quos refert, & ſequitur Sanctar.*de hæreſi*, *c.*42.*dub.vnic.n.*6.*in princ.*

Et poſtea committit in ipſa.]Ergo relapſus hæreticus 3 quis probatur ex eo quod poſt hæreſim abiuratam in eandem incidiſſe conuictus eſt, vt per Peniam *in direct.Inquiſit.p.*2.*q.*55.*n.*4.Aloyſ. Ricc. *in collect. deciſ. p.*1.*collect.*12.Maſcard.*de probat.concl.*862.*à n.*1. Azor. *inſtit.moral. p.*1.*lib.*8.*c.*14.*q.*2.Sanctar.*de hæreſi*, *c.*42. & citatis *in collect.ad cap.ad abolendam* 9. *num.*15.*cum hoc tit.in Decret.* Hæreticus enim non auditur de correctione ſi geminata vice accedit, ſecundùm Maſcard. *concl.*838.*n.*9.

Licet ante, &c.]Notatur ad hoc, quod ſuſpicio etiam 4 vehemens non ſufficit ad condemnandum de hæreſi, vt docent *in præſenti*, Archid. *ante num.* 1. *verſ.*

vehementis, Gemin. *n.* 1. *verſ. nota quòd propter vehementem*, & Franc. *n.* 1. *&* 2. Pariſ. *conſ.* 2. *num.* 91. *&* 99. *lib.* 4. Simanch. *de Cathol. tit.* 50. *n.* 3. Menoch. *de præſumpt. lib.* 1. *præſ.* 100. *n.* 11. & alios citatos per Ricc. *de iure perſonarum extra gremium Eccleſiæ exiſten. lib.* 5. *c.* 11. *n.* 21. Farin. *de hæreſi*, *q.* 187. §. 3. *n.* 38.

5 *Si autem lenis*, &c.] Notatur ad hoc, quòd relapſus non eſt ille, qui primò de leni abiurauit, quamvis poſt huiuſmodi abiurationem de hæreſi fuerit conuictus, vt per Carrer. *in tract. de hæret. n.* 159. Squillac. *de Fide Catholica, cap.* 21. *n.* 2. Rojas *ſing.* 1. *n.* 26. Hieron. Gabr. *conſ.* 160. *n.* 23. *& ſeq. lib.* 1. Sanctarel. *d. c.* 42. *dub. vnic. n.* 6. *in fine.*

§. Eum verò.

6 Hæreticus in vna ſpecie hæreſis, vel ſecta, vel in vno articulo, vel Sacramento, & deinde ſpecialiter, & generaliter abiurat hæreſim: poſtea in aliam ſpeciem hæreſis, vel ſectam incidit, vel alio articulo, aut Sacramento, iudicatur vt relapſus in hæreſim. Colligunt Doctores *in princip. text.* citati.

7 Hanc eandem concluſ. ex hoc text. deſumunt Rojas *ſing.* 172. *n.* 3. *in fin. & num.* 7. Burſat. *conſ.* 7. *n.* 40. *l.* 1. Simanch. *de Cathol. inſtit. tit.* 57. *n.* 4. *& in enchir. tit.* 60. *num.* 2. Maſcard. *de probat. concluſ.* 863. *num* 5. Decian. *tract. crim. lib.* 5. *c.* 56. *n.* 2. *& n.* 11. *&* 14. Eymer. *in direct. Inquiſit. p.* 2. *q.* 40. *n.* 5. *in princ. & q.* 55. *n.* 13. *verſic. eum verò, & num.* 14. *& q.* 57. *n.* 4. Farin. *de hæreſi, q.* 195. §. 1. *num.* 42.

8 In gloſſ. *Simpliciter*; ibi, *per hæc verba puto quòd ſi adiuraſſet*, &c. Notatur ad hoc, quòd ſi quis primò non ſimpliciter, aut generaliter, ſed vnam tantùm hæreſis ſpeciem abiurauerit, tunc non habetur pro relapſo ſi ſic ſpecialiter abiurans in diuerſam ſpeciem hæreſis inciderit, vt per Eymer. *in direct. Inquiſit. p.* 2. *q.* 40. *n.* 5. *verſ. ſecus ſi tantum*, vbi Penia *commento* 65. *lit. D*, Dec. *d. lib.* 5. *c.* 47. *n.* 10 *verſic. quod quidem*, Menoch. *conſ.* 82. *n.* 156. *cum ſeqq.* Farin. *de hæreſi, q.* 195. §. 1. *num.* 43. vbi *n.* 44. plures contrarium tenentes refert, & *n.* 45. ſubdit hodie diſputationem hac de re factam ceſſare; quia ſemper hæretici pœnitentes abiurant generaliter etiam quòd in vnam tantùm hæreſim inciderint, idem refert Sanctarel. *de hæreſi, c.* 42. *dub. vnic. n.* 2.

9 In gloſſ. *Iudicari*, ibi, *illa locum habent in non connexis*, &c. Notatur ad hoc, quòd liberatio debitorum facta pro ſorte extenditur ad omnia acceſſoria, vt per Surd. *de aliment. tit.* 6. *q.* 3. *n.* 33.

§. Ille quoque.

10 Ille, de cuius lapſu in hæreſim ante, vel poſt abiurationem conſtat, ſi poſtea hæreticos recipiat, deducat, viſitet, vel aſſociet, aut dona, vel munera eis donet, vel mittat, vel fauorem impendat, qui excuſari non poſſit, etiamſi ſine adoratione, vt dicunt, meritò iudicatur, vt relapſus, quia id fit ex conſcientia probati erroris. Colligunt Doctores *in princ. text.* citati.

11 Hanc eandem concluſ. firmant Burſat. *conſ.* 7. *n.* 36. *lib.* 1. Menoch. *conſ.* 82. *n.* 148. Sanctarel. *de hæreſi, c.* 42. *dub. vnic. num.* 3. Maſcard. *de prob. concl.* 863. *n.* 6. Azor. *inſtit. moral. p.* 1. *lib.* 8. *c.* 14. *q.* 3. Penia *in direct. Inquiſit. p.* 2. *q.* 55. *ſchol.* 81. *&* 82.

12 In gloſſ. *Non poſſit*, ibi, *putà propter neceſſitatem famis*, &c. Notatur ad hoc, quòd fautores hæreticorum non dicuntur illi, qui hæretico in extrema, vel graui neceſſitate conſtituto ob Dei amorem eleemoſynam præbent, non vt illi in hæreſi faueant, vt per Nau. *in man. c.* 27. *n.* 55. Dec. *in tract. crimin. lib.* 5. *c.* 51. *num.* 39. Sanctarel. *de hæreſi, c.* 11. *dub.* 2. *n.* 18.

§. Licèt.

Teſtis periurus licèt poſt pœnitentiam repellatur; tamen in cauſa hæreſis ſi vult corrigere ſuum periurium deponendo contra ſe, vel alios ſuos complices ſi manifeſtis indiciis apparet talem non ex leuitate animi, vel fomite odij, vel corruptione pecuniæ, ſed ſolo Fidei Catholicæ zelo ſuum dictum corrigere, niſi aliud obſiſtat, in fauorem Fidei admittitur. Colligunt Doctores *in princ. text.* citati. 13

Hanc eandem concluſionem ex hoc text. deſumunt Felin. *in cap. cùm in tua, n.* 7. *de teſtib. & in cap. per tuas, il.* 1. *n.* 9. *de ſimonia*, Villadieg. *de hæret. prauitate*, *q.* 13. *n.* 12. Couar. *lib.* 2. *var. c.* 13. *n.* 9. *verſ. ex his*, Simanch. *de Cathol. inſtit. c.* 64. *à n.* 56. *cum ſeqq.* Rojas *de hæret. p.* 2. *aſſert.* 9. *n.* 110. *& ſing.* 194. *verſ. ſed ſpeciale eſt in crimine hæreſis, & ſing.* 206. *verſ. ſed in cauſis hæreticæ prauitatis*, Rebuff. *in tract. de reprobat. teſtium*, *n.* 143. *verſic. fallit primò*, Menoch. *de arbitr. caſu* 108. *n.* 13. Maſcard. *de probat. concl.* 857. *n.* 5. Decian. *tract. crimin. lib.* 5. *c.* 35. *n.* 3. Cened. *ad Sextum collect.* 5. *n.* 2. Sayr. *in claui Regia, lib.* 12. *c.* 21. *n.* 8. Camil. Bortel. *in ſumma omnium deciſ. tit.* 62. *num.* 62. Farinac. *in praxi crimin. p.* 2. *q.* 66. *n.* 157. *cum ſeqq. & de hæreſi, q.* 188. *num.* 86. *cum ſeqq.* obſeruantes data repugnantia in duplici vnius teſtimonio in cauſa hæreſis non priori, ſed poſteriori credendum eſſe. 14

Vnde infertur primò fauorem Fidei conſideratum in hoc text. non conſiſtere in eo, vt periurij in cauſa hæreſis ad teſtimonium dicendum admittantur, ſed in eo quòd in eadem cauſa hæreſis admittatur correctio teſtimonij ex internallo interuenientibus coniecturis, de quibus *in hoc* §. quæ ad talem effectum requiruntur, patet ſi expendas verbum, *poſtmodum* de quo *hic*, interuallum, & temporis dilationem importare, iuxta doctrinam Bart. *in l.* 1. §. *diuus, ff. de quæſtionib.* tradit communis ex Couar. *cit. loc.* ac proinde quocunque tempore poſterius teſtimonium proferatur, ſi coniecturæ ſupradictæ interueniant, reuocabitur prius, cui neceſſariò ſtandum erit, iuxta quam conſiderationem deciſio text. *in præſenti*, non procedit in crimine læſæ Maieſtatis, vel in aliis exceptis criminibus, in quibus fauor Fidei non apparet, nec zelus illius, qui fundamentum eſt iſtius deciſionis, ita in ſpecie aduertit Felin. *in c. per tuas, il.* 1. *n.* 3. *de ſimonia*, Aym. *conſ.* 6. *n.* 58. licèt contradicat Gig. *de læſa Maieſtate, tit. quomodo, & qualiter probetur*, *q.* 11. 15

Secundò infertur text. *in præſenti*, ſolummodo limitando corrigere regulam text. *in c. præterea, de teſtib. cogendis*, quæ in cauſa hæreſis per hunc text. limitatur, non verò limitare regulam text. *in cap. teſtimonium, de teſtib.* dum periurus inhabilis redditur ad teſtificandum, quæ quidem regula in prædicta cauſa hæreſis ſalua manet, ſi expendas cauſam hæreſis in qua propter illius grauiſſimum præiudicium cautius quàm in aliis proceditur, requirere probationem concludentem ad veritatem rei de qua agitur concludendam, & ita illam non admitti, quæ talis non eſt, & ex qua oppoſitum reſultat, conſtat autem talem probationem ex teſtimonio periurij non reſultare, ſed magis oppoſitum, propter quod in reliquis cauſis periurus omnino redditur à iure inhabilis ad teſtimonium dicendum. Vnde nil mirum ſi in cauſa hæreſis teſtimonium periurij, quatenus tale eſt nequaquam recipiatur, prout in effectu explicat Simanch. *de Cathol. c.* 64. *n.* 83. *& c.* 51. Corraſ. *lib.* 5. *miſcel. c.* 20. Palat. *in alleg. hæreſis*, §. 12. *ad fin.* ac proinde cùm in hac ſpecie de qua agimus, non conſideretur periurium 16

periurium ſimpliciter propter correctionem, quæ in hac ſpecie permittitur, meritò in fauorem Fidei tale teſtimonium poſteriùs recipitur.

17 Tertiò infertur textum *in præſenti*, ſolùm eſſe intelligendum caſu, quo per poſterius dictum crimen proprium, & ſociorum; quod dicens tacuerat, reuelatur; ſecùs verò ſi poſterior teſtificatio negaret culpam, quæ antea per priorem erat reuelata. Patet ſi expendas in priori caſu ex cognitione propriæ culpæ, & confeſſione eius apud iudicem maximam reſultare veritatis præſumptionem, & oſtendi verum pœnitentem; minimè verò in poſteriori caſu, ac ſubinde conſiderata Chriſtianæ Religionis pernicie, quæ in occultando tali crimine conſiſtit, non erit mirum ſi poſteriori caſu priori teſtimonio ſtetur, prout in ſpecie reſoluunt plures, quos, refert, & ſequitur Conar. *vbi ſuprà n.9. in fine*, Simanch. *d.c.64.n.60. & in praxi c.36. n.4.* Pro quibus expendi poſſunt verba huius text. ibi, *contra ſe, & alios ſuos complices deponendo*, iunctis verbis præcedentibus, *tam de ſe, quàm de alius ſuper facto hæreſis*, &c. quæ quidem verba maximum mihi faciunt fundamentum, ad ſupradictam differentiam conſtituendam, licèt aliud teneat Simanch. *vbi proximè*; nec refragatur text. *in c. literas, verſ. quamquam veroſimilibus, de præſumpt.* ſatisfit enim ſi aduertas text. illum procedere, quando dictum extraiudiciale eſt, & ex coniecturis probabile videtur, nec vnum nec alterum dictum eſſe veroſimile.

§. Sanè.

18 Inquiſitores non debent ſe intromittere, nec punire exercentes diuinationes, & ſortilegia, niſi manifeſtè ſapiant hæreſim, ſed relinquant eos puniendos ſuis iudicibus. Colligunt Doctores *in princip. text.* citati.

19 Hanc eandem concl. ex hoc text. deſumunt, Paul. Griland. *de ſortileg. lib. 2. q. 11.* Eymeric. *in direct. Inquiſitor. part. 2. cap. 42.* vbi Penia *comm. 67.* Simanch. *de Cathol. inſtit. c. 61.* Perez *l. 9. tit. 1. lib. 8.* *Ordin. pag. 11.* remiſſiuè Salzed. *ad Bernard. in pract. c. 107. alias 110. lit. A, verſ. & generaliter, in nouiſſ. impreſſ.* Azeued. *l. 5. num. 14. cum ſeqq. tit. 1. lib. 8. noua recopil.* Aloyſ. Ricc. *in collect. deciſ. p. 4. collect. 1378.* Mart. *de iuriſdict. part. 2. cap. 12.* Azor. *inſtit. moral. p. 1. lib. 9. c. 26. q. 4.* Soar. *de Religione tom. 1. lib. 2. de ſuperſtit. cap. 19. n. 11.* Farin. *in praxi crimin. p. 1. q. 20. n. 79. cum ſeqq. & in tractat. de hæreſi q. 181. à num. 91.* Emman. de Valle *de incant. & caſalmis opuſcul. 1. ſect. 3. cap. 1. num. 2. & 3.* Sanchez *in præcepta Decalogi tom. 1. lib. 2. c. 38. n. 92.* Martin. Delri. *diſquiſ. magic. l. 5. ſect. 2. ſub verſ. ſeptimò requiritur.*

20 *Diuinationibus.*] De Diuinationibus, quæ, & quot ſint eius ſpecies: Vide Petr. Gregor. *ſyntagm. iuris lib. 34. c. 3. de generali diuinationis prohibibitione, & c. 15.* Petr. Binsfel. *de confeſſ. malef. prælud. 15. cauſa 3. verſ. diuinat. & in rub C. de malefic. & mathem. notab. 9.* Lxl, Zechi. *in ſum. tit. de Fide c. 15. de ſuperſtit. diuinatiua, & c. 21. de diuinat.* Iacob. de Graff. *in aureis dec. p. 1. lib. 2. c. 3. à n. 6.* Card. Tolet. *in inſtruct. Sacerdot. lib. 4. c. 15.* Auiles *ad c. 53. Prætorum in gloſſ. adeuinos.* Gregor. de Valentia *2. 2. q. 95. diſp. 6. q. 12.* Azor. *inſtit. moral. p. 1. lib. 9. c. 24.* Raph. de la Torre *in 2. 2. tom. 2. q. 95. art. 1. cum ſeqq.* Martin. Delr. *diſquiſit magicar. l. 4. c. 2. q. 1. 4. 5. 6. & 7.* Soar *de Relig. tom. 1. lib. 2. de ſuperſtit. c. 7. 8. & 10.* Leſſi. *de iuſtit. lib. 2. c. 43. dub. 3.* Sanch. *d. lib. 2. c. 38. à n. 12.*

21 *Sortilegiis.*] De iis latè Paul. Griland. *in ſpeciali tract. de ſortileg.* Petr. Greg. *d. lib. 34. cap. 1. cum ſeqq.* Boſſi. *in praxi tit. de ſortileg.* Lancel. Conrard. *in templo omnium iudic. lib. 1. cap. 1. §. 3. de obligat. imperat. verbo ſortilegia euitare à num. 1.* Martin. Delr. *diſquiſit. magic. p. 1. lib. 3. q. 1. cum ſeqq. & lib. 4. cap. 4. q. 1.* Azor. *d. lib. 9. c. 21.* Soar. *d. lib. 2. cap. 38. à num. 56.* Fr. Raph. de la Torre *d. tom. 2. q. 95. art. 8. par. mihi 320.* Leſſi. *d. lib. 2. cap. 43. dub. 9.* Hortenſ. Caualcan. *de brachio Regio p. 1. num. 84.* Farin. *d. q. 20. à num. 72. & de hæreſi quæſt. 181.* Emman. de Valle *d. opuſc. 1. ſect. 3. cap. 1. num. 2. & c. 3. num. 28. & cap. 5. num. 31. & 32. & cap. 9. num. 5. 10. & 32.* Sanch. *d. cap. 38. à num. 56.* plures ex antiquioribus, quos refert Cened. *ad Decretum collectan. 21. num. 1.*

In gloſſ. *Saperent.* ibi, *dæmones conſulere.* Notatur ad hoc, quòd inuocare dæmones, & eos conſulere etiam ſine adoratione, & exhibitione honoris eſt hæreticale ſortilegium, vt per Martin. Delri. *d. lib. 5. ſect. 15. in fine verſ. dico ſextò*, Azor. *p. 1. lib. 9. cap. 23. in princ.* Farin. *d. q. 181. §. 2. num. 72. cum ſeqq.* vbi latè diſputat. 22

In ead. gloſſ. ibi, *puerum rebaptizant*, &c. Notatur ad hoc, quòd hæreticale eſt ſortilegium quando aliquis puer rebaptizatur, vt per Simanch. *de Cathol. tit. 30. n. 15.* Decian. *lib. 5. c. 17. verſ. item quando interueniret rebaptizatio*, Mart. Delr. *d. ſect. 15. verſ. dico quartò*, Farin. *d. q. 181. n. 23.* 23

In gloſſ. *Manifeſtè.* ibi, *in dubio enim hoc caſu non habent iuriſdictionem.* &c. Notatur ad hoc, quòd Inquiſitores non poſſunt ſe intromittere ad cognoſcendum an ſortilegia ſapiant hæreſim manifeſtè, vt per Simanch. *de Catholicis inſtitut. tit. 30. num. 20.* Nauar. *conſ. 2. incip. Verùm Inquiſitores n. 4. ſub hoc tit.* Eymeric. *in direct. Inquiſitor. part. 2. q. 42. num. 7.* Decian. *lib. 5. c. 23. num. 9.* Rojas *ſing. 110. num. 1. & 2.* Iacob. de Graffis *d. lib. 2. c. 3. n. 21.* Martin. Delri. *diſquiſ. magic. lib. 5. ſect. 15.* Emman. de Valle *d. opuſc. ſect. 3. c. 6. num. 1.* Farin. *de hæreſi q. 181. §. 4. num. 95.* 24

§. De quæſtionibus.

Inquiſitores non poſſunt ſe intromittere in cauſis vſurarum, etiamſi ſint contra illos, quibus pro crimine hæreſis iniunxerunt reſtitutionem vſurarum, & illi obligarunt ſe, & ſua bona. Colligunt DD. *in princ. text.* citati. 25

Hanc eandem concluſ. ex hoc text. deſumunt Simanc. *de Cathol. inſtit. tit. 66. de vſuris n. 3. & in enchirid. tit. 8. n. 6.* Syluest. *verbo hæreticus §. 2. n. 5.* Perez *l. 1. tit. 2. lib. 8. Ordinam. pag. 38. col. 2.* Zanchin. *de hæretic. c. 35. num. 1.* Carer. *in ſimili tract. num. 76.* Decian. *tract. crimin. lib. 5. c. 23. num. 4.* Farin. *de hæreſi q. 186. §. 2. n. 42. cum ſeqq.* 26

§. Si verò.

Fautor hæreticorum, non tamen hæreticus quando promiſit Inquiſitoribus, & obligauit ſua bona ad faciendam pœnitentiam, quam Inquiſitores iniungere vellent, ſi moritur antequam iniungatur ei pœnitentia, hæres mortui non poteſt cogi ad ſatisfaciendum; ſi verò antequam moreretur fuit pœnitentia iniuncta, nondum tamen peracta, & pœnitentia erat complenda in bonis temporalibus, tunc hæres debet cogi ad explendam talem pœnitentiam, quia iam bona tranſierunt cum hoc onere. Colligunt Doctores *in princ. text.* citati. 27

Quam Inquiſitores ipſi iniungere vellent.] Vide Simanch. *de Catholicis inſtit c. 4. n. 4.* 28

Eius hæredibus, &c.] Notatur adhoc, quòd bona verè hæreticorum, non autem de hæreſi ſuſpecto- 29

rum ſunt publicanda, vt per Menoch. *conſ.*159.*n.*16. *cum ſeqq.*

§. In eo verò caſu.

30 Aduersùs hæreticos iam demortuos poteſt per ſententiam declaratoriam ad confiſcationem bonorum procedi. Colligunt Doctores *in princ.text.*citati.

31 Hanc eandem concl. & ex hoc text. deſumunt Simanch.*de Catholicis inſtit.c.*4.*n.*4. Gondiſalu.*in tract.de heret.q.*22.*per totam.* Clar. §. *hereſis*, *n.*21. Decian. *in tract.crimin.lib.*5. *c.*57. Couar. *de ſponſalib. p.*2.*cap.*6. §.8.*n.*6. Burſat.*conſ.*43. *n.*2.*lib.*1. Roland. *conſ.*8.*n.*41. & 58. *lib.*3. vbi verum dicit quamvis ante mortem non fuerit accuſatus, Sanctarel.*de hereſi c.*20.*dub.vnico, num.*2.

32 In gloſſ. *Poſt mortem*, ibi, *intellige hoc vſque ad* 40. *annos*, &c. Notatur ad hoc, quòd infra quadraginta annos poteſt in crimine hæreſis poſt mortem hæretici procedi etiam ad confiſcationem bonorum, non autem vltra, vt per Simanch.*de Cathol. inſtit. c.*17.*n.*7. Brun. *de heret.lib.*5.*c.*17. Gom.*de delictis c.*1.*à n.*81. Decian. *d.c.*57.*n.*12. Farin.*in praxi crimin.p.*1.*q.*10. *num.*82.& *q.*25.*à n.*159. Sanch.*in pracepta Decal.tom.*1.*lib.*2.*c.*22. *num.*40.

§. Sacerdotes.

33 Clerici, qui impediunt inſtruendo citatos hæreticos, vel eorum credentes de veritate celanda, vel dicenda falſitate, vel eos indebitè liberando, poſſunt ab Inquiſitoribus caſtigari debita pœna, vt incarceratione, vel alia prout culpa exigit; ſi verò ſint Religioſi ſunt immutandi, vel grauiori pœna puniendi quàm laici, ſi inuenti ſint deliquiſſe in hæreſi, vel conſimilibus. Colligunt Doctor.*in princ.text.*citati.

34 Hanc eandem concluſionem ex hoc §. deſumunt, Vmbert. Locat.*in indic.Inquiſit.in verbo clericus n.*9. & *in verbo fautores n.*7. & *in verbo ſuſpicio n.*13. Campeg. *in addit.ad Zanchin. de heret.c.*20.*lit. A, verbo ſuſpecti in* 4.*caſu*, Eymer.*in rect Inquiſit.p.*2.*q.*56.*n.*4. vbi Penia *comment.*81.*lit. A, in fine*, *verſ. in quarto caſu*, Decian.*in tract.crim.lib.*1.*c.*51.*n.*56. Farin.*de hereſi q.*182. §.1.*n.*8.

35 *Seu eos indebitè liberando.*] Notatur ad hoc, quòd impedientes ſanctum Inquiſitionis Officium in punitione hæreticorum dicuntur eorundem hæreticorum fautores, vt per Eymer.*in direct. Inquiſit.p.*1.*q.*54.*n.*5. Vgolin.*de cenſuris Pont.reſeruatis*, *p.*2.*in gloſſ.fautores, in princ.n.*5. Azor.*inſt.moral p.*1.*lib.*8.*c.*12.*q.*6. latè Farin.*de hereſi*, *q.*182.§.5.*n.*69.*cum ſeqq.* vbi multipliciter ampliat, & limitat.

36 *In fauorem hereticæ prauitatis*, &c.] Notatur ad hoc, quòd inſtruentes hæreticos ad celandum veritatem, quando fuerint examinati, & ad negandam hæreſim, quam tenent, dicuntur eorum fautores, & pœna arbitraria puniuntur, vt per Syluest.*in ſumm.verbo hereticus* §.2 *n.*16.*verſ. tertium Sacerdotes*, Eymer. *in direct.Inquiſit.p.*2.*q.*56.*n.*4. vbi Penia *comment.*81.*lit. A, in fine*, *verſ. in quarto caſu*, Decian. *d.lib.*5.*c.*51.*n.*56. Farinac.*de hereſi*, *q.*182.§.1.*n.*8.

S V M M A R I V M.

1 *Statuta non valent per quæ Inquiſitorum hereſis officium impeditur, vel retardatur*, & n. 2.

3 *Inquiſitionis officium impedientes puniuntur ab Inquiſitoribus.*

4 *Index ſecularis tenetur celeriter exequi literas*, & *mandata Inquiſitorum hæreticæ prauitatis*, & *illorum officium nullatenus impedire.*

5 *Inquiſitionis officium directè impediri dicitur quando ſtatutum mandat ne aliquis ciuis accuſari, aut inquiri poſſit in crimine hereſis, vel quòd nullus contra alium de crimine hereſis teſtificari audeat.*

Cap. Statutum. IX.

Vrban. IV.

STatuta loci, quæ directè, vel indirectè impedire, 1
vel retardare poſſunt Inquiſitorem nè procedat, non valent; & Rectores cenſuris compelli valent, vt ſtatutum deferant Inquiſitori, & ſi tale reperitur eſt reuocandum, vel moderandum nè impediatur, vel retardetur proceſſus inquiſitionis aliquo modo. Colligunt ex Ordin. Lap. Abb. Archid. Gemin. Ioan. Andr. Ancbar. Domin. Monach. Franch. Vın.*in ration. lib.*5. *pag.*94. Alagona *in compend. pag.* 652. remiſſiuè Ximen.*in concord. p.*1. & 2.

Hanc eandem concluſionem ex hoc text. deſumunt, 2
Syluest.*in ſumm.verbo hereticus*, §.2.*n.*8. *verſ. quartum domini*, Vmbert. Locat.*in iud.Inquiſit. in verbo domini temporales*, *n.*3. & *in verbo ordinario n.*1. Zanchin. *de heretic.c.*31.*n.*6. Eymeric. *in direct. Inquiſit. p.*3.*q.*34. vbi Penia *commento* 83.*fol. mihi* 605. & *ſeq.* vbi quòd omnia huiuſmodi ſtatuta, ſeu leges directè, vel indirectè officium Inquiſitionis impedientia ſunt ipſo iure nulla, & ibi recenſentur Summorum Pont. reſcripta ſuper hoc expreſsè diſponentia, refert Farin.*de hereſi*, *q.*182.§.5.*n.*76.

Per cenſuram Eccleſiaſticam, &c.] Ergo impedien- 3
tes Sanctum Inquiſitionis Officium puniuntur ab Inquiſitoribus, vt per Zanchin. *d.c.*31. *à n.*1. Carret. *in tract.de heret.c.*93.*verſ. & poteſt punire*, Eymer.*in direct. Inquiſit.p.*2.*q.*64.*n* 5. & *p.* 2.*q.*36. Decian.*tract.crimin. lib.*5.*c.*51.*n.*57. Farin.*d.q.*182.§.5.*n.*77.

Quod per illud Inquiſitionis proceſſus non impedian- 4
tur, &c.] Tenetur enim ſæcularis iudex literas, & mandata Inquiſitorum hæreticæ prauitatis celeriter exequi, & illorum officium nullatenus impedire, vt per Lucern.Inquiſit.*verbo impedientes n.*1. Simanch.*de Cathol.inſtit.tit.*23.*n.*9. Azeued.*l.*15.*n.*7.*tit.*1.*lib.*4.*noua recop.* Bobadil.*in ſua politica lib.*2.*c.*17. *n.*81. Mendez à Caſtro *in praxi Luſitan.lib.*2.*c.*1.*n.*16.

In gloſſ. *Directè, ibi, putà nè aliquis ciuis*, &c. No- 5
tatur ad hoc, quòd Sanctum Inquiſitionis Officium directè impediri dicitur quando ſtatutum mandat nè aliquis ciuis accuſari, aut inquiri poſſit in crimine hæreſis, item quando mandaret quòd nullus contra alium de crimine hæreſis teſtificari audeat, vt per Eymer. *in direct. Inquiſit.p.*2.*q.*54. *num.*1. & 3. vbi Penia *comment.*79.*lit. A, verſ.primo*, Farin.*d.q.*182.§.5.*n.*75.

S V M M A R I V M.

2 *Inquiſitoris officium non expirat morte concedentis*, & n. 2.

3 *Inquiſitores contra hereticam prauitatem an ſint iudices delegati, vel Ordinarij, remiſſiuè.*

4 *Citatio partis non eſt neceſſaria, vt res dicatur non integra, ſed ſufficit qualitercunque cœperit iudex iuriſdictione vti.*

Cap.

Cap. Ne aliqui. X.

Clem. IV.

1 INquiſitoris officium non expirat morte concedentis, v.g. Papæ, &c. nec quoad negotia, quæ nondum erant cœpta, vel orta. Colligunt ex Ordin. Lap. Abb. Archid. Gemin. Ioan. Andr. Anchar. Dominic. Monach. Franc. Viu. *in ration. lib. 3. pag. 94.* Alagona *in compend. pag. 652.* remiſſiuè Ximen. *in concord. p. 1. & 2.*

2 Hanc eandem concl. ex hoc text. deſumunt Simanch. *de Cathol. inſtit. tit. 34. num. 14.* Carrer. *in tract. de hæret. n. 65. verſ. & morte delegantis*, Eymeric. *in direct. Inquiſitor. p. 4. q. 7. & 8.* vbi Penia *comment. 56. & 57.* Decian. *tract. crimin. lib. 5. c. 20. n. 8. & c. 22. n. 5. & 29.* Sigiſm. Scacc. *de iudic. c. 67. n. 8.* Rojas *ſing. 114. n. 3.* Farin. *de hæreſi, q. 186. §. 2. n. 20.* vbi *n. 21.* limitat in delegato beneplacitum Sedis Apoſt. Azor. *inſtit. moral. p. 1. lib. 8. c. 18. q. 7.* Sanch. *de Matrim. lib. 8. diſp. 28. n. 34.*

3 Vtrùm autem Inquiſitores contra hæreticam prauitatem iudices ſint delegati, an verò Ordinarij? vide quæ dixi *ad cap. per hoc 17. infrà, hoc eod. tit.*

4 In gloſſ. *Incœpta*, ibi, *etiam præter citationem iuriſdictio perpetuatur*, &c. Notatur ad hoc, quod non eſt neceſſaria partis citatio, ſed ſufficit vt res dicatur non integra, ſed cœpta, qualitercunque cœperit iudex iuriſdictione vti, exercens quemcunque actum iudicialem, vt per Sanch. *d. diſp. 28. n. 8.*

SVMMARIVM.

1 *Inquiſitores quando ſunt plures, ſinguli, vel coniuncti ſimul poſſunt cognoſcere de cauſis, & in condemnandis, vel abſoluendis reis ſecundùm Canones anteponere debent timorem Dei reſpectibus humanis.*

2 *Inquiſitores ſunt iudices delegati ad vniuerſitatem cauſarum ad Fidei cognitionem pertinentium.*

3 *Inquiſitores hæreſis ſi in vna Prouincia plures deputati fuerint à Sede Apoſt. poſſunt ex ſpeciali fauore omnes ſimul, vel ſinguli ſeparatim procedere, niſi aliquis eorum eſſet in ſpeciali cauſa ſpecialiter deputatus.*

4 *Inquiſitores poſſunt recipere hæreticos pœnitentes, illóſque iniuncta pœnitentia Eccleſiæ reconciliare, & talis abſolutio prodeſt in vtroque foro.*

5 *Inquiſitores quomodo inſtruendi in modo examinationis teſtium, & in perſonis, quæ teſtificata ſcribere debeant.*

6 *Teſtium in examine in crimine hæreſis vltra notarium adhibendæ ſunt duæ Religioſæ, & diſcretæ perſonæ, & deficiente notario ipſius loco adhibendi ſunt alij duo idonei viri.*

7 *Epiſcopi cùm procedunt contra hæreticos non habent neceſſe conuocare perſonas Religioſas ad examinationem teſtium.*

8 *Inquiſitores contra hæreticam prauitatem ideo ſubdelegare poſſunt, quia ſunt delegati Principis.*

9 *Monachus, qui in ſæculo erat tabellio, poteſt in cauſis Fidei id munus obire.*

10 *Monachus effectus poſt aſſumptum tabellionatus officium non poteſt illud exercere.*

11 *Monachus, qui in ſæculo erat tabellio, ſi contra prohibitionem conficiat inſtrumentum, illud valebit.*

12 *Monachus, qui in ſæculo erat tabellio, poteſt implere poſt profeſſionem, & ſignare inſtrumenta, quæ in ſæculo confecerat.*

13 *Inquiſitores quomodo inſtruendi circa perſonas per quas impediri poſſit, vel differri Inquiſitionis negotium, oſtenditur.*

14 *Inquiſitionis officium impedientes compeſcendi ſunt ad deſiſtendum per cenſuras Eccleſiaſticas, etiam inuocato brachio ſæculari.*

25 *Iudices delegati poſſunt inuocare auxilium brachij ſæcularis.*

26 *Magiſtratus, qui non obtemperat Inquiſitorum mandatis, & præſtare auxilium recuſat, poteſt prehendi, & iuriſdictione ſua priuari, & eſt ſuſpectus de hæreſi.*

Cap. Niſi aliqua. XI.

Clem. IV.

INquiſitores plures quando ſunt, ſinguli, vel coniunctim, ſimul poſſunt cognoſcere cauſas, & in condemnandis, vel abſoluendis reis ſecundùm Canones anteponant timorem Dei reſpectibus humanis, ſed ſolerter conſiderent in abſoluendo, ne ſimulatè, & fraudulenter conuertantur abſoluendi, & ſe, & Inquiſitores decipiant. Colligunt ex Ordin. Lap. Abb. Archid. Gemin. Ioan. Andr. Anch. Domin. Monach. Franc. Viuian. *in ration. lib. 5. pag. 94.* Alagona *in compend. pag. 652.* remiſſiuè Caſal. *in annot.* & Ximen. *in concord. p. 1. & 2.* 1

Officium eſt commiſſum, &c.] Ergo Inquiſitores ſunt iudices delegati ad vniuerſitatem, cauſarum ad Fidei cognitionem pertinentium, vt per Spin. *in ſpeculo teſtam. gloſſ. 12. rub. n. 37.* Emman. de Valle *de incantat. & enſalm. ſect. 3. c. 1. n. 6.* 2

Simul vel ſeparatim. &c.] Nntatur ad hoc, quòd ſi in vna Prouincia deputati fuerint à Sede Apoſt. plures Inquiſitores hæreticæ prauitatis, poſſunt ex ſpeciali fauore Fidei omnes ſimul, vel ſinguli ſeparatim, prout eis magis expedire videbitur, procedere, vt per Syl. *in ſumm. verbo hæreticus, §. 2. n. 10. verſ. tertium in aliquibus prouinciis*, Ioan. à Rojas *ſing. 27. à num. 3. & in tract. de hæret. part. 1. n. 439.* Simanch. *de Catholicis inſtit. tit. 34. num. 26.* Eymeric. *in direct. Inquiſitor. p. 3. q. 46.* vbi Penia *commento 95. fol. 623. col. 1.* Decian. *in tract. crim. lib. 5. c. 22. n. 7.* Sigiſm. Scacc. *in tract. de iudic. c. 67. n. 9.* Farin. *de hæreſi, q. 186. §. 2. num. 24.* vbi *num. 25.* limitat non procedere quando in aliqua ſpeciali cauſa eſſet à Papa deputatus aliquis Inquiſitor ſpecialiter, nam tunc cùm per hanc ſpecialem delegationem cenſeatur aliis habentibus generalem iuriſdictionem interdicta poteſtas procedendi in illa cauſa, hoc ideo omnes alij ſilere debent, & ſolum procedet Inquiſitor ſpecialiter in illa cauſa delegatus. 3

Abſolutionis beneficium impendatis, &c.] Notatur ad hoc, quòd Inquiſitores poſſunt recipere hæreticos pœnitentes, illóſque iniuncta pœnitentia Eccleſiæ reconciliare, & talis abſolutio prodeſt in vtroque foro, ita docent *in præſenti*, Ioan. Andr. *ante n. 1.* Gemin. *ſub n. 2. ad fin.* & Franch. *n. 2.* Zanchin. *de hæretic. c. 34.* Simanch. *de Cathol. inſtit. tit. 3. n. 1.* Mar. Anton. Genuenſ. *in praxi Archiepiſc. Neapol. c. 67. n. 10.* Farin. *de hæreſi, q. 192. §. 4. n. 52.* Stephan. Gratian. *diſcept. forenſ. tom. 3. c. 414. num. 24.* quos refert, & ſequitur Reuerendiſſ. D. Ricciul. *de iure perſonarum extra gremium Eccleſiæ exiſt. lib. 5. c. 14. d. 1. & c. 15. n. 1.* 4

§. Verum.

Teſtes quando ſunt excipiendi ſuper crimine hæreſis, vel ipſum tangentibus, debent coram publico 5

notario

Digitized by Google

notario accipi, adhibendique ſunt duæ perſonæ Religioſæ, & diſcretæ, & ſi notarius commodè haberi non poteſt, diſpoſitiones teſtium per duos viros idoneos ſcribendæ ſunt. Item Inquiſitores poſſunt cogere ad ſcribendum teſtimonia loco notarij Religioſos, qui in ſæculo exercuerunt officium notarij, non obſtante iure, vel regula in contrarium, ſic & clericos ſæculares, & alios etiam, quibus eſt à Sede Apoſt. commiſſum. Colligunt Doct. *in princ. text.* citati.

6 *Duas Religioſas, & diſcretas perſonas*, &c.] Notatur ad hoc, quòd in examine teſtium in crimine hæreſis vltra notarium adhibendæ ſunt duæ Religioſæ, & diſcretæ perſonæ, & deficiente nutario ipſius loco adhibendi ſunt alij duo idonei viri, vt per Simanch. *de Catholicis inſtit. tit. 64. n. 9. 21. &* 22. Gundiſal. *in tract. de heret. q. 13. n. 18.* Eymeric. *in direct. Inquiſit. p. 3. tit. quot perſona eſſe debent in examine teſtium*, &c. *à n. 81.* vbi Penia *comment.* 20. Rojas *ſing.* 187. Menoch. *conſ.* 149. *n.* 18. vbi ait quòd teſtes contra inquiſitum de hæreſi, vt probent, examinari debent coram duobus Religioſis. Decian. *in tract. crimin. lib. 5. c. 35. n. 4. & c. 24. n. 26.* Sigiſm. Scacc. *de iudic. c. 87. n. 16.* Ludou. à Paramo *de origine S. Inquiſitionis, lib. 5. q. 4. à n. 5.* Farin.
7 *de hereſi, q. 188. §. 1. n. 33.* vbi *n. 34.* limitat non procedere in Epiſcopis, qui cùm procedunt contra hæreticos, non habent neceſſe conuocare perſonas Religioſas ad examinationem teſtium, ſed ſufficit eos ſolos cum notario teſtes examinare.

8 Notatur etiam ad hoc, quòd Inquiſitores contra hæreticam prauitatem ideo ſubdelegare poſſunt, quia ſunt delegati Principis, vt per D. Barboſ. *in l. cum prætor §. 1. n. 395. ff. de iudic.*

9 *Ad conſcribendas*, &c.] Notatur ad hoc, quòd in cauſis Fidei poteſt Monachus, qui in ſæculo erat tabellio, id munus obire, vt poſt alios reſoluit Sanch. *in præcepta Decal. tom. 2. lib. 6. c. 13. n. 46.*

10 In gloſſ. *Præmiſſa*, ibi, *tabellio factus Monachus non poteſt exercere*, &c. Notatur ad hoc, quòd Monachus effectus poſt aſſumptum tabellionatus officium, non poteſt illud exercere, per Farinac. *Fragm. crimin. p. 1.*
11 *lit. C, n. 216.* Sanch. *d. c. 13. n. 46.* Si tamen aduersùs hanc prohibitionem Monachus, qui in ſæculo erat tabellio, conficiat inſtrumentum, valebit, quia nullibi inuenitur verbum tale inſtrumentum irritans, vt docent Syluest. *in ſum. verbo tabellio, q. 3. dict. 5.* Couar. *pract. c. 19. n. 8. verſ. quod ſi Sacerdos*, Sanch. *d. c. 13. num. 48.*

12 In ead gloſſ. ibi, *Quod veteres rogationes complebit*, &c. Notatur ad hoc, quòd Monachus, qui in ſæculo erat tabellio, poteſt complere poſt profeſſionem, & ſignare inſtrumenta, quæ in ſæculo confecerat, vel in ſuo protocollo breuiter, & ſuccinctè conſcripſerat, vt poſtea per otium, quoties opus ſit, latiùs extenderet, quia complere vetera inſtrumenta, non eſt inſtrumenta denuò conficere, ſed executio, atque conſummatio inſtrumenti tempore habili confecti, ita docent *in præſenti*, Franch. *in §. ad conſcribendas, in fine*, & Domin. *ibid.* Bernard. *in pract c. 58. aliàs 61. num. 3.* vbi Salzed. *lit. E, in nouiſſ. impreſſ.* Marian. Socin. *de oblation. libello* 8. *num.* 61. Nauar. *commento 2. de Regularib. n.* 42. Couar. *d. c. 19. num. 8. verſ. Monachus*, Fr. Emman. *quæſt. Regular. tom. 3. quæſt. 8. art. vlt.* Sanch. *d. cap. 13. num. 49.* vbi *n. 50.* ſubdit ad hoc exigi licentiam ſuperioris, & *num. 51.* quòd poteſt monaſterium conueniri, vt Monachus ante notarius hæc inſtrumenta perficiat.

§. Compeſcendi.

13 Inquiſitor poteſt inhibere prædicationem quæſtoribus, & aliis quando ipſe vult facere aliquem actum Inquiſitionis, vel vult prædicare hæreticis: poteſtque inuocare auxilium brachij ſæcularis ad capiendum hæreticum, vel impedientes capturam remota appellatione, non obſtantibus priuilegiis ſub quacunque verborum forma conceptis. Item poteſt facere, vt Magiſtratus, vel Officialis iuret ſeruare, & facere ſeruari à ſuis ſubditis omnes Conſtitutiones à Sede Apoſt. promulgatas, ac probatas contra hæreticos, & ſi nolint iurare, vt infames, & fautores ac ſuſpecti de hæreſi priuari debent officio, & regimine, nec in poſterum ad officium publicum aſſumantur. Colligunt DD. *in princ. text.* citati.

Coercitionis expedita, &c.] Notatur ad hoc quòd impedientes quomodolibet S. Inquiſitionis officium compeſcendi ſunt ad deſiſtendum à præſtito impedimento per cenſuras Eccleſiaſticas etiam inuocato brachio ſæculari, vt per Arcbid. *hic n. 9.* Ioan. Andr. *n. 3.* & Franch. *in §. denique n. 1.* Farin. *de hæreſi q. 182. §. 5. n. 81.* Sanctarel. *in ſimili tract. c. 11. dub. 1. n. 15. verſ. item impedientes.* 14

Inuocato auxilio brachij ſæcularis, &c.] Ergo delegati iudices poſſunt inuocare auxilium brachij ſæcularis, vt per Couar. *pract. cap. 10. num. 1.* Nauar. *in cap. cum contingat, de reſcript. remed. 1. n. 1. cum ſeqq.* Menoch. *remed. 3. retin. n.* 360. Mandoſ. *reg. 17. Cancel. q. 21. num. 12.* Auiles *ad cap. 20. Prætorum gl. vſurpant. n. 27.* Azeued. *l. 15. n. 3. tit. 1. lib. 4. noua recop.* Bernard. Græuæ. *in pract. Cameræ Imper. lib. 1. concl. 115. conſid. 1.* Bobadil. *in ſua politica lib. 2. cap. 17. num. 179.* Farin. *in praxi crimin. q. 97. num. 86.* Bronor. à Sole *in locis communib. verbo brachium ſæculare* 1. Matt. *de iuriſdict. p. 1. c. 50. num. 25.* Ludou. Rodolph. *in tract. de brachio ſæculari, num. 30.* 15

Ac de fide ſuſpectus, officio, &c.] Notatur ad hoc quòd Magiſtratus qui non obtemperat Inquiſitorum mandatis, & præſtare auxilium recuſat, poteſt apprehendi, & iuriſdictione ſua priuari, & eſt ſuſpectus de hæreſi, vt per Rebuff. *tom. 2. ad leges Galliæ tit. de literis requiſit. in princ. n. 20.* Menoch. *de præſumpt. lib. 6. præſ. 6. n. 31.* Tenetur enim literas, & mandata Inquiſitorum hæreticæ prauitatis celeriter exequi, & illorum officium nullatenus impedire, vt reſoluunt Simanch. *de Cathol. inſtit. tit. 23. n. 9.* Lucern. Inquiſit. *verbo impedientes, n. 1.* Azeued. *ad l. 15. n. 7. & 9. tit. 1. lib. 4. noua recopil.* Penia *in direct. Inquiſ. p. 3. commento* 85. 16

Statuimus inſuper, &c.] Vide Sanctarel. *de hæreſi, c. 11. dub. 1. n. 15. verſ. item in cap.* 17

SVMMARIVM.

1 *Compendium huius text. refertur.*
2 *Sententia contra hæreticos proferenda eſt de conſilio peritorum.*
3 *Inquiſitores non tenentur preciſè requirere conſilium peritorum, ſed tantùm ſi expedire viſum fuerit eorum arbitrio.*
4 *Aſſeſſores, ſeu Conſultores S. Officij ab Inquiſitoribus reuocantur, vt in cauſis Fidei conſilium eis præbeant.*
5 *Aſſeſſores, ſeu Conſultores S. Officij debent eſſe perſonæ qualificatæ, prudentes, boni, in Theologia, vel iure Canonico periti.*
6 *Inquiſitor in crimine hæreſis citare poteſt hæreticum abſentem etiam extra territorium.*
7 *Aſſeſſores S. Officij an ſalarium petere poſſint, remiſſiuè.*
8 *Inquiſitores hæreſis non tenentur aſſeſſorum, & conſultorum conſilium neceſſariò ſequi.*

9 Inquiſi

Digitized by Google

9 *Inquiſitores hæreticæ prauitatis, & Epiſcopi ex iuſta cauſa poſſunt minuere pœnas etiam poſt ſententiam.*

10 *Hæretici priuati ſunt ipſo iure à die commiſſi criminis omnibus beneficiis Eccleſiaſticis ante hæreſim adeptis.*

11 *Epiſcopus punitur conferens ſcienter beneficium hæretico, aut hæreticorum fautoribus.*

Cap. Vt commiſſi. XII.

Bonif. VIII.

1 INquiſitoribus, vel eorum ſingulis facultas conceſſa eſt committendi citationes, & denuntiationes ſententiarom, quas fecerit contra hæreticos, credentes, receptatores, defenſores, & fautores eorum, vocandi quoſlibet peritos, vt eis aſſiſtant dum ſententiam ferunt, & conſilium dent prout iudicauerint expedire, & iniungendi ipſis peritis in virtute obedientiæ, vt ſuper his pareant: conuocandi clerum oppidi, vel ciuitatis, prout expedierit negotio Fidei, procedendi contra illos, de quibus conſtat quòd deliquerunt in Fide in prouincia talis Inquiſitoris, licèt deinde ſe tranſtulerint in aliam; faciendi vt eis aſſignentur libri, & ſcripta in quibus contineantur inquiſitiones, & proceſſus contra hæreticos facti per quoſcunque auctoritate Apoſtolica, vel Legatorum; mitigandi vel mutandi pœnas illorum, qui humiliter obedientes ſuis mandatis ſunt in carcere, vel muro recluſi, ſi ita expedire iudicauerint, quod quidem faciendum eſt ſimul cum Prælatis, quorum iuriſdictioni ſubſunt; priuandi, & priuatos declarandi dignitatibus, & beneficiis Eccleſiaſticis de conſilio Diœceſanorum, vel eis abſentibus, vicariorum ſuorum, & officiis publicis, ac honoribus quibuſcunque eoſdem hæreticos, credentes, receptatores, defenſores, & eorum filios, & nepotes. Sunt autem Diœceſani in priuando tales, vel nuntiando priuatos beneficiis huiuſmodi requirendi, ſi non conſtet eos legitimè, & ſcienter talibus eadem beneficia contuliſſe, tunc enim in his non requirendi, ſed à ſuo iudice erunt puniendi. Colliguntur ex Ordin. Lap. Abbas, Archid. Gemin. Ioan. Andr. Domin. Monach. Franch. Viu. *in ration. lib. 5. pag. 97.* Alagona *in compend. pag.* 553. remiſſiuè Ximen. *in concord. p. 1. & 2.*

2 *Aduocandi quoque*, &c.] Notatur ad hoc, quòd ſententia contra hæreticos proferenda eſt de conſilio peritorum, vt per Anchar. *n.* 1. Ioan. Monach. *num.* 1. Ioan. Andr. *n.* 2. Gemin. *n.* 2. Franch. *etiam n.* 2. *in* 2. *notab. in præſenti*, Conrad. Brun. *in tract. de hæret. lib.* 4. *c.* 10. Zanch. *in ſimili tract. c.* 15. *n.* 1. *&* 3. Gondiſal. *eod. tract. q.* 15. *n.* 1. Simanch. *de Cathol. inſtit. tit.* 41. *num.* 11. Rojas *ſing.* 99. Eymer. *in direct. Inquiſit. p.* 3. *q.* 77. vbi Penia *comment.* 126. *verſ. cur autem Inquiſitoribus*, Dec. *in tract. crimin. lib.* 5. *c.* 24. *n.* 10. *& c.* 38. *n.* 10. Ludou. à Paramo *de origine S. Inquiſitionis, lib.* 3. *q.* 4. *n.* 55. *cum ſeqq.* Farin. *de hæreſi, q.* 185. §. 12. *n.* 188.

3 *Prout expedierit.*] Ergo Inquiſitores non tenentur præciſè requirere conſilium peritorum, ſed tantùm ſi expedire viſum fuerit eorum arbitrio, de quo vide Farin. *d. q.* 185. §. 12. *n.* 195. vbi *n.* 196. an dictis peritis conſultoribus dandus ſit integralis proceſſus.

4 *Peritos quoque vt vobis aſſiſtant*, &c.] Qui quidem periti, ſiue aſſeſſores, ſiue conſultores vulgò nominati, ab Inquiſitoribus conuocantur, vt in cauſis Fidei conſilium eis præbeant, vt per Lucern. Inquiſit. *verbo Inquiſitor, n.* 11. *& verbo Aduocatus, n.* 2. quem refert Cened. *ad Sextum collect.* 27. *n.* 1. & debent eſſe perſonæ qualificatæ, Simanch. *d. tit. n.* 41. *n.* 11. *&* 12. vbi quòd eligendi ſunt ad hoc munus viri prudentes, boni, & periti, Dec. *d. c.* 24 *n.* 10. vbi quòd vel in Theologia, vel in iure Canonico, vel in iure Ciuili periti eſſe debent, & vlteriùs viri probatæ vitæ, vt corruptionis periculum tollatur, Rojas *de hæret. p.* 1. *n.* 404. vbi quod conſultores poſſunt eligi etiam laici coniugati, qui tamen ſint in iure Canonico, & Ciuili periti, honeſti, & prouidi viri, Direct. Inquiſit. *p.* 3. *q.* 77. *n.* 2. vbi quod periti conuocandi erunt Theologi, Canoniſtæ, & Legiſtæ.

Et contra illos, &c.] Notatur ad hoc, quòd in crimine hæreſis poteſt Inquiſitor citare hæreticum abſentem etiam extra ſuum territorium, vt per Archid. *n.* 3. Ioan. Andr. *n.* 3. *col.* 2. Gemin. *num.* 1. *&* 2. Farin. *d. q.* 185. *n.* 104. 6

Vtrùm autem huiuſmodi acceſſores ſalarium petere poſſint; examinat Eymer. *d. p.* 3. *q.* 77. Zanch. *de hæreticis, c.* 15. *num.* 8. Lucern. Inquiſit. *d. verbo aduocatus, num.* 3. Simanch. *de Cathol. inſtit. c.* 41. *num.* 12. *& in enchirid. tit.* 19. *num.* 4. Rojas *ſing.* 15. Decian. *d. cap.* 24. *num.* 10. vbi quòd iſti conſultores periti non poſſunt exigere ſalarium, ſed bene illud recipere. 7

Præbeant conſilium opportunum.] Non vero tenentur Inquiſitores illud neceſſario ſequi, iuxta tradita per Lucern. Inquiſit. *d. verbo Aduocatus* 4. Arnald. Albert. *de agnoſc. aſſert. q.* 26. *n.* 51. *cum ſeqq.* Simanch. *d. c.* 41. *n.* 14. Rojas *de hæret. p.* 1. *n.* 409. *cum ſeqq. & p.* 2. *aſſert.* 11. *n.* 166. *& ſing.* 99. *verſ. Inquiſitores*; Azened. *ad Curiam Piſan. lib.* 4. *c.* 6. *n.* 116. Penia *in direct. Inquiſit. p.* 3. *ſchol.* 132. Cened. *d. collect.* 27. *n.* 2. Farin. *d. q.* 185. §. 1 . *n.* 192. *& ſeq.* 8

Pœnam vnà cum Prælatis, &c.] Notatur ad hoc, quod ex iuſta cauſa poſſunt Inquiſitores hæreticæ prauitatis, & Epiſcopi minuere pœnas etiam poſt ſententiam, vt per Clar. §. *hæreſis, num.* 8. Mench. *illuſtr. c.* 31. *num.* 3. Penia *in direct. Inquiſitor. part.* 2. *q.* 47. *ſchol.* 72. 9

Priuandi præterea, &c.] Notatur ad hoc, quod hæretici priuati ſunt ipſo iore à die commiſſi criminis omnibus beneficiis Eccleſiaſticis ante hæreſim adeptis, vt per Couar. *lib.* 2. *var. c.* 8. *num.* 4. Penia *in direct. Inquiſit. p.* 3. *comment.* 162. Flamin. Pariſ. *de reſignat. benefic. lib.* 3. *q.* 1. *num.* 31. *&* 32. Fr. Emman. *in ſumm. tom.* 1. *c.* 129. *n.* 3. Petr. de Ledeſma *in ſumm. p.* 2. *tract.* 1. *c.* 4. *concl.* 14. Azor. *inſtit. moral. p.* 1. *lib.* 8. *c.* 13. *q.* 3. *&* 8. *& p.* 2. *lib.* 7. *c.* 17. *in princ.* Gonzal. *ad reg.* 8. *Cancell. gloſſ.* 15. *num.* 65. Farin. *fragm. crimin. p.* 1. *lit. C, num.* 335. *cum ſeqq.* Sanch. *in præcepta Decalogi, tom.* 1. *lib.* 2. *c.* 26. *n.* 5. *cum ſeqq.* Anton. Ricc. *de iure perſonarum extra gremium Eccleſ. exiſtent. lib.* 5. *c.* 19. *num.* 8. latè Farin. *de hæreſi, q.* 189. §. 4. *n.* 69. *cum multis ſeqq.* 10

Sed potius à ſuo iudice puniendos.] Notatur ad hoc, quòd punitur Epiſcopus conferens ſcienter beneficium hæretico, aut hæreticorum fautoribus, vt per Lambert. *de iurepatron. lib.* 2. *p.* 1. *q.* 6. *art.* 6. Penna *in direct. Inquiſit. p.* 3. *comment.* 162. *verſ. ſecunda verò aſſertio*, Ricc. *d. lib.* 5. *c.* 19. *n.* 5. 11

SVMMARIVM.

1 *Chriſtiani ad Iudaiſmum tranſeuntes, & redeuntes, hæretici reputantur.*

2 *Iudæi ſponte facti Chriſtiani ſi à Fide apoſtatantes redeunt ad Iudaiſmum, reputantur hæretici, & contra illos vti hæreticos proceditur.*

3 *Iudæi facti Chriſtiani dum erant infantes ſi ad Iudaiſmum*

Digitized by Google

daiſmum redeunt hæretici reputantur, nec excuſantur ex eo quòd ignorantes, & infantes Baptiſma ſuſceperunt.

4 *Iudæi facti Chriſtiani non ſponte, ſed coactè ſi ad Iudaiſmum redeant non excuſantur, niſi coactio fuerit præciſa, & abſoluta.*

5 *Iudæi, & infideles receptatores, fautores, & defenſores Chriſtianorum ad Iudaiſmum tranſeuntium, vel redeuntium, puniuntur ad inſtar receptatorum, & defenſorum hæreticorum.*

6 *Iudæus in teſtimonium admittitur contra Chriſtianum, quando agitur de illo conuincendo reuerſum fuiſſe ad infidelitatem.*

7 *Hæretici teſtimonium admittitur contra alios hæreticos.*

Cap. Contra Chriſtianos. XIII.

1 CHriſtiani qui tranſeunt, vel redeunt ad Iudaiſmum, licèt in infantia fuerint baptizati, vel metu mortis, non tamen abſolutè, & præciſe coacti, veniunt tanquam hæretici puniendi, ſi ſint confeſſi, vel per Chriſtianos, vel per Iudæos conuicti, & contra talium fautores, receptatores, & defenſores eſt procedendum ſicut contra fautores, receptatores, & defenſores hæreticorum. Colligunt ex Ordin. Archid. Gemin. Ioan. Andr. Anchar. Domin Monaeb. Franc. Viu. *in ration. lib. 3. pag. 97.* Alaguna *in compend. pag. 654.* remiſſiuè Ximen. *in concord p. 2.*

2 *Qui ad ritum redierint Iudæorum*, &c.] Notatur ad hoc, quod Iudæi ſponte facti Chriſtiani ſi à Fide apoſtatantes redeunt ad Iudaiſmum, reputantur hæretici, & contra illos vt hæreticos proceditur, vt per Simanch. *de Cathol. inſtit tit. 35. n. 12. & in enchirid. tit. 17. n. 3.* Gundiſal. *in tract. de hæretic. q. 5. n. 8.* Eymeric. *in direct. Inquiſitor. p. 2 q. 44. n. 1. & n. 4.* vbi Penia *comment. 69. verſ. ac de his,* Decian *tract. crimin. lib. 5. c. 10. n. 21. & c. 15. n. 1.* Farin. *de hæreſi q. 178. §. 6. n. 136.*

3 *Etiamſi huiuſmodi redeuntes dum erant infantes*, &c.] Notatur ad hoc, quod Iudæi facti Chriſtiani dum erant infantes ſi ad Iudaiſmum redeunt, hæretici reputantur, nec excuſantur ex eo quòd ignorantes, & infantes Baptiſma ſuſceperint, vt per Syluest. *in ſum. à verbo hæreticus, §. 2. n. 4, verſ. ſecundùm,* Penia *ad Eymeric in direct. Inquiſitor. p. 2. q. 44. n. 69. verſ. iamque*, vbi ſubdit mitiùs eſſe agendum cum Iudæis infantibus factis Chriſtianis, quàm cum baptizatis in maiori ætate, refert Farin. *d. q. 178. §. 6. n. 140.*

4 *Etiamſi huiuſmodi redeuntes mortis metu*, &c.] Notatur ad hoc, quòd Iudæi facti Chriſtiani, non ſponte, ſed coactè ſi ad Iudaiſmum redeant non excuſantur, niſi coactio fuerit præciſa, & abſoluta, ſecus ſi non præciſa, & abſoluta, ſed conditionalis, vt per Syluest. *d. verbo hæreticus, §. 2. n. 4. verſ. ſecundum,* Decian. *d. lib. 5. c. 10. n. 21. & c. 40. n. 6. verſ. 6.* Penia *vbi proximè,* Farin. *d. q. 178. n. 141.* Iuan. de Valboa *in cap. omnis num. 10. de pœnit. & remiſſ.* Çabreirus *de metu lib 2. c. 17. n. 57.*

5 *Et ſicut contra fautores*, &c.] Notatur ad hoc, quod Iudæi, & infideles, & receptatores, fautores, & defenſores Chriſtianorum ad Iudaiſmum tranſeuntium, vel redeuntium puniuntur ad inſtar receptatorum, fautorum, & defenſorũ hæreticorum, vt per Hippol. Rimin. *conſ. crim. diuerſ. 83. n. 4. lib. 2.* Rojas *de hæret. p. 1. n. 557. cum ſeqq.* Decian. *d. lib. 5. c. 22. n. 16. & 17.* Azor. *inſtit. moral. p. 1, lib. 7. c. 22. q. 12.* Eymeric *p. 2. q. 44. n. 2. & 3.* Farin. *d. q. 178. n. 143.*

6 *Seu Iudæos conuicti.*] Collige ex text Iudæum in teſtimonium admitti contra Chriſtianum quando agitur de illo conuincendo reuerſum eſſe ad infidelitatem, vt per Felin. *n. 2.* & Myuſing. *n. 3. in cap. Iudæi, de teſtibus in Decretal.* Simanch. *de Cathol. inſtit. cap 64. n. 42.* Maſcard. *de probat. concl. 857. n. 9. & 10.* Sanctarel. *de hæreſi c. 38. dub. vnic. n. 17* Ratio eſt, quia cùm per tranſitum ad ritus Iudaicos Chriſtianus baptizatus tranſiens dicatur eſſe infidelis, iuxta reſoluta per D. Thom. *2. 2. q. 10. art. 5. & q. 11. art. 1.* & infidelis contra alium infidelem à teſtimonio repellatur, vt latè dixi *in collect. ad d. cap. Iudæi*, meritò, effectum eſt, vt in ſpecie huius text. Iudæi teſtes eſſe poſſint contra Chriſtianos ad ritus Iudæorum reuertentes. Confirmatur hæc explicatio ex eo, quia licèt crimen apoſtaſiæ grauiſſimum ſit, & vti tale maximum inferens præiudicium illi, qui accuſatur propter infamiam, bonorum confiſcationem, & alias pœnas, quæ timeri poſſunt, nihilominus tamen tale crimen, vt plurimum, occultè & cum aliis ſimilibus delinquentibus fieri ſolet, ac proinde ſatis conſonum, ſeu conſentaneum rationi lex putauit eſſe vt neglecto particulari iudicio propter bonum publicum, quod illi particulari anteponitur, Iudæi aliàs inhabiles ad prædictum teſtimonium ferendum habilitarentur, vt ſic faciliùs, & meliùs crimen apoſtaſiæ detegatur, prout in crimine læſæ Maieſtatis agnoſcit Maſcard. *de probat. concl. 857. n. 9.*

His conſequens eſt textum *in præſenti*, ſic explicatum procedere etiam in hæreticis, contra quos alij hæretici in teſtimonium admitti debent, conſtat ſiquidem in hoc caſu agi de cauſa hominis infidelis, iuxta text. *in cap. ſup. de hæret.* ac ſubinde nil mirum ſi contra illum alius infidelis teſtis eſſe poſſit, iuxta text. *in cap ſi hæreticus, in princ. 2. q. 7.* Accedit quòd hæreticus teſtis vt plurimum tanquam ſocius delinquentis deponit, qui quidem ſocius, licèt illius teſtimonium reprobetur, in cauſa tamen hæreſis ad teſtificandum admittitur, vt probat text. *in cap. in fidei fauorem, hoc eod tit. & lib.* 7

In gloſſ. *Procedendum.* Vide Tiraq. *de retract. lig. §. 1. gloſſ. 14. n. 112. & in l. ſi vnquam in præfat. n. 119. C. de reuoc. donat.* 8

SVMMARIVM.

1 *Dotes vxorum innocentium non confiſcantur propter hæreſim maritorum*, & n. 2.

3 *Pœna huius text. an extendatur ad alia bona vltra dotes, oſtenditur.*

4 *Dotes ob hæreſim vxorum confiſcari poſſunt.*

5 *Matrimonium inter Chriſtianum, & hæreticum an, & quando ſit validum, remiſſiuè.*

6 *Catholicus vir matrimonium ſcienter cum hæretica contrahens non incurrit pœnam amiſſionis bonorum.*

7 *Vxor contrahens matrimonium ſcienter cum viro hæretico priuatur dote, & applicatur fiſco.*

8 *Matrimonij tempore ſi maritus erat Catholicus, poſtea verò in crimen hæreſis incidit, tunc dos, ſeu alia quæcunque bona vxoris Catholicæ non confiſcabuntur.*

9 *Mulier contrahens matrimonium cum hæretico ignorans illum eſſe hæreticum, non amittit dotem ſuam, quamvis poſt contractum matrimonium cognoſcat maritum eſſe hæreticum.*

10 *Leges, & Canones punientes inceſtas nuptias locum habent vbi ab initio ſcientes contractæ fuerunt.*

11 *Ignorans præſumitur quòd quis matrimonium contraxerat cum hæretico.*

Cap. Decreuit. XIV.

1 Catholicorum vxorum dotes non confiſcantur propter hæreſim maritorum, ſi quando contraxerunt matrimonium neſciebant illos eſſe hæreticos. Colligunt ex Ordinar. Archid. Gemin. Ioan. Andr. Anchar. Domin. Monach. Franch. Viu. *in ration. lib. 5. pag. 98.* Alagona *in compend. pag.* 654. remiſſiuè Ximen. *in concord. p. 1. & 2.*

2 Hanc eandem concluſionem ex hoc text. deſumunt Repert. Inquiſit. *verbo dotes*, Simanch. *de Cathol. inſtit. tit. 9. n. 66. cum ſeqq. & tit. 40. n. 24.* Villadieg. *de hæret. q. 15. n. 9.* Zanch *eod. tract. c. 25. ad finem*, vbi Campeg. *in addit. lit. A*, Quanter. *in quæſt. crimin. c. 1. n. 22. verſ. verſ. aut contraxit ignoranter, & n. 24. verſ. aut mulier ignorabat maritum*, Caſſan. *in conſuet. Burgund. rub. 2. §. 2. in princ.* Perez *l. 1. verſ. vlterius dubitatur, tit. 1. lib. 1. Ordinam. pag. 21.* Hieron. Portoles *de conſortib. c. 37. à n. 18.* Palat. *in repet. rub. de donat. inter virum, & vxorem, §. 66. n. 23. cum ſeqq.* Corduba de Lara *in l. ſi quis à liberis. §. ſi quis ex his, n. 48. ff. de liberis agnoſ.* Penia *in direct. Inquiſit. p. 3. ſchol.* 153. Dec. *in tract. crimin. lib. 5. c. 45. num. 2?.* Sanch. *in præcepta Decalogi, lib. 2. c. 17. n. 3. cum ſeqq.* Sanctarel. *de hæreſi, c. 9. dub. 3. n. 11.* Cened. *ad Sextum collect. 13. num. 2.* Farin. *in praxi crimin. p. 1. q. 25. n. 111. cum ſeqq. & de hæreſi, q. 190.*
3 *§. 3. n. 42.* vbi *num. 44. cum ſeqq.* ampliat ad bona paraphernalia vxoris, ad donationes propter nuptias, ad quæſita ab vxore conſtante matrimonio, & ad res donatas vxori à conſanguineis viri, niſi expreſsè fuerit tempore donationis dictum, vt marito acquiratur. Verùm Sanch. *d. c. 17. n. 22.* obſeruat non eſſe tutum extendere pœnam huius text. ad alia bona, qui in dote tantum agit, in qua eſt maior ratio, cùm fuerit cauſa contrahendi, & cuius intuitu matrimonium cum hæretico celebratum eſt, & ita conueniens fuit vt vxor in illius amiſſione puniretur, quæ ratio ceſſat in bonis paraphernalibus, quæ ſunt extra dotem, & in aliis bonis, quæ poſtea conſtante matrimonio ea accidenti acquiſita ſunt, nec fuerunt cauſa matrimonij turpiter contracti, ſequitur Sanctarel. *d. c. 9. dub. 5. num.* 14.

4 *Propter hæreſim maritorum.*] Ob hæreſim tamen earundem vxorum dotes confiſcari poſſe reſoluunt Cou. *de ſponſal. p. 2. c. 7. §. 5. n. 5.* Simanch. *de Cathol. inſtit. c. 9. à n. 87.* Gom. *l. 78. Tauri, à princ.* Clar. *§. fin. q. 78. n. 15.* D. Barboſ. *in l. ſi conſtante, §. fin. in princ. ff. ſolut. matrim.* Sanch. *d. c. 17. n. 25. cum ſeqq.* vbi *n. 31.* poſt alios, quos refert, ſubdit hoc caſu dotis confiſcationem ſtatim & abſolutè fieri, nec relinquendam viro ad vitam vxoris finiendam ad ſuſtinenda onera matrimonij.

5 *Niſi fortè mulieres*, &c.]. Matrimonium inter Chriſtianum, & hæreticum an, & quando ſit validum? Vide Nauar. *in man. c. 22. n. 49. verſ. tertiò*, Dec. *tract. crimin. lib. 5. c. 41. n. 12. verſ. quartò matrimonium*, Couar. *de ſponſal. p. 2. c. 6. §. 11. num. 4.* Rojas *ſing.* 128. Simanch. *de Cathol. inſtit. tit. 40. n. 17. cum ſeqq.* Mozz. *de contract. tit. de matrim. §. qui poſſunt contrahere matrim. n.* 27. Petr. Bollo *in œconom. Canon. claſſi 2. c. 4. §. 7. verſ. diſparitas cultus*, Matienſ. *in rub. tit. 1. gloſſ. 1. n. 161. lib. 5. noua recop.* Cened. *ad Sextum collect. 13. n. 3.* Ludou. Beja *reſponſ. caſuum Conſcient. p. 4. caſu* 30. Azor. *inſtit. moral. p. 1. c. 11. q. 5. & p. 2. lib. 5. cap. 2. q. 2.* Sanch. *de matrim. lib. 10. diſp.* 15. remiſſiuè Farin. *de hæreſi, q. 190. num.* 51. inter quos, excepto Roja & Simanch. citra controuerſiam eſt conjugium perſonæ fidelis cum hæretica baptizata, vel apoſtata à Fide, validum eſſe, quamvis illicitum, quia cùm matrimonium ſit Sacramentum, ſolum petit paritatem Baptiſmi ſuſcepti à contrahentibus, quamvis à Fidei profeſſione diſparitas ſit, ita præter *ſuprà* citatos docent S. Thom. *in 4. diſt. 39. quæſt. vnic. art. 1. ad 5.* Cardin. Bellarm. *lib. 1. de matrim. c. 23. in princ.* Valer. Reginald. *in praxi fori pœnit. lib. 31. n. 168.* Sanch. *de matrim. lib. 7. diſp. 72. n. 2.* Baſil. Ponc. *de impedim. c. 20. §. 2. verſ. de coniugio.* Matrimonium verò contractum à Catholico cum infideli non valere probat text. *cap. quoniam 32. diſt.* ex Concil. Carthag. deſumptus, & alij Canones vel ex Sanctis, vel ex Conciliis prouincialibus deſumpti, & quamvis nullus fortaſſe ſit Pontificis textus, quo hæc irritatio inducatur, ſufficit tamen vſus Eccleſiæ ex receptiſſima conſuetudine, & Apoſtolorum traditione vim legis obtinente, vt per Sot. *in 4. diſt. 39. quæſt. vnic. art. 2. col. 5. verſ. hoc tamen.* Card. Bellarm. *d. c. 23. propoſ. 2. & 3.* Henriq. *lib. 12. de matrim. c. 23. §. 3. in fine*, Sanch. *d. diſp. 71. n. 8.* Rebell. *de obligat. iuſtit. p. 2. lib. 3. q. 9. circa fin.* Quamvis Baſil. Ponc. *d. c. 20. §. 2. verſ. cæterùm*, multum inſudet probare lege Eccleſiaſtica ſcripta tale matrimonium non ſubſiſtere.

Mulieres ipſæ, &c.] Ergo non viri, quia quamvis vir, & vxor ſint correlatiua, & diſpoſitum in vno correlatiuorum, cenſeatur etiam in alio diſpoſitum, iuxta *l. 1. C. de expreſſ. lib. 10.* id tamen obtinet quando in vtroque datur eadem ratio, ſecus ſi diuerſa vigeat, vt in hoc caſu, & ideo virum Catholicum matrimonium ſcienter cum hæretica contrahentem non incurrere ſimilem pœnam amiſſionis bonorum, reſoluunt Sanchez *d. c. 17. n. 22.* & Sanctar. *d. c. 9. dub. 2. n.* 15. 6

Quos hæreticos, &c.] Notatur ad hoc, quòd ſi vxor ſcienter contraxit matrimonium cum viro hæretico, tunc in delicti pœnam priuatur dote, & applicatur fiſco, vt per Peniam *in direct. Inquiſit. p. 3. comment.* 7
160. Sot. *n. 4. diſt. 39. art. fin. in princ.* Palat. *in repet. cap. per veſtras de donat. inter virum, §. 9. n. 11. cum ſeqq.* Simanch. *de Cathol. inſtit. c. 9. n. 75.* Sanch. *d. c. 17. à n. 17.*

Tunc ſciebant.] Ergo ſi tempore matrimonij maritus erat Catholicus, poſtea verò in crimen hæreſis incidit, tunc dos, ſeu alia quæcunque bona vxoris Catholicæ non confiſcantur, vt docent Palat. *in repet. d. rub. §. 66. n. 23.* Simanch. *de Cathol. inſtit. c. 9. num. 66*, Segura *de bonis lucratis, n. 13. & à n. 24.* Couar. *lib. 2. var. c. 8. n. 2. & 7.* Clar. *§. fin. q. 78. n. 15.* Cabed. *Luſit. deciſ. 183. n. 8. p.* 2. latè Sanch. *d. c. 17. à n. 1. vſque ad n. 16.* vbi *n. 17.* ſubdit cum gloſſ. *hic verbo tunc*, quòd exigitur, vt vxor tempore contractus ſciat virum eſſe hæreticum ad hoc vt in delicti pœnam eius dos publicetur, ſecus ſi poſtea ſciret. 8

In gloſſ. *Tunc*, ibi *ergo ſi tunc ignorabant, licèt poſtea ſciuerint, non habet locum pœna*, &c. Notatur ad hoc, quòd fœmina contrahens matrimonium cum hæretico ignorans illum eſſe hæreticum, non amittit dotem ſuam, quamvis poſt contractum matrimonium cognoſcat maritum eſſe hæreticum, vt per Franch. *n. 2.* Gemin. *etiam n. 2.* Ioan. Andr. Domin. & Anchar. *in fine hic*, Penia *in direct. Inquiſ. p. 3. comment. 160. verſ. in hac tractatione*, Læl. Zech. *in ſumm. tit. de Fide rub. de hæreſi, c. 11. n. 16. verſ. quartò ampliatur*, Farin. *de hæreſi, q. 190. §. 3. n. 52.* Sanctarel. *in ſimili tract. c. 19. dub. 3.* 9
n. 16. nam leges punientes inceſtas nuptias, & etiam Canones locum habent vbi ab initio ſcienter contractæ fuerunt, ſecus tamen ſi ab initio bona fide contractis nuptiis poſtea detecto impedimento vir & fœmina in eodem coniugali contractu perſeuerant, vt per Couar. *de ſponſal. p. 2. c. 6. §. 8. num. 19.* Duen. *reg. 150. verſ. ſecundo limita.* 10

In ead. gloſſ. ibi, *Præſumuntur autem ignorare niſi probentur ſcire.* Notatur ad hoc, quòd in dubio præſumitur 11

quòd ignorans contraxerit cum hæretico, ad fiſcum volentem vt dos publieetur, pertinet pr ibare quòd ſcienter euntraxerint, vt per Syluest. *in ſumma, verbo hæreticus*, §. 1. *n.* 13. Repert. Inquiſit. *in verbo dotes verſ. primo*, Farinac. *n.* 53. & Sanctarel. *n.* 16. *proximè citatis locis.*

SVMMARIVM.

1 *Filij hæreticorum vſque ad ſecundam lineam paternam, ad primam verò maternam ſunt inhabiles ad beneficium Eccleſiaſticum, vel officium ſæculare ſi patres ante mortem Eccleſiæ reincorporati non fuerint*, & n. 2.

3 *Intellige tam de natis poſt hæreſim, quàm etiam de natis ante hæreſim patris.*

4 *Generationis appellatione comprehenduntur filiæ, fœminæ, & nepotes.*

5 *Sententia condemnans parentes hæreticos non exigitur, vt filij, ac nepotes incurrant pœnas irregularitatis, ac inhabilitatis ad beneficia.*

6 *Statutum loquens de nepotibus hæreticorum, ſeu reconciliatorum non habet locum in reconciliato ſponte confeſſo promiſſa ſibi venia.*

7 *Hæreſis aſcendentium non nocet deſcendentibus, quandocunque illi aſcendentes fuerint Eccleſiæ reincorporati.*

8 *Filij hæretici pœnitentis, & ad Fidem redeuntis non priuantur beneficiis, nec ad alia obtinenda inhabiles redduntur.*

9 *Statutum inhabilitans filios hæreticorum ad beneficia, comprehendit filios hæretici, etiam pœnitentis, & ad Fidem redeuntis.*

10 *Filij hæretici relapſi, & traditi Curiæ ſæculari ſunt inhabiles ad beneficia Eccleſiaſtica, & officia, quamvis ille pœniteat, & decedat Catholicus.*

11 *Pœna contra filios hæreticorum à iure ſtatuta locum habet propter hæreſim matris.*

12 *Filius non debet portare arma familiæ maternæ, ſed paternæ.*

13 *Maſculinum concipit fœmininum in materia pœnali & odioſa.*

14 *Pœnæ omnes contra hæreticos, eorúmque fautores, &c. ſtatutæ, habent locum etiam in quibuſcunque filiis etiam illegitimis, & ſpuriis.*

Cap. Statutum. ij. XV.

1 Filij hæreticorum, credentium, receptatorum, defenſorum, & fautorum, ex paterna linea vſque ad ſecundum gradum, ex materna vſque ad primum, non poſſunt habere beneficia, vel officia, & intelligitur quando parentes vt tales, id eſt, hæretici, mortui ſunt, ſecus quando conſtat eos fuiſſe emendatos, & reincorporatos Eccleſiæ, & ad mandatum Eccleſiæ pœnitentiam pro culpa egiſſe, vel paratos ad eam recipiendam fuiſſe. Colligunt ex Ordin. Lap. Abbas, Archid. Gemin. Ioan. Andr. Anchar. Domin. Monach. Franch. Viuian. *in ration. lib.* 5. *pag.* 98. Alegona *in compend. pag.* 654. remiſſiuè Ximen. *in concord. p.* 1. *&* 2.

2 Hanc eandem concluſ. ex hoc text. deſumunt Anton. Gom. *tom.* 3. *var. c.* 2. *n.* 4. Dec. *in tract. crimin. lib.* 5. *c.* 45. *n.* 5. *in fin. verſ. & hoc intellige*, Molin. *de iuſtit. tom.* 3. *diſp.* 658. *n.* 19. *verſ. filij tamen*, Azor. *inſtit. moral p.* 1. *lib.* 8. *c.* 13. *poſt q.* 8. *in pœna* 8. *hæreticorum, & p.* 2. *lib.* 6. *c.* 4. *in princip.* Suar. *tom.* 5. *de cenſur. diſp.* 43. *ſect.* 3. *n.* 1. Farinac *fragment. crimin. p.* 1. *lit.* C, *num.* 350. *& de hæreſi q.* 191. *num.* 51. Sanctarel. *in ſimili tract. cap.* 34. *num.* 12. Sanch. *in præcepta Decalogi, lib.* 2. *cap.* 27. *num.* 2. *cum ſeqq.*

Ipſorúmque filij.] Intellige tam de natis poſt hære- 3
ſim, quàm etiam de natis ante hæreſim patris, vt tenent Perez *tit.* 7. *lib.* 8. *Ordin. pag.* 197. Menoch. *de præſumpt. lib.* 5. *præſumpt.* 33. *n.* 24. Farin. *in tract. de hæreſi, q.* 91. *§.* 2. *n.* 57. *&* 58. cenſuit Rot. *in Conchen. penſionis* 9. *Martij* 1598. coram Peregrino, vbi argumenta contrariæ partis ſigillatim reſpondet, prout eam refert Ricc. *de iure perſonarum extra gremium Eccleſiæ exiſtent. lib.* 5. *c.* 30. *n.* 27.

Vſque ad ſecundam generationem.] Ergo generatio- 4
nis appellatione comprehenduntur filiæ, fœminæ, & nepotes, vt per Tiraq. *de retractu lig.* §. 1. *gloſſ.* 9. *n.* 241. Menoch. *de præſumpt. lib.* 4. *præſumpt.* 84. *n.* 26. *& conſ.* 331. *n.* 12. Cald. Pereira *de poteſt. eligendi c.* 15. *n.* 27. *&* 28. Aloyſ. Ric. *in praxi rerum fori Eccleſ. deciſ.* 127. *n.* 5. *in prima editione.*

Qui tales eſſe, vel tales etiam deceſſiſſe probantur.] Er- 5
go non exigitur ſententia condemnans parentes hæreticos, vt filij, ac nepotes incurrant pœnas irregularitatis, & inhabilitatis ad beneficia, ſed ſatis eſſet ſi vel per euidentiam facti, vel per propriam confeſſionem parentum in iudicio conſtet parentes fuiſſe hæreticos, fautores, defenſores, aut receptatores hæreticorum, vt per Suar. *tom.* 5. *de cenſur. diſp.* 43. *ſect.* 2. *n.* 2. Sayr. *de cenſur. lib.* 6. *c.* 10. *n.* 40. Sanctar. *de hæreſi c.* 34. *dub.* 2. *n.* 11. Sanch. *in præcept. Decalogi, tom.* 1. *lib.* 2. *c.* 27. *n.* 28.

Quos emendatos eſſe conſtiterit, &c.] Notatur ad hoc, 6
quòd ſtatutum loquens de nepotibus hæreticorum, ſeu reconciliatorum, non habet locum in reconciliato ſponte confeſſo promiſſa ſibi venia, vt per Put. *deciſ.* 526. *lib.* 2. Nam hæreſis aſcendentium non nocet deſ- 7
cendentibus quandocunque illi aſcendentes fuerint Eccleſiæ reincorporati, vt citato hoc text. cenſuit Rot. *in Colimbrien. Canonicatus* 13. *Iunij* 1616. coram Card. Serrato, vbi etiam fuit dictum non eſſe faciendam diſtinctionem inter ſponte confeſſum, & condemnatum, de qua Capitaquen. *deciſ.* 69. *n.* 6. *p.* 2. & eadem Rot. *deciſ.* 105. *p.* 3. *lib.* 2. *diuerſ.* qui loquuntur in terminis ſtatuti Eccleſiæ Hiſpalen. inhabilitantis nepotes reconciliatorum, & concludunt ſtatutum eſſe intelligendum ſtrictè, & ſic de nepotibus tantùm illorum, qui fuerunt reconciliati poſt condemnationem, quapropter dictæ deciſiones coarctant ſtatutum Hiſpalen. emanatum contra deſcendentes reconciliatorum, non autem ampliant pœnas iuris communis contra eoſdem.

Vnde filius hæretici pœnitẽtis, & ad Fidem redeun- 8
tis non priuatur beneficiis, nec ad alia obtinenda inhabilis redditur, etiamſi eorum parentes ante peractam pœnitentiam obierint, dummodo tamen parati eſſent ad eam recipiendã, reſoluunt Carrer. *de hæretic. n.* 241. *verſ. limita niſi pater*, Gundiſalu. *eodem tract q.* 23. Pariſ. *conſ.* 2. *n.* 585. *lib.* 4. Surd. *conſ.* 368. *n.* 14. Didac. Quantec. *in quæſt. crim. tit de hæret. c.* 1. *n.* 11. *verſ. quod ſupradictum eſt*. Dec. *in tract. crim. lib.* 5. *c.* 45. *n.* 5. *verſ. limita tertiò*, Sanch. *d. lib.* 2. *c.* 27. *n.* 26. Ricc. *d. lib.* 5. *c.* 30. *n.* 41. vbi etiam poſt Verall. *deciſ.* 96. *n.* 7. *p.* 2. ſubdit illos tamen comprehendi ſub ſtatuto inhabilitante filios hæreticorum ad beneficia, Farin *de hæreſi, q.* 191. *§.* 2. *n.* 64.

Vtrùm autem pœna, de qua in hoc text. & alibi, lo- 9
cum habeat in filiis hæretici relapſi, & traditi Curiæ ſæculari, qui tamen pœnituit, & deceſſit Catholicus? Ex dictis videbatur dicendum talium filios pœnas huiuſmodi effugere, quod tanquam æquius probant *hîc* Ioan. Andr. & Gemin. *in* §. *hoc ſanè n.* 2. *verſ. dicit*, Repert Inquiſit. *verbo filij*, §. *nunc*, Alphonſ. Montalu. *ad leges Caſtellæ l.* 2. *tit.* 26. *p.* 7. *verſ. eſt ergo concluſio*, Surd. *concluſ.* 346. *num.* 14. & alij citati per Sanctarel.

de

de hæreſi, *c.* 34. *dub.* 2.*n.*17.*in princ.* Verùm licèt hæc ſententia probabilitate non careat; contraria tamen receptior eſt, illamque expreſsè tenent *in præſenti*, Anchar.*n.*1.*in fine*, Ioan.Andr.*n.*5. & Franch. *num.*4. *verſ.in gloſſ.verbo res incorporatus*, Simanch *de Cathol. inſtit.tit.*29.*n.*17.*verſ.ſed re attentius perpenſa*, Burſat. *conſ.* 289. *n.*16. *& ſeq. lib.* 3. Penia *in direct. Inquiſit. p.*3.*q.*115. *verſ.circa ſecundum*, *& verſ. quamvis prior*, Dec.*tract.crimin.lib.*5.*c.*45.*n.*3.*verſ.amplia etiamſi parentes*, Azor.*inſtit. moral. p.*1.*lib.*8.*c.*13.*q.*8.*in* 8.*hæreticorum pœna*, *verſ. quod autem*, *& p.*2. *lib.*6.*c.*4. *q.*3. *verſ. dubia etiam quæſt.* Soar. *de cenſur.tom.*5. *diſp.*43. *ſect.* 3.*n.*4. Auil.*in ſimili tract. p.*7.*diſp.*4.*dub.*3. Farin. *d.q.*191.*n.*65.Paramo *de origine S. Inquiſitionis*, *lib.*3. *q.*9.*n.*209. Sanch.*d.lib.*2.*c.*27.*n.*23. Rice.*d.lib.*5.*c.*30. *n.*22.*cum ſeqq.*id probantes ex hoc text.vbi ad dictum effectum duo requiruntur, nempè quod pater fuerit emendatus, & incorporatus Eccleſiæ vnitati, at relapſus non poteſt dici reincorporatus, quia Eccleſia illi denegat audientiam, *cap. ſuper eo*, *hoc eodem titul.*

11 In gloſſ. *Inane*, ibi, *item ſi mulier aliqua eſt hæretica*, &c. Notatur ad hoc, quòd pœnæ contra filios hæreticorum à iure ſtatutæ locum habent propter hæreſim matris, vt per Zanch.*in tract.de hæret.c.*28.*n.*8.*&* 10. Dec.*d.lib.*5.*c.*45.*n.*3.*&* 5.Rice.*d.c.*30.*n.*29. Farin. *de hæreſi*, *q.*191.*n.*63.

12 Notatur etiam ad hoc, quod filius non debet portare arma familiæ maternæ, ſed paternæ, vt per Tiraq.*de nobilit.c.*18.*n.*21.

13 In ead.gloſſ.ibi, *Cùm mulier committit*, &c. Notatur ad hoc, quòd in materia pœnali, & odioſa maſculinum concipit fœmininum, vt per Tiraq.*de retractu lig.*§.1.*gloſſ.*9.*num.*213.Card.Mantic.*de coniect. vltim. volunt.lib.*6.*tit.*7.*n.*18.Franc. Molin.*de ritu nupt. lib.*3. *q.*16.*à princ.*

14 In gloſſ. *Volumus*, ibi, *an filij illegitimi includantur hac prohibitione*, &c. Notatur ad hoc, quod pœnæ omnes contra hæreticos, eorúmque fautores, defenſores, & receptatores ſtatutæ habent locum etiam in quibuſuis filiis illegitimis, & ſpuriis, vt docent *in præſenti*, Ioan.Andr.*ſub n.*4. Anchar.*n.*2. Franch. *n.*4. Gemin.*etiam n.*4.Conar.*var.lib.*1.*c.*8.*n.*3. Menoch.*de præſumpt.lib.*5. *præſumpt.*33.*n.*11. Surd. *conſ.*386.*n.*6. Soar.*tom.*5.*de cenſur.diſput.*43.*ſect.*3. *num.*2. Iacob.de Graff.*in aureis deciſ. lib.*2.*c.*11. *num.*19. Azor. *d. q.* 8. *in* 8 *hæreticorum pœna*, *& p.*2. *lib.*6.*cap.*4.*q.*3. Sanch. *d. lib.*2.*c.*27.*num.*1. Rice. *d. lib.*5. *c.*30. *n.*1. *cum ſeqq.* vbi *à n.* 7. diſputat quid dicendum de filiis adoptiuis, Sanctarel. *de hæreſi*, *c.* 26.*dub.*1. *num.*5. vbi *cum ſeqq.* de filiis etiam adoptiuis, Farin. *in ſimili tract. q.* 191. *num.* 54.

SVMMARIVM.

1 *Inquiſitor Papa ſuper hæreſi ſine ſpeciali mandato non inquirit contra Epiſcopum, ſed ſi eum culpabilem ſciuerit, nuntiabit Papæ*, & n. 2.

3 *Cauſa hæreſis in Epiſcopo reſeruatur Sedi Apoſt.*

4 *Epiſcopi electi, & confirmati quamvis nondum conſecrati, cauſa hæreſis reſeruatur Sedi Apoſtol.*

5 *Inquiſitor contra Epiſcopum hæreticum illo tantùm caſu procedere poterit, quando ſic procedendi poteſtas ipſi à Papa fuerit expreſsè conceſſa.*

6 *Inquiſitores debent habita notitia de hæreſi alicuius Epiſcopi illam Papæ nuntiare.*

7 *Epiſcopi, & alij Prælati inferiores debent nuntiare Papæ hæreſes, & hæreticos, qui ſunt in territoriis ſuis.*

8 *Dictio.* expreſsè, *requirit expreſſam mentionem, non autem quæ deprehenditur ex verbis quantumcunque generalibus.*

9 *Expreſſum aliquando dicitur quod continetur ſub generalitate verborum.*

10 *Commiſſio ſpecialis procedendi contra Epiſcopum Inquiſitori facta, debet prouenire ab ipſa Sede Apoſtol.*

11 *Inquiſitor poteſt de hæreſi Epiſcopi cognoſcere, vt mittat negotium inſtructum ad Papam.*

Cap. Inquiſitores. XVI.

Inquiſitor deputatus à Sede Apoſt. vel ab alio, non 1 poteſt inquirere de hæreſi, vel procedere contra Epiſcopos, niſi in literis commiſſionis Sedis Apoſtol. expreſsè ponatur. Si tamen Inquiſitor ſciuerit, vel inuenerit Epiſcopum, vel eo ſuperiorem, commiſiſſe crimen hæreſis, aut eſſe diffamatos, vel ſuſpectos de hoc, tenetur denuntiare Sedi Apoſtol. Colligunt ex Ordin. Archid. Gemin. Ioan. Andr. Anchar. Domin. Monach.Franch.Vin.*in ration. lib.*5.*pag.*99. Alagona *in compend. pag.* 655. remiſſiuè Ximen. *in concord. p.*1.*&* 2.

Hanc eandem concluſionem ex hoc text. deſumunt, 2 Locat.*in opere iudic.verbo Epiſcopus*, Villadieg.*de hæretic. q.*7. *num.* 15. Simanch. *de Cathol. inſtit. tit.* 25. *num.*7. Rojas *ſing.*55. *num.*2. Penia *in direct. Inquiſit. p.*3. *comment.* 76. Henriq. *in ſumm. lib.*13.*cap.*55.§.2. *lit P*, Fr. Emman. *quæſt. Regular. tom.*2. *q.*81. *art.*1. Iſidor. Moſcon. *de maieſtate militantis Eccleſiæ*, *p.*1. *cap.* 11. *de Inquiſit. pag.* 277. *verſ. item nè procedant*, Dec.*in tract.crimin. lib.*5.*cap.*21.*num.*5. *& cap.*23.*n.*2. Farin. *de hæreſi*, *q.* 186. §.5. *à num.*114. vbi *num.* 119. limitat quando Epiſcopus eſſet ſuſpectus de fuga, & *num.* 120. pariter limitat quando Epiſcopus aliquid in manifeſtum Fidei detrimentum, & fidelium perniciem moliretur, quia tunc poteſt capi, & cuſtodiri donec Summus Pontif. certior redderetur, Molin. *de iuſtit.tract.*5.*diſp.*28. *num.*19. Farin. *de hæreſi*, *q.* 186. *n.* 113.ipſe ego *de officio*, *& poteſtate Epiſcopi*, *p.*3. *allegat* 112.*n.*14. Illuſtriſſim.D.meus Roder. à Cunha *de Confeſſoribus ſollicitantibus mulieres in Confeſſione*, *q.*12 *num.*6.

Vnde cauſam hæreſis in Epiſcopo reſeruari Sedi 3 Apoſtol. ſtatuit etiam Concil. Trident. *ſeſſ.* 24. *de reform.c.*5.& per illud tenent Penia *d. p.*3. *comment.*77. & Fr. Emman.*d.art.*1.*verſ. aduertendum tamen.* Et procedere etiamſi Epiſcopus ſit titularis, poſt Molin. *d. diſp.* 28. *n.*19. obſeruat Illuſtriſſ. D. meus Roderic. à Cunha *d. q.*12.*n.*7.*in princ.* vbi *num.*11. ſubdit pariter 4 procedere in Epiſcopis electis, & confirmatis, licèt nondum conſecratis, per ea quæ tradunt Molin. *d. diſput.*28. *num.* 19. & Sanch. *de matrim.lib.*8. *diſp.*2. *num.* 11.

Niſi in literis, &c.] Notatur ad hoc, quòd Inqui- 5 ſitor contra Epiſcopum hæreticum illo tantùm caſu procedere poterit quando ſic procedendi poteſtas ipſi à Papa fuerit expreſsè conceſſa, in tantùm quòd ſub commiſſione, ſeu delegatione facta procedendi contra quaſcunque perſonas cuiuſcunque dignitatis, & quibuſcunque generalibus verbis concepta, Epiſcopi non comprehenduntur, niſi expreſsè, & ſpecialiter de Epiſcopis facta fuerit mentio, vt per Gondiſal. *in tract.de hæret.q.*7.*n.*15.Carret.*in ſimili tract.n.*74.*verſ. niſi ſpecialiter*, Simanch.*in enchirid. tit.*8.*n.*1. Decian. *d. lib.* 5. *cap.* 21. *num.* 5. Farin. *dict. q.* 186. §. 5. *num.* 117.

Tenebuntur Sedi Apoſtol. nuntiare.] Notatur ad hoc, 6

quòd licèt Inquiſitores non poſſint contra Epiſcopum pro hæreſi procedere, debent tamen habita notitia de hæreſi alicuius Epiſcopi illam Papæ nontiare, vt per Simanch.*d.tit.*25.*n.*7.& 10. Zanch. *de heret.c.*8.*n.*9. *verſ.ſed poſſunt.* Carrer.*in ſimili tract.n.*74. Petr Greg. *ſyntagm.lib.* 37.*c.*7.*num.*3.*verſ.in perſona,* Dec. *d.lib.*5. *c.*21.*n.*3. *verſ. item quando*, Farin.*d.q.*186.§.5.*n.*121.

7 Epiſcopi etiam,& alij Prælati inferiores debent nuntiare Papæ hæreſes, & hæreticos, qui ſunt in territoriis ſuis, vt per Nauar.*conſ.*1.*de foro compet.in antiq.*

8 In gloſſ. *Expreſsè*. Notatur ad hoc, quod dictio *expreſsè*, requirit expreſſam mentionem, non autem quæ comprehenditur ex verbis quantumcunque ge-

9 neralibus, vt docet Cabed. *Luſit. deciſ.*12.*n.*7.*p.*2.licèt aliàs dicatur expreſſum, quod continetur ſub generalitate verborum, vt per Flamin. Pariſ. *de reſignat. benef.lib.*6.*q.*2.*n.*54.& *lib.*8.*q.*10.*n.*23. Brunor. à Sole *in locis communib. verbo expreſſum* 4. Flores de Mena *var.lib.*2.*q.*21.*n.*26.

10 In gloſſ. *Apoſtolica*, ibi, *ab alio quàm à Papa*, &c. Notatur ad hoc, quòd ſpecialis commiſſio procedendi contra Epiſcopum Inquiſitori facta debet prouenire ab ipſa Sede Apoſtol. non autem ab alio ſuperiore, Farin.*d.q.*186.§.5.*n.*117.*in fine.*

11 In ead gloſſ.ibi, *Etiam vt inſtructam remittant cauſam*, &c. Contra hanc gloſſ. tenet communis quod Inquiſitor poteſt de hæreſi Epiſcopi cognoſcere vt mittat negotium inſtructum ad Papam, ita Simanch. *de Cathol.inſtit.tit.*25.*n.*8.& *in enchirid. tit.*8. *n.*2. Penia *ad direct. Inquiſit. p.*3. *q.* 27. *comment.*76. *verſ. monendi tamen ſumus*, Dec. *d.lib.*5. *c.*23. *num.*2. Farin.*d. q.*186.§.5.*n.*126.

SVMMARIVM.

1 *Ordinariis non derogatur ſuper proceſſu hæreticorum, licèt Papa generaliter alteri deleget, & ſuper eodem facto Epiſcopus, & Inquiſitor poſſunt procedere communiter, vel diuiſim, vel proferre ſententiam, in qua ſi diſcordent debent Papæ referre.*

2 *Epiſcopi qualitercunque procedant in cauſa hæreſis debent ſeruare modum Inquiſitoribus impoſitum.*

3 *Poteſtas ampla, quam Epiſcopi de iure communi habent ad cognoſcendum de crimine hæreſis, reſtricta eſt hodie quoad forum exterius ad Tribunal S. Officij.*

4 *Inquiſitores contra hæreticam prauitatem ſunt iudices delegati, & non Ordinarij, ſi attendamus primæuam eorum inſtitutionem,* vt n. 10.

5 *Ordinarius iudex dicitur ille, qui iure ſui officij, dignitatis, vel magiſtratus iuriſdictioni, ſeu iuridicundo præeſt.*

6 *Inquiſitores non habent iuriſdictionem principaliter ratione Officij, cui illa adhæreat, ſed magis eam obtinent ex ſpeciali commiſſione, ſeu delegatione.*

7 *Ordinaria cenſetur iuriſdictio, quæ à lege, vel à Principe ad vniuerſitatem cauſarum, vel ad certum genus earum alicui vniuerſaliter committitur.*

8 *Verba,* auctoritate Apoſtol. procedat, *indicant iuriſdictionem commiſſam eſſe delegatam,* & n.9.

11 *Inquiſitores contra hæreticam prauitatem hodie poſſunt dici Ordinarij.*

12 *Inquiſitores in Regnis Hiſpaniarum immediatè à Summo Pontif.iuriſdictionem accipiunt, mediante ſola nominatione facta perſonarũ per Inquiſitorem generalem ex commiſſione Pontificis ſibi indulta.*

13 *Iuriſdictio Inquiſitoribus delegata non præiudicat iuriſdictioni Epiſcopi cùm cenſeatur conceſſa cumulatiuè, non priuatiuè.*

14 *Inquiſitor, & Epiſcopus in crimine hæreſis, & in eadem cauſa, eodémque facto poſſunt inſimul, diuiſim, vel coniunctim procedere.*

15 *Inquiſitore, & Epiſcopo diſcordantibus in prolatione ſententiæ, ſeu in alio actu, quem quiſque ſolus expedire non poteſt, debent Sedem Apoſt. conſulere.*

CAP. Per hoc. XVII.

PApa quando delegat generaliter negotium hæreticorum alicui in aliqua diœceſi, non derogat 1 Diœceſano quin poſſit procedere in eodem negotio auctoritate ordinaria, vel delegata ſi eam habet, & de eodem facto Ordinarius, & Inquiſitor communiter, vel diuiſim inquirere poſſunt,& ſi diuiſim procedant, tenentur inuicem communicare proceſſus, vt veritas meliùs inueniatur, & niſi in tali caſu alter alteri indicauerit deferendum, ſententia proferatur ſimul per vtroſque, & ſi non conueniunt, mittatur ad Sedem Apoſt.negotium ſufficienter inſtructum per vtroſque. Item Epiſcopus ſiue Ordinaria, ſiue delegata poteſtate 2 procedat, ſeruet in procedendo illum modum, quem Inquiſitores per iura communia,vel ſpeciales conceſſiones, ſeu ordinationes Sedis Apoſt.debent ſeruare. Colligunt ex Ordin.Lap. Abb. Archid. Gemin. Ioan. Andr.Anchar.Domin.Monach.Franch. Vio. *in ration. lib.*5.*pag.*99. Alagona *in compend.pag.*655. remiſſiuè Ximen.*in concord p.*1.& 2.

Poteſtas autem illa ampla, quam Epiſcopi de iure 3 communi habebant ad cognoſcendum de crimine hæreſis in vtroque foro, & in quacunque parte, & loco ſuarum diœceſum,reſtricta eſt hodie quoad forum exterius ad tribunal & domum Sancti Officij Inquiſitionis, vbi omnes Epiſcopi,qui ſunt in districtu euiuſque domus Inquiſitionis aſſiſtunt per ſe, vel per ſuos delegatos ad decidendum cauſas Fidei ſuarum diœceſum, vt docent Marc. Anton. Genuenſ.*in pract. Archiep.Neapol.c.*66.Ioan. Valer.*de differ.inter vtrumque forum verbo hæreſis, differ.*3.

Ab Apoſtolica Sede generaliter, &c.] Ergo inquiſitores contra hæreticam prauitatem iudices ſunt dele- 4 gati, non Ordinarij, vt docent Dec. *in cap. cauſam, n.*10.*de offic.deleg.* Alciat.*in rub.n.*19.*de offic.Ordin.* Simanch.*de Cathol.tit.*34.*n.*13.*direct.Inquiſit. p.*3.*q.*4.& *ibid.*Penia *comment.*53.Param.*de origine Officij S.Inquiſitionis, lib.*3.*q.* 2.*n.*37. Molin.*de iuſtit. tom.*6.*diſp.*28. *n.*1. D. Barboſ.*in l. cùm prætor*, §.1.*n.*44. & *n.*51. *cum ſeqq. ff. de iudic.*

Non obſtat quòd Inquiſitoribus non ſine officio, 5 magiſtratúve,ſed magis iure,& ratione officij Inquiſitoris iuriſdictio mandata eſt, vt probat text. *in cap. ne aliquis,* ibi, *officium, cap.vt officium* 11.*c.vt commiſſi,* 12. ibi, *officij, ſup.hoc eod.tit.& lib.*ac proinde iudex Ordinarius dicendus videtur, cùm talis dicatur ille, qui iure ſui officij, dignitatis, vel magiſtratus iuriſdictioni, ſeu iuridicundo præeſt, ſecundùm Morl.*in emporio iuris, tit.*2.*in prælud. n.*88. Molin. *d.tom.*6.*diſp.*8.*n.*2. & 3.D. Barboſ.*in d.l.cùm prætor*, §.1.*à n.*15.quia reſ- 6 pondetur Inquiſitores non habere iuriſdictionem principaliter ratione officij, cui illa adhæreat, nec ſub illius ratione eiſdem datam eſſe, vt contingit in Ordinariis, ſed magis eam obtinere ex ſpeciali commiſſione, ſeu delegatione, ratione cuius delegationis officium inquirendi, & iudicandi exercere dicuntur, ſicut aliàs quilibet delegatus ratione iuriſdictionis ſibi delegatæ officium habere dicitur, iuxta verba *rub. de offic.& poteſt.iudic. deleg.* & in hoc ſenſu intelligenda ſunt omnia iura *ſuprà* citata, quæ de Inquiſitoribus loquentia officij mentionem faciunt.

Nec etiam obſtat quòd eiſdem Inquiſitoribus intra

prouin

prouinciam, vel deſtrictum, ad quem ſunt deſtinati,
acquiritur cognitio vniuerſalis negotiorum ad Fidem
pertinentium, vt ita ſecundùm communem dicantur
conſtituti ad vniuerſitatem cauſarum; vel (vt alij nec
impropriè loquuntur) ſi non ad vniuerſitatem cauſa-
rum, quia ad certum, & ſpeciale negotium hæretico-
rum deputantur, ſaltem contra vniuerſitatem perſona-
rum, nempè hæreticorum, ſunt conſtituti; itavt eo-
rum iuriſdictio reſpectu perſonarum vniuerſalis ſit,
vt probat text. *in præſenti*, ibi, *generaliter*, poſt aliorum
Albert. *in c. 1. q. 7. n. 6. hoc tit.* Penia *d. comm. 53. verſic.
illud tamen*, & vbi ad vniuerſitatem cauſarum, vel ad
certum genus earum vniuerſaliter tantùm iuriſdictio
à lege, ſeu à Principe committitur, Ordinaria cenſe-
tur, vt per text. *in l. 1. verbo cùm Vrbem, ff. de offic. Præ-
fecti Vrbis*, reſoluunt Menoch. *de arbitr. lib. 1. q. 12. n. 9.*
D. Barboſ. *in l. cùm prætor, §. 1. à num. 37. 40. & 54. cum*
8 *ſeqq. ff. de iud.* Quia reſpondetur ideo Inquiſitores de-
legatos cenſeri, etiam ſi illis hæreticorum negotium, &
ita certum genus cauſarum generaliter à Papa com-
mittatur, vt inſinuat text. *in præſenti*, ibi, *generaliter*,
ex eo quia in tali commiſſione adiectum requiritur, vt
auctoritate Apoſt. procedant, & iudicent, *d. cap. vt offi-
cium, in princ.* ibi, *auct. Apoſt. & c. ſup. hoc eod. tit.* ac ſub-
inde ſuccedit regula text. *in c. cum aliquibus, verſ. niſi
quòd, de reſcript. hoc lib.* vt eleganter aduertit Menoch.
de præſumpt. lib. 2. præſ. 16. n. 41.
9 Cui conſiderationi non obſtat illud, quod aduersùs
eam adducit D. Barboſ. *d. §. 1. n. 60.* dicens *d. c. vt officiũ*,
non aſſerere quòd Inquiſitores cognoſcant auctoritate
Apoſt. ſed potiùs quòd habeant officium inquirendi
auctoritate Apoſt quod eſt longè diuerſum, ſiquidem
omnes Ordinarij officia ſua auctoritate Principis ob-
tinent; replicatur enim ſi attentè legatur, apertè dicere
Inquiſitores cognoſcere auctoritate Apoſt. verba enim
illa, *auctoritate Apoſt.* non conſtruuntur cum præceden-
tibus, ibi, *officium eſt commiſſum*, quaſi dicant quòd
habeant officium auctoritate Apoſt. (nam inter vna,
& altera verba virgula adiecta reperitur,) ſed magis
cum ſequentibus, ibi, *auctoritate Apoſt. poſitis efficaciùs
adimplere*, id eſt, exequi, & procedere, vt *infra* idèm
text. ait ibi, *procedatis*, ſic docens Pontifex officium
Inquiſitionis auctoritate Apoſt. ab Inquiſitoribus exe-
qui, ſeu adimpleri, quo admiſſo neceſſariò delegati
cenſendi ſunt, iuxta reg. *d. cap. cum aliquibus.*
10 Licèt autem omnia ſupradicta procedant attenta il-
la primæua Inquiſitorum inſtitutione ſecundum quam
à principio quidam deſtinabantur ad certas perſonas,
alij ad certas cauſas, & nonnunquam ad certas prouin-
cias prout neceſſitas exigebat, ac Summo Pontifici ne-
ceſſarium videbatur, nec officium eorum perpetuò
erat ſtabilitum, vt conſtat ex iis, quæ circa illorum
originem ex aliis tradunt Param. *lib. 2. tit. 1. c. 1. 2. & 5.*
11 & Molin. *d. diſp. 28. num. 4.* Nihilominus tamen, quia
poſtea in Regnis Caſtellæ, Luſitaniæ, Siciliæ, & aliis
locis ita ſuadente neceſſitate, & vtilitate ad Catholicæ
Fidei puritatem, & ſynceritatem conſeruandam offi-
cium Inquiſitorum perpetuò eſt conſtitutum ſub vno
Inquiſitore generali, & cum generali illius ſenatu, ac
aliis particularibus Tribunalibus, cum diuiſione diœ-
ceſum, & denique cum vniuerſali iuriſdictione, circa
omnes Fidei cauſas eidem officio veluti cohærentes,
quæ quidem omnia propria ſunt iudicum ordinario-
rum, ac iuriſdictionis ordinariæ. Nec in hoc videtur
admittenda differentia inter Inquiſitorem generalem,
& cæteros Inquiſitores, quam in ſpecie tradit D. Bar-
boſ. *d. §. 1. n. 65.* ex eo ductus quòd cæteri Inquiſitores
ſunt remouibiles ad nutum Inquiſitoris generalis;
confunditur enim ex eo quòd ſicut iſti ad nutum In-
quiſitoris generalis, ita & ille ad nutum Summi Pont.

amouibilis eſt, nec verum eſt dicere cæteros Inquiſi- 12
tores eſſe delegatos eiuſdem Inquiſitoris generalis, &
ab eo iuriſdictionem accipere, omnes enim immediatè
à Summo Pontif. iuriſdictionem accipiunt mediante
ſola nominatione perſonarum facta per Inquiſitorem
generalem ex commiſſione Pontificis ſibi indulta, vt
poſt Direct. *p. 2. q. 3. & ibid.* Penia *commento 52.* com-
probat latè Param. *lib. 3. q. 2. num. 37. cum ſeqq.* Molin. *d.
diſp. 28. num. 7.* qui difficultatibus in contrarium ſatiſ-
faciunt; quæ ſententia, nempe Inquiſitores eſſe iudi-
ces ordinarios, ſine dubio amplectenda foret, ſi, prout
hodie ſunt, fuiſſent à principio à Summo Pont. inſti-
tuti, quia tamen ab initio officium hoc delegatum in-
cepit, vt *ſuprà*, modò verò omnes ferè Ordinarij mu-
neris, ac iuriſdictionis qualitates, & effectus habent,
vt proximè, conſtanter dici poteſt illorum iuriſdictio-
nem in ſe quidem delegatam eſſe, haberéque omnes
excellentias delegatæ iuriſdictionis, ad ordinariam ta-
men valde accedere, & cum illa ferè in omnibus con-
uenire, itavt careat imperfectionibus delegatæ, vt ele-
ganter in propoſito tradit, & proſequitur Molin.
diſp. 28. n. 1. & 4.
Diœceſanis Epiſcopis, &c.] Notatur ad hoc, quòd iu- 13
riſdictio Inquiſitoribus delegata non præiudicat iuriſ-
dictioni Epiſcopi, cùm cenſeatur conceſſa cumulatiuè,
non priuatiuè, vt per Syluest. *in ſumm. verbo hæreticus,
§. 2. n. 10. verſ. quando negotium hæreſis*, Rojas *ſing. 28.
n. 2.* Gondiſalu. *in tract. de hæret. q. 7. n. 9.* Carrer. *in tract.
n. 67. verſ. & operabitur*, Simanch *de Cathol. inſtit. tit. 25.
n. 4.* Decian. *in tract. crimin. l. 5. c. 21. n. 10.* Sigiſm. Scacc.
de iud. c. 67. n. 9. Farin. *de hæreſ. q. 186. §. 3. n. 58.* vbi *n. 59.*
intelligit vt non cenſeatur derogatum iuriſdictioni
Epiſcoporum Ordinariæ per commiſſionem, ſeu dele-
gationem factam Inquiſitori generaliter de proceden-
do in omni crimine hæreſis, ſecus ſi commiſſio eſſet
reſtricta ad certa crimina, & certas perſonas ſpeciali-
ter, quia tunc etiam ordinariæ Epiſcoporum auctori-
tati cenſetur derogatum. Sed hodie obſeruatur quod
ſupr. dixi *n. 3.*
Concedimus quod per Epiſcopos, &c.] Notatur ad hoc, 14
quòd Inquiſitor, & Epiſcopus in crimine hæreſis, &
in eadem cauſa, eodémque facto poſſunt inſimul,
diuiſim, & coniunctim procedere, vt per Zanchin. *in
tract. de hæret. c. 8. n. 4. in princ.* Gondiſal. *in ſimili tract.
q. 8. n. 3.* Carrer. *eod. tract. n. 70.* Clar. *§. hæreſis, n. 5. verſ.
ſed quis*, Rojas *ſing. 44. n. 12. & de hæretic. p. 1. n. 439.*
Simanch. *d. tit. 25. n. 5.* Decian *d. lib. 5. c. 22. n. 8.* Farin. *d.
q. 186. §. 3. n. 56.*
In qua ferenda, &c.] Notatur ad hoc, quòd diſcor- 15
dantibus Inquiſitore, & Epiſcopo in prolatione ſen-
tentiæ, ſeu in alio actu, quam quiſque ſolus expedire
non poteſt, debent Sedem Apoſt. conſulere, vt per
Rojas *d. p. 1. n. 437.* Simanch. *d. tit. 25. n. 4. verſ. ſi verò
concordes*, Eymer. *in direct. Inquiſit. p. 3. q. 50.* vbi Penia
comm. 99. Decian. *d. l. 5. c. 21. n. 3. verbo item quando, &
n. 22. & c. 23. n. 18.* Farin. *d. q. 186. §. 3. n. 64.* vbi *n. 65.* ali-
quid faciendum ſi Epiſcopus, & Inquiſitor diſcordant
in tormentando inquiſitum de hæreſi.

SVMMARIVM.

1 *Epiſcopis, & Inquiſitoribus hæreſis non reſiſtant, ſed
omnino pareant domini temporales, & de eo crimi-
ne non cognoſcant, aliàs puniuntur.*
2 *Principes ſæculares, eorumque iudices tenentur lite-
ras & mandata Inquiſitorum contra hæreticam
prauitatem celeriter exequi, & illorum officium
nullatenus impedire, ſub pœna excommunica-
tionis.*

3 *Incarceratus pro quibuſcunque delictis, etiam atrocibus apud iudicem ſæcularem ſtatim remittendus eſt ad Tribunal S. Officij quandocunque petatur ob negotium Fidei.*

4 *Iudex ſæcularis in cauſa hæreſis eſt merus executor, itavt nec de mandato Inquiſitoris, nec de crimine ille cognoſcere poſſit.*

5 *Iudex ſæcularis tenetur punire, & morti tradere hæreticum ſibi ab Inquiſitoribus traditum, & ad id per cenſuras Eccleſiaſticas compelli poteſt.*

6 *Appellatio non datur à ſententia lata contra hæreticos eorúmque credentes, fautores, &c. ſed limitatur aliquibus modis.*

7 *Hæreſis cognitio nullo pacto ſpectat ad iudices ſæculares.*

8 *Hæreſis crimen eſt merè Eccleſiaſticum.*

9 *Dictio*, quoquo modo, *quid denotet, oſtenditur.*

10 *Inquiſitionis S. Officium impedientes puniuntur non ſolùm ſi directè impediant, ſed etiam ſi indirectè.*

11 *Officium S. Inquiſitionis impediens excommunicationis vinculo eſt innodatus.*

Cap. Vt Inquiſitionibus. XVIII.

1 PRincipes & Rectores ſæculares obedire debent Epiſcopis, & Inquiſitoribus, & intendere in captione, inueſtigatione, & diligenti cuſtodia hæreticorum, & fautorum cùm fuerint requiſiti, vt tradantur in carceres Epiſcoporum, & Inquiſitorum, vel alibi in diſtrictu, vbi Epiſcopus, vel Inquiſitor mandauerit, ac cuſtodiantur arctè per viros Catholicos deputandos per Epiſcopum, vel Inquiſitorem, donec eorum negotium terminetur per iudicem Eccleſiaſticum, & quando condemnati de hæreſi ipſis relinquuntur, ſtatim eos accipere debent, & ſine dilatione punire, non obſtante appellatione, vel proclamatione eorum, quia hæc ſunt illis interdicta à legibus. Item prohibetur dominis, & officialibus prædictis, vt non cognoſcant, vel iudicent de crimine hæreſis, quia eſt Eccleſiaſticum, nec liberent è carcere captos pro hæreſi ſine licentia, vel mandato Epiſcopi, aut Inquiſitoris, nec executionem ſibi iniunctam promptè facere, vel adimplere detractent, nec præſumant directè, vel indirectè impedire ſententiam, vel proceſſum iudicum, Inquiſitorum, vel Epiſcopi. Si quis prædictorum præſumpſerit contrafacere, vel ſe opponere, ſeu impedire, & qui ſcienter in prædictis dederit auxilium, conſilium, vel fauorem, eſt excommunicatus, & ſi per annum pertinax in excommunicatione permanſerit, ex tunc condemnabitur, vt hæreticus. Colligunt ex Ordin. Anch. Gemin. Ioan. Andr. Dominic. Monach. Franc. Viuian. *in ration. lib. 5. pag.* 100. Alagona *in compend. pag.* 655. remiſſiuè Ximen *in concord p.* 1. *&* 2.

2 *Pareant, & intendant*, &c.] Notatur ad hoc, quòd Principes ſæculares, eorúmque iudices tenentur literas, & mandata Inquiſitorum contra hæreticam prauitatem celeriter exequi, & illorum officium nullatenus impedire ſub pœna excommunicationis, vt per Carrer. *in praxi tit. de hæret. §. circa ſecundum, num.* 56. Lucern. Inquiſ. *verbo impedientes, n.* 1. Simanch. *de Cathol. inſtit. tit.* 23. *n.* 9. Azeued. *l.* 15. *n.* 7. *tit.* 1. *lib.* 4. *noua recop.* & ad hoc poſſunt Inquiſitores prædicti eos compellere cenſuris, & pœnis, vt docent Decian. *in tract. crimin. l.* 5. *c.* 22. *n.* 11. Bobadil. *in ſua politica, l.* 2. *c.* 1. *n.* 16. Parenamens *in comment. ad Ordinat. Reg. Luſit. lib.* 2. *tit.* 6. *in princip. n.* 1.

3 *In poteſtatem. ſeu carcerem*, &c.] Incarceratum pro quibuſcunque delictis etiam atrocibus apud iudicem ſæcularem ſtatim remittendum eſſe ad Tribunal S. Officij quandocunque petatur ob negotium Fidei, ſtatuit ſanct. mem. Pius V. *in ſua conſtit. incipien. Sanctiſſimus Dominus*, cuius meminere Simanch. *in fin. tract. de Cathol. inſtit.* & Penia *in addit. ad tract. de Sirigiis, quem inſeruit in fine direct. Inquiſ.* Ioſeph. Seſſe *de inhib. c.* 30. *n.* 52. *cum ſeqq.*

Statim recipiant indilatè, &c.] Iudex ergo ſæcularis in cauſa hæreſis eſt merus executor, nec de proceſſu, nec de ſententia, aut de mandato Inquiſitoris, nec de crimine illo cognoſcere poteſt, etiamſi mortis pœna imponenda ſit hæretico, quia totum hoc Inquiſitoris prudentiæ relinquitur, itavt locus non detur reuiſioni, vt docent Campag. *in addit. ad Zanch. in tract. de hæretic. c.* 8. *lit. A*, Villadieg. *in ſimili tract. q.* 19. *verſic. an iudex ſæcularis*, Simanch. *de Cathol. inſtit. c.* 36. *à num.* 4. Fulch. *de viſitat. lib.* 2. *c.* 21. *n.* 8. Rojas *de priuil. Inquiſit. n.* 450. Lucern. Inquiſit. *verbo executio contra damnatos*, Pelliz. *in ſpeculo Principum, rub.* 11. *§. viſo, num.* 1. vbi Borrel. *in addit. lit. B*, Palat. *in repetit. c. per veſtras, de donat. inter virum, notab.* 2. *§.* 1. *n.* 22. Azeued. *d. l.* 1. *n.* 125. Penia *in direct. Inquiſit. p.* 2. *ſchol.* 99. *verſic. ex hac aſſertione*, Ceued. *ad Decretal. collect.* 55. *n.* 2. Soar. de Pace *in pract. tom.* 2. *prælud.* 2. *n.* 30. Fr. Ludou. Mirand. *de ordine iudic. q.* 1. *art.* 5. *concl.* 5. Curi. Philip. *p.* 3. *§.* 3. *n.* 19. Farin. *in pract. crimin. p.* 3. *q.* 97. *num.* 103. Sanctarel. *de hæreſi c.* 40. *dub.* 4. *n.* 24. Mendez à Caſtro *d. lib.* 2. *c.* 1. *num.* 16. Aloyſ. Ricc. *in praxi rerum fori Eccleſiaſt. deciſ.* 330. *in* 2. *edit.* 4

Itavt teneatur ipſe iudex ſæcularis punire, & morti tradere hæreticum ſibi ab Inquiſitoribus traditum, ad idque per cenſuras Eccleſiaſticas compelli poſſit, quamvis dicat liquidò ſibi conſtare ſententiam eſſe iniuſtam, ſecundùm Farin. *d. q.* 97. *n.* 105. *cum ſeqq. & in tract. de hæreſi q.* 186. *n.* 162. 5

Non obſtantibus appellationibus, &c.] Notatur ad hoc quòd à ſententia contra hæreticos, eorúmque credentes, fautores, defenſores, & receptatores lata non datur appellatio, vt per Syluest. *in ſumm. verbo hæreticus, n.* 4. *verſ. octaua*, Zanchin. *in tract. de hæret. cap.* 20. *num.* 1. Carrer. *in ſimili tract. n.* 129. Simanch. *de Cathol. inſtit. tit.* 6. *num.* 2. *& in Enchirid. tit.* 65. *num.* 1. Ioan. Rojas *ſing.* 19. *num.* 1. *cum ſeqq. & ſing.* 179. *num.* 2. Decian. *in tract. crimin. lib.* 5. *cap.* 20. *num.* 16. *& cap.* 58. *num.* 1. Ludouic. à Paramo *de origine S. Inquiſitionis, lib.* 3. *quæſt.* 4. *num.* 58. Farinac. *de hæreſi q.* 185. *§.* 15. *n.* 227. *cum ſeqq.* vbi *num.* 230. addit quòd ſicut hæreticus à ſententia contra ſe lata appellare non poteſt, ita nec etiam appellare poſſunt illius hæredes, & *num.* 232. limitat in appellatione à ſententia interlocutoria grauaminis illati ante diffinitiuam, & *num.* 235. limitat pariter in appellatione à decreto torturæ, & *num.* 240. declarat quòd in caſu limitationum ſupradictarum ſi Epiſcopus ſit ille, qui grauat, & grauatus eſt de exemptis, à tali grauamine appellatur ad Papam; ſi verò grauatus non eſt de exemptis, tunc appellatur ad Metropolitanum, vel etiam ad Papam omiſſo medio, at verò ſi Inquiſitor eſſet Religioſus, non appellatur ad Prouincialem, ſeu Generalem ipſius Inquiſitoris ſuperiorem, ſed ad Papam. 6

Prohibemus quoque, &c.] Notatur ad hoc, quòd cognitio criminis hæreſis nullo pacto ſpectat ad iudices ſæculares etiam contra laicos, nec in eo iudex ſæcularis ſe intromittit niſi à iudice Eccleſiaſtico fuerit requiſitus, & ſi ſe intromiſerit, ipſo iure eſt excommunicatus, vt per Alphonſ. de Caſtro *de iuſta hæret. punit. lib.* 1. *cap.* 23. Simanch. *de Cathol. inſtitut. tit.* 36. *n.* 1. *& in enchirid. tit.* 6. *num.* 1. *& tit.* 66. *num.* 1. Albertin. *de agnoſcend. aſſert. q.* 25. *num.* 42. Zanchin. *de hæret. cap.* 8. *num.* 1. *&* 2. Gundiſalu. *in tract. de hæret. q.* 7. *num.* 20. 7

&

& q.20.n.3. Carter. *in eodem tract.n.61.& 64.ante fin.* Clar.§.*hereſis n.4.verſ.hoc crimen.hereſis*, Petr.Gregor. *ſyntagm.lib.33.c.7.n.2.*Decian.*in tract.crimin lib.5.c.25.n.1.& 2.*Sigiſmund.Scacc. *de iudic.c.15.n.2.* Lodouic. à Paramo.*de origine S. Inquiſit.lib.3. q.7. n.30. in fine*, Sanctarel. *de hereſi c.40. dub.4. n.22.* Farinac. *in ſimili tract.q.186.§.9.n.153.cum ſeqq.*vbi *n.154.*ampliat, vt ſæcularis iudex non cognoſcat de crimine hæreſis non ſolùm principaliter,ſed nec etiam incidenter,& *n.158.* ſubdit quòd licèt iudex ſæcularis non poſſit ſe intromittere in cognitione hæreticæ prauitatis, non tamen prohibetur hæreticos carcerare ad effectum illos remittendi iudici Eccleſiaſtico.

8 *Cùm merè ſit Eccleſiaſticum.*] Notatur ad hoc, quòd crimen hæreſis merè eſt Eccleſiaſticum,vt per Carter. *in pract.tit.de heretic. n.71.* Brun. *de heretic. lib.4. c.1.* Clar.*in §.hereſis à n.4.& §.fin.q.96.n.7.* Palat. *in repet. dicti cap.per veſtras §.23.num.16.* Gregor. *l.7.verbo Catholicos, tit.7.p.6.* Villalob. *commun. opin. verbo hereſis, num.42.* Petr. Gregor. *ſyntagm. lib.33. cap.7. num.2.* Param.*de origine S Inquiſitionis lib.3. quæſt.7. num.30. in fine*, Caſtro *de iuſta heretic.punit. lib.1. c.23.* Perez *l.3.tit.4.lib.8 Ordin pag 86. cum ſeq.* Duen. *reg.145. limit.2.* Decian.*in tractat.crimin.lib.5.cap.53.* Azeued. *l.1.num.116.tit.3. lib.8. noue recopilation.* Marta *de iuriſdict. part.1. cap.51. num.3. cum ſequentib.* optimè Ignat.de Villar.*in ſylua reſponſ.lib.1.reſp.12.n.18.* Peregrin *de iure fiſci lib.4. tit.5. n.29. verſ. huiuſmodi verò crimen.* Farinac.*in tract. de hereſi,quæſt.189.§.9. n.152. cum ſeqq.*

9 *Quoquomodo.*] Denotat hæc dictio, vt ſæculares non ſe intromittant in cauſis hæreſis, neque in iure, neque in facto conſiſtentibus, vt obſeruat D. Barboſ. *in l.Titia n.37.ff.ſolut.matr.*

10 *Directè,vel indirectè*, &c.] Notatur ad hoc, quòd impedientes Sanctum Inquiſitionis Officium puniuntur non ſolùm ſi directè impediant, ſed etiam ſi indirectè, vt per Vmbert. Locat.*in iudic. Inquiſit. verbo fautores, n.2.& verbo ſuſpicio n.11.* Eymeric, *in direct. Inquiſit.p.2.q.54. à n.1.* Farinac. *de hereſi, q.182.§.5. num.14.*

11 *Si quis verò de prædictis*, &c.] Notatur ad hoc, quòd impediens S. Inquiſitionis Officium, excommunicationis vinculo eſt innodatus quam ſi per annum animo ſuſtinuerit pertinaci ex tunc violenta ſuſpicione conuictus, eſt vt hæreticus condemnandus, vt docet Eymeric. *in direct. Inquiſit. p.2.q.56. n.2.pag. mihi 380.*

12 In gloſſ,*Percuſſum*, ibi, *nota canonem lata ſententia.* Ita Tiraq. *in l ſi vnquam, verbo reuertatur, n.72. C.de reuocand donation.*

SVMMARIVM.

1 *Bona hereticorum ipſo iure ſunt confiſcata, ſed apprehenſio bonorum fieri non debet per dominum ſecularem niſi prius pronuntiatum fuerit ſuper crimine per iudicem Eccleſiaſticum.*

2 *Bona contrahentium inceſtas nuptias fiſco ipſo iure à die commiſſi criminis adiudicantur.*

3 *Hereticorum bona confiſcantur ipſo iure.*

4 *Heretici, & alij, quorum bona ipſo iure publicantur, retinent rerum ſuarum dominium, donec per ſententiam declarentur.*

5 *Hereticus non cenſetur priuatus bonis ſuis ante ſententiam iudicis declaratoriam.*

6 *Sententia declaratoria hereſis incurſa requiritur vt priuatio ſuum plenarium habeat effectum,nec ante poterit hereticus remoueri à poſſeſſione.*

7 *Hereticus habet rerum ſuarum poſſeſſionem antequam feratur ſententia declaratoria contra illum, itaut ſi de facto occupentur, contra occupantem poteſt agi ad reſtitutionem.*

8 *Sententia declaratoria neceſſaria eſt in caſibus in quibus lex ipſo iure pœnam inducit, vt amoueri poſſit reus à poſſeſſione.*

9 *Heretici, & alij, quorum bona ipſo iure confiſcantur, minimè tenentur ante iudicis ſententiam ea fiſco reſtituere.*

10 *Sodomia vitium quod, & quæ perſena incurrant illud exercentes remiſſiuè.*

11 *Pœna impoſita per legem raptoribus, qui cum raptis, parentibus ſuis non conſentientibus, matrimonium contrahunt, habent locum, & ſeruantur de iure Canonico.*

Cap. Cùm ſecundùm. XIX.

HÆreticorum bona ſunt ipſo iure confiſcata, executio verò confiſcationis, vel occupatio bonorum non debet fieri ante ſententiam promulgatam ab Epiſcopo, vel à perſona Eccleſiaſtica habente poteſtatem, nec mirum, quia qui contrahit inceſtuoſas nuptias vel raptores contradicentibus parentibus, vel qui prohibita tranſuehunt, priuantur ipſo iure, multò magis hîc colligunt ex Ordin. Lap. Abb. Archid. Gemin. Ioan Andr. Anchar. Dominic. Monach. Viuian. *in ration. lib.6. pag.101.* Alagona *in compend pag.656.* remiſſiuè Caſal. *in annotat.* & Ximen. *in concord. p.1.& 2.* 1

Inceſtas nuptias contrahentes eo ipſo, &c.] Notatur ad hoc, quòd bona contrahentium inceſtas nuptias fiſco ipſo iure à die commiſſi criminis adiudicantur, vt per Duen.*reg.150.* Couar. *de ſponſalib. p.2.c.6.§.8. num.6.* 2

Bona hereticorum, &c.] Notatur ad hoc,quòd bona hæreticorum confiſcantur ipſo iure, vt per Clar. *in §. hereſis,n.13.* Menoch. *remed.1.recup.n.308.& conſ.99. n.165.cum ſeqq & conſ.195. n.2. & conſ.185.num.8.& conſ.289.n.10.*Mench.*de ſucceſſ.progreſſ.l.1.§.4.n.166.* Gail.*de pace publica.l.1.c.19.n.18.*Burſat.*conſ.7.n.30.& conſ.14.n.3.*Henriq *in ſumm.l.15.c.56.§.1.lit.Z*, Surd. *deciſ.247.n.1.& de aliment. tit.8. priuileg.35. & tit.9. q.32.*Peregrin.*de iure fiſci,lib.5.tit.1.n.166.*Azor.*inſtit. moral.p.1.l.8.c.12.q.1.*Roland.*conſ.8.lib.3.* Carpan *ad ſtatuta Mediolan. tit.de bonorum confiſcat.n.610.* Franc. Torreblanc.*in epit.direct.lib.3.c.11.n.7.* Paul.Comitol. *reſponſ.moral.l.4.c.1.*Sayr.*in Claui Regia,lib.9.c.11.n.3.* Leſſ.*de iuſtit.l.2.c.29.dub.8.* Farin. *in praxi crimin.p.1. q.25.n.15.& in tract.de hereſi,q.190.§.1.n.1.cum ſeqq.* Sanch.*in præcepta Decalogi, tom.1. lib.2.c.14.à num.1.* Reuerend.D.Ricciul.*de iure perſonarum extra gremium Eccleſiæ exiſt.l.5.c.31.num.3.* Sanctarel. *de hereſi,c.21. dub.1 à princip.* 3

Ee ipſo iure ſuarum dominium, &c.] Notatur ad hoc quòd hæretici, & alij, quorum bona ipſo iure publicantur, amittunt bonorum ſuorum dominium à die commiſſi criminis, illudque in fiſcum transfertur, vt docent Surd.*de aliment.tit.8.priuil.59.n.7.& 8.& tit.9. q.31.num.5.*Menoch.*conſ.185.num.8.* Peregrin.*d.tit.1. num.166.*Leſſi *d.c.29.dub.8.n.64.* Sayr. *in claui Regia, lib.3.cap.9.num.31.*Azor.*d part.1.lib.5.cap.7.q.2.& l.8. c.12.q.2.*Ricciul. *d.cap.31.num.6.* Contrariam tamen ſententiam,quæ forſan ſicut receptior, ita probabilior videtur, videlicet quòd ij omnes retinent rerum ſuarum dominium, donec per ſententiam declarentur, probant Simanch. *de Cathol. inſtit.tit.9.n.173.& 187. & à n.229.*Vaſq. *1.2.q.96. art.5. diſp.170. toto cap.3.* 4

Franc.Bec.*conſ.*57.*ſub num.*15. Molin. *de inſtit. tom.*1. *diſp.*95.*col.*11.*verſ. dubium verò eſt*, Henriq *in ſumm. l.*13.*c.*56.§.2.*paulò ante finem*, Auil.*de cenſur.p.*1 *dub.*7. *col.*3.Sanch.*d.lib.*2.*c.*22.*n.*2.*&* 3.plures,quos refert, & ſequitur Sanctarel.*d.q.*21.*dub.*1.*n.*2.

5 *Vel bonorum ipſorum occupatio*,&c.] Notatur ad hoc, quòd hæreticus non cenſetur priuatus bonis ſuis ante ſententiam iudicis declaratoriam, vt per Menoch. *conſ.*99.*n.*168.*cum ſeqq. & conſ.*185. *n.*7. *& conſ.*301. *n.*20.*& de arbitr.caſu* 416.*n.*63.Menoch.*vſufreq.c.*7.*n.*3, *&* 14.Mexi.*in tract.taſſa panis concl.*6. *n.*68. *cum ſeqq.* Henriq.*d.lib.*13.*c.* 56.§.2. *lit.F*, Surd.*deciſ.*247.*num.*2. Zerol.*in praxi Epiſcop.p.*1.*verbo priuatio, verſ.ad quintum*, Fr.Emman. *quæſt.Regul.tom.*2.*q.*83.*art.*1.

6 Priuatio enim vt ſuum plenarium ſequatur effectum requiritur ſententia declaratoria hæreſis incurſæ, nec ante poterit hæreticus remoueri à poſſeſſione, vt docent Sarnen.*in reg.de annali,q.* 52.*n.*5.*verſ.ſecunda ratio eſt*,Burſat.*conſ.*14.*n.*18.*&* 19.*lib.*1.Surd.*deciſ.*247.*n.*2. Sanch.*d.l.*2.*c.*26.*n.*12. Ricciul *d lib.*5.*c.*19.*n.*12.

7 Antequam enim feratur ſententia declaratoria contra hæreticum, habet ille veram rerum ſuarum poſſeſſionem, Simanch. *de Cathol inſtit.tit.*9.*n.*173.*& ſeqq.* Surd.*de aliment.tit.*9.*q.*32.*n.*24 Ricciul.*d.lib.*5.*cap.*51. *n.*10. itavt ſi de facto occupentur ab aliquo, contra occupantem poſſit agi ad reſtitutionem, prout reſoluunt Burſat.*conſ.*41.*n.*22.*verſ.crederem,lib.*1.Molin.*d.diſp.*95. *in ſolut ad* 3.Vaſq.1.2.*q.*96.*art.*5. *diſp.*170. *c.*4. *num.*5. Sanch.*d.lib.*2.*c.*22.*n.*18. Ricciul. *d.c.*31.*n.*11.

8 Nam ſententia declaratoria neceſſaria eſt in caſibus in quibus lex ipſo iure pœnam inducit, vt amoueri poſſit reos à poſſeſſione, vt tradunt Tiraq. *in l ſi vnquam, verbo reuertatur, n.*400.*cum ſeqq. C.de reuocand. donat.*Menoch.*remed.*5.*recuper.n.*69. Capyc.*deciſ.*112. *n.*1. Surd.*de aliment.tit.*9.*q.*25.*n.*73. *& ſeqq.* Peregrin. *de iure fiſci, lib.*4.*tit.*5.*num.*8.*cum ſeqq.* Aloyſ. Ricc.*in collect.deciſ. p.*2.*collect.*303. Bernard. Græuæ *ad pract. Camera Imper.l.*1.*concl.*51.*n.*3. Cald.Pereira *de reſolut. emphyt cap.*17.*num.*25.*&* 29.*& quæſt.forenſ.lib.*1.*q.*23. *n.*49.*& conſ.*2. *n.*24.

9 Vnde hæreticos, & alios, quorum bona ipſo iure publicantur, minimè teneri ante iudicis ſententiam reſtituere fiſco ea bona, ſuſtinent Anton. Gomez *var. tom.*3.*cap.vlt.n.*3.Simanch.*d.tit.*9.*à num.*161. Peña *in direct.Inquiſit.p.*3.*commento* 158. Azeued. *in rub. tit.*1. *n.*24.*lib.*2.*& l.*1.*n.*189.*tit.*3.*lib.*8. *noua recopil.* Molin. *de iuſtit. tom.*1. *diſput.* 95. *verſ. contrariam ſententiam*, Henriq.*d.c.*56. §.2. *paulò ante fin.* Sayr. *d.l.*2.*c.*9.*n.*20. Leſſi.*d.c.*29.*dub.*8.*n.*64. Emman. Sà *verbo fiſcus*, *n.*4. & plures alij citati à Cened. *ad Decret. collect.* 2. *n.*3.& à Sanch.*d.lib.*2.*c.*22. *n.*6. & à Sanctarel. *d.c.*21.*dub.*1. *num.*4.

10 In gloſſ. *Natura contrarias*. De Sodomiæ vitio, & de pœnis contra illud exercentes egi latè *de offic. & poteſt.Epiſcop. p.* 2. *alleg.*44.

11 In gloſſ.*Certóque caſu*,ibi, *ſed nunquid de iure Canonico habebit locum hæc pœna*, &c. Notatur ad hoc,quòd pœnæ impoſitæ per legem raptoribus,quæ cum raptis, parentibus ſuis non conſentientibus, matrimonium contrahunt,habent locum, & ſeruantur de iure Canonico,vt per Gotier.*practic.lib.*2.*q.*1.*num.*13. Sanch. *de Matrim. lib.*7.*diſp.*12.*n.*27.

12 In gloſſ. *Ipſo iure*, ibi, *& puto confirmationem hanc locum habere, etiamſi ille Catholicos filios habeat*, &c. Vide Ricc.*d.lib.*5.*c.*28.*n.*7.

SVMMARIVM.

1 *Compendium huius text.refertur.*

2 *Hæreticorum in cauſis proceditur ſimpliciter & de plano, & ſine ſtrepitu, & figura iudicij.*

3 *Clauſula*, ſimpliciter, & de plano, &c.*in crimine hæreſis non tollit ſolemnitates iuriſgentium, vel diuini, nec per illam ſublata ſunt ſubſtantialia, & neceſſaria cauſæ.*

4 *Aduocatus, ſeu procurator non admittitur quando contra hæreticum proceditur.*

5 *Citatio partis vt videat iurare teſtes non requiritur, nec illorum, & accuſatorum nomina publicantur in cauſis hæreticalibus, quod an procedat ſolùm ſi immineat graue teſtiũ periculum,oſtenditur,n.*6.& 7.

8 *Specialitas huius tex.in quo conſiſtat, oſtenditur.*

9 *Citatio partis eſt facienda, & teſtium nomina ſunt publicanda non dato graui teſtium periculo, ſed timore tantùm alicuius leuis damni.*

10 *Periculum an ſit graue, vel non, iudicum conſcientiæ, & arbitrio relinquitur.*

11 *Citatio, & publicatio teſtium hodie indiſtinctè denegatur in crimine hæreſis.*

12 *Hæreticalibus in cauſis poſt publicationem, vel aperturam teſtium poſſunt iidem,vel alij teſtes recipi.*

13 *Clauſ.*ſimpliciter, & de plano, &c.*quam vim, & effectum habeat, remiſſiuè.*

14 *Clauſ* ſimpliciter, & de plano, &c.*operatur vt ordo iudiciarius ſit ſublatus.*

15 *Clauſula*, ſimpliciter, & de plano, &c. *non poſſunt vti inferiores à Papa.*

16 *Legatus de latere non poteſt committere cauſam ſine ſtrepitu, & figura iudicij definiendam.*

17 *Inferior non poteſt tollere legem inferioris.*

Cap. Statuta. XX. & vlt.

IN inquiſitionis hæreticæ prauitatis negotio procedi 1 poteſt ſimpliciter,&de plano, & abſque Aduocatorum,ac iudiciorum ſtrepitu, & figura. Item ſi propter potentiam reorum timetur imminere graue periculum accuſatoribus,teſtibus,vel deponentibus, ſi publicentur nomina, tunc eorum nomina non publicè, ſed ſecretè coram Epiſcopo, vel eo abſente coram Vicario, quando Inquiſitores procedunt, ſi verò procedit Epiſcopus, coram Inquiſitoribus ſi haberi commodè poſſit copia eorundem,& ſemper etiam coram aliis perſonis, prouidis,honeſtis, & iuriſperitis, quibus ſeriò manifeſtetur,& explicetur totus proceſſus,& de eorum cõſilio procedatur ad ſententiam,& condemnationem,& ad cognitionem iudicis inſtruendam adhibeatur plena fides depoſitionibus talium teſtium,non obſtante quòd deponentium, vel teſtium nomina non fuerint eis oſtenſa. Item conſultoribus prædictis poſſunt indicere ſecretum de præmiſſis, & ſi opus fuerit ſub pœna excommunicationis ipſo facto incurrenda, ſi violent ſecretum,ſed Inquiſitores Epiſcopum,vel Epiſcopus Inquiſitores hac de cauſa non excommunicet, ſed in virtute ſanctæ obediẽtiæ tenentur ad ſecretum. Item præcipitur Epiſcopis,& Inquiſitoribus, vt vbi eſt ſecuritas, non dicant eſſe periculum, & ſic nomina ſupprimant,nec vbi eſt periculum,dicant eſſe ſecuritatem,& ſic nomina vulgentur. Item decreta,& reſponſa Pontificum circa Inquiſitionem,quæ hic non contradicunt, maneant in ſuo robore.Colligunt ex Ordin. Lap.Abb. Archid. Gemin. Ioan. Andr. Anch. Domin. Monach. Franch. Viu. *in ration. lib.* 5. *pag.*102. Alagona *in compend.pag.*657.remiſſiuè Ximen.*in concord.p.*1.*&* 2.

Procedi

a *Procedi poſſit ſimpliciter, & de plano*,&c.] Notatur ad hoc, quòd in cauſis hæreticorum proceditur ſimpliciter,& de plano, ſine ſtrepitu, & figura iudicij, vt per Syluest. *in ſumm. verbo hæreticus*, §. 5. *num*.10. *in princ*. Simanch. *de Cathol. inſtit. tit*.5. *num*.1.*& tit*.44. *num*.30. Zanchin. *de hæretic. cap*.9. *in princip*. Gondiſal. *in ſimili tract.q*.21.*num* 1. Carrer. *eod.tract.num*.92. *in fine, verſ. item procedere poſſunt*, *& num*.103. *&* 108. Rojas *ſing*.145.*num*.3. Eymer. *in direct. Inquiſit. part*. 3. *q*.54. vbi Penia *commento* 103. Decian. *in tract crimin. lib*.5.*cap*.34. *num*.1. Sigiſm. Scacc. *de iudic. cauſarum ciuil. crimin. hæret. c*.52. *num*.2. Ludou. à Paramo *de origine S. Inquiſitionis*, *lib*.3.*q*.9 *num*.45. Farin. *de hæreſi*,
3 *q* 184.§.2.*num*.13.*cum ſeqq*. vbi *num*.16. declarat clauſulam prædictam *ſimpliciter, & de plano*,&c. in crimine hæreſis non tollere ſolemnitates iuris gentium, vel Diuini, nec per illam ſublata eſſe neceſſaria, & ſubſtantialia cauſæ, illa ſcilicet, ſine quibus nec iuſtè, & rectè, nec commodè negotium tractari poteſt, & *n*.18. ſubdit quòd in cauſis hæreticalibus requiritur etiam legitimatio perſonarum, aliàs proceſſus redderetur nullus.

4 *Et abſque aduocatorum*,&c.] Notatur ad hoc, quod in crimine hæreſis quando contra hæreticum proceditur, Aduocatus, ſeu Procurator non admittitur, vt per Syluest. *in ſumm. verbo hæreticus*, §.1. *num*. 14. *in fine*, *verſ. decima quarta*, Carrer *in tract. de hæret*. *n*.114. Simanch. *de Cathol. inſtit. tit*.5.*n*.1. Clar. *in* §. *hæreſis*, *n*.17. *verſ. vltimus*, Decian. *in tract. crimin. lib*.5. *c*.51.*n*.13. *in princip*. late Farin. *de hæreſi*, *q*.197.§.3.*num*.54. *cum ſeq*. vbi *num*.64. dicit quòd non ſolùm aduocare, ſed etiam ſupplicare pro hæreticis prohibitum eſt, & *num*.65. ampliat, quamvis ſint accuſati de alio crimine, vel de alia cauſa.

5 *Iubemus tamen*,&c.] Nota ut ad hoc, quòd in cauſis hæreticalibus non requiritur citatio partis vt videat iurare teſtes, nec illorum, & accuſatorum nomina publicantur vbi graue non imminetet periculum, vt per Socin. *reg*.523.*limit*.4. Afflict. *lib*.1.*conſt.rub*.51.*à n*.18. Roman. *ſingul*.369. Zancbin *de hæret.c*.9.*n*.6.*verſ. ſi tamen inquirens*, Decian. *in tract. crimin. lib*.5.*c*.35.*n*.16. *& c*.34.*n*.2. Nauar. *in cap. inter verba*, *n*.711. Simanch. *de Catholicis inſtit. tit*.44.*n*.25.*cum ſeqq. & tit*.64.*n*.18. *&* 28. *& in praxi hæreſeos*, *c*.35.*à n*.13. Rojas *ſing*.440. *verſ. ſed quando*, *& ſing*.507. *& ſing*.196.*n*.6. Menoch. *de arbitr. caſu* 37. *n*.5. *& conſ*.383. Pariſ. *conſ*.2.*n*.154. *cum ſeqq. vol*.2. Rebuff. *de reprobat. teſtium*, *n*.74. *verſ. ſeptimo*, Gregor. *l*.11. *verb conducho*, *tit*.17.*p*.3. Clar. §. *fin*. *q*.49.*n*.3. Repert. Inquiſit. § *nomina*, *verſ. nunc videndum eſt*, vbi Mandoſ. *in addit. lit*. *B*, Villadieg. *de hæret.q*.14. *à princip*. Azeued. *l*.13. *n*.3. *verſ. primo in cauſa hæreſis*, *tit*.7. *l*.3. *nouæ recopilat*. Penia *in direct. Inquiſit. part*. 3. *commento* 39.*num*.119. *& commento* 124. *pag*.679. *cum ſeqq*. Rendin. *de maieſt. Princip*. §. *ſed etiam per legitimos tramites*, *num*.150. Segura Daualos *in direct. iudic. Eccleſiaſt. p*.2.*c*.14.*n*.11. *&* 16. Salzed. *ad Bernard. in pract. c*.131. *lit. D*, *verſ. cùm equidem*, *in nouiſſ. impreſſ*. Cened. *ad Sextum collect*.6.*num*.1. Fr. Emman. *quæſt. Regular. tom*.2.*q*.15. *art*.1. Maſcard. *de probat. concl*.682. *num*. 36. Farinac. *de hæreſi*, *q*.188. §.1. *num*.7. *cum ſeqq*.

6 Plures ex citatis Doctoribus exiſtimant text *in præſenti*, à iuris regulis deuiare *in d. cap*.2. *de teſtibus*, *& cap. qualiter* 24. *verſ. debet igitur de accuſationib*. quod non inconuenit propter potentiam delinquentium in pleriſque facere, iuxta text. *in cap. contingit*, *de dolo*, & ita specialiter procedere quando graue teſtium imminet periculum, patet ibi, *videant Epiſcopi*, *vel Inquiſitores graue periculum imminere*. Ratio autem ſpecialitatis fundatur in bono communi, & vtilitate Reipub. quod quidem bonum commune, & vtilitas tolleretur ſi prædicta citatio, & publicatio fieret, ſiquidem teſtes timentes præſentiam deliquentis data notitia proprij teſtimonij ad vitandum damnum à teſtimonio facillimè deſiſterent; vnde ne copia teſtium ſubtraheretur; exiſtimant ferè omnes ſupracitati legem occurrendo huic malo communi, & incommodo Reipubl. cum quali delinquentis præiudicio voluiſſe citationem partis, & teſtium publicationem denegare, auferendo medium ad defenſionem ordinatum, quod non eſt inconueniens; vt ex iuſta cauſa fiat propter aliquod maius bonum publicum conſequendum, præſertim ſi aliis modis prædicta defenſio manet conſeruata, prout manet hic interuenientibus aliis requiſitis neceſſariis.

Verùm licèt prædicta ratio ſpecialitatis in ſe vera ſit, 7
& includat, ſcilicet imminenti graui teſtium periculo citationem partis, & teſtium publicationem non eſſe faciendam ſecundùm Farin. & ab eo citatos, *in tract. de hæreſi*, *q*.188.§.1.*n*.9. nihilominus tamen ad text. *in præſenti*, non videtur rectè accommodata, ſiquidem talis ratio licèt ſit ſpecialis reſpectu regulæ generalis, de qua *in d.c*.2. *& in d*. §. *debet*, non tamen ſpecialis eſt reſpectu criminis, de quo *in hoc text*. eo quòd dato tali imminenti periculo in omnibus aliis criminibus, præſertim vbi agitur de periculo animæ, vel reipub. detrimento, eadem citatio, & publicatio delinquentibus denegatur, vt meliùs tuetur Anton. per text. *ibi in cap. præterea il*.2. *de ſponſalib*. intendit Felin. *d.n*.13. fatetur expreſsè Nauar. *vbi ſuprà n*.711. dicit receptam ſententiam in praxi Clar. *in* §. *fin.q*.49.*n*.3. cùm in omnibus ſupradictis criminibus ratio boni publici ſuprà conſiderata concludat. Licèt contrarium (quod forſan verius mihi in puncto iuris videtur) reſoluant Franc. *hic n*.1. Villadieg. *de hæret prauit.q*.14.*verſ. occurrit dubitatio*, Rupert. Inquiſit *verbo nomina col. vlt*. Rojas *d. ſing*.196.*n*.7. *& ſing*.140. *in princ*. Martin. de Olano *in antinom. lit. T*, *n*.26. Segura *d.c*.14.*à n*.20. Gom. *d.c*.13. *n*.21. Salzed. *d.c*.131. *lit. D*, *verſ. ſed ſilentio*, latè Cened. *d. collect*.6.*n*.2. *cum ſeq*.

Vnde aduertimus ſpecialitatem huius text. in eo 8
conſiſtere, quia licèt in aliis criminibus imminenti graui periculo citatio partis, & teſtium publicatio ſaltem eo modo, quem refert Clar. *d.n*.3. ceſſare debeat ex ratione de qua *ſuprà*, & in hoc caſu ceſſet reg. text. *in d*. §. *debet*, tamen in crimine hæreticæ prauitatis contrarium dicendum videbatur, ita vt ab aliis in illa ſpecie exceptum adhuc maneret in reg. de qua *in text. in d.c*.2. *& in d*.§.*debet*, eo quòd cùm ſit aliorum omnium criminum nefandiſſimum, & Reipub. maximè nociuum, in illo igitur de maiori damno delinquentis, quàm in aliis criminibus, nempe de bonis illius, de fama propria, & honore ſuorum, quæ quidem omnia in teſtibus non proponebantur ſicut in delinquentibus, in quibus prædictorum omnium defenſio periclitabatur. Quibus tamen non obſtantibus lex iſta ſanctiſſimè ſpecialiter conſtituit, vt propter graue teſtium periculum prædicta citatio, & publicatio non fieret, non obſtante grauiſſimo damno delinquentis, quod quidem minus reputauit quàm illud, quod ex citatione, vel publicatione reſultare videbat, eo quòd datit illis ceſſabat accuſatio hæreſis, & oſtenſio, ſeu manifeſtatio illius, quibus ceſſantibus tota Reſpubl. corrumpebatur, & penitus deſtruebatur, quòd quidem eſſe multò maius damno delinquentis, imò omnium malorum maximum, nemo eſt qui ignoret, iuuat doctrina Abb. *in d. cap præterea*, *n*.4.

Ex his igitur colliges non dato graui teſtium peri- 9
culo, ſed timore tantum alicuius leuis damni eſſe faciendam citationem partis, & teſtium nomina eſſe

publi

publicanda. Conſtat namque in hac ſpecie ceſſare rationem ſpecialitatis, de qua *ſuprà*, & vigere rationem text. *in d.c.2.& in d.§.debet*, prout in ſpecie probat text. *in præſenti, verſ. ceſſante*, communis ex Pariſ. *conſ.1. n.164.l.4.* Villadieg. *de hæretica prauit. q.14.* Simanch.
10 *in praxi hæreſees, c.35.à n.13.* Et an periculum ſit graue, vel non, iudicum conſcientiæ, & arbitrio relinquitur, Eymer. *in direct. Inquiſit. p.3.q.76.& ibi* Penia *commento 125.* Farin *d.q.188.§.1.n.11.* Sic aliàs ceſſante prædicto periculo in crimine læſæ Maieſtatis talis citatio, & publicatio non denegatur, vt obſeruat Bart. *in extrauag. ad reprimendam, verbo publicationem, & verbo figura, n.26.* Hodie tamen inſpecta Extrauag. Innoc. VI. in praxi indiſtinctè denegatur prædicta citatio, & publicatio in hoc crimine, nec procedit text. *in præſenti, in*
11 *d. verſ. ceſſante*, refert Simanch. *d.c.35.n.15.* idque meritò effectum eſt ad euitanda pericula, & ſcandala, quæ licèt immineant, ſequi tamen poſſunt, & aliquando ſequuntur. Quamvis Inquiſitores etiam hodie aliquando ſoleant reo publicare non ſolùm dicta, verùm etiam quandoque nomina teſtium, quinimo ipſoſmet teſtes confrontare, idque facere ſolent quando ex circumſtantiis illud eſſet neceſſarium vel vtile ad conuincendum delinquentem, & probabiliter non appareat periculum, vel ſcandalum de quo *ſuprà*, ex Simanch. *d. c.35.n.36.*

12 Hinc etiam ex hoc text. colligit Angel. *in l. per hanc C. de temporib. appellat.* quod in cauſa hæreticæ prauitatis poſt publicationem, vel aperturam teſtium poſſunt iidem, vel alij teſtes recipi, ſequuntur Dominic. *in c. vt officium, §. verum, n.7 ſup hoc eod. tit.* Felin. *in c. fraternitatis, n.10. de teſtib.* Albertin. *in c.1. ſup hoc eod. tit. & lib.* plures, quos refert, & ſequitur Simanch. *de Cathol. inſt. c.64.n.50.* Rojas *ſing. 203.* Etenim cùm in hoc crimine ante fiat ſecretè publicatio, & ſtante illa reus in carcere detentus ſubornare nequeat, quinimo hodie indiſtincta illi denegatur propter quod ſubornationis timor, & periculum non appareat, & ceſſante tali timore, & periculo prohibitio ceſſare debeat, ex reg. text. *in c. cùm ceſſante, in princ. de appellat.* rectè fit vt in hoc crimine poſt teſtium publicationem, vel denegationem illius iidem, vel alij teſtes recipiantur. Accedit quia Reipub. maximè intereſt, vt veritas in iudicio S. Inquiſitionis quocumque tempore manifeſtetur, vel nè hæreſis impunita maneat, vel ne per iniuriam puniatur innocens, ſic aliàs ſententia in tali cauſa hæreſis prolata in rem iudicatam non tranſit, vt fatetur Rojas *ſing. 203. poſt med.* Facit tandem, quòd iudex in hoc crimine non tantùm ad inſtantiam partis, ſed ex officio pro bono publico recipit teſtes tam contra reum, quàm pro illo, & conſtat recipiendos eſſe teſtes poſt publicationem factam quando iudex ex officio in cauſa procedit, eo quòd in illo ſic procedente non datur timor, & periculum ſubornationis ſicut nec illum, ſed tantùm litigantes prohibitio comprehendit, prout in ſpecie probat text. *in c. cùm clamor*, vbi Doctores *de teſtib.* tradit Bellam. *in d. c. fraternitatis, n.9.* & antea Bart. *in l. ex lege, §. ſi publicè, num.17. ff. de adulter.* communis ex Claro *§. fin. q.61.n.2.* Menoch. *de arbitr. lib.1. q.34. in fine*, Rojas *de ſing. 203.*

13 In gloſſ. *Figura*, ibi, *ſimpliciter, & de plano, & ſine iudiciorum ſtrepitu.* De hac clauſula egi latè *in tract. de clauſulis vſufr. clauſ.176.* ſecundùm Lugdun. impreſſ.

14 In ead. gloſſ. ibi, *Nullum ordinem iudiciarium ſeruare tenetur.* Notatur ad hoc quòd clauſ. *Simpliciter, & de plano*, &c. operatur vt ordo iudiciarius ſit ſublatus, ſecundùm Brun. à Sole *in locis communib. verbo clauſ.48.* Mart. *de clauſ. p.1 clauſ 180.n.5.* in vlt. impreſſ. Ludou. Rodolph. *de abſoluta Principis poteſt, lib.2.q.29.n.1.*

15 In ead. gloſſ. ibi, *Sed dubitari poteſt an inferior à Papa*, &c. Notatur ad hoc, quòd inferiores non poſſunt vti clauſ. *ſimpliciter, & de plano, ſine ſtrepitu, & figura iudicij*, vt per Perez *tit.1. lib.3. Ordinam. pag.452.* Menoch. *tit. de teſtatoris potentia, lib.1.§.6.n.12.* Azeued. *l.2.n.58. tit.14. lib.4. noua recop.* metipſum *d. clauſ.176.n.2.*

Notatur etiam ad hoc, quòd Legatus de latere non 16
poteſt committere cauſam ſine ſtrepitu, & figura iudicij definiendam, vt docent Menoch. *illuſtr. c.31.n.23.* Steph. Gratian. *diſcept. forenſ. c.300.n.50.* ego ipſe *d. clauſ.176.n.2. in fine.*

In ead. gloſſ. ibi, *Abſurdum enim eſſet dicere*, &c. No- 17
tatur ad hoc, quòd inferior non poteſt tollere legem Superioris, vt per Surd. *conſ.58.num.6.* Menoch. *illuſtr. c.25.n.10. cum ſeqq.* Brunor. à Sole *in locis comm. verbo inferior 4.* Gonzal. *ad reg.8. Cancel. gloſſ.45.§.1.n.69.*

In gloſſ. *Iudicius.* Vide Menoch. *de arbitr. lib.1.q.33.* 18
n.3. Clar. *§. fin. q.49.n.3.*

De Schiſmaticis.

Tit. III.

SVMMARIVM.

1 *Compendium huius text. refertur.*
2 *Poſterorum, & poſteritatis appellatione regulariter fœminæ, & nati ex eis continentur*, & n.3.
4 *Cardinales non comprehenduntur in nominationibus niſi exprimantur.*
5 *Verba*, omnino priuamus, *denotant latam ſententiam.*
6 *Collegium Cardinalium Sede Apoſt. vacante an Pontificis iuriſdictione gaudeat ſicut Capitulum Epiſcopali Sede vacante? remiſſiuè.*

Cap. Ad ſuccidendos. Vnic.

Bonif. VIII.

Pontifex Bonifacius VIII. deponit 1
in hoc text. à Cardinalatu Iacobum, & Petrum Columnenſes, & imponit alias pœnas, & filios etiam ac poſteros Ioannis, qui fuit frater Petri de Columna, inhabilitat ad Cardinalatum, & dignitates perpetuò in Eccleſia Romana, alibi verò vſque ad quartam generationem, & qui prædictos Petrum, & Iacobum pro Cardinalibus habuerit, &c. excommunicationis Sedi Apoſt. reſeruatæ ſententia duxit innodandum. Colligunt ex Ordin. Archid. Gemin. Ioan. Andr. Anch. Dominic. Monach. Franc. Viu. *in ration. lib.5. pag.181.* Alagona *in compend. pag 663.* remiſſiuè Ximen. *in concord. p.1.*

Et poſteros, &c.] Notatur ad hoc, quod poſterorum, 2
& poſteritatis appellatione regulariter fœminæ, & nati ex eis continentur, vt per Tiraq. *de retractu lig. §.1. gloſſ. 9. n.242. & n.249.* ſubdit quòd poſterorum appellatione deſcendentes tam ex maſculis, quàm ex fœminis continentur, de quo etiam Peregr. *de fideicom. art.22.n.37.* Surd. *conſ.140.n.8.& 57.*

Bonis, & iuribus publicatis, &c.] Vide Tiraq. *in l. ſi* 3
vnquam. verbo bona, n.10. C. de reuocand. donat. latè Pincl. *in rub. de bonis maternis, p.1.n.26. cum ſeqq.*

Cuiuſcunque fuerit præeminentiæ, conditionis, &c.] 4
Ergo in nominationibus non comprehenduntur Cardinales niſi exprimantur, vt per Rebuff. *de tract. nomin.*

*nomin.q.*8.*n.*6. quicquid dicat Monet. *de decimis, c.*9. *q.*3. *n.*122. Vide plura quæ cumulat Gunzal.*ad reg.*8. *Cancel. gloſſ.*24.

5 *Omnino priuamus.*] Hæc verba denotant latam ſententiam iuxta ea, quæ tradunt Tiraq. *in l. ſi vnquam verbo reuertatur, n.*25.*&* *à n.*75. *C. de reuocand. donat.* Ioan. de Salas *de legib.q.*96.*tract.*14.*diſp.*15.*ſect.*7. *ſub n.*79.*& diſp.*16.*ſect.*8.*n.*29.*in fine,* Farin.*fragm.crimin. p.*2.*lit.L, n.*121.

6 In gloſſ. *Sede vacante.* Collegium Cardinalium Sede Apoſt. vacante an Pontificis iuriſdictione gaudeat, ſicut Capitulum Epiſcopali Sede vacante? Vide Henriq.*in ſumm.lib.*14.*de irregul.c.*18.§.2.*in fine,* Sanch.*in præcepta Decalogi, tom.*1.*lib.*2.*c.*11.*n.*42. Monet. *de commut.vlt.volunt.c.*5.*n.*186.& dixi latè ad *Clement.nè Romani* 2.*n.*4.*cum ſeqq. de elect.*

De Homicidio.

Tit. IV.

SVMMARIVM.

1 *Aſſaſſinorum manu faciens vel mandans aliquem Chriſtianum interfici tanquam ab omnibus diffidatus abſque alicuius probatione ſententias incurrit excommunicationis, & depoſitionis ab officio, & beneficio.*

2 *Aſſaſſinij crimen nè dum atrociſſimum, & grauiſſimum in iure reputatur, ſed etiam crudele inhumanum, execrabile, & horrendum nuncupatur.*

3 *Aſſaſſinium committi dicitur à quacunque perſona cuiuſcunque gradus, ſeu dignitatis.*

4 *Pœna contra aſſaſſinos ne dum contra perſonas ſæculares, ſed etiam contra quaſcunque alias Eccleſiaſticas exequi debent.*

5 *Aſſaſſinus vt propriè quis dicatur quoad pœnas huius text. requiritur vt interfectus ſit Chriſtianus.*

6 *Aſſaſſinus dicitur mandans, & aſſaſſini pœna punitur, idem in mandatario, vt n.*7.

8 *Aſſaſſinij pœna locum habet etiamſi mors non ſequatur.*

9 *Aſſaſſinij pœna punitur ſiue publicè ſiue ſecretò quis aſſaſſinos recipiat.*

10 *Aſſaſſinum defendens aſſaſſinij pœna punitur.*

11 *Excommunicationem incurrunt illi, qui per aſſaſſinos interficiunt aliquem Chriſtianum, aut mandant interfici, quamvis non ſequatur mors, aut illos receperint, defenderint, &c.*

12 *Depoſitionis pœnam ſtatim incurrit delinquens in crimine aſſaſſinij.*

13 *Aſſaſſinus Clericus non degradatur actualiter.*

14 *Degradatio actualis non impeditur clero pro crimine læſæ Maieſtatis.*

15 *Aſſaſſinus priuatur omni honore, dignitate, officio, ac beneficio.*

16 *Verba,* incurrat ſententias ipſo facto, *inducunt canonem latæ ſententiæ.*

17 *Beneficia aſſaſſini vacant ipſo iure.*

18 *Aſſaſſini bona occupantibus conceduntur.*

19 *Aſſaſſinus à quolibet priuato impunè offendi, & occidi poteſt.*

20 *Argumenta probabilia ſufficiunt ad probationem criminis aſſaſſini, non modò ad pœnam extraordinariam, ſed etiam ad pœnã ordinariam, & capitalem.*

21 *Argumenta probabilia quæ dicantur, oſtenditur.*

22 *Pœna ubi ipſo iure eſt impoſita in caſu contrauentionis, debet ſuper dicta contrauentione præcedere ſententia iudicis declaratoria facti parte citata.*

23 *Conatus punitur in crimine aſſaſſinij, etiamſi effectus ſequutus non fuerit.*

24 *Aſſaſſini propriè qui dicantur, oſtenditur.*

25 *Pœna contra aſſaſſinos ſtatuta exequi poſſunt etiam contra Prælatũ, Epiſcopum, vel Archiepiſcopum.*

26 *Aſſaſſini in crimine ſola cogitatio ſi non fuerit ad aliquem actum producta, nulla pœna punitur.*

27 *Aſſaſſini incurrunt excommunicationem à qua poterit Ordinarius reum abſoluere.*

28 *Dictio,* liberè, *interpretatur, id eſt, nomine non vocato.*

Cap. Pro humani. I.

Innoc. IV.

PER aſſaſſinos faciens interficere aliquem Chriſtianum, vel mandans, licèt mors non ſequatur, vel eos receperit, defenderit, vel occultauerit, incurrit ipſo facto excommunicationem, & depoſitionem à dignitate, honore, Ordine, officio, & beneficio, itavt aliis conferri poſſint ab eo, ad quem ſpectat collatio, & eſt etiam cum ſuis mundanis bonis perpetuò diffidatus à Chriſtiano populo. Et poſtquam probabilibus conſtiterit argumentis aliquem ſcelus tam execrabile commiſiſſe, nullatenus alia excommunicationis, vel depoſitionis, ſeu diffidationis aduerſus eum ſententia requiritur. Colligunt ex Ordin. Lap. Abb. Archid. Gemin. Ioan. Andr. Anch. Domin. Monach. Franch. Viu.*in ration. lib.*5. *pag.*128. Alagona *in compend. pag.*675. remiſſiuè Caſal.*in annot.* & Ximen.*in concord. p.*1.*&* 2. 1

Scelus tam execrabile, &c.] Aſſaſſinij igitur crimen ne dum atrociſſimum, & grauiſſimum in iure reputatur, ſed etiam crudele, inhumanum, execrabile, & horrendum nuncupatur, vt tradunt Couar. *var. lib.*2. *c.*20 *n.*10. Montiecl. *reg.crimin.*6.*num.*2.*&* 3. Roland. *conſ.*14.*n.*14.*lib.*4. Dec. *conſ.*52.*poſt n.*4. *lib.*2. *& conſil.*115.*n.*14.*lib.*3.*& in tract. crimin.lib.*9.*c.*30.*n.*4. *& n.*45. Farin.*in praxi crimin. p.*5.*q.*123.*n.*6.*&* 7. 2

Vt quicunque Princeps, & Prælatus, &c.] Notatur ad hoc, quòd aſſaſſinium committi dicitur à quacunque perſona cuiuſcunque gradus, ſeu dignitatis exiſtat etiam quòd ſit Princeps, vt tenent *in præſenti,* Hoſt. *n.*19. vbi ampliat ſiue Princeps ſit maior, ſiue maximus, cùm hic text. ſit fauorabilis, & medicinalis Reipubl ideirco extendendus, & latè interpretandus, Archid *poſt n.*2. *in verbo Princeps,* Gemin. *num.*5. & Franch.*n.*3. Capyc.*deciſ.*155.*n.*23.*& ſeq.* Dec.*in tract. crimin.lib.*9.*c.*39.*n.*6. vbi ampliat etiam in Imperatore Farin. *d. q.* 123. *n.* 23. Et extendi ad perſonas maximi gradus etiam Cardinales tradit Mart. *de iuriſd. p.* 4. *caſu* 85.*n.*11.*& caſu* 129.*n.*3. 3

Seu quavis alia Eccleſiaſtica, &c.] Ergò pœnæ contra aſſaſſinos ſtatutæ ne dum contra perſonas ſæculares, ſed etiam contra quaſcunque alias Eccleſiaſticas exequi debent, vt per Farin. *d. q.* 123. *n.* 24. vbi ex Hoſt. *ſub n.*19. Ioan. Andr.*n.*4. *col.*3. *poſt med. in verbo ſæcularis,* Gemin.*in* §. *Sacri, n.*6. ac omnes *in præſenti,* extendit etiam ad Laicos Religioſos. 4

Quempiam Chriſtianorum.] Ergo vt quis dicatur propriè aſſaſſinus, & conſequenter in eo locum habeat diſpoſitio huius text. requiritur quòd interfectus ſit Chriſtianus, vt docent Clar. §. *aſſaſſinum, num.*2. Gutier. *pract.l.*3.*q.*7. *num.*8. Couar. *var. lib.* 2.*cap.*20. *num.*10.*verſ.hinc apparet,* Plac.*in epitome delict. lib.*1. *c.*19. *num.*29. Peguer.*crimin. deciſ.*5. *num.* 29.*ad med.* Zerol. *in praxi Epiſcop.p.* 2. *verbo aſſaſſini, verſ. hinc* 5

erunt

oriuntur, Farin.*d.q.*123.*n.*133.*cum ſeqq.* Aloyſ. Rice.*in praxi aurea reſol.* ,8.

6 *Interfici fecerit , vel etiam mandauerit.*] Ergo mandans aſſaſſinus dicitur, & aſſaſſinij pœna punitur, vt per Gram. *voto* 9. Matth.de Affl.ct. *in conſtit. Neapol. lib.*1.*rub.*12.*n.*16.Vincent.de Franch. *Neapol.dec.*176. Menoch.*de arbitr.caſu* 360.*à n.*39. Salzed *ad Bernard.* c.9..*aliàs* 100 *verſ. primus eſt caſus*, in nouiſſ.impreſſ. Maſcard.*de probat.concl.*138.*n.*1. Dec. *in tract. crimin. tom.*1.*lib.*4.*c.*9.*n.*79.Gutier. *pract. lib.*3.*q.*7.*n.*23. Cardoſ.*in praxi iudicum verbo aſſaſſinus, n.*1.Farin.*d.q.*123. *num.*26.& 27.

7 Amplia procedere etiam in mandatario, vt docent Gutier *d q.*7.*n.*18.Farin.*d.q.*123.*n.*19.& *p.*4.*conſ.*101. *n.*3.Salzed *d.c.*100.*verſ.ſecundus caſus*, vbi *in verſ.tertius caſus*, ſubdit quòd quando mandans tentauit mandatarium vt pecuniam acciperet, & occideret, & mandatarius recuſauit, hoc caſu ſolum mandans punitur extraordinaria pœna, cùm talis conatus remotus ſit ab ipſo effectu.

8 *Quamquam mors ex hoc forſitan non ſequatur.*] Notatur ad hoc, quòd aſſaſſini pœna locum habet etiamſi mors non ſequatur, itavt mandans aliquem per aſſaſſinum interfici, etiam morte non ſequuta, pati debeat eaſdem pœnas impoſitas *in hoc text.* vt per Bernard.Diaz.*d.c.*100.*n.*6.& Salzed. *ibi lit. D*, Anton.Gomez *de delict. cap.*3.*rub. de homicid. num.* 10. *in princ.* Montic el.*reg.crimin.*7.*n.*77. & *reg. crimin.*8. *num.*11. & *ſeq.* Dec. *in tract. crimin. lib.* 9. *c.*36. *num.*2. & 4. Gregor.l.3.*verbo mandadole matar, tit.*27. *p.*7. Gutier. *d.q.*7. *num.*26. Brunor. à Sole *in locis communib verbo aſſaſſinum*, *n.*1.& 2.Farin *d.q.*123.*à num.*79. vbi multipliciter declarat.

9 *Aut eos receptauerit*, &c.] Notatur ad hoc, quòd ſiue publicè, ſiue ſecretè quis aſſaſſinos recipiat, aſſaſſinij pœna punitur, vt per Farin. *d.q.*123. *num.*29. Bernard.Diaz.*in pract.c.*100.*n.*1 *in nouiſſ. impreſſ.* Ant. Gabr. *commun. lib.*7.*concl.*1. *n.*33. Dec.*in tract.crimin. lib.*9.*c.*20.*n.*42.

10 *Et defenderit.*] Notatur ad hoc, quòd qui aſſaſſinum defendit aſſaſſinij pœna punitur, vt per Hoſt. *n.*26.Ioan. Monach *in princ.* & *n.*6.*verſ. quartus*, Gemin.*in* §.*Sacri, n.*2.*hic*, Bernard. Diaz.*d. c.*100.*num* 1. Farin.*d q.*123.*n.*30.*cum ſeqq.*

11 *Excommunicationis* , &c.] Notatur ad hoc, quòd illi, qui per aſſaſſinos interficiunt aliquem Chriſtianum, aut mandant interfici, quamvis non ſequatur mors, aut aſſaſſinos receperint, defenderint, vel celauerint, excommunicationem incurrunt, vt per Soar. *tom.*5 *diſp.*21.*ſect.*4.*num.*46. Rayner. *de cenſuris extra Bullam, c.*9.*excomm.*52.Iul.Lauor.*de Indulg. p.*2.*c.*13. *n.*15.Farin.*d.q.*123.*n.*11. Filliuc *tract.*14. *n.*32. *verſ. duodecima* , & *n.*65. quos refero ego ipſe *de offic.* & *poteſt. Epiſcop. p.*3.*alleg.*50.*n.*116. ſecundùm Lugdun. impreſſ. Bonac. *de cenſur. extra Bullam diſp.* 29. *q.* 2. *punct.* 33.

12 *Et depoſitionis*,&c.] Collige ex text.delinquentem in crimine aſſaſſinij ſtatim incurrere pœnam depoſitionis, vt per Barbat.*in cap. atſi Clerici in princ.n.*129. *de iudic.* Boër.*deciſ.*69.*n.*18. Cou.*lib.*2.*var.c.*20. *n.*10. Clar.§.*fin.q.*36.*à n.*29. Bernard.*in pract. c.*100.*n.*3. in nouiſſ.impreſſ.Farin.*d.q.*123.*n.*12.

13 Intellige text. non procedere in depoſitione prout ordinatur ad actualem degradationem, vt talis Clericus Curiæ ſæculari tradatur, patet ſi expendas talem depoſitionem non fieri niſi in caſibus à iure expreſſis, vt dixi *de offic.*& *poteſt. Epiſcop p.* 3. *alleg.*100. è quorum numero non eſt crimen aſſaſſinij, neque text. *in præſenti*, hoc dicit, ſiquidem tantùm aſſerit depoſitionem ipſo iure à lege eſſe impoſitam, quæ depoſitio huiuſmodi verbis, vel ſimilibus à lege conſtitura, non eſt depoſitio, ſed potiùs irregularitas cenſetur, vt alibi diximus; ſi autem dicatur text. *in præſenti*, etiam imponere pœnam diffidationis, reſpondendum occurrit pœnam illam eſſe conſtitutam reſpectu ſæcularium, quibus etiam prohibitio de qua hic facta fuit, vt colligitur ex illis verbis, ibi: *Cum ſuis bonis mundanis*, iuncta *reg.odia, lib.*6. Accedit quòd crimen læſæ maieſtatis grauiu eſt quam crimen aſſaſſini, iuxta text. *in l.quiſquis, C.ad legem Iuliam maieſt.*& tamen pro il- 14
lo regulariter non imponitur depoſitio in ordine ad actualem degradationem vt Clericus Curiæ ſæculari tradatur, vnde de rigore iuris idem dicendum videtur in crimine aſſaſſinii, prout in effectu videtur ſentire Guillelm.*poſt repet.cap.Raynutius in quaſt.de homicidio, n.* 3. quicquid contrarium teneant plures relati à Bernard *d c.*100.*n* 4.vbi dicit communem, Gutier. *d q.*7. *n.*21. Zerol.*d.verbo aſſaſſini verſ.hinc oriuntur*, Cardoſ. *verbo aſſaſſinus* , *n.*9. & citati à Cened. *ad Decret. collect.* 37.*n.*11.quorum ſententia in praxi ſeruari teſtatur Clar. *q.* 36. *n.* 30. quæ ſi in praxi obſeruatur, vt illi aiunt, temperanda eſt, dummodo circa crimen prius procedat ſententia declaratoria per Eccleſiaſticum antequam à ſæculari iudice Clericus delinquens capi, & puniri poſſit, arg.text.*in cap. cùm ſecundum , de hæret. hoc lib.* obſeruant Salzed. *ad Bernard. d. c.*100. *lit. B, verſ.notabis* , Seacc.*de iudic. lib.*1. *c.*11. *n.*70. Farin. *in praxi crimin. p.*1.*q.*8.*n.*85.& 86. Bellet.*diſquiſit.cleric. p.*1. *tit. de fauore clericorum perſonali* , §. 7. *n.*6. *verſ. tamen.*

15 *A dignitate, honore, Ordine.* &c.] Notatur ad hoc, quòd aſſaſſinus priuatur omni honore, dignitate, officio, & beneficio, vt per Farin.*d.q.*123.*n.*13.

16 *Incurrat ſententias ipſo facto.*] Notatur ad hoc, quod pœnæ contra aſſaſſinos conſtitutæ ipſo iure incurruntur abſque alia iudicis ſententia, vt per Dec. *d.c.*30.*in fine*, Maſcard.*concl.*128.*n.*16.Farin. *d.q.*12.. *n.*15. vbi *n.* 17. ſubdit quòd requiritur ſententia declaratoria, nam ſupradicta verba huius text. inducunt canonem latæ ſententiæ, vt tradunt Tiraq. *in l. ſi vnquam verbo reuertatur* , *n.*146. *C de reuocand.donat.*Farin.*d.q.*123. *n.*1 .Monet.*de diſtribut.quotid p.* .*q.*7.*n.*35.Franc.Leo. *in theſaur.fori Eccleſ p.*1.*c.*15.*n.*31.& *p.*4.*c.*2.*n.*183.

17 *Ad quos eorum collatio pertinet* , &c.] Notatur ad hoc, quòd aſſaſſini beneficia vacant ipſo iure, vt per Gonzal.*ad reg.*8.*Cancel. gloſſ.*15.*n.*76. Azor. *inſtit.moral. p.*2. *lib.* . *c.*17. *q.*1. *verſ. ottamen eſt* , Maſobr. *in praxi habendi concurſum requiſ.*1.*dub.*2.*n.*34.ſecundùm Roman.impreſſ.quos refero ego ipſe *de offic.*& *poteſt. Epiſcop p.*3.*alleg.*57.*n.*238.

18 *Sit etiam cum ſuis bonis*,&c.] Notatur ad hoc, quòd aſſaſſini bona occupantibus conceduntur, ac præſertim illis ad quos temporalis ſucceſſio ſpectat, vt per Capye.*deciſ.*155.*n.*5. Dec *d.c.*30.*n.*42. Farin. *d.q.*123. *n.*9.& 10.poſt Marſil *conſ.*105.*n.*26. Anton. Gom.*de delictis, c.*3.*rub.de homicid.n.*10.*ad fin.verſ. pen.*& *ſeq.* & alios ſubdit quòd ſi bona aſſaſſini poſſunt à quolibet occupari, multò magis poterunt apprehendi à fiſco, & ſic confiſcari.

19 *A toto Chriſtiano populo perpetuò diffidatus.*] Notatur ad hoc, quòd aſſaſſinus à quolibet priuato impunè offendi, & occidi poteſt, vt per Couar.*var.lib.*2.*c.*10. *n.*10. *verſ. tertiò.* Anton. Gabr. *commun. lib.*7.*concl.*1. *n.*31.Hyppol.Riminald.*conſ.*685.*num.*1. & *ſeq. lib.*6. Gutier.*d.q.*7.*n.*11. Cardoſ.*d.verbo aſſaſſinus* , *n.*3.Sayr. *in claui Regia, lib.*7.*c.*11.*n.*12.Farin.*p.*4.*conſ.*101.& *d. q.*123.*num* 8.

20 *Et poſtquam probabilibus conſtiterit argumentis.*] Notatur ad hoc, quòd in crimine aſſaſſinij ad illius probationem ſufficiunt probabilia argumenta,

vt

vt per Gregor. *l. 3. verbo como los otros, tit. 27. p. 7.* Boër. *deciſ.* 164. *n.* 5. Roland. *conſ.* 27. *n.* 4. *lib.* 1. Clar. §. *fin. q.* 20. *verſ. ſcias tamen,* Bernard. *d. c.* 100. *n.* 2. Maſcard. *de prob. concl.* 137. Gutier *d. q.* 7. *n.* 21. Cardoſ. *d. verbo aſſaſſinus, n.* 8. Farin. *p.* 3. *q.* 86. *n.* 41. *cum ſeqq.* & *d. q.* 123. *num.* 46. *cum ſeqq.* Aloyſ. Ricc. *in praxi aurea, reſol.* 36. *n.* 1. Intellige non modò ad pœnam extraordinariam, ſed etiam ad pœnam ordinariam, & capitalem, ſicuti docent Placa *in epitome delict. lib.* 1. *c.* 19. *n.* 16. vbi dicit id eſſe conſultiſſimum, refert, & ſequitur Clar. *in* §. *aſſaſſinum, verſ. quamvis,* Monticel. *in reg. crim.* 8. *num.* 23. & *reg.* 11. *n.* 24. *in* 3. *limit.* Ioſeph. Luc. *concl.* 45. *in* 1. *ampl.*

21 Decian. *in tract. crim. lib.* 9. *cap.* 38. *n.* 22. Quæ autem dicantur in propoſito probabilia argumenta non bene conſtat inter DD. quos in quatuor ſententias diuiſos inuenio. Prima tenet probabilia argumenta aliud non eſſe quàm iuris præſumptiones, ſecundùm Simanch. *in tract. de hæret. tit. de præſumpt. cap.* 50. *n.* 6. Secunda ait quòd probabilia argumenta videntur eſſe ſemiplenæ probationes, ex Maſcard. *de probat. concl.* 137. *n.* 1. Tertia firmat probabilia argumenta eſſe veras, & plenas probationes, vt per Hieron. Gabr. *conſ.* 170. *n.* 16. *lib.* 1. qui in crimine aſſaſſinij loquitur. Quarta (cui tanquam magis probabiliori, & receptiori adhæreo) tenet probabilia argumenta eſſe illa, ex quibus oritur probatum indicium, ſicuti tradunt Grammat. *voto* 11. *n.* 22. Carret. *in pract. in* 3. *tract. de homicid.* & *aſſaſſin.* §. *circa igitur tertium, verbo de homicidio commiſſo, n.* 20. & *ſeq.* Placa *d. c.* 19. *n.* 14. Farin. *in praxi crimin. q.* 86. *n.* 43. & 48.

22 Ex his verbis colligunt Doctores communiter, quòd vbi pœna ipſo iure eſt impoſita in caſu contrauentionis, debet ſuper dicta contrauentione præcedere ſententia iudicis declaratoria facti cauſa cognita, & ſic parte citata, vt per Ioan. Andr. Archid. & alios *in præſenti,* Felin. *in cap. cùm non ab homine, n.* 9. & 10. *de iudic.* & *in cap. Rodulphus, n.* 35. *de reſcript.* Grammat. *dec.* 105. *n.* 60. Magon Florent. *deciſ.* 16. *n.* 13. Hier. Gabr. *conſ.* 88. *n.* 22. *lib.* 1. & *conſ.* 67. *n.* 17. *lib.* 1. Afflict. *dec.* 97. *n.* 2. & 3. & fuit dictum *in Romana de Arroniis* 15. *Ianuar.* 1614. coram Vbaldo impreſſa per Farin. *deciſ.* 555. *num.* 8. *p.* 1. *recent.*

23 In gloſſ. *In figurat. caſus, in fine,* ibi, & *ſic punitur affectus,* &c. Notatur ad hoc, quòd in crimine aſſaſſinij punitur conatus, etiamſi effectus ſequutus non fuerit, vt docent plures citati à Cencd. *ad Sextum collect.* 26. *per totum,* quibus adde Menoch. *de arbitr. caſu* 360. *n.* ... Maſcard. *de probat concl.* 138. *n.* 5. *cum ſeqq* Brunor. à Sole *in locis communib. verbo aſſaſſinus, n.* 1. Gutier. *d. q.* 7. *n.* 27. *cum ſeqq.* Cardoſ. *d. verbo aſſaſſinus, num.* .. Aloyſ. Riec. *in collect. dec. p.* 5. *collect.* 1867. Farin. *d. q.* 123. *n.* 77. *cũ ſeqq.*

24 In gloſſ. *Formidantes, in addit.* ibi, *ſunt illi ſui ſerui,* &c. Aſſaſſini propriè dicebantur quidam infideles ſub Principe pariter infideli, à quo ita edocti, & inſtructi erant, vt quos ille occidi iuſſerit, facillimè occidant, arbitrantes ex hoc mortem non eſſe timendam, nec vllam pœnam ob iſtud crimen poſt obitum paſſuros, imò ſe obſequium præſtare Deo opinabantur, vt obſeruant Couar. *l.* 2. *var. c.* 20. *n.* 10. Zerol. *d. verbo aſſaſſinus in princ.* Gutier. *d. q.* 7. *num.* 2. Cardoſ. *d. verbo aſſaſſinus, n.* 1. Farin. *d. pag.* 123. *n.* 21. vbi *n.* 22. ſubdit communi Doctorum interpretatione, & in praxi receptum eſſe, vt aſſaſſini iam dicantur quicunque pecunia, alióve pretio conducti homines occidunt, percutiúntve nihil tale ab iis præcauentes.

25 In gloſſ. *Prælatus,* ibi, *etiam Epiſcopus.* Notatur ad hoc, quòd pœnæ contra aſſaſſinos ſtatutæ exequi poſſunt etiam contra Prælatum, Epiſcopum, vel Archiepiſcopum, vt per Clar. §. *aſſaſſinium, num.* 2. *verſ. quæro nunquid etiam Epiſcopus,* Decian. *in tract. crimin. lib.* 30. *c.* 30. *n.* 15. Farinac. *d. q.* 123. *n.* 25.

In gloſſ. *Mandauerit,* ibi, *ergo cogitatio,* &c. Notatur ad hoc, quòd in crimine aſſaſſinij ſola cogitatio ſi non fuerit ad aliquem actum producta, nulla pœna punitur, vt per Petr. Plac. *in epitom. delict. lib.* 1. *c.* 19. *n.* 10. *in fine, verſ. quòd ſi mandatum,* Farin. *d. q.* 123. *n.* 11. *cum duobus ſeqq.* Brunor. à Sole *in ſuis quæſt. legal. q.* 34. *n.* 35. 26

In gloſſ. *Excommunicationis,* ibi, *ex quo Papa non reſeruauit abſolutionem, puto quòd Ordinarius poſſit abſoluere.* Ita tenent *in præſenti,* Hoſt *n.* 1. & 13. & *n.* 26. *in fin.* Archid. *col.* 2. *in verbo excommunicationis,* Monach. *n.* 4. Ioan. Andr. etiam *n.* 4. *ante fin.* Farin *d. q.* 123. *n.* 11. & faciunt quæ ego ipſe *de offic.* & *poteſt. Epiſc. p.* 3. *alleg.* 50. *n.* 281. ſecundùm Lugdun. impreſſ. 27

In gloſſ. *Liberè,* ibi, *etiam illo non vocato.* Ita Gonzal. *ad reg.* 8. *Cancel. gloſſ.* 53. *n.* 2. 28

SVMMARIVM.

1 *Clerici ſine irregularitatis incurſu de ſuis malefactoribus coram iudice ſæculari conqueri poſſunt etiam de criminibus ex quibus debetur pœna ſanguinis, expreſsè proteſtando quòd ad pœnam ſanguinis non intendunt,* & *n.* 2.

3 *Accuſans alterum de iniuria illata perſonis extraneis, aut etiam conſanguineis fit irregularis ſequuta mutilatione, vel morte, etiamſi præmiſerit proteſtationem.*

4 *Clericus abſque irregularitatis incurſu poteſt accuſare, detinere.* & *iudici tradere iniuſtum damnificatorem bonorum ſuæ Eccleſiæ.*

5 *Clericus indicans furem, qui fuit comprehenſus,* & *furca ſuſpenſus, an* & *quando incurrat irregularitatem, oſtenditur.*

6 *Irregularitas incurritur à laicis accuſantibus delinquentes etiam ad conſulendum ſibi* & *rebus ſuis, ſi inde ſequatur mutilatio, vel mors, non præmiſſa proteſtatione.*

7 *Proteſtatio per clericum accuſantem malefactorem in rebus ſuis facienda, non ſufficit tacita.*

8 *Proteſtationis huiuſmodi forma ponitur.*

9 *Irregularitatem an incurrat ille, qui iuſtè denuntiat præmittendo proteſtationem ficto animo,* & *interiùs deſiderat vindictam,* & *ſanguinem, oſtenditur.*

10 *Accuſatio quando ponitur per clericum coram iudice Eccleſiaſtico non eſt neceſſaria proteſtatio, etiamſi delictum enormiſſimum ſit.*

11 *Offenſus ab altero tenetur omnino ſub mort. criminis reatu in anima iudicio rancorem,* & *odium illi remittere, non tamen ius accuſandi apud iudicem.*

12 *Clericus accuſando aliquem pro delicto, quo pœna ſanguinis non imponitur præmiſſa proteſtatione citra vindictam ſanguinis, ſi iudex pœnam ſanguinis impoſuerit contra iuſtitiam ab irregularitate excuſatur.*

13 *Prælatus etiam Epiſcopus temporalem iuriſdictionem habens non incidit in irregularitatem, quamvis alteri committat cauſam in qua poſtea ingeratur pœna ſanguinis.*

Cap. Prælatis. II.

Bonif. VIII.

PRælati, & Clerici de ſuis malefactoribus poſſunt deponere querelam coram iudice ſæculari, & petere emendam ſibi fieri, & prouideri, ne contra eos de 1

cætero talia fieri præſumant, etiamſi in tali caſu pœna ſanguinis à iudice irrogari debeatur, licèt deinde ille mortem inferat ſecundùm iura, tunc enim non fiunt irregulares, dummodo expreſsè proteſtentur quòd non intendunt ad vindictam, vel pœnam ſanguinis, alioquin ſi timore irregularitatis non auderent conqueri, daretur occaſio aliis ipſos trucidandi, & ipſorum bona deprædandi. Colligunt ex Ordin. Archid. Gemin. Ioan. Andr. Anchar. Domin. Monach. Franch. Viuian. *in ration. lib. 5. pag. 128.* Alagona *in compend. pag. 675.* remiſſiuè Ximen. *in concord. p. 1. & 2.*

2 Hanc eandem concl. ex hoc text. deſumunt Tiraq. *de iure marit. gloſſ. 7. num. vlt.* Felician. *de cenſur. tit. de irregul. cap. de ſecunda ſpecie irregul. quæ contrahitur extra bellum, verſ. Prælati, vel Clerici.* Couar. *in Clem. ſi furioſus, p. 2. §. 5.* Sot. *de iuſtit. lib. 5. q. 1. art. 9. verſ. & pari iure etiam Clerici, & q. 3. art. 1. in fine, verſ. de Clericis,* Anton. Gom. *tom. 3. c. 1. n. 33.* Syluestr. *in ſum. verbo homicidium, il. 2. n. 7. verſ. octauo,* Ban. *2. 2. q. 33. art. 8. verſ. dubitatur ſeptimò,* Clar. *lib. 5. §. fin. q. 14. n. 3.* Petr. à Nauar. *tom. 1. de reſtit. lib. 2. c. 4. n. 229.* Maiol *de irregulari, lib. 2. c. 7. n. 2.* Viuald. *in candelabro aureo tit. de irregul. ex homicid. volunt. n. 142.* Læl. Zech. *de caſibus reſeruatis caſu 1. n. 34. verſ. fallit in eo, qui,* Soar. de Pace *in pract. tom. 1. p. 5. c. 3. in princ. num. 21. cum ſeqq.* Salzed. *ad Bernard. etiam in pract. c. 101. n. 8. cum ſeqq. in nouiſſ. impreſſ.* Cened. *ad Sextum collect. 12. n. 1.* Henriq. *lib. 14. c. 11. n. 4.* Zerol. *in praxi Epiſcop. p. 1. verbo accuſatio, verſ. ſextò,* Bobadil. *in ſua politica, lib. 5. c. 17. n. 85.* Farin. *fragm. crimin. lit. C, n. 423. cum ſeqq.* Aloyſ. Ricc. *in praxi rerum fori Eccleſ. deciſ. 531. in 1. edit.* Vgolin. *de irregul. c. 6. §. 4.* Molin. *de iuſtit. tom. 2. tr. 3. diſp. 8. n. 3 & tom. 4. eod. tract. 3. diſp. 74.* Soar. *de cenſur. diſp. 47. ſect. 2. n. 10. & ſect. 4. n. 9.* Bonac. *in ſimili tract. diſp. 7. quæſt.... punct. 2. à princ.*

3 *Suis malefactoribus.*] Ergo accuſans alterum de iniuria illata perſonis extraneis, aut etiam conſanguineis, fit irregularis ſequuta mutilatione, vel morte, etiamſi præmiſerit proteſtationem, vt per Nauar. *in man. c. 27. n. 234.* Salzed. *d. c. 101. n. 7.* Vgolin. *d. c. 6. §. 9.* Molin. *d. 4 diſp. 8. n. 8.* Bonac. *d. punct. 2. n. 4.* vbi *n. 5.* ſubdit Clericum poſſe accuſare iniuſtum damnificatorem honorum ſuæ Eccleſiæ, additque excuſari non ſolùm quando accuſat, ſed etiam quando detinet, & iudici tradit, modò præmittat proteſtationem cum ipſa accuſatione, aut poſt accuſationem, ſed ante prolationem ſententiæ, & *n. 7. verbo quartus,* limitat ſupradictam reſolutionem quando non accuſat de iniuria illata extraneis, ſed inferenda, nec ipſe poteſt aliter illa damna impedire, quàm accuſando, & denuntiando.

5 *Petunt emendam,* &c.] Clericus etiam proteſtando coram iudice laico de fure ſe nolle eum pœna ſanguinis puniri, ſed tantùm vt cogatur ad damnum illatum reſtituendum, & iniuriarum emendam faciendam, ſi poſtea indicat locum vbi fur comprehendi poſſit, & fur ibi comprehenſus, & poſtea ſuſpenſus ſit, irregularis erit, ſi fur non erat fugitiua perſona, ſecus autem ſi fugitiuus erat; ita quòd probabiliter crederetur quòd ſententia contra eum lata parum profuiſſet, niſi perſona detineretur, cum in hoc poſteriori caſu captura neceſſaria ſit ad effectum ſententiæ, etiam ciuiliter latæ, non autem in priori, & ideo in priori euentu irregularis erit, non autem in poſteriori, ita Nauar. *conſ. 9. in 1. edit. aliàs conſ. 12. dub. 1. in 2. edit. ſup. hoc tit.* Sayr. *in floribus deciſionum ſub eod. tit. deciſ. 10.* Fr. Emman. *quæſt. Regul. tom. 2. q. 105. art. 4.*

6 *Vel Clericis quibuſcunque.*] A Laicis accuſantibus delinquentes etiam ad conſulendum ſibi, & rebus ſuis irregularitas incurritur, ſi inde ſequatur mutilatio, vel mors non præmiſſa proteſtatione, vt per Vgolin. *d. c. 6. §. 4.* Molin. *d. tom. 4. diſp. 74. num. 9.* Bonac. *d. q. 4. punct. 2. n. 12.*

Proteſtando expreſsè.] Ergo non ſufficit quòd tacitè 7
fuerit proteſtatus, vt per Salzed. *d. c. 101. n. 9.* obſeruans praxim iam recipere quòd proteſtatio in limine querelæ, vel accuſationis fiat, & formam proteſtationis ponit Bonac. *d. punct. 2. n. 9.* in hunc modum. *Domi-* 8
ne, precor cures mihi ſatisfactionem, vel reſtitutionem exhiberi à Titio, qui mihi damnum intulit, proteſtórque me nulla ratione intendere pœnam ſanguinis, mutilationem, vel mortem; additque ex Vgolin. *d. cap. 6. §. 7.* non eſſe neceſſarium proteſtationem fieri in ſcriptis, quia nullo iure probatur ſcripturam requiri.

Vtrùm autem qui iuſtè denuntiat præmittendo 9
proteſtationem ficto animo, & interiùs deſiderat vindictam, & ſanguinem, incurrat irregularitatem? In qua quæſt. ſunt qui teneant hoc caſu talem incurrere irregularitatem, quia huiuſmodi proteſtatio mendax & fallax eſt, nec talis, qualem eius Canonicum requirit ad irregularitatis labem excuſandam, ita Nau. *d. c. 27. n. 216.* Salzed. *d. c. 101. n. 25. verſ. ſed opinio,* Sim Maiol. *de irreg. lib. 5. c. 48. §. 6. n. 4.* Viuald. *d. tit. de irreg. & homicid. vol. à num. 242.* Cened. *d. collect. 12. n. 2.* Verùm contraria ſententia affirmatiua ſicut verior, ita receptior eſt, multiſque rationibus fulcitur, videlicet quia proteſtatio ficta tantum valet apud iudicem ignarum fictionis, quantum valeret ſi ex animo, & non fictè fieret, tum quia Eccleſia non imponit irregularitatem ob intentionem, & actum internum, ſed propter omiſſionem proteſtationis, tum denique quia verſamur in materia pœnali, in qua benignior pars eſt accipienda, arg. *cap. in pœnis, de regulis iuris, l. 4.* Quare meritò hanc partem ſuſtinent Cou. *d. §. 4. n. 1.* Vgolin. *d. c. 6. §. 8.* Henriq. *d. l. 14. c. 3.* Molin. *d. diſp. 8. n. 4.* Bonac. *d. punct. 2. n. 11.* vbi *num. 8.* ſubdit quòd omittens proteſtationem ex oblinione in cauſa criminis incurrit irregularitatem, additque ab irregularitate excuſari illum, qui accuſauit reum de leui crimine, ſeu poſtquam reus in carcerem coniectus fuit; acceſſerunt alij accuſationem præbentes aliorum criminum, propter quæ reus iuſtè adiudicatur morti. Sic pariter non poterit Clericus ab irregularitate excuſari, qui proteſtationem omiſit, eo quòd in animo non habuit quòd iudex ad mortem, vel membrorum mutilationem procederet, ſed potiùs contrariam voluntatem, quæ voluntas cùm in animo retexta fuerit, nihil operari poteſt, cùm actus exterior directè contrarius ſit, vt ex Couar. reſoluit Salzed. *d. c. 101. n. 16.* vbi *n. 6.* ait quòd ſi proteſtatione omiſſa non ſequeretur effectus accuſationis criminalis, nec imponeretur pœna mortis, vel mutilationis membrorum, non eſſet Clericus irregularis, etiamſi alia ſanguinis vindicta imponeretur.

In gloſſ. *Laicis*, ibi, *coram iudice laico conquerentur* 10
Quando autem accuſatio coram iudice Eccleſiaſtico proponitur, non eſt neceſſaria proteſtatio, etiamſi delictum enormiſſimum ſit, vt tenet Salzed. *d. c. 101. num. 14.*

In gloſſ. *Emendam*, ibi, *licèt iniuriam paſſus rancorem dimittere teneatur.* Notatur ad hoc, quod offenſus 11
ab altero tenetur omnino ſub mortalis criminis reatum in animæ iudicio, rancorem, & odium illi remittere, non tamen ius accuſandi apud iudicem, & auctoritate publica vendicandi propriam iniuriam, vt per Cou. *lib. 2. var. c. 10. n. 7.* Anton. Gom. *tom. 3. var. c. 1. n. 29. in fine,* Molin. *de primog. lib. 2. c. 5. n. 12.* Paul. Comitol. *reſp. moral. lib. 4. q. 32. n. 10.* & plures citatos à Cened. *ad Sextum collect. 12. n. 5.*

Sot.

Sot. *de iuſtit. lib. 5. q. 12. art. 1. verſ. contra*, Fr. Emman. *in ſumm. tom. 1. c. 17. n. 3.* P. Molin. *de iuſtit. tract. 2. diſp. 100. num. 6. & 7.* Leſſi. *eod. tract. lib. 2. c. 47. n. 21.* Vaſq. *t. 2. diſp. 115. c. 3. num. 10. in fine*, Azor. *inſtit. moral. p. 3. lib. 3. c. 1. verſ. & ibid.* Valent. *tom. 3. diſp. 3. q. 3. punct. 2. verſ. nec tamen tenetur aliquis*, Valer. Reginald. *in praxi fori pœnit. lib. 17. n. 116. 119. & 120.* Ioſeph. de orin Parochi *in ſpeculo Parochorum, c. 16. n. 12.* Soar. *de Fide, tract. de bello, diſp. 13. ſect. 1. n. 3. in fine, & tract. de charitate, diſp. 5. n. 10.* quorum plores refert & ſequitur Ioan. Sancius *in ſelect. & practic. diſputat. diſp. 2.* vbi *n. 11. in fine*, ait fas eſſe Deum deprecari infligere alicui damnum temporale non ſolùm vt à peccato puniendus ceſſet, verùm animo ſumendi iuſtam vindictam; ſicut enim fas eſt hanc inferendam à iudice terreno exoptare, etiam licebit à cœleſti, imo ſecuriùs.

12 In gloſſ. *Iuſtitia*, ibi, *idem ſi contra iuſtitiam*, &c. Notatur ad hoc, quòd clericus accuſando aliquem pro delicto, quo pœna ſanguinis non imponitur præmiſſa proteſtatione citra vindictam ſanguinis, ſi iudex pœnam ſanguinis impoſuerit contra iuſtitiam ab irregularitate excuſatur, vt per Farin. *fragm. crimin. p. 1. lit. C, n. 412. cum ſeqq.*

13 In eadem gloſſ. ibi, *Quod ſimili modo prouidus Prælatis temporalem iuriſdictionem habentibus*, &c. Notatur ad hoc, quòd Prælatus etiam Epiſcopus temporalem iuriſdictionem habens non incidit in irregularitatem quamvis alteri committat cauſam in qua poſtea ingeratur pœna ſanguinis, vt per Farin. *d. lit. C, num. 485.* Bonac. *de cenſur. diſp. 2. quæſt. 4. punct. 1. n. 25.* vbi plures refert.

SVMMARIVM.

1 *Mandans aliquem verberari, licèt expreſsè prohibeat ne occidatur, vel mutiletur, ſi mandatarius fines mandati excedendo mutilet, vel occidat, fit irregularis*, & n. 2.

3 *Mandans an, & quando puniatur eadem pœna, qua mandatarius, remiſſiuè.*

4 *Irregularis non fit mandans verberari diſcipulum, aut ſeruum cauſa correctionis, & diſciplinæ, ſi mandatarius excedendo mandatum occidat.*

5 *Irregularitas contracta dicitur ſi aliquis mandatum tacitum dederit ad occidendum, vel mutilandum.*

6 *Mandatarius ſi occidatur, vel mutiletur, mandans incurrit irregularitatem.*

7 *Mandatum, ſeu conſilium homicidij non facit quem irregularem, niſi ſequatur mutilatio, vel homicidium.*

8 *Irregularitas non incurritur à mandante vbi mandatarius ſine alicuius mandato occiſurus erat.*

9 *Irregularitatem non incurrit mandans fieri homicidium, quando ille reuocauit mandatum, & poſt reuocationem huiuſmodi mandatario intimatam, & notificatam committitur homicidium.*

10 *Irregularitas non incurritur ex homicidij ſequuti ratificatione.*

11 *Membri appellatione quæ veniant, remiſſiuè.*

CAP. Is, qui. III. & vlt.

1 MAndans aliquem verberari licèt expreſsè prohibeat ne occidatur, vel mutiletur, ſi mandatarius fines mandati excedendo mutilet, vel occidat, fit irregularis, quia mandando fuit in culpa, & debuit cogitare hoc poſſe euenire. Colligunt ex Ordin. Archid. Gemin. Ioan. Andr. Anchar. Domin. Monach. Franch. Viuian. *in ration. lib. 5. pag. 128.* Alagona *in compend. pag. 676.* remiſſiuè Caſal. *in annot.* & Ximen. *in concord. p. 1. & 2.*

Hanc eandem concluſionem ex hoc text. deſumunt, S. Anton. *part. 3. tit. 29. de irregul. cap. 2. §. 1.* Syluest. *in ſumm. verbo homicidium 1. q. 3. verſ. tertium*, Nauar. *in manual. cap. 27. num. 233. & num. 240.* Maiol. *de irregul. lib. 5. cap. 48. §. 2. num. 4. & 5. in ampl.* Couar. *in Clem. ſi furioſus, part. 2. §. 1. num. 2.* Sayr. *de cenſur. lib. 7. c. 2. n. 7.* Auil. *in ſimili tract. part. 7. diſput. 6. ſect. 2. dub. 1.* Anton. Gom. *tom. 3. variar. cap. 3. n. 18.* Farinac. *in praxi crimin. part. 5. quæſt. 135. num. 166. & fragment. crimin. part. 2. lit. I, num. 568. cum ſeqq.* Soar. *tom. 5. diſp. 45. ſect. 2. num. 3.* 2

An autem, & quando mandans puniatur eadem pœna, qua mandatarius, vide Doctores per me citatos *in collect. ad cap. ſicut dignum n. 15. de homicid. in Decret.* quibus addo Bonacoſ. *tom. 1. commun. opin. lib. 4. tit. 24. n. 44. pag. 612. & commun. crimin. p. 2. verbo Mandans*, Clar. *§. fin. q. 89. num. 1. & 5.* Farinac. *d. quæſt. 135. num. 1. & 172.* 3

Amplia primò, vt concluſio huius text. procedat ſi percuſſio, & verberatio ſit illicita, ſecus ſi licita, veluti quando magiſter, pater, vel dominus, correctionis, & diſciplinæ cauſa mandat verberare diſcipulum, filium, aut ſeruum, tunc enim ſi mandatarius excedendo mandatum occidat, mandans irregularis non eſt, vt per Maiol. *de irregul. lib. 5. c. 48. §. 2. n. 5.* Nauar. *in manuali, cap. 27. num. 233. verſ. vigeſimo*, Soar. *d. tom. 5. de cenſur. diſp. 45. ſect. 2. num. 4. verſ. ex quibus*, Sayr. *in ſimili tract. lib. 7. c. 2. n. 8.* 4

Amplia ſecundò, vt procedat pariter non ſolùm quando mandatum eſt expreſſum ad occidendum, vel mutilandum, ſed etiam tacitum, puta quando pater, ſeu dominus, qui aliquam recipit iniuriam à Petro, dicat filio, ſeu ſeruo, Non reuertaris domum donec aliquid noui ſentiam de Petro, nam tunc occiſo Petro ex parte patris, ſeu domini dicitur contracta irregularitas, etiam quòd fuerit inhibitum ne Petrus occidatur. Couar. *in d. Clem. ſi furioſus, part. 2. §. 1. num. 3.* Nauar. *d. cap. 27. num. 233. verſ. 20.* Maiol. *d. §. 2. num. 8.* Soar. *d. ſect. 2. n. 14. & ſeq.* Sayr. *d. cap. 2. num. 9.* Auil. *d. ſect. 2. dub. 2. in 1. concluſ. verſ. quæ concluſio habet verum.* 5

Amplia tertiò vt procedat etiam caſu, quo mandatarius occidatur, vel mutiletur, cùm enim mandans homicidium ſic mandando det operam rei illicitæ, ideo nihil refert ſi præter eius intentionem accidat mors mandatarij, quia cogitare debebat tale quid accidere poſſe, Maiol. *d. §. 2. num. 2.* Soar. *d. ſect. 3. à num. 17.* Auil. *d. ſect. 2. dub. 3. verſ. ex dict. ſequitur*, Sayr. *d. cap. 2. num. 12.* Valer. Reginald. *in praxi fori pœnit. lib. 30. tract. 2. cap. 11. num. 126.* quicquid dicat Diana *reſolut. moral. part. 2. tractat. 1. miſcellan. reſol. 17.* 6

Limita primò mutilatione, ſeu homicidio non ſequuto, quamvis mandatarius illud attentauerit, quia nullum mandatum, ſeu conſilium homicidij facit quem irregularem antequam homicidium ipſum ſequatur, vt per Couar. *in d. Clem. ſi furioſus, p. 2. §. 2. n. 2.* Soar. *d. diſp. 44. ſect. 3. num. 6. verſ. quæri*, Auil. *d. ſect. 2. dub. 3. in fine principij.* 7

Limita ſecundò, vbi mandatarius ſine alicuius mandato occiſurus erat, quia tunc irregularitas non incurritur à mandante, vt per Auil. *d. ſect. dub. 3. concl. 5. verſ. ſed inquiris*, vbi tamen teſtatur oppoſitum eſſe probabilius. Verùm poſt Cou. *d. §. 2. n. 1.* ſic diſtinguit Sayr. *d. c. 2. n. 11.* Quando mandatarius non erat aliàs facturus, tunc certum eſt mandantem irregularem 8

eſſe ſequuto effectu, ſi verò mandatarius erat aliàs factutus, & tunc ſi ex mandato dato citiùs occidit, pariter & mandans erit irregularia, cùm ſit cauſa propinqua acceletationis; ſi verò ex mandato non citiùs occidit, & ſic mandatum non auxit voluntatem mandatarij, tunc non erit irregularis.

9 Limita tertiò, quando mandans fieri homicidium reuocauit mandatum, & poſt reuocationem huiuſmodi mandatario intimatam, & notificatam, commiſit ille homicidium, Diana *reſol. moral. p. 2. tr. 2. miſcel. reſol.* 17. Sayt. *d. c. 2. n.* 13. vbi *n.* 14. ſubdit cenſeri reuocatum mandatum per mortem mandantis re integra, & infecta, Auil. *d. ſect. 2. dub. 4. concl. 1. & 2.*

10 Limita quartò, vt homicidio ſequuto ex ratificatione non incurratur irregularitas, quamvis homicidium commiſſum fuerit nomine ratificantis, Couar. *d.* §. 1. *n.* 4. Soar. *d. ſect. 3. n.* 24. Sayt. *d. lib. 7. c. 4. n. 17. cum ſeqq.* Auil. *d. ſect. 2. dub. 6.*

11 *Vel membro aliquo mutiletur.*] Appellatione membri quæ veniant dixi *de officio, & poteſt. Epiſcopi, p. 2. alleg. 42. n.* 11. & latè *in tract. de appell. verb. vtriuſque iuris ſignif. appell.* 245. *per tot.*

De Vſuris.

Tit. V.

SVMMARIVM.

1 *Compendium huius text. refertur.*
2 *Hebræi an comprehendantur ſub diſpoſitione huius text. oſtenditur, &* n. 3. & 4.
5 *Domos locare vſurariis an licitum ſit oſtenditur.*
6 *Nobiles, & alij in dignitate conſtituti an mitius puniantur quàm ignobiles, & plebes, remiſſiuè.*
7 *Excommunicationem incurrunt clerici, qui permittunt verſari in terris ſuis fœneratores publicos alienigenas, vel qui non expellunt eos intra tres menſes, & qui locant illis, vel alio prætextu concedunt domos ad fœnus exercendum.*
8 *Verba,* ex tunc Eccleſiaſtico ſubiaceant interdicto, *important ipſo iure.*
9 *Vſurarius manifeſtus eſt qui crimen ipſum confeſſus eſt in iudicio.*

Cap. Vſurarum. I.

Gregor. X.

1 INVIOLABILITER obſeruari præcipit Pontifex *cap. quia in omnibus, ſup. hoc tit.* & ſancit vt nulla vniuerſitas, vel ſingularis perſona permittat alienigenas, & alios non oriundos de terris ipſorum publicè fœnebrem pecuniam exercentes, aut exercere volentes ad hoc domos in terris ſuis conducere, vel conductas habere, aut aliàs habitare: & huiuſmodi vſurarios manifeſtos intra tres menſes expellant de terris ſuis, nec alios admittant, & nemo illis domos locet, vel ſub alio titulo concedat ad fœnus exercendum. Qui contra fecerint, ſi ſunt Eccleſiaſtici, etiam Patriarchæ, & Archiepiſcopi, ſuſpenſionis, ſi minores perſonæ ſingulares, excommunicationis, ſi Collegium, vel Vniuerſitas, interdicti ſententiam ipſo facto incurrant, & ſi per menſem ſunt obſtinati, ipſorum terræ ſunt interdictæ, dum ibi habitant vſurarij, ſi fuerint laici, compelluntur per cenſuram Eccleſiaſticã ab Ordinario ab huiuſmodi exceſſu ceſſante omni priuilegio. Colligunt ex Ordin. Lap. Abb. Archid. Gemin. Ioan. Andr. Anch. Dominic. Monach. Franc. Vin. *in ration. lib. 5. pag.* 152. Alagona *in compend. pag.* 688. remiſſiuè Ximen. *in concord p. 1. & 2.*

Vtrùm autem diſpoſitio huius text. comprehendat 2
etiam Hebræos? Affirmatiuam opinionem ante omnes probauit antiquus Doctor Laurent. de Rodulph. *in c. conſuluit, q.* 176. *ſup. hoc tit.* qui ſubdit ita fuiſſe conſultum in Ciuitate Florentiæ, Felin. *in cap. quia, col. fin. verſ. & quia illa ratio de Iudæis,* Gemin. *in præſenti, n. 6. verſ. vbi dubitari,* Deci. *in c. 1. ſub n. 90. verſ. ſed prædictis non obſtantibus, de probat. & in l. 1. ſub n. 12. ad fin. & n. 14. C. de edendo,* Alex *conſ. 75. ſub n. 8. lib. 5.* Roland. *conſ. 35. n. 44. lib. 2.*

Contrariam tamen opinionem probarunt, Alex. 3
ſibi contrarius *conſ. 6. n. 10. lib. 6.* Barbat. *conſ. 16. n. 17. lib. 4.* Socin. *conſ. 72. circa med. lib. 1.*

Verùm D. Ricciul. *de iure perſonarum extra gremium* 4
Eccleſiæ exiſtent. lib. 2. c. 19. ponderatia hinc inde prædictorum Doctorum rationibus, tandem concludit eas fore conciliandas, videlicet vt ſi verſentur in partibus in quibus Iudæi ex ſpecifica Principis permiſſione recepti ſint, in illis quidem non vendicet ſibi locum diſpoſitio huius text. quia ſi eos Princeps in ciuitate admittit, vtique per neceſſarium antecedens permiſſum videtur ſubditis eis domos locare, etiam ad fœnus exercendum ad exemplum Synagogarum, & aliorum rituum, quæ eis tolerantur, *c. 1. & cap. Iudæi, de Iudæis.* Si verò loquamur de Iudæis alienigenis, qui quamvis in ciuitate aliqua de cauſa verſentur, tamen adhuc ibi à Principe non ſunt admiſſi ſpecialiter, & in tali caſu credit ſine dubio diſpoſitionem huius cap. habere locum etiam in locantibus domos Hebræis, id probans ex verbis huius text. ibi: *Alienigenas, & alios non oriundos,* &c. quæ liquidò demonſtrant Summum Pont. non loqui niſi de aduenis, & exteris, non autem de oriundis, vel de receptis.

Et alios non oriundos.] Ergo videtur permittere lo- 5
cationem vſurariis indigenis, ſecundùm Nauar. *in man. c. 17. n. 195. verſ. quinto in fine,* qui intelligit in foro exteriori, non in interiori. Verùm probabilius mihi videtur id etiam licitum eſſe in foro interiori, quia hic agitur de locatione facta vſurariis indigenis, non quidem eo fine fœnerandi, quod attinet ad intentionem locantis, quamvis talis finis detur ex parte vſurariorum, ad quos referuntur verba text. ibi, *ad hoc domos,* &c.) ſed ſolùm ex fine, & cauſa iuſta percipiendi vtilitatem moralem ex ipſa locatione, vt tenet Rebel. *de obligat. iuſtit. p. 2. lib. 14. q. 17. n. 8.* & ex Valent. ac Azor. docet Sanch. *in præcepta Decalog. tom. 1. lib. 1. c. 7. num. 20.*

Quæ verò, &c.] Ergo nobiles, ſicut & alij in digni- 6
tate conſtituti mitius puniuntur quàm ignobiles, & plebei, quod tamen an & quando verum ſit reſoluunt Tiraq. *de nobilit. c. 20. n. 108. & de pœnis temper. cauſa* 41. *à num.* 9. Caſſan. *in catalogo gloriæ mundi, p. 8. conſid.* 33. Couar. *lib. 2. var. c. 9. à n. 5. verſ. tertiò,* Lucern. Inquiſit. *verbo nobilis, n.* 1. Mandoſ. *in gloſſ. facultatum, in proœm in verbo perſonarum acceptione, verſ. quod hîc dicitur,* Clar. *lib. 5. §. fin. q. 60. num.* 24. Simanch. *de Cathol. inſtit. c. 47. num. 67. cum ſeqq.* Aluar. Pelag. *de planctu Eccleſ. lib. 2. c.* 10. Pena in *direct. Inquiſitor. p. 2. ſchol. 13. verſ. volentes tamen,* Rojas *ſing.* 358. Grammar. *deciſ. 24. n. 9. &* 10. *& deciſ. 32. à num.* 1. Mexi. *in tract. taxa panis, concl. 6. num. 11. cum ſeqq.* Spin. *in ſpeculo teſtament. gloſſ. 16. princip. num. 72. cum ſeqq.* Auil. *ad cap. 1. Prætorum, in gloſſ. de reclamante, num.* 26. Anton. Scap. *de iure non ſcripto, lib. 5. cap.* 193. Perez *l. 1. verſ. corroboratur etiam,*

tit. 3.

tit.3. lib.3. Ordinam. pag. 66. & l.6. in gl. el hijodalgo merir, tit.9. lib.4. Menoch. *de arbitr. caſu 392. num.16.* Iacob. Benni. *de priuileg. Iuriſconſult. p.2. priuil.41.*

7 *Excommunicationis.*] Fertur in præſenti excommunicatio contra clericos qui permittunt verſari in terria ſuis fœneratores publico alienigenas, vel ſi non expellunt eos intra tres menſes, qui locant illis, vel alio prætexto concedunt domos ad fœnus exercendum, referunt Nauar. *in manual. cap.27. n.136. verſ.13.* Soar. *tom.5. diſp.12. ſect.4. n.42.* Card. Tolet. *in inſtruct. Sacerd. lib.1. c.38. n.22.* Iul. Lauor. *de Indulgent. p.2. c.23. n.13.* Sayr. *de cenſur. lib.3. c.32. n.12.* Filliuc. *tom.1. tract.14. n.108.* quos refero ego ipſe *de offic. & poteſt. Epiſc. p.3. alleg.50. n.217.* ſecundùm Lugdun impreſſ. addo Bonac. *de cenſur. extra Bullam Cœnæ, diſp.2. q.4. punct.9.*

8 *Ex tunc Eccleſiaſtico ſubiaceant interdicto.*] Id eſt, ipſo iure, ex latè adductis per Tiraq. *in l. ſi vnquam, verbo reuertatur, n.149. C. de reuocand. donat.* Salas *de legib. q.96. tract.14. diſp.15. ſect.6. ſub num.78.* Soar. *in ſimili tract. lib.5. c.6. ſub n.25.* Farin. *fragm. crimin. p.2. lit. L, n.146.*

Collige ex text. Collegium vel Vniuerſitatem permittentem vſurariis conducere domum in terris ſuis ad fœnus exercendum interdicti cenſura ligati, vt per Bonac. *de interdictis in particulari, diſp.4. q.1. puncto 8.* Cui interdicto ſubiiciuntur ſolum Collegium, & Vniuerſitas, ſeu Communitas Eccleſiaſtica, laici verò puniendi ſunt ab Ordinariis per cenſuram, nam Papa *in hoc text.* primo loco fert pœnas contra Eccleſiaſticos diuerſas pro diuerſitate graduum, ita vt ſi ſint Epiſcopi, aut maiores Epiſcopis, incurrant ſuſpenſionem, ſi ſint ſingulares perſonæ inferiores Epiſcopis, excommunicatione afficiantur: ſi verò ſint Collegium, vel Vniuerſitas, ligentur interdicto, quam cenſuram ſi per menſem animo indurato ſuſtinuerint, ipſorum terræ interdicto Eccleſiaſtico ſubiiciuntur, quandiu vſurarij in eis commorantur: ſecundo verò loco loquens de laicis decernit ipſos per cenſuram compeſcendos, & retrahendos eſſe, quod valet ſiue laici ſint perſonæ ſingulares, ſiue ſint Communitas, & Vniuerſitas: nam Papa vniuerſaliter, & indefinitè loquitur *in præſenti* de laicis, ibi, *cæterùm ſi laici*, ita Gemin. *hic n.4.* Franch. *num.2.* Mat. Alter. *de cenſur. tom.2. diſp.12. de interdicto, c.1. col.5.* Bonac *d. punct.8. n.2.*

9 In gloſſ. *Manifeſtos*, ibi, *manifeſti dicuntur illi*, &c. Notatur ad hoc, quod manifeſtus vſurarius eſt, qui crimen ipſum confeſſus eſt in iudicio, vt per Conar. *lib.3. var. c.3. n.4.* Clar. *§. vſura, n.15.* Menoch. *de arbitr. caſu 235.* Maſcard. *de probat. concl.1418. num.4.* Spin. *in ſpeculo teſtam. gloſſ 2. princip.18.* vbi etiam agit de aliis modis, quibus dicitur vſurarius manifeſtus.

SVMMARIVM.

1 *Compendium huius text. refertur.*

2 *Vſurarius manifeſtus quamvis in teſtamento mandet reſtitutionem certæ, vel incertæ quantitatis, non eſt in loco ſacro ſepeliendus quovſque fiat reſtitutio.*

3 *Parochus poteſt ſtipulari cùm agitur de reſtitutione vſurarum.*

4 *Stipulatio altori per alterum facta non valet de iure Canonico.*

5 *Notarij ſolum poſſunt aliis ſtipulari.*

6 *Vſurarius manifeſtus non poteſt teſtari niſi præſtita cautione de reſtituendo vſuras.*

7 *Pœnitentia in vſurario manifeſto, vel ſigna contritionis non ſufficiunt, ſed actus etiam exteriores requiruntur.*

8 *Codicillos facere non poteſt vſurarius manifeſtus, niſi præſtita cautione de reſtituendo vſuras.*

9 *Donationem cauſa mortis facere non poteſt vſurarius manifeſtus.*

10 *Iudæos non comprehendit diſpoſitio huius text.*

11 *Teſtamentum vſurarij conualeſcit, ſi ille poſtea caueat de vſuris reſtituendis.*

12 *Verbum, valeat, negatiuè poſitum denotat ſententiam latam.*

13 *Vſurarius manifeſtus quis dicatur, oſtenditur.*

14 *Notarij tum demum alteri ſtipulari poſſunt, ſi id fiat auctoritate iudicis, non aliàs.*

15 *Cautio idonea dicitur cùm pignora, vel fideiuſſores dantur.*

Cap. Quanquam. II. & vlt.

VSurariis manifeſtis in vltima voluntate mandantibus, vt reſtituantur vſuræ acceptæ non datur ſepultura Eccleſiaſtica, ſiue explicent quantitatem, ſiue non, donec fuerit ſatisfactum, prout patiuntur facultates eorum, vel niſi dent cautionem de reſtitutione facienda ipſiſmet dominis, vel aliis, qui dominis poſſunt eam acquirere, vel his abſentibus Ordinario, vel eius Vices gerenti, vel Parocho ſuæ Parochiæ coram aliquibus fide dignis, & ſic per hos acquiritur actio dominis, vel Notario publico de mandato Ordinarij, & ſi quantitas eſt certa, exprimenda eſt, ſi minùs arbitraria cum obligatione reſtituendi reſiduum. Qui autem contra prædictum modum tales in Eccleſia ſepelire præſumunt, pœnas *cap. quia in omnibus, ſup. hoc tit.* id eſt, excommunicationis, & ſuſpenſionis incurrunt. Teſtari minimè poſſunt publici vſurarij, & factum teſtamentum non valet, & nullus eorum teſtamentis intereſſe poteſt, niſi ſatisfaciant, vel dent cautionem, vt *ſuprà*, nullusque admittere debet eos ad confeſſionem, vel abſolutionem, niſi ſatisfaciant, vel prædictam cautionem præſtent. Colligunt ex Ordin. Lap. Abb. Archid. Gemin. Ioan. Andr. Domin. Monach. Franch. Viu. *in ration. lib.5. pag.153.* Alagona *in compend. pag.689.* remiſſiuè Caſal. *in annot.* & Ximen. *in concord. p.1. & 2.* 1

Eccleſiaſtica ſepultura denegetur donec, &c.] Notatur ad hoc, quòd vſurarius manifeſtus, etiamſi in teſtamento mandet reſtitutionem certæ, vel incertæ quantitatis, non eſt in loco ſacro ſepeliendus, quovſque fiat reſtitutio ipſis damnificatis, vel eorum hæredibus, aut loci Ordinario, aut cautio idonea recipiatur. & ſic tandem defraudatis actio acquiratur, vt per Sayr. *in claui Regia, lib.10. c.5. tract.5. num vlt.* 2

Cautionem huiuſmodi eorum nomine, &c.] Ergo Parochus poteſt ſtipulari cùm agitur de reſtitutione vſurarum, vt per Molin. *de inſtit. tract.2. diſp.264. verſ. Parochus*, Sanch. *de Matrim. lib.1. diſp.7. num.10.* ſubdens fauore piæ cauſæ poſſe alterum alteri ſtipulari, reſpondens text. *in præſenti*, procedere; quia hic non tam agitur de cauſa pia, quàm de conſcientiæ exoneratione, quod ad officium Parochi pertinet. 3

Seruo publico, &c.] Ergo etiam de iure Canonico non valet ſtipulatio alteri per alterum facta, vt per Gutier. *in cap. quamvis pactum in princ. num 55. ſup. de pactis hoc lib. in 2. edit.* vbi mutauit ſententiam, quam priùs tenuerat *in 1. impreſſ.* Anton. Gom. *tom.2. var. c.9. n.1.* Molin. *d. tract.2. diſp.263. verſ. operæ pretium*, Sanch. *d. diſp.7. n.21.* Soli enim Notarij poſſunt aliis ſtipulari, vt docent Gregor. *lib.7. verbo ſemeiante, tit.11. part.5.* Tiraq. *de iure conſt. p.3. limit.30. n.16.* 4 5

Teſtamenta quoque, &c.] Notatur ad hoc, quòd vſurarius manifeſtus non poteſt teſtari niſi præſtita cau- 6

tione de reſtituendo vſuras, vt per Clar. § *teſtamentum, q.26.n.1.* Perez *l.3.tit...lib.8. Ordinam. pag.27.* Ant. Riccinl. *de iure perſonarum, lib.4.c.58.n.21.* Rot. *deciſ.*
7 *169.n.1.* apud Farin. *in 1. collect. nouiſſimar.* vbi *n.2.* ſubdit quòd pœnitentia in vſurario manifeſto, vel ſigna contritionis non ſufficiunt, ſed actus etiam exteriores iuxta formam huius text. requiruntur.

8 Amplia primò ſupra proximam reſolutionem huius text. deciſionem procedere in codicillis, vt docet Couar. *lib.3.var.c.3.n.9.verſ.quintò.*

9 Amplia ſecundò habere locum in donatione cauſa mortis, illam enim facere non poſſe vſurarium manifeſtum, tradunt Clar. § *donatio, q.7.* Menoch. *conſ.11. n.21. & 22.* Bonacoſ *commun.crimen.p.1.verbo vſurary.pag.186.verſo,* Steph. Gratian. *diſcept. forenſ.c.79. n.17.* Quicquid dicant Cald. Pereira *in l. ſi cura orem, verbo hunc contractum, num.22.* Aloyſ. Ricc. *in collect. deciſ. p.2. collect.256.*

10 Limita inter Iudæos, quos quidem huius text deciſionem non comprehendere tradunt Marſil. *ſing.609.* Marquard. *de Iuda. p.2.c.1.n.2.* Clar. *d.§.teſtamentum, q.26.n.5.* Couar. *d.c.3.n.9. verſ. ſeptimo,* Decian. *tract. crimin.lib.5.c.14.n.8.* Anton. Gabr. *commun.lib.4.tit.de teſtam.concl.3.num.8.* Mich de Graſſ. *de ſucceſſion.verbo teſtamentum, q.36.n.6.* Card. Tuſch. *verbo Iudæus, concl. 361.n.16.* Tiraq. *de iure primogen.q.66.n.31.* Perez *l.3. tit.2.lib.8. Ordinam. pag.49.* Menoch. *de arbitr. caſu 449.n.20.* Azor. *inſtit.moral.p.1.lib.8.c.22.q.15.* contra Ludou. Peguera *deciſ.crimin.31.n.11.*

11 Vtrùm autem vſurarij teſtamentum conualeſcat, ſi poſtea caueat de vſuris reſtituendis? Affirmant Sord. *de alim.tit.7.q.4.n.20.* Aloyſ. Rice. *d.collect.365.* Steph. Gratian. *diſcept.forenſ.c.79.n.13.*

12 *Non valeant.*] Verbum, *valeat,* negatiuè poſitum denotare ſententiam latam, & intelligi ipſo iure docent Tiraq. *in l. ſi vnquam, verbo reuertatur, n.237. C.de reuocand.donat.* Sayr. *in claui Regia, lib.3.c.8.n.26.*

13 In gloſſ. *Manifeſti,* ibi, *tamen quoad caſum noſtrum ſatis poſſet etiam dici manifeſtus vſurarius ſi coram Sacerdote, & teſtibus publice fatetur ſe vſurarium, & vſuras reſtitui mandat.* Ita Cou. *lib.3.var.c.3.n.4.verſ.tertiò,* Maſcard. *de probat. concl.1418.n.11.cum ſeqq.*

14 In gloſſ. *Mandato,* ibi, *niſi eam faciat de Ordinarij mandato,* &c. Ergo notarij tum demum alteri ſtipulari poſſunt ſi id fiat auctoritate iudicis, non aliàs, vt per Tiraq *de iure conſtituti, p.3 limit.30.n.20.*

15 In gloſſ. *Idonea,* ibi, *nomine idonea pignora, vel fideiuſſores intellige.* Notatur ad hoc, quòd cautio idonea dicitur cùm pignora, vel fideiuſſores dantur, vt per Bernard. *reg.75.* Duen. *reg.89.* Garc. *reg.192.* Cou. *lib.3. variar.c.3.n.6.* Pinel. *in l.1.C.de bonis matern.p.2.n.76.* Menoch *de arbitr.caſu 142.num.4.* Sanch. *de Matrim. lib.10.diſp.18.n.55.* Gutier *in repet.l.nemo poteſt, n.247. ff.de legat.1.* Ceual *commun.contra commun.q.66.* Steph. Gratian. *in diſcept.forenſ.cap.147.n.22.* Aloyſ. Rice. *in praxi rerum fori Eccleſ.deciſ.254.n.3. in 1.edit.*

De Exceſsibus Prælatorum.

Tit. VI.

SVMMARIVM.

1 *Mendicantes non poſſunt acquirere noua loca ad habitandum, vel antiqua alienare, vel mutare abſque ſpeciali licentia Papæ, quæ de hac prohibitione faciat mentionem, in acquirentibus tamen loca pro Eremitica vita ceſſat prohibitio,* & *num.2.*

3 *Epiſcopi loci auctoritas vltra Papæ licentiam requiritur in erigendis Regularium Monaſteriis.*

4 *Monaſterium ſine Papa, & Diœceſani licentia de vno in alium locum mutari non poteſt.*

Cap. Cùm ex eo. Vnic.

Bonif. VIII.

Mendicantes Religioſi non poſſunt recipere de nuuo domos, vel loca quæcunque, ſeu recepta mutare, vel alienare in alios ſine Papæ licentia de hac prohibitione ſpecialiter mentionem faciente, ſi ſecus, irritum ſit. Per hæc tamen non interdicitur, vt qui de licentia ſuorum Superiorum voluerit agere vitam eremiticam, ſeu ſolitariam, non poſſit eligere, ſeu acquirere, ac mutare domos in eremo, ſeu locis ſolitariis, vbi non habitant ſæculares. Colligunt ex Ordin. Lap. Abb. Archid. Gemin. Ioan. Andr. Anchar. Domin. Monach. Franch. Vin. *in ration.lib.5.pag.150.* Alagona *in compend. pag.709.* remiſſiuè Caſal. *in annot.* & Ximen. *in concord. p.1.* 1

Hanc eandem concl. quoad primam partem huius text. firmant Nauar. *in man. c.27.n.144.* Aloyſ. Ricc. *in deciſ. Curiæ Archiepiſc Neapol.p.4.deciſ.198* Ludouic. Miranda *in man.Prælat.tom.1. q.33. art.2. concl.1.* ego ipſe *de offic.& poteſt Epiſc.p 2.alleg.26. ſub n.4.* ſecundùm Lugdun. impreſſ. nouiſſime Bonac. *de cenſur.extra Bullam Cœnæ, diſp.2.q.8.punct.2.*

Leo X. Prouincialibus Minorum conceſſit priuilegium transferendi ex cauſa neceſſaria Eccleſias, & Monaſteria, tam Fratrum, quàm Monialium ab vno loco ad alium, & conuertendi priora loca ad vſus humanos, prout expedire viſum fuerit; Soar. *de cenſ. diſp.21.ſeſſ.5.n.35.* Tolet. *lib.1.c.40.n.13.* Fillinc. *tr.14. c.8. q.8.n.145.* 2

Neque Concil. Trid. *ſeſſ.25.de Regularib.c.3.in fine,* abrogauit diſpoſitionem huius text. petentis Summi Pontificis auctoritatem in erigendis Regularium Monaſteriis, quia præterea illud induxit vt altera quoque adhiberetur Epiſcopi loci, ſicuti declarauit Sacra Congregatio, & referunt Zerol. *in praxi Epiſc. p.1. verbo Monachi, §.2.* Campan. *in diuerſorio iuris Canonici, rub.12.c.13.n.80.in fine,* ego ipſe *d. allegat.26.n.4.* 3

Seu hactenus recepta mutare.] Ergo Eccleſia; ſeu Monaſterium ſine Papa, & Diœceſani licentia de vno in alium locum mutari non poteſt, de quo vide Aloyſ. Ricc. *in deciſ. Curiæ Archiepiſcop. Neapol.p.4.deciſ.168.* Fr. Ludouic. Miranda *in manuali Prælator. tom.1. q.33. art.2.concl.2.* quos refero ego ipſe *d.alleg.26.n.8.* 4

De Priuilegiis.

Tit. VII.

SVMMARIVM.

1 *Compendium huius text. refertur.*

2 *Exemptus ſi extra locum exemptum delinquat, contrahat, aut alibi res ſita ſit, poteſt coram locorum Ordinariis conueniri ratione delicti, contractus, aut rei ſitæ, declarando, vt n.3.*

4 De

4 *Declaratur* auth. qua in prouincia, C. vbi de crimine.

5 *Monaſterio priuilegiato, vt eius Monachi à quocunque interdici, ſuſpendi, vel excommunicari non poſſint, ceſſat in illis Ordinariorum iuriſdictio quoad illa, niſi illi Monachi mitterentur ad Prioratus ſubiectos Ordinariis*, & n.6.

7 *Beneficium manuale illud dicitur, quod non confertur in perpetuum, niſi ad nutum conferentis.*

Cap Volentes. I.

Innoc. IV.

1 EXEMPTI à iuriſdictione Epiſcopi, & ex priuilegio immediatè ſubiecti Papæ ſi delinquant in diœceſi Epiſcopi in loco non exempto, poterit Ordinarius loci de cauſa cognoſcere, & punire, ſic de cauſa ratione contractus, vel rei in loco non exempto idem dicendum eſt. Sed ſi delictum, vel contractus, vel res ſunt in loco exempto, licèt qui conuenitur habeat domicilium in diœceſi Epiſcopi, tamen non poteſt conueniri coram Epiſcopo ratione priuilegij. Similiter ſi deliquit, vel contraxit, vel habet rem litigioſam in aliena diœceſi, ſed domicilium in hac, non poterit cognoſcere Ordinarius domicilij, nec ad ſe cauſam auocare. Et id ipſum procedit quando quis obtinuit priuilegium, vt non poſſit conueniri, nec teneatur reſpondere niſi ſub vno certo iudice, nam ſi concurrit domicilium, & delictum, vel contractus, vel res, in loco non exempto, poterit conueniri coram iudice domicilij, ſaluis aliis caſibus, in quibus de iure ſubiiciuntur Epiſcopis. Colligunt ex Ordin. Lap. Abb. Archid. Gemin. Inan. Andr. Anch. Domin. Monach. Franch. Viu. *in ration. lib. 5. pag.* 208. Alagona *in compend. pag.* 720. remiſſiuè Caſal. *in annot.* & Ximen. *in concord. p. 1. & 2.*

2 *Nihilominus tamen ratione*, &c.] Notatur ad hoc quòd ſi exemptus extra locum exemptum delinquat, contrahat, aut alibi res ſita ſit, poteſt coram locorum Ordinariis conueniri ratione delicti contractus, aut rei ſitæ, innouatur à Concil. Trid. *ſeſſ. 7. de reform. c.* 14. & docent Couar. *practic. c. 11. num.* 5. Afflict. *lib. 1. conſtit. rubr. 41. n.* 12. Paul. Fuſc. *de viſitat. l. 2. c. 17. à princ. & c. 20. à n. 7.* Nauar. *conſ. 2. de Regularib. n.* 65. Henriq. *in ſumm. lib. 7. de Indulgent c. 25. n. 7.* Azeued. *l. 1. ex n.* 118. *tit. 16. lib. 8. noua recop.* Dec. *tract. crimin. lib. 4. c. 17. à n. 13.* Fr. Emman. *in ſumm. tom. 1. c. 74. n. 4. caſu 1. & quæſt. Regul. tom. 2. q. 74. art. 10. col. 2.* Sanch. *de matrim. lib. 7. diſp. 33. n. 23.* Cabed. *Luſit. deciſ. 86. n. 7. p.* 2. Card. Tuſch. *tom. 3. lit. E, concl. 244. & concl.* 565. Cardnſ. *in praxi iudicum, verb exemptus, n.* 2. Franc. Molin. *de brachio ſeculari Eccleſiæ, c. 31. n. 3.* D. Barboſ. *in l. heres abſens, §. 1. n. 41. & 42. ff. de iudic.*

3 Intellige ſecundùm Couar. *d. n.* 5. quando priuilegium exemptionis certo loco circumſcriptum eſt, quo caſu ſi exemptus extra illum locum delinquat, vel contrahat, poterit in loco delicti, vel contractus conueniri, non ita ſi tale priuilegium ratione perſonæ conceſſum ſit abſque illius loci præfinitione, quia tunc vbicunque deliquerit, vel contraxerit, eodem priuilegio potietur, vt neque in loco delicti, vel contractus valeat conueniri. Vel ſecundùm alios procedit vbi exemptio ita ampla, & abſoluta eſt, vt in omnibus, & per omnia conceſſa dicatur non obſtante quocumque Ordinariorum præiudicio, ita vt nulla detur coniectura, quæ reſtrictionem aliquam concludat.

4 Non obſtat *auth. quia in prouincia, C. vbi de crimine,* ibi, *omni priuilegio ceſſante*, quaſi omnia in vniuerſum excluſerit, reſpondetur enim primò textum illum in eo tantùm caſu omne exemptionis priuilegium excluſiſſe, quo ambo actor & reus ſint in eadem prouincia, patet expreſsè ex tenore text. Deinde reſpondetur, vt inſinuat gloſſ. *ibi, verbo illic*, omnia priuilegia excludi reſpectu loci, quaſi illis non obſtantibus eo loci, quo delictum commiſſum eſt, iudicari debeat, & puniri, interim tamen ſub ſuo delinquentis iudice aliàs legitimo iuxta formam exemptionis, ita *d. gloſſ. verbo illic, verſ. ſolutio ſecundùm quoſdam.* Vel potiùs reſponderi poterit text. illum ad terminos iuris reducendum, vt ſcilicet non procedat in priuilegio exemptionis pleno, & abſoluto, ſed de reſtricto, vel ad certum locum, vel ad aliam ſimilem cauſam, quæ in nihilo deuiat à regula *d. auth. qua in prouincia, & cap. vltim. de foro comp. in Decretal.*

§. In eos.

Priuilegium habentes quòd non poſſint interdici, 5
ſuſpendi, vel excommunicari ab Ordinario, vt ſunt multi Religioſi, in quorum priuilegiis ponitur ne ſuorum monaſteriorum Monachi excommunicentur. ſi prædicti Monachi habitent in Prioratibus ſubiectis Ordinario locorum, vt ibi regant, vel reſideant, poſſunt excommunicari, ſuſpendi, vel interdici ab Ordinariis, dum ibi morantur. Colligunt Doctores *in princ. text.* citati.

Hanc eandem concluſ. firmat Sanch. *de matrim.* 6
lib. 7. diſp. 33. n. 23.

Etſi liberè poſſint ad eadem Monaſteria reuocari, &c.] 7.
Ergo manuale beneficium illud dicitur, quod non confertur in perpetuum, niſi ad nutum conferentis, vt per Gonzal. *ad reg. 8. Cancel. §. 6. n. 2.*

SVMMARIVM.

1 *Curia Romana habet ſtudium generale, & eius priuilegia.*

2 *Studentes iuri Canonico, vel Ciuili in ſtudio generali in abſentia integros ſuorum beneficiorum prouentus percipere poſſunt.*

3 *Studium generale quod dicatur, remiſſiuè.*

4 *Diſtributiones quotidianas non percipit abſens cauſa ſtudij.*

5 *Papa licentia ad non reſidendum non excuſat ab amiſſione diſtributionum quotidianarum niſi eas ſufficienter exprimeret.*

6 *Canonicorum ſtatutum vbi cauetur, vt ij, qui in ſtudio literarum verſantur, beneficij fructus non percipiant, vim, & robur non habet ſi Theologiæ ſtudeant.*

Cap. Cùm de diuerſis. II.

PRouidit vt in Curia Romana vigeat ſtudium, iuris 1
Ciuilis, & Canonici, in eóque ſtudentes gaudeant priuilegiis lucrorum, in quibus eſt ſtudium generale, & recipiant integros prouentus ſuos Eccleſiaſticos, vt illi. Colligunt ex Ordin. Lap. Abb. Archid. Gemin. Ioan. Andr. Anch. Domin. Monach. Franch. Viu. *in ration. lib. 5. pag.* 210. Alagona *in compend. pag.* 721. remiſſiuè Caſal *in annot.* & Ximen *in concord. p. 1. & 2.*

Ac recipiant integros prouentus, &c.] Notatur ad 2
hoc quòd ſtudentes iuri Canonico, vel Ciuili in ſtudio generali in abſentia integros ſuos prouentus percipere poſſunt, vt per Rebuff. *in praxi tit. de diſpenſat. de non reſiden. num. 25. & in tract. de priuil. ſcholar priuileg.*

Digitized by Google

*uileg.*29.*&* 31. Horat. Luc.*eod. tract. de priuil. ſcholar.*
*priuil.*87.*&* 100. Duen.*reg.*389. Nauar. *in n au. c.*25.
*n.*120.Hojed *de incompatib.benef.c.*17.*n.*28.Fuſc.*de vi-*
*ſitat.lib.*2.*c.*29. *n.*10. Fr. Emman.*in ſum. tom.*1. *c.*33.
*n.*2.*& tom.*2.*c.*36.*n.* 2. Veg.*in ſum.p.*1. *cap.*36.*caſu* 41.
Petez *l.*1.*tit.*10. *lib.* 1. *Ordinam.* Zerol. *in praxi Epiſc.*
*p.*1.*verbo ſtudium*, §.4. Flores de Mena *var.lib.*2.*q.*24.
*n.*29. Azor.*iuſtit.moral.p.*2.*lib.*7.*c.*5.*q.*8.latè Monet.*de*
diſtrib.quotid.p 2.*q.*10.*ex n.*5.*cum ſeqq.*

3 *Vbi generale regitur ſtudium.*] Ergo non ſufficit, vt
illud ſtudium, ad quod aliquis accedit cauſa ſtudij,
qualecunque ſit, ſed debet eſſe generale, vt obſeruat
Monet.*d q.*10. *num.*17. Quale autem dicatur ſtudium
generale, vide Coſm. *in pragm.ſanct. in procem,*§. *qui-*
bus attentè, verbo ſtudiorum, Perez, & Monet. *citatis*
locis.

4 In gloſſ.*Integrè*, ibi, *quotidianis diſtributionibus ex-*
ceptis. Notatur ad hoc quòd abſens cauſa ſtudij non
propter quotidianas diſtributiones, vt per Couar. *l.* 3.
*var cap.*13.*n.*2. Horat. Luc.*d. priuil.*100.*limit.*1. Petr.
Gregor. *de re benefic. cap.*7. *num.*12. Monet.*d. cap.*10.
5 *num.*22. vbi ſubdit id procedere etiam poſt Concil.
Trident. & quòd licentia Papæ non excuſat ab amiſ-
ſione harum diſtributionum, niſi eas ſufficienter ex-
primeret.

6 In ead.gloſſ.ibi, *ſalua quod de ſacra pagina dicimus*,
&c. Notatur ad hoc, quod Canonicorum ſtatutum
vbi cauetur, vt ij, qui in ſtudio literarum verſantur,
beneficij fructus non percipiant, vim & robur non
habet ſi Theologiæ ſtudeant; vt per Azor.*inſtit.moral.*
*p.*2.*lib.*7.*c.*5.*q.*8.*verſ.quartus.*

SVMMARIVM.

1 *Compendium huius text refertur.*
2 *Abbates exempti habent Eccleſias pleno iure ſibi ſubiectas.*
3 *Abbates iuriſdictionem quaſi Epiſcopalem habentes quando poſſint benedictionem populo impertiri, oſtenditur.*
4 *Abbates exempti habentes ius Baculum deferendi, & Mitram, poſſunt minores Ordines ſubditis conferre*, & n.5.
6 *Abbates exempti habentes ius Baculum deferendi & Mitram, non poſſunt Tonſuram, & minores Ordines conferre aliis Regularibus, vel ſæcularibus, qui ſuorum Superiorum dimiſſorias habuerint.*
7 *Abbates exempti vbi promouent ſubditos ſuos Regulares ad Ordines minores, in interſtitiis cum illis diſpenſare poſſunt.*
8 *Eccleſia dicuntur ad aliquem pleno iure pertinere quando in ſpiritualibus, & temporalibus eidem ſubiectæ ſunt.*
9 *Nouitios ſui monaſterij ad minores Ordines promouere non poſſunt Abbates habentes ius Baculum deferendi, & Mitram.*
10 *Abbates exempti poſſunt conferre ſuis ſubditis Regularibus minoribus Ordines, vſque ad Lectoratum incluſiuè.*
11 *Abbates exempti benedicunt Calices, patenas, veſtes Sacerdotales, Cruces, & ſimilia.*
12 *Abbas an poſſit benedicere ea, in quibus interuenit ſacra Vnctio, remiſſiuè.*

Cap. Abbates. III. *Alex.*

1 Abbates, qui habent priuilegium dandi benedi-
ctionem ſuper populum, poſſunt tantùm bene-
dicere ſolemniter populum in Eccleſiis ſibi pleno
iure ſubiectis, quando in eis celebrant diuina Officia,
poſt ſolemnia Miſſarum, & Matutinum, Laudes, ac
Veſperas, & non poſſunt alibi publicè, vt per vias,
Ciuitates, &c. niſi hoc expreſſè ſit in priuilegio con-
ceſſum. Nec eis licitum eſt conferre primam Tonſu-
ram, ſed conuerſis in monaſterio, & in quibus ha-
bent quaſi Epiſcopalem iuriſdictionem, niſi aliter
conſtet ex pleno indulto Apoſt. Colligunt ex Ordin.
Archid.Gemin.Ioan.Andr. Anchar. Domin. Monach.
Franch. Viu. *in ration.lib.*5.*pag* 210. Alagona *in com-*
*pend pag.*721. remiſſiuè Caſal. *in annot.* & Ximen. *in*
*concord.p.*1.*&* 2.

Quæ ad eos pertinent pleno iure, &c. Notatur ad hoc 2
quòd Abbates exempti habent Eccleſias pleno iure
ſibi ſubiectas, & per hoc habent ius Epiſcopale, & iu-
riſdictionem quaſi Epiſcopalem, vt per Flamin.Pariſ.
*de reſignat benef.l.*7.*q.*15.*n.*4. Quando autem dicantur
Eccleſiæ pleno iure ad aliquem pertinere, dixi *infrà*,
*num.*8.

Poſſunt poſt Miſſarum ſolemnia, &c.] Notatur ad 3
hoc quòd Abbas habens iuriſdictionem quaſi Epiſco-
palem poteſt ſolemnem benedictionem populo im-
periri in Eccleſiis ad ipſum pleno iure pertinentibus
poſt Miſſarum ſacrificia, poſt Veſpertinas preces, aut
Matutinas decantatas, non autem alibi publicè, aut
per vias, aut per ciuitates, caſtella, aut villas, niſi ex
priuilegio ſpeciali hanc poteſtatem ſit conſequutus,
vt per Fr. Emman.*quæſt.Regul.tom.*1.*q.*18.*art.*1. Azor.
inſtit.moral.p 1.*l.*12.*c.*10.*q.*7.Renat. Chopin. *Monaſt.*
*lib.*1.*tit.*2.*num.*18. Tambutin. *de iure Abb. tom.*2.*d.*2.
*quæſt.*7.

Nec eis licitum ſit, &c. Notatur ad hoc quòd Abba- 4
tes exempti habentes ius Baculum deferendi, & Mi-
tram, minores Ordines poſſunt conferre ſuis ſubditis
non ſolùm Monachis, verùm etiam & laicis, in quos
ordinariam Eccleſiaſticam habent iuriſdictionem, vt
per Syluest.*in ſum.verb.Ordo*, *il* 3.*n.*2.Couar.*lib.*1.*var.*
*c.*10. *n.*... Rodulph. Cupers *in repet. cap. oportebat* 79.
diſt. in §. *Tonſura*, *n.*6. Rebuff. *reſp.*2. Fuſc. *de viſitat.*
*lib.*2.*c.*15.*n.*93. & alios citatos à Cened. *ad Decretal.*
*collect.*105.*n.*1.quibus adde Aloyſ. Ricc.*in collect.deciſ.*
*p.*4.*collect.*955. Flores de Mena *var. lib.*2. *q.*24. *n.*14.
Fr.Lud.Miranda *in man.Prælatorum*, *tom.*1.*q.*38.*art.*9.
*concl.*1.

Hodie ex noua diſpoſitione Conc. Trident. *ſeſſ.*23. 5
*de form.c.*10.non licet Abbatibus, & aliis quibuſcun-
que quantumvis exemptis in poſterum intra fines
alicuius diœceſis exiſtentibus etiamſi nullius diœceſis,
vel exempta eſſe dicantur, cuipiam, qui Regularis
ſubditus ſibi non ſit, Tonſuram, vel minores Ordines
conferre, refert Fr.Ludou.Miranda *d.art.*9. *concluſ.*2.
quem citaui *de officio, & poteſtate. Epiſcopi*, *p.*2. *al-*
*legat.*3.*n.*11. & tangit Portel.*in dubiis Regularib. verbo*
Abbas 2.

Abbates huiuſmodi Regulares habentes ius Bacu- 6
lum deferendi, & Mitram, etiam poſtquam ſacerdo-
talem Ordinem, & munus benedictionis ſuſceperint,
non poſſunt Tonſuram, & minores Ordines conferre
aliis Regularibus, qui dimiſſorias ſpeciales ſuorum
ſuperiorum, & ſpecialem licentiam Epiſcopi loci ha-
buerint, neque etiam aliis ſæcularibus ſuorum ſupe-
riorum dimiſſorias afferentibus, vt cenſuit Rota apud
Seraphin. *deciſ.*985. cuius memini ego ipſe *d. alleg.*3.
*num.*11. & ſuſtinet Fr. Ludou. Miranda *d. concluſ.*2.
quicquid dicant Quarant.*in ſumma Bullary*, *verb.Ordo*,
propè fin. verſ. Abbatibus, Bonac. *de Sacram. diſp.*8.
q. vnica puncto 4.*num.*3. Vgol. *de offic. & poteſt. Epiſc.*
*c.*26.§.19.

In caſu verò, quo huiuſmodi Abbates primam cle- 7
ricalem

riealem Tonſuram, minoréſque Ordines ſuis ſubditis Regularibus conferre poſſunt, illis licitum eſt in interſtitiis diſpenſare, tradit Sorb. *ad compend. Mendicant. verbo Ordines ſacri, verſ. quando verò Abbates*, neque tunc examinandos eſſe ab Epiſcopis, ſed ab Abbatibus, non obſtante Concil. Trid. diſpoſitione conſuluit Nau. *conſ.13. n.1. in antiq. aliàs conſ.14. in nouis, ſub hoc tit.*

8 In gloſſ. *Pleno iure*, ibi, *ſcilicet in ſpiritualibus, & temporalibus*. Dicontur igitur Eccleſiæ ad aliquem pleno iure pertinere quando vtroque iure, id eſt, in ſpiritualibus, & temporalibus eidem ſubiectæ ſunt, vt per Rebuff. *in concord. tit. forma mandati, verbo plenum*, Azor. *d. p.1. l.12. c.20. q.7*. Card. Tuſch. *tom.6. lit. P, concl.364. n.3*. Sayr. *de cenſur. lib.1. c.6. n.12.*

9 In gloſſ. *Conuolauerint*, ibi, *vt ibi conuertantur, & fiant Monachi*. Ex hac gloſſ. iuncto text. colligit Soar. *tom.4. de Relig. tract.8. l.2. c.29. n.12.* poſſe Abbates, qui facultate gaudent conferendi ſuis ſubditis Ordines minores, illos conferre nouitiis, & refert tenere expreſsè hanc opinionem Rebuff. *in praxi, p.2. tit. de Clericis, n.18*. Verùm probabilius cenſeo tali facultate non gaudere, præcipuè attenta diſpoſitione Concil. Trid. *ſeſſ.23. de reform. c.10.* vbi decernitur non licere impoſterum ſuis Abbatibus conferre Tonſuram, vel Minores cuiquam, qui Regularis ſubditus ſibi non ſit; cùm ergo nouitius non poſſit ſtrictè appellari Regularis, & cùm pendente probationis anno non habeatur quoad Ordines ſuſcipiendos pro ſubdito Prælati Religionis, conſtat tutum non eſſe Abbatibus hos Ordines conferre nouitiis; quare ita tenent Henriq. *in ſum. lib.10. c.23. §.3. in comment. lit. G*, Fr. Ludou. Miranda *in man. Prælat. tom.1. q.38. art.9. concl.2. in fin.* Sayr. *de cenſur. lib.4. c.13. n.5*. Fr. Emman. *quæſt. Regul. tom.3. q.23. art.1*. Fr. Barthol. de Vecchis *in praxi ſeruanda in admittendis ad Religionis ſtatum nouit. diſp.11. q.8. n.4*. Ego ipſe *de effic. & poteſt. Epiſcop. p.2. alleg.3. n.8.*

10 In gloſſ. *Tonſuram*, ibi, *poſſunt tales Abbates conferre etiam ſuperiores Ordines, vſque ad Lectoratum incluſiuè*. Ita Fr. Emman. *quæſt. Regul. tom.3. quæſt.23. art.2.*

11 In ead. gloſſ. in addit. ibi, *Qui benedicunt Calices, Patenas, veſtes ſacerdotales, Cruces, & ſimilia*. Ita Fr. Emman *quæſt. Regul tom.1. q.36. art.6.* & citati per me *de effic. & poteſt. Epiſcop. p.2. alleg.27. num.36.* latè Aſcan. Tamburin. *de iure Abbatum, tom.1. diſp.22. & 23.*

12 In ead. gloſſ. ibi, *A conſecratione Calicis*, &c.] Vide Azor. *inſtit. moral. p.1. l.10. c.28. q.2*. D. Aſcan. Tamburin. *d. tom.1. diſp.23. q.1.* vbi, an Abbas poſſit benedicere ea, in quibus interuenit ſacra Vnctio.

SVMMARIVM.

1 *Compendium huius text. refertur.*
2 *Interdictum generale tenentur obſeruare exempti etiamſi ab Ordinario latum ſit.*
3 *Exemptis non licet ædificare Eccleſias in diœceſi Epiſcopi ſine eius licentia, alioquin caderent dominio, & iuriſdictioni Epiſcopi.*
4 *Epiſcopi conſenſus an, & quando requirendus ſit in Eccleſiarum, & Monaſteriorum ædificatione, remiſſiuè.*

Cap. Auctoritate. IV.

1 EXempti in locis exemptis non præſumant conſtruere Oratoria, vel Capellas ſine licentia Ordinarij loci, nec in ſic conſtitutis celebrent, vel celebrare Diuina faciant, nec in tempore interdicti, niſi in caſibus à iure expreſſis, quòd ſi talia præſumpſerint, compeſcantur ab Ordinario, reuocatis ſententiis, quas ipſorum exemptorum Conſeruatores tulerint; inhibitoque ne exempti in locis etiam exemptis audeant facere præmiſſa ſine licentia; & priuilegio Papæ. Item exempti non accipiant ſuo nomine tanquam actores, vel defenſores cauſas, vel lites ſuorum hominum liberorum, etiamſi ſint ſui cenſuales, id eſt, qui in poſſeſſionibus habeant dominium vniuerſale, & ſoluant cenſus exemptis, vt dominis directis, dummodo cauſæ ad ipſus homines liberos tantùm pertineant. Colligunt ea Ordin. Lap. Abb. Archid. Gemin. Ioan. Andr. Anchar. Domin. Monach. Franch. Viu. *in ration. lib.5. pag.211*. Alagona *in compend. pag.721.*

Nec tempore interdicti, &c.] Notant ad hoc, quòd exempti tenentur obſeruare Interdictum generale, 2
etiamſi ab Ordinario latum ſit, vt per Sayr. *de cenſur. lib.5. c.3. n.29.*

Exempti conſtruere non præſumant, &c.] Notatur ad 3
hoc, quòd exemptis non licet ædificare Eccleſias in diœceſi Epiſcopi ſine eius licentia, alioquin caderet dominio, & iuriſdictione Epiſcopi, vt per Specul. *tit. de priuileg. p.4. n.3*. Angel. *in ſumm. verbo exemptus, n.11. & ſeq.* Anton. de Prætis *de iuriſd. Epiſcop. cap.1. n.2.4. & 7.* Eraſm. à Cochier. *de iuriſd. Ordin. in exemptos, p.1. q.36. n.1.*

Epiſcopi conſenſus an, & quando requirendus ſit 4
in Eccleſiarum, & Monaſteriorum ædificatione, latè dixi *de effic. & poteſt. Epiſcop. p.2. alleg.26. per tot.*

SVMMARIVM.

1 *Priuilegium Papæ quòd quis excommunicari, ſuſpendi, vel interdici non poſſit, non extenditur ad ſententias Ordinariorum, niſi tale priuilegium ſit conceſſum Regibus, Reginis, vel ipſorum filiis, aut Religioſo loco, vel Ordini, & n.2. ampliatur, num. 3.*
4 *Priuilegium conceſſum Regi non cenſetur conceſſum Reginæ, nec filiis, niſi id exprimatur.*

Cap. Ne aliquid. V.

Clem. IV.

PRiuilegium, ſeu indulgentia conceſſa cuicunque 1
Eccleſiaſtico, vel ſæculari in quacunque dignitate quòd non poſſit excommunicari, vel interdici à quocunque, & quod ipſius terræ, vel Eccleſiæ non poſſint interdicto ſupponi, non intelligitur de ſententiis latis ab Ordinario, & ſic Ordinarius poteſt illos excommunicare, interdicere, &c. Excipiuntur Reges, Reginæ, & eorum filij, & Religioſi, non ratione perſonarum tantum, ſed etiam Ordinum, vel locorum priuilegiatorum. Colligunt ea Ordin. Lap. Abb. Archid. Gemin. Ioan. Andr. Anchar. Domin. Monach. Franch. Viu. *in ration. lib.5. pag.212*. Alagona *in compend. pag.722.* remiſſiuè Caſal. *in annot.* & Ximen. *in concord. p.1. & 2.*

Hanc eandem concl. firmant Henriq. *in ſumm. lib.13.* 2
c.25. §.5. Sayr. *de cenſur. lib.5. c.10. num.8*. Eraſm. à Cochier. *de iuriſd. Ordin. in exemptos, p.4. q.14. n.8.*

Amplia etiamſi eſſent perſonæ Religioſæ, quibus 3
ratione, ſeu intuitu perſonæ, huiuſmodi perſonale priuilegium conceſſum eſt, vt per gloſſ. *hic verbo ratione*, Eraſm. à Cochier. *d. q.14. num.8. verſ. quod ampliatur*

pliatur

pliatur; ſecus verò ſi priuilegium conceſſum eſſet ratione loci religioſi, v. g. Monaſterij, aut Ordinis, ſecundùm Henriq. *l.7.c.24.§.2.& lib.13.c.24.§.1.* quale priuilegium conceſſum eſſe Societati IESV, Prædicatoribus, Minoribus, & Benedictinis teſtatur Sayr. *d. num.* 8.

4 *Per quæ Regibus*, &c.] Ergo priuilegium conceſſum Regi, non cenſetur conceſſum Reginæ, nec filiis, niſi id exprimatur, vt per Ioan. Andr. *in præſenti*, Tiraq. *de iure primog. q.32.in princ.& q.59.n.5.9.& 11.& de iure mariti, gloſſ.2.n.61.* D.Barboſ. *in l.quia tale, n.8.& 12. verbo vltima, ff. ſolut matrim.* Sanch. *de matrim. lib.7. diſp.47.n.1.& 3.* Soar. *de legibus, l.8.c.11.n.1.*

SVMMARIVM.

1 *Prælati inferiores, quibus per priuilegium conceditur vſus Mitræ, ſi ſunt exempti in Prouincialibus, & Epiſcopalibus Conciliis, vti poſſunt Mitris aurifriſiatis non habentibus laminas, aut gemmas, & ſi non ſunt exempti, albis & planis vtentur, in aliis locis vtantur vt indulta permittunt*, & n. 2.

3 *Abbates habentes populum, & territorium, intereſſe poſſunt Concilio Prouinciali.*

4 *Exempti omnes, qui aliàs ceſſante exemptione Synodo intereſſe deberent, nec Capitulis generalibus ſubduntur, ad Synodum diœceſanam accedere tenentur.*

CAP. Vt Apoſtolicæ. VI.

1 ABbates, & alij Prælati inferiores, quibus à Sede Apoſt. conceditur vſus Mitræ, ſi ſunt exempti quando interſunt Prouincialibus Conciliis, & Epiſcopalibus Synodis, poſſunt vti Mitris aurifriſiatis, ſed non habentibus gemmas, vel laminas aureas, vel argenteas: ſi verò non ſunt exempti, vti debent ſimplicibus albis, & planis, id eſt, non aurifriſiatis. Sed in aliis locis exemptis vti poſſunt Mitris, prout indulta conceſſa à Sede Apoſtolica eis permittunt. Colligunt ex Ordin. Archid. Gemin. Ioan. Andr. Anchar. Domin. Monach. Franch. Viu. *in ration. lib.5. pag.212.* Alagona *in compend. pag.722.* remiſſiuè Ximen. *in concord. p.1.& 2.*

2 Hanc eandem concl. firmant Ioan. Garc. *de nobilit. gloſſ.48.§.1.num.62.* Zerol. *in praxi Epiſcop p.2. verbo Abbas, verbo ſecundò*, Tamburin. *de iure Abbatum, cæterorúmque Prælatorum tam Regularium, quàm ſæcularium Epiſcopis inferiorum tom. 1. diſp.20.q.2.n.12.* Ego ipſe *de offic.& poteſt.Epiſcop. p.3. alleg.93. n.9.* ſecundùm impreſſ. Lugdun.

3 *In Prouincialibus Conciliis.*] Ergo Abbates habentes populum, & territorium interſunt Concilio Prouinciali, vt tradunt Aloyſ. Ricc. *Neapol. deciſ. 151. num.4. p.4.* Stephan. Quarant. *in ſum. Bullarij verbo Concilium Prouinciale, n.3. verſ. tertiò quæro.* vbi Proſp. de Auguſtino *poſt q.2.* ſubdit huiuſmodi Abbates tanquam locorum Ordinarios in Concilio Prouinciali habere vocem deciſiuam, additque illos teneri ad Concilium Prouinciale accedere etiamſi ab eorum ſententiis immediatè ad Sedem Apoſtolicam, & non ad Archiepiſcopum appelletur.

4 *Et Epiſcopalibus Synodis.*] Hodie ex noua diſpoſitione Concil. Trid. *ſeſſ.24. de reform. c.2.* exempti omnes, qui aliàs ceſſante exemptione Synodo intereſſe deberent, nec Capitulis generalibus ſubduntur, ad Synodum diœceſanam accedere tenentur, vt docent Vgolin. *de offic. Epiſcop. c.48.§.2.n.1.* Eraſm. à Cochier. *iurid. Ordin. in exempt. p.4.q.19.* quos refero ego ipſe *d. alleg 93. n.8.*

SVMMARIVM.

1 *Compendium huius text. refertur.*

2 *Priuilegium non præſumitur, ſed ab eo, qui allegat, probandum eſt.*

3 *Priuilegij probatio per ſcripturam eſt facienda.*

4 *Priuilegium allegans, tenetur illud integraliter, & originaliter iudici exhibere, nec ſufficit quod legatur.*

5 *Priuilegium quando non eſt notorium in titulo, & poſſeſſione, tenetur exemptus illud exhibere.*

6 *Ius commune quando reſiſtit præſcribenti, ſufficit præſcriptio 40. annorum cum titulo.*

7 *Ordinarij iudices cognoſcere poſſunt an ſua ſit iuriſdictio, & vtrùm concurrat qualitas neceſſaria ad fundamentum illius, & pronuntiare ſuper exceptionibus declinatoriis ſui fori, ſeu incompetentia.*

8 *Iudex in propria cauſa ius dicere poteſt quando intereſſe non principaliter venit, ſed in conſequentiam.*

9 *Ordinarij ad euitandam manutentionem non ſufficit exhibitio priuilegij, niſi vlterius adſit quaſi poſſeſſio exemptionis.*

10 *Text. in præſenti emanauit ad fauorem iuriſdictionis ordinariæ.*

11 *Cauſa finalis colligitur ex narratiua proœmij.*

12 *Ordinarius eo ipſo quòd exercet iuriſdictionem in vna parte ſuæ diœceſis, videtur conſtitui in quaſi poſſeſſione exercendi quoad omnes, in quibus alter non habet particularem exemptionem.*

13 *Priuilegij exemptionis ſola exhibitio non impedit manutentionem.*

14 *Exemptionis in quaſi poſſeſſione conſtitutus non dicitur ſubditus ex eo quod non appareat ſuperiorem in illum exercuiſſe iuriſdictionem, niſi probetur quòd venerit caſus exercendi.*

15 *Exemptus ſi alleget priuilegium, & poſſeſſionem, procul dubio erit manutenendus contra Epiſcopum nitentem ſola iuris communis diſpoſitione.*

16 *Poſſeſſio nihil releuat contra eum, qui fundatam habet ſuam intentionem iure communi quouſque verus titulus demonſtretur ex quo ipſa poſſeſſio ſuſtineatur.*

17 *Poſſeſſionem rei quando quis habet, in ea defendi debet durante lite ſuper proprietate.*

18 *Præſcriptione ſe fundans eam probare tenetur.*

CAP. Cùm perſonæ. VII.

Bonif. VIII.

HI, qui ſe aſſerunt exemptos per priuilegium, vel indulgentiam Sedis Apoſt. requiſiti ab Ordinario loci, illi in loco congruo, & ſecuro, vel aliis prudentibus viris ſine ſuſpicione ab eo deputatis oſtendere debent integraliter iuſto impedimento ceſſante legenda priuilegia præfata, vel indulgentias intra terminum competentem pro qualitate facti ab ipſo Ordinario, vel eius delegato moderandum, nec non de articulis de quibus controuerſia fuerit, reaſſumptum tradere tenetur. Si autem ſuper huiuſmodi libertate ſolummodo præſcriptionem canonicam duxerit opponendam, ipſi Ordinario, vel eius delegato prudenti non ſuſpecto de tali præſcriptione fidem facere debent, & interim Epiſcopus in eos ſua valet vti iuriſdictione, donec plenè probetur præſcriptio canonica, quia habet fundatam intentionem. At verò ſi tales priuilegio, & præſcriptione ſimul aſſerant ſe munitos, & exhibent priuilegium, vt in principio dictum eſt, ſi exhibitum non probat plenè libertatem, 1

ſed

ſed cauſam præſcribendi, coram perſonis prudentibus præſcriptionem annorum 40. tenentur probare, & quòd non fuerit violenta, clandeſtina, vel precario conceſſa, interimque Epiſcopus iuriſdictionem in eoa exercere non valet. Colligunt ex Ordin. Lap. Abb. Archid. Gemin. Ioan. Andr. Anch. Dominic. Monach. Franch. Viuian. *in ration. lib. 5. pag. 213.* Alagona *in compend. pag. 723.* remiſſiuè Ximen. *in concord. p. 1. & 2.*

2 *Huiuſmodi priuilegia, vel indulgentias*, &c.] Priuilegium enim non præſumitur, ſed ab eo, qui allegat, probandum eſt, vt per Monach. *num. 1. verſ. etſi priuilegium*, & Prob. *ad eum in princ.* Gemin. *n. 2.* & Anchar. *notab. 1. in præſenti*, Pariſ. *conſ. 95. num. 8. & 9. volum. 4.* Rot. *deciſ. 145. num. 6. part. 2. diuerſ.* Fuſc. *de viſit. lib. 2. cap. 18. à num. 3. & cap. 20. num. 6.* Maſcard. *de probat. concluſ. 1200. num. 36.* Card. Tuſch. *tom. 6. lit. P, concluſ. 762.* Menoch. *de præſumpt. lib. 6. quæſt. 14. num. 15.* Cabed. *Luſit. deciſ. 93. num. 3. part. 2.* Verall. *deciſ. 306. num. 7. part. 1. & deciſ. 201. p. 2.* Seraphin. *deciſ. 1067. num. 3.*

3 *Ac ad legendum integraliter*, &c.] Ergo probatio priuilegij per ſcripturam eſt facienda, iuxta doctrinam gloſſ. *verb. volo in ſcriptis in c. 1. de cenſib. hoc lib.* & quæ tradunt Maſcard. *concl. 528. num. 19.* Azeued. *ad l. 22.*
4 *& 23. tit. 14. l. 6. nouæ recop.* Et qui allegat tenetur illud integraliter, & originaliter iudici exhibere, nec ſufficit quòd legatur ſecundùm Henriq. *in ſumm. l. 7. c. 24. n. 2. lit. K*, Couar. *pract. c. 20. n. 7.* vbi intelligit quando agitur de priuilegio exhibendo iudici, quia tunc oportet quòd totum præſente parte coram iudice legatur, & iudici petenti exhibeatur, ſubdens quòd ſi agatur de eo parti exhibendo, illud tantùm capitulum, quod ad eum ſpectat, & ſubiectam tangit materiam exhiberi oportet, iuxta text. *in c. contingit, de fide inſtrum.* & longam diſtinctionem gloſſ. *verbo die & conſule, in l. 1. §. editiones, ff. de edendo.*

5 *Priuilegium quidem ipſum exhibeant*, &c.] Notatur ad hoc, quòd quando priuilegium non eſt notorium in titulo, & poſſeſſione, tenetur exemptus illud exhibere, vt per Henriq. *in ſumm. lib. 7. cap. 25. §. 6. lit. X.*

6 *Annorum quadraginta præſcriptionem*, &c.] Notatur ad hoc, quòd ad probandam exemptionem ab Ordinario in qua ius commune reſiſtit præſcribenti, ac proinde requiritur tempus immemoriale, ſufficit præſcriptio 40. annorum cum titulo, vt per Molin. *de primogen. l. 2. c. 6. n. 52.* Gutier. *practic. l. 3. q. 62. num. 12.* Eraſm. à Cocbier *de iuriſd. Ordin. in exemptos, p. 1. q.... num. 8.*

7 *Necnon de articulis*, &c.] Notatur ad hoc, quòd iudices ordinarij cognoſcere poſſunt an ſua ſit iuriſdictio, & vtrùm concurrat qualitas neceſſaria ad fundamentum illius, & pronuntiare ſuper exceptionibus declinatoriis ſui fori, ſeu incompetentiæ, Iaſ. *n. 6.* per text. *ibi in l. 2. ff. ſi quis in ius*, Simanch. *de Cathol. inſtit. tit. 30. n. 21.* Gam. *Luſit. deciſ. 340. n. 3.* teſtatur ita iudicatum Cabed. *Luſit. deciſ. 41. n. 1. p. 1.* refert plures Surd. *conſ. 286. n. 3.* quinimò in conſequentiam huius cognitionis, & pronuntiationis poſſe condemnare litigantes in expenſis factis circa huiuſmodi articulum, reſoluunt Abb. *in cap. dilectus 3. num. 1. de præbend. & in cap. 1. num. 20. de iudic.* vbi Felin. *n. 4.* Dec. *conſ. 241. in princ.* Caſſad. *ſuper regulis Cancel. deciſ. 1. n. 3.* Marant. *de ordine iud. p. 4. diſt. 8. à n. 2.* Perez *ad rubr. tit. 12. lib. 3. Ordin. quæſt. 17.*

8 Non obſtat quòd iudex videatur in propria cauſa ius dicere, ex qua intereſſe prætendit, vt pro ratione dubitandi argumentatur *gloſſ. 1. in princip. in d. l. 2. & gloſſ. verb. Ordinariis, in præſenti, iuncta regula, l. vnic. C. ne quis in propria cauſa, & l. qui iuriſdictioni 10. ff. de iuriſdict. omnium iud.* Reſpondetur enim cum Bart. *n. 3. & communi, in d. l. 2.* quem ſequitur Cabed. *d. deciſ. 41. num. 3.* intereſſe in propoſito non principaliter venire, tunc enim ius dicere non poſſet, vt voluit *gloſſ. 2.* neceſſariò ſic intelligenda *in l. de iure 37. in princ. ff. ad municip.* ſed in conſequentiam quod negligi ſolet, vt in legatario, qui in teſtamento teſtis eſſe poteſt, *l. qui teſtamento 20. ff. de teſtam. §. legatariis, In eod. tit.* in tutore, *l. 3. ibi, primu enim ratio, ff. de auctorit. tutor. gloſſ. vlt. in cap. quamuis pactum, de pactis, l. 6.* recepta communiter, vt per Hojed. *de incompatib. benefic. p. 1. q. 23. num. 22.*

Quia de priuilegio faciunt fidem in libertatis, vel 9
exemptionis poſſeſſione.] Ergo ad euitandam Ordinarij manutentionem non ſufficit exhibitio priuilegij niſi vlteriùs adſit quaſi poſſeſſio exemptionis, ſi enim Papa mandat in hoc text. eos non turbari in poſſeſſione, per neceſſarium antecedens præſupponit quòd poſſideant, quia priuatio præſupponit habitum, iuxta notata *in l. decem, ff. de verbor. oblig.*

Et iſte intellectus ſuadetur ex eo, quia text. *in præ-* 10
ſenti, emanauit ad fauorem iuriſdictionis ordinariæ, vt patet *in princ.* ibi, *Ordinarior. correctiones, & ordinationes ſubterfugientes, eorum forum ac ſiue iudicium declinantes, nos volentes ſuper hoc de ſalubri remedio prouidere, ſtatuimus, vt hi, qui ſe aſſerunt per priuilegia, ſeu indulgentias Apoſt. Sedis exemptos à locorum Ordinariis*
requiſiti, &c. ex qua narratiua proœmij colligitur cauſa 11
finalis *l. fin. ff. de hæred. inſtit.* Oldrad. *conſ. 103. num. 2.* Roman. *conſ. 38. num. 1.* Alexand. *conſ. 206. n. 10. l. 6.* Si igitur allegantes priuilegium exemptionis per ſolam exhibitionem priuilegij antequam de illius viribus cognoſcatur, liberarentur ab exercitio iuriſdictionis Epiſcopi, diſpoſitio huius text. emanaſſet ad illorum fauorem, ſiquidem per regulas iuris ſola exhibitio priuilegij non tolleret exercitium iuriſdictionis Ordinarij.

Nam eo ipſo quòd ordinarius exercet iuriſdictio- 12
nem in vna parte ſuæ diœceſis, videtur conſtitui in quaſi poſſeſſione exercendi quoad omnes in quibus alter non habet particularem quaſi poſſeſſionem, Abb. *conſ. 71. col. fin. tertiò ad idem*, ibi, *nec alius erat in poſſeſſione, l. 2.* Felin. *in c. auditis, n. 19. in 3. declar. de præſcript.* Rebuff. *in tract. de decimis, q. 9. n. 4.* Menoch. *remed. 5. retin. 135.* Cephal. *conſ. 369. n. 15. cum ſeq.* Rot. *in Cauſa Oriolen. decimarum 19. Iun. 1591.* coram Gyptio, & *in Valentina decimarum 27. Octobris 1598.* coram Seraphin. & in terminis iuriſdictionis, tradit Innocent. *in c. dilectus, num. 3. verſ. poſſeſſorium ex eo*, Hoſt. *n. 1. verſ. ex prædictis etiam*, Ioan. Andr. *n. 8.* Butr. *num. 15.* Boich. *num. 11. de capellis monach.* Verall. *deciſ. 306. part. 1.*

Et proinde per iſtam exhibitionem priuilegij, quæ 13
concernit petitorium, remaneret Epiſcopus priuatus ſua quaſi poſſeſſione, contra notata per Abb. *in c. 1. n. 4.* & Butr. *n. 2. vt lite pend.* Cancel. *de attent. p. 2. c. 17. n. 16. & ſeq.* Et in ſpecie quòd ſola exhibitio priuilegij exemptionis non impediat manutentionem fuit deciſum *in cauſa Carthaginenſ. decimarum 27. Iunij 1590.* coram Gyptio.

Nec poteſt ſubditus dici conſtitutus in quaſi poſſeſ- 14
ſione exemptionis ex eo quod non appareat ſuperiorem in illum exercuiſſe iuriſdictionem, niſi probetur quòd venerit caſus exercendi, & volens exercere fuerit repulſus; & repulſioni acquieuerit, vel aliàs habuerit ſe pro ſpoliato, vt per Innoc. Hoſt. Ioan. Andr. Butr. Boich, & Verall. *locis ſuprà allegatis.*

Et licèt gloſſ. *verb. turbentur, in hoc text.* innuat quod 15
ſola exhibitio priuilegij ſufficiat, attamen loquitur

contra

contra regulas iuris, & patet ex prædictis, & ducit argumentum ſuum à contrario ſenſu, vt aduertit Lap. Anchar. & alij *infra* allegandi, quod argumentum non valet ad inducendam correctionem iuris, vt latè per Euerard. *in loco à contrario ſenſu*, n.8. prout induceretur in propoſito caſu. & iſte videtur communis intellectus huius text. vt per Lap. *hic n.4. verſ. & hoc videtur*. Franc. *n.3. verſ. & hoc procedit*, dum dicunt exhibentem priuilegium ita demum euitare manutentionem Epiſcopi, ſi ipſe eſt in quaſi poſſeſſione exemptionis; quibus rationibus, ita cenſuit Rota *in Sipontina iuriſdictionis 23. Maij* 1613. coram Cardin. Sacrato *deciſ. 491. n.4. cum ſeqq. p.1. recent.* Vnde ſi exemptus alleget priuilegium, & poſſeſſionem, proculdubio erit manutenendus contra Epiſcopum nitentem ſola iuris communis diſpoſitione, vt tenet Rot *deciſ. 447. n.3. p.1. recent. & deciſ. 377. n.3. p.2. etiam recent.*

16 *Cùm de iure communi Ordinariorum intentio*, &c.] Notatur ad hoc quòd poſſeſſio nihil releuat contra eum, qui fundatam habet ſuam intentionem iure communi, quouſque verus titulus demonſtratur, ex quo ipſa poſſeſſio ſuſtineatur, vt per Cou. *pract. c.17. n.9.* Gutier. *pract. l.3. q.19. n.11. cum ſeqq.* Fr. Emman. *q. reg. tom.2. q.63. art.7.*

17 Notatur etiam ad hoc quòd quando quis eſt in poſſeſſione rei, iuriſdictionis, cenſus, vel alterius iuris, debet in ea defendi, & nullo modo inquietari durante lite ſuper proprietate, vt per Anton. Gom. *l.45. Tauri, n.198. col. pen.* Rot. *in Valuen iuriſdictionis 4. Decemb.* 1615. coram bonæ mem. Buratto, vbi quòd ex ſola iuris aſſiſtentia, qua Epiſcopus habet fundatam intentionem exercendo iuriſdictionem in locis in ſua diœceſi exiſtentibus, in ea iuriſdictione Epiſcopali manutenendus eſt.

18 In gloſſ. *Munitos.* Notatur ad hoc quòd in præſcriptione ſe fundans eam probare tenetur, vt per Burg. de pace *conſ.4. n.11.*

SVMMARIVM.

1 *Interdictus eſt ingreſſus Eccleſiæ Regularibus, vel ſæcularibus, quamuis exemptis, qui ſcienter celebrant, vel celebrari faciunt Diuina in ciuitatibus, vel locis interdictis, niſi ſecundum permiſſionem iuris, vel excommunicatos, aut interdictos publicè ad diuina Officia, Sacramenta, vel ſepulturam admittunt*, & n.2.

3 *Irregularis an fiat celebrans coram excommunicatis, vel interdictis, aut illis, quibus interdicitur ingreſſus Eccleſiæ, ſi poſtea celebret, oſtenditur.*

Cap. Epiſcopum. VIII.

1 PRiuilegiatis, ſiue ſæcularibus, ſiue Regularibus qui ſcienter celebrant, vel celebrare faciunt Diuina in Ciuitate, vel loco interdicto ab Ordinario, vel delegato, vel à iure, niſi in caſibus à iure conceſſis, & qui publicè excommunicatos, vel interdictos ad diuina Officia, Eccleſiaſtica Sacramenta, vel Eccleſiaſticam ſepulturam admittere præſumunt, præter alias pœnas iuris, interdicitur ingreſſus Eccleſiæ, donec ad arbitrium eius, cuius ſententiam contempſerunt, ſatisfaciant competenter. Colliguntur ex Ordin. Lap. Abb. Archid. Gemin. Ioan. Andr. Anch. Domin. Monach. Franc. Viuian. *in ration. lib.5. pag.214.* Alagona *in compend. pag. 724.* remiſſiuè Ximen. *in concord. p.5. & 2.*

2 Hanc eandem concl. firmant Conar *in cap. almà mater, p.1. § 6. in fin.* Henriq. *in ſum. lib.13. c.8. §.2. lit. O.* Sayr. *de cenſuris, lib.5. c.14. n.11. & 34.* Soar. *eod. tract. tom.5. diſp.31. ſect.2. n.2. cum ſeqq.* Mar. Alter. *in ſimili tract. tom.2. diſp.11. c.1.* Filiuc. *in quæſt. moral. tract.17. c.6. q.2.* Bonac. *de ſuſpenſionibus omnibus in particulari, diſp.3. q.2. puncto 1.*

Ingreſſum Eccleſiæ, &c.] Vtrùm autem celebrans coram excommunicatis, vel interdictis, aut illis, quibus interdicitur Eccleſiæ ingreſſus, fiat irregularis ſi poſtea celebret, quæſtio eſt dubia, & fieri irregularem tradunt gloſſ. *hic verb. ingreſſum*, gloſſ. *verbo nodatis, in cap. is, cui, de ſentent. excom. hoc lib.* citati per Conar. *d. p.2. §.6. n.9. verſ. qui verò*, tuetur Sayr. *de cenſur. l.2. c.15. n.6. & lib.7. c.9. n.16.* Ab hac tamen opinione recedit Conar. *citato loco*, ea ratione motus, quia text. *in præſenti* ſolùm procedit in exemptis, qui excommunicatos, vel interdictos ad diuina admittunt Officia, vt colligitur ex *princ.* ibi, *quantumcunque exemptionis, ſeu libertatis Sedis Apoſt. priuilegiis communiti*; vnde ad alios pœna illa interdicti ingreſſus Eccleſiæ trahenda non eſt, multò minus ſequitur irregularitas, vt vltra Cou. contendunt Nau. *in man. c.25. n.94.* & communem dicit *cap.27. num.157. verſ. vndecima*, Vgolin. *tab.1. de cenſur. cap.14. §.1. num.25.* & multis adductis Henriq. *lib.14. cap.7. §.3. lit. R*; Soar. *de cenſur. diſp.34. ſect.4. num.30.* Sed prior opinio in rigore iuris longè verior eſt, literæ enim huius text. magis adaptatur, vt benè aduertit Sayr. *d. lib.5. c.14. n.11.* quia verba illa, *quantumcunque exempti*, non ſunt reſtrictiua, ſed magis ampliatiua; poſterior tamen quia benignior, & grauiſſimorum auctoritate ſuffulta in praxi poterit defendi. 3

Quantumcunque exemptionis; &c.] Ergo comprehendit non ſolùm priuilegiatos, ſed etiam alios quoſcunque, vt per Soar. & Filliuc. *citatis locis*, Bonacin. *d. puncto 1. num.1.* vbi etiam limitat, niſi fiat ignoranter, quia in hoc text. habetur verbum, *præſumpſerit*, quod indicat ſcientiam, ſeu dolum, & *num.4.* poſt Soar. *d. tom.5. diſput.34. ſect.4. num.14.* reſoluit celebrantem, vel celebrari facientem in loco interdicto affici hac pœna, etiamſi locus non ſit declaratus, ſeu nominatim denuntiatus interdictus, quia poſt Extrauag. *Ad euitanda*, non tenemur quemquam ex vi prohibitionis Eccleſiaſticæ euitare, niſi præceſſerit denuntiatio nominatim, excepto notorio clerici percuſſore. 4

Niſi quatenus eis à iure conceditur.] Notatur ad hoc quòd interdictum huiuſmodi incurritur celebrando, aut celebrari faciendo in loco interdicto nominatim denuntiato, quoties Diuina fiunt extra caſus à iure conceſſos, & non ſeruata forma à iure præſcripta, vt per Soar. *d. diſp.31. ſect.2. à n.2.* Filliuc *d. q.2. n.98.* Bonac. *d. puncto 1. n.5.* 5

SVMMARIVM.

1 *Compendium huius text. refertur.*

2 *Eccleſia exempta, exempti quoque cenſentur Vicarius perpetuus, Prælatus, Canonici, & Clerici Eccleſiæ.*

3 *Exemptis Clericis alicuius Eccleſiæ tam Canonici, quàm alterius cuiuſvis Ordinis Clerici exempti quoque cenſentur.*

4 *Canonicis exemptis, neque Eccleſia, neque conuerſi, vel alij clerici cenſentur exempti.*

Cap. Per exemptionem. IX.

ECcleſia quando eximitur, intelliguntur etiam exempti & Clerici eius Monachi, vel Canonici conuerſi. 1

conuerſi, & perpetuò oblati, ſed non eius Eccleſiæ Parocbus quoad pertinentia ad Parochiam, nec Parochiani. Quando verò eximuntur Canonici Eccleſiæ, non eſt exempta Eccleſia, ſeu alij Clerici illius. Si autem eximantur Clerici, intelliguntur exempti tam Canonici, quàm Clerici, ſed non Eccleſia, niſi aliud in priuilegio exemptionis exprimatur. Colligunt ex Ordin. Lap. Abb. Archid. Gemin. Ioan. Andr. Anchar. Domin. Monach. Francb. Viu. *in ration. lib. 5. pag.* 215. Alagona *in compend. pag.* 724. remiſſiuè Ximen. *in concord. p.* 1. *&* 2.

2 *Ipſa Eccleſia, & ipſius Monachi*, &c.] Notatur ad hoc, quòd exempta Eccleſia exempti quoque cenſentur Vicarius perpetuus, Prælatus, Canonici, & Clerici Eccleſiæ, vt per Rebuff. *in praxi benef. p.* 1. *tit. de Vicariis perpetuis, n.* 16. Eraſm. à Cochier. *de iuriſdict. Ordin. in exemptos, p.* 4. *q.* 37. *n.* 1. vbi *n.* 2. id limitat ſi Prælatus, ſeu Vicarius non eſſet de corpore Eccleſiæ.

3 *Si autem Clerici*, &c.] Notatur ad hoc, quod exemptis Clericis alicuius Eccleſiæ tam Canonici quàm alterius cuiuſuis Ordinis Clerici exempti eſſe cenſentur, vt per Eraſm. à Cochier. *d. tract. part.* 1. *q.* 13. *num.* 7.

4 *Nec ipſi Parochiani etiam.*] Notatur ad hoc quòd exempta Eccleſia non cenſetur exemptus populus, ideo Epiſcopus ordinariam poteſtatem exercere poterit in Parochianos, vt per Franc. *hic n.* 3. *verſ. quintò*, Angel. *verbo exemptus, n.* 1. *verſ. & exempta*, Eraſm. à Cochier. *d. q.* 13. *n.* 4. vbi *n.* 5. ſubdit quòd exempto populo non cenſetur Eccleſia exempta.

5 *Verùm ſi Canonici*, &c.] Notatur ad hoc, quòd exemptis Canonicis, neque Eccleſia, neque conuerſi, vel alij Clerici cenſentur exempti, vt per Eraſm. à Cochier *d. p.* 4. *q.* 37. *in fine.*

SVMMARIVM.

1 *Compendium huius text. refertur.*

2 *Exemptio, aut libertas non probatur quando priuilegium ſententia, aut ſcriptura non fiunt principaliter ſuper exemptione, ſeu libertate, ſed incidenter propter aliud.*

3 *Exemptio à poteſtate Ordinariorum probatur ſi in priuilegio contineatur, vt Eccleſia exiſtat iuris B. Petri, vel ſit libera, ſeu quòd potiatur libertate Eccleſiæ Romanæ, aut quòd eius ſpeciali prærogatiua gaudeat,* & n. 4.

5 *Exemptio à poteſtate Ordinariorum an, & quando probetur ex ſolutione facta Sedi Apoſt.* & n. 7.

6 *Exemptio à poteſtate Ordinariorum probatur ſi Papa Eccleſiam priuilegio eximat ab Ordinarij poteſtate, vel ſi Papa dicat in priuilegio nè Epiſcopus audeat Cathedram ſuam collocare, &c. vt* n. 7. *vel ſi aliquos recipiat in proprios, & ſpeciales ſubditos, vt* n. 8.

9 *Verba narratiua habent vim diſpoſitiuis, & veritatis quando in illis fundatur intentio.*

Cap. Si Papa. X.

1 Exemptio in priuilegiis, quibus formis, modis, clauſulis, vel verbis probetur, declarat text. *in præſenti*, v. g. ſi Papa in priuilegio, vel ſcriptura facta non principaliter ſuper ſententia exemptionis narret aliquam Eccleſiam ad ius, & proprietatem Romanæ Eccleſiæ, vel ſimilia verba, non ideo probatur exemptio, niſi de libertate aliter doceatur: probatur verò ſi ſuper Eccleſiæ exemptione ſententiando, vel agendo negotium de exemptione, aſſerat ipſam Eccleſiam eſſe exemptam, vel eſſe iuris Diuini Petri, vel ad Romanam Eccleſiam ſpecialiter, vel ſine medio, vel ſimpliciter pertinere, quia cùm omnes Eccleſiæ mundi pertineant ad Eccleſiam Romanã, iſta verba priuilegij aliquid operari debent. Idem procedit ſi dicatur in priuilegio, Eccleſia ſit libera vel potiatur libertate Eccleſiæ Romanæ, vel ſoluat Eccleſiæ Romanæ annuum cenſum ad indicium perceptæ libertatis, vel quòd Eccleſiam illam eximit ab ordinarij poteſtate, vel quòd in ea non exerceat Epiſcopus iuriſdictionem, ſeu ſi recipiatur in proprium, & ſpecialem ſubiectum, ſecus ſi in ſpecialem filium Romanæ Eccleſiæ. Item ſi priuilegium alicui concedatur circa aliqua, vt quòd non poſſit excommunicari, ſuſpendi, vel quod in ſpecialem filium Romanæ Eccleſiæ ſit aſſumptus, etiamſi poſtea ſequatur quòd annuum cenſum ſoluat Eccleſiæ Romanæ, non dicitur exemptus licèt per prædicta non deroget aliis modis, & effectibus exemptionum, qui reperiuntur in literis Eccleſiaſticis. Colligunt ex Ordin. Lap. Abb. Archid. Gemin. Ioan. Andr. Anch. Domin. Monach. Franc. Viu. *in ration. lib.* 5. *pag.* 215. Alagona *in compend. pag.* 624. remiſſiuè Caſal. *in annot.* & Ximen. *in concord p.* 1. *&* 2.

2 *Aliquam Eccleſiam ad ius, & proprietatem*, &c.] Notatur ad hoc, quod exemptio, aut libertas non probatur quando priuilegium, ſententia, aut ſcriptura non fiunt principaliter ſuper exemptione, ſeu libertate, ſed incidenter propter aliud narrant aliquam Eccleſiam, vel perſonam eſſe iuris B. Petri, vel ad Eccleſiam Romanam pertinere: conſtant enim ex generalibus principiis, quæ docent verba narratiua, quæ non proferuntur principaliter propter ſe, plenam probationem non efficere, vt probat text. vbi notant omnes, *in l. ex hac, ff. de donation. & in l. ex his verbis, C. de teſtam. milit.* cum ſimilibus, de quibus Garc. *reg.* 175. *&* 483. Maſcard. *de probat. concl.* 622. Card. Mantic. *de coniect. vlt. volunt. lib.* 3. *tit.* 12. Menoch. *de præſ. lib.* 3. *præſ.* 133. *in princ.* & verbis narratiuis Summi Pont. probat generaliter text. *in Clem.* 1. *de probat.*

3 *Aut eam iuris, B. Petri exiſtere.*] Notatur ad hoc, quod exemptio à poteſtate Ordinariorum probatur ſi in priuilegio contineatur, vt Eccleſia exiſtat iuris B. Petri, aut ad Eccleſiam Romanam pertineat, quando ſcilicet Princeps priuilegium exemptionis concedendo, aut iudex de exemptione ipſa ſententiam proferens apponunt prædicta verba, vt illa aliquid operentur, & nè maneant ſine effectu, quemadmodum remanerent, niſi concedendo quod iuris B. Petri ſpecialiter exiſtat, concesſa cenſeatur exemptio ab Ordinariorum poteſtate, & quod [illegible] Papæ B. Petri ſucceſſori ſubiiciantur, quo caſu accipienda eſt reſolutio Abb. *n.* 2. Socin. *n.* 7. *&* 32. *in cap. recepimus* 8. *de priuileg.* Maſcard. *de probat. concl.* 713. Card Tuſch *tom.* 2. *lit. E. concl.* 552. *n.* 11. Eraſm. à Cochier. *de iuriſdict. Ordin. in exemptos, p.* 1. *q.* 9. *n.* 1. *verſ. in primis* Ego ipſe *de officio, & poteſt. Epiſc. p.* 3. *alleg.* 123. *n.* 15. ſecundùm Lugdun. impreſſ.

4 *Quòd Eccleſia ſit libera*, &c.] Notatur ad hoc, quod exemptio probatur, ſi in priuilegio dicatur locum ſiue Eccleſiam eſſe liberam, ſeu quòd potiatur libertate Eccleſiæ Romanæ, aut quòd eius ſpeciali prærogatiua gaudeat, vt per Eraſm. à Cochier. *d. q.* 9. *n.* 1. *verſ. ſi dixeris*, quem refero ego ipſe *d. alleg.* 123. *n.* 14.

5 *Quòd Eccleſiæ Romanæ annuum cenſum ſoluat ad perceptæ indicium libertatis.*] Ergo ex ſolutione cenſus facta Sedi Apoſtolicæ exemptio non probatur à poteſtate Ordinariorum niſi appareat, quòd ſit in ſignum ſubiectionis, & perceptæ libertatis, vt per Socin. *num.* 3. & Dec. *n.* 2. *cum ſeqq. in d. cap. recepimus.* Valaſc. *de iure emphyt. q.* 32. *num.* 6. Felician. *in tract.*

de cenſibus in proœm. n.6. Eraſm. à Cochier. *d. q.9.n.1. verſ. item ſi indefinitè.* Ego ipſe *d.alleg.23.à n.11.*& ratione confirmatur, quia nomen *cenſus*, eſt æquiuocum varias habens ſignificationes, ex traditis per Valaſc.& Felic.*citatis locis*, & per Gaſp. Roder.*de annuis reditib. lib.2.q.22.n.66.cum ſequentib.* Briſſon. *de verb.iuris ſignificat verbo cenſus*, ac proinde propter ſuam generalitatem ex ſolutione cenſus neceſſario non probatur ſpecialis ſubiectio, & exemptio ab Ordinariorum poteſtate, iuxta vulgatam regulam, quòd probatio debet concludere per neceſſe, non per poteſt eſſe, vt colligunt Doct.*in l.neque neque natales, C.de probation. & in cap. in preſentia, eod. tit.* cum ſimilibus, de quibus Maſcard. *de probat. concl.671.n.11.*Card.Tuſch.*tom.6. lit.P, concl.765.*

Intellige autem regulam prædictam deficere vbi aliæ coniecturæ concurrunt cum ſolutione cenſus, ſuccedit enim vulgaris regula, quæ non proſunt ſingula, multa collecta iuuant, de qua gloſſ. *verbo legitimus in l.a.ff.de excuſat.tutor.* recepta ex multis, quos latè adducit Gabr. *lib.1.commun.tit. de probationibus concl.1.à princ.* Exemplum ad noſtrum propoſitum adducunt Doctores, veluti ſi Eccleſia ſoluens cenſum exiſtat in diœceſi Epiſcopi, cui ſoluitur, nam cùm Epiſcopus in tota ſua diœceſi habeat iure communi fundatam intentionem, *cap.cùm Epiſcopus, de offic.Ord.hoc lib.* meritò ſolutio cenſus facta ab Eccleſia intra eãdem diœceſim exiſtente concludit quòd fiat in ſignum ſubiectionis, vt conſuluit Feder.de Senis, quem referunt,& ſequuntur Abb.per text. *ibi in cap.1.n.4.de relig.domib.* Dec.*n.6.in d.cap.recepimus.*

6 *Sine quod ipſam Eccleſiam eximit ab Ordinarij poteſtate.*] Notatur ad hoc, quòd exemptio probatur ſi Pontifex Eccleſiam priuilegio eximit ab Ordinarij poteſtate, vt per Bellencin. *de charitatiuo ſubſid. q.31. n.8.*Eraſm.à Cochier.*d.q.9.n.1.verſ. deinde,* metipſum *d.alleg 25.n.11.*

7 *Vel quòd non audeat illic Epiſcopus cathedram collocare.*] Notatur ad hoc quòd plena exemptio indicatur ſi dicat Papa in priuilegio, ne Epiſcopus audeat illic Cathedram ſuam collocare, vel quamlibet poteſtatem exercere, aut ordinationem aliquam quamvis leuiſſimam facere, vt per Bellencin *d.q.32.n.3.* Eraſm. à Cochier.*d.q.9.n.1.verſ.ſi dicat ne audeat.*

8 *Similiter ſi aliqui recipiantur in proprios, & ſpeciales ſubiectos.*] Vide Eraſm. à Cochier. *d. quæſt. 9. num.1. verſic. ſi recipiat*, & quæ latè ſcripſi *d. allegat. 123. num. 20.*

9 *Idem dicimus, &c.*] Collige ex text. non probari exemptionem ſi circa [illegible] quod ſpecialiter libertas concedatur, veluti ne quis ab Ordinariis excommunicari, aut interdici poſſit, & deinde adiiciatur clauſula, quòd in ſignum perceptæ libertatis cenſus annuus perſoluatur, cùm enim cenſus præſtetur in ſignum illius libertatis, quæ percepta eſt, hæc autem non ſimpliciter data ſit, ſed ſpecialiter quoad certum articulum, meritò quoad illum reſtringitur exemptio, & quoad alia Ordinariis manet ſubiectos, nec duplex clauſula cùm reſtricta ſit, & limitata vltra expreſſa operatur iuxta generalem regulam *l.in agris, ff. de acquir. rerum domin.* & ad noſtrum propoſitum conſuluit Bart. *conſ. 59.* quem ſequuntur plures alij, de quibus Dec. *in d. cap. recipimus, n. 9.* & magis ad noſtros terminos, & intellectum text.*in c.cùm capella, hoc tit. in Decretalib.* cenſuit Rot.*deciſ.744.p.1.diuerſ.* quòd licèt iuxta priuilegij ſui formam excommunicari non poſſint, vel ſuſpendi ab Ordinario capellani, de quibus ibi, aliis tamen pœnis ab eo puniri valent.

10 *Vel conſimilia verba narret.*] Notatur ad hoc quòd verba narratiua habent vim depoſitionis, & veritatis quando in illis fundatur intentio, vt per Gutier. *pract. lib.3.q.17.n.65.*

Cùm verba aliquid operari debeant.] De quo principio, vide Surd. *deciſ.64.n.19. & conſ.127. n.9. & conſ. 218.n.15. & conſ.270.n.10.*Burg.de Pace *conſ.25.n.21.* Tiraq.*de iure conſtituti,p.3.limit.30.n.36.& de retractu tit.1.§.1.gl.2.n.24.& 45.* Gutier. *pract.lib.3.q.15.n.30.* Cald. Pereira *de renouat.emphyt.q.11.n.14.* Gonzal. *ad reg.8.Cancel.§.7.proœm.n.127.* Stephan. Gratian. *Marchua deciſ.47.n.17.& deciſ.106.n.19.* Benedict. Ægid. *in repet.l.ex hoc iure, ff.de iuſtit.& iure, c.8.n.2.* 11

In gloſſ. *Probata*, ibi, *in qua continetur de finibus Epiſcopatum, licet iſta ſint facta ob aliud.* Notatur ad hoc quòd verba enunciatiua emiſſa propter aliud probant in cenſimbus, vt per Maſcard. *de probat. concl. 393.n.4.* Vide quæ dixi *in collect.4.ad cap. cùm cauſam de probat.in Decret.* 12

SVMMARIVM.

1 *Priuilegiati vt tempore interdicti celebrare poſſint Diuina clauſis Eccleſiis, alios etiam extraneos admittere non poſſunt; & ſi fuerit ſingularis perſona ſuper hoc priuilegiata, familiares ſuos admittit ſecus in familia Conuentus taliter priuilegiati,* & n.2.

3 *Priuilegium alicui conceſſum, eius familiaribus prodeſt, ſi aliàs inutile remaneret.*

4 *Familiarium nomine propriè illi veniunt, qui dominica, vel patria poteſtati ſubiiciuntur, & expenſis domini continuè aluntur.*

5 *Priuilegium audiendi Diuina tempore interdicti ad illos tantum familiares extenditur, qui priuilegiatum ſolent comitari.*

6 *Religioſus in Conuentu ſi vnus tantum reperiatur, poterit tempore interdicti aſſumere familiarem, vt ei celebranti miniſtret.*

7 *Religioſis iam hodie ferè omnibus ex priuilegiis Romanorum Pontif. licet tempore interdicti celebrare coram ſuis familiaribus.*

8 *Priuilegia conceſſa aliquibus, vt tempore interdictis Diuinis interſint, illis tantùm proſunt, qui interdicto cauſam non dederunt, ſeu aliàs in eo culpabiles non ſunt.*

Cap. Licèt. XI.

Priuilegiati, qui tempore interdicti ianuis clauſis exclusis excommunicatis, & interdictis ſubmiſſa voce celebrare Diuina poſſunt, ad ea aliquem niſi priuilegiatum recipere non valent. Si verò priuilegium particulari perſonæ conceſſum fuerit, familiares ſuos domeſticos admittere poteſt, dummodo non ſint familiares alicuius Conuentus, vel Collegij, quia non admittuntur ſi non ſunt priuilegiati. Prædicta tamen conceſſione non gaudet is, cuius cauſa, culpa, dolo, vel fraude fuit prolata ſententia interdicti, ſicut nec is, qui ad perpetrandum delictum, ob quod fuit poſitum interdictum, dedit conſilium, auxilium, vel fauorem. Colligunt ex Ordin. Lap. Abbas Archid. Gemin. Ioan.Andr. Anchar. Dominic. Monach. Franch. Viuian. *in ration. lib.5. pag. 216.* Alagona *in compend. pag. 725.* remiſſiuè Ximen. *in concordant. part. 1. & 2.* 1

Hanc eandem concluſ. ex hoc text. deſumunt Henriq. *in ſumm.lib.13.c.48.§.5. in fine,* Auil.*de cenſur.p.5. diſput.4. ſect.x. dub.7.* Paul. Laymann. *in Theolog. moralis, lib.1.tract.5.p.4.c.2.num.2. verſ.tertia eſt ex priuilegio.*

Eius

2 *Eius familiares domeſtici*, &c.] Notatur ad hoc, quòd quandò priuatis perſonis, veluti Epiſcopis, Ducibus, Comitibus, vel aliis ſingularibus perſonis conceditur tempore interdicti celebrare, vel diuinis intereſſe, eorum quoque familiares, ad diuina audienda admitti poſſunt, ſecus verò in familiaribus Collegij, ſeu Conuentus; differentiæ autem rationem aſſignat gloſ. *hic verbo non debet*, quia in primo caſu inutile eſſet priuilegium ſi priuata perſona, cui conceditur, familiares, qui eum comitari ſolent, ſecum ducere non poſſet, imò credibile eſt nobiles non adituros Eccleſias, ſi eos de more familiares non comitarentur, quæ ratio ceſſat in Collegiis, & Conuentibus, quia in illis conuenientius eſt, vt ſine familiaribus celebrentur;
5 Generaliter enim receptum eſt priuilegium alicui conceſſum eius familiaribus prodeſſe, ſi aliàs inutile remaneret, vt in famulis ſcholaſticorum latè explicat Rebuff. *de priuileg. ſcholaſt. n.* 279. *aliàs priuileg.* 100. atque ita gloſſæ rationem ſequuntur Doctores communiter, vt per Nauar. *in man. c.* 27. *num.* 181. Fr. Emman. *tom.* 2. *quæſt. Regul. q.* 67. *art.* 1. *& in addit. ad Bullam Cruciatæ, p.* 2. *pag.* 9. Cabed. *Luſit. deciſ. pen à n.* 11. *p.* 1. Henriq *in ſumm. lib.* 13. *c.* 48. §. 5. Vgol. *de cenſur. tab.* 5. *c.* 8. §. 4. *n.* 2. Sayr. *eod. tract. lib.* 5. *c.* 5. *à n.* 29. Auil. *in ſimili tract. p.* 2. *diſp.* 4. *ſect.* 2. *dub.* 7. & in priuilegio, vt alicui liceat Sacrum facere poſt meridiem, quòd procedat etiam reſpectu ſocij teſtatur Soar. *de legib. lib.* 8.
4 *c.* 11. *n.* 7. cum quibus aduertunt contra alios recentiores quòd licèt aliàs familiarum nomine intelligi ſoleant omnes illi, qui dominicæ, vel patriæ poteſtati ſubiiciuntur, & expenſis domini continuè aluntur, indéque commenſales dicuntur, vt explicat text. *in cap. vlt. de verbor. ſignif. hoc lib.* iunctis multis, quæ latè tradunt Maſcard. *de probat. concluſ.* 755. *cum ſeqq.* Card. Tuſch. *tom.* 3. *lit. F, concl.* 72. Gunzal. *ad reg.* 8. *Cancel.*
5 *gloſſ.* 51. *à n.* 16. in propoſito tamen priuilegium audiendi Diuina tempore interdicti illis tantùm familiaribus prodeſt, qui priuilegiatum ſolent comitari, vt euincit ratio prædicta nè priuilegium maneat inutile, quæ non adaptatur toti familiæ. Quare vno, vel pluribus ex famulis abſentibus, aut infirmis totidem alios aſſumi poſſe, abſque fraude tamen, notant Nauar. & alij *proximè* citati, & ex Ioan. Andr. *in reg. qui ſentit, hoc lib.* 6. pluribúſque aliis comprobat Surd. *conſ.* 262. *num.* 35.
6 Ex eadem ratione ſi in Collegio, aut Conuentu vnus tantùm reperiatur, poſſe celebrantem aſſumere familiarem, qui ei miniſtret, contra Archid. cum Hoſt. poſt gloſſ. *dicto verbo non debet*, tenent Doctores communiter, vt poſt Sylueſt. & alios reſoluit Sayr. *d. c.* 5. *n.* 30. *verſ. ſi quæras*, Henriq. *d. c.* 48. §. 5. *in fin.* & Fr. Emman.
7 *quæſt. Regul. tom.* 2. *q.* 114. *per tot.* Verùm iam hodie Religioſis plenè prouiſum eſt priuilegiis Roman. Pont. vt ſcilicet poſſint celebrare coram familiaribus ſuis, vt de ſingulis Religionibus proſequitur Fr. Emman. *vbi proximè*; quinimò generaliter in Bulla Cruciatæ nobilibus conceditur, & matronis, vt famulos, & conſanguineos ducere poſſint, & quòd in Oratorio priuato celebrent, vel faciant celebrari in ſua præſentia, & familiarium, & conſanguineorum, de quo poſt Fr. Emman. *in ead. Bulla*, §. 5. multa ſcribunt Henriq. *lib.* 7. *c.* 13. §. 3. *&* 4. Auil. *d. dub.* 7. *concl.* 3. *& ſeq.* Sebaſt. Acoſta *in Bull. Cruciat. q.* 27. *per tot.*
8 *Huiuſmodi quoque conceſſione*, &c.] Notatur ad hoc, quod priuilegia conceſſa aliquibus vt tempore interdicti Diuinis interſint, illis tantùm proſunt, qui interdicto cauſam non dederunt, ſeu aliàs in eo culpabiles non ſunt, vt per Nau. *d. c.* 27. *n.* 180. Henriq. *d. lib.* 13. *c.* 48. §. 5. *lit. A*, poſt alios Sayr. *d. lib.* 5. *c.* 5. *n.* 19. *&* 31. *& c.* 53. *n.* 2. *verſ. nota ſecundò*, Gunzal. *ad reg.* 8. *Cancel.*

gloſſ. 27. *n.* 33. Eraſm. à Cochier. *de iuriſd. Ordinarij in exemptos, p.* 4. *q.* 14. *in fine.*

In gloſſ. *Non debent.* Recipitur à Nau. *in man. c.* 27. 9
n. 181. & ab aliis, quos refert & explicat Sayr. *de cenſur. lib.* 5. *c.* 5. *à n.* 29.

SVMMARIVM.

1 *Epiſcopi cum Altari viatico celebrare poſſunt, & ſibi facere celebrari, ita tamen quòd non violent interdictum.*

2 *Epiſcopi debent ſingulis diebus dicere, vel audire Miſſam.*

3 *Priuilegium conceſſum Epiſcopo celebrandi cum Altari viatico, & ſibi faciendi celebrare, non eſt ſublatum per Concil. Trid.*

4 *Epiſcopus in ſua diœceſi ante Concil. Trid. concedere poterat vt extra locum ſacrum in Altari portatili quis poſſet celebrare, & an ſit hoc illi licitum poſt Concil. Trid. vide num. ſeqq.*

Cap. Quoniam. XII. & vlt.

Epiſcopi vbique poſſunt vti Altari portatili, vt in 1
eo quotidie celebrent, vel celebrari faciant, vbi illis permittitur, modò ſeruent interdictum, quia eos non decet abſque cauſa rationabili tranſire aliquem diem ſine Miſſa. Colligunt ex Ordin. Lap. Abb. Archid. Gemin. Ioan. Andr. Anchar. Domin. Monach. Franch. Viu. *in ration. lib.* 5. *pag.* 217. Alagona *in compend. pag.* 725. remiſſiuè Ximen. *in concord. p.* 1. *&* 2.

Sine qua eos tranſire non decet abſque cauſa, &c.] 2
Notatur ad hoc, quòd Epiſcopi debent ſingulis diebus dicere, vel audire Miſſam, vt per Sylueſt. *in ſum verbo Miſſa* 2. *q.* 1. Nau. *in man. c.* 21. *n.* 2. *propè fin.* Azor. *inſtit. moral. p.* 1. *l.* 7. *c.* 4. *q.* 3. Aloyſ. Rice. *in praxi aurea reſol.* 203. *n.* 6. Fagund. *in quinque Eccleſiæ præcepta, præcept.* 1. *lib.* 2. *c.* 2. *n.* 11. obſeruantes id intelligi de congruentia, & conſilio, refero ego ipſe *de offic. & poteſt. Epiſcop. p.* 2. *allegat.* 24. *n.* 1. ſecundùm Lugdunen. impreſſ.

Vt Altare poſſint habere viaticum, &c.] Notatur ad 3
hoc, quòd Epiſcopus cum Altari viatico celebrare poteſt, & ſibi facere celebrari, vt per Nau. *conſ.* 5. *hoc tit. in nouis*, vbi licèt dubitet an hoc priuilegium ſublatum ſit per Conc. Trid. *ſeſſ.* 22. *in decreto de obſeruandis in ſacrificio Miſſæ*, tamen verius eſt non eſſe ſublatum, vt docent Azor. *inſtit. moral. p.* 1. *lib.* 10. *c.* 26. *q.* 4. Lud. Beja *reſponſ. caſuum conſcient. p.* 4. *caſu* 33. *ferè per totum*, Ioan. Valer. *de differ. inter vtrumque forum, verbo Miſſa differ.* 2. *verſ. hac tamen regula*, Fagundez *in quinque Eccleſ. præcepta præc.* 2. *lib.* 3. *c.* 13. *n.* 19. Armend. *in addit. ad recop. legum Nauarræ, lib.* 1. *tit.* 18. *lib. de Epiſcopis, n.* 73. Ego ipſe *d. p.* 2. *alleg.* 23. *n.* 5.

Notatur etiam ad hoc, quòd Epiſcopus in diœceſi 4
concedere poteſt, vt extra locum ſacrum in Altari portatili quis valeat celebrare, & ante Trid. hanc fuiſſe receptam ſententiam tradunt, Henriq. *in ſum. lib.* 9. *c.* 27. §. 2. Gutier. *canon. lib.* 1. *c.* 20. *num.* 25. Soar. *tom.* 3. *diſp.* 81. *ſect.* 3. *verſ. ſecundò obſeruandum.* Azor. *inſtit. moral p.* 1. *l.* 10. *c.* 26. *q.* 2. Card. Tuſch. *tom.* 1. *lit. A, concl.* 312. Fagundez *d. præcepto* 2. *lib.* 3. *c.* 1. *n.* 6. refero ego ipſe *d. p.* 2. *alleg.* 23. *n.* 6.

Quæſtio eſt dubia, an hæc facultas ſit reuocata 5
per Concil. Trid. *dicto loco?* Reuocatam eſſe abſolutè tradunt Nauar. *in man. c.* 27. *num.* 81. Fuſch. *de viſitat. lib.* 1. *c.* 21. *num.* 8. Gutier. *d. cap.* 30. *num.* 25. Cened. *canon. & pract. quæſt. lib.* 1. *q.* 44. *num.* 6. *cum ſeqq.*

Azor. *d.c.*26. *q.*3. Fagundez *d. precept.*2.*lib.*3, *cap.*13, *à num.*8.

6 Verùm per illud Concil. Trid. decretum prædictæ poteſtati concedendi has licentias iure communi Epiſcopis competenti derogatum non eſſe tuentur Emman. Sà, *verbo Miſſa*, *n.*20.*in fin.* Henriq.*d.c.*27.§.1. Beja *d.c.*33.*verſ.tertiò dico*, Nauar.*conſ.*5.*n.*2.*ſub hoc tit. in nonis*, plures relati à Cened.*d.q.*44.*n.*4.cum quibus conſentire videtur Soar.*tom.*3.*diſp.*81. *ſect.*2.*verſ.addit verò*, Fr. Emman. *quaeſt. Regul.tom.*1.*q.*43.*art.*6.& non diſſentit Aloyſ. Ricc. *in praxi rerum fori Eccleſ. reſol.*460.*n.*2. Raguſ. *de Miſſa in Eccleſia*, *q.*57.Ioan. Valer. *de differ. inter vtrumque forum verbo Miſſa different.* 2. *verſ. vno tamen in caſu.* Bonac. *de Sacrament. diſp.*4.*quaeſt.vlt. punct.*9.*n.*10. Pialec.*in praxi Epiſcop, p.*1.*c.*5.*n.*8. *pag.*77.& *p.*2.*c.*3.*n.*21.*in fine.* Quas contrarias opiniones diſtinctione ad concordiam reduco ego ipſe *de allegat.*23.*num. vlt.* vt ſcilicet prior, quæ hanc poteſtatem negat Ordinariis, procedat deficiente neceſſitate, vel iuſta cauſa, poſterior verò, quæ eandem illi impartitur, habeat locum illa ſtante, quod & admittit Fagundez *d.c.*13. *n.*14.

De Iniuriis, & damno dato.

Tit. VIII.

SVMMARIVM.

1 *Repreſalias contra perſonas Eccleſiaſticas concedi, vel conceſſas extendi non debent, contra facientes, niſi reuocent intra menſem ſingulares ſunt excommunicati, vniuerſitates interdicta*, & n. 2.

3 *Repreſaliarum materiam qui tractent, referuntur.*

4 *Excommunicati ſunt illi, qui concedunt repreſalias contra perſonas Eccleſiaſticas, vel eorum bona, niſi intra menſem à conceſſione, vel extenſione abſtinuerint, & reuocauerint.*

5 *Sententia lata contra principalem debitorem poteſt mandari executioni contra fideiuſſorem ſine nouo proceſſu, & iudicio.*

6 *Lex vbi punit actum, & eius executionem, trahitur ad actum habentem originem ante conſtitutionem ſi habet executionem de futuro.*

Cap. Etſi pignorationes. Vnic.

Gregor. X.

1 REPRESALIÆ, quibus vnus pro alio grauatur, ſunt legibus, & iuri naturali contrariæ, ac prohibitæ, ſi tamen concedantur in legibus, non extenduntur ad perſonas Eccleſiaſticas, vel bona ipſorum, non obſtante conſuetudine contraria, quæ potiùs eſt corruptela; & qui hæc concedunt, vel extendunt contra prædictas perſonas, ſi intra menſem non reuocant, ſi ſunt perſonæ ſingulares, ſunt excommunicati, ſi vniuerſitates, ſunt interdicti. Colligunt ex Ordin. Lap. Abb. Archid. Gemin. Ioan. Andr. Anchar. Domin. Monach. Franch. Viu. *in ration. lib.*5. *pag.*237. Alagona *in compend. pag.*735. remiſſiuè Ximen. *in concord. p.*1.& 2.

2 Hanc eandem concl. ex hoc text. deſumunt Bart. *in tract. de repreſal. in* 7.*q.n.*6.& 7. Math. Brun. *in tract. de ceſſ. honor. in* 3.*q. princ.n.*3. Bertachin. *in ſuo repert. verbo Clerici pro repreſaliis*, Carol. de Graſſ. *de effectibus cleric. effectu* 23.*n.*1. vbi *n.*2. ampliat, vt procedat in quibuſcunque Religioſis, ac tam in maioribus, quàm in minoribus Ordinibus conſtitutis.

Repreſalias nominat.] De materia repreſaliarum, vide Bart. & Ioan. Iacob. à Canibus, qui de illis faciunt peculiares tractatus, Gregor. *l.*15. *verbo in otros*, *tit.*10. *p.*7. Victor. *in relect. de iure belli*, *n.*41. Couar. *in reg. peccatum*, *p.*2.§.9.*n.*5.*verſ. hinc denique*. Syluan. *conſ.*34.*ad fin.* Peguera *deciſ.*11. Bonac. *commun. crimin. p.*2.*verbo repreſalia*, *pag. mihi* 67. Henriq. *in ſumm. lib.*13.*c.*43. §.5. *lit. G*, Perez *l.*6.*tit.*16.*lib.*8.*Ordin. pag.*330. Azeued. *l.*6.*n.*1.*tit.*12.*lib.*8. *noua recop.* Valdeſ. *ad Xuar. p.*2. *pag.*93. Sebaſt. Næu. *in auth. vt non fiant pignorationes collat.*5.*n.*4. Marr. *de iuriſdict. p.*4. *caſu* 41.*n.*13. Ioan. Bapt. Coſta *de remed. ſubſid. remed.*17. *ex n.*9. Tiraq. *in l. ſi vnquam, verbo ſuſceperit liberos*, *n.*247. *C. de reuocand. donat.* & quo tempore duret ius agendi ad repreſalias, vide eundem Tiraq. *de retract. lig.*§.36. *gloſſ.*2. *num.*41. 3

Sententiam excommunicationis incurrat, &c.] Notatur ad hoc quòd ſententiam excommunicationis incurrunt illi, qui concedunt repreſalias contra perſonas Eccleſiaſticas, vel eorum bona, niſi intra menſem à conceſſione, vel extenſione abſtinuerint, & reuocauerint, ſi autem eſt vniuerſitas ſupponitur interdicto, vt per Syluest. *verbo excommunicatio* 9.*num.*62.*caſu* 32. Nauar. *in man. c.*27.*n.*136. Rayner. *in catal. cenſurarum extra Bullam*, *c.*7. *excomm.*9. Lanor. *de Indulg. p.*2.*c.*13.*n.*19. Filliuc. *tract.*14.*n.*53. *verſ. decima tertia*, & *n.*66. Camb. *de caſibus reſeruatis*, *c.*10.& 17. quos refero ego ipſe *de offic. & poteſt. Epiſcop p.*3.*alleg.*50. *n.*218. ſecundùm Lugdun. impreſſ. nouiſſimè Bonac. *de cenſur. extra Bullam*, *diſp.*2.*q.*2. *punct.*12. 4

In gloſſ. *Prægrauatur*, ibi, *an condemnato debitore intelligatur condemnatus fideiuſſor*, &c. Notatur ad hoc quòd ſententia lata contra principalem debitorem poteſt mandari executioni contra fideiuſſorem ſine nouo proceſſu, vel iudicio, vt per Anton. Gom. *tom.*2. *var. c.*13.*n.*1. Maſcard. *de probat. concl.*707. Cald. Pereira *de empt. & vendit. c.*33.*n.*7. 5

In ead. gloſſ. ibi, *Quid ſi intra menſem iſtum proceſſum fuit ad actum*, &c. Notatur ad hoc quòd vbi lex punit actum, & eius exequutionem, trahitur ad actum habentem originem ante conſtitutionem ſi habet executionem de futuro, vt per Tiraq. *de iure primogen. q.*43. *num.*13. 6

De Pœnis.

Tit. IX.

SVMMARIVM.

1 *Archiepiſcopus, vel Metropolitanus dum viſitat prouinciam, vel Concilium conuocat, aut iuriſdictionem exercet, poteſt punire notorios iniuriantes ſibi nunciis, & familia ſua, etiamſi per has iniurias minimè impediatur ſua iuriſdictio.*

2 *Manifeſta dicuntur illa quæ notoria ſunt, & patentia, nulláque probabili tergiuerſatione celari poſſunt, & in quibus nulla probatione, ſeu examinatione opus eſt.*

3 *Manifeſtum, notorium, euidens, publicum, ſunt ſynonima, & ferè pro eodem in iure accipiuntur, niſi materia ſubiecta, aut mens diſponentis repugnent.*

4 *Prælatus in cauſa ſua Eccleſiæ, in qua vertitur ipſius*

commo

commodum in quandam conſequentiam poteſt eſſe index.

5 *Prælatus non poteſt remittere iniuriam factam Eccleſiæ.*

Cap. Romana. I. *Innoc. IV.*

1 Archiepiscopvs, vel Metropolitanus poteſt punire percutientes ſe, vel ſuos nuncios, vel familiam ſuam, dum viſitat prouinciam, vel ſuos ad viſitandum dirigit, vel dum Concilium conuocat, vel iuriſdictionem exercet, dummodo iniuria illata ſit notoria, & manifeſta, etiamſi per has iniurias non impediatur ſua iuriſdictio. Colligunt ex Ordin. Lap. Abb. Archid. Gemin. Ioan. Andr. Anchar. Domin. Monach. Franch. Viuian. *in ration. lib.* 5. *pag.* 243. Alagona *in compend. pag.* 739. remiſſiuè Caſal. *in annot.* & Ximen. *in concord. p.* 1. *&* 2.

Hanc eandem concluſionem ex hoc text. deſumunt Quarant. *in ſumm. Bullary verbo Archiepiſcopi auctoritas verſ.* 21. Marc. Anton. Genuenſ. *in pract. Archiep. c.* 70. *n.* 12. Ego ipſe *in tract. de iure Eccleſ. lib.* 1. *c.* 7. *num.* 73.

2 *Manifeſtas.*] Manifeſta intelliguntur illa, quæ notoria ſunt, & patentia, nulláque probabili tergiuerſatione celari poſſunt arg. text. *in cap. vlt. de cohabit. cleric. cap. cum olim* 24. *de verb. ſignif. cum ſimilibus,* & in quibus nulla probatione, ſeu examinatione opus eſt, iuxta text. *in cap. manifeſta* 2. *q.* 1. *cap. euidentia,* cum ibi notatis, *de accuſat. c.* 1. *§. ſanè, verſ. notoria, de cenſibus hoc lib.* ſequuntur Menoch. *n.* 3. Ioan. Andr. *col.* 3. Hoſt. & Domin. *n.* 5. *in fine, in c.* 1. *de offic. deleg. hoc lib.* Azor. *inſtit. moral. p.* 2. *lib.* 5. *c.* 34. *q.* 7. ſecundùm quos licèt aliàs manifeſtum in iure aliquando pro eo tantùm accipiatur, quod nec publicum, nec occultum eſt, ſed manifeſtari, & probari poteſt, & ita pro eo, cui licèt probatio non deſit, eam tamen exigit, *lib. ciues* 11. *iunct. gloſſ.* 2. *C. de appell. l. iubemus* 29. *in princ.* ibi, *vt ſit manifeſtum, C. de teſtam. c.* 1. ibi, *manifeſtè apparet, de in integr. reſtit.* gloſſ. *in d. cap. manifeſta,* &
3 *verbo notorium in cap. veſtra, de cohabit. cleric.* notantque Doctores *infrà* citandi, nihilominus tamen hic, ſicut & magis frequenter, manifeſtum idem ſignificat, atque notorium, euidens, ſeu publicum, vt per citatos, nam hæc nomina velut ſynonyma ſunt, & ferè pro eodem in iure accipiuntur, niſi materia ſubiecta, aut mens diſponentis repugnent, vt probant text. *in d. cap. manifeſta,* cum ſuprà adductis, *cap. ad noſtram, il.* 3. ibi, *manifeſta,* iuncto ibi, *manifeſtis & notoriis, de iureiur.* melior text. *in cap. ab eo* 31. *in princ. & ibi gloſſ. verbo manifeſtum, de elect. hoc lib.* tradunt dictæ gloſſæ *in d. cap. manifeſta, & in d. cap. veſtras,* Anton. de Butr. *in tract. de notorio, art.* 1. *n.* 13. *& art.* 2. *à n.* 18. *vol.* 4. *tractat. diuerſ.* Bart. *in l. hæredes palam, ff. de teſtament.* Caſtr. *lib.* 2. *de lege pœnali, c.* 15. cum multis citatis à Maſcard. *de probat. concl.* 1017. *à n.* 2. *&* 13. *cum ſeqq. & concl.* 1106. *n.* 1. Farin. *in praxi crimin. p.* 1. *q.* 21. *num.* 5. *&* 6.

4 In gloſſ. *Punire,* ibi, *& ſic eſt iudex in cauſa ſua,* &c. Notatur ad hoc, quod Prælatus in cauſa ſuæ Eccleſiæ in qua vertitur ipſius commodum in quandam conſequentiam, poteſt eſſe iudex, vt per Tiraq. *in tract. res inter alios acta, verſ. & idem, pag.* 5. Zerol. *in praxi Epiſcop. p.* 1. *verbo Epiſcopus, pag.* 155. *verſ.* 34. Surd. *conſ.* 50. *per tot.*

5 In ead. gloſſ. ibi, *Imò nec talem iniuriam remittere poſſet,* &c. Notatur ad hoc, quod Prælatus non poteſt remittere Iniuriam factam Eccleſiæ, vt per Clar. §. *vlt. q.* 58. *num.* 23. Azeued. *l.* 2. *num.* 153. *tit.* 10. *lib.* 8. *nouæ recop.* Farin. *in proximi crimin. p.* 3. *quæſt.* 105. *num.* 292.

SVMMARIVM.

1 *Degradatio qualiter facienda.*

2 *Clericus præſens quando degradatur qua cæremonia & ſolemnitate hodie vtendum ſit, remiſſiuè.*

3 *Concil. Trident. quid ſtatuat circa degradationem, refertur.*

4 *Degradatio verbalis, & depoſitio ſunt idem.*

5 *Crimina quæ merentur verbalem degradationem, ſeu depoſitionem quot? remiſſiuè.*

6 *Crimina quæ merentur actualem degradationem quot ſint, referuntur.*

7 *Clerici degradandi exui debent veſtibus ſacris, & auferri ab eis omnia per Epiſcopum, quæ in eorum ordinatione collata ſunt.*

8 *Clericus actualiter degradatus vtrumque priuilegium Canonis, & fori, & omne aliud Eccleſiaſticum amittit.*

9 *Clericus verbaliter degradatus fruitur priuilegio canon. ſi quis ſuadente* 17. *q.* 4.

10 *Sacerdos vtcunque ſolemniter degradatus conficit Euchariſtiæ Sacramentum, ſi vtatur debita materia, & forma cum intentione.*

Cap. Degradatio. II.

Bonif. VIII.

Degradandi modus in hoc text. deſcribitur, v. g. 1
quibus aſſiſtentibus fieri debeat degradatio, de quibus veſtibus, ornamentis, libris, & inſtrumentis in degradatione fiat explicatio, & quibus verbis vtatur ipſe degradans, quòd latè proſequuntur. Colligunt ex Ordin. Archid. Gemin. Ioan. Andr. Anchar. Domin. Franch. Viu. *in ration. lib.* 5. *pag.* 244. Alagona *in compend. pag.* 739. remiſſiuè Ximen. *in concord. p.* 1. *&* 2.

Item qua cæremonia, & ſolemnitate hodie vtendum 2
ſit cùm Clericus præſens degradatur, vide Repert. Inquiſit. *verbo degradatio, verſ. forma autem,* & *ibi* Mandoſ. *lit. B,* Direct. Inquiſit. *p.* 3. *n.* 215. & *ibi* Penia *comment.* 49. *lit. D,* Marant. *de ordin. iudic. p.* 4. *diſtinct.* 11. *n.* 71. *&* 72. Menoch. *de arbitr. caſu* 415. *n.* 8. *cum ſeqq.* nouiſſimè Andr. Piſcara Caſtaldo *in praxi cæremoniarum, lib.* 2. *ſect.* 15. *c.* 9. Bellet. *diſquiſit. Cleric. p.* 1. *tit. de fauore cleric. perſonali,* §. 10. *à n.* 7. & circa hoc Concil.
Trid. *ſeſſ.* 13. *de reform. c.* 4. diſponit in hæc verba. Cùm 3
verò tam grauia nonnunquam ſint delicta ab Eccleſiaſticis commiſſa perſonis, vt ob eorum atrocitatem à ſacris Ordinibus deponendæ, & Curiæ ſint tradendæ ſæculari, in quo ſecundùm ſacros Canones certus Epiſcoporum numerus requiritur, quos ſi omnes adhibere difficile eſſet, debita iuris executio differretur; ſi quando autem interuenire poſſent, eorum reſidentia intermitteretur, propterea ſtatuit, & decreuit Epiſcopo per ſe, ſeu illius Vicarium in ſpiritualibus generalem contra Clericum in Sacris etiam Presbyteratus Ordinibus conſtitutum, etiam ad illius condemnationem, nec non verbalem depoſitionem, & per ſeipſum etiam ad actualem, atque ſolemnem degradationem ab ipſis Ordinibus, & gradibus Eccleſiaſticis in caſibus in quibus aliorum Epiſcoporum præſentia in numero in Canonibus definito requiritur, etiam abſque illis procedere liceat: adhibitis tamen, & in hoc ſibi aſſiſtentibus totidem Abbatibus, vſum Mitræ, & Baculi ex priuilegio Apoſtol. habentibus, ſi in Ciuitate,

tant diœceſi reperiri, & commodè intereſſe poſſint; alioquin aliis perſonis in Eccleſiaſtica dignitate conſtitutis, quæ ætate graues, ac iuris ſcientia commendabiles exiſtant. Hactenus Concil. De cuius decreti, & huius text. materia agunt Locat. *in opere iudic. verbo degradatio*, Conrad. Brun. *de heret. lib. 4. c. 13.* Simanch. *de Cathol. inſtit. tit. 46. n. 68.* Rojas *ſing. 48.* Bernard & Salzed. *in pract. cap. 143. in nouiſſ. edit.* Clar. *§. fin. q. 74.* Menoch. *de arbitr. caſu 415.* Directt Inquiſit. *p. 3. q. 46.* vbi Penia *comment. 46. & 49.* Henriq. *in ſumm. lib. 13. cap. 55. §. 2.* Zerol. *in praxi Epiſcop. verbo degradatio*, Piaſec. *in ſimili praxi, p. 2. c. 4. n. 93. & 94.* Sbroz. *de Vicario Epiſcopi, lib. 2. q. 157.* Mar. Alter. *de cenſur. tom. 2. diſp. 2. c. 1. verſ. degradatio*, Carol. de Graſſ. *de effectibus cleric. effectu 1. à n. 814.* Paul. Layman. *in Theolog. Moral. lib. 1. tract. 5. p. 3. c. 6. n. 4.* Monet. *de diſtribut. quotid. q. 17. à princ.* Bellet. *diſquiſit. cleric. p. 1. tit. de fauore Clericorum perſonali, §. 10. n. 3. cum ſeqq.* Franc. Leo *in theſauro fori Eccleſ. p. 1. c. 4. à n. 4.* Fernandez *in examine Theologiæ Moralis, p. 2. c. 14. § 1.* Illuſtr. D. Roder. à Cunha *in tract. de Confeſſoribus ſollicitantibus mulieres in Confeſſione, q. 24.* Ego ipſe *de offic. & poteſt. Epiſcop. p. 3. allegat. 110.* & plures ex antiquioribus, quos plena manu refert Cened. *ad Decret. collect. 65. num. 2.*

4 *Quòd verbalis degradatio, ſeu depoſitio*, &c.] Hinc igitur collige quòd degradatio verbalis, & depoſitio ſunt idem, vt per Flamin. Carthar. *in tract. de execut. ſent. capi. bann. c. 1. n. 289.* Menoch. *de arbitr. caſu 415. n. 5. & 7.* Scacc. *in tract. de iudic. p. 1. c. 11. n. 71.* Farin. *in praxi crimin. q. 8. n. 72.* Carol. de Graſſ. *de effect. cleric. effectu 1. n. 816.*

5 Crimina autem quæ merentur verbalem degradationem, ſeu depoſitionem, referunt Bertachin. *de Epiſcop. p. 8. lib. 4. tit. de cauſa materiali degradationis*. Henriq. *d. c. 55. §. 5.* Monet. *d. q. 17. num. 6.* Ego ipſe *d. alleg. 110. n. 10.*

6 *Actualis vero*, &c.] Tria principaliora eſſe crimina, quæ merentur actualem degradationem, & Curiæ ſæculari traditionem, videlicet hæreſis, falſi in literis Apoſt. commiſſi, & conſpirationis contra proprium Epiſcopum, tradidi *d. alleg. 110. n. 11.* quibus addenda duxi plura alia, videlicet crimen nefandum *ibid. n. 19.* crimen abortus animati, *n. 20.* item addo ſollicitantes mulieres in Confeſſione ſi delicti grauitas petat, *n. 21.* non ordinatos celebrantes, vel ſacerdotalem Confeſſionem audientes, *n. 18.* incorrigibiles qui tranſierint in profundum omnium malorum, ac commiſerint aliquod immane, & horrendum delictum, *n. 13.* & *ibi* citatis addo Layman. *d. c. 6. n. 6.*

7 *Poterit autem Epiſcopus*, &c.] Notatur ad hoc, quòd Clerici degradandi exui debent veſtibus ſacris, & auferri ab eis omnia per Epiſcopum, quæ in eorum ordinatione collata ſunt, vt per Fr. Emman. *quæſt. Regul. tom. 2. q. 123. art. 3.*

8 *Omni Ordine, beneficio*, &c.] Notatur ad hoc, quòd Clericus actualiter degradatus vtrumque priuilegium Canonis, & fori, & omne aliud Eccleſiaſticum amittit, vt per Farin. *in praxi crimin. q. 8. num. 73.* Roland. *conſ. 4. n. 24. vol. 1.* Clar. *in §. fin. q. 36. à n. 30.* Bobadil. *in ſua politica, lib. 2. c. 18. n. 38.* Carol. de Graſſ. *de effectib. cleric. effectu 1. n. 824.* Sanctarel. *de hæreſi, c. 26. dub. 1. n. 5.* Bellet. *diſquiſit. cleric. p. 1. tit. de fauore clericorum perſonali, §. 6. num. 4.* ita vt poſſit coram iudice ſæculari conueniri abſque alia traditione, vt reſoluunt Clar. *d. q. 36. n. 37.* Marant. *p. 4. diſt. 11. n. 71.* Menoch. *d. caſu 415. n. 6.* Scacc. *d. p. 1. c. 11. n. 58.* Farin. *d. q. 8. num. 73.* Graſſ. *d. effectu 1. n. 823.* Bobadil. *d. c. 18. n. 38. & 74.* Bellet. *vbi ſuprà, §. 10. n. 11.*

9 In gloſſ. *Priuilegio*, ibi, *quæ opinio adhuc fortè eſt vera in verbaliter depoſito*, &c. Notatur ad hoc, quòd Clericus verbaliter degradatus fruitur priuilegio *canon. ſi quis ſuadente 17. q. 4.* ita vt qui illum percuſſerit incidet in excommunicationem, vt per Abb. *in cap. ad abolendam, n. 11. de hæret.* Henriq. *in ſumm. lib. 13. c. 55. §. 3.* Sanctarel. *de hæreſi, c. 26. dub. 1. n. 4.* Clericus verò actualiter degradatus priuilegium dicti canon. amittit, vt *in collect. ad illum*, latè dixi.

In ead. gloſſ. ibi, *Qui dixerunt degradatum conficere verum Sacramentum Euchariſtiæ*. Notatur ad hoc, quòd Sacerdos vtcunque ſolemniter degradatus conficit Euchariſtiæ Sacramentum, ſi vtatur debita materia, & forma cum intentione, vt per Cou. *variar. lib. 1. c. 10. n. 8.* Nauar. *comment. 2. de Regularibus, n. 36.* Sayr. *de Sacram. in genere, lib. 2. c. 6. art. 5. verſ. ad quintum*. Cened. *ad Decret. collect. 65. n. 4. & pract. ac canon. quæſt. lib. 1. q. 30. n. 85.* Perez *l. 1. gloſſ. 1. tit. 3. lib. 1. Ordinam. pag. 62. col. 2. & l. 1. gloſſ. 5. tit. 2. lib. 5. pag. 40. colum. 2.* 10

SVMMARIVM.

1 *Carceris inuentio licèt fuerit ad cuſtodiam, tamen poteſt quis puniri pœna carceris perpetuò, & ad tempus*, & n. 2.

3 *Carcer eſt ſepultura viuorum, conſummatio bonorum, conſolatio inimicorum, & experientia amicorum.*

4 *Pœna carceris perpetui non eſt in vſu apud laicos.*

5 *Carcer virorum, & mulierum debet eſſe diſtinctus.*

Cap. Quamvis III.

Carcer licèt ſit inuentus ſpecialiter ad cuſtodiam, tamen conuictis, vel confeſſis de criminibus poteſt dari in pœnam in perpetuum, vel ad tempus ad arbitrium, penſatis exceſſibus, perſonis, & circumſtantiis. Colligunt ex Ordin. Archid. Gemin. Ioan. Andr. Anchar. Domin. Monach. Franch. Viu. *in ration. lib. 5. pag. 245.* Alagona *in compend. pag. 739.* remiſſiuè Caſal *in annot.* & Ximen. *in concord. p. 1. & 2.* 1

Hanc eandem concluſ. ex hoc text. deſumunt Menoch. *de arbitr. lib. 1. q. 79. n. 10.* Azeued. *l. 15. n. 9. tit. 6. lib. 3. nonæ recop.* Sayr. *in claui Regia, lib. 12. c. 18. n. 6.* Aldret. *de Relig. diſciplina tuenda, lib. 2. c. 27. n. 14.* Fr. Emman. *quæſt. Regul. tom. 2. q. 22. art. 4.* 2

Carcer enim, vt vulgò dicitur, eſt ſepultura viuorum, conſummatio bonorum, conſolatio inimicorum, & experientia amicorum, vt referunt Bobadil. *in ſua politica, lib. 3. c. 15. n. 133.* Farin. *in praxi crimin. q. 27. num. 2.* 3

In perpetuum.] Hæc autem pœna carceris perpetui non eſt in vſu apud laicos, vt ait Clar. *§. vlt. q. 70. n. 4.* vbi ſubdit quòd apud Clericos multum frequentatur; & quod de iure Regio Hiſpaniæ detur carcer perpetuus eſt *l. 2. titul. 4. lib. 4. Ordinam.* vbi Perez *gloſſ. 3.* 4

In gloſſ. *Expedire*, ibi, *ſicut in carcere quoad cuſtodiam non debet fieri mixtio ſexuum*. Notatur ad hoc, quòd carcer virorum, & mulierum debet eſſe diſtinctus, vt per Bonacoſ. *commun. crimin. p. 1. verbo mulieres, fol. mihi 118.* Gregor. *l. 5. tit. 29. p. 7.* Menoch. *de arbitr. lib. 1. q. 88. n. 21. & 25.* Azeued. *per text. ibi, in l. 2. tit. 11. lib. 4. nonæ recop.* Farin. *d. q. 27. n. 52. & 59.* Ordin. *Reg. Luſit. lib. 1. tit. 35. § 4.* 5

SVMMA

SVMMARIVM.

1 *Pœna alicui impoſita, & eius poſteris, non extenditur ad poſteros ex linea fœminina, niſi aliud in iure, vel ſententia ſit expreſſum,* & n 2.

3 *Poſterorum appellatione tam deſcendentes ex maſculis, quàm ex fœminis continentur.*

4 *Filiorum appellatione in numero plurali maſculus, & fœmina comprehenditur.*

5 *Communis vſus loquendi proprietati præualet, & ab illo dubia diſpoſitio interpretationem accipit.*

6 *Declaratur text. in præſenti.*

Cap. Vbicunque. IV.

1 POEna ab homine, vel à iure impoſita alicui, & eius filiis, vel poſteris vſque ad certam generationem, non extenditur ad deſcendentes ex linea fœminina, ſed tantùm ex maſculina, niſi aliud in iure, vel ſententia ſit expreſſum. Colligunt ex Ordin. Archid. Gemin. Ioan. Andr. Anch. Dominic. Monach. Franch. Viuian. *in ration. lib. 5. pag* 245. Alagona *in compend. pag* 740.

2 Hanc eandem concl. ex hoc text. deſumunt Conar. *in c. Raynaldus in princ. n. 16. de teſtam.* Gom. *tom. 2. var. c. 2. n. 4.* Azened. *l. 3. n. 20. in gloſſ. verbo pro linea fœminina, tit. 3. lib. 8. nouæ recop.* Decian. *tract. crimin. l. 5. c. 45. n. 4. verſ. ex hoc intellige,* Rebuff. *in praxi tit. de modis amittendi beneficia, n* 26.

3 Intellige de pœna temporali ſecundùm rationem medicinæ accepta, vt quis minori bono priuetur, vt in maiori augeatur, vel data iuſta cauſa ad maiorem Reipubl. vtilitatem ex auctoritate legis contra verborum rigorem, qui dictabat poſterorum appellatione deſcendentes tam ex maſculis, quàm ex fœminis contineri, ex *l. eam acutiſſimi, C. de fideicommiſſ. l. filiusfam. 114. §. diui ff de legat.* 1. cum aliis adductis per Dec. *in l. fœmina, n. 62. ff. de reg. iur.* Peregr. *de fideicomm. art.* 22. *n. 37.* Tiraq *de retract lig. §. 1. gloſſ. 9. n. 239. aliàs* 249. Surd. *conſ.* 140 *n. 8. &* 57. D. Barboſ. *in l. quia tale, n. 37.*

4 *ff ſoluto matrim.* Et filiorum nomine in numero plurali maſculum, & fœminam comprehendi, probat, *l. ſi quis ita 16. ff. de teſtam. tutel. l. ſi ita ſcriptum 45 ff. de legat.* 2. Iaſ. *in l. qui filiabus, n. 14. ff. de legat.* 1. licèt hoc non ex verbi proprietate procedere non immerito contendant Coſt. *in cap. ſi pater, verbo vtrumque, n. 1. de teſtam. hoc lib.* nec ex interpretatione extenſiua deduci parum ineptè opinentur. Peregr. *d. art.* 25. *n.* 4. & Card Mantic. *de coniectur. vltim. volunt. l. 6. tit. 7. n. 18. & lib. 11. tit. 14. n. 12.* Tiraq *d gl. 9. n.* 180. & 181. ac proinde videatur ſaltem ex communi vſu loquendi, vt experientia docet, detinari, qui proprietati præualet, *cap. ex literis 7.*

5 *de ſponſalib.* & à quo dubia diſpoſitio interpretationem accipit ex Valasc. *conſult. 146. num. 2.* Molin. *de primog. lib. 2. c. 6. n. 58.*

6 Quare procedente huius text. deciſione ex auctoritate legis ita in pœnis benigniorem faciens interpretationem contra verborum rigorem, quæ aliud dictabant, vt ſuprà innuimus, iam colligitur veram non eſſe illorum ſententiam, qui aſſerunt ex eo ſolum in terminis huius text. deſcendentes ex fœminis non comprehendi nomine poſterorum, quaſi in pœnis ſtrictior facienda eſt interpretatio, quaſi ſenſerint nullum fore legis adminiculum neceſſarium, ſed totum id tribuendum eſſe materiæ pœnali, aduertere namque debuiſſent materiam pœnalem per ſe ſolùm ad hoc non ſufficere, cùm alia reperiantur iura in quibus de illa agitur, & tamen pœna impoſita alicui, & poſteris eius, deſcendentes etiam ex fœminis afficit, vt *in cap. vnic verſ. contra natos de ſchiſmat. hoc lib. & in cap. in quibuſdam* 12. *propè fin.* ſecundùm vnum intellectum, *hoc tit. in Decretalib.* prout etiam ponderare debuiſſent finalia verba huius text. ibi, *Niſi aliud in iure, vel ſententia ſit expreſsè,* per quæ verba limitatur regula in principio huiuſmet text. poſita, ſic planè oſtendens hoc, quòd eſt deſcendentes ex maſculis, vel ex fœminis comprehendi per pœnam alicui, & eius poſteris impoſitam, non dependere ex materia pœnali, ſed ex legis auctoritate, quæ contra verborum rigorem in ſpecie huius text. ſtatuit, vt nomine poſterorum deſcendentes ex maſculis tantùm comprehendantur, ea ſcilicet ratione, quia in pœnis ſtrictior facienda eſt interpretatio; iuxta quam reſolutionem vti veriorem & literæ textus magis conformem, intelligi poteſt text. *in d. cap. vnic. verſ. contra natos,* dum enim in ea pœna Ioanni de Columna, & eius poſteris impoſita comprehendit deſcendentes per lineam maſculinam, & fœmininam, vt patet ex his verbis eiuſdem, ibi, *Ipſiſque poſteris dicti Ioannis per maſculinam, & fœmininam lineam deſcendentibus,* &c. intelligendus eſt procedere ſecundùm limitationem huius text. quia ſcilicet in eo ita expreſſum reperitur, ſicuti etiam reperitur *in cap. ſtatutum 15. de hæret. hoc lib.* cum ſimilibus, in quibus pro crimine hæreſis parentum puniuntur filij, filiæve, & ex vtriſque nepotes, vt aduertunt gloſſ. *hic verbo iudice, & verbo volumus, in d. cap. ſtatutum.*

SVMMARIVM.

1 *Compendium huius text. refertur, & de eius materia Doctores citantur,* & n. 2.

3 *Sacrilegium committit offendens Cardinalem.*

4 *Cardinalem hoſtiliter inſequens, licèt non cœperit,*

5 *Percutiens licèt non vulnerauerit,*

6 *Capiens reali captura ſequuta, &* n. 7.

8 *Socius offendentis,*

9 *Mandans offendi ſequuto effectu,*

10 *Ratificans offenſionem ſi eius nomine ſit facta,*

11 *Conſulens fraudulenter,*

pœnam læſæ Maieſtatis incurrit.

12 *Auxilium, & fauorem doloſum præſtans vt Cardinalis offendatur, punitur eadem pœna, qua ipſe offendens.*

13 *Receptans eum, qui offendit Cardinalem, pari pœna punitur vt ipſe offendens, intellige, vt* n 14.

15 *Infamis perpetuò eſt Cardinalem offendens.*

16 *Pœnæ impoſitæ offendentibus Cardinalem ipſo iure incurruntur.*

17 *Cardinalem offendens habetur pro bannito, & diffidato.*

18 *Teſtamenti factionem actiuam, & paſſiuam amittit offendens Cardinalem.*

19 *Domus offendentis Cardinalem diruitur, & deuaſtatur, quid ſi ſit communis cum aliis, remiſſiuè* n. 20. *& quid ſi ſit alicuius maioratus,* n. 21.

22 *Domus hæretici dogmatizantis quare dirui iubeatur, & ſale conſpergi, remiſſiuè, & an illam ſic deſtructam liceat readificari,* n. 23.

24 *Debitor eius, qui Cardinalem offenderit, non tenetur illi ſoluere*

25 *Bona offendentis Cardinalem confiſcantur.*

26 *Locationibus, & feudis priuatur offendens Cardinalem, & liberè ad dominos reuertuntur.*

27 *Beneficiis & officiis omnibus temporalibus, & ſpiritualibus priuantur offendentes Cardinalem.*

28 *Emphyteuſis Eccleſiaſtica, quæ nequit ad hæredes extraneos tranſire, non transfertur in fiſcum ob emphyteutæ delictum, ſed cum fructibus redit ad Eccleſiam habentem directum illius dominium.*

29 *Filij, & nepotes offendentium Cardinalem priuantur omnibus beneficiis, & dignitatibus Eccleſiaſticis, & ad illas poſterum obtinendas efficiuntur inhabiles.*

30 *Excommunicati ipſo facto ſunt offendentes Cardinalem.*

31 *Excommunicatus poteſt facere, & celebrare contractus, & ab eo facti, & celebrati valent.*

32 *Bona futura non comprehenduntur in confiſcatione bonorum, ſed à quo tempore computentur, oſtenditur,* n.33.& 34.

35 *Familiares Papæ, aut Cardinalis offendentes ſunt acriter puniendi.*

36 *Cardinalem offendens punitur non ſolùm à iudice Eccleſiaſtico Canonicis pœnis, ſed etiam legalibus à ſæculari.*

37 *Accuſatus & iudicatus de aliquo ex criminibus mixti fori in iudicio Eccleſiaſtico, an poſſit iterum accuſari, & puniri in ſæculari, & è conuerſo, oſtenditur, &* n.38.& 39.

40 *Declaratur text.* in l.placet, verſ.ſi quis, C. de ſacroſanct.Eccleſ.

41 *Declaratur text.* in c.2.de maledic.

42 *Declaratur text.* in l.2.de ſportul.

43 *Excommunicationis ſententiam ipſo iure incurrunt omnes Principes, & alij domini, ac iudices percutientes, vel hoſtiliter inſequentes aliquem Cardinalem.*

44 *Ciuitates, quæ offendentibus Cardinalem conſilium, auxilium, vel fauorem dederint, puniuntur.*

45 *Ciuitas quomodolibet Cardinalem offendens remanet ipſo iure interdicta.*

46 *Epiſcopum offendens non tenetur pœna huius text.*

47 *Cardinalem offendens ſe defendendo non incurrit aliquam pœnam, ſi defenſio fuit neceſſaria.*

48 *Bannitum, ſeu aliquem delinquentem conſanguineum receptans punitur non ordinaria pœna, ſed mitiori.*

49 *Beneficiis Eccleſiaſticis ipſo iure priuantur offendentes Cardinalem, & à poſſeſſione eorum illis minimè vocatis amoueri poſſunt.*

50 *Clericum inſequens, & vibrans, non tamen percutiens, non eſt excommunicatus.*

51 *Vicina loca quæ dicantur relinquitur arbitrio iudicis.*

Cap. Felicis. V.

1 CArdinalem S.R.E. qui fuerit hoſtiliter inſequutus, vel percuſſerit, aut ceperit, vel ſocius fuerit facienti, aut fieri mandauerit, vel factum ratum habuerit, aut conſilium, auxilium, vel fauorem dederit, vel poſtea receptauerit, aut ſcienter defenſauerit, fit reus læſæ Maieſtatis, perpetuò infamis, diffidatus, & bannitus, non poteſt teſtari, nec ſuccedere etiam ab inteſtato, eius ædificia dari debent in ruinam nullo tempore reparanda, nullus ei obligatur reddere debitum, vel reſpondere in iudicio, eiuſque bona applicantur Fiſco: ſit ipſo facto priuatus omni feudo, gubernatione, beneficio Eccleſiaſtico, de quibus rector Eccleſiæ diſponere poterit. Eius filij, nepotes, vel pronepotes per rectam lineam priuantur beneficiis ſine ſpe aſcenſionis ad dignitates, regimen, honores etiam mundanos, non ſunt apti ad Ordines, nec ad teſtificandum, nec ad actus legitimos, & prædictos, atque alij tanti mali participes ſunt excommunicati, & ſingulis diebus feſtiuis, vt tales publicari debent, dum ſunt contumaces, nec abſolui poſſunt niſi à Papa præmiſſis fuſtigationibus in nudo ad cautelam, & vltra mare ad triremes relegari debent. Illum autem, qui fuit ſimpliciter conſiliarius, vel fautor, iudex pro qualitate culpæ caſtigare poterit. Prædictæ item pœnæ per Papam extendi poterunt ad collaterales, fratres videlicet, nepotes, & pronepotes talium. Contra verò offendentes familiares Papæ, vel Cardinalis pœna imponi poterit pro qualitate culpæ; Tamen contra occidentes Cardinalem, vel dantem cauſam mortis acriùs etiam à laicis, & ſæcularibus inſurgi debet, qui ſi non fecerint hæc obſeruari, intra menſem ſunt excommunicati, & eorum ciuitas priuatur Pontificalibus, & eſt interdicta. Colligunt ex Ordin. Lap. Abb. Archid. Gemin. Ioan. Andr. Anch. Domin. Monach. Franch. Viu. *in ration. lib.5.pag.246.* Alagona *in compend. pag.740.* remiſſiuè Caſal. *in annot.* & Ximen. *in concord. p.1. & 2.*

De materia huius text. latè agunt Molin. *de iuſtit.* 2
tom.2.tract.3.diſp.65.à princ. Farin. *in praxi crimin.p.5. q.112.n.75.cum multis ſeqq.* Azeued. *l.1.n.7.cum ſeqq. tit.18.lib.8.noua recop.*

In hoc ſacrilegij genus irrepſerit.] Ergo offendens 3
Cardinalem committit ſacrilegium, vt per Monach. *n.1.* Archid.*etiam n.1.* Gemin.*in princ.n.1. in 2. notab. in præſenti,* Gig.*de crimine læſæ maieſt.lib.1.rub.qualiter, & à quibus crimen læſæ maieſtatis, committ. q.5. n.1. & 11.* Farin.*d.q.112.n.107.* Dec. *in tract.crimin. lib.7. c.5.n.8.verſ.quinimmo & hos offendens.*

Fuerit hoſtiliter inſequutus, &c.] Notatur ad hoc 4
quòd Cardinalem hoſtiliter inſequens tenetur crimine læſæ maieſtatis, etiam quòd non cœperit, aut percuſſerit, vt per Clar.*§.fin.quæſt.77.n.25.verſ. offendentes.* Farin.*d.q.112.num.81.* vbi dicit quòd concordat Bulla lecta in Cœna Domini, ibi, *vel hoſtiliter inſequentes.* Hoſtiliter autem inſequi in hoc caſu nihil aliud ſignificare videtur quàm aliquem iniuſtè inſequi animo nocendi ipſo aduertente, ſibique cauente, ſeu fugiente vt manus inſequentis euadat, Nauar. *conſ.31. num.4.de ſent.excommun.* Filliuc. *tract.16.c.9. quæſt.8. n.246.* Anton.de Souſa *de cenſuris in Bulla Cœnæ, c.12. diſp.59.n.2.* Bonac.*eod. tract.diſp.1. quæſt.12.puncto 1. num.6.*

Percuſſerit, &c.] Ergo percutiens Cardinalem fit 5
reus læſæ maieſtatis, etiam quòd non occiderit, ſeu vulnerauerit, vt per Gig *d.q.5.n.13.*Clar.*in §.fin.q.77. num.21.* Farin. *d.c.112. num.76.* percutere autem eſt cum dolore cædere, ſeu verberare, aut corporaliter pulſare manu, pugno, baculo, ſaxo, vel alio inſtrumento, ita Duard.*in Bullam Cœnæ, lib.2.can.11.quæſt.3.* Alter.*de cenſur.lib.5.diſp.12.cap.4.column.1, verſ.percutientes,* Bonac. *d. punct.1. n.2.* An autem pœna huius text. procedat in percuſſione verbali, hoc eſt, an habeat locum contra illum, qui contra Cardinalem verba iniurioſa protulit, ſolet ab aliquibus in dubium reuocari: in quo contra Ananiam, & Felin. negatiuè reſpondent Bernard. Diaz *in pract. c.69.n.3. in nouiſſ. impreſſ.* Couar.*l.1.c.12.n.5.* Petr. Plac.*delict.lib.1.cap.2. num.28.* quia licet verbum *percutere*, comprehendat verbalem iniuriam, non poteſt ex hoc inferri, quòd pœna grauis impoſita percutienti comprehendat verbis iniuriam inferentem; tum quia non eſt crimen læſæ Maieſtatis in Principem verba iniurioſa dicere, cùm hæc vti diuerſa diuerſis titulis à Iuſtiniano explicentur, *C.ad leg.Iuliam maieſt. & C.ſi quis Imper. maledixerit.*

Cæperit

6 *Cæperit*, &c.] Notatur ad hoc quòd Cardinalem capiens, & carcerans, committit crimen læſæ maieſtatis, vt per Farin. *d.q.*111. *n.*80. Gig. *d. q.*5.*n.*13. Clar.*d.q.*77.*n.*21.*verſ.offendentes.*

7 Intellige cum effectu, id eſt, reali captura ſequuta ſecundùm Sayr.*de cenſuris, lib.*3.*cap.*15. *num.*6. ſecus in claudentibus in aliqua domo animo illis verecundiam faciendi, Viu. *opin.*88. *n.*6. *&* 7. Farin. *d.q.*112. *num.*130.

8 *Vel ſocius fuerit fauentis.*] Ergo ſocius offendentis Cardinalem eadem pœna punitur ac ipſe offendens, vt per Farin. *d.q.*112.*n.*99. vbi citat Monach. Gemin. & Afflictum.

9 *Aut fieri mandauerit.*] Notatur ad hoc, quòd mandans offendi Cardinalem tenetur crimine læſæ maieſtatis, ſicut mandatarius, vt per Gig.*d.q.*5.*n.*13. Farin. *d. q.*112. *n.*91. Intellige ſequuto effectu ſecundùm Sayr.*d.c.*15.*n.*9. Fr. Anton.à Souſa *in relect. de cenſuris Bullæ Cœna c.*12.*diſp.*63.

10 *Vel factum ratum habuerit*, &c.] Notatur ad hoc quòd ratificans offenſionem Cardinali factam tenetur ac ſi ipſe offenderit, vt per Gig. *d. q.*5. *num.*13. *&* 16.Decian.*d.lib.*7.*c.*34.*num.*8. Farin. *d.q.*112.*n.*96. Intellige ſi eius contemplatione, & nomine ſit factum, aliàs ratum habere non poſſet ſecundùm gloſſ. *verbo ratum habuerit, in præſenti*, Gig.*d. q.*5. *num.*16. Decian.*d lib*7.*cap.*34. *num.*8. Sayr.*d. cap.*15. *num.*11. & Fr. Anton.à Souſa *d.cap.*12. *diſp.*64. Farin.*d.q.*112. *num* 97.

11 *Aut conſilium dederit.*] Notatur ad hoc quòd conſulens vt Cardinalis offendatur, tenetur pœna læſæ maieſtatis, vt per Farin.*d.q.*112.*n.*85. Intellige de conſilio fraudulento, non nudo, iuxta ea, quæ tradunt Sayr. *d.c.*15.*n.*12. Fr. Anton à Souſa *d.c.*12.*diſp.*62.*n.*5.*cum ſeqq.* Menoch.*de arbitr.caſu* 551. *à princ.* Farin.*vbi ſup. num.*86.

12 *Vel fauorem*, &c.] Notatur ad hoc, quòd auxilium, & fauorem præſtans vt Cardinalis offendatur, punitur eadem pœna, qua ipſe offendens, vt per Gig. *d q.*5. *n.*53. Afflict.*in tit.quæ ſint regalia, verbo, & bona committentium n.*105. Farin.*d q*111. *à n.*88. Intellige de fauore doloſo, qui aliquid operatur ad huiuſmodi inſecutionem, perſecutionem, &c. non verò de fauore nudo, & ſimplici, qui nihil adiicit ad peccandum, ſecundùm Sayr. *d.c.*15. *n.*13. Farin.*d.q.*112.*n.*90. vbi per gloſſ.*in præſenti*, declarat ſimplicem fauorem intelligi illius, qui ad maleficium faciendum nihil adiicit.

13 *Aut poſtea receptauerit*, &c.] Notatur ad hoc, quòd receptans eum, qui offendit Cardinalem, pari pœna punitur vt ipſe offendens, vt per Gig. *d. q.*5. *num.*17. Afflict.*in tit.quæ ſint Regalia, verb.& bona committentium num.*105. Bonac.*de cenſur.in Bulla Cœna contentis, diſp.*1.*q.*11.*puncto* 3.*n.*12. Farin. *d. q.*112. *à n.*92. vbi *num.*91. limitat niſi receptans fuerit conſanguineus, vel affinis, qui tamen tunc non excuſatur à totali pœna.

14 Intellige quando ex eius receptione, & fauore, vel crimen committitur, vel in fieri conſeruatur, ex traditis per Fr. Anton à Souſa *d.c.*12.*diſp.*65.*n.*3. Intellige etiam vbi quis receptauerit ſcienter hunc, qui Cardinalem offendit, Menoch.*de arbitr.caſu* 551.*n.*5. Farin. *d.q.*111.*n.*94.

15 *Perpetuò ſit infamis.*] Notatur ad hoc, quòd Cardinalem offendens eſt perpetuò infamis, vt per Farin. *d. q.*112. *n.*109. & hæc pœna incurritur ipſo iure, propter verbum, *ſit*, quod eſt canon latæ ſententiæ, ſecundùm Azeued.*l.*11.*num.*9.*tit.* 10. *lib.*5. *noua recop.* Gutier. *pract.lib.*2. *q.*118. *n.*11. Ioſeph Seſſe *Arag. deciſ.*230. *num.*18. & alios per me citatos *in tract. de dictionibus vſufreq. dict.*374. & quod pœnæ impoſitæ 16
offendentibus Cardinalem ipſo iure incurrantur tradit Farin. *d.q.*112. *num.*120. vbi poſt Clar.§. *fin.q.*77. *num.*21. *verſ. offendentes*, ſubdit requiri declaratoriam.

Diffidatus nihilominus, & bannitus, &c.] Notatur 17
ad hoc, quòd Cardinalem offendens habetur pro bannito, & diffidato, vt per Archid. *in præſenti, ſub n.*13, *verbo diffidatus*, Clar. vbi proximè Farinac. *d. q.*112. *num.*11.

Sit inteſtabilis, &c.] Notatur ad hoc, quòd Cardi- 18
nalem offendens amittit teſtamenti factionem actiuam, & paſſiuam, vt per Farin.*d.q.*112.*n.*112. Duen. *reg.*272. *n.*1. Anton. Ricciul. *de iure perſonarum extra gremium Eccleſiæ, exiſt.lib.*4 *c.*58.*n.*21.

Dentur cuncta ipſius ædificia in ruinam, &c.] No- 19
tatur ad hoc, quòd domus offendentis Cardinalem diruitur, & deuaſtatur, vt per Farinac. *d. part.*5. *quæſt.*112.*num.*116. *cum duobus, ſeqq. & q.*116. *n.*18. *cum ſeqq.*

Quid ſi domus ſit communis cum aliis, vel alius 20
habeat in ea ius hypothecæ? Vide Stephan. Gratian. *diſcept forenſ. c.*117. *n.*73. *cum ſeqq.* Ignat. del Villar. *in ſylua reſp.l.*1. *reſp.*4.*n.*8. vbi reſoluit quòd ſi domus communis propter delictum ſocij deſtruitur, pretium partis domus deſtructæ ſolui debet ſocio innocenti.

Quid autem ſi domus ſit alicuius maioratus, qui 21
debet deuenire ad alium, an illa poſſit dirui; vide Sanch.*in præcept.Decal.tom.*2.*c.*18.*n.*56.

Quare domus hæretici dogmatizantis dirui iubea- 22
tur, & ſale conſpergi? Vide direct. Inquiſit. *p* 3.*q.*43.
ad fin.pag.mihi 575. Perez *l.*2.*tit.*16.*lib.*8. *Ord.p.*325.
& ſeq. Bernard. Græuæ. *ad pract. Cameræ Imper. l.*2.
*concl.*61. Cened.*pract.& canonic.quæſt.lib.*1.*q.*16.*n.* 18.
latè, & eleganter Steph. Gratian.*vbi ſuprà c.*179.*n.*1.*cũ*
ſeqq. vbi ſubdit quòd domus delinquentis iubetur di-
rui in criminibus atrociſſimis, & à *n.*54. multa addu-
cit circa ſalis aſperſionem. An autem liceat præ- 23
dictam domum ſic deſtructam reædificare? vide
Perez *l.*2 *gl.*1.*pag.*326.*col.*1.*verſ.dubium, tit.*16.*lib.*8.
Ordnam..

Nullus ei debita reddere, &c.] Notatur ad hoc, quod 24
debitor eius, qui Cardinalem offenderit, non tenetur ei ſoluere, vt per Farin.*d.q.*112.*n.*119.

Quicquid etiam in bonis inuenitur ipſius fiſci, &c.] 25
Notatur ad hoc, quòd confiſcantur bona offendentis Cardinalem, vt per Farin *d.q.*112.*n.*113.

Si quæ verò feuda, locationes, &c.] Notatur ad hoc, 26
quòd offendens Cardinalem priuatur etiam locationibus, & feudis, ſi quæ habet, & liberè ad dominos reuertuntur, eorumque diſpoſitioni, & voluntati reſeruantur, vt per Farin. *d.q.*111.*n.*114. Pereg. *de iure fiſci lib.*5.*tit.*1.*n.*108.

Officium, vel beneficium ſpirituale, vel temporale, 27
&c.] Notatur ad hoc, quòd Cardinalem offendentes priuantur omnibus officiis, & beneficiis ſpiritualibus & temporalibus, vt per Farin.*d.q.*112.*n.*113. Et quòd vacent ipſo iure beneficia percutientis Cardinalem tradunt Rebuff.*in praxi tit de modis amittendi beneficia, n.*39. Gonzal.*ad reg.*8. *Cancel.gl.*15.*n.*74. Nicol. Garc. *de benefic.p.*11.*c.*10.*n.*53. Azor. *inſt. moral. p.*2. *lib.*7. *c.*17.*q.*1.*verſ.tertium*, Maſſobr.*in praxi habendi concurſum, req.*1.*dub.*1. *n.*12. ego ipſe *de officio, & poteſtate, Epiſc.p.*3.*alleg.*53.*n.*235.

Quæ ſic liberè ad Eccleſiam reuertantur, &c.] Nota- 28
tur ad hoc, quòd ob emphyteutæ delictum, emphyteuſis ab Eccleſia accepta, quæ ex ſua inſtitutione nequit tranſire ad hæredes extraneos, non transfertur in fiſcum, nec eius fructus publicantur, ſed integrè cum

emphy

emphyteuſi redeunt ad Eccleſiam habentem directum illius dominium, vt per Sanch. *in præcepta Decalogi, tom. 1 lib. 2. c. 19. n. 22.* vbi *n. 28. cum ſeq.* ſecus dicit in emphyteuſi Eccleſiaſticà, quæ poteſt tranſire ad hæredes extraneos.

29 *Quòd ſi quis prædictorum filium*, &c.] Notatur ad hoc, quòd filij & nepotes offendentium Cardinalem priuantur omnibus beneficiis, & dignitatibus Eccleſiaſticis, & ad illas in poſterum obtinendas efficiuntur inhabiles, vt per Decian. *in tract. crimin. lib. 7. cap. 41. num. 32.* Farin. *d. q. 112. n. 121. & 122.* Sanch. *d. lib. 2. cap. 28. num. 20.* latè Menoch. *de arbitr. caſu 551. n. 7. cum ſeqq.*

30 *Ipſo facto excommunicationis ſententiam*, &c.] Notatur ad hoc, quòd Cardinalem offendentes, tantique mali participes ipſo facto ſunt excommunicati, vt per Clar. *§. fin. q. 77. n. 21.* Viu. *opin. 88. n. 2.* Farin. *d. q. 112. n. 108.*

31 *Verùm cùm talis gratiam*, &c.] Ergo excommunicatus poteſt facere, & celebrare contractus, & ab eo facti, & celebrati valent, de quo vide *tom. 1. commun. opin. lib. 1. tit. 12. n. 26. pag. 199.* Spin. *in ſpeculo teſtam. gl. 11. rub. n. 67.* Maſſobr. *de prob. concl. 705. n. 15.* Peregr. *de iure fiſci. lib. 3. tit. 11. num. 28.* Sayr. *de cenſur. lib. 7. c. 9. n. 11. cum ſeqq.*

32 *De poſtmodum acquiſitis repetitio non negetur.*] Ergo in confiſcatione bonorum non comprehenduntur bona futura, vt per Simanch. *de Cathol. inſtit. tit. 9. n. 113.* Anton. Gom. *tom. 3. de delictis, cap. 14. num. 1.* Menoch. *conſ. 101. num. 13. & 14. vol. 1.* Pinel. *in rub. C. de bonis matern. in princ. n. 3.* Peregr. *de iure fiſci, lib. 5. tit. 1. n. 132.* Gonzal. *ad reg. 8. Cancel. gloſſ. 9. §. 5. n. 32.* Farin. *in praxi crimin. part. 1. q. 25. à num. 138.* Sanch. *d. lib. 2. cap. 14. num. 7.*

33 Verùm autem hæc bona futura computentur à tempore ſententiæ criminis declaratoriæ, an potius à tempore delicti? quod à tempore ſententiæ computentur, tenent Boſſ. *in practic. crimin. tit. de public. bonorum, n. 80.* Azor. *inſtit. moral. p. 1. lib. 5. c. 7. q. 8.* Azeued. *l. 10. n. 15. tit. 9. lib. 5. noua recop.* Tell. *l. 4. Tauri, n. 48.* refert plures & ſequitur Vaſquez *1. 2. q. 96. art. 5. diſp. 169. c. 1. num. 8.*

34 Verùm quòd à tempore delicti computentur bona futura, meliùs ſuſtinent in hæretico Burſat. *conſ. 14. n. 28. & conſ. 43. n. 4. vol. 1. & conſ. 289. n. 10. volum. 3.* Matienſ. *l. 3. gl. 7. n. 9. tit. 4. lib. 5. noua recop.* Auend. in *l. 4. Tauri, gl. 7. num. 17. in crimine ſodomiæ.* Gutier. *pract. lib. 2. q. 39. n. 6.* quos refert, & ſequitur Sanch. *d. c. 14. num. 8.*

35 *Quamquam de Clericis, vel Religioſis noſtræ familiæ*, &c.] Notatur ad hoc, quod offendentes familiares Papæ, aut Cardinalis ſunt acriter puniendi, vt per Farin. *d. q. 112. n. 103. cum ſeqq.* Fr. Anton. à Souſa *in relect. de cenſuris Bullæ Cœnæ, cap. 12. diſp. 66. n. 1.* vbi obſeruat offendentes Clericos, aut Religioſos de familia Cardinalium etiam in eorum præſentia, & eorum intuitu, non eſſe excommunicatos per Bullam in Cœna Domini.

36 *Per hoc neque ſæcularibus poteſtatibus*, &c.] Notatur ad hoc, quòd Cardinalem offendens punitur non ſolùm à iudice Eccleſiaſtico Canonicis pœnis, ſed etiam legalibus à ſæculari, vt per Farin. *d. p. 5. q. 112. n. 125.* vbi citat Bernard. & Clar. *d. q. 77. n. 27.*

37 Vnde inferunt Doctores communiter accuſatum, & iudicatum de aliquo ex criminibus mixti fori (quale conſtat eſſe ſacrilegium de quo hic iuxta *c. cùm ſit generale, de foro compet.*) in iudicio Eccleſiaſtico poſſe iterum in ſæculari accuſari, & puniri, & è conuerſo, idem probat text. *in l. placet, verſ. ſi quis, C. de ſacroſanct. Eccleſ.* Abb. *n. 4.* Felin. *n. 13. in c. de his, de accuſat.* idem Abb. *n. 1.* Felin. *n. 21.* Barbat. *à n. 39. in d. cap. cùm ſit generale*, Alciat. *in cap. 1. n. 134. de officio Ordinar.* Couar. *lib. 2. var. c. 10. n. 6.* Clar. *§. fin. q. 57. n. 11.* Anton. Gom. *variar. tom. 3. cap. 1. num. 40.* Guttier. *canon. lib. 1. cap. 11. n. 12. & 13.*

Contrariam tamen ſententiam, imò ſemel in iudicio Eccleſiaſtico accuſatum de crimine mixti fori, & pœna ordinaria iudicatum non poſſe ampliùs in ſæculari iudicio conueniri, & è conuerſo, probant gloſ. *verbo audiuimus, in præſenti*, dum reſoluit in hoc text. ius ſpeciale conſtitui, ſic planè ſignificans contrarium fore ſecundùm regulas iuris, quam ſequuntur Domin. & Franch. *hic num. 3.* Hoſt. & Ioan. Andr. *in d. cap. 1. & fin. de offic. Ordin.* Innoc. Aoan. *num. 6.* & Beroi. *n. 23. cum ſeqq.* per text. *ibi in c. de his, de accuſ.* Soar. de Pace *in pract. tom. 2. prælud. 2. num. 49. cum multis ſeqq.* Bobadil. *in ſua politic. lib. 2. cap. 17. num. 98. & cap. 18. num. 234.* Curi. Philip. *part. 3. §. 2. num. 33.* Ludou. Mirand. *de ordine iudic. quæſt. 1. art. 7. concl. 2.* Mendez à Caſtro *in praxi Luſitan. lib. 2. cap. 4. à n. 17.* & plures citati à Cened. *ad Decretal. collectan. 126. num. 4.* 38

Qua vltima ſententia retenta non obſtat text. *in præſenti*, reſpondetur enim per locum à ſpeciali potiùs probare contrarium, nam ſi ſecundùm iuris regulas accuſatus in foro Eccleſiaſtico poterat iterum puniri in ſæculari, neceſſarium non erat vt Summus Pontif. proteſtaretur non eſſe ſuæ intentionis per pœnas fori Eccleſiaſtici adimere pœnas fori ſæcularis; cùm igitur neceſſarium eſſe dixerit id exprimere, aptè ſenſit ſecundùm iuris regulas contrarium fore dicendum, & ita intelligit *d. gloſſ. verbo audiuimus, in præſenti*, probat Alciat. *in d. cap. 1. num. 85. de offic. Ordin.* alium intellectum præſtat Aretin. *in d. cap. de his*, quem refert, & explicat, licèt non ſequatur, Anton. Gom. omnino videndus *d. num. 40. column. 4.* 39

Ad text. verò *in d. l. placet*, ſi verbum, *acrimonia, cum gloſſ. ibi*, & communi ſumatur pro excommunicatione, reſpondetur excommunicationem non eſſe pœnam ordinariam criminis ad publicam vindictam, ſed magis cenſuram medicinalem ad emendationem, iuxta *c. 1. de ſent. excomm. hoc lib.* ac ſubinde per eam non tollitur, nec impeditur accuſatio criminis ad publicam vindictam, vt poſt Bald. Paul. & alios, intelligit Gom. *d. n. 40.* 40

Ad *cap. 2. de maledic. verſ. per temporalem*, reſpondetur text. illum varios habere ſenſus, vt per Card. *ibi oppoſit. 2.* Anchar. *n. 6.* & Abb. *n. 4.* inter quos ille videtur magis literæ conſentaneus, quod agat caſu, quo blaſphemus Eccleſiaſtico non vult obedire, & propterea inuocabitur ibi auxilium brachij ſæcularis, non vt ſæcularis iudex iudicet, & cognoſcat, ſed vt condemnationem ab Eccleſiaſtico factam exequatur contra eum, qui renuit obedire. Tandem ad *l. 2. de ſportul.* vltra Alciat. *d. n. 81.* dicendum eſt maiores pœnas ibi à maioribus iudicibus non imponi pro iis delictis de quibus rei apud alios iudices minores damnati, & puniti ſunt ad minorem pœnam, ſed pro his de quibus adhuc condemnati non fuerant, quia iudices minores illas pœnas maiores imponere non poterant, & tunc crimen maioribus iudicibus puniendum traditur, prout aduertunt Bald. *ibi num. 6.* & Salicet. *num. 1.* 41 42

Quapropter ſi Princeps, &c.] Notatur ad hoc, quod omnes Principes, & alij domini, ac iudices non obſeruantes contenta in hoc text. contra percutientes, vel hoſtiliter inſequentes aliquem Cardinalem eo ipſo ſententiam excommunicationis incurrunt, vt per Nauar. *in man. cap. 27. num. 136.* Rayner. *in catalogo* 43

de cenſuris extra Bullam, c.7. excomm.4. Gambar. *de caſibus reſeru.c.10.in fine,* Farin. *d.q.112. n.123. cum ſeq.* Filliuc. *tract.14.n.53. in fine, & n.133.& 134.* Lauor. *de Indulgent. p.2. c.13. n.14.* quos refero ego ipſe *de offic.& poteſt.Epiſc. p.3. alleg.50. num.219.* ſecundùm Lugdun. impreſſ.

44 *Ciuitas verò quævis*, &c.] Notatur ad hoc, quòd ciuitates, quæ offendentibus Cardinales conſilium, auxilium, aut fauorem dederunt, puniuntur, vt per Farin. *d.q.111.num.*101. Et ſic res inanimata punitur, vt ponderat Perez *l.3. gloſſ.1. pag.97. col.1.tit.9.lib.8. Ordinam.*

Collige ex text. ſubiectum interdicti, de quo in eo, eſſe quamlibet ciuitatem, excepta Vrbe Roma, ac proinde diœceſim non ligari hoc interdicto, quia nomine ciuitatis non intelligitur diœceſis, ita Bonac. *in interdictis in particulari diſp.4. q.3. punct.3.n.4.* vbi *n.5.* poſt Soar. *tom.5.de cenſur. diſp.37. ſect.1.n.17.* Filliuc. *tract.18.c.6. q.3. n.139.* reſoluit hoc interdictum non cadere in totam Prouinciam, ſeu Rempubl. cuius Senatus præfatas actiones facit, ſed ſolùm cadere in illam ciuitatem in qua Senatus reſidet, niſi fortè aliæ ciuitates illius Prouinciæ contra hunc text. deliquerint; additque villam, ſeu caſtrum, aut populum non ligari hac cenſura.

Vel infra menſem.] Qui incipit currere à die ſcientiæ etiam per famam habitæ de momento ad momentum, vt per Gemin. *hic n.4.*& Franch. *n.2.* Mar. Alter. *de cenſur. tom.2. diſp.12. de interdicto, c.3.col.3.* Bonac. *de interdictis in particulari, diſp.4.q.3.punct.3.n.3.*

45 *Et nihilominus remaneat interdicta.*] Notatur ad hoc, quòd ciuitas quomodolibet Cardinalem offendens, remanet ipſo iure interdicta, vt per Henriq. *in ſumm.lib.13.c.43.§.5.lit.H,* Bonac. *de interdictis in particulari, diſp.4 q.3.punct.3.*

46 In gloſſ. *Cardinalem.* Notatur ad hoc, quòd offendens Epiſcopum non tenetur pœna huius text. vt per Zerol. *in praxi Epiſc. p.2.verbo Epiſcopi, verſ. Dico ſecundò,* Farin. *d.q.112.n.131.*

47 In gloſſ. *Percuſſerit,* ibi, *quia non ſe defendendo,* &c.] Notatur ad hoc, quòd offendens Cardinalem ſe defendendo non incurrit aliquam pœnam, ſi defenſio fuit neceſſaria, vt per Duen. *reg.192. verſ. primò amplia, & tom.2. commun. opin. lib.9. tit.6.n.11. pag.mihi* 462. Clar. *d.q.77.n.63.verſ.percutientes,* Gig. *d.q.5.n.14.* Viuian. *opin.78.n.4.* Sayr. *de cenſur.lib.3.c.15.n.5.* Farin. *d.q.112.n.129.*

48 In gloſſ. *Receptauerit,* ibi, *niſi eſſent conſanguinei, vel affines.* Notatur ad hoc, quòd receptans bannitum, ſeu alium delinquentem conſanguineum, punitur non ordinaria pœna, qua de iure receptatores huiuſmodi puniuntur, ſed mitiori, vt per Duen. *reg.393.verſ.amplia primò,* Tiraq. *de pœnis temp.cauſa 20. à princ.* Farin. *in praxi crimin.p.1. q.30.n.99.*

49 In gloſſ. *Diſponant*, ibi, *illis non vocatis etiamſi de facto poſſiderent.* Notatur ad hoc, quòd offendentes S. R. E. Cardinales priuantur beneficiis Eccleſiaſticis ipſo iure, & deiiciuntur eis minimè vocatis, Flamin. Pariſ. *de reſign.lib.3.q.1.n.55.& lib.11.q.10.n.1. &* 24. vbi intelligit ſpecialiter procedere in hoc caſu propter atrocitatem criminis.

50 In gloſſ. *Inſecutione,* in addit. ibi, *quòd inſequens, & vibrans, non tamen percutiens clericum, excommunicatus non ſit.* Ita Duen. *reg.99.verſ.limita primò.*

51 In gloſſ. *Vicinarum,* ibi, *quæ ſint loca vicina dico iudicis arbitrio quoad hoc relinquendum.* Ita Menoch. *de arbitr.caſu 122.n.16.* Perez *l.11.gloſſ. fin. in med.tit.1. lib. 3. Ordinam.* vbi tradit plura, quæ arbitrio iudicis relinquuntur.

De Pœnitentiis, & Remiſſionibus.

Tit. X.

SVMMARIVM.

1 *Quæſtores non citant aliquos licèt eos monere poſſint.*
2 *Archiepiſcopus in concedendis Indulgentiis ſtatutum Concilij generalis excedere non debet.*
3 *Prædicatores quæſtuarios omnino ſuſtulit Concil. Trid.*
4 *Archiepiſcopus in Prouincia ſua poteſt Indulgentias concedere.*

Cap. Cùm Romana. I. *Innoc. IV.*

QVÆSTORIBVS, v.g. pro fabrica Eccleſiæ, dari non debet ab Ordinario facultas citandi alios, ſed ſatis eſt vt ſoleant charitatiuè monere. In concedendis quoque Indulgentiis Archiepiſcopus non excedat ſtatutum Concilij generalis *in c.cùm ex eo, ſup.hoc tit.* Colligunt ex Ordin. Lap. Abb. Archid. Gemin. Ioan. Andr. Anchar. Domin. Monach. Franch. Viu. *in ration.lib.5. pag.*259. Alagona *in compend.pag.*748. remiſſiuè Ximen. *in concord.p.1.&* 2. 1 2

Collige ex text. poſſe Archiepiſcopum mittere quæſtores eleemoſynarum per totam Prouinciam pro fabrica Eccleſiæ Metropolitanæ, vt per Quarant. *in ſum. Bullarij, verbo Archiepiſcopi auctoritas, verſ.26.* & per metipſum *in tract. de iure Eccleſiaſt. lib.1.c.7.n.78.*

Prædicatores quæſtuarios omnino ſuſtulit Concil. 3 Trid. *ſeſſ.5.de reformat.c.2.in fine, & ſeſſ.21.de reform. cap.9.* ſicut aſſerunt plura de illis referentes, Zerol. *in praxi Epiſcop.p.1.verbo quæſtores,* Vgolin. *de offic. Epiſc. c.8.§.4.n.6.* Aloyſ. Ricc. *in praxi aurea, reſol.*290. Quarant. *in ſumm. Bullarij, verbo Archiepiſcopi auctoritas, verſ.26.in fine,* & multi per me citati *de offic. & poteſt. Epiſcopi. p.3. alleg.*109.

In concedendis quoque Indulgentiis, &c.] Dixi *in col-* 4 *lect.ad c.cùm ex eo,n.5.cum ſeqq. hoc tit.in Decretalibus.* Et quòd Archiepiſcopus in prouincia ſua poſſit Indulgentias concedere reſoluunt Doctores per me citati *in collect.ad c.noſtro 15.illo tit. & de offic & poteſt. Epiſcop. p.1.tit.4.n.*... ſecundùm Lugdun. impreſſ.

SVMMARIVM.

1 *Confeſſoris conceſſio generalis non tangit Epiſcopo ſpecialiter reſeruata, nec obtentu conſuetudinis poteſt quis ſibi eligere Confeſſorem,* & n.2.
3 *Archipreſbyter eſt Parochus totius Diœceſis, & poteſt quæcunque Sacramenta in tota illa miniſtrare.*
4 *Caſus quot Epiſcopis reſeruentur, remiſſiuè.*
5 *Epiſcopo tantum, & non ſimplici Sacerdoti competit abſoluere excommunicatos maiori excommunicatione.*
6 *Epiſcopus poteſt prohibere Confeſſario ne abſque conſilio ſuo abſoluat eum, qui bona incerta nondum reſtituit, atque eorum abſolutionem ſibi reſeruare.*

Cap. Si Epiſcopus. II.

Bonif. VIII.

EPiſcopus quando concedit ſuo ſubdito vt ſibi 1 poſſit eligere idoneum Confeſſorem, electus non poteſt

potoſt abſoluere à caſibus ſpecialitet reſeruatis Epiſcopo, quia in generali conceſſione non veniunt illa quæ veriſimiliter in ſpecie non eſſet quis conceſſurus. Nulla quoque poteſt conſuerudine introduci quòd aliqois præter ſui ſuperioris licentiam Confeſſorem ſibi eligere valeat, qui eum poſſit ſoluere, vel ligare. Colligunt ex Ordin. Archid. Gemin. Ioan. Andr. Anch. Dominic. Monach. Franch. Viu. *in ration. lib. 5. pag. 259.* Alagona *in compend. pag.* 748. remiſſiuè Ximen. *in concord. p. 1.*

2 Hanc eandem concl. quoad primam partem firmant Fr. Emman. *quaſt. Regul. tom. 1. q. 20. art. 27.* Paul. Comit. *reſponſ. moral. lib. 1. q. 28. n. 2.*

3 In gloſſ. *Suo ſubdito*, ibi, *vel Archipreſbyterum Cathedralis Eccleſia, qui quoad hoc eſt Vicarius Epiſcopi*, &c.] Notatur ad hoc, quòd Archipreſbyter eſt Parochus totius diœceſis, & poteſt quæcunque Sacramenta in tota illa miniſtrare, vt per Sanch. *de Matrim. lib. 3. diſp. 27. n. 1.*

4 In gloſſ. *Reſeruantur.* De caſibus Epiſcopo reſeruatis, & reſeruari ſoliris, latè egi *in tract. de offic. & poteſt. Epiſc. p. 3. alleg. 51. per totam.*

5 In ead. gloſſ. ibi, *Abſoluere excommunicatos maiori excommunicatione competit ſimplici Sacerdoti, ſed Epiſcopo.* Ita Conar. *in cap. alma mater, p. 1. §. 12. n. 5.*

6 In ead. gloſſ. ibi, *Diſpoſitio malè ablatorum incertorum, vel certorum*, &c. Notatur ad hoc, quòd Epiſcopus poteſt prohibere Confeſſario ne abſque conſilio ſuo abſoluat eum, qui bona incerta nondum reſtituit, atque eorum abſolutionem ſibi reſeruare, vt per Sayr. *in claui Regia lib. 10. tract. 5. c. 2. n. 29.* Azor. *inſtit. moral. p. 2. lib. 3. c. 32. q. 6.*

Cap. Indulgentiæ. III. & vlt.

1 Indulgentiæ, quæ ab vno, vel pluribus Epiſcopis in dedicationibus Eccleſiarum, vel aliis caſibus conceduntur, non habent vires ſi excedunt ſtatutum Concilij generalis, de quo *in cap. cùm ex eo, hoc tit. in Decretal.* Colligunt ex Ordin. Archid. Gemin. Ioan. Andr. Anchar. Domin. Monach. Franch. Viuian. *in ration. lib. 5. pag. 260.* Alagona *in compend. pag. 749.* remiſſiuè Ximeo. *in concord. p. 2.*

2 Hanc eandem concl. ex hoc text. deſumunt Nauar. *de Iubilaeo, notab. 31. n. 16.* Azor. *inſtit. moral. p. 2. lib. 3. c. 55. q. 6.* Bonac. *de Sacram. diſp. 6. q. 1. punct. 3. num. 4.* Valer. Reginald. *in praxi fori pœnit. lib. 7. num. 120.* Iul. Lauor. *de Indulgent p. 2. c. 11. n. 41.* Sanctarel. *de Iubilaeo, c. 3. dub. 2. lit. G*, obſeruantes Indulgentiam conceſſam vltra numerum taxatum, eſſe ipſo iure nullam quoad exceſſum, ac proinde valere vſque ad facultatem conceſſam incluſiuè, quia numerus dierum eſt ſeparabilis, quo caſu vtile per inutile non debet vitiari, tum quia hæc eſt quædam liberalitas, & donatio, quæ valida eſt vſque ad legitimum modum.

De Sententia Excommunicationis, Suſpenſionis, & Interdicti.

Tit. XI.

SVMMARIVM.

1 *Iudex, qui excommunicat, ſuſpendit, vel interdicit, in ſcriptis hoc faciat, & cauſam conſcribat, & requiſitus exemplum ſententiæ tradat infrà menſem.*

2 *Excommunicatio medicinalis eſt, non mortalis.*

3 *Excommunicationis ſententia ferri debet in ſcriptis.*

4 *Excommunicationis cauſa exprimenda eſt in ſententia.*

5 *Prælati ſola voce abſque ſcriptis excommunicantes ſuſpenduntur.*

6 *Excommunicationis copia ſi petita fuerit pro parte excommunicati, dari debet petenti.*

7 *Lex vel ſtatutum vbi aliquid mandat fieri, id intelligitur ſi petatur.*

8 *Verbo futuri temporis quando iungitur principium præteriti temporis, tunc eſt lata ſententia.*

9 *Clericus excommunicatus, interdictus, aut ſuſpenſus celebrans, eſt irregularis.*

10 *Contemptus in quacunque præcepti materia mortalem culpam inducit.*

11 *Excommunicatio ligat etiamſi falſa ſit cauſa.*

12 *Religioſus ſuſpenſus à temporalibus ſi contraueniat an fiat irregularis, remiſſiuè.*

Cap. Cùm medicinalis. I.

Innoc. IV.

Excommvnicatio cùm ſit medicinalis, & diſciplinans, ideo qui excommunicat, debet proferre excommunicationem in ſcriptis, in quibus expreſsè ponat cauſam excommunicationis, & requiſitus tradere debet infra menſem exemplum ſcripturæ excommunicationis excommunicato, ſuper qua requiſitione eſt faciendum inſtrumentum publicum, vel literæ teſtimoniales ſignatæ ſigillo authentico, & qui temerè contra facit eſt ſuſpenſus ab ingreſſu Eccleſiæ, & à diuinis Officiis per vnum menſem. Superior verò ad quem recurritur ſententiam ipſam ſine difficultate relaxans debet latorem excommunicato ad expenſas, & omne intereſſe condemnare, & condigna animaduerſione punire; & hæc eadem in ſententia ſuſpenſionis, & interdicti ſeruari debent. Excõmunicans autem quia non ſeruauit prædicta, eſt ſuſpenſus per menſem, & ſi infra menſem exequitur diuina Officia vt prius, fit irregularis, in qua non poteſt diſpenſari niſi à Papa. Colligunt ex Ordin. Lap. Abb. Archid. Gemin. Ioan. Andr. Anch. Domin. Monach. Franch. Stephan. à Coſta. Viuian. *in ration. lib. 5. pag. 302.* Alagona *in compend. pag. 773.* remiſſiuè Caſal. *in annot.* & Ximen. *in concord. p. 1. & 2.* 1

Medicinalis ſit excommunicatio, &c.] Notatur ad hoc, quòd excommunicatio medicinalis eſt, non mortalis, vt per Couar. *in cap. alma mater, p. 1. in princ. n. 9.* Sayr *de cenſur. lib. 1. c. 3. n. 9.* 2

Quiſquis igitur excommunicat, &c.] Intellige de maiori, non verò de minori excommunicatione, quia nomine excommunicationis abſolutè poſitæ intelligitur maior, iuxta ea quæ citaui *in tract. de appellatiua verborum vtriuſque iuris ſignificat. appel. 91. n. 1.* & in terminis Bonacin. *de ſuſpenſionibus omnibus in particulari diſp. 3. q. 5. punct. 1. §. 2. n. 1.* Intellige etiam de excommunicatione lata per ſententiam hominis, non verò de excommunicatione lata à iure, ſeu per modum ſtatuti, quia in hoc text. ſermo eſt de illis cenſuris quarum exemplar cum expreſſione cauſæ tradendum eſt delinquenti, vt ſeipſum coram alio ſuperiore tueatur, hoc autem contingere ſolet in cenſuris latis ab homine, ita Gemin. & Coſta *n. 73. in præſenti*, Sayr. *de cenſur. lib. 1. cap. 13. n. 2. & 17.* Mat. Alter. *in ſimili tract. tom. 2. diſp. 4. c. 2. in princ.* Bonac. *d. §. 2. n. 4. verſ. ſecundò.*

Excommunicationem in ſcriptis proferat, &c.] Notatur ad hoc, quòd excommunicationis ſententia ferri debet in ſcriptis, vt per Sayr. *d. lib. 1. cap. 13. n. 1. cum ſeqq.* Farin. *fragm. crimin. p. 1. lit. E, num. 15.* limitando 3

cum

tum Aloyſ.Ricc.*in collect.deciſ p.4.collect.*757. Et cenſuræ huius text. ſubiicitur qui prolata cenſura ſine ſcriptura, eam poſtea in ſcriptum redigit, vt per Soar. *tom.5 de cenſur.diſp.3. ſect.*13. *n.*2. Bonacin. *d.*§.2.*n.*2. non debet tamen ſcriptura ex qua profertur cenſura, eſſe authentica, & publica, & manu Notarij conſcripta, Coſta *hic num.*25. Sayt. *d.c.*13.*n.*5. Soar. *d.diſp.*3. *ſect.*13.*n.*2.

4 *Et cauſam excommunicationis expreſsè conſcribat.*] Notatur ad hoc, quòd excommunicationis cauſa exprimenda eſt in ſententia, vt docent Sayt. *d. cap.*13. *n.*6.& 7. Fatin.*d.lit.E,*n.13. Bonac. *d.*§.2.*n.*7. vbi *n.*8. ampliat non ſolùm quando cenſura fertur in ſpecie contra certam perſonam, verùm etiam quando fertur in genere, non expreſſa certa perſona, & *n.*10. tenet requiri expreſſionem cauſæ, & *n.*11. tenet validam eſſe cenſuram latam ſine ſcriptura, vel ſine expreſſione cauſæ.

5 *Si quis autem*, &c.] Notatur ad hoc, quòd Prælati ſola voce abſque ſcriptis excommunicantes ſuſpenduntur, vt per Fr.Emman. *quæſt.Regul. tom.*1.*quæſt.*20. *art.*14. Sanch.*de Matrim.lib.*2.*diſp.*8.*n.*5. Marc. Anton. Genuenſ.*in practicab.Eccleſiaſt q.*739. vbi ait procedere ſi non proferat ore, ſed faciat legi per Notarium ipſo præſente, de quo etiam Nauar. *conſ.*1. *de ſent excomm.* Stephan. à Coſta *in præſenti, n.*26. Sayt.*de cenſur.lib.*1. *cap.*13.*n.*2. Vgolin. *eod. tract.tab.*1.*cap.*21.§.1.*n.*2. Sed alij probabilius tenent neceſſarium non eſſe vt iudex per ſeipſum excommunicationem proferat, vt per Soar. *de cenſur.tom.*5.*diſp.*3.*ſect.*13.*num.*4. Bonacin. *d.* §.2.*n.*5.

6 *Exemplum verò huiuſmodi ſcripturæ*, &c.] Notatur ad hoc, quòd excommunicationis copia ſi fuerit petita pro parte excommunicati, dari debet petenti, vt per Gig.*de penſionib.q.*77.*n.*6. Sayr.*d.c.*12.*n.*9.*cum ſeqq.* Fatinac.*d.lit.E.n.*16.& 17. Intellige procedere modò requiſitus ſit congruo loco, & tempore, vt per Sayr. *dict. cap.*13. *num.*11. Bonacin. *d.* §.2. *num.*12. *verſ.hoc tamen.*

Tradere intra menſem, &c.] Computandum à die ſententiæ, non autem à die requiſitionis, vt per Stephan.à Coſta *in præſenti, n.*41. Sayr. *d cap.*13.*num.*12. ac Bonacin.*d* §.2.*n.*12.*verſ. ſed mihi*, dicit ſibi improbabile non videri ſpatium menſis inchoandum eſſe à die requiſitionis, itavt iudici competat ſpatium menſis poſt requiſitionem ad tradendum exemplari, ſubditque iudicem, qui ſemel deneganit exemplar, ſi poſtea illud tradat, antequam elapſus ſit terminus menſis à die requiſitionis inchoati, non affici pœnis huius text.

Si fuerit requiſitus.] Ergo vbi lex, vel ſtatutum ali-
7 quid mandat fieri, id intelligitur ſi petatur, vt per Surd. *deciſ.*57.*n.*2.

Si quis autem, &c.] Comprehendit igitur omnes iudices non ſolùm Eccleſiaſticos ſæculares, ſed etiam Regulares, vt per Nauar. *in man.cap.*27. *n.*7. Coſtà *in præſenti, n.*79. Vgolin.*de cenſur. tab.*1. *c.*14.§.6.*num.*2. Auil. *eod.tract.*3.*part.diſp.*3.*dub.*1.*poſt* 4.*concluſ.* Alter. *in ſimili tract. tom.*1. *lib.* 3. *diſput.* 4. *cap.* 3. *dub.*1. Bonacin. §.2. *num.*14. vbi excipit Epiſcopos, & ipſi ſuperiores.

Temerarius extiterit violator.] Ergo ignorantia, vel bona fides excuſat, is enim dicitur temerarius, qui ſcienter & per dolum aliquid facit contra conſtitutionem, vt per Gemin.*hic n.*2.& Franc. *n.*3. Soar.*d.tom.*5. *diſp.*27.*ſect.*1.*n* 2. quicquid dicat gloſſ.*in præſenti, verbo temerarius*, & Sayr.*d.lib.*1.*c.*13.*n.*15.

8 *Nouerit ſe ſuſpenſum*, &c.] Notatur ad hoc, quòd quando verbo futuri temporis iungitur participium præteriti temporis, tunc eſt latæ ſententiæ, vt per Tiraq.*in l. ſi vnquam, verbo reuertatur, n.*74.*C.de reuocand. donat.*

Irregularitatem non effugient, &c.] Notatur ad hoc, quòd clericus excommunicatus, interdictus, aut ſuſpenſus celebrans eſt irregularis, vt per citatos à Cened. *ad Decretal.collect.*25.*n.*1. quibus adde Sayr.*de cenſur. lib.*2.*c.*15.*n.*2.*cum ſeqq.*& *lib.*5.*c.*14.*n.*18 Nicol.Garc. *de benefic.p.*7.*c.*14.*n.*13. 9

In gloſſ. *Non contemnat*, ibi, *& tunc amplius ex contemptu ligatur.* Notatur ad hoc, quòd contemptus in quacumque præcepti materia mortalem culpam inducit, vt per Gutier.*canon.lib.*1.*c.*30.*n.*16. Contemnere autem quis dicatur, vide Couar. *in cap. alma mater, p.*1.§.7.*num.*6. Ricciul.*de iure perſonarum, lib.*4.*cap.*1. *num.*7. 10

In gloſſ. *Propter quam*, ibi, *& licèt falſa ſit cauſa, ligat tamen excommunicatio.* Ita Couar. *in c. alma mater, p.*1.§.11.*n.*14. Cord.*in quæſt.lib.*1.*q.*43. Clar.§.*fin q.*77. *n.*33. Ricciul.*d.lib.*4.*cap.*1.*n.*8. vbi declarat procedere dummodo iudex intelligat cauſæ falſitatem & hoc non obſtante proferat excommunicationem ſecus ſi credebat veram cauſam eam, quæ erat falſa, & ſi ſciuiſſet, non fuiſſet excommunicaturus, quia excommunicatio ſumit etiam vires ab intentione excommunicantis. 11

In gloſſ. *Obſeruari.* Vtrùm Religioſus ſuſpenſus à temporalibus ſi contraueniat, fiat irregularis? Vide Fr.Emman. *tom.*3.*quæſt.Regul.q.*63.*art.*6. 12

SVMMARIVM.

1 *Compendium huius text. refertur.*
2 *Excommunicationem fuiſſe nullam allegans, & petens abſolutionem, abſoluendus eſt non ſimpliciter, ſed ad cautelam.*
3 *Abſolutio ad cautelam poteſt dari in quocunque caſu contingat excommunicationem impugnari ex capite ignorantiæ.*
4 *Iudex inuitus cogi poteſt ad dandam abſolutionem ad cautelam, cùm allegatur excommunicationem fuiſſe nullam.*
5 *Sententia quando continet errorem patenter expreſſum conceditur abſolutio ad cautelam.*
6 *Abſolutionem ad cautelam petenti obiici poteſt de manifeſta offenſa.*
7 *Excommunicationem pro manifeſta offenſa excipiens ad impediendam abſolutionem ad cautelam, debet talem exceptionem infra terminum octo dierum probare, quo elapſo, & offenſa manifeſta non probata, abſolutio huiuſmodi datur, & obiiciens condemnatur in expenſis.*
8 *Delegatus Papæ an abſoluat ad cautelam ex generali cauſa commiſſione, oſtenditur.*
9 *Auditores Rotæ ſunt iudices Ordinarij.*
10 *Offenſa manifeſta quæ dicatur, oſtenditur.*
11 *Clericus excommunicatus ſi poſt appellationem credat bona fide ſuam appellationem tenere, & ea fiducia ductus celebret, non efficitur irregularis, licèt poſtea apparuerit, & iudicatum fuerit appellationem non fuiſſe legitimam.*

Cap. Solet. II.

Excommunicatus quando petit abſolui à ſuperiore ad cautelam, dicens excommunicationem fuiſſe nullam, tunc eſt abſoluendus, licèt excommunicator, vel aduerſarius ſe opponat, niſi obiiciat quòd ſit excommunicatus pro manifeſta offenſa, & ſi hoc dictum infra octo dies probet, non abſoluetur 1

niſi ptiùs ſufficientem præſtet emendam, ſeu competentem cautionem parendi iuri, ſi offenſa eſt dubia, proponat. Excummunicatus verò, qui in iudicio vult probare ſe poſt appellationem legitimam fuiſſe excommunicatum, vel continere intolerabilem errorem, pendente probatione in cæteris, quæ vt actor attentat, in iudicio eſt vitandus, ſed extra iudicium in officiis, poſtulationibus, electionibus, & aliis actibus legitimis non eſt vitandus. Colligunt ex Ordin. Lap. Abb. Archid. Gemin. Ioan. Andr. Anchar. Dominic. Monach. Franch. Steph. Coſta, Viu. *in ration. lib. 5. pag. 313.* Alagona *in compend. pag. 774.* remiſſiuè Caſal. *in annot.* & Ximen. *in concord. p. 1. & 2.*

2 *Aſſerit eſſe nullam*, &c.] Notatur ad hoc, quòd qui allegat excommunicationem fuiſſe nullam, & petit abſolutionem, abſoluendus quidem eſt non ſimpliciter, ſed ad cautelam, vt per Couar. *in c. alma mater, p. 12. n. 7.* Stephan. Quarant. *in ſumma Bullary verbo Archiepiſcopi auctoritas, n. 14.* Intellige procedere in quacunque ſpecie nullitatis, licèt enim text. *in præſenti*, loquatur tantùm de duabus ſpeciebus nullitatis, videlicet de nullitate inſurgente ex eo quòd excommunicatio fuerit lata poſt interpoſitam appellationem legitimam, & propter errorem patentem expreſſum,
3 nihilominus quòd illi ſint expreſſi gratia exempli, & abſolutio poſſit dari in quocunque caſu contingat excommunicationem impugnari ex capite nullitatis, concludunt communi conſenſu *in præſenti*, Ioan. Andr. *n. 1. verſic. in die*, Anchar. *n. 1.* Gemin. *n. 6.* Franc. *num 9. verſic. imo quòd in quocunque*, Couar. *in cap. alma mater, p. 1. §. ſub n. 7. verſ. primum non tantùm*, Henric. Bott. *in tract. de ſynodo Epiſcopi. p. 3. concl. 13. n. 12.* D. Anton. Ricc. *in tract. de iure perſon. lib. 4. c. 66. n. 7.* vbi *n. 8.* hinc infert quòd petẽs abſolutionem ad cautelam ex capite nullitatis non tenetur in libello ſpecificare ſpeciem nullitatis, cùm quælibet nullitas ſufficiat, quamvis ad effectum vt abſolutionem obtineat, nullitatem ad ſpeciem deducere teneatur, & *n. 9.* extendit vt procedat etiamſi nullitas prætendatur ex defectu iuriſdictionis, quia nihilominus datur abſolutio ad cautelam.

4 *Vt petenti abſolutio non negetur.*] Ergo poteſt iudex in his terminis inuitus cogi ad dandam abſolutionem ad cautelam, quia illa citra iniuriam negari non poteſt, ita Vgolin. *de cenſur. tab. 1. c. 22. §. 1. n. 15.* Ricc. *d. c. 66. n. 18.* vbi *n. 19.* reſpondet ad text. *in cap. venerabilibus, infra hoc eodem titulo.*

5 *Vel intolerabilem errorem*, &c.] Notatur ad hoc, quòd quando ſententia continet errorem patentem expreſſum, conceditur abſolutio ad cautelam, vt per Abb. *in cap. per tuas ſub, n. 11. verſ. aut cauſa non eſt impoſſibilis, ſub hoc tit.* Ricc. *d. c. 66. n. 32.*

6 *Niſi enim excommunicatũ pro manifeſta dicat offenſa*] Ergo petenti abſolutionem ad cautelam poteſt obiici de manifeſta offenſa, vt per Ricc. *d. c. 66. n. 50.* vbi *n. 51.* poſt Gemin *hic n. 14.* & Steph. Coſta *ſub n. 15.* ſubdit offenſam propriè illam dici, quæ conſtat in faciendo, veluti quando monitus non dat, vel non facit illud, quod eſt obligatus dare, vel facere, quòd ſi moneatur vt veniat, & non venit, non diceretur offenſa, ſed contumacia.

7 *In quo caſu terminus octo dierum*, &c.] Requiritur ergò vt probatio fiat intra terminum octo dierum, quo elapſo, & manifeſta offenſa non probata, abſolutio ad cautelam datur, & obiiciens condemnatur in expenſis in articulo huius probationis factis, vt per Ricc. *d. c. 66. n. 18.* vbi *n. 59.* poſt Gemin. *n. 14. verſ. an iſto termino*, & Franch. *n. 7. in præſenti*, ſubdit hunc terminum incipere currere à die exceptionis propoſitæ, etiam nulla facta aſſignatione per iudicem, & currere de momento ad momentum, computata die in qua fuit propoſita exceptio, & *n. 60.* tradit huiuſmodi terminum eſſe communem tum obiicienti offenſam, tum etiam ipſi excommunicato, qui ſi velit probare offenſam fuiſſe factam ad propriam tutelam, debet probare in eodem termino octo dierum, aliàs eo elapſo licèt non excludatur à facultate probandi, tamen interim non abſoluitur ad cautelam.

In gloſſ. *Per ſuperiorem*, ibi, *delegatus etiam Papæ non abſoluit ad cautelam, ex generali cauſæ commiſſione*, &c. 8
Ita *in præſenti*, Gemin. *n. 15.* Franc. *n. 4.* & Steph. Coſta *n. 55.* dicit receptionem Couar. *d. §. 12. col. pen. circa finem.* Contrà tamen tenent Archid. & Anch. *hic*, Nau. *in man. c. 27. n. 278.* Ex conſuetudine verò iuris interpretatiua prima gloſſæ opinio habet locum in Curia ex quo facilis aditus ad Principem datur; ſecunda verò habet locum extra Curiam, vbi paſſim iudices delegati abſoluunt ad cautelam etiam ſine ſpeciali commiſſione; & ita has contrarias opiniones fœdere diſtinctionis componere nititur. Ricc. *d. c. 66. n. 25. & 26.*

In ead. gloſſ. ibi, *Quaſi Auditores habeant Ordina-* 9
riam, &c. Ergo Rotæ Auditores ſunt iudices Ordinarij, vt per D. Barboſ. *in l. cum prætor, §. 1. n. 75. ff. de iudic.* & citatos *in collect. ad Clem. Auditor, de reſcript.*

In gloſſ. *Manifeſta*, ibi, *id eſt notoria.* Notatur ad hoc, 10
quòd offenſa manifeſta illa dicitur, quæ eſt notoria, nempe quæ conſtat per confeſſionem, vel probationem legitimè factam, vel per rei euidentiam, quæ nulla poſſit tergiuerſatione celari, vt per Ricc. *d. c. 66. n. 52.* vbi poſt Rot. *deciſ. 1. de ſent. excom. in nouis*, ſubdit quòd licèt tempore, quo obiicitur, non teneatur obiiciens ſpecificare in libello ſpeciem offenſæ, nihilominus tempore probationis tenetur ſpecificare, aliàs non ſuffragatur, & *n. 53.* poſt eandem Rot. *deciſ. 6. illo tit.* etiam in nouis, aſſerit hinc deduci quòd obiicienti de iniuria manifeſta non ſufficit probare veritatem iniuriæ, niſi ſimul probetur notorium iuris, vel facti, veluti quòd non paruerit rei iudicatæ inſurgentis ex ſententia lata per iudicem, cuius iuriſdictio eſt notoria.

In gloſſ. *In officiis*, ibi, *vnde ex quo de appellatione* 11
confidit ſecurè celebrat. Notatur ad hoc quòd ſi Clericus excommunicatus poſt appellationem credat bona fide ſuam appellationẽ tenere, & ea fiducia ductus celebret, non efficitur irregularis, licèt poſtea apparuerit, & iudicatum fuerit appellationem non fuiſſe legitimam, vt per Spin. *in ſpeculo teſtam. p. 11. rubr. n. 44.* Rebuff. *in rub. de excomm. non vitan. verſ. is tamen, qui eſt excommunicatus*, Lancellot. *de attent. p. 1. c. 12. ampl. 8. n. 7.* Cou. *in cap. alma mater, p. 1. §. 7. n. 7. in fine*, & plures, quos refert, & ſequitur Ceu. *ad Decret. collect. 25. n. 6.*

SVMMARIVM.

1 *Excommunicatio lata in participantes cum excommunicatis in loquutione, & ſimilibus, Canonica monitione non præmiſſa, non tenet.*
2 *Cenſura nonniſi præcedente citatione, ſeu Canonica monitione, ferri poſſunt.*
3 *Excommunicationis maioris pœna coerceri non poteſt ille, qui cum excommunicato participat in humanis, niſi fuerit ter admonitus.*
4 *Excommunicatio lata in participantes cum excommunicatis in loquutione, ſalutatione, & ſimilibus, abſque Canonica monitione nulla eſt ipſo iure.*
5 *Verbum*, teneat, *negatiuè prolatum intelligitur ipſo iure.*

Cap. Statuimus. III.

1 IVdex non poteſt excommunicare maiori excommunicatione participantes cum excommunicatis ab eo, niſi præmittat canonicam monitionem, ſaluis tamen Conſtitutionibus latis contra eos, qui præſumunt participare in crimine damnato, aliter autem in participantes excommunicatio lata non teneat, & proferentes pœnam legitimam poterunt formidare. Colligunt ex Ordin. Lap. Abb. Archid. Gemin. Ioan. Andr. Anch. Domin. Monach. Franch. Steph. Coſta, Viu. *in ration. lib. 5. pag. 304.* Alagona *in compend. pag. 774.* remiſſiuè Ximen. *in concord. p. 1. & 1.*

2 *Ante monitionem canonicam*, &c.] Notatur ad hoc, quòd cenſuræ nonniſi præcedente citatione, ſeu canonica monitione ferri poſſunt, vt per Couar. *in cap. alma mater, p. 1. §. 9. à n. 4.* Nauar. *in man. c. 17. n. 11.* Vgolin *de cenſur. tab. 1. c. 18. à princip.* Garc. Falcon. *reg. 68.* Card. Tolet. *in inſtruct. Sacerd. lib. 1. cap. 3.* Gabr. *commun. opin. tom. 3. tit. de citationibus, concl. 1. n. 165. & 168.* Gutier. *canon. lib. 1. c. 16. à princip.* Soar. *tom. 5. de cenſur. diſp. 3. ſect. 8. à princip.* Sayr. *in ſimili tract. lib. 1. cap. 12. num. 5.* Stephan. de Auil. *eod. tract. diſput. 1. cap. 5. dub. 7. cum ſeqq.*

3 *Quod ſi ex locutione*, &c.] Notatur ad hoc, quòd non poteſt maioris excommunicationis pœna coërceri ille, qui cum excommunicato participat in humanis, niſi fuerit ter admonitus, vt per Paul. Comitol. *reſp. moral. lib. 6. q. 29. n. 7.*

4 *Aliter autem in participantes*, &c.] Notatur ad hoc, quòd excommunicatio lata in participantes cum excommunicatis in locutione, ſalutatione, & ſimilibus abſque canonica monitione nulla eſt ipſo iure, vt per Couar. *in cap. alma mater, p. 1. §. 3. n. 6.* Gutier. *canon. lib. 1. c. 4. n. 31.* Ricciul. *de iure perſonarum, lib. 4. c. 66. n. 33.* vbi refert ita reſpondiſſe Sacram Congregationem Epiſcoporum Epiſcopo Veſtano *ſub die 30. May* 1592. & iterum Epiſcopo Vmbraticen. *de anno* 1619.

5 In gloſſ. *Non teneat*, ibi. *nota caſum in quo non tenet ipſo iure excommunicationis ſententia.* Notatur ad hoc, quòd verbum, *teneat*, negatiuè prolatum, intelligitur ipſo iure, vt tradunt Tiraq. *in l. ſi vnquam, verbo reuertatur, n. 231. C. de reuocand. donationib.* Virgil. Boccae. *in conſtit. Piceni, gloſſ. 6. n. 134.* Farinac. *fragment. crimin. p. 2. lit. L, verbo lex, n. 141. per text. in l. ſi tutor. C. in quibus cauſis in integrum reſtit. non eſt neceſſaria, & in l. non dubium, C. de tutor. & curat.*

SVMMARIVM.

1 *Epiſcopi nullam interdicti, vel ſuſpenſionis incurrunt ſententiam, niſi in ſententia ſint expreſſi, &* num. 2.

3 *Epiſcoporum appellatione etiam in materia ſtricta & pœnali veniunt regulariter Patriarcha, & Archiepiſcopi.*

4 *Ordo nullus ſuperior eſt Epiſcopali.*

5 *Papa cur Epiſcopus nominetur.*

Cap. Periculoſum. IV.

1 EPiſcopi non incurrunt ſententiam interdicti, vel ſuſpenſionis niſi in ipſa ſit expreſſa mentio de Epiſcopis. Colligunt ex Ordin. Archid. Gemin. Ioan. Andr. Anchar. Domin. Monach. Franch. Steph. Coſta, Viuian. *in ration. lib. 5. pag. 305.* Alagona *in compend. pag. 775.* remiſſiuè Ximen. *in concord. p. 1. & 4.*

Hanc eandem concl. ex hoc text. deſumunt Henriq. *in ſumm. lib. 13. c. 34. §. 2. lit. V, & c. 43. §. 5. lit. I,* Fr. Emman. *quæſt. Regul. tom. 3. q. 65. art. 3.* Azor. *inſtitut. moral. p. 2. lib. 3. c. 31. q. 8. verſic. quæres,* Perez *l. 31. gloſſ. 1. tit. 3. lib. 2. Ordinam.* Alter. *de cenſur. tom. 1. diſp. 10. lib. 3. c. 5. verſic. ſed quæri poteſt,* Sayr. *in ſimili tract. lib. 1. cap. 8. num. 25.* Bellet. *diſquiſit. clerical. p. 1. tit. de diſciplin. cler. §. 2. n. 47.* Alouſ. Ricc. *in praxi aurea, reſolut. 211. num. 1.* Iul. Lauor. *de Indulgent. part. 2. cap. 23. num. 93.* ego ipſe *de officio, & poteſtate Epiſcopi, part. 3. allegat. 111. num. 1.* 2

In gloſſ. *De Epiſcopis*, ibi, *ſed dic contra*, &c.] Notatur ad hoc, quod Epiſcoporum appellatione etiam in materia ſtricta, & pœnali veniunt regulariter Patriarchæ, & Archiepiſcopi, vt per Gonzal. *ad reg. 8. Cancel. gloſſ. 42. n. 19.* 3

In ead. gloſſ. ibi, *Quia non eſt ſuperiorem Ordinem Epiſcopo reperire.* Ita Caſſan. *in catalogo gloriæ mundi, part. 4. conſider. 25.* Anaſtaſ. Germon. *de indultis Cardin. verbo Epiſcopus.* 4

In ead. gloſſ. ibi, *Et ob hanc cauſam Papa dicitur Epiſcopus.* Ita Gambar. *de caſibus reſeruatis, c. 1. n. 7. & 8.* quem refero ego ipſe *de officio, & poteſt. Epiſcop. p. 1. tit. 1. c. 2. n. 11.* 5

SVMMARIVM.

1 *Compendium huius text. refertur.*

2 *Excommunicatio ferenda non eſt pro futuris culpis, nec etiam ſub conditione poteſtatiua, ſi tale quid feceris, ſed obiicitur,* n. 3.

4 *Cenſura qualibet principaliter ad correctionem inſtituta non aliter, quam præcedente contumacia, & ad eam conuincendam præuia Canonica monitione ferri poteſt.*

5 *Monitio competens, ſeu Canonica quæ dicatur, oſtenditur.*

6 *Excommunicatio tripliciter poteſt contingere, primò pro præteritis omnino culpis, ſecundò pro culpis præteritis habito reſpectu in tempus futurum, tertiò pro culpa futura omnino.*

7 *Excommunicatio lata pro præteritis omnino culpis non ſolùm iniuſta, ſed inualida omnino cenſeri debet, etiamſi culpæ notoriæ ſint, vt* n. 8.

9 *Excommunicatio ferri poteſt pro culpis præteritis habito reſpectu in tempus futurum, dummodo ex parte ſubditi detur mora, ſeu negligentia in non ſatisfaciendo.*

10 *Monitio nulla requiritur vbi excommunicatio fertur exiſtente mora, & negligentia notoria in non ſatisfaciendo.*

11 *Negligentia, & mora in non ſatisfaciendo ſi notoria non ſit, tunc ad iuſtitiam excommunicationis trina monitio requiritur, ad validitatem verò vnica tantùm, quæ inuoluitur ſub præcepto de reſtituendo.*

12 *Excommunicatio pro culpis futuris omnino licèt iniuſta eo quòd deficiat trina monitio, valida tamen eſt cùm detur ſaltem ea monitio, quæ ſub præcepto inuoluitur.*

13 *Declaratur text.* in præſenti.

14 *Excommunicationes latæ pro culpis præteritis vbi reperiuntur à Pontificibus approbatæ, debent intelligi de culpis præteritis modo aliquo pendentibus in futurum.*

15 *Declaratur text.* in cap. ex parte, de verborum ſignific.

16 *Declaratur text.* in cap. quidam maligni 5. quæſt. 1.

17 *Declaratur text.* in c. ſi quis Epiſcopus 27. q. 1. & in cap.eos, cum ſeqq. 36. q. 2.

18 *Declaratur text.* in cap.vlt. 2. q. 1.

19 *Declaratur text.* in cap. Guiliſarius 23. q. 4. & in cap.duo ſunt,verſ. nam ſi 96. diſt.

20 *Ciuitas, Vniuerſitas, Collegium, ſeu Capitulum excommunicari non poteſt, quamvis ſinguli de illis poſſent excommunicari.*

21 *Monitio trina ad ſolam iuſtitiam excommunicationis neceſſaria eſt, non ita ad validitatem.*

22 *Tractus futuri temporis non ſpectat ad iudicem.*

23 *Excommunicationis ſententia ab homine non poteſt ferri pro futuris culpis.*

24 *Clerici ſi negligentes fuerunt in diuinis Officiis dicendis, poterit iudex dicere, Excommunico omnes, qui non interuenerunt horis Canonicis.*

25 *Excommunicationis ſententia licèt prohibeatur proferri in Vniuerſitatem, vel Collegium, ſi tamen lata fuerit, tenet.*

Cap. Romana. V.

1 Officiales Archidiaconorum, ſeu quilibet alij iuriſdictionem habentes Suffraganeorum, quandò excommunicant ſuos ſubditos, vel ſuſpendunt, aut interdicunt, non poteſt Archiepiſcopus relaxare ſententias illis ſubditis antequam recurratur ad immediatos ſuperiores, niſi ſit conſuetudo in contrarium. Item ſententia excommunicationis Archiepiſcopi etiam generaliter lata ſolùm ligat ſubditos, qui ſunt in iuriſdictione Archiepiſcopi, & non ſuffraganeorum. Item ſententia excommunicationis prolata ſiue in genere, ſiue in ſpecie pro culpis, & offenſis præteritis, vel præſentibus ſine competenti monitione præmiſſa, eſt iniuſta. Item ſententia excommunicationis ferri non debet in Vniuerſitatem, vel Collegium ne irritentur innoxij, ſed ſolùm in culpabiles de Collegio, vel Vniuerſitate. Colligunt ex Ordinar. Lap. Abb. Archid. Gemin. Ioan. Andr. Anchar. Domin. Monach. Franch. Viuian. *in ration. lib. 5. pag. 306.* Alagona *in compend. pag. 775.* remiſſiuè Caſal. *in annot.* & Ximen. *in concord. p. 1. & 2.*

2 *Caueant etiam ne tales, &c.*] Probat hic text. pro futuris culpis excommunicationem ferendam non eſſe, nec etiam ſub conditione poteſtatiua ſi tale quid feceris, vt per Couar. *in cap. alma mater, p. 1. §. 10. n. 1.* Henriq. *in ſumm. lib. 13. c. 18. §. 6. lit. R,* Gutier. *canonic. lib. 1. c. 4. à princ.* Spin. *in ſpeculo teſtam. p. 11. rub. n. 17. cum ſeqq.* latè Aloyſ. Ricc. *in praxi aurea reſol. 45.* Cened. *ad Sextum collect. 8. n. 1.*

3 Verùm obſtat maximè, quia ſententia excommunicationis, & quævis alia cenſura non eſt propriè, & verè actus legitimus, quæ conditionem non recipiat, iuxta *reg. actus legitimi, de regulis iuris hoc lib* quippe quæ nec ſub certa verborum forma concipitur, nec datur legis prohibitio conditionis impeditiua, imò approbatio, ita ta quam excommunicatio ſub conditione poteſtatiua, nempe, Excommunico te niſi intra vigintiquinque dies ſatisfeceris, valet, vt habetur *in c. preterea 40. de appellationibus, c. ſi quis ſuadente 17. quæſt. 4. cap. quidam maligni,* ibi, *niſi exierit. 5. quæſt. 1. cap. Salonitane,* ibi, *quod ei ſub excommunicationis, &c. 63. diſtinct.*

4 Quare pro reſolutione prænotandum eſt primò excommunicationem, ſicut & quamlibet aliam cenſuram principaliter ad correctionem inſtitutam non aliter, quàm præcedente contumacia, & ad eam conuincendam præuia competenti, & canonica monitione ferri poſſe, *c. certum, vbi gloſſ. pen. gloſſ. 2. recepta in cap. Epiſcopi, c. nemo Epiſcoporum,* ibi, *qui aliter non potuerunt corrigi 11. q. 3. cap. omnes decima 16. q. 7.* latè Couar. *in cap. alma mater, p. 1. §. 9. n. 4.* Concil. Trident. *ſeſſ. 25. de reformat. cap. 3.* iuncta auctoritate Chriſti Domini Matth. 19. *Si peccauerit, &c.* refertur *in cap. nouit. de iudic.* ad cuius auctoritatis exemplum com- 5
petens monitio, ſeu canonica regulariter dicitur quandò ab homine fertur excommunicatio, & ad eiuſdem excommunicationis iuſtitiam ſi trina concurrat, de quo *in cap. ſacro, & in cap. contingit, hoc tit. in Decretal.* vbi dixi, ſecus ad validitatem, ad quam vnica tantùm ſufficit, vt probat gloſſ. *verbo iniuncta, hîc,* vbi notaui, quinimo & ea ſufficit quæ ſub præcepto iudicis inuoluitur, quãdo ſub ea forma fertur, *ſi tale quid feceris, &c.* in qua ſpecie licèt iniuſta ſit, erit tamen valida, in quem ſenſum venit intelligendus text. *in præſenti, in ſupradicto, verſ. caueant,* quod limitandum eſt præterquam in excommunicatione in participantes lata, in qua trina monitio pro validitate requiritur ea ſpeciali prouiſione *cap. ſtatuimus 3. hoc eod. tit.* In excommunicatione verò lata à lege, ſeu ſtatuto tam quoad iuſtitiam, quàm etiam quoad validitatem, ea tantùm ſufficit monitio, quæ ſub præcepto eiuſdem legis, ſeu ſtatuti inuoluitur, de quo *in d. cap. ſi quis ſuadente, c. 1. verſ. ſtatuto, de conſtitut. in ſexto,* idque ex eo, quia lex, ſeu ſtatutum, cùm generalis, & in futurum concipiatur, *cap. 2. de conſtitut.* perpetua eſt, & ſemper admonet.

Secundò prænotandum eſt excommunicationem 6
tripliciter poſſe contingere, primò pro præteritis omnino culpis, quæ nec habent tractum ſucceſſiuum, nec reincidentiæ ſuſpicionem, veluti ſi quis aliquem excommunicauerit pro adulterio, aut homicidio iam commiſſo ſub hac forma, quia occidiſti, aut adulterasti. Secundo modo pro culpis præteritis, habito tamen reſpectu in tempus futurum, vtpote quia crimen habet tractum ſucceſſiuum, vel reincidentiæ ſuſpicionem, veluti ſi quis aliquem excommunicat latronem, vel aliter alienum detinentem, aut concubinarium ad affectum vt reſtituat, vt ſoluat, vt à peccato diſcedat, in quo perſiſtit, quo caſu licèt Pontifex *hîc in verſ. caueant,* dicat talem excommunicationem latam eſſe pro præteritis culpis, verius tamen videtur latam pro futuris, quæ habent cauſam, ſeu fundamentum de præterito, non enim excommunicatio imponitur in ea ſpecie pro furto præterito, aut alio peccato, ſed potiùs vt ab eo diſcedat. Tandem imponi poteſt excommunicatio pro culpa futura omnino nullam habente cauſam de præterito, ſed quæ in totum ex futuro euentu pendet, veluti ſi iudex aliquem excommunicet ſi furtum fecerit, vel quodvis aliud crimen patrauerit. Inter has autem ſpecies ea eſt notabilis diſ- 7
ferentia, excommunicatio lata priori modo non ſolùm iniuſta, ſed inualida omnino cenſeri debet. Primò, quia nulla in eadem ferenda præcedit contumacia, aut monitio ad eandem conuincendam contumaciam neceſſaria, quæ aliquo modo præcedens requiritur pro validitate excommunicationis iuxta ſuprà notata. Secundò, quia de intrinſeca ratione excommunicationis eſt vt ad correctionem, & ſub ratione medicinæ, non verò ad vindictam feratur, *c. 1. hoc tit. & lib. cap. inter hæc, in fine 33. quæſt. 2.* quæ ratio correctionis & medicinæ conſiderari nequit, quando pro culpis iam præteritis excommunicatio imponitur. Vltimò, quia contingere poteſt quod erogetur ei, qui per contritionem iam ſit emendatus, & in gratia repoſitus; vt rectè conſiderat Sot. *in 4. diſtinct. 21. quæſt. 1. art. 2. col. 6.* atque ita tenet Innoc. receptus *in cap 1. de exceſſib. Prælat.* conſtanter quidem quoad excommunicationem, licèt quoad cæteras cenſuras exiſtimet in vindictam multoties imponi

poſſe,

poſſe, Doctores communiter, vt per Abb. *n.* 4. Dec. & alios *in cap. reprehenſibilis, de appellat.* idem Abb. *n.* 33.
8 per text. *ibi in cap. tam literis, de teſtibus.* Quod ampliandum eſt, etiamſi culpa, ratione cuius excommunicatio infertur, ſit notoria, adhuc enim vigent ſuprà poſitæ rationes, ob quas pro culpis præteritis hoc modo excommunicatio fieri non poteſt. Nec obſtant *cap. illud,* ibi, *notorium,* &c. iuncto *verſ. ipſe,* ibi, *monitione non præmiſſa, de cleric. excommun. cap. duo ſunt 96. diſtinct. cap. cùm apud* 11. *q.* 3. *cap. quidam maligni* 5. *q.* 1. quorum & aliorum iurium argumento nonnulli exiſtimant excommunicationem pro præteritis culpis ferri poſſe prædicto modo, ſi fuerint notoriæ, Doct. *in c.* 1. *per text.* ibi, *de iudic.* Retenta enim ſupradicta reſolutione reſponderi poteſt præcitata iura (de quibus *infrà* latiùs agemus) procedere iuxta ſecundam ſpeciem, de qua modò dicendum eſt, quando contumacia præcedens notoria eſt, ita vt monitio neceſſaria non ſit.

9 In ſecundò vero caſu rectè, & legitimè excommunicatio fertur, dummodo ex parte ſubditi detur mora ſeu negligentia in non ſatisfaciendo, & ita contumacia, (ad quam conuincendam præcedens monitio trina quidem pro iuſtitia excommunicationis, vnica verò, quæ ſub præcepto in excommunicatione contento inuoluitur pro validitate requiritur) quo pacto intelligendus eſt text. *hîc in d. verſ. caueant,* ibi, *vel etiam pro iam commiſſis ſub hac forma ſi de illis infra tale tempus minimè ſatisfecerunt, proferre præſumant, niſi mora*
10 *in exhibenda ſatisfactione,* &c. ita vt iuxta diſpoſitionem illius text. mora, & negligentia præcedens in non ſatisfaciendo requiratur ſub ea diſtinctione, vt ſi notoria ſit, nulla alia monitio tam ad iuſtitiam, quàm ad validitatem excommunicationis requiratur, præter illam, quæ ſub præcepto contento in eadem excommunicatione inuoluitur, text. ſic intelligendus *in c.* 1. *de iudic. & in cap. Romana, §. vlt. de appellat. hoc lib. d. cap. illud, de cleric. excommun. miniſtr.* quæ omnia, & ſimilia iura dum diſponunt abſque monitione excommunicationem latam fuiſſe, intelligenda ſunt quando mora, & negligentia in non ſatisfaciendo notoria eſt, text. opt. *in cap. venerabilibus, §. porrò verſ. ſecus,* ibi, *quia fortè,* &c. *hoc tit. & lib. d. cap. reprehenſibilis verſ. niſi fortè, de appellat.* iunctis traditis per Couar. *d. loco.* Quamvis Doctores communiter varij exiſtant circa præſtandum intellectum prædictorum iurium, vt videre eſt per gloſſ. & Abb. *n* 8. ac Dec. *n.* 1. *&* 2. *in d.*
11 *cap. reprehenſibilis.* Si verò negligentia & mora in non ſatisfaciendo notoria non ſit, tunc ad iuſtitiam quidem excommunicationis trina monitio requiritur, ad validitatem verò vnica tantùm, quæ inuoluitur ſub præcepto de reſtituendo, ſeu ſatisfaciendo contento in eadem excommunicatione, ſecundùm gloſſ. *verbo iniuſta, in præſenti,* vbi Anchar. *n.* 5. & Domin. *n.* 3. obſeruat Abb. *n.* 8. *in cap à nobis il.* 1. *hoc tit. Decretal.*

12 In tertio tandem caſu ſimiliter licèt iniuſta ſit excommunicatio, valida tamen cenſebitur ſiue generalis, ſiue ſpecialis à iudice feratur, ſiquidem licèt deficiat trina monitio, quinimo dari nequeat quando crimen, ſeu culpa eſt de futuro, nec habet cauſam de præterito, & ex conſequenti iniuſta ſit excommunicatio, eſt tamen valida, cùm detur ſaltem ea monitio, quæ ſub præcepto inuoluitur impoſito ad aliquid faciendum, vel non faciendum in futurum, in cuius tranſgreſſione cùm præuia conſideratur contumacia, quæ ad excommunicationis validitatem requiritur, vt per gloſſ. Anchar. Domin. & Abb. *dictis locis,* differentiam in eo conſtituentes inter excommunicationem, & illam quæ fertur à lege, vel ſtatuto, pro futuris omnino culpis ſemper iuſta eſt, & valida de qua *in d. cap. ſi quis ſuadente, d. c. verſ.* 2. *ſtatuto, ſup. de conſtit. hoc lib.*

d. c. à nobis il. 1. Ratio differentiæ eſt, quia non hominis, ſed legis proprium munus eſt futura proſpicere, arg. *l.* 1. *ff. de vſuris, l. legis virtus, ff. de legib.* & inſuper quia in præcepto legis, quod generale eſt, & non vnica tantùm, ſed continua, & perpetua datur monitio, cuius ignorantia non præſumitur, ſicut in præcepto iudicis contingere poteſt, quod temporale eſt.

Ex quibus ſic propoſitis infertur intellectus ad no- 13
ſtrum text. *in d. cap. caueant,* ſi intelligatur quòd prohibitio illius non eò tendit, vt excludat conditionem poteſtatiuam ab excommunicatione, ſed ad effectum nè excommunicatio feratur abſque præuia contumacia, quæ ex præuia monitione conuincitur, iuxta ſuprà reſoluta, quæ monitio & præuia contumacia non præcedit, qualis ad iuſtitiam excommunicationis requiritur, quando ab homine, & pro futura culpa excommunicatio imponitur, vel etiam pro præterita non data mora, ſeu negligentia in non ſatisfaciendo, qua interueniente non negat Pontif. imo expreſsè ſtatuit poſſe ferri ſub prædicta conditione poteſtatiua, vt colligitur ibi, *vel etiam pro iam commiſſis ſub hac forma. Si de illis infra tale tempus,* &c. iunctis verbis, ſequitur ibi, *niſi mora in exhibenda ſatisfactione,* &c. quinimo appoſita conditione prædicta quocunque modo, & ita pro futura culpa, etiamſi excommunicatio iniuſta ſit ex defectu monitionis præcedentis, eſt tamen valida, iuxta proximè reſoluta.

Infertur etiam intellectus ad plura iura, in quibus 14
noſtri Pontifices admittunt, ſeu approbant excommunicationes latas pro culpis præteritis, quia agunt de culpis præteritis modo aliquo pendentibus in futurum, vt *in hoc text. in verſ. porrò,* vbi agitur de culpis præteritis, pro quibus monitio adhuc neceſſaria erat, qua peccator moneatur à præſenti culpa recedere, vel à præterita, quæ aliquo modo duret per impœnitentiam, vel propter debitam ſatisfactionem omiſſam.

Ad text. verò *in cap. ex parte, de verbor. ſignif.* idem 15
reſpondetur, vt colligitur ex illis verbis, ibi, *vel etiam pro offenſa, quia ſcilicet iuſſus noluit maleficium emendare,* quæ verba oſtendunt agere textum de culpa, quæ durabat per impœnitentiam.

Ad text. *in d. cap. quidem maligni* 5. *q.* 1. variis modis 16
reſpondent Doctores Caiet. 2. 2. *q.* 69. intelligit textum ea ratione procedere, quia Papa non excommunicat ſimpliciter malefactorem, ſed ſub conditione, ſi non exierit. Aduertunt alij Pontificem non primò, & principaliter malefactorem illum excommunicaſſe pro culpa præterita, ſed primò præcepiſſe vt ſi non exierit abſtineat à participatione corporis, & ſanguinis Domini noſtri Ieſu Chriſti, quòd ſi non obediens corpus, & ſanguinem Domini perceperit, anathemate, id eſt, excommunicatione feriatur. Sed quia hæc ſolutio plenè non reſoluit difficultates, & præcipuè illam ex reg. text. *in c. quis aliquando, §. non tibi dico, de pœnit. diſt.* 1. *& in cap. officij, de pœnit.* quare ſcilicet potuerit Pontifex compellere illum infamatorem cum propriæ famæ detrimento ſe prodere. Meliùs difficultas reſoluitur poſita diſtinctione, quòd ſcilicet quamvis cum detrimento propriæ vitæ, vel famæ non teneatur quis reſtituere debitum pecuniarium, neque generaliter cum detrimento bonorum ordinis Superioris reſtituere bona ordinis inferioris, vt benè probat text. *in d. cap. officij,* ſi tamen bona ſint eiuſdem ordinis, & aliter reſtitutio fieri non poſſit, tenetur qui alterum iniuſtè læſit, facere reſtitutionem, veluti ſi iniuſtè alium infamauit, & aliter famam læſam reſarcire non poteſt, tenebitur publicè confiteri ſe falſum dixiſſe etiam cum propriæ famæ detrimento, vt docent D. Th. 2. 2. *q.* 61. *art.* 2. *ad* 2. Sot. *de iuſtit. lib.* 5. *q.* 6. *art.* 2. *verſ. illud tamen,* Nau. *in rub. de iudic. n.* 61. *& in man.*

c. 18 n. 15. Couar. *in reg. peccatum, p. 1 in princ. n. 6. verſ. tertio*, Fr. Ludou Lop. *in inſtruct. conſcient. p. 1. c. 116. concl.* 1. Iacob. de Graſſ. *in aureis deciſ. lib. 2. c.* 138. *n.* 5. *p.* 1. cùm ergo *in d. cap. quidam maligni*, auctor libelli famoſi debitor eſſet famæ Caſtorij iniuſtæ læſæ, eámque aliter reſarcire non poſſet quàm ſe prodendo, bene ſequitur excommunicationem iuſtè ferri non pro culpa præterita, ſed quia in futurum pendebat adhuc ſatisfactio, & peccatum verſabatur in non reſtituendo debito famæ iniuſtè læſæ.

17 Ad text. *in cap ſi quis Epiſcopus 27. q. 1. & in cap. eos, cum ſeqq. 36. q. 2.* reſpondetur non agere de excommunicatione pro culpa præterita, ſed præcipere, vt excommunicentur illi, qui rapuerunt Virginem, vel cum Monialibus mœchati fuerint, & per conſequens, non fertur ibi cenſura pro culpa præterita, ſed pro futura ferendam eſſe decernitur, quemadmodum etiam in multis alijs pro culpa futura fertur ipſo iure excommunicatio *d. cap. ſi quis ſuadente, cum ſimilibus.*

18 Ad text. *in cap. vlt. 2. q. 1.* dupliciter reſpondetur, primò ibi neceſſariam fuiſſe ſatisfactionem pro ſcandalo publico ſedando, quod ortum erat ex facto Regis turpiſſimo, cui Epiſcopi fauebant, patet ex text. ibi, *totius orbis vndique*, & per conſequens non erat culpa omnino præterita. Secundò reſpondetur non agere text. ibi de excommunicatione propria, quæ cenſura eſt Eccleſiaſtica, ſed magis de ſuſpenſione perpetua ab officio ſacerdotali, quæ ex dictis cenſura Eccleſiaſtica non eſt, vt patet ex text. ibi, *depoſiti, & ab officio, ſacerdotali excommunicati*, accipiendo verbum, *excommunicati*, in generali ſignificatione, hoc eſt. ſeparati, & explicat ibi Turrecrem. & ſentit Soar. *de cenſur. diſp. 4. ſect. 5. n. 25.*

19 Ad text. *in cap. Guiliſarius 23. quæſt. & in cap. duo ſunt, verſ. nam ſi 96. diſt.* reſpondetur culpam ibi non fuiſſe omnino præteritam, ſed potiùs pendere in futurum, quia Senatores, qui Sylucrium Papam in exilium miſerunt, & Imperator, qui Chryſoſtomum à ſua Sede expulit, adhuc in ſua culpa impœnitentes perſeuerabant, eóſque ad dignitatem non reſtituebant.

20 *In vniuerſitatem*, &c.] Notatur ad hoc, quod Ciuitas, Vniuerſitas, Collegium, ſeu Capitulum excommunicari non poteſt, quamvis ſinguli de Ciuitate, Collegio, ſeu Capitulo poſſint excommunicari, vt per Couar. *lib. 2. var. c. 8. n. 8. in fine*, Nauar *conſ. 24. n 1. ſub hoc tit in antiq.* Henriq. *in ſumm. lib. 13. c. 25. §. 4. lit. B*, Gonzal *ad reg. 8. Cancel. gloſſ. 37 num. 7.* Auil. *ad cap. 1. Prætor. gloſſ. de ninguna perſona, p. 7.* Felician. *de cenſur. tit de excommun. c. 26. verſ. animaduertas*, Lel. Zech. *de caſibus reſeruatis caſu 1. n. 5. verſ. præterea*, Cened. *ad Sextum colleg. 25. n. 1.* Cardoſ. *in praxi iudicum, verbo Ciuitas, n. 5 & verbo excommunicatio, num. 47.* Sayr. *de cenſur. lib. 1. c. 8. n. 15.* Fr. Anton. de Souſa *de cenſur Bullæ Cœnæ, c. 3. n. 3. & c. 16. diſt. 83. n. 8.*

21 In gloſſ. *Iniuſtas*, ibi, *ligat ergo excommunicatio lata non præmiſſa monitione.* Notatur ad hoc, quod trina monitio ad ſolam iuſtitiã excommunicationis neceſſaria eſt, non ita ad validitatem, vt per Couar. *in cap. alma mater, p. 1. §. 9. n. 7.* Gutier. *canon. lib. 1. c. 4. n. 4. & lib. 2. c. 16. n. 18. verſ. qua retenta*, Vgolin. *de cenſuris, tab. 1. c. 18. n. 4.* Soar. *in ſimili tract. diſp. 3. ſect. 12. à princ.* Sayr. *eod. tract. lib. 1. c. 12. n. 26.* Auil. *eod. tract. diſp. 1. c. 5. dub. 9.* Farin. *fragment. crimin. p. 1. lit. E, n. 27.* Vnica tamen monitio, ſiue citatio ad eius ſubſtantiam, & validitatem requiritur, vt per Sot. *in 4. diſt. 22. q. 1. art. 2. concl. 4. & 5.* Ledeſm. *2. 4. q. 23. art. 3. dub. 3. incip. ſed heſitabis*, Nauar. *in man. c. 27. n. 11. verſ. quod adeò verùm eſt.* Henriq. *d. lib. 13. c. 16. §. 2. iuncta lit. N, & c. 17. §. 3.* Gutier. *d. c. 16. à n. 1.* Auil. *d. cap. 5. diſp. 2. dub. 10.* Bonac. *de cenſur. diſp. 1. q. 1. punct. 9. n. 4.* quicquid dicat Cordub. *in ſuo quæſt. lib. 2. q. 27. verſ ad ſecundam probationem.*

22 In gloſſ. *Futuris*, ibi, *quia tractus futuri temporis non ſpectat ad iudicem.* De hoc principio agunt Sord. *deciſ. 120. n. 5. & conſ. 340. n. 9.* Ceual. *commun. contra commun q. 899 n. 3.* Couar. *in cap. alma mater, p. 1. §. 9. n. 5. verſ. trina, & §. 10. n. 1.* Aluyſ. Ricc. *in praxi aurea reſolut. 45. n. 1. in fine.*

23 In ead. gloſſ. ibi, *Aliud eſt ſtatutum*, &c. Notatur ad hoc, quòd ſententia excommunicationis ab homine non poteſt ferri pro futuris culpis, vt per Couar. *in cap. alma mater, p. 1. §. 10. n. 1.*

24 In gloſſ. *Culpa*, ibi, *quia negligentes fuerunt Clerici in diuinis Officiis dicendis, poterit iudex dicere, Excommunico omnes, qui non interuenerunt horis Canonicis, hic enim culpa præceſſit caſum.* Ita Marc. Anton. Genuenſ. *in practic. Eccleſ. q. 777.*

25 In gloſſ. *Penitus*, ibi, *quòd ſi ſententia fuit lata, bene tenet, & hoc eſt totius.* Notatur ad hoc, quòd quamvis in hoc text. penitus prohibeatur proferri ſententia excommunicationis in Vniuerſitatem, vel Collegium, ſi tamen lata fuerit, tenet, vt per Cened. *d. collect. 25. n. 3.* Zerul. *in praxi Epiſcop. p. 2. verbo excommunicatio, verſ. ſeptimo pag. mihi 49.*

SVMMARIVM.

1 *Prælatus contra potentiam temporalem etiam ſpirituali gladio, ſcilicet Eccleſiaſtica cenſura, ſe tueri poteſt.*

2 *Vim vi repellere licet.*

3 *Epiſcopus tanquam pars extraiudicialiter procedendo poteſt vti gladio ſpirituali non ſolum quando agit ad defenſionem bonorum, & iurium Eccleſiæ, ſed etiam ſi agat pro defenſione iurium, & bonorum patrimonialium ipſius Prælati.*

4 *Defendere quis poteſt bona propria etiam vſque ad occiſionem iniuſti aggreſſoris, quando aliter illa defenſio expedire non potuerit.*

5 *Prælatus non ſolùm poteſt per cenſuras tueri bona, & iura Eccleſiæ ſuæ, ac bona patrimonialia, ſed etiam propriam perſonam ab iniuria, ſiue violentia.*

6 *Excommunicatio à Prælato ferri poteſt in aliquem abſque canonica monitione quoties ea pronuntiatur ad defenſionem proprij iuris.*

7 *Laici perturbantes iuriſdictionem Eccleſiaſticam fiunt de foro illius.*

8 *Epiſcopus pro tuitione ſuorum iurium poteſt vti gladio ſpirituali extraiudicialiter procedendo.*

9 *Defendere proximum tenetur quis ab offenſa, & iniuria.*

10 *Iudex Eccleſiaſticus, & ſæcularis mutuò ſibi præſtant, & præſtare tenentur auxilium in exequendis mandatis.*

Cap. Dilecto. VI.

PRælatus contra nimiam potentiam illius, qui eum 1
vult ſuis bonis mundanis iniurioſè ſpoliare, vel illa violenter occupare, poteſt, ſi defenſio temporalis ſibi fortè ſufficiens non aderat, ſpiritualibus armis vti, id eſt, excommunicatione, aut interdicto, quia omnia iura permittunt ſingulis vim vi repellere, & ſe defendere, & vtrunque gladio vti, imo etiam præbere tale auxilium cuilibet proximo ad repellendum ipſius iniuriam. Colligunt ex Ordin. Lap. Abb. Archid. Gemin.

Gemin. Ioan. Andr. Anch. Domin. Monach. Franch.
Steph. Coſta, Viuian. *in ration. lib.* 5. *pag.* 388. Alagona
in compend. pag. 776. remiſſiuè Caſal. *in annot.* & Ximen.
in concord. p. 1. *&* 2.

2 *Vim vi repellere*, &c.] De hoc principio vide Perett.
ad Extrauag. ambitioſa, de rebus Eccleſ. non alien. verbo
infringere, *n.* 38. Aloyſ. Ricc. *in deciſ. Curiæ Archiep.*
Neapol. deciſ. 16. *n.* 10. *p.* 2. Vgolin. *de officio Epiſcopi.*
c. 29. §. 1. *verſ. ſecundò non polluitur*, Beller. *diſquiſit.*
clerical. p. 1. *tit. de diſcipl. clericali*, §. 5. *n.* 103. *pag.* 67.
Cardin. Tuſch. *tom.* 8. *lit. V, concl.* 213. Ioſeph. Aldrete
pro omnimoda Regularium exempt. p. 2. *c.* 1. *n.* 2. Fr. Anton.
à Souſa *in relect. de cenſuris Bullæ Cœnæ, c.* 12. *diſp.* 62. *n.* 1.
& *c.* 15. *diſp.* 78. *n.* 5. Thom. de Thomaſſet *reg.* 306. vbi
ſubdit procedere quando vis vi repellitur ob neceſſa-
riam defenſionem ſui corporis, & cum moderamine
inculpatæ tutelæ, cui ſubſcribit Beller. *d. p.* 1. *tit. de fa-*
more clericorum canonis, §. 2. *n.* 2.

3 *Bonis ſuis mundanis iniurioſè ſpoliare*, &c.] Notatur
ad hoc, quòd Epiſcopus tanquam pars extraiudiciali-
ter procedendo poteſt vti gladio ſpirituali non ſolùm
quando agit ad defenſionem bonorum, & iurium
Eccleſiæ, ſed etiam ſi agat pro defenſione iurium, &
bonorum patrimonialium ipſius Prælati, vt docent
hic Gemin. *ſub n.* 2. & Sephan. Coſta *n.* 12. Ricciul. *de*
4 *iure perſonarum*, *lib.* 4. *c.* 61. *n.* 29. defendere enim quis
poteſt bona propria, etiam vſque ad occiſionem in-
iuſti aggreſſoris, quando aliter illa defenſio expedire
non potuerit, vt per Duen. *reg.* 191. Clar. §. *homicidium*,
n. 25. Couar. *in Clement. ſi furioſus*, *p.* 3. §. *vnic. n.* 6. Sot.
de iuſtit. lib. 5. *q.* 1. *art.* 8. *&* 18. *n.* 5. Nauar. *in man. c.* 15.
n. 2. Mench. *illuſtr. c.* 2. *n.* 5. Soar. *de cenſur. tom.* 5. *diſp.* 46.
ſect. 2. Sayr. *eod. tract. lib.* 6. *c.* 17. *n.* 24. *& in claui Regia*,
lib 7. *c.* 10. *n.* 30. Molin. *de iuſtit. tract.* 3. *diſp.* 16. *n.* 1. *verſ.*
contrarium, Leſſ. *in ſimili*, *tract. lib.* 2. *c.* 9. *num.* 66. *cum*
ſeqq. Paul. Comitol. *reſponſ. moral. lib.* 4. *quæſt.* 10. *n.* 17.
Azor. *inſtit. moral. part.* 3. *lib* 2. *cap.* 1. *quæſt.* 19. Beja
reſponſ. caſuum Conſcientiæ, *p* 2. *caſu* 23. Cardoſ. *in praxi*
iudicum, *verb. homicidium*, *n.* 4. *&* 8. Rebell. *de obliga-*
tion. iuſtitiæ p. 1. *lib.* 3. *quæſt.* 12. *n.* 2. Farinac. *in praxi*
crimin. p. 5. *q.* 125. *num.* 168. *cum ſeqq.* *& num.* 228.
cum ſeqq.

5 *Potuit ſe etiam ſpiritualiter gladio*, &c.] Notatur ad
hoc, quòd non ſolùm Prælatus poteſt per cenſuras
tueri bona, & iura Eccleſiæ ſuæ, ac bona patrimonia-
lia, ſed etiam, & multò fortiùs poteſt tueri propriam
perſonam ab iniuria ſiue violentia, vt per Ricciul.
6 *d. c.* 61. *n.* 30. nam excommunicatio poteſt ferri in ali-
quem abſque canonica monitione, quoties ea pronun-
tiatur ad defenſionem proprij iuris à Prælato potius, vt
priuato, quàm vt iudice, nempe contra occupantem
res Eccleſiæ, vt per Couar. *in cap. alma mater*, *p.* 1.
7 §. 9. *n.* 6. & turbantem iuriſdictionem Prælatorum, ſe-
cundùm Mart. *de iuriſdict. p.* 3. *c.* 1. *n.* 3. laici enim pertur-
bantes iuriſdictionem Eccleſiaſticam fiunt de foro
illius, vt per Bobadil. *in ſua politica*, *lib.* 2. *c.* 17. *n.* 87.
8 & ita poſſe Epiſcopum pro tuitione ſuorum iurium
vti gladio ſpirituali extraiudicialiter procedendo, tra-
dunt Marant. *de ordine iudic. p.* 4. *verſ. ſæculare*, *vel Ec-*
cleſiaſticum, *n.* 16. Borgnin. *deciſ.* 28. *n.* 40. *p.* 1. Ricciul.
de iure perſon. lib. 4. *c.* 61. *n.* 2. vbi à *n.* 4. declarat quæ
vtilitas reſultet ex hac facultate procedendi extraiu-
dicialiter.

9 *Liceat cuilibet ſuo vicino*, &c.] Notatur ad hoc, quòd
poteſt quilibet, & tenetur ab offenſa, & iniuria pro-
ximum defendere, vt per Couar. *in Clement. ſi furioſus*,
p. 3. §. *vnic. n.* 5. *& in reg. peccatum p.* 2. §. 3. *n.* 45. *&* 6.
Nauar. *in man. c.* 24. *n.* 16. *cum ſeqq.* Clar. §. *homicidium*,
n. 27. *&* 28. Sylueſt. *in ſumm. verbo homicidium in* 1. *n.* 5.
in fine, Gregor. *l.* 3. *gloſſ.* 1. *tit.* 8. *p.* 2. Anton. Gom. *var.*
tom. 3. *c.* 3. *n.* 21. Soar. *d. tom.* 5. *diſp.* 22. *ſect.* 1. *num.* 29. Fr.
Emman. *in ſumm. tom.* 1. *c.* 137. Card. Tuſch. *tom.* 2. *lit. D*,
concl. 131. *n.* 1. Molin. *d. tract.* 3. *diſp.* 18. *n.* 1. *cum ſeqq.*
Leſſ. *d. lib.* 2. *c.* 9. *n.* 87. *cum ſeqq.* Rebello *d. lib.* 3. *q.* 12. *n.* 2.
Farin. *d. q.* 125. *n.* 301. *cum ſeqq.* vbi *n.* 296. ex hoc text.
colligit licere occidere aggreſſorem etiam pro defen-
ſione ſui vicini.

Sicque vtrumque quodammodo gladio, &c.] Notatur 10
ad hoc, quòd iudex Eccleſiaſticus, & ſæcularis mu-
tuò ſibi præſtant, & præſtare tenentur auxilium in
exequendis mandatis, & ſententiis, vt per Couar. *pract.*
c. 10. *n.* 1.

SVMMARIVM.

1 *Excommunicatos à ſubditis Suffraganeorum Archie-*
piſcopi non poſſunt abſoluere, ſed excommunicatos
à ſuffraganeis, vel officialibus benè, ſi ad eos ap-
pellatum fuerit.

2 *Epiſcopus pro defenſione etiam rerum incorporalium*
poteſt vti gladio ſpirituali tanquam pars extraiu-
dicialiter procedendo.

3 *Querela noua prætextu ſententiæ erroneæ, aut ſimilis*
proponenda eſt coram eo, qui adiri poteſt per ſim-
plicem querelam.

4 *Archiepiſcopus in caſibus in quibus iuriſdictionem*
habet ante cognitionem cauſæ abſoluit excommu-
nicatum ad petitionem partis, vel officij, niſi dica-
tur excommunicatus pro manifeſta offenſa, vel
contumacia.

5 *Metropolitanus ante litis ingreſſum probato propriùs*
quòd appellatio præceſſerit, dat abſolutionem ad
cautelam in quantum opus ſit præſtita cautione de
parendo mandatis Eccleſiæ.

6 *Abſolutionem ad cautelam petenti poteſt obiici de*
manifeſta offenſa.

7 *Abſolutionis ad cautelam in conceſſione citari debet*
pars, cuius intereſt.

8 *Appellatio interpoſita ad Metropolitanum vbi non*
eſſet legitima, ac proinde admittenda non veniret,
abſolutionem ad cautelam minimè operaretur.

9 *Contumacia manifeſta dicitur cùm citatus fatetur in*
iudicio ſe contumacem, vel cùm conſtat eum re-
ſpondiſſe nolle ad iudicium, nec ad iudicem ac-
cedere.

10 *Offenſa manifeſta quæ dicatur, remiſſiuè.*

11 *Excommunicatio lata poſt ſententiam intra tempus*
datum ad appellandum, valet mero iure, &
ligat.

12 *Excommunicatio lata poſt appellationem interpoſi-*
tam ex cauſa probabili non ſtatim pronuntiatur
nulla, ſed fieri poteſt relaxatio ad cautelam etiam
antequam incipiat de veritate cauſæ cognoſcere,
& n. 13.

14 *Abſolutio ab excommunicatione obtenta ab eo, qui*
poteſtatem habet abſoluendi, valida eſt, etiamſi
iniuſta ſit, & iniquè præſtita.

15 *Citationis defectus non annullat abſolutionem.*

16 *Archiepiſcopus in caſibus, in quibus excommunicare*
poteſt, ſi conſuetudo habet, emendas pecuniarias
exigere valet.

17 *Excommunicatum ſe dicens poſt appellationem, vel*
eam ſequuta fuerit ſi dubitetur, præſumendum eſt
in dubio ipſam excommunicationem præceſſiſſe.

18 *Actus ad ſubſtantiam quod requiritur præſumitur*
præceſſiſſe.

Cap. Venerabilibus. VII.

1 ARchiepiſcopus non poteſt abſoluere excommunicatos ab aliquibus, qui ſunt ſobditi ſoffraganeorum, ſed excommunicatos ab ipſis Soffraganeis, ſi ad eos appellatom fuerit. Colligunt ex Ordin. Archid. Gemin. Ioan. Andr. Anchar. Domin. Monach. Franch. Steph. Coſta, Viu. *in ration. lib.5. pag.*308. Alagona *in compend pag.*776. remiſſiuè Caſal. *in annot.* & Ximen. *in concord. p.1.& 2.*

2 *Extra iudicium pro ſuorum defenſione iurium.*] Ergo Epiſcopus pro defenſione etiam rerum incorporalium, & ſic iorium poteſt vti gladio ſpirituali tanqoam pars extraiodicialiter procedendo, vt per Ricc. *de iure perſonarum, lib.4.c.61.n.*28.

3 *Neutra verò partium*, &c.] Notatur ad hoc, quòd noua querela prætextu ſententiæ erroneæ, aut ſimilis proponenda eſt coram eo iudice, qui illam tulit, vel coram eo, qui adiri poteſt per ſimplicem querelam, non autem coram Archiepiſcopo Metropolitano, qui iudex eſt ſolùm ex cauſa appellationis inter ſubditos Epiſcopi, vt per Conar. *de ſponſalib. p.2.c.8.§.12.n.*12. *verſ. tertiò, & in verſ. quartò*, ſubdit procedere etiamſi agatur contra ſententiam ex eo quòd nulla fuerit, quia Archiepiſcopus Metropoleon per viam hanc, qua ſententia nulla dicitur, non eſt iudex inter Epiſcopi ſubditos.

§. Porrò.

4 Archiepiſcopus debet abſoluere excommunicatos à Suffraganeo antequam incipiat cauſam audire in caſibus in qoibus ei cópetit iuriſdictio, vt quòd quis poſt definitiuam fuit excommunicatus, & appellat, exceptis caſibus in quibus iura prohibent appellare. Sic ſi Suffraganeus extra iudicium, ſed pro ſua offenſa, vel defenſione ſui iuris, aliquem excommonicat, & ſuper hoc illi querelam ponit, priùs eſt abſoluendus ſecundùm formam Eccleſiæ, niſi Suffraganeus ſe offerat probaturum quòd eum pro manifeſta offenſa excòmmunicauit. Sic ſi fuit excommunicatus ob contumaciam, quia non comparuit in termino, ſiue cauſa ſit contra partem, & appellauit, & pars contradicat abſolui, ſiue cauſa ſit cum Epiſcopo, & excommunicatus dicit, quòd verè contumax reputari non debet, quia fuit itinere captus, vel legitimè impeditus, eſt priùs abſoluendus iuxta formam Eccleſiæ, ſecus ſi fatetur ſe contumacem, vel conſtet de contomacia manifeſta, vel offenſa, tunc non eſt abſoluendus niſi priùs ſatisfaciat de expenſis, & det cautionem de ſtando iudicio Eccleſiæ, mox abſolui poterit, quare contumacia debet eſſe manifeſta, & non præſumpta. Idem in ſimilibus caſibus, vt ſi iodex vocat aliquem ad certum locum, & ille dicit locum ei non eſſe tutum, quod non probat, & non comparet, ſi dein appellat, eſt abſoluendus, vt ſuprà. Colligunt Doct. *in princ. text. citati.*

5 *Semper antequam audire cauſam incipiant*, &c.] Notatur ad hoc, quòd Metropolitanus ante litis ingreſſum probato ſolùm quòd appellatio præceſſerit, dat abſolutionem ad cautelam in quantum opus ſit præſtita cautione de parendo mandatis Eccleſiæ, qua præſtita litigatur ſuper veritate rei, & ſi fuerit receptus culpabilis, compelletur ſatisfacere, aliàs abſoluitur in totum, vt per Rot. *deciſ.*8. *ſub num.2. de ſentent. excommun.* Ricc. *de iure perſonarum, lib.4.cap.66.n.*65. Zerol. *in praxi Epiſcop. p.1. verbo appellatio, verſ. ad ſecundum.*

6 *Niſi Suffraganeus probaturum ſe offerat quod pro manifeſta offenſa*, &c.] Ergo petenti abſolutionem ad cautelam poteſt obiici de manifeſta offenſa, vt per Ricc. *d.c.66.n.*50.

Et ab aduerſario proponatur quòd abſoluendus non ſit, 7
&c.] Ergo in abſolutione ad cautelam concedendam citari debet pars, cuius intereſt, videlicet ia, ad cuios inſtantiam fuit lata excommunicatio, vel ipſe communicator ſi fuit lata ex officio, nam cùm talis abſolutio poſſit impediri in caſu offenſæ manifeſtæ, neceſſe eſt partem citari; vt per Ricciul. *d.c.66.n.*43. & latiùs cum ampliationibus, & limitationibus, *eod. lib.4.c.*70.

Exceptis caſibus, &c.] Ergo in caſu, quo appellatio 8
non admittitur, vtique appellatio interpoſita non eſſet legitima, & conſequenter non operaretur abſolutionem ad cautelam, vt per Ricciul. *d. lib.4. cap.66. n.*29. *verſ. dixi.*

Cùm manifeſta ſit contumacia, &c.] Notatur ad hoc, 9
quòd dicitur manifeſta contumacia cùm citatus fatetur in iudicio ſe contumacem, vel cùm conſtat eum reſpondiſſe nolle ad iudicium, nec ad iudicem accedere, vt per Conar. *in c. alma mater, p.1.§.11.n.11.col.3.*

Et manifeſta reputetur offenſa.] Quæ dicatur habes 10
in collect. ad c. ſolet, ſuprà hoc eod. tit.

In gloſſ. *Appellatum*, ibi, *imo eſt neceſſaria abſolutio.* 11
Notatur ad hoc, quòd excommunicatio lata poſt ſententiam intra tempus datum ad appellandum, valet mero iure, ac ligat, vt per Conar. *pract. c.23.n.2. verſ. illud tamen.*

§. Sed ſi, cum ſeq.

Quando quis ex cauſa legitima, vel probabili, v.g. 12
quia locus non eſt tutus, appellat, & actu excommunicatur, ſuperior ad quem fuit appellatum, non ſtatim declarari debet excommunicationem nullam, ſed ad cautelam relaxare ad tempus ſecundùm formam Eccleſiæ. Item quando conſtat excommunicationem fuiſſe iuſtam, iudex ſuperior remittat excommunicatum ad excommunicatorem, nec abſoluat, niſi periculum ſit in mora, vel niſi excommonicator requiſitus malitioſè deneget illi abſolutionem. Si verò conſtat eſſe iniuſtã, non remittat, ſed abſoluat, ſi res eſt dubia, ſuperior poteſt eum abſoluere, niſi velit deferre excommunicatori, quod honeſtius, & conueniens eſt. Quando Archiepiſcopus de excommunicatione cognoſcere poteſt, ſi abſoluit, abſolutio tenet, licèt ſit iniuſta, quia etſi contra ius litigatoris, non tamen conſtitutionis abſoluit. Colligunt Doctores *in princ. citati.*

Ex cauſa legitima, ſeu probabili, &c.] Ergo excom- 13
municatio poſt appellationem interpoſitam ex cauſa rationabili, & probabili eſt nulla, vt per Federic. de Senis *conſ.*198. *in princ.* Ricciul. *d. lib.4.c.66.num.*29. vbi *n.*19. ſubdit ex hoc text. non illico pronuntiare debere huiuſmodi excommunicationis ſententiam fore nullam, ſed poſſe eam ad cautelam relaxare.

Vbi autem Superiori, &c.] Notatur ad hoc, quòd ab- 14
ſolutio ab excommonicatione obtenta ab eo, qui poteſtatem habet abſoluendi, valida eſt, etiamſi iniuſta ſit, & iniquè præſtita, vt per Con. *in c. alma mater, p.1.*
§.11.n.7. Vnde defectum citationis non annullaſſe ab- 15
ſolutionem poſt Roman. *conſ.*354. *ſub n.3. verſ. veritas eſt*, & Ordinarios *in c. qua fronte, de appellat. in Decretalib.* reſoluit Ricciul. *d. lib.4.c.70.n.*12.

§. Denique, cum ſeqq.

Archiepiſcopus in caſibus in quibus poteſt excom- 16
municare ſubditos Suffraganei, poteſt ab eis exigere emendas pecuniarias ſecundùm conſuetudinem regionis. Item quando excommunicatus dicit ſententiam continere errorem intolerabilem, Epiſcopus negat,

tunc

tunc Archiepiſcopus poteſt eum abſoluere ad cautelam. Item ſimiliter ſi dicat ſe excommunicatum ante diffinitiuam ſententiam in iudicio, vel extra poſt legitimam appellationem poteſt Archiepiſcopus eum abſoluere ad cautelam, iuxta formam Eccleſiæ etiam antequam incipiat cognoſcere de veritate cauſæ appellationis. Colligunt Doctores *in princ.text.* citati.

17 In gloſſ. *Poſtquam.* Notatur ad hoc, quòd ſi quis dicat ſe excommunicatum poſt appellationem, debet hoc probare, vt per Rebuff. *in tract.de nominat. q.*14. *num.* 16.

18 Notatur etiam ad hoc, quòd in dubio quoties agitur an excommunicatio præceſſerit appellationem, vel eam ſequuta fuerit, præſumendum eſt ipſam excommunicationem præceſſiſſe, vt per Couar. *in cap. alma mater, p.*1. §.2. *n.*4. *col.* 5. In dubio enim illud præceſſiſſe præſumitur, quod requiritur ad ſubſtantiam actus, vt per Maſcard. *de probat. concl.* 1378. *num. vlt.*

SVMMARIVM.

1 *Iudex Eccleſiaſticus compellit iudicem laicum repellere excommunicatos ab actibus iudiciariis ſibi prohibitis,* & n.2.

3 *Exceptio excommunicationis maioris non tantùm in foro Eccleſiaſtico, ſed etiam in ſæculari actorem à iudicio excludit.*

4 *Aduocatus eſſe non poteſt in iudicio, qui fuerit excommunicatus.*

5 *Iudex ſæcularis an cognoſcere valeat de quæſtione facti circa excommunicationem, remiſſiuè.*

6 *Excommunicatus maiori excommunicatione teſtificari non poteſt.*

7 *Excommunicatus poteſt facere teſtamentum.*

8 *Inſtrumentum factum à Notario publicè excommunicato eſt nullum, valet tamen quandiu eius excommunicatio eſt occulta,* vt n.9.

10 *Geſta per excommunicatum occultum exiſtente communi errore valida ſunt.*

Cap. Decernimus. VIII.

Alex. IV.

1 IVdices Eccleſiaſtici compellere debent per cenſuram Eccleſiaſticam iudices ſæculares præmiſſa canonica admonitione, vt repellant excommunicatos ab agendo, patrocinando, teſtificando in ſuis Curiis, & iudiciis. Colligunt ex Ordin. Lap. Abb. Archid. Gemin. Ioan. Andr. Anchar. Domin. Monach. Franch. Steph. Coſt. Viu. *in ration.lib.*5. *pag.*112. Alagona *in compend. pag.*778. remiſſiuè Caſal. *in annot.* & Ximen. *in concord p.*1. & 2.

2 *Vt iudices ſæculares,* &c.] Notatur ad hoc, quòd iudex Eccleſiaſticus compellit iudicem laicum repellere excommunicatum ab actibus iudicialibus eidem prohibitis, vt per Aloyſ. Ricc. *in collect. deciſ. p.* 1. *collect.* 214.

3 *Repellere excommunicatos ab agendo.*] Notatur ad hoc, quòd exceptio excommunicationis maioris non tantùm in foro Eccleſiaſtico, ſed etiam ſæculari actorem à iudicio excludit, vt per Tiraq. *de retract.lig.*§.1. *gloſſ.*9.*n.*281. Couar. *var lib.*1. *c.*18.*n.*5. vide quæ latè dixi *in collect.ad cap.intelleximus, de iudic.in Decret.*

4 *Patrocinando.*] Ergo Aduocatus eſſe non poteſt in iudicio qui fuerit excommunicatus, vt per Abb. *in d. cap.intelleximus, n.*2. vbi Barbat. *n.*1. Dec. *num.*6. & 7. Soar. *tom.*5. *de cenſur.diſp.*16. *ſect.*7.*n.*1. Sayr. *in ſimili tract.lib.*2.*c.*8.*n.*5. Ant. Ricc. *de iure perſonarum, lib.*4. *c.*21.*n.*1. vbi *n.*6. poſt Arch. *in princ.* Ioan. Andr. *ante n.*1. *verſ.repellere, in præſenti*, extendit vt niſi excommunicatus ab aduocationis exercitio ſe abſtineat, poſſit, & debeat repelli à iudice coram quo litigatur, ſiue ſit iudex Eccleſiaſticus, ſiue ſæcularis, additque ſtante notoria excommunicatione debere iudicem repellere excommunicatum ex officio, nullo opponente, & etiam partibus inuitis, & contradicentibus, & *n.*8. ſimiliter extendit per hunc text. vt ſi iudex ſæcularis negligat repellere excommunicatum ab exercitio aduocationis, quòd poterit ipſe cogi à iudice Eccleſiaſtico per cenſuras ad repellendum.

Vtrùm autem iudex ſæcularis cognoſcere poſſit de quæſtione facti circa excommunicationem, an ſcilicet comparens in iudicio fuerit declaratus pro excommunicato per iudicem Eccleſiaſticum, vel non fuerit, vel non pronuntiata contra aliquem excommunicationis ſententia. Vide Morl. *in emporio iuris, p.*1. *tit.*2. *in prælud.n.*133. D Barboſ. *in l. Titia, n.*26. *ff. ſolut.matrim.* 5

In gloſſ. *Et teſtificando*, ibi, *excommunicatus ergo, maiori intelligas, teſtificari non poteſt.* Ita Gabr. *commun. tit.de teſtib. concl.*19. *n.*1. Viuian. *tom.*1. *commun. opin. lib.*4. *tit.*10. *n.*153. Maſcard. *de probat. concl.*705. *n.*1. & *concl.*1356. *n.*26. Rebuff. *in tract. de reprobat. teſtium, n.*202. Sayr. *de cenſur.lib.*2.*c.*8. *n.*1. Amat. Roderic. *in pract. de modo, & forma examinandi proceſſum, cap.*9. *n.*40. latè Farin. *in praxi crimin. p.*2.*q.*56. *n.*240. *cum ſeqq.* vbi *n.* 261. ſubdit procedere in excommunicato maiori excommunicatione, & *n.* 237. limitat in crimine hæreſis. 6

In ead. gloſſ. ibi, *Sed nunquid excommunicatus poterit teſtari*, &c. Tenet hæc gloſſ. excommunicatum non poſſe teſtamentum concedere; ſed contrariam ſententiam quòd imo teſtamentum valeat, ſuſtinent Dueñ. *reg.*272. *verſ.licèt,* Rojas *ſing.*61. Clar. *in* §. *teſtamentum, q.*24. Couar. *in rub. de teſtam. p.*2. *num.*18. Anton. Gom. *l.*3. *Tauri, n.*15. Spin. *in ſpeculo teſtam. p* 11. *rub. num.*57. Soar. *tom.*5. *diſp.*15. *ſect.*2. *num.*1. Sayr. *d.lib.*2. *c.*6. *num.*2. latè Ricc. *d. lib.*4. *cap.*58. *à n.* 17. vbi *numeris ſequentibus*, multipliciter ampliat, & limitat. 7

In ead. gloſſ. ibi, *Quid dices de tabellionatu*, &c. Notatur ad hoc, quòd inſtrumentum confectum à notario publicè excommunicato eſt nullum, vt per Gemin *n.*8. *verſ. ſed Innoc* & Franch. *ſub n.*8. Soar. *d. tom.*5. *diſp.*16. *ſect.*5. *n.*2. Gam. *Luſit deciſ.*133. Sayr. *d. lib.*2. *c.*8. *n.*4. Farin. *d.q.*56. *n.*258. Mar. Alter. *de cenſ. lib.*2. *diſp.*3. *c.*4. *verſ.hac ſecunda reſponſio*, latè Ricc. *d. lib.*4. *c.*30. *n.*9. 8

In ead. gloſſ. ibi, *Quandiu eius excommunicatio eſt occulta, valet inſtrumentum ab eo confectum, vel ſi ſit manifeſta, nec poteſt probari.* Ita Ricciul. *d. lib.*4. *c.*30. *num.* 11. *verbo dixi autem.* Omnia enim geſta per excommunicatum occultum exiſtente communi errore valida ſunt, vt tradunt Tiraquel. *de iure mariti, gloſſ.* 8. *num.* 150. Sanch. *de matrim. lib.* 3. *diſput.* 22. *num.* 31. 9 10

SVMMARIVM.

1 *Excommunicatio lata in participantes non valet niſi fuerint moniti nominatim.*

2 *Monitio canonica dicitur, quæ habet dierum interualla niſi neceſſitas facti aliud ſuadeat.*

3 *Monitione canonica requiritur quòd nominatim exprimantur qui monentur.*

4 *Monitio*

4 *Monitio vnica, quæ tres complectatur, ſufficit vt feratur excommunicatio comminatoria.*

5 *Monitiones illæ tres, ſiue vna pro omnibus, quæ facienda ſunt in excommunicatione comminatoria, continere debent congruum tempus per aliquot dierum internallum.*

6 *Internallum inter monitionem, & monitionem eſt iudici arbitrarium.*

7 *Excommunicationem minorem incurrit quis mittendo nuncium, vel literam excommunicato.*

8 *Nominatim id fieri dicitur cùm vel nomen proprium exprimitur, vel aliis circumſtantiis, quibus vice nominis vtimur.*

9 *Monitio dicitur nominatim facta ad hoc, vt poſſit excommunicari, qui participat cum Excommunicato ſi dicatur, moneo filium Petri, ſi ipſe Petrus vnicum filium habeat.*

CAP. Conſtitutionem. IX.

Gregor. X.

1 PArticipantes cum excommunicato quando excommunicatur præmiſſa canonica monitione, & ſeruatis ſeruandis, debent etiam exprimi nominatim hi,
2 qui monentur. Iudices verò quando faciunt canonicas monitiones ſiue citent tribus, ſiue vna pro tribus, internalla competentia aliquorum dierum obſernare debent, niſi neceſſitas facti ſuaſerit aliter illa eſſe moderanda. Colligunt ex Ordin. Lap. Abb. Archid. Gemin. Ioan. Andr. Anchar. Domin. Monach. Franch. Stephan. Coſt. Vin. *in ration. lib. 5. pag. 212.* Alagona *in compend. pag. 778.* remiſſiuè Caſal. *in annot.* & Ximen. *in concord. p. 1. & 2.*

3 *Eos, qui monentur, exprimat nominatim.*] Ergo requiritur in canonica monitione quòd nominatim exprimantur qui monentur, vt per Bellet. *diſquiſit. cleric. p. 1. tit. de fauore clericorum canonis, §. 4. n. 42.*

4 *Siue vna pro omnibus, &c.*] Sufficit igitur vnica monitio, quæ tres complectatur, vt per Conar. *in cap. alma mater, p. 1. §. 9. n. 5.* Bellet *d. §. 4. n. 21.*

5 *Obſeruent aliquorum dierum competentia internalla.*] Notatur ad hoc, quòd illæ tres monitiones, ſiue vna pro omnibus, quæ faciendæ ſunt in excommunicatione comminatoria, continere debent congruum tempus per aliqoor dierum internallum, vt per Conar. *d. §. n. 5.* Granat. *ad Veſtrium in pract. ciuili. lib. 7. c. fin. n. 29.* Sayr. *de cenſur. lib. 1. c. 12. n. 32. & 33.* Bellet. *d. §. n. 39.*

6 Huiuſmodi autem tempus, ſiue internallum inter monitionem, & monitionem eſt arbitrarium iudici, vt tradunt Hoſt. *in cap. reprehenſibilis, n. 2. de appellat.* Bellet. *d. §. 4. n. 39. verſ. huiuſmodi,* Tiraq. *in l. ſi vnquam, verbo ſuſceperit liberos, n. 256. C. de reuocand. donat.* vbi ait quòd licèt text. hic loquatur in plurali de dierum internallis, tamen non eſt neceſſe duos dies pro quolibet termino aſſignari, ſed vel vnum, vel duos, vel plures vt iudici videbitur.

7 In gloſſ. *Participatione*, ibi, *incurrit quis minorem excommunicationem mittendo nuncium, vel literam excommunicato.* Ita Conar. *in cap. alma mater, p. 1. §. 2. n. 1.* Soar. *tom. 5. de cenſur. diſp. 15. ſect. 1. n. 2.* Sayr. *in ſimili tract. lib. 2. c. 13. n. 2.* Ricc. *de iure perſonarum extra gremium Eccleſiæ exiſtent. lib. 4. c. 46. n. 5.*

8 In gloſſ. *Nominatim*, ibi, *ſcilicet propriis nominibus expreſſis, vel aliis indubitabilibus circumſtantiis.* Notatur ad hoc, quòd nominatim id fieri dicitur, cùm vel nomen proprium exprimitur, vel aliis circumſtantiis, quibus vice nominis vtimur, res deſignatur, per Menoch. *conſ. 3. n. 27. & 29.*

In ead. gloſſ. ibi, *Item ſi dicat, moneo filium Petri, &c.* Notatur ad hoc, quod monitio dicitur nominatim facta ad hoc, vt poſſit excommunicari, qui participat cum excommunicato, ſi dicatur, moneo filium Petri, cùm ipſe Petrus vnicum filium haberet, vt per Tiraq. *de iure mariti, gloſſ. 7. n. 129.*

SVMMARIVM.

1 *Relaxatio ad cautelam in generali interdicto non habet locum, & n. 2.*

3 *Excommunicatio non poteſt ſuſpendi niſi in totum relaxetur.*

4 *Epiſcopi an interdictum ſuſpendere poſſint ad tempus, vel ad certum effectum, remiſſiuè.*

5 *Excommunicationis ſententia in quibus caſibus dicatur ipſo iure nulla, remiſſiuè.*

6 *Excommunicatio nulla eſt quando lata fuit poſt interpoſitam appellationem legitimam.*

7 *Excommunicatio eſt nulla quando in ſententia expreſſus eſt error intolerabilis.*

8 *Excommunicationis ſententia eſt nulla quando tantum ferens eſt excommunicatus denuntiatus.*

9 *Excommunicatio nulla eſt, quæ fertur à ſuo iudice, ſed intruſo.*

10 *Excommunicatio nulla eſt quando iudex communicat exemptum, aut habentem priuilegium in contrarium.*

11 *Interdictum ſpeciale poteſt bene ad cautelam relaxari.*

12 *Verbum*, habere, *negatiuè prolatum eſt lata ſententia.*

CAP. Præſenti. X.

INterdictum poſitum generaliter in einitates, caſtra, 1
vel alia loca, ſeu terras, non relaxatur ad cautelam. Colligunt ex Ordin. Archid. Gemin. Ioan Andr. Anch. Domin. Monach. Franch. Stephan. Coſt. Vin. *in ration. lib. 5. pag. 312.* Alagona *in compend. pag. 768.*

Hanc eandem concl. firmant Henriq. *in ſum. lib. 13.* 2
c. 51. §. 4. lit. R, Sayr. *de cenſur. lib. 5. c. 15. n. 7.* Bonac. *in ſimili tract. diſp. 5. punct. vlt. n. 9.* Anton. Ricc. *de iure perſonarum extra gremium Eccleſiæ exiſtent. lib. 4. c. 66. n. 13.* vbi ſubdit dari tamen abſolutionem ad cautelam ab interdicto perſonali, & ſpeciali.

In gloſſ. *Declaramus*, ibi, *excommunicatio non poteſt* 3
ſuſpendi niſi in totum relaxetur. Ita Conar. *in cap. alma mater, p. 1. §. 11. n. 6.*

In ead. gloſſ. ibi, *Interdictum poteſt ſuſpendi, &c.* 4
Vtrùm autem Epiſcopi, & alij inferiores Romano Pont. Interdictum ſuſpendere poſſint ad tempus; vel ad certum effectum, latè diſputaui *in tract. de offic. & poteſt. Epiſcop. p. 2. allegat. 38.* quam me citato tranſcripſit Aloyſ. Ricc. *in deciſ. Curiæ Archiepiſc. Neapol. p. 4. deciſ. 123.*

In gloſſ. *Ad cautelam.* Hæc gloſſ. enumerat plures 5
caſus, in quibus excommunicationis ſententia dicitur ipſo iure nulla, quos percurrunt Conar. *in cap. alma mater, p. 1. §. 7. n. 7. concl. 4.* Henriq. *in ſum. lib. 13. c. 16. § 1. lit. A,* Farin. *fragm. crimin. p. 1. lit. E, num. 35.* Syluest. *in ſumm. verbo excommunicatio, il. 2. n. 1.* Vinald. *in candel. aureo, tit. de excommun. n. 58.* Spin. *in ſpeculo teſtam. p. 11. rub. n. 29. verſ. & plures caſus,* Cened. *ad Decret. collect. 25. n. 5.* Sayr. *de cenſur. lib. 1. c. 16. n. 12. cum ſeqq.* Ant. Ricc. *d. lib. 4. c. 66. n. 29. cum ſeqq.*

In ead. gloſſ. ibi, *Vt ſi poſt appellationem legitimam.* 6
Notatur ad hoc, quod excommunicatio nulla eſt

quando

quando lata fuit poſt interpoſitam appellationem legitimam, nempe poſt appellationem interpoſitam ex cauſa rationabili, & poſſibili, vt per Sayr. *d. c.* 16. *n.* 18. *cum ſeqq.* Ricc. *d. c.* 66. *n.* 29. vbi *n.* 30. extendit vt procedat ſiue quis ante excommunicationem appellauerit, ſiue adhæſiſſet appellationi interpoſitæ per alium, dummodo probet adhæſiſſe intra decem dies conceſſos ad appellandum, & appellationem iudici debito tempore intimaſſe.

7 In ead gloſſ. ibi, *Secundò ſi continet intolerabilem errorem.* Notatur ad hoc quòd excommunicatio eſt nulla quando in ſententia expreſſus eſt error intolerabilis, vt per Abb. *in c. per tuas, ſub n.* 11. *verſ. aut cauſa non eſt impoſſibilis, hoc tit.* Sayr. *d. c.* 16. *n.* 31. *cum ſeqq.* Ricc. *d. c.* 66. *n.* 32.

8 In ead. gloſſ. ibi, *Quintò ſi à iudice ſuo lata eſt, ſed excommunicato.* Notatur ad hoc quòd excommunicationis ſententia nulla eſt, quando qui eam fert eſt excommunicatus denuntiatus, vt per Sayr. *d. c.* 16. *n.* 12.

9 In ead. gloſſ. ibi, *Septimò, ſi ab intruſo*, &c. Notatur ad hoc quòd excommunicatio nulla eſt, quæ fertur quidem à ſuo iudice, ſed intruſo, vt per Sayr. *d. c.* 16. *num.* 13.

10 In ead. gloſſ. ibi, *Nonò vbicunque Prælatus ſubditum excommunicat contra priuilegij ſui tenorem.* Notatur ad hoc, quòd excommunicatio nulla eſt quando iudex excommunicat exemptum, aut habentem priuilegium in contrarium, vt per Sayr. *d. c.* 16. *n.* 17.

11 In gloſſ. *Generaliter*, ibi, *quid ſi feratur non generaliter in loca, ſed ſpecialiter in perſonam*, &c. Notatur ad hoc quòd interdictum ſpeciale bene poteſt ad cautelam relaxari, vt per Couar. *in c. alma mater, p.* 2. §. 2. *n.* 6. Ricc. *d. c.* 66. *n.* 13.

12 In gloſſ. *Non habere.* Notatur ad hoc, quòd verbum, *habere* negatiuè prolatum eſt latæ ſententiæ, vt per Tiraq. *in l. ſi vnquam verbo reuertatur, n.* 223. *C. de reuocandis donat.*

SVMMARIVM.

1 *Compendium huius text. refertur*, & n. 2. *referuntur Doctores de eius materia agentes.*

3 *Conſanguineum clerici offendens æquè punitur ac ſi ipſum clericum offendiſſet.*

4 *Ordinarius Regis eſt is Epiſcopus in cuius Diœceſi domicilium habet.*

Cap. Quicunque. XI.

1 Excommunicati ſunt omnes, qui dant licentiam moleſtandi, vel grauandi in perſonis, vel in bonis illorum, qui excommunicauerunt, interdixerunt, vel quorum occaſione hæ ſententiæ ſunt prolatæ, vel obſeruantes illas ſententias, vel eos, qui nolunt communicare cum prædictis, niſi re integra licentiam reuocauerint, vel re non integra ſi occaſione licentiæ ſit proceſſum ad bonorum captionem, niſi infra octo dies reſtituant, vel ſatisfaciant. Item ſunt excommunicati, qui auſi ſunt vti dicta licentia, vel qui ſine licentia ſuo motu aliquid prædictorum prohibitorum committunt. Ille verò, qui in hac excommunicatione manſerit per duos menſes, non poterit deinde abſolui niſi per Sedem Apoſt. Colligunt ex Ordin. Archid. Gemin. Ioan. Andr. Anchar. Domin. Munach. Franch. Steph. Coſta, Vio. *in ration. lib.* 5. *pag.* 313. Alagona *in compend. pag.* 779.

2 Hanc eandem concluſ. ex hoc text. deſumunt Henriq. *in ſum. lib.* 13. *c.* 43. §. 3. *lit. F*, Sanch. *de matrim. lib.* 4. *diſp.* 4. *n.* 8. Filliuc. *tract.* 14. *n.* 54. *verſic. ſecundo, & n.* 60. Iul. Lauor. *de Indulgent. p.* 2. *c.* 21. *n.* 16. latè Bonac. *de cenſur. extra Bullam diſp.* 2. *q.* 3. *punct.* 15. Rayner. *in catalogo cenſurarum extra Bullam, c.* 9. *excom.* 7. vbi cum Soar. *tom.* 5. *diſp.* 22. *ſect.* 3. *n.* 2. *cum ſeqq.* obſeruat huiuſmodi grauamen debere eſſe per actionem iniurioſam & contra iuſtitiam vt incurratur cenſura, ſiue illud fiat contra iudicem, qui ſententiam tulit, ſiue contra eum, qui dedit occaſionem ferendæ cenſuræ, ſiue contra illum, qui talem ſententiam obſeruat, vel non vult communicare cum tali excommunicato, refero ego ipſe *de officio & poteſtate Epiſcopi, p.* 3. *alleg.* 50. *n.* 94. ſecundùm Lugdunen. impreſſ.

In bonis ſuis, vel ſuorum.] Paria ergo ſunt aliquem vexare, opprimere, grauare, aut conſanguineos ipſius, & æquè punitur offendens conſanguineum clerici, ac ſi ipſum clericum offendiſſet, vt per Tiraq. *de pœnis temperand. cauſa* 51. *n.* 67. *&* 74. Hippol. *ſing.* 204. *n.* 1. & alios citatos per Cened. *ad Decretum, collect.* 24. *n.* 15. 3

In gloſſ. *Reges*, ibi, *eſt autem Ordinarius Regis is Epiſcopus in cuius Diœceſi domicilium habet.* Ita Boër. *deciſ.* 69. *n.* 5. 4

SVMMARIVM.

1 *Compendium huius text. refertur.*

2 *Clericus an quis ſit prima Tonſura, vel minorum Ordinum, deferátque habitum, & cæteras qualitates obtineat neceſſarias, ſpectat ad Iudicem Eccleſiaſticum, & non ad ſæcularem*, & n. 3. *reprobantur contrarium tenentes, niſi accedat Papæ priuilegium.*

4 *Clericum quando notoriè conſtat per iudicem ſæcularem deprehenſum eſſe beneficiatum, ſeu in Sacris Ordinibus conſtitutum, ſtatim remitti debet ad iudicem Eccleſiaſticum abſque alia cognitione.*

5 *Iudex Eccleſiaſticus poteſt petere vt ſibi remittantur clericus detentus à iudice ſæculari etiam ipſo clerico inuito, & contradicente.*

6 *Clericus coniugatus vt priuilegio fori fruatur, neceſſarium eſt veſtes omnes induere clericales, & honeſtas.*

7 *Clericatus non probatur ex eo quòd quis incedat in habitu & tonſura, niſi doceat de titulo.*

8 *Iudex Eccleſiaſticus dum cognoſcit de clericatu debet ſæcularis ſuperſedere.*

9 *Clericatus probatur per famam, vel communem exiſtimationem.*

10 *Clericatus qualitas non præſumitur, & propriè qui dicit ſe clericum, probare debet.*

11 *Clericatus probatur per literas Epiſcopi atteſtantis ſe contuliſſe Ordines illi, qui ſe clericum aſſerit.*

12 *Clericatus poteſt per teſtes probari deficiente, ſeu deperdito Ordinationis inſtrumento.*

13 *Teſtis vnus probat clericatum, ſi non agatur de alicuius præiudicio.*

Cap. Si iudex laicus. XII.

Bonif. VIII.

Si iudex laicus detineat captum malefactorem, 1
dicit ſe eſſe clericum, ideo petat remitti ad Eccleſiaſticum, vel iudex Eccleſiaſticus illum repetat, & laicus neget eſſe clericum, cognitio huius cauſæ ſpectat ad iudicem Eccleſiaſticum, id eſt, an ille ſit clericus, vocato tamen iudice ſæculari. Vtrùm ſi notorium ſit, vt eſt fama publica quod ille ſit clericus, vel ſi pro clerico communiter habetur, tunc ſtatim in continenti etiam

etiam ante cognitionem an ille ſit Clericus, debet reddi Curiæ Eccleſiaſticæ: ſimiliter debet ſtatim remitti ſi ante capturam reus non gerebat ſe vt laicum publicè, & fuit captus vt Clericus, id eſt, in tonſura, & veſtibus, quia ſtatus alicuius videtur eſſe in quo ipſe deprehenditur donec contrarium conſtet, ſicut qui eſt in poſſeſſione ingenuitatis. Si verò antequam caperetur, publicè ſe pro laico gerebat, & pro tali communiter habebatur, quamvis in tempore capturæ fuerit inuentus in habitu Clericali, tunc non eſt ſtatim reſtituendus, quouſque ipſe probet de titulo, eſt enim præſumptio contra ipſum, tamen contra eum iterum non procedatur. Colligunt ex Ordin. Lap. Abb. Archid. Gemin. Ioan. Andr. Anchat. Domin. Monach. Franch. Steph. Coſta, Vin. *in ratiom. lib. 5. pag.* 313. Alagona *in compend. pag.* 779. remiſſiuè Caſal. *in annot.* & Ximen. *in concord. p. 1. & 5.*

2 Probat hic text. quòd quando reus per iudicem ſæcularem eſt captus, & controuertitur an ſit Clericus primæ Tonſuræ, vel minorum Ordinum, deferátque habitum, cæteraſque qualitates obtineat neceſſarias, ad iudicem Eccleſiaſticum pertinet prædictorum cognitio, & non ad ſæcularem, vt docent Clar. §. *fin. q.* 36. *n.* 21. Conar. *pract. c.* 33. *à n.* 1. Rebuff. *in tract. except. n.* 800. *& in declarat. arbor. except. n.* 5. Menoch. *de præſumpt. lib.* 6. *præſumpt.* 76. *n.* 34. Maſcard. *de probat. concl.* 689. *n.* 7. Azeued. *l.* 1. *n.* 13. *verbo debet tamen, tit.* 16. *lib* 8. *noua recop.* Gam. *de Sacrament. præſtandis vltimo ſupplicio damnatis, q.* 5. *n.* 16. *&* 29. D. Barboſ. *in l. Titia, n.* 16. *&* 28. *cum ſeqq. ff. ſolut. matrim.* Steph. Gratian. *diſcept. forenſ. c.* 190. *n.* 13. *cum ſeqq.* Zerol. *in praxi Epiſcop. p.* 1. *verbo Clericus, verſ. ad tertium,* Morl. *in emporio iuris, p.* 1. *tit.* 2. *in præludi. num.* 135. Ioſeph. Seſſe *de inhibit. c.* 5. §. 6. *num.* 78. Mar. Anton. *var. reſolut. lib.* 3. *reſol.* 48. Ioan. de la Cruz. *in direct. Conſcient. p.* 2. *de Sacram. Ordin. q.* 5. *dub.* 8. *tom.* 1. Molin. *de iuſtit. tom.* 4. *tract.* 3. *diſp.* 39. *num.* 6. *&* 11. Layman. *in Theolog. moral. lib.* 4. *tract.* 9. *c.* 7. *n.* 6. Diana *reſolut. moral. p.* 1. *tract* 2. *reſol.* 27. Farin. *in praxi crimin. q.* 8. *num.* 33. vbi *num.* 34. ampliat procedere non ſolùm quando quæſtio eſt ſuper Clericatu, an ſcilicet captus ſit Clericus, ſed etiam quando eſt ſuper veſtibus, an ſcilicet in habitu inceſſerit, & tonſura.

3 Verùm contra hanc reſolutionem eſt Ordin. Regia Luſit. *lib.* 2. *tit.* 1. §. 22. *&* 27. quam defendunt D. Barboſ. *in d. l. Titia, n.* 34. Thom. Valaſc. *allegat. iuris, tom.* 1. *allegat.* 24. *n.* 10. *&* 18. Et apud Gallos contra illam communiter obſeruari teſtantur Guid. Papæ *deciſ.* 138. Rupelan. *forenſ. inſtit. lib.* 4. *c.* 6. *ad finem,* Ruffin. *ad leges Galliæ, tom.* 1. *tit. de litoris oblig. art.* 11. *gloſſ.* 3. *n.* 15. Et apud Hiſpanos hoc ipſum eſſe praxi receptum aſſerunt Conar. *pract. c.* 33. *n.* 1. Perez *ad l.* 8. *verbo item probatur, tit.* 1. *lib.* 3. *Ordin. pag.* 466. Et in Regno Neapolitano practicari referunt Vincent. de Franchis, *Neapol. deciſ.* 329. *n.* 9. Camil. Bottel. *de præſtantia Regis Catholici, c.* 71 *à n.* 304. *& in ſumma omnium deciſ. tit.* 44. *de citat. n.* 425. ea ratione comprobantes, quia huiuſmodi quæſtio facti eſt, & in facto conſiſtit, cuius cognitio ab omni iuris ſpiritualis cognitione remota eſt, & conſequenter ceſſat reg. *c.* 2. *de iudic.* vnde recepta eſt concluſio iudicem laicum de his quæſtionibus facti circa Eccleſiaſtica, ſeu ſpiritualia negotia poſſe cognoſcere, veluti ſi circa filiorum legitimitatem dubium ſit non de viribus matrimonij, ſed an de facto matrimonium fuerit contractum, & in multis aliis ſimilibus, quæ explicant Bart. *in l. omnis nouatione, C. de ſacroſ. Eccleſ. & in l. quoties, C. de iudic.* atque aliis comprobat D. Barboſ. *in d. l. Titia, n.* 22. *verſ. ſecunda concl.* Menoch. *concl.* 66. *n.* 11. Ioſeph. Seſſe *d. c.* 8. §. 1. *n.* 13. Cabed. *p.* 1. *deciſ. Luſit. areſto* 102. Mart. *de iuriſd. p.* 2. *c.* 8. *n.* 19. *& c.* 16. *n.* 8. *&* 10. Quare omiſſis quamplurimis diſtinctionibus, quas refert, & comprobat D. Barboſ. *in d. l. Titia, à n.* 16. & citati per Sanch. *lib.* 7. *de matrim. diſp.* 46. *n.* 7. non eſt recedendum à ſupradicta deciſione ex hoc text. deſumpta, & ad contrariam obſeruantiam, ſi verum eſt quòd adſit in Regnis ſuprà adductis, reſponderi poteſt id fortaſſe tribuendum alicui ſpeciali Summi Pont. priuilegio, vel conſuetudini immemorabili, quam in hoc propoſito tribuere poſſe iuriſdictionem laico iudici, contra reg. *cap. Clerici, de iudic.* ſuper criminibus Clericorum in minoribus multis latè adductis comprobat D. Barboſ. *in d. l. Titia, n.* 32.

Et ſi notorium fuerit, &c.] Notatur ad hoc, quòd quando notoriè conſtat Clericum per iudicem ſæcularem deprehenſum eſſe beneficiatum, ſeu in Ordinibus ſacris conſtitutum, ſtatim remitti debet ad iudicem Eccleſiaſticum abſque alia cognitione, vt docent Boſſ. *de delict. tit. de foro compet. à n.* 151. Conar. *pract. c.* 23. *n.* 3. *verſ. fortaſſis in hac materia,* Dec. *in tract. crimin. tom.* 1. *lib.* 4. *c.* 9. *n.* 85. *&* 99. Fulu. Pacian. *de probat. c.* 34. *n.* 21. Farinac. *in praxi crimin. q.* 8. *num.* 16. 4
Etiam ipſe Clerico inuito, & contradicente, ſecundùm Sbroz. *de officio Vicarij, lib.* 2. *q* 191. *n.* 11. Dec. *in tract. crimin. lib.* 4. *c.* 4. *n.* 116. Carol. de Graſſ. *de effectibus cleric. effect.* 1. *n.* 329. 5

Idem eſſe cenſemus, &c.] Notatur ad hoc, quòd vt Clericus coniugatus priuilegio fori vtatur, neceſſarium eſt veſtes omnes inducere Clericales, & honeſtas, illas ſaltem, quæ facilè videri poſſunt, vt per Con. *pract c.* 31. *n.* 7. *verſ. ſecundo.* 6

Quouſque fidem de titulo fecerit Clericali.] Notatur ad hoc, quòd Clericatus non probatur ex eo quòd quis incedat in habitu, & tonſura, niſi doceat de titulo, vt per Maſcard. *de probat. concl.* 302. 7

Contra eum tamen, &c.] Notatur ad hoc, quod dum iudex Eccleſiaſticus cognoſcit de clericatu, debet ſæcularis ſuperſedere, vt per Salzed. *ad Bernard. in pract. c.* 62. *n.* 21. Farin. *d. q.* 8. *n.* 35. 8

In gloſſ. *Cognitione,* ibi, *ſcilicet cùm eſt fama, vel communis exiſtimatio.* Notatur ad hoc, quòd Clericatus probatur per famam, vel communem exiſtimationem, vt per Flamin. Pariſ. *de reſignat. benef. lib.* 4. *q.* 2. *n.* 70. *& lib.* 10. *q.* 3. *num.* 14. Mart. *de iuriſd. p.* 2. *c.* 31. *num.* 7. Nicol. Garc. *de benef. p.* 7. *c.* 1. *num.* 140. Rot. *deciſ.* 257. *n.* 6. *deciſ.* 613. *num.* 4. *part.* 1. *recent. & deciſ.* 99. *n.* 4. *& deciſ.* 116. *num.* 3. *& deciſ.* 736. *n.* 4. *p.* 8. *recent.* 9

In gloſſ. *Fecerit,* ibi, *coram iudice,* &c. Notatur ad hoc, quòd Clericatus qualitas non præſumitur, & propterea qui dicit ſe Clericum, probare debet, vt per Azeued. *l.* 10. *n.* 1. *tit.* 8. *lib.* 4. *noua recop.* Menoch. *de præſumpt. lib.* 6. *præſumpt.* 76. *n.* 1. Maſcard. *de probat. concl.* 308. *n.* 13. *& concl.* 963. *n.* 1. Fulu. Pacian. *in ſimili tract. lib.* 2. *c.* 74. *n.* 9. 10

In ead. gloſſ. ibi, *Hanc autem fidem facies per publicum inſtrumentum ſua ordinationis.* Notatur ad hoc, quòd Clericatus probatur per literas Epiſcopi atteſtantis ſe contuliſſe Ordines illi, qui ſe Clericum aſſerit, vt per Maſcard. *concluſ.* 305. Flamin. Pariſ. *de reſignat. benefic. lib.* 10. *quæſt.* 3. *num.* 30. *d. quæſt.* 8. *num.* 40. Rot. *deciſ.* 101. *n.* 1. *& deciſ.* 248. *num.* 2. *& deciſ.* 221. *n.* 5. *& deciſ.* 700. *num.* 5. *& deciſ.* 715. *num.* 3. *part.* 1. *recent & deciſ.* 17. *n.* 1. *& deciſ.* 312. *n.* 1. *& deciſ.* 401. *n.* 4. *& deciſ.* 523. *num.* 1. *& deciſ.* 699. *num.* 8. *p.* 2. *recent.* 11

In ead. gloſſ. ibi, *Per teſtes poterit etiam probare,* Ergo deficiente, ſeu deperdito ordinationis inſtrumento Clericatus poteſt per teſtes ſaltè duos probari, 12

vt

vt docent Couar. *pract.c.33.n.3.* Salzed. *ad Bernard in pract.c.62.à n.16.* Maſcard. *concl.303.num.6.* Iacob. de Graff *in aureis deciſ. p.1.lib.4.c.18.n.155.* Farin. *d.q.8. n.41.* Marc. *de iuriſd. p.2. c.3. n.5.* Rot. *deciſ. 509. n.2. p.2. recent.* etiam ſingulares ex Farin. *in praxi crimin.*
3 *p.2.q.64.n.281.* Et ſufficit vnus tantùm ſi non agatur de alicuius præiudicio, vt docent Rebuff. *in tract. nominat. q.22.num.14.* Zerol. *in praxi Epiſcop. p.1.verbo Bullæ, verſ. ad tertium.* Mart. *d.c.31.n.6.* Farin. *in d.praxi crimin p.3.q.87.n.42.* Camil. Borrel. *in ſum.omnium dec. tit. 7. n. 22.* qui deponant vidiſſe Clericum celebrantem, & quòd communiter, & publicè pro Clerico habebatur, Maſcard. *d. concl.303.n.1. & 2.* Surd *conſil.369.n.13.* Flamin. *d.q.3.n.33.* Rot. *deciſ.629.n.3.p.1. recent. & deciſ.252.n.6.p.2.recent.*

Cap. Statutum. XIII.

1 SVſpenſio, vel interdictum lata in participantes non tenet niſi præmiſſa monitione canonica. Colligunt ex Ordin. Lap. Abb. Archid. Gemin. Ioan. Andr. Anch. Domin. Monach. Franch. Steph. Coſta, Viu. *in ration. lib.5. pag.314.* Alagona *in compend. pag.780.* remiſſiuè Ximen. *in concord. p.1. & 2.*

2 *Et interdicti ſententiis*. &c.] Notatur ad hoc, quòd interdictum Eccleſiaſticum ferri non poteſt niſi canonica monitione præmiſſa, vt per Vgolin. *de cenſur.tab.1.q.13.c.18. in princ. n.1. in fine*, Sayr. *in ſimili tract.lib.5.c.11.n.25.*

SVMMARIVM.

1 *Excommunicatio poſt appellationem lata non conualeſcit per negligentiam non proſequentis illam debito tempore, ſed eo elapſo eſt publicè denuntiandus, & vitandus.*
2 *Contra concluſionem ex text. deſumptam opponitur.*
3 *Declaratur text. in præſenti.*
4 *Reſpondetur obiectis.*

Cap. Licèt. XIV.

1 EXcommunicatus poſt legitimam appellationem ſi per negligentiam non fuit eandem appellationem proſequutus poſt tempus elapſum, non ideo conualeſcit excommunicatio lata, ſed elapſo tempore eſt publicè denuntiandus excommunicatus, & eſt vitandus in iudicio, & extra illud, & remouendus ab actibus legitimis donec doceat quòd fuit excommunicatus poſt appellationem, vel aliàs de nullitate excommunicationis. Colligunt ex Ordin. Lap. Abb. Archid. Gemin. Ioan. Andr. Anch. Domin. Monach. Franch. Steph. Coſt. Viu. *in ration. lib.5. pag.315.* Alagona *in compend. pag.780.* remiſſiuè Ximen. *in concord. p.1. & 2.*

2 Text. hic in prima eius parte reputatur difficilis à Doctoribus; difficultas autem ex eo oritur, quia ille, qui debito tempore appellationem non proſequitur, proinde habetur ac ſi à principio non appellaſſet, vt probat text. *in cap. perſonas 4. & in cap. cùm ſit Romana 5. de appellat.* ſed non data appellatione excommunicatio abſque dubio valet. Igitur, &c. Confirmatur hæc dubitatio, quia ſublato impedimento reſiſtentu actul nihil proponitur quod impediat illius validitatem, vt in propoſito aduertit gloſſ. *verbo prouocationis in l. furti 6. ff. de his, qui notantur infam.* cùm ergo lex appellationem remouerit, quæ impediebat excommunicationis validitatem, omnino debuit conualeſcere. Sic aliàs damnatus furti ſi appellet, & poſtea appellationem deſerat, retro infamis efficitur, *d.l.furti, verſ. ſi autem, iunct. d. gloſſ. verbo prouocationis*, quæ textum intelligit de tempore lapſo ad proſequendam appellationem; ergo ſimiliter excommunicatus, qui appellationem non fuit proſequutus, retro excommunicatus debuit cenſeri, vt per gloſſ. *hic verbo conualeſcat & gloſſ. verbo ſententia in cap. ſæpe 44. de appellat.* quæ ſic contra text. *in præſenti*, opponunt.

3 Circa intellectum laborant gloſſæ proximè citatæ, & Doctores *ibid.* Lap. *alleg.1. n.10. & alleg.47. num.5.* Domin. *conſ.99.n.4.* Cou. *in cap. alma mater, p.1.§.10.* Nauar. *in cap. cùm contingat, de reſcript. remed.2.n.10.* Quare reiecta communi, & gloſſ. *d. verbo ſententia*, diſtinguente inter excommunicationem, & inter alias ſententias, quæ licèt forſan ſuſtineri poſſet, attamen rem non aperit, nec prædictas tollit difficultates; idcirco in propoſito idem in excommunicatione, & in quacunque alia ſententia datis paribus terminis dicendum eſſe arbitror, idque facilè deprehenditur ſi conſideremus per appellationem legitimè interpoſitam de qua agitur in hoc text. ſuſpendi iuriſdictionem iudicis à quo, vnde durante ea ſuſpenſione actus quicunque ab eo iudice geſti nullius ſunt momenti, iuxta doctrinam gloſſ. *verbo ſuſpecti, in cap. cùm bona 8.* per text. *ibi de ætate, & qualit. cap. cum dilectus 8. verſ. quia nobis*, vbi gloſſ. *verbo ceſſauimus, de conſuet.* ac ſubinde tam excommunicatio, vel quævis alia cenſura, quàm cæteri actus geſti ab eodem valere non poſſunt, & per conſequens neque ex poſtfacto conualeſcere, vt habetur in hoc text. iuncta *d. reg. non firmatur*, & hic verus eſt ſenſus huius text. abſque vlla ſpeciali ratione, vt ſatis voluere gloſſ. *hic d. verbo conualeſcat, & d. verbo ſententia*, & DD. communiter *ibid.* Lap. *cit. loc.* Præpoſ. *in d.cap. ſæpe, n.26.* & eſt de mente Nau *vbi proximè.* Quamvis Couar. *d.n.6.* alium eſſe velit intellectum affirmans ex eo ibidem excommunicationem non conualeſcere, quia excommunicatio ſicut aliæ retrotrahi non poſſunt per fictionem, cùm in ſpiritualibus ſola veritas præualeat, neque vlla fictio, aut retrotractio poſſit conſiderari. Conuincitur enim manifeſtè ex eo quia *ibid.* cenſura non valuit propter defectum iuriſdictionis in excommunicante, vtpotè lata à iudice ſuſpenſo iuxta modò reſoluta; quòd autem cenſura non patiatur fictionem retro, vel patiatur, ad propoſitum non facit.

Neque iam adducta in contrarium multum obſtant 4
ſi reſpondeatur non eſſe ſublatum impedimentum quando appellatio deſeritur, quamvis enim ſublatum fuerit reſpectu primæ ſententiæ, à qua appellatum eſt, non tamen reſpectu illorum, quæ iudex à quo ex poſtfacto iam ſuſpenſus temerè geſſit in præiudicium appellationis, quam legitimè interpoſitam fuiſſe ſupponimus. Similiter nobiſcum non pugnat difficultas ex *d.l. furti*, fatemur enim damnatum furti ſi appellauerit, & poſtea appellationem deſeruerit, retro infamem fieri, quia infamia illa à principio ſimul cum ipſa condemnatione iniuncta eſt, in quibus terminis proinde habetur ac ſi non appellaſſet, ex eo quod appellationem deſeruerit. in quibus terminis minimè loquimur, ſed in excommunicatione, quæ non à principio, ſed poſt appellationem legitimè interpoſitam ex poſtfacto fuit prolata, vt habetur in hoc text.

Cap. Si Clericos. XV.

PRælatus capi faciens ſuos Clericos propter exceſſus commiſſos, etiamſi capiat per laicos ne fugiant, & cuſtodiant in carcere, quamvis nondum conſtet illos eſſe incorrigibiles, non eſt excommunicatus, nec 1

capientes ſunt excommunicati, quia non adeſt temeritas, nec iniuria, niſi ex propoſito excedant. Item ſi clerici dant cautionem fideiuſſoriam Epiſcopo de parendo iuri, Prælatus non debet eos detinere, niſi enormitas exceſſus, vel alia cauſa rationabilis perſuaſerit illos eſſe detinendos. Colligunt ex Ordin. Lap. Abb. Archid Gemin. Ioan. Andr. Anch. Dominic. Monach. Franch. Stephan. Coſta, Viu. *in ration. lib. 5. pag.* 316. Alagona *in compend. pag.* 780. remiſſiuè Ximen. *in concord. p.* 2.

2 *Eoſdem quoque clericos*, &c. Notatur ad hoc, quòd clericus carceratus, vbi agitur de pœna corporali, non eſt fideiuſſoribus relaxandus, vt per Duen. *reg.* 331. *verſ. tertiò fallit*, Farin. *in praxi crimin. p.* 1. *q.* 33. *n.* 58.

SVMMARIVM.

1 *Interdicto clero non eſt interdictus populus, nec è conuerſo. Interdicta ciuitate propter delictum domini, ciues non interdicti extra ipſam audiunt Diuina. Interdicto populo ſingulares de populo cenſentur interdicti*, & n. 2.

3 *Populi appellatione clerus non continetur in odioſis.*

4 *Interdictum ligat etiam non culpabiles.*

5 *Ciuitate interdicta ſingulares ex ea perſona interdicta cenſentur.*

6 *Verba vt aliquid operentur, debent potiùs ad impropriam trahi ſignificationem, quàm vt ſint ſuperflua.*

7 *Clero alicuius Eccleſiæ interdicto non propter hoc intelligitur Eccleſia interdicta.*

8 *Clerus ſub interdicto generali populi non comprehenditur.*

9 *Interdictum ſi latum ſit ob culpam domini, aut populi, non ligando ſingulares illius perſonas, poſſunt non culpabiles Diuinis intereſſe.*

Cap. Si ſententia. XVI.

1 INterdicto Clero non intelligitur populus interdictus, nec è conuerſo, quare alter poteſt intereſſe Diuinis. Cùm propter delictum domini, vel Rectoris ciuitas eſt interdicta, ciueſque non ſunt culpabiles, nec interdicti, poſſunt extra ciuitatem intereſſe Diuinis. At interdicto populo, ſingulares de populo ſunt interdicti, nec poſſunt audire Diuina, vel accipere Sacramenta, niſi in caſibus à iure conceſſis. Colligunt ex Ordin. Lap. Abb. Archid. Gemin. Ioan. Andr. Anch. Domin. Monach. Franch. Stephan. Coſta, Viu. *in ration. lib. 5. pag.* 316. Alagona *in compend. pag.* 781. remiſſiuè Ximen. *in concord. p.* 1. & 2.

2 Hanc eandem concl. ex hoc text. deſumunt Nau. *in man. c.* 28. *n.* 167. Vgolin. *de cenſur. tab.* 5. *c.* 6. & *c.* 12. Conar. *in c. alma mater*, *p.* 2. §. 1. *à n.* 6. Henriq. *in ſum. lib.* 13. *c.* 42. *per totum*, Sayr. *de cenſur. lib.* 5. *c.* 2. *n.* 6. & 7. & *c.* 3. *à n.* 2.

3 *Non intelligitur interdictus populus.*] Ergo in odioſis appellatione populi Clerus non continetur, vt per Tiraq. *de retract. lig.* §. 1. *gl.* 8. *n.* 32.

Cæterum cùm propter delictum, &c.] Notatur ad hoc, quòd dans cauſam interdicto locali perſonale interdictum incurrit, & non ſolùm in eo oppido interdicto diuina audire non poteſt, verùm neque alibi, vt per Syluest. *in ſumm. verbo interdictum* 4. *q.* 2. Nauar. *in man. c.* 27. *n.* 169. Soar. *tom.* 5. *de cenſur. diſp.* 37. *ſect.* 1. *n.* 5. Sayr. *in ſimili, tract. lib.* 5. *c.* 12. *n.* 11. Alter. *eod. tract, tom.* 2. *diſp.* 12. *de interdicto, c.* 1. *col.* 3. Fillinc. *tract.* 18. *c.* 6. *q.* 7. *n.* 144. Bonac. *de interdictis in particulari, diſp.* 4. *q.* 1. *puncto* 1.

4 *Qui culpabiles non exiſtunt*, &c.] Notatur ad hoc, quòd interdictum non culpabiles etiam ligat, vt per Conar. *in cap alma mater*, *p.* 2. §. 1. *à n.* 6. & *var. lib.* 2. *c.* 8. *n.* 10. Soar. *tom* 5. *de cenſur. diſp.* 36. *ſect.* 3. *à n.* 2. Sayr. *in ſimili tract. lib.* 5. *c.* 4. *n.* 12. & *c.* 10. *n.* 4. & 7.

5 *Cùm verò alicuius terra*, &c.] Notatur ad hoc, quòd interdicta ciuitate ſingulares ex ea perſonæ interdictæ cenſentur, vt per Fr. Emman. *quæſt. Regul. tom* 3. *q.* 51. *art.* 10.

6 *Ne ſententia effectu careat.*] Notatur ad hoc, quòd verba vt aliquid operentur debent potius ad impropriam trahi ſignificationem, quàm vt ſint ſuperflua, vt per Surd *de alimentis, tit.* 2. *q.* 1. *n.* 39. & *deciſ.* 195. *n.* 2. Cald. Pereira *de reſol. emphyt. c.* 7. *n.* 53.

7 In gloſſ. *In clerum*, ibi, *interdicto clero alicuius Eccleſiæ non propter hoc intelligitur Eccleſia interdicta.* Ita Sayr. *d. lib.* 5. *c.* 4. *n.* 24.

8 In gloſſ. *E conuerſo.* Notatur ad hoc quòd clerus ſub interdicto generali populi non comprehenditur vt per Sayr. *d. c.* 4. *n.* 15.

9 In gloſſ. *Domini*, ibi, *nota quia ſi propter delictum ciuium.* Hæc gloſſ. quatenus probat non culpabiles Diuinis intereſſe non poſſe ſi interdictum latum ſit ob culpam populi, ſiue ciuium, diſplicuit Angel. *verbo interdictum* 2. *in princip.* quem ſequitur Sayr. *d. lib.* 5. *c.* 2. *n.* 5. nam ſi interdictum loci ſolius eſſe proponamus, non verò populi, ita vt perſonas non liget, ſiue ob culpam domini, ſiue ob culpam ipſius populi prolatum ſit, ſemper culpabiles tantum comprehendit, vt concludunt expreſſa verba huius text. ibi, *dummodo & ipſi propter dominum*, &c. *non fuerint interdicti.*

SVMMARIVM.

1 *Compendium huius text. refertur.*

2 *Ciuitate interdicta intelliguntur etiam interdicta ſuburbia, & continentia ædificia.*

3 *Arbitrium conceſſum in Ciuitate ex iuſta cauſa ad ſuburbia extenditur.*

4 *Ciuitatis appellatione propriè non veniunt ſuburbia, ſed id ſolùm, quod murorum ambitu terminatur.*

5 *Eccleſia interdicta intelliguntur interdicta capella, & cœmeteria contigua Eccleſiæ.*

Cap. Si ciuitas. XVII.

1 CIuitas, caſtrum, vel villa ſi interdicatur, intelliguntur etiam interdicta ſuburbia, & continentia ædificia, ideo enim hæc interpretatio ſit latior nè contemnatur interdictum, ſi verò interdicatur Eccleſia, ſunt interdictæ capellæ & cœmeteria contigua & ſic non poteſt in eis ſepeliri, ſecus ſi non ſunt contigua. Colligunt ex Ordin. Archid. Gemin. Ioan. Andr. Anch. Domin. Monach. Franch. Steph. Coſta, Viu. *in ration. lib.* 5. *pag.* 317. Alagona *in compend. pag.* 781. remiſſiuè Caſal. *in annot.* & Ximen. *in concord. p.* 1. & 2.

2 *Illorum ſuburbia, & continentia*, &c.] Notatur ad hoc quòd interdicta ciuitate intelliguntur etiam interdicta ſuburbia, & continentia ædificia, vt per Fr. Emman. *q. Regularium, tom.* 2. *q.* 108. *art.* 1. Bonac. *de cenſuris diſp.* 5. *puncto* 1. *n.* 20. Sayr. *in ſimili, tract. lib.* 5. *c.* 3. *n.* 3. vbi *n. ſeqq.* explicat quid in hac materia ſuburbiorum, & continentium ædificiorum nomine intelligatur, pluráque alia adducit circa materiam huius textus.

3 Vnde arbitrium conceſſum in ciuitate ex iuſta cauſa ad ſuburbia extendi tradit Menoch. *de arb. lib.* 1.

q. 99.

lib.1.q.99.n.10. vbi *n.11.* ſubdit quòd morbo affecti prohibiti eſſe in ciuitate, prohibentur etiam eſſe in ſuburbiis.

4 *Nam licet prædicta videantur aliàs murorum ambitu terminari*, &c.] Ergo ciuitatis appellatione propriè non veniunt ſuburbia, ſed id ſolùm, quod murorum ambitu terminatur, vt per Cott. *in memorab verbo ciuitatis, pag. mihi* 107. Azcued. *ad Curiam Piſanam, lib. 2. c. 5. num. 3.*

5 *Ratione quoque ſimili*, &c.] Notatur ad hoc, quòd interdicta Eccleſia intelliguntur interdictæ Capellæ, & cœmeteria contigua Eccleſiæ, vt per Nauar. *d.c.27. n.167.* Henriq *in ſum.lib.13.c.42.§.4.* Sayr. *d.c.3.n.16.* Bonac. *d. punct.1. n.22.* vbi ſubdit quòd cœmeterium dicitur contiguum Eccleſiæ quando inter parietem Eccleſiæ, & ipſum cœmeterium non interponitur aliquid aliud.

SVMMARIVM.

1 *Celebrans ſcienter in Eccleſia ſanguinis, vel ſeminis effuſione polluta irregularitatem non contrahit,* & num. 2.

3 *Celebrans ſcienter coram interdicto, vel excommunicato irregularitatem non incurrit.*

4 *Irregularitas non incurritur niſi in caſibus à iure expreſſis.*

5 *Celebrans ſcienter coram excommunicato fit interdictus ab ingreſſu Eccleſiæ, & ſi iterum celebret fit irregularis.*

6 *Suſpenſio, quæ à Confeſſario in foro pœnitentiæ infligitur, quamvis ſeruari debeat, contraueniendo tamen non incurritur irregularitas.*

7 *Celebrans ſcienter in loco interdicto in caſibus non permiſſis irregularis, & ineligibilis eſt,* & num. 8.

9 *Laici priuilegium habentes poſſunt tempore interdicti Diuinis intereſſe dummodo interdicto cauſam non dederint.*

10 *Beneficium non poteſt conferri irregulari.*

11 *Irregularitas non incurritur ex celebratione in loco interdicto niſi per ſcientem locum eſſe interdictum.*

Cap. Is cui. XVIII.

1 CElebrans ſcienter in Eccleſia ſanguinis, vel ſeminis effuſione polluta, vel præſentibus maiori excommunicatione nodatis, licèt temerariè agat, tamen irregularis non fit, quia hoc non eſt expreſſum in iure. Colligunt ex Ordin. Lap. Abb. Archid. Gemin. Ioan. Andr. Anchar. Domin. Monach. Franch. Stephan. Coſt. Viu. *in ration. lib. 5. pag. 317.* Alagona *in compend. pag. 781.* remiſſiuè Ximen. *in concord. p. 1. & 2.*

2 Hanc eandem concluſ. quoad primam eius partem firmant Couar. *in Clem. ſi furioſus in initio, p. 1. num. 3.* Villadieg *de irregul. c. 5. n. 25. verſ. item quia irregularitas*, & plures citati à Cened. *ad Decret. collect. 135. n. 5.* quibus addo Azor. *inſtit. moral. p. 1. lib. 10. c. 26. q. 16.* Sayr. *de cenſur. lib. 5. c. 14. n. 36.*

3 *Præſentibus maiori excommunicatione nodatis*, &c.] Notatur ad hoc, quod ſcienter celebrans coram interdicto, vel excommunicato irregularitatem non incurrit, vt per Salzed. *ad Bernard. in pract. c. 33. lit. A, verſ. Clericus verò, in nouiſſ. impreſſ.* Vgolin. *de cenſur. tab. 5. c. 17. §. 1. n. 5.* Henriq *in ſumm. lib. 14. c. 7. § ſtatim in princ.* Sayr. *in ſimili tract. lib. 2. c. 15. n. 6.* Squillante *de oblig. Cleric. p. 2. n. 22.* vbi intelligit de vitando poſt *Extrauag. ad euitanda*, & poſt Tolet. *lib. 1. c. 12. n. 5.* & Soar. *tom. 5. diſp. 9. ſect. 4. n. 8.* addit poſſe Sacerdotem celebrare coram excommunicato propter vrgentem neceſſitatem mortis, vel grauiſſimi ſcandali, aut infamiæ vitandæ, niſi comminatio mortis fieret in odium Religionis Chriſtianæ, vel in contemptum Eccleſiæ, & *n. 46.* cum Sayr. *de cenſur. lib. 2. c. 3. n. 22.* aduertit quòd ſi plures Sacerdotes celebrant in eadem Eccleſia, excommunicatus verò in vna Capella Miſſam audiat, tunc tales Sacerdotes extra Capellam celebrantes non dicuntur communicare in Diuinis cum excommunicato.

Cum id non ſit expreſſum in iure.] Notatur ad hoc, quòd irregularitas non incurritur niſi in caſibus à iure expreſſis, vt per Couar. *in d. Clem. ſi furioſus, p. 1. in initio, à n. 3.* Villadieg. *de irregul. c. 1. à n. 16. & c. 2. à n. 11.* Caſtr. *de lege pœnali, lib. 2. cap. vlt.* Nauar. *in man. c. 27. n. 192. & in cap. ſi quis autem, n. 39. de pœnit. diſt. 7.* Azcued. *l. 2. verſ. ſexta regula, tit. 1. lib. 2. noua recopil. pag. 137.* Henriq. *in ſumm. lib. 14. c. 1. §. 2. lit. Q*, Soar. *tom. 5. de cenſur. diſp. 40. ſect. 4. à n. 8.* Cardoſ. *in praxi iudicum verbo irregularitas, n. 2.* Sayr. *de cenſur. lib. 6. c. 2. n. 14.* Vnde pœnam priuationis beneficij non imponi niſi in caſibus à iure expreſſis reſoluit Gonzal. *ad reg. 8. Cancel. gloſſ. 15. n. 136. cum ſeqq.* Quia caſus omiſſus inducens pœnam non debet extendi ad alias perſonas præter enumeratas in lege, vt ait Perez *l. 3. verſ. ſed eſt dubium, tit. 1. lib. 5. Ordin. pag. 45.* 4

In gloſſ. *Nodatus*, ibi, *quia proximus eſt irregularitati.* Poſtquam quis coram excommunicato ſemel celebrauerit cùm fiat interdictus ab ingreſſu Eccleſiæ per *cap. Epiſcoporum, de priuileg. hoc lib.* ſi iterum celebret, fieri irregularem notant Couar. *in cap. alma mater, p. 2. §. 6. n. 9. verſ. qui verò*, & conſtanter Sayr. *de cenſur. lib. 2. c. 15. n. 6. & lib. 7. c. 9. n. 11.* Henriq *d. c. 7. §. 3. lit. R.* 5

In gloſſ. *In iure.* Notatur ad hoc, quòd ſuſpenſio, quæ à Confeſſario in foro pœnitentiæ infligitur, quamvis ſeruari debeat, contraueniendo tamen non incurritur irregularitas, vt per Sayr. *de cenſur. lib. 4. cap. 16. num. 4.* 6

§. Is verò.

Celebrans ſcienter in loco interdicto niſi in caſibus permiſſis, vel ex priuilegio, fit irregularis, in quo nemo poteſt diſpenſare niſi ſolus Papa, & non poteſt eligere, nec eligi. Colligunt DD. *in princ. text.* citati. 7

Irregularitatem incurrit.] Notatur ad hoc, quòd celebrans in loco interdicto fit irregularis, vt per Cou. *in cap. alma mater, p. 2. §. 2. à n. 2.* Salzed. *ad Bernard. in 2. pract. c. 33. lit. B*, Henriq. *in ſum. lib. 13. c. 43. §. 3. lit. V*, Nauar. *conſ. 2. ſub hoc tit in antiq.* Vgol. *de cenſur. tab. 5. c. 11. §. 1.* Sayr. *in ſimili tract. lib. 5. c. 14. n. 18. cum ſeqq. & c. 17. num. 9.* Auil. *in cod. tract. p. 5. diſp. 5. dub. 4. concl. 4.* Cardoſ. *in praxi iudicum verbo interdictum, n. 7.* Paul. Layman. *in Theolog. moral. lib. 1. tract. 5. p. 3. c. 3. num. 1.* 8

Niſi ſuper hoc priuilegiatus exiſtat.] Notatur ad hoc quòd quamvis regulariter laici omnes tempore interdicti diuinis Officiis intereſſe prohibeantur, qui tamen priuilegium habent (dummodò illi cauſam interdicto non dederint) eis licitè intereſſe poſſunt, vt per Sayr. *d. lib. 5. c. 5. n. 29.* 9

Efficitur ineligibilis, &c.] Collige ex text. quòd Clericus perſonale aut locale interdictum violans exercendo actum ſacri Ordinis, vel celebrando Officia diuina fit ineligibilis, vt per Syluest. *verbo interdictum 6. q. 2. verſ. ſecundùm*, Soar. *tom. 5. diſput. 34. ſect. 4. num. 28.* Azor. *inſtitutionum moralium, part. 2. lib. 6. c. 14. q. 8. verſ. ius item.* Sigiſm. à Bononia *de* 10

*olect. dub.*68. *n.*1. Auil. *p.*5.*diſp.*5.*dub.*4.*concl.*3. Paul. Layman. *d. c.*3.*n.*3. *verſ. ſecunda*, quos refero *de iure Eccleſ.lib.*1.*c.*19.*n.*63. Notatur ad hoc, quòd irregulari non poteſt conferri beneficium, vt per Flamin. Pariſ. *de reſignat. benef. lib.*5.*q.*3.*n.*180. Sayr. *d. lib.*5. *c.*14. *num.*9.

11 In gloſſ. *Scienter*, ibi, *ſecus ergo ſi ignoranter*, &c.] Notatur ad hoc, quòd ex celebratione in loco interdicto non incurritur irregularitas niſi per ſcientem locum eſſe interdictum, vt per Perez *tit.*1.*lib.*5. *Ordinam. pag.mihi.*27.

SVMMARIVM.

1 *Compendium huius text. refertur.*

2 *Sacramenta Baptiſmi, & Confirmationis licitè adminiſtrari poſſunt etiam adultis tempore interdicti iuxta ritum ab Eccleſia præſcriptum.*

3 *Chriſma confici poteſt tempore interdicti in die Cœnæ Domini.*

CAP. Quoniam. XIX.

1 QVando terra eſt interdicta licitè poteſt fieri Chriſma in die Cœnæ Domini, quia eſt neceſſarium in Baptiſmo, & Confirmatione quæ tempore interdicti licitè dantur pueris, & adultis. Colligunt ex Ordin. Archid. Gemin. Ioan. Andr. Anchar. Domin. Monach.Franch.Stephan. Coſt. Viuian.*in ration.lib.*5. *pag.*244.Alagona *in compend. pag.*782.

2 *In Baptiſmum*, &c.] Notatur ad hoc, quòd Sacramenta Baptiſmi, & Confirmationis licitè adminiſtrari poſſunt etiam adultis tempore interdicti iuxta ritum ab Eccleſia præſcriptum, Baptiſmum ſcilicet cum exorciſmo, vnctione, oleo & Chriſmate, vt per Cou. *in cap.alma mater, p.*2.§.2.*n.*7. Nau.*in man c.*7.*n.*178. Henriq.*in ſum.lib.*2.*c.*16.§.3.*& lib.*3.*c.*6.§.7. Vgolin. *de cenſur. tab.*5 *c.*7. §.4. *&* 5. Auil. *in ſimili tract. p.*5. *diſp.*4. *ſect.*1. *dub.*4. Sayr.*in eod.tract.lib.*5.*c.*7. Bonac. *diſp.*5. *punct.*2.§.1.Soar.*tom.*5.*diſp.*26.*ſect.*1.*à num.*7. cum aliis per me citatis *de offic.& poteſt. Epiſcop. p.*2. *alleg.*31.*n.*22.*&* 23.

3 *Chriſma die Cœnæ Domini*, &c.] Notatur ad hoc, quòd Chriſma confici poteſt tempore interdicti in die Cœnæ Domini, vt per Couar. *d.*§.2.*n.*8. Fr Emman. *quæſt. Regul tom.*2.*q.*109.*art.*3. Sayr. *d. lib.*5.*c.*6. *n.* 5. Benzon. *de iuſtitia Pontificij interdicti*, *c.*6. *verſ. præterea, cum ſeq.* vbi intelligit ſi Epiſcopus non ſit interdictus ſpecialiter, Mar.Alter.*de cenſur.tom.*2.*diſp.*4. *c.*2.*verſ.communis*, Bonac.*in ſimili tract.diſp.*5.*punct.*2. §.1. *n.* 2. intelligendo tamen prout ego intellexi *d. allegat.*31.*n.*25.

SVMMARIVM.

1 *Suſpenſus ab ingreſſu Eccleſiæ in ea Diuina celebrans eſt irregularis, & moriens impœnitens ſuſpenſione illa durante caret Eccleſiaſtica ſepultura.*

2 *Suſpenſio ab ingreſſu Eccleſiæ, vel officio per appellationem ſequentem non ſuſpenditur.*

3 *Suſpenſio ab ingreſſu Eccleſiæ quos effectus operetur, remiſſiuè.*

4 *Eccleſiæ ingreſſus cui eſt interdictus poterit extra Eccleſiam celebrare diuina Officia.*

5 *Suſpenſio ab ingreſſu Eccleſiæ non prohibet omnem introitum in Eccleſiam, ſed tantùm eum, qui eſt ad celebrandum diuina Officia.*

6 *Sacramenta in Eccleſia quando in ea non celebrantur diuina Officia, poteſt recipere ille, cui eſt ingreſſus Eccleſiæ interdictus.*

7 *Suſpenſi miniſtrando fiunt irregulares.*

8 *Interdictus ab ingreſſu Eccleſiæ non poteſt in Eccleſia, vel cœmeterio ſepeliri, niſi fortè dederit ſigna contritionis.*

9 *Excommunicationis ſententia non ſuſpenditur per appellationem.*

CAP. Is cui. XX.

SVſpenſus ab ingreſſo Eccleſiæ cùm ſibi per conſe- 1
quens cenſeatur in ipſa diuinorum celebratio interdicta, fit irregularis ſi agens in ſuo officio, vt priùs ſe ingerat Diuinis in illa Eccleſia, & ſi moriatur in tali ſuſpenſione non poteſt ſepeliri in Eccleſia, vel
cœmeterio Eccleſiaſtico niſi priùs pœnituerit. Et ſuſ- 2
penſio ab ingreſſu Eccleſiæ, vel officio ſicut excommunicatio, per ſequentem appellationem non ſuſpenditur. Colligunt ex Ordin. Lap. Abb.Archid. Gemin. Ioán.Andr. Anchar.Domin.Monach. Franch.Stephan. Coſta, Viuian. *in ratien. lib.* 5. *pag.* 318. Alagona *in compend. pag.* 782. remiſſiuè Ximen. *in concord. p.*1. *&* 2.

Et Eccleſiæ interdictus ingreſſus.] Suſpenſio ab in- 3
greſſu Eccleſiæ quos effectus operetur differunt Cou. *in cap.alma mater, p.*2.§.1.*n.*3.*cum ſeqq.*Nauar.*in man. c.*27.*n.*170.Henriq.*in ſum.lib.*13.*c.*32.§.2. Soar.*tom.*5. *de cenſur.diſp.*35.*ſect.*4.Auil.*in ſimili tract. p.*3.*diſp.*2. *dub.*1.*concl.*13.*& p.*5.*diſp.*4.*dub.*5.*concl.*5.6.*&* 7.Sayr. *eod. tract.lib.*4.*cap.*7. *num.*11. *cum ſeqq. & lib.*5. *c.*9. *à num.* 14. latè Bonac. *in eod. tract. diſp.* 5.*puncto* 4. *à num.*11.

Cenſeatur in ipſa diuinorum celebratio interdicta.] 4
Ergo is, cui eſt interdictus Eccleſiæ ingreſſus, poterit extra Eccleſiam celebrare diuina Officia, vt per Cou. *in cap.alma mater, p.*2.§.1.*n.*3. Fr. Emman *in explic. Bullæ Cruciatæ in addit. ad* §.5 *n* 14. *pag.* 20 *verſo*, Auil.*de cenſur. p.*5. *diſp.*4. *dub.*5.*concl* 5.*verſ. præterea* Bonac.*eod tract.diſp.*5. *punct.*4.*n.*13.*verſ. primo*, Paul. Comitol.*reſponſ.moral.lib.*6.*q.*49.

Si contra interdictum huiuſmodi Diuinis in ea ſe in- 5
gerat.] Notatur ad hoc, quod ſuſpenſio ab ingreſſu Eccleſiæ, non prohibet omnem introitum in Eccleſiam, ſed tantùm eum, qui eſt ad celebrandum diuina Officia, vt per Fr. Emman. *quæſt. Regul. tom.*1. *q.*20.
*art.*14. & non prohibet quin recipiantur Sacramen- 6
ta in Eccleſia quando in ea non celebrantur diuina Officia, ex Soar. *d.ſect.*4. *num.* 5. Bonacin. *d. punct.* 4. *num.* 12.

Irregularis efficitur.] Notatur ad hoc, quòd ſuſpenſi 7
miniſtrando fiant irregulares, vt per Flamin.Pariſ *de reſignat. benef. lib.*5. *q.*6. *n.*83. *& n.*202. *cum ſeqq.* Fr. Emman. *in ſum. tom.*2.*c.*68.*n.*5. & plures quos refert Cened *ad Decretal. collect.*25.*n.*1.

Non debet in Eccleſia, vel cœmeterio, &c.] Notatur 8
ad hoc, quòd interdictus ab ingreſſu Eccleſiæ, non poteſt in Eccleſia, vel cœmeterio ſepeliri, niſi fortè dederit ſigna contritionis, tunc enim poteſt abſolui, & ſepeliri in loco ſacro, vt per Sayr. *d.lib.*4.*c.*7.*n.*20. *& c.*9.*n.*24. Soar. *tom.*5. *diſp.*38.*ſect.*1. *n.*20. Auil. *d. diſp.*4. *ſect.*3.*dub.*5. *concl.*5.Bonac.*d. punct.*4.*num.*11. *in princ.*

Sanè ſicut excommunicatio, &c.] Notatur ad hoc, 9
quòd ſententia excommunicationis non ſuſpenditur per appellationem, vt per Capell. Tholoſ. *deciſ.*299. Rebuff.*in concord. tit.de excommun. non vitan. verſ.*54. Hurtad.*l.*21.*gloſſ.*1.*à n.*1.*tit.*9.*partit.*2.Garc.*reg.*173.

Azeued.

Azeued.*lib.*12.*n.*3.*tit.*5.*lib.*3.*nouæ recop.* Cened.*ad Decretal.collect.*42.*n.*1.

SVMMARIVM.

1 *Religioſum clericum verberantem abſoluit Epiſcopus eo caſu, quo abſoluerat clericum*, & n. 2.

3 *Nouitium Religionis percutiens eſt excommunicatus*, & n. 4.

5 *Nouitius propriè Religioſus appellari non poteſt.*

6 *Nouitius non ligatur caſibus in Religione ab Abbate, vel aliis Superioribus reſeruatis.*

7 *Nouitius fori priuilegio, & aliis gratiis, & abſolutionibus gaudet.*

Cap. Religioſo. XXI.

1 Religioſus quando percutit clericum ſæcularem, poteſt Epiſcopus abſoluere Religioſum in eo caſu in quo poſſet clericum ſæcularem, qui alium percuſſiſſet. Colligunt ex Ordin. Lap. Abb. Archid. Gemin. Ioan. Andr. Anchar. Domin. Monach. Franch. Stephan. Coſta, Viu.*in ration.lib.*5.*pag.*319. Alagona *in compend. pag.*782.remiſſiuè Ximen.*in concord.p.* 1. & 2.

2 Hanc eandem concluſ. ex hoc text. deſumunt Fr. Emman *quæſt.Regular.tom.*1.*q.*20.*art.*12.Soar.*de cenſur. tom.*5.*diſp.*22.*ſect.*1.*n.*74. Ego ipſe *de officio, & poteſt. Epiſc.p.*3.*alleg.*41.*n.*18. Bellet.*diſquiſit.cleric.p.*1.*tit.de fauore Canonis*, §.3.*n.*7. Aſcan. Tambor.*de iure Abbatum, tom.*2 *diſp.*17.*q.*10.*n.*3.

§. Quamvis.

3 Nouitium Religionis percutiens eſt excommunicatus, licèt antequam fecerit profeſſionem Religioſus cenſeri non poſſit. Colligunt DD.*in princ.text.*citati.

4 Hanc eandem concluſ. ex hoc §. deſumunt Duen. *reg.*99. *verſ. amplia nonò*, Tiraq. *de retractu lig.* §.1. *gl.*8.*n* 21.& *de iure mariti, gl.*2.*n.*9. Azor. *inſt.moral. p.*1.*lib.*12.*c.*3.*q* 2.Fr. Barthol.de Vecchis *in praxi obſeruanda in admittendis ad Religionis ſtatum nouitiis, diſp.*11.*dub.*10.*n.*1.*in med.*

5 *Religioſus cenſeri cum effectu non poſſit.*] Notatur ad hoc, quòd nouitius propriè Religioſus appellari non poteſt, vt per Honded.*conſ.*94.*à n.*3.*volum.*1.Fr. Emman. *in explicat. Bullæ Cruciatæ*, §.9. *pag. mihi* 88. Magon. Florent.*deciſ.*141.*n.*3.*cum ſeqq.*Fr. Barthol.de Vecchis *citato loco.*

6 Intellige in oneribus, & odiis, & ideo non ligari caſibus in Religione ab Abbate, vel aliis ſuperioribus reſeruatis reſoluunt Iacob. de Graff.*in append. ad lib.*1. *deciſ.aur.c.*7 *n.*69. Fr. Emman. *quæſt.Regul.tom.*1. *q.*21. *art.*11. Azor.*d.lib.*12.*c.*2.*q.*10. Ioan. à Cruce *de ſtatu Relig lib.*1. *c.*6. *dub.*10. *concl.*2. Fr. Ludou. Miranda *in man. Prælat.tom.*2.*q.*34.*art.*16. Coriolan.*de caſibus reſeruat. p.*1.*ſect.*3. *art.*18. quicquid dicat Fr. Barthol. à Vecchis *d.diſp.*9.*dub.* 26.*à n.*2.gratiis etiam & priuilegiis Religionis conceſſis gaudere poſſunt, ex adductis per Henriq.*in ſum.lib.*7.*c.*22.§.7. Sayr. *de cenſur.lib.*7. *c.*13.*n.*6. Molin *de iuſtit. tract.*2. *diſp.*139. *col.*3. *verſ. præter hos*, Azor.*d.lib.*12.*c.*2.*q.*10.*ad fin.* Sanch.*in præcepta Decalogi . lib.*4. *c.*39.*n.*17. & *lib.*6. *c.*10. *in fine*, Soar.*tom.*3.*de Relig.lib.*5.*c.*16.*n.*17.*in fine*, Fr. Barthol. de Vecchis *d. diſp.*11. *dub.*10. quicquid dicant Mandoſ.*de priuil.ad inſtar.gl.*7.*n.*14. Fr. Emman. *quæſt. Regul. tom.*3. *q.*51. *art.*12.

7 Vnde pariter fori priuilegio gaudere reſoluunt per me citati *de offic. & poteſt. Epiſcopi, p.*2.*alleg.*12.*n.*37. & aliis gratiis, & abſolutionibus, quas latè proſequitur Fr. Bart. de Vecchis *in d. praxi, diſp.*9.*dub.*5.*cum ſeqq.*

SVMMARIVM.

1 *Abſolutus propter mortis periculum, vel aliud impedimentum ab eo, à quo aliàs non poterat, ſi ceſſante impedimento, ſe non præſentat cùm commodè poteſt ei à quo aliàs abſolui debet, reincidit in eandem excommunicationem*, & n. 2.

3 *Mortis periculum, & articulus à pari procedunt.*

Cap. Eos. XXII.

1 Qvi eſt in aliqua cenſura, à qua non poteſt abſolui niſi à Papa, & propter mortis periculum, vel aliud impedimentum legitimum, abſoluitur ab alio, ſi deinde ceſſante periculo, vel impedimento, quàm citò commodè poterit, contemnit ſe præſentare illi, à quo erat abſoluendus ad recipiendum mandatum, & ſatisfaciendum, reincidit in eandem cenſuram. Item qui abſoluti à Sede Apoſt. vel ab eius Legato cum hoc vt ſe præſentent ſuperiori immediato ad accipiendam pœnitentiam, & ſatisfaciendam paſſis iniuriam, ſi hæc non implent cùm commodè poſſunt, reincidunt in eandem pœnam. Colligunt ex Ordin. Archid. Gemin. Ioan. Andr. Anchar. Domin. Monach. Franch. Steph. à Coſta, Viu.*in ration.lib.*5.*pag.*320. Alagona *in compend. pag.*783.remiſſiuè Ximen.*in concord.p.*1.& 2.

2 Hanc eandem concluſ. firmant Covar. *in cap. alma mater, p.*1.§.11.*n.*6.*col.*4.*ad finem*, Henriq.*in ſum.lib.*3. *c.*29.§.9.*lit.T.*& *V*, Sanch.*in præcepta Decalogi, tom.*1. *lib.*2.*c.*13.*n.*24.*cum ſeqq.* Soar.*tom.*4.*de pœnit. diſp.*30. *ſect.*3. Melch. Zambran.*in deciſ.pro mortis articulo, c.*4. *de pœnit.dub.*4. Bonac.*de cenſur. extra Bullam, diſp.*3. *q.*3. *punct.*23. ego ipſe *de officio, & poteſt Epiſc. p.*2. *alleg.*25.*n.*80.ſecundùm Lugdun.impreſſ.

3 *Propter imminentis mortis articulum, aut aliud impedimentum*, &c.] Ergo eadem eſt ratio de probabili periculo mortis, & de articulo, vt per Henriq. *lib.*6. *c.*11.§.3.*in commento, lit. Q.* Articulus mortis quando dicatur dixi *d.alleg.*25.*n.*81.

4 *In eandem ſententiam*, &c. Vide Azeued.*l.*1.*n.*151. *cum ſeqq tit.*5. *lib.*8.*nouæ recop.* vbi extendit ad quamcunque excommunicationem.

SVMMARIVM.

1 *Excommunicationem incurro ſi percuſſionem in clericum, ſine meo mandato tamen, nomine meo factam, ratam habeam, ſecus ſi meo nomine non ſit facta*, & n. 2

3 *Ratificans tunc punitur eadem pœna, qua punitur delinquens, dummodo delictum ſit commiſſum nomine ratificantis, aliàs ſecus.*

4 *Ratificatio in criminalibus obligat ratificantem à die ratificationis, non à die commiſſi delicti.*

5 *Ratificatio delicti inducitur ex receptatione, & occultatione delinquentis, qui delictum nomine receptantis commiſit.*

6 *Clericum percuti mandans ſi ante percuſſionem reuocat mandatum, licèt reuocatio ad mandatarium non perueniat, non incidit in excommunicationem in foro animæ, benè tamen quoad forum exterius.*

7 *Clerici percuſſionem ſolo corde ratam habentes ligantur quoad Deum, etſi non quoad Eccleſiam.*

8 *Delicti ratificatio non inducitur ex receptatione delinquentis, & auxilij præſtatione, quando delictum non eſt geſtum nomine receptantis, & præſtantis auxilium.*

CAP. Cùm quis. XXIII.

1 CLericum quando quis percutit nomine meo, ſed ſine meo mandato, ſi poſtea ego ratum habeo, ſum excommunicatus, quia ratihabitio retrotrahitur, & debet mandato comparari. Si verò percuſſio non fuit facta meo nomine, & ego deinde ratum habeam, non ſum excommunicatus, licèt peccem, quia nullus poteſt habere ratum, quod ſuo nomine non eſt factum. Colligunt ex Ordin. Lap. Abb. Archid. Gemin. Ioan. Andr. Anchar. Domin. Monach. Franch. Steph. Coſta, Viuian. *in ration. lib. 5. pag.* 321. Alagona *in compend. pag.* 783. remiſſiuè Ximen. *in concord. p.* 1. & 2.

2 Hanc eandem concluſ. quoad primam partem eius firmant Farin. *in praxi crimin. p.* 5. *q.* 135. *num.* 55. *cum ſeqq.* Paul. Comitol. *reſponſ. moral. lib.* 6. *q.* 63. *n.* 4. vbi ait quòd is, qui aut verbo, aut ſigno minimè fallaci probauit ſcelus homicidij ſuo nomine facti, eſt irregularis: in delictis enim ratificatio æquiparatur mandato, ſecundùm Farin. *d. q.* 135. *n.* 43. *cum ſeqq.*

3 *Cùm quis ratum habere nequeat*, &c.] Notatur ad hoc, quòd tunc demum ratificatio æquiparatur mandato, & ratificans punitur eadem pœna, qua punitur delinquens, ſi delictum fuerit commiſſum nomine ratificantis, aliàs ſecus, vt per Farin. *d. q.* 135. *num.* 84. *cum ſeqq.*

4 In gloſſ. figurationis caſus, ibi, *Sed quid in primo caſu*, &c.] Notatur ad hoc, quòd in criminalibus ratificatio obligat ratificantem à die ratificationis, non à die commiſſi delicti, vt per Farin. *d. q.* 135. *n.* 74.

5 In ead. gloſſ. ibi, *Quæritur de qua ratificatione*, &c.] Notatur ad hoc, quòd ex receptatione, & occultatione delinquentis, qui delictum nomine receptantis commiſit, eiuſdem delicti inducitur ratificatio, vt per Farin. *d. q.* 135. *n.* 48.

6 In gloſſ. *Mandato.* Notatur hæc gloſſ. ad hoc quòd mandans Clericum percuti, ſi ante percuſſionem reuocat mandatum, licèt reuocatio ad mandatarium non perueniat, non incidit in excommunicationem in foro animæ, benè tamen quoad forum exterius, vt per Felin. *in cap. ſicut dignum*, *n.* 14. *fallent.* 11. *de homicid.* Ioan. Valer. *de different. inter vtrumque forum*, *verbo mandatum*, *differ.* 1. *n.* 1. ſicque intelligenda eſt alia gloſſ. *verbo auctoritate in cap. mulieres, hoc tit.* vbi plura iura allegat in argumentum ad probandum quòd mandans incidit in excommunicationem, niſi reuocauerit mandatum: nam procedit quoad forum exterius, vt tradit Hyppol. *ſing.* 181. *incip. mandans*, quem refert Ioan. Valer. *d. differ.* 1. *n.* 1. *in fin.* vbi *n.* 2. ſubdit quòd irregularitatem incurrit in foro animæ, & dat rationem diuerſitatis.

7 In gloſſ. *Tuo nomine*, ibi, *ſed tamen in veritate ratum habuit in corde*, &c.] Notatur ad hoc, quòd habentes ſolo corde ratam percuſſionem Clerici, ligantur quoad Deum, quamvis non quoad Eccleſiam, quæ de occultis non iudicat, per Sanch. *in præcepta Decalogi*, *tom.* 1. *lib.* 2. *c.* 8. *n.* 1.

8 In gloſſ. *Non ſit facta.* Ex receptatione tamen delinquentis, & auxilij præſtatione non inducitur ratificatio delicti, quando delictum non eſt geſtum nomine receptantis, & præſtantis auxilium, vt per Farin. *d. q.* 35. *num.* 49.

SVMMARIVM.

1 *Compendium huius text. refertur.*

2 *Interdicti Eccleſiaſtici prohibitione per viam regulæ, certis caſibus exceptis, Sacrificium Miſſæ, & alia Eccleſiæ Sacramenta continentur.*

3 *Pœnitentia Sacramentum tempore interdicti tam morientibus, & infirmis, quam etiam ſanis, & beneuolentibus concedi debet.*

4 *Declaratur text. in præſenti in illis verbis,* dum tamen excommunicati non fuerint.

5 *Interdicto cauſam dantes, vel conſilium, auxilium, ſeu fauorem delicto propter quod latum eſt, non debent admitti ad Pœnitentiæ Sacramentum, niſi prius ſatisfecerint, vel de ſatisfaciendo idoneam dederint cautionem.*

6 *Cautionis idoneæ appellatione non venit nuda.*

7 *Miſſa atque alia diuina officia celebrari poſſunt tempore interdicti generalis loci ſingulis diebus in Eccleſiis, & Monaſteriis ſubmiſſa voce, ianuis clauſis, campanis non pulſatis, excommunicatis, & interdictis excluſis.*

8 *Laici non interdicti an diuinis officiis poſſint intereſſe, eiſque præſentibus celebrari valeat tempore interdicti, oſtenditur.*

9 *Clerici, & reliqui omnes priuilegiati tempore interdicti Miſſam audire tenentur ſub peccato mortali.*

10 *Clerici omnes quamvis prima tonſura etiam extranei admittendi ſunt ad diuina tempore interdicti localis generalis.*

11 *Campanæ tempore interdicti pulſari non debent.*

12 *Campanas magnas, aut paruas pulſare non licet tempore interdicti, exceptis feſtiuitatibus, quibus publicè celebrare conceditur.*

13 *Interdicti tempore loco campanarũ inſtrumento tabulæ, aut ſimili vtendum eſt ad Clericos conuocandos.*

14 *Campanæ laicorum pulſari poſſunt, ac etiam Clericorum tempore interdicti, vt moneantur laici de horis, quibus ire ſolent.*

15 *Text. in præſenti in §. Adiicimus, ſolùm procedit quando locus generaliter interdicitur, non in Eccleſia ſpecialiter interdicta.*

16 *Ceſſationis à diuinis etiam generalis tempore licitum non eſt diuina celebrare cum moderationibus, §. Adiicimus, huius text.*

17 *Feſtiuitates, in quibus tantùm pulſatis campanis, & ianuis apertis alta voce diuina Officia ſolemniter interdicti tempore celebrari poſſunt, quod & quæ ſint, oſtenditur.*

18 *Feſtiuitates, quibus licet publicè diuina Officia tempore interdicti celebrare, incipiunt à primis veſperis & finiuntur in ſecundis.*

19 *Ceſſatio à diuinis, ſuſpenditur, & diuina Officia celebrari poſſunt in ciuitatibus, quibus publicè & ſolemniter diuina Officia tempore interdicti celebrari poſſunt.*

20 *Interdicti prohibentur Altari appropinquari.*

21 *Sacramenta quæ celebrari permittantur tempore interdicti, remiſſiuè.*

22 *Matrimonium contractum tempore interdicti tenet.*

23 *Chriſmatis confectio permittitur tempore interdicti.*

24 *Miſſa non ſolùm ordinaria, ſed etiam extraordinaria in feſtiuitatibus exceptis in hoc text. publicè celebrari poſſunt tempore interdicti.*

25 *Dies Eccleſiaſticus quantum ad indulgentias, & cætera priuilegia, conſtituitur à veſperis in veſperas incluſiuè.*

26 *Priuilegia Prædicatoribus, & Minoribus ad celebrandum*

brandum tempore interdicti, ante hunc text. conceſſa hic reuocata ſunt, non autem quæ deinde conceſſa reperiuntur.

27 *Priuilegia Regularibus conceſſa poſt huius text. deciſionem ad celebrandum tempore interdicti, & ad admittendos laicos ad Diuina eodem tempore an reuocata ſint per Concil. Trid. oſtenditur.*

Cap. Alma mater. XXIV.

1 INterdicti tempore ſiue ab homine, ſiue à iure omnes tam infirmi, quàm ſani admittuntur ad ſacramentum Pœnitentiæ, dummodo non ſint excommunicati, hi enim non admittuntur niſi in mortis articulo; nec etiam admittuntur hi propter quorum culpam, dolum, vel fraudem fuit poſitum interdictum, nec qui ad talem culpam interdicti dederunt conſilium, auxilium, vel fauorem, niſi pro ipſo delicto priùs ſatisfaciant, ſi poſſunt, vel dent idoneam cautionem de ſatisfaciendo, vel ſi non poſſunt, iurent quòd ſatisfacient quando potuerint, & laborabunt pro poſſe dando conſilium, auxilium, vt qui debent ſatisfaciant, non tamen ideo relaxatur interdictum, ſed tantùm conceditur eis pœnitentia. Item tempore interdicti in Eccleſiis, & Monaſteriis ſingulis diebus Miſſæ, & alia diuina Officia celebrentur vt priùs; ſubmiſſa voce, ianuis clauſis, excluſis excommunicatis, & interdictis, & non pulſatis campanis; ita vt Canonici, & alij clerici, qui horis diuinis non interſunt, amittant diſtributiones, ſicut quando non eſt interdictum. In feſtiuitatibus verò Natalis Domini, Paſchæ, Pentecoſtes, Aſſumptionis B. Mariæ Virginis pulſentur campanæ, & ianuis apertis, & alta voce ſolemniter celebrentur diuina Officia excluſis excommunicatis, ſed admiſſis interdictis; illi verò interdicti pro quibus expreſsè fuit poſitum interdictum nullatenus appropinquent Altari, cum derogatione Bullarum prædeceſſorum in hac materia, remanentibus cæteris circa obſeruantiam interdictorum in ſuo robore, non obſtantibus quibuſcunque. Colligunt ex Ordin. Lap Abb. Archid. Gemin. Ioan. Andr. Anch. Domin. Monach. Franch. Steph Coſta, Couar. qui amplam repetitionem ſuper hunc text. edidit, Viu. *in ratioa. lib. 5. pag. 321.* Alagona *ia compead. pag. 783.* remiſſiuè Ximen. *in concord. p. 1. & 2.*

2 *Nulla diuina celebrentur Officia*, &c.] Notatur ad hoc quòd interdicti Eccleſiaſtici prohibitione per viam regulæ certis caſibus exceptis Sacrificium Miſſæ, & aliæ Eccleſiæ ſacramenta continentur, vt per Nau. *in man. c. 27. n. 171.* Henriq. *lib. 13. ſumm. c. 45. per totum*, Vgolin. *de cenſ. tab. 5. c. 7.* Sayr. *in ſimili tract. lib. 5. c. 5. in princ. & c. 7.* Auila *eod. tract. p. 5. diſp. 4. ſect. 1 in princ. & dub 3. cum ſeqq.* latè Soar. *tom. 5. diſp. 33. ſect. 1, à princ.* Paul. Layman. *in Theolog. moral, lib. 1. tract. 5. p. 4. c. 2.*

3 *Concedimus quòd tempore interdicti*, &c.] Notatur ad hoc quòd Pœnitentiæ ſacramentum tempore interdicti tam morientibus, & infirmis, quàm etiam ſanis, & beneualentibus concedi debet, vt per Couar. *hic p. 2. §. 2. a. 7.* Vgolin. *d. c. 7. §. 7.* Card. Tolet. *in inſtr. Sacer, lib. 1. c. 53.* Soar. *tom. 5. diſp. 34. ſect. 1. à n. 23.* Sayr. *d. lib. 5. c. 7. n. 8.* Fr. Emman. *in addit. ad Bullam Cruciatæ, §. 5. n. 21. & q. Regul. tom. 2. q. 109. art. 3.* Auil. *d. p. 5. q. 4. ſect. 1. dub. 3.*

4 *Dum tamen excommunicati non fuerint,*] Super intellectu horum verborum non mediocris eſt inter ſcribentes varietas: Angel. enim, Syluest. & alij Summiſtæ, quibus magis aſſentire videtur Soar. *d. ſect. 1. n. 16. in fine*, iuncto præcedenti, exiſtimant intelligenda eſſe de ſolis excommunicatis propter cauſam interdicti. At verò Vgolin. *d. c. 7. §. 7.* quem ſequitur Sayr. *d. c. 7. a. 9.* contendunt textum generaliter eſſe intelligendum de excommunicatis quocunque alio nomine, etiam extra cauſam interdicti ex generalitate text. qui violenter reſtringitur ad excommunicatos ob ſolam interdicti cauſam: & quia inquiunt abſolutionem excommunicati fieri non poſſe niſi adhibitis precibus, & orationibus, de quibus *in cap. à nobis 28. in fin. hoc tit. in Decretalib.* iunctis multis, quæ latè de hac abſolutionis forma tradunt Nau. *in man. cap. 26. num. 8.* Vgolin. *tab. 2. cap. 31. à princ.* Sayr. *lib. 2. cap. 17. num. 17.* Soar. *tom. 5. diſp. 19. ſect. 2. à num. 10.* quas preces, & orationes, cùm Officium Eccleſiaſticum importent, tempore interdicti prohiberi non eſt dubium. Verùm hæc ratio Vgolin. minimè concludit, ſi aduertamus text. agere de abſolutione excommunicati ad effectum conſequendi ſacramentum Pœnitentiæ, ad quem effectum conſtat ſatis eſſe abſolutionem præſtitam in foro conſcientiæ, etiamſi non fiat in forma Eccleſiæ ſolemni, vt iidem proximè citati Doctores fatentur. Quare verius cenſeo eſſe quod auctores prioris ſententiæ reſoluunt, quòd ſcilicet text. hic vel debet intelligi de abſolutione excommunicationis reſeruatæ, vel de abſolutione ſolemni, vel quod magis literæ textus adaptatur, de excommunicatis ob cauſam interdicti, & ſecundùm hunc ſenſum erit differentia inter hunc verſ. & ſequentem, in quo agitur de interdictis, qui cauſam interdicto dederunt, vt hi admittantur ſi excommunicati non ſint præſtita cautione, vt ſtatim explicandum eſt, ſi verò vltra interdictum ſint excommunicati, abſolui non poſſunt niſi in mortis articulo.

Illis etiam propter quorum culpam, &c.] Notatur ad hoc quòd interdicto cauſam dantes, vel conſilium, auxilium, ſeu fauorem delicto, propter quod latum eſt, non debent admitti ad Pœnitentiæ ſacramentum, niſi priùs ſatisfecerint, vel de ſatisfaciendo idoneam dederint cautionem, vnde pignoratitiam, aut fideiuſſoriam neceſſariam eſſe, nec nudam ſufficere, 5
rectè notat gloſſ. *hic verbo idoneam*; licèt enim quando 6
cautionis ſimpliciter fit mentio, nuda ſufficiat, iuxta text. *in l. ſancimus, C. de verb ſign.* non ita tamen quando idonea requiritur, vt per text. *in l. ſi mandato 59. §. vlt. ff. mandati*, pluribuſque alijs poſt gloſſ. *verb. idonea in c. quanquam, de vſuris hoc lib.* communiter receptum teſtatur Couar. *lib. 3. var. c. 3. num. 6.* & poſt Bernard. Diaz. *reg. 73.* Duen. *reg. 86.* Garc. Falcon. *reg. 162.* planè relati per Sanch. *de matrim. lib. 10. diſp. 10. à n. 35.*

Adijcimus præterea, &c.] In hoc §. conceſſum eſt vt 7
tempore interdicti generalis loci ſingulis diebus in Eccleſiis, & Monaſteriis Miſſæ celebrentur, atque etiam alia diuina Officia, ſicut prius, cum modificationibus tamen de quibus *hic*, ſcilicet ſubmiſſa voce, ianuis clauſis, campanis non pulſatis, excommunicatis, & interdictis excluſis, de quibus omnibus explicandis agunt Nauar. *d. c. 2. 27. n. 173. cum ſeqq.* Cou. *d. p. 2. §. 4.* Henriq. *d. lib. 13. c. 46.* Vgolin. *d. tab. 5. c. 8. §. 1. cum ſeqq.* Sayr. *d. lib. 5. c. 5. à n. 18.* Auil. *d. diſp. 4. ſect. 2. dub. 2. cum ſeqq.* Soar. *d. tom. 5. diſp. 34. ſect. 1. num. 3. cum ſeqq.*

Excommunicatis, & interdictis excluſis.] Ergo à con- 8
trario ſenſu colligi videtur reliquos omnes non interdictos, nec excommunicatos, atque ita etiam laicos diuinis poſſe Officiis intereſſe, iiſque præſentibus poſſe celebrari tempore interdicti, quod tamen eſt contra receptiſſimam omnium ſcribentium ſententiam, & gloſſ. *verb. interdictis, hic*, quam ſequuntur Domin. Anchar. Franch. & alij, *in præſenti*, & Couar. *d. p. 2. §. 4. num. 4.* Nauar. *d. cap. 27. num. 174.* Vgolin.

*d.§.4.n.1.*Henriq.*d.c.46.§.3.*Sayr.*d.lib.5.c.5.n.14.*Soar.
d.ſect.1.à num.21. Auil. *d. ſect.2. dub.4.concluſ.1.* am-
pliantes non ſolùm ab integris Officiis diuinis, ſed
etiam à qualibet eorum parte laicos eſſe excludendos,
ita vt nec ad faciendam oblationem in medio Miſſæ,
nec extra Eccleſiam ad pacem ſint admittendi tempo-
re, quo in Miſſa dari ſolet; quorum ſententia vera
eſt; argumentum verò à contrario ſenſu ex hoc text.
deductum non procedit quando contrarium iure re-
peritur expreſſum, vt latè dixi *in tract.de locis commu-
nibus argument. iuris.* Contrarium autem probat text.
in cap.licèt 11.in princ.de priuil.hoc lib. & expreſſiùs *in
Clem 3.hoc tit.de ſentent. excommunic.* & deducitur ex
hoc eodemmet text. noſtro in illis verbis, *ianuis clau-
ſis,ſubmiſſa voce,*&c. quæ alium finem non reſpiciunt,
niſi hunc, vt laici non priuilegiati ad diuina audienda
minimè admittantur, vt bene aduertit Auil. *d.diſp.4.
ſect.2.dub.4.* Nec otioſa manent verba ſupradicta, *ex-
communicatis, & interdictis excluſis*, operantur enim
quoad excommunicatos, & interdictos, qui aliàs
eſſent admittendi, vel quia ſuper hoc habent priuile-
gium, vel clerici ſunt, qui cùm regolariter aliàs in-
terdicti tempore diuinis poſſint intereſſe, non ita ad-
mittentur ſi excommunicati, aut perſonaliter fuerint
interdicti.

9 *Miſſa celebrentur.*] Quam ſub præcepto peccati
mortalis audire tenentur clerici, & reliqui omnes
priuilegiati tempore interdicti, vt tenent plures, quos
refero ego ipſe *de offic.& poteſt.Epiſc.p.2.alleg.18.n.12.*
ſecundùm Lugdun.impreſſ. contra alios contendentes
nullam culpam committere habentes priuilegium in-
tereſſendi diuinis tempore interdicti ſi Sacrum omit-
tant diebus feſtis, quorum ſententiam improbaui
citato loco.

10 *Et alia dicantur diuina Officia ſicut priùs.*]Ergo om-
nes clerici etiam extranei admitti debent ad diuina
tempore interdicti localis generalis, quia hoc eſt eo-
rum officium,vt docet Couar. *d.§.4.n.4.verſic.nonò,* &
conſuetudine generali Hiſpaniæ, & Luſitaniæ rece-
ptum teſtatur Nauar.*d.c.27.n.174.* Vgolin.*d.tab.5.c.8.
§.5.n.5.*Henriq.*d.lib.13.cap.44.§.6.lit.I,* Auil.*d.dub.4.
concl.3.*multiplicique ratione confirmat Sayr.*lib.5.c.5.
n.35.* Soar. *tom.5.diſp.34.ſect.1.n.10.* qui omnes expli-
cant hanc reſolutionem procedere in omnibus clericis
etiam Minorum Ordinum, & primæ Tonſuræ, non
ita ſi fuerint coniugati argum.text. *in cap. vnic. de cle-
ricis coniugatis, lib.6.* & Concil.Trident.*ſeſſ.23. de re-
format.cap.6.* vt præ omnibus meliùs explicat Sayr. *d.
c.5.n.34.* & Paul. Layman. *d. part.4.cap.2.num.1.verſ.
quartò.*

11 *Et campanis etiam non pulſatis.*] Notatur ad hoc,
quòd tempore interdicti campanæ pulſari non debent,
cùm enim pulſentur veluti ſigna, vt populus conue-
niat ad diuina audienda, & interdicti tempore licèt
Miſſas fieri, & diuina celebrari clericis permittatur,
populum tamen, laicoſque omnes excludi oportet, vt
ſuprà diximus, meritò ſequitur campanas pulſandas
non eſſe; quam rationem bene *hic* tradit Steph. Coſta
num.12. & Couar. *p.2.§.4.n.3. verſic.13.* & poſt eum,
Nauar. Vgolin. latiſſimè proſequitur Sayr. *de cenſur.
lib.5.c.9.à princ.*quibus addo Auil. *eod.tract.p.5.diſp.4.*
12 *ſect.2.dub.8.* Soar.*tom.5.diſp.34.ſect.1.à n.15.*cum qui-
bus aduertere oportet exceptis feſtiuitatibus quibus
publicè celebrare conceditur, licitum non eſſe pulſare
campanas magnas, aut paruas etiam cùm eleuatur
13 Hoſtia, vel etiam vt ſignum fiat clericis veniendi ad
horas, quibus intereſſe tenentur, ſed inſtrumento ta-
bulæ, aut ſimili vtendum eſt ad clericos conuocandos,
vt bene probat Soar.*n.16.loco proximè citato,* licèt cum
Vgolin.& aliis contradicat Sayr.*d.c.9.n.3.*quamvis *n.2.*
rectè doceat pulſari poſſe campanas laicorum, atque 14
etiam clericorum,vt moneantur laici de horis,quibus
ire ſolent, & debent ad ſua exercitia, dummodo fraus
ceſſet ex parte clericorum, qua etiam ceſſante fraude
fieri poſſet ad denotandum interdictum, prout Sala-
manticæ fieri conſueuit; duo tamen ſuperſunt circa
prædicta adnotanda.

Primò aduertere oportet conceſſionem huius §. 15
Adiicimus, ſolùm procedere quando locus generaliter
interdicitur, non ita Eccleſia ſpecialiter interdicta, vt
probatur ex litera huius text. *in princ.* ibi, *in terris, &
locis*; & deinde quia rationes, quas ſubiungit *in §.
quia verò*, vigent,& militant tempore interdicti gene-
talis loci, non ita efficaciter in particulari interdicto,
ſiquidem ſi in hac parte ciuitatis, quæ interdicta eſt,
fideles diuinis intereſſe non poſſint, in altera non ita,
& conſequenter nec indeuotio populi creſcit,nec hæ-
reſes pullulant ex Sacramentorum, & diuinorum om-
nimodo defectu, quemadmodùm in generali conſide-
rat Pontifex, & experientia compertum fuiſſe notauit
gloſſ. *verbo inſurgunt hic*, licèt figmentum eſſe hiſto-
tiam,quam narrat in Marchia contigiſſe, poſt Viuald.
ſcribat Sayr.*d.c.5. n.3.* ex quibus hanc declarationem
quòd conceſſio *d.§.Adiicimus*, non procedat in Eccle-
ſia ſpecialiter interdicta,notauit gloſſ.*hic verbo Eccle-
ſiis,* vt teſtatur Couar. *d.§ 4.n.1.* Nau. *d.c.27.n.175.in
fin.* & poſt illos Sayr. *d.cap.5.num.20.* Soar. *d. tom.5.
diſput.34.ſect.2.num.1.* Auil.*dict.diſput.4.ſect.2.dub.3.
concl.1.*

Secundò obſeruandum duximus tempore ceſſatio- 16
nis à diuinis etiam generalis licitum non eſſe diuina
celebrare cum illis moderationibus *d. §. Adiicimus*,
prout reſpondit grauiſſima Congregatio Doctorum
Salmanticenſium facta hác de re anno 1566. vt paucis
verbis expreſſit Nau. *d. c.27. num.189.* & latè diſpu-
tans concludit Couar. *dict. part.2. §.2.num.7.* & poſt
eum Henriq. *d.lib.13. cap.53. §.2.* Gutier. *canon.lib.1.
c.10. per totum,* Viuald.*in candel.aureo, tit.de ceſſatione
à diuinis, num.6.* Sayr. *d. lib.5. cap.19.num.2.* Auil. *de
cenſ.p 6.diſp.1.dub.3.*latè Soar. *d. tom.2.diſp.39.ſect.2.
à num.3.*

In feſtiuitatibus verò, &c.] Licèt hic quatuor tan- 17
tùm feſtiuitates, videlicet, Natalis Domini, Paſchæ,
ac Pentecoſtes, & Aſſumptionis Virginis numeren-
tur, in quibus tantùm pulſatis campanis, & ianuis
apertis alta voce diuina Officia ſolemniter celebrari
poſſunt, nouiorum tamen Pontificum priuilegiis aliæ
ſuperadditæ reperiuntur, feſtum ſcilicet Corporis
Chriſti cum ſuis octauis, per Martinum V. & Euge-
nium IV. & prædixerat gloſſ. *verbo reuelatum in
Clem.1. de reliq. & vener. SS.* notant ſtatim referendi,
& præ cæteris Vgolin. *d.cap.8.§.6.num.2.* atque etiam
Conceptionis Immaculatæ Virginis cum ſua octaua
per Leon. X. vt teſtatur poſt alios antiquiores Couar.
d.§.5.num.5. cum ſeqq. Nau. *d.c.27.num.182.* Henriq.
d.lib.13.cap.47.§.4. Auil.*d.ſect.2. dub.9.verſ. ſecundò
notandum,* Soar. *d. diſput. 34. ſect.1. à num. 41.* Paol.
Layman. *dict.part.4.cap.2. num.2. verſ.quarta exceptio,*
Sayr.*dict.lib.5.cap.13. à num.16.* vbi *à num 5.* explicat 18
in propoſito incipere feſtum à primis Veſperis, &
finiri in ſecundis; dicto tamen Completorio, licèt
aliqui contradixerint, quos refert *num.8.* quos etiam
improbat Viuald.*tit.de interdict.§.5.n.13.* Sicut etiam
idem Sayr. *dicto loco, n.13.* contra Sot. & alios, quos
ſequitur Auil. *vbi proximè, verſ in explicando*, bene
reſoluit feſtiuitatem Natalis, Paſchatis, Pentecoſtes,
& Aſſumptionis, intelligi de primis diebus tan-
tùm, non de duobus, vel tribus ſequentibus, & hanc
teſtatur eſſe communem ſententiam ex Nau. Henriq.
Vgolin.& aliis,quos refert, & ſequitur Soar. *vbi pro-
ximè,*

*ximè, n.*38. Quamvis autem Palnd. vt refert Viuald. *d. §.*5. *n.*12. addant his feſtiuitatibus diem omnium Sanctorum, & dimidium omnium defunctorum, loquuntur ſine iuris fundamento, vt ſentit *proximè* citatus *c.*13. *n.*20. nec Palnd. affirmat quod ei imponit Viuald. ſed ſolùm quòd illum vehementer deſiderabat, interim tamen legem quamvis duram ſeruandam eſſe ſubdit ex reg.*l.proſpexit, ff.qui,& à quibus.* Sicut etiam quod aliqui ſcribunt de primo Regis aduentu iure non probari contra alios, quos refert Henriq. *d. c.*47.*in fin.lit.S,* bene aduertit Vgolin *d.§.*6.*n.*2. & fatetur Sayt.*d.c.*13.*n.*19. licèt addat probabile eſſe non videri intentionem Pontificis in hoc caſu communem ciuitatis lætitiam velle turbare, aut impedire.

19 In feſtiuitatibus prædictis ceſſatio à diuinis ſuſpenditur,& diuina Officia celebrari poſſunt, non ex conceſſione huius text.qui ſolùm de interdicto loquitur, & ideo ſecundùm rigorem ad ceſſationem trahi non poterat, ſed ex conſuetudine, & auctoritate grauiſſimorum Doctorum Academiæ,& Religionum Salmaticen.& ſic practicatum fuiſſe in feſto corporis Chriſti de anno 1584. teſtantur poſt Couar. *d.§.*5.*num.*3. Henriq.*d.lib.*12.*c.*53.§.3. Viuald. *d tit.de ceſſat.à diuinis,n.*9.Sayr.*d.lib.*5.*c.*19.*n.*6.Auil.*p.*6.*diſp.*1.*dub.*6. qui omnes fatentur hanc reſolutionem procedere ex vi conſuetudinis,non ex conceſſione aliqua iuris ſcripti, quia in hoc text.reſpectu ceſſationis nihil conceſſum reperitur, & ad hæc reducenda ſunt omnia, quæ latè in hoc articulo ſcribit Soar.*d.diſp.*39 *ſect.*2.*à n.*12.

20 *Altari nullatenus appropinquent.*] Vide Sayt.*de cenſuris, lib.*5.*c.*13.*n.*13.*cum ſeqq.*vbi ait interdictos prohiberi Altari appropinquare, & eorum oblationes accipi.

21 In gloſſ. *Sacramentis,*ibi,*permittebatur enim Baptiſma paruulorum, pænitentia morientium, & viaticum, Confirmatio in fronte,* &c. De his omnibus dixi *in collect. ad cap.non eſt vobis, de ſponſ. & ad c. quod in te,de pænit.& remiſſion.*

22 In ead.gloſſ ibi,*Tenet etiam matrimonium contractum tempore interdicti,*latè probaui *de offic. & poteſt.Epiſc. p.*2.*alleg.*32.*à n.*198.*cum ſeqq.*

23 In ead.gloſſ.ibi,*Permittebatur etiam confectio Chriſmatis.* Vide quæ notaui *ſupr. in collect. ad c. quoniam, n.*3.*hoc eod.tit.& lib.*

24 In gloſſ. *Sicut prius*, ibi, *& per hòc dic quòd non ſolùm Miſſæ ordinariæ poterunt dici,ſed etiam peculiares.* Notatur ad hoc, quòd in feſtiuitatibus exceptis licèt honeſtius, & iuſtius ſit ſaltem quantum ad principalem Miſſam, quæ in Eccleſia celebratur, vt de feſto ipſo proprio dicatur, nihilominus tamen alia quæcunque Officia diuina, tam publica, quàm priuata, tam ordinaria, quàm extraordinaria, ſiue coniuncta ſint cum benedictionibus, ſiue abſque benedictionibus fiant, publicè celebrari poſſunt, vt per Sayt.*dict. lib.*5.*c.*13.*n.*10.

25 In gloſſ. *Aſſumptionis*, ibi, *ad veſperas, quia tunc quoad Officiorum celebrationem incipit dies.* Notatur ad hoc, quòd dies Eccleſiaſticus quantum ad Indulgentias, & cætera priuilegia, conſtituitur à veſperis in veſperas incluſiuè, vt per Tiraquel.*de retractu lig.*§.1. *gloſſ.*11.*n.*15.

26 In gloſſ.*Conceſſis,*ibi,*erant Fratres Minores, Prædicatores, & quidam alij priuilegiati, vt certis ſuis feſtiuitatibus celebrari poſſint tempore interdicti, hæc & ſimilia priuilegia ſunt reuocata.* Intellige de priuilegiis, quæ ante hunc text. non verò quæ poſtea conceſſa ſunt,ac proinde hîc reuocata eſſe ſolùm ea priuilegia celebrandi actiuè, non verò illa paſſiuè audiendi Diuina tempore interdicti,vt colligitur ex fine huius text.ibi, *Sufficere debeat, vt tempore interdicti modo præmiſſo diebus celebrent ſupradictis,* & Ita explicant Henriq. *dict. lib.*12.*c.*48.§.1.latè Sayt.*d.c.*13.*à num.*22. Fr Emman. *quæſt.Regul.tom.*2.*quæſt.*112.*art.*1.qui bene aduertunt Sixt. IV. & alios recentiores Pontifices poſt Bonifacium omnia priuilegia Prædicatoribus, & Minoribus antea conceſſa ad celebrandum tempore interdicti confirmaſſe,& de nouo,ſi opus eſſet,conceſſiſſe:vnde clauſ.*Non obſtantibus priuilegiis,*de qua *in hoc text.*non operatur reſpectu ſequentium priuilegiorum,quominus vel ipſe Pontifex, vel ſequentes ſucceſſores, per clauſulas ſpeciales, vel generales modo prædicto contrarium valeant concedere, neque enim ipſe ſibi, nec etiam ſucceſſoribus ſuis potuit legem imponere à qua non poſſint recedere,iuxta text.*in l.ſi quis,in princ.*ibi, *Nemo enim ſibi poteſt eam legem dicere,*&c. iuncto *cap. innotuit,verſic quamvis,de elect.* cum multis, quæ poſt Gabr. *commun.tit.de iure quæſito concl.*9. tradit Gonzal. *ad reg.*8.*Cancel.gloſſ.*35. *à n.*31.

Vtrùm autem hæc priuilegia Regularibus conceſſa poſt huius text.deciſionem ad celebrandum tempore interdicti, & admittendos laicos ad diuina eodem tempore, reuocata ſint per Concil.Trid *ſeſſ.*25.*de Regularib.cap.*12.*&* 22. quæſtio eſt dubia. Partem negatiuam,quòd ſcilicet non ſint reuocata,tuentur Henriq. *d lib.*13.*c.*48.§.1.Fr.Emman.*d.tom.*1.*q.*112.*art.*1.Sayt. *d.c.*13.*n.*24. *&* 25. Contrariam tamen ſententiam affirmatiuam conſtanter tuetur Nan.*d.c.*27.*n.*190.& latiùs *conſ.*7.*ſub tit.de priuilegiis in nouis*, cuius ſententiam veriſſimam eſſe contendit Nicol.Garc.*de benefic. p.*3.*c.*2. *n.*278. *cum ſeqq.* & ita conſultos ab Epiſcopo Abulenſi reſpondiſſe Illuſtriſſ. Card. S. Concil. Trid. interpretes teſtis eſt ipſe Garc. *p.*5. *c.*8. *n.*87. *verſ. ad octauum.* 27

De Verborum ſignificatione.

Tit. XII.

SVMMARIVM.

1 *Compendium huius text. refertur.*
2 *Papa non ideo videtur exemiſſe ſi aliquos recipiat in filios.*
3 *Exempti ſubiecti ſunt iuriſdictioni Legati de latere.*
4 *Papa eximendo à iuriſdictione cuiuſlibet Ordinarij non videtur eximere à poteſtate Legati de latere.*

Cap. Veniens. I. *Innoc. IV.*

PEr illa verba, poſita in priuilegiis, v. g. Hoſpitalariorum, *Recipimus vos in proprios filios Romanæ Eccleſiæ*, non ſiunt exempti à iuriſdictione Ordinarij, tamen non poſſunt excommunicari, ſuſpendi, vel interdici ab aliquo niſi à Papa,vel eius delegato. Quando autem datur priuilegium,v.g. ædificandi Eccleſias ſine licentia in locis deſertis, per loca deſerta intelliguntur illa, quæ non fuerunt culta à Chriſtianis vltra hominum memoriam; per hanc tamen declarationem non intendit Papa derogare defenſionibus, & aliis iuribus partium. Colligunt ex Ordin.Lap. Abb. Archid.Gemin.Ioan.Andr. Anchar. Domin.Monach. Franch. Viu.*in ration. lib.*5.*pag.*140. Alagona *in compend.pag.*794. remiſſiuè Ximen.*in concord.p.*2. 1

Dictos

Digitized by Google

2 *Dictos Fratres exemptos non intelligi*, &c.] Notatur ad hoc, quòd non ideo Pontifex videtur eximere ſi aliquos recipiat in filios, vt docet Eraſm. à Cochier *de iuriſd. Ordin. in exemptos*, *p.1 q.9.n.2.*

Reuocare, & ſuſpendere valeant, &c.] Ergo aliud eſt ſuſpendere, aliud reuocare, vt per Bald. Angel. Imol. & alios *in l. illa institutio, §. fin. ff. de hæred. inſtit.* Anchar. *conſ. 349. col. fin.* Butat. *deciſ. 452. n.2.*

3 *Vel Legato ab eius latere*, &c.] Ergo exempti ſubiecti ſunt iuriſdictioni Legati de latere, vt per Felin. *in cap. graue, n.3. de offic. Ordin.* Abb. *in cap.1. n.8. de offic. Leg.* *Rom. conſ. 398.* Villadieg. *in tract. de Legato, p.1. q.8.* *n.20.* latè Pariſ. *conſ. 23. num. 31. cum ſeqq. vol. 4.* Eraſm. à
4 Cochier *d. tract. p.2. q.2. n.7.* Nam Papa eximendo à iuriſdictione cuiuſlibet Ordinarij non videtur eximere à poteſtate Legati de latere, vt tradit Nau. *de datis, & promiſſis pro iuſtitia notab. 4. n.10. verſ. ſecundo per ea, quæ.*

Cap. De Conſtitutione. II.

Nicol. III.

1 IN *cap. ſi fortè, de elect.* manifeſtum, & euidens ſunt ſinonyma. Item Canonici alicuius Eccleſiæ, qui ſtatuunt non recipere in Canonicum aliquem mandante Papa, ſunt conſpiratores, & coniuratores contra ſanctam Eccleſiam Romanam ac libertatem, obedientiam, & auctoritatem ipſius, & vt tales ſunt puniendi ſecundùm ius. Item ſtatutum de non recipiendo aliquem ad mandatum Papæ eſt conſpiratio, & coniuratio contra libertatem, & auctoritatem Sedis Apoſt. & eſt deteſtabile, & illicitum. Colligunt ex Ordin. Lap. Abb. Archid. Gemin. Ioan. Andr. Anchar. Dominic. Monach. Franch. Viu. *in ration. lib. 5. pag. 340.* Alagona *in compend. pag. 794.* remiſſiuè Caſal. *in annot.* & Ximen. *in concord. p.1. & 2.*

SVMMARIVM.

1 *Compendium huius text. refertur.*
2 *Profeſſores regulæ S. Franciſci non ita Deo obligantur vt compellantur ad omnia Euangelica Christi conſilia exequenda, ſed ſolùm ad vota emiſſa ſeruanda.*
3 *Fratres Minores ſunt incapaces bonorum in proprio, & in communi.*
4 *Fratribus Minoribus nullum ius, aut obligatio pro re temporali acquiritur.*
5 *Legari an poſſit Religioni Minorum, oſtenditur.*
6 *Dominium pecuniarum, quæ Franciſcanis in eleemoſynas dantur, remanet apud donantem, aliorum verò omnium apud Papam.*
7 *Donanti pecunias in vſum Fratrum Minorum integrum eſt illas liberè, & abſque vlla cauſa ſibi reuocare antequam alienata in alium ſint.*
8 *Reuocandi ius expirat donantis morte, nec tranſit ad eius hæredes.*
9 *Legatum factum Fratribus Minoribus valet quando in legando modum licitum teſtator expreſſit, & tūc res eſt vendenda, vt Fratribus æſtimatio detur.*
10 *Legatum non valet quando Fratribus Minoribus legatur domus ad habitandum, aut ibi conſtruendam Eccleſiam ſi non egeant ea domo.*
11 *Legatum rei immobilis quando fit abſolutè Fratribus Minoribus, valet, & debetur æſtimatio.*
12 *Legatum Fratribus Minoribus relictum non valet, ſi in eo exprimatur modus non illis permiſſus.*
13 *Legatum annuorum redituum Fratribus Minoribus relictum an valeat? remiſſiuè.*
14 *Iudex tam Eccleſiaſticus quàm ſæcularis poteſt ex ſuo mero officio nemine petente compellere hæredem, vt adimpleat legatum Fratribus Minoribus relictum.*
15 *Fratribus Minoribus illicitum eſt denuntiare iudici, vt ex officio compellat hæredem adimplere legatum ei relictum.*
16 *Verba in ſtatuto debent fideliter ſicut prolata ſunt, & ad literam exponi.*
17 *Nouitios ad profeſſionem admittere in Religionibus Minorum eſt primariò, & originaliter apud Generalem, & ſecundariò apud Prouinciales.*

Cap. Exiit. III.

COnſtitutio hæc ampliſſima multa dubia declarat, quæ poſſunt occurrere circa regulam ſancti Franciſci, præcipuè an Fratres Minores illius Regulæ profeſſores ſint ad omnia Euangelij conſilia obligati, & vtrùm aliquid proprium habere, & pecuniam recipere, legataque ſibi relicta agnoſcere valeant, cùm multis aliis hic luculentiſſimè reſolutis. 1

In primis quia, &c.] Notatur ad hoc, quòd profeſſores 2 regulæ S. Franciſci non ita Deo obligantur, vt compellantur ad omnia Euangelica Chriſti conſilia exequenda, ſed ſolùm ad vota emiſſa ſeruanda, & ad ea, quæ in regula tanquam præcepta, prohibita exprimuntur, vt docet Azor. *inſtit. moral. p.1. lib.12. c.14. q.1.*

Porro cum ipſa regula, &c.] Notatur ad hoc, quòd 3 Fratres Minores ſunt incapaces bonorum in proprio, & in communi, vt per Nau. *commento 2. de Regularib.* *n.3.* Peregr. *de iure fiſci, lib.3. tit.14. num.1.* Fr. Emman. *quæſt. Regul. tom.3. q.29. art.8.* Azor. *inſtit. moral. part.1.* *lib.2. c.9. col. mihi* 107.

Si tamen ipſe, &c.] Ex hoc verſ. ibi, *In ipſa pecunia ni-* 4 *hil omnino Fratres iuris habeant*, &c. colligitur pro re temporali nullum ius, aut obligatio Fratribus Minoribus acquiri, vt per Bart. *lib.2. Minoritarum, diſt.7. c.2.* *n.32.* Sanch. *in præcepta Decalogi, tom.2. lib.7. c.26. n.58.*

Ad hæc quia Fratribus, &c.] Notatur ad hoc, quod 5 poteſt Religioni Minorum legari, vt per Sanch. *d. c.26.* *n.9.* vbi *n.11.* limitat modò id legatum non ſit tantæ quantitatis, vt præſumatur fieri in fraudem, id eſt, relinqui hæreditatem ſub nomine legati.

Cæterum cùm in eadem regula, &c. ibi, *ita tamen quòd* 6 *penes ipſum dantem dominio*, &c.] Colligunt ex his verbis Doctores dominium pecuniarum, quæ Franciſcanis in eleemoſynas dantur, remanere apud dantem, aliorum verò omnium ſiue vnico, ſiue pluribus vſibus conſumptibilium, & aliorum omnium vt domorum, & Eccleſiarum, quas Franciſcani habent, dominium eſſe penes Pontificem. Ita Sot. *lib.4. de iuſtit. q.1. art.1. col. antepen. verſ. hiſce tamen minimè obſtantibus*, Alcoz. *lib. de ludo, c.17. ad fin.* Salon. *2.2. q.62. in init. tract. de dominio, q.1. art.2. concl.1.* quod infert ex concluſ. vnica, Rebel. *de obligat. iuſtit. p.1. lib.1. q.7. sect.4. num.33.* Fr. Emman. *quæſt. Regul. tom.2. q.125. art.6.* quos refert, & ſequitur Sanch. *d. tom.2. lib.7. cap.18. num.15.* Quamvis Nauar. *in apolog. de redditibus q.1. toto mon.17.* indiſtinctè tenuerit dominium rerum donatarum Franciſcanis eſſe apud Pontificem, & quicquid Mench. *illuſt. lib.1. c.17.* *num.10.* & Azor. *inſtit. moral. part.1. lib.12. cap.24. q.5.* dicant omnium rerum, quæ in numero, pondere, & menſura conſiſtunt, & vſu ipſo conſumuntur, dominium eſſe penes eos, qui eas donant, donec illas ipſi Franciſcani conſumpſerint, donando, vendendo, & permutando; aliarum verò rerum dominium eſſe penes

by Google

nes Sedem Apoſtolicam. Nec obſtat Ioan. XXII *in Extrauag.ad conditorem,de verb. ſignif.* abdicaſſe à ſe, & à Sede Apoſt.totum dominium rerum Fratrum Minorum, quia poſtea Alex. VI. & alij Pontifices idem dominium recepere,vt habetur in priuilegiis Fratrum Minorum, *verbo Paupertas.*

7 Vnde deducitur integrum eſſe donanti pecunias in vſum Fratrum Minorum eas liberè, & abſque vlla cauſa ſibi reuocare antequam alienatæ in alium ſint, quia remanet verus illorum dominus, ſicuti bene docent Bart.*in tract. Minoritarum, lib.2. diſt.3. cap.2.* Meneh.*d.c.17.*Azor.*d.lib.12.c.24.q.5.*ac proinde Pontifex poterit ad libitum reuocare omnia alia Fratrum Minorum bona, quorum dominium diximus *ſuprà* ad Pontificem transferri, quia eadem eſt ratio cùm ſit verus eorum dominus, ita Sot. & Salon. *citatis locis,* Leſſ. *de iuſtit. lib.2. cap.4. dub.5. num. 19. verſ. contra quia Sedes.*

8 *In eo verò caſu,*&c.ibi,*non obſtante concedentis morte.*] Ex his verbis colligitur huiuſmodi reuocandi ius expirare donantis morte, nec tranſire ad eius hæredes, ita Cordub.*in reg.S.Franciſci, c.6.q.11. punct.*4.Couar. *lib.1.var.c.14. n.16. immediatè ante, verſ. his equidem,* Fr Emman *quæſt.Regul.tom.2.q.126.art.1.* Sanch.*dict. lib.7.c.18.n.18.*

9 *Si verò modum licitum,* &c.] Notatur ad hoc, quòd quando modum licitum Fratribus Minoribus in legando teſtator expreſſit,tunc valet legatum, & res eſt vendenda, vt Fratribus æſtimatio detur, vt per Sanch. *d.c.26.n.16.*vbi *n.22.* poſt Corduh.*in reg.D.Franciſci,*
10 *c.6.q 11.punct.2.dub.1.ad finem.* reſoluit quòd non valet legatum quando Fratribus Minoribus legatur domus ad habitandum, aut ibi conſtruendam Eccleſiam, ſi Minores non egeant ea domo,vt propriam domum, aut Eccleſiam extendant, & vt cum illa contineant, vel vt inhabitent, aut Eccleſiam in ea ædificent, contra Fr.Emman. *quæſt Regul. tom.2. quæſt.126.art.1. ad finem.*

11 *Abſque modi expreſſione,*&c.] Notatur ad hoc,quòd quando legatum rei immobilis fit abſolutè Fratribus Minoribus, nempe illum explicando vſum, valet tale legatum, & debetur æſtimatio, vt per Bart. *in tract. Minoritarum, lib.2.diſt.4 cap.1.n.19.* Sorb. *in compend. priuil. Mendicant. verbo legata, in ſuis annot. verſ.idem dicendum,* Spin. *in ſpeculo teſtament. gloſſ.12. in princ. n.39.*Fr.Emman.*d.tom.2.q.126.art.1.*Sanch.*d.cap.26. num.28.*

12 *A tali legato, & eius receptione per omnem modum Fratres abſtineant.*] Probat hic §.quòd ſi in legato Fratribus Minoribus relicto exprimatur modus non illis permiſſus, vt ſi legetur vinea, vt ab eis excolatur, vel alia res immobilis vt ab ipſis retineatur, debent per omnem modum abſtinere à receptione talis legati, vt colligit Sanch.*d.cap.26.n.17.* vbi *n.28.* poſt Bart.*d. lib.2.diſt.2.c.1.n.9.* & Soth. *d.verſ.idem dicendum,* ac Fr.Emman.*d.art.1.*ſubdit tale legatum prorſus non valere, nec tunc deberi æſtimationem, nec eam poſſe recipi à Fratribus tanquam debitam.

13 Verùm autem & quando legatum annuorum redditum Fratribus Minoribus relictum valeat,latè differit Sanch.*d.cap.26.n.33.cum ſeqq.* & diximus *in collect.ad Clem.exiui,* §.*cùmque annus redditus,hoc tit.*

14 *Etiam Prælati, & ſæculares,* &c.] Notatur ad hoc, quòd poteſt iudex tam Eccleſiaſticus, quàm ſæcularis ex ſuo mero officio nullo petente compellere hæredem, vt adimpleat legatum Fratribus Minoribus relictum, vt per Bart *in tract Minoritarum, lib.2.diſt.7.*
15 *cap.3. num.41.* Sanch. *d. cap.26. num.61.* non ideò illicitum eſt ipſis Fratribus denuntiare iudici, vt ex officio compellat, quippe hoc non faciunt quaſi habentes aliquid iuris in tale legatum, ſed admonendo iudicem extraiudicialiter, vt ille ex officio ſuo cogat: ita Syluest.*in ſum.verbo hæreditas 1.q.7.dub.1.n.10.*Redoan.*de ſpoliis clericorum, q.8.in princ.n.47.*Cordub.*in reg.*D.Franciſci *c.6.q.11.punct.4.* Fr. Emman.*d.q.126. art.4.in fin.*Sanch.*dicto c.16.n.62.*

Itaque ſub pœna, &c.] Ex hoc text.ibi, *ſicut prolata eſt, ſic fideliter exponantur ad literam,* colligitur quòd 17
in ſtatuto verba debent fideliter ſicut prolata ſunt, & ad literam exponi quadam grammaticali intelligentia, vt per Cott.*in memoralib.verbo ſtatuta, pag.786.*

Sed quoniam, &c.ibi, *licere non ſolùm Generali, ſed* 18
etiam Prouincialibus Miniſtris perſonas fugientes à ſæculo in Fratres recipere.] Ex hoc text. colligitur in Religionibus Minorum ius admittendi nouitios ad profeſſionem eſſe primariò, & originaliter apud Generalem, & ſecundariò apud Prouinciales, vt poſt multos à ſe relatos docet Fr. Barth. de Vecchis *in praxi ſeruanda in admittendis ad Religionis ſtatum nouitiis, d.11.dub.1.n.13.* vbi *n.14.* ampliat ad Fratrem laicum in Miniſtrum electum.

Cap. Priuilegium. IV.

Bonif. VIII.

PRiuilegium quando conceditur vt Monachi, vel 1
Fratres habitantes in cellis ſpectantibus ad monaſteria non poſſint excommunicari ab Ordinario,nec cellæ interdici, nomine cellæ intelliguntur tantùm loca ſolitaria, & ſecreta ab hominum conuerſatione ſeparata ad Deo vacandum, non Prioratus Eccleſiæ, nec capellæ, nec in eis commorantes. Colligunt ex Ordinar. Archid Gemin. Ioan.Andr.Anchar.Domin. Monach. Franch. Viuian. *in ration. lib. 5. pag. 431.* Alagona *in compend.pag.795.* remiſſiuè Ximen. *in concord. p.2.*

SVMMARIVM.

1 *Priuilegiato aliquo vt poſſit conferre beneficia clericorum, appellatione clericorum ſuorum qui contineantur, oſtenditur.*

2 *Familiares verè dicuntur illi, qui expenſis alicuius continuè domeſtici commenſales exiſtunt.*

3 *Familiaritas vt contrahatur requiritur mens, & dens.*

4 *Familiaris de præterito præſumitur familiaris in futurum, niſi probetur contrarium.*

Cap. Sicut nobis. V. & vlt.

PRiuilegium quando conceditur alicui, vt poſſit 1
conferre beneficia ſuorum clericorum cedentium, vel decedentium, tunc in hoc, vel ſimilibus caſibus nomine ſuorum clericorum intelliguntur illi clerici, qui ſunt familiares, & viuunt expenſis priuilegiati continuè domeſtici commenſales, etiamſi contingat aliquando aliquos ex illis abeſſe pro negotiis gerendis priuilegiati. Colligunt ex Ordin. Lap. Abb. Archid. Gemin. Ioan.Andr. Anchar.Domin.Monach. Franch. Viu. *in ration. lib. 5. pag. 341.* Alagona *in compend. pag.796.* remiſſiuè Ximen. *in concord p. 2.*

Verè tui clerici familiares exiſtunt, & in tuis expen- 2
ſis,&c.] Notatur ad hoc, quòd familiares verè dicuntur illi,qui expenſis alicuius continuè domeſtici commenſales exiſtunt, vt per Gom. *in reg.de impetr.benef. vacant.*

*vacant.q.*13.Boër.*deciſ.*213.*num.*13.*&* 15. Maſcard.*de probat. concl.*355. Fr. Emman. *quæſt.Regul.tom.*2.*q.*67. *art.*1.Surd.*deciſ.*35. *num.*16. Gonzal. *ad reg.*8. *Cancel.*
3 *gloſſ.*51.*à n.*16. Ad contrahendam enim familiaritatem requiritur mens, & dens, & ſic præſtatio victus, vt per Menoch.*de arbitr.caſu* 552.*n.*2.*&* 5.Rot.*in Hiſpalen. portionis* 2.*Martij* 1614. coram Andrea, impreſſa per Farinac.*deciſ.*584. *n.*3.*p.*1.*recent.* cuius memini *de effic.Epiſc.p.*2.*alleg.*5.*n.*20.

4 Et ſic familiaris de præterito præſumitur etiam familiaris in futurum niſi probetur contrarium, vt per Gom.*d.q.*13.*n.*5.*in fin. verſ. eſt tamen verum*, Simonet. *de reſeruat.q.*36.*num.*4. Gambar. *de officio Legati,lib.*3. *n.*164.Rot.*d.deciſ.*584.*n.*2. vbi *n.*3. ſubdit quòd familiaritas ceſſat vbicunque familiaris fuit licentiatus,& dimiſſus; & quòd familiaritas plenè probetur per teſtes deponentes de ſcientia, & communi reputatione cenſuit eadem Rot.*deciſ.*116.*n.*1.apud Farin.*part.*2. *recent.*

DE REGVLIS IVRIS.

SVMMARIVM.

1 *Regulæ in dubio inhærendum eſt donec exceptio probetur.*
2 *Iudicandum eſt ſemper ſecundum regulam.*
3 *Intentionem ſuam fundatam habet, qui habet regulam pro ſe.*

1 IN gloſſ.rubr.ibi, *Potior eſt eius cauſa pro qua facit regula*, &c. Notari ſolet ad hoc quod regulæ in dubio inhærendum eſt donec exceptio probetur,ſequuntur omnes *hic*, gloſſ. & Doctores *in l. omnis definitio,ff.eod.*Bart.*in l.quoties, ff. ſi quis caution.* Iaſ. *in l. cætera,n.*9.*ff de legat.*1.Tiraq.*de retractu lig.*§.1.*gloſſ.*9. *n.*11.Pariſ.*conſ.*11.*n.*17.*lib.*2.Aym.*conſ.*25.*n.*8.Roland. *conſ.*81.*n.*4.*lib.*1.Molin.*de primog.lib.*3.*c.*4.*n.*33. Burg. de Pace *l.*3.*Tauri,n.*84. Menoch. *remed.*14.*recup.n.*32. *& conſ.*88.*n.*61.*& conſ.*187.*n.*25. Couar. *variar.lib.*1. *c.*12.*n.*4.Riminald *in* §.*vlt.n.*77. *Inſtit. quibus alienare licet*, Surd.*deciſ.*255.*n.*2.*& deciſ.*312.*n.*40.*cum ſeqq. & conſ.*356.*num.*18. Card. Mantic.*de coniect.vltim.volunt. lib.*5.*tit.*15.*n.*31.Brunor. à Sole *in locis communib.verb. regula*, Cald.Pereira *de extinct.emphyt.c.*2.*n.*26.Gonzal. *ad reg.*8.*Cancel gloſſ.*8.*n.*70.*cum ſeqq.* Monet. *de diſtribut,quotid.p.*1.*q.*9.*n.*56.*& p.*2.*q.*10.*n.*25. Aloyſ.Ricc. *in deciſ.Curia Archiepiſc. Neapol.deciſ.*138.*n.*1.*p.*2. & regulæ eſt ſtandum donec probetur limitatio, idem Aloyſ.Ricc *d p.*2.*deciſ.*107.*n.*2.

2 Et ſecundum regulam ſemper eſt pronuntiandum, vt per Tiraq.*de retractu lig.*§.1.*gloſſ.*9.*n.*211.Mendez à Caſtro *in praxi Luſit.lib.*2.*c.*15.*n.*9.ita vt ab ea non ſit recedendum, niſi contrarium expreſsè reperiatur in iure, Bertazol. *in repet. l. ſi quis maior, num.*604.*C.de tranſact.*

3 Et qui habet regulam pro ſe, habet intentionem ſuam fundatam, ſecundùm Gutier. *de iuram. confirm. p.*1.*c.*1.*n.*64.*& pract.lib.*3.*q.*4.*n.*13.*& q.*76. *n.*8. Bernard.Græuæ. *ad pract. Cameræ Imper. lib.*1.*concluſ.*36. *conſid* 1.Card.Tuſch.*tom.*6.*lit.R,concl.*94. Mar.Anton. *var.reſol.lib.*2.*reſol.*59.*caſu* 12.ita vt ab onere probandi releuetur,ex Maſcard.*de probat.concl.*1261.

SVMMARIVM.

1 *Beneficium Eccleſiaſticum non poteſt licitè ſine inſtitutione Canonica obtineri.*
2 *Beneficium Eccleſiaſticum qui ſine Canonica inſtitutione obtinet an ſit verus beneficij poſſeſſor, oſtenditur*, n.3.& 4.
5 *Beneficium largo modo ſumptum comprehendit dignitates, perſonatus, & Eccleſias omnes cum cura, & ſine cura.*
6 *Beneficium Eccleſiaſticum non præſcribunt à principio Canonicam inſtitutionem non habentes, quamuis cum titulo colorato, & bona fide poſſideant.*
7 *Verbum*, poteſt, *negatiuè poſitum neceſſitatem importat.*
8 *Poſſe id dicimus quod licitè poſſumus.*
9 *Poſſe quis non dicitur, quod inhoneſtè poteſt.*
10 *Clericus poſſeſſor beneficij tenetur titulum ſuæ poſſeſſionis oſtendere ſi requiratur ab ordinario Superiore.*
11 *Ordinarius non excluditur per regulam de triennali poſſeſſore, licet excludatur tertius inquietans in beneficio.*
12 *Princeps ad oſtenſionem titulorum cogere poteſt Magnates Regni obtinentes iuriſdictionem, & alia iura Regalia ſuper quibus habet fundatam intentionem iure communi.*
13 *Emphyteuta compellitur à domino directe ad oſtendendum titulum.*
14 *Vaſſallus compelli poteſt à domino ad oſtendendum titulum inueſtituræ.*

REGVLA I.

Beneficium Eccleſiaſticum non poteſt licitè ſine inſtitutione Canonica obtineri.

DEſumitur ex *c.*3.*de inſtit.& ex cap. relatum* 11.*de iurepatron.* & tradunt multipliciter explicantes 1
Duen.*reg.*77. Ioan.Selu.*de beneſic.part.*3.*q.*25.*à princ.* Rebuff.*in cap.poſtulaſtis in gloſſ. verbo pertinere, n.*12. *cum ſeqq.de cleric.excomm. miniſt.* Lambert. *de iurepatron.p.*3.*lib.*2.*in* 2.*art.*3.*quæſtionis princip.à n.*4.Brunor. à Sole *in quæſt.legal.q.*38. *à n.*1. Aloyſ. Ricc.*in collect. deciſ.p.*5.*collect.*1814.& ad beneficia Regularia ampliat Gonzal.*ad reg.*8. *Cancel.gloſſ.*8.*n.*18. vbi *gloſſ.*15. §.1. *n.*14. per hanc regul. tenet vacationem beneficij dici per obitum ius habentis, & non poſſeſſionem ſolam obtinentis.

Hinc illum,qui beneficium Eccleſiaſticum ſine Canonica inſtitutione obtinet, verum beneficij poſſeſ- 2
ſorem dicendum non eſſe reſoluunt Oldrad. *conſil.* 1. *num.*4. Panorm. *in cap.paſtoralis, n.*27.*de cauſa poſſeſſ.* Coſmas *in pragm. ſanct. tit. de pacificis poſſeſſ.* §. *Ordinarij,verbo inquirant, col.*6.*in paruis, & verbo poſſideat ad fin.*ex ea ratione,quia vbi ius reſiſtit, poſſeſſio dari non poteſt, *l.qui vniuerſas* 30.§.1. *verſ. namque locum, ff de acquir.poſſeſſ.* atqui ius reſiſtit,& prohibet ne beneficium Eccleſiaſticum ſine Canonica inſtitutione obtineatur,patet ex hac reg. ibi, *non poteſt*, quod verbum manifeſtam denotat legis reſiſtentiam, ex citatis *infrà num.* 7. Igitur, &c. Deinde probatur quia id, quod non poteſt obtineri niſi habito reſpectu ad certam cauſam ſi ſine illa obtineatur, verè, & propriè non poſſidetur, *cap.ex tranſmiſſa* 8.*vbi gloſſ. verbo, & ab eo, de reſtitut. ſpoliat.* atqui beneficium Eccleſiaſticum non poteſt obtineri, niſi habito reſpectu ad certam cauſam, nempe ad Canonicam inſtitutionem,

quæ

quæ nihil aliud eſt quàm prouiſio ſuperioris, ex Dyn. *hic, à n.* 17. & Rebuff. *in praxi, tit. quot modis beneficia acquirantur, & tit. canonica inſtitutio.* Igitur, &c.

3 Verùm contrariam ſententiam probarunt Anchar. *in princ.* Innoc. Butr. & Panorm. ſibi contrarius *n.* 21. Bero. *n.* 86. *in cap. in literis* 5. *de reſtit. ſpoliat.* Pro quibus facit, quia regula eſt, quòd proprietas, & poſſeſſio longè differunt, & ita vnum ſine altero haberi poſſunt, *l. naturaliter* 12. *ff. illo tit. in* §. *nihil commune*; ſed hæc regula in beneficio Eccleſiaſtico immutata non reperitur: ergo beneficium Eccleſiaſticum ſine Canonica inſtitutione verè, & propriè non poſſideretur, nec daretur ſpoliato de illo reſtitutio, niſi priùs probaret canonicam inſtitutionem: patet, quia ſpoliatus non aliter reſtituitur ad beneficium, quàm ſi probet ſe de illo tempore ſpoliationis poſſediſſe, *cap. conſultationibus* 10. *ad fin.* ibi, *poſſeſſionem, de offic. deleg.* atqui ſpoliato de beneficio datur reſtitutio abſque eo quòd probet canonicam inſtitutionem, *d. cap. in literis,* ibi, *Prius de violenta electione, quàm de canonica inſtitutione.* Igitur, &c. Iuuat text. *in cap. cùm noſtris, verſ. auditor,* ibi, *quia talis poſſeſſio,* vbi expendit Panorm. *n.* 6. *de conceſſ. præb.* text. etiam *in cap. licèt* 28. *iuncta gloſſ. verbo se non vocato, de præb. hoc lib.*

4 Qua ſententia retenta non obſtant quæ pro prima *ſuprà* expendimus, nam ad text. *in præſenti*, reſpondetur non ſimpliciter reſiſtere cuicunque acquiſitioni beneficiorum, ſed reſiſtere tantùm licitæ acquiſitioni, vt patet ex verbo, *licitè*, quaſi ſit ſenſus, beneficium Eccleſiaſticum non poteſt licitè ſine canonica inſtitutione obtineri, non tamen negat Pontifex quòd illicitè etiam ſine canonica inſtitutione obtineri, & conſequenter poſſideri poteſt, vt conſiderant Panorm. *d. n.* 21. Coſm *d. verbo poſſideat ad fin.* quicquid hoc non aduertat gloſſ. *hic verbo licitè.* Ad ſecundum antequam reſpondeamus, notanda eſt differentia inter ea, quæ ſimpliciter, & abſolutè obtineri poſſunt, & inter ea, quæ obtineri non poſſunt niſi habito reſpectu ad certam cauſam, quòd priora non ſint ſimpliciter, & abſolutè poſſibilia, vt ſic loquamur, ſi cum animo poſſidendi ſimpliciter, & ſine reſpectu ad illam cauſam apprehendantur, verè & propriè poſſidentur, iuxta reg. *l.* 6. §. *qui ad nundinas, in fine,* ibi, *intelligitur poſſidere, ff. de acquir. poſſeſſ.* poſteriora verò non ita, ſed oportet quòd apprehendantur per reſpectum ad illam cauſam ex qua obtineri poſſunt; nam cùm ſimpliciter, & abſolutè poſſibilia non ſint, *d. verſ. namque locum*, ſed tantùm poſſideri poſſint per reſpectum ad aliquam cauſam, iuxta ſupradicta, ſi abſque illo reſpectu apprehendantur, non dari poteſt animus poſſidendi rem eo modo, quo poſſideri poteſt, vt patet, ſubindéque deficit poſſeſſio, arg. *l.* 3. *in princ.* ibi, *animo, & l. quemadmodum* 8. ibi, *niſi animo, ff. eod. tit. de acquir. poſſeſſ.* Ad argumentum igitur in forma negamus maiorem, nam etiamſi ea, quæ non poſſunt obtineri niſi habito reſpectu ad certam cauſam ſi ſine reſpectu ad illam obtineantur, non dicuntur verè, & propriè poſſideri, iuxta modò dicta, ſi tamen per reſpectum, ad illam, hoc eſt, habita ratione illius cauſæ acquirantur, etiam ſine illa cauſa, quia fortaſſe à parte rei nulla eſt, verè & propriè poſſidentur, nec contrarium probat *d. cap. ex tranſmiſſa,* etenim text. ille ad probandam mariti poſſeſſionem non requirit deſponſationem legitimam in particulari, id eſt, validam, & canonicam in illo caſu; patet, nam quamvis, matrimonium de nullitate in illo caſu arguatur, nihilominus maritus dicitur verè, & propriè poſſidere. *cap. ex conqueſtione* 10. *eod. tit.* ſed requirit deſponſationem legitimam, id eſt, apparentem, ſeu coloratam, vt appellant, quæ legitima dicitur, quia ex ſe ſecundùm leges in communi non conſideratis impedimentis in particulari valere poterat, & ſatis eſt ad oſtendendum, quòd maritus vxorem aliquando liberam, & vti talem ſimpliciter impoſſibilem per reſpectum ad cauſam, nempe matrimonium, & ita verè, & propriè poſſidebat, iuxta ſupradicta.

In gloſſ. *Beneficium*, ibi, *ſumitur hîc beneficium largo modo, vt comprehendat dignitates, perſonatus, Eccleſias omnes cum cura, & ſine cura.* Ita Rebuff. *in tract. nomin. q.* 9. *n.* 5. Nicol. Garc. *de benef. p.* 1. *c.* 6. *n.* 37. 5

In ead. gloſſ. ibi, *Et ſic nota caſum in quo non currit præſcriptio*, &c. Notatur ad hoc, quòd à principio canonicam inſtitutionem non habentes beneficium Eccleſiaſticum non præſcribunt, quamvis cum titulo colorato, & bona fide poſſideant, vt tenent gloſſ. magna *ad med. in cap. contingit, de dolo,* communis, vt per Balb. *de præſcript.* 1. *p.* 5. *princ. n.* 8. Bero. *in cap. cura, n.* 11. *de iurepatr.* Cou. *in reg. poſſeſſor, p.* 2. §. 10. *n.* 9. Cald. Pereira *de renouat. emphyt. q.* 15. *n.* 22. mouentur, quia ſi beneficium Eccleſiaſticum præſcriberetur, per præſcriptionem, & ita ſine canonica inſtitutione, poſſet licitè obtineri; patet, nam ea, quæ præſcribuntur poſt impletam præſcriptionem abſque vllo alio titulo ex vi præſcriptionis licitè obtinentur, gloſſ. *verbo nouerit, in cap. vigilanti* 5. *de præſcript. & in cap. vlt. verbo nulla, eod. tit.* Anton. Gom. *l.* 3. *Tauri, n.* 125. Mench. *illuſtr. c.* 74. *à princ.* Perez *lib.* 5. *Ordin. col.* 2. *ad fin. pag.* 140. Atqui beneficium Eccleſiaſticum non poteſt ſine canonica inſtitutione obtineri, vt dicit hæc reg. Igitur, &c. Secundò pro hac parte adducitur text. *in cap. vnic. de eo qui mittitur in poſſeſſ. hoc lib.* vbi in beneficiis Eccleſiaſticis prohibetur miſſio in poſſeſſionem ex primo, & ſecundo decreto, propter contumaciam rei abſentis, nè (inquit Pont.) ad ea ingreſſus patere valeat vitioſus, atqui ſi præſcriptio admittatur, patebit vitioſus ingreſſus ad beneficia, vt palàm eſt. Igitur, &c. Tertiò probari ſolet hæc ſententia ex eo, quia iura publica non præſcribuntur, *l. præſcriptio* 5. ibi, *iuri publico non debet obſiſtere, C. de operib. public.* 6

In gloſſ. *Non poteſt*, ibi, *hac dicta poteſt, negatiuè poſita, vt hîc, neceſſitatem importat.* Ita Auil. *ad c.* 3. *Prætorum in gloſſ. puedan*, Lancel. Gallia *in conſuetud. Alex. in gloſſ. non poſſit, in princ.* Fuſch. *lit. P, ſing.* 57. Molin. *de primog. lib.* 2. *c.* 11. *num.* 12. Bernard. *reg.* 487. Tiraq. *de iure mariti, gloſſ.* 4. *n.* 1. & 11. Couar. *in cap. quamvis pactum, p.* 2. §. 4. *n.* 4. Meneh. *quæſt. frequent. c.* 14. *n.* 3. Hyppol. *conſ.* 65. *n.* 17. *vol.* 1. Azeued. *l.* 1. *n.* 1. *tit.* 5. & *l.* 4. *n.* 1. *tit.* 6. & *l.* 8. *n.* 1. *tit.* 10. *lib.* 3. *nouæ recop.* Gutier. *in repet. l. nemo poteſt, n.* 145. *ff. delegat.* 1. Cald. Pereira *de poteſt. eligendi, c.* 10. *n.* 1. & *n.* 42. & *de reſol. emphyt. c.* 3. *n.* 1. Sanch. *de matrim. lib.* 6. *diſp.* 38. *n.* 20. Cened *ad Sextum collect.* 18. *n.* 4. Petr. Henriq. *reſponſ. opuſc.* 2. *n.* 33. Franc. Molin. *de ritu nupt. lib.* 3. *q.* 41. *n.* 31. Rot. *deciſ.* 515. *n.* 3. *p.* 1. *recent.* quorum plures refero ego ipſe *in tract. de diction. vſufreq. dict.* 267. *n.* 3. ſecundum Lugdun. impreſſ. 7

In gloſſ. *Licitè*, ibi, *id enim dicimus poſſe quod licitè poſſumus.* Ita Alciat. per text. *ibi, in l. Nepos Proculo, ff. de verbor. ſignif.* Bertaz. *de clauſulis inſtrum. clauſ.* 27. *gloſſ.* 13. *n.* 5. Ego ipſe *d. dict.* 267. *n.* 7. Hinc è contrario poſſe quis non dicitur quod inhoneſtè poteſt, *d. l. Nepos Proculo,* Surd. *conſ.* 203. *n.* 44. Menoch. *conſ.* 901. *num.* 61. 8 9

In gloſſ. *Obtineri*, vlt. ibi, *& nota quòd hæc regula eſt in argumento contra Clericum, qui eſt in quieta poſſeſſione beneficij ſui, & petitur ab eo titulus poſſeſſionis,* &c. Notatur ad hoc, quòd Clericus poſſeſſor beneficij tenetur titulum ſuæ poſſeſſionis oſtendere, ſi requiratur ab Ordinario, ſuperiore, vt per Couar. *in reg. poſſeſſor, p.* 2. §. 10. *num.* 9. *col.* 2. Marant *de ordine iudic. p.* 4. *diſt.* 13. *num.* 4. Caputaquen. *deciſ.* 116. *part.* 3. 10

Nan.*conſ.4 ſub tit.de offic Ordinar.* Selu. *de benef. p.3. q.25.verſ.& concludendo*, Coſm. *in pragmat ſanct.tit.de pacificis poſſeſſoribus in §. Ordinarij,in gloſſ. verbo inquietant*, Duen.*reg.77.*Valaſc.*de iure emphyt. q.8. n.6.* Bernard.*reg.236.*vbi Salzed. *in addit.* Fuſc. *lit.C, ſing.* 8. Menoch. *de præſump.t.lib.3.præſ.132.num.46.cum ſeqq.* Perez *l.3.tit.16.lib.8.Ordin. pag.327.*vbi ait, quòd licèt per regulam de triennali poſſeſſore excludatur tertius inquietans in beneficio, non tamen excluditur Ordinarius. Maſcard.*de probat.concl.1372.* Azeued.*l.2 n.5.tit.1. lib.4.nouæ recop.* Zerol.*in praxi Epiſcop.p.1.verbo Bulla, verſ.ad quintum*, Aloyſ.Ricc.*in collect. deciſ. p.5. collect. 1817.* Mar.Anton.*var.reſol.lib.1 reſol.90.n.7.*

12 Amplia in profanis, & primò vt poſſit Princeps ad oſtenſionem titulorum cogere Magnates Regni obtinentes iuriſdictionem, & alia iura Regalia ſuper quibus habet fundatam intentionem iure communi, vt
13 poſt multos receptum aſſerit Valaſc. *de iure emphyt. lib.1.q.8.n.21.* Secundò vt poſſit emphyteuta compelli à domino directo ad oſtendendum titulum, ſecundùm Corbul.*de iure emphyt.ſub tit.de cauſa priuationis ex eo, quòd emphyteuta non oſtendit domino inſtrumentum renouationis*, Bellug.*in ſpeculo Principum,rub.28. §.præterquam durum,n.19.* Steph. Gratian.*diſcept.forenſ.c.188. n.31.cum ſeqq.* Tertiò amplia in vaſſallo ex Maſcard.*d. concl.1372.n.36.* Stephan.Gratian. *proximè citato loco*, quicquid dicat Bernard.Græue. *ad pract. Cameræ Imper.lib.2. concl.69. in conſiderat.*

SVMMARIVM.

1 *Poſſeſſor malæ fidei vllo tempore non præſcribit*, & n.2. *& ratio præſtatur*, n.3.
4 *Poſſeſſor malæ fidei, nec immemoriali tempore præſcribit.*
5 *Bona fides in dubio in omni præſcriptione præſumitur præſumptione iuris.*
6 *Bona fides in præſcriptione immemoriali præſumitur præſumptione iuris, & de iure.*
7 *Præſcriptione immemoriali mala fides probari non poteſt niſi illis modis, quibus aliquid probatur contra præſumptionem iuris, & de iure.*
8 *Leges Ciuiles præſcriptionem cum mala fide admittentes ſunt abrogatæ, ita quòd etiam in foro Ciuili vim non habeant.*
9 *Iuri Canonico, non verò legi Ciuili ſtandum eſt in materia peccati.*
10 *Conſuetudines iniuſtæ, & peccati nutritiuæ inter laicos, & in foro Ciuili ex Pontificum auctoritate per Canones abrogantur.*
11 *Lex peccatis voluntariis ſubditorum vti poteſt in bonum commune, nunquam tamen poterit ob aliquam cauſam boni publici præſtare auctoritatem peccatis.*
12 *Præſcriptione completa, ſi quis incipiat habere malam fidem, an teneatur rem reſtituere, remiſſiuè.*

REGVLA II.

Poſſeſſor malæ fidei vllo tempore non præſcribit.

1 DE materia, & intellectu huius reg. vide Balb.*de præſcript.p.3.q.13.num.2. cum ſeqq.* Couar. *in reg. poſſeſſor,p.2.§.8.n.4.& §.11.num.3.cum ſeqq.* Caballin. *milleloq.797.* Bernard.*reg.578.* Cranet.*de antiq.tempor. p.4.§.materia illa,à n.16.& conſil.246.à princ.* Ludouic. Mexia *in tract. taſſæ panis, concl.1.à num.134.* Læl.de Zanch.*de priuileg.Eccleſiaſt. priuileg.22.n.10.& priuileg.69.à princip.* Anton.Gabr.*commun. tit. de præſcript. concl.1.n.55.cum ſeqq.& concluſ.3.* Molin. *de primogen. lib.2.c.6.n.67.* Gutier.*canonic.lib.1.c.34.n.68.cum ſeq.* Menoch.*de arbitr.caſu 225.à princ.* Cened. *ad Decret. collect.50.n.1.* Valaſc.*conſult.8. n.25.* Bonacoſ. *commun. crimin.p.2.verbo præſcriptio, fol.62.* Maſcard. *de probationib.concl.999.n.1.& concl.1213.n.20.* Benedict. Ægid. *in comment.ad l.ex hoc iure, ff. de iuſtit. part.1.c.2.n.24.* Caputaq.*deciſ.24.n.1.& 2.* Rot.*deciſ.197.n.6.& deciſ. 221.n.7.* apud Farin.*p.1.recent.*

Licèt autem circa rationem varient ſcribentes tam 1
in cap.vltim. de præſcript. quàm *hic*, vbi Ioan.Andr.*in mercurialib.q.3.* Dyn. Monach. & alij, Mench. *illuſtr. cap.32.num.8.* tamen ex mente communis, & Sot.*lib.4. de iuſtit. q. 5. art. 4.* & aliorum, præſertim ex mente *d.cap.vlt.& cap.vigilanti, eod.tit.* dici poteſt rationem in hoc eſſe, quia nullus delinquens per ſuum peccatum, & eius continuationem ex legis auctoritate acquirit præmium, vel commodum aliquod, vt colligitur, tum ex reg. *cap intelleximus, de iudic.& cap.ex*
tenore de reſcript. cum aliis, tum etiam quia abſurdum, 3
& omnino iniuſtum eſt præmia, quæ virtutis tantùm propria ſunt, & ſecundùm omnem iuſtitiam conſtitui debent, vt boni, vel meliores efficiantur, *l.1.ff.de iuſtit.* ex legis auctoritate deferantur iniquis, qui ſupplicia promerentur, & ita quòd lex ſit nutritiua peccatorum, quibus fauet, & ad quæ inuitat ſubditos, quibus pro ſuppliciis præmia, pro incommodis, quæ promerebantur contra iuſtitiam, commoda defert, contra reg.*cap eris autem lex, 4 diſt. & cap.quæ contra mores 8.diſt.& cap. ex parte, de conſuetud.* iuuat *l. bona fides, verſ. nam mala, ff.depoſiti, l.inficiando, §.1.* ibi, *quid tam ridiculum, ff. de furtis*; conſtat autem quòd ſi malæ fidei poſſeſſor vllo tempore præſcribat iam delinquens ipſe per ſuam malitiam, nequitiam, & peccatum etiam continuatum, contra omnem iuſtitiam retinens alienam rem, præmium, & commodum acquirit, ſcilicet dominium eiuſdem rei, vel ius alienum, quòd præſcribit, *l.3. ff. de vſucap.* Igitur, &c.

Vllo tempore.] Et ita nec immemoriali, vt intendit 4
d.cap.vigilanti, ibi, *nulla antiqua*, & docent Couar.*d. part.2.§.8.num.4.* Valaſc. *de iure emphyt. quæſt.8. n.25. & conſil.8.num.25.* Gabr. *d. tit. de præſcript. concluſ.1. num.55.verſ.contrarium*, Molin. *de primog. lib.2.cap.6. num.67.* Pinel.*in auth.niſi,à num.14.C. de bonis matern.* Mench.*illuſtr.c.81.num.10.* Menoch. *remed.15. recup. num.417.& de arbitrar.lib.2.caſu 225.à princ.* Maſcard. *de probat. concluſ.1213. num.45. cum ſeq.* Et ſuadetur, quia ratio ſuprà adducta, ob quam præſcriptio cum mala fide prohibetur, multò magis in præſcriptione immemoriali viget, in qua peccatum malæ fidei poſſeſſoris eo grauior eſt, quo ille diutius alienum retinens commoratur, *cap. vlt. in princ. de conſuetud.* quamvis contradicant, Salicet. *in l.2.num.8.C. de ſeruitut.* & alij citati per Couar. Gabr. & Mench. *citatis locis.* Verùm ex mente Dec. *in l.traditionibus, num.11.C.de pactis*, & Alciat.*de præſumpt. part.2.n.14.* ac aliorum prædictæ opiniones ad concordiam reduci poſſent, ita vt iuxta communem neceſſaria ſit bona fides ad effectum, vt ſi mala conſtiterit, præſcriptio etiam immemorialis locum non habeat; at verò iuxta ſententiam Saliceti, & aliorum huiuſmodi bona fides in præſcriptione etiam immemoriali adeò iure præſumitur, vt de illa tractandum non ſit, hoc eſt, non ſit probanda ab eo, qui præſcriptione nititur, quamvis ab aduerſario legitimè probata præſcriptionem inficiat, & impediat iuxta communem,

licèt

licèt autem in omni præſcriptione bona fides in du-
bio præſumatur, vt per *gloſſ. pen. in cap. Sanctorum,*
gloſſ verbo bona, in cap. ſi diligenti, de præſcript. Tiraq.
de præſcript. gloſſ. 2. verſ. bona autem, Couar. *in reg. poſ-*
ſeſſor, p. 2. §. 8. n. 2. præſumptione ſcilicet iuris tantùm,
ita, vt mala fides ex aduerſo legitimis modis, vel etiam
indiciis probari poſſit, iuxta tradita per Gam. *Luſit.*
6 *deciſ. 290. n. 2.* Menoch. *de arbitr. caſu 225. à princ.* Ni-
hilominus tamen in præſcriptione immemoriali præ-
ſumitur bona fides præſumptione iuris, & de iure, vt
intendit Bertic. quem refert Salicet. *in l. 2. n. 8. C. de*
ſeruit. poſt alios Alciat. *d. n. 14* Burſat. *conſ. 41. n. 9. lib 1.*
7 Gabr. *d. tit. de præſcript concl. 1 n. 50.* vnde conſequitur
in præſcriptione immemoriali malam fidem probari
non poſſe, niſi illis modis, quibus aliquid probatur
contra præſumptionem iuris, & de iure, iuxta gloſſ.
& communem *in cap. is, qui fidem, de ſponſal. & in l.*
contractibus, verbo nullo modo, C. de non n. pecun. Tiraq.
de retract. lig. §. 4. gloſſ. 1. à n. 37. Couar. *de ſponſal. p. 1.*
c. 4. §. 1. n. 3.
8 In gloſſ. *Poſſeſſor,* ibi, *niſi velis dicere leges eſſe cor-*
rectas, &c. Iniuſtæ igitur, & vtales meritò abrogan-
tur leges Ciuiles præſcriptionem cum mala fide ad-
mittentes, ita quòd etiam in foro Ciuili vim non ha-
beant, vt per Couar. *hic, p. 2. §. 11. n. 3. & 5.* Fortun. *de*
vltimo fine illat. 4. à princ. Tiraq. *de præſcript. gloſſ. 2. à*
princ. Padil. *in l. 2. à num. 78. C. de ſeruit.* Perez *ad rubr.*
tit. 14. lib. 3. Ordin. Aoendan. *de exequend. mand. lib. 2.*
9 *c. 11. col. 2.* Etenim in materia peccati (de qua *hic* agi-
tur propter malam fidem præſcribentis) in vtroque
foro ſtandum eſt legi Canonicæ, non verò Ciuili, quæ
tanquam iniuſta etiam in ſuo foro per illam reproba-
tur, ex reſolutis per Surd. *deciſ. 158. n. 9. & de aliment.*
tit. 7. q. 29. n. 11. Azeued. *ad tit. 1. n. 17. lib. 2. noua recop.*
Rebuff. *in proœm. ad leges Gallia, gloſſ. 5. n. 120.* Camil.
Borrel. *in ſumma omnium deciſ. tit. 13. de legibus, n. 82.*
Sic deciſum *auth. ex complexu, C. de inceſtis nupt.* abro-
gata eſt per *cap. cùm haberet, in fine, de eo qui duxit in*
matrim. Sic *l. eos, C. de vſuris,* cum ſimilibus probans
vſuras, & ad illas actionem, & iuris remedia conce-
dens, indiſtinctè in vtroque foro abrogatur per
10 *Clem. 1. de vſuris.* Sic ſimiliter etiam inter laicos, & in
foro Ciuili conſuetudines iniuſtæ, & peccati nutri-
tinæ ex Pontificum auctoritate per Canones abrogan-
tur *in cap. ex parte, de conſuet. in c. 2. de probat. & in c. 1.*
de torneam. Non obſtat quòd vti iuſtæ in ſuo foro ſer-
uantur leges Ciuiles, quæ publico bono prouidentes
mala aliqua permittunt, & ſubditorum peccata impu-
nita relinquunt ad vitanda maiora mala, ſic deceptio
intra dimidiam iuſti pretij ex *l. 2. C. de reſcind. vendit.*
11 *cap. cùm dilecti, de empt.* Sic etiam meretrices paſſim
tolerantur, & permittuntur impunè, nè adulteria, &
grauiora carnis peccata inſurgant, iuxta ea, quæ dixi
in collect. ad cap. inter opera, de ſponſalibus, quia reſpon-
detur legem humanam iuſtè poſſe peccata aliqua per-
mittere, impunita relinquendo, vt in prædictis
exemplis, & aliis, quià punitio neque ſemper, & in-
diſtinctè eſt in præcepto, ſed ex cauſa pro loco, &
tempore attentis circunſtantiis ſecundùm pruden-
tiam iuſtè omittitur. Sic etiam poteſt lex peccatis vo-
luntariis ſubditorum vti in bonum commune, nun-
quam tamen poterit ob aliquam cauſam boni publici
præſtare auctoritatem peccatis, & illa fouere præmiis
propoſitis ad delinquendum inuitando, quia hoc
ſemper, & omni caſu, eſt illicitum, & contra iuſtitiam
legis naturalis, & diuinæ, ſecundùm quam non licet
facere malum, vt inde ſequatur bonum, ex D. Paulo *ad*
Rom. 3. Sanè lex Ciuilis admittens præſcriptionem
cum mala fide non permittit aut diſſimulat, neque
peccatis voluntariis ſubditorum vtitur, ſed magis au-

Barboſ. Collect. Tom. IV.

ctoritatem præſtat, fouet, & ad peccandum inuitat
ſubditos aliena retinentes, propriis præmiis, ſcilicet
acquiſitione rei, vel iuris præſcripti; vnde licèt lex
illa bonum finem intenderet, medium tamen, quo
vtitur ad illum finem conſequendum, eſt omnino
ineptum & illicitum, ac ſubinde omnino fugiendum
vtpote magis nociuum, & periculoſum, quàm ſint
reliqua omnia, quæ euitare intendit, vt in ſimili do-
cet text. *in cap de hoc, de celebrat. Miſſar.*
In ead. gloſſ. ibi, *Si autem quæratur de eo, qui com-* 12
pleta præſcriptione incipit habere malam fidem an tenea-
tur rem reſtituere? De hac quæſtione vide Guid. Pap.
ſing. 836. Alciat. *in cap. nonit de iudic. n. 31.* Sot. *de iuſtit.*
lib 4. q. 5. art. 4. Palat. *in repet. rubr de donat. inter virum,*
& vxor. §. 65. n. 28. & l. 63. Tauri, n. 29. Balb. *de præ-*
ſcript. p. 3. q. 9. in princ. Tiraq *de præſcript. §. 1. gloſſ. 1.*
n. 13. & in tract. ceſſante cauſa, limit. 12. n. 26. cum ſeqq.
Boër. *deciſ. 211. n. 13. cum ſeqq.* Medin. *in C. de reſtitut.*
q. 18. Anton. Gom. *l. 3. Tauri, n. 145.* Rebuff. *in repet.*
cap. poſtulaſtis, in gloſſ. verbo retinere, à n. 25. de cleric.
excommun. miniſtr. Couar. *hic, p. 3. §. 2. à princ.* Mench.
illuſtr. lib. 2. c. 74. Sarmient. *lib. 2. ſelect. c. 10. à princ.*
Spin. *in ſpeculo teſtam. gloſſ. 33. princ. n. 70.* Gutier. *pract.*
lib. 2. quæſt. à num. 24. Caſtr. *de lege pœnali, lib. 2. cap. 5.*
Menoch. *remed. 16. recup. n. 17.* Leſſ. *de iuſtit. lib. 2. c. 6.*
dub. 17. n. 50. & ſeq. Ioan. Valer. *de differ inter vtrumque*
forum, verbo præſcriptio, differ. 6. Ioan. Sanct. *in ſelect.*
diſp. 48. num. 58.

SVMMARIVM.

1 *Præſcriptio non procedit ſine poſſeſſione.*
2 *Poſſeſſio eſt corporalis rei detentio animo, & opinio-*
ne domini, vel ſecundùm alios, corporalis rei
detentio corporis, & animi iuris adminiculo con-
currente.
3 *Poſſeſſio duplex eſt, naturalis, & ciuilis.*
4 *Poſſeſſio naturalis ad vſucapiendum non ſufficit;*
quam habet ille, qui abſentis, & ignorantis poſ-
ſeſſionem ingreditur, ſed requiritur ciuilis, quam
ipſe abſens animo retinet.
5 *Poſſeſſionis veræ ad ſimilitudinem introducta eſt*
pro iuribus incorporalibus quaſi poſſeſſio, quæ
eoſdem, vel ſimiles effectus operatur ac vera
poſſeſſio.
6 *Furioſi, infantes, & ſimiles, qui intellectu carent,*
poſſeſſionem acquirere, ſeu incipere, poſſidere non
poſſunt.
7 *Poſſeſſio vera non transfertur, quoties res traditur*
ex cauſa, vel titulo non habili ad dominij transla-
tionem.
8 *Locatio dominium non transfert.*
9 *Poſſeſſio non transfertur in eum apud quem res de-*
ponitur.
10 *Poſſeſſio tranſit in ſequeſtrem quando ſequeſtratio*
fit voluntate, & conſenſu partium, ſecus verò ſi
ſit neceſſaria, iubente ſcilicet iudice.
11 *Creditores, quibus ad ſecuritatem debiti res pignori*
traditur, minimè poſſident, ſed potiùs debitor qui
tradit.
12 *Poſſidere verè non dicuntur illi, qui in poſſeſſionem*
mittuntur cauſa cuſtodiæ ex iudicis decreto.
13 *Precario rem accipiens verè, & propriè non poſſidet.*
14 *Commodataria rei poſſeſſio in commodatarium non*
tranſit.
15 *Vſufructuarius rem, in qua habet vſumfructum, non*
poſſidet.
16 *Poſſeſſio non acquiritur ex actibus, qui iure amicitiæ*
& familiaritatis fiunt.

Ee 2 17 *Præ*

17 *Præſcribi non poſſunt ea, quæ conſiſtunt in mera voluntate.*

REGVLA III.

Sine poſſeſſione præſcriptio non procedit.

1 DEſumitur ex *l. ſine poſſeſſione, ff. de vſucap.* cum aliis citatis à gloſſ. *hic* exornant Balb. *de præſcr. 2. part. 4. princ. n.* 8. Honded. *conſ.* 82. *n. 4. lib.* 1. Anton. Monach. *Lucenſi deciſ.* 14. *num.* 59. & hinc vulgò dicitur, præſcriptum tantum cenſetur, quantum poſſeſſum, *l. 1. §. ſi quis hoc interdicto, ff. de itin. actuque priuato,* Abb. *in c. accedentibus, in fin. de priuileg. & conſ.* 101. *n. 7. vol.* 1. Octau. Glorit. *reſp.* 1. *p.* 3. *num.* 147. *cum ſeqq.* Aufrer. *ad Capell. Tholoſ. q.* 323. Paiſ. *conſ.* 27. *num.* 150. *vol. 1. & conſ.* 73. *n.* 13. *vol.* 4. Put. *deciſ.* 107. *lib.* 1. Capyc. *deciſ.* 209. *n.* 32. Boër. *deciſ.* 58. *num.* 6. Maſcard. *de probat. concl.* 14. *n.* 23. *& concl.* 945. *n.* 8. Honded. *conſ.* 79. *n.* 47. *lib.* 1. Mar. Anton. *var. reſolut. lib.* 1. *reſol.* 70. *n.* 20. Anton. Monach. *d. deciſ.* 14. *num.* 56. Ioſeph. Aldrete *in allegat. pro omnimoda Regularium exempt. part.* 2. *cap.* 4. *num.* 12.

2 Poſſeſſio, quæ ſecundùm Duaren. *lib.* 1. *diſpunct. c.* 18. *& ad tit. de acquir. poſſeſſ. cap.* 1. VVezembec. *in paratitl. ſub tit de acquir. poſſeſſ. num.* 2. & Donel. *comment. iuris Ciuilis, lib.* 5. *c.* 6. *col.* 1. *verſ. ſit ergo,* eſt corporalis rei detentio animo & opinione domini. Vel meliùs forſan corporalis rei detentio corporis, & animi iuris adminiculo concurrente, vt definiunt Caniſ. *in reg.* 3. *lib.* 6. *§. is autem,* Petr. Gregor. *ſyntagm. lib.* 1. *c.* 13. *num.* 4. Azor. *inſtitut. moral. tom.* 3. *lib.* 1. *c.* 31. Molin. *de iuſtit. tom.* 1. *diſp.* 12. Leſſ. *eod. tract. lib.* 2. *c.* 3. *num.* 40. Rebello *de obligat. iuſtit. part.* 1. *q.* 8. *ſect.* 3. du-
3 plex eſt, naturalis ſcilicet, id eſt, quæ corpore; & ciuilis, id eſt, quæ iure conſiſtit, ita *gloſſ.* 1. Cuiac. & alij *in l. nemo* 10. *C. de acquirend. poſſeſſ. gloſſ. in l.* 1. *§. deiicitur, ff. de vi arm & in l.* 1. *verbo naturaliter, & verbo ait, ff. de acquir. poſſ.* Anton. Gom. *l.* 45. *Tauri, n.* 19. Couar. *in reg. poſſeſſor, p.* 2. *in initio, n.* 4. Vacon. *declarat.* 34. *à princ. & declar.* 36. *in fin.* Facbin. *controu. iuris lib.* 8. *c.* 5. Peregr. *lib.* 3. *var. à n.* 22. *&* 41. Ant. Fab. *in ſuo C. lib.* 7. *tit.* 7. *definit.* 24. *n.* 8. Mateſeot *var. lib.* 2. *c.* 74. *à n.* 6. Valaſc. *de iure emphyt. q.* 18. *n.* 5. Ceoall. *commun. contra commun q.* 640. *verſ. ſed contrarium,* Gilchen. *de præſcr. p.* 2. *membr.* 2. *c.* 3. *n.* 34. qui omnes reſoluunt poſſeſſionem ciuilem à naturali differre, quia hæc corpore tenetur, in præſentia rei, illam tenet abſens in ipſius rei abſentia.

4 Circa materiam vſucapionis non ſufficere dictam poſſeſſionem naturalem, quam habet ille, qui abſentis, & ignorantis poſſeſſionem ingreditur, ſed requiri ciuilem, quam ipſe abſens animo retinet, reſoluunt gloſſ. magna *in fin. in l.* 1. *C. de ſeruis fugit.* Gom. *d. l.* 45. *Tauri, n.* 105. Bald. *de præſcript.* 2. *p.* 3. *princ. q. vlt.* Cou. *in reg. poſſeſſor, p.* 2. *in initio, n.* 7. & plures alij, quos refert, & ſequitur Gilchen. *d. p.* 2. *memb.* 3. *c.* 2. *num.* 6. arguentes ab abſurdo, quia cum certum ſit Ciuilem ſufficere, ex text. *in l.* 1. *§. per ſeruum, qui in fuga, ff. de acquir. poſſeſſ.* dum probat ſeruum, qui in fuga eſt, à domino vſucapi poſſe, vnde dicere non poſſumus habentem naturalem etiam vſucapere propter abſurdum, quod ſequitur ſi vterque vſucapione eiuſdem rei dominium acquirat, contra vulgarem reg. text. *in l. ſi vt certo, §. ſi duobus, ff. commodati.*

5 Ad ſimilitudinem veræ poſſeſſionis introducta eſt pro iuribus incorporalibus quaſi poſſeſſio, quæ eoſdem, vel ſimiles eff ctus operatur, ac vera poſſeſſio, de qua facit mentionem text. *in l.* 3. *§. vlt.* ibi, *quaſi in poſſeſſione, ff. de vi, & vi armata, & in l. quis diuturno,* ibi, *longa quaſi poſſeſſione, ff. ſi ſeruitus vend.* & docent Couar. *in reg. poſſeſſor p.* 2. *in princip num.* 6. *&* 8. Petr. Gregor. *ſyntagm. iuris lib.* 1. *c.* 13. *n.* 12. Gilchen. *de præſcrip. part.* 2. *membr.* 3. *cap.* 12. Facbin. *controuerſ. lib.* 3. *c.* 20. *à num.* 22. Ideo pro hac quaſi poſſeſſione tuenda interdicta velut, ſeu quaſi poſſeſſoria conſtituta eſſe ait text. *in l. pen. ff. de ſeruitut.* aliàs *l. vlt.* ſecundùm Anton. Auguſt. *lib.* 1. *emendat. cap.* 7. *& lib.* 3. *cap.* 1. *ad med.* proſequuntur eandem materiam quaſi poſſeſſionis multis adductis ex antiquioribus, & recentioribus, Caſtill. *lib.* 1. *de vſufructu, cap.* 12. *à princip.* & omnino *à num.* 6. Peregrin. *variar. lib.* 3. *à num.* 48.

Primò ex dictis infertur furioſos, infantes, & ſimiles, qui intellectu carent, poſſeſſionem acquirere, ſeu incipere poſſidere non poſſe, vt per text. *in l.* 1. *§ adipiſcimur, ff. de acquirend. poſſeſſione, & l. quamvis* 32. *§. infans, ff. eod. tit.* docent Conan. *comment. lib.* 3. *c.* 8. *n.* 4. Donel. *comment. lib.* 5. *c.* 11. Menoch. *remed.* 4. *adipiſc. à n.* 296. 6

Secundò infertur veram poſſeſſionem minimè transferri quoties res traditur ex cauſa, vel titulo non habili ad dominij tranſlationem, vt reſoluunt Rebuff. *tom.* 3. *ad leges Galliæ tit. de materiis poſſeſſor. in præfat. à num.* 29. Anton. Gom. *l.* 45. *Tauri, à num.* 6. Peregrin. *lib.* 4. *var. à n.* 44. Vnde euenit eo quòd locatio dominium non transfert. *l. non ſolet. ff. locati,* per eam in conductorem non tranſire poſſeſſionem, ſed illum à domino locante retineri, vt probat text. *in l. qui vniuerſas* 30. *§. vlt. ff. de acquir. poſſeſſ.* comprobant Donel. *comment. lib.* 5. *c.* 12. *verſ. ſed in has,* Menoch. *remed.* 3. *retin. à num.* 46. Valaſc. *de iure emphyt. q.* 20. *num.* 10. Caroc. *de locato, part.* 2. *tit. vnde vi, pag.* 173. intellige procedere in locatione ad modicum tempus, non verò in ea, quæ fit ad vitam, vel ad longum tempus decennij, & vltrà, vt docuit gloſſ. magna *in d. l. ſi vt certo, §. ſi duobus, ff. commodati,* quam receptam teſtatur Valaſc. *de iure emphyt. q.* 18. *n.* 2. 7 8

Tertiò infertur minimè transferri poſſeſſionem in eum, apud quem res deponitur, vt probat *l. licèt* 17. *§. rei depoſitæ, ff. depoſiti, l. qui vniuerſas, §. vlt. ff. de acquir. poſſeſ.* Anton. Gom. *tom.* 2. *variar. c.* 7. *n.* 2. Petr. Gregor. *ſyntagm. iuris lib.* 23. *c.* 3. *n.* 4. Rebuff. *tom.* 3. *ad leges Galliæ tit. de ſequeſtris art.* 1. *gloſ.* 1. *n.* 13. Donel. *comment. lib.* 12. *c.* 13. Caroc. *de depoſito, p.* 2. *q.* 60. Azor. *inſtit. moral. p.* 3. *lib.* 7. *tit. de depoſito, c.* 1. Rebello *de obligat. iuſtitiæ, p.* 2. *lib.* 16. *q. vnica, n.* 1. *pag.* 830. Comitol. *de contractib. p.* 3. *c.* 8. *n.* 5. Quidam verò diſtinguunt inter ſequeſtrationem voluntariam, quæ ſcilicet fit voluntate, & conſenſu partium, in qua inquiunt poſſeſſionem tranſire in ſequeſtrem, iuxta *d. §. rei depoſitæ,* & neceſſarium, quæ iubente iudice fit, in qua negant poſſeſſionem tranſire in ſequeſtrem, niſi id expreſsè actum ſit, & procedere text. *in l. intereſſe* 39. *ff. de acquir. poſſeſ.* ita diſtinguit Bart. & eſſe communem profitetur Abb. *in cap. examinata, n.* 14. *de iudic.* Corraſ. *lib.* 3. *miſcel. c.* 2. *n.* 12. Greg. Lop. *ad l.* 1. *gl.* 2. *tit.* 9. *p.* 3. & poſt Card. Felin. Graua. & Menoch *d. remed.* 3. *retin. à n.* 86. & plures alios, quos refert, & ſequitur Caroc. *de ſequeſtr. dict. p.* 1. *quæſt.* 4. *à n.* 2. Gam. *Luſit. deciſ.* 277. *num.* 3. *& deciſ.* 331. *n.* 3. Azeued *tit.* 12. *in princip. n.* 7. *cum ſeqq. lib.* 4. *nouæ recopil.* & ab hac minimè eſſe recedendum concludit Cald. Pereira *quæſt. forenſ. lib.* 1. *quæſt.* 21. *num.* 3. ſequitur Rota apud Seraph. *deciſ.* 756. *num.* 4. 9 10

Quartò infertur creditores, quibus ad ſecuritatem debiti res pignori traditur, minimè poſſidere, ſed potiùs debitorem, qui tradit, vt probat text. *in l. ſecundam* 15. *§. creditur, ff. qui ſatiſd. cogantur, & in l. qui pignoris* 36. *ff. de acquir. poſſeſ.* docent Balduin. *in tract.* 11

de

de pignorib. c. 15. per totum, Anton. Fab. *in ration. ad dictum, §.creditor*, diſtinguendo tamen cum Menoch. *remed. 3.retin.n.*160.& Gilchen. *de præſcript.p.3.c.11. num.*8. & 25.

12 Quintò infertur illos, qui in poſſeſſionem mittuntur cauſa cuſtodiæ ex iudicis decreto, verè poſſidere dici non poſſe, cùm animo, & opinione domini rem non teneant, ſed cuſtodiæ cauſa, *l.cùm legati* 12.*ff.quibus ex cauſis eatur*, Neguz *de pignorib. p.3.membr.2.à n.6.* Anton.Gom.*in d.l.45. Tauri, n.9.*& latiſſimè Menoch.*remed. 3.retin.à num.*163. Scacc.*de appellat.q.17. limit.6.membr.4.à n.*123.

13 Sextò infertur eum, qui precario rem accepit propriè, & verè non poſſidere, vt probat *l. ſi ſeruus* 22. *§.1.ff.de noxalib. action. l.certè 6. §.is, qui rogauit, ff. precario*, docent Conan. *comment. iuris Ciuilis, lib.3. c.10.n.6.* Donel. *comment. lib.5.c.14. ad fin.* Concinac. *lib.4.q..c.21.n.*8.

14 Septimò infertur rei commodatariæ poſſeſſionem in commodatarium non tranſire, *l.rei commodatæ, 8.ff. commodati, d.l. qui vniuerſas, §.vlt. ff.de acquir. poſſeſſ.* notant Anton. Gom.*d.l.45. Tauri, n.8.& tom.2. var. c.7.n.1.* Conan. *lib.7. c.2. num.1. ad fin.* Petr. Gregor. *ſyntagm.iuris, lib.23.c.1. n.6.* Azor. *inſtit. moral.p.3. lib.7. cap 6.*

15 Octauò infertur vſufructuarium rem, in qua habet vſumfructum, non poſſidere, vt probant *l. ſciendum, §.item qui, ff. qui ſatiſdare cog.l.1.§. per eum, ff. de acquir. poſſeſſ.l.1.§.quod ait Prætor, ff. quorum legatorum, cum ſimilibus*, docent Cujac.*in l. naturaliter, ff. de acquir. poſſeſſ.& lib.9.obſeru.33.*Cnu.*in reg. poſſeſſor, p.2. in initio, n.5.*Vacon.*declar.38.n.4.*Duar.*in l.1. in princ. col.3. ff. de acquir. poſſeſſ.* Iacob. Concinac.*d.c.21.n.5.* Fachin.*lib 8.controuerſ.c.*18. Donel. *comment.lib.5.c.6. col. 2. verſ. in omnibus*; ac proinde ipſum vſufructuarium non verè, neque ſibi, ſed domino proprietatis poſſidere, ſolamque habere poſſeſſionem non aliter quàm colonum, quem in eodem propoſito vſufructuarie æquiparat text.*in l.certe 6.§.is qui rogauit, ff. precario*, tradunt Valaſc. *de iure emphyt. q.12. num.5.* Gilchen.*de præſcript. memb.3, c.2.n.3.& 4.* Molin. *de inſtit. tract.2. diſp.12. verſ. dubium.* Quamvis contrariam ſententiam, quòd vſufructuarius ſibi, & nomine proprio naturalem, & veram poſſeſſionem habeat ipſius rei in qua vſumfructum habet, teneant Iaſ. *in d. l. naturaliter, n.5. cum ſeqq.* Valaſc. *de iure emphyt. q.18.n.6.* Anton. Gom. *d.l.45. Tauri, n.*100. Menoch. *remed. 1.recup.n.7.*Boër. Tiraq.Villalob.Surd.Sfort. & plures alij, quos refert, & ſequitur Caſtil. *controuerſ. lib.1.de vſufruct.c.6.à n.28.vſque ad finem.*

16 Nonò infertur ex actibus, qui iure amicitiæ & familiaritatis fiunt, poſſeſſionem non acquiri, vt in eo, qui ortum, aut fundum amici ingreditur, vel ſimilem actum exercet leuandi animi cauſa & iure amicitiæ, probat text.*in l. qui iure 41. ff. de acquirend. poſſeſſ.* ſimile exemplum de eo, qui hoſpitem iure amicitiæ ſæpiùs recipit, probat text.*in l.& habet,§.hoſpites, ff. precario*, & in ruſtico,qui ſingulis annis ſolet ad amicum afferre par caponum, tradit gloſſ. *verbo qualitatem in l.ſolet, ff.de offic. Proconſ.* multiſque aliis exemplis exornant Rip.*in c.3.n.39.cum ſeqq. de cauſa poſſeſſ.* Rebuff. *tom. 3. ad leges Galliæ, tit. de modis poſſeſſ. in præfat. à n.37.*Tiraq.*in tract.de mort.p.3.declar.3.* Conar.*in reg. poſſeſſor, p.2.§.4.n.6.* Menoch.*de arbitr.caſu* 160. Malcard. *de probat. concl.*1184.*n.*12. Cald. Pereira *conſ.2.*

17 *n.17.cum ſeqq.*& ideò ea, quæ conſiſtunt in mera voluntate, præſcribi non poſſunt,*l.Proculus, ff.de damno, infecto l 1.§. denique, & l. ſi in meo, ff. de aqua pluuia arc.* Tiraq.*de retract.tit.2.§.1.gloſſ.2.n.21.* Conar.*lib.1. var.c.9.n.1.& 2.* Menoch. *de arbitr. caſu 44.à n.6.&*

conſ.143.n.3.& 29. Mench.*vſufreq.c.4.n.9.* Cald. Pereira *de renouat. emphyt. q.15. n.42.* Gonzal. *ad reg.8. Cancel.gloſſ.5.§.6. n.37.* Stephan. Gratian. *diſcept. forenſ.c.88.n.15.& c.89.à n.13.* Monet.*de option. Canon. c.8 n.21.*nec etiam conſuetudo, quamvis immemorabilis, poteſt cadere ſuper ea, quæ ſunt facultatis.Surd. *deciſ.127.n.81.cum ſeqq.* Stephan. Gratian.*diſcept. forenſ.tom.1.c.87.n.14.& c.297.n.10.*Card.Tuſch.*lit.C, concl.802.& concl.709.ex n.59.* Beltramin.*in annot.ad deciſ.162. Gregorij XV.lit.C*, Gonzal. *ad reg.8.Cancel. gloſſ.5.n.39 in fin.*Rot.*deciſ.778.n.5. p.1.diuerſ. & deciſ. 536. ſub n. 4. p. 1. recent.* Quando verò concurrit actuum pluralitas per longum temporis interuallum geſtorum excluditur præſumptio facultatis, & dici debet actus eſſe geſtus ex neceſſitate, ex traditis per Rip.*in cap. cùm Eccleſia Sutrina, n.75.de cauſa poſſeſſ.* Cæſ.de Graſſ. *deciſ.5. n.3. eod tit.* Seraphin.*deciſ.212. n.2.& deciſ.323.n.4.* Beltramin.*in annot.ad d dec.162. lit.C*, nouiſſimè Ioſeph. Ramon.*conſ.65.n.21.*

SVMMARIVM.

1 *Peccatum non dimittitur niſi reſtituatur ablatum.*

2 *Reatus ad pœnam æternam, qui inſurgit ex violatione iuſtitiæ commutatiuæ, non aliter adimitur quàm ſi id quod verè, aut virtualiter ablatum eſt reſtituatur.*

3 *Peccatum mortale duplicem continet deformitatem, pro qua duplex quoque pœna illi debetur.*

4 *Peccatum quomodo dicatur in præſenti eſſe reatus ad pœnam æternam, oſtenditur.*

5 *Peccatum, id eſt, reatus pœnæ æternæ de quo hic, non eſt ſimpliciter & abſolutè quicunque actus, ſed eſt ille tantùm, qui inſurgit ex alicuius rei ablatione.*

6 *Iuſtitia commutatiua offenditur vbicunque aliquid verè, aut virtualiter aufertur.*

7 *Anima defuncti propter dilationem reſtitutionis ab hærede faciendæ, in Purgatorio non detinetur.*

8 *Declaratur text.*in cap.in literis, de raptoribus.

9 *Peccatum, & delictum, & crimen inter ſe differunt.*

10 *Furto, vel rapina, ſeu alia iniuſta acceptatione rem alienam acquirens, tenetur reſtituere, etiamſi res ſic ablata periret caſu fortuito, & etiam ſine culpa eius leuiſſima.*

11 *Satisfactum intelligitur, ſi is, cui facienda erat reſtitutio, liberaliter remittat, niſi remiſſio aliquo modo inuoluntaria ſit.*

12 *Reſtitutio facienda eſt expenſis eius, qui iniuſtè rem accepit, & mittenda ad dominum vbicunque fuerit.*

13 *Reſtitutio vbi neſcitur cui ſit facienda, res ſic iniuſtè poſſeſſa prouidentia Epiſcopi pauperibus debet erogari.*

14 *Reſtitutio non competit, ſed pauperibus erogabitur, vbi turpitudo verſatur ex parte vtriuſque.*

15 *Reſtituenda non ſunt danti, ſed pauperibus eroganda data ob turpem cauſam.*

16 *Verbum*, reſtitutio, *latè ſumpto vocabulo acceptum ſatisfactionem comprehendit.*

REGVLA IV.

Peccatum non dimittitur niſi reſtituatur ablatum.

DEfinitur ex S. Auguſt. *epiſt. 54. ad Macedon.* cuius verba habentur *in cap. ſi res 14. q. 6. & in cap. cùm tu 5. de vſuris*, latè de materia reſtitutio- 1

nis agunt D. Thom. 2. 2. q. 62. Medin. *per aliquot quæſtiones de rebus reſtit.* Sot. *lib. 4. de iuſtit. q. 6. & -.* D. Antonin. *p. 2. tit. 2. à c. 1. vſque ad* 8. Couar. *in reper. huius reg.* Nau. *in man. c. 57. n. 6. cum ſeqq.* Azot. *inſtit. moral. p. 3. lib. 4. de reſtit.* Gabr. Vaſq. *in opuſc. moral. tract. de reſtit. in foro conſcientia.*

2 Ratio deciſionis eſt, quia reatus ad pœnam æternam, qui inſurgit ex violatione iuſtitiæ commutatiuæ, non aliter admittitur quàm ſi id, quod verè, aut virtualiter ablatum eſt, reſtituatur, vt conſtat ex ſeptimo præcepto Decalogi, de quo Exodi 20. *non furtum facies*, in eo enim implicitè, & reductiuè continetur aliud præceptum licèt formaliter ſit diſtinctum, de reſtituendo ea, quæ contra iuſtitiam commutatiuam verè, aut virtualiter auferuntur, vt per D. Thom. 2. 2. *q. 66. art. 3.* Sot. *de iuſtit. lib. 4. q. 6. art. 2.* Ledeſm. 2. 4. *q. 18. art. 2. poſt princ.* Sed hic agitur de reatu ad pœnam æternam, qui inſurgit ex violatione iuſtitiæ com-
3 mutatiuæ. Igitur, &c. Ad probationem minoris aduertendum eſt peccatum mortale duplicem continere deformitatem, altera eſt auerſio à Deo ſummo atque incommutabili bono, in qua conſiſtit ratio formalis peccati; altera eſt inordinata conuerſio ad bonum commutabile, nempe ad creaturas: propter hanc duplicem deformitatem duplex quoque pœna peccatu debetur; vna eſt, quæ reſpondet auerſioni à Deo, & dicitur damni, nimirum carentiæ viſionis diuinæ, altera eſt, quæ reſpondet inordinatæ conuerſioni ad creaturas, & dicitur pœna ſenſus, nimirum ignis, & cruciatus; colliguntur hæc ex D. Thom. 1. 2. *q. 78. art. 4. & p. 3. q. 86. art. 4.* Vtraque autem pœna quandio peccator ad Deum non conuertitur eſt æterna, prior, quia reſpondet culpæ infinitæ, nempe auerſioni à Deo, & conueniens eſt, vt qui in bonum æternum peccauit, in æternum quoque puniatur; poſterior verò, quia etiamſi reſpondeat culpæ finitæ, nempe inordinatæ conuerſioni ad creaturas, quæ in vnoquoque vitio certus mali gradus habet, & ita ex parte obiecti & ſecundùm ſe, ſit pœna temporalis; nihilominus tamen ex parte peccantis quandiu ille ad Deum non conuertitur, eſt æterna, patet quia non ſolùm reſpondet inordinatæ conuerſioni ad creaturas, ſecundùm ſe, ſed etiam inordinatæ conuerſioni ad creaturas prout eſt cauſa durationis prioris deformitatis, nempe auerſionis à Deo. Vnde cùm inordinata conuerſio ad creaturas, prout eſt cauſa durationis prioris deformitatis, nempe auerſionis à Deo, quodammodo contineat culpam infinitam, vt patet, meritò etiam pœna, quæ reſpondet huic culpæ, quandiu peccator ad Deum non conuertitur, in hunc ſenſum æterna eſt, & vti talis in inferno luenda, iuxta illud Matth. 25. *Diſcedite à me maledicti in ignem æternum*, ſignificat Concil. Trid. *ſeſſ. 6. de iuſtific. can.* 50. & ad hæc reducenda ſunt quæ tradunt S. Thom. *d. q. 87. art. 6.* Magiſt. & communis *in 2. diſt.* 42.

4 In hunc igitur ſenſum dicimus peccatum de quo *hic*, eſſe reatum ad pœnam æternam. Probatur, quia in hac reg. agitur de peccato, id eſt, de macula, ſeu labe peccati ante dimiſſionem, & ita antequam peccator ad Deum conuertatur; conſtat ex verbis text. ibi, *non dimittitur*, atqui macula, ſeu labes peccati ante dimiſſionem importat reatum ad pœnam æternam, ſcilicet damni, quæ æterna eſt, iuxta ſupradicta. Igitur, &c. Addimus poſtquam peccator ad Deum conuertitur, tollitur omnino reatus ad æternam pœnam damni, & reatus ad æternitatem pœnæ ſenſus. Patet, nam quemadmodum hæc per auerſionem à Deo tanquam per malum infinitum incurruntur, & ſunt veluti conſequentia inimicitiæ Dei, in qua qui eſt neceſſariò pœnas æternas luere debet, ita etiam per conuerſionem, qua peccator reordinatur in Deum, tanquam per bonum quoddam infinitum, omnino tolluntur, & illorum ſublatio eſt etiam veluti conſequens amicitiæ Dei, cum qua non eſt compatibile, vt quis ſit reus pœnarum æternarum, quare in his terminis tantum manet, in peccatore reatus ad pœnam ſenſus ſecundùm ſe, & ita temporalem iuxta ſupradicta, qui compatibilis eſt cum conuerſione, & cum amicitia Dei quovſque in hoc ſæculo, vel in Purgatorio per opera pœnalia luatur.

Peccatum namque, id eſt, reatum pœnæ æternæ de 5
quo *hic*, non eſt ſimpliciter & abſolutè quicunque actus, ſed eſt ille tantum, qui inſurgit ex alicuius rei oblatione, patet ex hac reg. ibi, *ablatum*, quod in hac materia dicitur omne illud, quod verè & virtualiter auferrur, verè vt ſi quid furto, rapina, & ſimilibus auferatur, virtualiter vt ſi quid iniuſtè retineatur, *cap. ſæpè 13. de reſtit. ſpoliat.* vel ſi debitum purum & ſimplex non ſoluatur, iuxta modos de quibus per Nau. *in man. c. 17. à n. 12.* vel tandem ſi aliquod ius probabiliter ſperatur, & ita in re, vel ad rem impediatur, vt *in cap. vlt. de ſepult. & in cap. in literis 5. de raptorib.* & in aliis ſpeciebus, de quibus per Nau. *d. c. 17. n. 69. & 71.* Vbicunque autem aliquid verè, aut virtualiter aufertur, offenditur iuſtitia commutatiua, Caiet. 2. 2. *q. 62. art. 6.* Sot. *de iuſtit. lib. 4. q. 6. art. 1. in corpore*, Couar. *in præſenti, p. 2. in princ.* Et ex tali offenſione, ſeu violatio- 6
ne procedente ex alicuius rei ablatione inſurgit peccatum, ſeu reatus ad pœnam æternam, quod non aliter deletur quàm ſi id, quod verè, aut virtualiter ablatum eſt, reſtituatur, hæc verò reſtitutio dupliciter conſideratur, ſcilicet, vel ratione iniuſtæ acceptationis, vt quia quis iniuſtè abſtulit, vel ratione ſolius rei acceptæ, vt quia quis rem ab alio ablatam poſſidet, inter vtramque vltra alias differentias illa principalis conſtituitur quòd reſtitutio, quæ fit ratione ſolius rei acceptæ, tantùm eſt propriè reſtitutio, quando res ablata, quæ ad tertium peruenit, ad illum ſcienter & iniuſtè retinetur, & ita iam virtualiter auſertur ex dictis, vnde reſtitutio iam non eſt ratione ſolius rei acceptæ, ſed ratione iniuſtæ acceptationis, ſeu retentionis, vt patet; cæterùm ſi tertius ille quamprimum ſcit rem alienam eſſe, ſtatim domino reſtituit, non dicitur verè & propriè reſtituere, nec enim aliquid contra iuſtitiā commutatiuā commiſit, ſed potiùs dicitur rem reddere, vt etiā de eo, qui debitū ſtatuto tēpore ſoluit, quod ſcilicet propriè reſtituere nō dicatur, aduertit Sot. *de iuſt. lib. 4. §. 6. art. 2.*

Niſi reſtituatur ablatum.] Intellige quoad hoc ſæcu- 7
lum, reſtitutio enim poſt mortem pœnitentis non liberat à pœna in alio ſæculo purganda, nec propter ipſius reſtitutionis dilationem anima in Purgatorio detinetur, ex multis, quæ adducit Sot. *lib. 4 de iuſtit. q. 6. art. 1.* ad conuincendam ineptam vulgi opinionem contrarium ſentientis, idem tenent etiam Nau. *in man. c. 17. n. 68.* Card. Bellarm. *de Purgat. lib. 2. c. 16.* & eſt vulgaris Theologorum traditio *in 4. diſt. 16.* quicquid Anan. Abb. & alij ex noſtris diuerſum videantur ſentire, arg. text. *in cap. in literis, de raptorib.* ibi. *vt ſic à peccato valeat liberari*; cùm tamen ſatisfactio, prout eſt tertia pars Pœnitentiæ, & in hoc ſæculo, & in futuro, nempe in Purgatorio, locum habeat, id quod euidenter patet, alias enim iniqua eſſet lex Diuina, quæ ſtatueret animam defuncti in gratia decedentis ex culpabili mora hæredum in non reſtituendo in Purgatorio detineri: inſuper ex eadem mora culpabili pœna Purgatorij temporalis natura ſua fieret æterna, non ex propria defuncti, ſed hæredum culpa, & conſequenter Purgatorium eidem animæ redderetur infernus, cùm præcipua inter vtrumque differentia ex perpetua, vel temporali temporis diuturnitate, quod

attinet

attinet ad pœnalitatem, deſumatur, vt eſt de fide, & colligitur ex Concil. Trid. *ſeſſ.6. can.30.* tradit Bonauen. *in 4.diſt.20.n.34.* vbi Ouand *prop.4.& diſt.44. prop.18.* Hæc autem conſideratio non ſolùm obtinet in eum ſenſum ne reſtitutionis dilatio hæredibus iniunctæ animæ defuncti noceant, ſed ad affectum etiam vt nec proſit, quaſi ſit in cauſa, vt citiùs, vel tardiùs à pœna purgatorij eripiatur. Aduertimus námque reſtitutionis opus ab hærede præſtitum non poſſe conſiderari ſatisfactorium tanquam geſtum à defuncto, cùm defunctus ſit extra viam merendi: vnde nullo modo ad hos terminos adaptari poteſt *reg. qui per alium, & reg. poteſt quis per alium, hoc tit. & lib.* quatenus verò reſtitutio opus conſideratur ipſius hæredis, iuſtitiæ opus eſt, quod licèt moraliter ſit bonum, ac proinde habeat rationem meriti, hoc tamen quoad ipſum hæredem conſiderari debet, non verò quoad defunctum, cui in alio ſæculo exiſtenti ſola opera fidelium charitatis, pèr modum ſuffragij opitulantur, iuxta illud 2. Mach. *c.12. Sancta, & ſalubris cogitatio eſt pro defunctis exorare, vt à peccatis ſoluantur*, iuncto illo Danielis, *peccata tua eleemoſynis redime, cap. medicina, de pœnit. diſt.1.* in quem ſenſum Sacrificia, & oblationes pro defunctis continent ſatisfactionis rationem, de quo Conc. Trid. *ſeſſ.25. in decreto de purgat. & ſeſſ.14. c.8. c. animæ defunctorum 13. q.2.* At dici nequit quòd reſtitutio cùm ſit merus actus iuſtitiæ ab hærede geſtus tendens in propriam ipſius deobligationem, per modum ſuffragij in commodum defuncti offeratur, tenetur enim hæres ciuiliter, naturaliter ex delicto defuncti ad damnum datum, etiamſi nihil ad ipſum ex delicto perueniat, nec lis cum defuncto fuerit conteſtata, inſpecta æquitate canonica, vt notant Doctores omnes, *in d. cap. in literis, cap. fin. de ſepultur. cap. tua nos, de vſuris, cap. Epiſcopus qui filios 12.q.2.*

8 Ad text. verò *in d. cap. in literis, de raptoribus*, reſpondetur dupliciter intelligi poſſe, primò legendo iuxta veriorem literam prædicta verba non in numero ſingulari, nempe *valeat*, ita vt ad defunctum, ſed in plurali, nempe *valeant*, ita vt ad ipſos hæredes referantur, quibus Pontifex iubet, vt compellantur reſtituere, in quem ſenſum non impropriè accipitur verbum *peccatum*, pro reatu ad pœnam æternam, quo hæredes tenentur ex culpa mortali interim dum non reſtituunt, iuxta verba D. Auguſt. *in c. ſi res aliena 14. q.6.* & in hac noſtra reg. quæ ſimilia ſunt, & in eundem ſenſum accipienda, quam literam eſſe efficaciter in originali, & antiquioribus codicibus contentam aduertit Abb. *in eodem cap. in literis n. 4.* licèt vulgarem magis communem dicat. Poteſt etiam intelligi text. ille retenta vulgari litera referendo prædicta verba in numero ſingulari ad defunctum, ita vt opus reſtitutionis proſit eidem, vt citiùs liberetur à reatu pœnæ temporalis, non per ſe directè, & immediatè, ſed per accidens, ſeu per indirectum, quia cùm in eo text. corpus defuncti ſi non de iure, vt text. indicat *in verbo mandamus*, ſaltem de facto careret Eccleſiaſtica ſepultura, atque non ſine colore fundamenti, cùm agat text. de defuncto incendiario manifeſto, qui regulariter, abſque præuia ſatisfactione non abſoluitur, nec potitur Eccleſiaſtica ſepultura, ex text. *in cap. ſuper eo, eodem tit.* iunctis notatis per Doctores *in cap. ex parte 13. de verborum ſignif. cap. venerabilibus, §. porrò verſ. ſecus autem, de ſent. excom. hoc lib.* atque ita denegata interim Eccleſiaſtica ſepultura priuaretur precibus, ſuffragiis, & oblationibus in funere fieri ſolitis, & in poſterum, iuxta *d. c. ſuper eo, Clem. 1. de ſepul.* meritò præcipit Pontifex vt hæredes reſtituant, quia licèt opus tertij per ſe directè ad ſatisfaciendum pro defuncto non tendat, eſt tamen in cauſa, vt corpus ſepulturæ reſtituatur, & ex conſequenti anima defuncti ſuffragiis, & oblationibus iuuetur, quæ continent rationem ſatisfactionis natura ſua, atque ita proſunt, vt citius anima à reatu pœnæ temporalis liberetur, vt text. habet.

9 In gloſſ. *Peccatum*, ibi, *quid eſt peccatum, delictum, & crimen, inter hæc ſecundùm Aug. eſt differentia*, &c. Vide Iacob. de Graff. *in aureis deciſ. part. 1. lib. 14. c. 14. num. 2.*

10 In ead. gloſſ. ibi, *Etiamſi res illa caſu perierit ſine culpa ſua*, &c.] Notatur ad hoc, quod ille, qui furto, vel rapina, ſeu alia iniuſta acceptione rem habuit alienam, cuius dominium non acquiſiuit, tenetur eam domino reſtituere, non tantùm ratione rei acceptæ, ſed ratione iniuſtæ acceptationis, adeò quòd ſi res illa ſic ablata pereat, etiamſi ſine leuiſſima culpa eius, qui eam detinet, ſed fortuitò, tenetur nihilominus reſtituere, quia qui ſic accepit à die acceptationis dicitur eſſe in mora, vnde ei imputatur omnis caſus fortuitus; ita docent S. Thom. 2.2. *q.62. art.6.* Sot. *de iuſtit. lib. 4. q. 7. art. 2.* Syluest. *in ſum. verbo furtum, q.16.* Medin. *in C. de reſtit. q.6.* Couar. *hic p. 2. §. 6. num. 1.* Nauar. *in man. cap. 17. num. 26.* bene Vaſq. *in opuſc. de reſt. cap. 5. §. dub. 11. num. 64. & 65.* vbi *num. 66.* ſubdit quòd ſi res periit eo modo, quo erat peritura apud dominum, & ita moraliter intelligeretur futurum, tunc non tenetur fur, vel alius, qui iniuſtè acceperat, & detinebat aliquid, domino ſatisfacere pro re perempta.

11 In gloſſ. *Reſtituatur*, ibi, *quod dicit de reſtitutione, intelligas, niſi is, cui facienda reſtitutio, liberaliter remitteret, quia ſatisfactum intelligitur.* Ita Mex. *in tract. taſſæ panis concl. 6. num. 59.* Tiraq. *de retractu, tit. 1. ad fin. num. 153.* Couar. *hic part. 2. in princ. num. 5. & p. 3. §. 1. num. 2.* Nauar. *in man. cap. 17. num. 75.* vbi *num. 66.* ampliat etiamſi pecunia, ſeu ablatum remittenti præſentialiter non offeratur. Limita niſi remiſſio aliquo modo inuoluntaria ſit, vt ſi quis fraudulenter paupertatem ſimulet, aut impotentiam, debitum neget, aut ſoluere recuſet, niſi pars aliqua remittatur, tunc enim talis remiſſio tanquam non ſpontanea, ſed quodammodo coacta à reſtitutione non excuſat, vt per Caiet. 2.2. *q.62. art.6.* Sot. *lib. 4. de iuſtit. quæſt. 6. art. vlt.* Mercad. *de contract. lib. cap. 12. ante fin.* Sic ſanè remiſſiones, & pacta per quæ decoctores foro cedentes conficta paupertate cùm poſſint ſolidum, vel aliquid ampliùs ſoluere, partem debiti conſequuntur, in foro conſcientiæ nihil proſunt, vt per Mercad. *vbi ſup.* quinimò & in foro exteriori detecta fraude ad partem taliter remiſſam agi poteſt, Alex. & Iaſ. per text. *ibi in l. vlt. ff. de condict. ob turpem cauſam*, Strach. *de mercat. tit. de decoctorib. p. 6. n. 1.* Pinel. *in l. 2. C. de reſcind. vendit. part. 2. cap. vltim. n. 7.* Mench. *vſufrequent. cap. 93. num. 13.*

12 In ead. gloſ. ibi, *Cuius autem expenſis mitti debeat ad eos ſi ſint remoti*, &c. In hac q. ex ſententia Caiet. *2.2. q.62. art. 5. circa ſolut. ad 3.* & Sot. *de iuſtit. lib. 4. q. 7. art. 3. circa ſolutionem tertij argum. D. Thom.* quos refert & ſequitur Vaſquez *d. opuſc. de reſtitut. cap. 10. dub. 10. num. 26.* dicendum eſt quòd expenſis eius, qui iniuſtè rem accepit, & detinet, reſtituenda eſt, & remittenda ad dominum vbicunque fuerit, additque Couar. *hic p. 1. in initio, num. 7.* quòd in hac reſtitutione abſenti facienda illud certum eſt quòd quando debitor è loco receſſit, vbi creditor erat, & manſit, cui reſtitutio erat facienda, tunc ſimpliciter tenetur in omni euentu ſuis ſumptibus debitor rem reſtituendam ad dominum mittere, cùm ipſe receſſerit à loco vbi facere debuit reſtitutionem; ſed quid dicen-

dum quando creditor ipſe receſſit è loco in quo res ſublata eſt, & erat antea reſtituenda, diſtinctione rem componit Vaſq. *d. c.* 10. *dub.* 1. *n.* 28.

13 In ead. gloſſ. ibi, *Si verò neſcitur à quo. pauperibus erogabitur prouidentia Epiſcopi.* Ita Couar. *hic pars.* 3. §. 1. *n.* 2.

14 In ead. gloſſ. ibi, *Item dico id verum cùm turpitudo verſatur ex parte recipientis tantùm; ſi verò ex parte vtriuſque, & transfertur dominium, nec reſtitutio competit, nec reſtituetur danti, ſed pauperibus erogabitur.* Ita

15 Paul. Comitol. *reſponſ. moral. lib.* 3. *q.* 5. Vnde data ob turpem cauſam, veluti ob homicidium perpetrandum, &c. non eſſe danti reſtituenda, ſed pauperibus eroganda, tenent Cou. *hic p.* 2. §. 2. *n.* 7. *verſ. ex tertia*, Sanch. *de Matrim. lib.* 6. *diſp.* 20. *n.* 7.

16 In ead. gloſſ. ibi, *Quia ſatisfactum intelligitur qualitercumque ſatiſfaciat*, &c. Notatur ad hoc, quòd verbum *reſtitutio, in hoc text.* & iuribus ſimilibus non propriè, ſed latè ſumpto vocabulo acceptum ſatisfactionem comprehendit, vt per Cou. *hic p.* 2. *in initio, n.* 2. Nau. *in man. c.* 17. *n.* 11. Ledeſm. *in* 2. 4. *q.* 18. *in princ.* Sot. *de iuſtit. lib.* 4. *q.* 6. *à princ.*

SVMMARIVM.

1 *Peccati venia non datur niſi correcto.*
2 *Peccatum in hac reg. accipitur pro reatu ad pœnam æternam.*
3 *Reatus ad pœnam æternam, prouenit ex peccato actuali in terminis huius reg.*
4 *Peccatum originale non eſt voluntarium voluntate perſonæ, ſed tantùm voluntate primi parentis.*
5 *Reatus inſurgens ex peccato originali ſaltem in adultis lapſis abſque correctione, id eſt, abſque pœnitentia, non remittitur.*
6 *Venia multipliciter accipitur.*
7 *Remiſſio culpæ, id eſt, reatus ad pœnam æternam, non datur ſine gratiæ infuſione.*
8 *Lapſo neceſſaria eſt gratia actualis, excitans atque adiuuans.*
9 *Gratia gratis data, ſeu proueniens, & gratia excitans atque adiuuans ſecundùm ſuam eſſentiam non ſunt plures, ſed vna tantùm, quæ diſtinguitur per diuerſos effectus.*
10 *Gratia gratum faciens, eſt habitus quidam ſupernaturalis, quem Deus infundit animabus noſtris per quem grati ſumus, vnimur, & quaſi conſubſtantiamur Deo per charitatem.*
11 *Lapſo nulla dari poteſt conueniens præparatio per motum liberi arbitrij in ordine ad veniam, ſeu remiſſionem culpæ conſequendam, niſi ipſiuſmet lapſi correctio.*
12 *Culpæ venia, ſeu remiſſio non datur ſine infuſione gratiæ gratum facientis in qua noſtra iuſtificatio conſiſtit.*
13 *Correctio, ſeu pœnitentia duplex eſt, altera formata & perfecta, quæ appellatur contritio, altera informis, & imperfecta, quæ dicitur attritio.*
14 *Correctio, ſeu pœnitentia quando charitate perficiatur, & ita quando ſit contraria, & quando ſine charitate ſit, ac proinde ſit attritio, oſtenditur.*
15 *Contritio ſine Confeſſione ſacramentali ſaltem in voto non ſufficit ad conſequendam veniam, ſeu remiſſionem culpæ.*
16 *Baptiſmi copia vbi deeſt applicatio Paſſionis Chriſti in ordine ad remiſſionem culpæ originalis, quamvis ſine Sacramento, non tamen ſine voto Sacramenti, fieri poteſt.*
17 *Attritio cum aliquo impedimento ſeu obice ad gratiam ex parte pœnitentis, adiuncta Confeſſione ſacramentali, an ſufficiat ad remiſſionem culpæ, oſtenditur*, & n. 18.

REGVLA V.

Peccati venia non datur niſi correcto.

DEſumitur ex *cap. legatur* 24. *q.* 2. cum aliis exor- 1
nant Sot. *in* 4. *diſt.* 17. *q.* 2. *art.* 6. Vega *in Concil.*
Trid. lib. 15. *c.* 19. Ledeſm. 1. *p. q.* 26. *art.* 5. *col. antepenult.*
Ratio eſt, quia venia reatus ad pœnam æternam in-
ſurgentis ex peccato actuali de quo *hic*, non datur niſi
ei, qui ex ſua parte conuenientem adhibet præpara-
tionem per motum liberi arbitrij: at ſolus correctus,
ſeu pœnitens ex ſua parte conuenientem adhibet præ-
parationem per motum liberi arbitrij. Igitur, &c. Pro-
batur ex *infrà* dicendis.

Pro totius igitur materiæ cognitione, & huius re- 2
gulæ intellectu primò præmittendum eſt, quòd pec-
catum in hac regul. accipitur pro reatu ad pœnam
æternam, vt *in reg. præcedenti*, notauimus. Patet, nam
reatus ad pœnam temporalem, ſi inſurgit ex peccato
veniali abſque correctione, de qua *hic*, id eſt, abſque
pœnitentia pro qua correctio accipitur in hac regul.
ex *infrà* dicendis, remitti poteſt, D. Thom. 3. *p. q.* 85.
defendit, & declarat Sot. *in* 4. *diſt.* 15. *q.* 2. *art.* 1. Si verò
inſurgit ex ipſomet peccato mortali nec etiam per
correctionem, id eſt, per pœnitentiam ſemper remitti-
tur, vt probant text. *in cap. ſi peccatum, & in cap. nullas,*
& in cap. ſicut, de pœnit. diſt. 1. Concil. Trident. *ſeſſ.* 6. *de*
iuſtific. can. 30. D. Thom. *vbi ſupr. q.* 86. *art.* 4. Sot. *d. loco;*
q. 1. *art.* 4. *cum ſeqq.* Vaſq. *de pœnit. q.* 87. *art.* 3. Valent.
tom. 4. *diſp.* 7. *q.* 4. *puncto* 2. alij apud Bonac. *de Sacram.*
diſp. 5. *quæſt.* 6. *ſect.* 1. *puncto* 4. Adde quòd reatus ad 3
pœnam æternam, de quo *hic* agitur, iuxta ſupradicta,
intelligendus eſt de reatu proueniente ex peccato
actuali, nam reatus proueniens ex peccato originali,
id eſt, ex eo quòd ex labe primi parentis per quan-
dam regeneratiuam motionem in nos tranſit, D. Th.
2. 2. *q.* 8. *art.* 1. cùm non ſit voluntarium voluntate per- 4
ſonæ, ſed tantùm voluntate eiuſdem primi parentis
per regenerationem, id eſt, per Baptiſmum abſque
correctione, id eſt, abſque pœnitentia, de qua in hac
regula, remittitur, *cap. firmiſſimè, cap. ex quo*, cum mul-
tis aliis *de conſecr. diſt.* 4. Nec ad rem facit quòd reatus 5
inſurgens ex peccato originali ſaltem in adultis lapſis
abſque correctione, id eſt, abſque pœnitentia, non re-
mittitur, iuxta illud Act. 2. *Pœnitentiam agite, & bapti-*
zetur vnuſquiſque veſtrùm, probat text. *in cap. omnis cum*
ſeq. eadem diſt. 4. reſoluit D. Thom. *dicto loco*, *q.* 69.
art. 7. Sot. *vbi ſuprà, diſt.* 6. *q.* 1. *art.* 7. reſpondetur enim
id per accidens contingere, quia ſcilicet implicat con-
tradictionem quod reatus inſurgens ex peccato origi-
nali remittatur, & maneat reatus ad pœnam æternam
inſurgens ex peccato actuali, vt egregia ratione oſten-
dit Pont. *in c.* 3. §. *ſed adhuc, de Baptiſmo.* Vnde in ordi-
ne ad reatum ex peccato actuali quaſi ad antecedens
per accidens neceſſariò correctio, ſeu pœnitentia re-
quiritur: at verò per ſe & in ordine ad ipſum reatum,
qui prouenit ex peccato originali, correctio, ſeu pœ-
nitentia non requiritur, imò reatus ille ſola virtute
Sacramenti regenerationis, nempè Baptiſmi remitti-
tur, *d. cap. firmiſſimè, d. cap.* 3. §. *verum*, Roſenſ. Caſtr. &
Sot. citati per Couar. *in cap. alma mater, p.* 1. §. 10. *n.* 15.
Luyſ. Turrian. *de Gratia, opuſc.* 8. *diſput.* 3. *dub. vlt. &*
alios, quos refert & ſequitur Bonacin. *in ſuo nouiſſimo,*
tract. de Gratia, *q.* 4.

Secundò præmittendum eſt quòd licèt venia mul- 6
tipliciter

triplicitet accipiatur, ſcilicet pro impunitione pœnæ in foro exteriori *in cap.denique diſt.*4.de quo *gloſſ.* t.& Doctores *hic*, pro remiſſione reatus ad pœnam temporalem in hoc ſæculo, vel in purgatorio luendam *Extrau.*2.ibi, *pleniſſimam veniam, de pœnit.inter communes*,& paſſim alibi, nihilominus tamen in præſenti accipitur pro remiſſione culpæ, ideſt,reatus ad pœnam
7 æternam, vt diximus *ſuprà*. Notandum eſt autem quòd remiſſio culpæ, id eſt, reatus ad pœnam æternam, non datur ſine gratiæ infuſione. Patet, nam remiſſio culpæ, id eſt, maculæ, & reatus ad pœnam æternam, præſupponit eum,quem antea Deus oderat, & qui pœna æterna dignus erat, ex dictis in reg.præcedente, nunc ab ipſo Deo iam diligi, & iam vita æterna dignum eſſe, vt inter omnes conuenit; at hoc non poteſt eſſe niſi per gratiæ infuſionem, per quam homo fit gratus Deo, & dignus vita æterna, vt ſtatim explicabitur. Igitur, &c.atque ita in ſpecie D.Thom. 1.2.q.113.*art.*4. huiuſmodi verò gratiæ infuſio, quæ eſt iuſtificatio, ſeu reparatio lapſi, quamvis ſit opus Dei, non hominis, iuxta illud Pauli ad Roman. 3. *Vnus eſt Deus, qui iuſtificat*, & rurſus cap.9. *Non volentis, nec percurrentis, ſed miſerentis eſt Dei*, nihilominus tamen ex parte ipſius lapſi neceſſaria eſt conueniens ſui ipſius præparatio per modum liberi arbitrij, Concil.Trid *ſeſſ.6 c.5* explicat D.Thom.*vbi ſuprà* 112. *art.*2.iuuat illud *Prouerb.*16.hominis eſt animam reparare, & ſententia D. Auguſt. de verbo Apoſtol. ſerm. 13. *Qui fecit te ſine te, non iuſtificat te ſine te.*

8 Ad hanc conuenientem præparationem neceſſaria eſt ipſi lapſo in primis gratia actualis, quæ eſt ſpecialis quidam concurſus, ſeu auxilium, & dicitur gratia gratis data, id eſt, nullis meritis præcedentibus conceſſa, D. Thom. *vbi ſuprà q.*111.*art.*1. dicitur etiam gratia proueniens, quia præparationem ipſam ſingulari Dei beneficio antecedit, Concil. Trident. *dicto loco*, D. Thom *vbi proximè, art.*3. Deinde neceſſaria eſt ipſi lapſo gratia excitans, atque adiuuans, quæ eſt etiam quidam concurſus,ſeu auxilium,quod,poſtquam à gratia proueniente moti ſumus, voluntatem noſtram confirmat, & facultatem operandi præbet. Dicitur gratia excitans atque adiuuans,quia nos excitat, atque adiuuat ad progrediendum in dicta præparatione, Concil.Trident.*vbi ſuprà* Dicitur etiam gratia cooperans, quia nobiſcum in ordine ad illum effectum co-
9 operatur, id eſt, ſimul operatur. Hæc autem gratia gratis data, ſeu proueniens, & gratia excitans atque adiuuans ſecundùm ſuam eſſentiam non ſunt plures, ſed vna tantùm, quæ diſtinguitur per diuerſos effectus, percutiendi ſcilicet, & cooperandi, ex D.Thom.
10 *d.art.*3.*ad* 2. Poſt hanc igitur præparationem, ſeu in ea ipſa infunditur gratia gratum faciens, quæ eſt habitus quidam ſupernaturalis, quem Deus infundit animabus noſtris, per quem grati ſumus, vnimur, & quaſi conſubſtantiamur Deo per charitatem,D.Thom. *vbi ſuprà art.*1. Auguſt. & Vega, quos citat Conar. *in cap.alma mater* 1.*part.*§.4.*num.*2. & in hac conſiſtit lapſi iuſtificatio, ſeu reparatio, quæ eſt venia, id eſt, remiſſio culpæ, de qua *hic*, Concil. Trid. *dicta ſeſſ.*6. *cap.*7. Colonienſ. Concil. *in tract.de Sacrament.Pœnit. fol.*91.

11 Tertiò præmittendum eſt quòd nulla dari poteſt in lapſo conueniens præparatio per motum liberi arbitrij in ordine ad veniam, ſeu remiſſionem culpæ conſequendam, niſi ipſiuſmet lapſi correctio. Patet, nam correctio in lapſo per motum liberi arbitrij duo importat, ſcilicet deteſtationem peccatorum, & propoſitum ampliùs non peccandi. Sic aliàs correctio generaliter, & in quocunque actu importat ſtatus, qui corrigitur, improbationem, ſeu deteſtationem, & propoſitum ampliùs non faciendi, &c. vt patet, atqui nulla dari poteſt in lapſo conueniens præparatio per motum liberi arbitrij in ordine ad veniam, ſeu remiſſionem culpæ conſequendam, niſi deteſtatio peccatorum, & propoſitum ampliùs non peccandi.
Probatur, quia venia, ſeu remiſſio culpæ non datur 12
ſine infuſione gratiæ gratum facientis, in qua noſtra iuſtificatio conſiſtit, ex dictis in præmiſſo præcedenti, & conſtat quòd nulla dari poteſt in lapſo conueniens præparatio per motum liberi arbitrij in ordine ad infuſionem gratiæ gratum facientis, quàm deteſtatio peccatorum, & propoſitum ampliùs non peccandi; patet, nam per peccatum lapſus ad creaturas inordinatè conuerſus eſt, & à Deo auertit, ex dictis *reg. præcedenti*, & nullus eſt conueniens modus, vt per gratiam gratum facientem gratus fiat, vniatur, & quaſi conſubſtantietur Deo, quàm ſi per deteſtationem peccatorum à creaturis auertat, & per propoſitum non peccandi ad Deum conuertatur, vt patet. & ex Auguſt. probat D. Thom. 1.2.*q.*113.*art.*5. Igitur &c.Sic ſanè correctio,de qua *hic*, nihil aliud eſt quàm pœnitentia, quippe cùm pœnitentia propriè nihil aliud ſit, quàm deteſtatio peccatorum cum propoſito ampliùs non peccandi, *c.*1. *de pœn.diſt.*3. declarat Sot. *in* 4.*diſt.*14.*q.*2.*art.*1.*col.*3.

Correctio autem, ſeu pœnitentia duplex eſt, altera 13
formata, & perfecta, altera verò informis, & imperfecta. Formata, & perfecta dicitur illa, quæ charitate perficitur, & appellatur contritio, *cap. charitas, verſ. item ſine charitate, de pœnit.diſt.*2. docet Concil. Trid. *ſeſſ.*14.*c.*4. Informis verò, & imperfecta dicitur illa, quæ ſine charitate eſt, & appellatur attritio, Concil. Trid. *dicto loco*, D. Thom. *in* 4 *diſt.*17. *quæſt.*2.*art.*1. & *eo loco*, Sot. *ead. quæſt.art.*5.Caiet. *ad* 3. *part.*1.*q.de contrit.* Victor. *de Sacram.num.*110. Bonac. *de Sacram. diſp.*5.*q.*5. *punct.*4. *num.*11. Ad cognoſcendum autem quando correctio, ſeu pœnitentia charitate perficiatur, & ita quando ſit contritio, quando ſine charitate ſit, & ita quando ſit attritio, quinque differentiæ aſſignantur à Sot.*d.art.*5.quatuor refert Ledeſm.1.*p.q.*32. *art.*3. ſed duæ priores quæ tantùm noſtro propoſito deſeruiunt, non ſatis rem abſoluiſſe videntur, tertia dum ait attritionem ex viribus naturalibus elici poſſe, eſt contra Concil. Trid. *vbi ſuprà*, expreſsè docens attritionem donum Dei eſſe, & Spiritus ſancti impulſum; duæ tandem poſteriores diſtinguunt contritionem, & attritionem circa ea, quæ ſunt ex parte Dei, nempe circa gratiæ infuſionem, nos verò agimus de diſtinguenda contritione ab attritione circa ea,
quæ ſunt ex parte pœnitentis. Dicendum tamen nobis 14
eſt quod correctio,ſeu pœnitentia formata, & ita contritio in eo differt à correctione, ſeu pœnitentia informi, & ita ab attritione, quòd contritio tres habet ſpeciales perfectiones, prima eſt circa deteſtationem peccatorum, hoc eſt, circa dolorem cordis, vt ſcilicet ſit dolor maximus appretiatiuè, ita quòd pœnitens ſuper omnia,quæ ſunt odibilia, ſua peccata deteſtatur, D. Thom. *quodlib.*1. *art.*9. Sot. *vbi proximè art.*4. Vict.*vbi ſuprà num.*100. Nauar.*in manual.cap.*1. *num.* 21. Secunda eſt circa obiectum, vt ſcilicet ſit propter offenſam Dei, ita quòd non metus pœnarum, non verecundia,aut peccati turpitudo, ſed ſola offenſa Dei ſit potiſſima cauſa illius doloris, Adrian. *in* 4. *de pœnit.q.*1. *verſ. ſublatum*, Medin.*de pœnit tract.*1.*q.*4. Sot. *d. art.*5. Victor. *d. loco num.* 118. Tertia eſt circa propoſitum non peccandi, vt ſcilicet ſit fortiſſimum, ita quòd pœnitens proponat ſe pro nulla re mundi peccaturum, D. Thom.*d art.*9. Nauar. *dicto loco.* Per contrarium verò correctio, ſeu pœnitentia, quæ charitate

ritate non perficitur,& ita attritio non habet illas tres perſectiones, nam etſi præſeferat deteſtationem peccatorum,& ita dolorem cordis, iuxta ſupradicta; non tamen eſt appretiatiue, id eſt, ſuper omnia odibilia, nec eſt potiſſimum propter offenſam Dei, ſed propter inferni pœnas, vel alia incommoda, rurſus etiamſi importet propoſitum non peccandi iuxta *ſuprà* reſoluta, non tamen ita infirmum, vt pro nulla re mundi, &c. ſicut omnes fatentur. Hinc fit quòd licèt correctio, pœnitentia, ſeu contritio in communi definiatur quòd ſit deteſtatio peccatorum cum propoſito ampliùs non peccandi, vt *ſuprà* notauimus, particulariter tamen correctio, pœnitentia, ſeu contritio formata, & perfecta definiri poteſt, vt ſit deteſtatio peccatorum, maximè appretiatiuè propter offenſam Dei, cum firmiſſimo propoſito non peccandi; correctio verò, pœnitentia, ſeu contritio informis, & imperfecta quamvis ſit deteſtatio peccatorum, non tamen maximè appretiatiuè, propter pœnas inferni, vel alia incommoda cum propoſito, licèt non ita firmo, &c.

15 Ex quibus conſequitur correctionem, ſeu pœnitentiam formalem, & ita contritionem ſine Confeſſione Sacramentali ſaltem in voto, non ſufficere ad conſequendam veniam, ſeu remiſſionem culpæ, nam quando Confeſſio commodè adhiberi non poteſt, quamvis applicatio Paſſionis Chriſti in ordine ad veniam ſeu remiſſionem culpæ, de qua *hìc*, per correctionem, pœnitentiam, ſeu contritionem formatam ſine Sacramento in re fieri poſſit, fieri tamen non poteſt ſine Sacramento in voto, hoc eſt, ſine voluntate, ſeu deſiderio Confeſſionis Sacramentalis, ſecundùm S. Thom. 3. *p. q.* 85. *art.* 5. Sot. *vbi proximè, concl.* 1. do-

16 cet Concil. Trid *ſeſſ.* 6 *c.* 14. Sic aliàs vbi deeſt copia Baptiſmi, appellatio Paſſionis Chriſti in ordine ad remiſſionem culpæ originalis quamvis ſine Sacramento, non tamen ſine voto Sacramenti. hoc eſt, ſine voluntate, ſeu deſiderio Baptiſmi, fieri poteſt. *cap. debitum* 4. ibi, *propter Sacramenti fidem, de Baptiſmo*, D. Thom. *vbi proximè, q.* 68. *art.* 2. Sot. *vbi ſup diſt.* 5. *quæſt. vnic.* & alij communiter, teſte Bonac. *de Sacram. diſp.* 5. *q.* 5. *ſect.* 1. *punct.* 7. *n.* 1.

17 Hinc etiam fit vt correctio, ſeu pœnitentia informis, & ita attritio cum aliquo impedimento, ſeu obice ad gratiam ex parte pœnitentis, adiuncta Confeſſione Sacramentali ſufficiat ad remiſſionem culpæ de qua *hìc*, vt tenent *gloſſ. vlt. in cap. vlt de pœnit. diſt* 1. D Thom. *in* 4. *diſt.* 17. *q.* 3. *art.* 4. Caiet. *in opuſculo de Confeſſione*, *q.* 5. Sot. *in* 4. *diſt.* 18. *q.* 3. *art.* 2. *&* 3. Martin. Ledeſm. 2. 4. *q.* 8. *art.* 1. Con. *in cap. alma, p* 1. §. 4. *n.* 13. Nauar. *in man c.* 9. *n.* 10. Soar. Nugn. Peſant. & alij, quos refert, & ſequitur Bonac. *de Sacram. diſp.* 1. *q.* 6. *art* 1. *punct.* 6. Probatur ex eo, quia Confeſſio in prædictis terminis quoad ſui ſubſtantiam, & eſſentiam valida fuit, etſi non ſtatim; & præſenti, ſaltim ex poſtfacto, nimirum ceſſante impedimento, ſeu obice ad gratiam, & remiſſionem operatur. Patet, nam alioquin validitas nihil omnino operaretur, & Sacramentum otioſum eſſet, quod nullo modo dicendum eſt, Igitur, &c. Deinde eadem ratio eſt in Sacramento Confeſſionis in ordine ad culpam actualem, quæ in Sacramento Baptiſmi in ordine ad culpam originalem, iuxta ea quæ reſoluunt DD. per text. *ibi in c.* 2. cum multis *ibid. de pœnit. diſt.* 1. atqui Baptiſmus cum impedimento, ſeu obice ad gratiam ſuſceptus, etſi non ſtatim, & de præſenti, ſaltem ex poſtfacto, nimirum ceſſante obice, gratiam confert, & remiſſionem operatur, vt probat text. aliàs difficilis *in cap. tunc valeret*, *de conſecr. diſt.* 4. Igitur, &c.

18 His tamen non obſtantibus contrariam partem negatiuam tenent Card. S. Sixti, & communis *in d. cap. vlt.* Mai. *in* 4. *diſt.* 17. *q.* 2. *&* 9. Adrian. *q.* 4. *de Confeſſ. dub.* 9. Medin *in C. de Confeſſione p. de Confeſſione ficta*, Vaſq. *de pœnit. q.* 92. *art.* 3. *dub.* 4. vbi alios refert, quorum ſententia longè tutior eſt, & probatur, nam ſi correctio, ſeu pœnitentia informis, & ita attritio cum impedimento, ſeu obice ad gratiam adiuncta Sacramentali Confeſſione ſaltem ex poſtfacto gratiam conferret, vel eſſet ex abſolutione, quæ de præſenti, id eſt, tunc temporis fit vel ex abſolutione, quæ ex poſtfacto, id eſt, poſtquam impedimentum, ſeu obex ad gratiam ceſſauerit, indulgetur; atqui ex neutra, &c. de prima patet, quia abſolutio Sacramentalis eſt actus legitimus, id eſt, ſuam ſecum executionem trahens, Ioan. 20. *Quorum remiſeritis*, &c. & vti tales ſuum effectum, nempe gratiam ipſam ſuſpenſam habere non poteſt, *reg. actus* 50. *infrà hoc tit.* vbi notauimus; de ſecunda abſolutione itidem patet, quia nihil poteſt operari circa remiſſionem culpæ, quam pœnitens tunc temporis non confitetur, iuxta reg. *l. de qua re*, *ff. de iudic.* Igitur, &c. Ad argumenta verò in contrarium reſpondetur, & ad primum negando maiorem, nam in prædictis terminis Confeſſio quoad ſui ſubſtantiam nulla eſt, nec fit cum vera deteſtatione peccatorum, nec cum vero propoſito ampliùs non peccandi, neutrum enim habet ille, qui peccata non reliquit; ſed in eorum occaſionibus perſiſtit. Ad text. verò *in d. cap. tunc valeret*, reſpondetur provt *in collect. ad eundem.*

SVMMARIVM.

1 *Nemo poteſt ad impoſſibile obligari.*
2 *Impoſſibile quod dicatur, oſtenditur.*
3 *Conditio impoſſibilis, quæ vel à natura, vel abſolutè talis eſt, tam ab vltimis voluntatibus, quàm à matrimonio reiicitur, & declaratur*, & n. 5.
4 *Conditiones difficiles ab vltimis voluntatibus, & matrimonio an, & quando reiiciantur, oſtenditur.*

REGVLA VI.

Nemo poteſt ad impoſſibile obligari.

DEſumitur ex *l. ſi quis in graui, in princ.* vbi Bart. *ff. ad Syllan. l. ſi ſtipuler, ff. de verbor. oblig. l. Paulus, ff. quæ ſent. ſine appell reſcind. l. impoſſibilium, ff. de regul. iuris*, §. *impoſſibilis, Inſtit. de hered. inſtit.* tradunt Thom. de Thomaſ. *reg.* 194. Surd. *deciſ.* 287. *num.* 21. Flamin. Pariſ. *de reſignat. benefic. tom.* 2. *lib.* 11. *q.* 13. *n.* 8. Bellet. *diſquiſit. cleric. p.* 1. *tit. de Clerico debitore*, §. 1. *n.* 4. Ratio eſt quia cùm omnis obligatio conſiſtat in dando, vel faciendo, *l.* 2. *in princ. ff. de verbor. obligat. l.* 3. *ff. de action. & obligat.* impoſſibilia autem de facto, vel de iure à nemine fieri poſſint, vt *infrà* oſtenditur, meritò diſponitur, vt nemo ad aliquod impoſſibile poſſit obligari, ſiquidē obligari, & obligari ad impoſſibile ſunt repugnantia, quam rationem ex Monacho intendit *gloſſ.* 1. *hìc*, & alij *in d. l. impoſſibilium.* 1

Impoſſibile iure noſtro dicitur omne illud, quod inſpecta humana potentia fieri nequit ab vllo mortalium, ſiue quia natura impedit nè fiat, *l. continuus* 137. §. *illud, ff. de verbor. obligat.* ſiue quia à iure prohibetur, id eſt, quia inſpecto iure naturali, diuino vel humano, & ita moraliter fieri non poteſt, *l. filius, in fine, ff. de condit. inſtit. cap. faciat, & ibi gloſſ.* 22. *q.* 2. reſoluit Gerard. *ſingul.* 82. Vnde licet varias ſpecies impoſſibilium referant *gloſſ.* 1. *hìc*, & Doctores *in dicto* §. *impoſſibilis, Inſtit. de hared. inſtit. & in princip Inſtit. de inutilibus ſtipulat.* tamen omnes reducuntur ad 2

duas

duas ſpecies, ſcilicet ad impoſſibile de facto, ſub quo impoſſibilia de natura, & perplexa continentur, & ad impoſſibile de iure, cuiuſmodi eſt turpe, & inhoneſtum, vt probat *cap. vlt. de pactis, cap. ſciſcitamur, de reſcriptis*, quo fit vt licèt ea, quæ ſunt difficilia dicantur in iure, *l. 2. vbi gl.* refert ſimiles, *ff. de iis, quæ vi*, cum aliis adductis per Caſtr. *de lege pœnali, lib. 1. c. 1. fol. 4.* tamen propriè iuxta hanc materiam impoſſibilia ſunt illa, quæ in ſe ſunt infactibilia, & ita quibus factum, vel ius repugnat, nec ab vllo fieri poſſunt. Difficilia verò, quæ licèt in ſe ſint factibilia, tamen propter defectum perſonæ fieri nequeunt, vt explicat Iureconſ. *in d. §. illud*, vbi Acc. *in princ. l. vlt. ff. de actionib. empti.*

3 Inter has autem impoſſibilium differentias illud obſeruandum diſcrimen, quòd impoſſibilis conditio, quæ vel à natura, vel abſolutè talis eſt, tam ab vltimis voluntatibus, quàm à matrimonio reiicitur ſine controuerſia ex coniecturata voluntate diſponentium *l. 3. ff de cond. & demonſtr. d. §. impoſſibilis, cap vlt. de condit. appoſ.* Molin. *de primog. lib. 2. cap. 12. num. 36.* alter Molin. *Theolog. de inſtit. tract. 2. d. 206. concl. 2.* Sanch. *de matr. lib. 5. d. 4. num. 7.* quia in illis iuſta impoſſibilitatis ignorantia dari non poteſt, tum quia earum euentus inanis eſt. Vnde matrimonium tali conditione impoſſibili reiecta, ſtatim valere reſoluunt Sanch. *d. lib. 5. diſp. 1.* Gutier. *de matrim. cap. 82. n. 38. cum ſeq.* Fr. Molin. *de ritu nupt. lib. 1. comp. 26. n. 156.* quæ autem per ſuppoſitionem fuerit impoſſibilis, pariter vitiabitur, ſi diſponens impoſſibilitatis conſcius eam adiecerit, vt *in l. multa, §. ſi ſeruos, ff. de cond. & demonſtr. & in l. ſi Mania 45. ff. de hered. inſt.* Si verò poſſibilem credebat vti manifeſtum defectum voluntatis, depoſitio non vitiabitur, vt probat *l. ſeruo manumiſſo ff. de condict. indeb.* iuxta communem Doctorum interpretationem *ibid.* quod ipſum docet Bart. *in l. 1. n. 5. ff de condit & inſtit.* Imol. *ibid. n. 11.* quam tamen communem ſententiam poſt alios impugnat Coſta *lib. 1. ſelect. c. 9.* aliter intelligens *d. l. ſeruo manumiſſo*, & Sarmien. *lib. 2. ſelect. c. 1.* cuius noua interpretatio manifeſtam vim infert verbis illius text. atque ideo cùm ratio oſtendat immeritò reiici conditionem, quam diſponens probabiliter credebat poſſibilem, cùm eo animo appoſita videatur vt adimpleri debeat, neque aliter videtur iudicandum de voluntate partium, ſi in conditione verè poſſibili, ac de impoſſibili, quam poſſibilem credebat, text. verò *in l. ab omn. 107. §. in teſtament. ff. de leg. 1.* qui in contrarium adduci ſolet, cùm agat de facto teſtatoris, rectè cum Bart. & communi *vbi ſupr.* intelligi poteſt, vbi ignorantia nulla fuerit, vel aliter cum Iaſ. *in d. l. ſeruo*, Aret. *in d. l. impoſſibilis, ff. de verbor. oblig.* Ex quibus inferes ad intellectum *d. cap. vlt. de condit. appoſit.* quem *ibi* præſtiti *n. 12.*

4 Circa verò difficiles conditiones iam dicendum videtur illas ab vltimis voluntatibus, & à matrimonio non reiici, quia & ceſſat voluntatis coniectura, & illa dubia, ac difficilis iuris interpretatio in vltimis voluntatibus, & matrimoniis facta, cùm de impoſſibilibus conditionibus tantùm agat, non eſt ad difficiles trahenda, in quibus & ratio, & verba deficiunt, quod bene docet gloſſ. recepta *in d. § impoſſibilis*, communis *in d. l. 1. ff. de condit. inſtit.* Coſta *ſelect. lib. 1. c. 8. n. 14.* ſentit Cou. *de ſponſal. p. 2. c. 3. § 1.* Menoch. *de arbit. caſu 89 n. 8.* Molin. *d. lib. 2. c. 13. à n. 8.* Vnde in his difficilibus conſtituendum eſt, quòd ſi ita ſint difficiles vt conſiderata qualitate perſonæ, cui iniunguntur, æquè pereat, manifeſtè non poſſe per eam aliquo modo præſtari etiam ex amicorum auxilio, diſpoſitio ab initio non valeat, iuxta text. ſic intelligendum *in l. cùm hæres, §. 1. ff. de ſtatu lib.* ſin autem difficultas talis eſt, quam perſona, cui iniungitur, per amicos, per fidem atque æſtimationem ſuam poſſit adimplere, tunc non valebit à principio diſpoſitio, & expectabitur futurus euentus, vt ſi adimpleatur actus, valeat, ſi verò deficiat conditio non valeat, iuxta text. *in l. Arethuſa, ff. de ſtat. hom. & in l. Stichum 39. §. ſi Stichus, ff. de ſtat. lib.*

Circa autem conditiones impoſſibiles de iure, quæ propriè turpes appellantur, indiſtinctè reiiciuntur in vltimis voluntatibus in pœnam adiicientis; in matrimonio verò ex præſumpta voluntate, quæ omnia ſi non ex verbis, ex mente DD. colligi poſſunt, & Iureconſultorum auctoritatibus manifeſta ſunt, & faciunt quæ dixi *in collect. ad cap. vlt. de condit. appoſit. n. 50.* 5

SVMMARIVM.

1 *Priuilegium perſonale perſonam ſequitur, & cum perſona extinguitur.*

2 *Priuilegia omnia, vel realia ſunt, vel perſonalia, hæc vulgo dicuntur ea, quæ in perſonam, illa quæ in rem diriguntur.*

3 *Priuilegium perſonale cenſetur, cùm perſonæ conditio ei locum facit.*

4 *Filij priuilegiis, quæ parentibus perſonaliter conceduntur, gaudere non poſſunt.*

5 *Priuilegium marito perſonaliter conceſſum ad vxorem ſine lege non extenditur.*

6 *Priuilegium perſonaliter dominis conceſſum, non extenditur ad eorum famulos, & familiares, niſi colligantur ex lege, ſeu forma priuilegij.*

7 *Exemptiones, ſeu priuilegia loco, aut rei conceſſa deſtructo loco, vel perempta re, amittuntur.*

8 *Iura omnia, priuilegia, & exemptiones conceſſa loco ſublata ſunt, vbi locus fuerit deſtructus auctoritate Superioris ſine ſpe refectionis.*

9 *Locus deſtructus ab hoſtibus retinet omnia ſua priuilegia.*

10 *Eccleſia, ciuitas, caſtrum, collegium, aliáve loca retinent ſua iura, priuilegia, & exemptiones, ſi Superioris auctoritate in alium locum transferantur.*

11 *Beneficium reſtitutionis in integrum ad heredes tranſit.*

REGVLA VII.

Priuilegium perſonale perſonam ſequitur, & extinguitur cùm perſona.

DEſumitur ex *l. in omnibus cauſis 68. & ex l. priuilegia 157. ff. hoc tit. l. 1. §. permittitur, ff. de aqua quotid. & æſtiua, l. quia tale, ff. ſolut. matri. l. 3. ff. de cenſib. l. ſordidorum, C. de excuſ. mun. lib 10.* cum multis aliis quæ poſt antiquiores adducunt, & explicant Tiraq. *de retract. lig. §. 26. gl. 1. n. 6. & de iure primog. q. 37. n. 1.* Xuar. *ad l. quoniam in prioribus ſuper leg. Regni limit. 11. dub. 1. n. 1.* Menoch. *conſ. 1007. à n. 95. & conſ. 136. n. 21 & de præſumpt. lib. 2. præſ. 103. n. 45.* Marc. Anton. *var. reſol. lib. 1. reſol. 109. n. 6.* Gail. *lib. 2, obſ. 144. n 8. cum ſeq.* D. Barboſ. *in d. l. quia tale*, Card. Toſch *tom. 6. lit. P. concl. 746.* Soar. *de leg. lib. 8. c. 10. & 11.* Salas *in simili tract. diſp. 17. ſect. 6. & 8.* Azor. *inſtit. mor. p. 1. lib. 5. c. 22. q. 6.* Cardoſ. *verb. priuilegium 4.* ego ipſe *in tract. Axiom. iuris vſufreq. axiom. 190. n. 5.* 1

Priuilegia omnia vel realia ſunt, vel perſonalia, vt colligitur ex *d. l priuilegia*; perſonalia vulgò dicuntur ea, quæ in perſonam, realia, quæ in rem diriguntur, *d. l. priuilegia, d. l. 1. §. permittitur, l. 1. § perſonis, ff. de iure immun.* explicant D. Barboſ. *in d. l. quia tale, n. 2. verſ.* 2

ſed

ſed diſtinctius, Card. Tuſch. *d. lit. P, concl.* 744. Soar. *d.*
3 *lib.* 8. *c.* 1. Menoch. *d. præſ.* 103. *à princ.* Clariùs tamen explicabitur ſi dixerimus priuilegium perſonale cenſeri, cùm perſonæ conditio ei locum facit, ita vt quamvis detur ob cauſam, aut ratione, quod motiuum dici ſolet, quæ in aliis quoque perſonis reperitur, non tamen eiſdem priuilegium ſit tribuendum; at verò reale eſt quando res, ſeu cauſa ei locum facit, id eſt, vt cauſæ ipſi tribuatur, & omnibus competat, qui in eadem cauſa ſunt, & ad quos eadem cauſa pertinet, quamvis motiuum concedendi fuerit ſola perſona, vt præ omnibus meliùs explicat Donel. *comment. iuris Ciuilis, lib.* 21. *c.* 14. *à princ.* Soar. *d. c.* 3. *n.* 6. vbi *n.* 10. aduertit ad hoc, vt appareat quando perſonæ, an verò magis cauſæ priuilegium conceſſum videatur, in primis eſſe attendenda verba an in perſonam, an verò in rem ipſam dirigantur, deinde attendendam materiam ſubiectam, poſtea recurrendum eſſe ad ſpeciales coniecturas.

4 His ita breuiter prænotatis primò ampliatur hæc regula, vt etiam procedat in filiis, vt ſcilicet priuilegiis, quæ parentibus perſonaliter conceduntur, gaudere non poſſint, vt ex *l. pen. §. ſi puella, ff. de ritu nupt. & ex l. priuilegio in princ. l. in filiis, C. de decurionibus, lib.* 10. reſoluunt communiter DD. & præcipuè D. Barboſ. *in d. l. quia tale, n.* 36. ſubdens manifeſtiſſimum eſſe priuilegium ſimpliciter datum perſonæ filiis non communicari, ſed tunc demum ſi adiiciatur terminus aliquis ex quo colligatur filiis primi gradus, vel etiam vlterioris idem priuilegium communicare voluiſſe, quibus caſibus aſſerit venire filios ex propria vocatione, non autem ex perſona patris.

5 Secundò amplia, vt procedat etiam in vxore, ad eam enim ſine lege extendi non poſſe priuilegium marito perſonaliter conceſſum tradunt D. Barboſ. *in d. l. quia tale à n.* 21. *verſ. vltima ampliatio*, Sanch. *de Matrim. lib.* 7. *diſp.* 47. *n.* 1 *&* 3. Soar. *d. lib.* 8. *c.* 11. *n.* 1. Iura autem quæ in contrarium adduci ſolent procedunt vel ex tenore ipſius priuilegij, quia de certis perſonis, & earum vxoribus expreſſam facit mentionem, vel ex vi aliorum iurium, quæ communicant mariti priuilegium eius vxori.

6 Tertiò amplia vt procedat etiam in famulis, & familiaribus, ad illos enim priuilegium perſonaliter eorum dominis conceſſum extendi non poteſt, vt probat text. *in cap. pen. verſ. non ſic, de priuil. lib.* 6. *& in l. ſcriniarios* 16. *C. de teſt. an. militis*, notat Dec. *in c. ſanè* 7. *à n.* 13. *de priuil.* niſi colligatur ex lege vt *in auth. habita, C. ne filius pro patre*, ibi, *tam ipſi, quàm eorum nuntij, l.* 3. *ad fin. de priuil. ſchol. lib.* 11. *cap. magnæ ad fin.* ibi, *pro te, & famulis tuis, de voto*; ſeu ex forma priuilegij, vt ipſum priuilegium maxima ex parte maneret inutile, niſi ad familiarē, ſeu familiares extenderetur, vt notauit gloſſ. *verbo non debent, in d. cap. pen.* recepta ſecundùm Nauar. *in man. c.* 27. *n.* 181. & Sayr. *de cenſur. lib.* 5. *c.* 5. *à n.* 29. vnde ſi alicui concedatur, vt poſt meridiem licitè Sacrum faciat, vel recitet Matutinum, Miniſtrum ad Sacrum faciendum, atque etiam ſocium ad recitandum Officium eodem priuilegio vti poſſe refert Soar. *d. lib.* 8. *c.* 11. *n.* 7.

7 In gloſſ. *Priuilegium*, ibi, *vt ſcilicet extincta re extinguatur priuilegium.* Notatur ad hoc, quòd deſtructo loco, vel perempta re amittuntur exemptiones, ſeu priuilegia loco, aut rei conceſſa, vt per Afflict. *in c.* 1. *n.* 12. *cum ſeq. de capite Conradi*, Alex. *conſ.* 43. *n.* 2. *vol.* 1. Curt. *ſen. conſ.* 29. *n.* 4. Albert. Brun. *in tract. de interitu, & perempt. concl.* 5. late Eraſm. à Cochier *de iuriſd. Ord. in exemptos, p.* 3. *q.* 19. *à princ.*

8 In ead. gloſſ. ibi, *Quod dic verum*, &c. Notatur ad hoc, quòd omnia iura, priuilegia, & exemptiones conceſſæ loco ſublata ſunt vbi locus fuerit deſtructus auctoritate ſuperioris ſine ſpe refectionis nullis remanentibus reliquiis, vt per Felin. *in c. dilecta, col. fin. verſ. deſtructo Monaſterio, de reſcript.* Bald. *in cap. imperialis, n.* 10. *de pace Conſt. & in c.* 1. *col.* 1. *de elect.* Albert. Brun. *in tract. de mutat. & transformat. memb.* 2. *concl.* 10. *n.* 68. Petr. de Peruſio *tract. de mutat. ſtatus Eccleſiæ in princ. n.* 3. *&* 4. *& cap.* 3. Eraſm. à Cochier *d. p.* 3. *q.* 20. *n.* 5. vbi *n.* 6. poſt Sayr. *de cenſur. lib.* 5. *c.* 3. *n.* 16. ſubdit quòd ſi locus fuerit deſtructus fatali caſu, ſeu à non habente auctoritatem, eo reſtaurato reuiuiſcet etiam exemptio; eſt autem ratio differentiæ, quia quando de iure deſtruitur, titulus caſſatur, at verò facti calamitas nec ius, nec titulum aufert, nec nomen, *l. ſeruitutes, §. ſi ſublatum, ff. de ſeruitut. vrban. præd.*

In ead. gloſſ. ibi, *Si autem deſtruatur ab hoſtibus, retinet omnia ſua priuilegia.* Ita Brun. *in tract. de refect. concl.* 9. *in fin.* Gail. *lib.* 2. *obſeru.* 61. Eraſm. à Cochier *d. q.* 20. *n.* 6. *in fine.* 9

In ead. gloſſ. ibi, *Item ſi auctoritate ſuperioris transferatur in alium locum.* Notatur ad hoc, quòd Eccleſia, Ciuitas, Caſtrum, Collegium, aliave loca retinent ſua iura, priuilegia, & exemptiones ſi ſuperioris auctoritate in alium locum transferantur, vt per Alexand. *conſ.* 43. *vol.* 1. Gail. *lib.* 2. *obſeru.* 61. *n.* 10. Albert. Brun. *in tract. de mutat. & reformat. memb.* 3. *concl.* 3. *num.* 78. VVameſ. *conſ.* 63. *n.* 2. *& conſ.* 64. *n.* 3. *de iudic.* Eraſm. à Cochier *d. p.* 3. *q.* 21. vbi *q.* 22. an exemptio amittatur ſi locus alteri vniatur. 10

In ead. gloſſ. in addit. ibi, *Quod opponitur de in integrum reſtitutione minoris*, &c. Beneficium reſtitutionis in integrum licèt perſonale ſit, cùm minorum perſonis perſonaliter concedatur, quia tamen principalis cauſa illud concedendi eſt læſio, iuxta text. *in l. non omnia, & in l. quod ſi minor, §. non ſemper, ff. de minoribus*, cum ſimilibus, concludunt Doctores ideo ad hæredes tranſire, iuxta text. *in l. ſolùm, ff. de reſtitut. in integr. & in l. minor.* 19. *§. vlt. ff. de minoribus*, quæ ſic interpretantur Dyn. *hic, n.* 7. & alij communiter ſecundùm Pechium *n.* 10. *in ſolut. ſecunda difficult.* Anton. Gom. *variar. tom.* 2. *de contract. lib. c.* 14. *n.* 6. Menoch. *d. præſ.* 103. *à num.* 16. & alij citati à D. Barboſ. *in d. l. quia tale, num.* 49. & eſſe communem ex Gom. & aliis teſtatur Cald. Pereira *in l. ſi curatorem, verbo minoribus, num.* 44. quod etiam videtur voluiſſe Mantic. *de reſtit. in integr. cap.* 15. & eum ſequutus Mynſing. *lib.* 4. *obſeruat.* 19. & cæteri, qui dicunt huiuſmodi beneficium reſtitutionis reale eſſe, & ideo ad hæredes tranſire, quia ſcilicet cauſæ datur, ſeu læſioni, vt explicat Soar. *d. lib.* 8. *c.* 3. *num.* 6. Ex qua etiam ratione inquiunt procedere text. *in l. hæredes, C. ad Velleian.* dum probat Velleianum, quòd mulieribus pro alio intercedentibus datur, tranſire ad hæredes, quia, ſcilicèt quamvis perſonæ mulierum ex ratione fragilitatis ſexus conceſſum videatur, reale tamen eſt, ſeu mixtum, & quatenus non tam perſona, quàm cauſa illa in perſona exiſtens fuit principalis cauſa conceſſionis, quòd etiam ſimili ratione deciſum eſſe aiunt in Macedoniano, quo filiusfamil. mutuum accipientibus ſuccurritur, & ad hæredes tranſire, ac fideiuſſoribus prodeſſe probat text. *in l. exceptiones, verſ. interceſſionis, iuncta gl. ff. de except. & in l. ſed etſi, §. non ſolùm, ff. ad Macedon.* quæ ex illo eodemmet fun- 12
damento procedere aduertunt Pechi. & Soar. *citatis locis*, Donel. *lib.* 21. *comm. c.* 14. *verſ. cum verò.* Menoch. *d. præſ.* 103. *n.* 18.

SVMMARIVM.

1 *Malus ſemel ſemper præſumitur malus, declara, vt n.* 8.

2 Bonus

2 *Bonus quilibet in dubio præſumitur, & non malus.*
3 *Natura humana per primum peccatum prona eſt ad malum.*
4 *Inclinatio naturalis ad malum non eſt peccatum.*
5 *Homo bonus à Deo creatus eſt, & potentiam, ac aptitudinem habet ad bonum.*
6 *Malus ex quo aliquis ſemel apparuit non poteſt bonus fieri aliter quàm per pœnitentiam.*
7 *Accidens malitiæ ſemel commiſſæ in eſſe productum durare præſumitur donec probatur ſublatum.*
9 *Tabellio, qui falſarius conuincitur, licèt præſumatur in futurum talis, & propterea remoueri debeat, non tamen præſumitur retro falſarius.*
10 *Suſpicione leni, non vrgenti ſemel malus, præſumitur ſemper malus.*

REGVLA VIII.

Semel malus, ſemper præſumitur eſſe malus.

1 DEſumitur ex *l. filius*, §. 1. vbi Bart. *ff. de accuſat.* &
ex cap. ſcribam, de præſumpt. cum alijs citatis à
gloſſ. *hic*, tradunt Alciat. *de præſumpt. reg. 2. præſumpt. 7.*
Hippol *ſing. 64. & 293. & in rubr. de fideiuſſoribus, à*
n. 67. Mantu. *dial. 89. & ſing. 401.* Lanfranc. *in Clem.*
diſpendioſæ, n. 25. de iudic. Roland. *conſ. 63. n. 3. cum ſeqq.*
vol. 2. & conſ. 98. n. 16. vol. 4. Corſet. *ſing. verbo præſum-*
ptio, il. 1. Eneiard. *loco 90. de tempore ad tempus, fol. 262.*
Aym. *conſ. 198 n. 6.* Paul. Grammt. *theorem. 23.* Ioan. Roias
ſing. 105. n. 9. Iacob. Simanch. *de Cathol. inſtit. c. 50. n. 15.*
Guliel. Benedict. *in cap. Raynutius, verbo in eodem teſta-*
mento, il. 2. n. 44. Gig *conſ. 10. n. 29. & conſ. 38. n. 77. cum*
ſeqq. Hieron. de Monte. *var. iuris quæſt. 13. num. 17.* Cot.
in memoralib. verbo malus ſemel, pag. mihi 559 Duen.
reg. 303. Menoch. *de præſumpt. lib. 5. præſ. 32.* Maſcard.
de probationib. concl. 1003. num. 37. Fr. Emman. *quæſt.*
Regular. tom. 2. q. 12. art. 3. Cened. *ad Sextum collect. 29.*
num. 2. Farinac. *in praxi crimin. part. 1. quæſt. 23.*
num. 21. Card. Tuſch. *tom. 5. lit. M. concluſ. 28. per*
totam. Ego ipſe *in tract. Axiom. iuris vſufrequent.*
axiom. 142.
2 Quamvis in dubio quilibet regulariter præſumatur
bonus, & non malus, vt latè oſtendi *in collect. ad cap.*
vlt. de præſumpt. & nemo præſumatur delinquere, *l.*
meritò, ff. pro ſocio, cap. vnic. de ſcrut. in Ord. facien.
reg. eſtote, hoc tit. in Decretalibus, cum traditis per
Alciat. *reg. 1. præſ. 1.* Duen. *reg. 71.* Hippolyt. *in l. 1. à*
num. 63. C. de ſicar. Mantu. *lib. 1 locorum, cap. 3.* Tiraquel.
3 *de pœnis temper. cap. 3. à num. 18.* quia licèt per primum
peccatum natura humana prona ſit ad malum *Geneſ. 8.*
cap. omnis 12. quæſt. 1. vnde & fomes peccati ortum ha-
bet, Paul. *ad Rom. 7. cap. ſi Paulus 32. quæſt. 5.* latè
4 Couar. *in c. alma mater, part. 1. §. 10. num. 11.* tamen quia
inclinatio illa ex ſe peccatum non eſt, vt reſoluit
Sot. *l. 3. de Iuſtit. quæſt. 4. art. 3.* Felin. *in dicto cap. vlt.*
5 *num. 15. de præſumpt.* non tollit quominus homo, qui
bonus à Deo creatus eſt, *cap. 1. poſt princip.* vbi gloſſ.
verbo dæmones, de Sum. Trinit. & qui potentiam, &
aptitudinem habet ad bonum, D. Thom. *1. 2. quæſt. 63.*
art. 1. & alij, quos ſequitur Felin. *dicto n. 15.* ius ha-
beat à natura, vt apud alios in dubio in bona ſit opi-
nione, ex D. Thom. *2. 2. q. 60. art. 3.* & Sot. *dicta quæſt. 4.*
art. 3.
6 Attamen, quia ex quo aliquis ſemel malus apparuit,
nec bonus poteſt fieri aliter, quam per pœnitentiam,
reg. peccatum, ſup. hoc tit. meritò interim dum de illa
non conſtat, præſumitur in eodem malo, quia muta-
tio non præſumitur, *cap. maiores, §. vlt. de Baptiſmo,*
7 imo accidens malitiæ ſemel commiſſæ in eſſe produ-
ctum, (quippe quod non tollitur tempore, ſed pœ-
nitentia) durare, præſumatur donec probetur ſubla-
tum, arg. *l. ſine poſſideris*, vbi Gloſſ. & Doctores, *C. de*
probat. docent Bart. *d. §. 1. n. 1.* Abb. *in cap. accedentibus,*
n. 6 de priuileg. & ita hanc rationem intendit Alciat.
vbi ſupr. iuncta *reg. 2. in princip.* Mantu. *dialog. 4.* & ſatis
Dyn. *hic n. 2. & 3.* & ideo ſemel malus ſemper præſu- 8
mitur malus exiſtere in eodem malo ſemel commiſſo,
vel in eadem voluntate reſpectu mali eiuſdem ſpeciei,
non verò præſumitur malus reſpectu mali diuerſi, quia
quoad illud nulla adeſt coniectura, vnde ſuccedit *reg. 3.*
Papinian. ff. de minor. & ita aduertit Bart. *in l. Caſſius, in*
fine, ff. de Senatorib. communiter receptus per Alciat. *de*
præſumpt. reg. 2. præſ. 7. n. 2. & docent Greg. *l. 1. verbo pro-*
curando, tit. 18. p. 6. Vezin. *tom. 2. commun. opin. lib. 9. tit. 2.*
n. 215. Grammat. *deciſ. 25. n. 7.* Hyppol *conſ. 15. num. 9. &*
conſ. 44 n. 18. cum ſeqq. Clar. *lib. 5. §. fin. q. 21. n. 1. ad fin.*
Thom. de Thomaſſet. *reg. 278.* Maſcard. *de probat. con-*
cluſ. 222. n. 20. & d. concl. 1003. n. 38. Galet. *in margarita*
caſuum Conſcient. verbo præſumere, Aloyſ. Ricc. *in deciſ.*
Curiæ Archiepiſc. Neap. deciſ. 4 p. 2. Farin. *d. q. 23. n. 30.*
Card. Tuſch. *tom. 5. lit. M, concl. 28. n. 2.*
Semper.] Intellige ab eo tempore, quo ſemel ma- 9
lus extitit in futurum, non verò reſpectu temporis
antecedentis, vnde licèt tabellio, qui falſarius conuin-
citur, præſumatur in futurum talis, & propterea re-
moueri debeat, *l. ſi aliquid, C. de ſuſceptor. lib. 10. gloſſ. 4.*
in l. ſi quis ex argentariis, ff. de edendo, tradit Felin. *in c.*
fraternitatis, n. 4. de hæret. non tamen præſumitur retro
falſarius quoad inſtrumenta confecta ante compertam
falſitatem, vt reſoluunt Innoc. & alij citati à Felin. *vbi*
proximè, num. 5. tradit in ſimili Iaſ. *in l. prius, num. 45.*
ff. de noui operis nuntiat.
Præſumitur.] Suſpicione quadam leni, non vrgenti, 10
cùm non ſit vrgens ſignum ex quo colligitur, vnde
non ſufficiet vt accuſatus de crimine conuincatur ex
eo quòd ſemel in eodem crimine malus fuerit, vt docet
hic Anchar. *n. 4.* Alciat. *d. reg. 2. præſ. 7 n. 3.*
Intellige procedere in præſumptione definitiua, per 11
quam determinatè de actu iudicatur, illa verò præſum-
ptio, per quam nihil definitur, ſed ſolum ſupponitur
poſſibile eſſe malum ab aliquo fieri ad effectum præ-
cauendi, non eſt illicita, quippè quæ non ex iudicio,
ſed ex prudentia procedit, D. Thom. *d. q. 10. art. 3. ad 3.*
Sot. *d. q. 4. art. 4. verſ. tertium*, pro quibus eſt text. qui
in hac præſumptione ſuppoſitiua loquitur, *in cap. 2. de*
elect. vt patet ibi, *potuiſſe plures*, &c. vt bene aduertit
ibi Dec. *n. 6.* ſic procedit id, quod de filiis ob timorem
incontinentiæ paternæ repellentis ab Ordinibus, &
officiis probat *c. 1. de filiis Preſbyter.* iuncto *c. 1. & cap.*
ſi gens, 56. diſt.

SVMMARIVM.

1 *Ratum quis habere non poteſt quod ipſius nomine non eſt geſtum.*
2 *Fictio triplex eſt inductiua, priuatiua, & tranſlatiua.*
3 *Inductiua fictio eſt quando lex fingit eſſe, quod non eſt.*
4 *Priuatiua fictio eſt quando per contrarium lex fingit non eſſe, vel non exiſtere, quod in veritate exiſtit.*
5 *Tranſlatiua fictio eſt quando lex actum certo tempore vel modo factum, alio factum fingit.*
6 *Ratihabitio non aliter fieri poteſt quàm per tranſlatiuam fictionem, ad quam ſpectat duo extrema iungere data vtriuſque habilitate.*
7 *Ratihabitio non inducitur ex taciturnitate propter præiudicium quod continere poteſt.*

8 *Ratihabitio inducitur non tantum per verba, ſed etiam per facta.*

9 *Conſenſus per ratihabitionem tranſire non poteſt in actum omnino alienum, qui nullam habet effigiem, vel ſymbolum actus mei, itavt actus ille meus efficiatur.*

10 *Declaratur* text. in l. ſi fundus, §. 1. ff. de pignorib. & in l. aliena 20. in princip. ff de pignorat. act. & in l. mater 3. C. de rei vendicat.

11 *Ordinatio facta à non proprio Epiſcopo bene tenet quoad ordinationem, licèt non quoad executionem.*

Regvla IX.

Ratum quis habere non poterit quod ipſius nomine non eſt geſtum.

1 Definitur ex *l. ſi pupilli 6. §. ſed ſi ego, ff. de negot.*
geſtis, c. pen. de ſentent. excom. hoc lib. cum aliis citatis à Tiraq. *de retractu lig. §. 1. gloſſ. 9. n. 247. & ſeqq.*
Menoch. *conſ. 191. n. 83. cum ſeq.* Surd. *deciſ. 32. n. 15.*
2 Circa fictionis diuiſionem licèt certent DD. aliter
atque aliter diuidentes, recepta eſt illa, quam docuit
Bart *in l. ſi is qui pro emptore, n. 25. ff. de vſucap.* quòd
ſcilicet triplex ſit inductiua, priuatiua, & tranſlatiua,
quod etiam fatentur Philip *de fiction p. 2 c. 4.* Maſcard.
3 *de probat. q. 16. à n. 15.* Induſtria eſt quando lex fingit
eſſe quod non eſt, veluti quòd mortuus in bello viuit
per gloriam *l. bello amiſſi, ff. de excuſat. tut.* vel quòd in
dote interceſſit ſtipulatio *l. vnic. §. accedit, C de rei vxoria*
4 *act.* Priuatiua quando per contrarium lex fingit non
eſſe, vel non exiſtere quod in veritate exiſtit, veluti
quod Monachus, deportatus, aut ſeruus habeatur pro
mortuo iuxta *c. placuit 16 q. 1. l. 1. §. 1. ff de bonor. poſſeſ.*
5 *contra tab. l. ſeruitutem, ff. hoc tit.* Tranſlatiua quando lex
actum certo tempore, vel modo factum, alio factum
fingit, quaſi ad aliud tempus, vel ad aliam formam
transferat in ratihabitione actus geſti meo nomine,
fingit enim non modò quando ratum habeo, ſed à
principio interueniſſe, & tunc licèt actus geſtus fuerit
ſine mandato meo, per ratihabitionem cum illo
geſtum fuiſſe fingitur.
6 Quibus prælibatis patet ratio huius reg. nam cùm
ratihabitio non aliter fieri poſſit quàm per tranſlatiuam
fictionem, ad quam ſpectat duo extrema iungere
data vtriuſque habilitate, tam in extremo à quo, id eſt
ſecundùm tempus præſens ex quo fictio inchoatur,
quàm etiam in extremo ad quod, id eſt, ad quod fictio
extenditur, vel refertur, aliter enim deficiente extremorum
habilitate fictio fieret ſuper impoſſibili de ſe,
& operaretur pluſquam veritas, ita ex multorum iurium
auctoritate obſeruat Bart. *in l. ſi is, qui pro emptore,*
ff. de vſucap. n. 28. vbi Iaſ. *n. 105. & 128.* Abb. *in c. 1. n.*
vlt. de conuerſ. infidel. communis, vt per Couar. *de ſponſalib. p. 2. c. 8. §. 2. n. 19.* iunctis traditis per Philipp. *de fictionib p. 2. c. 3. cum ſeqq.* Atqui habilitas in extremo ad
quod tantum datur in ratihabitione vbi negotium geſtum
eſt nomine mei ratum habentis, adeſt enim tunc
aliquid habens effigiem, ſymbolum actus mei, in quê
conſenſus per ratihabitionem facilè tranſit, arg. *l. in*
rem 24. §. item verſ. non idem, ff de rei vendicat. cum latè
traditis per Mantu. *lib. 1. locorum, c. 22.* & ita actus, vel
negotium efficitur illius, qui ratum habuit, perinde,
ac ſi mandaſſet, vt colligitur ex *l. 12. verſ. ratum, & ex*
l. Paulus, aliàs, *non tantum, ff. rem rat. haberi, l. ſi pupilli 6.*
§. item quæritur, ff. de negot. geſtis, intendit Bart. *l. §. ſed*
7 *etſi. ff. de vi armata,* Philip. *de fictionib p. 4. c. 2.* Vnde
notabis quòd licet ratihabitio non inducatur ex taciturnitate
propter præiudicium, quod continere poteſt,
argum. *l. qui vos 49. verſ. vetare, ff. de furtis,* obſeruant
Dec. *conſ. 98. in fine,* Menoch. *conſ. 3. n. 34.* inducitur tamen 8
non tantùm per verba, & ita expreſsè, ſed etiam
tacitè per facta, *d. l. Paulus, c. vnic. in fine, de ſponſ. impub.*
hoc lib. gloſſ. 3. in cap. cum inſuper 23. de offic. deleg. tradunt
Dec. *in l. ſemper, quia n. 8. ff. hoc tit.* & Tiraquel.
de conſtituto, p. 3. limit. 30. num. 11. apud quos videbis
varia exempla tacitæ ratihabitionis, quæ ex facto
inducitur.

Hæc autem ratio ſi omnino deficit in actu geſto nomine 9
alterius; fieri non poteſt, vt in actum omnino
alienum, qui nullam habet effigiem, vel ſymbolum
actus mei, conſenſus per ratihabitionem ita tranſeat,
vt actus ille meus efficiatur, iuxta *l. verum 32. iuncta l.*
aliud eſt 121. in princ. ff. hoc titulo.

Non obſtant text. *in l. ſi fundus, §. 1. ff. de pignorib. &* 10
in l. aliena 20. in princ. ff de pignorat. act. & in l. mater 3.
C. de rei vend. vbi admittitur ratihabitio, & tamen
actus, de quibus ibi, non ſunt geſti nomine ratum habentis,
quia reiecta concordia Bart. *in dictis iuribus, &*
in l. 1. §. ſed etſi, ff. de vi, & vi armata, exiſtimantis regulam
hanc tantum procedere vbi agitur de ratihabitione
in vtilitatem ratum habentis, vt actus ad illum
trahatur, & efficiatur ipſius, non verò vbi agitur de
ratihabitione in præiudicium ſolius ratum habentis
quo caſu procedere ait prædicta iura; meliùs reſpondetur
hanc noſtram regulam tantùm locum habere,
vbi agitur de negotio, quod nullo modo meum eſt, nec
ad me pertinere poteſt, niſi ex voluntate agentis, tunc
enim oportet illud meo nomine geri, vt ratihabitio
ſequatur; at verò vbi negotium à principio meum eſt,
vel ad me ſpectat re ipſa, id eſt, quia ſuper re mea celebratur,
vel alio ex iis tribus modis, de quibus per
gl. *in d. l ſi pupilli, §. item verbo ipſo geſtu,* vbi communis
tunc licèt non fiat nomine meo, ratihabitio locum
habet, nec procedit hæc reg. Sic intelligitur text. *in d.*
§. 1. & in d. l. mater, agitur enim *ibi,* de ratihabitione
venditionis, & hypothecæ rei meæ, vt intelligit Mudæ.
de pignorib. cap. quis poſſit hypothec. n. 9. Differentiæ autem
ratio illa videtur, quia primo caſu ratihabitio
eò tendit, vt per illam actus alienus ex voluntate gerentis
efficiatur meus per ratihabitionem, iuxta ſupradicta,
& propterea oportet quòd præcedat aliquid habens
effigiem actus mei, ſuper quo ratihabitio fundetur,
& adſit habilitas in termino ad quem, vt ita actus
fiat mihi, id eſt, meo nomine: at verò vbi negotium
ad me pertinet re ipſa, iam ex ſe habet effigiem actus
mei, & eſt habile, vt ſequuta ratihabitio meum verè
efficiat, nec pendet à voluntate gerentis, an fiat mihi
necne, & propterea non requiritur, quòd conſtet illum
facere meo nomine, imo præſumendum eſt illum
agere contemplatione mei, nè aliter delictum præſumatur,
hoc eſt, quòd animo deprædandi, & acquirendi
fecit aliquid in re mea, contra reg. *l. merito, ff. pro ſocio,*
id quod non contingit vbi actus non eſt meus, niſi
ex voluntate gerentis, & proprius efficitur per ratihabitionem.

In gloſſ. *Contradicit,* ibi, *verius dic quòd ordinatio* 11
facta à non proprio Epiſcopo bene tenet quoad ordinationem, licèt non quoad executionem, &c. Hic eſt verus intellectus
cap. Lugdun. 9. q. 2. quem ſequuntur omnes
hîc Innoc. *in cap. prudentiam, n. 4. de offic. deleg* Mayn. *in*
l. hoc iure, §. deiecit, n. 1. ff. hoc tit. quicquid aliter intelligant
de ratihabitione gloſſ. *in d. cap. Lugdun.* & Menoch.
vſufruc. c. 49. n. 9.

SVMMARIVM.

1 *Ratihabitio retrotrahitur, & mandato comparatur.*

2 *Intellige vbi mandatum ab initio potuit interuenire, limita*

limita vbi facta retrotractione non potuit ratum habens id ipſum mandare.

3 *Negotium infantis, vel furioſi nomine geſtum non poteſt ab eiſdem etiam, ceſſante impedimento, ratum haberi.*

4 *Ratihabitio ceſſat vbi negotium à principio nullum eſt, itavt non ſit in poteſtate ratum habentis.*

5 *Ratihabitio vt ſit legitima, & habilis in extremo à quo duo requiruntur.*

6 *Ratihabitio requiritur vt fiat eo tempore, quo actus principalis, de cuius ratihabitione agitur, fieri potuiſſet.*

7 *Ratihabitionis tempore vt ea legitimè fiat, debent omnia eſſe in eo ſtatu quo fuerant tempore, quo negotium geſtum eſt.*

8 *Ratihabitionis effectus ceſſat vbi per illam fieret præiudicium tertio.*

9 *Fictio retrotractionem non operatur ſtante præiudicio tertij.*

10 *Ratihabitio retrahitur non ſolùm ad tempus, ſed etiam ad locum actus à principio geſti.*

11 *Contractum, vel delictum ratum habens non in loco ratihabitionis, ſed in loco actus geſti forum ſortitur.*

12 *Ratihabitio legitima æquiparatur mandato, immo inducit mandatum fictum, etiam in delictis, vt* num. 14.

13 *Mandato ſpeciali æquiparatur ratihabitio.*

14 *Reſtitutioni obnoxius eſt ille, qui ratum habet damnum ſuo nomine illatum ac ſi mandaſſet.*

15 *Ratihabitio mandato non æquiparatur in iis in quibus à principio mandatum pro forma requiritur.*

16 *Irregularitatem non incurrit ratam habens occiſionem, vel membri mutilationem.*

REGVLA X.

Ratihabitionem retrotrahi, & mandato non eſt dubium comparari.

1 DEſumitur ex *l. ſi fundus 16. §. 1. ff de pignorib. & ex l. 1. §. deieciſſe, ff. de vi, & vi armata, & ex l. vlt. C. ad Macedon. cum citatis hic, à gloſſ.* quæ oſtendit regulam obtinere in omni actu, ſimilis gloſſ. *verbo petere, in c. quam ſit 6. de elect. hoc lib.* tradit latè Felin. *in cap. ſicut tuis, n. 1. de ſimon.* refert plures varia decidentes per hanc reg. addit ad Dyn. *hic in princ.* Tiraq. *de retract. lig. §. 1. gloſſ. 10. n. 64.* Plac. *de delictis, c. 18.* Couar. *in Clem. ſi furioſus, p. 2. §. 1. n. 4.*

2 Ratio eſt, quia ratihabitio fit per fictionem tranſlatitiam ex coniunctione duorum extremorum, per quam fingitur actum de cuius ratihabitione agitur fuiſſe à principio geſtum ex mandato ratumhabentis, vt *hic*, & dixi *in reg præcedenti*; hæc autem coniunctio fieri non poteſt niſi aliquod extremum trahatur ad aliud; vnde oportuit ratihabitionem ipſam, quæ eſt extremum à quo fictio inchoatur, trahi retro ad actum præcedentem, tanquam ad id quod per fictionem principaliter prætenditur, iuxta quæ conſtat neceſſariò requiri quòd vtrumque extremum à quo, & ad quod ſit habile ad eliciendum actum de quo agitur, & inſuper quòd nihil impediat vtriuſque coniunctionem: alter enim ratihabitio nec retrotrahi, nec mandato comparari poteſt. Requiritur inſuper quòd actus ille potuerit fieri ex mandato ratum habentis, ſiquidem cùm ratihabitio retrotrahatur & mandato comparetur, in iis tantùm negotiis verſatur, in quibus mandatum à principio potuit interuenire, ceſſabit tamen vbi facta retrotractione non potuit ratum habens idipſum mandato, vt aduertit Bald. *in l. 1. n. 29. C. qui admitti,* proſequitur poſt alios Iaſ. *in l. quæ in aliena, in princip. n. 19. ff. de acquir. hæred.* Vnde negotium infantis, vel furioſi nomine geſtum non poteſt ab iiſdem etiam ceſſante impedimento haberi ratum. Abb. *in c. vltim. de conuerſ. infidel.* ſequitur Mayn. *in l. hoc iure, §. deiecit, n. 3. ff. hoc tit.* Syluest. *in ſumm. verbo conſenſus 6. verſ. 4.* 3
Sic ſimiliter vbi negotium à principio nullum eſt, itavt non ſit in poteſtate ratum habentis illud validum efficere, ceſſat ratihabitio, & retrotractio, cùm à principio ex mandato ipſius fieri nequiuerit, probat *l. obſeruare, in fine, ff. de officio Proconſ.* vbi Bart. *n. 4.* Innoc. & Abb. *n. 19. in c. prudentia, ff. de offic. delegat.* Dec. *l. ſemper qui, in n. 16. ff. hoc tit.* communis ex Menoch. *remed. 15. recuper. n. 154. & 156.* 4

Ratihabitionem.] Quæ vt ſit legitima, & habilis in extremo à quo duo requiruntur, primò quòd quis ratum habeat tanquam geſtum ſuo nomine, aliter enim ſi geſtum approbet, non tamen qualitatem illam, ſcilicet quòd ſuo nomine geſtum ſit, ratihabitio deficit, quia nihil eſt in extremo à quo, per quod etiam per retrotractionem actus efficiatur illius, qui ratum habet, idque docet gloſſ. *verbo ratum, in l. 1. §. deieciſſe, ff. de vi & vi armata,* vbi Bart. *num. 3.* & Bald. *num. 22. in l. non ideo C. de acenſat.* Syluest. *in ſumma verbo cenſus, n. 5.* Nauar. *in manuali, c. 17. n. 133.* 5

Secundò requiritur quòd fiat ratihabitio eo tempore, quo actus principalis, de cuius ratihabitione agitur, fieri potuiſſet, *l. penult. in princ. ff. rem ratam haberi,* vbi Bart. & communis, *c. non ſolet 2. q. 6. gloſſ. verbo petere, in d. c. quam ſit, & verbo adhærentes, in fine, in c. vt circa 4. de electione, hoc lib.* communis, vt per Tiraq. *de retract. lig. §. 1. gloſſ. 10. n. 89.* Anton. Gom. *l. 45. Tauri, num. 83.* Couar. *lib. 3. var. cap. 16. num. 5.* & ſatis iuuat quòd hæc regula cum ſimilibus ſatis probant quòd ratihabitio æquiparatur mandato; igitur oportet illam eo tempore fieri, quo res ex mandato ratum habentis perfici potuiſſet, quamvis contrarium contra communem intendant nonnulli, vt per Iaſ. *in l. ſi is qui, n. 130. & 134 ff. de vſucap.* Philip. *de fictionib. p. 4. c. 4.* Non obſtat quòd ratihabitio datur etiam in homicidio, *cap. pen. de ſentent. excommun. hoc lib.* & tamen illud non poteſt committi tempore ratihabitionis cùm ſemel occiſus iterum occidi nequeat, cui argumento non ſatisfacit Angel. *in d. l. pen.* nec etiam Paul. quem ſequitur Menoch. *controuerſ. vſi freq. cap. 40. num. 17.* & tandem illi ſuccumbit Felin. *in c. ſicut tuis, num. 5. de ſimon.* ſed refellitur, ſi intelligas cum communi oportere quòd actus præſenti tempore fieri poſſit non ſimpliciter, & rebus ſic ſtantibus, hoc eſt ſuppoſito quòd actus iam ſit geſtus, ſed in hoc ſenſu, quòd ſcilicet niſi geſtus ab alio meo nomine, poſſet modò fieri ex meo mandato, id quod etiam in actu homicidij reperitur. 6

Retrotrahi.] Intellige vbi nihil eſt quod impediat retrotractionem, & vtriuſque extremi coniunctionem, vnde oportet rem eſſe integram, id eſt, tempore ratihabitionis omnia eſſe in eo ſtatu, quo fuerunt tempore, quo negotium geſtum eſt, Bart. *in l. ſi vxor. §. ſi quis vxorem, num. 3. ff. de adult.* Dec. *in l. ſemper qui num. 13. ff. hoc tit.* Menoch. *de ſucceſſion. §. 18. n. 91.* Surd. *deciſ. 111. n. 1.* 7
Sic ſimiliter ceſſat effectus ratihabitionis vbi per illam fieret præiudicium tertio, cui vel medio tempore, vel aliter vtrumque ius quæſitum eſt, arg. *l. ſi partem, §. vlt. ff quemadm. ſeruitutes,* docet Bart. *in l. aliena in princip. ff. de pignerat. act.* communis, vt per Tiraquel. *de conſtitut. part. 2. ampliat. 17. num. 5.* Plac. *de delict. cap. 18. num. 3.* & ſatis voluit gloſſ. *hic in princ.* ſtante enim præiudicio tertij mi- 8

nimè huiuſmodi fictio retrotractionem operabitur, vt probat expreſsè text. *in c. ſi pro te, & in cap. quamvis, de reſcript. hoc lib.* cum multis; quos copioſè refert Tiraq. *de primogen. q. 14. num. 19. & de retractu lig. §. 1. gloſſ. 10. n. 71.* Brunor. *in locis commun. verbo ratificatio 2.* Surd. *deciſ. 345. n. 8.* Vaſq. *in opuſc. de reſtitut. cap. 6. §. 2. dub. 5. n. 25.* iunctis iis quæ reſoluunt Anton. Gom. *l. 9. Tauri, n. 64.* & latè Pinel. *in rub. C. de reſcind. vendit p. 1. c. 2. per totum*, præcipuè *n. 8. & 17.* Non obſtat *l. cùm decem, §. vlt. ff. de ſolut.* quia reſpondetur in ea non poſſe conſiderari præiudicium tertij reſpectu debitoris, cuius filio, vel ſeruo poſt ſolutionem factam procuratori creditoris ipſe creditor ignorans ſolutionem, fecit acceptillationem.

10 Intellige ratihabitionem retrotrahi non ſolùm ad tempus, vt *hic*, & *in l. ſi fundus, §. 1. ff. de pignorib.* & ſic ad diem actus celebrati, vt docent Bertachin. *in reper. verbo ratificatio, pag. mihi 264.* Surd. *deciſ. 70. n. 20. cum ſeqq.* Bernard. Græuæ. *ad practic. Cameræ Imper. lib. 1. concl. 47. conſid. 1. n. 9.* ſed etiã ad locum actus à principio geſti, in quo ratum habens id ipſum fingitur geſſiſſe, vel mandaſſe, *d. l. cùm decem, §. 1.* ibi, *quaſi tunc præſenti*; Card. *in Clem. 1. q. 28. vt lite pendente*, Felin. *in c. nonnulli, n. 46. col. 2. de reſcript.* contra gloſſ. *verbo collato, in d. Clem. 1.* quam ſequuntur Abb. *ibi*, & Imol.
11 *n. 20.* Tiraq. *de retractu, tit. 1. §. 1. gl. 10. n. 68.* Vnde fit vt is, qui ratum habet contractum, vel delictum non in loco ratihabitionis, ſed in loco actus geſti, forum ſortiatur, iuxta *cap. vlt. de foro compet.* obſeruat Bart. *in l. ſi pecuniam, C. de negot geſtis*, vbi Fulgoſ. Placa *d. c. 18. num. 7.*

12 *Et mandato non eſt dubium comparari.*] Ergo ratihabitio legitima æquiparatur mandato, imo inducit mandatum fictum, ſecundùm communem ex Bart. *in l. ſi is n. qui 4. ff. de vſucap.* Couar. *in Clem. ſi furioſus, p. 2. §. 1. n. 5. col. 3.* Bernard Græuæ. *d. conſid. 1. n. 9.* Fr. Ant. à Souſa *in relect. de cenſuris Bullæ Cœnæ, c. 3. diſp. 22. n. 4. & c. 12. diſp. 64. n. 1. & 2.* Farin. *in praxi crimin. p. 5. q. 135. n. 84. cum ſeqq.*

13 Amplia primò etiam quoad ea quæ mandatum ſpeciale requirunt, cui ratihabitio æquiparatur, *l. quod ſpeciale ff. de minorib. l. 3. §. ſi procurator, ff. quod quiſque iuris, cap. vlt. de iureiurand. hoc lib.* communis, vt per Tiraq *d. gl. 10. n. 64.* Couar. *lib. 3. var. c. 16. num. 5.* Surd. *deciſ. 159. n. 12. & deciſ. 231. num. 21.* Flamin. *de reſign. lib. 9. q. 8. n. 16.* quamvis contradicat gloſſ. magna *in l. ſi per procuratorem, ff. de acquirend. hæred.* & Franch. *hic num 5.* Communis tamen non procedit in ſpecie *cap. nonnulli 28. §. ſunt, de reſcript.* vt aduertit gloſſ. *ibi, verbo ſine*, vbi Abb *num. 4.* dicit communem gloſſ. *hîc ante finem*, ex eo quia mandatum ſpeciale in ea ſpecie non requiritur propter grauitatem negotij, vel præiudicium partis, ſed propter bonum publicum vitandi lites.

14 Secundò amplia æquiparationem, de qua hîc, procedere etiam in delictis, vt probant text. *in d. l. 1. §. deieciſſe, & in cap penult de ſentent. excommun. hoc lib.* gloſ. *verbo petere, in cap quàm ſit, de elect. hoc lib.* Couar. *in d. Clem. ſi furioſus. p. 2. §. 1. n. 4.* Plac. *d. c. 18.* Intellige in illis tantùm delictis, quæ per alios committi poſſunt, ſecus in his, quæ conſiſtunt in propria libidine committentis, tantùm veluti adulterium & ſtuprum, ſicut enim hæc non niſi proprio inſtrumento fiunt, ita nec mandari, vel ab aliis geſta ratihaberi poſſunt, ſecundùm gloſſ. *verbo mandato, in d. §. deieciſſe*, declarando tamen, vt per Plac. *d. c. 18. n. 2.* & Philip. *de fiction. p. 4. c. 9. ad finem.*

15 Tertiò amplia etiam ad effectum reſtitutionis, vt proinde quis teneatur ad illam ſi ratum habeat damnum ſuo nomine illatum, ac ſi mandaſſet, vt per hanc reg. poſt Palud. probant Syluest. *in ſumma verbo reſtitutio 4. §. 6.* Nauar. *in manual. cap. 17. num. 133.* quamvis contradicat Medin. *de reſtitut. quæſt. 7. ad 4. argum.* cuius ſententia ex ipſius fundamentis ſatis defendi poſſet, tum etiam ex aliis, quæ adducit Vaſq. *in opuſculo, de reſtitut. cap. 9. §. 1. à num. 19.* vbi illum ſequitur.

Limita primò æquiparationem de qua hic, non 16
procedere in iis, in quibus mandatum à principio pro forma requiritur, vel in vim auctoritatis, cui non ſatisfit per ratihabitionem, argum. *cap. cum dilecta, de reſcript.* cum traditis *ibi*, à Felin. *n. 6. verſ. amplia primò, cum ſeqq.* Surd. *deciſ. 159. n. 16.*

Limita ſecundò non procedere æquiparationem 17
quoad irregularitatem incurrendam ex homicidio, vel membri mutilatione, vt per gloſſ. *in c. ſi quis viduam 50. diſt.* Couar. *in d. Clem. ſi furioſus, p. 2. §. 1. n. 5.* Vgolin. *tract. de irregular. c. 15. §. 2.* Soar. *tom. 5. de cenſur. diſp. 44. ſect. 3. n. 24.* Sayr. *eodem, tractat. lib. 7. c. 4. n. 17.* Bonac. *in ſimili, tract. diſp. 7. q. 4. puncto 8. n. 42.* Contra Nauar. *in manual. c. 27. n. 233.* & Molin. *de iuſt. tom. 4. tract. 3. diſp. 33. memb. 3.*

SVMMARIVM.

1 *Reo fauendum eſt potius quàm actori cùm ſunt partium iura obſcura.*
2 *Sententia eſt ferenda pro reo data paritate probationis ex parte actoris & rei.*
3 *Declaratur* l. ſi quis intentione 66. ff. de re iudic.
4 *Actor vbi tuetur cauſam aliquam iure fauorabilem illi potius fauendum eſt quàm reo.*

REGVLA XI.

Cùm ſunt partium iura obſcura, reo fauendum eſt potius, quàm actori.

DEſumitur ex *l. fauorabiliores, ff. hoc tit.* & *ex §. retinendæ Inſtit. de interdict.* cum aliis citatis *gl. 1. hic*, tradunt multa Hippol. *in l. vnius, §. in ea, à n. 6. ff. de quæſt. & conſ. 51. n. 41.* Alciat. *de præſumpt. reg. 3. præſ. 44.* Menoch. *in ſimili, tractat. lib. 2. præſumpt. 90.* Sanch. *in præcepta Decalogi, tom. 1. lib. 1. c. 9. n. 51.* ego ipſe *in tract. Axiom. vſufreq. axiom. 204. n. 1.* Facit etiam 1
quòd data paritate probationum ex parte actoris, & rei, ſententia eſt ferenda pro reo, ſecundùm *gl. 2. in c. clerici 81. diſt.* Hippol. *conſ. 2. n. 12. & n. 18. cum ſeqq.* Duen. *reg. 313. lim. 2.* 2

Non obſtat quòd obſcura petitio actoris declaratur 3
in fauorem ipſius, actoris & non rei, *l. ſi quis intentione 66. ff. de re iudic.* cum aliis, quia reiecta ſolutione gl. *hic verbo Actori, & gl. 2. in c. cùm ad Sedem, de reſtit. ſpol.* aſſerentium hanc reg. procedere in fine iudicij, hoc eſt, in deciſione cauſarum: at verò *d. l. ſi quis*, in principio litis, quo tempore magis fauetur actori, reſpondetur ſenſum huius regul. & ſimilium eſſe quòd vbi iura partium, id eſt, actoris, & rei, ſunt obſcura hinc inde, quia ſcilicet poſt diſcuſſionem eorum, quæ vtrinque adducta, & allegata ſunt, res adhuc eſt obſcura, omniaque ſunt paria, & neceſſariò facienda eſt interpretatio in fauorem alterius ex litigantibus, tunc potiùs reo fauendum eſt, tum propter conditionem ipſius miſerabilem, ſecundùm quam cùm præſumatur eum non plenè inſtructum acceſſiſſe, & tamen æqualiter docuit de iure ſuo, plus aliquid egiſſe videtur quàm actor, & par eſt credere quòd ſi plenè eſſet

eſſet inſtructus, pleniſſimè ſuam innocentiam oſtenderet: tum etiam propter cauſam abſolutionis, quæ in re dubia ſecurior, & fauorabilior eſt, *l.abſentem, ff. de pœnis, cap. allegant, verſ. nonne 26.q.7.* Vnde fit vt hæc regula non tantùm in fine reſpectu ſententiæ ferendæ, ſed etiam in principio, & in medio litis procedat, vt quia reus aliquid petit, quod re hinc inde diſcuſſa pro vtraque parte dubium eſt an concedi debeat. Vnde cùm *in d.l.ſi quis,* non agatur de interpretatione eorum, quæ vtrinque ſunt obſcura, ſed de declaranda petitione; quæ dubia proponitur per actorem, meritò tunc in ipſius fauorem fit interpretatio, quia non conuenit ea, quæ actor producit, retorqueri in eius odium, & in fauorem rei, cui ſat eſt (ſeruata iuſtitiæ æqualitate, iuxta *reg.non licet infr.hoc eod. tit.*) idem conceditur, vt videlicet exceptio, quam dubiam propoſuit, in ipſius fauorem explicetur, iuxta *dictam l.ſi quis.*

4 Limita tamen regulam hanc non procedere ſi actor tueatur cauſam aliquam iure fauorabilem, ex quo enim tunc omnia ex parte ipſius, & rei non ſunt paria, præponderat fauor cauſæ, & ſententia pro actore fertur, *cap.ex literis, de probat.cap.vlt.in princ.de re iudic. l.in pares 38. ff. illo tit.* reſoluit Aleiat.*de præſ.44. n.13.* Tiraq. id extendens ad quamcunque cauſam piam, *de priuil.pia cauſa, priuil.146.cum ſeqq.*

SVMMARIVM.

1 *Acceptatio perſonarum in iudiciis non eſt habenda.*
2 *Perſonam hominis accipere, eſt hominem, non quia homo, ſed propter aliquid quod circa ipſum eſt honorare.*
3 *Iudiciorum nomine quid veniat in præſenti materia oſtenditur.*
4 *Acceptatio perſonarum tantummodo locum habet in his, quæ quis ex debito dare debet, non ex gratia diſtribuit.*
5 *Deus nemini eſt gratiæ debitor, ſed ipſe benigniſſimus, ac diues in miſericordia ſingulis volentibus ſuam dat ipſe gratiam affluenter.*

Regula XII.

In iudiciis non eſt acceptatio perſonarum habenda.

1 Deſumitur ex *Prouerb.c.18.cap.nouit. verſ.caterùm, de iudic.* cum aliis citatis *hic* à gloſſ.*verbo in iudiciis,* tradunt D.Thom.*2.2.q.63.art.vlt.* Sot.*de iuſtit.l.3. q.6.art.5.* S.Ant. *p.2.tit.1.c.19.& 20.* Aldobrand.*in §.*
2 *Iuſtitia, n.4.Inſtit.de iuſtitia, & iure.* Perſonam hominis accipere, ait Gregorius, eſt hominem, non quia homo, ſed propter aliquid, quod circa ipſum eſt, honorare, propterea iure dicitur perſonæ acceptationé quandam eſſe fatuam reuerentiam alicui non cauſa debiti, ſed ex timore, vel propter vtilitatem exhibitam.

3 Iudiciorum nomine in præſenti intelliguntur illa omnia, in quibus de meritis qualitercunque iudicatur, & examinandæ ſunt qualitates neceſſariæ ſecundùm iuſtitiam in ordine ad id, de quo agitur, & ita includuntur non tantùm iudicia inter actorem, & reum, ſed etiam diſtributiones quorumcunque bonorum, quæ fiunt per modum definitionis & iudicij. Excluduntur autem actus illi, in quibus non agitur de qualitatibus, nec oportet ad illas extendere, vt quia diſtributio non fit ſecundùm leges iuſtitiæ, ſed ad voluntatem; prout contingit vbi quis bona propria ad ſuum arbitrium diſtribuit, ceſſat enim tunc acceptatio perſonarum, iuxta illud Matth. *Nonne licet mihi, &c.* docent D. Thom. *d.q.63.art.1.ad vlt.* Sot. *d.q.6.art.1. ad 1.* Syluest. *in ſumm. verbo acceptatio, in princ.* Et ita 4
acceptatio perſonarum tantummodo locum habet in his, quæ quis ex debito dare debet, quare ſi quis aliqua non ex debito, ſed ex gratia diſtribuit magis vni quam alteri, non per hoc acceptor dicendus eſt perſonarum, vnde cùm Deus nemini ſit gratiæ debitor, iam enim gratia non eſſet gratia ſi ex debito daretur, ideo nequaquam dici poteſt perſonarum acceptor, quando vni gratiam communicat, quam alteri nequaquam impartitur, imo potiùs benigniſſimus, ac diues in miſericordia ſingulis volentibus ſuam dat ipſe gratiam affluenter, dicitur enim eleganti metaphora in Sacris literis, vel gratia, vel Deus ipſe fons hortorum, puteus aquarum viuentium; nam ſicut hortorum aquæ in varios ductæ fontes ad ſingulas madefaciendas herbulas fluunt, è planta in plantam currunt, itavt placida irrigatione totus dicatur hortulus omninò madefactus, ſic planè gratia diuina fons hortorum, puteus aquarum viuentium appellatur, vt ſiquidem agnoſcatur nulli ipſam Diuinam denegari gratiam, at quemadmodum hortorum aqua fluens ibi manet vbi concauum, & baſſum reperit, imminens verò non attingit, ita pariter diuina gratia in omnes ex ſe fluit, vult enim Dominus omnes homines ſaluos fieri, in humili verò firma conſiſtit, Iſai. 66. *Super quem requieſcit ſpiritus meus, niſi ſuper humilem, quietum, & timentem Deum?*

SVMMARIVM.

1 *Ignorantia eſt ſimplex, & imperfecta notitia, ſeu ſcientia, ac etiam cognitionis rei priuatio.*
2 *Ignorantia eſt actus priuatiuus habens annexam negatiuam de iure improbabilem.*
3 *Ignorantiam habere ille dicitur, qui nihil omnino ſciuit, nec per famam, nec per aliam quamvis rationem.*
4 *Ignorantia an differat ab errore, & in quibus, oſtenditur.*
5 *Ignorantia per ſe non eſt peccatum, nec importat culpam aliquam niſi vel malitia, vel negligentia præcedat.*
6 *Ignorantia alia iuſta, & probabilis, ſeu, vt Theologi dicunt, inuincibilis, alia craſſa, ſeu ſupina, alia affectata.*
7 *Probabilis, & iuſta ignorantia illa dicitur, quam nulla præcedit malitia, vel negligentia.*
8 *Craſſa, ſeu ſupina ignorantia eſt neſcire id, quod quis inueſtigare, & ſcire tenetur.*
9 *Epiſcopus non præſumitur ignorare vacationem beneficij in ſua diœceſi.*
10 *Iuriſpatronatus deuolutionem præſumitur ſcire Epiſcopus cùm ſemel in anno Eccleſiã viſitare teneatur.*
11 *Ignorantia craſſa, & ſupina non excuſat.*
12 *Affectata ignorantia eſt illa, quam habet is, qui cum poſſet, & deberet noluit ſcire, vt liberius peccaret.*
13 *Ignorantia conſiderata reſpectu rei ignoratæ diuiditur in ignorantiam facti, & ignorantiam iuris.*
14 *Factum prout opponitur iuri dicitur omne illud in quo conſiſtit actus in ſe prout eſt ex parte agentis.*
15 *Ius prout opponitur facto eſt quicquid conſiſtit in deciſione, & auctoritate legum.*
16 *Iuris appellatione non tantum venit naturale, Diuinum, & commune, ſed etiam ſtatutarium, & municipale.*

17 *Ignorantia facti, quæ regulariter probabilis eſt, regulariter excuſat.*
18 *Ignorantia affectata non excuſat.*
19 *Ignorantia facti proprij non excuſat tanquam craſſa, & improbabilis.*
20 *Factum proprium quando eſt antiquum, in quo ſit veroſimilis obliuio, excuſat illius ignorantia.*
21 *Ignorantia facti proprij excuſat, quando illud eſt intricatum, & obſcurum, vel vbi ignorans multis negotiis implicitus eſt, aut in extremis laborat.*
22 *Ignorantia facti alieni in dubio præſumitur, & excuſat, niſi ſit publicum, graue, & ponderoſum.*
23 *Ignorantia iuris non præſumitur, nec excuſat. Intellige ſiue humani, ſiue communis, ſiue municipalis, ſiue ſtatutarij, vt n. 25.*
24 *Leges ſcire omnes debent, & lata culpa eſt iuris diſpoſitionem ignorare.*
26 *Ignorantia iuris excuſat quando habet admixtam ignorantiam, ſeu errorem facti.*
27 *Ignorantia iuris, an & quando excuſet ruſticum, militem, & minorem? remiſſiuè.*

REGVLA XIII.

Ignorantia facti, non iuris excuſat.

1 ANtequam ad materiam huius reg. deueniamus,
pro faciliori illius declaratione aliqua à nobis
ſunt præmittenda, & primò præmittendum ignoran-
tiam ex mente Azor. *in ſum. C. de iuris, & facti ignor.*
Arch. *in cap. quamuis 38. diſtinct.* Syluest. *in ſumm. verbo*
ignorantia, in princ. D Thom. 1. 2 *q. 66. art.* 2. nihil aliud
eſſe quam priuationem ſcientiæ, quam quis potuit
adipiſci, quod & alij clariùs protulerunt dum dicunt
Ignorantiam eſſe ſimplicem, & imperfectam noti-
tiam, ſeu ſcientiam, aut etiam cognitionis rei priua-
tionem, cùm ignorare ſit nihil approbare, vt per Ro-
land *conſ. 36. n. 3. lib* 2. quem refert Maſcard. *de probat.*
2 *concl. 45. num.* 51. qui propterea ait ignorantiam eſſe
actum priuatiuum habentem annexam negationem de
3 iure improbabilem. Aliqui autem, vt refert Put. *de-*
ciſ. 7. *n. 4 lib. 2. in vtraque edit.* dixerunt ignorantiam
habere dici illam, qui nihil omnino ſciuit, nec per
famam, nec per aliam quamvis rationem; ſimile eſt
quod ſcripſit Bertaz. *de clauſ. inſtr. clauſ.* 11. *gloſſ. 4. n.* 1.
& Menoch. *de præſumpt. lib 6. præſumpt.* 23. *n.* 3. dicen-
tes ignorantiam eſſe cùm quis de facto nihil ſcit, ſed
nec aliquid ſuſpicatur, refert, pluraque in hac materia
adducens Ioan. Bapt. Coſta *de facti ſcientia, & ignor.*
4 *inſp* 80. Licet à noſtris Iuriſperitis ignorantia ſumatur
pro errore, & e contra, vt obſeruant Menoch. *d.*
præſ. 23. *n. 2. cum ſeqq.* veritas tamen eſt quòd ignoran-
tia differt ab errore, quia, vt dixit D. Thom. *in 4. ſent.*
diſt. 30. art. 1. ignorantia de ſui natura non ponit ali-
quem cognitiuum actum, error verò ponit iudicium
peruerſum, & ſic aliquam notitiam eius circa id quod
erratur, quod & idem in ſubſtantia voluerunt Azor. *in*
d. ſum. C. de iuris, & facti ignor. n. 1. & 2. Arch. *in cap. in*
quibus 22. *q.* 2. Alberic. *in l. error, n.* 1. *C. de iuris, &*
facti ignor. ſcribentes ignorantiam eſſe cùm de facto
nihil ſcitur, nec inde aliquid ſuſpicatur, & S. Aug.
in cap. quamuis 38. diſtinct. vbi præſertim Præpoſit. &
Turrecr. rectè propterea dicit errorem eſſe vera pro
falſis approbare, ignorare verò, nihil approbare, cùm
ignorantia ſit, vt dixi, ſimplex ſcientiæ priuatio; &
in ſumma plus eſt ignorare, quàm errare; ignorantia
enim nullam ſupponit ſcientiam; error verò aliquam,
vt per Seraph. *de priuil. iuram. priuil. 4. n.* 125. vbi am-
pliùs dicit, errorem differre ab ignorantia tanquam
effectum à ſua cauſa, & ignorantiam propriè conſiſte-
re in omittendo, errorem verò in committendo. Vnde 5
infertur ignorantiam per ſe non eſſe peccatum, nec
importare culpam aliquam, cùm enim ſcientia non ſit
virtus aliqua moralis, vtique nec priuatio illius pec-
catum eſſe poteſt, & præterea quia ignorantia eſt vi-
tium intellectus, non voluntatis, quam ignorans non
habet reſpectu rei ignoratæ, *l. nihil,* 117. *ff. de reg. iuris,*
& in qua tantùm peccatum conſiſtat, non verò in in-
tellectu, text. *in princ.* 15. *q.* 1. reſoluit S. Thom. *d. q. 70.*
art. 2. ad 2. Durand. *in 2. ſentent. diſtinct.* 22. *q.* 3. Caſtr.
lib. 2. de lege pœnali, c. 14. fol. mihi 291. Con. *in reg.*
poſſeſſ. p. 2. §. 7. n. 7. & ſatis ſignificat text. *in d. princ.*
Intellige niſi vel malitia, vel negligentia præcedat,
tunc enim ignorantia per accidens, & indirectè cen-
ſetur volita, & conſequenter peccatum importat ſe-
cundùm præcitatos, ſic procedit *l. 1. ff. de legib.* vbi
gloſſ. refert ſimiles, *cap. excellentiſſ.* 11. *q.* 3. & illud
Paul. 1. ad Corinth. c. 14. *Ignorans ignorabitur*, cum
aliis per Tiraq. *de pœnis temp. c. 11. in princ.*
Secundò præmittendum eſt ignorantiam aliam eſſe 6
iuſtam, & probabilem, ſeu, vt Theologi dicunt, inuin-
cibilem, aliam craſſam, ſeu ſupinam, aliam autem af-
fectatam, quas ſpecies declarant B. Ioan. à Capiſtr. *in*
ſpec. Conſ. n. 145. & 186. Carbon. *in tract. de legib. l. 8.*
diſp. 13. Iacob. Ayrer. *in repet. l. vt vim, p. 3. n. 4. & ſeq.*
ff. de iuſtit. & iure, Cordub. *in ſuo quæſt lib. 2. q.* 1. Azor.
inſtit. moral. p. 1. lib. 1. c. 12. Sayr. *in claui Regia, lib. 2.*
c. 2. n. 15. cum ſeqq. & c. 9. n. 4. cum ſeqq. Farin. *in praxi*
crimin. p. 3. q. 90. inſp. 2. Sanch. *de matrim. lib. 2. diſp. 32.*
n. 23. cum ſeqq. & in præcepta Decalogi, tom. 1. lib. 1.
c. 16. & c. 23. à num. 162. Paul. Comitol. *reſponſ. moral.*
lib. 5. q. 2. Iuſta, & probabilis ignorantia illa eſt, quam 7
nulla præcedit malitia, vel negligentia, vt quia præ-
miſſa debita diligentia non potuit quis ſcientiam adi-
piſci, vt tenent D. Thom. & alij *ſupra* citati. Craſſa 8
verò, ſeu ſupina ignorantia (à Theologis improbabilis,
vel vincibilis dicta) eſt neſcire id, quòd quis inueſti-
gare, & ſcire tenetur, & debet, præſertim ratione
officij, tunc enim ignorans habetur pro ſciente, vt
per Lap. *alleg. 51. circa fin. n. 17. verſ. ad tertium*, vbi de 9
Epiſcopo, quòd non præſumatur ignorare vacationem
beneficij, quia cùm debeat viſitare Eccleſias, præſu-
mitur hoc ſcire, Bellam. *conſ. 10. n. 23. verſ. ſed oportet,*
vbi quòd Epiſcopus præſumitur ſciuiſſe collationem
beneficij diu obtentam ab inferiore collatione in ſui
præiudicium, eo quia ex officio tenetur inquirere be-
neficiorum collationes, Rom. *conſ. 481. n. 4. verſ. ad*
hoc, & n. 8. vbi etiam de Epiſcopo quòd præſumitur 10
ſcire deuolutionem iuriſpatronatus, cùm ſemel in an-
no Eccleſiam viſitare teneatur, Gabr. *commun. ſub hoc*
tit. concl. 5. n. 11. & n. 31. & ſeq. & concl. 6. à num. 40.
Sfort. Odd. *de reſtit. in integr. p. 1. quæſt. 8. num. 48. cum*
ſeqq. & n. 66. Maſcard. *de probat. concl. 637. num. 13. &*
concluſ. 879. num. 7. cum ſeqq. Menoch. *d. præſumpt. 23.*
num. 66. Seraphin. *d. priuil. 4. à num.* 115. Ioan. Bapt.
Coſta *de facti ſcientia, & ignor. reg. 2. per tot.* ac proin- 11
de huiuſmodi ignorantia craſſa, & ſupina non excu-
ſat, *cap. 1. de poſtul. Prælat. cap. cum in tua, qui ma-*
trimon. accuſ. poſſ. l. nec ſupina, ff. de iuris, &
facti ignor. cum aliis citatis à Sfort. *d. quæſt. n.* 57. Gabr.
d. concl. 6. n. 43. Sebaſt. Medic. *d. caſ. fort. p. 1. quæſt. 3.*
n. 10. Ioan. Bapt. Coſta *d. tract. inſpect. 81. n.* 16. Affe- 12
ctata ignorantia eſt illa, quam habet is, qui cùm poſ-
ſet, & deberet, noluit ſcire, vt liberiùs peccaret. iux-
ta illud Pſalm. 35. *Noluit intelligere, vt benè ageret, c.*
penult. 37. diſt. de qua ignorantia habetur *in c. cos, de*
temporibus ordin hoc libro, Andr. Gail. *lib. 2. obſeruat. 48.*
n. 18. vbi aliis relatis dicit ignorantiam affectatam
eſſe quando quis per ſimulationem aliquid ignorat,
hoc eſt, quando ſcire potuit, ſed noluit, quia diſſimu-
lauit

imit,quod idem aſſerunt Maſcard. *concl.*879. *num.*33. Sfort.Odd.*d.q.*8.*n.*58. Ioan.Baptiſt.Coſta *d.inſpect.*81. quæ quidem nullo pacto ignorantem excuſat, Gail.*d. obſeruat.*48.*n.*18. Hondod.*conſ.*87.*n.*41.*lib.*1. Seraph. *d.priuil.*4.*à n.*102. Ioan. Bapt. Coſta *d. inſpect.*81.*n.*9. *cum ſeqq.*

13 Tertiò præmittendum quòd etſi ignorantia multipliciter diuidatur, vt latè per Syluest. *vbi ſuprà*, Caſtr.*d.cap.*14. *per totum*, tamen conſiderata reſpectu rei ignoratæ, diuiditur in ignorantiam facti, & ignorantiam iuris, vt *hic*, & *in tit. ff.* & *C.de iuris*, & *facti ignor.* licèt autem valdè controuerſum ſit, quid factum, & quid ius dicatur, vt ita dignoſcantur ea circa quæ vtrumque verſatur, vt per Bald. *in princip. de pace Conſtant.n.*23. Alciat. *lib.*1. *paradox.cap.vlt.* Philip.*de fictionibus,p.*1.*c.*5. Lotot.*axiomate* 14.*cum ſeqq.* tamen ex mente communis *in l.*1.*ff.de acquir.poſſeſſ.* vbi Iaſ.
14 *num.*12. Philip. *vbi proxime*, dici poteſt factum prout opponitur iuri, eſſe omne illud in quo conſiſtit actus in ſe, prout eſt ex parte agentis, ius verò prout opponitur facto, eſſe quicquid conſiſtit in deciſione, & auctoritate legum, vt patet *ex l.*1. vbi proponuntur
15 exempla, *ff de iuris*, & *facti ignor.* Vnde fit vt ſicut appellatione facti quicunque actus continetur ſiue ab homine, ſiue à Deo, vel à natura proueniat; ſic ſub iuris nomine non tantùm naturale, diuinum, & com-
16 mune, iuxta *tit. Inſtit.de iure naturali*, ſed etiam ſtatuta locorum municipalia, vel ſynodalia, iuxta *§.*1.*Inſtit.de iure natur.* & *c. ius ciuil.*1.*diſt.* docent gloſſ.*verbo iuris, in proœm Clement.* Tiraq *in tract. le mort, in præfat.declar.*7.*n.*5.

17 *Ignorantia facti*, &c.] Intellige de ſola ignorantia ſimplici, vel probabili, hæc enim ſolùm excuſat ſimpliciter, id eſt, in totum, & abſolutè, iuxta ea, quæ in ſecundo præludio dixi; & ideo hæc regula idem importat ac ſi diceret, ignorantia facti, quæ regulariter probabilis eſt, regulariter excuſat, ignorantia verò iuris non excuſat regulariter, quia regulariter eſt im-
18 probabilis. Vnde conſtat primò regulam hanc non procedere in ignorantia affectata, quæ cùm habeat admixtam malitiam ſcire nolentis, vt liberiùs peccet, iuxta ea, quæ dixi in præcepto *prælud.*2. tantum abeſt vt excuſet, vt imo ex ea delinquens magis inculetur, *cap.eos, de tempor.ordin. hoc lib.* vbi gloſſ.*cap.cum inhibitio*, §.1.*de clandeſtin.deſponſ.l.qui contra*, ibi, *affect.vo errore, C.de inceſtis nupt.* Tiraquel.*de pœnis temper.c.*13. *num.*22.& *de retractu lig.*§.35. *gloſſ.*4. *num* 28. Caſtr. *dict.cap.*14.Gabr.*commun.tit.de regulis iuris*, *concluſ.*6. *num.*43. Sebaſt. Medic.*de caſibus fortuitis. part.*1. *q.*5. *num.*10. Sfort. *de in integr.reſtit p.*1.*q.*8.*num.*57.& 58. ego ipſe *in tract.Axiom. iuris vſufrequent.Axiom.*112. *num.*1.

19 Secundò conſtat regulam non procedere in ignorantia vincibili, craſſa, aut improbabili, quæ propter rationem præcedentis negligentiæ volita cenſetur, & ita culpam habet ex dictis in præcitato *prælud.*2. Vnde fit vt ignorantia facti proprij non excuſet tanquam craſſa, & improbabilis, *l.quanquam, ff.ad Vellcian.cap. ab excommunicato, in fine, de reſcript.* Iaſ. *in* §. *ſi quis agens, num.*6.*Inſtit.de actionibus*, Socin *reg.*219. Mantu. *Paralipqmen.c.*34. Marant. *in repet. l.is poteſt, n.*117.*ff. de acquirend.hæredit.* Rhin. *conſ.*127.*n.*16. *lib.*3. Gail. *lib.*2 .*obſeru.*18.*n.*19.Sfort.*d.q.*8.*n.*61. Maſcard. *concluſ.* 637.*n.*5.& *concl.*879 *n.*40.Menoch.*lib.*6.*præſumpt.*23. *n.*32. Card.Tuſch.*verbo ignorantia, concl.*22.*n.*1 & *n.*10.
20 & *concl.*23.*n.*25. ego ipſe *d.Axiom.*113.*n.*2. Intellige prætcrquam in illis caſibus in quibus ex circumſtantiis negotij, & perſonarum etiam in factis propriis admittitur probabilis excuſatio, veluti quando factum eſt antiquum in quo ſit veroſimilis obliuio, ſecundùm Marant. *in d.l.is poteſt, n.*127.*in* 2.*limit.* Gail.*d.obſeru.*48. *n.*20. Sebaſtian. Medic.*de caſu fortuito, p.*1.*q.*3.*num.*17. Menoch.*d.præſumpt.*23.*n.*28.& *ſeq.* Card.Tuſch.*verbo ignorantia, concl.*22. *num.*15. Vel quando factum eſt 25
intricatum, & obſcurum, Marant *in repet.dict.l.is poſt, num.*227.*in* 4.*limit.* Gail.*dict.obſeru.*48.*num.*207.*verſ. item ſi factum*, Sfort. *dict. q.*8. *num.*28. Menoch. *dict. præſ.*23.*num.*41. Vel in eo, qui multis negotiis implicitus eſt, Marant. *dict. num.*227. *in* 5. *limit.* Sebaſtian. Medic *dict.q.*3.*num.*12.& *n.*18. Honded.*conſ.*55.*n.*57. & 58.*lib.*1.Menoch *dict.præſumpt.*23. *num.*47.& *ſeq.* aut in extremis laborat, Marant. *d.num.*227.*in* 2.*limit.* Seraphin.*d.priuil.*4.*num.*28. Maſcard. *dict. concl.*879. *num.*51. *cum ſequentibus*, Menoch. *dict. præſumpt.* 23. *num.*49.

Sic ſimiliter licèt regulariter ignorantia facti alieni 22
in dubio præſumatur, & excuſet, *l.verius, ff.de probation.l.hoc autem ff.de adminiſtrat.tut.l.fin.in fine, ff. pro ſocio*, cum aliis citatis ab Honded. *conſ.*9. *num.*35. & *conſ.*55.*num* 48.& *conſ.*109.*num.*26.*lib.*1. Gabriel *ſub hoc tit.concl.*5 *num.*11. Gail.*d.obſeru.*48. *à n.*1. & *n.*19. *verſ. ſecus*, Menoch.*d.præſumpt.*23.*à num.*51. Sfort. *d. q* 8 *à num.*55.& *num.*60.& *quæſt.*38.*num.*5.ego ipſe *d. Axiom.*113.*num.*6. non procedit hæc noſtra regula in ignorantia facti alieni, vbi aliquid proponitur propter quod & potuit, & debuit ſciri per mediocrem diligentiam, vt quia factum vel eſt publicum, *cap.*1. *de poſtulat Prælat.cap.vlt.qui matrim. accuſ.poſ.cap.cum illorum, de ſentent.excommun.* Gabr.*d.concl.* 5. *à num.*18. Maſcard *concl.*879.*ſub num.*11.12.16.& 17. Menoch. *d præſumpt.*23.*num.*68.*cum ſeqq.* Gail *d.obſeru.*48.*n.*16. Sfort.*d.q.*8 *num.*67. Sebaſtian.Medic.*d q.*3.*n* 4 *verſ. ſi erat publicè notum*, & *num.* 10. *verſ. octauò.* Vel notabile, graue, ponderoſum, Maſcard. *d.concl.*879. *n.*47. Menoch *d præſumpt.*23.*n.*81.& *ſeq.* Card.Tuſch.*verbo Ignorantia, concl.*21.*num.*16.& *verbo Scientia, concl.*64. *num.*58.

Non iuris excuſat.] Probat hæc reg. in hac ſecunda 23
parte ignorantiam iuris non præſumi, ac proinde non excuſare, vt per Gail.*d.obſeru.*48.*n.*22. Gabr.*ſub hoc tit. concl.*7.*n.*1. Pariſ. *conſ.*68. *à n.*302.*lib.*4. Valaſc. *de iure emphyt.q.*38.*n.*15. Sebaſtian. Medic.*d.q.*3.*n.*1. Menoch. *d. præſumpt* 23. *à num.*10. Sfort. *d. q.*8. *num.*39.& 40. Card Tuſch. *d. verbo Ignorantia, concl.*11.*num.*1.& 2.
Leges enim ſcire omnes debent, & lata culpa eſt iuris 24
diſpoſitionem ignorare, *l.leges ſacratiſſimæ, C de legibus*, Socin.*conſ.*108.*n.*22. *verſ.* & *licet*, Aym.*conſ.*671. *num.*11.

Amplia procedere non tantùm in ignorantia iuris 25
diuini, naturalis, vel gentium, *c.turbatur*, §.*notandum* 1. *q.*4.*l.*2. vbi gloſſ.*C.de in ius vocando, gl.in ſum.*38.*diſt. Ignor.in l.*§.*ſi conditioni, à num.*3.*ad Syllan.* ſed etiam in ignorantia iuris humani, ſiue communis, ſiue municipalis, vel ſtatutarij, vt per Gabr.*d.concl.*5.*n.*12. Sebaſt. Medic.*d.q.*3.*num.*42.*verſ. item ſtatuti ignorantia*, Gail. *d.obſeru.*48.*num.*26. Maſcard.*concl.*879. *num.*14. Card. Tuſch.*verbo Ignorantia, concl.*11. *num.*3. niſi ciuis eſſet nonullus, in quo tunc ſtatuti ignorantiam præſumi, & ipſum excuſare voluerunt Gail. *d. obſeru.*48. *num.*28. & Seraphin. *d.priuil.*4.*n.*177.*cum ſeqq.* vbi etiam reſoluit quòd licèt ignorantia nedum iuris, ſed etiam ſtatutorum, ſeu conſtitutionum non excuſet, benè tamen excuſat ignorantia alicuius Extrauagantis, non poſitæ in librorum, ſtatutorum, ſeu conſtitutionum corpore.

Limita tamen quando ignorantia iuris habet ad- 26
mixtam ignorantiam, ſeu errorem facti, Socin.*conſ.*47. *n.*11.*lib.*1. Maſcard.*concluſ.*639.*num.*20. Card.Tuſch. *verbo Ignorantia, concl.*13. *num.*18. Vel quando ius eſt dubium, obſcurum, difficile, ſeu arduum, Sebaſtian.

dum quando creditor ipſe receſſit è locu in quo res
ſublata eſt, & erat antea reſtituenda, diſtinctione rem
componit Vaſq. *d.c.10.dub.1.n.28.*

13 In ead. gloſſ. ibi, *Si verò neſcitur à quo, pauperibus erogabitur prouidentia Epiſcopi.* Ita Couar. *hic part.3. §.1.n.2.*

14 In ead. gloſſ. ibi, *Item dico id verum cùm turpitudo verſatur ex parte recipientis tantùm; ſi verò ex parte vtriuſque, & transfertur dominium, nec reſtitutio compe-tit, nec reſtituetur danti, ſed pauperibus erogabitur.* Ita
15 Paul. Comitol. *reſponſ. moral. lib. 3. q. 5.* Vnde data ob turpem cauſam, veluti ob homicidium perpetrandum, &c. non eſſe danti reſtituenda, ſed pauperibus eroganda, tenent Cou. *hic p.2. §.2. n.7. verſ. ex tertia*, Sanch. *de Matrim. lib.6. diſp.20. n.7.*

16 In ead. gloſſ. ibi, *Quia ſatisfactum intelligitur qualitercumque ſatisfaciat*, &c. Notatur ad hoc, quòd verbum *reſtitutio, in hoc text.* & iuribus ſimilibus non propriè, ſed latè ſumpto vocabulo acceptum ſatisfactionem comprehendit, vt per Cou. *hic p.2. in initio, n.2.* Nau. *in man. c.17. n.11.* Ledeſm. *in 2.4. q.18. in princ.* Sot. *de iuſtit. lib.4. q.6. à princ.*

SVMMARIVM.

1 *Peccati venia non datur niſi correcto.*
2 *Peccatum in hac reg. accipitur pro reatu ad pœnam æternam.*
3 *Reatus ad pœnam æternam, prouenit ex peccato actuali in terminis huius reg.*
4 *Peccatum originale non eſt voluntarium voluntate perſonæ, ſed tantùm voluntate primi parentis.*
5 *Reatus inſurgens ex peccato originali ſaltem in adultis lapſis abſque correctione, id eſt, abſque pœnitentia, non remittitur.*
6 *Venia multipliciter accipitur.*
7 *Remiſſio culpæ, id eſt, reatus ad pœnam æternam, non datur ſine gratiæ infuſione.*
8 *Lapſo neceſſaria eſt gratia actualis, excitans atque adiuuans.*
9 *Gratia gratis data, ſeu proueniens, & gratia excitans atque adiuuant ſecundùm ſuam eſſentiam non ſunt plures, ſed vna tantùm, quæ diſtinguitur per diuerſos effectus.*
10 *Gratia gratum faciens, eſt habitus quidam ſupernaturalis, quem Deus infundit animabus noſtris per quem grati ſumus, vnimur, & quaſi conſubſtantiamur Deo per charitatem.*
11 *Lapſo nulla dari poteſt conueniens præparatio per motum liberi arbitrij in ordine ad veniam, ſeu remiſſionem culpæ conſequendam, niſi ipſiuſmet lapſi correctio.*
12 *Culpæ venia, ſeu remiſſio non datur ſine infuſione gratiæ gratum facientis in qua noſtra iuſtificatio conſiſtit.*
13 *Correctio, ſeu pœnitentia duplex eſt, altera formata & perfecta, quæ appellatur contritio, altera informis, & imperfecta, quæ dicitur attritio.*
14 *Correctio, ſeu pœnitentia quando charitate perficiatur, & ita quando ſit contraria, & quando ſine charitate ſit, ac proinde ſit attritio, oſtenditur.*
15 *Contritio ſine Confeſſione ſacramentali ſaltem in voto non ſufficit ad conſequendam veniam, ſeu remiſſionem culpæ.*
16 *Baptiſmi copia vbi deeſt applicatio Paſſionis Chriſti in ordine ad remiſſionem culpæ originalis, quamvis ſine Sacramento, non tamen ſine voto Sacramenti, fieri poteſt.*
17 *Attritio cum aliquo impedimento ſeu obice ad gratiam ex parte pœnitentis, adiuncta Confeſſione ſacramentali, an ſufficiat ad remiſſionem culpæ, oſtenditur*, & n.18.

REGVLA V.

Peccati venia non datur niſi correcto.

DEſumitur ex *cap. legatur 24. q.2.* cum aliis exor- 1
nant Sot. *in 4. diſt.17. q.2. art.6.* Vega *in Concil.*
Trid. lib.15. c.19. Ledeſm. *1. p. q.26. art.5. col. antepenult.*
Ratio eſt, quia venia reatus ad pœnam æternam in-
ſurgentis ex peccato actuali de quo *hic*, non datur niſi
ei, qui ex ſua parte conuenientem adhibet præpara-
tionem per motum liberi arbitrij: at ſolus correctus,
ſeu pœnitens ex ſua parte conuenientem adhibet præ-
parationem per motum liberi arbitrij. Igitur, &c. Pro-
batur ex *infrà* dicendis.

Pro totius igitur materiæ cognitione, & huius re- 2
gulæ intellectu primò præmittendum eſt, quòd pec-
catum in hac regul. accipitur pro reatu ad pœnam
æternam, vt *in reg. præcedenti*, notauimus. Patet, nam
reatus ad pœnam temporalem, ſi inſurgit ex peccato
veniali abſque correctione, de qua *hic*, id eſt, abſque
pœnitentia pro qua correctio accipitur in hac regul.
ex *infrà* dicendis, remitti poteſt, D. Thom. *3. p. q.85.*
defendit, & declarat Sot. *in 4. diſt.15. q.2. art.1.* Si verò
inſurgit ex ipſomet peccato mortali nec etiam per
correctionem, id eſt, per pœnitentiam ſemper remitti-
tur, vt probant text. *in cap. ſi peccatum, & in cap. nullus,*
& in cap. ſicut, de pœnit. diſt.1. Concil. Trident. *ſeſſ.6. de*
iuſtific. can.30. D. Thom. *vbi ſupr. q.86. art.4.* Sot. *d. loco,*
q.1. art.4. cum ſeqq. Vaſq. *de pœnit. q.87. art.3.* Valent.
tom.4. diſp.7. q.4. puncto 2. alij apud Bonac. *de Sacram.*
diſp.5. quæſt.6. ſect.1. puncto 4. Adde quòd reatus ad 3
pœnam æternam, de quo *hic* agitur, iuxta ſupradicta,
intelligendus eſt de reatu proueniente ex peccato
actuali, nam reatus proueniens ex peccato originali,
id eſt, ex eo quòd ex labe primi parentis per quan-
dam regeneratiuam motionem in nos tranſit, D. Th.
2.2. q.8. art.1. cùm non ſit voluntarium voluntate per- 4
ſonæ, ſed tantùm voluntate eiuſdem primi parentis
per regenerationem, id eſt, per Baptiſmum abſque
correctione, id eſt, abſque pœnitentia, de qua in hac
regula, remittitur, *cap. firmiſſimè, cap. ex quo*, cum mul-
tis aliis *de conſecr. diſt.4.* Nec ad rem facit quòd reatus 5
inſurgens ex peccato originali ſaltem in adultis lapſis
abſque correctione, id eſt, abſque pœnitentia, non re-
mittitur, iuxta illud Act. 1. *Pœnitentiam agite, & bapti-*
zetur vnuſquiſque veſtrum, probat text. *in cap. omnis cum*
ſeq. eadem diſt. 4. reſoluit D. Thom. *dicto loco, q.69.*
art.7. Sot. *vbi ſuprà, diſt.6. q.1. art.7.* reſpondetur enim
id per accidens contingere, quia ſcilicet implicat con-
tradictionem quod reatus inſurgens ex peccato origi-
nali remittatur, & maneat reatus ad pœnam æternam
inſurgens ex peccato actuali, vt egregia ratione oſten-
dit Pont. *in c.3. §. ſed adhuc, de Baptiſmo.* Vnde in ordi-
ne ad reatum ex peccato actuali quaſi ad antecedens
per accidens neceſſariò correctio, ſeu pœnitentia re-
quiritur: at verò per ſe & in ordine ad ipſum reatum,
qui prouenit ex peccato originali, correctio, ſeu pœ-
nitentia non requiritur, imò reatus ille ſola virtute
Sacramenti regenerationis, nempè Baptiſmi remitti-
tur, *d. cap. firmiſſimè, d. cap.3. §. verum*, Roſenſ. Caſtr. &
Sot. citati per Couar. *in cap. alma mater, p.1. §.10. n.15.*
Luyſ. Turrian. *de Gratia, opuſc.8. diſput.3. dub. vlt.* &
alios, quos refert & ſequitur Bonacin. *in ſuo nouiſſimo,*
tract. de Gratia, q.4.

Secundò præmittendum eſt quòd licèt venia mul- 6
tipliciter

triplicitex accipiatur, ſcilicet pro impunitione pœnæ in foen exteriuri *in cap.denique diſt.*4.de quo *gloſſ.*1.& Doctores *hic*, pro remiſſione seatus ad pœnam temporalem in hoc ſæculo, vel in purgatorio luendam *Extrau.*2.ibi, *pleniſſimam veniam, de pœnit.inter commu.es*,& paſſim alibi, nihilominus tamen in præſenti accipitur pro remiſſione culpæ, ideſt,reatus ad pœnam
7 æternam, vt diximus *ſuprà*. Nutandum eſt autem quòd remiſſio culpæ, id eſt, reatus ad pœnam æternam, non datur ſine gratiæ infuſione. Patet, nam remiſſio culpæ, id eſt, maculæ, & reatus ad pœnam æternam, præſupponit eum,quem antea Deus oderat, & qui pœna æterna dignus erat, ex dictis in seg. præcedente, nunc ab ipſo Deo iam diligi, & iam vita æterna dignum eſſe, vt inter omnes conuenit; at hoc non poteſt eſſe niſi per gratiæ infuſionem, per quam homo fit gratus Deo, & dignus vita æterna, vt ſtatim explicabitur. Igitur, &c.atque ita in ſpecie D.Thom. 1.2.*q.*113.*art.*4. huiuſmodi verò gratiæ infuſio, quæ eſt iuſtificatio, ſeu reparatio lapſi, quamvis ſit opus Dei, non hominis, iuxta illud Pauli ad Roman. 3. *Vnus eſt Deus, qui iuſtificat*, & rurſus cap.9. *Non volentis, nec percurrentis, ſed miſerentis eſt Dei*, nihilominustamen ex parte ipſius lapſi neceſſaria eſt conueniens ſui ipſius præparatio per modum liberi arbitrij, Concil.Trid.*ſeſſ.*6 *c.*5.explicat D.Thom.*vbi ſuprà* 112. *art.*2.iuuat illud *Prouerb.*16.hominis eſt animam reparare, & ſententia D. Auguſt. de verbo Apoſtol. ſerm. 13. *Qui fecit te ſine te, non iuſtificat te ſine te.*

8 Ad hanc conuenientem præparationem neceſſaria eſt ipſi lapſo in primis gratia actualis, quæ eſt ſpecialis quidam concurſus, ſeu auxilium, & dicitur gratia gratia data, id eſt, nullis meritis præcedentibus conceſſa, D. Thom. *vbi ſuprà q.*111.*art.*1. dicitur etiam gratia proueniens, quia præparationem ipſam ſingulari Dei beneficio antecedit, Concil. Trident. *dicto loco*, D. Thom *vbi proximè, art.*3. Deinde neceſſaria eſt ipſi lapſo gratia excitans, atque adiuuans, quæ eſt etiam quidam concurſus,ſeu auxilium,quod,poſtquam à gratia proueniente moti ſumus, voluntatem noſtram confirmat, & facultatem operandi præbet. Dicitur gratia excitans atque adiuuans,quia nos excitat, atque adiuuat ad progrediendum in dicta præparatione, Concil.Trident.*vbi ſuprà* Dicitur etiam gratia cooperans, quia nobiſcum in ordine ad illum effectum co-
9 operatur, id eſt, ſimul operatur. Hæc autem gratia gratis data, ſeu proueniens, & gratia excitans atque adiuuans ſecundùm ſuam eſſentiam non ſunt plures, ſed vna tantùm, quæ diſtinguitur per diuerſos effectus, perueniendi ſcilicet, & cooperandi, ex D.Thom.
10 *d. art.*3. *ad* 2. Poſt hanc igitur præparationem, ſeu in ea ipſa infunditur gratia gratum faciens, quæ eſt habitus quidam ſupernaturalis, quem Deus infundit animabus noſtris, per quem grati ſumus, vnimur, & quaſi conſubſtantiamur Deo per charitatem,D.Thom. *vbi ſuprà art.*1. Auguſt. & Vega, quos citat Conar. *in cap.alma mater* 1. *part.*§.4.*num.*2. & in hac conſiſtit lapſi iuſtificàtio, ſeu reparatio, quæ eſt venia, id eſt, remiſſio culpæ, de qua *hic*, Concil. Trid. *dicta ſeſſ.*6. *cap.*7. Colonienſ. Concil. *in tract.de Sacrament.Pœnit. fol.*91.

11 Tertiò præmittendum eſt quòd nulla dari poteſt in lapſo conueniens præparatio per motum liberi arbitrij in ordine ad veniam, ſeu remiſſionem culpæ conſequendam, niſi ipſiuſmet lapſi correctio. Patet, nam correctio in lapſo per motum liberi arbitrij duo importat, ſcilicet deteſtationem peccatorum, & propoſitum ampliùs non peccandi. Sic aliàs correctio generaliter, & in quocunque actu importat ſtatus, qui corrigitur, improbationem, ſeu deteſtationem, & propoſitum ampliùs non faciendi, &c. vt patet, atqui nulla dari poteſt in lapſo conueniens præparatio per motum liberi arbitrij in ordine ad veniam, ſeu remiſſionem culpæ conſequendam, niſi deteſtatio peccatorum, & propoſitum ampliùs non pecccandi.
Probatur, quia venia, ſeu remiſſio culpæ non datur 12
ſine infuſione gratiæ gratum facientis, in qua noſtra iuſtificatio conſiſtit, ex dictis in præmiſſo præcedenti, & conſtat quòd nulla dari poteſt in lapſo conueniens præparatio per motum liberi arbitrij in ordine ad infuſionem gratiæ gratum facientis, quàm deteſtatio peccatorum, & propoſitum ampliùs non peccandi; patet, nam per peccatum lapſus ad creaturas inordinatè conuerſus eſt, & à Deo auertit, ex dictis *reg. præcedenti*, & nullus eſt conueniens modus, vt per gratiam gratum facientem gratus fiat, vniatur, & quaſi conſubſtantietur Deo, quàm ſi per deteſtationem peccatorum à creaturis auertat, & per propoſitum non peccandi ad Deum conuertatur, vt patet, & ex Auguſt. probat D. Thom. 1.2. *q.*112. *art.*5. Igitur &c.Sic ſanè correctio,de qua *hic*, nihil aliud eſt quàm pœnitentia, quippe cùm pœnitentia propriè nihil aliud ſit, quàm deteſtatio peccatorum cum propoſito ampliùs non peccandi, *c.*1. *de pœn.diſt.*3. declarat Sot. *in* 4.*diſt.*14.*q.*2.*art.*1 *col.*3.

Correctio autem, ſeu pœnitentia duplex eſt, altera 13
formata, & perfecta, altera verò informis, & imperfecta. Formata, & perfecta dicitur illa, quæ charitate perficitur, & appellatur contritio, *cap. charitas, verſ. item ſine charitate, de pœnit.diſt.*2. docet Concil. Trid. *ſeſſ.*14.*c.*4. Informis verò, & imperfecta dicitur illa, quæ ſine charitate eſt, & appellatur attritio, Concil. Trid. *dicto loco*, D. Thom. *in* 4 *diſt.*17. *quæſt.*2.*art.*1. & *eo loco*, Sot. *ead. quæſt.art.*5.Caiet. *ad* 3. *part.*1.*q.de contrit.* Victor. *de Sacram.num.*110. Bonac. *de Sacram. diſp.*5.*q.*5. *punct.*4. *num.*11. Ad cognoſcendum autem quando correctio, ſeu pœnitentia charitate perficiatur, & ita quando fit contritio, quando ſine charitate ſit, & ita quando ſit attritio, quinque differentiæ aſſignantur à Sot.*d.art.*5.quatuor refert Ledeſm.1.*p.q.*32. *art.*3. ſed duæ priores quæ tantùm noſtro propoſito deſeruiunt, non ſatis rem abſoluiſſe videntur, tertia dum ait attritionem ex viſibus naturalibus elici poſſe, eſt contra Concil. Trid. *vbi ſuprà*, expreſsè docens attritionem donum Dei eſſe, & Spiritus ſancti impulſum; duæ tandem poſteriores diſtinguunt contritionem, & attritionem circa ea, quæ ſunt ex parte Dei, nempe circa gratiæ infuſionem, nos verò agimus de diſtinguenda contritione ab attritione circa ea,
quæ ſunt ex parte pœnitentis. Dicendum tamen nobis 14
eſt quod correctio,ſeu pœnitentia formata, & ita contritio in eo differt à correctione, ſeu pœnitentia informi, & ita ab attritione, quòd contritio tres habet ſpeciales perfectiones, prima eſt circa deteſtationem peccatorum, hoc eſt, circa dolorem cordis, vt ſcilicet ſit dolor maximus appretiatiuè, ita quòd pœnitens ſuper omnia,quæ ſunt odibilia, ſua peccata deteſtatur, D. Thom. *quodlib.*1. *art.*9. Sot. *vbi proximè art.*4. Vict.*vbi ſuprà num.*100. Nauar.*in manual.cap.*1. *num.*21. Secunda eſt circa obiectum, vt ſcilicet ſit propter offenſam Dei, ita quòd non metus pœnarum, non verecundia,aut peccati turpitudo, ſed ſola offenſa Dei ſit potiſſima cauſa illius doloris, Adrian. *in* 4. *de pœnit.q.*1. *verſ. ſublatum*, Medin.*de pœnit.tract.*1.*q.*4. Sot. *d. art.*5. Victor. *d. loco num.*118. Tertia eſt circa propoſitum non peccandi, vt ſcilicet ſit fortiſſimum, ita quòd pœnitens proponat ſe pro nulla re mundi peccaturum, D. Thom.*d.art.*9. Nauar. *dicto loco*. Per contrarium verò correctio, ſeu pœnitentia, quæ charitate

ritate non perficitur, & ita attritio non habet illas tres perfectiones, nam etſi præſeferat deteſtationem peccatorum, & ita dolorem cordis, iuxta ſupradicta; non tamen eſt appretiatiue, id eſt, ſuper omnia odibilia, nec eſt potiſſimum propter offenſam Dei, ſed propter inferni pœnas, vel alia incommoda, ruſus etiamſi importet propoſitum non peccandi iuxta *ſuprà* reſoluta, non tamen ita infirmum, vt pro nulla re mundi, &c. ſicut omnes fatentur. Hinc fit quòd licèt correctio, pœnitentia, ſeu contritio in communi definiatur quòd ſit deteſtatio peccatorum cum propoſito ampliùs non peccandi, vt *ſuprà* notauimus, particulariter tamen correctio, pœnitentia, ſeu contritio formata, & perfecta definiri poteſt, vt ſit deteſtatio peccatorum, maximè appretiatiuè propter offenſam Dei, cum firmiſſimo propoſito non peccandi; correctio verò, pœnitentia, ſeu contritio informis, & imperfecta quamuis ſit deteſtatio peccatorum, non tamen maximè appretiatiuè, propter pœnas inferni, vel alia incommoda cum propoſito, licèt non ita firmo, &c.

15 Ex quibus conſequitur correctionem, ſeu pœnitentiam formalem, & ita contritionem ſine Confeſſione Sacramentali ſaltem in voto, non ſufficere ad conſequendam veniam, ſeu remiſſionem culpæ, nam quando Confeſſio commodè adhiberi non poteſt, quamuis applicatio Paſſionis Chriſti in ordine ad veniam ſeu remiſſionem culpæ, de qua *hic*, per correctionem, pœnitentiam, ſeu contritionem formatam ſine Sacramento in re fieri poſſit, fieri tamen non poteſt ſine Sacramento in voto, hoc eſt, ſine voluntate, ſeu deſiderio Confeſſionis Sacramentalis, ſecundùm S. Thom. 3. *p. q.* 85. *art.* 5. Sot. *vbi proximè, concl.* 1. docet Concil. Trid. *ſeſſ.* 6 *c.* 14. Sic aliàs vbi deeſt copia

16 Baptiſmi, applicatio Paſſionis Chriſti in ordine ad remiſſionem culpæ originalis quamuis ſine Sacramento, non tamen ſine voto Sacramenti, hoc eſt, ſine voluntate, ſeu deſiderio Baptiſmi, fieri poteſt. *cap. debitum* 4. ibi, *propter Sacramenti fidem, de Baptiſmo*, D. Thom. *vbi proximè, q.* 68. *art.* 2. Sot. *vbi ſup diſt.* 5. *quaſt. vnic.* & alij communiter, teſte Bonac. *de Sacram. diſp.* 5. *q.* 5. *ſect.* 1. *punct.* 7. *n.* 1.

17 Hinc etiam fit vt correctio, ſeu pœnitentia informis, & ita attritio cum aliquo impedimento, ſeu obice ad gratiam ex parte pœnitentis, adiuncta Confeſſione Sacramentali ſufficiat ad remiſſionem culpæ de qua *hic*, vt tenent *gloſſ. vlt. in cap. vlt de pœnit. diſt.* 1. D. Thom. *in* 4. *diſt.* 17. *q.* 3. *art.* 4. Caiet. *in opuſculo de Confeſſione, q.* 5. Sot. *in* 4. *diſt.* 18. *q.* 3. *art.* 2. & 3. Martin. Ledeſm. 2. 4. *q.* 8. *art.* 1. Con. *in cap. alma, p.* 1. §. 4. *n.* 14. Nauar. *in man c.* 9. *n.* 10. Suar. Nugn. Peſant. & alij, quos refert, & ſequitur Bonac. *de Sacram. diſp.* 1. *q.* 6. *art* 1. *punct.* 6. Probatur ex eo, quia Confeſſio in prædictis terminis quoad ſui ſubſtantiam, & eſſentiam valida fuit, etſi non ſtatim; & præſenti, ſaltim ex poſtfacto, nimirum ceſſante impedimento, ſeu obice ad gratiam, & remiſſionem operatur. Patet, nam alioquin validitas nihil omnino operaretur, & Sacramentum otioſum eſſet, quod nullo modo dicendum eſt, Igitur, &c. Deinde eadem ratio eſt in Sacramento Confeſſionis in ordine ad culpam actualem, quæ in Sacramento Baptiſmi in ordine ad culpam originalem, iuxta ea quæ reſoluunt DD. per text. *ibi in c.* 2. cum multis *ibid. de pœnit. diſt.* 1. atqui Baptiſmus cum impedimento, ſeu obice ad gratiam ſuſceptus, etſi non ſtatim, & de præſenti, ſaltem ex poſtfacto, nimirum ceſſante obice, gratiam confert, & remiſſionem operatur, vt probat text. aliàs difficilis *in cap. tunc valeret, de conſecr. diſt.* 4. Igitur, &c.

18 His tamen non obſtantibus contrariam partem negatiuam tenent Card. S. Sixti, & communis *in d. cap. vlt.* Mai. *in* 4. *diſt.* 17. *q.* 4. & 9. Adrian. *q.* 4. *de Confeſſ. dub.* 9. Medin *in C. de Confeſſione p. de Confeſſione ficta*, Vaſq. *de pœnit. q.* 92. *art.* 3. *dub.* 4. vbi alios refert, quorum ſententia longè tutior eſt, & probatur, nam ſi correctio, ſeu pœnitentia informis, & ita attritio cum impedimento, ſeu obice ad gratiam adiuncta Sacramentali Confeſſione ſaltem ex poſtfacto gratiam conferret, vel eſſet ex abſolutione, quæ de præſenti, id eſt, tunc temporis fit vel ex abſolutione, quæ ex poſtfacto, id eſt, poſtquam impedimentum, ſeu obex ad gratiam ceſſauerit, indulgetur; atqui ex neutra, &c. de prima patet, quia abſolutio Sacramentalis eſt actus legitimus, id eſt, ſuam ſecum executionem trahens, Ioan. 20. *Quorum remiſeritis*, &c. & vti tales ſuum effectum, nempe gratiam ipſam ſuſpenſam habere non poteſt, *reg. actus* 50. *infrà hoc tit.* vbi notauimus; de ſecunda abſolutione itidem patet, quia nihil poteſt operari circa remiſſionem culpæ, quam pœnitens tunc temporis non confitetur, iuxta reg. *l. de qua re, ff. de iudic.* Igitur, &c. Ad argumenta verò in contrarium reſpondetur, & ad primum negando maiorem, nam in prædictis terminis Confeſſio quoad ſui ſubſtantiam nulla eſt, nec fit cum vera deteſtatione peccatorum, nec cum vero propoſito ampliùs non peccandi, neutrum enim habet ille, qui peccata non relinquit; ſed in eorum occaſionibus perſiſtit. Ad text. verò *in d. cap. tunc valeret*, reſpondetur prout *in collect. ad eundem.*

SVMMARIVM.

1 *Nemo poteſt ad impoſſibile obligari.*
2 *Impoſſibile quod dicatur, oſtenditur.*
3 *Conditio impoſſibilis, quæ vel à natura, vel abſolutè talis eſt, tam ab vltimis voluntatibus, quàm à matrimonio reiicitur, & declaratur*, & n. 5.
4 *Conditiones difficiles ab vltimis voluntatibus, & matrimonio an, & quando reiiciantur, oſtenditur.*

Regvla VI.

Nemo poteſt ad impoſſibile obligari.

DEſumitur ex *l. ſi quis in grani, in princ.* vbi Part. *ff. ad Syllan. l. ſi ſtipuler, ff. de verbor. oblig. l. Paulus, ff. quæ ſent. ſine appell reſcind. l. impoſſibilium, ff. de regul. iuris*, 6. *impoſſibilis, Inſtit. de hæred. inſtit.* tradunt Thom. de Thomaſ. *reg.* 194. Surd. *deciſ.* 287. *num.* 21. Flamin. Pariſ. *de reſignat. benefic. tom.* 2. *lib.* 11. *q.* 13. *n.* 8. Bellet. *diſquiſit. cleric. p.* 1. *tit. de Clerico debitore*, §. 1. *n.* 4. Ratio eſt quia cùm omnis obligatio conſiſtat in dando, vel faciendo, *l.* 2. *in princ. ff. de verbor. obligat. l.* 3. *ff. de action. & obligat.* impoſſibilia autem de facto, vel de iure à nemine fieri poſſint, vt *infra* oſtenditur, meritò diſponitur, vt nemo ad aliquod impoſſibile poſſit obligari, ſiquidè obligari, & obligari ad impoſſibile ſunt repugnantia, quam rationem ex Monacho intendit *gloſſ.* 1. *hic*, & alij *in d. l. impoſſibilium.* 1

Impoſſibile iure noſtro dicitur omne illud, quod inſpecta humana potentia fieri nequit ab vllo mortalium, ſiue quia natura impedit nè fiat, *l. continuus* 137. §. *illud, ff. de verbor. obligat.* ſiue quia à iure prohibetur, id eſt, quia inſpecto iure naturali, diuino vel humano, & ita moraliter fieri non poteſt, *l. filius, in fine, ff. de condit. inſtit. cap. faciat, & ibi gloſſ.* 22. *q.* 2. reſoluit Gerard. *ſingul.* 82. Vnde licet varias ſpecies impoſſibilium referant *gloſſ.* 1. *hic*, & Doctores *in dicto* §. *impoſſibilis, Inſtitut. de hæred. inſtit. & in princip Inſtit. de inutilibus ſtipulat.* tamen omnes reducuntur ad 2

duas

duas ſpecies, ſcilicet ad impoſſibile de facto, ſub quo impoſſibilia de natura, & perplexa continentur, & ad impoſſibile de iure, cuiuſmodi eſt turpe, & inhoneſtum, vt probat *cap. vlt. de pactis, cap. ſciſcitamur, de reſcriptis*, quo fit vt licèt ea, quæ ſunt difficilia dicantur in iure, *l. 2. vbi gl.* refert ſimiles, *ff. de iis, quæ vi*, cum aliis adducta per Caſtr. *de lege pœnali, lib. 1, c. 1. fol.* 4. tamen propriè inata hanc materiam impoſſibilia ſunt illa, quæ in ſe ſunt infactibilia, & ita quibus factum, vel iura repugnat, nec ab vllo fieri poſſunt. Difficilia verò, quæ licèt in ſe ſint factibilia, tamen propter defectum perſonæ fieri nequeunt, vt explicat Iureconſ. *in d. §. illud*, vbi Aret. *in princ. l. vlt. ff. de actionib. empti.*

3 Inter has autem impoſſibilium differentias illud obſeruandum diſcrimen, quòd impoſſibilis conditio, quæ vel à natura, vel abſolutè talis eſt, tam ab vltimis voluntatibus, quàm à matrimonio reiicitur ſine controuerſia ex coniectorata voluntate diſponentium *l. 3, ff de cond. & demonſtr. d. §. impoſſibilis, cap. vlt. de condit. appoſ.* Molin. *de primog. lib. 2. cap. 12. num. 36.* alter Molin. *Theolog. de inſtit. tract. 2. d. 506. concl. 2.* Sanch. *de matr. lib. 5. d. 4. num. 7.* quia in illis iuſta impoſſibilitatis ignorantia dari non poteſt, tum quia earum euentus inanis eſt. Vnde matrimonium tali conditione impoſſibili reiecta, ſtatim valere reſoluunt Sanch. *d. lib. 5. diſp. 1.* Gutier. *de matrim. cap. 82. n. 38. cum ſeq.* Fr. Molin. *de ritu nupt. lib. 1, comp. 26. n. 156.* quæ autem per ſuppoſitionem fuerit impoſſibilis, pariter vitiabitur, ſi diſponens impoſſibilitatis conſcius eam adiecerit, vt *in l. multa, §. ſi ſeruus, ff. de cond. & demonſtr, & in l. ſi Mæuia 45. ff. de hered. inſt.* Si verò poſſibilem credebat vti manifeſtum defectum voluntatis, depoſitio non vitiabitur, vt probat *l. ſeruo manumiſſo ff. de condict. indeb.* iuxta communem Doctorum interpretationem *ibid.* quod ipſum docet Bart. *in l. 1. n. 5. ff. de condit. & inſtit.* Imol. *ibid. n. 11.* quam tamen communem ſententiam poſt alios impugnat Coſta *lib. 1. ſelect. c. 9.* aliter intelligens *d. l. ſeruo manumiſſo*, & Sarmien. *lib. 2. ſelect. c. 1*, cuius noua interpretatio manifeſtam vim infert verbis illius text. atque ideo cùm ratio oſtendat immeritò reiici conditionem, quam diſponens probabiliter credebat poſſibilem, cùm eo animo appoſita videatur vt adimpleri debeat, neque aliter videtur iudicandum de voluntate partium, ſi in conditione verè poſſibili, ac de impoſſibili, quam poſſibilem credebat, text. verò *in l. ab omn. 107. §. in teſtament. ff de leg. 1.* qui in contrarium adduci ſolet, cùm agat de facto teſtatoris, rectè cum Bart. & communi *vbi ſupr.* intelligi poteſt, vbi ignorantia nulla fuerit, vel aliter cum Iaſ. *in d. l. ſeruo*, Aret. *in d. l. impoſſibilis, ff. de verbor. oblig.* Ex quibus inferes ad intellectum *d. cap. vlt. de condit. appoſit.* quem *ibi* præſtiti *n. 12.*

4 Circa verò difficiles conditiones iam dicendum videtur illas ab vltimis voluntatibus, & à matrimonio non reiici, quia & ceſſat voluntatis coniectura, & illa dubia, ac difficilis iuris interpretatio in vltimis voluntatibus, & matrimoniis facta, cùm de impoſſibilibus conditionibus tantùm agat, non eſt ad difficilea trahenda, in quibus & ratio, & verba deficiunt, quod bene docet gloſſ. recepta *in d. § impoſſibilis*, communis *in d. l. 1. ff. de condit. inſtit.* Coſta *ſelect. lib. 1. c. 8. n. 14.* ſentit Cou. *de ſponſal. p. 2. c. 3. § 1.* Menoch. *de arbit. caſu* 89 *n* 8. Molin. *d. lib. 2. c. 13. à n. 8.* Vnde in his difficilibus conſtituendum eſt, quòd ſi ita ſint difficiles vt conſiderata qualitate perſonæ, cui iniunguntur, æquè pereat, manifeſtè non poſſe per eam aliquo modo præſtari etiam ex amicorum auxilio, diſpoſitio ab initio non valeat, iuxta text. ſic intelligendum *in l. cùm heres, §. 1. ff. de ſtatu lib.* ſin autem difficultas talis eſt, quam perſona, cui iniungitur, per amicos, per fidem atque æſtimationem ſuam poſſit adimplere, tunc non valebit à principio diſpoſitio, & expectabitur futurus euentus, vt ſi adimpleatur actus, valeat, ſi verò deficiat conditio non valeat, iuxta text. *in l. Arethuſa, ff. de ſtat. hom. & in l. Stichum 39. §. ſi Stichus, ff. de ſtat. lib.*

Circa autem conditiones impoſſibiles de iure, quæ propriè turpes appellantur, indiſtinctè reiiciuntur in vltimis voluntatibus in pœnam adiicientis; in matrimonio verò ex præſumpta voluntate, quæ omnia ſi non ea verbis, ex mente DD. colligi poſſunt, & Iureconſultorum auctoritatibus manifeſta ſunt, & faciunt quæ dixi *in collect. ad cap. vlt. de condit. appoſit. n. 10.* 5

SVMMARIVM.

1 *Priuilegium perſonale perſonam ſequitur, & cum perſona extinguitur.*

2 *Priuilegia omnia, vel realia ſunt, vel perſonalia, hac vulgo dicuntur ea, quæ in perſonam, illa quæ in rem diriguntur.*

3 *Priuilegium perſonale cenſetur, cùm perſonæ conditio ei locum facit.*

4 *Filij priuilegiis, quæ parentibus perſonaliter conceduntur, gaudere non poſſunt.*

5 *Priuilegium marito perſonaliter conceſſum ad vxorem ſine lege non extenditur.*

6 *Priuilegium perſonaliter dominis conceſſum, non extenditur ad eorum famulos, & familiares, niſi colligantur ex lege, ſeu forma priuilegij.*

7 *Exemptiones, ſeu priuilegia loco, aut rei conceſſa deſtructo loco, vel perempta re, amittuntur.*

8 *Iura omnia, priuilegia, & exemptiones conceſſa loco ſublata ſunt, vbi locus fuerit deſtructus auctoritate Superioris ſine ſpe refectionis.*

9 *Locus deſtructus ab hoſtibus retinet omnia ſua priuilegia.*

10 *Eccleſia, ciuitas, caſtrum, collegium, aliáve loca retinent ſua iura, priuilegia, & exemptiones, ſi Superioris auctoritate in alium locum transferantur.*

11 *Beneficium reſtitutionis in integrum ad heredes tranſit.*

REGVLA VII.

Priuilegium perſonale perſonam ſequitur, & extinguitur cùm perſona.

DEſumitur ex *l. in omnibus cauſis 68. & ex l. priuilegia 157. ff. hoc tit. l. 1. §. permittitur, ff. de aqua quotid. & æſtiua, l. quia tale, ff. ſolut. matri. l. 3. ff. de cenſib. l. ſordidorum, C. de excuſ. mun. lib. 10.* cum multis aliis quæ poſt antiquiores adducunt, & explicant Tiraq. *de retract. lig. §. 26. gl. 1. n. 6. & de iure primog. q. 37. n. 1.* Xuar. *ad l. quoniam in prioribus ſuper leg. Regni limit. 11. dub. 2. n. 1.* Menoch. *conſ. 1007. à n. 95. & conſ. 136. n. 24 & de præſumpt. lib. 1. præſ. 103. n. 45.* Mart. Anton. *var. reſol. lib. 1. reſol. 109. n. 6.* Gail. *lib. 2, obſ. 144. n 8. cum ſeq.* D. Barboſ. *in d. l. quia tale*, Card. Tuſch *tom. 6, lit. P, concl. 746.* Soar. *de leg. lib. 8. c. 10. & 11.* Salas *in ſimili tract. diſp. 17. ſect. 6. & 8.* Azor. *inſtit. mor. p. 1. lib. 5. c. 22. q. 6.* Cardoſ. *verb. priuilegium 4.* ego ipſe *in tract. Axiom. iuris vſufreq. axiom. 190. n. 5.* 1

Priuilegia omnia vel realia ſunt, vel perſonalia, vt colligitur ex *d. l. priuilegia*; perſonalia vulgò dicuntur ea, quæ in perſonam, realia, quæ in rem diriguntur, *d. l. priuilegia, d. l. 1. §. permittitur, l. 1. § perſonis, ff. de iure immun.* explicant D. Barboſ. *in d. l. quia tale, n. 2, verſ.* 2

ſed

2 *Bonus quilibet in dubio præſumitur, & non malus.*
3 *Natura humana per primum peccatum prona eſt ad malum.*
4 *Inclinatio naturalis ad malum non eſt peccatum.*
5 *Homo bonus à Deo creatus eſt, & potentiam, ac aptitudinem habet ad bonum.*
6 *Malus ex quo aliquis ſemel apparuit non poteſt bonus fieri aliter quàm per pœnitentiam.*
7 *Accidens malitia ſemel commiſſa in eſſe productum durare præſumitur donec probatur ſublatum.*
9 *Tabellio, qui falſarius conuincitur, licèt præſumatur in futurum talis, & propterea remoueri debeat, non tamen præſumitur retro falſarius.*
10 *Suſpicione leui, non vrgenti ſemel malus, præſumitur ſemper malus.*

REGVLA VIII.

Semel malus, ſemper præſumitur eſſe malus.

1 DEſumitur ex *l. filius, §. 1.* vbi Bart. *ff. de accuſat. & ex cap. ſcribam, de præſumpt.* cum alijs citatis à gloſſ. *hic*, tradunt Alciat. *de præſumpt. reg. 2. præſumpt. 7.* Hippol. *ſing. 64. & 393. & in rubr. de fideiuſſoribus, à n. 67.* Mantu. *dial. 89. & ſing. 401.* Lanfranc. *in Clem. diſpendioſæ. n. 25. de indic.* Roland. *conſ. 61. n. 3. cum ſeqq. vol. 2. & conſ. 98. n. 16. vol. 4.* Corſet. *ſing. verbo præſumptio, ol. 1.* Euerard. *loco 90. de tempore ad tempus, fol. 262.* Aym. *conſ. 198. n. 6.* Paul. Giannt. *theorem. 23.* Ioan. Roias *ſing. 105. n. 9.* Iacob. Simanch. *de Cathol. inſtit. c. 50. n. 15.* Guliel. Benedict. *in cap. Raynutius, verbo in eodem teſtamento, ol. 2. n. 44.* Gig. *conſ. 40. n. 9. & conſ. 38. n. 77. cum ſeqq.* Hieron. de Monte. *var. iuris quæſt. 13. num. 17.* Cot. *in memoralib. verbo malus ſemel, pag. mihi 559.* Duen. *reg. 303.* Menoch. *de præſumpt. lib. 5. præſ. 32.* Maſcard. *de probationib. concl. 1003. num. 37.* Fr. Emman. *quæſt. Regular. tom. 2. q. 12. art. 3.* Cened. *ad Sextum collect. 29. num. 2.* Farinac. *in praxi crimin. part. 1. quæſt. 23. num. 21.* Card. Tuſch. *tom. 5. lit. M. concluſ. 28. per totam.* Ego ipſe *in tract. Axiom. iuris vſufrequent. axiom. 142.*

2 Quamvis in dubio quilibet regulariter præſumatur bonus, & non malus, vt latè oſtendi *in collect. ad cap. vlt. de præſumpt.* & nemo præſumatur delinquere, *l. meritò, ff. pro ſocio, cap. vnic. de ſcrut. in Ord. facien. reg. eſtote, hoc tit. in Decretalibus*, cum traditis per Alciat. *reg. 1. præſ. 1.* Duen. *reg. 71.* Hippolyt. *in l. 1. à num. 63. C. de ſicar.* Mantu. *lib. 1. locorum, cap. 3.* Tiraquel.
3 *de pœnis temper. cap. 3. à num. 18.* quia licèt per primum peccatum natura humana prona ſit ad malum *Geneſ. 8. cap. omnis 12. quæſt. 1.* vnde & fomes peccati ortum habet, Paul. *ad Rom. 7. cap. ſi Paulus 32. quæſt. 5.* latè
4 Conar. *in c. alma mater, part. 1. §. 10. num. 11.* tamen quia inclinatio illa ex ſe peccatum non eſt, vt reſoluit Sot. *l. 3. de Iuſtit. quæſt. 4. art. 3.* Felin. *in dicto cap. vlt.*
5 *num. 15. de præſumpt.* non tollit quominus homo, qui bonus à Deo creatus eſt, *cap. 1. poſt princip.* vbi gloſſ. *verbo dæmones, de Sum. Trinit.* & qui potentiam, & aptitudinem habet ad bonum. D. Thom. 1. 2. *quæſt. 63. art. 1.* & alij, quos ſequitur Felin. *dicto n. 15.* ius habeat à natura, vt apud alios in dubio in bona ſit opinione, ex D. Thom. 2. 2. *q. 60. art. 3.* & Sot. *dicta quæſt. 4. art. 3.*

6 Attamen, quia ex quo aliquis ſemel malus apparuit, nec bonus poteſt fieri aliter, quam per pœnitentiam, *reg. peccatum, ſup. hoc tit.* meritò interim dum de illa non conſtat, præſumitur in eodem malo, quia mutatio non præſumitur, *cap. maiores, §. vlt. de Baptiſmo,*
7 imo accidens malitiæ ſemel commiſſæ in eſſe productum, (quippe quod non tollitur tempore, ſed pœnitentiæ) durare, præſumatur donec probetur ſublatum, arg. *l. ſiue poſſideris*, vbi Gloſſ. & Doctores, *C. de probat.* docent Bart. *d. §. 1. n. 1.* Abb. *in cap. accedentibus, n. 6. de priuileg.* & ita hanc rationem intendit Alciat. *vbi ſupr. iuncta reg. 2. in princip.* Mantu. *dialog. 4.* & ſatis Dyn. *hic n. 2. & 3.* & ideo ſemel malus ſemper præſu- 8
mitur malus exiſtere in eodem malo ſemel commiſſo, vel in eadem voluntate reſpectu mali eiuſdem ſpeciei, non verò præſumitur malus reſpectu mali diuerſi, quia quoad illud nulla adeſt coniectura, vnde ſuccedit *reg. l. Papinian. ff. de minor.* & ita aduertit Bart. *in l. Caſſius, in fine, ff. de Senatorib.* communiter receptus per Alciat. *de præſumpt. reg. 2. præſ. 7. n. 2.* & docent Greg. *l. 1. verbo procurando, tit. 18. p. 6.* Vezin. *tom. 2. commun. opin. lib. 9. tit. 2. n. 215.* Grammat. *deciſ. 25. n. 7.* Hyppol. *conſ. 15. num. 9. & conſ. 14. n. 18. cum ſeqq.* Clar. *lib. 5. §. fin. q. 21. n. 1. ad fin.* Thom. de Thomaſſet. *reg. 278.* Maſcard. *de probat. concluſ. 222. n. 20. & d. concl. 1003. n. 38.* Galet. *in margarita caſuum Conſcient. verbo præſumere*, Aloyſ. Ricc. *in deciſ. Curiæ Archiepiſc. Neap. deciſ. 4. p. 2.* Farin. *d. q. 23. n. 30.* Card. Tuſch. *tom. 5. lit. M. concl. 28. n. 2.*

Semper.] Intellige ab eo tempore, quo ſemel ma- 9
lus extitit in futurum, non verò reſpectu temporis antecedentis, vnde licèt tabellio, qui falſarius conuincitur, præſumatur in futurum talis, & propterea remoueri debeat, *l. ſi aliquid, C. de ſuſceptor. lib. 10.* gloſſ. 4. *in l. ſi quis ex argentariis, ff. de edendo*, tradit Felin. *in c. fraternitatis, n. 4. de hæret.* non tamen præſumitur retro falſarius quoad inſtrumenta confecta ante compertam falſitatem, vt reſoluunt Innoc. & alij citati à Felin. *vbi proximè, num. 5.* tradit in ſimili Iaſ. *in l. prius, num. 45. ff. de noui operis nuntiat.*

Præſumitur.] Suſpicione quadam leui, non vrgenti, 10
cùm non ſit vrgens ſignum ex quo colligitur, vnde non ſufficiet vt accuſatus de crimine conuincatur ex eo quòd ſemel in eodem crimine malus fuerit, vt docet *hic* Anchar. *n. 4.* Alciat. *d. reg. 2. præſ. 7. n. 3.*

Intellige procedere in præſumptione definitiua, per 11
quam determinatè de actu iudicatur, illa verò præſumptio, per quam nihil definitur, ſed ſolum ſupponitur poſſibile eſſe malum ab aliquo fieri ad effectum præcauendi, non eſt illicita, quippè quæ non ex iudicio, ſed ex prudentiæ procedit, D. Thom. *d. q. 10. art. 3. ad 3.* Sot. *d. q. 4. art. 4. verſ. tertium*, pro quibus eſt text. qui in hac præſumptione ſuppoſitiua loquitur, *in cap. 2. de elect.* vt paret ibi, *potuiſſe plures*, &c. vt bene aduertit ibi Dec. *n. 6.* ſic procedit id, quod de filiis ob timorem incontinentiæ paternæ repellendis ab Ordinibus, & officiis probat *c. 1. de filiis Preſbyter.* iuncto *c. 1. & cap. ſi gens, 56. diſt.*

SVMMARIVM.

1 *Ratum quis habere non poteſt quod ipſius nomine non eſt geſtum.*
2 *Fictio triplex eſt inductiua, priuatiua, & tranſlatiua.*
3 *Inductiua fictio eſt quando lex fingit eſſe, quod non eſt,*
4 *Priuatiua fictio eſt quando per contrarium lex fingit non eſſe, vel non exiſtere, quod in veritate exiſtit.*
5 *Tranſlatiua fictio eſt quando lex actum certo tempore vel modo factum, alio factum fingit.*
6 *Ratihabitio non aliter fieri poteſt quàm per tranſlatiuam fictionem, ad quam ſpectat duo extrema iungere data vtriuſque habilitate.*
7 *Ratihabitio non inducitur ex taciturnitate propter præiudicium quod continere poteſt.*

8 *Ratihabitio inducitur non tantùm per verba, ſed etiam per facta.*
9 *Conſenſus per ratihabitionem tranſire non poteſt in actum omnino alienum, qui nullam habet effigiem, vel ſymbolum actus mei, itaut actus ille meus efficiatur.*
10 *Declaratur* text. in l. ſi fundus, §. 1. ff. de pignorib. & in l. aliena 20. in princip. ff. de pignorat. act. & in l. mater 3. C. de rei vendicat.
11 *Ordinatio facta à non proprio Epiſcopo bene tenet quoad ordinationem, licèt non quoad executionem.*

REGVLA IX.

Ratum quis habere non poterit quod ipſius nomine non eſt geſtum.

1 DEſumitur ex *l. ſi pupilli 6. §. ſed ſi ego, ff. de negot.*
geſt. c. pen. de ſentent. excom. hoc lib. cum aliis citatis à Tiraq. *de retractu lig. §. 1. gloſſ. 9. n. 247. & ſeqq.*
Menoch. *conſ. 191. n. 83. cum ſeq.* Surd. *deciſ. 33. n. 15.*
2 Circa fictionis diuiſionem licèt certent DD. aliter
atque aliter diuidentes, recepta eſt illa, quam docuit
Bart *in l. ſi is qui pro emptore, n. 25. ff. de vſucap.* quòd
ſcilicet triplex ſit inductiua, priuatiua, & tranſlatiua,
quod etiam fatentur Philip *de fiction p. 2 c. 4.* Maſcard.
3 *de probat. q. 16. à n. 15.* Induſtria eſt quando lex fingit
eſſe quod non eſt, veluti quòd mortuus in bello viuit
per gloriam *l. bello amiſſi. ff. de excuſat. tut.* vel quòd in
dote interceſſit ſtipulatio in *l. vnic. §. accedit, C de rei vxo-*
4 *riæ act.* Priuatiua quando per contrarium lex fingit non
eſſe, vel non exiſtere quod in veritate exiſtit, veluti
quod Monachus, deportatus, aut ſeruus habeatur pro
mortuo iuxta *c. placuit 16 q. 1. l. 1. §. 1. ff de bonor. poſſeſ.*
5 *contra tab. l. ſeruitutem. ff. hoc tit.* Tranſlatiua quando lex
actum certo tempore, vel modo factum, alio factum
fingit, quaſi ad aliud tempus, vel ad aliam formam
transferat in ratihabitione actus geſti meo nomine,
fingit enim non modò quando ratum habeo, ſed à
principio interueniſſe, & tunc licèt actus geſtus fuerit
ſine mandato meo, per ratihabitionem cum illo
geſtum fuiſſe fingitur.
6 Quibus præhabitis patet ratio huius reg. nam cùm
ratihabitio non aliter fieri poſſit quàm per tranſlatiuam
fictionem, ad quam ſpectat duo extrema iungere
data vtriuſque habilitate, tam in extremo à quo, id eſt
ſecundùm tempus præſens ex quo fictio inchoatur,
quàm etiam in extremo ad quod, id eſt, ad quod fictio
extenditur, vel refertur, aliter enim deficiente extremorum
habilitate fictio fieret ſuper impoſſibili de ſe,
& operaretur pluſquam veritas, ita ex multorum iuriũ
auctoritate obſeruat Bart. *in l. ſi is, qui pro emptore,*
ff. de vſucap. n. 28. vbi Iaſ. *n. 105. & 128.* Abb. *in c. 1. n.*
vlt. de conuerſ. infidel. communis, vt per Couar. *de ſponſalib p. 2. c. 8. §. 2. n. 19.* iunctis traditis per Philipp. *de fictionib p. 2. c. 3. cum ſeqq.* Atqui habilitas in extremo ad
quod tantum datur in ratihabitione vbi negotium geſtum
eſt nomine mei ratum habentis, adeſt enim tunc
aliquid habens effigiem, ſymbolum actus mei, in quẽ
conſenſus per ratihabitionem facilè tranſit, arg. *l. in*
rem 24. §. item verſ. non idem. ff de rei vendicat. cum late
traditis per Mantu. *lib. 1. locorum, c. 22.* & ita actus, vel
negotium efficitur illius, qui ratum habuit, perinde,
ac ſi mandaſſet, vt colligitur ex *l. 12. verſ. ratum, & ex*
l. Paulus, aliàs, non tantum, ff. rem rat. haberi, l. ſi pupilli 6.
§. item quæritur. ff. de negot. geſtis, intendit Bart. *l. §. ſed*
7 *etſi. ff de vi armata,* Philip. *de fictionib p. 4. c. 1.* Vnde
notabis quòd licet ratihabitio non inducatur ex taciturnitate
propter præiudicium, quod continere poteſt,
argum. *l. qui vos 49. verſ. vetare, ff. de furtis,* obſeruant
Dec. *conſ. 98. in fine.* Menoch. *conſ. 3. n. 34.* inducitur tamen 8
non tantùm per verba, & ita expreſsè, ſed etiam
tacitè per facta, *d. l. Paulus, c. vnic. in fine, de ſponſ. impub.*
hoc lib. gloſſ. 3. in cap. cum inſuper 23. de offic. deleg. tradunt
Dec. *in l. ſemper, quia n. 8. ff. hoc tit.* & Tiraquel.
de conſtituto, p. 3. limit. 30. num. 11. apud quos videbis
varia exempla tacitæ ratihabitionis, quæ ex facto
inducitur.
Hæc autem ratio ſi omnino deficit in actu geſto no- 9
mine alterius; fieri non poteſt, vt in actum omnino
alienum, qui nullam habet effigiem, vel ſymbolum
actus mei, conſenſus per ratihabitionem ita tranſeat,
vt actus ille meus efficiatur, iuxta *l. verum 32. iuncta l.*
aliud eſt 121. in princ. ff. hoc titulo.
Non obſtant text. *in l. ſi fundus, §. 1. ff. de pignorib. &* 10
in l. aliena 20. in princ. ff. de pignorat. act. & in l. mater 3.
C. de rei vend. vbi admittitur ratihabitio, & tamen
actus, de quibus ibi, non ſunt geſti nomine ratum habentis,
quia reiecta concordia Bart. *in dictis iuribus, &*
in l. 1. §. ſed etſi, ff. de vi, & vi armata, exiſtimantis regulam
hanc tantum procedere vbi agitur de ratihabitione
in vtilitatem ratum habentis, vt actus ad illum
trahatur, & efficiatur ipſius, non verò vbi agitur de
ratihabitione in præiudicium ſolius ratum habentis
quo caſu procedere ait prædicta iura; meliùs reſpondetur
hanc noſtram regulam tantùm locum habere,
vbi agitur de negotio, quod nullo modo meum eſt, nec
ad me pertinere poteſt, niſi ex voluntate agentis, tunc
enim oportet illud meo nomine geri, vt ratihabitio
ſequatur; at verò vbi negotium à principio meum eſt,
vel ad me ſpectat re ipſa, id eſt, quia ſuper re mea celebratur,
vel alio ex iis tribus modis, de quibus per
gl. *in d. l. ſi pupilli. §. item verbo ipſo geſtis,* vbi communis
tunc licèt non fiat nomine meo, ratihabitio locum
habet, nec procedit hæc reg. Sic intelligitur text. *in d.*
§. 1. & in d. l. mater, agitur enim *ibi,* de ratihabitione
venditionis, & hypothecæ rei meæ, vt intelligit Mudæ.
de pignorib. cap. quis poſſit hypothec. n. 9. Differentiæ autem
ratio illa videtur, quia primo caſu ratihabitio
eò tendit, vt per illam actus alienus ex voluntate gerentis
efficiatur meus per ratihabitionem, iuxta ſupradicta,
& propterea oportet quòd præcedat aliquid habens
effigiem actus mei, ſuper quo ratihabitio fundetur,
& adſit habilitas in termino ad quem, vt ita actus
fiat mihi, id eſt, meo nomine: at verò vbi negotium
ad me pertinet re ipſa, iam ex ſe habet effigiem actus
mei, & eſt habile, vt ſequuta ratihabitio meum verè
efficiat, nec pendet à voluntate gerentis, an fiat mihi
necne, & propterea non requiritur, quòd conſtet illum
facere meo nomine, imo præſumendum eſt illum
agere contemplatione mei, nè aliter delictum præſumatur,
hoc eſt, quòd animo deprædandi, & acquirendi
fecit aliquid in re mea, contra reg. *l. merito. ff. pro ſocio;*
id quod non contingit vbi actus non eſt meus, niſi
ex voluntate gerentis, & propriùs efficitur per ratihabitionem.
In gloſſ. *Contradicit,* ibi, *veriùs dic quòd ordinatio* 11
facta à non proprio Epiſcopo bene tenet quoad ordinationem, licèt non quoad executionem, &c. Hic eſt verus intellectus
cap. Lugdun. 9. q. 2. quem ſequuntur omnes
hic Innoc. *in cap. prudentiam, n. 4. de offic. deleg* Mayn. *in*
l. hoc iure, §. deiecit, n. 3. ff. hoc tit. quicquid aliter intelligant
de ratihabitione gloſſ. *in d. cap. Lugdun.* & Mench.
vſufruq. c. 39. n. 9.

SVMMARIVM.

1 *Ratihabitio retrotrahitur, & mandato comparatur.*
2 *Intellige vbi mandatum ab initio potuit interuenire,*
limita

limita vbi facta retrotractione non potuit ratum habens ad ipſum mandare.

3 *Negotium infantis, vel furioſi nomine geſtum non poteſt ab eiſdem etiam, ceſſante impedimento, ratum haberi.*

4 *Ratihabitio ceſſat vbi negotium à principio nullum eſt, itavt non ſit in poteſtate ratum habentis.*

5 *Ratihabitio vt ſit legitima, & habilis in extremo à quo duo requiruntur.*

6 *Ratihabitio requiritur vt fiat eo tempore, quo actus principalis, de cuius ratihabitione agitur, fieri potuiſſet.*

7 *Ratihabitionis tempore vt ea legitimè fiat, debent omnia eſſe in eo ſtatu quo fuerant tempore, quo negotium geſtum eſt.*

8 *Ratihabitionis effectus ceſſat vbi per illam fieret præiudicium tertio.*

9 *Fictio retrotractionem non operatur ſtante præiudicio tertij.*

10 *Ratihabitio retrahitur non ſolùm ad tempus, ſed etiam ad locum actus à principio geſti.*

11 *Contractum, vel delictum ratum habens non in loco ratihabitionis, ſed in loco actus geſti forum ſortitur.*

12 *Ratihabitio legitima æquiparatur mandato, immo inducit mandatum fictum, etiam in delictis, vt num. 14.*

13 *Mandato ſpeciali æquiparatur ratihabitio.*

14 *Reſtitutioni obnoxius eſt ille, qui ratum habet damnum ſuo nomine illatum ac ſi mandaſſet.*

15 *Ratihabitio mandato non æquiparatur in iis in quibus à principio mandatum pro forma requiritur.*

16 *Irregularitatem non incurrit ratam habens occiſionem, vel membri mutilationem.*

Regvla X.

Ratihabitionem retrotrahi, & mandato non eſt dubium comparari.

1 DEſumitur ex *l. ſi fundus 16. §. 1. ff de pignorib. & ex l. 1. §. deieciſſe, ff. de vi, & vi armata, & ex l. vlt. C. ad Macedon. cum citatis hic*, à *gloſſ* quæ oſtendit regulam obtinere in omni actu, ſimilis gloſſ. *verbo petere, in c. quam ſit 6. de elect. hoc lib.* tradit latè Felin. *in cap. ſicut tuis, n. 1. de ſimon.* refert plures varia decidentes per hanc reg. addit ad Dyn. *hic in princ.* Tiraq. *de retract. lig. §. 1. gloſſ. 10. n. 64*, Plac. *de delictis, c. 18.* Couar. *in Clem. ſi furioſus, p. 2. § 1. n. 4.*

2 Ratio eſt, quia ratihabitio fit per fictionem tranſlatitiam ex coniunctione duorum extremorum, per quam fingitur actum de cuius ratihabitione agitur fuiſſe à principio geſtum ex mandato ratumhabentis, vt *hic*, & dixi *in reg præcedenti*; hæc autem coniunctio fieri non poteſt niſi aliquod extremum trahatur ad aliud; vnde oportuit ratihabitionem ipſam, quæ eſt extremum à quo fictio inchoatur, trahi retro ad actum præcedentem, tanquam ad id quod per fictionem principaliter prætenditur, iuxta quæ conſtat neceſſariò requiri quòd vtrumque extremum à quo, & ad quod ſit habile ad eliciendum actum de quo agitur, & inſuper quòd nihil impediat vtriuſque coniunctionem: aliter enim ratihabitio nec retrotrahi, nec mandato comparari poteſt. Requiritur inſuper quòd actus ille potuerit fieri ex mandato ratum habentis, ſiquidem cùm ratihabitio retrotrahatur & mandato comparetur, in iis tantùm negotiis verſatur, in quibus mandatum à principio potuit interuenire, ceſſabit tamen vbi

facta retrotractione non potuit ratum habens idipſum mandato, vt aduertit Bald. *in l. 1. n. 29. C. qui admitti*, proſequitur poſt alios Iaſ. *in l. qui in aliena, in princip.*
n. 19. ff. de acquir. hered. Vnde negotium infantis, vel 3
furioſi nomine geſtum non poteſt ab iiſdem etiam ceſſante impedimento haberi ratum. Abb. *in c. vltim. de conuerſ. infidel.* ſequitur Mayn. *in l. hoc iure. §. deiecit, n. 3. ff. hoc tit.* Syluestr. *in ſumm. verbo conſenſus 6. verſ. 4.*
Sic ſimiliter vbi negotium à principio nullum eſt, itavt 4
non ſit in poteſtate ratum habentis illud validum efficere, ceſſat ratihabitio, & retrotractio, cùm à principio ex mandato ipſius fieri nequiuerit, probat *l. obſeruare, in fine, ff. de officio Proconſ.* vbi Bart. *n. 4.* Innoc. & Abb. *n. 19. in c. prudentiam, ff. de offic. delegat.* Dec. *l. ſemper qui, in n. 16. ff. hoc tit.* communis ex Menoch. *remed. 15. recuper. n. 154. & 156.*

Ratihabitionem.] Quæ vt ſit legitima, & habilis in 5
extremo à quo duo requiruntur, primò quòd quis ratum habeat tanquam geſtum ſuo nomine, aliter enim ſi geſtum approbet, non tamen qualitatem illam, ſcilicet quòd ſuo nomine geſtum ſit, ratihabitio deficit, quia nihil eſt in extremo à quo, per quod etiam per retrotractionem actus efficiatur illius, qui ratum habet, idque docet gloſſ. *verbo ratum, in l. 1. §. deieciſſe, ff. de vi & vi armata*, vbi Bart. *num. 3.* & Bald. *num. 22. in l. non ideo C. de accuſat.* Syluestr. *in ſumma verbo cenſus, n. 5.* Nauar. *in manuali, c. 17. n. 133.*

Secundò requiritur quòd fiat ratihabitio eo tem- 6
pore, quo actus principalis, de cuius ratihabitione agitur, fieri potuiſſet, *l. penult. in princ. ff. rem ratam haberi*, vbi Bart. & communis, *c. non ſolet 2. q. 6. gloſſ verbo petere, in d. c. quam ſit, & verbo adhærentes, in fine, in c. vt circa 4. de electione, hoc lib.* communis, vt per Tiraq. *de retract. lig. §. 1. gloſſ. 10. n. 89.* Anton. Gom. *l. 45. Tauri, num. 83.* Couar. *lib. 3. var. cap. 16. num. 5.* & ſatis iuuat quòd hæc regula cum ſimilibus ſatis probant quòd ratihabitio æquiparatur mandato; igitur oportet illam eo tempore fieri, quo res ex mandato ratum habentis perfici potuiſſet, quamvis contrarium contra communem intendant nonnulli, vt per Iaſ. *in l. ſi is qui, n. 130. & 134 ff. de vſucap.* Philip. *de fictionib. p. 4. c. 4.* Non obſtat quòd ratihabitio datur etiam in homicidio, *cap. pen. de ſentent. excommun. hoc lib.* & tamen illud non poteſt committi tempore ratihabitionis cùm ſemel occiſus iterum occidi nequeat, cui argumento non ſatisfacit Angel. *in d. l. pen.* nec etiam Paul. quem ſequitur Menoch. *controuerſ. vſi freq. cap. 40. num. 17.* & tandem illi ſuccumbit Felin. *in c. ſicut tuis, num. 5. de ſimon.* ſed refellitur, ſi intelligas cum communi oportere quòd actus præſenti tempore fieri poſſit non ſimpliciter, & rebus ſic ſtantibus, hoc eſt ſuppoſito quòd actus iam ſit geſtus, ſed in hoc ſenſu, quòd ſcilicet niſi geſtus ab alio meo nomine, poſſet modò fieri ex meo mandato, id quod etiam in actu homicidij reperitur.

Retrotrahi.] Intellige vbi nihil eſt quod impediat 7
retrotractionem, & vtriuſque extremi coniunctionem, vnde oportet rem eſſe integram, id eſt, tempore ratihabitionis omnia eſſe in eo ſtatu, quo fuerunt tempore, quo negotium geſtum eſt, Bart. *in l. ſi vxor. §. ſi quis vxorem, num. 3. ff. de adult.* Dec. *in l. ſemper qui num. 13. ff. hoc tit.* Menoch. *de ſucceſſion. §. 18. n. 91.* Surd.
deciſ. 111. n. 2. Sic ſimiliter ceſſat effectus ratihabitio- 8
nis vbi per illam fieret præiudicium tertio, cui vel medio tempore, vel aliter vtrumque ius quæſitum eſt, arg. *l. ſi partem, §. vlt. ff quemadm. ſeruitutes*, docet Bart. *in l. aliena in princip. ff. de pignorat. act.* communis, vt per Tiraquel. *de conſtitut. part. 2. ampliat. 17. num. 5.* Plac. *de delict. cap. 18. num. 3.* & ſatis voluit gloſſ. *hic in princ.* ſtante enim præiudicio tertij mi-

nimè huiuſmodi fictio retrotractionem operabitur, vt probat expreſsè text. *in c.ſi pro te,& in cap.quamvis, de reſcript. hoc lib.* cum multis; quos copioſè refert Tiraq.*de primogen.q.14.num.19.& de retractu lig. §.1. gloſſ.10.n.71.* Brunor.*in locis commun.verbo ratificatio 2.* Surd.*deciſ.345.n.8.* Vaſq.*in opuſc.de reſtitut. cap.6.§.2. dub.5.n.25.* iunctis iis quæ reſoluunt Anton.Gom.*l.9. Tauri,n.64.* & latè Pinel.*in rub.C.de reſcind.vendit p.1. c.2. per totum*, præcipuè *n.8.& 17.* Non obſtat *l.cum decem, §. vlt. ff. de ſolut.* quia reſpondetur in ea non poſſe conſiderari præiudicium tertij reſpectu debitoris, cuius filio, vel ſeruo poſt ſolutionem factam procuratori creditoris ipſe creditor ignorans ſolutionem, fecit acceptillationem.

10 Intellige ratihabitionem retrotrahi non ſolùm ad tempus, vt *hîc,& in l.ſi fundus, §.1.ff.de pignorib.* & ſic ad diem actus celebrati, vt docent Bertachin. *in reper. verbo ratificatio,pag.mihi 264.* Surd.*deciſ.70.n.20.cum ſeqq.* Bernard. Græuæ. *ad practic. Cameræ Imper. lib.1. concl.47.conſid.1.n.9.* ſed etiã ad locum actus à principio geſti, in quo ratum habens id ipſum fingitur geſſiſſe, vel mandaſſe, *d.l.cum decem, §.1.* ibi, *quaſi tunc præſenti*; Card.*in Clem.1.q.28.vt lite pendente*, Felin. *in c. nonnulli, n.46. col.2.de reſcript.* contra gloſſ. *verbo collato.in d.Clem.1.* quam ſequuntur Abb.*ibi*,& Imol.

11 *n.20.* Tiraq.*de retractu,tit.1.§.1.gl.10.n.68.* Vnde fit vt is, qui ratum habet contractum, vel delictum non in loco ratihabitionis, ſed in loco actus geſti, forum ſortiatur, iuxta *cap.vlt. de foro compet.* obſeruat Bart. *in l. ſi pecuniam, C.de negot geſtis,* vbi Fulgoſ. Placa *d.c.18. num.7.*

12 *Et mandato non eſt dubium comparari.*] Ergo ratihabitio legitima æquiparatur mandato, imo inducit mandatum fictum, ſecundùm communem ex Bart. *in l.ſi is n. qui 4.ff.de vſucap.* Couar.*in Clem.ſi furioſus, p.2.§.1. n.5.col.3.* Bernard Græuæ.*d.conſid.1.n.9.* Fr.Ant.à Souſa *in relect.de cenſuris Bullæ Cœnæ, c.3.diſp.22.n.4.& c.12. diſp.64.n.1.& 2.* Farin.*in praxi crimin.p.5.q.135.n.84. cum ſeqq.*

13 Amplia primò etiam quoad ea quæ mandatum ſpeciale requirunt, cui ratihabitio æquiparatur, *l. quod ſpeciale ff.de minorib. l.3.§.ſi procurator, ff.quod quiſque iuris, cap.vlt. de iureiurand. hoc lib.* communis, vt per Tiraq *d.gl.10.n.64.* Couar. *lib.3.var.c.16.num.5.* Surd. *deciſ.159.n.12.& deciſ.231.num.21.* Flamin. *de reſign. lib.9.q.8. n.16.* quamvis contradicat gloſſ. magna *in l. ſi per procuratorem, ff. de acquirend. hæred.* & Franch. *hîc num 5.* Communis tamen non procedit in ſpecie *cap. nonnulli 28.§.ſunt, de reſcript.* vt aduertit gloſſ.*ibi, verbo fine,* vbi Abb *num.4.* dicit communem gloſſ. *hîc ante finem*, ex eo quia mandatum ſpeciale in ea ſpecie non requiritur propter grauitatem negotij, vel præiudicium partis, ſed propter bonum publicum vitandi lites.

14 Secundò amplia æquiparationem, de qua hîc, procedere etiam in delictis, vt probant text. *in d l.1.§.deiecisse.& in cap penult de ſentent.excommun.hoc lib.* gloſ. *verbo petere.in cap quàm ſit,de elect.hoc lib.* Couar.*in d. Clem.ſi furioſus.p.2.§.1.n.4.* Plac.*d.c.18.* Intellige in illis tantùm delictis, quæ per alios committi poſſunt, ſecus in his, quæ conſiſtunt in propria libidine committentis, tantùm veluti adulterium & ſtuprum, ſicut enim hæc non niſi proprio inſtrumento fiunt, ita nec mandari, vel ab aliis geſta ratihaberi poſſunt, ſecundùm gloſſ.*verbo mandato,in d.§.deiecisse,* declarando tamen, vt per Plac.*d.c.18.n.2.*& Philip.*de fiction.p.4.c.9. ad finem.*

15 Tertiò amplia etiam ad effectum reſtitutionis, vt proinde quis teneatur ad illam ſi ratum habeat damnum ſuo nomine illatum, ac ſi mandaſſet, vt per hanc reg. poſt Palud. probant Syloeſt. *in ſumma verbo reſtitutio 4. §.6.* Nauar. *in manual. cap.17. num.133.* quamvis contradicat Medin. *de reſtitut. quæſt.7. ad 4. argum.* cuius ſententia ex ipſius fundamentis ſatis defendi poſſet, tum etiam ex aliis, quæ adducit Vaſq. *in opuſculo, de reſtitut. cap.9. §.1. à num.19.* vbi illum ſequitur.

Limita primò æquiparationem de qua hic, non procedere in iis, in quibus mandatum à principio pro forma requiritur, vel in vim auctoritatis, cui non ſatisfit per ratihabitionem, argum.*cap.cum dilecta, de reſcript.* cum traditis *ibi*, à Felin.*n.6.verſ.amplia primò, cum ſeqq.* Surd.*deciſ.159.n.16.* 16

Limita ſecundò non procedere æquiparationem quoad irregularitatem incurrendam ex homicidio, vel membri mutilatione, vt per gloſſ.*in c.ſi quis viduam 50. diſt.* Couar. *in d. Clem.ſi furioſus, p.2.§.1.n.5.* Vgolin. *tract.de irregular.c.15.§.2.* Soar.*tom.5.de cenſur.diſp.44. ſect.3.n.24.* Sayr.*eodem,tractat.lib.7.c.4.n.17.* Bonac.*in ſimili, tract.diſp.7.q.4.puncto 8.n.42.* Contra Nauar.*in manual.c.27.n.233.* & Molin. *de iuſt. tom.4. tract.3. diſp.33.memb.3.* 17

SVMMARIVM.

1 *Reo fauendum eſt potius quàm actori cum ſunt partium iura obſcura.*

2 *Sententia eſt ferenda pro reo data paritate probationis ex parte actoris & rei.*

3 *Declaratur* l. ſi quis intentione 66. ff. de re iudic.

4 *Actor vbi tuetur cauſam aliquam iure fauorabilem illi potius fauendum eſt quàm reo.*

REGVLA XI.

Cùm ſunt partium iura obſcura, reo fauendum eſt potius, quàm actori.

Deſumitur ex *l.fauorabiliores, ff. hoc tit.& ex §. retinendæ Inſtit. de interdict.* cum aliis citatis *gl.1. hîc*, tradunt multa Hippol.*in l.vnius, §.in ea, à n.6.ff. de quæſt. & conſ.51.n.41.* Alciat. *de præſumpt. reg.3. præſ.44.* Menoch. *in ſimili, tractat.lib.2. præſumpt.90.* Sanch.*in præcepta Decalogi, tom.1.lib.1. c.9.n.51.* ego ipſe *in tract. Axiom.vſufreq.axiom.204.n.1.* Facit etiam quòd data paritate probationum ex parte actoris, & rei, ſententia eſt ferenda pro reo, ſecundùm *gl.2. in c.clerici 81.diſt.* Hippol.*conſ.2.n.12.& n.18.cum ſeqq.* Duen.*reg.313,lim.2.* 1 2

Non obſtat quòd obſcura petitio actoris declaratur in fauorem ipſius, actoris & non rei, *l. ſi quis intentione 66.ff.de re iudic.* cum aliis, quia reiecta ſolutione gl. *hîc verbo Actori, & gl.2.in c. cùm ad Sedem, de reſtit. ſpol.* aſſerentium hanc reg. procedere in fine iudicij, hoc eſt, in deciſione cauſarum: at verò *d.l.ſi quis*, in principio litis, quo tempore magis fauetur actori, reſpondetur ſenſum huius regul. & ſimilium eſſe quòd vbi iura partium, id eſt, actoris, & rei, ſunt obſcura hinc inde, quia ſcilicet poſt diſcuſſionem eorum, quæ vtrinque adducta, & allegata ſunt, res adhuc eſt obſcura, omniaque ſunt paria, & neceſſariò facienda eſt interpretatio in fauorem alterius ex litigantibus, tunc potiùs reo fauendum eſt, tum propter conditionem ipſius miſerabilem, ſecundùm quam cùm præſumatur eum non plenè inſtructum acceſſiſſe, & tamen æqualiter docuit de iure ſuo, plus aliquid egiſſe videtur quàm actor, & par eſt credere quòd ſi plenè 3

eſſet

eſſet inſtructus, pleniſſimè ſuam innocentiam oſtenderet: tum etiam propter cauſam abſolutionis, quæ in re dubia ſecurior, & fauorabilior eſt, *l. abſentem, ff. de pœnis, cap. allegant, verſ. nonne 26. q. 7.* Vnde fit vt hæc regola non tantùm in fine reſpectu ſententiæ ferendæ, ſed etiam in principio, & in medio litis procedat, vt quia reus aliquid petit, quod re hinc inde diſcuſſa pro vtraque parte dubium eſt an concedi debeat. Vnde cùm *in d. l. ſi quis,* non agatur de interpretatione eorum, quæ vtrinque ſunt obſcura, ſed de declaranda petitione; quæ dubia proponitur per actorem, meritò tunc in ipſius fauorem fit interpretatio, quia non conuenit ea, quæ actor producit, retorqueri in eius odium, & in fauorem rei, cui ſat eſt (ſeruata iuſtitiæ æqualitate, iuxta *reg. non licet infr. hoc eod. tit.*) idem conceditur, vt videlicet exceptio, quam dubiam propoſuit, in ipſius fauorem explicetur, iuxta *dictam l. ſi quis.*

4 Limita tamen regulam hanc non procedere ſi actor tueatur cauſam aliquam iure fauorabilem, ex quo enim tunc omnia ex parte ipſius, & rei non ſunt paria, præponderat fauor cauſæ, & ſententia pro actore fertur, *cap. ex literis, de probat. cap. vlt. in princ. de re iudic. l. ia pares 38. ff. illo tit.* reſoluit Alciat. *de præſ. 44. n. 13.* Tiraq. id extendens ad quamcunque cauſam piam, *de priuil. piæ cauſæ, priuil. 146. cum ſeqq.*

SVMMARIVM.

1 *Acceptatio perſonarum in iudiciis non eſt habenda.*
2 *Perſonam hominis accipere, eſt hominem, non quia homo, ſed propter aliquid quod circa ipſum eſt honorare.*
3 *Iudiciorum nomine quid veniat in præſenti materia oſtenditur.*
4 *Acceptatio perſonarum tantummodo locum habet in his, quæ quis ex debito dare debet, non ex gratia diſtribuit.*
5 *Deus nemini eſt gratiæ debitor, ſed ipſe benigniſſimus, ac diues in miſericordia ſingulis volentibus ſuam dat ipſe gratiam affluenter.*

Regvla XII.

In iudiciis non eſt acceptatio perſonarum habenda.

1 DEſumitur ex *Prouerb. c. 18. cap. nouit. verſ. cæterùm, de iudic.* cum aliis citatis *hic* à gloſſ. *verbo in iudiciis,* tradunt D. Thom. *2. 2. q. 63. art. vlt.* Sot. *de iuſtit. l. 3. q. 6. art. 5.* S. Ant. *p. 2. tit. 1. c. 19. & 20.* Aldobrand. *in §.*
2 *Iuſtitia. n. 4. Inſtit. de iuſtitia, & iure.* Perſonam hominis accipere, ait Gregorius, eſt hominem, non quia homo, ſed propter aliquid, quod circa ipſum eſt, honorare, propterea iure dicitur perſonæ acceptationē quandam eſſe fatuam reuerentiam alicui non cauſa debiti, ſed ex timore, vel propter vtilitatem exhibitam.

3 Iudiciorum nomine in præſenti intelliguntur illa omnia, in quibus de meritis qualitercunque iudicatur, & examinandæ ſunt qualitates neceſſariæ ſecundùm iuſtitiam in ordine ad id, de quo agitur, & ita includuntur non tantùm iudicia inter actorem, & reum, ſed etiam diſtributiones quorumcunque bonorum, quæ fiunt per modum definitionis & iudicij. Excluduntur autem actus illi, in quibus non agitur de qualitatibus, nec oportet ad illas extendere, vt quia diſtributio non fit ſecundùm leges iuſtitiæ, ſed ad voluntatem; prout contingit vbi quis bona propria ad ſuum arbitrium diſtribuit, ceſſat enim tunc acceptatio perſonarum, iuxta illud Matth. *Nonne licet mihi, &c.* docent D. Thom. *d. q. 63. art. 1. ad vlt.* Sot. *d. q. 6. art. 1. ad 1.* Sylueſt. *in ſumm. verbo acceptatio, in princ.* Et ita 4
acceptatio perſonarum tantummodo locum habet in his, quæ quis ex debito dare debet, quare ſi quis aliqua non ex debito, ſed ex gratia diſtribuit magis vni quam alteri; non per hoc acceptor dicendus eſt perſonarum, vnde cùm Deus nemini ſit gratiæ debitor, iam enim gratia non eſſet gratia ſi ex debito daretur, ideo nequaquam dici poteſt perſonarum acceptor, quando vni gratiam communicat, quam alteri nequaquam impartitur, imo potiùs benigniſſimus, ac diues in miſericordia ſingulis volentibus ſuam dat ipſe gratiam affluenter, dicitur enim eleganti metaphora in Sacris literis, vel gratia, vel Deus ipſe fons hortorum, puteus aquarum viuentium; nam ſicut hortorum aquæ in varios ductæ fontes ad ſingulas madefaciendas herbulas fluunt, è planta in plantam currunt, itavt placida irrigatione totus dicatur hortulus omninò madefactus, ſic planè gratia diuina fons hortorum, puteus aquarum viuentium appellatur, vt ſiquidem agnoſcatur nulli ipſam Diuinam denegari gratiam, at quemadmodum hortorum aqua fluens ibi manet vbi concauum, & baſſum reperit, imminens verò non attingit, ita pariter diuina gratia in omnes ex ſe fluit, vult enim Dominus omnes homines ſaluos fieri, in humili verò firma conſiſtit, Iſai. 66. *Super quem requieſcit ſpiritus meus, niſi ſuper humilem, quietum, & timentem Deum?*

SVMMARIVM.

1 *Ignorantia eſt ſimplex, & imperfecta notitia, ſeu ſcientia, ac etiam cognitionis rei priuatio.*
2 *Ignorantia eſt actus priuatiuus habens annexam negatiuam de iure improbabilem.*
3 *Ignorantiam habere ille dicitur, qui nihil omnino ſciuit, nec per famam, nec per aliam quamvis rationem.*
4 *Ignorantia an differat ab errore, & in quibus, oſtenditur.*
5 *Ignorantia per ſe non eſt peccatum, nec importat culpam aliquam niſi vel malitia, vel negligentia præcedat.*
6 *Ignorantia alia iuſta, & probabilis, ſeu, vt Theologi dicunt, inuincibilis, alia craſſa, ſeu ſupina, alia affectata.*
7 *Probabilis, & iuſta ignorantia illa dicitur, quam nulla præcedit malitia, vel negligentia.*
8 *Craſſa, ſeu ſupina ignorantia eſt neſcire id, quod quis inueſtigare, & ſcire tenetur.*
9 *Epiſcopus non præſumitur ignorare vacationem beneficij in ſua diœceſi.*
10 *Iuriſpatronatus deuolutionem præſumitur ſcire Epiſcopus cùm ſemel in anno Eccleſiā viſitare teneatur.*
11 *Ignorantia craſſa, & ſupina non excuſat.*
12 *Affectata ignorantia eſt illa, quam habet is, qui cum poſſet, & deberet noluit ſcire, vt liberius peccaret.*
13 *Ignorantia conſiderata reſpectu rei ignoratæ diuiditur in ignorantiam facti, & ignorantiam iuris.*
14 *Factum prout opponitur iuri dicitur omne illud in quo conſiſtit actus in ſe prout eſt ex parte agentis.*
15 *Ius prout opponitur facto eſt quicquid conſiſtit in deciſione, & auctoritate legum.*
16 *Iuris appellatione non tantum venit naturale, Diuinum, & commune, ſed etiam ſtatutarium, & municipale.*

17 *Ignorantia facti, quæ regulariter probabilis eſt, regulariter excuſat.*

18 *Ignorantia affectata non excuſat.*

19 *Ignorantia facti proprij non excuſat tanquam craſſa, & improbabilis.*

20 *Factum proprium quando eſt antiquum, in quo ſit veroſimilis obliuio, excuſat illius ignorantia.*

21 *Ignorantia facti proprij excuſat, quando illud eſt intricatum, & obſcurum, vel vbi ignorans multis negotiis implicitus eſt, aut in extremis laborat.*

22 *Ignorantia facti alieni in dubio præſumitur, & excuſat, niſi ſit publicum, graue, & ponderoſum.*

23 *Ignorantia iuris non præſumitur, nec excuſat. Intellige ſiue humani, ſiue communis, ſiue municipalis, ſiue ſtatutarij, vt n. 25.*

24 *Leges ſcire omnes debent, & lata culpa eſt iuris diſpoſitionem ignorare.*

26 *Ignorantia iuris excuſat quando habet admixtam ignorantiam, ſeu errorem facti.*

27 *Ignorantia iuris, an & quando excuſet ruſticum, militem, & mulierem? remiſſiuè.*

REGVLA XIII.

Ignorantia facti, non iuris excuſat.

1 ANtequam ad materiam huius reg. deueniamus, pro faciliori illius declaratione aliqua à nobis ſunt præmittenda, & primò præmittendum ignorantiam ex mente Azor. *in ſum. C. de iuris, & facti ignor.* Arch. *in cap. quamuis 38. diſtinct.* Syluest. *in ſumm. verbo ignorantia, in princ.* D. Thom. 1. 2. *q. 66. art.* 2. nihil aliud eſſe quam priuationem ſcientiæ, quam quis potuit adipiſci, quod & alij clariùs protulerunt dum dicunt ignorantiam eſſe ſimplicem, & imperfectam notitiam, ſeu ſcientiam, aut etiam cognitionis rei priuationem, cùm ignorare ſit nihil approbare, vt per Roland. *conſ. 36. n. 4. lib.* 2. quem refert Maſcard. *de probat.*
2 *concl. 45. num.* 51. qui propterea ait ignorantiam eſſe actum priuatiuum habentem annexam negatiuam de
3 iure improbabilem. Aliqui autem, vt refert Put. *deciſ. 7. n. 4. lib. 2. in vtraque edit.* dixerunt ignorantiam habere dici illum, qui nihil omnino ſcriuit, nec per famam, nec per aliam quamvis rationem; ſimile eſt quod ſcripſit Bertaz. *de clauſ. inſtr. clauſ. 11. gloſſ. 4. n. 1.* & Menoch *de præſumpt. lib. 6. præſumpt. 23. n. 4.* dicentes ignorantiam eſſe cùm quis de facto nihil ſcit, ſed nec aliquid ſuſpicatur, refert, pluraque in hac materia adducens Ioan. Bapt. Coſta *de facti ſcientia, & ignor.*
4 *inſp.* 80. Licet à noſtris Iuriſperitis ignorantia ſumatur pro errore, & è contra, vt obſeruant Menoch. *d. præſ. 23. n. 2. cum ſeqq.* veritas tamen eſt quòd ignorantia differt ab errore, quia, vt dixit D. Thom. *in 4. ſent. diſt. 30. art.* 1. ignorantia de ſui natura non ponit aliquem cognitionis actum, error verò ponit iudicium peruerſum, & ſic aliquam notitiam eius circa id quod erratur, quod & idem in ſubſtantia voluerunt Azor. *in d. ſum. C. de iuris, & facti ignor. n. 1. & 2.* Arch. *in cap. in quibus 22. q. 2.* Albetic. *in l. error, n. 1. C. de iuris, & facti ignor.* ſcribentes ignorantiam eſſe cùm de facto nihil ſcitur, nec inde aliquid ſuſpicatur, & S. Aug. *in cap. quamuis 38. diſtinct.* vbi præſertim Præpoſit. & Turrecr. rectè propterea dicit errorem eſſe vera pro falſis approbare, ignorare verò, nihil approbare, cùm ignorantia ſit, vt dixi, ſimplex ſcientiæ priuatio; & in ſumma plus eſt ignorare, quàm errare; ignorantia enim nullam ſupponit ſcientiam, error verò aliquam, vt per Seraph. *d. priuil. iur. ang. priuil. 4. n. 125.* vbi amplius dicit errorem differre ab ignorantia tanquam effectum à ſua cauſa, & ignorantiam propriè conſiſtere in omittendo, errorem verò in committendo. Vnde 5
infertur ignorantiam per ſe non eſſe peccatum, nec importare culpam aliquam, cùm enim ſcientia non ſit virtus aliqua moralis, vtique nec priuatio illius peccatum eſſe poteſt, & præterea quia ignorantia eſt vitium intellectus, non voluntatis, quam ignorans non habet reſpectu rei ignoratæ, *l. nihil, 117. ff. de reg. iuris,* & in qua tantùm peccatum conſiſtat, non verò in intellectu, text. *in princ. 15. q. 1.* reſoluit S. Thom. *d. q. 70. art. 2. ad 2.* Durand. *in 2. ſentent. diſtinct. 22. q. 3.* Caſtr. *lib. 2. de lege pœnali, c. 14. fol. mihi* 291. Con. *in reg. poſſeſſ. p. 2. §. 7. n. 7.* & ſatis ſignificat text. *in d. princ.* Intellige niſi vel malitia, vel negligentia præcedat, tunc enim ignorantia per accidens, & indirectè cenſetur volita, & conſequenter peccatum importat ſecundum præcitatos, ſic procedit *l. 1. ff. de legib.* vbi gloſſ. refert ſimiles, *cap. excellentiſſ. 11. q. 3.* & illud Paul. 1. ad Corinth. c. 14. *Ignorans ignorabitur*, cum aliis per Tiraq. *de pœnis temp. c. 11. in princ.*

Secundò præmittendum eſt ignorantiam aliam eſſe 6
iuſtam, & probabilem, ſeu, vt Theologi dicunt, inuincibilem, aliam craſſam, ſeu ſupinam, aliam autem affectatam, quas ſpecies declarant B. Ioan. à Capiſtr. *in ſpec. Conſ. n. 145. & 186.* Carbon. *in tract. de legib. l. 8. diſp. 13.* Iacob. Ayter. *in repet. l. vt vim p. 3. n. 4. & ſeq. ff. de iuſtit. & iure,* Cordub. *in ſuo quæſt. lib. 2. q. 1.* Azor. *inſtit. moral. p. 1. lib. 1. c. 12.* Sayr. *in claui Regia, lib. 2. c. 2. n. 15. cum ſeqq. & c. 9. n. 4. cum ſeqq.* Farin. *in praxi crimin. p. 3. q. 90. ſubſ. 2.* Sanch. *de matrim. lib. 2. diſp. 32. n. 23. cum ſeqq. & in præcepta Decalogi, tom. 1. lib. 1. c. 16. & c. 23. à num. 162.* Paul. Comitol. *reſponſ. moral. lib. 5. q. 2.* Iuſta, & probabilis ignorantia illa eſt, quam 7
nulla præcedit malitia, vel negligentia, vt quia præmiſſa debita diligentia non potuit quis ſcientiam adipiſci, vt tenent D. Thom. & alij *ſupra* citati. Craſſa 8
verò, ſeu ſupina ignorantia (à Theologis improbabilis, vel vincibilis dicta) eſt neſcire id, quòd quis inueſtigare, & ſcire tenetur, & debet, præſertim ratione officij, tunc enim ignorans habetur pro ſciente, vt per Lap. *alleg. 51. circa fin. n. 17. verſ. ad tertium*, vbi de 9
Epiſcopo, quòd non præſumatur ignorare vacationem beneficij, quia cùm debeat viſitare Eccleſias, præſumitur hoc ſcire. Bellam. *conſ. 10. n. 23. verſ. ſed oportet,* vbi quòd Epiſcopus præſumitur ſciuiſſe collationem beneficij diu obtentam ab inferiore collatione in ſui præiudicium, eo quia ex officio tenetur inquirere beneficiorum collationes, Rom. *conſ. 481. n. 4. verſ. ad hoc, & n. 8.* vbi etiam de Epiſcopo quòd præſumitur 10
ſcire deuolutionem iuriſpatronatus, cùm ſemel in anno Eccleſiam viſitare teneatur, Gabr. *commun. ſub hoc tit. concl. 5. n. 11. & n. 31. & ſeq. & concl. 6. à num. 40.* Sfort. Odd. *de reſtit. in integr. p. 1. quæſt. 8. num. 48. cum ſeqq. & n. 66.* Maſcard. *de probat. concl. 627. num. 13. & concluſ. 879. num. 7. cum ſeqq.* Menoch. *d. præſumpt. 23. num. 66.* Seraphin. *d. priuil. 4. à num. 115.* Ioan. Bapt. Coſta *de facti ſcientia, & ignor. reg. 2. per tot.* ac proin- 11
de huiuſmodi ignorantia, craſſa, & ſupina non excuſat, *cap. 1. de poſtul. Prælat. cap. cùm in tua, qui matrimon. accuſ. poſſ. l. nec ſupina, ff. de iuris, & facti ignor.* cum aliis citatis à Sfort. *d. quæſt. n. 57.* Gabr. *d. concl. 6. n. 43.* Sebaſt. Medic. *d. caſ. fort. p. 1. quæſt. 2. n. 10.* Ioan. Bapt. Coſta *d. tract. inſpect. 81. n. 16.* Affe- 12
ctata ignorantia eſt illa, quam habet is, qui cùm poſſet, & deberet, noluit ſcire, vt liberiùs peccaret, iuxta illud Pſalm. 35. *Noluit intelligere, vt benè ageret, c. penult. 37. diſt.* de qua ignorantia habetur *in c. eos, de temporibus ordin. hoc libro,* Andr. Gail. *lib. 2. obſeruat. 48. n. 18.* vbi aliis relatis dicit ignorantiam affectatam eſſe quando quis per ſimulationem aliquid ignorat, hoc eſt, quando ſcire potuit, ſed noluit, quia diſſimu-

lauit

ſinit,quod idem aſſerunt Maſcard. concl.879. num.53.
Sfort.Odd.d.q.8.n.58. Ioan.Baptiſt.Coſta d.inſpect.81.
quæ quidem nullo pacto ignorantem excuſat, Gail.d.
obſeruat.48.n.18. Honded.conſ.87.n.41.lib.1. Seraph.
d.priuil.4.à n.102. Ioan. Bapt. Coſta d. inſpect.81.n.9.
cum ſeqq.

13 Tertiò præmittendum quòd etſi ignorantia multi-
pliciter diuidatur, vt latè per Syluest. vbi ſuprà,
Caſtr.d.cap.14. per totum, tamen conſiderata reſpectu
rei ignoratæ, diuiditur in ignorantiam facti, & igno-
rantiam iuris, vt hic. & in tit. ff. & C. de iuris, & facti
ignor. licèt autem valdè controuerſum ſit, quid fa-
ctum, & quid ius dicatur, vt ita dignoſcantur ea circa
quæ vtrumque verſatur, vt per Bald. in princip. de pace
Conſtant.n.23. Alciat. lib.1. paradox.cap.vlt. Philip.de
fictionibus,p.1.c.5. Lotiot.axiomate 14.cum ſeqq. tamen
ex mente communis in l.1.ff.de acquir.poſſeſſ. vbi Iaſ.
14 num.12. Philip vbi proximè, dici poteſt factum prout
opponitur iuri, eſſe omne illud in quo conſiſtit actus
in ſe, prout eſt ex parte agentis, ius verò prout op-
ponitur facto, eſſe quicquid conſiſtit in deciſione, &
auctoritate legum, vt patet ex l.1. vbi proponuntur
15 exempla, ff de iuris,& facti ignor. Vnde fit vt ſicut ap-
pellatione facti quicunque actus continetur ſiue ab
homine, ſiue à Deo, vel à natura proueniat; ſic ſub
iuris nomine non tantùm naturale, diuinum, & com-
16 mune, iuxta tit. Inſtit. de iure naturali, ſed etiam ſtatuta
locorum municipalia, vel ſynodalia, iuxta §.1. Inſtit.de
iure natur. & c.ius ciuil.1.diſt. docent gloſſ.verbo iuris,
in proœm Clement. Tiraq. in tract. le mort, in præfat.de-
clar.7.n.5.

17 Ignorantia facti, &c.] Intellige de ſola ignorantia
ſimplici, vel probabili, hæc enim ſolùm excuſat ſim-
pliciter, id eſt, in totum, & abſolutè, iuxta ea, quæ in
ſecundo præludio dixi; & ideo hæc regula idem im-
portat ac ſi diceret, ignorantia facti, quæ regulariter
probabilis eſt, regulariter excuſat, ignorantia verò
iuris non excuſat regulariter, quia regulariter eſt im-
18 probabilis. Vnde conſtat primò regulam hanc non
procedere in ignorantia affectata, quæ cùm habeat
admixtam malitiam ſeìe nolentis, vt liberiùs peccet,
iuxta ea, quæ dixi in præcepto prælud.2. tantum abeſt
vt excuſet, vt imo ex ea delinquens magis incuſetur,
cap.cos, de tempor.ordin. hoc lib. vbi gloſſ.cap.cum inhi-
bitio,§.1.de clandeſtin.deſponſ. l.qui contra, ibi, affectato
errore, C.de inceſtis nupt. Tiraquel.de pœnis temper.c.13.
num.22.& de retract.lig.§.35.gloſſ.4. num 28. Caſtr.
dict.cap.14.Gabr.commun.tit.de regulis iuris, concluſ.6.
num.43.Sebaſt. Medic.de caſibus fortuitis, part.1.q.5.
num.10. Sfort. de in integr.reſtit.p.1.q.8.num.57.& 58.
ego ipſe in tract.Axiom. iuris vſufrequent. Axiom.112.
num.1.

19 Secundò conſtat regulam non procedere in igno-
rantia vincibili, craſſa, aut improbabili, quæ propter
rationem præcedentis negligentiæ volita cenſetur, &
ita culpam habet ex dictis in præcitato prælud.2. Vnde
fit vt ignorantia facti proprij non excuſet tanquam
craſſa,& improbabilis, l.quanquam, ff. ad Velleian.cap.
ab excommunicato, in fine, de reſcript. Iaſ. in §. ſi quis
agens, num.6. Inſtit. de actionibus, Socin reg.219. Mantu.
Paralipomen.c.34. Marant. in repet. l.is poteſt, n.227.ff.
de acquirend.hæredit. Ruin. conſ.127.n.16.lib.2.Gail.
lib.2.obſeru.48.n.19.Sfort.d.q.8.n.61. Maſcard. concluſ.
637.n.5.& concl.879 n.40.Menoch.lib.6.præſumpt.23.
n.32.Card.Tuſch.verbo ignorantia,concl.22.n.1.& n.10.
20 & concl.23.n.25.ego ipſe d.Axiom.113.n.2. Intellige
præterquam in illis caſibus in quibus ex circumſtan-
tiis negotij,& perſonarum etiam in factis propriis ad-
mittitur probabilis excuſatio, veluti quando factum
eſt antiquum in quo ſit veroſimilis obliuio, ſecundùm
Marant.in d.l.is poteſt,n.227.in 2.limit.Gail.d.obſeru.48.
n.20.Sebaſtian.Medic.de caſu fortuito, p.1.q.3.num.17.
Menoch.d.præſumpt.23.n.28.& ſeq. Card.Tuſch.verbo
ignorantia, concl.22. num.25. Vel quando factum eſt 21
intricatum,& obſcurum, Marant in repet.dict.l.is poſt,
num.227.in 4.limit.Gail.dict.obſeru.48.num.207.verſ.
item ſi factum, Sfort. dict. q.8. num.28. Menoch. dict.
præſ.23.num.41. Vel in eo, qui multis negotiis impli-
citus eſt, Marant. dict. num.227. in 5. limit. Sebaſtian.
Medic dict.q.3.num.12.& n.18. Honded.conſ.55.n.57.
& 58.lib.1.Menoch dict.præſumpt.23. num.47.& ſeq.
aut in extremis laborat, Marant. d.num.227.in 2.limit.
Seraphin.d.priuil.4. num.28. Maſcard. dict. concl.879.
num.51. cum ſequentibus, Menoch. dict. præſumpt. 23.
num.49.

Sic ſimiliter licèt regulariter ignorantia facti alieni 22
in dubio præſumatur, & excuſet, l.verius, ff.de proba-
tion.l.hoc autem ff.de adminiſtrat.tut l.fin.in fine, ff.pro
ſocio, cum aliis citatis ab Honded. conſ.9. num.35.&
conſ.55.num 48.& conſ.109.num.26.lib.1. Gabriel.ſub
hoc tit.concl.5 num 11. Gail.d.obſeru.48. à n.1.& n.19.
verſ. ſecus, Menoch.d.præſumpt.23.à num.51. Sfort. d.
q.8.à num.55.& num.60.& quæſt.48.num.5.ego ipſe d.
Axiom.113.num.6. non procedit hæc noſtra regula in
ignorantia facti alieni, vbi aliquid proponitur pro-
pter quod & potuit, & debuit ſciri per mediocrem
diligentiam, vt quia factum vel eſt publicum, cap.1.
de poſtulat Prælat.cap.vlt.qui matrim. accuſ.poſ.cap.cum
illorum, de ſentent.excommun. Gabr.d.concl.5. à num.18.
Maſcard concl.879 ſub num.15.12.16.& 17. Menoch.
d præſumpt.23.num.68.cum ſeqq.Gail d.obſeru.48.n.16.
Sfort.d.q.8 num.67.Sebaſtian.Medic.d q.3.n 4 verſ. ſi
erat publicè notum, & num. 10. verſ. octauò. Vel nota-
bile, graue, ponderoſum, Maſcard. d.concl.879. n.47.
Menoch d præſumpt.23.n.81.& ſeq. Card.Tuſch.verbo
Ignorantia, concl.21 num.16.& verbo Scientia, concl.64.
num 18.

Non iuris excuſat.] Probat hæc reg. in hac ſecunda 23
parte ignorantiam iuris non præſumi, ac proinde non
excuſare, vt per Gail.d.obſeru.48.n.22.Gabr.ſub hoc tit.
concl.7.n.1. Pariſ. conſ 68. à n.302.lib.4. Valaſc. de iure
emphyt.q.38.n.15.Sebaſtian.Medic.d.q.3.n.1.Menoch.
d. præſumpt 23. à num.10. Sfort. d.q.8. num.39.& 40.
Card Tuſch. d.verbo Ignorantia, concl.11.num 1.& 2.
leges enim ſcire omnes debent, & lata culpa eſt iuris 24
diſpoſitionem ignorare, l.leges ſacratiſſimæ, C.de legi-
bus, Socin.conſ.108.n.12. verſ. & licèt, Aym.conſ.671.
num.11.

Amplia procedere non tantùm in ignorantia iuris 25
diuini, naturalis, vel gentium, c.turbatur. §.notandum 1.
q.4.l.2.vbi gloſſ.C.de in ius vocando, gl.in ſum.18.diſt.
Ignor.in l.§.ſi conditioni, à num.3.ad Syllan.ſed etiam in
ignorantia iuris humani, ſiue communis, ſiue munici-
palis, vel ſtatutarij, vt per Gabr.d.concl.5.n.12.Sebaſt.
Medic.d.q.3.num.42.verſ. item ſtatuti ignorantia. Gail.
d obſeru.48.num.26.Maſcard.concl.879. num.14. Card.
Tuſch.verbo Ignorantia concl.11.num.3. niſi ciuis eſſet
nouellus, in quo tunc ſtatuti ignorantiam præſumi,&
ipſum excuſare voluerunt Gail. d. obſeru.48. num.28.
& Seraphin. d.priuil.4. n.177. cum ſeqq. vbi etiam re-
ſoluit quòd licèt ignorantia nedum iuris, ſed etiam ſta-
tutorum, ſeu conſtitutionum non excuſet, benè ta-
men excuſat ignorantia alicuius Extrauagantis, non
poſitæ in librorum, ſtatutorum, ſeu conſtitutionum
corpore.

Limita tamen quando ignorantia iuris habet ad- 26
mixtam ignorantiam, ſeu errorem facti, Socin.conſ.47.
n.11.lib.1. Maſcard.concluſ.639.num.20. Card.Tuſch.
verbo Ignorantia, concl.13. num.18. Vel quando ius eſt
dubium, obſcurum, difficile, ſeu arduum, Sebaſtian.

Medie.*d.q.3.n.1.verſ.niſi eſſet*, Sfort.*d.q.8.n.44*. Seraph.
27 *d privil.4.n.16 & 17*. Maſcard.*concl.639.n.19*. Ignorantia iuris nunquid excuſet ruſticum, mulierem, militem, vel minorem? Vide Sfort. *d.p.1.q.9*. Card. Tuſch. *d.verbo Ignorantia, concl.13*. latè Farin. *fragment.crimin. p.2. verbo Ignorantia, n.27. cum multis ſeqq.*

SVMMARIVM.

1 *Ignorantia iuſtam cauſam habere cenſetur cùm quis in ius ſuccedit alterius.*
2 *Subrogatus Motu proprio in lite ab altero cœpta præſumitur ignorare ſententiam contra ſuum anteceſſorem latam.*
3 *Succeſſor in Eccleſia præſumitur ignorare geſta tempore ſui anteceſſoris.*
4 *Succeſſor ſingularis præſumitur ignorare factum defuncti.*
5 *Heres regulariter præſumitur ignorare factum defuncti illiúſque teſtamentum, & omnia in eo contenta, quando agitur de damno vitando.*
6 *Filius heres adhuc præſumitur ignorare factum patris defuncti.*

REGVLA XIV.

Cùm quis in ius ſuccedit alterius, iuſtam ignorantia cauſam cenſetur habere.

1 DEſumitur ex reg. *l.qui in alterius 42.ff hoc tit.* vbi Dec. tradunt Tiraq. *de retractu tit.2. §.4. gloſſ.6. n.5.* Rot. *Bononien.deciſ.69.* Caſſad. *deciſ.2.vt lite pend.*
2 vbi in ſpecie quòd ſubrogatus Motu proprio in lite ab altero cœpta præſumitur ignorare ſententiam contra ſuum anteceſſorem latam, Ruin. *conſ.166. n.27. lib.1.*
3 vbi de ſucceſſore in Eccleſia quòd præſumatur ignorare geſta tempore ſui anteceſſoris, & *conſil.54. n.3.in fine, lib.5.* Natt.*conſ.566.num.19.lib.3.* Afflict.*deciſ.37. n.2.* Menoch *de præſumpt.lib.6.præſumpt.23.n.56.* Card. Tuſch. *verbo Ignorantia, concl.18.à n.1.* Ratio eſt, quia huiuſmodi ignorantia verſatur circa factum alienum, *l.vlt.ff.pro ſocio*, & conſequenter cenſetur iuſta, *l.2.ff. de iuris, & facti ignorantia*, cum aliis adductis *in regula præcedenti.*
4 Intellige regulam non tantùm procedere in ſucceſſione ſingulari declarando, vt per Menoch. *remed.16.*
5 *recuper.n.19. cum ſeqq.* ſed etiam in vniuerſali, qualis eſt hæres, ille enim regulariter præſumitur ignorare factum defuncti, illiúſque teſtamentum, & omnia in eo contenta, *d l.vlt.* Menoch. *remed.10.recuper.n.52.& de præſumpt.23.n.55.* Sebaſtian. Medic. *de caſu fortuito, p.1.q.3.num.31.verſic. item heredes*, Card. Tuſch. *verbo hæres, concl.73.* Cald. Pereira *de reſolut. emphyt.c.7.n.18. & de renouat.emphyt.q.5.n.28.& q.6.n.27.* quando ſcilicet agit de damno vitando, ſecus de lucro captando, tunc enim præſumitur ſcientia ſecundùm Dyn. *in regul. præſumitur, in fin. infrà hoc tit.* vbi Ioan. Andr. *ſub n.1.* Maſcard.*concl.779.n.37.* Card. Tuſch. *d.concl.73.n.43.*
6 & amplia, quamvis hæres ſit filius, adhuc enim præſumi ignorare factum patris reſoluunt Duen. *reg.125. limit.5.* Honded.*conſ.83.n.12.lib.1.* Maſcard.*concl.413. num.8.& concluſ.780. à n.3.* Menoch. *d. præſumpt.23. num.57.*

SVMMARIVM.

1 *Odia reſtringi, & fauores conuenit ampliari.*
2 *Odium in hac reg. accipitur latiùs prout ſignificat tædium, & moleſtiam.*
3 *Fauor in hac materia dicitur quicquid fauorem, & beneuolentiam prouocat.*
4 *Diſpoſitio an cenſeatur fauorabilis, vel odioſa colligitur ex principali intentione diſponentium.*
5 *Fauor in dubio conſiderandus eſt potiùs quàm odium.*
6 *Extenſio non admittitur in odioſis etiam ex identitate rationis.*

REGVLA XV.

Odia reſtringi, & fauores conuenit ampliari.

DEſumitur ex *l.cùm quidam, ff.de liberis, & poſthum. c.renouantes 22.diſt.* tradunt Thom. de Thomaſſ. *in floribus legum, reg.209.* Ioſeph. Aldrete *de religioſa diſciplina tuenda, lib.2.c.14.n.6.* Monet. *de diſtribut.quotid. p.1.q.10.n.1.* Ioſeph. de Seſſe *Aragonia deciſ.18.n.102. & deciſ.45.n.7.* Marc. Ant. Genuenſ. *in practica Eccleſiaſt.q.541.* Menoch.*conſ.900.n.13.* Card. Tuſch. *pract. concl.tom.5. lit.O, concluſ.67. per tot.* ipſe ego *in tract. Axiom. iuris vſufreq. Axiom.166.n.1.* 1

Odium in hac materia non accipitur formaliter prout importat appetitum diſſonantem à charitate, de quo S.Thom. *2.2.q.34.& c.2.* vbi gloſſ. *de re iudic. hoc lib.* ſed accipitur latiùs prout ſignificat tædium, & moleſtiam, in quo ſenſu reperitur paſſim apud bonos auctores, & ita comprehendit ea, quæ præſtant materiam odij, id eſt, faſtidij, cuiuſmodi ſunt omnia illa, quæ pœnam, vel diſpendiũ alicuius continent & primo aſpectu videntur acerba, & iniuſta. Per contrariom verò fauor in hac materia dicitur quicquid fauorem, & beneuolentiam prouocat, & ita gratiam, vt vtrumque benè deducitur ex *l. qui exceptionem, in princ. ff. de condict. indeb. & l.quod fauorem, C.de legib.* iuncta *reg. quod ob gratiam, infr. hoc tit.* An & quando diſpoſitio cenſeatur fauorabilis, aut odioſa, colligitur ex principali intentione diſponentium, Tiraq. *de retractu lig.§.30.gloſſ.2.n.5.* Sanch. *de Matrim.lib.1.diſp.1.n.4.* In dubio verò potius eſt conſiderandus fauor, quàm odium, Gonzal. *ad reg.8. Cancel.§.6.proœm.n.37.* ego ipſe *d.Axiom.166.n.6.* 2 3 4 5

Amplia vt in odioſis non admittatur extenſio etiam ex identitate rationis, Corſett *in ſing.verbo extenſio, il.2. num.1.* Tiraq. *de retract. in præfat.n.62. & 63.* Honded. *conſ.95.n.98.& 112.lib.1.* Farinac. *fragment.crimin.p.2. lit.E.n.115.* vbi *n.117.* ſubdit quòd extenſio non conceditur ex identitate rationis, etiam quòd ratio ſit expreſſa in diſpoſitione quando ſumus in materia, & odium eſt irrationabile: ego ipſe *d.Axiom.166.n.7.* 6

Quibus autem lex, vel alia diſpoſitio dici poſſit fauorabilis, vel odioſa, vide Mil. *in repert. verbo lex dicitur fauorabilis*, Pariſ. *conſ.24.n.34. & conſ.34. n.32.& conſ.83.n.27.lib.2. & conſ.44.n.21. & conſ.46.n.24 & conſ.69.n.5.lib.4.* Gom. *ad reg.de annali, q.1. in princ.* Sarn. *ſelect.lib.1.c.12.n.1.* Pariſ. *de reſign.lib.11.quæſt.2. n.16.& ſeq.* Menoch. *remed.1.recup.n.17.* Gonz. *ad reg.8. Cancel. §.6. proœm. num. 24. in fin.* Soar. *de leg. lib.5. num.2.*

SVMMARIVM.

1 *Beneficium conceſſum à Principe decet eſſe manſurum.*

2 Con

2 *Conceſſiones gratia per obitum Principis non expirant etiam re integra.*
3 *Diſpenſatio non corruit quando cauſa,quæ à principio fuit vera erat impulſiua, licèt poſtea ceſſet.*
4 *Princeps poteſt etiam poſt ius quæſitum priuilegia per ſe , vel prædeceſſorem ſuum ſubditis conceſſa pro libito ſuæ voluntatis reuocare.*

Regvla XVI.

Docet conceſſum à Principe beneficium eſſe manſurum.

1 DEſumitur ex *cap.ſi ſuper gratia 9. de officio , deleg. hoc lib.*& ex *cap.ſi cui nulla 36.de prabend.hoc eod.*
2 cum aliis citatis *hic* à gloſſ. ex quibus colligitur quæcunque Principum beneficia ſecundùm honeſtatem debere eſſe permanſura,niſi contrarium ea intentione, vel aliunde colligatur,etenim Princeps intendit beneficium quàm perfectum , & firmum conferre , vt ita plenior ſit liberalitas,*c.1.de don.*Molin.*de primog.lib.4. c.3.n.20.*Vnde infertur conceſſiones gratioſas per obitum Principis non expirare etiam re integra ,iuxta hanc reg. quam ſic interpretatur Pontifex *in d. cap. ſi cui in 1.p.*probat *d.cap.ſi ſuper gratia* , Rot. *deciſ.12.de officio , del.in nouis* , Boër *deciſ.346.*Couar.*pract.c.11. n.2.*Cald.Pereira *de reſolut. emphyt. c.15.n.36.*cum aliis adductis *in collect.ad d. cap.ſi ſuper gratia , & ad cap.ſi gratioſè , de reſcript.*

3 In gloſſ. *Decet.*in addit.ibi , *etiamſi ceſſet cauſa conceſſionis priuilegij , dummodo illa cauſa fuerit impulſiua.* Notatur ad hoc quòd diſpenſatio non corruit quando cauſa,quæ à principio fuit vera , erat impulſiua , licèt poſtea ceſſet , ex adductis per Sanch. *de matrim. lib.8. diſp.30.n.7.*

4 In gloſſ. *Manſurum,*ibi,*ipſum enim priuilegium per ſe conceſſum diminuere,vel moderari , & etiam in totum tollere poteſt.*Notatur ad hoc,quòd Princeps poteſt etiam poſt ius quæſitum priuilegia per ſe,vel prædeceſſorem ſuum ſubditis conceſſa pro libito ſuæ voluntatis reuocare,vt per Cou.*lib.3.var.c.6. n.2.* Peregr. *de iure fiſci, lib.1.tract.3.n.19.*

S V M M A R I V M.

1 *Beneficium à iure indultum non eſt alicui auferendum.*
2 *intellige vbi beneficium aufertur à iudice , vel ab homine , qui non poſſunt legem tollere.*
3 *Legitima filiorum iure præſcripta ab homine tolli, vel minui non poteſt , benè tamen minuitur à conſuetudine , lege , vel Principis auctoritate.*
4 *Beneficia ſi concedantur à iure non ſimpliciter , ſed in defectum prouiſionis hominis , tunc ſi homo prouideat , ceſſat beneficium legis.*
5 *Dilationes à iure conceſſa non poſſunt per iudicem auferri.*

Regvla XVII.

Indultum à iure beneficium non eſt alicui auferendum.

1 DEſumitur ex *l.1.verſ.nec enim , ff.de feriis , l.adulter , C.ad l. Iul. de adult.* cum ſimilibus , ex quibus colligitur quæcunque beneficia ſimpliciter alicui conceſſa à iure non poſſe inuito temerè per inferiorem auferri , quia diſpoſitiones iuris communis , maximè in alicuius gratiam ſpecialem , ſine facto eiuſdem per inferiores auferri nequeunt , iuxta regulam, *cap.cùm inferior , de maior.& obedient.*

Ex quibus infertur primò regulam tantùm proce- 2
dere vbi beneficium aufertur à iudice,vel ab homine,
qui non poſſunt legem tollere , ſecus ſi ab ipſa lege auferatur
, quia par in parem , &c. *c. innotuit. de elect.*
aduertit gloſſ.*hic* , per iura quæ citat , probat communis
, vt per Cuman.*in l.2.n.4.ff. de re iudic.* Vnde licèt 3
legitima filiorum iure præſcripta ab homine tolli , vel
minui non poſſit , vt per *totum , tit.de inoffic. teſtam.*
conſuetudine tamen , lege , vel Principis auctoritate
rectè minuitur. Dyn. *hic* , communis , vt per Cou. *de
ſponſal.p.2.c.8.§.6.n.4.*Xoar.*in l.quoniam ad leges Regni
limit.2.à num.6.* Secundò infertur regulam non obti- 4
nere in beneficiis , quæ à iure conceduntur non ſimpliciter
, ſed in defectum prouiſionis hominis , tunc
enim ſi homo prouideat , ceſſat beneficium legis , vt
probat text.ſic intelligendi *in l.ex hac, & in l.vlt. C.de
pactis conuent.& in l.& habet, §.enim quis , ff.de precar.*
cum aliis,per quæ vulgò dicitur quòd prouiſio hominis
tollit prouiſionem legis , ſcilicet introductam non
ſimpliciter,ſed in defectum hominis,de quo per gloſſ.
magnam *ad med.* vbi poſt Bart. & alios tradit Iaſ. *à
n.143. in l.2. C.de iure emphyt.* Palat. *in repet. rub.§.14.*
Rip.*in l.ita ſtipulatus à n.82.ff.de verbor.obligat.* Deni- 5
que infertur dilationes à iure conceſſas non poſſe per
iudicem auferri, vt probat gloſſ.magna *in fin.in l.quod
iuſſit.ff.de re iudic.* quam ibi ſequuntur Doctores , Dec.
in c.cum ſit Romana , n.23.& ibi Felin. *n 7. de appellat.*
Rip.*d.l.2. n.18.ff. de re iudic.* & in notabili caſu tradit
Roman.*ſingul.459.aliàs 465.*

S V M M A R I V M.

1 *Tractu temporis non firmatur quod de iure ab initio non ſubſiſtit.*
2 *Nullitatis effectus iam productus nunquam ceſſat, etiam ſublata cauſa.*
3 *Actu ab initio nullo exiſtente ſi ex poſtfacto tacitè ſaltem ſuperueniant ea omnia ex quibus ille conſtituitur , non habito reſpectu ad id, quod præceſſit nulliter , incipiet ex nunc actus nouus,& validus.*
4 *Declaratur text.* in c. auditis 29.de elect.

Regvla XVIII.

Non firmatur tractu temporis quod de iure ab initio non ſubſiſtit.

DEſumitur ex *l.quod initio 30.& l. pen.ff. hoc tit. &* 1
*ex c.auditis 29.de elect.*cum aliis, per quæ iura ita
tradunt , & varias quæſtiones decidunt Imol. *in l.1.§.
vltim. ff. de verb. oblig.* Rot. *deciſ.25. de procurator. in
antiq.*Calderin.*conſ.2.de elect.*Barbat.*conſ.70.col.1.& 2.
lib.3.*Dec.*conſ.665.n.14.*D.Barboſ.*in l.1.ff.ſolut.matrim.
p.4.n.95.* vbi *n.96.* ait regulam non procedere in actu
conditionali.

Licèt autem non conualeſcat illemet actus , qui à 2
principio nullus fuit , quoniam affectus nullitatis iam
productus nunquam ceſſat etiam ſublata cauſa, *l.vlt.in
princ.ff.vnde liberi,*cum aliis , vt per Tiraq. *in tract.ceſ-
ſante cauſa , limit.12. in princ. & limit.19.* tamen ſi ex 3
poſtfacto tacitè ſaltem ſuperueniant ea omnia.ex quibus
conſtituitur actus ille, de quo agitur , non habito
reſpectu ad id,quod præceſſit nulliter,incipiet ex nunc
actus nouus,& validus,ſic procedit *l.1.§.1.ibi,quaſi nūc
datum,ff.de leg.3.l.eos 65.* ibi,*effici,ff.de ritu,nupt.c.2.de
coniug.ſeru.*cum aliis, de quibus per *gloſſ hic*, & in hoc
ſenſu accipienda eſt ſententia illorum, qui credunt

actum

actnm à principio nullum conualeſcere ſi ſuperueniat cauſa confirmans, id eſt, incipit actus valere ſi ſuperueniat cauſa confirmans, ex qua actus ille nunc conſtituitur, & de nouo conficitur, intellige eſto quòd actus prior nullus fuerit ipſo iure, cùm enim non agatur de ipſius conualeſcentia, aut confirmatione de creatione alterius noui, nullitas prior quantomeunque efficax, & ipſo iure inducta non obſtat, id quod ſatis probat text. *in l.1.§.1.ff.de legat.* 3. cum aliis, quamvis *gloſſ.vlt. in fin.cap cùm nos 3.de iis, quæ fiunt à Prælatis*, & plures relati per Tiraq. *in l.ſi vnquam, verbo reuertatur, n.* 415. aliud innuere videantur, quorum ſententia, vt ille explicat *num.ſeq.* procedit tantùm ad effectum, vt actus idem à principio nulliter geſtos confirmetur, & valeat vt ex tunc.

4 Non obſtat text. *in c.auditis 29. de elect.* vbi electio nulla propter defectum conſenſus electorum non valet, vt ex nunc etiam eiſdem conſentientibus propter hanc reg. quoniam quicquid aliud intendant gloſſ. *ibi, verbo ex poſt facto*, gloſſ. *verbo tractatus in c.1. de rebus Eccleſ.non alien.hoc lib.* gloſſ. *hic poſt medium*, & vtrobique Doctores, veriùs videtur electionem illam non conſtitui validam, etiam vt ex nunc, quia conſenſus ille ſuperueniens non ſufficiens fuit ad electionem nouam conſtituendam per ſe abſque auxilio illorum, qui nulliter proceſſerunt, & quæ oportuit de nouo iterari.

SVMMARIVM.

1 *Culpa obnoxius eſt qui rei, quæ ad eum non pertinet, ſe immiſcet.*
2 *Falcem in meſſem alienam quis ponere non debet.*
3 *Medicus imperitus, & culpabilis de damno ſequuto tenetur, & aliquando punitur.*
4 *Iudex per imperitiam iniquè iudicans de damno ſequuto tenetur & punitur.*
5 *Nauis magiſter imperitus quando teneatur ad damna ſequuta? remiſſiuè.*

REGVLA XIX.

Non eſt ſine culpa, qui rei, quæ ad eum non pertinet, ſe immiſcet.

1 DEſumitur ex *l.culpa 37.ff eod. tit. & ex c.tua, il. 1. de homicid.* tradunt Thom. de Thomaſ. *reg.* 203. Cortaſ. *miſcel.lib.4.c.1.n.10.* Ego ipſe *in tract. Axiom.* 2 *iuris vſufrtq. Axiom. 62. n. 6.* nam falcem in meſſem alienam quis ponere non debet. Bald *conſil.396.Quod autem,n.2.lib.4.* Card.Tuſch. *tom. 3.lit. F,concl.* 35. & facit illud vulgare, tractent fabrilia fabri, & quam quiſque norit artem in ea ſe exerceat, de quo Strach. *de mercat.p.3.tit.de nautis, n.33.* Card.Tuſch. *tom.2.lit.F, concl.* 2. Vnde colligitur non eſſe ſine culpa omnes illos, qui abſque competenti peritia artis eandem profitentur, immiſcentes ſe officio non pertinenti ad eoſ-
3 dem. Sic medicus imperitus vt culpabilis de damno ſequuto tenetur, & aliquando puniri poteſt, *l.idem iuris, §.vlt. ad leg.Aquil. l.illicitas, §.veritas, ff.de officio Præſidis*, tradunt gloſſ. & communis *in cap.ad aures, de ætate, & qualit.* Felin. *in d.cap.tua in princ.* latè Rip. *de peſte, p.4.§.videamus à princ.* & citati per Farinac. *fragm.*
4 *crimin.p.2. lit.I, n.* 428. Sic ſimiliter in iudice per imperitiam iniquè iudicante probat text. *in l.vlt ff de variis & extraord. cognit.* text. *in princ. Inſtit. de oblig. quæ ex quaſi delicto*, Menoch. *de arbitr.cent.4.caſu* 339. Vaſalc. *conſ.26.n.4.* Maſcard. *de probat. concl.532.num.20.* Farinac. *in praxi crimin.q.87.n.44.* D.Barboſ. *in l.filiusfam. n. 41. ff. de iudic.* Idque etiam in magiſtro nauis 5 imperito per hanc regulam tradit Strach. *d. p.3.n.32.* Illa enim dicuntur non pertinere, vel impertinentia, quæ aliquo reſpectu indicuntur alicui, quia ſaltem propter circunſtantias non conueniunt, ſed repugnant perſonæ, officio, vel ſtatui, vt *in d.cap.tua*, & ita perinde eſt immiſcere rei, quæ ad eum non pertinet, vt hic dicitur, ac immiſcere ſe rei, quæ ponit aliquid contrarium, & repugnans his, quæ ad illum, vel ſtatum ipſius ob quamcunque circunſtantiam pertinent, vt intendunt *gloſſ. 2.* & omnes *in d.l.culpa.*

SVMMARIVM.

1 *Defenſionibus pluribus nullus vti prohibetur.*
2 *Reus ad ſui defenſionem poteſt multiplicare titulos ſui iuris.*
3 *Dominij ſeu iuris acquiſitio ſemel ex certo titulo perfecta non poteſt ex alio fieri, ſecus quoad conſeruationem iuris iam quæſiti.*
4 *Multiplicatio titulorum datur in beneficialibus.*
5 *Reo non licet vti pluribus exceptionibus, quæ neceſſariam, & ineuitabilem contrarietatem continent.*

REGVLA XX.

Nullus pluribus vti defenſionibus prohibetur.

DEſumitur ex *l.is. qui 5. & l.nemo 8 ff de except. l.* 1 *nemo ex his 44 ff hoc tit.* cum aliis citatis per Cuiu. *lib.1.var.c.2.n.1.* Poteſt enim reus ad ſui defenſionem 2 multiplicare titulos ſui iuris, quia ex hoc nulla inſurgit contrarietas, cùm poſſibile fuerit reum ſaltem ad cautelam vtrumque titulum de facto habuiſſe, veluti ſi dicat rem ad ſe pertinere ex titulo donationis, & ex titulo emptionis, & ex priuilegio, & præſcriptione, vt ſatis inſinuat *d.l.nemo*, & probat *c.auditis, de præſcript. c.conſtitutus, cap.pen.de relig domib. c.cùm perſona, verſ. quod ſi, de priuileg. hoc lib. cap. poſt electionem de conceſſ. præb.* & vtrobique Doctores, reſoluunt Felin. *in c.inter dilectos, n.19.de fide inſtrum. & in c.in noſtra, n.2.de reſcript.* Iaſ. *in l.3.§.pluribus, n.13.ff.de acquir.poſſeſſ.* Dec. *in d l.nemo, §.quoties, n.2. ff. hoc tit.* Bellam. *in c. imputari, à num. 19. de fide inſtrum.* Nauar. *in cap. accepta oppoſit. n.3.*

Non obſtat quòd dominium, vel ius ex pluribus 3 titulis acquiri non poteſt, *d.§.ex pluribus*, & quod noſtrum eſt, ampliùs noſtrum effici nequit. *d. c. inter dilectos*, vnde ſibi contrarius videtur qui plures titulos proponit, quaſi id, quod per alterum acquiſiuit, rurſus ex reliquo de nouo acquiſierit, ex qua ratione effectum eſt, vt non liceat actori titulos multiplicare, ex quibus multiplicatis ius prætenſum acquirere non potuit, *cap. vt quis duas de elect. hoc lib.* & eſt recepta ſententia. Reſpondetur enim argumentum concludere quoad acquiſitionem dominij, vel iuris, quæ perfecta ſemel ex certo titulo non potuit ex alio fieri, iuxta tradita *in dict. §. ex pluribus*, non verò procedit quoad conſeruationem iuris iam quæſiti, ad quem effectum poteſt quis dubius de iure ſui tituli alios titulos multiplicare ad cautelam, argum. *l. teſtamentum, C. de teſtament.* & vtrumque in iudicium deducere non ſimpliciter quaſi ex vtroque ſimul ius acquiſierit, vel vt ex vtroque ſimul obtineat, ſed in eum ſenſum, vt ſi alter non ſufficiat, ex altero tamen defendatur, vt, docet Innocent. *in d.cap.auditis, num.2.* communiter receptus ex Cagnol. *in d.l.nemo, num. 3.* & ideo

in

4 in beneficialibus dati multiplicationem titulorum
cenſuit non ſemel Rota, vt ipſa teſtatur *deciſ.742.n.3.*
apud Farin. *p. 2. recent.* Nec item obſtat quòd actor
non poteſt vti pluribus actionibus, ſed alteram eligere
debet, *d.l.nemo ex his, §.quoties*, cum aliis, quia reſpondetur
aliud eſſe multiplicare actiones, aliud verò
multiplicare titulos, quorum plures contineri poſſunt
ſub vna, & eadem actione, vt ſi quis agens rei vendicatione
intendat rem ad ſe pertinere ex titulo dammationis
vel emptionis, aut ſimili.

5 *Pluribus vti defenſionibus.*] Etiam diuerſis, hoc eſt,
quibus nihil aliud obſtat, quominus proponatur à
reo, quàm earundem pluralitas, non verò vbi aliud
obſtat, nempe contrarietas, reo enim non licet vti pluribus
exceptionibus, quæ neceſſariam, & ineuitabilem
contrarietatem continent, id eſt, quæ ad nullum
rectum ſenſum poſſunt ſimul eſſe veræ, iuxta exemplum
gloſſ. *in d.cap.imputari*, & ſimilia, & ita reſoluunt
Cum. & Soc. *in d.l.nemo* 8. Cagnol. *in d. l.nemo ex his,
n.* 8. Couar. *d.c.2.n.3.* Bellam. *in d.cap. imputari, n.*18.
quo caſu ſi rectè aduertas nec plures dici poſſunt exceptiones
cùm alia detrahat illi, cui repugnat, *d. cap.
imputari.* Non obſtant *d.l.nemo ex his, & l.cùm de indebito,
in princ. ff.de probat.* procedunt enim vbi negatio
non eſt omnino contraria exceptioni ſecundo loco
propoſitæ.

SVMMARIVM.

1 *Diſplicere amplius non poteſt quod ſemel placuit.*
2 *Perſeuerantia in bono eſt tenenda.*
3 *Perſeuerantiam ſi tollas nec obſequium mercedem habet, nec beneficium gratiam.*

REGVLA XXI.

Quod ſemel placuit ampliùs diſplicere non poteſt.

1 DEſumitur ex *l.ſicut, C.de action.& oblig.* cum aliis
citatis per gloſſ. *hic*, tradunt Mayn. *in l.nemo poteſt
mutare, ff. hoc tit.* gloſſ. *verbo partibus, ad fin. in
Clem.ſæpè de verbor. ſignif.* Mant. *dialog.*94. Surd. *deciſ.*265.*n.*25.*& deciſ.*288.*n.*5. Cald. Pereira *de poteſtate
eligendi, c.*16.*n.*15.*& de reſolut.emphyt.c.*15.*n.*7. Card.
Tuſch. *pract.concluſ.tom.*6 *lit.Q, concl.*48.

2 Perſeuerantiam in bono docet hæc regula, quia, vt
inquit Bernard. *epiſt.*139. abſque perſeuerantia nec qui
pugnat victoriam, nec palmam victor conſequitur,
nutrix eſt ad meritum, mediatrix ad præmium, ſoror
patientiæ, conſtantiæ filia, amica pacis, amicitiarum
nodus, vnanimitatis vinculum, ſanctitatis propugnaculum;
è contra, *Væ tibi*, ait Bernardus, *qui reuerti deſideras
ad vomitum, redire ad luctum.* Nam ſicut nauis
quæ multos fluctus tranſit, multáſque tempeſtates effugit,
in ipſo autem portu tandem in ſcopulum impingit,
ita inquit Chryſoſt. multi poſtquam ſuſtinuere
labores, ieiunia, aliaſque virtutes, tunc autem quando
in portu iam & magis ſecuri eſſe poſſunt, naufragium
3 faciunt. Tolle perſeuerantiam, inquit Bernardus, nec
obſequium mercedem habet, nec beneficium gratiam,
nec laudem fortitudo, ſola eſt, cui æternitas redditur,
vel potiùs quæ æternitati hominem reddit, dicente
Domino, *qui perſeuerauerit vſque ad finem, hic
ſaluus erit.* Refert Thom. Boſſ. *lib.*3.*c.*2. quod Theodoricus
Imperator quamvis hæreticus eſſet Arrianus,
cùm ſeruum haberet relicta Fide Catholica, vt ei placeret,
Arrianus eſt factus, eum ipſemet pugione confodit,
dicens eſſe non poſſe, vt qui Deo fidelis non
fuit, homini ſeruet fidem.

SVMMARIVM.

1 *Odio alterius non debet aliquis prægrauari.*
2 *Regula hæc in quo differat à ſequenti oſtenditur.*
3 *Pœna æterna nunquam punitur vnus pro alio.*
4 *Pœnis temporalibus ſæpè punitur quis pro alio.*
5 *Filius pro peccato patris non ſemper puniendus.*
6 *Filius iuſtus naſcitur nonnunquam ex patre peccatore.*
7 *Filius peccator, & viliſſimus aliquando naſcitur ex patre iuſto, & illuſtri.*
8 *Romani plures inclyti, & illuſtres, viliſſimos reliquerunt filios.*
9 *Filius alter optimus, alter peſſimus ex eiſdem parentibus aliquando ſurgit.*

REGVLA XXII.

Non debet aliquis alterius odio prægrauari.

DEſumitur ex *l. non debet alteri* 75. *& ex l. factum* 1
195. *ff. hoc tit.* exempla huius reg. conſtant *in l.
vltim C.de acquir. poſſeſſ. & in c.1.de iniur. hoc lib.* cum
aliis adductis à gloſſ. *hic*, tradunt Rebuff. *ad l.Vrbis appellatio
2.verſ.in quantum, prope fin. ff.de verbor. ſignif.
pag mihi* 19. Surd. *deciſ.*102.*n.*1. Farin. *in praxi crimin.
p.* 1.*conſ.*40.*n.*45.*& conſ.*65.*n.*98. Palat *in repet.cap. per
veſtras, de donat. inter virum, & vxor.* §.8.*n.*6.7.*&* 8.
Tiraq. *de iure mariti, gloſſ.*8. *n.*141. ego ipſe *in tract.
Axiom.iuris vſufruct. Axiom.*93.*n.*21.

Vulgò creditur regulam hanc probare id ipſum, 2
quod *in reg. ſequenti*, deciditur, ſcilicet neminem eſſe
afficiendum pœna pro delicto alterius, ſed minùs bene,
quia non eſt veriſimile Summum Pontif. Bonifacium
VIII. vtramque regulam immediatè ad idem
retuliſſe, quare dicendum eſt in hac regula non tractari
de pœna alicui non inferenda pro delicto alterius,
de quo *in reg. ſequenti*, ſed magis quòd nullus
damnum pati debet ex pacto, contractu, vel odio alterius
in ſe conſiderato, & cui nulla infligitur pœna à
lege, vel à iudice, id quod denotat verbum, *prægrauari,
l.ſi quando §.illud C.de inoffic.teſtam.*

Intellige regulam hanc veram eſſe de pœna æterna, 3
pœna enim æterna nunquam punitur vnus pro alio,
c.1.cap.iam itaque & ſeq.1.q.4. De pœnis verò tempo- 4
ralibus ſæpè puniri poteſt qui pro alio, & pœna ſpirituali,
& pœna corporali; nam *Exodi* 20. ait Dominus,
*Ego Deus Zelotes viſitans iniquitates patrum in filios in
tertiam & quartam generationem.* Vnde pro peccato
Cam. Chanaam filius eius maledictus eſt, vt habetur
*Geneſ.*7. & pro peccato Achan, *Ioſuë* 7. populus Iſraël
in manus traditus hoſtium; imo & bruta etiam animantia,
quæ ratione carent, iuſſa ſunt interfici pro
Amalechitarum peccato 1. *Regum* 15. De qua re bene
D.Thom. 2.2. *q.*108. *art.*4. firmat hominem pœna merè
ſpirituali, quæ ſcilicet animæ ſalutem directè concernat,
nunquam puniri pro peccato alterius, bene
tamen pœna temporali, triplici ratione, primò quia
vnus homo temporaliter eſt res alterius, & ita in pœnam
eius etiam ipſe punitur; ſicut filij ſecundùm
corpus ſunt quædam res patris, & ſerui quædam res
dominorum, alio modo in quantum peccatum vnius
deriuatur in alterum, vel per imitationem, ſicut filij
peccata parentum imitantur, & ſerui peccata dominorum,
vt audaciùs peccent, vel per modum meriti
ſicut peccata ſubditorum merentur peccato-
rem

Digitized by Google

rem Prælatum ſecundùm illud *Iob.* 34. qui regnare fecit hominem hypocritam propter peccata populi, vnde pro peccato Dauid populum numerantis, populus Iſraël punitus eſt. Secundò per aliqualem conſenſum, ſeu diſſimulationes, ſicut etiam boni interdum temporaliter puniuntur cum malis, quia eorum peccata non redarguerunt, vt Auguſt. 1. *de ciuitate Dei*, dicit. Tertiò ad commendandum vnitatem humanæ ſocietatis ex qua vnus debet pro alio ſollicitus eſſe, nè peccet, & ad deteſtationem peccati, dum pœna vnius redundat in omnes, quaſi omnes eſſent vnum corpus, ſic docente Auguſtino de peccato Achan.

5 Verùm ſemper non eſt filius pro peccato patris puniendus, vt habetur *in cap. ſi habes* 24. *q.* 3. vbi dicitur quòd non excommunicatur filius pro peccato patris, & Ezech. 18. *Filius non portabit iniquitatem patris*. Non eſt vtique grauandus, aut culpandus filius propter peccatum patris. Ideo Auguſt *ſuper Matth.* ait: Nunquam de vitiis erubeſcamus parentum, ſed vnum illud quæramus, amplectamur virtutem; non eſt, addit ille, omnino nec de virtute, nec de vitio parentum aut laudandus quis, aut vituperandus, nemo inde verè, aut obſcurus, aut clarus eſt. Et D. Hieron. *ad Pammach.* Naſci de adulterio non eius culpa eſt, qui naſcitur, ſed illius, qui generat.

6 Vidimus namque ex patre peccatore filium naſci iuſtum, vt eleganter oſtendit D. Chryſoſt. ſuper illud *Matth.* 4. *Patrem habemus Abraham.* Quid, inquit, Timotheo nocuiſſe creditur quòd patrem habuit Tharam luteorum Deorum cultorem, nónne ſeparatus à genere ſuo poſitus eſt in caput fidelium, vt non iam diceretur filius peccatorum, ſed pater Sanctorum, nec potuerunt eius gloriam ſordidare paterni errores?

7 Per contrarium ex patre iuſto, & illuſtri, aliquando naſcitur peccator, & viliſſimus filius, & eſt mirabile quod animaduertit Auidius Caſſius *in vita Imperat. Seueri*, & refertur à Pogio Florentino *in lib. de infeli-*
8 *citate Principum*, nempè nullus ex magnis, & inclytis viris Romanis illuſtres reliquiſſe filios, ſed viliſſimos, quod etiam retulit Elius Spartianus Imperatori Diocletiano, & ſcriptum reliquit Petrus Crinit. *lib.* 21. *de honeſta diſciplina.* Sic Scipio Africanus filium procreauit tam excellenti indignum patre, vt Valer. Max. *lib.* 3. eum obſcuritatem ex maximo ſplendore exortam iure appellet. Ita etiam narrat Quintus Fabius quòd de inuictiſſimo Imper. Marco Aurelio Commodus filius eſt ortus infamis penitus, ac deperditus.

9 Ex eiſdem nonnunquam parentibus alter optimus, alter peſſimus ſurgit filius. Ex Adam ſi naſcitur Caïn malus, probus quoque Abel producitur. Ex Abraham oritur Iſmaël impius, oritur etiam Iſaac pius. Ex Iſaac venit Eſaü reprobus, venit ex eodem Iacob electus. Mundi igitur deliramentum eſt, & fallax omnino præſumptio ſi propter parentum peccata deſcendentes vſque ad ſeptimam generationem ſine perſonarum diſtinctione puniantur, & infamia notabili excludantur. Videant Principes quomodo hæc ſtare, & Deo placere poſſint.

Regula XXIII.

Sine culpa, niſi ſubſit cauſa, non eſt aliquis puniendus.

1 DEſumitur ex *l. ſi putator, ff. ad legem Aquil. & ex cap cognoſcentes, de conſtit. ex cap. cum voluntate, de ſentent. excommun.* tradunt Thom. de Thomaſ. *in floribus legum reg.* 283. Barth. Perett. *ad Extrauag. ambitioſæ, de rebus Eccleſ. non alien. pag.* 94. *n.* 30. Ioſeph. Aldret. *de Relig. diſciplina tuenda, lib.* 2. *c.* 10. *n.* 8. Nam vbi non adeſt culpa propria reſpectu puniti, ceſſat conſideratio, & menſura ſupplicij, & deinde quia cauſa deficit, ceſſat ratio medicinæ, quæ ſine cauſa, & neceſſitate non adhibetur, iuxta illud Matth. 9. *Non eſt opus valentibus medico.* Neceſſitas verò boni publici poteſt eſſe iuſta cauſa vt pœna innocentes comprehendat quatenus in illis, & delinquens condignè punitur, & medicinæ ratio conſeruatur; hæc enim neceſſitas boni publici eſt iuſta cauſa, vt pœna delicti aliquando comprehendat omnes partes, & res delinquentes vt in illis omnibus condignè puniatur iuxta menſuram delicti, & inſuper ratio medicinæ in Republ. conſeruetur, vt conſtat ex reg. *l. item vulneratus, ff. ad legem Aquil.* contingit autem inter delinquentes, & innocentes eam eſſe connexionem, vt hic cenſeantur veluti pars, & res illius, vt eſt filius, reſpectu patris, *l. cùm ſcimus ad fin.* ibi, *pars quodammodo, C. de agricol. lib.* 11. *l. vlt. C. de impub. & aliis*, ſubditus reſpectu Superioris, in quibus veluti in partibus ſui pater, & dominus delinquentes condignè puniuntur, *l. iuſti quidem, ad fin. ff. quod metus cauſa, cap. ſi ſententia* 16. *de ſentent. excommun.* & ſimul medicinæ ratio conſeruatur, dum enim parti proximiori applicatur, magis affligit, & citius medetur non ſolum delinquentibus, ſed etiam partibus ipſis, in quibus infirmitas magis timetur, *l. quiſquis*, §. 1. ibi, *exemplo metuuntur, C. ad leg. Iul. maieſt.* Hinc fit vt pœna ſpirituali nullus innocens pro delicto alterius puniri debeat, quia cùm pœna hæc animam afficiat, quoad illam innocens non poteſt conſiderari vt res, vel pars delinquentis, in qua delinquens ipſe puniatur; & rurſus non conſeruatur medicinæ ratio, imo offenditur dum pro remedio boni temporalis fit priuatio in bono ſpirituali, quod eſt dignius, *cap. ſolitæ, de maiorit. & obed.* & ita in pœna ſpirituali excommunicationis probat text. *in cap. non imputatur* 1. *q.* 4. *& in c.* 1. 24. *q.* 1. *gloſſ.* 4. *in cap. ſi ſententia, de ſentent. excommun.* D. Thom. 2. 2. *q.* 108. *art. fin.* Couar. *lib.* 2. *var. c.* 8. *n.* 1.

SVMMARIVM.

1 *Iudicis mandato quod quis facit dolo facere non videtur.*

2 *Agens ex mandato Superioris præſumitur facere ex neceſſitate obedientiæ.*

3 *Mandato Superioris iniuſto contra legem diuinam, vel humanam, aut poteſtatem Superioris, non tenetur ſubditus parere.*

Regula XXIV.

Quod quis mandato facit iudicis, dolo facere non videtur.

DEſumitur ex *l. non videtur* 128. §. *qui iuſſu, ff. hoc tit.* cum aliis citatis à gloſſ. *hic, & gloſſ.* 4. *in l.* 4. *ff. de aqua pluuia arc.* tradunt Greg. Lop. *l.* 3. *verbo por mandado, tit.* 16. *art.* 2. Bonacoſ. *commun. crimin. p.* 1. *verbo mandatum, pag. mihi* 109. Tiraq. *de pœnis temper. cauſa* 34. *num.* 4. *& cauſa* 35. *n.* 1. Capyc. *deciſ.* 132. Grammat. *deciſ.* 36. *num.* 81. *cum ſeqq.* Farin. *in praxi crimin. p.* 3. *q.* 89. *num.* 126. *& q.* 97. *num.* 109. Ratio eſt, quia agens ex mandato Superioris, cui parere tenetur, iuxta *c.* 2. *de cenſib & l.* 2 *ff. de iuſt. & iure*, præſumitur facere ex neceſſitate obedientiæ, & ita non habere animum machinandi, ſine quo dolus non contrahi 1

trahitur, vt ſatis intendit text. *in præſenti*, vnde infertur hanc reg. procedere in iis, quæ licet primo aſpectu, & regulariter ſint illicita, aliquando tamen cum cauſa, & ex auctoritate Superioris licita fiunt, cuiuſmodi eſt occiſio, vel verberatio alicuius, adhuc enim in iis pro Superiore præſumitur; vt in dubio licita cenſeantur, & ſubditus parere teneatur, *cap. qui culpatur 23. q. 5. gloſſ. in c. 2. de maiorit.* communis ex Cagnol. *in l. velle, n. 15. ff. hoc tit.* Afflict. *lib. 1. conſtit. rub. 8. n.* 58. & conſequenter ſubditus in iis dolo facere non videtur, ex ratione de qua *hic*, intendunt *gloſſ.* 1. Dyn. & omnes *hic, & in d. §. qui iuſſu.*

3 *Mandato.*] Dummodo illud non ſit notoriè iniuſtum contra legem diuinam, vel humanam, aut poteſtatem ſuperiorem, quo caſu ſubditus non tenetur, nec debet parere, vt probat text. *in cap non ſemper, cum ſeqq. 11. q. 3. cap. inter cæteros, de re iudic.* Abb. & communis *in cap. ſi quando, de offic. deleg.* D. Thom. 2. 2. *q. 64 art. 6, ad 3.* Cou. *lib. 1. var. c. 1. n.* 10. in qua ſpecie poteſt ſubditus violenter reſiſtere ſuperiori temerè perſiſtenti, *l. prohibitum, C. de iure fiſci, lib.* 10. vbi gloſſ. *verbo reſiſtentibus*, poſt alios Cou. *lib. 1, var. c. 2. n.* 12. Menoch. *remed.* 8. *recup. n* 9. ac ſubinde cùm ceſſet neceſſitas in qua hæc reg. fundatur, vtique ceſſabit illius deciſio.

SVMMARIVM.

1 *Mora appellatur nonnunquam dilatio culpoſa circa debitum ſoluendum, vel creditum recipiendum.*

2 *Mora eſt culpa prætermittendi officij in ſoluendo, recipiendòve debito, quæ alteri damnoſa eſt.*

3 *Mora alia dicitur regularis, alia irregularis.*

4 *Mora regularis illa eſt quæ ex legitima hominis interpellatione, vel oblatione inducitur.*

5 *Mora in facto conſiſtit, ac proinde probari debet.*

6 *Mora irregularis eſt quæ re ipſa ſolummodo nulla interpretatione vera, vel ficta contrahitur, ſed fit abſque hominis facto legis miniſterio.*

7 *Mora omnis quoad ſuos effectus nocere debet moroſo, niſi ab illa per legitimam purgationem ex iuris æquitate liberetur.*

8 *Mora rei principalis quando noceat fideiuſſori oſtenditur.*

9 *Mora purgari non poteſt vbi obligatio in diem concepta eſt, adiecta pœna ſtatim incurrenda ex lapſu diei.*

REGVLA XXV.

Mora ſua cuilibet eſt nociua.

1 DEſumitur ex *l. in condemnatione* 133. §. *vnicuique, ff. hoc tit. & ex l. empteri, ff. de aqua pluuia arc.* cum aliis citatis à gloſſ. *hic.* Sed pro terminorum cognitione primò præmittendum eſt moram, de qua *hic*, importare tarditatem, quæ cum alicuius culpa coniuncta alteri damnoſa eſt, vnde dilationem culpoſam circa debitum ſoluendum, vel creditum recipiendum moram appellari tradunt Petr. Gregor. *ſyntagm. iuris, p. 3. lib. 21. c. 14. à num.* 1. Maſcard. *de probation. concl.* 1070. *n. 1. & 4.* D. Barboſ. *in l. mora* 10. *in princ. ff. ſolut. matrim.* quos refert Pichard. *in tract. de mora, n.* 10. Definitur autem multipliciter, vt per gloſſ. magnam *in l. mora, ff. de vſur.* Salicet. *in l. quod te, n.* 3. vbi Alex. & alij, *ff. ſi certum petat.* Corraſ. *lib. 2. miſcel. cap.* 6. Mayn. *lib. 3. action. c.* 13. Loriot. *de mora axiom.* 1. Cujac. *in l. ſi ex legati cauſa, ff. de verbor. oblig.* Mudæ. *in l. Iulianus, §. 1. de action. empt.* Ferret. *in tract. de mora,*

col. 3. Sapor. *eod. tract. c. 1. num.* 5. Forcatul. *in ſimili tract. p. 1. n. 1.* breuiter definiri poteſt, vt ſit culpa prætermittendi officij in ſoluendo, recipiendòve debito, quæ alteri damnoſa eſt, quam definitionem amplectitur, & declarat Pichard. *vbi ſuprà num. 23. cum ſequentibus.* 2

Secundò præmittendum eſt duplicem in iure moram reperiri, alia eſt ex perſona, quæ regularis à Doctoribus dicitur, quia regulariter in omnibus caſibus & modo ordinario ſecundùm regulas moræ inducitur; alia verò eſt ex re, quæ vulgò irregularis dicitur; tum quia procedit per modum irregularem, & extraordinarium, & inſuper quia in certis tantùm caſibus præter, vel contra regulas moræ inducitur; vt colligitur ex text. ſic intelligendo *in l. mora in princ. & in l. ſed etſi Reipubl. §. vlt. ff. de vſur. & ex l. 5. ff. de minoribus*, & paſſim fatentur Doctores, quos refert Pichard. *dicto tract. de mora, n.* 37. 3

Mora ex perſona vel regularis illa eſt, quæ ex legitima hominis interpellatione inducitur, vt ſatis probat *d. l. mora, l. ſi ex legati* 23. *ff. de verbor. oblig.* nam cùm mora in facto conſiſtat, iuxta ea, quæ adducit Pichard. *vbi ſup. n. 13. cum ſeq.* probari omnino debet non aliter quàm ex interpellatione, Maſcard. *d. concl.* 1070. *n.* 7. Pichard. *dicto loco, n.* 43. quæ vnica ſufficit præcedere ex Menoch. *de arbitr. caſu* 220. *à n.* 26. Petr. Gregor. *d. p. 3. lib. 21. tit. 14. n.* 4. Maſcard. *d. concl.* 1070. *num.* 11. Garc. *reg.* 118. *num.* 2. D. Barboſ. *in d. l. mora, num.* 9. 4

Irregularis verò mora eſt, quæ re ipſa ſolummodo nulla interpretatione vera, vel ficta contrahitur, ſed fit abſque hominis facto legis miniſterio, *l. in minorum 3. C. in quibus cauſis in integr. reſtit.* Pichard. *vbi ſuprà, n.* 38. Quibus autem caſibus contrahatur hæc irregularis mora tradunt Cujac. *in d. l. ſi ex legati cauſa lit. B.* vbi Segura *n. 185. cum ſeqq.* Tiraq. *de priuileg. piæ cauſæ priuil.* 141. Baner. *in tract. de mora, p. 2. à n.* 1. Salicet. *eod. tract. p. 1. n. 2. in præamb.* Ferret. etiam *in ſimili tract. col. 3. à num.* 9. Sapor. *c.* 2. Caballin. *de vſuris, q. 70. num. 537. cum ſeqq.* Lucan. *in tract. de fiſco, p. 1. num.* 14. Menoch. *de arbitr. caſu* 220. *num. 8. cum multis ſeqq.* 5 6

His ita conſtitutis concluſio ſit quòd omnis mora quoad ſuos effectus nocere debet moroſo, niſi ab illa per legitimam purgationem ex iuris æquitate liberetur, nam cùm omnis culpa noceat delinquenti quoad pœnam niſi ab illa ex æquitate, vel iuſta cauſa liberetur, vt patet *in l. ſancimus, C. de pœnis, & in cap. vt fama 35. de ſentent. excommun.* iuncta *l. auxilium* 18. §. *in delictis, ff. de minoribus l. ad ea* 199. *ff. hoc tit.* & omnia mora culpam, ac omnes moræ effectus contineant pœnam, ideo concluſio ſupradicta procedit. Dixi, *per legitimam purgationem*, &c. quia licèt mora, ſua natura inſpecto rigore iuris perpetuò nociua ſit moroſo, vt probatur *hic, & in l. Titia* 89. §. *vſuras*, ibi, *ſemel, ff. de legat.* 2. ex æquitate tamen inductum eſt, vt ſi moroſus legitimè ſatisfecerit ſuæ obligationi abſque detrimento creditoris, moram ipſam purget, & ab illius effectibus liberetur, *l. ſi ſeruus* 91. §. *ſequitur, & l. interdum* 73. §. *vltim. ff. de verborum obligation.* hinc fit vt regula hæc generaliter procedat in omni mora, & quoad omnes illius effectus, dummodo hæc mora non alij noceat, quàm moroſo, quia nullum delictum quoad ſuos effectus pœnales nocere debet alij quàm delinquenti, *d. l. ſancimus, C. de pœnis, c. 2. de iis, quæ fiunt à Prælatis*; ſed omnis mora cenſetur delictum propter culpabilem dilationem, arg. *l. hominem* 33. *in fine, & l. ſi dolus* 47. *ff. mandati*, effectus autem illius cenſetur pœna, qua moroſus iure afficitur, *l. quod te, ff. ſi certum pet.* cum aliis 7

Digitized by Google

quæ proſequitur gloſſ. magna *in d.l.mora 32. de vſur.* Igitur, &c.

8 Non obſtat quòd mora rei principalis nocet fideiuſſori, *l.mora rei* 88. *ff.de verb.oblig.* ſiquidem fideiuſſor (quatenus ipſius obligatio ſe extendit velut acceſſorium repræſentans obligationes principalis) non cenſetur alius, imo ipſe cum reo moroſo, *§. fideiuſſores, Inſtit.de fideiuſſ.* iuncta *reg. acceſſorium hoc tit.* Vnde meritò mora rei nocet fideiuſſori quoad ipſam obligationem perpetuandam, non verò quoad augmentum eiuſdem velut pœnam, ſeu intereſſe debitum à moroſo, quia in his, in quibus ſe fideiuſſor non obligauit, ceſſat prædicta ratio, & mora rei cenſetur omnino aliena, niſi in omnem cauſam fideiuſſiſſent, *l.vlt.ff.de fideiuſſ. l.centum Capuæ, ff. quod certo loco*, reſoluunt gloſſ. *in l. ſiue in duplum, ff. qui ſatiſdare cog.* omnes *in d.§.vnicuique*, communis ſecundùm Hippol. *in rub.de fideiuſſoribus, n.91.& 96.* Sic ſimiliter eadem ratione mora tutoris pupillo, defuncti verò hæredi nocet; *l. ſed ſi ex ſtipulatu 24.ff.de verb.oblig.l.cum paterfam ff.de vſuris.* Nec obſtat *l. pen. ff.de duobus reis*, ibi, *alterius factum*, quia cum Roncheg. *ibi n. 3.* reſpondetur illum text. agere de facto, vel mora vnius ex reis, vt noceat alij tantùm quoad effectum perpetuandæ obligationis, nam cùm illa inter ipſos vnica ſic ſit, & vniformis, & inſuper vnicus contractus, *l.2.l.3.§.vltim. ff.eod.tit.de duobus reis, l.vltim. C.eod.* meritò propter hanc vnionem obligatio, quæ perpetuatur quoad vnum propter moram, quoad alium etiam perpetuari debet, nè aliter vna, & eadem obligatio maneat quoad vnum, diſſoluatur verò omnino quoad reliquum, contra id, quod intendit text. *in l.vlt. ff. de duobus reis*, & contra reg. text. *in cap. cùm in tua 30. de decimis.* Nec item obſtat *d.§. vnicuique*, quia dum dicit moram nocere ſolùm moroſo, quod in duobus reis obſeruatur, planè procedit in his, in quibus duo rei non cenſentur vnum, & idem, & conſiderantur vt diuerſi, veluti quoad augmentum obligationis, intereſſe ſcilicet, vel pœnam, quoad hæc enim diuerſa eſt cuiuſque obligatio, & propterea mora vnius non nocet alij, vt diximus *ſuprà* in fideiuſſore, ſecus verò quoad effectum obligationis perpetuandæ. iuxta ſupradicta, quicquid contradicat gloſſ. *in præſenti.*

9 In gloſſ. *Mora ſua*, ibi, *dic quòd vbi dies*, &c. Ergo mora purgari non poteſt vbi obligatio in diem concepta adiecta pœna ſtatim incurrenda ex lapſu diei, ſimilis gloſſ. *in l.etſi poſt, ff. ſi quis caut.gloſſ.3.in l.interdum 23.§. vlt. ff. de verbor. obligat.* ſequuntur Bart. *n.5.* Bald. *in lect.n.31. & in repet. n.20.* Paul. *n.4.* Alex. *n.9. & 14.* & Iaſ. *à n.20.in l. ſi inſulam 84 ff. eod.tit.de verbor.obligat.* Loriot. *tract.de mora axiom.26.* Fachin. *lib.1. controuerſ.c.98.* Conar. *lib.3.var.c.17.n.4.* Gregor. Lop. *l.35.tit.11. p.5.* Valaſc. *de iure emphyt.q.5.n.13.* Anton. Gom. *l.33. Tauri, n.3.* Caroc. *in tract.de locato, & cond. p.4.lit.de mora, n.52.cum ſeqq.* Garc. *reg.397.n.1.* Matienſ. *l.10.gloſſ.2.n.3.tit.17.lib.5.noua recop.*

SVMMARIVM.

1 *Facta à iudice, ſi ad eius non ſpectant officium, viribus non ſubſiſtunt.*

2 *Facta per iudicem extra territorium, aut ſine iuris ordine procedentem, vel quia omnino incompetens eſt, viribus non ſubſiſtunt.*

REGVLA XXVI.

Ea, quæ fiunt à iudice, ſi ad eius non ſpectant officium, viribus non ſubſiſtunt.

Deſumitur ex *l.factum à iudice 132.ff. hoc tit.* cum alijs citatis à gloſſ. *hic*, & tradunt Cou. *lib.1.var. c.17.n.13.ad fin.* Aluyſ. Ricc. *in collect. deciſ. p.3.collect. 1013.* Ratio eſt, quia officium iudicis fundatur in iuriſdictione, hoc eſt, in poteſtate de publico introducta, à qua validitas geſtorum per iudicem pendet, *cap. forus, verſ index, de verbor.ſignif.* iuncta *gloſſ.4.* communiter recepta *in l.1.ff.de iuriſd.omnium iud.* Vnde in his, quæ ad iudicis officium, & poteſtatem non ſpectant, priuatus cenſetur, *cap. conquerente, de reſtit. ſpoliat.* & conſequenter geſta ab illo tanquam à priuato propter defectum publicæ poteſtatis nullius ſunt momenti. 1

Vnde infertur primò regulam procedere in omnibus actibus, qui quacunque via non pertinent ad iudicis officium, ſiue quia extra territorium ius dicit, *cap. vltim. de conſtit. hoc lib.* ſiue quia eſt omnino incompetens, *cap.etſi Clerici, in princ.de iudic. & per totum C. ſi à non compet.* vel tandem, quia licèt ſit competens tamen ſine iuris ordine procedit, *d.cap.conquerente, l.prolatam, C.de ſentent. & interloc.* tradit latè Menoch. *remed.9.recup.à n.8.* Secundò infertur procedere ſimiliter in quocumque iudice, vel ſuperiore etiam ſupremo, cuiuſmodi eſt Princeps ſæcularis in iis, quæ pertinent ad officium, vel poteſtatem Eccleſiaſticorum, *cap. Eccleſia S. Mariæ, de conſtit. gloſſ. 1.hîc.* Vel è conuerſo *cap.cauſam quæ, qui filij ſint legit.* gloſſ. *verbo vſuris in Clem.2 de iudic.* docet Innoc. *in cap. inquiſitioni, in fine, de ſentent.excommun.* ſequuntur & alij. vt per addit. Abb. *in fine*, Palat. *in repet.cap. per veſtras, de donat.inter virum, & vxor.notab.1.§.1.à n.16.* Tertiò infertur regulam procedere tantùm in iis, quæ conſtat notoriè ad iudicis officium non pertinere, in quibus viget ratio ſuperior, & locum habent verba huius text. ibi, *non ſpectat*; ſecus verò in iis de quibus an pertineant dubitatur necne, circa quæ pro iudice præſumitur, ad cuius officium ſpectat examinare ea, quæ ad ipſius iuriſdictionem pertinent, *cap. ſuper literis, de reſcript.l.ſi quis aliena 15. ff.de iudic.* & propterea interim geſta per illum valent mero iure, *gloſſ. 2. hîc*, & omnes. 2

SVMMARIVM.

1 *Scienti & conſentienti non fit iniuria, nec dolus.*

2 *Iniuſtitia non fit niſi ei, qui ab alio illatam patitur.*

3 *Declaratur text.* in cap. quod verò 22.q.2.

REGVLA XXVII.

Scienti, & conſentienti non fit iniuria nec dolus.

Deſumitur ex *l.nemo videtur 187. ff. hic tit. l. cum donationis*, vbi Padil. *C. de tranſact.* cum alijs vt per gloſſ. *hîc*, tradunt Ariſtot. *lib.5.ethicor.c.9. & 11.* S.Thom. *2.2.q.59. art.3.* Sot. *lib.2. de iuſtit. q.3.art.3.* Menoch. *conſ.98.n.39.cum ſeqq.* Thom de Thomaſ. *in floribus deciſ.reg 275.* Surd. *deciſ.194.n.1.* Sebaſt. Næuii *ad l.1.n.15.ff.de iniur.* Ioſeph. Seſſe *Aragon. deciſ.189. n.15.* Cyſ. Argel. *de contrad. legit. q.10. n.66. & n.97.* Ego ipſe *tract. Axiom.iuris vſufreq. Axiom.126.* 1

2 Ratio eſt, quia iniuſtitia non fit niſi ei, qui ab alio illatam

illatam patitur *l.3.in princip.& §.1.ff.de iniur.* nec enim poteſt ab aliquo ſibi ipſi fieri, ſecundùm S.Thom.2.2.
5 *q.58.art.2.* non obſtante text. *in cap.quod verò 25.q.2.* ibi, *iniuriam mihi facio*, quia intelligitur, ſcilicet per indirectum, & retorquutionem ſecundùm Archid. & alios *ibi*, planè ſciens, & conſentiens non patitor ab alio; qoia de natura patientis iniuſtitiam eſt qnòd reſiſtens, & inuitus patiatur, ſunt de natura agentis quod ſponte agat ex Ariſt. & Sot. *vbi ſuprà*, & ita qoi conſentit potius ex ſe ſpontè agit, quàm ab alio patiatur, & conſequentet eidem non fit iniuria, nec ioiuſtitia.

SVMMARIVM.

1 *Diſpoſitio exorbitans dicitur qua non in totum, ſed in aliquo ius commune corrigit.*
2 *Statutum eſt correctorium iuris communis quando illud in totum corrigit, exorbitans verò quando illi in aliqua parte tantùm derogat.*
3 *Extenſio regulariter non fit in exorbitantibus.*
4 *Extenſio fit in exorbitantibus fauore pia cauſa, & fauore anima, vt n. 5.*

Regvla XXVIII.

Quæ à iure communi exorbitant, nequaquam ad conſequentiam ſunt trahenda.

1 DEſumitur ex *l.quod contra rationem, ff. hoc tit.* & ex aliis iuribus citatis à gloſſ. *hic.* Dicitur autem diſpoſitio exorbitans, quæ non in totom, ſed in aliquo ius commune corrigit, vt per Aym. *de antiq.temp. p.4. in princ.n.75.* Tiraq. *in l.ſi vnquam, verbo libertis, n.19.* Villag. *in tract.de extenſione legum, rub. de extenſione legum exorbitantium, & in rub. de different.inter diſpoſit. limit.& correct.num.5.* Menoch. *remed.1.recuper.poſſeſſ. n.20.* Honded. *conſ.95.n.59.lib.1.* & Cotn. & *num.29.*
2 Rimin. ſubdit ſtatutom eſſe correctorium iuris communis, quando illud in totum corrigit, exorbitans verò quando illi in aliqua parte tantùm derogat, refert Farin. *fragm.crimin.p.2.lit.E, n.120.*

3 Vnde extenſionem regulariter non fieri in exorbitantibos per hanc reg. reſoluunt Tiraq. *d. verbo libertis, ſub num.27.* Aym. *conſ.6.n.10. in fin.* Oſaſc. *Pedem. deciſ.120.n.8. & deciſ.156. n.12.* Menoch. *remed.15. recup.n.27.* Honded. *d.conſ.96.num.121.lib.1.* Villag. *d. rub.de extenſ.legum exorbitantium, n.3.* vbi intelligit in odioſis, & pœnalibos, quem refert, & ſeqoitor Farin. *d.lit.E, n.124.* vbi *n.125.* ſobdit extenſionem fieri de caſu ad caſum, in quo adeſt eadem ratio quando diſpoſitio non eſt contra ios, ſed præter ius, & *n.126.* quòd in exorbitantibos faciliùs admittitur extenſio qoàm in correctoriis, & ios correctorium difficilius extenditur, qoàm ius exorbitans.

4 Limita vt in exorbitantibus fiat extenſio fauore piæ cauſæ, vt per Aym. *de antiquit. temper. p.4.in princip. n.79.* vbi loquitur quando agitur de fauore Religionis, & de extenſione facienda faoore relictorom pro anima, Villag. *in tract.de extenſ. legum rub. de extenſ.legum limitatiuarum, num.9.cum ſeq.* refert Farin. *d.lit.E, num.108.*

5 Item & faoore animæ, ex allegatis per Crot. *in repet.l.omnes populi, n.189.concl.12.ff.de iuſt.& iure.* Aym. *d.n.79.* Villag. *d.rub.de extenſ.legum exorbitantium, n.3. in fin.in vlt.ampliat.* Farin. *d.lit.E, n.109.*

SVMMARIVM.

1 *Approbari ab omnibus debet quod omnes tangit.*
2 *Intellige in iis, quæ pertinent tanquam ad ſingulos, vel in ſpeciali, ſecus in iis, quæ ſpectant tanquam ad vniuerſos, vel in communi.*
3 *Pertinentia ad aliquos velut ad ſingulos, de quorum præiudicio principaliter agitur, debent ab omnibus approbari, nec ſufficit maior pars, niſi ex iuſta cauſa aliud expreſſum reperiatur.*
4 *Approbatio illorum de quorum præiudicio ſecundariò agitur, non eſt neceſſaria.*
5 *Verbum, tangit, per prius & non per poſterius verificatur tantùm in iis, quorum detrimentum principaliter vertitur.*
6 *Pars maior etiam in iis, quæ tanquam ad ſingulos pertinent ſufficit ex iuſta cauſa, vel vbi ſequeretur abſurdum aliquod, aut iniquitas, quæ vitari debent, exiguum eſſet præiudicium.*

Regvla XXIX.

Quod omnes tangit, debet ab omnibus approbari.

DEſumitur ex *l.1. & vlt. C.de auctorit. præſt.& ex. per fundum 11.ff. de ſeruit.ruſtic. præd.* cum aliis 1
vt per gloſſ. *hic.* Pro ſolutione autem multorom, quæ 2
ſolent obiici in contrarium, communis diſtinguit inter ea, quæ pertinent tanquam ad ſingulos, vel in ſpeciali, & inter ea, quæ pertinent tanquam ad vniuerſos, vel in communi, velnti ad collegium, vt in illis tantom procedat hæc reg. in iis verò ſufficiat maior pars, *c.1.de iis, quæ fiunt à maiori parte Capit.* ita Dyn. gloſſ. & omnes *hic, gloſſ.1.in c.cum omnes, de conſtit.* vbi Dec. *n.5.* Felin. *à n.15.* & Exea *à n.144.* Padil. *in l aquam, num.3.C.de ſeruitut.* Gom. *var. tom.2.c.3.n.14.* Duen. *reg.295.* Salzed. *ad Bernard.reg.449.* Garc. *reg.95.n.4.* Azeued. *ad Cur.Piſan.lib.2.c.14.lit.B.*

Verùm quia adhuc huius diſtinctionis membra pe- 3
culiares habent difficultates, videtur melius dicendum quòd ea, quæ pertinent ad aliquos velut ad ſingulos, de qoorum præiudicio principaliter agitur, debent ab omnibus approbari, nec ſufficit maior pars, niſi ex iuſta cauſa aliud expreſſum reperiatur. Dixi, *de quorum*
præiudicio, &c. tum ad excludendos illos, de qoorum 4
præiodicio ſecondariò agitor, quorom approbatio non eſt neceſſaria, arg. *l.1.§.denuntiari*, ibi, *primo gradu.ff.de ventre inſp.* docet gloſ. *magiſtra 2. in l.de vnoquoque 47. ff.de re iudic.gloſſ.vlt.in c.quamvis pactum, de pactis, l.6.* communiter recepta, vt per Tiraq. *in tract. res alios, pag.2.* Nao. *in c.ſi quando, de reſcript.pag 77.* tom etiam, 5
quia verbum, *tangit*, de qoo *hic*, per prios & non per poſterius verificatur tantòm in iis, quorum detrimentom principaliter vertitur, iuxta *d.l.de vnoquoque, iuncta gloſſ.verbo ſingulorum, in l.1.§.huius*, vbi Paul. & Bald. *ff.de inſtit.* Tiraq. *vbi ſupr.pag.5.verſ.huic.* Dixi inſuper,
niſi ex iuſta cauſa, &c. quia per illam iure induci po- 6
teſt, vt maior pars etiam in iis ſufficiat, *c.2.de iurepatr.* ibi, *plurimorum*, in quo ſpeciale eſt, vt in negotio præſentationis, qoæ ad ſingulos patronos pertinet, ſufficiat maior pars, vt aduertit Roch. *de iurepatron. verbò honorificum, n.91.* vel qoia aliàs ſeqoeretur abſurdum aliqood, vel iniquitas, quæ vitari debent, *l. nam abſurdum, ff. de bonis libert.* vel quia exiguum eſt præiudicium, *l.ſcio, ff de in integr.reſtit.* vel tandem quia vtilitas, & bonum publicum maximè vrgeant argum. *l.Lutium 11.ff.de euiction.*

REGVLA XXX.

In obſcuris minimum eſt ſequendum.

1 DEſumitur ex *l. ſemper in obſcuris*, *&* ex *l. ſemper ſtipulationibus. ff. hoc tit.* cum aliis citatis à gloſſ. *hic*, tradunt Tiraq. *de retractu lig. 6.30. gloſſ. 1. num. 27. & 29. cum ſeqq.* Roland. *conſ. 16. num. 32. lib. 3.* Alciat. *reſp. 492. n. 6.* Menoch. *de præſumpt. lib. 4. præſumpt. 106. n. 17.* Surd. *deciſ. 298.* Card. Tuſch. *pract. concluſ. tom. 5. lit. O, concl. 55. n. 3.* ego ipſe *in tract. Axiom. iuris vſufreq. Axiom. 165. n. 2.*

REGVLA XXXI.

Eum qui certus eſt, certiorari vlteriùs non oportet.

1 DEſumitur ex *l. 1. ff. de action. empt.* tradunt gloſſ. *verbo cognouerunt*, *in princip. in c. cùm inter 18. de elect.* Tiraq *de retractu lig. gloſſ. 2. 6. 36. n. 24.* Gemin. *conſ. 32. n. 5.* vbi ampliat in actibus de ſui natura prohibitis, quia ſufficit vt quis ſciat quomodocũque, etiamſi non ſequatur intimatio prohibitionis, & *num. 13. verſ. item quando*, pariter ampliat, vt procedat etiam in caſibus, in quibus requiritur inſinuatio, & intimatio, quãdo quis habet plenam notitiam, quia non requiritur alia certioratio, & intimatio, Rimin. iun. *conſ. 238. n. 37. vol. 3.* Rebuff. *in tract. nominat. q. 14. num. 117. cum ſeqq.* Theſaur. *Pedem. deciſ. 221. in fine*, Menoch. *conſ 825. n. 11. vol. 9.* Surd. *conſ. 2-2. n. 12. & deciſ. 288. n. 44.* Card. Tuſch. *practic. concl. tom. 1. lit. C, concl. 199. à princip.*

2 Declara multipliciter cum Alex *conſ. 27. viſo themate, in princip. lib. 6. & conſ. 138. viſo puncto lib. 7.* vt ſcilicet quando denuntiatio, intimatio, vel certioratio fit ſolùm ad finem vt quis ſciat, tunc ſufficiat quòd quis ſciat, & iſto caſu certus non debet certiorari: ſi verò certioratio eſt de ſubſtantia, vel forma, prout quando lex mandat denuntiari, aliàs actus ſit nullus, tunc non ſufficit ſcientia, ſed debet fieri denuntiatio ei, qui certus eſt. Vel alio modo, vt ſcilicet quando notificatio, & intimatio fit, vt quis reddatur certus de aliquo, tunc ſi ipſe, cui debet fieri, ſciat aliunde, non ſit neceſſaria alia notificatio, vel certioratio; ſi verò fiat ad incitandum notificatum vt aliquid faciat, vel ad prohibendum nè aliquid faciat, tunc non ſufficiat ſcientia, & quando res eſſet dubia an ſit facienda ad effectum notificandi vt ſit certus, an verò incitandi vt aliquid faciat, vel non, in dubio præſumitur, vt certus reddatur, adeò quòd ſi ſciat aliunde is, cui debet fieri notificatio, tunc non ſit neceſſaria. Vel denique diſtingui poteſt, aut intimatio, vel denuntiatio requiritur ad commodum denuntiantis, aut requiritur ad commodum denuntiati; primo caſu ſi ad commodum denuntiantis, & tunc ſi agitur vt ex notificatione notificans ius acquirat, vel vt notificatus pœnam, vel moram incurrat, non ſufficit ſola ſcientia notificati, ſi verò agitur ſolùm vt notificatus incidat in malam fidem, ſola ſcientia ſufficit; ſi verò agitur vt fiat denuntiatio ad commodum eius, cui denuntiatur, ſemper ſufficit ſola ſcientia, ex Card. Tuſch. *d. concl. 196. num. 8. cum ſeqq.* refero ego ipſe *in tract. Axiomat. iuris vſufreq. Axiom. 41. n. 2.*

REGVLA XXXII.

Non licet actori quod reo licitum non exiſtit.

1 DEſumitur ex *l. non debet, ff. hoc tit.* tradunt Thom. de Thomaſſet. *in floríb. legum reg. 204.* Sigiſm. Scacc *de appellat. q. 18. limit. 7. n. 23.* Card. Tuſch. *pract. concl. lit. A, concl. 119.* Dyn. *conſ. 24. quæſtio talis eſt*, Put. *deciſ. 316. aliàs 307. lib. 2. in correctis*, ego ipſe *in tract. Axiom. iuris vſufreq. Axiom. 10. n. 7.* Nam à pari procedunt actor, & reus, vt ex reg. *c. 2. de mutuis petit. & l. vlt. C de fruct. & litium expen.* proſequuntur Anton. Gabr. *commun. opin. tom. 3. tit. de clauſulis, concl. 1. à n. 66.* Card. Tuſch. *tom. 6. concl. 49.* Valaſc. *conſult. 25.* Et actor, & reus ſunt correlatiua. Marc. Antonin. *var. reſol. lib. 2. reſol. 9. n. 3.* refero ego ipſe *in nouiſſimo tract. Axiomat. iuris vſufreq. Axiom. 10. n. 8.*

SVMMARIVM.

1 *Conſilium mutare quis non poteſt in alterius detrimentum.*
2 *Intellige vbi ex conſilio alicui ius quæſitum eſt.*
3 *Conſilium mutare in melius ſapientis eſt vbi iuri tertij quæſito non præiudicatur.*

REGVLA XXXIII.

Mutare conſilium quis non poteſt in alterius detrimentum.

DEſumitur ex *l. nemo poteſt mutare. ff. hoc tit.* tradunt Thom. de Thomaſſ. *in floríb. legum reg. 186.* Surd *de aliment. tit. 5. q. 3. n. 19. & ſeq.* Cald. Pereira *de poteſt. eligend. c. 5. n. 1. & de reſolut. emphyt. c. 24. n. 5. cum ſeqq.* Card. Tuſch *pract. concluſ. tom. 5. lit. M. concl. 435.* ego ipſe *in tract. Axiom. iuris vſufrequent. Axiom. 55. num. 3.* 1

Intellige vt procedat tantùm vbi ex conſilio alicui ius quæſitum eſt, vt patet in electione, præſentatione vel ſententia iudicis, & aliis per quæ ius acquiritur electo, præſentato, vel iis, pro quibus ſententia fertur, *c. cum inter*, ibi, *ius ex ſententia factum, de ſententia, & re iudic. cap. quàm ſit 6. verſ. electus. de elect.* tunc enim cùm ius alteri quæſitum nemo poſſit auferre inuito, *l. id quod noſtrum, ff. hoc tit.* vtique nec conſilium mutare, & ita interpretantur Archidiac. *in c. certè, verbo mutò 12. q. 1.* Abb. *in c. bona, il. 2. n. 11. de poſtulat. Prælat.* poſt alios Tiraq. *in l. bones, §. hoc ſermone lim. 23. à n. 2 ff. de verbor. ſignif.* & eſt de mente communis *hic*, cui ſatis conſonant verba illa, *in alterius detrimentum*, quæ propriè reſpiciunt damnum iuris quæſiti, *c. 2. de conſtit.* Vnde circumſcripto hoc damno iuris tertio quæſiti conſilium mutare in melius ſapientis eſt, *l. nonnunquam*, vbi gloſſ. *ff. de collat. bonor. princ. Inſtit. de legatis*, Rebuff *in tract. nominat. q. 17. n. 4.* Bertaz. *in repet. l. ſi quis maior. C. de tranſact. n. 282.* Card. Tuſch. *pract. concl. lit. M, concl. 435.* Surd. *conſ. 167. n. 10.* Sigiſmund. Scacc. *de appellat. q. 17. limit. 47. memb. 1. num. 33.* refero ego ipſe *in nouiſſ. tract. Axiom. iuris vſufreq. Axiom. 55. num. 3.* 2 3

SVMMARIVM.

1 *Generi per ſpeciem derogatur.*
2 *Diſpoſitiones duæ vbicunque ſibi aduerſantur, debent ad concordiam reduci ſalua quoad fieri poteſt vtriuſque natura, & verborum proprietate.*
3 *Limita regulam in ſpecie ſubiectiua generi, & aliis modis, vt n. 4.*
5 *Legibus generalibus per ſequentes ſpeciales derogatur, & è conuerſa.*

REGVLA

Regvla XXXIV.

Generi per ſpeciem derogatur.

1 DEſumitur ex *l. in toto iure* 81. *ff. hoc tit.* & *l. ſanctio* 41. *ff. de pœnis, c.* 1. & *cap. paſtoralis,* §. *quoniam, de reſcript.* cum aliis, vt per gloſſ. *hic* tradunt Menoch. *conſ.* 141. *n.* 26. *cum ſeqq.* & *n.* 37. Armendar. *in proœm. addit. ad recop. legum Nauarræ, num.* 5. Surd. *de aliment. tit.* 1. *q.* 15. *n.* 130. vbi ampliat in legatis, & *tit.* 9. *q.* 8. & *deciſ.* 255. *n.* 21. & *conſ.* 352. *n.* 1. Thom. de Thomaſſ. *in floribus legum, reg.* 132. Gutier. *practic. lib.* 3. *q.* 24. *num.* 6. Cæſ. Argel. *de contradict. legit. q.* 2. *num.* 132. Aldret. *de relig. diſciplina tuenda, lib.* 2. *cap.* 7. *num.* 16. Card. Tuſch. *practic. concl. tom.* 4. *lit. G. concl.* 32. & 36. Octau. Glorit. *reſp.* 11. *n.* 31. Sanctarel. *var. reſol. q.* 14. *n.* 5. ego ipſe *in tract. Axiom. iuris vſufreq. Axiom.* 107. *num.* 1. *cum ſeqq.* vbi multis ampliationibus, & limitationibus hanc regulam exornaui.

2 Ratio verò in eo conſiſtit, vt genus, & ſpecies diuerſa concordentur: nam vbicunque duæ diſpoſitiones ſibi aduerſantur, debent ad concordiam reduci, ſalua quoad fieri poteſt vtriuſque natura, & verborum proprietate *cap. cùm tu* 16. *de teſtib. c. cùm expediat* 29. *in princip. de elect.* planè vbi genus, & ſpecies ſibi inuicem aduerſantur, poſſunt ad concordiam reduci, ſalua vtriuſque natura, & proprietate, ſi generi per ſpeciem derogetur; igitur, &c. vt per Bald. *conſ.* 291. *n.* 3. *lib.* 2. Peruſ. *hic in princip.* Mantu. *dialog.* 90. *verſ. quia,* Caſtr. *lib.* 2. *de lege pœnali, c.* 8. *fol. paruo* 101. *cum ſeqq.* & ad hoc reducendæ ſunt rationes. Monach. *hic n.* 7. Bart. *in l. ſi alij, ff. de vſufr. leg.* quæ per ſe non concludunt, & ita intelligitur gloſſ. *in l. ſi domino* 107. *ff. de legat.* 1. dum inquit ſpeciem derogare generi ex iuris interpretatione. ſequuntur Bald. *ibi,* Mantu. *vbi ſuprà, verſ. gloſſ.* Sic ceſſat difficultas, quam contra hanc reg. monet Gammar. *in topicis, lib.* 3. *c.* 3. *num.* 2. quia regul. *l. ſemper in generalibus* 190. *hoc tit.* cum aliis non procedit in ſpecie excepta, quæ generi aduerſatur, vt *hic.*

3 Limita igitur regulam non procedere in ſpecie ſubiectiua generi, veluti cùm genus, & ſpecies reſpiciunt idem, & poſſunt concurrere ſimul, ceſſat enim tunc contradictio, & neceſſitas concordiæ, & conſequenter ſpecies non derogat generi, ſed gratia exempli ad tollendam dubitationem; vel ex ſuperabundanti cenſetur adiecta, ſic procedunt text. *in l. quæſitum* 12. §. *vlt. in princip. ff. de fundo inſtr.* vbi Bart. & communis, & *in l. legata* 9. *in primo caſu, ff. de ſupellect. leg.* reſoluunt Dyn. & Peruſ. *hic,* Paril. *conſ.* 92. *à n.* 35. *lib.* 1. declarando tamen vt per eoſdem, & per Abb. *in cap. ſedes, n.* 12. *de reſcript.* vbi Dec. *n.* 8. niſi ex mente diſponentis, vel aliunde colligatur ſpeciem fuiſſe adiectam ad reſtrictionem generis præcedentis, *dict. l. legata, in ſecundo caſu, l. pediculis* 35. §. *Labeo in princip.* & *in fine, ff. de auro, & argento leg.* quod tamen non ex vi huius regulæ, ſed aliunde ex mente teſtatoris procedit.

4 Limita etiam in iuriſdictionalibus fauore publico ex Gutier. *d. q.* 15. *num.* 6. vel quando genus eſt certum, determinatum, & præciſum, ex Surd. *d. conſ.* 352. *n.* 11. Vel denique quando genus exprimitur per verba diſpoſitiua, ſpecies autem per verba enuntiatiua. Surd. *eod. conſ.* 352. *n.* 17.

5 *Per ſpeciem.*] Siue illa ſequatur, ſiue præcedat genus, vtrumque enim caſum comprehendunt verba hæc, & ratio de qua *ſuprà,* probat *l. ſeruo* 15 *ff. de pecul. leg.* cum aliis, vt poſt Dyn. reſoluunt Dec. *n.* 7. & 14. *in l. in toto iure, ff. hoc tit.* idem Dec. *n.* 6. & Barot. *n.* 45. *in cap.* 1. *de reſcript.* Vnde ſicut legibus generalibus per ſequentes ſpeciales derogatur, ita & è conuerſo, *l. ſed &* 28. *ff. de legib.* docet gloſſ. *in l. ſciendum, ff. qui ſatiſd. cog.* cum aliis, quas communiter recipi teſtatur Tiraq. *de retract. lig.* §. 1. *gloſſ.* 14. *n.* 93. Sic etiam legi ſpecialiter concedenti.

Svmmarivm.

1 *Plus & minus multipliciter conſideratur.*
2 *Plus in quantitate neceſſariò, & naturaliter continet id quod eſt minus, ſicut & totum ſuas partes.*
3 *Intellige regulam procedere ex ipſa rei natura, non verò ex iuris interpretatione, item & in omni caſu & in quacumque materia.*
4 *Diſpoſitio concepta ſuper ſumma, vel quantitate maiori, verificatur etiam in minori per ſe, declarando vt n.* 6.
5 *Diſpoſitio non verificatur niſi ſecundùm verba, vel mentem diſponentis.*
6 *Declaratur* l. in eo quòd plus 111. ff. hoc tit.
7 *Declaratur* l. ſi decem 54. in princ. ff. locati.

Regvla XXXV.

Plus ſemper in ſe continet quod eſt minus.

DEſumitur ex *l. in eo quod plus* 111. *ff. hoc tit.* cum 1
aliis *hic* citatis à gloſſ. ad cuius veram intelligentiam præmittendum eſt plus & minus, quòd attinet ad hanc materiam multipliciter conſiderari aliquando in quantitate, vt in maiori ſumma, menſura, vel pondere reſpectu minoris, de quo *hic,* & *in l.* 1. §. *ſi ſtipulanti, ff. de verb. obligat.* Aliquando in toto, & ſuis partibus, vt *in reg. in toto, infra eod.* cuiuſmodi eſt domus, & partes reſpectu illius *l. cum qui ædes* 23. *ff. de vſucap.* Aliquando in genere reſpectu ſpecierum *l. ſi chorus* 87. *in princip. ff. de legat.* 3. Aliquando tandem in qualitate, vt in obligatione pura, vel in diem reſpectu conditionalis, iuxta text. *in* §. *fideiuſſores, ibi, plus, Inſtit. de fideiuſſorib.* tradit gloſſ. *in* §. *præterea, Inſtit. de inutilib.* Vel etiam per comparationem duobus inter ſe comparatis, alterum plus, id eſt, maius, alterum verò minus apparet, vt *in reg. cui licet, infr. eod.* quæ omnia colliguntur ex traditis *in d. l. cum qui,* & per Dec. & Cagnol. *in l. in toto & pars, ff. hoc tit. gloſſ. hic ad fin.* Menoch. *de ſucceſſ.* §. 13. *n.* 109. Euerard. *loco* 8 *fol.* 49. *cum ſeqq.* vbi latè explicat, quo pacto procedit argumentũ *d. l. in toto;* in hac verò regula tantùm agitur de eo, quod eſt plus quantitate, vel toto, quia in his tantùm, & non in aliis, plus ſemper continet ſub ſe quod eſt minus.

Quibus præhabitis colligitur concluſio indubita- 2
bilis. Plus in quantitate neceſſariò, & naturaliter continet id, quod eſt minus, ſicut & totum ſuas partes; idque patet omnino, quia impoſſibile eſt plus quantitatiuum, vel totum aliquod conſiſtere, vel conſiderari abſque eo quòd eſt minus, vel ſine aliqua parte totius tradit Card. Tuſch. *tom.* 7. *lit. S. concl.* 885.

Vnde conſtat hanc regulam procedere ex ipſa rei 3
natura, non verò ex iuris interpretatione, vt ſatis denotat verbum, *continet,* & text. *in d. l. in eo, verbo ineſt,* reſoluit, Iaſ. *l.* 1. §. *ſi ſtipulanti, num.* 4. vbi Alciat. *n.* 13. & communis ex Grot. *num.* 3. *ff. de verbor. obligat.* Dec. *in d. l. in eo, num.* 2. Menoch. *de arbitrar. caſu* 38. *num.* 6. quicquid contra communem intendat Conar. *lib.* 1. *variar. cap.* 2. *num.* 5. *verſ. in oppoſitum, ad fin.* Deinde conſtat regulam ſimiliter procedere in omni caſu, & in quacunque materia ſine vlla exceptione, vt ſignificat text. tam *hic,* quàm *in d. l. in eo,* verbo *ſemper,*

quamvis vulgò Doctores *in d.§.ſi ſtipulanti*, vt per Iaſ. *ibi à a.9.* Crot. *n.5.* & Dec. *vbi ſupr. n.5.* gloſſ. *hic ad fin.* perperam plures referant limitationes. Non obſtat quòd genus dicitur plus reſpectu ſingularium ſpecierum, quæ ſunt minus, & tamen genus in multis caſibus non continet ſuas ſpecies, vt *ſuprà* tetigi, quia reſpondetur ſi aduertas plus continere quod eſt minus, ſicut & totum ſuas partes neceſſariò, & actualiter, vt in hac regula cum ſimilibus, genus verò comprehendit ſpecies habitu tantùm, vnde ad deſtructionem vnius partis, vel membri contenti in toto, vel in eo quod *eſt* plus, deſtruitur totum ipſum, vel plus, *d.l.eum qui ædes, ff.de vſucap.* ibi, *ſeparatis*, quod ſecus eſt in genere ad deſtructionem ſpeciei, vt ex Agricola, & aliis hanc & alias differentias annotauit Euerard. *in topices loco 6. ad fin.*

4 Quapropter diſpoſitio concepta ſuper ſumma, vel quantitate maiori, verificatur etiam in minori per ſe, itavt ſuper ea diſponens tantum ſit contentus id quod pro regula firmant Doctores, per text *hic & in l.1.§.ſtipulanti ff. de verbor. oblig.* vbi Iaſ. *n.8.* Alciat. Crot. & iuniores *in l.debet cui hoc tit. poſt princip.* omnes *in l. eo*
5 *quod plus eod. tit.* Bernard. *reg. 718.* Verum obſtat maximè quia diſpoſitio non verificatur niſi ſecundùm verba, vel mentem diſponentis, *l. ſi ancillas 66. & l. ab omnibus 105. ff. de legat. 1.* latè Tiraq. *in l. ſi vnquam, verbo Libertus, n.53. C. de reuoc. donation.* Verba autem, quæ maiorem quantitatem ſignificant, vt putà viginti, non verificantur in decem tantùm, ſicut etiam nec mens, quæ (vt ex verbis colligitur, dum aliud nõ apparet *l. non aliter 63. ff. de leg. 3.*) ad integram ſummam, non verò ad partem aliquam per ſe attendit *l. Lucius, §. tutor ff. de vſuris.* Igitur, &c. Accedit quòd ſtipulatio omnis in qua aliquis ex contrahentibus expreſſit maiorem ſummam niſi aliud conſtet, non valet etiam in minori *§. præterea. Inſtit. de inutilib.* Vrgent text. *in l. diligenter, verſ. item, ff. mandati, ſi decem 54. in 1. caſu, ff. locati.* Quare verius videtur regulam eſſe conſtituendam negatiuam, vt ſcilicet diſpoſitio ſuper maiori quantitate non verificetur in minori per ſe ſolam, nec diſponens ea tantùm ſit contentus, iuxta ſupradicta, niſi verosimiliter aliud appareat de mente illius, cui ſtandum eſt, *d. l. non aliter*, & in hoc caſu procedunt text. *in l. qui quartam 15. in princip. ff. de legat. 1. l. quoties 9. §. 1. ff de hæred. inſtit. l. ſi decem in 2. caſu. ff. locati*, cum aliis, quæ
6 pro communi citantur. Nec obſtat hæc reg. & *d. l. in eo*, quia ſolùm probant in eo quod eſt plus contineri minus, non quidem per ſe ſolùm, ſed velut membrum & partem ad integrandum ipſum plus, vt patet, & intendit text. *in d. l. in eo, & in d. §. ſtipulanti*, ibi, *& minus ineſt*, quaſi aliud etiam inſit, ſcilicet id quod deficit ad integrandum plus, vt aduertunt Dec. *num. 4. 5. & 9. ibi* Cagnol. *in d. l. in eo*, Dec. *in l. nemo poteſt. n. 4. ff. hoc tit.* Alciat. *n. 11. in d. §. ſi ſtipulanti*, & ita hæc regula tantùm euincit eum, qui conſentit in maiori quantitate, conſentire etiam in minori, eo modo, quo hæc ſub illa continetur, id eſt, tanquam in parte illius, quod nemo negat, non verò euincit conſentire in minori per ſe, de quo eſt dubitatio. Cætera de materia & intellectu *d. §. ſi ſtipulanti*. vide per Anton. Gom. *variar. tom. 2. cap. 9. num. 4.* Mench. *de ſucceſſionibus, §. 10. num. 142. cum ſeqq.*

7 Nec obſtat *d. l. ſi decem 54. in princip. ff. locati*, vbi diſpoſitio concepta ſuper maiori ſumma non verificatur in minori, quia communis reſpondit propterea diſpoſitionem conceptam ſuper maiori ſumma non verificari in minori, quia agitur de cauſa oneroſa, in qua non procedit principium illud, ſed tantùm in cauſa lucratiua, ita Bart. *in d. l. ſtipulantis*, Ant. Gom. *d. c. 9. n. 4.* Conan. *comment. lib. 7. c. 11. n. 4.* Coſta *lib. 1. ſelectar. c. 1. n. 1.* Verùm hinc intellectus conuincitur ex eadem *l. ſi decem, in 2. caſu*, vbi probatur maiorem ſummam prolatam à conductore verificari in minori per ſe. Quare reiecto prædicto Bart. & ſequacium intellectu conſidero depoſitionem conceptam ſuper maiori ſumma non verificari in minori, niſi appareat veriſimiliter diſponentem intendiſſe quancumque ſummam contentam ſub maiori, cùm verò primo caſu dictæ *l. ſi decem*, maior ſumma proferatur à petente, ſcilicet à domino rei locatæ, ideò non videtur conſentire in minori ſumma, quia eſt ei præiudicialis; attamen in ſecundo caſu maior ſumma proferatur à promittente, ſcilicet conductore, & ideo in minori conſenſiſſe videtur; nam veriſimiliter præſumitur conductorem, qui in maiori ſumma conſentit, à fortiori conſentire in minori, ſi intelligeret locatorem minus velle locare, quia per hoc ſit melior conditio ipſius.

Regula XXXVI.

Pro poſſeſſore habetur qui dolo deſiit poſſidere.

Deſumitur ex *l. qui dolo deſierit, l. non parem eſſe, l. ad ea, §. ſemper, ff. hoc tit.* & ex aliis iuribus in gloſſ. citatis iunctis adductis per Menoch. *remed. 1. adipiſc. poſſeſſ. num. 65. cum ſeqq.* Maſcard. *de probat. concluſ. 532. n. 100.* & meipſum *in tract. Axiom. iuris vſufreq. Axioma. 182. n. 5.* 1

Summarium.

1 *Vtile non debet per inutile vitiari, in diuiduis & ſeparabilibus ſcilicet, ſecus in indiuiduis.*
2 *Teſtis in aliqua teſtimonij parte falſum dicens, in nulla fidem habet, & totum corruit teſtimonium.*
3 *Fidei articulo vni non credens, in nullo retinet Fidem Catholicam.*
4 *Notarij fides & auctoritas vbi deficit, quia in aliqua parte inſtrumenti falſum dixit, totum corruit inſtrumentum.*
5 *Literæ Apoſt. habentes in aliqua parte vitium falſæ Grammaticæ, quare in totum corruant, oſtenditur.*
6 *Declaratur text.* in l. libertus 16. verſ. ſi quis plures de iurepatron.

Regula XXXVII.

Vtile non debet per inutile vitiari.

Deſumitur ex *l. 5. ſed ſi mihi, ff. de verbor. oblig.* cum aliis, vt per gloſſ. *hic*, & per Rot. *deciſ. 299. n. 6.* impreſſa per Pacific. poſt ſuum tract. *de Saluiano interdicto*, vbi hoc format in ſpeciebus, & ſummis, contra quam tamen reg. obſtant plura iura, vt per eandem gloſſ. *in præſenti, & in c. pura 3. quæſt. 9.* vnde Doctores communiter aliam inſuper regulam contrariam adiciunt, vt hæc negatiua in diuiduis, & ſeparabilibus, contraria affirmatiua in indiuiduis procedat, vt per gloſſ. *hic, & in cap. vlt. in gloſſ. pen. de pœnit. hoc lib. gl. 4. in l. pecunia 9. ff. de vſuris*, communis, vt per Anch. *conſ. 215. n. 5. & ſeq. verſ. ſeptimò inducitur*, Alexand. *conſil. 38. Conſideratis iis, colum. fin. l. 2.* Ægid. Bellam. *conſ. 42. n. 11.* Tiraquel. *de retract. tit. 1. ad fin. num. 74. & tit. 2. ad fin. num. 145.* Molin. *de primog. lib. 1. cap. 2. num. 28. verſ. vt autem*, Viſcon. *in concluſ. quæ incip. Vtile per inutile, fol. 291.* Petrus ad Capyc. *deciſ. 44. verſ. vtile*, Cartar. *deciſ. 39. n. 11.* Gizzarel. *deciſ. 22. n. 29.* Surd. *de aliment. tit. 7. q. 17. num. 27. & deciſ. 7. num. 15.* 1

Seraph.

Seraphin *deciſ.* 483. *n.* 8. Cald. Pereira *de empt. & vend. c.* 32. *n.* 36. Cæſ. Argel. *de contract. legit. q.* 10. *n.* 149. Rot. *deciſ.* 125. *n.* 9. *& deciſ.* 552. *n.* 10. *p.* 1. *recent. & ibid. deciſ.* 949. *n.* 4. Card. Tuſch. *lit. V, concl.* 373. *per tot.* cum aliis per me plenè citatis *in tract. Axiom. iuris vſufreq. verbo Axiom.* 231. Sic intelligentes text. *in l. Pædius* 7. aliàs incip. *Parui*, §. 1. *ff. de arbitr. & in cap. cum ſuper* 23. *de offic. deleg. & in cap. ad probandum* 24. *de re iudic.* in quibus propterea vtile vitiatur, quia agunt de ſententia, quæ eſt quid indiuiduum, *l. in hoc iudicio* 28. *ff. familiæ herciſc.* ſicut propter eandem indiuiſibilitatem in negotio electionis procedit text. *in cap. Meſſana* 56. *de elect.* & ſatis hanc differentiam inter diuidua & indiuidua vltra alia, quæ citat gloſſ. *hic*, probat Iuriſconſ. *in l.* 1. *verſ. item quæritur*, ibi, *non poſſe diuidi*, iuncto, *verſ. ſeq.* ibi, *pecora ſeparari poſſunt*, *ff. de aqua quotidiana & æſtiua.*

2 Non obſtat quòd vbi teſtis in aliqua teſtimonij parte falſum dixit, in nulla fidem habet, & totum corruit teſtimonium, vt probat text. *in cap. pura*, ibi, *aliquid*, & ibi, *totum teſtimonium fidem partis mendacio decolorat.* 3. q. 9. iuncto *cap. ſi ad ſcripturas* 9. *diſtinct.* reſoluunt *gloſſ.* 2. *in cap. quid ergo*, iuxta veram literam, ibi, *vel teſtimonium* 23. *q.* 5. *gloſſ.* 1. *in princ.* ibi, *idem videtur, in cap. in noſtra* 32. *de teſtib.* recepta communiter *ibi, & alibi*, vt per Bald. *in l. ſi ex falſis, num. vlt. C. de tranſact.* Bernard. & addit. *reg.* 348. communis ex Tiraq. *de pœnis temper. c.* 44. *num.* 42. conſonat doctrina D.
3 Thom. 2. 2. *q.* 5. *art.* 3. ſecundùm quam non credens vni articulo Fidei, in nullo retinet Fidem Catholicam, quemadmodum etiam literæ Apoſtolicæ ob vitium conſtructionis, & falſæ Grammaticæ in aliqua parte repertum in cæteris omnibus fidem, & auctoritatem non habent, quoad omnia alia etiam ſeparata quæ in eiſdem literis abſque aliquo vitio continentur, vt colligitur ex text. *in cap. ad audientiam* 15. *de reſcript.* dum ſimpliciter, & abſolutè non vult fidem huiuſmodi literis adhiberi, reſoluunt Bald. & Felin. *ibid.* Reboff. *in praxi benef. tit. opponi, quæ poſſunt contra Bullam, n.* 20. ſicut etiam vbi deficit auctoritas & fides notarij, quia in aliqua parte inſtrumenti falſum ſcripſit, totum corruit inſtrumentum, etiam quoad alias
4 partes, & capitula ſeparata, arg. *l.* 2. vbi gloſſ. *verbo libri, C. de veteri iure enucl. cap. quanto, verſ. abſentium, de his quæ fiunt à Prælat.* gloſſ. *in d. cap. ſi ad ſcripturas, in fine, d. gloſſ.* 2. *in d. cap. quid ergo*, Bart. *in d. l. ſi ex falſis*, vbi communis ex Padil. *num.* 14. Bernard. & addit. *dictis locis.*

5 Non, inquam, hæc obſtabunt, quia reſpondetur quòd cùm fides teſtimonij, & fides notarij ſit omninò indiuiſibilis, iuxta *d. cap. ſi ad ſcripturas, & d. cap. pura*, rectè fit, vt falſitas in vna parte commiſſa, in totum reddat ſuſpectum teſtimonium teſtis, & fidem notarij. Quod verò attinet ad literas Apoſtolicas habentes in aliqua parte vitium falſæ Grammaticæ, vt in totum corruant, reſpondetur quòd ex illa inſurgit vehemens quædam præſumptio per quam prædictæ literæ non cenſentur à Sede Apoſt. emanaſſe, & ita abſurdum erat, vt ſtante huiuſmodi vitio quod aliquam partem literæ Apoſtolicæ non cenſerentur, nec fidem facerent, iuxta *d. cap. ad audientiam*, & quoad alias & fidem facerent, & Apoſtolicæ cenſerentur.

6 Nec etiam obſtat text. *in l. Libertus* 16. *verſ. ſi quis plures, ff. de iurepatron.* vbi alienatio plurium rerum in totum vitiatur, cùm tamen in aliquibus rebus potuiſſet valere, ſufficiebat namque reuocare illas res per quas libertus minor centenario non maneret, quia reſpondetur ideo tibi vtile per inutile vitiari, quia cùm plurium rerum ſimul alienatio facta fuerit, non apparet cur magis hæc, quàm illa debeat reuocari, & ita non conſtat de parte vtili, quæ manere debeat, & ſuadetur ex *verſ. ſi quis planè, infra proximo*; vbi diuerſum ius conſtituitur eo caſu, quo plures res diuerſis temporalibus alienantur, quia tunc de vtili conſtare poterit, quam reſolutionem colliges ex Iaſ. *n.* 7. Alciat. 36. *in l. §. ſed ſi mihi, ff. de verbor. obligat.* Alex. *in l. ſtipulatio hoc modo, n.* 21. *ff. eod. tit.* Gom. *l.* 69. *Tauri, n.* 21.

SVMMARIVM.

1 *Approbare quis non poteſt quod ſemel reprobauit.*
2 *Approbatum ſemel non poteſt ampliùs reprobari.*
3 *Approbare & improbare poteſt quis diuerſis reſpectibus.*

Regvla XXXVIII.

Ex eo non debet quis fructum conſequi quod niſus extitit impugnare.

Hinc prouenit vt quis approbare non poſſit, quod ſemel impugnauit, ſicuti per *l. diſpenſatorem, ff. de ſolution.* tradunt Menoch. *conſ.* 295. *n.* 89. Surd. *conſ.* 157. *n.* 10. *& conſ.* 196. *n.* 2. *cum ſeqq. & conſ.* 364. *n.* 27. Rot. *deciſ.* 636. *n.* 8. apud Farin. *p.* 1. *recent.* Ego ipſe *in tract. Axiom. iuris vſufreq. Axiom.* 41. *n.* 1. 1

Semel enim approbatum non poteſt ampliùs reprobari, *l. Pomponius, ff. de negot. geſtis*, Surd. *conſ.* 18. *n.* 2. *& conſ.* 351. *n.* 41. *& deciſ.* 132. *n.* 4. Mantic. *deciſ.* 274. *n.* 2. *&* 3. Mat. Anton. *var. reſol. lib.* 2. *reſol.* 30. *num.* 25. Sanch. *de matrim. lib.* 9. *diſp.* 6. *n.* 9. Rot. *deciſ.* 456. *n.* 4. apud Farin. *p.* 2. *recent.* Diuerſis tamen reſpectibus poteſt quis approbare, & improbare, vt per Tiraq. *de nobilit. c.* 28. *n.* 15. quem refert Card. Tuſch. *tom.* 3. *lit. E, concl.* 54. *n.* 6. 2

Regvla XXXIX.

Cùm quid prohibetur, prohibentur omnia, quæ ſequuntur ex illo.

Deſumitur ex *l. oratio, ff. de ſponſalib. l. pupillus*, §. *ſed ſi per interpoſitam, ff. de auctorit. tutor. l. eos, in fin. C. de vſuris, l. legem in fin. C. de naturalib. liber. l. fin. C. de rebus alien. non alien. cap. præterea, de offic. deleg.* tradunt gloſſ. *verbo contrahere, in Clem.* 1. *de conſang. & affin.* Dec. *conſ.* 502. *n.* 3. Vital. de Camban. *in tract. clauſ. pag. mihi* 193. *n.* 22. Surd. *conſ.* 301. *n.* 74. latè Maſcard. *de probat. concl.* 102. *per tot.* vbi diuerſimodè limitat, & principaliter quando actus non eſſet perpetuò prohibitus, Franc. Galet. *in margarita caſuum conſcientiæ verbo prohibere*, Ioan. Franc. Leo *in theſauro fori Eccleſ. p.* 1. *c.* 15. *n.* 20. Ego ipſe *in tract. Axiom. iuris vſufreq. Axiom.* 103. *n.* 3. 1

Intellige in his per quæ neceſſariò peruenitur ad rem prohibitam, non verò in illis, per quæ ad illam perueniri poteſt contingenter, aut poſſibiliter, iuxta tradita per Bart. *in l. ambitioſa, n.* 22. *ff. de decret. ab ordin. facien. & in l.* 2. *ad fin. ff. de iuriſd. omn. iudic.* receptum communiter, vt ex Purpur. refert, & ſequitur D. Barboſ. *in l.* 1. *p.* 3. *n.* 57. *ff. ſolut. matrim.* Ego ipſe *d. Axiom.* 193. *n.* 4. 2

REGVLA XL.

Pluralis locutio duorum numero eſt contenta.

1 DEſumitur ex *l. vbi numerus, ff. de teſtib. & ex l. libertas, §. vlt. ff. de manum teſtam. l. inter illa. §. fin. ff. de verbor. obligat.* cum ſimilibus, tradunt Oldrad. *conſ.* 215. *Puncta breuia, col. fin. n.* 8. *verſ. deinde opponitur,* Ioan. de Imol. *conſ.* 101. *n.* 2. Calderio. *conſ.* 438. *in princ. aliàs* 21. *de iurepatron* Eucrard. *in topicis legalib. loco* 54. Maſcard. *de probat. concl.* 838. *n.* 12. Eſcob. *de ratiocin. c.* 18. *n.* 43. Mat. Anton. *var. reſol. lib.* 1. *reſol.* 109. *n.* 37. Card. Tuſch. *tom.* 2. *lit. D, concl.* 33. *n.* 1. *& lit. P, concluſ.* 36. & latè ego ipſe *in tract. Axiomatum iuris vſufreq. Axiom.* 179. *à num.* 1. Fuſar. *de ſubſtit. quæſt.* 358. *num.* 11.

2 Pluralis tamen locutio verificatur in ſingulari, quando eſt eadem ratio vnius, & multorum, vt per Rebuff. *in l. non eſt ſine liberis, col.* 3. *verſ. notandum eſt igitur. ff. de verbor. ſignif.* Ruſtic. *ad l. cùm auus, lib.* 6. *c.* 7 *n.* 18. *ff. de condit. & demonſtr.* Steph. Grat. *diſcept. forenſ. c.* 621. *n.* 31. *& c.* 741. *n.* 13. vbi dicit quòd pluralitas reſoluitur in ſingularitates quando concurrit mens contrahentis, & non ſequitur abſurdum, aut aliquid repugnans iuri naturali, aut Ciuili, iuſtitiæ, & æquitati.

REGVLA XLI.

Imputari non debet ei per quem non ſtat ſi non faciat quod per eum fuerat faciendum.

1 DEſumitur ex *cap. vlt. de elect. & cap quia diuerſitate, de conceſſ. prabendæ,* cum aliis citatis à gloſ. *hic,* quæ etiam eleganter reſoluit, quòd quando culpa non eſt ordinata ad impedimentum, tunc ipſum impedimentum excuſat, etiamſi culpa impediti proueniat, at verò quando eſt ordinata, tunc excuſat, ſequuntur Boni. *de præſcript. ſtatut. gloſſ.* 21. *num.* 92. Sfort. Odd. *de reſtitut. in integr. quæſt.* 28. *art.* 6. *n.* 52. Corbul. *de iure emphyt. tit. de cauſis priuat. ob non ſolut. canon. limit.* 10.

SVMMARIVM.

1 *Acceſſorium ſequitur naturam ſui principalis.*
2 *Diſpoſitio concedens aliquid principale, cenſetur etiam concedere id, quod acceſſoriè venit ad illud principale.*
3 *Sepultura conceſſa cenſetur conceſſa celebratio pro defunctis, & delatio mortui proceſſionaliter.*
4 *Acceſſorium quando venit in neceſſariam conſequentiam principalis, conceſſo principali cenſetur conceſſum acceſſorium, & alia ſine quibus ſtare non poteſt.*
5 *Acceſſorium ſequitur naturam ſui principalis etiam in pænalibus, correctoriis, & exorbitantibus.*
6 *Acceſſorium quamuis ſit dignius ipſo principali, ſequitur ipſius naturam.*
7 *Eccleſia Parochialis ſi vniatur acceſſoriè beneficio ſimplici, omnimodam naturam, & conditionem beneficij ſimplicis aſſumit.*
8 *Ratio diuerſa vbi militat acceſſorium non ſequitur naturam ſui principalis.*
9 *Acceſſorium non ſequitur naturam ſui principalis in actibus denotantibus tranſlationem dominij.*
10 *Acceſſorium quando eſt arduum, & non fuit veroſimiliter cogitatum à concedente, tunc illud non cenſetur conceſſum conceſſo principali.*
11 *Principale illud dicitur quod per ſe ſtat, & in propria virtute ſubſiſtit.*
12 *Acceſſorium quot modis accipiatur, oſtenditur, & qualiter interuenire poſſit in quacunque diſpoſitione,* n. 13.
14 *Principale non regulatur ſecundùm naturam acceſſorij.*
15 *Pignore remiſſo non cenſetur remiſſum debitum principale.*
16 *Declaratur* l. 2. ff. de pactis.
17 *Declaratur regula de qua in præſenti.*
18 *Declaratur* l. 2. C. de licit. pignor.
19 *Declaratur* auth ex cauſa, C de liber. præt.
20 *Declaratur* cap. debitores, de iniur.

REGVLA XLII.

Acceſſorium naturam ſequi congruit principalis.

DEſumitur ex *l. cùm principalis* 139. *& l. nihil dolo* 172. *verſ cum principalis, ff. hoc tit. l. etiam, C. de iure dot.* & ex aliis citatis à gloſſ. *hic,* tradunt gloſſ. *verbo neque in cap. inter dilectos, de fide inſtrum.* Socin. *reg.* 5. Put. *deciſ.* 1. *n.* 2. *lib.* 1. *in vtraque edit.* Menoch. *conſ.* 58. *n.* 13. *cum ſeq.* Iaſ. *in l. eius, qui, §. quas, n.* 3. *ff. ſi certum petat.* Afflict. *lib.* 3. *conſtit. rubr.* 5. *à n.* 50. Mant. *dialog.* 93. Hippol. *in l. penult à num.* 67 *ff. de quæſt. & in pract §.* 2. *à n.* 3. Tiraq. *de conſtit p.* 3. *limit.* 7. *à n.* 24. *& de retract. tit.* 1. *§.* 2. *gloſſ* 18. *à n.* 51. Couar. *in cap. quamuis pactum, p.* 2. *§.* 3. *n.* 2. *verſ. tertiò,* Surd. *de aliment. tit.* 9. *q.* 11. *n.* 8. *cum ſeqq. & deciſ.* 88 *n.* 10. Pichard. *ad §. ſi quis alium. n.* 12. *Inſtit de inutilib. ſtipul.* Franc. Leo *in theſauro fori Eccleſ. p.* 2. *c.* 16. *n.* 70. Anton Monach. *Bononien. deciſ.* 27. *n.* 4. *& deciſ.* 18. *n.* 56. Mar. Ant. *var. reſol. lib* 1. *reſol.* 72. *n.* 6. Card. Tuſch. *pract. concl. tom.* 1. *lit. A concl.* 76. Ego ipſe *in tract. de Axiom. iuris vſufreq. Axiom* 4. vbi plura colligo notabilia, Rot. *deciſ* 97. *n.* 2. apud Farin. *p.* 2. *recent.* 1

a Diſpoſitio igitur concedens aliquid principale, cenſetur etiam concedere id, quod acceſſoriè venit ad illud principale, *cap. ad prudentiam, §. ſi verò, de offic. deleg.* vbi notant Doctores quòd delegata cauſa principali cenſentur etiam delegata omnia neceſſaria ad cauſam, quem text. ad id notauit Alberic. *ad l. cùm principalis, ff. de reg. iuris,* & aduertit Euerard. *in loco à conceſſione antecedentis ad conceſſionem conſequentis,* poſt *n.* 2. Aym. *de antiq tempor. p.* 4. *in princ. n.* 67. vbi propterea ſubdit quòd conſuetudo, ſeu præſcriptio etiam quòd ſit ſtricti iuris, & de ſui natura non extendenda, extenditur tamen ad acceſſoria, & præſcribens fundum cenſetur etiam præſcribere ſeruitutem fundo competentem. Hinc etiam conceſſa ſepultura cenſetur con- 3
ceſſa celebratio pro defunctis. Federic. de Senis *conſ.* 186. *in princ.* & delatio mortui proceſſionaliter. Oldrad. *conſ.* 225. *n.* 14. *in fin. verſ. vltimò videtur.* Cardin. Tuſch. *d. lit. A, concl.* 77. *n.* 9. *&* 10.

4 Hinc etiam quando acceſſorium venit in neceſſariam conſequentiam principalis, conceſſo principali, cenſetur conceſſum acceſſorium, & alia ſine quibus ſtare non poteſt, *l.* 2. *ff de iuriſd. omn. iud.* Feder. de Senis *conſ.* 163. *in princ. verſ. in contrarium, & conſ.* 176. *in princ.* Aym. *d. p.* 4. *in princ. num.* 64. *cum ſeqq.* Villag. *in tract. de extenſione legum, rubr. de extenſ. legis correctoria, num.* 37. *in* 9. *fallent.* Card. Tuſch. *d. lit. A, concl.* 77. *num.* 1.

5 Amplia primò hanc regulam vt procedat etiam in

pœna

Digitized by Google

pœnalibus, correctoriis, & exorbitantibus, vt per
Aym.*d. p.* 4.§. *Videamus modò, n.* 36. Nicol.Euerard.*in
loco à ratione legis larga, num.* 35. Villagut. *d. rubr. de
extenſ. legis correctoria, & pœnalis ſimul, n.* 266. *cum
ſequenti.*

6 Amplia ſecundò vt procedat etiamſi acceſſorium ſit
dignius quàm principale, Roman. *conſ.* 330. *Circa
primum, n.* 13.*in fin.vbi Apoſtil.in verbo dignius*, Card.
Tuſch.*d.concl.*76.*n.*26.D. Barboſ.*in l.cum prætor,* §.*fin.
n.*21. *ff.de iudic.* Et ideo ea, quæ habent diuerſam na-
turam ſi annectantur acceſſoriè alteri rei diuerſæ, tunc
res annexa antequam acceſſoria perdit ſuam naturam,
& recipit naturam principalis, cui ſit annexio, Ro-
7 man. *d. conſ.* 330. *num.* 14. putà ſi Parochialis Eccleſia
vniatur acceſſoriè beneficio ſimplici, omnimodam
naturam, & conditionem beneficij ſimplicis aſſu-
mit, ex Nauar. *conſ.* 10. *num.* 3. *de maiorit. & obed.
in nouis*, Azor. *inſtit. moral. part.* 2. *lib.* 6. *cap.* 28.
q. 20. *in fin.* Nicol. Garc. *de benefic. part.* 11. *cap.* 5.
num. 195.

8 Limita primò vbi militat diuerſa ratio, & in ſepa-
ratis, Alexand.*conſ.*4. *Circa primum, n.*5.*lib.*1.Thom.
de Thomaſ.*in floribus legum, reg.*8. *in declar.* Brunor. à
Sole *in locis commun. verbo acceſſorium*, Card. Tuſch.
*lit. A, concl.*76.*n.*29. *& concl.*79.*n.*4. Franc. Molin. *de
ritu nupt.lib.*1. *comp.*12. *num.*22. Vt quia in principali
tractatur de damno, & in acceſſorio de lucro, Crauet.
*in quaſt. de indemnit.mul.n.*47. Menoch.*conſ.*58.*in fin.
verſ.ita etiam non refragetur*, Card. Tuſch.*d. concl.*76.
num. 24.

9 Limita ſecundò in actibus denotantibus translatio-
nem dominij, quando omnino non cohæret princi-
pali, ſed ab eo eſt diuiſibile, Oldrad. *conſ.* 121. *n.*9.
verſ. quartò in actibus, Card. Tuſch. *d.lit.A, concl.*79.
n. 2. vbi *n.* 3. ſubdit idem eſſe in adiacentiis ad ipſum
principale, quia non cenſentur tranſlatæ, niſi de il-
lis ſit dictum, & citat *l. ſi quoniam, C. de bonis va-
cant.* Oldrad. *conſ.* 121. *num.* 11. *verſ. ſextò videtur
expreſſum.*

10 Limita tertiò quando illud quod dicitur acceſſo-
rium, eſt arduum, & non fuit veriſimiliter cogitatum
à concedente, quia tunc acceſſoria non cenſentur con-
ceſſa conceſſo principali Feder. de Senis *conſ.*191.*n.*3.
verſ. ſi opponatur, quem refert Card. Tuſch. *d. lit, A,
concl.*79.*n.*3.

11 Verùm quia obſtant contra hanc reg. plura iura,
quæ in contrarium ſolent per Doctores adduci, ideo
pro eorum ſolutione, & totius materiæ cognitione
præmittendum eſt primò quod licèt principale tam
apud bonos Auctores quàm in iure noſtro multiplici-
ter accipiatur, vt per Bart. *in l. ambitioſa, n.*19. *ff. de
decret. ab ordin. facien.* Tiraq. *de iure primog. q.*12. *in
princ.* tamen & in hac materia dicitur principale illud
quod per ſe ſtat, & in propria virtute ſubſiſtit; ac-
ceſſorium verò multipliciter quoque accipitur, vt
per Bald.& Præpoſ.*in cap.dilectus, in princ. de appellat.*
Anchar.*in præſenti, n.*1.Mant.*d.dialog.*93.*verſ. longum*;
ſed in hac materia nihil aliud eſt quam id, quod pen-
der à principali, & per ſe non ſubſiſtit, ſed alteri in-
eſt, & accedit, ſicut apud Philoſophos accidens ad-
hæret ſubiecto, colliguntur hæc ex *cap. ſuper gratia,*
12 *de offic. deleg. hoc lib.* Hoc autem acceſſorium quatuor
modis poteſt accipi; Primo modo dicitur id, quod ita
rei prodeſt, vt ſine eo res vel nulla, vel inutilis redda-
tur, *d.cap. ſi ſuper gratia. text.in l.cum fundus* 21.*ff. de
fund.inſtrum.* ibi, *paucis exceptis*, quaſi dicat exceptis
paucis ſine quibus fundus maneret inutilis, quæ cùm
acceſſoriæ ſint, fundo legato cedunt. Secundo modo
dicitur acceſſorium id, quod alicui rei ineſt, itavt ſit
portio, vel pars illius text. opt. *in l. etſi non ſunt* 21. §.
præueniamus, ff. de auro & arg.leg.d. l.cum fundus, ibi,
& quæcunque infixa, &c. l.in rem. 24.§.1.*&* 2.*ff. de rei
vendic.* Tertio modo dicitur acceſſorium, quod vel ex
natura rei, vel legis diſpoſitione, aut mente partium
ita aliquid concomitatur, vt ſemper illud ſequatur, *l.
hæres meus* 98.§. *pen.l.liberorum* 50. §. *chartis ad fin.ff.
de legat.* 3. Quarto tandem modo dicitur acceſſorium
id, quod pendet ex aliqua re immediatè tanquam ef-
fectus à cauſa, talis enim effectus ſuæ cauſæ ineſſe
videtur, ſecus ſi non immediatè dependeat, text. ſic
intelligendus *in l. verum* 40. *ff. de furtis.* Intellige
autem per naturam in hac reg. ſumi vim, conditio-
nem, & qualitatem rei, vt notat Briſſon. *verbo
natura.*

Secundò præmittendum eſt acceſſorium dupliciter 13
poſſe in quacunque diſpoſitione interuenire, vel tan-
quam tale verè & propriè, ſcilicet aliquo ex modis,
de quibus præludio præcedenti, vel non tanquam tale,
id eſt, quod licèt vt acceſſorium conſtitui videatur, &
illius figuram habeat, verè tamen, & propriè eſt prin-
cipale, & per ſe ſubſiſtit in ſua propria virtute, prout
in ſpecie *cap. debitores, de iniur.* vbi iuramentum de
ſoluendis vſuris accedens illarum promiſſioni non vt
acceſſorium, ſed vt principale iudicatur, vt infrà
oſtenditur, iuxta quem etiam ſenſum accipienda eſt *l.
ex placito, C. de rerum permut.* vbi ſimiliter ſtipulatio
per ſe ſubſiſtit, licèt figuram acceſſorij habere videa-
tur. Inter vtrumque acceſſorij genus illa eſt differen-
tia, quod prius ſui principalis naturam & conditio-
nem ſequi debet, cùm per ſe non poſſit ſubſiſtere,
iuuat illud Philoſophicum axioma: *Propter quod vnum-
quodque tale, & illud magis, auth.multo magis, C. de
ſacroſ. Eccleſ.Clem.* 1.*in princ.de reliq.& ven.Sanctor* po-
ſterius autem non ita, cùm tanquam principale conſi-
deretur, ac per conſequens propria virtute nitatur,
iuxta ſupradicta.

Tertiò, & vltimò præmittendum eſt quòd licèt 14
maximè congruum, & conueniens ſit vt acceſſorium
principalis naturam ſequatur, ſecus tamen è conuer-
ſo, quia non conuenit principali regulari ſecundùm
naturam acceſſorij; quod cùm ſit accidens, poteſt ad-
eſſe, & abeſſe ſine principalis corruptione. Hinc fit
quòd quemadmodum ex acceſſorio legitimo princi-
pale vitioſum non ſuſtinetur, *l. ex pupillari* 44.vbi Iaſ.
ff. de vulgari, ſic per contrarium nec ex acceſſorio vi-
tioſo principale legitimum vitiatur, *l. fundi* 8.*ff. qui-
bus modis vſufreq.amit.* quicquid *gloſ.vlt.*ibi rationem
Iuriſconſulti non percipiat. Fit item quòd remiſſio 15
pignore non cenſetur remiſſum debitum principale,
iuxta *l.* 2.*ff.de pactis, l.ſeruo* 25. *C.de pignor.*ſequuntur
citati à Neguſant, *de pignorib. p.*6. *memb.* 3. *à n.*9. Co-
nan.*lib.*4.*comment.c.*13. cuius rei ratio patet ex ſupra-
dictis, cùm enim pignus ſit acceſſio inducta ad ſecu-
ritatem debiti principalis, *l. in omnibus* 43. *ff.de ſolut.*
rectè fit, quòd eo remiſſo, vel extincto, non remitta-
tur, vel extinguatur debitum principale. Non obſtat 16
text.*in l.* 2.*ff.de pactis*, cum aliis, quibus habetur quòd
ſi creditor reddat debitori inſtrumentum debiti, vi-
detur debitum remiſiſſe, quia reſpondent diuerſam
eſſe rationem in vno ac in alio caſu, nam in inſtru-
mento debiti ipſum debitum continetur, & ideo eius
traditio remiſſionem præſeferre videtur, iuxt *l.* 1. *C.
de donat.* vbi traditio inſtrumenti, traditionem im-
portat eius, quod in inſtrumento continetur, latè
Gom.*l.*45. *Tauri, n.*59.at verò pignus non ipſum de-
bitum, ſed tantùm debiti acceſſionem continet, ſi-
cut & fideiuſſio, iuxta *d.l.in omnibus*, ac proinde red-
dito pignore debitum non cenſetur remiſſum ſicut
nec liberato fideiuſſore, *l. fideiuſſoris* 34. *ff. de pactis*,
facit quod in dubio donatio non præſumitur vbi
alia

Digitized by Google

alia interpretatio commodè fieri poteſt, *l.cùm de indebito, ff. de probat.* conſtat autem pignoris redditionem poſſe debitori vtilitatem afferre, ſcilicet vſum ipſius pignoris, ea redditione autem chirographi nulla vtilitas poteſt debitori reſultare, & ita fit ex remiſſione pignoris debitum principale non cenſeri remiſſum, iuxta *d.l.5.* quia non congruit vt principale ſequatur naturam acceſſorij, iuxta ſupradicta.

17 Ex quibus patet vera ad noſtram reg. intelligentia vt procedat in quocunque acceſſorio, quandiu tale verè & propriè permanet, non autem in eo, quod licet illius figuram habère videatur, verè tamen non eſt; inſuper noſtra regula non procedit è conuerſo, non enim conuenit principale ſecundùm naturam acceſſorij regulari, qui intellectus quoad omnia membra euidenter deducitur ex præmiſſis, & ita in effectu hanc regulam interpretantur plures ex Doctoribus in principio citati.

18 Non obſtat *l.2. C.de luit. pignor.* dum probat ſublata actione perſonali, & ita extincto debito principali pignus ſtare poſſe, cùm illud ad prædictum debitum ſit acceſſorium, iuxta *l. in omnibus 43. ff. de ſolution.* ac per conſequens illius naturam ſequi debebat, iuxta regulam *in præſenti.* Omiſſis namque pluribus, quæ ad ius intellectum cumulant Alex. *in l.debitor, n.59. ff.ad Trebel.* Fab. *in d l.cùm principalis, in fine,* Tiraq. *de retractu, tit.2.§.1.gloſ.2.n.41.* Sarmient. *lib.2.ſelect.c.9.* Paſil. *in l. 3. n.34. cum ſeqq. C. de fideicomm.* Balb. *de præſcript.4. part. quarta, q.3.* quorum nonnulli illum text. exemplificant cum *gloſſ. fin. ibi verſ. in dic,* quando videlicet actio perſonalis extinguitur præſcriptione 30. annorum, tunc enim adhuc durat hypothecaria per decem annos ſequentes, quia ſcilicet non minus quàm 40. annis illa extinguitur, iuxta *l. cùm notiſſimi, §. 1. C. de præſcript.30.* quod quidem exemplum licèt in ſe veriſſimum ſit, quippe quod expreſsè probatur ibi, nihilominus dicendum videtur text. *in d. l.2.* non potuiſſe habere reſpectum ad conſtitutionem *d.l.cùm notiſſimi,* quia ille text. *in d.l.2.* fuit conditus à Gordiano Imper. qui regnauit anno Dom. circiter 240. at verò hic text. *in d. l.cùm notiſſimi,* fuit conditus à Iuſtino, Arcadio, & aliis Imper. qui regnauerunt multò poſt, ſcilicet poſt annum Domini circiter 400. vt notat gloſſ. *in l. qui occiderit 39. ff. ad leg. Aquil.* Reſpondetur igitur iuxta ea, quæ tradunt gloſſ. & Bart. *in l.debitor, ff. ad Trebell.* & *in l. fideiuſſor, in princ. ff. de fideiuſſ.* Alex. *conſ.47.n.5.lib.3.* Imperatorem *in d. l.2.* habuiſſe reſpectum *ad l.1.eod. & ad l.1. & 2.infr.tit.proximo. ſi vnus ex pluribus hæredibus,* &c. quibus iuribus probatur quòd ſi debitor hypothecarius decedat duobus hæredibus relictis; & vnus ex iis debitum pro ſua parte ſoluat, liberatur ab obligatione perſonali, qua tenebatur creditori, cùm illa inter hæredes debitoris pro portionibus hæreditariis ſit diuerſa, *l.1. C. ſi certum pet.* & tamen vinculum pignoris, quod erat obligatum creditori, adhuc durat etiam pro parte illius hæredis ſoluentis, quia ſcilicet pignus indiuiduum permanet vſque ad totam debiti ſolutionem, iuxta text. *in l.in executione, §. pen. ff. de verbor. oblig.* & ideo meritò inquit text. *in d.l.2.* actione perſonali ſemota pro parte alicuius hæredis ſoluentis adhuc durare vincula pignoris, quia videlicet eſt indiuiduum, neque ſoluitur niſi toto debito ſoluto, iuxta *d.l.1.C.de luit. pignor.*

19 Nec etiam obſtat *auth.ex cauſa, §.cætera, C.de liber. præter.* dum probat quòd ſi teſtamentum ea cauſa præteritionis, vel exhæredationis filij irritum fiat, non proinde inualida erunt legata, fideicommiſſa, libertates, tutorum dationes, & cætera teſtamenti capitula, reſpondetur enim ideo prædicta deberi à venientibus ab inteſtato, quia ab ipſa lege grauati cenſentur, ſequuta in hoc præſumptam patris voluntatem, idque ex noua Imperatoris deciſione, qui irrito teſtamento voluit vt legata deberentur, cuius conſtitutionis ea potuit eſſe ratio, nam cùm filius præteritus, vel exhæredatus ſolùm agat ad impugnandam hæredis ſcripti inſtitutionem in eo, quod ſibi præiudicium, & iniuriam inferebat, & ita ſolùm intendat reponi in eum ſtatum, quem ſemota tali præteritione, vel exhæredatione habuiſſet, meritò teſtamentum fit irritum quoad inſtitutionem in eo, quod ſibi nocet, non autem quoad legata, libertates, & cætera teſtamenti capitula, propter quæ nec damnum, nec iniuriam patitur cùm parens relicta debita portione poſſet de cæteris bonis ad libitum diſponere, & ita limitata cauſa limitatum producet effectum, *l.in agris 16. ff de acquir.rerum domin.*

Nec denique obſtat *cap. debitores, de iureiur.* dum 20 probat vſurarum promiſſionem nullius eſſe momenti, & iuramentum de illis ſoluendis obligare ipſum iurantem ad illarum ſolutionem, quia omiſſa reſponſione quòd hæc reg. non procedat in iuramentis acceſſoriis, quia iuramenta valent, licèt non teneat principale propter diuerſam vtriuſque rationem, meliùs reſpondetur hanc reg. non habere locum in iis, quæ licet habeant figuram acceſſorij, verè tamen ſunt principalia, quippe quæ nulli accedunt principali, ſed per ſe ſubſiſtunt, vt docent Cyn. *in l.eos, n.3.C.de vſur.* Salicet. *in l.2.n.7.C.de luit.pign.* Dec. *in d.l.cùm principalis, n.10. & ſeq. ff.hoc tit.* vnde cùm in ſpecie *d. cap. debitores,* promiſſio vſurarum ſit nulla, & per conſequens nullum detur principale, cui poſſit accedere iuramentum, quippe quod & principale eſt, & per ſe ſubſiſtit, cùm in eius obſeruantia nullum detur peccatum, meritò in hac ſpecie ceſſat reg. *in præſenti,* vt poſt Fortun. quem refert, reſoluit Cou. *in cap.quamuis pactum. p.2.§.3.n.2.verſ. tertiò,* & iuxta hunc ſenſum procedit ſimiliter *l.ex placito, C.de rerum permut.* ſicut etiam *l.ſtipulatio 37.§.alteri, verſ. planè, ff.de verb.oblig.*

SVMMARIVM.

1 *Tacens conſentire videtur.*
2 *Legi, vel ſimili diſpoſitioni, in qua expreſſus conſenſus requiritur, non ſatisfit per illum, qui ex taciturnitate colligitur.*
3 *Iura plura referuntur in quibus ex ſola taciturnitate, niſi aliud addatur, non præſumitur conſenſus.*
4 *Regulam hanc non affirmatiuè, vt hic, ſed negatiuè eſſe concipiendam tenuerunt aliqui.*
5 *Tacens quod regulariter non conſentiat ſi agatur de amittendo rei propria dominio, tenuit* gloſſ.in cap. nónne, de præſumpt.
6 *Tacens quòd conſentire præſumatur in actibus, quos poterat contradicendo impedire, non ita in illis, qui eo inuito, & contradicente validè celebrantur, fuit communis DD. opinio.*
7 *Pignoris conſtitutio in re aliena abſque domini conſenſu non valet.*
8 *Venditio rei pignori obligatæ ſi fiat præſente creditore, & tacente, conſentire præſumitur in liberatione pignoris.*
9 *Præſens, & tacens quòd in fauorabilibus præſumatur conſentire, non ita in præiudicialibus, tenuit communis DD. opinio, quæ confutatur,* & n.10.
11 *Tacens ſi ignoret actum fieri, nunquam cenſebitur conſentire.*
12 *Conſenſus ferri non poteſt in illud, quod eſt omnino ignoratum.*

13 *Tacens præſumitur conſentire quando res hinc inde eſt æqualiter dubia, & legitima in contrarium non datur coniectura.*

14 *Tacens præſumitur conſentire in ſibi vtilibus, & in illis circa quæ dubium eſt an ſint vtilia, an præiudicialia.*

15 *Sciens, & præſens ſi tacet ipſa taciturnitate oſtendit proprium conſenſum, niſi legitima in contrarium detur coniectura, vel nutu, aut ſigno oſtendat contradictionem.*

16 *Declaratur text.* in l. 2. C. ſi res aliena.

17 *Declaratur* l. filiusfam. 8. §. inuitus, ff. de procurator.

18 *Declaratur* l. ſi filiusfam. 18. ff. ad Macedon.

19 *Declaratur* l. fideiuſſ. 26. §. pater, ff de pign.

20 *Declaratur text.* in l. qui vas 49. verſ. vetare, ff. de furt.

21 *Declaratur text.* in l. inuitum 4. ff. de ſeruitut.

REGVLA XLIII.

Qui tacet conſentire videtur.

1 DEſumitur ex *l. 2. §. voluntatem, ff. ſoluto matrim. l. qui tacet*, vbi Dec. & Cagnol. *ff. hoc tit. l. 2. C. de acquir. poſſeſſ. l. ſi ſine, C. ad Velleian. l. ſi hypothecas, C. de remiſſ. pignor. cap. nónne, de præſumpt.* cum ſimilibus citatis à gloſſ. *hic* tradunt gloſſ. *in l. quoniam*, vbi Bart. *ff. rem ratam hab.* gloſſ. *in l. filiusfam. §. inuitus. ff. de procuratoribus*, Gerard. *ſing.* 36. Corſet. *in ſing. taciturnitas*, Caballin. *milleloq.* 453. Anton. Scap. *de iure non ſcripto, lib. 5. c.* 101. Sebaſt. Medices *in tract. mors omnia ſoluit, p. 2. concl. 5. n. 21.* Ioſeph. Lud. *Peruſ. deciſ. 9. n. 21. cum ſequentibus*, Menoch. *de præſumpt. lib. 3. præſumpt. 9. n. 20.* Maſcard. *de probation. concl.* 1218. Aloyſ. Ricc. *in collect. deciſ p. 4. collect.* 1040. Mar. Anton. *var. reſol. lib. 1. reſol. 92. n. 6.* Ego ipſe *in tract. Axiom. iuris vſufreq. axiom. 217. n. 1.*

2 Verùm obſtat quòd vel conſenſus collectus ex taciturnitate eſt expreſſus, vel præſumitur, vt conſtat à ſufficienti partium enumeratione. Primum non dabis, qui legi, vel ſimili diſpoſitioni, in qua expreſſus conſenſus requiritur, non ſatisfit per illum, qui ex taciturnitate colligitur, vt videre licet in terminis *cap. ſtatutum 11. §. in nullo, de reſcript. lib. 6.* iuncta gloſſ. *verbo expreſſus in l. 3.* vbi gloſſ. *verbo probare, ff. de auctoris tutor. c. pen. de reiud. lib. 6.* & *ibi*, gloſſ. *verbo mandantibus.* Secundum ſi intelligas de conſenſu præſumptum videtur falſum, quia præſumptio fundatur in ſignis veroſimilibus, planè in dubio non eſt veroſimile quòd tacens in ſibi præiudicialibus conſentiat, arg. *l. cum de indebito 25. verſ. qui enim, ff. de probat. cap. ſuper hoc 5. de renunciat* Vnde eſt quòd Doctores communiter in ſibi nociuis regulam conſtituunt negatiuam, vt *infra* dicemus.

3 Ruſus obſtant plura iura citata à *gloſſ. vlt. in d. cap. nónne*, in quibus ex ſola taciturnitate, niſi aliud addatur, non præſumitur conſenſus, *l. 3. C. ſi res aliena, l. filiusfam. 8. in fine princip. ff. de procurator. l. ſi filiusfam. abſente 18. ff. ad Macedon. Clem. 1.* vbi *gloſſ. vlt. de procurator. l. fideiuſſ. 26. §. pater, ff. de pignoribus, l. qui vas 49. verſ. vetare. ff. de furtis, l. in eo 45. verſ. inuitum, ff. de ritu nupt. l. inuitum 4. de ſeruitut. vrban. præd.* cum aliis citatis à gloſſ. *hic*, & *in d. l. qui tacet.*

4 Propter quorum aliqua nonnulli mole difficultatum ſuccumbentes opinantur regulam circa conſenſum ex taciturnitate collectum non affirmatiuè, vt *hic*, ſed negatiuè concipiendam eſſe, ita ex aliis refert Abb. *in dicto cap. nónne, num. 1. verſ. & ſic*, Cyn. *in l. inuitus, num. 7. C. de procurator. & in l. ſi ſine, C. ad Velleian.* Socin. *reg.* 488. Sed loquuntur contra hanc regulam vbi expreſsè illa ponitur affirmatiuè.

Idcircò *gloſſ. vlt. in dicto cap. nónne*, Intelligit quòd ſi agatur de amittendo rei propriæ dominio, tacens regulariter non conſentiat, quaſi in tacente tunc ſolùm præſumatur conſenſus quando rei ſuæ dominium non amittit; ratio eſt, quia in dubio nemo præſumendus eſt ita ſupinus, vt res ſuas, quarum dominium multis fortaſſè laboribus comparauit, velit profundere, *d. l. cùm de indebito, verſ. qui enim, in cap. ſuper hoc.* Sed confunditur per text. *in l. ſi ſeruus communis 39. ad fin. ff. de donation. inter virum*, vbi ex præſentia, & taciturnitate inducitur donatio pro parte dominij, quod dominus habet in ſeruo, & per text. *in cap. ſi ſeruus ſciente 54. diſtinct.* vbi agitur inter extraneos de dominio ſerui amittendo, & tamen tacens habetur pro conſentiente. 5

Quamobrem exploſo primo intellectu dictæ *gloſſ. vlt. in dicto cap. nónne, eadem gloſſ. in verſ. vel melius*, Abb. *dicto loco*, & alij ſtatim citandi, qui rem altiùs tetigiſſe putarunt, diſtinguunt inter actus, quos tacens poterat contradicendo impedire, & inter illos, qui eo inuito, & contradicente validè celebrantur, vt in prioribus tacens conſentire præſumatur, iuxta hanc regulam, & ita procedat *dicta, l. 2. §. voluntatem, ff. ſoluto matrim. dict. cap. ſi ſeruus, c. 2. de iis, quæ fiunt à Prælat.* cum ſimilibus. Non ſic dicendum in poſterioribus v. g. in venditione, & legato rei alienæ, quorum vtrumque de re aliena validè fieri potuit, *l. rem alienam 28. ff. de contrah. empt. §. non ſolùm Inſtit. de legat.* & iis, ac ſimilibus rectè procedere aiunt *l. ſicut 8. §. non videtur, in princip. ff. quibus modis pignus, l. Caius 39 ff. de pignorat. act.* Ratio differentiæ eſt, quia priores, vt ſupponimus, omnino pendent à conſenſu tacentis, ita vt liberum foret, ac facillimum contradicendo impedire, vnde ſi tacet imputet ſibi ſi præſumatur conſentire. Iuuat maximè naturalis hominum propenſio ad contradicendum illis, quæ fieri nolunt, quando negotium ab ipſorum libero pendet arbitrio, vt experientia docet, quæ ratio prorſus ceſſat in poſteriori, qui inuito, & contradicente, & tacente fieri poſſunt, & quos, licèt maximè vellet non poterat contradicendo impedire, vt ſuppoſuimus, ita obſeruant, & diſtinguunt ſic intelligentes hanc regulam cum concordantiis *ſuprà* citatis *dicta gloſſ.* Abb. *n. 1.* Felin. *n. 11.* & communis *in dicto cap. nónne, gloſ. 3. in c. 1. 27. diſt. gl. vlt. poſt med. in dicta, l. Caius, gl. verbo non probatur, in verſ. item in eo, qui impedire non poteſt, in dicta, l. filiusfam. 8. §. inuitum*, Bart. *in l. quæ dotis, n. 2x.* vbi Iaſ. *n. 76. ff. ſoluto matrim.* communis ex Iaſ. *n. 7. in l. ſi fundum per fideicommiſſum in princip ff. de legat. 1.* Tiraq *de retractu, tit. 1. §. 1. gl. 9. n. 149.* omnes vt per Menoch. *conſ. 110. n. 10.* Sord. *deciſ. 194. n. 13. & deciſ. 302. n. 2.* Couar. *pract. c. 1. n. 5. verſ. tertiò*, Gam. *Luſit. deciſ. 215. n. 6.* communis, vt per D. Barboſ. *in dicta, l. quæ dotis, num. 152. ff. ſolut. matrim.* Stephan. Gratian. *diſcept. forenſ. c. 58. num. 21. & cap. 68. num. 16.* Cald. Pereira *de empt. cap. 33. num. 51.* 6

Verùm ſi exactè rem conſideremus, adhuc communis non omni ex parte ſatisfacit, & plures contra ſe patitur inſtantias, eſto prima, etenim pignoris conſtitutio eſt de illis actibus, quos dominus præſens poterat contradicendo impedire; patet quia in re aliena abſque domini conſenſu non valet pignoris conſtitutio, *l. aliena res 20 ff. de pignorat. act. l. quæ prædium, C. ſi aliena res pignori, l. ſi ſine 5. in princ. C. ad Velleian.* Negnzan. *de pignor. 2. p. membr. 3. num. 4.* & tamen licet dominus præſens ſit, ac taceat, non præſumitur conſentire, niſi aliud addatur, de quo *in l. 2.* 7

C. ſi

C. ſi aliena res pignori, ibi, *in fraudem creditoris ignorantis diſſimulaſti*, *d. l. ſi ſine*, *verſ. quod ſi patientiam.*

8 Altera ſit inſtantia. Venditio rei pignori obligatæ, ſicut & venditio rei alienæ, eſt actus, qui à creditore, vel à domino prohiberi non poteſt, *d. l. rem alienam.* 28. & tamen ſi venditio fiat præſente creditore, & tacente, conſentire præſumitur in liberatione pignoris, cùm ius pignoris remiſiſſe cenſeatur, *l. 2. C. de remiſſ. pig. l. ſi debitor 4. §. 1. ff. quibus modis pignus*, Bart. qui rationem reddit, *in l. qui Romæ, §. duo fratres n. 5. ad fin. ff. de verb. oblig.* D. Barboſ. *in d. l. quæ dotis, num.* 151. agnoſcimus enim circumſtantiam illam quòd tacens poſſit actum contradicendo impedire, vel non poſſit, alicuius eſſe conſiderationis, non tamen ſufficere, vt tacens conſentire, vel diſſentire præſumatur.

9 Quare Doctores magis communiter vulgò diſtinguunt vt in fauorabilibus præſens, & tacens præſumatur conſentire, atque ita procedat hæc regula cum concordantiis, *l. qui patitur 18. ff. mandati, l. ſi abſentis 4. C. ſi certum pet.* Bart. *n.* 21 *ad fin. in d. l. quæ dotis*, & *ibi*, Iaſ. *n.* 70. Abb. *in c. non iniuſtè, n. 7. de procurat.* gloſſ. magna *in fine in l. illud 17. C. de ſacroſanct. Eccleſ.* quam ſic intellexit communis, vt per Cou. *in rub. de teſtam p. 3. n. 13 verb. verum*, Mench. *illuſtr. c. 62. à n. 8.* Molin. *de primogen. lib. 4. c. 2. n. 76.* Clar. *§. donatio, q. 14. n. 5.* Cuſt. *in l. ſi ex cautione fallent. 4. n. 2.* Menoch. *de præſumpt. lib. 3. præſumpt. 42. n. 11. & n. 24. & lib. 6. præſ. 99. n. 11.* Maſcard. *de probation. concl.* 1158. *num.* 25. D. Barboſ. *in l. quæ dotis*, *num.* 153. & 164 *ff. ſoluto matrim.* Sanch. *de matrim. lib. 1. diſput. 5. num. 5.* Card. Tuſch. *pract. concl. tom. 8. lit. T. concl. 2.* Ego ipſe *d. Axiom.* 217. *num.* 2. In præiudicialibus verò non pro conſentiente, ſed pro diſſentiente regulariter habeatur, ita gloſſ. *in tertio intellectu in reg. 43 qui tacet*, *infrà hoc tit. gloſſ. 2. in cap. ſicut 21. de elect. hoc lib.* communis vt per Couar. *pract. cap. 15. num. 5. verſ. quinto deinde*, Felin. *in d. c. nónne, num. 1.* Philip. *de fictionib. part. 4. cap. 3.* Caſtr. *lib. 1. de iuſta heret. punit. c. 4.* Menoch. *dicta præſumpt. 99. n. 53.* Fachin. *controuerſ. lib 8 cap. 64.* Surd. *deciſ. 302. num. 3. & conſ. 349. num. 4.* Cald. Pereira *de reſolut. emphyt. cap. 11. num. 21. & de empt. cap. 33. num. 81. & ſeq.* D Barboſ. *in l. 2. §. vlt. à num. 6. ff. ſoluto matrim.* Stephan. Gratian. *diſcept. forenſ. cap. 38. num. 20. & cap. 68. num. 16.* Sanch. *d. diſput. 5. num. 5.* Benedict. Ægid. *in repet. l. ex hoc iure*, *ff. de iuſtit. & iure*, *tom. 1. c. 9. num. 81.* Card. Tuſch. *d. lit. T, concl. 2. per tot.* Ego ipſe *d. Axiom.* 217. *n.* 3. per text. quem ſic intelligunt *in l. filiusfam. 8. §. inuitus, ff. de procurat. l. qui vas 49. verſ. vetare*, *ff. de furtis*, *l. in eo 45. verſ. inuitum, ff. de ritu nupt. l. inuitum 4. ff de ſeruit. vrbanor.* & argumento à ſpeciali per text. *in d. c. ſi ſeruus*, *d. c. 2. de iis, quæ fiunt à Prælat. Clem. ſæpe, ad fin.* ibi, *non contradicentibus*, *de verborum ſignificat. l. 4. §. vlt. ff. de fideiuſſor. tutor. l. 1. §. 2. verſ. cæterum, ff. de exercitor.* in quibus Felin. *in d. cap. nónne, num. 7.* & Iaſ. *d. loco*, *num.* 80. conſtituunt ſpeciale eſſe vt in præiudicialibus tacens præſumatur conſentire, quaſi regula in eiſdem in contrarium ſit ſtatuenda.

10 Sed hæc vulgaris opinio quamvis magis communiter recepta, improbabilior eſt, & confutatur primò ex text. *in d. cap. nónne*, *de præſumpt.* vbi D. Gregorius regulam ſtatuit affirmatiuam, ibi, *tacendo conſenſit*, nempe diſtinguit inter fauorabile, & præiudiciale, quinimo ſi ad originale recurratur, ſaltem ad nefandam, & impiam Phariſæorum intentionem ſecundùm ſenſum literalem, deprehenderetur agi, *ibidem*, de præiudicialibus. Deinde Bonifacius in hac noſtra reg. indiſtinctè affirmat tacentem videri conſentire, planè ſi regula in ſolis vtilibus verificaretur, facillimum foret illud exprimere, quinimo cùm experientia doceat longè frequentiùs contingere præiudicialia quàm vtilia, oportebat potius regulam negatiuam concipere in præiudicialibus, quia frequentiora, arg. *l. iura 3. & l. nam ad ea 5. cum multis ibidem*, *ff. de legib. gloſſ. verbo placere*, *poſt princ. in cap. literas 4. de deſponſ. impub.* D. Thom. *2. 2. q. 120. art. 1.* Igitur, &c. Deinde confutatur ex pleriſque iuribus in quibus agitur de materia præiudiciali, & tamen tacens præſumitur conſentire, bonus text. *in d. l. 4. §. vltim. d. cap. ſi ſeruus*, *d. cap. 2.* cum aliis citatis à gloſſ. *verbo non probatur in d. §. inuitum.*

11 Idcircò vt Pontificum, & Iuriſconſultorum regulam tueamur retenta ſermonis proprietate abſque eo quòd ſuppleamus, vel reſtringamus, ſciendum eſt primò quòd ſi tacens ignoret actum fieri, nunquam cenſebitur conſentire. Ratio eſt, quia conſenſus ferri non 12
poteſt in illud, quod eſt omninò ignoratum, nec dicitur volitum niſi illud, quod vel aliquo modo ſcimus, vel ſcire tenemur, *l. nihil. 117. in fine, ff. hoc tit.* notant Doctores *in l. reg. 9. ff. de iuris, & facti ignor. & in c. turbatur, §. notandum 1. q. 4.* D. Thom. *1. 2. q. 76. art. 2. ad 2.* Caſtro *lib. 2. de leg. pœnali*, *c. 14.* Cou. *in reg. poſſeſſ. p. 2. §. 7. n. 7.* Card. Tuſch. *tom. 2. lit. C, concl. 754.* magis in ſpecie *l. in eo 45. §. deinde*, *ff. de ritu nupt.* ibi, *nec ſi ab ignorante diuerterit.*

13 Secundò ſciendum eſt in dubio ſiue agatur de amittendo rei dominio, ſiue non, ſiue de vtilibus, aut præiudicialibus, & tandem ſiue actus validitas poſſit impediri per contradictionem, ſiue non, illum qui tacet præſumi conſentire præſumptione de qua *infrà n. 15.* dummodo tamen res hinc inde ſit æqualiter dubia, & legitima in contrarium non detur coniectura, conſtat ex text. *in d. c. nónne*, ſecundùm communem literam, ibi, *tacendo conſenſit*, & ex text. *in præſenti*, ſi conſideremus vtrobique ſolam taciturnitatem expendi, vt in dubio conſenſus ex illa præſumatur, *l. 2. §. voluntatem*, ibi, *Niſi euidenter contradicat videri conſentire*, *ff. ſoluto matrim. c. 2.* ibi, *ſciente*, *de his*, *quæ fiunt à Præl.* vbi gloſ. 1. Doctores vtrobique nouiores, qui regulam agnoſcunt, quamvis diuerſos cogantur aſſignare intellectus, conſonat *d. c. ſi ſeruus*, cum ſimilibus *ſuprà* citatis. Iuuat ratio, etenim in dubio nulla proponitur coniectura impediens facultatem contradicendi, vt ſupponimus, & ideo facillimum foret vnicuique contradicendo oſtendere proprium diſſenſum, & voluntatem, cùm ergo ſit nobis omnibus natura inſitum contradicere illis, quæ fieri nolumus, niſi aliàs impediamur, ſit conſequens in dubio indiſtinctè præſumendum tacentem conſentiſſe propter naturalem in nobis ad contradicendum propenſionem: ſic aliàs in dubio dum aliud non conſtat, in nobis præſumuntur illa, ad quæ nos ducit naturalis propoſitio *l. iſti quidem*, *ff. de eo quod metus cauſa*, *c. 2. de præſumpt.* ſic in dubio nemo præſumitur velle ſuum patrimonium iactare, *c. quia veriſimile 10. eodem tit. l. cùm de indebito 25. ff. de probat. cap. ſuper 5. de renunciat.* Sic neque in iudicem ſuſpectum in dubio quis conſentire præſumitur, *Clement. paſtoralis*, *d. cæterum*, ibi, *hæc abhorret natura*, *de re iudic.*

14 Quibus primò conſequens eſt, & ſatis probabiliter hoc ipſum procedere in vtilibus reſpectu tacentis, *d. l. qui patitur*, *d. l. ſi abſens*, cum aliis, gloſſ. Bart. Iaſ. & nouiores citati *ſuprà n. 9.* quibus addantur Corraſ. *de iure ciuili, p. 3. c. 8.* Clar. *§. donatio, q. 14.* Menoch. *vſufreq. c. 23. num. 3. & illuſtr. cap. 64. num. 3.* & apud omnes in confeſſo eſt: Iuuat maximè naturalis hominum inclinatio, qua ſibi vtilia amplectuntur, *d. cap. quia veriſimile.*

Secundò conſequens eſt illum, qui tacet, etiam præſumi conſentire illis, circa quæ dubium eſt an

ſiue

Digitized by Google

ſint vtilia, an præiudicialia, *l. item quæritur* 14. *§. qui impleto, ff. locati, l. in adoptionibus* 5. *ff. de adoptionibus*, *l. ſi vt proponis, C. de nupt. c.* 1. *§. vlt. de deſponſat. impub. lib.* 6. cum iis, quæ Tiraquel. *de nobilit. c.* 6. *num.* 31. Sot. *in* 4. *diſt.* 27. *q.* 1. *art.* 3. Couar. *de ſponſalib. part.* 2. *c.* 4. *num.* 4 Anton. Gom. *tom.* 2. *variar. c.* 3. *num.* 16. Gam. *Luſit. deciſ.* 57. *num.* 4. Iuuat maximè *d. §. voluntatem*, vbi habetur familiam tacentem videri conſentire, niſi euidenter contradicat, planè quando dubium an res ſit vtilis, vel præiudicialis niſi aliud addatur, non proponitur euidens contradictio, vt patet. Igitur. &c. Tertiò conſequens eſt quòd licèt materia ſit merè præiudicialis, adhuc tacens præſumitur, dummodò in contrarium nulla detur fortior coniectura, *l.* 4. *§. vlt. ff. de fideiuſſorib. tutor.*

15 Tertiò ſciendum eſt illum, qui ſciens, & præſens tacet, ipſa taciturnitate oſtendere proprium conſenſum, niſi legitima in contrarium detur coniectura, arg. *cap. vlt.* 23. *q.* 3. cum *ſuprà* adductis; ratio eſt quia qui tacet cùm poſſet diſſentire ipſa taciturnitate, oſtendit ſe ſimul ſentire, vt *ſuprà* probauimus, idque ex veroſimili iuris præſumptione, quam ſatis ſignificat verbum, *videtur*, de quo *in d. reg. qui tacet*, quod ſanè vt plurimum ad præſumptionem refertur, *l. ſciendum* 30. vbi gl. *ff. de verb. oblig. cap. quod quis mandato*, *ſup. hoc eod. tit.* conſonat maximè *dicta l. qui patitur*, ibi, *intelligitur*, id eſt, preſumitur, gl. *verbo intelligitur*, id eſt, preſumitur, & *verbo intellige*, id eſt præſume, *in c. ex ſtudiis* 3. *de præſumpt.* & ideo data in contrarium legitima, fortiorique coniectura ceſſabit, arg. *c. litteras* 14. *c. licèt cauſam, de probat.* Vnde eſt quòd ſi nutu, vel alio ſigno oſtendat contradictionem, ceſſabit omnino præſumptio, quia nutu, vel geſtu contraria voluntas oſtenditur, *l. ſi tamen* 48. *§. ei qui. ff. de ædilit. edicto*, *l. Paulus reſpondit* 5. *in princ. ff. rem ratam haberi*, *l. reprehenda* 5. *in princ. C. de inſtitut. & ſubſtitut. gloſſ.* 1. *&* 2. *in cap.* 1. 74. *diſt.* poſt. Roman. quem citat Felin. *in d. cap. nonne, num.* 20. ex quibus colligitur conſenſum in propoſito non fictum, ſed præſumptum ex veroſimili iudicio collectum iudicandum eſſe, vt per Corraſ. *de iure Ciuili in methodo part.* 3. *c.* 7. D. Barboſ. *in l.* 2. *§. vlt. num.* 29. *ff. ſoluto matrimon.* ac proinde ex omnibus ſupradictis iam deprehenditur quòd in dubio præſens, & ſciens ſi taceat, regulariter, & indiſtinctè præſumitur conſentire, dummodo nullatenus contradicat, vel alia fortior coniectura non detur, quæ faciat præſumptionem euaneſcere.

16 Non obſtat *d. l.* 2. *C. ſi res aliena* dum probat mulierem non præſumi conſentire in hypotheca rei ſuæ, niſi quando ſciens hoc agi per fraudem diſſimulauit in præiudicium creditoris; ergo ceſſante fraude quamuis præſens, & tacens, non præſumitur conſentire, eo maximè cùm in manu ſua eſſet impedire hypothecam proteſtando res illas ſuas eſſe, non hypothecantis, ac ſubinde minimè conſentire, *l.* 1. *C. illo tit. l. aliena res* 20. *ff. de pignorat. act. l. fideiuſſor* 26. *§.* 1. *vbi gloſſ. verbo manifeſtum, ff. de pignorib.* & eſſe magis receptum ex Neguzant. & Curt. iun. quos refert, & ſequitur, fatetur D. Barboſ. *in d. l. quæ dotis*, *n.* 159. *in fin. ff. ſoluto matr.* Reſpondent enim Alex. *in d. l. quæ dotis*, *num.* 28. & Doctores communiter *ibid.* Ludou. Gom. *in §. item Seruiana, num.* 24 *Inſtit. de actionib.* Gam. *Luſit. deciſ.* 245. *n.* 3. & hoc verius. & receptius eſſe affirmat D. Barboſ. *vbi proximè n.* 162. quòd mulier de qua *ibi*, tacens, & præſens, ſi aliud non addatur, non præſumitur conſentire, quia in præiudicialibus (vt illi credunt) non procedit hæc noſtra regula, quia tamen *ibid.* per fraudem diſſimulauit, reputatur conſentire in hypotheca rei ſuæ, per text. *in l. ſi ſine* 5. *verſ. quod ſi patientiam, C. ad Velleian. l. mulier*, 11. *C. de diſtract. pignor.*

Verùm hæc ſolutio offendit generalia verba huius reg. & reſolutionem *ſuprà* poſitam, quæ indiſtinctè procedit tam in vtilibus, quàm in ſibi damnoſis, vt *ſuprà* reſoluimus. Idcircò cum Imp. *in d. l. ſine*, *verſ. quod ſi conſenſiſti, & verſ. ſequenti*, ſalua manebit noſtra reſolutio ſi diſtinguantur ſequentes caſus. Primus erit; Pignoris, vel hypothecæ conſtitutio in re vxoris abſque illius voluntate nulla eſt, *d. l. ſi ſine, in princip. d. l. aliena res*, cum *ſuprà* citatis. II. Si tacente & præſente muliere res ipſius pignori obligantur ex tacito mulieris conſenſu, mero iure ſuſtinetur obligatio, ſed auxilio Senatuſconſulti Velleiani vti poterit, *d. verſ. quod ſi conſenſiſti*, ſi intelligas de mulieris conſenſu expreſſo, vel præſumpto, ex text. *in præſenti, & l.* 4. *C. ad Velleian.* III. Si mulier tacens, vel aliter patientiam preſtans, vt maritus quaſi ſuas res pignori dediſſet, voluit decipere ignorantem creditorem, auxilio Velleiani minimè iuuabitur, *d. l. mulier, d. l. ſi ſine*, ibi, *decipere voluiſti mutuam pecuniam dantem. & ideo tibi non ſuccurretur, &c.* & in his terminis rectè procedit *d. l.* 2. ibi, *ſi non ſciens hoc agi in fraudem creditoris ignorantis diſſimulaſti.* Senſus ergo ille erit quòd licèt pignoris reſtitutio in re mulieris præſentis & tacentis conſiſtat ex præſumpto illius conſenſu, vt probat noſtra reg. iuuabitur tamen Velleiano, niſi hoc ſciens agi in fraudem creditoris ignorantis diſſimulauerit, vt ex iuribus modò citatis ſatis probabiliter deprehenditur, quidquid aliter intelligant, & limitent nouiores modò citati.

Nec obſtat *d. l. filiusfam.* 8. *§. inuitus*, quia quicquid reſpondere conentur plures, quos refert, & ſequitur D. Barb. *d. loco, n.* 159. *verſ. tertia limitatio*, diſtinguentes inter caſum in quo agitur de obliganda perſona preſentis & tacentis, & inter illum, quo agitur de iure reali, vt in primo præſens & tacens minimè præſumatur conſentire, & ita procedit *d. §. inuitus*, vbi agitur de iure perſonali, nempe de obliganda perſona procuratoris; in ſecundo autem ſub diſtinctione iterum reſoluendū arbitrantur, ſed nullam differentiæ rationem proponunt. & manifeſtè pugnant cum aliquo reſponſo eiuſdem Vlpian. *in l. ſi defunctus.* 15. *ad fin. princip.* ibi, *ſciente procuratore, & non contradicente, ff. illo tit.* Reſpondetur enim, (reiecto ſupradicto intellectu, & altero gl. *ibid. verbo non probatur*, quæ putat in eo caſu taciturnitatem conſenſui non æquiparari) faciliimè intelligi ſi ſeries expendatur, prædixerat enim Vlpianus procuratorem inuitum dari non ſolere, explicat deinde quando inuitus debeat cenſeri in hunc modum, vt non tantùm ille, qui contradicit, verùm & ille, qui conſenſiſſe non probatur, atque ita ſolus inuitus dicitur ille qui vel contradicit, vel non probatur conſenſiſſe, nec verè, nec præſumptiuè. planè cùm ille, qui preſens eſt & tacet, præſumptiuè conſentiat, vt ſatis oſtenſum eſt, & ea ſtante præſumptione probetur conſenſiſſe, ſit conſequens *ibid.* non contineri. nec pro inuito accipiendum, ac ſubinde nihil *ibid.* proponi contra eam, quam ſequimur, reſolutionem. 17

Nec item obſtat *d. l. ſi filiusfam.* 18. *ff. ad Macedon.* dum probat patrem præſentem ac tacentem non præſumi conſentire, niſi vlteriùs litteras in quibus agitur de eo obligando, recipiat abſque vlla proteſtatione contrariæ voluntatis. reſponderi námque poteſt ſatis nobiſcum conuenire, dum inquit, in dubio patrem recipientem filij litteras in quibus agitur de eo perſonaliter obligando ſi taceat videri conſentire, quamuis actus ſit tantopere nocinus, id quod ſatis deprehenditur ex verbis text ibi, *debet pater ſi actum improbat cõtinuò teſtationẽ imponere cõtraria voluntatis*, quaſi ſit sẽſus patrem in dubio tacentem & litteras filij recipientem obligari, quòd ſi non taceat, ſed contradicendo actum improbet, debet ſtatim proteſtari de contraria 18

voluntate, vnde *gloſſ. vlt. ibid.* rectè aduertit etiam in præiudicialibus eum, qui non improbat, approbari cenſeri. Quòd ſi vlteriùs aliquis vrgeat inibi non ſolùm præſentiam, & taciturnitatem, ſed inſimul cum facto tacentis in litterarum receptione conſenſum inducere, *Clem. 1. à te ſerente receptus, de procurat.* adhuc reſpondendum erit in prædictis iuribus factum recipientis cum taciturnitate inſimul concurrere, & ex illis inſimul à fortiori conſenſum præſumi, ſed huiuſmodi præſumptionem potiſſimum reſultare ex taciturnitate illius, qui cùm poſſet non contradicit, patet in audiente nuncium, & tacente, qui abſque vllo facto interueniente præſumitur conſentire, Bald. *in l. 1. col. 2. ff. mandati*, fatetur D. Barboſ. *in d. l. qua dotis, num. 1. 9.* propter eandem in vtroque caſu rationem, itaque ſi vltra taciturnitatem illius, qui non contradixit, concurrat aliquod ipſius factum conſenſui adæquatum, à fortiori præſumetur conſenſus, ſed ex eo non ſequitur præſentiam & taciturnitatem non ſufficere ſi aliud non impediat, arg. *d. l. filiusfam*, expenſæ vt *ſuprà*.

19 Nec item obſtat *d. l. fideiuſſ. 26. §. pater, ff. de pignorib.* quia quicquid reſpondere conatur gl. *ibi, verbo manifeſtum*, quam magis communiter receptam ex Neguzant. & Curt. iun. affirmat D. Barboſ. *vbi ſuprà, num. 159. propè fin.* propterea *ibid.* patientiam, & taciturnitatem filio præiudicare, quia agebatur de obliganda re propria filij, cuius validitatem ipſe contradicendo poterat impedire, proteſtando rem ſuam eſſe, non hypothecantis, cuius ſolutionem *ſuprà* impugnauimus, reſpondet Alexand. *in d. l. qua dotis, num. 27. in fin.* præſentiam filij, & taciturnitatem minimè ſufficere ad præſumendum conſenſum, niſi inſuper concurriſſet actus ſubſcriptionis, qui plus operatur, *l. ſicut 8. §. non videtur verſ. ſed ſi ſubſcripſerit ff. quibus modis pignus*, Bart. *in d. l. qua dotis, num. 23.* vbi Iaſ. *n. 94.* Tiraquel. *de retractu lig. §. 1. gloſſ. 9. à n. 142.* Sed adhuc non declarant quæ fuerint in cauſa cur *in d. §. pater*, ex ſola filij præſentia, & taciturnitate non præſumatur conſenſus in hypotheca rei propriæ. Idcirco omiſſis multis, quæ congerunt modò citati circa illius text. interdictum, probabilius dicendum videtur in dubio dum ex coniecturis aliud efficaciter non apparuerit, ſi quis præſens ſit, & taceat in hypotheca rei propriæ abſque proteſtatione præſumendum eſſe conſentire, ſicut in quacumque alia re, quamuis præiudiciali, vt *ſuprà* probauimus, quòd ſi vltra præſentiam & taciturnitatem tanquam principalis perſona ſubſcribat; tunc à fortiori id ipſum reſoluendum erit propter coniecturam ſubſcriptionis, quam fecit tanquam principalis perſona, vt ſtatim clariùs apparebit. Si verò vlteriùs replicetur, multò maiorem coniecturam ad conſenſum præſumendum dari in illo, qui præſens eſt, & tacet, & inſimul ſe vt teſtis ſubſcribit, quàm ſi ſola præſentia & taciturnitas detulit, quippe cùm vltra præſentiam & taciturnitatem concurrunt ſubſcriptio, cui Iureconſulti tantopere detulerunt circa conſenſum præſumendum, *d. §. pater*. Reſpondendum erit negando maiorem dari coniecturam quinimò nec æqualem, etenim qui cùm præſens ſit, ac tacens ſe vt teſtis ſubſcribit, ex tali ſubſcriptione ſignificat ſe non aliter conſentire quàm ſub ratione teſtis, ad illius officium exercendum, non autem tanquam principalis perſona, propria obligatio conſiſtat, ac ſubinde ex coniectura limitatæ ſubſcriptionis limitatus ſequitur effectus, arg. *l. in agris 16. in princ. ff. de acquir. rerum domin.* Contrà verò in illo, qui ſimpliciter & abſolutè præſens eſt ac tacet abſque vlla poteſtatione, vel qui ſe ſubſcribit abſque aliqua reſtrictione, vt in iuribus modò citatis, ex quibus deprehenditur rectè procedere reſponſum Iureconſulti *in l. Titia. 35. §. Lucia, ibi, quaſi teſtis adſint, ff. de legat. 2. l. Caius 39. ff. de pignor. act. l. ſi pater 6. C. de fideiuſſ.* Bart. & Doctores communiter vtrobique plures, vt per Tiraquel. *de retractu tit. 1. §. 1. gloſſ. 9. n. 142.* expendens illud vulgare, officium ſuum nemini debet eſſe damnoſum, *l. ſed & ſi quis 7. ff. quemadmod. teſtam.* Quòd ſi quis adhuc vrgeat acriter de text. *in cap. ex litteris 6. de tranſact. ibi, & teſtis inſcriptus fuerat, &c.* reiecto intellectu gloſſ. *ibid. verbo teſtis, & verbo inficeretur*, & Abb. *num. 5.* qui rem ſatis inuoluit, & aliorum, vt per Tiraq. *vbi proximè*, reſpondebitur *ibid.* propterea ſilentium imponi teſti, qui ſe tranſactioni inſcripſerat, quia ſubreptionem commiſit in impetratione, tacendo tranſactionem, cuius ſcientiam habebat, ex eo quòd eidem tanquam teſtis interfuerat, & inſuper, quia tempore impetrationis nondum habebat primam Tonſuram, vt text. habet, in ratione, quam reddit, non verò ex eo quòd teſtis ſubſcribendo qua talis ſuo iuri præiudicet contra iura modò citata.

Nec item obſtat text. *in l. qui vas 49. verſ. vetare, ff. de furtis*, reſpondetur namque cum D. Baboſ. *in d. l. qua dotis, num. 151. verſ. prima ſit concluſio*, procedere in tacente, qui ignorat actum fieri, is enim qua talis nunquam cenſetur conſentire, ſic intelligendo *l. in eo 45. §. inuitum, ff. de ritu nupt.* cuius rei totalis ratio in eo eſt quòd ignorans non conſentit, vt notatur *in reg. ignorantia, ſuprà hoc tit.* qui quidem intellectus, etſi nullam inuoluat nec dirimat controuerſiam, litteræ tamen vtriuſque textus non parum conſonat, quamuis aliter intelligant Doctores *hic* vbi Dyn. *n. 4.* 20

Nec denique obſtat text. *in l. inuitum 4. ff. de ſeruitutib. vrban.* dum probat in ſeruitutibus vrbanis inuitum cenſeri illum non ſolùm, qui non contradicit, ſed etiã qui non conſentit. quia reſpondetur textum illum cum ſimilibus, qui tali verborum tenore vtuntur, in nihilo nobiſcum pugnare, ſi attentè legatur abſque vlla verborum iniuria, non enim probat eum qui preſens eſt, & tacet, cenſeri inuitum contra *ſuprà* reſoluta, ſed ſolùm inuitum accipi illum, qui contradicit, & illum, qui non conſentit, vt ita excludatur omnis ille, qui vel expreſsè, vel tacitè & iuris cenſura præſumitur conſentire, quibus eſt præſens, & tacens abſque vlla proteſtatione, vt *ſuprà* oſtendimus. 21

SVMMARIVM.

1 *Tacens non fatetur, ſed nec vtique negare videtur.*
2 *Intellige vbi abſolutè tacet abſque aliqua coniectura extrinſecus adueniente, quæ confeſſionem, vel negationem ſuadeat, aut coniectura in contrarium proponatur.*
3 *Præſens & tacens cur regulariter præſumatur conſentire, non verò præſumatur fateri, vel negare oſtenditur.*

REGVLA LIV.

Is qui tacet non fatetur, ſed nec vtique negare videtur.

DEſumitur ex *l. qui tacet 185. ff. hoc tit. l. 1. §. ſcientiam, ff. de tribut. act.* cum aliis citatis à gloſſ. *hic*, tradunt gl. *verbo non contradicentibus, in fin. in Clem. ſæpè, de verbor. ſignif.* Bart. *in l. qua dotis, num. 21. ff. ſolut. matrimon.* Sot. *in 4. diſt. 47. q. 1. art. 3.* Lanfranc. *de arbitr. part. 1. n. 41.* Ratio eſt, quia tacens medium 1

teoet

tenet inter confitentem, & negantem; ergo non eligit aliquid ex prædictis extremis.

2 Verùm obſtat maximè *reg. qui tacet, ſuprà proxima,* cum *ibi* adductis, ſed pro materiæ explicatione ſciendum eſt illum, qui præſens eſt, & tacet dupliciter poſſe conſiderari, vel enim ſimpliciter, & abſolutè tacet abſque aliqua coniectura extrinſecus aduenıente, quæ confeſſionem, vel negationem ſuadeat, aut coniectura in contrarium proponitur, vel ſi ex duobus illatis alterum neget, vel fateatur. Primo caſu medium datur inter confeſſionem & negationem, ita vt tacens neque fateri, neque negare videatur, & ita procedit hæc reg. *& d. l. qui tacet.* cum ſimilibus. In ſecundo verò aduerſatiuè ex ſibi illatis alterum fatetur, vel negat *d. cap. nónne. de præſumpt. cap. 1. de poſtulat. Prælat.* ibi, *non negauit in Fratrum noſtrorum præſentia requiſitus, cap. qualis,* ibi, *de vno negatur conſequens eſt, &c. 25 diſt. l. tribunus 21. § vl. verſ. amplius, ff. de milit. teſtam.* Ratio differentiæ eſt, quia in primo caſu quando aliquis ſimpliciter & abſolutè tacet, nihil affirmat verum vel falſum; deinde nihil negat quod hoc, vel illo modo acciderit, & ſubinde neque confitetur, iuxta illa, quæ de confeſſione, vel negatione veri, aut falſi boni auctores, & Philoſophi docent. Contrà verò in ſecundo ſi ex duobus illatis alterum fatetur, vel negat ex eo quòd vnum negauit, alterum tacendo fateri videtur, text. *in dicto cap. nónne,* cum *ſupra* citatis, & vice verſa ſi vnum fatetur, alterum tacendo negat, ex coniectura enim quòd ſeſe ad vnum reſtrinxerit, in aliis oppoſitum ſignificat approbando vel negando. *d. l. cum prætor. d. verſ. amplius, d. c. qualis.* ibi, *conſequens eſt, &c.* iuncta gloſſ. *in fi. e in caſus poſitione,* quæ coniectura reſtrictiuus in primo caſu non reperitur, vt ſupponimus.

3 Si verò vlterius illud difficile perquiratur quid ſit in cauſa cur præſens & tacens regulariter præſumatur conſentire ex eo, quia liberum erat contradicere, non verò præſumatur confiteri, vel negare cùm liberum ſit alterum eligere, eò maximè cùm is, qui conſentit, in effectu fateri, ſeu approbare videatur. Dubium excitant Doctores *in præſenti.* vbi Franc. *num. 1.* ſed inſolutum relinquunt, neque ſanè nodus diſſoluitur ſi Doctores communiter ſequamur qui inter conſenſum, & diſſenſum, inter confeſſionem, & negationem non diſtinguunt, & dictam *reg. qui tacet,* cum hac noſtra reg. ad idem reducunt: offendunt enim manifeſtè verba, & mentem vtriuſque regulæ, cùm hæc noſtra aduerſatiuè ad priorem *reg. qui tacet,* illum ſenſum faciat, quòd licèt tacens in dubio conſentire præſumatur propter rationes expenſas *ſuprà in reg. præcedenti,* non tamen confiteri, vel negare, vt modò conſiderauimus. Ratio igitur eſt, quia cùm conſenſus ſit actus voluntatis eligentis, hæc datur vbi quis cùm poſſet verbis, vel ſignis contradicendo contrariam voluntatem oſtendere, non contradicit, iuxta ea, quæ *ſuprà* diximus reg. præcedenti. At verò confeſſio, vel negatio in affirmatione veri, vel falſi conſiſtit, vt modò tetigimus planè qui ſimpliciter, & abſolutè tacet, non oſtendit, neque affirmat quodnam ſit verum, vel falſum, cùm neque vllum verbum, aut ſignum protulerit veritatis, aut falſitatis à ſe ſignificatæ, vt ſupponimus. Igitur, &c. Vnde eſt quòd licèt regulariter per partis negationem res efficiatur dubia *l. 3. vbi gloſſ. verbo dubium, C. quibus ad libertatem procl.* cum concordantiis citatis à Felin. *in cap. ſuper eo, numero 2. de teſtib. cogen.* vbi regulam ponit cum ſex fallentiis; per ſolam tamen taciturnitatem, niſi aliud concurrat, res non efficitur dubia, *l. nego. 10. C. de acq. poſſeſſ.* Felin. *n. 3. in cap. vlt. de probation.*

REGVLA XLV.

Inſpicimus in obſcuris, quod eſt veriſimilius, vel quod plerumque fieri conſueuit.

DEſumitur ex *l. in obſcuris inſpicimus, ff. hoc tit.* & aliis citatis à gloſſ. *in præſenti,* Roman. *conſ. 355. in caſu præſenti, n. 5.* Card. Tuſch. *pract. concl. tom. 5. litt. O, concluſ. 55. n. 4.* Ego ipſe *in tract. Axiom. iuris vſufreq. Axiom. 165. num. 5.* Veroſimile autem dicitur quod veliuri, vel naturæ rei conforme eſt, vt ſcripſerunt Gozad. *conſ. 13. n. 26.* Aym. *conſ. 75. n. 24.* Menoch. *conſ. 191. n. 85.* & ideo veriſimilitudo dicitur naturæ cognata, idem Menoch. *conſ. 114. n. 12.* & *n. 13.* ſubdit quòd habetur pro lege, Maſcard. *de prob. concl. 1402. num. 2. 5. & 6.* vbi quod eſt omnium interpretationum caput, & diſpoſitiones omnes ab illa regulam accipiunt; vide quæ cumulaui *in collect. ad cap. quia veriſimile, de præſumpt. & in tract. Axiomat. iuris vſufreq. Axiom. 223.* 1

REGVLA XLVI.

Is qui in ius ſuccedit alterius, eo iure, quo ille, vti debebit.

DEſumitur ex *l. qui in ius, & l. aliud, §. fin. & l. non debeo, ff. hoc tit.* tradit Rebuff. *in tract. nominat. q. 8. n. 12. cum ſeqq.* Gonzal *ad reg. 8. Cancel. gloſſ. 15. §. 1. n. 79.* Aloyſ Ric. *in collect. deciſ. part. 5. collect. 1784* Monet. *de decimis c. 8. q. 4. n. 50.* 1

SVMMARIVM.

1 *Ignorantia præſumitur vbi ſcientia non probatur*
2 *Ignorantia dicitur probata eo ipſo quòd non probatur ſcientia.*
3 *Ignorantia facti alieni regulariter in dubio præſumitur. & excuſat.*
4 *Scientia præſumitur circa ea, quæ publicè fiunt.*
5 *Scire quis id præſumitur quod aliàs indagare tenetur.*
6 *Neſcire id, quod quis inueſtigare & ſcire tenetur, eſt ignorantia craſſa, & ſupina.*
7 *Epiſcopus non præſumitur ignorare vacationem beneficij.*
8 *Hæres conficiens inuentarium præſumitur ſcire bona defuncti.*
9 *Epiſcopus præſumitur ſcire deuolutionem beneficij iuris patronatus cùm quolibet anno Eccleſiam viſitare teneatur.*
10 *Tutor præſumitur ſcire facta pupilli, cuius bona adminiſtrat.*
11 *Ignorantia iuris naturalis, vel quaſi, nec minorem, nec mulierem, nec militem excuſat.*

REGVLA XLVII.

Præſumitur ignorantia vbi ſcientia non probatur.

HAnc regulam exornant Anton. Gabr. *tom. 3. commun. opinion. lib. 6. tit. de regulis iuris concl. 5. per tot.* Menoch. *de interdict. remed. 16. recuper. poſſ. n. 28. & de præſumptionib. lib. 6. præſ. 23. num. 51.* Maſcard. *de probat. concluſ. 879.* Brunor. à Sole *in locis communibus, verbo ignorantia, num. 5.* Azeued. *l. 2. num. 10. cum ſeqq. tit 20. lib. 6. nouæ recopil.* Ioſeph. Ludouic. *Peruſ. deciſ. 19. num. 22.* Magon. *Lucen. deciſ. 49.* 1

num.11. Surd. deciſ.221. in princip. & n.14. Sayr. in clau. Regia, lib.3. cap.5. n.4. cum ſeqq. Flores de Mena var. lib.1. q.3. n.5. Octauian. Gloric. reſp.10. num.109. Sanch. de matrimon. lib.9. diſp.32. n.4. Aloyſ. Ric. in collect. deciſ. part.4. collect.1015. Cardin. Tuſch. pract. concl. tom.4. lit. I, concl.23. Octau. Glorit. reſp.6. n.76. & reſp.10. n.109. Ego ipſe in tract. Axiom. iuris vſufreq. Axiom.113. n.12.

2 Satis igitur ignorantia dicitur probata eo ipſo quòd non probatur ſcientia, ſecundum gloſ. verbo edocere potes in l.1. C. ad Maced. & verbo oſtenderis in l. ſi tutor petiens, C. de perit. tutor. Nouell. reg.145. in princ. Menoch. remed.16. recup. n.28. Sebaſt. Medic. de caſ. fort. p.1. q.3. n.16. Gail. lib.2. obſeru.28. poſt n.22. verſ. probatur autem ignorantia. Honded. conſ.52. n.50. & conſ.55. n.75. lib.1. Maſcard. concl.880. n.3.

3 In gloſ. Præſumitur, in addit. margin. ibi, & vt dicit Dyn. ad ignorantiam facti reſtringitur hæc regula. Ergo ignorantia facti alieni regulariter in dubio præſumitur, & excuſat, vt per Roman. concl.54. n.3. in fin. verſ. contrarium puto verius, & conſ.59. n.5. verſic. primò ex regula. Roland. conſ.36. n.1. cum ſeqq. lib.2. Honded. conſ.9. num.35. & conſ.55. n.48. & conſ.109. n.26. lib.1. Grammat. deciſ.37. n.16. Viu. opin.835. n.1. cum ſeqq. Anton. Gabr. d. concluſ.5. num.11. Honded. conſ.9. n.35. & conſ.55. num.48. & conſ.109. n.26. lib.1. Maſcard. concl.879. n.1. & 2. & concl.880. n.3. Sfort. Odd. de reſtitut. in integr. part.1. q.8. num.55. & 60. & q.38. n.5. Card. Tuſch. d. verbo ignorantia concl.18. n.9. & 11. & concl.23. n.1. & 24. Polyd. Rip. de nocturno temp. cap.64. num.1.

4 In ead gl. ibi circa ea, quæ publicè fiunt, præſumitur ſcientia, &c. Ita gloſſ. verbo publicè in cap. cum tua, qui matrim. accuſ. poſ. & verb. oſtenderis, in princ. in l. ſi tutor C. de peric. tutor. & verbo publicè in cap.1. §. verum, de poſtulat. Prælat. Marſil. in l. qui ignorant. n.24. & in l. qui falſam n.94. ff. ad leg. Cornel. de falſis, Roman. conſ.227. in fine, & conſ.340. poſt n.11. in fin. Ioan. de Anania conſ.70. in fine. Nouell. reg.145. verſ. fallit in notoriis, Cephal. conſ.147. n.9. Soc. reg.176. in 2. fallent. Roland. conſ.54. num.3. lib.1. Grammat. deciſ.36. n.16. Gabr. d. concl.5. num.18. cum ſeqq. Menoch. de præſumpt. lib.6. præſumpt.23. n.68. cum ſeqq. & remed.16. recup. n.34. Maſcard. concl.67. n.14. & concl.879. ſub num.11. 12.16. & 17. Sebaſt. Medic. de caſib. fort. part.1. q.3. n.4. verſ. ſi erat publicè notum, & num.10. verſ. octaui, Anton. Maria Corat. in tract. commun. opin. lib.3. tit.13. n.14. Andr. Gail. d. obſeru.49. n.16. Viu. opin.695. n.1.2. & 5. & opin.835. n.10. & 11. Sfort. Odd. de reſtit. in integr. part.1. q.8. n.67.

5 In ead gl. ibid. in his autem quæ quis ſcire, vel indagare tenetur, non habet locum, &c. Notatur ad hoc quòd quis id ſcire præſumitur, quod aliàs indagare tenetur, vt per Ioan. Garc. de nobilit. gloſſ.4. n.29. Neſcire au-
6 tem, id, quod quis inueſtigare & ſcire tenetur, eſt ignorantia craſſa, & ſupina & tunc ignorans habetur pro ſciente, ſicuti docent Socin. reg.176. in prima fallatia, Lap. alleg.51. circa finem, num.17. verſ. ad tertium, vbi
7 de Epiſcopo quòd non præſumitur ignorare vacationem beneficij, quia cùm debet viſitare Eccleſias, præſumitur hoc ſcire, Creſcent. deciſ.10. n.11. de dolo, & contum. Gramm. deciſ.103. n.36. & ſeq. Abb. conſ.73. Circa primum, n.7. in fin. verſ. præterea non fuerunt, lib.2.
8 vbi loquitur in hærede conficiente inuentarium, qui præſumitur ſcire bona defuncti ex quo illa indagare tenetur, Bellam. conſ.10. num.23. ver. ſed oportet. vbi
9 quòd Epiſcopus præſumitur ſciuiſſe collationem beneficij diu obtentam ab inferiore collatore in ſui præiudicium ex eo, quia ex officio tenetur inquirere beneficiorum collationes, Roman. conſ.481. n.4. verſ. ad hoc, & n.8. vbi etiam de Epiſcopo quod præſumitur ſcire deuolutionem iuris patronatus, cùm ſemel in anno Eccleſiam viſitare teneatur, & conſ.342. Quoad primum, n.4. verſ. & huius eſt ratio, Aym. conſ.225. n.8.
Alba conſ.18. n.4. & addit. litt. D, vbi quòd tutor præſu- 10
mitur ſcire facta pupilli, cuius bona adminiſtrat, cùm ratione officij illa perquirere teneatur, Roland. conſ.72. n.20. cum ſeq. lib.3. Gabr. d. concl.5. n.11. & à n.31. & concl.6. à n.40. Menoch. de præſumpt. lib.6. præſumpt.23. num.66. Maſcard. concl.638. n.13. & concluſ.879. num.7. cum ſeqq. & concluſ.881. n.17. Sebaſt. Medic. d. p.1. q.3. n.29. Sfort. Odd. de in integr. reſtit. part.1. q.8. n.48. cum ſeqq. & n.69. Seraph. de priuileg. iuram. priuileg.64. n.98. & 99. Baptiſta Coſta in tract. de facti
ſcient. & ignor. reg.2. per tot. 11

In ead gloſſ. ibi, quia ignorantia iuris præcipuè naturalis non excuſat, &c. Notatur ad hoc quòd ignorantia iuris naturalis, vel quaſi nec minorem, nec mulierem, nec militem, nec ruſticum excuſat, vt per Tiraq. de pœn. temper. cauſa 11. num.7. Sebaſt. Medic. de caſib. fort. part.1. q.3. n.1. verſ. iuris tamen naturalis ignorantia non excuſat, & n.4. Stephan. Lamberteng. de contract. eorum, &c. gloſſ.1. num.358. cum ſeqq. Plot. de in litem iurando, n.259. Menoch. remed.9. recuper. n.18. cum ſeqq. & de præſumpt. lib.6. præſumpt.23. num.23. Maſcard. de probat. concl.639. n.14. & concl.640. n.4. & ſeq. Ludou. Peguer. crimin. deciſ.34. n.3. verſ. neque huius iuris. latè Sfort. Odd. Peruſ. d. part.1. q.8. n.80. & q.9. n.4. cum ſeqq. Fariuac. in praxi crimin. part.3. q.98. num.49.

REGVLA XLVIII.

Locupletari non debet aliquis cum alterius iniuria, vel iactura.

DEſumitur ex l. iure naturæ 206. ff. hoc tit. l. nam hoc natura, l. naturaliter, §. fin. l. hæc conditio 66. ff. de 1
cond. indeb. l. vlt. C. de vſucap. pro emptore, tradunt. Natt. conſ.384. n.13. Vital. de Campan. in tr. clauſular. pag. mihi 15. n.1. Cæſ. Angel. de contradict. legit. q.20. n.48. Thom. de Thomaſſ. reg.24. Pichard. ad §. ſed naturalia, Inſtit. de iure naturali, n.3. & in diſp. de nobilitate communic. n.73. Anton. Monach. Lucen. deciſ.2. n.23. Mar. Anton. var. reſolut. lib.1. reſol.23. n.3. & lib.2. reſol.41. n.13. Vgolin. de offic. & poteſt. Epiſcopi, c.18. §.2. n.4. latè Ioan. Bapt. Coſta de facti ſcien. & ignor. diſt.28. per tot. cent.1. Cardin. Tuſch. pract. concluſ. tom.5. litt. I. concl.438. per tot. Rot. deciſ.47. n.3. & deciſ.524. n.4. part.2. recent. Ego ipſe in tract. Axiom. iuris vſufreq. Axiom.139. n.1.

SVMMARIVM.

1 Interpretatio benignior facienda eſt in pœnis.
2 Pœnæ non ſunt extendendæ, ſed reſtringendæ.
3 Iudex debet imponere pœnam ſecundum qualitatem loci, temporis, & perſonæ, & durius, ac remiſſius, ſecundum quod magis videbitur Reip. expedire.
4 Verba huius regulæ non important neceſſitatem.

REGVLA. XLIX.

In pœnis benignior eſt interpretatio facienda.

DEſumitur ex l. factum cuique, §. in pœnalib. hoc tit. 1
l. pen. ff. de pœnis, cap. pœna de pœnit. diſt.1. cap. ex litteris, de conſtitution. tradunt Thom. de Thomaſſ. in floribus legum, reg.158. Tiraquell. in l. ſi vnquam,

verbo

Digitized by Google

*verbo reuertatur,n.*246. *C.de reuocan. donation.* Aluyſ. Ric.*in praxi rerum fori Eccleſiaſt.reſolut.*303.*n.*2. *in* 2.*edit.* Vgolin.*de offic. & poteſt. Epiſc.cap.*6.§.1. *num.* 3.Ego ipſe *in tract. Axiom. iuris vſufrequent. Axiom.* 181.*num.*11.

2 Vnde pœnæ non ſunt extendendæ,ſed reſtringendæ ſecundùm Burg.de Pace *conſ.*8.*n.*2.Thom.de Thomaſſ. *reg.*227.Surd.*de alimen.tit.*1.*q.*51.*n.*12. etiamſi exten-ſio fiat ex ſimilitudine rationis,Imol.*in l.ſi verò, §. de viro col.*8.*ff.ſolut. matrimon.* Duen.*reg.*287. Garc. Gi-tonda.*de priuilegiorũ explicat.*540.Ego ipſe *d. Axiom.* 181.*n.*9. niſi detur omnimoda æquiparatio ſecundum gloſſ.*verbo prorogamus in c.conſtitutus, de Regularib. & verbo ſanè in c.*1.*de voto lib.*6. Gironda *vbi ſuprà, n.*539.*& n.*561.

3 Illud tamen aduertere oportet iudicem eſſe mini-ſtrum legis, ac proinde debere imponere pœnam ſe-cundùm qualitatem loci,temporis,& perſonæ, & du-riùs,ac remiſſiùs agere ſecundùm quod magis videbi-tur Reipub.expedire ad *l.reſpiciendum, in princ.& l. aut facta in fin.ff.de pœnis,*Menoch. *de arbitr. lib.*1.*q.*
4 85.*in princ.* vbi dicit quòd fuit traditum per modum conſilij,non autem per modum neceſſitatis, vt in pœ-nis alternatiuis iudex eligat mitiorem, & reſpondet ad text in præſenti cum ſimilib. concordant vt eius verba non importent neceſſitatem,refert. Buccaron,*de different, inter iudicia ciuilia, & criminalia differ.* 207.*num.*9.

SVMMARIVM.

1 *Actus legitimi conditionem non recipiunt, neque diẽ.*
2 *Actus legitimi à legibus ſunt inſtituti vt ſtatim ſuum effectum conſequantur,ac proinde conditio ſuſpen-dens aduerſatur ipſorum ſubſtantia.*
3 *Conditio eſt qualitas diſpoſitioni adiecta,vel inhærens eandem diſpoſitionem in dubium futurum euentum ſuſpendens.*
4 *Conditio expreſſa actum ſuſpendit, tacita verò potiùs ſuſpendit executionem & effectum obligationis, quam obligationem ipſam.*
5 *Actus omnes,qui à noſtra voluntate procedunt, regu-lariter conditionem & diem recipiunt.*
6 *Actus legitimi illi ſolùm dicuntur quoad effectum huius reg. qui vel ex rei natura repugnante condi-tionem non recipiunt,vel aliqua ſpecialis legis pro-hibitio efficit ne conditio eis apponatur.*
7 *Declaratur hæc reg.*
8 *Matrimonium conditionem propriam & ſuſpenſi-uam recipit.*
9 *Sacramenta Baptiſmi, Pœnitentiæ, & Euchariſtiæ conditionem propriam ſuſpenſiuam non recipiunt,*
10 *Declaratur text.*in cap.2.de Baptiſmo.
11 *Abſolutio in ſacramento Pœnitentiæ an, & quando ſub conditione præſtari poſſit,oſtenditur.*
12 *Excommunicationis ſententia, ſeu quæuis alia cen-ſura non eſt propriè & verè actus legitimus.*
13 *Actus legitimi recipiunt modum.*
14 *Actus legitimi recipiunt conditionem, quæ ineſt ex natura rei,& actus de quo agitur.*
15 *Declaratur text.* in l. qui hæredi, §. 1. ff. acquir. hæred.
16 *Tacitè quod ineſt ſi exprimatur,nihil operatur.*
17 *Tutoris datio licet ſit actus legitimus, ac proinde ap-poſita conditione vitietur, poteſt tamen ſub condi-tione tolerari ſi ſatis dederit,ex eo quia talis con-ditio iam tacitè à iure inerat.*
18 *Beneficij collatio poteſt fieri ſub conditione ſi vacat, quippe quæ intrinſeca eſt,& à iure ineſt.*
19 *Conditionis tacitæ in futurum conceptæ duplex ſpe-cies aſſignatur.*
20 *Conditio reſolutiua non repugnat actui legitimo.*

REGVLA L.

Actus legitimi conditionem non recipiunt, neque diem.

DEſumitur ex *l.actus legitimi, ff.hoc tit.* exornant 1
Romant.*conſ.*403.*n.*19. & 20. Cardin. Tuſch. *tom.*1.*litt.A.concl.*129.Sanch.*de matrim.l.*5. *diſp.*1.*à n.*5.Ego ipſe *in tract.de Axiomat. iuris vſufrequent. Axiom.*12. *num.*13 Rot.*deciſ.*638.*n.*2. apud. Farin. *part.*2.*recent.*Ego ipſe *in tract. Axiom.iuris vſufrequent. Axiom* 12.*n.*13 Sunt enim huiuſmodi actus à legibus
inſtituti vt ſtatim ſuum effectum conſequantur, ac 2
proinde conditio ſuſpendens aduerſatur ipſorum ſub-ſtantiæ, ſicuti docent Sot. *in* 4. *diſt.*19.*q.*2.*a.*1.*ante* 2. *concl.verſ.rurſus*, Cou.*de ſponſal. p.*2 *c.*3. *in init.n.*4. quos refert,& ſequitur Sanch. *de matrim.lib.*5. *diſp.*1. *n.*5. *verſ. & hinc.*

Verùm,quia hæc reg. varios patitur intellectus, & 3
difficilis ſolet reputari, vt verus pateat omiſſis aliis qualitatibus & adiectionibus,quæ quibuſcunque hu-manis actibus adiici poſſunt.prout eſt modus,de quo *in l.*1 *& per tot.C.de condit. quæ ſub modo,l. quib. diebus §.Termilius,l.Titio centum,§.Titio centum,&l* 1.*ff.de con-dit.& demonſtrat* & notant ſcribentes per text. *ibi ine. verùm, de condit.appoſ.* demonſtratio, de qua *in l. de-monſtratio falſa,& in l. falſa, demonſtratio. & per tot. ff.illo tit.de condit.& demonſtrat* & inſuper ea, de qua *in d.l.demonſtratio falſa,§.tot.tit.C.de falſa cauſa adie-cta leg.*dicendum eſt duas eſſe potiſſimas & principa-les,quibus appoſitis in quibuſuis actibus,vel ipſa obli-gatio,vel ſaltem eiuſdem effectus & executio ſuſpen-ditur,prout eſt conditio,& dies. de priori adeſt præ-dictus *tit.ff.de condit.& demonſt.* de poſterioribus totus *tit.ff.de in diem adiectione,l.in diem,ff.de condict. indeb. l.cedere diem,ff.de verborum ſignif.*Licèt autem definiat aliter Bart.communiter receptus *in l.cùm ad præſens,ff. ſi certũ petatur* Alciat.*in l.debitor,n.*2.*ff.de pactis*,con-ditio legitimè definiri poteſt vt ſit qualitas diſpoſi-tioni adiecta, vel inhærens eandem diſpoſitionem in dubium futurum euentum ſuſpendens. Ponitur ver-bum,*qualitas*,loco generis, quia conuenit cæteris qua-litatibus de quibus ſuprà, quæ conditiones non ſunt. Diximus,*diſpoſitioni adiecta vel inhærens*, ad compre-hendendas tam expreſſas,quàm tacitas conditiones de quibus *in l.*1.*in fin.ff.de condition. & demonſtr.l. con-ditiones quæ extrinſecus,ff.eod.* Diximus, *in futurum euentum*,ad excludendas conditiones de præſenti,vel de præterito,quæ cùm actum non ſuſpendant in futu-rum euentum, propriè conditiones non ſunt *d. l. cùm ad præſens,ff.ſi certum petat.*text.ſingularis *in l.*3. *verſ. ſi tamen,ff de bonis libert.* Poſuimus verbum *dubium*, ad excludendas conditiones neceſſarias,& quæ licèt in futurum concipiantur, non tamen pendent ex dubio euentu, ſed neceſſariò debent exiſtere, veluti ſi cras ſol orietur,& ſimiles *l.illa, §.vltim. de verborum oblig. l.ſi pupillus, §.qui ſub conditione,ff. de nouation.*Bart.*in dicta l.*1.Ripa.*in l.hæc verba,n.*1.*ff. de legat.*1. Ponitur denique verbum, *ſuſpendit*,ad excludendam conditio-nem reſolutiuam,quæ non ſuſpendit actum, ſed potiùs illum purum,& perfectum reſoluit,de quo *in l.*1.*& per tot.ff.de lege commiſſ.*text.ſingularis *in l.*2 *ff. de in diem adiect.*

Secundò præmittendum eſt inter vtraſque ſupra- 4
poſitas conditionum ſpecies eam eſſe differentiam

quòd expreſſa conditio actum ſuſpendit, ac proinde ante adimplementum licèt obligatio oriatur vt ſtetur pactioni, nec licita ſit pœnitentia pendente conditione, text. ſic intelligendus *in l. ſi vſusfructus*, ibi, *ex præſenti die vices accipit*, *ff. ſtipulat. ſeru.* cùm tamen ea appoſita, actus & illius obligatio ſint in ſuſpenſo, non debitum, ſed ſpes tantùm conſideratur, vt *in d. l. cedere diem ff. de verb. ſign.* vnde & in vltimis voluntatibus talis expreſſa conditio tranſmiſſionem impedit, *l. vnica, §. ſin autem aliquid, C. de caduc. tollen.* ſecus dicendum in conditione tacita, quæ ineſt ex rei natura, qua extante potius executio, & effectus obligationis, quàm obligatio ſuſpenditur, nec tranſmiſſio impeditur, vt *in d. l. conditiones quæ extrinſecus*, præterquam ſi inſunt ex voluntate teſtatoris, veluti ſi legatum purè relictum poſtea ſub conditione relictum cenſetur, quo caſu ſub contraria conditione relictum cenſetur & ita non ex rei natura ſimpliciter, ſed potiùs ex expreſſa mente, & voluntate teſtatoris, quo caſu vera datur conditio actum ſuſpendens, text. ſingularis *in l. ſi legatum, ff. de adimend. leg.* idem dicendum nempe tacitam conditionem non ſuſpendere etiamſi eo modo exprimatur, quo ineſt, ſecus ſi diuerſo, de quo *in l. ſi ita legatum, §. illi ſi volet, ff. de legat. 1. l. ſi ita expreſſum 68 ff. de condit. & demon. d. l. actus, verſ. nonnunquam, iuncta l. expreſſa nocent. ff. hoc tit.* declarant Iaſ. *in d. l. §. ſi ita legatum, n. 5. & 8.* Alex. *in l. 1. n. 17. ff. de vulgari*, communis ex Alciat. *in l. 3. n. 18. ff. de legat. 1.* Inſuper eadem eſt differentia inter conditiones de futuro, certas tamen, & conditiones dubias, cùm illæ propriè conditiones non ſint, nec actum ſuſpendunt iuxta præcitata iura.

5 Tertiò & vltimò præmittendum eſt omnes actus, qui à noſtra voluntate procedunt regulariter conditionem, & diem recipere, ſicut quamcunque aliam ex prædictis qualitatibus, exceptis illis actibus, in quibus vel rei natura repugnat, vel ſpecialis aliqua legis prohibitio reperitur. Patet hoc, nam cùm omnes actus humani à noſtra voluntate proueniant & conſenſu vero, vel interpretatiuo, qui habet ſe in eiſdem actibus per modum ſubſtantiæ *l. conſenſu, l. obligationum ſubſtantia, ff. de actionib. & obligat. §. per traditionem*, ibi, *nihil enim*, &c. *Inſtit. de rerum diuiſ.* Sic naturalis libertas voluntatis petit vt quilibet poſſit hoc, vel illo modo licito & honeſto contrahere, ac proinde modum, conditionem, & quicquid aliud adiicere, facit text. *in c. intelligentia, de verbor. ſignif.* iuncta reg. *l. in re mandata C. mandati*; confirmatur inſuper ex vulgari axiomate, quòd omnia licent, quæ non prohibentur, de quo *in l. necnon, §. quod eis, ff. ex quibus cauſis maiores l. ab ea*
6 *parte, cùm ſimilibus, ff. de probat.* Inde fit, vt ſolùm illi actus legitimi dicantur quoad effectum de quo in hac noſtra regula, qui vel ex rei natura repugnante conditionem non recipiunt vel aliqua ſpecialis legis prohibitio efficit ne conditio in eiſdem apponatur. Ad priorem ſpeciem pertinent actus, qui certam habent verborum formam, ſub qua concipiuntur, cuius eſt natura per conditionem, aut diem vitiari, iuxta reg. *d. §. qui rem, & d. l. Iulianus, c. cùm dilecta, de reſcript. d. l. cùm hi, §. ſi prætor, ff. de tranſaction.* Ad poſteriorem ſpeciem pertinent non ſolùm actus, de quibus *in d. l. actus*, fit mentio, ſed cæteri quicunque in toto corpore iuris reperiantur, in quibus ſpecialis prohibitio reperitur ne conditionem recipiant; quibus adde vtramque actuum legitimorum ſpeciem in eo conuenire, quòd omnes per temporis, aut conditionis appoſitionem vitiantur, vt de poſterioribus patet *in d. l. actus*, ibi, *vitiantur in totum per temporis, aut conditionis adiectionem.*

7 Ex quibus ita prænotatis iam primò infertur intellectus ad noſtram regulam in priori parte, quatenus de actibus legitimis agit, vt intelligatur de illis qui vel ex rei natura, vel ex ſpeciali legis prohibitione prohibentur conditionem recipere, & verba quæ ſequuntur, *conditionem non recipiunt*, idem important ac ſi Pontifex diceret, vitiantur per conditionis, aut diei appoſitionem, id enim importat verbum *non recipiunt*, hoc eſt, non ſunt capaces conditionis, vel diei, vt ſic reducatur hæc reg. ad ſenſum, & diſpoſitionem *d. l. actus*, quæ non eò tendit vt oſtendat, quinam ſint actus legitimi, ſed vt oſtendat actus legitimos, quicunque illi ſint, illos eſſe, nempe qui vel ex rei natura, vel ſpeciali legis prohibitione prohibentur conditionem recipere per temporis, aut conditionis adiectionem vitiari, non obſtante reg. *c. ad Apoſtolicam, de Regul. c. biennum 2. q. 6.* in ſpecie text. *in l. obtinuit, ff. de cond. & demonſt. c. fin. de condit. appoſ.* quibus, & aliis iuribus conſtat ſæpè actus contra legis prohibitionem celebratos obtinere, vbi non ſimplex, & abſoluta proponitur prohibitio, ſed ſecundum quid, & conditiones ſadiectas contra iuris prohibitionem nullatenus diſpoſitionem vitiare.

Secundò infertur matrimonium conditionem propriam, & ſuſpenſiuam recipere Probatur primò, nam illi tantùm actus dicuntur legitimi ad effectum, vt conditionem non recipiant, & eadem appoſita vitientur, qui vel ex rei natura, vel ex aliqua ſpeciali legis prohibitione conditionem recipere prohibentur, ſed in matrimonio neutrum datur, propterea quòd non habet à lege diuina, aut humana certam verborum formam, neque lex aliqua eſt, que directè, aut indirectè prohibeat ſub ſuſpenſiua conditione contrahi, vt patet ex *toto tit. de condition. appoſ.* Igitur, &c. Secundò probatur. Vel matrimonium non recipit conditionem, quia Sacramentum eſt, vel quatenus contractus; ſed nihil horum impedit conditiones. Ergo, &c. Maior patet. Prior pars minoris probatur ex eo, quia Sacramentum hoc matrimonij ab aliis ex eo differt quòd alia à Chriſto Domino etiam quoad materias, & formas de nouo inſtituta ſunt; hoc autem ita factum eſt, vt naturalis eius ratio, materia, & forma non fuerit immutata, ſed id, quod erat contractus, inter Catholicos Sacramenti excellentiam recepit, atque ideo rectè ſequitur quòd ſi quatenus contractus conditionem admittit, quatenus Sacramentum nihil prohibet, cùm tunc temporis Sacramentum ſit, cùm verus, & purus eſt contractus: poſterior pars minoris, vel ex eo manifeſta eſt quòd neque ratione, atque lege aliquid habet contractus iſte, quod conditionem excludat quemadmodum excludunt actus legitimi, qui ſub conditione fieri prohibentur, quinimmò naturalis, & ciuilis ratio dictat, vt vnuſquiſque in traditione, & conuentione rei ſuæ liberam habeat facultatem vbi expreſsè non prohibetur, iuxta *l. in re mandata, C. mandati, §. per traditionem. Inſtit. de rerum diuiſ.* & omnia iure licent, que non prohibentur, *l. necnon, §. quod eis, ff. ex quibus cauſ. maior.* Tandem hoc idem probatur *in c. ſuper eo, & in c. de illis, de condit. appoſ.* in quibus eodem modo conditiones recipiuntur, & interpretantur in matrimonio, quo in cæteris contractibus. Quo fit vt hanc ſententiam probauerint meritò gloſſ. Card. Abb. præpoſ. *in d. c. 1. de cond. appoſ. Magiſtr. in 4. diſt. 28. c. 3. cum ſeqq.* vbi S. Thom. *diſt. 29. q. 2.* Durand. *diſt. 28. q. 2.* Banau. *q. 3.* Palud. & Ricard. *ibid. art. 2. q. 2.* Quare otioſa eſt diſtinctio Soti *in 5. diſt. 29. q. 3. a. 1.* & Con. *dicto c. 3. in initio, n. 3.* ac Sanch. *d. l. 5. diſp. 1. n. 5.* aſſerentium conſenſum recipere conditionem, non verò matrimoniũ, quia in omnibus contractibus conditio ideo actũ ſuſpendit ſicut conſenſum, neque enim aliter vult ille qui conditionem adiicit quàm ſi illa adimpleatur, vnde ſemper illa reſpicit immediatè conſenſum, & in conſequentiam impedit perfectionem actus, & ideò

ineptè

ineptè ſpecialiter in hoc contractu ponont conditionem in conſenſu, quaſi in aliis diuerſum.

9 Vnde his conſequens eſt ſacramenta Baptiſmi, Pœnitentiæ, & Euchariſtiæ conditionem propriam ſuſpenſiuam non recipere, ſecundùm S. Autonin. *part. 3. tit. 24. c. 77. §. 1.* Nauar. *in man. cap. 26. n. 12.* patet ex dictis, nam ille actus legitimus cenſetur, & vt talis conditionem non recipit, nec diem, & inſuper ea appoſita vitiatur, quæ vel certam habet verborum formam, vel quando aliqua datur ſpecialis legis prohibitio conditionis impeditiua; atqui prædicta Sacramenta certam habent verborum formam ex ipſa diuina inſtitutione, vt conſtat *Math. vlt. & ad Epheſ. cap. 5.* Circa ſacramentum Baptiſmi colligitur ex *cap. detrahe 1 quæſt. 1.* latè Henriq. *in ſumm. lib. 2. c. 9.* Victor. *de Sacrament. tit. de Baptiſmo quæſt. 23.* Matth. *c. 18.* Ioan. *c. vlt.* Amplia, idem dicendum in cæteris Sacramentis præter matrimonium, quorum forma licèt in Euangelio non repetiatur expreſſa, eſt tamen de Fide omnia indiſtinctè à Chriſto Domino inſtituta, vt colligitur ex Concil. Trid. *ſeſſ. 7. de Sacrament. in ge-*
10 *nere can. 1.* Non obſtat text. *in cap. de Baptiſmo*, vbi quando proponitur dubium facti, vel iuris an quis fuerit baptizatus, præſcribitur forma ab Eccleſia ſub qua talis debet baptizari ad vitandam Baptiſmi reiterationem, quia reſpondetur quòd conditio, de qua *in eo text.* non ſubintrat, nec introuertit formam verborum præſcriptam ex ipſa diuina inſtitutione, quia illam antecedit, & inſuper, quia non mutat ſenſum eorundem verborum, cùm ſit de præſenti, ſeu de præterito, quæ non ſuſpendit, arg. text. *in l. cum ad præſens ff. ſi cert. pet. d. l. 3. §. ſi tamen, ff. de bon. libert. l. inſtitutio talis, a fin. ff. de cond. inſtit.* id quod à fortiori dicendum eſt ſi adiiciatur quæuis alia conditio de eo, quod tacitè ineſt, veluti ſi dicatur, ſi es viuos, ſi es animal rationale, ſi non contradicis, ego te baptizo, &c. arg. text. cum *ibi* notatis per Doctores *in l. ſi ita legatum §. illi ſi volet, ff. de legat. 3.* non obſtante *d. l. actus legitimis, in verſ. nonnunquam*, iuncta reg. *l. expreſſa ff. hoc tit.* quæ proceduot quando conditio tacita exprimitur, quæ tamen de futuro eſt, & actum ſuſpendit, vt patet in exemplis
11 per Iureconſ adductis *in eadem l. actus*. Quod idem ex eadem ratione ſacramento Pœnitentiæ procedit, veluti ſi Sacerdos dicat, *ſi es contritus, ſi habes votum ſatisfaciendi, ego te abſoluo*, &c cũ talis conditio, quæ de præſenti eſt, id ſolum contineat, quòd tacitè ineſt, nempe contritionem, & ſatisfactionem in voto, quæ inſimul cum Confeſſione neceſſariò requiruntur ex parte pœnitentis, & habent ſe vt materia proxima ſacramenti Pœnitentiæ. Concil. Trident. *ſeſſ. 14. de ſacram. Pœnit. can. 4.* Vnde fit quòd ſi Sacerdos in abſolutione ſacramentali pœnitentiam iniungat per modum conditionis, veluti ſi dicat, *Ego te abſoluo ſi ieiunaueris tot diebus, vel ſi tot eleemoſinas erogaueris, vel quid ſimile feceris*; quod attinet ad validitatem abſolutionis, ſic diſtinguẽdum eſt. Vel enim profert talia verba in vim exhortationis, & monitionis tãtùm, quia intendit pœnitentem obligare, vt *in l. muto §. ſub conditione, ff. de tutel.* gloſſ. notabilis *in c. non poteſt, de elect. hoc lib.* itaut non intendat abſolutionem ſuſpendere donec pœnitens ſatisfaciat, ſed tantùm illum ad ſatisfaciendum exhortare. Vel è conuerſo profert prædicta verba in vim propriæ conditionis, itavt non aliter intendat abſoluere quàm ſi pœnitens ſatisfaciat, & pœnitentiam adimpleat; priori caſu manebit abſolutus ſi tempore abſolutionis habebat ſatisfaciendi votum, quantumuis poſtea non ſatisfaciat, cùm abſolutio ſacramentalis pura ſemel præſtita ſuum effectum operetur, nec ſit in ſuſpenſo, licèt pœnitens ex poſtfacto non ſatisfaciens mortaliter peccauerit: in poſteriori verò caſu abſolutio non valebit propter conditionis adiectionem, quam non recipit cùm ſit actus legitimos.

Tertiò infertur ſententiam excommunicationis, & 12
quamuis aliam cenſuram non eſſe propriè, & verè actum legitimum, quippè quòd nec ſub certa verborum forma concipitur, nec datur legis prohibitio conditionis impeditiua, immò approbatio, de quo latè egi *in collect. ad cap. Romana, verſ. caueant, de ſent. excomm. hoc lib.* vbi vide.

Quartò infertur, actus legitimos, de quibus *in d. l.* 13
actus, licèt conditionem, aut diem non recipiant, recipere tamen modum, quia licèt conditio, & dies ſuo modo diſpoſitionem ſuſpendant, quæ ſuſpenſio repugnat actui legitimo, quem lex voluit purè, & perfectè celebrari, ſecus tamen dicendum eſt in modo, qui nequaquam diſpoſitionem, aut illius effectum ſuſpendit quando data cautione de eodem modo adimplendo ſtatim ſuum effectum ſortiatur, *l. quibus diebus §. Termilius*, vbi Bart. *n. 1.* Socin. *n. 7. ff. de condit. & demonſtr. l. cum ab eo, ff. de contr. empt.* Hinc fit vt licèt acceptilatio actus legitimus ſit, nec conditionem recipiat, *d. l. actus*, poſſit tamen ſub modo celebrari ex prædicta ratione, iuncta *l. 4.* vbi notant Paul. Alex. & Iaſ. *ff. de condict. ob cauſam*, quod intelligitur, & declaratur itavt quando actus talis eſt, quòd ſemel perfectus reuocari, aut inualidari nequit, provt ſunt Sacramenta nouæ legis non ſolùm purus, & perfectus, etiam adiecto modo conſideretur, ſed etiam poſtea non adimpleto modò minimè diſſoluatur, aut retractetur provt aliàs in conditione reſolutiua alibi diximus. Vnde ſi quis Baptiſmi, aut Pœnitentiæ ſacramentum miniſtrauerit ſub hac forma, *Ego te baptizo, vel abſoluo*, &c. *vt tale quid facias*, abſolutio, ſicut & Baptiſmus valebit, itavt quantumuis poſtea non adimpleto modo nullatenus inualidetur niſi aliàs aliunde nullitas proueniat, velut quando modalis vel pecuniam continet, vel aliquid aliud temporale pecunia æſtimabile, quod in materia Sacramentorum ſimoniam inuoluat, veluti ſi Mininiſter dicat, *Ego te abſoluo*, &c. *vt centum mihi des, vel vt tale quid facias*, quod ſit pecunia æſtimabile, nõ aliter intendens abſoluere, ſeu baptizare, quo caſu actus tanquam ſimoniacos non valebit, ex reg. text. *in c. quam pio, & per tot. 1 quæſt. 1. c. ad Apoſtolicã, & per tot. de ſimon.* Non obſtat quòd modos, & conditio æquiparantur, ex *l. 1. C. de condit. quæ ſub modo*, vnde ſicut conditionem, ſic etiam modum actus legitimus recipere non debuiſſet, quia reſpondetur æquiparationem tantùm procedere quoad neceſſitatem adimplementi, quæ in vtraque diſpoſitione tam conditionali, quàm modali eadem eſt, non verò quoad ſuſpenſionem eiuſdem diſpoſitionis, vt aduertit gloſſ. *in eadem l. 1.* communis, vt per Tiraquel. *de retractu lig. §. 1. gloſſ. 2. num. 34.*

Quintò infertur hanc noſtram reg. non procedere 14
in conditione de præſenti, ſeu de præterito, vel etiam de futuro, quæ tamen ineſt ex natura rei, & actus de quo agitur. Ratio prioris membri eſt, quia conditio de præterito, ſeu de præſenti cùm non pendeat ex dubio rei euentu, ſed ſtatim de præſenti, & à parte rei certa ſit, *l. cum ad præſens, ff. ſi certum petat. l. inſtitutio talis, ad fin. ff. de condition. inſtit. l. 3. verſ. ſi tamen, ff. de bonis lib.* conditio propriè dici non poteſt, & ideo prædictorum iurium argumento illationem tenent Fab. *in §. pen. Inſtit. de verb. obligat.* Anton. Gom. *de contract. lib. c. 11. n. 37. verſ. quartò infero*, Nauar. *in man. c. 26. num. 12.* iuuat text. *in cap. 2. de Baptiſmo.*

Non obſtat difficilis text. *l. qui heredi §. 1 ff. de ac-* 15
quir. hered. vbi aditio hæreditatis, quam conſtat eſſe actum legitimatum, ex *d. l. actus* non ſubſtinetur, immo

vitiatur appoſita conditione de præſenti, nempe ſi hæreditas eſt ſoluendo; reſpondetur enim quòd prædicta conditio licèt quoad figuram verborum videatur de præſenti, reſoluitur tamen in conditionem de futuro ex mente adeuntis, cui cùm poſſit deliberare an velit adire, ex *l.1.& per tot.ff.& C.de iure delib.* nõ tamen aliter vuult adire quàm ſub prædicta conditione, quæ in effectu in illam reſoluitur ſi poſtea apparuerit quòd hæreditas quoad omnia debita ſit ſoluendo. Vel melius, & veriùs dici poteſt ex ea ratione conditionem de qua ibi, vitiare aditionem, quia repugnat ſubſtantiæ eiuſdem, iuxta quam qui adit hæreditatem ex quodam quaſi contractu ſicut tenetur, ita intendit ſe obligare ad omnia debita defuncti, etiam vltra vires hæreditarias, & ideo ius deliberandi ei competit antequam adeat, *§.hæres, Inſtit.de oblig.quæ ex quaſi contractu*: vnde cùm tali obligationi repugnet conditio, ſi hæreditas eſt ſoluendo, per quam qui adit non ſimpliciter, ſed intra vires hæreditarias ſeipſum obligare intendit, neceſſariò talis aditio vitiari debet, iuxta notata *in c.fin.* per text.ibi, *de condit.appoſ.l.cum manu ſata, ff.de contrah.empt.* ſic ſimiliter licèt copula non ſit de ſubſtantia matrimonij, eſt tamen de ſubſtantia obligatio ad eandem, & ideo matrimonium contractum ſub conditione, *ſi copulum euitaueris*, vtpote contra ſubſtantiam vitiat matrimonium, iuxta text. *in dicto cap.final.* Sic ſimiliter licèt translatio dominij non ſit de ſubſtantia contractus emptionis, *l.rem alienam. ff.de contrah.empt.* eſt tamen de ſubſtantia obligatio ad illud transferendum quando venditor eſt dominus, ideo conditio appoſita ad impediendam tranſlationem dominij reddit contractum nullum, *d.l.cum manu ſata.*

16 Poſterioris verò membri ratio eſt, quia quod tacitè ineſt ſi exprimatur, nihil operatur, ex regula *l.cũ quid ff.ſi certum petatur, l.conditiones quæ extrinſecus.ff.de condit.& demonſtr.l.3.ff. de legat.1. c.ſignificaſti, de elect.* atque ita reſoluunt Dec. *in d.l.actus*, Tiraquel. *in l.ſi vnquam, verbo donatione largitus n.307. C.de reuocand.donat.* Rimin Hippol. *in §.item vobis n.66. Inſtit.per quas perſon.* obſeruat gloſſ. *in l. index C. de ſent.interlocut.* Vnde fit vt licèt tutoris datio actus legitimus ſit, & appoſita conditione vitietur ex no-
17 ſtra reg. iuncta *l.mutuo 6.§.1. ff. de tutel.* poteſt tamen ſub conditione celebrari ſi ſatis dederit, ex eo, quia talis conditio iam tacitè à iure inerat, *l.1.& 2. C. de tutor. vel curat.* atque ita potius monitionem quàm
18 conditionem inuoluit, iuxta text. *in d.§.* Hinc etiam fit vt collatio beneficij fieri poſſit ſub conditione ſi vacat quippe quæ intrinſeca eſt, & à iure ineſt, argum text. *in c.1.& 2. de conceſſ.præbend.* gloſſ. *verbo incertis in c.2. de elect. hoc lib.* communiter recepta ex Couar. *lib.3.var.c.16.n.2.* licèt in electione contrarium teneat in quo, & communiter recepta eſt, ſecundùm Couar. *d.loco*, idque ex eo procedit non quòd conditio vitiet electionem ex capite actus legitimi, ſed potiùs quia in electione ſuffragia electorum non ſolùm pura, & ſine conditione, ſed etiam certa præſtari debent, ex eodem *cap.2.* ibi, *conditionalia*, quæ certitudo non datur qualis requiritur appoſita conditione etiam de præſenti ſub prædicta forma, vt poſt Paul. aduertit Maynet. *in d.l.actus, n.28.*

19 Non obſtat quòd tacita conditio in futurum concepta propriè, & verè ſuſpendit, & quoad effectum ſuſpenſiuum vera eſt conditio *l.1.§.1.ff. de condit.& demonſtr.l.interdum 73.ff.de verb.oblig.l.ſub conditione 16.ff.de ſolut.* gloſ. recepta, *verbo mala in l.item quia, ff. de pactis, & in l.2.§.creditum verbo poſt, ff.ſi cert.pet.* Reſpondetur enim ſi aduertatur duplicem eſſe tacitæ conditionis ſpeciem, vna, quæ ex ipſa rei ſeu actus natura principaliter prouenit, veluti quando partus ancillæ vel fructus naſcituri in obligationem deducuntur, quo caſu tacita conditio intelligitur ſi naſcantur, ex *d.l.1.ff. de condit.& demonſtr.l.nonnunquam, ff. de verb.oblig.* Altera verò, quæ non ex rei, ſeu actus natura principaliter, ſed potiùs extrinſecus aduenit, nempe ex voluntate diſponentis, prout quando legatũ purè relictum ſub conditione admittitur, quo caſu cenſetur ſub contraria conditione relicta, tacita quidem, non tamen ex natura actus, ſed extrinſecùs adueniente, de quo *in l.ſi legatum, ff.de adimend.leg.* exemplum etiam eſt *in d.l.actus verſ.nonunquam, ff.hoc tit.* Inter has ſpecies ea eſt differentia, quòd prior conditio ſicut tacita non vitiat, ſic etiam expreſſa vitiare non debet actum legitimum, quo pacto procedit reg. text. *in l.cùm quid.ff.ſi certum pet.* poſterior verò licèt tacita non vitiat, vitiat tamen quando exprimitur, iuxta tex. *in d.l.actus, verſ.nonunquam,* iuncta reg. *l.expreſſa ff. hoc tit.* Nec intelligi poteſt id procedere ex eo quòd data expreſſione talis conditionis vitietur forma actus legitimi, quaſi lex, quæ prohibet eidem actui conditionem adiici, certam formam præſcripſerit, quæ per conditionis oppoſitionem vitietur, ex reg. text. *in cap. cùm delictu, de reſcript.l.Iulianus §.qui rem. ff.ad exhibendum*: id enim falſum eſt & abſurdum, primò, quia ex tali prohibitione forma non inducitur, deinde quia etiamſi induceretur, ea quidem non vitiatur per expreſſionem conditionis, quæ tacitè ineſt, iuxta *ſuprà* reſoluta. Vnde meliùs dici poteſt in ſpecie *d.l.actus, verſ.nonnunquam*, propterea acceptilationem vitiari per conditionem expreſſam, quia quæ tacitè inerat, per accidens inerat, quatenus ſcilicet ab antecedenti obligatione conditionali debitor non aliter liberatus dicitur per acceptilationem niſi adimpleta conditione ſtipulationi adiecta, cùm antea debitum non conſideratur, ex vulgata *l.cedere diem, ff.de verb.ſignif. §.ex conditionali, Inſtit.de verbor.obligat.* quando verò eadem conditio acceptilationi adiicitur expreſsè, non per accidens, iam tunc ex voluntate diſponentis adiici cenſetur, ac proinde ſicut quæuis alia actum legitimum vitiat iuxta noſtram reg. operatur enim eo caſu plus natura, & rei veritas; & tanquam magis dignum attrahit ad ſe minus dignum, nempe id, quod per accidens contingit, argum. text. *in l.3.ff. de tutel. l.quæritur, ff. de ſtatu homin. cap. quod in dubiis, de conſec. Eccleſiaſt.*

Sextò infertur, regulam noſtram limitari quoad 20
conditionem reſolutiuam, quæ cùm non habeat effectum ſuſpenſiuum, ſed tantùm reſolutiuum, actui legitimo non repugnat, de qua *in l.2. ff.de in diem adiect.l.1. & per tot.ff.de lege commiſſ.cap.illo vos, de pig.* obſeruat. Alciat. *lib.3. parerg.cap.8.* Vnde fit vt licèt emancipatio vtpote actus legitimus conditionem non recipiat ſuſpenſiuam, recipit tamen reſolutiuam, arg. text. *in l.vnic. C.de ingrat.lib.* Sic etiam licèt tutoris datio ſub conditione ſuſpenſiua conſtitui non poſſit, de quo eſt text. *in d.l.mutuo §.1.ff.de tutel.* recipit tamen reſolutiuam, argum. text. *in §.1.& per tit. Inſtitut.quibus modis tutor.*

REGVLA LI.

Semel Deo dicatum non eſt ad vſus humanos vlteriùs transferendum.

AD comprobandam hanc regulam allegatur tex. 1
in cap. quæ ſemel.19. quæſt.3.& in c.ligna. & in cap.veſtimenta, de conſec. diſt.1.& in c.municipia, de rerum permut. & illius materiam proſequere cum Bruno *lib.3. de cærem.c.2.* Remig. *in tractat. de immunit. Eccleſ.*

Digitized by Google

*Eccleſ.ampl.*50. Petr.de Peruſ. *de permut.ſtatus Eccleſia col.* 2. Nauar.*de ſpoliis clericorum* §.18.*n.*7. & 8. Intellige regulam in rebus inanimatis, ſecus autem in animatis, vnde ſerui Sacris initiati contradicentibus dominis & neſcientibus Epiſcopo ordinante, ac præſentantibus ad Ordines ipſis dominis reſtituuntur, ita Campan. *in diuerſ iuris Canon.rub.*15. *cap.*8. *n.*11.*verſ.poſtreme*, Illuſtriſſ.D.meus Roder.à Cunha. *in comment.ad.c.*11.*n.*2.*in fine diſt.*54.

1 Ex hoc text. infert D.Thom.2.2. *quaſt.*88.*art.*15. non poſſe Papam diſpenſare cum Monacho profeſſo, vt contrahat matrimonium, & illum ſequuntur Sot. *de Iuſtit.lib.*8.*q.*4.*art.*2. & alij citati per me *in collect. ad c.cum ad monaſterium n.*12. *de ſtatu monach.* vbi tamen *num.* 13. contrariam opinionem ſequutus ſum multis ad id ductus rationibus, & authoritatibus, vt *ibi* videre poteris.

SVMMARIVM.

1 *Impedimentum non præſtat quod de iure non ſortitur effectum.*
2 *Nullum quod eſt nullum producit effectum.*
3 *Paria ſunt nullum, eſſe vel eſſe ſine effectu.*
4 *Paria ſunt non fieri, vel non ſortiri effectum.*

REGVLA LII.

Non præſtat impedimentum, quod de iure non ſortitur effectum.

1 HAnc regulam exornant Thom.de Thomaſſ. *in floribus legum reg.*205. Chald.Pereira *de poteſtate eligendi cap.*13.*n.*5. Cardin. Tuſch.*pract.concl.tom.*1. *lit.A,concl.*139.*n.*2.& *tom.*5.*lit. N,concl.*140. Sanch. *de matrim.lib.*8.*diſp.*22.*n.*21. Gonzal.*ad reg.*8.*Cancel. gloſſ.*57.*n.*30. *cum ſeqq.* Stephan. Gratian.*diſcept.forenſ.c.*58. *n.*6. *cum ſeqq.* cum aliis per me citatis *in tr. Axiomatum iuris vſuſrequentior. Axiom.*115.*n.*1.

2 Quod enim nullum eſt, nullũ producit effectum, *l.*4.§. *condemnatum, ff.de re iudic.l. non putauit,§.non quæuis, ff.de bonorum poſſeſſ.contra tab.l.*2.*ff.de auctor. tutor.l.ſi aut nullum, C.de legit.hæred.l.non dubium, C.de legib.l.fin. C. de ſent.ex breuic.recit.c.illud de iurepatr.* Barthol.Peret.*in extrauag.ambitioſæ, de rebus Eccleſiæ non alienan.verbo infringere num.*4. Cott.*in memorab. verbo actus nullus*, Sutd.*deciſ.*40.*n.*8.& *conſ.*3.*n.*11.& *conſ.*373.*n.*24. Flamin. Pariſ.*de reſignat.lib.*7.*quaſt.*1. *n.*26. Aloyſ. Riccius *in collectan.deciſ.p.*3.*collect.*623. Cæſar. Argel.*de contradict.legit.quaſt.*7.*n.*146. Mendez à Caſtro *in praxi Luſit.lib.*3.*cap.*11.*n.*43. Rot. *deciſ.*572.*n.*9.*part.*1.*recent.*

3 Paria enim ſunt nullum eſſe vel eſſe ſine effectu, Sutd.*deciſ.*51.*n.*21.& 22.& *conſ.*3. *à num.*8. & *conſ.* 157.*à n.*13. & *conſ.*179.*à n.*49. & *conſ.*381. *à n.*53. Anton. Monach.*Bononien.deciſ.*40.*puncto* 7. *num.*20. Mart. Antonin. *var.reſolut. lib.*1. *reſol.*61.*n.*14. ego ipſe *Axiom.*147.*n.*23.

4 Sic & paria ſunt non fieri, vel non ſortiri effectum, *l.*1.§. *nihil ff.de inoffic. teſtam l.ſi quis ſub conditione, ff.de teſtament. tutel.l.ex conſenſu* §.1.*ff.de appellat.* Sutd.*conſ.*245.*n.*14. Anton. Monach.*dicto puncto* 7.*n.*18. ego ipſe *Axiom.*174.*n.*20.

SVMMARIVM.

1 *Plus cui licet vtique quod eſt minus licere debet.*
2 *Argumentum de maiori ad minus validum eſt.*
3 *Intellige regulam procedere in iis tantùm, quæ propriè, & abſolutè à iure communi conceduntur.*
4 *Argumentum de maiori ad minus non habet locum in diſpenſationibus ab homine ſcilicet conceſſis, non verò à lege, vt n.*10.
5 *Declaratur text.*in cap. per venerabilem, qui filij ſint leg. & num.6.7.& 8.
9 *Maius minus quando ſunt in eodem genere, tunc diſpenſatio in maiori verba prægnantia habens, extenditur ad minus.*
15 *Declaratur tex.*in c.ex parte 17.de decimis.
11 *Diſpenſatio ad Sacerdotium extenditur ad omnes Ordines inferiores.*
13 *Minus cui non licet, nec licere debet quod eſt plus.*

REGVLA LIII.

Cui licet quod eſt plus, licet vtique quod eſt minus.

DEſumitur ex *l. non debet, ff.hoc tit.* facit text. *in l.* 1 *in ſuis, ad fin.ff.de liberis, & poſthum.* dum inquit licitum eſſe exhæredare quos lex occidere permittebat, *l.nec in ea* 22. ibi, *qui occidere poteſt adulterũ, multò magis contumelia afficere, ff.ad leg.Iul.de adulter,* Sanch.*de matrim.lib* 8.*diſp.*2.*n.*15. vbi ait hanc regulam locum habere quando minus continetur in maiori tanquam pars in toto, vel ſpecies in genere. Et ſummæ maiori ineſt minor, *c.*1.*de arbitr.lib* 6 *l.*1.§.*ſi ſtipulanti, ff.de verbor.obligat.* Bald.*conſ.*307.*verſ.in contrarium lib.*1. Seraph.*deciſ.*267.*n.*4. Menoch.*conſ.*265. *n.*3. Cardin. Tuſch.*pract.concl.tom.*7.*lit.S*, *concl.*885. latè ego ipſe *in tract. Axiom.iuris vſuſreq. Axiom.*115. Vnde fit vt validum ſit argumentum de maiori ad minus, *auth.multò magis, C.de ſacroſ.Eccleſ.cap.ſi ergo* 8. *quaſt.*1.*c.ſi Paulus*, & *ibi* gloſſ.32.*quaſt.*5.*c.* *per venerabilem, qui filij ſint legit.* cum aliis adductis per Euerard.*in topicis legalibus loc.*66. Petr.Andr. Grammar.*in dialeg.legali lib.*2.*loco à maiori ad minus*, Roland.*conſ.* 15.*n.*41.*vol* 1. Aym.*conſ.*290.*n.*7. & *conſ.*326.*n.*10. Flamin. Pariſ. *de reſignat.lib.*1. *quaſt.*53. *n.*19. & *de confident. quaſt.*10. *n.*4. vbi *num.*6. ſubit quòd valet in ſtatutis, & etiam in correctoriis quando verba poſſunt trahi ad caſum in quo concluditur maioritas, vel paritas rationis, Gonzal.*ad reg.*8. *Cancel.gloſſ.*9.§.2. *n.*24. Card Tuſch.*pract.concl.tom.*1.*lit. A, concl.*501. *per tot.* vbi *n.* 10. declarat quòd valet etiam affirmatiuè quando maius, & minus ſint eiuſdem qualitatis; ſecus ſi diuerſæ, latè ego ipſe *in tract de locis communibus argument. iuris loco* 67.*à n.*1. 2

Intellige regulam hanc procedere in iis tantùm, 3 quæ propriè, & abſolutè à iure communi conceduntur, ſecundùm Iaſ.*in l.*3.*n.*43. *ff.de conſtit. Princip.* Felin *in cap poſtulaſti num.*9. *de reſcript.* Paol. Æmil. *deciſ.*8.*n.*6. *part.*1. Rebuff.*in praxi tit. de diſpenſat.ad plura num.*64. Campan.*in diuerſ. iuris Canon.rubr.*11. *cap.*13.*num.*92.

Vnde in diſpenſationibus non habet locum argumentum de maiori ad minus, ac proinde in eis fallit regula *in præſenti.ex reg, quæ à iure, ſup.hoc tit.*& *c.fin. de tranſlat.Epiſcopi*, vbi diſpenſatio vt quis ad Archiepiſcopatum promoueatur non extenditur ad Epiſcopatum, & *c.cui non de ſacerdotali, de præb.in* 6. vbi deciditur eum, cui integram præbendam conferri mandatur, non poſſe accipere dimidiam, licèt in ea Eccleſia ſint integræ, & dimidiæ præbendæ, & ſi mandatur conferri præbendam certi valoris non poſſe minoris recipere. Et ideo hanc partem tenent Gig.*de penſion. quaſt.*18.*ad fin.* Couar.*de ſponſalib. part.* 2. *cap.*8.§.8. *num.*11. Maiol. *lib.*5 *de irregul.c.*51.*num.*10. Molin. 4

de

de primog.lib.2.cap.4.n.48.& 49. Gutier.*canon,lib.2.cap.15.n.124.&* 126. Brunot.à Sole *in locis communibus verbo diſpenſationes ſunt odioſæ,* Surd.*deciſ.*268.*n.*20.*&* 21. Chald. Pereira *de nominat.emphyt.q.*21.*n.*65. Rendina *in prompt.recept. ſentent.tom.*1.*tit.*29.*num.*12. Molin. *de iuſtit.tract.*2.*diſp.*491.*n.*2. & alij plures, quos refert, & ſequitur Sanch.*de matrimon. lib.*8.*diſp.*24.*n.*32.*& diſp.*24 *num.*17.

5 Non obſtat difficilis tex. qui loquitur in diſpenſatione, *in c per venerabilem, qui filij ſint leg.* ibi, *quod in maiori conceditur, licitum eſſe videtur & in minori,* quia multipliciter reſponderi poteſt. In primis ſunt qui diſtinguant inter diſpenſationes odioſas, & fauorabiles, vt in iis poſterioribus procedat *dictum c. venerabilem,* qui de ligitimatione agit, quam inquiunt ea ratione fauorabilem, quia per eam fit regreſſus ad ius naturale ſecundùm quod omnes homines legitimi naſcebantur *auth.quibus modis naturales efficiantur ſui §.illud,* iuncta regula tex. *in l.ſi vnus §.pactus in fine ff. de pactis,* notat gl.*verbò alpha in c.ab exordio* 35.*diſt.* recepta vt per Mantu. *dial.*82. At verò in prioribus ſcilicet odioſis procedit communis ſententia, quam ſequimur & iura pro ea adducta, ita Abb. *in.cap. ad aures n.*8. *de reſcript.* Dec.*in c.at ſi clerici §.de adulteriis à n.*91.*de iudic.* quorum ſententiam videtur ſequutus Soar.*de legib.*8.*cap.*27.*à n.*2.

6 Sed contra hanc diſtinctionem multis inſurgit Felin.*in c.poſtulaſti n.*9.*verſ.limita ſecundò, de reſcript.* tum quia omnis diſpenſatio eo ipſo quòd à iure communi recedit odioſa cenſeri debet, & exorbitans ac reſtringenda, *l.ſingulare, ff.de legibus, reg.quæ a iure cõmuni ſupra hoc tit* tum quia omnes reſoluunt fauorabilem non cenſeri conceſſionem, quæ tertij odium, ſeu præiudicium continet, ex reg.*c.ſuper eo, de offic. deleg.* Abb.*in cap.certificari n.*9.*de ſepult.* & poſt alios Soar.*dicto cap.*27.*num.*9. legitimatio autem quamuis perſonæ legitimatæ fauorem reſpiciat odium tamen continet reſpectu eorum ad quos deficiente legitimatione hæreditas debuit peruenire: tum denique, quia falsò ſupponitur *in dicto cap. per venerabilem*, agere Pontificem de legitimatione fauorabili, per quam fit regreſſus ad ius naturale, cùm potiùs agat de diſpenſatione, quia cùm in matrimonij radice legitimi fieri non potuerint filij de quibus illic, neque ad omnia ſimpliciter legitimentur, ſed quoad aliqua tantùm, ſcilicet ſpiritualia, minimè legitimatio dici poteſt, iuxta differentias diſpenſationis, & legitimationis, & confirmatur ex verbis *dicti cap.per venerabilem, in princip.* ibi, *cùm adulterinis etiam diſpenſant*, & meliùs ex *verſ. videbatur*, ibi, *cùm tuis videbatur ex benignitate Sedis Apoſtol.diſpenſandum*, quibus verbis clarè probatur de diſpenſatione agere Pontificem, non de legitimatione.

7 Alij igitur diſtinguunt inter legitimationem, quam fatentur odioſam & reſtringendam ſicut diſpenſationem & inter poteſtatem legitimandi, ſeu diſpenſandi, de qua intelligunt *dictum cap.per venerabilem* quam inquiunt eſſe fauorabilem, & extendendam iuxta *c. vlt.de ſimon* ita Couar.*d.§.* 8. *num.*6. & alij de quibus Sanch. *d.lib.*8.*diſput.*2.*num.*1. Sed non ſatisfaciunt, quia text. non ſolum de poteſtate agit legitimandi, ſed etiam de ipſa legitimatione facta, vt patet *ibi, cùm in ſpiritualibus diſpenſetur, conſequenter intelligitur in temporalibus diſpenſatum,* & deinde quia, vt benè Alciat.*lib.*1.*paradox.c.*16. fruſtra diſtinguitur inter poteſtatem legitimandi, & ipſam legitimationem, vtrùm enim poteſtas illa fauorabilis ſit, vel odioſa, non aliunde expendi poteſt, quàm ex fine, ſeu effectu dropter quem conceditur, & in quem dirigitur. & denique quia ex hac diſtinctione probat ille text. Pontificem, qui poteſtatem habet legitimanddi ad ſpiritualia, legitimare ad temporalia, quæ ſunt minora, quod tamen eſt falſum ex dictis.

8 Quare his & aliis intelligendi modis reiectis facilis & verus ſenſus eſt argumentum illud de ſpiritualibus ad temporalia, & ita de maiori ad minus *in dicto c.per venerabilem,* non eſſe Pontificis, ſed partis petentis ad temporalia legitimationem, quam Pontifex ibidem negauit, & ita nihil nobiſcum pugnat.

9 Intellige limitationem ſuprapoſitam, quam in diſpenſationibus ad noſtram regulam adduximus, procedere quando maius, & minus ſunt in diuerſis generibus, ſecus verò ſi vtrumque ſit in eodem genere, quia tunc diſpenſatio in maiori verba prægnantia habens extenditur ad minus, ita Felin.*in dicto c.poſtulaſti n.*13.*in fine limit.* 8. Borgaſ. *de irregularit. part.*2. *tit. de interpretat.diſpenſat. n.*17. quos refert & ſequitur Sanch. *d.lib* 8.*diſp.*1.*num.*37. vbi *num.*38. poſt multos quos ibi refert, hinc infert Epiſcopum, aut Monachum, cui concedit Pontifex teſtandi facultatem poſſe quoque codicillum facere, aut cauſa mortis donare, quia hæc ſunt partes vltimæ voluntatis, quæ conceſſo teſtamento conceduntur.

10 Intellige etiam procedere eandem limitationem in diſpenſationibus ab homine conceſſis, ſecus in iis, quæ à Canone, vel lege indicuntur, quia illæ ſtrictè, hæ verò largè interpretandæ ſunt, ita Couar. *d.§.*8.*n.*11. Sanch.*dicto lib.*8.*diſp.*1.*num.*36.

11 Vnde patet intellectus *ad cap.ex parte* 27.*de decimis,* quod non agit de priuilegio, aut conceſſione ſpeciali circa decimas recipiendas, ſed magis de conceſſione iuris communis, per quam eodem attento poterat Abbas, vel Parochus ille percipere decimas de laboribus terræ Parochiarum ſuarum, & ita illius textus ſenſus eſt, *cùm tibi conceſſum ſit*, ſimiliter à iure communi de quo *in cap. cùm contingat verſ. vnde, de decimis quod maius eſt*, nempe vt percipias decimas de laboribus, *& minus conceſſum eſſe videtur*, nempe vt eas percipias de noualibus.

12 Declara tamen eandem limitationem non procedere quando id minus eſt annexum, vel incluſum in maiori tanquam pars eius, tunc enim diſpenſatio in caſu maiori extenditur ad minorem, vt diſpenſatio ad Sacerdotium extenditur ad omnes Ordines inferiores, vt per Sarmien.*de reddit.eccleſiaſt.p.*4 *cap.*4.*num.*5. Maiol *lib.*5. *de irreg.cap.*51.*num.*10. Sayr.& alios quos refert, & ſequitur Sanch. *de lib.*8.*diſput.*1.*num.*35.

13 Nota validam eſſe hanc regulam negatiuè conceptam, putà cui non licèt quod eſt minus, nec licere debet quod eſt plus, vt per Ferr.*in conſtitutiones Catalon.gl.*4.*num.*53. Surd *deciſ.*254 *num.*15. Farinac. *conſ.*65.*n.*84 *tom.*2. Maſcard.*de probation.concl.*1252.*num.*2. vbi ait locum habere in delictis. Limita in mandatis, in quibus hæc noſtra reg. tam affirmatiuè, quàm negatiuè concepta locum non habet. ex Tiraquel.*in l.ſi vnquam, verbo libertis nu.*59. *C.de reuocand. donat.* Nauar.*de redditibus eccleſiaſt.quæſt.*3.*mon.*10.*num.*2.

Regvla LIV.

Qui prior eſt tempore, potior eſt iure.

1 DEſumitur ex *l.qui balneum in princ.& ex l.potio in princ. ff.qui potiores in pignore habeantur l.ſi fundum, C eod.tit.l. diſtractis cum ſeq. C.de pignoribus,* exornant Duen.*reg.*198. Caſſan.*in catalogo gloriæ mundi p.*12.*conſider.*99. Balb.*in tract.de pignoribus. c.*19. Neguzant. *in ſimili tract. part.*5.*princ.memb.*2.*n.*11.

&

& n.39. Rebuff.tom.2. ad leges Galliæ tit.de conſtitut. redditunm gloſ.8. Felician.tom.1.de cenſibus lib.3.c.5. n.22.Cæpol.caut.122.& 124.Cott.in memorabil.verbo creditor.7. Maſcard.de probat.concl.1228. Ioſeph. Ludouic. Peruſ.deciſ.45.n.6. Marien.l.7.gl.5.n.3.tit. 16.lib.5.nouæ recopilat. Surd.de aliment.tit.1.quæſt.94. n.15.& deciſ.255.n.1. Gom.de Leon.in centur.c.85. & 86. Bertazol.in tractat.clauſul. inſtrument.clauſ.1. gloſſ.5.n.42.Garc. Gironda de priuileg.ſeu exempt.explicat.n.357. Seraphin.deciſ.187.n.1. Cardoſ.in praxi iudicum, & aduocat.verbo ius n.11.& verbo pignus n.26. Mari. Antonin. var.lib.1. reſol.84.n.7.& lib.2. reſolut.50.n.82.latè Card. Tuſch.practic.concl.tom.6. litt.P.concl.465. Flores de Mena var.quæſt.6.art.3. num.24. Donel.de pign.c.12. & comment.iuris Ciuilis lib.23.c.15.latè Aloyſ. Ricc.in collect.deciſ.p.3.collect. 473.Card. Mantic.de tacitis, & ambig.conuent.lib.11. tit.22.n.1. latè ego ipſe in tract. Axiom.iuris vſufreq. Axiom.184. à princ. vbi num.2. amplio procedere etiam ſi prioritas ſit in hora, & in puncto, & num.3.etiam amplio vt procedat tam in agendo quam in excipiendo, & replicando.

Regvla LV.

Qui ſentit onus, ſentire debet commodum, & è contra.

1 Deſumitur ex l.ſecundum naturam, ff.hoc.tit.cum alijs citatis à gl.1. in præſenti, exornant Thom. de Thomaſſ.in floribus legum reg.15. Alex.conſil.46. Perſpectis,col.pen.n.4.lib.5.Anchar.conſ.217. Dubium facit,num.4. vbi ait quod non eſt ferendus is qui vult commodum, & non vult ſentire onus, Menoch. conſ.738.n.9. Beller.diſquiſit.clerical.part.1.tit.de fauore clericor.canonis §.2.num.28. latè Cardin. Tuſch. practic.concl. tom.5. lit. O.concl.144. Ferrer.in conſtit. Cathaloniæ gloſſ.2.n.89. vbi quòd incommoda eum ſequi oportet, quem commoda, & vtilitates ſequuntur Roman.conſ.477. In caſu num.19. verſ.quartò.vbi quòd à quo remouetur officium oneris, debet remoueri officij præmium,& conſ.514. In quæſtione,in princ. vbi quòd Epiſcopus qui non ſuſtinet onera iuriſdictionis, non debet habere emolumenta eiuſdem iuriſdictionis, cum alijs per me citatis; in tract. Axiom. iuris vſufreq.verbo damnum Axiom.63.n.2.& Axiom. 169.n.3. Caſtill.controuerſ.iuris lib.2.c.5.n.56.vbi ait procedere in iis,quæ obueniunt ex ipſius actus natura,non verò in iis,quæ ex accidenti contingunt.

SVMMARIVM.

1 Prohibentis conditio potior eſt in re communi.
2 Commodum, & incommodum alicuius negotij aut reſpicit plures primò, & principaliter, & tunc omnium conſenſus requiritur aut minus principaliter, & ſecundariò, & tunc ſufficit maioris partis.
3 Sententia lata contra heredem inſtitutum nocet ſubſtituto non vocato, & lata contra poſſeſſorem maioratus omnibus ſequentibus non vocatis præiudicium infert.
4 Declaratur text.in l.duo ex tribus 39.verſ. ſed ſi, ff.de re iudic.
5 Declaratur text.in l. & ſuum §. hodie ff.de pactis, & num.6.
7 Declaratur text.in cap.3. de iurepatron.
8 Declaratur text,in cap.vlt. deus; quæ fiunt à maiori parte Capit.

Regvla. LVI.

In re communi potior eſt conditio prohibentis.

Deſumitur ex l. Sabinus, ff.communi diuid.l.in concedendo, ff.de aqua pluu.arc.cum ſimilibus, de quibus gloſſ. hic, & in reg.quod omnes tangit 18 ſup. hoc tit. vbi rationem præſtiti quare in negotiis tangentibus plures in ſingulis concors requiratur omnium conſenſus, vt hic, & ibi.in tangentibus verò plures vt vniuerſos, ſufficiat maior pars, proſequuntur citati ad d. reg. quod omnes in princ. 1

Pro reſolutione materiæ,& difficultatum,quæ contra hanc regulam ſolent adduci, aduertere oportet commodum & incommodum alicuius negotij aut reſpicere plures primò, & principaliter, aut minus principaliter & ſecundariò, in prioribus procedit hæc reg. omniúnque conſenſus eſt neceſſarius,niſi lex ex iuſtis rationibus aliter diſpoſuerit ex infrà reſoluendis, in poſterioribus verò eorum ſcilicet, quos ſecundariò res tangit,conſenſus non ſpectatur, vel non eſt neceſſarius,probat text.elegans l.1.§.pen.verſ.denunciari, ff.de ventre inſpic. notat gloſ.vlt.in c.quamuis pactum, de pact.hoc lib.gloſſ.2. in l.de vnoquoque, ff.de re iudic. cum multis aliis, quæ congerit Tiraq.in tract.res inter alios acta limit.1. Cou.in c. Raynutius §.3.n.10.de teſtam. & in d.cap.quamuis pactum part.3.§.3. n.7.ad fin.& aliis de quibus Alphan. collect.688. Vnde no- 3 tant ſcribentes ſententiam latam contra hæredem inſtitutum nocere ſubſtituto non vocato, & latam contra poſſeſſorem maioratus omnibus ſequentibus non vocatis præiudicium inferre arg. l. ex contractu, ff.de re iudic. proſequuntur Couar. practic. c.13. n.6. Ant. Gom.l.40. Tauri n.73. Pinel. in l.1. C.de bonis mat. part.3.à n.48. Molin. de primogen. lib.4.cap.8. à n.3. Gutier.canon.lib.1.cap.34.a num.34. 2

Ex quibus iam primò colligitur facilè procedere decisionem Iureconſulti in l.duo ex tribus 39.verſ.ſed ſi ff.de re iudic. dum probat ſententiæ latæ à maiori parte,iudicum ſtandum eſſe: quamuis enim iudicandi officium ſingulos reſpiciat, atque ita videretur concors omnium conſenſus neceſſarius, iuxta hanc reg. quia tamen diximus illam procedere vbi commodum & incommodum negotij omnes,& ſingulos tangit primò,& principaliter, planè officium iudicandi, & illius commodum, & incommodum non ipſos iudices principaliter reſpicit, ſed vel litigantes, vel publicum fauorem; publicum enim munus eſt, & inde ad aliud acceptandum quis cogi poteſt, l.vlt.ver.iudicandi ff.de mun.& honor.c.paſtoralis, in princ.de offic. deleg. notat. Boër.deciſ.225.à n.2. Menoch.de arbitr. lib.1.quæſt.41.n.3.Et conſtat deinde, quia cùm ius dicere ad iuſtitiam pertineat,l.pen.ff.de iuſtitia, & iure & Iuſtitia virtus ſit non ad ſe,ſed ad alios, vt docent D. Th.2.2. quæſt.58.art.1. Sot.de iuſtit.lib.3.quæſt.2. art.2. ſequitur manifeſtè commodum, & incommodum iudicandi principaliter non reſpicere ipſos iudices, & per conſequens omnium conſenſum non eſſe neceſſarium; quia verò certius eſt iudicium, quod plurimorum arbitrio comprobatur; cap.prudentiam 21.in fine princip.de offic. deleg. meritò maioris partis conſenſus requiritur. 4

Secundò colligitur contra ſtrictum iuris rigorem procedere deciſionem text.in l.& ſuum 8.§.hodie, cum ſeqq.ff.de pact.dum probat quòd ſi plures ſint creditores,& diſſentiant circa partem debiti remittendam debitori ſequendam eſſe maiorem partem; facit in ſimili circa ſpacium,ſeu inducias debitori concedendas, deciſio text. in l. vlt.verſ.pars C. qui bonis cedere poſ.notant.ibi ſcribentes omnes, Tiraquel. in tract.res inter 5

alios

Google

alios limit. 34. Afflict. *deciſ.* 288. Sanch. *de mercat. tit. de decoctor. part.* 6. *à n.* 5. plures de quibus Alphan. *collect.* 39. Duen. *reg.* 294. Rot. Genuenſ. *deciſ.* 17. *n.* 12. quod tamen omnibus ſupradictis videtur repugnare. cùm enim in iis, quæ ſingulorum commodum vel incommodum principaliter reſpiciunt, requiratur omnium conſenſus, & conſtet commodum, & incommodum ex debiti remiſſione ſingulos reſpicere principaliter, iam ſecundùm iuris rigorem videbatur dicendum maiorem partem creditorum non ſufficere, neque aliis non conſentientibus præiudicium inferre, atque ita contra iuris rigorem hoc introductum fuiſſe ea ſpeciali Imperatoris Diui Marci reſcripto colligitur ex *d. §. hodie*, iuncta *l. reſcriptum* 11. *ff. de pactis*, atque ita intelligendus eſt Bald. *in d. c. cum omnes de conſtitut. n.* 20. *ad fin.* & *ibi* Abb. *num.* 5. *circa fin.* dum hoc tribuunt fauori liberationis, vt dicamus propter fauorem liberationis legem id induxiſſe, non autem quòd fauor ille abſque lege ſufficeret, vt bene ſentit Dec. *in dicto cap. cum omnes num.* 24. & *ibidem* Bero. *à num.* 63. & poſt Paul. de Caſtr. Strach. *vbi ſuprà num.* 8.

6 Vnde iam fit conſequens deciſioni illlorum iurium locum non eſſe, neque maiori parti creditorum ſtandum eſſe extra caſus illis legibus ſpecialiter expreſſos, ſcilicet quando pactum de remittenda parte debiti fit hæredibus defuncti debitoris, qui aliter nolunt adire hæreditatem, in quibus terminis loquitur text. *in l. iuris gentium §. fin. ff. de pactis*, cum ſimilibus. Vel ſi debitor paratus ſit bonis cedere ſi creditores dilationem concedant, iuxta terminos *d. l. vlt. C. qui bonis cedere poſ.* Addunt DD. tertium caſum, ſcilicet quando debitor aufugit, & ita non eſt qui conueniatur, quo caſu inquiunt vigere etiam rationem, *d. §. hodie*, atque ita extra hos tres caſus non eſſe trahendam deciſionem illorum iurium iudicauit Senatus Neapolitanus, teſte Afflict. *d. deciſ.* 288. *n.* 4. & notat Dec. *vbi proximè*, quamuis poſt Angel. Strach *vbi ſupra n.* 21. contendat ad omnes debitores eſſe trahendam æquitatem illorum iurium.

7 Tertiò ea dictis conſequitur non ſine maxima difficultate procedere deciſionem text. *in c.* 3. *de iurepatron.* dum probat quòd ſi plures fundatores Eccleſiarum, aut hæredes earum, atque ita patroni, quibus non iure Collegij, ſed vt ſingulis ius competit patronatus, diſſentiant plurimos præſentantes, is præficiendus eſt Eccleſiæ, qui plurimorum approbatur aſſenſu. Dixi in his, quæ pertinent ad plures vt ſingulos maiorem partem non ſufficere, ſed omnium concordem conſenſum eſſe neceſſarium, in iis autem terminis proponebatur iuſpatronatus ad plures vt ſingulos pertinere; ergo videbatur maiorem partem non ſufficere iuxta *d. reg. quod omnes*, & *ibi* notata, atque ita iure nouo hoc inductum fuiſſe videtur comprobari ea verbis ipſius text. ibi, *præſenti decreto ſtatuimus*, notat Cardin. Imol. & alij de quibus Decian. *in d. cap. cùm omnes num.* 26. Sed melius cum eodem teneri poteſt textum illum nihil noui in eo induxiſſe, patétque ex noſtra reſolutione ſi aduertas regulam hanc & *d. reg. quod omnes*, procedere vbi negotium commone ſingulos principaliter tangit quoad ipſius negotij principale commodum, vel incommodum, non ita ſi principaliter alium tertium reſpiciat. Planè præſentationis commodum non principaliter ipſos patronos reſpicit, ſed vel Eccleſiam, cui prouidetur, vel præſentatum ipſum, nihil ergo mirum ſi omnium conſenſus neceſſarius non ſit, vnde iam ſequitur legem non de nouo induxiſſe vt maior pars ſufficiat, ſed vt eſſet neceſſaria, quia ſcilicet lex magis fidit plurimorum iudicio, iuxta regul. *d. cap. prudentiam*, *in princip.* & quæ circa iudices *ſuprà* reſoluimus.

Quartò ea dictis conſequitur non ſine maxima ratione Doctores admodum defatigari circa interpretationem text. *in cap. vlt. de iis, quæ fiunt à maiori parte Capituli*, agitur *ibi* de certa parte fructuum præbendarum deputanda à Canonicis ad fabricam Eccleſiæ reparandam, & inquit text. quòd ſi aliqui duæ ior reſiſtendum, obtineat ſententia plurimorum, cum tamen agatur de fructibus ſingularum præbendarum, quorum commodum principaliter ſingulos reſpicit in particulari: vnde per conſequens dicendum videbatur meliorem eſſe prohibentis; vel etiam vnios contradictionem iuuata noſtram reg. Sed reiecta communi interpretatione, quæ firmabat hanc reg. & noſtram reſolutionem procedere in tangentibus plures vt ſingulos iure ſingulari, ſecus ſi ſingulos tangat iure Collegij, de qua per Abb. *in d. c. cùm omnes n.* 5. *verſ. item procedit*, Felio. *n.* 15. *verſ. fallit ſextò*, & *ibi* Bero. *n.* 60. Mayoer. *in l. Illud §. refertur n.* 69. *ff. hoc tit.* Sarmien. *de reddit. part.* 3. *cap.* 3. *num* 8. Dicendum eſt contra ſtrictum iuris rigorem ſtatuiſſe Pont. *in d. c. vlt.* ſuadente æquitate atque fabricæ neceſſitate, quod confirmatur ex verbis eiuſdem text. ibi *ſtatuimus*, ratio verò deducitur ex illis verbis, *operi tam pio & neceſſario*. 8

Limitatur tamen hæc noſtra reg. pleriſque caſibus, in quibus contrarium iure expreſſum eſt, veluti fauore fiſci, vt *in l.* 2. *commun. rerum alien.* cum aliis, de quibus Duen. *reg.* 295. *limit.* 3. & *reg.* 375. atque etiam fauore libertatis, vt *in l.* 1. *C. commun. ſeruo manum.* cum aliis de quibus Anton. Gom. *l.* 40. *Tauri num.* 9. Couar. *lib.* 3. *var. c.* 14. *n.* 7. & *ſeq.* 9

SVMMARIVM.

1 *Lex id noluiſſe præſumitur cùm facilè id exprimere potuiſſet, neque expreſſit.*
2 *Verba dubia contra proferentem ſunt interpretanda*
3 *Teſtis verbum ambiguum contra producentem interpretatur.*

REGVLA LVII.

Contra eum, qui legem dicere potuit apertiùs, eſt interpretatio facienda.

DEſumitur ex *l. in contrahenda venditione*, *ff. hoc tit.* & aliis citatis à gloſ. *in præſenti.* Lex enim id noluiſſe præſumitur, cùm facilè id exprimere potuiſſet neque expreſſit Menoch. *conſ.* 30. *n.* 8. Armendar. *in procem. addit. ad recopil. legum Nauarra num.* 150. Gonz. *ad reg.* 8. *Cancel. gloſſ.* 9. §. 1. *n.* 33. 1

Vnde verba dubia contra proferentem eſſe interpretanda, probant text. *in l. veteribus* 40. vbi Bart. *ff. de pact. l. quicquid aſtringendæ, ff. de verb. oblig. l. Labeo, ff. de contrah. empt.* exornant Menoch. *conſ.* 110. *n.* 31. & *conſ.* 179. *n.* 19. Surd. *deciſ.* 322. *n.* 63. & *de alim. tit.* 6. *q.* 1. *n.* 26. D. Barboſ. *in l. ſi quis intentione ambigua* 66. *n.* 28. *ff. de iudic.* Mendez à Caſtro *in praxi Luſitana lib.* 1. *c.* 3. *n.* 41. Cardoſ. *in praxi iudicum, verbo Verbum n.* 9. latè Card. Tuſch. *tom.* 8. *lit. V. concl.* 107. Cardin. Mantic. *de tacitis*, & *ambig. conuent. lib.* 2. *tit.* 9. *n.* 99. *cum ſeqq.* vbi rationem reddit quare in contractibus fiat interpretatio contra proferentem, non ſic in iudiciis. 2

Eodem modo verbum ambiguum teſtis contra producentem interpretari per gloſſ. *hic*, tradunt Tiraq. *de retract. lig. §.* 1. *gl.* 16. *n.* 4. Bellacomb. *tom.* 1. *commun. opin. lib.* 4. *tit.* 10. *n.* 389. Surd. *deciſ.* 260. *n.* 20. plures refert Farinac. *in praxi crimin. part.* 2. *quæſt.* 60. *n.* 60. vbi *num.* 61. limitat. 3

REGVLA

Regvla LVIII.

Non eſt obligatorium contra bonos mores præſtitum iuramentum.

1 EXornant Mench. *de ſucceſſ. creat. lib.* 3. §. 28. *num.* 7. *iunct. n.* 10. & 17. Gutier. *de iuram. confirm. p.* 1. *c.* 40. *n.* 4. Marcheſ. *de commiſſ. p.* 3. §. 1. *n.* 44. *pag.* 193. Card. Toſch. *pract. concl. tom.* 4. *lit. I. concl.* 511. *n.* 29. Molin. *de iuſtit. tract.* 2. *diſp.* 151. *col.* 6. *in ſolut. ad* 1. & *diſp.* 271. *col.* 6. *verſ. ad id vnde*, Azor. *inſtit. moral. p.* 1. *lib.* 11. *c.* 6. *ad fin.* & *c.* 7. *à princ.* Soar. *tom.* 2. *de Relig. tract. de iuram. l.* 2. *c.* 21. *per tot.* Rebell. *de oblig. iuſtit. p.* 2. *lib.* 1. *q.* 9. *n.* 1. Cald. Pereira *de empt. c.* 30. *n.* 18. Leſſ. *de iuſtit. lib.* 2. *c.* 17. *dub.* 7. *n.* 50. D. Barboſ. *in l. cùm pretor*, §. *vlt. n.* 266. *ff. de iudic.* quorum plures aſſerunt hanc reg. eſſe intelligendam de iuramento contra bonos mores naturales, qui ſcilicet retrahunt nos à via recta, & optimo modo viuendi, non autem contra ciuiles.

2 Vnde cùm pactum affirmatiuum de ſuccedendo, quando ſcilicet quis promittit alteri ſe eum hæredem inſtituturum, iuxta *l. ſtipulatio hoc modo* 61. *ff. de verb. oblig. l. pactum, quod dotali* 15. *C. de pact.* bonis moribus naturalibus aduerſetur, & turpitudinem contineat, vt probant *d. l. ſtipulatio*, & *d. l. pactum*, quia ſcilicet liberam teſtandi facultatem aufert contra naturam vltimæ voluntatis, quæ eſt vſque ad mortem deambulatoria, *l.* 1. *C. de ſacroſanct. Eccleſ.* ideo tali pacto non poteſt accedere iuramentum, ac proinde ſuccedit hæc reg. Ita reſoluunt communiter Doctores *in d. l. ſtipulatio hoc modo concepta*, & *in d. l. pactum quod dotali*, eſt communis ex citatis ab Anton. Gom. *l.* 12. *Tauri*, *n.* 17. *cum ſeq.* Conar. *in cap. quamvis pactum*, *p.* 1. *in princ. num.* 3. Mench. *de ſucceſſ. creat.* §. 1. *n.* 17. & §. 18. *à n.* 191. Canon. *comment. lib.* 6. *c.* 4. *poſt princ.* communem etiam dicit Valaſc. *conſ.* 130. *n.* 12. *verſ. ſed neque*, quamvis in puncto iuris contrarium longè verius ſit, vt per Con. *in rub. de teſtam. p.* 2. *ex n.* 5. Cujac. *in l. generaliter*, *ff. de verb. oblig.* Menoch. *de ſucceſſ. creat.* §. 3. *n.* 22.

Regvla LIX.

Dolo facit qui petit quod reſtituere oportet eundem.

1 DEſumitur ex *l. in condemnatione*, §. *dolo facit*, *ff. hoc tit.* cum aliis citatis à gloſſ. *in præſenti*, exornant Duen. *reg.* 209. Maſcard. *de probat. concl.* 531. *n.* 81. Menoch. *de præſumpt. lib.* 5. *præſ.* 3. *n.* 88. Cardoſ. *in praxi iudicum* & *Aduocat. verbo dolus*. *n.* 8. ego ipſe *in tract. Axiom. iuris vſufreq. verbo dolus Axiom.* 76. *n.* 3.

Regvla LX.

Non eſt in mora qui poteſt exceptione legitima ſe tueri.

1 DEſumitur ex *l. nulla intelligitur*, *ff. hoc tit.* refert Pichard. *in diſp. de mora*, n. 29. *propè fin.* Ratio eſt, quia mora dici non poteſt, quæ inculpata inuenitur, *l. pecunia fœnebris* 9. §. *fin. ff. de vſur.* & ſic in mora non conſtituitur debitor qui iuſtam cauſam habuit ignorandi ſe debere, *l. qui ſine dolo malo*. *ff. hoc tit. l. ſi quis* 24. *verſ. vtique ſi iuſtè*, *l. paratum* 47. *ff. de vſuris*, & qui iuſtam cauſam litigandi habet etſi retardetur, non tamen moram facit, vt ex Tiraq. colligit Pichard. *d. diſp. de mora*, *n.* 33.

Regvla LXI.

Quod ob gratiam alicuius conceditur, non eſt in eius diſpendium retorquendum.

DEſumitur ex *l. nulla iuris ratio* 24. *ff. de legib.* & ex *l. quod fauore*, *C. eod. tit.* exornant Thom. de Thomaſſ. *in floribus legum reg.* 143. Surd. *dec.* 195. *n.* 5. Card. Mantic. *de tacit.* & *ambig. conuent. lib.* 2. *tit.* 12. *n.* 27. Monach. *de optione can. c.* 3. *n.* 141. ego ipſe *in tract. Axiom. iuris vſufreq. Axiom.* 96. *n.* 1. Glorit. *reſp.* 1. *p.* 3. *n.* 39. 1

Regvla LXII.

Nullus ex conſilio, dummodo fraudulentum non ſit, obligatur.

DEſumitur ex *l. conſilij* 48. *ff. hoc tit.* & ex *l.* 2. *in fin. ff. mandati*, Sayr. *in claui Regia*, *lib.* 11. *tr.* 2. *c.* 8. *n.* 9. Cuius rationem *gl.* 1. *hic*, ex eo deducit, quia conſilium non inducit neceſſitatem, nec cogit illum, cui datur, ſed magis vt deliberet, & ita liberum eſt ei acceptare, vel non, *d. l.* 3. *c. vlt. in fin.* 4. *diſt.* cum aliis *infrà* citandis, quam rationem ſequuntur Doctores *hic*, Dec. & Cagnol. *in d. l. conſilij*, ſed non placet, tum quia obligatio cuiuſque non pendet à neceſſitate quam aliis imponit, ſed ab ea, quam ipſe ſibi per propriam voluntatem imponit, *l. ſicut*, *C. de act.* & *oblig. c. licèt*, *de voto*, & tam in donatione patet, quàm in aliis contractibus, in quibus conſentiens obligatur, & tamen alij neceſſitatem non imponit, tum etiam quia conſilium fraudulentum obligat, vt habetur in hoc text. & tamen in eo viget ratio gloſſ. quia non imponitur neceſſitas ei, cui præſtatur, & tandem quia licèt conſilium neceſſariò ſit obſeruandum, aliquando adhuc non obligat, vt *infrà* dicetur, nec contrarium probat, *d. l.* 2. *in fine*, ibi, *quia liberum*, quoniam illa verba tantùm reddunt rationem propter quam non obligatur quis ex conſilio, quod non e[illegible]ponit ei, cui datur, cùm tamen obligetur ex mandato. Dicendum ergo rationem eſſe, quia cùm conſilium procedat à dictamine rationis, & iudicio intellectus circa ea, quæ agenda ſunt ex D. Thom. 1. 2. *q.* 14. *art.* 1. *cum ſeq.* ſua natura non habet conſenſum ſine quo obligatio non contrahitur, quia nulla obligatio contrahi poteſt abſque conſenſu & complacentia voluntatis vera, vel interpretatiua, per quam quis applicat appetitiuum motum; *l.* 1. §. 1. *in fine*, *ff. de pactis*, *l. obligamur*. *ff. de act.* & *oblig.* vnde ſequitur regulam procedere etiamſi conſilium ea neceſſitate ſit obſeruandū, vt in ſpecie *cap. vlt. verſ. iubemus*, ibi, *conſilij*, *de hæret.* 1

Declara regulam noſtram non procedere in eo, qui vt peritus in arte officium profitetur, & ita ratione talis officij, vel artis tenetur ad aliquod opus conſilij, id eſt, procedens per modum conſilij ab intellecto, vt ſunt Aſſeſſores, Aduocati, Iudices, & alij, qui obligantur ex iniquo conſilio etiam per imperitiam præſtito, *l.* 1. *in fine*, *ff. quod quiſque iuris*, Butr. Abb. & Felin. *in cap. tua*, *de homicid.* Nauar. *in man. c.* 25. *n.* 15. 2

In gloſſ. *Nullus ex conſilio*, ibi, *nullus enim tenetur conſilium ſequi, imo explorare, & deliberare debet apud ſeipſum an ſibi expediat necne.* Notatur ad hoc, quod conſilij natura eſt, vt quamvis excitet ad deliberandum, non tamen obliget ad ſequendum, *l. cùm pater* 77. §. *mandato*, & *ibi* Bart. *ff. de legat.* 2. *l.* 1. §. *idem Pomponius*, vbi gloſſ. *ff. depoſiti*; Con. *in cap. quamvis pactum*, *p.* 2. §. 2. *n.* 6. & 7. *verſ. ſecundùm*, & *de ſponſalib. p.* 2. *cap.* 1. §. 8. *n.* 3. Garc. *reg.* 10. *num.* 1. Menoch. *de præſumpt. lib.* 6. *præſumpt.* 34. *n.* 25. *cum ſeq.* Gonzal. 3

Google

ad reg.8. Cancel. gloſſ.46.n.36. cum ſeq. Sanch.*de matrim.lib. 1. diſp.34. num. 24.*cum aliis per me citatis *in tract. Axiom. iuris vſufreq. verbo conſilium Axiom.55. num. 2.*

REGVLA LXIII.

Exceptionem obiiciens non videtur de intentione aduerſary confiteri.

1 EXornant Couar. *var. lib.1.c.1.n.2.verſ. eodem iure*, Anton.Gom.*var.tom.3. c.12. n.16.* Cacheran. *Pedem.deciſ.*178 *n.9.*Franc.Milanen. *Sicilia deciſ.3.n.46. lib.2.* Bellon. *Genuenſ. deciſ.38.n.8.& deciſ.91. num.1.* Petr.Greg.*ſyntagm.iuris, lib.21.c.17.n.3.* Surd.*dec.24. n.5.* Alex. Trentacinq. *var. reſol.lib.2.tit.de except. reſolut.2.n.1.* Cardoſ.*in praxi iudicum , & aduocat. verbo exceptio , n.16.* Stephan. Gratian. *Marchia deciſ. 19. n.19.* Mar. Antun. *var.reſol.lib.2. reſol.50.n.31.* Card. Tuſch. *pract.concluſ.tom.3.lit.E, concl.*427.ego ipſe *in tract. Axiom.iuris vſufreq. Axiom* 85.*n.9.*vbi *n* 10.intelligo procedere quoad fundandam intentionem actoris.

REGVLA LXIV.

Quæ contra ius fiunt, debent vtique pro infectis haberi.

1 EXornant Cardoſ.*in praxi iudicum,& Aduocat.verbo factum, n.2.*Azor.*inſtit.moral. p.1. lib.5.c.16.q.17.* Brunor.à Sole *in locis communibus verbo factum* 12.Paria enim ſunt inualidè fieri, & non fieri. *l. non putauit §. non quavis*, vbi Bart *ff.de bonor. poſſeſſ.contra tab.*Surd. *conſ.157.n.13.*Rot.*deciſ.345.n.3. p.2.recent.*ego ipſe *in tract. Axiom. iuris vſufreq. Axiom. 174. n. 20.* Actus enim corruit omiſſa forma legis, *l.cum hi §.ſi prætor.ff. de tranſact.l.traditionibus, C.de pact.cap.cum dilecta, de reſcript.cap.quia propter, de elect.c.1.de rebus Eccleſ.non alien.lib.6.*Tiraq. *de retractu conuent. §.4. gloſſ.6. n.31.* Surd.*deciſ.268.n.8.* Cald.Pereira *de poteſt. eligend.c.7. n.12.* Anton. Monach. *Lucenſ. deciſ. 53. n.35.* Ioſeph. Seſſe *Aragon.dec.30.n.10.*Eſcob *de ratiocin.c.11. n.19.* Ferret.*in conſtit.Catalonia, gloſſ.1.n.*350.plures per me citati *in tract. Axiomat.iuris vſufreq. verbo actus Axiomat.12.n.24.*

SVMMARIVM.

1 *Poſſidentis potior eſt conditio in pari delicto,vel cauſa.*
2 *Procedit in materia iuſtitia, & aliarum virtutum.*

REGVLA LXV.

In pari delicto, vel cauſa, potior eſt conditio poſſidentis.

1 DEſumitur in quantum agit de delicto, ex *l. cum par. delictum, ff. hoc tit.* & in quantum dicit de cauſa ex *l.in pari cauſa ff. eod.* exornant citati per me *in tract Axiom.iuris vſufreq. Axiom.*181.*n.5.* Sanch.*in præcepta Decalogi, tom.1.lib.1.c.10 n.10.ad finem*

2 Et hæc regula quòd in dubio, & pari cauſa melior eſt conditio poſſidentis, non ſolùm procedit in materia iuſtitiæ, vt tenet Maiol. *de irregul. lib.5.c.51.n.10.* Anton. Perez *certamine 20. ſcholaſtico, dub. 2. n.132.* Azor. *inſtit. moral. p.1. lib.2.c.19.q.10.& lib.11.c.15. q.2.*Vaſq.*1.2.q.19. art.6. diſp.65.c.3. n.36. & diſp.66. c.1.* Salas etiam *1.2. q.21.tract.8. diſput. vnic. sect.17. n.*152.Sayr.*de cenſur.lib.1.c.16.n.30. caſu 1. & in claui Regia, lib.1.c.13. n. 36.* ſed etiam in materia aliarum virtutum ſecundùm Soar.*tom.5.de cenſur.diſp.40.ſect.5. n.15.& tom.2.de Relig.tract.4.lib.2.c.33.n.2.& tract.6. de voto, lib.4.c.5.à n.7.cum ſeqq.*Sanch.*de matrim.lib.2. diſp.41.n.32.& d.c.10.n.11.*

REGVLA LXVI.

Cùm non ſtat per eum ad quem pertinet quominus conditio impleatur, haberi debet perinde ac ſi impleta fuiſſet.

DEſumitur ex *l.in iure Ciuili 24.ff. hoc tit.* & aliis citatis à gloſſ. *in præſenti*, exornant Cuman. *conſil.38.circa fin.* Angel.*conſ.301. Factum tale, n.3.* Cephal. *conſ.8.n.6.* Put.*deciſ.19.lib.1.in correctis*, vbi ait quòd hæc reg. non habet locum in conditione poteſtatiua, Stephan.Gratian.*diſcept. forenſ.c.223.n.41.*vbi declarat dummodo non ſimus in conditione dependente à mera poteſtate promittentis, Cardoſ. *in praxi iudicum, & aduocat.verbo conditio, num.7.*Card. Tuſch. *pract concl.tom. 2.lit.C, concl.595. n.32. cum ſeqq.* Rot. apud Farin.*deciſ.493. n.3.& 6. p.1. recent.* ego ipſe *in tract. Axiom. iuris vſufreq. verbo conditio, Axiom. 48. num. 4.* 1

REGVLA LXVII.

Quod alicui ſuo non licet nomine, nec alieno licebit.

VIde ad materiam huius reg. Menoch. *de arbitr. caſu 459.* 1

SVMMARIVM.

1 *Facere quis poteſt per alium quod poteſt facere per ſeipſum.*
2 *Facere per ſe videtur qui per aliud facit.*
3 *Profeſſio Fidei poteſt fieri per procuratorem.*
4 *Profeſſio in Religione fieri poteſt per procuratorem.*

REGVLA LXVIII.

Poteſt quis per alium quod poteſt per ſeipſum.

DEſumitur ex *l.1.deieciſſe, ff de vi, & vi armata, l. ita §. quod ſi quis. ff. de adminiſtr. tutor. l. ſi per alium, ff. ut quis eum, l. is damnum dat*, vbi Dec. & Cagnol *ff.de regul.iur.l.non ideo, C.de accuſat.cap.mulieres, §.illi verò, de ſent. excomm.* ex quibus iuribus vulgò colligitur quòd per ſe facere videtur, qui per alium facit, exornant Duen.*reg.378.ampl.3.* Corraſ. *lib.2.miſcellan.c.22.* Clar.*§.vlt.q.38.n.6.* Plac.*de delictis, lib. 1. c.15.n.17.*Anton.Gom.*var.tom.3.c.3. num.39. & l.45. Tauri, n.91.* Menoch. *remed. 1.recup.n.407.& conſ.1. n.304.*Flamin.Pariſ.*de conſid. q.28.n.83. & q.31.n.12.* Dec.*in tract. crimin.lib.4.c.17.n.2.* Surd. *conſ.360. n.* latè Card.Tuſch.*pract.concl.tom.3.lit.F. concl.7.* 1 2

3 Vnde prouenit vt etiam Fidei profeſſio, quam promiſi de beneficiis quibuſcunque curam animarum habenti

habentibus, ac de dignitatibus, & Canonicatibus in Eccleſiis Cathedralibus emittere tenentur iuxta terminos Concil. Trid. *ſeſſ. 24. de reform. c. 12. verſ. prouiſi*, per procuratorem præſtari poſſit, provt arg. huius regulæ reſoluunt Nauar. *conſ. 12. n. 2. de iureiur. in antiq. aliàs conſ. 4. n. 2. ſub tit. de ſumma Trinit. in nouis*, Petr. de Ledeſma *in ſumm. tom. 2. tract. 1. c. 4. poſt 10. concluſ. diffic.* Azor. *inſtit. moral. p. 2. lib. 7. c. 2. q. 6.* Zerol. *in praxi Epiſcop. p. 2. verbo Fidei profeſſio*, Campan. *in diuerſ. iuris Canon. rub. 8. c. 3. n. 19.* Sanch. *in præcepta Decalogi, tom. 1. lib. 2. c. 5. n. 7.* Ant. Ricc. *de iure perſonarum extra gremium Eccleſiæ exiſtent. lib. 1. c. 13. n. 21. cum ſeq.* Rot. *in vna Vermien. Canonicatus 13. Iunij* 1608. coram Card. Sacrato quorum opinionem ſequutus fui *in tract. de offic. & poteſt. Epiſcop. p. 2. alleg. 60. n. 20.* Qoidquid abſque bono fundamento contrarium tenuerint Nicol. Garc. *de benef. p. 3. c. 3. n. 75.* Vgolin. *de offic. Epiſcop. c. 50. §. 16. n. 1.* & Stephan. Gratian. *diſcept. forenſ. c. 166. n. 22.* & acriter nimis Fr. Sigiſmund. à Bonon. *de elect. dub. 26.* quorum fundamentis optimè ſatisfecit me à cuiuſdam cauillationibus defendens Maſſobr. *in tract. de Synodo Epiſcopi, c. 40. dub. 40.* ſecundùm Roman. impreſſ.

4 Hinc etiam infertur profeſſionem in Religione per procuratorem fieri poſſe, vt per hanc reg. reſoluunt Sylueſt. *verbo Religio 3. q. 15.* Sanch. *in præcepta Decalog. tom. 2. lib. 5. c. 3. n. 8.* vbi refert quinque conditiones, quæ deſiderantur vt procurator nomine abſentis profiteri valeat, Fr. Barth. à S. Fauſto *in theſauro Relig. lib. 5. q. 217.* Fr. Barth. de Vecchis *in praxi obſeruanda in admittendis ad Religionis ſtatum nouit. diſp. 13. dub. 3.*

Regvla LXIX.

In malis promiſſis fidem non expedit obſeruare.

1 EX hac reg. iuncta *cap. in malis 23. q. 4.* probari videtur promiſſiones malas, & turpes validas eſſe ex ſe, & in illis fidem præſtari, & accipi, & obligationem producere, id enim important *in hoc text.* verba *fidem non expedit, & in d. cap. in malis*, ibi, *reſcinde fidem*, arg. *l. decem 116. ff. de verb. oblig. cap. ad diſſoluendum, de deſponſ. impub.* ac per conſequens quòd dabatur fidei violatio in actionibus, qui deuiant à virtute, niſi horum iurium auctoritate contrarium ſtatueretur. In cuius rei confirmationem expendi poteſt *d. cap. in malis*, cùm enim text. ille retuliſſet duas turpium promiſſionum claſſes, alteram illarum, quæ inter homines fiunt, alteram verò illarum eorum, quæ Deo præſtantur, provt ſunt turpia vota, in prima inquit text. illam reſcinde, in ſecunda vtitur alia phraſi, ſcilicet, *muta decretum, quod incautè vouiſti ne facias*; igitur vt thematis mutatio aliquid operetur, dicendum videtur quòd licèt promiſſiones de re turpi factæ Deo nullam producant obligationem, in his tamen, quæ fiunt hominibus, ſecus dicendum ſit.

2 Verùm in contrarium eſt veritas, quia non poteſt dari periurium in tranſgreſſione iuramenti promiſſorij quando res ſub iuramento promiſſa deuiat à virtute; patet hoc ſi expendas has tranſgreſſiones non alio ex capite eſſe periuria quando ob violatam fidem ſub iuramento præſtitam, ac ſubinde cùm non ſit dabilis fidei violatio in iis, quæ deuiant à virtute, fides enim eſt virtus. D. Thom. 2. 2. *q. 80. art. 1. ad 3.* latè Caiet. 2. 2. *q. 113.* rectè ſit quòd quicquid deuiat à virtute, nequit eſſe actus fidei, imò ceſſet eo caſu eiuſdem fidei violatio, & conſequenter periurium. Et ideo iuramentum promiſſorium de actu qui ſine peccato mortali fieri non poteſt, nullam inducere obligationem, per *cap. ſi verò, de iureiur.* tenent D. Thom. 2. 2. *q. 89. art. 7. ad 2. & q. 98. art. 2. ad 1.* Cou. *in cap. quamvis pactum, p. 1. §. 6. n. 6.* Nau. *in man. c. 12. n. 15. verſ. 16.* Sayr. *in claui Regia, lib. 5. c. 6. n. 2. & c. 7. n. 2.* Soar. *de Relig. tom. 2. tract. de iuram. lib. 2. c. 14. per tot.*

3 Quare omiſſis his, quæ tradunt Abb. *in cap. vlt. de pact.* Rip. *in l. ſi plagij, ff. de verbor. oblig.* Iaſ. *in l. generaliter, ff. eod. tit.* D. Thom. 2. 2. *q. 88. art. 2. ad 2.* reſpondetur regulam noſtram, & *d. cap. in malis*, procedere in malis promiſſis iniquo modo extortis cum turpitudine illius, cui fiunt, non autem promittentis, videlicet per dolum, metum, vel ſimilem modum peccaminoſum, licet enim huiuſmodi promiſſiones valeant mero iure, iuxta text. *in princ. Inſtit. de except.* ibi, *Palàm eſt eo iure Ciuili obligatum eſſe non tamen expedit Reip. fidem datam obſeruari*; vnde meritò promiſſoribus iure ſuccurritur per exceptionem, vel alia opportuna remedia, iuxta d. princip. ibi, *ſed iniquum eſt condemnari*, probat *rub. ff. doli mali, ſeu metus except.* & ita ad argumentum in forma reſpondemus, quod quamvis verum ſit nullam obligationem oriri ex malis promiſſis, quæ ex ſe, & in ſui ſubſtantia talia ſunt, veluti promiſſio de homine occidendo, vel de mentiendo, aut ſimilia, & in his nulla dabilis ſit fidei violatio, vt euincunt quæ dixi *in verſ. Verùm.* Secus tamen dicendum eſt in malis promiſſis; quæ ex ſe talia non ſunt, ſed ſuppoſita turpitudine acceptantis, in quibus tamen licèt mero iure fides data valeat, expedit tamen illam non ſeruari, iuxta hanc reg. & *d. cap. in malis.*

SVMMARIVM.

1 *Debitoris eſt electio in alternatiuis.*
2 *Interpretatio in obligationibus ſæpe fit in dubio contra debitorem.*
3 *Alternatiuarum plures ſpecies recenſentur.*
4 *Eligendi facultas in alternatiuis non ſolùm debitori competit, ſed etiam ad ipſius hæredes tranſit.*
5 *Ius declarandi defuncti voluntatem non tranſit in hæredem.*
6 *Legatarius legati alternatiui ſi pendente conditione decedat, electio non tranſit ad hæredes.*
7 *Debitori alternatiuo non ſolùm in ſoluendo, ſed etiam in repetendo competit electio.*
8 *Electio in alternatiuis debitori competit etiam perempta alia re ex alternatiuè debitis, itavt vel ſuperſtes, vel perempta æſtimatio ab eodem præſtari poſſit.*
9 *Debitori in alternatiuis ita electio competit vt etiam facta electione licitum ei ſit variare quoties voluerit, declarando,* vt n. 12.
10 *Declaratur text.* in l. huiuſmodi 86. §. Stichum, ff. de legat. 1.
11 *Declaratur text.* in l. ſi quis ſtipulatus 112. in princ. ff. de verb. oblig.
13 *Eligendi ad emphyteuſim nominationes alternatiuè ſi expreſſa facultas conceſſa ſit, putà in vita, vel in morte, facta ſemel nominatione per actum irreuocabilem an variatio licita ſit? remiſſiuè.*
14 *Legatis alternatiuis electio eſt legatarij, & ita creditoris, declarando* vt n. 15.
16 *Principum in gratiis, & beneficiis non eſt concedentis electio quam gratiam velit concedere, ſed potius recipientis arbitrium, declarando* vt n. 17.
18 *Actorum, ſeu remediorum in alternatiua, electio creditoris eſt, cui prædictæ actiones competunt, vt ſcilicet, qua voluerit experiatur, non verò debitori tribuitur.*

19 *Promittens in certo termino centum ſoluere, vel pignora. aut fidoiaſſores dare, electio ſpectabit ad creditorem, vt poſſit vel pignora ſuſcipere, vel ſi voluerit debitorem praciſe ad debitum ſoluendum compellere.*

20 *Pœnis alternatinè impoſitis an electio ad reum, vel potius ad iudicem ſpectet, oſtenditur*, & n. 21.

21 *Reo electio tribuitur in pœnis alternatinè impoſitis etiam caſu, quo verba ad illum paſſinè referantur.*

23 *Promittens Romæ, vel Neapoli ſoluere, electio non ad promiſſorem, ſed ad creditorem ſpectabit.*

24 *Alternatiua ordinis, ſummarum, temporum, ac ſimilium, & perſonarum, non procedit hac regula*, & n. 25. & 26.

27 *Alterum adimplere ſufficit in alternatiuis.*

28 *Conditionibus deſiunctiuo modo comprehenſis ſufficit altera tantum pars adimpleri.*

29 *Alternatiuis non ſolùm affirmatiuè, ſed etiam negatiuè conceptis ſufficit alterum adimpleri.*

30 *Alternatiua perſonarum in coniunctiuam reſoluitur.*

31 *Alternatiua vbi concipitur per particulam*, ſeu, *non ſufficit alterum adimpleri, declarando vt ibi.*

32 *Alternatiua quoties ponitur inter genus, & ſpeciem, partem, & totum. non ſufficit alterum adimpleri.*

33 *Alternatiua legis non ſufficit alterum adimpleri.*

34 *Alternatiuis non ſufficit alterum adimpleri, quoties lex, veroſimilis mens diſponentis, ſeu materia ſubiecta contrarium ſuadet, vel aliqua inſurgit iniquitas, ſi alternatiua in coniunctam non reſolueretur.*

35 *Alternatiua ordinis non procedit hac reg. ſed neceſſariò ordo ſcripturæ ſeruandus eſt.*

36 *Alternatiua appoſita inter perſonas honoratas licèt in coniunctam reſoluatur, non ita dicendum ſi inter illas detur diſpar ratio affectionis, quia tunc inſpicitur ordo literæ.*

37 *Maioratus inſtitutio cum clauſula, vt ſuccedat filius, aut filia maior, eſt ex ordine ſcripturæ præferendus filius, licèt iunior, exiſtente filia etiam maiori.*

38 *Maioratum inſtituendi in filio aut filia Regiam facultatem obtinens, ſi inſtituat in filia exiſtente filio an valeat? remiſſiuè.*

39 *Repræſentatio excluditur quoties ad maioratum alternatiuè vocati fuerint filij, vel nepotes.*

40 *Teſtator ſi ſubſtituat Titium, aut Seium, tunc cenſetur priùs vocatus Titius, poſtea Seius.*

41 *Declaratur text.* in cap. mandato, in fine, de præbend. hoc lib.

REGVLA LXX.

In alternatiuis debitoris eſt electio, & ſufficit alterum adimpleri.

1 DEſumitur prima pars huius reg. ex *l. plerumque* 8. *verſ. vlt. ff. de iure dot. l. ſi in emptione* 34. §. *ſi emptio, l. ſi ita* 25. *ff. de contrah. empt. l. ſi quis, pen. C. de condict. indeb.* §. *hinc autem*, vbi Corraſ. *n.* 3. *Inſtit. de actionibus*, cum multis aliis concordantibus, de quibus gloſſ. *in d.* §. *verſ. vlt.* gloſſ. & Doctores communiter in dictis iuribus, & *in l. Lucio* 23. *ff. de legat.* 2. & *in cap. inter cæteras* 4. *de reſcript.* notant poſt antiquiores plura adducentes Euerard. *in loco à natura alternatiuæ, in princ.* Anton. Gom. *var. tom.* 2. *c.* 11. *n.* 38. Cald. Pereira *de nominat. emphyt. q.* 10. *n.* 52. & *de renouat. q.* 18. *n.* 34. *de poteſt elig. c.* 11. *n.* 29. Surd. *deciſ.* 318. *n.* 3. & *conſ.* 225. *n.* 6. Cott. *in memorab. verbo Alternatiuarum*, Tiraq. *de iure primog. q.* 17. *opin.* 2. *n.* 22. Cardoſ. *in praxi iudicum, & aduocat. verbo debitor, n.* 62.

Ratio verò ex eo deducitur, quia cùm in obligatio- 2 nibus in dubio ſæpè fiat interpretatio contra debitorem, ex ratione regulæ *l. veteribus* 39. *ff. de pact. l. quicquid adſtringendæ, l. ſtipulatio* 28. §. *in ſtipul. ff. de verbor. oblig.* & alternatiua diſpoſitio dubia ſit, cùm incertum continere dicatur, *l. vbi autem* 75. §. *qui illud, ff. eod. tit.* ideo cenſebitur debitor in dubio electionem ſibi conceſſiſſe, & ita minus quàm ei ſit poſſibile ſe obligaſſe, iuxta reg. *l. cùm de indebito. ff. de probat.*

Alternatiuarum plores ſpecies à Doctoribus annu- 3 merantur habito reſpectu ad materiam in qua ſingulæ verſantur, ſeptem autem, aut ſex poſt antiquiores conſtituit Iaſ. *in l.* 3. §. *non vtique, n.* 1. *ff. de eo quod certo loco, & in* § *huic, n.* 4. vbi Fab. Plat. & Angel. *Inſtit. de action.* ſequitur Mantu. *lib.* 2. *obſeru.* 11. *in fine*, Cald. Pereira *d. q.* 10. *n.* 51. *in fine*, ex quorum tamen dictis reſoluere oportet omnes alternatiuarum ſpecies à Doctoribus traditas ad quatuor principales reduci, ſcilicet perſonarum, quando inter plures perſonas alternatiua ponitur, de qua *in l. cùm quidam, C. de verbor. ſignif.* rerum, cùm inter plures, vt *in d. l. cùm quidam*, §. *ſin autem, l. cum res* 48. *verſ. ſed ſi Stichus, ff. de legat.* 1. Locorum vbi inter diuerſa loca, vt *in d.* §. *non vtique*, & denique temporum cùm inter plura tempora diſiunctiua conſtituitur, vt *in l. ſi ita ſtipulatus* 109. *de verbor. oblig. l. ſi ita relictum*, § *fin. ff. de legat.* 2. ſecundùm quas ſpecies totidem aliæ mixtæ, nempe locorum, & rerum ſimul, vt *in d.* §. *non vtique, verſ. proinde*; locorum rerum, & perſonarum, ſic de cæteris conſtitui poterunt; ſimiliterque iuxta materiam ſubiectam plores aliæ poterunt reperiri alternatiuarum ſpecies, videlicet alternatiua pœnarum, cùm plures pœnæ alternatiuè pro eodem delicto imponuntur, vt in terminis *l. quicunque*, vbi notatur, *C. de ſeruis fugit.* alternatiua remediorum, ſeu actionum, de qua *in l. reſcriptum* §. *ſi pacto. ff. de pactis*, & ſimiles, quibus adde alternatiuam ordinis, quam ponit Cald Pereira *d. q.* 10. *n.* 52. vt in ſpecie *l. cùm pater* 79. § *à te peto, ff. de legat.* 2. & *in l. hæredes mei*, §. *vlt. ff. ad Trebell.* quæ tamen omnes ad prædictas quatuor reducuntur, vt rectè intuenti perſpicuum apparebit.

His ita præmiſſis iam amplia primò facultatem eli- 4 gendi in alternatiuis non ſolùm debitori competere, ſed etiam ad ipſius hæredes tranſire, ſimiliterque ad hæredes legatarij, vel ſimilium, vbi ad illos electio ſpectauerit, vt ex text. *in l. ſi ſtipulatus fuerim* 76. *in princ. ff. de verbor. oblig. l. illud* 19. *ff. de opt. leg.* notant Doctores *ibid.* in ſpecie Anton. Gom. *d. c.* 11. *n.* 41. Cald. Pereira *d. q.* 10. *n.* 82. *in fine*; quamvis enim facultas eligendi competens nomine alieno, vel in vtilitatem alterius, veluti in fideicommiſſo, aut aliis bonis relictis vni ex certis perſonis, quem hæres elegerit, perſonaliſſima ſit, neque ad hæredes tranſitoria, vt in terminis text. *in l. vnum ex familia* 67. §. *rogo, ff. de legat.* 2. nec ſimi- 5 liter ius declarandi defuncti voluntatem iuxta gloſſ. *pen. in fine*, quam Doctores reputant ſingularem *in l. idem Pomponius ſcribit* 5. §. *vlt. ff. de rei vend.* & vtrobique DD. plures, de quibus Tiraq. *d. retract. tit.* 1. 26. *gloſſ.* 1. *n.* 76. & *gloſſ.* 3. *n.* 33. Molin. *de primog. lib.* 2. *c.* 4. *n.* 62. & in notabili caſu Gam. *Luſit. deciſ.* 18. vbi Flores Mena *in addit.* plures refert, nihilominus tamen quando electio venit in conſequentiam alicuius iuris præambuli iure proprio competentis, ſeu in proprium commodum, & vtilitatem, vt in noſtris terminis, ſine dubio in hæredes tranſmittitur, iuxta text. *in d. l. ſi ita, & in d. l. illud*, qui in hoc caſu procedunt, declarant Gom. Molin. & Flores *citatis locis*. Limitatur ta- 6 men hæc ampliatio, vt non procedat in legato alternatiuo, quando altera illius pars conditionalis fuerit, tunc enim ſi pendente conditione legatarius decedat,

decedat, ſicut nec legatum, ita nec electio ad hæredes tranſibit, iuxta text. *in l. cum illud* 25. *in fine princ. ff. quando dies leg.* quem extollunt Rom. *ſing.* 89. Euerard. *in loco à natura alternatiuæ, limit.* 5. Couu. *in l. vnic. §. in nouiſſimo, n.* 3. *C. de caduc. tollend.*

7 Amplia ſecundò vt non ſolùm in ſoluendo, ſed etiam in repetendo debitori alternatiuo competat electio, itavt ſi vtrumque per errorem ab eo ſolutum, & alterum repetere poſſit, ac in repetitione eius, non creditoris ſit electio, ita probat text. elegans *l. pen. C. de condict. ind.* & *ibid.* Salicet. Bald. & cæteri ſcribentes, Bart. *in l. plane* 21. & *in l. ſi non ſortem, §. ſi decem, ff. de condict. indeb.* Fulgoſ. *in l. ſi pœna* 19. *vlt. n.* 2. *ff. eod. tit.* Felin. *in cap. inter cæteras, n.* 3. *in fine*, poſt Ioan. Andr. & Imol. *ibi, de reſcript.* Duar. *in tit. de condict. indeb. c.* 9. Cujac. *lib.* 8. *obſeru. c.* 35. Non obſtant *d. l. planè* 21. *verſ. igitur,* & *d. l. ſi non ſortem, §. ſi decem, verſ. vlt. de condict. indeb.* vbi prædicta ſpecie creditori retinendi, & ſoluendi quod velit, non verò debitori electio tribuitur, quia omiſſa diſtinctione Accurſ. *in d. l. planè, verbo creditoris*, quem *ibi* ſequuntur Bart. & Fulgoſ. *d. n.* 2. reſponderi poteſt non dubitari *in d. l. planè*, an ſi duo rei debendi alternatiui, Stichi, v. g. aut Pamphili vtrumque ſeruum per errorem ſoluant, in repetitione electionem habeant ad repetendum ſcilicet Stichum, vel Pamphilum, an verò creditoris ſit electio, vt quem maluerit reſtituat, (quæ noſtra eſt huius ampliationis diſputatio) ſed ſolùm in ſpecie illius *l. planè*, agitur de duobus reis debendi alternatiuis (neque enim aliter dici poteſt propter exempla, & rationem Iureconſulti, quæ in obligatione alternatiua locum habet, iuxta text. *in l. in executione* 85. *§. pro parte, ff. de verbor. oblig.*) qui rei cum in effectu vnum tantùm ſeruum, ſeu vnam drogam, vel denaria mille ſoluere tenerentur, iuxta reg. *l.* 3. *§. vlt. ff. de duobus reis*, pariter duos ſeruos, Stichum ſcilicet, & Pamphilum, ſeu drogas duas, aut denaria duo millia per errorem ſoluerunt, vt ſatis colligunt ex litera text. & ex text. immediatè præcedenti, ad quem *d. l. planè*, ſe refert, & principium eſt quæſtionis *in l. ſi pœna* 19. *vlt. eod. tit.* vbi ſimiliter agitur de duobus reis quantitatis, qui cùm decem tantùm deberent, viginti perſoluerent, vnde quia in prædicta ſpecie ambæ partes repetere non poterant, ſicut *in d. §. vlt.* ex ratione de qua in eandem *l. planè*, videlicet quia ab initio partes ſoluere non poterant, cùm obligatio alternatiua indiuidua ſit ſolutione *d. l. in executione, §. pro parte, l.* 2. *§. & harum, in fine, de verbor. oblig.* Nec inſuper cum pariter & eodem tempore ſoluiſſent, locum habere poterat deciſio text. *in l. cùm duo* 25. *l. vlt. §. Titius, ff. de condict. indeb.* vbi pluribus idem debitum ſoluentibus vltimo ſoluenti conceditur repetitio, atque ita cùm mutuo ſe inuicem impedirent, neutri conditio dabatur, meritóque decidit Iureconſ. eo caſu creditoris, eſſe electionem, non quòd velit ſoluere, ſcilicet, vnum vel alterum ſeruum (de hoc enim, quod eſt noſtra quæſtio, non agitur, ac ſubinde iuris diſpoſitioni relinquitur) ſed cui velit ſoluere, hoc eſt cui reo, quia videlicet nec ambo ad partes repetendas, vt *in d. §. vlt.* nec vnus tantùm ad totum condicendum poterat admitti, iuxta ſupradicta, & hæc videtur mens, & ſenſus Iureconſ. *in d. l. planè*, licet Doctores communiter aliter intelligere nitantur.

8 Amplia tertiò electionem in alternatiuis debitori competere etiam perempta alia re ex alternatiuè debitis, itavt vel ſuperſtes, vel peremptæ æſtimatio ab eodem præſtari poſſit, vt probat Iureconſ. *in l. cum res* 47. *ad finem principij, verſ. ſed ſi Stichus, & verſ. qua ratione, ff. de legat.* 1. notant gloſſ. & Doctores *ibi gloſſ.* 3. *in l. ſi Stichus* 16. *in princ. ff. de verbor. oblig.* Paul. Bart. & Imol. *in l. Stichum* 95. *in princ.* & *§.* 1. *ff. de ſolution.* Paul. *in d. l. cùm res, n.* 7. Anton. Gom. *tom.* 4. *var. c.* 11. *n.* 40. Cujac. *in comment. ad Papinian. lib.* 28. *q... ad l.* 95. *de ſolution.* qui optimè reſpondent ad plures textus iuris Ciuilis, qui huic reſolutioni obſtare videntur, & præcipuè Gom. *relato n.* 40. ſubdit ideo in ſpecie *l. electio* 46. *§. ſi is quem, ff. de noxalibus action.* ſeruo, & ita re noxali perempta neque æſtimationem deberi, & obligationem in totum extingui, quia æſtimatio debetur ratione ſerui principaliter, & ab eo fuit cauſata, vnde ſeruo extincto extinguitur etiam altera pars alternatiuæ, nempe æſtimationis, quæ ab eo cauſam, & originem habuit; ſecus verò quando vtraque res, ſeu pars alternatiuæ eſt in obligatione principaliter, & de per ſe, vt in noſtris terminis, quia tunc altera extincta manet præciſè obligatio in alia, iuxta *d. l. Stichum, in princ.* & *§.* 1. *l. ſi Stichum* 16. *in princ. ff. de verb. oblig.*

Amplia quartò in alternatiuis ita debitori electionem competere, vt etiam facta electione licitum ei ſit variare quoties voluerit, ita probat text. notabilis *in l. eum qui* 138. *§.* 1. *ff. de verbor. oblig.* text. ſimilis loquens de obligatione generis *in l. qui ex pluribus* 106. *ff. eod. tit.* notant vt vbique Doctores, poſt Bart. Paul. Imol. Aretin. Duaren. *in d. l. eum qui, §.* 1. plures de, quibus Tiraq. *de retractu, tit.* 1. *§.* 24. *gloſſ. vnica, n.* 7. & *in l. boues, §. hoc ſermone, limit.* 29. & *limit.* 9. *num.* 9. *ff. de verbor. ſignif.* 9

Non obſtant text. *in l. huiuſmodi* 86. *§. Stichum, ff. de legat.* 1. & *in l. ſtatuliberum, §.* 1. *in fine, ff. de legat.* 2. vbi in legato alternatiuo facta ſemel electione non licet debitori, hoc eſt hæredi, ſententiam mutare, quia procedunt in legato, ſeu quacunque alia vltima voluntate alternatiua, tunc enim neque hæredi, hoc eſt, debitori, neque legatario, hoc eſt, creditori facta ſemel electione licitum eſſe variare, ſiue tacitè, ſiue etiam expreſſè, quibuſcunque verbis electio competat, probant iura proximè citata, ſequitur dicens communem Coſta *l.* 2. *ſelect. cap. vlt. n.* 7. Mulin. *de primog. lib.* 2. *c.* 4. *n.* 35. Aurel. *lib.* 1. *ſent. c.* 9. 10

Nec etiam obſtat text. *in l. ſi quis ſtipulatus* 112. *in princ. ff. de verb. oblig.* vbi ſi in ſtipulatione alternatiua electio competat creditori, tunc ſolum permittitur variatio quando conceſſa fuerit electio per verbum, *volam*, & tunc vſque ad litem conteſtatam, quia procedit ex eo quòd alternatiuus libellus non admittitur tanquam incertus iuxta *c.* 2. *de libelli obligat.* iuncta reg. *l. prætor* 7. *§. quod autem, ff. de iniur.* Vnde poſtea litem ſuper illa re conteſtando nouum negotium ſuper eadem contrahere cenſetur, ex reg. *l.* 3. *§. idem ſcribit, ff. de pecul.* ac ſubinde vocationi locus non relinquitur, iuxta reg. text. *in l. ſicut, C. de action. oblig.* ita in ſpecie declarant Iaſ. *n.* 7. *in d. l. ſi ſtipulatus*, vbi Alciat. *etiam, n.* 7. Duar. *in d. l. eum qui, §.* 1. *eod. tit.* 11

Quod tamen vt meliùs percipiatur aduertere oportet ſtipulatione, ſeu quacunque alia obligatione alternatiua contractus celebrata circa facultatem variandi differentiam eſſe conſtituendam inter eum caſum, quo poteſtas eligendi expreſſè competit ex partium conuentione, & illum in quo tacitè, ſcilicet ex iuris diſpoſitione, in primo caſu quando ſcilicet expreſſè competit ſi talis poteſtas detur per verbum *volueris*, electione ſemel facta, amittitur, ſi verò per verbum *voles*, variatio licita eſt, vt probat *d. l. ſi ſtipulatus, verſ. an autem, vbi gloſſ.* 2. cuius differentiæ ratio deſumitur ex verborum vi & proprietate, quæ in contractibus maximè attenditur *l. quicquid adſtringendæ, ff. de verbor. oblig.* ita explicat Cujac. & Alciat. *in d. l. ſi quis ſtipulatus*, Coſta *d. n.* 7. Aurel. *d. c.* 9. *ad fin.* Conan. *comment. iuris Ciuilis, lib.* 7. *c.* 3. *num.* 2. *in fine*. In ſecundo 12

verò caſu quando neutro ex his verbis, ſed tacitè competit electio, prout in debitore alternatiuo. cui etiamſi id non exprimatur à iure, tamen electio conceditur iuxta noſtram regulam, & tunc decidit Iureconſ. in d. l. cum qui 138. §. 1. ff. de verb. oblig. poſſe debitorem indiſtinctè variare, reddens rationem, quia diuerſa cauſa eſt voluntaris expreſſæ, & eius quæ ineſt, quaſi apertiùs doceret quòd quamvis ſi debitori expreſsè electio daretur, diſtinctio eſſet facienda inter verbum voles, & volueris, tamen ſi id non exprimatur, quo caſu facultas eligendi tacitè ineſt, variatio indiſtinctè licita erit. Cuius deciſionis, & differentiæ licèt plures rationes aſſignent Doctores, quas ibi, poſt alios tradit Alciat. num. 14. vnamque ſatis congruam cenſeat Conan. d. cap. 3. num. 2. ea tamen potior videtur quòd cùm in dubio illa ſit interpretatio facienda per quam debitor minus obligetur d. l. quicquid 99. ff. de verb. oblig cum ſimilibus, & electio tacitè competens debitori poſſit intelligi conceſſa vel per verbum, voles, vel per verbum volueris, potiùs per verbum, voles, conceſſa intelligitur, vt ſic iuxta verbi proprietatem variatio admittatur, & debitori minùs præiudicetur, quam reſolutionem præſenſit Aurel. d. cap. 9. ad fin. licèt aliàs text. illum interpretetur Flores de Mena var. lib. 3. q. 22. n. 14. Vtrùm autem ſi expreſſa facultas eligendi ad emphyteuſim nominationes alternatiuè conceſſa ſit, putà in vita, vel in morte, facta ſemel nominatione per actum irreuocabilem variatio licita ſit? vide Peralt. in l. cùm pater, §. à filia, n. 89 ff. de legat. 2. Valaſc. conſ. vlt. n. 32. & 33. Molin. de primog. lib. 2. c. 4. à num. 35. Flores de Mena d. q. 22. n. 32. & in addit. ad Gam. Luſit. deciſ. 36. n. 1. Cald. Pereira de nomin. emphyt. q. 10. n. 83. & ſeq. & de poteſt. elig. cap. 2. & 3. à princip. & cap. 4. à num. 20. cum multis ſequentibus.

14 Limita primò regulam non procedere in legatis alternatiuis, in quibus electionem eſſe legatarij, & ita creditoris, probant manifeſte text. in l. planè 24. §. pen. ff. de legat. 1. & in l. ſi is cui 19. in 1. part. & in l. Lucio 23. ff. de legat. 2. & in l. ſi Titio 10. iuncto ſommario Bartoli ibi, ff. de vſuf. leg. notant plures de quibus Euerard. in loco à natura alternatiua, limit. 1. & alij citati à Cald. Pereira d. q. 10. n. 62. In contrarium tamen vrgent maximè text. in d. ſi is cui in 2. par. l. ſi ita relictum 41. §. vlt. in fine, ff. de legat. 2. l. Titio 21. ff. de vſufr. leg. l. cum res 49. §. ſed ſi Stichus, verſ. toties, l. ſi quando 109. §. vlt. in princip. ff. de legat. 1. l. qui concubinam 29. §. 1. in fine de legat. 3. in quibus ferè iuribus agitur de legatis alternatiuis, & tamen electionem hæredis eſſe, & ita debitoris apertè probant.

15 Vnde in hoc iurium conflictu rem ita componit Accurſ. in d. l. Lucio, ff. de legat. 1. verbo vendicare, vel ſi verba teſtatoris legantis ad hæredem referantur, ipſius ſit electio, & ita procedant d. l. ſi is cui in 2. part. d. l. ſi ita, §. vlt. cum aliis ſuprà in contrarium adductis; ſi verò versùs legatarium dirigantur, ad illum ſpectet electio, & ita intelligatur d. l. planè, § pen. cum ſimilibus, de quibus ſuprà. Denique ſi ſumus in dubio, vt ſi teſtator ſimpliciter legauerit electionem legatarij eſſe, & ita creditoris, iuxta d. l. Lucio, & in hoc tantùm caſu diſcrimen conſtitui putat inter legata, in quibus in dubio ad creditorem, & contractos in quibus in dubio electio ad debitorem pertinet, iuxta hanc reg. cuius diſcriminis rationem deſumit idem Accurſ. ex reg. text. in l. ex teſtamentis, ff. de reg. iuris, aliamque ſubtiliorem ex Fulgoſ. ponit Corn. in d. l. pen. num. 3. C. de verb. ſignif. ſcilicet quòd lex præſtaris legatario actionem perſonalem, vel rei vendicationem pro legato prout magis elegerit iuxta tex. in l. cum filius 76. §. variis, ff. de legat. 2. quæ rei vendicatio neceſſariò in rem certam dirigitur l. ſi in rem 6. ff. de rei vendic. per conſequens eidem legatario electionem etiam circa res alternatiuè legatas conceſſiſſe intelligitur, vt ita poſſit in rem certam, quam voluerit, prædictam rei vendicationem intentare, quod non potuiſſet, prædictamque electionem eidem abſtuliſſe videretur, ſi electio hæredi competeret & in manu eius eſſet quam velit præſtare, quam rationem ſentit in propoſito Iureconſult. in l. ſi ſeruus 108. §. cùm homo, in fine, ff. de legat. 1. atque ita prædictam Accur. diſtinctionem ſequuntur Doctores communiter, ibi, Bart. n. 1. Paul. n. 2. Cuman. in princ. Peralt. n. 4. in fine cum ſeqq. Dyn. & Ioan. Andr. in præſenti, poſt Imol. Felin. n. 4. in c. inter cæteras, de reſcript. teſtantur receptam Igne. in l. 3. §. ſi cum omnes, n. 73 ff. ad Syllan. Roman. in l. 2. §. ex his, n. 19. ff. de verb. oblig. tradunt Barbat. n. 11. & ibi, Cou. n. 3. in cap. indicante, de teſtam. Alex. n. 3. & alij in l. qui duos 20. ff. de legat. 1. Anton. Gom. var. tom. 2. c. 11. n. 43. Medera. animaduerſionum iuris, c. 23. n. 4. & alibi latiùs explicabimus.

Limita ſecundò hanc regulam non procedere in 16
gratiis, ſeu Principum beneficiis alternatiuè conceſſis, in quibus non concedentis electionem eſſe quàm gratiam velint concedere, ſed potiùs recipientis arbitrium quam velit eligere, notant omnes Doctores per text. in l. 2. C. de caſtrenſib. & min. lib. 12. ibi, vltimus formæ tertiæ, iuncta explicatione gloſſæ, quam ſequuntur & inducunt Platea, & Rebuff. ibi, tradunt Bald. Alberic. num. 2. & alij in l. beneficium, ff. de conſtition. Princip. Alex. num. 4. Imol. num. 2. in l. qui duos 20. ff. de leg. 1. Felin. poſt alios in cap. inter cæteras, n. 4. verſ. fallit quartò, de reſcript. Euerard. in loco à natura alternatiua limit. 5. & plures, quos ſequuntur Peralta in l. Lucio, num. 50. ff. de legat. 2. Cald. Pereira de nomin. emphyt. quæſt. 10. num. 61.

Quamvis autem prædicta limitatio non ita ſuffi- 17
cienter probetur ex text in d. l. 2. ſecundùm explicationem Cuiac. ibi, in ſe tamen vera videtur, ex reg. d. l. beneficium, cum ſimilibus, in quibus habetur in beneficiis Principum pleniſſimam ſemper in fauorem partium eſſe interpretationem faciendam, ac ſubinde ceſſat ratio in qua regula noſtra nititur, vt ſuprà in principio ad illam notauimus. Vnde hanc limitationem declarant nonnulli locum habere tantùm in gratiis motu proprio factis, non ita in iis, quæ ad partis petitionem conceduntur, in quibus non recipientis, ſed potiùs concedentis electionem eſſe putant per text. in cap. ſi pluribus 24. de præbend. hoc lib. iunctis traditis per Iaſ. in l. imperium, num. 13. ff. de iuriſdict. omn. iudic. addit. ad Bernard. reg. 579. verſ. quarto, generaliter contendentes quòd in Principum beneficiis ad partis petitionem conceſſis non lata, ſed ſtricta debet fieri interpretatio, ac ſubinde ceſſat ratio d. l. beneficium, de qua ſuprà, ſequuntur in ſpecie Imol. d. num. 2. Aretin. aliter ſubdiſtinguens in eadem l. qui duos, ad fin. Verùm prædicta differentia generaliter vera non eſt, imò videtur contra text. in d. l. 2. C. de caſtrenſ. lib. 12. ibi, valuit impetrari, vbi text. loquitur gratia ad impetrationem partis facta, prout eleganter dictam differentiam reprobans expedit Alex. d. n. 4. ſequuntur Peralt. & Cald. Pereira locis proximè citatis; Indiſtinctè tenentes in vtraque gratia tam Motu proprio, quàm petitione partis conceſſa electionem ad recipientem pertinere. Nec obſtat text. in d. cap. ſi pluribus, iuncta reſolutione Iaſonis, de qua ſuprà, quia reſpondetur text. ſpecialiter procedere in gratiis ad beneficia Eccleſiaſtica; cùm enim in illis ſtrictè, vel latè interpretandis diſtinctio fiat inter eas gratias, quæ Motu proprio, & illas, quæ ad poſtulationem emanant, ita vt in poſterioribus, quia ambi-

tioſæ

Digitized by Google

tioſæ ſunt, & præſeferunt quandam petentis ambitionem, ſtricta fiat interpretatio, *cap. quamvis, in princip. eod. tit. de præbendis, hoc lib.* non ita in prioribus, in quibus ob defectum poſtulationis prædicta ceſſat ambitio, ſic etiam ex eadem quoque ratione diſtinctio circa facultatem eligendi erit admittenda, quando tales gratiæ ad beneficia alternatiuè fuerint conceſſæ, iuxta *d. cap. ſi pluribus*, cuius diſtinctio ea prædicta ratione debet explicari. Secus dicendum in aliis gratiis, ſeu beneficiis, quæ ſicut nulla facta diſtinctione latè interpretanda ſunt ex generalitate *d. l. beneficium*, & bene probat *d. cap. quamvis*, ſi rectè expendatur in regula, quam proponit, & exceptione, quam facit *c. ad audientiam* 12. *de decim.* cum aliis, quicquid contradicant Iaſ. & alij, de quibus *ſuprà*; ſic etiam in illis alternatiuè factis electio indiſtinctè ad accipientem pertinere debet, iuxta ſupradicta. Nec obſtat text. *in cap. mandato* 10. *illo tit. de præbend. hoc lib.* in princ. & *verſ. ſi verò*, vbi in gratia alternatiua ad beneficia Eccleſiaſtica electio non datur, quia reſpondetur text. procedere in alternatiua ordinis, iuxta ea, quæ *infrà* dicemus.

18 Limita tertiò locum non habere regulam noſtram in alternatiua actionum, ſeu remediorum, in qua electio creditori, cui prædictæ actiones competunt, vt ſcilicet qua voluerit, experiatur, non verò debitori tribuitur, probant limitationem text. *in l. ſi ſeruus* 188. *§. cum homo, in fine, ff. de legat.* 1. *l. cùm filius* 76. *§. varis, & ibi gl. verbo electa, ff. de legat.* 2. *l. ſcriptum* 10. *§. ſi pacto, ff. de pactis, l. quod in hæredem* 9. *§. eligere, ff. de tributor. l. nemo* 43. *verſ. quoties, vbi gloſſ. pen. in fine verſ. item dic ff. hoc tit.* cum ſimilibus, deducitúrque primò ex eo, quia cùm alternatiua actionum competat pro maiori ſecuritate creditoris, & in eius fauorem, eidem etiam electio competere debeat; deinde comprobatur ex ratione text. *optimi, in l.* 2. *§. Scæuola, in fine; aliàs, l.* 3. *verſ. alioquin, ff. de eo quod certo loco*, ne ſcilicet aliàs ſi debitori electio relinqueretur, in manu ipſius maneret ius, & intentionem actoris perpetuò eludere notant Franc. *in præſenti, n.* 1. Bald. *num. vlt.* Paul. 4. Cort. ſen. 8. *& iun.* 7. & alij, quos refert & ſequitur Padil. *n.* 8. *in l. cùm proponas poſt, gl. ibi, C. de tranſact.* Anton. Gom. *tom.* 2. *var. c.* 15. *n.* 42. gloſſ. & ſcribentes *in d. §. eligere, & in d. l. nemo, verſ. quoties, & in reg. nullus* 20. *ſup. hoc tit.* Infiniti, de quibus Anton. Gabr. *commun. tit. de action. concl.* 1. *à princ.* latè diſputantes an & quando actor, ſeu creditor vnam tantùm ex pluribus actionibus ſibi competentibus teneatur eligere, vel poſſit plures inſimul cumulare, vel denique vna electa ad aliam regreſſum habere, ad intellectum text. *in d. §. eligere, & in d. verſ. quoties*, cum ſimilibus; de quo vltra præcitatos (quia ad præſens non attinet inſtitutum) vide Dyn. & omnes *ibi in d. regul. nullus, gloſſ. vlt.* & communem *in cap. pen. de relig. domib.* Marian. *in c. vlt. de libelli oblat. à n.* 12. *&* 17. *cum ſeqq.* Loriot. *de regulis iuris, axiom.* 181. *cum ſeqq.* Mayn. *lib.* 2. *actionum, c.* 34. *& lib.* 4. *c.* 8.

19 Ex quibus illud Doctores ad praxim deducunt quòd ſi quis alternatiuè promittat in certo termino centum ſoluere, vel pignora, ſeu fideiuſſores dare, electio ſimiliter ad creditorem ſpectabit, vt poſſit, vel pignora ſuſcipere, vel ſi voluerit debitorem præcisè ad debitum ſoluendum compellere, quod ex dictis rationibus manifeſtè ſequi putant, cùm enim altera pars alternatiuæ de præſtandis pignoribus ſolùm in fauorem creditoris videatur adiecta pro maiori ipſius ſecuritate, non debet in illius odium retorqueri, quod planè contingeret ſi debitori electio competeret, in cuius poteſtate maneret pignora præſtando debitum nunquam perſoluere contra *reg. d. verſ. alioquin, in d. l.* 3. *ff. de eo quod certo loco*, prout ex his & aliis ita notant Paul. *n.* 4. Cort. ſen. 9. Iaſ. 6. *in d. l. cùm proponas*, vbi Padil. *n.* 9. & fuit originalis doctrina Bart. per text. *ibi in l. quamvis, n.* 2. *&* 3. *ff. de pignorat. act.* quam ſequuntur Doctores *ibi*, plures de quibus Tiraq. *de retract. lig. §.* 3. *gloſ.* 3. *n.* 16. Gom. *d. n.* 42. Padil. *vbi proximè*, latè Cald. Pereira *de nomin. emphyt. q.* 10. *n.* 53. ſic generaliter limitantes regulam noſtram, vt non procedat quoties altera pars alternatiuè non fuerit in obligatione, ſed tantùm in fauorem creditoris adiecta, prout in propoſito. Verùm licèt prædicta communis ſententia in praxi omnino ſequenda ſit, nec ab ea auſus fuerit recedere Alciat. *reſp.* 109. In rigore tamen vera non videtur, neque enim prædicta alternatiua fauore creditoris; ſed potiùs debitoris videtur adiecta, qua ratione de prædicta communi dubitauit Iaſ. *in l.* 2. *num.* 6. *ff. qui ſatiſdare cog.* & arg. text. *in l.* 4. *§. ait prætor, ff. de re iudic.* contrarium conſtanter tenuere Rip. *ibi in §. ſi ex conuentione, num.* 4. vbi prædictum textum inducit Dec. *num. vlt. in cap. inter cæteras, de reſcript.* Cald. Pereira *num.* 54. *cum ſeqq. dicto loco*, quicquid communem ſententiam defendere, & explicare nitantur Neguſant. *de pignorib. membr.* 1. *part.* 5. *num.* 5. *cum ſequent.* cuius reſolutio confunditur ex adductis per Iaſ. Rip. & Cald. Pereira *dictis locis*, cum quibus ſatisfieri poteſt fundamentis in contrarium adductis.

Limita quartò regulam noſtram locum non habere in pœnis alternatiuè impoſitis, in quibus electionem non ad reum, ſcilicet debitorem, ſed potiùs ad iudicem ſpectare contendunt ex deciſione text. *in c. quoniam frequenter, §. vlt. verſ. ſi autem, vt lite non conteſt. l.* 1. *C. de his qui latrones*, & ex eo, quia iudex legis miniſter cenſetur, pœnamque delicto commenſuratam imponet, reus autem ſemper minorem eliget; ex quibus hanc limitationem probant *gloſ. vlt. in c. ſicut, de Iuda. & in c. à crapula, de vita, & honeſt. cleric. & in cap. fraternitatis* 34. *diſt.* & vtrobique ſcribentes, Franc. *in præſenti, n.* 1. Felin. *n.* 5. & Dec. *n.* 9. *in c. inter cæteras, de reſcript.* plures de quibus Cald. Pereira *de nominat. emphyt. q.* 10. *n.* 81. & alij citati à Cened. *ad Decretal. collect.* 59. *n.* 4. 20

Verùm hæc limitatio indiſtinctè vera non eſt, vt etiam ſupracitati fatentur, ideóque ea doctrina Bart. *in l.* 1. *verſ. expilatores, n.* 2. *ff. de effractorib.* quam ſequuntur Abb. Felin. & Dec. *dictis locis*, Clar. *in pract. §. fin. q.* 85. *n.* 6. Menoch. *de arbitrar. q.* 94. *n.* 1. *cum ſeqq.* & aliis de quibus Cened. *vbi ſup.* ac planè Buccaron. *de differ. inter iudicia ciuilia, & crimin. differ.* 107. *per tot.* diſtinguendum eſt quòd ſi verba legis pœnas alternatiuè irrogantia ad iudicem referantur, ipſius erit electio, & ita procedant *d. l.* 1. *C. de his qui latrones, d. cap. quoniam frequenter, §. vlt. l. ſi fugitiui*, vbi Bald. *n.* 8. *C. de ſeruis fugit.* cum ſimilibus. Si verò reum reſpiciunt, veluti ſoluat centum, vel recedat à ciuitate, ad illum electio ſpectabit, & ita intelligatur *l. quicunque in princ.* iuncta *gl.* 2. *C. de ſeruis fugit.* in dubio autem electio ſit delinquentis, ex reg. *l. ſi præſes in fine, l. interpretatione, ff. de pœnis*, & in deciſione noſtri text. iuncta reg. *l. omnem, ff. de iudic.* lex enim duas, vel plures pœnas alternatiuè imponens, altera licet minori, quàm in dubio reum electurum præſumit, contenta eſſe videtur, & ita ceſſat argumentum de quo ſuprà, quod tamen non procedit, quando vtraque pœna fuerit corporalis, arg. text. *in l. aut damnum, in princ. verſ. proinde, ff. de pœnis, l. liber homo, ff. ad leg. Aquil.* latè Dec. *n.* 10. *dicto loco*, omnibus ſatisfacit, quæ in contrarium poterant adduci. 21

Ampliatur autem ſupradicta vt reo electio tribuatur etiam caſu, quo verba ad illum paſſiuè referantur, 22

veluti patiatur hanc, vel illam pœnam, vt per Dec. d. n. 10. & in d. l. ſi fugitiui, n. 96. Menoch. n. 5. vbi ſuprà, quicquid contradicat Abb. d. loco per text. in d. c. ſicut, iuncta gloſſ. vlt. de Iuda. quod tamen nihil obſtat, quòd cùm in altera parte alternatiuæ agat de excommunicatione, quæ à iudice imponi debet, eodem etiam modo altera pars eſt intelligenda, nempe quòd à iudice priuatio, de qua ibi fiat arg. l. 1. cum ibi notatis, ff. de rebus dub. declarat Dec. d. n. 10. Menoch. num. 6. vbi proximè.

23 Limita quintò regulam noſtram non procedere in alternatiua locorum, cùm videlicet quis promiſit Romæ, vel Neapoli ſoluere, tunc enim electionem vbi petatur non ad promiſſorem, ſed potiùs ad creditorem ſpectare probat expreſsè text. in l. 2. §. Scæuola, verſ. quia aliàs l. 3. in princip. ff. de eo quod certo loco, reddens rationem, quia aliàs conceſſa electione debitori in manu ipſius eſſet, an deberet, quod iura non permittunt, notant latè explicantes Bart. ibi n. 7. Salicet. n. 1. & 2. Iaſ. & Paul. n. 4. Fulgoſ. n. 1. in fine, Socin. poſt alios in c. dilecti, n. 28. de foro compet. Duaren. in d. tit. de eo quod certo loco, c. 3. Mayn. lib. 4. action. c. 3. Quæ quidem limitatio procedit etiam in alternatiua mixta rerum & locorum, itavt ſi quis promittat ſoluere Romæ, vel Neapoli decem, vel Stichum, non tantùm loci vbi petatur, ſed etiam rerum electio ad creditorem ſpectet d. l. 3. verſ. proinde, vbi notant Paul. num. vlt. Iaſ. n. 5. dicentes eſſe ſingulare, vt in conſequentiam electionis loci creditor etiam rerum electionem habeat ex ratione, de qua Iureconſ. ibi, tradit Mayn. d. c. 3. verſ. idemque iuris. Vnde ſi creditor in propoſito alteram tantum rem præcisè petat, non dicetur plus petere, ſic limitato text. in §. plus autem, Inſtit. de action. quæ tantùm procedunt in ſimplici alternatiua rerum, cuius diuerſitatis rationem nititur aſſignare Mayn. vbi proximè. Illud tamen aduertere oportet quòd licèt creditori detur electio locorum vbi petat, debitori tamen competit electio vbi ſoluat ante petitionem creditoris, id eſt, antequam creditor petendo in altero loco eligat. d. l. 3. verſ. & generaliter, vbi Bart. n. 9. Bald. n. 6. Duaren. & Mayn. d. c. 3. in princ.

24 Limita ſextò regulam noſtram non procedere in alternatiua, quam vocant ordinis, vt dicam commodiùs infrà n. 25.

25 Limita ſeptimò in alternatiua ſummarum, & temporum, ac ſimilium, in quibus affectio non datur, vt per text. in l. ſi ita relictum 43. §. fin. ff. de leg. 2. reſoluit Cald. Pereira de nomin. emphyt. q. 10. n. 80. in illis enim cùm vnum tantùm, ſcilicet quod minus eſt, in obligatione eſſe cenſeantur, iuxta l. ſi ſtipulatus 12. l. inter ſtipulantem 83. §. ſi ſtipulantem, l. ſi ita 69. ff. de verbor. oblig. nullatenus alternatiua ſuum effectum operari, aut electio propriè verificari poteſt, quæ non niſi inter duas ſaltem res verſatur, ex reg. text. in l. ſi tibi 8. §. 1 ff. de opt. leg. Auendan. de exequend. mand. p. 1. c. 19. num. 22.

26 Limita octauò in alternatiua perſonarum, de quo latiùs dicemus infrà n. 36. cum ſeq.

27 Sufficit alterum adimpleri.] Deſumitur ex l. in eo 111. §. vbi verba, ff. illo tit. idémque probant l. ſi heredi 5. verſ. ſi diſiunctim, ff. de condit. inſtit. l. cùm pupillus 78. §. 1. ff. de condit. & demonſtr. c. inter cæteras 4. de reſcript. §. pen. Inſtit. de hæred. Inſtit. cum aliis citatis à gloſſ. hic, & in d. §. vbi verba, & vtrobique ſcribentes, tradunt Doctores in l. ſi ie, qui ducenta, §. vtrùm, ff. de rebus dub. & in l. pen. C. de verbor. ſignif. Rebuff. in l. ſæpè 53. ff. illo tit. vbi Alciat. num. 10. cum ſeqq. Cott. in memorabil. verbo alternatiuarum electio, & alij plures, de quibus Gar. Falcon. reg. 22. in princ. Duen. reg. 425. Accedit & illa ratio quòd vbi in alternatiua diſpoſitione altera tantùm pars adimpletur, & verborum proprietas ſuſtinetur, & natura eiuſdem diſpoſitionis ſeruatur.

Amplia primò hanc regulam in hac ſecunda parte, vt procedat in conditionibus diſiunctiuo modo comprehenſis, in quibus vt diſpoſitio verificetur ſufficere alteram tantùm adimpleri, ſiue caſuales, ſiue poteſtatiuæ ſint, probant d. l. ſi hæredi 5. ff. de condit. inſtit. l. cùm pupillus 78. §. 1. ff. de condit. & demonſtr. d. §. pen. Inſtit. de hæred. inſtit. notant gloſſ. & Doctores eiſdem locis. Non obſtant l. ſub diuerſis 51. in princ. verſ. legato, l. quod traditum 86. ff. de cond. & demonſt. vbi conditionibus ſeparatim & diſiunctim eidem legato adſcriptis non ſufficit alteram, ſed neceſſarium eſt nouiſſimam conditionem adimpleri, quia reſpondetur non agere de conditionibus diſiunctiuo, ſeu alternatiuo modo in legato conceptis, de quibus hic, ſed potiùs de diuerſis conditionibus ſeparatim, id eſt, in diuerſis teſtamenti partibus eidem legato adſcriptis, ſic explicandum eſt verbum diſiunctim, hoc eſt, ſeparatim, de quo in d. l. ſub diuerſis. 28

Amplia ſecundò regulam procedere in alternatiuis non ſolùm affirmatiuè, ſed etiam negatiuè conceptis, vt exempla tradendo probat text. in l. ſi quis ita ſtipulatus 129. verſ. at ſi ſit. ff. de verb. oblig. notantque Doctores communiter ibi ex Iaſ. num. vlt. Dyn. n. 5. & Franc. n. 1. Ioan. Andr. hic, quicquid in alternatiuis negatiuis hanc regulam limitent Aret. n. 12. Abb. n. . Bellam. in fine, in d. cap. cæteras, Cagnol. in d. §. vbi verba, num. vlt. exiſtimantes in illis oportere vtrumque non fieri. Nec pro illis facit text. in l. ſi res qui ducenta, §. cùm ita, & §. vtrùm. ff. de reb. dub. quia omiſſa reſolutione Zaz. in d. §. ea lege, à n. 2. diſtinguendum eſt quòd ſi agatur de obligatione inducenda, & ſtipulatione committenda, quemadmodum in affirmatiuis ſufficit alteram fieri, ita in negatiuis ſufficit alteram non fieri, d. verſ. at ſi ſit, d. §. cùm ita, in princip. d. §. vtrùm, verſ. nam cùm ita. Si verò de obligatione non inducenda & ſtipulatione non committenda tractetur, ſicut in affirmatiuis requiritur quòd vtrumque fieri oporteat, & hoc intendunt text. in d. § cùm ita, & in d. §. vtrùm, exemplíſque propoſitis clarum erit, quicquid hac in re Doctores illi iuribus ſuis ſcriptis tenebras potius quàm lumen addiderint, tradit poſt Imol ad fin. Felin n. 16. Dec. n. 6. in d. c. inter cæteras, eleganter Madeira animaduerſionum c. 24. per tot. 29

Limita primò hanc regulam non procedere in alternatiua perſonarum, quæ in coniunctiuam reſolui probat expreſsè text. vbi exempla referuntur, in l. 1. C. de verb. ſignif. poſt alios Iaſ. ibi n. 2. plures de quibus Euerard. in loco à natura alternatiu. verſ. ſecundò, limit. 1. Garc. Falcon. d. reg. 22. num. 1. Mayner. in d. §. vbi verba, n. 3. Rebuff. in d. l. ſæpè, verſ. ſecundò, ff. de verbor. ſignif. & alij quibus Craſſ. receptarum ſent. §. legatum, q. 66. num. vlt. 30

Limita ſecundò non procedere, quoties alternatiua concipitur per particulam ſeu, quam non diſtinguendi, ſed potiùs copulandi, & augendi vim habere probari videtur, ex text. in l. ſi quis ita 12. iuncto verſ. hoc enim, ff. de auro & arg. leg. vbi gloſſ. & ſcribentes, gl. 4. in c. Ego Ludouicus 63. diſt. plures de quibus Con. in d. §. legatum, q. 66. n. 2. Mayner. in d. l. in eo, §. vbi verba, n. 8. ff. hoc tit. Verùm quia hæc limitatio ſecura non eſt ex multis, de quibus poſt alios Conar. vbi proximè, Madeira animaduerſionum c. 22. dici poteſt dict. ſeu, in d. l. ſi quis ita, ideo non diſtinguere, ſed copulare, quia non inter res legatas, ſed potiùs inter demonſtrationes legati gratia ampliandi à teſtatore fuit interpoſita, vt intelligit Madeira vbi ſuprà, & videtur ſentire Menoch. de ſucceſſ. progreſſ. §. 27. n. 21. 31

Limita

32 Limita tertiò, vt locum non habeat quoties alternatiua apponitur inter genus & ſpeciem, partem & totum, vt per text. *in l ſapè 53. verſ. & cum diximus, ff. de verbor. ſignific.* tradit Bart. communiter receptus *in l.1. ff. de rebus dub.* & plures de quibus Euerard. *in dicto loco à natura alternatiuarum, limit.* 3.

33 Limita quartò in alternatiuis legis, vt ſunt illæ, quibus in progreſſu ſuorum reſponſorum Iureconſulti vtuntur, vel quibus aliquando leges, vel ſtatuta concipiuntur, has enim ſæpe in copulam conuerti, & ſæpè non poſſe in alterutra parte effectum ſortiri contendunt, vt patet ex text. *in l.pen. verſ. quemadmodum, C. de verb. ſignif. l. vbicunque, in fin. ff. de fideiuſſoribus*, expenduntque etiam text. *in l. Quintus 1. verſ. planè, iuncta gloſſ. verbo qua, ff. de auro, & arg. leg.* cum aliis, de quorum tamen intellectu, & vera reſolutione in hoc articulo poſt Cyn. *in d. l. penult. n. 4.* agunt Bart. *in d. l. ſi is, qui ducenta, §. verum n. 1. & 3. ff. de rebus dub.* Maynet. *in d. §. vbi verba, n. 1*— latè Madeira *animaduerſ. c.* 21.

34 Limita quintò, vt non procedat quoties lex, veriſimilis mens diſponentis, ſeu materia ſubiecta contrarium ſuadet, vel aliqua inſurgeret iniquitas ſi alternatiua in coniunctam non reſolueretur, vt videre licet in ſpecie *l. generaliter in princ. C. de inſtit. & ſubſtitut. l. Lucius, la 2. ff. de hered. inſtit.* tradunt latè hanc limitationem, illorum iurium intellectum diſputantes vltra ſcribentes *ibid.* Socin. *in l ſi is qui ducenta, §. vlt. col. 1. & 2. ff. de rebus dub. & conſ. 52. col. 1. & 2. vol. 1.* Alex. *in l. Gallus, §. quidam rectè, num. 6. ad fin.* vbi Bart. *n. 4.* & Iaſ. *22. ff. de liber. & poſthum.* Maynet. *in d. §. vbi verba, n. 18. &* 19. Tiraq. *in l ſi vnquam, verbo ſuſceperit liberos, n. 42. de reuocand. donat.* Xuar. *ad leges Regni, alleg. 27. verſ. ſed audio,* Mench. *de ſucceſſion. progreſſu, §. 4. n. 7. in fin. & n.* 8. Bellon. *lib. 3 ſupput. c* 9. Madeira *animadu. c. 33. per tot.* & alios citatos à Garc. Faleon. *reg. 22. num. vlt.* apud quos videbis an prædictæ leges fauore tantum liberorum, vel etiam in extraneis locum habeant, quibus adde Peregr. *de fideicom. art. 13. n. 31. & 34. & art. 17 n.* 8.

35 In gloſſ. *In alternatiuis*, ibi, *ſunt tamen quadam*, &c. Probat gloſſ. iuncto text. quem citat in alternatiua ordinis (quæ tunc dicitur quando apponitur inter plures res, ſeu perſonas inter quas cadit ordinata affectio) non eſſe locum huic regulæ tam in prima quàm in ſecunda parte, ſed neceſſariò ordinem ſcripturæ ſeruandum eſſe, idem probant text. *in l. heredes mei, § vlt. ff. ad Trebel.* & alij. de quibus gloſſ. notant Felin. *num. 4.* & Rip. *n. 50. in cap. inter cæteras, de reſcript.* Euerard. *dicto loco à natura alternatiuarum, limit.* 4. Cald. Pereira *de nomin. emphyt. q. 10. n.* 52.

36 Vnde licèt aliàs alternatiua appoſita inter perſonas honoratas in coniunctam reſoluatur *l. pen. C. de verbor. ſignif.* non ita dicendum ſi inter illas detur diſpar ratio affectionis, quia tunc inſpicitur ordo literæ, *l. cùm pater, §. pen. ff. de legat. d. l. heredes mei, §. vlt.* tradunt latè ſcribentes vtrobique, Bald. *in d. §. pen.* Rip. *in d. §. vlt. col.* 3. Fortun. *in l. Gallus, §. quidam rectè, col.* 6. Alexand. *ead. l. §. etiamſi parente, col. pen. ad fin. ff. de liberis, & poſthum.* Iaſ. *in d. l. pen. n.* 2. Pelaëz *de maioratib. p. 2. in initio, n. 14. & ſeq.* Molin. *de primog. Hiſpan. lib. 1. cap. 6. num.* 7. & quoad ſubſtitutionem notant, & declarant Peregr. *de fideicom. art. 18. num.* 24. nouiſſimè Fuſar. *de ſubſtit. q. 476. n. 77. &* 78.

37 Indéque inferunt Doctores ad maioratum in quo ſi dicatur, *ſuccedat filius, aut filia maior,* afferunt ex ordine ſcripturæ præferendum eſſe filium, licèt iuniorem exiſtente filia etiam maiori, de qua quæſtione latè Anton. Gom. *in l. 40. Tauri, n.* 62. Couar. *lib. 2. var. c. 5. n.* 5. Gam. *Luſit. deciſ. 337. n. 11. cum ſeq.* vbi Flores de Mena *in addit.* Idémque etiam admittendum putant in emphyteuſi conceſſa pro filio, aut filia nominanda, cuius tamen contrarium in Portugalliæ regno ſeruari aſſerit Gam. *deciſ. 160. n.* 2. quicquid aliud ſentire videatur Cald. Pereira *d. n. 52. in fine.*

38 Inferunt etiam ad reſolutionem quæſtionis vtrum vigore regiæ facultatis inſtituendi maioratum in filio, aut filia, valeat in filia, exiſtente filio inſtituere, de qua latè Pelaëz *de maiorat. p. 1. q. 16. n. 4. & q. 15. n.* 20. Molin. *de primog. Hiſpan. lib. 2. cap. 1. n. 35. cum multis ſequent.*

39 Sic illorum iurium deciſionem notant Doctores ad excludendum repræſentationem quoties ad maioratum alternatiuè vocati fuerunt filij, vel nepotes, iuxta celebrem doctrinam Cumani per text. *ibi, in l. heredes mei, §. vlt.* quam poſt Couar. & ab eo citatos *pract. cap. 24. n. 4. verſ. ſeptimò,* probat Valaſc. *de iure emphyt. q. 50. n.* 29.

40 Quid autem dicendum ſit quando teſtator vocat alios per alternatiuam, hoc modo, ſubſtituo Titium, aut Seium, & tenendum eſt Titium cenſeri priùs vocatum, poſtea Seium, *l. cùm pater, §. pen. ff. de legat. 2. l. heredes mei, §. vlt. ff. ad Trebel.* Roman. *conſ. 35. num.* 1. Ruin. *conſ. 162. n. 8. & conſ. 193. n. 9. lib.* 1. quos referunt, & ſequuntur Cephal. *conſ. 656. n.* 35. Fuſar. *de ſubſtit. q. 476. num. vlt.*

41 In ead. gloſſ. ibi, *Eo lib. de præbendis, cap. mandato, in fin.* Intellige hunc textum procedere ea eo, quia ſimiliter ordo literæ ſeruandus eſt quando alternatiua ponitur inter perſonas inter quas veroſimiliter maior datur ratio grauaminis in priores, quàm in poſteriores, ex doctrina Iaſ. *in l. pen. n. 2. verſ. tertiò, C. de verb. ſignif.* quæ coniectura in propoſito reperitur eo ipſo, quòd mandatum ad ipſum Epiſcopum dirigitur, & priùs in ſua collatione grauatus proponitur, quod ampliabis cum *gloſſ. vlt. ibi.*

Regula LXXI.

Qui ad agendum admittitur, eſt ad excipiendum multò magis admittendus.

1 DEſumitur ex *l. inuitus, §. cui damus, ff. hoc tit. & ex l. 1. §. qui ſuperficiem, ff. de ſuperficieb.* exornant Palat. *in repet. cap. per veſtras, de donat. inter virum, & vxor. §. 8. n.* 2. vbi limitat, Surd. *conſ. 377. n.* 45. Federic. de Senis *conſ. 90. num. 3. verſ. dixi,* Alexand. *conſ. 62. In cauſa, n. 6. & 7. lib*.... Card. Tuſch. *pract. concl. tom. 3. lit. E, concl. 374. per tot.* Vnde qui habet actionem vt aliquid conſequatur, multo magis habet exceptionem vbi liberetur, Fulgoſ. *conſ. 186. col. pen. verſ. poſtremo,* Alexand. *conſ. 47. Viſis inſtrumentis, in fin. lib.* 3. cum aliis per me adductis *in tract. Axiom. iuris vſufrequent. Axiom. 85. n. 1. &* 2.

Regula LXXII.

Qui facit per alium, eſt perinde ac ſi faciat per ſeipſum.

1 DEſumitur ex *l. quod iuſſu alterius, ff. hoc tit.* exornant Menoch. *remed. 1. recup. poſſeſſ. n.* 407. Surd. *conſ. 360. n.* 19. Tuſch. *pract. concl. lit. F, concl.* 7. Quod enim facimus, per noſtros procuratores, per noſmetipſos facere videmus, Roman. *conſ. 94. Viſis, n. 3. verſ. ea enim,* Card. Tuſch. *d. concl. 7. n.* 3.

2 In gloſſ. *Perinde.* Notatur ad hoc, quòd conſenſus per procuratorem præſtitus non eſt propriè, ſed fictè, & interpretatiuè conſenſus contrahentium, vt per

Dyn.

Dyn.*hic n.6.*Bart.*in l.ſi is,qui pro emptore, à n.57.ff.de vſucap.* & plures alij, quos refert, & ſequitur Tiraq. *ad leges connub.gloſſ.6.verbo conſentement,n.2*. & ideò Zilet.*in conſiliis matrimonial.conſ.*83.*n.*13.ait quodammodo videri præſentes, qui per procuratorem adſunt.

Regvla LXXVIII.

Factum legitimè retractari non debet, licèt caſus poſtea eueniat, à quo non potuit inchoari.

1 DEſumitur ex *l.in ambiguis,§.1.ff.hoc tit.*& aliis iuribus citatis à gloſſ. *in præſenti*, exornant Tiraq. *in tract.ceſſante cauſa,limit.*12.*n.*85.*cum ſeqq.* Couar.*in cap.quamvis pactum, p.2.§.1.n.7. verſic. quartò*, bene Bald.*in l. ſi Gaudentius* 6. *C. de contrah. empt.* vbi cum Bart.*in l.pluribus,§.etſi placeat; ff.de verb. oblig.* diſtinguit, quòd vel res deducitur ad impoſſibile tempus fiendi,& non vitiatur ſi erat perfecta per prius, vt *in l. patre furioſo,ff.de iis,qui ſunt ſui*,aut euenit ad poſſibile tempus eſſendi,& vitiatur ad not.*in l.Vranius ff.de fideiuſſ.* refert Burat.*deciſ.*106.*n.*11.& 12.

Regvla LXXIV.

Quod alicui gratioſè conceditur, trahi non debet ab aliis in exemplum.

1 EX hac reg. vulgò colligitur quòd priuilegia, & diſpenſationes per quas dum aliquid gratioſè conceditur, ius commune pro parte corrigitur, de caſu ad caſum ſimilem,de perſona ad perſonam,& ita in exemplum, vel conſequentiam non trahuntur, iuxta reg. *quæ in argumentum hoc tit.c.1.ad fin.de filiis Preſbyt.hoc lib.c.ſanè 9.de priuil.l.1.in fin.ff.de conſtit princ.* tradunt Alex.*in l.non tantum.ff.de re iud.* Iaſ. *in l.vlt.à n.*38.*ff. de conſtit.princ.*Rebuff.*in praxi tit.de differ.inter reſcriptum,& priuilegium, à n.6.* iunctis iis, quæ dixi *in collect.ad d.c.ſanè,& ad reg priuilegium. ſup hoc tit.& ad reg.cui licet* 53.*eod.tit.* Ratio eſt, quia cùm priuilegia, & diſpenſationes præmiſſa per ſuperiorem cauſæ cognitione concedantur,*gloſſ.*recepta *in c.requiritis,§ niſi rigor* 1.*q.*7. & ius ſingulare conſtituant *l.ius ſingulare, ff. de legib.* meritò ſuperior, qui cauſæ cognitionem præmiſit tantùm ſuper caſu expreſſo voluit in eo ſolùm ius ſingulare conſtituere, & conſequenter deficit omnino voluntas illius quoad caſus ſimiles eandem, vel maiorem rationem habentes, inde contra ſuperioris intentionem nequeunt inferiores ſuper aliis cauſæ cognitionem adhibere, nec ius illud ſingulare velut ius commune extendere, idque intendit text. *in d.cap. ſanè.*

Regvla LXXV.

Fruſtrà ſibi fidem quis poſtulat ab eo ſeruari cui fidem à ſe præſtitam ſeruare recuſat.

1 EXornant Panorm.*conſ.*61.*Videtur primò,col.2.lib.*2. Rom.*conſ.*204.*pro diſcutienda veritate,col.2.verſic. ſecundò,& idem probatur, & conſ.*517. *In caſu propoſitæ quæſtionis, col.*1. Barbat. *conſ.*36.*Sapienter ſcripſit Propheta,col.*12.*verſic. præterea pondero*, Corn.*conſ.*143.*In cauſa vertente, col* 2. *verſ.his tamen non obſtantibus*, Tiraquel.*l.*13.*connub.gloſſ.*1.*p.*13.*n.*42.

2 In gloſſ. *Fruſtrà.* Notatur ad hoc quòd fides non ſeruatur ei,qui eandem fidem frangit, *l.cum qui,§.1.ff. de inoff.teſtam. l.quæro* 56. *§.inter locatorem, ff. locati.l. qui fidem, ff de tranſact. l.cùm proponas* 21. *ad fin.* vbi *gloſſ.vlt.* Bartol.Bald.& Alexand.*C.de pactis*, cum aliis adductis per Roland.*conſ.*57.*n.*21. *& ſeq. lib,*1.Tiraq. *de retractu tit.2.§.3.gloſſ.vnic.num.*19. Ioſeph.Ludov. *tom.3.commun.opin tit.de probat.concl.vnic.verſ.qualibet enim,pag.*473. Menoch. *conſ.1.n.*364. Surd. *conſ.*359. *n.9.*Chriſtoph.de Pace *in ſchol.ad leges ſtyli,l.41.n.26.* Seraph *de priuileg.iuram priu.74.n.*154.Cardoſ.*in praxi iudicum,& Aduocat.verbo fides,n* 2. Farin.*in praxi crimin.p.1.q.29.n.*65.Card.Tuſch *pract.concl.tom.3.lit F. concl.*337.Alex.Trentacinq.*var.reſol. lib.3. tit.de verb. oblig.reſol.*2. iunctis iis,quæ cumulaui *in tract.Axiom. iuris vſufreq.verbo fides.*

Regvla LXXVI.

Delictum perſonæ non debet in detrimentum Eccleſiæ redundare.

PEr hanc reg. vulgò tradi ſolet Monaſterium non teneri de depoſito illo, quod culpa Religioſi eſt deperditum, aut deterius effectum, niſi quatenus res depoſita in Monaſterij vtilitatem conuerſa fuerit, quod ſcilicet ex illa factum eſt locupletius, vt per Molin.*de iuſtit.tract.2.diſp.*525.*col.antepen. verſ.non ſolùm*,Leſſ.*de iuſtit.lib.2.c.27.dub.3.n.*12.qui bene addit idem dicendum eſſe ſi depoſitum ſit apud Abbatem, quia neque ex delicto peculiaris Abbatis tenetur Monaſterium, refert Sanch. *in præcepta Decalogi, tom.2. lib.2.c.14.n.29.* 1

Regvla LXXVII.

Rationi congruit vt ſuccedat in onere, qui ſubſtituitur in honore.

ERgo à contrario ſenſu quem quis non honorat grauare non poteſt,vt per text.*in l.ab eo,C.de fideicommiſſ.*tradunt Molin. *de primog.lib.1.c.1.n.8. & lib.2. c.4.n.15.cum ſeqq.* Peregr.*de fideicom.art.33.n.3.* Card. Mantic.*de coniect.vltim.volunt.lib.8.tit.1.n.33.*Menoch. *conſ.707.n.1.*Surd.*de aliment. tit.8. priuileg.14.n.1. & conſ.236.num.16.* Benedict. Pinel. *ſelect.iuris interpret. lib.1.c.8,n.13.*Cald.Pereira *quæſt.forenſ.conſ.31.n.3.* 1

Regvla LXXVIII.

In argumentum trahi nequeunt, quæ propter neceſſitatem aliquando ſunt conceſſa.

DEſumitur ex *l.quæ propter neceſſitatem, ff.hoc tit.*& faciunt multa, quæ tradidi *in tract. Axiom. iuris vſufreq. verbo neceſſitas,Axiom.157.n.1.* 1

In gloſſ. *In argumentum.*ibi,*& nota ex hac regula illud generale,*&c.Notatur ad hoc,quòd neceſſitatis cauſa ceſſante ceſſat quod ob cauſam ſtatutum eſt, vt per Tiraq.*ceſſante cauſa, p.1.n.184.& 185.* 2

In ead.gloſſ.ibi, *Quod verum eſt circa facienda,*&c. Notatur ad hoc, quòd regula hæc procedit circa facta non facienda,vt per Tiraq.*d.tract.limit.*12.*n.3.* 3

Regvla

REGVLA LXXIX.

Nemo poteſt plus iuris transferre in alium, quàm ſibi competere dignoſcatur.

1 DEſumitur ex *l.nemo plus,ff.hoc tit.*& ex aliis citatis à gloſſ.*in præſenti*,exornant Ioſeph.Seſſe Aragoniæ *deciſ.*188.*n.*15.*&* 23.Pichard.*ad princ.Inſtit.ad acquiſit.per arrogat.n.*49. Surd.*conſ.*126.*num.*31. Cæſ. Argel.*de contradict.legitimo, q.*9.*n.*58. Rot.*deciſ.*686. *n.*1.*p.*2.*recent.* Ego ipſe *in tract. Axiom. iuris vſufreq. Axiom.*160. *n.*2. Nemo enim dat quod non habet,vt per hanc reg. tradunt Ioan. de Imola *conſ.*8.*num.*6.*& conſ.*40.*per tot.*Anchar.*conſ.*318.*In quæſtione,n.*4.*&* 5. Thom. de Thomaſſ. *in floribus legum, reg.*191. Surd. *conſ.*194.*n.*17.*& conſ.*247.*n.*10.*& conſ.*265.*n.*6. Cæſ. Argel.*de contradict. legitimo,q.*5.*n.*28.Anton.Monach. *Bononien.deciſ.*19.*n.*4. Franc. Molin.*de ritu nuptiarum, lib.*3.*q.*10.*n.*19. Card. Tuſch. *pract. concl.tom.*2.*lit.D, concl.*17.& alij per me citati *in tract.Axiom.iuris vſufreq.verbo dare,Axiom.*64.*à n.*1. *cum ſeqq.*

REGVLA LXXX.

In toto partem non eſt dubium contineri.

1 DEſomitur ex *l.in eo quod plus,*111. *& ex l. in toto* 114.*ff.hoc tit.*cum aliis citatis à gloſſ. *in præſenti, & in reg.plus ſemper,hoc eod.tit.* vbi latè dixi,exornant Couar.*lib.*1.*var.c.*2.*ex n.*5.*& cap.vlt.n.*7.citati ab Alphan.*collect.*82.Ant.Gom.*var.tom* 2.*c.*9.*n.*4. Menoch. *de arbitrar.caſu* 47.*n.*6. Card.Tuſch. *pract.concl.tom.*8. *lit.T, concl.*336. *per tot.*vbi *n.*6. limitat quando totum conſtituens in partes diuerſas eſt diuiſum, & diſtinctum. quia tunc vnaquæque pars per ſe ſtat, ſecus. quando ſunt indiuiſæ, vide quæ latè reſolui *in tract. Axiom. iuris vſufreq.Axiom.*215.

REGVLA LXXXI.

In generali conceſſione non veniunt ea, quæ quis non eſſet veriſimiliter in ſpecie conceſſurus.

1 EXornant Corn. *conſ.*89. *Viſo prædicto, n.*12. *lib.*3. *& conſ.*83. *Circa primum, n.*2. *lib.*4. *& conſ.*181. *n.*11.*lib.*3.vbi loquitur in generali commiſſione,Surd. *conſ.*73.*num.*17.Card.Tuſch. *pract. concl. tom.*5. *lit.G, concl.*31.*n.*2.vbi eum Corn.*conſ.*176.*n.*22.*lib.*2. extendit in generali mandato. Ego ipſe *in tract.Axiom.iuris vſufreq.Axiom.*106. *n.*14. Nunquam enim quis præſumitur velle comprehendere ſub generali diſpoſitione illud de quo ſpecialiter diſponere non potuiſſet, Roman.*conſ.*155.*n.*2. *verſ.nec refragatur,* Card.Tuſch. *d.lit.G, concl.*31. *n.*16.

REGVLA LXXXII.

Qui contra iura mercatur, bona fidem præſumitur non habere.

1 VVlgò allegatur hæc reg.ad hoc quòd contrahens ſine ſolemnitatibus à iure requiſitis, & in dolo præſumpto, & mala fide, vt per Menoch. *remed.*15. *recup. poſſeſſ.num.*179. *& de præſ. lib.*3. *præſumpt.*130. *n.*31.*& lib.*5.*præſumpt.*3.*n.*76.*& conſ.*314.*n.*6.Menoch. *illuſtr.c.*81.Farin.*in praxi crimin.p.*3.*q.*89.*n.*83.

Notari etiam ſolet ad hoc,quòd errans in iure præſumitur in dolo,vbi ius contrauenit,vel actui reſiſtit, vt per Maſcard. *de probat.concl.*640.*n.*2.

REGVLA LXXXIII.

Bona fides non patitur vt ſemel exactum iterum exigatur.

DEſumitur ex *l.bona fides,ff.hoc tit.* cum aliis citatis à gloſſ.*in præſenti*,exornant *l.*6.*in fin.tit.*3.*p.*5. Tiraq.*de retractu lig.*§.29.*gloſſ.*4.*n.*13. Afflict.*Neapol. deciſ.*150.*n.*19.*&* 20. 1

REGVLA LXXXIV.

Cùm quid vna via prohibetur alicui, ad id alia non debet admitti.

ALlegari vulgò ſolet hæc regula ad hoc,quòd prohibitum vna via non cenſetur alia permiſſum, *l. quod dictum, ff.de pactis, l.cùm hi, §. ſi cum iis, ff. de tranſaction.l.athletas, §.ait prætor,ff.de infam.l.ſiquis, §. minor, ff.qui, & à quibus, l.illud, ff.ad leg.Aquil.* Surd. *conſ.*301.*n.*75.D.Barb.*in l.cùm prætor,§.vlt.n.*235.*ff.de iud.*Menoch.*conſ.*285.*n.*41. Ego ipſe *in tract. Axiom. iuris vſufreq. Axiom.*193.*n.*1. Prohibitum enim directè non poteſt fieri per interdictum, *l.Seius, & Augerius,* vbi Bart. *ff.ad leg.Falc. l.ſcire oportet, §. ſi mater, ff. de tutor.& curat.* Menoch.*de præſ.lib.*4 *præſ.*189.*num.*82. Surd.*deciſ.*21.*n.*4.Bellet.*diſquiſ.cler.p.*1.*tit.de exemptionibus clericorum, & eorundem bonorum à muneribus publicis, §.*7. *n.*6. Ego ipſe *in tract.Axiom. iuris vſufreq. Axiom.*193.*n.*5. 1

REGVLA LXXXV.

Contractus ex conuentione legem accipere dignoſcuntur.

DEſumitur ex *l.contractus, ff. hoc tit. & ex l.*1. *§. ſi conueniat, ff.depoſiti,l.lege, ff.de pactis conu.l.*1.*C. commodati*,exornant Caſtr. *conſ.*472.*Viſo ſupradicto,in princ.lib.*1,*& conſ.*145.*Videndum eſt,in fine,& conſ.*219. *in cauſa quæ vertitur, col.*2.*verſ.contractus autem,lib.*2. Petr.de Gregor.*de conceſſ.feudi,p.*3.*q.*1.*verſ.ex præmiſſis*,Menoch.*conſ.*52.*n.*58.*& conſ.*477. *n.*3. Pichard. *ad §.ſi quis alium, num.*2.*Inſtit.de inutilib. ſtipulat.* Surd. *conſ.*383.*n.*6. Cald. Pereira *de renouat.emph.q.*11.*n.*19. *& quæſt.forenſ.c.*38.*n.*1. Octau. Glmit. *reſp.*7.*num.*61, Seraph.*deciſ.*787.*num.*2. Cardoſ. *in praxi iudicum, & aduocat. verbo contractus, num.*12. Tuſch. *pract. concl. tom.*2.*lit.C,concl.*980.Rot.apud Farinac.*deciſ.*669.*n.*4. *p.*1. *recent.* vbi quòd à partium conuentione recipit formam contractus;*& deciſ.*415.*n.*4.*ead.p.*1.*recent.*vbi ampliat etiamſi fuerit conuentum vltra,vel præter naturam contractus, refero ego ipſe *in tract.Axiom.iuris vſufreq. verbo contractus, Axiom.*57.*n.*1. 1

REGVLA LXXXVI.

Damnum quod quis ſua culpa ſentit, ſibi debet, non aliis imputare.

DEſumitur ex *l.quod quis ex ſua culpa, ff.hoc tit.* calum ponit gloſſ.ex *l.emptor fundi, C.de euict.* vbi 1

dicitur

Digitized by Google

dicitur quòd ſi emptor in iudicio non fuit, re euicta de euictione non agit contra venditorem, quia ſua culpa res euicta videtur, de quo Marant. *de ord. iudic. p. 6. memb. 5. in princ.* Perez *ad tit. 7. lib. 5. Ordin. pag. 194.* Morl. *in emporio iuris, p. 1. tit. 9. in prælud. num. 40. verſ. ſeptimo*, D. Barboſ. *in l. 2. §. fin. n. 41. ad fin. & n. 42. ff. ſolut. matrim. & in l. venditor, n. 7. ff. de iudic.*

SVMMARIVM.

1 *Infamibus porta non pateant dignitatum.*

2 *Infamia quid ſit, & quomodo contrahatur, & de multiplici eius genere, remiſſiuè.*

3 *Infamia iuris non ſolùm impedit præfici, ſed etiam remoueri facit à dignitatibus habitis.*

4 *Infamia facti licèt repellat quem à dignitatibus habendis, non tamen repellit ab obtentis.*

5 *Infames iuris vt patiantur eoſdem effectus, quos ipſamet iuris infamia parere ſolet, oportet quòd ſint de crimine in iudicio confeſſi, aut conuicti, & ſententia declaratoria condemnati.*

REGVLA LXXXVII.

Infamibus porta non pateant dignitatum.

1 EXornant Gregor. Lop. *per text.* ibi, *in l. 7. tit. 6. p. 7.* Couar. *in c. quamuis pactum, p. 2. §. 7. n. 3.* & alij plures per me citati *de offic. & poteſt. Episcop. part. 2. alleg. 43. per tot.*

2 Io gloſſ. *Infamibus*, ibi, *de infamia autem quid ſit, & quomodo contrahitur, & de multiplici eius genere*, &c. De his omnibus latè egi *d. alleg. 43.*

3 In gloſſ. *Dignitatum*, ibi, *non ſolùm impedit, ſed etiam remoueri facit à dignitatibus habitis*, &c. Ita de infamia iuris tradunt Cou. *pract. c. 19. n. 5. col. 5.* Nicol. Garc. *de benef. p. 7. c. 8. n. 33.* Tiraq. *de nobilit. c. 8. n. 7. & c. 15. n. 30.* D. Barboſ. *in l. cum prætor, §. vlt. n. 182. ff. de iudic.* Sanch. *in præcepta Decalogi, tom. 1. lib. 2. c. 28. n. 27.*

4 Ego ipſe *d. alleg. 43. n. 19.* Nam infamia facti licèt repellat quem à dignitatibus habendis non tamen repellit ab obtentis, vt obſeruant Henriq. *in ſum. lib. 13. c. 38. §. 3. in med.* Campan. *in diuerſor. iuris Canon. rub. 18. c. 18. n. 5. in fine*, Nicol. Garc. *d. c. 8. n. 35. & 36.* vbi *n. 7.* ſubdit id procedere in dignitatibus, & honoribus citra titulos beneficiales, quia in eis non eſt text. hoc dicens.

Illud autem aduertere oportet, quòd vt iuris infames patiantur eoſdem effectus, quos ipſamet iuris infamia parere ſolet, oportet quòd ſint de crimine in iudicio confeſſi, aut conuicti, ſecundùm Farin. *in praxi crimin. p. 2. q. 59. n. 5. & num. 18.* Soar. *tom. 5. de cenſur. diſp. 48. ſect. 1. n. 8 & 9.* Sayr. *de cenſur. lib. 7. c. 11. n. 3.* Molfeſ. *in ſumm. Theologiæ moralis, tract. 6. c. 8. n. 12.* Fr. Sigiſm. à Bononia *de elect. dub. 86. n. 1. verſ. ad hanc*, ac proinde ſententia declaratoria de crimine famoſo, quod infamet, condemnati, vt ex Rotæ deciſione dixi *d. alleg. 43. n. 14.* & me citato in illo loco tradiderunt Homobon. de Bonis *de examine Eccleſ. tract. 12. c. 3. q. 7. ſuppoſit. 2.* Fr. Sigiſm. à Bononia *d. dub. 86. n. 6.* de qua tamen ſententia vbi infamia prætextu illius incurſa prætenditur, conſtare debet, ita vt non ſufficiat ſi teſtibus probaretur latam fuiſſe ſecundùm Lanfranc. *in c. quoniam contra, n. 72. de probation.* 5

REGVLA LXXXVIII. & vlt.

Certum eſt quòd is committit in legem, qui verba legis complectens contra legis nititur voluntatem.

DEſumitur ex *l. non dubium, C. de legib.* vbi habentur hæc eadem verba. Ratio eſt, quia mens magis debet attendi quàm verba, *l. 3. C. de liber. præter. l. quoniam indignum, C. de teſtam. & quæſt. 26. de priuileg.* Sigiſm. Scac. *de appellat. q. 4. n. 21.* Armendar. *in proœm. addit. ad recop. legum Nauarræ, n. 19.* Sanch. *de Matrim. lib. 8. diſp. 1. n. 11.* Verba enim ſe habent vt corpus, & ſuperficies, ratio verò ac mens, vt ſpiritus & anima. Gonzal. *ad regul. 8. Cancel. gloſſ. 48. n. 56.*

FINIS.

ADDENDVM.

CAP. Fideli, vnic. de Summa Trinit. *poſt num. 1. ſupr. pag. 3.*

Hanc Decretalem celebrem, contra errorem potiſſimum Græcorum, qui negant Spiritum ſanctum à Filio quoque procedere, dicit Pegna *ad Eymeric. in Direct. Inquiſit. part. 1. comment. 2.*

COLLECTA

COLLECTANEA DOCTORVM,

Tam veterum, quàm recentiorum, qui ſuper ſingulos Textus, & Gloſſas Clementinarum ex profeſſo, vel incidenter ſcripſerunt.

IN PROOEMIVM CLEMENTINARVM.

SVMMARIVM.

1 *Clementinarum libros quis ediderit, & Gloſſis illuſtrauerit, oſtenditur.*
2 *Iuris appellatione venit ius municipale.*
3 *Partium ex conuentione quando aliquid fieri debet ſecundum ius, intelligitur ſecundùm leges Regni.*
4 *Conſuetudo venit appellatione iuris.*
5 *Arbiter ſi habeat poteſtatem terminandi cauſam de iure, poteſt pronuntiare ſecundùm conſuetudinem.*
6 *Fieri dicitur de iure, quòd fit ſecundùm conſuetudinem.*
7 *Papa vnde dicatur.*
8 *Papa dicitur quaſi Pater Patrum.*
9 *Priuilegia, quæ per ſe dantur, id eſt, non per viam legis, non promulgantur.*

1 CLEMENS Papa V. natione Gallus, Prouincia Vaſconia diœceſis Burdegalenſis anno 1305. Romanus Pontifex creatus non modò in Concilio Vienneuſi, ſed etiam ante, & poſt ipſum Concilium plurimas Conſtitutiones edidit, quas eùm & aſſidua occupatione, & morte præuentus in vnum collectas volumen, & ſub congruis titulis collocatas edere, vt decreuerat, non potuiſſet, illas Ioannes XXII. eius ſucceſſor promulgauit, & deinde ipſas Ioan. Andreas Bononienſis Gloſſis illuſtrauit.

2 In gloſſ. *Vel municipale.* Notatur ad hoc, quòd iuris appellatione venit ius municipale, vt per Menoch. *conſ.95.n.93.* Peregrin. *de fideicommiſ. art.25.n.53.* Fuſar. *de ſubſtit. q.477.n.55.* quos refero ego ipſe *in tract. de appellat. verbor. vtriuſque iuris ſignificat. appellat.123.*
3 *n. 2.* & ideò quando ex partium conuentione aliquid
fieri debet ſecundùm ius, intelligitur ſecundùm leges
Regni, ac proinde ſecundùm ius municipale, vt per
Mart. *in votis noniſſ. deciſ. voto 154. n.4.* Steph. Gratian.
diſcept. forenſ. c.99.

4 Notatur etiam ad hoc, quòd appellatione iuris venit
conſuetudo, ſicuti docent Menoch. *vſufrequent. c.3.n.2.*
5 Bertaz. *de clauſulis inſtrum. clauſ.4. gloſ.35. n.2.* Vnde
euenit vt ſi arbiter habeat poteſtatem terminandi cauſam de iure, poteſt pronuntiare ſecundùm conſuetudinem, vt docent Duen. *reg.57. in princip.* Mich. Graſſ.
6 *tom.1. commun. opinion. lib.3. tit.26. n.85. pag.355.* De
iure enim dicitur fieri quod fit per conſuetudinem; Tiraq. *in tract. le mort, in præfat. declar.7. num.5.*

In gloſſ. *Papa*, ibi, *id eſt, admirabilis.* Notatur ad hoc, 7
quòd Papa deriuatur à dictione Græca Papè, quod eſt interiectio admirantis, & verè admirabilis, quia vices Dei in terris gerit; ita Archid. *in cap. quia Sacerdotes, n.2. & 10 q.1.* Syluest. *in ſumm. verbo Papa*, Petrarch. *de vita ſollicit. lib.2. ſect.3. c.18.* Nau. *de ſpoliis, c. clericor. §.2. n.1.* Gonzal. *ad reg.8. Cancel. gloſ.1. num.33.* Iſidor. Moſcon. *de maieſt. militant. Eccleſ. part.1. cap.1. pag.22.* Ego ipſe *in tract. de iure Eccleſiaſt. lib.1. cap.2. num.1.*

In ead. gloſſ. ibi, *Etymologia verò nominis, id eſt, Pa-* 8
ter Patrum. Ita Azor. *inſtit. moral. p.2. lib.4. c.4. q.1.* Gonz. *d. gloſ.1. n.49. & ſeq.* Iſidor. Moſcon. *citato loco.* Ego ipſe *d. c.2. n.3.*

In gloſſ. *De cætero*, ibi, *niſi dicas aliud in priuilegio* 9
ſimpliciter dato, &c. Notatur ad hoc, quòd priuilegia, quæ per ſe dantur, id eſt, non per viam legis, non promulgantur, vt per Bart. *in l. leges, num.2. C. de legib.* Felin. *in c.2. n.7. verſic. tertia limitatio, de conſtit.* Fr. Emman. *quæſt. Regul. tom.1. q.7. art.6.* Azor. *inſtit. moral. p.1. lib.5. c.23. quæſt. vlt.* Salas *de legib. lib.3. c.24.* Vtrùm autem ſcientia aliorum, quibus præiudicat, neceſſaria ſit? vide ſcribentes *in c.2. de conſtit. lib.6.* vbi Felin. 7. Dec. *à n.17.* aliàs *à n.42. in 1. lect.* Bero. *à num.48.* Iaſ. *in l. vltim. à n.39. ff. de conſtit. princip.* Molin. *de primog. lib.2. c.7. n.68.* Menoch. *de arbitrar. caſu 185. à n.30.* Salas *d. ſect.5.* Sanch. *de Matrim. lib.3. diſput.36.* vbi pleniſſimè ad hoc ſex refert opiniones.

In Librum I. Clementinarum.

De Summa Trinitate, & Fide Catholica.

TIT. I.

SVMMARIVM.

1 *Myſteria Chriſti fatetur Pont. & approbat Euangelium Ioannis.*
2 *Anima intellectiua eſt vera, & propria hominis forma.*

3 *Paruulis in Baptiſmo infunduntur gratia, & virtutes.*
4 *Anni inchoantur, & computantur ſecundùm loci conſuetudinem.*
5 *Peruſij, & Padua anni à Natiuitate Domini inchoantur.*
6 *Crux an habuerit quatuor genera lignorum? remiſſiuè.*

Clem. Fidei. Vnic. *Clem. V.*

1 FASTVR myſteria Chriſti, & approbat Euangelium Ioannis, reprobátque ac hæreticam iudicat doctrinam, quæ habet quòd ſubſtantia animæ rationalis, ſeu intellectiuæ verè, & per ſe humani
2 corporis non ſit forma. Hanc Decretalem commentatur eleganter Pegna *ad Eymeric. in directorio Inquiſit. comment. 3. part. 1.* vbi citat plures Doctores.

§. Ad hoc.

3 Probat paruulis in baptiſmate infundi gratiam, & virtutes, ita Petr. de Ledeſma *in ſum. p. 1. vbi de Sacramento Baptiſmi, c. 9. concl. 3.* Chamerot. *de Baptiſmo, c. 6. dub. 2. & 3.* Azor. *inſtit. moral part. 1. lib. 4. c. 24. q. 1. verſ. octaua, & lib. 8. c. 2. q. 2.* Bonacin. *de Sacram. diſp. 2. q. 2. punct. 7. n. 2. cum ſeqq.*

4 In gloſſ. *Et tempore*, ibi, *& ab hac Incarnatione computant quidam annos Domini*, &c. *alij à Natiuitate.* Ideo ſeruandam eſſe conſuetudinem loci, & ſecundùm eam annos inchoandos eſſe meritò dicit Specul. *in §. 2. de inſtr. edit. in verſ. ſubſequenter*, ſequitur Bart. *in*
5 *auth. vt præp. nomen Imper. n. 12.* dicens in Tuſcia annos computari ab Incarnatione, Peruſij verò à Natiuitate, Imol. Alex. & Iaſ. *de diuiſione, in princ. ff. ſolut. matrim.*
6 Dec. *in c. 1. de relig. domib. lib. 6.* quo loci ait Paduæ eſſe conſuetudinem annos à Natiuitate inchoari, prout eos refert Bertaz. *de clauſ. inſtrum clauſ. 1. gl. 2.* & latè Camil. Borrel. *in ſumm. omnium deciſ. tit. 14. de conſuetud. n. 103.*

7 In gloſſ. *Cruci*, ibi, *fertur etiam Crucem quatuor genera lignorum habuiſſe*, &c. De hoc vide latè Fr. Iayme Bleda *in libro, quem inſcripſit Hiſpanico ſermone, milagros de la Cruz en el tratado de la Cruz, c. 1.* Iacub. Gretſer. *de ſancta Cruce, tom. 1. lib. 1.*

De Reſcriptis.

Tit. II.

SVMMARIVM.

1 *Abbates, & Præſidentes alicui adminiſtrationi quando poſſint auctoritate literarum Apoſtolicarum, vel Legati conuenire reos ſibi ſubditos occaſione beneficiorum.*
2 *Index delegatus cognoſcere poteſt vtrùm ſua ſit iuriſdictio ſi opponatur nullam habere iuriſdictionem in cauſa.*
3 *Conſtitutio pœnalis ſæpè extenditur ex eadem ratione.*
4 *Frequentioris vſus ratione poſita non reſtringunt diſpoſitionem, nec excludunt ſimiles caſus minus frequentes.*

Clem. Abbates. I. *Clem. V.*

1 ABBATES & Præſidentes alicui adminiſtrationi ad tollendas fraudes contra *cap. ſtatutum, de reſcript. in 6.* non poſſunt auctoritate literarum Apoſtolicarum, vel Legati conuenire reos ſibi ſubditos occaſione beneficiorum, niſi vbi, & curam quibus ſunt ſubditi immediatè, vel niſi vbi conuenirent, ſi haberent ſpecialem adminiſtrationem talium beneficiorũ, quamvis illa beneficia ſint de menſa Abbatis; ſi verò aliquem contra diſpoſitionem huius text. vexauerint, iudex apud quem vexatur, condemnabit Abbatem in expenſis, & omnis proceſſus contra præmiſſa habitus eſt ipſo iure irritus. Colligunt ex Ordin. Lap. Panorm. Paul. de Eleazar. Anch. Zabar. Bonif. de Vitalin. Viuian. *in ration. lib. 1. pag. 78.* Alagona *in compend. pag. 29.* remiſſiuè Ximen. *in concord. p. 1. & 2.*

Coram quo vexatio fiet, &c.] Notatur ad hoc, quòd Iudex delegatus cognoſcere poteſt vtrùm ſua ſit iuriſdictio, ſi opponatur nullam habere iuriſdictionem in cauſa, vt per Surd. *conſ. 286. n. 6.* Cabet. *Luſit. deciſ. 41. n. 2. p. 1.* D. Barb. *in l. ſi quis ex aliena, n. 112. ff. de iudic.* 2

In gloſſ. *Præſidentes*, ibi, *idem ſi denominetur*, &c. Ergo conſtitutio pœnalis ſæpè extenditur ex eadem ratione, ſecundùm Tiraq. *in l. ſi vnquam, verbo reuertatur, n. 303. C. de reuocand. donat.* 3

Et in ead. gloſſ. ibi, *Sed quia id rarum, hoc frequentatum, ideò de Religioſis loquitur.* Notatur ad hoc, quòd poſita ratione frequentioris vſus non reſtringunt diſpoſitionem, nec excludunt ſimiles caſus minùs frequentes, vt per Tiraq. *de retract. lign. §. 20. n. 6.* Surd. *deciſ. 19. n. 3.* Sanch *de Matrim. lib. 9. diſp. 14. num. 16.* Steph. Gratian. *diſcept. forenſ. c. 121. n. 20.* D. Barboſ. *in l. cum prætor, in princ. n. 51. ff. de iudic.* Flores de Mena *var. lib. 1. q. 4. n. 15.* 4

SVMMARIVM.

1 *Officialis principalis Epiſcopi, & Prior Conuentualis licèt obedientiarius, delegari poſſunt à Papa, non autem officialis foraneus, & Prior clauſtralis.*
2 *Vicarius generalis Epiſcopi poteſt à Sede Apoſtol. dari delegatus, idem in Vicario Epiſcopi electi, & confirmati, licèt nondum conſecrati, & in Vicario Capituli Sede vacante.*
3 *Prior Conuentualis poteſt dari delegatus à Sede Apoſt.*
4 *Prior Conuentualis quis dicatur, oſtenditur.*
5 *Vicarius foraneus Epiſcopi non poteſt eſſe delegatus Apoſt.*
6 *Priori clauſtrali delegatio fieri non poteſt*
7 *Prior clauſtralis quis dicatur, oſtenditur.*
8 *Religioſus Canonicus Eccleſiæ Cathedralis an poſſit à Sede Apoſt. dari delegatus, &* n. 9. & 12.
9 *Monachis, ne iudices eſſe poſſent prohibitum erat ante* cap. ſtatutum.
10 *Qualitates duæ quando concurrunt, quarum vna nocet, altera prodeſt, ea, quæ nocet debet præualere.*
11 *Canonicus Cathedralis propter maximam præeminentiam dignitatem habere cenſetur.*
13 *Monachus ex legitima diſpenſatione factus Canonicus Eccleſiæ Cathedralis non poteſt eſſe delegatus Pontificis.*
14 *Officiales duo Epiſcopi vbi ſunt, & delegatio fit ſimpliciter Officiali, & alter ex illis eſt principalior illi ſoli cenſetur facta commiſſio.*
15 *Commiſſio vbi fit Archidiacono, & ſunt plures, intelligitur de principaliori.*
16 *Vicarius Epiſcopi dicitur Officialis.*
17 *Vicarij Prælatorum habentium iuriſdictionem quaſi Epiſcopalem non poſſunt eſſe delegati Papæ.*
18 *Vicarij generales à Capitulo Sede vacante nominati poſſunt*

Digitized by Google

poſſun iudices eſſe delegati, & conſtitui executores gratiarum beneficialium.

19 *Vicarius Epiſcopi confirmati, nondum tamen conſecrati, capax eſt delegationis Apoſt.*

20 *Beneficium Regulare collatum à Prælato poteſt ab eo ad illius nutum & libitum reuocari.*

21 *Vicarius Epiſcopi poteſt in Conſeruatorem deputari.*

22 *Priores, & Guardiani Conuentuales non poſſunt in Conſeruatores deputari,* & n. 23.

24 *Subſcriptiones faciunt ius.*

25 *Papa ex certa ſcientia Monacho cauſam committit, expreſſo ſcilicet nomine monachatus.*

Principis de certa ſcientia an neceſſarium ſit quòd conſtet in reſcripto, vel ſufficiat quòd aliunde probetur per teſtes? remiſſiuè.

Clem. Et ſi principalis. II.

1 Officialis principalis Epiſcopi, & Prior Conuentualis, licèt obedientiarius, delegari poſſunt à Papa, Officialis verò foraneus, ſeu Prior clauſtralis non. Colligunt ex Ordin. Lap. Abb. Anchar. Imol. Zabar. Panor. Paul de Eleaz. Bonif. de Vital. Viu. *in ration. lib.* 1. *p.* 79. Alagona *in compend pag.* 30. remiſſiuè Caſal. *in annot.* & Ximen. *in concord. p.* 1. & 2.

2 *Principalis Officialis Epiſcopi*, &c.] Notatur ad hoc quòd Vicarius generalis Epiſcopi poteſt à Sede Apoſt. dari delegatus, ac proinde mandatorum & gratiarum Apoſtolicarum deputari executor, vt per Steph. Gratian. *diſcept. forenſ. c.* 106. *n.* 28. Menoch. *conſ.* 51. *n.* 33. Sbroz. *de officio Vicarij, lib.* 2. *q.* 23. *n.* 6. Flores de Mena *var. lib.* 1. *q.* 4. *n.* 6. vbi *à n.* 14 *cum ſeqq.* ampliat in Vicariis nominatis à Prælatis inferioribus habentibus Epiſcopalem, & ordinariam iuriſdictionem, latè ego ipſe *de officio, & poteſtate Epiſcopi, p.* 3. *alleg.* 54. *n.* 112. *cum ſeqq.* vbi *n.* 137. & *ſeqq.* ampliaui ad Vicarium Epiſcopi electi, & confirmati, licet nondum conſecrati, & ad Vicarium Capituli Sede vacante, refert me citato, Maſſobr. *de Synodo diœceſana, c.* 4. *dub.* 13. *à n.* 10. *vſque ad n.* 16.

3 *Aut Religioſus Conuentualem*, &c.] Notatur ad hoc, quòd Prior Conuentualis poteſt dari delegatus à Sede Apoſtolica, vt per Azor. *inſtit. moral. p.* 2. *lib.* 3. *cap.* 20. *propè fin.* Maſſobr. *dict. tract. de Synodo diœceſ. cap.* 4. *dub.* 13. *n.* 40. hic enim propriè dignitatem habere di-
4 ficitur, & eſt ille, qui Conuentui Religioſorum præcitur cum adminiſtratione bonorum, iurium, & iuriſdictionis in iis quæ regulam concernunt, de quibus agit text. *in cap. nullum* 18. *q.* 2. vbi Nau. *à n.* 4. & *in cap. niſi eſſent de præbend.* & *in Clem.* 1. §. *cæterùm, de ſtatu monach.* Rebuff. *in praxi benefic. tit. Regularia benef. n.* 4. Corraſ. *de Sacerdot. part.* 4. *cap.* 3. *num.* 4. Petr. Gregor. *ſyntag. lib.* 18. *cap.* 18. Gonzal. *ad reg.* 8. *Cancell gloſſ.* 8. *num.* 113.

5 *In Officiali tamen foraneo*, &c.] Notatur ad hoc, quod Vicarius foraneus Epiſcopi non poteſt eſſe delegatus Apoſtolicus, vt docent Sbroz. *de Vicario Epiſcopi, l.* 2. *q.* 22. *n.* 13. Flores de Mena *d. q.* 4. *n.* 6. *cum ſeqq.* Ego ipſe *d. alleg.* 54. *n.* 139 *cum ſeqq.* & me citato Maſſobr. *d. c.* 4. *dub.* 13. *à n.* 18.

6 *Aut Religioſo Monaſterij ſui Priore clauſtrali*, &c.] Notatur ad hoc quòd Priori clauſtrali delegatio fieri non poteſt, vt per Azor. *citato loco*, & Maſſob *d. dub.* 13. *n.* 40. Sanch. *in præcepta Decalog. tom.* 2. *lib.* 6. *c.* 13.
7 *num.* 75. Sunt enim illi, quos Subpriores, vel Vicarios nuncupamus, quia monaſterio, & clauſtro præficiuntur cum adminiſtratione iuriſdictionis tantùm circa ea, quæ ad clauſtrum, & regulam monachalem ſpectant, de quibus agit text. *in cap. cùm monaſterium, verſ. Prior, de ſtatu monach. gloſſ. verb. Prioratus in Extrauag. Execrabilis, de præben. inter communes*, Sclu. *de benef. p.* 5. *q.* 2. *à n.* 41. Rebuff. *d. tit. Regularia beneficia, n.* 5. Petr. Greg. *rei benef. c.* 10. *num.* 25. Azor. *d. c.* 20. Gonzal. *d. gloſſ.* 8. *n.* 114.

Quæſtio eſt autem controuerſa vtrùm Religioſus 8
Eccleſiæ Cathedralis Regularis poſſit à Sede Apoſt. dari delegatus? non enim agimus quando Summus Pont. ex certa ſcientia id facit, quia tunc etiam ſimplici monacho poteſt cauſa à Sede Apoſt. committi, ſeu delegari, vt conſtat ex text. *in cap. cùm olim* 14. ibi, *Abbatibus, & F. Monacho, de priuileg.* & ex reſolutis per Vant. *de nullitatibus, tit. ex defectu iuriſdictionis delegatæ, n.* 79.

In qua Doctores communiter poſt Calderin. re- 9
ſoluunt commiſſionem non valere, vt multis probant Archid. *num.* 1. *in fin.* Ioan. Andr. *ſtatim in princip.* Anchar. *num.* 2. *quæſt.* 2. Franc. *in prin num.* 5. & Domin. *num.* 3. *in d. cap. ſtatutum, de reſcript. in* 6. Felin. *in cap. cauſam, quæ num.* 4. *de iudic.* Ludou. Gom. *in d. cap. ſtatutum, num.* 32. *de reſcript. lib.* 6. Duen. *reg.* 78. Stephan. Gratian. *diſcept. forenſ. c.* 270. *num.* 6. Maſſobr. *de Synodo diœceſ. c.* 4. *dub.* 13. *num.* 30. Ex pluribus rationibus, eaque præcipuè, quia ante dictum *caput ſtatutum*, prohibitum erat Monachis, ne iudices eſſe poſſent, iuxta *cap. de præſentium, & ibi, gloſſ. verbo defenſor* 16. *quæſt.* 1. iuncta generali reg. text. *in c.* 1. & *in cap. clericis, verſ. iubemus, ne clerici, vel monachi*, quia mortui ſunt mundo, & velle non habent, nec nolle, & ſine Prælati ſui licentia actum aliquem legitimum, aut ciuilem exercere non poſſunt, nec conſentire electioni, *cap. ſi Religioſus* 27. *de elect. lib.* 6. nec ſuſcipere executoris officium, *cap.* 2. *de teſtam. eod. lib.* aut procuratoris, *Clem. Religioſus, de procurat.* cum multis aliis, quæ latè proſequitur Iacob. de Graff. *in aureis deciſ. part.* 1. *lib.* 3. *cap.* 5. *à num.* 112. Azor. *inſtit. moral. part.* 2. *lib.* 12. *cap.* 11. Quare noua Conſtitutio *d. cap. ſtatutum*, quæ facta eſt ad reſtringendas iudicum à Sede Apoſt. delegatorum commiſſiones, requirendo in eis plures qualitates, non ſuſtulit prohibitionem, ſeu impedimentum procedens in monachatu, quemadmodum etiam in habente dignitatem non ſuſtulit impedimentum minoris ætatis, vt omnes notant *in eodem cap. ſtatutum*, & vltra illos reſoluunt Stephan. Gratian. *diſcept. forenſ. cap.* 270. *n.* 7. D. Barboſ. *in lib. cùm prætor, §. vlt. num.* 60. *ff. de iudic.* Maſſobr. *de Synodo diœceſ. cap.* 4. *dub.* 11. Facit etiam, quia 10
quando concurrunt duæ rationes, quarum vna nocet, altera prodeſt, ea quæ nocet debet præualere, iuxta text *in l. ſi quis in graui, §. vlt. cum ſeqq. ff. ad Sylan. l.* 3. *ff. de ſuſpect. tutor.* & in impedimentis ſi duo concurrant, vno ſublato alterum remanere optimè probat text. *in §. affinitatis, ibi, alia ratione, &c. Inſtit. de nupt.* commendat Valaſc. *conſ.* 60. *num.* 6. & multi citati à Garc. Falcon. *reg.* 78. *num.* 2. licèt igitur in Religioſo Canonico Cathedralis concurrat ratio Canonicatus, quæ potens eſt vt ei fieri poſſit delegatio, cùm tamen in eo reperiatur altera monachatus, quæ impedit, hæc attenditur & præualet.

Contrariam tamen ſententiam tenet Abb. *in d. cap.* 11
cùm olim 14. *n.* 15. *priuil.* & latiùs *in d. cauſam quæ, n.* 9. & in eius ſententiam videtur magis inclinare Dec. *ibi à n.* 4. ſequitur Vant. *d. tit. ex defectu iuriſdictionis delegatæ, n.* 82. Fr. Emman. *quæſt Regul. tom.* 2. *q.* 124. *art.* 5. & hanc eſſe veriorem profitetur Ludou. Gom. *in d. c. ſtatutum, n.* 32. & tenet Sanch. *in præcep. Decal. tom.* 2. *l.* 6. *c.* 13. *n.* 83. mouentur ex auctoritate huius Clem. dum decidit ſufficere vt valeat commiſſio facta Religioſo à Sede Apoſt. quòd in eo reperiatur qualitas, quæ ſufficit

In Clericu ſæculari, veluti quòd Prior ſit conuentualis, atque ita dignitatem habeat, iuxta text. *in d. cap. ſtatutum*, ſed Religioſus Canonicus Cathedralis habet dignitatem, quæ ſufficit, iuxta eundem text. ergo etiam illi fieri poteſt commiſſio: & facit quia Canonicus Cathedralis propter maximam præeminentiam, dignitatem habere cenſetur, vt argum. text. *in cap. quamuis, de præbend. in 6.* multis adductis probat Gom. *in d. c. ſtatutum à n. 24.* Rot. & plures alij, de quibus Gonz. *ad reg 8. Cancel. gloſſ. 2. n. 39.*

12 Verùm à communi recedendum non exiſtimu, & ad oppoſitionem Abb. reſpondetur cum Felin. & aliis pro communi adductis negando in propoſito argumentum de Abbate, aut Priore Conuentuali ad Canonicum: nam Abbatibus, & aliis adminiſtrationem plenam habentibus Iure communi prohibitum non erat, quòd iudices eſſe poſſent, vt docuit *gloſſ. 1. in d. c. de præſentium 16. q. 1.* ex ratione, quam reddit, quòd alteri ſubiecti non ſint, & conſequenter ad Canonicum Regularem, vel aliàs Monachum, qui iure antiquo prohibitus erat, & Superiori ſubiectus eſt, ſine cuius licentia velle non habet, nec nolle, trahenda non eſt, vt benè reſoluit communis.

13 Ex quibus deducitur Monachum ex legitima diſpenſatione factum Canonicum Eccleſiæ Cathedralis ſæcularis non poſſe eſſe delegatum Pótificis, vt tenent Felin. *in d. cap. cauſam quæ num. 5.* Rimin. iun. *conſ. 403. num. 9. vol. 4.* quicquid dicant Gamb. *de offic. Legati à latere, lib. 8. cap. vltim. à num. 31.* & Sanch. *d. cap. 13. num. 83.*

14 In gloſſ. *Principalis*, ibi, *quid ergo ſi plures Officiales in ſolidum habet Epiſcopus*, &c. Notatur ad hoc quòd vbi ſunt duo Officiales Epiſcopi, & delegatio fiat ſimpliciter Officiali, & alter ex illis eſt principalior, illi ſoli cenſetur facta commiſſio, vt per Squillante *de priuileg. cleric. c. 2. n. 201. in princ.* Sbroz. *de offic. vicar. lib. 2. q. 62. n. 3.* Sanch. *de matrim. lib. 8. diſp. 27. n. 36.* vbi etiam ex Bellam. *in cap. quoniam Abbas, n. 4.* & *ibi* Imol.
15 *n. 5. de offic. deleg.* tradit in ſimili quòd vbi ſit commiſſio Archidiacono, & ſunt plures, intelligitur de principaliori.

16 In gl. *Officialis*, ibi, *alibi Vicarius*. Notatur ad hoc quòd Vicarius Epiſcopi dicitur Officialis, ſecundùm Menoch. *conſ. 51. n. 38.* Sanch. *d. diſp. 27. n. 29.* & alios quos citaui *in tract. de appellatiua verborum vtriuſque iuris ſignificat. appell. 174. n. 1.*

17 In gloſſ. *Epiſcopi*, ibi, *ergo ſecus in Officiali Archidiaconi, vel inferioris ab Epiſcopo.* Notatur ad hoc quòd Vicarij Prælatorum habentium iuriſdictionem quaſi Epiſcopalem non poſſunt eſſe delegati Apoſt. ſequuntur *hic* Cardin. 14 *q. 12.* Imol. *n. 19.* Bonif. *n. 30.* & reſoluunt Sbroz. *de Vicario Epiſcopi, lib. 2. q. 23. n. 8.* Ego ipſe *de officio & poteſt. Epiſc. p. 3. alleg. 54. n. 141.* & me citato *in illo loco*, Maſſobr. *de Synod. diœceſ. c. 4. dub. 13. n. 20.* quidquid dicant Sanch. *d. lib. 8. diſp. 27. n. 34.* & Flores de Mena *var. lib. 1 q. 4. n. 14.*

18 In eadem gloſſ. ibi, *Sed quid de Officiali, quem dat Capitulum Epiſcopali ſede vacante*, &c. Notatur ad hoc quòd Vicarij generales à Capitulo Sede vacante nominati poſſunt iudices eſſe delegati, ac proinde exequutores gratiarum beneficialium, quæ expediuntur in Romana Curia, vt per Menoch. *conſ. 320. n. 42.* Flores de Mena *var. lib. 1. q. 4. n. 11.* Sanch. *d. diſp. 27. n. 32.* Ego ipſe *d. alleg. 54. n. 137.* & me citato Maſſobr. *d. dub. 13. n. 26.*

19 In ead. gloſſ. ibi, *& idem puto de officiali electi confirmati nondum conſecrati.* Notatur ad hoc quòd Vicarius Epiſcopi confirmati, nondum tamen conſecrati, capax eſt delegationis Apoſtolicæ, vt per Pauin. *de poteſtate Capituli ſede vacãt. p. 2. q. 10. n. 6.* Sbroz. *de Vicario Epiſcopi, p. 2. q. 23. n. 4.* Sanch. *d. diſp. 27. n. 55.* Ego ipſe *d. alleg. 54. n. 138.* & me citato Maſſobr. *d. dub. 13. num. 15.*

In gloſſ. *Per electionem*, ibi, *qui remoueri poteſt ad nutum ſui maioris*, &c. Notatur ad hoc quòd beneficium Regulare collatum à Prælato poteſt ab eo ad illius nutum & libitum reuocari, vt per Nauar. *comm. 4. de Regular. n. 22. verſ. ex quibus facilè, & n. 23.* Azor. *inſtit. moral. p. 1. lib. 12. c. 9. q. 8. & p. 2. lib. 3. c. 26. q. 12. 13. & 14.* Fr. Emman. *quæſt. Regul. tom. 2. quæſt. 34. art. 2.* Sanch. *in præcepta Decalog. tom. 2. lib. 7. cap. 29. num. 111.* 20

In gloſſ. *Delegatus*, ibi, *quid dices de Conſeruatore*, &c. Hæc gloſſ. videtur tenere Vicarium Epiſcopi poſſe in Conſeruatorem deputari, quæ licèt in hoc dubia reſideat, cùm in fine dicat quòd eius dictum eget declaratione, tamen hanc partem ſoſtinent *hic* Abb. *n. 17.* Ioan. Pichard. *conſ. 52. n. 33. inter conſilia Menochy*, Pauin. *d. quæſt. 10. n. 6.* Sbroz. *dict. lib. 2. q. 27. n. 4. cum ſeqq.* Eraſm. à Cochier. *de iuriſdict. Ordin. in exemptos, p. 1. q. 39. n. 4.* Maſſob. *d. dub. 13. n. 11.* declara tandem iuxta ea, quæ dixi *de officio, & poteſtate Epiſcopi p. 3. alleg. 106. num. 13.* vbi etiam *n. 15.* ex decreto 22
Sacræ Congregat. negotiis Epiſcoporum, & Regularium præpoſitæ, reſoluo Priores, & Guardianos Conuentuales minimè in Conſeruatores deputari. 21

In gloſſ. *Foraneo*. De materia huius gloſſæ dixi latè *ad c. 2. limit. 3. & per tot de conſuet. lib. 7.* 23

In gloſſ. *Clauſtrali*, ibi, *ex quarum ſubſcriptionibus patet*, &c. Notatur ad hoc quòd ſubſcriptiones faciunt ius, vt per Ioan. Garc. *de nobilit. gloſſ. 48. §. 3. num 53.* 24

In gloſſ. *Obſeruari*, ibi, *niſi id fieret ex certa ſcientia Principis*, &c. Ergo Summus Pontifex ex certa ſcientia Monacho cauſam committit, expreſsè ſcilicet nomine Monachatus, vt fecit *in d. cap. cùm olim 14.* ibi, *Abbatibus, & F. Monacho, de priuileg.* comprobat Ludou. Gum. *in d. cap. ſtatutum, n. 53.* & Vant. *de nullit. tit. ex defectu iuriſdictionis delegatæ, n. 79.* Sicut quando inhabilitas non fuit expreſſa in literis promotionis, ſed fuit adiecta clauſula, ex certa ſcientia, tunc præſumitur diſpenſatum, & ſufficit tacita expreſſio inhabilitatis, vt ex hac gloſſ. colligit Menoch. *de præſumpt. lib. 2. præſ. 20. n. 2.* 25

Verùm autem neceſſarium ſit quòd in ipſo reſcripto conſtet de certa ſcientia Principis, vel ſufficiat, quòd aliundè probatur per teſtes? Vide Anton. Gabr. *comm. tit. de clauſulis, num. 65. cum ſeqq.* Maſcard. *de probat. concl. 282. à princ.* Menoch. *de præſumpt. lib. 6. præſ. 20. num. 29.* 26

SVMMARIVM.

1 *Auditor in Romana Curia deputatus à Papa de beneficio, quod pronuntiabit alicui de iure fore debitum, poterit eidem, abſque commiſſione alia prouidere.*
2 *Reſeruatio reg. 8. Cancel. ligat etiam Auditorem Rotæ, vt de beneficio reſeruato conferre non valeat vigore huius text.*
3 *Circuitus ſunt vitandi.*
4 *Auditores Rotæ ſunt iudices delegati.*
5 *Doctores referuntur de Auditoribus Rotæ, & eorum inſtitutione agentes.*
6 *Beneficij appellatione largè ſumpto vocabulo venit dignitas.*
7 *Extenſio ex identitate rationis in materia odioſa admittitur ad caſum, qui ſublata vocabuli ſignificatione contineri poteſt.*

8 *Extenſio*

8 *Extenſio, quæ fit in correctoriis ex lata verborum ſignificatione ad caſus, quos ratio legis correctoria comprehendit, dicitur intellectiua, & virtualis.*
9 *Lex generaliter concepta comprehendit non ſolùm caſus expreſſos, ſed & omnes alios, quibus eius ratio adaptari poteſt.*
10 *Aliud eſt eſſe beneficium collatum, & aliud dicere ſibi debitum.*

Clem. Auditor. III.

1 AVditor in Romana Curia deputatus à Papa de beneficio, quod pronuntiabit alicui de iure fore debitum, poterit eidem abſque commiſſione alia, vt euitetur circuitus, prouidere. Colligunt ex Ordin. Lap. Abb. Anchar. Imol. Zabarel. Panorm. Paul. de Eleaz. Boniſac. de Vitalinis, Viuian. *in ration. lib.* 1. *pag.* 80. Alagona *in compend. pag.* 30. remiſſiuè Ximen. *in concord. p.* 1. *&* 2.

2 Hanc eandem concl. ex hoc text. deſumunt Selu. *de benef. p.* 3. *q.* 13 *per tot.* Gonzal. *ad reg.* 8. *Cancel. gloſſ.* 23. *n.* 14. vbi *gloſſ.* 31. *n.* 51. *cum ſeqq.* tenet reſeruationem dictæ regulæ ligare etiam Auditorem Rotæ, vt de beneficio reſeruato conferre non valeat vigore text. *in præſenti.*

3 *Vt euitetur circuitus.*] Notatur ad hoc, quòd circuitus ſunt vitandi, vt per Tiraq. *de retract. tit.* 2. §. 2. *gloſſ.* 1. *n.* 24. *&* 71. Vincent. de Franch. *deciſ.* 273. *ad fin.* Menoch. *conſ.* 68. *n.* 19. *cum aliis per me citatis Axiom.* 43.

4 In gloſſ. *Auditor*, ibi, *de aliis Auditoribus cauſarum non*, &c. Notatur ad hoc, quòd Auditores Rotæ ſunt delegati, vt per Specul. *in tit. de iudice deleg.* §. *nunc dicendum, n.* 9. Card. *q.* 2. Imol. *n.* 15. & Sicul. *col.* 3. *in præſenti*, Alciat. *in rub. de officio Ordin. num.* 20. Anton. Natt. *conſ.* 51. *n.* 1. *lib.* 1. quidquid dicant Iaſ. Purpurat. & alij, de quibus D. Barb. *in l. cum prætor*, §. 1. *n.* 75. *ff. de iudic.*

5 De Auditoribus Rotæ, & eorum inſtitutione latè agunt Octauian. *de ſtylo Curiæ lib.* 2. *c.* 17. Lxl. Zechi. *de Republica Eccleſiaſt. c.* 11. Azor. *inſtit. moral. p.* 2. *lib.* 5. *c.* 41. Lotter. *de re benefic. in apparatu.*

6 In gloſſ. *Beneficio*, ibi, *largè ſumitur vt comprehendat etiam dignitates.* Notatur ad hoc, quod beneficij appellatione largè ſumpto vocabulo venit dignitas, vt per Rebuff. *in tract. nominat. q.* 9. *n.* 5. & alios, quos citaui *in tract. de appellatiua verbor. vtriuſque iuris ſignificat. verbo beneficium.*

7 Vnde colligi videtur, quod in materia odioſa ex identitate rationis admittitur extenſio ad caſum, qui ſublata vocabuli ſignificatione contineri poteſt, vt
8 obſeruat D. Barboſ. *ad rub. ff. ſolut. matrim. p.* 4. *n.* 51. Extenſio enim, quæ fit in correctoriis ex lata verborum ſignificatione, ad caſus, quos ratio legis correctoriæ comprehendit, dicitur intellectiua, & virtualis, ſecundùm Ferrer. *in conſtit. Cataloniæ gloſſ.* 2. *n.* 33.

9 Hinc etiam prouenit, quod ſi lex generaliter concepta ſit, & ratio etiam generalis exiſtat, vt poſtea lex aliquos caſus particulares enumeret, lex illa non ſolùm caſus expreſſos, ſed & omnes alios, quibus eius ratio adaptari poteſt, videtur comprehendere quando verba legis poſſunt ſaltem ſecundùm largam ſignificationem illos comprehendere, vt per D. Barboſ. *in l. ſi conſtante in princ. n.* 103. *ff. ſoluto matrim.*

10 In gl. *Debitum*, ibi, *eſt ergo differentia inter ſuum, & debitum*, &c. Notatur ad hoc, quod aliud eſt eſſe beneficium collatum, & aliud dicere ſibi debitum; vt per Gonzal. *ad reg.* 8. *Cancel.* §. 2. *proœm. n.* 68.

SVMMARIVM.

1 *Dignitatem, vel beneficium Curatum expectans ſi antequam gratia habeat effectum, obtinet pacificè aliud beneficium incompatibile cum præmiſſo, non poteſt ampliùs expectatiua vti gratia, etiamſi renuntiauerit beneficio obtento*, & n. 2.
3 *Liti renuntiatur per aſſecutionem incompatibilis.*
4 *Beneficij appellatione lato ſumpto vocabulo venit Curatum, dignitas, vel perſonatus.*

Clem. Gratiæ. IV.

EXpectans dignitatem, vel beneficium Curatum ſi antequam gratia habeat effectum obtinet pacificè aliud beneficium incompatibile cum præmiſſo, non poteſt ampliùs expectatiuæ vti gratia, etiamſi renuntiauerit beneficio obtento. Colligunt ex Ordin. Lap. Abb. Anchar. Imol. Zabar. Panor. Paul de Eleaz. Boniſ. de Vital. Viu. *in ration. lib.* 1. *p.* 80. Alagona *in compend. pag.* 30. remiſſiuè Caſal. *in annot.* & Ximen. *in concord. p.* 1. *&* 2. 1

Hanc eandem concluſionem ex hoc text. deſumunt Duen. *reg.* 71. & Azor. *inſtit. moral. p.* 2. *lib.* 6. *c.* 13. *q.* 9. & aliqua de vi & effectu tacitæ renuntiationis ſuper hunc text. tradit Aloyſ. Ricc. *in collect. deciſ. p.* 4. *collect.* 1427. 2

In gloſ. *Renuntiare*, ibi, *per hoc renuntiat liti.* Notatur ad hoc, quòd liti renuntiatur per aſſecutionem incompatibilis, vt per Flamin. Pariſ. *de reſign. benefic. lib.* 1. *q.* 1. *n.* 20. Aloyſ. Ricc. *d. collect.* 1427. *verſ. ſecundo.* 3

In gloſ. *Beneficium*, ibi, *Curatum ſcilicet, vel dignitatem*, &c. Notatur ad hoc, quòd beneficij appellatione, latè ſumpto vocabulo, venit Curatum, dignitas, vel perſonatus, vt per Selu. *de benef. p.* 1. *q.* 3. *à princip.* & plures quos retuli *in tract. de appellatiua verborum vtriuſque iuris ſignificat. verb. beneficium.* 4

SVMMARIVM.

1 *Literæ ſuper conferendo beneficio vacaturo beneficium poſt ipſarum datam creatum non comprehendunt.*
2 *Beneficiorum ſub reſeruationibus per regulas Cancellariæ, vel Conſtitutiones Apoſt. factis non comprehenduntur beneficia poſtea inſtituta, & creata.*
3 *Literæ beneficiales ſunt odioſæ, & præſentia tantùm comprehendunt.*
4 *Iura, quæ obſtant referuntur.*
5 *Indefinita ex adiectione ſigni particularis in particularem reſoluitur.*
6 *Principum in conceſſionibus non eſt lata interpretatio adhibenda quando ex tali interpretatione aliquod nocumentum tertio reſultare poſſet.*
7 *Verus intellectus ad hunc text. præſtatur.*
8 *Deciſio huius text. non eſt iuris noui inductiua.*
9 *Vicarius, cui ab Epiſcopo facta fuit facultas conferendi beneficia ſuæ diœceſis an poſſit virtute huius facultatis beneficia nouiter creata conferre, oſtenditur.*
10 *Nouum non cenſetur quod reficitur.*

Clem. Literas. V. & vlt.

LIteræ ſuper conferendo beneficio vacaturo beneficium poſt ipſarum datam creatum non cõprehendunt. Colligunt ex Ordin. Lap. Abb. Anch. Imol. Zab. 1

Panorm. Paul. de Elcazar. Bonif. de Vital. Viuian. *in ration. lib. 1. pag.* 81. Alagona *in compend. pag.* 31. remiſſiuè Ximen. *in concord. pag.* 1. *&* 2.

2 Hanc eandem concl. ex hoc text. deſumunt Azor. *inſtitutionum moral p. 2. lib. 6. c. 33. q. 13. & c. 34. q. 13. in fin.* vbi ſubdit quòd ſub reſeruationibus beneficiorum per regulas Cancellariæ, vel Conſtitutiones Apoſt. factis, non comprehenduntur beneficia poſtea inſtituta, & creata, idem dicit Gonzal. *ad reg. 8. Canc. gloſſ. 9. §. 5. in princ.*

3 Ratio eſt, quia literæ beneficiales ſunt odioſæ, & vt tales reſtringendæ, vt probat text. *in cap quamuis 4. de preben. lib. 6. cùm in illis 16. eod. tit.* vbi Anchar. *n. 3.* & Franch. *n. 4.* Staphil. *de literis gratia tit. de modo, & forma interpretandi, à princ.* & *tit. de diſpenſat. ad plura, n. 66.* eigd mirum videri non debet ſi præſentia tantùm comprehendant, nec ad futura trahantur, vt notant Meneſ. *in l. non modus, n. 5. C. de ſeruitut.* Afflict. *lib. 3. conſtitut. rub. 4. n. 10.* Albert. Brun. 1. *p ſtatutorum, q. 116.* Petr. Antib. *in tract. de muneribus, §. 4. in c. de pluribus quæſtionibus, à n. 140.* Mandoſ. *ad reg Cancell. reg. 2. q. 7.* D. Barboſ. *in l. diuortio, §. in anno, n. 18. ff. ſoluto matr.* Valaſc. *conſ. 58. à n. 7. tom. 1.* Gabed. *Luſit. deciſ. 22. in fin. part. 2.*

4 Verùm prædictæ reſolutioni multa, eáque grauiſſima obſtant, & præcipuè text. *in cap. quia circa 22. in fin. de priuil.* vbi probatur, quòd in gratiis ac beneficiis non ſolùm præſentia, ſed etiam futura veniunt, *& in cap. eum M. 9. de conſtit. & in c. dilectis 19. de præbend.* vbi quòd habens expectatiuam ad proximam vacaturam præbendam, poteſt ex vi ipſius conſequi præbendam de nouo ordinatam, ac conſtitutam, *& in l. ſi ſeruitus 22. verſ. quod ſi ff. de ſeruit. vrb.* quo loci Iureconſultus decidit ſtipulationem illam ne luminibus officiatur, non ſolùm ad præſentia, ſed etiam ad futura trahi, *& in l. placet, de liber. & poſthum.* vbi inſtitutio poſthumi, non ſolùm comprehendit eum, qui in vtero eſt, ſed qui poſt teſtamentum factum ſuſcipitur, de quo memini *in tract. de appellatiua verborum vtriuſque iuris, ſignif. appell.* 209.

5 Propter quæ ſunt qui exiſtiment ex eo in ſpecie huius text. mandatum de prouidendo non comprehendiſſe beneficia nouiter creata, quia ſcilicet erat conceptum per verba particularia, id ipſum probantes, quia licèt verbum, *beneficium*, de quo *in hoc text.* ſimpliciter prolatum ſit indefinitum, cùm ex ſua natura adeptum ſit quodlibet comprehendere beneficium, vt dixi *d. tract. verbo beneficium*, tamen cùm reſtringatur ac denominetur per verbum, *vacaturo*, quod ad certum, videlicet quod priùs vacauerit, tantùm refertur, particulare redditur, iuxta illud tam Philoſophorum, quàm noſtrorum axioma, indefinita ex adiectione ſigni particularis in particularem reſoluitur, ſecundùm Ariſtotel. *in princ. priorum*, Titelm. *in lib. Dialectica, lib. 3. c. 7.* Teixeira *in l. ſi is qui, §. verum ff. de rebus, dub.* latè Con. *lib. 1. var. c. 13. n. 1. cum ſeqq.* ita in effectu Card. *hic col. 5. ad med.* Bellapert. *in l. non modus, n. 3 C. de ſeruitut.* quorum ſententia non diſplicuit D. Barboſa *in d. l. diuortio, §. quod in anno, n. 7. ad fin.*

6 Alij verò, ex quorum numero ſunt Mendoſ. *ad reg. 3. Cancell. q. 7.* Rot. *deciſ. 33. n. 4. verſ. ſecunda ratio, de preb.* Fortun. *in l. Gallus, §. & quid ſi tantum, n. 16. ff. de liber. & poſthum.* Rebuff. *in praxi benef. tit. de forma Vicariatus, n. 124.* & alij quos refert Valaſc. *conſ. 58. num. 11.* arbitrantur ex eo mandatum de prouidendo de quo *in hoc text.* nouiter creata beneficia non comprehendiſſe, vt ita per illud minus præiudicium inferatur Ordinariis, ad quos aliàs ſpectat prouiſio omnium beneficiorum in ſua diœceſi exiſtentium, iuxta *reg. cap omnes Baſilica 16. q. 7.* cum ſimilibus, quia licèt in conceſſionibus Principum regulariter latiſſima ſit interpretatio adhibenda, ex reg. text. *in l. 3. ff. de conſtit. princ.* cum ſimilibus, tamen quando ex tali interpretatione aliquod nocumentum tertio reſultare poſſet, illa reſtringenda eſt, & verba ita interpretanda, vt ius tertij ſaluum maneat, vel ſaltem minus lædatur, vt probat text. *in cap. ſuper eo 14. de offic. deleg. c. 2. de relig. domib cap. ſuper iis. de priuileg. l. 2. §. ſi quis à principe, ff. ne quid in loco publico,* notant Rotæ *in epitome ſucceſſionum, c. 2. n. 41.* Capic. *deciſ. 194. In cauſa, n. 9.* Sarmien. *lib. 1. ſelect. c. 8. n. 16. cum ſeqq.*

Ego verò dicendum puto ideò Clement. V. deciſiſſe in hoc text. mandatum de prouidendo beneficium, nouiter creatum non comprehendiſſe, quia in literis expreſſus fuit certus vacationis, ac prouiſionis modus, ſcilicet beneficij vacaturi, qui quidem verificari non poteſt in beneficio de nouo creato, cùm illud vacaſſe minimè dici poſſit ex eo, quòd nunquam fuerit prouiſum, ex vulgari regula text. *in c. ad diſſoluendum, de deſponſ. impub. & l. decem 116. ff. de verbor. oblig. cum ſimilibus*, tum quia noua beneficij creatio, vel erectio non eſt modus, per quem beneficium vacare dicatur, ſed potiùs per quem ipſum beneficium in eſſe producatur, duo enim in iure noſtro præcipui ſunt modi per quos beneficium vacare cenſetur, per reſignationem ſcilicet, & per obitum obtinentis, *cap. quamuis, cap. vlt. de præbend. lib. 6.* Flamin. *de reſignat. beneficior. lib. 1 q. 4. n. 12. & q. 6. n. 15.* Burſat. *conſ. 362. num. 1.* 7

Ex quibus primò reſpuenda venit opinio gloſſ. *in præſenti, verbo ſtatuimus, in princip.* exiſtimantis huius text. deciſionem iuris noui eſſe inductiuam, contrariamque antiqui iuris regulis, pro qua non facit, quòd verbum, *ſtatuimus*, quo Pontifex vtitur, natura ſua noui iuris conſtitutionem inducit, vt notat gloſſ. *verb. decernimus in Clem. per literas, de præbend.* iunctis iis, quæ dixi *in tract. de dictionib. vſufreq. dict.* 384. quia reſpondetur, quòd licèt regulariter verbum, *ſtatuimus*, prout etiam verbum, *decernimus, præcipimus*, & ſimilia ius nouum importent, tamen multoties ex materia ſubiecta ſolùm antiqui, & eius, quod iam erat, declarationem ſignificant, vt notant Abb. *n. vlt.* & Rip. *n. 1.* per text. *ibi in c. 2. de iudic.* 8

Secundò ex dictis infertur veram non eſſe opinionem Rebuffi, qui *in praxi benef. ſub tit. forma Vicariatus, n. 124. verſ. item non poterit,* aſſerit Vicarium, cui ab Epiſcopo facta fuit facultas conferendi beneficia ſuæ diœceſis, non poſſe virtute huius facultatis beneficia nouiter creata conferre, per text. *in præſenti*, quia vt *ſuprà* dixi, in ſpecie huius text. non fuit gratia indiffinitè concepta, ſed reſtrictè limitata per verbum, *vacaturum.* cùm tamen in beneficiis, quæ vacant per reſignationem, aut mortem, verificetur iuxta ſupradicta: igitur nil mirum videri debet, ſi ad nouiter creata non referatur. at verò in caſu, de quo loquitur Rebuf. facultas non fuit reſtricta ad beneficia vacatura, ſed conceſſa ab Epiſcopo indefinitè ad conferendum beneficia ſuæ diœceſis, in qua conceſſione iuris communis diſpoſitioni non derogatur, quia licèt Vicarius de iure, & ratione proprij officij prohibeatur beneficia conferre, non tamen prohibetur, quinimò expreſsè ad hoc admittitur, accedente Epiſcopi commiſſione, vt eſt text. expreſſus *in c. vlt. de offic. Vicarij, lib. 6.* item nec alicui præiudicium infertur præterquam ipſi Epiſcopo concedenti, in cuius tamen manet arbitrio talem facultatem quoties voluerit reuocare, vt probat text. *in cap. dudum 14. verſ. conſiderantes, de præbend. lib. 6.* 9

In gloſſ. *Creatum*, ibi, *& de creato tantùm loquitur,* 10

non

non de renouato. Ergo nouum non cenſetur, quod reficitur, vt per Ioſeph. Seſſe *Aragon. deciſ.* 153. *n.* 23.

De Electione, & Electi poteſtate.

Tit. III.

SVMMARIVM.

1 *Religioſus eligi non poteſt in Abbatem, vel Prælatum alterius Religionis, & ſi contrà fiat electio eſt nulla, in Epiſcopum tamen ſæcularis, vel cuiuſlibet Regularis Eccleſiæ licitè eligi poterit,* & n. 2.
3 *Miniſter Fratrum Minorum Prælatus nuncupatur.*
4 *Diſpoſitio ex ratione expreſſa in lege, vel alia Conſtitutione extenditur in correctoriis, & exorbitantibus.*
5 *Ratio ampliat & extendit diſpoſitionem.*
6 *Ratio expreſſa in lege habetur pro lege.*
7 *Extenſio in materia odioſa ex identitate rationis admittitur ad caſum, qui ſub lata vocabuli ſignificatione contineri poteſt.*
8 *Nouitius venit appellatione Religioſorum.*

Clem. Cùm rationi. I. *Clem. V.*

1 RELIGIOSUS eligi non poteſt in Abbatem, vel Prælatum alterius Religionis, & ſi contra fiat, electio eſt nulla, in Epiſcopum tamen ſæcularis, vel cuiuſlibet Regularis Eccleſiæ licitè eligi poterit. Colligunt ex Ordin. Lap. Abb. Anch. Imol. Zabatel. Panorm. Paul. de Eleaz. Bonif. de Vital. Viuian. *in ration. lib.* 1. *pag.* 221. Alagona *in compend. pag.* 79. remiſſiuè Caſal. *in annot.* & Ximen. *in concord p.* . & 2.

2 Hanc eandem concluſ. quoad primam eius partem ex hoc text. deſumunt Fr. Emman. *quæſt. Regul. tom.* 2. *q.* 52. *art.* 8. *in fine*, Zerol. *in praxi Epiſcopali, p.* 1. *verbo Abbatiſſa verſ. ad quartum*, Gonz. *ad reg.* 8. *Cancell. gloſſ.* 8 *n.* 78. Soar. *de Relig. tom.* 4. *tract.* 8. *lib.* 2. *c.* 6. *n.* 3. *cum ſeqq.* & *c.* 3. *n.* 21. Iul. Lauor. *variar. lucubrat. tom.* 1. *tit.* 4. *c.* 16. *num.* 127. & *ſeq.* Sigiſm. à Bononia *de elect. dub.* 60. *n.* 4. Aſcan. Tamburin. *de iure Abbatum tom.* 1. *diſp.* 5. *q.* 11. Paul. Laym. *canon quæſt. de Præl. Eccleſiaſt. elect. q.* 192. *reſp.* 2. Azor. *inſtit moral. p.* 1. *lib.* 12. *c.* 13. *q.* 11. Mirand. *in Man. Prælat tom.* 2. *q.* 23. *art.* 11. *concl.* 4.

Eiuſdem Religionis, profeſſionis, & habitus, &c.] Tria hæc verba an æquipolleant, ſolúmque ſint poſita ad maiorem rei declarationem, vel expreſſionem, an verò ſingula aliquid addant, vide Soar. *de Relig. tom.* 4. *tract.* 8. *lib.* 2. *c.* 6 *n.* 4. vbi *n.* 7. reſoluit deciſionem huius text. locum habere etiam in Monialibus.

3 In gloſ. *Prælatum*, ibi, *Miniſtrum*, &c. Notatur ad hoc, quòd Miniſter Fratrum Minorum Prælatus nuncupatur, vt per Rebuff. *de pacificis, poſſeſſ. n.* 95.

4 In gloſ. *Eligatur*, ibi, *probationem hic expreſſam, quæ communis eſt.* Notatur ad hoc quòd in correctoriis, & exorbitantibus extenditur diſpoſitio ex ratione expreſſa in lege, vel alia conſtitutione, vt per Tiraq. *in tract. ceſſante cauſa*, *n.* 158. Cald. Pereira *de empt. & vendit. c.* 33. *n.* 51. Corduba de Lara *in l. ſi quis à liberis, §. idem reſcripſit, n.* 43. *ff de liber. agnoſc.* Surd. *de alimen. tit.* 1. *q.* 44. *n.* 15. *vbi quòd ratio ampliat, & extendit diſ-*
5 *poſitionem*, Mench. *illuſtrium, quæſt. c.* 36. *n.* 4. & *c.* 57. *n.* 15. & *c.* 76. *n.* 1. & *c.* 87. *n.* 27. vbi ratio expreſſa in lege habetur pro lege, Maſcard *de probat. concl.* 312. *n.* 10. vbi quòd ratio generalis efficit, vt dictum extendatur ad caſum ad quem aliàs non adaptantur verba etiam in materia ſtricta. Gutier. *canon. lib.* 1. *cap.* 10. *n.* 3. vbi quòd ex ratione expreſſa in lege, vel quacunque 6
alia conſtitutione licita eſt extenſio ad caſum omiſſum vbi eadem ratio concurrit, ac militat etiam in correctoriis, D. Barboſ *in rub. ff. ſoluto, matrim. p.* 4. *n.* 51. vbi quòd in materia odioſa ex identitate rationis ad- 7
mittitur extenſio ad caſum, qui ſub lata vocabuli ſignificatione contineri poteſt, & *in l. ſi conſtante, in princ. n.* 102 *ff. eod. tit.* vbi quòd ſi in lege correctoria ratio ſit expreſſa, admittitur extenſio ad omnes caſus, quibus ea ratio adaptari poteſt, quaſi tunc præcipuè non dicatur extenſio, ſed magis comprehenſio, Ioan. Valer. *de different. inter vtrumque forum, verbo lex differ.* 3.

In gloſ. *Religioſus*, ibi, *etiam nouitius.* Ergo noui- 8
tius venit appellatione Religioſorum, de quo dixi latè *in tract. de appellat. verborum vtriuſque iuris ſignific. appell.* 233. *n.* 16. *cum ſeqq.*

SVMMARIVM.

1 *Cardinalium cœtus Sede Apoſt. vacante iuriſdictionem Papalem non exercet, niſi in quantum permittit Concil. Lugdunen.* & n. 2.
3 *Lex Superioris per inferiorem tolli non poteſt.*
4 *Conſtitutiones Summorum Pontificum per Collegium Cardinalium Sede vacante corrigi, immutari, vel moderari non poſſunt.*
5 *Cardinales creare non poteſt Collegium Cardinalium Sede Apoſt. vacante.*
6 *Legatos Sedis Apoſt non poteſt mittere, non reuocare transmiſſos Collegium Cardinalium Sede vacante, niſi vrgeret neceſſitas.*
7 *Lex Superioris per pœnæ adiectionem poteſt iuuari ab inferiore.*
8 *Princeps ſæcularis poteſt pœnæ conſtitutæ à Papa contra hæreticos pœnam addere.*
9 *Vſurarios punire poſſunt Principes ſæculares addendo pœnas, & adiuuando Ius Canonicum.*
10 *Cardinales eligere & creare ſolius eſt Romani Pont.*
11 *Camerary, & Pœnitentiariorum Officia durant eo mortuo. qui ſi deficiant poterit cœtus Cardinalium pro tempore vacationis alios ſubrogare.*
12 *Pœnitentiariorum Papæ officium extra forum conſcientiæ conquieſcit eo mortuo.*
13 *Officia omnia præter expreſſa, in Vrbe Romana ſuſpenduntur Sede Apoſt. vacante vſque ad electionem noui Pontificis.*
14 *Auditor Cameræ Apoſtolicæ eſt iudex Ordinarius.*
15 *Papa eligendus eſt in ciuitate, in cuius diſtrictu, ſeu territorio moritur.*
16 *Diſtrictus à ciuitate diſtinguitur.*
17 *Curia Romana ibi eſt, vbi eſt cauſarum, & literarum Apoſt. audientia, quamuis ibi non ſit Papa.*
18 *Papam obiiſſe, vel Papatui renunciaſſe paria ſunt.*
19 *Iuriſdictionis diuiſio non importat diuiſionem territory.*
20 *Vidua retinet omnia priuilegia, honores, & dignitates viri mortui.*
21 *Cardinales omnes ſi Romano Pont. non electo exiuerint ſimul de Conclaui quid faciendum.*
22 *Papæ electio ad quos pertineat ſi omnes Cardinales mortui fuerint*, & n. 23. 24. & 25.
26 *Electio Papæ ſpectabit ad vnum Cardinalem, ſi ille tantùm remanſerit in Conclaui.*
27 *Cardinales per exceptionem excommunicationis, ſuſpenſionis, vel interdicti ab electione Papæ non repelluntur*, & n. 28.

Panorm. Paul. de Eleazar. Boniſ. de Vital. Viuian. *in ration. lib. 1. pag. 81.* Alaguna *in compend. pag. 31.* remiſſiuè Ximen. *in concord. pag. 1. & 2.*

2 Hanc eandem concl. ex hoc text. deſumunt Azor. *inſtitutionum moral. p. 2. lib. 6. c. 33. q. 13. & c. 34. q. 13. in fin.* vbi ſubdit quòd ſub reſeruationibus beneficiorum per regulas Cancellariæ, vel Conſtitutiones Apoſt. factis, non comprehenduntur beneficia poſtea inſtituta, & creata, idem dicit Gonzal. *ad reg. 8. Canc. gloſſ. 9. §. 5. in princ.*

3 Ratio eſt, quia literæ beneficiales ſunt odioſæ, & vt tales reſtringendæ, vt probat text. *in cap. quamuis 4. de præben. lib. 6. cùm in illis 16. eod. tit.* vbi Anchar. *n. 3.* & Franch. *n. 4.* Staphil. *de literis gratia tit. de modo, & forma interpretandi, à princ.* & *tit. de diſpenſat. ad plura, n. 66.* ergò mirum videri non debet ſi præſentia tantùm comprehendant, nec ad futura trahantur, vt notant Meneſ. *in l. non modus, n. 5. C. de ſeruitut.* Afflict. *lib. 3. conſtitut. rub. 4. n. 10.* Albert. Brun. *1. p. ſtatutorum, q. 116.* Petr. Antib. *in tract. de muneribus, §. 4. in c. de pluribus quæſtionibus, à n. 140* Mandoſ. *ad reg. Cancell. reg. 2. q. 7.* D. Barboſ. *in l. diuortio, §. in anno, n. 18. ff. ſoluto matr.* Valaſc. *conſ. 58. à n. 7. tom. 1.* Gabed. *Luſit. deciſ. 22. in fin. part. 2.*

4 Verùm prædictæ reſolutioni multa, eáque grauiſſima obſtant, & præcipuè text. *in cap. quia circa 22. in fin. de priuil.* vbi probatur, quòd in gratiis ac beneficiis non ſolùm præſentia, ſed etiam futura veniunt, *& in cap. cum M. 9. de conſtit. & in c. dilectis 19. de præbend.* vbi quòd habens expectatiuam ad proximam vacaturam præbendam, poteſt ex vi ipſius conſequi præbendam de nouo ordinatam, ac conſtitutam, *& in l. ſi ſeruitus 22. verſ. quod ſi ff. de ſeruit. vrb.* quo loci Iureconſultus decidit ſtipulationem illam ne luminibus officiatur, non ſolùm ad præſentia, ſed etiam ad futura trahi, *& in l. placet, de liber. & poſthum.* vbi inſtitutio poſthumi, non ſolùm comprehendit eum, qui in vtero eſt, ſed qui poſt teſtamentum factum ſuſcipitur, de quo memini *in tract. de appellatiua verborum vtriuſque iuris, ſignif. appell. 209.*

5 Propter quæ ſunt qui exiſtiment ex eo in ſpecie huius text. mandatum de prouidendo non comprehendiſſe beneficia nouiter ereata, quia ſcilicet erat conceptum per verba particularia, id ipſum probantes, quia licèt verbum, *beneficium*, de quo *in hoc text.* ſimpliciter prolatum ſit indefinitum, cùm ex ſua natura aptum ſit quodlibet comprehendere beneficium, vt dixi *d. tract. verbo beneficium*, tamen cùm reſtringatur ac denominetur per verbum, *vacaturo*, quod ad certum, videlicet quod priùs vacauerit, tantùm refertur, particulare redditur, iuxta illod tam Philoſophorum, quàm noſtrorum axioma, indefinita ex adiectione ſigni particularis in particularem reſoluitur, ſecundùm Ariſtotel. *in princ. priorum*, Titelm. *in lib. Dialectica, lib. 3. c. 7.* Teixeira *in l. ſi is qui, §. vtrum ff. de rebus, dub.* latè Con. *lib. 1. var. c. 13. n. 1. cum ſeqq.* ita in effectu Card. *hic col. 5. ad med.* Bellapert. *in l. non modus, n. 3 C. de ſeruitut.* quorum ſententia non diſplicuit D. Barboſa *in d. l. diuortio, §. quod in anno, n. 7. ad fin.*

6 Alij verò, ex quorum numero ſunt Mendoſ. *ad reg. 3. Cancell. q. 7.* Rot. *deciſ. 33. n. 4. verſ. ſecunda ratio, de præb.* Fortun. *in l. Gallus, §. & quid ſi tantum, n. 16. ff. de liber. & poſthum.* Rebuff. *in praxi benef. tit. de forma Vicariatus, n. 124.* & alij quos refert Valaſc. *conſ. 58. num. 11.* arbitrantur ex eo mandatum de prouidendo de quo *in hoc text.* nouiter creata beneficia non comprehendiſſe, vt ita per illud minus præiudicium inferatur Ordinariis, ad quos aliàs ſpectat prouiſio omnium beneficiorum in ſua diœceſi exiſtentium, iuxta *reg. cap. omnes Baſilica 16. q. 7.* cum ſimilibus, quia licèt in conceſſionibus Principum regulariter latiſſima ſit interpretatio adhibenda, ex reg. text. *in l. 3. ff. de conſtit. princ.* cum ſimilibus, tamen quando ex tali interpretatione aliquod nocumentum tertio reſultare poſſet, illa reſtringenda eſt, & verba ita interpretanda, vt ius tertij ſaluum maneat, vel ſaltem minus lædatur, vt probat text *in cap. ſuper eo 14. de offic. deleg. c. 2. de relig. domib. cap. ſuper iis, de priuileg. l. 2. §. ſi quis à principe, ff. ne quid in loco publico*, notant Roias *in epitome ſucceſſionum, c. 27. n. 41.* Capie. *deciſ. 194. In cauſa, n. 3.* Sarmien. *lib. 1. ſelect. c. 8. n. 16. cum ſeqq.*

Ego verò dicendum puto ideò Clement. V. deciſiſſe in hoc text. mandatum de prouidendo beneficium, nouiter creatum non comprehendiſſe, quia in literis expreſſus fuit certus vacationis, ac prouiſionis modus, ſcilicet beneficij vacaturi, qui quidem verificari non poteſt in beneficio de nouo creato, cùm illud vacaſſe minimè dici poſſit ex eo, quòd nunquam fuerit prouiſum, ex vulgari regula text. *in c. ad diſſoluendum, de deſponſ. impub. & l. decem 116. ff. de verbor. oblig.* cum ſimilibus, tum quia noua beneficij creatio, vel erectio non eſt modus, per quem beneficium vacare dicatur, ſed potiùs per quem ipſum beneficium in eſſe producatur, duo enim in iure noſtro præcipui ſunt modi per quos beneficium vacare cenſetur, per reſignationem ſcilicet, & per obitum obtinentis, *cap. quamuis, cap. vlt. de præbend. lib. 6.* Flamin. *de reſignat. beneficior. lib. 1 q. 4. n. 12. & q. 6. n. 15.* Burſat. *conſ. 362. num. 1.* 7

Ex quibus primò reſpuenda venit opinio gloſſ. *in præſenti, verbo ſtatuimus, in princip.* exiſtimantis huius text. deciſionem iuris noui eſſe inductiuam, contrariamque antiqui iuris regulis, pro qua non facit, quòd verbum, *ſtatuimus*, quo Pontifex vtitur, natura ſua noui iuris conſtitutionem inducit, vt notat gloſſ. *verb. decernimus in Clem. per literas, de præbend.* iunctis iis, quæ dixi *in tract. de dictionib. vſufreq. dict. 384.* quia reſpondetur, quòd licèt regulariter verbum, *ſtatuimus*, prout etiam verbum, *decernimus, præcipimus*, & ſimilia ius nouum importent, tamen multoties ex materia ſubiecta ſolùm antiqui, & eius, quod iam erat, declarationem ſignificant, vt notant Abb *n. vlt.* & Rip. *n. 1.* per text. *ibi in c. 2. de iudic.* 8

Secundò ex dictis infertur veram non eſſe opinionem Rebuffi, qui *in praxi benef. ſub tit. forma Vicariatus, n. 124. verſ. item non poterit*, aſſerit Vicarium, cui ab Epiſcopo facta fuit facultas conferendi beneficia ſuæ diœceſis, non poſſe virtute huius facultatis beneficia nouiter creata conferre, per text. *in præſenti*, quia vt *ſuprà* dixi, in ſpecie huius text. non fuit gratia indiffinitè concepta, ſed reſtrictè limitata per verbum, *vacaturum*, cùm tamen in beneficiis, quæ vacant per reſignationem, aut mortem, verificetur iuxta ſupradicta; igitur nil mirum videri debet, ſi ad nouiter creata non referatur, at verò in caſu, de quo loquitur Rebuf. facultas non fuit reſtricta ad beneficia vacatura, ſed conceſſa ab Epiſcopo indefinitè ad conferendum beneficia ſuæ diœceſis, in qua conceſſione iuris communis diſpoſitioni non derogatur, quia licèt Vicarius de iure, & ratione proprij officij prohibeatur beneficia conferre, non tamen prohibetur, quinimò expreſsè ad hoc admittitur, accedente Epiſcopi commiſſione, vt eſt text. expreſſus *in c. vlt. de offic. Vicarij, lib. 6.* item nec alicui præiudicium infertur præterquam ipſi Epiſcopo concedenti, in cuius tamen manet arbitrio talem facultatem quoties voluerit reuocare, vt probat text. *in cap. dudum 14. verſ. conſiderantes, de præbend. lib. 6.* 9

In gloſſ. *Creatum*, ibi, *& de creato tantùm loquitur,* 10
non

Digitized by Google

non de renouato. Ergo nouum non cenſetur, quod reficitur, vt per Ioſeph. Seſſe *Aragon. deciſ.* 153. *n.* 23.

De Electione, & Electi poteſtate.

Tit. III.

SVMMARIVM.

1 *Religioſus eligi non poteſt in Abbatem, vel Prælatum alterius Religionis, & ſi contrà fiat electio eſt nulla, in Epiſcopum tamen ſæcularis, vel cuiuſlibet Regularis Eccleſiæ licitè eligi poterit,* & n. 2.
3 *Miniſter Fratrum Minorum Prælatus nuncupatur.*
4 *Diſpoſitio ex ratione expreſſa in lege, vel alia Conſtitutione extenditur in correctorijs, & exorbitantibus.*
5 *Ratio ampliat & extendit diſpoſitionem.*
6 *Ratio expreſſa in lege habetur pro lege.*
7 *Extenſio in materia odioſa ex identitate rationis admittitur ad caſum, qui ſub lata vocabuli ſignificatione contineri poteſt.*
8 *Nouitius venit appellatione Religioſorum.*

Clem. Cùm rationi. I. *Clem. V.*

1 Religioſus eligi non poteſt in Abbatem, vel Prælatum alterius Religionis, & ſi contra fiat, electio eſt nulla, in Epiſcopum tamen ſæcularis, vel cuiuſlibet Regularis Eccleſiæ licitè eligi poterit. Colligunt ex Ordin. Lap. Abb. Anch. Imol. Zabarel. Panorm. Paul. de Eleaz. Bonif. de Vital. Viuian. *in ration. lib.* 1. *pag.* 221. Alagona *in compend. pag.* 79. remiſſiuè Caſal. *in annot.* & Ximen. *in concord p.* . *&* 2.

2 Hanc eandem concluſ. quoad primam eius partem ex hoc text. deſumunt Fr. Emman. *quæſt. Regul. tom.* 2. *q.* 51. *art.* 8. *in fine*, Zerol. *in praxi Epiſcopali*, *p.* 1. *verbo Abbatiſſa verſ. ad quartum*, Gonz. *ad reg.* 8. *Cancell. gloſſ.* 8. *n.* 78. Soar. *de Relig. tom.* 4. *tract.* 8. *lib.* 2. *c.* 6. *n.* 3. *cum ſeqq. & c.* 3. *n.* 11. Iul. Lauor. *variar. lucubrat. tom.* 1. *tit.* 4. *c.* 16. *num.* 127. *& ſeq.* Sigiſm. à Bononia *de elect. dub.* 60. *n.* 4. Aſcan. Tamburin. *de iure Abbatum tom.* 1. *diſp.* 5. *q.* 11. Paul. Laym. *canon quæſt. de Præl. Eccleſiaſt. elect. q.* 192. *reſp.* 1. Azor. *inſtit moral. p.* 1. *lib.* 12. *c.* 13. *q.* 11. Mirand. *in Man. Prælat. tom.* 2. *q.* 23. *art.* 11. *concl.* 4.

Eiuſdem Religionis, profeſſionis, & habitus, &c.] Tria hæc verba an æquipolleant, ſolúmque ſint poſita ad maiorem rei declarationem, vel expreſſionem, an verò ſingula aliquid addant, vide Soar. *de Relig. tom.* 4. *tract.* 8. *lib.* 2. *c.* 6 *n.* 4. vbi *n.* 7. reſoluit deciſionem huius text. locum habere etiam in Monialibus.

3 In gloſ. *Prælatum*, ibi, *Miniſtrum*, &c. Notatur ad hoc, quòd Miniſter Fratrum Minorum Prælatus nuncupatur, vt per Rebuff. *de pacificis*, *poſſeſſ. n.* 95.

4 In gloſ. *Eligatur*, ibi, *probationem hic expreſſam, quæ communis eſt.* Notatur ad hoc quòd in correctorijs, & exorbitantibus extenditur diſpoſitio ex ratione expreſſa in lege, vel alia conſtitutione, vt per Tiraq. *in tract. ceſſante cauſa*, *n.* 158. Cald. Pereira *de empt. & vendit. c.* 33. *n.* 52. Corduba de Lara *in l. ſi quis à liberis*, *§. idem reſcripſit*, *n.* 42. *ff. de liber. agnoſc.* Surd. *de aliment. tit.* 1. *q.* 44. *n.* 15. *vbi quòd ratio ampliat, & extendit diſ-*
5 *poſitionem*, Mench. *illuſtrium*, *quæſt. c.* 36. *n.* 4. *& c.* 57. *n.* 15. *& c.* 76. *n.* 1. *& c.* 87. *n.* 27. vbi ratio expreſſa in lege habetur pro lege, Maſcard *de probat. concl.* 312. *n.* 10. vbi quòd ratio generalis efficit, vt dictum extendatur ad caſum ad quem aliàs non adaptantur verba etiam in materia ſtricta. Gutier. *canon. lib.* 1. *cap.* 10. *n.* 3.
vbi quòd ex ratione expreſſa in lege, vel quacunque 6
alia conſtitutione licita eſt extenſio ad caſum omiſſum vbi eadem ratio concurrit, ac militat etiam in correctoriis, D. Barboſ *in rub. ff. ſoluto, matrim. p.* 4. *n.* 51.
vbi quòd in materia odioſa ex identitate rationis ad- 7
mittitur extenſio ad caſum, qui ſub lata vocabuli ſignificatione contineri poteſt, *& in l. ſi conſtante, in princ. n.* 102 *ff. eod. tit.* vbi quòd ſi in lege correctoria ratio ſit expreſſa, admittitur extenſio ad omnes caſus, quibus ea ratio adaptari poteſt, quaſi tunc præcipuè non dicatur extenſio, ſed magis comprehenſio, Ioa. Valer. *de different. inter vtrumque forum*, *verbo lex diff.* 5.

In gloſ. *Religioſus*, ibi, *etiam nouitius.* Ergo noui- 8
tius venit appellatione Religioſorum, de quo dixi latè *in tract. de appellat. verborum vtriuſque iuris ſignific. appell.* 233. *n.* 16. *cum ſeqq.*

SVMMARIVM.

1 *Cardinalium cœtus Sede Apoſt. vacante iuriſdictionem Papalem non exercet, niſi in quantum permittit Concil. Lugdunen.* & n. 2.
3 *Lex Superioris per inferiorem tolli non poteſt.*
4 *Conſtitutiones Summorum Pontificum per Collegium Cardinalium Sede vacante corrigi, immutari, vel moderari non poſſunt.*
5 *Cardinales creare non poteſt Collegium Cardinalium Sede Apoſt. vacante.*
6 *Legatos Sedis Apoſt non poteſt mittere, non reuocare tranſmiſſos Collegium Cardinalium Sede vacante, niſi vrgeret neceſſitas.*
7 *Lex Superioris per pœnæ adiectionem poteſt iuuari ab inferiore.*
8 *Princeps ſæcularis poteſt pœnæ conſtitutæ à Papa contra hæreticos pœnam addere.*
9 *Vſurarios punire poſſunt Principes ſæculares addendo pœnas, & adiuuando Ius Canonicum.*
10 *Cardinales eligere & creare ſolius eſt Romani Pont.*
11 *Camerarij, & Pœnitentiariorum Officia durant eo mortuo, qui ſi deficiant poterit cœtus Cardinalium pro tempore vacationis alios ſubrogare.*
12 *Pœnitentiariorum Papæ officium extra forum conſcientiæ conquieſcit eo mortuo.*
13 *Officia omnia præter expreſſa, in Vrbe Romana ſuſpenduntur Sede Apoſt. vacante vſque ad electionem noui Pontificis.*
14 *Auditor Cameræ Apoſtolicæ eſt iudex Ordinarius.*
15 *Papa eligendus eſt in ciuitate, in cuius diſtrictu, ſeu territorio moritur.*
16 *Diſtrictus à ciuitate diſtinguitur.*
17 *Curia Romana ibi eſt, vbi eſt cauſarum, & literarum Apoſt. audientia, quamuis ibi non ſit Papa.*
18 *Papam obiiſſe, vel Papatui renunciaſſe paria ſunt.*
19 *Iuriſdictionis diuiſio non importat diuiſionem territorij.*
20 *Vidua retinet omnia priuilegia, honores, & dignitates viri mortui.*
21 *Cardinales omnes ſi Romano Pont. non electo exiuerint ſimul de Conclaui quid faciendum.*
22 *Papæ electio ad quos pertineat ſi omnes Cardinales mortui fuerint*, & n. 23. 24. & 25.
26 *Electio Papæ ſpectabit ad vnum Cardinalem, ſi ille tantùm remanſerit in Conclaui.*
27 *Cardinales per exceptionem excommunicationis, ſuſpenſionis, vel interdicti ab electione Papæ non repelluntur*, & n. 28.

Clem. Ne Romani. II.

1 COEtus Cardinalium Sede vacante iuriſdictionem
Papalem non exercet, niſi in quantum permittit
Concil. Lugdun. nec illud vel eius partem alterare po-
teſt. Colligunt ea Ordinar. Lap. Abb. Anchar. Imol.
Zabar. Panorm. Paul. de Eleazar. Boniſac. de Vitalinis,
Viuian. *in ration. lib.* 1. *pag.* 223. Alagona *in compend.*
pag. 79. remiſſiuè Caſal. *in annot.* & Ximen. *in concord.*
p. 1. & 2.
2 Hanc eandem concl. firmat ad multa inferens Iul.
Lauor. *var. lucubrat. tom.* 1. *tit.* 5. *de conclaui, & conclaui-*
ſtis, c. 3. *n.* 10. *cum multis ſeqq.* Azor. *inſtit. moral. p.* 2.
lib. 4. *c.* 3. *q.* 1.
3 *Lex ſuperioris per inferiorem tolli non poteſt.*] Ita
Meneh. *illuſtr. quæſt*... *c.* 35. *n.* 10. *cum ſeq.* Surd. *conſ.* 58.
n. 6. Azeued. *l.* 2. *n.* 56. *tit.* 14. *lib.* 4. *noua recop.* Brunor à
Sole *in locis communib. verbo inferior*, 4. Gonzal. *ad*
reg. 8. *Cancel. gloſſ.* 45. §. 1. *n.* 69.
4 *Modificari poſſit, corrigi, &c.*]Notatur ad hoc, quòd
per Collegium Cardinalium Sede vacante non poſſunt
corrigi, immutari, vel moderari conſtitutiones Sum.
Pont. nec eis quicquam addi, vel detrahi, præſertim
circa illa, quæ de electione futuri Pont. diſponunt, ita
Barbat. *conſ.* 1. *n.* 1. Henric. Boich. *de ſimon. p.* 3. *n.* 124.
Manfred. *deciſ.* 261. quos refert, & ſequitur Iul Lauor.
5 *d. tit.* 3. *c.* 3. *n.* 10. vbi *n.* 11. quòd nec poteſt creare Car-
dinales, & *n.* 13. quòd nec poteſt mittere Legatos Se-
6 dis Apoſt. niſi vrgeat neceſſitas, & *n.* 14. quòd è con-
uerſo nec poteſt reuocare Legatos tranſmiſſos à Pon-
tifice defuncto, niſi ſimiliter vrgeret neceſſitas, *n.* 15.
quòd nec poteſt dare pileum, vel alia inſignia Cardi-
nalitia, & ſimiliter nec claudere, nec aperire os Cardi-
nalibus de recenti creatis.
7 In gloſſ. *Tolli*, ibi, *iuuari poſſet per pœna adiectionem.*
Notatur ad hoc, quòd lex Superioris per pœnæ adie-
ctionem poteſt iuuari ab inferiore, vt docent Gutier.
pract. lib. 2. *q.* 1. *n.* 14. Perez *l.* 1. *tit.* 1. *lib.* 5. *Ordin pag.* 23.
Sanch. *de matrim. lib.* 3. *diſp.* 47. *n.* 12. Franc. Molin. *de*
ritu nupt. lib. 2. *differ.* 7. *n.* 63.
8 Vnde per hanc *gloſſ.* tenet Cordub. *in l. ſi quis à libe-*
ris, §. *ſi mater, n.* 19. *ff. de liberis agnoſc.* quòd Princeps
ſæcularis poteſt pœnæ conſtitutæ à Romano Pontif.
contra hæreticos pœnam addere, & D. Barboſ. *in l. Ti-*
9 *tia, n.* 49. *ff. ſolut. matrim.* dicit, quòd ſæculares poſſunt
addere pœnas, & punire vſurarios adiuuando ius Ca-
nonicum.
10 In gloſſ. *Poteſtatis.* Notatur ad hoc, quòd ſolius Ro-
mani Pont. eſt Cardinales eligere, & creare, vt per
Azor. *inſtit. moral. p.* 2. *lib.* 1. *c.* 1. *q.* 7. Camil. Borrel. *in*
ſumma deciſ. tit. 5. *n.* 1.

§. Eo tamen.

11 Camerarij, & Pœnitentiariorum Papæ officia du-
rant eo mortuo, qui ſi deficiant, poterit cœtus Cardi-
nalium pro tempore vacationis alios ſubrogare. Colli-
gunt DD. *in text.* citati, & latè Iul. Lauor. *var. lucubrat.*
tom. 1. *tit. de conclaui, & conclauiſtis, c.* 3. *n.* 26. *cum*
ſeqq. & aliquid Azor. *inſtit. moral. p.* 2. *lib.* 4. *cap.* 37. *à*
princip.
12 De Pœnitentiariis id ſolùm intelligit Lauor. *vbi*
ſup. n. 39. quoad forum conſcientiæ ad vitandum peri-
culum animarum, ac proinde *n.* 40. ſubdit extra forum
conſcientiæ eorum officium conquieſcere, veluti in
diſpenſationibus matrimonialibus, abſolutionibus,
necnon quibuſcunque aliis expeditionibus, forum, vt
aiunt, fori mixtim, vel ſeparatim quomodolibet con-
cernentibus, vt ſtatutum reperitur à Pio IV. *in conſtit.*
ſua incip. in eligendis, §. 10. *verſ. Pœnitentiarios verò*
quæ eſt *in Bullario nouo in ord.* 63. Subiungit idem
Lauor. *citato loco, n.* 41. quòd nec in foro conſcientiæ
Summus Pœnitentiarius poſſet aliquid expedire dum
manet incluſus in conclaui, quia licèt retineat iuriſdi-
ctionem, non tamen retinet exercitium, cùm ſit im-
peditus extrà negotiari, quo impedimento ceſſante,
veluti ſi vellet manere extra Conclaue, (prout fecit
Cardinalis Tuſculanus) benè poſſet concernentia
conſcientiam expedire, prout etiam poſſet intra Con-
claue quoad illos, qui in eodem Conclaui exiſtunt.
Quorum officium, &c.] Ergo non in vrbe Romana 13
omnia alia officia præter expreſſa ſuſpenduntur vſque
ad electionem noui Pontificis, vt obſeruant D. Barboſ.
in l. quia tale, *n.* 84. *ff. ſolut. matrim.* & Lauor. *d. c.* 3.
n. 51. *cum ſeq.*
In gloſſ. *Expirare*, ibi, *& Auditor Cameræ habet Or-* 14
dinariam, &c. Notatur ad hoc, quòd Auditor Cameræ
Apoſtolicæ eſt iudex Ordinarius, vt per Iaſ. Purpur. &
alios, de quibus D. Barboſ. *in l. cùm prætor*, §. 1. *n.* 75. *ff.*
de iudic. Flores de Mena *var. lib.* 1. *q.* 12. *n.* 6. Iul. Lauor.
d. c. 3. *num.* 49.

§. Sanè.

Papa eligendus eſt in ciuitate, in cuius diſtrictu, ſeu 15
territorio moritur, id eſt, in diœceſi, niſi in certo loco
cauſarum, & literarum Apoſt. audientia remanente,
Papam alibi mori contingat, quia in eo electio fieri
debet, dummodo ante mortem Papa de Curia transfe-
renda nihil ordinaſſet. Colligunt ea Ordin. Doctores
principio *in text.* citati.
In ciuitate in cuius diſtrictu, &c.] Ergo diſtrictus à 16
ciuitate diſtinguitur, vt per Bonacoſ. *commun. crimin.*
p. 2. *verbo diſtrictus fol.* 23. *verſo, & fol.* 120. *verſo, n.* 62.
Cauſarum & literarum Apoſt. audientia, &c. Nota- 17
tur ad hoc, quod ibi eſt Curia Romana vbi eſt cauſa-
rum, & literarum Apoſt. audientia, quamvis ibi non
ſit Papa, vt per Cou. *pract. c.* 4. *n.* 10. Perez *l.* 39. *tit.* 19.
lib. 8. *Ordin. pag.* 389. & alios, quos refert Nicol. Garc.
de benef. p. 5. *c.* 1. *n.* 388.
In gloſſ. *Moriente*, ibi, *vel cedente.* Notatur ad hoc, 18
quòd paria ſunt Papam obiiſſe, vel Papatui renuntiaſ-
ſe, vt per Gonzal. *ad reg.* 8. *Cancel.* §. 5. *proœm. n.* 27. Mors
enim ciuilis æquiparatur naturali, quando vtraque
eundem operatur effectum, iuxta ea, quæ latè dixi *in*
tract. de appellatione verborum vtriuſque iuris ſignificat.
appell. 156. *n.* 4.
In gloſſ. *Diœceſim.* Notatur ad hoc, quòd diuiſio 19
iuriſdictionis non importat diuiſionem territorij, vt
per Cou. *pract. c.* 37. *verſ. primus ſiquidem caſus*, Vin-
cent. de Franch. *deciſ.* 23. & *deciſ.* 316. *n.* 4. à Ponte *con-*
ſil. 51. *n.* 6. *tom.* 1. Glorit. *reſp.* 10. *n.* 104.
In gl. *Vacare*, ibi, *ita mulier vidua vacans denomina-* 20
tur à dignitate prioris mariti, &c. Notatur ad hoc, quòd
vidua retinet omnia priuilegia, honores, & dignitates
viri mortui, vt per Tiraq. *de nobilit. c.* 18. *n.* 5. Garc. Gi-
rond. *de priuileg. & exemp. explicat. n.* 175. *cum ſeqq.*

§. Porrò.

Cardinales omnes ſi Romano non electo Pontifice 21
ſimul vel ſucceſſiuè exiuerint de Conclaui, executo-
res conſtitutionis Gregorij X. illos ex ipſis, quibus
infirmitas corporis, aut nota debilitas excuſationem
non dabit, idem Conclaue, quàm citò poterunt, re-
intrare compellant, pœnas in dicta Conſtitutione
con

contentas niſi hoc fecerint, incurſuri. Cardinales reintrantes ad electionem procedant, & conſtit. præfatam obſeruent ſecundùm ſtatum, in quo erant in eodem Conclaui, quando ipſum exiuerunt. Colligunt DD. *in princ. text.* citati.

22 Ad quem autem ſpectabit electio Pontificis, ſi omnes Cardinales (quod Deus auertat) mortui ſint, & nullus extaret, ſolet ab aliquibus in dubium reuocari.

23 Quidam tenent electionem hoc caſu ſpectare ad Canonicos Lateranenſes, quorum Eccleſia eſt propria Sedes Pontificis ſuper omnes Orbis & Vrbis Eccleſias, ita S. Antonin. *p. 3. ſum. tit. 22. §. 2. n. 4.* Syluest. Aldobrand. *in ſchol. ad Philipp.* Dec. *in cap. licet de vitanda, de elect. ſub n. 52. aliàs 31. in verbo altera opinio,* Dionyſ. Paul. *de vera quatuor Patriarchal. Sedium erect. c. 16. num. 13.* Iul. Lauor. *var. lucubr. tom. 1. tit. 4. c. 6. n. 27. in princ.*

24 Alij verò affirmant ſpectare ad Concilium generale, quia Pontifex non ſolùm vrbis Romæ, ſed totius Eccleſiæ vniuerſalis eſt Paſtor, ita Auguſt. de Ancona *in ſum. q. 3. art. 3.* & Hoſt. *in d. cap. licet.*

25 Nonnulli tamen aiunt tunc temporis electionem pertinere ad Patriarchas, vt per Bald. *in l. vbi abſunt ff. de tutor. & curat.* Lancel. Conrad. *in templo omnium iudic. lib. 2. c. 1. §. 2. in princ. n. 6.* Sed priores opiniones magis probabiles dicit Azor. *inſtit. moral. p. 2. lib. 4. c. 2. q. 11.* & ego primam probabiliorem duco.

26 In gloſſ. *Omnes*, ibi, *in illos, vel illum reſideret ius eligendi.* Notatur ad hoc, quod ſi vnus Cardinalis tantùm remanſerit in Conclaui, ad illum ſpectabit electio, Laudeu. *de Cardin. q. 14.* Pauin. *de officio Capituli Sede vacante præl. 5. n. 8.* Manfred. *deciſ. 296.* An autem dictus Cardinalis ſolus poſſit ſeipſum eligere? negat Abb. *in cap. gratum, de poſtulat. Præl.* qui tamen *in d. cap. licet, in fine,* dat remedium, quo poſſit ſeipſum eligere, vt ſcilicet is totum Sacri Collegij nomine alteri eligendi poteſtatem demandet, qui velut compromiſſarius ipſum eligat; Alban. verò *q. 24.* dicit opinionem Abb. procedere, quando ille ſolus remanſiſſet cæteris exeuntibus, vel abſentibus, non autem mortuis.

§. Cæterùm.

27 Cardinales per exceptionem excommunicationis, ſuſpenſionis, vel interdicti ab electione Papæ non repelluntur. Colligunt Doctores *in princ. text.* citati.

28 Hoc idem ſtatutum fuit à Pio IV. *in ſua Conſtit. incip. In eligendis ſub dat. 9. Octob. 1562. in verſ. & ne diſſenſiones,* & à Greg. XV. *in ſua Bulla incip. Greg. Epiſcop. in verſ. volumus etiam, & decernimus, ſub dat. 17. Kalend. Decemb. anno Incarn. Dom. 1621.* confirmata per Sanctiſſ. D. N. VRBANVM VIII. *in ſua Bulla incip. Ad Romani Pontif. prouidentiam ſub dat. 5. Kalend. Febr. 1625.* refert Iul. Lauor. *var. lucubrat. tom. 1. tit. 3. de Conclaui, c. 3. n. 18. & tit. 4. de elect. c. 6. num. 23.*

SVMMARIVM.

1. *Electionis, poſtulationis, ſeu prouiſionis cauſa per appellationem ad Sedem Apoſtol. emiſſa non intelligitur ad illam deuoluta niſi infrà menſem, vel poſt menſem, quàm citò commodè fieri poteſt ab interpoſitione ipſius legitimè intimata.*
2. *Diſpoſitio huius text. procedit tantùm in beneficialibus.*
3. *Præſentia habet vim citationis.*
4. *Mandatum ſpeciale requiritur in denuntiatione.*
5. *Commodè viuere quando dicatur, relinquitur arbitrio iudicis.*
6. *Intimantis expenſis debet intimatio fieri.*
7. *Dictio, videlicet, eſt de ſui natura præcedentium declaratiua.*
8. *Citatio fieri poteſt ad domum habitationis citati, etiamſi non ſit eius propria, ſed conductitia.*
9. *Habitare quis dicitur vbi pro maiori anni parte habitat.*
10. *Publicum dicitur, quod fit ſolemniter inter Miſſarum ſolemnia,* & n. 11.
12. *Denuntiatio ſimplex non ſufficit, ſed fieri debet cum proteſtatione, & requiſitione venditori præmiſſa, vt lui mora aſſiſtat.*

CLEM. Cauſam. III.

CAuſa electionis, poſtulationis, ſeu prouiſionis 1
per appellationem ab ipſa, vel occaſione ipſius ad Sedem Apoſt. emiſſa non intelligitur ad illam deuoluta niſi infra menſem, vel poſt menſem, quam citò commodè fieri poteſt ab interpoſitione ipſius legitimè intimata, & qualiter intimatio fieri debeat multipliciter declaratur. Colligunt ex Ordin. Anchar. Imol. Zabarel. Panorm. Paul. de Eleazar. Bonif. de Vitalin. Viuian. *in ration. lib. 1. pag. 229.* Alagona *in compend. pag. 80.* remiſſiuè Caſal. *in annot.* & Ximen. *in concordant. p. 1. & 2.*

Diſpoſitionem huius text. procedere tantùm in be- 2
neficialibus cenſuit Rot. apud Seraph. *deciſ. 1123. n. 2.* & ſic hoſpitale religioſorum gaudere hoc priuilegio dicit Maſcard. *de probat. concl. 869. n. 26.*

Præſentia interpoſita, &c.] Notatur ad hoc, quòd 3
præſentia habet vim citationis, vt per Cott. *in memorab. verbo citatio, il. 3. verſ. fallit tertiò,* Fichard. *tom. 2. commun. opin. lib. 2. tit. 2. n. 6.* Rutg. Ruland. *de commiſſion. lib. 2. c. 3. n. 1. p. 1.* Vant. *de nullit. ex. qualiter ſententia, & proceſſus, n. 116.* Menoch. *conſ. 100. n. 11.* Gutier. *pract. lib. 1. q. 133. n. 12.* Brunor. à Sole *in locis communibus, verbo citatio, 7.* Gonzal. *ad reg. 8. Cancel. gloſſ. 9. §. 1. in annot. n. 158.* Amat. Roder. *in pract. videndi, ſeu examinandi proceſſum, c. 4. n. 19.* D. Barboſ. *in l. ſi mora, n. 53. ff. ſolut. matrim.* Cabed. Luſit. *deciſ. 15. n. 13. p. 2.* Mendez à Caſtro *in praxi Luſit. lib. 3. c. 1. n. 1.* Et ſic à nullitate ſaluatur citatio ſi poſtmodum procurator citatus compareat, vt per Roman. *conſ. 410. n. 2.* Rot. *deciſ. 11. & deciſ. 17. de dolo, & contum. in nouis,* Ægid. *deciſ. 364. & 539.* Sarnen. *in reg. de annal. q. 65. & 76.* Achil. *deciſ. 7. n. 1. de dolo, & contum.* Cæſ. de Graſſ. *deciſ. 15. de fide inſtrum.* ſi duo copulatiuè accedant, primò quòd procurator poſt citationem ſit conſtitutus ad illam cauſam, & quòd in dicta cauſa compareat, Achil. *d. deciſ. 7. n. 3.* Sarnen. *in compend. vtriuſque ſignat. n. 68.* Veſtr. *in praxi, lib. 7. c. 1. n. 6.* Lancel. *de attent. lite pend. in præfat. n. 121.* Seraphin. *deciſ. 1366.* Rot. *in Iannen. ſeparationis thori 16. Februarij 1632.* coram R. D. meo Coccino Decano.

In gloſſ. *ſpecialiter.* Notatur ad hoc quòd in denun- 4
tiatione requiritur ſpeciale mandatum, vt per Tiraq. *de retract. lig. §. 36. gloſſ. 2. n. 12. cum ſeqq.*

In gloſſ. *Commodè*, ibi, *veniet hoc in arbitratu* 5
boni viri. Sequitur Tiraq. *de retractu lig. §. 9. gloſſ. 3. num. 26. & in l. ſi vnquam verbo omnia, n. 31. C. de reuocand. donation.* Menoch. *de arbitrar. caſu 227.*

Gloſſ. *porrectio*, ibi, *Per hoc patet quòd expenſis* 6
intimantis habet hoc fieri. Vide Tiraq. *de retractu lig. §. 1. gloſſ. 10. n. 107.* Boër. *deciſ. 303. n. 7.*

In gloſſ. *videlicet,* ibi, *declarat verbum legitimè, quod* 7
præmiſit. Notatur ad hoc, quòd dictio, *videlicet*, eſt de-

de ſui natura præcedentium, declaratiua, vt docent plures Doctores, quos citaui *in tract. de dict. vſufreq. dict. 423. n. 1.*

8 In gloſſ. *Habitare*, ibi, *etiamſi ſit inquilinus.* Notatur ad hoc, quòd denuntiatio, ſiue citatio fieri poteſt ad domum habitationis citati, etiamſi non ſit eius propria, ſed conductitia, vt per Tiraq. *de retract. lig. §. 9. gloſſ. 2. n. 33.*

9 In gloſſ. *Communiter*, ibi, *ex quo tamen ibi habitat plus*, &c. Notatur ad hoc, quòd dicitur quis habitare vbi pro maiori parte anni habitat, vt per Afflict. *deciſ. 384. n. 1 t.* Et ideo ſi citandus habeat plura domicilia, in quibus habitet, nunc hîc, nunc illic, illud, quod frequentiùs habitare conſueuerit, inſpiciendum eſt, ſecundùm Cald. Pereira *de renouat. emphyt. q. 6. num. 51.*

10 In gloſſ. *Solemniter*, ibi, *in publica Miſſa.* Notatur ad hoc, quòd publicum dicetur, quod fit ſolemniter inter Miſſarum ſolemnia, vt per Ludou. Gom. *de publicand. q. 9. col. pen. verſ. tertius caſus*, Flamin. *de reſignat. benef. lib. 15. q. 6. n. 17.*

11 In gloſſ. *Plena.* De materia huius gloſſ. vide Boët. *deciſ. 347. n. 14. & 55.* Tiraq. *de retract. lig. §. 9. gloſſ. 2. n. 16. & 4. 36. gloſſ. 2. n. 30.* Anton. Gabr. *de commun. lib. 7. tit. de crimin. concl. 8. n. 59.*

12 In gloſſ. *In aliis caſibus*, ibi, *tenetur quis non ſolùm intimare, ſed requirere.* Notatur ad hoc, quòd non ſufficit denuntiatio ſimplex, ſed fieri debet eum proteſtatione, & requiſitione venditori præmiſſa, vt liti motæ aſſiſtat, cauſámque defendat, ſicut docet Cou. *var. lib. 3. c. 57. n. 3. verſ. ſecundò.*

SVMMARIVM.

1 *Declaratur* cap. vt circa, hoc tit. in 6.
2 *Conſtitutio quando requirit expreſſionem per verba geminata tunc non ſufficit expreſſio in genere.*
3 *Tertius comparens in iudicio proſequitur cauſam in ſtatu, quo reperitur.*
4 *Caſus omiſſus à Canone habetur pro omiſſo.*

CLEM. Conſtitutionem. IV.

1 CONſtitutio, *vt circa, hoc tit. in 6.* non habet locum quando quæ opponuntur directè reſpiciunt ius Eccleſiæ, vel opponentis perſonæ, ſed quando per competitorem quemlibet appellantem in formam, aut perſonas, defectus, vel crimina opponuntur, & in hoc caſu ſi omittit ſpecificationem circumſtantiarum, non eſt amplius audiendus, etiamſi ſciret de nouo illas accepiſſe. Si vero aliquis habet intereſſe proprium contra appellatum, poteſt illud proſequi, ſed non debet admitti pro intereſſe communi contra appellatum, non ſeruata forma circa eoſdem articulos, licet poſſit appellanti aſſiſtere. Qualiter autem appellans poſſit agere per viam ſimplicis querelæ vide *hic.* Colligunt ex Ordin. Lap. Abb. Anchar. Imol. Zabar. Panorm. Paul. de Eleazar. Bonifac. de Vitalin. Viuian. *in ration. lib. 1. pag. 231.* Alagona *in compend. pag. 80.* remiſſiuè Ximen. *in concord. p. 1 & 2.*

2 *Specificationem prædictus omittit*, &c.] Notatur ad hoc, quòd cum Conſtitutio requirit expreſſionem per verba geminata, tunc non ſufficit expreſſio in genere, vt per Tiraq. *de iure mariti, gloſſ. 7. n. 117.*

3 *Licèt appellanti poſſit aſſiſtere*, &c.] Notatur ad hoc, quod tertius comparens in iudicio proſequitur cauſam in ſtatu, quo reperitur, vt per Surd. *deciſ. 60. n. 6. & deciſ. 147. n. 6.*

4 *Præterquam in caſibus*, &c.] Notatur ad hoc, quod caſus omiſſus à Canone pro omiſſo habetur, vt per Tiraq. *de iure primog. q. 40. n. 194.* Ferrer. *in conſtit. Catalon. gloſſ. 1. n. 140.* & alios quos retuli *Axiomat. 391. n. 1. cum ſeqq.*

SVMMARIVM.

1 *Cathedrali Eccleſia, quæ clero caret, & populo Chriſtiano ſibi ſubiecto nullus ſine ſpeciali licentia Papa prouidere poteſt de Paſtore*, & n. 2.
3 *Populi appellatione an comprehendatur clerus, remiſſiuè.*

CLEM. In pleriſque. V.

NVllus ſine ſpeciali licentia Papæ prouidere poteſt Eccleſiæ Cathedrali ſibi ſubiectæ de Paſtore, quæ clero caret, & populo Chriſtiano. Religioſus igitur per Prælatum licentiari non debet, vt tali prouiſioni conſentiat, conſentiens enim quamvis fuerit conſecratus, non recipitur in Epiſcopali honore, & in pœnam manet ſubditus in ſua Religione, nec ad aliquem illius gradum, ſeu dignitatem aſcendere valet; circa prouiſionem verò aliarum Eccleſiarum, id eſt, habentium populum, & Clerum, Cathedralium, & non Cathedralium, nihil coarctat, vel limitat. Colligunt ex Ordin. Anchar. Imol. Zabar. Panorm. Paul. de Eleaz. Boniſac. de Vitalinis, Viuian. *in ration. lib. 1. pag. 236.* Alagona *in compend. pag. 80.* remiſſiuè Ximen. *in concord. p. 1. & 2.* 1

Communiter allegari ſolet hic text. ad hoc, quod non poteſt aliquis Religioſus præfici in aliqua Eccleſia, quæ Clero careat, & populo Chriſtiano, vt per Mirand. *in man. Prælat. tom. 2. q. 23. art. 14. concl. v[illegible]c. in fine.* 2

In gloſſ. *Vt populo.* An & quando populi appellatione comprehendatur Clerus, vide quæ dixi *in tract. de appellatiua verborum vtriuſque iuris ſignif. appel. 204.* 3

CLEM. Quod circa. VI.

CAp. *quorundam hoc tit. in 6.* quoad diſcordiam & minoritatem numeri, intelligitur de diſcordia, & numeri minoritate, quæ in facto, non in fictione, vel iuris effectu conſiſtunt. Colligunt ex Ordin. Anchar. Imol. Zabar. Panorm. Paul. de Eleazar. Boniſac. de Vital. Viuian. *in ration. lib. 1. pag. 237.* Alagona *in compend. pag. 80.* remiſſiuè Ximen. *in concord. p. 1. & 2.* 1

SVMMARIVM.

1 *Declaratur* cap. quia ſæpè, hoc tit. in 6.
2 *Bona relicta à Prælatis Cathedralium, ſeu Collegiatarum Eccleſiarum, vel obuentientia tempore vacationis ad futurum ſucceſſorem pertinent.*
3 *Conſuetudo de relictis, vel obuentionibus tempore vacationis non reſeruandis futuro ſucceſſori, eſt ſpecialiter reprobata quando vacat Cathedralis, Collegiata, vel Regularis Eccleſia, ſecus in aliis.*
4 *Fructus percipiens in omni caſu non poteſt excuſari ab impenſis factis in illis colligendis.*
5 *Lex prohibens conſuetudinem vult etiam nouam, & futuram improbare, intellige, & concorda vt n. 6.*

CLEM. Statutum VII.

CAp. *quia ſæpè, hoc tit. in 6.* dum dicit quòd bona Sedis vacantis non occupentur, extenditur ad emolumenta, quæ proueniũt ex iuriſdictione, & ſigillo 1

Curiæ

Curiæ Eccleſiaſticæ, vel ſæcularis, & ad omnia, quæ ſpectarent ad Prælatum Sede non vacante, non obſtante conſuetudine contiaria, qox omnia deductis rationabilibus expenſis reſeruanda ſunt ſucceſſori, niſi tunc certæ dignitati competat iuriſdictio cum ipſius emolumento, Colligunt ex Ordin. Anch. Imol. Zabar. Panorm. Paul de Eleazar. Bonif. de Vital. Viu. *in ration. lib. 1. pag. 238.* Alagona *in compend. pag. 81.* remiſſiuè Caſal. *in annot.* & Ximen *in concord. p. 1. & 2.*

2 *Futuris ſucceſſoribus fideliter reſeruandis.*] Notatur ad hoc, quòd bona relicta à Prælatis Cathedralium, ſeu Collegiatarum Eccleſiarum, vel obuenientia tempore vacationis ad futurum ſucceſſorem pertinent, vt per Boër. *deciſ. 340. n. 2. cum ſeqq.* Couar. *in cap. relatum, il. 2. n. 3. de teſtament.* D. Barboſ. *in l. diuortio, p. 2. n. 59. ff. ſoluto matrimonio.*

3 *Conſuetudine qualibet contraria non obſtante.*] Intellige quando vacat Eccleſia Cathedralis, Collegiata, vel Regularis, quia hoc caſu cnoſuetudo de relictis, vel obuentionibus tempore vacationis non reſeruandis futuro ſucceſſori eſt ſpecialiter probata, vt reprobat text. *in præſenti, & in c. quia ſæpè, verſ. non obſtantibus, hoc tit. lib. 6.* Secus autem erit quando vacat Eccleſia, quæ talis non eſt, tunc enim valet conſuetudo, & admittitur, & procedit text. *in cap. præſenti, verſ. niſi, & verſ. porrò, de officio Ordin. lib. 6.* vbi Franc. *n. 2.*

4 *Rationabiles deducantur expenſæ.*] Ratio eſt, quia fructus percipiens in omni caſu non poteſt excuſari ab impenſis factis in illis colligendis, *l. fundus 32. in fin. princip. ff. familiæ, herciſ.* Tiraq. *de retractu lign. §. 15. gloſſ. 1. à princip.* Alphan. *collect. 386.* Duen. *reg. 387.* Garc. Falcon. *reg. 183.* Ioan. Garc. *de expenſ. c. 1. n. 11. cum ſeqq.* Valaſc. *conſ. 83. n. 5.*

5 In gloſſ. *Conſuetudine*, ibi, *tollere voluit*, &c. In aliquibus Codicibus affirmatiuam literam reperiri, ſcilicet, *tollere voluit*, aſſerit Azeued. *l. 3. n. 19. tit. 1. lib. 2. nouæ recop.* & in hunc ſenſum gloſſam hanc communiter approbari, vt ſcilicet lex prohibens conſuetudinem, velit etiam nouam & futuram improbare, tenuit *gloſ. vlt. in l. de quibus, ff. de legib.* & Doctores communiter ex Iaſ. *n. 11.* Orof. & aliis *ibi*, & citati à Duen. *reg. 144.* & in hanc videtur inclinare Couar. *lib. 3. var. c. 13. n. 4.* Mench. *vſufreq. lib. 1. c. 3. n. 10.* Armendar. *in proœm. addit. ad recop. legum Nauarræ, n. 186.*

6 Verùm contraria litera negatiua, ſcilicet, *tollere noluit*, habetur in omnibus libris, quos vidi, & teſtantur auctores grauiſſimi, & ideò in hunc ſenſum ſequuntur hanc gloſſ. Abb. *in c. vlt. col. vlt. de conſuetud.* Azeued. *d. l. 3. n. 20. cum ſeqq.* Gutier. *pract. lib. 3. q. 31. n. 2.* Pro conciliatione tamen vide ea, quæ latè dixi *in tract. de clauſulis, vſufreq. clauſ. 87. n. 12.* ſecundùm Lugdunen. impreſſ.

S V M M A R I V M.

1 *Conceſſio licentiæ generalis datæ Religioſo à ſuo Superiore, vt poſſit conſentire electioni, vel prouiſioni, ſi quam de ipſo fieri contigerit, non valet.*

2 *Verbum, prouiſio, comprehendere poteſt nominationem, poſtulationem, præſentationem, & collationem*

Clem. Cùm conceſſa. VIII. & vlt.

1 CONceſſio licentiæ generalis datæ Religioſo à ſuo Superiore, vt poſſit conſentire electioni, vel prouiſioni, ſi quam de ipſo fieri contigerit, non valet. Colligunt ex Ordin. Anch. Imol. Zabar. Panorm. Paul. de Eleazar. Bonif. de Vital. Viu. *in ration. lib. 1. pag. 239.* Alagona *in compend. pag. 81.* remiſſiuè Caſal. *in annot.* & Ximen. *in concord. p. 1. & 2.*

Hanc eandem concluſ. ex hoc text. deſumit Sanch. *in præcepta Decalogi tom. 2. lib. 7. c. 29. n. 56.*

In gloſ. *Prouiſioni*, ibi, *latum verbum, quod comprehendere poteſt nominationem, poſtulationem, præſentationem, & collationem*, &c. ita Rebuff. *in concord. rub. de collat. §. præfati Ordinarij in gloſſ. verbo prouiſionem, & in praxi benefic. tit. de forma Vicariatus n. 5.* Gonzal. *ad reg. 8. Cancel. gloſſ. 17. n. 1.* Rot. *deciſ. 791. n. 9. p. 1. diuerſ. & deciſ. 638. n. 4.* apud Farin. *in prima collect. nouiſſimarum, aliàs, p. 4. diuerſ.* & plures alij, quos refero ego ipſe *in tract. de appellatiua verborum vtriuſque iuris ſignificat. appell. 227. n. 1.* 2

De Renuntiatione.

Tit. IV.

S V M M A R I V M.

1 *Renuntiatio dignitatis, vel beneficij poteſt fieri per procuratorem ad hoc conſtitutum, licèt prius ipſe procurator fuerit reuocatus, ipſo tamen & ſuperiore, cui fiebat ceſſio, ignorante, niſi per maliſtiam ipſorum, vel aliorum reuocatio ipſis fuerit occultata.*

2 *Epiſcopatus, & omnia beneficia ſimplicia, & Curata per procuratorem reſignari poſſunt.*

3 *Procurator datus ad reſignandum poteſt reuocari.*

4 *Reuocatio procuratoris conſtituti ad reſignandum debet intimari.*

5 *Reſignatio facta per procuratorem reuocatum ante intimationem reuocationis eſt valida, niſi ageretur de reuocatione procuratoris metu conſtituti.*

6 *Intimatio ſufficit deduci ad notitiam Superioris.*

7 *Procuratoris reuocatio an ſufficiat intimari reſignatario abſque eo quòd intimetur procuratori conſtituto ad reſignandum.*

8 *Reſignatio facta per procuratorem reuocatum, non autem intimatum minimè valet quoties per malitiam illius, aut Superioris, in cuius manibus renuntiatio erat facienda, nõ potuit fieri intimatio ante ceſſionẽ.*

9 *Laicus poteſt conſtitui procurator ad reſignandum beneficia Eccleſiaſtica.*

10 *Procuratoris conſtitutio vbi eſſet facta per metum, tunc tenet reuocatio etiamſi non peruenerit ad notitiam procuratoris.*

11 *Procurator conſtitutus ad negotia certior faciendus eſt de reuocatione, vt ea proſit.*

12 *Mandatum datum ad reſignandum beneficium ceſſat morte ipſius mandantis, & declaratur multipliciter.*

13 *Dominium nuſquam transfertur à procuratore, cuius mandatum reuocatum eſt, etiamſi ipſe bona fide rem tradiderit minimè certus de reuocatione.*

Clem. Cùm illuſio. Vnic.

RENVNTIATIO dignitatis, vel beneficij poteſt fieri per procuratorem ad hoc conſtitutum, licèt prius ipſe procurator fuerit reuocatus, ipſo tamen & Superiore, cui fiebat ceſſio, ignorante, niſi per malitiam ipſorum, vel aliorum reuocatio ipſis fuerit occultata. Colligunt ex Ordin. Anchar. Zabarel. Panorm. Paul. de Eleazar. Bonif. de Vital. Viuian. *in ration. lib. 1. pag. 266.* Alagona *in compend. pag. 92.* remiſſiuè Caſal. *in annot.* & Ximen. *in concord. p. 1. & 2.* 1

Vi

Digitized by Google

2 *Vt ſi quis ad cedendum Pontificali,*&c.] Notatur ad hoc, quòd Epiſcopatus, & omnia beneficia ſimplicia & Curata per procuratorem reſignari poſſunt, vt reſoluit Flamin. Pariſ. *de reſign benef. lib.* 9. *q.* 2 *per tot.* Interueniente ſcilicet ſpeciali mandato, ſicut docent Rebuff. *de nominat. q.* 14. *n.* 112. Flamin. *d. lib.* 9. *q.* 7. *n.* 9. Cardoſ. *in praxi iudicum, verbo Procurator, n.* 40.

3 *Duxerit quomodolibet reuocandum.*] Ergo procurator datus ad reſignandum poteſt reuocari, vt per Flamin. Pariſ. *d. lib.* 9. *q.* 25. *à principio*, Azor. *inſtit. moral. p.* 2. *lib.* 7. *c.* 22. *q.* 14.

4 *Tenet ceſſio facta per eum antequam*, &c.] Notatur ad hoc, quòd reuocatio procuratoris conſtituti ad reſignandum debet intimari, vt per Rebuff. *in praxi benef. tit. de procur. ad reſign. reuoc. n.* 2. & *conſ.* 90. *n.* 13.
5 *verſ. tertio*, Flamin. *d. lib.* 9. *q.* 25. *n.* 12. vbi *n.* 29. ſubdit quòd non ſufficit ſcientia reuocationis, ſed requiritur intimatio; & ideò reſignatio facta per procuratorem reuocatum ante intimationem reuocationis eſt valida, vt tenet idem Flamin. *d. lib.* 9. *q.* 25. *n.* 17. *cum ſeqq.* Niſi ageretur de reuocatione procuratoris metu conſtituti, quia tunc non requiritur intimatio, ſicut docet idem Flamin. *lib.* 13. *q.* 1. *n.* 48.

6 *Ad ipſius, vel alterius notitiam*, &c.] Ergo ſufficit intimationem deduci ad notitiam ſuperioris, vt per Flamin. Pariſ. *d. lib.* 9. *q.* 26. *n.* 2. *cum ſeqq.*

7 Vtrùm autem ſufficiat reuocationem procuratoris intimare reſignatario abſque eo quòd intimetur procuratori conſtituto ad reſignandum? Vide latè Flamin. *d. lib.* 9. *q.* 27. *per tot.* & de intimatione vide multa apud Stephan. Gratian. *diſcept. forenſ. c.* 191. *n.* 20. *cum ſeqq.*

8 *Niſi fortè*, &c.] Notatur ad hoc, quòd reſignatio facta per procuratorem reuocatum, non autem intimatum, minimè valet quoties per malitiam illius, aut ſuperioris in cuius manibus renuntiatio erat facienda, non potuit fieri intimatio ante ceſſionem, vt per Ioann. Selu. *de benefic. p.* 3. *q.* 16. *n.* 2. *verſic.* & *præmiſſa*, Flamin. *d. lib.* 9. *q.* 25. *n.* 39. & 53.

9 In gloſſ. *Procuratorem*, ibi, *Laicum, vel clericum*, &c. Notatur ad hoc, quòd laicus poteſt conſtitui procurator tot ad reſignandum beneficia Eccleſiaſtica, vt per Rebuff. *in tract. nominat. q.* 14. *n.* 96. Flamin. Pariſ. *d. lib.* 9. *q.* 3. *n.* 12. Azor. *inſtit. moral. p.* 2. *lib.* 7. *c.* 20. *q.* 3. & *c.* 22. *quæſt.* 2.

10 In gloſſ. *Liberè*, ibi, *poteſt reſpicere libertatem conſtituentis.* Notatur ad hoc, quòd vbi conſtitutio procuratoris eſſet facta per metum, tunc tenet reuocatio, etiamſi non peruenerit ad notitiam procuratoris, ita Ioan. Selu. *de benefic. p.* 3. *q.* 16. *n.* 2. Rebuff. *in praxi benefic. tit. de reuocat. procur. n.* 10. Pariſ. *d lib.* 9. *q.* 25. *num.* 34.

11 In gloſſ. *Ignorante*, ibi, *quia talis procurator cenſetur conſtitutus ad negotia*, &c. Notatur ad hoc quòd procurator conſtitutus ad negotia certior faciendus eſt de reuocatione, vt ea proſit, ſicut docet Sanch. *de matrim. lib.* 2. *diſp.* 11. *n.* 6.

12 In gloſſ. *Quomodolibet*, ibi, *ſi verò mortuus fuiſſet*, &c. Notatur ad hoc, quòd mandatum datum ad reſignandum beneficium ceſſat morte ipſius mandantis, vt per Azor. *d. p.* 2. *lib.* 7. *c.* 21. *q.* 13. Flamin. Pariſ. *d. lib.* 9. *q.* 44. *per tot.* vbi *à n.* 3. ampliat procedere etiam procuratore ignorante ipſam mortem, & *à n.* 14. limitat quoties procurator conſtitutus ad reſignandum beneficium porrexit ſupplicationem, quæ fuit ſignata, & data viuo reſignante, namque ſi poſtea moriatur reſignans, & ſic ante præſtitum conſenſum formalem, poterit procurator illum præſtare poſt mortem ipſius conſtituentis, niſi principalis porrexerit ſupplicationem, & poſtea conſtituerit procuratorem ad conſentiendum reſignationi, quia ſi moriatur principalis, iſte procurator poſt eius mortem non poteſt præſtare conſenſum, prout ſublimitat idem Flamin. *d. q.* 24. *n.* 28.

13 In gloſſ. *Teneat.* ibi, *exemplum in tranſlatione dominij rei meæ*, &c. Notatur ad hoc quòd dominium nuſquam transfertur à procuratore, cuius mandatum reuocatum eſt, etiamſi ipſe bona fide rem tradiderit minimè certus de reuocatione, ſicuti docet Conar. *practic. c.* 11. *n.* 2.

14 In gloſſ. *Manibus.* Renuntiatio beneficiorum in cuius manibus ſit facienda, vide quæ latè dixi in *tract. de officio, & poteſtate Epiſcopi, p.* 3 *alleg.* 69.

De Supplenda negligentia Prælatorum.

TIT. V.

SVMMARIVM.

1 *Regularium Prælatorum negligentiam in beneficiis prouidendis quis ſupplere poſſit.*

2 *Epiſcopus poteſt conferre beneficia Regularia, quæ ſpectant ad collationem Prælatorum Regularium, ſi Prælatus Regularis infra ſemeſtre non prouiderit.*

3 *Legatus non poteſt conferre beneficia ad Epiſcopum deuoluta ex negligentia Prælati Regularis exempti, quæ Epiſcopus confert auctoritate Apoſt.*

4 *Delegata magis, quàm Ordinaria videtur conceſſa iuriſdictio quando conſtat ex verbis quòd non auctoritate officij, ſed auctoritate concedentis quis cognoſcit.*

5 *Superior ad quem conferendi poteſtas deuoluta eſt, adſtringitur ad obſeruationem eiuſdem ordinis & formæ, quæ ab inferiore erat obſeruanda.*

6 *Regularia beneficia à Prælato collata poſſunt ab eo ad ſolum eius nutum, & libitum, etiam abſque iuſta cauſa reuocari, ſeu conferri.*

7 *Abbas non poteſt monacho beneficia Regularia, aut Eccleſiæ adminiſtrationem perpetuam, hoc eſt ad vitam eius, conferre.*

8 *Beneficia Regularia manualia ſunt, atque ad nutum Abbatis reuocabilia.*

9 *Beneficium Regulare obtinens ad libitum Abbatis quandocunque, & quomodocunque amoueri poteſt.*

10 *Verbum*, diſpoſitio, *latiſſimam habet ſignificationem, & omnem modum includit prouidendi.*

11 *Patronus Regularis quando neglexerit ad beneficium Eccleſiaſticum præſentare intra tempus ſibi præſitum, tunc collatio deuoluitur ad inſtituentem, etiamſi non ſit Epiſcopus, ſed eius inferior.*

12 *Collationis in materia attenditur locus vbi ſitum eſt beneficium, & non locus vbi eſt perſona ad quam ſpectat collatio.*

13 *Monachi Regularem præſentare non poſſunt ad Eccleſiam, quæ conſueuit regi per clericos ſæculares.*

14 *Abbates, & alij Superiores Regulares nequeunt ad beneficia conſueta regi per ſæculares, præſentare, aut prouidere Regulares.*

15 *Beneficia de menſa non dicuntur vacare, ac proinde in illis non datur negligentia in prouiſione.*

16 *Beneficium manuale vacat per obitum, & reuocationem Superioris.*

17 *Beneficia manualia, ſiue ſæcularia, ſiue Regularia non includuntur ſub reſeruationibus.*

18 *Papa,*

18 *Papa, aut Epiſcopus quando confert per deuolutionem beneficium aliquod Regulare manuale, nullatenus cenſetur alterare naturam illius.*

CLEM. Quia Regulares. Vnic.

1 REGVLARES Prælati, qui poſſunt beneficia conferre, ſi illa intra ſex menſes non conferant, tunc diœceſani locorum in exemptis, propria, in exemptis verò Apoſtolica auctoritate conferre poſſunt, dummodo Regularia Regularibus, ſæcularia ſæcularibus conferant, nec permittant illa incorporari menſæ, nec augeri, vel imponi penſionem. Hoc autem intelligi debet de beneficiis, quæ non ſunt de menſa Prælatorum, ſed de aliis, quæ habent ſuos Rectores, ad quæ beneficia extenditur Conſtitutio Bonifacij de qua *in cap. præſenti, de Offic. Ordin. lib. 6.* Prohibetur denique Regularibus quòd non poſſint præeſſe pluribus Prioratibus, aut Eccleſiis curam animarum habentibus, etiamſi cura per alium exerceatur. Colligunt ex Ordin. Lap. Abb. Anchar. imol. Zabar. Panorm. Paul. de Eleazar. Bonif. de Vital. Viuian. *in ration. lib. 1. pag. 271.* Alagona *in compend. pag.* 95. remiſſiuè Ximen. *in concord. p. 1. & 2.*

2 *Diœceſani locorum*, &c.] Notatur ad hoc, quod Epiſcopus poteſt conferre beneficia Regularia, quæ ſpectant ad collationem Prælatorum Regularium ſi Prælatus Regularis infra ſemeſtre non prouiderit, vt per Zerol. *in praxi Epiſcop. p. 1. verbo beneficia, verſ. ad tertium.*

3 *In exemptis verò Apoſt. auctoritate* &c.] Notatur ad hoc, quòd Legatus non poterit conferre beneficia ad Epiſcopum deuoluta ex negligentia Prælati Regularis exempti, quæ Epiſcopus confert auctoritate Apoſt. vt per Nicol. Garc. *de benef. p. 5. c. 3. n. 32.*

4 Notatur etiam ad hoc quòd quando conſtat ex verbis quòd non auctoritate officij, ſed auctoritate concedentis quis cognoſcat, magis delegata, quàm Ordinaria, hoc caſu videtur conceſſa iuriſdictio, vt per D. Barboſ. *in l. cum prætor, §. 1. n. 33. ff. de iudic.*

5 *Illa videlicet quæ conſueuerunt*, &c.] Notatur ad hoc, quòd Superior, ad quem conferendi poteſtas deuoluta eſt, adſtringitur ad obſeruationem eiuſdem ordinis, & formæ, quæ ab inferiore erat obſeruanda, vt per Cald. Pereira *de poteſt. eligendi, c. 1. n. 58.*

6 *Liberè poſſint ad clauſtrum, cùm oportuerit, reuocari.*] Notatur ad hoc, quòd beneficia Regularia à Prælato collata poſſunt ab eo ad ſolum eius nutum, & libitum etiam abſque aliqua iuſta cauſa reuocari, ſeu auferri, vt per Nauar. *comm. 4. de Regul. n. 22. verſ. ex quibus,* Azor. *inſtit. moral. p. 1. lib. 12. c. 9. q. 9. & c. 22. q. 10. & p. 2. lib. 3. c. 26. q. 12. 13. &* 14. Sanch. *in præcepta Decalogi, lib. 7. c. 29. n. 11.* & ideò Abbas non poteſt
7 monacho beneficium Regulare, aut Eccleſiæ adminiſtrationem perpetuam, hoc eſt, ad vitam eius, conferre,
8 ita Azor. *inſtit. moral. p. 1. lib. 12. c. 9. q. 8.* Nam Regularia beneficia manualia ſunt, atque ad nutum Abbatis reuocabilia, Ioan. Selu. *de benef. p. 3. q. 68.* Caſſad. *deciſ. 4. n. 3. de præbend.* Mandoſ. *ad reg. 3. Cancell. q. 11. n. 13.* Gonzal. *ad reg. 8. Cancell. gloſſ. 5. §. 6. n. 6. & gloſſ. 8.*
9 *n. 7.* Campan. *in diuerſ. iuris Canon. rub. 12. c. 7. n. 21.* ac proinde illud obtinens ad libitum Abbatis quandocunque, & quomodocunque amoueri poteſt, Azor. *d. p. 1. lib. 10. c. 4. q. 2.* Gonzal. *ad reg. 8. Cancell. gloſſ. 5. §. 6. num. 46.*

10 In gloſſ. *Diſpoſitionem*, ibi, *id eſt, collationem, vel prouiſionem.* Notatur ad hoc, quòd diſpoſitionis verbum latiſſimam habet ſignificationem, & omnem modum includit prouidendi, vt per Selu. *de benef. p. 3. q. 1. n. 36.* Mandoſ. *reg. 32. Cancel. q. 4. n. 5.* Gonzal. *ad reg. 8. Cancel. gloſſ. 20. n. 1.* Viuian. *in praxi iuriſpatron. lib. 5. c. 1. n. 47.*

In ead. gloſſ. ibi, *Quia ſi ad ſolam præſentationem*, 11
&c. Notatur ad hoc, quòd quando patronus Regularis neglexerit ad beneficium Eccleſiaſticum præſentare intra tempus ſibi præſtitutum, tunc collatio deuoluitur ad inſtituentem; etiamſi non ſit Epiſcopus, ſed alius ipſi inferior, vt per Imol. *n. 31.* & Card. *num. 5. in præſenti,* Rebuff. *in praxi, tit. de deuolut. n. 26* quos refero *de offic. & poteſt. Epiſcop. p. 3. alleg. 126. n. 66.* ſecundùm Lugdun. impreſſ.

In gloſſ. *Locorum*, ibi, *ergo non perſonarum*, &c. 12
Notatur ad hoc, quòd in materia collationis attenditur locus, vbi ſitum eſt beneficium, & non locus, vbi eſt perſona, ad quam ſpectat collatio, ac proinde attenditur beneficium, non perſona negligens, vt per Simonet. *de reſeruat. q. 75.* Tiraq. *de retract. lig. §. 36. gloſſ. 3. n. 27.* Nicol. Garc. *de benef. p. 5. c. 3. n. 28.* Cald. Pereira *de empt. & vendit. c. 14. n. 14.*

In gloſſ. *Sæcularibus*, ibi, *vbi dicunt quòd ad Eccle-* 13
ſiam, quæ conſueuit regi per ſæculares Clericos, Monachi Regularem præſentare non poſſunt; ſequitur Gonzal. *ad reg. 8. Cancell. gloſſ. 8. n. 39.* vbi loquitur è conuerſo, vi- 14
delicet, quòd Abbates, & alij Superiores Regulares nequeunt ad beneficia conſueta regi per ſæculares, præſentare, aut prouidere Regulares, & *n. 40. & ſeq.* ſubdit quòd ſi de facto prouiderentur Regulares, eſſet prouiſio ipſo iure nulla, nec excuſaret negligentia habentis præſentare, vel conferre quominus locum habeat deuolutio ad ſuperiorem.

In gloſſ. *De menſa*, ibi, *illa ergo non intelligerentur* 15
vacare, &c.] Notatur ad hoc, quòd beneficia de menſa non dicuntur vacare, ac proinde in illis non datur negligentia in prouiſione, vt per Gonzal. *ad reg. 8. Cancell. gloſſ. 5. §. 6. n. 63.* Flores de Mena *var. lib. 2. q. 10. num. 14.*

In gloſſ. *Reuocari, in verſ. Et ſcias*, ibi, *& temporales* 16
Prioratus vacant per mortem, &c. Notatur ad hoc, quòd beneficium manuale vacat per obitum, & reuocationem Superioris, vt tenent *in præſenti*, Card. *in §. præmiſſa, q. 5. n. 8.* Imol. *n. 44. poſt med. verſ. redeo ad gloſſ.* Abb. *n. 17.* Et Vitalin. *n. 9.* Anaſtaſ. Germon. *de indultis Cardin. §. regularia, n. 16.* Rot. *deciſ. 739. n. 4. p. 1. diuerſ.* Flamin. Pariſ. *de reſignat. benef. lib. 2. q. 11. n. 4. & lib. 11. q. 1. num.* 94. Gonzal. *ad reg. 8. Cancell. gloſſ. 5. §. 6. num. 14.*

In ead. gloſſ. *In fine*, ibi, *Et ob hanc cauſam*, &c. 17
Notatur ad hoc, quòd beneficia manualia, ſiue ſæcularia, ſiue regularia non includuntur ſub reſeruationibus, vt per Gonzal. *d. gloſſ. 5. §. 6. num. 9.* Nicol. Garc. *de benefic. part. 5. cap. 1. num. 510.* vbi plures refert Doctores.

In ead. gloſſ. ibi, *Quia nec plus, nec aliter confert ſup-* 18
plens, quàm negligens, &c.] Notatur ad hoc, quòd quando Pontifex ipſe, aut Epiſcopus confert per deuolutionem beneficium aliquod regulare manuale nullatenus cenſetur alterare naturam illius, ſed poſtea integrum erit Abbati reuocare, ac ſi ipſemet contuliſſet, vt per Lap. *alleg. 9. num. 4.* vbi Mandoſ. *lit. E,* eundem Mandoſ. *de priuileg. ad inſtar gloſſ. 6. n. 4.* Selu. *de benef.* a
p. 3. q. 69. num. vlt. Sanch. *in præcepta Decalogi, lib. 7. c. 29. num. 133.*

De Ætate, & Qualitate, & Ordine præficiendorum.

Tit. IV.

Clem. Cùm Eccleſiæ. I.

1 DIOECESANI locorum diligenter ſeruare debent, à ſuis ſubditis ſeruari facere ſtatuta Canonica circa præficiendos Eccleſiis ſub pœna diuinæ offenſæ, & Apoſtolicæ vltionis. Colligunt ex Ordin. Ancb. Imol. Zabar. Panorm. Paol. de Eleaz. Bonif. de Vital. Viu. *in ration lib.* 1. *pag.* 306. Alagona *in compend. pag.* 108. remiſſiuè Ximen. *in concord. p.* 2.

SVMMARIVM.

1 *Vocem nullus habet in Capitulo niſi ſit Subdiaconus.*
2 *Dignitatem, perſonatum, officium, vel præbendam obtinens, cui certus Ordo annexus eſt, niſi infra annum ad illum impedimento ceſſante promoueatur, in Capitulo vocem non habet, & dimidiam perdit diſtributionum partem.*
3 *Cathedralibus in Eccleſiis omnes Canonicatus, ac portiones habere debent annexum Ordinem preſbyterij, Diaconatus, & Subdiaconatus.*
4 *Canonicus, qui non eſt Subdiaconus, non habet vocem in Capitulo.*
5 *Canonicus etiam Subdiaconus, cuius Canonicatui annexus eſt Ordo ſuperior, niſi ad eum infra annum promoueatur, ſtatim poſt annum amittit vocem in Capitulo.*
6 *Diſpenſatus à Papa vt in minori ætate fiat Subdiaconus, iſte talis ſic factus habet vocem in Capitulo.*
7 *Canonicus in Sacris minimè conſtitutus collegiales actus exercere poteſt, ac proinde ea omnia, quæ extra Capitulum fiunt.*
8 *Canonicus in Sacris præbendam, & domum optare poteſt.*
9 *Subdiaconatus Ordinem ſufficit habere Canonicum tempore electionis ad hoc vt in ea vocem habeat.*
10 *Habilitas quoties à principio requiritur, non ſufficit quid poſtea interueniat.*
11 *Canonicus in Sacris non conſtitutus ſi velit promoueri intra quatuor tempora proxima, non erit expectandus ſi immineat tempus electionis.*
12 *Prælatus principalis Eccleſiæ quamvis non ſit in Sacris, habet vocem in Capitulo.*
13 *Capitulum conuocare de conſuetudine Eccleſiæ ſpectat ad Archidiaconum, etiamſi non ſit in Sacris.*
14 *Prælatus, & Capitulum ſunt diuerſa.*
15 *Collegij, vel Capituli appellatione non comprehenditur Prælatus.*
16 *Prælatus de quadam longiſſima verbi ſignificatione nomine Capituli comprehenditur.*
17 *Lex pœnalis ſimul, & correctoria non poteſt extendi etiamſi habeat expreſſam rationem, quamvis ſi eſſet ſolùm pœnalis, vel correctoria extenderetur.*
18 *Dictionis,* donec, *vis, & effectus remiſſiuè.*
19 *Dictio,* nullo modo, *quam vim, & effectum habeat remiſſiuè.*
20 *Portio debet fieri pro qualibet hora.*
21 *Alimenta non dantur ex fructibus beneficij clerico ſuſpenſo propter contumaciam, à qua parendo exire poteſt.*
22 *Diſtributiones quotidianæ Clerici ſuſpenſi, vel excommunicati accreſcunt aliis.*

Clem. Vt ij. II.

IN Capitulo Cathedralis, vel Collegiatæ Eccleſiæ etiam Regularis, nullus habet vocem, nec illi concedi poteſt niſi ſit Subdiaconus; obtinens verò dignitatem, perſonatum, officium, vel præbendam, cui certus annexus eſt Ordo, niſi infra annum ad illum impedimento ceſſante promoueatur in Capitulo vocem non habet, & interim dimidiam perdit diſtributionum partem, aliis tamen pœnis contra tales in ſuo robore permanſuris. Colligunt ex Ordin. Lap. Abb. Anchar. Imol Zabar. Panorm. Paol. de Eleazar. Bonif. de Vitalio. Viuian. *in ration. lib.* 1. *pag.* 307. Alagona *in compend. pag.* 109. remiſſiuè Caſal. *in annot.* & Ximen. *in concord. p.* 1. *&* 2. 1

De materia text. dixi latè *in tract. de Canon. & Dignit. c.* 37. vbi plures citaui Doctores, & *ibi*, adductis addo Soar. *de Relig. tom.* 4. *tract.* 8. *lib.* 2. *c.* 4. *n.* 5. vbi ait comprehendere monaſteria Regularium, qui ad diuina Officia deſtinati ſunt, & coram Capitulo. 2

Ad ſuſcipiendos ſacros Ordines, &c.] Sacrum Concil. Trid. *ſeſſ.* 24. *de reform. c.* 12. circa id ipſum ita nouiſſimè diſponit, *In omnibus verò Eccleſiis Cathedralibus omnes Canonicatus, ac portiones habeant annexum Ordinem Preſbyterij, Diaconatus, vel Subdiaconatus; Epiſcopus autem cum conſilio Capituli deſignet, ac diſtribuat, prout viderit expedire, quibus quiſque Ordo ex Sacris annexus in poſterum eſſe debeat, ita tamen vt dimidia ſaltem pars Preſbyteri ſint, cæteri verò Diaconi, aut Subdiaconi, vbi verò conſuetudo laudabilior habet, vt plures, vel omnes ſint Preſbyteri, omnino obſeruetur.* Hactenus Trid. cuius deciſionem referunt Flamin Pariſ. *de reſign. lib.* 4. *q.* 9. *n.* 10. Aloyſ. Rice *in praxi aurea reſol.* 238. illam tamen in Collegiatis Eccleſiis locum non habere tradunt Nauar. *conſ.* 3. *de temp. ordin. in antiq. aliàs conſil.* 51. *de ætate, & qualit. in nouis,* Zerol. *in praxi Epiſcop. p.* 1. *verbo beneficia,* §. 5. 3

Statuimus vt nullus, &c.] Notatur ad hoc, quòd Canonicus, qui non eſt Subdiaconus, non habet vocem in Capitulo, innouatur, & ampliatur per Concil. Trid. *ſeſſ.* 22. *de reform. c.* 4. & docent Rebuff. *in tract. nomin. q.* 3. *n.* 3. Fr. Emman. *quæſt. Regul. tom.* 2. *q.* 51. *art.* 5. Azor. *inſtit. moral. p.* 2. *lib.* 3. *c.* 11. *q.* 20. latè Monet. *de diſtribut. quotid. p.* 2. *c.* 20. *n.* 3. *cum ſeqq.* Villar. *del patronado de Calataiud, p.* 7. §. 1. *n.* 15. Vgolin. *de offic. & poteſt. Epiſcop. c.* 19. §. 3. *n.* 1. Piaſec. *in praxi Epiſcop. p.* 2. *c.* 3. *n.* 7. Paul. Layman. *canon. quæſt. de Prælatorum Eccleſ. elect. q.* 181. *reſp.* 3. *& q.* 28. *reſp.* 2. Miranda *in man. Prælat. tom.* 2. *q.* 23. *art.* 5. *concl.* 5. Rot. apud Farin. *deciſ.* 600. *n.* 4. *in* 1 *collect. nouiſſ. aliàs p.* 4. *diuerſ.* Nicol. Garc. *de benef. p.* 3. *cap.* 4. *num.* 24. Ragoc. *de voce Canonicorum in Capitulo, quæſt.* 24. Iul. Lauor. *variar. lucubrat. tom.* 1. *tit.* 4. *c.* 15. *ex n.* 33. Sebaſt. Cæſ. *in reflect. de Eccleſ. hierarch. diſp.* 12. §. 5. *n.* 22. Tamburin. *de iure Abbatum tom.* 1. *diſp.* 5. *q.* 8. *n.* 8. Ego ipſe *de Canonicis, c.* 37. *à princip. & de iure Eccleſ. lib.* 1. *c.* 19. *n.* 51. *cum ſeq.* 4

Illi verò, &c.] Notatur ad hoc, quòd Canonicus etiam Subdiaconus, cuius Canonicatui annexus eſſet Ordo ſuperior, niſi ad eum infra annum promoueatur, ſtatim poſt annum amittit vocem in Capitulo, ita vt nullo modo, nec ex Capituli conceſſione, nec ex Epiſcopi diſpenſatione poſt annum eam habere poſſit, donec ad illum requiſitum Ordinem fuerit promotus, vt per Monet. *de diſtribut. quotid. p.* 2. *c.* 20. *n.* 9. 5

Illud

6 Illud aduertere oportet quòd ſi Pontifex diſpenſet in ætate cum Canonico, vt fiat Subdiaconus, is ſic ex diſpenſatione factos Subdiaconus vocem haberet in Capitulo, vt reſoluunt Felin. *in cap. poſtulaſti, num.* 11. *de reſcript.* Sanch. *de Matrim. lib.* 8. *diſp.* 1. *n.* 23. Raguc. *de voce Canonicorum in Capitulo, quæſt.* 5. *num.* 7. Soar. *de Relig. tom.* 4. *tract.* 8. *lib.* 1. *c.* 4. *n.* 7. Tamburin. *de iure Abbatum, tom.* 1. *diſp.* 5. *q.* 8. *n.* 10. Ego ipſe *d. c.* 27. *n.* 9. Et procedere etiam in Canonico diſpenſato à Papa vt in ætate ſexdecim annorum poſſit obtinere Cannnicatum in Cathedrali cenſuit S. Congr. Conc. *in Reatina* 10. *Iuly* 1627. & *in Montis Politiani* 13. *Ianuarij* 1629. & *in S. Miniati* 15. *Septembris* 1629. intelligendo prout dixi *d. c.* 27. *n.* 13.

7 In gluſſ. *In Capitulo.* Notatur ad hoc, quòd Canonicus in Sacris minimè conſtitutus, collegiales actus exercere poteſt, ac proinde ea omnia, quæ extra Capitulum fiunt, vt per Boniſac. *hic, n.* 16. & 17. Nicol. Garc. *d. part.* 3. *cap.* 4. *num.* 29. vbi *num.* 3. ſubdit ex deciſione Rotæ quòd Canonicus etiam in Sacris non conſtitutus ad effectum conferendi ſuam hebdomadam habere debet, & ratione ſuæ hebdomadæ poteſt conferre, & *num.* 31. ſubiungit quòd Capitulum poteſt committere collationem, vel nominationem beneficij ad illud pertinentis Canonico, qui non ſit in Sacris.

8 In ead. gloſſ. ibi, *Quod talis Canonicus non in Sacris prebeadam, & domum optare poteſt.* Ita Gonzal. *ad reg.* 8. *Cancel gloſſ.* 34. *à n.* 128. Nicol. Garc. *d. part.* 3. *cap.* 4. *num.* 1.

9 In gloſſ. *Conſtitutus*, ibi, *ſed pone*, &c. Notatur ad hoc quod ſufficit, vt Canonicus habeat Ordinem Subdiaconatus tempore electionis ad hoc, vt in ea vocem habeat, ſic docet Monet. *de diſtribut. quotid. part.* 2. *q.* 20. *num.* 6. quamvis tempore vacationis non erat ordinatus in ſacris, Soar. *de Relig. tom.* 4. *lib.* 2. *c.* 4. *num.* 6.

10 In ead. gloſſ. ibi, *Si ponderemus initium*, &c. Notatur ad hoc, quòd quoties à principio requiritur habilitas, non ſufficit quòd poſtea ſuperueniat, vt per Flamin. Pariſ. *de reſignat. beneſic. lib.* 4. *q.* 1. *n.* 14.

11 In ead. gloſſ. ibi, *Sed fortius quaro*, &c. Notatur ad hoc, quod Canonicus in Sacris non conſtitutus ſi velit promoueri intra quatuor tempora proxima non erit expectandus ſi immineat tempus electionis, vt per Monet. *d. q.* 20. *n.* 5.

12 In gloſſ. *In eiſdem*, ibi, *ſed mihi remanet dubium an hoc cap. in vtroque reſponſo locum habeat in principalibus Pralatis*, &c. Notatur ad hoc, quòd principalis Prælatus Eccleſiæ quamvis non ſit in Sacris vocem habet in Capitulo, vt per Raguc. *de voce Canonicorum in Ca-*
13 *pitulo, q.* 24. *n.* 3. Ego ipſe *d. c.* 27. *n.* 11. Vnde Archidiaconus, ad quem de conſuetudine Eccleſiæ ſpectat, abſente Decano, conuocare Capitulum, & in eo proponere, ac reſolutiones accipere, id poteſt etiamſi non ſit in Sacris, cùm iſte ſit actus iuriſdictionis, qui competit Archidiacono, etiam in Sacris non conſtituto, & ad Decanum non ſpectat ratione Ordinis, ſed antiquitatis, & ſuperioritatis, ita per Sacram Congregationem deciſum fuiſſe refert Nicol. Garc. *d. p.* 3. *c.* 4. *num.* 26. & *in addit.* hoc ipſum multis rationibus confirmat.

14 In ead. gloſſ. ibi, *Vnde poteſt dici quod cùm Pralatus, & Capitulum ſint diuerſa*, &c. Ita Gonzal. *ad reg.* 8. *Cancel. gloſſ.* 45. *a.* 54. Non enim Prælatus Collegij, vel Capituli appellatione comprehenditur, vt per Fr. Em-
15 man *quæſt. Regul. tom.* 3. *q.* 51. *art.* 8. & citatos per me *in tract. de appellatina verborum vtriuſque iuris ſignificat. verbo Capitulum*, quibus addo Paul Laym. *quæſt. canon. de Pral. Eccleſiaſt. elect. q.* 18. *verſ. quia.*

In ead. gloſſ. ibi, *Etſi dicatur quòd de quadam largiſſima verbi ſignificatione Pralatas nomine Capituli comprebendatur.* Ita Rebuff. *in tractat. nominat. quæſt.* 8. *num.* 34. 16

In ead. gloſſ. ibi, *Mihi ſatis eſt*, &c. Notatur ad hoc, 17 quòd lex pœnalis ſimul & correctoria non poteſt extendi, etiamſi habeat expreſſam rationem, quamvis ſi eſſet ſolùm pœnalis, vel correctoria extenderetur, vt per Tiraq. *in tract. ceſſante cauſa*, *p.* 1. *n.* 162. Farin. *in praxi crimin. p.* 4. *conſ.* 65. *n.* 124. & *fragment. crimin. p.* 1. *lit. E, n.* 77.

In gloſſ. *Donec.* De hac dict. dixi *in tract. de dictionib.* 18 *vſufreq. dict.* 91. ſecundùm Lugdun. impreſſ.

In gloſſ. *Nullo modo.* De vi, & effectibus horum 19 verborum dixi *in dicto tract. dict.* 228.

In gloſſ. *Certis horis*, ibi, *vt per omnes horas fieret ipſarum compartitio*, &c. Notatur ad hoc, quòd pro qualibet hora debet fieri portio, vt per Zerol. *in praxi Epiſcop. part.* 1. *verbo diſtributiones, verſ. ad quartum.* 20

In gloſſ. *Pars dimidia*, ibi, *& imputent ſibi*, &c. Notatur ad hoc, quòd clerico ſuſpenſo propter contumaciam, à qua ſuſpenſione parendo exire poteſt, non dantur alimenta ex fructibus beneficij, vt per Surd. *de aliment. tit.* 7. *q.* 36. *n.* 4. 21

In ead. gloſſ. ibi, *Et ſcias quòd iſta dimidia ſubſtracta accreſcit aliis intereſſentibus*, &c. Notatur ad hoc, quòd diſtributiones quotidianæ clerici ſuſpenſi, vel excommunicati accreſcunt aliis, vt per Surd. *de aliment. tit.* 1. *q.* 82. *n.* 56. 22

SVMMARIVM.

1 *Ætas ad Ordines ſacros de iure communi requiſita quæ? oſtenditur*, & n. 2. & *quæ ex noua diſpoſitione Concil. Trid. refertur*, n. 3.
4 *Verbum*, decernimus, *inducit ius nouum, & non declarat antiquum.*
5 Liberè *ſignificat idem quòd ſine diſpenſatione*, & n. 6.
7 *Anno certo, qui debet facere actum, ſufficit facere in quacunque anni parte.*
8 *Annus inceptus an, & quando ſufficiat, & habeatur pro completo, oſtenditur.*
9 *Verba*, cùm peruenerit ad 25. annum, *ex proprietate non verificantur in* 25. *anno cœpto.*

CLEM. Generalem. III. & vlt.

AD Subdiaconatum promoueretur quis in 18. anno, 1 ad Diaconatum in 20. ad Presbyteratum in 25. Colliguntur ex Ordin. Anchar. Imol. Zabar. Panorm. Paul. de Eleazar. Boniſac. de Vitalin. Viuian. *in ration. lib.* 1. *pag.* 308. Alagona *in compend. pag.* 109. remiſſiuè Ximen. *in concord. p.* 1. & 2.

Hanc eandem concluſ. ex hoc text. deſumunt Gutier. 2 *canon. lib.* 1. *cap.* 26. Menoch. *de arbitr. caſu* 427. *n.* 15. Fr. Emman. *quæſt. Regul. tom.* 3. *quæſt.* 13. *art.* 6. Ego ipſe *de officio, & poteſtate Epiſcopi, part.* 2. *alleg.* 16. *num.* 1.

Attenta verò noua diſpoſitione Concil. Trid. *ſeſſ.* 23. 3 *de reform. cap.* 12. nullus in poſterum ad Subdiaconatus Ordinem ante vigeſimum ſecundum, ad Diaconatum ante vigeſimum tertium, ad Presbyteratum ante vigeſimum quintum ætatis ſuæ annum promoueri poteſt, ex quo ita tradunt Gutier. *dict. cap.* 26. *num.* 8. Henriq *in ſumm. lib.* 10. *c.* 19. §. 2. Zerol. *in praxi Epiſcop. part.* 1. *verbo Ordo*, §. 1. Piaſec. *in ſimili praxi, p.* 3. *c.* 12. *ſub rub. de requiſ. ætatis, n.* 23. Fr. Emman. *quæſt. Regul.*

tom.1.q.23.art.6. Galganet *de iure publico, lib. 2. tit. 24. 15. & 26.* Monet. *de diſtribut. quotid. p. 2. q. 9. num. 12.* Nicol. Garc. *de benefic. p. 7. c. 4. n. 21.* Valer. Reginald. *in praxi fori pœnit. lib. 30. tract. 3. n. 166.* Fr. Ludou. Mirand. *in manuali Prælat. tom. 1. q. 39. art. 2.* Carol. de Graſſis *de effectib. cleric. in prælud. n. 289. 291. & 29.* Steph. Quarant. *in ſumma Bullarij, verbo ordo, verſ. colliguntur,* Armendar. *in addit. ad recopil. legum Nauarræ, lib. 1. tit. 2. l. 1. de ætate, in declar. n. 4.* Ægid. de Coninck *de Sacram. tom. 2. diſp. 20. n. 102.* Zip. *in analytica poſteriori iuris Eccleſiaſt. enarratione, ſub tit. de elect. num. 11.* Campan. *in diuerſorio iuris Canon. rub. 7. c. 3.* Vgolin. *de offic. & poteſt. Epiſcop. c. 26. §. 6. n. 4. & 5.* Homobon. de Bonis *de examine Eccleſiaſt. p. 1. tract. 1. c. 10. q. 60. verſ. ad maiores.* Ego ipſe *d. alleg. 16. n. 1.*

4 In gloſ. *Decernimus,* ibi, *non dicit declaramus.* Notatur ad hoc quòd verbum, *decernimus,* inducit ius nouum, & non declarat antiquum, vt per Flamin. Pariſ. *de reſignat. lib. 13. q. 2. n. 3.* Sanch. *de Matrim. lib. 7. diſp. 82. num. 18.* cum aliis, quos refero ego ipſe *in tract. de dictionib. vſufrequent. dict. 79.* ſecundùm Lugdunenſ. impreſſ.

5 In gloſſ. *Liberè,* ibi, *id eſt, ſine diſpenſatione.* Ita hanc dictionem interpretatur Gonzal. *ad reg. 8. Cancel. gl. 53. n. 9.* & faciunt, quæ dixi *d. tract. de dictionib. vſufreq. dict. 190.*

6 In gloſſ. *In decimo octauo,* ibi, *intellige inchoato.* Ita Perez *ad tit. 2. lib. 2. Ordinam. pag. 409.* Fr. Emman. *d. q. 23. art. 7.*

7 Et notatur etiam ad hoc, quòd in quacunque parte anni ſufficit actum facere, qui debet facere certo anno, vt per Surd. *deciſ. 178. n. 1.*

8 Controuerſum eſt in iure an, & quando annus inceptos ſufficiat, & habeatur pro completo? de quo agunt Gloſſ. & Doctores per text. *ibi, in l. ad Remp. ff. de muner. & honor. & in l. 3. §. minore, ff. de minorib. & in l. ſi cui, fin. ff. de legat. 1.* gloſſ. *in cap. Subdiaconus, 77. diſt. gloſſ. 2. in cap. ad noſtram, de regular.* Felin. *n. 7. in c. cùm vigeſimum, de offic. deleg.* Conan. *lib. 3. comm. c. 12. num. 7.* Nau. *in man. c. 25. n. 117. verſ. ad 9.* communiter diſtingui ſolet inter diſpoſitionem fauorabilem, & odioſam, ſed cum annus ſecundùm veritatem, & proprietatem ſermonis completus intelligatur, iuxta *l. anniculus 134. ff. de verb. ſignific.* & cœptum haberi pro completo procedat ex fictione, & mente diſponentis, planius videtur ſemper attendenda eſſe verba diſpoſitionis, quæ ſi expreſsè ad annos perfectos, & conſummatos vel ſimpliciter ad tot annos referantur non ſufficiet annum inchoari; ſi verò ad ſolam exiſtentiam in tali anno, & ingreſſu illius referantur, ſufficiat inchoaſſe, vt ſic, ſi aliud ex mente diſponentis non colligitur, verborum proprietas attendatur, tam in materia fauorabili, quàm in odioſa iuxta *l. non aliter, 67. ff. de legat. 3.* iuncta *l. cum lege 24. ff. de teſtam.* Sic verba hæc, *poſt viginti annos, poſt vigeſimum, cum expleuerit,* & ſimilia procul dubio annum completum præerequirunt, *l. ſi ita 41. verſ. & inter, ff. de man. teſtam. l. 2. in princ. ff. de excuſ. tutor. cap. cùm in cunctis, in princ. de elect.* Sic etiam diſpoſitio *cum quis fuerit viginti annorum, vel habuerit viginti annos,* completum exigit, quia antequam compleantur verum non eſſe quem viginti annorum, vel illos habere, arg. *d. l. anniculus,* ſic procedit text. *in d. l. ſi cui,* vbi gloſſ. & Doct. *communiter,* intendit gloſſ. *hic* recepta ab omnibus, vt per Troſſ. *de vero, & perfecto clerico, lib. 2. c. 17. n. 2.* Conar. *de ſponſal. p. 1. c. 2. n. 2.* Per contrarium verò ad annum inceptum referuntur verba illa, *cùm fuerit in vigeſimo anno, cùm attigerit,* vel quæ prohibent, *ne quis ante vigeſimum annum faciat,* qui propriè loquendo qui iam incepit, attingit, & qui iam eſt in vigeſimo anno, ante illum non facit, ſed potius in illo, *d. cap. cùm in cunctis, §. inferiora,* text. & gloſſ. *in præſenti, d. l. ſi ita in princ.* Concil. Trid. *ſeſſ. 23. de reform. cap. 12.* reſoluunt gloſſ. *in d. l. ſi cui,* vbi communis, Nauar. & alij, *vbi ſuprà.*

Vnde infertur verba hæc, *cùm peruenerit ad 25. annum,* ex proprietate non verificari in 25. anno cœpto, ſed completum requirere, vt eſt de natura illius dict. per *l. vrbana, 198. ff. de verb. ſignif. gloſſ. verb. pernoctauit, in cap. ſi conſtiterit, de accuſat.* latè Tiraq. *in l. ſi vnquam, verb. reuertatur, à n. 194. C. de reuoc. donat.* probat in ſpecie text. *in l. non putabam, 47. ff. de condit. & demonſtrat.* quamuis aliter intelligat Conan. *vbi ſuprà.* Nec obſtat text. *in l. qui filium 73. §. 1. ff. ad Trebel.* ibi, *cùm ad annum vigeſimum perueniſſet,* per quem Conan. *d. loco* recedit à communi, quia reiecto intellectu gloſſ. & Doctorum *ibi, & in dictis locis,* qui exiſtimant textum illum procedere ſimpliciter fauore filij, cui intellectui repugnat idemmet text. dum probat Imperatorem motum fuiſſe verbis teſtamenti, dici poteſt teſtatorem illic non tantùm dixiſſe, *cùm filius ad annum vigeſimum peruenerit,* ſed adieciſſe, *quòd ſi ante vigeſimum annum deceſſerit,* &c. quæ verba ſequentia iuxta ſupradicta ſignificant teſtatorem non accepiſſe verbum *peruenerit,* in proprio ſignificatu imò ſenſiſſe de anno inchoato, vel ſaltem res erat dubia, ita vt in hoc dubio Imperator motus verbis, quæ ad vtrumque ſenſum referri poterant, ex æquitate in fauorem filij pronuntiauerit. 9

In gloſſ. *Diaconatus.* Hæc gloſſ. communiter recipitur ſecundùm Con. *de ſponſal. p. 1. c. 2. n. 2.* 10

De Officio Vicarij.

Tit. VII.

SVMMARIVM.

1 *Iura loquentia de Eccleſiis Curatis per receptionem aliarum ſimilium amittendis, ac ipſarum Rectoribus promouendis ad Sacerdotium, ac de eorum ætate, habent locum in perpetuis Eccleſiarum Parochialium Vicariis,* & n. 2.

3 *Vicariæ perpetuæ ſunt vera beneficia Eccleſiaſtica.*

4 *Vicarius perpetuus in Eccleſia Parochiali intra annum Sacerdos fieri debet.*

5 *Beneficium ſimplex quando vnitur non ſolet conſtitui Vicarius perpetuus, ſed temporalis.*

Clem. Quæ de Eccleſiis. Vnic.

IVRA loquentia de Eccleſiis Curatis per receptionem aliarum ſimilium amittendis, ac de ipſorum Rectoribus promouendis ad Sacerdotium, necnon de eorum ætate, in perpetuis Eccleſiarum Parochialium Vicariis locum habent. Colligunt ex Ordin. Lap. Abb. Anchar. Imol. Zabar. Panorm. Paul. de Eleazar. Bonif. de Vital Viuian. *in ration. lib. 1. pag. 356.* Alagona *in compend. pag. 130.* remiſſiuè Ximen. *in concord. p. 1. & 2.* 1

Hanc eandem concluſionem ex hoc text. deſumunt Rebuff. *in tract. nominat. q. 9. num. 7. & q. 16. num. 13.* Flamin. Pariſ. *de reſignat. benef. lib. 3. q. 1. num. 315. cum ſeqq.* Gonzal. *ad reg. 8. Cancel. gloſſ. 5. §. 2. num. 21.* Vicariæ enim perpetuæ ſunt veræ beneficia Eccleſiaſtica, vt per Flamin. *d. tract. lib. 2. q. 1. n. 112.* Gonzal. *d. §. 3. à num. 19.* Azor. *inſtit. moral. part. 2. lib. 3. cap. 6. q. 5.* vbi 2 3

4 vbi *c.8.q.5.* obſeruat Viearium perpetuum in Eccleſia Paroehiali intra annum Sacerdotem fieri debere.

5 In gloſſ. *Parochialium*, ibi, *quia ſolùm in Eccleſiis Parochialibus annexis perpetua Vicaria videtur permiſſa.* Ergo quando vnitur beneficium ſimplex, non ſolet conſtitui Vicarius perpetuus, ſed temporalis ſecundùm Reboff. *in praxi benef. tit. de Vicaria perpetua, num. 5.* Rota *deciſ. 758. n. 2. p. 1. diuerſ.* Gonzal. *d. §. 3. n. 15.* Hic autem Vicarios temporalis, ſeu ad nutum amouibilis, an habeat actualem curam, ſiue habitualem, aut ſolum exercitium, latè diſputauimus *in collect. ad cap. vlt. hoc tit. in Decretalib.*

De Officio, & Poteſtate Iudicis delegati.

Tit. VIII.

SVMMARIVM.

1 *Iudices ſuper receptione teſtium in cauſa ciuili, necnon executores ad prouidendum aliquibus ſi per inquiſitionem ſolertem eos eſſe vitæ laudabilis, & conuerſationis honeſtæ repererint, à Sede Apoſt. deputati aliis poſſunt committere licitè vices ſuas,* & n. 2.

3 *Teſtes quando iurarunt in die iuridico poſſunt tunc examinari in die feriato.*

4 *Rubrica oſtendit poteſtatem eius, de quo in titulo agitur.*

5 *Iudex delegatus poteſt teſtem etiam exemptum, vel clericum punire propter crimen, quod in ferendo teſtimonio commiſerit.*

6 *Clauſula,* ſi perſona ſit idonea, *ſonat in monitionem, non in conditionem.*

7 *Beneficia conferri debent magis incolis, quàm exteris.*

8 *Examinatio quando fit ſuper idoneitate nominati, vel alterius, illa fieri poteſt abſente eo, cuius intereſt.*

9 *Iuris communis forma quoties exprimitur in commiſſione eo modo, quo iure ineſt, non eſt intentio committentis inducere nouam formam, & conditionem, ſed eſt admonitio quædam, vt ſeruetur forma.*

Clem. Iudices. Vnic.

1 IVDICES ſuper receptione teſtium in cauſa ciuili, necnon executores ad prouidendum aliquibus ſi per inquiſitionem ſolertem eos eſſe vitæ laudabilis, & conuerſationis honeſtæ repererint, à Sede Apoſt. deputati aliis poſſunt committere licitè vices ſuas. Colligunt ex Ordin. Lap. Abb. Anchar. Imol. Zabar. Panorm. Paol. de Eleazar. Bonif. de Vitalin. Viuian. *in ration. lib. 1. pag. 411.* Alagona *in compend. pag. 149.* remiſſiuè Ximen. *in concord. p. 2.*

2 Hanc eandem concl. ex hoc text. deſumunt D. Barb. *in l. cùm prætor, §. 1. n. 113. cum ſeqq. ff. de iudic.* & Steph. Gratian. *diſcept. forenſ. c. 60. n. 33.*

3 In gloſſ. *Iudices*, ibi, *& talis actus fieret die feriato.* Notatur ad hoc, quòd quando teſtes iurarunt in die iuridico, poſſunt tunc examinari in die feriato, vt per Vezin. *tom. 1. commun. opin. lib. 4. tit. 10. n. 294. pag. 544.* Menoch. *de arbitr. lib. 1. q. 30. n. 15.* Maſcard. *de probat. in proœm. q. 5. n. 91.* Farin. *in praxi crimin. p. 2. q. 80. n. 56.*

In ead. gloſſ. ibi, *Et not. hoc principium,* &c. Notatur ad hoc, quòd rubrica oſtendit poteſtatem eius, de quo in titulo agitur, vt per Maſcard. *de probat. concl. 1284. num. 3.* 4

In ead. gloſſ. ibi, *Punit teſtem,* &c. Notatur ad hoc, quod iudex delegatus poteſt teſtem etiam exemptum, vel clericum punire propter crimen, quod in ferendo teſtimonio commiſerit, vt per Couar. *practic. c. 18. n. 8.* 5

In gloſſ. *Receperint*, ibi, *quòd ſunt clauſula, quæ ſonant in monitionem, non in conditionem, putà, ſi perſona ſit idonea, & ſimilia.* Vide quæ dixi *in tract. de clauſulis vſufreq. clauſ. 151. n. 1.* ſecundum Lugdunen. impreſſ. 6

In ead. gloſſ. ibi, *Si de tali vico ſit oriundus.* Notatur ad hoc, quòd beneficia conferri debent magis incolis quàm exteris, vt per Zerol. *in praxi Epiſc. p. 1. verbo beneficia, verſ. ad octauum,* Flamin. Pariſ. *de reſignat. benef. lib. 4. q. 7.* Azot. *inſtit. moral. p. 2. lib. 6. c. 4. q. 25.* Gonzal. *ad reg. 8.* Cancel. *gloſſ. 9. §. 1. n. 37.* 7

In ead. gloſſ. ibi, *Et non vocatis iis, quos res tangit.* Notatur ad hoc, quòd quando fit examinatio ſuper idoneitate nominati, vel alterius, illa fieri poteſt abſente eo, cuius intereſt, vt per Tiraq. *in tract. res inter alios acta, verſ. limita quartò, pag. mihi 20.* Rebuff. *in tract. nominat. q. 13. n. 3.* 8

In ead. gloſſ. ibi, *Dicit demum Innocent.* &c. Notatur ad hoc, quòd quoties exprimitur in commiſſione forma iuris communis eo modo, quo iure ineſt, non eſt intentio committentis inducere nouam formam, & conditionem, ſed eſt admonitio quædam vt ſeruetur forma iuris communis, quare ea prætermiſſa non irritatur actus, qui alias validus eſſet, niſi vt commiſſione ea forma exprimeretur, vt docent *in præſenti*, Imol. *n. 20. & 21.* Cardin. *q. 13.* & Boniface. *n. 36.* Nau. *in man. c. 27. n. 37.* Couar. *in cap. alma mater, p. 1. §. 9. n. 8.* Sanch. *de Matrim. lib. 3. diſp. 33. n. 3.* 9

De Officio Iudicis Ordinarij.

Tit. IX.

Clem. Vt Clericorum. I.

EPISCOPI ita debent diligenter corrigere ſcandaloſos clericorum exceſſus, vt ipſi Clerici metu pœnæ arceantur ab inſolentiis, & alij eorum exemplo timeant ſimilia perpetrare. Colligunt ex Ordin. Lap. Abb. Anch. Imol. Zabar. Panorm. Paul. de Eleazar. Bonifac. de Vitalinis, Viuian. *in ration. lib. 1. pag. 465.* Alagona *in compend. pag. 163.* remiſſiuè Ximen. *in concord. p. 2.* 1

Ad materiam huius text. conducunt plura quæ dixi *de offic. & poteſt. Epiſc. p. 1. tit. 2. gloſſ. 12.* 2

SVMMARIVM.

1 *Beneficij collatio facta à collatore quolibet citra Legatum Apoſt. valet non facta mentione de beneficio, quod prius habebat, cui fit,* & n. 2.

3 *Mentionem de obtentis facere non tenetur impetrans in prouiſione facta ab Ordinario.*

4 *Epiſcopi & Ordinarij intelliguntur prouidere Eccleſiis Motu proprio.*

5 *Iuriſdictio Ordinaria dicitur naturalis & fauorabilis.*

Clem. Etſi ab Apoſt. II. & vlt.

1 Etſi ab Apoſtolicæ Sedis Legato de beneficio facta collatio beneficium aliud obtinenti, non valeat, niſi de illo, quod obtinet facta fuerit mentio ſpecialis, in aliis tamen quibuſlibet collationem beneficiorum habentibus hoc non obſeruatur. Colligunt ex Ordin. Lap. Abb. Anch. Imol. Zabar. Panorm. Paul. de Eleaz. Bonif. de Vital. Viu. *in ration. lib. 1. pag. 466.* Alagona *in compend. pag. 165.* remiſſiuè Ximen. *in concord. pag. 2.*

2 Hanc eandem concluſ. quoad primam eius partem ex hoc text. deſumunt Tiraq. *de iure mariti, gloſ. 7. n. 114.* Azor. *inſtit. moral. pag. 2. lib. 6. c. 10. q. 5. & 6.* & citati per me *in collect. ad cap. ſi motu proprio, de præb. lib. 6.*

3 *In aliis tamen*, &c.] Notatur ad hoc, quòd in prouiſione facta ab Ordinario non eſt opus impetranti facere mentionem de obtentis, vt per Azor. *d. c. 10. q. 4.* Nicol. Garc. *de benef. pag. 11. c. 4. n. 99.* Sanct. *var. reſol. q. 50.*
4 *n. 5.* Nam Epiſcopi, & ordinarij intelliguntur prouidere Eccleſiis Motu proprio cùm ad hoc teneantur, ſed Papa, & Legati prouident perſonis, & non Eccleſiis, vt dicit Card. *in præſenti ſub n. 13. q. 17* quem ſequuntur Fel. *in cap. ad aures, n. 15. verſ. vnde dicit Card. de reſcript.* Menoch. *de arbitr. caſu 201. n. 154. & ſeqq.* Gonzal. *ad reg. 8. Cancel. q. 6. proœm. n. 10. & gloſſ. 5. num. 173. & 184.*

5 In gloſſ. *Nolumus*, ibi, *Ordinariorum verò collatio vt naturalis, vel fauorabilis*, &c.] Notatur ad hoc, quòd iuriſdictio Ordinaria dicitur naturalis, & fauorabilis, vt per Gonzal. *ad reg. 8. Cancell. q. 6. proœm. n. 7.*

6 In eadem gloſſ. ibi, *Nec ſunt collatores Ordinarij*, &c. Notatur ad hoc, quòd Capitulum prouidens ex indulto non eſt Ordinarius, vt per Felin. *in cap. cùm olim, n. 1.* Buratt. *deciſ. 484. n. 4.*

De Procuratoribus.

Tit. X.

SVMMARIVM.

1 *Inſtrumentum, vel literas ſuæ procurationis ſcienter ſine proteſtatione recipiens, quibus conſtituens pro ipſo cauebat ſuper incluſis in procuratorio dominum defendere cogitur.*

2 *Mandatum datur per literas miſſiuas, ſeu epiſtolas.*

3 *Procurator conſtitutus ſi recipiat literas mandati, & taceat, videtur conſentire.*

4 *Inſtrumentum procuratoris ſcienter ſine proteſtatione recipiens, videtur acceptare, & certus de ſuo iure poteſt ſubſtituere, ſi poteſtatem habeat ſubſtituendi.*

5 *Debiti confeſſionem per epiſtolam miſſiuam quomodo quis extorquere poſſit, oſtenditur.*

6 *Præſens, & tacens ſibi præiudicat etiam in præiudicialibus, quando vltra taciturnitatem concurrit aliquis actus poſitiuus.*

7 *Literas recipiens ſcienter præſumitur approbare actum in eis contentum, ſecus ſi ignoranter.*

Clem. Inſtrumento. I.

1 Procuratorem, quando quis eligit, & miſit ei inſtrumentum, in quo cauet de iudicato ſoluendo, ſi procurator ſimpliciter, & ſcienter acceptat literas, nulla facta proteſtatione, non poteſt retrocedere, ſed tenetur, & poteſt cogi defendere reum. Colligunt ex Ordin. Lap. Abb. Anch. Imol. Zabar. Pan. Paul. Eleaz. Bonif. de Vital. Viu. *in ration. lib. 1. pag. 533.* Alagona *in compend. pag. 186.* remiſſiuè Ximen. *in concord. p. 1. & 2.*

Vel literis.] Ergo per literas miſſiuas, ſeu epiſtolas 2
datur mandatum, Achil. *deciſ. 17. n. 2. de procuratoribus*, Caputaq. *deciſ. 183. n. 1. & deciſ. 185. n. 8. pag. 2.* quos refert, & ſequitur Gonzal. *ad reg. 8. Cancel. gloſſ. 63. n. 10.* Flamin. Pariſ. *de reſignat. benef. l. 9. q. 6. n. 5.*

Simpliciter nulla facta proteſtatione à te ſcienter receptis.] Notatur ad hoc, quòd ſi procurator conſtitutus 3
recipiat literas mandati, & taceat, videtur conſentire; vt per D. Barboſ. *in l. quæ dotis, n. 158. ff. ſol. matrim.*
ac proinde mandatum acceptaſſe, & certus de ſuo iure 4
potuiſſe ſubſtituere, ſi poteſtatem habeat ſubſtituendi, vt per Mil. *in repert. verbo procurator non dicitur, nec cenſetur, n. 41.* Vant. *de nullit. tit. ex defectu mandati, n. 101.* quos refert, & ſequitur Rot. *deciſ. 451. num. 2.* apud Farin. *pag. 2. recent.*

Ex verbis *ſuprà* relatis bona deſumitur cautela ad 5
extorquendam confeſſionem debiti, cuius creditor probationem non habet, ſcilicet epiſtolam, in qua debitum narretur, debitori mittat quam priùs coram teſtibus legat, qui poſtea præſentes ſint receptioni talis epiſtolæ, qua recepta, ſi debitor tacuerit, ſibi præiudicat, ita Bart. per text. *ibi, in l. ſi filiusfam. 18. ff. ad Macedon.* addit. *ad Alex. lit. B, in l. quæ doti, n. 34. ff. ſoluto matrim.* Matheſil. *notab. 22.* Pola *cautel. 9.* plures vt per Hippol. *in rub. de probationibus, n. 246. & in pract. §. ſi diligenter, n. 158.* Cou. *in cap. Ioannes, n. 4. de teſtam.* Menoch. *de arbitr. caſu 23.* Anton. Gabr. *commun. tit. de præſumptionibus, concl. 2.* Brunor. *in locis communibus, verbo litera, n. 6.* D. Barboſ. *in d. l. quæ dotis, n. 158.* vbi, *n. 159.* ex aliis idem affirmat reſoluendum in audiente nuntium alterius, & tacente, vt niſi ſtatim arbitrio boni viri contradicat, ſimiliter præſumatur conſentire, ſicut quando literas recepiſſet, vt *in d. l. filiusfam.* quinimo vlteriùs addit idem D. Barboſ. quòd ſiue in literis contineatur quòd recipiens aliquid ſoluat tanquam debitor, vel contineatur aliquid nociuum, & præiudiciale recipienti, niſi recipiens de contraria voluntate proteſtetur, conſentire præſumatur, idque ex taciturnitate inſimul cum facto accipientis, arg. *d. l. ſi filiusfam.* & text. *in præſenti.*

Non poteſt poſtea recedere, &c.] Notatur ad hoc quòd 6
præſens, & tacens ſibi præiudicat etiam in præiudicialibus, quando vltra taciturnitatem concurrit aliquis actus poſitiuus, vt per Maſcard. *de probat. concl. 1218. n. 51.* Surd. *deciſ. 29. n. 11. & deciſ. 264. n. 8.*

In gloſſ. *Scienter*, ibi, *Secus ergo ſi ignoranter*, &c.] 7
Notatur ad hoc quòd literas recipiens ſcienter præſumitur approbare actum in eis contentum, ſecus ſi ignoranter, vt per Anton. Gabr. *lib. 1. commun. opin. tit. de præſump. concl. 2.* Maſcard. *de probationibus concl. 480.* Menoch. *de præſumpt. lib. 3. præſumpt. 65. n. 13.*

SVMMARIVM.

1 *Procurator habens mandatum iurandi, & omnia faciendi, quæ requirunt ſpeciale mandatum, contra electum, vel prouiſum opponere non poteſt crimina, vel defectus*, & n. 2.

3 *Generalis facultas cum expreſſione aliquorum caſuum exigentium ſpeciale mandatum, non extenditur ad ſpeciales caſus maiores expreſſis.*

4 *Minor non eſt reſtituendus ad opponenda crimina, vel defectus contra electum.*

5 *Renuntians generaliter caſibus fortuitis non videtur renuntiare grauioribus, & maioribus.*

Clem. Non poteſt. II.

1 PRocurator generaliter conſtitutus ad agendum, defendendum, iurandum de calumnia, vel veritate dicenda, & ad omnia, quæ ſpeciale mandatum exigunt, non poteſt opponere in perſonam electi niſi ſpecialiter hoc in mandatis habeat, quia cum illa generaliter non veniunt maiora, vel grauiora, quæ in procuratorio ſunt expreſſa. Colligunt ex Ordin. Lap. Abb. Anchar. Imol. Zabar. Panorm. Paul de Eleazar. Bonif. de Vitalin. Viuian. *in ration. lib. 1. pag. 134.* Alagona *in compend. pag.* 189. remiſſiuè Ximen. *in concord. p. 1. & 2.*

2 Hanc eandem concluſ. firmant Perez *l. 1. tit. 4. lib. 3. Ordinam. pag.* 556. Cenall. *commun. contra commun. q. 808. n. 47.*

3 *Cùm ſub generalitate tali*, &c.] Notatur ad hoc, quòd generalis facultas cum expreſſione aliquorum caſuum exigentium ſpeciale mandatum non extenditur ad ſpeciales caſus maiores expreſſis, vt per Narbon *de appellat. à Vicario ad Epiſcopum, p. 1. num.* 253. Sbroz. *de Vicario Epiſcopi, lib. 1. q. 65. n. 12.* vbi citat Paril. *conſ. 40. n. 1. & 2. lib. 4.* Cravet. *conſ. 95. n. 10. vol. 1.*

4 In gloſſ. *Grauiora*, ibi, *in tantum quòd Eccleſia excluſa per peremptorium non reſtituitur ad iſta proponenda*. Notatur ad hoc, quòd minor non eſt reſtituendus ad opponendum crimina, vel defectus contra electum, vt per Couar. *pract. c. 20. n. 4. verſ. ſecundo*, Maurit. *de in integr. reſtit. p. 2. q. 64. art. 6. n. 41.*

5 Et ex hac gloſſ. innixo text. colligit Fr. Emman. *in ſumm. tom. 1. c. 22. n. 5 ante fin.* quòd etiam ſi quis generaliter renuntiet caſibus fortuitis, non videtur renuntiare grauioribus, & maioribus.

SVMMARIVM.

1 *Religioſus etiam pro correligioſo, niſi pro conſorte eiuſdem litis, non poteſt procurator conſtitui ſine licentia Superioris, nec etiam alium conſtituere, licet habeat in mandatis.*

2 *Religioſis interdicitur procuratoris officium obire ſine Superioris licentia.*

3 *Monachus procurator conſtituitur extra res ſui Monaſterij concurrente Superioris licentia.*

4 *Religioſus poteſt procurator inſtitui ante licentiam Superioris, ſed ipſe acceptare non poteſt donec eam obtineat.*

5 *Superior immediatus ſufficiens eſt ad dandam licentiam Religioſo, vt procuratoris officium ſuſcipere valeat.*

6 *Religioſus ſi abſque Superioris licentia procurator conſtituatur, non valet actus procuratoris titulo geſtus in iudicialibus ſaltem.*

7 *Religioſus non poteſt ex quantovis alienius mandato ad id dato procuratorem conſtituere, aut ſubſtituere.*

8 *Nouitius poteſt ſine Superioris licentia procurator conſtitui.*

9 *Prælatus poteſt procuratoris munus obire.*

10 *Monachi plures vbi admittuntur in proſequutione cuiuſvis negotij, & conueniunt in idem, poteſt vnus ex illis conſtitui procurator pro aliis.*

11 *Exceptio defectus licentiæ poſt litem conteſtatam opponi poteſt.*

12 *Religioſus quoties poteſt eſſe in iudicio abſque Superioris licentia, integrum quoque ei eſt conſtituere abſque illa.*

Clem. Religioſus. III.

REligioſus ſine licentia Superioris non poteſt eſſe procurator niſi pro ſuo conſorte in eadem lite, nec etiam alium conſtituere, nec ſubſtituere. licèt habeat in mandatis. Colligunt ex Ordin. Lap. Abb. Anchar. Imol. Zabar. Panorm. Paul. de Eleazar. Bonifac. de Vital. Viuian. *in ration. lib. 1. pag.* 525. Alagona *in compend. pag.* 186. remiſſiuè Caſal. *in annot.* & Ximen. *in concord. p. 1. & 2.* 1

Sicut non poteſt ſine ſui Superioris licentia, &c.] Notatur ad hoc, quòd Religioſis interdicitur procuratoris officium obire ſine Superioris licentia, vt per Franc. Emman. *quæſt. Regul. tom. 3. q. 41. art. 2.* D. Barboſ. *in l. ſi longius. §. ſi filiusfam. n. 50. ff. de iudic.* late Sanch. *in præcepta Decalogi, tom. 2. lib. 6. c. 13. n. 13. cum ſeqq.* Vnde colligitur poſſe Monachum procuratorem conſtitui extra res ſui Monaſterij concurrente ſui ſuperioris licentia, ſicuti docent Card. *hic, n. 8.* Vital. *n. 22. & 23.* Innoc. *in cap. cum I. & A. n. 2. in fin. & n. 3. de ſent. & de re iudic.* vbi Felin. *num. 21. verſ. & illud*, Roman. *reg. 278. in cap. Monachus, n. 2.* Achil. *deciſ. 5. de procur.* & aliis, quos refert, & ſequitur Rot. *deciſ. 445. n. 1. p. 2. recent.* vbi reprobat Ioan. Andr. Abb. & Anchar. contrarium tenentes. 2 3

Sine ſui Superioris licentia.] Obtenta ſcilicet, vt docent *in præſenti*, Card. *n. 2. oppoſ. 2.* & Imol. *n. 8* quos refert, & ſequitur Sanch. *d. c. 13. n. 5.* vbi *n. 6.* ſubdit quòd ante licentiam poteſt Religioſus procurator inſtitui, ſed ipſe acceptare non poteſt donec eam obtineat. 4

Sui Superioris.] Etiam immediati, vt tenet *hic*, Card. *n. 2. notab. 2.* & Imol. *n. 8.* quos refert, & ſequitur Sanch. *d. c. 13. num. 8.* 5

Non poteſt, &c.] Ergo ſi Religioſus abſque Superioris licentia procurator conſtituatur, non valet actus procuratoris titulo geſtus in iudicialibus ſaltem, vt per Dec. *in c. 5. à num. 78. cum multis ſeqq. de iudic. in 2. edit.* Card. *in præſenti, n. 7. oppoſ. 11.* Imol. *num. 13.* & Bonifac. *n. 26. & 27.* & vide Sanch. *d. c. 13. num. 39. cum ſeqq.* 6

Ita non poteſt alium procuratorem conſtituere, &c.] Notatur ad hoc, quòd Religioſus non poteſt ex quantovis alienius mandato ad id dato procuratorem conſtituere, aut ſubſtituere; ratio eſt, quia ſubſtitutus non recipit officium abſque actu ſubſtituentis, atque adeò etſi poteſtas ſubſtituti deriuetur à primo conſtituente, fit tunc mediante actu Religioſi; ſi autem adſit Superioris licentia poteſt Religioſus conſtituere ac ſubſtituere procuratorem, quia etſi text. *in præſenti*, decidat non poſſe conſtituere, & non dicat abſque licentia, cùm tamen id addiderit in priori parte, vbi dixerat non poſſe conſtitui ipſum Religioſum procuratorem, cenſetur idem repetitum in poſteriori, quippe vtitur hic text. particula, *ita*, quæ eius eſt naturæ, vt præcedentia repetat, ita docent *in præſenti*, Card. *n. 4. oppoſ. 7. 10. & 12.* Imol. *num. 15.* & Bonifac. *num. 35. & 36.* quos refert Sanch. *d. lib. 6. c. 13. n. 12. & 13.* ſubiicit quod ſi Religioſus habeat licentiam, vt ſit procurator, & talis conſtituatur cum facultate ſuſtinendi, non indiget noua Superioris facultate, vt ſubſtituere valeat, quia eo ipſo quod facultas acceptandi officij procuratoris eſt ſibi conceſſa, cenſetur quoque concedi facultas ſubſtituendi ex ſolo ſubſtituentis mandato conceſſa. 7

In gloſſ. *Religioſus*, ibi, *includit omnem profeſſum.* Ergo Nouitius in hac prohibitione non comprehenditur, quia non eſt verus Religioſus, vt per Abb. *hic, num. 11.* & Imol. *num. 10.* Sanch. *d. lib. 6. cap. 13. n. 2.* quicquid dicant Tiraq. *de retract. lig. §. 1. gloſſ. 8. n. 25.* 8

Anton. Cuch. *lib. 3. inſtit. maior. tit. 1. n. 95.* & Læl. Zecb. *de Republ. Eccleſ. tit. de Regular. c. 3. n. 10.*

9 In ead. gloſſ. ibi, *Secus in Prælato.* Notatur ad hoc, quòd Prælatus poteſt procuratoris munus obire, quia ſicut poteſt dare ſubditus licentiam huius muneris obeundi, ita ipſe poteſt id obire, ita tenent *in præſenti*, Card. *n. 3. oppoſ. 1.* Imol. *n. 12.* Abb. *n. 4.* & Bonif. *n. 21. & 22.* Dec. *in c. 2. num. 71. de indic. in 2. edit.* Nauar. *comment. 2. de Regul. n. 64.* Azor. *inſtit. moral. pag. 1. lib. 12. c. 11. q. 9.* Fulu. Pacian. *conſ. 162. n. 176. cum ſeqq. tom. 1.* Sanch. *d. lib. 6. c. 13. n. 18.* vbi intelligit, dummodo adſit vtilitas Monaſterij.

10 In gloſſ. *Conſorte.* Notatur ad hoc, quod in proſequutione cuiuſvis negotij, vbi plures Monachi admittuntur, & conueniunt in idem, poteſt vnus ex illis conſtitui procurator pro aliis, puta ſi plures accuſent Abbatem, vel proſequantur electionem, vel alio ſimili modo ſit res communis, vt docent *in præſenti*, Card. *n. 13. q. 10.* Innoc. *in cap. cum I, & A, à n. 4.* & *ibi* Hoſt. *n. 2.* Ioan. Andr. *n. 2.* Abb. *n. 29.* Anchar. *n. 12.* Imol. *num. pen.* & Bellam. *n. 7. de ſent. & re iudic.* Sanch. *d. lib. 6. c. 13. num. 25.*

11 In gloſſ. *Suſcipere*, ibi, *verius tamen eſt quòd excipi poteſt*, &c. Notatur ad hoc, quòd exceptio defectus licentiæ etiam poſt litem conteſtatam opponi poteſt, ſicuti docent *in præſenti*, Abb. *n. 5.* Card. *n. 13. q. 9.* Imol. *n. 13.* & Bonif. *n. 28.* Dec. *in c. 2. n. 88. de iudic. in 2. edit.* Sanch. *d. lib 6. c. 13. n. 43.*

12 In gloſſ. *Conſtituere*, ibi, *repete ſine Superioris licentia.* Notatur ad hoc, quòd quoties Religioſus poteſt eſſe in iudicio abſque Superioris licentia, integrum quoque ei eſt conſtituere procuratorem abſque illa, quia cùm poſſit per ſe ipſum in iudicio tunc comparere, poterit ſimiliter per alium, iuxta *reg. poteſt, de reg. iur. lib. 6.* quare ita docent *in præſenti* Imol. *n. 15.* Card *n. 3. oppoſ. 3.* Abb. *n. 7.* Doctores *in cap. cum I, & A, de re iudic.* Sanch. *d. lib. 6. c. 12. n. 32.*

SVMMARIVM.

1 *Procurator à Rectore Eccleſiæ pro ea conſtitutus reuocatur per obitum ipſius etiam quoad iam cœpta*, & n. 2.

3 *Morte ciuili Rectoris Eccleſiæ reuocatur procurator ab eo conſtitutus.*

4 *Epiſcopi per mortem cenſetur reuocata iuriſdictio ordinaria in perſona Vicarij etiam quoad negotia iam cœpta.*

5 *Vicarij iuriſdictio ſuſpenditur excommunicatione Epiſcopi.*

6 *Mandatum per mortem Rectoris reuocatur etiamſi cauſa ſit eius propria.*

CLEM. Procuratorem. IV. & vlt.

1 PRocurator conſtitutus à Prælato, Rectore, vel alio quolibet pro Eccleſia ſua, vel beneficio, cenſetur reuocatus per mortem ipſius Rectoris etiam quoad negotia iam cœpta. Colligunt ex Ordin. Lap. Abb. Anchar. Imol. Zabar. Panorm. Paul. de Eleazar. Bonif. de Vitalin. Viuian. *in ration. lib. 1. pag. 536.* Alagona *in compend. pag. 186.* remiſſiuè Ximen. *in concord. part. 2.*

2 Hanc eandem concluſ. ex hoc text. deſumunt Cald. Pereira *de reſolut. emphyt. c. 15. num. 46.* Aloyſ. Ricc. *in collect. deciſ. p. 2. collect. 319. in princ.* Put. *deciſ. 186. aliàs 182. n. 3. lib. 2.* Mantic. *deciſ. 223. n. 5.* vbi ampliat etiamſi procurator huiuſmodi dominus litis ſit effectus.

3 *Per mortem.*] Etiam ciuilem, vt tenent Rot. *dec. 28. de procurat. in nouis*, Caſſad. *deciſ. 2. de appellat.* Flamin. Pariſ. *de reſignat. benef. lib. 1. q. 5. n. 43.* Cald. Pereira *de empt. & vendit. c. 15. n. 33.* Aloyſ. Ricc. *d. collect. 319.*

In gloſſ. *Conteſtata*, ibi, *quod mortuo*, &c. Notatur ad hoc, quòd per mortem Epiſcopi cenſetur extincta iuriſdictio ordinaria in perſona Vicarij etiam quoad negotia iam cœpta, vt docet Sbroz. *de Vicario Epiſcopi, lib. 3. q. 43.* Surd. *conſ. 50. n. 30.* Vgolin. *de officio Epiſcopi, p. 1. c. 4. §. 6. n. 1.* Sanch. *de matrim. lib. 3. diſp. 30. à n. 1.* Steph. Gratian. *diſcept. forenſ. c. 106. n. 27.* D. Barboſ. *in l. quia tale, n. 93. ff. ſolut. matrim.* Narbona *de appell. à Vicario ad Epiſcopum, p. 1. n. 157.* 4

In ead. gloſſ. ibi, *Sed excommunicatus ſuſpenditur*, &c. Notatur ad hoc, quod excommunicatione Epiſcopi ſuſpenditur iuriſdictio Vicarij. Sbroz. *d. lib. 3. q. 17. n. 1. & 2.* Sanch. *d. lib. 3. diſp. 30. n. 2. cum ſeqq.* Iacob. de Laurent. *de iudice ſuſpecto, c. 4. n. 10.* Zerol. *in praxi Epiſcop. p. 1. verbo Vicarius, §. 8.* Narbona *d. p. 1. n. 118.* Gonzal. *ad reg. 8. Cancell. gloſſ. 5. §. 9. num. 127.* vbi citat Marant. Gutier. & Rebuff. 5

In gloſſ. *Pro Eccleſia*, ibi, *innuit quòd ſecus ſi pro cauſa propria*, &c. Vide Mantic. *deciſ. 213. n. 9.* vbi poſt Caſſad. *deciſ. vlt. n. 3. vt lite pend. & deciſ. 2. n. 3. de appel.* reſoluit hanc gloſſ. dum inſinuare videtur mandatum per mortem Rectoris non reuocari ſi cauſa ſit eius propria, non eſſe veram, vel non ſeruari. 6

De Reſtitutione in integrum.

TIT. XI.

SVMMARIVM.

1 *Eccleſia probans ſe læſam per lapſum temporis, ad illud tempus tantum reſtituitur, & infra quadriennium a tempore læſionis.*

2 *Reſtitutio aduerſus lapſum quadriennij non conceditur.*

3 *Quadriennium reſtitutionis ſtatutum eſt non ſolùm ad inchoandam, ſed etiam ad finiendam litem reſtitutionis.*

4 *Quadriennij ſpatium ſolùm ad implorandam reſtitutionem tam in foro Ciuili, quàm Eccleſiaſtico hodie obſeruatur.*

5 *Quadriennium reſtitutionis à principio eſt vtile, & in progreſſu continuum.*

6 *Eccleſia licet reſtitui velit aduerſus lapſum temporis, quod minus fuerit quadriennio, adhuc tamen ad reſtitutionem implorandam integrum quadriennium habebit.*

7 *Quadriennij lapſus nullatenus Eccleſiæ nocebit ſi per iudicem, vel aduerſarium ſteterit quominus cauſa intra illud finiatur.*

8 *Reſtitutio conceſſa poſt quadriennium eſt nulla.*

9 *Appellandi terminus non currit quando aduerſarius vel iudex fuit in culpa ne appellaretur.*

10 *Tempus continuum illud dicitur, quòd omni tempore, & omnibus currit etiam legitimè impeditis.*

11 *Quadriennium non currit in minori ætate, ſed ex eo demum eſt computandum, quo maior eſt effectus.*

12 *Quadriennium Eccleſiæ ſtatim currit à tempore læſionis.*

CLEM. Ab Eccleſia. Vnic.

1 ECCLESIA poteſt petere reſtitutionem in integrum aduerſus lapſum temporis in quo ſe læſam affirmat, & ad illud tempus tantum reſtituitur, & infra quadriennium à tempore læſionis. Colligunt ex Ordinar. Lap. Abb. Anchar. Imol. Zabar. Panorm. Paul. de Elcazar. Bonifac. de Vital. Viuian. *in ration. lib. 1. pag. 553.* Alagona *in compend. pag. 193.* remiſſiuè Caſal. *in annot.* & Ximen. *in concord. p. 1. & 2.*

2 *Aduerſus lapſum temporis*, &c.] Nuſquam tamen aduerſus lapſum quadriennij erit reſtitutio concedenda, aliàs enim daretur reſtitutio ad reſtitutionem implorandam, & ita ſequeretur proceſſus in infinitum, iuxta doctrinam *gloſſ. vlt. ad non in l. interdum, ff. de minorib.* Mol. *in emporio iuris, p. 1. tit. 5. in prælud. n. 15. verſ. minus obſtat, & q. 5. num. vlt. verſ. neque obſtat.*

3 *Finiri debet*, &c.] Ergo quadriennium, de quo *hic*, ſtatutum eſt non ſolum ad inchoandam, ſed etiam ad finiendam litem reſtitutionis, vt per Bernard. *reg. 653. in princ.* Maſcard. *de probat. concl. 1181. n. 1.* Duar. *ad tit. C. de temporib. reſtit. col. 2.* Sfort. Odd. *de reſtit. in integr. q. 19. n. 18. & 94.* Redoan. *de rebus Eccleſ. non alien. q. 23. de reſtit. §. 1. n. 1.*

4 Verùm cùm iam hodie terminus litium finiendarum nullus ſit, antiquata deciſione *l. properandum, C. de iudic.* huiuſmodi quadriennij ſpatium ſolùm ad implorandam reſtitutionem obſeruari, idque tam in foro ciuili, quàm Eccleſiaſtico teſtantur Rebuff. *tom. 2. ad leges Galliæ, art. 2. gloſſ. 1. n. 4. cum ſeqq.* Cald. Pereira *in l. ſi curatorem, verbo infra legitimum, n. 1. C. de in integr. reſtit. minor.* Morl. *d. tit. 5. in prælud. n. 16.* Picard. *in §. extraneus, n. 67. Inſtit. de heredum qualit. & differ.*

5 *Intra quadriennium continuum.*] Quamvis quadriennium reſtitutionis ſit vtile à principio, ita vt non incipiat currere niſi omni impedimento ceſſante; poſtquam verò incœpit, & ita in progreſſu continuum eſt, in quo ſenſu accipi debet text. *in præſenti*, ſecundum Card. *hic, n. 18. & 30.* & vtrumque probat text. ſic intelligendus *in l. vlt. C. de tempor. in integr. reſtit.* ibi, *continuum*, & ibi, *ex die ex quo annus vtilis currebat*, & obſeruat Fab. *in ration. l. intra vtile, in princ. ff. de minorib.* Cald. Pereira *d. verbo infra legitimum, n. 3.* Card. Tuſch *lit. R, concl. 298. n. 9. & 16.*

6 *Etiamſi minus quadriennio*, &c.] Notatur ad hoc, quòd licèt Eccleſia reſtitui velit aduerſùs lapſum temporis, quod minus fuerit quadriennio, adhuc tamen ad reſtitutionem implorandam integrum quadriennium habebit, vt per Sfort. Odd. *de in integr. reſtit. q. 19. n. 39. verſ. quartò,* Burſat. *conſ. 291. num. 59.* Cald. Pereira *d. verbo infra legitimum, n. 8.* Surd. *deciſ. 136. num. 2.*

7 In gloſſ. *Finiri.* ibi, *Si tamen non ſtaret per Eccleſiam, ſed per iudicem, vel aduerſarium*, &c. Notatur ad hoc, quòd ſi per iudicem, vel aduerſarium ſteterit quominus cauſa intra illud tempus finiatur, lapſus illius nullatenus Eccleſiæ nocebit, vt per Caſſad. *deciſ. 2. ſub hoc tit.* Paul. *conſ. 65. n. 60. lib. 2.* Afflict. *deciſ. 210. n. 4. & 5.* Donel. *comment. iuris Ciuilis, lib. 21. c. 10. §. pen.* Sfort. Odd. *de reſtit. in integr. q. 19. n. 56. & q. 20. n. 53. & 54.* Cald. Pereira *d. verbo infra legitimum, n. 1.*

8 In ead. gloſſ. ibi, *Sed quid ſi poſt finitum quadriennium detur reſtitutio*, &c. Notatur ad hoc, quòd reſtitutio conceſſa poſt quadriennium eſt nulla, vt per Bernard. *reg. 653.* Maſcard. *de probat. concl. 1276. n. 1.*

9 In ead. gloſſ. ibi, *Vnde ſi per appellationem*, &c. Notatur ad hoc, quòd terminus appellandi non currit quando aduerſarius, vel iudex fuit in culpa nè appellaretur, vt per Gonzal. *ad reg. 8. Cancell. §. 3. proœm. num. 40.*

In gloſſ. *Continuum*, ibi, *continuum eſt, quod continuè currit*, &c.] Notatur ad hoc, quòd tempus continuum illud dicitur, quòd omni tempore, & omnibus currit etiam legitimè impeditis, & in hoc à tempore vtili diſcriminatur, quod neque tempore impedito, neque impeditis cedit vt per Bard. *de tempore vtili, & continuo, c. 2. n. 6. cum ſeqq.* Balb. *de præſcript. p. 4. q. 6. n. 3.* Perez *l. 1. tit. 8. lib. 1. Ordin. pag. 599.* Azeued. *d. l. 5. n. 15. tit. 4. lib. 8. noua recop.* Sfort. *d. q. 19. n. 13. cum ſeqq.* Card. Tuſch. *tom. 8. lit. T, concl. 33.* 10

In gloſſ. *A tempore*, ibi, *in hoc differt Eccleſia à minori*, &c. Notatur ad hoc, quòd licèt quadriennium minori non currat à tempore contractus, aut læſionis, nec proinde in minori ætate, ſed ex eo demum eſt computandum, quo maiores ſunt effecti, vt per text. *in l. vlt. C. de tempor. in integr. reſtit.* tradunt Cald. Pereira *d. verbo infra legitimum, n. 1.* & Sfort. *d. q. 10. à n. 1.* tamen Eccleſiæ quadriennium ſtatim currit à tempore læſionis, vt bene explicant Bernard. *reg. 119.* Beto. *in c. 1. n. 9. ſup. hoc tit. in Decret.* Balb. *de præſcript. 1. p. 6. n. 18.* Sfort. *d. q. 20. n. 17. cum ſeqq.* inde aduertentes vulgatem illam traditionem, quæ habet Eccleſia circa reſtitutionem fungi iure minoris, eſſe intelligendum de minore etiam maiore effecto, vt in ſpecie dicit gloſſ. *verbo iure minoris in c. 1. & verbo Eccleſia, in fin. ſup. hoc tit. & gloſſ. 1. in c. 1. eod. tit. in 6.* Mol. *d. tit. 5. in prælud. n. 15.* 11

In Librum II. Clementinarum.

De Iudiciis.

TIT. I.

SVMMARIVM.

1 *Conſtitutio Bonifacij reſtringitur ad eos, qui impediunt nè ad illos poſſit citatio peruenire, vel quorum domicilium tutè non poteſt adiri.*

2 *Perſonarum appellatione non veniunt Collegia, Vniuerſitates, Capitula, & conuentus.*

3 *Papa mandat reum citari per edictum.*

4 *Citatio per edictum poteſt fieri contra eos, qui ſunt in loco non tuto.*

5 *Tempus, quo citationes in audientia literarum Apoſtolicarum debent remanere affixa eſt iudici arbitrarium.*

6 *Rex vt dicatur non integra ſufficit vnica citatio.*

7 *Verba*, cuiuſcunque ſint ſtatus, dignitatis, &c. *quam vim, & effectum habeant.*

8 *Specialiter cùm aliquid debet fieri, non ſufficit verbis generalibus fieri.*

CLEM. Dudum. I. *Clem. V.*

CONSTITVTIO Bonifacij VIII. quæ habet quòd citationes etiam extra dies ſolemnes publicè dictæ de mandato Papæ in audientia literarum Apoſtolicarum, vel Papali Palatio affixæ ianuis maioris Eccleſiæ loci, in quo Papa cum Curia ſua degit, arctent citatum, ac ſi ad eum perſonaliter deueniſſent, reſtringitur ad eos qui impediunt nè ad illos poſſit citatio peruenire, vel quorum domicilium tutè 1

non

non poteſt adiri. Colligunt ex Ordin. Anchar. Imol. Zabar. Panorm. Paul. de Eleaz. Bonif. de Vital. Viuian. *in ration. lib. 1. pag.* 220. Alagona *in compend. pag.* 207 remiſſiuè Ximen. *in concord. p. 1. & 2.*

2 *De perſonis quibuſcunque.*] Non tamen Collegiis, Vniuerſitatibus, Conuentibus, vel Capitulis, vt docent Bonif. *hic, n 7.* Gonzal. *ad reg. 8. Cancel. gloſſ. 37. n. 17.* cum latè per me adductis *in tract. de appellatiua verborum vtriuſque iuris ſignif. appell.* 197.

3 *In mandante*, &c.] Papa ergo mandat reum citari per edictum, ſecundùm Menoch. *conſ. 100. n. 95. cum ſeqq.* quia de iure Canonico requiritur ſpeciale reſcriptum Papæ vt poſſit Ordinarius procedere per edictum, vt per Felin. *in cap. quoniam frequenter. §. porrò, n. 13. verſ. circa gloſſ. & n. 14. verſ. cæterum ſi loquimur, vt lite non conteſtata*, Rot. *deciſ. 8. in addit. de dolo, & contumacia in nouis*, & *in Ianuen. ſeparationis thori 16. February* 1632. coram R. D. meo Coccino Decano, Vant. *de nullit. tit. ex defectu citationis. n.* 126.

4 *Vel quorum domicilia, ſiue loca non poſſunt tutè*, &c.] Notatur ad hoc, quòd citatio per edictum fieri poteſt contra eos, qui ſunt in loco non tuto, vt per Mar. *de citat. art. 23.* Marant. *de ordin. iudic. part 6. tit. de citat. membr. 1. n. 85.* Vant. *de nullit. tit. ex defectu citat. n. 124. cum ſeqq.* Menoch. *remed. 8. recup. n. 114. & conſ. 666. n. 4.* Cenal. *commun. q. 809 n. 30.* Melch. Phœbus *Luſit. deciſ. tom. 1. Areſto* 131. Camil. Borrel. *in ſumma omnium deciſ. tit. 4. de citat. n. 47.*

5 *Ianuis affigendæ*, &c.] Tempus autem quo remanere debent ſic affixæ eſt iudici arbitrarium, vt per Menoch. *de arbitr. caſu 463. n. 3.* quem refert Mar. Antonin. *var. reſol. lib. 1. reſol. 20. n. 11.* vbi ſubdit cum Surd. *conſ.* 181. *num.* 36. ſatis eſſe quòd Nuncius referat ſe affixiſſe.

6 In gloſſ. *Citationes*, ibi, *vt ſciatur ſuper tali citatione poſſe firmari iudicium*, &c. Notatur ad hoc, quòd vt res dicatur non integra, ſufficit vnica citatio, & non requiritur trina vt per Sanch. *de matrim. lib. 8. diſp. 28. num. 14.*

7 In gloſſ. *Quibuſcunque*, ibi, *cuiuſcunque ſint ſtatus, dignitatis, vel praeminentia*, &c. De vi autem, & effectu horum verborum, vide Rebuff. *in tract. nomin. q... n. 21.* Monet. *de decimis, c. 9. q. 3. n. 182.* vbi quòd comprehendit etiam S. R. E. Cardinales, Gonzal. *ad reg. 8. Cancell. gloſſ. 38. per totum.*

8 In gloſſ. *Specialiter*, ibi, *non ſufficeret ergo generale mandatum*, &c. Notatur ad hoc, quod per generale mandatum de citando à Papa factum non poteſt per edictum citari, ſed requiritur quòd Papa ſpecialiter, & ex certa ſcientia hoc mandet, vt per Abb. *in præſenti poſt princ. verſ. per generalem.* Rot. *in D. Ianuen. ſeparationis thori*; cùm etiam aliquid debet fieri ſpecialiter, non ſufficit verbis generalibus fieri, vt per Tiraq. *de iure mariti, gloſſ. 7. n.* 119.

9 In gloſſ. *Ex certa ſcientia*, ibi, *quare litera iſta videtur excludere mandatum quod Papa faceret per ignorantiam, vel errorem*, &c. Notatur ad hoc, quòd tunc dicitur aliquid fieri ex certa ſcientia, quando non fit per ignorantiam, vel errorem, vt per Xuar. *allegat.* 12. *num.* 37.

SVMMARIVM.

1 *Simpliciter, & de plano abſque iudiciorum ſtrepitu, & figura iudicij procedìtur in cauſis etiam pendentibus beneficialibus, decimarum, matrimonialibus, & vſurarum, & ipſas tangentibus.*

2 *Decimarum in cauſis proceditur ſummariè, præcipuè quando eſt inter Clericos, quibus de iure debentur decimæ, vel quando quæſtio inter duas Eccleſias ſuper iure percipiendi decimas,* & n. 3.

4 *Decimarum controuerſia vbi quæſtio iuris eſt etiam incidens; ſpectat ad iudicem Eccleſiaſticum.*

5 *Decimas non ſoluens poteſt & debet excommunicari.*

6 *Iudex, qui fuit competens ad cognoſcendum de cauſa principali, efficitur etiam competens ad cognoſcendum de connexis, & dependentibus à cauſa principali.*

7 *Quæſtio dependens illa eſſe dicitur, quæ quoquomodo negotium principale tangit, & ab eo originem trahit.*

8 *Clauſula,* ſimpliciter, & de plano. *quam vim & effectum habeat, remiſſiuè.*

9 *Simpliciter, & de plano, & abſque ordine iudiciario proceditur in cauſis ſummariis.*

10 *Eccleſia, & hoſpitalia parificantur.*

11 *Monachatus eſt beneficium Regulare.*

12 *Canonicatus ſub nomine venit etiam Canonicatus Regularis.*

13 *Beneficialis cauſa tunc dicitur quando agitur dumtaxat de collatione iam facta, vel facienda, & ſic de titulo in re, vel ad rem, tam in petitorio, quam poſſeſſorio.*

CLEM. Diſpendioſam. II. & vlt.

AD euitandam diſpendioſam prorogationem litium, quæ naſcitur ex ſubtili obſeruatione iuris, ſtatuitur vt in cauſis ſuper electione, poſtulatione, prouiſione, dignitatibus, officiis, canonicatibus, præbendis vel quibuſuis beneficiis Eccleſiaſticis. aut ſuper decimis, matrimonialibus, vſuris vel eas quomodolibet tangentibus, procedi poſſit ſimpliciter, & de plano, & ſine ſtrepitu, & figura iudicij. Colligunt ex Ordin. Lap. Abb. Anchar. Imol. Zabar. Panorm. Paul. de Eleazar. Boniſac de Vitalin. Viu. *in ration. lib. 2. pag.* 20. Alagona *in compend. pag.* 207. remiſſiuè Ximen. *in concord. p. 1. & 2.* 1

Super decimis.] Notatur ad hoc, quòd in cauſis decimarum proceditur ſummariè, præcipuè quando eſt inter Clericos, quibus de iure debentur decimæ, & eos, qui ſoluere debent. Monet. *de decimis, c. 8. n. 41.* imò & procedi poterit ſine aliqua iuris ſolemnitate, vt tradit. Card. *hic, n. 28.* & Imol *n. 7.* item tempore feriatum ob neceſſitates, ſicuti docet Euerard. *in topicis lega. in loco à tribut. ad decim n. 4.* 2

Amplia vt procedat etiam quando quæſtio fuerit inter duas Eccleſias ſuper iure percipiendi decimas, ſecundùm Rot. *deciſ. 14. n. 2. de decim. in nouis*, Marant. *de ordin iudic. p. 4. diſt. 9. n. 174.* Zeiol. *in praxi Epiſcop. p. 1. verbo decima verſ. ad ſextum*, Monet. *d. c. 8. num. 43.* vbi *num. 271.* diſputat an quando exactio, vel ſolutio decimæ Papalis in iudicium deducitur ſummariè tractari poſſit iuxta diſpoſitionem textus *in præſenti.* 3

Notatur etiam text. *in præſenti* ad hoc, quòd decimarum controuerſia, vbi quæſtio iuris eſt etiam incidens, ſpectat ad iudicem Eccleſiaſticum, vt per Rebuff. *in tract. de decim. q. 10. n. 2. & 38.* Monet. *in ſimili tract. c. 8 à princ.* Perez *l. 1. verſ. dubitatur vlterius, tit. 5. lib. 1. Ordin. pag.* 129. Azor. *inſtit. moral. p. 1. lib. 7. c. 36. q. 1.* Gutier. *pract. lib. 3. q. 26. n. 3. & 4.* Zeiol. *in praxi Epiſcop. p. 1. verbo decima, §. 6.* Seraphin. *deciſ. 1047. n. 3.* D. Barboſ. *in l. Titia, n. 29. ff. ſolut. matrim.* 4

Cenſura Eccleſiaſtica coerceri.] Notatur ad hoc, quòd non ſoluens decimas poteſt, & debet excommunicari, Concil. Trid. *ſeſſ. 25. de reform. c. 12.* Monet. *d. c. 8. num. 64.* 5

Et

6 *Et eas quoque modo tangentibus.*] Eadem ergo eſſe ſolet natura quæſtionis incidentis, atque emergentis in cauſa principali, quæ eſt ipſius cauſæ principalis, vt per Menoch. *remed.* 4. *adipiſcenda poſſeſſ. n.*813. Et ideo index, qui fuit competens ad cognoſcendum de cauſa principali, efficitur etiam competens ad cognoſcendum de connexis, & dependentibus à cauſa principali, ſecundùm D. Barboſa *in l. venditor, n.* 185. *ff. de iudic.* quia connexorum idem eſt iudicium, vt dixi *Axiomate* 51.

7 Notatur etiam ad hoc, quòd dependens quæſtio illa eſſe dicitur, quæ quoquo modo negotium principale tangit, & ab eo originem trahit, ſicut docet Menoch. *de arbitr. lib.* 1. *q.* 45. *n.* 6. *cum ſeqq.*

8 *Simpliciter, & de plano,* &c.] De vi, & effectibus huius clauſulæ dixi latè *in tract. de clauſulis vſufreq. clauſ.* 176. ſecundùm Lugdunen impreſſ.

9 Notatur ad hoc quòd in cauſis ſummariis proceditur ſimpliciter, de plano, & abſque ordine iudiciario, vt per Guid. Pap. *deciſ.* 369. Ozaſc *deciſ.* 1. Aloyſ. Rice. *in collect. deciſ. p.* 4. *collect.* 1202. vbi enumerat multa priuilegia, quæ habet iudicium ſummarium.

10 In gloſſ. *Beneficiis*, ibi, *nunquid in cauſis ſuper hoſpitalibus,* &c. Notatur ad hoc quòd quando porificantur Eccleſiæ, & hoſpitalia tùc quòd in beneficiis ſtatuitur, habet locum & in hoſpitalibus vt per Rebuff. *in tract. nominat. q.* 9. *n.* 8. Vbi enim materia eſt fauorabilis, appellatione beneficiorum hoſpitalia continentur, prout ex hac gloſſ. colligunt Ioann. Selu. *de benefic. p.* 1. *q.* 3. Flamin. Pariſ. *de reſignat. benef. lib.* 11. *q.* 3. *n.* 49. Gonzal. *ad reg.* 8. *Cancel. gloſſ.* 5. §. 4. *n.* 2.

11 In ead. gloſſ. ibi, *eadem ratione cùm monachatus ſit officium,* &c. Notatur ad hoc quòd monachatus eſt beneficium Regulare, vt per Azor. *inſtit. moral. p.* 2. *lib.* 3. *c.* 26. *q.* 7.

12 In ead. gloſſ. ibi, *Negari non poteſt quin Canonicatus Regulares,* &c. Notatur ad hoc quòd ſub nomine Canonicatus venit etiam Canonicatus Regularis, vt per Card. *hic q.* 5. *n.* 13. & Imol. *n.* 1. Nauar. *in comment.* 1. *de Regularib. n.* 4. *& comm.* 2. *n.* 67. *verſ. addo* 14. Flamin. *de reſignation. lib.* 11. *q.* 3. *n.* 88. Rot. *deciſ.* 667. *n.* 1. apud Farin. *in collect. nouiſſ. aliàs, p.* 4. *diuerſ.*

13 In ead. gloſſ. ibi, *cùm illa quæſtio beneficialis non ſit,* &c. Notatur ad hoc quòd tunc dicitur cauſa beneficialis quando agitur dumtaxat de collatione iam facta, vel facienda, & ſic de titulo in re, vel ad rem, tam in petitorio, quàm in poſſeſſorio, ita Gonzal. *ad reg.* 8. *Cancel.* §. 2. *proœm. n.* 65. *cum ſeqq.* quem tacitè tranſcripſit Aloyſ. Rice. *in collect. deciſ. p.* 5. *collect.* 1564.

14 In gloſ. *Eccleſiaſticis*, ibi, *in ſæcularibus ergo nihil eſt mutatum, quamuis in Eccleſiaſtico foro tractentur.* Ita Gig. *de penſionib. q.* 71. *n.* 5.

15 In gloſſ. *Decimis*, ibi, *quid de decima Papali,* &c. An & quando exactio, vel ſolutio decimæ Papalis in iudicium deducitur, cauſa ſummariè tractari poſſit? vide Monet *de decimis, c.* 9. *q.* 5. *n.* 272.

16 In ead. gloſſ. ibi, *ergo ſi dicebantur ex pacto,* &c. Notatur ad hoc quòd vbi fuerit quæſtio de decimis debitis ex pacto, vel pollicitatione, tunc cauſa non eſt ſummaria, vt tenet Monet. *de decim. quæſt.* 8. *n.* 46.

17 In gloſſ. *Præmoniti*, ibi, *quod faciant monitionem,* &c. Notatur ad hoc quòd non ſoluens decimas excommunicari poteſt monitione præmiſſa, vt per Monet. *de decim. c.* 8. *n.* 69.

18 In gloſſ. *Coërceri*, ibi, *& contra pertinaces inuocari poteſt brachium ſæculare.* Notatur ad hoc, quòd contra pertinaces in ſolutione decimarum inuocari poteſt brachium ſæculare, vt per Rebuff. *de decim. quæſt. vlt. n.* 18. Monet. *in ſimili tract. c.* 8. *n.* 57.

Notatur etiam ad hoc quòd iudex Eccleſiaſticus non 19
debet inuocare brachium ſæculare antequam procedat primò excommunicando, deinde anathematizando, & interdicendo, vt per Palat. *in repet. cap. per veſtras, de donat. inter virum & vxor. notab.* 2. §. 1. *n.* 17.

In gloſſ. *Matrimoniis.* Quis ſit competens in cauſis 20
matrimonialibus, & vbi eſt quæſtio ſucceſſionis, & natalium, in qua incidit cauſa matrimonialis in principali, dixi latè *de officio, & poteſt. Epiſcop. part.* 3. *alleg.* 84.

In gloſſ. *Vſuris.* In cauſis vſurarum quis ſit verus, & 21
competens iudex, vide quæ dixi *in collect. ad cap. poſt miſerabilem* 12. *de vſuris, in Decretal.*

In gloſſ. *Pendentia.* Notatur ad hoc quòd quando lex 22
concernit modum ordinandi, ſeu præparandi cauſas, includit etiam pendentes in quocunque ſtatu ſint, vt per Melch. Phœbos *Luſitan. deciſ.* 50. *n.* 6. *tom.* 1.

De Foro competenti.

Tit. II.

SVMMARIVM.

1 *Compendium huius text. refertur.*

2 *Epiſcopus gaudet alternatiua ſi non poteſt ingredi, nec reſidere in ſua diœceſi ob proteruiam, & crudelitatem impiorum, qui illam occupatam habent.*

3 *Partis nomine continetur dimidia.*

4 *Dictio, Pars, iuncta verbo, aliqua, verificatur in qualibet minima parte.*

5 *Exemptus locus intra diœceſim iudicatur vt extra diœceſim.*

6 *Publicatio, quæ fieri debet diebus feſtiuis, & ſolemnibus, dum celebrantur diuina, ſufficit fieri tempore prædicationis.*

7 *Subditus propriè quis dicitur ratione domicilij, & habitationis.*

8 *Dictio, omnimoda, eſt vniuerſalis omnia comprehendens.*

9 *Princeps ſi concedat caſtrum cum tota iuriſdictione, conceſſum, dicitur etiam merum, & mixtum imperium.*

10 *Diœceſani dicuntur illi, qui in loco habent Epiſcopalem iuriſdictionem, vel quaſi.*

11 *Conſuetudine quacunque reprobata, cenſetur reuocata, & ſublata etiam immemorialis.*

Clem. Quamvis. Vnic.

Licet ſacris Canonibus prohibitum ſit 1
Epiſcopum exercere iuriſdictionem in diœceſi aliena, tamen conceditur Epiſcopo, qui expulſus à ſua diœceſi non poteſt per ſe, vel per alium in aliqua parte ſuæ diœceſis reſidere, vel iuriſdictionem exercere, vt valeat in ciuitatibus, vel locis inſignibus alienæ diœceſis vicinioribus ſuæ diœceſi, quibus ſecurè morari poterit, & iuriſdictionem ſuam exercere, contra expulſores, eorum conſiliarios, & fautores liberè procedere, prout iuſtitia poſtulauerit; & ſi Epiſcopus non audet modo præfato, citare illos, vel ipſimet malitioſè impediunt, citentur in pluribus diebus feſtiuis, cùm concurſus populi ſit ad Diuina in ſolẽnibus Eccleſiis alienæ diœceſis, vt veriſimiliùs citatio ad illos perueniat, & tranſacto termino

termino procedat. Item Epiſcopus expulſus ſi per ſe, vel per alium non audet, vel non poſſit in propria diœceſi, exerceat iuriſdictionem inter ſuos ſubditos in aliena, itavt ſubditi, qui non ſunt expulſores, vel adiutores, non trahantur extra fines diœceſis vltra duas dietas; item ante omnia petat licentiam à Diœceſano illius loci, & ſi petitam non obtinet, poteſt exercere iuriſdictionem. Item ſi Epiſcopus dicat quòd in ſua diœceſi contra præfatos nequit, vel non audet exercere iuriſdictionem, vel non totè poſſit citare, ſtandum eſt ſimplici dicto illorum, & caueant ne mendacium dicant. Item conuicini Epiſcopi locorum requiſiti faciant denuntiare ſententias, & proceſſus in propria diœceſi, & per prædicta nullum generetur præiudicium ſuperioribus eorumdem locorum. Colligunt ex Ordin. Lap. Abb. Imol. Zabar. Panorm. Paul. de Eleaz. Boniſ. de Vital. Viu *in ration. lib. 2. p. 39.* Alagona *in compend. pag.* 214. remiſſiuè Caſal. *in annot.* & Ximen. *in concord. p. 1. & 2.*

2 Hanc eandem concluſ. quoad primam partem ex hoc text. deſomit Gonzal. *ad reg. 8. Cancel. gloſſ. 43. n. 200.* hinc inferens quòd gaudere valet alternatiua Epiſcopus, qui non poteſt ingredi, nec reſidere in diœceſi ob proteruiam, & crudelitatem impiorum, qui illam occupatam habent.

3 In gloſſ. *Aut earum parte*, ibi. *quia nomine partis continetur dimidia.* Ita Card. *in præſenti, q. 9.* Tiraq. *in l. ſi vnquam, verbo omnia, vel partem, n. 8. C. de reuocand. donat.* Brun. *conſ. 9. n. 3. & conſ. 154. n. 28.* vbi ait procedere in dubio Bald. *conſ. 54. Caſus breuis, in fine, verſ. vnde, lib. 1.* vbi dicit quòd teſtes deponentes ſimpliciter de parte intelliguntur de dimidia, *& conſ. 326. Acturus petitione, n. 2. verſic. ſequitur, lib. 2.* Sim. de Prætis *de interpr. vltim. volunt. lib. 4. ſolut. 4. n. 8. fol. 380.* Surd. *deciſ. 102. n. 1.* Card. Tuſch. *pract. concluſ. tom. 6. lit. P, concluſ. 103. n. 2. & 3.* quos refero ego ipſe *de appellatiua verborum vtriuſque iuris ſignificat. appellat. 185. num. 1.*

4 In ead. gloſſ. *In addit. marginali*, ibi, *dictio*, pars, *iuncta verbo*, aliqua, *verificatur in qualibet minima parte* Ita Gemin. *conſ. 6. n. 6. verſ. ſimiliter dicitur*, Aneh. *conſ. 160. n. 4. verſ. præterea.* Curt. ſen. *conſ. 49. num. 96.* Matth. Brun. *d. conſ. 154. n. 29.* Ranchin. *lib. 2. concl. 237.* Bernard. *reg. 529. verſ. ſecundò limita*, Surd. *deciſ. 283. n. 8.* Valaſc. *de iure emphyt. q. 37. n. 24. colum. fin.* Ferret. *in conſtit. Cathalonia, gloſſ. 4. n. 187.* Mantic. *deciſ. 192. n. 2.* Card. Tuſch. *d. lit. P, concl. 103. n. 7.* ego ipſe *de appellat. 185. n. 3.* Et faciunt quæ de *dict. Aliquis*, dixi *in tract. de diction. vſufreq. d. 22.*

5 In ead. gloſ. ibi. *Quid ſi in alieno loco ſuæ diœceſis tamen exempto*, &c. Notatur ad hoc, quòd locus liber, ſeu exemptus intra diœceſim iudicatur vt extra diœceſim, vt per Flores de Mena *var. lib. 3. q. 24. n. 32.*

6 In gloſ. *Ad Diuina*, ibi, *quid ſi conueniſſent ad audiendum verbum Dei*, &c. Ergo publicatio, quæ fieri debet diebus feſtiuis, & ſolemnibus dum celebrantur Diuina, ſufficit tempore prædicationis ſecundùm Flamin. Pariſ. *de reſignat. benefic. lib. 11. q. 6. n. 14.*

7 In gloſſ. *Subditos*, ibi, *qui non ratione domicilij*, &c. Notatur ad hoc quòd propriè quis dicitur ſubditus ratione domicilij, & habitationis, vt per Tiraq. *de retract. lig. §. 9. gloſſ. 2. n. 2.* Couar. *pract. c. 11. n. 4.* Surd. *conſ. 313. n. 66.* Cald. Pereira *in reſp. pro Ferdinando Pereira, n. 3.* D. Barboſ. *in l. heres abſens, §. vlt. n. 39. ff. de iudic.*

8 In gloſſ. *Omnimodam.* Notatur ad hoc, quòd dict. *omnimoda*, eſt vniuerſalis omnia comprehendens, vt per Anton. de Butr. *conſ. 19. n. 5.* Decian. *conſ. 35. n. 47. lib. 2.* Card. Tuſch. *pract. concl. tom. 2. lit. D. concl. 320. n. 1.* quos refero ego ipſe *in tract. de diction. vſufreq. d. 238.* ſecundùm Logdunen. impreſſionem.

In ead. gloſſ. ibi, *Etiam merum, & mixtum imperium*, &c. Notatur ad hoc, quòd ſi Princeps concedat caſtrum cum omnimoda, ſiue tota iuriſdictione, tunc conceſſiſſe dicitur etiam merum & mixtum imperium, vt tradunt Couar. *pract. c. 1. n. 10. verſ. primum*, Menoch. *de præſumpt. lib. 3. præſ. 97. n. 34.* faciunt quæ dixi *d. tract. dict. 339.* 9

In gloſſ. *Diœceſanis*, ibi, *per Diœceſanos intelligo eos, qui habent in loco Epiſcopalem iuriſdictionem, vel quaſi.* Ita Sanch. *de Matrim. lib. 3. diſp. 29. n. 14. & 16.* Flores de Mena *var. lib. 3. q. 24. n. 9.* cum aliis per me citatis *in tract. de appellatiua verborum iuris ſignificat. verbo Diœceſanus.* 10

In gloſſ. *Quanticunque*, ibi, *etiam cuius initij, vel contrarij non ſit memoria*, &c. ergo reprobata conſuetudine quacunque cenſetur reuocata, & ſublata etiam immemorabilis, ſecundùm Couar. *var. lib. 3. c. 13. n. 5.* Flores de Mena *var. lib. 2. q. 21. n. 16.* Gutier. *practic. lib. 3. q. 31.* & alios plures, quos citaui *in tract. de clauſulis vſufreq. clauſul. 87. n. 3.* vbi tamen *n. 8.* refero multò plures contrarium tenentes. 11

De Cauſa poſſeſſionis, & proprietatis.

Tit. III.

SVMMARIVM.

1 *Beneficij in cauſa delata etiam per appellationem ad Curiam vtraque pars poteſt petitorium & poſſeſſorium intentare, & ante cauſa concluſionem poteſt ſpoliatus ſuſpenſo petitorio ſuo, vel aduerſarij, poſſeſſorium proſequi,* & n. 2.

3 *Beneficij appellatione comprehenduntur maiora, & minora beneficia, ac præbendæ.*

4 *Spoliatus, qui petit reſtitutionem beneficij Eccleſiaſtici remedio recuperandæ poſſeſſionis nequit reſtitui, niſi probato titulo ſaltem apparenti, ſeu colorato.*

5 *Titulus coloratus dicitur ille, qui eſt habitus ab eo, qui dare poterat, & ita eſt ex ſe legitimus.*

6 *Tituli color quomodo probetur, remiſſiuè.*

7 *Declaratur text.* in cap. in literis, de reſtitut. ſpoliato.

8 *Reſtitutio non fit vbi agitur de beneficio Pontifici reſeruato etiamſi probetur titulus coloratus, ſed oportet examinare an titulus verè, & realiter reſeruationi derogauerit.*

9 *Reſtitutio beneficij tam reſeruati, quàm non reſeruati, quando petitur ex remedio attentatorum, tunc conceditur etiamſi non probetur titulus coloratus.*

Clem. Cauſa. Vnic.

IN cauſa beneficiali per legitimam appellationem deuoluta ad Curiam, vtraque pars poteſt intentare petitorium, & poſſeſſorium, & ante cauſæ concluſionem poteſt ſpoliatus ſuſpenſo petitorio ſuo, vel ab aduerſario intentato, poſſeſſorium proſequi. Colligunt ex Ordin. Lap. Abb. Anchar. Imol. Zabarel. Panorm. Paul. de Eleazar. Boniſ. de Vitalin. Viuian. *in ration. lib. 2. pag. 90.* Alagona *in compend. pag. 210.* remiſſiuè Caſal. *in annot.* & Ximen. *in concord. p. 1. & 2.* 1

Hanc eandem concluſ. ex hoc text. deſumunt, & 2

& declarant multipliciter Couar. *lib.1.var. c.16.n.13.* Ioan. Garc. *de nobilit. gloſſ.1.§.2.n.21.* Aloyſ. Ricc. *in collect.decis. p.2. collect. 254. per tot.* Valaſc. *conſ.91.n.2. cum ſeqq.* D. Barboſ. *in l. ſi de vi, n.453.cum ſeqq. ff. de iudic.* Nota quòd quando ſuper poſſeſſorio & ſuper petitorio ſimul cauſa agitatur, in quacunque parte iudicij ante conclusum in cauſa poteſt petitorium ſuſpendi, vt ſuper poſſeſſorio tantùm ſententia proferatur, *cap. paſtoralis.* vbi Imol. *n.6 hoc tit. in Decret.* Rot. *deciſ.34. p.2. diuerſ.* Gozad. *conſ.10.n.22.* quod procedit non ſolùm in prima inſtantia, ſed etiam in ſecunda & tertia, text. *in præſenti.* Alciat. *conſ.69.n.12.lib.5.* Capyc. *deciſ. 28.* vbi diſcutit de intellectu huius Clem. & an locum habeat ſuſpenſio petitorij non ſolùm in ſecunda inſtantia appellationis, ſed etiam in cauſa ſupplicationis, & tandem in fine deciſum fuiſſe affirmat per omnes de Conſilio, quòd dicta ſuſpenſio locum habeat, facit deciſio Rotæ 8. *n.2. de cauſa poſſeſſ. in nouis,* Verall. *deciſ.523.lib.2.* Anton. Gabr. *commun. tit. de reſtit. ſpoliat. concl.1.n.105.* Honded. *conſ.24.n.61.vol.2.* Marcſcot. *var. lib.1.c.36.n.6.*

Et quamvis controuerſum ſit inter Doctores an petitorium in ſecunda inſtantia poſſit ſuſpendi ab eo, qui illud in iudicium non deduxit, ſed poſſeſſorium tantùm intentauit, alter verò de dominio excepit, illud quippe nullum deſidium patitur, quòd quando ab vna parte vtrumque iudicium proponitur, ſi prius conſtet de poſſeſſorio quàm petitorium iuſtificetur, illo petente priùs de poſſeſſorio iudicandum, tradit Cyn. *in l.incerti, C. de interdictis,* Alex. *conſ.117. Viſo proceſſu lib.2.* Socin. ſen. *conſ.262.n.5.vol.2.* Purpur. *conſ.145.n.15.vol.1.* Abb. *in d. cap. paſtoralis, n.34* vbi *in fine*, docet hanc Clement. potius procedere in prophanis, & nullam verſari differentiam, ac per conſequens quòd in cauſa appellationis poteſt ſuſpendi petitorium quando vtrumque ſit deductum, & ad iudicem appellationis deuolutum.

3 In gloſſ. *Beneficiali,* ibi, *comprehendit minora, & maiora beneficia, & præbendas,* &c. Notatur ad hoc, quòd beneficiorum appellatione comprehenduntur maiora, & minora beneficia ac præbendæ lato ſumpto vocabulo, vt tradunt per me citati *in tract. de appellatiua verborum vtriuſque iuris ſignificat. verbo beneficium, in principio.*

4 In gloſſ. *Solo*, ibi, *contra de filiis*, &c. Notatur ad hoc, quod ſpoliatus, qui petit reſtitutionem beneficij Eccleſiaſtici ex remedio recuperandæ poſſeſſionis, nequit reſtitui, niſi probato titulo ſaltem apparenti, ſeu colorato, ſicuti docent Couar. *pract. c.23.n. 4.* Mich. Graſſ. *tom.2. commun. opin. lib.7.tit.21.n.191. pag.326.* Anton. Gabr. *lib.3. commun. tit. de reſtit. ſpoliat. concluſ.1. n.121. cum ſeqq.* Menoch. *remed.15. recup. n.459. cum ſeqq. & n.464.* Maſcard. *de probat. concl.1322.* Brunor. à Sole *in locis communibus, verbo beneficia, n.5.* Flamin. Pariſ. *de reſignat. benef. lib.13.q.5.n.100.cum ſeqq.* Card. Tuſch. *pract. concl. tom.7. lit.S, concl.187.* Cald. Pereira *quæſt. forenſ. lib.1. q.22. n.58.* Valaſc. *conſ.79. n.4. cum ſeqq. & conſ.93.n.2.* D. Barboſ. *in l. ſi de vi, n.137. ff. de iudic. & in l. ſi Prætor, §. Marcellus, n.37. ff. eod. tit.*

5 Titulus verò coloratus dicitur ille, qui eſt habitus ab eo, qui dare poterat, & ita eſt ex ſe legitimus, id eſt, ſecundùm leges in communi, vt obſeruant Coſm. *in pragmat. tit. de pacif. poſſeſſ. verbo colorata*, Rebuff. *in concord. rub. de annatis, verſ. ſeptima regula,* Afflict. *lib.1.*
6 *conſtit. rub.24. n.45.* Quomodo autem probetur tituli color, tradit Maſcard. *de probat. concl.1374. cum ſeqq.*

7 Non obſtat text. *in cap. in literis, de reſtit. ſpoliat.* tantùm enim probat non eſſe agendum de canonica inſtitutione; id eſt, vtrùm ſit vera & valida, non tamen negat, imo ſupponit, agendum eſſe de colorata, ſine qua in beneficiis poſſeſſio probari non poteſt; ſimilitudo verò prædonis, quam text. in fine habet, eſt veluti argumentum à fortiori, quaſi dicat, ſi prædo, qui nullum titulum probat, ſecundùm iuris rigorem, reſtituendus eſt, multò iuſtius reſtituetur is, qui beneficij reſtitutionem petit, quia etiamſi canonicum titulum non probet, probat tamen ſaltem coloratum, vt intendit Panorm. *in d. cap. in literis, n.23. in fine,* vbi Bero. *n.77.* Menoch. *remed.1. recup. n.131.* apud quos vide alios illius text. intellectus.

Si vero agatur de beneficio Pontifici reſeruato non 8
ſit reſtitutio, etiamſi probetur titulus coloratus, ſed oportet examinare an titulus verè, & realiter reſeruationi derogauerit, Rot. *deciſ.3. de reſtit. ſpoliat. in nouis,* Nauar. *in cap. accepta, oppoſit.10. illo tit.* Caſſad. & infiniti alij, vt per Menoch. *d. remed.15.n.443.* Valaſc. *de iure emphyt. q.8.n.27.* ratio eſt ſecundùm illos, quia reſeruatio non ſolùm titulum, ſed etiam poſſeſſionem annullat, propter decretum, quod ſemper habet annexum irritans collationem in contrarium factam, & omnia inde ſequuta, & ita etiam poſſeſſionem, argum. *cap. ſi eo 45.* ibi. *vt effectu careant ea, quæ poſtmodum,* &c. *de elect. hoc lib.* atqui reſtitutio non fit niſi probetur poſſeſſio. Igitur, &c.

Sic etiam quando reſtitutio beneficij tam non re- 9
ſeruati, quàm etiam reſeruati petitur ex remedio attentatorum, vt quia ſpoliatus lite, vel appellatione pendente ſpoliatus fuit, tunc conceditur, etiamſi non probetur titulus coloratus, vt videri poteſt ex generalitate text. *in cap. bona 51. ad fin.* ibi, *decernimus reducendos,* &c. *de appellat.* in ſpecie Nau. *in d. cap. accepta, oppoſit. 2. n.5.* Couar. *d.c.23. n.4.* Anton. Gabr. *d. concl.1.n.123.* Mandoſ. *in formis commiſſionum, forma 14. verſ. caſum, col. 2.* Ratio etiam illa eſt, quia remedium attentatorum non requirit probationem poſſeſſionis, iuxta generalitatem *tit. vt lite pendente, & ff. nil nouari,* atqui vbi poſſeſſio non requiritur, titulus coloratus neceſſarius non eſt, iuxta ſupradicta. Igitur, &c.

De Dolo, & contumacia.

TIT. IV.

SVMMARIVM.

1 *Appellans ante diffinitiuam etiam à diffinitiua lata eo abſente citato, vel non, appellare poteſt, niſi prima appellatio fuerit friuola manifeſte, quo caſu non appellat tantùm manifeſtus contumax.*
2 *Contumax fictus, qui fuit ad domum citatus, non in perſonam, auditur appellando.*
3 *Contumax verus dicitur, qui fuit citatus perſonaliter.*

CLEM. Si ante. Vnic.

APPELLANS ante diffinitiuam ſententiam, ſi iudex non deferens eius appellationi eo citato, vel non citato vlterius in cauſa procedat, & ſententiam diffinitiuam contra ipſum etiam abſentem ferat, vbi prima appellatio non fuerit manifeſtè friuola, poteſt ab illa ſententia definitiua intra tempus debitum appellare. Colligunt ex Ordin. Anchar. Imol. Zabar. Panorm. Paul. de Eleazar. Bonifac. de Vitalin. 1

Vinian. *in ration. lib.* 2. *pag.* 115. Alagona *in compend. pag.* 241. remiſſiuè Ximen. *in concord. p.* 1. *&* 2.

2 *Eo citato, vel non citato,* &c. Notatur ad hoc, quòd
fictus contumax, qui fuit ad domum citatus, & non
in perſonam, auditur appellando, vt per Perez *l.* 1.
3 *verſ. quæro* 17. *tit.* 2. *lib.* 3. *Ordinam. pag.* 493. Dicitur
enim verè contumax, qui fuit citatus perſonaliter, ſi-
cuti latè docet Sigiſm. Scacc. *de appellat. q.* 17. *limit.* 3.
n. 3. *cum ſeqq.* vbi à *princ. d. limit.* 3. probat verum con-
tumacem non appellare.

Vt lite pendente nil innouetur.

Tit. V.

SVMMARIVM.

1 *Litigantes duo ſuper beneficio ſi moriantur, ſiue vterque in Curia, vel ſolus poſſidens, vel neutra poſſidente alter tantùm altero alibi moriente, ad Papam, & in conuerſis caſibus ad Ordinarium ſpectat collatio ſi ad alterum beneficium pertinebat. Si autem alter tantùm moritur, ſi ſuperſtes, vel alius, cuius intersit, litem proſequitur, ex futuro euentu apparebit, ad quem collatio ſpectat.*

2 *Titulus ex poſſeſſione præſumitur nedum in fauorem poſſeſſoris, ſed etiam tertij.*

3 *Poſſeſſor obtinere debet vbi vtriuſque iura obſcura ſunt.*

4 *Poſſeſſio conſideratur vt quis poſſit conferre, præſentare, eligere, & fructus percipere, non autem quis bonum ius habeat.*

5 *Ordinarius non prohibetur in perpetuum beneficium litigioſum conferre, ſed eius poteſtas ſuſpenditur donec futurus litis declaretur euentus.*

6 *Lis extinguitur per obitum vtriuſque collitigantis in beneficialibus, & beneficium manet liberum.*

7 *Vacare non dicitur in Curia beneficium per electum non confirmatum.*

8 *Electio ſine confirmatione non tribuit ius in re, ſed ad rem.*

9 *Beneficium eſſe collatiuum aliud eſt dicere, & aliud ſibi debitum.*

10 *Vacatio durat vſque ad confirmationem.*

11 *Epiſcopalis Sedes dicitur vacare vſque ad confirmationem electionis vbi per electionem proceſſum fuit.*

12 *Beneficium non dicitur vacare ex parte præſentati ante inſtitutionem.*

13 *Beneficium non vacat per mortem prouiſi in forma Dignum ex cauſa reſignationis antequam dignus repertus, ſeu declaratus fuerit, ſed per mortem ſui vltimi poſſeſſoris.*

14 *Beneficia priora non dicuntur vacare, niſi poſt adeptam pacificam poſſeſſionem ſecundi.*

15 *Collatio priorum beneficiorum incompatibilium vacantium in menſe Ordinario ſpectat ad illum non obſtante quòd beneficiarius tunc temporis exiſtebat in Curia, quia ibi dicitur vacare beneficium vbi apprehenditur poſſeſſio.*

16 *Beneficium exiſtentis in partibus renunciatum per procuratorem in Curia, in ea vacat.*

17 *Ordinarij collatores ſunt, qui ſuo iure conferre poſſunt beneficia Eccleſiaſtica, ſiue habeant à iure, ſiue à Papa, vel conſuetudine.*

18 *Poſſidens meliùs ius habere præſumitur.*

19 *Dominium præſumitur ex poſſeſſione beneficij, modò titulus incidenter deducatur.*

Clem. Si duobus. I.

SI duo litigant ſuper beneficio ipſis col- 1
lato, & moriantur in Curia, tunc colla-
tio beneficij ſpectat ad Papam; ſi ambo
moriantur extra Curiam ſpectat ad Or-
dinarium, dummodo ius beneficij fuerit
penes defunctos, non penes tertium. Si vnus moritur
in Curia, alter extra, ſi moriens in Curia beneficium
poſſidebat, ad Rom. Pontif. ſi verò alius, ad Ordina-
rium; ſi neuter poſſidebat, & moriantur vnus extra, al-
ter intra, præfertur Papa in collatione facienda. ſi vnus
tantùm moritur, alter proſequitur litem, interim be-
neficium non confertur, & ſi poſtea cognoſcatur be-
neficium ſpectaſſe ad defunctum, ſi mortuus fuit in
Curia, ſpectat ad Papam. ſi extra, ad Ordinarium, ſi ad
neutrum ſpectabat, tunc Ordinarius confert. Salua, &c.
Colligitur ex Ordin. Lap. Abb. Anchar. Imol. Zabar.
Panorm. Paul de Eleazar. Bonif. de Vitalin. Vinian. *in
ration. lib* 2. *pag.* 125. Alagona *in compend. pag.* 246. re-
miſſiuè Ximen. *in concord. p.* 1. *&* 2.

Beneficium poſſidebat, &c.] Notatur ad hoc, quòd ex 2
poſſeſſione præſumitur titulus nèdum in fauorē poſ-
ſeſſoris, ſed etiam tertij, vt per Tiraq. *de iure primogen.
q.* 17 *opin.* 11. *n.* 20. Rebuff. *in tract. nominat. q.* 57. *n.* 27.

Notatur etiam ad hoc, quòd vbi vtriuſque iura ob- 3
ſcura ſunt, obtinere debet poſſeſſor, vt per Maſcard.
de probat. concluſ. 1194. Et quod ad effectum vt quis 4
poſſit conferre, præſentare, eligere, & fructus perci-
pere, ſolùm conſideratur quis poſſideat, non autem
quis bonum ius habeat, tradit Gonzal. *ad reg.* 8. *Cancel.
gloſſ.* 15 §. 1. *n.* 54. *cum ſeqq.*

Si verò alter tantummodo, &c.] Notatur ad hoc, quòd 5
Ordinarius non prohibetur in perpetuum beneficium
litigioſum conferre, ſed eius poteſtas ſuſpenditur, do-
nec futurus litis declaretur euentus, vt per Couar.
pract. concl. c. 36. *ſub n.* 7. *verſ. quinto ad idem,* Simonet.
de reſeruat. q. 10. *n.* 5. Mandoſ. *in reg. de impetrantibus be-
neficia per obitum famil. Card. q.* 9. *n.* 5. 6. *&* 7. Gonzal. *ad
reg.* 8. *Cancel.* §. 7. *proœm. n.* 118. *& gloſſ.* 6. *num.* 146. *cum
ſeqq.*

Mori contingat vtrumque, &c.] Notatur ad hoc, quòd 6
per obitum vtriuſque collitigantis in beneficialibus
extinguitur lis, & beneficium manet liberum, vt per
Card. *in præſenti, n.* 3. & Vital. *n.* 1. 2. *&* 34. Couar. *c.* 36.
n. 7. *verſ. primus caſus,* Put. *deciſ.* 354. aliàs 353. *n.* 1. *lib.* 3.
in correctis, Gonzal. *d. gloſſ.* 6. *n.* 151.

In gloſſ. *Collato,* ibid. *& per hoc puta ſolui.* Notatur 7
ad hoc, quòd vacare non dicitur in Curia beneficium
per obitum electi non confirmati, vt per Vital. *in præ-
ſenti, n.* 47. Couar. *pract. c.* 36. *n.* 7. *verſ. primus caſus con-
ſtituitur,* Gonzal. *ad reg.* 8. *Cancell. gloſſ.* 15. §. 2. *n.* 3.

Et ideò per hanc gloſſ. probatur electionem ſine 8
confirmatione non tribuere ius in re, ſed ad rem, vt
dicit Maſcard. *de probat. concl.* 1375. *n.* 5.

Et ex illa etiam colligitur quòd aliud eſt benefi- 9
cium eſſe collatum, & aliud dicere ſibi debitum, vt
teſtatur Gonzal. *ad reg* 8. *Cancel.* §. 2. *proœm. n.* 68.

In ead. gloſſ. ibid. *Durat enim prima vacatio vſque ad 10
confirmationem.* Notatur ad hoc, quòd vacatio durat
vſque ad confirmationem, vt per Flamin Pariſ. *de reſi-
gnat. benef. lib.* 7. *q.* 22. *num. pen.* Vnde Sedes Epiſcopalis 11
dicitur vacare vſque ad confirmationem electionis, vbi
proceſſum fuit per electionem, Rota *in Placen. benefi-
ciorum* 10. *Nouemb* 1617. coram R. D. meo Coccino
Decano, cuius meminit Lanor. *var. lucubr. tom.* 1. *tit.* 4.
c. 25. *ſub n.* 19. Hinc etiam ante inſtitutionem benefi- 12
cium non dicitur vacare ex perſona præſentati, ſecun-
dùm Aloyſ. Ricc. *in collect. deciſ. part.* 5. *collect.* 1742.

Et

13 Et ideò ſequuta morte prouiſi in forma Dignum ex cauſa reſignationis antequam dignus repertus, ſeu declaratus fuerit, beneficium non vacat per mortem illius, ſed per mortem vltimi poſſeſſoris, vt nouiſſimè fuit tentum *in Rota in vna Ampurien. beneficij* 18. *Februarij* 1625.coram R.P.D.Merlino, ſicut refero ego ipſe *in tract. de clauſulis vſufreq.clauſ.66.n.7.*ſecundùm Lugdunenſ.impreſſ.

14 In ead.gloſſ.ibi, *Sed per poſſeſſionem pacificam*, &c. Notatur ad hoc, quòd beneficia priora non dicuntur vacare, niſi poſt adeptam pacificam poſſeſſionem ſecundi, vt per Zerol. *in praxi Epiſc. p.1.verbo vacatio,*
15 *verſ.primo*, & ideò collatio priorum beneficiorum incompatibilium vacantium in menſe Ordinario ſpectat ad illum, non obſtante quòd beneficiatus tunc temporis exiſtebat in Curia, quia ibi dicunt vacare beneficium, vbi apprehenditur poſſeſſio, & attendendus eſt locus vbi procurator exercet illud miniſterium, ita *in præſenti*, docent Bonif Vitalin.*n.*73.Card.*n.*18.& Imol. *n.*19 *in fine*, quos refert Gonzal.*d.gloſſ.*15.§.2.*n.*8. vbi *n.*9.ſubdit hanc gl. reſpõdere tacitæ obiectioni, ſcilicet quòd talis poſſeſſio quoad primum beneficium fingit illum mortuum, ſed mori non poteſt niſi in Curia, vbi perſonaliter eſt, quia reſpondet negando eſſe verè mortuum, ſed fictè, & illa fictio trahitur ad locum vbi
16 capta fuit poſſeſſio: nam aliter ſequeretur quòd beneficium exiſtentis in partibus, renuntiatum per procuratorem in Curia, vacaret in partibus, & non in Curia, quod falſum eſt, vt docent Cou *pract.c.*36.*n.*4. *verſ.cæterum*, Flamin. Pariſ *de reſignat.lib.*1.*q.*3.*n.*56. Gonzal. *ad reg.*8.*Cancel.gloſſ.*13.*n.*43. Imol. *hic n.*19. vbi *n.*20. ſubdit aliud eſſe dicendum ſi poſſeſſio in partibus capta non fuiſſet per procuratorem, ſed per amicum, vel geſtorem, & poſtea eſſet ratificata per exiſtentem in Curia, quia ante ratificationem non vacat, ſed in ipſa die ratificationis, & ſic in Curia; vnde Surd. *deciſ.*245. *n.*7. colligit argumento huius gloſſæ quòd locus ratificati, non autem celebrati contractus attenditur quando contractus nullus ratificatur.

17 In gloſſ. *Ordinarium*, ibi, *id eſt, collatorem, etiamſi aliàs non haberet ordinariam iuriſdictionem.* Notatur ad hoc, quòd Ordinarij collatores ſunt, qui ſuo iure conferre poſſunt beneficia Eccleſiaſtica, ſiue id habeant à Iure, ſiue à Papa, vel conſuetudine, quamvis aliàs non habeant ordinariam iuriſdictionem, vt per Rebuff. *in tract. nominat.q.*8.*n.*2.*& in concord. tit. de collation.* §.1. *verbo Ordinarius collator*, *&* §. *præfatique Ordinarij, verbo Ordinarij collatores*, Corraſ.*de benefic.p.*2.*c.*4.*n.*1. *& p.*4.*c.*1.*n.*11. Petr.Greg.*eod tract.c.*38.*num.*2. Flamin. Pariſ *de reſignat benefic.lib.*8.*q.*9.*n.*23.*&* 27.Gonzal.*ad reg.*8.*Cancel.gloſſ.*21.*n.*33.*cum ſeqq.*

18 In gloſſ. *Poſſidebat*.ibi, *ſicut ergo in multis*, &c. Notatur ad hoc, quòd poſſidens melius ius habere præſumi-
19 tur, vt per Gonz.*ad reg.*8. *Cancel.*§.3.*proœm.n.*52. nam
1 ex poſſeſſione beneficij præſumitur dominium, vt notat Imol. *hic n.*2. modò titulus incidenter deducatur, Menoch.*de præſumpt.lib.*6.*præſ.*63.*n.*11.*cum ſeqq.* quem refert Gonzal.*vbi proximè n.*53. vbi *n.*55. ſubiicit, quòd eo ipſo quòd conſtat de poſſeſſione beneficij præſumitur titulus, cùm ſine illo poſſideri non poſſit, & *n.*59. quòd propterea dicitur vulgariter, *beatus, qui poſſidet.*

SVMMARIVM.

1 *Lis dicitur pendere quoad hoc vt nihil debeat innouari, cùm citatio legitimè peruenit ad partem, vel per eam ſtetit quominus perueniret cum tali expreſſione, quod potuit inſtrui, ſuper quo conuenìatur*, & n. 2.

3 *Lis quoad hoc vt nihil debeat innouari, probatur ex citatione ad dicendum contra commiſſionem executa contra collitigantem.*

4 *Attentatum vt dicatur, neceſſarium eſt quòd pendeat lis inter eaſdem partes, ſaltem per citationem factam cum effectu.*

5 *Litis pendentia vt per citationem inducatur, neceſſe eſt vt citatio emanauerit à iudice competenti.*

6 *Lis nulla non inducit litis pendentiam, quia habetur pro non facta, niſi citatus comparuerit, vel procuratorem ad illam cauſam conſtituerit.*

7 *Litis pendentia cenſetur inducta per citationem etiam non exequutam, & ad partis inſtantiam non deuentam, quando ab eadem parte factum fuit quominus exequeretur, & ad eius notitiam perueniret.*

8 *Citari impediens, vt habeatur pro citato neceſſe eſt vt doloſè impedierit.*

9 *Attentatum reuocatur per ſolum iudicis officium, neque dato libello, neque lite conteſtata.*

10 *Attentatum committit qui alienat rem litigioſam.*

11 *Attentare non dicitur ille, qui vtitur eadem poſſeſſione, qua antea vtebatur.*

12 *Attentare non videtur continuans.*

13 *Lis dicitur finita per ſententiam à qua non eſt appellatum, vel aliter tranſitum fecit in rem iudicatam.*

14 *Lis non dicitur finita per ſententiam interlocutoriam.*

15 *Lis non dicitur amplius pendere ſi iudex per ſententiam interlocutoriam, ſe incompetentem pronuntiauit.*

16 *Lis dicitur finita per ſententiam diffinitiuam latam ad fauorem rei, ſecùs ſi ad fauorem actoris.*

17 *Litis pendentia non inducitur per recurſum petitum in caſu, in quo non poterat appellari.*

18 *Lis durare cenſetur quando petita fuerit reſtitutio in integrum ad appellandum ſaltem ſuper reſtitutione.*

19 *Iudex competens ille eſt, qui cauſæ iuriſdictionem habet cum exercitio.*

20 *Res vt deſinat eſſe integra ſat eſt à iudice prolatum citandi decretum, quamvis citatio non ſit intimata citato.*

CLEM. Cùm lite. II. & vlt.

Lis dicitur pendere quoad hoc, vt nihil debeat lite 1
pendente innouari, cùm citatio legitimè peruenit ad partem, vel per eam ſterit quominus perueniret, ſi tamen in citatione ſint ea expreſſa per quæ poſſit plenè inſtrui ſuper quibus in iudicio conuenitur. Colligunt ex Ordin. Lap. Abb. Anchar. Imol. Zabar. Panorm, Paul. de Eleazar. Bonif. de Vital. Vin. *in ration.lib.* 2. *pag.* 126. Alagona *in compend. pag.* 247. remiſſiuè Ximen. *in concord. p.*1.*&* 2.

Hanc eandem concl. ex huc text. deſumunt Turzan. 2
*tom.*1.*commun.opin.lib.*3.*tit.* 11.*n.*94. *pag.*394. Tiraq.*de retractu lig.*§.8 *gloſſ.*2.*n.*5. Menoch.*de arbitr.caſu* 202. *n.*5.*cum ſeqq.* Veſtr. *in praxi lib.*4.*c.*1.*n.*2. Maſcard.*de probat concl.*984.*n.*3. Cabed. *Luſit. deciſ.*15.*n.*11.*cum ſeqq.p.*2.Steph.Gratian.*diſcept forenſ.c.*2.*n.*33. *& c.*66. *n.*30.D.Barboſ.*in l.ſi quis poſteaquam*, *n.*32.*ff.de iudic.* remiſſiuè Cened. *ad Decret.collect.*53.*n.*6. Vnde Rota 3
tenet quoad hunc effectum litem probari ex citatione ad dicendum contra commiſſionem executa contra collitigantem, vt per Caſſad. *deciſ.*1.*n.*4. *ſub hoc tit.* & fuit dictum *in Gerunden. Canonicatus* 14. *May* 1601.coram Greg.XV.apud Farin.*deciſ.*42.*n.*1.*p.*2.*recent.*

Et ideò hinc argumento huius text. colligi ſolet ad 4
hoc vt dicatur attentare, neceſſarium eſſe quòd pendeat lis inter eaſdem partes, & ſaltem quòd pendeat lis per citationem factam cum effectu, vt docent Valaſc. *conſ.*156.*n.*14.Cabed.*Luſit.deciſ.*120.*n.*24.*p.*1.

5 *A iudice competenti.*] Ergo vt per citationem litis
pendentia inducatur neceſſe eſt, vt eadem citatio ema-
nauerit à iudice competenti, vt per Anchar. *n.4. in 3.*
notab. Imol. *n.2. verſ. ſecundò, & n.5.* Bonifac. de Vital.
n.30. in praſenti, Lancel. *p.2.c.4.n.49. cum ſeq. in praſat.*
Farin. *fragm. crimin. p.2. verb. litigioſa, n.391.*
6 *In ea citatio*, &c.] Limita niſi ſit nulla, quæ propterea
habetur pro non facta, Bonifac. *hic n.33. & ſeq.* Afflict.
deciſ.336.n.14. cum ſeqq. Lancel. *d.c.4. in praſat. à n.82.*
Farin. *vbi ſupr. n. 388.* Vel per iudicem circunducta
Granat. *ad Veſtr. in Pract. lib.4.c.1.n.10.* Afflict. & Lan-
cel *locis proximè citatis.* Sublimita tamen quando cita-
tus comparuerit, vel procuratorem ſpecialem ad illam
cauſam conſtituit, cum per compaitionem omnis ci-
tationis defectus purgetur, Roland. *conſ.9.n.36.lib.1.*
Mandoſ. *ſuper reg de annali, q.14.n.2.* Lancel *d.cap.4. in*
praſat. n.115. cum ſeqq. Farin. *vbi proximè n.194.*
7 *Vel per eam factum fuit*, &c.] Notatur ad hoc, quòd
litis pendentia cenſetur inducta per citationem etiam
non exequutam, & ad partis notitiam non deuentam,
quando ab eadem parte factum fuit quominus exeque-
retur, & ad eius notitiam perueniret, vt docent *hic*
Anch. *n.5. in 4. notab.* Card. Zabar. *in ſumm. & n.3. & 5.*
Bonif *ante n.1. in figurat. caſus, & n.2. & n.11. in 2. no-*
tab. Rot *deciſ.261. aliàs 11. de dolo, & contum in nouis,*
Lancel. *d.c.4. in praſat. n.91. cum ſeqq. & n.108. & 109.*
vbi de eo, qui quando audiuit ſe citari, minatus fuit
notario ſi eum citaſſet, Farinac. *d. verbo litigioſa, n.184.*
8 vbi *n.381.* cum Zabarel. *hic n.12. in 8. oppoſit.* declarat,
quia ad hoc vt impediens citari habeatur pro citato,
neceſſe eſt vt doloſè impedierit.
9 In gloſſ. *Cùm lite pendente.* ibi, *ſi ſine libello ex puro,*
& mero iudicis officio, &c. Notatur ad hoc, quòd atten-
tatum reuocatur per ſolum iudicis officium, neque
dato libello, neque lite conteſtata, vt per D Barboſ. *in*
l ſi de vi, n.207. ff. de iudic.
10 In gloſſ. *Innouari*, ibi, *vel alienaretur res litigioſa.* Ergo
attentatum committit, qui alienat rem litigioſam, vt
per Farin. *fragm. crimin. p.1. lit. L, n.255.*
11 In ead. gloſſ. ibi, *Antiqua verò poſſeſſione vti non eſt*
innouari, &c. Notatur ad hoc, quòd attentare non dici-
tur ille, qui vtitur poſſeſſione, qua antea vtebatur, vt
per Bertrand. *conſ.137. num.3. lib.5.* Menoch. *remed.17.*
recup. poſſeſſ. n.49. & 50. Lancel. *de attent. p.2.c.4. limit.1.*
12 *à n.2.* Valaſc. *conſ.156. n.6.* Et continuans non videtur
attentare, ſicuti docent Lancel. *d p.2. in praſat. à n.84.*
& limit.26. & p.2.c.24.q 20. Sord. *deciſ.16. num.12. &*
deciſ.45. n.79. Maſcard. *de probat. concl.148. n.24.* Fla-
min. Pariſ. *de reſignat. benefic. lib.1.q.3.n.29. & 72.* Flo-
res de Mena *var. lib.1 q.10. n.67.* Rot. *deciſ.652. n.2. &*
deciſ.693. num.3. apud Farin. *in 1. collect. nouiſſimarum,*
alias p.4. diuerſ.
13 In gloſſ. *Poſtquam*, ibi, *quod eſſe poteſt per ſententiam,*
&c. Notatur ad hoc, quòd lis dicitur finita per ſenten-
tiam à qua non eſt appellatum, vel aliter tranſitum fe-
cit in iudicatum, vt per Pariſ. *conſ.30. n.36. lib.4.* Afflict.
deciſ.342. n.3. Mondoſ. *ad reg.8. de ſubrog. collitig. q.12.*
n.2. Lancel. *de attent. p.2.c.4. in praſat. à n.213. vſque ad*
num.243.
14 Intellige ſi huiuſmodi ſententia fuerit diffinitiua,
ſecus ſi interlocutoria, vt per Mohed. *deciſ.105. incip.*
15 *Poſtea, ſub hoc tit.* niſi eſſemus in interlocutoria per
quam iudex ſe incompetentem pronuntiaret, tunc
enim lis non dicitur pendere, ex allegatis per Menoch.
de arbitr. caſu 202. n.12. refert, & ſequitur Lancel. *d.*
c.4. in praſat. n.239. & ſeq.
16 Intellige etiam vbi ſententia diffinitiua lata fuerit ad
fauorem rei, ſecus ſi ad fauorem actoris, ſicuti docet
Lancel. *d.c.4. in praſat. num.241.* Card. Tuſch. *verbo lis*
finita, concl.385. n.8.

Amplia etiamſi petitus fuerit recurſus in caſu, in 17
quo non poterat appellari, nam per talem recurſum
non inducitur litis pendentia, ſecundùm Franc. Marc.
deciſ.624. Quaritur, n.7. Lancel *d.c.4. in praſat. n.215.*
Limita quando ad appellandum petita fuerit in inte- 18
grum reſtitutio, tunc enim lis adhuc durare cenſetur
ſaltem ſuper reſtitutione, Rot. *deciſ.379. aliàs 51. de ap-*
pellat. in nouis, Lancel. *d.c.4. in praſat. n.217. cum ſeqq.* vbi
extendit quamvis nondum fuerit obtenta, ſed tantùm
commiſſa cauſa reſtitutionis in integrum cum clauſula
prout de iure, quod limitat, & declarat, duobus modis.
In gloſſ. *Competenti*, ibi, *competentem autem hic dico* 19
eum, qui cauſa iuriſdictionẽ habet cum exercitio, &c: Vide
D. Barboſ. *in l. ſi quis ex aliena, n.45. & 73. ff. de iudic.*
In gloſſ. *Ad partem*, ibi, *licèt ergo quoad perpetuandam* 20
iuriſdictionem ſufficiat citationem emanaſſe, &c. Notatur
ad hoc, quòd ſat eſt à iudice prolatum citandi decretũ,
vt res deſinat eſſe integra, quamvis citatio non ſit in-
timata citato, vt per Sanch *de matrim. lib.8. diſp.28. n.13.*
In gloſſ. *Plenè*, ibi, *ſed nuntius non ſufficienter retule-* 21
rit, &c. Vide Tiraq. *de retractu lig. §.36. gloſſ.2. n.45.*

De Sequeſtratione poſſeſsionum, & fructuum.

Tit. VI.

SVMMARIVM.

1 *Beneficij ſequeſtratio per loci Ordinarium fieri debet ſi ſuper illo contra ipſius poſſeſſorem, qui triennio non poſſedit, in petitorio, vel poſſeſſorio vna diffinitiua fertur in curia, etiamſi nulla fore dicatur, quam ſequeſtrationem impediens, vel ſequeſtratos fructus occupans excommunicatus eſt, & ſi eſt de litigantibus cadit à iure ſuo, & reſpicit pendentia.*
2 *Sequeſtratio per Ordinarium loci fieri debet vna in Romana Curia contra poſſeſſorem Eccleſiaſtici beneficij ſententia promulgata diffinitiua.*
3 *Sequeſtratio neceſſaria, ſeu iudicialis contra poſſeſſorem non admittitur, ſed potiùs regulariter prohibita eſt.*
4 *Verbum,* diffinimus, *eſt iuris noui inductiuum.*
5 *Sententia vna, quæ requiritur in Curia Romana promulgata contra poſſeſſorem beneficij ad hoc, vt ſequeſtratio per Ordinarium fieri poſſit, debet eſſe prima, non reſpectu cauſa, ſed loci.*
6 *Sequeſtrationi per Ordinarium facienda locus non erit ſi in Romana Curia prima ſententia pro poſſeſſore beneficij feratur, ſecunda verò in eadem Curia contra ipſum pro petitorio promulgetur.*
7 *Beneficium Eccleſiaſticum contra cuius poſſeſſorem indicere poteſt ſequeſtrationem Ordinarius loci, ſententia vna in Curia Romana contra talem poſſeſſorem promulgata ſufficit, ſiue illud ſit ſimplex, ſiue Curatum, ſiue dignitas, ſiue perſonatus, ſiue penſio, quæ in titulum conceditur Eccleſiaſtici beneficij.*
8 *Hoſpitalium in bonis habet locum diſpoſitio huius text.*
9 *Abbatiſſatus eſt certo modo beneficium, & ideò vbi lata eſt ſententia contra Abbatiſſam, debet contra ipſam fieri ſequeſtratio ſecundùm terminos huius text.*
10 *Sequeſtrum quando non eſt appoſitum principaliter ſuper beneficio, ſed ſuper membro, vel rei ipſius, non intrat diſpoſitio huius text.*

11 Sen

11 *Sententia quando eſt lata in cauſa beneficiali ſuper attentatis, non habet locum text.in præſenti.*

12 *Sequeſtrum interpoſitum poſt ſententiam latam ſuper attentatis ſi violaretur, talis violans non incideret in pœnam huius text.*

13 *Lis pendere debet apud Sedem Apoſtolicam in Curia, vt locus ſit diſpoſitioni huius text.*

14 *Beneficium ipſum, eiuſque fructus, & poſſeſſio, ſequeſtrari poſſunt in caſu huius text.*

15 *Diſpoſitio huius text.ceſſat contra illum, qui iam per triennium beneficij pacificam habuerit poſſeſſionem.*

16 *Ordinarius habet facultatem apponendi ſequeſtrum, quamvis coram illo cauſa beneficialis non pendeat, ſed pendeat in Rota vbi prima ſententia prolata fuerit.*

17 *Beneficium non debet apud duas, ſed apud vnam tantum idoneam perſonam ſequeſtrari.*

18 *Sequeſtri plures deputantur in beneficio data iuſta cauſa, veluti primo mortuo, vel malè adminiſtrante.*

19 *Idoneitas in ſequeſtro debet adeſſe circa curam Eccleſiæ, & circa curam redituum.*

20 *Sequeſter in tribus præcipuè idoneus debet eſſe, in fide, ſeu bona fama, in facultatibus, ſeu patrimonio, & in Ordine.*

21 *Poſſeſſor reus quando à ſententia contra eum lata appellat, rei petita fructus, non autem res ipſa ſequeſtrari debet.*

22 *Beneficij Eccleſiaſtici in ſequeſtratione iuxta terminos huius text.non tantum fructus, ſed & ipſum beneficium in totum ſequeſtratur.*

23 *Sequeſter habet poſſeſſionem beneficij ſequeſtrati, & poteſt validè & rectè omnia ipſius beneficij iura exercere.*

24 *Sequeſter apud quem beneficiũ pendente lite eſt ſequeſtratum, poteſt ea pendente præſentare, eligere, &c.*

25 *Excommunicationis ſententiam ipſo facto incurrunt præſumentes impedire ſequeſtrationem factam per loci Ordinarium de beneficio Eccleſiaſtico per triennium pacificè non poſſeſſo lata in Curia Romana vna ſententia diffinitiua in poſſeſſorio, vel petitorio contra ipſius poſſeſſorem.*

26 *Dictio*, ipſo facto, *quam vim, & effectum habeat, remiſſiuè.*

27 *Sequeſtrationem iuxta terminos huius text. impediens eo ipſo cadit à iure, quod habebat in cauſa.*

28 *Beneficium vacat ipſo iure per violationem ſequeſtri impoſiti vigore ſententiæ diffinitiuæ in Romana Curia prolata in cauſa beneficiali.*

29 *Beneficium, quod vacat per violationem ſequeſtri, an poſſit impetrari per quemcunque, & an comprehendatur ſub clauſ.* ſiue alio quovis modo, *remiſſiuè.*

30 *Text. in præſenti procedit in cauſis tunc per appellationem pendentibus.*

31 *Sequeſtri relaxationem petens ex capite ſententiæ nullæ non auditur.*

32 *Lex, vel ſtatutum vbi tollit facultatem dicendi de nullitate contra ſententiam, vel actum, non intelligitur ſublata facultas dicendi de nullitate ex defectu iuriſdictionis.*

33 *Sequeſtratio per ſatiſdationem, vel cautionem an reuocetur, ſeu impediatur, oſtenditur.*

34 *Sequeſtrationi locus non erit ſi in Romana Curia prima ſententia pro poſſeſſore beneficij feratur, ſecunda verò in eadem Curia, contra ipſum pro petitore promulgetur.*

35 *Sententia dicitur interlocutoria vbicumque pendente principali controuerſia contingit diſputari ſuper aliquo emergenti.*

36 *Sententia illa cenſetur merè diffinitiua, quæ definit articulum, de quo principaliter mota fuerat quæſtio.*

37 *Sententia lata ſuper poſſeſſione, de qua principaliter agitur, diffinitiua eſt.*

38 *Sequeſter plenam curam habere debet de beneficio, cuius poſſeſſio eſt ſequeſtrata.*

39 *Triennium de quo in hoc text. debet eſſe completum, & conſummatum, nec ſufficit inchoatum, aut inceptum.*

40 *Inferior in quo caſu de cauſa deuoluta ad* Curiam *ſe intromittat, oſtenditur.*

41 *Abſolutio abſque forma præſtita in hoc text.valet.*

42 *Sententia nulla non meretur habere nomen ſententiæ.*

43 *Nullitatis exceptione ſublata, non cenſetur ſublata quæ ex iuriſdictionis defectu prouenit.*

44 *Nullitatem ex defectu iuriſdictionis opponere poteſt etiam ille, qui iurauit ſe de nullitate non oppoſiturum.*

45 *Iuriſdictionis defectus eſt inſanabilis.*

46 *Acta per iudicem incompetentem nulliter facta etiam de partium conſenſu conualidari non poſſunt.*

47 *Sententia iuſtè lata ab incompetenti iudice poteſt ex eiſdem actis approbari.*

48 *Nullitas proueniens ex defectu iuriſdictionis quandocumque etiam termino elapſo allegari, & proponi poterit.*

49 *Exceptio nullitatis ratione incompetentiæ proponi poteſt etiam poſt ſententiam, & impedit illius exequutionem.*

CLEM Ad compeſcendas. Vnic.

CVm in Curia Romana ſuper beneficio 1
contra ipſius poſſeſſorem, qui triennio non poſſedit, in petitorio, vel poſſeſſorio vna diffinitiua fertur etiamſi nulla fore dicatur, tunc ipſius beneficij ſequeſtratio apud idoneam perſonam, quæ plenam de ipſo, & debitam curam gerat, per Ordinarium fieri debet, itavt fructus, qui ſuperſunt ſolutis oneribus reſtituantur ei, qui in cauſa finalem victoriam habebit; qui verò ſequeſtrationem huiuſmodi impedire, vel quomodolibet ſequeſtratos fructus occupare præſumpſerit, ipſo facto eſt excommunicatus, & abſolui non debet, niſi facta reſtitutione, vel amoto impedimento, & ſi eſt ex litigantibus cadit è iure, quòd habet in beneficio, vel ad beneficium. Colligunt ex Ordin. Lap. Abb. Imol. Zabar. Panorm. Paul. de Eleazar. Bonif. de Vitalin. Vin. *in ration. lib. 2. pag.* 130. Alagona *in compend. pag.* 249. remiſſiuè Caſal. *in annot.* & Ximen *in concord. p.* 1. & 2.

Diffinimus vt vna contra poſſeſſorem diffinitiua ſententia, &c.] Collige principaliter ex text. vna in Romana 2
Curia contra poſſeſſorem Eccleſiaſtici beneficij ſententia promulgata diffinitiua ipſius beneficij ſequeſtrationem per Ordinariũ loci fieri debere, ita *in præſenti* tenent Imol. *n.* 3. Bonif. *n.* 1. Abb. *n.* 3. Octau. Veſtr. *in introduct. Rom. aula, lib.* 7. *c.* 2. *à n.* 5. Caſſad. *deciſ.* 1. *cum ſeqq.* Gig. *de penſion. q.* 46. Duen. *reg.* 42. *n.* 15. Mant. *lib.* 5. *dial.* 97. Catoc. *de ſequeſt. p.* 2. *q.* 1. *à n.* 2. Cald. Pereira *quæſt. forenſ. lib.* 1. *q.* 21. *à n.* 52. Hercul Mareſc. *var. lib.* 2. *c.* 77. *n.* 2. Sahag. *in cap. vnic. n.* 36. *hoc tit. in Decret.*

Quamvis in contrarium eſſet negatiua, & prohibitiua regula ſequeſtrationis faciendæ contra talem poſ- 3
ſeſſorem, quæ attenta neceſſaria; ſeu iudicialis ſequeſtratio non admittitur, ſed potiùs regulariter prohibita eſt, iuxta *l. vnic. C. de prohib ſequeſtr. pecun.* gloſſ. *verbo ſequeſtrari in c.* 2. *hoc tit. in Decret.* vbi Abb *num.* 16. Curt. *in tract. de ſequeſtris in princ. n.* 6. Iacob. de Arena *in tract. de ſequeſtr. n.* 2. Peruſ. *eod. tract. num.* 2. Catoc. *d. p.* 2. *in princ. n.* 1. Cald. Pereira *d. q.* 21. *n.* 31. Mareſcot. *d. c.* 77. *n.* 1. Tamen de nouo emanauit text. *in præſenti*, 4
nouũ faciendæ ſequeſtrationis caſum meritò ſtatuens,

vt notauit *gloſſ.*1. & omnes *hic*, id quod clarè patet ex verbo, *diffinimus*, quo Pontifex vtitur, quod quidem iuris noui inductorium eſt, vt in terminis dicit Card. *hic, n.*2. Finalis autem cauſa, & intentio huius Conſtitutionis fuit vt & litigantium malitiæ compeſcantur, vt illa exorditur, nè aliàs Eccleſiaſtici beneficij poſſeſſores de ſuo iure parum confidentes malitiis, & cauillationibus vtantur, & immodicis dilationibus beneficiales lites differant, & interim beneficiorum fructus potiantur cum maximo & ſuæ, & aliarum animarum periculo, Eccleſiarúmque detrimento, quibus maximè conuenit, vt in eis vitioſus ingreſſus non detur,
4 iuxta text. *in c.*1. *de eo, qui mittitur in poſſeſſ. lib.*6. & lites, quæ ſuper Eccleſiaſticis beneficiis plerumque immortales eſſe ſolent, præſcindantur, & finiantur, cùm Eccleſiaſtica beneficia ſine diſpendio diu vacare non poſſint, & longa in eis mora, quæ valde ſuſpecta eſt, magnam in temporalibus, & ſpiritualibus Eccleſiæ læſionem pariat, vt colligitur ex text. *in cap. finem litibus, de dolo*, vbi dixi, & *ex cap. quoniam frequenter*, §. 1. *vt lite non conteſt. cap. cum inter* 18. § *quia verò, cap. nè pro defectu* 41. *in princ. de elect. cum ſimilibus.*

5 *Vna ſententia.*] Id eſt, prima ſententia, non quidem reſpectu cauſæ, ſed reſpectu loci, quamvis enim in partibus pro poſſeſſore ſententia feratur, ſi tamen poſtquam cauſa ad Sedem Apoſtolicam delata eſt contra poſſeſſorem in Romana Curia, prima ſententia promulgatur, habet locum deciſio huius text. vt colligitur ex gloſſ. *in præſenti verbo promulgata*, vbi tenent Abb. *n.*7. & Bonif. *n.*8. Caroc. *de ſequeſt. p.*2. *q.*1. *n.*19.
6 Vnde fit quòd ſi in Romana Curia prima ſententia pro poſſeſſore beneficij feratur, ſecunda verò in eadem Curia contra ipſum pro petitorio promulgetur, huiuſmodi ſequeſtrationi locus non erit, iuxta doctrinam gloſſ. *verbo poſſeſſorem*, & declarat Card. *hic, n.*13. Ioan. Andr. *ad Specul. ſub hoc tit. verſ. ſed propter*; Veſtr. *d. lib.*7. *c.*2. *n.*7. & alij, quos refert, & ſequitur Cald. Pereira *d. q.*21. *n.*63. ſecundùm quos ratio eſt, quia eo caſu, tam poſſeſſor, quàm petitor habent pro ſe vnius ſententiæ in Curia datæ præſumptionem, & in pari præſumptionis cauſa melior poſſidentis conditio eſt, iuxta *reg. in pari, de reg. iur. lib.*6. Sicque dantur duæ præſumptiones contrariæ, alia pro poſſeſſore, alia verò pro petitore, quæ quidem faciunt deficere rationem huius text. vt aduertunt Card. *hic, n.*13. Cald. Pereira *vbi proximè.*

7 *Super beneficio*, &c.] Collige text. *in præſenti*, procedere in ſententia lata ſuper quocunque beneficio Eccleſiaſtico, ſiue illud ſimplex, ſiue Curatum ſit, ſiue dignitas, ſiue perſonatus, &c. vt docent *in præſenti*, Bonif. *n.*38. Imol. *n.*16. & Card. *n.*6. Mareſcot. *d. c.*77. *n.* 20. ſubdens *n.* 39. locum etiam habere in penſione perpetua, quæ conceditur in titulum Eccleſiaſtici beneficij, & faciunt, quæ dixi *in tract. de appellatiua verborum vtriuſque iuris ſignific. verbo beneficium*, quamvis deciſionem huius text. in penſione locum non habere reſoluat Gig. *de penſion. q.*46. niſi eius opinio intelligenda veniat in penſione conceſſa ad tempus, quæ beneficium Eccleſiaſticum non eſt, nec beneficij nomine intelligitur.

8 Amplia primò vt diſpoſitio huius text. locum habeat in bonis hoſpitalium, ſicut docet Perez *in l.* 1. *verſ. quaro* 23. *tit.*10. *lib.*3. *Ordinam. pag.*665. & conducunt ea, quæ dixi *d. verbo beneficium.*

9 Amplia ſecundò vbi lata eſt ſententia contra Abbatiſſam, quo caſu debere contra ipſam fieri ſequeſtrationem refert in Rota deciſum Flamin. Pariſ. *de reſign. benef. lib.*2. *q.*1. *n.*72. ex ea ratione, quia Abbatiſſatus eſt certo modo beneficium, tum quia militat eadem ratio nè bona familiæ dilapidentur.

Limita primò quando ſequeſtrum non eſt appoſi- 10
tum principaliter ſuper beneficio, ſed ſuper membro, vel re ipſius, vt per Caputaq *deciſ.*153. *p.*3. Aloyſ. Ric. *in collect. deciſ. p.*1. *collect.*223. *verſ. limita ſecundò.*

Limita ſecundò quando ſententia eſt lata in cauſa 11
beneficiali ſuper attentatis, Bellam. *deciſ.*54. Put. *deciſ.*35. *alias* 25. *lib.*2. *in correctis*, Aloyſ. Ricc. *d. collect.*223. *verſ. limita tertiò.*

Limita tertiò ſi violaretur ſequeſtrum interpoſi- 12
tum poſt ſententiam latam ſuper attentatis, quia talis violans non incideret in pœnam huius text. ſicut docent Pot. *dec.*45 *aliàs* 46. *lib.*2. *in correctis*, Aloyſ. Ric. *d. collect.*223. *verſ. limita quartò.*

Apud Sedem Apoſtolicam duntaxat, &c.] Ergo vt 13
locus ſit diſpoſitioni huius text. debet lis pendere apud Sedem Apoſtolicam, ſecundùm Gonzal. *ad reg.* 8. *Cancell.* §. 7. *proœm. n.*38.

Beneficium ipſum, &c.] Notatur ad hoc, quòd in ca- 14
ſu huius text. non ſolùm ſequeſtrantur fructus, ſed etiam poſſeſſio, & ipſummet beneficium vt obſeruat Gonzal. *d.* §. *ſeptimo proœm. n.*41. & quod fructus beneficij ſequeſtrari poſſunt ait Perez, *l.* 1. *verſ. quaro* 24. *tit.*10. *lib.*3. *Ordinam. pag.*665.

Dum tamen triennio pacificè, &c.] Notatur ad hoc, 15
quòd diſpoſitio huius text. ceſſat contra illum, qui iam per triennium illius beneficij pacificam habuerit poſſeſſionem, vt per Veſtr. *lib.*7. *c.*2. *n.*8. Caſſad. *deciſ.*4. *n.*1. *ſub hoc tit.* Put. *deciſ.*347. *aliàs* 346. *n.*2. *lib.*3. *in correctis.* Caputaq *deciſ.*354. *n.*1. *&* 2. *p.*2. Cald. Pereira *d. lib.* 1. *q.*21. *n.*54. Mareſcot. *d. lib.*2. *c.*77. *n.*55. *cum ſeq.* Gonzal. *ad reg* 8. *Cancell.* §. 7. *proœm. n.*72. Ratio autem ob quam contra huiuſmodi triennalem poſſeſſorem ſequeſtrum non fit illa communiter circumfertur, quia iniquum lex iudicauit, vt poſſeſſor, qui pacificè triennio poſſedit, ſua poſſeſſione priuetur, propter primam tantum ſententiam in Romana Curia latam, à qua appellatum eſt, licèt enim pro ipſa in fauorem actoris aliàs præſumatur, *vt ſuprà* diximus, contra ipſum tamen actorem, qui tanto tempore tacuit, præſumptio eſt, quæ quidem triennali poſſeſſori fauet, ſic iuſtum, & conueniens fuit, vt hæc præſumptio triennalis poſſeſſionis præſumptionem ſententiæ excluderet, vt optimè aduertit Card. *hic, n.*18.

Per loci Ordinarium.] Ergo loci Ordinarius facul- 16
tatem habet apponendi ſequeſtrum, quamvis coram illo cauſa beneficialis non pendeat, ſed pendeat in Rota, vbi prima ſententia prolata fuerit, vt tenent in præſenti Card. *n.*8. *&* 20. Anchar. *n.*7. *verſ. in caſu ergo*, & Imol. *n.*15. vbi notat caſum in quo de cauſa ad Curiam deuoluta ſe intromittit Ordinarius, refert Gonzal. *d.* §. 7. *proœm. n.*47.

Apud aliquam perſonam idoneam.] Textus hic dum 17
perſonæ ſolius meminit in numero ſingulari ſatis probat beneficium non debere apud duas, ſed apud vnam tantum perſonam idoneam ſequeſtrari, vt notant Card. *n.*3. & omnes *hic*, Ioan. Andr. *in addit. ad Speculat. ſub hoc tit. verſ. ſecundò quaro*, Veſtr. *d. lib.*7. *c.*2. *n.*10. poſt alios Caroc. *in tract. de ſequeſtro, p.*2. *q.*1. *n.*36. qui omnes illam adducunt rationem, quia ſi de duobus, vel pluribus Pontifex ſenſiſſet, idem expreſſiſſet, ſicut fecit de duobus coadiutoribus Epiſcopi *in cap. vnic. de clerico ægrot. lib.* 6. Et comprobatur, quia cùm de regimine vnius beneficij agatur nulla cauſa ſuadet, vt plures ſequeſtro in locum vnius beneficij ſubrogentur, maximè cum vna tantùm idonea perſona poſſit ipſius beneficij plenam, debitámque curam habere, & ipſius fructus cōſeruare, reſtituerēque iuxta formam *in hoc text.* præ- 18
ſcriptam; quæ licèt ita ſint, practica tamen Curiæ obſeruatur, vt ſucceſſiuè plures ſequeſtri deputentur data iuſta cauſa, veluti primo mortuo, vel malè adminiſtrāte,

ſeu

ſeu aliter impedito, vt poſt Ioan. Andr. & Cardin.ſe-
cundùm ſtylum Romanæ Curiæ docet Veſtr. *d. n.* 10.
cum ſeq.

19 Idoneitas autem principaliter in ſequeſtro circa duo
in præſenti requiritur, videlicet circa curam Eccleſiæ,
& circa curam redituum, vt benè conſiderauit Imol.
hic notab. 3.& probat text.*in ſequentibus verbis*, ibi, *qui*
20 *plenam de ipſo*, &c. meritò igitur debet ſequeſter in
tribus præcipuè idoneus eſſe, in fide, ſeu bona fama,
in facultatibus, ſeu patrimonio, & in Ordine, quem
ſequeſtratum beneficium requirit, vt docent Bonif.
hic n. 2.*&* 3.Veſtr.*d.lib.*7.*c.*2.*in princ.* Caroc.*d.p.*2.*q.*1.
num. 2.

21 *Qua plenam de ipſo*, &c.] Licèt attento iure com-
muni, de quo *in cap.vlt hoc tit.* cum ſimilibus, quando
reus poſſeſſor à ſententia contra eum lata appellat, rei
petitæ fructus, non autem res ipſa ſequeſtrari debeant,
22 in hac tamen noua Eccleſiaſtici beneficij ſequeſtra-
tione non tantùm fructus, ſed & ipſum beneficium in
totum ſequeſtratur, vt notat gloſſ. *verbo beneficium
hic*, omnes *in cap. examinata, de iudic.* atque ita ille,
qui beneficium vſque ad tempus ſequeſtrationis poſ-
ſedit, non poterit amplius in eodem beneficio pen-
dente ſequeſtro ſe intromittere non ſolùm colligendo,
ſeu recipiendo eius fructus, ſed nec Eccleſiæ inſer-
uiendo, Miſſas celebrando, vel verbum Dei prædi-
cando, vel etiam reliqua Eccleſiaſtica Sacramenta tan-
quam Parochus, ſeu Rector illius beneficij mini-
ſtrando, vt in terminis docent Veſtr.*d.c.*2. *n.*2. Cald.
Pereira *d.q.*21.*num.* 52.*poſt med.* Caroc. *d.p.*2. *quaſt.*1.
*num.*4.

23 Per hanc igitur Eccleſiaſtici beneficij ſequeſtratio-
nem ab Ordinario factam. quamvis ipſe non expri-
mat, ipſius tamen beneficij poſſeſſio adeò in ſeque-
ſtrum recta via transfertur, vt poſſit ipſe validè, & re-
ctè omnia ipſius beneficij iura exercere, iuxta doctri-
nam gloſſ. *verbo beneficium, in præſenti*, vbi etiam no-
tauit Abb.*n.*8. Veſtr. Caroc. & Cald. Pereira *proximè*
24 *citatis locis.* Vnde fit quòd cùm perſona illa apud quam
beneficium ſequeſtratur ipſum poſſideat, & debitam,
plenámque de eo curam habere debeat, vt text. habet,
rectè fit quòd ſi tale beneficium fuerit Epiſcopatus,
vel alia dignitas, ad quam pertineat beneficia confer-
re, eligere, vel præſentare, ſequeſter hæc omnia pen-
dente lite facere poterit, vt ex hoc text. deducunt Card.
*num.*9.*hic*, Innoc.*in cap.examinata, de iudic.* vbi etiam
Imol.*n.*11.Felin.*in cap.cùm Bertoldus, n.*29.*cum ſeq. de
re iudic.* Corraſ.*lib.* 3.*miſcel.c.*2.*n.*16. poſt alios Cened.
*practic.& canon.quaſt.lib.*1.*q.*10.*num.*3. Nicol. Garc.*de
benef.p.*5.*c.*6. *à princ.*

25 *Excommunicationis ſententiam*, &c.] Notatur ad
hoc, quòd excommunicationis ſententiam ipſo facto
incurrunt præſumentes impedire ſequeſtrationem fa-
ctam per loci Ordinarium de beneficio Eccleſiaſtico
per triennium pacificè non poſſeſſo lata in Curia Ro-
mana vna ſententia diffinitiua in poſſeſſorio, vel pro-
prietate contra ipſius poſſeſſorem, vt per Soar. *tom.*5.
*diſp.*23.*ſect.*5.*n.*1. Lauor.*de Indulgent. p.*1. *c.*13. *n.*41.
Filliuc.*tract.*14.*n.*67.*verſ.prima*, refero alios ego ipſe
*de officio Epiſcop.p.*3.*alleg.* 50 *n.*220.ſecundùm Lugdu-
nenſ.impreſſ. addo nouiſſimè Bonacin. *de cenſur. extra
Bullam, diſp* 2.*q.*2.*puncto* 15.

26 *Ipſo facto.*] De vi, & effectibus horum verborum
dixi *in tract de dictionib. vſufruct. dict.* 178. ſecundùm
Lugdonenſ. impreſſ.

27 *Et nihilominus ſi de litigantibus*, &c.] Litigans igi-
tur, qui ſequeſtrationem huiuſmodi impedit, vel ſe-
queſtratos fructus occupare præſumit, vltra ſenten-
tiam excommunicationis, quam ipſo facto incurrit,
eo ipſo cadit à iure, quod habebat in cauſa, vt docent
Viuian.*in praxi iuriſp.lib.*8.*c.*8. *num.*12. *in vlt. impreſſ.*
Perez *l.*1.*verſ.quærere oportet, tit.*10. *lib.*2. *Ordin. pag.*
661.Gonzal.*d.§.*7.*proœm.n.*45.vbi *n.*46.ſubdit pœnam 28
huius text. tanquam odioſam non extendi ad caſum
ſimilem, & vltra terminos, de quibus loquitur, & *n.*59.
ſubiungit quòd vacat ipſo iure beneficium per viola-
tionem ſequeſtri impoſito vigore ſententiæ definitiuæ
in Romana Curia prolatæ in cauſa beneficiali. Vtrùm 29
autem beneficium, quod vacat per violationem ſe-
queſtri poſſit impetrari per quemcunque, & an com-
prehendatur ſub clauſ. *ſiue alio quovis modo*, &c. vide
Mohed.*deciſ.*2.*ſub hoc tit.*

Præmiſſis ne dum circa futura, &c.] Procedit ergo 30
text. *in præſenti*, in cauſis tunc per appellationem
pendentibus, vt obſeruat Gonzal. *dict.* §. 7. *proœm.
num* 92.

Non obſtante ſi contra, &c.] Notatur ad hoc, quòd 31
opponens de nullitate ſententiæ non poteſt excuſare
ſequeſtrum, atque ex capite ſententiæ nullæ petens
relaxationem ſequeſtri non auditur, ſicuti docent
Veſtr.*dict.lib.*7.*cap.* 2. Caroc. *d.part.*2.*quaſt.*1.*num.*25.
Mareſcot.*dict.lib.*2.*cap.*77. *n.* 4. *cum duobus ſeq.* Aloyſ.
Ricc.*dict.collect.*223.*verſ.amplia diſpoſitionem.* Gonzal.
dict.§.7.*proœm.num.*77. quod tamen limitatur, vt non
procedat quando opponitur nullitas ex defectu iuriſ-
dictionis, hæc enim ſequeſtrum impediet, vt notant
poſt alios Veſtr. *dict.cap.* 2.*num.*7. Caroc. *dict. quaſt.*1.
num. 15.*&* 35. poſt gloſſ. vlt. *in præſenti* communiter
receptam, quam ſingularem dicit Cardin. *hic num.* 1.
& ad quam, teſte Imola, quotidie omnes Aduocati 32
concurrunt, illam allegantes ad hoc quòd vbi lex vel
ſtatutum tollit facultatem dicendi de nullitate con-
tra ſententiam, vel actum, non intelligitur ſublata
facultas dicendi de nullitate ex defectu iuriſdictionis,
ſeu perſonæ iudicis, vt ad eam commodiùs notabi-
mus.

Vtrùm autem huius text. ſequeſtratio per ſatiſda- 33
tionem, vel cautionem reuocetur, ſeu impediatur,
ab aliquibus in dubium reuocari ſolet, in quo nega-
tiuam partem ſuſtinent Ioan. Andr. *in addit.ad Spec.ſub
hoc tit. verſ. quid ſi ſequeſter*, Curt. *in tract. de ſequeſtr.
num.*55.Veſtr.*dict.lib.*7.*cap.*2.*num.*9. Caroc.*dict.part.*2.
quaſt. 1. *num.* 10. Sicut etiam non reuocatur quamvis
prima ſententia contra poſſeſſorem beneficij in Ro-
mana Curia lata per ſecundam in eadem Curia con-
firmetur, ſed in aliis victoria expectanda eſt, iuxta
noſtrum text. vt poſt alios reſoluit Veſtr. *dict. num.*9.
& poſt Roman.*conſ.* 405. notat Caroc. *dicta quaſt.*1.
*num.*21.

In gloſſ. *Contra poſſeſſorem.* Notatur ad hoc, quòd 34
ſi in Romana Curia prima ſententia pro poſſeſſore
beneficij feratur, ſecunda verò in eadem Curia contra
ipſum pro petitore promulgetur, ſequeſtrationi locus
non erit, vt per Veſtr. *d.lib.*7.*c.*2.*n.*7. Cald. Pereira *d.
lib.*1.*q.*21.*n.*63.

In gloſſ. *Diffinitiua*, ibi, *eſt autem interlocutoria*, &c. 35
Notatur ad hoc, quòd vbicumque pendente principali
controuerſia contingit diſputari ſuper aliquo emergen-
ti, ſententia exinde tanquam inter principium & finem
cauſæ lata dicitur interlocutoria, vt per Surd *de aliment.
tit.*9.*q.*7.*n.*2.Menoch.*conſ.*360.*n.*1. Azeued. *l.*3.*à n.*7.
*tit.*18.*lib.*4.*nouæ recop.* Cardoſ. *in praxi iudicum, verbo
ſententia, n.*4.

In ead.gloſſ.ibi. *Diffinitiua verò*, &c.] Notatur ad 36
hoc, quòd omnis illa ſententia cenſetur merè diffini-
tiua, quæ definit articulum, de quo principaliter mota
fuerat quæſtio, vt per D. Barboſ. *in d. l. ſi debitori,
n.*204.*ff.de iud.*

In gloſſ. *Poſſeſſorio*, ibi, *etiam ſuper poſſeſſorio fertur* 37
ſententia diffinitiua. Notatur ad hoc quòd ſententia,

quæ ſertur ſuper poſſeſſione, de qua principaliter agi-
tur, & ſic in cauſa, & iudicio poſſeſſorio diffinitiua
eſt, vt per Matant. *de ordine iudic. 3. p. 6. princ. num. 15.*
Menoch. *remed. vlt. recuper. poſſeſſ. n. 51. & remed. 3. reti-*
nenda, à n. 841.

38 In gloſſ. *Beneficium*, ibi, *iura ergo beneficij*, &c. No-
tatur ad hoc, quòd ſequeſter plenam curam habere de-
bet de beneficio, cuius poſſeſſio eſt ſequeſtrata. & eſt
illius legitimus adminiſtrator, ſicut is, qui Sede vacan-
te adminiſtrat, vt per Gig. *de penſ. q. 72. n. 2.*

39 In gloſſ. *Triennio*, ibi, *nec puto ſufficere annum tertium*
inchoatum, &c. Notatur ad hoc, quòd huiuſmodi trien-
nium completum, & conſummatum debet eſſe, nec
ſufficit inchoatum, aut inceptum, vt per Veſt. *d. lib. 7.*
c. 2. n. 8. Cald. Pereira *d. lib. 1. q. 21. n. 54.*

40 In gloſſ. *Loci ordinarium*, ibi, *& nota caſum in quo*
de cauſa deuoluta ad Curiam ſe inferior intromittit. Ob-
ſeruant Caroc. *d. p. 2. q. 1. n. 16.* Gonzal. *ad reg. 8. Cancel.*
§. 7. proœm. n. 47.

41 In gloſſ. *Nullatenus*, ibi, *in contrarium videtur*, &c.
Abſolutionem abſque forma præſtita *in hoc text.* ab
excommunicatione valere per hanc gloſſ. *in vltim. opin.*
tenent Card. *hic, q. 6.* & alij, quos refert, & ſequitur
Couar. *in cap. alma mater, part. 1. §. 11. n. 7. in med. verſ.*
etenim, licèt *in præſenti* de hoc dubitauerint, Abb. Imol.
& Barbat. atque contrarium tenuerit Bonifac. ſequutus
priorem opinionem huius gloſſæ, quam Iaſ. ſequitur
in l. vlt. ff. de feriis, num. 25. & plures alij eandem anno-
tauerint ad hoc quòd dictio, *nullatenus*, inducit decre-
tum irritans, ſeu irritum decernens contrarium actum,
quod minimè oberit priori ſententiæ, ſiquidem id in-
telligendum eſt niſi materia ſubiecta dictet actum alio-
quin abſque ea forma validum fore, gloſſ. *in cap. pueri,*
1. q. 1. Plura de dictione, *nullatenus*, dixi latè *in meo*
tract. de dictionib. vſufreq. dict. 226. ſecundùm Lugdun.
impreſſ.

42 In gloſſ. *Non obſtante*, ibi, *ſententia nulla non meretur*
habere nomen ſententiæ. Ita Tiraq. *in l boues, §. hoc ſermo-*
ne, limit. 1. n. 9. ff. de verb. ſignific. Et ideo non tranſit in
rem iudicatam, Azeued. *l. 2. n. 23. tit. 17. lib. 4. noua recop.*
Amat. Roder. *in pract. videndi, ſeu examinandi proceſſum,*
cap. vlt. p. 2. n. 10. & 11. Cald. Pereira *quæſt. forenſ. lib. 2.*
q. 37. à princip. Nec parit exceptionem rei iudicatæ,
l. 4. §. condemnatum, ff. de re iudic. Tiraq. *de retractu lign.*
§. 1. gloſſ. 2. à num. 5. Rebuff. *tom. 1. ad leges Galliæ, tit. de*
ſentent. execut. art. vlt. n. 4. pag. mihi 256.

43 In ead. gloſſ. ibi, *Licèt alia nullitas non poſſit opponi*
illa tamen opponi poterit per quam negetur iuriſdictio.
Notatur ad hoc, quòd exceptione nullitatis ſublata,
non cenſetur ſublata, quæ ex iuriſdictionis defectu
prouenit, ſicuti docent Dec. *conſ. 38.* Alexand. *conſ. 79.*
in fin. lib. 7. Vant. *de nullit. tit. ex defectu iuriſd. num. 4.*
Anton. Gabr. *lib. 6. commun. tit. de ſtatutis, concluſ. 3.* Me-
noch. *remed. 5. recuper. n. 13. & conſ. 2. num. 152.* Couar.
pract. c. 15. n. 4. in princip. Ioan. Garc. *de nobilit. gloſſ. 1.*
§. 2. n. 24. Hieron. Magon. *Lucenſi deciſ. 22. n. 18.* Veral.
deciſ. 97. n. 4. lib. 1. Nicol. Reuſner. Germ. *deciſ. 21. n. 26.*
44 *lib. 4.* Camil. Borrel. *in ſumma deciſ. tit. 41. à n. 86* quod
adeò verum eſt vt quamvis ſe de nullitate non opposi-
turum quis iuraſſet, tamen hanc nullitatem ex defectu
iuriſdictionis opponere poteſt, pro vt ex Felin. & aliis
inducit Cranet. *conſ. 383. num. 16.* & poſt alios reſoluit
Ant. Gabr. *tom. 3. commun. opin. lib. 6. de ſtatutis, concl. 3.*
45 *n. 6. pag. mihi 355.* cùm talis defectus iuriſdictionis di-
catur inſanabilis. Veral. *deciſ. 38. n. 2. lib. 3.* Thom. Triuiſ.
Venetiæ deciſ. 11. n. 2. lib. 2. Camil. Borrel. *d. tit. 41. n. 124.*
46 ita vt nec de partium conſenſu acta per iudicem ſic in-
competentem nulliter facta conualidari poſſint, ex
Thom. Triuiſ. *deciſ. 68. n. 4. & 5. lib. 1.* Camil. Borrel. *d.*
tit. 41. n. 191. contra Stephan. Gratian. *diſceptat. forenſ.*
c. 16. n. 35. niſi ſententia inſtè lata ex eiſdem actis ap- 47
probaretur, ſecundùm Gam. *deciſ. 219.* Cabed. *part. 1.*
deciſ. 36. num. vlt. Camil. Borrel. *d. tit. 41. n. 90.* Bapt. Coſt.
de facti ſcientia, cent. 1. diſt. 100. n. 78.

Vnde nullitas, quæ prouenit ex defectu iuriſdictio- 48
nis, quandocunque etiam termino elapſo allegari, &
proponi poterit. ſecundùm Azeued. *l. 2. num. 26. tit. 17.*
lib. 4. noua recop. & adhuc ſententia lata, vt tradunt
Perez *l. 2. verſ. dubitatur vtrum, tit. 6. lib. 3. Ordinam.*
pag. 580. & tit. 16. eod. lib. 3. pag. 737. Gam. *de Sacram.*
præſtan. vltimo ſupplicio damnatis q. 5. n. 25. Azeued. *ad*
Curiam Piſanam, lib. 4. c. 6. n. 31. & l. 7. n. 25. tit. 18. lib. 4.
noua recop. cuius exequutionem exceptio huiuſmodi
nullitatis impedire poteſt ſecundùm Gam. *Luſitan.*
deciſ. 342. Cabed. *p. 1. deciſ. 22.* Mendez à Caſtro *in praxi*
ſæculari Luſit. lib. 3. c. 21. n. 44. Cald. Pereira *quæſt. forenſ.*
quæſt. 36. à num. 12. Alex. Trentacinq. *variar. lib. 2.*
tit. de execut. rei iudicatæ, reſolut. 1. num. 8. & etiam poſt
tres ſententias conformes, ſicuti docent Hippol. *conſ. 31.*
num. 37. cum ſeqq. Perez *l. 1. tit. 8. lib. 3. Ordin. pag. 601.*
Gutier. *pract. lib. 1. q. 96. n. 8.* Trentacinq. *citato loco.*

De Probationibus.

Tit. VII.

SVMMARIVM.

1 *Verba literarum Apoſtolicarum, quibus Papa pro-*
prium factum narrat, plenè probant, ſi ſuper
illis gratia, vel intentio Papæ fundatur, &
num. 2.

3 *Papæ aſſertio atteſtantis de ſuo facto proprio, ita*
probat vt in contrarium probatio non admit-
tatur.

4 *Verba enunciatiua Summi Pontificis, ſeu alterius*
Principis ſuper facto alieno, quamvis ſuper eo in-
nitatur intentio reſcribentis, regulariter non pro-
bant.

5 *Principi aſſerenti de benemeritis eſt credendum.*

6 *Papæ, ſeu alterius Principis aſſertioni creditur præ-*
ſumptiuè, ſcilicet quouſque non conſtat de contra-
rio, vt n. 7.

8 *Narratiuæ Papæ de facto alieno Motu proprio eſt*
ſtandum, donec contrarium probetur.

9 *Enunciatiua Papæ etiam in facto alieno in antiquis*
plenè probat.

10 *Principis atteſtationi ſtatur, quamvis narret factum*
prædeceſſoris.

11 *Papa, & alij Principes ſæculares ſuperiorum non re-*
cognoſcentes, non autem inferiores gaudent præ-
rogatiua huius text.

12 *Papæ literis creditur atteſtantibus tale beneficium*
fuiſſe in eius manibus reſignatum.

13 *Papa quoties aſſerit renuntiationem factam fuiſſe in*
manibus commiſſarij, aut Ordinarij, vel alterius,
tunc eius aſſertioni non ſtatur.

14 *Legati de Latere atteſtatio de conſuetudine plenam*
probationem facit

15 *Inferiores à Papa habentes facultatem conferendi, &*
recipiendi reſignationes beneficiorum, non poſſunt
committere receptionem reſignationis, & colla-
tionem.

16 *Principis aſſertio recipit probationem in contrarium*
per indirectum.

17 *Præſumptio iuris, & de iure admittit probationem*
in contrarium per indirectum.

Clem.

Clem. Literis. Vnic.

1 Verba narratiua in literis Apoſtolicis, ſuper quibus fundatur gratia, vel intentio Papæ proprium factum narrantis, plenam fidem faciunt. Colligunt ex Ordin Lap. Abb. Imol. Zabar. Panorm. Paul. de Eleaz. Bonif. de Vital. Viu. *in ration. lib.* 2. *pag.* 146. Alagona *in compend. pag.* 257. remiſſiuè Caſal. *in annot.* & Ximen. *in concord. p.* 1. & 2.

2 Hanc eandem concluſ. ex hoc text. deſumit Tiraq. *de*
retract. lig §. 1. *gloſſ.* 14. *n.* 49. vbi intelligit quando Pa-
pa de ſuo ipſius facto agit, non ſic de alieno, Maſcard.
3 *de probation. concl.* 139. vbi dicit quòd aſſertio Papæ
atteſtantis de ſuo facto proprio ita probat, vt in con-
4 trarium probatio non admittatur, & *concl.* 621. *n.* 3. vbi
quòd enunciatiua verba Summi Pontificis, ſeu alte-
rius Principis ſuper facto alieno, quamvis ſuper eo
innitatur intentio reſcribentis, regulariter non pro-
bant, Menoch. *conſ.* 2. *n.* 19. vbi quòd verba enuncia-
tiua Principis probant, Ioan. Garc. *de nobilit. gloſſ.* 2.
n. 20. *cum ſeqq.* vbi quòd Principi aſſerenti de beneme-
ritis eſt credendum, Aloyſ. Ricc. *in collect. deciſ. p.* 5.
5 *collect.* 1825. vbi quòd verba narratiua Papæ inducunt
probationem, Cenal. *commun. contra commun. tom.* 4.
q. 897. *n.* 178. Flamin. Pariſ. *de reſign. benef. lib.* 8. *q.* 11.
d n. 1. Azened. *ad tit.* 2. *in rubr. n.* 122. *lib.* 6. *nouæ recop.* &
l. 8. *n.* 3. *cum ſeq. tit.* 1. *eod. lib.* 6. Rot. *in Oxomen. benefi-
cij* 24. *Octobris* 1611. coram Card. Sacrato, impreſſa
per Farin. *deciſ.* 561. *n.* 1. *p.* 2. *recent.* Iacob. Valdeſ. *de
dignitate Regum, Regnorúmque Hiſpaniæ. c.* 22. *num.* 10.
vbi tradit Gallos non admittere deciſionem text. *in
præſenti.*

6 Vnde hic text. ſolet allegari ad hoc, quòd aſſertioni Summi Pontificii creditur, vt per Xuar. *allegat.* 8. *n.* 20. Maſcard. *de probat. concl.* 1143. Valaſc. *conſ.* 167. *num.* 10. Farin. *in praxi crimin. p.* 2. *q.* 63. *n.* 79. *cum ſeqq.* & ſic alterius ſupremi Principis, ſicuti docent Bart. *in l. ambitioſa, n.* 28. *ff. de decret. ab ord. faciend.* Gozadin. *conſ.* 8. *n.* 43. Curt. iun. *conſ.* 157. *n.* 14. & 21. Afflict. *in cap.* 1. *n.* 27. *qui ſucceſſ. ten.* Ruin. *conſ.* 31. *n.* 10. *volum.* 1. Grammat. *conſ.* 100. *n.* 66. Alexand. *conſ.* 15. *vol.* 5. Socin. iun. *conſ.* 65. *n.* 10. & *conſ.* 66. *n.* 6. *vol.* 1. Rip. *reſp.* 1. *num.* 28. *p.* 1. Mandel. *conſ.* 75. *n.* 6. Natt. *conſ.* 487. *n.* 39. *volum.* 3. Franc. Bec. *conſ.* 56. *n.* 23. *vol.* 1. Menoch. *conſ.* 1. *n.* 8. & *conſ.* 2. *n.* 19. & *conſ.* 402. *n.* 25. Anton. Gabr. *commun. tit. de probat. concl.* 2. Maſcard. *de probat. concl.* 1227. *num.* 1. Cenal. *d. tom.* 4. *q.* 897. *n.* 179. Octau. Glorit. *reſp.* 1. *p.* 1. *n.* 61. & *reſp.* 3. *n.* 7. vide nouiſſimè Caſtil. *tom.* 7. *de tertiis, c.* 6. *per tot.*

7 Intellige præſumptiuè, quouſque non conſtat de contrario, vt per Roman. *conſ.* 169. *n.* 38. Ruin. Crauet. *de antiq. tempor. p.* 1. *n.* 93. & *conſ.* 235. *n.* 42. Anton. Gabr. *d. concl.* 2. *n.* 49. Menoch. *d. conſ.* 100. *n.* 25. Maſcard. *d. concl.* 1227. *n.* 64. & 67.

8 Narratiuæ Papæ de facto alieno Motu proprio eſt ſtandum donec contrarium probetur, vt per Card. *hic, q.* 10. Petr. de Anchar. *q.* 1. Imol. *in* 4. *col. verſ. prædicta,* & alios, quos refert, & ſequitur Put. *deciſ.* 104. *aliàs* 100. *lib.* 3. *in correctis.*

9 In antiquis enunciatiua Papæ etiam in facto alieno plenè probat, Rot. *deciſ.* 142. *n.* 6. apud Farin. *in* 1. *collect. nouiſſim. aliàs p.* 4. *diuerſ.*

10 Principis etiam atteſtationi ſtatur, quamvis narret factum prædeceſſoris, ſicuti docent *in præſenti,* Imol. *col. pen. verſ. idem per omnia,* & Card. *q.* 9. Pariſ. *conſ.* 99. *n.* 1. *vol.* 4. Rip. *d. reſp.* 1. *n.* 28. *lib.* 1. Gabr. *d. concl.* 2. *n.* 17. Maſcard. *d. concluſ.* 1227. *num.* 48. Flamin. *d. quæſt.* 11. *num.* 11.

Literis noſtris.] Ergo procedit tantùm in Summo 11
Pontifice, vt tenent Paul. de Caſtr. Gemin. Felin. Alex. Iaſ. Dec. Curt. iun. & Crauet. quos refert Anton. Gabr. *d. concl.* 2. *n.* 26. & Maſcard. *d. concl.* 1227. *n.* 14. Flamin. *de reſign. lib.* 8. *q.* 11. *n.* 6. ſed extendi etiam ad Principes ſæculares ſuperiorem non recognoſcentes ſuſtinent Doctores citati à Gabr. *n.* 18. & Maſcard. *n.* 23. Flamin. *n.* 7. *proximè citatis locis,* & ex Bellug. & Rendina tradit Cenal. *d. tom.* 4. *q.* 897. *n.* 179. & ideo in aliis inferioribus prærogatiuæ huius text. locum non eſſe obſeruant Gabr. *d. concl.* 2. *n.* 21. Maſcard. *d. concluſ.* 1227. *n.* 26. & Peregr. *de iure fiſci. lib.* 4. *tit.* 5. *n.* 26.

Aut reſignationem beneficij, &c.] Notatur ad hoc, 12
quòd creditur literis Papæ atteſtantibus tale beneficium fuiſſe in eius manibus reſignatum, vt per Flamin. Pariſ. *de reſignat. benefic. lib.* 8. *q.* 11. *num.* 1. *cum ſeq.* vbi *num.* 10. ampliat vt procedat non ſolùm ſi atteſtetur fuiſſe in ſuis manibus factam reſignationem, & ab eo receptam, ſed etiamſi atteſtetur in manibus prædeceſſoris, & per ipſum acceptatam, & *num.* 13. limitat 13
quoties Papa aſſerit renuntiationem factam fuiſſe in manibus Commiſſarij, aut Ordinarij, vel alterius, quia tunc eius aſſertioni non ſtatur, & *n.* 16. limitat etiam ſi Summus Pontifex aſſerat renuntiationem talis beneficij eſſe factam coram ſe in eius manibus per procuratorem, quia tunc licèt probet huiuſmodi aſſertio renuntiationem, non tamen probat illum fuiſſe verum procuratorem, & habuiſſe legitimum mandatum.

In gloſſ. *Reſeruaſſe*, ibi, *Salua conſuetudine Curiæ,* 14
&c. Notatur ad hoc, quod Legati de latere atteſtatio de conſuetudine plenam probationem facit, vt per Gondiſal. *in tract. de Legat. in* 6. *q.* 1. *part. col.* 4. Alex. *conſ.* 106. *n.* 13. *lib.* 2. Flamin. Pariſ. *d. lib.* 8. *q.* 11. *num.* 31. vbi etiam poſt Maſcard. *concl.* 269. *n.* 7. id procedere ait in iis, quæ veniunt de iure Ordinario ex effectu Legationis.

In gloſſ. *Commiſiſſe*, ibi, *non tamen poſſet concedere* 15
facultatem recipiendi, &c. Notatur ad hoc, quòd inferiores à Papa habentes facultatem conferendi, & recipiendi reſignationes beneficiorum non poſſunt committere receptionem reſignationis, & collationem, vt per Flamin. Pariſ. *de reſignat. benef. lib.* 7. *q.* 29. *n.* 1.

In gloſſ. *Feciſſe narrauimus*, ibi, *niſi contrarium probe-* 16
tur. Ergo Principis aſſertio recipit probationem contrariam per indirectum, vt per Maſcard. *de probation. concl.* 1236. *num.* 39. Rot. *deciſ.* 523. *num.* 7. apud Farin. *in* 1. *collect. nouiſſimarum, aliàs p.* 4. *diuerſ.* vbi deciſum conſtat quòd contra atteſtationem Papæ factam Motu proprio admittitur probatio in contrarium.

Et hinc inferri ſolet ad hoc, quòd præſumptio iu- 17
ris, & de iure admittit probationem in contrarium per indirectum, vt tradunt Maſcard. *concl.* 1371. *num.* 44. Saneb. *de matrim. lib.* 7. *diſp.* 37. *n.* 33.

De Teſtibus.

Tit. VIII.

SVMMARIVM.

1 *Iudæi, & Sarraceni conuinci poſſunt per teſtes Chriſtianos, non obſtantibus contrariis priuilegiis Regum, & Principum, quibus ſi vtantur, ſubtrahitur illis Chriſtianorum commercium,* & *num.* 1.

3 Exhib.

3 *Exhortatio licèt videatur conſilium, eſt tamen reuerentia, cui neceſſariò parendum eſt.*

Clem. Cùm Iudæi. I.

1 IVdæi, & Sarraceni conuinci poſſunt per teſtes Chriſtianos, non obſtantibus priuilegiis Regum in contrarium; & ſi Iudæi, & Sarraceni præſumpſerint talibus priuilegiis vti, illis ſubtrahi debet Chriſtianorum Commercium, & ſi opus fuerit Chriſtiani cenſura Eccleſiaſtica compellantur ab eorum communione abſtinere. Colligunt ex Ordin. Lap. Abb. Anchar. Imol Zabar. Panorm. Paul. de Eleazar. Bonif. de Vitalin. Viu. *in ration. lib. 2. pag.* 186. Alagona *in compend. pag.* 275. remiſſiuè Caſal. *in annot.* & Ximen. *in concord. p.* 1. *&* 2.

2 Hanc eandem concluſ. ex hoc text. deducunt Perez per text. *ibi, in l.* 32. *gloſſ.* 1 *poſt princ. tit.* 3. *lib.* 8. *Ordin.* Marquard. de Suſanis *in tract. de Infidelib. p.* 2. *c.* 5. *n.* 9. *in princ.*

3 In gloſſ. *Exhortamur*, ibi, *licèt autem hac exhortatio videatur conſilium, eſt tamen reuerentia, cui neceſſariò parendum eſt.* Vide Tiraq. *de pœnis temper. cauſa* 35. *n.* 4. Auil. *ad c.* 1. *Prætorum, verbo Mendamiento, n.* 7.

SVMMARIVM.

1 *Teſtes publicatis atteſtationibus produci non poſſunt etiam in cauſa appellationis ſuper eiſdem articulis, vel directò contrariis*, & n. 2.

3 *Teſtes in cauſa appellationis produci non poſſunt ſuper eiſdem articulis, vel directò contrariis*, & n. 4.

5 *Declaratur text.* in l. eos, §. ſi quid autem, C. de appellat.

6 *Declaratur text.* in l. fin. C. eod. tit.

7 *Teſtes nulliter recepti per iudicem poſſunt, & debent iterum examinari etiam poſt publicatas atteſtationes.*

8 *Articulus nouus dicitur, qui directò addita aliqua qualitate non deducta primò contrariatur.*

9 *Teſtes poſt publicationem poſſunt ex conſenſu litigantium produci ſuper eiſdem articulis, vel directò contrariis.*

Clem. Teſtibus. II. & vlt.

1 PVblicatis atteſtationibus non licet accipere nec eoſdem teſtes, nec alios ſuper eiſdem, vel directò contrariis articulis, tam in cauſa principali quàm in cauſa appellationis, quia in vtraque ſubornatio eſt timenda. Colligunt ex Ordin. Lap. Abb. Anchar. Imol. Zabar. Panorm. Paul de Eleaz. Bonif. de Vitalin. Viu *in ration lib.* 2. *pag.* 187. Alagona *in compend. pag.* 276. remiſſiuè Caſal *in annot.* & Ximen. *in concord. p.* 1. *&* 2.

2 *In principali cauſa*, &c.] Collige ex text. publicatis, ſeu editis atteſtationibus vlteriorem teſtium productionem non dari ſuper eiſdem articulis, vel directò contrariis, de quo latè egi *ad cap. ex tenore* 35. *hoc tit. in Decret.* vbi circa hoc ſexdecim retuli limitationes.

3 *Sic non debet in appellationis cauſa licere.*] Collige ex text. in cauſa appellationis non poſſe produci teſtes ſuper eiſdem articulis, vel directò contrariis, de quibus in prima inſtantia actum eſt, ita gloſſ. *verbo in appellationis*, Card. *n.* 2. & alij, *in præſenti*, Couar. *pract. c.* 18. *num.* 6. Matant. *de ordin. iudic p.* 6. *de teſtium product. num.* 22. Perez *l.* 4. *tit.* 11. *lib.* 3. *Ordin.* Roland. *conſil.* 45. *num.* 14. *lib.* 2. Maſcard. *de probat. q.* 5 *à n.* 45.

4 Ratio eſt, quia in cauſa appellationis datur eadem ratio, quæ in cauſa principali apparet, ſiquidem idem periculum, & idem timor ſubornationis reſultat, vt fatetur Pontifex *in præſenti, verſ. cùm non minus*, quæ data ratione neceſſariò dari debet eadem diſpoſitio, iuxta reg. *l. illud, ff ad legem Aquil.* Accedit quod licèt inſtantia appellationis alia eſſe videatur, non tamen diuerſa reputatur, & vti talis licèt diuerſum tribunal efficiat, non tamen diuerſum omnino iudicium in effectu conſtituit, ac proinde eu... es non in diuerſo, ſed in eodem iudicio pertractetur, arg. text *in l.* 1. *in fin. ff. ad Turpil.* aduertit in ſpecie Card. *in præſenti, n.* 3. *in fin* vtique neceſſariò dicendum videtur quod in illo ſimiliter teſtes produci nequeunt ſuper eiſdem articulis cauſæ, vel directò contrariis illius.

5 Non obſtat text. *in l. eos, §. ſi quid autem, C. de appellat.* vbi manifeſtè probari videtur in cauſa appellationis, & ita in ſecunda inſtantia licitum eſſe non allegata allegare, & non probata probare, quod etiam dicit text. *in l. per hanc*, vbi Bart. *C. de tempor. appellat.* quia reiecta aliquorum reſponſione aſſerentium hæc iura correcta eſſe, & emendata, reſpondetur procedere quando ſuper nouis articulis dependentibus ex prioribus, qui vti tales tantummodo in eadem inſtantia proponi poſſunt, vt aduertit Alberic. *in d. l. per hanc n.* 2. *&* 5. teſtes producuntur, tunc enim non eſt inconueniens, vt recipiantur ſicut in cauſa principali, prout aduertunt eleganter Innoc. *in cap. fraternitatis, n.* 2. *de teſtibus*, vbi Abb. *n.* 3. Bellam. *n.* 42. & Mynſing. *num.* 9. per text. quem ſic intelligunt, *in cap. ex tenore, in cap. tam literis, & in cap. cauſam quæ* 19. *hoc tit.* in quibus terminis procedit etiam text. *in cap. Ioan.* 10. *verſ. cùm igitur, de fide inſtrum.* ſecus vero eſſet ſuper eiſdem articulis, quibus teſtes iam fuerunt recepti, iuxta reſoluta *in d. cap. fraternitatis.*

6 Nec etiam obſtat text. *in l. fin. C. hoc tit.* ſatisfit enim ſi dicas verum quidem eſſe text. illum agere de articulis antiquis, in quibus teſtes fuerunt recepti, interim tamen non à iudice habente iuriſdictionem ad recipiendos illos, ſed ab arbitrio carente illa, ex reg. text. *in l. priuatorum, C. de iuriſd omn. iud.* & ea de cauſa minus iudicialiter iuxta deciſionem text. *in l.* 1. *ff. de arbitr.* Vnde nil mirum ſi quantumcunque fuiſſent publicatæ illorum depoſitiones iidem teſtes iterum, atque etiam alij ſuper eiſdem articulis poſſint interrogari, & examinari, excepto caſu, de quo *ibi.*

7 In gloſſ. *Ruè*, ibi, *quia ſi receptio teſtium non teneret*, &c. Notatur ad hoc, quòd teſtes nulliter recepti per iudicem, poſſunt & debent iterum examinari, etiam poſt publicatas atteſtationes, vt per Soar. *tom.* 1. *comm. opin. lib.* 4. *tit.* 10. *n.* 316. *pag.* 552. Farin. *in praxi crimin. p.* 2. *q.* 75. *à n.* 358.

8 In gloſſ. *Directò contrariis*, ibi, *eſſent autem directè contraria*, &c. Notatur ad hoc, quòd articulus nouus dicitur, qui directò addita aliqua qualitate non deducta primò contrariatur, vt per Xuar *alleg.* 5. *n...*

9 In gloſſ. *Producere*, ibi, *contra partem inuitam*, &c. Notatur ad hoc, quòd poſt publicationem teſtium poſſunt ex conſenſu litigantium produci teſtes ſuper eiſdem articulis, vel directò contrariis, ſequuntur Abb. *n.* 4. Felin. & Imol. *n.* 6. & Bellam. *n.* 20. ac Pariſ. *n.* 52. *in cap. fraternitatis, hoc tit.* Lanfranc. *in repet. cap. quoniam contra, n.* 72. *de probat.* Duen. *reg.* 23. *n.* 2. Menoch. *vſufruct c.* 32. *n.* 20. *ad fin.* Farin. *d. q.* 75 *n.* 179. Surd. *de aliment. tit.* 8. *priuil.* 75. *n.* 3.

De Iureiurando.

Tit. IX.

SVMMARIVM.

1 *Iuramenta, quæ Romana Eccleſia præſtant Romani Principes, fidelitatis exiſtunt.*
2 *Imperator vnctionem, conſecrationem, & Imperij coronam accipit à Summo Pont.*
4 *Scholaris notoriè peritus quando gradum ſuſcipit licentiatura non debet examinari.*
5 *Imperator ante confirmationem, & coronationem non eſt Imperator.*
6 *Papa cognoſcit de cauſa, vel dubio aliquo inter ipſum, & Imperatorem.*
7 *Arnulphus Caroli Magni filius nunquam ab antiquis ſcriptoribus Imperator fuit nominatus, ſed ſemper Rex.*
8 *Imperator coronatur triplici corona.*
9 *Parentela appellatione qui veniant? remiſſinè.*
10 *Electis duobus in diſcordia vterque adminiſtrat quando ſunt ſuffragiis vtrique pares.*
11 *Imperator ſi non poteſt recipere coronam in loco debito, nihilominus auctoritatem adminiſtrandi recipere poteſt à Colonienſi Archiepiſcopo.*
12 *Donatio Conſtantini facta Eccleſiæ Romana vbi diſcutiatur, oſtenditur.*

Clem. Romani. Vnic.

1 REGES Romanorum, qui ſuccedunt Imperio, iurant fidelitatem Eccleſiæ Romanæ, vt fecerunt Henricus, & eius prædeceſſores. Colligunt ex Ordin. Lap. Abb. Anchar. Imol. Zabar. Panorm. Paul. de Eleazar. Boniſ. de Vitalin. Vin. *in ration. lib. 2. pag. 218.* Alagona *in compend. pag. 302.* remiſſiuè Ximen. *in concord. p. 1. & 2.*

2 *Necnon vnctionem, conſecrationem,* &c.] De hoc latè dixi *in collect. ad cap. venerabilem, n. 5. cum ſeqq. de elect. in Decretal.* & *ibi* citatis adde Anaſt. Germon. *de ſacrorum immunit. lib. 3. in proœm. n. 5.* Ioan. à Cochier. *in ſchol. ad preces primarias Imperat. ſect. 1. verbo confirmatam, pag. 18.*

3 *Qua à Græcis Imperium tranſtulit in Germanos.*] De hac Imperij tranſlatione dixi latè *in collect. ad d. cap. venerabilem, n. 3. de elect.*

4 *Cuius etiam nos, & Fratres noſtri aliqualem priùs notitiam habebamus.*] Hinc colligit Rebuff. *de priuileg. ſchol. priuileg. 86.* quòd ſcholaris notoriè peritus quando gradum ſuſcipit licentiaturæ, non debet examinari.

5 *Ego Henricus, Romanorum Rex annuente Domino futurus Imperator.*] Ergo nullus ante confirmationem, & conſecrationem dicitur eſſe Imperator, ſicut docent Perez *l. 2. verſ. ex quibus, tit. 6. lib. 1. Ordin. pag. 155.* Cott. *in memor. verbo Imperator, il. 2.*

6 *Auctoritate Apoſtolica,* &c.] Notatur ad hoc, quòd de cauſa, vel dubio aliquo inter Papam, & Imperatorem cognoſcit Papa, vt per Peregr. *de iure fiſci, lib. 1. tit. 2. n. 34.*

7 In gloſſ. *Futurus,* ibi, *vides enim quòd etiã approbatus ab Eccleſia,* &c. Hinc rectè animaduertit Card. Baron. *tom. 10. annalium Eccleſiæ, ſub anno Chriſti* 888. Arnulphum Caroli Magni filium nunquam ab antiquis ſcriptoribus Imperatorem fuiſſe nominatum, ſed ſemper Regem, eo quòd nefas eſſet Imperatoris nomen aſſumere, niſi illud ab Apoſtolica Sede collatum eſſet, vnctus itaque, & coronatus demum Imperatoria nomine donabatur, vt per Reſt. Caſtald. *in tract. de Imperat. q. 45. n. 1.*

In gloſſ. *Veſtigiis,* ibi, *Rex Romanorum coronatur triplici corona,* &c. Coronatur igitur Imperator triplici corona, prima ferrea, idque Aquiſgrani, quam recipit ab Archiepiſcopo Colonienſi; ſecunda argentea, quam Italiam ingreſſus recipit à Mediolanenſi Archiepiſcopo; tertia aurea qua per Papam Romæ in Eccleſia S. Petri ad altare S. Mauritij coronatur: quid autem iſtæ coronæ deſignent, conſule Reſt. Caſtald. *de Imperat. q. 33.* Carol. Sigon. *lib. 7. de Regno Italiæ,* Azor. *inſtit. moral. p. 2. lib. 10. c. 5. verſ. quicquid ſenſerunt,* Cott. *in memorabil. verbo Imperator, il. 2. pag. mihi* 404. 8

In gloſſ. *Parentelam,* ibi, *& ponitur pro affinitate.* Parentelæ appellatione qui veniant, dixi latè *in tract. de appellatiua verborum vtriuſque iuris ſignificat. appel.* 183. 9

In gloſſ. *Reges,* ibi, *quod duobus electis in diſcordia vterque adminiſtrat Rex,* &c. Sequuntur Caſtal. *de Imperat. q. 70.* & Azor. *inſtit. moral. p. 2. lib. 10. cap. 6. q. 2. verſ. inſuper quæri ſolet;* vbi intelligit cùm electores ita diſſentiunt vt ſint ſuffragiis vtrinque pares, hoc eſt, cùm tres vnum eligunt, & totidem eligunt alterum in Imperatorem. 10

In ead. gloſſ. ibi, *Quòd ſi Imperator non poſſit recipere coronam in loco debito, nihilominus auctoritatem adminiſtrandi recipere poteſt à Colonienſi Archiepiſcopo.* Ita Caſtald. *de Imperat. q. 49.* Ioan à Cochier. *in ſchol. ad preces primarias Imper. ſchol. 1. verbo Aduocatum deuouiſti, pag. 19.* vbi dicit hoc verum niſi ſit à Papa confirmatus. 11

In gloſſ. *Conſtantinum,* ibi, *diſputant aliqui an donatio per Conſtantinum facta Eccleſiæ Romanæ,* &c. De hac donatione latè egi *de offic. & poteſt. Epiſc. p. 1. tit. 3. c. 2. n. 77. cum ſeqq.* 12

De Exceptionibus.

Tit. X.

Clem. Excommunicationis. Vnic.

EXCOMMVNICATIONIS exceptio poteſt ſemper opponi etiam poſtquam lis fuerit conteſtata, & iudex præfixerit terminum peremptorium ad probandas exceptiones dilatorias, & declinatorias, & terminus fuerit tranſactus. Colligunt ex Ordin. Lap. Abb. Anchar. Imol. Zabarel. Panorm. Paul. de Eleazar. Boniſac. de Vitalin. Vin. *in ration. lib. 2. pag. 250.* Alagona *in compend. pag. 308.* remiſſiuè Ximen. *in concord. p. 1. & 2.* 1

Hanc eandem concl. ex hoc text. deſumunt Specul. *in tit. de except. §. 2. verſ. ſed nunquid,* Felin. *in cap. exceptionem, n. 12. verſ. primò igitur, hoc tit. in Decretal.* Soar. de Pace *in pract. tom. 1. p. 1. temp. 5. n. 59.* Sord. *de aliment. tit. 3. priuil. 83. n. 4.* Peregr. *de iure fiſci, lib. 3. tit. 11. n. 14.* Muſcatel. *in praxi ciuili Neapol. p. 3. gloſſ. ſimiles, num. 2.* Amat. Roder. *in practica videndi, & examinandi proceſſum, c. 5. n. 72.* Anton. Ricc. *de iure perſonarum extra gremium Eccleſiæ exiſtent. lib. 4. c. 31. n. 27.* 2

Amplia, vt procedat etiamſi quis iurauerit non opponere exceptionem excommunicationis, quia poterit nihilominus illam opponere iuramento non obſtante, nam talis oppoſitio non concernit ius partis, ſed publicum, cui non poteſt iuramento renuntiari, 3

vt

vt per Felin. *in cap. intelleximus, ſub n. 7. verſic. item fecit, de iudic. & in cap. exceptione, num. 15. hoc tit.* Gemin. *in cap. 1. ad fin. princip. eod. tit.* Anton. Ricc. *d. c. 31. num. 28.*

De Sententia, & re iudicata.

TIT. XI.

SVMMARIVM.

1 *Sententias tres contrarias in quavis cauſa reportans de illarum nullitate non agit, nec excipit ipſarum executione non facta, ac reſpicit etiam pendentia,* & n. 2.

3 *Tertius pro ſuo intereſſe poteſt de nullitate dicendo impedire executionem etiam trium ſententiarum conformium.*

4 *Sententiæ executio, vt impediatur debet prius pronuntiari ſuper ipſius nullitate.*

5 *Nullitas vbi apparuerit ex inſpectione ipſius ſententiæ, vel ex eiſdem actis, tunc opponi poteſt contra tres ſententias conformes.*

6 *Commiſſio data ad exequendum tres ſententias conformes intelligitur de validis.*

7 *Nullitas ex defectu iuriſdictionis poteſt opponi etiam contra tres ſententias conformes.*

8 *Sententiæ duæ conformes ex ſtatuto Vrbis faciunt iudicatum inter ciues Romanos.*

10 *Sententia appellatione an, & quando veniat diffinitiua, & interlocutoria, remiſſiuè.*

11 *Sententiæ dicuntur conformes quando vna confirmat aliam.*

12 *Conformitas trium ſententiarum vt appareat, non requiritur quòd prima expreſsè confirmet ſecundam, ſecunda tertiam, ſed quòd in ſubſtantia idem contineant.*

CLEM. Vt calumniis. I.

1 IS, qui in beneficiali, vel alia quavis cauſa tres contra ſe in petitorio, vel poſſeſſorio ſententias reportauit, ad agendum de nullitate ipſarum, vel alicuius ex eis nullatenus admitti debet, donec huiuſmodi ſententiæ plenariè fuerint executioni mandatæ. Colligunt ex Ordin. Lap. Abb. Anchar. Imol. Zabarel. Panorm. Paul. de Eleazar. Bonifac. de Vitalin. Viuian. *in ration. lib. 2. pag. 286.* Alagona *in compend. pag. 323.* remiſſiuè Caſal. *in annot.* & Ximen. *in concord. p. 1. & 2.*

2 Hanc eandem concl. ex hoc text. deſumunt Barbat. *conſ. 10. lib. 1.* Socin. *reg. 162.* Gaſp. Caball. *in addit. ad conſ. 18.* Anton. de Botrio *lit. B.* Roman. *ſingul. 291.* Hippol. de Marſil. *ſing. 10.* Bronor à Sole *in quaſt. legal. q. 14. n. 84.* Martin. de Olano *in antinom. lit. E, num. 23.* Mich. Graſſ. *tom. 2. commun. opin. lib. 7. tit. 16. n. 116. pag. 282.* & Fiehar. *ibid lib. 8. tit. 28. pag. 326.* Anton. Gabr. *commun. lib. 2. tit. de execut. rei iudicata, concl. 1.* Gutier. *pract. lib. 1. q. 96. n. 5. cum ſeqq.* Menoch. *de arbitr. caſu 9. per tot. & caſu 202. num. 52. & conſ. 345. n. 29. cum ſeqq. & conſ. 353. n. 40. cum ſeqq.* vbi limitat quando nullitas ex actis manifeſtè apparet, vel aliàs. Maſcard. *de probationibus, concl. 606. n. 4. cum ſeqq.* Marcheſ. *de commiſſionib. p. 1. 6. 4. c. 4. pag. 139. cum multis ſeqq.* Cenall. *commun. contra commun. q. 808. n. 98. & n. 104. & q. 830. num. 52.* latè Card. Tuſch. *pract. concluſ. tom. 2. lit. C, concl. 374. à n. 1.* vbi multipliciter ampliat, Steph. Gratian. *diſcept. forenſ. c. 42. à princip.* Gonzal. *ad reg. 8. Cancel. gloſſ. 56. n. 67.* Cald. Pereira *quaſt. forenſ. lib. 1. q. 36. n. 7.*

3 Limita primò in tertio, qui pro ſuo intereſſe poteſt opponere de nullitate ſententiæ, impedire executionem etiam trium ſententiarum conformium, vt per Benitend. Bononien. *deciſ. 67. num. 12.* Couar. *practic. cap. 15. num. 9.* Mich. Graſſ. *tom. 2. commun. opinion. lib. 7. tit. 16. num. 115. verſ. ſecundò limita, pag. 282. & n. 120. pag. 283.*

4 Secundò limita ſi victor eſt paſſus quòd per victum probetur nullitas, nam ad impediendam executionem ſententiæ debet pronuntiari ſuper ipſa nullitate, & tunc impeditur executio, vt per Hippol. *conſil. 19. num. 9.*

5 Tertiò limita in exceptione nullitatis notoriæ, vbi nullitas apparuerit ex inſpectione ipſius ſententiæ, vel ex eiſdem actis, quia tunc poterit opponi contra tres ſententias conformes, ita Beltran. *conſ. 250. in fin. lib. 2.* Franc. Marc. *deciſ. 489. in fin.* Hieron. Gabr. *conſ. 43. n. 47. & 48.* Caſſian. *conſ. 68. n. 70.* Hippol. *conſ. 64. n. 26. & conſ. 89. num....* Couar. *pract. c. 25. num. 1. in fin.* Card. Tuſch. *d. concl. 374. num. 2.* Steph. Gratian. *d. c. 42. n. 2. & c. 118. n. 48.*
6 Et ideò commiſſio data ad exequendum tres ſententias conformes intelligitur de validis, ſecundùm Gonzal. *ad reg. 8. Cancel. gloſſ. 57. n. 20.*

7 Quartò limita in nullitate, quæ ex defectu iuriſdictionis prouenit, hæc enim opponi poteſt etiam contra tres ſententias conformes, ſicuti docent Anchar. *conſ. 62. n. 3. verſ. non obſtat,* Gig. *de penſionib. q. 100. n. 20.* Hippol. *conſ. 81. n. 37. cum ſeqq.* Couar. *pract. cap. 25. n. 4.* Perez *l. 1. tit. 8. lib. 3. Ordin. pag. 600.* Gutier. *pract. lib. 1. q. 96. n. 8.* Card. Tuſch. *d. concl. 374. n. 5.* Franc. Marc. *d. deciſ. 469. in fine, p. 1.*

8 *Contra quem tres ſententia, &c.*] *Ex ſtatuto Vrbis, lib. 1. c. 178.* duæ ſententiæ conformes faciunt rem iudicatam inter ciues Romanos, incolas, & diſtrictuales, vt cenſuit Rota *deciſ. 647. n. 1.* apud Farinac. *p. 1. recent.* vbi ſubdit quòd huiuſmodi ſtatutum ſeruatur in omnibus Curiis, ac etiam in Rota.

9 In gloſſ. *Contra ſe,* ibi, *de tertio, qui vult propter ſuum intereſſe executionem ſententiæ impedire.* De hoc dixi *ſuprà limit. 1. n. 3.*

10 In gloſſ. *Sententias,* ibi, *per quod patet,* &c. An & quando appellatione ſententiæ veniat diffinitiua, & interlocutoria, latè dixi *in tract. de appellatiua verborum vtriuſque iuris ſignif. appel. 241.*

11 Illud aduertere oportet quod ſententiæ dicuntur conformes, quando vna confirmat aliam, ſicuti docent Couar. *pract. c. 25. n. 5. & 6.* Anton. Gabr. *commun. tit. de execution. rei iudic. concl. 1. num. 33. & ſeq.* Theſaur. *deciſ. 228. n. 2.* Surd. *conſ. 102. n. 9. & 10.* quos refert Rot. *in vna Romana pecuniaria 23. Iunij 1614.* coram Vbald. impreſſa per Farinac. *deciſ. 647. n. 1. p. 1. recent.* Imò ad hoc, vt conſtet de conformitate trium ſententiarum, non requiritur quòd prima expreſsè confirmet ſecundam, & ſecunda tertiam, ſed ſufficit quòd in ſubſtantia idem contineant, ſicuti docet Bald. *in l. creditor, §. cum de ſorte, n. 1. ff. de ſolut.* & cenſuit Rot. *deciſ. 98. n. 1. p. 1. recent.* & quòd non adſit difformitas circa ſubſtantiam, vel qualitatem principalem, Alex. *conſ. 77. n. 3. verſ. ſicut ergo, lib. 2.* & fuit reſolutum *in vna Brachar. fructuum 18. Aprilis 1625.* coram bonæ memoriæ Buratto.

SVMMA

SVMMARIVM.

1 *Sententia lata contra citatum extra citantis territorium exiſtentem nulla eſt ipſo iure,* & n. 2.

3 *Crimen læſæ maieſtatis committitur in confœderatione, ſeu liga facta cum hoſtibus Principis.*

4 *Citatio quòd quis veniat reſponſurus in loco notoriè non tuto, arctat citatum ad comparendum.*

5 *Citatus ſibi imputare debet ſi non poteſt tutè comparere in loco non tuto ob inimicitias à ſe cauſatas.*

6 *Citari nullus poteſt à iudice extra ſuum territorium.*

7 *Delicti ratione ſortitur quis forum eo loci, quo deliquit.*

8 *Crimen læſæ maieſtatis non committitur niſi per ſubditum.*

9 *Domicilium licèt quis mutet, & illud transferat in aliud Regnum, tamen ratione originis ſemper remanet ſubditus primo Regi.*

10 *Citatio cùm à iure proueniat naturali, à Principe tolli non poteſt.*

11 *Sententia abſque citatione etiam à Principe lata nulla eſt.*

12 *Lex in qua ponuntur verba per quæ redditur irrita, & inanis actio & paſſio, quæ in pœnam criminis per legem impoſita eſt, ſententiam à iure latam continet.*

13 *Verbum duplex ſeu geminatum futuri temporis vbi in eadem conſtitutione eſſet, tunc eſt latæ ſententiæ.*

14 *Citatio non arctat etiam ſine appellatione ad comparendum in loco notoriè non tuto.*

15 *Captus ad pœnam, vel periculum mortis ſi relaxetur iuramento ſuo de redeundo ad carcerem certo die ſi mors erat iniurioſa, redire non tenetur.*

16 *Delinquens eſt ad locum delicti remittendus quamvis detentus ſit à iudice originis, vel domicilij.*

17 *Iudex à quo petitur remiſſio delinquentis debet adhibere cognitionem, vtrum qui petit remitti re vera delictum commiſerit.*

18 *Feudum ligium quod dicatur, oſtenditur.*

19 *Homo ligius vnius non poteſt eſſe ligius alterius.*

20 *Iuſpatronatus non perditur per confiſcationem iudicis ſecularis.*

Clem. Paſtoralis. II. & vlt.

1 Sententia lata contra citatum extra citantis territorium exiſtentem nulla eſt ipſo iure, & ideo declaratur hic ſententiam Henrici Imperatoris contra Robertum Regem Siciliæ eſſe nullam. Colligunt ex Ordin. Lap. Abb. Anch. Imol. Zabar. Panorm. Paul. de Eleazar. Bonif. de Vital Viu. *in ration. lib. 2. pag.* 287. Alagona *in compend. pag.* 323. remiſſiuè Caſal. *in annot.* & Ximen. *in concord. p.* 1. & 2.

2 Hanc eandem concl. ex hoc text. deſumunt Mich. Graſſ. *tom. 2. commun. opinion. lib. 7. tit. 8. n. 33. pag.* 245. Perez *l. 1 gloſſ. 1. pag.* 488. *in princip. tit. 2. lib. 3. Ordin.* Lancel. Conrad. *in templo omnium iudicum, lib. 1. c. 1. §. 3. verſ.* 3.

3 *Confœderationes, & conſpirationes,* &c.] Notatur ad hoc, quòd crimen læſæ maieſtatis committitur in confœderatione, ſeu liga facta cum hoſtibus Principis, vt per Farin. *in praxi crimin. p. 5. q. 113. n.* 32.

4 *Eſto igitur quòd Rex ipſe,* &c.] Notatur ad hoc, quòd citatio quòd quis veniat loco reſponſurus in loco notoriè non tuto, non arctat citatum ad comparēdum, vt docēt Bonacoſ. *commun. crimin. p. 1. verbo citatus, pag.* 24.

5 Menoch. *conſ. 100. num. 138. cum ſeqq.* vbi *n.* 208. ſubdit quod citatus ſibi imputare debet ſi non poteſt tutè comparere in loco non tuto ob inimicitias à ſe cauſatas, Bernard. Græuæ. *ad practic. Camer. Imper. lib. 1. concl. 52 conſid.* 1. D. Barboſ. *in l. ſi quis ex aliena, n. 46. ff. de iudic.*

Deſiperet igitur, &c.] Notatur ad hoc, quòd nullus citari poteſt à iudice extra ſuum territorium, vt per Rebuff. *tom. 1. ad leges Galliæ tit. de citat. art. 1. gloſſ. 1. num.* 2. Baptiſt. Coſta *de remed. ſubſid. remed. 16. à n.* 7. Camil. Borrel. *in ſumma omnium decis. tit. 44. dec. citat. à num.* 61. 6

Verum eſt quidem ſi in eodem diſtrictu fuiſſet inuentus.] Notatur ad hoc, quòd ratione delicti ſortitur quis forum eo loci, quo deliquit, de quo dixi *in collect. ad c. poſtulaſti 14. de foro compet.* & *ibi* citatis addo Hieron. Buccaron. *de different. inter iudicia ciuilia & crimin. differ.* 130. *n.* 1. 7

Rurſus non eſt ſilentio relinquendum, &c.] Notatur ad hoc, quòd crimen læſæ maieſtatis non committitur niſi per ſubditum, vt per Clar. *in §. læſæ maieſtas, n.* 6. Menoch. *conſ. 99. à n.* 19. Peregr. *de iure fiſci, lib. 5. tit. 1. n.* 18. Decian. *in tract. crimin. lib. 7. c. 8. n. 5. & c. 32. n. 10. & c. 49. n.* 5. Aloyſ. Ricc. *in collect. decis. p. 4. collect.* 1446. Molin. *de iuſtit. tract. 2. diſp.* 658. *verbo item vt aliquis.* Bernard. Muſcatel. *in pract. crimin. tit. de crimine læſæ maieſt. n.* 14. Mart. *de iuriſdict. p. 4. caſu* 133. *n.* 16. Farin. *in praxi crimin. q. 51. n. 80. & q. 112. n. 240. cum ſeqq.* vbi *n.* 258. ſubdit etiam per hunc text. quòd ad hoc vt crimen læſæ maieſtatis commiſſum dicatur ab aliquo, 9 ſufficit quod ſit ſubditus ratione domicilij. Sic etiam per hunc text. dicit D. Barboſ. *in l. hæres abſens, §. proinde in art. de foro ratione originis, n. 7. ff. de iud.* quod licèt quis mutet domicilium, & illud transferat in aliud Regnum, tamen ratione originis ſemper remanet ſubditus primo Regi, ac proinde ſi illum offendat, incurrit crimen læſæ maieſtatis. 8

Quæ à iure prouenit naturali, &c.] Notatur ad hoc, quòd citatio cùm à iure proueniat naturali à Principe tolli non poteſt, de quo plures citant Doctores *in collect. ad c. 1. n. 7. de cauſ. poſſeſſ. & propriet.* quibus addo nouiſſimè Octau. Glorit. *reſp. 7. n.* 51. 10

Sententiam, & proceſſus omnes, &c.] Notatur ad hoc, quòd ſententia abſque citatione etiam à Principe lata nulla eſt, vt per Soar. *tom. 2. commun. opin. lib. 7. tit.* 14. *n.* 125. *pag.* 266. Cald. Pereira *in l. ſi curatorem, verbo cum non abſimilis, n. 7. verſ. quod autem, C. de in integr. reſtit. minor.* Aloyſ. Ric. *in collect. decis. p. 5. collect.* 1753. 11

Eſſe omnino irritos, & inanes.] Notatur ad hoc, quod lex in qua ponuntur verba per quæ redditur irrita, & inanis actio, aut paſſio, quæ in pœnam criminis per legem impoſita eſt, ſententiam à iure latam continet, vt per Sayr. *in clauſ Regia, lib. 3. c. 8. n.* 26. 12

Notatur etiam ad hoc quod vbi in eadem conſtitutione eſſet duplex, ſeu geminatum verbum futuri temporis, tunc eſt latæ ſententiæ, vt per Tiraq. *in l. ſi vnquam, verbo reuertatur, num. 46. & 47. C. de reuocand. donat.* 13

In gloſſ. *Notorio*, ibi, *quod non ſolum aſſignato loco notoriè non tuto poſſit appellari etiam exceptione non oppoſita, ſed etiam, quòd ſine appellatione citatio non arctet.* Ita Bernard. Græuæ. *ad practic. Cameræ Imper. lib. 1. concluſ. 52. conſid. 1. n.* 4. 14

In gloſſ. *Per violentiam*, ibi, *ſi captiuus ad pœnam, vel periculum mortis relaxetur iuramento ſuo de redeundo ad carcerem certo die ſi mors erat iniurioſa redire non tenetur.* Ita Duen. *reg. 393. verſ. quartò limita*, Clar. *§. fin. quæſt. 21. num.* 27. Couarru. *variar. lib. 1. cap. 2. num.* 7. Nauar. *comment. 4. de Regularib. num.* 63. Menoch. *conſ. 72. n.* 125. Gutier. *de iuram. confirmat. part. 1. c. 57. num.* 29. Ioan. Valer. *de different. inter vtrumque forum, verbo defenſio, different.* 8. quia licitum eſt mortem 15

violentam fugere, Perez *tit.7.l.5. Ordin.pag.mihi* 200. *col.2. ad fin.*

16 In gloſſ. *De more*, ibi, *dicunt in omni graui delicto remiſſionem fieri ad iudicem delicti.* Notatur ad hoc, quòd delinquens eſt ad locum delicti remittendus, quamvis detentus ſit à iudice originis, vel domicilij, vt per Cunar. *variar. lib.2.c.20.num.15.verſic.28. & practic. c.11.num.*8. Azeued.*l.1.n.24 tit.16.lib.8. noua recopil.* Perez *l.2.gloſſ.1. poſt princ.tit.17.lib.8. Ordin.* vbi notat ex hoc textu, quod remiſſio non habet locum in delicto leui.

17 In ead. gloſſ. ibi, *Quidam contrà quod praecedere aliqualis cognitio*, &c. Notatur ad hoc, quòd iudex à quo petitur remiſſio delinquentis debet adhibere cognitionem, vtrùm qui petitur remitti, reuera delictum commiſerit, ne aliàs per capturam afficiatur iniuria abſque vlla iuſta cauſa, vt per D.Barboſ.*in l. haeres abſens, §.proinde in art.de foro delicti, num.74.ff. de iudic.* Azeued.*d.l.1.n.40.*

18 In gloſſ. *Homóque ligius*, ibi, *hominis ligium fit Imperatori, vel Regi*, &c. Notatur ad hoc, quòd feudum ligium dicitur ſi conceditur ab Imperatore, vel Rege praeſtita fidelitate abſolutè, & nullius alterius domini fida conſeruata, vt per Cott. *in memorabilib. verbo feudum, il.1.* Et de vaſſallitio, & caeteris, de quibus *in hac gloſſ.* vide Perez *l.4.gloſſ.1.col.2.ante fin.tit.3.lib.4. Ordin.*

19 In ead gloſſ. ibi, *Nec videtur quis eſſe poſſe ligius duorum*, &c. Notatur ad hoc, quòd homo ligius vnius non poteſt eſſe ligius alterius, & ita non poteſt aliquis eſſe homo ligius duorum dominorum, vt per Clar.*§ feudum, q.51.* Menoch. *conſ.2.n.24.cum ſeqq.& conſ.32.n.7.*

20 In gloſſ. *Subiecta*, ibi, *quòd per confiſcationem iudicis ſaecularis non perdit quis iuſpatronatus.* Ita Azor. *inſtit. moral.p.2.l.6.c.20.q.14.* Farin.*in praxi crimin.p.1.q.25. num.151.*Sanch.*in praecepta Decalogi, tom.1.lib.2.c.19. num.5.*

De Appellationibus.

Tit. XII.

SVMMARIVM.

1 *Appellatio coram maiore parte plurium iudicum valet, ſed appellatio, dilatio, & termini praefixio eſt intimanda.*
2 *Iudicum appellatione qui continea ntur, remiſſiuè.*
3 *Iudex vnus ex pluribus quoties procedere poteſt, ab ipſo ſolo ſi procedit poterit appellari.*
4 *Iudicem qui non poteſt habere coram publicis, & honeſtis perſonis appellare debet.*

Clem. Si à iudicibus. I.

1 Plvres iudices quando ſunt in vna cauſa ſi appelletur coram maiori parte eorum valet appellatio, ac ſi ab omnibus ſimul praeſentialiter fuiſſet appellatum, ſed appellatio ignoranti eſt facienda legitima intimatio appellationis, dilationis, & termini praefixi. Colligunt ex Ordin. Lap. Abb. Imol. Zabar. Panorm. Paul. de Eleazar. Boniſac. de Vital. Viu. *in ration.lib.2.pag.356.* Alagona *in compend. pag.347.* remiſſiuè Caſal.*in annot.*& Ximen.*in concord p.1.& 2.*

2 In gloſſ. *Si à iudicibus*, ibi, *& quod dicis iudicibus*, *intelligo Ordinariis, vel delegatis*, &c. Iudicum appellatione qui contineantur dixi *in tract.de appellatiua verbor.vtriuſque iuris ſignific. appellat.121.*

In gloſſ. *Simul*, ibi, *hoc tamen ſcias quod quoties vnus ex pluribus iudicibus procedere poteſt, & ab ipſo ſolo ſi procedit poterit appellari.* Vide Tiraq.*in l.ſi vnquam verbo ſuſceperit liberos, n.157. C.de reuocand.donat.* 3

In gloſſ. *Maiori*, ibi, *coram publicis, & honeſtis perſonis.* Vide *l.17.tit.2.l.3.Ordin.vbi gloſſ.1.* Azeued.*l.3. n.148.tit.10.lib.4. noua recop.* 4

SVMMARIVM.

1 *Apoſtolos peti ſufficit vno contextu ſaepiùs, & inſtanter, ad quos recipiendos ſi iudex certum terminum ſtatuat appellans illos non petens in termino, appellationi renuntiat, idem cum iudex ſtatuit terminum iuris incertum intra quem appellans illos debitè non petiuit, vel oblatos recipere renuit.*
2 *Apoſtoli non ſemel petendi ſunt, ſed debent pluries, & inſtantiſſimè peti.*
3 *Appellationi renunciare praeſumitur is, qui appellauit, & non petit ſibi de apoſtolis reſponderi infra terminum iuris ſcilicet triginta dierum.*
4 *Appellans, qui non redit pro apoſtolis appellationi renunciare videtur.*
5 *Apoſtoli peti debent intra triginta dies.*
6 *Spatium triginta dierum intra quod apoſtoli peti debent, commenerandum eſt à tempore latae ſententiae data illius ſcientia, non verò interpoſita appellationis.*
7 *Iudex poteſt prorogare tempus à ſe datum pro recipiendis apoſtolis, & data cauſa poteſt breuius praefiniri.*
8 *Apoſtoli exhibendi ſunt expenſis appellantis.*
9 *Offerre debens aliquid, tenetur id propriis ipſius offerentis ſumptibus, & expenſis facere.*
10 *Iudex ſi congruo loco, & tempore requiſitus apoſtolos expreſſè denegauerit, aut malitioſè, vel negligenter tradere omiſerit, ex tunc ſi in cauſa procedat, inualidus erit proceſſus.*

Clem. Quamvis. II.

Licèt iuris rigor velit vt apoſtoli petantur ſaepiùs, inſtanter congruo loco, & tempore, tamen ſufficit ſi vnico contextu ſaepiùs, & inſtanter petantur, ad quos recipiendos ſi iudex certum terminum ſtatuat, & appellans in illo termino eos non petierit, ſuae appellationi renuntiaſſe cenſetur. Idem dicendum cùm iudex ſtatuit terminum iuris incertum intra quem appellans illos debitè non petiuit, vel oblatos recipere renuit. Si vero iudex non dederit apoſtolos appellanti petenti intra praefixum tempus, vel ſi dixit ſe daturum intra praefixum iuris terminum, & poſtea non curat dare petenti congruo loco, & tempore, ſaepiùs, & inſtanter vnico contextu, tunc appellans poteſt proſequi ſuam appellationem, ac ſi fuiſſent expreſſè illi negati apoſtuli. Colligunt ex Ordin. Lap. Abb. Anchar. Imol. Zabar. Panorm. Paul. de Elcazar. Bonifac. de Vitalin. Viu. *in ration. lib.2.pag.356.* Alagona *in compend. pag.348.* remiſſiuè Ximen. *in concord. p.1.& 2.* 1

Saepius, & inſtanter.] Ergò apoſtoli non ſemel petendi, ſed debēt plures, & inſtantiſſimè peti, vt per Lancel. *de attent.p.1.c.12.limit.50.n.196.* Sigiſm. Scacc *de appellat.lib.1.c.2.q.13.n.25.verſ. extende primò.* 2

Appellationi ſuae renuntiaſſe videtur.] Notatur ad hoc quòd is, qui appellauit, & non petit ſibi de apoſtolis reſponderi infra terminum iuris ſcilicet 30. dierum, praeſumitur appellationi renuntiare, vt per 3

Caſſador.

Caſſad.*deciſ.*8.*ſub n.*1.*hoc tit.* Rot. *deciſ.*57. *alias* 460. *ſub num.*4.*eod.tit.* Sigiſm. Scacc.*d.q.*13. *n.*25. *verſ.extende primo*, Mantic.*deciſ.*92.*n.*1.vbi ampliat quamvis appellans die 31.pro apoſtolis reuerſus fuerit, & *de-*
4 *ciſ.*128.*n.*3.vbi reſoluit quòd appellans, qui non rediit pro apoſtulis, appellationi renuntiaſſe videtur, niſi intra terminum iuris ei aſſignatum cauſam commiſerit, quia tunc non tenebatur amplius redire, & citat Creſcent.*dec.*65.*lib.*1.

5 In gloſ.*Tempore*, ibi, *triginta dierum*, &c.Notatur ad hoc quòd apoſtoli peti debent intra triginta dies, ita Guid.*in tract.huius tit.n.*27. Federic.*eod.tract.n.*31. Veſtr.*lib.*7.*c.*3.*n.*23.vbi Granat.*n.*63. Soar. de Pace *in pract.tom.*2.*p.*2.*n.*6.quod quidem ſpatium eſt parti. & iudici commune, ſicut enim appellans petere, ſic iudex intra illud apoſtolos exhibere tenetur, Franc.*n.*2. *per text.ibi in cap.ab eo hoc tit.lib.*6. Veſtr.& Suar.*citatis locis.*

6 In ead.gloſſ.ibi, *qui currant à tempore ſententia*, &c. Notatur ad hoc quòd dictum ſpatium 30.dierum connumerandum eſt à tempore latæ ſententiæ data illius ſcientia, non verò à die interpoſitæ appellationis, vt per Guid.*in tract.huius tit.n.*23. Veſtr.*d.lib.*7.*c.*3.*n.*65. Soar.de Pace *dict.n.*6.vide DD.citatos in gloſ. *verbo à die Clem.*1.*infrà,hoc tit.*

7 In gloſ.*Videtur*, ibi,*tutius eſt ex quo ſecundus terminus*,&c. Notatur ad hoc quòd iudex poteſt prorogare tempus à ſe datum pro recipiendis apoſtolis, vt per Tiraq.*de retract.tit.*§.6.1. *gloſſ.*7. *n.*59. Sic etiam data cauſa poterit breuius ſpatium præfinire ad apoſtolos petendus, vt per Marian.*in cap.de appellatione*, *n.*253. *hoc tit.* Afflict.*lib.*2.*conſtituti.rub.*45.*n.*40.& ita ſeruari generali conſuetudine teſtatur Ferrar.*in pract.tit.forma reſponſionis iudicis à quo appellatur,verbo ſtatuit*, *n.* 2.& Grauat. *dict.* *c.*3. *n.*71. pertranſit tanquam ſine dubio Suar.de Pace, *dict.n.*6.

8 In gloſ. *Oblatos*, ibi, *communis ſeruat quòd expenſis appellantis*, &c. Notatur ad hoc quòd communiter ſeruatur apoſtolos exhibendos eſſe expenſis appellantis, vt per Tiraq *de retractu tit.*1.*gloſ.*10. *num.*107. & *gloſ.*17.*n.*7.Afflict.*lib.*2.*conſtit.rubr.*45.*n.*22. Boër.*deciſ.*303.*n.*5. Suar.de Pace *in pract.tom.*2.*p.*5. *cap.vnic. num.*7.

9 Vnde hæc concluſio ad multa notabilia per Doctores adduci ſolet, ex quibus Tiraq. *d. gloſ.*17. *num.*7. notat quòd quis offerre debet aliquid, intelligitur vt propriis ipſius offerentis ſumptibus, & impenſis id faciat, & non illius, cui illa oblatio fieri debet, & Duen.*reg.*5. *verſ. tertiò limita*, obſeruat ad hoc quòd copia libelli debet dari ſumptibus actoris.

10 In gloſ. *Deneganti*, vlt.ibi,*contra iudicem*, &c. Notatur ad huc quòd ſi iudex congruo loco, & tempore requiſitos apoſtolos expreſsè denegauerit, aut malitiusè, vel negligenter tradere omiſerit, ex tunc ſi in cauſa procedat, omninò inualidus erit proceſſus, vt per Lancellot.*de attent.p.*2.*c.*13.*n.*6.

SVMMARIVM.

1 *Appellans proſequi, & finire tenetur appellationem extraiudicialem intra annum à die interpoſita appellationis, vel illati grauaminis, quo non facto (impedimento iuſto ceſſante) appellatio eſt deſerta*, & n.2.

3 *Tempus appellationis quando debeat currere, remiſſiuè.*

CLEM. Sicut appellatione. III.

1 APpellans tenetur infrà annum proſequi, & definire ſuam appellationem iudicialem, vel extraiudicialem incipiendo à die appellationis, vel grauaminis, ſi appellauit à grauamine, quod ſi non fecerit, nec aliquod iuſtum impedimentum habuit, appellatio cenſetur deſerta. Colligunt ex Ordin. Anch. Imol. Zabarell. Panorm. Paul. de Eleazar. Boniſac. de Vitalin. Viuian. *in ration. lib.*2. *pag.*356. Alagona *in compend. pag.*348. remiſſiuè Ximen. *in concord. p.*1.& 2.

De hac materia dixi latè ad *cap.cùm ſit Romana* 5. 2
hoc tit.in Decretalib.

In gloſ.*A die*, ibi, *ſcire debes quòd olim hanc quæſt.* 3
deputari, ſcilicet quando deberet currere tempus appellationis, &c.De hac quæſt.vide Pute.*deciſ.*147. *lib.*5.*in correctis*, Tiraq.*de retractu lig.*§.1.*gloſſ.*11.*n.*30.& *n.*51. & *in tractat.ceſſante cauſa,p.*1. *n.*82. Rebuff. *tom.*1.*ad leges Galliæ in proœm.gloſ.*5.*n.*3. Perez *l.*1.*gloſ.*1. *col.*2. *tit.*16.*lib.*3.*Ordin.*

CLEM. Quamdiu. IV.

TEmpus ad proſequendam appellationem ab ho- 1
mine vel à iure præfixum non currit appellanti compromiſſo durante, vel de partium expreſſo conſenſu niſi periculo imminente ex mora iudex aliud decernat. Colligunt ex Ordin. Lap. Abb. Anch. Imol. Zabar. Panorm. Paol. de Eleaz. Boniſ. de Vital. Viu. *in ration. lib.*1.*pag.*357. Alagona *in compend.pag.*348. remiſſiuè Caſal.*in annot.*& Ximen.*in concord.p.*1.& 2.

Hanc eandem concluſ. firmant Perez *in rubric.tit.*1. 2
*gloſſ.*1.*pag.*446.*lib.*3.*Ordinam.* & *l.*3.*gloſſ.*2.*verſic.item etiam durante tit.*16. *eod. lib.*3. *Ordinam.* Bellacomb. *tom.*2.*communium opinion. l.*7. *tit.*32. *num.*19.*pag.*319. Gutierr. *de iuram. confirm. p.*2. *cap.*5. *num.*15. Parena mens *in comment.ad Ordin. Regiam Luſitan. l.*3.*tit.*70. §.3.*n.*9.

In gloſ. *vel aliàs*. Hanc gloſ.dicit ſingularem Perez 3
*in proœm. Ordin. q.*7. *ad med.* & de ea meminit, *l.*6. *gloſ.*6.*col.* 4. *Ordin.tit.*2. *lib.*4. Azeued. *l.*1. *n.*39.*tit.*5. & *l.*2.*n.*14.*tit.*8.*l.*4.*noua recop.*

SVMMARIVM.

1 *Appellanti ante diffinitiuam non licet proſequi cauſas in appellatione nominatim non expreſſas, nec proceſſus primi iudicis iuſtificari, vel impugnari poteſt niſi ex actis coram eo*, & n.2.

3 *Notorium licèt releuare poſſit ab onere probandi, non tamen releuat ab ore proponendi.*

4 *Notorium non indiget probatione, ſed ſufficit quòd allegetur.*

CLEM. Si appellanti. V.

APpellans ab interlocutoria, vel à grauamine, non 1
poteſt proſequi alias cauſas, ſed illas tantùm, quæ nominatim ſunt expreſſæ in appellatione, nec proceſſus primi iudicis iuſtificari, vel impugnari poteſt ex nouis, vel de nouo probandis, ſed tantùm ex illis, quæ coram ipſo fuerunt exhibita, vel acta. Colligunt ex Ordin. Lap. Abb. Anchar. Imol. Zabar. Panorm. Paul. de Eleazar. Boniſac. de Vital. Viu. *in ration.lib.*5.*pag.*358. Alagona *in compend.pag.*348. remiſſiuè Caſal. *in annot.* & Ximen. *in concord.p.*2.

Hanc eand. concluſ. ex hoc text. deſumunt Duen. 4
*reg.*47.*à princ.* Socin.*in reg.*38. Marant.*de ordine iudic. p.*6.*tit.*& *quandoque appellantur n.*159. *cum ſeqq. pag. mihi* 441. Bernard. Græue *in pract. Cameræ Imper.l.*1. *concl.*128.*conſid.*1.*n.*1. Aloyſ. Ricc.*in collect. deciſ.p.*5.*e collect.*2004.vbi diuerſimodè limitat.

3 In ead. gloſſ. *Aliàs cauſas*, ibi, *licèt enim notorium relenare poſſit ab onere probandi, non tamen relenat ab onere proponendi.* Ita Bern. *reg.* 497. Bellacomb *tom.* 1. *commun. opinion. lib.* 2. *tit.* 1. *n.* 22. *pag.* 280. Don. à Fin. *ibid. lib.* 4. *tit.* 9. *n.* 30. *pag.* 478. Maſcard. *de probat. concl.* 1104. Et ideo notorium non indiget probatione, ſed ſufficit quòd allegetur, ſecundùm Hippol. *conſil.* 100. *n.* 7. & *conſ.* 125. *n.* 12. & 33. Tiraq. *de retract. lig.* §. 32. *gloſſ.* 1. *n.* 98. & *de praeſcript. p.* 1. *gloſſ.* 2. *verſ. ſed quaeſtionis eſt*, Perez *l.* 16. *tit.* 2. *lib.* 3. *Ordin. pag.* 58. & *lib.* 6. *tit.* 2. *lib.* 4. *pag.* 798. Maſcard. *de probat. concl.* 78. *num.* 50. & *concl.* 1103. *n.* 1. & *concl.* 1267. *n.* 1. & 10. Valdeſ. ad Xuar. *p.* 2. *in prooemium fori, n.* 14. *pag.* 7.

S V M M A R I V M.

1 *Proceſſus appellationis deſerta non impedit quin ſententia cenſeatur in rem iudicatam tranſiiſſe*, & num. 2.

3 *Terminus ad appellationem interponendam de conſenſu partium prorogari non poteſt.*

4 *Dilatio vni parti conceſſa alteri eſt communis, quamvis ſit conceſſa minori iure ſpeciali per reſtitutionem in integrum.*

Clem. Si appellationem. VI.

1 Appellatio quando per negligentiam appellantis eſt deſerta, vt ſi appellans non petiit Apoſtolos, vel non comparuit in termino aſſignato, vel non introduxit ſuam appellationem intra terminum, non quòd appellationem ſic deſertam proſequatur, ſententia lata tranſit in rem iudicatam ac ſi non fuiſſet appellatum. Colligunt ex Ordin. Lap. Abb. Anch. Imol. Zabar. Panorm. Paul. de Eleazar. Bonif. de Vital. Vin. *in ration. lib.* 1. *pag.* 369. Alagona *in compend. pag.* 349. remiſſiuè Caſal. *in annot.*

2 Hanc eandem concl. ex hoc text. deſumunt Steph. Gratian. *diſcept. forenſ. c.* 10. *n.* 10. Aloyſ. Ricc. *in collect. deciſ. p.* 3. *collect.* 645. vbi multipliciter declarat quando dicatur appellatio deſerta.

3 In gloſ. *Deſertam*, ibi, *Fortius in expreſſa deſerta per renuntiationem.* Notatur ad hoc quòd terminus ad appellationem interponendam de conſenſu partium prorogari non poteſt, de quo vide Tiraq. *de retract. lig.* §. 1. *gloſſ.* 7. *n.* 29. Bellacomb. & Vin. *tom.* 1. *commun. opin. l.* 7. *tit.* 22. *n.* 5. & 6. Marant. *de ordine iudic. p.* 6. *tit. de appellat. n.* 140. Brunor. à Sole *in locis commun. verbo appellatio* 38. Azeved. *l.* 2. *n.* 4. *tit.* 18. *l.* 4. *nouae recop.* Brederod. *de appellat. p.* 2. *tit.* 9. *col.* 212. *verſ. appellatio eſt deſerta*, Soar. de Pace *pract. tom.* 2. *p.* 5. *cap. vnic. n.* 5. Gam. Luſit. *deciſ.* 217. *in fine*, Zerol. *in praxi Epiſcop. verbo inſtantia, verſ. ſeptimò*, Ignat. del Villar *in ſylua reſponſ. l.* 1. *reſp.* 15. *q.* 4. *n.* 1. *cum multis ſeqq.*

4 In gloſſ. *Cùm appellato*, ibi, *licèt ergo dilationes*, &c. Notatur ad hoc, quòd dilatio vni partium conceſſa, alteri eſt communis, quamvis ſit conceſſa minori iure ſpeciali per reſtitutionem in integrum, de quo vide Marant. *de ord. iudic p.* 6. *tit. de dilation. num.* 18. Ozaſch. *Pedem. dec.* 97. *n.* 4. Vincent. de Franch. *dec.* 269. *num.* 3. Petr. Gregor. *ſyntagm. iuris lib.* 48. *c.* 8. *n.* 18. Cald. Pereira *in l. ſi curatorem, verbo, vel aduerſary dolo, n.* 22. Gutier. *practic. lib.* 2. *q.* 32. *n.* 8. Menoch. *conſil.* 367. *num.* 23. vbi *n.* 28. *verſ. primò*, ſubdit quòd non eſt communis ei, qui iam probationibus renuntiauit, & *n.* 35. & 38. idem aſſerit vbi veriſimiliter ſubornationis periculum in aduerſario dilationem ſibi communem eſſe contendente, timeri poſſit, Cardoſ. *in praxi iudicum, & aduocat. verbo dilatio, n.* 8. Curi. Phillp. *p.* 1. §. 16. *n.* 9. Amat. Roderic. *in pract. videndi, ſeu examinandi proceſſum. c.* 7. *n.* 25. Camil. Borrel. *in ſummâ omnium deciſ. tit.* 47. *de dilationib. n.* 50.

S V M M A R I V M.

1 *Appellans ſecundò, & ſuccumbens à peremptoria repulſa ex alio quàm propter ineptitudinem, non auditur ſuper appellatione à diffinitiua*, & n. 2.

3 *Sententia lata ſuper exceptionibus eſt interlocutoria.*

4 *Iudex ſuam interlocutoriam poteſt tantùm regulariter bis reuocare.*

5 *Interlocutoria geminata reuocari ampliùs non poteſt, quamvis aliàs ſemel, pronuntiata reuocari rectè valeat.*

Clem. Cùm à repulſione. VII. & vlt.

Appellans à repulſione exceptionis peremptoriae bis, & ſuccumbens prima, & ſecunda vice, non poteſt in cauſa appellationis poſtmodum à diffinitiua emiſſae ſuper ea vlteriùs audiri, niſi tunc ritè propoſita ex eo priùs repulſa fuiſſet, quia proponebatur ineptè. Colligunt ex Ordin. Lap. Abb. Imol. Zabarel. Panorm. Paul. de Eleazar. Bonifac. de Vitalin. Vin. *in ration. lib.* 1. *pag.* 360. Alagona *in compend. pag.* 349. 1

Hanc eandem concl. 2. ex hoc text. deſumit Tiraq. *in l. boues*, §. *hoc ſermone, limit.* 1. *n.* 18. *ff. de verb. ſignif.* 2

In gloſſ. *Repulſione*, ibi, *quòd ſententia lata ſuper peremptoria interlocutoria eſt*, &c. Notatur ad hoc, quòd ſententia lata ſuper exceptionibus eſt interlocutoria, vt per Bernard. *regul.* 671. 3

In gloſſ. *Super ea*, ibi, *per quod videtur quòd etiam iudex cauſae*, &c. Notatur ad hoc, quòd iudex ſuam interlocutoriam poteſt tantùm regulariter bis reuocare, vt per Fichard. *tom.* 2. *commun. opin. lib.* 7. *tit.* 8. *num.* 26. *pag.* 244. & attenta Ordin. Regia Luſitan. *lib.* 3. *tit.* 65. §. *vlt.* ſemel tantùm reuocari poteſt, vt teſtatur parens meus *in comment. ad eundem, tit.* 65. *in princip. n.* 4. Licèt interlocutoriam ſententiam millies reuocari poſſe dixerit Steph. Gratian. *diſcept. forenſ. c.* 147. *n.* 11. & *c.* 155. *n.* 16. *cum ſeqq.* & ideò notari ſolet haec gloſſ. ad hoc quòd interlocutoria geminata reuocari ampliùs non poteſt, quamvis aliàs ſemel pronuntiata reuocari rectè valeat, ſicuti docent Cald. Pereira *de poteſtate eligendi, ſeu nominandi, c.* 2. *n.* 38. Stephan. Gratian. *d. c.* 155. *n.* 26. Parens meus *d. tit.* 65. *in princip. ſub n.* 3. *in fine.* 4

In Librum III. Clementinarum.

De Vita, & Honeſtate Clericorum.

Tit. I.

S V M M A R I V M.

1 *Clerici coniugati puniuntur, & alij perſonaliter, & in publico carnificum, & tabernariorum officium exercentes, qui per diaeceſanos nominatim, & tertiò moniti illud officium non dimittunt vel dimiſſum reaſſumunt, & excitantur diaeceſani contra illos clericos, qui ſaeculares actus exercent.*

2 Clericis

2 *Clericus exercens macellum, ſeu tabernam deponitur, & clericale priuilegium amittit.*

3 *Clericus coniugatus cum vnica & virgine, reaſſumendo veſtes clericales, quas depoſuerat, priuilegia clericalia recuperat.*

4 *Diœceſanorum appellatione non veniunt Ordinarij, qui in loco iuriſdictionem habent.*

5 *Taberna dicitur domus, in qua panes, vinum, & carnes cocta venduntur.*

6 *Clericus exercens macellum, ſeu tabernam incurrit pœnas huius text. ſi per ſe, & perſonaliter exerceat, ſecùs per alium.*

7 *Statutum infligens pœnam perſonaliter mandatario propter ius commune mandantem non comprehendit.*

8 *Dictio*, nominatim, *intelligitur propriis nominibus expreſſis.*

9 *Nominatim excommunicatus quis dicatur, oſtenditur.*

10 *Monitio, qua debet fieri clericis in minoribus vt reaſſumant habitum, & tonſuram, & quod aliàs amittant priuilegium, debet eſſe ſpecialis in perſona nominati facta.*

11 *Clericus incedens ſine habitu, & tonſura non perdit priuilegium fori niſi præceſſerit trina monitio ſpecialis, nominatim, & in perſona facta.*

12 *Citatus vt incurrat pœnam ratione contumacia requiritur præcisè trina monitio.*

13 *Adimplendum vbi requiritur aliquid pacificè pro forma, non ſufficit ſi per æquipollens adimpleatur.*

Clem. Diœceſanis. I.

1 ORDINARII monere debent Clericos exercentes publicè officia carnificum, ſeu macellariorum, vel tabernariorum, vt infra certum terminum à ſe præfigendũ deſiſtant, & quòd nullo vnquam tempore illa reaſſumant, & ſi ter perſonaliter moniti non deſiſtunt, vel deinde reaſſumunt, tunc clerici coniugati omni carent priuilegio clericali, & ſi tanquam laici incedant, careant etiam in perſonis eo ipſo, quamdiu in præmiſſis præſtiterint. Aduerſus verò alios clericos negotiationibus, vel commerciis ſæcularibus, vel officiis non conuenientibus clericali propoſito publicè inſiſtentes, vel arma portantes, ſic canonica ſeruare ſtudeant ſtatuta, quòd & illi ab exceſſibus compeſcantur huiuſmodi, & ipſi de damnabili circa hæc negligentia nequeant reprehendi. Colligunt ex Ordin. Anchar. Imol. Zabar. Panorm. Paul. de Eleazar. Bonif. de Vital. Viu. *in ration. lib.* 3. *pag.* 13. Alagona *in compend. pag.* 358. remiſſiuè Caſal. *in annot.* & Ximen. *in concord. p.* 1. & 2.

2 *Seu macellariorum, aut tabernariorum*, &c.] Notatur ad hoc quòd clericus exercens macellum, ſeu tabernam deponitur, & clericale priuilegium amittit, vt per Menoch. *de arbitr. caſu* 412. Farinac. *fragment. crimin. p.* 1 *lit. C, n.* 127. latè Bellet. *diſquiſit. clerical. p.* 1. *tit. de diſciplina clericali*, §. 20. cum aliis per me citatis *ad c. clerici* 15. *n.* 4. *hoc tit. in Decretalib.*

3 *Ab his non deſtiterint, aut ipſa exercendo reſumpſerint*, &c.] Ergo clericus coniugatus cum vnica, & virgine reſumendo veſtes clericales, quas depoſuerat, priuilegia clericalia recuperat, vt per Cou. *pract. c.* 31. *n.* 8. *verſ. quinto, in fin.* Clar. §. *fin q.* 36. *n.* 19. D. Barboſ. *in l. Titia* 35. *n.* 32. *ff. ſoluto matrim.* Zerol. *in praxi Epiſcop. p.* 1. *verbo clericus, verſ. ad decimum tertium*, & plures, quos refert, & ſequitur Sanch. *de Matr. lib.* 7. *diſp.* 46. *n.* 29. vbi ſubdit quòd licèt varia ſit interpretatio Doctorum an dictio, *omninò*, denotet priuationis perpetuitatem, an ſolam priuationem omnium priuilegiorum, quibus gaudet clericus coniugatus; at re vera non denotat perpetuitatem, ſed particula, *quamdiu*, refert ad omnia, nam eſt vnica oratio, & clauſula omnia contenta in eadem oratione determinat, *l. in repetendis, ff. de legat.* 3. non ergo per contrarium actum amittitur perpetuum priuilegium; ſed dum ab illo non deſiſtitur.

In gloſſ. *Diœceſanis*, ibi, *non dicit Ordinariis locorum*, &c. *per quod videtur quòd alij Ordinarij, licèt in loco iuriſdictionem habeant, hoc non poſſint.* Vide Sanch. *de Matrim. lib.* 2. *diſp.* 29. *n.* 14. & quæ dixi *in tract. de appellatiua verborum vtriuſque iuris ſignificat. verbo Diœceſanus.* 4

In gloſſ. *Tabernariorum*, ibi, *dicitur domus, in qua panes, vinum, & carnes cocta venduntur.* Ita Rebuff. *in l. taberna appellatione* 183. *ff. de verb. ſignif. pag.* 596. & *ſeq.* Card. Tuſch. *pract. concl. tom.* 8. *lit. V, concl.* 1. quos refero ego ipſe *in tract. de appellatiua, verb. vtriuſque iuris ſignif. appel.* a 57. *n.* 1. 5

In gloſſ. *Publicè, & perſonaliter*, ibi, *vel per alium hoc exercetur.* Notatur ad hoc, quòd tunc demum punitur pœna huius text. exercens macellum, ſeu tabernam, ſi huiuſmodi artes exerceat per ſe, & perſonaliter, ſecùs ſi per alium, vt per Duen. *reg.* 99. *verſ. limita tertiò*, Menoch. *de arbitr. caſu* 412. *n.* 6. Perez *l.* 3. *gloſ.* 1. *pag.* 96. *tit.* 4. *lib.* 8. *Ordin.* Azeued. *l.* 15. *n.* 2. *tit.* 7. *lib.* 7. *noua recop.* & hinc colligit Couar. *in c. quamvis pactum, p.* 1. §. 5. *n.* 9. *col.* 3. non poſſe per alium fieri quod ex lege, vel Canone à propria perſona agendum eſt. 6

Hinc etiam ſtatutum indicens pœnam perſonaliter mandatario præter ius commune mandantem non comprehendit, vt per Menoch. *de arbitr. caſu* 353. *num.* 18. 7

In gloſſ. *Nominatim*, ibi, *propriis nominibus eorum expreſſis.* Vide Anton. Gomez. *var. tom.* 1. *c.* 2. *n.* 6. Couar. *in cap. cum tibi, num.* 5. *de teſtam.* Menoch. *de præſumpt. lib.* 4. *præſumpt.* 9. *à num.* 5. Et hinc nominatim dici excommunicatum, vel interdictum quando proprium nomen exprimitur, tradunt gloſſ. *verbo nominatim, in c. cum & plantare*, §. *excommunicatus, de priuileg.* & *alia verbo nominatim, in c. conſtitutionem, de ſentent. excomm.* Couar. *in c. alma mater, p.* 1. §. 2. *n.* 8. Gutier. *canon. lib.* 1. *c.* 1. *n.* 27. Soar. *tom.* 5. *de cenſuris, diſp.* 9. *ſect.* 2. *n.* 10. Sayr. *in ſimili tract. lib.* 2. *c.* 12. *n.* 17. & *lib.* 5. *c.* 1. *n.* 11. 8 9

In ead. gloſſ. ibi, *Quaſi non ſufficiat diœceſano monere in genere*, &c. Notatur ad hoc quòd monitio, quæ debet fieri clericis in minoribus, vt reaſſumant habitum, & tonſuram, & quòd aliàs amittant priuilegium, debet eſſe ſpecialis in perſonam nominati facta, vt per Cou. *pract. c.* 32. *n.* 1. *verſ. ſed* D. *Barboſ. in l. Titia, n.* 35. *ff. ſoluto matrim.* Farin. *fragm. crimin. p.* 1. *lit. C, n.* 140. 10

In gloſſ. *Tertiò*, ibi, *debet ergo habere aliquorum dierum interualla*, &c. Notatur ad hoc, quod clericus incedens ſine habitu, & tonſura non perdit priuilegium fori niſi præceſſerit trina monitio ſpecialis, nominatim, & in perſonam facta, ita vt nec vnica nec generalis ſufficiat, ſic vt tradunt Steph. Gratian. *diſcept. forenſ. c.* 190. *n.* 11. Farin. *fragm. crimin. p.* 1. *lit. C, n.* 143. 11

Et ideo hinc colligit Clar. §. *fin. q.* 31. *num.* 22. quod quando lex diſponit quod citatus incurrat pœnam ratione contumaciæ requiritur præcisè trina citatio. Et pari modo ex hac gloſſ. infert Tiraq. *de retractu lig.* §. 1. *gloſſ.* 11. *n.* 11. & §. 36. *gloſſ.* 2. *n.* 68. quod quando aliquid requiritur à lege pro forma, id eſt, ſpecificè adimplendum, non ſufficit ſi per æquipollens adimpleatur. 12

SVMMARIVM.

1 *Compendium huius text. refertur.*
2 *Veſtes quales deferre debeant clerici, remiſſiuè.*
3 *Priuationis pœna ſimpliciter imponenda non eſt, niſi à iure exprimatur.*
4 *Monachus portans habitum ſuum copertum habitu clericorum ſæcularium, an ſit apoſtata.*
5 *Præſtimonia aliquando dantur in titulum.*
6 *Beneficij appellatione continetur penſio cum lex vtitur verbis generalibus.*
7 *Penſio perpetua, quæ conceditur in titulum Eccleſiaſtici beneficij, eſt beneficium Eccleſiaſticum, & ſub eius propria appellatione comprehenditur.*
8 *Monachus ex legitima ſuperioris licentia cauſa ſtudij, ſeu peregrinationis extra Monaſterium verſans poteſt facere gratuitam eleemoſynam moderatam.*
9 *Eleemoſyna moderata cenſetur quando Religioſus ex legitima ſuperioris licentia ſtudens eam elargitur, quam alij ſcholares, aut peregrini honeſti eiuſdem conditionis ſolent erogare.*

CLEM. Quoniam. II. & vlt.

1 CLericus beneficiatus, qui ſine cauſa rationabili vtitur veſte virgata, eſt ſuſpenſus ipſo iure per ſex menſes à perceptione fructuum beneficiorum, ſi non eſt beneficiatus, ſed Diaconus, vel Subdiaconus inhabilis fit ſtatim ad habenda beneficia Eccleſiaſtica, idem de Clericis aliis veſtem talem ſimul, & tonſuram publicè deferentibus clericalem. Habentes verò dignitatem, perſonatum, beneficium Curatum, Sacerdotes & Religioſi ſi publicè ferant talem veſtem, vel infulam, ſeu pileum lineum publicè portent in capite, ſunt ſuſpenſi à fructibus per annum, Sacerdotes autem & Religioſi ſunt inhabiles ad beneficium per annum. Sed & tales & cæteri quicumque Clerici vtentes tabardo foderato vſque ad oram ita breui, quòd veſtis inferior notabiliter videatur, dent tabardum pauperibus infra menſem, ſiue ſint Religioſi habentes adminiſtrationem, ſiue Clerici ſæculares. Religioſi verò non habentes adminiſtrationem infra idem tempus tenentur illud conſignare ſuis ſuperioribus in vſus pios conuertendum. Item Clerici præſertim beneficiati vti non debent publicè caligulis ſcacatis rubeis aut viridibus. Colligunt ex Ordin. Lap. Abb. Anchar. Imol. Zabarel. Panorm. Paul. de Eleazar Bonif. de Vital. Viu. *in ration. lib. 3. pag. 13.* Alagona *in compend. pag. 358.* remiſſiuè Ximen. *in concord. p. 1. & 2.*

Hanc eandem concluſ. cum declarationibus ex hoc text. deſumit Bonacin. *de ſuſpenſionibus in particulari, diſp. 3. q. 6. punct. 6. à n. 1.*

2 Veſtes quales deferre debeant Clerici dixi latè *de officio & poteſt. Epiſc. p. 2. allegat. 9. per totam*, & aliqua tetigi *in collect. ad c. clerici 15. à num. 12. hoc tit. in Decret.*

Niſi cauſa rationabilis ſubſit.] Veluti ſi quis præfatis veſtibus vtatur dum tranſiturus eſt per loca infidelium, vel hæreticorum, aut ſi hoc faciant ob metum ſeruitutis, verberum, vel alterius grauis incommodi vt per Bonac. *d. puncto 6. n. 2.*

Virgata, vel partita veſte.] Hoc eſt, veſte habente diuerſos colores intextos cum ipſo panno, vel artificiosè ſuperinductos, & ſuperimpoſitos, vt per Bonacin. *d. puncto 6. num. 3.* poſt gloſſ. *in præſens, verbo practica.*

Publicè vtantur.] Ergo deferentes huiuſmodi veſtes domi non incurrunt ſuſpenſionem de qua *in hoc text.* quia domus rem ſecretam, & non publicam denotat, prout etiam nec incurrunt præfatas veſtes extra domus ſub aliis veſtibus ita deferentes vt publicè non appareant, ita Bonacin. *dict. puncto. 6. num. 1. verſ. hoc tamen.*

A perceptione fructuum beneficiorum, &c.] Vide latè Bonacin. *dict. puncto 6. à num. 5.* vbi *num. 6.* reſoluit nomine fructuum non intelligi diſtributiones, & *num. 8.* ait nec comprehendi penſiones, & *num. 9.* tenet non poſſe intra illud tempus validè beneficium obtinere.

3 In gloſſ. *Suſpenſus.* ibi, *cùm hoc non ſit expreſſum à iure.* Notatur ad hoc, quòd pœna priuationis ſimpliciter imponenda, non eſt niſi à iure exprimatur, vt per Tiraq *in l. vnquam, verbo reuertatur. n. 249. C. de reuocand. donation.*

In ead. gloſſ. ibi, *puto quòd quotidianæ diſtributiones accreſcant ſociis.* Notatur ad hoc, quòd ſuſpenſus à beneficio non lucratur diſtributiones quotidianas, ſed illæ tribui ſolent iis, qui interſunt diuinis Officiis, vt per Vgolin. *de cenſur. tab. 4. c. 8. §. 2.* præcipuè ſi darentur ſolis beneficiariis ſecundùm Sayr. *in homil. tract. lib. 4. cap. 6. num. 11.* Squillante *de obligat. cleric. part. 6. num. 33.*

4 In gloſſ. *Extrinſeci.* ibi, *facit ad quæſt. olim diſputatam de monacho, qui benè portat habitum ſuum, quem tamen cooperit habitu clericorum ſecularium quòd ſit Apoſtata.* Vide Fr. Emman. *q. Regul. tom. 2. q. 76. art. 3.* Paul. Comitol. *reſp. moral. lib. 6. quæſt. 8. n. 9.* latè Sanch. *in præcepta Decalogi tom. 2. lib. 6. cap. 8. num. 5. & 62. cum ſeqq.*

5 In gloſſ. *Quodcunque beneficium*, ibi, *includit præſtimonia.* Ergo præſtimonia ſunt beneficia Eccleſiaſtica, & inter beneficia Eccleſiaſtica debent connumerari, vt per Mandoſ. *reg. 34. q. 12. n. 3. & de monitor. quæſt. 60. num. 32.* Sandoual. *de offic. Canon. part. 5. c. 5.* Iacob. de Graff. *in aureis deciſ. part. 1. lib. 2. c. 97. num. 13.* Gonzal. *ad reg. 8. Cancel. gloſſ. 5. §. 2. ex n. 7.* Azor. *inſtit. moral. part. 2. lib. 3. cap. 7. quæſt. 1.* Anton. Fabric. *de re benefic. tit. de præſtimon. n. 4.* Nicol. Garc. *de benefic. p. 1. cap. 2. à num. 117.* Perez de Lara *de anniuerſ. & capellan. lib. 2. cap. 8. à num. 53.* Fagundez *in quinque Eccleſ. præcepta præc. 1. l. 2. c. 4. num. 17.* Sebaſt. Cæſ. *in relect. de Eccleſ. hierarch. part. 3. diſp. 14. §. 5. num. 2.* Metipſum *de iure Eccleſiaſt. lib. 3. c. 8. de præſtimon. à princ.* præſtimonia enim aliquando dantur in titulum, vt per Zerol. *in praxi Epiſcop. part. 1. verbo beneficia, verſ. ſeptimo*, vbi *in verſ. decimo*, ſubdit per dict. *quodcunque*, venire hoſpitale. & quòd præſtimonia, præſertim in Hiſpania, ſolis clericis conferuntur, & dantur in titulum perpetuum beneficij, & inter beneficia Eccleſiaſtica connumerantur, tradunt plures Doctores, quos refert, & ſequitur Nicol. Garc. *de benef. p. 1. c. 2. n. 117.* contra nonnullos, quos *ibi* refert. *num. ſeq.*

6 In ead. gloſſ. ibi, *vel penſionem.* Notatur ad hoc, quòd cùm lex vtitur verbis generalibus, appellatione beneficij continetur penſio, ſicuti docent Gig. *de penſionib. quæſt. 19. n. 1. & quæſt. 28. n. 11. & 12. & quæſt. 86. n. 2.* Sanch. *in præcepta Decalogi lib. 2. c. 28. n. 36.*

7 In ead. gloſſ. ibi, *quæ haberet in titulum.* Notatur ad hoc quòd penſio perpetua, quæ conceditur in titulum Eccleſiaſtici beneficij, & beneficium Eccleſiaſticum, & ſub eius propria appellatione comprehenditur, vt per Couar. *practic. cap. 36. num. 10. verſ. quarto*, & alios, quos refert. & ſequitur Nicol. Garc. *de benef. p. 1. cap. 5. num. 5. & 8.* quibus addo Bonacin. *de ſimon. quæſt. 4. §. 13. n. 1. & 2.* Sebaſt. Cæſ. *de Eccleſ. hierarch. p. 3. diſp. 14. §. 10.* Paul. de Layman *in Theologia morali lib. 1. tract. 5. p. 2. cap. 2. num. 8. & lib. 4. tract. 2. cap. 18. n. 2.*

n. 2. metipſum *de iure Eccleſ. lib. 3. c. 11. de penſionibus in princ.*

8 In gloſſ. *Conuertendum*, ibi, *ſed quid ſi talis monachus erat in ſtudio*, &c. Notatur ad hoc, quòd Monachus ex legitima Superiori licentia cauſa ſtudij, ſeu peregrinationis extra Monaſterium verſans poteſt facere gratuitam eleemoſynam moderatam, vt per Nauar. *commun. 2. de Regularib. n. 8. concl. 1.* Mendoza *in ſuis quodlib. q. 8. concl. 3.* Valent. *2. 2. diſp. 10. q. 4. puncto 3. corol. 5.* Iacob. de Graff. *in deciſ. aureis p. 1. lib. 3. c. 5. n. 63.* Petr. de Ledeſma *in ſumm. tom. 2. tract. 4. c. 3. concl. 31.* Azor. *inſtit. moral. p. 2. lib. 12. c. 10. q. 3.* Fr. Emman. *quæſt. Regular. tom. 2. q. 57. art. 2.* Molin. *de Iuſtit. tract. 2. diſp. 2-6. ad fin.* Leſſi *in ſimili tract. lib. 2. c. 18. dub. 11. n. 85.* Sanch. *in præcepta Decalogi tom. 1. l. 7. c. 19. n. 98.* vbi *n. 99.* ſubdit cenſeri eleemoſynas moderatas quando talis Religioſus eas eleemoſynas largitur, quas alij ſcholares aut peregrini honeſti eiuſdem conditionis ſolent erogare.

De Præbendis, & Dignitatibus.

TIT. II.

SVMMARIVM.

1 *Clauſula inſerta literis gratioſis ſuper dignitate conceſſis, per quam prouideri mandatur ne animarum cura, ſi dignitati imminet, negligatur, vel per quam inhibetur electionem fieri dignitatis, non facit extendi gratiam ad dignitatem Curatam, vel ad quam quis per electionem aſſumitur.*

2 *Beneficium Curatum non venit in expectatiuarum literis, niſi de cura expreſſa fiat mentio.*

3 *Clauſula executiua non ampliant, nec alterant, aut mutant principalem diſpoſitionem.*

4 *Beneficialibus in impetrationibus illa tantùm ſunt exprimenda, quæ in iure expreſſa reperiuntur.*

5 *Qualitates requiſita à iure, vel à Curia ſtylo, ſi non exprimantur in literis vitiant gratiam.*

6 *Gratia redditur ſubreptitia ex omni veritatis taciturnitate, quamvis ea cognita Princeps non conceſſiſſet.*

7 *Ordinis annexi beneficio, ſeu præbenda ex conſuetudine, ſtatuto, priuilegio, ſeu fundatione non eſt neceſſariò facienda mentio ab impetrante, quòd ſit in ætate ad talem Ordinem requiſita.*

8 *Gratiam ad aliquod beneficium impetrans à Romano Pontif. tenetur beneficia obtenta, & eorum valorem exprimere.*

9 *Dictio,* nullus, *eſt vniuerſalis negatiua.*

10 *Adiectiuum reſoluitur in relatiuum.*

11 *Vacationis nullo modo expreſſo omnis vacandi modus continetur.*

12 *Participium aliquando reſoluitur in relatiuum.*

CLEM. Si dignitatem. I.

1 DIGNITATEM habenti ſi de alia prouideri præhabita diſpenſatione mandatum ſit, quæ curam animarum obtineat, nulla de ea facta mentione, gratia huiuſmodi nullius eſt penitùs momenti, quamvis in prouiſione appoſita fuerit clauſula quòd animarum cura (ſi dignitatibus ipſis, vel alteri earum immineat) nullatenus negligatur. Item ſi Papa mandat prouideri de dignitate pertinente ad collationem, prouiſionem, ſeu quamvis aliam diſpoſitionem quorumcunque, &c. & inhibet illis, ad quos ſpectat collatio, prouiſio, vel electio, non poteſt prouideri de beneficio electiuo, cùm in conceſſione gratiæ (ad quam non augendã, ſed exequẽdam debent, quæ de inhibitione ſequuntur, referri) nulla de electione facta fuerit mentio. Colligunt ex Ordin. Lap. Abb. Anch. Imol. Zabar. Panorm. Paul. de Eleaz. Bonif. d. Vitalin. Viu *in ration. lib. 3. pag. 99.* Alagona *in compend. pag. 397.* remiſſiue Calal. *in annot.* & Ximen. *in concord. p. 1. & 2.*

Non habita mentione, &c.] Notatur ad hoc, quòd in expectatiuarum literis non venit beneficium Curatum, niſi de cura expreſſa fiat mentio, vt per Staphil. *de literis gratiæ, tit. de formis expectatiuarum §. nona forma, n. 35. & 36.* Ludou. Gom. *in tract. de expectatiuis n. 94. verſ. poſt prædicta verba*, quos refert, & ſequitur Gonzal. *ad reg. 8. Cancel. gloſſ. 6. n. 6.* In impetratione enim beneficij ſi non fit mentio quòd ſit Curatum, gratia eſt ipſo iure nulla. Selu. *de benefic. p. 3. q. 11. n. 12.* Gonzal *dict. gloſ. 6. n. 3. & 4.* 2

Ad quam non agendam, &c.] Notatur ad hoc quòd clauſulæ executiuæ non ampliant, nec alterant, aut mutant principalem diſpoſitionem, vt per Couarr. *in rub. de teſtam. p. 2. n. 13. verſ. tertio concluſio*, Molin *de primog. l. 4. c. 2. num. 42. & 49. cum ſeq.* Menoch. *conſ. 1. n. 58. & conſ. 84. n. 45. & conſ. 285. n. 35.* Aloyſ. Ricc. *in collect. deciſ. p. 4. collect. 786.* Seraph. *deciſ. 574. n. 2. & deciſ. 716. n. 3. & deciſ. 1231. n. 5.* Greg. *deciſ. 312. n. 5.* Monet. *de commutat. vltim. volunt. c. 7. n. 48. cum ſeqq.* refero plures ego ipſe *in tract. de clauſ. vſufreq. clauſ. 60.* ſecundùm Lugdunenſ. impreſſ. vbi multipliciter amplio, & limito. 3

In gloſſ. *vel alteri*, ibi, *non enim habetur in iure expreſſum*, &c. Notatur ad hoc quòd in impetrationibus beneficialibus illa tantùm ſunt exprimenda, quæ in iure expreſſa reperiũtur, vt per Menoch. *de arbitr. caſu 201. n. 26. cum ſeqq. & n. 156.* Azeued. *l. 2. n. 19. tit. 1. lib. 2. nouæ recop.* Azor. *inſtit. moral. p. 2. lib. 7. c. 23. q. 2.* 4

Et ideò ex hac gloſſ. deduci ſolet quòd qualitates requiſitæ à iure, vel à Curiæ ſtylo ſi non exprimantur in literis, vitiant gratiam, ſecundùm Menoch. *conſ. 316. n. 12.* Flamin. Pariſ. *de reſignat. benefic. l. 10. q. 2. num. 131.* 5

Hinc etiam infert Sanch. *de matrim. l. 8. diſp. 12. n. 12.* quòd non ex omni veritatis taciturnitate redditur gratia ſubreptitia, quamvis ex cognita Princeps non conceſſiſſet, ſed tunc ſolùm quando tacetur veritas, quæ iura iubent exprimi. 6

In eadem, gloſ. ibi, *qualis Ordo ſit annexus beneficio*, &c. Notatur ad hoc quòd de Ordine annexo beneficio, ſeu præbendæ ex conſuetudine, ſtatuto, priuilegio, vel fundatione non eſt neceſſariò facienda mentio ab impetrante, quòd ſit in ætate ad talem Ordinem requiſita, vt docent Doctores, quos refert, & ſequitur Nicol. Gate. *de benefic. p. 7. c. 1. n. 45.* 7

In ead. gloſſ. ibi, *vel quantitatem reddituum, quam habet ex vno beneficio*, &c. Notatur ad hoc quòd impetrans gratiam ad aliquod beneficium à Romano Pontifice licèt teneatur beneficium obtentum exprimere, de illius tamen valore non tenetur mentionem facere, ſicuti reſoluunt Felin. *in cap. ad aures num. 5. de reſcript.* Nauarr. *conſ. 1. de conſtit. quæſt. 19. num. 50.* Maſcard. *de probat. concluſ. 887. num. 3.* dum ait propter non expreſſionem valoris gratiam non probari ſubreptitiam. Sed contraria ſententia verior eſt, eamque contra gloſſam in præſenti, tuentur Staphil. *de literis gratiæ tit. de formis expectat. §. nonâ forma à num. 43.* Selu. *de benefic. part. 3. quæſt. 12.* Ludouic. Gom. *in reg. de valore benefic. exprim. quæſt 1. & 5.* Couar. *lib. 1. var. c. 20. n. 7. & lib. 3. c. 13. num. 1.* 8

9 In gloſſ. *Nullius*, ibi, *vniuerſale negatiuum eſt*, &c. Notatur ad hoc quòd dict. *nullus*, eſt vniuerſalis negatiua, ſecundum Doctores, quos plena manu citaui *in tract. de dictionib. vſufreq. dict.* 229. *num.* 1. ſecundùm Lugdunenſem impreſſionem.

10 In gloſſ. *Si dignitatibus*, ibi, *imminent, id eſt, ſi qua imminet.* Notatur ad hoc quòd adiectiuum reſoluitur in relatiuum, & ſuum verbum, quando agitur de actu futuro, vt per Iaſ. *conſ.* 55. *col.* 5. *verſ. confirmatur, lib.* 2. vbi exponit verbum, *deſcendentes*, id eſt, quia deſcendent, & *conſ.* 65. *col.* 2. *verſ. ſed præmiſſis eod. lib.* Ruin. *conſ.* 49. *num.* 11. *lib.* 3. Fuſar. *de ſubſtitut. q.* 318. *num.* 51. & 88.

11 In gloſſ. *Quamuis*, ibi, *ſicut quiuis alius ex quo nullus exprimitur*, &c. Notatur ad hoc quòd nullo vacationis modo expreſſo, omnis vacandi modus continetur, vt per Felin *in cap. in noſtra, de reſcript. corol.* 32. *verſ. & nota quòd ſi nullus modus n.* 27. *corol.* 37. *n.* 27. Selu. *de benefic. p.* 3. *q.* 13. *verſ. decima quinta qualitas*, Menoc. *de arbitr. caſu* 201. *n.* 100. Rendina *in promptuario recept. ſentent. tit.* 7. *n.* 4.

12 In gloſſ. *In certa*, ibi, *cum illud in aliquo ſit relatiuum*, &c. Notatur ad hoc quòd participium aliquando reſoluitur in relatiuum, vt per Menoch. *conſ.* 1. *n.* 194. & *conſ.* 395. *n.* 64.

S V M M A R I V M.

1 *Literæ ſuper prouiſione clericorum non includunt hoſpitalia, & loca ſimilia, & habentia iura ſpiritualia, niſi exprimatur*, & n. 2.

3 *Hoſpitalia in multis locis vocantur eleemoſynaria.*

4 *Hoſpitale in dubio potius præſumitur laicale, quàm Eccleſiaſticum.*

5 *Verbum*, decernimus, *inducit ius nouum.*

6 *Beneficium ſi eſt hoſpitale, illius qualitatis facienda eſt mentio.*

7 *Beneficium ſi eſt iuriſpatronatus illius qualitas eſt exprimenda.*

8 *Legatus non confert Eccleſiam ſpectantem ad præſentationem laici patroni.*

9 *Papa poteſt derogare iuriſpatronatus laicorum.*

10 *Verba generalia non ſufficiunt vbi aliquid expreſsè requiritur.*

Clem. Per literas. II.

1 Literæ à Sede Apoſtolica, vel Legatis ipſius ſuper prouiſione clericorum non includunt Xenodochia, leproſaria, hoſpitalia, loca ſimilia, etiamſi habeant capellas, decimas, aut alia loca habentia ſpiritualia iura, niſi hoc in literis exprimatur. Colligunt ex Ordin. Lap. Abb. Anch. Imol. Zabar. Panorm. Paul. de Eleazar. Bonifac. de Vitalin. Viu. *in ration. lib.* 3. *pag.* 100. Alagona *in compend. pag.* 398. remiſſiuè Ximen. *in concord. p.* 1. & 2.

2 Hanc eandem concluſionem, & quòd regulariter hoſpitalia non veniant appellatione beneficij, firmant Reboff. *in tract. nomin. q.* 9. *n.* 8. & *q.* 15. *n.* 12. & *in tract. de pacificis poſſeſſ. n.* 287. Flam. Pariſ. *de reſignat. benefic. lib.* 11. *q.* 3. *n.* 45. Valaſc. *conſ.* 105. *n.* 31. Rota *deciſ.* 668. *n.* 1. apud Farin. *in* 1. *collect. nouiſſimarum, aliàs p.* 4. *diuerſ.* latè Gonzal *ad reg.* 8. *Cancel. gloſſ.* 5. §. 4. *n.* 7. *cum ſeqq.* vbi *n.* 12. ampliat per text. *in præſenti*, quamvis prædicta hoſpitalia, ſeu quomodocunque nuncupentur, ſint auctoritate Epiſcopi fundata, & habeant Eccleſiam, & campanile, ibique perpetuò Miſſæ celebrentur, & *n.* 14. limitat quando dantur in titulum, & conferuntur in perpetuum.

In gloſſ. *Eleemoſynariis*, ibi, *in multis locis hoſpitalia vocantur eleemoſynariæ.* Ita Simonet. *de reſeruat. q.* 7. *n.* 1. Mandoſ. *in reg.* 1. *Cancel. q.* 9. Gonzal. *d. gloſſ.* 5. §. 4. *num.* 11. 3

In gloſſ. *Eccleſias*, ibi, *Quid in dubio*, &c. Notatur ad hoc quòd in dubio hoſpitale potiùs præſumitur eſſe laicale, quàm Eccleſiaſticum, ſicut docent *in præſenti*, Imol. *n.* 16. *verſ. ſi verò non apparet*, Anchar. *n.* 10. *verſ. quid in dubio*, & Abb. *n.* 5. *in fin.* Rebuff. *in tract. nominat. q.* 15. Rot. *deciſ.* 725. *n.* 6. *cum ſeqq.* 1. *diuer.* Gonzal. *dict. gloſſ.* 5. §. 4. *n.* 24. 4

In gloſſ. *Decernimus*, ibi, *videtur ergo eſſe ius nouum*, &c. Notatur ad hoc quòd verbum, *decernimus*, inducit ius nouum, vt per Flam. Pariſ. *de reſignat. benefic. lib.* 13. *q.* 2. *n.* 3. & *de confident. q.* 58. *n.* 44. quem refero ego ipſe *de dictionib. vſufreq. dict.* 79. ſecundùm Lugdunenſem impreſſionem. 5

In gloſſ. *prouideri*, ibi, *ſicut ergo certæ qualitates ſunt in literis beneficialibus exprimendæ*, &c. Notatur ad hoc quòd ſi beneficium eſt hoſpitale, illius qualitatis facienda eſt mentio, vt per Menoch. *de arbitr. caſu* 201. *n.* 89. vbi *n.* 71. etiam per hanc gloſſ. ſubiicit quòd ſi beneficium eſt iuriſpatronatus, illius qualitas eſt exprimenda, de quo etiam Flamin. Pariſ. *de reſignat. l.* 10. *q.* 2. *n.* 34. 6 7

In gloſſ. *Apoſtolicis*, ibi, *quia Legatus non confert Eccleſiam ſpectantem ad præſentationem laici patroni.* Ita Anch. *de iurepatron. verbo honorificum*, *n.* 8. Lambert. *in ſimili tract. p.* 3. *lib.* 2. *q.* 8. *art.* 1. & 2. Rebuff. *in praxi benefic.* 3. *part. ſignatura, verbo necnon iuriſpatronatus n.* 30. Gambar. *de officio, & poteſt. Legati lib.* 4. *à n.* 239. Cuch. *inſtit. maior lib.* 2. *tit.* 5. *n.* 77. Cranet. *conſ.* 63. *n.* 6. & *conſ.* 82. *num.* 10. Azor. *inſtit. moral. p.* 2. *lib.* 5. *c.* 29. *quæſt.* 27. 8

In ead. gloſſ. ibi, *quam tamen Papa confert.* Notatur ad hoc, quòd Papa poteſt derogare iuripatronatus laicorum, vt per Cherian *tom.* 1. *communium opin. l.* 1. *tit.* 4. *n.* 16. *pag.* 168. Perez *l.* 2. *verſ. dubitatur tamen tit.* 6. *l.* 1. *Ordinam. pag.* 149. Flamin. Pariſ. *de reſignat. benefic. l.* 2. *q.* 4. *n.* 22. 9

In gloſſ. *Expreſsè*, ibi, *per quod ſufficere non videntur verba generalia*, &c. Vide Tiraq. *de iure mariti gloſſ.* 7. *n.* 115. Caped. *Luſit. deciſ.* 38. *n.* 2. *p.* 2. 10

Clem. Si plures. III.

Dignitates plures obtinens, ſi aliam ſimilem, vel beneficium curatum ſine legitima diſpenſatione acceptet poſt pacificam poſſeſſionem vltimæ vacant omnes præcedentes ipſo iure, ſicut vacat vna obtenta alia ſimili pacificè poſſeſſa. Colligunt ex Ordin. Lap. Abb. Anch. Imol. Zabar. Panorm. Paul. de Eleazar. Bonifac. de Vital. Viu. *in ration. lib.* 3. *pag.* 101. Alagona *in compend. pag.* 398. remiſſiuè Ximen. *in concord. p.* 2. 1

Hanc eandem concluſ. firmat Azor. *inſtit. moral. p.* 2. *lib.* 6. *c.* 13. *q.* 10. vide, quæ dixi *in collect. ad cap. de multa, hoc tit. in Decret.* 2

S V M M A R I V M.

1 *Prouiſio facta proprio motu Papa tacentis beneficia prouiſi quæcunque, & quotcunque, valet*, & num. 2.

3 *Clauſ.* Motu proprio, *in literis Papæ, vel Principis appoſita ſupplet vitiũ ſubreptionis, & obreptionis.*

4 *Clauſ.* Motu proprio, *nõ ſupplet perſonæ inhabilitatẽ.*

5 *Clauſ.* Motu proprio, *incompatibilitatem beneficiorum non aufert.*

6 *Clauſ.* Motu proprio, *defectum intentionis non tollit.*

Clem.

Clem. Si Romanis. IV.

1 PRouiſio de beneficio facta alicui per Papam motu proprio, de beneficiis quibuſcunque, & quotcunqoe, quæ obtinet, non habita mentione; valida eſt. Colligunt ex Ordin. Anchar. Imol. Zabar. Panorm. Paul. de Eleazar. Bonifac. de Vitalin. Viu. *in ration. lib. 3. pag.* 101. Alagona *in compend. pag.* 399. remiſſiuè Ximen. *in concord. p.* 1.

2 Hanc eandem concluſ. ex hoc text. deſumunt Azor. *inſtit. moral. p. 2. lib. 6. c. 10. q. 3. verſ. quares quintò.*

Prouiſio de beneficio facta alicui ab Ordinario tanquam benè informato de ſtatu Eccleſiarum ſuarum, & perſonarum, cenſetur facta Motu proprio, ac proinde ab eo prouiſus ad validitatem ſuæ gratiæ nihil tenetur iuſtificare, vt per Felin. *in cap. ad aures, n.* 15. *de reſcript.* Card. *in Clem. 2. n. 13. de offic. Ordin.* Selu. *de benef. p. 3. q. 25.* Seraph. *deciſ. 10. & 26. n. 3. & deciſ. 1467. num. 1.* Rot *deciſ. 190. n. 1. p. 2. recent.* & *in Placentina Canonicatus* 14. *Ianuar.* 1600. coram Card. Lancel. & *in Pampilonen. de Aguero* 12. *Iuny* 1609. coram Ottembergo, & *in nullius beneficy S. Sixti* 26. *Iunij* 1615. coram Card. Sacrato, & *in Leodien. Canonicatus S. Dionyſij* 27. *Martij* 1624. coram Reuerendiſſ. D. meo Pirouano. Quod procedit etiamſi Ordinarius prouideat vigore indulti, quia nihilominus nun deſinit prouidere Motu proprio, Pute. *deciſ. 395. n. 2. l. 3. in correct.* & ſequuta eſt Rot. *in dict. Leodien. Canonicatus*, coram Reuerendiſſ. DD. meis Coccino, & Pirouano. Verùm quando prouiſus ab Ordinario agit ad excluſionem prouiſi Apoſt. de beneficio vti de reſeruato ratione mentis, tunc enim tenetur probare vacationem in menſe Ordinario, in quo fundat intentionem ſuam, Ferret. *conſil. 2. n. 13. lib. 1.* Pute. *deciſ. 206. lib. 3. in correct.* Mareſcot. *var. reſol. lib. 2. c. 2. n. 179. cum ſeq.* vbi allegat Rot. *in Placentina capellania* 13. *May* 1604. coram bonæ mem. Card. Pamphilio ſen.

3 In gloſſ. *Validum*, ibi, *quoad vitium ſubreptionis*, &c. Notatur ad hoc, quòd clauſula Motus proprij in literis Papæ, vel Principis appoſita ſupplet vitium ſubreptionis, & obreptionis, ſicuti docent Menoch. *conſil. 1. n. 429. & conſil. 378. n. 22. & de arbitr. caſu 201. n. 8. & de praſumptionib. lib. 2. praſumpt. 13. n. 11.* Soar. *de legib. lib. 8. c. 12. n. 11.* Sanch. *de Matrim. lib. 8. diſp. 21. n. 47. cum ſeqq.* Aloyſ. Ricc. *in praxi aurea reſol. 390. num. 1.* Monet. *de commutat. vltim. volunt. c. 6. n. 157.* Alexand. Trentacinq. *var. reſol. tom. 1. lib. 1. tit. de reſcript. reſol. 5. n. 31. cum ſeqq.* & alij plures, quos refero ego ipſe *in tract. de clauſulis vſufrequent. clauſula 79. n. 16.* ſecundùm Lugdunenſem impreſſionem, vbi *num. ſeqq.* multipliciter declarabo.

4 In ead. gloſſ. ibi, *Aliam enim inhabilitatem*, &c. Notatur ad hoc, quòd clauſula *Motus propry*, non ſupplet perſonæ inhabilitatem, vt per Xuar. *alleg. 12. n. 42.* Sanch. *d. diſp. 22. n. 49.* Auton. Ricc. *de iure perſonarum, lib. 4. c. 6. n. 8.*

5 In ead. gloſſ. ibi, *Etiamſi illa ex talium pluralitate procedat*, &c. Notatur ad hoc quòd clauſula, *Motus proprij*, incompatibilitatem beneficiorum non aufert, vt per Ant. Gabr. *commun. lib. 6. tit. de clauſul. concl. 2. n. 48.* Flam. Pariſ. *de reſignat. benefic. lib. 3. q. 1. n. 126.*

6 In ead. gluſſ. ibi, *Nec alium operabitur prater intentionem reſcribentis.* Notatur ad hoc quòd clauſula, *Motus propry*, defectum intentionis non tollit, vt per Gonzal. *ad regul. 8. Cancel. gloſſ. 32. n. 5.* Monet. *de commutat. vltim. volunt. c. 6. n. 162.* Seraph. *deciſ. 398. num. 1.* Rot. *deciſ. 656. n. 7. p. 2. recent.* & plures alios, quos refero *d. clauſul. 79. n. 47.*

Clem. Si de beneficio. V.

EXpectans beneficium ad cuiuſcunque Epiſcopi collationem ſpectans, ſi aliquod ex negligentia Epiſcopi deuolutum fuit ad Capitulum, de eo non poterit prouideri, deuolutum tamen ad Epiſcopum, vel etiam ad Papam ex cuiuſcunque negligentia poterit obtinere. Colligunt ex Ordin. Lap. Abb. Anchar. Imol. Zabar. Panorm. Paul. de Eleazar. Bonifac. de Vital. Viuian. *in ration. lib. 3. pag.* 101. Alagona *in compend. pag.* 399. remiſſiuè Ximen. *in concord. p.* 2. 1

In gloſſ. *Sine ad nos*, ibi, *quòd delegatus Papa poſſit talia beneficia ad Papam deuoluta conferre.* Poteſt igitur Legatus à Latere conferre beneficia, etiamſi eorum collatio ſit ad Sedem Apoſtolicam deuoluta, ſecundùm Gambar. *de officio, & poteſtate Legati de Latere, lib. 3. n. 13. & 624.* Petr. Gregor. *de re benefic. c. 2. n. 4.* Pute. *deciſ. 266. aliàs deciſ. 258. l. 2. in correctis*, Læl. Zech *de Republ. Eccleſ. cap. de ſtatu Legati, num. 4. verſ. tertiò poteſt, & de benefic. & penſionib. Eccleſ. c. 2. verſ. Legati etiam.* 2

Clem. Si iuxta. VI. & vlt.

CAnonicatum, & Præbendam in vna Eccleſia habens, poteſt ibidem acceptare dignitatem, cui ſi eſt annexa præbenda, vacabit prima præbenda poſt pacificam poſſeſſionem ſecundæ. Colligunt ex Ordin. Lap. Abb. Anch. Imol. Zabar. Panorm. Paul. de Eleazar. Bonifac. de Vitalin. Viuian. *in ration. lib. 3. pag.* 102. Alagona *in compend. pag.* 199. remiſſiuè Ximen. *in concord. p.* 2. 1

Qualiter autem Canonicatus, & dignitas in eadem Eccleſia, & ſub eodem tecto obtineri poſſit, dixi *in collect. ad c. eam te 7. n. 7. de reſcript.* & *ibi* citatis addo Monet. *de diſtribut. quotid. p. 2. q. 4.* Fillinc. *tom. 3. tr. 41. c. 1. n. 18. verſ. ſextum.* 2

De Conceſſione Prabenda, & Eccleſia non vacantis.

Tit. III.

SVMMARIVM.

1 *Mandatum Papa conditionale ante conditionis euentum, non afficit poteſtatem Ordinarij, vel alterius collatoris, ſecus quando acceptationi beneficy tempus adiicitur cum decreto. Et qui beneficium vacans ab exequutore petit, vel recipit, illud intelligitur acceptaſſe, quæ vacatio nota dicitur acceptanti, ex quo in laico beneficij publicè ſcitur.*

2 *Lex in qua ponuntur verba per qua redditur irrita, & inanis actio, aut paſſio, qua in pœnam criminis per legem impoſita eſt, ſententiam à iure latam continet.*

3 *Decreti irritantis vis, atque effectus, remiſſiuè.*

4 *Forma quoties non poteſt adimpleri ſpecificè, debet adimpleri in caſu aquipollenti, & ſufficit.*

5 *Gratia conditionalis dicitur, & reputatur imperfecta.*

6 *Decretum irritans regulatur ſecundùm naturam diſpoſitionis, ſuper qua interponitur.*

7 *Decretum irritans nihil operatur, niſi is pro quo fuit appoſitum, acceptauerit & eo vti velit.*

8 Ordi

8 *Ordinarij manus ſunt ligata infra menſem conceſſum expectantibus.*

9 *Beneficium non ſufficit probare aliquem acceptaſſe, niſi probetur infra menſem acceptaſſe.*

10 *Scientia non præſumitur ex eo ſolo, quod in loco beneficij ſit nota vacatio.*

11 *Impetranti cum clauſula*, Motu proprio, *non curris tempus à die nota vacationis in loco, ſed à die ſua ſcientia.*

12 *Papa quando mandat alicui prouideri de beneficio proximè vacaturo, includitur beneficium, quod vacabat tempore data.*

13 *Papa mens eſt conſideranda an ſub verbo futuri temporis comprehendatur prateritum, vel praſens.*

14 *Forma impleri debet verè, & propriè, & non per actum fictum, & improprium.*

15 *Procurator habens ſpeciale mandatum, poteſt beneficium Eccleſiaſticum acceptare.*

Clem. Cùm ei. Vnic.

1 Mandatum Papæ conditionale non afficit poteſtatem Ordinarij, vel alterios collatoris ante expletam conditionem, etiam adiecta clauſola irritante. Velnti ſi Papa mandat Epiſcopo, vt prouideat alicui de beneficio viginti librarum valoris, vel minoris ſi clericus voluerit acceptare, ſi Epiſcopus conferat alteri beneficium taxati valoris antequam ſuam impetrans voluntatem declararet, collatio tenet. Sed ſi appoſuit vt intra menſem poſſit acceptare cum decreto irritanti infra menſem, collatio non tenet. Acceptare autem intelligitur quando petit per ſuum executorem ſibi conferri, vel præſens recipit. Notitiam vacationis habere dicetur, ſi eſt in loco, vel Eccleſia vbi vacat, & ſic currit menſis, & ſi neſcit, ſibi imputet. Colligunt ex Ordin. Lap. Abb. Anch. Imol. Zabar. Panorm. Paul. de Eleazar. Bonif. de Vital. Vin. *in ration. lib. 3. pag. 137.* Alagona *in compend pag.* 414. remiſſiuè Caſal. *in annot.* & Ximen. *in concord. p. 1. & 2.*

2 *Ex tunc etiam inane decernentes, & irritum.*] Notator ad hoc quòd lex, in qua ponuntur verba per quæ redditur irrita, & inanis actio, aut paſſio, quæ in pœnam criminis per legem impoſita eſt, ſententiam à iure latam continet, vt per Sayr. *in claui Regia, lib. 3. cap. 8. num. 26.*

3 Plura de clauſula decreti irritantis dixi *in tract. de clauſulis vſufreq. clauſ.* 40. ſecundùm Lugdunenſ. impreſſionem.

4 *Quia decretum*, &c.] Notatur ad hoc, quòd quoties forma non poteſt adimpleri ſpecificè, debet adimpleri in caſu æquipollenti, & ſufficit, vt per Flamin. Pariſ. *de reſignat. benefic. lib. 11. q. 13. n. 37.*

5 *Antequam exter prima conditio*, &c.] Notatur ad hoc quòd gratia conditionalis dicitur, & reputatur imperfecta, vt per Cald. Pereira *de reſol. emphyt. c. 6. n. 36.*

6 *Secùs autem fore cenſemus*, &c.] Notatur ad hoc quod decretum irritans regulatur ſecundùm naturam diſpoſitionis ſuper qua interponitur, ſecundùm Menoch. *conſil. 134. num. 29.* Pute. *deciſ. 1. verſ. & ratio eſt, l. 1. in correctis.* Et ideo non ligat, nec operatur ante impletam conditionem etiam ſubintellectam ſi opponatur gratiæ conditionali, ex Gabr. *commun. l. 6. tit. de clauſulis, concl. 3. num. 46.* Gonzal. *ad reg. 8. Cancel. gloſſ. 67. num. 51.* Monet. *de commun. c. 7. n. 254.* Mart. *de clauſulis, p. 1. clauſ. 255. n. 11.* plures refero ego ipſe *d. clauſ. 40. num 55.*

7 *Priuſquam ſuam impetrans*, &c.] Notatur ad hoc, quod decretum irritans nihil operatur niſi is, pro quo fuit appoſitum, acceptauerit, ſecundùm Put. *deciſ. 230, n. 3. l. 1. in correctis*, & eo vti velit, ac de illo opponat, Gonzal. *d. gloſſ. 68. n. 52.*

Vt appoſitio menſis eiuſdem, &c.] Notatur ad hoc 8
quòd manus Ordinarij ſunt ligatæ infra menſem conceſſum expectantibus, vt per Cald. Pereira *de poteſtate eligendi, c. 15. n. 15.*

Notatur etiam ad hoc quod non ſufficit probare 9
aliquem acceptaſſe beneficium, niſi probetur intra menſem acceptaſſe, vt per Tiraq. *de retractu lig. §. 1. gloſſ. 16. n. 8.*

Ex quo ipſa vacatio in loco, &c.] Ergo non præſumi- 10
tur ſcientia ex eo ſolo, qood in loco beneficij ſit nota vacatio, ſecundùm Flores de Mena *var. l. 1. q. 3. n. 18.*

Impetranti cum clauſula, *Motu proprio*, non currere 11
tempus à die notæ vacationis in loco, iuxta text. *in præſenti*, ſed tantùm à die ſuæ ſcientiæ, reſoluunt Ant. Gabr. *commun. lib. 6. tit. de clauſulis, concl. 5. n. 92.* Monet. *de commun. vltim volunt. c. 7. n. 92.* quos refero ego ipſe *in tract. de clauſul. vſufreq. clauſ. 79. num. 27.* ſecundùm Lugdonen. impreſſ.

In gloſſ. *Notitia*, ibi. *fateor tamen quòd vacans poteſt* 12
acceptare, &c. Notatur ad hoc qood Papa cùm mandat alicui prouideri de beneficio proximè vacaturo, includitur beneficium, quod vacabat tempore datæ, vt per Put. *deciſ. 48. n. 5. lib. 3. in correctis*, Villalob. *tom. 1. commun. opin. lib. 1. tit. 9. n. 27. pag. 183.*

In ead. gloſſ. ibi, *Et hoc conuenit huic menti, ſecus vbi* 13
mens reſiſteret. Notatur ad hoc, quod mens Papæ eſt conſideranda an ſub verbo futuri temporis comprehendatur præteritum, vel præſens, vt per Vitalin. *hic, n. 38.* Gonzal. *ad reg. 8. Cancell. §. 5. proœm. n. 67.*

In gloſſ. *Quin etiam.* Notatur ad hoc quod forma 14
impleri debet verè, & propriè, & non per actum fictum, & improprium etiam æquipollentem, vt per Tiraq. *de iure mariti, gloſſ. 7. n. 188.* Cald. Pereira *de renouat. emphyt. q. 11. n. 36.*

In gloſſ. *Præſenti*, ibi, *idem in procuratore habente ad* 15
hoc ſpeciale mandatum, &c. Notatur ad hoc quod procurator habens ſpeciale mandatum poteſt beneficium Eccleſiaſticum acceptare, vt per Couar. *lib. 3. var. c. 16. n. 4. & 5.* Villalob. *tom. 1. commun. opin. l. 4. tit. 24. n. 15. pag. 611.* Brunor. à Sole *in locis communibus verbo mandatum* 14. Flamin. Pariſ. *de reſignat. benef. l. 10. q. 6. n. 13. & q. 8. num. 34.* Camil. Borrel. *in ſumma omnium deciſ. tit. 66. n. 165.*

De Rebus Eccleſiæ non alienandis.

Tit. IV.

SVMMARIVM.

1 *Religioſus, qui concedit alicui ad vitam, vel certum tempus, iura, redditus, vel poſſeſſiones adminiſtrationis, cui præeſt, ſuſpenſus eſt ab officio, niſi duo cōcurrant, nec valet conceſſio, quæ duos caſus excipit.*

2 *Eccleſiæ Prælatus donare aliquid non poteſt de rebus Eccleſiæ.*

3 *Abbatis auctoritas regulariter non ſufficit in alienandis rebus Monaſteriorum.*

4 *Abbas non habens Conuentum, aut Capitulum, debet adhibere Prælati Superioris conſenſum in alienatione rei Eccleſiaſticæ.*

5 *Prælati Regulares habent iuriſdictionem quaſi Epiſcopalem in ſuis Monaſteriis.*

6 *Fructus decimarum, & beneficij poſſunt vnicuique etiam laico locari.*

7 Bene

7 *Beneficiarius non poteſt ad vitam locare res ex quibus beneficij fructus colliguntur.*

8 *Locatio facta ad vitam alicuius dicitur facta ad longum tempus.*

9 *Abbas exemptus habet quaſi Epiſcopalem iuriſdictionem, & eſt Ordinarius, & poteſt omnia regulariter, quæ Epiſcopus in ſua diœceſi circa ea, quæ ſunt iuriſdictionis.*

10 *Locatio longi temporis eſt prohibita in rebus Eccleſia.*

11 *Locatione prohibita cenſetur etiam prohibita illa, quæ fit ad longum tempus.*

12 *Dominium vtile transfertur per locationem longi temporis.*

13 *Tempus modicum quod dicatur relinquitur arbitrio iuris.*

14 *Tempus modicum dicitur intra decennium.*

Clem. Monaſteriorum. I.

1 Religiosus præſidens alicui monaſterio, vel Eccleſiæ, non poteſt concedere iura, reditus, & poſſeſſiones eiuſdem Eccleſiæ alicui ad vitam eius, ſeu ad certum tempus etiam recepta pecunia, niſi neceſſitas, aut vtilitas monaſterij, Prioratus Eccleſiæ, aut adminiſtrationis huiuſmodi hoc expoſcat, Conuentus ſui, aut ſi Conuentum non habeat, Prælati proprij aſſenſu ad hoc nihilominus accedente; qui ſecus fecerit eo ipſo eſt ſuſpenſus, nec recipienti ius aliquod acquiritur, non ſic dicendum in locationibus etiam reditnum, aut fructuum venditionibus ad tempus modicum faciendis. Colligunt ex Ordin. Lap. Abb. Anch. Imol. Zabar. Panorm. Paul. de Eleaz. Bonif. de Vital. Vioian. *in rationali l. 3. pag. 165.* Alagona *in compend. pag. 426.* remiſſiuè Caſal. *in annotat.* & Ximen. *in concordant. p. 1. & 2.*

Hanc eandem concluſ. ex hoc text. deſumunt Mar. Alter *de cenſur. tom. 2. diſput. 17. c. 2. colum. 7.* Bonacin. *de ſuſpenſion. omnibus in particulari diſp. 3. q. 8. puncto 7.* qui etiam reſoluunt nomine proprij Prælati reſpectu non exemptorum intelligi Epiſcopum, reſpectu verò exemptorum intelligi Abbatem præditum iuriſdictione quaſi Epiſcopali, & plenum iura habentem in illis bonis, ſubditúmque Religioſum concedentem iura, reditus aut poſſeſſiones abſque aſſenſu Prælati eximi à ſuſpenſione de qua in hoc text. dum neceſſitas adeo grauis, & vrgens eſt, vt aditum ad ſuperiorem non permittat, ſummámque celeritatem requirat.

Et aliarum adminiſtrationum Regularium.] Ergo non comprehendit Religioſos præſidentes Eccleſiis ſecularibus, nec clericum ſecularem præſidentem ex diſpenſatione Eccleſiæ Regulari, ſeu monaſterio, vt per Alter. *d. col. 7.* Bonacin. *d. puncto 7. n. 7. & 8.*

2 *Quouis modo concedas*, &c.] Notatur ad hoc, quòd Eccleſiæ prælatus donare aliquid non poteſt de rebus Eccleſiæ, vt per Menoch. *de arbitr. caſu 434.*

3 *Conuentus ſui.* &c.] Ergo in alienandis rebus monaſteriorum non ſufficit regulariter Abbatis auctoritas, vt per Couar. *l. 1. c. 3. n. 9.*

4 *Aut ſi conuentum non habeat Prælati proprij aſſenſu*, &c.] Notatur ad hoc, quòd Abbas non habens Conuentum, aut Capitulum debet adhibere Prælati Superioris conſenſum in alienatione rei Eccleſiaſticæ vt per Tiraquel. *de iure mariti gloſſ. 8. n. 21.* latè Soar. *de Relig. tom. 4. tract. 8. l. 27. n. 13.*

5 Vnde fieri ſolet Prælatus Regularium habere iuriſdictionem, quaſi Epiſcopalem in ſuis monaſteriis, vt per Nauar. *comment. 2. de Regular. num. 63.* Zerol. *in praxi Epiſcop. part. 1. verbo excommunicationis cauſa materialis verſ. ſecundo*, Fr. Emman. *q. Regular. tom. 3. quæſt. 34. art. 2.* vbi loquitur de Prouincialibus.

Verùm præmiſſa ad locationes, &c.] Notatur ad hoc, quòd fructus decimarum, & beneficij poſſunt vnicuique etiam laico locari, ſicuti docent Caroc. *de locato part. 3. de decimis num. 6.* D. Barboſa *in l. Titia num. 47. & in l. vſufructu num. 16. cum ſeq. ff. ſoluto matrimonio.* Molin. *de Iuſtit. tract. 2. diſput. 466. colum. 4. lit. D.* Cardin. Mantica *de tacit. & ambig. conuent. lib. 5. tit. 3. num. 12.* 6

In gloſſ. *Eius.* Notatur ad hoc quòd beneficiarius non poteſt ad vitam locare res ex quibus beneficij fructus colliguntur, vt per Azor. *inſtit. moral. p. 2. lib. 7. c. 10. quæſt. 3.* 7

In ead. gloſſ. ibi, *& talis conceſſio dicitur perpetua.* Notatur ad hoc quòd locatio facta ad vitam alicuius, dicitur facta ad longum tempus, vt per Couar. *var. lib. 2. cap. 16. num. 3.* D. Barboſ. *in l. filiof. §. fin. num. 26. ff. ſolut. matr.* 8

In gloſſ. *Proprij*, ibi, *ex quo habet Epiſcopalem iuriſdictionem*, &c. Notatur ad hoc quod Abbas exemptus habet quaſi Epiſcopalem iuriſdictionem, & eſt Ordinarius ſecundùm Flor. de Mena *var. lib. 3. quæſt. 14. n. 6.* Soar. *d. lib. 2. cap. 27. n. 15.* Et poteſt omnia regulariter, quæ Epiſcopus in ſua diœceſi circa ea, quæ ſunt iuriſdictionis, vt per Franc. Molin. *de ritu nupt. lib. 2. diſſ. 11. num. 58.* 9

In gloſſ. *Locationes.* Notatur ad hoc quòd locatio longi temporis eſt prohibita in rebus Eccleſiæ, vt per Couar. *var. lib. 2. c. 16. num. 1.* Valaſc. *de iure emphyt. quæſt. 29. n. 8.* 10

In ead. gloſſ. ibi, *illud verum ſi fiat ad modicum tempus*, &c. ergo prohibita locatione cenſetur etiam prohibita locatio ad longum tempus, vt per Tiraquel. *de retract. lig. §. 1. gloſſ. 14. num. 18.* Cald. Pereira *de renouat. emphyt. quæſt. 16. num. 7.* Per locationem enim longi temporis transfertur vtile dominium, ſicut docent Tiraquel. *d. gloſſ. 14. num. 80.* Sarmien. *lib. 3. ſelect. cap. 2. num. 31.* Pinel. *in l. 1. part. 3. num. 63. C. de bonis matern.* Valaſc. *de iure emphyt. quæſt. 20. n. 19. & quæſt. 29. n. 2. & 5.* Menoch. *de arbitrar. caſu 31.* Mozz. *de contract. lib. tit. de diuiſione locationis num. 7.* Gutier. *in reg. l. nemo poteſt. n. 50. ff. de legat. 1. & canon. l. 2. cap. 8. à num. 22.* Ceuall. *commun. contra commun. quæſt. 199. n. 5.* Card. Mantic. *de tacitis, & ambig. conuent. l. 5. tit. 4. n. 7.* Marta *in vot. nouiſſ. deciſ. voto 37. n. 4.* Cald. Pereira *quæſt. forenſ. lib. 1. q. 11. num. 2* 11 12

In gloſſ. *Ad tempus modicum*, ibi, *relinquendum iudicis arbitrio.* Ita Couar. *var. lib. 2. cap. 16. num. 3. verſic. quod verò*, Cald. Pereira *de reſol. emphyt. cap. 1. n. 23.* & in propoſito Viuald. *in candel. aureo tit. de ſuſpenſ. n. 73.* Nauar. *cap. 27. num. 157.* Soar. *tom. 5. de cenſuris diſp. 31. ſect. 6. num. 6.* Sayr. *eod. tract. lib. 4. cap. 13. num. 12.* Bonacin. *de ſuſpenſ. omnibus in particulari diſp. 3. quæſt. 8. puncto 7. n. 5.* 13

In ead. gloſſ. ibi, *quòd modicum tempus dicatur intra decennium.* Ita Menoch. *de arbitrar. caſu 5. n. 8.* Matth. de Afflict. *in tractat. de iure prothon. notab. 3. num. 25.* Mandoſ. *de Lap. alleg. 80.* Boër. *deciſ. 248. num. 4.* Sanch. *in præcepta Decalogi tom. 2. lib. 7. cap. 26. num. 39.* Vnde locationem longi temporis eſſe dicendam, quæ vltra decennium fit, tradunt Molin. *de primog. lib. 1. cap. 12. à num. 29.* Cardinal. Mantic. *d. tit. 4. num. 3.* Ceuall. *d. quæſt. 199. num. 13. cum ſeqq.* Maſtril. *Siciliæ deciſ. 4. num. 10.* Marta *d. voto 37. num. 5.* Azor. *inſtit. moral. part. 2. lib. 7. c. 10. quæſt. 3.* Rebell. *de obligat. inſtit. part. 2. lib. 13. quæſt. 5. num. 6.* Cald. Pereira *d. lib. 1. quæſt. 11. num. 1.* Caroc. *de locato part. 2. tit. de locatione ad longum tempus.* 14

SVM

Digitized by Google

SVMMARIVM.

1 *Epiſcopus vnire poteſt Eccleſiam alteri, vel loco religioſo donare etiam non vocato Rectore, vel defenſore.*

2 *Capituli conſenſus requiritur in vnione facienda per Epiſcopum.*

3 *Vnire poteſt Epiſcopus, Eccleſiam, ſeu beneficium ſuæ diœceſis loco Religioſo.*

4 *Rectoris, ſeu poſſeſſoris beneficij conſenſus an exigatur, oſtenditur.*

5 *Vnio facta ab Epiſcopo ipſi Capitulo non valet.*

6 *Vnio poteſt fieri omnibus prabendis, ſeu diſtributionibus ſimul.*

7 *Abbates non poſſunt vnire Eccleſias etiam ſibi pleno iure ſpectantes cùm hoc ſit Epiſcopale.*

8 *Conſuetudine ſublata cenſetur etiam ſublata immemorialis quando additur dictio* vniuerſalis.

9 *Eccleſia vacans nullo ipſo dato defenſore poteſt alteri Eccleſia in totum vnire, dummodo auctoritas Epiſcopi, & conſenſus Capituli interueniat.*

10 *Conciliatur text. in præſenti cum c. 1. hoc tit. lib. 6. & num. 11. 12. 13. & 14.*

CLEM. Si vna. II. & vlt.

1 EPiſcopus cum conſenſu Capituli poteſt vnire vnam Eccleſiam alteri, vel loco Religioſo donare, etiam non vocato Rectore, vel illius Eccleſiæ defenſore; menſæ, vel Capitulo etiam de illius conſenſu vnire non poteſt non obſtante conſuetudine in contrarium. Colligunt ex Ordin. Lap. Abb. Anch. Imol. Zabar. Panorm. Paul. de Eleazar. Bonif. de Vital. Viuian. *in rationali lib. 3. pag. 166.* Alagona *in compend pag.* 427. remiſſiuè Ximen. *in concord. p. 1. & 2.*

2 *Suo conſentiente Capitulo.* &c. Notatur ad hoc, quòd in vnione facienda per Epiſcopum requiritur conſenſus Capituli, vt per Rebuff. *in praxi benef. tit. de vnion. gloſſ.* 11. *n.* 2. Hoied. *de incompatib. benefic. par. 2. c. 3. n. 9.* Paul. Fuſe. *de viſitat. lib. 2. c. 26. n. 5.* Marian. Socin. *cap. ſicut vnire art. 6. concl. 1. n. 92. de exceſſ. Prælat.* Azor. *inſtit. moral. p. 2. lib. 6. c. 28. quæſt.* 12. Nicol. Garc. *de beneſic. p. 12. c. 2. n.* 145. Sanch. *in præcepta Decalogi tom. 2. lib. 7. c. 29. n.* 164. vbi *n. ſeq.* ſubdit ſatis eſſe, ſi huiuſmodi conſenſus præcedat, refero ego ipſe *de offic. & poteſt. Epiſcopi p. 3. alleg. 66. num.* 21. ſecundùm Lugdunen. impreſſ.

3 *Aut Religioſo loco donetur.* &c.] Notatur ad hoc quòd Epiſcopus poteſt Eccleſiam, ſeu beneficium ſuæ diœceſis vnire loco Religioſo, vt docent *in præſenti* Cardin. *n. 4. notab. 4. & n. 11. quæſt. 7.* Anchar. *num. 4. notab.* 4. Imol. *n. 2. & 3.* & Bonifac. *n. 3.* Marian. Socin. *in d. cap. ſicut vnire art. 4. quæſt. 4. n. 61.* Selu. *de beneſic. p. 3. quæſt. 11. n. 116.* Azor. *d. c. 28. q. 19.* Sanch. *d. c. 29. n. 148.* vbi *n.* 187. ſubiicit id quoque licere ſtantibus decretis Concilij Trident. cum duplici tamen limitatione, prior eſt, vt beneficium non ſit extra diœceſim, in quá eſt monaſterium, quia interdicit idem Concil. *ſeſſ. 14. de Reform. c. 9. vnire* beneficia alterius diœceſis; poſterior eſt ne beneficium illud vniendum ſit Curatum, quia ex altero eiuſdem Concilij decreto *ſeſſ. 24. de reform. c. 13.* interdicitur vnire beneficia curata loco Religioſo.

4 *Ex eo quòd Rector ipſius,* &c.] Notatur ad hoc, quòd non exigitur conſenſus Rectoris, ſiue poſſeſſoris beneficij ab Epiſcopo, vniendi, aut ſi vacet, defenſoris illius beneficij, ſed illis non citatis poteſt Epiſcopus vnire, vt per Azor. *d. cap. 28. quæſt.* 12. Sanch. *d. cap. 29. num.* 171. & alios, quos refero ego ipſe *d. alleg. 66. n. 20. cum ſeq.* Verùm concluſio illa ex hoc text. deſumpta quòd poteſt Epiſcopus Eccleſiam ſibi ſubiectam alteri vnire cauſa ligitima ſubſiſtente, proprio Rectore minimè requiſito, intelligenda neceſſariò venit, dummodo in vita illius vnius effectu ſuſpendatur, quo caſu nullum ipſi infertur conſiderabile præiudicium, quod ſatis probat text. optim. *in cap. conſultationibus. ad fin. de donat.* ait enim Eccleſias non vacantes rectè poſſe in proprietate concedi de conſenſu Epiſcopi locis Religioſis, ſubdit deinde quod perſonæ dictas Eccleſias poſſidentes eis in vita ſua non debeant ſpoliari, reſoluunt gloſſ. *verbo vocatus,* & Doctores communiter *in præſenti, & in d. c. conſultationibus,* Abb. & communis *in c. cum veniſſet, de reſtitut. ſpoliat.* Rot. *deciſ. 1. n. 2. hoc tit. in nouis. deciſ. 1. n. 4. de off. delegat.* Rebuff. *in praxi tit. de vnionib. gloſſ. 11. n. 8. & p. 2. tit. de reprobata beneficij viuentis impetr. n.* 58. Alex. *conſ. 215. n. 3. l. 7.* ſicque inter text. *in præſenti, & c. ad audientiam il 1. de Eccleſ. ædific.* illa erit diſcriminis ratio, quòd hic ideo non vocatur Rector, cuius Eccleſia vnitur, quia ſcilicet vnio in vita eius ſuſpenditur, at verò, *in d. cap. ad audientiam,* iuncto Concil. Trident. *ſeſſ. 2. de reform. cap. 4.* ideo neceſſarium eſt quòd priùs legitimè audiatur, quia diſmembratio Eccleſiæ matricis ſtatim in vita Rectoris ſuum operatur effectum. Si autem adhuc aliquis quærat cur in ſpecie huius text. etiam in vita ipſius Rectoris illo non vocato fiat vnio, quæ quamvis ſuſpenſa ſit quandiu vixerit, nihilominus tamen ipſi admodum præiudiciabilis eſt, conſtat namque facultatem beneficiario à iure competentem vt poſſit beneficium, quod legitimè obtinuit, permutare, ex *c. ad quæſtiones, de rerum. permut. Clem. vnic. illo tit.* per prædicta vnionem auferri, vt reſoluunt Ioan. Andr. *ad Specul. tit. de præbend. in fine principij.* Rebuff. *d. gloſſ. 11. n. 8.* poterit namque reſponderi præiudicium Rectoris in hoc caſu minus principaliter, & in quandam conſequentiam prouenire, & vti tale non eſſe conſiderabile, iuxta *gloſſ. 2. in l. de vnoquoque, ff. de re iudic.* facit. *l. 1.* ibi, *prima enim ratio, ff. de auctor. tut.* quod quidem extra dubium eſt quando ex principali diſpoſitione vtilitas publica prætenditur, planè Epiſcopus vniendo vnam Eccleſiam alteri principaliter intendit vtilitati, ſeu neceſſitati Eccleſiæ conſulere, & ſic verum eſt dicere ex cauſa tolli beneficiario ius à iure indultum vt poſſit ſuum beneficium permutare, quòd licitè fieri poteſt, iuxta tradita per Doctores *in reg. indultum, de reg. iuris lib. 6.* Magnum verò verſatur diſcrimen quoad hoc propoſitum inter Rectorem Eccleſiæ, & patronum ipſius: Rector namque habet ſolummodo quoddam ius perſonale, quod cum perſona extinguitur, *cap. ad extirpandas, de fil. Preſbyt. c. 1. de præb. Clem. vlt. de procurat.* patronus verò habet ius quoddam perpetuum ipſi beneficio inhærens, quod ad hæredes tranſmittitur, iuxta *cap. quoniam, de iure patr. Clem. plures, eod. tit.* vnde cum per vnionis conſtitutionem maximum ipſi patrono præiudicium fiat, quippe qui priuatus manet facultate ampliùs ad prædictam Eccleſiam præſentandi, meritò illius cònſenſus in tali conſtitutione requiritur, iuxta *c. ſuggeſtum, de iure patr.* Per contrarium verò Rectori nullum infertur ſaltem conſiderabile, cùm effectus vnionis in vita ſua debeat ſuſpendi, & ſic ius ſuum perſonale, quod ſolummodo habet, ipſi illæſum, & ſaluum maneat, vnde illius conſenſus non requiritur, iuxta text. *in præſenti.*

Quod ſi Epiſcopus, &c.] Notatur ad hoc, quòd non valet vnio facta ab Epiſcopo ipſi Capitulo, vt per 5
Hieron. Gabr. *conſ. 186. lib. 2.* Nicol. Garc. *de ben. ſ p. 12. cap. 2. n.* 168. vbi *num.* 169. ſubdit procedere quando vnio fit Capitulo principaliter, & directè, ſecus verò quando

Digitized by Google

quando in conſequentiam, & indirectè, & *n.*170. ſecus ait, vbi vnio fieret alicui dignitati, vel præbendæ Capituli, & *n.* 171. ſubiicit in terminis Concil. Trid.
6 *ſeſſ.* 24. *de reform. c.* 15. poſſe fieri vnionem omnibus præbendis, ſeu diſtributionibus ſimul, & *n.*175. cum Hieron. Gabr. *citato loco*, reſoluit quòd poteſt item Epiſcopus cum conſenſu Capituli ſupprimere præbendam, dignitatem, aut officium, eius fructus applicando non Capitulo, ſed diſtribuendo inter ſingulos Canonicos, aſſignando ſcilicet cuique Canonico, vel præbendæ certam portionem.

7 In gloſſ. *Epiſcopum*, ibi, *licèt ad Abbates ſpectent Eccleſia pleno iure, tamen illas vnire non poſſunt, vel vnam alteri ſubiicere, cum hoc ſit Epiſcopale.* Ita plures quos refert Nicol. Garc. *d. p.* 12. *c.* 2. *n.* 71. & Sanch. *d. lib.* 7. *c.* 29. *n.* 159.

8 In gloſſ. *Quavis*, ibi, *ſcilicet, & cuius contrarij*, &c. Notatur ad hoc, quòd ſublata conſuetudine cenſetur etiam ſublata immemorialis quando additur dictio vniuerſalis, vt per Conar. *variar. lib.* 3. *cap.* 13. *num.* 5. Rot. *in Craconien. iuris legendi* 21. *May* 1627. coram R.D. meo Coccino, Gonzal. *ad reg.* 8. *Cancell. gloſſ.* 33. *n.* 8. vide tamen quæ dixi *in tract. de clauſulis vſufreq. clauſul.* 87. *num.* 3. *cum ſeqq.* ſecundùm Lugdunenſ. impreſſ.

9 *Nequaquam id poterit impugnari.*] Probat hic text. quòd Eccleſia vacans nullo ipſi dato defenſore poteſt alteri Eccleſiæ in totum vniri, dummodo auctoritas Epiſcopi, & conſenſus Capituli interueniat, cuius contrarium ex diametro decidit text. *in c.* 1. *hoc tit. lib.* 6. dum ait non poſſe Epiſcopum etiam de conſenſu Capituli ſui partem decimarum vacantis Eccleſiæ vnire pauperi dignitati, aut præbendæ non dato defenſore ipſi Eccleſiæ vacanti, auget difficultatem text. *in l. qua de tota* 75. *ff. de rei vendic. cap. cui licet, de reg. iuris, lib.* 6. *c. ex parte* 27. vbi *gloſſ. pen.* ſimilia iura citat, *de decim.*

10 Pro quorum iurium conciliatione ſciendum eſt duo inter ſe admodum diuerſa in materia vnionis quoad noſtrum propoſitum poſſe conſiderari, prius eſt quando vna Eccleſia alteri in totum vnitur aliquo ex tribus modis, de quibus egi *de offic. & poteſt. Epiſcop. p.* 3. *allegat.* 66. *à n.* 1. & in hoc caſu loquitur text. *in præſenti*; poſteriùs verò quando pars decimarum, ſeu bonorum alicuius Eccleſiæ alteri vnitur, ſeu conceditur, & in hoc caſu procedit text. *in d. c.* 1. Vterque autem vniendi modus licèt in aliquo conueniat, in alio tamen differt. Conuenit quidem, quia vtraque vnio cum celebratur eaſdem ferè ſolemnitates exigit; de priori patet, quia ea duobus cauſis fieri debet, neceſſitatis ſcilicet, vel vtilitatis, vt probat *cap. expoſuiſti* 33. *de præbend.* cum aliis adductis per Rebuff. *in praxi benef. tit. de vnionib. n.* 36. Boër. *deciſ.* 345. Hoied. *de incompat. benef. p.* 1. *c.* 7. *n.* 8. Inſuper debent interuenire ſolemnitates, quæ iure ad alienandum res Eccleſiæ præſcribuntur, de quibus *in cap. ſine exceptione* 12. *q.* 2. & *in hoc text.* poſt alios Redoan. *de rebus Eccleſ. rub. de ſignific. verbi Alienatio*, §. *ſub hoc vocabulo*, *pag.* 44. Cuius rei ratio eſt, etenim cùm per vnionem alienatio inducatur; ipſa namque Eccleſia vnita in alterius poteſtatem tranſit, & ita eius ſtatus quodammodo immutatur, ſaltem ſi primo, & ſecundo modo accipiatur text. *in l. vlt. ff. de capit. dimin.* §. *minima*, *Inſtit. eod.* ac ſubinde ex eo capite alienationis verbo in hac materia vnio contineatur, iuxta text. *in cap. tua nuper de his, quæ fiunt à Prælat. cap. paſtoral. de donat.* Redoan. *vbi ſupr.* rectè fit vt ad ſuam validitatem prædictas cauſas cum ſolemnitatibus requirat iuxta ſupradicta, quo fit vt conſenſus Capituli debeat interuenire in vnione facta ab Ordinario per hunc text. & *Clement.* 1. §. *ad hæc*, iuncta gloſſ. *verbo aſſenſus, de ſtatu Monach.* & tractatus debeat præcedere, iuxta *d. cap. ſine exceptione*, licèt Rebuff. illum non requirat in alienatione *d. tit. de vnion. gloſſ.* 11. *n.* 2. & *in compend. alien. n.* 14. Rot. *deciſ.* 1. *ſub hoc tit. in antiq.* Imol. *n.* 3. poſt alios *in præſenti*. De poſteriori item patet, quia quando pars decimarum alicuius Eccleſiæ alteri conceditur, debent ſimiliter omnes ſolemnitates, de quibus ſuprà, inſimul interuenire, vt expreſsè probat *d. c.* 1. quod ſimili etiam ratione probatur, etenim cùm per huiuſmodi bonorum Eccleſiæ conceſſionem alteri factam inducatur prædictæ Eccleſiæ diſmembratio, vt probat Redoan. *vbi proximè*, §. *intelligitur etiam pag.* 45. quæ quidem appellatione alienationis ſimiliter continetur, rectè fit vt prædictas requirat ſolemnitates, & ita probant Franc. *hic col.* 1. Rot. *deciſ.* 229. *ſub hoc tit. in nouis.* Rebuff. *in d. compend. n.* 68. Redoan. *vbi proximè*.

In eo tamen inter vtramque vnionem eſt notabilis 11
differentia, quòd quando Eccleſia vacans in totum alteri vnitur, non eſt dandus Eccleſiæ vacanti vnitæ defenſor, dummodo auctoritas Epiſcopi, & conſenſus Capituli interueniat, iuxta text. *in præſenti*. Per contrarium verò quando pars bonorum, ſeu decimarum alicuius Eccleſiæ vacantis alteri vnitur, ſeu conceditur, vltra conſenſum Epiſcopi, & Capituli neceſſariò dandus eſt defenſor ipſi Eccleſiæ vacanti, iuxta *d. cap.* 1. Circa cuius differentiæ rationem admodum laborant Doctores noſtri; nonnulli primo loco aſſerunt quod quando in totum vnitur Eccleſia alteri, nihil de bonis Eccleſiæ vnitæ detrahitur, ſed potiùs augetur coniunctione alterius Eccleſiæ ad quam fit acceſſio; quando vero pars bonorum, ſeu decimarum ipſius conceditur, planè minuitur de bonis illius Eccleſiæ, cuius bona alienantur, & ideo in primo caſu non eſt neceſſarius defenſor, iuxta text. *in præſenti*, ſecundo autem ſic, iuxta *d. c.* 1. Verùm hæc ſolutio omnem difficultatem non tollit, quia licèt procedat in vnione, per quam ex duabus Eccleſiis fit vna, inſuper in vnione per quam duæ Eccleſiæ æquè principaliter annectuntur, deficit tamen in Eccleſiis, quæ ſubiiciuntur alicui præbendæ, vel dignitati, prout in ſpecie, *cap. ſuper eo, de præbend. in* 6. quo caſu manet eadem Eccleſia, in qua ponitur Vicarius cum certa portione, & reliqui fructus applicantur præbendæ, *cap. annectitur, cap. extirpanda*, §. *qui verò, de præbend.* & ita verum eſt dicere in hoc caſu ipſius bona diminui, & tamen non requiritur datio defenſoris, iuxta text. *in præſenti*.

Alij igitur eam rationem aſſignant quòd quando 12
annectitur, & ſubiicitur alicui dignitati, ſeu præbendæ, contingit quidem alienatio, nam poſſeſſori dignitatis, ſeu præbendæ applicantur omnes ferè fructus Eccleſiæ vnitæ, valet tamen quia fit cum ſolemnitatibus à iure requiſitis ſubſiſtente inſimul iuſta cauſa neceſſitatis, neque eſt aliqua deformitas pauperem dignitatem, ſeu præbendam ſuſtentari ex fructibus Eccleſiæ ſibi annexæ, iuxta *d. cap. expoſuiſti*, cum aliis, & ideo non fuit neceſſarius defenſor, iuxta text. *in præſenti*; quando verò pars decimarum, ſeu bonorum Eccleſiæ non annexæ deputatur ad ſuſtentationem dignitatis, ſeu præbendæ, fit quædam alienatio non ſatis rationabilis, quia pars illa bonorum ordinata ad ſuſtentationem illius Eccleſiæ, quæ adhuc manet, & exiſtit principaliter ſicut antea, traducitur ad dignitatem, ſeu præbendam, cum qua nullam habet communionem, vnde cùm huiuſmodi alienatio magis videatur à ratione aliena, quàm illa, de qua *in hoc text.* meritò Pontifex *in d. c.* 1. decidit illam requirere maiorem ſolemnitatem vltra conſenſum Epiſcopi, & Capituli, nempe quod detur Eccleſiæ vacanti defenſor. Verùm hæc ratio ſimiliter difficultatem non tollit, licèt enim fateamur nullam

dari deformitatem in eo quod ex fructibus Eccleſiæ annexæ conſulatur pauperi dignitati, ſeu præbendæ: inſuper licèt verum ſit prædictam annexionem rectè fieri potuiſſe ob cauſam paupertatis, vel ſimilem, ac ſubinde validam fuiſſe Eccleſiæ vnitæ alienationem interuenientibus ſolemnitatibus requiſitis, nullatenus tamen docet cur in hoc caſu Eccleſiæ non ſit dandus defenſor antequam fiat annexio, cùm in caſu *d. c. 1.* neceſſariò dandus ſit, licèt omnes prædictæ ſolemnitates interueniſſent. Inſuper eadem rationabilis alienatio, quæ conſideratur in conceſſione partis bonorum Eccleſiæ, debet etiam conſiderari in conceſſione totius Eccleſiæ. Igitur vel vtroque caſu debuit dari defenſor, vel neutro.

13 Quare ego rationem differentiæ in eo poſſe conſiſtere probabilius doco, quando vnio fit totius Eccleſiæ vacantis, non poteſt conſiderari aliquod præiudicium futuri Rectoris, ſeu Parochi, cui per vnionem nihil detrahitur, ſed potiùs ipſius prouentus augentur cùm vnus, & idem ſit futurus Rector vtriuſque Eccleſiæ, ſcilicet tam vnitæ, quàm ipſius, cui fit vnio. inſuper per vnionem neutri Eccleſiæ præiudicium infertur, ſcilicet nec vnitæ: ſi enim diues ſit locus redituum, qui alteri Eccleſiæ applicantur, illius priuilegia digniora, & præſtantiora conſequitur, iuxta doctrinam *gloſſ. 3. in c. 1. ne Sede vacante*; ſi autem fuerit pauper, illius paupertati, & exiguitati conſulitur, iuxta *d. cap. expoſuiſti 33. de præbend.* Rurſus neque etiam Eccleſiæ, cui fit vnio, nam ipſius reditus ampliantur coniunctione alterius Eccleſiæ, quæ ei vnitur, vt palàm eſt, vnde meritò talis vnio Eccleſiæ vacantis fit, nullo ipſi dato defenſore, iuxta text. *in præſenti*, & hæc eſt vera ratio, quare poteſt fieri vnio vacantis Eccleſiæ iuxta hunc text. cùm tamen diſſolutio vnionis eiuſdem Eccleſiæ vacantis fieri non poſſit, iuxta *c. 1. ne Sede vac.* quia videlicet per vnionem neutri Eccleſiæ præiudicium infertur iuxta modò dicta, per ſolutionem verò maximum vtrique Eccleſiæ præiudicium generatur, vt diximus ad *c. 1. de maior. & obed. lib. 6.* At verò quando vnio fit partis bonorum, ſeu decimarum Eccleſiæ, datur maximum futuri Rectoris præiudicium cuius intereſt nè diminutio, ſeu diſmembratio beneficij, fiat, iuxta *rubr. vt Eccleſiaſtica beneficia, cap. maioribus, cum aliis, de præbend.* licèt enim tunc temporis ipſum beneficium vacet, per ſe tamen, & principaliter exiſtit, & vti tale proprium debet habere Rectorem, ac proinde quemadmodum viuente illo diſmembratio, ſeu diminutio aliquorum bonorum fieri nequit ſine ipſius conſenſu, iuxta *cap. placuit 12. q. 2.* (niſi lex ex iuſta cauſa contrarium ſtatuat, prout in ſpecie *cap. ad audientiam, de Eccleſ. ædific.*) ita etiam vacante Eccleſia fieri non poteſt non dato defenſore, iuxta *d. c. 1.* quam differentiæ rationem in effectu ſenſiſſe videtur gloſſ. *verbo in conceſſione, in d. c. 1. & verbo defenſor, in præſenti*, vbi Card. *n. 6. verſ. 7.* & Bonif. *n. 31.*

14 Quare retenta reſolutione non obſtat regula *d. l. quæ de tota, & d. cap. cum licet*, cum aliis, quia reſpondetur regulariter verum eſſe quòd cui conceditur maius, & minus conceſſum cenſetur, niſi ab illo minori prohibeatur ex cauſa, vt in ſpecie *cap. vlt.* vbi gloſſ. *verbo ad partem, de tranſl. Prel. c. 2.* vbi *gloſſ. vlt. ad finem, de raptorib. c. 1.* vbi *gloſſ. vlt. de torneam.* reſoluit communis ſecundum Abb. *in cap. at ſi, §. de adulteriis, n. 8. de iudic.* Felin. *in cap. poſtulaſti, n. 8. de reſcript.* Ruin. *in l. 2. col. 15. ff. de legat 1.* planè licèt Epiſcopo permiſſum ſit vnire vacantem Eccleſiam alteri nõ dato defenſore, & ita liceat maius, non tamen licet minus, id eſt, partem bonorum Eccleſiæ concedere, idque ex iuxta cauſa, de qua *ſuprà* egimus, quod in effectu docet gloſſ. *in præſenti, verbo defenſor.*

De Rerum permutatione.

Tit. V.

SVMMARIVM.

1 *Collatio de beneficiis cauſa permutationis vacantibus facta aliis, quam permutantibus non tenet,* & n. 2.
3 *Permutatio nihil aliud eſt niſi quædam reciproca reſignatio, quæ ad inuicem inter permutantes fit.*
4 *Hoſpitalia, quæ dantur in titulum beneficij Eccleſiaſtici, veniunt appellatione beneficij.*
5 *Epiſcopus poteſt beneficij renuntiationem acceptare licet eius collatio ſit Pontificis,*
6 *Epiſcopi poſſunt admittere reſignationes in fauorem ex cauſa permutationis.*
7 *Permutationi auctoritatem præſtare non poteſt inferior Epiſcopo.*
8 *Capitulum Sede vacante poteſt permutationi auctoritatem præſtare.*
9 *Capitulum poteſt interponere auctoritatem in beneficiorum permutatione, quando eorum collatio ſpectabat ad ipſum ſimul, & Epiſcopum.*
10 *Beneficij in permutatione requiritur conſenſus illorum ad quos collatio, electio, ſeu præſentatio pertinet.*
11 *Verbum,* collatio, *quando ponitur in lege, inſtitutionem, & omnem modum prouidendi comprehendit.*

Clem. Ne conceſſione. Vnic.

COLLATIO de beneficiis cauſa permutationis reſignatis facta aliis, quàm ipſis permutare volentibus, non tenet. Colligunt ex Ordin. Lap. Abb. Anch. Imol. Zabar. Panorm. Paul. de Eleazar. Bonif. de Vitalin. Vin *in ration. lib. 3. pag. 593.* Alagona *in compend. pag. 347.* remiſſiuè Ximen. *in concord. p. 1. &* 2. 1

Hanc eandem concluſionem ex hoc text. deſumit Couar. *var. lib. 1. c. 5.* vbi ſubdit quòd ante deciſionem huius text. erat veteri iure compertum Prælatum, apud quem eſt facta renuntiatio ex cauſa permutationis ex ſummo iuris rigore ſecluſa æquitate ita potuiſſe liberè conferre beneficium Eccleſiaſticum, cui renuntiatum fuerat, ſicuti ſi ex ſimplici renuntiatione vacaret. 2

Ex cauſa permutationis ab aliquo rebus reſignata, &c.] Notatur ad hoc, quòd permutatio nihil aliud eſt niſi quædam reciproca reſignatio, quæ ad inuicem inter permutantes fit, vt per Caſſad. *deciſ. 1. n. 2. ſub hoc tit.* Flamin. Pariſ. *de reſignat. benef. lib. 11. q. 5. num. 19.* Gonzal *ad reg. 8. Cancell. gloſſ. 14. n. 40.* 3

In gloſſ. *Beneficia,* ibi, *includit etiam hoſpitalia,* &c. Notatur ad hoc, quòd quando hoſpitalia dantur in titulum beneficij Eccleſiaſtici, tunc veniunt appellatione beneficij, iuxta ea, quæ tradit Gonzal. *ad reg. 8. Cancell. gloſſ. 5. §. 4. n. 14.* & dicit per hanc gloſſ. Rebuff *in tract. nomin. q. 9. n. 8.* quòd quando pacificantur Eccleſiæ, & hoſpitalia, quòd in beneficiis ſtatuitur habet locum etiam in hoſpitalibus. 4

In gloſſ. *Conferantur,* ibi, *vel per alios collatores.* Ergo poteſt Epiſcopus beneficij renuntiationem acceptare, licèt eius collatio ſit Pontificis, vt per Sanch. *de matrim. lib. 8. diſp. 32. n. 4.* & ideo in manibus Epiſcopi reſignari poſſunt beneficia reſeruata, licèt illa conferre non poſſit, ſicuti reſoluunt Flamin. *de reſign. lib. 7. q. 14. n. 6.* Maſſobr. *in praxi habendi concurſum requiſ. 7.* 5

requiſ.7.dub.39.n.22. ego ipſe *de affic. & poteſt. Epiſc. p. alleg.60.n.23.*

6 In ead.gloſſ.ibi, *Quod Epiſcoporum eſt permutare, vel permutationibus auctoritatem præſtare.* Notatur ad hoc, quòd Epiſcopi poſſunt admittere reſignationes in fauorem ex cauſa permutationis, quas faciunt permutantes, & eorum cuilibet collationem de beneficio ſic reſignato facere, vt per Gonzal. *ad reg.8. Cancell.gl.14. n.31.& 33.* Nicol.Garc. *de benef.p.11.c.4.n.60.* ego ipſe *d.alleg.69.à n.11.*

7 In ead.gloſſ. ibi, *Et non inferiorum.* Notatur ad hoc quòd inferior Epiſcopo non poteſt permutationi auctoritatem præſtare, vt per Rebuff. *in praxi benefic. t.t. de permut.n.29.& in 3.part.Signaturæ. verbo necnon iurispatronatus, n.42.* Zerol. *in praxi Epiſcop. p.1. verbo renuntiatio, §.4.* Azor. *inſtit. moral.p.2. lib.7.c.29.q.4. verſ.ſi quæras.* Leſſi. *de iuſtit. lib.2.c.34. n.196.* Nicol. Garc. *d.c.4.n.68.*

8 In ead gloſſ. ibi, *Quid de Capitula,* &c. Notatur ad hoc quòd Capitulum Sede vacãte poteſt permutationi auctoritatem præſtare, vt per Nicol. Garc. *d.c.4.n.75. cum ſeqq.* & plures alios, quos refero ego ipſe *d. alleg.69.n.8.*

9 In ead.gloſſ.ibi, *Hæc verba niſi beneficia illa, vel alterum illorum ſpectarent ad collationem Epiſcopi ſolius ſine Capitula.* Notatur ad hoc quòd Capitulum poteſt interponentes auctoritatem beneficiorum permutationibus, quando eorum collatio ſpectabat ad ipſum ſimul, & Epiſcopum, ſicuti docent Steph.Quarant. *in ſumma Bullarij, verbo Capitulum Sede vacante, q.9. verſ. quæ concluſio,* Azor. *inſtit.moral.p.2.lib.7.c.29.q.4. verſ. dubitatur.*

10 In ead.gloſſ. ibi, *Vel præſentare.* Ergo requiritur in permutatione conſenſus illorum, ad quos collatio, electio, ſeu præſentatio pertinet, quia ipſorum intereſt, quamvis Epiſcopus totum debeat expedire, Leſſ. *d.c.34. n.198.* Azor. *d.c.29.q.6.& 32.* Cabed. *de patronat. Regiæ Coronæ, c.11.* Nicol Garc. *d.c.4.n.72.*

11 In ead.gloſſ. ibi, *Puto autem quòd hoc decretum afficiat nedum collationem, ſed etiam omnem electionem, poſtulationem, & præſentationem,* &c. Notatur ad hoc quòd verbum, *collatio,* cùm ponitur in lege, inſtitutionem & omnem modum prouidendi comprehendit, vt per Flamin. Pariſ. *de reſign.benef.lib.11.q.3.n.23.* Viuian. *in praxi iuriſp. lib.5.c.1.n.96.* Et quòd verbum, *collatio,* comprehendat largo ſumpto vocabulo præſentationem, tradunt Flamin. Pariſ. *vbi ſupr. lib.12. q.3. n.25.* Azor. *inſtit.moral.p.2.lib.7.c.28.q.6.* Propriè tamen prædicta non comprehendit ſi in reſcriptis ponatur, Gonz. *ad reg.8. Cancel.gloſſ.16.n.11.* Viuian. *d.c.1.n.96. in vlt. impreſſ.*

De Teſtamentis, & vltimis voluntatibus.

TIT. VI.

SVMMARIVM.

1 *Ordinarius loci rationem exigit à Religioſis etiam exemptis de teſtamentorum executionibus, quas geſſerunt, & ſi circa id deliquerint, illos punit,* & n.2.

3 *Religioſus etiamſi ab aliquo executor ſui teſtamenti conſtitutus ſit, non poteſt tale munus ſubire niſi petita priùs, & obtenta à ſuo Superiore licentia.*

4 *Teſtamentorum omnem ſpeciem comprehendit vltima voluntas.*

5 *Religioſi non clauſtrales præpoſiti alicui Eccleſiæ ſæculari exemptæ ab Epiſcopi iuriſdictione, ſi teſtamenti executores ſint non tenentur rationem reddere Epiſcopo, ſed Papæ.*

6 *Licentia vbi exigitur ad aliquem actum, debet eſſe expreſſa, nec ſatis eſt tacita, & præſumpta.*

7 *Fratres minores hodie non licentiantur ad executionis teſtamentariæ officium.*

8 *Geminatio operatur vt nulla requiratur petitio.*

CLEM. Religioſis. Vnic.

ORDINARIVS loci rationem exigit à Religioſis etiam exemptis de teſtamentorum executionibus, quas de Superiorum licentia geſſerunt, & ſi circa id deliquerunt, illos punit. Colligunt ex Ordin. Lap. Abb. Anchar. Imol. Zabar. Panorm. Paul. de Eleazar. Bonif. de Vital. Viuian. *in ration.lib.3.pag.234.* Alagona *in compend.pag.454.* remiſſiuè Caſal. *in annot.* & Ximen. *in concord p.1.c.2.* 1

Hanc eandem concluſ. ex hoc text. deſumunt. Fr. Emman *quæſt. Regul.tom.3.q.70. art.5.* Sylueſt. *in ſum. verbo teſtamentum 2. q.1. d.4.* Molin. *de iuſtit. tract.2. diſp.247.colum.pen.verſ.ſi Religioſi,* Tamburin. *de iure Abbatum, cæterorumque Prælatorum tam ſæcularium, quam Regularium Epiſcopis inferiorum, tom.1. diſp.15. q.1.n.22.* Sanch. *in præcepta Decalogi tom.2. lib.6. c.11. n.22.* vbi aduertit, quòd licèt aliqui ex ſupracitatis Doctoribus dicant deciſionem huius text. habere locum in Religioſis ſolam communem exceptionem habentibus, qui poſſunt coram Ordinariis conueniri ratione delicti, vel contractus, iuxta *cap.de priuil.in.6.* tamen ipſe credit textum *in præſenti* abſolutè loquentem procedere in omnibus Religioſis quantumcunque exemptis, niſi ſpeciale priuilegium contra illius deciſionem habeant. 2

Niſi à Superiore ſuo petita, &c.] Notatur ad hoc, quòd Religioſus etiamſi ab aliquo executor ſui teſtamenti conſtitutus ſit, non poteſt tale munus ſubire niſi petita priùs, & obtenta à ſuo Superiore licentia, vt per Fr.Emman. *d.q.70.art.1.* & plures, quos citaui ad *c.2.hoc tit.lib.6.* vbi luculenter de hac materia egi. 3

In gloſſ. *Cuiuſlibet,* in addit. ibi, *vltima voluntas comprehendit omnem ſpeciem,* Vide quæ dixi *in tract.de appellat.verborum vtriuſque iuris ſignificat.appell.261.n.1.* 4

In gloſſ. *Deputatis,* ibi, *reddat erga Papæ, Legata,* &c. Notatur ad hoc quòd Religioſi non clauſtrales præpoſiti alicui Eccleſiæ ſæculari exemptæ ab Epiſcopi iuriſdictione, ſi teſtamenti executores ſint non tenentur rationem reddere Epiſcopo ſed Papæ, vel eius Legato, aut illi, qui legitimus eorum Superior fuerit, vt poſt Abb. *hic n.5.* docet Sanch. *in præcepta Decalogi, tom.2. lib.6.c.11.n.23.* 5

In gloſſ. *Obtenta,* ibi, *reprobatum videtur,* &c. Notatur ad hoc, quòd quoties ad aliquem actum exigitur licentia, debet eſſe expreſſa, nec ſatis eſt tacita, & præſumpta, vt per Tiraq. *de legib. connub.gloſſ.7.num.8.cum ſeqq.* Auend. *de exequend.mand.lib.1.c.12.n.27.* Sanch. *de Matrim.lib.3.diſp.55.n.16.* Gonzal. *ad reg.8.Cancel. gloſſ.47.n.50.* Ćened. *pract. & canon. quæſt. lib.1.q.30. n.79.* 6

In gloſſ. *Suſcipere,* ibi, *Fratres Minores non licentiantur hodie ad hæc officia, nec illa ſuſcipiunt,* latè Sanch. *d. lib. 6. c.11. à n.24.* & dixi commodiùs *ad Clem. exiui, §.proinde, de verbor.ſignif.* 7

In gloſſ. *Exigere.* Notatur ad hoc, quòd geminatio operatur vt nulla requiratur petitio, ſicut ait Surd. *deciſ.57.n.11.* 8

De Sepulturis.

Tit. VII.

SVMMARIVM.

1 *Sepelientes in caſibus non permiſſis defunctos in cœmeteriis tempore interdicti, vel qui ſcienter ſepeliunt excommunicatos publicè nominatim interdictos, vel manifeſtos vſurarios, excommunicati ſunt licèt ſint exempti,* & n. 2.
3 *Excommunicatus ſepultura Eccleſiaſtica carere debet.*
4 *Cœmeterium non probatur ex eo quod quædam corpora in eo loco ſepulta reperiantur.*
5 *Excommunicatus nominatim quis dicatur.*
6 *Vſurarij manifeſti poſſunt ſepeliri in loco ſacro præſtita cautione ab eius heredibus de ſatisfaciendo partibus.*

Clem. Eos qui. I.

1 Sepelientes ſcienter defunctorum corpora in cœmeteriis interdicti tempore in caſibus non conceſſis à iure, vel excommunicatos publicè, aut nominatim interdictos, vel vſurarios manifeſtos, ſunt ipſo facto excommunicati, & non poſſunt abſolui, niſi priùs arbitrio Ordinarij ſatisfecerint offenſis de iniuria irrogata, non obſtante quovis priuilegio ſub quacunque forma conceſſo, &c. Colligunt ex Ordin. Lap. Abb. Anchar. Imol. Zabar. Panorm. Paul. de Eleazar. Bonif. de Vital. Vin. *in ration. lib. 2. pag.* 248. Alagona *in compend. pag.* 460. remiſſiuè Ximen. *in concord. p.* 1. *&* 2.

2 Hanc eandem concluſ. ex hoc text. deſumunt Fr. Emman. *quæſt. Regal. tom.* 3. *q.* 61. *art.* 1. Azor. *inſtit. moral. p.* 1. *lib.* 8. *c.* 13. *q.* 8. *verſ. ſexta,* & alij, quos citaui *in collect. ad cap. ſacris, n.* 3. *hoc tit. in Decret.* quibus addo Iul. Lauor. *var. lucubrat. tom.* 1. *tit.* 2. *c.* 12. *n.* 2. *& num.* 10. agit de publicis, & manifeſtis vſurariis, Gambar. *de caſibus reſeruat. c.* 11. *n.* 2. Rayner. *in catalogo cenſurarum extra Bullam, c.* 9. *a.* 51. *&* 53. Fillinc. *tract.* 14. *num.* 67. *verſ. ſecunda, & n.* 69. quos refero ego ipſe *de offic. & poteſt Epiſcop. p.* 3. *alleg.* 50. *n.* 221. addo nouiſſimè Bonacin. *de cenſur. extra Bullam diſp.* 2. *q.* 2. *punct.* 31. *à princ.* & *n.* 19. reſoluit hanc excommunicationem latam contra ſepelientes non afficere comitantes, mandantes, conſulentes, aut cantantes, ſeu portantes crucem, aut foueam extruentes, latè Merol. *tom.* 1. *diſp. in vniuerſam Theolog. moral. diſp.* 1. *c.* 2. *n.* 294.

3 *Vel excommunicatos,* &c.] Ergo excommunicatus ſepultura Eccleſiaſtica carere debet, vt per Henriq. *in ſummam. lib.* 13. *c.* 11. *§.* 3. *& c.* 43. *§.* 3. Azeued. *l.* 6. *n.* 8. *cum ſeq. tit.* 18. *lib.* 4. *nouæ recop.* citatos per me *de Parochis, c.* 26. *n.* 48.

Vel vſurarios manifeſtos.] Dicuntur illi qui vſuras publicè exercent, & quos publicè conſtat tales eſſe etiamſi nondum denuntiati ſint, ita Fillinc. *d. tract.* 14. *c.* 5. *q.* 3. *a.* 71. Bonacin. *de contract. diſp.* 3. *q.* 3. *punct. vlt. n.* 2. *& d. punct.* 31. *n.* 7.

4 In gloſſ. *Cœmeteriis,* ibi, *quamvis autem in cœmeteriis corpora ſepeliantur.* Notatur ad hoc, quòd cœmeterium non probatur ex eo quòd quædã corpora in eo loco ſepulta reperiantur, vt per Maſcard. *de probat. concl.* 289.

5 In gloſſ. *Nominatim.* Vide quæ dixi ad gloſſ. *verbo nominatim in Clem.* 1. *de vita, & honeſt. cleric.*

6 In gloſſ. *Manifeſtos,* ibi, *niſi cautum ſit de reſtituendo,* &c. Notatur ad hoc, quòd manifeſti vſurarij poſſunt ſepeliri in loco ſacro præſtita cautione ab eius hæredibus de ſatisfaciendo partibus vt per Conar. *var. lib.* 3. *c.* 3. *n.* 9. *verſ.* 12.

SVMMARIVM.

1 *Compendium huius text. refertur,* & n. 2. & 3.
4 *Prædicatores Regulares quomodo examinandi, & approbandi.*
5 *Epiſcopus tanquam Sedis Apoſtolicæ delegatus habet auctoritatem coercendi, ac puniendi quoſcunque exemptos tam ſæculares, quam Regulares, qui in alienis Eccleſiis, quæ ſuorum Ordinum non ſunt abſque Epiſcopi licentia, & in Eccleſiis ſuis, aut ſuorum Ordinum non petita illius benedictione, aut ipſo contradicente prædicare præſumpſerint.*
6 *Confeſſarij approbatio quando, & quibus danda ſit.*
7 *Regulares præſentatos à ſuis Superioribus ad Confeſſiones audiendas ſi Epiſcopus ſine iuſta cauſa admittere nolit, an poſſint etiam attentata diſpoſitione Concilij Tridentini Confeſſiones audire perinde ac ſi admiſſi eſſent,* & n. 8.
9 *Fratres Prædicatores, & Minores liberè poſſunt ad ſepulturam recipere omnes, qui ſepeliri elegerint in ſuis Eccleſiis, & locis.*
10 *Quarta funeralis debetur Eccleſiæ Parochiali illius, qui eligit alibi etiam apud Mendicantes ſepulturã.*
11 *Quarta Canonica ex quibus ſolui debeat oſtenditur.*
12 *Priuilegij ad perfectam rationem conſtituendam ſufficiunt verba, & non eſt neceſſaria ſcriptura.*
13 *Scriptura non eſt neceſſaria ad ſubſtantiam, & valorem gratiæ.*
14 *Prædicatorum, & Minorum Ordinum profeſſores ſunt coadiutores Curatorũ à Sede Apoſt. deputati.*
15 *Principi competit facultas concedendi ſtudium generale.*
16 *Prælatorum appellatione veniunt Prælati clauſtrales.*
17 *Confeſſio peccatorum debet primum audiri, deinde imponitur pœnitentia, & demum fit abſolutio.*
18 *Sacerdotes Sacræ Confeſſionis Miniſtri debent ſe præſentare perſonaliter coram locorum Ordinariis.*
19 *Beneficij præſentatio debet fieri perſonaliter coram Ordinario.*
20 *Præſens dicitur qui præbetur ſenſibus corporis.*
21 *Curã parochialis Eccleſiæ is dicitur habere, qui ex neceſſitate officij adſtringi poteſt ad adminiſtrationẽ Sacramentorũ & cogere ad ſe venire parochianos.*
22 *Præſidentium numerus eſt deputandus ſecundum quantitatem ſubiectorum.*
23 *Dictio,* liberè, *importat quòd actum quis facere poſſit ſua ſponte, & ſine alterius licentia, & auctoritate.*
24 *Liberum dicitur quod ab omni impedimento, & grauamine eſt abſtractum.*
25 *Regulares non poſſunt etiã vigore quorumcunque priuilegiorum abſoluere à caſibus Epiſcopo reſeruatis.*
26 *Funeralia quæ dicantur, oſtenditur,* & n. 27.
28 *Statutum vltimum non tollit primum niſi ſpecialiter, & expreſſè faciat mentionem de illo.*
29 *Conſtitutio quantumuis generalis non tollit pacta, aut concordias confirmatas per Sedem Apoſtolicam, niſi de eis faciat expreſſam mentionem.*

Clem. Dudum. II. & vlt.

Fratres Prædicatores, & Minores in ſuis Eccleſiis, 1
& locis ac plateis communibus liberè valent clero, & populo prædicare, hora illa duntaxat excepta, in

Digitized by Google

in qua locorum Prælati prædicare voluerint, vel coram ſe facere ſolemniter prædicari, niſi aliud voluerint, & licentiam conceſſerint. In ſtudiis autem generalibus, vbi ſolet prædicari ad clerum certis diebus, ad funera etiam mortuorum, & in feſtis ſpecialibus eorundem Fratrum, poſſunt iidem Fratres liberè prædicare, niſi illa hora Epiſcopus, vel Superior vellet clerum ad ſe vocare generaliter, vel duceret congregandum clerum, ex aliqua iuſta, & vrgenti cauſa. In Eccleſiis verò Parochialibus Fratres idem non audeant prædicare niſi à Parochia inuitati & vocati, vel de illorum beneplacito, ſeu petita, & obtenta licentia, niſi Epiſcopus, vel Prælatus velit per eos ſibi prædicari.

2 Item ſuperiores maiores petere debent facultatem ab Ordinariis locorum, vt Fratres ad hoc electi in eorum diœceſibus poſſint audire, & abſoluere volentes confiteri, ſic aliàs Superiores huiuſmodi eligentes perſonas idoneas, ſufficientes, peritas, probas, & ſic electas præſentent Prælatis, vt de licentia eorum audiant Confeſſiones, & cum hac licentia extra illas diœceſes, & ciuitates Confeſſiones non audiant: quòd ſi Prælatus nollet aliquem præſentatum admittere, præſentent alios, ſi adhuc Ordinarij nollent admittere electos à Superioribus, his conceditur de plenitudine poteſtatis Apoſt. licentia audiendi Confeſſiones, & abſoluendi, ſicuti Curatis, & Parochialibus Sacerdotibus eſt à iure conceſſa, & non plus niſi Ordinarij maiorem conferant.

3 Item prædicti Regulares liberè poſſunt in Eccleſiis, vel locis ſuis ſepelire quoſcunque, qui in illis ſepulturam eligunt, dummodo tamen ipſi Fratres de omnibus prouentibus tam funeralibus, quàm quocunque modo relictis diſtinctè, vel indiſtinctè ad quoſcunque certos vel indeterminatos vſus, de quibus etiam quarta non conſueuit ſolui, vel non debet de iure, necnon de datis, vel qualitercunque donatis in morte, ſeu mortis articulo, vel in infirmitate, de qua deceſſerunt, Fratribus ipſis, vel aliis pro eiſdem, ſemper quartam partem integram dent Eccleſiis Parochialibus, & earum Rectoribus, imo quæ danda eſſent ipſis Fratribus in morte non curent ſibi dari in vita nè quartam ſoluant. Si quid autem fecerint cum fraude, & dolo, præter peccatum, quod incurrunt, quartam omnino reſtituere tenentur, vltra quam non poſſunt Fratres ad aliud cogi, cum reuocatione omnium priuilegiorum, &c. & in fine Curatis præcipitur, vt beneuole Fratres tractent. Colligunt ex Ordin. Lap. Abb. Anchar. Zabar. Imol. Panorm. Paul. de Eleazar. Bonif. de Vitalin. Viuian. *in ration lib 3. pag. 249.* Alagona *in compend. pag. 461.* remiſſiuè Ximen. *in concord. p. 1. & 2.*

4 *Statuimus, & ordinamus, vt dictorum Ordinum Fratres*, &c.] Circa Prædicatores Regulares hodie ſeruanda eſt noua Concil. Trid. diſpoſitio *ſeſſ. 11. de reform. c. 2.* vbi ſic habetur, *Regulares verò cuiuſcunque Ordinis, niſi à ſuis Superioribus de vita, moribus, & ſcientia examinati, & approbati fuerint, ac de eorum licentia etiam in Eccleſiis ſuorum Ordinum prædicare non poſſint, cum qua licentia perſonaliter ſe coram Epiſcopis præſentare, & ab eis benedictionem petere teneantur antequam prædicare incipiant. In Eccleſiis verò, quæ ſuorum Ordinum non ſunt, vltra licentiam ſuorum Superiorum etiam Epiſcopi licentia habere teneantur, ſine qua in ipſis Eccleſiis non ſuorum Ordinum nullo modo prædicare poſſint, ipſam autem licentiam gratis Epiſcopi concedant.* Item & *infrà ſeſſ. 24. de reform. c. 4.* ſic diſponitur. *Nullus autem ſæcularis, ſiue Regularis etiam in Eccleſiis ſuorum Ordinum contradicente Epiſcopo prædicare præſumat.* De his Decretis, & eorum materia agunt latè Fr. Emman. *quæſt. Regul. tom. 1. q. 32. art. 5. cum ſeqq.* Fr. Ludou. Miranda *in man. Prælat. tom. 1. q. 50. art. 2.* Campan. *in diuerſorio iuris Canon. rub. 12. c. 13. num. 6. cum ſeqq.* Vgolin. *de poteſt. Epiſcop. c. 42. §. 2. n. 4.* Valer. Reginald. *in praxi fori pœnit. lib. 18. n. 123.* Aloyſ. Rice. *in praxi aurea reſol. 290.* Humobon. de Bonia *de examine Eccleſiaſtico tract. 2. c. 3. q. 36.* ego ipſe *de officio, & poteſt. Epiſcop. p. 3. alleg. 75. n. 18. cum ſeqq.* vbi *n. 19.* obſeruo Decretum Concilij *d. c. 4.* de non prædicando contradicente Epiſcopo quoad Regulares intelligendum eſſe ac limitandum de illo tempore, & hora, qua Epiſcopus prædicare voluerit, aut coram ſe facere ſolemniter prædicari, non verò aliàs, nè contrariari videatur alteri text. *in d. c. 1.* concedenti Prædicatoribus Regularibus in Eccleſiis ſuorum Ordinum cum ſola Epiſcoporum benedictione poſſe prædicare etiam non habita expreſſa licentia. Habet denique Epiſcopus 5
tanquam Sedis Apoſtolicæ delegatus auctoritatem coërcendi ac puniendi quoſcunque exemptos tam ſæculares, quàm Regulares, qui in alienis Eccleſiis, quæ ſuorum Ordinum non ſunt, abſque Epiſcopi licentia, & in Eccleſiis ſuis, aut ſuorum Ordinum non petita illius benedictione, aut ipſo contradicente prædicare præſumpſerint, vt ſtatuit Gregor. XV. *in ſua Conſtit. incip. Inſcrutabili, ſub dat. Nonis Februarij 1621.*

6 *Statuimus etiam, & ordinamus auctoritate*, &c.] Agitur in præſenti de forma præſentandi Epiſcopo Fratres Prædicatores & Minores in Confeſſarios, per eorum ſuperiores Prælatos, de qua Nauar. *in man. c. 27. n. 260. & 261.* Fr. Emman. *quæſt Regul. tom. 1. q. 59. art. 1. & 3.* Ludou. Miranda *in man. Prælat. tom. 1. q. 45. art. 5.* Hieron. Roder. *in compend. quæſt. Regul. reſol. 32. à n. 1.* Circa Confeſſariorum approbationem ſtatuit Concil. Trid. *ſeſſ. 23. de reform. c. 15.* nullum etiam Regularem poſſe Confeſſiones ſæcularium etiam Sacerdotum audire, nec ad id idoneum reputari, niſi aut Parochiale beneficium, aut ab Epiſcopis per examen, ſi illis videbitur eſſe neceſſarium, aut aliàs idoneus iudicetur, & approbationem, quæ gratis detur, obtineant priuilegiis, & conſuetudine quacunque, &c. de cuius materia late egi *de offic. & poteſt. Epiſcop. p. 2. alleg. 15.* Per quod decretum Concilij non eſt ſublata hæc Clement. quantum ad formam præſentandi Prædicatores, & Minores, nam cùm ſit lex inſerta in corpore iuris, & non priuilegium, neceſſariò de illa deberet fieri mentio vt derogaretur, Fr. Emman. *d. q. 59 art. 2.* Ludou. Miranda *d. q. 45. art. 6.* Hieron. Roderic. *d. reſol. 32. n. 3.* vbi *n. 4.* reſoluit præſentationem, & approbationem Minorum, & Prædicatorum ſemel factam eſſe perpetuam, iuxta hanc Clement. nec debere iterum in eadem diœceſi renocari. Per hunc text. & Extrauag. ſuper Cathedram, aſſerunt approbationes, & præſentationes Regularium eſſe perpetuas, Sot. *in 4. diſt. 18. q. 4. art. 3. col. 6.* Henriq. *in ſumm. lib. 6. c. 6. §. 6.* Vaſq. *de Pœnit. q. 93. art. 3. dub. 5.* Vega *in ſumm. p. 2. c. 62. caſu 4. & 17.* Petr. de Ledeſma *in ſumm. p. 1. c. 13. poſt decimum dubium, §. la primera difficuldad*, Ioan. de la Crux. *de ſtatu Relig. lib. 2. c. 6. concl. 4.* Ludou. de San Iuan. *p. 1. ſumm. tract. de Pœnit. q. 9. art. 2. dub. 2. & 3.* Villalob. *in ſum. p. 1. tract. 9. difficult. 53.* Coriolan. *de caſibus reſeruat. p. 1. ſect. 2. art. 8. fol. 165. & art. 3. fol. 197.* Chapeau. *eod. tract. q. 2. diffic. 3. folio 21.*

7 *Si verò iidem Prælati*, &c.] Hinc colligunt aliqui Epiſcopo nolente ſine iuſta cauſa admittere præſentatos, eos poſſe iuxta diſpoſitionem text. *in præſenti*, etiam ſtante diſpoſitione Concil. Trident. *d. cap. 15.* omnia perinde exercere ac ſi admiſſi, & auctorizati eſſent, ex quorum numero ſunt Eraſm. à Cochier. *de iuriſdict. Ordin. in exempt. part. 4. q. 77.* Cened.

pract. & canon. quæſt. lib. 1. q. 38. num. 20. & 21. Fagundez *in quinque Eccleſiæ præcepta præc. 2. lib. 7. c. 2. n. 15.* & innatur communi aliorum doctrina aſſerentium hanc Clement. nullatenus eſſe in hac parte derogatam, & reuocatam per Concil. Trident. *d. c. 15.* quin verò per ipſum confirmatam, & approbatam, & eidem quàm maximè conformem, vt tenent Nauar. *in man. c. 27. num. 264. in fine.* Fr. Emman. *quæſt. Regular. tom. 1. q. 59. art. 2. & in addit. ad Bullam Cruciatæ, §. 9. num. 30.* Fr. Ludou. Miranda *in man. Prælator. tom. 1. q. 45. art. 6.*

8 Verùm hæc ſententia non videtur tuta, cùm ipſa Concilij diſpoſitio clarè exigat Epiſcopi approbationem, ac ſubinde ab eo obtinendam eſſe ſtatuat, quapropter illam iam petere non ſufficit, licet iniuſtè exhibere recuſauerit, ſicut meliùs reſoluunt Soar. *tom. 4. diſp. 28. ſect. 5. à n. 5.* Valer. Reginald. *in praxi fori pœnit. lib. 1. à n. 192.* Ægid. de Coninck. *de Sacram & cenſur. tom. 2. diſp. 8. n. 58.* Fernandez *in examine Theologiæ moralis, p. 1. c. 9. §. 8. n. 2.*

9 *Huiuſmodi quoque ſtatuto*, &c.] Notatur ad hoc, quòd Fratres Prædicatores, & Minores liberè poſſunt ad ſepulturam recipere omnes, qui ſepeliri elegerint in ſuis Eccleſiis, & locis, vt per Iul. Lauor. *variar. lucubrat. tom. 1. tit. 2. cap. 9. num. 10.* vbi ſubdit id Ipſum per Pium V. ad reliquos Religioſos fuiſſe ampliatum.

10 *Verùm nè Parochiales*, &c.] De quarta Parochiali debita Eccleſiæ Parochiali illius, qui elegit alibi etiam apud Mendicantes ſepulturam, latè agit Lauor. *d. tit. 2. c. 17. per totum*, Azor. *inſtitut. moral. part. 2. lib. 9. cap. 13. quæſt. 13.* & dixi *de officio & poteſt. Parochi, part. 3. c....*

11 *Necnon de datis, vel qualitercunque donatis in morte*, &c.] Notatur ad hoc, quòd quarta canonica ſolui debet Eccleſiæ Parochiali de omnibus donatis cauſa mortis, de relictis iure inſtitutionis, de oblationibus, candelis, anniuerſariis, & ſimilibus ratione ſepulturæ alibi electæ, vt per Petr. de Vbald. *in tract. de quarta Epiſcop. p. 1. c. 6.* Lauor. *d. tit. 2. c. 17. n. 18.* Non debetur igitur de donationibus inter viuos, Sebaſt. Medic. *de ſepultur. p. 2. q. 12. num. 7. tom. 2.* Lauor. *d. c. 17. n. 52.* benè autem deberetur de legatis etiam pro Miſſis dicendis, Petr. de Vbald. *d. p. 1. c. 7. verſ. quod ſi teſtatur*, ego ipſe *de officio, & poteſtate Epiſcopi, part. 3. allegat. 86. num. 20. cum ſeqq.* Lauor. *d. c. 17. num. 18. in fine.*

12 *Verbo, ſeu ſcripto*, &c.] Ergo ad priuilegij perfectam rationem conſtituendam, eiúſque validitatem ſufficiunt verba, & non eſt neceſſaria ſcriptura, vt per Fr. Emman. *quæſt. Regul. tom. 1. q. 7. art. 5.* Soar. *de legibus, lib. 8. c. 12. à n. 1.* nouiſſimè Tamburin. *de iure Abbatum tom. 1. diſp. 16. q. 2.*

13 Notatur etiam ad hoc, quòd non eſt neceſſaria ſcriptura ad ſubſtantiam, & valorem gratiæ, ſed ſtatim ac conceſſa eſt per verbum, *fiat*, in ſe valida, & perfecta eſt quoad ſubſtantiam, indiget tamen expeditione literarum ad probationem vt ex illa agi poſſit in iudicio. Ita Sanch. *de matrim. lib. 8. diſp. 29. n. 2.* Paul. Comitol. *reſp. moral. lib. 1. q. 105. n. 2.* Zerol. *in praxi Epiſcop. p. 1. verbo Bulla, §. 1. & 4.* Nam ſolo verbo Papæ perficitur gratia, ex Flamin. Pariſ. *de reſignat. benef. lib. 8. q. 2. num. 8.*

14 *Tanquam cooperatores eorum*, &c.] Quòd profeſſores Ordinum Prædicatorum, & Minorum ſint coadiutores Curatorum à Sede Apoſtolica deputati ex hoc text. colligit Fr. Emman. *quæſt. Regul. tom. 3. q. 31. art. 4. verſ. quod ego.*

15 In gloſſ. *Generalibus*, ibi, *ex priuilegio*, &c. Notatur ad hoc, quòd Principi competat facultas concedendi ſtudinm generale, vt per Zabar. *hic in §. nos autem, q. 15.* Natt. *conſ. 657. n. 1. vol. 4.* Caſſan. *in catalogo gloriæ mundi, p. 10. conſid. 32. col. 4. verſ. ad vnam tamen*, Octau. Glorit. *reſp. 1. p. 1. n. 170.*

In gloſſ. *Non habentur*, ibi, *poſſent tamen Prælati*, 16
&c. Ergo appellatione Prælatorum veniunt Prælati clauſtrales, vt per Farin. *in praxi crimin. p. 5. quæſt. 60. num. 546.*

In gloſſ. *Audire*, ibi, *primò audiatur Confeſſio, ſecundò* 17
imponatur pœnitentia, tertiò fiat abſolutio. Ita Beja *reſponſ. caſuum Conſcient. p. 3. caſu 3.*

In gloſſ. *Præſentari*, ibi, *perſonalis ergo præſentatio* 18
fieri debet. Notatur ad hoc, quòd Sacerdotes ſacræ Confeſſionis miniſtri debent ſe præſentare perſonaliter coram locorum Ordinariis, vt per Zerol. *in praxi Epiſcop. p. 1. verbo Confeſſores, §. 1.* Aloyſ. Ricc. *in collect. deciſ. p. 4. collect. 1229.* Sicut etiam beneficij præſen- 19
tationem debere fieri perſonaliter coram Ordinario reſoluunt Cened. *ad decretum collect. 15. n. 4.* & Zerol. *d. p. 1. verbo Iuſpatronatus, §. 7.*

In ead. gloſſ. ibi. *Nam dicitur præſens qui præbetur* 20
ſenſibus corporis. Ita Tiraq. *de legib. connub. gloſſ. 6. n. 31.* Gonzal. *ad reg. 8. Cancel. 48. n. 36.*

In gloſſ. *Impendant*, ibi, *quia rei ipſi adſtricti ſunt*, 21
&c. Notatur ad hoc, quòd curam habere Parochialis Eccleſiæ is dicitur, qui ex neceſſitate officij adſtringi poteſt ad adminiſtrationem Sacramentorum, & cogere ad ſe venire Parochianos, vt per Card. *hic, q. 9.* Imol. *n. 32.* & Abb. *n. 24.* Rebuff. *de nomin. q. 19. n. 10.* Ferret. *conſ. 255. n. 11.* Mantic. *deciſ. 48. n. 5.* Flamin. Pariſ. *de reſignat. benef. lib. 2. q. 1. n. 106.* Gonzal. *ad reg. 8. Cancell. gloſſ. 6. n. 26.* Rot. *deciſ. 52. num. 10. p. 2. diuerſ.* Viuian. *in praxi iuriſpatr. lib. 2. c. 6. ſub n. 22. col. 2. in vlt. impreſſ.*

In gloſſ. *Exigit*, ibi, *not. numerum præcedentium depu-* 22
tari ſecundum quantitatem ſubiectorum. Sequitur Menoch. *de arbitr. caſu 465. n. 3.*

In gloſſ. *Libere*, ibi, *denotat quòd non eſt neceſſe licen-* 23
tiam Sacerdotis Parochialis haberi. Notatur ad hoc, quòd dictio, *liberè*, importat quòd actum quis facere poſſit ſua ſponte & ſine alterius licentia, & auctoritate, vt per Ruland. *conſ. 42. n. 19. lib. 1.* Surd. *conſ. 313. n. 96.* Gonzal. *ad reg. 8. Cancell. gloſſ. 45. n. 11. cum ſeqq. & gloſſ. 48. n. 3. & gloſſ. 53. num. 3.* Card. Tuſch. *tom. 2. lit. D, concl. 306. n. 50.* Monet. *de commut. vlt. volunt. c. 7. n. 144. & c. 8. n. 137.* & plures alios quos citaui *in tract. de dictionib. vſufreq. dict. 190. num. 2.* ſecundùm Lugdu-
nenſ. impreſſ. Liberum enim dicitur quod ab omni 24
impedimento, & grauamine eſt abſtractum, Ruin. *conſ. 1. n. 21. vol. 1.* Decian. *conſ. 44. num. 91. vol. 1.* Menoch. *conſ. 1042. num. 10.* Octau. Glorit. *reſponſ. 1. p. 1. num. 185.*

In gloſſ. *Conceſſa*, ibi, *hoc intendit, quia in caſibus* 25
Epiſcopo reſeruatis non poſſunt abſoluere, &c. Notatur ad hoc, quòd Regulares non poſſunt abſoluere à caſibus Epiſcopo non ſolùm de iure, ſed etiam ſpecialiter per ipſum reſeruatis, Nauar. *in man. c. 27. num. 263. & ſeqq.* Albert. Trot. *de vero & perfecto clerico, l. 2. c. 26. num. 13.* Philiarch. *de officio ſacerd. part. 2. lib. 2. c. 25.* Chapeauil. *de caſibus reſeruat. fol. 36.* Soar. *de pœnit. diſput. 3. ſect. 2. n. 2.* Ioan. Sanct. *in ſelect. diſput. 48. num. 25.* quod quidem Sacra Congregatio ampliauit, vt nec etiam per priuilegium, quod *Mare magnum* vocatur, hodie hanc habeant facultatem, ſicuti atteſtatur Campan. *in diuerſorio iuris Canon. rub. 12. c. 15. num. 63.* Fr. Ludouic. Miranda *in mancip. Prælat. tom. 1. quæſt. 36. artic. 2. in fine*, Nicol. Garc. *de benefic. part. . cap. 2. num. 269.* Homobon. de Bonis *de examine Eccleſiaſt. tract. 5. cap. 2. quæſt. 10.* ego ipſe *de officio, & poteſtate Epiſcopi, part. 3. allegat. 52. num. 8.*

Digitized by Google

*num.*8. Et nouiſſimè emananit reuocatio ampliſſima vt ſequitur.

Reuocatio omnium Indultorum quibuſvis Religionibus, Societatibus, &c. quomodolibet conceſſorum audien. ſæcularium Confeſſiones abſque Ordinarij examine, & approbatione.

VRBANVS Papa VIII. ad futuram rei memoriam. Cùm ſicut accepimus, aliquibus Religioſis quorundam Ordinum, ſeu Congregationum à Sede Apoſtolica indultum fuerit, vt Sacramentales perſonarum ſæcularium Confeſſiones audire valeant, etiamſi ab Epiſcopis diœceſanis ad id examinati, & approbati non fuerint; nec deſint, qui temerè aſſeuerent, hoc ipſum priuilegium cæteris quoque aliorum Ordinum Regularibus competere, & ampliſſimis priuilegiorum communicationibus, quas ab eadem Sede Apoſtolica obtinuerunt, & hinc ſaluberrimum ſacri Concilij Tridentini decretum deſuper ſancitum penitus euertatur. Nos huic malo opportunè prouidere volentes, de Venerab. Fratrum noſtrorum S.R.E. Cardinalium negotiis regularium præpoſitorum conſilio, omnia, & ſingula indulta huiuſmodi audiendi ſæcularium Confeſſiones abſque Ordinarij examine, & approbatione, quibuſvis Collegiis, Capitulis, Religionibus, Societatibus, etiam Soc. IESV, Congregationibus, & Ordinibus, tam Mendicantium, quàm non Mendicantium, necnon Monachorum quorumcunque, etiam S. Benedicti, Ciſtercienſ. & Carthuſienſ. ac etiam quibuſvis Militiis, etiam Hoſpitalis S. Ioannis Hieroſolymitani, ac quibuſcunque Eccleſiis etiam Patriarchalibus, & Metropolitanis, Monaſteriis, cæteriſque locis piis, ſiue eorum, & earum reſpectiuè Abbatibus, Præpoſitis, Decanis, Magiſtris, Miniſtris, Prælatis, Prioribus, Rectoribus, etiam Generalibus, vel Prouincialibus, Capellanis, Confeſſariis, aut aliis quocunque nomine nuncupatis Superioribus, & perſonis quibuſcunque etiam quomodolibet exemptis, ac Sedi Apoſtolicæ immediatè ſubiectis cuiuſcunque dignitatis, præeminentiæ, & conditionis exiſtentibus, & quovis priuilegio munitis, & tam ad ſupplicationem partium, quàm Motu proprio, & ex certa ſcientia, ac de Apoſtolicæ poteſtatis plenitudine, hactenus quandocunque, & qualitercunque, ex quavis, etiam de neceſſitate exprimenda cauſa, & alias quomodolibet conceſſa, Apoſtolica auctoritate, tenore præſentium reuocamus, caſſamus, tollimus, abrogamus, & annullamus, viribuſque, & effectu euacuamus, ac reuocata, caſſa, ſublata, abrogata, & annullata, viribuſque, & effectu vacua eſſe, & fore, nec Religionibus, Societatibus, etiam Soc. IESV, Congregationibus, Ordinibus, ac Militiis, & Eccleſiis, Monaſteriiſque prædictis, eorumque Superioribus, & perſonis quibuſcunque in poſterum vllo modo ſuffragari, minuſque illos, & illas, etiamſi de iis ſpecialis, ſpecifica, expreſſa, ac de verbo ad verbum mentio habenda foret, indultis huiuſmodi vti poſſe; præſentes verò literas, & in eis contenta quæcunque etiam ex eo quòd quicunque in præmiſſis intereſſe habentes, ſeu habere prætendentes, ad hoc vocati, & auditi non fuerint, de ſubreptionis, vel obreptionis vitio, aut intentionis noſtræ, vel alio quocunque defectu notari, impugnari, redargui, in ius, vel controuerſiam reuocari, ad terminos iuris reduci, aut aduerſus illas quodcunque iuris gratiæ, vel facti remedium impetrari nullatenus poſſe, ſed illas ſemper validas, & efficaces exiſtere, & fore, ſuoſque plenarios, & integros effectus ſortiri, & obtinere; ſicque per quoſcunque iudices Ordinarios, & delegatos, etiam cauſarum Palatij Apoſtolici Auditores, ac S.R.E. Cardinales etiam de latere Legatos, & Nuncios, ſublata eis, & eorum cuilibet quavis aliter iudicandi, & interpretandi facultate, & auctoritate, iudicari, & definiri debere, ac irritum, & inane quicquid ſecus ſuper his à quoquam quavis auctoritate, ſcienter, vel ignoranter contigerit attentari, decernimus, & declaramus. Non obſtantibus præmiſſis, ac quibuſvis Conſtitutionibus, & Ordinationibus Apoſtolicis, priuilegiis quoque, indultis, & literis Apoſtolicis. Ordinationibus, Societatibus, & Congregationibus prædictis, eorumque Præpoſitis, Decanis, Magiſtris, Abbatibus, Miniſtris, Prioribus, Rectoribus, & aliis Superioribus, Capellanis, aliiſque prædictis, ſub quibuſcunque tenoribus, & formis, ac cum quibuſvis etiam derogatoriarum derogatoriis, aliiſque efficacioribus, inſolitis clauſulis, ac irritantibus, & aliis decretis, in genere, vel in ſpecie, ac aliàs in contrarium quomodolibet conceſſis, confirmatis, & innouatis. Quibus omnibus, & ſingulis, etiamſi pro illorum ſufficienti derogatione, de illis eorumque totis tenoribus ſpecialis, ſpecifica, expreſſa, & indiuidua, ac de verbo ad verbum, non autem per clauſulas generales idem importantes, mentio, ſeu quævis alia expreſſio habenda, aut aliqua alia exquiſita forma ad hoc ſeruanda foret, tenores huiuſmodi præſentibus pro plenè, & ſufficienter expreſſis, & ad verbum inſertis habentes, illis aliàs in ſuo robore permanſuris, hac vice duntaxat ſpecialiter, & expreſsè derogamus, cæteriſque contrariis quibuſcunque. Volumus autem quòd præſentium tranſſumptis etiam impreſſis, manu alicuius Notarij publici ſubſcriptis, & ſigillo perſonæ in dignitate Eccleſiaſtica conſtitutæ munitis eadem prorſus vbique fides adhibeatur, quæ ipſis præſentibus adhiberetur ſi forent exhibitæ, vel oſtenſæ. Quòdque eædem præſentes literæ, ſeu illarum exempla ad valuas Baſilicarum S. Ioan. Lateranenſ. ac Principis Apoſtolorum de Vrbe, & in acie Campi Floræ affixa omnes ita arctent, & afficiant, ac ſi vnicuique perſonaliter intimata fuiſſent. Datum Romæ apud S. Mariam Maiorem ſub Annulo Piſcatoris: die 12. Septembris 1628. Pontificatus Noſtri anno ſexto.

M. A. MARALDVS.

In gloſſ. *Funeralibus*, ibi, *illa eſſe funeralia, quæ cum funere deferuntur*, &c. Ita Corn. *conſ.* 496. *lit. A*, Steph. Gratian. *diſcept. forenſ. c.* 94. *n.* 17. Tambur. *de iure Abbatum, tom.* 1. *diſp.* 15. *q.* 17. *n.* 3. Lauor. *d. tit.* 2. *c.* 17. *n.* 19. vbi *n.* 20. ſubdit quòd funeralia hodie intelliguntur candelæ, quæ circa cadauer accenduntur, maceries omnis, quæ ſupra caſtrum doloris, & corpus conſtruitur, pannus ſiue laneus, ſiue ſericus, ſiue auro contextus, quo feretrum tegitur, & omnia, quæ cum funere computantur, & pro illo in Eccleſia per hæredes præparantur, ſiue aliàs efferuntur, ſubiicitque *n.* 23. ſe vidiſſe Romæ practicari quòd hæredes, ſeu qui curam gerunt funeralium, paciſcuntur cum Curato ne pannum, & reliqua alia pretioſa, quæ ſolent afferri, ille accipere poſſit, oblata ei in compenſationem aliqua pecuniæ quantitate. 26

Amplia vt non ſolùm funeralia dicantur, quæ cum funere deferuntur, ſed etiam omnia, quæ obueniunt Eccleſiæ ratione funeris, ſiue antequam corpus ſit in terra conditum, ſiue pòſt, & vſque ad trigeſimum diem, & quandiu ſit memoria de funere, ſicuti docent Zabar. *in d. Clem. dudum*, §. *verum, verſ. tertiò quæro*, optimè Calderin. *conſ.* 4. *de ſepultur.* Lauor. *d. tit.* 2. *c.* 3. *n.* 191. *cum ſeqq.* Azor. *inſtit. moral. p.* 2. *lib.* 9. *c.* 14. *q.* 13. *verſ. funeralia*. 27

In gloſſ. *Pacta*, ibi, *quia non expreſſè ſublatum*, &c. Notatur ad hoc, quòd vltimum ſtatutum non tollit primum niſi ſpecialiter, & expreſſè faciat mentionem de illo, vt per Hippol. *conſil.* 64. *num.* 31. *& conſil.* 79. *num.* 21.

29 In ead. gloſſ. ibi, *Nec ſequitur, pactum eſt ſublatum; ergo & pactum firmatur ſententia, & confirmatione*. Notatur ad hoc quòd conſtitutio, aut diſpoſitio quantumvis generalis non tollit pacta, aut concordias confirmatas per Sedem Apoſtolicam, niſi de eis faciat expreſſam mentionem, ita Flores de Mena *variar. lib.* 1. *quaſt.* 10. *n.* 41. Gonzal. *ad reg.* 8. *Cancell. gloſſ.* 25. *num.* 14.

De Decimis, Primitiis, & Oblationibus.

TIT. VIII.

SVMMARIVM.

1 *Religioſi grauantes, vel fraudantes Eccleſias circa decimas eis debitas, ſi requiſiti per illos, quorum intereſt, non deſiſtunt intra menſem, vel de vſurpatis, vel retentis intra duos menſes non fecerint emendam, in quibus caſibus ſuſpenſi ſunt ab officiis, adminiſtrationibus, & beneficiis, & talia non habentes ſunt excommunicati, & n.* 2.

3 *Conſtitutio puniens Religioſum fraudantem decimas alicuius Eccleſiæ non extenditur ad clericos ſæculares eadem facientes.*

4 *Priuilegium quando conceditur alicui Religioſorum Ordini, vt ſit immunis & liber à decima ſoluenda, ſi ſit perſonale tantum, non ſe extendit ad conductores prædiorum, ſecus ſi ſit perſonale.*

5 *Priuilegium cognoſcitur eſſe perſonale, vel reale ex verbis ipſius, nam ſi refertur ad perſonam, cenſetur perſonale, ſi autem referatur ad rem, cenſetur eſſe reale.*

6 *Grex differt ab armento, quod eſt maiorum animalium, vt equorum, & boum, grex verò minorum, vt porcorum, caprarum, &c.*

7 *Suſpenſus donec ſatisfecerit licèt ſatisfaciat realiter, nihilominus quoad Eccleſiam in foro exteriori indiget abſolutione, vel ſaltem iudicis declaratione ſuper ſatisfactione.*

8 *Suſpenſio ad tempus tollitur abſque aliqua abſolutione elapſo termino in ea deſignato, ſecus in excommunicatione ad tempus lata.*

CLEM. Religioſi. I.

1 RELIGIOSI, qui de decimis ad eos non pertinentibus aliquid ſibi appropriare, vel vſurpare præſumpſerint, & qui immiſcent animalia aliorum cum propriis, vt pro alienis non ſoluantur decimæ, & qui in fraudem Eccleſiæ animalia à pluribus locis emunt, & tradunt venditoribus, & qui tradunt terras aliis excolendas, & non permittunt, ſeu prohibent ſoluere decimas Eccleſiæ, ſi poſt requiſitionem ab eo factam, cuius intereſt, intra menſem à præmiſſis non deſiſtant, vel ſi intra duos menſes non reſtituerint Eccleſiæ damnificatæ, ſint, & tandiu maneant ſuſpenſi ab officiis, adminiſtrationibus, & beneficiis donec deſtiterint; & ſatisfecerint, & Religioſi ſi non habuerint adminiſtrationem, ſeu beneficia, ſunt excommunicati, nec poſſunt abſolui niſi reſtituant, non obſtantibus quibuſcunque priuilegiis, &c. Colligunt ex Ordin. Lap. Abb. Anchar. Imol. Zabar. Panorm. Paul. de Eleazar. Boniſ. de Vital. Vin. *in ration. lib.* 3. *pag.* 279. Alagona *in compend. pag.* 473. remiſſiuè Ximen. *in concord. p.* 1. *&* 2.

Hanc eandem concl. ex hoc text. deſumunt Horat. Gambarupt. *de caſibus reſeruatis, c.* 11. *n.* 7. *fol.* 171. *verſo.* Azor. *inſtit moral. p.* 1. *lib.* 12. *c.* 13. *q.* 13. Iul. Lanor. *de Indulgent p.* 2. *c.* 13. *n.* 46. Filliuc. *tract.* 14. *n.* 125. *verſ quinta, & n.* 137. Rainer. *in catalogo cenſurarum extra Bullam, c.* 3. *excomm.* 15. Nauar. *in man. c.* 27. *n.* 188. Ego ipſe *de officio, & poteſt. Epiſc. p.* 3. *alleg.* 50. *num.* 122. ſecundùm Lugdunenſ. impreſſ. nouiſſimè Bonac. *de cenſur. extra Bullam diſp.* 2. *q.* 8. *puncto* 12. *per totum*, vbi *n.* 6. poſt gloſſ. *hic verbo facta*, reſoluit ſolam vnam requiſitionem ſufficere, & *n.* 8. poſt Filliuc. *n.* 138. Sayr. *n.* 14. dictis locis tenet non ſolùm viros Religioſos, verùm etiam fœminas Religioſas affici hac excommunicatione. 2

In gloſſ. *Religioſi*, ibi, *& per hoc verbum Religioſi patet in ſæcularibus clericis, vel laicis, qui in hoc delinquerent, non eſſe locum his pœnis*. Notatur ad hoc, quòd hæc Conſtitutio, quæ punit Religioſum fraudantem decimas alicuius Eccleſiæ, non extenditur ad clericos ſæculares eadem facientes, vt per Ioan. Valer. *de differ. inter vtrumque forum, verbo pœna, different.* 1. *n.* 1. *verſ. ad idem.* 3

In gloſſ. *Excolendas* ibi, *quæ ſi eximunt terras*, &c. Notatur ad hoc, quòd quandocunque priuilegium conceditur alicui Religioſorum Ordini, vt ſit immunis, & liber à decima ſoluenda, ſi ſit perſonale tantùm non ſe extendit ad conductores prædiorum, ſi verò ſit priuilegium reale protenditur ad conductores agrorum, vt per Bonacoſ. *tom.* *commun. opinion. lib.* 1. *tit.* 10. *num.* 13. *pag.* 186. Azor. *inſtit. moral. part.* 1. *lib.* 7. *cap.* 37. *quaſt.* 7. 4

In ead. gloſſ. ibi, *Puto ponderanda verba priuilegiorum*. Notatur ad hoc, quòd priuilegium cognoſcitur eſſe perſonale, vel reale ex verbis ipſius, nam ſi referantur ad perſonam, cenſetur eſſe priuilegium perſonale, ſi autem referantur ad rem cenſetur eſſe reale, vt per D. Barboſ. *in l. quia tale, n.* 2. *&* 5. *ff. ſoluto matrim.* Soar. *de legib. lib.* 8. *c.* 3. *n.* 6. 5

In gloſſ. *Gregibus*, ibi, *grex differt ab armento, quod eſt maiorum animalium, vt equorum, & boum, grex verò minorum, vt porcorum, caprarum, &c.* Ita Rebuff. *ad l. Neratius, verſ. quinque, ff de verb. ſignific. pag.* 181. Ego ipſe *in tract. de appellatiua verb. vtriuſque iuris ſignificat. appell.* 110. *n* 3. 6

In gloſſ. *Donec*, ibi, *ſic ſuſpenſi indigent abſolutione* &c. Notatur ad hoc, quòd ſuſpenſus donec ſatisfecerit licèt ſatisfaciat realiter, nihilominus quoad Eccleſiam in foro exteriori indiget abſolutione, vel ſaltem iudicis declaratione ſuper ſatisfactione, vt per Ioan. Valer. *de different. inter vtrumque forum, verbo abſolutio differ.* 14. *n.* 1. 7

In ead. gloſſ. ibi, *Non ſi in ſuſpenſis ad tempus*, &c. Notatur ad hoc, quòd ſuſpenſio ad tempus tollitur abſque aliqua abſolutione elapſo termino in ea deſignato, ſecus in excommunicatione ad tempus lata, ſicuti docent Rip. *in repet. cap* 1. *col.* 2. *de iudic* vbi limitat tribus modis. Bernard. *reg.* 415. Borgaſ. *de irreg. part.* 6. *tit. de ſuſpenſ. num.* 46. Nauar. *in man. c.* 27. *n.* 161. *in fine, & in d. cap.* 1. *de iudic. notab.* 6. vbi alias quatuor gloſſas ſimiles refert Henriq. *in ſumm. lib* 13. *cap.* 29. §. 2. *lit. S, & cap.* 35. *lit X*. Perez *ad tit.* 1. *lib.* 5. *Ordin. pag.* 39. *& tit.* *lib.* 7. *Ordin pag.* 96. Gutier. *canon. lib.* 1. *cap.* 5. 8

c.5.n.7. Zerol.*in praxi Epiſc.p.1.verbo Dimiſſoria*, §.4. Ioan.Valer.*de differ. inter vtrumque forum, verbo abſolutio differ.14.n.2.*

SVMMARIVM.

1 *Decima beneficiorum alicui conceſſa ſibi debetur ſecundùm taxationem, & de moneta currenti, nec poſſunt collectores propter hoc diſtrahere, vel occupare ornamenta diuinis Officiis deputata.*

2 *Monetarum valor is attenditur, qui eſt ſolutionis tempore.*

3 *Decimarum onus grauat proprietarium, non conductorem.*

4 *Beneficium Eccleſiaſticum debet auctoritate Epiſcopi fundari.*

5 *Capellania perpetua auctoritate Apoſtolica, vel Ordinaria erecta ſunt beneficia Eccleſiaſtica.*

CLEM. Si beneficiorum. II. & vlt.

1 DEcimam beneficiorum alicui ad tempus conceſſam ipſe ſecundùm taxationem in illis partibus conſuetam, & ad monetam currentem accipere debebit; nec Collectores propter hoc diſtrahere, vel occupare poterunt Calices, libros, & alia ornamenta ad ſeruitium Dei, & diuinorum Officiorum deputata. Colligunt ex Ordin.Lap.Abb.Anch.Imol. Zabar. Panorm. Paul.de Eleazar. Bonif.de Vitalin. Viu.*in ration. lib.3.pag.280.* Alagona *in compend.pag.474.* remiſſiuè Ximen.*in concord.p.2.*

2 *Et ad monetam currentem*, &c.] Notatur ad hoc quòd monetarum valor is attenditur, qui eſt ſolutionis tempore, vt per Surd.*conſ.454.n.1.* hoc ipſum in cenſu agnoſcit Gaſp.Rodetic.*de annuis redditibus,lib.2.q.15.n.92.*& demum monetæ valor iuxta quod tempus conſiderandus ſit, contractus ne, an ſolutionis diſputant plures,quos plena manu refert patens meus *in comment.ad Ordin.Reg.Laſit.lib.4.tit.21.in princ.n.2.*

3 In gloſſ.*Si beneficiorum*,ibi,*tunc illi, quorum eſt proprietas illa, decimare debebunt.* Notatur ad hoc, quòd onus decimarum grauat proprietarium, non conductorem, vt per Gig.*de penſionib. q.59. num.1.* Vincent. de Franch.*deciſ.107.n.1.*

4 In ead.gloſſ.ibi, *quia conſtat illa eſſe beneficia Eccleſiaſtica ex quo ſic ſunt per Epiſcopum ordinata*, &c.Ergo beneficium Eccleſiaſticum debet auctoritate Epiſcopi fundari; ſicuti docent Gonzal.*ad reg.8.Cancell.gloſſ.5.n.7.* Lotter.*de re benefic.lib.1.q.5.n.40.* Rot. *deciſ.509.n.1.p.1. diuerſ.* & *in Monopolitana hebdomada 1. Iulij* 1613. coram bonæ mem.Patriarcha Manzanedo, & *in Melfiten. legati pij 24. Ianuarij* 1629. coram R. P. D. Donozetto, & alij per me citati *de officio, & poteſtate Epiſcopi,p.3.alleg.70.poſt, n.35.verſic.illud*, ſecundùm

5 Lugdunenſ.impreſſionem. Vnde colligi videtur capellanias perpetuas auctoritate Apoſtolica, vel Ordinaria erectas beneficia Eccleſiaſtica eſſe, ſicuti docent Fuſc.*de viſitat.lib.2.c.11.n.6.cum ſeqq.* Ceuall.*commun. contra communes,q.693.n.19.*Petr.Greg.*de re benef.c.11.n.10.*Zerol.*in praxi Epiſcop.p.1.verbo beneficia*, §.1. *ad fin.& p.2. eod.verbo*, §.10. Azor.*inſtit. moral.p.2. lib.3.c.8.q.3.* Petr.de Ledeſma *in ſumm.p.2.tract.9.c.4 concluſ.6.diffic.7.*Aloyſ.Ricc.*in deciſ. Curia Archiep. Neapol.deciſ.190.n.10.p.2.* Gonzal.*ad reg.8.Cancell.gloſſ.5.num.68.*

De Regularibus, & tranſeuntibus ad Religionem.

TIT. IX.

SVMMARIVM.

1 *Profeſſi Ordinum Mendicantium etiam licitè tranſeuntes ad non Mendicantes, licèt adminiſtrationes habeant, non habent vocem in Capitulo, etiamſi alij de Capitulo id concedant, nec deincept conſequi poſſunt adminiſtrationes, Prioratus, vel officia etiam tanquam Vicarij, nec pro ſe, vel aliis animarum curam gerere, & irritat contra factum, & n. 2.*

3 *Mendicantes ad Carthuſianam tranſeuntes non afficiuntur pœnis huius text.*

4 *Mendicantium appellatione qui comprehendantur, remiſſiuè.*

5 *Fratres Minores non poſſunt habere beneficia.*

6 *Vox vbi ſimpliciter interdicitur, intelligitur tam actiua, quàm paſſiua interdicta.*

7 *Officiorum appellatione in terminis huius text. veniunt offic.à Sacriſta, Camerarij, OEconomi, Syndici, Cellarij, Oſtiarij, & ſimilia.*

8 *Prædicare eſt officium, ac proinde interdicto officio interdicitur prædicandi munus.*

CLEM. Vt Profeſſores, I.

PRofeſſi Ordinum Mendicantium ad non Mendicantes etiam de licentia Sedis Apoſt.tranſeuntes, non poſſunt habere vocem in Capitulo,Prioratus, adminiſtrationes, vel officia etiam tanquam Vicarij, nec pro ſe, vel aliis animarum curam gerere,quicquid contrà tentatum fuerit,eſt irritum.Colligunt ex Ordin. Lap.Abb.Anchar.Imol.Zabar.Panorm.Paul.de Eleazar. Bonif.de Vital.Viu.*in ration. lib.3.pag.303.* Alagona *in compend.pag.482.* 1

Hanc eandem concluſionem ex hoc text. deſumunt Nau *commento 4.de Regal.n.24.* Azor. *inſtit. moral.p.1. lib.12.c.14. q.12.* Sanch. *in præcepta Decalogi, tom.2. lib.6.c.7.n.120.cum multis,ſeqq.*Fr.Barthol de Vecchis *in praxi obſeruanda in admittendis ad Relig. ſtat. nouic. diſp.15.dub.5.n.12.cum ſeq.* Sozz. *de Relig.tom.4. lib.3. c.15.n.3.* 2

Et quamvis Leſſ.*de iuſtit.lib.2.c.41.dub.13.n.105.*& Miranda *in man. Prælat.tom.1.q.31.art.8.concl.2.*exiſtiment affici iis pœnis etiam Mendicantes ad Carthuſianam tranſeuntes,meritò tamen Sanch. *d.c.7. n.110.* & Fr. Barthol. de Vecchis *d.dub.5.n.13.* hanc ampliationem non admittunt, quia text. *in præſenti* loquitur de iis, qui tranſeunt virtute alicuius priuilegij ad laxiorem,ſed tranſitus ad Carthuſianam fit vi iuris communis *in Extrauag. viam ambitioſæ, de regularib.* 3

Mendicantes quoſlibet,&c.] Mendicantium appellatione qui comprehendatur dixi latè *in tract.de appellat. verborum vtriuſque iuris ſignificat. appellat.146. per tot.* vbi *n.12.*ex Azot.*d.q.12. verſ. quæres*, tradidi ſub his verbis comprehendi abſolutè quoſlibet Mendicantes etiam poſt hanc Clem. approbatos, & à Sede Apoſt. inſtitutos, Fr. Barthol. de Vecchis *d. diſp.15. dub.5. num.14.* 4

Ad Prioratus quoque, &c.] Notatur ad hoc quòd Fratres Minores non poſſunt habere beneficia, vt per 5

Duen.

Duen.*reg.*381.*verſ.amplia quartò*, Rebuff. *in tract. de pacificis poſſeſſ.n.*258.

6 *Vocem.*] Intellige de voce tam actiua, quàm paſſiua, quia indiſtinctè text. loquitur, vt per Nauar. *d. commento* 4. *de Regular.n.*24. Sanch. *d.lib.*6.*c.*7.*n.*120.vbi *n.*162. ſubdit probabile eſſe in terminis huius text.interdici quoque vocem, & locum in quacunque adminiſtratione extra Monaſterium, Fr.Barthol.de Vecchis *d.dub.*5.*n.*15.

7 In gloſſ. *Officia.* Officiorum appellatione in terminis huius text. venit officium Sacriſtæ, Camerarij, OEconomi, Syndici, Caſtaldi, Oſtiarij, Cellarij, & ſimilia, vt per Anchar. *hic n.* 5. Nauar. *d.n.*34. Azor. *d.q.*12.*verſ. quares*, Sanch.*d.lib.*9.*c.*7.*n.*127. Fr.Barthol.de Vecchis *d.dub.*5.*n.*15.*verſ.per officia.*

8 In ead. gloſſ. ibi, *Contrarium puto enim prædicare ſit officium*, &c. Notator ad hoc, quòd prædicare eſt officium, ac proinde interdicto officio interdicitur prædicandi munus, vt per Anchar. *hic n.* 5. Imol *n.* 14. Nau. & Azor. *locis proximè citatis*, Leon. Leſſ. *de iuſtit.lib.* 2. *cap.*41.*dub.*13.*num.*105. Sord. *de aliment.tit.*1.*q.*59.*n.*7. Sanch.*d.lib.*6.*c.*7.*n.*128. vbi *n.*129. ſubdit idem dicendum in terminis de officio Lectoris Theologiæ, vel iuris Canonici, & *n.*131. ſubiicit poſſe huiuſmodi Religioſos tranſeuntes, de quibus in text. gradu aliquo litterario inſigniri, quia ad hos gradus progredi non eſt officium, aut adminiſtratio.

SVMMARIVM.

1 *Pubes per annum deferens nouitiorum habitum non patenter diſtinctum ab habitu profeſſorum, intelligitur profeſſus*, & n. 2.

3 *Profeſſio tacita hodie non inducitur niſi expleto nouitiatus anno, & etiam completis* 16. *annis profitentis.*

4 *Habitus nouitiorum diſtincti delatio quantocunque tempore non inducit profeſſionem.*

5 *Text. in præſenti non corrigit* c. 1. hoc tit. lib. 6.

6 *Nouitius pubes habitum nouitiorum non patenter diſtinctum ab habitu profeſſorum per annum extra Religionem deferens non intelligitur profeſſus.*

7 *Nouitius ſi proteſtetur ſe nolle profiteri per eos actus, quibus inducitur tacita profeſſio, tunc talis proteſtatio prodeſt.*

CLEM. Eos, qui. II. & vlt.

1 CONſtitutus in ætate diſcretionis, qui portauerit habitum nouitiorum per annum in aliqua Religione, ſi habitus nouitiorum, & profeſſorum non eſt diſtinctus, tunc intelligitur profeſſus, ſi verò diſtinctus eſt patenter in colore, ſciſſura, vel forma, non dicitur profeſſus. Colligunt ex Ordin. Lap. Abb. Anchar Imol. Zabarel. Panorm. Paul. de Eleazar. Bonifac. de Vitalin. Viuian. *in ration. lib.* 3. *pag.* 304. Alagona *in compend. pag.* 483. remiſſiuè Ximen. *in concord. p.* 2.

2 Hanc eandem concl. ex hoc text. deſumunt Nauar. *comment.* 4. *de Regularib.n.*74. Fr. Emman. *quæſt.Regul. tom.*3.*q.*52.*art.*28.& *q.*61.*art.*4. Azor. *inſtit.moral.p.*1. *lib.*12.*c.*2.*q.*2.& *c.*4.*q.*3. *verſ.tertiò*, Sanch. *in præcepta Decalogi, tom.* 2. *lib.* 5. *c.* 3. *n.* 30. *cum ſeqq.* Fr. Barthol. de Vecchis *in praxi obſeruanda in admittendis ad Religionis ſtatum nouitiis, diſp.*13.*dub.*8.*n.*8.*cum ſeqq.*

3 aduertentes iam hodie non induci tacitam profeſſionem niſi expleto nouitiatus anno, & etiam completis ſexdecim annis profitentis, & in aliis Concilium Trident. quoad huiuſmodi profeſſores minimè correxiſſe ius antiquum. Et vide quæ ſuprà dixi ego ipſe *ad cap.* 1. *hoc tit. lib.*6.

4 In gloſſ. *Deinceps*, ibi, *delatio habitus nouitiorum diſtincti quantocunque tempore non inducit profeſſionem.* Ita Nauar. *d.num.*74. Stephan. Gratian *diſcept.forenſ.tom.*4. *cap.*640. *à num.*21. Fr. Bartol. de Vecchis *dicto dub.*8. *num.*9.

5 In gloſſ. *Portauerint*, ibi, *ſed non credo quòd hæc Decretalis illud corrigat.* Aſſerit Sanch. *d. cap.* 3. *num.* 33. bene aduertere hanc gloſſam textum *in præſenti*, intelligendum eſſe iuxta diſtinctionem traditam *in dicto cap.*1. quamvis illum correctum eſſe per hunc aſſerant Nauar. *d num.*74. & Azor. *d. lib.*12.*cap.*4.*quæſt.* 3. *in fine.*

6 In gloſſ *In aliqua.* ibi, *Secus verò ſi extra Religionem.* Ita Fr. Emman. *quæſt.Regul.tom.*3.*q.*17.*art.*1.

7 In gloſſ. *Profeſſorum*, vlt. ibi, *adde caſum quòd proteſtatur*, &c. Notator ad hoc, quòd ſi nouitius proteſtetur ſe nolle profiteri per eos actus, quibus inducitur tacita profeſſio, tunc talis proteſtatio prodeſt, eo quòd non eſt contraria facto, ſed animi declaratoria, vt per Syluest. *in ſumma verbo Religio*, 3. *q.* 19. *verſ.tertiò inducitur*, Barbat. *conſil.*59.*n.*2.*verſic.modò ex iſtis*, Nau. *d.n.*74 *verſ. aduertendum tertiò*, Menoch. *de præſumpt. lib.*6.*præſumpt.*83.*n.*17. Honded. *conſ.*78.*num.*25.*lib.*1. *à iden.ad Gregor.decif.*385. Sanch. *d.cap.*3.*num.*35. Rot. *decif.*579.*n.*3.*p.*1. *recent.* & *decif.*705.*n.*5.*p.*2. *etiam receat.* & *in vna Brixien. Parochialis* 20. *Martij* 1620. coram bonæ mem. Vbaldo.

De Statu Monachorum, & Canonicorum Regularium.

TIT. X.

SVMMARIVM.

1 *Compendium huius text. refertur.*

2 *Regularium de Confeſſione, & Communione ſingulis menſibus facienda vbi tractetur, remiſſiuè.*

3 *Venationes, & aucupationes Regularibus prohibentur & eis intereſſe, aut canes, vel aues venaticos, per ſe, vel per alios tenere.*

4 *Excommunicationis ſententiam ipſo facto incurrunt Monachi, aut Canonici Regulares adminiſtrationem non habentes, qui petunt Curias Principum animo nocendi ſuis Prælatis, & Monaſteriis; item & Monachi, qui ſine licentia Abbatum ſuorum tenent arma intra ſepta Monaſterij.*

5 *Pœnitentiæ locus non eſt vbi quid fit ipſo iure.*

6 *Renuntians tacitè non poteſt pœnitere.*

7 *Armorum appellatione quid veniat, remiſſiuè.*

8 *Officiorum appellatione quæ officia veniant in Religione oſtenditur.*

9 *Abbates, aliique Prælati Epiſcopo inferiores non poſſunt vniones facere, quantumcunque habeant Eccleſias pleno iure ſubiectas, niſi hoc habeant ex priuilegio.*

10 *Religioſus promiſſus ad beneficium Parochiale alicuius Eccleſiæ ſi Eccleſia illa nullatenus ſubiicitur Prælatis Monaſterii, eximitur ille ab obedientia & poteſtate Prælati Regularis, & incipit ſubiectus eſſe imperio Ordinarij, cui illa Eccleſia ſubeſt.*

11 *Religioſus Parochialis Eccleſiæ Præfectus an teneatur habere ſocium ſui Ordinis, oſtenditur.*

12 *Abbas, qui contulit beneficium Regulare habens curam animæ*

animarum pleno iure monaſterio ſubiectum, poteſt ſuo nutu reuocare.

13 *Prioratus Conuentualis alicui conferendus non eſt, niſi 25. annum attigerit, ſi verò cura animarum per Vicarium exerceretur, tunc vigeſimum attingens annum idoneus eſt.*

14 *Priores in Eccleſiis Conuentualibus intra annum Preſbyteri fieri debent.*

15 *Religioſus niſi ſit expreſsè profeſſus eligi nequit in Abbatem, ſeu Prælatum.*

Clem. Ne in agro. I.

1 Monachis nigris interdicit hic text. ſuperfluum ornatum, & cultum veſtium, & deſcribit modum veſtiendi; item prouidet vt ſingulis menſibus ſaltem ſemel confiteantur, & communicent in prima Dominica, niſi eis ex iuſta cauſa interdicatur; item quòd regula in Capitolo legatur vulgariter, & nouitiis detur fidelis inſtructor: item quòd non venentur, nec aucupentur, nec eis interſint, nec canes ad hoc habeant per ſe, vel per alios in Monaſterio, & ſi quis contrafecerit priuetur, & puniatur: item quòd euntes ad Curias, vt ſuis Prælatis, vel monaſteriis noceant, ſint excommunicati ipſo facto, & ſimiliter arma tenentes intra ſepta Monaſterij ſine licentia Abbatum: item agit de ætate Priorum, & Sacerdotum, & profeſſione, habitatione, ordine, ac ſtudiis, innouátque text. *in cap. cum ad Monaſterium, & in cap. in ſingulis, ſuprà hoc titulo.* Colligunt ex Ordin. Lap. Abb. Anchar. Imol. Zabarel. Panorm. Paul. de Eleazar. Bonif. de Vital. Vin. *in ration. lib. 3. pag. 334.* Alagona *in compend. pag.* 499. remiſſiuè Ximen. *in concord. p. 1. & 2.*

2 *Videlicet Monachorum nigrorum*, &c.] Ergo non comprehendit Monachos Ciſtercienſes, Camaldulenſes, & his ſimiles, quia non ſunt Monachi nigri ita Henriq. *in ſumm. lib. 13. c. 38.* Sayr. *de cenſur. lib. 4. c. 13. n. 6.* Mar. Alter. *in ſimili tract. tom. 2. diſp. 17. c. 1. col. 3.* Bonac. *de ſuſpenſionibus omnibus in particulari diſp. 3. q. 8. punct. 14. n. 2.*

§. Sanè.

Quòd hic §. diſponens quòd Monachi ſingulo menſe communionem ſuſcipiant, & alia hic ordinata, habeat locum etiam in Canonicis Regularibus, tradit Oldrad. *conſ. 222. per tot.* quem refert Card. Tuſch. *tom. 1. lit. C, concl. 375. n. 2.*

3 Circa Regularium Confeſſiones, & Communionem ſingulis menſibus faciendas extat decretum Concil. Trid. *ſeſſ. 25. de Regular. c. 10.* vbi loquitur de Monialibus, & vide Zerol. *in praxi Epiſcop. p. 1. verbo moniales*, §. 7. Fr. Emman. *quæſt. Regul. tom. 1. q. 62. art. 1.* Fr. Ludou. Miranda *de ſacris Monialibus, q. 10. art. 1.* Azor. *inſtit. moral. p. 1. lib. 7. c. 40. q. 1. & 2. & lib. 12. c. 19. q. 16. & 17.* Molfeſ. *in ſum. tract. 7. c. 10. n. 21.* Humobon. de Bonis *in examine Eccleſiaſtico, tract. 8. c. 2. q. 3.* Fagund. *in quinque Eccleſiæ præcepta, præc. 2. lib. 2. c. 2. n. 18.*

§. Porrò.

4 Prohibet Regularibus venationes, & aucupationes, & eis intereſſe, aut aues, vel canes venaticos per ſe, vel alios tenere, vt per Nauar. *comm. 4. de Regular. n. 26.* Azor. *inſtit. moral. p. 1. lib. 12. c. 19. q. 36.* Bellet. *diſquiſit. cleric. p. 1. tit. de diſciplina clericali, §. 19. n. 1. verſ. quod etiam multò magis.* De vocatione etiam clericis interdicta dixi ad *c. 1. & 2. ſup. de clerico venatore.*

§. Si quis autem.

Suſpenſionem incurrunt Monachi nigri non vtentes habitu & veſtitu iuxta formam præſcriptam in hoc text. vt per Soar. *de cenſur. tom. 5. diſp. 31. ſect. 6. num. 10.* Bonac. *de ſuſpenſionibus omnibus in particulari diſput. 3. q. 8. punct. 14. n. 1.* reſoluentes hanc doctrinam dupliciter limitari, primò niſi hoc fiat bona fide, & ex ignorantia, ex verbo *præſumpſerit*, quod indicat ſcientiam, & dolum; ſecundò niſi hoc fiat ad modicum & breue tempus, ex verbo *portare*, quod indicat delationem.

A beneficiorum collatione, &c.] Vide Mar. Alter. *de cenſur. tom. 2. diſp. 17. c. 1. col. 3,* Bonac. *d. punct. 14. à n. 4.*

§. Quia verò.

Excommunicationis ſententiam ipſo facto incurrunt Monachi, aut Canonici Regulares adminiſtrationem non habentes, qui petunt Curias Principum animo nocendi ſuis Prælatis, & Monaſteriis. Ita Soar. *tom 5. diſp. 23. ſect. 5. n. 4.* Fr. Emman. *quæſt. Regul. tom. 2. q. 60. art. 2. verſ. quarta,* Filliuc. *tract. 14. num. 119.* Iul. Lauor. *de Indulg. p. 2. c. 13. n. 45.* Ego ipſe *de officio, & poteſt. Epiſcop. p. 3. alleg. 50. n. 223.* ſecundùm Lugdun. impreſſ. nouiſſimè Bonac. *de cenſur. extra Bull. diſp. 2. q. 8. punct. 9. à princ.* vbi *n. 4.* contra Soar. & Filliuc. reſoluit hac excommunicatione non ligari illum, qui bono animo Curiam ingreſſus eſt, ſed dum in Curia commoratur vult ibi permanere vt damnum inferat, & *n.* 12. contra eoſdem pariter reſoluit omnes Monachus huic excommunicationi ſubiici, & non tantùm nigros. Item eandem excommunicationem incurrunt Monachi qui ſine licentia Abbatum ſuorum tenent arma intra ſepta monaſterij, vt text. probat, cuius excommunicatio non afficit Monachum tenentem ſigna, vel lapides in ſuo cubiculo, vt bene reſoluunt Nauar. *c. 27. n. 139. verſ. 37.* Soar. *de cenſur. diſp. 23. ſect. 5. n. 8.* Filliuc. *tract. 14. c. 8. q. 6. num. 141.* Sayr. *de cenſur. lib. 3. c. 34.* Bonac. *de cenſur. extra Bull. diſp. 2. q. 8. puncto vltim.* 5

In gloſſ. *Ipſo facto*, ibi, *ſiue quia pœnituit*, &c. Notatur ad hoc, quòd vbi quid fit ipſo iure, non eſt locus pœnitentiæ, vt per Tiraq. *in l. ſi vnquam verbo reuertatur, n. 307. C. de reuocand. donat.* Et ideò ex hac gloſſ. colligit, Flamin. Pariſ. *de reſign. benef. lib. 1. q. 13. n. 10.* quòd tacitè renuntians non poteſt pœnitere, & redire ad beneficium renuntiatum. 6 7

In gloſſ. *Arma.* Armorum appellatione, quæ veniant latè dixi *in tract. de appellatiua verbo vtriuſque iuris ſignificatione verbo Arma.*

§. Ad hæc.

In gloſſ. *Officiis*, ibi, *vt eleemoſynariæ, ſacriſtia*, &c. Notatur ad hoc, quod Officiorum appellatione venit officium Sacriſtæ, Camerarij, OEconomi, Syndici, Oſtiarij, & ſimilia, vt per Nauar. *comment. 4. de Regul. n. 24.* Saneh. *in præcepta Decalogi, tom. 2 lib 6 c. 7. n. 127.* quos refero ego ipſe *in tract. de appellatiua verborum vtriuſque iuris ſignif. appell.* 175. 8

In gloſſ. *Ordinarios*, ibi, *quòd Abbates Eccleſias etiam pleno iure ſubiectas vnire non poſſunt.* Notatur ad hoc quòd Abbates, aliique Prælati Epiſcopo inferiores 9

non

non poſſunt vniones facere quantumcunque habeant Eccleſias pleno ſibi iure ſubiectas, niſi hoc vniendi ius ex priuilegio aliquo Pontificio, aut legitima præſcriptione acquiſierint, vt docent *in præſenti*, Imol. *n.*9.& Bonif. *in princ.n.*12.*& in cap. ſicut vnire, de exceſſ. prælat.* Innoc.*num.vnic* Ioan. Andr.*n.*2.Butr.*num.*5. Anchar.*n.*3.*notab.*3. Rebuff. *in praxi, tit. de vnionibus benef.n.*32.*&* 33. Staphil. *de literis gratiæ, tit. de mod. prouiſ.n.*2. Hojed.*de incompat.benef. p.*2.*c.*3.*n.*7.*verſ. denique inferiores*, Azor.*inſtit.moral. p.*2.*lib.*6.*cap.*28. *q.*11. quicquid dicant Flores de Mena *var. lib.*3.*q.*24. *num.*15. & Sanch.*in præcepta Decalogi, lib.*7.*cap.*29. *num.*160.

10 In gloſſ. *Ad clauſtrum*, ibi, *ſi ergo monachus eſt perpetuus inſtitutus ad curam populi*, &c. Notatur ad hoc, quòd Religioſus promotus ad beneficium Parochiale alicuius Eccleſiæ, ſi Eccleſia illa nullatenus ſubiiciatur Prælatis Monaſterij, eximitur ille ab obedientia, & poteſtate Prælati, & monaſterij Regularis, & incipit ſubiectus eſſe imperio Ordinarij, cui illa Eccleſia ſubeſt, vt per Nauar. *comment.* 1. *de Regularib. num.* 6. Fr. Emman. *quæſt. Regular. tom.* 1. *quæſt.* 34. *art.*6. *&* 7. Sanch. *in præcepta Decalogi, lib.* 6. *cap.* 6. *num.* 36.

11 In ead. gloſſ ibi, *Socium non tenet*, &c. Circa illam quæſtionem an Religioſos Parochialis Eccleſiæ præfectus teneatur habere ſocium ſui Ordinis, ſic diſtinguit hæc gloſſ. Aut Eccleſia eſt monaſterio plenè ſubiecta, ita vt Parochus illius poſſit ad nutum Abbatis reuocari ad monaſterium, & tunc neceſſariò habere debet ſocium ſui Ordinis, quo caſu intelligitur text. *in c.*2. *de ſtatu Monach. & in cap. quòd Dei timorem, eod.tit.* Aut non eſt ſubiecta, & tunc non eſt neceſſarius ſui Ordinis ſocius, quia cum Religioſus ille Abbati non ſubiiciatur, non eſt cur ei ſocium dare debeat. Ita docent *in præſenti*, Card. *n.*1. *oppoſ.*4. Anchar.*n.*32.*q.*26. Item *in d.cap quod Dei timorem*, idem Card.*n* 6.*q.*4.Anchar.*n.*9.& Ioan. Andr.*n.*17. Anton. Cuch.*lib.* 3.*inſtit.maior.tit.*1.*n.*159. Azor.*inſtit. moral. p.*1.*lib.*12 *c.*19.*q.*14.

12 In ead. gloſſ. ibi, *Qui ſolo nutu Abbatis reuocatur ad clauſtrum*, &c. Ex hac gloſſ. colligit poſt alios Azor. *inſtit. moral. p.*1. *lib.* 12. *c.* 22. *q.*10. quòd Abbas, qui contulit beneficium Regulare habens curam animarum, & ita Parochiale, poteſt ſuo nutu reuocare, quem Sanch. *in præcepta Decalogi, tom.*2.*lib.*7.*c.*29 *n.*120. intelligit ſi illud beneficium Curatum Regulare ſubſit pleno iure monaſterio. Si autem non ſubſit pleno iure, tunc nequit ad nutum Abbatis auferri, quia hoc caſu neceſſaria eſt auctoritas Epiſcopi, & in his terminis procedunt, quæ reſoluunt Felin. *in cap. per tuas, n.*4.*de maior. & obed.* Caſtad. *deciſ.*4.*num.*3.4. *&* 5. *de præbend.* Azor. *p.*2.*lib.*3.*c.*26.*q.*15.

§. Cæterùm.

13 Probat hic §. Prioratum Conuentualem alicui conferendum non eſſe niſi 25. annum attigerit; ſi verò animarum Cura per Vicarium exerceretur, tunc vigeſimum attingens annum idoneus eſſet, ita Rebuff. *in tract. de pacificis poſſeſſ. n.*185. Campan. *in diuerſorio iuris Canon. rubr.*7.*c.*6.*n.*88.

14 *Qui autem prioratus iſtos*, &c.] Notatur ad hoc, quòd Priores in Eccleſiis Conuentualibus intra annum Presbyteri fieri debent, vt per Gonzal. *ad reg.*8. *Cancell. gloſſ.*5.§.8.*num.*7. Azor. *inſtit moral. p.*2. *lib.*8. *c.* 8. *q.*6. quod limitat in Priore Conuentuali Canonicorum Regularium, Nauar. *commento* 3. *de Regul. num.*43.

Niſi expreſsè profeſſus, &c.] Notatur ad hoc, quòd Religioſus, niſi ſit expreſsè profeſſus, eligi nequit in Abbatem, ſeu Prælatum, vt per Seraph. *deciſ.* 647. *n.*1. Fr. Barth. de Vecebis *in praxi nouit. diſp.*14.*dub.*7. *num.* 2. 15

SVMMARIVM.

1 *Moniales, quæ nulli ſubſunt, niſi Papæ, & Canonicæ ſæculares per Ordinarios, & alia exempta per ſuos Prælatos debent annis ſingulis viſitari, declaratur, ac innouatur hic text. vt* n. 2.

3 *Abbatiſſæ, quæ ſunt perpetuæ, ſolummodo benedici debent, & ſi quæ aliæ forſan ſolitæ ſunt benedici.*

4 *Abbatiſſa poſt electionem, confirmationem recipere debet.*

5 *Canonicæ ſæculares in Germania, & Flandria ſunt mulieres, quæ ſimul congregantur, & ad inſtar Canonicorum Regularium viuunt, at Diuinas laudes, & preces recitare, & cantare ſolent.*

6 *Viſitatores Monialium, ac etiam Canonicorum Regularium impedire præſumens circa ea, quæ pertinent ad officium viſitationis eorundem, ſi à viſitatoribus admitti non deſiſtant, excommunicationis ſententiam ipſo iure incurrunt.*

7 *Verbum*, debet, *plerumque ex natura ſua neceſſitatem importat.*

8 *Abbatis benedictio his diebus dari debet, quibus Ordines minores conferri valent.*

9 *Abbatiſſæ benedictio non eſt iteranda, niſi fortè probaretur Curiam ſeruare contrarium.*

10 *Abbates ſemel benedicti, ſi deinde ad aliam Abbatiam eligantur, non ſunt iterum benedicendi.*

11 *Abbatiſſa eligi non poteſt corrupta.*

Clem. Attendentes. II. & vlt.

Monialium monaſteria, quæ nulli ſubſunt, niſi Papæ, Apoſtolica, non exempta vero Ordinaria auctoritate, eodem modo & mulieres, quæ vulgo dicuntur Canonicæ ſæculares, ac alia exempta per alios, quibus ſubſunt, annis ſingulis viſitari debent, Monialéſque ipſas viſitatores reforment. Abbatiſſæ vero, quæ ſolent benedici intra annum à ſuæ confirmationis tempore computandum, munus benedictionis ſuſcipiant, alioquin à iure ſuo (niſi ſubſit cauſa rationabilis) prorſus ſe nouerint cecidiſſe, per illos, ad quos id pertinet prouiſione de Abbatiſſis monaſteriis ipſis canonicè facienda, quos quidem Viſitatores ſi quis impedire præſumpſerit, & monitus non deſiſtit, ipſo facto eſt excommunicatus. Colligunt ex Ord. Lap. Abb. Anchar. Imol. Zabar. Panorm. Paul. de Eleazar. Bonif. de Vital Vin. *in ration. lib.* 3. *pag.* 349. Alagona *in compend. pag.* 500. remiſſiuè Ximen. *in concordant. p.*1. *&* 2. 1

Innouatur à Concilio Tridentino *ſeſſ.* 25. *de Regularibus*, *cap.*9. vbi diſponitur quod monaſteria ſanctimonialium ſanctæ Sedi Apoſtolicæ immediatè ſubiecta etiam ſub nomine Capitulorum ſancti Petri, vel ſancti Ioannis, vel aliàs quomodocunque nuncupentur, ab Epiſcopis tanquam dictæ Sedis delegatis gubernentur, non obſtantibus quibuſcunque. Quod quidem decretum ſacra Congregatio declarauit eſſe intelligendum quoad ſpirituale gubernium, ſed non quoad temporale, vt refert Armend. *in addit. ad recop. legum Nauar lib* 2.*tit.*18.*l.*7.*de Relig. num.*91. vbi *n.*94. ſubdit per illud Concilij Decretum nullam iuriſdictionem 2

Digitized by Google

nem eſſe conceſſam Epiſcopo in Monaſterlis Sedi Apoſtolicæ immediatè ſubiectis, niſi in concernentibus ſpiritualia, in temporalibus verò nihil agere poſſe.

3 *In quibus Abbatiſſa ſunt ſolita benedici*, &c.] Notatur ad hoc, quòd non omnes Abbatiſſæ poſſunt, aut debent benedici, ſed ſolummodo illæ, quæ ſunt perpetuæ, & ſi quæ aliæ forſan ſolitæ ſunt benedici, vt per Fr. Ludou. Miranda *in tract. de ſacris Monialibus*, *q.* 7. *art.* 7. *concl. vnic.* Nauar. *conſ.* 2. *An Abbatiſſa à n.* 1. *de ſtatu Monach.* Azor. *inſtit. moral. p.* 1. *lib.* 13. *cap.* 10. *quæſt.* 4.

4 *Intra annum à ſua confirmationis tempore*, &c.] Ergo Abbatiſſa poſt electionem confirmationem accipere debet, vt per Azor. *inſtit. moral. p.* 1. *lib.* 13. *cap.* 10. *q.* 3. vbi ſubdit quòd ſi exempta ſit & Romano Pontifici proximè ſubiecta, ab eo, vel ab alio eius auctoritate eſt confirmanda; ſi verò exempta ſit Monachorum, ſiue Religioſorum præfecto ſubiecta, ab eo confirmationem accipit, ſi ſit in Epiſcopi iuriſdictione, & poteſtate ab eo confirmatur.

5 *Quæ vulgò dicuntur Canonicæ ſæculares*, &c.] In Germania, & Flandria ſunt mulieres, quæ ſimul congregantur, & inſtar Canonicorum Regularium viuunt, ac diuinas laudes, & preces recitare, & cantare ſolent, & vulgò dicuntur Canonicæ ſæculares, quæ non ſunt verè, & propriè Religioſæ, non enim trium votorum profeſſionem emittunt, ac proinde nulla lege clauſuram ſeruare coguntur, & quamvis Clem. V. *in præſenti*, huiuſmodi Canonicarum viuendi rationem, vt Religionem non approbet, non tamen improbat eam viuendi normam, & inſtitutum, ita Azor. *d. lib.* 13. *c.* 9. *q.* 5. *verſ. ſecundum.*

6 *Si quæ verò*, &c.] Notatur ad hoc, quòd excommunicationis ſententiam ipſo iure incurrunt, qui præſumunt impedire viſitatores Monialium, qui etiam Canonicorum Regularium, quæ pertinent ad officium viſitationis eorundem ſi à viſitatoribus admoniti non deſiſtant, vt per Lauor *de Indulg. p.* 2. *c.* 13. *n.* 43. Fillioc. *tract.* 14. *n.* 67. *verſic. tertia*, & *n.* 72. quos refero ego ipſe *de offic. & poteſt. Epiſc. p.* 2. *alleg.* 50. *num.* 125. ſecundùm Lugdunenſ. impreſſ. addo Bonac. *de cenſur. extra Bullam, diſp.* 2. *q.* 2. *puncto* 4.

7 In gloſſ. *Debeant*, ibi, *cùm hoc verbum ſit præcepti*, & *neceſſitatem importet.* Notatur ad hoc quòd verbum, *debet*, plerumque ex natura ſua neceſſitatem importat, vt per Tiraq. *de retract. lig.* §. 1. *gloſſ.* 15. *n.* 1. Menoch. *de præſumpt. lib.* 5. *præſumpt.* 47. *n.* 9. Cald. Pereira *de nomin. emphyt. q.* 1. *n.* 2. Seraph. *de priuileg.* 33. *n.* 70. Ioſeph. Seſſe *Aragoniæ deciſ.* 230. *n.* 15. & alios plures, quos citaui *in tract. de dictionibus vſufreq. dict.* 77. ſecundum Lugdunenſ. impreſſ.

8 In gloſſ. *Benedici*, ibi, *his diebus dari debet, quibus dandus eſt Ordo*, &c.] Notatur ad hoc, quòd benedictio Abbatis his diebus dari debet, quibus Ordines minores conferri valent, ſicuti docent plures, quos citaui *in tract. de offic. & poteſt. Epiſcop. p.* 2. *alleg.* 27. *n.* 53. quibus addo Tamburin. *de iure Abbatum, tom.* 1. *diſp.* 11. *q.* 7. Paul. Layman. *in canon. quæſt. de Prælatorum Eccleſiaſticorum elect. q.* 214.

9 In ead. gloſ. ibi, *Sed dubitatur an hæc benedictio ſit iterabilis*, &c. Notatur ad hoc, quòd Abbatiſſæ benedictio non eſt iteranda, niſi forte probaretur Curiam ſeruare contrarium, vt per Nauar. *d. conſ.* 2. *de ſtatu Monach.* Azor. *d. lib.* 13. *c.* 10. *ſub q.* 4. Ludou. Miranda *d. tract. de ſacris Monialib. q.* 7. *art.* 7. *concl. vnic. verſic.*

10 *ſecundò probatur*, & in Abbatibus quòd ſemel benedicti ſi deinde ad aliam Abbatiam eligantur non ſint iterum benedicendi, tradunt Nau. *conſ.* 2. *de Sacram. non iterand.* Fr. Emman. *quæſt. Regul. tom.* 1. *q.* 12. *art.* 3. Azor. *d. p.* 1. *lib.* 12. *cap.* 20. *q.* 4. Tamburin. *de iure Abbatum, diſp.* 11. *q.* 6. *tom.* 1. Paul. Layman. *vbi ſupr. q.* 215.

In gloſſ. *Rationabilis*, ibi, *quia corrupta non poteſt in Abbatiſſam eligi.* Ita Mandoſ. *de ſignatura Gratia, tit. diſpenſatio pro corrupta, ſtatim in princ.* Selu. *de beneſic. p.* 4. *q.* 7. *n.* 7. Maiol. *de irregul. lib.* 1. *c.* 29. *n.* 13. Fr. Emman. *quæſt. Regul. tom.* 2. *q.* 54. *art.* 3. Ego ipſe *de offic. & poteſt. Epiſc. p.* 3. *alleg.* 100. *n.* 14. contra Sanch. *in præcepta Decalogi, tom.* 2. *lib.* 5. *c.* 5. *n.* 22. & Portel. *in dub. Regular. verbo Abbatiſſa, poſt n.* 10. 11

De Religioſis domibus, vt Epiſcopo ſint ſubiecta.

TIT. XI.

SVMMARIVM.

1 *Beguinarum ſtatum mulieres ſectantes, & de nouo aſſumentes, ac Religioſi in hoc dantes conſilium, vel fauorem ipſo facto ſunt excommunicati, ſtatus autem pœnitentialis per hoc non interdicitur*, & n. 2.

3 *Tertiariarum Monialium circa ſtatum vbi refertur decretum, oſtenditur.*

CLEM. Cùm de quibuſdam. I.

MVLIERES ſtatum Beguinarum ſectantes, & de nouo aſſumentes, ac Religioſi in hoc dantes conſilium, vel fauorem, ipſo facto ſunt excommunicati, ſtatus tamen pœnitentialis in ſuis proprijs hoſpitiis cum ſpiritu humilitatis per hoc interdictus non cenſetur. Colligunt ex Ordin. Anchar. Imol. Zabar. Panorm. Paul. de Eleazar. Bonif. de Vitalin. Vin. *in ration. lib.* 3. *pag.* 156. Alagona *in compend. pag.* 503. remiſſiuè Caſal. *in annot.* & Ximen. *in concord. p.* 1. & 2. 1

Hanc eandem concl. ex hoc text. deducunt Syluest. *in ſumm. verbo excommunicatio* 9. *n.* 75. Sayr. *de cenſur. lib.* 3. *c.* 33. *n.* 33. Azor. *inſtit. moral. p.* 1. *lib.* 12. *c.* 13. *q.* 14. Gamb. *de caſibus reſeruatis, c.* 11. *n.* 11. Iul. Laurent. *de Indulgent. p.* 2. *c.* 13. *n.* 35. Fillioc. *tract.* 14. *n.* 67. *verſ. quarta*, & *n.* 74. & 143. Ego ipſe *de offic. & poteſt. Epiſcop. p.* 3. *alleg.* 50. *n.* 226. ſecundùm Lugdunenſ. impreſſ. nouiſſimè Bonac. *de cenſur. extra Bullam diſp.* 2. *q.* 2. *punct.* 26. & *q.* 8. *puncto* 4. De Beguinorum ſecta, eorúmque erroribus, vide Eymeric. *in direct. Inquiſit. p.* 2. *q.* 15. 16. & 17. 2

In gloſſ. *Obedientiam*, ibi, & *per hoc videtur quòd hæc Conſtitutio ſorores Minorum, quæ dicuntur tertij Ordinis, non includat*, &c. Super ſtatu mulierum tertij Ordinis in priuatis domibus degentium decretum refert Eraſm. à Cochier. *de iuriſdict. Ordin. in exemptos, p.* 1. *q.* 17. & aliqua tradit Tamburin. *de iure Abbatum, tom.* 1. *diſp.* 17. *q.* 1. *ſub num.* 49. *verſ. Moniales Tertiariæ, cum ſeqq.* 3

SVMMARIVM.

1 *Hoſpitalia reformari debent per collatores ipſorum, & cogi Rectores eorum ad conſeruationem locorum, & ſuorum iurium, & ad hoſpitalitatem tenendam,*

quorum collatorum defectus, & negligentia eſt ſupplenda per locorum Ordinarios etiam circa exempta, innouatur per Concil. Trid. vt n. 2. *& Doctores referuntur*, n. 3.

4 *Epiſcopus habet iuriſdictionem ſuper hoſpitalibus, & poteſt in illis exercere iura Epiſcopalia ſi auctoritate illius ſint erecta.*

5 *Hoſpitalis Rector ſumit alimenta de redditibus eiuſdem non ſolùm pro ſe inſeruiente, ſed etiam pro tota familia.*

6 *Epiſcopus animaduertere poteſt in Rectores hoſpitalium, leproſariorum, eleemoſynarum, aut xenodochiorum, qui negligunt, ſeu non verſantur, vt oportet, in adminiſtratione, non obſtante quacunque exemptione.*

7 *Ratio reddenda eſt Epiſcopo de omnibus locis piis ab adminiſtratoribus, ſiue ea ſint publica, ſiue priuata, Eccleſiaſtica, vel laicalia.*

8 *Rationes adminiſtrationis Ordinarius exigere poteſt ab adminiſtratoribus donec coram eodem doctum fuerit de inſtitutione in qua ſecus expreſsè cautum ſit.*

9 *Adminiſtrator piorum locorum videns ſe conſtrictum ad reddendam rationem ſuæ adminiſtrationis ſi appellaret, licèt admittatur appellatio, non propter hoc impeditur, aut ſuſpenditur executio.*

10 *Rationes ab adminiſtratoribus hoſpitalium, & piorum locorum quando pluries repeti poſſint, oſtenditur.*

11 *Legata ad certum vſum deſtinata regulariter in alium conuerti non poſſunt, niſi in caſibus relatis*, n. 12.

13 *Papa poteſt pias defunctorum voluntates commutare.*

14 *Apoſtolica auctoritate qui aliquid facere poſſunt delegati ſunt.*

15 *Verba*, carere decernimus omni robore firmitatis, *continent latam ſententiam, & intelligitur ipſo iure.*

16 *Beneficium Eccleſiaſticum dicitur quando in eo proceditur per electionem, quæ exigit confirmationem Superioris, ſecus ſi illa neceſſaria non eſſet.*

17 *Hoſpitale Eccleſiaſticum debet cenſeri ſi habuerit oratorium cum campanili ad diuina Officia pulſari ſolito.*

18 *Hoſpitale erectum auctoritate Epiſcopi dicitur locus pius, & Religioſus.*

Clem. Quia contingit. II. & vlt.

1 Hi ad quos de iure, ſeu de ſtatuto fundationis locorum, vel de auctoritate Papæ pertinet, hoſpitalia, ſecundùm eorum fundationes reformare ſtudeant, occupata, deperdita, & alienata indebitè ad debitum ſtatum reduci faciant, ita vt pro receptione, & ſuſtentatione miſerabilium inſeruire poſſint, ad quod Rectores compellere debent, & ſi ipſi fuerint negligentes, vel deficiant, tunc locorum Ordinarij per ſe ipſos, vel alios Rectores eoſdem vtique non exemptos propria, exemptos verò, & alios priuilegiatos Apoſtolica ad id auctoritate compellant, contradictores, & præbentes eis auxilium, conſilium, vel fauorem per cenſuram Eccleſiaſticam, & aliis iuris remediis compeſcendo. Hoſpitalia in beneficium concedi non debent alicui clerico non obſtante quacunque conſuetudine, niſi aliter in fundatione fuerit conſtitutum, & Rector eſſet eligendus per electionem. Eorum autem locorum gubernatio viris prouidis, & idoneis dari debet, qui ad inſtar tutorum & curatorum iuramentum præſtare, ac de locorum ipſorum bonis inuentaria conficere, & Ordinariis, ſeu aliis, quibus ſubſunt loca huiuſmodi vel deputandi

ab eis annis ſingulis de adminiſtratione ſua rationem
reddere teneantur: & ſi quid ſecus fuerit attentatum,
collationem, prouiſionem, ſeu ordinationem ipſam carere
decernitur omni robore firmitatis; quæ omnia ſupradicta
ad Religioſorum, & Ordinum Militarium
hoſpitalia non extenduntur, ſed eorum Rectores ſecundùm
ſuorum Ordinum ſtatuta, & antiquas obſeruantias
prouidere procurent, quos ad hoc cogere debent
Superiores ſtatutis, & conſuetudinibus non obſtantibus
quibuſcunque. Conſeruatis tamen circa diuina
Officia, & Sacramenta antiquis conſuetudinibus.
Colligunt ex Ordin. Lap. Abb. Anchar. Imol. Zabarel.
Panorm. Paul de Eleazar. Bonifac. de Vitalin. Viuian. *in
ration. lib.* 3 *pag.* 537. Alagona *in compend pag.* 503. temiſſiuè
Caſal. *in annot.* & Ximen. *in concord. p.* 1. *&* 2.

Innouatur à Concil. Trid. *ſeſſ.* 7. *de reform. cap.* 15. in 2
hæc verba: *Curent Ordinarij, vt hoſpitalia quæcunque à
ſuis adminiſtratoribus, quocunque illi nomine cenſeantur,
etiam quomodolibet exemptis, fideliter, & diligenter gubernentur,
Conſtitutionis Concil. Vienneuſ. quæ incipit:
Quia contigit, forma ſeruata, quam quidem Conſtitutionem
eadem S. Synodus innouandam duxit, & innouat cum
derogationibus in ea contentis.* Innouatur etiam ab eodem
Concil. Trid. *ſeſſ.* 25. *de reform. c.* 8.

Hanc eandem concluſionem, & materiam ex hoc 3
text. deſumptam tradunt Fr. Emman. *quæſt. Regul. tom.* 2.
q. 63. *art.* 7. *verſ. quintò, & quæſt.* 84. *art.* 2. Zerol. *in praxi
Epiſcop. p.* 1. *verbo Hoſpitale*, §. 2. Azor. *inſtit. moral. p.* 2.
lib. 3. *c.* 40. *q.* 10. *verſic. & ſeſſ.* Valaſc. *conſul.* 105. *n.* 23.
vbi ait, quòd text. *in præſenti*, debet intelligi de hoſpitalibus
publicis, & erectis auctoritate Ordinariorum,
& *n.* 28. quod xenodochia, & hoſpitalia pertinent ad
ſollicitudinem Epiſcoporum, & *n.* 32. an Rectores hoſpitalium
ſint de iuriſdictione Eccleſiaſtica, & à *n.* 45.
quòd Epiſcopus habet iuriſdictionem ſuper hoſpitalibus, 4
& poteſt in illis exercere iura Epiſcopalia ſi auctoritate
illius ſint erecta, Flamin. *de reſignat. benefic. lib.* 2.
q. 14. vbi quòd hoſpitalia, quæ dantur Clericis in adminiſtrationem
iuxta formam huius text. poſſunt reſignari
ſimpliciter, & in fauorem, Surd. *de aliment. tit.* 1.
q. 87. vbi quòd Rector hoſpitalis ſumit alimenta de 5
redditibus eiuſdem non ſolum pro ſe inſeruiente, ſed
etiam pro tota familia, *& tit.* 4. *q.* 24. *n.* 15. Eraſm. à Cochier
de iuriſdict. Ordin. in exemptos, p. 1. *q.* 31. *n.* 7. *& p.* 2.
q. 45. *n.* 77. *& n.* 97. vbi ait Epiſcopum animaduertere 6
in Rectores hoſpitalium, leproſariorum, eleemoſynarum,
aut xenodochiorum, qui negligunt, ſeu non verſantur,
vt oportet, in adminiſtratione, non obſtante
quacunque exemptione.

De omnibus locis piis Epiſcopo rationem redden- 7
dam eſſe ab adminiſtratoribus, ſiue ea ſint publica, ſiue
priuata, Eccleſiaſtica, vel laicalia, refert deciſum Armendar.
in addit. ad recop. legum Nauarra, lib. 1. *tit.* 18.
l. 7. *n.* 78. quem citaui *de officio, & poteſt. Epiſcop. p.* 3.
alleg. 75. *n.* 58.

Rationes adminiſtrationis Ordinarius exigere po- 8
teſt ab adminiſtratoribus donec coram eodem doctum
fuerit de inſtitutione, in qua ſecus expreſsè cautum ſit,
ſecundùm Mart. *de iuriſdict. p.* 2. *c.* 18. *n.* 9. *&* 10. quem
refero ego ipſe *d. alleg.* 75. *n.* 58.

Si quis adminiſtrator piorum locorum videns ſe 9
conſtrictum ad reddendam rationem ſuæ adminiſtr[illegible]
tionis appellaret, licèt admittatur appellatio, non
pter hoc impeditur, aut ſuſpenditur executio [illegible] et
Zerol. *in praxi Epiſc. p.* 1. *verbo hoſpitale*, §. 3. v. [illegible] ò,
quem refero ego ipſe *d. alleg.* 75. *n.* 62.

Rationes ab adminiſtratoribus hoſpitalium, & pio- 10
rum locorum pluries repeti poſſunt, præcipuè quando
Epiſcopo conſtiterit illas doloſè redditas fuiſſe, vel
quando redditio non fuit finalis, & plena cum reſtitutione

Digitized by Google

tione reliquorum. ſecundùm Aloyſ. Riec. *in praxi rerum fori Eccleſiaſt. reſol.* 134. *in* 2. *edit.* quem refero *d. alleg.* 75. *n.* 63.

11 *Cùm tamen ea, quæ ad certum vſum*, &c.] Notatur ad hoc, quòd legata ad certum vſum deſtinata regulariter in aliom conuerti non poſſunt, vt per Vezin. *tom.... commun. opinion. lib.* 26. *tit.* 3c. *num.* 50. *pag.* 158. Zerol. *in praxi Epiſc. p.* 1. *verbo legatum*, §. 2. Nicol. Garc. *de beneſic. p.* 7. *c.* 1. *n.* 108. *& ſeqq.*

12 Verùm hæc reſolutio aliquando fallit ſecundùm ſubiectam materiam, veluti ſi legata ad certum illum vſum non ſufficerent, quia tunc in alium per Epiſcopum conuerti poſſunt, ſecundum Vgolin. *de officio Epiſcopi, c.* 61. *n.* 3. Aloyſ. Ric. *in collect. deciſ. p.* 3. *collect.* 558. *verſ. tertia cauſa*, Monet. *de commut. vltim. volunt. cap.* 5. *n.* 330. & alios, quos refero ego ipſe *d p.* 3. *alleg.* 83. *n.* 7. Item ſi vſus legatus non poteſt adimpleri, Aloyſ. Rie. *d. collect.* 558 *verſ. prima*, Monet. *d. c.* 5. *n.* 322. ego ipſe *d. alleg.* 83. *n.* 8. Vel ſi res legata non poſſit deſeruire pro vſu deſignato iuris, vel facti impedimento, ego ipſe *d. alleg.* 83. *n.* 9. vel denique vbi legatum eſſet factum ad certum vſum non ita neceſſarium, ex adductis per Marc. Anton. Genuenſ. *in praxi Archiepiſc. Neapol. c.* 19. *in vlt. impreſſ.* Vgol. *d. c.* 61. *n.* 5. Homobon. de Bonis *in examine Eccleſ. tract.* 9. *c.* 10. *q.* 28 *propè fin.* & alios, quos refero ego ipſe *d. alleg.* 83. *n.* 12.

13 *Salua quidem Sedis Apoſtolicæ auctoritate.*] Ergo ſoli Romano Pont. licet pias defunctorum voluntates commutare, vt per Tiraq. *de priuileg. piæ cauſæ, priuil.* 135. Pinel *in rub. C. de reſcind vendit. p.* 1. *c.* 2. *n.* 19. Perez *ad tit.* 2. *lib.* 5 *Ordin. pag.* 72. Henriq. *in ſum. lib.* 7. *c.* 37. §. 2. *lit. F, & lib.* 9. *c.* 22. §. 6. *lit. M*, Menoch. *illuſt. c.* 25. *n.* 26. *cum ſeqq.* Fr. Emman. *quæſt. Regul. tom.* 4. *q.* 125. *art.* 9. Ludouic. Beja *reſponſ. caſuum Conſcientiæ, p.* 4. *caſu* 22. Iacob. de Graff. *de arbitr. Confeſſor. lib.* 2. *c.* 69. *n.* 1. Cened. *pract. & canon. quæſt. lib.* 1. *q.* 35. *n.* 12. Melch. Phœbus *Luſit. deciſ.* 47. *n.* 2 *cum ſeqq tom.* 1. & alios per me citatos *d. p.* 3. *alleg.* 83. *n.* 1.

14 *Apoſtolica ad id auctoritate compellant.*] Id eſt, tanquam delegati, vt obſeruat D. Barboſ. *in l. cum prætor*, §. 1. *n.* 33. *ff de iudic.*

15 *Carere decernimus omni robore firmitatis.*] Hæc verba continent latam ſententiam, & intelliguntur ipſo iure, ſecundùm Tiraq. *in l. ſi vnquam, verbo reuertatur, n.* 86. *C. de reuocandis donat.* Sayr. *in claui Regia, lib.* 3. *cap.* 8. *num.* 26.

16 In gloſſ. *Electionem*, ibi, *per electionem confirmandam.* Notatur ad hoc, quòd electiuum beneficium dicitur quando in eo proceditur per electionem, quæ exigit confirmationem Superioris, ſecus autem ſi confirmatio ſuperioris neceſſaria non eſſet, vt per Rebuff *in tract. nominat. q.* 15. *n.* 26. *&* 31. Æne. de Falcon. *de reſeru beneſic. p.* 1 *q.* 3. *princ. num.* 21. Aloyſ. Riec. *in collect. deciſ. p.* 5. *collect.* 1697. Gonzal. *ad reg.* 8. *Cancel. gloſſ.* 19. *num.* 11.

17 In gloſſ. *Altare*, ibi *alia hoſpitalia cum Eccleſia*, &c. Notatur ad hoc, quòd hoſpitale Eccleſiaſticum debet cenſeri, ſi habuerit oratorium cum campanili ad Diuina officia pulſari ſolito, vt per Mantu. *ſing.* 50. Selo. *de beneſic. p.* 1. *q.* 6. *à n.* 25. Vezin. *tom.* 1. *commun opin. lib.* 1. *tit.* 1. *n.* 27. *pag.* 148. Mart. *de iuriſdict. p.* 4. *cent.* 2. *caſu* 213. *n.* 29. Metipſum *d. alleg.* 75. *n.* 5.

18 In ead. gloſſ ibi, *Ex quo autem hoſpitale eſt locus Religioſus, & auctoritate Epiſcopi deputatum*, &c. Ergo hoſpitale erectum auctoritate Epiſcopi dicitur locus pius, & Religioſus, de quo Menoch. *remed.* 15. *recuper. n.* 22. *& ſeq.* Maſcard. *de probat. concl.* 869. Azeued. *l.* 1. *à n.* 26. *tit.* 1 *lib.* 4. *& l.* 1. *n.* 4. *tit.* 18. *lib.* 9. *noua recop.* Gutier. *canon. lib.* 1. *cap.* 35. *n.* 29. Cenal. *commun. contra commun. q.* 896. *n* 982. *tom.* 4. Zerol. *in praxi Epiſcop. p.* 1. *verbo hoſpitale*, §. 3. *dub.* 2. Card. Mantic. *de tacitis, & ambiguis conuent. lib.* 25. *tit.* 6. *n.* 69. Benedict. Ægid. *in repet. l.* 1. *p.* 1. *in initio, n.* 54. *C. de ſacroſanct. Eccleſ.* Flores de Mena *var. lib.* 2. *q.* 25. *n.* 179. *cum ſeqq.* Bobadil. *in ſua politica, lib.* 2. *c.* 18. *n.* 228. Nicol. Garc. *de beneſic. p.* 5. *c.* 1. *n.* 601. *cum ſeqq.* Mart. *de iuriſdict. p.* 2. *c.* 23. *n.* 19. Alex. Trentacinq. *variar. reſol. lib.* 1. *tit. de reſcript. reſol.* 4. Viuian. *in praxi iuriſpatron. lib.* 3. *c.* 2. *n.* 3. *cum ſeqq. in vlt. impreſſ.* & alij à me citati *d. p.* 3. *alleg.* 75. *n.* 4.

De Iurepatronatus.

TIT. XII.

SVMMARIVM.

1 *Diœceſanus congruam portionem aſſignare debet ſi ea intra terminum competentem non aſſignatur præſentatis ad Eccleſias per patronos Eccleſiaſticos, in quibus ipſi non conſueuerunt omnia onera ſupportare, niſi onera ſint per patronos ſupportanda*, & n. 2.

3 *Diœceſanorum appellatione non veniunt inferiores Prælati.*

4 *Repetitio dictionis in eadem diſpoſitione ſignificat id eſſe cum myſterio factum.*

5 *Geminatio ſolet operari, vt omnis extenſio, omniſque interpretatio excludatur.*

7 *Lex, ſeu ſtatutum ſi aliquid prohibet, tunc demum quod contra prohibitionem factum eſt remanet nullum, etiam quod expreſſè actus non annulletur, quando prohibitio facta à lege, ſeu ſtatuto eſt perpetua.*

8 *Lex, ſeu ſtatutum prohibet actum quando ſiat in puris terminis prohibitionis, & vltra non procedit, etiam quòd illum non annullet, ſi contra fiat cenſetur eundem actum annullare, & irritare, ſecus ſi vlterius procedat, imponendo ſcilicet pœnam, &c.*

9 *Actus valet, & tenet licèt fiat non ſeruata forma præſcripta, quamvis contrafaciens poſſit puniri quotieſcumque ſimpliciter, & ſine clauſula annullatiua committitur habenti aliàs poteſtatem illum faciendi.*

10 *Dictio*, ex tunc, *extremitatem temporis ſignificat.*

11 *Conſcientia Epiſcopi vbi aliquid remittitur an detur appellatio à pronuntiatione Epiſcopi, oſtenditur.*

CLEM. Conſtitutio. I.

DIRESSANT præſentatum aliquem à quacunque perſona Eccleſiaſtica ius præſentandi ad Eccleſiam aliquam habente admittere non debent, niſi intra certum terminum competẽtem per ipſos præſentantibus præfigendum ipſi præſentato fuerit coram eis congrua de prouentibus Eccleſiæ aſſignata portio, quam ſi intra terminum præſcriptum præſentantes aſſignare neglexerint, ex tunc Diœceſanus præſentatum admittere debet, ad ipſum Diœceſanum poteſtas aſſignationis huiuſmodi deuoluta, itavt debitam portionis moderationem non excedat. In Prioratuum verò, vel aliorum tam Regularium, quàm ſæcularium locorum Eccleſiis, in quibus Religioſi, vel alij, ad quos eorum redditus pertinere noſcuntur, prædicta conſueuerunt onera ſupportare, præmiſſa nullatenus obſeruari

Digitized by Google

debent, ſufficit enim tunc Preſbyteros, & Vicarios congruè, & decenter tractare, & ſuſtentare. Colligunt ex Ordin. Lap. Abb. Anchar. Imol. Zabar. Paul. de Eleaz. Bonif. de Vital. Viu. *in ratiom. lib. 3. pag. 386.* Alagona *in compend. pag. 515.* remiſſiuè Caſal. *in annot.* Ximen. *in concord. p. 1. & 2.*

2 Hanc eandem concl. ex hoc text. deſumunt Tiraq. *de iure mariti, gloſſ. 8. n. 87.* Rebuff. *in tract. congrua portionis, num. 47.* Flores de Mena *var. lib. 1. q. 14. n. 2.* Paul. Layman. *in canon. quaeſtionibus de Prelatorum Eccleſiaſt. electione, q. 209. lit. E.*

3 In gloſſ. *Diœceſanis*, in addit. marginali, ibi, *appellatione Diœceſanorum non veniunt inferiores Prælati.* Vide Sanch. *de Matrim. lib. 3. diſp. 29. n. 14.* & alios Doctores per me citatos *in tract. de appellatiua verborum vtriuſque iuris ſignif. verbo Diœceſanus.*

4 In ead. gloſſ. ibi, *Nec poteſt negari quin ſeriosè Diœceſanos exprimat, cum hoc ſit hic octies repetitum.* Notatur ad hoc, quòd repetitio dictionis in eadem diſpoſitione ſignificat id eſſe cum myſterio factum, vt per
5 Sanch. *de Matrim. lib. 7. diſp. 37. n. 19.* Nam geminatio ſolet operari vt omnis extenſio, omniſque interpretatio excludatur, ſicuti per hanc gloſſ. tradit Menoch. *conſ. 10. n. 1.*

6 In gloſſ. *Inhibentes.* Pulchra eſt hæc gloſſ. quam optimè exornat, ſex modis declarando, & limitando Felin. *in cap. ex parte, n. 2.* vbi Dec. *n. 6. verſ. & in ſimili eſt, gloſſ. de conſtit.* quos refert Gonzal. *ad reg. 8. Cancel. gloſſ. 46. n. 18.*

7 Et ex illa vulgò colligi ſolet quòd ſi lex, ſiue ſtatutum aliquod prohibet, tunc demum quod contra prohibitionem factum eſt, remanet nullum, etiam quòd expreſsè actus non annulletur, quando prohibitio facta à lege, ſeu ſtatuto eſt perpetua, ſicuti docent Put. *deciſ. 338. aliàs 330. n. 6. lib. 1. in correctis,* Vant. *de nullitat. rub. quot & quibus modis nullitas in iudicio proponatur, n. 52. verſ. idem foret,* Soar. *de legib. lib. 5. c. 25. n. 7. cum ſeqq.* Sanch. *de Matrim. lib. 7. diſp. 2. n. 4.* Ioan. de Salas *in ſimili tract. q. 96. tract. 14. diſp. 16. ſect. 8. n. 19. & n. 27. ante fin.* vbi declarat quando lex prohibens dicatur habere cauſam prohibitionis temporalem.

8 Sic etiam quando lex, ſeu ſtatutum prohibens actum ſtat in puris terminis prohibitionis, & vltra non procedit, etiam quòd illum non annullet, ſi contra fiat, cenſetur eundem actum annullare, & irritare, Vant. *vbi ſup. n. 55. ante med.* Virgil. Boccac. *in conſtit. Piceni, gloſſ. 6. n. 106.* Soar. *d. lib. 5. c. 28. n. 20.* Salas *d. ſect. 8. n. 21.* Secus autem erit ſi vlterius procedat, imponendo ſcilicet pœnam, quia ſpecialis pœna per legem impoſita facit ceſſare actus nullitatem, Cephal. *conſ. 47. num. 14.* Vant. *vbi ſupr. num. 54.* Soar. *d. lib. 5. c. 28. n. 29.* Salas *d. ſect. 8. n. 27. verſ. quidam dicunt,* Alderan. Maſcard. *de generali ſtat. interpr. concl. 9. num. 38. & 39.* Fr. Barthol. de Vecchis *in praxi nouitior. diſput. 7. dub. 4. in fin.* Rot. *deciſ. 34. n. 2. p. 1. recent.*

9 In ead. gloſſ. ibi, *Puto quòd cum Diœceſanus,* &c. Notatur ad hoc quòd actus valet, & tenet, licet fiat non ſeruata forma præſcripta, quamvis contra faciens poſſit puniri quotieſcunque ſimpliciter, & ſine clauſula annullatiua committitur habenti aliàs poteſtatem illum faciendi, vt per Felin. *in c. ex parte, n. 1. propè fin. verſ. ſecunda limitatio, de conſtit.* Brun. *in tract. de forma, fol. mihi 33. col. 2. limit. 2. & fol. 57. col. 1. ad fin. limit. 6.* quos ſequuta eſt Rot. *in Ianuen. matrimonij 16. Maij 1583.* coram Cantuccio.

10 In gloſſ. *Ex tunc,* ibi, *& extremum tempus deſignat.* Notatur ad hoc quòd dictio, *ex tunc,* extremitatem temporis ſignificat, & denotat vltimum temporis implementum, vt per Tiraq. *de retract. lig. §. 1. gloſſ. 11. n. 39.* Matienſ. *l. 14. n. 44. gloſſ. 1. tit. 4. lib. 5. nouæ recopil.* Flamin. *de reſign. benef. lib. 11. q. 2. n. 15.* Cald. Pereira *quæſt. forenſ. lib. 1. q. 6. n. 74.* cum aliis per me citatis *in tract. de dict. vſufreq. dict. 118. n. 1.* ſecundùm Lugdun. impreſſ.

In gloſſ. *Oneramus*, ibi, *fateor tamen quòd Superior, ad quem appellatum eſt, emendaret quod malè factum eſſet.* Notatur ad hoc, quòd dum textus remittit conſcientiæ Epiſcopi moderationem portionis patronis debitæ, ſi appelletur à tali moderatione Epiſcopi, Superior ad quem appellatum fuerit, poterit emendare quòd malè factum eſſet, vt per Tiraq. *de retract. lig. §. gloſſ. 1. n. 11.* Padil. *in l. cum quidam, n. 11. ff. de legat. 2.* Caualcan. *p. 1. deciſ. 46. n. 442.* Flores de Mena *var. lib. 1. q. 14. n. 6.* Contra tamen ſtat gloſſ. *verbo relinquatur, in c. ſtatutum, §. aſſeſſorem, de reſcript. lib. 6.* vbi dicit quòd quoties aliquid relinquitur conſcientiæ, non poteſt moueri quæſtio quòd malè egerit, niſi illam intelligamus quando Canon remittit conſcientiæ iudicis non explicans quid fieri debeat, ſed abſolutè; hanc verò de qua in præſenti intelligendo ſi explicet quid fieri debeat, vel vbi intelligeretur illa per viam iuſtitiæ, hæc verò per viam ſupplicationis, & miſericordiæ, & aliis modis, quos proſequitur Sanch. *de Matrim. lib. 3. diſp. 10. n. 13. cum ſeqq.* 11

SVMMARIVM.

1 *Iuſpatronatus per ſtirpes tranſit in plures hæredes vnius ex pluribus patronis.*
2 *Iuſpatronatus tranſit in quoſcunque hæredes etiam extraneos.*
3 *Hæredes plures vnius patroni vnam tantum vocem habent.*
4 *Iurepatronatus ſucceditur in ſtirpes, & non in capita.*
5 *Hæredes, & ſucceſſores patronorum propria auctoritate abſque ſuperioris conſenſu facere poſſunt concordiam de Rectore alternis vicibus præſentando.*
6 *Patroni poſſunt ad vacantem Eccleſiam plures præſentare, ea lege, vt vnus ex illis ab Epiſcopo, vel habente inſtituere eligendus inſtituatur.*
7 *Præſentatio poteſt fieri ſub conditione incerta dubia, & obſcura, dummodo talis conditio infra tempus datum ad præſentandum purificetur, incertitudo certificetur, & obſcuritas fiat clara.*
8 *Dictio,* liberè, *idem importat quod ſine Superioris auctoritate.*
9 *Iuſpatronatus ſine conſenſu Epiſcopi poteſt vnus patronus compatrono renuntiare.*
10 *Patroni laici poſſunt variare ante inſtitutionem Epiſcopi, & alium ſucceſſiuè præſentare, quod non poſſunt facere patroni Eccleſiaſtici.*

Clem. Plures. II. & vlt.

IN plures hæredes vnius ex patronis tranſit iuſpatronatus per ſtirpes, & non in capita. Item patroni ipſi poſſunt liberè inter ſe conuenire de Rectore ab eis alternis vicibus præſentando. Item patroni præſentare poſſunt plures perſonas ad vnam Eccleſiam, vt vna ex eis per Epiſcopum eligi, & admitti valeat. Colligunt ex Ordin. Lap. Abb. Anchar. Imol. Zabarel. Panorm. Paul. de Eleazar. Bonifac. de Vitalin. Viuian. *in ration. lib. 3. pag. 387.* Alagona *in compend. pag. 516.* remiſſiuè Caſal. *in annot.* & Ximen. *in concord. p. 1. & 2.* 1

Relictis hæredes, &c.] Ergo iuſpatronatus tranſit in quoſcunque hæredes etiam extraneos, vt per Bonacoſ. 2

tom. 1.

tom. 1. *commun. opin. lib.* 1. *tit.* 5. *n.* 36. *pag.* 570. Cald. Pereira *de empt. c.* 52. *n.* 16. & plures quos refero *de officio, & poteſtate Epiſcopi, p.* 3. *alleg.* 71. *n.* 2. & 3. quibus addo Viuian. & multos citatos *in ſua praxi iuſpatronat. p.* 1. *lib.* 4. *c.* 2. *n.* 1. ſecundùm nouiſſimam impreſſionem.

3 *Vocem dumtaxat vnius habebunt.*] Notatur ad hoc quòd hæredes plures huius patroni vnam tantùm vocem habent, vt per Azeued. *l.* 9. *n.* 2. *tit.* 6. *lib.* 1. *noua*
4 *recop.* Quia iuspatronatus ſucceditur in ſtirpes, & non in capita, ſicuti docent Tiraq. *de iure primog. q.* 36. *n.* 3. Perez *l.* 1. *verſ. mouere inuat. tit.* 6. *lib.* 5. *Ordin. pag.* 140. Spin. *in ſpeculo teſtam. gloſ.* 4. *princip.* 61. Gonzal. *ad reg.* 8. *Cancel. gloſ.* 45. *n.* 61. Cened. *ad Sextum, collect.* 7. *n.* 1. Aloyſ. Ricc. *in collect. deciſ. p.* 5. *collectan.* 1733. & *in deciſ. Curiæ Archiepiſcop. Neapol. deciſ.* 120. *n.* 1. *p.* 2. Nicol. Garc. *de benefic. p.* 5. *c.* 9. *n.* 143. Viuian. *d. lib.* 4. *c.* 1. *n.* 58. Ego ipſe *d. p.* 3. *alleg.* 72. *n.* 70. latè Stephan. Grat. *diſcept. forenſ. c.* 521. *per tot.*

5 *Liberè conuenire de Rectore ab eis alternis vicibus præſentando.*] Notatur ad hoc quòd hæredes, & ſucceſſores patronorum propria auctoritate abſque Superioris conſenſu facere poſſunt concordiam de Rectore alternis vicibus præſentando, vt per Tiraq. *de iure primog. q.* 17. *opin.* 6. *n.* 6. Cened. *d. collect.* 7. *n.* 2. Azeued. *l.* 9. *n.* 2. *tit.* 6. *lib.* 1. *noua recop.* Viuian. *d. lib.* 4. *c.* 1. *n.* 69. Ego ipſe *d. alleg.* 71. *n.* 30.

6 *Quibus etiam ex eadem cauſa*, &c. Notatur ad hoc quòd patroni poſſunt ad vacantem Eccleſiam plures præſentare ea lege vt vnus ex illis ab Epiſcopo, vel habente inſtituere, eligendus inſtituatur, vt per Lambert. *de iure patron. lib.* 1. *p.* 2. *q.* 3. *art.* 6. & 8. Viuian. *in praxi, iuriſpatron. lib.* 8. *c.* 6. *n.* 15. *in vlt. impreſſ.*

7 Vnde argumento huius text. colligi videtur poſſe fieri præſentationem ſub conditione incerta, dubia, & obſcura, dummodo talis conditio intra tempus datum ad præſentandum purificetur, incertitudo certificetur, & obſcuritas fiat clara, vt per Rebuf. *in concord. in forma mandati, verbo innodatus exiſtit, ad fin.* Lambert. *d. q.* 3. *art.* 5. *n.* 5. & *art.* 9. *n.* 4. & fuit dictum *in Pampilonenſ. Parochialis* 30. *Octobris* 1601. coram Card. Lancell. & *in Vicana iuriſpatr.* 28. *Nouemb.* 1605. coram Gregor. XV. Nicol. Garc. *de benef. p.* 8. *n.* 3. Viuian. *d. c.* 6. *n.* 24. vbi ſubdit quòd, procedit etiam in Eccleſiaſtico patrono.

8 In gloſ. *Liberè*, ibi, *id eſt, ſine Superioris auctoritate*, Ita Gonzal. *ad regulam* 8. *Cancellar. gloſſ.* 53. *n.* 16.

9 In eadem gloſ. ibi, & *eadem ratione videtur*, &c. Notatur ad hoc quòd quando ſunt plures hæredes, vel compatroni, poteſt alter eorum alteri compatrono renuntiare iuſpatronatus ſine conſenſu Epiſcopi, vt per Cald. Pereira *de reſolut. emphyt. c.* 8. *n.* 3. Campan. *in diuerſorio iuris Canon. rubric.* 11. *c.* 13. *n.* 368. Zerol. *in praxi Epiſcop. p.* 1. *verbo iuſpatron.* §. 2. *verſ. ſecundum dubium*, & plures alios, quos refero *de officio, & poteſtate Epiſcopi, p.* 3. *alleg.* 71. *n.* 28.

10 In gloſſ. *Permittimus*, ibi, *benè enim poterat laicus præſentato vno alium præſentare*, &c. Notatur ad hoc quòd patroni laici poſſunt variare ante inſtitutionem Epiſcopi, & alium ſucceſſiuè præſentare, quod non poſſunt facere patroni Eccleſiaſtici, vt per Gutierrez *de iurament. confirmat. p.* 3. *c.* 13. Fuſc. *de viſitat. lib.* 1. *c.* 10. *n.* 3. Spin. *in ſpeculo teſtament. gloſſ.* 4. à *n.* 73. Cenal. *commun. contra commun. q.* 265. & 693. Nicol. Garc. *de benefic. p.* 5. *c.* 9. *n.* 211. & 212.

De Cenſibus, Exactionibus, & Procurationibus.

TIT. XIII.

SVMMARIVM.

1 *Religioſi ſubire tenentur onera, quæ incumbebant Eccleſiis per eos ante Concil. Viennenſ. acquiſitis, niſi priuilegio, exemptione, vel alia iuſta cauſa iuuentur, quæ priuilegia, vel exemptiones non iuuant in Eccleſiis poſt Concil. acquirendis.*

2 *Res omnis, cui eſt annexum onus, tranſit in Eccleſiam cum ſuo onere.*

3 *Cenſus poſſeſſorem ſequitur, & comitatur in quemcunque tranſeat ſucceſſorem.*

CLEM. Cùm ſit. I.

RELIGIOSI ſubire tenentur onera, vt ſunt procurationes Legatorum Sedis Apoſtolicæ, ac iura Epiſcopalia, quæ incumbebant Eccleſiis per eos ante hoc Concilium acquiſitis, niſi priuilegio, exemptione, vel alia iuſta cauſa iuuentur, quæ tamen cauſæ, & priuilegia non extenduntur ad Eccleſias poſt Concilium acquirendas. Colligunt ex Ordin. Lap. Abb. Anchar. Imol. Zabar. Panorm. Paul. de Eleaz. Bonif. de Vital. Viuian. *in ration. lib.* 3. *pag.* 410. Alagona *in compend. pag.* 527. remiſſiuè Ximen. *in concord. p.* 1. & 2. 1

In gloſſ. *Soluta*, ibi, *res aliqua habens onus annexum, peruenit ad Eccleſiam in quam tranſit cum ſuo onere.* Ita Bellacomb. *tom.* 1. *commun. opin. lib.* 3. *tit. communia ſeruitutum, n.* 67. *pag. mihi* 426. Menoch. *conſ.* 2. *n.* 31. & *conſ.* 63. *n.* 11. & *conſ.* 80. *n.* 79. D. Barboſ. *in l. poſt dotem, n.* 5. *ff. ſoluto matrim.* Card. Tuſch. *tom.* 5. *lit. O, concl.* 145. & alij plures, quos refero ego ipſe *axiomate.* 2

Notatur etiam ad hoc quòd cenſus poſſeſſorem ſequitur, & comitatur rem in quemcunque tranſeat ſucceſſorem, vt per Surd. *de aliment. tit.* 8. *q.* 33. *n.* 14. & *deciſ.* 32. *n.* 6. Zerol. *in praxi Epiſc. p.* 1. *verbo Clericus*, §. 15. Cald. Pereira *de reſolut. emphyt. c.* 3. *n.* 23. 3

SVMMARIVM.

1 *Epiſcopi ad monaſteria Ciſtercienſium venientes hoſpitalitatis cauſa, gratioſè victualia recipiunt, cauſa verò viſitationis procurationes debitas de iure, vel conſuetudine accipiunt, & ſi velint, poſſunt comedere carnes extra ſepta monaſterij.*

2 *Viſitator à Papa delegatus habet mercedes equorum, & viaticum, vt de loco ad locum tranſire commodè poſſit.*

3 *Religioſi poſſunt in eleemoſynas erogare fragmenta, quæ ex ipſorum menſa ſuperſunt.*

CLEM. Ad noſtrum. II.

EPiſcopi ſi ad monaſteria Ciſtercienſium venerint non cauſa viſitationis, ſed hoſpitalitatis, victualia gratioſè recipiant, quæ charitatis gratia eis fuerint miniſtrata; ſi verò veniant cauſa viſitationis, accipiant procurationes debitas de iure vel cõſuetudine, & ſi velint poſſunt comedere carnes non tamen intra ſepta monaſterij, vel ſaltem non intra portam Regularem, & reliquias poſſunt dare pauperibus, ab aliis gravaminibus 1

ſe abſtinentes. Colligunt ex Ordin. Anch.Imol.Zabar. Panorm.Paul.de Elcazar. Boniſ.de Vital. Vin.*in ration. lib.3.pag.441.* Alagona *in compend.pag.* 527. remiſſiuè Ximen.*in concord p.2.*

2 *Pro equitaturis quoque*, &c.] Viſitator à Summo Pontifice delegatus habet mercedes equorum, & viaticum, vt de loco ad locum tranſire commodè poſſit, vt per Azor.*inſtit.moral.p.2.lib.3.c.42.q.8.*

3 In gloſ. *Fragmenta*, ibi, *panes ergo integros, qui de menſa leuantur*, &c. Fragmenta igitur, quæ ex Religioſorum menſa ſuperſunt, poteſt Religioſus in eleemoſynas erogare, vt per Iacob.de Graff. *in aureis, deciſ.p.1.lib.3.c.5.n.62.* Sanchez *in præcepta Decalogi, tom.2. lib.7.c.19. n.103.* vbi tamen aduertit gloſſam hoc non dicere.

SVMMARIVM.

1 *Diœceſani (quibus hoc conſtat) illos, qui exigendo à clericis pedagia, vel guidagia excommunicati ſunt, vel interdicti, publicare debent.*

2 *Clerici negotiatores tenentur in concernentibus negotiationem gabellas ſoluere.*

3 *Eccleſia bona, & fructus, etſi immunia ſint ab omni collecta, eadem immunitate non fruuntur conductores, & emptores eorum.*

4 *Iuramento extrahentis probatur quòd quis frumentum extraxerit pro vſu ſuo.*

5 *Citatio partis requiritur in declaratoria ſententia pœna incurſa ipſo iure.*

6 *Clauſ.* ſi conſtiterit, *importat cognitionem iudicialem cum citatione partium.*

CLEM. Præſenti. III. & vlt.

1 Diœceſani locorum omnino publicent, & publicari faciant excommunicationis, & interdicti ſententias à iure prolatas contra eos, qui ſuo, vel alieno nomine exigunt, vel extorquent pedagia ab Eccleſiis, vel perſonis Eccleſiaſticis pro earum rebus propriis, quas non negotiandi cauſa deferunt, vel deferri faciunt, vel tranſmittunt, donec exacta reſtituantur, & tranſgreſſores ſatisfecerint competenter. Colligunt ex Ordin.Lap.Abb.Imol.Zabar.Panorm. Paul.de Elcazar. Boniſ.de Vital. Vin *in ration.lib.3. pag.412.* Alagona *in compend pag.* 528.remiſſiuè Ximen.*in concord p.1.& 2.*

2 *Quas non negotiandi cauſa deferunt*, &c.] Ergo clerici negotiatores tenentur in concernentibus negotiationem gabellas ſoluere, vt per Duen. *reg.100. verſ. fallit vndecimò*, Per.*l.8.verſ.eſt & aliud tit.3.lib.1. Ordin.pag.56.* Stephan. Quarant. *in ſumm. Bullarij verbo vectigal verſ tertio quatenus, pag.494. cum ſeq.* & plures alios, quos citaui *ad c.quamquam.de cenſib lib.6.*

3 In gloſſ. *Non negotiandi*, ibi, *vbi etiam arguit contra emptores redituum clericorum*, &c. Notatur ad hoc quòd Eccleſiæ bona, & fructus etſi immunia ſint ab omni collecta, eadem immunitate non fruuntur conductores, & emptores eorum, vt per Tiraq. *de retractu lig.§.1.gloſ.13.n.12.* Bonacoſ. *commun. crimin.p.1.verbo gabella, p.77.* Per.*l.12.tit.4.lib.4.Ordin.pag.828.* Menoch.*conſ.136.n.5.*

4 In gloſſ. ibi, *vnde videtur committendum iuramento deferentium*, &c. Notatur ad hoc quòd probatur iuramento extrahentis, quòd quis frumentum extraxerit pro vſu ſuo, vt per Maſcard. *de probat.concl 952.n.11.* Seraphin.*de priuil.iuram priuil.14.n.2.* Farin. *fragment. crim.p.1.lit.F.n.57.* Marta *de iuriſd.p.4.caſu 83.n.7.*

5 In gloſſ. *Conſtiterit*, ibi *parte vocata*, &c. Notatur ad hoc quòd citatio partis requiritur in declaratoria ſententia pœnæ incurſæ ipſo iure, vt per Tiraq. *in tract. res inter alios, lim.24.* Gig. *de penſion. quæſt.78.num.5.* Couar.*in c.alma mater, p.1.§.9.n.5. ante fin.* Clar.*in §. fin.q.31.num.3.* Mandoſ.*in tract.de monit. q.26. in fine.* Ioan. Valer.*de different.inter vtrumque forum verbo excommunicatio, different.10.n.1.verſ. ſed certè*, Fichard. *tom.1.commun.opin.lib.2.tit.2.n.6.pag.289.* Aloyſ. Ricc. *in collect.deciſ p.4.collect.869.* Soar.*tom.5.diſp.3.ſect.20. num.25.* Auila *de cenſur. part.2. cap.5. diſp.1. dub.5. concluſ.2.*

De clauſula, *ſi conſtiterit*, quòd importet cognitionem iudicialem cum citatione partium tradunt Seraphin. *deciſ.601. num.3.* Cardin. Tuſch. *tom.2. lit. C, concluſ.168. à n.1.* Sanch. *de matrim. lib.8. diſput.34. n.26.* Moneta *de commutat. vltim. volunt. cap.7. n.139.* Nicol. Garc. *de benefic. part.6. cap.3. num.36.* & alij plures per me citati *in tract.de clauſ.vſufreq.clauſ.146. num.1.* 6

De celebratione Miſſarum, & aliis diuinis Officiis.

TIT. XIV.

SVMMARIVM.

1 *Prælati, ad quos ſpectat correctio, & illis negligentibus ſuperiores ipſorum debent eſſe ſoliciti vt horis debitis in Cathedralibus, & Collegiatis Eccleſiis hora Canonica deuotè pſallantur, & quòd in Eccleſiis aliis celebretur conuenienter, & debitè diuinum Officium, & nocturnum.*

2 *Syncopare quid ſignificet, & an, & quando mortale peccatum committatur, ſi fiat ſyncopatio in horis Canonicis recitandis, remiſſiuè.*

5 *Miſſa non eſt de numero Horarum Canonicarum.*

6 *Vigiliæ in Eccleſiis olim fiebant.*

CLEM. Graui. I.

SI locorum Ordinarij, ad quos ſpectat correctio, ſint negligentes, eorum Superiores curent vt Cathedralibus, Regularibus, & Collegiatis Eccleſiis horis debitis deuotè pſallantur, & in aliis conuenienter, & deuotè celebretur diuinum Officium nocturnum, & diurnum, contradictores per cenſuram Eccleſiaſticam (dummodo ad eos illam exercere pertineat) aliiſque opportunis remediis compeſcendo, facientes prout ad eos ſpectat, in his, & aliis, quæ ad diuinum cultum, & morum reformationem pertinent, ac Eccleſiarum, & cœmeteriorum reſpiciunt, honeſtatem, Sacrorum ſtatuta Canonum, ad quæ facienda diligens curent adhibere ſtudium, irrefragabiliter obſeruari. Colligunt ex Ordin. Anchar. Imol. Zabar. Panorm. Paul. de Eleazar. Boniſ. de Vital. Vin. *in ration. lib.3. pag.431.* Alagona *in compend. pag.* 537. remiſſiuè Ximen.*in concord. p.2.* 1

Traſcurrendo, ſyncopando, &c.] Syncopare quid ſignificet, & an, & quando mortale peccatum committatur, ſi fiat ſyncopatio in Horis Canonicis recitandis, vide Azor.*inſtitut. moral.part 1. lib.10. cap.7. q.11.* Leſſius *de iuſtit. lib.2. cap.37. n.56.* & quæ dixi *in collect. ad cap. dolentes 9. num.10. & 11. hoc tit. in Decretalib.* 2

Horis

3 *Horis debitis.*] Vide quæ dixi *in collect. ad c.1. n.7. cum ſeqq. hoc tit. in Decretalib.*

4 *Deuotè pſallatur.*] Vide quæ dixi *in collect. ad dict. c. doleates, n.*19.

5 In gloſſ. *Canonicas*, ibi, *Miſſam de Officio dicimus, ſed non de Horis.* Notatur ad hoc, quòd Miſſa non eſt de numero Horarum Canonicarum, vt per Nauar. *de Orat. c.3. n.29.*

6 In gloſſ. *Vigiliis.* De his Vigiliis in Eccleſiis olim apud Chriſtianos fieri ſolitis tractant Fr. Hieronym. Roman. *de Republica Chriſtiana lib.5. cap.13.* Card. Cæſ. Baron. *in addit. ad martyrol. Romanum, 5. Ianuar. pag.13.* Ced. *ad Sextum collect. 11. n.4.*

Clem. Dignum, II. & vlt.

1 Clerici etiam Religioſi domeſtici commenſales Cardinalium, ac quorumcunque Pontificum gratiam, & communionem Sedis Apoſtolicæ habentium, poſſunt ſe cum ipſis in Diuinis Officiis accommodare; vt illud, quod iidem Cardinales, ſeu Pontifices dicent officium, licitè dicere valeant. Colligunt ex Ordin. Anch. Imol. Zabar. Panorm. Paul. de Eleazar. Boniſ. de Vital. Viu. *in ration. lib.3. pag.432.* Alagona *in compend. pag.538.* remiſſiuè Ximen. *in concord. p.1. & 2.*

2 In gloſſ. *Pontificum*, ibi, *Electos confirmatos*, &c. Notatur ad hoc quòd electus, & confirmatus nondum conſecratus non dicitur Pontifex, vt per Selu. *de benefic. p.1. q.2. n.20.*

De Baptiſmo, & eius effectu.

Tit. XV.

SVMMARIVM.

1 *Baptiſma in fontibus Eccleſiarum, & non in priuatis domibus concedi debet, duos caſus excipit, & tranſgreſſores puniri præcipit.*
2 *Aula, & Palatium in quo differant, oſtenditur.*
3 *Baptizare non licèt Parocho ſine exorciſmo, & aliis ſolemnitatibus.*
4 *Duces Regales, non verò Venetiarum, & Ianuenſium comprehenduntur ſub diſpoſitione huius text.*
5 *Diuites an poſſint dici Principes, in eiſque habeat locum diſpoſitio huius text. remiſſiuè.*
6 *Tyrannus Rex quis dicatur, remiſſiuè.*
7 *Liberorum appellatione continentur nepotes ex filiis, ac omnes deſcendentes tam maſculi, quàm fœminæ.*
8 *Filiorum appellatione regulariter non comprehenduntur nepotes.*
9 *Illegitimus, ſeu baſtardus an & quando contineatur nobilium appellatione, remiſſiuè.*
10 *Filiorum appellatione non veniunt qui ſunt naturales tantùm.*
11 *Nobilitas, & literatura æquiparantur.*
12 *Præſentia ſemper à lege requiritur ex propoſito, & ad aliquid operandum.*

Clem. Præſenti. Vnic.

1 Baptisma conferri non debet in Aulis, vel Cameris, aut aliis priuatis domibus, ſed duntaxat in Eccleſiis, in quibus ſunt ad hoc fontes ſpecialiter deputati, niſi Regum, vel Principum, quibus valet in hoc caſu deſerri, liberi extiterint, aut talis neceſſitas emerſerit, propter quam nequeat ad Eccleſiam abſque periculo propter hoc acceſſus haberi; qui autem ſecus præſumpſerit, aut ſuam in hoc præſentiam exhibuerit, taliter per Epiſcopum ſuum caſtigetur, quòd alij attentare ſimilia non præſumant. Colligunt ex Ordin. Ancbar. Zabarel. Imol. Panorm. Paul. de Eleazar. Boniſ. de Vitalin. Viuian. *in ration. lib.3. pag.438.* Alagona *in compend. pag.540.* remiſſiuè Caſal. *in annotat.* & Ximen. *in concord. p.1. & 2.*

In aulis, &c.] Aula enim, & Palatium licèt aliquando pro eodem ponantur, tamen interdum inter ſe differunt, quia Palatium Imperatorum, Regum, & Principum eſt, aula verò inferiorum, ſicuti tradit Cabed. *Luſit. deciſ.1. n.13. p.1.* 2

Duntaxat in Eccleſiis, &c.] Notatur ad hoc, quòd non licet Parocho ſine exorciſmo, & aliis ſolemnitatibus baptizare, vt per Henriq. *in ſumm. lib.2. cap.26. §.2. lit. Q.* De ritibus verò, & cæremoniis ad Baptiſmum pertinentibus latè tractant Valent. *tom.4. diſp.4. quæſt.1. puncto* 4. Barthol. ab Angel. *dialogo* 2. §.16. Vaſquez *3. part. quæſt.61. diſp.* 166. *cap.2. cum ſeqq.* Valer. Reginald. *in praxi fori pœnit. lib.27. c.5. num.32. cum ſeqq.* 3

Niſi Regum, vel Principum, &c.] Notatur ad hoc, quòd in aula, ſiue ſacello Regio poſſunt Regum filij aqua luſtrali ablui, vt per Carol. de Graſſal. *lib.1. de regalib. Franciæ, iure vltimo*, nouiſſimè Vincent. Turturettum *de capellis, & capellanis Regum, cap.1. num.45.* vide Vital. *hic n.43.* vbi ait text. *in præſenti*, intelligendum eſſe de Magnis dominis, ſubditque non comprehendi Ducem Venetiarum, & Ianuenſem, ſed Duces Regales, ita vt ſub hac diſpoſitione non contineatur Marchio Montis Ferrati, licèt benè Marchio Brandeburgenſis ſecundùm Paſer. *conſil.* 12. quem referunt Alciat. *in tract. de ſingul. certam. c.32. num.5.* & Aloyſ. Ricc. *in praxi aurea reſolut.427. in princip.* vbi probat quòd Principes Regni Neapolitani includuntur ſub diſpoſitione huius text. Diuites autem an dici poſſint Principes, in eiſque habeat locum text. *in præſenti*, vide Tiraq. *de nobilit. cap.3. num.5.* Rebuff. *in proœm. concord. verbo ſubnixa eſt, pag.508.* Molin. *de primogen. lib.1. cap.2. num.* 24. Maſcard. *de probat. concluſ.998. num.4.* 4 6

In gloſſ. *Regum*, propè fin. ibi, *tyrannus eſt propriè*, &c. Plura de Tyrannis Regibus tradit Pinel. *in rubric. C. de reſcind. vendit. p.1. c.2. n.15.* Roland. à Valle *conſ.3. ex num.104.* Theatrum vitæ humanæ *volum.11. lib.1. pag.1613.* Petr. Gregor. *de Republic. lib.6. c.18.* Stephan. Iun. *in vindicat. contra tyrannos, quæſt.3.* Martin. Delri. *in adag. ſacris, tom.1. adag.718. pag.310.* latè Ioan. Solorz. *de Indiarum iure lib.2. c.12. n.9. cum ſeqq.* Vtrùm autem priuata auctoritate poſſit quis ſpoliare, vel occidere tyrannum Regem titulo iuſto regnantem, negatiuè reſpondetur Gig. *de crimine læſæ Maieſt. q.65.* Menoch. *lib.1. controuerſ. illuſtr. q.8. n.33.* Petr. Gregor. *de Republ. lib.26. cap.5. n.24.* Balthaſ. Ayala *de iure, & officio belli, lib.1. c.2. n.25. cum ſeqq.* Valent. *2.2. diſp.5. q.8. punct.3.* Ioan. Garc. *de nobilit. gloſſ.2. n.28.* Ioan. Marian. *lib.1. de Rege, c.6.* Azor. *inſtit. moral. p.1. lib.8. c.12. q.17. & c.27. q.7. & part.3. lib.2. cap.2. q.1. & cap.7. q.30.* Molin. *de iuſtit. tom.4. tractat.3. diſput.6.* Leſſi. *in ſimili tract. lib.2. cap.9. dub.4.* Marquez *in gubernat. Chriſtiano, lib.1. cap.8.* Soar. *de defenſione Fidei, lib.6. cap.4. per tot.* 5

In gloſſ. *Liberi*, ibi, *comprehendit nepotes ex filiis, & aliis deſcendentes.* Notatur ad hoc, quòd liberorum appellatione continentur nepotes ex filiis, ac omnes deſcendentes tam maſculi, quàm fœminæ, vt per Menoch. *de præſumpt. lib.4. præſ.84. à n.22. & præſ.89.* 7

*n.*74.*& conſ.*204.*n.*50.*& conſ.*420.*n.*26.Surd.*deciſ.*66.*n.*3.Peregrin.*de fideicommiſ.art.*22.*n.*43.*& art.*25.*n* 8. Steph.Gratian. *diſcept.forenſ.tom.*1.*c.*120.*n.*26. Sanch. *in præcepta Decalogi,tom.*2.*lib.*7.*c.*9.*n.*13. Fuſar.*de ſubſtitut.q.*326.*n.*1. Franc. Molin. *de ritu nupt. lib.*3.*q.*25.*n.*17.*&* 18. Rota coram R.D.meo Coccino inter eius impreſſas *deciſ.*111.*n.*8. *& deciſ.*480.*n.*3. & alios plures, quos refero *in tract.de appellat. verborum vtriuſque iuris ſignific.appell.*129.*num.*1.Rot.*in Romana, ſeu Præneſtina fideicommiſſi de Columna* 2. *May* 1625. coram R.P.Vbaldo ſeniori.

8 In ead.gloſſ. ibi, *Appellatio enim filiorum regulariter non comprehendit nepotes.* Ita Menoch.*d.lib.*4.*præſ.*94.*& conſ.*318.*n.*4.*& conſ.*347.*n.*3. Surd. *de aliment.tit.*9.*q.*36.*& deciſ.*73. Cald. Pereira *de poteſt.eligend c.*5.*n.*2. Valaſc.*conſ.*140. & alij plures per me citati *in d. tract. verbo filij.*Rot.*in d Romana ſeu Præneſtina fideicommiſſi.* vbi tenet quòd nepotes non veniunt in diſpoſitione filiis oneroſa, & incommoda,& allegat Bart.*in lib.liberorum,n.*5.*&* 6.*ff.de verb ſignific.*quem ſequuntur communiter Doctores *in l Gallus,* §.*inſtituens, ff. de liber.& poſthum. & in l. filiusfamilias ,* §. *Diuus , ff. de legat.*1. Caſtr.*conſ.*97.*n.*3.*lib.*2. Alex. *conſ.*37.*n.*8: *& conſ.*140.*n.*2.*lib.*6. Dec. *conſ.*217.*n.*13. Pariſ. *conſ.*31.*n.*16.*lib.*2. Curt.iun.*conſ.*111.*n.*2. *& conſ.*135.*n.*8. Gabr. *commun. tit.de verbor. ſignific.concl.*1.*n.*8.

9 In ead. gloſſ. ibi , *Dic quòd ad parentum reuerentiam benè habetur ratio naturalium tantùm , ſed quoad commodum liberorum, vel honores non.* Illegitimus, ſeu baſtardus an & quando contineatur nobilium appellatione, dixi *d tract.de appellatiua verb. vtriuſque iuris ſignificat, appellat.*163.*n.*7.

10 Notatur etiam ad hoc , quòd filiorum appellatione non veniunt qui ſunt naturales tantùm , vt per Azor. *Inſtit.moral. p.*2.*lib.*2.*c.*6.*q.*11. Steph. Gratian. *diſcept. forenſ.c.*157.*n.*8.

11 In gloſſ. *Neceſſitas* , ibi , *Nobilitas , & literatura.* Notatur ad hoc quòd nobilitas , & literatura æquiparantur, vt per Tiraq. *de nobilit.c.*5.*n.*5.& dixi *in collect, ad cap de multa, in fine de prabend. in Decretalib.*

12 In gloſſ. *Præſentiam*, ibi, *ex propoſito*, &c. Notatur ad hoc , quòd præſentia ſemper à lege requiritur ex propoſito , & ad aliquid operandum , vt per Auendan. *ad l.*44.*Tauri, gloſſ.*14.*n.*4.

13 In gloſſ.*Caſtigetur,*ibi,*arbitrariè.*Sequitur Menoch. *de arbitr.lib.*2.*cent.*5.*caſu* 431.

De Reliquiis , & Veneratione Sanctorum.

TIT. XVI.

SVMMARIVM.

1 *Feſtum Corporis Chriſti præcipitur quotannis celebrari, & indulgentiæ conceduntur iis , qui in feſto, vel infra octauam Officio , vel horis interierunt.*

2 *Inſtitutio feſti Corporis Chriſti vbi tractetur remiſſiuè.*

3 *Officium Corporis Chriſti fuit compoſitum à S. Thoma Aquinate.*

4 *Lex præcipiens in virtute ſanctæ obedientiæ obligat tranſgreſſorem ad mortalem culpam.*

5 *Dies Eccleſiaſticus quantum ad indulgentias , & cætera priuilegia conſtituntur à Veſperis in Veſperas incluſiuè.*

6 *Indulgentia , quæ relaxatur de iniunctis pœnitentiis, quid importet, oſtenditur.*

7 *Indulgentia vbi conceditur viſitantibus aliquam Eccleſiam,& in ea orantibus, an ad illam conſequendam teneantur ingredi , vel ſufficiat orare propè templum , ſi præ multitudine gentium ingredi non poſſint, oſtenditur,* & n.8.

9 *Chronicorum, & hiſtoriarum exemplum probat.*

10 *Opus bonum factum ex voto plus meriti habet , quàm aliud non ex vi voti factum.*

CLEM. Dominium. Vnic.

1 FESTVM Corporis Chriſti in virtute ſanctæ obedientiæ ſolemniter, & deuotè celebrari præcipitur ſingulis annis feria quinta poſt octauam Pentecoſtes,& certæ indulgentiæ conceduntur iis , qui in feſto,vel infra octauam Officio, vel Horis intererunt, ac multa piè , deuotè , & doctè de Sanctiſſ. Euchariſtia referuntur. Colligunt ex Ordin. Anchar. Zabar Imol. Panorm.Paul.de Eleazar.Boniſ.de Vital. Viu. *in ratien. lib.*3.*pag.*444. Alagona *in compend pag.*544. remiſſiuè Ximen.*in concord.p.*1.*&* 2.

2 De feſto Corporis Chriſti ,& eius inſtitutione agunt Azor.*inſtit.moral.p.*2.*lib.*1.*c.*14. Vincent.Filliuc.*in ſum. tom.*1 *tract.*27.*c.*3.*n.*45.

3 Officium ſanctiſſimi Corporis Chriſti fuit compoſitum à S.Thoma Doctore Angelico iuſſu Vrbani IV. à quo in præmium retulit columnam argenteam , vt ex Nauel.& Genebr. refert Raguc. *de Miſſa in Eccleſia, q.*109.*n.*6.

4 *In virtute ſanctæ obedientiæ.*]Per hæc verba lex obligat tranſgreſſores ad mortalem culpam,vt per Sayr. *in claui Regia,lib.*3.*c.*7.*n.*22.

5 *In primis ipſius feſti Veſperis.*]Notatur ad hoc, quòd dies Eccleſiaſticus quantum ad indulgentias , & cætera priuilegia , conſtituitur à Veſperis in Veſperas incluſiuè , vt per Tiraquel. *de retract u lig.* §.1. *gloſſ.* 11. *num.*13.

6 *De iniunctis ſibi pœnitentiis relaxamus.*]Quid autem importet hæc indulgentia oſtendit Ludouic. Beja *reſponſor.caſuum Conſcientiæ , p.*1.*caſu* 38. *verſ. hac eadem concluſio,* Iul. Lauor.*de Indulgent. part.*2.*c.*16.*n.*12. *cum multis ſeqq.*

7 In gloſſ. *In Eccleſia,*ibi,*patet quòd non ſufficit intereſſe Horis extra Eccleſiam,*&c.Ergo vbi conceditur Indulgentia viſitantibus aliquam Eccleſiam , & in ea orantibus , ad illam conſequendam neceſſariò debent fideles Eccleſiam ingredi , ita vt ſi ob gentium multitudinem ingredi non poſſint , non conſequantur, quamvis orent propè templum. Ratio eſt , quia indulgentia conceditur viſitantibus aliquam Eccleſiam, & in ea orantibus , orare autem in Eccleſia non dicitur , qui eam non ingreditur , eo maximè quia Indulgentia tantum valet , quantum eius verba ſonant : ita Mich.Zanard.*part.*1.*direct.Theologorum de Sacramento Pœnitentiæ* , *c.*20. *q.*40. vbi ait quòd quando in diplomatibus dicitur , quòd eis Indulgentia conceditur , qui talem Eccleſiam viſitauerint, & in ea deuotè orauerint, ad acquirendam talem Indulgentiam neceſſariò requiritur vt fideles ingrediantur in eam , quia oratio facta in valuis , non dicitur eſſe facta in Eccleſia, additque idem Zanard. quòd quando verba Indulgentiæ habent tantùm : *Qui talem Eccleſiam viſitauerint,* ſufficit ex ianua eam viſitare , & Indulgentia comparabitur.

8 Verùm alij ex præſumpta concedentis mente reſoluunt, quòd quando quis Eccleſiam ingredi non

poteſt

poteſt propter populi moltitudinem, conſeqnatur Indolgentiam ſi oret foris prope ianoam Eccleſiæ, vt per Cordnb. *in quæſt. lib.*1. *q.*31. *not.* 2. Fr. Emman. *in ſum.p.*1.*c.*184.*n.*2.Bonac.*de Sacram.diſp.*6.*q.*1.*punct.*5. *n.*26. Franc. Rodriq. *de Iubilao, c.*3. *n.*8. Sed meliùs Soar. *tom.*5.*de pœnit. diſp.*52. *ſect.*1.*n.*7.ait attendenda eſſe verba conceſſionis Indolgentiæ, itavt ſi in diplomate dicatur vt Sacerdos ſacrificet in Eccleſia ſi Indulgentiam conſequi voluerit, non ſatisfacit ſi ſacrificet extra eam prope ſores, quamvis ob confluentium multitudinem illam ingredi non poſſit: ſi verò præcipiatur, ſolum viſitare Eccleſiam, poterit quis Indulgentiam conſequi abſque eo quod illam corporaliter ingrediatur; ſi præcipiatur orare in Eccleſia, ſatis etiam eſt ſi prope fores Eccleſiæ oret, nam hic cenſetur moraliter in Eccleſia orare, & iuxta moralem loquendi modum talis oratio dicitur fieri in Eccleſia, quod præcipuè eſt verum, quando quis facit quod in ſe eſt, vt Eccleſiam ingrediatur, cum tamen ob populi multitudinem non poſſit.

9 In gloſſ. *Vrbano*, in fine, ibi, *vt patet in chronicis*. Ergo Chronicorum, & hiſtoriarum exemplum probat, vt per Duen. *reg.* 157. Caſſan. *in catalogo gloria mundi, p.*10.*conſid.*46.*ad fin.*Menoch.*conſ.*378.*num.*8. Maſcard. *de probat. concl.*105. *n.*9.*& concl.*287. ac earum ſcriptoribus, etſi enuntiatiuè loquantur, fides adhiberi ſolet in antiquis, Doct. *in l.*1. vbi Batt. *n.*22. Alex.*n.*34.Iaſ.*n.*25.Dec.*n.*21. & Bolognet. *n.*39. *ff. ſi certum pet.*Felin.*in c.*2.*n.*46 *ff.de reſcript.*Marſil.*in rub. C.de probat.n.*813.Pariſ.*conſ.*23.*ſub n.*233.*&* 252.*verſ. & quoniam, vol.*1. Socin.iun.*conſ.*76.*n.*64.*lib.*1. Natt. *conſ.*536.*n.*41.*vol.*4.Roland.*conſ.*2.*num.*60.*vol.*1. Menoch.*conſ.* 378 *n.*8.*& conſ.*701.*n.*8.

10 In gloſſ. *Se ipſum*, ibi, *quòd idem opus meritorium laudabilius eſt in vouente*, &c. Collige bonum opus factum ex voto plus meriti habere, quàm aliud non ex vi voti factum, vt per S. Thom. 2. 2. *q.*88. *art.*6. *& opuſc.*17. *c.*2.*& opuſc.*18. *c.*1. Nau. *in man.c.*12. *n.*32. *verſ.quarto præſupponimus*, Pined.*in vita S. Ioannis Baptiſta, lib.*3.*art.*1.*c.*4.*pag.*73.

De Immunitate Eccleſiarum.

Tit. XVII.

SVMMARIVM.

1 Cap. Clericis, hoc tit.lib.6. *cum ſuis §§. reuocatur.*

2 *Papa poteſt ſuam legem irritare, & reuocare quoad effectus iure humano ex ea ſequutos.*

3 *Lex mandans ſub obteſtatione diuini iudicij obligat tranſgreſſores ad mortalem culpam.*

4 *Princeps vbicunque tollit conſtitutionem, mandans eam haberi pro infecta, tolluntur omnes actus etiam præteriti, & conſummati.*

5 *Princeps facere poteſt vt res facta habeantur pro infectis.*

Clem. Quoniam. Vnic.

1 REVOCAT, & pro infectis haberi volt *cap. Clericis, hoc tit.lib.*6.cum ſuis declarationibus. Colligont ex Ordin. Anchar. Imol.Zabar.Panorm. Paul.de Eleazar.Bonif.de Vital. Viu.*in ration.lib.*3. *pag.*552. Alagona *in compend. pag.* 464. remiſſiuè Ximen. *in concord. p.*1.*&* 2.

Penitus reuocamus,&c.] Notatur ad hoc, quòd Pontifex poteſt ſuam legem irritare, & reuocare quoad effectus iure humano ex ea ſequutos, & non tantùm quoad in poſterum incurrendos, vt non incurrantur, ſed etiam quoad iam incurſos, abolendo illos ac ſi ea lex edita nunquam fuiſſet, ita Sanch. *de matrim. lib.*8. *diſp.*7.*n.*4. 2

Sub obteſtatione diuini iudicij.] Lex per hæc verba obligat tranſgreſſorem ad mortalem culpam, vt per Sayr.*in claui Regia, lib.*3.*c.*7.*n.*22. 3

In gloſſ. *Pro infectis*, ibi, *vide quanta eſt Papalis auctoritas*,&c.Notatur ad hoc, quòd vbicunque Princeps tollit conſtitutionem mandans eam haberi pro infecta, tolluntur omnes actus etiam præteriti, & conſummati, vt per Cald. Percita *in reſponſio. pro Sebaſtiano Limpo, n.*43. Poteſt enim Princeps facere, vt res factæ habeantur pro infectis etiam quoad effectus præteritos, ſecundùm Tiraq *de iure conſtit. p.*3 *limit.*7.*n.*47. 4 5

Vnde ex hac gloſſ. colligit Pereg. *de iure fiſci, lib.*5. *tit.*2.*n.*58. quod cùm Princeps declarat confiſcationem factam fieri non potuiſſe, & vult eam haberi pro non facta perinde ac ſi facta non fuiſſet, tunc omnia exinde ſequuta retractantur. 6

In Librum IV. Clementinarum.

De Conſanguinitate, & affinitate.

Tit. I.

SVMMARIVM.

1 *Matrimonium ſcienter contrahens in gradu conſanguinitatis, vel affinitatis prohibito, vel cum Monialı, excommunicatus eſt ipſo iure, & publicari debet, & vitari, idem in profeſſo, & profeſſa, vel conſtituto in Sacris*, & n. 2.

3 *Pœna impoſita contrahentibus inceſtas nuptias per verba maſculini generis, fœminae comprehendunt.*

4 *Maſculinum verbum fœmininum ſexum comprehendit etiam in pœnalibus, quando reſpectu vtriuſque eadem viget prohibitionis ratio.*

5 *Excommunicationem, de qua in hoc text. non incurrunt illi, qui nuptias hic prohibitas ignoranter contraxerunt.*

7 *Ignorantia non tantùm probabilis, & iuſta, ſed etiam craſſa, & ſupina excuſat ab excommunicatione, de qua in hoc text.*

8 *Pœna impoſita aduerſus ſcienter gerentes actum prohibitum, non comprehendit eos, qui etiam per ignorantiam craſſam illud cõmittunt, niſi ſit affectata.*

9 *Excommunicationem in hoc text. comminatam non incurrunt illi, qui non ſolùm matrimonium contrahunt factum ignorantes, ſed etiam qui factum ſcientes, ius tamen ignorant.*

10 *Matrimonium contrahentes ſi ſint vel voto ſolemni adſtricti, vel in ſacro Ordine conſtituti, excommunicationem incurrunt ipſo iure.*

11 *Excommunicatio, de qua in hoc text. non incurritur, ſi matrimonium ineatur cum infideli, cognata legali, vel ſpirituali, vel cum impedimento publicæ honeſtatis.*

12 *Lex vbi ponit pœnam facienti aliquid ſcienter, ignorantia probabilis, id eſt, inuincibilis, excuſat.*

13 *Ignorantia affectata non excuſat à pœnis ſcientiam, & præſumptionem exigentibus.*

14 *Ignorantia affectata æquiparatur ſcientiæ.*

15 *Ma*

15 *Matrimonium ſcienter contrahens in gradu conſanguinitatis, vel affinitatis prohibito, iſte ſolus ligatur excommunicatione de qua in hoc text. non verò ignorans.*

16 *Matrimonium contrahens falsò putans ſubeſſe impedimentum conſanguinitatis, &c. non ligatur excommunicatione de qua in hoc text.*

17 *Matrimonium bona fide, & conſcientia contrahentes, ſi poſtea impedimenti conſcij facti nihilominus in in ipſo matrimonio perſeuerarint, an excommunicationem de qua in hoc text. incurrant oſtenditur,* & n. 18.

19 *Excommunicatio de qua in hoc text. incurritur etiamſi quis contrahat matrimonium cum conſanguinea in gradu lege diuina, ac naturali prohibito.*

20 *Matrimonium licet non ſit conſummatum, nihilominus incurritur excommunicatio de qua in hoc text.*

21 *Sponſalia de futuro contrahentes non incurrunt excommunicationem de qua in hoc text.*

22 *Pœna appoſita contrahentibus matrimonium non afficit contrahentes ſola ſponſalia.*

23 *Matrimonium ſi contrahatur metu cadente in virum conſtantem cum conſanguinea, vel affine in gradu prohibito, non incurritur excommunicatio de qua in hoc text.*

24 *Abſolutio excommunicationis de qua in hoc text. Epiſcopo reſeruatur.*

Clem. Eos, qui. Vnic.

1 Matrimonium ſcienter contrahentes in gradu conſanguinitatis, vel affinitatis prohibito, aut cum Monialibus, necnon Religioſi, & Moniales, ac Clerici in ſacris Ordinibus conſtituti, ſi contrahunt, ſunt excommunicati ipſo iure, & denuntiati, ac euitari debent donec abſoluantur, aliis pœnis contra ſic contrahentes impoſitis in ſuo robore permanſuris. Colligunt ex Ordin. Anchar. Imol. Zabar. Panorm. Paul. de Eleazar. Boniſ. de Vital. Vin. *in veteri lib. 4. pag.* 86. Alagona *in compend. pag.* 589. remiſſiuè Caſal. *in annot.* & Ximen. *in concord. p. 1. & 2.*

2 Hanc eandem concluſ. ex hoc text. deſumunt Soar. *tom. 5. de cenſur. diſp. 23. ſect. 5. n. 23.* Lauor. *de Indulg. p. 2. c. 13. n. 33.* Filliuc. *tract. 14. num. 67. verſ. quinto, & n. 75. & 113.* nouiſſimè Bonac. *de cenſ. extra Bull. diſput. 2. q. 2. punct. 7. & q. 4. punct. 1.* Merol. *tom. 1. diſput. in vniuerſam Theolog. moral. diſp. 1. c. 2. n. 249. cum multis ſeqq.* Ego ipſe *de offic. Epiſcop. p. 3. alleg. 50. n. 227.* ſecundùm Lugdun. impreſſ.

3 *Eos, qui,* &c.] Ergo pœna excommunicationis in præſenti præſcripta aduersùs eos, qui in caſibus hic prohibitis matrimonium contrahere non verentur, æquè locum habet tam contra maſculos, quàm contra fœminas, vt apertè probatur arg. text. *in l. qui contra, C. de inceſt. nupt.* vbi pœnæ impoſitæ contrahentibus inceſtas nuptias per verba maſculini generis, fœminas etiam comprehendunt, vt ex litera text. manifeſtè fit, idem expreſsè colligitur ex *l. ſi quis inceſti, C. eod. tit.* notant Coſta *in cap. ſi pater 1. p. verbo vxorem, num. 5.* Anton. Gom. *ad l. 80. Tauri, n. 18.* Valaſc. *conſ. 15. ferè*
4 *per totam.* Facit in confirmationem, quia, vt magis etiam receptum eſt, & iuris prudentiæ congruentius, in pœnalibus maſculinum verbum etiam fœmininum ſexum comprehendit, quando reſpectu vtriuſque eadem viget prohibitionis ratio, vt probant omnes per text. *ibi in l. ſi quis ∓ ff. de iuriſd. omn. iud.* notant Iaſ. *in l. Gallus, n. 8.* & *ibi* Galeaul. *n. 33. ff. de liber. & poſth.* Tiraq. *de retract. lig. § 1. gloſſ. 9. n. 221.* Mandoſ. *reg. 19. Cancell. q. 3.* Menoch. *remed. 4. adipiſc. n. 6. cum ſeqq.*

Scienter in gradibus conſanguinitatis, &c.] Collige 5
excommunicationem, de qua *in præſenti*, non incurrere eos, qui nuptias hic prohibitas ignoranter contraxerunt, etenim cùm illa aduersùs ſcientes fulminata ſit, ad ignorantes trahi non debet ex reg. text. *in cap. pœna, de pœnit. diſt. 1.* & ideo ita ſentiunt Iacob. de Graf. *in aureis deciſ. p. 1. lib. 4. c. 24. n. 14.* Perez *l. 5. tit. 15. lib. 8. Ordin. pag. 315. & l. 7. tit. 19. eod. lib. 8. pag. 265.* Soar. *tom. 5. diſp. 23. ſect. 5. n. 3.* Sanch. *de matrim. lib. 7. diſp. 48. n. 19. in princ.*

Amplia primò ad incurrendam excommunicationem, 6
de qua *in præſente*, ſcientiã requiri non tantùm in contrahentibus matrimonia in tribus prioribus caſibus, de quibus in prima eius parte, ſcilicet in his, qui contrahunt cum conſanguineis, affinibus, vel Monialibus, ſed etiam in aliis relatis in ſecunda parte *in verſ. necnon*, vt conſtat ex *infrà* dicendis *ad gloſ. verbo contrahentes.*

Secundò amplia vt ab excommunicatione, de qua *in* 7
hoc text. non tantùm excuſet ignorantia probabilis, &
iuſta, ſed etiam craſſa, & ſupina, nempe illa, quæ verſa-
tur circa rem, quam quis tenetur ſcire, propter nimiam
tamen negligentiam ignorat, ſicut tradunt Imol. *n. 4.* &
Boniſ. *n. 10. & 19. hic.* Nau. *in man. c. 27. n. 141.* vbi aſſe- 8
rit & in iudicando, & in conſulendo ita ſemper eſſe re-
ſoluendũ; ſuffragatúrque communis opinio, ſecundùm
quam pœna impoſita aduersùs ſcienter gerentes actum
prohibitum non comprehendit eos, qui etiã per igno-
rantiam craſſam illud committunt, de quo Cou. *de ſpon-
ſal. p. 2. c. 6. § 8. n. 21.* Menoch. *de arbitr. caſ. 124. à princ.*
Valaſc. *conſ. 83. n. 10.* Declara tamen vt non procedat in ignorantibus affectatè, ideſt, in iis, qui ſcire noluerunt, vt liberiùs peccarent, iuxta illud Pſalm. 35. *Noluit intelligere, vt bene ageret,* habetur *in cap. pen. 38. diſt.* prout ſentiunt Iacob. de Graff. *d. n. 14.* Henriq. *in ſumm. lib. 13. c. 23. in comment. lit. D,* Sanch. *d. lib. 7. diſp. 48. n. 19.*

Tertiò amplia non ſolum ab excommunicatione de 9
qua *in præſenti*, excuſari eos, qui contrahunt matrimonium factum ignorantes, ex quo inter illos impedimentum datur, prout ſunt omnes illi, qui vel ignorant conſanguinitatis gradum, quo coniunguntur, vel copulam ex qua inter ipſos affinitatis impedimentum ortum eſt, ſed etiam eos, qui factum tenentes, ius tamen ignorant, exiſtimantes in aliquo ex caſibus *in hoc text.* prohibitis matrimonium licitum eſſe; ratio eſt, quia vt ſuprà dixi, ignorantia etiam craſſa excuſat ab excommunicatione, de qua *hic*, ſed hæc iuris ignorantia ni aliud addatur ad plurimum craſſæ terminos attingit, & eidem æquiparatur, vt probant Bart. *in l. ſi adulterium in princ. n. 11. ff. de adult.* Imol. *col. 2.* & Anchar. *col. 3. hic*, ergo rectè fit talem iuris ignorantiam excuſare ab excommunicatione, de qua *in hoc text.* Cætera vide *in collect. ad gloſſ. verbo ſcienter.*

Necnon Religioſos, & Moniales, &c.] Notatur ad 10
hoc, quòd matrimonium contrahentes ſi ſint vel voto ſolemni adſtricti, vel in ſacro Ordine conſtituti excommunicationem incurrunt ipſo iure, vt per Zerol. *in praxi Epiſcop. p. 1. verbo caſus, pag* 80. Paol. Comitol. *reſp. moral. lib. 1. q. 56. & q. 115. n. 3.* Farin. *in praxi crimin. p. 5. q. 138. n. 97.*

In gloſſ. *Eos,* ibi, *vnde ſi contrahat quis cum habente* 11
maritum, vel cum Iudæa, &c. Notatur ad hoc, quòd excommunicatio, de qua *hic*, non incurritur ſi matrimonium ineatur cum cognata legali, vel ſpirituali, vel cum impedimento publicæ honeſtatis, vel quocunque alio dirimenti extra tria illa, nimirum conſanguinitatis, affinitatis, voti ſolemnis emiſſi in Religione, aut Ordine ſacro, quia text. hic ſolùm de iis mentionem facit, & cùm ſit pœnalis, non eſt extendendus: ita

Nauar.

Digitized by Google

Nauar. *in man. c.* 22. *n.* 45. Iacob. de Graff. *c.* 24. *num.* 14. Petr. de Ledeſma *de matrim. q.* 51. *art.* 9. *dub.* 1. *paulò ante ſolutionem ad argum.* & alij, quos refert, & ſequitur Sanch. *d. lib.* 7. *diſp.* 48. *n.* 14.

12 In gloſſ. *Scienter*, ibi, *intelligo in ignorantia facti probabili.* Notatur ad hoc, quòd vbi lex non imponit pœnam facienti aliquid ſcienter, ignorantia probabilis, id eſt, inuincibilis, excuſat, vt per Sanch. *de matrim. lib.* 9. *diſp.* 32. *n.* 35.

13 In ead. gloſſ. ibi, *Et non affectata.* Notatur ad hoc, quòd ignorantia affectata non excuſat à pœnis ſcientiam, & præſumptionem exigentibus, vt per Sanch. *d.*
14 *diſp.* 32. *n.* 40. Ignorantia enim affectata æquiparatur ſcientiæ, ſicuti docent Tiraq. *de retract. lig.* §. 35. *gloſſ.* 4. *n.* 28. *& de pœnis temper. cauſa* 13. *n.* 22. *& ſeq.*

15 In ead. gloſſ. ibi, *Si verò alter ſolus ſciens, iſte ſolus ligatur.* Ita Sanch. *d. lib.* 7. *diſp.* 48. *n.* 19. *in fine.*

16 In ead. gloſſ. ibi, *Quid ſi contraham cum illa, quam credebam eſſe conſanguineam*, &c. Notatur ad hoc, quòd excommunicatione, de qua *hic*, non ligatur, qui falsò putans ſubeſſe impedimentum conſanguinitatis, aut voti ſolemnis, iniret matrimonium, quia reuera non contraxit cum tali impedimento, nec hic text. punit prauam voluntatem opere non ſubſequuto, vt per Card. *hic*, *n.* 3. *q.* 4. & Anchar. *n.* 6. *q.* 1. ac Imol. *num.* 5. Iacob. de Graff. *d. c.* 24. *n.* 14. Nauar. *d. c.* 22. *n.* 43. Sanch. *d. lib.* 7. *diſp.* 48. *n.* 18.

17 Sed quid ſi illi, qui bona fide, & conſcientia contraxerunt, poſtea ſcientia impedimenti accedente, nihilominus cum ea, & cum peccato cohabitarunt, & in ipſo matrimonio perſeuerarunt, an excommunicationem, de qua *hic*, incurrant? quam quæſtionem tam noſtri, quàm Theologi admodum ſubobſcurè tractant, nos vt in ea certa ab incertis ſeparemus duos conſtituemus caſus, vel enim contrahentes cum impedimenti ignorantia poſtea ſuperueniente ipſius ſcientia, perſeuerant in matrimonio, & cohabitatione animo fornicario, & ſine intentione naturali. Vel rurſus in cohabitatione perſiſtunt maritali affectione. Primo caſu securè reſoluendum eſt ita animo fornicario cohabitantes omni iure inſpecto ab excommunicatione excuſari, ratio eſt, quia illa in hoc text. non imponitur pro inceſtu, vel pro peccato, quod in ipſa cohabitatione reperitur, ſed pro illo, quod cernitur in contrahendis nuptiis, de quibus in textu, vt ex ipſius ſcite, & verbis ſatis apparet, ac proinde eum ſupponamus nuptias ſine peccato fuiſſe contractas, licèt poſtea ſuperueniente ſcientia, & cum ea cohabitantes grauiſſimè peccent, nihilominus tamen excommunicationem non incurrerent, vt tenet hæc gloſſ. *in verſ. contrarium*, recepta ex Card. *hic*, *n.* 3. & Imol. *n.* 5. Ducn. *reg.* 150. *limit.* 2. Nau. *d. c.* 27. *n.* 241. Couar. *de ſponſalib. p.* 2. *c.* 6. §. 8. *n.* 19. Sanch *d. lib.* 7. *diſp.* 48. *num.* 20. Farin. *in praxi crimin. p.* 5. *q.* 149. *n.* 198.

18 In ſecundo verò caſu, nempe quando à principio ignoranter contrahentes poſtea ſcientes impedimentum animo, & intentione maritali cohabitant, dicendum eſt tales attento iure huius text. excommunicatione de qua in eo ligati; ratio eſt, quia licèt hi propter priorem conſenſum, vt pote bona fide exhibitum excommunicationem de qua *in præſenti*, non incurrerent, tamen ratione huius poſterioris, qui in ipſa cohabitatione, vt ſupponimus, includitur, & attento tempore huius text. & antiquiori per ſe ſufficiens erat ad matrimonium producendum, iuxta text. & *ibi* notata *in cap. is, qui fidem, de ſponſal. in Decret.* eadem irretiti cenſeri debent, ſicuti docent Nau. & Sanch. *vbi ſupra*, qui vltimo loco citatus poſt Petr. de Ledeſm. quem refert, bene obſeruat ante Tridentinum veram fuiſſe hanc ſolutionem.

19 In gloſſ. *Canonica*, ibi, *nè dum diuina.* Notatur ad hoc, quòd excommunicatio de qua *in hoc text.* incurritur etiamſi quis contrahat matrimonium cum conſanguinea in gradu lege diuina, & naturali interdicto, quia conſtitutio pœnalis comprehendit caſum omnino ſimilem, in quo fortior ratio militat, tum etiam quia lex Canonica prohibens matrimonium inter conſanguineos vſque ad quartum gradum, *cap. non debet, de conſang.* comprehendit etiam primum gradum lege naturali vetitum, vtpote qui intra quartum includitur, ita poſt Card. & S. Ant. tradit Sanch. *d. lib.* 7. *diſp.* 48. *n.* 15.

20 In gloſſ. *Contrahere*, ibi, *licèt non conſummet.* Notatur ad hoc, quòd excommunicatio de qua *in præſenti*, incurritur, licèt matrimonium, non ſit conſummatum, quia hic text. non punit copulam inceſtuoſam, ſed ſolum matrimonij contractum, cuius eſſentia perfecta eſt ante conſummationem per copulam; ſic docent Imol. *hic*, *n.* 9. Petr. de Ledeſma *de matrim. q.* 50. *art.* 9. *dub.* 1. *paulo ante ſolutionem ad argum.* Sanch. *d. lib.* 7. *diſp.* 48. *n.* 6.

21 In ead. gloſſ. ibi, *Quid ſi non contraxit matrimonium ſed ſponſalia tantum*, &c. Notatur ad hoc, quòd non eſt locus excommunicationi de qua *in præſenti*, per ſolum ſponſalium de futuro contractum, vt per Nau. *d. c.* 27. *n.* 141. *& in cap. ſi quando, de reſcript. except.* 6. Cou. *de ſponſ. p.* 2. *c.* 6. *in princ. num. vlt.* Tiraq. *de iure mariti*, *gloſſ.* 2. *n.* 8 Ioan. Valer. *de differ. inter vtrumque forum*, *verbo pœna*, *differ.* 1. *n.* 1. *verſ. facit etiam gloſſ.* Iacob. de Graff. *d. c.* 24. *n.* 14. Petr. de Ledeſma *loco proximè citato*, Sanch. *d. diſp.* 48. *n.* 7.

22 Vnde ex hac gloſſ. colligitur pœnam appoſitam contrahentibus matrimonium, non afficere contrahentes ſola ſponſalia, vt per Tiraq. *de iure mariti*, *gloſſ.* 2. *n.* 8. Perez *l.* 1. *verſ. præterea confirmatur*, *tit.* 1. *lib.* 5. *Ordin. pag.* 4 Menoch. *de præſ. lib.* 6. *præſ.* 93. *n.* 6. Azened. *l.* 1. *n.* 2. *tit.* 1. *lib.* 5. *noua recop.* Gutier. *de iuram. confirm. p.* 1. *c.* 51. *n.* 7. Cald. Pereira *in l. ſi curatorem*, *verbo læſis*, *n.* 128. *C. de in integr. reſtit. minor.* Cabed. *Luſit. deciſ. p.* 2. *Areſto* 47. D. Barboſ. *in l. ſi ante*, *n.* 25. *&* 26. *ff. ſoluto matrim.* Sanch. *de matrim. lib.* 1. *diſp.* 12. *n.* 2. *& diſp.* 13.

23 In gloſſ. *Matrimonialiter*, ibi, *videtur quòd coactus ad contrahendum non incurrat hanc pœnam.* Notatur ad hoc, quòd non incurritur excommunicatio de qua *in hoc text.* ſi matrimonium metu viri conſtantis ineatur, tum quia eſt conſenſus inefficax defectu libertatis, tum etiam quia Eccleſia non tam graui cenſura punit tanto metu compulſum, ita Card. *hic*, *num.* 14. *q.* 27. Anchar. *n.* 8. *q.* 3. Imol. *n.* 8. Boniſ. *n.* 23. Nauar. *n.* 141. & alij, quos refert, & ſequitur Sanch. *d. lib.* 7. *diſp.* 48. *num.* 12.

24 In gloſſ. *Obtinere*, ibi, *per Epiſcopum*, &c. Notatur ad hoc quòd abſolutio excommunicationis, de qua *in hoc text.* Epiſcopo eſt reſeruata, vt per Farin. *in praxi crimin. p.* 5. *q.* 138. *n.* 97.

In Librum V. Clementinarum.

De Magiſtris, & nè aliquid exigatur pro licentia ſtudendi.

Tit. I.

SVMMARIVM.

1 *Studiis Romanæ Curiæ, Pariſien. Oxonien. Bononienſ. & Salamantino qui debent eligi pro ſingulis linguis Hebraica, Arabica, & Caldæa.*

2 *Doctores*

2 *Doctores referuntur de variis Academiis, & ſtudiis agentes.*
3 *Bononia habuit priuilegia ſtudij à Theodoſio.*
4 *Chronicis in antiquis fides adhibetur.*

Clem. Inter ſollicitudines. I.

1 IN ſtudiis Romanæ Curiæ, Pariſien. Oxonien. Bononien. & Salamantino duo viri Catholici, & periti eligi debent pro ſingulis linguis Hebraïca, Arabica, & Caldæa, qui ſcholas regant & libros in Latinum transferant, alióſque doceant: pro quibus prouidendis contribuere tenentur omnes Eccleſiarum Prælati, monaſteria etiam exempta, non obſtantibus quibuſcunque priuilegiis in contrarium. Colligunt ex Ordin. Lap. Abb. Anchar. Imol. Zabar. Panorm. Paul. de Eleazar. Bonif. de Vital. Viu. *in ration. lib. 5. pag. 53.* Alagona *in compend. pag. 636.* remiſſiuè Ximen. *in concord. p. 1. & 2.*

2 De variis ſtudiis, & Academiis agunt Caſſan. *in catalogo gloriæ mundi, p. 10. conſid. 32.* Horat. Luc. *in tract. de priuilegiis ſchol. tit. de iis, qui gaudent priuilegiis ſchol. n. 23.* Fr. Hieron. Roman. *de Republ. Chriſtiana, lib. 5. c. 17. 18. & 19.* vbi c. 20. agit de inſigni Conimbricenſi Academia, de qua etiam multa ſcribit Petrus Mariz. *in dialogis variæ hiſtoriæ dial. 5. c. 3. pag. 353.*

3 In gloſſ. *Bononien.* ibi, *Bononia habuit priuilegia ſtudij à Theodoſio,* &c. Ita Caſſan. *d. conſid. 32. verſ. de ſtudio Bononienſi.*

4 In ead. gloſſ. ibi, *Prout ex chronicis,* &c. Ergo chronicis in antiquis fides adhibetur, de quo vide quæ dixi ad gloſſ. *verbo Vrbano ſup. in Clem. vnica, de reliq. & venerat. Sanctor.*

SVMMARIVM.

1 *Magiſterium, vel Doctoratum ex officio tribuens priùs à doctorando recipere debet iuramentum, quòd in ſolemnitate ſua non expendet vltra ſummam trium millium Turonen. argentorum, quòd ſi non fecerit, etiamſi ſit Epiſcopus per ſex menſes à collatione Magiſterij eſt ſuſpenſus.*
2 *Abſurdum ſemper eſt vitandum.*
3 *Magiſtri Artium appellatione Doctorum continentur.*
4 *Scholaris indignus Doctoralia inſignia petens peccat mortaliter.*
5 *Suſpenſus, vel alia pœna affectus ad tempus ſi durante eo tempore aliam ſuſpenſionem, vel ſimilem pœnam ad tempus incurrat, hoc poſterius tempus incipit ſtatim à die ſententiæ iudicis illud inferentis.*
6 *Capitulum an poſſit aliquem ad Doctoris, vel Magiſtri gradum promouere, ſicut poſſet Epiſcopus, oſtenditur.*

Clem. Cùm ſit nimis. II. & vlt.

1 IS ad quem ſpectat Magiſterium, vel Doctoratum tribuere priùs à doctorando recipiat iuramentum quòd in ſolemnitate ſua non expendet vltra ſummam trium millium Turonen. argentorum, quod ſi non fecerit, etiamſi ſit Epiſcopus, per ſex menſes à collatione Magiſterij, ſeu Doctoratus huiuſmodi eſt ſuſpenſus. Colligunt ex Ordin. Lap. Abb. Anchar. Imol. Zabar. Panorm. Paul. de Eleazar. Bonif. de Vital. Viu. *in ration. lib. 5. pag. 54.* Alagona *in compend. pag. 636.* remiſſiuè Caſal. *in annot.* & Ximen. *in concord. p. 1. & 2.*

Cùm ſit nimis abſurdum, &c.] Quia abſurdum ſemper eſt vitandum, vt per Viuian. *tom. 2. commun. opin. lib. 6. tit. 15. n. 188. verſ. nam abſurditas,* Card. Mantic. *de coniect. vltimarum volunt. lib. 3. tit. 7. à princ. & de tacitis, & ambig. conuent. lib. 2. tit. 13.* Card. Tuſch. *tom. 1. lit. A, concl. 66.* cum aliis per me citatis *Axiom. 2.* 2

In gloſſ. *Doctoratus,* ibi, *Doctores in iure Canonico, vel Ciuili, Magiſtri dicuntur in Theologia, vel artibus.* Igitur Magiſtri artium appellatione Doctorum continentur, & illorum priuilegiis gaudent, vt per Ioan. Martinus à Coſta *in addit. ad tract. libellorum annot. 53. n. 7. cum multis ſeq.* vbi hoc latè inribus, & exemplis confirmat. 3

In gloſſ. *Honorem,* ibi, *in indigno verò eſt peccatum præſumptionis.* Notatur ad hoc, quòd ſcholaris indignus doctoralia inſignia petens, peccat mortaliter, ſicuti docent Perez *l. 1. tit. 16. lib. 2. Ordin. pag. 374.* Azeued. *l. 2. n. 7. tit. 9. lib. 3. noua recop.* Bobadil. *in ſua politica, lib. 1. c. 3. n. 70.* 4

In gloſſ. *Sequentes,* ibi, *ſi autem pendente primo ſemeſtri,* &c. Notatur ad hoc, quòd ſuſpenſus, vel alia pœna affectus ad tempus, ſi durante eo tempore aliam ſuſpenſionem, vel ſimilem pœnam ad tempus incurrat, hoc poſterius tempus incipit ſtatim à die ſententiæ iudicis illud inferentis, aut quando incurritur ipſo iure ſtatim à die commiſſi delicti, ſicuti tradit Sanch. *de matrim. lib. 3. diſp. 50. n. 3.* 5

In gloſſ. *Suſpenſum,* ibi, *Epiſcopus cum Capitulo hoc faciet,* &c. An Capitulum poſſit aliquos ad honorificum Doctoris, vel Magiſtri gradum promouere ſicut poſſet Epiſcopus, ſolet ab aliquibus in dubium reuocari, qui per hanc gloſſ. ſic diſtinguendum eſſe putant. Aut ea poteſtas pertinet ad ſolum Epiſcopum, aut communiter ad Epiſcopum, & Capitulum, ſi hoc ſecundùm ea manet penes Capitulum Sede vacante, ſi primum, tunc ea poteſtas, vel iure communi conuenit Epiſcopo, vel iure ſpeciali, ſi iure communi, ad Capitulum tranſit, ſi ſpeciali non ita: vt poſt Pauin. *de poteſt. Capituli Sede vac. p. 1. q. 6.* Rebuff. *in praxi benefic. tit. de deuolut. n. 69.* reſoluit Azor. *inſtit. moral. p. 2. lib. 3. c. 39. q. 5.* 6

De Iudæis, & Sarracenis.

Tit. II.

Clem. Cedit quidem. Vnic.

PRINCIPES Chriſtiani compeſcere debent Sarracenos ſibi ſubiectos ab inuocatione publica nominis Mahometi, & à peregrinatione, quam facere ſolent ad eius ſepulchrum, & contrafacientes ita punire debent, vt alij eorum exemplo perterriti à præſumptione ſimili arceantur. Colligunt ex Ordin. Anchar. Imol. Zabar. Panorm. Paul. de Eleazar. Bonif. de Vital. Viu. *in ration. lib. 5. pag. 67.* Alagona *in compend. pag. 642.* remiſſiuè Ximen. *in concord. p. 1. & 2.* 1

In gloſſ. *Sarracenis,* ibi, *qui debent à Chriſtianis publicè diſtingui per habitum.* Sic de Iudæis diximus *in collect. ad cap. nonnullis ſup. hoc tit. in Decret.* Niſi priuilegium de non ferendo ſignum ex cauſa benè viſa concedatur Hebræis per Summum Pontificem, ſicuti docent Fulgoſ. *conſ. 55. n. 2. verſ. ſecundò ſciendum.* Follet. *in conſtit. Regni Neapol. ſub tit. de Iudæis in pragm. incip. & contra perfidorum, n. 3.* Marquar. *de Iudæis, p. 1. c. 4. verſ. valeret tamen,* quos refert & ſequitur Anton. Ricc. *de iure perſonarum, lib. 2. c. 43. n. 5.* 2

In gloſſ. *Zobacala.* Vide Marquard. de Suſan. *in tract. de infidelib. p.1.c.3.n.6.cum ſeqq.* Azeued. *in rubr. tit.2. n.9.cum ſeqq. lib.8. recop.*

De Hæreticis.

Tit. III.

SVMMARIVM.

1 *Compendium huius text. refertur, & Doctores de eius materia agentes citantur,* n.2.
3 *Clauſula.* Conſcientiam tuam oneramus, *quam vim, & effectum habeat, remiſſiuè.*
4 *Inquiſitor eſt competens iudex in cauſis hæreticorum.*
5 *Inquiſitor ſine Epiſcopo, & Epiſcopus ſine Inquiſitore non valet hæreticum ad pœnam in duro, & arcto carcere ponere.*
6 *Epiſcopus ſi in durum carcerem ponere, torquere, aut condẽnare voluerit hæreticum, debet requirere Inquiſitorẽ, & è contra Inquiſitor Epiſcopũ, vt intra octo dies inſimul cõueniant ad præmiſſa reſoluenda.*
7 *Requiſitio vnica ſufficit facta Inquiſitori ab Epiſcopo volente in durum carcerem ponere, torquere, aut condemnare hæreticum.*
8 *Epiſcopus ſi requiſitus ab Inquiſitore, & Inquiſitor ab Epiſcopo noluerit, vel non potuerit inſimul conuenire, poterit vnus alteri ſuas vices delegare, vel per literas ſuum conſilium, & conſenſum ſignificare.*
9 *Capitulum Sede vacante ſuccedit Epiſcopo in cognitione cauſarum hæreticalium.*
10 *Inquiſitor ſine Epiſcopo, & Epiſcopus ſine Inquiſitore poteſt torturam teſtibus infligere ad eruendam veritatem, ſecus ſi contra teſtem falſum procedi valeat ad pœnam ordinariam.*
11 *Verba,* non valere, *denotant ipſo iure.*
12 *Verbum duplex, ſeu geminatum futuri temporis quando eſt in conſtitutione tunc importat latam ſententiam.*
13 *Epiſcopus, & hæreticæ prauitatis Inquiſitores poſſunt in cauſis hæreſis committere vices ſuas.*
14 *Carcer debet dari ſecundum perſonam, & delicti qualitatem.*
15 *Inquiſitor loco torturæ poteſt etiam ad eruendam veritatem ieiunia imponere.*
16 *Condemnandi, & abſoluendi facultas vbi à lege alicui eſt tributa, & deinde ei aufertur facultas condemnãdi, non tamẽ ſublata cenſetur poteſtas abſoluendi.*
17 *Sententiam abſolutoriam an Epiſcopus ſine Inquiſitore, & Inquiſitor ſine Epiſcopo proferre valeat, oſtenditur,* & n.18.
19 *Eccleſia vt non vacare dicatur, & Epiſcopus poſſit adminiſtrare, literæ debent eſſe expeditæ.*
20 *Capitulum mortuo Prælato non ſuccedit in his, quæ ſunt voluntariæ iuriſdictionis.*
21 *Terminum non eſt neceſſe exprimi in requiſitione facienda per Epiſcopum Inquiſitori, & è conuerſo, ſed ipſo iure ſtatim currit.*
22 *Appellatio datur in crimine hæreſis à decreto torturæ.*
23 *Appellari poteſt ab interlocutoria vt quis tormentis ſubiciatur, cùm afferat damnum in diffinitiua irreparabile.*
24 *Carceres hæreticorum, ipſorum claues, cuſtodes, & cuſtodum miniſtri quomodo faciendi, oſtenditur,* & num.25.
26 *Iuramentum cuſtodũ, miniſtrorum ſuorum, & notariorum, ac aliorum officialium S. Inquiſitionis ponitur.*
27 *Notarij Inquiſitionis debent iurare ſuum officium fideliter exercere coram Epiſcopo, & Inquiſitore, vel ſubſtitutis ab eis.*
28 *Euangeliorum tactura eſt neceſſaria in iuramento.*
29 *Iuramentum ſi exigatur ab ſtatuto tactis ſcripturis, non ſatisfit ſi præſtetur præſentibus ſcripturis, non tamen tactis.*
30 *Iuramenti in præſtatione inſpiciẽdus eſt mos regionis.*
31 *Iuramenti in præſtantia ſufficit quod tangatur quælibet ſcriptura ſacra vbi non exprimitur de Euangeliorum tactura.*
32 *Notarius in cauſis hæreticorum electus ab Epiſcopo, ſeu Inquiſitore poteſt eligi Clericus, & in ſacris conſtitutus, & etiam Religioſus, qui Notarius eſſet antequam Religionem ingrederetur.*
33 *Epiſcopi, Inquiſitores, & eorum ſubſtituti, qui faciendo, vel omittendo delinquunt in officio, quomodo puniantur, oſtenditur,* & n.34.
35 *Dictio,* & *copulat.*
36 *Hæretici mentales an incurrant excommunicationem contra hæreticos comminatam, oſtenditur,* & n.37.
38 *Conſtitutio humana punire poteſt crimen omnino occultum.*
39 *Epiſcopus non poteſt abſoluere à ſuſpenſione temporaria intra tempus.*
40 *Epiſcopus, vel Inquiſitor ſi omiſerit procedere non odij gratia, amoris, vel lucri cauſa, ſed propter timorem, vel propter euitanda ſcandala, non incurrit pœnas in hoc §. comminatas.*

Clem.. Multorum, I.

NE Inquiſitionis officium, quod ad augmentum Fidei noſcitur inſtitutum, in fidelium cedat detrimentum, ſi Inquiſitores ipſi ſui officij metas excedant, 1
ideò Inquiſitionis negotium tam per Epiſcopum diœceſanum, quàm per Inquiſitores ſine carnali amore, odio, vel timore, ſeu affectione commodi temporalis exerceri debet. Et quamuis quilibet ex prædictis poſſit citare, arreſtare, capere, ac tutæ cuſtodiæ mancipare etiam in compedibus, vel manicis ferreis, & inquirere contraillus, prout in Domino viſum fuerit; non poteſt tamen Epiſcopus ſine Inquiſitore, nec Inquiſitor ſine Epiſcopo, aut eius Officiali, vel Epiſcopali Sede vacante ſuper hoc delegato (ſi intra octo dies poſtquam ſeſe requiſierint adinuicem alterius copiam habere poſſint) duro tradere carceri, qui magis ad pœnam, quàm ad cuſtodiam videatur, vel tormentis exponere illos, aut ad ſententiam procedere contra eos, & ſi ſecus præſumptum fuerit nullum ſit, & irritum ipſo iure. Si autem neuter eorum nequeat, vel nolit perſonaliter conuenire; tunc poterit Epiſcopus, vel eius Officialis, ſeu delegatus Sede vacante committere ſuas vices, aut per literas ſuum conſilium, vel conſenſum Inquiſitori ſignificare, & è contra; ita habetur vſque ad §. *Propter,* incluſiuè. Colligunt ex Ordin. Lap. Abb. Anchar. Imol. Zabar. Panorm. Paul. de Eleazar. Boniſ. de Vital. Vin. *in ration. lib.5. pag.*102. Alagona *in compend. pag.*658. remiſſiuè Ximenes *in concord. p.1. & 2.*

Hanc eandem concluſ. ex hoc text. *in §. porrò,* deſumunt Rojas *ſing.* 2–. *n.*5. Simanch. *de Cathol. inſtit.*34. *num.*22. *& num.*37. *&* 38. Zanchin. *in tract. de hæret. c.*8. *num.*4. Gundiſal. *eod. tract. q.*8. *num.*3. *&* 4. *& q.*13. *num.*8. *in fine,* Carrer. *in ſimili tract. num.*72.75. *&* 86. Clar. §. *hæreſis, num.*5. *verſ. ſed ſi quis,* Decian. *in tract. crimin. lib.*5. *c.*21. *num.*11. *& cap.*22. *num.*15. *& c.*29. *num.*6. Eymeric. *in direct. Inquiſit.* 2

part.3.q.47.n.1.cum ſeqq. latè cum ampliationibus, & limitationibus Farin. *de hæreſi, q.186.§.5.num.67.cum multis ſeqq.*

3 *Super quo ipſius conſcientiam oneramus*, &c.] De vi, & effectibus huius clauſ. dixi *in tract. de clauſulis vſufreq. clauſ.*24. ſecundùm Lugdun. impreſſ.

4 *Tam per diœceſanos Epiſcopos, quam per Inquiſitores*, &c.] Notatur ad hoc, quòd Inquiſitor eſt competens iudex in cauſis hæreticurum, vt per Gondiſalu. *in tract. de hæretic. q.7.num.*8. *verſic. & etiam Inquiſitores*, Carrer. *in ſimili tract. num.*84. Azor. *inſtit. moral. p.1. lib.8.cap.18.quæſt.1.* Farinac. *de hæreſi, quæſt.186.§.2. num.17.*

5 *Duro tamen tradere carceri*, &c.] Intellige quòd hic text. ait de Epiſcopo ſine Inquiſitore, & Inquiſitore ſine Epiſcopo non valente hæreticum in duro, & arcto carcere ponere, vt procedat quando hoc vellet facere ad pœnam, ſecus ad cuſtodiam, vt quia fortè alibi cuſtodiri non poſſit, vt per Gondiſalu. *in tract. de hæretic. q.8.n.3.&* 4. Petr. Gregor. *ſyntagm. iuris lib.33. cap.7. n.1. verſic. primum.* Eymer. *in direct. Inquiſit. p.3.q.47. n.2.* Dec. *d.lib.5.c.*a*2.n.6.* Farinac. *loco proximè citato, num.75.*

6 *Intra octo dierum ſpatium*, &c.] Notatur ad hoc, quòd ſi Epiſcopus in durum carcerem ponere, torquere, aut condemnare voluerit hæreticum, debet requirere Inquiſitorem, & è contra Inquiſitor Epiſcopum, vt intra octo dies inſimul conueniant ad præmiſſa reſoluenda, vt per Bonif. de Vital. *num.51.& 66.in 24.notab.* & Zabar. *in §.duro, n.1.in notab.*1. Vmbert. Locat. *in indic. Inquiſit. in verbo expectare*, Squillacen. *in tract. de Fide Cathol.c.40.ſub num.*1. Farin. *de hæreſi, q.186.§.6.n.98. &* 109. dicit quòd hic terminus octo dierum currit à tempore, ſeu à die requiſitionis factæ, & *n.*110. ſubdit quòd poteſt re integra requiſitus Epiſcopus, ſeu Inquiſitor admitti ad cauſam ſi conuenire & intereſſe voluerit.

7 Intellige vt vnica tantùm ſufficiat requiſitio, ſicut docent gloſſ. *hic verbo requiſierint*, & Anchar. *n.4. verſ. ſufficiat*, Imol. *n.12. verſ. deinde*, Bonif. de Vital. *num.*64. Campeg. *in addit. ad Zanchin. in tract. de hæret. c.8. lit. D, verbo torquere*, Decian. *lib.5.c.29.n.6. verſ. ſed ſufficeret ſemel requirere*, Farinac. *vbi proximè, n.99.* In qua non eſt neceſſe exprimere terminum octo dierum, qui propterea ipſo iure ſtatim currit, Farinac. *citato loco, n.*100. & ſufficit huiuſmodi requiſitionem facere per nuntium, vel epiſtulam, & ad domum, ex eodem Farin. *n.*101. *vbi ſupr.*

8 *Verùm ſi Epiſcopus*, &c.] Notatur ad hoc, quòd ſi Epiſcopus requiſitus ab Inquiſitore, & Inquiſitor requiſitus ab Epiſcopo noluerit, vel non potuerit inſimul conuenire, poterit vnus alteri ſuas vices delegare, vel per literas ſuum conſilium, & conſenſum ſignificare, vt per Imol. *n.*13. Boniſ. de Vital. *n.70.& n.80. cum ſeqq.* Eymer. *in direct. Inquiſit. p.3.q.*49. vbi Penia *commento* 98. Farin. *d.q.186.§.6.n.*103.

9 *Vel Epiſcopali Sede vacante*, &c.] Notatur ad hoc, quòd Capitulum Sede vacante ſuccedit Epiſcopo in cognitione cauſarum hæreticalium, vt per Decian. *d. lib.5.c.21.n.*15. Farin. *d.q.186.§.12.n.*187. vbi *n.*179. ampliat in quaſi Sede vacante, & *n.*181. limitat quoad exemptos.

10 *Vel tormentis exponere*, &c.] Limita non procedere in tortura teſtibus infligenda pro eruenda veritate, quam Inquiſitor ſine Epiſcopo, & Epiſcopus ſine Inquiſitore infligere poteſt, ſecus ſi contra teſtem falſum procedi valeat ad pœnam ordinariam, ita Eymer. *in direct. Inquiſit. p.3.q.73.* vbi Penia *commento* 122. *& ead. p.3.q.53. commento* 120. *verſ. ſed hoc intelligendum eſt*, Farin. *d.q.186.§.3.n.75.*

Non valebit.] Hoc verbum præcedente negatiuâ denotate ipſo iure, reſoluit Sayr. *in claui Regia, lib.3. c.8.n.26.* 11

Nullum ſit irritum ipſo iure.] Ex his verbis colligit Tiraq. *in l. ſi vnquam, verbo reuertatur, n.46.& 47.C. de reuoc. donat.* quòd quando in Conſtitutione eſt duplex, ſiue geminatum verbum futuri temporis, tùnc importat latam ſententiam. 12

Super illis committere vices ſuas, &c.] Ergo Epiſcopus, & hæreticæ prauitatis Inquiſitores poſſunt In cauſis hæreſis committere vices ſuas, vt per Cou. *var. lib.3.c.20.n.3. verſ. quartò*, Farin. *fragm. crimin. p.1. lit. D, num.71.* 13

In gloſſ. *Duro.* Notatur ad hoc, quòd carcer debet dari ſecundùm perſonarum, & delicti qualitatem, vt per Zerul. *in praxi Epiſcop. part.1. verbo hæretici, §.22. pag.171.* 14

In gloſſ. *Tormentis*, ibi, *puto autem quòd ieiunia*, &c. Notatur ad hoc, quòd Inquiſitor loco torturæ poteſt etiam ad eruendam veritatem ieiunia imponere, per ieiunium enim corpus torquetur, vt per Simanch. *de Cathol. inſtit. tit.34. rubr. de Inquiſitoribus Apoſt. n.39.* vbi ſubdit Inquiſitorem ſine Epiſcopo hoc tormenti genus imponere non poſſe, Farin. *de hæreſi, quæſt.185. §.8.num.*138. vbi notat hodie hoc tormenti genus non ſeruari cum ieiunia non indicantur niſi loco pœnitentiæ. 15

In gloſſ. *Contra eos*, ibi, *ſed nunquid pro eis*, &c. Notatur ad hoc, quòd ſi alicui tributa ſit à lege facultas condemnandi, & abſoluendi, & deinde ei auferatur facultas condemnandi; non tamen dicitur ſublata poteſtas abſoluendi, vt per Socin. *reg.4. verſ. ſecundò fallit*, Clar. *§. hæreſis, num.6.* Menoch. *de arbitr. lib.1. q.43. n.29.* 16

In ead. gloſſ. ibi, *Sed ita eſt*, &c. Notatur ad hoc, quòd Epiſcopus ſine Inquiſitore, & Inquiſitor ſine Epiſcopo proferre poteſt ſententiam abſolutoriam, vt per Decian. *in tract. crimin. lib.5.c.21.n.12.& c.22.n.11.* vbi teſtatur de magis communi, Ludou. à Paramo *de origine S. Inquiſitionis, lib.3.q.4. rubr. de expedit. proceſſus in cauſis Fidei, in fine*, vbi ita vſu receptum eſſe teſtatur, Farin. *de hæreſi, q.186.§.3.n.60.* 17

Contrarium tamen tenent Simanch. *de Cathol. inſtit. tit.3. num.8. &* 9. Zanchin. *de hæret. c.8. lit. E, in verbo diffinitiuam*, Rojas *ſing.27. num.7.* Carrer. *in tract. de hæret. num.72.* Azor. *inſtit. moral. part.1. lib.8. cap.18. quæſt.16.* D. Barboſ. *in l. cum prætor, §.1. num.478. ff. de iudic.* 18

In gloſſ. *Sede vacante*, ibi, *quia nondum habet literas*, &c. Notatur ad hoc, quòd literæ debent eſſe expeditæ, vt non dicatur Eccleſia vacare, ac Epiſcopus poſſit adminiſtrare, vt per Imol. *hic num.3. verſ. Sede vacante*, Cardin. *num.5. in fine*, Panin. *de poteſt. Capituli Sede vacante, prælud.7. num.14.* Abb. *in cap. qualiter, in 1. not. de elect.* Dec. *in rubr. de conſtit. num.*421. Caſſador. *deciſ.8. num.5. de reſtit. ſpoliat.* Selu. *de benefic. part.2. q.15. in princip.* Gonzal. *ad reg.8. Cancell. gloſſ.15.§.2. num.84. cum ſeq.* vbi obſeruat quòd licèt huiuſmodi Doctores ſimpliciter loquantur quòd ſit neceſſaria expeditio literarum, non tamen excludunt illarum tranſportationem, oſtenſionem, & præſentiam, imò illam præſupponunt, ex quo ad id probandum allegant *Extrauag. iniunctæ, de elect. inter communes*, quæ de literarum oſtenſione, & præſentatione expreſsè diſponit, ac decretum irritans continet, & graues pœnas non ſolum vtenti iuriſdictione, ſed etiam Capitulo, ſeu Conuentui admittenti ad poſſeſſionem, ſeu iuriſdictionis exercitium, ante dictarum literarum præſentationem, ita fuit reſolutum, & declaratum *in Burgen. Canonicatus 3. Iunij* 1582. 19

coram

Digitized by Google

coram Card. Lancel. ſeniore, quod hodie nulla caret difficultate, cùm per *reg. 2. aliàs 3. Cancel. in nouiſ.* expreſſè dicatur quòd duret vacatio Sedis Epiſcopalis vſque ad prouiſionem illius Apoſtolica auctoritate faciendam, & adeptam pacificam poſſeſſionem.

20 In gloſſ. *Capituli*. Notatur ad hoc, quòd Capitulum mortuo Prælato non ſuccedit in his, quæ ſunt voluntariæ iuriſdictionis, vt per Nan. *conſ. 28. ſub tit. de tempor. ordin. in antiq.* Flamin. *de reſignat. benef. lib. 7. q. 23. n. 13. & 25.* Azor. *inſtit. moral. p. 2. lib. 3. c. 40. q. 8.* Nicol. Garc. *de benef. p. 5. c. 7. n. 2.*

21 In gloſſ. *Requiſierint*, ibi, *in requiſitione non eſt neceſſe terminum exprimi, ſed ipſo iure ſtatim currit.* Vide Duen. *reg. 271. ad fin.* Tiraq. *de retractu lig. §. 9. gloſſ. 3. n. 23.* Farin. *d. q. 185. n. 100.*

22 In gloſſ. *Ipſo iure*, ibi, *quòd ſi interlocutoria*, &c. Notatur ad hoc, quòd datur appellatio in crimine hæreſis à decreto torturæ, vt per Ioan. de Imol. *n. 13. verſ. per hoc dicit gloſſ. in præſenti*, Simanch. *in enchirid. viol. relig. tit. 52. rubr. de tormentis, n. 11. & tit. 65. rubr. de appellat. n. 2.* Eymer. *in direct. Inquiſ. p. 3. rubr. de appell. n. 121.* vbi Peña *comment. 31. lit. A, pag. mihi 487.* Farin. *de hæreſi, q. 185. §. 15. n. 235.* vbi ſubdit quòd non obſtante appellatione poterit iudex ad torturam deuenire quando appellatio ab illius decreto fuerit calumnioſa, & ſic quando videt ex proceſſu legitima extare indicia ad torquendum.

23 In ead. gloſſ. ibi, *Lex permittit tunc appellare, quia grauamen tolli non poſſet per appellationem interponendam*, &c. Notatur ad hoc, quòd à decreto, vt quis tormentis ſubiiciatur, appellari poteſt cum afferat grauamen inſeparabile, quod in diffinitiua reparari non valeat, vt per Hyppol. *in l. 1. ff. de quæſt. n. 34.* Clar. *§. fin. q. 64. n. 27.* Azeued. *l. 3. num. 6. tit. 18. lib. 4. noua recop.* Aloyſ. Ricc *in collect. deciſ. collect. 642. verſ. ſecundò.* Zerol. *in praxi Epiſcop. p. 1. verbo appellatio, §. 9.* Alex. Trentacinq. *var. reſol. lib. 2. tit. de appell. reſol. 13. n. 15.* Sigilm. Scacc. *in tract. de appellat. q. 17. limit. 47. à num. 145.*

§. Sanè.

24 Carcer quilibet Inquiſitionis debet eſſe communis Epiſcopo, & Inquiſitori, & habere duos cuſtodes principales, diſcretos, induſtrioſos, & fideles, vnum, quem volet Epiſcopus, cui ille prouidebit, alterum, de quo voluerit Inquiſitor, cui etiam ipſe prouidebit, & quilibet eorum poterit habere ſub ſe fidelem, & bonum miniſtrum. In quolibet etiam conclaui eiuſdem carceris, ſiue muri, erunt duæ claues diuerſæ, quarum vnam vnus, alteram alter cuſtos habebit, & quando eſt miniſtrandum carceratis, poterit committere, vel ſubdelegare miniſtro. Colligunt ex Ordin. DD. *in princ. text.* citati.

25 Hoc idem ex hoc text. deſumunt Simanch. *de Cathol. inſtit. tit. 16. de cuſtodia reorum, per tot.* Zanch. *in tract. de hæret. c. 8. n. 4. verſ. ſic etiam ambo prædicti*, Gundiſal. *in ſimili tract. q. 11. n. 6. 11. & 13.* Læl. Zech. *in ſum. p. 1. tit. de Fide, rubr. de hæreſi, c. 11. n. 14. verſ. etiam poteſt habere carcerem*, Eymer. *in direct. Inquiſit. p. 3. rub. de modo interrogandi reum, n. 75.* vbi Penia *comment. 18. lit. C*, & latiùs *d. p. 3. q. 58. cum duabus ſeqq.* vbi Penia *comment. 107. 108. & 109.*

§. Porrò.

26 Coram Epiſcopo, vel Sede vacante coram Capitulo, & Inquiſitoribus, vel eorum ſubſtitutis cuſtodes prædicti antequam ſuum officium exequantur, ad Sacra Dei Euangelia corporaliter à ſe tacta iurabunt quòd fideliter adhibebunt omnem diligentiam ad cuſtodiam incarceratorum pro hæreſi, & quòd vnus non loquetur alicui carcerato in ſecreto, quin alter cuſtos audiat, & quòd fideliter, & abſque diminutione miniſtrabunt incarceratis prouiſionem, quam recipiunt ex communi ordinatione, & id quod à parentibus, amicis, vel aliis fidelibus offertur, dum Superiores non contradicant; ſimiliter iurent coram Epiſcopo, & Inquiſitore, etiamſi carceres non ſint communes, ſed ſolius Epiſcopi: item Notarij Inquiſitionis iurabunt coram Epiſcopo, & Inquiſitore, vel ſubſtitutis exercere fideliter ſuum officium, idémque faciant aliæ perſonæ neceſſariæ ad prædictum officium exequendum. Colligunt ex Ordin. DD. *in princ. text.* citati.

Iurabunt ſuum officium fideliter exercere.] Notatur ad hoc, quòd Notarij Inquiſitionis debent iurare ſuum officium fideliter exercere coram Epiſcopo, & Inquiſitore, vel ſubſtitutis ab eis, vt per Imol. *n. 17. verſ. Gloſſa iurabunt*, Bonif. de Vital. *n. 148. cum ſeqq. in præſenti*, Campeg. *in addit. ad Zanch. c. 9. lit. B, verſ. debet itaque Inquiſitor*, Rojas *ſing. 142.* Penia *in direct. Inquiſit. p. 3. q. 19. comment. 68. verſ. illud eſt tamen*, Farin. *de hæreſi, q. 185. n. 11.* 27

In gloſſ. *Tacta*, ibi, *ſed requiritur tactura Euangeliorum.* Notatur ad hoc, quòd tactura Euangeliorum eſt neceſſaria in iuramento, vt per Abb. *in rubr. de iureiurand. n. 2. & in cap. quamuis pactum in initio, p. 1. num. 7.* Menoch. *conſ. 37. n. 52.* Ioſeph. Ludou. *commun. concluſ. tit. de iureiurand. concl. 6.* & plures alios, quos refert Cened. *ad Decret. collect. 108. n. 6.* quibus addu Gunzal. *ad reg. 8. Cancel. gloſſ. 9. §. 1. in annot. n. 111.* Sanch. *de matrim. lib. 7. diſp. 108. n. 14.* Sayr. *in claui Regia, lib. 5. c. 1. num. 12.* 28

Vnde non ſatisfieri ſtatuto exigenti iuramentum tactis ſcripturis ſi præſtatur Iuramentum præſentibus ſcripturis, non tamen tactis per hanc gloſſ. tenet Tiraq. *de iure mariti, gloſſ. 7. n. 98.* 29

In ead. gloſſ. ibi, *Apud Italicos interpretatur conſuetudo*, &c. Notatur ad hoc, quòd in præſtatione iuramenti inſpiciendus eſt mos regionis, vt per Tiraq. *de notab. c. 37. n. 136.* 30

In ead. gloſſ. ibi, *Quòd ſufficit quemlibet librum, vel quamlibet ſcripturam tangere*, &c. Notatur ad hoc, quòd in præſtatione iuramenti ſufficit quod tangatur quælibet Scriptura ſacra vbi non exprimitur de Euangeliorum tactura, vt per Nicol. Garc. *de benefic. p. 5. c. 4. num. 171.* 31

In gloſſ. *Notarij*, ibi, *qui poſſunt eſſe conſtituti in Sacris, & Religioſi*, &c.] Notatur ad hoc quòd Notarius in cauſis hæreticorum electus ab Epiſcopo, ſeu Inquiſitore poteſt eligi Clericus, & in Sacris conſtitutus, & etiam Religioſus, qui Notarius eſſet antequam Religionem ingrederetur, vt per Ioan. de Imol. *num. 17.* & Bonifac. de Vitalin. *n. 149.* Ioan. à Rojas *ſing. 131.* Zanchin. *in tract. de hæretic. cap. 9. lit. B, verſ. adde rurſus*, Eymeric. *in direct. Inquiſit. part. 3. q. 18. & 19.* vbi Penia *comment. 67. & 68.* Farin. *de hæreſi, q. 185. §. 1. n. 10.* 32

§. Verùm.

Epiſcopi, Inquiſitores, & eorum ſubſtituti ſub præcepto ſanctæ obedientiæ diſcretè, & promptè procedere debent contra ſuſpectos, vel diffamatos de hæreſi nè malitioſè, aut fraudolenter talem labem falsò alicui imponant; quod ſi odio, gratia, amore, lucro, procedunt, vel Innocentes vexant, tunc Epiſcopus, 33

vel Superior eſt ſuſpenſus ab officio per triennium, alij verò ſunt excommunicati ipſo facto, à qua excommunicationis ſententia, qui eandem incurrerint, niſi per Romanum Pontificem, nequeunt, prætetquam in mortis articulo, & tunc ſatisfactione præmiſſa, abſolutionis beneficium obtinere, nullo in hac parte priuilegio ſuffragante. Colligunt ex Ordin. Doctores *in princ.text.*citati.

34 Hanc eandem concl. ex hoc text. colligunt Simanch. *de Cathol.inſtit.tit.*44.*n.*40. Eymer. *in direct. Inquiſit. p.*3.*q.*24.*a.*2.vbi Penia *comment.*73. latè Farin.*de hæreſi, q.*186.§.9.*n.*145.*cum ſeqq.*Cened. *pract.& canon. quæſt.lib.*1.*q.*36.*n.*21.Nauar.*in man.c.*27.*n.*100. Conar. *pract.c.*36.*n.*21. Gambar.*de caſibus reſeru.c.*7.*n.*1.*&* 2. Raynet. *in catalogo cenſurarum extra Bullam, c.*6. *excomm.*1.Filliuc.*tract.*15.*n.*206. *verſ. prima, & n.*207. ego ipſe *de offic.& poteſt.Epiſcop.p.*3.*alleg.*50.*n.*95.ſecundùm Lugdun. impreſſ.

35 In gloſſ. *Et conſcientiam,* ibi, *nota quòd, & copulat.* Ita Menoch. *conſ.*111.*n.*9. *& conſ.*117. *n.*54. Bernard. Muſcatel.*in tract. de cogni. delict. tit.de recept.num.*18. Cened.*poſt tract. pract. & canon. quæſt. ſing.*50.*num.*1. Cenal. *commun.contra commun. q.*828.*n.*87. Gonzal *ad reg.*8.*Cancel.*§.7. *proœm.n.*123.*& gloſſ.*3.*n.*1. & refero ego ipſe *in tract de dict.vſufreq.dict.*110.*n.*4.

36 In gloſſ. *Eo ipſo.*Probat hæc gloſſ. hæreticum omninò mentalem incurrere excommunicationem contra hæreticos comminatam, quam ſententiam ſequuntur *hic.*Card.Anch.Imol. & Vital.*n.*183. Albert. *de hæret. q.*30.Burſat.*conſ.*24.*n.*5.*&* 9.Tiraq.*in l. ſi vnquam verbo reuertatur, n.*240.*C.de reuocand.donat.*Albert.Pygh. *de Eccleſ. hierarchia, lib.*6.*c.*6. *circa med.* Rojas *de hæret. p.*1.*n.*146. Azeued.*l.*1.*n.*151. *cum ſeq. tit.*3. *lib.*8. *noua recop.*Clar.§.*fin q.*91. Menoch.*de arbitr.caſu* 360. *n.*6.Spin.*in ſpeculo teſtam. gloſſ.*7.*n.*13.*cum ſeqq.*Cantera *in quæſt. crimin. p.*2. *c.*1. *n.*3. Cenal. *commun. contra commun.q.*698. Salas *de legib. diſp.*9. *ſect.*1.§. *reſolutio auctoris,* Azor. *inſtit. moral. p.*1. *lib.*5.*c.*10. *verſ. in hac itaque, & lib.*8 *c.*10. *q.*3.

37 Contrariam tamen ſententiam, nempe excommunicationem non incurri per hæreſim mentalem, ſed requiri quod ſit verbo, aut facto exteriùs prolata, ac proinde Eccleſiam quoad cenſuras Eccleſiaſticas non habere poteſtatem in actibus merè internis, tenent Driedon. *de libert. Eccleſ. lib.*3.*c.*5. *circa fin.* Couar. *in reg.peccatum, p.*2.*in princ.n.*7.Nauar.*in man.c.*11.*n.*17. *& c.*23.*n.*38. *& c.*27.*n.*56. Simanch. *de Cathol. inſtit. tit.*42.Aragon.2.2.*q.*11.*art.*3.vbi Ban.*art.*4.Henriq.*in ſumm.lib.*4.*c.*4.§.1.*in comm lit.D,*Vgol *de cenſur.tab.*1. *c.*9.§.12.Gutier.*canon.lib.*1.*c.*13.*n.*4. 5.*&* 28. Iacob.de Graff.*in aureis deciſ.lib.*2.*c.*9.*n.*3.Veg.*in ſum. p.*1.*c.*54. *caſu* 1.*& c.*85. *caſu* 26.*& c.*125. *caſu* 10. Petr. de Ledeſma *in ſumm. p.*2.*tract.*1.*c.*9. *&* 10. Gabr. Vaſq.1.2. *tom.*2.*diſp.*160.Sayr.*de cenſur. lib.*1.*c.*9. *n.*14. *&* 15. *& lib.*3.*c.*4 *à n.*20.Suar.*eod.tract.tom.*5.*diſp.*21. *ſect.*2.*n.*2. *& diſp.*4.*ſect.*2 *& ſect.*3.*à n.*5.Auil.*in ſimili tract. p.*1. *dub.*10.*& p.*7.*diſp.*2.*dub.*1.Carbo *de legib.lib.*8.*diſp.*14. Mar. Alter.*de cenſur. tom.*1. *lib.*3. *c.*2. *diſp.*1. *col.*2. *ſub lit.E,* Nicol.Garc.*de benef. p.*11. *c.*10.*n.*91. Sanch. *in præcepta Decalogi, lib.*2.*c.*8.*n.*2.

38 Notatur etiam hæc gloſſ. ad hoc, quòd conſtitutio humana punire poteſt crimen omninò occultum, vt per Gregor.Lop.*l.*2.*verbo non merce, tit.*31. *p.*7. Perez *tit.*4.*lib.*8.*Ordin. pag.*84.Paul. Comitol.*reſponſ. moral. lib.*1.*q.*62.*n.*5.*&* 6.

39 In gloſſ. *Excommunicationis,* ibi, *& vbi ſic determinatum eſt, videtur quòd non poſſit Superior abſoluere,* &c. Notatur ad hoc, quòd Epiſcopus non poteſt abſoluere à ſuſpenſione temporaria intra tempus, vt per Gutier.*canon.lib.*1.*c.*5.*n.*6.

In gloſſ. *Obtenta,* ibi, *vbi verò,* &c. Notatur ad hoc, quòd ſi Epiſcopus, vel Inquiſitor omiſerit procedere non odij gratia, amoris, vel lucri cauſa, ſed propter timorem, vel propter vitanda ſcandala non incurrit pœnam in hoc §. contra illos comminatam, vt per Vmbert.Locat.*in indic.Inquiſit. num.*149. Farin. *d. q.*186.§.9.*n.*149. 40

SVMMARIVM.

1 *Compendium huius text. refertur.*

2 *Inquiſitoris Officium nulli, niſi qui quadrageſimum ætatis annum attigerit, committi debet.*

3 *Bona Clerici hæretici habentis beneficium Eccleſiaſticum applicanda ſunt Eccleſiæ, in qua illud obtinet, vel ſtipendia accipit.*

4 *Bona Clericorum patrimonialia propter hæreſim confiſcata applicantur fiſco Eccleſiæ Epiſcopalis, ſi ipſe Clericus non habeat ſtipendia ab aliqua Eccleſia.*

5 *Bona Clericorum licet propter hæreſim confiſcentur, non tamen confiſcantur bona Eccleſiæ etiam illi per Clericum hæreticum acquiſita, & iudex ſic confiſcans incurrit pœnam excommunicationis ipſo iure.*

6 *Excommunicationis ſententiam ipſo iure incurrunt Inquiſitores, & ipſorum, vel Epiſcoporum, aut Capitulorum Sede vacante commiſſarij deputati in cauſis Fidei, qui prætextu ſui Officij Inquiſitoris illicitè ſumunt pecuniam aliquam, & qui ſcienter confiſcant bona Eccleſiaſtica etiam applicanda fiſco Eccleſiæ.*

7 *Verba,* Excommunicationis ſententiæ ſubiaceat, *denotant, ipſo iure.*

8 *Inquiſitores poſſunt tenere armatam familiam pro defenſione ſuæ perſonæ, vel familiæ ſuæ, & ad capiendum hæreticos.*

9 *Familiares Inquiſitorum Fidei arma licitè, & impunè deferre poſſunt.*

10 *Arma qui officiales, & familiares Inquiſitionis deferre poſſint, oſtenditur.*

11 *Conſtitutio in qua adeſt dictio,* ex-tunc, *ſtatim ligat à tempore promulgationis ipſius.*

12 *Lex ſtatim, & incontinenti ligat cum vult eo ipſo quòd promulgata eſt, obſeruari.*

13 *Conſtitutio quoties exprimit à quo tempore debeat obligare, afficit ignorantes quoad nullitatem actus, licet non afficiat quoad alias pœnas.*

14 *Inquiſitor in crimine hæreſis imponere poteſt etiam pœnam pecuniariam Sancta Inquiſitionis Officio applicandam.*

15 *Commiſſariorum nomine veniunt Vicarij Inquiſitorũ.*

16 *Epiſcopi non includuntur nomine Inquiſitorum.*

17 *Pecuniæ extorſio debet eſſe prætextu officij Inquiſitionis, vt ſit locus pœnæ huius text.*

18 *Inquiſitores, & Commiſſarij incurrunt pœnam excommunicationis & priuationis extorquendo prætextu Sancti Officij non ſolùm pecuniam, ſed etiam omnem aliam rem.*

19 *Pecuniæ appellatione largè ſumpto vocabulo venit quodcunque pecunia æſtimabile.*

20 *Abſolutio ab excõmunicatione de qua in hoc text. præſtita ab inferiore valet in articulo mortis non præmiſſa reali ſatisfactione, & excuſante paupertate.*

21 *Ordinarij Epiſcopi poſſunt abſoluere de excommunicatione non reſeruata Sedi Apoſt.*

22 *Iudex confiſcans bona Eccleſiæ ignoranter, neſciens ſcilicet bona eſſe Eccleſiæ, non incurrit excommunicationem, de qua in hoc text.*

23 *Hæ*

23 *Hæreticus ſi fuerit aliquis Monachus alicuius Eccleſiæ Prælatus, cum id quod acquirit, non ſibi, ſed Eccleſiæ acquirat, ideò eius bona confiſcari non poſſunt.*

24 *Clericus hæreticus, cuius bona confiſcantur, ſi habeat ſtipendia à pluribus Eccleſiis, ipſius bona inter illas diuiduntur.*

25 *Probare poſſe dicitur, qui habet vnum teſtem integrum.*

26 *Boni viri tacent illud, quod probare non poſſunt.*

Clem. Nolentes. II.

1 INqoiſitionis Officium committi non debet, niſi at-
tingenti quadrageſimum annum. Deputati ab Inqui-
ſitore, vel Epiſcopo, aut Capitulo Sede vacante ab ali-
quo prætextu officij Inquiſitionis pecuniam non ex-
torqueant, nec attentent applicare fiſco bona Eccleſiæ
ob delictum Clericorum ſub pœna excommunicatio-
nis latæ ſententiæ, à qua non abſoluantur, niſi plenè ſa-
tisfecerint dominis, ſeu in mortis articulo: Notarij
verò, Officiales, fratres, & ſocij, qui hoc ſciuerint,
illos in ſecreto arguant, & corrigant, & ſi probare poſ-
ſunt, denuntient Superioribus, qui amoueant tales ab
officiis. Denique præcipitur Inquiſitoribus, vt non
abutantur conceſſione portandorum armorum, nec ha-
beant plures officiales, niſi neceſſarios, qui ſe confe-
rant cum Inquiſitoribus ad officia exequenda. Colli-
gunt ex Ordin. Anchar. Imol. Zabar. Panorm. Paul. de
Eleazar. Boniſ. de Vitalin. Vin. *in ration. lib. 3. pag.* 106.
Alagona *in compend. pag.* 659. remiſſiuè Ximen. *in con-
cord. p. 1. & 2.*

2 *Niſi qui quadrageſimum ætatis annum attigerint.*]
Notatur ad hoc quòd Inquiſitoris officium nulli niſi
qui quadrageſimum ætatis annum attigerit, committi
debet, vt per Dec. *tract. crimin. lib. 5. c. 22. n. 3.* Azor.
inſtit. moral. p. 1. lib. 8. *c.* 18. *q.* 4. Campan. *in diuerſ. iuris
Canon. rub. 7. c. 6. n.* 122. Conrad. Brun. *in tract. de hæret.
lib. 4. c. 2.* Iacob. Simanch. *in enchirid tit. 7. n. 1. & 3.* Pe-
rez *l. 3. gloſſ. 1. pag.* 134. *tit. 4. lib.* 8. *Ordin.* Farin. *de hæ-
reſi, q.* 186. *§. 2. n. 46. cum ſeqq.* vbi ampliat, & limitat.

3 *Fiſco etiam Eccleſiæ applicare,* &c.] Verba hæc, quæ
de fiſco Eccleſiæ mentionem faciunt, non eſſe ad fiſ-
cum Prælatorum, ſed ad fiſcum Romanæ Eccleſiæ, &
Cathedralis referenda aduertit Couar. *var. lib. 2. c. 9.
n. 11. in fine.* Sed hoc cum declaratione accipiendum
eſt, nam bona Clerici hæretici habentis beneficium
Eccleſiaſticum applicanda eſſe Eccleſiæ, in qua bene-
ficium obtinet, vel ſtipendia accipit, reſoluunt Conrad.
Brun. *de hæret. lib. 5. c. 6. n.* 8. Gundiſal. *eod. tract. q.* 15.
n. 2. verſ. bona autem, Clar. *§. hæreſis, n. 11. verbo item bo-
na condemnatorum,* Simanch. *de Cathol. tit. 9. n.* 89. Palat.
*in repet. rub. de donat. inter virum, & vxor. §. 31. n. 7. ad
finem,* Fr. Emman. *quæſt. Regul. tom. 2. q. 83. art.* 2. Ceual.
commun. contra commun. tom. 4. q. 897. num. 14. Sanch. *in
præcepta Decalogi, lib. 3. c. 20. n. 3. cum ſeqq.* Peregr. *de
iure fiſci, lib. 4. tit. 5. n. 31. verſ. Clericorum bona.* Dec. *in
tract. crimin. lib. 5. c. 44. n. 2. in princ. verſ. fiſcus autem Ec-
cleſiæ,* Farin. *de hæreſi, q.* 190. *§.* 11. *n.* 155. vbi *n.* 156.
reprobat aliquot contrarium tenentes. & *n.* 157. an di-
uidenda ſint bona Clerici hæretici inter Eccleſias, à
4 quibus ſtipendia recipit, de quo *infr. n.* 24. Quoad bo-
na verò Clericorum patrimonialia propter hæreſim
confiſcata reſoluendum eſt applicari fiſco Eccleſiæ
Epiſcopalis, ſi ipſe Clericus non habeat ſtipendia ab
aliqua Eccleſia, vt per Sylu. *in ſum verbo hæreticis, §. 1.
n. 13. verſ. ſi ſunt Clerici,* Burſat. *conſ.* 43. *n.* 37. Carrer. *in
tract. de hæret. n.* 135. *ante med verſ. bona verò Clericorum,*
Dec. *d. loco verſ. & ſi Clericus nulla ſtipendia.* Brun. Pe-

regr. Clar. *cit. loc.* & alios plures, quos refert, & ſequitur
Farin. *d. §. 11. n.* 158. vbi *n.* 159. reprobat contrarium
tenentes.

Nec ſcientes attentent Eccleſiarum bona, &c.] Nota- 5
tur ad hoc quòd quamvis propter hæreſim bona cleri-
corum confiſcantur, non tamen confiſcantur bona Ec-
cleſiæ, etiam illi per Clericum hæreticum acquiſita,
& iudex ſic confiſcans incurrit pœnam excommuni-
cationis ipſo iure, vt per Carrer. *in tract. de hæret. n.* 135.
ante fin. verſ. limita tamen, Eymer. *in direct. Inquiſit. p. 3.
q.* 112. *verſ. eſt tamen conſiderandum,* vbi Peña *commen-
to* 161. *verſ. quo autem plenius,* Sanch. latè declarantem
lib. 2. c. 20. à princ. Farin. *d. q.* 190. *§.* 11. *n.* 162.

Excommunicationis ſententiæ eos ſubiacere, &c.] No- 6
tatur ad hoc quòd excommunicationis ſententiam ipſo
iure incurrunt Inquiſitores, & ipſorum, vel Epiſcopo-
rum, aut Capitulum Sede vacante Commiſſarij depu-
tati in cauſis Fidei, qui prætextu ſui Officij Inquiſitio-
nis illicitè ſumunt pecuniam aliquam, & qui ſcienter
confiſcant bona Eccleſiaſtica etiam applicanda fiſco
Eccleſiæ, vt per Nau. *in man. c. 27. n.* 142. Gambar. *de
caſibus reſeru. c. 11. n.* 13. Filliuc. *tract.* 14. *n.* 168. ego
ipſe *de offic. & poteſt. Epiſcop. p. 3. alleg.* 50. *n.* 228. ſe-
cundùm Lugdun. impreſſ. quibus addo Sanch. *in præ-
cepta Decalogi, tom. 1. lib. 2. c. 20. n. 3.* Farin. *de hæreſi,
q.* 186. *§. 7. n.* 144 *cum ſeqq.* latè Bonac. *de excommun. in
particulari extra Bullam Cœnæ diſp. 2. q. 10. punct. 10.
per tot.* Verba enim ſupradicta denotare latam ſenten- 7
tiam tradit Tiraq. *in l. ſi vnquam verbo reuertatur, n.* 149.
C. de reuocand. donat.

Vt nè abutantur quomodolibet conceſſione portationis 8
armorum, &c.] Notatur ad hoc quòd Inquiſitores poſ-
ſunt tenere armatam familiam pro defenſione ſuæ per-
ſonæ, vel familiæ ſuæ, & ad capiendum hæreticos, vt
per Eymer. *in direct. Inquiſit. p. 3. q.* 56. & *ibi* Pena
Farin. *de hæreſi, q.* 186. *§. 6. n.* 90. Familiares Inquiſito- 9
rum Fidei arma licitè, & impunè deferre poſſunt, vt
per Ioan. Rojas *ſing.* 21. *n. 7. vol. 2. Lucer. Inquiſ. verbo
Inquiſit. n.* 14. Paul. Fuſch. *de viſit. lib. 2. c. 32. n.* 17. Ro-
land. *conſ. 37. n. 9. vol. 4.* Menoch. *de arbitr. caſu* 394.
n. 66. Iacob. Simanch. *de Cathol. inſtit. c. 34. num. 24. &
c. 41. n.* 15. Penia *in direct. Inquiſ. p. 3. q. 56. comment.* 150.
fol. mihi 631. *col. 2. verſ. rurſus arma deferre,* vbi dicit 10
hanc armorum licentiam non ſolùm dandam eſſe Of-
ficialibus deſtinatis ad denuntiandos hæreticos, ſed
etiam cæteris, qui quavis alia ratione Sancto Officio
inſeruiunt, veluti Aduocatis, notariis, conſultoribus,
cuſtodibus, aut illi, qui aduerſus hæreticos publicè
ſcribunt, dummodo non ſint perſonæ ſceleſtæ, & alie-
nigenæ, nec Iudæis, aut aliis infidelibus conuerſis, tales
enim non facilè, & non niſi ex magna cauſa creandi
ſunt familiares S. Officij, refert Farin. *de hæreſ. q.* 182.
§. 6. n. 91. vbi *n.* 92. ex hoc text. intelligit ſupradictam
conel dummodo præfati Officiales armorũ delatione, &
Inquiſitores licentiarum conceſſione non abutantur.

In gloſſ. *Et tunc,* ibi, *voluit Papa per hoc quòd hæc* 11
pars Conſtitutionis ſtatim ligaret, &c. Notatur ad hoc,
quòd conſtitutio in qua eſt dictio, *ex tunc,* ſtatim ligat
à tempore promulgationis illius, vt per Rebuff. *ad
l. 13. verſ. idem, ff. verb. ſignif.* Tiraq. *de retract. tit. 2. §. 2.
gloſſ. ... n.* 86. Lex enim ſtatim, & incontinenti ligat 12
cum vult eo ipſo quòd promulgata eſt, obſeruari, vt
per hanc gloſſ. tenent Menoch. *de arbitr. caſu* 185. *n.* 3.
Sayr. *in claui Regia, lib. 2. c. 5. n.* 6.

In ead. gloſſ. ibi, *Non quoad hoc quòd contra facien-* 13
tes, &c. Notatur ad hoc, quòd quoties conſtitutio ex-
primit à quo tempore debeat obligare, afficit ignoran-
ter quoad nullitatem actus, licèt non afficiat quoad
alias pœnas, vt per Sayr. *d. c. 5. n.* 11. Sanch. *de matrim.
lib. 3. diſp. 17. n.* 10. Farin. *in praxi crim. p. 4. conſ. 65. n.* 3.

14 In gloſſ. *Illicitis*. Notatur ad hoc quòd poteſt Inquiſitor in crimine hæreſis imponere etiam pœnam pecuniariam ſanctæ Inquiſitionis officio applicandam, vt per Zanch. *in tract. de hæret.* 16. *num.* 9. *verſ. poterit*, Eymer. *in direct. Inquiſit. p.* 3. *q.* 103. vbi Penia *commento* 152. Dec. *lib.* 5. *c.* 44. *ſub n.* 7. Rojas *ſing.* 1. *a.* 22. *verſ. & Inquiſitores*, Farin. *de hæreſi*, *q.* 193. §. 6. *à n.* 108. *cum ſeqq.*

15 In gloſſ. *Ipſorum*, ibi, *dant ergo Inquiſitores commiſſarios, quos vocamus Vicarios*, &c. Notatur ad hoc quòd commiſſariorum nomine veniunt Vicarij inquiſitorum, vt per Sanch. *in præcepta Decalogi*, *lib.* 5. *c.* 20. *n.* 4. Farin. *d. q.* 186. §. 7. *ſub n.* 141.

16 In gloſſ. *Commiſſariis*, ibi, *de Epiſcopis loqui non videtur*. Ergo Epiſcopi non includuntur nomine Inquiſitorum, vt per Sanch. *d. c.* 20. *n.* 6.

17 In gloſſ. *Prætextu*, ibi, *vbi ergo non eo prætextu illicitè exigit, licèt malè faciat, non tamen eſt locus pœnæ*. Notatur ad hoc, quòd pecuniæ extorſio debet eſſe prætextu Officij Inquiſitionis, vt ſit locus pœnæ huius text. ſicut docet Sanch. *d. c.* 20. *n.* 8. Farin. *d. q.* 186. §. 7. *n.* 140.

18 In gloſſ. *Pecuniam*, ibi, *intelligo largè*. Notatur ad hoc, quòd Inquiſitores, & Commiſſarij incurrunt pœnam excommunicationis, & priuationis extorquendo prætextu officij non ſolùm pecuniam, ſed etiam omnem aliam rem, vt per Sanch. *d. c.* 20. *num.* 9. Farin. *d. q.* 186. §. 7. *n.* 140. veluti frumentum, vinum, veſtes, eſculenta, poculenta, aut alia pretio æſtimabilia, vt per Nauar. *in man. c.* 27. *n.* 145. Sylueſt. *in ſum. verbo excommunicatio* 9. *n.* 81. Sayr. *de cenſur. lib.* 3. *c.* 34.

19 *n.* 25. Fillioc. *tract.* 14. *c.* 10. *q.* 3. *n.* 169. nam pecuniæ appellatione largè ſumpto vocabulo venit quodcunque pecunia æſtimabile, vt per Tiraq. *de retract. lig.* §. 1. *gloſſ.* 14. *n.* 42. Gig. *in tract. de crimin. læſæ maieſtat. lib.* 1. *q.* 34. *n.* 14. Mozz. *vbi de contract. de empt. tit. quæ veniant appell. rei*, §. *deuenio*, *n.* 25. Sanch. *d. c.* 20. *num.* 9. quos refero ego ipſe *in tract. de appell. verbo vtriuſque iuris ſignif. appell.* 195. *n.* 1.

20 In gloſſ. *Satisfecerint*, ibi, *ſi habent, vnde viuant, aliàs verò paupertas excuſat*. Notatur ad hoc, quòd in articulo mortis non præmiſſa reali ſatisfactione, & excuſante paupertate valet abſolutio excommunicationis huius text. ab inferiore, ſecus verò extra illum articulum, vt per Sanch. *d. c.* 20. *n.* 19. Farin. *d. q.* 186. §. 7. *num.* 142.

21 In gloſſ. *Abſolui*, ibi, *per Ordinarios cum ſibi non reſeruet*. Notatur ad hoc, quòd ab iſta excommunicatione ex quo non fuit reſeruata Sedi Apoſt. poſſunt etiam Ordinarij Epiſcopi abſoluere vt per Sanch. *d. cap.* 20. *n.* 18. vbi ſubdit hanc abſolutionem non eſſe ſimpliciter conceſſam, ſed permitti cum quadam conditione, videlicet in mortis articulo tantùm, & donec plenè fuerit ſatisfactum de pecuniis extortis, & ſic cum effectu, refert Farin. *d. q.* 186. §. 7. *n.* 143.

22 In gloſſ. *Scienter*, ibi, *ignoranter ergo non tenet hæc pœna*. Notatur ad hoc, quòd iudex confiſcans bona Eccleſiæ ignoranter, neſciens ſcilicet bona eſſe Eccleſiæ, non incurrit excommunicationem, de qua *in hoc text.* vt per Card. Zabar. *hìc in* 6. *Inquiſitoribus ante*, *n.* 1. *in* 3. *notab.* Imol. *n.* 6. *in fine verſ. nota ſcienter*. Sanch. *in præcepta Decalogi*, *tom.* 2. *lib.* 2. *c.* 20. *n.* 11. vbi ſubdit quòd quæcunque ignorantia excuſat dummodo non ſit affectata, vel adeò craſſa, vt ingens temeritas iudicator.

23 In gloſſ. *Eccleſiarum*, ibi, *& per hoc dico quòd ſi monachus*, &c. Notatur ad hoc, quòd ſi hæreticus fuerit aliquis monachus alicuius Eccleſiæ Prælatus, cùm id, quod acquirit, non ſibi, ſed Eccleſiæ acquirat, ideò eius bona confiſcari non poſſunt, vt per Imol. *hìc*, *n.* 7. *verſ. ex hoc infert*. Bonif. de Vital. *n.* 71. Sanch. *d. c.* 20. *n.* 13. & 14. vbi etiam quod ſi hæreſis fuerit commiſſa ab aliquo Religioſo Franciſcani Ordinis prorſus proprij incapace, refert Farin. *de hæreſi*, *q.* 190. §. 11. *num.* 161.

In gloſſ. *Applicare*, ibi, *vbi bona clericorum damnatorum*, &c. Notatur ad hoc, quòd ſi Clericus hæreticus, cuius bona confiſcantur, habeat ſtipendia à pluribus Eccleſiis ipſius bona diuiduntur inter Eccleſias, à quibus ſtipendia recipit, vt per Dec. *in tract. crimin. lib.* 5. *c.* 44. *n.* 2. *verſ. ſed quid ſi Clericus hæreticus*, Didac. Cantero *in quæſt. crimin. rubrica de hæret. apoſtatis*, &c. *c.* 1. *num.* 41. *verſ. quod ſi à pluribus Eccleſiis*, Farin. *d. q.* 190. §. 11. *n.* 157. 24

In gloſſ. *Valeant* Dicitur autem poſſe probare ſi habeat vnum teſtem integrum, Nau. *in man. c.* 25. *n.* 33. *in fine, & in cap. inter verba* 11. *q.* 3. *concl.* 6. *corol.* 66. *n.* 284. Anton. Bernard. *in ſumm. c.* 31. *n.* 16. *verbo dixeſe*, nam boni viri tacent illud, quod probare non poſſunt. Alex. *conſ.* 55. *n.* 4. *vol.* 4. Gorier. *canon. lib.* 1. *c.* 11. *num.* 21. 25

SVMMARIVM.

1 *Beguardorum & Beguinarum Alemaniæ ſecta damnatur, & octo ipſorum errores, & excitatur Diœceſanorum, & Inquiſitorum officium contra illos.*

2 *Ieiunia non ſeruans legibus Canonicis inſtituta, & præcepta, peccat mortaliter.*

4 *Fornicatio ſimplex eſt peccatum mortale, itavt oppoſitum aſſerere pertinaciter ſit hæreticum.*

5 *Beguardorum error damnatur nolentium aſſurgere, atque reuerentiam exhibere in eleuatione Corporis Chriſti.*

6 *Peccare penitus in nullis potius Diuinitatis eſt quàm humanitatis.*

7 *Impeccabilis fuit ex priuilegio Beatiſſima Virgo.*

8 *Eccleſia militans exemplata eſt diuinitus à triumphante.*

9 *Oſcula & amplexus ex beneuolentia, & amicitia honeſta, vel patria conſuetudine culpa vacant.*

10 *Oſcula libidinoſa, & amplexus, ac tactus ſi fiant ad delectationem ſunt mortalia.*

11 *Affectus turpes gratia delectationis, quæ ex ipſis captatur, an ſint peccata mortalia, oſtenditur.*

Clem. Ad noſtram. III. & vlt.

Reprobat & damnat Beguardos & Beguinas in Alemania & eorum errores, præcipitque vt Inquiſitores in eos inquirant, ſuumque officium exerceant, niſi pœnitentes ſponte abiurent, & ſatisfaciant. Colligunt ex Ordin. Ancher. Imol. Zabar. Panorm. Paul. de Eleaz. Bonif. de Vital. Viuian. *in ration. lib.* 5. *pag.* 107. Aragona *in compend. pag.* 660. remiſſiuè Ximen. *in concord. p.* 1. & 2. Refert Eymeric. *in direct. Inquiſit. p.* 2. *q.* 3. De erroribus, quos profitebantur Beguardi, vide Guid. Carmelit. *in ſum. de hæreſibus Beguardorum*, Bernard. Lutzem. *in catalogo hæret. lib.* 2. *verbo Beguardi*, Aluar. Pelag. *de planct. Eccleſiæ. lib.* 2. *c.* 52. Repert. Inquiſit. *verbo Beguardi*, Prateol. *lib.* 2. *de vitis & ſectis hæret. c.* 17. Eymer. *in direct. Inquiſit. p.* 2. *q.* 15. & ibi Peña *comment.* 4. 1

Secundò quod ieiunare non oportet hominem, &c.] Notatur ad hoc, quòd ieiunia Canonicis legibus inſtituta ita ex præcepto ſeruanda ſunt, vt mortalis peccati reus ſit omnino cenſendus, qui abſque iuſta cauſa 2

eadem

eadem ſeruare omiſerit, vt per Coũar. *variar. lib.* 4. *c.* 20. *num.* 10.

3 *Tertiò quòd illi, qui ſunt in prædicto gradu perfectionis,* &c.] Vide Azor. *inſtit. moral. p.* 1. *lib.* 5. *c.* 6. *q.* 1. *verſ. ſecundò obiicitur*, Suar. *de Relig. lib.* 2. *de orat. c.* 21. *n.* 4. Sayr. *in claui Regia, lib.* 3. *c.* 4.

4 *Actus autem carnalis*, &c.] Notatur ad hoc, quòd fornicatio ſimplex eſt peccatum mortale, itavt oppoſitum aſſerere pertinaciter ſit hæreticum, ſicuti docent Anton. Gom. *l.* 80. *Tauri, n.* 4. Couar. *de ſponſali, p.* 1. *c.* 4. *n.* 8. Nauar. *in man. c.* 16. *in princip.* Clar. §. *hæreſis, n.* 1. Auendan. *de exequend. mand. p.* 2. *c.* 26. *à n.* 1. Henriq. *in ſumm. lib.* 11. *cap.* 8. §. 3. *lit. H.* Sayr. *in claui Regia lib.* 8. *c.* 2. *num.* 2. *cum ſeqq.* Leſſi. *de iuſtit. lib.* 4. *cap.* 3. *dub.* 7. *à num.* 47.

5 *Quod in eleuatione Corporis*, &c.] Notatur ad hoc, quòd damnatur ſecta, & error Begoardorum nolentium aſſurgere, neque reuerentiam exhibere in eleuatione corporis Domini Noſtri Ieſu Chriſti, vt per Azeued. *l.* 2. *n.* 14. *tit.* 1. *lib.* 1. *noua Recop.*

6 In gloſſ. *Impeccabilis*, ibi, *ſi hoc intelligeretur de Dei potentia*, &c. Et ideò bene dicat Imper. *in l.* 2. *C. de veteri iure enucl.* quòd in nullis penitùs peccare Diuinitatis potius eſt, quàm humanitatis, cuius dictum exornant Bobadil. *in ſua politica, lib.* 5. *c.* 1. *n.* 134. Card. Mantic. *de coniect. vltim volunt. lib.* 12. *tit. fin. n.* 41. *& de tacitis, & ambig. convent. tom.* 2. *lib.* 27. *tit.* 7. *n. fin.* Vnde votum de nunquam peccando non eſſe validum reſoluit Azor. *inſtit. moral. p.* 1. *lib.* 11. *c.* 14. *q.* 4. Sayr. *in claui Regia, lib.* 6. *c.* 3. *n.* 9. Sayr. *de Relig. tom.* 2. *lib.* 2. *de voto, c.* 3. *n.* 2. *&* 3. Leſſi. *de iuſtit. lib.* 2. *cap.* 40. *dub.* 5. *num.* 33.

7 In eadem gloſſ. ibi, *Et hoc priuilegium glorioſæ Virgini Mariæ creditur datum eſſe diuinitus.* Ita Tiraq. *de pœnis temper. cauſa* 51. *n.* 85. Henriq. *in ſumm. lib.* 3. *c.* 11. §. 4. *lit. X.*

8 In gloſſ. *Eccleſia*, ibi, *eſt enim Eccleſia militans exemplata diuinitus à triumphante.* Ita Perez *l.* 5. *tit.* 2. *lib.* 1. *Ordin, pag.* 42.

9 In gloſſ. *Septimo*, ibi, *& hoc modo oſcula, amplexus, vel tactus non ſunt mortalia cùm poſſit abſque libidine fieri, vel ex conſuetudine regionis*, &c. Notatur ad hoc quòd oſcula, & amplexus ex beneuolentia, & amicitia honeſta habita ſecundùm patriæ conſuetudinem culpa vacant, quia ibi nulla eſt turpitudo, ſed caſtus amor, vt per S. Thom. 2. *q.* 154. *art.* 4. Sanch. *de matrim lib.* 9. *diſp.* 49. *n.* 3. vbi ſubdit idem dicendum eſſe quando habentur ob delectationem honeſtam, vt ad augendam amicitiam, & beneuolentiam honeſtam, quamvis inde motus ſenſualitatis inordinatus, & delectatio venerea inſurgant, minimè aſſenſum præſtante voluntate, quia finis eſt honeſtus, & contra voluntatem prauus ille motus inſurgit.

10 In ead. gloſ. ibi, *Oſcula autem libidinoſa, amplexus, & tactus ſi fiant propter delectationem huiuſmodi, ſic enim ſolùm libidinoſa cenſentur, manifeſtum eſt propter hanc cauſam libidinoſa oſcula fore mortalia.* Ita. S. Anton. 3. *part. tit.* 16. *c.* 1. §. 10. *notab.* 1. dicens tactus cùm fuerint ex libidine, & amore carnalis luxuriæ, eſſe mortales, Nider. *in ſua ſumm. præc.* 6. *c.* 2. *ad fin verſ. ſecundò principaliter*, dicens eſſe lethales huiuſmodi tactus cum ſunt libidinoſi, & ea intentione, vt in ſe, vel in muliere excitetur concupiſcentia, Margar. Confeſſorum 6. *præcepto fol.* 90. dicens oſcula, & amplexus habita ex laſciuia eſſe mortalia, & tunc id contingere quando habentur, vt ſequatur pollutio, vel cum periculo. Fr. Emman. *in ſumm. tom.* 1. *c.* 203. *n.* 2. dicens oſcula tunc eſſe mortalia quando diriguntur ad actum carnalem, vel libidinoſum,

Aduertendum tamen eſt, quòd licèt plures deoſculationes habitæ ſint ante copulam, neceſſarium neutiquam foret eas confiteri, ſiue etiam tactus: nam eſtò omnes deoſculationes illæ, ſiue tactus numero differentes ſint, quia tamen ſunt præerequiſita ad copulam, & partes illi annexæ, ita vt oſcula, & tactus dicantur fornicatio inchoata, ita Vaſq. *tom. de pœnit. q.* 91. *art.* 1. *dub.* 5. *n.* 33. *&* 1. 2. *tom.* 1. *diſp.* 75. *c.* 2. *in fine*, Corolan *de caſibus, reſeru. q.* 1. *ſect.* 3. *n.* 3. optimè Ioan. Sancti. *in ſelectis, diſp.* 6. *n.* 3. vbi ſecus dicit ſi deoſculationes habeantur finita iam copula, cùm ſubſequentes illæ ad diſtinctam, & aliam iam copulam ordinentur.

In ead. gloſ. ibi, *nec mirum cùm id dicatur etiam de libidinoſo aſpectu*, &c. Notatur ad hoc quòd aſpectus turpes gratia delectationis, quæ ex ipſis captatur, in ea inſiſtendo habiti ſunt peccata mortalia ſicut de tactibus diximus *ſuprà*, quòd ſignificauit Dominus *Matth.* 5. qui viderit mulierem ad concupiſcendum eam, iam mœchatus eſt in corde ſuo, Cardin. *hic verbo ſeptimo, ſtatim in princ.* Abb. *ad finem*, Imol. *n.* 17. Tabiena *verbo delectatio queſt penult.* Syluest. *eod. verbo q.* 4. Nauar. *in cap. ſi cui. n.* 9. *de pœnit. diſtinct.* 1. Iacob. de graff. *in deciſ. aureis, p.* 1. *lib.* 2. *c.* 75. *n.* 10. *& c.* 78. *n.* 16. Verùm Sanchez poſt multos à ſe relatos, *dict. lib.* 9. *diſp.* 46. *n.* 22. ait ſibi magis placere diſcrimen eſſe inter viſum & tactum, quod hic ſuapte natura ordinetur ad concubitum, ac proinde conſentire in delectationem ſenſibilem ipſius ſit quaſi quædam copulæ inchoatio, & conſenſus in delectationem copulæ, eſt peccatum lethale; ille verò non ordinetur ita ad venerea, & proinde eius delectatio non ſit communiter venerea, & ſolùm peccatum veniale, niſi aſpiciens ad alium malum finem ordinet; præterea quia delectatio ex viſu conſurgens non eſt tanta, nec ita appetitum ſenſitiuum excitat, vt non poſſimus dicere pertinere ad paruitatem materiæ delectationis venereæ, ac proinde excuſari eam à culpa lethali. 11

De Homicidio voluntario, vel caſuali.

TIT. IV.

SVMMARIVM.

1 *Furioſus, infans, vel dormiens, hominem mutilans vel occidens, non efficitur irregularis, nec etiam ille, qui aliter mortem vitare nequiens, ſuum inuaſorem occidit, vel mutilat.*

2 *Irregularitas non incurritur ex mutilatione, ſiue homicidio parato à furioſo, etiamſi ſua culpa in furorem inciderit, vt n.* 3.

4 *Furioſus in furore delinquens excuſatur à pœna.*

5 *Infans delinquendo non fit irregularis, etiamſi ſit doli capax, vt n.* 6.

7 *Infans in delictis excuſatur.*

8 *Dormiens ſi aliquem mutilet, aut occidat, irregularitatem non incurrit.*

9 *Ebrius ſi aliquem mutilet, aut occidat, an irregularitatem contrahat, oſtenditur, &* n. 10.

11 *Irregularitas non incurritur ab illo, qui hominem occidit ad ſui neceſſariam defenſionem, etiam de iure nouiſſimo Concilij Trid. vt n.* 12.

13 *Declaratur Concil. Trid. ſeſſ.* 14. *de reform. c.* 7.

14 *Irregularitas non incurritur ab eo, qui ad ſui defenſionem aliquem occidit præueniendo, & non expectando ſe ab illo percuti.*

Digitized by Google

15 *Irregularitas non incurritur etiam ab eo, qui ad ſui defenſionem aliquem occidit, quamvis in periculo mortis non ſit conſtitutus, dummodo tamen exiſtat in periculo mutilationis alicuius membri.*

16 *Odium cordis internum non facit, vt contrahatur irregularitas, ſi re vera quis innaſorem occidat ad tuendam vitam ſuam.*

17 *Irregularitatem non incurrit, qui pro ſui neceſſaria defenſione occidit innocentem inuaſorem, puta phreneticum, & amentem, ſi aliter ſaluus eſſe non poſſit.*

18 *Socium vocans in defenſionis auxilium non incurrit irregularitatem, ſi talis ſocius occidat inuaſorem.*

19 *Irregularitas non incurritur ab eo, qui alium occidit pro defenſione ſui proximi, vel rerum ſuarum, vt* n. 20.

21 *Moderamen inculpatæ tutelæ excedere non debet, qui alium occidit ad ſui neceſſariam defenſionem, vt euitet irregularitatem.*

22 *Irregularitas, quæ incurritur ob exceſſum moderaminis inculpatæ tutelæ, pertinet ad homicidium caſuale, & non ad voluntarium.*

23 *Irregularitas incurritur ab eo, qui aggreſſorem occidit cum poſſit mortis periculum euadere, & cum minori læſione ſe defendere etiam fugiendo.*

24 *Furioſus habens dilucida internalla excuſatur à pœna.*

25 *Furioſus habens dilucida internalla in dubio præſumendum eſt potius quòd deliquerit tempore furoris, quàm tempore ſanæ mentis.*

26 *Furioſus non poteſt Religionem profiteri.*

27 *Mutilatio homicidio comparatur quoad irregularitatem.*

Clem. Si furioſus. Vnic.

1 Fvriosvs, infans, vel dormiens hominem mutilans, vel occidens non efficitur irregularis, nec etiam ille, qui aliter mortem vitare nequiens ſuum inuaſorem occidit, vel mutilat. Colligunt ex Ordin. Lap. Abb. Anchar. Imol. Zabar. Panorm. Paul. de Eleaz. Bonif. de Vital. Viu. *in ration. lib. 3. pag.* 129. Alagona *in compend. pag.* 676. remiſſiuè Caſal. *in annot.* & Ximen. *in concord. p.* 1. *&* 2. & latam repetitionem fecit Couar.

2 *Furioſus.*] Notatur ad hoc, quòd irregularitas non incurritur ex mutilatione, ſiue homicidio patrato à furioſo, vt per Maiol. *de irregul. lib.* 5. *c.* 48. *num.* 11. Menoch. *de arbitr. caſu* 325. *num.* 6. Henriq. *in ſumm. lib.* 14. *c.* 15. §. 7. Auil. *de cenſur. p.* 7. *rubric. de homicid. caſuali, diſp.* 6. *ſect.* 1. *dub.* 12. Farinac. *in praxi crimin. p.* 2. *q.* 92. *n.* 46. *cum ſeqq. &* *q.* 94. *n.* 26. *& fragm. crimin. p.* 2. *lit. I, num.* 417. & alios citatos à Cened. *ad Sext. Collect.* 17. *num.* 1.

3 Amplia etiam quòd occiſor ſua culpa in furorem inciderit, ſecundùm Maiol. *d. n.* 11. *verſ. quod procedis,* Nauar. *in man. c.* 27. *n.* 230. Auil. *d. dub.* 12. *verſ. notandum eſt primò,* Farinac. *d. lit. I, n.* 418. vbi *n.* 421. poſt Auil. *vbi proximè, in verſ. ſecundò notandum,* intelligit procedere in eo, qui occidit durante furore, vnde ſecus ſi habens dilucida internalla occidat tempore ſanæ mentis, nam adhoc regularitas manet.

4 Furioſus enim in furore delinquens excuſatur à pœna, ſicut docent Duen. *reg.* 259. *verſ. amplia tertiò,* Tiraq. *de pœnis temper. cauſa* 2. *à princip.* Clar. §. *fin. q.* 60. *n.* 7. Menoch. *de arbitr. caſu* 325. Fachin. *controuerſ. lib.* 9. *c.* 3. Cenal. *commun. contra commun. q.* 33. Petr. Cabal. *in tract. de omni genere homicidij, n.* 179. *cum ſeqq.* Molin. *de iuſtit. tom.* 4. *tract.* 3. *diſp.* 38. *à n.* 1. Farinac. *d. q.* 94. *à princ.*

Aut infans.] Notatur ad hoc, quòd infans delinquendo non fit irregularis, vt per Couar. *hic p.* 3. *in initio, n.* 5. Henriq. *in ſumm. lib.* 14. *c.* 3. §. 4. *in fine,* Farinac. *in praxi crimin. p.* 3. *q.* 91. *n.* 179. 5

Amplia procedere etiamſi contingat patrari homicidium ab aliquo Infante doli capace, quia tunc nec etiam irregularitatem incurrit, provt relatis, & reprobatis contrarium tenentibus ſcriptum reliquerunt, Sayr. *de cenſur. lib.* 6. *c.* 17. *n.* 30. Auil. *in ſimili tract. p.* 7. *rubric. de homicid. caſuali, diſp.* 6 *ſect.* 1. *dub.* 23. qui etiam hoc admittunt in infante maiore ſeptennio, non tamen doli capace, quicquid ſecus dixerint Maiol. *de irregul. lib.* 5. *c.* 43. *n.* 11. *verſ. infans quoque,* Perez *l.* 1. *gloſ.* 1. *verſ. confirmatur, pag.* 6. *tit.* 1. *l.* 3. *Ordinam.* 6

Inſana enim in delictis excuſatur iuxta ea quæ tradunt Clar. §. *fin. q.* 60. *n.* 2. *cum ſeqq.* Tiraq. *de pœnis temper. cauſ.* 7. Anton. Gomez. *tom.* 3. *var. c.* 1. *n.* 37. *cum ſeqq.* Bonacoſ. *commun. crimin. p.* 1. *verbo minor, pag.* 114. *verſo, & p.* 2. *eodem verbo, pag.* 49. Hippol. *conſ.* 48. *n.* 54. Placa *de delict. c.* 32. *à n.* 10. Ioſeph. Ludouic. *Lucen. deciſ.* 17. Duen. *reg.* 259. *verſ. amplia ſecundò,* Menoch. *de arbitr. caſu* 329. Theſaur. *Pedem. deciſ.* 161. Honded *conſ.* 104. *vol.* 1. Ayer. *de homicid. p.* 2. *num.* 124. *& ſeq.* Mauric. *de in integr. reſtit. c.* 153. Barth. Homand. *l.* 21. *gloſ.* 4. *tit.* 1. *p.* 1. *fol.* 25. Alexand. Raudeu. *de analog. c.* 12. *n.* 78. Cald. Pereira *in l. ſi curatorem verbo, vel aduerſarij dolo, n.* 50. *cum ſeqq. C. de in integr. reſtit. minor.* Motl. *in emporio iuris p.* 1. *tit.* 5. *q.* 7. *à num.* 7. Molin. *de iuſtit. tom.* 4. *tract.* 3. *diſp.* 36. Petr. Cabal. *in tract. de omni genere homicid. à num.* 179. Farin. *d. p.* 3. *q.* 92. *n.* 49. *cum ſeqq. & à num.* 115. citati à Cened. *ad Sextum collect.* 17. *n.* 3. 7

Seu dormiens.] Notatur ad hoc, quòd ſi dormiens aliquem mutilet, aut occidat, non incurrit irregularitatem, vt per Henriq. *lib.* 14. *cap.* 15. §. 7. *lit. M.* Farinac. *de pœnis temper. quæſt.* 98. *n.* 68. *cum ſeqq.* Sayr. *de cenſur. lib.* 6. *cap.* 17. *num.* 36. *& ſeq.* Auil. *in ſimili tract. p.* 7. *rubric. de homicid. caſuali, diſp.* 6. *ſect.* 1. *dub.* 14. qui etiam diſputant quid dicendum ſi in ſomniis aliquem dormiens occidat quando vigilans aduertit ſe conſueuiſſe in ſomniis arma capere, & homines offendere, & non adhibuit debitam diligentiam, vt huiuſmodi periculum euitaret, puta includendo ſe cubiculo bene obſerato. An & quando dormiens puniatur de delicto commiſſo in ſomniis, vide Doctores per me citatos *in collect. ad cap. ſicut dignum, in princ. hoc tit. in Decretalib.* 8

De ebrio ſolet ab aliquibus in dubium reuocari, an irregularitatem contrahat ſi aliquem mutilet, aut occidat? quidam cenſuerunt ebrietatem non excuſare ab irregularitate, ea moti ratione quòd ebrietas non eſt expreſſa in hoc text. provt expreſſum eſt de furioſo, infante, & dormiente, & ideò hanc partem ſuſtinent Card. Zabarel. & Imol. *in præſenti,* Tabien. *verbo ebrietas,* §. 8. *num.* 9. *& verbo irregularitas* 1. *num.* 3. Syluest. *verb. homicidium* 3. *quæſt.* 4. *num.* 3. Villadieg. *in tract. de irregularit. lib.* 5. *cap.* 48. *num.* 11. *verſ. in ebrio.* 9

Verùm contrariam ſententiam, imo irregularitatem non incurri ab eo, qui ebrius exiſtens, aliquem occidit aut mutilat, meritò tenent Bonifac. *hic n.* 25. *&* 26. Couar. *part.* 3. *in princip. num.* 3. Nauar. *in man. cap.* 27. *n.* 230. Soar. *de cenſur. diſput.* 46. *ſect.* 1. *num.* 12. *verſ. nam communis,* Sayr. *in ſimili tract. lib.* 6. *cap.* 17. *num.* 34. *verſ. ſecunda opinio,* Auil. *eod. tract. part.* 7. *rub. de homicidio directè voluntario, ſect.* 1. *dub.* 15. *verſ. ſecunda concluſio,* Azor. *inſtit. moral. part.* 1. *lib.* 7. *cap.* 33. *quæſt.* 7. Farinac. *dict. part.* 3. *quæſt.* 93. *num.* 9. qui eam reddunt 10

ratio

rationem quòd ebrius ebrietate durante caret vſu rationis, & ideò in eo ſubeſt eadem ratio excuſandi ab irregularitate, quæ ineſt in furioſo, ampliantque procedere etiam quòd quis culpa ſua ſe inebriauerit immoderatè bibendo, dummodo non ſe inebriaſſet debitá opera, vel niſi aliàs eſſet ſolitus in ebrietate arma ſumere, & homines percutere.

11 *Et idem de illo cenſemus, &c.*] Notatur ad hoc, quòd irregularitas ab eo non incurritur, qui hominem occidit ad ſui neceſſariam defenſionem, vt per Sot. *de iuſtit. lib.* 5 *q.* 1. *art.* 8. Couar. *hic. p.* 3. §. 1. *n.* 1. Maiol. *de irregul. lib.* 5. *c.* 48. *n.* 6. Caiet. 2. 2. *q.* 64. *art.* 7. Nauar. *in man. c.* 27. *n.* 207. *&* 211. Placa *de delictis*, *cap.* 28. *&* 29. Duen. *reg.* 192. *verſ. amplia ſextò*, Soar. *de cenſur. diſp.* 46. *ſect.* 1. *n.* 1. *&* 2. Auil. *eod. tract. p.* 7. *diſp.* 5. *ſect.* 3. *dub.* 1. *verſ. loquendo de iure nouo*, Sayr. *in ſimili, tract. lib.* 6. *c.* 17. *à n.* 2. Henriq. *in ſumm. lib.* 14. *c.* 11. §. 2. *lit. N*, Cardoſ. *in praxi iudicum verbo homicidium*, *n.* 5. *& verbo irregularitas*, *n.* 10. Aloyſ. Ricc. *in collect. deciſ. p.* 4. *collect.* 930. late Farin. *fragm. crimin. p.* 2. *lit. I*, *à n.* 472. refert plures Cened. *ad Sextum*, *collect.* 17. *n.* 5. Poteſt enim quis ſe defendere vſque ad occiſionem iniuſti aggreſſoris; vt docent citati per me *in collect. ad c.* 2. *n.* 3. *hoc tit. in Decretalib.*

12 Amplia primò vt non ſolùm irregularitas non incurratur propter homicidium commiſſum ad neceſſariam defenſionem de iure antiquo ante diſpoſitionem huius text. ſicuti docent Soar. *d. ſect.* 1. *n.* 1. *in princip. & n.* 2. *verſ. immò probabilius eſt*, Sayr. *d. c.* 17. *n.* 9. Auil. *d. ſect.* 3. *dub.* 1. *verſ.* 1. ſed nec etiam iure nouiſſimo Concilij Trid. licèt enim *ſeſſ.* 14. *de reform. c.* 7. loquens de homicidio, quod contingit vim vi repellendo, ſtatuerit diſpenſationem Ordinario committi, quaſi quòd tale homicidium irregularitatem inducat, aliter diſpenſatio non eſſet neceſſaria, vt videtur eſſe de mente Maiol.

13 *de irregular. lib.* 5. *c.* 48. *n.* 10. *verſ. ſexta declaratio.* Veritas tamen eſt, quòd prædictum Concilij Decretum intelligi debeat non de homicidio facto ad neceſſariam defenſionem, ſed de homicidio patrato cum aliqua culpa, & exceſſu moderaminis inculpatæ tutelæ, vt communiter tenere videntur Doctores ex Soar. *d. diſput.* 46. *ſect.* 1. *n.* 3. Auil. *d. ſect.* 3. *dub.* 1. *verſ. loquendo de iure nouo*, Campan. *in diuerſor iuris Canon. rub.* 11. *c.* 23. *n.* 51. Bonacin. *de cenſur. diſp.* 7. *q.* 4. *puncto* 6. *n.* 3. *cum ſeqq.* Cened. *practic. & canon. quæſt. lib.* 1. *quæſt.* 24. *num.* 13. Bellet *diſquiſit. clerical. p.* 1. *tit. de diſciplina clericali*, §. 5. *n.* 109. *cum ſeqq.* Farinac. *d. lit. I*, *n.* 475. ego ipſe *de officio, & poteſtate Epiſcopi*, *p.* 2. *alleg.* 39. *num.* 54.

14 Amplia ſecundò vt etiam irregularitas non incurratur ab eo, qui ad ſui defenſionem aliquem occidit, præueniendo, & non expectando ſe ab illo percuti, vt per Sot. *de iuſtit. lib.* 5. *q.* 1. *art.* 8. *verſ. at verò*, Nauar. *in man. c.* 15. *n.* 3. Iacob. de Graff. *in aureis*, *deciſ. lib.* 2. *c.* 65. *n.* 6. *&* 7. Vinald. *in candel. aureo, tit. de irregul. n.* 115. Sayr. *de cenſur. lib.* 6. *c.* 17. *num.* 8. Auil. *in ſimili, tract. p.* 7. *diſp.* 9. *ſect.* 3. *dub.* 2. *verſ. ſecunda concl.* Farin. *d. lit. I*, *num.* 476.

15 Amplia tertiò vt irregularitas non incurratur etiam ab eo, qui ad ſui defenſionem aliquem occidit, quamvis in periculo mortis non ſit conſtitutus, dummodo tamen exiſtat in periculo mutilationis alicuius membri, vt per Syluest. *in ſumm. verbo homicidium* 3. *q.* 3. *verſ. primum*, Nauar. *in man. c.* 27. *n.* 211. Sayr. *d. c.* 17. *num.* 3. *&* 4. Soar. *d. diſp.* 46. *ſect.* 2. *n.* 6. *verſ. rurſus*, vbi reprobat Plouium, Villadieg. & Maiolum contrarium tenentes, ſubditque idem videri dicendum etiamſi non timeatur mutilatio, aut vulnus lethale, ſed ſolùm immineat periculum grauis percuſſionis corporis, ſiue grauitas ſit poſita in notabili læſione, vel infamia, prout eſt in alapa, vel in percuſſione alia virgæ, vel arundinis.

Amplia quartò vt irregularitas non incurratur etiam ab eo, qui ad ſui defenſionem occidit ex odio; odium enim cordis internum non facit, vt contrahatur irregularitas ſi re vera quis inuaſorem occidat ad tuendam vitam ſuam, quamvis ex hoc odio peccato commaculetur, ſecundùm Couar. *hic, p.* 2. §. 5. *n.* 2. Sayr. *d. c.* 17. *n.* 11. Auil. *d. ſect.* 3. *dub.* 1. *ſub verſ. loquendo de iure nouo, poſt med.* ibi, *ſecundo habet verum*, Farinac. *dict. lit. I*, *n.* 478. 16

Amplia quintò vt nec etiam irregularitas incurratur ab eo, qui pro ſui defenſione neceſſaria occidit innocentem inuaſorem, puta phreneticum, & amentem ſi aliter ſaluus eſſe non poſſit, niſi occidendo, vt per Sayt. *d. c.* 17. *n.* 6. Farin. *d. lit. I*, *n.* 481. 17

Amplia ſextò, vt nec etiam incurratur irregularitas quando quis, vt ſe ab inuaſore defendat, vocat ſocium in defenſionis auxilium, illeque ſocius inuaſorem occidit, tunc enim qui ſocium vocauit, irregularis non eſt, ſicut enim quis per ſeipſum occidendo irregularitatem non incurrit, ita nec per alium, vt per Nauar. *in man. c.* 27. *n.* 212. *verſ. ſecundo*, Sayt. *d. c.* 17. *n.* 14. & Auil. *d. ſect.* 3. *dub.* 1. *verſ. loquendo de iure nouo*, ibi, *primò quando aliquis*, qui eadem *p.* 7. *diſp.* 6. *ſect.* 2. *dub.* 5. *verſ. ſecunda quæſtio*, reſoluit conuocantem amicos ad ſui defenſionem dum illicitè rixatur cum Ioanne, qui ab eo occiduntur, irregularitatem incurrere. 18

Amplia ſeptimò vt nec etiam irregularitas incurratur ab eo, qui alium occidit pro defenſione ſui proximi, & præſertim ſi inſultatus fuerit aliquis ex illis, quos quis defendere tenetur non ſolùm ex charitate, ſed etiam ex præcepto iuſtitiæ, ſeu obligatione, vt per Couar. *hic*, *p.* 3. §. *vnico*, *n.* 5. Petr. Nauar. *de reſtit. lib.* 2. *c.* 3. *n.* 419. Iacob. de Graff. *d. lib.* 2. *c.* 65. *n.* 15. Vinald. *d. tit. de irregul. num.* 228. Soar. *diſp.* 46. *ſect.* 3. *per totam*, Sayr. *d. cap.* 17. *num.* 21. *verſ. ſecunda opinio*, vbi relatis contrariis hanc ſententiam ſibi validè probabilem videri affirmat, Auil. *d. p.* 7. *diſput.* 5. *ſect.* 3. *dub.* 5. Nicol. Garc. *de benefic. p.* 7. *cap.* 11. *num.* 53. *in fine*, Quicquid contrarium teneant Abb. Syluest. Angel. Tabien. Maiol. & alij plures, quos refert, & ſequitur Farin. *d. lit. I*, *n.* 487. 19

Amplia octauò, vt nec etiam irregularitas incurratur ab eo, qui alium occidit, vt putà furem pro defenſione rerum ſuarum magni momenti, ſi aliter eas recuperare nequeat, vel pro ſui honoris defenſione, quem aliter defendere, & conſeruare non poteſt, niſi occidendo eum, qui ignominiam, ſeu iniuriam maximè realem infert, ita Sot. Fortun. Garc. Caiet. Petr. Nauar. & alij citati à Sayr. *dict. cap.* 17. *num.* 21. Soar. *dict. diſp.* 46. *ſect.* 2. *per tot.* Auil. *d. part.* 7. *diſp.* 5. *ſect.* 3. *dub.* 4. *verſ. ſit tamen concluſio*, & faciunt per me reſoluta *in collect. ad cap.* 2. *num.* 4. *& hoc tit. in Decretalibus.* 20

Intellige ſupra dictas ampliationes procedere vbi occidens ad ſui neceſſariam defenſionem non excedit moderamen inculpatæ tutelæ, vt per Sayr. *d. c.* 17. *n.* 7. vbi etiam benè explicat in quibus conſiſtat iſtud moderamen inculpatæ tutelæ, quod etiam declarant Soar. *d. diſp.* 46. *ſect.* 1. *n.* 7. Auil. *d. p.* 7. *diſp.* 5. *ſect.* 3. *dub.* 2. vbi *dub.* 1. *verſ. loquendo de iure nouo*, ſubdit quòd non omnis exceſſus defenſionis irregularitatem inducit, niſi fuerit mortalis. Illud autem aduertere oportet, quòd irregularitas, quæ incurritur ob exceſſum moderaminis inculpatæ tutelæ pertinet ad homicidium caſuale, & non ad voluntarium, vt per Nauar. *conſ.* 36. *ſub hoc tit.* quem refert, & ſequitur Soar. *dict. diſp.* 46. *ſect.* 1. *num.* 13. 21 22

Qui mortem aliter vitare non valens, &c.] Ergo irregularitas 23

Digitized by Google

2 *Doctores referuntur de variis Academiis, & ſtudiis agentes.*
3 *Bononia habuit priuilegia ſtudij à Theodoſio.*
4 *Chronicis in antiquis fides adhibetur.*

Clem. Inter ſollicitudines. I.

1 IN ſtudiis Romanæ Curiæ, Pariſien. Oxonien. Bononien. & Salamantino duo viri Catholici, & periti eligi debent pro ſingulis linguis Hebraïca, Arabica, & Caldæa, qui ſcholas regant & libros in Latinum transferant, aliósque doceant: pro quibus prouidendis contribuere tenentur omnes Eccleſiarum Prælati, monaſteria etiam exempta, non obſtantibus quibuſcunque priuilegiis in contrarium. Colligunt ex Ordin. Lap. Abb. Anchar. Imol. Zabar. Panorm. Paul. de Elcazar. Bonif. de Vital. Viu. *in ration. lib. 5. pag. 53.* Alagona *in compend. pag. 636.* remiſſiuè Ximen. *in concord. p. 1. & 2.*

2 De variis ſtudiis, & Academiis agunt Caſſan. *in catalogo gloriæ mundi, p. 10. conſid. 32.* Horat. Lut. *in tract. de priuilegiis ſchol. tit. de iis, qui gaudent priuilegiis ſchol. n. 23.* Fr. Hieron. Roman. *de Republ. Christiana, lib. 5. c. 17. 18. & 19.* vbi *c. 20.* agit de inſigni Conimbricenſi Academia, de qua etiam multa ſcribit Petrus Mariz. *in dialogis variæ hiſtoriæ dial. 5. c. 3. pag. 353.*

3 In gloſſ. *Bononien.* ibi, *Bononia habuit priuilegia ſtudij à Theodoſio,* &c. Ita Caſſan. *d. conſid. 32. verſ. de ſtudio Bononienſi.*

4 In ead. gloſſ. ibi, *Prout ex chronicis,* &c. Ergo chronicis in antiquis fides adhibetur, de quo vide quæ dixi ad gloſſ. *verbo Vrbano ſup. in Clem. vnica, de reliq. & venerat. Sanctor.*

SVMMARIVM.

1 *Magiſterium, vel Doctoratum ex officio tribuens priùs à doctorando recipere debet iuramentum, quòd in ſolemnitate ſua non expendet vltra ſummam trium millium Turonen. argentorum, quòd ſi non fecerit, etiamſi ſit Epiſcopus per ſex menſes à collatione Magiſterij eſt ſuſpenſus.*
2 *Abſurdum ſemper eſt vitandum.*
3 *Magiſtri Artium appellatione Doctorum continentur.*
4 *Scholaris indignus Doctoralia inſignia petens peccat mortaliter.*
5 *Suſpenſus, vel alia pœna affectus ad tempus ſi durante eo tempore aliam ſuſpenſionem, vel ſimilem pœnam ad tempus incurrat, hoc poſterius tempus incipit ſtatim à die ſententiæ iudicis illud inferentis.*
6 *Capitulum an poſſit aliquem ad Doctoris, vel Magiſtri gradum promouere, ſicut poſſet Epiſcopus, oſtenditur.*

Clem. Cùm ſit nimis. II. & vlt.

1 IS ad quem ſpectat Magiſterium, vel Doctoratum tribuere priùs à doctorando recipiat iuramentum quòd in ſolemnitate ſua non expendet vltra ſummam trium millium Turonen. argentorum, quod ſi non fecerit, etiamſi ſit Epiſcopus, per ſex menſes à collatione Magiſterij, ſeu Doctoratus huiuſmodi eſt ſuſpenſus. Colligunt ex Ordin. Lap. Abb. Anchar. Imol. Zabar. Panorm. Paul. de Elcazar. Bonif. de Vital. Viu. *in ration. lib. 5. pag. 51.* Alagona *in compend. pag. 636.* remiſſiuè Caſal. *in annot.* & Ximen. *in concord. p. 1. & 2.*

Cùm ſit nimis abſurdum, &c.] Quia abſurdum ſemper eſt vitandum, vt per Viuian. *tom. 2. commun. opin. lib. 6. tit. 15. n. 188. verſ. nam abſurditas,* Card. Mantic. *de coniect. vltimarum volunt. lib. 3. tit. 7. à princ. & de tacitis, & ambig. conuent. lib. 2. tit. 13.* Card. Tuſch. *tom. 1. lit. A, concl. 66.* cum aliis per me citatis *Axiom. 2.* 2

In gloſſ. *Doctoratus*, ibi, *Doctores in iure Canonico, vel Ciuili, Magiſtri dicuntur in Theologia, vel artibus.* Igitur Magiſtri artium appellatione Doctorum continentur, & illorum priuilegiis gaudent, vt per Ioan. Martinus à Coſta *in addit. ad tract. libellorum annot. 53. n. 7. cum multis ſeq.* vbi hoc latè iuribus, & exemplis confirmat. 3

In gloſſ. *Honorem*, ibi, *in indigno verò eſt peccatum præſumptionis.* Notatur ad hoc, quòd ſcholaris indignus doctoralia inſignia petens, peccat mortaliter, ſicuti docent Perez *l. 1. tit. 16. lib. 2. Ordin. pag. 374.* Azeued. *l. 2. n. 7. tit. 9. lib. 3. noua recop.* Bobadil. *in ſua politica, lib. 1. c. 3. n. 70.* 4

In gloſſ. *Sequentes*, ibi, *ſi autem pendente primo ſemeſtri*, &c. Notatur ad hoc, quòd ſuſpenſus, vel alia pœna affectus ad tempus, ſi durante eo tempore aliam ſuſpenſionem, vel ſimilem pœnam ad tempus incurrat, hoc poſterius tempus incipit ſtatim à die ſententiæ iudicis illud inferentis, aut quando incurritur ipſo iure ſtatim à die commiſſi delicti, ſicuti tradit Sanch. *de matrim. lib. 3. diſp. 50. n. 3.* 5

In gloſſ. *Suſpenſum*, ibi, *Epiſcopus cum Capitulo hoc faciet*, &c. An Capitulum poſſit aliquos ad honorificum Doctoris, vel Magiſtri gradum promouere ſicut poſſet Epiſcopus, ſolet ab aliquibus in dubium reuocari, qui per hanc gloſſ. ſic diſtinguendum eſſe putant. Aut ea poteſtas pertinet ad ſolum Epiſcopum, aut communiter ad Epiſcopum; & Capitulum, ſi hoc ſecundùm ea manet penes Capitulum Sede vacante, ſi primum, tunc ea poteſtas, vel iure communi conuenit Epiſcopo, vel iure ſpeciali, ſi iure communi, ad Capitulum tranſit, ſi ſpeciali non ita: vt poſt Pauin. *de poteſt. Capituli Sede vac. p. 1. q. 6.* Rebuff. *in praxi benefic. tit. de deuolut. n. 69.* reſoluit Azor. *inſtit. moral. p. 2. lib. 3. c. 39. q. 5.* 6

De Iudæis, & Sarracenis.

Tit. II.

Clem. Cedit quidem. Vnic.

PRINCIPES Chriſtiani compeſcere debent Sarracenos ſibi ſubiectos ab inuocatione publica nominis Mahometi, & à peregrinatione, quam facere ſolent ad eius ſepulchrum, & contrafacientes ita punire debent, vt alij eorum exemplo perterriti à præſumptione ſimili arceantur. Colligunt ex Ordin. Anchar. Imol. Zabar. Panorm. Paul. de Elcazar. Bonif. de Vital. Viu. *in ration. lib. 5. pag. 67.* Alagona *in compend. pag. 642.* remiſſiuè Ximen. *in concord. p. 1. & 2.* 1

In gloſſ. *Sarracenis*, ibi, *qui debent à Chriſtianis publicè diſtingui per habitum.* Sic de Iudæis diximus *in collect. ad cap. nonnullis ſup. hoc tit. in Decret.* Niſi priuilegium de non ferendo ſignum ex cauſa bene viſa concedatur Hebræis per Summum Pontificem, ſicuti docent Folgoſ. *conſ. 55. n. 2. verſ. ſecundò ſciendum.* Foller. *in conſtit. Regni Neapol. ſub tit. de Iudæis in pragm. incip. & contra perfidorum, n. 3.* Marquar. *de Iudæis, p. 1. c. 4. verſ. valeret tamen*, quos refert & ſequitur Anton. Ricc. *de iure perſonarum, lib. 2. c. 43. n. 5.* 2

In

In gloſſ. *Zabacala.* Vide Marquard. de Suſan. *in tract. de infidelib. p.1.c.3.n.6.cum ſeqq.* Azeued. *in rubr. tit.2. n.9.cum ſeqq. lib.8. recop.*

De Hæreticis.

Tit. III.

SVMMARIVM.

1 *Compendium huius text. refertur, & Doctores de eius materia agentes citantur,* n.2.

3 *Clauſula,* Conſcientiam tuam oneramus, *quam vim, & effectum habeat, remiſſiuè.*

4 *Inquiſitor eſt competens iudex in cauſis hæreticorum.*

5 *Inquiſitor ſine Epiſcopo, & Epiſcopus ſine Inquiſitore non valet hæreticum ad pœnam in duro, & arcto carcere ponere.*

6 *Epiſcopus ſi in durum carcerem ponere, torquere, aut condẽnare voluerit hæreticum, debet requirere Inquiſitorẽ, & è contra Inquiſitor Epiſcopũ, vt intra octo dies inſimul cõueniant ad præmiſſa reſoluenda.*

7 *Requiſitio vnica ſufficit facta Inquiſitori ab Epiſcopo volente in durum carcerem ponere, torquere, aut condemnare hæreticum.*

8 *Epiſcopus ſi requiſitus ab Inquiſitore, & Inquiſitor ab Epiſcopo noluerit, vel non potuerit inſimul conuenire, poterit vnus alteri ſuas vices delegare, vel per literas ſuum conſilium, & conſenſum ſignificare.*

9 *Capitulum Sede vacante ſuccedit Epiſcopo in cognitione cauſarum hæreticalium.*

10 *Inquiſitor ſine Epiſcopo, & Epiſcopus ſine Inquiſitore poteſt torturam teſtibus infligere ad eruendam veritatem, ſecus ſi contra teſtem falſum procedi valeat ad pœnam ordinariam.*

11 *Verba,* non valere, *denotant ipſo iure.*

12 *Verbum duplex, ſeu geminatum futuri temporis quando eſt in conſtitutione tunc importat latam ſententiam.*

13 *Epiſcopus, & hæreticæ prauitatis Inquiſitores poſſunt in cauſis hæreſis committere vices ſuas.*

14 *Carcer debet dari ſecundum perſonam, & delicti qualitatem.*

15 *Inquiſitor loco torturæ poteſt etiam ad eruendam veritatem ieiunia imponere.*

16 *Condemnandi, & abſoluendi facultas vbi à lege alicui eſt tributa, & deinde ei aufertur facultas condemnãdi, non tamẽ ſublata cenſetur poteſtas abſoluendi.*

17 *Sententiam abſolutoriam an Epiſcopus ſine Inquiſitore, & Inquiſitor ſine Epiſcopo proferre valeat, oſtenditur,* & n.18.

19 *Eccleſia vt non vacare dicatur, & Epiſcopus poſſit adminiſtrare, literæ debent eſſe expeditæ.*

20 *Capitulum mortuo Prælato non ſuccedit in his, quæ ſunt voluntariæ iuriſdictionis.*

21 *Terminum non eſt neceſſe exprimi in requiſitione facienda per Epiſcopum Inquiſitori, & è conuerſo, ſed ipſo iure ſtatim currit.*

22 *Appellatio datur in crimine hæreſis à decreto torturæ.*

23 *Appellari poteſt ab interlocutoria vt quis tormentis ſubiiciatur, cùm afferat damnum in diffinitiua irreparabile.*

24 *Carceres hæreticorum, ipſorum claues, cuſtodes, & cuſtodum miniſtri quomodo faciendi, oſtenditur,* & num.25.

26 *Iuramentum cuſtodũ, miniſtrorum ſuorum, & notariorum, ac aliorum officialium S. Inquiſitionis ponitur;*

27 *Notarij Inquiſitionis debent iurare ſuum officium fideliter exercere coram Epiſcopo, & Inquiſitore, vel ſubſtitutis ab eis.*

28 *Euangeliorum tactura eſt neceſſaria in iuramento.*

29 *Iuramentum ſi exigatur ab ſtatuto tactis ſcripturis, non ſatisfit ſi præſtetur præſentibus ſcripturis, non tamen tactis.*

30 *Iuramenti in præſtatione inſpiciẽdus eſt mos regionis.*

31 *Iuramenti in præſtantia ſufficit quod tangatur qualibet ſcriptura ſacra vbi non exprimitur de Euangeliorum tactura.*

32 *Notarius in cauſis hæreticorum electus ab Epiſcopo, ſeu Inquiſitore poteſt eligi Clericus, & in ſacris conſtitutus, & etiam Religioſus, qui Notarius eſſet antequam Religionem ingrederetur.*

33 *Epiſcopi, Inquiſitores, & eorum ſubſtituti, qui faciendo, vel omittendo delinquunt in officio, quomodo puniantur, oſtenditur,* & n.34.

35 *Dictio,* & *copulat.*

36 *Hæretici mentales an incurrant excommunicationem contra hæreticos comminatam, oſtenditur,* & n.37.

38 *Conſtitutio humana punire poteſt crimen omnino occultum.*

39 *Epiſcopus non poteſt abſoluere à ſuſpenſione temporaria intra tempus.*

40 *Epiſcopus, vel Inquiſitor ſi omiſerit procedere non odij gratia, amoris, vel lucri cauſa, ſed propter timorem, vel propter euitanda ſcandala, non incurrit pœnas in hoc §. comminatas.*

Clem. Multorum. I.

NE Inquiſitionis officium, quod ad augmentum Fidei noſcitur inſtitutum, in fidelium cedat detrimentum, ſi Inquiſitores ipſi ſui officij metas excedant, ideò Inquiſitionis negotium tam per Epiſcopum diœceſanum, quàm per Inquiſitores ſine carnali amore, odio, vel timore, ſeu affectione commodi temporalis exerceri debet. Et quamvis quilibet ex prædictis poſſit citare, arreſtare, capere, ac tutæ cuſtodiæ mancipare etiam in compedibus, vel manicis ferreis, & inquirere contra illos, prout in Domino viſum fuerit; non poteſt tamen Epiſcopus ſine Inquiſitore, nec Inquiſitor ſine Epiſcopo, aut eius Officiali, vel Epiſcopali Sede vacante ſuper hoc delegato (ſi intra octo dies poſtquam ſeſe requiſierint adinuicem alterius copiam habere poſſint) duro tradere carceri, qui magis ad pœnam, quàm ad cuſtodiam videatur, vel tormentis exponere illos, aut ad ſententiam procedere contra eos, & ſi ſecus præſumptum fuerit nullum ſit, & irritum ipſo iure. Si autem neuter eorum nequeat, vel nolit perſonaliter conuenire, tunc poterit Epiſcopus, vel eius Officialis, ſeu delegatus Sede vacante committere ſuas vices, aut per literas ſuum conſilium, vel conſenſum Inquiſitori ſignificare, & è contra; ita habetur vſque ad §. *Propter*, incluſiuè. Colligunt ex Ordin. Lap. Abb. Anchar. Imol. Zabar. Panorm. Paul. de Eleazar. Bonif. de Vital. Vin. *in tation. lib.5. pag.102.* Alagona *in compend. pag.658.* remiſſiuè Ximen. *in concord. p.1. & 2.* 1

Hanc eandem concluſ. ex hoc text. *in §. porrò*, deſumunt Rojas *ſing. 27. n.5.* Simanch. *de Cathol. inſtit. tit.34. num.22. & num.37. & 38.* Zanchin. *in tract. de hæret. c.8. num.4.* Gundiſal. *eod. tract. q.8. num.3. & 4. & q.13. num.8. in fine*, Carrer. *in ſimili tract. num.72.75. & 86.* Clar. §. *hæreſis, num.5. verſ. ſed ſi quis*, Decian. *in tract. crimin. lib.5. c.21. num.11. & cap.22. num.15. & c.29. num.6.* Eymeric. *in direct. Inquiſit. p.3.* 2

part.3.q.47.n.1.cum ſeqq. latè cum ampliationibus, & limitationibus Farin. *de hæreſi, q.186.§.5.num.67.cum multis ſeqq.*

3 *Super quo ipſius conſcientiam oneramus*, &c.] De vi, & effectibus huius clauſ. dixi *in tract. de clauſulis vſufreq. clauſ.* 24. ſecundùm Lugdun. impreſſ.

4 *Tam per diœceſanos Epiſcopos, quam per Inquiſitores*, &c.] Notatur ad hoc, quòd Inquiſitor eſt competens iudex in cauſis hæreticorum, vt per Gondiſalu. *in tract. de hæretic. q.7.num.8. verſic. & etiam Inquiſitores*, Carrer. *in ſimili tract. num.*84. Azor. *inſtit. moral. p.*1. *lib.8.cap.18.quæſt.*1. Farinac. *de hæreſi, quæſt.*186.§.2. *num.*17.

5 *Duro tamen tradere carceri*, &c.] Intellige quòd hic text. ait de Epiſcopo ſine Inquiſitore, & Inquiſitore ſine Epiſcopo non valente hæreticum in duro, & arcto carcere ponere, vt procedat quando hoc vellet facere ad pœnam, ſecus ad cuſtodiam, vt quia fortè alibi cuſtodiri non poſſit, vt per Gondiſalu. *in tract. de hæretic. q.8.n.3. & 4.* Petr. Gregor. *ſyntagm. iuris lib.33. cap.7. n.1. verſic. primum.* Eymer. *in direct. Inquiſit. p.3.q.47. n.2.* Dec. *d. lib.5.c.22.n.6.* Farinac. *loco proximè citato, num.*75.

6 *Intra octo dierum ſpatium*, &c.] Notatur ad hoc, quòd ſi Epiſcopus in durum carcerem ponere, torquere, aut condemnare voluerit hæreticum, debet requirere Inquiſitorem, & è contra Inquiſitor Epiſcopum, vt intra octo dies inſimul conueniant ad præmiſſa reſoluenda, vt per Boniſ. de Vital. *num.51. & 66. in 24. notab.* & Zabar. *in §. duro, n.1. in notab.*1. Vmbert. Locat. *in iudic. Inquiſit. in verbo expectare*, Squillacen. *in tract. de Fide Cathol. c.40. ſub num.*1. Farin. *de hæreſi, q.186.§.6.n.98. & 109.* dicit quòd hic terminus octo dierum currit à tempore, ſeu à die requiſitionis factæ, & *n.*110. ſubdit quòd poteſt re integra requiſitus Epiſcopus, ſeu Inquiſitor admitti ad cauſam ſi conuenire & intereſſe voluerit.

7 Intellige vt vnica tantùm ſufficiat requiſitio, ſicut docent gloſſ. *hic verbo requiſierint*, & Anchar. *n.4. verſ. ſufficiat*, Imol. *n.12. verſ. deinde*, Boniſ. de Vital. *num.*64. Campeg. *in addit. ad Zanchin. in tract. de hæret. c.8. lit. D, verbo torquere*, Decian. *lib.5.c.29.n.6. verſ. ſed ſufficeret ſemel requirere*, Farinac. *vbi proximè, n.*99. In qua non eſt neceſſe exprimere terminum octo dierum, qui propterea ipſo iure ſtatim currit, Farinac. *citato loco, n.*100. & ſufficit huiuſmodi requiſitionem facere per nuntium, vel epiſtolam, & ad domum, ex eodem Farin. *n.*101. *vbi ſupr.*

8 *Verùm ſi Epiſcopus*, &c.] Notatur ad hoc, quòd ſi Epiſcopus requiſitus ab Inquiſitore, & Inquiſitor requiſitus ab Epiſcopo noluerit, vel non potuerit inſimul conuenire, poterit vnus alteri ſuas vices delegare, vel per literas ſuum conſilium, & conſenſum ſignificare, vt per Imol. *n.*13. Boniſ. de Vital. *n.70. & n.80. cum ſeqq.* Eymer. *in direct. Inquiſit. p.3.q.49.* vbi Penia *commento* 98. Farin. *d. q.186.§.6.n.*103.

9 *Vel Epiſcopali Sede vacante*, &c.] Notatur ad hoc, quòd Capitulum Sede vacante ſuccedit Epiſcopo in cognitione cauſarum hæreticalium, vt per Decian. *d. lib.5.c.21.n.*15. Farin. *d. q.186.§.11.n.*187. vbi *n.*179. ampliat in quaſi Sede vacante, & *n.*181. limitat quoad exemptos.

10 *Vel tormentis exponere*, &c.] Limita non procedere in tortura teſtibus infligenda pro eruenda veritate, quam Inquiſitor ſine Epiſcopo, & Epiſcopus ſine Inquiſitore infligere poteſt, ſecus ſi contra teſtem falſum procedi valeat ad pœnam ordinariam, ita Eymer. *in direct. Inquiſit. p.3.q.73.* vbi Penia *commento* 122. & *ead. p.3.q.53. commento* 120. *verſ. ſed hoc intelligendum eſt*, Farin. *d. q.186.§.3.n.*75.

Non valebit.] Hoc verbum præcedente negatiuà 11
denotare ipſo iure, reſoluit Sayr. *in claui Regia, lib.3. c.8.n.*26.

Nullum ſit irritum ipſo iure.] Ex his verbis colligit 12
Tiraq. *in l. ſi vnquam, verbo reuertatur, n.46. & 47. C. de reuoc. donat.* quòd quando in Conſtitutione eſt duplex, ſiue geminatum verbum futuri temporis, tunc importat latam ſententiam.

Super illis committere vices ſuas, &c.] Ergo Epiſco- 13
pus, & hæreticæ prauitatis Inquiſitores poſſunt in cauſis hæreſis committere vices ſuas, vt per Cou. *var. lib.3.c.20.n.3. verſ. quartò*, Farin. *fragm. crimin. p.1. lit. D, num.*71.

In gloſſ. *Duro.* Notatur ad hoc, quòd carcer debet 14
dari ſecundùm perſonarum, & delicti qualitatem, vt per Zerol. *in praxi Epiſcop. part.1. verbo hæretici, §.22. pag.*171.

In gloſſ. *Tormentis*, ibi, *puto autem quòd ieiunia*, &c. 15
Notatur ad hoc, quòd Inquiſitor loco torturæ poteſt etiam ad eruendam veritatem ieiunia imponere, per ieiunium enim corpus torquetur, vt per Simanch. *de Cathol. inſtit. tit.34. rubr. de Inquiſitoribus Apoſt. n.*39. vbi ſubdit Inquiſitorem ſine Epiſcopo hoc tormenti genus imponere non poſſe, Farin. *de hæreſi, quæſt.*185. §.8. *num.*138. vbi notat hodie hoc tormenti genus non ſeruari cum ieiunia non indicantur niſi loco pœnitentiæ.

In gloſſ. *Contra eos*, ibi, *ſed nunquid pro eis*, &c. No- 16
tatur ad hoc, quòd ſi alicui tributa ſit à lege facultas condemnandi, & abſoluendi, & deinde ei auferatur facultas condemnandi; non tamen dicitur ſublata poteſtas abſoluendi, vt per Socin. *reg.4. verſ. ſecundò fallit*, Clar. §. *hæreſis, num.*6. Menoch. *de arbitr. lib.1.q.43. n.*29.

In ead. gloſſ. ibi, *Sed ita eſt*, &c. Notatur ad hoc, 17
quòd Epiſcopus ſine Inquiſitore, & Inquiſitor ſine Epiſcopo proferre poteſt ſententiam abſolutoriam, vt per Decian. *in tract. crimin. lib.5.c.21.n.12. & c.22.n.11.* vbi teſtatur de magis communi, Ludou. à Paramo *de origine S. Inquiſitionis, lib.3.q.4. rubr. de expedit. proceſſus in cauſis Fidei, in fine*, vbi ita vſu receptum eſſe teſtatur, Farin. *de hæreſi, q.186.§.3.n.*60.

Contrarium tamen tenent Simanch. *de Cathol.* 18
inſtit. tit.3. num.8. & 9. Zanchin. *de hæret. c.8. lit. E, in verbo diffinitiuam*, Rojas *ſing.27. num.*7. Carrer. *in tract. de hæret. num.*72. Azor. *inſtit. moral. part.1. lib.8. cap.18. quæſt.*16. D. Barboſ. *in l. cum prætor, §.1. num.478. ff. de iudic.*

In gloſſ. *Sede vacante*, ibi, *quia nondum habet literas*, 19
&c. Notatur ad hoc, quòd literæ debent eſſe expeditæ, vt non dicatur Eccleſia vacare, ac Epiſcopus poſſit adminiſtrare, vt per Imol. *hìc num.3. verſ. Sede vacante*, Cardin. *num.5. in fine*, Paulin. *de poteſt. Capituli Sede vacante, prælud.7. num.*14. Abb. *in cap. qualiter, in 1. not. de elect.* Dec. *in rubr. de conſtit. num.*421. Caſſador. *deciſ.8. num.5. de reſtit. ſpoliat.* Selu. *de benefic. part.2. q.15. in princip.* Gonzal. *ad reg.8. Cancell. gloſſ.15.§.2. num.84. cum ſeq.* vbi obſeruat quòd licèt huiuſmodi Doctores ſimpliciter loquantur quòd ſit neceſſaria expeditio literarum, non tamen excludunt illarum tranſportationem, oſtenſionem, & præſentiam, imò illam præſupponunt, ex quo ad id probandum allegant *Extrauag. iniunctæ, de elect. inter communes*, quæ de literarum oſtenſione, & præſentatione expreſsè diſponit, ac decretum irritans continet, & graues pœnas non ſolum vtenti iuriſdictione, ſed etiam Capitulo, ſeu Conuentui admittenti ad poſſeſſionem, ſeu iuriſdictionis exercitium, ante dictarum literarum præſentationem, ita fuit reſolutum, & declaratum *in Burgen. Canonicatus 3. Iunij* 1582.

coram

Digitized by Google

coram Card. Lancel. ſeniore, quod hodie nulla caret difficultate, cùm per *reg. 2. aliàs 3. Cancel. in nouiſ.* expreſſe dicatur quòd duret vacatio Sedis Epiſcopalis vſque ad prouiſionem illius Apoſtolica auctoritate faciendam, & adeptam pacificam poſſeſſionem.

20 In gloſſ. *Capituli.* Notatur ad hoc, quòd Capitulum mortuo Prælato non ſuccedit in his, quæ ſunt voluntariæ iuriſdictionis, vt per Nau. *conſ. 28. ſub tit. de tempor. ordin. in antiq.* Flamin. *de reſignat. benef. lib. 7. q. 23. n. 13. & 25.* Azor. *inſtit. moral. p. 2. lib. 3. c. 40. q. 8.* Nicol. Garc. *de benef. p. 5. c. 7. n. 2.*

21 In gloſſ. *Requiſierint*, ibi, *in requiſitione non eſt neceſſe terminum exprimi, ſed ipſo iure ſtatim currit.* Vide Duen. *reg. 271. ad fin.* Tiraq. *de retractu lig. §. 9. gloſſ. 3. n. 23.* Farin. *d. q. 185. n. 100.*

22 In gloſſ. *Ipſo iure*, ibi, *quòd ſi interlocutoria*, &c. Notatur ad hoc, quòd datur appellatio in crimine hæreſis à decreto torturæ, vt per Ioan. de Imol. *n. 13. verſ. per hoc dicit gloſſ. in præſenti*, Simanch. *in enchirid. viol. relig. tit. 52. rubr. de tormentis, n. 11. & tit. 65. rubr. de appellat. n. 2.* Eymer. *in direct. Inquiſ. p. 3. rubr. de appell. n. 121.* vbi Peña *comment. 31. lit. A, pag. mihi 487.* Farin. *de hæreſi, q. 185. §. 15. n. 235.* vbi ſubdit quòd non obſtante appellatione poterit iudex ad torturam deuenire quando appellatio ab illius decreto fuerit calumnioſa, & ſic quando videt ex proceſſo legitima extare indicia ad torquendum.

23 In ead. gloſſ. ibi, *Lex permittit tunc appellare, quia grauamen tolli non poſſet per appellationem interponendam*, &c. Notatur ad hoc, quòd à decreto, vt quis tormentis ſubiiciatur, appellari poteſt cum afferat grauamen inſeparabile, quod in diffinitiua reparari non valeat, vt per Hyppol. *in l. 1. ff. de quæſt. n. 34.* Clar. *§. fin. q. 64. n. 27.* Azeued. *l. 3. num. 6. tit. 18. lib. 4. nouæ recop.* Aloyſ. Ricc *in collect. deciſ. collect. 642. verſ. ſecundò.* Zerol. *in praxi Epiſcop. p. 1. verbo appellatio, §. 9.* Alex. Trentacinq. *var. reſol lib. 2. tit. de appell. reſol. 13. n. 15.* Sigiſm. Scacc. *in tract. de appellat. q. 17. limit. 47. à num. 145.*

§. Sanè.

24 Carcer quilibet Inquiſitionis debet eſſe communis Epiſcopo, & Inquiſitori, & habere duos cuſtodes principales, diſcretos, induſtrioſos, & fideles, vnum, quem volet Epiſcopus, cui ille prouidebit, alterum, de quo voluerit Inquiſitor, cui etiam ipſe prouidebit, & quilibet eorum poterit habere ſub ſe fidelem, & bonum miniſtrum. In quolibet etiam conclaui eiuſdem carceris, ſiue muri, erunt duæ claues diuerſæ, quarum vnam vnus, alteram alter cuſtos habebit, & quando eſt miniſtrandum carceratis, poterit committere, vel ſubdelegare miniſtro. Colligunt ex Ordin. DD. *in princ. text.* citati.

25 Hoc idem ex hoc text. deſumunt Simanch. *de Cathol. inſtit. tit. 16. de cuſtodia reorum, per tot.* Zanch. *in tract. de hæret. c. 8. n. 4. verſ ſic etiam ambo prædicti*, Gundiſal. *in ſimili tract. q. 11. n. 6. 11. & 13.* Læl. Zech. *in ſum. p. 1. tit. de Fide, rubr. de hæreſi, c. 11. n. 14. verſ. etiam poteſt habere carcerem*, Eymer. *in direct. Inquiſit. p. 3. rub. de modo interrogandi reum, n. 75.* vbi Penia *comment. 18. lit. C*, & latiùs *d. p. 3. q. 58. cum duabus ſeqq.* vbi Penia *comment. 107. 108. & 109.*

§. Porrò.

26 Coram Epiſcopo, vel Sede vacante coram Capitulo, & Inquiſitoribus, vel eorum ſubſtitutis cuſtodes prædicti antequam ſuum officium exequantur, ad Sacra Dei Euangelia corporaliter à ſe tacta iurabunt quòd fideliter adhibebunt omnem diligentiam ad cuſtodiam incarceratorum pro hæreſi, & quòd vnus non loquetur alicui carcerato in ſecreto, quin alter cuſtos audiat, & quòd fideliter, & abſque diminutione miniſtrabunt incarceratis prouiſionem, quam recipiunt ex communi ordinatione, & id quod à parentibus, amicis, vel aliis fidelibus offertur, dum Superiores non contradicant; ſimiliter iurent coram Epiſcopo, & Inquiſitore, etiamſi carceres non ſint communes, ſed ſolius Epiſcopi: item Notarij Inquiſitionis iurabunt coram Epiſcopo, & Inquiſitore, vel ſubſtitutis exercere fideliter ſuum officium, idémque faciant aliæ perſonæ neceſſariæ ad prædictum officium exequendum. Colligunt ex Ordin. DD. *in princ. text.* citati.

Iurabunt ſuum officium fideliter exercere.] Notatur ad hoc, quòd Notarij Inquiſitionis debent iurare ſuum officium fideliter exercere coram Epiſcopo, & Inquiſitore, vel ſubſtitutis ab eis, vt per Imol. *n. 17. verſ. Gloſſa iurabunt*, Bonif. de Vital. *n. 148. cum ſeqq. in præſenti*, Campeg. *in addit. ad Zanch. c. 9. lit. B, verſ. debet itaque Inquiſitor*, Rojas *ſing. 142.* Penia *in direct. Inquiſit. p. 3. q. 19. comment. 68. verſ. illud eſt tamen*, Farin. *de hæreſi. q. 185. n. 11.* 27

In gloſſ. *Tacta*, ibi, *ſed requiritur tactura Euangeliorum.* Notatur ad hoc, quòd tactura Euangeliorum eſt neceſſaria in iuramento, vt per Abb. *in rubr. de iureiurand. n. 2. & in cap. quamvis pactum in initio, p. 1. num. 7.* Menoch. *conſ. 37. n. 52.* Ioſeph. Ludou. *commun. concluſ. tit. de iureiurand. concl. 6.* & plures alios, quos refert Cened. *ad Decret. collect. 108. n. 6.* quibus addo Gonzal. *ad reg. 8. Cancel. gloſſ. 9. §. 1. in annot. n. 111.* Sanch. *de matrim. lib. 7. diſp. 108. n. 14.* Sayr. *in claui Regia, lib. 5. c. 1. num. 12.* 28

Vnde non ſatisfieri ſtatuto exigenti iuramentum tactis ſcripturis ſi præſtatur iuramentum præſentibus ſcripturis, non tamen tactis per hanc gloſſ. tenet Tiraq. *de iure mariti, gloſſ. 7. n. 98.* 29

In ead. gloſſ. ibi, *Apud Italicos interpretatur conſuetudo*, &c. Notatur ad hoc, quòd in præſtatione iuramenti inſpiciendus eſt mos regionis, vt per Tiraq. *de notab. c. 37. n. 136.* 30

In ead. gloſſ. ibi, *Quòd ſufficit quemlibet librum, vel quamlibet ſcripturam tangere*, &c. Notatur ad hoc, quòd in præſtatione iuramenti ſufficit quod tangatur quælibet Scriptura ſacra vbi non exprimitur de Euangeliorum tactura, vt per Nicol. Garc. *de benefic. p. 5. c. 4. num. 171.* 31

In gloſſ. *Notarij*, ibi, *qui poſſunt eſſe conſtituti in Sacris, & Religioſi*, &c.] Notatur ad hoc quòd Notarius in cauſis hæreticorum electus ab Epiſcopo, ſeu Inquiſitore poteſt eligi Clericus, & in Sacris conſtitutus, & etiam Religioſus, qui Notarius eſſet antequam Religionem ingrederetur, vt per Ioan. de Imol. *num. 17.* & Bonifac. de Vitalin. *n. 149.* Ioan. à Rojas *ſing. 131.* Zanchin. *in tract. de hæretic. cap. 9. lit. B, verſ. adde rurſus*, Eymeric. *in direct. Inquiſit. part. 3. q. 18. & 19.* vbi Penia *comment. 67. & 68.* Farin. *de hæreſi, q. 185. §. 1. n. 10.* 32

§. Verùm.

Epiſcopi, Inquiſitores, & eorum ſubſtituti ſub præcepto ſanctæ obedientiæ diſcretè, & promptè procedere debent contra ſuſpectos, vel diffamatos de hæreſi nè malitioſè, aut fraudolenter talem labem falsò alicui imponant; quod ſi odio, gratia, amore, lucro, procedant, vel Innocentes vexant, tunc Epiſcopus, 33

vel Soperior eſt ſuſpenſos ab officio per triennium, alij verò ſont excommunicati ipſo facto, à qua excommunicationis ſententia, qui eandem incurrerint, niſi per Romanum Pontificem, nequeunt, præterquam in mortis articulo, & tunc ſatisfactione præmiſſa, abſolutionis beneficium obtinere, nullo in hac parte priuilegio ſuffragante. Colligunt ex Ordin. Doctores *in princ. text.* citati.

34 Hanc eandem concl. ex hoc text. colligunt Simanch. *de Cathol. inſtit. tit.* 14. *n.* 40. Eymer. *in direct. Inquiſit. p.* 3. *q.* 24. *n.* 2. vbi Penia *comment.* 73. latè Farin. *de hæreſi, q.* 186. §. 9. *n.* 145. *cum ſeqq.* Cened. *pract. & canon. quæſt. lib.* 1. *q.* 36. *n.* 21. Nauar. *in man. c.* 27. *n.* 100. Conar. *pract. c.* 36. *n.* 21. Gambar. *de caſibus reſeru. c.* 7. *n.* 1. *&* 2. Rayner. *in catalogo cenſurarum extra Bullam, c.* 6. *excomm.* 1. Filliuc. *tract.* 15. *n.* 206. *verſ. prima, & n.* 207. ego ipſe *de offic. & poteſt. Epiſcop. p.* 3. *alleg.* 50. *n.* 95. ſecundùm Lugdun. impreſſ.

35 In gloſſ. *Et conſcientiam*, ibi, *nota quòd, & copulat.* Ita Menoch. *conſ.* 111. *n.* 9. *& conſ.* 117. *n.* 54. Bernard. Muſcatel. *in tract. de cognit. delict. tit. de recept. num.* 18. Cened. *poſt tract. pract. & canon. quæſt. ſing.* 50. *num.* 1. Ceoal. *commun. contra commun. q.* 828. *n.* 87. Gonzal. *ad reg.* 8. *Cancel.* §. 7. *proœm. n.* 123. *& gloſſ.* 3. *n.* 1. & refero ego ipſe *in tract. de dict. vſufreq. dict.* 110. *n.* 4.

36 In gloſſ. *Eo ipſo.* Probat hæc gloſſ. hæreticum omninò mentalem incurrere excommunicationem contra hæreticos comminatam, qoàm ſententiam ſequuntur *hic.* Card. Anch. Imol. & Vital. *n.* 183. Albert. *de hæret. q.* 30. Borſat. *conſ.* 14. *n.* 5. *&* 9. Tiraq. *in l. ſi vnquam verbo reuertatur, n.* 240. *C. de reuocand. donat.* Albert. Pygh. *de Eccleſ. hierarchia, lib.* 6. *c.* 6. *circa med.* Rojas *de hæret. p.* 1. *n.* 146. Azeued. *l.* 1. *n.* 151. *cum ſeq. tit.* 3. *lib.* 8. *noua recop.* Clar. §. *fin. q.* 91. Menoch. *de arbitr. caſu* 360. *n.* 6. Spin. *in ſpeculo teſtam. gloſſ.* 7. *n.* 13. *cum ſeqq.* Cantera *in quæſt. crimin. p.* 2. *c.* 1. *n.* 8. Cenal. *commun. contra commun. q.* 698. Salas *de legib. diſp.* 9. *ſect.* 1. §. *reſolutio auctoris*, Azor. *inſtit. moral. p.* 1. *lib.* 5. *c.* 10. *verſ. in hac itaque, & lib.* 8. *c.* 10. *q.* 3.

37 Contrariam tamen ſententiam, nempe excommunicationem non incurri per hæreſim mentalem, ſed requiri quod ſit verbo, aut facto exteriùs prolata, ac proinde Eccleſiam quoad cenſuras Eccleſiaſticas non habere poteſtatem in actibus merè internis, tenent Driedon. *de libert. Eccleſ. lib.* 3. *c.* 5. *circa fin.* Conar. *in reg. peccatum, p.* 2. *in princ. n.* 7. Nauar. *in man. c.* 11. *n.* 17. *& c.* 23. *n.* 38. *& c.* 27. *n.* 56. Simanch. *de Cathol. inſtit. tit.* 42. Aragon. 2. 2. *q.* 11. *art.* 3. vbi Ban. *art.* 4. Henriq. *in ſumm. lib.* 4. *c.* 4. §. 1. *in comm. lit. D*, Vgol. *de cenſur. tab.* 1. *c.* 9. §. 12. Gutier. *canon. lib.* 1. *c.* 13. *n.* 4. 5. *&* 28. Iacob. de Graff. *in aureis deciſ. lib.* 2. *c.* 9. *n.* 3. Veg. *in ſum. p.* 1. *c.* 54. *caſu* 1. *& c.* 85. *caſu* 26. *& c.* 125. *caſu* 10. Petr. de Ledeſma *in ſumm. p.* 2. *tract.* 1. *c.* 9. *&* 10. Gabr. Vaſq. 1. 2. *tom.* 2. *diſp.* 160. Sayr. *de cenſur. lib.* 1. *c.* 9. *n.* 14. *&* 15. *& lib.* 3. *c.* 4. *à n.* 20. Suar. *eod. tract. tom.* 5. *diſp.* 21. *ſect.* 2. *n.* 2. *& diſp.* 4. *ſect.* 2 *& ſect.* 3. *à n.* 5. Auil. *in ſimili tract. p.* 1. *dub.* 10. *& p.* 7. *diſp.* 2. *dub.* 1. Carbo *de legib. lib.* 8. *diſp.* 14. Mar. Alter. *de cenſur. tom.* 1. *lib.* 3. *c.* 2. *diſp.* 1. *col.* 2. *ſub lit. E*, Nicol. Garc. *de benef. p.* 11. *c.* 10. *n.* 91. Sanch. *in præcepta Decalogi, lib.* 2. *c.* 8. *n.* 2.

38 Notatur etiam hæc gloſſ. ad hoc, quòd conſtitutio humana punire poteſt crimen omninò occultum, vt per Gregor. Lop. *l.* 2. *verbo non merece, tit.* 31. *p.* 7. Perez *tit.* 4. *lib.* 8. *Ordin. pag.* 84. Paul. Comitol. *reſponſ. moral. lib.* 1. *q.* 63. *n.* 5. *&* 6.

39 In gloſſ. *Excommunicationis*, ibi, *& vbi ſic determinatum eſt, videtur quòd non poſſit Superior abſoluere*, &c. Notatur ad hoc, quòd Epiſcopus non poteſt abſoluere à ſuſpenſione temporaria intra tempus, vt per Gutier. *canon. lib.* 1. *c.* 5. *n.* 6.

In gloſſ. *Obtenta*, ibi, *vbi verò*, &c. Notatur ad 40
hoc, quòd ſi Epiſcopus, vel Inquiſitor omiſerit procedere non odij gratia, amoris, vel lucri cauſa, ſed propter timorem, vel propter vitanda ſcandala non incurrit pœnam in hoc §. contra illos comminatam, vt per Vmbert. Locat. *in iudic. Inquiſit. num.* 149. Farin. *d. q.* 186. §. 9. *n.* 149.

SVMMARIVM.

1 *Compendium huius text. refertur.*

2 *Inquiſitoris Officium nulli, niſi qui quadrageſimum ætatis annum attigerit, committi debet.*

3 *Bona Clerici hæretici habentis beneficium Eccleſiaſticum applicanda ſunt Eccleſiæ, in qua illud obtinet, vel ſtipendia accipit.*

4 *Bona Clericorum patrimonialia propter hæreſim confiſcata applicantur fiſco Eccleſiæ Epiſcopalis, ſi ipſe Clericus non habeat ſtipendia ab aliqua Eccleſia.*

5 *Bona Clericorum licet propter hæreſim confiſcentur, non tamen confiſcantur bona Eccleſiæ etiam illi per Clericum hæreticum acquiſita, & iudex ſic confiſcans incurrit pœnam excommunicationis ipſo iure.*

6 *Excommunicationis ſententiam ipſo iure incurrunt Inquiſitores, & ipſorum, vel Epiſcoporum, aut Capitulorum Sede vacante commiſſarij deputati in cauſis Fidei, qui prætextu ſui Officij Inquiſitoris illicitè ſumunt pecuniam aliquam, & qui ſcienter confiſcant bona Eccleſiaſtica etiam applicanda fiſco Eccleſiæ.*

7 *Verba*, Excommunicationis ſententiæ ſubiaceat, *denotant, ipſo iure.*

8 *Inquiſitores poſſunt tenere armatam familiam pro defenſione ſua perſona, vel familiæ ſuæ, & ad capiendum hæreticos.*

9 *Familiares Inquiſitorum Fidei arma licitè, & impunè deferre poſſunt.*

10 *Arma qui officiales, & familiares Inquiſitionis deferre poſſint, oſtenditur.*

11 *Conſtitutio in qua adeſt dictio*, ex-tunc, *ſtatim ligat à tempore promulgationis ipſius.*

12 *Lex ſtatim, & incontinenti ligat cum vult eo ipſo quòd promulgata eſt, obſeruari.*

13 *Conſtitutio quoties exprimit à quo tempore debeat obligare, afficit ignorantes quoad nullitatem actus, licet non afficiat quoad alias pœnas.*

14 *Inquiſitor in crimine hæreſis imponere poteſt etiam pœnam pecuniariam Sanctæ Inquiſitionis Officio applicandam.*

15 *Commiſſariorum nomine veniunt Vicarij Inquiſitorũ.*

16 *Epiſcopi non includuntur nomine Inquiſitorum.*

17 *Pecunia extorſio debet eſſe prætextu officij Inquiſitionis, vt ſit locus pœnæ huius text.*

18 *Inquiſitores, & Commiſſarij incurrunt pœnam excommunicationis & priuationis extorquendo prætextu Sancti Officij non ſolùm pecuniam, ſed etiam omnem aliam rem.*

19 *Pecuniæ appellatione largè ſumpto vocabulo venit quodcunque pecunia æſtimabile.*

20 *Abſolutio ab excõmunicatione de qua in hoc text. præſtita ab inferiore valet in articulo mortis non præmiſſa reali ſatisfactione, & excuſante paupertate.*

21 *Ordinarij Epiſcopi poſſunt abſoluere de excommunicatione non reſeruata Sedi Apoſt.*

22 *Iudex confiſcans bona Eccleſiæ ignoranter, neſciens ſcilicet bona eſſe Eccleſiæ, non incurrit excommunicationem, de qua in hoc text.*

23 *Hæreticus ſi fuerit aliquis Monachus alicuius Eccleſia Prælatus, cum id quod acquirit, non ſibi, ſed Eccleſia acquirat, ideò eius bona confiſcari non poſſunt.*

24 *Clericus hæreticus, cuius bona confiſcantur, ſi habeat ſtipendia à pluribus Eccleſiis, ipſius bona inter illas diniduntur.*

25 *Probare poſſe dicitur, qui habet vnum teſtem integrum.*

26 *Boni viri tacent illud, quod probare non poſſunt.*

Clem. Nolentes. II.

1 INquiſitinnis Officium committi non debet, niſi at-
tingenti quadrageſimum annum. Deputati ab Inqui-
ſitore, vel Epiſcnpo, aut Capitulo Sede vacante ab ali-
quo prætextu officij Inquiſitionis pecuniam non ex-
torqueant, nec attentent applicare fiſco bona Eccleſiæ
ob delictum Clericorum ſub pœna excommunicatio-
nis latæ ſententiæ, à qua non abſoluantur, niſi plenè ſa-
tisfecerint dominis, ſeu in mortis articulo: Notarij
verò, Officiales, fratres, & ſocij, qui hoc ſciuerint,
illos in ſecreto arguant, & corrigant, & ſi probare poſ-
ſunt, denuntient Superioribus, qui amoneant tales ab
officiis. Denique præcipitur Inquiſitoribus, vt non
abutantur conceſſione portandorum armorum, nec ha-
beant plures officiales, niſi neceſſarios, qui ſe confe-
rant cum Inquiſitoribus ad officia exequenda. Colli-
gunt ex Ordin. Anchar. Imol. Zabar. Panorm. Paul. de
Elearar. Bonif. de Vitalin. Viu. *in ration. lib. 3. pag.* 106.
Alagona *in compend. pag.* 659. remiſſiuè Ximen. *in con-
cord. p.* 1. *&* 2.

2 *Niſi qui quadrageſimum ætatis annum attigerint.*]
Notatur ad hoc quòd Inquiſitoris officium nulli niſi
qui quadrageſimum ætatis annum attigerit, committi
debet, vt per Dec. *tract. crimin. lib.* 5. *c.* 22. *n.* 3. Azor.
inſtit. moral. p. 1. *lib.* 8. *c.* 18. *q.* 4. Campan. *in diuerſ. iuris
Canon. rub.* 7. *c.* 6 *n.* 122. Conrad. Brun. *in tract. de hæret.
lib.* 4. *c.* 2. Iacob. Simanch. *in enchirid tit.* 7. *n.* 2. *&* 3. Pe-
rez *l.* 3. *gloſſ.* 1. *pag.* 134. *tit.* 4. *lib.* 8. *Ordin.* Farin. *de hæ-
reſi, q.* 186. §. 2. *n.* 46. *cum ſeqq.* vbi ampliat, & limitat.

3 *Fiſco etiam Eccleſia applicare, &c.*] Verba hæc, quæ
de fiſco Eccleſiæ mentionem faciunt, non eſſe ad fiſ-
cum Prælatorum, ſed ad fiſcum Romanæ Eccleſiæ, &
Cathedralis referenda aduertit Couar. *var. lib.* 2. *c.* 9.
n. 11. *in fine.* Sed hoc cum declaratione accipiendum
eſt, nam bona Clerici hæretici habentis beneficium
Eccleſiaſticum applicanda eſſe Eccleſiæ, in qua bene-
ficium obtinet, vel ſtipendia accipit, reſoluunt Conrad.
Brun. *de hæret. lib.* 5. *c.* 6. *n.* 8. Gundiſal. *eod. tract. q.* 15.
n. 2. *verſ. bona autem,* Clar. § *hæreſis, n.* 11. *verbo item bo-
na condemnatorum,* Simanch. *de Cathol. tit.* 9. *n.* 89. Palar.
in reper. rub. de donat. inter virum, & vxor. §. 31. *n.* 7. *ad
finem,* Fr. Emman. *quæſt. Regul. tom.* 2. *q.* 83. *art.* 2. Cenal.
commun. contra commun. tom. 4. *q.* 897. *num.* 24. Sanch. *in
præcepta Decalogi, lib.* 3. *c.* 20. *n.* 3. *cum ſeqq.* Peregr. *de
iure fiſci, lib* 4. *tit.* 5. *n.* 31. *verſ. Clericorum bona,* Dec. *in
tract. crimin. lib.* 5. *c.* 44. *n.* 2. *in princ. verſ. fiſcus autem Ec-
cleſiæ,* Farin. *de hæreſi, q.* 190. §. 11. *n.* 155. vbi *n.* 156.
reprobat aliquos contrarium tenentes, & *n.* 157. an di-
uidenda ſint bona Clerici hæretici inter Eccleſias, à
4 quibus ſtipendia recipit, de quo *infr. n.* 24. Quoad bo-
na verò Clericorum patrimonialia propter hæreſim
confiſcata reſoluendum eſt applicari fiſco Eccleſiæ
Epiſcopalis, ſi ipſe Clericus non habeat ſtipendia ab
aliqua Eccleſia, vt per Syluestr. *in ſum verbo hæreticus,* §. 1.
n. 13. *verſ. ſi ſunt Clerici,* Burſat. *conſ.* 43. *n.* 37. Carrer. *in
tract. de hæret. n.* 135. *ante med. verſ. bona verò Clericorum,*
Dec. *d. loco verſ. & ſi Clericus nulla ſtipendia.* Brun. Pe-
regr. Clar. *cit. loc.* & alios plures, quos refert, & ſequitur
Farin. *d.* §. 11. *n.* 158. vbi *n.* 159. reprobat contrarium
tenentes.

Nec ſcientes attentent Eccleſiarum bona, &c.] Nota- 5
tur ad hoc quòd quamvis propter hæreſim bona cleri-
corum confiſcantur, non tamen confiſcantur bona Ec-
cleſiæ, etiam illi per Clericum hæreticum acquiſita,
& iudex ſic confiſcans incurrit pœnam excommuni-
cationis ipſo iure, vt per Carrer. *in tract. de hæret n.* 135.
ante fin. verſ. limita tamen, Eymer. *in direct. Inquiſit. p.* 3.
q. 112. *verſ. eſt tamen conſiderandum,* vbi Peña *commen-
to* 161. *verſ. quo autem plenius,* Sanch. latè declarantem
lib. 2. *c.* 20. *à princ.* Farin. *d. q.* 190. §. 11. *n.* 162.

Excommunicationis ſententia eos ſubiacere, &c.] No- 6
tatur ad hoc quòd excommunicationis ſententiam ipſo
iure incurrunt Inquiſitores, & ipſorum, vel Epiſcopo-
rum, aut Capitulum Sede vacante Commiſſarij depu-
tati in cauſis Fidei, qui prætextu ſui Officij Inquiſitio-
nis illicitè ſumunt pecuniam aliquam, & qui ſcienter
confiſcant bona Eccleſiaſtica etiam applicanda fiſco
Eccleſiæ, vt per Nau. *in man. c.* 27. *n.* 142. Gambar. *de
caſibus reſeru. c.* 11. *n.* 13. Filliuc. *tract.* 14. *n.* 168. ego
ipſe *de offic. & poteſt. Epiſcop. p.* 3. *alleg.* 50. *n.* 228. ſe-
cundùm Lugdun. impreſſ. quibus addo Sanch. *in præ-
cepta Decalogi, tom.* 1. *lib.* 2. *c.* 20. *n.* 3. Farin. *de hæreſi,
q.* 186. §. 7. *n.* 134 *cum ſeqq.* latè Bonac. *de excommun. in
particulari extra Bullam Cœnæ diſp.* 2. *q.* 10. *punct.* 10.
per tot. Verba enim ſupradicta denotare latam ſenten- 7
tiam tradit Tiraq. *in l. ſi vnquam verbo reuertatur, n.* 149.
C. de reuocand. donat.

Vt nè abutantur quomodolibet conceſſione portationis 8
armorum, &c.] Notatur ad hoc quòd Inquiſitores poſ-
ſunt tenere armatam familiam pro defenſione ſuæ per-
ſonæ, vel familiæ ſuæ, & ad capiendum hæreticos, vt
per Eymer. *in direct. Inquiſit. p.* 3. *q.* 56. & *ibi* Penia
Farin. *de hæreſi, q.* 186. §. 6. *n.* 90. Familiares Inquiſito- 9
rum Fidei arma licitè; & impunè deferre poſſunt, vt
per Ioan. Rojas *ſing.* 21. *n.* 7. *vol.* 2. *Lucer. Inquiſ. verbo
Inquiſit. n.* 14. Paul. Fuſch. *de viſit. lib.* 2. *c.* 32. *n.* 17. Ro-
land. *conſ.* 37. *n.* 9. *vol.* 4. Menoch. *de arbitr. caſu* 394.
n. 66. Iacob. Simanch. *de Cathol. inſtit. c.* 34. *num.* 24. *&
c.* 41. *n.* 15. Penia *in direct. Inquiſ. p.* 3. *q.* 56. *comment.* 150.
fol. mihi 631. *col.* 2. *verſ. rurſus arma deferre,* vbi dicit 10
hanc armorum licentiam non ſolùm dandam eſſe Of-
ficialibus deſtinatis ad denuntiandos hæreticos, ſed
etiam cæteris, qui quavis alia ratione Sancto Officio
inſeruiunt, veluti Aduocatis, notariis, conſultoribus,
cuſtodibus, aut illi, qui aduerſus hæreticos publicè
ſcribunt, dummodo non ſint perſonæ ſceleſtæ, & alie-
nigenæ, nec Iudæis, aut aliis infidelibus conuerſis, tales
enim non facilè, & non niſi ex magna cauſa creandi
ſunt familiares S. Officij, refert Farin. *de hæreſ. q.* 182.
§. 6. *n.* 91. vbi *n.* 92. ex hoc text. intelligit ſupradictam
concl. dummodo præfati Officiales armorũ delatione, &
Inquiſitores licentiarum conceſſione non abutantur.

In gloſſ. *Et tunc*, ibi, *voluit Papa per hoc quòd hæc* 11
pars Conſtitutionis ſtatim ligaret, &c. Notatur ad hoc,
quòd conſtitutio in qua eſt dictio, *ex tunc,* ſtatim ligat
à tempore promulgationis illius, vt per Rebuff. *ad
l.* 13. *verſ. idem, ff. verb. ſignif.* Tiraq. *de retract. tit.* 1. §. 2.
gloſſ. ... *n.* 86. Lex enim ſtatim, & incontinenti ligat 12
cum vult eo ipſo quòd promulgata eſt, obſeruari, vt
per hanc gloſſ. tenent Menoch. *de arbitr. caſu* 185. *n.* 3.
Sayr. *in claui Regia, lib.* 1. *c.* 5. *n.* 6.

In ead. gloſſ. ibi, *Non quoad hoc quòd contra facien-* 13
tes, &c. Notatur ad hoc, quòd quoties conſtitutio ex-
primit à quo tempore debeat obligare, afficit ignoran-
tes quoad nullitatem actus, licèt non afficiat quoad
alias pœnas, vt per Sayr. *d. c.* 5. *n.* 12. Sanch. *de matrim.
lib.* 3. *diſp.* 27. *n.* 10. Farin. *in praxi crim. p.* 4. *conſ.* 65. *n.* 3.

14 In gloſſ. *Illicitis.* Notatur ad hoc qoòd poteſt Inqoiſitor io crimine hæreſis imponere etiam pœnam peconiariam ſanctæ Inquiſitionis officio applicandam, vt per Zanch. *in tract. de hæret.* 16. *num.* 9. *verſ. poterit,* Eymer. *in direct. Inquiſit. p.* 3. *q.* 103. vbi Penia *commento* 152. Dec. *lib.* 5. *c.* 44. *ſub n.* 7. Rojas *ſing.* 1. *n.* 22. *verſ. & Inquiſitores,* Farin. *de hæreſi, q.* 193. §. 6. *à n.* 108. *cum ſeqq.*

15 In gloſſ. *Ipſorum,* ibi, *dant ergo Inquiſitores commiſſarios, quos vocamus Vicarios,* &c. Notatur ad hoc quòd commiſſariorum nomine veniont Vicarij inquiſitorum, vt per Sanch. *in præcepta Decalogi, lib.* 2. *c.* 20. *n.* 4. Farin. *d. q.* 186. §. 7. *ſub n.* 141.

16 In gloſſ. *Commiſſariis,* ibi, *de Epiſcopis loqui non videtur.* Ergo Epiſcopi oon ineludontur nomine Inquiſitorum, vt per Sanch. *d. c.* 20. *n.* 6.

17 In gloſſ. *Prætextu,* ibi, *vbi ergo non eo prætextu illicitè exigit, licèt malè faciat, non tamen eſt locus pœnæ:* Notatur ad hoc, quòd pecuniæ extorſio debet eſſe prætextu Officij Inquiſitionis, vt ſit locos pœnæ hujus text. ſicut docet Sanch. *d. c.* 20. *n.* 8. Farin. *d. q.* 186. §. 7. *n.* 140.

18 In gloſſ. *Pecuniam,* ibi, *intelligo largè.* Notatur ad hoc, qoòd Inquiſitores, & Commiſſarij incurrunt pœnam excommunicatinois, & priuationis extorquendo prætextu officij non ſolùm pecuniam, ſed etiam omnem aliam rem, vt per Sanch. *d. c.* 20. *num.* 9. Farin. *d. q.* 186. §. 7. *n.* 140. veluti frumentum, vinum, veſtes, eſculenta, poculenta, aut alia pretio æſtimabilia, vt per Nauar. *in man. c.* 27. *n.* 142. Syluest. *in ſum. verbo excommunicatio* 9. *n.* 81. Sayr. *de cenſur. lib.* 1. *c.* 34.
19 *n.* 25. Filliuc. *tract.* 14. *c.* 10. *q.* 3. *n.* 169. nam pecuniæ appellatione largè ſumpto vocabolo venit quodcunqoe pecunia æſtimabile, vt per Tiraq. *de retract. lig.* §. 1. *gloſſ.* 14. *n.* 42. Gig. *in tract. de crimin. læſæ maieſtat. lib.* 1. *q.* 34. *n.* 14. Mozz. *vbi de contract. de empt. tit. quæ veniant appell. rei,* §. *deuenio, n.* 25. Sanch. *d. c.* 20. *num.* 9. quos refero ego ipſe *in tract. de appell. verbo vtriuſque iuris ſignif. appell.* 195. *n.* 1.

20 In gloſſ. *Satisfecerint,* ibi, *ſi habent, vnde viuant, aliàs verò paupertas excuſat.* Notatur ad hoc, quòd in articulo mortis non præmiſſa reali ſatisfactione, & excuſante paupertate valet abſolutio excommunicationis hoius text. ab inferiore, ſecus verò extra illum articulum, vt per Sanch. *d. c.* 20. *n.* 19. Farin. *d. q.* 186. §. 7. *num.* 142.

21 In gloſſ. *Abſolui,* ibi, *per Ordinarios cum ſibi non reſeruet.* Notatur ad hoc, qnòd ab iſta excommunicatione ex qou non fuit reſeruata Sedi Apoſt. poſſunt etiam Ordinarij Epiſcopi abſoluere vt per Sanch. *d. cap.* 20. *n.* 18. vbi ſobdit hanc abſolutionem non eſſe ſimpliciter conceſſam, ſed permitti cum quadam conditione, videlicet in mortis articulo tantùm, & donec plenè fuerit ſatisfactum de pecuniis extortis, & ſic eum effectu, refert Farin. *d. q.* 186. §. 7. *n.* 143.

22 In gloſſ. *Scienter,* ibi, *ignoranter ergo non tenet hæc pœna.* Notatur ad hoc, quòd iudex confiſcans bona Eccleſiæ ignoranter, neſciens ſcilicet bona eſſe Eccleſiæ, non incurrit excommunicationem, de qua *in hoc text.* vt per Card. Zabar. *hic in* §. *Inquiſitoribus ante, n.* 1. *in* 3. *notab.* Imol. *n.* 6. *in fine verſ. nota ſcienter.* Sanch. *in præcepta Decalogi, tom.* 2. *lib.* 2. *c.* 20. *n.* 11. vbi ſubdit quòd quæcunque ignorantia excuſat dummodo non ſit affectata, vel adeò craſſa, vt ingens temeritas dicatur.

23 In gloſſ. *Eccleſiarum,* ibi, *& per hoc dico quòd ſi monachus,* &c. Notatur ad hoc, quòd ſi hæreticus fuerit aliqius monachus alicuius Eccleſiæ Prælatus, cùm id, quod acquirit, non ſibi, ſed Eccleſiæ acquirat, ideò eius bona confiſcari non poſſunt, vt per Imol. *hic, n.* 7. *verſ. ex hoc infert,* Bonif. de Vital. *n.* 71. Sanch. *d. c.* 20. *n.* 13. & 14. vbi etiam quid ſi hæreſis fuerit commiſſa ab aliquo Religioſo Franciſcani Ordinis prorſus proprij incapace, refert Farin. *de hæreſi, q.* 190. §. 11. *num.* 161.

In gloſſ. *Applicare,* ibi, *vbi bona clericorum damnatorum,* &c. Notatur ad hoc, quòd ſi Clericus hæreticus, cuius bona confiſcantur, habeat ſtipendia à pluribus Eccleſiis ipſius bona diuiduntur inter Eccleſias, à quibus ſtipendia recipit, vt per Dec. *in tract. crimin. lib.* 5. *c.* 44. *n.* 2. *verſ. ſed quid ſi Clericus hæreticus,* Didac. Cantera *in quæſt. crimin. rubrica de hæret. apoſtatis,* &c. *c.* 1. *num.* 41. *verſ. quod ſi à pluribus Eccleſiis,* Farin. *d. q.* 190. §. 11. *n.* 157. 24

In gloſſ. *Valeant* Dicitur autem poſſe probare ſi habeat vnum teſtem integrum, Nau. *in man. c.* 25. *n.* 33. *in fine, & in cap. inter verba* 11. *q.* 3. *concl.* 6. *corol.* 66. *n.* 284. Anton. Bernard. *in ſumm. c.* 51. *n.* 16. *verbo dixeſe,* nam boni viri tacent illud, quod probare non poſſunt. Alex. *conſ.* 55. *n.* 4. *vol.* 4. Gutier. *canon. lib.* 1. *c.* 11. *num.* 21. 25

SVMMARIVM.

1 *Beguardorum & Beguinarum Alemaniæ ſecta damnatur, & octo ipſorum errores, & excitatur Diœceſanorum, & Inquiſitorum officium contra illos.*

2 *Ieiunia non ſeruans legibus Canonicis inſtituta, & præcepta, peccat mortaliter.*

4 *Fornicatio ſimplex eſt peccatum mortale, itavt oppoſitum aſſerere pertinaciter ſit hæreticum.*

5 *Beguardorum error damnatur nolentium aſſurgere, neque reuerentiam exhibere in eleuatione Corporis Christi.*

6 *Peccare penitus in nullis potius Diuinitatis eſt quàm humanitatis.*

7 *Impeccabilis fuit ex priuilegio Beatiſſima Virgo.*

8 *Eccleſia militans exemplata eſt diuinitus à triumphante.*

9 *Oſcula & amplexus ex beneuolentia, & amicitia honeſta, vel patria conſuetudine culpa vacant.*

10 *Oſcula libidinoſa, & amplexus, ac tactus ſi fiant ad delectationem ſunt mortalia.*

11 *Affectus turpes gratia delectationis, quæ ex ipſis captatur, an ſint peccata mortalia, oſtenditur.*

CLEM. Ad noſtram. III. & vlt.

REprobat & damnat Beguardos & Beguinas in Alemania & eorum errores, præcipitque vt Inquiſitores in eos inquirant, ſuumque officium exerceant, niſi pœnitentes ſponte abiurent, & ſatisfaciant. Colligunt ex Ordin. Anchar. Imol. Zabar. Panorm. Paul. de Eleaz. Bonif. de Vital. Viuian. *in ration. lib.* 5. *pag.* 107. Alagona *in compend. pag.* 660. remiſſiuè Ximen. *in concord. p.* 1. & 2. Refert Eymeric. *in direct. Inquiſit. p.* 2. *q.* 3. De erroribus, quos profitebantur Beguardi, vide Guid. Carmelit. *in ſum. de hæreſibus Beguardorum,* Bernard. Lutzem. *in catalogo hæret. lib.* 2. *verbo Beguardi,* Aluar. Pelag. *de planct. Eccleſiæ, lib.* 2. *c.* 52. Repert. Inquiſit. *verbo Beguardi,* Prateol. *lib.* 1. *de vitis & ſectis hæret. c.* 17. Eymer. *in direct. Inquiſit. p.* 2. *q.* 15. & *ibi* Peña *comment.* 4. 1

Secundò quod ieiunare non oportet hominem, &c.] Notatur ad hoc, quòd ieiunia Canonicis legibus inſtituta ita ex præcepto ſeruanda ſunt, vt mortalis peccati reus ſit omnino cenſendus, qui abſque iuſta cauſa eadem 2

eadem ſeruare omiſerit, vt pes Conar. *variar. lib. 4. c. 20. num. 10.*

3 *Tertiò quòd illi, qui ſunt in prædicto gradu perfectionis*, &c.] Vide Azot. *inſtit. moral. p. 1. lib. 5. c. 6. q. 1. verſ. ſecundò obiicitur*, Soar. *de Relig. lib. 2. de orat. c. 11. n. 4.* Sayr. *in claui Regia, lib. 3. c. 4.*

4 *Actus autem carnalis*, &c.] Notatur ad hoc, quòd fornicatio ſimplex eſt peccatum mortale, itavt oppoſitum aſſerere pertinaciter ſit hæreticum, ſicuti docent Anton. Gom. *l. 80. Tauri, n. 4.* Conar. *de ſponſali, p. 1. c. 4. n. 8.* Nauar. *in man. c. 16. in princip.* Clar. §. *hæreſis, n. 1.* Auendan. *de exequend. mand. p. 2. c. 26. à n. 1.* Henriq. *in ſumm. lib. 11. cap. 8. §. 3. lit. H.* Sayr. *in claui Regia lib. 8. c. 2. num. 2. cum ſeqq.* Leſſi. *de inſtit. lib. 4. cap. 3. dub. 7. à num. 47.*

5 *Quod in eleuatione Corporis*, &c.] Notatur ad hoc, quòd damnatur ſecta, & error Beguardorum nolentium aſſurgere, neque reuerentiam exhibere in eleuatione corporis Domini Noſtri Ieſu Chriſti, vt per Azened. *l. 2. n. 14. tit. 1. lib. 1. noua Recop.*

6 In gloſſ. *Impeccabilis*, ibi, *ſi hoc intelligeretur de Dei potentia*, &c. Et ideò bene dicit Imper. *in l. 2. C. de veteri iure enucl.* quòd in nullis penitùs peccare Diuinitatis potius eſt, quàm humanitatis, cuius dictum exornant Bobadil. *in ſua politica, lib. 5. c. 1. n. 134.* Card. Mantic. *de coniect. vltim. volunt. lib. 12. tit. fin. n. 41. & de tacitis, & ambig. conuent. tom. 2. lib. 27. tit. 7. n. fin.* Vnde votum de nunquam peccando non eſſe validum reſoluerit Azor. *inſtit. moral. p. 1. lib. 11. c. 14. q. 4.* Sayr. *in claui Regia, lib. 6. c. 3. n. 9.* Sayr. *de Relig. tom. 1. lib. 2. de voto, c. 3. n. 2. & 3.* Leſſi. *de inſtit. lib. 2. cap. 40. dub. 5. num. 32.*

7 In eadem gloſſ. ibi, *Et hoc priuilegium glorioſæ Virgini Mariæ creditur datum eſſe diuinitus.* Ita Tiraq. *de pœnis temper. cauſa 51. n. 85.* Henriq. *in ſumm. lib. 3. c. 11. §. 4. lit. X.*

8 In gloſſ. *Eccleſia*, ibi, *eſt enim Eccleſia militans exemplata diuinitus à triumphante.* Ita Perez *l. 5. tit. 2. lib. 1. Ordin. pag. 42.*

9 In gloſſ. *Septimo*, ibi, *& hoc modo oſcula, amplexus, vel tactus non ſunt mortalia cùm poſſit abſque libidine fieri, vel ex conſuetudine regionis*, &c. Notatur ad hoc quòd oſcula, & amplexus ex beneuolentia, & amicitia honeſta habita ſecundùm patriæ conſuetudinem culpa vacant, quia ibi nulla eſt turpitudo, ſed caſtus amor, vt per S. Thom. 2. q. 154. *art. 4.* Sanch. *de matrim. lib. 9. diſp. 49. n. 3.* vbi ſubdit idem dicendum eſſe quando habentur ob delectationem honeſtam, vt ad augendam amicitiam, & beneuolentiam honeſtam, quamvis inde motus ſenſualitatis inordinatus, & delectatio venerea inſurgant, minimè aſſenſum præſtante voluntate, quia finis eſt honeſtus, & contra voluntatem prauus ille motus inſurgit.

10 In ead. gloſ. ibi, *Oſcula autem libidinoſa, amplexus, & tactus ſi fiant propter delectationem huiuſmodi, ſic enim ſolùm libidinoſa cenſentur, manifeſtum eſt propter hanc cauſam libidinoſa oſcula fore mortalia.* Ita. S. Anton. *3. part. tit. 16. c. 1. §. 10. notab. 1.* dicens tactus cùm fuerint ex libidine, & amore carnalis luxuriæ, eſſe mortales, Nider. *in ſua ſumm. præc. 6. c. 2. ad fin verſ. ſecundò principaliter*, dicens eſſe lethales huiuſmodi tactus cum ſunt libidinoſi, & ea intentione, vt in ſe, vel in muliere excitetur concupiſcentia, Margar. Confeſſorum *6. præcepto fol. 90.* dicens oſcula, & amplexus habita ex laſciuia eſſe mortalia, & tunc id contingere quando habentur, vt ſequatur pollutio, vel cum periculo. Fr. Emman. *in ſumm. tom. 1. c. 203. n. 2.* dicens oſcula tunc eſſe mortalia quando diriguntur ad actum carnalem, vel libidinoſum.

Aduertendum tamen eſt, quòd licèt plures deoſculationes habitæ ſint ante copulam, neceſſarium neutiquam foret eas confiteri, ſiue etiam tactus: nam eſto omnes deoſculationes illæ, ſiue tactus numero differentes ſint, quia tamen ſunt prærequiſita ad copulam, & partes illi annexæ, ita vt oſcula, & tactus dicantur fornicatio inchoata, ita Vaſq. *tom. de pœnit. q. 91. art. 1. dub. 5. n. 33. & 1. 2. tom. 1. diſp. 75. c. 2. in fine*, Corolan. *de caſibus, reſern. q. 1. ſect. 3. n. 3.* optimè Ioan. Sancti. *in ſelectis, diſp. 6. n. 3.* vbi ſecus dicit ſi deoſculationes habeantur finita iam copula, cùm ſubſequentes illæ ad diſtinctam, & aliam iam copulam ordinentur.

In ead. gloſ. ibi, *nec mirum cùm id dicatur etiam de libidinoſo aſpectu*, &c. Notatur ad hoc quòd aſpectus turpes gratia delectationis, quæ ex ipſis captatur, in ea inſiſtendo habiti ſunt peccata mortalia ſicut de tactibus diximus *ſuprà*, quòd ſignificauit Dominus *Matth. 5.* qui viderit mulierem ad concupiſcendum eam, iam mœchatus eſt in corde ſuo, Cardin. *hic verbo ſeptimo, ſtatim in princ.* Abb. *ad finem*, Imol. *n. 17.* Tabiena *verbo delectatio quæſt penult.* Syluest. *eod. verbo, q. 4.* Nauar. *in cap. ſi cui, n. 9. de pœnit. diſtinct. 1.* Iacob. de graſſ. *in deciſ. aureis, p. 1. lib. 2. c. 75. n. 10. & c. 78. n. 16.* Verùm Sanchez poſt multos à ſe relatos, *dict. lib. 9. diſp. 46. n. 22.* ait ſibi magis placere diſcrimen eſſe inter viſum & tactum, quod hic ſuapte natura ordinetur ad concubitum, ac proinde conſentire in delectationem ſenſibilem ipſius ſit quaſi quædam copulæ inchoatio, & conſenſus in delectationem copulæ, eſt peccatum lethale; ille verò non ordinetur ita ad venerea, & proinde eius delectatio non ſit communiter venerea, & ſolùm peccatum veniale, niſi aſpiciens ad alium malum finem ordinet; præterea quia delectatio ex viſu conſurgens non eſt tanta, nec ita appetitum ſenſitiuum excitat, vt non poſſimus dicere pertinere ad paruitatem materiæ delectationis venereæ, ac proinde excuſari eam à culpa lethali. 11

De Homicidio voluntario, vel caſuali.

TIT. IV.

SVMMARIVM.

1 *Furioſus, infans, vel dormiens, hominem mutilans vel occidens, non efficitur irregularis, nec etiam ille, qui aliter mortem vitare nequiens, ſuum inuaſorem occidit, vel mutilat.*

2 *Irregularitas non incurritur ex mutilatione, ſiue homicidio parato à furioſo, etiamſi ſua culpa in furorem inciderit*, vt n. 3.

4 *Furioſus in furore delinquens excuſatur à pœna.*

5 *Infans delinquendo non fit irregularis, etiamſi ſit doli capax*, vt n. 6.

7 *Infans in delictis excuſatur.*

8 *Dormiens ſi aliquem mutilet, aut occidat, irregularitatem non incurrit.*

9 *Ebrius ſi aliquem mutilet, aut occidat, an irregularitatem contrahat, oſtenditur*, & n. 10.

11 *Irregularitas non incurritur ab illo, qui hominem occidit ad ſui neceſſariam defenſionem, etiam de iure nouiſſimo Concilij Trid.* vt n. 12.

13 *Declaratur Concil. Trid.* ſeſſ. 14. de reform. c. 7.

14 *Irregularitas non incurritur ab eo, qui ad ſui defenſionem aliquem occidit præueniendo, & non expectando ſe ab illo percuti.*

15 *Irregularitas non incurritur etiam ab eo, qui ad ſui defenſionem aliquem occidit, quamvis in periculo mortis non ſit conſtitutus, dummodo tamen exiſtat in periculo mutilationis alicuius membri.*

16 *Odium cordis internum non facit, vt contrahatur irregularitas, ſi re vera quis inuaſorem occidat ad tuendam vitam ſuam.*

17 *Irregularitatem non incurrit, qui pro ſui neceſſaria defenſione occidit innocentem inuaſorem, puta phreneticum, & amentem, ſi aliter ſaluus eſſe non poſſit.*

18 *Socium vocans in defenſionis auxilium non incurrit irregularitatem, ſi talis ſocius occidat inuaſorem.*

19 *Irregularitas non incurritur ab eo, qui alium occidit pro defenſione ſui proximi, vel rerum ſuarum, vt* n. 20.

21 *Moderamen inculpatæ tutelæ excedere non debet, qui alium occidit ad ſui neceſſariam defenſionem, vt euitet irregularitatem.*

22 *Irregularitas, quæ incurritur ob exceſſum moderaminis inculpatæ tutelæ, pertinet ad homicidium caſuale, & non ad voluntarium.*

23 *Irregularitas incurritur ab eo, qui aggreſſorem occidit cum poſſit mortis periculum euadere, & cum minori læſione ſe defendere etiam fugiendo.*

24 *Furioſus habens dilucida interualla excuſatur à pœna.*

25 *Furioſus habens dilucida interualla in dubio præſumendum eſt potius quòd deliquerit tempore furoris, quàm tempore ſanæ mentis.*

26 *Furioſus non poteſt Religionem profiteri.*

27 *Mutilatio homicidio comparatur quoad irregularitatem.*

Clem. Si furioſus. Vnic.

1 FVRIOSVS, infans, vel dormiens hominem mutilans, vel occidens non efficitur irregularis, nec etiam ille, qui aliter mortem vitare nequiens ſuum inuaſorem occidit, vel mutilat. Colligunt ex Ordin. Lap. Abb. Anchar. Imol. Zabar. Panorm. Paul. de Eleaz. Boniſ. de Vital. Vin. *in ration. lib. 5. pag.* 129. Alagona *in compend. pag.* 676. remiſſiuè Caſal. *in annot.* & Ximen. *in concord. p.* 1. & 2. & latam repetitionem fecit Couar.

2 *Furioſus.*] Notatur ad hoc, quòd irregularitas non incurritur ex mutilatione, ſiue homicidio patrato à furioſo, vt per Maiol. *de irregul. lib.* 5. *c.* 48. *num.* 11. Menoch. *de arbitr. caſu* 325. *num.* 6. Henriq. *in ſumm. lib.* 14. *c.* 15. §. 7. Auil. *de cenſur. p.* 7. *rubric. de homicid. caſuali, diſp.* 6. *ſect.* 1. *dub.* 12. Farinac. *in praxi crimin. p.* 2. *q.* 92. *n.* 46. *cum ſeqq.* & *q.* 94. *n.* 26. & *fragm. crimin. p.* 2. *lit. I, num.* 417. & alios citatos à Cened. *ad Sext. Collect.* 17. *num.* 1.

3 Amplia etiam quòd occiſor ſua culpa in furorem inciderit, ſecundùm Maiol. *d. n.* 11. *verſ. quod procedit,* Nauar. *in man. c.* 27. *n.* 230. Auil. *d. dub.* 12. *verſ. notandum eſt primò,* Farinac. *d. lit. I, n.* 418. vbi *n.* 421. poſt Auil. *vbi proximè, in verſ. ſecundò notandum,* intelligit procedere in eo, qui occidit durante furore, vnde ſecus ſi habens dilucida interualla occidat tempore ſanæ mentis, nam adhuc regularitas manet.

4 Furioſus enim in furore delinquens excuſatur à pœna, ſicut docent Duen. *reg.* 259. *verſ. amplia tertiò,* Tiraq. *de pœnis temper. cauſa* 2. *à princip.* Clar. §. *fin. q.* 60. *n.* 7. Menoch. *de arbitr. caſu* 325. Fachin *controuerſ. lib.* 9. *c.* 3. Cenal. *commun. contra commun. q.* 33. Petr. Cabal *in tract. de omni genere homicidij, n.* 179. *cum ſeqq.* Molin. *de iuſtit. tom.* 4. *tract.* 3. *diſp.* 38. *à n.* 1. Farinac. *d. q.* 94. *à princ.*

Aut infans.] Notatur ad hoc, quòd infans delinquendo non fit irregularis, vt per Couar. *hic p.* 3. *in initio, n.* 5. Henriq. *in ſumm. lib.* 14. *c.* 3. §. 4. *in fine,* Farinac. *in praxi crimin. p.* 2. *q.* 92. *n.* 179. 5

Amplia procedere etiamſi contingat patrari homicidium ab aliquo infante doli capace, quia tunc nec etiam irregularitatem incurrit, prout relati, & reprobatis contrarium tenentibus ſcriptum reliquerunt, Sayr. *de cenſur. lib.* 6. *c.* 17. *n.* 30. Auil. *in ſimili tract. p.* 7. *rubric. de homicid. caſuali, diſp.* 6 *ſect.* 1. *dub.* 23. qui etiam hoc admittunt in infante maiore ſeptennio, non tamen doli capace, quicquid ſecus dixerint Maiol. *de irregul. lib.* 5. *c.* 43. *n.* 11. *verſ. infans quoque,* Perez *l.* 1. *gloſ.* 1. *verſ. confirmatur, pag.* 6. *tit.* 1. *l.* 5. *Ordinam.* 6

Infans enim in delictis excuſatur iuxta ea quæ tradunt Clar. §. *fin. q.* 60. *n.* 2. *cum ſeqq.* Tiraq. *de pœnis temper. cauſ.* 7. Anton. Gomez. *tom.* 3. *var. c.* 1. *n.* 57. *cum ſeqq.* Bonacoſ. *commun. crimin. p.* 1. *verbo minor. pag.* 114. *verſo,* & *p.* 2. *eodem verbo, pag.* 49. Hippol. *conſ.* 48. *n.* 54. Placa *de delict. c.* 32. *à n.* 10. Ioſeph. Ludouic. *Lucen. deciſ.* 17. Duen. *reg.* 259. *verſ. amplia ſecundo,* Menoch. *de arbitr. caſu* 329. Theſaur. *Pedem deciſ.* 161. Honded *conſ.* 104. *vol.* 1. Ayer. *de homicid. p.* 2. *num.* 124. & *ſeq.* Mauric. *de in integr. reſtit. c.* 153. Barth. Humand. *l.* 21. *gloſ.* 4. *tit.* 1. *p.* 1. *fol.* 25. Alexand. Randen. *de analog. c.* 22. *n.* 78. Cald. Pereira *in l. ſi curatorem verbo, vel aduerſarij dolo, n.* 50. *cum ſeqq. C. de in integr. reſtit. minor.* Morl. *in emporio iuris p.* 1. *tit.* 5. *q.* 7. *à num.* 7. Mulin. *de iuſtit. tom.* 4. *tract.* 3. *diſp.* 36. Petr. Cabal. *in tract. de omni genere homicid. à num.* 179. Farin. *d. p.* 3. *q.* 92. *n.* 49. *cum ſeqq.* & *à num.* 115. citati à Cened. *ad Sextum collect.* 17. *n.* 3. 7

Seu dormiens.] Notatur ad hoc, quòd ſi dormiens aliquem mutilet, aut occidat, non incurrit irregularitatem, vt per Henriq. *lib.* 14. *cap.* 15. §. 7. *lit. M.* Farinac. *de pœnis temper. quæſt.* 98. *n.* 68. *cum ſeqq.* Sayr. *de cenſur. lib.* 6. *cap.* 17. *num.* 36. & *ſeq.* Auil. *in ſimili tract. p.* 7. *rubric. de homicid. caſuali, diſp.* 6. *ſect.* 1. *dub.* 14. qui etiam diſputant quid dicendum ſi in ſomniis aliquem dormiens occidat quando vigilans aduertit ſe conſueuiſſe in ſomniis arma capere, & homines offendere, & non adhibuit debitam diligentiam, vt huiuſmodi periculum euitaret, puta includendo ſe cubiculo bene obſerato. An & quando dormiens puniatur de delicto commiſſo in ſomniis, vide Doctores per me citatos *in collect. ad cap. ſicut dignum, in princ. hoc tit. in Decretalib.* 8

De ebrio ſolet ab aliquibus in dubium reuocari, an irregularitatem contrahat ſi aliquem mutilet, aut occidat? quidam cenſuerunt ebrietatem non excuſare ab irregularitate, ea moti ratione quòd ebrietas non eſt expreſſa in hoc text. prout expreſſum eſt de furioſo, infante, & dormiente, & ideò hanc partem ſuſtinent Card. Zabarel. & Imol. *in præſenti,* Tabien. *verbo ebrietas,* §. 8. *num.* 9. & *verbo irregularitas* 1. *num.* 5. Syluest. *verb. homicidium* 3. *quæſt.* 4. *num.* 5. Villadieg. *in tract. de irregularit. lib.* 5. *cap.* 48. *num.* 11. *verſ. in ebrio.* 9

Verùm contrariam ſententiam, imo irregularitatem non incurri ab eo, qui ebrius exiſtens, aliquem occidit aut mutilat, meritò tenent Bonifac. *hic n.* 25. & 26. Couar. *part.* 3. *in princip. num.* 3. Nauar. *in man. cap.* 27. *n.* 230. Soar. *de cenſur. diſput.* 46. *ſect.* 1. *num.* 12. *verſ. nam communis,* Sayr. *in ſimili tract. lib.* 6. *cap.* 17. *num.* 34. *verſ. ſecunda opinio,* Auil. *eod. tract. part.* 7. *rub. de homicidio directè voluntario ſect.* 1. *dub.* 15. *verſ. ſecunda concluſio,* Azor. *inſtit. moral. part.* 1. *lib.* 7. *cap.* 33. *quæſt.* 7. Farinac. *dict. part.* 3. *quæſt.* 93. *num.* 9. qui eam reddunt 10

ratio

Digitized by Google

rationem quòd ebrius ebrietate durante caret vſu rationis, & ideò in eo ſubeſt eadem ratio excuſandi ab irregularitate, quæ ineſt in furioſo, amplientque procedere etiam quòd quis culpa ſua ſe inebriauerit immoderatè bibendo, dummodo non ſe inebriaſſet debitá opera, vel niſi aliàs eſſet ſolitus in ebrietate arma ſumere, & homines percutere.

11 *Et idem de illo cenſemus*, &c.] Notatur ad hoc, quòd irregolaritas ab eo non incurritur, qui hominem occidit ad ſui neceſſariam defenſionem, vt per Sot. *de inſtit. lib.* 5 *q.* 1. *art.* 8. Couar. *hîc. p.* 3. §. 1. *n.* 1. Maiol. *de irregul. lib.* 5. *c.* 48. *n.* 6. Caiet. 2. 2. *q.* 64. *art.* 7. Nauar. *in man. c.* 27. *n.* 207. & 211. Placa *de delictis*, *cap.* 28. & 29. Duen. *reg.* 192. *verſ. amplia ſextò*, Soar. *de cenſur. diſp.* 46. *ſect.* 1. *n.* 1. & 2. Auil. *eod. tract. p.* 7. *diſp.* 5. *ſect.* 3. *dub.* 1. *verſ. loquendo de iure nouo*, Sayr. *in ſimili*, *tract. lib.* 6. *c.* 17. *à n.* 2. Henriq. *in ſumm lib.* 14. *c.* 11. §. 2. *lit. N*, Cardoſ. *in praxi iudicum verbo homicidium*, *n.* 5. & *verbo irregularitas*, *n.* 10. Aloyſ. Ricc. *in collect. deciſ. p.* 4. *collect.* 930. late Farin. *fragm. crimin p.* 2. *lit. I*, *à n.* 472. refert plures Cened. *ad Sextum*, *collect.* 17. *n.* 5. Poteſt enim quis ſe defendere vſque ad occiſionem iniuſti aggreſſoris; vt docent citati per me *in collect. ad c.* 2. *n.* 3. *hoc tit. in Decretalib.*

12 Amplia primò vt non ſolùm irregularitas non incurratur propter homicidium commiſſum ad neceſſariam defenſionem de iure antiquo ante diſpoſitionem huius text. ſicuti docent Soar. *d. ſect.* 1. *n.* 1. *in princip.* & *n.* 2. *verſ. immò probabilius eſt*, Sayr. *d. c.* 17. *n.* 9. Auil. *d. ſect.* 3. *dub.* 1. *verſ.* 1. ſed nec etiam iure nouiſſimo Concilij Trid. licèt enim *ſeſſ.* 14. *de reform. c.* 7. loquens de homicidio, quod contingit vim vi repellendo, ſtatuerit diſpenſationem Ordinario committi, quaſi quòd tale homicidium irregularitatem inducat, aliter diſpenſatio non eſſet neceſſaria, vt videtur eſſe de mente Maiol.
13 *de irregular. lib.* 5. *c.* 48. *n.* 10. *verſ. ſextu declaratio.* Veritas tamen eſt, quòd prædictum Concilij Decretum intelligi debeat non de homicidio facta ad neceſſariam defenſionem, ſed de homicidio patrato cum aliqua culpa, & exceſſu moderaminis inculpatæ tutelæ, vt communiter tenere videntur Doctores ex Soar. *d. diſput.* 46. *ſect.* 1. *n.* 3. Auil. *d. ſect.* 3. *dub* 1. *verſ. loquendo de iure nouo*, Campan. *in diuerſor. iuris Canon. rub.* 11. *c.* 23. *n.* 51. Bonacin. *de cenſur. diſp.* 7. *q.* 4. *puncto* 6. *n.* 3. *cum ſeqq.* Cened. *practic. & canon. quaſt. lib.* 1. *quaſt.* 24. *num.* 12. Bellet *diſquiſit. clerical. p.* 1. *tit. de diſciplina clericali*, §. 5. *n.* 109. *cum ſeqq.* Farinac. *d. lit. I*, *n.* 475. ego ipſe *de officio*, & *poteſtate Epiſcopi*, *p.* 2. *alleg.* 39. *num.* 54.

14 Amplia ſecundò vt etiam irregolaritas non incurratur ab eo, qui ad ſui defenſionem aliquem occidit, præueniendo, & non expectando ſe ab illo percuti, vt per Sot. *de inſtit. lib.* 5. *q.* 1. *art.* 8. *verſ. at verò*, Nauar. *in man. c.* 15. *n.* 2. Iacob. de Graff. *in aureis*, *deciſ. lib.* 2. *c.* 65. *n.* 6. & 7. Vioald. *in candel. aureo*, *tit. de irregul. n.* 115. Sayr. *de cenſur. lib.* 6. *c.* 17. *num.* 8. Auil. *in ſimili*, *tract. p.* 7. *diſp.* 9. *ſect.* 3. *dub.* 2. *verſ. ſecunda concl.* Farin. *d. lit. I*, *num.* 476.

15 Amplia tertiò vt irregularitas non incurratur etiam ab eo, qui ad ſui defenſionem aliquem occidit, quamvis in periculo mortis non ſit conſtitutus, dummodo tamen exiſtat in periculo mutilationis alicuius membri, vt per Syluest. *in ſumm. verbo homicidium* 3. *q.* 3. *verſ. primum*, Nauar. *in man. c.* 27. *n.* 211. Sayr. *d. c.* 17. *num.* 3. & 4. Soar *d. diſp.* 46. *ſect.* 2. *n.* 6. *verſ. rurſus*, vbi reprobat Plotium, Villadieg. & Maiolum contrarium tenentes, ſubditque idem videri dicendum etiamſi non timeatur mutilatio, aut volnus lethale, ſed ſolùm immineat periculum grauis percuſſionis corporis, ſiue grauitas ſit poſita in notabili læſione, vel infamia, prout eſt in alapa, vel in percuſſione alia virgæ, vel arundinis.

Amplia quartò vt irregularitas non incurratur etiam ab eo, qui ad ſui defenſionem occidit ex odio; odium enim cordis internum non facit, vt contrahatur irregularitas ſi re vera quis inuaſorem occidat ad tuendam vitam ſuam, quamvis ex hoc odio peccato commaculetur, ſecundùm Couar. *hîc*, *p.* 2. §. 5. *n.* 2. Sayr. *d. c.* 17. *n.* 12. Auil. *d ſect.* 3. *dub.* 1. *ſub verſ. loquendo de iure nouo*, *poſt med.* ibi, *ſecundo habet verum*, Farinac. *dict. lit. I*, *n.* 478. 16

Amplia quintò vt nec etiam irregularitas incurratur ab eo, qui pro ſui defenſione neceſſaria occidit innocentem inuaſorem, puta phreneticum, & amentem ſi aliter ſaluus eſſe non poſſit, niſi occidendo, vt per Sayt. *d. c.* 17. *n.* 6. Farin. *d. lit. I*, *n.* 481. 17

Amplia ſextò, vt nec etiam incurratur irregularitas quando quis, vt ſe ab inuaſore defendat, vocat ſocium in defenſionis auxilium, illeque ſocius inuaſorem occidit, tunc enim qui ſocium vocauit, irregularis non eſt, ſicut enim quis per ſeipſum occidendo irregularitatem non incurrit, ita nec per alium, vt per Nauar. *in man. c.* 27. *n.* 212. *verſ. ſecundo*, Sayr. *d. c.* 17. *n.* 14. & Auil. *d. ſect.* 3. *dub.* 1. *verſ. loquendo de iure nouo*, ibi, *primò quando aliquis*, qui eadem *p.* 7. *diſp.* 6. *ſect.* 2. *dub.* 5. *verſ. ſecunda quaſtio*, reſoluit conuocantem amicos ad ſui defenſionem dum illicitè rixatur cum Ioanne, qui ab eo occiduntur, irregularitatem incurrere. 18

Amplia ſeptimò vt nec etiam irregularitas incurratur ab eo, qui alium occidit pro defenſione ſui proximi, & præſertim ſi inſultatus fuerit aliquis ex illis, quos quis defendere tenetur non ſolùm ex charitate, ſed etiam ex præcepto iuſtitiæ, ſeu obligatione, vt per Couar. *hîc*, *p.* 3. §. *vnico*, *n.* 5. Petr. Nauar. *de reſtit. lib.* 2. *c.* 3. *n.* 419. Iacob. de Graff. *d. lib.* 2. *c.* 65. *n.* 15. Vioald. *d. tit. de irregul. num.* 228. Soar. *diſp.* 46. *ſect.* 3. *per totam*, Sayr. *d. cap.* 17. *num.* 21. *verſ. ſecunda opinio*, vbi relatis contrariis hanc ſententiam ſibi validè probabilem videri affirmat, Auil. *d. p.* 7. *diſput.* 5. *ſect.* 3. *dub.* 5. Nicol. Garc. *de beneſic. p.* 7. *cap.* 11. *num.* 53. *in fine*, Quicquid contrarium teneant Abb. Syluest. Angel. Tabien. Maiol. & alij plures, quos refert, & ſequitur Farin. *d. lit. I*, *n.* 487. 19

Amplia octauò, vt nec etiam irregularitas incurratur ab eo, qui alium occidit, vt puta furem pro defenſione rerum ſuarum magni momenti, ſi aliter eas recuperare nequeat, vel pro ſui honoris defenſione, quem aliter defendere, & conſeruare non poteſt, niſi occidendo eum, qui ignominiam, ſeu iniuriam maximè realem infert, ita Sot. Fortun. Garc. Caiet. Petr. Nauar. & alij citati à Sayr. *dict. cap.* 17. *num.* 21. Soar. *dict. diſp.* 46. *ſect.* 2. *per tot.* Auil. *d. part.* 7. *diſp.* 5. *ſect.* 3. *dub.* 4. *verſ. ſit tamen concluſio*, & faciunt per me reſoluta *in collect. ad cap.* 2. *num.* 4. & *hoc tit. in Decretalibus.* 20

Intellige ſupra dictas ampliationes procedere vbi occidens ad ſui neceſſariam defenſionem non excedit moderamen inculpatæ tutelæ, vt per Sayr. *d. c.* 17. *n.* 7. vbi etiam benè explicat in quibus conſiſtat iſtud moderamen inculpatæ tutelæ, quod etiam declarant Soar. *d. diſp.* 46. *ſect.* 1. *n.* 7. Auil. *d. p.* 7. *diſp.* 5 *ſect.* 3. *dub.* 2. vbi *dub.* 1. *verſ. loquendo de iure nouo*, ſubdit quòd non omnis exceſſus defenſionis irregularitatem inducit, niſi 21
fuerit mortalis. Illud autem aduertere oportet, quòd 22
irregularitas, quæ incurritur ob exceſſum moderaminis inculpatæ tutelæ pertinet ad homicidium caſuale, & non ad voluntarium, vt per Nauar. *conſ.* 36. *ſub hoc tit.* quem refert, & ſequitur Soar. *dict. diſp.* 46. *ſect.* 1. *num.* 13.

Qui mortem aliter vitare non valens, &c.] Ergo irre- 23
gularitas

gularitas incurritur ab eo, qui aggreſſorem occidit cùm poſſet mortis periculum euadere, & eum minori læſione ſe defendere, vt per Syluest. *verbo homicidium 3 q. 3. in princ.* Maiol. *de irregul. lib. 5. c. 48. in princ. n. 6. verſ. ſecunda declaratio*, Suar. *d. diſp. 46. ſect. 1. n* 8. Auil. *d. p. 7. diſp. 5. ſect. 3. dub. 2. verſ. tertia concluſio*, Farinac. *d. lit. I, n. 506.* etiam fugiendo, quamvis ſit nobilis, miles, aut aliàs, quibus fugere dedecus eſſet, licèt enim perſonæ huiuſmodi, quibus fuga ſit ignominia, & dedecus, non teneantur fugere, non tamen euitant irregularitatem, iniqua enim eſt commutatio ob tutelam proprij honoris alterius vitam adimere, ſicuti docent Nauar. *in man. c. 27. n.* 211. Petr. Nauar. *lib. 2. de reſtitut. c. 3. n. 370.* Iacob. de Graff. *d. lib. 2 c. 55. n. 10. & 11.* Con. *hic p. 3. §. vnic. n. 4.* Maiol. *d. lib. 5. c. 48. in princ. n. 6. verſ. quarum prima eſt*, Tolet. *lib. 1. de inſtruct. Sacerd. cap. 27. verſ. tutus*, Greg. de Valent. *tom. 3. diſp. 5. q. 8. puncto 4.* Sayr. *d. lib. 6. cap. 17. n. 16. & 17.* Auil. *d. p. 7. diſp. 5. ſect. 3. dub. 2. verſ. ex dictis ſequitur*, Farin. *d. lit. I, n. 496.* Vnde ego dicebam cuidam viro nobili, qui occidit hominem, cum moderamine tamen inculpatæ tutelæ, ſed poterat fugiendo vitam ſeruare, irregularitatem incurrere, cum Sayr. & Auil. *proximè citatis locis.* Valer. Reginald. *in praxi fori pœnit. tom. 2. lib. 30. tract. 2. c. 9. n.* 105. Fernand. *in examine Theolog. moral. p. 2. c. 10. §. 14. n. 9.* quamvis contrarium teneant Suar. *tom. 5. de cenſ. diſp. 46. ſect. 1. n. 6.* Bonacin. *eod. tract. diſp. 7. q. 4. punct. 6. num. 4.* Coninck. *de Sacram. diſp. 18. dub. 6. n. 90.* Filliuc. *tom. 1. tract. 20. c. 5. n. 134.*

24 In gloſſ. *Furioſus*, ibi, *ſiue continuo furore laboret, ſiue per interualla*, &c. Notatur ad hoc, quòd furioſus habens dilucida interualla excuſatur à pœna, vt per Farin. *in praxi crimin p. 3. q. 94. n. 5.* vbi *n. 7.* intelligit ſi conſtet eum deliquiſſe tempore furoris.

25 Si verò dubitetur quo tempore deliquerit furioſus habens dilucida interualla, an ſcilicet tempore furoris, an verò tempore ſanæ mentis, in dubio ad excludendum delictum, & pœnam, præſumendum eſt potius quòd deliquerit tempore furoris, quàm tempore ſanæ mentis; idem ſi dubitetur an actus ab ipſo geſtus, ſit geſtus tempore furoris, vel interualli; ita Menoch. *de præſump. lib. 6. præſ. 45. n. 63.* Maſcard. *de probat concl. 39. n. 4.* Farin. *d. q. 9. n. 8. cum ſeqq.* Sanch. *de Matrim. lib. 1. diſp. 8. n. 17. verſ. tandem ſi furioſus*, Cald. Pereira *quæſt. forenſ. conſ. 24. à n. 4.* Fr. Barthol. de Vecchis *in praxi obſeruanda in admitten. ad Religionis ſtatum nouitiis, diſp. 13. dub. 1. n. 10.*

26 In ead. gloſſ. ibi, *Nec Religionem profitetur.* Notatur ad hoc, quòd furioſus non poteſt Religionem profiteri, vt per Rot. *deciſ. 107. n. 13. & deciſ. 129. p. 2. diuerſ.* Fr. Barth. de Vecchis *in praxi obſeruanda in admittendis ad Religionis ſtatum nouitiis, diſp. 13. dub. 1. n. 10.*

27 In gloſſ. *Mutilet*, ibi, *Nota quoad irregularitatem mutilationem homicidio comparari.* Ita Conar. *hic p. 3. in initio, n. 8.* Henriq. *in ſum. lib. 14. c. 12. §. 1. lit. B. & c. 14. §. 1. lit. G*, Sanch. *in præcepta Decalogi, tom. 1. lib. 1. c. 10. num. 49.*

In gloſſ. *Suum.* Notatur ad hoc, quòd irregularitas ex defectu lenitatis incurritur etiam ex homicidio facto priuata auctoritate, ſed licitè, vt in defenſione honoris, vel rerum, ſeu proximi, aut conſanguineorum, vel quando quis defendit ſeipſum, ſed poterat aliter vitam ſuam tueri quàm interficiendo, ita Nauar. *in man. cap. 27. num. 213.* ſed hanc ſententiam reprobat Suar. *d. diſp. 46. in fine*, vbi concludit malè interpretatum fuiſſe text. *in præſenti*, ab hac gloſſ. & ſubſequenter Doctores non examinando vlterius hunc text. ebibiſſe gloſſæ errorem, & ad poſteros tranſmiſiſſe.

De Vſuris.

TIT. V.

SVMMARIVM.

1 *Officiales Communitatum facientes, & dictantes, vel ſcribentes ſtatuta ſuper vſuris ſoluendis, non repetendis, vel non reſtituendis, vel iudicantes ſecundum illa, vel non delentes illa, ſi poſſunt, intra tres menſes de libris Communitatum, vel illa ſeruantes excommunicati ſunt*, & n. 2.

3 *Princeps an poſſit concedere Iudæis facultatem fœnerandi, remiſſiuè.*

4 *Verbum*, incurrant, *importat ipſo iure.*

5 *Fœneratores quando agitur de cauſa vſuraria cenſura Eccleſiaſtica cogi poſſunt ſuos libros rationum producere*, & n. 6.

7 *Liber rationum priuati probat contra ſcribentem.*

8 *Iudæi an poſſint ab Eccleſia excommunicari, remiſſiuè.*

9 *Iudæus poteſt puniri per indirectum pœnis Eccleſiaſticis ſi fœnus exerceat.*

10 *Hæres tenetur exhibere librum rationum defuncti in eo caſu in quo defunctus teneretur, cuius iuramento non ſtatur quòd liber ille ad ſe non peruenerit.*

11 *Fœneratori aſſerenti ſub iuramento non habere librum rationum, ſicut non creditur, ita nec creditur iuramento eius hæredis.*

12 *Vſuras exercere non eſſe peccatum mortale, ſi quis pertinaciter aſſeruerit, eſt hæreticus*, & n. 13.

14 *Hæreticus formaliter non eſt, nec vt talis punitur, niſi conſtet ſcientiam & pertinaciam adfuiſſe.*

CLEM. Ex graui. Vnic.

OFFICIALES Communitatum facientes, dictantes, vel ſcribentes ſtatuta ſuper vſuris non ſoluendis, non repetendis, vel non reſtituendis, vel iudicantes ſecundùm illa, vel non delentes illa, ſi poſſunt intra tres menſes de libris Communitatum, vel illa ſeruantes, ſunt excommunicati. Colligunt ex Ordin. Lap. Abb. Aneh. Imol Zabar. Panorm. Paul. de Eleazar. Bonif. de Vitalin. Viuian. *in ration. lib. 5. pag. 155.* Alagona *in compend. pag. 690.* remiſſiuè Ximen. *in concord. p. 1. & 2.* 1

Hanc eandem concluſ. firmant Couar. *lib. 3. variar. cap. 1. n. 6.* Cott. *in memorab. verbo Vſura, pag. mihi 933.* Sayr. *in claui Regia, lib. 5. c. 7. n. 2.* Azor. *inſtit. moral. p. 1. lib. 8. c. 22. q. 13. in princ.* Gambar. *de caſibus reſeruat. c. 11. n. 4.* Iul. de Lauor. *de Indulg p. 1. c. 13. n. 40.* Filliuc. *tr. 14. n. 170.* latè Bonacin. *de excommun. in particulari extra Bullam Cœnæ, diſp. 1. q. 10. puncto 15.* ego ipſe *de offic. & poteſt. Epiſcopi, p. 3. alleg. 50. n. 229.* ſecundùm Lugdun. impreſſionem. 2

Vtrùm autem Principes concedere poſſint Iudæis facultatem fœnerandi? Vide Alex. de Neuo *conſ. 100.* Theſaur. *deciſ. 57.* Azor. *inſtit. moral. p. 1. lib. 2. c. 10. propè fin. & lib. 8. c. 22. q. 13.* Marquar. *de Iuda. p. 1. c. 11. n. 11. cum ſeqq.* Amadæ. à Ponte *in conſ. poſito poſt deciſ. 57. Antonij Theſauri*, Gaſp. Theſaur. *in ſuo conſilio poſt deciſionem Antonij patris 57.* & plures, quos refert Farinac. *fragm. crimin. p. 2. lit. I, n. 672. cum ſeqq.* 3

Vt quicunque communitatum ipſarum poteſtates, &c.] Ergo huic excommunicationi non ſubiicitur communitas

Digitized by Google

nitas,ſeu Reſpubl. fauent præfata ſtatuta, ſed illi, qui ſuo voto, & ſuffragio ad condenda huiuſmodi ſtatuta concurrunt, ita Bonacin. *d. puncto* 15.*n.*13. vbi *n.*14. reſoluit Eccleſiaſticos delinquentes contra hanc conſtitutionem dictæ excommunicationi ſubiici quoties id faciunt auctoritate laica, & *n.*15. probabiliter ait teneri poſſe Principes temporales, aut alios officiales à Principe conſtitutos in iſtam excommunicationem non incidere faciendo aliquam ex præfatis actionibus.

Statuta huiuſmodi de cætero facere, ſcribere, dictare, &c.] Ergo ſcribens, vel dictans præcisè ſententiam in qua continetur vt vſuræ ſoluantur, vel ſolutæ non repetantur non incidit in iſtam excommunicationem, quia non valet ratio à pari de ſcribentibus, aut dictantibus ſtatuta ad ſcribentes, aut dictantes ſententiam, ita Soar.*d. tom.*5.*diſp.*23.*ſect.*5. *n.*28. Filinc. *tract.*14. *c.*10.*q.*4.*n.*171. Bonacin.*d.puncto* 15.*n.*3.& 4. reſoluentes iudicem ferentem ſententiam in fauorem vſurarij, vt illi vſura ſoluatur, vel ſoluta non repetatur, incidere in iſtam excommunicationem etiamſi iudicet ex propria voluntate, nec adſit vllum ſtatutum fauens vſuras, iuxta quod ſententiam ferat.

Hactenus edita, &c.] Ergo qui non delet ſtatuta facta poſt editionem huius text. non incidit in iſtam excommunicationem, vt reſoluit Bonac. *d.puncto* 15. *num.*7. Contra Soar. *d.diſp.*13 *ſect.*5.*num.*30.& Filinc. *tract.*14.*c.*10.*q.*4.*n.*171. exiſtimantes iſtam actionem reſpicere etiam ſtatuta futura.

4 In gloſſ. *Incurrant.* ibi, *incontinenti ſine temporis interuallo* Id eſt, ipſo iure, & ſine alia ſententia, vt per Tiraq.*in l.ſi vnquam, verbo reuertatur, num.*145. *C. de reuocand.donat.* Sayr.*in claui Regia, lib.*3.*c.*8.*n.*21.*verſ. fallit.*

§. Cæterùm.

5 Fœneratores quando agitur de cauſa vſuraria cenſura Eccleſiaſtica cogi poſſunt ſuos libros rationum producere. Colligunt ex Ordin. Doctores *in princ.text.* citati.

6 Hanc eandem concluſionem ex hoc text. deſumunt Gemin.*de vſuris, comment.*4.*in præfat.n.*17. Maſcard.*de probat.concl.*1417. *num.*23. Perez *in rubr. tit.*2. *gloſ.*1. *pag.*26.*verſ.vſurarum, lib.*8. *Ordin.* Mol. *in emp.iuris p.*1.*tit.*8.§.17.*n.*2.

7 In gloſſ.*Rationum*, ibi, *item ſcias quòd iſtis rationibus ſtaretur contra eos, pro eis non.* Notatur ad hoc quòd liber rationum priuati probat contra ſcribentem, vt per Maſcard.*de probat. concl.*974. Sic etiam liber ſcriptus ab inſtitutoribus, & miniſtris probat contra principalem. Bald.*in rubr. C. de fide inſtrum. n.*6. *verſic. ſed hic quæro*, Strach.*de mercat.p.*2.*n.*65. Pariſ.*conſ.*47.*n.*4. *lib.*1. Menoch.*de arbitr.caſu* 92.*num.*8. Rot.*deciſ.*641. *n.*6.*p.*1.*recent.* & de libro officialis contra Capitulum. Anchar.*conſil.*44.*n.*4.*verſic.reſtat, & n.*5. Felin.*in cap. ad audientiam, num.*16. *de præſcript.* Aym. *de antiquit. tempor.p.*1.*verſ.quod in libro, limit.*2. *n.*6. Rot. *in Hiſpalen. Quintorum* 27. *Nouembris* 1617. coram Reuerendiſſ. Seleucien. & quòd libris Capituli circa intereſſentiam Canonicorum pariter ſtandum ſit, tradunt Felin.& Anchar. *citatis locis*, & fuit dictum *in Elnen. diſtributionum*, 25.*Iunij* 1629. coram R.P.D. Durand. & fortiùs quod libri capitulares etiam pro ipſo Capitulo fidem faciant, ſi fuerint teuti, & rogati per ſecretarium Capituli, qui fuerit notarius, firmauit Rota *in Burgen.quindenniorum* 9.*Martij* 1599. coram Litta, & ſequuta eſt *in Burgen. expenſarum* 31. *Ianuarij* 1625. coram R.P.D.Merlino. Et quod libri officialium Religionis Hieroſolymitanæ probent ad fauorem ipſius Religionis, Seraphin.*deciſ.*1390. *n.*2. & fuit dictum *in Campanien. Prioratus* 18. *Maij* 1618. coram bonæ mem. Seleucien. & *in Aquitanen. Prioratus* 19. *Aprilis* 1624. coram R.P.D.meo Pironano, & *in Melenitana Prioratus Nauarræ* 18. *Februarij* 1628. coram Card. Virili.

In gloſſ. *Cenſura.* Iudæi an poſſint ab Eccleſia excommunicari? vide latè Anton. Ricc. *in tract. de iure perſonarum, lib.*2.*c.*6.*à princ.* & quibus pœnis ſi delinquant puniri debeant, agit Farin.*fragm.crimin.p.*2.*lit.I. n.*655.*cum ſeqq.* 8

In ead.gloſſ. ibi, *Tamen indirectè contra Iudæos exercet Eccleſia*, &c. Notatur ad hoc, quòd Iudæus poteſt puniri per indirectum pœnis Eccleſiaſticis ſi fœnus exerceat, vt per Menoch.*de arbitr. caſu* 449.*n.*17. 9

In gloſſ. *Compellendos*, ibi, *in eo ergo quod dicit ſe non habere*, &c. Notatur ad hoc, quòd hæres tenetur exhibere librum rationum defuncti in eo caſu, in quo defunctus teneretur, cuius iuramento non ſtatur quòd liber ille ad ſe non peruenerit, vt per Menoch.*de præſ. lib.*6 *præſ.*61.*n.*10. 10

Notatur etiam ad hoc, quòd ſicut non creditur fœneratori aſſerenti ſub iuramento non habere librum rationum, ita nec creditur iuramento eius hæredis, vt per Menoch. *conſ.*354.*n.*14. 11

§. Sanè.

Pertinaciter aſſerens exercere vſuras non eſſe peccatum mortale, eſt hæreticus; & ſi aliqui ſunt diffamati, vel ſuſpecti de huiuſmodi errore, Ordinarij, & Inquiſitores contra eos tanquam contra diffamatos, & ſuſpectos de hæreſi procedere non omittant. Colligunt ex Ordin. Doctores *in princ.text.* citati. 12

Hanc eandem concluſionem ex hoc §. deſumunt, Perez *in rubr.tit.*2.*gloſſ.*1.*pag.*24.*col.*1.*verſic.de iure diuino, lib.*8.*Ordin.& in l.*1.*gloſſ.*4.*col.*1.*eod.tit.*2. Azeued. *l.*1.*n.*46.& 47.*tit.*6.*lib.*8.*noua recop.* Syluest. *in ſumm. verbo hæreſis*, §.1.*n.*7. Simanch.*de Catholic.inſtit.tit.*66. *rubr.de vſuris, n.*4. Decian.*in tract. crimin. lib.*5.*c.*12. *n.*31.*& c.*17.*verſic.*10.*& verſ.*126. Thom.Triuiſ.*deciſ. crimin.*35.*n.*7.*lib.*2. Menoch.*de præſ.lib.*5.*præſ.*6. *n.*11. Farin.*de hæreſi, q.*178.§.3.*n.*85. vbi *n.*86. ait procedere in eo, qui ſimpliciter aſſerit vſuram non eſſe peccatum, ſecus ſi dubitaret in aliquo particulari caſu vtrum ſit vſura, nécne. 13

Vt pertinaciter affirmare præſumat, &c.] Notatur ad hoc quod non punitur quis vt hæreticus niſi conſtet ſcientiam, & pertinaciam adfuiſſe, vt per D.Barb. *in l. Titia, num.*37. *ff. ſoluto matrim.* quoviſque enim pertinacia non adeſt, forma hæreſis non eſt perfecta, non obſtante quod adſit error intellectus voluntarius, Anton. Ricciul.*de iure perſonarum, lib.*5. *c.*1. *num.*14. *&* 15. 14

De Exceſſibus Prælatorum.

Tit. VI.

SVMMARIVM.

1 *Grauamina triginta enumerantur, quæ Epiſcopi Religioſis inferebant, & prohibetur nè Epiſcopi deinceps inferant, &c.*

2 Iniuria

2 *Iniuria domeſtico occaſione mei illata mihi irrogatur.*
3 *Beneficia Curata vnita menſa Abbatis, vel abbatiſſa, aut alterius Prælati nunquam vacant.*
4 *Beneficia de menſa Eccleſiaſtica ea dicuntur, quæ perpetuò vnita fuerunt Eccleſia.*
5 *Bona illa de menſa Eccleſia præſumuntur, quorum dominium vtile, & directum ſpectat ad ipſam.*

Clem. Frequens. Vnic.

1 FREQVENTER NVMERAT triginta grauamina, quæ Epiſcopi Religioſis inferebant, vltra alia relata *in cap. nimis* 1. & 2. *hoc tit. in decretal.* & prohibet Epiſcopis ne inferant, ſed vt Regulares cum charitate foueant, & eorum priuilegia ſeruari faciant. Colligunt ex Ordin. Anchar. Imol. Zabar. Panorm. Paul. de Eleaz. Bonif. de Vital. Vioian. *in ration. lib.* 5. *pag.* 191. Alagona *in compend. pag.* 710. remiſſiuè Ximen. *in concord. p.* 2.

2 *Seruientes quoque, & vaſſallos*, &c.] Notatur ad hoc quòd iniuria domeſtico occaſione mei illata, mihi irrogatur, vt per Card. *hic n.* 4. *notab.* 13. Felin *in cap. Eccleſia, num.* 99 *de conſtit.* Iaſ. *in l.* 1. *n.* 4. *C. de indict. vid. tollen.* Sanch. *de matrim. lib.* 4. *diſp.* 4. *n.* 10.

3 *Eccleſia in veritate non vacent.*] Notatur ad hoc quòd beneficia Curata vnita menſæ Abbatis, vel Abbatiſſæ, aut alterius Prælati nunquam vacant, vt per Flores de Mena *variar. lib.* 1. *q.* 10. *num.* 13. Gonzal. *ad reg.* 8. *Cancel. gloſſ.* 6. §. 6. *n.* 63. & fuit dictum *in Ciuitatis Caſtelli Parochianis* 19. *Iunij* 1614. coram D. Dunozeito, impreſſa per Farin. *deciſ.* 646. *n.* 2. *p.* 1. *recent.* & ideo non comprehendi in nominationibus reſoluit Rebuff. *in tract. nominat. q.* 15. *n.* 31.

4 In gloſſ. *Ad menſam*, ibi, *ſed quæritur quæ Eccleſia dicatur*, &c. Notatur ad hoc quòd ea ſunt de menſa Eccleſiæ, quæ perpetuò vnita fuerunt Eccleſiæ, atque ita quæ nunquam alteri ab Eccleſia poſt à ſe quæſitum dominium conceſſa fuerunt, vt per Menoch. *de arbitr. caſu* 433. *n.* 2. Præſumuntur autem de menſa Eccleſiæ illa bona, quorum dominium vtile, & directum ſpectat ad ipſam, vt per Maſcard. *de probationib. concl.* 203. *n.* 2.

De Priuilegiis, & Exceſſibus Priuilegiatorum.

Tit. VII.

SVMMARIVM.

1 *Religioſi in ſex caſibus excommunicantur, & illorum abſolutio Papæ reſeruatur, ac priuilegiis, exemptionibus non obſtantibus eos per Ordinarios locorum denuntiari præcipitur.*
2 *Sacerdotes Regulares, qui clericis ſæcularibus ſiue laicis Sacramētum Extremæ-vnctionis ſine proprij Parochialis Preſbyteri ſpeciali licentia miniſtrauerint, ipſo facto ſunt excommunicati, & illorum abſolutio reſeruatur Papæ. Idem ſi Euchariſtiam miniſtrauerint, vt n. 3.*
4 *Euchariſtiam miniſtrare prohibetur Religioſis de iure non ſolum quando confertur ſanis, ſed etiam quando datur vt viaticum moribundis.*
5 *Regulares Sacerdotes matrimonia miniſtrantes, ſiue ſolemnizantes non habita ſuper his Parochialis Preſbyteri licentia ſpeciali ipſo facto ſunt excommunicati excommunicatione Sedis Apoſtolicæ reſeruata.*
6 *Excommunicatio de qua in hoc text. contra Sacerdotes Regulares matrimonium ſolemnizantes, an ſit correcta per ſuſpenſionem Concil. Trid.* ſeſſ. 24. de reformat. matrim. c. 1. *oſtenditur*, & n. 7.
8 *Licentia ſpecialis vbi requiritur debet eſſe expreſſa.*
9 *Parochiales Preſbyteri non poſſunt abſoluere ab excommunicatione maiori lata à iure.*
10 *Religioſo credendum eſt dicenti ſe habere licentiam à Parocho ad miniſtrandam Euchariſtiam, Extremam-Vnctionem, & ſolemnizandum matrimonium.*
11 *Excommunicatus ſemel, & denuntiatus debet ab omnibus vitari in foro exteriori donec probet duobus ſaltem teſtibus ſe eſſe abſolutum, at in foro Conſcientiæ ſufficit vt ipſemet dicat ſe abſolutum.*
12 *Scholares, mercenarij, & his ſimiles ſubſunt Preſbytero in cuius Parochia inhabitant.*
13 *Parochus non Sacerdos poteſt licentiam, de qua in hoc text. concedere.*
14 *Vicarius generalis poteſt dare Religioſo licentiam adminiſtrandi Sacramentum Euchariſtiæ, vel Extremæ Vnctionis, ſeu ſolemnizandi matrimonia.*
15 *Parochi non proprietarij, qui præficiuntur toti Parochiæ per Epiſcopum, vt curam eius regant, poſſunt delegare aſſiſtentiam matrimonij alij Sacerdoti.*
16 *Religioſus adminiſtrans Sacramentum Pœnitentiæ, vel Baptiſmi ſine licentia Parochi non incurrit pœnas huius text.*
17 *Religioſorum ſeptem culpæ referuntur.*
18 *Prædicatores ſi in eorum ſermonibus Eccleſiarum Prælatis detraxerint, per duos menſes ſubiacere debeat illis pœnis, quæ ſecundum eorum regulam, vel ſtatuta pro grauibus criminibus, ſeu culpis eis conſueuerunt imponi.*
19 *Regulares hodie nec per priuilegium, quod Mare magnum vocatur, facultatem habent abſoluendi pœnitentes à caſibus Epiſcopo reſeruatis.*
20 *Religioſis prohibetur nè Indulgentias pronuntient indiſcretas.*
21 *Matricis appellatione in dubio venit Cathedralis.*

Clem. Religioſi. I.

RELIGIOSI, qui ſine ſpeciali licentia Parochi præſumunt clericis, aut laicis Sacramentum Vnctionis-Extremæ, vel Euchariſtiæ miniſtrare, matrimoniave ſolemnizare, ſeu abſoluere excommunicatos à Canone, vel à ſententiis per ſtatuta Prouincialia, aut Synodalia promulgatis, exceptis caſibus in iure expreſſis, vel per priuilegia Sedis Apoſtolicæ conceſſis, excommunicationis incurrunt ſententiam ipſo facto per Sedem Apoſtolicam duntaxat abſoluendi, quos etiam locorum Ordinarij (poſtquam de his conſtiterit) excommunicatos faciant publicè denuntiari donec de abſolutione ipſorum eis fuerit facta fides, ſuper hoc exemptionis, vel alio priuilegio non obſtante. Colligunt ex Ordin. Lap. Abb. Anchar. Imol. Zabar. Panorm. Paul de Eleazar. Bonif. de Vital. Vin. *in ration. lib.* 5. *pag.* 218. Alagona *in compend. pag.* 526. remiſſiuè Ximen. *in concord. p.* 1. & 2. 1

Sacramentum Vnctionis-Extremæ, &c.] Notatur ad hoc, quòd Sacerdotes Regulares, qui Clericis ſæcularibus, ſiue laicis Sacramentum Extremæ-Vnctionis ſine proprij Parochialis Presbyteri ſpeciali licentia miniſtrauerint ipſo facto ſunt excommunicati, cuius excōmunicationis abſolutio Sedi Apoſt. eſt ſpecialiter reſeruata, vt per Henriq. *in ſumm. lib.* 13. *cap.* 40. §. 4. *lit. N*, Zerol. *in praxi Epiſc. p.* 1. *verbo Extrema-Vnctio, verſ. ſecundò*, Fr. Emman. *quæſt Regul. tom.* 2. *q.* 60. *art.* 2. *verſ. decima*, Azor. *inſtit. moral p.* 1. *l.* 1 2. *c.* 13. *q.* 5. *verſ primum*, 2

Paul.

Paul.Comitol.*reſp.moral.lib.*1.*q.*44.Fr.Ludon.Miranda *in man.Prælat.tom.*1.*q.*49.*art.*1.Bonac.*de excommun. particular.extra Bullam Cœnæ, diſp.*2.*q.*9.*punct.*5.*per tot.*metipſum *de offic. & poteſt. Epiſcop.p.*3.*allegat.*50.*n.*96.ſecundùm Lugdun.impreſſ.

3 *Vel Euchariſtiæ.*] Notatur ad hoc, quòd Religioſi miniſtrantes ſæcularibus Euchariſtiam abſque Parochialis Presbyteri ſpeciali licentia excommunicationem Sedi Apoſtolicæ reſeruatam incurrunt, non obſtantibus quibuſcunque, vt per Fr.Emman.*quæſt.Regul.tom.*1.*q.*56.*art.*1. Henriq. Azor. & Paul. Comitol. *locis proximè citatis*, latè Fr.Ludon. Miranda *d. tom.*1.*q.*42.*art.*1. Sanch.*de matrim. lib.*3.*diſp.*23.*n.*17. vbi limitat ſi miniſtrent alieno Religioſo ſine licentia ſui Prælati, Gambar.*de caſibus reſeru. c.*7.*n.*1. Mar. Alter. *de cenſur.diſp.*22.*c.*3.*dub.*3. Iul. Lauor. *de Indulg.p.*2.*c.*21.*num.* 24. Filliuc. *tract.* 15. *num.* 184. *cum multis ſeqq.*.

4 Amplia vt Religioſi in his terminis prohibeantur Euchariſtiam miniſtrare non ſolùm quando confertur ſanis, & benè valentibus; ſed etiam quando datur vt viaticum moribundis, ita Nauar.*in man. c.*21.*num.*52. Azor.*d.c.*13.*q.*5.*verſ.ſed ambiguè*, itavt abſque priuilegio non poſſit contrarium fieri, ſicuti tenere videntur Sot.*in* 4. *diſt.* 12. *q.*1. *art.* 11. §.*ſecundò dicimus*, Soar.*tom.*1.*in* 3.*part.S.Thom.q.*82.*art.*3.*diſp.*72.*ſect.*2.*dub.vlt.*Fr Emman *d.tom.*1.*q.*56.*art.*4.*&* 5. quicquid dicat Fr.Ludon.Miranda *d.q.*41.*art.*3.

5 *Matrimoniáve ſolemnizare*, &c.] Notatur ad hoc, quòd Sacerdotes Regolares matrimonia miniſtrantes, ſiue ſolemnizantes non habita ſuper his Parochialis Presbyteri licentia ſpeciali ipſo facto ſont excommunicati excommunicatione Sedi Apoſt. reſeruata. Ita Fr. Emman.*quæſt.Regul.tom.*3.*q.*2.*art.*1. Azor.*d.q.*5.*verſ.primum*, Henriq.*in ſumm.lib.*13.*c.*38.§.2.*lit. E*, Fr. Ludon. Miranda *d.tom.*1.*q.*48.*art.*2. Qualiter autem poſſint Religioſi in nouo Indiarum Orbe matrimonio aſſiſtere abſque Parochi licentia, diſſerit Sanchez *de matrim.lib.*3.*diſp.*26.*à princ.*

6 Meritò dubitauit aliquis, an Regularis Sacerdos matrimonium ſolemnizans abſque proprij Parochi licentia vltra ſuſpenſionem ad nutum Ordinarij ſtatutam à Concil. Trid.*ſeſſ.*24. *de reform. matrim. c.*1. incurrat excommunicationem Pontifici reſeruatam, de qua *in hoc text.* vel potiùs hæc antiqua communicatio correcta ſit per illam ſuſpenſionem? Videtur correctam eſſe, quia noua pœna mitior lege noua ſtatuta corrigit rigidiorem antiquæ legis, ex doctrina Greg. Lop. *l. fin.verbo à furto, tit.*3.*p.*4.ergo illa ſuſpenſio, quæ minor pœna eſt, iuriſque nouioris, corriget hanc excommunicationem: & ideo hanc partem ſuſtinent Henriq.*d.lib.*13.*c.*38.§.2 *in comment.lit.E*, Soar.*tom.*5.*diſp.*12.*ſect.*4. *num.*13. Sayr. *de cenſur. lib.* 4. *cap.*15. *num.* 2. Bonac. *in ſimili tract. diſp.* 3.*q.* 6. *puncto* 5. *num.*19.*in fine*, *& de matrim. q.*4.*puncto* 6.*num.*3. *& de cenſur.extra Bull. Cœnæ, diſp.*2. *q.*9. *puncto* 5.*n.*14. Baſil. Pont. *de impedimentis matrimon. cap.* 26. §.*ſecundo, verſic. ex quibus conditio*, *&* §. *ſexto*, *& principio.*

7 Verùm abſque dubio tenendum eſt non corrigere, ſed illum Regularem vtraque affici pœna, ſicuti meliùs docent Nauar.*conſ.*1.*n.*7.*ſub tit. de pœnis in* 2.*edit. aliàs conſil.* 10. *ſub tit. de conſtit. in* 2. *edit.* Maiol. *de irregul.lib.*3.*c.*25. *num.*12. *verſ. clandeſtinum*, Vgolinus *de poteſtate Epiſcopi*, *c.*15.§.12.*n.*8. Sanch. *de matrim. lib.*3. *diſp.*48. *num.*8. *&* 9. Molfeſ. *in ſumm. Theologiæ moralis, tom.* 1.*tract.* 4. *cap.* 8. *n.* 66. Mar. Alter. *de cenſuris, tom.*2. *diſp.*11.*c.*4. *verſ. ſed quæret*, ego ipſe *de offic.& poteſt. Epiſcop. p.*2.*alleg.*32.*n.*192. Nec doctrina illa, quam pro prima citauimus ſententia, in aliquo huic noſtræ obſtat, quia vt reſpondet Nauar. *citato loco*, verum habet in pœnis à iudice infligendis, non autem in iis, quæ ipſo iure incurruntur, vt ſunt excommunicatio, & ſuſpenſio illa Tridentini.

8 *Licentia ſpeciali.*]Id eſt,expreſſa, vt per Anchar.*hic*, *q.*3.Card.*q.*22.& Bonif. *n.*17. Sanch. *d. lib.*3.*diſp.*35.*n.*4.D.Barboſ.*in l.*1.*art.*1.*n.*521.*ff.de iudic.* Vide in his terminis Bonac.*d.q.*9. *punct.*5.*n.*5.*cum ſeqq.*

9 *Aut qui excommunicatos à Canone*, &c.] Notatur ad hoc, quòd Parochiales presbyteri non poſſunt abſoluere ab excommunicatione maiori lata à iure, vt per Couar.*in cap.alma mater*, *p.*1.§.12.*n.*5.

10 In gloſſ. *Non habita*, ibi, *ſed nunquid credet Religioſus Parochiano dicenti ſe habere talem licentiam*, &c. Notatur ad hoc, quod in terminis huius text. credendum eſt Religioſo dicenti ſe habere licentiam à Parocho ad miniſtrandum Euchariſtiam, Extremam-Vnctionem, & ſolemnizandum matrimonium, vt per Angel. *verbo excommunicatio* 5. *caſu* 12. *num.* 17. Tabien.*eod.verbo* 5.*caſu* 11.*q.*4.*n.*5. Syluest. *eod. verbo* 7. *caſu* 14. *dub.*7. *n.* 35. Sanch. *d. lib.*3. *diſp.*37. *num.* 2. *ad fin.*

11 In ead. gloſſ.ibi, *Illa verò in foro contentioſo, ſecus in pœnitentiali*, Notatur ad hoc,quod licet ſemel excommunicatus, & denuntiatus debeat ab omnibus vitari in foro exteriori,donec probet duobus ſaltem teſtibus ſe eſſe abſolutum *cap. ſicut* 39. *de ſentent.excommun.* in foro tamen conſcientiæ, vt quis poſſit cum excommunicato communicare etiam in Diuinis, ſufficit, vt ipſemet dicat ſe iam eſſe abſolutum, ita Ioan Veler. *de differ. inter vtrumque forum*, *verbo excommunicatio*, *differ.* 1.

12 In gloſſ. *Parochialis*, ibi, *per hoc quoad ſcholares, mercenarios, & his ſimiles intelligo Presbyterum,in cuius Parochia inhabitant.* Ita Card. *hic*, *q.*16. Syluest.*verbo excommunicatio* 5.*caſu* 11. *q.*4.*n.*5. Rebuff.*de decimis*, *q.*6.*n.*24. Nau.*conſ.*1.*de Paroch.in antiq.* Sanch.*d.lib.*3. *diſp.*23.*n.*12.

13 In gloſſ. *Presbyteri*, ibi, *puto licentiam Parochialis ſufficere*, *qui adhuc Presbyter non eſt.* Notator ad hoc, quòd Parochus non Sacerdos poteſt licentiam, de qua *in hoc text.* concedere, vt per Anch. *hic*, *q.* 2. Card. *q.*18.Abb.*n.*8.& Bonif.*n.*30. Syluest. *verbo.excommunicatio* 7. *caſu* 14. *dub.* 11. *n.* 36. Tabien. *eod. verbo* 3. *caſu* 11.*q.*3.*n.*4. Nauar.*in man.c.*27. *num.*102. Soar. 3. *part.q.*85.*art.*3.*diſp.*72.*ſect.*3. vbi ſubdit *in hoc text.* de Presbytero Parochiali mentionem fieri, quia vt plurimum Parochi ſolent eſſe Presbyteri, Sanch. *d. lib.* 3. *diſp.*20.*num.*3.

14 In ead.gloſſ. ibi, *Videtur etiam ſufficere licentia Vicarij generalis*, &c. Notatur ad hoc, quòd ſaltem poſt factum Epiſcopus, vel Vicarius generalis poteſt dare Religioſo licentiam adminiſtrandi Sacramentum Euchariſtiæ, vel Extremæ-Vnctionis, ſeu ſolemnizandi matrimonia Parochianis Parochorum Epiſcopo ſubiectorum, vt per Card. *hic*, *q.*20. Anchar.*q.*7. & Bonif. *n.*34. Syluest.*verbo excommunicatio* 7.*caſu* 14. *dub.*11. *num.* 39. Nauar. *in man. cap.* 27. *num.*102. *& conſ.*47. *n.*1. *ſub tit. de ſponſalibus in* 1. *edit. aliàs conſ.*14.*n.*1. *ſub tit.de clandeſt. deſponſat. in* 2. *edit.* Soar.3. *p. q.*82. *art.*3. *diſp.*72. *ſect.*3. Sanch. *d. lib.*3. *diſput.* 29.*n.*15. *verſ. ad idem ſunt alij Doctores*, Bonacin. *d. punct.* 5. *num.* 10.

15 In ead.gloſſ.ibi, *Et ex licentia Epiſcopi*, *vel Archipresbyteri*, &c. Notatur ad hoc, quòd Parochi non proprietarij, qui præficiuntur toti Parochiæ per Epiſcopum, vt curam eius regant, poſſunt delegare aſſiſtentiam matrimonij alij Sacerdoti, vt per Card. *hic*, *q.* 19. Imol. *n.*14. & Bonifac. *num.*34. Nauar. *in man. c.*27. *num.*102.*& in cap.placuit, de pœnit. diſt.*6.*n.*66.

Rebuff. *in repet. cap. omnis vtriuſque ſexus, de pœnit. & remiſſ. §. proprio Sacerdoti, verſ. quando eſt verum*, Henriq. *in ſumm. lib. 6. de pœnit. c. 7. §. 2. in comm. lit. N, & lib. 11. de matrim. c. 3. §. 5.* Sanch. *d. lib. 3. diſp. 31. n. 13.*

16 In gloſſ. *Speciali*, ibi, *nota quòd hîc de pœnitentia non dicitur*, &c.] Notatur ad hoc quòd Religioſus adminiſtrans Sacramentum Pœnitentiæ, vel Baptiſmi ſine licentia Parochi non incurrit pœnas huius text. cùm ſolùm loquatur de Sacramentis Euchariſtiæ, matrimonij, & Extremæ-Vnctionis, vt per Ioan. Valer. *de different. inter vtrumque forum, verbo pœna, differ. 1. n. 1. verſ. hinc dicis*, Filliuc. *tract. 15. c. 8. q. 1. n. 188.* Bonac. *d. punct. 5. n. 11.*

§. Quibus.

17 Religioſis ſub præcepto obedientiæ inhibetur nè in ſuis ſermonibus Eccleſiarum Prælatis detrahant, nec laicos ab acceſſu, & frequentia ſuarum Eccleſiarum retrahant, nec Indulgentias indiſcretas, & non conceſſas pronuntient, nec quando interſunt teſtamentis condendis retrahant teſtatores à debitis reſtitutionibus, vel legatis Matricibus Eccleſiis faciendis, nec legata, vel debita, vel ablata, incerta ſibi, aut aliis ſingularibus ſui Ordinis Fratribus, vel Conuentibus in aliorum præiudicium fieri, ſeu erogari procurent, nec quemquam abſoluere à caſibus reſeruatis Sedi Apoſtolicæ, vel locorum Ordinariis præſumant, nec perſonas Eccleſiaſticas, præſertim coram iudicibus delegatis à Papa ſuam contra eos iuſtitiam proſequentes indebitè vexare præſumant, aut ad plura loca præſertim remota conuenire. Qui vero contra prædicta attentare præſumpſerint, illis pœnis per duos menſes ſubiaceant, quæ per eorum regulam, vel ſtatuta conſueuerunt imponi pro grauibus criminibus, vel culpis, ſuper quibus non poſſit diſpenſari ſine manifeſta neceſſitate. Si autem eorum Prælati requiſiti ſuper his, quæ ad ipſos peruenerunt, non ſatisfecerint plenè infra menſem Eccleſiis, vel perſonis Eccleſiaſticis damnificatis, vel læſis, ſint ſuſpenſi eo ipſo, donec debitè ſatiſfaciant, non obſtantibus quibuſcunque priuilegiis ſub quocunque tenore, &c. Colligunt ex Ordin. DD. *in princ.* citati.

18 *Ne in ſermonibus ſuis Eccleſiarum Prælatis detrahant*, &c.] Notatur ad hoc quòd Prædicatores ſi in eorum ſermonibus Eccleſiarum Prælatis detraxerint, per duos menſes ſubiacere debent illis pœnis, quæ ſecundùm eorum regulam, vel ſtatuta pro grauibus criminibus, ſeu culpis eis conſueuerunt imponi, vt per Azor. *inſtit. moral. p. 1. lib. 12. c. 13. q. 5. verſ. tertiò*, Fr. Emman. *quæſt. Regul. tom. 3. q. 32. art. 2.* Farin. *in praxi crimin. p. 3. q. 105. n. 406.*

19 *Aut locorum Ordinariis reſeruatis quemquam abſoluere.*] Notatur ad hoc, quòd Religioſus abſoluens à reſeruatis abſque auctoritate ſuperioris vltra quod nulliter abſoluit, incidit in excommunicationem ipſo facto, vt per Hieron. Roder. *in compendio quæſt. Regul. reſol. 3. ſub n. 17. verſ. Religioſus.* Hodie Regulares nec per priuilegium, quod *Mare magnum* vocatur, facultatem habent abſoluendi pœnitentes à caſibus Epiſcopo reſeruatis, vt declarauit Sacra Congregatio, ſicuti referunt Campanil. *in diuerſor. iuris Canon. rubr. 12. c. 13. n. 63.* Fr. Ludou. Miranda *in manuali Prælatorum, tom. 1. q. 46. art. 2. in fine*, Fr. Emman. *quæſt. Regul. tom. 1. tract. 15. n. 248.* Nicol. Garc. *de benef. p. 3. c. 2. n. 269.* Ego ipſe *de offic. & poteſt. Epiſcop. p. 3. alleg. 52. num. 8.* Vide *ad Clem. dudum poſt n. 25. de ſepult.*

20 *Seu Indulgentias pronuntient indiſcretas.*] In virtute ſanctæ obedientiæ Religioſis inhibetur nè Indulgentias pronuntient indiſcretas, hoc eſt, vt ait gloſſa, non conceſſas, nimium ſubreptitias, ſuppoſititiaſve, falſas, & inanes, ita Azor. *d. c. 13. q. 5. verſ. quinto*, Fr. Emman. *quæſt. Regul. tom. 2. p. 98. art. 2.*

Cæterum Prælati eorum, &c.] Notatur ad hoc quòd Prælati Religioſorum non ſatisfacientes intra menſem partibus læſis quoties ad ipſos præfatos aliquid peruenit occaſione exceſſuum commiſſorũ à ſuis Religioſis, & requiſiti ſatisfactionem infra menſem non præſtiterunt, ſuſpenſionem incurrunt, vnde ſequitur ipſoſmet Religioſos, qui exceſſus huius text. commiſerunt non ligari ſuſpenſione, quia ille loquitur tantùm de Prælatis, ita Henriq. *in ſumm. lib. 13. c. 49. §. 4.* Soar. *tom. 5. de cenſur. diſp. 31. ſect. 6. n. 11.* Sayr. *in ſimili tract. lib. 4. c. 13. n. 11.* Alter. *in eod. tract. tom. 2. diſp. 17. c. 1. col. 6. verſ. hæc ſunt*, Filliuc. *in quæſt. moral. tract. 17. n. 171.* Bonac. *de ſuſpenſion. omnibus in particulari, diſp. 3. q. 8. punct. 10.*

In gloſſ. *Matricibus*, ibi, *Cathedralibus*, Notatur ad hoc, quòd nomine Matricis in dubio venit Cathedralis, vt per Rebuff. *in tract. de decimis, q. 6. n. 6.* 21

In gloſſ. *Neceſſitate*, ibi, *putà infirmitate, ſenectute, & his ſimilibus.* Vide Tiraq. *de iure primog. in præfat. num. 160.*

SVMMARIVM.

1 *Archiepiſcopi per loca exempta Prouinciæ ſuæ faciunt Crucem ante ſe deferri, ipſi etiam & diœceſani ibi benedicunt, audiunt Diuina, & illa celebrant, & faciunt celebrari, per hoc tamen exemptis, vel priuilegiatis in aliis nullum fit præiudicium.*

2 *Archiepiſcopus poteſt ante ſe deferri facere Crucem per totam ſuam prouinciam etiamſi locus ſit exemptus.*

3 *Benedictio vbi, & quando ab Epiſcopo impartienda ſit populo, remiſſiuè.*

4 *Epiſcopus non poteſt pro tribunali ſedere in loco exempto ſuæ diœceſis.*

5 *Archiepiſcopus intra quamlibet Eccleſiam ſuæ Prouinciæ poteſt pallio vti etiam in loco exempto.*

6 *Epiſcopus in aliena diœceſi poteſt ſacra Miſſarum ſolemnia in Pontificalibus celebrare.*

7 *Pontificalia non poſſunt extra diœceſim exerceri, niſi acceſſerit conſenſus Ordinarij loci.*

CLEM. Archiepiſcopo, II. & vlt.

ARchiepiſcopus per quævis loca exempta ſuæ 1
Prouinciæ tranſiens, aut ad ea forſitan declinans poteſt liberè ante ſe portare Crucem, populo benedicere, diuina Officia priuatim, vel publicè ibidem audire, & ea etiam in Pontificalibus celebrare, & in ſua præſentia ſine Pontificalibus celebrari facere, quouis priuilegio contrario non obſtante. Similiter Epiſcopus in locis ſuæ diœceſis exemptis poteſt populo benedicere, audire diuina Officia, & ea celebrare, vel in ſua præſentia celebrari facere. Dummodo tamen per hoc tam Archiepiſcopus, quàm Epiſcopus in locis huiuſmodi exemptis, vel priuilegiatis nullam aliam iuriſdictionem exerceant, nec perſonis exemptis moleſtiam, vel grauamen inferant, nec in alio exemptioni priuilegiatorum præiudicetur, nec ipſis Archiepiſcopo, & Epiſcopo ius aliud quomodolibet acquiratur. Colligunt ex Ordin. Lap. Abb. Anchar. Imol. Zabar. Panorm. Paul de Eleazar. Bonif. de Vital. Vin. *in ration. lib. 5. pag. 219.* Alagona *in compend. pag. 727.* remiſſiuè Ximen. *in concord. p. 2.*

Ante

Digitized by Google

2 *Ante ſe liberè portari faciat*, &c.] Notatur ad hoc, quòd Archiepiſcopus poteſt ante ſe deferri facere Crucem per totam ſuam Prouinciam, etiamſi locus ſit exemptus, vt per Ruzæ. *de prærogatiuis Archiepiſcopalis dignit. priuil.* 2. Læl. Zech. *de Republ. Eccleſiaſt. tit. de ſtatu Illuſtriſſ. Patriarch. n.* 6. Quarant. *in ſumm. Bullarij, verbo Archiepiſcopi auctoritas, verſ.* 28. vbi ampliat etiã extra Viſitationem, & limitat niſi eſſet præſens Legatus Papæ, vel Cardinalis non Legatus, ſeu Nuncius cum facultate Legati de Latere, refero ego ipſe *de offic. & poteſt. Epiſc. p.* 1. *tit.* 4. *n.* 39. ſecundùm Lugdun. impreſ.

3 *Poſſit populo benedicere*, &c.] De benedictione ab Epiſcopo impartienda populo egi *in meo tract. de offic. & poteſt. Epiſc. p.* 2. *alleg.* 27. *n.* 64. *cum ſeq.*

4 *Nullam aliam iuriſdictionem*, &c.] Notatur ad hoc, quòd Epiſcopus non poteſt pro tribunali ſedere in loco exempto ſuæ diœceſis, vt per Nau. *conſ.* 2. *n.* 1. *cum ſeqq. de offic. Ordin.* Rot. *deciſ.* 145. *n.* 1. *p.* 2. *diuerſ.* Gonzal. *ad reg.* 8. *Cancel. gloſſ.* 43. *n.* 182. cum aliis per me citatis *de offic. & poteſt. Epiſc. p.* 3. *alleg.* 80. *à n.* 7.

5 In gloſſ. *Pontificalibus*, ibi, *intellige etiam cum pallio*, &c.] Notatur ad hoc, quòd Archiepiſcopus intra quamlibet Eccleſiam ſuæ prouinciæ poteſt pallio vti etiam in loco exempto, vt per Stephan. Quarant. *in ſumma Bullarij, verbo Archiepiſcopi auctoritas, verſ.* 32. & plures quos refero *de offic. & poteſt. Epiſc. p.* 1. *tit.* 4. *n.* 41. ſecundùm Lugdun. impreſſ.

6 In gloſſ. *Etiam celebrare*, ibi, *in Pontificalibus*, &c.] Notatur ad hoc, quòd Epiſcopus in aliena diœceſi poteſt Sacra Miſſarum ſolemnia in Pontificalibus celebrare, vt per Zabar. *hic n.* 5. *in fin. verſ. ex hoc infertur*, Imol. *n.* 4. & 10. & Boniſ. de Vital. *n.* 13. *verſ. nam in loco exempto*, Couar. *var. lib.* 3. *cap.* 20. *n.* 9. Quarant. *d. verbo Archiepiſc. auctoritas, verſ.* 30. Fuſc. *de viſit. lib.* 2. *c.* 8. *n.* 5. Rot. *deciſ.* 236. *n.* 3. *apud Farinac. p.* 2. *recent.*

7 In ead. gloſſ. ibi, *Non vtuntur Pontificalibus*, &c.] Notatur ad hoc, quòd Pontificalia non poſſunt extra diœceſim exerceri, niſi acceſſerit conſenſus Ordinarij loci, vt per Couar. *d. n.* 9. *ante verſ. caterum, & pract. c.* 9. *n.* 2. Flamin. *de reſign. benefic. lib.* 1. *q.* 17. Quarant. *dict. verſ.* 30.

De Pœnis.

Tit. VIII.

SVMMARIVM.

1 *Epiſcopum percutiens, capiens, & banniens, vel hoc mandans, vel ratificans, ſocius, conſiliarius, fautor, & defenſor cum ſuis poſteris, ciuitas in hoc delinquens, & eius officiales, pœnis variis per Concilium puniuntur.*

2 *Conſulens delictum punitur eadem pœna, qua ipſe delinquens.*

3 *Fauorem delinquenti præſtantes eadem pœna puniuntur, ſicut dantes conſilium.*

4 *Epiſcopum percutientes iniurioſè ſunt excommunicati excommunicatione Papæ reſeruata.*

6 *Ciuitas aliquid committens contra Epiſcopum ſuum incidit in pœnam interdicti.*

7 *Epiſcopum, vel Cardinalem offendens cauſa ſuæ propria defenſionis non incidit in pœnam huius text.*

8 *Delicti ratificatio vt obliget ad pœnam requiritur delictum fuiſſe commiſſum nomine proprio.*

9 *Socij puniuntur ſicut delinquentes quando in ipſo delicto cooperantur.*

10 *Fautor quis dicatur? remiſſiuè.*

11 *Conſilium præſtans delinquenti poſt delictum non tenetur eadem pœna.*

12 *Auxilium poſt delictum percuſſori Cardinalis, vel Epiſcopi præſtans illum defendendo, & impediendo ne ad manus iudicis veniat, eadem pœna punitur, qua delinquens.*

13 *Auxilium præſitum bannito per viam iudiciariam, licitum eſt, & non punibile.*

14 *Beneficiis, & officiis publicis obtinendis priuatus, non cenſetur qui priuatur antea habitis.*

15 *Balliuus vox vulgaris eſt apud Gallos, ſeu Prouinciales, qua iuſtitiarios, ſeu locorum Rectores ſignificant.*

16 *Excommunicatum quando dicatur commodè ire potuiſſe Romam vt impetraret abſolutionem, iudicis arbitrio relinquitur.*

17 *Aſſertioni, & iuramento aſſerentis aliquid aduerſus præſumptionem iuris creditur in foro conſcientiæ.*

18 *Citatio eius, de cuius præiudicio agitur, requiritur in ſententia declaratoria eius.*

Clem. Si quis. I.

Episcopvm percutiens, capiens, & banniens, vel hoc mandans, ſeu ratificans, aut ſi ſocius in his fuerit faciendis, conſilium dederit, aut fauorem, ſeu ſcienter defenſauerit, excommunicationem incurrit Summo Pontifici reſeruatam, & variis pœnis, prout etiam ciuitas in hoc delinquens, & eius officiales puniuntur. Colligunt ex Ordin. Imol. Zabarel. Panorm. Paul. de Elcazar. Boniſac. de Vital. Vin. *in ration. lib.* 5. *pag.* 246. Alagona *in compend. pag.* 740. remiſſiuè Ximen. *in concord. p.* 2. 1

Aut conſilium in his dederit.] Ergo conſulens delictum punitur eadem pœna, qua ipſe delinquens, vt per Farinac. *in praxi crimin. p.* 5. *q.* 129. *n.* 23. *cum ſeqq.* iunctis aliis per me citatis *in collect. ad c. ſicut dignum, n.* 11. *cum ſeqq. de homicid. in Decretal.* 2

Aut fauorem.] Ergo præſtantes fauorem delinquenti eadem pœna puniuntur, ſicut dantes conſilium, vt per Farinac. *d. q.* 129. *n.* 40. cum aliis per me relatis *ad dict. cap. ſicut dignum.* Sic eodem modo *excommun.* 11. *Bullæ in Cœna Domini*, lata contra interficientes, vulnerantes, percutientes, capientes, detinentes, ſeu hoſtiliter inſequentes Epiſcopos, fertur quoque contra mandantes, ratum habentes, ſeu præſtantes in præfatis actionibus auxilium, conſilium, vel fauorem, vt per Bonacin. *de cenſur. in Bulla Cœna contentis, diſp.* 1. *q.* 12. *puncto* 3. *à n.* 9. vbi *n.* 10. reſoluit talem mandantem, conſulentem, &c. non ligari antequam mandaturus, vel conſulturus rem perfecerit. 3

Anathematis mucrone percuſſus, &c.] Notatur ad hoc, quòd percutientes iniurioſè, aut temerè Epiſcopum, ſunt excommunicati excommunicatione Summo Pontifici reſeruata, vt per Clar. §. *fin. q.* 77. *num.* 23. Nauar. *in man. c.* 27. *num.* 66. item excommunicantur in Bulla Cœnæ Domini *excommun.* 11. de quo *ibi* Vgol. Alter. *c.* 3. *dub.* 2. *cum ſeqq.* Duard. Anton. à Souſa; & nouiſſimè Bonacin. *de cenſur. in Bulla Cœna contentis, diſp.* 1. *queſt.* 12. Cuius Canonis priuilegio non gaudet Epiſcopus electus tantùm, & confirmatus, ſed non conſecratus, etiamſi poſſeſſionem adeptus ſit, quia talis non eſt verè, & propriè Epiſcopus cùm careat charactere Epiſcopali, qui per conſecrationem confertur, ita ad dictam *excommun.* 11. Bullæ tradunt Vgolin. *verbo, ac Patriarchas, num.* 3. Gambacupta *cap.* 15. *n.* 11. Vinald. *num.* 8. Anton. de Souſa *cap.* 12. *diſp.* 61. *num.* 3. & 4. Alter. *cap.* 3. *dub.* 2. Nauar. *in man. cap.* 27. *num.* 67. §. 8. 4

Digitized by Google

Savt. *de cenſur. lib. 3. c. 15. n. 4.* Valer. Reginald. *in praxi fori pœnit. lib. 9. c. 20. n. 313.* Filliuc. *tract. 16. q. 5. n. 240.* Soar. *tom. 5. de cenſur. diſp. 21. ſect. 2. n. 69. ad fin.* Bonac. *dict. q. 32. puncto 2. num. 7.* Gonzal. *ad reg. 8. Cancell. gloſſ. 9. §. 5. n. 27.* Aloyſ. Ricc. *in praxi aurea, reſol. 136. n. 1.* Anton. Riccinl. *de iure perſonarum extra gremium Eccleſiæ exiſtent. lib. 3. c. 7. n. 9.* Ego ipſe *de officio, & poteſt. Epiſc. p. 3. alleg. 57. n. 237.* ſecundùm Lugd. impreſſ. *& de appellatiua verborum vtriuſque iuris, ſignif. appell. 89. n. 6.*

5 *A feudis inſuper*, &c.] Vide Tiraq. *in l. ſi vnquam, verbo reuertatur, n. 8. C. de reuocand. donat.*

6 *Ciuitas autem, quæ præmiſſa*, &c.] Notatur ad hoc quòd ciuitas, territorium, & loca illius, qui iniurioſè, aut temerè Epiſcopum percutit, capit, bannit, vel hoc fieri mandat, incidit in pœnam interdicti, vt per Henriq. *in ſum. lib. 13. c. 43. §. 5. lit. M*, Clar. *d. §. fin. q. 76. n. 3.* vbi intelligit hanc pœnam locum non habere, niſi ſit ſuos proprius Epiſcopus illius ciuitatis, latè Bonac. *de interdictis in particulari, diſp. 4. q. 2. puncto 4.* Soar. *tom. 5. de cenſur. diſp. 37. ſect. 1. n. 19.* Alter. *in ſimili tract. tom. 2. diſp. 12. de interdicto, c. 3. col. 6.* Filliuc. *tract. 18. c. 6. q. 6. n. 136.*

7 In gloſſ. *Vel temerè*, ibi, *ille igitur qui percuteret ſe defendendo, non ligabitur his pœnis.* Notatur ad hoc, quòd offendens Epiſcopum, vel Cardinalem cauſa ſuæ propriæ deſenſionis non incidit in pœnam huius text. vt Fichar. *tom. 1. commun opin. lib. 1. tit. 12. n. 28. pag. 199.* Clar. *§. fin. q. 77. n. 21.*

8 In gloſſ. *Rata habuerit*, ibi, *oportet ergo quòd hoc facta fuerint ipſius contemplatione*, &c. Notatur ad hoc quòd vt ratificatio delicti obliget ad pœnam, requiritur delictum fuiſſe commiſſum nomine proprio, vt per Clar. *d. §. fin. q. 87. n. 5.*

9 In gloſſ. *Defenſauerit*, ibi, *Hic tamen puto ſtrictè ſocium ſumi pro agente qui aliquid cooperatur*, &c. Notatur ad hoc, quòd ſocij puniuntur ſicut delinquentes, quando in ipſo delicto cooperantur, vt per Farin. *in praxi crim p. 5. q. 131. n. 23. & 24.*

10 In ead. gloſſ. ibi, *Circa tertium de fauore.* &c. Qui talis dicatur remiſſiuè Farin. *d. q. 129. n. 41.*

11 In ead. gloſſ. ibi, *Et quia litera hic*, &c. Notatur ad hoc quòd conſilium præſtans delinquenti poſt delictum non tenetur eadem pœna, vt per Farin. *d. p. 5. q. 131. n. 1.*

12 In ead. gloſ. propè fin. ibi, *Eſt alius defenſor*, &c. Notatur ad hoc quòd præſtans auxilium poſt delictum percuſſori Cardinalis, vel Epiſcopi illum defendendo, & impediendo ne ad manus iudicis veniat, eadem pœna punitur, vt per Farin. *d. q. 5. q. 132. n. 7.*

13 In ead. gloſſ in fine, ibi, *De illo qui defendit in iudicio patrocinando*, &c. Notatur ad hoc quòd auxilium præſtitum bannito per viam iudiciariam, videlicet aduocando, & procurando pro illius remiſſione, & gratiam à Principe impetrando, licitum eſt, & non punibile, vt per Farin. *d. p. 5. q. 133. n. 73.*

14 In gloſſ. *Obtinenda*, ibi, *non priuat obtentis*, &c. Notatur ad hoc quòd priuatus beneficiis, & Officiis publicis obtinendis non cenſetur priuatus antea habitis, vt per Couar. *var. lib. 2. c. 8. n. 4.* Sanch. *in præcepta Decalogi, tom. 1. lib. 2. c. 18. n. 28.* D. Barboſ. *in l. cum prætor, §. vlt. n. 186. ff. de iudic.*

15 In gloſſ. *Balliuus*, ibi, *vulgare Prouincialium*, &c. Notatur ad hoc quòd *Balliuus* vox vulgaris eſt apud Gallos, ſeu Prouinciales, quæ iuſtitiarios, ſeu locorum Rectores ſignificant, vt tradit Eymeric. *in direct. Inquiſit. part. 2. quæſt. 53.* vbi Penia *commento 58. pag. mihi 372.*

16 In gloſſ. *Quàm citò*, ibi, *ſed iudex habebit hoc arbitrari*, &c. Notatur ad hoc, quòd iudicis arbitrio relinquitur quando dicatur excommunicatum commodè ire potuiſſe Romam, vt impetraret abſolutionem, ita Menoch. *de arbitr. lib. 2. cent. 5 caſu 450. n. 5.*

In eadem gloſſ. ibi, *fateor id verum in foro pœnitentiali*, &c. Notatur ad hoc quòd in foro conſcientiæ creditur aſſertioni, & iuramento aſſerentis aliquid aduerſus præſumptionem iuris, vt per Menochium *de præſumpt. lib. 1. præſ. 77. n. 16.* 17

In ead. gloſſ. ibi. *Niſi prius eo vocato*, &c. Notatur ad hoc, quòd in ſententia declaratoria iuris requiritur eius citatio, de cuius præiudicio agitur, vt per Tiraq. *in tract. res inter alios acta, limitat. 24* cum aliis citatis *ſupra ad gloſſam, verbo conſtiterit in Clement. præſenti, de cenſibus.* 18

SVMMARIVM.

1 *Procurantes capi viros Eccleſiaſticos, vt renuntient beneficiis, vel vt citati non vadant ad Curiam, præter pœnam excommunicationis, quam per Canones antiquos incurrunt, ſi ſint Prælati, à perceptione fructuum per triennium ſunt ſuſpenſi, inferiores verò beneficiis ſunt priuati, eandem pœnam incurrunt ipſi citati, qui ſe capi procurant, & reſignatio ſic facta non tenet.*

2 *Metum inferentes vt fiant renuntiationes beneficiorum, ſunt excommunicati, & priuantur beneficiis obtentis, vt n. 3.*

4 *Renuntiatio facta de beneficio à capto per dominum ſæcularem, & detento donec illud renuntiaret, eſt nulla ipſo iure.*

5 *Reſignatio beneficiorum poteſt fieri coram Epiſcopo.*

Clem. Multorum. II.

DEtinentes, ſeu procurantes capi perſonas Eccleſiaſticas, vt renuntient ſuis beneficiis, vel ne citati vadant ad Curiam, præter pœnam excommunicationis, quam per Canones antiquos incurrunt, ſi ſint Prælati, à perceptione fructuum per triennium ſunt ſuſpenſi, inferiores verò beneficiis ſunt priuati. Eandem pœnam incurrunt qui citati non veniunt ad Sedem Apoſtolicam, & procurant ſe capi à poteſtate ſæculari. Reſignationes autem modo prædicto extortæ, licet ſint receptæ, & ratæ habitæ à Prælato reſignantium, declarantur eſſe nullæ, quas quidem pœnas vbi primum locorum Ordinarij aliquem incurriſſe ſciuerint, ſtatim illum publicare non differant, curéntque vt pœnæ mandentur executioni, prout ad eos pertinuerit. Colligunt ex Ordin. Anchar. Imol. Zabarel. Panorm. Paul. de Eleazar. Bonifac. de Vitalin. Viuian. *in ration. lib. 5. pag. 247.* Alagona *in compend. pag. 741.* remiſſiuè Ximen. *in concord. p. 1. & 2.* 1

Hanc eandem concluſ. ex hoc text. deſumunt Soar. *tom. 5. de cenſur. diſp. 31. ſect. 5. n. 20. & 21.* Alter. *in ſimili tract. tom. 2. diſp. 16. c. 3. col. 3. & 3.* Filliuc. *in q. moralib. tract. 17. c. 8. q. 7. n. 155.* Bonac. *de ſuſpenſionibus omnibus in particulari, diſp. 3. q. 4. puncto 13. per tot.* qui reſoluunt procurationem huiuſmodi fieri debere apud dominum temporalem, & Prælatum, qui ſimul eſt dominus temporalis ligari cenſura, de qua *in hoc text.* ſi ipſe non curet clericum capi ab alio domino temporali, ſed ipſe mittat ſuos miniſtros, & procuret ab eis capi. 2

Vt præter ſententiam Canonis, &c.] Notatur ad hoc, quòd inferentes metum vt fiant renuntiationes beneficiorum, ſunt excommunicati, vt per Rebuff. *in praxi benef. tit. de reſign. met. extort. n. 3.* Flamin. Pariſ. *de reſignat. benef. lib. 3. q. 2. n. 38.* 3

3 *Eo ipſo obtentis beneficiis ſunt priuati.*] Notatur ad hoc, quòd inferentes metum vt fiant renuntiationes beneficiorum priuantur beneficiis, vt per Rebuff. *in praxi, tit.de mod.amittend.benef.n.*46.Flamin. Pariſ. *citato loco.*

4 *Sanè reſignationes beneficiorum*, &c.] Notatur ad hoc, quòd renuntiatio facta de beneficio à capto per dominum ſæcularem, & detentum, donec illud renuntiaret, eſt nulla ipſo iure, vt per Bonif.de Vitalin. *hic, n.*27.Ruin.*conſ.*121.*num.*14.*vol.*4. Flamin.*d.lib.*3. *q.*2.*num.*18.

5 *Licèt à reſignantium ipſorum Prælatis*, &c.] Ergo coram Epiſcopis fieri poteſt beneficiorum reſignatio, vt per Flamin. Pariſ.*de reſignat. benef. lib.*7.*q.*14. cum aliis per me citatis *de offic. & poteſt. Epiſcop. p.* 3. *alleg.* 69. *per tot.*

Eccleſiaſticos capere, captóſve donec, &c.] Notatur ad hoc, quòd ſuſpenſio, de qua *in præſenti*, non incurritur niſi reſignatio re ipſa ſequatur, vel impediatur acceſſus ad Sedem Apoſt. ita Card. *hic, n.*13. Soar. *d. tom.*5.*diſp.*31.*ſect.*5.*n.*21. Alter.*d.c.*3.*col.*4. Filliuc. *d. n.*155. Bonac. *d. punct.*13. *n.*5. vbi hinc infert non ligari hac ſuſpenſione, qui Clericum capi procurauit, ſed reſignatio ſequuta non fuit, aut captus dimiſſus fuit, itavt carceratio in cauſa non fuerit cur ad Sedem Apoſt.debito tempore non accederet, additque *n.* 9. Epiſcopos huic cenſuræ ſubiici, quia in hoc text.ſermo eſt de Prælatis, & non ſolùm Epiſcopos, verùm etiam alios Eccleſiaſticos iuriſdictionem ordinariam habentes ſiue ſint Clerici ſæculares, ſiue Regulares, quia iſti omnes propriè vocantur Prælati.

In gloſſ. *Dominium.* Notatur ad hoc, quòd Prælatus Eccleſiaſticus procurans Clericum capi apud alium Prælatum Eccleſiaſticum habentem dominium temporale incidit in hanc cenſuram, & per Alter. *d.c.*3. *col.*3.ſed diſtinguunt Soar.*d.ſect.*5.*n.*19.Bonac.*punct.*3. *num.* 3.

6 In gloſſ. *Obtentis*,ibi,*in obtinendis non videtur impedire.* Vide *ſup.cap. proximo ad gloſſ.verbo obtinenda.*

SVMMARIVM.

1 *Religioſi Mendicantes tranſgreſſores Conſtitut. Bonifacij* in cap.vnic.de exceſſ. Prælat.lib.6. *excommunicantur, necnon omnes Religioſi, qui in ſermonibus, vel alibi proferunt aliqua, vt retrahant à ſolutione decimarum, quarum ſolutionem certis diebus, & in Confeſſionibus ſub certis pœnis ſuadere tenentur, niſi ſint tales quorum monaſteriis, vel Eccleſiis competat percipere decimas*, & num. 2.

3 *Confeſſores debent purgare Conſcientiam confitentium in ſolutione decimarum.*

4 *Suſpenſio ab ingreſſu Eccleſiæ nihil aliud eſt quàm ſuſpenſio à Diuinis.*

5 *Suſpenſio vſum prohibet omnium, quæ conſiſtunt in exercitio alicuius functionis.*

6 *Suſpenſus ab officio an, & quando cenſeatur ſuſpenſus à beneficio, remiſſiuè.*

7 *Violatores* c, 1.de ſepult.lib.6.*excommunicantur, excommunicatione Papæ reſeruata*, & n.8.

Clem. Cupientes. III.

1 Regulares Mendicantes, qui domos vel loca de nouo accipiunt, vel recepta mutant, vel ea alienant in alios, vltra pœnas *cap. vnic.de exceſſib. Prælat. lib.*6.ſunt etiam excommunicati ipſo facto. Similiter, qui præſumunt proferre aliqua in ſuis ſermonibus, vel alibi vt audientes retrahant à ſoluendis decimis, ſunt excommunicati. Item ſi requiſiti à Rectoribus Eccleſiarum in certis diebus feſtiuis quando prædicant, & in Confeſſionibus audiendis populum non inſtruunt, vel Conſcientiam non faciunt, vt non omittant ſoluere decimas vltra peccatum mortale grauiter argui debent à ſuis ſuperioribus, & ſuperiores eorum ſub pœna peccati mortalis faciant ſtatuta pœnalia contra huiuſmodi prædicantes, itavt pœna actis ſit in exemplum aliis. Item Religioſi, qui ſcienter poſtponunt conſcientiam facere de ſoluendis decimis ipſo facto tandiu ſunt ſuſpenſi ab officio prædicandi, donec ſi commodè facultatem dicendi habuerint, fecerint conſcientiam pœnitentibus, & ſi prædicta negligentia non purgata præſumpſerint prædicare ſunt ipſo facto excommunicati. Item hæc conſtitutio non extenditur ad Religioſos Monaſteriorum, & Rectores Eccleſiarum percipientium decimas, ſalua in ſuo robore conſtitutione Gregorij IX.ſub hoc edita, vt habetur *in cap.* 1. *de decim. in* 6. Colligunt ex Ordinar. Anchar. Imol. Zabar. Panorm. Paul. de Eleazar. Bonifac. de Vitalin. Viuian. *in ration. lib.* 5. *pag.* 248. Alagona *in compend. pag.* 741. remiſſiuè Ximen. *in concord. p.*2.

Hanc eandem concluſ. quoad primam partem text. ex eo deſumunt Syluest. *in ſumm. verbo Excommunicatio* 9.*caſu* 44.45. & 46. Angel. *eod. verbo* 7. *caſu* 44. Nauar.*in man.c.*27.*n.*144.Azor.*inſtit.moral. p.*1.*lib.*12. *c.*13. *verſ. decimo ſeptimo, & verſ. vigeſimo primo*, Fr. Emman.*quæſt.Regul.tom.*2. *q.*49.*art.*9. Farin. *de hæreſ. q.*178.*n.*67.Iul.Lauor.*de Indulg. p.*2. *c.*13.*n.*36. Gambar.*de caſibus reſeru.c.*11.*n.*13.Filliuc.*d.tract.*14.*n.*245. Ego ipſe *de offic.& poteſt. Epiſcop. p.*3. *alleg.*50.*n.*230. & 231.*in vlt.impreſſ.* 2

Quoad ſecundam verò partem incip. *à verſ. ſimiliter*, eandem concluſ. ex hoc text. deſumunt Soar. *de cenſur.diſp.*23.*ſect.*5.*n.*36.& 37. vbi *in fine*, tenet hanc excommunicationem incurri etiamſi non ſequatur effectus, id eſt, quamvis alij non perſuadeantur, ſeu retrahantur, Hieron. Roder. *in compend. quæſt. Regul. reſol.* 50. *n.*8. vbi intelligit ſi fuerint requiſiti à Parochis, nouiſſimè Bonac. *de cenſur.extra Bull.diſp.*2.*q.*8. *punct.* 13. vnde colligunt Religioſum non affici hac excommunicatione dum alicui mandat, vt alteri, qui decimarum onere tenetur, ſuadeat nè ſoluat, hic enim non dicitur aliquid proferre ipſis auditoribus, qui decimas ſoluere debent, vt per Soar. *d. diſp.*23. *ſect.* 9. *n.*37. Filliuc. *d. tract.*14.*c.*8. *q.*8.*n.*146. Bonac.*d. puncto* 13.*n.*3.vbi *n.*12. Addit duo requiri ad incurrendam iſtam excommunicationem, primò vt Religioſi requiſiti ſint à Rectoribus Eccleſiarum, & ſcienter non admonuerint pœnitentes de ſolutione decimarum; ſecundò vt prædicare præſumant nondum purgata negligentia.

Necnon & his, quorum Confeſſiones audient, conſcientiam facere, &c.] Notatur ad hoc, quòd Confeſſores debent purgare conſcientiam confitentium in ſolutione decimarum, vt per Rebuff. *in tract. de decim. q.*13. *n.*109.Fr.Emman.*d.tom.*2.*q.*44.*art.*8. 3

In gloſſ. *Suſpenſi*, ibi, *quandoque ſuſpenditur quis ab ingreſſu*, &c. Notatur ad hoc, quòd ſuſpenſio ab ingreſſu Eccleſiæ nihil aliud eſt quàm ſuſpenſio à Diuinis, vt per Fr. Emman. *quæſt. Regul.tom.*1.*q.*20.*art.*24. 4
Suſpenſio autem vſum prohibet non omnium Diuinorum quà talia ſunt, ſed eorum tantum, quæ conſiſtunt in exercitio alicuius Eccleſiaſticæ functionis, ſecundùm Nauar. *in man. c.*27. *num.*151. Henriq. *in ſumm. lib.*13. *cap.* 31. Sayr. *de cenſur. lib.*4. *cap.*1. *à num.*6. & *n.*13.& 16. 5

6 In ead.gloſſ.ibi. *Et quia ſuprà poſui*, &c. Suſpenſus ab officio an & quando cenſeatur ſuſpenſus à beneficio, vide quæ dixi *in tract.de appell.verborum vtriuſque iuris ſignif. appell.255.n.8.*

§. Sanè.

7 Religioſi & Clerici ſæculares, qui ad vouendum, iurandum, & promittendum inducunt homines, vt eligant ſepulturam in eorum Eccleſiis, vel electam non mutent, ipſo facto ſententiam excommunicationis reſeruatæ Sedi Apoſtolicæ incurrunt, priuilegiis, ſeu ſtatutis quibuſcunque non obſtantibus, pœna contenta *in c. 1. de ſepult. in 6.* in ſuo robore perdurante. Colligunt DD. *in princ.sext.* citati.

8 Hanc eandem concluſ. firmant Rayner. *in catalogo cenſurarum extra Bullam, c.2.in princ.& c.3.excomm.1.* Gambar. *de caſibus reſeruat.c.7.n.4.* Iul. Lauor *de Indul. p.2.c.11.n.25.* Fillinc. *tract.15. n.170.* Ego ipſe *de officio, & poteſt. Epiſcop. p.3. alleg.50. n.100.* ſecundùm Lugdun. impreſſ.

De Pœnitentiis, & Remiſſionibus.

Tit. IX.

SVMMARIVM.

1 *Damnatis ad mortem hoc petentibus pœnitentia concedi debet, nec valet contraria conſuetudo*, & num. 2.

3 *Damnatis ad mortem miniſtrandum eſt Sacramentum Euchariſtiæ.*

4 *Extrema-Vnctio non conceditur damnatis ad mortem, quia dicuntur infirmari.*

5 *Cadauera punitorum ſolent habita licentia à iudice tradi ſepulturæ.*

Clem. Cùm ſecundùm, I.

1 DAMNATIS ad mortem non eſt denegandа pœnitentia, ſi petant, & locorum Ordinarij Iuſtitiarios omnes, & dominos temporales ad hoc, cùm commodè poterunt, diligenter monere, & ſi neceſſe fuerit, Eccleſiaſtica cenſura compellere nõ omittant. Colligunt ex Ordin. Anchar. Imol. Zabarel. Panorm. Paul.de Eleazar.Bonifac. de Vitalin.Viuian. *in ration.lib.5. pag.261.* Alagona *in compend. pag.749.* remiſſiuè Ximen. *in concord. p.1.& 2.*

2 Hanc eandem concluſ.ex hoc text.deſumunt Sayr. *in claui Regia, lib.7.c.11.n.7.* Bobadil. *in ſua politica.lib.2. c.17.num.59.* Cened. *pract. & canon. quaſt. lib.1.q.9.in princ.*

3 In gloſſ. *Pœnitentia*, ibi, *per Euchariſtia*, &c. Notatur ad hoc quod damnatis ad mortem miniſtrandum eſt Sacramentum Euchariſtiæ, vt per Cou. *lib.2. var. c.1. n.11.* Clar. *lib.5.§.fin.q.99.n.3.* Anton. Gom. *var. tom.3. c.14.n.6.verſ item adde.* Anton. Gam. *in ſpeciali tract.de Sacramentis praſtandis vltimo ſupplicio damnatis.* Nau. *in man.c.25.n.23.& conſ.16.ſub hoc tit.in antiq.* Flamin. Chartar. *de execut.ſentent.capto bannito cap. fin. n.433. cum ſeqq.* Azened. *l.2.n.13.tit.2.lib.1.noua recop.* Cened. *ad Decretum collect.4.n.1.* Henriq. *in ſum.lib.8.c.5.§.4.* Fr.Emman. *quaſt.Regal.tom.2. q.109.art.3.* Azor. *inſtit. moral. p.1.lib.2.c.10. in med. verſ. an damnatis ad mortem*, Sayr. *d.c.11.n.8.* Martin.Delr. *diſquiſit.magic.lib.5. ſect.18. pag. mihi 423.* Hortenſ. Caualcan. *de Brachio*
Regio, p.4. n. 306. Non-tamen illis conceditur Sacra- 4
mentum Extremæ-Vnctionis, quia non dicuntur infirmari, ſicut docent Couar. *d.n.11. verſ. ſicut nec eis.* Viuald. *in candelabro aureo, tit. de Extrema-Vnctione, n.81.* Simanch. *de Cathol. inſtit.c.57.n.16.* Carthar. *d. cap.fin.n.435.* Hortenſ. Caualcan. *d.p.4. n.507.* Penia *in 3.part.direct.Inquiſ.ſchol.146.verſ.non tamen*, Zerol. *in praxi Epiſcop. p.1.verbo Extrema-Vnctio, verſ. tertio*, Ægid.de Coninck. *de Sacram.tom.2.diſp.19.à n.22.* Valer. Reginald. *in praxi fori pœnit.lib.28.n.68.*

In ead.gloſſ.ibi. *Et de ſepultura patet*, &c. Notatur 5
ad hoc, quod cadauera punitorum ſolent habita licentia à iudice tradi ſepulturæ, vt per Couar. *d.c.1.n.11.* Clar. *d.§. fin. q.100.n.1.* Anton. Gom. *tom.3.c.14.n.8.* Chartar. *d.c.5.fin.n.457.cum ſeqq.*

Clem. Abuſionibus, II. & vlt.

REpetit Concilium generale de quo *in cap. cùm ex* 1
eo, eodem, contra quæſtores non admittendos ſine literis Apoſtolicis, vel Diœceſanorum, & addit per Diœceſanos literas Apoſtolicas examinari debere, numeratque exceſſus quæſtorum, & delinquentes quæſtores per Epiſcopos puniri præcipit non obſtantibus priuilegiis. Colligunt ex Ordin. Lap. Abb. Anchar. Imol. Zabar. Panorm. Paul.de Eleazar. Bonif.de Vitalin. Viuian. *in ration. lib. 5.pag. 261.* Alagona *in compend. pag.749.* remiſſiuè Ximen. *in concord. p.1.& 2.*

Multa de his quæſtoribus eleemoſynarum, & eo- 2
rum abuſu tradunt Paol. Fuſch. *de viſit.lib.1.c.30.n.34. cum ſeqq.* Nauar. *de Indulg. not.31.n.46.cum ſeqq.* Perez *l.2.tit.8.lib.1. Ordin.pag.162. col.2.* Petr. Bollo *in œconomia canon. 3. claſſi, §. 4.* Zerol. *in praxi Epiſcop.p.1. verbo quaſtores*, Aloyſ. Ricc. *in praxi aurea reſol. 290.* Cened. *ad Sixtum & Clement. collect.9.* Iul. Lauor. *de Indulg. p.2.c.13.* Flores de Mena *var.lib.3. q.24. n.20.* Ego ipſe *de offic. & poteſt. Epiſcop. p.3. alleg.109. per tot.* & Concil. Trid. *ſeſſ.21. de reform.c.9.* ſtatuit vt in quibuſcunque Chriſtianæ Religionis locis quæſtorum nomen, atque vſus penitus aboleatur, nec ad officium huiuſmodi exercendum vllatenus admittantur.

Quomodo autem Ordinarij concedere valeant fa- 3
cultatem colligendi eleemoſynas in Parochia pro Confraternitate, ſeu in Vrbe & diœceſi, formulas poſui in meo formulario Epiſcopali *poſt tract. de officio, & poteſt. Epiſcopi*, Lugduni impreſſo *form.39. cum duabus ſeqq.*

De Sententia Excommunicationis, Suſpenſionis, & Interdicti.

Tit. X.

SVMMARIVM.

1 *Religioſi etiam exempti violantes interdictum poſitum per Sedem Apoſtolicam, vel Ordinarium loci, vel generalem ceſſationem Diuinorum factam per Prouinciale Concilium, vel per eum, qui hoc poſſit, ſeruatam per Cathedralem, ſeu Matricem Eccleſiam loci, excommunicati ſunt ipſo iure, non obſtantibus, &c.* & n.2.

3 Verba,

Digitized by Google

3 *Verba*, cuiuſcunque Ordinis, & conditionis, *comprehendunt tam laicos, quàm clericos.*

4 *Clerici ſæculares non tenentur interdictum, quod nullum eſt, ſeruare, etiamſi Matrix Eccleſia illud ſeruet.*

5 *Matrix Eccleſia quæ ſit, & cur ita dicatur? remiſſiuè.*

Clem. Ex frequentibus. I.

1 Religioſi etiam exempti violantes interdictum, quòd ſciunt obſeruari à Cathedrali, ſeu Matrice, aut Parochiali Eccleſia, & aliud, ac ceſſationem à Diuinis à Concilio Prouinciali præſcriptam, necnon ceſſationem generalem à Diuinis Ciuitatum, Terrarum, & aliorum locorum, quas ponunt Conuentus, vel Capitula ex conſuetudine, ſeu alia via, excommunicati ſunt ipſo facto, non obſtantibus priuilegiis, conuentionibus, & conſuetudinibus, ac ſtatutis in contrarium, & reſpicit pendentia. Colligunt ex Ordin. Anchar. Imol. Zabar. Panorm. Paul. de Eleazar. Bonif. de Vital. Viu. *in ration. lib. 5. pag. 323.* Alagona *in compend. pag. 784.* remiſſiuè Caſal. *in annot.* & Ximen. *in concord. p. 1. & 2.*

1 Hanc eandem concluſ. ex hoc text. deducunt Fr. Emman. *quaſt. Regul. tom. 2. q. 60. art. 2. verſ. ſecunda eſt, & q. 108. art. 4. 5. & 6. q. 109. art. vlt. & in explicat. Bullæ Cruciatæ in addit. ad §. 5. n. 34.* Azor. *inſtit. moral. p. 1. lib. 12. c. 13. verſ. decimo octauo,* Nau. *in man. c. 27. n. 146.* Sayr. *de cenſur. lib. 3. c. 33. n. 44.* Gambar. *de caſibus reſeru. c. 11. n. 17.* Iul. Lauor. *de Indulg. p. 2. c. 13. n. 38. & 44.* Fillinc. *d. tract. 14. n. 125. verſ. duodecimo, & n. 148.* Ego ipſe *de officio, & poteſt. Epiſcopi, p. 3. alleg. 60. n. 232.* ſecundùm Lugdunen. impreſ. Henriq. *in ſum. lib. 13. cap. 46. §. 4.* Auila *de cenſur. p. 5. diſp. 5. dub. 3.* Paul. Layman *in Theolog. moral. lib. 1. tract. 5. p. 3. c. 3. n. 3. verſ. quarta*, latè Bonacin. *de cenſuris extra Bull. diſp. 2. q. 8. puncto 14. n. 6.* Quod procedit etiamſi illud interdictum fortè ſit inualidum, gloſ. *hic verbo appellationibus,* Sayr. *d. c. 33. n. 48.* Mari. Alter. *de cenſuris, tom. 2. diſp. 9. c. 4.* Bonac. *vbi ſuprà, n. 6.* vbi etiam reſoluit non affici hac cenſura Religioſos non ſeruantes interdictum quoties in Eccleſia Cathedrali, vel Parochiali celebrantur diuina Officia.

3 *Cuiuſcunque ordinis, & conditionis exiſtant.*] Verba hæc comprehendunt tam laicos, quàm clericos, vt per Rebuff. *in tract. nominat. q. 9. n. 21.*

4 In gloſſ. *Religioſi*, ibi, *& per hoc patet quòd clericos ſæculares*, &c.] Notatur ad hoc, quòd clerici ſæculares non tenentur interdictum, quod nullum eſt, ſeruare, etiamſi Matrix Eccleſia illud ſeruet, vt per Fr. Emman. *quaſt. Regul. tom. 2. q. 108. art. 4.* Bonac. *vbi ſupr. n. 9.*

5 In gloſſ. *Matricem.* Matrix Eccleſia quæ ſit, & cur ita dicatur, vide Rebuff. *de decimis q. 6. n. 6. & 7.* Munet. *in ſimili tract. c. 7. n. 3.* Bonac. *vbi ſupr. n. 6.*

SVMMARIVM.

1 *Domini temporales, qui cogunt alios in loco interdicto celebrare diuina, vel qui per præcones faciunt tunc ad illa audienda populum euocari, vel prohibent ne publicè excommunicati, vel interdicti ſuper hoc per illos, qui Miſſas celebrant, moniti Eccleſias exeant, & ipſi nominatim moniti qui non exeunt, excommunicati ſunt, & per Papam abſoluendi,* & n. 2.

3 *Miſſæ Sacrificium non poteſt finiri ſi excommunicatus ingrediatur Eccleſiam, dummodo id contingat ante inchoationem Canonis.*

4 *Occultus excommunicatus non vitatur in publico.*

5 *Prohibitio nè quis compellat quomodolibet clericum celebrare tempore interdicti, omnes modos compulſionis complectitur.*

6 *Conſanguineos clericorum grauantes in perſonis, vel in rebus excommunicationem incurrunt.*

7 *Excommunicationem* can. ſi quis ſuadente, *incurrit percutiens conſanguineum clerici cauſa eiuſdem clerici.*

Clem. Grauis. II.

Domini temporales, qui præſumpſerint quomodolibet cogere celebrari Diuina Officia in locis interdictis, vel per præcones faciunt tunc ad illa audienda populum euocari, vel prohibent, ne publicè excommunicati, vel interdicti ſuper hoc per illos, qui Miſſas celebrant, moniti Eccleſias exeant, & ipſi nominatim, qui non exeunt, excommunicationem incurrunt Sedi Apoſt. reſeruatam. Colligunt ex Ordin. Lap. Abb. Anch. Imol. Zabar. Panorm. Paul. de Eleazar. Bonif. de Vitalin. Viuian. *in ration. lib. 5. pag. 324.* Alagona *in compend. pag. 785.* remiſſiuè Ximen. *in concord. p. 1. & 2.* 1

Hanc eandem concl. ex hoc text. deſumunt Henriq. *in ſumm. lib. 13. c. 43. §. 3. lit. E,* Fr. Emman. *in ſum. tom. 3. c. 82. n. 10. ad fin.* Suar. *tom. 5. diſp. 22. ſect. 4. n. 27.* Nauar. *in man. c. 27. n. 104.* Sanch. *de Matrim. lib. 4. diſp. 4. n. 8.* Homobon. de Bonis *de examine Eccleſiaſt. tract. 11. c. 11. q. 23. reſol. 2.* Iul. Lauor. *de Indulgent. p. 2. c. 21. n. 26.* Fillinc. *tract. 15. n. 72. verſ. 1. & n. 73. & n. 201.* Bonacin. *de cenſur. extra Bullam, diſp. 2. q. 3. punct. 20.* Ego ipſe *de offic. & poteſt. Epiſcop. p. 3. alleg. 50. n. 101.* ſecundùm Lugdunen. impreſſ. 2

De Eccleſiis dum in ipſis Miſſarum, &c.] Notatur ad hoc quòd Miſſæ Sacrificium non poteſt finiri ſi excommunicatus ingrediatur Eccleſiam, dummodo id contingat ante inchoationem Canonis, ita Nauar. *in tract. de oratione, c. 16. n. 59.* 3

In gloſſ. *Publicè*, ibi, *occultum enim excommunicatum non vitamus in publico*, &c. Ita Cou. *in cap. alma mater, p. 1. §. 2. n. 3. verſ. quid autem, & n. 4.* 4

In gloſſ. *Quomodolibet*, ibi, *omnem modum compulſionis*, &c. Notatur ad hoc quòd prohibitio ne quis compellat quomodolibet clericum celebrare tempore interdicti, omnes modos compulſionis amplectitur, vt per Maſcard. *de probat. concl. 1236. n. 89.* 5

In eadem gloſſ. ibi, *conſanguineos grauant in perſonis*, &c. Notatur ad hoc quòd conſanguineos clericorum grauantes in perſonis, vel in rebus excommunicationem incurrunt, vt per Imol. *hic n. 12.* Bonifac. *n. 27.* Silueſt. *verbo excommunicatio 7. caſu 17. in init. num. 51.* Nau. *in man. c. 27. n. 104.* Sanch. *de matrim. lib. 4. diſp. 5. n. 8. verſ. quarto.* 6

Vnde deducitur quòd percutiens conſanguineum clerici cauſa eiuſdem clerici incurrit excommunicationem *can. ſi quis ſuadente 17. q. 4.* vt per Duen. *reg. 99. verſ. amplia vndecimo.* 7

SVMMARIVM.

1 *Fratres Minores ſi tempore interdicti recipiunt in ſuis Eccleſiis ad Diuina, Fratres, & ſorores tertij Ordinis, excommunicati ſunt, nec priuilegia iuuant,* & n. 2.

3 *Religio vt approbata per Sedem Apoſtol. dicatur, non*

Digitized by Google

ſufficit vt modus viuendi ab illa approbetur, niſi tanquam vera Religio approbetur.

Clem. Cùm ex eo. III.

1 FRatres Minores ſi tempore interdicti recipiunt in ſuis Eccleſiis ad Diuina Fratres, & ſorores tertij Ordinis, eo ipſo excommunicationis ſententiam, à qua niſi per Romanum Pont. vel ſatisfactione præmiſſa per locorum Ordinarios abſolutionis beneficium nequeunt obtinere. Colligunt ex Ordin. Lap. Abb. Anchar. Imol. Zabar. Panorm. Paul. de Eleazar. Bonif. de Vital. Vin. *in ration. lib. 5. pag. 325.* Alagona *in compend. pag. 785.* remiſſiuè Ximen. *in concord. p. 1. & 2.*

2 Hanc eandem concluſ. ex hoc text. deducunt Fr. Emman. *quaſt Regul. tom. 2. q. 60. art. 1. verſ prima eſt. & q. 65. art. 5.* Iol. Lanor. *de Indulgent. p. 2. c. 2. n. 27.* latè Bonac. *de excommun. in particulari extra Bullam Cœnæ, diſp. 2. q. 9. puncto 6.* Ego ipſe *de offic. & poteſt. Epiſcopi, part. 3. allegat. 50. num. 102.* ſecundùm Lugdunenſ. impreſſ.

3 In gloſſ. *Tertiò*, ibi, *& potiùs eſt modus viuendi quam propere dicatur regula.* Ergo vt Religio approbata per Sedem Apoſt. dicatur, non ſufficit vt modus viuendi ab illa approbetur, niſi tanquam vera Religio approbetur, vt per Sanch. *in præcepta Decalogi, tom. 2. lib. 5. c. 1. n. 19.*

S V M M A R I V M.

1 *Papa ſi etiam ſcienter cum excommunicato participat, illum per hoc non abſoluit, niſi exprimat hoc ſe velle,* & n. 2.

3 *Papa ſi nominet quem ſub titulo dignitatis, per talem nominationem non præſumitur ipſum approbare in illa dignitate.*

4 *Communicatio cum excommunicatis etiam per epiſtolam, aut nuntium prohibita eſt.*

5 *Epiſcopus non poteſt licitè communicare cum excommunicato etiam à ſe ante formalem abſolutionem ab excommunicatione.*

6 *Papa, aut Epiſcopus, ſi videat irregularem celebrare, vel habentes impedimentum contrahere matrimonium, in quo poteſt ipſe Epiſcopus diſpenſare, non per hoc inducitur tacita diſpenſatio, ſed contrarium verius, vt 0. 7.*

8 *Papa, vel Imperator ſi promoueat ſcienter inhabilem, cenſetur cum eo diſpenſare.*

9 *Papa ſciens Petrum excommunicatum ſi conferat ei beneficium, abſque prævia abſolutione cenſetur prius abſoluere, quàm conferre.*

Clem. Si Summus Pont. IV. & vlt.

1 PApa ſi ſcienter etiam communicat cum excommunicato verbo, oſculo, vel alio modo, per hoc non cenſetur illum abſoluere, niſi hoc ſe velle, exprimat. Et ſi ſcienter quem ſub titulo cuiuſvis dignitatis, ex certa ſcientia verbo, conſtitutione, vel titulo nominet, honoret, aut tractet, per hoc non intelligitur illum in dignitate conſtituere, ſeu approbare, aut quicquam ei concedere. Colligunt ex Ordin. Lap. Abb. Anchar. Imol. Zabar. Panorm. Paul. de Eleazar. Bonif. de Vitalin. Vinian. *in ration. lib. 5. pag. 326.* Alagona *in compend. pag. 785.* remiſſiuè Caſal. *in annot.* & Ximen. *in concord. p. 1. & 2.*

2 Hanc eandem concluſ. quoad primam eius partem ex hoc text. deducunt Couar. *in c. alma mater, p. 1. §. 2. n. 2. in princ.* Menoch. *de præſumpt. lib. 2. præſ. 10. n. 38.* An autem, & quando Romanus Pont. poſſit licitè abſque peccato communicare cum excommunicato? vide Couar. *d. p. 1. §. 1. n. 8.* Vgulin. *de cenſuris, tab. 1. c. 2. §. 5. à n. 1. & tab. 2. c. 23. §. 12. n. 3.* Suar. *tom. 5. eod. tract. diſp. 7. ſect. 9. à n. 11.* Sayr. *in ſimili tract. lib. 2. c. 15. n. 13.* Auil. etiam *eod. tract. p. 2. c. 6. diſp. 9. dub. 1. concl. 3. cum ſeqq.* Riccius. *de iure perſonarum extra gremium Eccleſ. exiſt. lib. 4. c. 42. ante n. 14.*

3 Quoad ſecundam verò huius text. partem, quòd ſcilicet ſi Papa nominet quem ſub titulo dignitatis, per talem nominationem non præſumatur ipſum approbare in illa dignitate, id ipſum per hunc text. firmant Tiraq. *de nobilit. c. 6. n. 24. & ſeq.* Maſcard. *de probat. concl. 160. n. 17.*

4 In gloſſ. *Literis*, ibi, *argue quòd ſcribens excommunicato*, &c. Notatur ad hoc, quòd communicatio cum excommunicatis etiam per epiſtolam, aut nuntium prohibita eſt, vt per Couar. *in c. alma mater, part. 1. §. 2. num. 1.*

5 In gloſſ. *Velle*, ibi, *in inferioribus à Papa non haberet hoc locum*, &c. Notatur ad hoc, quòd Epiſcopus non poteſt licitè communicare cum excommunicato etiam à ſe ante formalem abſolutionem ab excommunicatione, vt per Couar. *in d. cap. alma mater, p. 1. §. 2. num. 2.*

6 In gloſſ. *Approbare*, ibi, *vbi tenet quòd ſi Epiſcopus Miſſam audiat, vel procurationem recipiat à malè ordinato*, &c. Notatur ad hoc, quòd ſi Pontifex, vel Epiſcopus videat irregularem celebrare, vel habentes impedimentum contrahere matrimonium, in quo poteſt ipſe Epiſcopus diſpenſare, non per hoc inducitur tacita diſpenſatio, ſicuti docent in præſenti Card. & Anch. *in fine*, Imol. *n. 9.* Bonifac. *n. 51.* Seln. *de benefic. p. 3. q. 8. n. 49. & q. 10. n. 25.* Maiol. *de irregul. lib. 5. c. 51. n. 8.* Anton. Gabr. *commun. tit. de præſumpt. concl. 8. n. 18.* Sayr. *de cenſuris, lib. 7. c. 14. n. 16.* Menoch. *de præſumpt. lib. 2. præſ. 20. n. 32.*

7 Verùm probabilius exiſtimo cenſeri tunc tacitam diſpenſationem ſi Prælatus ille cum poſſet facilè contradicere, non contradicit, ſed tacet, ratio eſt, quia cum Prælato ex officio incumbat delictis ſubditorum obuiare, cum ea videt, ac facile contradicere poteſt, præſumeretur grauiſſimum Prælati delictum non contradicentis, niſi ipſum cenſeri diſpenſare dicamus, vt meliùs tenent Emman. Sà, *verbo votum, vbi de voti irritatione, & diſpenſatione, n. 21.* Azor. *inſtit. moral. p. 1. lib. 5. q. 15. quæſt. fin.* Sanch. *de Matrim. lib. 8. diſp. 4. n. 26.*

8 Vnde prouenit vt ſi Papa, vel Imperator promoueat ſcienter inhabilem, cenſeatur cum eo diſpenſare, prout tenent multi quos refert, & ſequitur Flamin. *de reſignat. beneſic. lib. 4. q. 3. n. 64.* & Henriq. *in ſumm.*
lib. 14. c. 17. §. 4. lit. G, vbi *lib. 13. c. 13. §. 3. lit. A.* reſoluit 9
quòd dum Papa ſciens Petrum excommunicatum, confert ei beneficium abſque prævia abſolutione, cenſetur prius abſoluere, quàm conferre.

De Verborum ſignificatione.

Tit. XI.

S V M M A R I V M.

1 *Summarium huius text. refertur.*

2 *Exceptio à regula cum dictione taxatiua ad ſimilia trahitur.*

3 *Donare prohibitus vltra quantitatem præſcriptam à lege vſque ad eam donare poteſt.*

4 *Regula Sancti Franciſci profeſſores non ita Deo obligantur, vt compellantur ad omnia Euangelica Chriſti conſilia exequenda, ſed ſolùm ad vota emiſſa ſeruanda.*

5 *Tutior pars eſt tenenda in iis, quæ ſalutem animæ reſpiciunt ad vitandos graues Conſcientiæ remorſus.*

6 *Fratres Minores ſunt incapaces bonorum in particulari, & in communi.*

7 *Fratres Franciſcani nec in communi, nec in particulari habent dominium rerum, quæ vnico conſumuntur vſu.*

8 *Fratres Minores nullatenus ſunt capaces ſucceſſionum, & hæreditatum, nec poſſunt capere ex teſtamento.*

9 *Hæredes etiam per fideicommiſſum vniuerſale inſtitui non poſſunt Fratres Minores.*

10 *Teſtamentum erit irritum ſi de facto Minorum monaſterium, aut aliquis eorum hæres inſtituatur nullo ſubſtituto, aut cohærede aſſignato.*

11 *Succeſſores abinteſtato admittuntur quando de facto Minorum monaſteriũ, aut aliquis eorum hæres inſtituatur nullo ſubſtituto, aut cohærede aſſignato, & tuta conſcientia hæreditatem retinere poteruut, nulla ſoluta illius æſtimatione eiuſdem Fratribus.*

12 *Inſtitutio non valet etiam vbi Fratribus Minoribus hæredibus inſtitutis adiecta eſt clauſula, vt hæreditas vendatur, & in neceſſaria illis pretium cedat.*

13 *Hæredes poſſunt inſtitui cum eo onere, vt hæreditatem vendant, ac pretium in Fratrum Minorum neceſſitatem conuertant.*

14 *Eccleſia Fratrum Minorum non poteſt validè hæres inſtitui.*

15 *Redditus annui inter immobilia computantur.*

16 *Fratres Minores ſunt incapaces cuiuſcunque redditus annui quantumvis exigui.*

17 *Redditus annui ſi legentur Fratribus Minoribus ad modicum tempus, huiuſmodi legati capaces erunt, ſecus quando eſt ad longum tempus.*

18 *Tempus modicum dicitur, quod eſt infra decennium, vt longum tempus quod eſt decennium & vltra.*

19 *Redditus perpetui deputati non ad Fratrum Minorum victum, ſed ad certum diuini cultus vſum non repugnant eorum paupertati, ac proinde illorum capaces ſunt.*

20 *Anniuerſaria perpetua relicta Minoribus repugnant eorum paupertati.*

21 *Legata annua pro ſtudio Fratrum Minorum non repugnant eorum Mendicitati.*

22 *Legati annui quod hæres, aut hoſpitale, vel quicunque alius grauatus à teſtatore eſt ipſis dare, adeò incapaces ſunt Fratres Minores, vt nec in foro Conſcientiæ teneatur hæres implere voluntatem teſtatoris ſoluendo Fratribus Minoribus quotannis eam quantitatem.*

23 *Executores teſtamentorum eſſe nequeunt Fratres Minores de Obſeruantia etiam obtenta ſuorum Superiorum licentia.*

24 *Fratres Minores de Obſeruantia poſſunt pauperum electionem facere.*

25 *Fratribus Minoribus poteſt teſtator committere nominationem executorum ſui teſtamenti, ipſique nominare poſſunt.*

26 *Teſtatoribus integrum eſt præcipere executoribus ſui teſtamenti vt in rebus exequẽdis, & diſtribuendis, quas exequi, & diſtribuere præcipiunt in ſuis teſtamentis, conſilium à Fratribus Minoribus petant.*

27 *Fratres Minores non poſſunt eſſe in iudicio pro nulla re temporali.*

28 *Syndicus Fratrum Minorum poteſt petere, vt hæres velit nolit ſoluat illis legata modo licito eis relicta, & quorum ſunt capaces, quia ad hoc ei competit obligatio, & actio.*

29 *Fratres Minores non poſſunt habere Monaſteria ſumptuosè ædificata; niſi adſit rationabilis, & debita Papæ diſpenſatio.*

30 *Prouincialis Miniſtri Ordinis Minorum electio deuoluitur ad Generalem, ſi Capitulum ea die, qua ad id congregatum fuerit, non habuerit electum.*

Clem. Exiui. I.

DECLARATVR in aliquibus regula S. Franciſci, & *cap. exiit, qui ſeminat, hoc tit. in 6.* & præcipuè an Fratres Minores teneantur ad obſeruantiam eorum omnium, quæ in regula ſub verbis imperatiui modi ponuntur; deinde multa inſeruntur, ad quæ Fratres ipſi obligantur, & conſequenter eorum nouem exceſſibus prolixè diſcuſſis de electione Miniſtri ipſorum luculentiſſimè tractatur. Colligunt ex Ordin. Anchar. Imol. Zabar. Panorm. Paul de Eleazar. Bonif. de Vital. Vin. *in ration. lib. 5. pag. 342.* Alagona *in compend. pag. 796.* remiſſiuè Ximen. *in concord. p. 1. & 2.* 1

Cum autem natura termini, &c.] Notatur ad hoc, quòd ſi quid excipiatur à regula, appoſita dictione taxatiua, eadem exceptio ad ſimilia trahitur, vt per Couar. *lib. 2. c. 5. n. 6.* 2

Notatur etiam ad hoc, quòd prohibitus donare vltra quantitatem præſcriptam à lege vſque ad eam donare poteſt, vt per Cordub. de Lara *in l. ſi quis à liberis, idem reſcripſit, n. 65. ff. de liber. agnoſcendis.* 3

Item quia præter ea, &c.] Notatur ad hoc, quòd profeſſores regulæ S. Franciſci non ita Deo obligantur ad omnia Euangelica Chriſti conſilia exequenda, ſed ſolùm ad vota emiſſa ſeruanda, & ad ea, quæ in regula tanquam præcepta, aut prohibita exprimuntur, vt per Azor. *inſtit. moral. p. 1. lib. 12. c. 24. q. 1.* Omnia enim, & ſingula verba præceptiua, & prohibitiua poſita in lege Euangelica ſignificant in dubio conditorem eius habere animum obligandi ad mortale, niſi de contraria legiſlatoris intentione aliunde conſtet, vt per Sayr. *in claui Regia, lib. 3. c. 7. n. 11.* 4

Nos itaque, &c.] Notatur ad hoc, quòd in iis, quæ ſalutem animæ reſpiciunt, ad vitandos graues Conſcientiæ remorſos tutior pars eſt tenenda, vt per Craſſ. *in catalogo gloriæ mundi, p. 12. conſid. 3. verſ. quinto.* 5

Proinde cum vir ſanctus, &c.] Notatur ad hoc, quòd Fratres Minores ſunt incapaces bonorum in particulari, & in communi, vt per Duen. *reg. 381. à princ.* Nau. *comment. 2. de Regular. n. 3.* Meneb. *illuſtr. c. 32. num. 17.* Peregr. *de iure fiſci, lib. 3. tit. 14. n. 1.* Fr. Emman. *quæſt. Regul. tom. 1. q. 65. art. 3. & tom. 3. q. 19. art. 5.* Azor. *inſtit. moral. p. 1. lib. 2. c. 9.* 6

Hinc etiam colligitur Fratres Franciſcanos nec in communi, nec in particulari habere dominium rerum, quæ vnico conſumuntur vſu, ſed ſolùm vſum, per gloſ. *hic verbo proinde*, Aluar. Pelag. *de planctu Eccleſiæ, lib. 2. c. 55. & 56.* Nauar. *in apolog. de redditib. q. 1. toto mon. 14. & 16. comment. 1. de Regul. n. 13. & comment. 2. num. 1.* Mench. *illuſtr. lib. 1. c. 17. n. 10.* Queſad. *in ſuis quæſt. var. c. 14. n. 22.* Ban. *2. 2. q. 62. in initio tract. de dominio, q. 1. dub. 1. concl. 3. & 4.* & ibi Salon. *q. 1. art. 21 concluſ. vnic.* Azor. *d. p. 1. lib. 12. c. 24. quæſt. vlt. in fine*, Molin. *de iuſtit. tom. 2. diſp. 6. col. 2. verſ. his non obſtantibus.* Valen. *2. 2. diſp. 5. q. 10. punct. 1. q. 2.* Fr. Emman. *quæſt. Regul. tom. 1. q. 29 art. 4.* Leſſ. *de iuſtit. lib. 2. c. 3. dub. 8. n. 32.* Rebell. *de iuſtit. p. 1. lib. 1. q. 7. ſect. 4. n. 33.* 7

Cum

8 *Cùm enim*,&c.ibi, *Quia igitur in ſucceſſionibus tranſit*, &c.] Notatur ad hoc, quòd Fratres Minores nullatenus ſunt capaces ſucceſſionum, & hæreditatum,
nec poſſunt capere ex teſtamento, vt per Nau.*conſ.* 14.
de teſtam.in antiq. Mich.Graſſ.*tom.2.commun.opin.lib.*6.
*tit.*14.*n.*31.*pag.*71.Fr.Emman.*quæſt.Regul.tom.*2.*q.*78.
9 *art.*1.*cum ſeqq.* Quare nec per fideicommiſſum vniuerſale poſſunt hæredes inſtitui.Bart. *in tract. Minoritarum, lib.*1.*diſt.*2.*c.*1. Anchar. *hic*, *n.*8. Duen. *reg.*381.
*ampl.*1.*n.*1.Fr.Emman.*d.q.*78.*art.*2.

10 Si verò de facto Minorum monaſterium, aut aliquis eorum hæres inſtituatur, nullo ſubſtituto, aut cohærede aſſignato, erit irritum teſtamentum, eo quòd hæres capax inſtitutus non ſit, ac hæreditas pertinebit ad ſucceſſores ab inteſtato, Bart.*d.lib.*1.*diſt.*1.*c.*2.Sorb.*in compendio priuileg. Mendicant. verbo hæreditas*, *in ſuis annot.in princ.* Camil.Bortel.*conſ.*17.*à n.*13.*vol.*1.Spin.
*in ſpeculo teſtam.gloſſ.*12.*princ.n.*15.& 16. Fr.Emman.
11 *d.q.*78.*art.*3.& *tom.*2.*q.*69.*art.*10.Qui quidem ſucceſſores ab inteſtato nullatenus tenebuntur ad ſoluendam illius hæreditatis æſtimationem Fratribus Minoribus, ſed poterunt iuſtiſſima conſcientia eam retinere, ſicuti docent *in præſenti*, Card. *n.*11. *q.*2. & Anchar. *num.*8. Duen. *d. reg.*381. *ampl.*5.*n.*5. Queſad. *in quæſtion. variis*, *c.*22. *num.*16. Spin. *vbi proximè*, Fr. Emman. *d. q.*78.*art.*2.

12 Ex dictis infertur primò inſtitutionem prorſus non valere etiam vbi Fratribus Minoribus hæredibus inſtitutis adiecta eſt clauſula, vt hæreditas vendatur, & in neceſſaria illius pretium cedat, quia dum text. *in præſenti*, Fratres Minores omnino incapaces reddit, ſolùm conſiderat ius hæredis quocunque modo ex natura ſua eſſe vniuerſale, atque obligare hæredem ad onera hæreditati annexa, & illius transferre dominium ſaltem breui tempore, quæ omnia in hac inſtitutione reperiuntur, cum nullus alius hæres ſit præter ipſos Fratres Minores inſtitutus. Quare ita ſentiunt. Duen.*reg.*381.*ampl.*8.*n.*8. ſubdens, ſiue hæreditas illa ſit opulenta, ſiue modica, eo quòd hic text. *in* §. *cupientes*, *verſ. nè liceat*, diſtinguens an magni valoris, an parui ſit res Minoribus relicta, loquitur in legatis, Cordub. *in reg. S. Franciſci*, *c.*6. *q.*11. *punct.*1. Card. *hic*, *n.*11.*q.*2. & Anchar. *num.*4. *q.*1. contra Bart. *d. lib.*1.*diſt.*5.*c.*2.*n.*30. & 31. Guid. Papæ *deciſ.* 327.*n.*1.
13 *deciſ.*327.*n.*1.Fr. Emman. *d.tom.*2.*q.*78. *art.*4. Valeret tamen abſque dubio ſi non ipſi Minores inſtituantur hæredes, ſed alius cum eo onere vt hæreditatem vendat, ac pretium in Fratrum neceſſitatem conuertat, quia tunc Fratres hi non ſuccedunt in aliquod defuncti ius, nec ſunt veri hæredes, ac proinde nec in eos tranſeunt onera hæreditati annexa, vt reſoluunt Sorb. *in compend. priuileg. Mendicant. verbo hæreditas*, *in ſuis annot. verſ. ſi autem Fratres*, Cordub. *d. punct.* 1. Fr. Emman.*d. q.*78.*art.*4. *in fine*, Leſſ. *de iuſtit.lib.*2.*c.*19. *dub.*5.*n.*54.

14 Secundò infertur Eccleſiam Fratrum Minorum non poſſe validè hæredem inſtitui, vt tenent Anchar. *hic*, *n.*6.& 7. Cordub.*d. punct.*1. Azor. *lib.*12.*c.*23. *q.*15. Queſad.*in ſuis quæſt.iuris*, *c.*22.*n.*19 Anton.Gabr.*commun.opin.tom.*3.*tit.de hæredib. inſtituen.concluſ.*1.*num.*2. Contra Anton.Cuch.*lib.*3. *inſtit. maior. tit.*1.*n.*37. Fr. Emman.*d.q.*78.*art.quinto.*

15 *Cùmque annui redditus immobilia cenſeantur à iure.*] Ergo annui redditus inter immobilia computantur, ſicuti docent Emman. Soar. *tom.*2.*commun. opin. lib.*7. *tit.*1.*n.*278. *pag.*214. Tiraq.*de retractu lig.*§.1. *gloſſ.*6. *n.*4 & *ſeq.* Menoch. *de arbitr. caſu* 233. Valaſc.*de iure emphyt.q.*12.*num.*5. Valdeſ. *ad Xuar. p.*1.*num.*28. *pag. mihi* 140. Gutier. *pract. lib.* 2. *q.*146. *num.*1. & *lib.*3. *q.*83. Bernard. Græuæ. *ad practic. Cameræ Imper. lib.*2. *concl.*10. Stephan. Gratian. *diſcept. foreuſ.c.*29.*num.*11 Aloyſ. Ricc.*in collect.deciſ.p.*3. *collect.*668. Cened. *ad Sextum collect.*24.*n.*4.

Nulla dubitatio eſt quòd prædictis Fratribus redditus 16
quoſcunque, &c.] Notatur ad hoc, quòd Fratres Minores ſunt incapaces cuiuſcunque redditus annui, quantumvis exigui, vt per Tiraq. *in tract.de iudicio in rebus exig. n.*158. *verſ.*55. Queſad. *in diuerſis quæſt. iuris*, *c.*22. *num.*19. Duen. *reg.* 381. *verſ.amplia ſeptimò*, Nauar.*conſ.*13.*de teſtam.in antiq.* Cordub.*in reg.S. Franciſci*, *c.*6.*q.*11. *puncto* 3.

Si verò legentur Fratribus Minoribus annui reddi- 17
tus ad modicum tempus, huiuſmodi legati capaces erunt, ſecus quando eſt ad longum tempus, ita Sorb. *in compendio priuil. Mendicantium, verbo legata, in ſuis annot.verſ. ſi verò aliquid annuum non perpetuum*, Emman.Sà *in ſumm.verbo Religio*, *n.*57.Cord.*d.q.*11. *puncto* 3.Et iuxta hanc diſtinctionem intelligendi ſunt Doctores aliqui abſolutè dicentes legatum annuum pro alimentis Fratrum Minorum valere, vt ſcilicet eorum dicta procedant, quando id legatum eſt ad modicum tempus, ex quorum numero ſunt Duen. *d. reg.*381. *limit.*2. Redoan. *de ſpoliis Eccleſiaſt.* *q.*8.*in princ.n.*17. Anton. Gom. *variar. tom.*1. *cap.*12. *num.*46. Craſſ. *de ſucceſſ.* §. *legatum*, *quæſt.*9. *in fine.* Dicetur autem mo- 18
dicum tempus quod eſt infra decennium, at longum tempus quod eſt decennium, & vltra, vt per Lap. *allegat.*30. *in noua edit.in fine*, Mandoſ. *ad eund. Lap. allegat.* 80. Matth. de Afflict. *in tract. de iure protim. notab.* 8. *num.* 25. Card. *hic*, *n.* 13. Boër. *deciſ.* 234. *num.* 4.

Redditus perpetui deputati non ad Fratrum Mino- 19
rum victum, ſed ad certum diuini cultus vſum, vt ad frumentum, vel vinum, neceſſaria materiæ conſecrationis, oleum pro lampadibus, ornamenta, Calices, &c. non repugnant eorum paupertati, ac proinde illorum capaces ſunt iidem Minores, vt per Card. *hic*, *num.*13. & Anchar. *num.* 18. & 21. Cordub. *d q.*11. *puncto* 3. Nauar. *conſ.* 13. *num.* 3. *in antiq. aliàs conſ.*9. *num.* 3. *ſub tit. de teſtament.* Sorb. *verbo legata*, *in annot.* Menoch. *conſ.* 1014. *num.* 36. & 37. Fr. Emman. *quæſt. Regular. tom.* 2. *q.* 126. *art.* 5. Ribadeneira *de inſtituto Societatis Ieſu*, *cap.* 23. *fol.* 191. Contra Azor. *inſtitut. moral. part.* 1. *lib.*12.*cap.* 13. *quæſt.*15.

Anniuerſaria verò perpetua relicta Minoribus, ve- 20
luti ſi hæres iubeatur à teſtatore largiri quotannis Fratribus Minoribus certam quantitatem, vt ſacra, vel alia Officia diuina fiant pro teſtatore, repugnant eorum paupertati, ac proinde incapaces ſunt illorum, quia id legatum eſt verè annuorum redditum, & perpetuum, tollitque omnino Fratrum mendicitatem, cùm id in victu, & veſtitu eorum expendendum ſit, & ideò ita docent Anchar. *hic*, *n.*21.*in fine*, & *n.*22. *in princ.* Nauar.*conſ.*14.*à num.*3.*in antiq. aliàs conſ.*8. *à n.*3. *in nouis*, *ſub tit.de teſtam.* Cord.*d.q.*11. *puncto* 4. *notab.*2.Sued.*de aliment.tit.*3.*q.*4.*n.*13. Sorb.*d.verbo legata*, *in annot.verſ.ex quibus colliges*, Azor.*d.l.*12.*c.*23. *quæſt.vlt.* Contra Anton.Cuch. *l.*3.*inſtit. maior.tit.*1. *n.*36.*cum ſeqq.* & Fr.Emman.*d.tom.*2. *q.*126.*art.*4.exiſtimantes legata hæc non repugnare paupertati Fratrum Minorum.

Legata annua pro ſtudio Fratrum Minorum non re- 21
pugnant eorum mendicitati, vt per Rebuff. *de priuil. ſchol. priuileg.*135. Horat.Luc.*in ſimili tract. priuil.*92. Redoan. *de ſpoliis Eccleſ. q.* 8. *in princip. num.* 16. Menoch.*conſ.*1014. *num.*38. vbi *n.*34. limitat ſi adminiſtratio non ſit penes Fratres, ſed penes ſæculares. Contra Queſad. *in diuerſis quæſt. iuris*, *cap.* 22. *n.* 23, niſi eum intelligamus eo caſu, quo annui

reddi-

Digitized by Google

redditus legentur ad alimenta neceſſaria ſtudentibus, quia cùm ſit legatum pro alimentis, tollit mendicitatem, & poterit iure optimo communis opinio procedere vbi redditus illi annui legantur ad libros, & reliqua ſtudio neceſſaria coëmenda, vt explicat Anton. Cuch. *lib.3. inſtit. maior. tit.1. n.39.*

22 Legati annui, quod hæres, aut hoſpitale, vel quicunque alius grauatus à teſtatore eſt ipſis dare, adeò incapaces ſunt Fratres Minores, vt nec in foro conſcientiæ teneatur hæres implere voluntatem teſtatoris, ſoluendo Fratribus Minoribus quotannis eam quantitatem, ita Nau. *conſ.14. n.8. in antiq. aliàs conſ.8. in nou. ſub tit. de teſtam.* vbi loquens de annuis redditibus cum onere faciendi Sacra, & alia diuina Officia, ait nec æſtimationem deberi, ſed haberi legatum pro non ſcripto, Queſad. *in diuerſis quæſt. iuris, c.22. n.9.* dicens nec æſtimationem tunc deberi, Cordub. *in regul. S. Franciſci, c.6. q.11. puncto 4. notab.2.* affert ad hoc conſtitutiones in duobus Capitulis generalibus ſui Ordinis factas, Surd. *de aliment. tit.3. q.4. n.13.* vbi dicit eſſe illis interdictum ex ſuorum Patrum ordinationibus, nec poſſe recipere, etiamſi ſint anniuerſaria titulo legati illius, ſed ab hærede ſponte ſua dante. Contra Syluestr. *verbo legatum 2. quæſt.3. dict.3.* Tabien. *eodem verbo 1. q.4. num.5.* Fr. Emman. *dict. tom.2. quæſt.126. art.4.*

23 *Verùm etiam*, &c. ibi, *prædictis Fratribus non licet*, &c.] Notatur ad hoc, quòd Fratres Minores de Obſeruantia etiam obtenta ſuorum Superiorum licentia executores teſtamentorum eſſe nequeunt, vt per Duen. *reg.381. ampl.6.* Gregor. Lop. *l.2. verbo frailes, tit.10. p.6.* Perez *tit.2. lib.5. Ordin. pag.139.* Mench. *illuſtr. cap.98.* Stephan. Gratian. *diſcept. forenſ. cap.123. num.1. cum ſeqq.* Gonzal. *ad reg.8. Cancel. gloſſ.46. n.20. & 21.* latè Sanch. *in præcepta Decalogi, tom.2. lib.6. c.11. n.24. cum ſeqq.* vbi *n.27.* ampliat etiamſi diſtributio debeat fieri inter ipſos Fratres, vel Moniales S. Claræ ipſis ſubiectas.

24 Licèt autem Fratribus Minoribus interdictum ſit munus executorum teſtamenti obire, illis tamen permiſſum eſt pauperum electionem facere, vt dixi ad gloſſ. *verbo Religioſus, in cap. vlt. in princ. de teſtam. lib.6.* & latè tradit Sanch. *in præcepta Decalogi, tom.2. lib.6. c.11. n.31. cum ſeqq.* vbi *n.33.* ſubdit quòd ſi teſtator diſponeret vt Fratres Minores eligant pauperes, interipſóſque diſtribuant, poſſent vtique Minores eligere, ſed non diſtribuere, quia cum ſint hæc duo ſeparabilia, non vitiatur prior pars vtilis per poſteriorem inutilem, & *n.34.* ſubiungit quòd ad hanc pauperum electionem faciendam exigitur licentia Superioris, quia quamvis ea non ſit totum executoris teſtamenti officium, eſt tamen quædam eius pars.

25 Poterit etiam teſtator committere Fratribus Minoribus nominationem executorum ſui teſtamenti, ipſique nominare poſſunt, quia ſolùm interdicitur eis eſſe executores, hoc autem longè diuerſum eſt ab executoris munere, & ita docent Couar. *in c. tua nos, num.1. in fine, de teſtament.* Matienſ. *l.24. gloſſ.1. n.3. tit.4. lib.5. nouæ recopil.* Fr. Emman. *quæſt. Regul. tom.2. quæſt.70. art.2. & in ſumm. tom.1. cap.70. num. vlt.* Contra Molin. *de iuſtit. tom.1. diſput.247. verſ. illud eſt obſeruandum.*

26 *Veruntamen in his exequendis dare conſilium*, &c.] Notatur ad hoc, quòd integrum eſt teſtatoribus præcipere ſui teſtamenti executoribus, vt in rebus exequendis, & diſtribuendis, quas exequi, & diſtribuere præcipiunt in ſuis teſtamentis, conſilium à Fratribus Minoribus petant, vt per Sanch. *d. tom.2. lib.6. c.11. n.28.* vbi ſubdit quòd conſilio petito non tenentur illud ſequi, & *n.35.* ſubiungit quòd ſi executor iuſſus aliquid cum conſilio, vel conſenſu Fratrum Minorum exequi omittat id conſilium, vel conſenſum petere, irrita erit executio.

27 *Cumque dicti Ordinis profeſſores*, &c.] Notatur ad hoc, quòd Fratres Minores non poſſunt eſſe in iudicio pro nulla re temporali, vt per Surd. *de aliment. tit.8. priuil.7. n.4.* Fr. Emman. *quæſt. Regul. tom.3. q.39. art.3. & q.41. art.2.*

28 Aliquibus tamen mediis conſuli poteſt Fratribus Minoribus, vt hæres velit nolit ſoluat illis legata modo licito eis relicta, & quorum ſunt capaces; primum medium eſt, vt ciuitas, ſeu Syndicus eius petat hoc, quia ei competit obligatio, & actio; ita Bart. *in tract. Minoritarum, lib.2. diſt.7. c.3. n.41.* Collect. compend. Mendic. *verbo hæreditas, num.6.* Fr. Emman. *d. tom.2. q.78. art.1.* qui ſubiungunt hoc cuilibet de populo poſſe competere; adduntque alterum medium eſſe, vt iudex ex ſuo mero officio nemine petente compellere poſſit hæredem vt adimpleat, quia intereſt Reipubl. nè quis ſua re malè vtatur, atque vt voluntas teſtatoris impleatur; vltimum denique medium adiungit Fr. Emman. *citato art.1.* vt ſcilicet Syndicus Minorum petat nomine Eccleſiæ Romanæ, quippè quòd poſſunt Fratres vti Syndico ad hoc, dummodo aliæ debitæ circunſtantiæ concurrant.

29 *Hinc eſt etiam*, &c.] Notatur ad hoc, quòd Fratres Minores non poſſunt habere Monaſteria ſumptuosè ædificata, niſi adſit rationabilis, & debita Papæ diſpenſatio, vt per Fr. Emman. *quæſt. Regul. tom.3. q.5. art.1.*

30 *Demum quia ex eo*, &c.] Notatur ad hoc, quòd in electione Prouincialis Miniſtri Ordinis Minorum, ſi Capitulum Prouinciale, ad quod pertinet electio ea die, qua ad id congregatum fuerit, non habuerit electum, ex tunc electio ſupradicti Prouincialis Miniſtri ad Generalem deuoluitur, vt per Fr. Ludouic. Miranda *in manual. Prælat. tom.2. q.23. art.33. concl.3.* vbi declarat.

31 *Confirmetur, vel etiam infirmetur*, &c.] Notatur ad hoc, quòd confirmatio electionis committitur conſcientiæ, & prudentiæ Superioris per actum etiam extraiudicialem, ſeu quodcunque dictum, vel factum, quo declaret ſuam voluntatem, ita Bañez *de iuſtit. q.67. art.2. verſ. ad ſecundum, pag.420.* Gonzal. *ad reg.8. Cancel. gloſſ.9. in annot. n.43.* Franc. Salgado *de Regia protect. p.2. c.13. n.16.* Lauor *var. lucubr. tom.1. tit.4. c.25. n.63.* ego ipſe *de iure Eccleſ. lib.1. c.19. n.251.*

SVMMARIVM.

1 *Clauſula*, ſimpliciter, & de plano, & ſine ſtrepitu, & figura iudicij, *quam vim, & effectum habeat oſtenditur.*

2 *Clauſ.* ſimpliciter, & de plano, &c. *operatur vt libellus non requiratur, ſed ſolùm quædam ſimplex petitio facti narrationem continens.*

3 *Clauſ.* ſimpliciter, & de plano, &c. *operatur vt litis conteſtatio non ſit neceſſaria.*

4 *Clauſ.* ſimpliciter, & de plano, &c. *tollit dilationes, & exceptiones, ac alia, quæ proceſſum retardare conſueuerunt.*

5 *Probationes neceſſarias non tollit clauſ.* ſimpliciter, & de plano, &c.

6 *Citationem non tollit clauſ.* ſimpliciter, & de plano, &c.

7 *Iuramentum calumniæ non tollit clauſ.* ſimpliciter, & de plano, &c.

8 *Iuramentum calumniæ præſtatur etiam in cauſis ſummariis.*

9 Senten

9 *Sententia debet eſſe conformis libello.*
10 *Iudex in criminalibus poteſt condemnare in plus, quàm ſit petitum.*
11 *Sententia in cauſis ſummariis lata eſt merè diffinitiua.*
12 *Citatio ad ſententiam eſt neceſſaria, & omiſſio illius inducit nullitatem ipſo iure.*
13 *Clauſ.* ſimpliciter, & de plano, &c. *operatur vt non ſit neceſſe quòd iudex ſedens proferat ſententiam, dummodo ferat in ſcriptis.*
14 *Legatus de Latere non poteſt cauſam appellatione remota committere.*
15 *Tempus alicui præfixum ad probandum non currit illi quandiu aduerſarius differt reſpondere eius poſitionibus.*
16 *Inſtrumenta vſque ad concluſionem in cauſa produci poſſunt.*
17 *Notarius non poteſt conficere inſtrumentum de eo, quod ipſe facit.*
18 *Notarius non poteſt conſtituere procuratorem in ſua cauſa propria per inſtrumentum publicum à ſe confectum.*
19 *Inſtrumento fides adhibetur contra notarium ſcribentem.*
20 *Notarius poteſt in proprio inſtrumento ſe obligare.*
21 *Iudicium qui diu mouere diſtulit, præſumitur fouere malam cauſam.*
22 *Interrogationes ſemper recipiuntur in ſummariis iudiciis.*
23 *Clauſ.*ſimpliciter,& de plano, &c. *operatur vt iudex etiam ad inſtantiam partis poſſit interrogare principalem, & teſtes poſt concluſum in cauſa.*
24 *Citatio ſpecialis requiritur ad audiendum ſententiam diffinitiuam, nec ſufficit generalis.*
25 *Citatio ad ſententiam debet eſſe ſpecifica ad ſententiam, itàvt non ſufficiant æquipollentia verba.*
26 *Citatio ad ſententiam debet eſſe peremptoria niſi in cauſis beneficialibus, & aliis ſummariis.*
27 *Iudex partibus inuitis, vel altera tantum parte inuita poteſt in cauſa concludere.*
28 *Conſenſus expreſſus dicitur, qui verbis exprimitur, tacitus verò qui ex factis reſultat.*
29 *Conſentiens tacitè, vel expreſſè in aliquibus actibus contrariis, in aliis verò diuerſis minimè ſibi præiudicat.*
30 *Conſenſus tacitus nunquam extenditur vltra actum, in quo interuenit, benè tamen expreſſus.*
31 *Conſentiens in vno actu iudicij non cenſetur conſentire in reliquis.*
32 *Citatio partis deſideratur ad teſtium receptionem in ſummariis cauſis.*
33 *Dictio*, Irritus, *ſimplex & per ſe, ac ſine adiectione alterius, latam ſententiam ſignificat.*

Clem. Sæpè contingit. II. & vlt.

1 Clauſula in iudicialibus commiſſionibus inſerta, quòd procedatur ſimpliciter,& de plano, & ſine ſtrepitu,& figura iudicij,operatur,vt non exigatur neceſſariò libellos, non poſtuletur litis conteſtatio, non poſſit procedi tempore feriarum, amputat materiam dilationum, facit litem breuiorem repellendo exceptiones, appellationes,dilatorias, & fruſtratorias, refrænat contentiones & iurgia partium, & Aduocatorum, & ſuperfluos teſtes: admittit verò probationes, & defenſiones legitimas, & neceſſarias, citationem, iuramentum de calumnia, vel de veritate dicenda,operatorque vt iudex ſtans,vel ſedens proferat ſententiam, ſi tamen ſeruabit ordinem iudiciarium ſiue in toto ſiue in parte non contradicentibus partibus proceſſus erit validus, & non irritandos. Colligunt ex Ordin. Lap. Abb. Anchar. Imol. Zabar. Panorm. Paul. de Eleazar. Bonif.de Vital. Vinian.*in ration.lib.* 5.*pag.*343. Alagona *in compend.pag.*797.remiſſiuè Caſal.*in annot.*& Ximen. *in concord.p.*1.& 2.

Neceſſariò libellum non exigat.] Notatur ad hoc 2
quòd clauſula, *ſimpliciter,& de plano*, &c.operatur vt libellus non requiratur,ſed ſolùm quædam ſimplex petitio facti narrationem continens, vt per Marant. *de ordine iud.p.*4.*tit.& an iudex ſit competens*, *n.*8.Graoat. *ad Veſtr. lib.*5. *c.*1. *n.*7. Marcheſan. *de commiſſion.p.*2. *pag.*419.*n.*82.*in* 2.*edit.* Cabed. *Luſit.deciſ.*72. *n.*2.*p.*1. Sord.*de aliment.tit.*8.*q.*2.*n.*3.Honded. *conſ.*94.*num.*52. *tom.*1 plures refero ego ipſe *in tract.de clauſulis vſufreq. clauſul.*176.*n.*11.ſecundùm Lugdun.impreſſ.

Litis conteſtationem non poſtulet.] Notatur ad hoc 3
quòd clauſula *ſimpliciter, & de plano*, &c. operatur vt litis conteſtatio non ſit neceſſaria, ſecundùm Cardin. Tuſch.*tom.*1.*lit.C.concl.*366.*n.*4.

Amputet dilationum materiam.] Notatur ad hoc, 4
quòd clauſ *ſimpliciter, & de plano*, &c. dilationes tollit, vt per Ludou.Rodolphin.*var.queſt.lib.*2.*q.*39.*n.*7. & ita ſublatæ cenſentur exceptiones, & alia,quæ proceſſum retardare conſueuerunt, vt tradunt Oldc. *conſ.*115.*verſ.Fruſtratoria verò*, Card.Tuſc.*d.concl.*366. *n.*3.ego ipſe *d.clauſ.*176.*n.*16.

Probationes neceſſaria, & defenſiones legitimæ, &c.] 5
Notatur ad hoc, quòd clauſ.*ſimpliciter,& de plano*,&c. non tollit probationes neceſſarias,vt per Marant.*de ordine, iud.p.*4.*tit & an iudex ſit competens*,*n.*10.Mart.*de clauſul.p.*1.*clauſ.*160.*n.*1.*in* 1.*edit.aliàs clauſ.*180.*n.*10. *in* 2 *edit.*quos refero ego ipſe *d.clauſ.*176.*n.*21.

Citationem verò, &c.] Notatur ad hoc quod clauſ. 6
ſimpliciter,& de plano,&c.non tollit citationem,vt per Calder.*conſ.*130.*circa med.verſ.nec illa verba,aliàs conſ.fin.de iudic.*quod duplicatur *conſ.*136.*aliàs conſ.*4.*de dilation.*Marant.*de ordine iudic.p* 4.*tit.& an iudex ſit competens*,*n.*9.Cardin. Tuſch.*d.concl.*366. *n.*2.quos refero ego ipſe *d. clauſ.*176. *n.*19. Vnde in iudicio ſummario debere partes citari,reſoluit Bellacomb.*tom.*1.*commun. opin.lib.*3.*tit.*1.*n.*8.*pag.*368.

Ac præſtationem iuramenti de calumnia, &c.] No- 7
tatur ad hoc,quod clauſ.*ſimpliciter, & de plano*, &c.iuramentum calumniæ non tollit, ſicut tradit Seraph.*de priuileg.iuram. priuil.*22.*num.*67. Illud enim præſtatur 8
etiam in cauſis ſummariis, ſecundùm Sord. *deciſ.*18. *n.*6.Aloyſ.Riec.*in deciſ. Curiæ Archiepiſcop. Neapolit. deciſ.*56.*n.*9.*p.*2.

Iuxta petitionis formam pronuntiatio ſequi debet.]No- 9
tatur ad hoc, quòd ſententia debet eſſe conformis libello,vt per Cardoſ. *in praxi iudicum, verbo ſententia, n.*6.& 7. Garc.Gironda *de priuilegior. & exemption. explicat.n.*803.Rot.*deciſ.*56.*n.*3.apud Farin.*in* 1.*collectione nouiſſ.ſiue p.*4.*diuerſ.* Limita tamen in criminalibus in 10
quibus poteſt iudex condemnare in plus, quàm ſit petitum,Anton.Gom.*tom.*3.*variar.c.*1.*n.*39. *col.*3. *verſ.& confirmatur*, Bonacoſ.*commun.crim. p.*2. *verbo ſententia, fol.*68.*verſo*, Menoch. *conſ.*80.*n.*44. Camil. Borrel. *in ſumma omnium deciſ.tit.*49.*num.*127. latè Buccaron. *de different. inter iudicia ciuilia, & crimin. differ.*7. *per totam.*

Sententiam verò diffinitiuam, &c.] Ergo ſententia in 11
cauſis ſummariis lata eſt merè diffinitiua, vt per Menoch. *vſufreq.c.*35.*à princ.*

Citatis ad id, &c.] Notatur ad hoc,quòd citatio ad 12
ſententiam eſt neceſſaria, & omiſſio illius inducit nullitatem ſententiæ ipſo iure,vt per Vant.*de nullit.ex defectu citationis*,*n.*10. Roman.*conſ.*166. *n* 8. Alex. *conſ.*105.*n.*5.*lib.*5.Felin.*in c.conſuluit*,*n.*16.*de offic.deleg.*Rot. *in Toletana,ſeu Almerien.decimarum*,15.*Nouembr.*1613. coram

coram R. P. D. meo Pitouano, impreſſ. per Farinac.
*deciſ.*486.*n.*2.*p.*2.*recent.& deciſ.*584.*n.*1.*ead.p.*2.Greg.
*deciſ.*46.*num.*6.Aloyſ.Ricc.*in collect.deciſ.collect.*1470.
Gonzal.*ad reg.*8. *Cancel.gloſſ.*9.§.1. *in annot. num.*117.
Bernard. Grauæ. *ad practic. Camera Imper. concl.*109.
Viuian.*in praxi iuriſpatron.lib.*11.*c.*4. *à n.*71. *in vltim. impreſſ.*
13 *Stans, vel ſedens proferat.*] Notatur ad hoc, quòd
clauſ. *ſimpliciter, & de plano, &c.* operatur vt non ſit
neceſſe quòd iudex ſedens proferat ſententiam, dummodo
ferat in ſcriptis, vt per Steph. Gratian. *diſcept.
forenſ.cap.*522.*n.*4. quem ſefero ego ipſe *d. clauſ.*176.
*num.*14.
14 In gloſſ. *Mandamus*, ibi, *quòd alius non poſſet etiam
Legatus de latere.* Notatur ad hoc, quòd Legatus de
latere non poteſt cauſam appellatione remota committere,
vt per Bernard.*reg.*418. Sigiſm.Scac.*de appellation.q.*16.*limit.*1.*n.*106.*&* 109. metipſum *d. tract. de
clauſulis vſufreq. clauſ.*9.*n.*3.
15 In gloſſ. *Poſt dilation.* ibi, *illud ergo tempus*, &c.
Notatur ad hoc, quòd tempus alicui præfixum ad probandum
non currit illi, quandiu aduerſarius differt
reſpondere eius poſitionibus, vt per Tiraq. *de retract.
lig.*§.1.*gloſſ.*2. *n.*3. Gonzal. *ad reg.* 8. *Cancel. gloſſ.*27.
*num.*48.
16 In gloſſ. *Non obſtante*, ibi, *vſque ad concluſionem*, &c.
Notatur ad hoc, quòd inſtrumenta vſque ad concluſionem
in cauſa produci poſſunt, vt per Craſſ. *tom.*1.*commun.opin.lib.*4.*tit.*11.*n.*169.*pag.*577. Perez *l.*6. *tit.*11.
*lib.*3.*Ordin.pag.*675. Amat. Roderic. *in pract. de modo
& forma videndi, ſeu examinandi proceſſum, c.*8.*n.*16.
17 Illud aduertere oportet, quòd notarius non poteſt
conficere inſtrumentum de eo, quod ipſe facit, *l.exemplo,
C.de probat.l.inter chartulas, C.de conuen. fiſc. debit.
lib.*10.Tiraq *de conſtit.p.*3.*limit.*30.*n.*39. Cald. Pereira
18 *de empt. c.*34. *n.*17. & ita non poteſt conſtituere procuratorem
in ſua cauſa propria per inſtrumentum publicum
à ſe confectum, Cabed. *Luſit.deciſ.p.*1.*dec.*128.
*n.*3. Camil. Borrel. *in ſumm. deciſ. tit.*66.*de procurator.
n.*83. Nec poteſt ſe rogare de mandato procuræ in perſonam
ſuam, vt ex Bart. reſoluit Flamin. Pariſ. *de reſign.*
19 *benefic. lib.*9. *q.*1. *n.*1. *&* 2. Et quamvis ex ſupradictis
notarius non poſſit conficere inſtrumentum in ſui
fauorem, contra ſe tamen poteſt, & fides adhibetur
inſtrumento contra notarium ſcribentem, ex Bart. *in
l.ſeruus comm.ſub n.*1. *ff.de ſtipul. ſeru.* Angel. *in rep. l.
ſciendum,n.*1. vbi Alex. *n.*5. *ff.de verbor.oblig.* Crauet. *de*
20 *antiq.temp. p.*1.*limit.*4.*n.*67. & poteſt notarius in proprio
inſtrumento ſe obligare, Bart. *in l.ex ſententia,§.
fin.ff.ad leg. Cornel.de falſ.* Bald. *conſ.*43. *ſub num.*1.*&
conſ.*476.*n.*7.*lib.*1. Alex. *conſ.*184.*ſub n.*8. *lib.*7. Rot. *in
Ferrarien. bonorum* 21. *Aprilis* 1627. coram R. P. D.
Merlino.
21 In ead. gloſſ. ibi, *Tertij diſtinguunt*, &c. Notatur ad
hoc, quòd qui diu diſtulit mouere iudicium, præſumitur
fauere malam cauſam, vt per Menoch. *de præſumpt.
lib.*2.*præſ.*91.*n.*7.

In gloſſ. *Interrogabit*, ibi, *niſi dicas in his ſpeciale*, &c. 22
Notatur ad hoc, quòd interrogationes ſemper recipiuntur
in ſommariis iudiciis, vt per Menoch. *de
arbitrar.caſu* 51.*n.*40. Clauſula enim, *ſimpliciter, & de
plano*, operatur vt iudex etiam ad inſtantiam partis poſ- 23
ſit interrogare principalem, & teſtes poſt concluſum
in cauſa, ſicuti per hanc gloſſ. reſoluit Marant. *de ordine
iudic.p.*4.*tit.& an iudex ſit competens,n.*28. vbi *n.*30.
ſubdit in cauſis ſummariis poſſe iudicem poſt concluſionem
interrogare partes, & teſtes non ſolùm ex officio,
verùm etiam ad partis inſtantiam.
In gloſſ. *Ad id*, ibi, *non ſufficit ergo citari niſi expri-* 24
matur, &c. Notatur ad hoc, quòd citatio ſpecialis requiritur
ad audiendam ſententiam diffinitiuam, nec
generalis ſufficit, vt per Menoch. *conſ.* 345. *num.*14.
Gonzal. *ad reg.*8. *Cancel gloſſ.*9.§.1.*in annot.n.*118. Rot.
*deciſ.*141.*n.*3. apud Farin. *p.*2.*recent.* Et quòd citatio ad 25
ſententiam debet eſſe ſpecifica ad ſententiam, ita vt
non ſufficiant æquipollentia verba, tenuit eadem Rot.
*deciſ.*18.*n.*2.*p.*1.*recent.*
In gloſſ. *Non peremptoriè*, ibi, *arg. quòd in aliis cau-* 26
ſis, &c. Notatur ad hoc, quòd citatio ad ſententiam debet
eſſe peremptoria, niſi in cauſis beneficialibus, &
aliis ſummariis, vt per Gonzal. *vbi ſuprà, n.*131.
In gloſſ. *Concluſione*, ibi, *item ipſis, vel altera ipſarum* 27
inuita. Notatur ad hoc, quòd iudex partibus inuitis,
vel altera parte inuita poteſt in cauſa concludere, vt
per Mich. Graſſ. *tom.*2.*commun.opinion.lib.*7.*tit.*14.*n.*80.
*pag.*163. vbi Bellacomb. *n.*214. reſoluit quòd concluſio
in cauſa non eſt de ſubſtantia iudicij in cauſis beneficialibus,
& ſummariis.
In gloſſ. *Non contradicentibus*, ibi, *ſecundò nota ca-* 28
ſum, &c. Notatur ad hoc, quòd conſenſus expreſſus dicitur,
qui verbis exprimitur, tacitus verò conſenſus,
qui ex factis reſultat, vt per Gonzal. *ad reg. dict. Cancel.
gloſſ.*47.*n.*23. Viuian. *in praxi iuriſpatr. lib.*12.*c.*5.*n.*39.
in vlt. impreſſ.
In gloſſ. *Partibus*, ibi, *puto quòd in occurrentibus poſt-* 29
ea, &c. Notatur ad hoc quòd tacitè, vel expreſsè in
aliquibus actibus contrariis conſentiens, in aliis verò
diuerſis minimè ſibi præiudicat, & ideo in actibus
poſtea ſequutis in iudicio contradicere poterit, vt per
D. Barboſ. *in l.ſi de vi,n.*100. *ff. de iudic.* Vnde colligit
Tiraq. *de iure mariti, gloſſ.*7. *n.*50. *& ſeq.* quòd tacitus 30
conſenſus nunquam extenditur vltra actum, in quo
interuenit, expreſſum autem extenditur. Et dicit per
hanc gloſſ. Surd. *de alim.tit.*4.*q.*16.*n.*32. quòd conſen- 31
tiens in vno actu iudicij, non cenſetur conſentire in
reliquis.
In gloſſ. *Defenſiones*, ibi, *non tamen illa, quæ inſtruunt,* 32
& decidunt cauſam, &c. Colligi videtur ex hac gloſſ.
in ſummariis cauſis ad teſtium receptionem partis citationem
deſiderari, vt per Felin. *n.*4. Mynſing. *n.*13.
& alios *in c.*2.*de teſtib.* Bart. *n.*4. *in l.filiusfam.in princ.ff.
de donat.* Bald. *in l.militis, C.de teſtament. mil.* Vant. *de
nullit.tit.ex defectu proceſſus, n.* 52. Maſcard. *de probat.
concl.*683.*n.*9.*& concl.*1372.*n.*4.

FINIS CLEMENTINARVM.

COLLECTANEA DOCTORVM,

Tam veterum, quàm recentiorum, qui ſuper ſingulos Textus, & Gloſſas Extrauagantium Ioannis XXII. ex profeſſo, vel incidenter ſcripſerunt.

De Electione, & Electi poteſtate.

Tit. I.

SVMMARIVM.

1 *Compendium huius text. refertur.*
2 *Papa quare ſe vocet ſeruum ſeruorum Dei, remiſſiuè.*
3 *Clauſ.* De plenitudine poteſtatis, *quam vim, & effectum habeat, remiſſiuè.*
4 *Dictio,* quibuſcumque, *comprehendit omnes, & quaſcunque perſonas etiam exemptas, & priuilegiatas.*

Extravag. Ad onus. I.

1 Electi, qui pro ſuarum electionum negotio ad Curiam venire, vel mittere tenentur, ſi perſonaliter ſe præſentarunt, & fecerunt quod de iure debebant, etiam Sede vacante, non tenentur in ipſa curia moram trahere, & licèt alibi morentur, nullum eis præiudicium generatur. Colligunt ex Ordin. Zenzil. Vin. *in ration. lib.* 1. *pag.* 240. Alagona *in compend. pag.* 81.

2 In gloſſ. *Seruitutis,* ibi, *& hoc reſpectu Papa ſe vocat ſeruum ſeruorum,* &c. De hoc dixi latè *in collect. ad procemium Decretal. n.* 13. *cum ſeqq.*

3 In gloſſ. *Plenitudine.* De vi & effectu clauſulæ, *de plenitudine poteſtatis,* an, & quando Papa, & quilibet alius Princeps ea vti poſſit, dixi latè *in tract. de clauſulis vſufreq clauſul.* 41. ſecundùm Lugdunen. impreſſ.

4 In gloſſ. *Quibuſcunque,* ibi, *nota verbum vniuerſale,* &c. Collige ex hac gloſſ. dict. illam comprehendere omnes, & quaſcunque perſonas etiam exemptas, & priuilegiatas, vt per Octau. Vulpel. *de prepoſit. & aduerb. ſignific. ſub dict. quicunque, pag.* 93. Farin. *in praxi crimin p.* 3. *q.* 108. *n.* 60. Cald. Pereira *quaſt. forenſ. conſil.* 30. *n.* 16. cum aliis citatis per me *in tract. de dictionib. vſufreq. dict.* 317. *n.* 1. ſecundùm Lugdun. impreſſ.

SVMMARIVM.

1 *Compendium huius text. refertur.*
2 *Conſuetudo valet vt mortuo, ſeu eius heredibus dentur fructus beneficiales primi anni.*
3 Eccleſiæ *verbum multipliciter ſumitur.*
4 *Priuilegium modificare & minuere non eſt ipſum tollere.*
5 *Verbum* ſtatuimus, *ius nouum inducit.*
6 *Dictio,* integrè, *importat idem, quod in totum.*
7 *Dictio,* nihil, *de ſui natura nihil includit.*
8 *Dictio,* dumtaxat, *taxationem, & limitationem denotat.*
9 *Dictio,* omnino, *idem importat, quod in totum.*
10 *Terminus decem dierum ad appellandum non poteſt augeri, nec diminui etiam de partium conſenſu.*
11 *Dictio,* ex tunc, *temporis extremitatem denotat.*
12 *Copula,* &, *coniungit ea, quæ de ſui natura diuerſa ſunt.*
13 *Menſis computatur vt in Kalendario.*
14 *Decima Papalis non ſoluitur ex diſtributionibus quotidianis.*

Extrav. Suſcepti. II. & vlt.

Conſuetudo, priuilegium, vel ſtatutum quando eſt in aliqua Eccleſia, vt beneficio vacante debeantur fructus alicui, puta fabricæ, vel perſonæ habenti annalia per aliquod tempus, ſi conſueuerunt taxari decimæ, illas ſolùm accipere debent, & nouus beneficiarius reliquum, vel vice verſa, cuius rei optio annalium collectori datur, & ſi infra decem dies non elegerint, optio defertur ad beneficiatum, ſi non conſueuit, fructus per dimidiam partem diuidendi ſunt, & ſi aliquis non eſt contentus, qui acquieſcit, accipere poteſt totum cum onere expenſarum. Qui verò prædictis non fuerit contentus, ſed voluerit vltra debitam ſibi partem accipere, ſi infra menſem non reſtituerit, ſi eſt ſuperior, aut Epiſcopus ipſo facto à Pontificalibus, & ingreſſu Eccleſiæ eſt ſuſpenſus, ſi Capitulum, Vniuerſitas, vel Collegium eo ipſo interdicto, donec plenè ſatisfaciat, ſubiacet, ſi ſit particularis perſona excommunicationis ſententiam Papæ reſeruatam ipſo facto incurrit. Colligunt ex Ordin. Zenzil. Vin. *in ration. lib.* 1. *pag.* 240. Alagona *in compend. pag.* 82. 1

Quòd fructus primi, vel ſecundi, &c Notatur ad hoc, quòd valet conſuetudo vt mortuo, ſeu eius hæredibus dentur fructus beneficiales primi anni, vt per Ioan. Andr. *n.* 3. Anchar. *n.* 2. *in fine,* & Gemin. *in §. qui verò, n.* 7. *in cap vnic. de clericis non reſidentib lib.* 6. Monet. *de diſtrib. quotid. p.* 2. *q.* 12. *n.* 63. vbi *n.* 65. poſt Azor. *inſtit. moral. p.* 2. *lib.* 7. *c.* 7. *q.* 5. *verſ. quæres an licita ſit,* ſubdit huiuſmodi conſuetudinem non eſſe admittendam quoad quotidianas diſtributiones. 2

In gloſſ. *Eccleſiis,* ibi, *verbum* Eccleſia *multipliciter ſumitur,* &c. De hoc latè Anton. Ricciul. *in tract.* 3

de

de iure perſonarum,lib.1.cap.1. & Maſſobt.in praxi habendi concurſum,pralud. 1. ad Parochiales Eccleſias vacantes.

4 In gloſſ. *Volentes*, in addit. marginali, ibi, *not. quòd modificare, & minuere priuilegium non eſt ipſum tollere.* Ita colligitur ex Syluest. *in ſum.verbo priuilegium,q.10.* Soar.*de legib.lib.8.c.39.n.7.* Bonac.*in ſimili tract.diſp.1.q.3.puncto 8.§.3.n.17.verſ.ex dictis*, Monet.*de commutat.vlt.volunt.c.8.n.529.*

5 In gloſſ. *Statuimus*, ibi, *per hoc videtur conſtitutio fore noui iuris editiua.* Probant Doctores, quos citaui *in meo tract.de dictionib.vſufreq. dict.384. n.1.* ſecundùm Lugdunen. impreſſionem.

6 In gloſſ. *Integrè*, ibi, *id eſt, in totum, & ſic nulla parte ſaltem modica beneficiatis reſeruata.* Ad quod vide per me dicta *in d.tract.de dictionib.vſufreq. dict.167.*

7 In gloſſ. *Nihil*, ibi, *quod verbum, nihil, de ſui natura nihil includit.* Vide Doctores, quos citaui *d. tract. dict.214.*

8 In gloſſ. *Dumtaxat*, ibi, *hoc enim verbum taxationem, & limitationem denotat.* Idem tradunt per me citati *d. tract.dict.97.n.2.*

9 In gloſſ. *Omnino*, ibi, *id eſt, in totum.* Sic interpretantur Doctores per me relati *d.tract.dict.240.à n.2.*

10 In gloſſ. *Decem dies*, ibi, *Si etiam quæres à me*, &c. Notatur ad hoc, quod terminus decem dierum ad appellandum non poteſt augeri, nec diminui etiam de partium conſenſu, ſicuti docent Doctores citati *in collect.ad cap.cùm ſit Romana, n.16. & 17. de appellat. in Decretalibus.*

11 In gloſſ. *Ex tunc*, ibi, *hoc verbum temporis extremitatem denotat*, &c. Ita Doctores per me citati *d. tract. dict.118.n.1.*

12 In gloſſ. *Fructus*, ibi, *cùm per copulam, & coniungantur, quæ de ſui natura diuerſa copulat.* Ita Doctores per me citati *d.tract.dict.310.n.3.*

13 In gloſſ. *Infra menſem*, ibi, *intellige vt in Kalendario computandum.* De hoc latè dixi *in tract. de appellatiua verborum vtriuſque iuris ſignif.appel.147.n.2.*

14 In gloſſ. *Soluere conſueuit*, ibi, *de decima, quæ debetur Papæ*, &c. Notatur ad hoc, quòd decima Papalis non ſoluitur ex diſtributionibus quotidianis, vt per Rebuf. *in tract.nominat.q.9.n.40.*

De Maioritate, & Obedientia.

Tit. II.

SVMMARIVM.

1 *Compendium huius text. refertur.*
2 *Subditorum intereſt ne plures dominos habeant.*
3 *Iudex Ordinarius conſtitutus à domino terrarum non expirat per eius mortem, quamuis fuerit electus per populum, & ab ipſo confirmatus.*
4 *Princeps lex eſt animata in terris.*

Extravag. Eccleſiæ. Vnic.

1 In Tuſcia, Sabinæ Comitatu, & terra Arnolphorum, quæ ſunt de patrimonio Eccleſiæ, cùm plures aſſumerent dominium, & ſe creari facerent poteſtates, & capitaneos, inhibetur hîc ne tales de cætero aſſumantur, neque illis tanquam talibus obediatur, & quòd nullus huiuſmodi præeminentiam ſibi audeat adſcribere ſine ſpeciali licentia Sedis Apoſt. Et ſi ſint aliquæ ciuitates, vel perſonæ particulares, quæ habeant ius eligendi tales Capitaneos per Sedem Apoſtolicam confirmandos, prohibet Papa quòd ante confirmationem debitam nulla eis tanquam talibus præſtetur obedientia. Colligunt ex Ordinar. Zenzil. Viuian. *in ration.lib.1. pag.482.* Alagona *in compend.pag.169.*

In gloſſ. *Suorum*, ibi, *quod eorum intereſt dominium ſuum alteri non ſubiici*, &c. Notatur ad hoc, quòd ſubditorum intereſt ne plures dominos habeant, vt per Tiraq. *de iure primog.q.4.n.50.* 2

In gloſſ. *Debeat*, ibi, *non eſt autem abſonum*, &c. Notatur ad hoc, quod iudex Ordinarius conſtitutus à domino terrarum, non expirat per eius mortem, quamvis fuerit electus per populum, & ab ipſo confirmatus, vt per D. Barboſ. *in l.quia tale, n.94.ff ſoluto matrim.* 3

In gloſſ. *Decernentes*, ibi, *Princeps, qui lex eſt animata in terris.* Ita Menoch. *conſ.423.n.5.* Octau. Glorit. *reſp.71 n.31. in fine.* 4

De Præbendis, & Dignitatibus.

Tit. III.

SVMMARIVM.

1 *Compendium text. refertur*, & n.2. *Doctores de eius materia agentes citantur.*
3 *Sedes Apoſt. pauperibus clericis, & aliis benemeritis perſonis prouidere deſiderat.*
4 *Pluralitas dignitatum ad incurrendam pœnam huius text. quomodo conſideranda, oſtenditur.*
5 *Diſpenſatus ad plura etiam non canonicè non incurrit pœnam huius text.*
6 *Inhabilis renuntiatus ad quæcunque beneficia obtinenda, non extenditur ad obtenta.*
7 *Beneficium primum Curatum, ſeu dignitatem, & c. eiuſque poſſeſſionem ſi quis dimittat realiter, ac cum effectu, & ſine fraude, euitat pœnas huius text.*
8 *Dimiſſio primi beneficij, quæ hic iubetur fieri coram Ordinario, facienda eſt intra menſem, ſed quod ſtatim, & incontinenti fieri debeat, reſoluunt Doctores citat.* n.9.
10 *Beneficia priora, quæ per adeptionem poſteriorum vacant virtute* cap.de multa, de præb. *non reſeruantur, ſed ſolum poſteriora, quæ propter indebitam retentionem prioris vacant virtute huius text.*
11 *Beneficia quæcunque vacantia per aſſecutionem quarumcunque dignitatum, perſonatuum, officiorum, Canonicatuum, & aliorum beneficiorum per Papam collatorum, ſeu auctoritate literarum ipſius reſeruantur in* Extrauag. ad regimen, de præbend.
12 *Vacationis per incompatibilitatem plura vbi tradentur, oſtenditur.*
13 *Dictio*, ſemper, *denotat omnimodam temporis continuationem.*
14 *Beneficij appellatione quæ comprehendantur, remiſſiuè.*
15 *Dictio*, Immò, *quam vim, & effectum habeat, remiſſiuè.*
16 *Diſpenſatio dicitur eſſe iuris rigoroſi relaxatio.*
17 *Diſpenſatio ſuper retentione plurium beneficiorum à quo obtineri poſſit, remiſſiuè.*
18 *Dictio*, viz, *quam vim, & effectum habeat, remiſſiuè.*
19 *Literatis viris Eccleſia Dei permaximè noſcitur indigere.*
20 *Vagabundus reputatur ille, qui à loco in quo aſſiduus habet eſſe, aberrat.*
21 *Beneficia illa dicuntur curam animarum habere, quæ eam habent actu, non verò habitu.*
22 *Dictio*, quicunque, *comprehendit omne genus perſonarum etiam priuilegiatarum.*

23 *Perſona appellatione ſecundum propriam ſignificationem non venit ciuitas, Collegium, vel Vniuerſitas, ſeu quilibet alius locus.*
24 *Cardinales ſic dicuntur quia Sedi Apoſt. qua axis eſt, & cardo aliarum Eccleſiarum, ſeruiunt.*
25 *Sedes Apoſt. an de iure diuino debeat reſidere Romæ, remiſſiuè.*
26 *Curia Romana ibi eſt, vbi eſt Papa.*
27 *Filius hæretici propter delictum patris non amittit beneficia iam obtenta.*
28 *Vidua Regis retinet dignitatem & titulum Regium.*
29 *Filiorum appellatione, an & quando contineantur nepotes, remiſſiuè.*
30 *Nobiles ignobilibus ſunt præferendi in ſeſſionibus, ſalutationibus, & aliis id genus præferentiis.*
31 *Dictio*, ex tunc, *extremum tempus ſignificat.*
32 *Dictio*, abſque, *priuationem denotat.*
33 *Verba*, ipſo iure, *denotant latam ſententiam.*
35 *Vicariæ temporales non veniunt ſub nomine beneficij.*
36 *Beneficium habens iuriſdictionem viſitandi, excommunicandi, abſoluendi, & alia faciendi ad morum correctionem pertinentia dicitur habere curam animarum.*
37 *Suſpenſus ab officio an intelligatur ſuſpenſus à beneficio, remiſſiuè.*
38 *Locus contractus apponendus eſt in inſtrumentis contractuum, vel procurationum.*

EXTRAV. Execrabilis. Vnic.

1 DISPENSATIONE legitima ante hanc Extrauagantem obtinentes plures dignitates, Perſonatus, Officia, Prioratus, ſeu beneficia incompatibilia, vnum tantùm ex Eccleſiis, vel beneficiis huiuſmodi, quibus cura imminet animarum, cum dignitate, Prioratu, vel beneficio ſine cura, quæ habere maluerit, intra menſem numerandum à tempore notitiæ huius Extrauagantis eligere, & retinere teneantur, & poſſint. Cætera verò beneficia cum cura, vel ſine cura, quæ ipſius diſpenſationis prætextu tenebant, verbaliter, realiter, ac in effectu dimittere teneantur coram Ordinario cum teſtimonio publico, nec ad ea redire, aut eorum adminiſtrationi ſine noua collatione ſe immiſcere præſumant, aliter ſunt ipſo iure priuati illis, & aliis duobus, quæ virtute huius Extrauagãtis retinere poterant, & inhabiles fiunt ad ſimilia beneficia, Cardinalibus tantùm S.R.E. & Regum filiis exceptis. Illi autem, qui duo beneficia iuxta moderationem huius Extrauagantis iam per electionem à ſe factam obtinent, ſi ex diſpenſatione habeant expectatiuam ſimilium cum vacauerint, debent cùm vacabunt infra dicti temporis ſpatium duo eligere, & dimiſſis aliis recipere in forma præſcripta, ac licitè retinere. Beneficia plura huiuſmodi qui ſine Canonica diſpenſatione retinere præſumunt, vltimo tantùm retento, ſi in eo ex collatione Canonica ius eiſdem competat, intra dictum tempus verbo, & facto, ſe ſine fraude coram Ordinario, ſub teſtimonio publico dimittere teneantur, quod ſi non fecerint, etiam illo ſunt ipſo iure priuati, in quo ius eis aliàs competebat, & inhabiles penitus ad quæcunque obtinenda Eccleſiaſtica beneficia cenſentur. Deinde habens dignitatem, Perſonatũ, Officium, vel aliud beneficium cum cura animarum, ſi obtinuerit aliud ſimile, poſt pacificam ſecundi poſſeſſionem, vel ſi per ipſum ſteterit quin illam habeat, ſtatim ipſo iure eſt priuatus primo, & debet illud pariter dimittere in manibus Ordinarij, ſi ſecus fecerit eſt ipſo iure priuatus ſecundo, & inhabilis reputatur ad ſacros Ordines, & ad quæcunque Eccleſiaſtica beneficia obtinenda. Quæ omnia & ſingula beneficia vacatura, ſeu virtute huius Extrauagantis dimiſſa Papæ, & Sedis Apoſt. diſpoſitioni reſeruantur, & ſi ſecus fiat à quoquam quauis auctoritate munito irritum eſt, & inane. Ordinarij, vt ſunt Epiſcopi, in quorum diœceſi beneficia huiuſmodi, ſeu eorum aliqua exiſtunt, quæ debent ſecundùm præmiſſa dimitti, vel Sedibus vacantibus eorum Capitula, quamprimum commodè poterunt, certificare debent Sedem Apoſtolicam de beneficiis dimiſſis, ſeu deperditis, vt diſponat. Beneficium cum cura, vt poſſit retineri cum alia dignitate ſine cura, vt dictum eſt, illud intelligitur, quod Parochiam habet, in qua eſt animarum cura, non per Vicarium perpetuum, ſed per Rectores, aut miniſtros beneficiorum ipſorum, vel illorum temporales Vicarios exercenda, ſicut etiam illud tale dicitur, cuius miniſtro ratione illius competit viſitare, inquirere, procurationes recipere, ſuſpendere, excommunicare, abſoluere à cenſuris de conſuetudine, vel de iure remanentibus aliis iuribus quoad cætera in ſuo robore, quæ de cura animarum loquuntur. Colligunt Zenzil. Vis. *in ration. lib. 3. pag.* 103. Alagona *in compend. pag.* 400.

De execrabilitate, & materia huius text. vide Caputaquen. *deciſ.* 325. *p.* 1. Put. *deciſ.* 74. *& ſeqq. in antiq. alias* 70. *&* 94. *in correctis, lib.* 1. *& deciſ.* 293. *n.* 3. *alias* 297. *lib.* 3. Mandoſ. *in reg.* 1. *Cancel. q.* 6. *in fine, & q.* 7. 8. *&* 9. Simon. *de reſeru. q.* 9. *n.* 2. Creſcent. *deciſ.* 6. *de reſtit. ſpoliat.* Hoied. *de incomp. benefic. p.* 1. *c.* 13. *n.* 79. *cum ſeqq.* Nauar. *conſ.* 12. *de præb.* Menoch. *remed.* 9. *recuper. q.* 37. *num.* 273. *cum ſeqq.* Gonzal. *ad reg.* 8. *Cancel. gloſſ.* 15. *in princ. n.* 9. *cum ſeqq. & gloſſ.* 51. *n.* 38. latè Nicol. Gate. *de benefic. p.* 11. *c.* 5. *n.* 17. *cum ſeqq.* 2

Quæ multis literatis viris, &c.] Meritò dolet Pontifex de inæquali beneficiorum diſtributione, eo quòd interdum vnus, qui vnicum quamvis modicum vix officium implere poteſt, plurimorum ſibi vendicat ſtipendia, quæ multis literatis viris, qui mendicant, poſſent æqua diſtributione collata abundè ſufficere: optima eſt S. Sedis Apoſt. intentio, cupit enim pauperibus clericis, & aliis benemeritis, & idoneis perſonis prouidere, *c. graue* 29. *de præb. c. ex parte, in fin. de conſtit. c. nihil eſt, c. cauſam quæ, de elect. c. ad decorem, de inſtit. c. de multa, in fin. de præb. c. is cui, eod. tit. lib.* 6. *Extrauag. ad regimen, de præb.* cum aliis multis eleganter adductis per Gonzal. *ad reg.* 8. *Cancel. gloſſ.* 4. *per tot.* At ob varias, & diuerſas nationes in hanc Romanam Curiam de toto Orbe confluentes, qualis idoneitas ſit in perſone multoties ſciri non poteſt, ſed ex aliorum relationibus interdum, proh! dolor, indignus indebitè commendatur, & ideò ignoranter digniori poſtponitur. optimè hæc de re Pius II. *in opuſculo de moribus Germanorum, in eius opere, charta mihi* 1045. in hæc verba: *Fatemur in Romana Curia, quam regunt homines, non omnia eſſe nitida, & plurima fieri digna correctione, nec ambigimus ipſos primæ vrbis Antiſtites cùm Chriſti Dei noſtri Vicariatum aſſumunt, homines remanere, ac propterea falli, errare, labi, & decipi poſſe. Sedent pij Patres in thalamo ſuo, veniunt ad eos nunc Cardinales, nunc Epiſcopi, nunc ſortis alterius homines, & modò hunc, modò illum laudibus cumulant, dignúmque graui regimine adſcribunt, adſtruunt, credit Apoſtolica pietas, hiſque beneficia mandat, quos commendatos accipit, atque ita fit, vt aliquando virtus pecuniæ cedat, non quia Pontifex probitati præferat aurum, ſed quoniam internuntij, ſiue, vt aiunt, mediatores, argento, aut amicitia victi indignũ digno præponunt.* Hactenus Pius II. Audi quæſo Franciſc. Zipæ. *in analytica poſtremi iuris Eccleſiaſtici enarratione, ad tit. de inſtit.* ita dicentem: *Itaque reſeruationes Romanæ vtinam tam Eccleſiæ eſſent vtiles, quàm augent ſplendorem illius Aulæ: & quamuis eò attrahat inſignes ſæpè ingeniis, & virtute viros,* 3

nihil

Digitized by Google

nihilominus tamen non ſemper non periculoſa ſunt, dum ignotis datur, quod notis aufertur, non mea, nec huius temporis eſt hæc querela, eſt Concilij Baſileenſis, aliorúmque ſunt hæc verba, tum ante S. Bernardi, lib. 1. de conſiderat. c. 3. *nunquid ad eum de toto Orbe confluebant, &c. vt ipſius Apoſtolica auctoritate vel obtinerent honores Eccleſiaſticos, vel retinerent, &c.*

4 *Pluralitatem huiuſmodi dignitatum*, &c.] Ergo non habet locum in Canonicatibus, vt cenſuit Rot. *in Giennen. Canonicatus* 18. *Aprilis* 1617. coram bonæ mem. Buratto. Hinc notari ſolet hanc Extrauag. & eius pœnam locum habere, etiamſi dignitas, Perſonatus, aut Officium ſit ſine cura, ita quòd ad incurrendam eius pœnam non ſit neceſſarium retinere duo Curata, aut beneficium Curatum cum dignitate, Perſonatu, vel officio habentibus curam animarum ſaltem fori contentioſi, ſed ſufficit retinere beneficium Curatum, ſiue ſtrictè, ſiue largè cum dignitate, Perſonatu, vel Officio ſine vlla cura, vel duas dignitates, Perſonatus, aut alia Officia ſine cura, aut dignitatem cum Perſonatu, vel Officio, ſiue cura, &c. ita Staphil. *de literis Gratiæ, tit. de var. modis vacat. §. tertius vacationis modus, n. 1. & tit. de qualit. & ſtat. benef. §. huiuſmodi, n. 7. alias* 41. Caſſad. *decis. 1. de conſtit. n. 2.* Mandoſ. *ad reg. 1. Cancel. q. 14.* Nau. *in cap. ſi quando, de reſcript. except. 6 n. 5. & in cap. accepta, de reſtit. ſpoliat. oppoſit. 10. in ſolut. n. 10.* Azor. *inſtit. moral. p. 2. lib. 6. c. 13. q. 1.* Nicol. Garc. *de benef. p. 11. c. 5. n. 24.* quidquid dicat Hojed. *de incompatibil. benefic. cap. 16. num. 5. & 6.*

5 *Abſque diſpenſatione canonica*, &c.] Ergo hæc Extrauag. non habet locum in legitimè diſpenſato ad plura, quod ampliatur ad eum, qui illa recipit non canonicè, nam licet peccet, & contra eum procedi poſſit, quia malè tenet, & ſine titulo canonico, non tamen quia plura tenet, ex quo habet diſpenſationem. ita Mil. *in repert verbo diſpenſatus, vt poſſit plures.* Caſſad. *decis. 36. ſuper reg. n. 3.* Hojed. *de incompat. benef. p. 1. c. 17. n. 29. & p. 2. cap. vlt. n.* 80. Nicol. Garc. *d. p. 12. c. 5. n. 18. & n. 22.* poſt Gom. *in reg. de annali, q. 14.* ſubdit pœnam huius Extrauag. non habere locum in habente diſpenſationem quamvis ſubreptitiam, & inſufficientem, quæ nihilominus excuſat aſſequentem ſecundum Curatum à pœna illius, & *n. 23.* poſt Nau. *conſ. 12. à n. 12. de reſcript.* ſobiicit nec etiam habere locum in retinente plures Parochiales obtentas cum diſpenſatione Papæ, quas ipſo iure perdidit ob non promotionem infra annum, vel aliàs.

6 *Et inhabiles penitus ad quæcunque obtinenda*, &c.] Ergo non extenditur ad alia, puta ad obtenta, vt per Caſſad. *d. decis. 1. de conſtit.* Hojed. *d. c. 23. n. 101.* Nicol. Garc. *d. p. 11. c. 5. n. 17.*

7 *Qui verò deinceps*, &c. ibi, *in Ordinariorum*, &c.] Ad euitandas igitur pœnas huius Extrauag. *in hoc verſ.* ſufficit quòd quis dimittat primum beneficium Curatum, ſeu dignitatem, &c. realiter, & cum effectu, ac ſine fraude, & eius poſſeſſionem, licèt coram Ordinario ſub publico teſtimonio illud verbo tenus non dimittat, vt docent Staphil. *d. §. tertius vacationis modus, n. 6. 7. &* 8. Hojed. *c. 9. n. 6. & c. 13. n. 80. verſ. ſextò declaratur*, Zerol. *in praxi Epiſcop. p. 1. verbo beneficium, §. 3. circa fin.* vbi ſubdit quòd quamvis in rigore non ſit vera hæc ſententia, quia repugnant verba huius Extrauag. quæ ſunt clara, tamen ex Bellam. *decis. 754. n. 6. verſ. tamen*, adiungit quòd de facto videtur conſuetudine recepta, & approbata, quia nunquam, aut rarò ſit talis verbalis dimiſſio coram Ordinario, refert Nicol. Garc. *d. c. 5. n. 41. & 42.*

8 *Dimittere debeant pari modo.*] Ex his verbis colligit gloſſ. Guillelm. *in præſenti verbo. pari modo*, dimiſſionem primi beneficij, quæ hic iubetur fieri coram Ordinario; faciendam eſſe intra menſem, & ſequuntur Rebuff. *in praxi benef. in forma Signaturæ, verbo aut per conſtitut. execrabilis, & tit. de diſpenſatione ratione ætatis, verbo quoad vixeris, num. 12.* Zerol. *d. §. 3. circa fin.*

Contrarium tamen, videlicèt quòd dicta dimiſſio debeat fieri ſtatim, & incontinenti, videtur tenere gloſ. Zenzil. *hic verbo abſque mora diſpendio, & verbo pari modo*, Gambar. *de offic. Legati, lib. 5. tit. an Legatus poſſit plura beneficia vni conferre, n. 71.* ibi, *niſi ſtatim*, Flores de Mena *var. q. 13. num. 2. & 4.* Nicol. Garc. *d. p. 11. c. 5. num. 36. & 37.* vbi probat ex illis verbis, *abſque mora diſpendio*, & quòd illa verba, *pari modo*, ſolum ſignificant, quòd fiat dimiſſio verbo, & facto, & ſic ſine fraude, cum effecto, ac ſub teſtimonio publico, vt dicitur *in verſ. præcedent.* 9

Quæ omnia, & ſingula, &c.] Notandum eſt maximè hic non reſeruari beneficia priora, quæ per adeptionem poſteriorum vacant virtute *cap. de multa, de præbend.* ſed ſolùm poſteriora; quæ propter indebitam retentionem prioris vacant virtute huius Extrauag. vt rectè dicit hic gloſſ. Zenzil. *verbo vt præmittitur, & verbo vel dimiſſa*, ſequuntur Nauar. *in d. cap. accepta oppoſit. 10. in ſolut. n. 31. & conſ. 12. n. 12. & 14. verſ. quarto, de reſcript. & conſ. 18. n. 3. de præbend.* vbi obſeruat prudenter agere beneficiarios, qui promouentur ad Eccleſias Parochiales expectantes quantum iure poſſunt adeptionem poſſeſſionis pacificam vſque ad menſem Ordinariorum collatorum, vt beneficia vacantia ipſimet conferant viris idoneis. Zerol. *d. verbo beneficium, §. 3. circa fin.* dicens ſic vidiſſe ſeruari in praxi, & in facto non vidiſſe adiri Sedem Apoſt. pro collatione Parochialis, quæ vacabat per collationem alterius, *& p. 2. eod. verbo, §. 22.* Flores de Mena *var. q. 23. num.* 58. qui licèt indiſtinctè crediderit beneficia incompatibilia vacantia per aſſecutionem aliorum reſeruari *in hoc text.* dicit tamen iſtam reſeruationem eſſe iam antiquatam, & illum, qui adipiſcitur beneficium incompatibile ipſo iure priuatum eſſe primo, & Ordinarium illud conferre, ſiue illicò dimittat, ſiue non, iuxta text. *in cap. licèt Epiſcopus, de præbend. in 6.* & ita ſemper vidiſſe practicari, & nunquam de tali reſeruatione vidiſſe mentionem, aut exiſtimationem fieri, & in Regno Galliæ pariter eſſe antiquatam aſſerit Rebuff. *in praxi benefic. in forma Signaturæ, verbo aut conſtit. execrabilis*, & iuxta ſupradicta accipienda eſt reſeruatio *Reg. 1. Cancel.* in qua reſeruantur beneficia, quæ per Conſtitut. *Execrabilis*, vacant, vel vacare contigerint. 10

Beneficia verò quæcunque vacantia per aſſecutionem quarumcunque dignitatum, Perſonatuum, Officiorum per Papam collatorum, ſeu auctoritate literarum ipſius, reſeruantur *in Extrauag. ad regimen, de præb.* quæ ſemper renouatur per omnes Summ. Pontif. *in reg. 1. Cancel.* vt referunt Gonzal. *ad reg. 8. Cancel. gloſſ. 15. §. 2. n. 13. & gloſſ. 51. n. 36.* Nicol. Garc. *dict. p. 11. c. 5. n. 52.* 11

Plura de vacatione per incompatibilitatem dixi *in collect. ad d. cap. de multa, de præbend. in Decretal. & ad c. 4. ſeſſ. 7. de reform. in Concil. Trid. & de offic. & poteſt. Epiſcop. p. 2. alleg. 62.* 12

Ibi gloſſ. *Semper*, ibi, *hoc aduerbium denotat omnimodam temporis continuationem.* Ita Doctores per me citati *in tract. de diction. vſufreq. d. 361. n. 6.* ſecundùm Lugdun. impreſſ. 13

In gloſſ. *Beneficium Eccleſiaſticum*, ibi, *verbum iſtud comprehendit nedum Canoniam, præbendam*, &c. Ita late per me citati *in tract. de appellatiua verborum vtriuſque iuris ſignif. verbo beneficium.* 14

15 In gloſſ. *Immo*, ibi, *hac dictio poteſt eſſe*, &c. Multa de hac dict. dixi *in d. tract. de dict. vſufreq. dict.* 151.

16 In gloſſ. *Diſpenſatiuè*, ibi, *diſpenſatio dicitur eſſe iuris rigoroſi relaxatio*, &c. Ita Sanch. *de matrim. lib.* 8. *diſp.* 1. *a.* 2. Sayr. *in claui Regia, lib.* 3. *c.* 11. *in princ.* Soar. *de legib. lib.* 6. *c.* 10. *n.* 7. & alij plores per me citati *de offic. & poteſt. Epiſcop. p.* 2. *alleg.* 53. *n.* 3.

17 In ead. gloſſ. ibi, *Sed per quem ſuper talibus beneficiis pluribus retinendis diſpenſari poſſiat*, &c. De hoc dixi latè *d. tract. de offic. & poteſt. Epiſcop. p.* 3. *alleg.* 62.

18 In gloſſ. *Vix*. Plura de hac particula dixi *d. tract. de dict. vſufreq dict.* 427. ſecundùm Logdun. impreſſ.

19 In gloſſ. *Literatis viris*, ibi, *quibus Eccleſia Dei permaximè noſcitur indigere*, &c. Vide quæ dixi *d. tract. de offic. Epiſcop. p.* 2. *alleg.* 46. *n.* 2.

20 In gloſſ. *Vagandi materia*, ibi, *& per hoc videtur ille vagabundus reputari, qui à loco in quo aſſiduus debet eſſe, aberrat.* Vide *de offic. & poteſt, Epiſcop. p.* 2. *allegat.* 32. *num.* 75.

21 In gloſſ. *Habentia*, ibi, *ſola illa, qua in actu, non autem habitu*, &c. Notatur ad hoc, quòd illa beneficia dicuntur curam animarum habere, quæ eam habent actu, non verò habitu, vt per Bonifac. de Vitalin. *in Clem.* 1. *n.* 4. *de offic. Vicarij*, Capra *concl.* 90. *n* 76.

22 In gloſſ. *Cuicunque*, ibi, *ad cuiuſcunque qualitatis perſonas extenditur*, &c. Notatur ad hoc, quòd dict. *quicunque*, comprehendit omne genus perſonarum etiam priuilegiatarum, vt tradunt plenè per me citati *d. tract. de diction. vſufreq. dict.* 317. *n.* . & 8.

23 In gloſſ. *Perſona*, ibi, *& comprehendat diſpenſationes perſonis, non locis conceſſas.* Notatur ad hoc, quòd perſonæ appellatione ſecundum propriam ſignificationem, non venit communitas, Collegium, vel vniuerſitas, ſeu quilibet alius locus, vt per Card. Tuſch. *tom.* 6. *lit. P*, *concl.* 318. latè Gonzal. *ad reg.* 8. *Cancel. gloſſ.* 37. *n.* 1. *cum ſeqq.* & plures, quos citaui *in tract. de appellatiua verborum vtriuſque iuris ſignific. appellat.* 197. *à princip.*

24 In gloſſ. *Cardinalibus*, ibi, *ſic dictis, quia Sedi Apoſt. qua axis eſt, & cardo aliarum Eccleſiarum, ſeruiunt.* Hanc Cardinalis etymologiam deſumit Fr. Hieron. Roman. *lib.* 3. *de Republ. Chriſtiana*, *c.* 1. *in princip. pag.* 184.

25 In gloſſ. *Romana Eccleſia*, ibi, *certum eſt enim quòd Deus non in loco, ſed in perſona S. Petri ſuam Eccleſiam fundauit*, &c. Virùm autem Sedes Apoſt. de iure diuino debeat reſidere Romæ? Vide Mich. Aninon. *de vnic. ouil. & paſtor. c.* 18. *n.* 1. *cum ſeqq. & c.* 21. *n.* 22. *verſ. & ita Anacletus*, Petr. Magdalen. *de num. teſtium, p.* 1. *c.* 3. *n.* 83. *cum ſeqq.* Aluar. Pelag *de planctu Eccleſ. lib.* 1. *c.* 32. Cordub. *lib.* 5. *quaſt.* 1. *propoſ.* 8. *verſ. ſed vtrum ſedes iſta*, latè Alphonſ. Mendoza *in quodlibet. q.* 4. *ſcholaſtica per tot.* Azor. *inſtit. moral. p.* 2. *lib.* 4. *c.* 11. *q.* 2. *verſ. his teſtimoniis*, Card. Cæſ. Baron. *in addit. Ad martyrolog. Roman. die* 18. *Ianuarij pag. mihi* 30. plures alios refert Cened *ad Decretum collect.* 11. *n.* 4.

26 In ead. gloſſ. ibi, *Vbi eſt Papa, ibi eſt Romana curia.* Ita Gonzal. *ad reg.* 8. *Cancel. gloſſ.* 13. §. 1. *num.* 2. *cum ſeq.* Nicol Garc. *de benef. p.* 5. *c.* 1. *n.* 387. D. Barboſ. *in l.* 2. §. *legatis, n.* 36. *ff. de iudic.* latè D. Lotter. *de re benef. lib.* 2. *q.* 27. *à princ.*

27 In gloſſ. *Regum*, ibi, *poſt hæreſim parentum prohibetur filiis beneficiorum acquiſitio, non tollitur ante factam.* Notatur ad hoc, quòd filios hæretici propter delictum patris non amittit beneficia iam obtenta, vt per D. Barboſ. *in l. cum prætor.* §. *fin. n.* 185 *ff. de iudic.*

28 In ead. gloſſ. ibi, *Illóque mortuo retinuit dignitatem Regina* Notatur ad hoc, quòd vidua Regis retinet dignitatem, & titulum Regium, vt per Tiraq. *de nobilit. c.* 18. *num.* 7.

In gloſſ. *Filiis*, ibi, *ſed quid dices, an hîc appellatione* 29
filiorum continebuntur nepotes ſaltem nati ex filiis. De hoc dixi latè *in d. tract. de appellatiua verborum vtriuſque iuris ſignif. verbo filij.*

In gloſſ. *Generis claritatem*, ibi, *nota habeadam ra-* 30
tionem nobilitatis, &c. Notatur ad hoc, quòd nobiles ignobilibus ſunt præferendi in ſeſſionibus, ſalutationibus, & aliis id genus præferentiis, vt per Tiraq. *de nobilit. c.* 20. *n.* 51.

In gloſſ. *Ex tunc*, ibi, *tunc extremum tempus ſignifi-* 31
cat. Ita Doctores per me citati *d. tract. de dict. vſufreq. dict.* 117.

In gloſſ. *Abſque*, ibi, *hac præpoſitio*, abſque, *priua-* 32
tionem denotat. Ita Doctores per me adducti *d. tract. de dict. vſufreq dict.* 2. *n.* 2.

In gloſſ. *Ipſo iure*, ibi, *& ſic eſt canon lata ſententia.* 33
Ita ſentiunt plures Doctores, quos plena manu refero *d. tract. de dict. vſufreq. dict.* 178.

In gloſſ. *Vicarios perpetuos.* De materia huius gloſ. 34
vide quæ latè dixi *in collect. ad cap. vlt. de officio Vicarij in Decret.*

In gloſſ. *Temporales Vicarios.* Notatur ad hoc, quòd 35
Vicariæ temporales non veniunt ſub nomine beneficij, vt cenſuit Rot. *in Iacen. Vicaria* 25. *May* 1615. coram bon. mem. Buratto.

In gloſſ. *Viſitare*, ibi, *iſta quæ ſequuntur reddunt be-* 36
neficium Curatum, &c. Notatur ad hoc, quòd beneficium habens iuriſdictionem viſitandi, excommunicandi, abſoluendi, & alia faciendi ad morum correctionem pertinentia, dicitur habere curam animarum, vt per Iacob. de Graff. *in aureis deciſ. p.* 1. *lib.* 2. *c.* 97. *a.* 4. Rebuff. *in repet. cap. extirpanda*, §. *qui verò, n.* 130. *de præbendis.* Quint. *in repet. cap. de multa, n.* 76. *eod. tit.* Paul. Fuſch. *de viſitat. lib.* 2. *c.* 7. *num.* 5. Maſcard. *de probat. concl.* 438. *n.* 20. *cum ſeqq.* Rot. *deciſ.* 52. *p.* 2. *diuerſ.*

In gloſſ. *Suſpendere*, ibi, *ſi quis eſt ſuſpenſus ab Offi-* 37
cio, non intelligatur ſuſpenſus à beneficio, &c. De hoc dixi latè *in tract. de appellat. verborum vtriuſque iuris ſignif. appell.* 255. *n.* 2.

In gloſſ. *Datum Auenione*, ibi, *argum. inſtrumentis* 38
contractuum, vel procurationum fore apponendum locum contractus. Ita Stephan. Gratian. *Marchia deciſ.* 28. Cald. Pereira *de empt. cap.* 5. *num.* 9. Bernard. Græuæ. *ad practic. Camera Imper. lib.* 2. *concluſ.* 23. *in coronide, num.* 9.

De Conceſſione Præbendæ, & Eccleſiæ non vacantis.

TIT. IV.

SVMMARIVM.

1 *Literæ Apoſt. continentes gratiam, vel iuſtitiam quando dantur alicui pro aliqua diœceſi, ſi illa diuidatur in plures, illæ literæ habebunt in omnibus illis pluribus executionem.*

2 *Papa ſolus Eccleſiam erigit, & conſtituit in Cathedralem.*

3 *Ciuitas dicitur antequam ibi ſit Sedes Epiſcopalis.*

EXTRAVAG. Sedes Apoſt. I.

LIteræ Apoſtolicæ continentes gratiam, vel iuſti- 1
tiam quando dantur alicui pro aliqua diœceſi, ſi illa

illa diuidatur in plures, illæ literæ habebunt in omnibus illis pluribus executionem. Colligunt Zenzil. Viuian. *in ration. lib. 3. pag. 139.* Alagona *in compend. pag. 415.*

2 *Et Eccleſias ereximus Cathedrales.*] Ergo ſolus Papa Eccleſiam erigit, & conſtituit in Cathedralem, vt per Rebuff. *in praxi benef. tit. de erect. in Eccleſ. Cathed. n. 1. & 5.* Azor. *inſtit. moral. p. 2. lib. 5. c. 29. q. 25. in princ. & lib. 6. c. 30. q. 2. & 4.* Nicol. Garc. *de beneſ. p. 12. c. 5. n. 1.* Monet. *de commutat. vlt. volunt. c. 11. n. 251.*

3 In gloſſ. *Ciuitates*, ibi, *not. ciuitatem dici, antequam ibi ſit Sedes Epiſcopalis.* Ita Bart. *in extrauag. qui ſint rebelles, verbo Lombardia,* latè Dec. *in c. 1. de priuileg.* Rebuff. *in concord. tit. de collat. §. volumus, verbo in ciuitatibus.* Ego ipſe *de officio, & poteſt. Epiſc. p. 1. tit. 1. c. 7. n. 17.* plures refert Cened. *ad Decret. collect. 101. n. 1.*

SVMMARIVM.

1 *Papa quando diuidit Epiſcopatum, non præiudicat iuribus Eccleſiæ, vel perſonarum Eccleſiaſticarum, ſeu Officialium, niſi quatenus in literis exprimitur.*
2 *Papa ſolus poteſt diœceſes diuidere, & ſeparare.*
3 *Princeps per factum ſuum iuri alterius derogare non intendit.*
4 *Papa de expreſſa diſpoſitione qualitercunque conſtet nihil amplius eſt de illa quærendum.*
5 *Principis de poteſtate non eſt diſputandum, quia eſſet ſacrilegium.*

EXTRAV. Ad Apoſtolatus. II. & vlt.

1 PApa quando diuidit Epiſcopatum non præiudicat iuribus Eccleſiæ, vel perſonarum Eccleſiaſticarum, ſeu Officialium, niſi quatenus in literis exprimitur, & ideo Capitulum, Archidiaconus, & alij Officiales poſſunt exercere ſua officia, vt prius. Colligunt Zenzil. Viuian. *in ration. lib. 3. pag. 139.* Alagona *in compend. pag. 415.*

2 *Auctoritatem Apoſt. diuiſarum, &c.*] Ergo ſolus Papa poteſt diœceſes diuidere, & ſeparare, vt per Paleoth. *de ſacr. Conſiſt. conſul. p. 1. q. 3. in reſp. ad 3. arg.* Lotter. *de re benefic. lib. 1. q. 11. à princip.* iunctis pluribus aliis, quos refero *de officio, & poteſtate Epiſcopi, p. 3. alleg. 50. n. 5.* ſecund. Lugdunen. impreſſ.

3 In gloſſ. *aliquatenus*, ibi, *quia Princeps per factum ſuum iuri alterius derogare non intendit.* Ita Dec. *conſ. 11. n. 4. & conſ. 271. & conſ. 606. n. 17.* Curt. iun. *conſ. 88. n. 8.* Marſil. *ſing. 480.* Alciat. *de præſumpt. reg. 3. præſ. 11.* Rimin. iun. *conſ. 6. n. 68. vol. 1.* Menoch. *de arbitr. lib. 1. q. 9. n. 11.* à Ponte *conſ. 59. n. 35.* Octau. Glorit. *reſp. 2. n. 8. & reſp. 6. n. 65.*

4 In gloſſ. *Continetur expreſſè*, ibi, *nec eſt qui audeat dicere, Domine, cur ita facis?* Notatur ad hoc quòd qualitercunque conſtet de expreſſa Papæ diſpoſitione, nihil amplius eſt de illa quærendum, vt per Archid. *in cap. ſi eo tempore, n. 1. de elect.* quem refert Dionyſ. Paul. *de vera quatuor. Patriarchal. Sedium erectione, c. 5. n. 11.*

5 De poteſtate enim Principis non eſt diſputandum, ſecundùm Gozadin. *conſ. 92. n. 17.* Curt. iun. *in l. vetus, n. 5. C. de in ius vocando*, Duen. *reg. 43. fallent. 5.* Ber. *conſ. 367. n. 8. & conſ. 393. n. 5.* Bec. *conſ. 56. n. 53. vol. 1.* quia ſacrilegium hoc eſſe affirmant Doctores, vt tradunt Dec. *conſ. 588. num. 2.* Iaſ. *conſ. 101. vol. 4.* Cephal. *conſ. 87. n. 3. vol. 1.* Socin. iun. *conſ. 91. n. 16. vol. 2.* Roland. *conſ. 100. n. 47. cum ſeq. vol. 4.* Menoch. *conſil. 103. n. 38.*

Ne Sede vacante aliquid innouetur.

TIT. V.

EXTRAVAG. Si Fratrum. Vnic.

IMPERATORE mortuo, qui retinent, vel de nouo aſſumunt nomen Vicarij, ſeu alterius Imperialis officij in aliqua parte Orbis, vel eo vtuntur ſine licentia Sedis Apoſtolicæ, & qui eoſdem ſub hoc titulo recipiunt, vel eis obediunt, aut alios obedire permittunt, ſeu in hoc eis præſtant auxilium, conſenſum, aut fauorem, excommunicationis pœnam incurrunt, & eorum terræ, & loca ſubiiciuntur interdicto, & aliis arbitrariis pœnis, ac in hoc illorum ſubditi à iuramento ſoluuntur, ſi quid præſtiterunt, omniaque iuramenta, & fœdera tanquam iniquitatis diſſoluta pronuntiantur. Colligunt Zenzil. Viuian. *in ration. lib. 3. pag. 143.* Alagona *in compend. pag. 417.* 1

In gloſ. *Multo fortius*, ibi, *nam prima charitas incipit à ſe ipſo.* De hoc vide plures Doctores, quos citaui *Axiom. 42. n. 1.* 2

In gloſ. *Commiſit*, ibi, *an etiam ſuper non Catholicos, & infideles, &c.* An, & quando Papa poteſtatem habeat ſuper infideles dixi *de offic. & poteſt. Epiſcopi, p. 1. tit. 3. c. 2. n. 32. cum ſeqq.* 3

De Voto, & Voti Redemptione.

TIT. VI.

SVMMARIVM.

1 *Votum per ſuſceptionem Ordinis ſacri ſolemnizatum licèt impediat, & annullet matrimonium ſequens, non diſſoluit tamen precedens, etiamſi nondum eſſet per carnis copulam conſummatum.*
2 *Matrimonium ratum non diſſoluitur per aſcenſum ad Ordinem ſacrum.*
3 *Vxoratus an, & quando poſſit promoueri ad primam Tonſuram, & Ordines minores, oſtenditur, & n. 4.*
5 *Declaratur text. in præſenti.*
6 *Coniugatus ſi etiam nondum conſummato matrimonio ad Ordinem ſacrum abſque vxoris licentia tranſeat, nequit conſtante matrimonio, aut eo ſoluto in ſuſcepto Ordine miniſtrare, aut ad ſuperiorem prouehi, nec poteſt ad officium aliquod, aut beneficium promoueri.*
7 *Coniugatus ſi ad Ordinem ſacrum etiam non conſummato matrimonio abſque vxoris licentia tranſeat, non poteſt promoueri ad quantumuis modicum beneficium, aut officium Eccleſiæ, etiam minoribus Ordinibus deputatum.*
8 *Coniugatus ſi poſt matrimonium ratum initiatur Sacris, non incurrit ſuſpenſionem vllam, ſi ſtatim intret, & profiteatur Religionem.*
9 *Coniugatus abſque licentia expreſſa, ac ſpontanea vxoris matrimonio nondum cõſummato ad Ordines ſacros promotus, non tenetur ingredi Religionem.*
10 *Coniugatus vt de licentia vxoris ad Ordines promoueatur, an deſideretur ingreſſus vxoris in Religionem, vel ſufficiat, vt caſtitatem voueat in ſæculo, oſtenditur, & n. 11.*
12 *Coniugatus Sacris initiatus abſque vxoris licentia ſi*

ab ipſa reuocetur ad conſortium coniugale, non poteſt validè tranſire ad alias nuptias ea defuncta.

13 *Coniugatus ſi Sacris initiatus abſque vxoris licentia ab ipſa reuocetur, obligatur ad abſtinendum à petitione debiti, quantum lex matrimonij permittit.*

Extrav. Antiqua. Vnic.

1 VOTVM per ſuſceptionem Ordinis ſacri ſolemnizatum licèt impediat, & annullet matrimonium ſequens, non diſſoluit tamen præcedens, etiamſi nondum eſſet per carnis copulam conſommatum. Nullus igitur in matrimonio rato præſumat accipere aliquem de ſacris Ordinibus, quod ſi fecerit diſſoluto etiam matrimonio, nec in illo miniſtrare, nec ad ſuperiores aſcendere poterit, niſi aliquam de Religionibus approbatis ingrediatur, & eius regulam expreſsè, vel tacitè profiteatur. Eſt autem talis coniugatus ſic ordinatus per Diœceſanum monendus, vt Religionem ingrediatur ſi matrimonium nondum eſt conſummatum, quod ſi renuerit, & vxor inſtiterit, compellitur per excommunicationem ad matrimonij conſommationem. Colligunt Zenzil. Vin. *in ration. lib. 3. pag. 327.* Alagona *in compend. pag. 494.*

2 *Ad diſſoluendum tamen priùs contractum,* &c.] Notatur ad hoc, quòd matrimonium ratum non diſſoluitur per aſcenſum ad Ordinem ſacrum, vt per Couar. *de ſponſal. p. 2. c. 7. §. 4. num.* 9. D. Barboſ. *in rub. ff. ſoluto matrim. p. 2. num. 87. cum ſeqq.* Sanch. *de matrim. lib. 7. diſp. 38. à princip. & lib. 5. diſp. 18. n. 9.* vbi rationem differentiæ reddens quare matrimonium ratum dirimat ſolemnis in Religione profeſſio, non autem aſcenſus ad Ordinem ſacrum, dicit hoc ex eo procedere, quia ius de ſola ſolemni profeſſione hoc ſtatuit, votum autem Ordini ſacro annexum eſt per accidens ſolemne, Bonac. *de matrim. q. 3. puncto 9. n. 12.*

3 *Aliquem de ſacris Ordinibus,* &c.] Quid de minoribus? Videbatur nullatenus viro prohiberi promotionem ad primam Tonſuram, & Ordines minores, etiam abſque vxoris licentia, quia Ordinibus minoribus non eſt annexa continentia, tum quia *in cap. 2. de cleric. coniug.* ſolùm interdicitur, ne coniugatus ad Ordines ſacros promoueatur, item in hac Extrauag. vbi ſimiliter prohibetur promotio viri ad Ordines, ſermo eſt de Ordinibus ſacris; ergo quod de vno negatur, de alio conceſſum eſſe videtur, *cap. qualis 25. diſt.* & ſaltem exiſtente iuſta cauſa poſſe vxoratum ad Ordines minores promoueri tradunt *in d. c. coniugatus, de conuerſ. coniug.* Innoc. ſtatim *in princip.* Hoſt. *num. 1.* & Henriq. *num. 6.* obſeruantes non eſſe petendum votum continentiæ ad hoc coniugato ad Ordines minores aſcendenti.

4 Verùm contrarium, imo vxoratum ad primam etiam Tonſuram, & Ordines minores promoueri non poſſe abſque vxoris licentia, & ſeruatis iis, de quibus *in d. cap. coniugatus,* probatur *in cap. fin. de tempor. ordin. lib. 6.* & docent gloſſ. *ibi, verbo diffinitum,* & Dominic. *n. 6.* gloſſ. etiam *verbo ad ſacros, in d. cap. coniugatus,* vbi Ioan. Andr. *n. 3.* Butr. etiam *n. 3.* Abb. *n. 2.* Cardin. *q. 1.* & Anch. *n. 2.* Maiol. *de irregularit. lib. 1. c. 34. n. 1.* Lancel. *in inſtit. iuris Canonici, lib. 2. tit. de diuort. §. his exceptis, verbo ad ſacros,* Anton. Cuch. *inſtit. moral. lib. 4. tit. 12. c. 197.* Azor. *inſtit. moral. p. 1. lib. 13. c. 34. q. 1.* quos refert, & ſequitur Sanch. *d. lib. 7. d. ſp. 38. num. 6.* vbi *n. 7.* intelligit etiamſi nondum conſummatum ſit matrimonium, quia quoad promotionem ad Ordines nihil refert, an ſolum ratum, an etiam matrimonium conſommatum ſit, & *n. 9.* ſubdit non poſſe etiam huiuſmodi coniugatum ad primam Tonſuram promoueri, niſi velit quoque ad ſacros Ordines aſcendere, promittátque continentiæ votum, quia quamvis Ordinibus minoribus non ſit illa annexa, ac proinde ex hac parte non repugnet eos aſſumi poſt coniugium, repugnat tamen propter ſpecialem iuris prohibitionem.

Non obſtat text. *in præſenti*, nam reiecto Abbatis 5 *vbi ſuprà* reſponſo, credentis illum, & ſimilem *in d. c. coniugatus*, de ſolis Ordinibus ſacris mentionem facientes, intellexiſſe Ordines ſacros amplè, itavt minores, & primam Tonſuram ſub ſe habeant, melior ſolutio eſt iura illa ſolam promotionem ad ſacros Ordines intellexiſſe, at verò *d. cap. fin. de tempor. ordin. lib. 6.* prohibuiſſe quoque promotionem ad Ordines minores, & primam Tonſuram; nec argomentum à contrario ſenſu, quod ex text. *in præſenti, & in d. cap. coniugatus* deducitur, alicuius eſt momenti, cum id argumentum nil probet, quando inde alterius iuris correctio reſultat, vt tenent plures, quos plena manu citaui *in locis communibus argum. iuris, loco 27. n. 29.*

Quod nec matrimonio ſoluto in ſic ſuſcepto Ordine miniſtrare, &c.] Notatur ad hoc, quòd ſi coniugatus nondum etiam conſummato matrimonio ad Ordinem ſacrum abſque vxoris licentia tranſeat, nequit conſtante matrimonio, aut eo ſoluto in ſuſcepto Ordine miniſtrare, aut ad ſuperiorem prouehi, nec poteſt ad officium aliquod, aut beneficium promoueri; vt per Palat. *in repet. cap. per veſtras, de donat. inter virum, §. 18. n. 27.* latè Bonac. *de ſuſpenſionibus omnibus in particulari, diſp. 3. q. 1. puncta 7.* Sanch *de matrim. lib. 7. diſt. 49. n. 2.* quod quidem procedere ait gloſſ. *hic verbo nec matrimonio*, ſiue ſoluatur matrimonium morte, ſiue ingreſſu alterutrius coniugis in Religionem ante conſummationem, quia indiſtinctè loquitur text. iſte, & *verbo officiũ*, iuncto *verbo nec ad aliquod*, ait non poſſe promoueri 7 hunc ad quantumuis modicum beneficium, aut officium Eccleſiæ etiam minoribus Ordinibus deputatum, propter generalitatem, qua vtitur text. *in præſenti*; quare hunc ita promotum ad Ordinem ſacrum effici irregularem, inſtinent Maiol. *de irregul. lib. 1. c. 4. n. 10.* Cou. *de ſponſal. p. 2. c. 6. §. 3. n. 2.* Petr. de Ledeſm. *de matrim. q. 53. art. 4. paulo poſt princip.* Azor. *inſtit. moral. part. 1. lib. 13. c. 14. q. 3.* Henriq. *in ſumm. lib. 13. c. 39. §. 1.* Rebel. *de obligation. inſtit. p. 2. lib. 4. q. 12. n. 13.* Sayr. *de cenſur. lib. 4. c. 14. n. 18.* Bonacin. *de matrim. q. 3. puncto 9. in fine, num. 20.*

Niſi aliquam de Religionibus approbatis, &c.] Ergo 8 qui poſt matrimonium ratum initiatur Sacris non incurrit ſuſpenſionem vllam, ſi ſtatim intret, & profiteatur Religionem, vt per Palat. *citato loco*, Henriq. *in ſum. lib. 14. c. 4. §. 1. lit. Q.*

Ad ingreſſum huiuſmodi ſic ordinatum, &c.] Notatur 9 ad hoc, quòd vir abſque licentia expreſſa, ac ſpontanea vxoris matrimonio nondum conſummato ad Ordines ſacros promotus, non tenetur ingredi Religionem, cùm ad id tantùm hortetur, & non præcipiat hic text. vt expreſsè tenet gloſſ. *hic verbo præcipimus*, dùm ait Epiſcopum teneri admonere vt ingrediatur, & *verbo renuerit*, ait ſupponere expreſsè eum textum poſſe ſic initiatum renuere, ſequitur Sanch. *d. lib. 7. diſp. 38. n. 18.* dicit eſſe probabile Petr. de Ledeſma *de matrim. q. 53. art. 4. dub. 1. quod mouet circa primum ſtatum coniugati, concl. vnic.* & videtur tenere Henriq. *in ſum. lib. 11. de matrim. c. 5. n. 10.* vbi dicit hunc hortandum eſſe ad Religionis ingreſſum. Quamvis illum teneri ingredi, vt ſic poſſit votum Ordini ſacro annexum implere minus bene ſuſtineant, Azor. *d. lib. 13. cap. 14. q. 2.* Archid. & Bellam. vterque, *n. 4. in c. deſponſatam, 27. q. 2.*

In

10 In gloſſ. *Noueris conuenire*, ibi, *putà de licentia coniugis*, &c. Notatur ad hoc quòd vt vir de licentia vxoris ad Ordines promoueatur non deſideratur ingreſſus vxoris in Religionem, ſiue ſenex, ſiue iunior ſit, ſed ſatis eſſe in vtroque euentu, vt caſtitatem in ſæculo voueat, ſimilis gloſſ. *verb. ſequeſtrato, in cap. Epiſc. 77. diſt. & verbo nec religioſam, in c. quia ſunt 28. diſt. & verbo caſtitatem, in c. 2. de cleric. coniug.* ſequuntur Maiol. *de irregul. lib. 1. c. 34. n. 3. verſ. in aliis autem*, Franc. Marc. *deciſ. 734. n. 2. p. 2.* Gaët. *in repet. c. ad limina 30. q. 1. §. 4. q. 195. n. 467.*

11 Verùm communis ſic diſtinguit, ſi vxor eſt ſenex non ſuſpecta de incontinentia, ſufficit votum continentiæ ipſius in ſæculo, ſecus ſi iuuenis, quia tunc deſideratur ingreſſus ipſius in Religionem, ita Greg. Lop. *l. 38. verbo muy vieja, tit. 6. p. 1.* Nau. *in man. c. 22. n. 52.* Con. *de ſponſal. p. 2. c. 6. §. 3. n. 3.* Ant. Cuch. *inſtit. maior. lib. 5. tit. 12. n. 223.* Sanch. *d. lib. 7. diſp. 39. n. 6.*

12 In gloſſ. *Nec ad aliquod*. Nota quòd ſi vir Sacris initiatus abſque vxoris licentia ab ipſa reuocetur ad conſortium coniugale, non poteſt validè tranſire ad alias nuptias, ea defuncta, ita vt ſi de facto contrahat, tale matrimonium erit irritum, ſicut docent Gaët. *d. q. 195. n. 467.* Lancel. *in inſtit. iuris Canon. lib. 2. tit. de diuort. §. his exceptis, verbo ad ſacros*, Anton. Gom. *in expoſit. Bullæ Cruciatæ, clauſ. 10. n. 69.* Henriq. *lib. 11. de matrim. c. 15. §. 9. in fine*, D. Barboſ. *in rubric. ff. ſoluto matr. p. 2. n. 89. & 101.* Sanch. *d. lib. 7. diſp. 38. n. 23.*

13 In gloſſ. *Conſummare*, vlt. ibi, *ſed licèt iſte cogatur mulìere inſtante matrimonium conſummare, nunquid ipſe poterit ab illa debitum exigere? dicas quòd non.* Ratio eſt, quia obligatur voto caſtitatis annexo Ordini aſſumpto ad abſtinendum in quantum lex matrimonij permittit, ac proinde viſus eſt omnino, & plenè iuri ſuo exigendi cedere, teneretur tamen reddere, quia non potuit per Ordinem ſuperuenientem præiudicare iuri exigendi acquiſito ab vxore, ita docent Nauar. *in manual. c. 22. n. 52.* Conar. *de ſponſalib. p. 2. c. 6. §. 3. n. 2.* Maiol. *de irregul. lib. 1. c. 4. n. 9. & c. 34. n. 9.* Anton. Cuch. *d. lib. 4. tit. 12. n. 196.* Henriq. *d. lib. 11. c. 15. §. 9. & lib. 12. cap. 5. §. 10.* Azor. *inſtit. moral. p. 1. lib. 13. c. 14. q. 1.* plures alij, quos refert, & ſequitur Sanchez *d. lib. 7. diſp. 38. n. 21.* vbi *n. 22.* ſubdit veriùs eſſe vxorem non teneri debitum reddere viro abſque eius ſpontanea licentia ordinato, & ſibi reſtituto.

De Religioſis Domibus.

TIT. VII.

SVMMARIVM.

1 *Excommunicationis pœnam ipſo iure incurrunt aſſumentes ſectam, & ritum fraticellorum, ſeu fratrum de paupere vita, Bizochorum, ſeu beguinarum*, & n. 2.

3 *Conuenticula ad malum facere per iura prohibitũ eſt.*

4 *Dictio*, quaſi, *pro* tanquam, *exponitur, & tunc non eſt expreſſiua veritatis.*

EXTRAV. Sancta Romana. Vnic.

1 SECTANTES ſtatum, ſiue ſectam, & ritum aſſumptum, vel de nouo aſſumere præſumentes eorum, qui vulgariter vocantur fraticelli, ſeu fratres de paupere vita, Bizochi, ſeu Beguini, vel aliis nominibus, & Epiſcopi, ac quicunque Prælati prædictum ritum viuendi, & habitum permittentes excommunicationis pœnam ipſo iure incurrunt. Colligunt Zenzil. Vin. *in ration. lib. 4. pag. 160.* Alagons *in compend. pag. 504.*

Hanc eandem concluſionem ex hoc text. deſumunt Card. Tolet. *in inſtruct. Sacerd. lib. 1. c. 38. n. 12.* Sayr. *de cenſur. lib. 3. c. 32. n. 24.* Iul. Lauor. *de cenſur. p. 2. c. 13. num. 47.* ego ipſe *de offic. & poteſt. Epiſc. p. 3. alleg. 50. n. 239.* ſecundùm Lugd. impreſſ. nouiſſimè Bonacin. *de cenſur. extra Bullam, diſp. 2. q. 2. puncto 27.* 2

Minimè excommunicationi huius text. ſubiiceret, qui nouum habitum hoc tempore aſſumeret, & nouam religionem, ſeu nouum vitæ genus ſine Summi Pontif. facultate inſtitueret, ita Soar. *de cenſur. diſp. 23. ſect. 6. n. 4.* Fillinc. *tract. 14. c. 5. q. 8. n. 79.*

In gloſſ. *Conuenticulas facere*, ibi, *ipſas ad malum fieri per iura prohibitum eſt*, &c. Vide Guid. Pancirol. *in theſauro variarum lect. lib. 2. c. 168.* Dec. *in tract. crim. lib. 7. c. 20. n. 7.* Mart. *de iuriſd. p. 4. cent. 1. caſu 23. à princ.* 3

In gloſ. *Quaſi*, ibi, *pro tanquam expone, non eſt hic expreſſiuum veritatis*, &c. Ita Doctores per me citati *in tract. de dictionib. vſufrequent. d. 311. n. 2. & 3.* ſecundùm Lugd. impreſſ. 4

De Iudæis, & Sarracenis.

TIT. VIII.

SVMMARIVM.

1 *Arma, ferrum, lignamina, & victualia deferentes ad Sarracenos Regni Granatæ, quas pœnas incurrant, oſtenditur.*

2 *Armorum appellatione quæ cõprehendantur, remiſſiuè.*

3 *Victualium nomine quid veniat, remiſſiuè.*

4 *Argumentum à contrario ſenſu ceſſat, vbi iura alia obuiarent.*

5 *Verba*, ipſo facto, *denotant latam ſententiam.*

EXTRAVAG. Copioſus. Vnic.

PETRVS filius Regis Caſtellæ, vt pio ductus propoſito faciliùs Agarenos infideles à Regno Granatæ expelleret, diſtrictiùs inhibuit, ne quis arma, equos, ferrum, lignamina, victualia, & alia quæcũque prohibita ad Alexandriam, & terras Ægypti, *in cap. ita quorundam, & in cap. ad liberandam, ſuprà eod.* quomodolibet intra triennium ad Sarracenos dicti Regni Granatæ deferre præſumat ſub pœnis in illis iuribus contentis, necnon excommunicationis ſententia contra præſtantes auxilium, conſilium, vel fauorem prædictis Sarracenis, aut perſecutionem dicti negotij directè, vel indirectè impedientes, aut turbantes. Colligunt Zenzil. Vin. *in ration. lib. 5. pag. 68.* Alagona *in compend. pag. 642.* 1

In gloſſ. *Arma*, ibi, *appellatione armorum comprehenduntur ne dum arma offenſionis*, &c. De hoc vide latè quæ dixi *in tract. de appell. Verborum vtriuſque iuris ſignif. verbo Arma.* 2

In gloſſ. *Victualia*, ibi, *quod ipſorum appellatione continentur*, &c. Vide quæ dixi *in d. tract. verbo Victualia.* 3

In gloſſ. *Intra triennium*, ibi, *ceſſat enim argumentum à contrario ſenſu, vbi iura alia obuiarent.* Ita Hippol. Rim. *conſ. 419. num. 8. vol. 4. & conſ. 582. n. 8. vol. 5.* Cephal. *conſ. 299. n. 28. tom. 2. & conſ. 422. n. 54. tom. 3.* Fachin. *conſ. 12. num. 19. lib. 3.* Simon. de Prætis *conſ. 138. n. 53. lib. 1.* Peregr. *conſ. 144. n. 4. vol. 5.* Maſtril. *Sicilia deciſ. 261. n. 10.* 4

n.101. Ruſtic. *in l. cùm auus, ff. de condit. & demonſtr. lib. 2. c. 18. n. 5. & lib. 5. c. 8. n. 6.* Card. Tuſch. *tom. 1 lit. A. concluſ. 498. n. 86. & 87.* Gregor. *deciſ. 297. n. 5.* Rot. *deciſ. 491. n. 9.* apud Farin. *p. 1. recent.* niſi diſpoſitio redderetur inutilis, quia tunc argumentum à contrario ſenſu valet, etiam vbi iura obuiarent, & ad illorum correctionem. Pichard. *in diſp. de mora, n. 132.* Ferrer. *in conſtit. Cathaloniæ, gloſſ. 3. num. 44.* Cardin. Tuſch. *dict. concl. 498. n. 98.*

De Torneamentis.

TIT. IX.

SVMMARIVM.

1 *Torneamenta conſtitutio Clementis V. inhibens in quibuſcunque Regnis ſub pœna excommunicationis, reuocatur*, & n. 2.

3 *Sapientis eſt mutare conſilium in melius.*

4 *Ius Canonicum in omnibus cauſis vbi vertitur periculum animæ, ſeruandum eſt.*

5 *Peccati ratione ſubiicitur laicus Eccleſiaſtico iudicio.*

6 *Papa in ordine ad finem ſupernaturalem poteſt abrogare leges ciuiles ſcriptas, & non ſcriptas, approbantes peccata ſubditorum, & pro illis præmia concedentes.*

EXTRAV. Quia in futurorum. Vnic.

1 CONSTITVTIO Clementis V. in quibuſdam Regnis torneamenta inhibens ſub pœna excommunicationis, & interdicti, reuocatur hic, & illi, qui huius occaſione ſententias incurrerant, abſoluuntur. Colligunt Zenzil. Viuian. *in ration. lib. 5. pag. 130.* Alagona *in compend. pag. 677.*

2 Hanc eandem concluſ. ex hoc text. deſumit Nau. *in cap. contrarium, n. 15. & 16. de pœnit. diſt. 5.*

3 In gloſſ. *Concluſus*, ibi, *ſapientis eſt enim mutare conſilium in melius.* Sequuntur Rebuff. *in tract. nomin. q. 17. n. 4.* Sigiſmund. Scacc. *de appell. q. 17. limit. 47. memb. 1. n. 33.* Bertazol. *in repet. l. ſi quis maior, C. de tranſactionib. n. 282.* Surd. *conſ. 167. n. 10.* Card. Tuſch. *pract. concl. tom. 5. lit. M, concl. 435.*

4 In gloſſ. *Torneamenta*, in fine, ibi *ergo eadem ratione in quocunque alio caſu, vbi ſubeſt peccatum*, &c. Notatur ad hoc quòd ius Canonicum in omnibus cauſis, vbi vertitur periculum animæ, ſeruandum eſt, vt per Doctores, quos retuli *in collect. ad c. clerici 8 n. 3. de iudic.*

5 Ratione enim peccati ſubiicitur laicus Eccleſiaſtico iudicio, vt dixi *de officio, & poteſtate Epiſcopi, p. 3. alleg. 82. n. 17. & in collect. ad cap. nouit, 13. n. 5 eod. tit. de iudic.*

6 In ead. gloſſ. ibi, *ſed ſuppoſito*, &c. Notatur ad hoc quòd ſummus Pont. in ordine ad finem ſupernaturalem poteſt abrogare leges ciuiles ſcriptas, & non ſcriptas approbantes peccata ſubditorum, & pro illis præmia concedentes, aut quomodolibet eidem fini, & bono ſpirituali aduerſantes, ſi earum conditores à ſummo Pont. moniti, & requiſiti noluerint reuocare, vt per Menoch. *de ſucceſſ. creat. §. 10. n. 649.* Padil. *in l. 2. n. 78. C. de ſeruit.* Molin. *de Iuſtit. tom. 1. diſp. 29, verſ. ex dictis,* Suar. *de legib. lib. 3. c. 6. n. 6. cum ſeqq. & de defenſ. Fidei, lib. 3. c. 22. n. 10.* quos refero *de officio Epiſc. p. 1. tit. 3. c. 2. num. 94.*

De Crimine falſi.

TIT. X.

SVMMARIVM.

1 *Monetam in regno Franciæ & locis circumuicinis falſificans in ære, vel figura, vel pondere, ſeu falſas introducens ſcienter, excommunicationis ſententiam incurrit Sedi Apoſt. reſeruatam.*

2 *Monetam cudere, approbare, & reprobare eſt de regalibus maioribus, ſcilicet ſpectantibus ad ius ſupremi dominij*, vt n. 3.

4 *Monetam cudere non licet priuato, etiamſi ab eo bonæ liga, & iuſti ponderis fiat*, vt n. 5.

6 *Monetam falſam expendentes qua pœna puniantur? remiſſiuè.*

EXTRAVAG. Prodiens. Vnic.

MONETAM in Regno Franciæ, & locis circumuicinis falſificans in ære, vel figura, vel pondere, ſeu falſas introducens ſcienter, excommunicationis ſententiam Sedi Apoſt. reſeruatam incurrit. Colligũt Zenzil. Viu. *in ration. lib. 5. pag. 161.* Alagona *in compend pag. 694.* 1

Hanc eandem concl. ex hoc text. deſumit Bonac. *de cenſuris extra Bullam Cœnæ, diſp. 2. q. 3. puncto 50.*

Cùm de Regalibus ſit formare monetas, illáſque cudere, approbare, & reprobare, ac etiam eis valorem tribuere, vt tradunt communiter Feudiſtæ per illum text. *in c. 1. in verbo moneta, quæ ſint Regalia, l. 1. & 2. C. de falſa moneta,* Canoniſtæ *in cap. quanto, de iureiur.* Franc. Curt. *de monet. c. 1.* Martin. Lauden. *eod tract. l. 1. n. 1.* Fabian. de Monte *de empt. & vendit. q. 5. in princip.* Franc. Marc. *deciſ. 186. volum. 1. & deciſ. 614. & 648. vol. 1.* Mynſing. *cent. 4. obſeru. 14.* Capye. *in ſua inueſt. in verbo Regalia, verſ. moneta, fol. mihi 282.* Con. *de numiſm. c. 8. n. 1.* Peregr. *de iure fiſci, lib. 1. tit. 1. n. 25.* Decian. *in tract. crimin. lib. 7. c. 26. n. 1.* Cardoſ. *in praxi iudicum, & aduocat. verbo Moneta, n. 2.* Cabed. *Luſit. deciſ. 45. à princip. p. 2.* Morl. *in emporio iuris, p. 1. tit. 2. q. 24. n. 4.* Maſtril. *de magiſtrat. lib. 2. c. 10. n. 139.* Bernard. Muſcatel. *in pract. crimin. tit. de falſa moneta, n. 2.* 2

Ac proinde ſit de Regalibus maioribus ſpectantibus ad ius ſupremi dominij, ſecundùm Peregrin. *d. lib. 1. tit. 2 ſub n. 97.* Peguera *deciſ. 46. in princip.* Claud. Seyſſel *in ſpeculo feudorum, rub. de his, qui feudum dare poſſ. fol. 114.* à Roſenth. *de feudis, c. 5. concl. 48.* Maſcard. *de probat. concl. 1066. ſub n. 2.* Decian. *d. lib. 7. c. 23. n. 1.* Camil. Borrel. *in tract. de præſtantia Regis Catholici, cap. 12.* 3

Quapropter non licet priuato monetas cudere, vt tradunt Bart. Bald. Salicet. & alij *in l. fin. C. de falſa moneta,* Hoſt. Abb. Felin. Imol. & cæteri Canoniſtæ *in d. c. quanto,* Camil. Borrel. *d. cap. 12. n. 6.* Maſtril. *d. cap. 10. n. 142.* 4

Etiamſi ab eo bonæ ligæ, & iuſti ponderis fiant, ſicuti tenent gloſ. *in l. ſacrilegij, ff. ad leg. Iul. pecul.* Bart. *in l. qui falſam, num. 2.* vbi Marſil. *n. 54. ff. de falſis,* Alexand. *in l. ſingularia, num. 36. ff. ſi certum pet.* Boſſ. *tit. de falſa moneta, num. 2.* Peguera *d. deciſ. 46. num. 6.* à Roſenth. *d. cap. 5. concluſ. 48. num. 2.* Maſcard. *d. concl. 1066. num. 3.* Bajard. *ad Clar. §. falſum, num. 309.* Menoch. *de arbitrar. caſu 316. num. 18.* Farinac. *in* 5

praxi

Digitized by Google

*praxi crimin.q.*115.*inſpect.*1.*n.*18.Ioan.Aquil.*de poteſt. moneta,p.*1.*c.*9.*verſ. vnde colligitur.*

6 In gloſſ. *Expendunt*, ibi, *tales crimine falſi*, &c. Expendentes falſam monetam qua pœna puniantur, diſſeruut Hyppol. *conſ.* 47. *lib.*1. Menoch. *de arbitr. caſu* 316.*n.*51. *cum ſeqq.* Vincent. de Franch. *deciſ.*401. Dec.*lib.*7.*c.*25.*n.*3.*cum ſeqq.* Aloyſ.Ricc.*in collect.deciſ. p.*1. *collect.* 172. *ampl.*4. Farin. *in praxi crimin. q.* 115. *n.*81.*&* *n.*130.*cum ſeqq.* qui ampliant, limitant, & declarant variis modis.

De Priuilegiis.

Tit. XI.

Extrav. Adnoſtri. Vnic.

1 PRIVILEGIA omnia aliquorum nobilium, Principum, & communitatum Campaniæ, & maritimæ Eccleſiaſticæ receptandi bannitos impunè hæc conſtitutio propter cauſas hic inſertas reuocat, & annullat. Colligunt Zenzil. Vin. *in ration. lib.*5.*pag.*120. Alagona *in compend. pag.*728.

2 In gloſſ. *Commodis*. Faciunt quæ de pace dixi *rubr. de treuga,& pace, n.*3.*in Decret.*

De Pœnis.

Tit. XII.

SVMMARIVM.

1 *Compendium text. refertur.*
2 *Leges, & ſtatuta imponentia pœnas temporales filiis ob parentum delicta an,& quando valida ſint; remiſſiuè.*
3 *Filij ob delictum paternum puniuntur, vt hac ratione etiam parentes puniantur, & dolore crucientur.*
4 *Pater & filij ſi ſimul torquendi ſunt, prius torquetur filius.*
5 *Amor paternus omnem alium vincit.*
6 *Filius cenſetur vna,eadémque perſona cum ipſo patre.*
7 *Patre & filio æqualiter indigente, pater filio plus ſuccurrere tenetur.*

Extravag. Dierum. Vnic.

1 DOCTORES, vel Officiales prouinciæ Marchiæ offendentes ſecundùm XVII. modos offenſæ totidem pœnas incurrunt, & horum filij propter patrum iniquitatem à quibuſcunque honoribus & beneficiis tanquam indigni repelluntur, ac deinde ſic delinquentes excommunicationis reſeruatæ ſententiæ, Vniuerſitas verò, ſeu Communitas, quæ deliquerit in prædictis, eiúſque territorium, & diſtrictus interdicto Eccleſiaſtico ſubiacent ipſo facto. Concordant *cap.ad aures, cap in quibuſdam, eod. tit. in Decretal cap. felicis, eod.tit.lib.*6. *iuncta Clem. ſi quis ſuadente, etiam eod.tit.* Colligunt Zenzil.Vin.*in ration.lib.*5. *pag.*340. Alagona *in compend. pag.*472.

2 In gloſſ. *Quomodolibet*. Circa validitatem legum, vel ſtatutorum imponentium pœnas temporales filiis ad parentum delicta, vide Simanch. *de Cathol. inſtit. tit.*29.*n.*1.*cum ſeqq.* Couar.*lib.*2.*var.c.*8.*per tot.* Cranet. *de antiquit. temp. p.*4.§. *tranſeo nunc, num.* 157. Rojas *ſing.*66.*Clar.*§. *fin q.*86. Repert. Inquiſit.*verbo filij hæret.verſ.item quæritur*, Hojed. *de incompatib. benef. p.*1. *c.*23.*n.*97.Menoch.*conſ.*99.*n.*220.*&* *conſ.*226. Gutier. *lib.*2.*canon.c.*30.

In ead.gloſſ.ibi, *Sed cùm pater terreatur ob affectum* 3
paternum pœna filij magis,quam in ſua, &c. Notatur ad
hoc, quòd puniuntur filij ob delictum paternum, vt
hac ratione etiam parentes puniantur, & dolore cru-
cientur, & hanc ob cauſam magis arceantur ab huiuſ-
modi enormibus delictis committendis, vt per San-
ctarel.*de hæreſi, c.*34.*dub.*3. *num.*23. *verſ.*3. Vnde Do- 4
ctores firmant quòd ſi pater & filij ſimul torquendi
ſint, prius torqueatur filius, quia pater conſpectu filij
facilius veritatem manifeſtabit, vt per Hyppol. *in l.*1.
in princ. ff. de quæſt. Marant. *de ordin. iudic. in proœm.*
*n.*74. cùm paternus amor omnem alium vincat, *l. vlt.* 5
C. de cura furioſi, l. iſti quidem, §. *fin. ff. quod metus*
cauſa, cum adductis per Mex. *in tract. taſſæ panis con-*
*cluſ.*2.*n.*58.*cum ſeq.* Maſcard.*de probat. concl.*570. *n.*3.
Gutier.*de tutel. p.*2.*c.*8.*n.*9. Card. Mantic.*de tacitis, &*
*ambig. conuent. tom.*2. *lib.*21.*tit.*10. *n.*21. tanti amoris
rationem ponit Iureconſ. *in l. liberorum, in fin. ff. de*
verb. ſignif. quia ſcilicet, per filios parentum memoria
conſeruatur, vel etiam quia pars corporis ipſius patris
cenſentur eſſe *l.cùm ſimus, C.de agricol. lib.*11. ſeu po- 6
tius vna eadémque perſona cum ipſo patre, *l. vltim.in*
fin. ff.de impub. multis rationibus, & inſignibus exem-
plis exornant tam noſtri, quàm Phyſici, Ariſtot. 8.
*ethic.cap.*12. Plutarch. *per integrum tract. de amore pa-*
rentum in liberos, plenè Tiraq. *in præfat. l. ſi vnquam,*
*n.*9.*cum ſeqq.* Coſta *lib.*1.*ſelect.c.*15. Ioan.de Salorz. *in*
*parricid.lib.*2.*c.*10. Ex quibus infertur patrem plus di- 7
ligere filium, quàm filium patrem, ac ſubinde ordinem
naturæ poſtulare, vt patre & filio æqualiter indigente
pater filio potiùs ſuccurrere teneatur, vt tradunt An-
char.*in cap.cùm haberet,n.*12.*de eo qui duxit in matrim.*
Lara *in l.ſi quis à liberis,in princ.n.*35.*ff.de liber.agnoſc.*
Contra Surd.*de aliment. tit.*1.*q.*94. *n.*6. & Azor.*inſtit.*
*moral.p.*2. *lib* 2. *c.* 2. *q.* 16. exiſtimantes potiùs parenti
ſuccurrere debere.

De Sententia Excommunicationis, Suſpenſionis, & Interdicti.

Tit. XIII.

SVMMARIVM.

1 *Compendium huius text. refertur.*
2 *Mercenarius dignus eſt mercede ſua.*
3 *Monetam eſſe mutandam qui ſciuerit, ſi ſoluat, mutuet, vel det illam ante legem, an teneatur ad reſtitutionem, remiſſiuè.*
4 *Paupertatis priuilegia, & laudes remiſſiuè.*

Extrav. Dum ad Sacroſanct. Vnic.

LITERA gratiæ cum clauſulis conſuetis 1
ſuper Canonicatu, præbenda, vel alio beneficio cum cura & ſine cura vacante, vel vacaturo, etiamſi dignitas, officium, vel perſonatus, in Curia Sedis Apoſtol. taxatur decem Turonen. groſſis, & non

vltra,

vltrà ; idem quoque in ſimilibus literis beneficialibus gratioſis vt ſoper Prioratu, adminiſtratione, ſic & in executoriis earundem ſeruari debebit. Si verò eiſdem literis gratiæ, & executoris earundem aliquæ clauſulæ non communes, vel inſolitæ apponantur, & ſcripturæ clauſulæ non faciant lineam, tunc nec propter hanc clauſulam augmentabitur taxatio. Si verò per ſe, vel aliis clauſulis addita facit lineam, quæ linea debet continere 150. literas, ſeu 25. dictiones, pro qualibet linea ſoluatur quarta pars Turonen. groſſi, & quod lineæ ſuperfluerit, minus tamen litera non mutat taxationem. Eadem taxatio ſeruetur cum ſuo moderamine, quando literæ gratiæ ſunt ſeruandæ in regiſtro Apoſt. eandem ſeruent Abbreuiatores etiam in executoriis. Literæ autem datæ in forma pauperum ſoluunt tantùm octo Turonen. groſſos, & hoc vt deferatur paupertati. In literis de iuſtitia nihil taxatur, ſed ſeruetur laudabilis mos ſoluendi. Dum Curia erat vltra montes ſoluebantur dicti Turonen. ſed quando eſt circa Montes, ſiue Romæ ſoluentur Romanini pro Turonibus in eadem taxatione. Si Abbreuiator formauit ineptè notam, ex qua groſſa litera procedit, & eſſet reſcribenda, ipſe Abbreuiator ſoluet ſcriptori. Omnes, & ſinguli ſcriptores, & Abbreuiatores ſi vltra taxam accipiont, eo ipſo ſunt ſuſpenſi ab officio per ſex menſes, prima vice, ſecunda in perpetuum, Abbreuiatoribus verò imponitur pœna excommunicationis. Colligunt Zenzil. Viuian. *in ration. lib. 5. pag. 326.* Alagona *in compend. pag. 786.*

2 In gloſſ. *Satisfiat*, ibi, *dignus eſt enim mercenarius mercede ſua.* Vide quæ dixi *in collect. ad cap. cum ſecundum Apoſtolum, n. 2. de prebend.*

3 In gloſſ. *Taxetur*, ibi, *quia fortè deſineret curſum publicum habere*, &c. An autem ſciens monetam eſſe mutandam ſi ſoluat, mutuet, vel det illam ante legem, teneatur ad reſtitutionem? Vide Afflict. *deciſ. 399. n. 9.* Pinel. *in l. 2. C. de reſcind. vendit. p. 3. c. 2. n. 22.* Anton. Gom. *var. tom. 2. c. 2. n. 32. in fin.* Menoch. *in tract. de arbitrar. caſu 185. n. 20. & 21.* Mea *in tract. taſſæ panis, concl. 6. n. 6.* Zerol. *in praxi Epiſcop. p. 1. verbo pragmatica, pag. mihi 275.* Sayr. *in claui Regia, lib. 3. c. 5. num. 1.* Paol. Comitol. *reſponſ. moral. lib. 3. q. 32.* Valer. Reginald. *in praxi fori pœnit. lib. 25. n. 188.* Ioan. de Salas *de contract. tract. de empt. dub. 22. in fin.*

4 In gloſſ. *Paupertati*, ibi, *nota rationem paupertatis haberi*, &c. De priuilegiis, & laudibus paupertatis, déque ipſius damnis latè agunt Ludou. de Peña *in l. fin. C. de his, qui num. liber. lib. 10.* Ioan. de Indagine *in ſpeciali tract. quem ſcripſit de laude paupertatis*, Cornel. Benincaſ. *de priuileg. paupert.* Aluar. Pelag. *de planctu Eccleſia, lib. 2. c. 65. col. 10. cum ſeqq.* Rebuff. *de priuileg. ſchol. priuil. 90.* Paul. Montan. *de tutel. c. 36. gloſſ. 2. à num. 4.* Steph. Gratian. *diſcept. forenſ. c. 7. n. 9.* Gonzal. *ad reg. 8. Cancel. gloſſ. 2.* plures, quos refert Cened. *ad Decretum collect. 27. n. 2.*

De Verborum ſignificatione.

TIT. XIV.

EXTRAVAG. Quorundam. I.

1 FRATRES Minores cùm indui veſtimentis vilibus debeant, ſecundùm eorum regulam, & de qua vilitate hoc ſit intelligendum, poſſet ab aliquibus in dubium reuocari, ideo ſuperioris iudicio relinquit, quanta debeat eſſe longitudo, latitudo, groſſities, ſubtilitas, forma, figura, & ſimilia habitus, caputij, & tunicæ interioris, ſicut de colore, & groſſitie illis impoſuit Nicol. *in cap. exiit, qui ſeminat*, & *Clem. in cap. exiui de paradiſo, ſup. hoc tit.* præcipiens ſub pœnam excommunicationis illis obediri, & reprehendens Fratres, qui pro arbitrio ſuo habitus curtos, ſtrictos, & nouitatis plenos portabant, qui tranſgreſſores regulæ non dicentur, ſi in hoc Superioribus obſequuntur. Superiores etiam arbitrari poterunt an habenda ſint granaria, & cellaria pro neceſſariis ad victum colligendis. Tandem Fratres ipſos hortatur ad obedientiam, quam dicit paupertati, & caſtitati eſſe præferendam. Colligunt ex Ordin. Zenzil. Viu. *in ration. lib. 5. pag. 344.* Alagona *in compend. pag. 798.*

2 *Maxima autem obedientia*, &c.] Ergo obedientiæ votum præcipuum eſt inter tria eſſentialia, & ſubſtantialia Religionis vota, ſicut optimè docent Fr. Ludou. Miranda *in man. Prælat. tom. 1. q. 26. art. 1. concl. vnica*, Barthol. à S. Fauſto *in theſauro Religioſorum, lib. 6. de voto, q. 41.*

EXTRAV. Quia nonnunquam. II.

SVſpendit ad beneplacitum Sedis Apoſt. excommunicationem contra gloſſantes Decretalem *exiit, qui ſeminat, hoc tit. lib. 6.* per quam quidem ſuſpenſionem nequaquam licentia cuiquam intenditur impertiri, quod contra Fratrum Minorum regulam dogmatizare, ſcribere, ſeu determinare, prædicare, ſeu prauè loqui liceat publicè, vel occultè. Colligunt ex Ordin. Zenzil. Viuian. *in ration. lib. 5. pag. 345.* Alagona *in compend. pag. 798.* 1

SVMMARIVM.

1 *Compendium huius text. refertur*, n. 2. & 3.
4 *Doctores citantur de materia huius text. agentes.*
5 *Franciſcani habent tantùm facti vſum in rebus vnico vſu conſumptibilibus.*
6 *Dominium rerum Fratrum Minorum licèt Ioannes XXII. abdicauerit à ſe, & à Sede Apoſtol. poſtea Alex. VI. & alij Summi Pont. idem dominium recepêre.*
7 *Immobilium nomine an comprehendantur nomina, & actiones, remiſſiuè.*
8 *Experientia magiſtra rerum dicitur.*
9 *Abuſus quare vocetur conſumptio rerum, quæ vnico vſu conſumuntur, oſtenditur.*

EXTRAV. Ad conditorem. III.

DOminium rerum, quæ perueniebant ad Fratres Minores retentum ab Eccleſia Romana ſimplici vſu facti ipſis Fratribus reſeruato *in cap. exiit, qui ſeminat, hoc tit. lib. 6.* Summus Pont. in præſenti refutat, multiplici ratione probans eos non poſſe habere in re aliqua ſimplicem vſum facti, & ſtatuit quòd de cætero nullum ius, nullúmque dominium habeat Eccleſia Romana in huiuſmodi rebus, quæ in poſterum conferentur, vel offerentur ipſis Fratribus. Excipit tamen Eccleſias, oratoria, officinas, habitationes, vaſa, libros, veſtimenta, diuinis Officiis dedicata, circa quæ ſeruari iubet Conſtitutionem Nicolai IV. *Exiit.* 1

Item præcipit, vt in poſterum nemo nominetur, aut conſtituatur procurator S. R. Eccleſiæ pro recipiendis, petendis, extorquendis, defendendis, ſeu adminiſtrandis bonis oblatis, vel collatis Ordini, 2

vel

vel Fratribus, nec in iudicio agatur nomine S. Romanæ Eccleſiæ niſi de ſpeciali licentia eiuſdem, ſecus quicq; id fit eſt irritum.

3 Item tollit vſum facti in rebus, quæ vſu conſumuntur, quia eſt nocioum Fratribus, & Eccleſiæ, Fratribus quia adhuc remanent ſollicit de bonis temporalibus, quæ ſollicitudo diſtrahit mentem ab actu charitatis, & ab vnione cum Deo, in quo conſiſtit perfectio, tum quia vſus facti eſſet Eccleſiæ, cuius eſt dominium, & non Fratrum, & tamen Fratres poſſunt permutare, vendere, donare, & ſic non ſunt ſimplices vſuarij, tum quia rerum, quæ vſu conſumuntur, non poſſunt habere vſum facti, ſeu eſſe ſimplices vſuarij, cùm in iis dominium non diſtinguatur ab vſu, proprietas enim, quam habet Eccleſia, eſſet inutilis, & otioſa. Papa ergo intellexit de his, quæ vſu non conſumũtur, ac proinde Fratres habebunt vſum rerum, quæ non conſumuntur vſo, abuſus enim ſignificat conſumptionem rei quaſi contra naturam vti, id eſt, non remanet ſubſtantia, immò quando datur vſus rei conſumptibilis, datur ſolùm ius ad vſum, & non vſus, vſus enim eſt actio operantis, ſicut in re conſumptibili datur ius vt exerceat actum, v.g. equitando in equo, deinde iſte vſus non poteſt dari, quia nec ante actum, nec poſt actum, nec in ipſo actu; tum quia iſte vſus eſſet iniuſtus, quia qui non habet ius vtendi, iniuſtè vtitur; ergo quando conceditur vſus facti, intelligitur de illis rebus in quibus Fratres habent ius vtendi, & non in aliis; tum etiam quia dicta determinatio non expedit honori Eccleſiæ Romanæ, & dignitati, cum quotidie vi illius eſſet litigandum pro rebus paruis & minimis, tum denique quia eſſet grauis, & moleſta Prælatis & Rectoribus Eccleſiarum; quia ſæpè oporteret litigare, & ſe opponere Eccleſiæ Romanæ. Colligunt ex Ord. Zenzil. Viu. *in ration. lib. 5. pag. 346.* Alagona *in compend. pag. 798.*

4 Circa materiam huius text. latè agunt. Azor. *inſtit. moral p. 1. lib. 12. c. 24. q. 12.* Sayr. *in claui Regia, lib. 9. c. 7. n. 15. cum ſeqq.* Sanch. *in præcepta Decalogi, tom. 2. lib. 7. c. 18. à princ.*

5 *Quod autem quo ad res, quæ vſu conſumuntur, &c.*] Vtrùm autem Franciſcani habeant vſum iuris in rebus vnico vſu conſumptibilibus, quæſtio eſt in hac materia à Doctoribus diſputata, in qua reiecta ſententia Ban. 2. 2. *q. 62. tractat. de dominio, q. 1. dub. 1. in corol. illato ex 4. concluſ.* exiſtimantis eos habere vſum iuris & facti, communis tamen reſoluit illos tantum habere facti vſum, ſicuti docent Mench. *illuſtr. lib. 1. c. 17. n. 10.* Queſad *in ſuis quæſt. var. c. 14. n. 22.* Nauar. *commento 1. de Regularib. n. 13. & commento 2. num. 2.* Azor. *inſtitut. moral. p. 1. lib. 12. cap. 24. quæſt. vlt. in fine,* Fr. Emman *quæſt. Regul. tom. 3. q. 29. artic. 4.* Rebell. *de obligat. iuſtitia, part. 2. lib. 1. quæſt. 7. ſect. 4. num. 33.* Molin. *de iuſtit. tom. 2. diſp. 6. verſ. his non obſtantibus,* qui pariter reſoluunt poſſe in his rebus ſeparari verum dominium ab vſu, ac proinde Fratres Franciſcanos nec in communi, nec in particulari habere dominium harum rerum, ſed ſolum vſum, & hæc eſt communis ſententia præcipuè Theologorum modernorum. Quamvis alij adhærendo literæ huius text. teneant in his rebus minimè diſtingui poſſe vſum à dominio, ſed habentem vſum illarum habere quoque dominium, ex quorum numero ſunt Bart. *in tract. Minoritarum, lib. 2. diſt. 4. cap. 2. ad fin.* Syluest. *in ſumm. verbo dominium, q. 2. verſ. vſus autem,* Turrecrem. *in ſumm. Eccleſia, lib. 2. c. 112. ad fin.* Sarmien. *in redditibus Eccleſiaſt p. 1. c. 1. n. 11. cum ſeq. & in defenſor. p. 2. toto monit. 12. & 14.* Aragon *d. tit. de dominio, dub. 3.*

6 Illud aduertere oportet quòd licèt Ioannes XXII. *in præſenti* abdicauerit à ſe & à Sede Apoſtol. totum dominium rerum Fratrum Minorum, & poſtea tamen Alexand. VI. & alij Summi Pont. idem dominium receperunt, vt habetur in priuilegiis Fratrum Minorum, verbo *paupertas*, quæ refert Sanch. *in præcepta Decalogi, tom. 2 lib. 7. c. 8. n. 15 in fine.*

In gloſſ. *Mobilium*, ibi, *an nomina & actiones nomine immobilium comprehendantur*, &c. De hoc latè dixi *in tract. de appellatiua verborum vtriuſque iuris ſignificat. verbo Mobilia.* 7

In gloſſ. *Experientia*, ibi, *quæ magiſtra rerum dicitur.* Ita Surd. *conſ. 61. num. 36. & conſ. 132. n. 23.* Ludouic. Rodulph. *var. quæſt. lib. 2. q. 35. n 24.* Cardin. Tuſch. *tom. 3. lit. E, concl. 648.* Mar. Anton. *var. reſolut. lib. 2. reſol. 33. n. 10.* 8

In gloſſ. *Vel abuſum.* Notatur ad hoc quòd conſumptio rerum, quæ vnico vſo conſumuntur, vocatur abuſus, non quod ſit illicitus vſus, ſed quia vſus illarum eſt abſumptio, ſeu conſumptio illarum, vt per Cunan. *comment. iuris Ciuilis, lib. 4. c. 4. n. 1.* Sanch. *d. lib. 7. c. 18. n. 4. in med.* 9

SVMMARIVM.

1 *Opinio, quæ aſſerit Chriſtum, & eius Diſcipulos nihil habuiſſe in particulari, & in communi, erronea eſt, & hæretica.*

2 *Declaratur text.* in cap. exiit, de verbor. ſignif. lib. 6. *& concordatur cum hac Extrauag.*

Extravag. Cùm inter. IV.

Opinio, quæ aſſerit Chriſtum, & eius Diſcipulos nihil habuiſſe in particulari, nec in communi, & in his quæ habuerunt nullum ius eis fuiſſe vtendi illis, vendendi, aut donandi, ſeu ex ipſis aliqua acquirendi, erronea eſt & hæretica, cum ſacræ Scripturæ contradicat. Colligunt ex Ordinar. Zenzil. Viuian. *in ration. lib. 5. pag. 346.* Alagona *in compendio pag. 799.* Vide latè de materia huius text. Peñam *in comment. ad direct. Inquiſit. p. 2. comm. 42. verſ. ad iſtud reſpondet.* 1

Obſtat tamen maximè text. *in cap. exiit, de verbor. ſignific. lib. 6.* dum docet Chriſtum Dominum abdicationem proprietatis tam in particulari, quàm in communi verbo docuiſſe pariter & exemplo. Sed omiſſis multis, quæ pro concordia adducunt Turrec. *in ſumm. lib. 2. cap. 112. verſ. ad 10. Canon. de locis Theolog. lib. 6. cap. 8. verſic. ad ſextum*, Cardin. Bellarmin. *tom. 1. de Eccleſia milit. lib. 4. de Romano Pont. cap. 14. verſic. 34.* Azor. *inſtit. moral. part. 1. lib. 11. cap. 24. q. 8.* facilè reſpondetur præmiſſo duplici paupertatis gradu, quem pro diuerſis temporibus Chriſtus Dominus verbo & exemplo docuit; aliquando enim rigidam illam paupertatem verbo, & exemplo approbauit, vt neque in communi, neque in particulari licitum fuerit aliquid proprium habere: verbo, cum mittens Apoſtolus ad prædicandum dixit Matth. 10. *Nolite poſſidere aurum, neque argentum, neque pecuniam in zonis veſtris, nec peram*; exemplo, cùm Matth. 8. inquit: *Filius hominis non habet vbi reclinet caput*, & cùm Lucæ 8. *Fœminæ deuotæ ipſum ſequentes eidem, & Apoſtolis nihil in communi, vel particulari habentibus neceſſaria tantum miniſtrabant.* Aliquando tanquam communis parens alteram paupertatem minus rigidam docuit infirmitatibus hominum condeſcendens, hoc eſt, pro illis, qui vitam illam perfectiorem ſectari non auderent, ſic loculus, & proprium in communi ha- 2

Digitized by Google

buiſſe legimus *Ioan.* 13. iuncto *cap. habebat*, & *cap. exemplum* 12. *q.* 1. & quæ de conſuetudine Apoſtolorum refert text. *in cap. dilectiſſimis*, *eadem cauſa*, & *quæſt.* Hoc ſuppoſito iam apparet facilis ſenſus text. *in d. cap. exiit*, vt enim concluderet, licitam eſſe ſtrictam illam paupertatem in particulari, & in communi, aſſerit Chriſtum Dominum eam aliquando verbo, & exemplo docuiſſe, minimè autem negat aliquando etiam loculos, & alias res habuiſſe in communi, immò id expreſſè fatetur *in verſ. nec his.* Vel ſecundùm alios poteſt dici Nicolaum non aſſerere Chriſtum nihil ſimpliciter habuiſſe, ſed aliquando nihil habuiſſe, quod verum eſſe potuit, ſaltem dum veſtibus ſpoliatus in Cruce pendebat, & illarum veſtium dominium militibus ceſſerat, vt per Cardin. Bellarm. *lib.* 4. *de Summo Pont. c.* 14. Soar. *in* 3. *part. tom.* 2. *diſp.* 28. *ſect.* 2. Tanner. *tom.* 4. *diſp.* 1. *q.* 7. *dub.* 4. *n.* 70. Bonac. *de Incarnat. diſp.* 2. *q.* 22. *puncto* 2. *n.* 2 *pag.* 370. Per contrarium verò Ioannes XXII. *in hac Extrauag.* ſolum, inquit, hæreticum eſſe negare Chriſtum Dominum, eiuſque Apoſtolos in ſpeciali, vel in communi aliquid habuiſſe, non verò damnat eorum ſententiam, qui aſſerunt aliquando verbo, & exemplo Chriſtum docuiſſe paupertatem illam perfectam, & abdicationem proprietatis in communi & particulari, atque ita ſecundùm diuerſa tempora facilè conciliantur Pontifices, vt ſcilicet Nicolaus *in d. cap. exiit*, vel aliquando Chriſtum docuiſſe paupertatem in particulari, & in communi, aliquando etiam loculos habuiſſe: at verò Ioannes XXII. *in præſenti*, ſolùm decernat hæreticam eorum ſententiam, qui abſolutè negant Chriſtum, & Apoſtolos loculos, vel alias res in communi, vel particulari vnquam habuiſſe.

Extrav. Quia quorundam. V.

Reprobat opinionem illorum detractatorum, qui 1
præſumunt impugnare Conſtitutiones *Ad conditorem*, & *Cum inter nonnullos*, *ſupra* immediatè præcedentes, & præmiſſis reſponſionibus ad omnes eorum obiectiones, tandem declarat tanquam hæreticos, & Romanæ Eccleſiæ rebelles ab omnibus euitandos, ſi deinceps ſcienter verbo, vel ſcripto aliquid defendere, vel approbare contra illos præſumpſerint. Hinc habetur ſub parte ſecunda, & tertia de Clauium materia prolixa, & vtilis diſputatio. Colligunt ex Ordin. Zenzil. Vin. *in ration. lib.* 5. *pag.* 347. Alagona *in compend. pag.* 799.

In gloſſ. *De ſuis diſcipulis.* Suorum appellatione qui 2
veniant latè dixi *in tract. de appellat. verborum vtriuſque iuris ſignific. verbo ſui.*

COLLECTA-

COLLECTANEA DOCTORVM,

Tam veterum, quàm recentiorum, qui ſuper ſingulos Textus, & Gloſſas Extrauagantium communium ex profeſſo, vel incidenter ſcripſerunt.

IN LIBRVM PRIMVM.

De Conſuetudine.

Tit. I.

Extrav. Super gentes. Vnic. *Ioan. XXII.*

1 Consvetvdo impediens, ne Legati Sedis Apoſtol. recipiantur, non valet, & illa non obſtante Legati ipſi ſunt ab omnibus recipiendi, & eos impedientes ipſo facto excommunicationem incurrunt, & eorum terræ Eccleſiaſticu ſubiiciuntur interdicto. Colligunt ex Ord. Ioan. Monach. Viu. *in ration. lib.* 1. *pag.* 91. Alagona *in compend. pag.* 36.

2 Hanc eandem concluſ. ex hoc text. deſumunt Nauar. *in man. c.* 27. *n.* 149. *verſ. quinquageſima prima*, vbi ſubdit quòd licèt excommunicatio de qua *in hoc text.* non ſit reſeruata virtute illius, eſt tamen quatenus includitur in Bulla Cœnæ, Gambar. *de caſibus reſeruat. c.* 12. *n.* 2. Bonacin. *de cenſuris in Bulla Cœnæ Domini contentis, diſp.* 1. *q.* 12. *puncto* 1. *n.* 8. Iul. Lauor. *de indulgent. p.* 2. *c.* 13. *n.* 48. Ego ipſe *de offic. & poteſt. Epiſc. p.* 3. *alleg.* 50. *n.* 234. ſecundùm Lugdunenſ. impreſſ.

3 *Eccleſiaſtico ſuppoſita interdicto.*] Notatur ad hoc quòd loca impedire præſumentium Legatum, ſeu Nontium Summi Pontif. ne terras ſibi ſubiectas ingrediatur, tandiu interdicto ſubiecta remanent, quandiu impedientes non deſiſtunt impedire, vt per Bonacin. *de interdicto in particulari, diſp.* 4. *q.* 3. *puncto* 5. *n.* 1. vbi id ait procedere etiamſi Principes impediant prætextu conſuetudinis, contra Soar. *tom.* 5. *de cenſur. diſp.* 37. *ſect.* 1. *n.* 22. & Alter. *eccl. tract. tom.* 2. *diſp.* 12. *de interdicto, c.* 3. *propè fin.* exiſtimantes excommunicationem, & interdictum, de quo *in hoc text.* eſſe lata contra eos, qui Legatos Summi Pontif. prætextu conſuetudinis terras aliquas ingredi non permittunt.

De Poſtulatione Prælatorum.

Tit. II.

Extrav. Diſpendij. Vnic. *Idem.*

Nvllvs poſtulari poteſt, ſi ſit ſæcularis, ad Cathedralem, ſi ſit Regularis ad quamcunque Eccleſiam, ante 27. annum, ſub pœna quòd ita ſcienter poſtulantes ea vice poſtulandi, & eligendi facultate careant, & per triennium ſuſpenſi ſint ab omnibus beneficiis, quæ obtinent in illa Eccleſia, ad quam huiuſmodi poſtulationem fecerint. Poſtulati verò, qui in Romana Curia ſuam poſtulationem fuerint proſequuti, ſæculares vſque ad 35. annum, Regulares verò in perpetuum ad adminiſtrationes ſuorum Ordinum, & omnia beneficia ſint inhabiles. Colligunt Ioan. Monach. Viu. *in ration. lib.* 1. *pag.* 97. Alagona *in compend. pag.* 39. 1

De Electione.

Tit. III.

SVMMARIVM.

1 *Epiſcopi, & alij Prælati Superiores, Abbates, & cæteri monaſteriorum regimina exercentes à Sede Apoſt. promiſi abſque literis Apoſt. ad commiſſas eis Eccleſias, & monaſteria accedere, vel bonorum Eccleſiaſticorum adminiſtrationem accipere non debent,* & n. 2.
3 *Limita vt non procedat quoad pœnas in foro Cõſcientiæ.*
4 *Commendatarius ad tempus non comprehenditur ſub diſpoſitione huius text.*
5 *Cardinales poſſunt conferre, & iuriſdictionem exercere ante captam poſſeſſionem, & oſtenſionem literarum.*
6 *Epiſcopi, aliique Prælati recipientes adminiſtrationem ſuarum Eccleſiarum non præſtito ſolito fidelitatis, & obedientiæ iuramento, ſeu à Curia decedentes non accepto Pallio incidunt in pœnas in hoc text. comminatas.*
7 *Delegatam fuiſſe ſibi cauſam à Sede Apoſt. non creditur alicui niſi in citatorio inſeri faciat reſcripti, ſeu commiſſionis tenorem.*
8 *Cardinalibus atteſtantibus ſibi à Sede Apoſt. cauſam fuiſſe delegatam creditur.*

Extravag. Iniunctæ. I.

Bonif. VIII.

1 Episcopi, & alij Prælati Superiores, necnon Abbates, Priores, & cæteri Monaſteriorum regimina exercentes, qui à Sede Apoſtol. promouentur, aut conſecrantur, ſeu benedicuntur, ad commiſſas eis Eccleſias, & monaſteria abſque literis Apoſtolicis accedere, vel bonorum Eccleſiaſticorum adminiſtrationem accipere non præſumant, quicquid autem ſecus actum fuerit, interim eſt irritum, & non poſſunt percipere fructus, Capitulares verò ipſos recipientes, vel eis obedientes ſine prædictis literis ſunt ſuſpenſi à ſuis beneficiis. Idem dicendum de Epiſcopis, & aliis Prælatis, qui non præſtant ſolitum iuramentum fidelitatis, & obedientiæ. Idem quoque de iis, qui accepto pallio ſine literis diſcedunt. Colligunt Viuian. *in ration. lib.1. pag.* 241. Alagona *in compend. pag.*82.

2 Hanc eandem concluſ. quoad primam partem ex hoc text. deſumunt D. Barbol. *in l. diuortio, in princip. p.* 2. *n.*50.*ff. ſoluto matrim.* Flamin. Pariſ. *de reſignat. benefic. lib.*8.*q.*5.*n.*23. Azor. *inſtit. moral part.*2. *lib.*3.*cap.*29. *quaſt.*9.*verſ. cæterum*, & *lib.*7.*c.*1.*q.*2. Rot. *in Burgen. Canonicatus* 3. *Iunij* 1582. coram Card. Lancelloto, Aloyſ. Ricc. *in collect. deciſ. p.*4. *collect.*1325. *verſ. quia hodie*, Iul. Lauor. *var lucub tom.*1. *tit.*4.*c.*25. *num.*9. *in fine*, Ego ipſe *de officio*, & *poteſt. Epiſcopi, p.*3. *alleg.*54. *num.*161.

3 Limita primò non procedere deciſionem huius text. quoad pœnas in foro Conſcientiæ, vt per Nau. *in cap. accepta, de reſtitut ſpoliat. oppoſit.*8. *n.*25. *verſ.*11. quem refert, & ſequitur Ioan. Valer. *de differentiis inter vtrumque forum, verbo obedientia, differ.*4.

4 Limita ſecundò in Commendatario ad tempus, quia loquitur tantum de titulari, prout tenuiſſe Rotam, refert Flamin. Pariſ. *de reſignat benefic. lib.*7.*q.*21.*n.*20.

5 Limita tertiò in Cardinalibus, qui non obſtante diſpoſitione huius text. poſſunt conferre, & iuriſdictionem exercere ante captam poſſeſſionem, & oſtenſionem literarum, vt per Bellencin. *in tract. de charitatiuo ſubſidio, q.*66. Selu. *de benef. p* 2.*q.*3.*n.*46. *verſ. octauum priuilegium*, Ludou. Gom. *in proœm. Regularum Cancellariæ, q.*4.*n.*9. Gonz. *ad reg.*7. *Cancel. gloſſ.*21.*n.*7. nouiſſimè Iul. Lauor. *var. lucubr. tom.*1. *tit.*4. *de elect. c.*25. *n.*10. metipſum *de offic.* & *poteſt. Epiſc. p.*3. *alleg.*111. *n.*35. Rot. *in Burgen. Canonicatus* 3. *Iunij* 1583. coram Card. Lancelloto.

6 *Similiter quoque Epiſcopi*, &c.] Notatur ad hoc quòd Epiſcopi, aliique Prælati recipientes adminiſtrationem ſuarum Eccleſiarum non præſtito ſolito fidelitatis, & obedientiæ iuramento, ſeu à Curia diſcedentes non accepto pallio incidunt in pœnas hoc text. contentas, vt per Mar. Alter. *in tract. de cenſur. tom.*2. *vbi de ſuſpenſ. diſp.*16.*c.*3.*verſ. vndecima*, Azor. *inſtit. moral. p.*2. *lib.*2.*c.*1.*q.*2. Iul. Lauor. *d. c.*25. *n.*12. vbi *n.*13. ponit formam talis iuramenti.

7 *Afferenti namque*, &c.] Notatur ad hoc quòd non creditur alicui aſſerenti ſibi à Sede Apoſtolica cauſam fuiſſe delegatam niſi in citatorio inſeri faciat reſcripti, ſeu commiſſionis tenorem, vt per Boër. *de poteſt. Legati, prælud* 5. Guid Papæ *q.*286. *in fin.* & *q.*425.*n.*2. & *q.*450.*n.*2. Grauat. *ad Veſtr. in pract. lib.*7. *cap. vlt. n.*29. Gambat. *de poteſt. Legati*, *p.*9. à *n.*1. Ioan. Valer. *de differ. inter vtrumque forum, verbo teſtis, differ.*4.*n.*1.*verſ. hinc praxi.*

8 Limita in Legatis Cardinalibus per text. *in cap. nobiliſſimus, 97. diſt.* Selu. *de benefic. p.*2. *q.*3. *num.*46. *verſ. octauum priuilegium*, Ioan. Valer. *d. differ.*4.*n.*1.*verſ. limita*, vbi *in verſ. adde*, ſubiicit aliam limitationem, videlicet in præceptis Superiorum maximè Religioſorum, ſubdens textum *in præſenti* procedere in rebus forum contentioſum concernentibus, vt in delegationibus cauſarum, in viſitationibus, & ſimilibus.

Extravag. Si Religioſus. II.

Benedict. XI.

Religioſus electus ſi intra tempus moderandum pro præſentia, vel abſentia Superioris ipſe, vel eius electores licentiam conſentiendi non petierint, eſt eo ipſo priuatus iure ſibi ex electione quæſito, & poſſunt electores alium eligere. Colligunt Ioan. Monach. Viu. *in ration. lib.*1. *pag.*242. Alagona *in compend. pag.*83. 1

Extravag. Sancta Romana. III. *Idem.*

Quatuor Patriarchalibus Eccleſiis vacantibus, Conſtantinopolitana ſcilicet, Alexandrina, Antiochena, & Hieroſolymitana, quandiu ciuitates ipſæ ſchiſmaticorum, aut infidelium ſubſunt, aut ſubeunt ditioni, aut detinebuntur per eos, canonici dictarum Patriarchalium Sedium de præficiendo ſibi Patriarcha, vel Paſtore nullo modo procedere poſſunt, quouſque ad Apoſtolicæ Sedis notitiam deducatur, aliter autem facta electio irrita eſt. Colligunt Ioan. Monach. Viuian. *in ration. lib.*1. *pag.*243. Alagona *in compend. pag.*83. 1

De his quatuor Patriarchis latè dixi *de offic.* & *poteſtate Epiſc. p.*1. *tit.*3.*c.*1. & 3. *cum ſeqq.* & *in collect. ad cap. antiqua, de priuileg.* 2

SVMMARIVM.

1 *Compendium huius text. refertur.*
2 *Extrauag. hæc fuit temporalis, & cum conditore expirauit.*
3 *Vacatio in Curia, & apud Sedem in quo differat, remiſſiuè.*
4 *Beneficiorum appellatione an, & quando veniant penſiones, remiſſiuè.*

Extravag. Ex debito. IV.

Ioan. XXII.

Epiſcopales, & earum Superiores Sedes, monaſteria, & Regulares Eccleſiæ, Prioratus, officia, adminiſtrationes, dignitates, perſonatus, præbendæ, aliaque Eccleſiaſtica beneficia cum cura, vel ſine cura apud Sedem Apoſt. vacantia prouiſioni Summi Pont. reſeruata ſunt. Hoc autem intelligitur, ſiue prædicta beneficia vacauerint per mortem, ſiue per depoſitionem, priuationem, electionem, caſſationem, poſtulationem, repulſionem, renuntiationem, prouiſionem, tranſlationem, ſiue quocunque alio modo. Eccleſiæ quoque, monaſteria, & beneficia Cardinalium, etiamſi alibi moriantur, intelliguntur apud Curiam vacare. Idem etiam procedit in dignitatibus, ſiue beneficiis officialium Papæ, putà Vicecancellarij, Camerarij, Notariorum, Auditoris contradictarum, Correctorum, Scriptorum literarum, ac Pœnitentiariorum, Abbreuiatorum, Capellanorum, commenſalium, & ſimilium ſi decedant extra Curiam in aliqua legatione, vel negotio Sedis Apoſt. Nomine autem beneficiorum 1

non

Digitized by Google

non comprehenduntur penſiones , illæ enim liberè re-
uerti debeuſiis,ad quos earum diſpoſitio pertinet,niſi
vel Canonicum impedimentum obſtiterit , vel aliter
Papa diſpoſuerit. Colligunt Viuian. *in ration. lib.* 1.
pag. 244.Alagona *in compend.pag.* 183.

2 *Donec Chriſti dignatio* , &c.] Ex his verbis colligi-
tur hanc Extrauag. fuiſſe temporalem , & cum condi-
tore expiraſſe , vt per Mandoſ.*reg.*1.*Cancel.q.*1.*ſub n.*1.
Zerol.*in praxi Epiſc p.*1.*verbo beneficium*,§.2.*fallent.*5.
quos refert Nicol. Garc. *de benefic. p.*5. *cap.*1.*num.*85.
D. Lotter. *de re beneſ.lib.*2.*q.*27.*n.*90. vbi ait reſerua-
tionem huius Extrauag. eſſe inductam ratione loci,
non autem perſonæ , quod ſubdit eſſe bene obſeruan-
dum reſpectu eius partis,quæ innouata eſt per *Extra-
uag.Ad regimen* , §. *ac etiam per obitum* , quia quà parte
non eſt expreſsè innouata , expirauit cum Ioanne
XXII. illius conditore.

3 *Apud dictam Sedem per eorum obitum* , &c.] Ergo
non datur differentia inter vacationem in Curia , &
apud Sedem , de quo tamen vide quæ dixi *de offic. &
poteſt. Epiſc p.*3.*alleg.* 57. *ſub n.*24. ſecundùm Lugdun.
impreſſ.latè D. Lotter. *de re beneſ.lib.* 2. *q.*27. *num.*14.
cum ſeqq.

4 *Penſiones inſuper annuas*,&c.] An & quando nomine
beneficiorum veniant penſiones,dixi *in tract. de appel-
latiua verborum vtriuſque iuris ſignific.verbo beneficium.*

De Officio Cuſtodis.

Tit. V.

Extrav. Quia Cunctos. Vnic. *Idem.*

Mendicantes abſque licentia Pa-
pæ in ſuis Conuentibus habere non
poſſunt niſi vnam campanam pro
populo , ſed ad vſus proprios multas
campanulas. Colligunt Viu.*in ration.
lib.*1.*pag.*351. Alag.*in comp.pag.*127.
Vide Oldr.ad.*conſil.*128.Dec.*à n.*22.Socin.*a n.*12.&
Abb.*in fine cap.parentibus* 10. *de priuileg.* Alciat. *lib.*8.
*Parerg.c.*11. & de campanis plura dixi *in tract.de offic.
& poteſt. Epiſc.p.*2.*alleg.*27.*n.*46.*cum ſeqq.*

De Officio Delegati.

Tit. VI.

Extrav. Sedes Apoſt. Vnic. *Idem.*

Litteræ Apoſtolicæ impetratæ ad gra-
tias , ſeu beneficia vacatura , vel ad lites
pro aliqua diœceſi , ſi contigerit ante il-
larum effectum diœceſim illam de man-
dato Papæ propter diuini cultus augmen-
tum,& populi incrementum diuidi in plures diœceſes,
habebunt eandem vim & ſub eiſdem modo , & forma
illum vigorem in ſingulis diuiſis , ſicut habebant
quando erat vna diœceſis , & executores ac iudices
deputati illas executioni mandare debent. Colligunt
Ioan.Monach. Guiliel.de Monte Laudono, Viu. *in ra-
tion.lib.*1.*pag.*412.Alagona *in compend pag.*149.

In gloſſ. *Lucem amans*,ibi, *bene agentes hanc diligunt.*
Ita Surd.*conſ.*132.*n.*24.

In gloſſ. *Diœceſes* , ibi , *praſcribi non poſſunt.* De hac
materia dixi latè *de officio,& poteſt.Epiſc.p.*2.*alleg.*131.
per tot. ſecundùm Lugdunen.impreſſ.

De Officio Iudicis Ordinarij.

Tit. VII.

Summarium.

1 *Epiſcopus quando viſitat monaſterium Regularium in viſitationis actu , duas vel tres perſonas clericali charactere inſignitas , quarum vna ad minus ſit Religioſa illius Ordinis , & notarium clericum ſecum habeat , & non plures.*
2 *Monachi an & quando officium tabellionis exercere poſſint , remiſſiuè.*
3 *Officio duplici quando quis fungi poſſit , remiſſiuè.*
4 *Inhabilis ad teſtificandum , eo quod periurij aut furti damnatus ſit,efficitur quis per profeſſionem aptus.*
5 *Viſitatio & procuratio an praſcribi poſſint,remiſſiuè.*

Extrav. Debent. I. *Bonif. VIII.*

Episcopus quando viſitat Monaſterium Regu- 1
larium , in viſitationis actu , duas , vel tres ho-
neſtas perſonas clericali charactere inſignitas,quarum
vna ad minus ſit Religioſa illius Ordinis , & vnum
notarium clericum ſecum habeat, & non plures Con-
ſuetudine aliqua obtenta , & compoſitione qualibet
inter partes ipſas ſuper hoc in contrarium hactenus
facta non obſtante. Colligunt Ioan.Monach. Viuian.*in
ration.lib.*1.*pag.*467.Alagona *in compend pag.*163.

In gloſſ. *Compellatur.* An & quando monachi offi- 2
cium tabellionis exercere poſſint latè tradit Sanch. *in
præcepta Decalogi,tom.*2.*lib.*6.*c.*13.*n.*46.*cum ſeqq.*

In ead.gloſſ. ibi , *& fungi duplici officio* , &c. Vide 3
gloſſ. *verbo admitti in cap. inſuper* 6. *de teſtib.* vbi *n.*6.
ettaui ad hoc Perez *ſuper legem Ordinam.*

In gloſſ. *Suſpecti.* Illud maximè aduertendum eſt 4
circa monachos in teſtes admittendos , quod ineptus
ad teſtificandum eo quòd periurij aut furti damnatus
ſit,efficitur per profeſſionem aptus ad teſtimonium fe-
rendum , ſicut docet Sanch. *d.tom.* 2.*lib.*5.*c.*5.*n.*27.

In gloſſ. *Non obſtante* , ibi , *quia licèt viſitationi non* 5
*præſcribatur,nec procurationi , quæ debetur ratione viſita-
tionis* , &c. An & quando viſitationi , & procurationi
præſcribi poſſit, vide quæ latè dixi *de offic.& poteſtate
Epiſcopi , p.*3. *alleg.*129. *&* 130. ſecundùm Lugdun.
impreſſ.

Extrav. Vt quos. II. & vlt. *Ioan. XXI.*

Dignitatem , aut perſonatum , ſeu beneficium Cu-
ratum obtinens ſi aliud ſimile prædictis acqui-
rat, habita poſſeſſione ſecundi , vel ſi per ipſum omni
dolo & fraude ceſſantibus , quominus habeat ſteterit,
priuatur primo beneficio ipſo iure, & tenetur illud in
manibus Ordinarij intra duos menſes dimittere , de
quo diſponent illi ad quos pertinent tanquam vacante;
quod ſi nō fecerit,eſt ipſo iure ſecundo priuatus,& in-
habilis ſit ad Ordines,& ad quæcūque beneficia obti-

nenda. Et debet Ordinarius ſub pœna ſanctæ obedientiæ, & ſuſpenſionis ab ingreſſu Eccleſiæ tales plura beneficia obtinentes compellere ad oſtendendam diſpenſationem, & de proceſſibus ſuper his exhibitis Sedem Apoſtol. per ſcripta publica certiorem facere. Colligunt Guillelm. de Monte Landuno, Viu. *in ration. lib.* 1. *pag.* 468. Alagona *in compend. pag.* 163.

De incompatibilitate beneficiorum dixi latè *ad cap. de multa, de præbend.* hodie per Concil. Trid. *ſeſſ.* 7. *de reform. c.* 4. in requirentibus reſidentiam, aut aliàs quomodocunque incompatibilibus beneficiis, etiamſi Canonicatus ſint & portiones, inducitur vacatio primi ipſo iure per adeptionem ſecundi pacificè poſſeſſi, iuxta *cap. de multa, de præbend.* ſicuti deciſum referunt à Sacra Congreg. Gonzal. *ad reg.* 8. *Cancel. gloſſ.* 15. §. 16. Nicol. Garc. *de benef. p.* 11. *c.* 5. §. 2. *n.* 84. *in* 6. *declarat.* Aloyſ. Ricc. *in praxi fori Eccleſ. deciſ.* 393. *in* 1 *edit aliàs reſol.* 131. *in* 2. *edit.* Armend. *in addit. ad recop. legum Nauarræ, lib.* 4. *tit.* 7. *de pluralitate benef. n.* 17. Ego ipſe *de offic. & poteſt. Epiſcop. p.* 3. *alleg.* 92. *n.* 28.

De Maioritate, & Obedientia.

TIT. VIII.

EXTRAVAG. Vnam ſanctam. I. *Bonif. VIII.*

1 ECCLESIA ſancta Catholica & Apoſtolica eſt vna, quæ vnum corpus myſticum repræſentat, cuius caput Chriſtus, Chriſti verò Deus, & Chriſti Vicarius ſolus Petrus, & Petri ſucceſſor, ſub cuius cura qui non ſunt, non ſunt de grege Chriſti. In hac Eccleſia, ſeu in poteſtate illius eſt duplex gladius, primus ſpiritualis in manu Sacerdotis exiſtens, qui ab Eccleſia exercetur; ſecundus temporalis in manu Regum, & militum, ſed ad nutum, & patientiam Sacerdotis, qui exercetur pro Eccleſia, ſub primo tamen, cum oporteat gladium eſſe ſub gladio, & temporalem auctoritatem ſpirituali ſubiici poteſtati, vnde ſecundus iudicatur à primo, & qui exercet primum, iudicatur à Papa, ſed Papa à nemine niſi à Deo, quia prima poteſtas eſt à Deo de iure diuino, & ideo ſubeſſe Romano Pont. omnem humanam creaturam eſt omnino de neceſſitate ſalutis. Colligunt Ioan. Monach. Petr. Bertrand. Viu. *in ration. lib.* 1. *pag.* 483. Alagona *in compend. pag.* 169.

De materia huius text. latè egi *de offic. & poteſtate Epiſcop. p.* 1. *tit.* 3. *c.* 2. *n.* 19. *cum multis ſeqq.* & de eius intellectu agunt Chriſtoph. Anguian. *in tract. de legibus, lib.* 2. *controuerſ.* 17. *n.* 67. Diana *reſol. moral. p.* 1. *tract.* 2. *reſol.* 121.

2 *Vterque ergo eſt in poteſtate Eccleſiæ,* &c.] Collige ex text. Summum Pont. quà talem ex vi Pontificalis officij habere ſufficientem poteſtatem ſuper omnia negotia ſæcularia etiã inter ſæculares, vt de illis iudicet, & diſponat quando id expedierit ad quietem, & conſeruationem, ac Eccleſiæ defenſionem, & ad bonum ſpirituale, & ad finem Eccleſiaſticæ poteſtatis aſſequendum, ſicuti docent Couar. *in reg. peccatum, p.* 2. §. 9. *n.* 7. Nauar. *in repet. cap. nouit, notab.* 3. *de iudic.* Molin. *de iuſtit. tract.* 2. *diſp.* 29. *verſ. tertia concluſio,* Rebell. *de oblig. iuſtit. pag.* 2. *lib.* 14. *q.* 13. *ſect.* 1. *n.* 2. & 3. & *ſect.* 5. *n.* 29. Soar. *de defenſione Fides Catholicæ, l.* 3. *c.* 22. Card. Bellarm. *de Romano Pont. contron.* 3. *generali, lib.* 5. *c.* 6. & plures alij, quos retuli *d. c.* 2. *n.* 31. vbi tamen aduerto Summ. Pont. directè poteſtatem non habere in temporalibus, & procedere *cap. cum ad verum* 96. *diſt.* & *d. cap. nouit.* eam tamen habere caſualiter, & indirectè in ordine ad ſpiritualia, & procedere text. *in præſenti,* & *cap. per venerabilem, qui filij ſint legitimi.*

EXTRAV. Vt Prælatorum. II. *Ioan. XXII.*

EPiſcopi & Superiores Prælati ſine cauſa rationabili extra ſuam diœceſim mutato habitu non diſcurrant indiſcretè, qui ſi ad Curiam venerint, inde recedere non debent ſine Papæ licentia, aliàs ipſi & receptantes ipſos, ſi Papæ non manifeſtant, excommunicati ſunt. Colligunt Viu. *in ration. lib.* 1. *pag.* 485. Alagona *in compend. pag.* 170. 1

Vide Bonac. *de cenſur. extra Bull. diſp.* 2. *q.* 6. *punct.* 4.

EXTRAV. Etſi deceat. III. *Idem.*

NVllus Præſul ſine ſui Superioris licentia niſi pro negotiis Eccleſiæ ſibi commiſſæ extra ſuam diœceſim pernoctare audeat. Quicunque Epiſcopus Romam venerit, primùm Palatium viſitet Papale, exhibiturus reuerentiam Papæ, ſi detur opportunitas, nec recedat à Curia niſi ſuper hoc petita, & obtenta licentia à Papa, qui ſecus fecerint, ſunt excommunicati, & habentur vt infideles tam ipſi, quàm receptatores, ſi illorum aduentum non ſignificauerunt. Colligunt Viu. *in ration. lib.* 1. *pag.* 486. Alagona *in compend. pag.* 170. 1

Vide Bonac. *de cenſur. extra Bull. diſp.* 2. *q.* 6. *punct.* 4.

De Treuga, & Pace.

TIT. IX.

EXTRAVAG. Ad Vniuerſalis. I. *Sixt. IV.*

SIXTVS IV. volens diſcordiam ex pragmatica ſanctione ſubortam ſedare, Ordinariis Regni Franciæ ad conferenda beneficia ſex menſes concedit, Februarium ſcilicet, Aprilem, Iulium, Auguſtum, Octobrem, Decembrem, niſi iure, vel per Benedictum VIII. & Ioannem XXII. vel per ſuas regulas Cancellariæ aliqua clauſula generali fuerint Papæ reſeruata; excipit tamen aliquas perſonas particulares, quæ habebant expectatiuas. Beneficia Cardinalium, & eorum, qui Cardinalibus ſunt familiares, in Regno Franciæ exiſtentia ſuæ diſpoſitioni vſque ad certum tempus, reſeruat. De beneficiis promouendorum quid fieri debeat oſtendit. Beneficia Notariorum Sedis Apoſt. qui habitum per eiuſdem Sedis notarios geſtari ſolitum publicè, & continuò geſtant, ſuæ diſpoſitioni reſeruat. Cauſas beneficiales in prima inſtantia vult in partibus terminari vſque ad diffinitiuam incluſiuè, ante quam appellari vetat, niſi à grauamine, & interlocutoria extra negotium principale, quod non poſſit reparari per appellationem à diffinitiua. Quid de cauſis in Curia pendentibus faciendum ſit narrat; Si autem eadem cauſa in diuerſia 1

Curiis

Curiis diuerſis reſpectibus tractator, quonam pacto terminanda ſit, hic dicitur. Iudices prolongantes lites incurrere excommunicationẽ Papæ reſeruatam declarat. Taxas beneficiorum, editas à Ioanne XXII. ſeruandas cenſet. Tandem tempus ponit, intra quod vult iſta acceptari & ſeruari. Colligunt Viuian. *in ration. lib. 1. pag. 490.* Alagona *in compend. pag. 171.*

2 *In conceſſionibus gratiarum expectatiuarum*, &c.] Expectatiuas huiuſmodi omnino ſuſtulit Concil. Trid. *ſeſſ. 24. de reform. c. 19.* & referunt Gonzal. *ad reg. 8. Cancel. §. 1. proœm. n. 57. cum multis ſeqq.* Maſſobr. *in praxi habendi concurſum, pralud. 23. in princ. num. 10.* ſecundùm Romanam impreſſ. Lottet. *de re benef. lib. 1. in apparatu, n. 16.*

3 *Omnes, & ſingula cauſa*, &c.] Hodie attenta noua diſpoſitione ſacri Concil. Trid. *ſeſſ. 24. de reform. c. 20.* Cauſæ omnes ad forum Eccleſiaſticum ſpectantes coram Ordinario locorum in prima inſtantia decidi, & infra biennium terminari debent, & ex eo ita colligunt Paul. Fuſch *de viſit. lib. 1. c. 33. poſt n. 3.* Aloyſ. Ricc. *in collect. deciſ. p. 4. collect. 1353. in fin.* Mar. Anton. *var. reſol. lib. 1. reſol. 15. n. 3.* Zerol. *in praxi Epiſcop. p. 1. verbo inſtantia, §. 4.* Piaſec. *in ſimili praxi, p. 2. c. 4. n. 3.* Ego ipſe *de offic. & poteſt. Epiſcop. p. 3. alleg. 81.* vbi latè egi de hac materia.

SVMMARIVM.

1 *Compendium text. refertur.*
2 *Papa munus eſt diſcordantes fideles populos ad pacem reducere.*
3 *Parochus tenetur populum monere vt frequenter ad ſuas Parochias diebus ſaltem Dominicis, & maioribus feſtis accedant.*
4 *Epiſcopus non poteſt cogere populum mulctis & pœnis etiam in caſu notabilis negligentia ad audiendam Miſſam in Parochia ſua.*
5 *Religioſis ex priuilegio confeſſus an teneatur iterum ſuo Parocho confiteri? remiſſiuè.*
6 *Rectores Eccleſiarum, & Religioſi Mendicantes in Germania exiſtentes, qui pacem inter ipſos factam violant, ſententiam excommunicationis incurrunt.*

EXTRAV. Vices. II. *Idem.*

1 Confirmat concordiam factam in Germania inter Parochos, & Mendicantes, & addit pœnam excommunicationis, id eſt, nè Parochi non dicant hæreſes emanaſſe à Mendicantibus, & Mendicantes non dicant, nec prædicent populos non teneri audire Miſſas in eadem Parochia diebus feſtiuis, cum hoc ſit iure cautum, niſi iuſta cauſa excuſatet. Item neutri inducant ad eligendum ſepulturas in ſuis Eccleſiis, quia eſt contra Canones. Item Mendicantes non prædicent populos non teneri confiteri ſaltem in Paſchate ſuis Parochis, cùm ſit iure cautum. Item conueniant in pulſandis campanis, & horis, & non adinuicem detrahant. Colligunt Viu. *in ration. lib. 1. pag. 491.* Alagona *in compend. pag. 171.*

2 *Pacem, & charitatem inducere*, &c.] Quòd particulate Summi Romani Pont. munus ſit diſcordantes fideles populos ad pacem reducere, ex eo fit manifeſtum; quia præcipuus, ac verus Vicarius eſt Chriſti, qui in terram deſcendens pacem per Angelos ſuos nunciauit hominibus, dicens: *Et in terra pax hominibus bona voluntatis*, Luc. cap. 2. habetur *in cap. nocte ſancta, de conſecrat. d. 1.* & de terra in cœlum rediens eandem pacem Diſcipulis in Teſtamento reliquit, dicens: *Pacem relinquo vobis.* Ioan. cap. 14. & habetur *in cap. niſi bella 23. q. 1.* quique Patrem rogauit, dicens: *Pater ſancte, ſerua eos in nomine tuo, quos dediſti mihi, vt ſint vnum, ſicut & nos*, Ioan. cap. 17. & habetur *in cap. cum Martha, §. verum, de celebrat. Miſſar.* Omnium namque rerum & parens, & nutrix eſt pax, pace enim vigent leges, floret Reip. diſciplina, feruet Religio, valet æquitas, pollet humanitas, vberior eſt quæſtus pauperum, & ſplendidior opulentia diuitum.

Cum iure ſit cautum illis diebus, &c.] Parochum teneri populum monere, vt frequenter ad ſuas Parochias diebus ſaltem Dominicis, & maioribus feſtis accedant, ſtatuit Conc. Trid. *ſeſſ. 22. in decreto de obſeruandis, & euitandis in celebratione Miſſa*, & referunt Azor. *inſtit. moral. p. 1. lib. 7. c. 6. q. 4.* Fr. Emman. *quæſt. Regul. tom. 1. q. 43. art. 7.* Zerol. *in praxi Epiſcop. p. 1. verbo Parochia, & p. 1. verbo Miſſa, §. 6.* vbi atteſtatur deciſum 4
non poſſe Epiſcopum cogere populum mulctis, & pœnis etiam in caſu notabilis negligentiæ ire ad audiendam Miſſam in parochia ſua, ego ipſe *de offic. & poteſt. Epiſcop. p. 2. alleg. 24. n. 17.* vbi *n. 18.* aduerto Miſſæ audiendæ præceptum adimpleri quocunque in loco audiatur, ſiue in propria Parochia, ſiue in qualibet alia Eccleſia, aut loco, vbi celebretur, poſſe tamen fieri aliunde, vt aliquis peccet non audiendo Miſſam in propria Parochia, videlicet ſi nolit eam audire ex contemptu, aut quando Parochus declarat ea, quæ Parochiani ſcire tenentur.

Saltem in Paſchate proprio confiteri Sacerdoti, &c.] 5
Vtrùm autẽ qui ex priuilegio confitentur Religioſis, teneantur ſuis Parochis, ſeu Presbyteris Parochialibus poſtea iterum confiteri, an verò prædictis Religioſis peccata ſua confitendo Eccleſiaſtico præcepto ſatisfaciant de confitendo ſemel in anno? Vide Azor. *inſtit. moral. p. 1. lib. 13. c. 2. q. 2.* Fr. Ludou. Miranda *in man. Prælat. tom. 1. q. 45. art. 3. & 4.*

Sub pœna excommunicationis, &c.] Notatur ad hoc 6
quod Rectores Eccleſiarum, & Religioſi Mendicantes in Germania exiſtentes, qui pacem inter ipſos factam violant ſententiam excommunicationis incurrunt, vt per Sayr. *de cenſur. lib. 3. c. 33. n. 44.* Rayner. *in catalogo cenſur. extra Bullam Cœna, c. 8. excommun. 13.* Filliuc. *tract. 14. n. 149.* Iul. Lauor. *de Indulg. p. 2. c. 13. num. 50.* quos refero ego ipſe *de offic. & poteſt. Epiſc. p. 3. alleg. 50. n. 227.* ſecundùm Lugdun. impreſſ. nouiſſimè Bonac. *de cenſur extra Bullam diſp. 2. q. 8. punct. 15.*

IN LIBRVM II.

De Iudiciis.

TIT. I.

EXTRAV. Frequentes. Vnic. *Ioan. XXII.*

PRÆLATI, & Rectores, necnon Fratres 1
quatuor Ordinum Mendicantium adinuicem non ſe iniuriis afficiant circa iudicia ferenda, ſed omnino ſeruent Decretalem *ſuper cathedram*, & conſtitutionem *Clem. dudum*, neque propter illam debent Religioſi Mendicantes eſſe moleſti, & graues Prælatis, neque Prælati ipſis Religioſis. Et ſi ſint aliquæ iniuriæ, vel moderationes hinc inde factæ, Papa vult iuſtitiæ complementum breuiter exhiberi, ſummariè, ſimpliciter, & de plano, ſine ſtrepitu, & figura iudicij, vel aliter prout qualitas exceſſuum exigit, non

obſtantibus quibuſcunque obſtaculis, quæ poſſent his obuiare. Colligunt Viu. *in ration. lib.* 2 *pag.* 21. Alagooa *in compend. pag.* 208.

2 *Summariè, ſimpliciter, & de plano*, &c.] De vi, & effectibus huius clauſulæ dixi *in tract. de clauſulis vſufreq. clauſ.* 176. ſecundùm Lugdun. impreſſ.

De Dilationibus.

Tit. II.

Extrav. In delictorum. Vnic.

Idem.

1 Fabricantes falſos florenos citantur peremptoriè data illis dilatione trium menſium intra quos coram Papa compareant ad reddendam rationem quare ipſis prædictos florenos competat ius cudendi, aliàs contra ipſos eorum abſentia non obſtante procedetur prout iuſtitia ſuadebit. Colligunt Viuian. *in ration. lib.* 2. *pag.* 70. Alagooa *in compend. pag.* 224.

De Dolo, & contumacia.

Tit. III.

SVMMARIVM.

1 *Citationes, qui impediunt nè ad eos peruenire poſſint, vel quorum domicilium tutè adiri non poteſt, quomodo citandi ſint, oſtenditur.*

2 *Doctores referuntur de citatione per edictum agentes.*

3 *Citandus habetur pro citato ſi facit vt ad illum citatio non perueniat.*

4 *Acceſſus non tutus quoad citationes debet liquidari & probari, & non ſufficit quòd Officialis de eo atteſtetur.*

5 *Dictio*, præſertim, *quandoque tenetur comparatiuè.*

6 *Citatio eſt principium iudiciorum, & omnium actionum inſtituendarum.*

7 *Papa an valeat procedere contra aliquem ſine citatione, remiſſiuè.*

Extrav. Rem nouam. Vnic.

Bonifac. VIII.

1 Illi, qui impediunt nè ad eos poſſit citatio peruenire, vel quorum domicilium tutè adiri non poteſt, per citationes etiam extra dies ſolemnes publicè factas de mandato Papæ in audientia literarum Apoſtol. vel Papali palatio affixas ianuis maioris Eccleſiæ loci in quo Papa cum Curia ſua degit, ita arctantur ac ſi ad eos perſonaliter deueniſſet, quamvis ſint Reges, & Imperatores non obſtantibus priuilegiis, &c. Colligunt Ioan. Monach. Viu. *in ration. lib.* 2. *pag.* 116. Alagooa *in compend. pag.* 243.

Citationis edictum, &c.] De citatione per edictum, 2
vide Marant. *de ordine iudic. p.* 6. *tit. de citat. membr.* 1. *n.* 83. Mynſing. *cent.* 3. *obſeru.* 71. *à n.* 5. Rebuff. *tom.* 3. *ad leges Galliæ in præfat. num.* 94. *cum ſeqq.* Menoch. *remed* 8. *recup. à n.* 102. *& conſ.* 100. *à n.* 95. Azeued. *lib.* 3. *à n.* 28. *tit.* 10. *lib.* 4. *noua recop.* Ceuall. *comm. contra commun. q.* 809. *à num.* 18. Soar. de Pace *in pract. p.* 1. *tom.* 1. *temp.* 3. *n.* 20. *cum ſeqq.* Aloyſ. Ricc. *in collect. deciſ. p.* 1. *collect.* 117. Camil. Borrel. *in ſumma omnium deciſ. tit.* 44. *de citation. num.* 77. *cum ſeqq.* ex noſtris Luſitanis Gam. *deciſ.* 237. Cabed. *p.* 1. *Areſto* 58. Valaſc. *de partic. c.* 7. *n.* 13. Cardoſ. *in praxi iudicum, verbo citatio, n.* 28. D. Barboſ. *in l. ad peremptorium, n.* 99 *ff. de iudic.* Nota quòd quando proceditur per edictum, citationes debent fieri in duobus locis in Curia, necnon in duobus locis viciniis, in partibus etiam quòd non ſint de viciniioribus, Achil. *deciſ.* 15. *de dolo, & contum.* & citationes originales debent affigi, legi, & dimitti affixæ per aliquot horas, affixioque debet fieri in valuis Eccleſiæ maioris, Caſſad. *deciſ.* 1. *n.* 2. *& deciſ.* 6. *de dolo, & contum.* Soar. de Paz *in praxi tom.* 2. *fol.* 15. *col.* 3. *n.* 11. Veſtr. *in praxi, lib.* 4. *c.* 3. *n.* 4. Ægid. *dec.* 194. Put. *deciſ.* 164. *lib.* 2. *in correct.* Rot. *deciſ.* 5. *de reſcript. in nouis*, & *in Ianuen. ſeparationis thori* 16. *February* 1632. coram R.P.D. meo Coccino Decano, & *in Bracharen. theſauraria* 10. *Martij* 1632. coram R.P.D. meo Pirouano.

Conſiderata locorum diſtantia.] Notatur ad hoc, quòd in citatione debet dari competens terminus ſecundùm locorum diſtantiam, vt per Bart. *in Extrauag. ad reprimendum, in verbo per edictum, n.* 5. *&* 6. *verſ. ſed quis terminus*, vbi quòd iſta eſt practica pulchra, & notabilis, refert, & ſequitur Rot. *in d. Ianuen ſeparationis thori.*

Qui impedit, aut facit etiam ſe celando, &c.] Citandus enim habetur pro citato ſi facit, vt ad illum citatio non perueniat, ita Tiraq. *de retract. lig.* §. 2. *gloſſ.* 1. *n.* 8. 3
& 9. Franc. Marc. *Delphin. deciſ.* 400. *n.* 14. *p.* 1. Stephan. Gratian. *diſcept. forenſ. c.* 66. *n.* 32.

Tutè, vel liberè adiri non poſſunt.] Aduerte non ſufficere quòd officialis atteſtetur de non tuto acceſſu, ſed 4
debet liquidari & probari, ſecundùm Dec. *conſ.* 460. *n.* 26. & Maſcard. *de probat. concl.* 17. *cum ſeq.* Et Farin. *in praxi crimin. q.* 18. *n.* 43. inter caſus loci non tuti ponit metum iudicis minantis, inimicorum, belli, peſtis, tempeſtatis maritimæ, & ſimilia.

In gloſſ. *Præſertim*, ibi, *verbum*, præſertim, *quandoque tenetur comparatiuè.* Ita Gutier. *canon. lib.* 1. *c.* 20. *n.* 5. 5
Card. Tuſch. *lit. D, concl.* 338. *n.* 1. Cened. *ſing.* 83. *n.* 1. & alij, quos refero ego ipſe *in tract. de dictionib. vſufreq. dict.* 227. *n.* 1. ſecundùm Lugdun. impreſſ.

In gloſſ. *Perſonaliter apprehendiſſent*, ibi, *citatio, quæ eſt principium iudiciorum*, &c. Ita Greg. *lib.* 1. *tit.* 7. *p.* 3. 6
Vant. *de nullit. tit. ex defectu nullitatis proceſſus, n.* 17. Marant. *de ordine iudic. p.* 6. *membr.* 1. *n.* 1. Bonacoſ. *commun. opin. tom.* 1. *lib.* 2. *tit.* 2. *n.* 8. Azeued. *ad rubr. tit.* 3. *n.* 14. *lib.* 4. *noua recop.* Amator Roder. *in pract. de modo, & forma videndi, ſeu examin. proceſſum, c.* 4. *de citat. n.* 2. *&* 3. Camil. Borrel. *in ſumma omnium deciſ. tit.* 44. *à n.* 7. & eſt omnium actionum inſtituendarum principium, ex Tiraq. *in tract. res inter alios acta, ſtatim in princip.* D. Barboſ. *in l. ſi quis poſteaquam, n.* 26. *ff. de iudic.*

In gloſſ. *Non obſtantibus*, ibi, *ad euidentiam præmiſſorum quare an Papa procedere contra aliquem valeat citatione non præmiſſa?* De hac quæſtione latè dixi *in* 7
collect. ad cap. 1, *num.* 7. *cum ſeqq. de cauſa poſſeſſ. in Decretalib.*

IN

IN LIBRVM III.

De Vita, & honeſtate Clericorum.

TIT. I.

EXTRAV. Docta. Vnic. *Ioan. XXII.*

MVSICAS laſciuas in Officiis diuinis, præſertim horis Canonicis, vel Miſſis ſolemnibus nullus ſub pœna ſuſpenſionis ab officio per octo dies cantare præſumat, per quod autem non intenditur prohibere quin interdum vltra cantum Eccleſiaſticum aliquas conſonantias, quæ melodiam faciant, canere liceat. Colligunt Viu. *in ration. lib. 2. pag.* 14. Alagona *in compend. pag.* 359.

Cantus igitur purus, & honeſtus nullo iure prohibetur, is enim in Eccleſia audientes ad maiorem animi deuotionem excitat, canentium vires recreat, mentem ad Deum eleuat, triſtia corda conſolatur, vt inquit Iſidor. *lib. 3. ſentent. c.* 7. gratiores mentes facit, faſtidioſos oblectat, inertes excitat, & peccatores ad lamenta inuitat, in hoc verò text. ſolus indecens canendi modus prohibetur, ſicut in Cõcil. Trid. *ſeſſ. 22. in decreto de obſeruandis, & euitandis in celebrat. Miſſa, verſ. ab Eccleſiis verò muſicas eas*, &c. Colliges hæc ex Nauar. *de orat. & horis canon. c. 16. n. 32. &* 33. Fr. Emman. *quæſt. Regul. tom. 1. q. 40. art. 1. &* 2. Soar. *de Relig. tom. 2. tract. 4. lib. 4. c. 13. n. 16. &* 17. Sanch. *in præcepta Decalogi, tom. 1. lib. 2. c. 37. n.* 7. Hieron. Roder. *in compend. quæſt. Regul. reſolut. 19. n. 1. & n. 4. cum ſeqq.* vbi latè de intellectu huius text. cum his, quæ ad hoc propoſitum cumulaui *in collect. ad c. dolentes, n. 15. cum ſeqq. de celebrat. Miſſar. in Decretal.*

De Præbendis, & Dignitatibus.

TIT. II.

EXTRAV. Piæ. I. *Bonif. VIII.*

BENEFICIA quæcunque apud Sedem Apoſtolicam vacantia Papa ſibi reſeruat, & ſi ſecus fiat ignoranter, vel ſcienter, irritum decernit, & inane. Colligunt Viu. *in ration. lib. 3. pag.* 105. Alagona *in compend. pag.* 402.

De hac materia dixi latè *in collect. ad c. 2. & 3. hoc tit. lib. 6.* vbi etiam an hic text. reuocauerit dictum *c. 3.* & *ibi* citatis commendo D. Lotter. *de re benefic. lib. 2. q. 27. à n. 55. cum ſeqq.* per me poſt illa ſcripta viſum, vbi contra Gonzal. *ad reg. 8. Cancel. §. 1. proœm. à n.* 153. latè probat diſpoſitionem *cap. ſtatutum, de præbend. lib. 6.* non eſſe reuocatam per hanc Extrauag.

Decernentes ex nunc irritum, &c.] De vi & effectibus decreti irritantis dixi *in tract. de clauſulis vſufreq. clauſ.* 40. ſecundùm Lugdun. impreſſ.

EXTRAV. Ex ſupernæ. II. *Clem. V.*

PRouiſiones ſub titulo commendæ factas de Eccleſiis Parochialibus, Archiepiſcopalibus, Epiſcopalibus, & monaſteriis ad petitionem Regum, vel quorumcunque Magnatum reuocat. Colligunt Viu. *in ration. lib. 3. pag.* 106. Alagona *in compend. pag.* 402.

EXTRAV. Etſi in temporalium. III. *Idem.*

BEneficia maiora, & minora vacantia, & vacatura, præſertim in prouincia Burdegalen. Clemens V. certis ex cauſis ſuæ diſpoſitioni reſeruauit cum appoſitione decreti. Colligunt Viu. *in ration. lib. 3. pag.* 107. Alagona *in compend. pag.* 402.

EXTRAV. Execrabilis. IV. *Ioan. XXII.*

HÆc Extrauag. habetur *ſuprà* inter Extrauagantes Ioannis XXII. etiam ſub hoc tit. cum gloſſis Zenzelini; hic verò ponitur cum gloſſis Guillelmi de Monte Lauduno.

EXTRAVAG. Saluator. V. *Idem.*

THoloſana Eccleſia in redditibus plurimum abundans erigitur in nouam Metropolim, cui de nouo pro ſuffraganeis Eccleſiis deputantur quatuor villæ in nouas ciuitates erectæ; quibus aſſignantur aliqui fructus Eccleſiæ Tholoſanæ; & tandem cenſuræ Eccleſiaſticæ in rebelles proferuntur. Ex quibus vtilitas habetur, quoniam cognoſci poterunt cauſæ erigendi, & diuidendi, eximendi, & ſubiiciendi Eccleſias. Colligunt Viu. *in ration. lib. 3. pag.* 107. Alagona *in compend. pag.* 402.

Refert Bonac. *de cenſuris extra Bull. diſp. 2. q. 3. puncto 18. & de interdictis in particulari diſp. 4. q. 1 puncto 6.*

Hinc dicit Nau. *de ſpoliis cleric. §. 2. n.* 1. quod frequenter Papa applicat ſem vnius Eccleſiæ alteri, immò & totam vnam Eccleſiam cum ſuis bonis per vnionem & diuiſionem, vt hoc in text. fecit Ioannes XXII. & his temporibus Pius IV. tantam partem ademit Epiſcopatui Leodien. quanta ſuffecit tribus Epiſcopatibus de nouo erigendis.

Suffraganei ſub Tholoſano Archiepiſcopo qui hodie exiſtant, oſtendi *in tract. de offic. & poteſt Epiſcopi, p. 1. tit. 1. poſt c.* 7. vbi agitur de notitia Epiſcopatuum totius Orbis.

EXTRAV. Nuper. j. VI. *Idem.*

IMpedientes Epiſcopatus Tholoſani erectionem in Eccleſiam Cathedralem, & eius diuiſionem in quinque diœceſes vltra pœnas in Conſtitutione ſuperiore declaratas perdunt feuda, & quæcunque beneficia ſpiritualia, & temporalia, & ſi ſint perſonæ Eccleſiaſticæ efficiuntur inhabiles ad quæcunque beneficia Eccleſiaſtica obtinenda. Colligunt Viu. *in ration. lib. 3. pag.* 109. Alagona *in compend. pag.* 402.

EXTRAV. Nuper. ij. VII. *Idem.*

EXecutores quatuor dantur ad pœnas ſupradictas ſolemniter publicandas. Colligunt Viu. *in ration. lib. 3. pag.* 109. Alagona *in compend. pag.* 402.

EXTRAVAG. Nuper. iij. VIII. *Idem.*

DIſpenſat cum quodam Abbate vt Epiſcopus poſſit eſſe, licèt defectum patiatur in Ordinibus,

& ætate. Colligunt, Viuian. *in ration. lib. 3. pag. 102.* Alagona *in compend. pag.* 402.

Quam verò ætatem, & ordines habere debeat promouendus in Epiſcopum, dixi *in tract. de officio, & poteſtate Epiſcopi, p. 2. allegat. 1. n. 26. & à n. 36.*

Extravag. Ad cuiuſlibet. IX. *Idem.*

1 Hortatur quendam in multis commendatum, vt accipiat Epiſcopatum, & curam Paſtoralem adminiſtret in Eccleſia, quæ de nouo fuerat in Cathedralem erecta. Colligunt Viuian. *in ration. lib. 3. pag.* 102. Alagona *in compend. pag.* 402.

Humilis an ſit ille, qui ſuperni nutus arbitrio, vt debeat præeſſe, intelligit, & tamen ex humilitate præeſſe contemnit? Vide quæ dixi *de offic. & poteſt. Epiſc. p. 1. tit. 2 gloſſ. 2. n. 25.*

Extravag. Poſtulaſti. X. *Idem.*

Declarauit an collector fructuum primi anni omnium beneficiorum Eccleſiaſticorum vacantium, & vacaturorum, vſque ad certi temporis ſpatium deputatorum pro Cameræ Apoſt. oneribus faciliùs ſupportandis, poſſit cum obtinentibus beneficia conuenire, & an Altaria dotata cadant ſub tali reſeruatione, &c. Colligunt Viuian. *in ration. lib. 3. pag.* 111. Alagona *in compend. pag.* 403.

Extravag. Cùm nonnullæ. XI.

Idem.

Reſoluit plurimas ambiguitates ortas circa reſeruationem & ſolutionem ſupradictorum fructuum *cap. præcedenti* contentorum.

SVMMARIVM.

1 *Beneficia omnia ſæcularia, & Regularia etiam Patriarchales, Archiepiſcopales, & Epiſcopales Eccleſiæ apud Sedem quomodocunque vacantia, ac etiam per obitum S. R. E. Cardinalium, ac Officialium dictæ Sedis, eius diſpoſitioni reſeruantur.*

2 *Hic text. ſemper innouatur per reg. 2. Cancel.*

3 *Beneficiorum vacantium apud Sedem reſeruatio vbi tractetur, oſtenditur.*

4 *Cardinalium S. R. E.*

5 *Camerarij.*

6 *Notariorum, ſeu Protonotariorum.*

7 *Auditorum Apoſt. Palatij,*

8 *Scriptorum literarum Apoſt.*

9 *Abbreuiatorum,*

10 *Commenſalium Papæ,*

(4–10:) *Beneficia diſpoſitioni Sedis Apoſt. reſeruantur.*

11 *Commenſales Papæ quoad effectum reſeruationis qui dicantur, oſtenditur.*

12 *Capellanorum Papæ beneficia ſunt reſeruata Sedi Apoſt.*

13 *Beneficia quæcunque vacantia, & vacatura per promotionem ad Patriarchatum, Archiepiſcopatum, & Epiſcopatum, & monaſteriorum regimina, ſunt Sedi Apoſt. reſeruata.*

14 *Beneficia vacantia per depoſitionem, priuationem, tranſlationem, aut muneris conſecrationis ſuſceptionem, auctoritate Apoſt. factas, ſunt Sedi Apoſt. reſeruata.*

15 *Beneficia vacantia ſeu vacatura per aſſecutionem pacificam quorumcunque Prioratuum, dignitatum, perſonatuum, Officiorum, Canonicatuum, præbendarum & aliorum beneficiorum, auctoritate Apoſt. prouiſorum, ſunt Sedi Apoſt. reſeruata.*

16 *Beneficium vacans per aſſecutionem pacificam alterius incompatibilis ab Ordinario collati, ſi vacauerit in menſe Ordinarij, illius prouiſio ſpectabit ad Ordinarium.*

17 *Beneficia illa Papæ reſeruantur, de quibus in concordia, vel diſcordia electi, ſeu poſtulati fuit facta electio, vel poſtulatio, quæ poſtea caſſata fuit, ſeu repulſa, aut renuntiata.*

Extravag. Ad regimen. XIII.

Bened. XII.

Diſpoſitioni Apoſtolicæ reſeruantur beneficia omnia cum cura & ſine cura, ſæcularia & Regularia, etiam Patriarchales, Archiepiſcopales, & Epiſcopales Eccleſiæ, & conſueta conferri per electionem, vel alio modo, apud Sedem Apoſt. quomodocunque vacantia, & in poſterum vacatura, etiam per depoſitionem, vel priuationem, ſeu tranſlationem, aut muneris conſecrationis ſuſpenſionem, ac etiam per obitum Cardinalium S. Roman. Eccl. ac officialium dictæ Sedis, videlicet Camerarij, Vicecancellarij, &c. vel Legatorum, ſeu Nuntiorum vbicunque moriantur; necnon & aliorum, qui pro negotiis veniunt, vel recedunt à Curia, ſi intra duas dietas legales moriantur, & ibi non habeant proprium domicilium. Decernentes ex tunc, &c. Non obſtantibus, &c. Colligunt Viuian. *in ration. lib. 3. pag.* 111. Alagona *in compendio pag.* 403. 1

Innouatur ſemper per omnes Summos Pont. *in reg. Cancel.* vt referunt Gonzal *ad reg. 8. Cancel. gloſſ. 8 n. 17.* & Nicol. Garc. *de benef. p. 5. c. 1. n. 192.* vbi *n. 86.* obſeruat ideo innouari text. in præſenti per *d. reg. 1.* quia erat temporalis, & expirauit cum conditore, quod etiam aduertit D. Lotter. *de re benefic. lib. 2. q. 27. n. 97.* 2

Apud Sedem Apoſt. &c.] De reſeruatione beneficiorum vacantium in Romana Curia, ſeu apud Sedem dixi latè *ad c. 2. & 3. de præbend. lib. 6.* 3

Ac etiam per obitum Cardinalium.] Notatur ad hoc quòd diſpoſitioni Sedis Apoſt. reſeruantur quæcunque beneficia vacatura per obitum S. Rom. Eccl. Cardinalium, vt per Hieronym. Paul *in praxi Cancell. §. de beneficiis generaliter reſeruatis, verſic. item beneficia Cardinalium,* Ludou. Gom. *in reg. de impetran. benefic. vacant. per obitum famil.* Cardin. *q. 13. ſub num. 11.* Burſat. *conſ. 126. n. 97. lib. 2.* Gonzal. *ad reg. 7. Cancel. gloſſ. 51. num. 6.* D. Lotter. *de re benefic. lib. 2. q. 27. num. 84. & 85.* 4

Camerarij.] Vide Caſſad. *deciſ. 4. de conſtit.* Mandoſ. *in reg. 1. Cancel. q. 4.* Flamin. Pariſ. *de reſign. benefic. lib. 2. q. 16. n. 39.* Gonzal. *d. gloſſ. 51. n. 10.* 5

Notarium. Vide Mandoſ. *in reg. 1. Cancel. q. 5. ſub n. 7.* Bellam *deciſ. 655. incip. Notarij Pœnitentiariæ*, Gonzal. *d. gloſſ. 51. n. 12.* D. Lotter. *d. q. 27. n. 97. in fine*, vbi per Rot. *in Ferrarien. Canonicatus 26. Aprilis* 1624. coram R. P. D. meo Pirouano, ſubdit hanc reſeruationem Protonotariorum poſſe dici clauſulam in corpore iuris, & de Protonotariis, vide per me dicta *de offic. & poteſt. Epiſc. p. 3. alleg. 74. à n. 30.* & latè D. Melch. Lotter. *d. lib. 2. q. 28. & q. 29.* 6

Et Apoſtolici Palatij, &c.] De Auditoribus Rotæ, vide Æne. de Falcon. *de reſeru. p. 1. q. 3. paulo ante, n. 15. verſ. & in quantum*, Gonzal. *d. gloſſ. 51. n. 5.* D. Lotter. *de re benefic. lib. 2. q. 27. ſub n. 68.* 7

Et

8 *Et Scriptorum literarum Apoſt.*] Vide Rot. *deciſ.* 70. *per tot. p.* 1. *diuerſ.* D. Lutter. *de benef. lib.* 2. *q.* 27. *n.* 86.

9 *Ac Abbreuiatorum.*] Vide Put. *deciſ.* 204. & 263. *in antiq. alias deciſ.* 234. & 257. *lib.* 1. *in correctis*, vbi quòd beneficia Abbreuiatorum de minori ſunt reſeruata per hunc text.

10 *Necnon commenſalium.*] Ex *Conſt.* 78. & 79. Paul. III. & *Conſtit.* 44. Iulij III. quoad hunc effectum reſer-
11 uationis veri familiares, & continui Papæ commenſales ſunt omnes Referendarij, & alij Officiales ex Palatio Apoſtol. panem habentes, Protonotarij, Subdiaconi, Auditores Rotæ, Acolyti, Scutiferi, Secretarij, literarum Apoſt. Scriptores, Cubicularij, ac Milites S. Petri, & reliqui officiales Romano Pont. pro tempore exiſtenti in Palatio deſeruientes, aut cuſtodiam facientes, licèt in eodem non habitauerint, nec habitent, nec forſan habitabunt, nec in tinello comederint, nec comedant, nec in futurum forſan comedent, referunt Gonzal. *d. gloſſ.* 51. *n.* 17. & Ioan. à Cochier. *in reg.* 3. *Cancell. n.* 34.

12 *Et aliorum quorumlibe. capellanorum*, &c.] Vide Æne. de Falconibus *de reſeruat. q.* 3. *princ. n.* 15. *in fine*, & *n.* 16. Simon. *in ſimili tract. q.* 37. & 38. Mandoſ. *in reg.* 1. *Cancel. q.* 5. & 6. Gonzal. *d. gloſſ.* 51. *n.* 8.

13 *Rurſus monaſteria, Prioratus*, &c.] Notatur ad hoc quòd beneficia quæcunque vacantia, & vacatura per promotionem ad Patriarchatum, Archiepiſcopatum, Epiſcopatum, vel monaſteriorum regimina, ſunt Sedi Apoſt. reſeruata, vt per Simon. *de reſeru. q.* 27. Mandoſ. *ad reg.* 1. *Cancel. q.* 13. & 14. Cochier. *in reg.* 1. *Cancel. n.* 23. *verſ. ſeptimus*, Flamin. *de reſign. benefic. lib.* 3. *q.* 1. *n.* 76. Anaſtaſ. Germon. *de indultis Cardin.* §. *ſi verò*, *à n.* 20. Azor. *inſtit. moral. p.* 2. *lib.* 7. *c.* 16. *q.* 2. Gonzal. *ad reg.* 8. *Cancel gloſſ.* 15. *n.* 53. & *gloſſ.* 55. *n.* 15. Camil. Borrel. *in ſumma omnium, deciſ. tit.* 21. *n.* 84. & 86. Nicol. Garc. *de benefic p.* 1. *c.* 6. *à n.* 1. metipſum *de officio, & poteſtate Epiſcopi, p.* 3. *allegat.* 57. *n.* 73. *cum ſeqq.*

14 *Necnon per depoſitionem, vel priuationem*, &c.] Notatur ad hoc quòd beneficia vacantia per depoſitionem, priuationem, tranſlationem, aut muneris conſecrationis ſuſceptionem auctoritate Apoſt. factas, vel fiendas, ſunt Sedi Apoſt. reſeruata, vt per Hieron. Paol. *in praxi Cancellariæ*, §. *ſequuntur beneficia reſeruata generaliter*, Flamin. Pariſ. *de reſinat. lib.* 2. *q.* 16. *n.* 27. Gonzal. *d. gloſſ.* 51. *n.* 32. Ioan. à Cochier. *in reg.* 1. *Cancel. num.* 22. *verſ.* 5. Viuian. *in praxi iuriſpatr. lib.* 14. *c.* 1. *n.* 16. *in vlt. impreſſ.*

15 *Necnon etiam quæ per aſſecutionem pacificam*, &c.] Notatur ad hoc, quòd beneficia vacantia, & vacatura per aſſecutionem pacificam quorumcunque Prioratuum, Dignitatum, Perſonatuum, Officiorum, Canonicatuum, Præbendarum auctoritate Apoſt. prouiſorum, ſeu prouidendorum, ſunt Sedi Apoſt. reſeruata, vt per Simon. *de reſeruat. q.* 26. *n.* 1. Burſat. *conſil.* 126. *num.* 96. *lib.* 2. Gonzal. *d. gloſ.* 51. *n.* 36. Nicol. Garc. *de benefic. p.* 11. *c.* 5. *à n.* 51. Viuian. *vbi ſup. n.* 18. & 19. D. Lotter. *de re*
16 *benef. lib.* 2. *q.* 27. *à n.* 37. Secus autem erit, ſi collatum fuerit ſecundum beneficium non à Papa, ſed ab Ordinario, quia tunc ſi primum beneficium incompatibile vacauerit in menſe Ordinarij, illius prouiſio ſpectabit ad Ordinarium, iuxta ea, quæ reſoluit Gonzal. *ad reg.* 8. *Cancel. gloſſ.* 15. §. 2. *à n.* 8.

17 *Necnon ſi forſan*, &c.] Notatur ad hoc quòd beneficia illa Papæ reſeruantur, de quibus in concordia, vel diſcordia electi, ſeu poſtulati fuit facta electio, vel poſtulatio, quæ poſt ea caſſata fuit, ſeu repulſa, aut renuntiata, vt per Hieron. Paul. *in praxi Cancel.* §. *ſequuntur beneficia, ſuper quibus*, Viu. *in praxi iuriſpatr. lib.* 14. *c.* 1. *n.* 17. *in vlt. impreſſ.*

SVMMARIVM.

1 *Beneficia quæcunque diſpoſitioni Apoſtol. reſeruata, ita per talem reſeruationem ſunt affecta, vt illorum collatio non teneat, ſi per alium à Romano Pontifice fuerit facta.*
2 *Regula* 10. alias 11. Cancel. *cum hoc text. ſymboliZat.*
3 *Doctores referuntur de affectione per appoſitionem manus Papæ agentes.*
4 *Beneficia ſemel reſeruata, & affecta ſemper remanent affecta.*
5 *Reſignatio etiamſi reſoluatur, putà propter regulam de viginti, non tamen reſoluitur inducta per appoſitionem manus validam.*
6 *Beneficium vbicunque afficit manus appoſitio, catenus durat reſeruatio, quatenus prouiſio Papæ conſumitur.*

EXTRAVAG. Ad Romani. XVI. *Paul. II.*

BEneficia quæcunque diſpoſitioni Apoſtolicæ reſeruata, ita per talem reſeruationem ſunt affecta, vt illorum collatio non teneat, ſi per alium à Romano Pont. fuerit facta. Colligunt Viuian. *in ration. lib.* 3. *pag.* 112. Alagona *in compend. pag.* 403. 1

Cum hoc text. habet quandam conformitatem, & ſymboliZat *reg.* 10. *aliàs* 11. *Cancellariæ*, quæ incip. *Item declarauit omnium, & ſingularum Cathedralium*, &c. vt tradunt Mandoſ. *ſuper ead. reg. quæ aliàs erat* 9. *q.* 5. & 6. Gonzal. *ad reg.* 8. *Cancell.* §. 5. *proœm. n.* 84. & 85. Ioan. à Cochier. *ad d. reg.* 9. *ſeu* 10. *Cancel. n.* 7. Nicol. Garc. *de benefic. p.* 5. *c.* 1. *n.* 783. *cum ſeqq.* 2

Romani quoque Pont. manus appoſitionem, &c.] De affectione per appoſitionem manus Papæ agunt latè Æneas de Falc. *de reſeruat. prælud.* 3. & *q.* 4. *effectu* 16. Simonet. *in ſimili tract. q.* 57. & 58. Mandoſ. *in reg.* 4. *Cancel. q.* 4. *num.* 4. & *reg.* 5. *q.* 6. *n.* 6. Gonzal. *ad reg.* 8. *Cancel. gloſſ.* 52. *per tot.* Nicol. Garc. *de benef. p.* 5. *c.* 1. *n.* 138. *cum multis ſeqq.* Lotter. *de re benef. lib.* 2. *q.* 26. *n.* 38. vbi cum Rota *deciſ.* 190. *n.* 9. *p.* 2. *recent.* ait diſpoſitionem huius text. procedere nulla exiſtente prouiſione Papæ, vbi in appoſitione manus Papæ concurrit præexiſtens reſeruatio generalis cum decreto irritanti. 3

Remanere ſemper affecta, &c.] Notatur ad hoc quòd beneficia ſemel reſeruata, & affecta ſemper remanent affecta, Rot. *deciſ.* 12. & 13. *de præbend. in nouis*, Caſſad. *deciſ.* 1. *n.* 8. *de reſtit. ſpoliat.* & *deciſ.* 2. *n.* 30. *de vnion.* Gemin. *conſ.* 93. *n.* 16. Simonet. *de reſeruat. q.* 57. Petr. Greg. *de re benef. c.* 24. *n.* 17. Gonzal. *d.* §. 5. *proœm. n.* 85. *verſ. in hoc caſu*, Ioan. à Cochier. *vbi proximè, n.* 9. Vnde etiamſi reſoluatur reſignatio, putà propter regulam de viginti, non tamen reſoluitur reſeruatio inducta per appoſitionem manus validam. Roman. *conſ.* 342. *à n.* 1. Sarnen. *ad reg. de infirm. q.* 33. *ad fin.* quos refert, & ſequitur Lotter. *d. lib.* 2. *q.* 27. *n.* 35. 4 5

Illud tamen aduertere oportet cum eod. Lotter. *d. q.* 26. *n.* 39. & 40. quod vbicunque manus appoſitio afficit beneficium, catenus durat reſeruatio, quatenus prouiſio Papæ conſumitur, intelligitur autem conſumpta, ſiue prouiſus poſſeſſionem apprehenderit, Rot. *deciſ.* 190. *n.* 9. *in fine*, ſiue non apprehenderit, cùm poſſeſſio ſit quid penitus ſeparatum à prouiſione, per quam conſumitur vacatio, vt reſpondit Rot. *deciſ.* 512. *à n.* 3. *p.* 3. *lib.* 3. *diuerſ.* 6

Ne Sede vacante aliquid innouetur.

Tit. III.

SVMMARIVM.

1 *Compendium huius tex. refertur.*
2 *Conſuetudo eſt valida vt fructus primi, ſecundi, & ſequentium annorum Prælato defuncto, vel eius hæredibus applicentur, etiamſi non conuertantur in pia opera ad liberandam animam defuncti in purgatorio, vt n. 3.*
4 *Infinitas reprobatur.*
5 *Reſuſcitatus recuperat filios, non tamen vxorem, & non tenetur iterum baptizari, nec ordinari.*

Extrav. Suſcepti. Vnic.

Ioan. XXII.

1 PAPA volens prouidere diuino cultui, & miniſtris eiuſdem, & occurrere diſpendiia, quæ ipſis quotidie imminent propter occupationes vacantium Eccleſiarum primi anni, eo quod Eccleſiæ ipſæ, ſeu perſonæ aliquæ ex priuilegio, conſuetudine, vel ſtatuto, primi, aut ſecundi, vel plurium annorum fructus beneficij vacantis ſibi vendicant, ſtatuit quod quando talis occupatio imminebit in beneficiis, quæ conſueuerunt in decimæ ſolutione taxari, collectores ipſorum anna.ium ſint contenti ipſa ſumma pro qua conſueuit dari decima, ſi ipſam elligendam duxerint, tali reſiduo penes eum, cui collatum eſt beneficium, remanente, vel dimiſſa eidem ſumma prædicta, poſſint dictum reſiduum ſibi aſſumere, dum tamen alterum intra decem dies dicti eligant collectores, aliàs poſt decem dies ipſorum optio in beneficiatum tranſeat ipſo iure. In non taxatis autem fructus decimabiles illius anni diuidi debent per medium, & vtrique eorum medietas tribuatur, ita quod ſi alter dimidia noluerit contentari, ipſa in volentem tranſeat ipſo iure. Et ſi aliquis, accipit aliquid vltra præmiſſa, ſi fuerit Prælatus, ſuſpenſus eſt ab ingreſſu Eccleſiæ; ſi eſt Capitulum, Vniuerſitas, vel Collegium, eſt interdictum donec reſtituat; ſi particularis perſona, eſt excommunicata, nec poteſt abſolui niſi facta reſtitutione, & ad hunc finem reuocantur omnia priuilegia, &c. Colligunt Viuian. *in ration. lib. 3. pag. 144.* Alagona *in compend. pag. 418.*

Vide de hac materia latè Bonac. *de ſuſpenſionibus omnibus in particulari, diſp. 3. q. 4. puncto 11. à princip.* vbi *n. 2.* ait hac cenſura ligari, qui per ſeipſum immediatè non accepit, ſed per mandatarium, quia adhuc ipſe dicitur percepiſſe; ſubditque contrarium dicendum de auxiliante, fauorem præbente, vel ratum habente, quia cenſura lata in facientes, non afficit conſulentem, fauentem, vel ratum habentem contra gloſſ. *hic in verbo prædictorum*, & Alter. *de cenſur. diſp. 12. de interdicto, c. 1. col. 10. verſic. 2.* Et idem Bonac. *loco proximè citato, n. 3.* exiſtimat paruitatem materiæ excuſare ab hac cenſura, quia excuſat à mortali peccato, conſequenter etiam à graui cenſura, quæ mortale peccatum ſupponit, quicquid dicat Alter. *vbi proximè, verſ. ad declarationem.* Et denique idem Bonac. *n. 7.* tenet hanc ſuſpenſionem facta reali reſtitutione tolli abſque alia abſolutione, quia ſuſpenſio ſub conditione, vel ad certum tempus lata ceſſat adimpleta conditione; quamvis Soar. *tom. 5. de cenſur. diſp. 31. ſect. 5. n. 22.* Alter. *tom. 2. diſp. 16. c. 3. col. 6.* & alij oppoſitum ſentiant.

Ex hoc text. colligitur validam eſſe conſuetudinem vt fructus primi, ſecundi, & ſequentium annorum Prælato defuncto, vel eius hæredibus applicentur, vt per Con. *in cap. cum in officiis, n. 9. verſ. caterùm, de teſtam.* Nau. *de redditib. q. 3. n. 12. & in apologia, q. 1. monitu 48. aliàs q. 1. monitu 52. à num. 6.* Sarmien. *in defenſorio monit. 48.* Gam. *Luſit. deciſ. 313. n. 7. ad fin.* Cuius rei rationem reddit Abb. *in d. c. cum in officiis, n. 5. ad fin.* quòd talis conſuetudo Eccleſiæ non præiudicat, ſed tantum ſucceſſori, ad quem pertinent fructus ſequentium annorum. Verùm reprehenditur à Con *proximè citato loco*, aduertente quòd etiam relicta à defuncto debent futuro ſucceſſori reſeruari, iuxta text. *in Clem. ſtatutum 7. de elect. cum ſimilibus*, & ideo non rectè Abb. videtur facere differentiam inter fructus ſequentium annorum, & relicta à defuncto. 2

Vnde minus benè Nau. *citatis locis*, quem ſequitur 3 Gutier. *lib. 2. pract. q. 114. n. 14.* contendit in terminis huius Extrau. iuxta doctrinam gloſ. *in præſenti, verbo defuncto*, non poſſe defendi conſuetudinem, quæ fructus primi, & ſecundi anni applicat defuncto, vel eius hæredibus, niſi vt conuertantur in opera ad liberandam animam defuncti à purgatorio, quia de conſuetudine contrarium obſeruari, teſtis eſt Sarmien. *dict. mon. 48.*

In gloſſ. *Primi, vel ſecundi, aut alterius*, ibi, *meritò eſt* 4 *reprobanda.* Notatur ad hoc quòd infinitas reprobatur, vt per Eſcob. *de ratiocin. c. 18. n. 4.* Valaſc. *conſ. 51. n. 49. & de partit. c. 9. n. 50. & 51.* Stephan. Gratian. *diſcept. forenſ. c. 600. n. 3.*

In gloſſ. *Vacantium*, ibi, *quòd etiamſi in inſtanti mira-* 5 *culosè reſuſcitetur*, &c. Vide latè Gate. Girond. *de priuil. ſeu exempt. explic. n. 183.* vbi ait, quòd reſuſcitatus recuperat filios, non tamen vxorem, & *n. 185.* quod non tenetur iterum baptizari, nec ordinari, & *n. 186.* quòd monachus reſuſcitatus tenetur redire ad monaſterium.

De Rebus Eccleſiæ non alienandis.

Tit. IV.

SVMMARIVM.

1 *Compendium huius text. refertur.*
2 *Doctores citantur de eius materia agentes.*
3 *Textus hic an ſit hodie vbique vſu receptus, oſtenditur.*
4 *Locatio fructuum Eccleſiaſticorum vltra triennium non eſt licita, & valida.*
5 *Alienationis nomine quæ comprehendantur, & an Prælatus poſſit repudiare legatum, ſeu hæreditatem relictam Eccleſiæ, oſtenditur.*
6 *Bona immobilia Eccleſiæ, vel mobilia pretioſa, quæ ſeruando ſeruari poſſunt, non valent abſque ſolemnitate hypothecari.*
7 *Bona Eccleſiaſtica non poſſunt locari vltra triennium.*
8 *Beneficiarius poteſt ſe obligare obligatione perſonali ad dandam commoditatem, & ius percipiendi fructus ad multos annos, vel durante vita ipſius beneficij.*
9 *Triennium vltra quod non poſſunt bona Eccleſiaſtica locari, computandum eſt tribus fructuum collectionibus*, & n. 29.
10 *Triennium de quo in hoc text. poteſt per ſtatuta Epiſcoporum limitari ad vnum, vel duos annos.*
11 *Locatio facta vltra triennium de bonis Eccleſiæ an in totum vitietur, vel quoad dictum triennium ſuſtineatur, oſtenditur*, & n. 12.

13 *Locatio*

13 *Locatio de bonis Eccleſia ſi fiat ad duo triennia adiecto pacto vt poſt primum incipiat ſecundum, an valeat, oſtenditur.*

14 *Eccleſia res in quibus caſibus inconſulto Romano Pontifice alienari poſſint, remiſſiuè.*

15 *Bona Eccleſia in emphyteuſim concedi poſſunt Romano Pont. inconſulto tribus concurrentibus conditionibus.*

16 *Prælatus poteſt de iure liberè res ſolitas concedere in emphyteuſim, vel feudum, cui vult, conferre etiam abſque Capituli conſenſu.*

17 *Bona vt in emphyteuſim concedi ſolita dicantur, ſufficit vnica conceſſio, & eſſe elapſos 40. annos.*

18 *Emphyteutica res Eccleſia ſolita emphyteuticari ſi ad Eccleſiam reuertantur, poſſunt iterum emphyteuticari abſque ſolemnitate requiſita in alienatione rerum Eccleſiaſticarum.*

19 *Bona, quæ ſeruando ſeruari non poſſunt, ſunt res mobiles, quæ non durant triennio, vel vſu conſumuntur, & non fructificant.*

20 *Alienatio vini, olei, frumenti, ouium, caprarum dummodo non ſit totus grex, fieri poteſt ſine ſolemnitate.*

21 *Excommunicationem incurrunt alienantes, vel locantes res, ſeu bona Eccleſiaſtica extra caſus à iure permiſſos in plures, quàm in tres annos.*

22 *Concil. Trident.* ſeſſ. 22. de reform. cap. 11. *comprehendit ſolummodo occupantes bona Eccleſiaſtica, vel ea vſurpantes.*

23 *Alienans res Eccleſia abſque debita ſolemnitate ex ignorantia iuris vel facti, modo ignorantia non ſit coniuncta cum ingenti temeritate, non incurrit excommunicationem de qua in hoc text.*

24 *Alienans res Eccleſia abſque debita ſolemnitate ſi pœnitentia ductus alienationem reuocauit ante realem & pacificam traditionem, non incurrit excommunicationem, de qua in hoc text.*

25 *Cardinales an ſubiiciantur legibus, & pœnis contra alienantes indebitè bona Eccleſiaſtica impoſitis, remiſſiuè.*

26 *Beneficiis ipſo facto priuantur inferiores, qui Eccleſias cum cura, & ſine cura habentes beneficia, & bona ſine ſolemnitate huius Extrauag. alienant.*

27 *Arbores fructiferæ cadi non poſſunt, & ſi ſucciderit emphyteuta poterit priuari.*

28 *Vſufructuarius arbores fructiferas cadens amittit ius, quod habet, & expelli poteſt.*

29 *Colonus & conductor arbores fructiferas cadens, expelli poteſt.*

30 *Beneficiarius ſuccidens arbores, quæ radices egerunt etiam non fructiferas, incurrit excommunicationem de qua in hoc text.*

31 *Sylua immatura à fructuariis ſuccidi non poteſt.*

32 *Emphyteuta punitur propter inciſionem lignorum, quæ breui tempore non renaſcuntur.*

33 *Prælati & beneficiati ſyluas caduas, quæ matura ſunt, & breui tempore renaſcuntur, cadere poſſunt.*

34 *Sylua cadua illa dicitur, quæ deſtinata eſt ad hoc vt cadatur, & talis eſſe debet vt ſucciſa ex ſtirpibus vel radicibus renaſcantur.*

35 *Arbores ſyluæ caduæ ſunt eius qualitatis, vt niſi excidantur certis annis adeo ſeneſcunt, vt renaſcantur nunquam.*

36 *Emphyteuta ſyluas caduas cadere poteſt.*

EXTRAVAG. Ambitioſæ. Vnic. *Paul. II.*

1 PROHIBET omnium rerum, & bonorum Eccleſiaſticorum alienationem, omneque pactum, per quod ipſorum dominium transfertur, conceſſionem, hypothecam, locationem, & conductionem vltra triennium, necnon infeudationem, vel contractum emphyteuticum prætetquam in caſibus à iure permiſſis, ac de rebus & bonis in emphyteuſim ab antiquo concedi ſolitis, & cum Eccleſiarum euidenti vtilitate, ac de fructibus, & bonis, quæ ſeruando ſeruari non poſſunt pro inſtantis temporis exigentia; & innouat decreta, & Conſtitutiones prædeceſſorum ſuper hoc editas. Et ita quando contra hoc decretum Eccleſiarum bona alienantur non tenet alienatio, hypotheca, conceſſio, locatio, conductio, infeudatio, & tam ille, qui alienat, quàm qui alienatas res accipit excommunicationis ſententiam incurrunt. Si verò fuerit Epiſcopus, vel Abbas, qui bona Eccleſiæ alienat inconſulto Papa, ingreſſus Eccleſiæ illis penitus interdicitur, & ſi in tali interdicto obſtinatè perdurauerint, per ſex menſes eo ipſo ſunt ſuſpenſi ab omni adminiſtratione Eccleſiæ, vel monaſterij in temporalibus, & ſpiritualibus. Inferiores verò, qui Eccleſias cum cura, vel ſine cura habentes beneficia, & bona alienant, ſunt ipſo facto beneficiis priuati, & tanquam vacantia poſſunt conferri aliis, exceptis ipſis priuatis, & bona alienata reuertuntur ad eaſdem Eccleſias. Colligunt Viuian. *in ration. lib. 3. pag. 167.* Alagona *in compend. pag. 427.*

2 Explicatur hæc Extrauag. ab Hieron. Maynaſio *in conſulto de ſpoliis, n. 274.* & integris repetitionibus eam declarant Benedict. Capuſilus, & Bartholom. Petrus; & de illius materia, & intellectu plura tradunt citati per Cened. *ad Sextum collect. 32.* quibus addo Aloyſ. Ricc. *in praxi rerum fori Eccleſiaſt. deciſ. 115. cum ſeqq. in 1. edit. aliàs reſol. 100. cum multis ſeqq. in 2. edit.* Scott. *in ſelectas conſtit. theorem. 117.* Bonac. *var. tract. lib. 1. tract. 2. de alienat. bonorum Eccleſiaſt. & de cenſur. extr.* Ballam, *diſp. 2. q. 4. puncto 11.* Quarant. *in ſumma Bullarij, verbo alienatio rerum Eccleſia,* Fillinc. *tom. 3. tract. 44. c. 1. n. 7. cum ſeqq.* meipſum *de officio, & poteſt. Epiſcopi, p. 3. alleg. 95. per tot.*

3 Verùm autem hæc Extrauag. fuerit & ſit hodie vſu recepta, videtur ab aliquibus in dubium reuocari? In quo affirmatiuam partem ſuſtinet Aloyſ. Ricc. *in collect. deciſ. p. 5. collect. 1673. in princ. & in praxi rerum fori Eccleſ. deciſ. 95. in 1. edit. alias reſol. 81. in 2. edit.* Henriq. *in ſum. lib. 13. c. 56. §. 3. lit. T,* Mar. Antonin. *var. reſolut. lib. 1. reſol. 21. num. 15. & reſol. 18. num. 10. & reſol. 50. num. 28.* Fillinc. *tract. 44. c. 1. num. 8.* Marc. Anton. Genuenſ. *in praxi Archiep. Neapol. c. 60. num. 1.* Melch. Phœbus *Luſit. deciſ. 60. n. 1. tom. 1.* Rot. *in vna Brixien. locationis 5. Decemb. 1594.* coram Penia, impreſſa per Farin. *deciſ. 30. num. 5. p. 1. recent.* in qua fuit dictum Rotam non ſeruare deciſionem Mohedani 8. *de locato,* dicentem probandum eſſe vſum huius Extrauag. cuius ſimiles refero ego ipſe *d. p. 3. allegat. 95. num. 49.* cùm enim ſit inſerta in corpore iuris, præſumitur de iure vſu recepta, Redoan. *de rebus Eccleſ. non alien. q. 35. num. 1.* Eugen. *conſ. 24. num. 2. tom. 1.* Flamin. *de reſignat. lib. 3. quæſt. 6. num. 25.* Mar. Antonin. *var. reſolut. lib. 1. reſol. 21. num. 15.* Et ſaltem quoad nullitatem contractus, non verò quoad pœnas excommunicationis, & alias extrinſecas receptam eſſe defendunt Sarmien. *de redditib. Eccleſiaſt. p. 1. cap. 2. n. 20.* Tolet. *in inſtruct. Sacerd lib. 5. cap. 91. verſ. tertio de hac Paulina,* Salzed. *ad Bernard. in pract. cap. 74. verſ. circa quam Conſtit. in nouiſſ. edit.* Quarant. *d. verbo alienatio rerum Eccleſiaſt. n. 48.* plures ex citatis per Cened. *ad Sextum collect. 32. num. 1.* Gam. *deciſ. 390. num. 2.* Sayr. *in claui Regia, lib. 3. c. 4. num. 15.* Azor. *inſtit. moral. p. 2. lib. 9. c. 2. q. 1. verſ. quod attinet,* Molin. *de inſtit. tract. 2. diſp. 466. n. 10.* Rebell. *de obligat. iuſtit. p. 2. lib. 14. q. 5.* Hombon. de Bonis *de examine Eccleſ. tract. 2. cap. 12. q. 66. ante reſolut.*

Digitized by Google

4 *Omnium rerum, & bonorum Eccleſiaſticorum*, &c.] Ergo comprehendit fructus & redditus rerum Eccleſiaſticarum, ac proinde locatio fructuum vltra triennium, non erit licita & valida, ſicuti docent Gam. *Luſitan.deciſ.*390.*n.*6.*& deciſ.*156.*n.*2. Boër *deciſ.*224. *n.*2. Gutier.*canon.lib.*2.*c.*8.*n.*14. Philiarch.*de offic. Sacerd.p.*2. *lib.*4. *c.*22. Iacob.de Graff. *in aureis deciſ.p.*1. *lib.*3.*c.*4.*num.*-. Fr. Emman.*in ſum.tom.*1.*cap.*18.*num.*5. Solis *de cenſib. lib.*2. *cap.*3. *num.*10. Quintanad. *Eccleſiaſt. lib.*2. *num.*69. Aloyſ. Ricc. *in d. praxi reſolut.*106. Cened.*ad Decretal.collect.*76.*num.*3. Bonac. *var.tract.*2. *de alienat. bonorum Eccleſiaſt. diſp.*2. *quaſt. vnic. puncto* 2. *num.*25. *verſ. ſed oppoſitum mihi probabilius videtur*, ego ipſe *d. alleg.*95. *num.*20. Contra Couarr.*var.lib.*2.*cap.*16. *n.*6.*ad fin.* Iacob.de Graff. ſibi contrarium *d. p.*1. *lib.*4. *c.*24. *num.*20. Auendan. *de exequendis mand.p.*1.*c.*4.*num.*32.*ad fin.* Cardin.Mantic. *de tacitis, & ambig. conuent.tom.*1. *lib.*5. *tit.*3. *num.*21. Zerol. *in praxi Epiſcop. p.*1. *verbo alienatio*, §.3. Vaſq. *de redditib. cap.*1. §.2. *num.* 14. Scott. *in ſelectas Conſtitut. theor.* 115. Filliuc. *d. tractat.* 44. *cap.* 4. *quaſt.*1. Caroc. *part.*3. *tit. de rebus Eccleſiaſt. locan. num.*51.

5 *Alienationem.*] Nomine alienationis in præſenti materia intelligitur actus, quo dominium rei directum, vel vtile, aut vſusfructus, aut ius in alterum transfertur, vel abdicatur, ac proinde non ſolùm venit venditio, aut alius contractus gratuitus, vel oneroſus, quo rei dominium in alterum transfertur, verùm etiam hypotheca, locatio vltra triennium, infeudatio, & contractus emphyteuticus, vt per Redoan.*de alienat. rerum Eccleſ.q.*2. Soar.*tom.*5.*de cenſur. diſput.*21.*ſect.*6.*num.*6. Mar. Alter. *in ſimili tractat. tom* 2.*diſput.*16.*cap.*2.*col.*3. *verſ. alia ſuſpenſio*, Azot. *inſtit. moral. p.*2. *lib.*9. *cap.*1. *quaſt.*2. Filliuc. *tom.*3. *tractat.*44. *cap.*1. de his & aliis dixi *ad cap. nulli, de rebus Eccleſ.* An autem Prælatus ſeu beneficiatius poſſit remittere caducitatem emphyteutæ Eccleſiæ abſque ſolemnitate & auctoritate Sedis Apoſtol. vide quæ dixi *in collectan. ad cap.potuit, de locato,num.*21. & *ibi* citatis addo Bonac.*var. tract.tit. de alienat. bonorum Eccleſiaſt. quaſt. vnica, puncto* 2. *num.*21. Verùm verò Prælatus validè & abſque pœna excommunicationis, de qua *in hoc text.* poſſit repudiare hæreditatem, ſeu legatum relictum Eccleſiæ non ſeruata ſolemnitate requiſita in alienatione rerum Eccleſiæ quæſtio eſt dubia, in qua licèt Lambertin. *de iurepatron. lib.*2. *quaſt.*9. *art.*1. *num.*31. *concl.* 5. & alij reſoluant non poſſe, tamen contrarium verius eſſe, ac proinde diſpoſitionem huius Extrauag. non habere locum in repudiatione ſeu remiſſione legati, vel hæreditatis, ac rei Eccleſiæ non incorporatæ meritò tradunt Quarant. *d. verbo alienatio rerum Eccleſia*, *num.*43. *limit.*9. Seraphin.*de priuileg. iurament. priuil.*71.*num.*32. Ceruantes *l.*6. *Taur.*, *num.*79. Spin. *in ſpeculo teſtam. gloſſ.*8. *princ. num.*63. *in fine*, Scott. *in ſelect.conſtitut. epith.*1. *theor.*2. Sanch *de matrim.lib.*6.*diſput.*4.*n.*11.*cum ſeqq.* Aloyſ. Ricc.*in praxi rerum fori Eccleſiaſt.deciſ.*97.*in* 1. *edit.alias reſol.*82.*in* 2.*edit.*Bonac.*d quaſt.vnic puncto.*2. *num.*13.

6 *Hypothecam.*] Notatur ad hoc quòd immobilia Eccleſiæ, vel mobilia pretioſa, quæ ſeruando ſeruari poſſunt, non valent abſque ſolemnitate oppignerari, vel hypothecari, vt per Couar. *lib.*2. *var.c.*16. *num.*7. Vaſq. *in opuſcul. de redditib. c.*2. §.2. *dub.*8. Quarant. *vbi ſupra, num.*16.*&* 17. Bonacin. *d. quaſt.*2. *puncto* 2. *num.*23.

7 *Locationem, & conductionem.*] Notatur ad hoc quòd omnes res, & bona Eccleſiaſtica non poſſunt locari vltra triennium, vt per Perea *ad tit.*7. *lib.*5. *Ordinam. pag.*202. Couar. *cap.*16. *num.*4. Maſcard. *de probat. concl.*603. *num.*28. Azeued. *l.*33. *tit.*3. *lib.*1. *noua Recopilat.* Azor.*inſtit. moral.p.*2. *lib.*7. *cap.*10. *quaſt.*3. *& p.*3.*lib.*8.*tract.de locato*, *cap.*3.*quaſt.*3. Cald. Pereira *de reſol. emphyt. cap.*2. *num.*28. Leſſ. *de inſtit. lib.*2. *cap.*24. *dub.*11. *num.*68. Caroc. *de locato*, *p.*3. *tit. de rebus Eccleſia locan. concl.*5. 6. *&* 9. Vaſq. *in opuſc. de reddit. cap.*2. §.2. *dub.*1. *cum ſeqq.* Bonacin. *d. quaſt.*2. *puncto* 2.*num.*24. Cùm autem promiſſio de re locanda 8
non ſit locatio, nec alienatio, ſed obligatio perſonalis alienandi, poterit beneficiarius obligare ſe obligatione perſonali ad dandam commoditatem, & ius percipiendi fructus ad multos annos, vel durante vita ipſius beneficiarij, quia hoc pacto non dicitur rem Eccleſiaſticam alienare cum nullum ius rei transferat in alterum, ſed ſolùm obligetur perſonaliter, ita Gutier. *canon. lib.*2. *cap.*13. Quarant. *vbi ſupra, num.*18. *verſ.*3. Molin. *diſput.*466. *num.*5. *verſ. in tertia autem*, Filliuc. *d. cap.*2. §.1. *quaſt.*8. Bonacin. *d. quaſt. vnica, puncto* 2. *ſub num.* 24. *verſ. addo cum Molina.*

Vltra triennium.] Computandum ſcilicet ex tribus 9
fructuum collectionibus: ita vt ſi ex quolibet triennio vnus tantùm fructus percipiatur, tunc triennium pro vno anno computari debebit, & locatio fieri poterit vſque ad nouennium, ſicuti docent Couar.*d.c.*16. *num.*6. Gutier. *canon. lib.*1. *cap.*8.*num.*12. Azor.*d p.*2. *lib.*7. *cap.*10. *q.*8. *& lib.*9. *cap.*2. *quaſt.*2. Quarant. *d. verbo alienatio rerum Eccleſie*,*n.*18. Card. Mantic.*de tacitis & ambig.conuent.tom.*1. *lib.*5.*tit.*3.*n.*22. Nauar.*in tract. de alienat. rerum Eccleſ. n.*21. Cald. Pereira *d. c.*2.*n.*31. Vaſq. *in opuſcul. de redditib. cap.*2.§. 2.*dub.*6. *num.*30. Marc. Anton. Genuenſ. *in praxi Archiep. Neapol. cap.*60.*n.*10. Filliuc.*d tract.*44.*c.*2.*q.*3. Bonac. *d puncto* 2.*n.*24.*verſ.aduertendum*, ego ipſe *d. alleg.*95. *num.*4.

Cùm autem hæc Extrauag. non iubeat locationes 10
fieri vſque ad triennium, ſed ne vltra fiant ſolummodo prohibeat, poterit triennium illud per ſtatuta Epiſcoporum limitari ad vnum, vel duos annos, vt tenent Alex.*conſ.*160.*à n.*6.*vol.*6. Anchar.*conſ.*116.*n.*5. Ego ipſe *d.alleg.*95.*n.*18.

Verùm verò locatio facta vltra triennium in totum 11
vitietur, aut quoad triennium ſuſtineatur, quæſtio eſt dubia, in qua vna opinio tenet hanc locationem in totum nullam eſſe, nec quoad triennium ſuſtineri, vt probari videtur ex verbis huius Extrauag. ibi, *nullius omnino ſit roboris, & momenti*, quæ propter illam particulam, *omnino*, omnes annos comprehendit, ac omni ex parte locationem annullat. Quare ita docent Bart.*in auth. qui rem*,*num.*7. & *ibi* Iaſ.*n.*21. *C. de ſacroſ. Eccleſ.* Couar.*d.cap.*16.*n.*5. Pinel.*in l.*1. *p.*3.*num.*75.*in fine*, *C.de bonis mat.* Gutier. in *l.nemo poteſt*, *n.*53. *ff. de legat.*1. Valaſc.*de iure emphyt.q.*29.*num.*15. Cald. Pereira *de reſolut.emphyt.cap.*2. *num.*30. *& de empt. c.*32. *num.*32. Azor. *d. p.*2. *lib.*7. *cap.*10. *q.*4.*& lib.*9. *cap.*2. *q.*4. Cardin. Mantic. *d. lib.*5. *tit.*5. *in princip.* Vaſq. *d. cap.*2. §.2. *dub.*5. Stephan. Gratian. *diſcept. forenſ. cap.*162. *num.*22. Camill Borrell. *in ſumma omnium deciſ. tit.*16. *num.*5. Rot. apud Farin. *deciſ.*30. *part.*1. *recent.*

Altera opinio ex diametro contraria tenet locatio- 12
nem rerum Eccleſiæ factam ad plures annos validam manere quoad dictum triennium, per *reg. vtile*, *de regul.iuris lib.*6. eámque ſuſtinent Bald.*in auth.ſi quas ruinas*, *C. de ſacroſ.Eccleſ.* Clar. in §.*emphyteuſis*, *q.*6. *& in* §. *donatio*, *q.*17. *num.*2. Molin. *de primogen. lib.*1. *c.*21. *num.*28. *verſ. contrarium*, P. Molin. *de iuſtit.tractatu* 2. *diſput.*467. *col.*2. Perez *l.*1. *tit.*7. *lib.*5. *Ordin. pag.*203.*colum.*1. Stephan. Quarant. *d. verbo Alienatio*

rerum

rerum Eccleſiæ, *n.*18. Gam. *Luſit.deciſ.*390. Vgolin. *de officio Epiſcopi*, c.14.§.7.*n.*5.*verſ.*4. Rebello *de obligation.iuſtit.p.*2. *lib.*1. *q.*6. Aloyſ. Ricc. *in d.praxi, reſolut.*102. *in* 2. *edit.* Ego vtramque opinionem adhibita diſtinctione ad concordiam reduxi *d.p.*3.*alleg.*95.*n.*11. *cum ſeqq.* vbi videre poteris, ne ibi dicta hic tranſcribere videar.

13 Quid dicendum ſi locatio fiat ad duo triennia, eo adiecto pacto vt poſt primum incipiat ſecundum, an valeat? Communis tenet ſententia talem locationem vltra triennium non tenere, ſicuti ſcribunt, Lap. *alleg.*12. Alex. *conſ.*165.*lib.*2. Conar. *d.c.*16.*n.*4. Valaſc. *de iure emphyt.q.*29.*n.*15. Molin. *d.tract.* 2.*diſp.*466.*col. fin.* Azor. *d.lib.*9.*c.*2.*q.*3. Ego ipſe *d.alleg.*95.*n.*17. Vaſq. *in opuſcul. de redditib.c.*2. §.2. *dub.*4.*n.*25. Bonac. *d.q.*2. *puncto* 2. *ſub n.*24. Scott. *in ſelectas conſtit. epiſt.*43. *theorem.*115.

14 *Præterquam in caſibus à iure permiſſis.*] Qui ſint iſti caſus vltra expreſſos in hac Extrauag. in quibus res Eccleſiæ inconſulto Romano Pont. alienari poſſunt, dixi ego ipſe *d.alleg.*95.*à n.*22. videlicet ſi eueniat caſus neceſſitatis Eccleſiæ, vel pietatis, ſcilicet, pro redemptione captiuorum, & alimonia pauperum, ſeu incommoditatis, veluti quando res eſt Eccleſiæ incommoda aut inutilis, & à *n.*50. *vſque ad n.*65. nouem caſus adduco, & declaro.

15 *Ac de rebus, & bonis in emphyteuſim*, &c.] Notatur ad hoc quòd bona Eccleſiæ in emphyteuſim concedi poſſunt, Romano Pont. inconſulto tribus concurrentibus conditionibus, putà in caſibus à iure permiſſis, & de bonis ſolitis ab antiquo dari in emphyteuſim, & cum euidenti Eccleſiæ vtilitate, ſecundùm ea, quæ latè deduxi *d.alleg.*95.*à n.*22. & *ibi* citatis addo Bonac.
16 *d.q. vnic. puncto* 2.*n.*20. Prælatus enim poteſt de iure liberè res ſolitas concedere, vel in emphyteuſim, vel in feudum, cui vult, conferre etiam abſque conſenſu Capituli, ſicuti docent Bald. *in c.*1.*col.*1.*qui feud. dare poſ.* vbi Iaſ. *n.*7.*verſ.an autem*, Felin. *in c.cum cauſa*, *n.*14.*de iudic.* & *in c.edoceri.ſub n.*2. *de reſcript.* Federic. de Senis *conſ.*109.*incip. Quidam Prælatus*, Caſtren. *conſ.*134.*lib.*1. Curt. iun. *in tract. de feudis*, *p.*2.*q.*1.*n.*2. & *q.*1. Menoch. *conſ.*79.*n.*6.

17 *Ab antiquo concedi ſolitis*, &c.] Vt bona in emphyteuſim concedi ſolita dicantur, ſufficit vnica conceſſio, & eſſe elapſos quadraginta annos, ſecundùm Rebuff. *de rebus Eccleſ.non alien.n.*33. Gam. *Luſit.deciſ.*342.*n.*4. Camil. Borrel. *d.tit.*33.*n.*136. Marc. Anton. Genuenſ. *d. cap.*60. *num.*5. cum aliis per me adductis *d. alleg.*95. *num.*36.

18 Res Eccleſiæ ſolitæ concedi in emphyteuſim cum beneplacito Apoſtolico ſemel impetrato ſi ad Eccleſiam reuertantur, poſſunt iterum emphyteuticari abſque ſolemnitate requiſita in alienatione rerum Eccleſiaſticarum, ſicuti docent Gam. *Luſit. deciſ.*24. & *deciſ.*36.*n.*6. & *deciſ.*344.*n.*4. Rot. Bonon. *deciſ.*13.*num.*7. & 8. Menoch. *de arbitr.caſu* 81.*à n.*5. & *conſ.*66.*n.*31. & *conſ.*79.*n.*1.*cum ſeqq.* & *conſ.*90.*n.*22. Quarant. *d.verbo alienatio rerum Eccleſiæ*, *n.*39. & 40. Zerol. *in praxi Epiſc.p.*1.*verbo alienatio rerum Eccleſiæ*, §.3. Cald. Pereira *de renouat.emphyt.q.*16.*n.*71. Aloyſ. Ricc. *in praxi rerum fori Eccleſ.deciſ.*126.*in* 1.*edit. alias reſol.*110.*in* 2. *edit.* Melch. Phœbos *Luſit.deciſ.*82. *num.*34. *tom.*1. Camil. Borrel. *d.tit.*33.*à n.*129. Cenal. *commun.contra commun. tom.*4.*q.*897. *à num.*899. Gonzal. *ad reg.*8. *Cancel. gloſſ.*6. *num.*194. Ego ipſe *d. alleg.*95. *num.*29. vbi *numeris ſeqq.* hanc ſententiam multis comprobo fundamentis.

19 *Quæ ſeruando ſeruari non poſſunt.*] Quæ autem ſint hæc bona, quæ ſeruando ſeruari non poſſunt, vix definiri valent, niſi dicamus eſſe res mobiles, quæ non durant triennio, vel vſu conſumuntur, & non fructificant, vt exemplificant Nauarr. *de alienat. rerum Eccleſ.n.*4. Rebuff. *in compend.alienat.* *n.*25. Quarant. *d. verbo alienatio rerum Eccleſ. n.*38. Aloyſ. Ricc. *in praxi rerũ fori Eccleſ.deciſ.*62.*in* 1.*edit.alias reſol.*59.*in* 2.*edit.* Marc. Ant. Genuenſ. *d. c.*60. *n.*7. Ego ipſe *d. alleg.*95. *n.*38. vbi *n.*39. limito niſi ſint res mobiles pretioſæ, quia æquiparantur immobilibus, & pari paſſu ambulant in hac materia. Vnde ſequitur validam eſſe alienationem vini, olei, frumenti, ouium, caprarum, & cæterorum factam ſine ſolemnitate, quia huiuſmodi bona, non cenſentur pretioſa, quæ ſeruando ſeruari non poſſint, vt ex Molin. Quarant. & aliis tradunt Bonac. *d.tract.de alienat.bonor.Eccleſ.q.vnica, puncto* 2.
*num.*4. vbi ſubdit non poſſe vendi totum gregem 20
ouium, de quo percipi conſueuerunt redditus, & emolumenta.

Sententiam excommunicationis incurrat.] Notatur ad 21
hoc quòd alienantes, vel locantes res, ſeu bona Eccleſiaſtica extra caſus à iure permiſſos in plures, quàm in tres annos ſententiam excommunicationis incurrunt, vt per Rainer. *in catalogo cenſur. extra Bullam in Cœna Domini*, *c.*2.*excomm.*13. Filliuc. *tract.*14.*num.*99. *verſ.ſeptima*, & *num.*114. quos refero ego ipſe *d. p.*1. *allegat.*50. *num.*235. ſecundùm Lugdunenſ. impreſſ. & licèt aliqui apud Franc. Leon. *in theſauro fori Eccleſiaſt. p.*1. *cap.*15. *num.*53. teneant malè recipientes, & alienantes bona Eccleſiaſtica, ſeu alienationi conſentientes (ſi conſentiens ſit clericus) affici excommunicatione Papæ reſeruata *in Concilio Trid. ſeſſ.*22.*de reform.c.*11. Contrarium tamen melius ſuſti- 22
net Filliuc. *d.tract.*44.*c.*6. *quæſt.*3. *n.*3. quia decretum illud Concilij comprehendit ſolummodo occupantes bona Eccleſiaſtica, vel ea vſurpantes, ad not. per Soar. *tom.*5.*de cenſur.diſp.*22. *ſect.*6. *num.*22. Azor. *inſtit. moral. p.*1. *lib.*9. *c.*27. *quæſt.*10. *in med.* Zerol. *in praxi Epiſcop.part.*1.*verbo bona*, Sayr. *de cenſur.lib.*3.*cap.*32. *num.*26.

A cenſura tamen huius text. excuſatur alienans ex 23
ignorantia iuris, vel facti, modo ignorantia non ſit coniuncta cum ingenti temeritate, vt per Nauar. *conſ.*19. *de rebus Eccleſ. non alien.in nouis*, Quarant. *vbi ſupra*, *num.*9. & 50. Filliuc. *d.tract.*44.*c.*6. *quæſt.*4. *n.*4. Bonac. *d.n.vnico*, *puncto* 5. *ſub num.*1. *verſ. ex quo ſequitur*, vbi etiam ſubdit hanc cenſuram non incurri ob tractatum, cogitationem, vel attentationem alienationis.

Excuſatur etiam ille, qui bona Eccleſiæ alienauit 24
abſque debita ſolemnitate, ſi pœnitentia, aut alio titulo ductus alienationem reuocauit ante realem, & pacificam traditionem, vt per Couar. *lib.*2. *var.c.*16.*n.*7. Nauar. *conſ.*18. *de rebus Eccleſ.non alien.* Quarant. *vbi ſupra*, *n.*50. Filliuc. *tract.*14. *num.*119. & *tract.*44.*c.*6. *quæſt.*5.

Vtrùm autem Cardinales ſubiiciantur legibus, & 25
pœnis contra alienantes bona Eccleſiaſtica impoſitis? vide Bonacin. *dict. quæſt. vnic. puncto* 5. *num.*6.

Inferiores verò Prælati, &c.] Notatur ad hoc quòd 26
inferiores, qui Eccleſias cum cura, vel ſine cura habente beneficia, & bona ſine ſolemnitate huius Extrauag. alienant, ipſo facto beneficiis priuantur, vt per Petr. Greg. *de re benefic.c.*25.*n.*16. Gonzal. *ad reg.*8. *Cancel. gloſſ.*15. *n.*63. Maſſobr. *in praxi habendi concurſum*, *requiſ.*1. *dub.*2.*n.*24. ſecundùm Romanam impreſſ. quos refero ego ipſe *de officio, & poteſt. Epiſcopi*, *p.*3.*alleg.*57. *num.*226.

Reſtat nunc pro coronide decidenda quæſtio, an & 27
quando Prælati ſeu beneficiati cædentes arbores cæduas ad ſuam Eccleſiam, ſeu beneficia ſpectantes euadant

excommunicationem in hac Extrauag. comminatam,
cuius reſolutio pendet ſolùm ex cognitione, an ſyluæ
ſint omnino cæduæ, an verò aliquo modo fructificæ
dicantur, nam ſicut emphyteuta arbores frugiferas cæ-
dens amittit ius quod habet, & expelli poteſt, Clar. *in*
§. emphyteuſis, q. 26. Borſat. *conſ. 91. n. 3. lib. 1.* Pinel. *in l. 1.*
de bonis mat. p. 2. n. 60. Surd. *deciſ. 286. n. 9.* Ioan. Garc. *de*
expenſ. c. 11. n. 34. D. Barboſ. *in l. diuortio, §. ſi fundum,*
28 *n. 15. & 16. ff. ſoluto matr.* & pari modo vſufructuarius,
ad tradita per Mieres *de maioratu, p. 4. q. 39. n. 5.* Craſſ.
§. legatum, q. 33. in princ. D. Barboſ. *in d. §. ſi fundũ, n. 17.*
29 *& 18.* necnon colonus, & conductor, ſecundum Caroc.
de locato, gradu 4. accid. q. 3. n. 5. & 6. Menoch. *conſ. 130.*
n. 4. & ſeq Ioſeph. Ludou. *Peruſ. deciſ. 94. p. 2.* Caualcan.
30 *in deciſ. 44. n. 72. in princ. p. 1.* ita beneficiatum ſucci-
dentem arbores, quæ radices egerunt etiam non fru-
ctiferas incurrere hanc excommunicationem conſu-
luit Nauar. *conſ. 6. & 7. hoc tit. de rebus Eccleſiæ non alie-*
nand. & ex eo Sayr. *in floribus deciſ. ſub eod tit. deciſ. 5.*
vbi quod Abbas ſine conſenſu Conuentus, & ſui Ge-
neralis arbores fructiferas, & non fructiferas ſcinden-
do, & vendendo peccat, & excommunicationem con-
tra malè alienantes res Eccleſiaſticas latam incurrit, niſi
arbores tantum opacas locorum ſui monaſterij pro
vberiori fructuum collectione cædat, præſertim ſi ar-
borum abſciſſarum pretia in commodum & vtilitatem
monaſterij conuertat, tunc enim peccat, neque in pœ-
nam aliquam incidit, & dicit Cardin. Mantic. *d. tit. 29.*
31 *n. 31.* quòd ſylua immatura à fructuariis ſuccidi non
poteſt, addit Craſſ. *de ſucceſſorib. verbo legatum, q. 33.*
32 emphyteutam, & cæteros huiuſmodi puniendos eſſe
propter inciſionem lignorum, quæ breui tempore
non renaſcuntur.

33 Ex quibus colligo Prælatos, & beneficiatos ſyluas
cæduas quæ maturæ ſunt, & breui tempore renaſcun-
tur, abſque cenſurarum incurſu cædere poſſe; has enim
& vſufructuarius cædere poteſt, *ad l. ex ſylua, & l. ſi*
abſente. ff. de vſufruct. l. diuortio, §. ſi fundum, ff. ſoluto ma-
34 *trim.* Sylua autem cædua illa dicitur, quæ deſtinata eſt
ad hoc vt cædatur, & talis eſſe debet, vt ſucciſa ex ſtir-
pibus, vel radicibus renaſcatur, vt per text. *in l. ſylua*
cædua ff. de verbor. ſignif. vbi Alciat. & Rebuff. tradit
Aleand. *conſ. 118. n. 3. lib. 5.* & ego ipſe *in meo dictionar.*
35 *Luſitan. colat. lit. D. col. 390.* hæc enim verè dicitur
ſylua cædua, etiamſi aliquos modicos fructus producat,
ſunt tamen illius arbores eius qualitatis vt niſi cædan-
tur certis annis adeò ſeneſcunt, vt renaſcantur nun-
quam, ſicut optime notat Ioan. Garc. *de expenſ. & me-*
liorat. c. 12. à n. 79.

36 Sic à ſimili poſſe emphyteutam abſque incurſu pœ-
næ *auth. qui rem, C. de ſacroſ. Eccleſ.* ſyluas cæduas inci-
dere, reſoluunt Mieres *de maioratu, p. 4. q. 39. n. 5.* Craſſ.
d. §. legatum, q. 33. verſ. aut verò quærimus, Pinel. *in l. 1.*
C. de bonis mat. p. 2. n. 59. D. Barboſ. *in d. l. diuortio, §. ſi*
fundum, n. 3. Gutier. *de tutel. p. 3. c. 27. n. 9.* Card. Mantic.
d. tit. 26. n. 7. & 31.

De Emptione, & Venditione.

TIT. V.

SVMMARIVM.

1 *Cenſuales contractus etiamſi fiant per decem ad cen-tum, & cùm conditione vt venditor poſſit in totum vel in partes redimere cenſum, non tamen poſſit cogi ad redimendum, ſunt liciti, non vſurarij.*

2 *Cenſus conſignatiui contractum approbauit, & ſub certa forma ſeruari ſolitum decreuit Martinus V. in præſenti.*

3 *Cenſus emptio, & venditio an, & quando, & cum quibus conditionibus ſit licita, remiſſiuè.*

4 *Pius V. edidit conſtitutionem ſuper forma creandi cenſus.*

5 *Conſtitutio ſuper forma creandi cenſus à Pio V. edita in Hiſpaniis, & apud Germanos, ac Belgas non fuit recepta.*

6 *Cenſualis contractus natura eſt, vt poſſit quandocunque cenſus redimi, & extingui.*

7 *Cenſus redimi poteſt in totum, vel pro parte, contraria conuentione non obſtante.*

8 *Cenſus tunc redimi dicitur quando per debitorem illius reſtituitur domino cenſus liberè recipienti pretium, quod in illius emptionem, & acquiſitionem fuerat erogatum.*

9 *Cenſus extinctio non ſequitur abſque pretij reſtitutione.*

10 *Cenſum redimibilem emere, vel vendere licitum eſt.*

11 *Redemptio in cenſibus, & redditibus annuis, qui cum pacto redimendi conſtituuntur, an perpetuò abſque vlla temporis præſcriptione permiſſa ſit? oſtenditur.*

12 *Cenſus iuſtè conſtitui poteſt ad vitam ementis, etiamſi tanto tempore is ſuperuixerit quòd fructus excedant pretium ſolutum.*

13 *Contractus erit illicitus ſi cenſus, ſeu redditus annui redemptio conferatur in voluntatem venditoris, hac tamen lege, vt maiori pretio redditus redimendus ſit quàm conſtitutus fuerat.*

EXTRAV. Regimini. I. *Martin. V.*

CONTRACTVS cẽſuales etiamſi fiant pro 1
decem ad centum, & cum conditione
vt venditor poſſit in totum, vel in par-
tes redimere cenſum, non tamen poſſit
cogi ad redimendum, ſunt liciti, non
vſurarij. Colligunt Viuian. *in ration. lib. 3. pag. 181.* Ala-
gona *in compend. pag. 432.*

Contractum cenſus conſignatiui approbauit Mar- 2
tin. V. *in præſenti* & ſub certa forma ſeruari ſolitum
decreuit, cuius Conſtitutionem confirmauit Calix-
tus III. *in ſeq. cap.* vt referunt Marc. Anton. Eugen.
conſ. 100. n. 34. lib. 1. Felician. de Solis *de cenſib. tom. 2.*
lib. 1. c. 1. num. 1. & 2. Cenc. *in ſimili tract. p. 1. c. 1. q. 2.*
à princip.

An autem & quando, & cum quibus conditioni- 3
bus emptio, & venditio cenſus ſit licita, vide Greg.
l. 28. verbo à cenſo, tit. 8. p. 5. Sot. *de iuſtit. lib. 6. q. 5.*
Couar. *lib. 3. var. c. 7. n. 2. cum ſeqq.* Nau. *de vſuris, §. 22.*
à num. 72. cum ſeqq. Mich. de Palac. *de contract. lib. 4. c. 6.*
& 7. Brunor. à Sole *in quæſt. legal. lib. q. 2. cum duabus ſeq.*
Franc. Garc. *p. 2. contractuum, c. 4.* Ioan. Garc. *de ex-*
penſ. cap. 9. n. 73. cum ſeq. Petr. Salaz. *de vſu, & conſue-*
tud. cap. 11. num. 72. & à num. 74. Caualcan. *p. 2. deciſ. 2.*
num. 48. Valaſc. *de iure emphyt. quæſt. 12. n. 6. & quæſt. 32.*
n. 8. col. 2. Zerol. *in praxi Epiſcop. p. 1. verbo contractus*
cenſuales, plures refert Cened. *ad Sextum collect. 24.*
num. 1.

Super forma creandi cenſus conſtitutionem edidit 4
Pius V. *incip. Cùm onus, ſub dat. Romæ 14. Kalend. Fe-*
bruarij 1568. quam referunt Nau. *in man. c. 17. à n. 232.*
Quarant. *in ſum. Bullarij, verbo contract. cenſualis*, eamque
declarant Borſat. *conſil. 214.* Ioan. Lop. *in l. 2. C. de pactis*
inter empt. §. 2. n. 84. Molin. *de iuſtit. tract. 2. à diſp. 389.*
vſque ad diſp. 395.

Verùm quòd in Hiſpania recepta non fuerit, teſtan- 5
tur Henriq. *in ſum. lib. 7. cap. 20. §. 1. lit. I.* Fr. Emman.

in

Digitized by Google

in explicat. Bulla Cruciata, *pag.* 214. Valaſ. *conſ.* 133. *n.* 10. Bernard. Græuæ *ad practic. Cameræ Imper. lib.* 2. *concl.* 7. *in coronide*, vbi etiam quòd apud Germanos non recipitur, & quòd nec apud Belgas aſſerit Leſſius *de iuſtit. lib.* 2. *c.* 25. *dub.* 3. *n.* 33.

6 *Poſſent extinguere, & redimere*, &c.] Notatur ad hoc, quòd de natura contractus cenſualis eſt, vt poſſit cenſus qoandocumque redimi & extingui, vt per Cenc. *de cenſib. p.* 2. *c.* 1. *q.* 3 *art.* 7. *à princip.* Stephanus Gratian. *diſceptat. forenſ. c.* 258. *n.* 18. & 19. Rot. *apud eundem Cenc. deciſ.* 151. *n.* 2. & 5. itavt ſi conuentione partium irredimibilis ſit, redimi tamen poſſit in totum, vel pro parte, contraria conuentione non obſtante, ſicuti docent Couar. *lib.* 3. *variar. c.* 8. *n.* 7. Rebuff. *ad leges Galliæ, tom.* 3. *tit. de conſtitut. redditum, art.* 1. *gloſſ.* 17. *num. penult.* Ioan. Garc. *de expenſis, c.* 9. *n.* 75. Cardoſ. *in praxi Tridium, verbo cenſus, num.* 10. Gutier. *pract. lib.* 3. *q.* 168. *n.* 7.

7 Redimi autem tunc cenſus dicitur, cum per debitorem illius reſtituitur domino cenſus liberè recipienti pretium, quòd in illius emptionem, & acquiſitionem fuerat erogatum, vt per Felician. *de cenſib. tom.* 2. *lib.* 4. *cap. vnic. n.* 12. *verſ. qualiter*, Cenc. *in ſimili tract. p.* 3. *c.* 1. *q.* 3. *art.* 1. *n.* 4. Et abſque tali pretij reſtitutione cenſus extinctio non ſequitur, vt fuit dictum *in Rot. deciſ.* 104. *n.* 3. & 4. & *deciſ.* 182. *n.* 1. & *deciſ.* 222. *n.* 3. & 4. impreſſa per eundem Cenc. *in fine dicti ſui tractatus.*

8 Notari etiam ſolet text. in præſenti ad hoc quòd cenſum redimibilem emere, vel vendere licitum eſt, vt per Couar. *lib.* 3. *variar. c.* 7. *n.* 2. Tiraq. *de retract. lig.* §. 1. *gloſſ.* 6. *n.* 15. Anton. Gom. *ad l.* 68. *Tauri, n.* 2. Valaſc. *de iure emphyt. q.* 32. *n.* 8. Ioan. Garc. *dict. c.* 9. *n.* 73. Molin. *d. tract.* 1. *diſp.* 385.

9 *Quandocunque vellent*, &c.] Vtrùm autem in cenſibus, & redditibus annuis, qui cum pacto redimendi conſtituuntur, ea redemptio perpetuò abſque vlla temporis præfinitione permiſſa ſit? Couar. affirmatiuè reſpondet *lib.* 1. *variar. c.* 9. *n.* 8. multis adductos rationibus per illum adductis. Communis tamen eſt in contrarium, vt per Anton. Gom. *variar. tom.* 2. *c.* 2. *n.* 28. Gam. *Luſit. deciſ.* 247. *n.* 3. Perez *l.* 2. *tit.* 13. *lib.* 3. *Ordin.* Anton. Gabr. *commun. opin. l.* 5. *tit. de præſcript. concl.* 6. Menoch. *de arbitr. caſu* 217. *n.* 2.

10 Cenſus quoque rectè & iuſtè conſtitui poteſt ad vitam ementis, & contractus dicitur licitus, quia ſicut poteſt quis diu viuere, ita poteſt citò mori, & dubius euentus, finiſque incertus contractum iuſtificat, ſicut docent Nauar. *in commun. de vſuris ſuper Bullam Pij V. q.* 45. *n.* 128. Viuian. *tom.* 1. *commun. opinion. lib.* 4. *tit.* 22. *n.* 69. *pag. mihi* 602. Gemin. *de vſuris, commento* 3. §. 4. *n.* 97. Surd. *conſ.* 162. *n.* 36. & *de aliment. tit.* 9. *q.* 11. *n.* 2. Paul. Comitol. *reſponſ. moral. lib.* 3. *quæſt.* 25. Farinac. *p.* 4. *deciſ.* 30. Etiamſi tanto tempore is ſuperuenerit quòd fructus excedant pretium ſolutum, Gemin. *vbi proximè*, Surd. *d. q.* 11. *n.* 8.

11 *Pro eadem ſumma*, &c.] Ergo ſi cenſus, ſeu redditus annui redemptio conferatur in voluntatem venditoris, hac tamen lege, vti maiori pretio redditus redimendus ſit, quàm conſtitutus fuerit, contractus erit illicitus, vt per Couar. *d. lib.* 3. *c.* 9. *n.* 4.

EXTRAVAG. Regimini. II. *Calixt. III.*

1 COntractum quendam emptionis, & venditionis præcedenti ſimilem declarat Pontifex eſſe iuri conſonum, & ab vſuris alienum & tandem iubet præſentem Bullam cunctis manifeſtari. Colligunt Viuian. *in ration. lib.* 3. *pag.* 181. Alagona *in compend. pag.* 462.

De Sepulturis.

TIT. VI.

EXTRAVAG. Deteſtandæ. I. *Bonifac. VIII.*

CORPORA defunctorum exenterantes, & in fruſta immaniter ſecantes, ac aquis decoquentes, vt oſſa à carnibus ſeparata in terras ſuas deferant tumulanda, ſunt ipſo facto excommunicati cum reſeruatione Papæ. Colligunt Viuian. *in ration. lib.* 3 *pag.* 250. Alagona *in compend. pag.* 462. 1

Hanc eandem concluſionem ex hoc text. deſumunt Nauarr. *in manual. c.* 27. *num.* 105. vbi limitat in eo, qui hoc facit ad anatomiam, vel ne fœteat cadauer, & *conſ.* 54. *de ſentent. excommunicat. in antiq. aliàs* 10. *de ſepultur. in nouis*, vbi ait non extendi ad conſentientes, vt id fiat, Gambar. *de caſibus reſernat. c.* 7. *n.* 7. Sayr. *in floribus deciſ. ſub tit. de ſentent. excommun. deciſ.* 50. Filliuc. *tract.* 15. *n.* 72. *verſ. tertiò*, & *n.* 77. Iul. Lauor. *de indulgen. p.* 2. *c.* 21. *n.* 28. latè Bonac. *de cenſur. extra Bullam Cœnæ, diſp.* 2. *q.* 3. *puncto* 45. ego ipſe *de offic. & poteſt. Epiſcopi, p.* 3. *allegat.* 50. *n.* 103. ſecundùm Lugdun. impreſſionem. 2

EXTRAV. Super Cathedram. II. & vlt. *Idem.*

BOnifacius VIII. in hac Extrauagante copioſiſſimam facit facultatem Regularibus, & Religioſis, ad audiendas ſæcularium Confeſſiones, præcepit tamen, vt Prælati Religioſorum Mendicantium præſentarent Epiſcopis prius in id Sacerdotes, quos idoneos diiudicarent, quibus & ipſi facultatem facerent tum prædicandi, tum etiam Confeſſiones audiendi. Illis tamen hoc facere renuentibus, ipſe ſummus Pontifex concedit in præſenti prædictis Regularibus, vt eo nihilominùs non obſtante id ipſum poſſent efficere. 1

Poſtmodum Bonifacium VIII. ſubſequutus eſt Benedict. XI. in quadam ſua *Extrauagante*, quæ incipit: *Inter cunctas, de priuileg.* qui reuocata prædicta moderatione Bonifacij VIII. ampliſſimam facultatem præbuit prædictis Religioſis prædicandi, & Confeſſiones audiendi, nulla facta coram Epiſcopo præſentatione, neque ab eo aliqua petita licentia. Demùm Clemens V. in Concilio Viennenſi vt refertur *in Clement. dudum, de ſepultur.* reuocauit Benedicti prædicti decretum, & renouauit hoc Bonifacij VIII. de quo *in præſenti*, hæc ita narrat Fr. Ludouicus Miranda *in manual. Prælat. tom.* 1. *q.* 45. *art.* 4. quæ olim vſque ad tempora Concil. Trid. perpendere oportebat, hodie verò ſeruari debet decretum ipſius Concilij *ſeſſione* 23. *de reformatione, c.* 15. de quo plura dixi *in dicta Clementina dudum*, vbi etiam ad ſaturitatem de materia huius Extrauagantis. 2

De Decimis.

Tit. VII.

SVMMARIVM.

1 *Summarium huius text. refertur.*
2 *Summæ plures quando petuntur an poſſint omnes cumulari, vt ſciatur, excedántne iuriſdictionem iudicum, qui eam habent limitatam ad certam ſummam, remiſſiuè.*
3 *Res tranſit cum ſuo onere.*
4 *Sacerdos an poſſit perpetuò locare operas ſuas pro Miſſis celebrandis? remiſſiuè.*

Extravag. Declarationes. Vnic.

Bonif. VIII.

1 Declarat multa dubia ſuborta circa collectionem decimarum impoſitarum à Papa Eccleſiis, & Eccleſiaſticis perſonis pro expeditione belli Siciliæ, quæ hic clarè & prolixè per te videre poteris. Colligunt Vivian. *in ration. lib. 3. pag.* 281. Alagona *in compend. pag.* 474.

2 *Simul tamen collecta*, &c.] Ex his verbis poteſt deduci reſolutio ad quæſt. illam, an quando petuntur plures ſummæ, poſſint omnes cumulari ad effectum, vt ſciatur, excedántne iuriſdictionem iudicum, qui eam habent limitatam ad certam ſummam? Vide Tiraq. *de retract. lig. §. 23. gloſ. 9. n. 12. & de retract. convent. §. 2. gloſ. 1. n. 12.* Perez *tit. 16. lib. 3. Ordin. pag.* 751. Azeued. *lib. 7. n. 17. tit. 18. lib. 4. noua recop.* Cabed. *Luſit. deciſ. 21. per tot. p. 1.* quos refert parens meus *in commentar. ad Ordinam. Reg. Luſitan. lib. 3. tit. 70. §. 6. n. 3.*

3 *Quia res tranſit cum onere ſuo.*] Vide Doctores, quos plena manu citaui *in meo nouiſſimo tractatu Lugdun. impreſſo de Axiomat. iuris vſufreq. verbo Res.*

4 *Vel plures Capellanos conducere.*] Vtrùm autem Sacerdos poſſit perpetuò locare operas ſuas pro Miſſis celebrandis? Vide Aloyſ. Ricc. *in praxi aurea reſol. 494. aliàs vltim.*

De Regularibus, & Tranſeuntibus ad Religionem.

Tit. VIII.

Extravag. Viam ambitioſæ. I. *Martin. V.*

1 Mendicantes virtute cuiuſcunque priuilegij literarum Apoſtol. vel Pœnitentiæ, tranſeuntes ad Religionem non Mendicantium, excepta Carthuſiana, ſine licentia Sedis Apoſt. necnon & tales recipientes pœnam excommunicationis latæ ſententiæ incurrunt. Colligunt Vivian. *in ration. lib. 3. pag.* 305. Alagona *in compend. pag.* 483.

2 Hanc eandem concluſionem ex hoc text: deſumunt Gamb. *de caſib. reſeru. c. 7. n. 10.* Fr. Emm. *quæſt. Reg. tom. 1. q. 30.* Soar. *tom. 5. de cenſur. diſp. 22. ſect. 5. n. 61.* Sayr. *in ſimili tract. lib. 3. c. 30. n. 8.* Azor. *inſtit. moral. p. 1. lib. 12. c. 14. q. 12. verſ. inter Extrauagantes, & q. 16.* Aldrete *de relig. diſc. tuenda, lib. 2. c. 18. à n. 21.* Iul. Lauor. *de indulg. p. 2. c. 21. n. 31.* Filliuc. *tract. 15. n. 183. verſ. tertiò, & n. 192.* ego ipſe *de officio, & poteſtate Epiſcopi, p. 3. allegat. 50. n. 105.* ſecundùm Lugdunenſem impreſſionem. Bonacin. *de cenſur. extra Bull. diſp. 2. q. 9. puncto 1.* Et quamvis Leſſi. *de iuſtit. lib. 2. c. 41. dub. 13. num.* 104. & Sanchez *in præcepta Decalogi, tom. 2. lib. 6. c. 7. n. 68.* exiſtiment hunc text. vel non eſſe vſo receptum, vel loqui de iis, qui abſque legitima cauſa tranſeunt, nihilominus tamen contra eos ſtat vera concluſio ex huiuſmodi text. deſumpta, ſicuti docent D. Anton *p. 3. tit. 16. c. 4. §. 4. ad fin.* Sayr. *d. n. 8.* Soar. *d. ſect. 5. n. 16. &* 19. Sotb. *tit. de apoſtat. verſ. aduertendum eſt.* Fr. Emm. *quæſt. Regul. tom. 3. q. 52. art. 15.* Fr. Barth. à Vecchis *in praxi nouit. diſp. 15. dub. 5. n. 8.*

Vtrùm autem Religioſus Ordinis Mendicantium à Religione eiectus, & habitu priuatus poſſit abſque ſpeciali Summi Pontif. facultate ad quemlibet Ordinem monaſticum tranſire? Vide Bonacin. *d. puncto 1. num. 9.* 3

Extravag. Ad noſtrum. II. & vlt.

Ioan. XXII.

Religioſi cuiuſcunque Ordinis non ſe transferant ad partes vltramarinas, in quibus pauci fideles reſpectu infidelium commorantur ſine licentia ſui Superioris per patentes ipſius literas conceſſa ſub pœna excommunicationis latæ ſententiæ Papæ reſeruatæ, ſub qua etiam præcipitur Superioribus, ne huiuſmodi licentiam concedant niſi viris literatis, prouidis, & expertis: quare Eccleſiarum Prælatis inhibetur, ne tales tranſeuntes ad vltramarinas partes admittant ad prædicandum vel celebrandum Diuina, niſi patentes literas Superioris plenam fidem faciant, ſed ipſos tanquam apoſtatas capi faciant, & incarcerari, donec modo prædicto conſtet de licentia. Item Prælati Eccleſiarum incarcerent Religioſos approbantes ea, quæ Sedes Apoſt. reprobat, vel quæ ſunt contraria Fidei, vel dogmatizant in concionibus, vel priuatis locutionibus, & de prædictis ſummariè, & ſine ſtrepitu iudicij, & figura, ac ſimpliciter, & de plano, per ſe, vel per alios ſe informent, & eos caſtigent tantùm ſecundùm Canones, non obſtantibus exemptionibus, & priuilegiis quibuſcunque. Colligunt Vivian. *in ration. lib. 3. pag.* 305. Alagona *in compend. pag.* 484. 1

Hanc eand. concluſ. quoad primam partem ex hoc text. deducunt Filliuc. *tract. 15. n. 183. verſ. ſecunda, & n. 190.* Iul. Lauor. *de indulg. p. 2. c. 21. n. 97.* latè Bonac. *de excommun. in particulari extra Bullam Cœnæ, diſp. 2. q. 9. puncto 8.* ego ipſe *de offic. & poteſt. Epiſc. p. 3. alleg. 50. ſub n. 105. verſ. nem.* ſecundùm Lugd. impreſſ. 2

Vel quæ alias ſunt Fidei obuia, in ſuis prædicationibus, &c.] Prouidet Concil. Trid. *ſeſſ. 5. de reform. c. 2.* in hæc verba: *Si verò (quod abſit) prædicator errores, aut ſcandala diſſeminauerit in populum, etiamſi in monaſterio ſui, vel alterius Ordinis prædicet, Epiſcopus ei prædicationem interdicat. Quòd ſi hæreſes prædicauerit, contra eum ſecundùm iuris diſpoſitionem, & loci conſuetudinem procedat, etiamſi prædicator ipſe generali, vel ſpeciali priuilegio exemptum ſe eſſe prætenderet. Quo caſu Epiſcopus auctoritate Apoſtol. & tanquam Sedis Apoſt. delegatus procedat.* Referunt Fr. Lud. Mirand *in man. Præl. tom. 1. q. 50. art. 7.* Camp. *in diuerſ. iuris. Canon. rub. 12. c. 13. n. 21.* Homobon. de Bonis *in examine Eccleſ. tract. 11. c. 7. q. 18. reſol. 3. in fine*, ego ipſe *de officio, & poteſtate Epiſcopi, p. 3. alleg. 76. n. 49.* 3

De Religioſis Domibus.

Tit. IX.

Extrav. Ratio. Vnic.

Ioan. XXII.

1 FOsminæ Beguinæ honeſtæ, quæ in ſuis, vel parentum, vel conductitiis domibus ſimul babitantes honeſtè viuunt, obedientes Ordinariis & Parochis ſine ſcandalo, & errore non comprechenduntur ſub Clem. 1. *hoc tit.* nec ſunt tales per Ordinarios moleſtandæ. Colligunt Viuian. *in ration. lib. 3. pag.* 360. Alagona *in compend. pag.* 504.

De Cenſibus, Exactionibus, & Procurationibus.

Tit. X.

SVMMARIVM.

1 *Compendium text. refertur.*
2 *Præſcriptio, quæ ſolum diminuit, non autem penitus aufert, aut tollit procurationem, an ſit improbata, oſtenditur.*
3 *Conſuetudo non valet, vt Epiſcopi, ſiue alij Prelati à ſubditis ſuis poſſint exigere, & à volentibus recipere charitatiuum ſubſidium vltra taxam poſitam in hac Extrauagante.*

Extravag. Vas electionis. I.

Bened. XII.

1 TAxat procurationes, pabula charitatis, & ſubſidium charitatiuum: ſaluat priuilegia, conuentiones, conſuetudines, & præſcriptiones, ac indemnitatem pauperum: inhibet contrauenire: punit tranſgreſſores, & eorum familiares. Colligunt Viuian. *in ration. lib. 3. pag.* 413. Alagona *in compend. pag.* 528.

2 *Noſtra tamen intentionis exiſtit,* &c.] Verùm autem text. iſte approbans conſuetudines minuentes procurationem, procedat in præſcriptione? quidam tenent non eſſe improbatam præſcriptionem, quæ ſolùm diminuit, non autem penitus aufert, aut tollit procurationem, ex quorum numero ſunt Abb. *n.* 13. & Felin. *n.* 16. *in princ. in c. cum ex officij, de præſcr.* Marian. *de viſit. n.* 47. *&* 55. Azor. *inſtit. moral p. 2. lib. 3. c. 42. q. 11. verſ. ſi roges.* Verùm licèt hæc ſententia non ſit improbabilis, contraria tamen in rigore iuris probabilior eſt, ex adductis per me *de offic. & poteſt. Epiſc. p. 3. alleg.* 130. *n.* 8. *cum ſeqq.* Nec pro prima opinione facit text. *in præſenti*, quia non approbat præſcriptiones minuentes procurationem, ſed conſuetudines, in quibus longè diuerſa videtur ratio. Nec aliud volt Concil. Trid *ſeſſ. 24. de reform. c. 3. verſ. in his verò*, quia de conſuetudine propria intelligendum eſt, non verò extendendum ad præſcriptionem, quæ ex proprietate ſermonis differt à conſuetudine, vt patet ex *tit. de præſcr. & ex tit. de conſuetud.* tum etiam quia in conſuetudine admittenda viget multò maior & longè diuerſa ratio, cum in ea detur frequentia actuum totius multitudinis, vel maioris partis, pro qua magis præſumitur, & cui magis fauendum eſt; tum denique quia cùm conſuetudo rationabilis eſſe debeat *cap. vlt. de conſuetud.* neceſſariò in ea ſupponitur ratio, ſeu cauſa aliqua iuſta per quam cohoneſtatur; at verò in præſcriptione, de qua *in d. c. cùm ex officij*, nec ratio huiuſmodi requiritur, nec multitudinis, vel maioris partis, ſed vniuſcuiuſque ſingularis præſcribentis actus ſupponitur.

Ad pabulum charitatis extendimus, &c.] Notatur ad hoc quòd non valet conſuetudo vt Epiſcopi, ſiue alij 3
Prælati à ſubditis ſuis poſſint exigere, & à volentibus recipere charitatiuum ſubſidium vltra taxam poſitam *in hac Extrauag.* ſicuti docent Bellene. *de charitat. ſubſid. q.* 42. vbi *q.* 44. oſtendit quæ pœnæ imponantur exigentibus charitatiuum ſubſidium vltra taxam, & *q.* 46. reſoluit quòd ſubditi poſſunt denegare charitatiuum ſubſidium Epiſcopo in eo, in quo excedit taxam, refero ego ipſe *de offic. & poteſt. Epiſc. p. 3. alleg.* 87. *n.* 37.

De Celebratione Miſſarum.

Tit. XI.

Extrav. Diſcipulorum. Vnic.

Ioan. XXII.

PReces dicendæ in Miſſa pro Eccleſiæ neceſſitate cum indulgentia viginti dierum indicuntur. Colligunt Viuian. *in ration. lib. 3. pag.* 432. Alagona *in compend. pag.* 538.

De Reliquiis, & Veneratione Sanctorum.

Tit. XII.

Extrav. Cùm præëxcelſa. I.

Sixt. IV.

COnceptionis Beatæ Mariæ Virginis in ipſo die qui Miſſam, & officia Sixti 1
IV. celebrauerit, vel dixerit, aut illis Horis Canonicis interfuerit, & per octauas, quoties id fecerit, eandem prorſus Indulgentiam, & peccatorum remiſſionem conſequitur, quam lucrantur illi, qui iuxta *Clem. 1. hoc tit.* Miſſam & Horas Canonicas in feſto Corporis Chriſti celebrant, dicunt, aut Miſſæ, Officio, & Horis huiuſmodi interſunt. Colligunt Viuian. *in ration. lib. 3. pag.* 445. Alagona *in compend. pag.* 644.

Hanc eand. concl. ex hoc text. deducunt Henriq. *in* 2
ſumm. lib. 3. c. 11. §. 3. lit. M. Spin. *in ſpeculo teſtam. gloſ. 3. in princ. n.* 17. Fr. Emman. *quæſt. Regul. tom. 1. q. 57. art. 3.* Azor. *inſtit. moral. p. 2. lib. 1. c. 21. q. 1. in princ.*

Extravag. Graue nimis. II. & vlt.

Idem.

AFfirmare præſumentes mortaliter peccare, vel 1
eſſe hæreticos, illos qui defendunt Beatiſſimam

& glorioſiſſimam Virginem Dei Matrem eſſe conceptam ſine peccato originali, & è contra, & affirmantes peccare eoa, qui colunt feſtum immaculatæ Conceptionis, & qui concionibus interſunt, excommunicationis ſententiam eo ipſo incurrunt Papæ reſeruatam. Colligont Viuian. *in ration. lib. 3. pag.* 445. Alagona *in compend. pag.* 544.

2 Hanc eandem concluſionem ex hoc text. deſumunt Nauarr. *in manual. c.* 27. *n.* 107. Soar. *tom.* 5 *diſp.* 22. *ſect.* 5. *n.* 30. Gambat. *de caſibus reſeru. c.* 7. *n.* 12. Sa[i]r. *de cenſur. lib.* 3. *c.* 30. *num.* 10. Rainer. *in catalogo cenſurarum extra Bullam Cœna, c.* 5. *excommun.* 4. *& c.* 9. *excommun.* 14. Iul. Lanor. *de Indulgent. p.* 2. *c.* 21. *num.* 32. *cum ſeq.* Filliuc. *tract.* 15. *n.* 72. *verſ. octauo, & n.* 88. latè Bonac. *de cenſur. extra Bullam Cœna. diſp.* 2. *q.* 3. *puncto* 54. ego ipſe *de officio, & poteſtate Epiſcopi, p.* 3. *allegat.* 50. *n.* 109. vbi *n.* 111. plures Doctores refero de immaculata B. Virginis conceptione agentes, & integra volumina edentes.

3 Innouatur text. *in præſenti* per Concil. Trid. *ſeſſ.* 5. *de peccato originali, in fine*, & à Sacra Congregatione S.R.E. & vniuerſalis Inquiſitionis coram ſanctæ memor. Paulo V. *die* 31. *Auguſti* 1617. cuius decretum refert Campan. *in diuerſ. iuris Canon. rubric.* 12. *c.* 13. *n.* 140. in quo illud nouiter ſtatutum fuit, in poſterum donec articulus huiuſmodi à Sancta Sede fuerit definitus, vel per Sanctitatem ſuam, & Sedem Apoſtolicam fuerit aliter ordinatum, non audeant in publicis concionibus, lectionibus, concluſionibus, & aliis quibuſcunque actibus publicis aſſerere, quòd eadem Beatiſſima Virgo fuerit concepta cum peccato originali, & quòd etiam negatiuam opinionem, videlicet, quòd non fuerit concepta cum peccato originali in publicis actibus aſſerentes aliam opinionem non impugnent, nec de ea aliquo modo agant, ſeu tractent ſub cenſuris, & pœnis prædictarum Conſtitutionum; tribuens inſuper tam Epiſcopis, & Prælatis Superioribus, aliiſque Ordinariis locorum, quam hæreticæ prauitatis vbique locorum, deputatis Inquiſitoribus poteſtatem ſeuerè animaduertendi contra tranſgreſſores etiam Regulares cuiuſvis Ordinis & inſtituti, etiam quomodolibet exemptos, & alias quaſcunque Eccleſiaſticas, & ſæculares perſonas cuiuſcunque ſtatus, conditionis, gradus, aut dignitatis tam Eccleſiaſticæ, quàm ſæcularis.

4 Poſtmodum ead. Sacra Congreg *die* 24. *Maij* 1622. coram felicis record. Greg. XV. prædictum decretum Pauli V. ampliauit, etiam ad colloquia priuata, præcepitque, ne de cætero negatiuam opinionem, videlicet quòd non fuerit concepta cum peccato originali, in publicis actibus aſſerentes aliam opinionem non impugnent, nec de ea aliquo modo agant, ſeu tractent, mandans vt in reliquis omnibus, vbi huic decreto non aduerſantur Conſtitutiones Sixti IV. Alexandri VI. Pij V & Pauli V. ſuper Conceptione Beatiſſimæ Virginis firmæ, & illibatæ remaneant, necnon vt in Miſſis & diuinis Officiis publicè, vel priuatè celebrandis Conceptionis nomine vtatur ſub pœnis, & cenſuris in dictis Conſtitutionibus appoſitis.

5 Denique idem S.D. Gregor. XV. *per ſuam Bullam*, incipien. *Eximij, ſub die* 28. *Iulij* 1622. in fauorem Fratrum Prædicatorum conceſſit, vt de cætero in quibuſcunque priuatis eorum colloquiis, ſeu conferentiis inter ſe dumtaxat, de materia eiuſdem concept. B. Virg. diſſerere, & tractare abſque vllo pœnarum in dictis decretis contentarum incurſu liberè, & licitè poſſint, & valeant, quam refert Flau. Cherubin. *in fine compend. Bullar. noui.*

De Immunitate Eccleſiarum.

Tit. XIII.

Extrav. Quod olim. I. *Benedict. XI.*

CAp. *Clericis, hoc tit. lib.* 6. quod fuit reuocatum *in Clem. quoniam, eod.* habet locum quantum ad pœnas in exigentibus tantum, & ad id dantibus auxilium, conſilium, vel fauorem, non verò in ſoluentibus etiam ſponte, præcipitur deinde Lateranenſe, & generalia Concilia diligenter obſeruari. Colligunt Viu. *in ration. lib.* 3. *pag.* 464. Alag. *in compend. pag.* 228. Et vide dicta *in collect. ad c. non minus, hoc tit. in Decret.* 1

Liber quartus vacat.

AD LIBRVM V.

De Simonia.

Tit. I.

SVMMARIVM

1 *Paſtus, vel iocalia exigentes, & etiam dantes pro Religionis ingreſſu, ſi ſunt ſingulares perſonæ excommunicationis, ſi Conuentus, vel Capitulum ſuſpenſionis ſententias ipſo iure incurrunt, cuius vtriuſque vinculi abſolutio ſoli Papæ reſeruatur. aliis pœnis in ſuo robore duraturis, niſi ingredientes aliquid ſponte, & ſine pactione obtulerint, vt n.* 2.

3 *Dantes, & recipientes aliquid pro ſuſtentatione ingredientis Religionem ob neceſſitatem, an incidant in excommunicationem huius text. oſtenditur.*

4 *Moniales non incurrunt excommunicationem latam contra dantes, vel exigentes, aliquid pro ingreſſu Religionis.*

5 *Dantes vel recipientes aliquid tempore receptionis ad habitum, non incurrunt excommunicationem, niſi profeſſio emittatur.*

6 *Religionem ingrediens ſi recipiat aliquid à monaſterio vt ingrediatur nullam excommunicationem incurrit.*

7 *Religionem vt quis ingrediatur licitum eſt illecebris, vel muneribus abſque vllo pacto captare beneuolentiam.*

8 *Suſpenſionis ſententia, quam incurrunt dantes, vel recipientes aliquid pro ingreſſu Religionis, à quibus ſuſpendat, oſtenditur.*

Extrav. Sanè. I. *Vrb. IV. aliàs V.*

NVllus ſiue Priuatus, ſiue Prælatus, aut mas, vel Monialis, ſeu Conuentus ipſe à volentibus ingredi eorum Religionem, ſeu loca, in eorum receptione ſiue ante, ſiue poſt, præſumat petere, vel exigere quidlibet directè, vel indirectè paſtus, iocalia, pecunias, vel alias res etiam ad vſum Eccleſiaſticum, vel pium deputandas. Contrauenientes verò ſi ſint ſingulares perſonæ, excommunicationem Papæ reſeruatam incurrunt, ſi eſt Capitulum, vel Conuentus, ſit 1

fit ſuſpenſus eo ipſo, nec poteſt abſolui niſi à Pspa, aliis pœnis iuris in ſuo robore remanentibus, niſi ipſa perſona ingrediens purè, ſponte, plena liberalitate, & omni pactione ceſſante, dederit, vel obtulerit aliquid Eccleſiæ, ſeu Monaſterio, aut pio loco. Colligunt Viuian. *in ration. lib.* 5. *pag.* 48. Alagona *in compend. pag.* 632.

De hoc text. latè Bonac. *de cenſur. extra Bullam diſp.* 2. *q.* 3. *puncto* 29.

2 *Diſtrictius inhibemus, ne tam*, &c.] Ex bis verbis colligitur ad incurrendas pœnas, de qoibus *in præſenti*, opus eſſe vt adſit præſumptio, nam bic bis repetitur hoc verbum, *qui præſumunt*, præterea opus eſſe vt datio, vel receptio fiat ex pacto pro ingreſſo in Religionem, vnde prædictas pœnss non incurri quoties aliquid ſpontu, & liberaliter, ſeu ſine pactione tacita, vel expreſſa traditur, reſoluunt Nauar. *in man. cap.* 27. *n.* 106. *excom.* 20. Bonacin. *var. tract. tit. de Simonia, q.* 7. §. 4. *num.* 2. Fr. Barthol. de Veecbis *in praxi ſeruanda in admittendis ad Religionis ſtatum nouitiis, diſp.* 1. *dub.* 3.

3 Dans & recipiens aliqnid pro ſuſtentatione ingredientis Religionem ob neceſſitatem non iocidit in excommunicationem in hoc text. comminatam, vt tradunt S. Thom. 2. 2. *q.* 100. *art.* 3. *ad* 4. Caietan. *in ſum. caſu* 73. Nauar. *d. excom.* 20. *verſ. nec per acceptionem*, Soar. *tom.* 5. *de cenſur. diſp.* 22. *ſect.* 5. *n.* 9. *& ſeq.* Filliuc. *tract.* 15. *c.* 4. *q.* 6. *n.* 64. *& ſeq.* adnotantes, quòd ſi monaſterium diues ſit, non poterit qoicquam licitè dari, vel accipi, & dando, vel accipiendo cenſura incurritur. Licèt probabilitate non caret eorum ſententia, qui aſſerunt iſtam excommunicationem non incurri dando, vel recipiendo aliquid pro ſuſtentatione ingredientis, etiamſi monaſterium diues ſit, & locuples, ex quorum numero ſunt Syluest. *in ſum. verbo Simonia, num.* 15. Sot. *de iuſtit. lib.* 9. *q.* 6. *art.* 2. *ad* 4. Fr. Ludou. Miranda *in tract. de monial. lib. q.* 8. *art.* 7. *concl.* 2. quos refert, & ſequitur Bonac. *d. q.* 7. §. 4. *n.* 4 *verſ. ſecunda ſententia*, vbi eam limitat modò non adſit exceſſus, & præciſo ſcandalo, alióve peccato.

4 Moniales nnn afficiuntur hac excommunicatione tum ob conſuetudinem legitimo tempore receptam & toleratam poſt iſtam Extrauag. tum quia multi Pontifices exemerunt ab hac cenſura moniales accipientes dotem ob ingreſſum alicuius in monaſterium; nam Innocentius VIII. priuilegium conceſſit monialibus non incurrendi labem ſimoniæ (intellige quoad prohibitionem Eccleſiaſticam) in receptione aliarum in monaſterium, excepto duplici caſu, quorum vnus eſt ſi pactum ineant de aliquid dando, vel ſoluendo pro ingreſſu in Religionem: alter ſi recipiant inhabilem ob ſpem habendi aliquid, tunc enim ſufficienter conſtat inhabilem non recipi niſi ob ſpem habendi aliquid pro ingreſſu. Præterea ad tollendos ſcrupulos ſimoniæ, quibus moniales vexabantur in recipiendis fœminis in monaſterium, Clemens VII. indulſit monialibus vt reæ non ſint labis ſimoniacæ; dum conuentiones faciunt circa dotem recipiendarum pro congruenti, & ſufficienti ſuſtentatione; hæc & alia priuilegia referunt Nauar. *d. excomm.* 20. Capuccin. *in comp. priuileg. verbo Monial. n.* 16. *&* 31. Lud. Mirand. *in tract. de monial. q.* 8. *art.* 7. *concl.* 1. Leſſ. *de Iuſtit. lib.* 2. *c.* 35. *dub.* 13. *n.* 131. & demum id comprobari communi Eccleſiæ vſu, & conſuetudine tradunt Sutd. *de alim. tit.* 9. *q.* 27. *n.* 5. Soar. *tom.* 3. *de Relig. lib.* 5. *c.* 9. *n.* 15. Fr. Barthol. de Veechis *d. diſp.* 1. *dub.* 3. *n.* 5.

5 Illud aduertere oportet cenſuram, de qua *hic*, non incurrere illos, qui dant, vel recipiunt aliquid tempore receptionis ad habitum, niſi profeſſio emittatur, quia cenſura non incurritur niſi adſit effectus completus ſub cenſura prohibitus, qui ſolùm adeſt dum fit traditio rei temporalis & ſpiritualis, nempe profeſſio, ſeu admiſſio ad profeſſionem; vnde ſi receptio ad habitum, fuit ſimoniaca, ſed profeſſio poſtea gratis admittitur, quia ſcilicet factum retractatur, & pecunia non recipitur, vel redditur, excommunicatio non incurritur, ſicut ex oppoſito incurreretur, ſi receptio ad habitum gratis facta fuit, ſed poſtea tempore profeſſionis aliquid exigitur. Colliges hæc ex Soar. *tom.* 1. *de Relig. lib.* 4 *de ſimon. cap.* 56. *n.* 7. Valer. Reginald. *in praxi fori pœnitent. lib.* 23. *num.* 173. Filliuc. *tract.* 45. *cap.* 13. *quæſt.* 4. *num.* 11. Bonacin. *d. quæſt.* 7. *puncto* 4. *num.* 11.

6 *Volentibus ingredi earum Religionem*, &c.] Ergo cenſura buius Extrauag. non comprehendit ingredientem; qui petit aliquid ex pacto, vel recipit à monaſterio vt ingrediatur, quia hic excommunicatio imponitur exigentibus pecuniam à volentibus ingredi, non autem dum traditur ingredienti, ſeu volenti ingredi, aut alteri, qui curet ipſum ingredi, licèt ſimonia committatur hoc caſu, ita ex Soar. & Filliuc. tradit Bonacin. *d. q.* 7. *puncto* 4. *num.* 12. Licitum verò abſque dubio erit 7 illecebris, vel muneribus gratis, & abſque vllo pacto factis beneuolentiam captare, vt quis ſpontè Religionem ingrediatur, quia hæc eſt liberalis omnino donatio nullo pacto veſtita, quæ in egregium finem dirigitur: ita S. Thom. 2. 2. *q.* 100. *art.* 3. *ad* 4. *& q. vlt. art.* 9. Syluest. *in ſum. verbo ſimonia*, *q.* 8. *d.* 3. *in fine*, *& verbo Religio* 2. *q.* 2. Sot. *de Iuſtit. lib.* 9. *q.* 6. *art.* 2. *ad* 4. Azor. *inſtit. moral. p.* 1. *lib.* 12. *c.* 1. *q.* 2. Soar. *tom.* 1. *de Relig. lib.* 4. *de ſimon. c.* 16. *n.* 3. *& tom.* 3. *etiam de Relig. lib.* 5. *c.* 9. *n.* 15. Sanch. *de matrim. lib.* 1. *diſp.* 39. *n.* 2. Valer. Reginald. *in praxi fori pœnitent. lib.* 18. *n.* 374. Leſſ. *de iuſtit. lib.* 2. *c.* 33. *dub.* 12. Barthol. de Vecchis *in praxi nouit. diſp.* 1. *dub.* 2.

8 *Suſpenſionis ſententiis eo ipſo*, &c.] Hanc ſuſpenſionem eſſe ab officio, & beneficio tenent aliqui, ex eo quòd nomine ſuſpenſionis abſolutè prolatæ comprehenditur totalis ſuſpenſio, ita videntur tenere Viuald. *in candel. aureo, tit. de ſuſpenſ. n.* 45. Sayr. *de cenſur. lib.* 4. *c.* 13. *n.* 27. Bonac. *de ſuſpenſion. contra Capitula, & Conuentus, diſp.* 3. *q.* 9. *verſ. tertio.* Sed probabilis eſt ſententia eorum, qui tenent Capitulum ſuſpendi ab omni actu, ſeu officio Capitulari & communi, quod iuriſdictionem, vel adminiſtrationem Eccleſiaſticam requirit; ratio eſt, quia Capitulum in communi non eſt capax alterius ſuſpenſionis, & tota illa iuriſdictio comprehenditur ſub abſoluta ſententia ſuſpenſionis; quare ita tenent Mat. Alter. *de cenſur. tom.* 2. *diſp.* 17. *c.* 2. *ad finem*, Soar. *tom.* 1. *de Relig. lib.* 4. *de ſimonia*, *c.* 56. *n.* 8. Filliuc. *tract.* 45. *de ſimonia*, *c.* 13. *n.* 12.

SVMMARIVM.

1 *Simoniaci omnes cuiuſcunque dignitatis, aut ſtatus ſunt ipſo iure excommunicati; nec habent ſimoniacè Ordinati executionem, & electiones, & aliæ prouiſiones per ſimoniam facta non valent, nec ius percipiendi fructus tribuunt*, & n. 2.

3 *Pij V. conſtitutio refertur.*

4 *Sixti V. conſtitutionem contra clericos malè ordinatos Clemens VIII. in ſuo robore permanere voluit quoad cenſuras, & pœnas ibi contra ſimoniacè ordinantes, & ordinatos inflictas.*

5 *Beneficium habere per ſimoniam ab eo, vel ab altero eo ſciente commiſſam nullum ius ab initio acquiſiuit, & titulus nullus eſt ipſo iure.*

6 *Excommunicationem Papæ reſeruatam incurrunt committentes ſimoniam in Ordine, vel beneficio, &c.*

7 *Simõ*

7 *Simoniaci mentales tantum non incurrunt excommunicationem comminatam in hoc text.*

8 *Ordinum appellatione veniunt tam minores quàm Sacri, ac etiam prima Tonſura.*

9 *Beneficij nomine quoad pœnas huius text. veniunt tantum ea, quæ propriè beneficia vocantur.*

10 *Excommunicatione huius text. non afficitur ille, qui tradidit pecuniam pro conſequutione Ordinis, vel beneficij antequam Ordo, vel beneficium conſeratur.*

11 *Simoniam ratam habentes non ligantur excommunicatione huius text.*

12 *Ordinati ſimoniacè, ab executione ſuorum Ordinum tam ſuſceptorum, quàm ſuſcipiendorum ſunt ſuſpenſi.*

13 *Suſpenſio quam incurrunt ſimoniacè ordinati, non ligat mediatores.*

14 *Suſpenſio quam incurrunt ſimoniacè ordinati, non committitur à tertia perſona inſcio ipſo ordinante.*

15 *Abſolutio à ſuſpenſione, quam incurrunt ſimoniacè ordinati, præſtari poterat ab Epiſcopo ante hac Extrauag. ſecus poſt Sixti V. conſtitutionem.*

16 *Simoniacus occultus poteſt diſpenſari ab Epiſcopo, non autem rehabilitari ad beneficia in poſterum obtinenda, nec ad ea retinenda.*

17 *Simoniacus in beneficio non incurrit ſuſpenſionem, ſicut incurrit ſimoniacus in Ordine.*

18 *Simoniacus in beneficio, vel Ordine non facit fructus ſuos etiam conſumptos, & non perceptos, qui tamen percipi debuerunt.*

Extrav. Cùm deteſtabile. II.

Paul. II.

1 REnouat omnes pœnas Canonum contra Simoniacos, etiamſi ſint Cardinales, & addit ſimoniacè ordinatos ſuſpenſos eſſe ab executione ſuorum Ordinũ. Qui verò ſimoniacè eligitur, poſtolatur, confirmatur, prouidetur, ſeu quoquomodo diſponitur in Eccleſiis, monaſteriis, dignitatibus, perſonatibus, officiis Eccleſiaſticis, & quibuſcunque beneficijs, caret viribus, nec ius aliquod acquirit, nec facit fructus ſuos, & ſi quos percipit, reſtituere debet. In prædictis autem ſimoniam committentes dando, vel recipiendo, aut mediatores exiſtendo, ſententiam excommunicationis incurrunt, à qua abſolui non poſſunt niſi à Papa. In virtute ſanctæ obedientiæ diſtrictius iniungit quibuſcunque perſonis, &c. vt eos omnes, quos ſimoniam huiuſmodi commiſiſſe, vel procuraſſe, aut in ea mediatores eſſe ſcuerint, quantocyus reuelare non omittant per ſe, vel per alios, ſi ſecus, peccant, & abſolui non poſſunt donec reuelent. Colligunt Viuian. *in ration. lib. 5. pag.* 48. Alagona *in compend. pag.* 612.

2 De materia, & intellectu huius Extrauag. agunt Nauar. *in man. c.* 27. *ſub n.* 106. Patiſ. *conſ.* 29. *n.* 12. *cum ſeqq. vol.* 4. Salzed. *ad Bernard. in pract. c.* 94. *lit. D. in nouiſſ. impreſſ.* Gutier. *canon. lib.* 1. *c.* 9. Quarant *in ſumma Bullary, verbo ſimonia,* Vgolin. *in tract. de ſimon. tab.* 4. *c.* 3. *cum ſeqq.* Fr. Emman. *in ſum. tom.* 2. *cap.* 58. *concl.* 6. Campan. *in diuerſor. iuris Canon. rub.* 11. *c.* 27. *n.* 61. *cum multis ſeqq* Ioan. Valer. *de different. inter vtrumque forum differ.* 1. *verbo ſimonia*, nouiſſime Bonac. *de cenſur. extra Bull. diſp.* 2. *q.* 3. *puncto* 24.

3 Innouantur, & ampliantur eius pœnæ per Pium V. *in ſua Conſtit.* incip. *Cum primum, ſub dat. Romæ Kalend. Aprilis* 1566. in hæc verba: Vt ſimoniacæ prauitatis labes prorſus aboleatur, Conſtitutiones Anteceſſorum noſtrorum contra ſimoniacos editas, & præſertim Pauli IV. inuiolabiliter obſeruari mandamus, & delinquentes iam in ſacrorum Ordinum receptione, quàm in beneficiorum aſſecutione ſtatutis etiam inferiùs pœnis noſtra auctoritate affici volumus. Quicunque igitur deteſtabile crimen ſimoniacæ prauitatis commiſiſſe conuictus fuerit in conſequendis Ordinibus, eo ipſo ſit ab illorum exequutione per decennium ſine ſpe diſpenſationis ſuſpenſus, & per annum carceribus mancipetur. Qui dignitates Eccleſiaſticas ſimoniacè acquiſierit, illis ſit ipſo iure priuatus, in futurum inhabilis ad eas, & quaſcunque alias obtinendas. Qui beneficium, aut officium Eccleſiaſticum ſimoniacè adeptus fuerit, illo ſimiliter ſit ipſo iure priuatus, ad fructuum omnium, quos perceperit, reſtitutionem teneatur, & perpetuò ſit inhabilis ad ea, & quæcunque alia beneficia Eccleſiaſtica obtinenda. Si quis autem tale crimen pluries commiſiſſe conuictus fuerit, præter ſupradictas pœnas etiam corporaliter puniatur, & ab Ordinibus Eccleſiaſticis degradatus à fidelium conſortio eiiciatur. Qui verò Ordines & beneficia ſimoniacè contulerint pœnis à iure ſtatutis puniantur cuiuſcunque gradus, conditionis, & dignitatis, etiamſi Epiſcopi, Archiepiſcopi, vel maiores fuerint. Caueant præterea, quicunque ne in Sacramentorum exhibitione ſimoniacum aliquid faciant, alioquin grauiſſimè puniantur per locorum Ordinarios, qui huiuſmodi criminis reos cum maxima ſeueritate coërcere procurent, iuxta Concilij Tridentini ſtatuta. Hactenus Pij V. conſtitutio, quam optimè exponunt Salzed. *ad Bernard. in pract. cap.* 94. *lit. D.* & Quarant. *d. verbo ſimonia, pag. mihi* 603.

Poſtea Sixtus V. *in ſua Conſtit.* incip. *Sixtus Epiſcopus, ſub dat. Romæ Nonis Ianuarij anno Dominicæ Incarnationis* 1588. alias pœnas addidit contra promouentes & promotos ad Ordines ſimoniacè etiam in prima Tonſura; quæ quidem Conſtitutio licèt per Clement. VIII. in alia incip. *Romanum Pont. decet, ſub dat. Pridie Kalend. Martij anno Incarnat. Dominicæ* 1595. redacta fuerit ad terminos ſacrorum Canonum, & conſtitutionis bonæ mem. Pij II. & ad diſpoſitionem Decretorum Sacri Concil. Trid. tamen ipſemet Clemens VIII. cenſuras & pœnas in eiuſdem Sixti literis contrà ſimoniacè ordinantes & ordinatos inflictas in ſuo robore permanere voluit. 4

Per electiones verò, &c.] Notatur ad hoc quòd beneficium habens per ſimoniam ab eo, vel ab altero eo ſciente commiſſam, nullum ius ab initio acquiſiuit, & titulus nullus eſt ipſo iure, ac proinde tenetur etiam in animæ iudicio beneficium dimittere, fructuſque omnes reſtituere, vt per Sanctum Thom. 2. 2. *q.* 100. *art.* 6. *c.* 3. Couar. *in reg. peccatum, p.* 2. §. 8. *n.* 7. *verſ. Sic qui beneficium,* Menoch. *remed.* 1. *recuper n.* 135. *&* 336. *&* *remed.* 5. *n.* 68. *& conſ.* 67. *n.* 4. Henriq. *in ſum. lib.* 13. *c.* 37. §. 3. *lit. X.* Azor. *inſtit. moral. p.* 2. *lib.* 7. *c.* 17 *q.* 1. *verſ. nouum crimen,* Gutier. *canonic. quæſt. lib.* 1. *c.* 9. Perez *l.* 3. *tit.* 3. *lib.* 1. *Ordin. pag.* 71. Fr. Emman. *quæſt. Regular. tom.* 1. *quæſt.* 20. *art.* 13. Flamin. Parll. *de reſignat. benefic lib.* 7. *quæſt.* 2. *à num* 12. Soar. *de Relig. tom.* 1. *tract. de ſimonia, lib.* 4. *c.* 53. *& c.* 55. *num.* 4. *& cap.* 56. *n.* 9. Paul. Comitol. *reſponſ. moral. lib.* 6. *quæſt.* 41. Farin. *fragment. crimin. p* 1. *lit. C, num.* 299. Gonzal. *ad reg.* 8. *Cancel. gloſſ.* 15. *num.* 69. 5

Sententiam excommunicationis incurrit, à qua, &c.] 6
Notatur ad hoc quòd committentes ſimoniam in Ordine, vel beneficio, ſeu Religionis ingreſſu, & ſimiliter accipientes pro collatione, ſiue traditione poſſeſſionis beneficij, ſeu de dando aliquid intra facientes promiſſum de beneficio, incurrunt excommunicationis ſententiã Papæ reſeruatæ, vt per Soar. *tom.* 5. *diſp.* 22. *ſect.* 5. *num.* 11. Sayr. *de cenſur. lib.* 3. *c.* 36. *n.* 7. Gambar. de

Digitized by Google

de caſibus reſeru.c.6.n.8.& 9. Raynet.in catalogo cenſurarum extra Bullam,c.3. excomm.4. & c.9.excom.11. & 12.Iul.Lauor.de Indulgen.p.2.c.21.n.29.Filliuc.tract.15. num.72. verſ.ſexto, & n.82. metipſum de officio, & poteſtate Epiſcopi, p.3.alleg.50.n.104.ſecundùm Lugdun. impreſſ.

7 Non comprehendere ſimoniacos mentales tantum, ſed ſolum reales reſoluunt Nauar. in man. c.23. n.106. & cap.25.num.112. Azor. inſtit. moral.p.2. lib.7.c.17. q.9. verſ. ſi quæras, Pariſ. conſ.29.n.12. cum ſeq. vol.4. Rebuff. in praxi benef. rub. de ſimon. in reſignat. num.9. Vgolin.de ſimon.tab.4.c.3. verſ.pœna igitur, & cap.10. n.5. Fr. Emman.in ſum.p.2.cap.58.concl.6. Sayr.de cenſuris,lib.7.c.12.ſub num.17. Rot.deciſ.408.p.1.diuerſor. Salzed. ad Bernard. in pract.c.94. lit. D. in princ. in nouiſſ. edit.

8 Ordinum nomine in hac materia veniunt tam minores, quàm Sacri, quia omnes propriè loquendo ſunt Ordines, & per vnumquemque peculiaris poteſtas confertur in ordine ad Sacerdotium,in quo character Ordinis completur, ita Bonac. var. tract. tit. de ſimonia, q.7. §.2. num.2. quod etiam ad primam Tonſuram extendunt Vgolin.de ſimon.tab.4.c.3.n.2.& c.4. num.1. Salzed.ad Bernard.d.c.94. Soat. tom.1. de Relig. lib.4 de ſimonia, cap.56. num.3. Mar.Alter. de cenſuris, tom.1.diſp.15.c.4.ad finem, Filliuc.tom.3.tract.45.c.13. quæſt.4. num.9. Valer. Reginald. in praxi fori pœnit. lib.23. c.12. n.174. ſecurè reſoluentes committentem ſimoniam in prima Tonſura conferenda, vel recipienda, puniri pœna excommunicationis huius Extrauag. Contra Leſſ. de iuſtit.lib.2.c.35. dub.24. n.133. & alios.

9 Beneficij nomine etiam in præſenti materia licet quodlibet munus ſpiritualis regiminis venire contendant Caietan. verbo excommunicatio, c.75. Nauar. in man. cap.27. num.116. Soar. tom.5. de cenſur. diſp.22. ſect.5.num.24.& diſp.31.ſect.4.n.45. Filliuc. tract.15. cap.4. q.7. num.87. tamen veriùs eſt venire ea ſolum, quæ propriè beneficia vocantur, ſicut reſoluunt Leſſ. d.lib.2.cap.35.dub.25. num.137. Azor.inſtit. moral. p.3. lib.12. de ſimonia, c.21. q.6. ad fin. verſ. quæres. Bonacin.d. puncto 24. num.4. Et ideo ſimoniacum in collatione penſionis non ſubiici huic cenſuræ, quia penſio propriè non eſt beneficium, tenuerunt Nau. in man. cap.23. num.11.Soar. d. lib.4. de ſimonia, cap.55. num.22. Leſſ d.lib.2.c.35. dub.28. num.130.& dub.25. num.137. Valer. Reginald. d. lib.23. cap.12. num.175. Azor.d.loco, q.8. Nicol.Garc.de benefic.p.1.c.5.num.20. Filliuc. tract.42. q.4. num.6. Bonacin. d. puncto 24. num.5.

10 Hac quidem excommunicatione non afficitur ille, qui tradidit pecuniam pro conſequutione Ordinis, vel beneficij, antequam Ordo, vel beneficium conferatur, vt per Nauarr. d.cap.23.num.103. Couar. in reg. peccatum, p.2.§.8.num.7.& ſeq.Vgolin.de ſimon.tab.1.c.5. Leſſ.d lib.2.cap.35. dub.27. num.149. Filliuc. tom.3. in tract. de ſimonia, cap.13. quæſt.5. num.15. vbi teſtatur de praxi Romanæ Curiæ, & ſacræ Pœnitentiariæ.

11 Quomodolibet dando, vel recipiendo, &c.] Ergo hac excommunicatione non ligantur ratam habentes ſimoniam, & ita tenent Couar. in reg. peccatum, p.2. §.8. n.7. Nauar. in man.c.25.n.68. Henriq. in ſum.lib.13. c.37.n.4. Soar.tom.5.de cenſuris, diſp.21.ſect.5.n.26.ad fin. Sayr.in ſimili tract.lib.4.c.14.n.6. Leſſ.d.lib.2.c.35. dub.24.n.136.

12 A ſuorum ſint Ordinum executione ſuſpenſi.] Probat hic text. ordinatos ſimoniacè à ſuorum Ordinum executione eſſe ſuſpenſos, intellige non ſolùm ab executione Ordinum ſuſceptorum, ſed etiam ab aliis ſuſcipiendis, quia hæc Extrauag. abſolutè, & indiſtinctè loquitur, latè Bonacin. de ſuſpenſionibus omnibus in particulari, diſput.3. q.1. puncto 5. per tot. & præcipuè n.8. quod deinde Sixtus V. in d. ſua Conſtit. contra malè promotos id apertis verbis declarauit, ibi: Clericos poſthac malè promotos ab executione, miniſterio, & exercitio Ordinum, & ab omni ſpe, & facultate aſcendendi ad alios ſuperiores perpetuò ſuſpenſos declaramus, quamvis ita ſimoniacum in Ordine remanere tantummodo ſuſpenſum ab executione Ordinum ſimoniacè ſuſceptorum, vt in eo puniatur in quo peccauit, probabile exiſtiment Soar. de cenſur. diſput.31. ſect.4. num.33. Filliuc.tom.3. tract. de ſimonia, c.13. num.12.

Vnde ex hac Extrauag. in præcitatis verbis apparet primò non eſſe latam huiuſmodi ſuſpenſionem contra mediatores ſimoniæ, ſed excommunicationem Papæ reſeruatam, vt aduertit Soar.d.diſp.31.ſect.4. num.29. ſubdens ex hoc patere differentiam inter mediatores, & ſuſcipientes Ordines ſimoniacè, illi enim non ſunt ſuſpenſi, ſed excommunicati, iſti verò non ſolum ſunt excommunicati, verùm etiam ſuſpenſi, refert Bonacin.d.puncto 5.n.6. 13

Secundò infertur huiuſmodi ſuſpenſionem non incurri ſi vitium ſimoniæ committatur à tertia perſona inſcio ipſo ordinando, quia hæc Extrauag. loquitur expreſſè de ſimoniacè ordinatis,tum quia hoc eſt proprium cenſuræ in pœnam delicti impoſitæ, vt non incurratur niſi ob culpam, qua iſte caret, vt ſupponi debet, ita Nauarr.in man.cap.25. num.68. Henriq. in ſum.lib.13. cap.37. §.4. Soar. d.lib.4. de ſimon. cap.56. num.9. & de cenſur. diſp.31. ſect.1. & ſect.4. num.40. Filliuc. d. tract. de ſimonia, cap.7. num.129. Alter. de cenſur. tom.2. diſp.9. cap.4. ad fin. Leſſ. d. lib.2. c.35. dub.24. num.136. Bonacin. d. puncto 5. n.2. Contra S. Thom.2. 2. q.100.art.vlt.ad 1.Syluest.verbo ſuſpenſio, num.7. Auil. de cenſur.p.3.diſp.5.dub.9. concl.2. & alios exiſtimantes remanere ſuſpenſum ab Ordine ſic ſuſcepto. 14

Tertiò infertur abſolutionem ab hac ſuſpenſione ab Epiſcopo præſtari poſſe, ex ea ratione, quia licèt in hac Extrauag.abſolutio excommunicationis reſeruetur Papæ, non tamen reſeruatur abſolutio iſtius ſuſpenſionis, vt ex text. patet, reſeruatio autem aſſerenda non eſt, niſi ſit expreſſa. Bonacin. d. puncto 5. num.11. Verùm licèt hæc procedant attenta diſpoſitione huius Extrauag. hodie ſi attendamus dictam Sixti V. Conſtitutionem, non poteſt Epiſcopus abſoluere, quia idem Sixtus reuocauit omnes facultates, & conceſſiones etiam Cruciatæ abſoluendi huiuſmodi ſimoniacos, ex Sayr. d. lib.4. cap.17. ad fin. Bonacin. d. puncto 5. num.11. verſ. dixi, niſi ſit ſimoniacus occultus, quia talis poterit diſpenſari ab Epiſcopo, non autem rehabilitari ad beneficia in poſterum obtinenda, nec ad ea retinenda, quæ per ſimoniam occultam obtinuit, vt dixi de officio, & poteſt. Epiſcopi, part.2. alleg.39. num.44. 15

Quartò infertur ſimoniacum in beneficio non incurrere hanc ſuſpenſionem, ſicut incurrit ſimoniacus in Ordine, quia in hoc tantum, non in illo reperitur in hoc text. expreſſa, ſicut tenent Nauarr. in man. cap.25. num.111. verſ. tertiò, Soar. d. lib.4. de ſimon.c.56. num.16. & de cenſur. diſp.31. ſect.4. n.45. Auil. de cenſur. p.3. diſp.5. dub.9. concl.5. Filliuc.tom.3. tract.45. de ſimonia, cap.13. q.4. num.12. Bonacin. d. puncto 5. num.12. Contra Syluest. verbo ſuſpenſio, quæſt.7. Henriq. lib.13. cap.37. §.5. Alter. tom.2. diſput.15. cap.5. col.3. verſ. ad hanc dubitationem, exiſtimantes incurrere ſuſpenſionem ab Ordine, & beneficio. 16

Nec

Digitized by Google

18 *Nec inde faciat aliquis fructus ſuos.*] Intellige etiam non perceptos, qui tamen percipi debuerunt, ... mvis ve illos perciperet Eccleſiæ inſeruitet, vt per Rebuff. *in praxi beneſic. tit. de ſimonia per reſignat. n. 15. & in tract. de pacificis poſſeſſ. n. 189.* Menoch. *conſ. 67. n. 6.* Intellige etiam procedere in fructibus conſumptis, quos reſtituere teneri ſimoniacum tradit Vgolin. *de ſimon. tab. 4. c. 6. §. 1.* vbi *n. 4.* declarat vt ſint reſtituendi exceptis expenſis factis cauſa illorum quærendorum, ac in Eccleſiæ vtilitatem erogatis, quòd ante eum tenuerat Borgaſ. *in tract. de reg. p. 6. tit. de ſimon. n. 85.*

De Iudæis.

Tit. II.

Extravag. Multa. I. *Clem. V.*

CHriſtiani arma, victualia, mercimonia in Alexandriam, & loca Sarracenorum terræ Ægypti deferentes, mittentes, vel portantes, permittentes quòd extrahantur de portibus Chriſtianorum, vt illuc deferantur, vel auxilium, aut conſilium dantes, eo ipſo excommunicationis ſententiam incurrunt, à qua niſi in mortis articulo poſtquam tantundem de propriis bonis in auxilium Terræ ſanctæ ſoluerint, abſolui non debent, in diebus Dominicis vt excommunicati publicentur. Nihilominus ſi perſonæ eorum capi contingat, ſerui & infames fiunt, ac inteſtabiles tam actiuè quàm paſſiuè habentur, ad publica officia non admittuntur, & fiſcus ipſorum bona accipere poterit. Colligunt Viuian. *in ration. lib. 5. pag. 69.* Alagon. *in compend. pag. 642.*

Circa materiam huius text. vide quæ dixi *in collect. ad cap. ita quorundam, hoc tit. in Decretalib.*

Extravag. Dignum. II. *Ioan. XXII.*

IVdæi ad Fidem conuerſi non ſunt moleſtandi in ſuis bonis ne ſint deterioris conditionis poſt Baptiſmum, quam ſi eſſent ante. Colligunt Viuian. *in ration. lib. 5. pag. 69.* Alagona *in compend. pag. 642.*

Hodie habemus conſtitutionem Paul. III. incip. *Cupientes, in ordine 32. Bullarij noui*, in qua Iudæis ad Fidem conuerſis remittuntur, & gratioſè condonantur omnia, & quæcunque bona etiam ex vſura, & alio illicito quæſtu acquiſita, dummodo perſonæ, quibus eſſet facienda reſtitutio, ſint incertæ, de qua meminit D. Anton. Ricciul. *in tract. de iure perſonarum extra gremium Eccleſiæ exiſtent. lib. 2. c. 26. n. 8.*

De Hæreticis.

Tit. III.

Extravag. Ex eo. I. *Bened. XII.*

1 DEclarat *cap. per hoc, eod. tit. lib. 6.* quòd ſcilicet tunc Epiſcopi, & Inquiſitores teneantur ſibi inuicem communicare proceſſus, quando vtique agunt ſeiunctim, & non quando Epiſcopi tantùm, vel Inquiſitores tantùm agunt, & proceſſus ſunt communicandi ſolummodo in fine quando nihil reſtat niſi promulgare ſententiam. Secus verò quando alter commodè procedere non poteſt niſi alterius actis viſis, quia tunc ſemel tantum in toto negotio copia tribui debet ne detur locus fraudi. Epiſcopus procedens propter expenſas factas non poteſt petere partem prouentuũ deputatorum officio Inquiſitionis de bonis hæreticorum, quia Ordinarius propriis ſtipendiis ſeu expenſis debet inquirere. Similiter nec expoſcat rationem prouentuum Officij inquiſitionis ab Inquiſitoribus, non obſtante mandato, vel conſuetudine, ſed Inquiſitores illos reddant, cui Romanus Pont. reddi iuſſerit. Colligunt Viu. *in ration. lib. 5. pag. 107.* Alagona *in compend. pag. 661.*

Extrav. Vas electionis. II. *Ioan. XXII.*

TRes erronei articuli Ioannis de Poliaco Doctoris Pariſienſis damnantur in præſenti. Primus erat quod confitentes Fratribus habentibus licentiam generalem audiendi Confeſſiones tenerentur eadem peccata iterum proprio Sacerdoti confiteri. Secundus quod ſtante *cap. omnis vtriuſque ſexus, de pœnit.* Papa non poteſt facere quod Parochiani non teneantur omnia ſua peccata proprio Sacerdoti, ideſt, Parochiali Curato confiteri. Tertius quod nec Papa nec Deus poteſt dare generalem poteſtatem audiendi Confeſſiones alieni, ita vt confeſſus eadem peccata non teneatur iterum confiteri. Colligunt Viuian. *in ration. lib. 5. pag. 108.* Alagona *in compend. pag. 661.* 1

2 Hoc idem ex hoc text. deſumunt Azor. *inſtit. moral. p. 1. lib. 13. c. q. 1. verſ. Inde Pariſienſes, & c. 2. q. 1.* Ludouic. Beja *reſponſ. caſuum Conſcient. p. 2. caſu 11.* Miranda *in man. Prælat. tom. 1. q. 45. art. 3. concl. vnic. ante verſ. ad primum.*

Extrav. Cùm Matthæus. III. & vlt. *Idem.*

ORdinarij & Inquiſitores ſancti Officij, ſeu quicunque alij iudices, ſiue Ordinarij, ſiue delegati contra Apoſtolicæ Sedis Officiales, ſeu Nuntios, aut contra aliquem ipſorum quoquomodo, ſeu quacunque occaſione, vel cauſa procedere non præſumant, nec promulgare audeant excommunicationem, vel ſuſpenſionem, aut aliam ſententiam ſine ſpeciali Sedis Apoſt. licentia concedenda in ſcriptis faciẽte plenam de præſenti decreto mentionem, & ſi quid contra illud attentatum fuerit, eſt irritum & inane. Verùm ſi Nuntius, aut officiales Sedis Apoſt. indebitè aliquid fortè attentent, aut faciant, tunc Diœceſani, Inquiſitores, ſeu alij iudices Ordinarij, vel delegati, ad quos illud negotium pertinet, plenè de illo ſe informent, ſtudeantque Papæ ſignificare, vt ſuper eo de remedio opportuno prouidere valeat. Colligunt Viuian. *in ration. lib. 5 pag. 108.* Alagona in *compend. pag. 661.* 1

2 De materia huius text. & qui Officiales & Nuntij ſint huiuſmodi, de quibus ille loquitur, vide Ioan. Rojas *de priuileg. Inquiſit. n. 430. verſ. neque procedunt.* Iacob. Simanch. *in enchirid. tit. 8. num. 1. cum ſeqq. & de Cathol. inſtit. tit. 34. n. 37.* Franc. Penia *in direct. Inquiſit. p. 2. ſchol. 5. in final. verbis*, & latè *p. 1. ſchol. 92. & qu. 26. comm. 75.* Anton. Cuch. *inſtit. maior. lib. 4. tit. 6. §. verùm*, Mandoſ. *in reg. 1. Cancellar. q. 5. n. 7.* Paul. Granut. *theor. 19. n. 16. verſ. de vno tamen*, Farin. *de hæreſi, quæſt. 176. §. 2. n. 45.*

De

De Schiſmaticis.

Tit. IV.

Extravag. Dudum. Vnic.

Benedict. XI.

1 PRuessvs, & ſententias latas per Bonif. VIII. contra Iacobum, & Petrum de Columna tanquam ſchiſmaticoa, & eorum poſteros, reuocat *in preſenti* Benedictus XI. exceptis confiſcationibus, in quibus nihil immutat. Colligunt Viuian. *in ration. lib. 5. pag.* 11. Alagona *in compend. pag.* 663.

2 Corrigitur igitur, & prorſus reuocat hæc Extrauagans *cap. vnicum, hoc tit. lib.* 6. vbi dixi.

De Furtis.

Tit. V.

Extravag. Infideles. Vnic.

Ioan. XXII.

1 EXcommvnicat illos, qui furati ſunt Theſaurum Eccleſiæ, quem iubente Clemente Papa de Peruſio in Lucanam ciuitatem tres viri hic nominati deportauerant; & hic habetur optima praxis monendi malefactores vt intra certum terminum ſatisfaciant, aliàs excómunicationem incurrant, & modum ipſius excommunicationis publicandæ hæc Extrauag. clarè manifeſtat. Colligunt Viu. *in ration. lib. 5. pag.* 142. Alagona *in compend. pag.* 683.

2 Monitoria pro rebus deperditis inueniendis ſub pœna excommunicationis quomodo, & in quibus caſibus concedenda ſint, dixi latè *de offic. & poteſtate Epiſc. p. 3. alleg. 96. per tot.*

De Crimine falſi.

Tit. VI.

Extravag. Spondent. Vnic.

Ioan. XXII.

1 ALchymivm aurum, vel argentum facientes, vel fieri ſequuto facto mandantes, vel ad hoc ſcienter dum id fieret, facientibus miniſtrantes, aut ſcienter vtentes vendendo, vel dando in ſolutum, tenentur tantundem de bono & vero auro ſiue argento in publicum pauperibus erogare, quanti alchymicum exiſtat, & ſi eorum facultates non ſufficiant, pœna per iudicis diſcretionem in aliam commutabitur, & infames fiunt. Et ſi ſint clerici, beneficiis habitis priuantur, & ad habenda inhabiles efficiuntur. Colligunt Viu. *in ration. lib. 5. pag.* 162. Alagona *in compend. pag.* 238.

2 De Alchymiſtis vide *l.* 13. *tit.* 5. *p.* 2. *& l.* 9. *in fine, tit.* 7. *p.* 7. vbi Greg. Lop. Eymer. *in direct. Inquiſit. p.* 3. vbi Penia *commento* 26. *n.* 115. Caſſan. *in catalogo gloriæ mundi, p.* 11. *conſid.* 40. Bonacoſ. *comm. verbo Alchymia, pag.* 9. Sebaſt. Næu. *in l.* 1. *n.* 2. *C. de argenti pretio, lib.* 10. Zerol. *in praxi Epiſc. p.* 2. *verbo Moneta*, Martin. Delr. *diſquiſit. magicar. lib.* 1. *c.* 5. *pag. mihi* 29. *cum ſeqq. & q.* 4. *pag.* 39. Paul. Comitol. *reſponſ. moral. lib.* 3. *q.* 33. Sanch. *in præcepta Decalogi, lib.* 2. *c.* 40. *n.* 51. Farin. *in praxi crimin. q.* 155. *n.* 98.

De Priuilegiis.

Tit. VII.

Extravag. Inter cunctas. I.

Benedict. XI.

1 FRatres Minores, & Prædicatores poſſunt prædicare in ſuis Eccleſiis, & in publicis plateis, licentia ab Epiſcopis non petita, ſine qua tamen id efficere non valent in hora in qua Epiſcopus concionatur, vel coram ſe prædicari facit, aut quando vrgente neceſſitate ad ſe conuocat clerũ. In Parochialibus verò non prædicent inuitis Parochis, niſi ab eorum Superioribus iuſſi ſint Electi à ſuis Superioribus ad audiendas Confeſſiones liberè audire poſſunt eis peccata ſua confiteri volentes: Religioſos autem, qui ſecundùm ſtatuta ſuorum Ordinum propriis Prælatis confiteri debent, & excommunicatos ac criminoſos, quorum crimina egent publica pœnitentia, & quoſcunque à caſibus Epiſcopo reſeruatis abſoluere prohibentur; item Religioſi poſſunt ſepelire mortuos. Multa denique diſponuntur de funeralibus, & quarta, & de quibus non ſoluitur falcidia. Canonica portio, &c. Colligunt Viu. *in ration. lib. 5. pag.* 220. Alagona *in compend. pag.* 728. Vide dicta *in Extrauag. ſuper cathedram de ſepult.*

2 *Valeant clero, & populo prædicare,* &c.] Hodie circa huiuſmodi Regularium Prædicatorum approbationem ex Concil. Trid. *ſeſſ.* 5. *de reform. c.* 2. *& ſeſſ.* 24. *etiam de reform. c.* 4. aliter ſe res habet, prout latè explicaui *de offic. & poteſt. Epiſc. p.* 2. *alleg.* 76. *& in Clem. dudum, de ſepult.*

3 *Electi igitur ab eiſdem Fratribus ad audiendas Confeſſiones*, &c.] Circa approbationem Regularium Sacerdotum ad audiendas ſæcularium confeſſiones latè egi *d. tract. de offic. & poteſt. Epiſc. p.* 2. *alleg.* 25. *per tot. & in collect. ad d. Clem. dudum, & ad d. Extrauag ſuper cathedram.*

4 *Porrò vt circa ſepulturam,* &c.] Ergo licebat Fratribus corpora defunctorum qui in Eccleſiis ſuis, dum viuerent, elegerunt ſepulturam, proceſſionaliter cum Cruce proprias ingredientibus Parochias aſſumere, & ad ſuas deferre Eccleſias tumulanda, vt per Iul. Lauor. *tom.* 1. *var. lucubrat. tit.* 2. *c.* 3. *n.* 206. Verùm iam non licet Regularibus etiam prætextu alicuius conſuetudinis Parochias cum Cruce proceſſionaliter, aut aliàs ad deferenda defunctorum funera intrare, vel illa leuare, & efferre niſi vocato, & expectato proprio defuncti Parocho, eóque ibidem præſente, ſi ipſe tamen aliter fieri non conſentiat, & permittat, vel niſi requiſitus venire expreſsè recuſet, vt declarauit ſacra Congregat. negotiis Epiſcoporum & Regularium præpoſita *ſub die* 12. *Ianuarij* 1604. decretum poſt Quarant. *in ſum. Bullarij*, refert Iul. Lauor. *d. c.* 3. *n.* 217. & alibì ſæpè fuiſſe reſolutum atteſtatur idem Lauor. *eod. tit.* 2. *c.* 9. *n.* 118.

Extravag. Meruit. II.

Clem. V.

1 Rex Franciæ, & Regnicolæ per *Extrauag. vnam ſanctam, ſup.de maiorit.& obed.*non Ampliùs Eccleſiæ Romanæ ſunt ſubiecti, quàm antea exiſtebant. Colligunt Viu.*in ration.lib.5.pag.*221.Alagona *in compend.pag.*728.

2 Hoc idem ex hoc text. deſumunt Azor. *inſtit.moral.p.*2. *lib.*11.*c.*5. *q.*6. *at inter Extrauag.* Garc. *de nobilit. gloſſ.*9.*n.*53.*verſ.ſecunda concluſio.*

3 Licèt quidam iuris Ciuilis interpretes putent dictam *Extrauag. vnam ſanctam*, fuiſſe à Clement. V. *in præſenti*, abrogatam, tamen veritas eſt in contrarium. nam cùm Bonifac. VIII. in eadem *Extrauag.vnam ſanctam*, inter alia dixiſſet eſſe vnum Chriſti ouile & vnam Eccleſiam, & Reges ac Principes eſſe huius filios, & huius ouilis oues, ſpiritualémque poteſtatem eſſe ſupremam, quæ terrenam dirigere, moderari, & iudicare poſſit, & debeat, hinc Philippus Francorum Rex anſam cœpit conquerendi Pontificem Rom.ſibi omnem poteſtatem temporalem vendicare voluiſſe, & ipſum Regnum Galliæ tanquam tributarium, & vectigal Eccleſiæ Rom.efficere, in hunc ſenſum verba Pontificis detorquens; cum tamen Bonifacij mens ea re vera fuerit omnes mundi Reges, & Principes tanquam Chriſti oues Romano Pont.ſubiici, vt patri filios, vt paſtori oues, vt capiti membra, vt ab eo quiſque prout ratio, & ius poſtulat, in omnibus dirigatur, corrigatur, & ſi opus ſit, Regno priuetur ob communem Rei Chriſtianæ ſalutem tuendam, & bene conſeruandam. Ita Azor. *inſtit.moral.p.*2.*lib.*5.*c.*19.*verſ.quarta obiectio*, *col.*4.

Extravag. Diuina. III.

Eugen. IV.

1 Ordinarij, vel alij Superiores non præſumant excommunicare, ſuſpēdere, interdicere, vel priuare officio, vel beneficio, vel aliam ſententiam ferre contra officiales pro tempore exiſtentes in obſequiis Papæ & Sedis Apoſtol.nec contra alios venientes ad Sedem Apoſtol.pro ſuis, vel ſuorum cauſis proſequendis, nec in ea morantes dum durat proſequutio cauſarum, vel ab ea recedentes, & ſi quomodolibet priuāt, vel priuatos declarant beneficiis, vel illa aliis conferunt, vel ad hoc ſe intromittunt, tam dantes, quàm recipientes ipſo facto ſunt excommunicati, ſuſpenſi, & interdicti, non obſtantibus quibuſcunque priuilegiis, vel Conciliis etiam generalibus in contrarium. Colligunt Viu.*in ration. lib.*5. *pag.*221. Alagona *in compend. pag.* 728. Vide Bonacin *de cenſur.extra Bullar.diſp.*2.*q.*7.*punct.*3. Fillinc.*in quæſt.moral.tract.*15.*c.*9.*q.*2.

2 Aduertendum eſt quòd priuilegia, quæ reſidentibus in Curia Romana vigore Eugenianæ Conſtitut. aut familiaritatis Cardinalium competere ſolent, ea in iis, qui beneficia Eccleſiaſtica obtinent, ratione prædictorum beneficiorum minimè intelliguntur, ſed Ordinarij iuriſdictioni ſubiecti permanent; non obſtantibus quibuſcunque inhibitionibus, vt ſtatuit Concil.Trid *ſeſſ.*24.*de reform.c.*11.*verſ. quæ verò*, & reſoluunt Cened. *pract.& canon.quæſt lib.*1.*q.*1.*n.*31.*verſ. pro vera*, Sanctarel. *variar.reſolut.lib.*1.*q.*16.*n.*2. vbi ſubdit Concil. *citato c.*11.loqui de Conſtitutione Eugeniana conceſſa Curialibus Romanis, non autem de conceſſa Vniuerſitatibus ſtudiorum.

3 *Et nihilominus in omnes, & ſingulos ordinarios*, &c.] Notatur ad hoc, quòd Ordinarij locorum commiſſarij, & delegati eorum, qui priuant Curiales beneficiis, eaque aliis conferunt, ſuſpenſionem de qua in hoc text.incurrunt, vt per Mat. Alter.*de cenſur.tom.*2.*diſp.*13.*c.*6.*col.*4.*verſ ex quibus*, Bonac.*de ſuſpenſionibus omnibus in particulari*, *diſp.*3.*q.*4.*puncto* 12. vbi ſubdunt Epiſcopos hac cenſura ligari, quia licèt cenſura ſuſpenſionis, vel interdicti non liget Epiſcopos niſi exprimantur, *c.quia periculoſum, de ſent.excom lib.*6.nihilominus hic ſufficienter exprimuntur, cùm text.iſte generaliter loquatur in præcitatis verbis.

4 *Apud dictam Sedem proſequentium*, &c.]Ergo ſecus ſi beneficiarium apud Sedem Apoſt. commorantem priuet beneficiis reſpectu eorum quæ pertinent ad ipſa, vt eſt onus reſidendi, reparandi Eccleſiam, celebrandi, & ſimilia, ad quæ tenetur beneficiarius ratione beneficij, ita Marcheſan. *de commiſſion.p.*2.*tit.de commiſſione ſuper Eugeniana*, §.*vnic. pag.*453.*& ſeqq.*Mat. Alter.*citato loco*, Bonacin.*d.puncto* 12.*n.*3.

5 *Suſpenſionis.*] Ab officio ſcilicet, & beneficio, nam ſuſpenſio abſolutè prolata intelligitur ab officio, & beneficio, ita in terminis Soar.*tom.*5.*de cenſur.diſp.*34 *ſect.*3.*n.*15.Bonacin.*d.puncto* 12.*n.*4.

Extravag. Exhibita. IV.& vlt.

Ioan. XXII.

1 Milites Hoſpitalarij S.Ioannis, qui ex priuilegio, conſuetudine, vel ſtatuto recipiunt fructus annales beneficiorum vacantium, vel plurium annorum, debent etiam habere præbendam, quam beneficiarius haberet ſi in Eccleſia reſideret, vel quam haberent ſi aliàs ex cauſa rationabili ab huiuſmodi reſidentia legitimè excuſarentur, quia cum dicta pars Capitulo non accreſcat, illis accreſcere debet. Colligunt Viu. *in ration.lib.*5.*pag.*223.Alagona *in compend.pag.*729.

De Pœnis.

Tit. VIII.

Extravag. Diuinis. Vnic.

Ioan. XXII.

1 Episcopus Catureenſis perpetuæ depoſitionis ſententiam meruit, priuatuſque fuit Pontificali, Sacerdotali, & alio quolibet officio, & ad perpetuum carcerem condemnatus propter varios exceſſus per ipſum perpetratos, videlicet quià nimis ambitiosè, & ſimoniacè fuerat ingreſſus in Pontificatum, mox Sedi Apoſtolicæ, ſuis ſubditis, & ſibi ipſi iniurioſus fuerat, & tanquam tyrannus terrore, iniuria, fraude grauabat ſubditos extorſionibus, & frequentibus procurationibus & aliis quæſtibus illicitis, non curando de modo, & cauſa non citatos, & non conuictos priuabat beneficiis iniuſtè, dictabat falſa inſtrumenta, ſimoniacè conferebat beneficia in ſuis manibus reſignata, quorum redditus ſibi occupabat, erat irregularis, incontinens cum fœminis, &c. Colligunt Viu.*in ration.lib.*5. *pag.*250.Alagona *in compend.pag.*743.

2 Ex hoc text. optimè colligitur pro quibus exceſſibus Prælatus deponi poteſt, de quo vide text. & quæ ibi. dixi *in cap.veritatis, de dolo. & contum.& in c.tanta eſt clauis, de exceſſibus Prælator.& in Concil.Trid.ſeſſ.*24.*de reformat.c.*5.

De Pœnitentiis, & remiſsionibus.

TIT. IX.

SVMMARIVM.

1 *Compendium text. refertur.*

2 *Iubilæum centeſimum qui Pontifex prius promulgauerit, oſtenditur.*

3 *Indulgentia plenaria, plenior, & pleniſſima quantum attinet ad rationem Indulgentiæ idem ſunt, differunt in nomine tantùm, vel in cauſa concedendi.*

4 *Indulgentia plenaria, ſeu pleniſſima refertur ad integram remiſſionem omnium peccatorum.*

5 *Iubilæum, & Indulgentiam anni ſancti æqualiter lucrantur illi, qui ſunt Romæ, ſicut & illi qui veniunt ex longiſſimis terris.*

6 *Curiales Romæ habitantes debent Baſilicas SS. Petri & Pauli per triginta dies viſitare, illi verò qui veniunt Romam, poterunt in quinque diebus Iubilæum lucrari.*

EXTRAVAG. Antiquorum. I.

Bonifac. VIII.

1 CENTESSIMO quoquo anno, qui dicitur Iubilæi, viſitantibus Baſilicas Beatiſſimorum Petri & Pauli Apoſtolorum pleniſſima peccatorum venia conceditur, cuius Indulgentiæ qui voluerint, participes fieri, ſi fuerint Romani ad minus triginta diebus continuis, ſeu interpolatis, & ſaltem ſemel in die, ſi verò peregrini fuerint, aut forenſes ſimili modo diebus quindecim ad Baſilicas eaſdem accedant. Qui verò amplius, & deuotius illas frequentauerit, plus merebitur, & efficacius Indulgentias conſequetur. Colligunt Vin. *in ration. lib. 5. pag. 262.* Alagona *in compend. pag. 751.*

2 Quamvis de initio huius Iubilæi fateantur aliqui nihil certum inueniri poſſe, ſicut dicit Ioan. Friburg. *in tract. de indulg. q. 6.* & alij, eius inuentorem prædicent Bonif. VIII. de quo in præſenti, ex quorum numero ſunt S. Anton *p. 1. tit. 10. c. 3. §. 6.* Polyd. Virgil. *de inuent. rerum lib. 8. c. 1.* Luc. Pinel. *de Indul. c. 23.* Veritas tamen eſt illud antiquius fuiſſe, nam cum in die Vigil. Natiuit. Dominicæ 1299. ad Veſperas, & ſubſequentibus diebus, immo per totum illum annum tam ingens hominum multitudo ex longinquis, & diuerſis mundi partibus ad Vrbem confluxerint, vt nec Vrbs eus caperet, aut euntibus & redeuntibus itinera ſufficerent, nec in tam magna, lata & ſpatioſa Vrbe locus penè, aut per vias tranſeundi, aut in domibus commorandi eſſet, cœpit hac nouitate prædictus Bonifacius magna affici admiratione, & cauſam huius rei quærens inuenit quod celebris & generalis fama per totum orbem, & per ora hominum referebat ab antiquis & extra memoriam hominum temporibus Romæ centeſimo quoquo anno Iubilæum eſſe, celebrarique ſolitum, & ideo illo anno, qui centeſimus incidebat, tot ad Vrbem homines confluebant vt ab omnium culparum ſordibus abſoluerentur. Qua propter perlectis Bonifacij iuſſu vetuſtioribus libris, reuolutiſque antiquioribus Bullis, nihil quod ad rem hanc pertineret, omnino repertum fuit; ſtatuit propterea diligentia inter ſuperſtites vti, an huius nouæ Indulgentiæ eſſet memoria apud aliquem; Fuit inter multos ſeniq; Peregrinus repertus, qui annum centeſimum ſeptimum ſuæ ætatis agebat, qui coram eod. Sanctiſſ. Pont. atteſtatus eſt ſe meminiſſe patrem ſuum agricolam ſuperiore centeſimo veniſſe Romam ad conſequendas Indulgentias, à quo etiam admonitus fuerat vt ſi ad venturi centeſimi tempus perueniret, non grauaretur Romam venire, vbi ſingulis quibuſque diebus illius anni magnæ erant Indulgentiæ. Eiuſdem rei teſtes alij duo reperti ſunt ex Gallia, & in Italia non pauci tanti æui memores idem confirmantes, & omnes hoc vnum vnanimiter aſſerentes, Romæ ſcilicet eo anno eſſe remiſſionem peccatorum. His auditis Roman. Pontif. ne tam grandis populorum deuotio à Spiritu ſancto excitata fruſtraretur, ſanctum Iubilæum eodem anno cum ſolemnitate celebrari mandauit, & tunc promulgata fuit iſta Extrauag. quod narrant Nauar. *de Iubilæo, notab. 7. n. 4.* Benzon. *in ſimili tract. lib. 3. c. 5.* Iul. Lauor. *p. 1. c. 3. n. 3. cum ſeqq.* Ex quibus benè colligunt Bonifacium VIII. innouatorem potius quàm inſtitutorem huius ſancti Iubilæi fuiſſe, ſicuti docent Henriq *in ſumm lib. 7. c. 55. §. 5.* Fr. Hieronym. Roman. *de Republ. Chriſtiana, lib. 1. c. 23.* Gretſer. *lib. 2. de ſacris pereg. c. 55.* Fr. Emman. *quæſt. Regul. tom. 2. q. 85. art. 3. & 4.* Sanctarel. *de Iubilæo anni ſancti, dub. 3.* Dionyſ. Paul. *de vera quatuor Patriarch Sedium erectione, c. 14. n. 12. cum ſeqq.* & præcipuè *à n. 17.*

Plenam, & largiorem, imo pleniſſimam, &c.] Indulgentia igitur plenaria, plenior, & pleniſſima, quantum attinet ad rationem Indulgentiæ, idem ſunt, differunt namque in nomine tantùm, vel in cauſa concedendi, qua ponuntur ad exaggerationem, vel maiorem declarationem, & ad tollendum ſcrupulum. Vide Nau. *de Indulg. notab. 9. n. 31. & notab. 26.* Greg. de Valent. *de Indulg. c. 6.* Benzon. *de Iubilæo, lib. 4. c. 2.* Fr. Emman. *d. q 85. art. 3.* Iul. Lauor. *de Indulg p. 2. c. 10. n. 62. cum ſeqq.* Zerol. *in praxi Epiſcop. p. 2. verbo annus ſanctus, §. 4.* 3

Omnium ſuorum concedimus veniam peccatorum. Statuentes, &c.] Ergo Indulgentia plenaria, ſeu pleniſſima refertur ad integram remiſſionem omnium peccatorum, vt per Fr. Emman. *in explicat. Bullæ Cruciatæ, §. 8. dub. 2. pag. mihi 58.* 4

In gloſſ. *Confitebuntur.* ibi, *Quia ergo Indulgentia*, &c. Notatur ad hoc, quòd Iubilæum & Indulgentiam anni ſancti lucrantur æqualiter illi, qui ſunt Romæ, ſicut & illi, qui veniunt ex longiſſimis terris, vt per Nauar. *de Iubil. notab. 31. n. 35.* Henriq. *lib. 7. de Indulg. c. 14. §. 4.* Benzon. *de Iubilæo, lib. 5. c. 15. dub. 5.* Hier. Gratian. *eod. tract. p. 1. cap. 12.* Laur. *in ſimili tract. p. 1. c. 16. n. 55. verſ. illud*, Induch *verbo Iubilæum, num. 23.* Pinel. *de Indulgent. cap. 16.* Sanctarel. *de Iubilæo anni ſancti, c. 5. dub. 5.* 5

In gloſſ. *Forenſes.* Ibi, *Quid de curialibus*, &c. Notatur ad hoc, quòd Curiales Romæ habitantes debent Baſilicas SS. Petri & Pauli per triginta dies viſitare, vt per Nauar. *de Iubileo, notab. 32. n. 43.* Illi verò, qui veniunt Romam occaſione alicuius negotij, vel litis poterunt in quinque diebus Iubilæum lucrari, & habentur pro alienigenis ſi habebant animum reuertendi ad patriam finito negotio, ſecundùm Hier. Gratian. *de Iubilæo, p. 2. c. 12.* vbi ſubdit venientem ex patria ad Romam cauſa lucrandi Iubilæum, in quindecim diebus illud lucrari, licèt toto anno Romæ detineatur, ibique pro eo tempore domum conducat. 6

SVMMARIVM.

1 *Annus Iubilæus, ſiue plenaria remiſſio, quæ olim dabatur quolibet centeſimo anno omnibus verè pœnitentibus, & confeſſis viſitantibus Baſilicas*

Beatorum Petri, & Pauli per iſtam Extrauag. ad annum 50. reducitur, & n. 2.

3 *Vrbanus V I. ordinauit vt annus Iubilæus celebraretur trigeſimo tertio quoquo anno.*

4 *Paulus I I. ſtatuit vt annus Iubilæus celebraretur vigeſimoquinto quoquo anno.*

5 *Bonifacij V I I I. tempore pro conſequutione anni Iubilæi viſitandæ tantum erant Baſilica SS. Petri, & Pauli, Clemens V I. addidit Eccleſiam S. Ioannis Lateranenſis, Gregorius X I. prædictis tribus adiunxit Eccleſiam S. Mariæ Maioris.*

6 *Exteris minor numerus dierum, quo Eccleſias viſitare tenentur in anno Iubilæo, aſſignatur, quam incolis.*

7 *Viſitatio Eccleſiarum in anno Iubilæo fieri poteſt, vel pedibus incedendo, vel equitando.*

8 *Viſitatio quatuor Eccleſiarum in anno Iubilæo vnica die fieri debet, & non ſatisfacit, qui vnam vel alteram Eccleſiam viſitaret vno die.*

9 *Viſitatio Eccleſiarum per 30. dies facienda ab illis, qui lucrari volunt Iubilæum anni ſancti ſufficit ſi vel de die, vel de nocte fiat.*

10 *Viſitationes duas eodem die quis facere non poteſt ad effectum ſatisfaciendi duorum dierum viſitationi ad lucrandum Iubilæum anni ſancti.*

11 *Iubilæum anni ſancti poteſt quis bis, ter, vel pluries lucrari faciendo viſitationes requiſitas.*

12 *Indulgentia conceſſa viſitantibus Eccleſiam pro tempore determinato, ſemel tantum quari poteſt.*

13 *Iubilæum anni ſancti lucrantur, qui illud lucrandi cauſa petunt Romam, ſed infirmitate, vel morte præuenti perficere non potuerunt.*

14 *Iubilæum anni ſancti lucrari cupientes an teneantur antequam Eccleſiarum viſitationem incipiant, peccata ſua confiteri, oſtenditur,* & n. 15.

16 *Theſaurus Eccleſiæ non ſolùm collectus eſt ex meritis Paſſionis Chriſti, ſed etiam ex martyrijs, & operibus Sanctorum.*

Extrav. Vnigenitus. II.

Clem. VI.

1 ANnus Iubilæus, ſiue plenaria remiſſio, quæ olim dabatur quolibet centeſimo anno, omnibus verè pœnitentibus, & confeſſis viſitantibus Baſilicas Beatorum Petri & Pauli per iſtam Extrauag. ad annum quinquageſimum reducitur, adduntque Baſilica S. Ioannis Lateranenſis. Colligunt Viuian. *in ration. lib. 5. pag.* 263. Alagona *in compend. pag.* 751.

2 *Ad annum quinquageſimum duximus reducendam. Statuentes,* &c. Licèt annus Iubilæus renouatus fuiſſet à Bonifacio V I I I. centeſimo quoquo anno, vt vidimus *ſuprà primo cap.* ſuccedentibus poſtea temporibus conſiderata breuitate, & debilitate vitæ, carnis infirmitate, & vt citius, ac frequentius labentibus hominibus ſuccurratur, Clemens V I. in hac Extrauag. ad annos quinquaginta huiuſmodi Iubilæum reduxit, & ita fuit celebratus anno 1350. ſicuti referunt Iul. Lauor. *de Iubil. & Indulg. p. 1. c. 3. n.* 17. & Sanctarel. *de Iubilæo anni ſancti, c. 1. dub.* 3.

3 Deinde Vrbanus V I. ordinauit vt hic Iubilæus celebraretur trigeſimotertio quoquo anno, vt ſcripſerunt Granz. *lib.* 10. *Metrop.* Gretſer. *lib. 2. de ſacris peregr. c.* 15. Iul. Lauor. *d. c. 3. num. 19. &* 21, Sanctarel. *d. dub.* 3.

4 Poſtea Paulus II. ſtatuit vt celebraretur vigeſimo quinto quoquo anno, vt vnaquæque ætas huius theſauri particeps fieret, quod à Siſto I V. confirmatum fuit, qui proinde Iubilæum celebrauit anno 1475. & ſic ſucceſſiuè ad hæc noſtra tempora continuatum extitit, videlicèt Alex. V I. anno 1500. Clemens V II. anno 1525. Iulius I I I. anno 1550. Gregor. V I I I. anno 1575. Clemens V I I I. anno 1600. & S. D. N. Vrbanus V I I I. anno 1625.

Et Lateranenſem Eccleſiam, &c.] Tempore Bonifacij V I I I. vt in Extrau. præcedenti, pro conſequutione Iubilæi viſitandæ tantùm erant Baſilicæ Apoſtolorum Petri & Pauli, poſtea verò Clementis V I tempore, de quo in hoc text. addita fuit Eccleſia S. Ioannis Lateranenſis, eo quòd in ea baptizatus fuerat Conſtantinus Imper. à B. Syluestro Papa. Demum Gregorius XI. prædictis tribus adiunxit Eccleſiam S. Mariæ Maioris, & ſic iſtæ quatuor Eccleſiæ pro conſequutione Iubilæi ab illo tempore vſque ad præſens viſitari debent, ſicut ſtatuit S. D. N. Vrbanus V I I I. in ſua Bulla publicationis Iubilæi incip. *Omnes gentes plaudite,* ſub dat. Romæ tertio Kalend. Maij 1624. Pontificatus ſui anno primo. Vide Iul. Lauor. *de Iubilæo. p. 1. c. 17. n.* 1. Sanctarel. *de Iubilæo anni ſancti, c. 1. dub.* 4. In quibus Eccleſiis quatuor portæ (quæ ob excellentiam ſanctæ vocantur) ſolemni ritu aperiuntur, vt tradunt Nauar. *de Iubilæo, notab. 34. n.* 8. Benzon. *in ſimili tract. lib. 4. c.* 13. & Iul. Lauor. *p. 1. c.* 24. Dionyſ. Paul. *de vera quatuor Patriarch. Sedium erect. c. 14. n.* 8. 5

Quàm incyta recordationis, &c.] Multa de Lateranenſi Eccleſia tradit Dionyſ. Paul. *d. tract. de vera quatuor Patriarch. ſedium erect. cap. 15. num. 32. cum ſeqq.* 6

Si Romani ad minus triginta, &c.] Aſſignatur igitur minor numerus exteris quam incolis ob laborem ſuſceptum in itinere, imo ſolent Romani Pontifices aliquando ad tres & paucos dies reducere, habita conſideratione ad labores, ſudores, incommoda, pericula, impenſas, & alias graues moleſtias in itinere paſſas, & nè peregrini diutius in Vrbe commorantes grauioribus onerentur impenſis, vt refert Iul. Lauor. *d. p. 1. c. 17. n.* 10. & Sanctarel. *de Iubilæo anni ſancti, c. 5. dub.* 2. vbi ſubdit quòd ſi fuerit conceſſum per Papam, vt paucioribus diebus quis lucrari poſſit Iubilæum, verbi gratia, per quindecim dies quatuor Eccleſias viſitando, ſi tempore talis conceſſionis per quatuordecim dies iam haberet prædictas Eccleſias viſitatas, poſtea viſitando vnica vice lucraretur Iubilæum. Et hæc viſitatio poteſt fieri vel pedibus incedendo, vel equitando, quia hi omnes pariter & eodem modo Iubilæum lucrantur, licèt meritum non ſit æquale, vt aduertunt Benzon. *d. lib. 5. c. 15. dub.* 22. Franc. Rodriq. *de Iubilæo, c. 3. n.* 7. Hieron. Gratian. *eod. tract. p. 2. c.* 12. Ioduch. *verb. Iubilæum, n.* 23. 7

Huiuſmodi quatuor Eccleſiæ vnica die viſitari debent, & non ſatisfacit qui vnam, vel alteram Eccleſiam viſitaret vno die, & altero, vel tertio aliam, vel alias, vt tradunt Nauar. *de Iubil. notab. 32. n.* 41. Pinel. *de Indulg. c.* 22. Henriq. *in ſumm. lib. 7. c. 14. §. 5. lit. D.* Benzon. *de Iubil. lib. 5. c. 15. dub.* 5. Hieron. Gratian. *in ſimili tract. p. 2. c. 3. &* 12. Franc. Rodriq. *eod. tract. c. 3. n.* 6. vbi aſſerit ita declaraſſe Gregorium X I I I. Quamvis Ioan. Monach. *in Extrauag. 1. ſup. hoc tit. in gloſſ. verbo ſemel,* ſcripſerit ſufficere, quòd fiat viſitatio earum diuerſis diebus, ſubdens hoc reſpondiſſe Bonifacium Auctorem illius Extrauag. 8

Et quando dicitur huiuſmodi viſitationes faciendas eſſe per triginta dies, &c. intelliguntur de diebus temporalibus, & ſic ſiue de die, ſiue de nocte, ſicuti docent Benzon. *d. c. 15. dub.* 5. Rodriq. *d. c. 3. n.* 8. Hieron. Gratian. *d. p. 2. cap.* 12. Iul. Lauor. *dict. part. 1. c. 17. num.* 33. 9

Ex quibus dicendum videtur non poſſe quem duas 10

viſita

viſitationes eodem die facere ad effectum ſatisfaciendi dnorum dierum viſitationi ſecundùm Nau.*d.notab.*32.*n.*41.*in fine*, Fr. Emman. *in ſum.p.*1.*c.*184.*n.*4. Filliuc. *tom.*1.*tract.*8.*c.*10.*q.*5.*n.*255. Poterit tamen bis, ter, vel plûries hanc Indulgentiam Iubilæam ſibi quærere bis, ter, vel pluries faciendo viſitationes requiſitas, ex Nau.*d.notab.*32.*n.*46.*verſ. pars verò affirmans*, *& notab.*34.*n.*6.*verſ.tertiò*, Benzon.*lib.*5.*c.*15.*dub.*23. Emman.Sà *verbo Indulgentia, n.*7.Henriq.*d.lib.*7.*c.*10.§.2. Franc. Rodriq.*de Iubilao, c.*3.*n.*10. Hieton. Gratian.*in ſimili tract. p.*2.*c.*12.Valer. Reginald.*in praxi fori pœnit.lib.*7.*cap.vlt.ſect.*4.*n.*155.Filliuc.*tom.*1.*tract.*8.*c.*10.*q.*7.*n.*261.Zetol.*in praxi Epiſcop. p.*2. *verbo annus ſanctus*, §.6.Iodoch.*verbo Iubilans, n.*23.

12 Illud aduertere oportet quòd grandir datur differentia inter Indulgeuriam perennem,qualis eſt quadraginta dierum conceſſam viſitanribus Eccleſiam Beati Petri Vrbir Romæ, & inter Indulgentiàm conceſſam pro tempore dercrminato, quales ſunt, qnas videmos paſſim conceſſas certir locis pro certis diebus à Veſperis in Veſperas eos viſiantibus; prior enim ſæpiùs quæri poteſt, poſterior verò ſemel rantùm, ſecundùm S.Thom.*in* 4.*diſt.*20.*q.*1.*art.*3.*queſtiunc.*2.*ad* 4. Felin. *in tract.de Indulg.n.*57. Ioan. de Friburgo *in ſum. Confeſſ.lib.*3.*tit.*34.*q.*184.Cordub.*in quaſt.lib.*5.*q.*33.Emman.Sà *verbo Indulgentia, n.*7.Tolet.*in ſum.lib.*6.*c.*28. *in fine*, Nau.*de Iub.notab.*31.*n.*37.*& notab.*15.*num.*19. Benzon.*d.lib.*5.*c.*15.*dub.*23. Henriq. *in ſum.lib.*6.*c.*16. §.3. *in comment. lit. M*, Soar.*tom.*4. *de Pœnit. diſp.*57. *ſect.*1.*n.*7.Mich.Zanard.*p.*1.*direct.tract.de Sacram.Pœnit.c.*21.*q.*40. Filliuc. *tom.*1.*tract.*8.*c.*8. *q.*2.*num.*197. Nugn. *in addit. q.* 27. *art.*4. *poſt tertiam difficultatem verſ.difficultas.*

13 *Adiicientes vt ij etiam*, &c.] Notatur ad hoc, quòd illi, qui cauſa lucrendi Iubilæum, petunt Romam, vel aliquas ex conditionibur adimplere incipiunt, ſed infirmitate, vel morte præuenti, iter, vel condiriones perficere minimè poſſunt, Iubilæum lucrantur, vt per Nauar.*de Inbilao notab.*19.*n.*4. Iodoch. *verbo Iubilans, n.*23.Benzon.*lib.*5.*c.*15. *dub.*10. Sanctatel. *c.*7. *dub.*1. *verſ.quando ſi concede*, Iul. Lauor.*d. p.*1.*c.*17.*n.*21. Et S.D.N. Vrbanus VIII.in dict.Bulla publicationis Iubilæi apertis verbis declarat huiuſmodi perſonas illud lucrari, in hæc verba. Quoniam euenire poteſt vt ex iis, qui hac de cauſa iter aggreſſi fuerint,vel ad Vrbem ſe contulerint, aliqui in via, aut eriam in ipſa Vrbe, morbo, vel alia legitima cauſa impediti, aut morte præuenti præfinito dierum numero completo, ac nè quidem foitaſſe inchoato præmiſſa exequi, ac Eccleſias, & Baſilicas huiuſmodi adire nequeant. Nor piè promptéque illorum voluntati, quantum in Domino poſſumus, benignè fauere cupientes eoſdem verè pœnitentes, & confeſſor, prædictæ Indulgentiæ, & remiſſionir participes perinde fieri volumus ac ſi Eccleſias, & Baſilicas prædictas diebur à nobis præſcriptis te ipſa viſitaſſent. Hactenus dicta Bulla. Quæ cùm loquatur ſolum de peregrinis,non comprehendit Romanos, illi enim ſi morte præuenti viſitationes peragere non valuerint, minimè, conſequentur Iubilæum, & ſentiunt Iul. Lauor.*d. p.*1.*c.*17.*n.*23. & Sanctarel. *vbi proximè*, aduertens quòd in Bulla Clementir VIII. incip. *Inter ſollicitudines*, priuilegium hoc conceditur etiam Romanis, & aliir Romæ habitantibus.

14 *Qui verè pœnitentes, & confeſſi*, &c.] Vtrum autem fideles Iubilæam Indulgentiam anni ſancti lucrari cupientes teneantur, antequam Eccleſiarum viſitationem incipiant, peccata ſua confiteri, & omnes viſitationes in ſtatu gratiæ conficere? dubia eſt quæſtio. Quidam affirmatiuam partem ſequuntur, ſubiicientes viſitationes aliter factas non ſuffragari ad conſequendum Iubilæum, ex quorum numero ſunt Nauar. *vbi ſuprà notab.*17.*n.*11.*& notab.*16.*&* 19.Caiet.*tract.*10. *de Indulgent. q.*2.*tom.*2. Armil. *verbo Indulgentia, num.*14. Benzon. *d.lib.*5.*c.*15.*dub.*4.*verſ. dico quintò*, Paul. Comitol.*reſponſ.moral.lib.*1.*q.*37.*n.*2.

Verùm probabilius eſt hoc caſu ad conſequendum 15
ſanctiſſimum hoc Iubilæum ſufficere viſitationem vltimam facere in ſtatu gratiæ, vt ſentiunt Nau.*not.*32.*n.*47. Viuald. *in ſuo candelabro, tit. de Indulg. num.*15. Valer. Reginald. *in praxi fori pœnit.lib.*7. *cap. vlt. q.*4. *n.*180.*&* 188. Filliuc.*tom.*1.*tract.*8.*c.*10.*q.*5. *num.*258. Franc. Rodriq.*de Iubilao, c.*3.*n.*5. Hieron. Gratian. *in ſimili tract. p.* 2. *c.* 12. Ad conſequendum enim Iubilæum non eſt neceſſarium facere omnia opera in ſtatu gratiæ ſecundùm Sot. *in* 4. *diſtinct.* 21. *q.* 1. *&* 2. *art.* 3. Syluest.*verbo Indulgentia, q.*10. *verſ.*9. Sà *verbo Indulgentia, n.* 2. Valent. *tom.*4. *diſp.*7. *q.* 20. *punct.*5. *ad finem*, Soar. *tom.*4.*de Pœnit. diſp.*52.*ſect.*2.*n.*7. *& ſect.*5. *n.*8. Ægid. Coninck. *de Sacrament. diſp.* 12. *de Indulgent.dub.*7.*num.*37. *&* 39. Benzon. *d. lib.*5. *c.*15. *dub.* 4. *verſ. puto autem*, Mich. Zanard. *p.* 1. *director. tract. de Sacram. Pœnitent. c.*21. *q.* 19. Fr. Emman. *in ſumm.p.*1.*c.*184. *n.*4. Hieron. Gratian. *d. p.*2. *cap.*12. Nugu. *in addit. q.* 27. *art.* 1. *verſ. aliud dubium*, *& art.*3.*dub.*5.*prope fin. & dub.*8. Valerian. Reginald. *d. lib.*7. *num.* 173. *&* 180. Fernandez *part.* 3. *cap.* 8. §.8. *num.* 1.

Ad enim quidem Theſauri cumulum, &c.] Notatur 16
hoc, quòd Theſaurus Eccleſiæ non ſolùm collectus eſt ex meritir Paſſionis Chriſti, ſed etiam ex martyriis & operibus Sanctorum, vt per Couat.*in cap.alma mater, p.*1.§.4.*n.*7.*col.*4. Henriq.*d.lib.*7.*c.*2.§.3.*&* 4. benè Sanctarel.*de Iubilao anni ſancti, c.*3.*dub.*4.

Extrav. Etſi Dominici, III. Paul. II.

REſeruat ſibi certor caſur à quibur nullus poteſt 1
abſoluere ſine ſpeciali licentia Sedis Apoſtolicæ, videlicèt offenſam Eccleſiaſticæ libertatis, violationem interdicti à Sede Apoſtolica poſiti, crimen hæreſis, conſpirationem in perſonam, aut ſtatum Romani Pontificis, quamvir offenſam, ſeu rebellionem eiuſdem Pontificir in Sedem Apoſtolicam, Presbytericidium, offenſam perſonalem in Epiſcopum, ſeu alium Prælatum, inuaſionem, deprædationem, occupationem, aut deuaſtationem terrarum Romanæ Eccleſiæ mediatè, vel immediatè ſubiectarum, ac etiam inuaſionem Romipetarum, ſeu quorumcunque aliorum ad Romanam Curiam venientium, probibitionem deuolutionis cauſarum ad dictam Curiam, delationem armorum, & aliorum prohibitorum ad partes infidelium, impoſitionem nouorum onerum realium, vel perſonalium Eccleſiis, vel Eccleſiaſticis perſonir, ſimoniam ſuper Ordinibus, vel beneficiis aſſequendis intra, vel extra Curiam, qui caſus abſolui non poſſunt per indulta, & conceſſiones generales niſi fiat ſpecialis mentio. Colligunt Viuian. *in ration.lib.*5.*pag.*264. Alagona *in compend. pag.*751.

Multor ex his caſibur, & plurer alios ſibi reſeruat 2
Papa ſingulis annis in proceſſu Bullæ in Cœna Domini, & ſpecialiter aliis in locis, quod in vnum redegi *de offic.& poteſt.Epiſcop.p.*3.*alleg.*50.

SVMMARIVM.

1 *Compendium huius text. refertur,* & n.2.
3 *Indulgentiæ plenariæ ſuſpenduntur ſolùm tempore Iubilæi anni ſancti.*
4 *Indulgentiarum ſuſpenſio prohibet nè aliæ Indulgentiæ prædicentur tam in publico, quàm in priuato durante anno ſancto.*
5 *Indulgentiarum ſuſpenſio à Clemente VIII. facta in anno ſancto Iubilæi, quæ?*
6 *Indulgentiæ plenariæ, & pleniſſimæ omnium peccatorum remiſſiones ſuſpenſæ intelliguntur, non verò temporariæ, & omnes aliæ non plenariæ.*
7 *Verba geminata includunt prorſus omnia abſque vlla limitatione.*
8 *Indulgentiæ ſuſpenduntur durante tantum anno ſancto.*

EXTRAV. Quemadmodum. IV.

Sixti IV.

1 Confirmat Iubilæum publicatum, & ſuſpendit vſque ad beneplacitum ſuum, & Sedis Apoſt. omnes, & ſingulas plenarias etiam ad inſtar Iubilæi Indulgentias, ac etiam commutandi vota aut ſuper eis,& malè incertis,aut per vſurariam prauitatem, vel alium illicitum modum extortis diſpenſandi,& componendi, aut illa ſub certis modo & forma remittendi, & deputandi Confeſſores cum poteſtate abſoluendi etiam in caſibus Sedi Apoſtolicæ reſeruatis, facultates conceſſiones, & indulta à nobis, & eadem Sede, vel illius auctoritate, quibuſcunque Eccleſiis, monaſteriis,hoſpitalibus, & piis locis, tam in perpetuum, quàm ad certum tempus, aut quavis cauſa quomodolibet conceſſas, & conceſſa, itavt ſuffragari alicui non valeant Indulgentiis tamen Baſilicarum, & Eccleſiarum Vrbis in ſuo plenario robore durantibus. Colligunt Vivian. *in ration.lib.* 5. *pag.*264. Alagona *in compend. pag.*751.

2 Similem ſuſpenſionem fecit Gregor. XIII.in apertitione Iubilæi de anno 1575.in ſua Bulla incip. *Quoniam ſancti Iubilæi,* de qua agunt Nauar. *in tract.de Iubilæo notab.*28.*à princ.* Benzon.*in ſimili tract. lib.*4. *c.*8. *dub.*23.*cum ſeqq.* Iul. Lauor. *de Iubilæo & Indulg.p.*1. *c.*10.*num.*1.

3 *Omnes & ſingulas plenarias,*&c.] Ergo ſuſpenditur ſolùm facultas quærendi Indulgentias plenarias, & non alias, quæ non erant plenariæ, quod clariùs expreſſerunt Clemens Septimus *in ſua Bulla incip. Inter ſollicitudines,* & Iulius III.*in Conſtit.incip. Si Paſtores,* & Gregorius XIII. *in dicta Bulla incip. Quoniam ſancti Iubilæi,* & ita tradunt Nauar.*de Iubilæo notab.*33. *n.*1.*& conſ.*17.*n.*3.*ſub hoc tit.*Benzon.*d.lib.*4.*c.*8.*dub.*2. Henriq.*lib.*7.*c.*15.§.8.Zerol.*in praxi Epiſcop. p.*2.*verbo*
4 *annus ſanctus,*§.3. Quando enim in Bulla ſuſpenſionis Indulgentiarum huiuſmodi prohibebatur nè aliæ Indulgentiæ prædicarentur tam in publico, quàm in priuato durante anno ſancto, hoc intelligebatur de plenariis tantummodo Indulgentiis, vt exponunt Nau. *d. tract.de Iubilæo notab.*33.*n.*6.Benzon.*d.lib.*4.*c.*8.*dub.*7. Hieron.Gratian.*in tract.de Iubilæo, lib.*1.*c.*13.

5 In ſuſpenſione autem facta à Clemente VIII. *in ſua Bulla incip. Cùm ſancti, ſub dat. Romæ* 21. *Maij* 1599. non apparent ſuſpenſæ niſi omnes, & ſingulæ Indulgentiæ etiam perpetuæ, & peccatorum remiſſiones, necnon facultates, & indulta abſoluendi à caſibus reſeruatis etiam in Bulla Cœnæ Domini conceſſæ quibuſcunque locis & perſonis etiam ad inſtar Iubilæi quacunque cauſa, & occaſione ſub quibuſcunque tenoribus, formis & clauſulis etiam Motu proprio, prohibendo nè aliter Indulgentiæ publicentur ſub pœna excommunicationis latæ ſententiæ.

Ex qua quidem Clementis ſuſpenſione tantùm ple- 6
nariæ, & pleniſſimæ omnium peccatorum remiſſiones ad inſtar Iubilæi ſuſpenſæ intelliguntur, reliquæ verò Indulgentiæ temporaneæ, id eſt, tot dierum, vel annorum,ſeu tertiæ,vel quartæ partis quadragenæ, carenæ,ſeptenæ, & omnes aliæ non plenariæ, etiam quòd ſint conceſſæ locis,& perſonis quomodolibet,ſuſpenſæ minimè intelliguntur; ita docent Nauar. *conſ.*17. *n.*4.*&* 5. *ſub hoc tit.* Franc. Rodriq.*in tract.de Iubilæo, c.*3.*n.*2. Hieron. Gratian. *in ſimili tract.lib.*1.*c.*13. Sanctarel.*in eod.tract.c.*5.*dub.*7. Iodoc. Loritch. *in theſauro nouo vtriuſque Theologiæ verbo Iubilæus*, *n.*16. Filliuc. *tom.*1.*tract.*8.*c.*10.*q.*3.*n.*251.Iul. Lauor.*de Iubilæo, & Indulgent. p.*1.*c.*10.*n.*3.*cum ſeqq.* vbi *n.*17. oſtendit an Indulgentiæ pro defunctis tempore Iubilæi anni ſancti ſuſpendantur, & *n.* 25. agit de Indulgentiis, quæ conceduntur Confraternitatibus Hiſpaniæ, vel alibi extra Vrbem exiſtentibus, aggregatis tamen alicui Vrbis Archiconfraternitati, cuius Indulgentiæ non ſuſpenduntur. Verùm ſupra dicta ſententia non tranſit ſine difficultate, nam dicta Bulla Clementis VIII. & nouiſſima S. D. N. Vrbani VIII incip. *Cùm ſuper, ſub dat.Romæ Non. Maij* 1624.ita cantant, *Omnes, & ſingulas Indulgentias etiam perpetuas, & peccatorum re-*
miſſiones, &c. quæ verba, *omnes & ſingulas*, ita gemi- 7
nata includunt prorſus omnia abſque vlla limitatione gloſſ.*verbo omnia, & ſingula, in cap. vt circa, de elect. lib.*6. & de natura illorum eſt, vt nihil prætermiſſum cenſeatur, ſicuti docent Card. Tuſch.*tom.*1.*lit. C, concluſ.*296.*n.*8.*&* 19.Cened. *ſing.*72. *n.*1. & plures alij, quos refero *in tract. de clauſul.vſufreq.clauſ.*96.*n.*4.ſecundùm Lugdunenſem impreſſionem. Tum, quia dictio illa, *etiam*, exprimit caſum magis dubitabilem,& implicat minùs dubitabilem, *l.etiam, ff.de verb. ſignif. l.conuenticula, C. de Epiſcop. & cleric.* cum innumeris propemodum à me citatis Doctoribus *in tract. de dictionibus vſufreq.dict.*112.*n.*1.ſecundùm Lugdunenſem impreſſionem.

Vſque, ad noſtrum, & eiuſdem Sedis beneplacitum 8
ſuſpendimus.] Intelligi durante tantùm anno ſancto aſſerunt Nauar. *de Iubilæo notab.*28. *n.* 51. *cum ſeqq.* Filliuc.*tom.*1.*tract.*8.*c.*10.*q.*3.*n.*253. Sanctarel.*de Iubilæo anni ſancti, c.*5.*dub.*7. *in fine.* Idque attentis dictis Bullis Clementis VIII. S. D. N. Vrbani VIII. nullam patitur difficultatem, ſuſpenduntur Indulgentiæ durante anno ſancto, ac proinde eo elapſo illæ ad priſtinum redeunt abſque dubio, vt aduertit Iul. Lauor.*d. p.*1.*c.*10.*n.*23.

EXTRAVAG. Etſi Dominici. V.

Idem.

Sixtus IV.reuocat Indulgentias, & facultates abſol- 1
uendi à caſibus Bullæ in Cœna Domini, commutandi quinque vota Papæ reſeruata, & multas alias Indulgentias quas ipſe conceſſerat, à quibus ſi quis abſoluere, vel ea vota commutare præſumpſerit,excommunicationis ſententiam Romano Pontifici reſeruatæ ipſo iure incurrit, & talis abſolutio, vel commutatio nullius eſt roboris, & momenti. Colligunt Vivian.*in ration.lib.*5. *pag.*265. Alagona *in compend. pag.*752.

Et per eos emiſſa peregrinationis, &c.] Nullus igitur 2
Prælatus præter Romanum Pontificem poteſt diſpenſare

ſtæ in quinque votis, nempe de intranda religione, de perpetua caſtitate ſeruanda, de peregrinatione in Terram ſanctam, quod vocatur Hieroſolymitanum, de viſitando limina Apoſtolorum Petri, & Pauli, & de peregrinatione in D. Iacobum Compoſtellæ, ita Sot. *lib. 7. de iuſtit. q. 4. art. 3.* Couar. *in cap. quamvis pactum, p. 1. §. 3. n. 12.* Nauar. *in man. c. 12. n. 75. & comment. 4. de Regularibus, n. 21. verſ. ſexto*, Henriq. *in ſumm. lib. 7. cap. 30. §. 6. lit. A*, Iacob. de Graff. *in aureis deciſ. p. 1. lib. 2. c. 31. n. 21.* Azor. *inſtit. moral. p. 1. lib. 11. c. 18. q. 4. verſ. mihi videtur, & c. 19. q. 3.* Fr. Emman. *in ſumm. tom. 2. c. 97. n. 1. & in explicat. Bullæ Cruciatæ, §. 9. n. 104.* Sayr. *in claui Regia, lib. 5. c. 8. n. 9. & lib. 6. c. 11. n. 33. cum ſeqq.* Soar. *de Relig. tom. 2. tract. de iuram. lib. 2. c. 40. a. 4. cum ſeqq. & tract. de voto, lib. 6. c. 21. à n. 2.* Franc. Leo *in theſauro fori Eccleſ. p. 2. c. 8. n. 51.* Leſſ. *de iuſtit. lib. 2. cap. 46. dub. 13. n. 104.* Valer. Reginald. *in praxi fori pœnit. lib. 18. n. 330.* Molfeſ. *in ſumm. Theolog. moral. tract. 11. c. 15. à n. 137.* Sanch. *in præcepta Decalogi, tom. 1. lib. 4. cap. 40. per tot.* Homobon. de Bonis *de examine Eccleſiaſt. tract. 11. c. 6. q. 12. reſol. 3. verſ. porrò*, latè ego ipſe *de offic. & poteſtate Epiſcopi, p. 2. alleg. 27. per tot.* quorum plures aſſerunt prædicta quinque vota eſſe Summo Pontifici reſeruata ex antiquiſſimo Curiæ ſtylo, potius quàm iure ſcripto, & aduertit Leſſ. *d. n. 104.* ex hoc text. non benè deduci huiuſmodi reſeruationem, cùm ſolùm hîc fiat mentio prædictorum votorum ad effectum, ea ſubtrahendi Confeſſariis, qui prætextu facultatum à Sede Apoſtolica conceſſarum ab illorum vinculis abſoluebant.

3 *Et contra facientes eo ipſo excommunicationis*, &c.] Notatur ad hoc, quòd excommunicationem Papæ reſeruatam incurrunt abſoluentes à caſibus Bullæ in Cœna Domini, vel Papalibus prætextu priuilegiorum, ſecundùm Filliuc. *tract. 15. n. 180. cum ſeqq.* quem refero ego ipſe *de offic. & poteſt. Epiſc. p. 3. alleg. 50. n. 106.* ſecundùm Lugdunenſem impreſſionem; ſicut etiam per hunc text. incurrunt violantes Eccleſiaſticam libertatem, & interdictum Apoſtolicum, & conſpirantes in perſonam, & ſtatum Papæ, & offendentes Epiſcopum, ſiue alium Eccleſiæ Prælatum, prout reſoluunt Gambar. *de caſibus reſeru. cap. 7. n. 6.* Filliuc. *d. tract. 15. n. 72. verſ. quartò, & verſ. quintò, & num. 78.* Iul. Lauor. *de Iubil. & Indulgent. p. 2. c. 21. n. 78.*

De Sententia Excommunicationis.

Tit. X.

SVMMARIVM.

1 *Excommunicati ſunt qui pactis, aut promiſſionibus iuſtitiam, vel gratiam à Sede Apoſtolica obtinent, & qui tales non reuelant, nec illis abſolutio facilè conceditur*, & n. 2. & 3.

4 *Excommunicationem maiorem incurrunt dantes, aut recipientes pro obtinenda gratia. vel iuſtitia apud Sedem Apoſtolicam.*

5 *Excommunicatio differt ab anathemate.*

6 *Pœna huius text. quot hominum genera comprehendant, oſtenditur.*

7 *Dantes, aut recipientes pro obtinenda gratia, vel iuſtitia apud Sedem Apoſtolicam vbicunque exiſtant, & non ſolùm orti in Vrbe, & oriundi ab ea, ſed etiam inhabitantes eam, & reliquam Italiam, Hiſpaniam, Galliam, & quavis alia Regna, includuntur ſub hoc text.*

8 *Excommunicatio impoſita propter dationem, ſeu receptionem pecuniæ pro obtinenda gratia, vel iuſtitia apud Sedem Apoſtolicam non habet locum, quando non interuenit realis datio, promiſſio, pactum, aut aliquod verbum, quia ſola cogitatio, & mentalis reſolutio non ſufficit.*

9 *Dantes, aut recipientes etiam quid minimum pro obtinenda gratia, vel iuſtitia apud Sedem Apoſtolicam ſunt excommunicati.*

10 *Promiſſio ſola abſque eo quòd aliquid detur, vel recipiatur pro obtinenda gratia, vel iuſtitia apud Sedem Apoſtolicam facit incurrere pœnas de quibus hic.*

11 *Dantes, aut recipientes, ſiue palam, ſiue occultè pro obtinenda gratia, vel iuſtitia apud Sedem Apoſtolicam ſunt excommunicati.*

12 *Promiſſio generalis an, & quando faciat incurrere in pœnas huius text. oſtenditur.*

13 *Dantes, aut recipientes pro obtinenda gratia, vel iuſtitia apud Sedem Apoſtolicam ſunt excommunicati, non ſolùm ſi dent, aut recipiant pecunias, ſed etiam omnem aliam rem, ſeu vtilitatem.*

15 *Proxeneta, ſeu mediator in obtinenda gratia, vel iuſtitia apud Sedem Apoſtolicam cum datione, ſeu receptione pecuniæ, eſt etiam excommunicatus.*

16 *Dantes, vel recipientes pro obtinenda gratia, vel iuſtitia apud Sedem Apoſtolicam non ſolùm in ſcriptis, vt putà per literas Apoſtolicas, ſed etiam aliàs quomodocunque ſunt excommunicati.*

17 *Gratiam, ſeu iuſtitiam obtinere apud Sedem Apoſtolicam quando quis dicatur, oſtenditur.*

18 *Dare, aut recipere aliquid poſt obtentam gratiam, vel iuſtitiam non eſt improbatum.*

19 *Scientes, & non reuelantes eos, qui pro obtinenda gratia, vel iuſtitia apud Sedem Apoſtolicam aliquid dederunt, ſeu receperunt ſunt excommunicati.*

20 *Excommunicati ob datum, vel receptum pro obtinenda gratia vel iuſtitia apud Sedem Apoſtolicam non poſſunt abſolui niſi à Papa, vel ab alio ad id ſpeciale mandatum habente præterquam in mortis articulo.*

21 *Excommunicatus ob datum, vel receptum pro obtinenda gratia, vel iuſtitia apud Sedem Apoſtolicam abſolui non poteſt, niſi prius quantum dedit, vel recepit integraliter pauperibus largiatur.*

22 *Gratia, ſeu iuſtitia pactis, aut promiſſionibus obtenta apud Sedem Apoſtolicam nulla eſt ipſo iure.*

23 *Gratia, ſeu iuſtitia propter aliquod datum, ſeu receptum obtenta ſi quis ſcienter vſus fuerit, excommunicationem incurrit.*

24 *Beneficiorum & officiorum priuatio ipſo iure imponitur dantibus, aut recipientibus pro gratia, ſeu iuſtitia obtinenda apud Sedem Apoſtolicam.*

25 *Excommunicationis appellatione venit maior.*

26 *Epiſcopos etiam comprehendit hic text.*

27 *Aduocatus, procurator, & tabellio petens ſalaria, & conueniens de eiſdem non ligatur excommunicatione, de qua in hoc texta.*

Extrav. Excommunicamus. I.

Bonifac. VIII.

CLERICI omnes, Religioſi, vel Laici vtriuſque ſexus, etiamſi ſint familiares Curiæ, vel alij vbicunque, qui faciunt pactum, vel aliquid paruum, vel magnum promittunt, vel promiſſionem recipiunt, vel qui ex pacto, ſeu promiſſione occulta, aut manifeſta facta ſub generalibus verbis, nec plenè 1

expreſſis, vel ſub ſpecialibus, & apertè expreſſis quicquam dederint, vel acceperint paruum, vel magnum, ſeu promiſſionem de quacunque re, vel vtilitate propter hoc conſequenda fecerint, vel receperint pro aliqua iuſtitia, vel gratia pro ſe, vel pro alio in cauſis, vel iudiciis, ſeu alias per literas Apoſtolicas, aut aliam viam apud Sedem Apoſtolicam obtinenda, item qui ſcienter aliquem culpabilem in prædictis & intra triduum non reuelat Papæ, vel alicui per quem ad Papam fideliter deferatur, & qui ſcienter huiuſmodi gratia, vel iuſtitia vtuntur, excommunicationem incurrunt, à qua ſolus Papa abſoluit niſi in articulo mortis, quando non poteſt haberi recurſus ad Papam, & niſi prius quantum dedit, vel recepit, pauperibus eroget, iuſtitia verò, vel gratia ſic obtenta eſt nullius momenti, & caret robore, & firmitate. Colligunt Vioian. *in ration. lib. 5. pag. 527.* Alagona *in compend. pag. 787.*

2 Hoc idem ex hoc text. deſumunt Nauar. *in manual. c. 27. n. 106. verſ. vigeſimatertia*, Cambar. *de caſibus reſeru. c. 7. n.* 11. Sayr. *in claui Regia, lib. 3. c.* 11. *n.* 13. *verſ. alij verò*, Paul. Comitol. *reſponſ. moral. lib. 6. q. 7.* Farin. *in praxi crimin. p. 3. q.* 111. *n.* 291. *cum ſeqq.* Filliuc. *tract. 15. n. 71. verſ. nono, & n. 92. & n. 127. verſ. prima, & n. 128. cum multis ſeqq.* vbi latè declarat, ego ipſe *de offic. & poteſt. Epiſcopi, p. 3. alleg. 50. n. 107.* ſecundùm Lugdun. impreſſ.

3 Innouata eſt & aucta per Gregor. XIII. in ſua Bulla incip. *Ab ipſo Pontific. noſtri principio, ſub dat. Romæ 9. Nouembris* 1574. Pontificatus ſui anno tertio, quam Doctiſſ. comment. exornauit Nauar. qui inſcribuntur de datis, & promiſſis pro iuſtitia & gratia obtinenda.

4 *Excommunicamus.*] Intellige de maiori excommunicatione, non autem de minori, vt per Monach. *hic verbo excommunicamus*, vbi reſpondet ad textum *in cap. pia, de except. in 6.* Nauar. *in dict. comment. de datis, & promiſſ. in 4. notab. num. 8. & 9.* vbi arguit ad partes, & hanc ſententiam bene defendit, eamque ſeptem fundamentis comprobat, Virgil. Boccac. *in tract. de pact. part. 1. num. 1. verſ. hanc excommunicationem*, quos refert & ſequitur Farinac. *dict. quæſt.* 111. *num.* 219.

5 *Et anathematizamus ex parte*, &c.] Ergo excommunicatio differt ab anathemate, de quo vide Nauar. *vbi ſuprà num.* 10. Virgil. Boccac. *d. p. 1. ex n. 2. vſque ad num.* 12.

6 *Omnes Clericos Religioſos*, &c.] Notatur ad hoc quòd ſub pœna huius textus ſuppoſiti ſunt omnes perſonæ, ſiue Clerici, ſiue Religioſi, ſiue laici, ſiue maſculi, ſiue fœminæ, ſiue etiam familiares Curiæ, vt per Nauarr. *d. tract. de datis, & promiſſ. in 6. notab.* latè Virg. Boccac. *d. tract. de pactis, p. 1. n. 2. in 1. notab. & n. 14.* vbi de Religioſis, & *n. 15.* vbi de laicis vtriuſque ſexus, *& n. 16.* vbi de familiaribus Curiæ.

7 *Vndecunque.*] Propter hanc dictionem, de cuius natura eſt vt nullus excludatur, *cap. vndecunque 56. diſt.* reſoluit Nauar. *in d. comment. de datis, & promiſſ. in 7. notab. n.* 12. quòd ſub hoc text. includuntur non ſolùm orti in Vrbe, & oriundi ab ea, ſed etiam illam habitantes, & reliquam Italiam, Hiſpaniam, Galliam, & quæuis alia Regna, ſequuntur Virg. Boccac. *d. p. 1. n. 17.* & Farin. *d. q. 111. n.* 322.

8 *Qui aliquod pactum fecerint*, &c.] Ergo ad hoc vt locum habeat pœna excommunicationis, de qua *in hoc text.* requiritur aliquod pactum, vnde ſecus ſi vnus in mente reſolueret ſe daturum, & alter recepturum, vel alter tantum daturum, & alter pariter tantum recepturum, tunc enim ex hac ſola cogitatione pœna non incurritur, vt per Nau. *d. comment. de datis & promiſſis in 11 notab. n. 23. in fine, verſ. non tamen ſufficeret*, Virgil. Boccac. *in tract. de pact. part. 3. num. 79.* Farin. *d. q. 111. num.* 353.

Seu aliquod paruum, vel magnum.] Collige ex his verbis pœnam excommunicationis, de qua *in hoc text.* locum habere quamvis id, quod datur, & recipitur, ſit quid paruum, vide Nauar. *in dict. comment de datis, & promiſſ. in 10. notab. n. 20.* vbi arguit ad partes, & poſtea diſtinguendo reſoluit quòd ad hoc vt huius textus pœnæ locum habeant, non ſufficit datio cuiuſcunque rei paruæ, ſed requiritur vt tanta ſit, quæ probabiliter præſumenda ſit apta ad mouendum & flectendum à recto recipientem, vnde ſecus ſi datio ac receptio rei paruæ credatur non motura iudicem, vel auctorem gratiæ à recto, tunc enim nec dantes, nec recipientes pœnam prædictam incurrere poſt Nauar. reſoluunt Virg. Boccac. *d. tract. de pact. p. 1. n.* 32. Farin. *d. q.* 111. *num.* 323.

Promiſerint, vel promiſſionem receperint.] Sola igitur promiſſio dandi, etiam quòd aliquid non detur, facit incurrere pœnam huius text. tam reſpectu promittentis, quàm reſpectu acceptantis promiſſionem, vt per Nauar. *dict. comment. de datis, & promiſſ. in 8. notab. n. 13. verſ. tertio, & in 11. notab. n. 24. in fine, verſ. quarto*, Farin. *d. q.* 111. *num.* 313. Declaratur tamen dupliciter, Primò vt non omnis promiſſio faciat incurrere pœnas prædictas, ſed tantùm illa, quæ eſt prohibita, & quæ iure naturali, diuino, & humano ante huius text. promulgationē inducebat peccatum mortale, ſecus ſi talis promiſſio non erat improbata, & prohibita, & quatenus prohibita ex ea promittens mortaliter non peccabat ſecundùm Nauar. *vbi ſuprà in 11. notab. num. 21. cum ſeqq.* & Farinac. *d. q.* 111. *num.* 314. Secundò vt non procedat reſpectu eius, cui promittitur, niſi promiſſio ei facta accepta fuerit, aliàs ſecus, vt videtur ſuaderi ex hoc textu, ibi, *vel promiſſionem receperint*, vide Virgil. Boccac. *d. part. 2. ex num. 22.* Farin. *d. q.* 111. *num.* 315. 10

Occulta, vel manifeſta facta, &c.] Ergo excommunicationis pœna de qua hic, incurritur, ſiue promiſſio, vel datio ſit occulta, ſiue etiam manifeſta, vt per Virg. Boccac. *d. p. 1. num.* 23. vbi declarat, quæ dicatur occulta promiſſio, & *n.* 25. vbi pariter declarat, quæ dicatur promiſſio manifeſta, refert Farinac. *dict. q.* 111. *num.* 324. 11

Sub generalibus, & pleniariè, &c.] Etiam quòd promiſſio ſit generalis incurritur pœna excommunicationis, de qua *in præſenti*, vt per Virgil. Boccac. *dict. p. 1. n.* 26. Farin. *d. q.* 111. *num.* 325. *& ſeqq.* declarantes non quamlibet generalem promiſſionem facere incurrere has pœnas, ſed tantùm illam, quæ iure naturali, diuino, & humano anteriore erat prohibita, peccatumque mortale inducebat. 12

De quacunque re, & vtilitate, &c.] Pœna igitur de qua in hoc text. incurritur non ſolùm ſi detur, vel promittatur pecunia, ſed etiamſi detur, vel promittatur alia res, ſeu vtilitas, vt per Nauar. *vbi ſuprà, in 12. notab. n.* 28. Virgil. Boccac. *d. p. 1. n.* 33. vbi *n.* 34. ſubdit in propoſito rei appellatione iura corporalia, & incorporalia contineri, & *n.* 45. extendit ad quamcunque vtilitatem, commodum, fructum, vel emolumentum neceſſarium, aut delectabile, refert Farin. *d. q.* 111. *num.* 327. 13

Pro aliqua iuſtitia, ſiue gratia, &c.] Ergo pœna de qua hic, incurritur etiam quòd quid detur, ſeu promittatur pro conſequendo iuſtitiam, ſecundùm Virg. Boccac. *d. p. 1. n. 38. & part. 3. num. 71. & ſeqq.* vbi ait procedere quando quid datur, aut promittitur animo, & intentione obtinendæ victoriæ in lite, & declarat non habere locum quando conſtat de ſinceritate 14

tatè animi illius, qui pecuniam dedit, aut promiſit, vt iudex iuſtitiam faciat, refert Farinac. *d.q.*111.*n.*338.

15 *Pro ſe, aut pro alio in cauſis*, &c.] Comprehendunt igitur pœnæ, de quibus hic, etiam illum, qui dat, ſeu promittit non pro ſe, ſed pro alio, & ſic etiam tertiam perſonam, prout eſt proxeneta, ſeu mediator, vt per Nauar. *dictis comment. de dat. & promiſſ. in* 20. *notab. n.* 30. Virgil. Boccac. *d.p.*1.*n.*40.41.*&* 79.*& p.*3.*n.*94.*in fine*, Farin. *d.q.*111.*n.* 308.

16 *Per literas Apoſtolicas*, &c.] Ergo habet locum etiam quòd detur, ſeu promittatur pro conſequenda gratia non ſolùm in ſcriptis, vt putà per literas Apoſtolicas, ſed etiam alias quomodocunque, vt per Nauar. *dict. comment. de datis, & promiſſ. in* 17. *notab. num.* 29. Virgil. Boccac. *d.p.*1.*n.*46.*&* 47. Farinac. *dict. q.*111. *num.*330.

17 *Apud Sedem Apoſtolicam*, &c.] Ergo ſecus ſi quid detur, aut promittatur pro obtinenda gratia, vel iuſtitia ab aliquo alio Principe, & Magiſtratu, ſeu perſona, vt per Nauarr. *dict. comment. de datis, & promiſſ. in* 18. *notab. n.*29. vbi *in verſ. ex quibus infertur, cum ſeqq.* ait quòd quis dicitur gratiam, ſeu iniuſtitiam obtinere apud Sedem Apoſtolicam, ſi eam obtineat à Gubernatore Vrbis, vel burgi, à iudicibus Capitolij, vel eorum delegatis, ſeu aliis Auenionis, Anconæ, aliarumque terrarum Sedi Apoſtolicæ ſubiectarum, & à Pœnitentiario, Vicario, Auditoribus Rotæ, Contradictarum, ab Auditore Cameræ, aut aliis quibuſcunque miniſtris Papæ, latè Virgil. Boccac. *d.p.*1.*n.*45.*&* 46. vbi dicit ſe credere text. *in præſenti*, & dictam Conſtitutionem Gregorij XIII. verificari in omnibus cauſis delegatis à Papa, iudicibúſque Romanæ Curiæ Ordinariis, vel Referendario, aut Clerico Cameræ, ſeu Prælato, & ſiue cauſa ſit ſpiritualis, ſiue profana, ſiue ciuilis, ſiue criminalis, ſiue etiam mixta. Et Clemens VIII. in Bulla *de bono regimine* publicata die 15. Auguſt. 1592. extendit text. *in præſenti*, & dictam Extrauag. Gregor. XIII. etiam ad promiſſa data, & recepta ne dum apud Sedem Apoſtolicam, ſed in quocunque Tribunali, aut iudicio etiam ſæculari, & tam in Curia Romana, quàm extrà in quacunque prouincia, ciuitate, aut loco ſtatus Eccleſiaſtici.

18 *Obtinenda.*] Ergo non comprehendit dantes, ſeu recipientes poſt obtentam gratiam, vel iuſtitiam, vt per Nauarr. *in dict. comment. de datis, & promiſſ. in* 21. *notab. n.*31. Virgil. Boccac. *d. tract. de pact. p.*3.*n.*78. vbi declarat dummodo ea, quæ dantur poſt obtentam gratiam, vel iuſtitiam, ſint moderata, aliàs ſecus, refert Farin. *d.q.*151.*n.*348.

19 *Illos quoque qui aliquem ſciuerint*, &c.] Notatur ad hoc quòd ſcientes culpabiles in dando, vel recipiendo aliquid pro iuſtitia, ſeu gratia à Sede Apoſtolica obtinenda, & non reuelantes intra tres dies, incurrunt pœnas, de quibus *hic*, vt per Nauarr. *d. tract. de datis, & promiſſ. notab.* 22. *n.* 37. vbi declarat, quòd ad hanc reuelationem non tenentur niſi ſoli exiſtentes in Curia, & quòd ante reuelationem debeat præcedere fraterna correctio, vide latè Virgil. Boccac. *d.p.*1.*ex n.*50. *vſque ad n.*57. vbi multipliciter declarat, Farin. *d.q.*111. *n.*331. *cum ſeqq.*

20 *Decernimus, etiam vt nullus*, &c.] Notatur ad hoc quòd excommunicati ob datum, vel receptum pro obtinenda gratia, vel iuſtitia apud Sedem Apoſtolicam, non poſſunt abſolui niſi à Pontifice, vel ab alio ad id ſpeciale mandatum habente, prætérquam in mortis articulo, vt per Virgil. Boccac. *d.p.*1.*n.*1.*in* 2.*notab. & à n.*58. Farin. *d q.*111.*n.*294.

21 *Nec etiam ad abſolutionis gratiam*, &c.] Notatur ad hoc quòd ſic excommunicatus etiam vt ſuprà abſolui non poteſt, niſi prius quantum dedit, vel recepit integraliter pauperibus largiatur, vt per Nauarr. *d. tract. de datis, & promiſſis, in* 24. *notab.* vbi ait non ſufficere parti, quæ pecuniam dedit remiſſionem, ſeu donationem, declaratque vt impotentia reſtituendi excuſet, latè Virgil. Boccac. *d. p.*1. *n.*1.*in* 9.*notab. & n.*61. vbi quòd integraliter debet fieri hæc reſtitutio, & *n.*62. an teneantur etiam pauperibus reſtituere fructus perceptus ex gratia obtenta.

22 *Iuſtitiam verò, ſiue gratiam*, &c.] Notatur ad hoc quòd gratia, ſeu iuſtitia pactis, aut promiſſionibus obtenta apud Sedem Apoſtolicam nulla eſt ipſo iure, vt per Nauarr. *in dict. tract. de datis, & promiſſ. in* 23. *notab. poſt n.*38. latè Virgil. Boccac. *in tract. de pactis, p.*1.*n.*1. *in* 4.*notab. & n.*68. *cum ſeqq. & p.*3. *n.*101. ampliat in executione facta in vim gratiæ, & iuſtitiæ obtentæ quòd eſt nulla ipſo iure.

23 *Sed & ſcienter vtentes*, &c.] Notatur ad hoc quòd excommunicationis, de qua hic, pœna innodantur ij, qui ſcienter vtuntur gratia, ſeu iuſtitia, vt *ſuprà*, propter aliquod datum, ſeu receptum obtenta, vt per Nauar. *dict. comment. de datis, & promiſſ. notab.* 25.*n.*38. *in fine.* Virg. Boccac. *d.p.*1.*n.*1.*in* 1.*notab. & n.*72.*&* 73. Farin. *d.q.*111.*n.*312.

24 Quamvis in hoc text. nulla infligatur priuatio, aut ſuſpenſio à beneficio, vigore tamen dictæ Conſtitutionis Gregor. XIII. expreſsè non ſolum omnium beneficiorum priuatio imponitur, ſicuti referunt Nauarr. *d. comment. de datis, & promiſſis, notab.* 31.*n.*44. & latè Virgil. Boccac. *d. tract. de pact. p.*1.*n.*36.*cum ſeqq.* ſed etiam officij ſæcularis, & temporalis, ex eodem Nauar. *d. notab.* 31. *n.*40. quam quidem priuationem beneficiorum & officiorum ipſo iure incurri cauetur in eadem Conſtit. Greg. XIII. de quo vide Virg. Boccac. *d p.*1.*n.*66.*& ſeqq.* vbi an iſto caſu requiratur ſententia declaratoria, in eáque ſic priuati in officiis, & beneficiis Eccleſiaſticis redduntur inhabiles ad illa, ſeu alia in poſterum obtinenda, & incurrunt infamiam. Nauar. *d. notab.* 31.*n.*40. Virg. Boccac. *d. tract. de pact. p.*2.*n.*47.

25 In gloſ. *excommunicamus* 1. ibi, *dic contra*, &c. Notatur ad hoc quòd excommunicationis appellatione venit maior, vt per Doctores, quos plena manu citaui *in tract. de appellatiua verborum vtriuſque iuris ſignif. verbo excommunicatio.*

26 In gloſſ. *Clericos*, ibi, *dic contra propter generalitatem verborum*, &c. Notatur ad hoc, quòd hæc Extrauag. comprehendit etiam Epiſcopos, quia & ipſi ſunt verè clerici, vt per Nau. *in d. comment. de dat. & promiſſ notab.*6. *n.*11. vbi etiam latè diſputat an ſub ea includantur Cardinales, de quibus omnibus vide Virg. Boccac. *d.p* 1.*n.*12.*cum ſeq.* Farin. *d q.*111.*n.*306.*& ſeq.*

27 In gloſ. *Sub generalibus.* Contra eam tenet Nauar. *vbi ſup. notab.*9.*n.*19. *verſ.*5. dicens hanc extrauag. includere illum, qui aliquam iſtarum actionum faceret pro auferenda, vel differenda iuſtitia.

28 In ead. gloſ. ibi, *ſed nunquid Aduocatus, procurator*, &c. Notatur ad hoc quòd Aduocatus, procurator, & tabellio petens ſalaria, & conueniens de eiſdem non ligatur hac ſanctione, vt per Nauar. *vbi ſuprà notab.* 19. *n.*34. *verſ. octauo*, vbi *in verſ. nono* ſubdit illùm incurrere pœnas, de quibus hic, ſaltem in foro interiori, qui daret Aduocato, vel notario plus iuſto ſalario, non tam pro ſalario, quàm vt ipſe tanquam amicus iudicis, & multùm apud eum valens amore, vel precibus flecteret eum ad ferendam ſententiam pro ipſo, ſiquidem ipſe illud plus verè principalius dat pro iuſtitia, ſiue ſententia conſequenda, quàm pro ſalario.

EXTRAVA.

Google

Extravag. Prouidè. II.

Idem.

1 INterdicto Eccleſiaſtico ſine ſpeciali licentia Papæ ſupponi non debet ciuitas, villa, vel quivis alius locus ordinaria, vel delegata auctoritate pro pecuniario debito, ſeu pro cuiuſvis monetæ, vel pecuniæ quantitate, pro eo maximè quòd ipſorum domini, rectores, habitatores, &c. ſtatutis terminis huiuſmodi debitum, ſeu quantitatem non ſoluerunt hactenus, aut in antea non perſoluent. Colligunt Viuian. *in ration. lib.* 5. *pag.* 328. Alagona *in compend. pag.* 787.

2 Hanc eandem concluſionem ex hoc text. deſumunt Dueñ. *reg.* 253. Couar. *in cap. alma mater, p.* 2. §. 1. *n.* 5. Nauar. *in man. c.* 27. *n.* 168. *verſ. nec ſufficit culpa non ſoluendi debitum*, Soar. *tom.* 6. *de cenſur. diſp.* 36. *ſect.* 3. *à n.* 8.

3 Vtrùm autem diſpoſitio huius Extrauag. procedat tantùm in generali interdicto, an etiam extendatur ad ſpeciale, controuerterunt Doctores, & quod procedat etiam in ſpeciali tenuit Couar. *d. n.* 9. quem ſequitur Henriq *in ſumm. lib.* 13. *c.* 50. §. 3. Sed verius eſt hanc Extrauag. ſolùm eſſe intelligendam in interdicto generali, ſicut docent D. Anton. *p.* 3. *tit.* 26. *c.* 3 *col.* 2. Calderin. *in tract. de Eccleſiaſt. interd. col.* 8. Sayr. *de cenſur. lib.* 5. *c.* 11. *à n.* 27. Vnde ſequitur meritò recentiores reprehendere Felinum *in c. ſanè, il* 2. *n.* 3. *de offic. deleg.* quem ſequitur Couar. *d.* §. 1. *n.* 9. qui voluerunt interdictum vnius Parochiæ ciuitatis, in qua plures ſunt, particulare eſſe, & ideo pro debito pecuniario ſine auctoritate Romani Pontificis ferri poſſe, contra eos enim obſtat quòd parochia nomen eſt collectiuum plurium locorum, nam continet locum ſacrum, & profanum, & in vtroque Diuina fieri prohibet eius interdictum, vt melius conſiderant Nauar. *d. n.* 168. Henriq *d. lib.* 13. *c.* 51. §. 3. Sayr. *d. lib.* 5. *c.* 2. *n.* 9. & latè Soar *d. tom.* 5. *diſp.* 22. *ſect.* 2. *à n.* 5. benè aduertens ſine dubio hanc poſteriorem ſententiam eſſe veram, ſi parochia ſumatur pro toto ipſius ambitu, quamvis prior vera ſit, ſi nomine Parochiæ ſolùm ipſius templum intelligatur.

Extrav. Ad incertitudinem. III.

Clem. V.

ANdronicum Palæologum ſe Imperatorem Græcorum nominantem, & hæreſis ipſorum fautorem excommunicatum denuntiát hic Clemens V. omnéſque cum eo ſic manente ſocietatem contrahentes ipſo facto dicit excommunicatos, & eorum terras Eccleſiaſtico ſupponendas interdicto, eſſeque priuandos bonis, quæ obtinent ab Eccleſia. Colligunt Viu. *in ration. lib.* 5. *pag.* 329. Alagona *in compend. pag.* 788. 1

Extrav. Quia nonnulli. IV. & vlt.

Idem.

EXcommunicat eos, qui audent impugnare literas Papæ ſuper quibuſcumque negotiis ante eius coronationem factis. Colligunt Viu. *in ration. lib.* 5. *pag.* 33. Alagona *in compen. pag.* 788. 1

Hanc eandem concluſionem ex hoc text. deſumunt Rainer. *in catalogo cenſurarum extra Bullam Cœna, c.* 9. *excomm.* 58. Iul. Lauor. *de Iubilaeo, & Indulg. p.* 2. *c.* 13. *n.* 14. Soar. *de cenſur. diſp.* 23. *ſect.* 1. *à n.* 1. Sayr. *eod. tract. lib.* 3. *c.* 35. *n.* 19. Filliuc. *tract.* 14. *c.* 5. *q.* 7. Alter. *de cenſur. lib.* 5. *diſp.* 22. *c.* 8. *ad fin. verſ. ad hanc*, Bonac. *de cenſuris in Bulla Cœna contentis, diſp.* 1. *q.* 1. *puncto* 2. *n.* 13. & latiùs *de cenſur. extra Bullam, diſp.* 2. *q.* 2. *puncto* 11. ego ipſe *de officio, & poteſtate Epiſc. p.* 3. *alleg.* 50. *n.* 238. ſecundùm Lugdun. impreſſionem.

FINIS.

INDEX

INDEX

RERVM, ET VERBORVM,

quæ in Sexto Decretalium, Clementinis item, & Extrauagantibus cùm Ioannis XXII. tum communibus continentur.

Primus numerus paginam, alter eiuſdem paginæ columnam indicat; tertius, & ſequentes ſunt marginales.

A

A, Vel *Ab* regulariter excludunt, & denotant terminum à quo. 35.2.4

Abbas exemptus eligitur in Epiſcopum, ſed non poteſt ſine licentia Papæ, vel Legati de latere 61.1.1.2

Abbas Epiſcopalem iuriſdictionem habens non poteſt concedere literas dimiſſorias ſuis ſubditis. 79.2.14

Abbas an & quando ſuis ſubditis Regularibus minores Ordines conferre poſſit, oſtenditur. ibid.15

Abbas adhibito, & ſequuto maioris partis Conuentus conſilio poteſt monachum recipere, vbi ex priuilegio, conſuetudine, ſeu regula id ad ſolum Abbatem non ſpectat. 228.2.3.4

Abbates exempti habent Eccleſias pleno iure ſibi ſubiectas. 284.2.2

Abbates iuriſdictionem quaſi Epiſcopalem habentes quando poſſint benedictionem populo impertiri, oſtenditur. ibid.3

Abbates exempti habentes ius Baculum deferendi, & Mitram, poſſunt minores Ordines ſubditis conferre. ibid.4.5

Abbates exempti habentes ius Baculum deferendi, & Mitram, non poſſunt Tonſuram, & minores Ordines conferre aliis Regularibus, vel ſæcularibus, qui ſuorum Superiorum dimiſſorias habuerint. ibid.6

Abbates exempti vbi promouent ſubditos ſuos Regulares ad Ordines minores, in interſtitiis cum illis diſpenſare poſſunt. ibid.7

Abbates exempti poſſunt conferre ſuis ſubditis Regularibus minoribus Ordines, vſque ad lectoratum incluſiuè. 285.1.10

Abbates exempti benedicunt Calices, patenas, veſtes Sacerdotales, Cruces, & ſimilia. ibid.11

Abbas an poſſit benedicere ea in quibus interuenit ſacra Vnctio, remiſſiuè. ibid.12

Abbates habentes populum, & territorium, intereſſe poſſunt Concilio Prouinciali. 286.1.3

Abbates, & Præſidentes alicui adminiſtrationi quando poſſint auctoritate literarum Apoſtolicarum, vel Legati conuenire reos ſibi ſubditos occaſione beneficiorum. 386.1.8

Abbas non poteſt monacho beneficia Regularia, aut Eccleſiæ adminiſtratione perpetuam, hoc eſt, ad vitam eius, conferre. 397.1.6

Abbates, & alij Superiores Regulares nequeunt ad beneficia conſueta regi per ſæculares, præſentare, aut prouidere Regulares. 397.2.14

Abbatis auctoritas regulariter non ſufficit in alienandis rebus Monaſteriorum. 431.1.3

Abbas non habens Conuentum, aut Capitulum, debet adhibere Prælati Superioris conſenſum in alienatione rei Eccleſiaſticæ. ibid.4

Abbas exemptus habet quaſi Epiſcopalem iuriſdictionem, & eſt Ordinarius, & poteſt omnia regulariter, quæ Epiſcopus in ſua diœceſi circa ea, quæ ſunt iuriſdictionis. 431.2.9

Abbates non poſſunt vnire Eccleſias etiam ſibi plenò iure ſpectantes cùm hoc ſit Epiſcopale. 433.1.7

Abbates, aliique Prælati Epiſcopo inferiores non poſſunt vniones facere, quantumcunque habeant Eccleſias pleno iure ſubiectas, niſi hoc habeant ex priuilegio. 443.1.9

Abbas qui contulit beneficium Regulare habens curam animarum pleno iure monaſterio ſubiectum, poteſt ſuo nutu reuocare. 444.1.12

Abbatis benedictio his diebus dari debet, quibus Ordines minores conferri ſolent. 445.1.8

Abbates ſemel benedicti, ſi deinde ad aliam Abbatiam eligantur, non ſunt iterum benedicendi. ibid.10

Abbatiſſa in electione ex tripartito numero Monialium debent concurrere duæ partes, niſi alia fuerit loci conſuetudo, & ſi fuerint diſcordes, poteſt Epiſcopus nominare vnam, quam magis idoneam iudicauerit. 64.2.8

Abbatiſſa, quæ à maiori parte, non tamen à duabus electa impugnatur ne veniret confirmanda, iterum poteſt adminiſtrare. 65.1.12

Abbatiſſa electa per compromiſſum quando poſſit adminiſtrare ſi pars Monialium ſe opponat, oſtenditur. ibid 17.18

Abbatiſſæ Principibus ſæcularibus, ad fidelitatis Sacramentum præſtandum adſtrictæ ſi non poſſunt per procuratorem iurare, perſonaliter exeundo monaſterium iurabunt abſque dilatione ad monaſterium rediturae. 232.2.33.35

Abbatiſſæ, quæ ſunt perpetuæ, ſolummodo benedici debent, & ſi quæ aliæ forſan ſolitæ ſunt benedici. 445.1.3

Abbatiſſa poſt electionem, confirmationem recipere debet. ibid.4

Abbatiſſæ benedictio non eſt iteranda, niſi fortè probaretur Curiam ſeruare contrarium. ibid 9

Abbatiſſa eligi non poteſt corrupta. ibid.2.11

Abbatiſſatus eſt certo modo beneficium, & ideò vbi lata eſt ſententia contra Abbatiſſam, debet contra ipſam fieri ſequeſtratio ſecundùm terminos huius text. 414.1.9

Abeſſe non dicitur qui ſtatim eſt reuerſurus. 57.2.5

Abiurans in iudicio hæreſim propter vehementem præſumptionem, ſi iteratò labitur, licèt non fuiſſet probatum plenè, relapſus dicitur, ſecus ſi leuis erat præſumptio. 257.2.8

Abiurans primò non ſimpliciter, aut generaliter, ſed vnam tantùm hæreſis ſpeciem, non habetur pro relapſo ſi in diuerſam ſpeciem hæreſis inciderit. 258.[illegible].8

Abſentes optare poſſunt. 33.2.41

Abſens plures procuratores ad actum electionis dare poteſt in ſolidum, & non aliter, & in altero admittendo ponit tres gradus. 66.2.1.2

Abſentes non ſunt vocandi niſi in caſibus iure expreſſis. 156.1.10

Abſens pro euidenti Eccleſiæ vtilitate, præcipuè ſtante conſuetudine, percipit diſtributiones quotidianas. 180.1.20

Abſolui non poteſt pars ab excommunicatione huius text. niſi prius alteri parti integraliter expenſas reſarciat, nec ſubinde cautio ſufficit. 104.2.[illegible]

Abſolutio abſque forma præſtita in hoc text. valet. 416.1.41

Abſolutio ab excommunicatione ſuperueniens non reualidat reſcriptum impetratum ab excommunicato. 8.1.16

Abſolutio data relapſo in foro pœnitentiæ proficit ad remiſſionem peccati tantùm. 255.1.6

Abſolutio ad cautelam poteſt dari in quocunque caſu contingat excom

Digitized by Google

Index Rerum, & Verborum.

excommunicationem impugnari ex capite ignorantiæ. 302. 1.3
Abſolutionem ad cautelam petenti obiici poteſt de manifeſta offenſa. ibid 6 & 308 1.6
Abſolutionis ad cautelam in conceſſione citari debet pars, cuius intereſt. ibid.2.7
Abſolutio ab excommunicatione obtenta ab eo, qui poteſtatem habet abſoluendi, valida eſt, etiamſi iniuſta ſit, & inique præſtita. ibid.14
Abſolutio in Sacramento Pœnitentiæ an, & quando ſub conditione præſtari poſſit, oſtenditur. 367.1.15
Abſolutio ab excommunicatione de qua in hoc text. præſtita ab inferiore valet in articulo mortis non præmiſſa reali ſatisfactione, & excuſante paupertate 462.2.20
Abſolutio à ſuſpenſione, quam incurrunt ſimoniacè ordinati, præſtari poterat ab Epiſcopo attenta hac Extrauag. ſecus poſt Sexti V. conſtitutionem. 515.2.15
Abſolutio excommunicationis de qua in hoc texte, Epiſcopo reſeruatur. 555.2.24
Abſolutus propter mortis periculum, vel aliud impedimentum ab eo, à quo aliàs non poterat, ſi ceſſante impedimento ſe non præſentat cum commode poteſt ei, à quo aliàs abſolui debet, reincidit in eandem excommunicationem. 317.2.3.2
Tò *Abſque*, priuationem denotat. 486.2.32
Abſurdum ſemper eſt vitandum. 456.2.2
Abuſus quare vocetur conſumptio rerum quæ vnico vſu conſumuntur, oſtenditur. 493.2.9
De variis *Academiis*, & ſtudiis agentes referuntur. 456. 2.2
Accedens ad Sedem Apoſt. pro ſtruendo negotio electionis per *cap. ſapientes*, eundo hac de cauſa, ſtando, & redeundo integre, præter quotidianas diſtributiones, percipit fructus beneficiorum, quos percipere poſſet in ipſa Eccleſia reſidendo. 56.2.1
Acceptatio perſonarum in iudiciis non eſt habenda. 341.2.2
Acceptatio perſonarum tantummodo locum habet in his, quæ quis ex debito dare debet, non ex gratia diſtribuit. 341. 2.4
Acceſſorium non ſequitur naturam ſui principalis in actibus denotantibus tranſlationem dominij. 357.1.9
Acceſſorium quando eſt arduum, & non veroſimiliter cogitatum à concedente, tunc illud non cenſetur conceſſum conceſſo principali. ibid.10
Acceſſorium quot modis accipiatur, oſtenditur, & qualiter interuenire poſſit in quacunque diſpoſitione. 357.1.12.13
Acceſſorium ſequitur naturam ſui principalis. 356.2.1
Acceſſorium quando venit in neceſſariam conſequentiam principalis, conceſſo principali cenſetur conceſſum acceſſorium, & alia ſine quibus ſtare non poteſt. 356.2.4
Acceſſorium ſequitur naturam ſui principalis etiam in pœnalibus correctoriis, & exorbitantibus. ibid.5
Acceſſorium quamvis ſit dignius ipſo principali, ſequitur ipſius naturam. 357.1.6
Acceſſus non tutus quoad citationes debet liquidari & probari, & non ſufficit quod Officialis de eo atteſtetur. 500.2.4
Accidens malitiæ ſemel commiſſæ in eſſe productum durare præſumitur donec probetur ſublatum. 337.1.7
Accuſans alterum de iniuria illata perſonis extraneis, aut etiam conſanguineis, fit irregularis ſequuta mutilatione, vel morte, etiamſi præmiſerit protestationem. 278.1.3
Accuſatio quando ponitur per clericum coram iudice Eccleſiaſtico non eſt neceſſaria proteſtatio, etiamſi delictum enormiſſimum ſit. 278.2.10
Accuſatus & iudicatus de aliquo ex criminibus mixti fori et iudicio Eccleſiaſtico, an poſſit iterum accuſari, & puniri in ſæculari, & è conuerſo, oſtenditur. 298.1.37.38.39
Actorum productio non ſufficit niſi integrè facta fuerit. 48.1.5
Actorum, ſeu remediorum in alternatiua electio creditoris eſt, cui prædictæ actiones competunt, vt ſcilicet quæ voluerit experiatur, non verò debitori tribuitur. 379.1.18
Acta per iudicem incompetentem nulliter facta etiam de partium conſenſu conualidari non poſſunt. 416.2.46
Actio edita poteſt mutari, emendari, & corrigi ſicut placet vſque ad litem conteſtatam. 53.2.6
Actor ſi contra reum ſuper pluribus quæſtionibus perſonalibus literas impetrat ad diuerſos iudices non valent literæ, nec proceſſus earum, & reus condemnabitur in expenſis. 10.1.8
Actore & reo eiuſdem diœceſis exiſtentibus, cauſa committi, non debet extra illam, niſi cauſa eſſet contra Epiſcopum, Capitulum, vel Vniuerſitatem. 20.2.37
Actor contra reum diuerſæ diœceſis debet impetrare delegatum, vel in diœceſi rei, vel in alia non propria, nec vltra vnam diætam diſtante. 21.2.57
Actor poteſt deſiſtere ab vno libello alium formando. 53.2.7
Actor agente de ſpolio poteſt conueniri à reo de alio ſpolio. 145. 2.9
Actor contumax condemnatur in expenſis; nec citatur vlterius ad ſui petitionem reus, niſi caueat de veniendo, & comparendo. 150.2.2.8
Actor poſt citatum reum ſi non compareat in iudicio circumducitur edictum citationis. ibid.3
Actoris non venientis contumacia maior eſt, quàm rei. 150. 2.5
Actor contumax eſt puniendus in expenſis primæ citationis. ibid.6
Actor vbi petit plus debito, poterit reus licitè totum negare licèt in eo concludatur aliquid, quod ipſe re vera debebat. 156.2.12
Actor vbi fuerit cauſam aliquam iure fauorabilem illi potius fauendum eſt quàm reo. 341.1.4
Actori non licet quod reo licitum non exiſtit. 352.2.fin.
Actus iudicatur ſecundum illud de quo magis participat. 22. 1.5
Actus tribuitur ordinanti, & non exequenti. 25.2.8
Actus in dubio iudicatur perpetuus, & non temporalis. 25.2.5
Actus licèt factus contra prohibitionem legis non teneat, punitur tamen faciens. 55.1.6
Actus annullatio eſt pœna. ibid.8
Actus quando ita conceditur vt liberè valeat à concedente reuocari, ſeu donec voluntas, ſeu beneplacitum à concedente reuocatur, tunc talis actus, ſeu conceſſio non extinguitur morte concedentis. 96.1.4
Actus quis ſufficiens iudicetur ad confirmandam, & inducendam conſuetudinem, oſtenditur. 186.1.15
Actus vt dicatur prorogatus oportet in eo eandem interuenire formam, & qualitatem, quàm habebat actus, qui prorogatur, aliàs magis diceretur nouus actus. 187.2.3
Actus ad ſubſtantiam quod ſequitur præſumitur præceſſiſſe. 309. 1.19
Actus ab initio nullo exiſtente ſi ex poſtfacto tacitè ſaltem ſuperueniant ea omnia ex quibus ille conſtituitur, non habito reſpectu ad id, quod præceſſit nulliter, incipiet ex nunc actus nouus, & validus. 345.2.3
Actus legitimi conditionem non recipiunt, neque diem. 365. 2.1
Actus legitimi à legibus ſunt inſtituti vt ſtatim ſuum effectum conſequantur, ac proinde conditio ſuſpendens aduerſatur ipſorum ſubſtantiæ. ibid.2
Actus omnes, qui à noſtra voluntate procedunt, regulariter conditionem & diem recipiunt. 366.2.5
Actus legitimi illi ſolùm dicuntur quoad effectum huius reg. qui vel ex rei natura repugnante conditionem non recipiunt, vel aliqua ſpecialis legis prohibitio efficit ne conditio eis apponatur. ibid.
Actus legitimi recipiunt modum. 367.1.13
Actus legitimi recipiunt conditionem, quæ ineſt ex natura rei, & actus de quo agitur. ibid.14
Actus valet, & tenet licèt fiat non ſeruata forma præſcripta, quamvis contrafaciens poſſit puniri quotieſcumque ſimpliciter, & ſine clauſula annullatiua committitur habenti aliàs poteſtatem illum faciendi. 448.1.9
Adiectiuum reſoluitur in relatiuum. 418.1.10
Adimplendum vbi requiritur aliquid ſpecificè pro forma. non ſufficit ſi per æquipollens adimpleatur, 426.1.13
Adminiſtrationem Eccleſiæ Cathedralis nemo dare poteſt niſi Papa. 63.2.5
Adminiſtratori honor eſt exhibendus ſicut ipſi domino. 73. 2.19
Adminiſtrator piorum locorum videns ſe conſtrictum ad reddendam rationem ſuæ adminiſtrationis ſi appellaret, licèt admittatur appellatio, non propter hoc impeditur, aut ſuſpenditur executio. 446.2.9
Adorationis triplex genus, latriæ, hyperduliæ, & duliæ. 110. 2.15
Aduocatus non poteſt eſſe Aſſeſſor iudicis in cauſis clientuli. 22. 2.87
Aduocatus, vel procurator principalis cauſæ, in cauſa appellationis teſtificari non poteſt. Iuramentum autem (præſumptione faciente pro appellante) ſibi deferri non debet, niſi iudici videatur. 156.1.2
Aduocatus, qui fuerat in cauſa principali, non poteſt eſſe teſtis in cauſa appellationis. ibid.2
Aduocatus in cauſa in qua patrocinatur, teſtimonium ferre non poteſt. ibid.3
Aduocatus admittitur ad teſtificandum contra eum, pro quo patrocinatus fuit. ibid.4
Aduocatus, ſeu procurator non admittitur quando contra hæreticum proceditur. 273.1.4
Aduocatus eſſe non poteſt in iudicio, qui fuerit excommunicatus. 309.1.4
Aduocatus procurator, & tabellio petens ſalaria, & conueniens de eiſdem non ligatur excommunicatione, de qua in hoc textu. 515.2.18

Æquipa

Æquiparatio de qua hic, procedit etiam in delictis. 340.14
Intellige vt. ibid.
Ætas requiritur ad ordinem ſacrum, quem habet annexum ex fundatione, ſtatuto, vel priuilegio beneficium, aliàs prouiſio de illo aliter facta eſt nulla. 202.2.2
Ætas 60. annorum requiritur quando coadiutoria conceditur propter ingraueſcentem ætatem coadiuti. 210 17
Ætas certa vbi requiritur à iure ad intellectum, & diſcretionem, non poteſt ſuppleri malitia, nec præcoci iudicio. 218.1.7
Ætas ad Ordines ſacros de iure communi requiſita quæ ſit oſtenditur. 399.2.1.2
Et quæ ex noua diſpoſitione Conc. Trid. referetur. ibid.3
de *Affectione* per appoſitionem manus Papæ agentes referuntur. 503.2.3
ad *Agendum* qui admittitur, eſt ad excipiendum multo magis admittendus. 381.2.2
Agens ex mandato Superioris præſumitur facere ex neceſſitate obedientiæ. 349.1 2
Alchymiæ hic prohibentur, & puniuntur facitores & fieri procurantes. 521.1.med.
Alienans res Eccleſiæ abſque debita ſolemnitate ex ignorantia iuris vel facti, modo ignorantia non ſit coniuncta cum ingenti temeritate, non incurrit excommunicationem de qua in hoc text. 507.2.23
Alienans res Eccleſiæ abſque debita ſolemnitate ſi pœnitentia ductus alienationem reuocauit ante realem & pacificam traditionem, non incurrit excommunicationem, de qua in hoc text. ibid.24
Alienari non debent Eccleſiæ bona quando adſunt fructus beneficij pro ſatisfactione. 216.1.13
Alienatione immobilium prohibita, cenſetur & mobilium pretioſorum prohibita. 210.1.11
Alienatio perpetua facta de rebus Eccleſiæ vacantis non præcedente tractatu, & ſine iuſta cauſa non valet. 215.1.1
Alienationis rerum Eccleſiæ ad ſubſtantiam non pertinent tractatus, & reliquæ ſolemnitates ad illam requiſitæ, ſed ad extrinſecam quandam, & accidentalem ſolemnitatem. ibid.6
Alienatio ſolemniter facta præſumitur ex diuturnitate temporis. 216.1.11
Alienationis nomine quæ comprehendantur, & an Prælatus poſſit repudiare legatum, ſeu hæreditatem relictam Eccleſiæ, oſtenditur. 506 1.5
Alienatio vini, olei, frumenti, ouium, caprarum, dummodo non ſit totus grex, fieri poteſt ſine ſolemnitate. 307 2.20
Alimenta ſunt exhibenda iudici, vel Notario, quando iudex accedit, vel Actuarium mittit ad examinandos teſtes. 138. 2 13
Alimenta non dantur ex fructibus beneficij clerico ſuſpenſo propter contumaciam, à qua parendo exire poteſt. 399.2.21
τὸ *Alioquin* vis & effectu remiſſiuè. 39.2 5
τὸ *Alioquin*, denotans latam ſententiam. 58 2.10
Allegans & dicens aliquid, id probare debet. 32.1.3
Allegatio partis non facit ius. 151.1.4.& 188.1.14
Alternatiua natura eſt vt in altero verificetur tantum. 193.1.17
Contrarium videtur eſſe verius. ibid.18.
Alternatiua non intrat in beneficiis ſimilitudine colorationis 193.1.15
Alternatiuarum plures ſpecies recenſentur. 376.2.3
Alternatiua ordinis, ſummarum, temporum, ac ſimilium, & perſonarum, non procedit hæc reg. 380.1.24 25.26
Alternatiuis non ſolùm affirmatiuè, ſed etiam negatiuè conceptis ſufficit alterum adimpleri. 380.1.29
Alternatiua perſonarum in coniunctiuam reſoluitur. ibid.30
Alternatiua vbi concipitur per particulam, *ſeu*, non ſufficit alterum adimpleri. ibid.31
Declara vt ibi.
Alternatiua quoties ponitur inter genus, & ſpeciem, partem, & totum, non ſufficit alterum adimpleri. 381.1.32
Alternatiua legis non ſufficit alterum adimpleri. ibid 33
Alternatiuis non ſufficit alterum adimpleri quoties lex, vel ſimilis mens diſponentis, ſeu materia ſubiecta contrarium ſuadet, vel aliqua inſurgit iniquitas ſi alternatiuam in coniunctam non reſolueretur. ibid.34
Alternatiua ordinis non procedit hæc reg. ſed neceſſariò ordo ſcripturæ ſeruandus eſt. ibid 35
Alternatiua appoſita inter perſonas honoratas licèt in coniunctam reſoluatur, non ita dicendum ſi inter illas detur diſparatio affectionis, quia tunc inſpicitur ordo literæ. ibid.26
Alterum adimplere ſufficit in alternatiuis. 380 1 27
Amor paternus omnem alium vincit. 491.2.5
Anathema idem eſt, quod excommunicatio maior quoad vim, & vinculum, & ſolum differt in ſolemnitate. 167.1.6
Andronicus Palæologus ſe imperatorem Græcorum nominans, & hæreſis ipſorum fautor excommunicatus denominatur. 526 2.1
Anima defuncti propter dilationem reſtitutionis ab hærede faciendæ, in Purgatorio non detinetur. 330.2.7
Anima intellectiua eſt vera, & propria hominis forma. 186.1 2
Anniuerſaria perpetua relicta Minoribus repugnant eorum paupertati. 478.2.20
Annullatio actus eſt pœna. 242.2.18
Annus, infra quem de parochiali Eccleſia prouiſus Sacerdos fieri tenetur, ſi ex toto elapſus non ſit, ius eſt penes illum, qui vult renunciare. 59.2.2
Annus ad Ordinis ſacerdotalis promotionem ſtatutus ei, qui beneficium Curatum obtinet, non currit ignoranti. ibid.6
Annus ad Ordinis Sacerdotalis promotionem ſtatutus ei, qui beneficium Curatum obtinet, non currit à tempore impetrationis beneficij, ſed adeptæ poſſeſſionis. ibid.12
Annus promotionis ad ſacros Ordines non computatur, quandocunque Clericus legitimè impeditur quominus Sacerdos creatur. 80 2 22
Annus de quo in hoc text. debet eſſe continuus. 256.2.3
Anni inchoantur, & computantur ſecundùm loci conſuetudinem. 386.1.4
Anno certo, qui debet facere actum, ſufficit facere in quacunque anni parte. 400.1.7
Annus inceptus an, & quando ſufficiat, & habeatur pro completo, oſtenditur. ibid.8
Annus Iubilæus, ſiue plenaria remiſſio, quæ olim dabatur quolibet centeſimo anno omnibus verè pœnitentibus, & confeſſis viſitantibus Baſilicas Beatorum Petri & Pauli per iſtam Extrauag. ad annum 50. reducitur. 320.1.1.2
Antiquiores regulariter prius optare debent quàm iuniores. 33.1.35
Antiquior Canonicus quis dicatur ad effectum optandi, oſtenditur. 33.1.5.63
Antiquior ad effectum optionis dicitur, ille, qui fuit prior in poſſeſſione, licèt ſit poſterior in prouiſione. 34.2.29
Apoſtata à Religione ſolo iure communi attento excommunicationem non incurrunt. 76.2.6
Apoſtoli vnde dicantur. 170 1.6
Apoſtolos peti ſufficit vno contextu ſæpius, & inſtanter, ad quos recipiendos ſi iudex certum terminum ſtatuat, appellans illos non petens in termino, appellationi renunciat, idem cum iudex ſtatuit terminum iuris incertum intra quem appellans illos debitè non petiuit, vel oblatos recipere renuit. 42.2.2.1
Apoſtoli non ſemel petendi ſunt, ſed debent pluries, & inſtantiſſimè peti. ibid.2
Apoſtoli peti debent intra triginta dies. 413.1.5
Apoſtoli exhibendi ſunt expenſis appellantis. ibid.8
Apoſtolica auctoritate qui aliquid facere poſſunt delegati ſunt. 447 1.14
Appellandum eſt coram iudice, & ſi illius copia non detur, proteſtari debet. 175.1.4
Appellandi terminus non currit quando aduerſarius, vel iudex fuit in culpa ne appellaretur. 405.2.9
Appellantes contra electiones, vel prouiſiones omnia, quæ obiicere intendunt contra perſonam, vel formam, tenentur exprimere, & iurare quod illa credunt vera eſſe, & ea ſe poſſe probare, 39.1.1.4
Appellans de electione ad Sedem Apoſtol. ſi iurat quòd ea, quæ in appellatione ſunt poſita, de ipſa, quæ deberent ſufficere eſſe vera credebat, & ſe poſſe probare, non eſt audiendus. 50. 2.fin.
Appellans contra certam perſonam ne eligatur, debet obſeruare conditionem Gregorij X. 511.1.poſt init.
Appellans, in electione Epiſcopi, vel ſuperioris, & deinde recedens ab appellatione ſimoniacè, omnia prædicta ſunt irrita, & ipſe ordinarius eſt ſuſpenſus per annum integrum à confirmatione & conſecratione Epiſcoporum. 65 2 8
Appellans ſi puncto appellationis renuntiet, appellationis iudex ſuper principali cognoſcere poteſt prætermiſſo appellationis articulo. 170.1.5
Appellans ſi infra 30. dies conſtanter non petit apoſtolos, appellationi renuntiat. Si iudex modo debito requiſitus non tradit, ſed poſtea procedit, non valet eius proceſſus. 172.21.2
Appellans ſi innouet aliquid appellatione pendente, priuatur beneficio appellationis, & in cauſa principali procedi poteſt appellatione non obſtante. 174 1.18
Appellans ante diffinitiuam etiam à diffinitiua lata eo abſente citato, vel non, appellare poteſt, niſi prima appellatio fuerit friuola manifeſtè, quo caſu non appellans tantùm manifeſtus contumax. 909 2.1
Appellans proſequi, & finire tenetur appellationem extraiudicialem intra annum à die interpoſitæ appellationis, vel illati grauaminis, quo non facto (impedimento iuſto ceſſante) appellatio eſt deſerta. 413.1.1.2
Appellans, qui non tedit pro Apoſtolis, appellationi renuntiaſſe videtur. ibid.4
Appellanti ante diffinitiuam non licet proſequi cauſas in appellatione nominatim non expreſſas, nec proceſſus primi iudicis iuſtificari, vel impugnari poteſt niſi ex actis coram eos. 413. 2.1.2

Index Rerum, & Verborum.

Appellans ſecundo, & ſuccumbens à peremptoria repulſa ex alio quàm propter ineptitudinem, non auditur ſuper appellatione à diffinitiua. 424.1.2.2

Appellare volens extra iudicium infra decem dies (ex quo ſenſit grauamen) appellare debet, & poſtea per remedium iuris communis audietur, ſed non per appellationis remedium. 174.2.1

Appellare omittens an, & quando videtur ſententiæ acquieuiſſe, remiſſiuè. ibid.3

Appellari non poteſt à pœna legis, à pronuntiatione tamen, & declaratione ipſius bene poteſt appellari, ſi conſtat eum non incidiſſe, vel eſt dubium. 49.2.26

Appellari nequit à Vicario ad Epiſcopum. 93.1.13

Appellari debet à ſubdelegato, cui delegatus vices ſuas non in totum commiſit, ad eundem delegatum, non verò primum delegantem. 96.1.6

Intellige vt. ibid.7.8

Amplia procedere non ſolùm attento iure Canonico, ſed etiam Ciuili inſpecto. 97.1.15

Appellari poteſt à ſententia arbitri electi ex forma, & neceſſitate iuris. 100.2.5

Appellari poteſt ab interlocutoria vt quis tormentis ſubijciatur, cùm afferat damnum in diffinitiua irreparabile. 459.1.23

Appellatio prohibita eſt de Vicario Epiſcopi ad Epiſcopum non ſolum ſi iudicialiter, ſed etiam ſi extraiudicialiter prouocetur. 26.2.3

Appellatio impeditur de Vicario Capituli Sede vacante ad ipſum Capitulum. ibid.5

Appellatio per viam recurſus à grauamine interponitur de Vicario Epiſcopi ad Epiſcopum. ibid.6

Appellatio à Vicario foraneo ad Epiſcopum non prohibetur. ibid.8

Declara, vt 27.19

Appellatio à Vicario in ciuitate tantummodo conſtituto ad Epiſcopum non prohibetur. ibid.10

Appellatio à Vicario ad Epiſcopum non prohibetur in iis, quæ ex Vicarij officio, niſi ſpecialiter committantur, non competunt. ibid.11

Appellationis in cauſa procedi debet vbi poſt aduentum vnius partis ad Sedem Apoſt. opponentis, & appellantis contra electionem, &c. altera pars intra viginti dies non comparuerit. 36.1.7

Appellationi adhærere quis debet intra tempora appellationis. 40.2.18

Appellatio iudicialis, vel extra, deuoluit cauſas electionum Epiſcoporum, & ſuperiorum ad Papam, ſi fit in ſcriptis. 42.2.med.

Appellatio alternatiua quando valeat, oſtenditur. 53.2.4

Appellatione pendente, quæ facta fuit in ſcriptis ex cauſa probabili ad Papam ab electione Cathedralis, vel Regularis Eccleſiæ, confirmatio facta per Ordinarium non valet. 57.2.1.2

Appellatio ad Principem, ſeu Pontificem delegantem interpoſita ipſo iure non valet, etiam nulla appoſita partis exceptione. 97.1.12

Appellatio alternatiua valet quando in appellante concurrit probabilis aliqua dubitatio iuris vel facti ad quem ſit appellandum. 99.2.10

Appellatio vbi proponitur à ſubdelegato non in totum, quia non admiſit exceptionem per quam denegatur etiam delegatum habere iuriſdictionem, ad primum delegantem appellabitur. 101.2.1.2

Appellationis in cauſa iurari debet de calumnia, & de veritate dicenda. 143.2.1.2

Appellationi locus eſt quoties aliquid committitur alicuius arbitrio. 153.1.7

Appellatio ab interlocutoria, vel à diffinitiua ex interuallo ſemper in ſcriptis proponenda eſt. 170.2.2

Appellationis cauſa quòd nominatim exprimatur pro forma, in appellatione requiritur. ibid.3

Appellatio de officiali Epiſcopi non ad Epiſcopum, ſed Archiepiſcopum interponi debet. 171.1.1.2

Appellatio ab Archidiacono interponenda eſt ad Epiſcopum. ibid.3

Appellatio eſt interponenda infra legitima tempora appellationi faciendæ conſtituta, quæ decem præfiniuntur diebus. ibid.7

Appellationem interpoſitam probans debet etiam probare infra decem dies appellaſſe. ibid.2.8

Appellatio non datur in notoriis tam in ciuilibus, quam in criminalibus, in quibus non obſtante appellatione iudex poteſt ad executionem ſuæ ſententiæ deuenire. ibid.14

Appellatio vbi à iure prohibita eſt, nihilominus admittenda eſt ſi cauſa iuſta expreſſa fuerit in appellatione. ibid.15

Appellatio interponitur ab Epiſcopis ab Archiepiſcopum in cauſis in quibus iuriſdictionem temporalem habent, niſi ſpeciale ius aliud inducat. ibid.17

Appellatio friuola non eſt admittenda, & quæ talis dicatur oſtenditur. 172.1.2

Appellatio friuola, & calumnioſa poteſt regulariter à iudice reiici, & ea non obſtante ad vlteriora procedi abſque vitio attentatorum. ibid.2.3

Appellationi deferens cenſetur à ſe omnem iuriſdictionem abdicare. ibid 4

Appellatio in omni caſu permiſſa eſt, niſi expreſſè reperiatur prohibita. 173.2.4

Appellationis terminus currit à tempore ſcientiæ. 174.2.5

Appellatio valet in ſcriptis porrecta, licèt coram iudice non legatur. 175.1.4

Appellatio quando in ſcriptis interponitur, neceſſe non eſt vt libellus appellatorius, ſeu ſchedula appellatoris coram iudice legatur. ibid.5

Appellatio eſt licita ab interlocutoria continente grauamen, quamvis à diffinitiua prohiberetur appellari. 176.2.3

Appellatio licita eſt ab interlocutoria vbi grauamen reparari non poteſt in diffinitiua, aut poſſet, ſed non ex toto, vel cum difficultate, & præiudicio partis. ibid 4

Appellatio non datur à ſententia lata contra hæreticos, eorúmque credentes, fautores, &c. ſed limitatur aliquibus modis. 270.2.6

Appellatio interpoſita ad Metropolitanum vbi non eſſet legitima, ac proinde admittenda non veniret, abſolutionem ad cautelam minimè operaretur. 308.2.8

Appellatio coram maiore parte plurium iudicum valet, ſed appellatio, dilatio, & termini præfixio eſt intimanda. 422.1.1

Appellationi renuntiare præſumitur is, qui appellauit, & non petit ſibi de apoſtolis reſponderi infra terminum iuris, ſcilicet triginta dierum. ibid.9

Appellatio datur in crimine hæreſis à decreto torturæ. 459.1.22

Appellatum vbi fuerit ad Papam propter oppoſitionem contra prouiſionem, electionem, vel poſtulationem factam ad perſonatum, dignitatem, vel Canonicatum, tunc appellans, & ſe defendens, & quorum intereſt, infra menſem à die obiectionis ad Sedem Apoſt. iter arripere debent. 35.2.1

Approbare quis non poteſt quod ſemel reprobauit. 355.2.1

Approbare & improbare poteſt quis diuerſis reſpectibus. ibid.3

Approbari ab omnibus debet quod omnes tangit. 351.2.1

Intellige in iis, quæ pertinent tanquam ad ſingulos, vel in ſpeciali, ſecus in iis, quæ ſpectant tanquam ad vniuerſos vel in communi. ibid.2

Approbatio illorum de quorum præiudicio ſecundariò agitur, non eſt neceſſaria. 351.2.4

Approbatum ſemel non poteſt ampliùs reprobari. 355.2.2

τὸ *Apud*, pro *in* accipitur. 184.1.9

ab *Arbitris* iuris apellatur ad Papam. 100.1.1.2

Intellige, vt Ibid.

Arbitri iuris illi ſunt, qui ex neceſſitate iuxta formam iuris in caſibus ab eodem iure expreſſis à partibus, vel ab aliis eliguntur. ibid.3

Arbitri iuris an habeant iuriſdictionem ordinariam, vel delegatam, vel mixtam ex vtraque, remiſſiuè. ibid.4

Arbitri iuris tanquam veri iudices iuriſdictionem habent, eorúmque ſententia eſt. 100.2.6

Arbitri duo ex tribus quando concordant in ſumma, tenet illorum ſententia, ſi omnes diſcordant, tenet ſententia de minori ſumma. 135.1.1.2

Ratio præſtatur. ibid.2.3

Amplia procedere etiamſi duo illi arbitri proteſtentur ſe in minori ſumma de per ſe conſentire. ibid 4

Arbiter vnus ex tribus ſi nolit examinando, vel diffiniendo negotio intereſſe, duo procedere poterunt, ac ſi ille præſens eſſet, circa iudices autem antiqua iura ſeruentur. 135.2.1.2

Arbiter, vel iudex vnus ex pluribus datis ſi per verba pluralia numeri ferat ſententiam aliis præſentibus, & mandantibus, tenet ſententia, electio autem pronunciada eſt per verba ſingularia. 168.2.1

Arbiter poteſt de voluntate litigantium procedere ſimpliciter, de plano, & iuris ordine prætermiſſo. 169.2.9

Arbitrorum vel aduerſarij culpa quando intra terminum præfixum non fuit terminata ſuſpicio, an iudex poſſit in negotio principali procedere remiſſiuè. 170.2.3

Arbitri iuris recuſari poſſunt. ibid.5

Arbiter ſi habeat poteſtatem terminandi cauſam de iure, poteſt pronuntiare ſecundùm conſuetudinem. 385.1.5

Arbitrium conceſſum in Ciuitate ex iuſta cauſa ad ſuburbia extenditur. 324.4.3

Arbores fructiferæ cædi non poſſunt & ſi ſucciderit emphyteuta poterit priuari. 507.2.27

Arbores ſyluæ cæduæ ſunt eius qualitatis, vt niſi excidantur certis annis adeo ſeneſcunt, vt renaſcantur nunquam. 508.1.35

Archidiaconus, vel Canonicus viſitans Eccleſiam, iura, vel redditus ſui Archidiaconatus, vel præbendæ, non amittit diſtributiones quotidianas. 180.1.2.1

Archiepiſcopi Toletani iuriſdictio. 27.2.& ſeqq.

Archiepiſcopus poteſt mittere edictum per totam prouinciam in caſibus ad ſuam iuriſdictionem pertinentibus. 65.2.2

Archi

Archiepiſcopus non poteſt in prima inſtantia cognoſcere de cauſis pertinentibus ad ſubditos ſuffraganei ſui, etiamſi is ob excommunicationem in ſe latam impediatur vti Epiſcopali iuriſdictione. 270.1.3

Archiepiſcopus iuriſdictionem in prima inſtantia non habet circa cauſas pertinentes ad ſubditos ſuffraganeorum ſuorum. ibid. 4

Archiepiſcopus excommunicare poteſt vicarium, vel officialem Epiſcopi ſuffraganei ſubſiſtente cauſa rationabili. 83.2.2

Archiepiſcopus an poſſit habere in Conſeruatorem ſubditum ſuffraganei ſui, remiſſiuè. 103.2.10

Archiepiſcopus poteſt Suffraganeum Epiſcopum ſuſpendere, & excommunicare. 108.1.10

Archiepiſcopus non poteſt ſibi conſtituere Officiales in diœceſibus Suffraganeorum ſuorum etiam pro futuris cauſis per appellationem deuoluendis ad ipſum, niſi de conſuetudine hoc habeat, & tunc etiam tales Officiales inhibere non poſſunt priuſquam fuerit appellatum. 108.2.1.2

Archiepiſcopus cognoſcit in cauſa appellationis inter ſubditos Suffraganeorum. ibid. 3

Archiepiſcopus in ſubditos Suffraganeorum nullam habet poteſtatem niſi in caſibus à iure expreſſis. ibid. 4

Archiepiſcopus de conſuetudine poteſt cauſas audire, vel committere extra ſuam prouinciam. 131.2.2

Archiepiſcopus omiſſo appellationis articulo, vel per vim querelæ de cauſa ſubditorum ſuffraganeis etiam ipſis conſentientibus, non cognoſcit. 140.1.8

Archiepiſcopus in cauſis ad ſe deuolutis non poteſt cogere ſubditos ſuffraganeorum, vt ſuſcipiant delegationem, vel exequantur ſententiam, vel vt ſint teſtes, niſi in contrarium ſit conſuetudo. 140.2.4

Archiepiſcopus non poteſt compellere ſubditos ſui ſuffraganei ad ſuſcipiendam delegationem, ſi noluerint. ibid. 5

Archiepiſcopus non poteſt ſubditos Suffraganeorum cogere coram ſe reſpondere circa ſalaria Aduocatorum, & Procuratorum in cauſis ad ſe deuolutis niſi conſuetudo ſit in contrarium. ibid. 3

Archiepiſcopus poteſt iuriſdictionem exercere in prouincia conſuetudine ſibi permittente. ibid. 8

Archiepiſcopus non compellit inuitos contrahentes alterum diœceſum in ſua propria coram ſe reſpondere niſi ibi inueniantur, ſed ſi citati nolunt comparere, vel malitioſè ſe occultantes ne citentur, in bonis ipſorum ſuæ diœceſ. poteſt miſſionem facere, vel in alia decernere per Ord. faciendam. ibid. 12

Archiepiſcopi non mittant ſuos clericos in alienas diœceſes ad incundum contractus. 141.1.14

Archiepiſcopus antequam Suffraganeo inhibeat, conſiderare debet an per appellationem ſit deuolutum negotium, & cauſa, & an appellatio ſit legitimè interpoſita. 171.2.10

Archiepiſcopus volens Prouinciam viſitare, priùs debet viſitare Eccleſiam, ciuitatem, & diœceſim propriam, clericos & laicos eorundem. 230.1.1.2

Archiepiſcopus viſitata ſua diœceſi in parte, vel in totum, viſitat omnia loca Eccleſiaſtica, clerum, & populum Prouinciæ, procurationem à viſitatis recipiendo. ibid. 3

Archiepiſcopus poſt inceptam viſitationem in vna diœceſi tranſiens ad aliam ad primam redire non poteſt, niſi de nouo reiteret in tota Prouincia. 236.2.6

Archiepiſcopus viſitans debet proponere verbum Dei, inquirere de vita miniſtrorum, pertinentibus ad diuinum Officium, abſque iuramento infamatos Ordinariis denunciet, & notoria crimina puniat. 237.1.14

Archiepiſcopus viſitare poteſt Prouinciam, atque etiam iterare, licèt Suffraganei non ſint negligentes, & tunc Confeſſiones omnium audire, abſoluere, & pœnitentias imponere. 249.2.8

Archiepiſcopi hodie non poſſunt diœceſas ſuorum Comprouincialium viſitare, niſi cauſa cognita, & probata in Concilio Prouinciali. ibid. 2

Archiepiſcopus dum actu viſitat Prouinciam poteſt Confeſſiones ſubditorum Suffraganeorum audire, & abſoluere confitentes, & ipſis pœnitentias iniungere ſalutares tam per ſe, quàm per alios. 240.1.9

Archiepiſcopus, vel Metropolitanus dum viſitat prouinciam, vel Concilium conuocat, aut iuriſdictionem exercet, poteſt punire notorios iniuriantes ſibi, nunciis, & familiæ ſuæ, etiamſi per has iniurias minimè impediatur ſua iuriſdictio. 293.1.1

Archiepiſcopus in Prouincia ſua poteſt Indulgentias concedere. 299.2.4

Archiepiſcopus in concedendis Indulgentiis ſtatutum Concilij generalis excedere non debet. ibid. 2

Archiepiſcopus in caſibus in quibus iuriſdictionem habet ante cognitionem cauſæ abſoluit excommunicatum ad petitionem partis, vel ex officio, niſi dicatur excommunicatus pro manifeſta offenſa, vel contumacia. 308.1.4

Archiepiſcopus in caſibus, in quibus excommunicare poteſt, ſi conſuetudo habet, emendas pecuniarias exigere valet. 308.2.16

Archiepiſcopi per loca exempta Prouinciæ ſuæ faciunt Crucem ante ſe deferri, ipſi etiam & diœceſani ibi benedicunt, audiunt Diuina, & illa celebrant, & faciunt celebrari, per hoc tamen exemptis, vel priuilegiatis in aliis nullum ſit præiudicium. 470.2.3

Archiepiſcopus poteſt ante ſe deferri facere Crucem per totam ſuam Prouinciam etiamſi locus ſit exemptus. 471.1.2

Archiepiſcopus intra quamlibet Eccleſiam ſuæ Prouinciæ poteſt pallio vti etiam in loco exempto. ibid. 5

Archipresbyter eſt Parochus totius Diœceſis, & poteſt quæcunque Sacramenta in tota illa miniſtrare. 300.1.5

Argumentum à rubrica eſt optimum, & validum. 2.2.20

Argumentum ex ſequela abſurditatis bonum eſt. 191.1.16

Argumentum à maiori in mandatis non valet. 201.1.6

Argumentum à contractibus ad iudicia, & è conuerſo, facit ceſſare, ratio diuerſa. 242.2.9

Argumenta probabilia ſufficiunt ad probationem criminis aſſaſſini, non modò ad pœnam extraordinariam, ſed etiam ad pœnam ordinariam, & capitalem. 276.2.20

Argumenta probabilia quæ dicantur, oſtenditur. 377.1.21

Argumentum de maiori ad minus validum eſt. 369.1.2

Intellige regulam procedere in iis tantùm, quæ propriè, & abſolutè à iure communi conceduntur. ibid. 3

Argumentum de maiori ad minus non habet locum in diſpenſationibus ab homine ſcilicet conceſſis, non verò à lege. 369.2.4.10

in Argumentum trahi nequeunt, quæ propter neceſſitatem aliquando ſunt conceſſa. 382.2.fin.

Argumentum à contrario ſenſu ceſſat vbi iura alia obuiantur. ibid. 489.2.4

Armorum appellatione quid veniat, remiſſiuè. 443.2.7

Arma qui officiales, & familiares Inquiſitionis deferre poſſint, oſtenditur. 461.2.10

Arma, ferrum, lignamina, & victualia deferentes ad Sarracenos Regni Granatæ, quas pœnas incurrant, oſtenditur. 489.2.1

Armorum appellatione quæ comprehendantur, remiſſiuè. ibid. 2

Arnulphus Caroli Magni filius nunquam ab antiquis ſcriptoribus Imperator fuit nominatus, ſed ſemper Rex. 419.1.7

Articuli quando ſibi inuicem contrariantur, tunc poſitionibus reſpondere quis cogi non poteſt. 145.1.8

Articulus nouus dicitur, qui directò addita aliqua qualitate non deducta primo contrariatur. 418.1.8

Artiſta, qui aliquid, ſi domi ſuæ eſſent, lucrarentur, non ſolum ſumptus, ſed etiam ſalarium ſolui debet, habito reſpectu ad illud, quod ex ſuis artibus omiſerunt. 23.2.97

Aſpectus turpes gratia delectationis, quæ ex ipſis capiatur, an ſint peccata mortalia, oſtenditur. 463.2.31

Aſſaſſinium committi dicitur à quacunque perſona cuiuſcunque gradus, ſeu dignitatis. 275.2.3

Aſſaſſinij pœna locum habet etiamſi mors non ſequatur. 276.1.8

Aſſaſſinij pœna punitur ſiue publicè, ſiue ſecretè quis aſſaſſinos recipiat. ibid. 9

Aſſaſſinorum manu faciens vel mandans aliquem Chriſtianum interfici tanquam ab omnibus diffidatus abſque alicuius probatione ſententias incurrit excommunicationis, & depoſitionis ab officio, & beneficio. 275.2.1

Aſſaſſinii crimen nedum atrociſſimum, & grauiſſimum in iure reputatur, ſed etiam crudele, inhumanum, execrabile, & horrendum nuncupatur. ibid. 2

Aſſaſſinus vt propriè quis dicatur quoad pœnas huius text. requiritur vt interfectus ſit Chriſtianus. ibid. 3

Aſſaſſinus dicitur mandans, & aſſaſſini pœna punitur, idem in mandatario. 276.1.6.7

Aſſaſſinum defendens aſſaſſinij pœna punitur. ibid. 10

Aſſaſſinus clericus non degradatur actualiter. ibid. 12

Aſſaſſinus priuatur omni honore, dignitate, officio, ac beneficio. ibid. 15

Aſſaſſini bona occupantibus conceduntur. ibid. 18

Aſſaſſinus à quolibet priuato impunè offendi, & occidi poteſt. ibid. 19

Aſſaſſini propriè qui dicantur, oſtenditur. 277.1.24

Aſſaſſini in crimine ſola cogitatio ſi non fuerit ad aliquem actum producta, nulla pœna punitur. 277.2.26

Aſſaſſini incurrunt excommunicationem à qua poterit Ordinarius eum abſoluere. ibid. 27

Aſſertioni, & iuramento aſſerentis aliquid aduerſus præſumptionem iuris creditur in foro conſcientiæ. 482.1.17

Aſſeſſor poteſt recuſari vt ſuſpectus. 22.2.86

Aſſeſſores, ſeu conſultores S. Officij ab Inquiſitoribus conuocantur, vt in cauſis Fidei conſilium eis præbeant. 263.1.4

Aſſeſſores, ſeu Conſultores S. Officij debent eſſe perſonæ qualificatæ, prudentes, boni, in Theologia, vel iure Canonico periti. ibid. 5

Aſſeſſores S. Officij an ſalarium petere poſſint, remiſſiuè. 263.2.7

Index Rerum, & Verborum.

Attentare non dicitur, qui poſſeſſionem ſuam continuat, & vtitur illa, qua antea vtebatur. 174.1.1.& 44.12.1.11
Attentare non videtur continuans. ibid.13
Attentata pendente appellatione ſunt omnino reuocanda per ipſum iudicem ad quem fuerit prouocatum. 171.2.9
Attentatorum remedium non datur contra tertium. ibid.16
Attentata appellatione pendente ante omnia ſunt reuocanda per iudicem ad quem fuerit prouocatum. 173.2.1
Intellige vt ibi.
Attentata poſt appellationem ab interlocutoria non reuocantur niſi ea, quæ facta ſunt poſt inhibitionem ſuperioris ibid.3
Attentata appellatione pendente ſunt ipſo iure nulla, parte ſcilicet volente, & permittente. ibid.5
Attentata poſt appellationem ab interlocutoria non ſunt reuocanda donec probetur vera cauſa appellandi. ibid.7
Attentata ante omnia non ſunt reuocanda in caſibus, in quibus appellatio iure non eſt admittenda. ibid.8
Attentata reuocari petens tria probare debet, videlicet fuiſſe ſententiam, appellatum, & attentatum. ibid 9
Attentata pendente appellatione extraiudiciali, non ſunt reuocanda. 174.1.13
Attentatorum via ſi quis egerit pro ſpolio ſibi facto lite pendente, non repellitur per exceptionem alterius ſpolij etiam rei diuerſæ, quod non ſit factum lite pendente. 145.1 8
Attentatum vt dicatur, neceſſarium eſt quòd pendeat lis inter eaſdem partes, ſaltem per citationem factam cum effectu. 312.2.4
Attentatum reuocatur per ſolum iudicis officium, neque dato libello, neque lite conteſtata. 412.1.9
Attentatum committit qui alienat rem litigioſam. ibid.10
Attritio cum aliquo impedimento, ſeu obice ad gratiam ex parte pœnitentis adiuncta Confeſſione Sacramentali, an ſufficiat ad remiſſionem culpæ, oſtenditur. 334.1.17 18
Auaritia excæcat homines. 199 2.7
τὸ *Auctoritate Apoſt. procedas*, indicant iuriſdictionem commiſſam eſſe delegatam. 269.1.8 9
Audax eſt qui contra ius facit. 195 2.5
Audienda alicuius articuli, vel mera executio cauſæ Apoſtolicæ poteſt committi cuilibet Clerico. 19.2.8.9
Auditores Rotæ ſunt iudices Ordinarij. 382.2.9
Auditor in Romana Curia deputatus à Papa de beneficio, quod pronunciabit alteri de iure fore debitum, poteſt eidem, abſque commiſſione alia prouidere. 389.1 1
Auditores Rotæ ſunt iudices delegati. ibid.4
de Auditoribus Rotæ, & eorum inſtitutione qui agant. ibid.5
Auditor Cameræ Apoſtolicæ eſt iudex Ordinarius. 392.2.14
Argumentum eſt eiuſdem naturæ ac id, quod additum eſt. 213.2.4
Aula, & Palatium in quo differant, oſtenditur. 451.2.2
τὸ *Aut*, in hoc text. ponitur pro, *&*, & accipitur copulatiuè. 154 1.13
τὸ *Autem* eſt aduerſatiua in iure, & in facto, dum aliud ex diſpoſitionis mente non colligitur. 21.1.58
Auxilium, & fauorem doloſum præſtans, vt Cardinalis offendatur, punitur eadem pœna, qua ipſe offendens. 297.1.12
Auxilium poſt delictum percuſſori Cardinalis, vel Epiſcopi præſtans illum defendendo, & impediendo ne ad manus iudicis veniat, eadem pœna punitur, qua delinquens. 472.1.12
Auxilium præſtitum bannito per viam iudiciariam, licitum eſt, & non punibile. ibid.13

B

Allinus vox vulgaris apud Gallos, quæ Iuſtitiarios, ſeu locorum Rectores ſignificant. 243.1.3.& 372.2.13
Bannitum, ſeu aliquem delinquentem conſanguineum receptans punitur non ordinaria pœna, ſed mitiori. 299.1.48
Baptiſmi copia vbi deeſt applicatio Paſſionis Chriſti in ordine ad remiſſionem culpæ originalis, quamvis ſine Sacramento, non tamen ſine voto Sacramenti, fieri poteſt. 234.1.16
Baptiſma in fontibus Eccleſiarum, & non in priuatis domibus concedi debet, duos caſus excipit, & trangreſſores punire præcipit. 451.1.1
Baptizans etiam laicus in extremo neceſſitatis articulo contrahit cognationem perfectam ſpiritualem dirimentem ſubſequens matrimonium. 250 1.9
Baptizare non licet Parocho ſine exorciſmo, & aliis ſolemnitatibus. 451.2.3
Baro qui vocetur. 50.1.10
Beguardorum error damnatus nolentium aſſurgere neque reuerentiam exhibere in eleuatione Corporis Chriſti. 463.1.5
Beguinarum ſtatum mulieres ſectantes, & de nouo aſſumentes, ac Religioſi in hoc dantes conſilium, vel fauorem ipſo facto ſunt excommunicati, ſtatus autem pœnitentialis per hoc non interdicitur. 445.2.12
Belli tempore poſſunt Moniales è Monaſterio exire, ſéque in locum tutum recipere, dum periculum eſt vt niſi egrediantur graui damno afficiantur. 431.2.16
Benedictio ubi & quando ab Epiſcopo impartienda ſit populo, remiſſiuè. 471.1.3
Beneficialibus, & ſpiritualibus cauſis maior 14. annorum, & minor 25. ſine curatoris, aut patris conſenſu habet legitimam perſonam ſtandi in iudicio tam per ſe, quàm per procuratorem. 159.1.2
Beneficialis cauſa tunc dicitur quando agitur duntaxat de collatione iam facta, vel facienda, & ſic de titulo in re, vel ad rem, tam in petitorio quàm poſſeſſorio. 407 1.13
Beneficialibus in impetrationibus illa tantum ſunt exprimenda, quæ in iure expreſſa reperiuntur. 427.2.4
Beneficiarius plura beneficia poſſidens compelli poteſt per Ordinarium exhibere titulum ſuum, ac etiam per patronum. 111.1.6
Beneficiarius non poteſt cogi ad oſtendendum titulum ſui beneficij per impetrantem, vel alium, qui prætendat ius in eo, ibid.7
Beneficiarius non habens adminiſtrationem poteſt ad libitum ſ. diſpenſare de fructibus ex tali beneficio perceptis. 113.2.7
Beneficiarius dum viuit comparatur vſufructuario, cùm verò incipit infirmari, comparatur vſuario. ibid.8.9
Beneficiarius mortuus non minus dicitur per ceſſum quàm per deceſſum. 151.1.4
Beneficiarius duo beneficia obtinens non vocatus priuari non debet poſſeſſione primi, ac proinde ſi ſpolietur eſt reſtituendus. 201.1.4.5.6
Reſpondetur contrariis. ibid.
Beneficiarius non poteſt ad vitam locare res ex quibus beneficij fructus colliguntur. 431.2.7
Beneficiarius poteſt ſe obligare obligatione perſonali ad dandam commoditatem & ius percipiendi fructus ad multos annos, vel durante vita ipſius beneficiarij 506.2.8
Beneficiarius ſuccidens arbores, quæ radices egerunt etiam non fructiferas, incurrit excommunicationem, de qua in hoc text. 508 1.30
Beneficiariis curam animarum non habentibus an, & quando Ordinarius licentiam concedere valeat, vt ratione ſtudij abeſſe valeant, oſtenditur. 58.2 9
Beneficiarius, contra quem ſuper beneficio litigatur, ſi cedit, vel decedit, & alius lite pendente cum ſuperſtite fuerit electus, non valet electio; ſi verò aliqui, quorum intereſt, ad defenſionem litis vellent admitti, in eo ſtatu, in quo erat cauſa admittitur. 152.1.1
Beneficium vacat per obitum. 12.2.3
Beneficium vacans per obitum in Curiâ capit, clauſ. *Siue alias quovis modo*, &c. 13.1.9
Beneficium quod vacauit de futuro non capit, clauſ. *Siue alio quovis modo*, &c. 13.2.15
Beneficium ſibi collatum ignorans licet in impetratione alterius illius mentionem non fecerit, valent literæ, alterum tamen eliget ſi de iure ſimul teneri non poſſunt. 13.2.1.2
Beneficium impetrans non tenetur facere mentionem de beneficiis obtentis, quando ignorat habere alia beneficia. ibid.3
Beneficia ſimplicia an hodie plura contineri poſſint, oſtenditur. 14.1 6
Beneficiorum appellatione regulariter Curata non veniunt. 15.2.3
Beneficium Eccleſiaſticum nullus ante 14. annum inceptum obtinere poteſt. 16.1 8
Beneficium datur propter officium. 23.1.2
Beneficium vnum ſemel eligens non poteſt aliud eligere, nec in electi præiudicium variare. 35.1.5
Beneficium Eccleſiaſticum debet purè, & ſine aliqua extrinſeca conditione conferri. 37.1.5
Beneficium conferre alicui cum onere legendi ſacram Scripturam, vel docendi, quando non ſit ſimonia, oſtenditur. ibid.9
Beneficia habentia curam iuriſdictionalem non comprehenduntur ſub diſpoſitione huius text. 45.1.2
Beneficium Curatum nemini concedi poteſt, qui non attigerit 25. ætatis ſuæ annum ibid.4
Beneficia iuriſpatronatus non poſſunt dari in commendam ſine conſenſu patroni. 47.1.8
Beneficiorum ſub generali diſpoſitione qualificata beneficia ſæpe non includuntur. 52.1.7
Beneficium non vacat per mortem præſentati, qui non fuit inſtructus, ſed per mortem primi. 54.1.9
Beneficium parochiale ipſo iure vacat ex eo quod quis infra annum ad Sacerdotium non promouetur. 59.2.9
Beneficium primum, vt vacet per aſſecutionem alterius incompatibilis, requiritur pacifica poſſeſſio de facto, & de iure. 59.2.13

Beneficium

Beneficium vacans per non promotionem ad Sacerdotium intra annum, licèt poſſit per alium impetrari, poſſeſſio tamen in conſcientia non vacat quouſque ſpolietur. 59.2.10

Beneficio Curato priuatus eo quòd intra annum ad Sacerdotium non ſe promoueri fecit, non poterit ea vice iteratò id beneficium eidem conferri. 60.1.11

Beneficium parochiale obtinens abſque animo aſſumendi intra annum Sacerdotium, tenetur fructus reſtituere. ibid.16

Beneficium Curatum recipiens animo aſſumendi Sacerdotium intra annum, non tenetur fructus perceptos eo tempore, quo ſanam habuit mentem, reſtituere. 60.2.24

Beneficij ratione efficitur quis ſubiectus Epiſcopo diœceſis, in qua illud habet, & poteſt ab eo ordinari. 78.2.5

Beneficium etiam exiguum, & quamuis reſidentiam non requirat obtinens poteſt ordinari ab Epiſcopo diœceſis in qua illud habet. 79.1.6.7

Amplia etiamſi beneficium ſpectaret ad alterius Epiſcopi prouiſionem. Ibid.8

Beneficium etiam in commendam maximè perpetuam habens, poteſt ordinari ab Epiſcopo diœceſis in qua illud obtinet. ibid.9

Beneficia plura habens in diuerſis diœceſibus ab vno illarum Antiſtite promoueri poteſt. ibid.11

Beneficium conferre quamvis ſit præciſum, & neceſſarium, conferre tamen magis vni quàm alteri eſt voluntarium. 85.2.8

Beneficium ſi collatum non ſit, omnia, quæ ad reſeruationem exequendam geſta fuerint, in quocunque ſtatu reperiantur, finito legationis officio expirare dicuntur. 106.2.7

Beneficium vacat ipſo iure per non oſtenſionem tituli, ſeu diſpenſationis coram Ordinario poſtquam beneficiatus monitus fuerit. 118.1.9

Beneficij Eccleſiaſtici cauſa quando agitatur ob contumaciam rei, non ſit miſſio in poſſeſſionem, ſed ad ſententiam lite non conteſtata proceditur. 151.1.1

Beneficiorum appellatione venit hoſpitale. ibid.2

Beneficij poſſeſſio titulo non viſo nulli debet adiudicari. ibid.2.3

Beneficium remanet litigioſum etiam per mortem beneficiati. ibid.5

Beneficium in fauorem alterius lite pendente cedi non poteſt. 152.1.3

Beneficium primum quando non vacat ipſo iure, ſed eſt poſſeſſor priuandus ob incompatibilitatem, vel ob non reſidentiam per ſententiam iudicis, tunc poſſeſſor ipſe poteſt reſignare in fauorem alterius etiam cum reſeruatione penſionis. 152.2.8

Beneficiorum incapax eſt clericus coniugatus, etiam ex Epiſcopi diſpenſatione. 178.1.11

Beneficia vacantia in Curia alius quàm Papa conferre non poteſt, & ſi ſecus fiat, factum eſt irritum. 181.2.1

Beneficia Eccleſiaſtica ſunt inducta à iure poſitiuo. 182.1.4

Beneficia Eccleſiaſtica inter bona Eccleſiæ computantur. ibid.5

Beneficia regularia non veniunt in reſeruatione beneficiorum in Curia. 183.1.13

Beneficia electiua comprehenduntur ſub reſeruatione huius regulæ. ibid.16

Beneficium vacare in Curia, & apud Sedem an differat. 184.1.10

Beneficium ſæculare impetranti prouidetur de beneficio per ſæculares clericos vſque ad præſcriptionem legitimam poſſeſſo. 186.1.1

Beneficium Eccleſiaſticum præſcriptionem recipit. Ibid.4

Beneficij ſtatus vt præſcribatur requiritur tempus quadraginta annorum. ibid.5

Beneficium ſæculare, quod antea per clericos ſæculares adminiſtrabatur, ſi per 40 annos continuè, & pacificè ab vno, vel pluribus Monachis in eo inſtitutis fuit gubernatum, in Regulare transformatur. ibid.6

Beneficia Regularia dicuntur illa quæ per 40. annos, conſueta ſunt regi per viros Regulares, & quæ per Regulares regi debent. ibid.7.13

Beneficium Regulare obtentum per ſæculares ſpatio 40. annorum efficitur ſæculare. ibid 8

Beneficium de ſua natura naturale poteſt ex conſuetudine effici perpetuum. 186.1.10

Beneficium Regulare non poteſt concedi clericis ſæcularibus, nec è conuerſo. ibid.12

Beneficia omnia ſæcularia in dubio præſumuntur, niſi Regularia probentur. ibid.2.14

Beneficiorum in impetratione inſpicitur data, non præſentatio, vel receptio. 187.1.1

Beneficia plura etiam incompatibilia poſſunt ratione vnionis ab vno obtineri. ibid.7

Beneficia Curata poſſunt conferri vigore facultatis datæ ad conferendum. 191.1.15

Beneficiorum appellatione regulariter beneficia Curata, & dignitates non veniunt. 192.1.5

Beneficij electiui in literis beneficialibus mentio fieri debet ſi beneficium huius qualitatis ſit. 192.2.7

Beneficium mihi collatum ante diſſenſum meum, alteri conferri non poteſt, niſi terminus mihi datus ad conſentiendum eſſet elapſus, & tunc etiam poſt terminum, antequam alteri conferatur, potero conſentire. 193.2.1

Beneficium abſenti, & ignoranti conferri poteſt. ibid.2

Beneficium vacare non dicitur per eum, cui facta in abſentia collatio, ante acceptationem. 194.1.7

Beneficium poſt terminum elapſum re integra poteſt acceptari. 194.2.10

Beneficij acceptatio fieri poteſt non tantùm ab ipſo, cui collatum fuerit beneficium, ſed etiam ab alio eius nomine, modò is habeat ſpeciale mandatum. ibid.11

Beneficij collationi ſibi abſenti factæ diſſentiens poteſt re integra mutare voluntatem, permanente conferente in eadem voluntate. 194.2.16

Beneficium ſecundum Curatum qui vi, vel iniuſtè occupat, priuatus eſt primo, qui autem vi beneficium aliquod occupat eſt ipſo iure priuatus iure, quod in illo, vel ad illud habebat. 195.11

Beneficij poſſeſſionem propria auctoritate, & vi occupans, eo ipſo perdit ius, quod ad illud habebat, & vacat ipſo facto; ſecus ſi ſe intrudat in poſſeſſione alicuius prædij ipſius beneficij. ibid.3.4

Beneficij ſibi collati poſſeſſionem quis ſua auctoritate ingredi non debet, ſed auctoritate ſui Superioris. 195.2.6

Beneficium ſecundum impetrans debet exprimere primum quod de facto tenet. ibid.7

Beneficium prius reſeruatum, vel alteri collatum per Papam, ſi quis ignorans recipiat, & vbi primum hoc ſciuerit illud ſine difficultate dimittit, recuperat priora beneficia propter illud dimiſſa, aliàs non. 196.1.1.2

Beneficij æſtimatio quando ſit facienda, oſtenditur. ibid.5

Beneficij etiam modici taciturnitas vitiat diſpenſationem ſuper pluralitate beneficiorum, quæ etiam legitimè ſuper duobus obtenta ad duo prima recepta refertur. Item prouiſio alicui facta de beneficio, non obſtante quòd aliud habeat, diſpenſationem ſuper vtroque retinendo non inducit. 196.2.1

Beneficia dimiſſa, non autem reſignata recuperat qui recipit beneficium prius reſeruatum, vel alteri collatum per Papam, & vbi primum hoc ſciuit ſine difficultate dimiſit. ibid.4

Beneficium permutans poteſt redire ad ſuum, altero ſibi euicto. ibid.6

Beneficia duo curam animarum habentia vbi alicui retinendi poteſtas data fuerit à Papa, non videtur ex hoc diſpenſatus vt in neutro reſideat, ſed debet in altero tantùm, vel in vtroque alternatiuis vicibus reſidere. 197.2.7

Beneficij obtenti licèt modici taciturnitas obſtat, niſi conſtet prouiſionem factam proprio motu Papæ, qui demum intelligitur ſi hoc in literis exprimat. 198.1.1

Beneficia qualitatibus annexa in nominationibus non veniunt. 200.1.3

Beneficium primum non vacat per adeptionem ſecundi Curati, cuius fructus alius ex cauſa percipit. 200.1.1

Beneficium non dicitur obtinere ille, qui ex eo fructus percipere nequit. ibid.2.2

Beneficij primi vacatio vt inducatur per adeptionem ſecundi incompatibilis, requiritur pacifica poſſeſſione dum beneficij, & curæ, ſed etiam bonorum & fructuum, ſeu maioris partis. ibid 5

Beneficia priora vt vacent per adeptionem ſecundi incompatibilis, ſatis erit adipiſci poſſeſſionem totius, vel maioris partis rerum temporalium. ibid.7

Beneficio ſecundo Curato effectualiter adepto primum conſimiliter eius poſſeſſore irrequiſito conferri, non autem eius poſſeſſio dari poteſt. 210.2.1

Beneficij primi incompatibilis vt inducatur vacatio per aſſecutionem ſecundi, non ſufficit collatio ſola, & eius acceptatio, ſed requiritur adeptio poſſeſſionis ſecundi pacifica, vel quod per prouiſum ſtet quominus eam adipiſcatur. ibid.2

Beneficium detinens etiam iniuſtè, non debet expelli non citatus. 202.1.7

Beneficium pauperi clerico conferre potius dicitur iuſtitia, quàm gratia. 203.2.9

Beneficij pluribus collati prioritas, vbi non apparet, primò poſſeſſio, deinde maior prærogatiua præfertur. 204.1.1.2

Beneficij in collatione vbi eſt dubium quis debeat præferri, tunc præfertur qui prius adeptus eſt poſſeſſionem, & in ea eſt. ibid.9

Beneficium vnitum non cauſat incompatibilitatem. 205.1.6

Beneficij principalis capta poſſeſſione aliorum illi vnitorum capta intelligitur. ibid.8

Beneficia morientium etiam in loco vicino Curiæ Romanæ per duas diætas legales vel, Sede ipſa vacante, ibi cauſam, domicilium, vel originem non habentium, ſed Ciuitatum, & ibi cauſa Romanæ Curiæ morantium, vel translata Curia eam ſequentium, & in itinere decedentium, vel in loco vnde receſſit Curia, in quo remanſerant infirmi, conferri nequeunt per alium, quàm per Papam. 205.2.1

Index Rerum, & Verborum.

Beneficia reſignata coram Papa in Curia, ſunt reſeruata reſeruatione iuris. ibid.1

Beneficium illud dicitur vacare apud Sedem, vt ſi reſeruatum, quod vacauit in locis vicinis ipſi Sede Apoſtol. & Rom. Curiæ. ibid.3

Beneficia per vices menſium, vel alternis temporibus à pluribus conferri poſſunt. 209.1.4

Beneficium non dicitur vacare per habentem ſolum ius ad rem. ibid.8

Beneficiorum ad Epiſcopum ſpectantium collatio quare ad Capitulum non pertinet, at inſtitutio, & confirmatio ſic, oſtenditur. 210.2.4

Beneficij non vacantis collatio facta non valet. 211.1.2

Beneficium aliquod ſi quis vi gratiæ Apoſtolicæ elegerit, ſiue acceptauerit, conſummata eſt gratia, nec poterit, etiam hoc dimiſſo, aliud petere. 211.2.10

Beneficiorum in collationibus, quæ communiter ſpectant ad Epiſcopum, & Capitulum, vno deficiente, vt inhabili exiſtente alter confert. 241.5

Beneficia ſolùm ad prouiſionem, & collationem Epiſcopi ſpectantia non transferuntur in Capitulum Sede vacante, ſed Epiſcopo reſeruantur. 214.1.10

Beneficia omnia vacantia Sede Epiſcopali vacante reſeruantur diſpoſitioni Summi Pont. ex Conſtit. Pij V. & reg. Cancel. ibid.11

Beneficia vacant renuntiatione facta ex cauſa permutationis. 217.1.4

Beneficij appellatione largè ſumpto vocabulo, ſeu in generali ſignificatione omnia comprehenduntur beneficia tam maiora, quàm minora, tam Curata, quàm ſimplicia, &c. 217.2.10

Beneficium ingredientis Religionem infra annum probationis (exceptis caſibus hic expreſſis) non eſt alteri conferendum, interim tamen debebit per alium beneficio deſeruiri, aſſignata eidem ſubſtituto congrua portione, vnde viuere poſſit. 226.2.5

Beneficij appellatione in præſenti text. continentur quæcunque beneficia ſiue maiora ſint, ſiue minora, ac etiam penſiones. ibid.2

Beneficium vacat poſt emiſſam profeſſionem. 227.1.8

Beneficium non poteſt conferri conſtituto in probatione. 229.2.11

Tò *Beneficium*, accipitur largo ſumpto vocabulo in materia hæreſis. 254.2.24

Beneficium aliquod qui ad preces alicuius hæretici adeptus fuerit, priuatur acquiſito, & illud ſcienter recipit, fit inhabilis ad alia. ibid.26.27

Beneficia aſſaſſini vacant ipſo iure. 276.4.17

Beneficium manuale illud dicitur, quod non confertur in perpetuum, niſi ad nutum conferentis. 283.2.7

Beneficiis & officiis omnibus temporalibus, & ſpiritualibus priuantur offendentes Cardinalem. 297.2.29

Beneficiis Eccleſiaſticis ipſo iure priuantur offendentes Cardinalem, & à poſſeſſione eorum illis minimè vocatis amoueri poſſunt. 299.1.39

Beneficium non poteſt conferri irregulari. 315.2.10

Beneficium Eccleſiaſticum non poteſt licitè ſine inſtitutione canonica obtineri. 324.2.1

Beneficium Eccleſiaſticum qui ſine Canonica inſtitutione obtinet an ſit verus beneficij poſſeſſor, oſtenditur. ibid.2.3.4

Beneficium largo modo ſumptum comprehendit dignitates, perſonatus, & Eccleſias omnes cum cura, & ſine cura. 325.2.5

Beneficium Eccleſiaſticum non præſcribunt à principio canonicam inſtitutionem non habentes, quamuis cum titulo colorato, & bona fide poſſideat. ibid.6

Beneficium reſtitutionis in integrum ad hæredes tranſit. 336.2.12

Beneficium conceſſum à Principe debet eſſe manſurum. 345.2.1

Beneficium à iure indultum non eſt alicui auferendum. ibid.
Intellige vbi beneficium aufertur à iudice, vel ab homine, qui non poſſunt legem tollere. ibid.2

Beneficia ſi concedantur à iure non ſimpliciter, ſed in defectum prouiſionis hominis, tunc ſi homo prouideat, ceſſat beneficium legis. 345.2.4

Beneficij collatio poteſt fieri ſub conditione ſi vacat, quippe quæ intrinſeca eſt, & à iure ineſt. 368.1.18

Beneficium Regulare collatum à Prælato poteſt ab eo ad illius nutum, & libitum reuocari. 388.2.20

Beneficij appellatione, largo ſumpto vocabulo venit dignitas. 389.1.6

Beneficium collatum, & debitum differunt. ibid.10

Beneficij appellatione lato ſumpto vocabulo venit Curatum, dignitas vel perſonatus. 389.2.4

Beneficiorum ſub reſeruationibus per regulas Cancellariæ, vel Conſtitutiones Apoſt. factis non comprehenduntur beneficia poſtea inſtituta, & creata. 390.1.2

Beneficia Regularia manualia ſunt, atque ad nutum Abbatis reuocabilia. 397.1.8

Beneficium Regulare obtinens ad libitum Abbatis quandocunque, & quomodocunque amoueri poteſt. ibid.9

Beneficia de menſa non dicuntur vacare, ac proinde in illis non datur negligentia in prouiſione. 397.2.15

Beneficium manuale vacat per obitum, & reuocationem Superioris. ibid.16

Beneficia manualia, ſiue ſæcularia, ſiue Regularia non includuntur ſub reſeruationibus. ibid.17

Beneficium ſimplex quando vnitur non ſolet conſtitui Vicarius perpetuus, ſed temporalis. 401.1.5

Beneficia conferri debent magis incolis, quàm exteris. 401.2.7

Beneficij collatio facta à collatore quolibet citra Legatum Apoſt. valet non facta mentione de beneficio, quod prius habebat, cui fit. 402.1.1.2

Beneficij in cauſa delata etiam per appellationem ad Curiam vtraque pars poteſt petitorium, & poſſeſſorium intentare, & ante cauſæ concluſionem poteſt ſpoliatus ſuſpenſo petitorio ſuo, vel aduerſarij, poſſeſſorium proſequi. 409.1.1.2

Beneficij appellatione comprehenduntur maiora, & minora beneficia, ac præbendæ. ibid.5

Beneficium eſſe collatiuum aliud eſt dicere, & aliud ſibi debitum. 410.1.9

Beneficium non dicitur vacare ex parte præſentati ante inſtitutionem. ibid.11

Beneficium exiſtentis in partibus renuntiatum per procuratorem in Curia, in ea vacat. 411.2.6

Beneficium non vacat per mortem prouiſi in forma Dignum ex cauſa reſignationis antequam dignus repertus, ſeu declaratus fuerit, ſed per mortem ſui vltimi poſſeſſoris. ibid.13

Beneficia priora non dicuntur vacare, niſi poſt adeptam pacificam poſſeſſionem ſecundi. ibid.14

Beneficij ſequeſtratio per loci Ordinarium fieri debet ſi ſuper illo contra ipſius poſſeſſorem, qui triennio non poſſedit, in petitorio, vel poſſeſſorio vna diffinitiua fertur in Curia, etiamſi nulla fore dicatur, quam ſequeſtrationem impediens, vel ſequeſtratos fructus occupans excommunicatus eſt, & ſi eſt de litigantibus cadit à iure ſuo, & reſpicit pendentia. 413.2.1

Beneficium Eccleſiaſticum contra cuius poſſeſſorem indirecte poteſt ſequeſtrationem Ordinarius loci, ſententia vna in Curia Romana contra talem poſſeſſorem promulgata, ſufficit ſiue illud ſit ſimplex, ſiue Curatum, ſiue dignitas, ſiue perſonatus, ſiue penſio, quæ in titulum conceditur Eccleſiaſtici beneficij. 414.1.7

Beneficium ipſum, eiuſque fructus & poſſeſſio ſequeſtrari poſſunt in cauſa huius text. 414.2.14

Beneficium non debet apud duas, ſed apud vnam tantùm idoneam perſonam ſequeſtrari. ibid.17

Beneficij Eccleſiaſtici in ſequeſtratione iuxta terminos huius text. non tantùm fructus, ſed & ipſum beneficium in totum ſequeſtratur. 415.1.21

Beneficium vacat ipſo iure per violationem ſequeſtri impoſiti vigore ſententiæ diffinitiuæ in Romana Curia prolatæ in cauſa beneficiali. 415.2.28

Beneficium, quod vacat per violationem ſequeſtri, an poſſit impetrari per quemcunque, & an comprehendatur ſub clauſ. *ſiue alio quouis modo*, remiſſiuè. ibid.29

Beneficij appellatione continetur penſio cum lex vtitur verbis generalibus. 416.2.6

Beneficium Curatum non venit in expectatiuarum literis, niſi de cura expreſſa fiat mentio. 427.2.2

Beneficium ſi eſt hoſpitale illius qualitatis facienda eſt mentio. 428.2.6

Beneficium ſi eſt iuriſpatronatus illius qualitas eſt exprimenda. ibid.7

Beneficium non ſufficit probare aliquem acceptaſſe, niſi probetur infra menſem acceptaſſe. 430.2.2.9

Beneficij in permutatione requiritur conſenſus illorum ad quos collatio, electio, ſeu præſentatio pertinet. 435.1.10

Beneficij præſentatio debet fieri perſonaliter coram Ordinario. 438.2.19

Beneficium Eccleſiaſticum debet auctoritate Epiſcopi fundari. 331.1.4

Beneficium Eccleſiaſticum dicitur quando in eo proceditur per electionem, quæ exigit confirmationem Superioris, ſecus ſi illa neceſſaria non eſſet. 447.2.16

Beneficia Curata vnita menſæ Abbatis, vel Abbatiſſæ, aut alterius Prælati nunquam vacant. 468.1.3

Beneficia de menſa Eccleſiaſtica ea dicuntur, quæ perpetuo vnita fuerunt Eccleſiæ. ibid.5

Beneficiis & officiis publicis obtinenda priuatus, non cenſetur qui priuatur antea habitis. 472.1.13

Beneficium primum Curatum, ſeu dignitatem, &c. eiuſque poſſeſſionem ſi quis dimittat, realiter, ac cum effectu, & ſine fraude, euitat pœnas huius text. 485.1.6

Beneficia priora, quæ per adeptionem poſteriorum vacant virtute *cap. de multa, de præb.* non reſeruantur, ſed ſolùm poſteriora, quæ propter indebitam retentionem prioris vacant virtute huius text. 483.2.10

Beneficia

Digitized by Google

Beneficia quæcunque vacantia per aſſecutionem quarumcunque dignitatum, perſonatum, officiorum, Canonicorum, & aliorum beneficiorum per Papam collatorum, ſeu auctoritate literarum ipſius reſeruantur in *Extrauag. ad regimen, de prabend.* 485. a.11

Beneficij appellatione quæ comprehendantur, remiſſiuè. 486. 1.4

Beneficia illa dicuntur curam animarum habere, quæ iam habent actu, non verò habitu. 486.a.21

Beneficium habens iuriſdictionem viſitandi, excommunicandi, abſoluendi, & alia faciendi ad morum correctionem pertinentia dicitur habere curam animarum. ibid.36

Beneficiorum appellatione an, & quando veniant penſiones, remiſſiuè. 497.1.4

Beneficia quæcumque apud Sedem Apoſtolicam vacantia Papa ſibi reſeruat. 501.1.fin.

Beneficia maiora, & minora vacantia, & vacatura Clemens V. ſuæ diſpoſitioni reſeruauit. 501.a.inic.

Beneficia omnia ſæcularia, & Regularia etiam Patriarchales, Archiepiſcopales, & Epiſcopales Eccleſiæ apud Sedem quomodocunque vacantia, ac etiam per obitum S. R. E. Cardinalium, ac Officialium dictæ Sedis, eius diſpoſitioni reſeruantur. 505. a.1

Beneficiorum vacantium apud Sedem reſeruatio vbi tractetur, oſtenditur. ibid.3

Beneficia Cardinalium S. R. E. diſpoſitioni Sedis Apoſtol. reſeruantur. ibid.4

Camerarij. ibid.5

Notariorum, ſeu Protonotariorum. ibid.6

Auditorum Apoſtol. Palatij. ibid.7

Scriptorum literarum Apoſt. 503.1.8

Abbreuiatorum. ibid.9

Commenſalium Papæ. ibid 10

Beneficia quæcunque vacantia & vacatura per promotionem ad Patriarcharum, Archiepiſcoparum, & Epiſcoparum, & monaſteriorum regimina, ſunt Sedi Apoſt. reſeruata. ibid.13

Beneficia vacantia per diſpoſitionem, priuationem, tranſlationem, aut muneris conſecrationis ſuſceptionem, auctoritate Apoſt. factas ſunt Sedi Apoſt. reſeruata. ibid.14

Beneficia vacantia, ſeu vacatura per aſſecutionem pacificam quorumcunque Prioratuum, dignitatum, perſonatum, Officiorum, Canonicatuum, præbendarum & aliorum beneficiorum, auctoritate Apoſt. prouiſorum, ſunt Sedi Apoſt. reſeruata. ibid.15

Beneficium vacans per aſſecutionem pacificam alterius incompatibilis ab Ordinario collati, ſi vacauerit in menſe Ordinarij illius prouiſio ſpectabit ad Ordinarium. ibid.16

Beneficia illa Papæ reſeruantur de quibus in concordia, vel diſcordia electi, ſeu poſtulati fuit facta electio, vel poſtulatio, quæ poſtea caſſata fuit, ſeu repulſa, aut renunciata. ibid.17

Beneficia quæcunque diſpoſitioni Apoſtol. reſeruata, ita per talem reſeruationem ſunt affecta, vt illorum collatio non teneat ſi per alium à Romano Pontifice fuerit facta. 503.a.15

Beneficia ſemel reſeruata, & affecta ſemper remanent affecta. ibid.4

Beneficium vbicunque afficit manus appoſitio, eatenus durat reſeruatio quatenus prouiſio Papæ conſumitur. ibid.6

Beneficium habere per ſimoniam ab eo, vel ab altero ſeo ſciente commiſſam nullum ius ab initio acquiſiuit, & titulus nullus eſt ipſo iure. 514.a.5

Beneficij nomine quoad pœnas huius text. veniunt tantum ea, quæ propriè beneficia vocantur. 515.1.9

Beneficiorum, & officiorum priuatio ipſo iure imponitur dantibus, aut recipientibus pro gratia, ſeu iuſtitia obtinenda apud Sedem Apoſtolicam. 525.1.24

Beneficiis ipſo facto priuantur inferiores, qui Eccleſias cum cura, & ſine cura habentes beneficia & bona ſine ſolemnitate huius Extrauag. alienant. 547.a.26

Bigamus nudatus eſt omni priuilegio Clericali, & adſtrictus ſæculari foro, nec valet conſuetudo in contrarium, & prohibetur ſub anathemate ne Tonſuram deferat. 83.1.1

Bigamos omni clericorum priuilegio cenſetur exutus, tamen per characterem impreſſum, & indelebilem habitu ſemper remanet clericus. ibid.a

Bigamo tonſurato beneficium Eccleſiaſticum reſignari non poteſt. ibid.3

Bigamus ad beneficia Eccleſiaſtica admittendus non eſt. 83.a.4

Bona relicta à Prælatis Cathedralium, vel Collegiatarum Eccleſiarum, ſeu obuenientia tempore vacationis ad futurum ſucceſſorem pertinent. 62.a.3

Bona Eccleſiæ vacantis qui ſibi ex priuilegio, vel conſuetudine competere prætendit, ea capere debet, quæ ſolutis expenſis, & ſalariis famulorum, atque oneribus ſuperſunt. 113.1.3

Bona hæreticorum præſcribuntur per filios, vel hæredes, ſeu alius poſſeſſores ſpatio 40. annorum. 164.1.4

Bona priuatorum ipſo iure, an poſſint ab eiſdem præſcribi oſtenditur. ibid.5

Bona, quæ ſunt apud hoſtes, propter recuperationis ſpem donari, largiri poſſunt. 168 1.5

Bona vere hæreticorum, non autem de hæreſi ſuſpectorum, ſunt publicanda. 259.a.26

Bona hæreticorum ipſo iure ſunt confiſcata, ſed apprehenſio bonorum fieri non debet per dominum ſæcularem niſi prius pronuntiatum fuerit ſuper crimine per iudicem Eccleſiaſticum. 271.a.1

Bona contrahentium, inceſtas nuptias fiſco ipſo iure à die commiſſi criminis adiudicantur. ibid.2

Bona hæreticorum confiſcantur ipſo iure. ibid.3

Bona offendentis Cardinalem confiſcantur. 297.a.25

Bona futura non comprehenduntur in confiſcatione bonorum, ſed à quo tempore computentur, oſtenditur. 393.1.32.33. 34

Bona relicta à Prælatis Cathedralium, ſeu Collegiatarum Eccleſiarum, vel obuenientis tempore vacationis ad futurum ſucceſſorem pertinent. 395.a.2

Bona Clerici hæretici habentis beneficium Eccleſiaſticum applicanda ſunt Eccleſiæ, in qua illud obtinet, vel ſtipendia accipit. 461.1 3

Bona clericorum patrimonialia propter hæreſim confiſcata applicantur fiſco Eccleſiæ Epiſcopalis ſi ipſe clericus non habeat ſtipendia ab aliqua Eccleſia. 461.1.4

Bona clericorum licet propter hæreſim confiſcentur, non tamen confiſcantur bona Eccleſiæ etiam illi per clericum hæreticum acquiſita, & iudex ſic confiſcans incurrit pœnam excommunicationis ipſo iure. 461.a.5

Bona illa de menſa Eccleſiæ præſumuntur quorum dominium vtile, & directum ſpectat ad ipſum. 468 1.5

Bona immobilia Eccleſiæ, vel mobilia pretio, quæ ſeruando ſeruari poſſunt, non valent abſque ſolemnitate hypothecari. 506 1.6

Bona Eccleſiaſtica non poſſunt locari vltra triennium. ibid.7

Bona Eccleſiæ in emphyteuſim concedi poſſunt Romano Pont. inconſulto tribus concurrentibus conditionibus. 507.1.15

Bona vt in emphyteuſim concedi ſolita dicantur, ſufficit vnica conceſſio, & eſſe elapſos 40. annos. ibid 17

Bona, quæ ſeruando ſeruari non poſſunt ſunt res mobiles, quæ non durant triennio, vel vſu conſumuntur, & non fructificant. ibid.19

Bonifacius VIII. fuit natione Hernicus, patria Anagninus, familia Caietanus. 1.1.2

Bonifacij VIII. tempore pro conſequutione anni Iubilæi viſitandæ tantum erant Baſilicæ SS. Petri & Pauli, Clemens VI. addidit Eccleſiam S. Ioannis Lateranenſis, Gregorius XI. prædictis tribus adiunxit Eccleſiam S. Mariæ Maioris. 320. a.5

Bononia habuit priuilegia ſtudij à Theodoſio. 416.a.4

Bonus quis non præſumitur quando agitur de præiudicio tertij 20.a.51

Bonus quilibet præſumitur. 43.1.5

Bonus quilibet in dubio præſumitur, & non malus. 337.1.a

Boni viri tacent illud, quod probare non poſſunt. 462.a.26

C

CAdauera punitorum ſolent habita licentia à iudice tradi ſepulturæ. 474.a.5

Cæcus in abſentia quotidianas percipit diſtributiones. 169. a 10

Calumniis, mendacio, vel falſitate contra aduerſarium vti nulli licet in iudicio, quamvis iuſtè litiganti. 48.a.13

Camerarij, & Pœnitentiariorum Officia durant eo mortuo, qui ſi deficiant poterit cœtus Cardinalium pro tempore vacationis alios ſubrogare. 392.1.18

Campanæ tempore interdicti pulſari non debent. 320.1.11

Campanas magnas, aut paruas pulſare non licet tempore interdicti, exceptis feſtiuitatibus quibus publicè celebrare conceditur. ibid.12

Campanæ laicorum pulſari poſſunt, ac etiam clericorum tempore interdicti, vt moneantur laici de horis, quibus ire ſolent. 320. a.25.

Cancellarius Academiæ Pontificis auctoritate approbatæ poteſt eſſe delegatus Papæ. 19.1.13

Canonum auctoritate deficiente ſi reperiantur leges Ciuiles contrariæ Sanctorum dictis, an ſit ſtandum potiùs legibus, aut Sanctorum Patrum ſententiis oſtenditur. 136.1.8

Canonicæ ſæculares in Germania, & Flandria ſunt mulieres, quæ ſimul congregantur, & ad inſtar Canonicorum Regularium viuunt, ac Diuinas laudes, & preces recitare, & cantare ſolent. 435.1.5

Canonicatus collatio habet vim electionis. 39 a.10

Canonicatum in Eccleſia Cathedrali an poſſit illegitimus obtinere ex diſpenſatione Epiſcopi, oſtenditur. 82.1.7 8

Canonicatum, vel præbendam habere in Eccleſia Cathedrali eſt magnus honor, & præeminentia. 185 a.5

Index Rerum, & Verborum.

Canonicatus abſque præbenda conferri poteſt. 187.2.8
Canonicatus ſub nomine venis etiam Canonicatus Regularis. 407.1.12
Canonicatum, & præbendam in vna Eccleſia habent, poteſt ibidem acceptare dignitatem. 429 2.med.
Canonicatus, & dignitas qualiter in eadem Eccleſia, & ſub eodem reſto obtineri poſſit, remiſſiuè. ibid.2
Canonicus Eccleſiæ Cathedralis poteſt eſſe delegatus Papæ. 19.1.14
Canonicatus minor Eccleſiæ Cathedralis diſpenſatus per Papam ſuper ætate non poteſt eſſe delegatus Papæ. ibid 15
Canonicatus Regularis Eccleſiæ Cathedralis non poteſt eſſe delegatus Papæ. ibid.16
Canonicus Collegiatæ Eccleſiæ etiam Doctor peritiſſimus non poteſt eſſe delegatus Papæ. ibid.17
Canonicus, cui cauſa committitur per Sedem Apoſtolicam, ſi poſt acceptationem literarum deſinat eſſe Canonicus, poteſt nihilominus eſſe iudex in cauſa illa. 19 2.10
Canonicus antiquior ſi differat optare intra legitimum tempus, poterit iunior ſequens optare præbendam, quam ille optare debebat. 33.104
Canonici antiquiores poſſunt, ſi velint, meliores præbendas cum vacant ſuis relictis optare. 34 2.32
Canonicis Cathedralis Eccleſiæ ipſo iure, vel per ſententiam, præterquam in caſu negligentiæ, eligendi poteſtate priuatis, ad Papam ius deuoluitur eligendi, in inferioribus verò Eccleſiis ſemper ad proximum ſuperiorem. 50.2.8
Canonici aliqui ſi opponunt ſe, & contradicunt electionem factam à Capitulo, & litigatur ſuper hoc, ipſi oppoſitores ſuam oppoſitionem proſequentes tenentur contribuere contra ſe ad expenſas, quæ fiunt nomine Capituli. 56.2.7
Canonicus impubes ad electionem non vocatus non agit de contemptu. 47.2.12
Canonico abſente ſi ſimul fuerint deputati multi procuratores in ſolidum, & omnes concurrunt, is admittendus eſt, qui primò nominatus eſt in inſtrumento procuratorio. 66.2.4
Canonicus Eccleſiæ Cathedralis poteſt eſſe delegatus, non verò Conſeruator. 104 2.25
Canonicis, & Clericis tenetur is, cuius culpa ceſſatio indicta fuerit, ad id, quod eorum intereſt ex eo quòd omnino ceſſantes à celebratione diuinorum officiorum quotidianas diſtributiones amiſerint, aut ſanè non acquiſierint. 109.2.3
Canonici ceſſatione durante non recipiunt ab Eccleſia diſtributiones quotidianas. ibid 6
Canonicus Regularis propriè appellatur Canonicus. 110.2.8
Canonici Regulares Lateranenſes, S. Saluatoris Bononien. S.Crucis Conimbricenſis, ſæculares S. Gregorij in Alga, participant de priuilegiis Mendicantium. 119.2.13.14.15.16
Canonicus, qui medicinam ſumit, aut ſanguine minuitur, diſtributiones quotidianas percipit in abſentia. 179.2.12
Canonicus, qui ſanitatis cauſa balnea, aut alium locum petit, diſtributiones quotidianas in abſentia percipit. ibid.13
Canonici veri ſunt domini quotidianarum diſtributionum, quas iuſtè acquiſierunt. 180.1.12
Canonici abſentes tuta conſcientia diſtributiones prætextas retinere poſſunt, ſi eas ipſis cæteri remittant. ibid.25
Canonicorum conſenſus non poteſt facere vt qui non interfuit Diuinis, habeat diſtributiones quotidianas etiamſi ſtatuto cautum ſit. ibid.27
Canonici, qui principaliter propter lucrum quotidianarum diſtributionum in Eccleſia conueniunt, peccant quidem, & ſimoniam mentalem, committunt. ibid. 28
Declara, vt. ibid 27
Canonicus Religioſus Eccleſiæ Cathedralis an poſſit à Sede Apoſt. dari delegatus. 187.2.8.9.12
Canonici non eliguntur, ſed recipiuntur. 195.1.2
Canonicus ſi eſt in loco vnde vocari debet, & non vocatus, poteſt facere ceſſare electionem factam eo abſente. ibid.3
Canonici ſi tenebantur conferre cum conſenſu Epiſcopi non poterit Capitulum conferre non habito conſenſu Epiſcopi. 214 2.9
Canonicus Eccleſiæ Cathedralis, qui eſt in probationis anno, ad electionem Epiſcopi vocandus non eſt. 229.2.13
Canonicorum ſtatutum vbi cauerat, vt ij, qui in ſtudio literarum verſantur, beneficij fructus non percipiant, vim, & robur non habet ſi Theologiæ ſtudeant. 284.1.6
Canonicis exemptis, neque Eccleſia, neque conuerſi, vel alij clerici cenſentur exempti. 389.2.11
Canonicus Cathedralis propter maximam præeminentiam dignitatem habere cenſetur. 187.2.13
Canonicus, qui non eſt Subdiaconus, non habet vocem in Capitulo. 398.2.4
Canonicus etiam Subdiaconus, cuius Canonicatui annexus eſt Ordo ſuperior, niſi ad eum infra annum promoueatur, ſtatim poſt annum amittit vocem in Capitulo. 398.2.5
Canonicus in Sacris minimè conſtitutus collegiales actus exercere poteſt, ac proinde ea omnia, quæ extra Capitulum fiunt. 399.1.7
Canonicus in Sacris præbendam, & domum optare poteſt. ibid.8
Canonicus in Sacris non conſtitutus ſi velit promoueri intra quatuor tempora proxima, non erit expectandus ſi immineat tempus electionis. ibid.12
Capacitas de tempore datæ, ſeu præſentationis in beneficiis attenditur. 16.1.7
Capellania perpetuæ auctoritate Apoſtolica, vel Ordinaria erectæ ſunt beneficia Eccleſiaſtica. 431.1.5
Capellanorum Papæ beneficia ſunt reſeruata Sedi Apoſt. 503.1.12
Capitulum Sede vacante debet fructus quocumque modo prouenientes in vtilitatem Eccleſiæ expendere, vel futuris ſucceſſoribus fideliter per œconomum reſeruari. 61.2.4
Capitulo nolente non licet extraneum procuratorem deputare ad electionem, etiamſi de Collegio nemo velit aſſumere vices abſentis. 67.1.16
Capitulum Sede vacante poteſt dare licentiam alieno Epiſcopo Pontificalia ſuo diſtrictu exercendi. 74.2.6
Capitulum Sede vacante abſolutè literas dimiſſorias ad Ordines ab alieno Epiſcopo ſuſcipiendos olim dare poterat, & quid attenta noua diſpoſitione Concil. Trident. oſtenditur. 79.2.18.19
Capitulum Sede vacante non poteſt infra annum concedere literas dimiſſorias etiam ad primam Tonſuram. 80 1.20
Capitulum Sede vacante ad Ordines minores & beneficium ſimplex, ſicut Epiſcopus, cum illegitimis diſpenſare poteſt. 81.2.3
Capitulum, vel is ad quem adminiſtratio pertinet vacante Sede, eos abſoluet, quos abſoluere poſſet Epiſcopus ſi viueret, niſi à Sede Apoſtolica id fuerit interdictum. 114 1.2.3
Capitulum Sede vacante ſuccedit in omni iuriſdictione quæ Epiſcopo competebat. 114.1.4
Capituli à collatione appellatur ad Epiſcopum, ſi vt Canonicus interfuit, ſecus ſi vt Prælatus. 176.1.1.2
Capitulum non poteſt conferre beneficia vacantia in Curia Romana, quæ Papa intra menſem non contulit. 183 2.3
Capitulum Sede vacante licèt beneficia ad Epiſcopi collationem ſpectantia conferre non poſſit, tamen ad illa præſentatos inſtituere poteſt. 210.1.1.2
Capitulo ſi mandetur vt me recipiat in Canonicum, & præbendam conferat, cùm id pertineret ad illud, dato executore ad prouidendum per ſolam præſentationem factam Capitulo infra terminum per eum ſtatutum me recipere, & præbendam conferre non vocato Capitulo id exequi poterit. 212.1.1
Capitulum mortuo Epiſcopo, vel à beneficiorum collatione ſuſpenſo, poteſt conferre ſi ad ipſum, & Epiſcopum ſimul collatio ſpectabat. 214.1.3
Capitulum Sede vacante auctoritatem præſtat in beneficiorum permutationibus, quorum collatio ad ipſum, & Epiſcopum ſimul ſpectat. ibid.4
Cap. *ſuper ſpecula*, prohibens audientiam Legum, vel Phyſicæ, non includit habentes Parochiales Eccleſias, niſi ſint Plebaniæ, quæ ſub ſe capellas habent, in quibus clerici perpetuò inſtituantur. 243.2.1
Capitulum conuocare de conſuetudine Eccleſiæ ſpectat ad Archidiaconum, etiamſi non ſit in Sacris. 399.1.13
Capituli conſenſus requiritur in vnione facienda per Epiſcopum. 432.1.2
Capitulum Sede vacante poteſt permutationi auctoritatem præſtare. 445.1.8
Capitulum poteſt interponere auctoritatem in beneficiorum permutatione quando eorum collatio ſpectabat ad ipſum ſimul, & Epiſcopum. ibid.9
Capitulum an poſſit aliquem ad Doctoris, vel Magiſtri gradum promouere, ſicut poſſet Epiſcopus, oſtenditur. 456.2.6
Capitulum Sede vacante ſuccedit Epiſcopo in cognitione cauſarum hæreticalium. 458.1.9
Capitulum mortuo Prælato non ſuccedit in his, quæ ſunt voluntariæ iuriſdictionis. 459.1.20
Captus ad pœnam, vel periculum mortis ſi relaxetur iuramento ſuo de redeundo ad carcerem certa die ſi mors erat iniurioſa, redire non tenetur. 421 2.25
Carceris tormentis licèt fuerit ad cuſtodiam, tamen poteſt quis puniri pœna carceris perpetuò, & ad tempus. 294.2.1.2
Carcer eſt ſepultura viuorum, conſummatio bonorum, conſolatio inimicorum, & experientia amicorum. 294 2.3
Carcer virorum, & mulierum debet eſſe diſtinctus. ibid.5
Carcer debet dari ſecundum perſonam, & delicti qualitatem. 458.2.24
Carceres hæreticorum, ipſorum claues, cuſtodes, & cuſtodum miniſtri quomodo faciendi, oſtenditur. 459 1.24.25
Carceratus iniuſtè diſtributiones lucratur quotidianas. 180.1.17
Tò *Carere*, denotat latam ſententiam. 10.2 1.& 35.1.4
Tò *Carere decernimus omni robore firmitatis*, continent latam ſententiam, & intelliguntur ipſo iure. 447.1.15
Cardinales ad electionem Papæ ſecundùm ſtat. in præſenti non debent citari, ſed tantum intra decem dies expectari. 38.2 9
Cardinalium officium eſt aſſiſtere Papæ. 49 2.6

Card.

Cardinales propter eorum prærogatiuas, & excellentias in generali diſpoſitione non comprehenduntur, niſi de eis ſpecialiter fieret mentio. 105.1.4

Cardinalis Legatus de latere atteſtatio plenam probationem facit, dummodo ipſe aſſerat ſe Legatum. 617.1.7

Cardinales non comprehenduntur in nominatione niſi exprimantur. 274.2.4

Cardinalem offendens punitur non ſolum à iudice Eccleſiaſtico Canonicis pœnis, ſed etiam legalibus à ſæculari. 298.1.36

Cardinalem offendens habetur pro bannito, & diffidato. 297.2.57

Cardinalem offendens ſe defendendo non incurrit aliquam pœnam ſi defenſio fuit neceſſaria. 299.1.47

Cardinalium cœtus Sede Apoſt. vacante iuriſdictionem Papalem non exercet, niſi in quantum permittit Concil. Lugdunen. 392.1.1.2

Cardinales creare non poteſt Collegium Cardinalium Sede Apoſt. vacante. ibid.5

Cardinales eligere, & creare ſolius eſt Romani Pont. ibid.10

Cardinales omnes ſi Romano Pont. non electo exiuerint ſimul de Conclaui quid faciendum. 392.2.21

Cardinales per exceptionem excommunicationis, ſuſpenſionis, vel interdicti ab electione Papæ non repelluntur. 393.1.27

Cardinales ſic dicuntur quia Sedi Apoſt. quæ axis eſt, & cardo aliarum Eccleſiarum, ſeruiunt. 486.1.24

Cardinales poſſunt conferre, & iuriſdictionem exercere ante captam poſſeſſionem, oſtenſionem literarum. 496.1.5

Cardinalibus atteſtantibus ſibi à Sede Apoſt. cauſam fuiſſe delegatam creditur. ibid.8

Cardinales an ſubiiciantur legibus, & pœnis contra alienantes indebitè bona Eccleſiaſtica impoſitas, remiſſiuè. 507.2.25

Carmelitani diſcalceati, inter mendicantes numerantur. 158.2.10

Caſus qualificatus non comprehenditur ſub diſpoſitione ſimplici. 52.1.8

Caſus quot Epiſcopis reſeruentur, remiſſiuè. 300.1.4

Caſus omiſſus à Canone habetur pro omiſſo. 394.1.4

Catechiſmi impedimentum prorſus ſublatum eſt per Concil. Trident. ſeſſ.24. de reform. matrimon. cap. 2. in fine. 250.1.3

Cathedralis, Regularis vel Collegiata Eccleſia vacante ſi ſingulares perſonæ Capituli, vel Conuentus occupent bona à Prælato dimiſſa, vel vacationis tempore obuenientia donec planè reſtituant, ab officio, & quibuſcunque beneficiis ſunt ſuſpenſi, non obſtantibus, &c. 62.2.1.2

Cathedrales, vel Regulares, ſeu Collegiatas Eccleſias Legati reſeruare, vel conferre non poſſunt, idem in dignitatibus Eccleſiarum Cathedralium, quæ ſunt maiores poſt Epiſcopum, ſi ipſarum Prælati per electionem debent aſſumi, & contra hoc factum, eſt irritum. 107.1.1.2

Catholicus vir matrimonium ſcienter cum hæretica contrahens non incurrit pœnam amiſſionis bonorum. 265.2.6

Cauſa vna aliam non abſorbet cùm in vnum tempus concurrit ordinatim vna poſt aliam. 16.2.2

Cauſæ ab Apoſtolica Sede, vel eius Legato committi debent dignitatem obtinentibus, vel Canonicatum in Cathedrali, nec tractari debent niſi in ciuitatibus, vel locis inſignibus. 58.2.1.2.3

Cauſam iuſtam fouens poteſt aduerſarium decipere. 8.2.14

Cauſæ dubiæ cognitio, ſeu examinatio fit per modum iudicij ad inueſtigandum veritatem, ſeu iuſtitiam cauſæ, de qua iudices dubij ſunt. 87.2.16

Cauſa rationabilis ob quam poteſt procurator etiam poſt litis conteſtationem reuocari, cùm non poſſit ſub certa regula tradi, arbitrio iudicis relinquitur. 122.1.8

Cauſa rationabilis, & iuſta ad reſtitutionem petendam poſt quadriennium quæ ſit, relinquitur arbitrio iudicis. 131.1.27

Cauſa debet exprimi in citatione, vt quis perſonaliter veniat. 136.2.2

Cauſam, qui tractauit in iudicio, non poteſt in loco iudicij conueniri pro ſalariis Aduocatorum, vel procuratorum. 140.2.9

Cauſa poſſeſſoria etiamſi ſummatim ſit expedienda, nihilominus admittuntur obiectiones, & earum probatio contra teſtes. 155.2.4

Cauſa ſi in libello ſit generaliter expreſſa, tunc ſuper iure proueniente ex noua cauſa poteſt ferri ſententia in eodem iudicio. 168.1.8

Cauſa quæ dicatur parua, magna, vel leuis, relinquitur arbitrio iudicis. 169.2.8

Cauſa, & occaſio differunt. 233.1.38

Cauſa hæreſis in Epiſcopo reſeruatur Sedi Apoſt. 267.2.5

in Cauſis matrimonialibus, & vbi quæſtio ſucceſſionis, & natalium, in quo incidit cauſa matrimonialis in principali, competens quis. 407.2.10

in Cauſis vſurarum quis ſit verus, & competens iudex. ibid.28

Cauſæ omnes ad forum Eccleſiaſticum ſpectantes coram Ordinario locorum in prima inſtantia decidi, & infra biennium terminari debent. 499.1.3

Cautio, ſeu pignus non ſufficit vbi requiritur ſatisfactio. 423.1.4

Cautio idonea dicitur cùm pignora, vel fideiuſſores dantur. 282.1.15

Cautionis idoneæ appellatione non venit nuda. 319.2.6

Celebrans ſcienter in Eccleſia ſanguinis, vel ſeminis effuſione polluta irregularitatem non contrahit. 325.1.1.2

Celebrans ſcienter coram interdicto, vel excommunicato irregularitatem non incurrit. ibid.3

Celebrans ſcienter coram excommunicato fit interdictus ab ingreſſu Eccleſiæ, & ſi iterum celebrat fit irregularis. 385.2.5

Celebrans ſcienter in loco interdicto in caſibus non permiſſis irregularis, & intelligibilis eſt. ibid 7.8

Cellæ nomine intelliguntur tantùm loca ſolitaria, & ſecreta ab hominum conuerſatione ſeparata ad Deo vacandum. 323.2.2

Cenſuales contractus etiamſi fiant per decem ad centum, & cum conditione vt venditor poſſit in totum, vel in partes redimere cenſum, non tamen poſſit cogi ad redimendum, ſunt liciti, non vſurarij.

Cenſualis contractus natura eſt, vt poſſit quandocunque cenſus redimi, & extingui. 509.1.6

Cenſura Eccleſiaſtica quando dicatur aggrauari, oſtenditur. 89.2.12

Cenſuræ non niſi præcedente citatione, ſeu Canonica monitione, ferri poſſunt. 303.1.2

Cenſura quælibet principaliter ad correctionem inſtituta non aliter, quam præcedente contumacia, & ad eam conuincendam præuia Canonica monitione ferri poteſt. 304.1.4

Cenſus poſſeſſorem ſequitur, & comitatur in quemcunque tranſeat ſucceſſorem. 449.2.3

Cenſus conſignatiui contractum approbauit, & ſub certa forma ſeruari ſolitum decreuit Martinus V. in præſenti. 508.2.2

Cenſus emptio, & venditio an & quando, & cum quibus conditionibus ſit licita, remiſſiuè. ibid.3

Cenſus redimi poteſt in totum, vel pro parte, contraria conuentione non obſtante. 507.1.7

Cenſus tunc redimi dicitur quando per debitorem illius reſtituitur domino cenſus libere recipienti pretium, quod in illius emptionem, & acquiſitionem fuerat erogatum. ibid.8

Cenſus extinctio non ſequitur abſque pretij reſtitutione. ibid.

Cenſum redimibilem emere, vel vendere licitum eſt. ibid.10

Cenſus iuſtè conſtitui poteſt ad vitam ementis, etiamſi tanto tempore is ſuperuixerit quòd fructus excedant pretium ſolutum. 309.1.12

Certans de beneficio quærendo de iocto ſimpliciter tractare videtur. 191.1.13

Certiorari vlterius non oportet eum, qui certus eſt. 352.1.1

Ceſſante cauſa impulſiua non ceſſat effectus. 48.3.21

Ceſſatio à Diuinis eſt ſuſpenſio organorum Eccleſiaſticorum, ſeu ſilentium miniſtrorum Eccleſiaſticorum. 309.2.2

Ceſſationis à diuinis etiam generalis tempore licitum non eſt diuina celebrare cum moderationibus §. Adiicimus, huius text. 320.2.16

Ceſſatio à diuinis ſuſpenditur, & diuina Officia celebrari poſſunt in ciuitatibus, quibus publicè, & ſolemniter diuina Officia tempore interdicti celebrari poſſunt. 321.1.29

Chriſma confici poteſt tempore interdicti in die Cœnæ Domini. 316.1.5

Chriſmatis confectio permittitur tempore interdicti. 321.1.23

Chriſtiani ad Iudaiſmum tranſeuntes, & redeuntes, hæretici reputantur. 264.1.1

Chriſtiani arma portantes ad infideles, Chriſtianos impugnantes, ipſo facto ſunt excommunicati, &c. 516.1.med.

Chronicorum, & hiſtoriarum exemplum probat. 453.1.9

Chronicis in antiquis fides adhibetur. 456.1.4

τὸ *Circa*, reſpicit locum, & accipitur pro *Propè*. 309.1.7

Circuitus ſunt vitandi. 389.1.3

Citandus habetur pro citato ſi facit, vt ad illum citatio non perueniat. 300.2.3

Citans vbi notoriè nullam habet iuriſdictionem in citato, tunc licèt non compareat, minimè poteſt citans contra eum tanquam contra contumacem procedere. 375.2.2

Citari impediens, vt habeatur pro citato neceſſe eſt, vt dolosè impedierit. 412.1.8

Citari nullus poteſt à iudice extra ſuum territorium. 421.2.6

Citatio inualida non perpetuat iuriſdictionem. 98.2.4

Citatio, quæ fit ad congregandas vniuerſitates, quomodo fieri debeat, remiſſiuè. 212.2.6

Citatio debet fieri Capitulo capitulariter congregato. ibid.7

Index Rerum, & Verborum

Citatio partis non eſt neceſſaria, vt res dicatur non integra, ſed ſufficit qualitercumque cœperit iudex iuriſdictionem vti. 261. 2. 4
Citatio partis vt videat iurare teſtes non requiritur, nec illorum & accuſatorum nomina publicantur in cauſis hæreticalibus quod an procedat ſolùm ſi immineat graue teſtium periculum, oſtenditur. 273.1.5.6
Citatio partis eſt facienda, & teſtium nomina ſunt publicanda non dato graui teſtium periculo, ſed timore tantùm alicuius leuis damni. 273.2.9
*Citatio, & publicatio teſtium hodie indiſtinctè denegatur in crimine hæreſis. 274.1.18
Citationis defectus non annullat abſolutionem. 308.2.15
Citatio fieri poteſt ad domum habitationis citati, etiamſi non ſit eius propria, ſed conductitia. 394.1.8
Citatio per edictum poteſt fieri contra eos, qui ſunt in loco non tuto. 406.1.4
Citatio quòd quis veniat reſponſurus in loco notoriè non tuto, non arctat citatum ad comparendum. 421.1.4
Citatio cùm à iure proueniat naturali, à Principe tolli non poteſt. 421.2.10
Citatio non arctat etiam ſine appellatione ad comparendum in loco notoriè non tuto. ibid.14
Citatio partis requiritur in declaratoria ſententia pœnæ incurſæ ipſo iure. 450.2.5
Citatio eius, de cuius præiudicio agitur, requiritur in ſententia declaratoria iuris. 472.2.18
Citationem non tollit clauſ. *ſimpliciter, & de plano. &c.* 480. 2.6
Citatio ad ſententiam eſt neceſſaria, & omiſſio illius inducit nullitatem ipſo iure. ibid.22
Citatio ſpecialis requiritur ad audiendam ſententiam diffinitiuam, nec ſufficit generalis. 481.2.24
Citatio ad ſententiam debet eſſe ſpecifica ad ſententiam, ita vt non ſufficiant æquipollentia verba. ibid.25
Citatio ad ſententiam debet eſſe peremptoria niſi in cauſis beneficialibus, & aliis ſummarijs. ibid.26
Citatio partis deſideratur ad teſtium receptionem in ſummariis cauſis. ibid 32
Citationes, qui impediunt ne ad eos peruenire poſſint, vel quorum domicilium tutè adiri non poteſt, quomodo citandi ſint, oſtenditur. 500.1.2
de Citatione per edictum agentes referuntur. ibid.2
Citatio eſt principium iudiciorum, & omnium actionum inſtituendarum. 500.2.6
Citatus nulliter ſi compareat non poteſt cenſeri contumax. 21. 1 63
Citatus an teneatur ire priuilegium, vel defenſionem allegaturus, oſtenditur. ibid.64.65 & 66
Citatus ſibi imputare debet ſi non poteſt tutè comparere in loco non tuto ob inimicitias à ſe cauſatas. 421 1.5
Citatus vt incurrat pœnam ratione contumaciæ requiritur præcisè trina monitio. 425.2.12
Ciuium appellatione veniunt etiam incolæ iure communi ſaltem lato ſumpto vocabulo. 202.4.8
Ciuium appellatione comprehenduntur etiam ciues ex priuilegio. 20.2 49
Ciuitatis appellatione venit portus. 30.2.1
Ciuitates, quæ offendentibus Cardinalem conſilium, auxilium, vel fauorem dederunt, puniuntur. 299.1.44
Ciuitas quomodolibet Cardinalem offendens remanet ipſo iure interdicta. ibid.45
Ciuitas, Vniuerſitas, Collegium, ſeu Capitulum excommunicari non poteſt, quamvis ſinguli de illis poſſent excommunicari. 206.1.20
Ciuitate interdicta intelliguntur etiam interdicta ſuburbia, & continentia ædificia. 314.2.2
Ciuitate interdicta ſingulares ex ea perſonæ interdictæ cenſentur. 314.2.5
Ciuitatis appellatione propriè non veniunt ſuburbia, ſed id ſolùm, quod murorum ambitu terminatur. 315.1.4
Ciuitas aliquid committens contra Epiſcopum ſuum incidit in pœnam interdicti. 472.1.6
Ciuitas dicitur antequam ibi ſit Sedes Epiſcopalis. 487. 2.3
Clauſula, Quidam alij, in reſcripto delegatorio poſita, non intelligitur vltra tres, vel quatuor, quos impetrans in actis, vel in primo citatorio debet omnes nominare, aliàs citatio eſt nulla. 92.1.2
Intellige expreſſè ſpecificando illorum quatuor nomina. ibid. 3
Clauſ. *Ad beneplacitum Sedis Apoſt.* facit conceſſionem perpetuam. 12.1.5
Clauſ. *Siue alio quouis modo, &c.* inuenta eſt ad tollendas dubitationes, quæ in hac materia oriri ſolent. 13 1.7
Clauſ. *Siue quouis alio modo, &c.* includit vacationem apud Sedem Apoſt. ibid.8
Clauſ. *Siue alio quovis modo, &c.* capit vacationem per reſignationem ea probata. ibid. 11
Clauſ. *Siue alio quovis modo, &c.* non ſe extendit ad perſonam non capteſſam. ibid. 13
Clauſula, *Ex certa ſcientia*, nunquam præſumitur, maximè contra ius, niſi poſſet colligi ex verbis reſcripti. 20.1.35
Clauſ. *Omnia, & ſingula*, vis & effectus, remiſſiuè. 39.2.13
Clauſulæ, *Non obſtantibus quibuſcumque priuilegiis*, vis, & effectus, remiſſiuè. 63.1.6
Clauſulæ, *In ſolidum*, vis, & effectus, remiſſiuè. 66.2.3
Clauſula in commiſſione Vicariatus apponi ſolita, *& ad omnia alia etiamſi ſpecialem exigant mandatum*; quam vim habeat, oſtenditur. 85.1.8
Clauſula *Quòd ſi ambo, &c.* quam vim & effectum habeat remiſſiuè. 91.1.2
Clauſ. Motu proprio. appoſita à Legato in gratiis, & diſpenſationibus, ſupplet vitium ſubreptionis. 108.1.7
Clauſula, *In ſolidum*, quam vim, & effectum habeat, oſtenditur. 125.1.9
Clauſ. *Non obſtante quacunque præſcriptione*, non tollit præſcriptionem immemorialem. 163.1.12
Clauſ. *Non obſtantibus ſtatutis Eccleſiæ*, non tollit ſtatuta per Papam edita, ſeu confirmata. 183.2.4
Clauſula, *Quod duxerit acceptandum*, addita in mandato de prouidendo operatur, vt in primo beneficio vacante non ſit neceſſariò prouiſio facienda, ſed aliud beneficium expectabitur. 189.1.6
Clauſula decreti irritantis ligat etiam ignorantes. 192.1.12
Clauſ. motus proprij vis, & effectus, remiſſiuè. 198.1.2
Clauſ. *Motu proprio* adiecta in reſcripto, eius tollit ſubreptionem, licèt de beneficio obtento nulla mentio reperiatur. ibid.8
Clauſ. *Motu proprio*, in gratia adiecta non inducit diſpenſationem. 199.1.13
Clauſ. *Motu proprio*, alias ſubreptiones non tollit, quæ diſpenſatione indigent. ibid.14
Clauſulæ *contradictores*, &c. vis, & effectus, remiſſiuè. 207.1.4
Clauſ. *Auferri*, quam vim, & effectum habeat, remiſſiuè. 208.2.2
Clauſ. decreti irritantis ligat etiam ignorantes. ibid. 3. & 218 1. 5
Clauſ. decreti irritantis annullat actum contra factum ipſo iure. ibid. 5
Clauſula, *Simpliciter, & de plano &c.* in crimine hæreſis non tollit ſolemnitates iuriſgentium, vel diuini, nec per illam ſublata ſunt ſubſtantialia, & neceſſaria cauſæ. 273.1.3
Clauſ. *Simpliciter, & de plano, &c.* quam vim & effectum habeat remiſſiuè 274 1.13 & 407.1.8
Clauſ. *ſimpliciter, & de plano, &c.* operatur vt ordo iudiciarius ſit ſublatus. ibid 4
Clauſula, *ſimpliciter, & de plano, &c.* non poſſunt vti inferiores à Papa. ibid.15
Clauſula, *ſi perſona ſit idonea*, ſonat in monitionem, non in conditionem. 401.2.6
Clauſula inſerta litteris gratioſis ſuper dignitate conceſſis, per quam prouideri mandatur ne animarum cura, ſi dignitati imminet, negligatur, vel per quam inhibetur electionem fieri dignitatis, non facit extendi gratiam ad dignitatem Curatam, vel ad quam quis per electionem aſſumitur. 417.1.1
Clauſulæ executiuæ non ampliant, nec alterant, aut mutant principalem diſpoſitionem. 427.2.3
Clauſ. *Motu proprio*, in litteris Papæ, vel Principis appoſita ſupplet vitium ſubreptionis. 429.1.3
Clauſ. *Motu proprio*, non ſupplet perſonæ inhabilitatem. ibid. 4
Clauſ. *Motu proprio*, incompatibilitatem beneficiorum non aufert. ibid.5
Clauſ. *Motu proprio*, defectum intentionis non tollit. ibid.6
Clauſ. *ſi confiteris*, importat conditionem iudicialem cum citatione partium. 430.2 6
Clauſula, *Conſcientiam tuam oneramus*, quam vim, & effectum habeat, remiſſiuè. 458.1.3
Clauſula, *ſimpliciter, & de plano, & ſine ſtrepitu, & figura iudicij*, quam vim & effectum habeat, oſtenditur. 480.1 1
Clauſ. *ſimpliciter & de plano, &c.* operatur vt libellus non requiratur, ſed ſolum quædam ſimplex petitio facti narrationem continens. 480.2.2
Clauſ. *ſimpliciter, & de plano, &c.* operatur vt litis conteſtatio non ſit neceſſaria. ibid. 3
Clauſ. *ſimpliciter, & de plano, &c.* tollit dilationes, & exceptiones, ac alia, quæ proceſſum retardare conſueuerunt. ibid.4
Clauſ. *ſimpliciter, & de plano, &c.* operatur vt non ſit neceſſe quòd iudex ſedens proferat ſententiam, dummodo ferat in ſcriptis. 481.1.13
Clauſ. *ſimpliciter & de plano &c.* operatur vt iudex etiam ad inſtantiam partis poſſit interrogare principalem, & teſtes poſt concluſum in cauſa. 481.2 23
Clauſ. *De plenitudine poteſtatis*, quam vim, & effectum habeat, remiſſiuè. 482.1.9

Clemen

Digitized by Google

Clementinarum libros quis ediderit, & Gloſſis illuſtrauerit, oſtenditur. 385.1.1

Clericatus non probatur ex eo quòd quis incedat in habitu, & tonſura, niſi doceat de titulo. 312.2.7

Clericatus probatur per famam, vel communem exiſtimationem. ibid.9

Clericatus qualitas non præſumitur, & propriè qui dicit ſe clericum probare debet. ibid.10

Clericatus probatur per literas Epiſcopi atteſtantis ſe contuliſſe Ordines illi, qui ſe clericum aſſerit. ibid.11

Clericatus poteſt per teſtes probari deficiente, ſeu deperdito Ordinationis inſtrumento. ibid.12

Clerico ob contumaciam ſuſpenſo, aut depoſito nihil præſtandum eſt pro alimentis. 63.1.8

Clerici an dicantur eſſe de diſtrictu dominorum temporalium, remiſſiuè. 103.2.12

Clerici ſine rationabili cauſa à Diuinis ceſſare non debent, 109.2.4

Clerici quibus ex cauſis à diuinis ceſſare poſſunt, remiſſiuè 110.1.19

Clerici Theatini, Minores de Sommaſchia, miniſtrantes infirmis pauperum Matris Dei, participant de priuilegiis Mendicantium. 120.1.35.36.37.38.39

Clericus homicida poteſt renunciare beneficium etiam inquiſitione, ſeu accuſatione pendente. 152.2.7

Clerici qui ſe faciunt ioculatores, goliardos, ſeu buffones, ſi per annum hoc exerceant, ſunt ipſo iure omni priuilegio clericali priuati ſi minus anno ter admonentur ab Ordinario, & ſi non deſiſtunt, priuantur per ſententiam omni priuilegio clericali. 176.2.1.2

Clerici in artibus ſordidis & minimè honeſtis verſari prohibentur. 177.1.3

Clericus coniugatus cum vnica, & virgine ſi ferat habitum, & tonſuram, clericali priuilegio, gaudet, alias non. ibid 1.2 & quid vltra deſideretur à Concil. Trident. oſtenditur. ibid. 2.3

Clerici coniugati ſi ſine habitu, & tonſura incedentes delictum committant, & habitum ac tonſuram poſtea reaſſumant, an priuilegium retineant clericale? remiſſiuè. ibid 4

Clerici coniugati gaudent priuilegio fori tantùm in criminalibus, non verò in ciuilibus. 177.2 8.9

Clericus coniugatus pro debito ciuili capi, & detineri poteſt per iudicem laicum. 178.1.10

Clericus coniugatus non eſt exemptus à tributis. ibid.11

Clerico ſæculari Prioratum impetranti ſimpliciter non prouidetur de conſueto per Religioſos gubernari. 186.1.2

Clericus, cui mandabatur prouideri de præbenda primò vacante, ſi negligit petere præbendam ſibi debitam extincta eſt gratia, ſi autem ſibi collatus fuerit Canonicatus, tunc habebit præbendam cùm nullus eſt ibi expectans auctoritate Apoſt. 189.2.1

Clericus poſt factum Ordinem matrimonium contrahens ipſo iure ſuſpenſionem incurrit. 229.2.6

Clerici non poſſunt etiam volentes, & ſponte gabellas, & collectas, ſeu alia munera ſoluere ſine licentia Papæ. 238.1.4

Clerici immunes ſunt à tributis, & gabellis. 258,2.3

Clerici res ſuæ negotiationis cauſa deferentes immunes ſunt à ſolutione gabellæ. 259 1.4

Clerici quando dicantur negotiationis cauſa res deferre, vel emere, oſtenditur. ibid.5

Clerici quando deferunt, vel vendunt fructus, & redditus ſuorum beneficiorum non dicuntur negotiari, ac proinde gabellam ſoluere non tenentur. ibid.6

Clericus in loco temporalis iuriſdictionis ſuæ ſuper delicto ibi commiſſo delegans, vt veritate inquiſita iuſtitiam exequatur, irregularis non efficitur, licèt pœna ſanguinis inferatur. 246.1.1.2

Clericum in quibuſcunque ſacris Ordinibus conſtitutum propter crimen hæreſis ſolus eius Epiſcopus degradare poteſt. 252.1.1

Decretum Concil. Trident. hac de re agens refertur. ibid.2

Clericus quamvis indoctus ſi de rebus Fidei diſputet, licèt peccet mortaliter, nullam tamen incurrit excommunicationem. 253.2.15

Clerici inſtruentes hæreticos ne Inquiſitores veritatem inueſtigent puniri poſſunt per eos, & Religioſi grauius puniuntur. 260.1.33.34

Clerici ſine irregularitatis incurſu de ſuis malefactoribus coram iudice ſæculari conqueri poſſunt etiam de criminibus ex quibus debetur pœna ſanguinis, expreſsè proteſtando quòd ad pœnam ſanguinis non tendunt. 277.2.1.2

Clericus abſque irregularitatis incurſu poteſt accuſare, detinere, & iudici tradere iniuſtum damnificatorem bonorum ſuæ Eccleſiæ. 778.1.4

Clericus indicans furem, qui fuit comprehenſus, & furca ſuſpenſus, an & quando incurrat irregularitatem, oſtenditur. ibid.5

Clericus accuſando aliquem pro delicto, quo pœna ſanguinis non imponitur præmiſſa proteſtatione circa vindictam ſanguinis, ſi iudex pœnam ſanguinis impoſuerit contra iuſtitiam ab irregularitate excuſatur. 279.1.12

Clericus præſens quando degradatur, qua cæremonia, & ſolemnitate hodie vtendum ſit, remiſſiuè. 293.2.2

Clerici degradandi exui debent veſtibus ſacris, & auferri ab eis omnia per Epiſcopum, quæ in eorum ordinatione collata ſunt. 294.1.7

Clericus actualiter degradatus vtrumque priuilegium Canonis, & fori, & omne aliud eccleſiaſticum amittit. ibid.8

Clericus verbaliter degradatus fruitur priuilegio can. ſi quis ſuadente. ibid.2.9

Clericum inſequens, & vibrans, non tamen percutiens, non eſt excommunicatus. 299.1.50

Clericus excommunicatus, interdictus, aut ſuſpenſus celebrans, eſt irregularis. 301.2.9

Clericus excommunicatus ſi poſt appellationem credat bona fide ſuam appellationem tenere, & ea fiducia ductus celebret, non efficitur irregularis, licèt poſtea apparuerit, & iudicatum fuerit appellationem non fuiſſe legitimam. 302.2.12

Clerici ſi negligentes fuerunt in Diuinis Officiis dicendis, poterit iudex dicere, Excommunico omnes, qui non interuenerunt horis Canonicis. 306.2.24

Clericus an quis ſit primæ Tonſuræ, vel minorum Ordinum, deferátque habitum, & cæteras qualitates obtineat neceſſarias, ſpectat ad iudicem Eccleſiaſticum, & non ad ſæcularem. 312.1.2.3

Reprobantur contrarium tenentes, niſi accedat Papæ priuilegium. ibid.

Clericum quando notoriè conſtat per iudicem ſæcularem deprehenſum eſſe beneficiatum, ſeu in Sacris Ordinibus conſtitutum, ſtatim remitti debet ad iudicem Eccleſiaſticum abſque alia cognitione. 312.2.4

Clericus coniugatus, vt priuilegio fori fruatur, neceſſarium eſt veſtes omnes induere clericales, & honeſtas. 312.2.6

Clericus carceratus, vbi agitur de pœna corporali, non eſt fideiuſſoribus relaxandus. 314.1.2

Clericum percuti mandans ſi ante percuſſionem reuocat mandatum, licèt reuocatio ad mandatarium non perueniat, non incidit in excommunicationem in foro animæ, benè tamen quoad forum exterius. 318.1.6

Clerici percuſſionem ſolo corde ratam habentes ligantur quoad Deum, etſi non quoad Eccleſiam. ibid.7

Clerici, & reliqui omnes priuilegiati tempore interdicti Miſſam audire tenentur ſub peccato mortali. 320.1.9

Clerici omnes quamvis primæ tonſuræ etiam extranei admittendi ſunt ad diuina tempore interdicti localis generalis. ibid.10

Clericus poſſeſſor beneficij tenetur titulum ſuæ poſſeſſionis oſtendere ſi requiratur ab ordinario Superiore. 325.2.20

Clerici coniugati puniuntur, & alij perſonaliter, & publicè carnificum, & tabernariorum officium exercentes, qui per diœceſanos nominatim, & tertiò moniti illud officium non dimittunt, vel dimiſſum reaſſumunt, & excitantur diœceſani contra illos clericos, qui ſæculares actus exercent. 423.1.2

Clericus exercens macellum, ſeu tabernam deponitur, & clericale priuilegium amittit. ibid.2

Clericus coniugatus cum vnica, & virgine, reaſſumendo veſtes clericales, quas depoſuerat, priuilegia clericalia recuperat. ibid.3

Clericus incedens ſine habitu, & tonſura non perdit priuilegium fori niſi præceſſerit trina monitio ſpecialis, nominatim, & in perſona facta. ibid.11

Clericus exercens macellum, ſeu tabernam incurrit pœnas huius text. ſi per ſe, & perſonaliter exerceat, ſecus ſi per alium. ibid.16

Clerici negotiatores tenentur in concernentibus negotiationem gabellas ſoluere. 450.1.2

Clerici etiam Religioſi domeſtici commenſales Cardinalium, vt quorumcunque Pontificum gratiam, & communionem Sedis Apoſtolicæ habentium, poſſunt ſe cum ipſis in diuinis officiis accommodare. 451.1.1

Clericus hæreticus, cuius bona confiſcantur, ſi habeat ſtipendia à pluribus Eccleſiis, ipſius bona inter illas diuiduntur 462.2.24

Clerici ſæculares non tenentur interdictum, quod nullum eſt, ſeruare, etiamſi Matrix Eccleſia illud ſeruet. 475.1.4

Clero alicuius Eccleſiæ interdicto non propter hoc intelligitur Eccleſia interdicta. 314.2.7

Clericus ſub interdicto generali populi non comprehenditur. ibid.8

Coadiutor, aut coadiutus an poſſit optare? 53.2.10

Coadiutorum Epiſcoporum, & ſuorum Superiorum datio eſt de maioribus cauſis, & ſpectans ad ſolum Papam, poteſt tamen Epiſcopus ſenior, vel infirmitate perpetua impeditus de conſenſu maioris partis ſui Capituli ſibi auctoritate Apoſt. vnum,

vel

vel duos coadiutores aſſumere, etſi demens fuerit, Capitulum, aut duæ partes ipſius hoc facient. 209.2.5

Coadiutor datus Epiſcopo, vel alteri collatori infirmo, vel aliàs impedito, poteſt conferre beneficia. 210.1.9

Coadiutoria quando conceditur propter corporis debilitatem narratam, debet talis debilitas verificari, quæ per ſe aggrauat corpus ſine ſpe futuræ proſperitatis. ibid.8

Codicillos facere non poteſt vſurarius manifeſtus niſi præſtita cautione de reſtituendo vſuras. 281.1.8

Cœmeterio polluto non polluitur Eccleſia, ſecus è conuerſo. 240.2.4

Cœmeterium gaudet immunitate ſicut Eccleſia. 242 2.4

Cœmeterium non probatur ex eo quòd quædam corpora in eo ſepulta reperiantur. 436.1.4

Confeſſio peccatorum debet primum audiri, deinde imponitur pœnitentia, & demum fit abſolutio. 418.2.7

Cognatio ſpiritualis contrahitur inter baptizatum, & leuantem, filios, & vxorem leuantes antè carnaliter cognitam, & ſuſcipientem, ac patrem & matrem ſuſcepti, & ſimiliter de baptizante. 249.1.5

Cognatio ſpiritualis non contrahitur inter ipſoſmet patrinos 249.2.5

Cognatio ſpiritualis contracta à viro non tranſfunditur in vxorem, nec è contra. ibid 4

Cognatio ſpiritualis contrahitur inter ſuſcipientem, & parentes carnales ſuſcepti, non verò adoptantis. 249 2.6

Cognationem ſpiritualem non contrahit ſuſcipiens in Baptiſmo non ſolemni. ibid.7

Cognationem ſpiritualem non contrahit ſuſcipiens in Eccleſia, vbi ſeruatæ fuerunt ſolemnitates, domi baptizatum. ibid.8

Collatio non retrotrahitur in præiudicium aliorum. 224.1.2

Collatio, & inſtitutio fieri non poteſt ſub conditione, vel alternatiuè. 37.1.4

Collationem canonicam abſque poſſeſſione habens ſi adminiſtrare velit, poterit id facere, dummodo alius non ſit in poſſeſſione. 44.2 10

Collatio quando eſt libera, poteſt exerceri ſine alicuius conſilio. 136.1.4

Collatio legati per taciturnitatem prioris beneficij vitiatur. 107.2.1.2

Amplia etiam in Legatis, qui de latere non ſunt. ibid.

Collationes, & prouiſiones beneficiorum regulariter ſunt actua extraiudicialeſ. 174.2.3

Collatio ſimultanea Epiſcopi, & Capituli ad effectum regulæ vt non intret alternatiua non ſolùm dicitur quandò Epiſcopus confert pro dimidia tanquam Prælatus cum Capitulo, ſed etiam quando Epiſcopus concurrit in collatione vti priuatus, ſeu tanquam Canonicus. 176.1.3

Collationis appellatione non venit inſtitutio. 192 2.9

Collatio facta motu proprio Papæ pluribus beneficiis in eadem Eccleſia vacantibus ſimul intelligitur facta de pinguiori, ſed ſi beneficia ſunt aliqualia, ad eum ſpectat electio, cui gratia eſt conceſſa. 199.1.1

Collatio facta ab Epiſcopo tanquam maiore præualet factæ ab ipſius Vicario. 204 1 3

Collatio quando eſt facta duobus à diuerſis eodem die, nec appareret cui priùs fuerit facta, potior eſt conditio poſſidentis. ibid.4

Collatio Canonica per ſe ſolum abſque traditione poſſeſſionis, eiúſque apprehenſione ius in re tribuit. 209.1.7

Collatio, ſeu præſentatio ſi ſpectat ad duos ſimul in mandatis Apoſtolicis, ſufficit vni illorum inſinuare. 212 2.8

Collatione communiter ad Epiſcopum, & Capitulum pertinente, vno ipſorum effecto inhabili alter confert. 214.1.1

Collatio præbendarum Eccleſiæ Cathedralis iure communi attento non eſt liberæ collationis Epiſcopi, ſed potiùs ſimultaneæ cum Capitulo, niſi aliter ex conſuetudine, ſeu concordia diſpoſitum ſit. ibid.2

Collatione ſpectante ad Epiſcopum de conſilio, ſeu aſſenſu Capituli, Epiſcopo exiſtente inhabili, niſi ſit in mora, non confert Capitulum. ibid.7

Collatio quando ſpectat ad Epiſcopum cum conſilio, & conſenſu Capituli, Epiſcopo tamen nominationes dirigi debent. ibid 8

Collatio beneficij ſi ad aliquem pertinet, cum conſilio Epiſcopi ſine illo conferre poterit, morte Epiſcopi, ſeu remota eius abſentia interueniente. 214 2.15

Collationis in materia attenditur locus vbi ſitum eſt beneficium, & non locus vbi eſt perſona ad quam ſpectat collatio. 397. 2.12

Collatio priorum beneficiorum incompatibilium vacantium in menſe Ordinario ſpectat ad illum non obſtante quòd beneficiarius tunc temporis exiſtebat in Curia, quia ibi dicitur vacare beneficium vbi apprehenditur poſſeſſio. 411.1.15

Collatio de beneficiis cauſa permutationis vacantibus facta aliis, quàm permutantibus non tenet. 434 2.2

Tò *Collatio*, quando ponitur in lege, inſtitutionum, omnem modum prouidendi comprehendit. 435.2.11

Collector & Subcollector habent dignitatem cum iuriſdictione, & poſſunt eſſe delegati Papæ. 19.2.10

Collegiata quibus ſignis cognoſcatur. 52.1.53

Collegium Cardinalium Sede Apoſtol. vacante an Pontificis iuriſdictione gaudeat ſicut capitulum Epiſcopali Sede vacante? remiſſiuè. 275.1.6

Collegij, vel Capituli appellatione non comprehenditur Prælatus. 329.2.13

Colonus & conductor arbores frugiferas cædens expelli poteſt 508.1.29

Comes quis, & vnde dicatur, remiſſiuè. 50.1.9

Commendare ad ſex menſes poteſt Epiſcopus parochiales Eccleſias, & alia beneficia, quibus ineſt cura animarum. 47.1.4

Commendatarius perpetuus poteſt eſſe delegatus Papæ. 19.1.12

Commendatarius ſit depoſitario ſimilis. 47.1.6

Commendatarius temporalis non facit fructus ſuos, niſi quatenus ad congruam ſuſtentationem ſibi & ſuis miniſtris opus ſit. ibid.7

Commendatarius ad tempus non comprehenditur ſub diſpoſitione huius text. 496.1.4

Commenſales Papæ quoad effectum reſeruationis qui dicantur, oſtenditur. 503.1.12

Commentitium aliquando idem importat quod recens, nouum, & excogitatum, non tranſlatitium. 133.1.44

Commentum vnde dicatur, oſtenditur. ibid.43

Commiſſariorum nomine veniunt Vicarij Inquiſitorum. 462.1.15

Commiſſionis vigore factæ à Papa tribus cum clauſula, *Quòd ſi non omnes, &c.* ſi duo ex illis ſubdelegauerint, tertio ſe excuſante, tunc ſi ab illis appelletur, non ad primum delegantem, ſed ad delegatos ſubdelegantes appellatio erit interponenda. 91.2.10

Commiſſio quando ſub ea forma fuerit facta donec reuocet ſi contigerit à ſubdelegato appellari, non ad primum delegantem, ſed ad delegatum erit appellandum. 97.1.15

Commiſſio ſpecialis procedendi contra Epiſcopum Inquiſitori facta, debet prouenire ab ipſa Sede Apoſt. 268.1.20

Commiſſio vbi ſit Archidiacono, & ſunt plures, intelligitur de principaliori. 388.1.15

Commiſſio data ad exequendum tres ſententias conformes intelligitur de validis. 420.2 6

Commendataria rei poſſeſſio in commendatarium non tranſit. 329.1.14

Commodè viuere, & abſque penuria ſuſtentari in quo differant, remiſſiuè. 232.2.32

Commodè viuere quando dicatur relinquitur arbitrio iudicis. 393.2.5

Commodum, & incommodum alicuius negotij aut reſpicit plures primò, & principaliter, & tunc omnium conſenſus requiritur aut minus principaliter, & ſecundario, & tunc ſufficit maioris partis. 378.2.2

Commune quod eſt mei, & alterius, non eſt propriè meum. 132. 2.13

Communicatio cum excommunicatis etiam per epiſtolam, aut nuncium prohibita eſt. 476.2.4

Communis vſus loquendi proprietati præualet, & ab illo dubia diſpoſitio interpretationem accipit. 295.1.5

Compaternitas per catechiſmum contracta impedit matrimonium, ſed non dirimit. 250.1.1.2

Compaternitas non contrahitur deficiente contractu. 251.16

Compilatores Sexti vnde originem traxerint, remiſſiuè. 2.1 8

Compromiſſarius ſi eligat ſecundùm traditam ſibi metam (ſcrutatis & in ſcriptis redactis voluntatibus ſingulorum, illum eligat in quem non maior pars Capituli, ſed plures aliorum comparatione conſenſerint) non tenet electio, cum præter formam Concilij fuerit celebrata. 52.2.1

Compromiſſarius malum eligens Prælatum venit puniendus, 61.2.7

Compromiſſi viſitatior forma illa eſt, vt ſcilicet compromiſſarij votis omnium ſecretò inquiſitis eum eligere adſtringantur, in quem maior pars Capituli conſenſerit. 52.2.2

Conatus punitur in crimine aſſaſſinij, etiamſi effectus ſequutus non fuerit. 277.1.23

Conceptionem B. Virginis qui deuotè celebrabunt, in eodem feſto, & eius octauis officio intererunt, tales tribuuntur indulgentiæ, quales conſequuntur fideles in corporis Chriſti ſolemnitate. 511.2.ante fin.

Conceſſio in dubio nunquam videtur facta nomine Sedis Apoſt. vel dignitatis in abſtracto, niſi id exprimatur. 12.1.9

Conceſſiones gratiæ per obitum Principis non expirant etiam re integra. 345.1.2

in Conceſſione generali non veniunt ea quæ quis neceſſe veriſimiliter in ſpecie conceſſurus. 383.1.poſt med.

Conceſſum ob gratiam alicuius, non eſt in eius diſpendium retorquendum. 373.2.1

Concil. Trident. quid diſponat circa Conſeruatores, refertur. 86.2.3

Conc. Trid. quid ſtatuat circa degradationem, refertur. 293.2.3

Concil. Trident. ſeſſ. 24. de reform. cap. 11. comprehendit ſolummodo

Digitized by Google

modo occupantes bona Eccleſiaſtica, vel ea vſurpantes. 507.2.12
Condemnandi, & abſoluendi facultas vbi à lege alicui eſt tributa, & deinde ei auſertur facultas condemnandi, non tamen ſublata cenſetur poteſtas abſoluendi. 458.2.16
Conditione perſonæ mutata, & bonorum conditio mutata videtur. 235.2.6
Conditio de futuro ſi ſit impoſſibilis, aut turpis, taliter vt non ſit contra matrimonij ſubſtantiam, oritur ſtatim publicæ honeſtatis impedimentum. 247.2.14
Conditio impoſſibilis, quæ vel à natura, vel abſolutè talis eſt, tam ab vltimis voluntatibus, quàm à matrimonio reiicitur. 335.1.3. & declaratur. ibid.3
Conditiones difficiles ab vltimis voluntatibus, & matrimonio an, & quando reiiciantur, oſtenditur. ibid.4
Conditio eſt qualitas diſpoſitioni adiecta, vel inhærens, eandem diſpoſitionem in dubium futurum euentum ſuſpendēs. 365.2.3
Conditio expreſſa actum ſuſpendit, tacita verò potiùs ſuſpendit executionem & effectum obligationis, quàm obligationem ipſam. ibid.4
Conditionis tacitæ in futurum conceptæ duplex ſpecies aſſignatur. 368.1.19
Conditio reſolutiua non repugnat actui legitimo. ibid.2.20
Conditio quo minus impleatur cùm non ſtat per eum, ad quem pertinet, haberi debet perinde ac ſi impleta fuiſſet. 374.2.1
Conditionibus diſiunctiuo modo comprehenſis ſufficit altera tantùm pars adimpleri. 380.2.28
Confeſſarij approbatio quando, & quibus danda ſit. 437.2.6
Confeſſio Epiſcopi an, & quando præiudicet Eccleſiæ? remiſſiuè. 114.2.2
Confeſſio etiam iuramento firmata ſi falsò per imprudentiam ab Eccleſia facta fuerit, poterit non obſtante iuramento per reſtitutionem in integrum reuocari. 133.2.3
Confeſſio falſa quando abſque dolo minoris, ſeu Eccleſiæ per errorem, ſiue ignorantiā emanauit, reſtitutio conceditur. 134.2.12
Confeſſionis extraiudicialis plures ſunt effectus, tam in ciuilibus, quàm in criminalibus. ibid.14
Confeſſio in prima inſtantia emiſſa poteſt reuocari in cauſa appellationis. 135.2.17
Confeſſionem prætextu erroris an licitum ſit reuocare poſt concluſum in cauſa, oſtenditur. ibid.18.19
Confeſſio appellatione contractus continetur. 216.2.6
Confeſſio ſponte facta abſque tormentis, vel tormentorum metu etiam multis indiciis præcedentibus, vel non data indiciorum copia probat. 251.2.3
Confeſſoris conceſſio generalis non tangit Epiſcopo ſpecialiter reſeruata, nec obtentu conſuetudinis poteſt quis ſibi eligere Confeſſorem. 299.1.1.0
Confeſſores debent purgare Conſcientiam confitentium in ſolutione decimarum. 473.2.3
Confeſſus tantùm etiamſi teſtibus conuictus non ſit nec in ciuilibus, nec in criminalibus, regulariter ad appellandum admittitur. 171.2.13
Confeſſus poſtquam aliquis eſt certa crimina coram iudice inquirente, non poteſt ſe excuſare, dicendo, quod non fuit diffamatus in illis, vel quòd iudex non tradidit capitula, ſuper quibus erat inquirendus, ſed condemnandus eſt. 291.1.1
Confirmans vbi ex officio inquirit de electo, tenetur ipſe electus probare habilitatem ſuam non ſolum de ætate, literatura, & legitimitate, verùm etiam de vita, & moribus. 43.1.8
Confirmans videtur actum facere, actúſque confirmanti tribuitur. 197.2.3
Confirmare debens in ipſo actu petitæ confirmationis electionis poteſt ex officio inquirere etiam oppoſitore deficiente, vel renunciante. 43.1.4
Confirmatione caſſata ob defectum auctoritatis, &c. non intelligitur caſſata electio. 62.2.1
Confirmatio, & inſtitutio facta ad electionem, ſeu præſentationem alicuius, non poteſt fieri pendente termino ad appellandum, nec appellatione pendente, aliàs omnia erunt attentata, & nulla. 68.1.7
Confirmatio facta ſine cauſæ cognitione, & non vocatis vocandis, vim habet interlocutoriæ. 68.2.13
Confirmatio ex certa ſcientia facta dicitur ſi Principem eorum, quæ animum ſuum poſſent mouere, etiam extraiudicialiter inſtructum fuiſſe conſtiterit. 197.2.2
Confirmatio frontis inducit ſpiritualem cognationem ſicut Baptiſmus. 250.1.10
Confirmans non vocatis vocandis, & ſine cauſæ cognitione ſi adminiſtret, an incidat in pœnas. 68.2.14
Conformitas trium ſententiarum vt appareat, non requiritur quòd prima expreſsè confirmet ſecundam, ſecunda tertiam, ſed quòd in ſubſtantia idem contineat. 420.2.12
Congregatio Societatis Iesv ceſſit iuri prouenienti ex conceſſione Concil. Trid. ſeſſ. 25. de Regul. cap. 3. quoad habenda bona immobilia in commune in domibus profeſſorum, vel eorum Eccleſiæ. 234.1.5
Coniugato Tonſuram conferens ſuſpenditur per annum ab eius collatione, ſi huiuſmodi coniugatus non ingrediatur Religionem. 10.2.5
Coniugatus ad primam Tonſuram promoueri non poteſt. ibid.6
Coniugatus ſi etiam nondum conſummato matrimonio ad Ordinem ſacrum abſque vxoris licentia transeat, nequit conſtante matrimonio, aut eo ſoluto in ſuſcepto Ordine miniſtrare, aut ad ſuperiorem prouehi, nec poteſt ad officium aliquod, aut beneficium promoueri. 488.2.6
Coniugatus ſi ad Ordinem ſacrum etiam non conſummato matrimonio abſque vxoris licentia tranſeat, non poteſt promoueri ad quantumuis modicum beneficium, aut officium Eccleſiæ, etiam minoribus Ordinibus deputatum. ibid.7
Coniugatus ſi poſt matrimonium ratum initiatur Sacris, non incurrit ſuſpenſionem vllam ſi ſtatim intret & profiteatur Religionem. ibid.8
Coniugatus abſque licentia expreſſa ac ſpontanea vxoris matrimonio nondum conſummato ad Ordines ſacros promotus, non tenetur ingredi Religionem. ibid.9
Coniugatus vt de licentia vxoris ad Ordines promoueatur, an deſideretur ingreſſus vxoris in Religionem, vel ſufficiat vt caſtitatem voueat in ſæculo, oſtenditur. 489.1.10.12
Coniugatus Sacris initiatus abſque vxoris licentia, ſi non ipſa reuocetur ad conſortium coniugale, non poteſt validè tranſire ad alias nuptias ea defuncta. ibid.12
Coniugatus ſi Sacris initiatus abſque vxoris licentia ab ipſa reuocetur, obligatur ad abſtinendum à petitione debiti quantum lex matrimonij permittit. ibid.13
Connexa habentur pro vno. 205.1.7
Conſanguinei vocantur qui ſeſe ſanguine contingunt. 43.2.6
Conſanguineum clerici offendens æquè punitur ac ſi ipſum clericum offendiſſet. 211.2.3
Conſanguineos clericorum grauantes in perſonis, vel in rebus excommunicationem incurrunt. 475.2.6
Conſcientia & prudentiæ alicuius quoties aliquid committitur, eius dicto fides adhibetur, & tunc non poteſt moueri quæſtio quòd malè egerit, nec requiritur citatio, aut aliqua probatio. 22.2.28
Conſcientiæ Epiſcopi vbi aliquid remittitur an detur appellatio à pronunciatione Epiſcopi, oſtenditur. 449.2.11
Conſenſus tacitus partis non firmat actum nullum ipſo iure. 9.1.30
Conſenſus expreſſus partium requiritur ad prorogationem inducendam de loco ad locum. 21.2.61
Conſenſum expreſſum vbi lex, vel ſtatutum exigit nuncupatum, non ſufficit tacitus. 22.1.7
Conſenſus voce, & non ſcripto eſt exprimendus. 37.1.7
Conſenſus à patre præſtandus, vt filius pro ſe in iudicio ſtare poſſit, verùm debeat præcedere, & eſſe expreſſus, & an per procuratorem præſtari poſſit, remiſſiue. 154.1.8
Conſenſus patris filio præſtandus ad ſtandum in iudicio, an debeat eſſe expreſſus? remiſſiuè. 159.2.6
Conſenſus non ſolum eſt habendus, ſed etiam ſequendus, aliàs actus erit nullus. 214.2.12
Conſenſus, auctoritas, decretum, & licentia differunt. 216.2.14
Conſenſus Prælati in alienatione rei Eccleſiaſticæ expreſſus eſſe debet. ibid.15
Conſenſus illorum ad quos collatio, electio, ſeu præſentatio pertinet, in permutatione requiritur. 217.2.18
Conſenſus defectus ob quem ſunt irrita ſponſalia, debet eſſe externus, qualis eſt in furioſo, & inſante. 247.1.6
Conſenſus per ratihabitionem tranſire non poteſt in actum omnino alienum, qui nullam habet effigiem, vel ſymbolum actus mei, ita vt actus ille meus efficiatur. 339.2.9
Conſenſus ferri non poteſt in illud, quod eſt omnino ignoratum. 360.2.12
Conſenſus expreſſus dicitur, qui verbis exprimitur, tacitus verò qui ex factis reſultat. 481.2.28
Conſenſus tacitus nunquam extenditur vltra actum in quo interuenit, bene tamen expreſſus. ibid.30
Conſentiens vt beneficium ſuum alteri conferatur, videtur illud renunciare. 129.2.14
Conſentiens tacitè, vel expreſsè in aliquibus actibus contrarijs, in aliis verò diuerſis minimè ſibi præiudicat. 481.2.29
Conſentiens in vno actu iudicij non cenſetur conſentire in reliquis. ibid.31
Conſeruator, & executor gratiarum beneficialium, quæ expediuntur in Romana Curia, poteſt eſſe Vicarius generalis Epiſcopi. 18.2.6
Conſeruator à manifeſtis defendit iniuriis, & iudicialem indaginem non exercet. 86.2.1
Conſeruatores ſic dicuntur, quia eis incumbit conſeruare priuilegia vniuerſitatibus, ſcholaſticis, & aliis conceſſa. ibid.6
Conſeruator definitur, vt ſit iudex delegatus ad tuendum aliquos contra manifeſtas iniurias, ſeu violentias iudiciali non vtens indagine. 87.1.init.
Conſeruatores non poſſunt procedere aduerſùs debitores ex

Index Rerum, & Verborum

cauſa ciuili, eóſque ad ſoluendum compellere. ibid 8

Conſeruatores ad tuendum aliquos contra manifeſtas iniurias, habent iuriſdictionem contra perſonas Eccleſiaſticas, & ſæculares. ibid. 9

Conſeruator debet ante omnia ſummariè examinare an violentia, ſeu iniuria, de qua agitur, notoria fuerit. ibid. 11

Conſeruator recuſari poteſt ſi cauſa de qua agitur talis ſit, in qua ipſe valeat reum grauare. 87. 2. 13

Conſeruator an, & quando inuocare poſſit auxilium brachij ſæcularis, oſtenditur. ibid. 14

Conſeruatoribus conceſſa eſt poteſtas non ſolum aduersùs illatas iniurias, ſeu violentias manifeſtas, ſed etiam inferendas. ibid. 15

Conſeruatores qualiter contra Epiſcopos procedere debeant, oſtenditur. 88. 2. 5

Conſeruatores qui poſſint eſſe ponitur hic, & vbi cognoſcere valeant, & an, & quibus poſſit delegare, quantum duret eorum poteſtas, & de talium expenſis. 102. 2. 1

Conſeruatores Societatis Iesv non comprehenduntur ſub diſpoſitione huius text. ibid. 2

Conſeruatores in forma de qua hic à ſolo Romano Pont. concedi poſſunt. ibid. 3

Conſeruatores qui poſſint eſſe referuntur. ibid. 4

Conſeruatorię datio exiſtentis ſub iuriſdictione, vel dominio petentis, eſt nulla ipſo iure. 103. 1. 9

Conſeruatores extra ciuitates, ſiue diœceſes in quibus fuerint deputati, procedere non poſſunt, nec reos ad ſuum iudicium trahere vltra vnam dietam à fine diœceſum eorundem. 103. 2. 13. 26

Niſi aliud in tenore Bullæ Conſeruatoriæ fuerit conceſſum vt. ibid 14

Conſeruatores plures habenti, an licitum ſit partes citare ad remotiorem ſtante propinquiori, remiſſiuè. ibid 15

Conſeruatores in totum ſubdelegare non poſſunt, niſi quoad citationes, ſententiarum promulgationes, vel vbi ex beneficio literarum id eiſdem fuerit conceſſum. ibid. 16

Conſeruatorem ſibi datum incitantes, vt intromittat ſe in iis, quæ non continent opertam violentiam, vel iniuriam, & exigunt altiorem indaginem, incurrunt excommunicationem Papæ reſeruatam. 104. 2. 20

Conſeruatores non poſſunt procedere extra ciuitatem, ſeu diœceſim in qua fuerint deputati etiam ſtante partium conſenſu, nec reos ad ſuum iudicium trahere extra vnam dietam à fine diœceſum eorundem. 105. 1. 26

Conſeruatoria literæ conceduntur hodie ſub ampliori forma quam ſit ea, quæ traditur in hoc text. 86. 1. 4

Conſeruatoria in Bulla quoties ampliori forma, quàm ſit huius text. à Summo Pont. fuerit conceſſa, tunc illa inſpicienda erit, 87. 1 10

Conſilium ſequi non tenetur obligatus ad illud petendum, niſi ab alio tanquam à collega, & participe officij petendum ſit. 228. 2. 4. 5

Conſilium Conuentus ſui, quod Prælatus requirere debet ad concedendam licentiam Religioſo accedendi ad ſtudia, non ſufficit ſi audiatur, ſed debet à Prælato ſequi 245. 2. 12

Conſilium mutare quis non poteſt in alterius detrimentũ 352. 2. 1

Intellige vbi ex conſilio alicui ius quæſitum eſt ibid. 2

Conſilium mutare in melius ſapientis eſt vbi iuri tertij quæſito non præiudicatur. ibid. 3

Conſilium præſtans delinquenti poſt delictum non tenetur eadem pœna. 472. 1. 11

Conſtantia maior eſt in viro, quam in fœmina. 65. 1. 14

Conſtantini de donatione vbi tractetur, remiſſiuè. 49. 2. 4

Conſtitutiones pœnales loquentes de maſculino comprehendunt fœmininum. 36. 1. 5

Conſtitutiones pœnales ex identitate rationis ſunt extendendæ fauore piæ cauſæ. 44. 1. 10

Conſtitutio pœnalis extenditur ad caſum ex mente ipſius, licèt non ex verbis in ea comprehenſum. 57 2. 4

Conſtitutio huius text. non eſt ſeruanda in prouiſionibus, quæ fiunt in Romana Curia. 68. 1. 4

Conſtitutionem de clauſula, & reformatione Monialium cuiuſcunque Ordinis fecit Pius V. 230. 2. 3

Conſtitutionem aliam edidit Pius V. contra Moniales exeuntes à clauſura niſi in quibuſdam caſibus, eáſque comitantes, & receptantes, &c. ibid. 4

Conſtitutio pœnalis ſæpè extenditur ex eadem ratione. 386 2. 3

Conſtitutiones Summorum Pontificum per Collegium Cardinalium Sede vacante corrigi, immutari, vel moderari non poſſunt. 392. 1. 4

Conſtitutio quando requirit expreſſionem per verba geminata, tunc non ſufficit expreſſio in genere. 394 1. 2

Conſtitutio Bonifacij reſtringitur ad eos, qui impediunt ne ad illos poſſit citatio peruenire, vel quorum domicilium tutè non poteſt adiri. 405. 2. 1

Conſtitutio quantumvis generalis non tollit pacta, aut concordias confirmatas per Sedem Apoſtolicam, niſi de iis faciat expreſſam mentionem. 438. 2. 29

Conſtitutio puniens Religioſum fraudantem decimas alicuius Eccleſiæ non extenditur ad clericos ſæculares eadem facientes. 440. 2. 3

Conſtitutio humana punire poteſt crimen omnino occultum. 460. 1. 32

Conſtitutio in qua adeſt dictio, *ex tunc*, ſtatim ligat à tempore promulgationis ipſius. 461. 2. 18

Conſtitutio quoties exprimit à quo tempore debeat obligare, afficit ignorantes quoad nullitatem actus, licet non afficiat quoad alias pœnas. ibid. 19

Conſtitutio ſuper forma creandi cenſus à Pio V. edita in Hiſpania, & apud Germanos, ac Belgas non fuit recepta. 508. 2. 5

Conſuetudo generalis tollit legem præcedentem, ſecus ſi fuerit ſpecialis. 4. 1. 5

Conſuetudines locorum ſpeciales non cenſentur ſublatæ per legem generalem à Principe ſtatutam. ibid. 6

Conſuetudo eſt quid facti, & probari debet. ibid. 7

Conſuetudo immemorialis nunquam intelligitur derogata, niſi expreſsè de ea fiat mentio. 4. 1. 11

Conſuetudine præterita damnata, cenſetur quoque futura damnata. ibid. 12

Conſuetudo vtrùm ſit rationabilis, relinquendum eſt iudici, remiſſiuè. 4. 2. 24

Conſuetudinis vigore poſſunt reddit9 beneficij ab abſentibus percipi. 14. 2. 7

Conſuetudinis etiam iuratæ, vel quantocunque tempore obſeruatæ prætextu non poteſt quis niſi vnicum perſonatum, dignitatem, vel aliud perpetuum officium ſimul cum Canonia & præbenda in aliqua Eccleſia abſque diſpenſatione Sedis Apoſt. obtinere, vel iam obtenta tenere. 25. 2. 1

Conſuetudo immemorialis, quæ eſt irrationabilis, minimè excuſat à peccato, & ideò non eſt obſeruanda. ibid. 5

Conſuetudo non valet quòd ab Officiali Epiſcopi ad Epiſcopum appelletur. 26. 1. 1

Ratio præſtatur. ibid. 2. 12

Conſuetudine induci non poteſt vt alicuius actus ſubſtantia mutetur. 27. 1. 18

Conſuetudo præſcripta, quòd Epiſcopus inquirendo, puniendo, & corrigendo ſubditorum exceſſus ſui Capituli conſilium requirere teneatur, valida eſt. 32. 1. 1

Conſuetudo legitimè præſcripta quæ dicatur, remiſſiuè. ibid. 2

Conſuetudo optandi eſt præter ius, & rationabilis, ac proinde induci poteſt ſpatio decem annorum. 34. 1. 23

Conſuetudo, quæ præter ius eſt, inducitur ſpatio decem annorum. ibid. 24

Conſuetudine induci poteſt vt in optione præferantur antiquiores ætate, vel maiores Ordine. 34 2. 30

Conſuetudo optandi innititur æquitati Canonicæ. ibid. 31

Conſuetudo contra ius requirit tempus 40. annorum non ſolum quando eſt contra Canones, ſed etiam quando eſt contra rationem. 151. 2. 4

Conſuetudo dat iuriſdictionem. 161. 2. 10

Conſuetudo tribuit iuriſdictionem etiam priuato nullam penitus iuriſdictionem habenti. 171. 1. 4

Conſuetudo induci non poteſt vt diſtributiones quotidianæ ab illis, qui diuinis Officiis perſonaliter non interſunt, percipiantur. 199. 1. 5

Conſuetudo etiam immemorialis non excuſat, à reſidentia in Cathedralibus, & Collegiatis inſignibus. ibid. 4

Conſuetudo inualida eſt, qua introductum dicitur quòd is, qui habet Canonicatus in diuerſis Eccleſiis percipiat diſtributiones in vtraque. ibid. 5

Conſuetudo inualida eſt quòd mortuo beneficiario diſtributiones primi anni dentur eius hæredibus. ibid. 6

Conſuetudo inualida eſt vt Canonici qui vna hebdomada interſunt diuinis Officiis poſſint lucrari diſtributiones ſequentis etiam hebdomadæ, quamvis illis non interſint. ibid. 7

Conſuetudine introduci poteſt quòd quis habeat dignitatem & canonicatum in eadem Eccleſia. 208. 2. 3

Conſuetudo, ſeu ſtatutum cauens, ne certa bona immobilia à laicis poſſeſſa in Eccleſias alienentur, aut ab eiſdem retineri poſſint, remiſſiuè. 241. 1. 3

Conſuetudines iniuſtæ, & peccati nutritiuæ inter laicos, & in foro Ciuili ex Pontificum auctoritate per Canones abrogantur. 327. 1. 10

Conſuetudo venit appellatione iuris. 385. 1. 4

Conſuetudo de relictis, vel obuentionibus tempore vacationis non reſtituendis futuro ſucceſſori, eſt ſpecialiter reprobata quando vacat Cathedralis, Collegiata, vel Regularis Eccleſia, ſecus in aliis. 394. 1. 3

Conſuetudine quacunque reprobata, cenſetur reuocata, & ſublata etiam immemorabilis. 408 2. 21

Conſuetudine ſublata cenſetur etiam ſublata immemorabilis quando additur dictio *vniuerſalis*. 433. 1. 8

Conſuetudo valet vt mortuo, ſeu eius hæredibus dentur fructus beneficiales primi anni. 482. 1. 1

Conſue

Digitized by Google

Conſuetudo impediens ne Legati Sedis Apoſt. recipiantur, non valet. 495.1.1

Conſuetudo aſt valida vt fructus primi, ſecundi, & ſequentium annorum Prælato defuncto, vel eius hæredibus applicentur, etiamſi non conuertantur in pia opera ad liberandam animam defuncti in purgatorio. 504.0.2.3

Conſuetudo non valet vt Epiſcopi, ſiue alij Prælati à ſubditis ſuis poſſint exigere, & à volentibus recipere charitatiuum ſubſidium vltra taxam poſitam in hac Extrauagante. 511.1.3

Conſulens delictum punitur eadem pœna, qua ipſe delinquens. 471.2.2

Contemptus in quacunque præcepti materia mortalem culpam inducit. 301.2.10

Conteſtatio litis non fit per exceptionem peremptoriam. 142.2.1

Conteſtatio litis quando, & quibus modis fieri dicatur, remiſſiuè. 143.1.3

Contra ius quæ fiunt, vtique pro infectis haberi debent. 374.1. med.

Contractus factus contra legem, licèt non valeat quantum ad commodum contrahentium, valet tamen quantum ad eorum incommodum, & in vtilitatem tertij. 55.1.7

Contractus quilibet quantumvis inualidus iuramento firmatur. 157.1.2

Contractus in Eccleſia celebrati valent. 342.2.8

Contractum, vel delictum ratum habens non in loco ratihabitionis, ſed in loco actus geſti forum ſortitur. 340.1.11

Contractus ex conuentione legem accipere dignoſcuntur. 383.2.med.

Contractus erit illicitus ſi cenſus, ſeu redditus anni redemptio conſiſtat in voluntatem venditoris, hac tamen lege vt maiori pretio redditus redimendus ſit, quàm conſtitutus fuerat. 509.1.13

Contractus emptionis & venditionis annui cenſus declaratur hic non eſſe vſurarium. ibid. fin.

Contrahens cum aliquo ſi ſciat eum ſtatim receſſurum eſſe, non poterit illum conuenire in loco contractus. 340.2.10

Contrahens ſine ſolemnitatibus à iure requiſitis, eſt in dolo præſumpto, & mala fide. 383.1.fin.

Contraxiſſe ibi quis videtur, vbi ſolutionem deſtinauit. 140.2.11

Contraria allegans non eſt audiendus. 102.1.5

Contritio ſine Confeſſione Sacramentali ſaltem in voto non ſufficit ad conſequendam veniam, ſeu remiſſionem culpæ. 334.1.15

Contumacia manifeſta dicitur cùm citatus ſaretur in iudicio ſe contumacem, vel cùm conſtat eum reſpondiſſe nolle ad iudicium, nec ad iudicem accedere. 308.2.9

Contumax antequam expenſas recipiat exaudiri non debet in quacunque cauſa. 250.2.4

Contumax in vno actu non ſibi præiudicat in ſequentibus. 151.1.5

Contumax in non reſpondendo poſitionibus, vt habeatur pro confeſſo, non ſufficit procuratorem monitum eſſe de reſpondendo, ſed requiritur perſonaliter citatus, & monitus ipſe principalis. 154.1.14

Contumax in excommunicatione per annum inſordeſcens ſuſpectus habetur de hæreſi, beneficiiſque priuatur, vbi eſſet excommunicatus pro crimine. 257.1.6

Contumax iudicio Eccleſiæ habetur tanquam conuictus, & verè pertinax velut hæreticus. ibid. 7

Contumax fictus, qui fuit ad domum citatus, non in perſonam, auditur appellando. 410.1.2

Contumax verus dicitur, qui fuit citatus perſonaliter. ibid. 3

Conuenticulas ad malum facere per iura prohibitum eſt. 489.2.3

Conuentus ex cauſa ciuili non poteſt repellere agentem propoſita exceptione ſpoliationis factæ à tertio, tamen accuſatus criminaliter virtute talis exceptionis poteſt ſuum accuſatorem repellere. 145.2.10

Conuentus Monaſterio vacante nouum non recipit Monachum ſi de conſuetudine, vel priuilegio id ſpectet ad ſolum Abbatem, aliàs poterit ſi ſpectat inſimul ad vtrumque. 228.1.1

Conuentum totum ad conſilium petendum pro concedenda licentia Religioſo accedendi ad ſtudia non eſt opus cogere, ſed ſatis eſt maior eius pars. 245.2.13

Corpora defunctorum exenterantes, & ea immaniter decoquentes, vt oſſa à carnibus ſeparata ferant ſepelienda in terram ſuam, ipſo facto ſunt excommunicati. 509.2.1

Correctio, ſeu pœnitentia duplex eſt, altera formata & perfecta, quæ appellatur contritio, altera informis, & imperfecta, quæ dicitur attritio. 333.2.13

Correctio, ſeu pœnitentia quando charitate perficiatur, & ita quando ſit contritio, & quando ſine charitate ſit, ac proinde ſit attritio, oſtenditur. ibid. 14

Credentes, & receptatores hæreticorum qui dicantur, remiſſiuè. 253.1.3

Creditores, quibus ad ſecuritatem debiti res pignori traditur, minimè poſſident, ſed potiùs debitor qui tradit. 328.2.15

Τὸ *Credo*, licèt in teſte non affirmet, veritatis tamen eſt expreſſiuum in reſponſione poſitionum. 153.2.5

Crimina, quæ merentur verbalem degradationem, ſeu depoſitionem quot? remiſſiuè. 294.1.5

Crimina quæ merentur actualem degradationem quot ſint, referuntur. ibid. 6

Crimen læſæ Maieſtatis committitur in confœderatione, ſeu liga facta cum hoſtibus Principis. 421.1.3

Crimen læſæ Maieſtatis non committitur niſi per ſubditum. 421.1.8

Crux an habuerit quatuor genera lignorum? remiſſiuè. 386.1.6

Τὸ *Cuiuſcunque dignitatis*, comprehendunt perſonas, quæ aliàs minimè comprehenderentur. 13.1.3

Τὸ *Cuiuſcunque ſint ſtatus, dignitatis, &c.* quam vim, & effectum habeant. 406.1.7

Τὸ *Cuiuſcunque Ordinis, & conditionis*, comprehendunt tam laicos, quàm clericos. 475.1.3

Culpa vbi agendo, vel excipiendo alicui obiicitur, vagandum non eſt, ſed certa culpa deſignari debet. 39.1.4

Culpæ venia, ſeu remiſſio non datur ſine infuſione gratiæ gratum facientis, in qua noſtra iuſtificatio conſiſtit. 333.2.12

Culpæ obnoxius eſt, qui rei, quæ ad eum non pertinet, ſe immiſcet. 346.1.1

Culpabilis in vno articulo hæreſis generaliter poſtea abiurando, relapſus dicitur, ſi committit etiam in alium articulum ſeparatum. 258.1.6.7

Τὸ *Cùm peruenerit ad* 25. *annum*, ex proprietate non verificantur in 25. anno cœpto. 400.2.9

Cura liberum exercitium habens, & omnium bonorum, fructuum, & prouentuum poſſeſſionem, licèt in limine adeptæ poſſeſſionis huiuſmodi mota lis fuerit per aliquẽ in petitorio, tenetur ſe promoueri facere intra annum lite pendẽte. 60.1.11

Curæ annexæ non eſt facienda mentio. 187.1.4

Curam Parochialis Eccleſiæ is dicitur habere, qui ex neceſſitate officij aſtringi poteſt ad adminiſtrationem Sacramentorum, & cogere ad ſe venire parochianos. 438.2.21

Curator Principis poteſt liberalitates exercere, & donationes facere. 74.1.13

Curia Romana, ſeu Papæ ibi dicitur eſſe vbi eſt Papa, & non vbi eſt audientia, ſeu Concilium Papæ. 183.1.17. & 486.1.26

Curia Romana habet ſtudium generale, & eius priuilegia. 183.1.1

Curia Romana ibi eſt, vbi eſt cauſarum, & literarum Apoſt. audientia, quamvis ibi non ſit Papa. 392.2.17

Curiales Romæ habitantes debent Baſilicas SS. Petri & Pauli per triginta dies viſitare, illi verò qui veniunt Romam, poterunt in quinque diebus Iubilæum lucrari. 519.2.6

D

D*Æmones* inuocare, & eos conſulere etiam ſine adoratione, & exhibitione honoris, eſt hæreticale ſortilegium. 249.1.12

Damnatis ad mortem hoc petentibus pœnitentia concedi debet, nec valet contraria conſuetudo. 474.1.1.2

Damnatis ad mortem miniſtrandum eſt Sacramentum Euchariſtiæ. ibid. 3

Damnum quod quis ſua culpa ſentit, ſibi debet, non aliis imputare. 383.2.8

Dantes & recipientes aliquid pro ſuſtentatione ingredientis Religionem ob neceſſitatem, an incidant in excommunicationem huius text. oſtenditur. 513.1.3

Dantes, vel recipientes aliquid tempore receptionis ad habitum non incurrunt excommunicationem, niſi profeſſio emittatur. ibid. 5

Dantes, aut recipientes pro obtinenda gratia, vel iuſtitia apud Sedem Apoſtolicam vbicunque exiſtant, & non ſolùm orti in vrbe, & oriundi ab ea, ſed etiam inhabitantes eam, & reliquam Italiam, Hiſpaniam, Galliam, & quævis alia Regna, includuntur ſub hoc text. 524.1.7

Dantes, aut recipientes etiam quid minimum pro obtinenda gratia, vel iuſtitia apud Sedem Apoſtolicam, ſunt excommunicati. 524.2.9

Dantes, aut recipientes, ſiue palam, ſiuè occultè pro obtinenda gratia, vel iuſtitia apud Sedem Apoſtolicam ſunt excommunicati. ibid. 11

Dantes, aut recipientes pro obtinenda gratia, vel iuſtitia apud Sedem Apoſtolicam ſunt excommunicati, non ſolùm ſi dent, aut recipiant pecunias, ſed etiam omnem aliam rem, ſeu vtilitatem. ibid. 13

Dantes, vel recipientes pro obtinenda gratia, vel iuſtitia apud Sedem Apoſtolicam non ſolùm in ſcriptis, vt putà per literas Apoſtolicas, ſed etiam aliàs quomodocunque, ſunt excommunicati. 525.1.16

Dare, aut recipere aliquid poſt obtentam gratiam, vel iuſtitiam non eſt improbatum. ibid. 18

Data tempus inſpicitur in literis ad beneficia impetratis, & ideo per illa beneficium curatum obtinere non poterit, qui licèt nunc ſit maior, illo tempore minor erat. 55.1.1

Datæ tempus, non verò præſentationis in literis Apoſt. inſpicitur, ſi gratia ſit perfecta. 187.2.3.4
Tò *Debet*, plerumque ex natura ſua neceſſitatem importat. 445.1.7
Debilis in cruribus, ſeu tibiis, qui ad Eccleſiam ſe conferre non poteſt, quotidianas percipit diſtributiones in abſentia. 179.2.9
Debitor minoris ſummæ, ſi conuenit pro maiori, non tenetur fateri minorem, ſed ſimpliciter poteſt totam negare, quaſi non teneatur quis diuidere poſitionem. 154.1.7
Sed contrarium. ibid.2.19
Debitorum liberatio facta pro ſorte extenditur ad omnes acceſſoria. 258.1.9
Debitor eius, qui Cardinalem offenderit, non tenetur illi ſoluere. 297.2.44
Debitoris eſt electio in alternatiuis. 376.1.1
Debitori alternatiuo non ſolùm in ſoluendo, ſed etiam in repetendo competit electio. 377.1.7
Debitori in alternatiuis ita electio competit vt etiam facta electione licitum ei ſit variare quoties voluerit. 377.2.9
Declara vt ibid.11
Debiti confeſſionem per epiſtolam miſſiuam quomodo quis extorquere poſſit, oſtenditur. 402.2.5
Decennium ad appellandum currit de momento ad momentum. 174.1.4
Tò *Decernimus*, inducit ius nouum, & non declarat antiquum. 400.1.4.& 428.2.5
Decimæ an debeantur de iure diuino, remiſſiuè. 222.1.3
Decimarum in ſolutione conſideratur conſuetudo. ibid.4
Decimæ per laicos ante Lateranenſ. Concil. in feudum receptæ à Religioſis per eos recognitæ in feudum, non poſſunt ipſis Religioſis concedi ſine diœceſanorum conſenſu. 223.1.9
Decimæ poſtquam in laicos licitè fuerunt alienatæ, efficiuntur de ipſorum patrimonio. ibid.12
Decimæ ſi ante Lateranenſe Concil. laicis fuerint in feudum, vel emphyteuſim conceſſæ, & finita generatione ad Eccleſiam reuertantur, an poſſit Prælatus eas iterum laicis dare in feudum, vel emphyteuſim oſtenditur. 223.1.14
Decimas habentes ex donatione laicorum antiquas nouales ſuperuenientes in eodem loco non percipiunt. ibid.16
Decimarum in cauſis proceditur ſummariè, præcipuè quando eſt inter clericos, quibus de iure debentur decimæ, vel quando quæſtio inter duas Eccleſias ſuper iure percipiend. decimas. 406.2.2.3
Decimarum controuerſia vbi quæſtio iuris eſt etiam incidens, ſpectat ad iudicem Eccleſiaſticum. ibid.4
Decimas non ſoluens poteſt, & debet excommunicari. ibid.5
Decimæ Papalis exactio, vel ſolutio quando in iudicium deducitur, an cauſa ſummariè deduci poſſit. 407.1.15
de Decimis debitis ex pacto, vel pollicitatione vbi quæſtio fuerit, tunc cauſa non eſt ſummaria. ibid.16
Decimas non ſoluens excommunicari poteſt præmiſſa monitione. ibid.17
in Decimarum ſolutione inuocari poteſt brachium ſæculare contra contumaces. ibid.18
Decima beneficiorum alicui conceſſa ſibi debetur ſecundùm taxationem, & de moneta currenti, nec poſſunt collectores propter hoc diſtrahere, vel occupare ornamenta diuinis Officiis deputata. 441.1.8
Decimarum onus grauat proprietarium, non conductorem. ibid.3
Decima Papalis non ſoluitur ex diſtributionibus quotidianis. 483.1.14
Decretalis, vt circa, habet locum quando appellatur extra iudicium. 61.2.1
Decretum irritans annullat actum contra factum ipſo iure. 20.1.24
Decreti irritantis vis, & effectus, remiſſiuè. 66.1.2
Decretum irritans contra prouiſores beneficia litigioſa, inficit quoque poſſeſſionem. 152.1.5
Decreti irritantis vis, atque effectus, remiſſiuè. 430.1.3
Decretum irritans regulatur ſecundùm naturam diſpoſitionis, ſuper qua interponitur. 450.1.6
Decretum irritans nihil operatur, niſi is pro quo fuit appoſitum, acceptauerit, & eo vti velit. ibid.7
Defectus ſcientiæ, vel perſonæ euidens ſi obiiciatur inter reliqua, quæ obiiciuntur promouendo ad dignitatem, illa ante omnia examinari debebit, & ſi falſus reperiatur, opponens à perſecutione negotij repellitur, & punietur perinde ac ſi defeciſſet in probatione omnium obiectorum. 42.2.2
Defectum notorium opponens in perſonam, vel ſententiam electi, non poteſt ab eo diſcedere, etſi non probauerit, & debet omnino à cauſæ proſecutione excludi. 56.2.1
Defendere quis poteſt bona propria etiam vſque ad occiſionem iniuſti aggreſſoris, quando aliter illa defenſio expediri non potuerit. 307.2.4
Defendere proximum tenetur quis ab offenſa, & iniuria. ibid.9
Defenſionibus pluribus nullus vti prohibetur. 346.2.1
Degradatio actualis non impenditur clerico pro crimine læſæ Maieſtatis. 276.2.14
Degradatio qualiter facienda. 163.2.2
Degradatio verbalis. & diſpoſitio ſunt idem. 294.1.4
Delegata poteſtas mortuo delegante integra non expirat ipſo iure, ſed ope exceptionis. 105.2.3
Delegata poteſtas expirat mortuo delegante re integra, ſecus quoad negotia iam cœpta. 104.2.23
Delegata magis quàm ordinaria videtur conceſſa iuriſdictio quando conſtat ex verbis quòd non auctoritate officij, ſed auctoritate concedentis quis cognoſcit. 209.2.3.& 397.1.4
Delegatam fuiſſe ſibi cauſam à Sede Apoſt. non creditur alicui niſi in citatorio inſeri faciat reſcripti, ſeu commiſſionis tenorem. 496.1.7
Delegatio cauſa abſentiæ delegantis ſtatim expirat reuerſo delegante, niſi delegans ſtatim ſit abiturus. 76.1.8
Delegatus Apoſt. non poteſt ſubdelegare cauſas literarum Sedis Apoſt. vel Legatorum eiuſdem, niſi perſonis in dignitate conſtitutis. 18.2.4
Delegatus extra locum commiſſionis nihil agere poteſt niſi de conſenſu partium, nec vices ſuas committere valet, niſi perſonis deſignatis. 21.1.60
Delegatus non poteſt cauſas auctoritate literarum Sedis Apoſt. ſibi commiſſas perſonis non conſtitutis in dignitate ſubdelegare. 21.1.62
Delegatus Apoſtol. nihil debet à partibus recipere niſi eſculentum, & poculentum liberè oblatum, quod paucis poſſit conſumi diebus, moderatas expenſas. 22.1.69
Delegatus vbi cum domum conſequitur ſumptus. ibid.74
Delegatus ad vniuerſitatem cauſarum non eſt Ordinarius, ſed Ordinario ſimilis. 22.2.80
Delegatus non aſſumit Aſſeſſorem, ſeu conſiliarium, niſi in conſcientia indigeat, qui neutri parti ſit ſuſpectus, & tunc partes ſoluent moderatum ſalarium. ibid.84
Delegatus limitare debet ſalarium Notariorum in ſua cauſa, non participando tamen in lucro cum ipſis, vel Aſſeſſoribus. 23.1.89
Delegatus non debet vocare teſtes niſi quando ſtatus cauſæ requiritur, & tunc producens ſoluere tenetur teſtibus competentes expenſas pro diſceſſu, ſtatu & acceſſo. ibid.92
Delegato procedente cum duobus ſubdelegatis non in totum, ad Papam, non ad condelegatos appellari debet. 90.2.1.2
Amplia vt 91.1.6.7.8
Delegatus ante recuſationem eidem propoſitam poteſt cauſam ſibi commiſſam ſubdelegare. 94.1.3
Delegatus non poteſt poſt recuſationem ſimpliciter eidem propoſitam vices ſuas alteri committere abſque aſſenſu recuſatoris. ibid.4
Delegatus ſubdelegans etiam in totum re integra cauſam reaſſumere poteſt. 95.1.1.8
Secus re integra exiſtente, vt ibid.2.9
Amplia procedere etiam attento iure Decretalium. ibid.3
Simul etiam vt procedat non ſolùm ſi ipſe delegatus expreſsè reuocauerit, & ſibi iuriſdictionem reaſſumpſerit, ſed etiam ſi tacite hoc fecerit. ibid.
Delegatus vbi re integra, & Ordinarius quandocunque. iuriſdictionem à ſe commiſſam reuocauerunt, ſi nihilominus ſic reuocati procedant, corruunt omnino proceſſus ab eis poſtea facti. ibid.
Delegatus quando vices ſuas non in totum commiſit, tunc etiam re non integra exiſtente poterit per eundem à ſubdelegato commiſſio reuocari. 95.2.6
Delegatus ad vniuerſitatem cauſarum poteſt ſubdelegatum à ſe in totum ad vnam cauſam datum etiam re non integra reuocare. ibid.7
Delegatus ſi ſubdelegauit quoties abeſſet, vel donec reuocaret, & mortuus ſit re non integra, ſubdelegatus procedit, & ſemper de ſubdelegato ad delegantem, qui ſibi aliquid iuriſdictionis reſeruauit, appellari debet etiam poſt ſententiam. 96.1.1
Delegatus ſubdelegando totam cauſam an poſſit ſolam executionem ſententiæ ſibi reſeruare, oſtenditur. 97.1.16
Delegatus quoties aliquid de medijs cauſæ ſibi retinuit, ad ipſum eſt appellandum, dummodo tamen appelletur antequam actus illi per ſubdelegatum ſint expediti, ſecus ſi poſtea. ibidem 17
Delegatorum plurium in ſolidum quilibet cognoſcit, & vno cognoſcente, alij, niſi ex cauſa, ſe non intromittunt, & perpetuatio vnius perpetuat quoad omnes. 98.1.8
Delegatis ex pluribus datis cum clauſula, *Quòd ſi non omnes, &c.* vel ſimili, quilibet, id eſt, is, qui præuenit, poteſt per ſe ſolum ſine aliis in cauſa procedere. ibid.2
Delegatus ſubdelegans, aut alius immediatus ſuperior quando excommunicatus proponitur, tunc non ad illum, ſed ad

primum

Digitized by Google

primum delegantem, ſeu alium legitimum ſuperiorem erit prouocandum. 99.1.4
Idem dicendum, ſi delegatus ſubdelegans eſſet mortuus, vel ſuſpenſus, aut hæreticus. ibid.5.6
Vel abiens ſit notabili diſtantia. ibid.7
Delegatus cui aliquid certo loco expediendum committitur ex iuſta cauſa poterit illud expedire extra locum. 101.1.1
Delegatus inferioris à Principe licèt non poſſit ſubdelegare, poterit tamen ſi ad hoc habeat ſpeciale mandatum. 108.1.4
Delegatus Principis poteſt ſubdelegare, ſiue vniuerſaliter, ſiue generaliter cauſæ delegentur. 188.2.6
Delegati poteſtas expirat ipſo iure mortuo delegante re integra. 207.2.6
Delegatus Papæ an abſoluat ad cautelam, ex generali cauſæ commiſſione, oſtenditur. 302.2.8
Vide *Index*.
Delictum nouum eſt eiuſdem criminis ex interuallo iteratio. 167.1.2
Delicti ratificatio non inducitur ex receptatione delinquentis, & auxilij præſtatione, quando delictum non eſt geſtum nomine receptantis, & præſtantis auxilium. 318.1.8
Delictum perſonæ non debet in detrimentum Eccleſiæ redondare. 382.2.med.
Delicti ratione ſortitur quis forum eo loci, quo deliquit. 421.2.7
Delicti ratificatio vt obliget ad pœnam requiritur delictum fuiſſe commiſſum nomine proprio. 472.1.8
Delinquens eſt ad locum delicti remittendus quamvis detentus ſit à iudice originis, vel domicilij. 428.1.16
Denominatio prior arguit ordinem charitatis, & maiorem dilectionem. 66.2.6
Denunciatio ſimplex non ſufficit, ſed fieri debet cum proteſtatione, & requiſitione venditori præmiſſa, vt liti moræ aſſiſtat. 394.1.12
Depoſitionis pœnam ſtatim incurrit delinquens in crimine aſſaſſin.j. 276.1.12
Deus nemini eſt gratiæ debitor, ſed ipſe benignitſſimus, ac diues in miſericordia ſingulis volentibus ſuam dat ipſe gratiam affluenter. 342.2.4
Dicatum ſemel Deo non eſt ad vſus humanos vlteriùs transferendum. 368.2.8
Dicta de Fratribus Minoribus non extenduntur ad alios Mendicantes. 219.2.10
Dies vna pro quiete in qualibet ſeptimana dari debet. 48.2.17
Dies feſti, quibus iter confici non licet, è præſtituto tempore ad iter conficiendum ſunt ſubducendi. ibid.18
Dies termini non computantur in termino. 145.2.14
Dies triginta, intra quos iudex tenetur tradere apoſtolos, currunt à die interpoſitæ appellationis. 172.2.4
Dies termini non computatur in termino ſi lex ipſa tempus ſtatuens declaret non computari. 184.1.5
Dies termini non computatur in termino quando adiungitur numero dierum, vel menſium cum dict. A. vel Ab. ibid.14
Dies Eccleſiaſticus quantum ad indulgentias, & cætera priuilegia conſtituitur à veſperis in veſperas incluſiuè. 321.2.25. & 452.2.5
τὸ *Diffinimus*, eſt iuris noui inductiuum. 413.2.4
Dignitatem ſimul & Canonicatum poteſt quis hodie de conſuetudine in vna eadémque Eccleſia habere. 86.1.5
Dignitati, ſeu nobilitati in iudicio eſt deferendum circa pœnas, coactiones, & modum procedendi. 88.1.4
Limita quando nimia extiterit eorundem contumacia, vt 89.2.14
Dignitas aliquando eſt ſine cura, & adminiſtratione ſpiritualium. 187.1.3
Dignitatem, vel beneficium Curatum expectans ſi antequam gratia habeat effectum, obtinet pacificè aliud beneficium incompatibile cum præmiſſo, non poteſt ampliùs expectatiuæ vti gratia, etiamſi renuntiauerit beneficio obtento. 389.2.1.2
Dignitatem, perſonatum, Officium vel præbendam obtinens, cui certus Ordo annexus eſt, niſi infra annum ad illum impedimento ceſſante promoueatur, in Capitulo vocem non habet, & dimidiam perdit diſtributionum partem. 398.1.2
Dignitates plures obtinens, ſi aliam ſimilem, vel beneficium curatum, ſine legitima diſpenſatione acceptet poſt pacificam poſſeſſionem vltimæ, vacant omnes præcedentes ipſo iure. 428.2.1
Dignius, & potentius trahit ad ſe naturam minus digni, ſeu minus potentis. 140.2.5
Dilationes à iure conceſſæ non poſſunt per iudicem auferri. 345.2.5
Dilatio vni parti conceſſa alteri eſt communis, quamvis ſit conceſſa minori iure ſpeciali per reſtitutionem in integrum. 424.1.4
Dimiſſio primi beneficij, quæ hic iubetur fieri coram Ordinario facienda eſt intra menſem, ſed quod ſtatim, & incontinenti fieri debeat. 485.1.8.9
Diœceſani compellunt Religioſos exemptos ſoluere decimas Parochialibus Eccleſiis, ſi non agatur de rebus exemptis. 223.1.15
Diœceſani dicuntur illi, qui in loco habent Epiſcopalem iuriſdictionem, vel quaſi. 408.2.10
Diœceſanorum appellatione non veniunt Ordinarij, qui in loco iuriſdictionem habent. 425.2.4
Diœceſanus congruam portionem aſſignare debet, ſi ea intra terminum competentem non aſſignatur præſentatis ad Eccleſias per patronos Eccleſiaſticos, in quibus ipſi non conſueuerunt omnia onera ſupportare, niſi onera ſint per patronos ſupportanda. 447.1.1.2
Diœceſanorum appellatione non veniunt inferiores Prælati. 448.1.4
Diœceſani (quibus hoc conſtat) illos, qui exigendo à clericis pedagia, vel guidagia excommunicati ſunt, vel interdicti, publicare debent. 450.1.1
Diœceſis appellatione regulariter venit ciuitas quando profertur à lege. 157.2.9
Diſcordiam nutrientes in electione Abbatiſſæ Monialium ſunt excommunicati. 65.2.20
Diſpenſandi in reſidentia facultas conceditur Epiſcopis, & aliis Epiſcopo ſuperioribus. 58.2.6
Diſpenſandi poteſtas eſt latè interpretanda, quando ea conceditur ad diſpenſandam cum perſonis non expreſſis, at ſtrictè intelligitur vbi exprimuntur perſonæ, cum quibus eſt diſpenſandum. 107.2.5
Diſpenſare poſſunt Epiſcopi, & eis Superiores cum habentibus parochiales Eccleſias ſibi ſubiectas, quod vſque ad ſeptennium ſtudendo accepto Subdiaconatus Ordine infra annum, non teneantur ad Sacerdotium promoueri, quo durante ſeptennio debet in illis Eccleſiis idoneus poni Vicarius de fructibus Eccleſiæ ſuſtentandus; elapſo verò ſeptennio tenentur ij infra annum in Presbyteros promoueri. 58.1.1.4
Diſpenſare non poſſunt Epiſcopi ſuper ætate ad Ordines, vel beneficia per Concil. Trid. ſtatuta. 81.1.3
Diſpenſare poſſunt Epiſcopi cum illegitimè natis in minoribus Ordinibus, & beneficio ſine cura, dummodo ſit tale, in quo aliàs diſpenſare poſſint, in aliis verò diſpenſatio Papæ requiritur. ibid.1.2
Diſpenſatio à Papa obtenta ſuper pluralitate non valet, ſi diſpenſatus taceat defectum originis, ſuper quo ad curatum beneficium cum illo iam fuit diſpenſatum. 82.2.1
Diſpenſatio noua quoties priori additur, vt poſterior valeat, neceſſarium eſt quòd fiat mentio prioris. ibid.3
Diſpenſatio non extenditur etiam ad caſum maiorem & habentem in ſe maiorem rationem, quàm habeat caſus conceſſus. 83.1.4
Diſpenſatio eſt odioſa, ac proinde ſtrictè interpretanda. 82.2.13. & 111.2.12
Diſpenſatio cum illegitimo ad Ordines intelligitur de ſolis minoribus. 83.1.8
Diſpenſatio ad duo beneficia intelligitur de duobus primis tantùm. 111.1.10
Diſpenſatio quamvis odioſa ſit ac ſtrictè intelligenda, attamen poteſtas diſpenſandi commiſſa alicui eſt late interpretanda. 191.1.14
Diſpenſatio ad beneficia intelligitur de duobus tantùm. 197.1.2
Diſpenſatio motu proprio conceſſa eſt latè interpretanda. 198.1.4
Diſpenſatio non corruit quando cauſa, quæ à principio fuit vera, erat impulſiua, licèt poſtea ceſſet. 345.1.3
Diſpenſatio ad Sacerdotium extenditur ad omnes Ordines inferiores. 370.2.12
Diſpenſatio dicitur eſſe iuris rigoroſi relaxatio. 486.1.16
Diſpenſatio ſuper retentione plurium beneficiorum à quo obtineri poſſit, remiſſiuè. ibid.17
Diſpenſatus ab Epiſcopo, & promotus ad minores Ordines, & ſimplex beneficium, ſi poſtmodum tacito defectu impetret diſpenſationem ſuper pluralitate talium beneficiorum, diſpenſatio eſt nulla. 83.1.6
Diſpenſatus à Papa vt in minori ætate fiat Subdiaconus, iſte talis ſic factus habet vocem in Capitulo. 399.1.6
Diſpenſatus ad plura etiam non canonicè non incurrit pœnam huius text. 485.1.5
Diſplicere amplius non poteſt quod ſemel placuit. 347.1.1
Diſpoſitio cenſetur odioſa, aut fauorabilis ex principali intentione diſponentium. ibid.2.8. & 43.2.8
Diſpoſitio cap. licèt canon, ſup hoc tit. eſt fauorabilis. 51.2.3
Diſpoſitio huius textus cum agat de vitando periurio, obſeruanda eſt in iudiciis, & tribunalibus imperij, & Regum. 157.2.29
Diſpoſitio fauorabilis, & odioſa attenditur ex primario fine. 115.1.7
Diſpoſitio an cenſeatur fauorabilis, vel odioſa colligitur ex principali intentione diſponentium. 344.2.4

Index Rerum , & Verborum

Diſpoſitio exorbitans dicitur quæ non in totum, ſed in aliquo ius commune corrigit. 351.1.8
Diſpoſitiones duæ vbicunque ſibi aduerſantur, debent ad concordiam reduci, ſalua quoad fieri poteſt vtriuſque natura, & verborum proprietate, 353.1.2
Limita regulam in ſpecie ſubiectiua generi, & aliis modis. ibid.4
Diſpoſitio concepta ſuper ſumma, vel quantitate maiori, verificatur etiam in minori per ſe. 354.1.4
Declara vt. ibid.6
Diſpoſitio non verificatur niſi ſecundùm verba, vel mentem diſponentis. ibid.5
Diſpoſitio concedens aliquid principale, cenſetur etiam concedere id, quod acceſſoriè venit ad illud principale. 356.2.8
Diſpoſitio ex ratione expreſſa in lege, vel alia Conſtitutione extenditur in correctoriis, & exorbitantibus. 39.1.4
τò *Diſpoſitio*, latiſſimam habet ſignificationem, & omnem modum includit prouidendi. 397.2.10
Diſpoſitio huius text. ceſſat contra illum, qui iam per triennium beneficij pacificam habuerit poſſeſſionem. 414.2.15
Diſputare in ſcholis ad acuenda ingenia, bene poſſunt laici abſque incurſu excommunicationis. 254.2.16
Diſtributiones quotidianæ interdum manualia beneficia dicuntur. 25.1.6
Nonnunquam victualis nuncupantur, vt ibid.2.7
Diſtributiones quotidianæ ſolùm præſentibus, qui interſunt Diuinis, dari debent, conſuetudine non obſtante, qui aliter illas receperint, non faciunt eas ſuas, & idem de diſtributionibus, quæ dantur pro anniuerſariis defunctorum. 178.2.2
Diſtributiones quotidianæ cur ita appellentur, oſtenditur. 179.2.2
Diſtribtiones pro anniuerſariis defunctorum abſentes iuſtè percipiunt. 180.2.23
Diſtributiones quotidianas non percipit abſens cauſa ſtudij. 284.2.4
Diſtrictus quid ſit, & an differat à territorio, ſeu Iuriſdictione, remiſſiuè. 103.2.18
Diſtrictus à ciuitate diſtinguitur. 392.2.16
Diuinationes quæ, & quot ſint eius ſpecies, remiſſiuè. 259.1.20
Diuites an poſſint dici Principes, in eiſque habeat locum diſpoſitio huius text. remiſſiuè. 451.2.5
Doctores, ſiue Magiſtri docentes quamvis non retineant in ſuis ſcholis Religioſos incurrunt excommunicationem, de qua in hoc sexto, & è contra ſi retinent quamvis non doceant. 245.2.16
Doctores, ſeu Magiſtri non incurrunt excommunicationem, de qua in hoc text. ſi Religioſus habitu retento Medicinam, vel Leges audiat. 245.2.19
Dolus vbi in renunciatione à filia facta patri interuenit, poteſt ipſa renunciatio etiam per filiam infringi. 217.2.28
Dolum qui allegat, probare debet cùm non præſumatur. 235.2.42
Dolus in dubio non præſumitur, & ideo per allegantem probari debet. 236.2.8
Dolo facit qui petit quod reſtituere oportet eundem. 373.1.poſt med.
Domicilia multa ſi habere contendat, inſpiciendum eſt illud, quod frequentiùs habitare conſueuit. 20.2.42
Domicilij vbi fit mentio in dubio intelligitur de domicilio habitationis, & non originis. 21.1.55
Domicilium in pluribus locis poteſt quis habere. 80.1.21
Domicilium in duobus diuerſis locis quis habere poteſt. 550.2.2
Domicilium quando quis in aliquo oppido tenet, & aliud petit ad proprium domicilium breuiter rediturus, dicitur illius Parochianus, & non alterius ad quod accedit. 220.2.2
Domicilium licet quis mutet, & illud transferat in aliud Regnum, tamen ratione originis ſemper remanet ſubditus primo Regi. 451.2.9
Domicilium quando quis dicatur in aliquo loco habere, oſtenditur. 79.1.18
Domicilij vbi fit mentio in dubio intelligitur de domicilio habitationis, & non originis. 79.2.33
Dominium pecuniarum, quæ Franciſcanis in eleemoſynas dantur, remanet apud donantem, aliorum verò omnium apud Papam. 322.2.6
Dominij ſeu iuris acquiſitio ſemel ex certo titulo perfecta non poteſt ex alio fieri, ſecus quoad conſeruationem iuris iam quæſiti. 346.2.3
Dominium nuſquam transfertur à procuratore, cuius mandatum reuocatum eſt, etiamſi ipſe bona fide rem tradiderit minimè certus de reuocatione. 396.2.15
Dominium præſumitur ex poſſeſſione beneficij, modò inuiter incidenter deducatur, 411.1.15
Dominium vtile transfertur per locationem longi temporis. 438.2.12
Dominium rerum Fratrum Minorum licèt Ioannes XXII. abdicauerit à ſe, & à Sede Apoſtol. poſtea Alex.VI. & alij Summi Pont. dominium recepere. 493.2.6
Dominus dans procuratorem quoties contingit eum abeſſe, cauſam tractando procuratorem non intelligitur reuocare, ſecus ſi ſimpliciter, niſi expreſſè proteſtetur quòd ipſum reuocare non intendit, vel aliàs hoc appareat ex probabilibus coniecturis. 325.1.8
Dominus temporalis ſi iniuſto metu compellat iudicem, vt abſoluat denuntiatos de interdicto, aut vt relaxet interdictum loci, incurrit excommunicationem Papæ reſeruatam. 127.1.5
Dominus ſi ſciat, & patiatur procuratorem ſuum delinquere in iudicio, ex quo venit pœna inferenda, ipſum malè geſtum à procuratore redditur validum. 157.2.2
Domini temporales, qui cogunt alios in loco interdicto celebrare diuina, vel qui per præcones faciunt inne ad illa audienda populum euocari, vel prohibent ne publicè excommunicati, vel interdicti ſuper hoc per illos, qui Miſſas celebrant, moniti Eccleſias exeant, & ipſi nominatim moniti qui non exeunt, excommunicati ſunt, & per Papam abſoluendi. 475.2.2
Domus canonicalis poteſt optari. 34.1.25
Domos locare vſurariis an licitum ſit, oſtenditur. 280.2.5
Domus offendentis Cardinalem diruitur, & deuaſtatur. 297.2.19
Quid ſi ſit communis cum aliis, remiſſiuè. ibid.20
quid ſi ſit alicuius maioratus. ibid.21
Domus hæretici dogmatizantis quare dirui iubeatur, & ſale conſpergi, remiſſiuè. ibid.22
Et an illam ſic deſtructam liceat reædificari. ibid.23
Donanti pecunias in vſum Fratrum Minorum integrum eſt illas liberè, & abſque vlla cauſa ſibi reuocare antequam alienatæ in alium ſint. 323.2.7
Donare prohibitus vltra quantitatem præſcriptam à lege vſque ad eam donare poteſt. 477.2.3
Donatio facta pro Eccleſia conſtruenda non valet, cùm non adſit perſona, quæ accipiet illam. 168.2.6
Donatio facta nomine Regni, vel Regiæ dignitatis obligat ſucceſſorem in Regno. ibid.7
Donationem cauſa mortis facere non poteſt vſurarius manifeſtus. 282.2.9
Donatio Iuriſpatronatus laici facta loco Eccleſiaſtico etiam ſine conſenſu Epiſcopi tenet, non tamen præiudicat iuri Epiſcopi. 255.2.1.2
Donatio Conſtantini facta Eccleſiæ Romanæ vbi diſcutiatur, oſtenditur. 419.2.12
τὸ *Dones*, vis, & effectus, remiſſiuè. 399.2.18
Dormiens ſi aliquem mutilet, aut occidat, irregularitatem non incurrit. 464.2.8
Dotes vxorum innocentium non confiſcantur propter hæreſim maritorum. 265.1.3.4
Dotes ob hæreſim vxorum confiſcari poſſunt. 265.1.4
τὸ *Dummodo*, non habet vim conditionis, ſed potius admonitionis. 197.1.8
τὸ *Duntaxat*, taxationem, & limitationem denotat. 483.1.8
Duobus ſimul cum literis Apoſtol. concurrentibus in præſentatione, præfertur ille qui electus eſt per illum, ſeu illos ad quos Canonicorum receptio, & collatio præbendarum ſpectauerit. 24.2.2
Duo quando æquali electorum numero ad beneficium electi ſunt, ſuperior eſt adeundus, vt terminum electoribus præſcribat. 25.1.9
Duo ſi inueniantur æquiparata in diuerſa materia, & caſu, tunc lex diſponens in vno, non cenſetur idem diſponere in alio. 226.1.7
Duo ſi inueniantur æquiparata in diuerſa materia, & cauſa, tunc lex exorbitans diſponens in vno, non cenſetur idem diſponere in caſu æquiparato in diuerſa materia, non autem in ea de qua ipſa diſponit. 243.2.4
Dux qui dicatur, & de eius origine, remiſſiuè. 49.2.8
Duces Regales, non verò Venetiarum, & Ianuenſium comprehenduntur ſub diſpoſitione huius text. 451.2.4

E

E*Brius* ſi aliquem mutilet, aut occidat, an irregularitatem contrahat, oſtenditur. 464.2.9.10
Eccleſiæ duæ propter paupertatem vniuntur. 22.2.83
Eccleſia Parochialis nemini conferatur, qui non ſit idoneus ſcientia, moribus, & ætate, & ſi conferatur non attingenti 25. annum non valet collatio, ille autem, cui taliter Eccleſia collata fuerit, tenetur perſonaliter, infra annum Sacerdos fieri, ſi autem promotus non fuerit elapſo anno priuatus eſt ipſo iure. 45.1.8
Eccleſiæ Parochiali habitu tantum, & non actu Parochianos habenti qui præficitur, non tenetur infra anni ſpatium Presbyter fieri. 46.1.16
Eccleſiæ Parochiales acceſſoriè vnitæ non obligant ad reſidentiam, nec ad Sacerdotium. 46.1.18
Eccleſia Parochialis commendari non debet, niſi conſtituto in ætate legitima, & ſacerdotio, & cum euidenti Eccleſiæ vtilitate

Digitized by Google

vtilitate, & vna ſolùm, & per ſex menſes tantùm, quòd contra prædicta factum fuerit, eſt irritum ipſo iure. 46.2.1
Eccleſia finito vno ſemeſtri, ſi adhuc durat eadem neceſſitas, vel vtilitas, poterit per aliud ſemeſtre commendari. 47.1.9
Eccleſiarum epiſcopalium prouiſionem ſummus Pont. ſibi reſeruauit, vt tollerentur diſcordiæ, quæ quotidie oriebantur in electionibus Epiſcoporum à Capitulo, & Canonicis faciendis. ibid. 2.2.
Eccleſiarum diœceſis diſpoſitio pertinebat ad Epiſcopum ex diſpoſitione antiqua. 50.1.4
Eccleſia ſi auctoritate ſuperioris deſtructa ſit, non comprehenditur nomine Eccleſiæ. 52.1.14
Eccleſia indiget literatis viris. 58.1.3
Eccleſiam parochialem adeptus ſi infra annum ad Sacerdotium ſe promoueri non fecit, tuta Conſcientia poteſt ſuo cedere beneficio vltimo die anni. 59.2.5
Eccleſiæ Cathedralis plenam adminiſtrationem à Sede Apoſt. habens poteſt omnia, quæ ſunt iuriſdictionis, excepta alienatione bonorum immobilium, & non poteſt quæ ſunt Ordinis, niſi fuerit Epiſcopus. 63.1.1
Eccleſiæ Cathedrali vacanti datur à Papa quandoque Procurator cum libera poteſtate adminiſtrandi in ſpiritualibus, & temporalibus, & dicitur Viſitator. ibid. 2
Eccleſia Cathedrali vacante ſolus Papa viſitatorem deputat niſi Archiepiſcopus propter negligentiam, vel doloſam Capituli adminiſtrationem cum cauſæ cognitione deputaret. 74.2.2.2.3.4
Eccleſia poſt quadriennium non admittitur ad petendum reſtitutionem contra ſententiam, vel contractum, niſi rationabilis aliqua cauſa ſuadeat. 128.1.1
Eccleſiæ competit remedium reſtitutionis in integrum. ibid. 2
Eccleſiæ appellatione in propoſito veniunt generaliter omnes etiam inferiores, & non Cathedrales. ibid. 3
Eccleſia poteſt in integrum reſtitui aduerſùs ſententias quaſcunque tam diffinitiuas quàm interlocutorias contra ſe latas. 128.2.6
Eccleſia, ſeu maior poteſt reſtitui aduerſùs ſententiam latam in poſſeſſorio iudicio. ibid. 7
Eccleſia reſtituitur etiam contra ſententiam, quæ aduerſùs Prælatum in cauſa, vel nomine ipſius Eccleſiæ lata fuerit. 129.1.8
Eccleſia fungitur iure minoris. 131.2.30
Eccleſiæ competit reſtitutio in integrum iure minoris aduerſùs præſcriptiones longiſſimi temporis. 132.1.32
Eccleſiæ competit reſtitutio aduerſùs contractus, licèt in illis Prælati iuramentum interueniat de non contraueniendo. & quid in minore. ibid. 33
Eccleſia eſt audienda omni tempore aduerſùs ſententiam nullam. ibid. 34
Eccleſia reſtituitur omni caſu in quo læſa fuerit. 132.2.38
Eccleſia contra confeſſionem, qua læſa fuit, admittitur infra quadriennium per beneficium reſtitutionis in integrum, poſtea non niſi per viam iuris communis. 133.1.1
Eccleſiæ aduerſùs confeſſionem reſtitutio in integrum eſt concedenda. ibid. 2.2
Eccleſiæ, aut minori ad reſtitutionem implorandam non ſufficit ſe eſſe læſos, ſed neceſſario requiritur inſimul læſos proponi 134.1.5
Eccleſia, vel minor probato iuſto errore poſſunt confeſſionem ſuam reuocare. ibid. 6
Eccleſia, ſeu minor quando veritatem faſſi ſunt, reſtitutio ex defectu læſionis danda non eſt. 134.2.9
Niſi in illis caſibus in quibus veritatem fateri non tenebantur. ibid. 10
Eccleſiæ res publici iuris cenſentur. 146.2.50
Eccleſia, quæ petit reſtitutionem decimarum, quas ſe dicit infra parochiam alterius poſſediſſe, non auditur niſi probet poſſeſſionem legitimam. 147.1.1.2
Eccleſiæ bona curſu temporis immemorialis præſcribuntur, quæ alioquin alio temporis lapſu præſcribi non poſſunt ſine titulo, & bona fide. 162.2.10
Eccleſia Cathedralis non continetur in mandato de prouidendo in aliqua Eccleſiarum diœceſis, vel ciuitatis. 185.1.4
Eccleſia Cathedralis continetur in mandato de prouidendo in aliqua Eccleſiarum prouincia. 185.2.7
Eccleſia prima vacat per tranſlationem Prælati ad aliam. 205.1.15
Eccleſiæ dimiſſæ non debetur canonica portio, ſed parochiali, & pluribus ſi ſint plures. 220.2.1
Eccleſia polluta pollutum eſt cœmeterium illi contiguum, ſed non remotum. Pollutio cœmeterij Eccleſiam non polluit, licet contigua exiſtat. Polluto vno cœmeterio aliud illi contiguum pollutum non eſt, licèt per portam de vno in aliud detur ingreſſus. 240.1.1
Eccleſia polluitur, & violatur ſanguinis humani effuſione. ibid. 2.2
Eccleſia polluitur propter voluntariam humani ſeminis effuſionem intra illam contingentem. ibid. 3
Eccleſia vt polluatur per ſanguinis effuſionem requiritur quòd effuſio ſanguinis publica ſit. 240.2.6
Eccleſia non polluitur ex effuſione ſanguinis, aut ſeminis ſupra tectum contingente. 241.1.10
Eccleſia polluitur ex martyrio alicuius Sancti. ibid. 11
Eccleſia polluitur ſi quis ſuæ mentis compos ex ira, vel deſperatione intra illam ſe occidat, vel iniurioſè percutiat. ibid. 12
Eccleſia polluitur per coitum coniugalem factum in Eccleſia. ibid. 13
Eccleſiis dato humili ingreſſu debet orationibus inſiſti excluſis clamoribus, & ſeditionibus, conſiliis vniuerſitatis laicorum, & eorum publicis parlamentis, vanis colloquiis, negotiationibus, & nundinis. 242.1.1.2
Eccleſiæ dicuntur ad aliquem pleno iure pertinere quando in ſpiritualibus, & temporalibus eidem ſubiectæ ſunt. 285.1.8
Eccleſia exempta, exempti quoque cenſentur Vicarius perpetuus, Prælatus, Canonici, & Clerici Eccleſiæ. 289.1.2
Eccleſia interdicta intelliguntur interdictæ capellæ, & cœmeteria congrua Eccleſiæ. 315.1.5
Eccleſiæ ingreſſus cui eſt interdictus poterit extra Eccleſiam celebrare diuina Officia. 316.2.4
Eccleſia, ciuitas, caſtrum, collegium, aliàve loca retinent ſua iura, priuilegia, & exemptiones ſi Superioris auctoritate in alium locum transferantur. 336.2.10
Eccleſia Parochialis ſi vniatur acceſſoriè beneficio ſimplici omnimodam naturam, & conditionem beneficij ſimplicis aſſumit. 357.1.7
Eccleſiæ Cathedrali quæ clero caret, & populo Chriſtiano ſibi ſubiectæ nullus ſine ſpeciali licentia Papæ prouidere poteſt de Paſtore. 394.2.1.2
in Eccleſiis Cathedralibus omnes Canonicatus, ac portiones habere debent annexum Ordinem Presbyterij, Diaconatus, & Subdiaconatus. 398.2.3
Eccleſia probans ſe læſam per lapſum temporis, ad illud tempus tantùm reſtituitur, & infra quadriennium à tempore læſionis 405.1.1
Eccleſia licèt reſtitui velit aduerſùs lapſum temporis, quod minus fuerit quadriennio, adhuc tamen ad reſtitutionem implorandam integrum quadriennium habebit. 405.1.6
Eccleſiæ, & hoſpitalia parificantur. 407.1.10
Eccleſiæ Prælatus donare aliquid non poteſt de rebus Eccleſiæ. 431.1.5
Eccleſia vacans nullo ipſi dato defenſore poteſt alteri Eccleſiæ in totum vniri, dummodo auctoritas Epiſcopi, & conſenſus Capituli interueniat. 433.1.9
Eccleſiæ bona, & fructus, etſi immunia ſint ab omni collecta, eadem immunitate non fruuntur conductores, & emptores eorum. 450.1.5
Eccleſia vt non vacare dicatur, & Epiſcopus poſſit adminiſtrare, literæ debent eſſe expeditæ. 458.2.19
Eccleſia militans exemplata eſt diuinitus à triumphante. 463.1.8
Eccleſia Fratrum Minorum non poteſt validè hætea inſtitui 478.1.14.
Eccleſia multipliciter ſumitur. 482.2.3
Eccleſia Tholoſana erigitur in nouam metropolim. 502.2. med.
Eccleſiæ res in quibus caſibus inconſulto Romano Pontifice alienari poſſint, remiſſiuè. 507.1.14
Eccleſiaſticus, & ſæcularis vbi ſimul cognoſcunt, appellatio de iure ad Eccleſiaſticum deuoluitur. 91.1.4
Eccleſiaſticas perſonas compellentes ad pedagia, &c. ſiue per ſe, ſiue per alium exigentes, incurrunt excommunicationem nulli reſeruatam. 239.1.7.8.9
Edictum facta electione de beneficio eſt ponendum. 68.1.8
Edicta in publico proponi debent, & de hac publicatione non ſtatur ſimplici aſſertioni notarij ſine teſtibus. 68.2.15
Edictum debet affigi, & conſtare quòd fuerit lectum, atque ibi dimiſſum per congruum temporis ſpatium. ibid. 16
Edicti appoſitio non eſt neceſſaria in beneficiis ſimplicibus collatiuis. ibid. 17
Electio eorum, qui ſemel elegerunt, conſumpta eſt, nec in electi præiudicium variare poſſunt. 55.1.8
Electio cum alicui datur intra certum aliquod tempus facienda, ſi id non faciat, tranſit electio ad alium ſiue detur à iure, ſiue à ſtatuto. 34.1.22
Electio nulla eſt ſi quis eligat poſtulando, vel poſtulandum, vel poſtulet eligendo, vel eligendum, aut in eligendo. 35.1.1.2.
Electio incerta eſt nullius momenti, etiamſi adſit clauſula, *omni meliori modo*. ibid. 3
Electio facta ſub conditione, *ſi vacat*, vel ſimili, non valet. 37.1.10
Electio Papæ quomodo fieri debeat quando moritur in ciuitate in qua cum ſua curia reſidebat, 31.1. poſt init.
Electio Papæ ſi fiat communi Cardinalium omnium præſentium, vel duarum partium eorum conſenſu, aliis non expectatis,

Digitized by Google

tis intra decem dierum tempus abſentibus an valida ſit, remiſſiuè. 38.2.10
Electionis impugnatio competit cuilibet de populo. 39.2.12
Electio intimanda eſt electo antequam ad ſuperiorem deferatur, vt appareat an conſentire, vel repudiare velit. 41.1.2
Electio concors non dicitur niſi cum omnes conſentiunt nemine diſcrepante. 49.1.27
Delictum vbi à pluribus committitur, & certum ſit vnum ex illis commiſiſſe illud, nec tamen conſtet quis eorum fecerit, quis puniendus, remiſſiuè. ibid.28
Electio quando fit per ſcrutinium, vel per compromiſſum, vnus nomine omnium dicere debet, Ego eligo talem, licet aliqui diſcrepent, aliàs electio non valet. 51.11.2
Electio ſi effectum non habuit, elector poterit iterum eligere. 54 1 4
Electio quando eſt data alicui ab homine ſi ſemel elegerit, etiam qualitercunque, variare non licet. 61.2.9
Electio omnium Abbatiſſarum, cæterarumque Monialium Præfectarum de iure communi ad Conuentum ſpectat. 24.1 2
Electio Abbatiſſæ per ſcrutinium quomodo facienda, oſtenditur. ibid.6 7
Electioni de ſe factæ conſentire renuens poteſt mutata voluntate eandem acceptare electoribus in priori voluntate perſiſtentibus. 125.1.3
Electio cùm alicui datur intra certum aliquod tempus facienda, ſi id non faciat, tranſit electio ad alium. 199.1-4
Electio in alternatiuis debitori competit etiam perempta alia re ex alternatiuè debitis, itavt vel ſuperſtes, vel peremptæ æſtimatio ab eodem præſtari poſſit. 377.1.8
Electio Papæ ſpectabit ad vnum Cardinalem, ſi ille tantùm remanſerit in Conclaui. 393.1.26
Electionis, poſtulationis, ſeu prouiſionis cauſa per appellationem ad Sedem Apoſtol. emiſſa non intelligitur ad illam deuoluta niſi intra menſem, vel poſt menſem, quàm citò commodè fieri poteſt ab interpoſitione ipſius legitimè intimata. ibid.2
Electio ſine confirmatione non tribuit ius in re, ſed ad rem. 410.1.8
Electiuus modus non includitur in beneficij prouiſione ſi alij modi prouidendi exprimantur. 191.2.6
Electores non poſſunt ſub conditione, vel alternatiuè eligere. 37.1.2.3
Electores, qui electionem non præſentant electo, & eius conſenſum petunt intra octo dies, quam pœnam incurrant, oſtenditur. 48.1.10
Electores non ſunt priuati eligendi poteſtate, imò liberè ad eoſdem reuertitur, quando ipſi compromiſerunt abſolutè in aliquem, qui elegit indignum, ſiue ſcienter, ſiue ignoranter a 1.2 2
Electores imperij ſunt Archiepiſcopus Moguntin. Colonien. Treueren. & quatuor laici, ſcilicet Palatinus, Comes Rheni, Dux Saxoniæ, & Marchio Brandeburgen. 167.1.9
Electus & confirmatus ante conſecrationem dicitur Epiſcopus, & Abbas electus dicitur Abbas ante benedictionem. 2.1.18
Electo vno beneficio ex pluribus ſimplicibus re integra an elector pœnitere poterit, & aliud eligere, remiſſiuè. 14.2.9
Electus ante confirmationem adminiſtrare non debet per ſe, vel per alium in totum, vel in partem ſub quocunque colore, qui contrafecerint, ipſo facto priuati ſunt iure ex electione quæſito. 40.1.1.2.
Non habet locum in prouiſionibus Apoſt. in quibus non proceditur per viam confirmationis. ibid.3
Electus, vel præſentatus ante confirmationem adminiſtrare non debet. 40.2.6
Electus, qui ſolemniter benedixit populum, non incurrit pœnam cap. auaritiæ, de elect. in 6. ibid.7
Electus ſi intra menſem à tempore electionis ei præſentatæ, vel à tempore ſibi præſtituto non conſenſerit electioni, vacat Prælatura. 41.1.3
Electus in Epiſcopum debet petere confirmationem infra tres menſes poſt conſenſum electioni præſtitum. ibid.2.4
Electus ſi intra tres menſes poſt conſenſum electioni præſtitum non petierit confirmationem, ipſo facto priuatur iure per electionem quæſito. ibid.5
Electi amicus ſi eius nomine confirmationem petat ſine mandato, ſatis eſt, modò electus ratum habeat infra illos tres menſes. 41.2.18
Contra Electum à duplo maiori parte, vel electores ipſius, vel à reliqua parte poteſt opponi, quod votum extenuet, ſed id bene opponitur, quod votum annullet. 42.2.1
Electo opponens tenetur probare inhabilitatem per ipſum obiectam. 43.1.9
Electus non poteſt duas electiones proſequi petendo confirmationem ex illis, etiamſi proteſtetur ſe contentum altera per quam conſequi poſſit ſuæ intentionis effectum; & ſi vnam eligat, non poteſt ad alteram redire. 53.2.1
Electus ſi non conſentit, vel poſt conſenſum renunciat, aut moritur, ſeu propter occultum ſui vitium electio caſſatur, eligentes ad eligendum ex tunc integrum tempus habebunt, niſi circa id egerint fraudulenter. 54.1.1
Electus an poſt conſenſum ſine ſuperioris auctoritate poſſit renuntiare electioni de ſe factæ, oſtenditur. ibid.5
Electus à compromiſſario quando electioni per illum de ſe factæ conſentire recuſat, tunc non ad ipſum compromiſſarium, ſed ad compromittentes reuertitur electio. 61.2.6
Electus, quando adſunt competitores, vel opponentes, non confirmatur, niſi fiant publicè edicta. 68.1.1.7
Electus vnus ex duobus litigantibus electis ſi decedat, renuntiet, vel à proſequutione cauſæ excludatur, ſi lite pendente cum reliquo fuerit alia electio facta, non tenet. 151.2.8
Electus poſt Sacramentum ponens, vel reſpondens contraria directè niſi rationabiliter excuſetur, velut periurus à confirmatione repellitur. Idem ſi hoc fecerit procurator ipſo mandante, vel ratum habente, vel non reuocante. 157.2.1
Electis duobus in diſcordia vterque adminiſtrat quando ſunt ſuffragia vtrique paria. 419.2.10
Electus, & confirmatus nondum conſecratus non dicitur Pontifex. 451.1.2
Eleemoſyna relicta quando non fuit declaratum inter quos pauperes diuidenda eſſet, diuidi debet inter pauperes illius loci, in quo teſtator habitabat, & domicilium habebat. 218.1.10
Eleemoſyna moderata cenſetur quando Religioſus ex legitima ſuperioris licentia ſtudens eam elargitur, quam alij ſcholares, aut peregrini honeſti eiuſdem conditionis ſolent erogare. 426.2.9
Eligendi facultas in alternatiuis non ſolum debitori competit, ſed etiam ad ipſius hæredes tranſit. 376.2.4
Eligendi ad emphyteuſim nominationes alternatiuè ſi expreſſa facultas conceſſa ſit, putà in vita, vel in morte, facta ſemel nominatione per actum irreuocabilem an variatio licita ſit? remiſſiuè. 378.1.19
Eligentes, quàm citò commodè poſſunt, electionem electo præſentent, electus infra menſem conſentiat, aliàs priuatus eſt iure quæſito, niſi conditio perſonæ ipſum excuſet, poſt conſenſum confirmationem petat infra tres menſes, aliàs electio viribus vacuetur. 41.1.1
Eligens, vel electioni conſentiens contra electum (niſi ex noua cauſa, vel nouiter ei pandita) ſe nequit opponere, vel renuntiare. 42.1.1.2
Eligentes per ſe, vel per alios, tenentur ſub mortali habere notitiam morum illius in quem ſuffragium ferre volunt. ibid.3
Eligens indignum in ſcrutinio, ſi electio non habet effectum, licèt peccet, non tamen priuatur poteſtate eligendi. ibid.1.2
Indignus is dicitur, qui habet defectus perſonæ expreſſos. ibid.
Eligentes ſcienter indignum priuantur ipſo iure electione, & ius eligendi amittunt. 50.2.2
Secus ſi ignoranter, vt ibid.3
Eligens indignum eſt pro ea vice poteſtate eligendi priuatus, & ad ſuperiorem deuoluitur poteſtas conferendi. 61.2.3
Eligens iure proprio ſi eligeret inutiliter, poteſt denuo eligere, niſi ſcienter indignum eligat. ibid.5
Eligere aliud eſt, & aliud promittere de eligendo; promittere renuntiare aliud eſt, & aliud renuntiare facto. 67.2.19
Emancipatio filiorum, quorum parentes deteguntur fuiſſe hæretici ante emancipationem, eſt nulla. 254.2.28
Emphyteuſis Eccleſiaſtica, quæ nequit ad hæredes extraneos tranſire, non transfertur in fiſcum ob emphyteutæ delictum, ſed cum fructibus redit ad Eccleſiam habentem directum illius dominium. 297.2.28
Emphyteuta compellitur à domino directo ad oſtendendum titulum. 316.1.18
Emphyteuta punitur propter inciſionem lignorum, quæ breui tempore non renaſcuntur. 508.1.32
Emphyteuta ſyluas cæduas cædere poteſt. ibid.36
Emphyteuticæ res Eccleſiæ ſolitæ emphyteuticari, ſi ad Eccleſiam reuertantur poſſunt iterum emphyteuticari abſque ſolemnitate requiſita in alienatione rerum Eccleſiaſticarum. 507.1.18
Emptor ſecundus ſi mala fide eandem rem emerit, licet eidem tradita ſit, nihilominus per primum emptorem res ab eo reuocabitur, & euincetur. 194.1.15
Enunciatiua Papæ etiam in facto alieno in antiquis plenè probat. 417.1.9
Tà Eo ipſo, latam ſententiam denotant. 12.1.6. & 41.2.10
Epiſcopatus dignitas eſt, Epiſcopúſque nomen eſt dignitatis, & poteſtatis. 88.1.3
Epiſcopatus, & Abbatiæ non comprehenduntur ſub vacatione reſeruationis in Curia. 183.1.19
Epiſcopatus, & omnia beneficia ſimplicia, & Curata per procuratorem reſignari poſſunt. 306.1.2
Epiſcopus poteſt facere ſtatuta. 5.2.15
Epiſcopus inuito patrono reſtituere non poteſt Presbyterum per ſe depoſitum. 15.1.8

Epiſcopus non poteſt cuiquam indulgere, vt ante 14. annum inceptum beneficium ſimplex obtinere valeat. 16.1.9

Epiſcopus an ſtatuere poſſit quòd fructus beneficiorum vacantium debeantur fabricæ, remiſſiuè. 16.2.3

Epiſcopus diſpenſare poteſt, vt quis habeat in vna eadémque Eccleſia dignitatem, ſiue perſonatum, & Canonicatum cum præbenda. 26.1.4

Epiſcopus de nullitate ſententiæ ſui Vicarij cognoſcere poteſt. 26.2.7

Epiſcopi & Vicarij an idem auditorium ſit quoad recuſationem. 28.2.15

Epiſcopus etiam ignorans mortem poteſt conferre beneficia ſub conditione, ſi vacant. 37.1.8.

Epiſcopi cùm iurant non tangunt ſcripturas. 40.2.17

Epiſcopus qui ad ſex menſes parochialem commendauit, non poteſt ante ſemeſtre tempus nutu ſuo commendationem reuocare. 47.1.5

Epiſcopus non poteſt abſoluere à ſuſpenſione lata in pœnam alicuius delicti etiam à iure, ſiue temporalis, ſiue perpetua ſit. 49.1.29

Epiſcopus iure ordinario collator eſt omnium beneficiorum, quæ ſunt propriæ diœceſis. 50.2.5

Epiſcopus Eccleſiæ Cathedralis Regularis, exceptis iis, quæ concernunt inſtituta Regularia, habet omnimodam iuriſdictionem in monachos Cathedralis. 55.2.5

Epiſcopus, qui diſpenſauit cum parocho cauſa ſtudij in ſeptennio, ante illud tempus finitum diſpenſationem reuocare non poteſt. 58.2.7

Epiſcopus per collationem Vicarij indigno factam non eſt priuatus poteſtate conferendi. 61.2.4

Epiſcopi in nullam ſuſpenſionis ſententiam incidunt niſi in ea expreſſè nominentur. ibid.8

Epiſcopus non poteſt diſpenſare in ætate requiſita à Concil. Trid. in eligenda in Abbatiſſam. 64.1.5

Epiſcopus an poſſit exercere ea, quæ ſunt iuriſdictionis ante inductionem in poſſeſſionem, remiſſiuè. 65.5.16

Epiſcopo à paganis, vel à ſchiſmaticis capto, non Archiepiſcopus, ſed Capitulum adminiſtrat, niſi Papa quàm citò hoc fieri poterit ſuper hoc Capitulum conſulendus alter ordinaret. 74.1.1

Epiſcopus à paganis, vel ſchiſmaticis bello captus fit ſeruus capientium. ibid.2

Epiſcopus Italiæ Vltramontanum non ordinat niſi de ſpeciali licentia Papæ, vel per patentes literas Epiſcopi ſui continentes iuſtam cauſam quare nolit, vel non poſſit illum ordinare, ſi ſecus factum fuerit, ordinans punietur pœna condigna, & ordinatus manebit ſuſpenſus, ita quòd etiam à Pœnitentiariis Papæ ſine ipſius ſpeciali licentia abſolui non poſſit. 76.1.1.2

Epiſcopus quando non poteſt ſuos ſubditos ordinare, ab eo dari debent literæ dimiſſoriæ continentes excuſationes, ob quas ipſe Ordines conferre non poteſt. 76.1.5

Epiſcopus non poteſt ordinare alienos ſubditos abſque ſuperioris ordinandorum licentia. 77.1.3

Epiſcopus proprius vbi eſſet longo tempore ſuſpenſus ob eam cauſam, quòd alienos ordinauit, licebit ſubditis confugere ad viciniorem Epiſcopum. ibid.5

Epiſcopus alienus primam Tonſuram conferens ſine proprij Epiſcopi licentia ſuſpenſionis pœnam incurrit. ibid.10

Epiſcopus originis, domicilij, vel Eccleſiaſtici beneficij commendatitias ad Ordines dare poteſt, inferiores Prælati non niſi ex priuilegio, nec officiales Epiſcoporum, ſed hi, qui habent adminiſtrationem ſpiritualium illas bene concedunt. 78.1.1

Epiſcopus ad quem ſpectat ordines, vel literas dimiſſorias conferre, vel eſt originis, vel beneficij, vel domicilij. 78.2.7

Epiſcopus quando dicatur in remotis agere, remiſſiuè. 79.1.18

Epiſcopus, ſeu alius inferior primam Tonſuram infanti conferre niſi Religionem intret, nec illiterato, nec homini alterius diœceſis abſque ſui Prælati licentia, nec etiam coniugato niſi Religionem intret, aut Sacris promoueatur legitimè, ſi ſecus fiat, Epiſcopus eſt ſuſpenſus per annum à collatione Tonſuræ. 80.1.1

Epiſcopus ſuſpenditur per annum à collatione clericalis Tonſuræ, ſi illam infanti conferat. ibid.2

Epiſcopus illiterato Tonſuram conferens ab eius collatione per annum ſuſpenditur. ibid.3

Epiſcopus ſi conferre præſumat Tonſuram homini alienæ diœceſis ſine licentia ſui ſuperioris ab eius collatione per annum ſuſpenditur. ibid.4

Epiſcopus diſpenſat cum maiore 20. annis in dignitatibus, & perſonatibus non Curatis, ſi illud non obſtet. 81.1.3

Epiſcopi poſſunt ad Ordines minores, & beneficia ſimplicia diſpenſare cum illegitimis quibuſcunque, & ex quouis prohibito coitu procreatis. 82.1.6

Epiſcopus non poteſt diſpenſare cum illegitimis ad perſonatum, vel dignitatem etiam ſine cura. ibid.9

Epiſcopi diſpenſare non poſſunt cum illegitimis ad obtinenda ſimplicia beneficia, quæ pater habuit. ibid.10

Epiſcopus poteſt committere Vicario poteſtatem conferendi omnia beneficia, quorum conferendorum ius ad ipſum Epiſcopum pertinet, dummodo non concedat, aut promittat beneficium vacaturum, huic, vel illi clerico. 86.1.12

Epiſcopi multoties Pontifices nuncupantur. 88.1.2

Epiſcopi appellatione non venit electus, & canonicè confirmatus, nondùm tamen conſecratus in ſpectantibus ad Ordinem Epiſcopalem, ſecus tamen in ſpectantibus ad iuriſdictionem. 88.2.6

Epiſcopus ab officio ſimpliciter ſuſpenſus, manet etiam ſuſpenſus à Pontificalibus, quibus exercitio officij ſui vti poteſt. 89.2.11

Epiſcopus à Pontificalibus ſuſpenſus nequaquam prohibetur celebrare Miſſam priuatam. 90.1.17

Epiſcopus debet cognoſcere de ſuſpicione propoſita contra ipſius delegatum, vel Vicarium generalem, nec ad arbitros eſt adeundum. 92.2.5

Epiſcopus à delegato ſuo, vel Vicario generali poteſt cauſam reaſſumere. ibid.6

Epiſcopus ſi in remotis exiſtat de ſuſpicione obiecta eius delegato cognoſcit illius Vicarius generalis. 92.2.8

Epiſcopo ſuſpecto an ipſius Vicarius generalis ex eo ſolum abſque alia cauſa ſuſpectus reddi valeat, oſtenditur. 93.1.12

Epiſcopus ſuſpector non redditur ex eo ſolum quòd ipſius Vicarius ſuſpectus ſit. ibid.12

Epiſcopus, ſeu alius iudex ordinarius ſi cùm eſſet ſuſpectus recuſatus cauſam principalem delegauit, & contingat ab huiuſmodi delegato appellari, tunc non ad ipſum Epiſcopum, ſeu Ordinarium delegantem, ſed ad Archiepiſcopum, vel alium ſuperiorem immediatum erit prouocandum. 99.2.8

Epiſcopi ſuſpenſionem non incurrunt niſi de illis expreſſa mentio fiat. 104.1.17

Epiſcopus non poteſt poteſtatem conferendi beneficia committere alteri quàm eius Vicario generali. 107.1.7

Epiſcopus vbi licitè viſitat per alium, viſitati prouidebunt de victualibus tantùm viſitanti, & Epiſcopus de reliquis neceſſariis. 115.1.2

Epiſcopus in quolibet loco ſuæ diœceſis non exempto poteſt per ſe, vel per alium ſedere pro tribunali, & liberè exequi quæ ad ipſius ſpectant officium. ibid.1.2

Epiſcopis regulariter competit in tota ſua diœceſi iuriſdictionem Eccleſiaſticam tam voluntariam, quàm contentioſam exercere, exceptis illis, quæ maiori poteſtati reſeruantur. ibid.3

Epiſcopus poteſt erigere tribunal in qualibet parte ſuæ diœceſis, & ius ibi dicere partibus. 122.2.5

Epiſcopus pro Tribunali ſedere non poteſt in loco exempto. ibid.7

Epiſcopis permiſſum eſt per ſe, vel per alios iuriſdictionem ciuilem, vel criminalem exercere. ibid.9

Epiſcopus poteſt clericos, qui dubio procul ſunt Eccleſiaſticæ iuriſdictionis, capere, & in carcerem mittere, etiamſi non habeat in loco temporalem iuriſdictionem. ibid.10

Epiſcopo præſcribenti decimas in aliena diœceſi, neceſſarium eſt allegare, & probare præſcriptionis titulum 162.1.2

Epiſcopus, qui eſt Canonicus in aliqua Eccleſia, debet in ea ſedere vt Canonicus, non vt Epiſcopus. 176.1.4

Epiſcopus, aut Capitulum non poteſt donare, aut remittere amiſſionem diſtributionum ob non reſidentiam. 180.1.16

Epiſcopus poteſt repræſentatum recuſare. 181.1.2
Intellige, vt ibi.

Epiſcopus extra ſuam diœceſim exiſtens poteſt beneficia vacantia in ſua diœceſi conferre. 184.2.16

Epiſcopus non poteſt poteſtatem conferendi beneficia committere alteri, quàm eius Vicario generali. ibid.7

Epiſcopus non poteſt variare re integra antequam abſens beneficium acceptet. 194.2.8

Epiſcopus valet terminum præfigere intra quem abſens acceptet beneficium, & eo elapſo poteſt Epiſcopus alij prouidere. ibid.9

Epiſcopus ſi alicui conceſſerit facultatem intrandi monaſterium Monialium, intelligitur de prima vice. 197.2.3

Epiſcopus vbi aſſiſtit in Capitulo tanquam Canonicus, habet in eo vocem, & ſuffragium vnum. 20.1.2

Epiſcopus, qui ex licentia circa incertos conceſſa abſque titulo ad ſacros Ordines clericos promouet, eis tenetur prouidere, ſi verò dedit licentiam ſuis vt à quocunque ordinentur, tenetur ille, qui dedit licentiam. 207.1.1

Epiſcopo ſenio confecto ita licet coadiutorem ſibi aſſumere, quemadmodum & ægroto. 209.2.6

Epiſcopus depoſitus à Papa in Conſiſtorio non poteſt conferre beneficia à die depoſitionis, quamuis illam ignoret, & habeatur pro vero Epiſcopo 211.1.6

Epiſcopus etiam de conſenſu Capituli ſui non poteſt partem decimarum vacantis Eccleſiæ vnire pauperi dignitati, aut præbendæ, non dato defenſore ipſi Eccleſiæ vacanti. 215.1.2

Epiſcopi auctoritas aliquando vocatur licentia. 216.2.5

Epiſcopus, aut eius Vicarius generalis ſpeciale mandatum habens poteſt in monaſteriis ſibi ſubiectis auctoritate ordinaria facultatem

faculta

Digitized by Google

facultatem ingrediendi monaſteria Monialium concedere, auctoritate vero delegata in monaſteriis Summo Pont. ſubiectis. 232.1.22
Epiſcopus poteſt & debet videre an clauſura ſeruetur non ſolùm in monaſteriis ſibi ſubiectis, ſed etiam in monaſteriis Monialium, quæ Regularibus ſubijciuntur, & non poteſt à Regularibus impediri, contra citatos. ibid.42
Epiſcopus habet iuriſdictionem in Moniales quæ priuilegio, vel indulto Papæ ſunt immunes, in iis, quæ ad clauſuram, & ſpiritualium rerum curam pertinent. ibid.44.
Epiſcopi, ſi opus ſit, cogant per cenſuras dominos temporales, vt in ſuis tribunalibus, & Curiis cauſæ Monialium tractentur per procuratores ſpeciales. 233.1.37
Epiſcopi nomine vbi non excluditur Vicarius, & eſt res, quæ conuenit Vicario ex eius officio, intelligitur etiam eius Vicarius generalis. 234.2.3
Epiſcopus dum viſitat, debet ſemper paſcere gregem ſuum prædicationibus, & ſermonibus. 237.1.15
Epiſcopi in viſitatione quoad mores inquirere, & interrogare debent ſigillatim ſingulos clericos, vt quiſque deponat circa vitam alterius etiam cum iuramento. ibid.36
Epiſcopo viſitanti clericum ciuitatis, vbi ſita eſt Cathedra, nulla debetur procuratio. 238.1.4
Epiſcopus ſi vna die duas parochias viſitaret, vnam tantùm portionem habere debet. ibid.c.5
Epiſcopus Regularis omittens habitum, & aſſumens illum album, & candidam veſtem, quæ ab Epiſcopis exterius defertur, incurrit excommunicationem latam in hoc text. 244.2.13. Sed contrarium verius. ibid.4
Epiſcopi duodecim ſi degradabatur Epiſcopus, ſex ſi Presbyter, tres ſi Diaconus, vel Subdiaconus olim in degradationibus à Canonibus requirebantur. 252.1.3
Epiſcopus proprius hodie ſolus per ſe ipſum poteſt ad actualem clerici in Sacris degradationem procedere. ibid.4
Epiſcopus electus, & confirmatus ante conſecrationem non poteſt clericum actualiter degradare. ibid.5
Epiſcopi cùm procedunt contra hæreticos non habent neceſſe conuocare perſonas Religioſas ad examinationem teſtium. 261.1.7
Epiſcopus punitur conferens ſcienter beneficium hæretico, aut hæreticorum fautoribus. 263.2.13
Epiſcopi electi, & confirmati quamuis nondum conſecrati, cauſa hæreſis reſeruatur Sedi Apoſt. 267.2.4
Epiſcopi, & alij Prælati inferiores debent nuntiare Papæ hæreſes, & hæreticos, qui ſunt in territoriis ſuis. 268.1.7
Epiſcopi qualitercunque procedant in cauſa hæreſis debent ſeruare modum Inquiſitoribus impoſitum. 268.2.2
Epiſcopis, & Inquiſitoribus hæreſis non reſiſtant, ſed omnino pareant domini temporales, & de eo crimine non cognoſcant, aliàs puniuntur. 270.1.1
Epiſcopi loci auctoritas vltra Papæ licentiam requiritur in erigendis Regularium Monaſteriis. 282.2.3
Epiſcopi conſenſus an, & quando requirendus ſit in Eccleſiarum, & Monaſteriorum ædificatione, remiſſiuè. 285.2.4
Epiſcopi cum Altari viatico celebrare poſſunt, & ſibi facere celebrari, ita tamen quòd non violent interdictum. 291.2.1
Epiſcopi debent ſingulis diebus dicere, vel audire Miſſam. ibid.2
Epiſcopus in ſua diœceſi ante Concil. Trident. concedere poterat vt extra locum ſacrum in Altari portatili quis poſſet celebrare, & an ſit hoc illi licitum poſt Conc. Trid. ibid.4.5.6
Epiſcopum offendens non tenetur pœna huius text. 299.1.46
Epiſcopo tantùm, & non ſimplici Sacerdoti competit abſoluere excommunicatos maiori excommunicatione. 300.1.5
Epiſcopus poteſt prohibere Confeſſario ne abſque conſilio ſuo abſoluat eum, qui bona incerta nondum reſtituit, atque eorum abſolutionem ſibi reſeruare. ibid.6
Epiſcopi nullam interdicti, vel ſuſpenſionis incurrunt ſententiam, niſi in ſententia ſint expreſſi. 303.1.1.2
Epiſcoporum appellatione etiam in materia ſtricta, & pœnali veniunt regulariter Patriarchæ, & Archiepiſcopi. ibid.3
Epiſcopus tanquam pars extraiudicialiter procedendo poteſt vti gladio ſpirituali non ſolùm quando agit ad defenſionem bonorum, & iurium Eccleſiæ, ſed etiam ſi agat pro defenſione iurium, & bonorum patrimonialium ipſius Prælati. 307.1.3
Epiſcopus pro tuitione ſuorum iurium poteſt vti gladio ſpirituali extraiudicialiter procedendo. ibid.8
Epiſcopus pro defenſione etiam rerum incorporalium poteſt vti gladio ſpirituali tanquam pars extraiudicialiter procedendo. 308.1.2
Epiſcopi an interdictum ſuſpendere poſſint ad tempus vel ad certum effectum remiſſiuè. 310.2.4
Epiſcopus non præſumitur ignorare vacationem beneficij in ſua diœceſi. 342.2.9
Epiſcopus non præſumitur ignorare vacationem beneficij. 564.1.7
Epiſcopus præſumitur ſcire deuolutionem beneficij iuriſpatronatus, cùm quolibet anno Eccleſiam viſitare teneatur. ibid.9
Epiſcopus poteſt conferre beneficia Regularia, quæ ſpectant ad collationem Prælatorum Regularium, ſi Prælatus Regularis infra ſemeſtre non prouiderit. 397.1.2
Epiſcopi ita debent diligendo corrigere ſcandaloſos clericorum exceſſus, vt ipſi clerici metu pœnæ arceantur ab inſolentiis, & alij eorum exemplo timeant ſimilia perpetrare. 402.2.2
Epiſcopi, & Ordinarij intelliguntur prouidere Eccleſiis Motu proprio. 402.1.4
Epiſcopi per mortem cenſetur reuocata iuriſdictio ordinaria in perſona Vicarij etiam quoad negotia iam cœpta. 404.2.4
Epiſcopus gaudet alternatiua ſi non poteſt ingredi nec reſidere in ſua diœceſi ob proteruiam, & crudelitatem impiorum, qui illam occupatam habent. 408.2.2
Epiſcopalis Sedes dicitur vacare vſque ad confirmationem electionis vbi per electionem proceſſum fuit. 420.2.32
Epiſcopus vnire poteſt Eccleſiam alteri, vel loco religioſo donare etiam non vocato Rectore, vel defenſore. 432.1.2
Epiſcopus poteſt beneficij renuntiationem acceptare, licet eius collatio ſit Pontificis. 434.2.5
Epiſcopi poſſunt admittere reſignationes in fauorem ex cauſa permutationis. 435.1.6
Epiſcopus tanquam Sedis Apoſtolicæ delegatus habet auctoritatem coërcendi, ac puniendi quoſcunque exemptos tam ſæculares, quàm Regulares, qui in alienis Eccleſiis, quæ ſuorum Ordinum non ſunt, abſque Epiſcopi licentia, & in Eccleſiis ſuis, aut ſuorum Ordinum non petita illius benedictione, aut ipſo contradicente prædicare præſumpſerint. 437.2.5
Epiſcopus habet iuriſdictionem ſuper hoſpitalibus, & poteſt in illis exercere iura Epiſcopalia ſi auctoritate illius ſint erecta. 446.2.4
Epiſcopus animaduertere poteſt in Rectores hoſpitalium, leproſariorum, eleemoſynarum, aut xenodochiorum, qui negligunt, ſeu non verſantur, vt oportet, in adminiſtratione, non obſtante quacunque exemptione. 446.2.6
Epiſcopi ad monaſteria Ciſtercienſium venientes hoſpitalitatis cauſa, gratiosè victualia recipiunt, cauſa verò viſitationis procurationes debitas de iure, vel conſuetudine accipiunt, & ſi velint, poſſunt comedere carnes extra ſepta monaſterij. 449.2.1
Epiſcopus ſi in durum carcerem ponere, torquere aut condemnare voluerit, hæreticum, debet requirere Inquiſitorem, & è contra Inquiſitor Epiſcopum, vt intra octo dies inſimul conueniant ad præmiſſa reſoluenda. 458.1.6
Epiſcopus ſi requiſitus ab Inquiſitore, & Inquiſitor ab Epiſcopo noluerit, vel non potuerit inſimul conuenire, poterit vnus alteri ſuas vices delegare, vel per literas ſuum conſilium, & conſenſum ſignificare. 458.1.8
Epiſcopus, & hæreticæ prauitatis Inquiſitores poſſunt in cauſa hæreſis committere vices ſuas. 458.2.13
Epiſcopi, Inquiſitores, & eorum ſubſtituti, qui faciendo, vel omittendo delinquunt in officio, quomodo puniantur, oſtenditur. 459.2.33.34
Epiſcopus non poteſt abſoluere à ſuſpenſione temporaria intra tempus. 460.1.39
Epiſcopus, vel Inquiſitor ſi omiſerit procedere non odij gratia, amoris, vel lucri cauſa, ſed propter timorem, vel propter euitanda ſcandala, non incurrit pœnas in hoc § comminatas. 460.2.40
Epiſcopi non includuntur nomine Inquiſitorum. 462.1.16
Epiſcopi, & alij Prælati Superiores, Abbates, & cæteri monaſteriorum regimina exercentes à Sede Apoſtol. prouiſi abſque literis Apoſt. ad commiſſas eis Eccleſias, & monaſteria accedere, vel bonorum Eccleſiaſticorum adminiſtrationem accipere non debent. 496.1.1.2
Limita vt non procedat quoad pœnas in foro Cõſcientiæ. ibid.3
Epiſcopus non poteſt pro tribunali ſedere in loco exempto ſuæ diœceſis. 471.1.4
Epiſcopus in aliena diœceſi poteſt ſacra Miſſarum ſolemnia in Pontificalibus celebrare. ibid.6
Epiſcopum percutiens, capiens, & banniens, vel hoc mandans, vel ratificans, ſocius, conſiliarius, fautor, & defenſor cum ſuis poſteris, ciuitas in hoc delinquens, & eius officiales, pœnis variis per Concilium puniuntur. 471.1.1
Epiſcopum percutientes iniuriosè ſunt excommunicati excommunicatione Papæ reſeruata. ibid.4
Epiſcopum, vel Cardinalem offendens cauſa ſuæ propriæ defenſionis non incidit in pœnam huius textus. 472.1.7
Epiſcopus non poteſt licitè communicare cum excommunicato etiam ſi ſe ante formalem abſolutionem ab excommunicatione. 475.2.5
Epiſcopi, aliique Prælati recipientes adminiſtrationem ſuarum Eccleſiarum non præſtito ſolito fidelitatis, & obedientiæ iuramento, ſeu à Curia decedentes non accepto Pallio incidunt in pœnas in hoc text. comminatas. 476.1.6
Epiſcopus quando viſitat monaſterium Regularium in viſitationis actu, duas vel tres perſonas clericali charactere inſignitas,
quarum

quarum una ad minus ſit Religioſa illius Ordinis, & vnum notarium clericum ſecum habeat, & non plures. 497.2.1

Epiſcopi, & ſuperiores Prælati ſine cauſa rationabili extra ſuam diœceſim mutato habitu non diſcurrant indiſcreti. 498.2.1

Epiſcopus non poteſt cogere populum mulctis & pœnis etiam in caſu notabilis negligentiæ ire ad audiendam Miſſam in Parochia ſua. 499.2.8

Epiſcopus Caturcenſis perpetuæ depoſitionis ſententiam meruit. 518.2.fin.

Epiſcopos etiam comprehendit hic text. 525.2.26

Errans in iure præſumitur in dolo, vbi ius contrauenit, vel actui reſiſtit. 383.2.init.

Error facti ſiue alieni, ſiue proprij qualis ſufficiat ad reuocandam confeſſionem? remiſſiuè. 134.1.7

Erubeſcimus cùm ſine lege loquimur. 70.1.2

Eſculenta & poculenta recipere licet delegato in modica quantitate. 22.1 72

Eſculenta & poculenta à delegato acceptari non licet, niſi ea, quæ paucis diebus conſumi poſſunt. ibid.73

τὸ *Eſſe*, denotat nullitatem ipſo iure. 46.2.28

τὸ *Et*, coniungit ea, quæ de ſui natura diuerſa ſunt. 460.1.35. & 485.1.12

Etymologia, & alluſio in quo differant. 50.1.17

τὸ *Euacuatur*, ſine dict. *eo ipſo*, non indicat ipſo iure, nec denotat latam ſententiam. 57.2.3

Euangeliorum tactura eſt neceſſaria in iuramento. 459.2.28

Eucharistiam miniſtrare prohibetur Religioſis de iure non ſolum quando confertur ſanis, ſed etiam quando datur vt viaticum moribundis. 469.1.4

Examinatio quando fit ſuper idoneitate nominati, vel alterius, illa fieri poteſt abſente eo, cuius intereſt. 401.2.8

Ex certa ſcientia Principis aliquid eſſe factum probatur quando ipſe fatetur ſe id facere ex certa ſcientia. 20.1.52

Ex certa ſcientia tunc dicitur aliquid fieri, quando non fit per ignorantiam, vel errorem. 406.1.9

Exceptio iuriſdictionis non reijcitur per proceſſum ad ulteriora, ſed requiritur pronunciatio expreſſa ſuper exceptione iuriſdictionis. 10.1.15

Exceptio defectus iuriſdictionis quando fuit appoſita non cenſetur declinatoria reiecta cùm requiratur expreſſa pronunciatio. 10 2.8

Exceptionis peremptoriæ vis, & effectus, remiſſiuè. 142.2.1

Exceptio rei iudicatæ impedit litis ingreſſum. ibid.3

Exceptio rei iudicatæ vt poſſit impedire curſum cauſæ, tria in ea concurrere debent, nempe identitas rei, identitas perſonarum, & identitas cauſæ agendæ. ibid.4

Exceptio tranſactionis impedit litis ingreſſum, ac proinde opponi poteſt ante litis conteſtationem. ibid.6

Exceptio litis finitæ impedit litem conteſtari. ibid.7

Exceptio ſpoliationis priuatarum rerum non obſtat agenti ſuper rebus Eccleſiaſticis, & è contra. 146 1.19

Exceptio donec probetur pro regula iuris præſumitur. 149 2.17

Exceptio, quæ vel propoſita, vel probata non eſt, poſt elapſum terminum à iudice aſſignatum admitti debet. 159.2.11

Exceptio dilatoria ſi de nouo ſuperueniat etiam poſt terminum à iudice ſtatutum, atque etiam poſt conteſtationem, admittitur. ibid.12

Exceptio rei iudicatæ per Eccleſiaſticum iudicem admitti debet in foro ſæculari, & è conuerſo. 160.1.1.2

Exceptio rei iudicatæ vt obſtet tria requiruntur, identitas ſcilicet cauſæ, perſonarum, & rerum. 161.2.11

Exceptio excommunicationis maioris non tantùm in foro Eccleſiaſtico, ſed etiam in ſæculari actorem à iudicio excludit. 309.1.3

Exceptionem obiiciens non videtur confiteri de intentione aduerſarij. 374.1.1

Exceptio defectus licentiæ poſt litem conteſtatam opponi poteſt. 404.1.3

Exceptio nullitatis ratione incompetentiæ proponi poteſt etiam poſt ſententiam, & impedit illius executionem. 416.2.49

Exceptio à regula cum dictione taxatiua ad ſimilia trahitur. 477.2.2

Excipiens tenetur probare ſuam exceptionem intra ſpatium quindecim dierum, aliàs in expenſis actori condemnabitur. 145. 2.12

Excipiens de ſpoliatione facta à tertio infra certum tempus à iudice ſtatuendum, debet reſtitutionem petere, aliàs accuſabitur exceptione non obſtante. 146.1 15

Excommunicantur qui furati ſunt theſaurum Eccleſiæ. 517. 2.poſt.init.

Excommunicatio, quæ procedit ex dolo, & induſtria excommunicantis, non impedit reſcriptum impetrari. 8.2.22

Excommunicationem nemini reſeruatam incurrunt mittentes ſcripturas, vel nuntios alicui Cardinali in conclaui exiſtenti ad electionem Romani Pontificis vel cum eo ſecretè loquentes, & Officiales, qui non ſeruant contenta in hoc text. 37.1.2

Excommunicatio in perſona iudicis nedum iuriſdictionem ipſius ſuſpendit, ſed etiam Vicarij, & omnium, qui ab eo iuriſdictionem recipiunt. 84.1.4

Excommunicationis, ſuſpenſionis, vel interdicti abſolutio, vel reuocatio per vim extorta non tenet, & extorquens excommunicatus eſt ipſo iure. 126.2.1.2

Excommunicationem Papæ reſeruatam incurrit ille, qui fingit caſum, vel fraudem aliquam facit, quo iudex ipſe valeat ad accipiendum teſtimonium alicuius fœminæ. 138.2.12

Excommunicationem incurrit ſepeliens ſcienter hæreticos, vel eorum receptores, defenſores, vel fautores, nec abſoluitur niſi exhumet eorum corpora, locus verò priuatur ſepultura. 213.1.8

Excommunicationis exceptio poteſt opponi in quacunque parte iudicij. 159.1.5

Excommunicationis exceptio an ſit dilatoria. ibid.6

Excommunicationis exceptionem obiiciens contra aliquem tenetur exprimere ſpeciem excommunicationis an ſit maior, vel minor, & etiam nomen excommunicatoris. ibid.2.7

Excommunicationem de nouo emergere, vel ſuperuenire probationem eius, quæ antea præceſſerat à pari procedit. 159. 2. 13

Excommunicatio poteſt opponi non ſolùm in foro Eccleſiaſtico, ſed etiam in ſæculari. 160.1.15

Excommunicatio lata ante appellationem valet, & non reuocatur attentatorum remedio, etiamſi lata ſit intra terminum datum ad appellandum. 173 2.6

Excommunicationis ſententia licet prohibeatur proferri in Vniuerſitatem, vel Collegium, ſi tamen lata fuerit, tenet. 206.2.25

Excommunicantur domini temporales prohibentes ſuis ſubditis ne cum perſonis Eccleſiaſticis contrahant, vel communia obſequia exhibeant. 243.2.1

τὰ *Excommunicationis ſententia ſe nouerint ſubiacere*, inducunt Canonem latæ ſententiæ. 253 1.7

Excommunicatio, quam incurrunt laici diſputantes de Fide Catholica non imponitur ipſo iure, ſed opus eſt citatione, monitione, & ſententia. 254 1.18

Excommunicationem incurrunt illi, qui per aſſaſſinos interficiunt aliquem Chriſtianum, aut mandant interfici, quamvis non ſequatur mors, aut illos receptitor, defenderint. &c. 276.1.21

Excommunicationem incurrunt clerici, qui permittunt verſari in terris ſuis fœneratores publicos alienigenas, vel qui non expellunt eos intra tres menſes, & qui locant illis vel alio prætextu concedunt domos ad fœnus exercendum. 288. 1.7

Excommunicationis ſententiam ipſo iure incurrunt omnes Principes, & alij domini, ac iudices percutientes, vel hoſtiliter inſequentes aliquem Cardinalem. 298 2.42

Excommunicatio medicinalis eſt, non eſt, non mortalis. 300. 2.2

Excommunicationis ſententia ferri debet in ſcriptis. 300.2.3

Excommunicationis cauſa exprimenda eſt in ſententia. 301. 1.4

Excommunicationis copia ſi petita fuerit pro parte excommunicati, dari debet petenti. ibid.1.6

Excommunicatio ligat etiamſi falſa ſit cauſa. 301.2.11

Excommunicationem fuiſſe nullam allegans, & petens abſolutionem, abſoluendus eſt non ſimpliciter, ſed ad cautelam. 302.1.2

Excommunicationem pro manifeſta offenſa excipiens ad impediendam abſolutionem ad cautelam, debet talem exceptionem infra terminum octo dierum probare, quo elapſo, & offenſa manifeſta non probata, abſolutio huiuſmodi datur, & obiiciens condemnatur in expenſis. ibid.7

Excommunicatio lata in participantes cum excommunicatis in loquutione, & ſimilibus, canonica monitione non præmiſſa, non tenet. 303.1.1

Excommunicationis maioris pœna coërceri non poteſt ille, qui cum excommunicato participat in humanis, niſi fuerit ter admonitus. ibid.3

Excommunicatio lata in participantes cum excommunicatis in loquutione, ſalutatione, & ſimilibus, abſque canonica monitione nulla eſt ipſo iure. ibid.4

Excommunicatio ferenda non eſt pro futuris culpis, nec etiam ſub conditione poteſtatiua, ſi tale quid feceris. 304.1.2, ſed obiter ſitur. ibid 3

Excommunicatio tripliciter poteſt contingere, primo pro præteritis omnino culpis, ſecundò pro culpis præteritis habito reſpectu in tempus futurum, tertiò pro culpa futura omnino. 304 2.6

Excommunicatio lata pro præteritis omnino culpis non ſolùm iniuſta, ſed inualida omnino cenſeri debet, etiamſi culpæ notoriæ ſint. ibid.7 8

Excommunicatio ferri poteſt pro culpis præteritis habito reſpectu in tempus futurum, dummodo ex parte ſubditi detur mora,

mora, ſeu negligentia in non ſatiſfaciendo. 305.1.9
Excommunicatio pro culpis futuris omnino licèt iniuſta eo quòd deficeret trina monitio, valida tamen eſt cum dicta ſaltem ea monitio, quæ ſub præcepto inuoluitur. ibid 14
Excommunicationes latæ pro culpa præterita vbi repeciuntur à Pontificibus approbatæ, debent intelligi de culpis præteritis modo aliquo pendentibus in futurum. 305 2.14
Excommunicationis ſententia ab homine non poteſt ferri pro futuris culpis. 306.2.23
Excommunicatio à prælato ferri poteſt in aliquem abſque canonica monitione quoties ea pronunciatur ad defenſionem proprij iuris. 307.1.6
Excommunicatio lata poſt ſententiam intra tempus datum ad appellandum, valet mero iure, & ligat. 308.2,11
Excommunicatio lata poſt appellationem interpoſitam ex cauſa probabili non ſtatim pronunciatur nulla, ſed fieri poteſt relaxatio ad cautelam etiam antequam incipiat de veritate cauſæ cognoſcere. ibid.12.13
Excommunicatio lata in participantes non valet niſi fuerint moniti nominatim. 310.1.1
Excommunicationem minorem incurrit quis mittendo nuntium, vel literam excommunicato. ibid.7
Excommunicatio non poteſt ſuſpendi niſi in totum relaxetur. 310 2.3
Excommunicationis ſententia in quibus caſibus dicatur ipſo iure nulla, remiſſiuè. ibid 5
Excommunicatiô nulla eſt quando lata fuit poſt interpoſitam appellationem legitimam. ibid.6
Excommunicatio eſt nulla quando in ſententia expreſſus eſt error intolerabilis. 311.1 7
Excommunicationis ſententia eſt nulla quando eam ferens eſt excommunicatus denuntiatus. ibid.8
Excommunicatio nulla eſt, quæ fertur à ſuo iudice, ſed iniuſto. ibid.9
Excommunicatio nulla eſt quando iudex excommunicat exemptum, aut habentem priuilegium in contrarium. ibid.10
Excommunicatio poſt appellationem lata non conualeſcit per negligentiam non proſequentis illam debito tempore, ſed eo elapſo eſt publicè denuntiandus, & vitandus. 313 1.1
Contra concluſionem ex text. deſumptam opponitur. ibid 2
Reſpondetur obiectis. 313.2.4
Excommunicationis ſententia non ſuſpenditur per appellationem. 316.2 9
Excommunicationem incurro ſi percuſſionem in clericum, ſine meo mandato tamen, nomine meo factam, ratam habeam, ſecus ſi meo nomine non ſit facta. 318.1.2
Excommunicationis ſententia, ſeu quævis alia cenſura non eſt propriè & verè actus legitimus. 367.2.12
Excommunicationis ſententiam ipſo facto incurrunt præſumentes impedire ſequeſtrationem factam per loci Ordinarium de beneficio Eccleſiaſtico per triennium pacificè non poſſeſſo, lata in Curia Romana vna ſententia diffinitiua in poſſeſſorio, vel petitorio contra ipſius poſſeſſorem. 415.1 25
Excommunicationis exceptio poteſt ſemper opponi etiam poſtquam lis fuerit conteſtata & iudex præfixerit terminum peremptorium ad probandas exceptiones dilatorias, & declinatorias, & terminus fuerit tranſactus. 419 2 1
Amplia, vt, ibid.3
Excommunicationis ſententiam ipſo facto incurrunt Monachi, aut Canonici Regulares adminiſtrationem non habentes, qui petunt Curias Principum animo nocendi ſuis Prælatis, & monaſterijs, item & monachi, qui ſine licentia Abbatum ſuorum tenent arma intra ſepta monaſterij. 443.2 4
Excommunicationem de qua in hoc text. non incurrunt illi, qui nuptias hic prohibitas ignorantes contraxerunt. 454.2.5
Excommunicationem in hoc text. comminatam non incurrunt illi, qui non ſolum matrimonium contrahunt factum ignorantes, ſed etiam qui factum ſcientes, ius tamen ignorant. ibid.9
Excommunicatio de qua in hoc text. non incurritur ſi matrimonium ineant, cum infideli, cognata legali, vel ſpirituali, vel cum impedimento publicæ honeſtatis. ibid.11
Excommunicationis ſententiam ipſo iure incurrunt Inquiſitores, & vel ipſorum, Epiſcoporum, aut Capitulorum Sede vacante commiſſarij deputati in cauſis Fidei, qui prætextu ſui Officij Inquiſitionis illicitè ſummam pecuniam aliquam, & qui ſcienter confiſcant bona Eccleſiaſtica etiam applicanda fiſco Eccleſiæ. 461.2.6
Tò *Excommunicationis ſententia ſubiaceat*, denotant, ipſo iure. ibid.7
Excommunicatio de qua in hoc text. contra Sacerdotes Regulares matrimonium ſolemnizantes an ſit correcta per ſuſpenſionem Conc. Trid. ſeſſ. 24. de reformat. matrim. cap. 1. oſtenditur. 469 1.6.7
Excommunicationem an, *ſi quis ſuadente*, incurrit percutiens conſanguineum clerici cauſa eiuſdem clerici. 475.2.7
Excommunicationis pœnam ipſo iure incurrunt aſſumentes ſectam, & ritum Fraticellorum, ſeu Fratrum de paupere vita, Bizochorum, ſeu Beguinatum. 489.1.1.4
Excommunicationem incurrunt alienantes, vel locantes res, ſeu bona Eccleſiaſtica extra caſus à iure permiſſos in plures quàm in tres annos. 507.2.21
Excommunicationem ipſo facto incurrunt aſſerentes B. V. in peccato mortali fuiſſe conceptam: qui etiam dicunt, quòd feſtum Conceptionis eius celebrantes, grauiter peccant. 512. 2.fin.
Excommunicationem Papæ reſeruatam incurrunt committentes ſimoniam in Ordine, vel beneficio, &c. 514.2 6
Excommunicatione huius text. non afficitur ille, qui tradidit pecuniam pro conſequutione Ordinis, vel beneficij antequam Ordo, vel beneficium conferatur. 615.1.10
Excommunicationem Papæ reſeruatam miniſtrant abſoluentes à caſibus Bullæ in Cœna Domini, vel Papalibus prætextu priuilegiorum. 623.1.9
Excommunicationem maiorem incurrunt dantes, aut recipientes pro obtinenda gratia, vel iuſtitia apud Sedem Apoſtolicam. 524.1.4
Excommunicatio differt ab anathemate. ibid.5
Excommunicatio impoſita propter dationem, ſeu receptionem pecuniæ pro obtinenda gratia, vel iuſtitia apud Sedem Apoſtolicam non habet locum, quando non interuenit realis datio, promiſſio, pactum, aut aliquod verbum, quia ſola cogitatio, & mentalis reſolutio non ſufficit. 524.1 8
Excommunicationis appellatione venit maior. 525.2.25
Excommunicatio de qua in hoc text. incurritur etiamſi quis contrahat matrimonium cum conſanguinea in grado lege diuina, ac naturali prohibito. 555.2.12
Excommunicatus non poteſt præſentare reſcriptum ante excommunicationem impetratum. 8.1.15
Excommunicatus non poteſt concordare de iudice, nec conſentire quòd cauſa pro ipſo, vel contra ipſum committatur alicui. ibid.18
Excommunicatus in illis caſibus, in quibus poteſt eſſe in iudicio, in eiſdem poteſt impetrare reſcriptum. 8.2.21
Excommunicatus poteſt impetrare reſcriptum per quod impetratur vt cauſa committatur in Rota reſpectu proceſſus vſque ad ſententiam. ibid.13
Excommunicatus poteſt impetrare reſcriptum ſuper conſequentia cauſæ principalis. ibid.24
Excommunicatus pendente articulo appellationis poteſt impetrare reſcriptum, licèt interim non poſſit illo vti tanquam actor. ibid.25
Excommunicatus excommunicatione minori poteſt reſcriptum impetrare. ibid.26
Excommunicatus ſub conditione, pendente illa poteſt validè impetrare reſcriptum. ibid.27
Excommunicatus poteſt impetrare reſcriptum ſuper gratia conceſſa ab Ordinario. ibid.28
Excommunicatus poteſt optare temporalitatem abſque titulo, 33 2.1
Excommunicatus eſt non ſolùm percutiens clericum, ſed conſanguineum clerici. 43.2.5
Excommunicatus non poteſt præſentari ad beneficium. 68.1.51
Excommunicatus licèt non poſſit eſſe in iudicio, attamen ſi comparuit, & nihil ab aduerſario fuit oppoſitum, valet iudicium cum eo tractatum. 159 2.10
Excommunicatus non poteſt petere quod exequatur ſententia ad eius fauorem lata ante excommunicationem, etiamſi illa tranſiuiſſet in iudicatum. 160 1.14
Excommunicatus nec etiam coram executore comparere valet. ibid 16
Excommunicatus denuntiatus, aut notorius Clerici percuſſor, non poteſt ſolus, vel cum aliis electoribus eligere. 214.1.6
Excommunicati ſunt, qui impediunt ſuper cauſis, quæ ad forum Eccleſiaſticum de iure, vel de conſuetudine pertinent, literas à Sede Apoſt. impetrari, vel ſuper ipſis coram Ordinariis, vel delegatis Eccleſiaſticis litigari. 243.1.1.2
Excommunicatus eſt ipſo facto Religioſus profeſſus habitum temerariè dimittens, vel ad quæcunque ſtudia accedens non obtenta licentia Prælati, & Conuentus. Item ſimiliter excommunicationem incurrunt Doctores ſcienter docentes, vel in ſcholis retinentes ad Leges, vel Phyſicam tales Religioſos. 244.1.1.2
Excommunicati participes, & ſocij criminis admittuntur in teſtes contra hæreticos ſi ſciunt veriſimiliter veritatem deponere. 255.2.1.2
Excommunicatus produci valet in teſtem aduerſus hæreticum, qui aliàs non eſt idoneus teſtis. ibid.3
Excommunicatus propter contumaciam non reſpondendi ſuper hæreſi, de qua erat ſuſpectus, poſt annum damnatur vt hæreticus. 256 2.1.8
Excommunicati ſunt illi, qui concedunt repreſalias contra perſonas Eccleſiaſticas, vel earum bona, niſi intra menſem à conceſſione, vel extenſione abſtinuerint, & reuocauerint 292.2.4
Excommunicati ipſo facto ſunt offendentes Cardinalē. 298.1.50

Excom

Excommunicatus poteſt facere, & celebrare contractus, & ab eo facti, & celebrati valent. ibid. 32
Excommunicatos à ſubditis Suffraganeorum Archiepiſcopi, non poſſunt abſoluere, ſed excommunicatos à Suffraganeis, vel officialibus benè, ſi ad eos appellatum fuerit. 308. 2. 8
Excommunicatum ſe dicens poſt appellationem, vel ea ſequuta fuerit ſi dubitetur, præſumendum eſt in dubio ipſam excommunicationem præceſſiſſe. 309. 1. 17
Excommunicatus maiore excommunicatione teſtificari non poteſt. ibid. 2. 6
Excommunicatus poteſt facere teſtamentum. ibid. 7
Excommunicatus ſepultura Eccleſiaſtica carere debet. 436. 1. 5
Excommunicatus nominatim quis dicatur. ibid. 5
Excommunicatus ſemel & denuntiatus debet ab omnibus vitari in foro exteriori donec probet duobus ſaltem teſtibus ſe eſſe abſolutum, at in foro Conſcientiæ ſufficit vt ipſemet dicat ſe iam eſſe abſolutum. 469. 2. 12
Excommunicatum quando dicatur commodè ire potuiſſe Romam vt impetraret abſolutionem, iudicis arbitrio relinquitur. 472. 1. 16
Excommunicati ſunt qui pactis, aut promiſſionibus iuſtitiam, vel gratiam à Sede Apoſtolica obtinent, & qui tales non reuelant, nec illis abſolutio facilè conceditur. 525. 2. 1. 2. 3
Excommunicati ob datum, vel receptum pro obtinenda gratia vel iuſtitia apud Sedem Apoſtolicam non poſſunt abſolui niſi à Papa, vel ab alio ad id ſpeciale mandatum habente præterquam in mortis articulo. 525. 1. 20
Excommunicatus ob datum, vel receptum pro obtinenda gratia, vel iuſtitia apud Sedem Apoſtolicam abſolui non poteſt, niſi prius quantum dedit, vel recepit integraliter pauperibus largiatur. ibid.
Excommunicati ſunt, qui literas à Papa ante ſuam coronationem conceſſas impugnant. 526. 2. fin.
Executio ſententiæ fieri non debet durante tempore ad appellandum. 173. 2. 10
Executores habent iuriſdictionem delegatam. 23. 2. 5
Executor ſuper gratia facta datus à Papa, mortuo Papa etiam re integra gratiam exequitur. 98. 2. 1. 2
Executor gratiæ Apoſt. licèt largo modo dicatur delegatus, tamen ſecus eſt materia ſtricta, in qua delegati appellatione non venit executor. ibid. 4
Executor datur à Papa, vt prouideat perſonæ, ſubdelegat, ſi detur vt prouideat Eccleſiæ, non expreſſa perſona, non ſubdelegat, niſi habeat ſpeciale mandatum, & cauſam reddat. 102. 1. 2
Executores gratiarum poſſunt aliis committere vices ſuas. ibid. 2
Executor vnus ſine altero, litigare poteſt in iudicio ad pias cauſas ſi interuenit auctoritas iudicis. 125. 1. 8
Executor ſuper prouiſione alicuius de vacaturo, non poteſt per generales literas inhibere ordinariis generaliter ne procedant ad collationem beneficiorum, &c. 212. 1. med.
Executoribus pluribus datis vno mortuo, vel in remotis exiſtente vel exequi nolente, alius poteſt liberè exequi teſtamentum, niſi teſtator expreſſerit. 219. 2. 13. 14
Executor teſtamentarius non poteſt officium ſuum alteri committere, niſi in legatis ad pias cauſas. ibid. 15
Executorem teſtamenti quando quis reliquerit amicum ſuum ſub nomine dignitatis, vt videtur non dignitatem, ſed amicitiam conſideraſſe. 220. 1. 26
Executores teſtamentorum eſſe nequeunt Fratres Minores de Obſeruantia etiam obtenta ſuorum Superiorum licentia. 479. 1. 23
Exemptio clericorum quoad forum eſt iuris Diuini. 238. 2. 2
Exemptionis in quaſi poſſeſſione conſtitutus non dicitur ſubditus ex eo quod non appareat ſuperiorem in illum exercuiſſe iuriſdictionem, niſi probetur quòd venerit caſus exercendi. 287. 2. 14
Exemptio, aut libertas non probatur quando priuilegium, ſententia, aut ſcriptura non fiunt principaliter ſuper exemptione, ſeu libertate, ſed incidenter propter aliud. 289. 2. 2
Exemptio à poteſtate Ordinariorum probatur ſi priuilegio contineatur, vt Eccleſia exiſtat iuris B. Petri, vel ſit libera, ſeu quòd potiatur libertate Eccleſiæ Romanæ, aut quòd eius ſpeciali prærogatiua gaudeat. ibid. 3. 4
Exemptio à poteſtate Ordinariorum an, & quando probetur ex ſolutione facta Sedi Apoſt. ibid. 5. 7
Exemptio à poteſtate Ordinariorum probatur ſi Papa Eccleſiam priuilegio eximat ab Ordinarij poteſtate, vel ſi Papa dicat in priuilegio, ne Epiſcopus audeat Cathedram ſuam collocare, &c. 290. 1. 6. 7
Vel ſi aliquos recipiat in proprios, & ſpeciales ſubditos. ibid. 8
Exemptiones, ſeu priuilegia loco, aut rei conceſſa deſtructo loco, vel perempta re amittuntur. 336. 1. 7
Exemptus à iuriſdictione cuiuſlibet Ordinarij non cenſetur exemptus à Legato Papæ. 61. 1. 3
Exemptus ſi extra locum exemptum delinquat, contrahat, aut alibi res ſita ſit, poteſt coram locorum Ordinariis conueniri ratione delicti, contractus, aut rei ſitæ. 283. 1. 2
Declara, vt ibid. 3
Exemptis non licèt ædificare Eccleſias in diœceſi Epiſcopi ſine eius licentia, alioquin cederent dominio, & iuriſdictioni Epiſcopi. 285. 2. 3
Exempti omnes qui aliàs ceſſante exemptione Synodo intereſſe deberent, nec Capitulis generalibus ſubduntur, ad Synodum diœceſanam accedere tenentur. 286. 1. 4
Exemptus ſi alleget priuilegium, & poſſeſſionem, procul dubio erit manutenendus contra Epiſcopum intentem ſola iuris communis diſpoſitione. 280. 2. 15
Exemptis Clericis alicuius Eccleſiæ tam Canonici, quam alterius cuiuſvis Ordinis clerici exempti quoque cenſentur. 289. 1. 3
Exempti ſubiecti ſunt iuriſdictioni Legati de latere. 322. 1. 3
Exemptus locus intra diœceſim iudicatur vt extra diœceſim. 408. 1. 5
Exhortatio licet videatur conſilium, eſt tamen reuerentia, cui neceſſariò parendum eſt. 418. 1. 3
Expectans beneficium ad cuiuſcunque Epiſcopi collationem ſpectat, ſi aliquod ex negligentia Epiſcopi deuolutum fuit ad Capitulum, de eo non poterit prouideri. 419. 2. 2
Expectatiuæ hodie ſublatæ ſunt. 69. 1. 2
Expectatiua gratia amittitur per aſſecutionem incompatibilis. 003. 2. 5. Vide *Gratia*.
de *Expenſis*, quæ ſoluendæ ſunt victori, debet deduci id, quod dominus ſibi conſumpſit protus ex ſuo. 22. 2. 78
Expenſæ miniſtrantur ſecundum qualitatem perſonæ. 23. 1. 98
Expenſæ litis ſunt ſoluendæ, & taxandæ auctoritate iudicis. 23. 2. 99
Expenſæ, in quibus victus victori condemnatur taxandæ ſunt à iudice ſecundùm qualitatem litigantium ex proprio arbitrio. 36. 2. 13
Expenſarum condemnatio non fit, dum quis ex probatione ſemiplena, & ob delationem iuramenti obtinuerit. ibid. 14
Expenſæ neceſſariæ, quas facit Capitulum pro electione Prælati, de bonis Prælaturæ fieri, vel reddi debent. 48. 1. 6
Experientia magiſtra rerum dicitur. 493. 2. 8
Expreſſio quando requiritur per verba geminata, tunc non ſufficit expreſſio in genere. 39. 2. 14
Expreſſio relatiua non ſufficit cùm quid certum, & expreſſum requiritur. 207. 2. 2
τὸ *Expreſsè*, requirit expreſſam mentionem, non autem quæ deprehenduntur ex verbis quantumcunque generalibus. 268. 1. 8
Expreſſum aliquando dicitur quod continetur ſub generalitate verborum. ibid. 9
Exprimenda in literis ſunt etiam ea ex quibus ſuperior non redderetur facilior ad concedendum, vel denegandum. 198. 2. 11
Extenſio in lege correctoria admittitur ad omnes caſus, quibus ratio expreſſa adaptari poteſt. 76. 2. 8
Extenſio non admittitur in odioſis etiam ex identitate rationis. 34 2. 6
Extenſio regulariter non fit in exorbitantibus. 352. 1. 3
Extenſio fit in exorbitantibus fauore piæ cauſæ, & fauore animæ. ibid. 4. 5
Extenſio ex identitate rationis in materia odioſa admittitur ad caſum, qui ſublata vocabuli ſignificatione contineri poteſt. 389. 1. 7. & 391. 2. 9
Extenſio, quæ fit in correctoriis ex lata verborum ſignificatione, ad caſus, quos ratio legis correctoriæ comprehendit, dicitur intellectiua, & virtualis. ibid. 8
Exteris minor numerus dierum, quo Eccleſias viſitare tenentur in anno Iubilæo, aſſignatur, quàm incolis. 540 2. 6
τὸ *Ex tunc*, ſi adiiciatur verbo futuri temporis, habet vim latæ ſententiæ. 48. 1. 8
τὰ *Ex tunc Eccleſiaſtico ſubiaceat interdicto*, important ipſo iure. 281. 1. 8
τὸ *Ex tunc*, temporis extremitatem denotat. 41. 2. 9. 448. 1. 10. 483. 1. 12. & 486. 2. 3

F

F*Abricantes* falſos florenos citantur peremptoriè. 500. 1. 2
Facere quis poteſt per alium quod poteſt facere per ſe ipſum. 374. 2. 1
Facere per ſe videtur qui per alium facit. ibid. 2
Facti alicuius ſcientiam habere non ſufficit vbi agitur de aliquo graui præiudicio, niſi etiam quis ſciat eiuſdem facti omnes qualitates, & circumſtantias. 174. 2. 6
Factum prout opponitur iuri dicitur omne illud in quo conſiſtit actus in ſe prout ex parte agentis. 343. 1. 14
Factum proprium quando eſt antiquum, in quo ſit veriſimilis obliuio excuſat illius ignorantia. ibid. 20
Factum legitimè retractari non debet, licèt caſus poſtea eueniat, à quo non potuit inchoari. 384. 1. 1
Facta à iudice, ſi ad eius non ſpectant officium, viribus non ſubſiſtunt. 330. 2. 1

Index Rerum, & Verborum

Facta per iudicem extra territorium, aut ſine iuris ordine procedentem, vel quia omnino incompetens eſt, viribus non ſubſiſtunt. ibid.2
Facultas generalis cum expreſſione aliquorum caſuum exigentium ſpeciale mandatum, non extenditur ad ſpeciales caſus maiores expreſſis. 403.1.3
Falcidia non poteſt deduci ex legatis ad pias cauſas. 218.2.13
Falcem in meſſem alienam quis ponere non debet. 346.1.2
Fama non ſufficit vt quis repellatur ab agendo tanquam excommunicatus, ſed talis debet probari aperiſſimis documentis. 159.2.8
Familiarium nomine propriè illi veniunt, qui dominicæ, vel patriæ poteſtati ſubijciuntur, & expenſis domini continuè aluntur. 291.1.4
Familiares Papæ, aut Cardinalis offendentes ſunt acrius puniendi. 298.1.35
Familiares verè dicuntur illi, qui expenſis alicuius continuè domeſtici commenſales exiſtunt. 323.2.2
Familiaris de præterito præſumitur familiaris in futurum niſi probetur contrarium. 324.1.4
Familiares Inquiſitorum Fidei arma licitè, & impunè deferre poſſunt. 461.2.9
Familiaritas vt contrahatur requiritur mens, & dens. 324.1.3
Fauor potius eſt conſiderandus, quam odium. 43.2.7
Fauor in hac materia dicitur quicquid fauorem, & beneuolentiam prouocat. 344.2.31
Fauor in dubio conſiderandus eſt potius quàm odium. ibid.5
Fauores delinquenti præſtantes eadem pœna puniuntur, ſicut dantes conſilium. 471.2.3
Fauorabilis, & extendenda materia, quamvis correctoria, dicitur vbicunque agitur de redeundo ad ius primæuum, ſine commune. 184.1.13
Fautores hæreticorum non dicuntur illi, qui hæretico in extrema, vel graui neceſſitate conſtituto ob Dei amorem eleemoſynam præbent. 258.1.12
Fautor quis dicatur? remiſſiuè. 472.1.10
Feſtiuitates, in quibus tantùm pulſatis campanis, & ianuis apertis alta voce diuina Officia ſolemniter interdicti tempore celebrari poſſunt, quod & quæ ſint, oſtenditur. 320.2.17
Feſtiuitates, quibus licèt publicè diuina Officia tempore interdicti celebrare, incipiunt à primis veſperis, finiuntur in ſecundis. ibid.18
Feſta XII. Apoſtolorum, quatuor Euangeliſtarum, & quatuor Doctorum, & Confeſſorum Eccleſiæ, ſcilicet Gregorij, & Auguſtini, Ambroſij, & Hieronymi, ſub Officio duplici debent ſolemniter celebrari. 241.2.5
Feſtum Corporis Chriſti præcipitur quotannis celebrari, & indulgentiæ conceduntur iis, qui in feſto, vel infra octauam Officio, vel horis interſunt. 452.2.1
Feudum ligium quod dicatur, oſtenditur. 422.1.13
Fictio triplex eſt, inductiua, priuatiua, & tranſlatiua. 338.1.2
Fictio retrotractionem non operatur ſtante præiudicio tertij. 340.1.9
Fides bona ſufficit in præſcriptionibus vbi ius commune, vel præſumptio non eſt contra præſcribentem, aliàs debet allegari titulus, & probari, niſi ſit præſcriptio, cuius contrarij non extet memoria. 161.2.1
Fides bona requiritur in præſcriptione immemoriali. 163.1.15
Fides bona requiritur in præſcribendis per filios bonis hæreticorum, quæ tunc conſideratur quando recipiens putabat Catholicum eſſe eum, à quo bona illa accepit. 164.1.7
Fides bona in dubio præſumitur. 168.1.13
Fides bona in dubio in omni præſcriptione præſumitur præſumptione iuris. 326.2.5
Fides bona in præſcriptione immemoriali præſumitur præſumptione iuris, & de iure. 327.1.6
Fidei articulo vni non credens, in nullo retinet Fidem Catholicam. 355.1.3
Fidem non expedit obſeruare in malè promiſſis. 375.1.3
Fidem fruſtrà ſibi quis poſtulat ab eo ſeruari, cui fidem à ſe præſtitam ſeruare recuſat. 382.1.fin.
Fides bona non patitur vt ſemel exactum iterum exigatur. 383.2.poſt init.
Fideiuſſori an ſatis ſit probare ſolutionem à ſe factam per ſolam confeſſionem creditoris ſine alia probatione numerationis vt poſſit agere aduerſus debitorem, qui illum promiſit ſeruare indemnem. 141.2.2
Fieri dicitur de iure, quod fit ſecundùm conſuetudinem. 365.2.6
Filia renuntians etiam cum iuramento bona paterna an poſſit petere legitimam, ſeu alimenta? remiſſiuè. 115.2.6
Filia renuntians cum iuramento ſucceſſioni hæreditatis paternæ, & maternæ, non poteſt renuntiationem impugnare, etiamſi nomine dotis nihil conſequuta fuerit. 115.1.10
Filia dote contenta ſi renuntiauerit hæreditati paternæ ad fauorem patris, ſeu fratris cum iuramento, valet talis renuntiatio ſiue ante, ſiue poſt nuptias, & conſtitutam dotem facta fuerit. ibid.12
Filia inducta vi ad renuntiandum etiam cum iuramento, poteſt talem renuntiationem reſcindere. ibid.13
Filia maior renuntians hæreditati delatæ, vel deferendæ, ſi fuerit enormiſſimè, & ſupra modum læſa ex æquitate, petita ſaltem abſolutione poterit renuntiationem reſcindere. 117.1.22
Filia minor renuntians, & iurans ſi fuit enormiſſimè læſa, tunc nulla requiritur abſolutio à iuramento vt renuntiationem reſcindere poſſit. ibid.23
Filia etiam minor in cauſa dotis poteſt eſſe in iudicio ſine conſenſu patris. 139.2.11
Filius à Patre eſt inſeparabilis. 3.1.3
Filius ſæpe ſolet ſimilis eſſe patri. 83.1.7
Filius ſepeliendus eſt in ſepulchro Maiorum, licèt in illa Eccleſia pater ſepultus ſit. 221.2.6
Filium Confeſſionis ſpiritualem carnaliter cognoſcens, debet hoc in Confeſſione detegere, quia eſt circumſtantia neceſſariò confitenda. 251.1.7
Filij hæreticorum propter ſuorum parentum hæreſim ſunt inhabiles ad omnia officia, & beneficia Eccleſiaſtica obtinenda. 254.1.20
Filij nati ante hæreſim patris an inhabiles ſint ad beneficia obtinenda, remiſſiuè. ibid.21
Lex in qua ponuntur verba per quæ redditur irrita, & inanis actio, aut paſſio, quæ in pœnam criminis per legem impoſita eſt, ſententiam à iure latam continet. ibid.22
Filij hæreticorum ſunt inhabiles ad penſiones acquirendas, & obtentis priuantur. 254.2.23
Filij, vel hæredes illorum, qui dum in lecto decumbunt, vocant hæreticos, vt ab ipſis conſolentur, non admittuntur ad probandum quòd tunc eorum parentes iam defuncti non erant ſanæ mentis, quando petierunt illam conſolationem, ſi dum viuebant erant diffamati de hæreſi, vel ſuſpecti, vel legitimè conſtiterit, quòd quando petierunt hæreticos erant ſanæ mentis. ibid.fin.
Filij hæreticorum vſque ad ſecundam lineam paternam, ad primam verò maternam ſunt inhabiles ad beneficium Eccleſiaſticum, vel officium ſæculare ſi patres ante mortem Eccleſiæ reincorporati non fuerint. 266.2.1.2
Intellige tam de natis poſt hæreſim, quàm etiam de natis ante hæreſim patris. ibid.2.3
Filij hæretici pœnitentis, & ad Fidem redeuntis non priuantur beneficiis, nec ad alia obtinenda inhabiles redduntur. ibid.8
Filij hæretici relapſi & traditi Curiæ ſæculari ſunt inhabiles ad beneficia Eccleſiaſtica, & officia, quamvis ille pœniteat, & cedat Catholicus. ibid.10
Filius non debet portare arma familiæ maternæ, ſed paternæ. 267.1.11
Filiorum appellatione in numero plurali maſculus, & fœmina comprehenduntur. 295.1.4
Filij, & nepotes offendentium Cardinalem priuantur omnibus beneficiis, & dignitatibus Eccleſiaſticis, & ad illas in poſterum obtinendas efficiuntur inhabiles. 298.1.29
Filij priuilegiis, quæ parentibus perſonaliter conceduntur, gaudere non poſſunt. 336.1.4
Filius hæres adhuc præſumitur ignorare factum patris defuncti. 344.1.6
Filius pro peccato patris non ſemper puniendus. 348.1.5
Filius iuſtus naſcitur nonnunquam ex patre peccatore. ibid.6
Filius peccator, & viliſſimus aliquando naſcitur, ex patre iuſto, & illuſtri. ibid.7
Filius alter optimus, alter peſſimus ex iiſdem parentibus aliquando ſurgit. ibid.9
Filiorum appellatione regulariter non comprehenduntur nepotes. 452.1.8
Filiorum appellatione non veniunt qui ſunt naturales tantùm. ibid.10
Filius hæretici propter delictum patris non amittit beneficia iam obtenta. 486.1.17
Filiorum appellatione an & quando contineantur nepotes, remiſſiuè. ibid.2.29
Filij ob delictum paternum puniuntur, vt hac ratione etiam parentes puniantur, & dolore crucientur. 491.2.8
Filius cenſetur vna eadémque perſona cum ipſo patre. ibid.6
Filiusfam. pro anima non legat ſine conſenſu patris bona non caſtrenſia. 221.1.2
Filiusfam. poteſt teſtari ad pias cauſas cum conſenſu patris. ib.26
Filiusfam. poteſt eſſe procurator etiam abſque patris conſenſu. 125.2.4
Filiusfam. non poteſt pro ſe ſtare in iudicio ſine conſenſu patris. 124.1.5
Filiusfam. ſine patris conſenſu in iudicio ſtans ſi agat vtiliter, an valeat negotium? remiſſiuè. ibid.6
Filiusfam. an poſſit in iudicio proponere publicam accuſationem ſine conſenſu patris? remiſſiuè. ibid.7
Filiusfam. regulariter non poteſt ſtare in iudicio ſine conſenſu patris. 139.1.5
Filiusfam. in cauſis beneficialibus, & ſpiritualibus poteſt eſſe

in

in iudicio ſine patris conſenſu, & procuratorem conſtituere. 139.2.10
Fœmina poteſt habere officium habens in ſe dignitatem, & adminiſtrationem. 64.2.10
Fœminæ poſſunt habere officia, & dignitates temporales quæ eis per ſucceſſionem perpetuam tanquam propria deferuntur. ibid.11
Fœminæ propter ſexus verecundiam aliquando parcitur. 65.2.19
Fœminæ conſanguinea gradu remotioribus etiam maſculis præferuntur in ſucceſſione Regnorum in quibus id conſuetudo introduxerit. 73.1.14
Fœminis Beguinis honeſtis permittitur ſub habitu Beguinarum viuere; nec ſunt tales per Ordinarios moleſtandæ. 512.1.1
Femininum ſub maſculino intelligitur, in reſcriptis. 10.1.11
Fœneratores quando agitur de cauſa viuraria cenſura Eccleſiaſtica cogi poſſunt ſuos libros rationum producere. 467.1.5.6
Fœneratori aſſerenti ſub iuramento non habere librum rationum, ſicut non creditur, ita nec creditur iuramento eius hæredis. ibid.2.11
Forma quoties non poteſt adimpleri ſpecifice, debet adimpleri in caſu æquipollenti, & ſufficit. 38.2.7.& 430.1.4
Forma electionis tradita per cap. *cum dilectis* ſuprà *hoc tit.* non eſt ſublata per cap. *quia propter*, *ſup. eod.* 55.2.8
Forma contrahendi matrimonium per procuratores vbi reperiatur, oſtenditur. 430.2.14
Forma impleri debet verè, & propriè, & non per actum fictum, & improprium. 430.2.14
Fornicatio ſimplex eſt peccatum mortale, ita vt oppoſitum aſſerere pertinaciter ſit hæreticum. 463.2.4
τὸ *Forte*, eſt nota aſſertionis. 43.1.2
τὸ *Fortè*, multoties importat dubium, & ambiguum, aliquando verò ponitur aſſertiuè, & deciſiuè. 70.1.7
Forus domicilij tanquam fortior & magis naturalis præfertur foro originis. 21.1.54
Forum incompetens tripliciter poteſt conſiderari, etiam quoad proceſſus nullitatem. 21.2.67
Forum quis ſortitur ratione contractus, ſi ibi inueniatur. 141.1.13
Franciſcani habent tantùm facti vſum in rebus vnico vſu conſumptibilibus. 493.2.5
Fratres, quibus conceſſa eſt facultas tranſeundi ad non Mendicantes, ſi Mendicantes admittere volentes non inuenerint, non ſatisfaciunt ſi apud Mendicantes olim inſtitutos non admittantur, niſi admitti quoque tentent apud denuo tales creatos. 119.1.12
Fratres S. Spiritus in Saxia, S. Hieronymi in Hiſpania, Eremitæ S. Hieronymi de Piſis, S. Hieronymi de Feſolis, Ordinis Sanctiſſ. Trinitatis redemptionis captiuorum, Cruciferi S. Mariæ de Mercede, Militiæ Ieſu Chriſti, participant de priuilegiis Mendicantium. 119.2.27.28.29.30.31.32.33.34
Fratres Minores munus executoris teſtamenti obire non poſſunt. 219.2.8
Fratres Minores poſſunt facere electiones pauperum. ibid.9
Fratres Minores ſunt incapaces bonorum in proprio, & in communi. 322.2.3
Fratribus Minoribus nullum ius, aut obligatio pro re temporali acquiritur. ibid.4
Fratribus Minoribus illicitum eſt denuntiare iudici, vt ex officio compellat hæredem adimplere legatum eis relictum. 223.1.15
Fratres Minores hodie non licentiantur ad executionis teſtamentariæ officium. 435.2.7
Fratres Prædicatores, & Minores liberè poſſunt ad ſepulturam recipere omnes, qui ſepeliri elegerint in ſuis Eccleſiis, & locis. 438.2.9
Fratres Minores non poſſunt habere beneficia. 442.1.5
Fratres Minores ſi tempore interdicti recipiunt in ſuis Eccleſiis ad Diuina Fratres, & ſorores eiuſ Ordinis, excommunicati ſunt, nec priuilegia iuuant. 476.1.1.2
Fratres Minores ſunt incapaces bonorum in particulari, & in communi. 477.2.6
Fratres Franciſcani nec in communi, nec in particulari habent dominium rerum, quæ vnico conſumuntur vſu. ibid.7
Fratres Minores nullatenus ſunt capaces ſucceſſionum, & hæreditatum, nec poſſunt capere ex teſtamento. 478.1.8
Fratres Minores ſunt incapaces cuiuſcunque redditus annui quantumuis exigui. ibid.16
Fratres Minores de Obſeruantia poſſunt pauperum electionem facere. 479.1.24
Fratribus Minoribus poteſt teſtator committere nominationem executorum ſui teſtamenti, ipſique nominare poſſunt. ibid.25
Fratres Minores non poſſunt eſſe in iudicio pro nulla re temporali. 479.2.27
Fratres Minores non poſſunt habere Monaſteria ſumptuosè ædificata, niſi adſit rationabilis, & debita Papæ diſpenſatio. ibid.29
Fratres Minores quibus veſtimentis vti debeant, oſtenditur. 492.2.fin.
Fraus, dolus, & ſimulatio ex breuitate tēporis præſumitur. 69.2.3
Fraus probatur præſumptionibus, & coniecturis. ibid.4
Fraus in dubio non præſumitur. 236.2.7
Fructus collecti, & à ſolo ſeparati ante obitum Prælati ad hæredem eius pertinent, pendentes verò ad Eccleſiam, vel ſucceſſorem. 16.2.6
τὸ *Fructus* à verbo *reditus* in quo differat, oſtenditur. 44.2.10
Fructus omnes beneficiorum obuenientes tempore vacationis pertinent ad ſucceſſores. 183.1.2
Fructus Eccleſiæ ſunt deputati pro oneribus incumbentibus toto anno vſque ad nouos fructus. 313.2.4
Fructus percipiens in omni caſu non poteſt excuſari ab impenſis factis in illis colligendis. 395.1.4
Fructus decimarum, & beneficij poſſunt vnicuique etiam laico locari. 431.1.2.6
Funeralia quæ dicantur, oſtenditur. 438.2.26.27
Furioſus caret diſcretione. 37.1.3
Furioſus profeſſionem emittere non poteſt. ibid.4
Furioſus & prodigus priuantur bonorum ſuorum adminiſtratione, non verò eorum proprietate. 72.1.4
Furioſi, infantes, & ſimiles, qui intellectu carent, poſſeſſionem acquirere, ſeu incipere poſſidere non poſſunt. 318.2.6
Furioſus, infans, vel dormiens, hominem mutilans, vel occidens, non efficitur irregularis, nec etiam ille, qui aliter mortem vitare nequiens, ſuum inuaſorem occidit, vel mutilat. 464.1.2
Furioſus in furore delinquens excuſatur à pœna. 464.1.4
Furioſus habens dilucida interualla excuſatur à pœna. 466.1.24
Furioſus habens dilucida interualla in dubio præſumendum eſt potius quod deliquerit tempore furoris, quàm tempore ſanæ mentis. ibid.25
Furioſus non poteſt Religionem profiteri. ibid.26
Furto, vel rapina, ſeu alia iniuſta acceptatione rem alienam acquirens, tenetur reſtituere, etiamſi res ſic ablata perierit caſu fortuito, & etiam ſine culpa eius leuiſſima. 331.2.10

G

Allia, & quæuis alia Regna, includuntur ſub hoc text. 524.1.7
Geminatio operatur vt nulla requiratur petitio. 435.2.8
Geminatio ſolet operari, vt omnis extenſio, omniſque interpretatio excludatur. 448.1.5
Generalis Minorum non tenetur in confirmandis electionibus Prouincialium ſeruare formam huius text. 68.1.6
Generationis appellatione comprehenduntur filiæ, fœminæ, & nepotes. 266.2.4
Genere per ſpeciem derogatur. 353.2.8
Geſta per excommunicatum occultum exiſtente communi errore valida ſunt. 309.2.10
Gratia ad beneplacitum Papæ, vel Regis, morte illorum expirat. 11.2.2
Gratia eſt vitioſa quando in impetratione beneficij ſubiicitur aliquod beneficium, niſi adiecta clauſ. quod obſtantiæ beneficiales, &c. 14.1.4
Gratia generalis non præiudicat ſpeciali, & debet facere mentionem de præcedenti priuilegio, conſuetudine, vel ſtatuto. 16.1.1
Gratia conditionalis eſt imperfecta, & illius effectus ſtat in ſuſpenſo. 24.1.3
Gratia principalis quando eſt nulla, datio quoque executoris tanquam acceſſoria, & pars ipſius gratiæ, erit nulla. 98.2.3
Gratia extinguitur per negligentiam. 169.2.6
Gratia, & diſpenſatio tacita veritate vitiatur quando eſt gratia finalis conceſſionis, ſecus quando eſt ſolùm cauſa impulſiua. 191.1.9
Gratia ad collationem Epiſcopi non comprehendit collationem ſimultaneam Epiſcopi Capituli, nec è conuerſo. 192.2.12
Gratia ad beneficium impetrata nullius eſt momenti de beneficio obtento etiam modico, non habita mentione. 198.2.9
Gratia motu proprio conceſſa recipit ampliationem. 199.2.2
Gratia ad beneficia ſi motu proprio facta fuerit, virtute illius poterit fieri prouiſio in penſione. ibid.6
Gratia alicui conceſſa vt prouidere poſſit perſonis idoneis in certa Eccleſia, perſonis non expreſſis, non expirat re integra obitu concedentis, ſecus ſi perſonæ eſſent expreſſæ. 207.1.1.2
Gratia ſpecialis derogat generali in literis gratiæ. 208.1.2
Gratia re integra non extinguitur per mortem Papæ eam concedentis. 208.2.2
Gratia alicui à Sede Apoſt. conceſſa, vt ei prouideatur de præbenda, dignitate, aut alio beneficio, intelligitur de primo, nec is, cui ea gratia conceſſa eſt, admittitur ad ſecundum niſi ex cauſa. 212.1.4
Gratia expectatiua non capit beneficium reſignatum in fauorem. 217.2.8
Gratia gratis data, ſeu præueniens, & gratia excitans atque adiuuans ſecundùm ſuam eſſentiam non ſunt plures, ſed vna tantùm, quæ diſtinguitur per diuerſos effectus. 333.2.9

Gratia gratum faciens, eſt habitus quidam ſupernaturalis, quem Deus infundit animabus noſtris, per quem grati ſumus, vnimur, & quaſi conſubſtantiamur Deo per charitatem 338.8.10
Gratia redditur ſubreptitia ex omni veritatis taciturnitate, quamuis ea cognita Princeps non conceſſiſſet. 427.2.5
Gratiam ad aliquod beneficium impetrans à Romano Pontif. tenetur beneficia obtenta, & eorum valorem exprimere. ibid.8
Gratia conditionalis dicitur, & reputatur imperfecta. 430.1.5
Gratiam, ſeu iuſtitiam obtinere apud Sedem Apoſtolicam quando quis dicatur, oſtenditur. 525.1.17
Gratia, ſeu iuſtitia pactis, aut promiſſionibus obtenta apud Sedem Apoſtolicam nulla eſt ipſo iure 525.1.22
Gratia, ſeu iuſtitia propter aliquod datum, ſeu receptum obtenta ſi quis ſcienter vſus fuerit, excommunicationem incurrit. ibid.23
Gratificationi locus eſt in expectantibus idem beneficium Eccleſiaſticum, cùm illud diuidi non poſſit. 24.2.3
Grauamen etiam illatum per interlocutoriam ex nouis cauſis, & probationibus poteſt reparari in appellatione à diffinitiua. 176.2.2
Grauamina triginta enumerantur, quæ Epiſcopi Religioſis inferebant, & prohibetur ne Epiſcopi deinceps inferant, &c. 468.1.2
Grauantes aliquam perſonam Eccleſiaſticam, vel eius conſanguineos, aut Eccleſias, ſeu bona pro eo quòd eum quo rogabantur, eligere noluerunt, ipſo facto excommunicati ſunt. 43.2.1.2
Gregorius XIII. circa loca, & alia clauſuræ pertinentia multa edidit. 231 1.5
Grex differt ab armento, quod eſt maiorum animalium, vt equorum, & boum, grex verò minorum, vt porcorum, caprarum, &c. 440.2.6

H

Tò *Habere*, negatiuè prolatum eſt latæ ſententiæ. 312.1.62
Habilitas ſuperueniens poſt receptam ſupplicationem, & expeditionem literarum, non conualidat collationem, ſed reſignationem ab initio nullam. 18.1.6
Habilitas impetrantis an attendatur ſecundùm tempus datæ. 202.24.3
Habilitas quoties à principio requiritur, non ſufficit quod poſtea interueniat. 399.2.10
Habitare quis dicitur vbi pro maiori anni parte habitat. 394.1.9
Habitus nouitiorum vbi non diſtinguitur ab habitu profeſſorum per delationem illius, tunc inducitur tacita profeſſio quando nouitius eum defert per annum. 224.2.2
Habitus temeraria dimiſſio dicitur quando abſque cauſa fit, ſecus ſi ex iuſta cauſa. ibid.3
Habitum dimittens Religioſus non ſtatim incurrit excommunicationem latam in hoc text. ſed quando eò peruenerit vt vagetur, vel ſic ſe hominum conſpectui exhibeat. 245 1.7
Habitus vbi dimittitur à Religioſo ex aliqua apparenti cauſa poſtea aſſumendus, quamvis illa cauſa non omnino honeſta ſit, nec excuſant, non erit locus excommunicationi latæ in hoc text. ibid.8
Habitum dimittens Religioſus ex cauſa turpi eo breui tempore non incurrit hanc excommunicationem. ibid.9
Habitus nouitiorum diſtincti delatio quantocunque tempore non inducit profeſſionem. 442 2.4
Hæres iurantis defuncti coram Eccleſiaſtico iudice ad iuramenti obſeruantiam conueniri non poteſt. 141.2.4
Hæres, vel ſucceſſor an teneatur iurare ex quo defunctus iurauerat, remiſſiuè. 144.1.5
Hæres regulariter præſumitur ignorare factum defuncti illiúſque teſtamenta, & omnia in eo contenta, quando agitur de damno vitando. 344 1.5
Hæres conficiens inuentarium præſumitur ſcire bona defuncti. 364.2.8
Hæredes plures vnius patroni vnam tantum vocem habent, 449.1.8
Hæredes, & ſucceſſores patronorum propria auctoritate abſque ſuperioris conſenſu facere poſſunt concordiam de Rectore alternis vicibus præſentando. ibid.3
Hæres tenetur exhibere librum rationum defuncti in eo caſu in quo defunctus teneretur, cuius iuramento non ſtatur quodlibet ille ad ſe non peruenerit. 467.2.10
Hæredes etiam per fideicommiſſum vniuerſale inſtitui non poſſunt Fratres Minores. 478.1.9
Hæredes poſſunt inſtitui cum eo onere, vt hæreditatem vendant, ac pretium in Fratrum Minorum neceſſitatem conuertant. ibid.13
Hæreſis in crimine poſt mortem hæretici intra 40. annos poteſt procedi, etiam ad confiſcationem bonorum. 260.1.32
Hæreſis aſcendentium non nocet deſcendentibus, quandocunque illi aſcendentes fuerint Eccleſiæ reincorporati, 266.2.7
Hæreſis cognitio nullo pacto ſpectat ad iudices ſæculares. 170.2.7
Hæreſis crimen eſt merè Eccleſiaſticum. 171.1.2
Hæreticalibus in cauſis poſt publicationem, vel aperturam teſtium poſſunt iidem, vel alij teſtes recipi. 174.2.12
Hæreticum ſi quis ſepelire curauerit non ex cauſa hæreſis, ſed ne illius cadauer putredine aërem corrumpat, vel ob amicitiam, aut conſanguinitatem, nullam excommunicationem incurrit. 253.1.6
Hæreticum ſi plures ſepelierint, & vnus tantùm ex illis, aut alius extraneus illius oſſa exhumauerit, omnes abſolui poſſunt. 253.2.9
Hæreticorum, eis credentium, fautorum, receptatorum, & defenſorum eorum, promotio, nec non filiorum ſuorum vſque ad ſecundam generationem ad beneficia Eccleſiaſtica, vel officia publica non valet. 254.1.19
Hæreticum quem fuiſſe poteſt declarari poſt ipſius mortem ad finem confiſcationis. 260.1.30.31
Hæreticos inſtruentes ad celandam veritatem quando fuerint examinati, & ad negandam hæreſim, quam tenent, dicuntur eorum fautores, & pœna arbitraria puniuntur. ibid.30
Hæretici priuati ſunt ipſo iure à die commiſſi criminis omnibus beneficiis Eccleſiaſticis ante hæreſim adeptis. 263 2.10
Hæretici teſtimonium admittitur contra alios hæreticos. 264.2.7
Hæretici, & alij, quorum bona ipſo iure publicantur, retinent tantum ſuarum dominiū, donec per ſententiam declarentur. ibid.4
Hæreticus non cenſetur priuatus bonis ſuis ante ſententiam iudicis declaratoriam. 272.1.5
Hæreticus habet rerum ſuarum poſſeſſionem antequam feratur ſententia declaratoria contra illum, itavt ſi de facto occupentur, contra occupantem poteſt agi ad reſtitutionem. ibid.7
Hæretici, & alij, quorum bona ipſo iure confiſcantur, minimè tenentur ante iudicis ſententiam ea fiſco reſtituere. ibid.9
Hæreticorum in cauſis proceditur ſimpliciter & de plano, & ſine ſtrepitu, & figura iudicij. 273.1.2
Hæretici mentales an incurrant excommunicationem contra hæreticos comminatam oſtenditur. 460.1.36 37
Hæreticus ſi fuerit aliquis Monachus alicuius Eccleſiæ Prælatus, cum id quod acquirit, non ſibi, ſed Eccleſiæ acquirat ideò eius bona confiſcari non poſſunt. 462.1.23
Hæreticus formaliter non eſt, nec vt talis punitur niſi conſtet ſcientiam & pertinaciam adfuiſſe. 467.2.14
Hebræi an comprehendantur ſub diſpoſitione huius text. oſtenditur. 280 1.2.3.4
D. Hieronymus an fuerit Cardinalis? remiſſiuè. 241.2.2
Hiſtriones à teſtimonio quando repellantur. 277.1.6
Homo bonus à Deo creatus eſt. & potentiam, ac aptitudinem habet ad bonum. 337.1.5
Homo ligius vnius non poteſt eſſe ligius alterius. 422.1.19
Hoſpitale comprehenditur ſub diſpoſitione huius text. 36.1.8
Hoſpitalia, & confraternitates in quibus opera charitatis, & pietatis exercentur, dicuntur opera pia. 128.2.5
Hoſpitale pium, & Religioſum poteſt ab Epiſcopo viſitari. 236.1.4
Hoſpitalium in bonis habet locum diſpoſitio huius text. 414.1.8
Hoſpitalia in multis locis vocantur eleemoſynariæ. 428.2.2
Hoſpitale in dubio potius præſumitur laicale, quàm Eccleſiaſticum. ibid.4
Hoſpitalia, quæ dantur in titulum beneficij Eccleſiaſtici, veniunt appellatione beneficij. 454 2.4
Hoſpitalia reformari debent per collatores ipſorum, & cogi Rectores eorum ad conſeruationem locorum, & ſuorum iurium, & ad hoſpitalitatem tenendam, quorum collatorum defectus, & negligentia eſt ſupplenda per locorum Ordinarios etiam circa exempta, innouatur per Concil. Trident vt, ibid.2
& Doctores referunt. ibid.3
Hoſpitalis Rector ſumit alimenta de redditibus eiuſdem non ſolùm pro ſe inſeruiente, ſed etiam pro tota familia. 446.2.5
Hoſpitale Eccleſiaſticum debet cenſeri ſi habuerit oratorium cum campanili ad diuina Officia pulſari ſolito. 447.2.17
Hoſpitale erectum auctoritate Epiſcopi dicitur locus pius, & Religioſus. ibid.18
Tò *Huiuſmodi*, eſt relatiuum præcedentium cum omnibus ſuis qualitatibus. 68.1.5

I

Idoneitas in ſequeſtro debet adeſſe circa curam Eccleſiæ, & circa curam redditum. 415.1.59
Ieiunia non ſeruans legibus Canonicis inſtituta, & præcepta peccat mortaliter. 468.2.2.
Ieſuati Congreg. S. Hieronymi, inter mendicantes numerantur. 118.1.8
Ignorantes non ligantur excommunicatione lata per ſtatutum alicuius prouinciæ ſpeciale. 4.3.9
Ignorans quem eſſe hæreticum ſi quis illum ſepelierit, non incurrit excommunicationem. 253.1.4
Ignorans præſumitur quòd quis matrimonium contraxerat cum hæretico. 265.2.12

Ignorantia

Digitized by Google

Collect. Sexti Decretal. Clem. & Extrau.

Ignorantia præſumpta eſt in priuilegiis extraordinariis, & non clauſis in corpore iuris. 4.1.8
Ignorantia ſupina eſt ignorare quod omnes ſciunt. 5.2.13
Ignorantia alia facti, alia iuris. ibid.14
Ignorantia probabilis abſque ſimplicitate excuſat in beneficialibus in materia ſubreptionis. 14.2.5
Ignorantia, vel ſcientia aliunde quàm per proprium iuramentum probari non poteſt. 39.2.6.7
Ignorantia in veriſimilibus non probatur illius iuramento, qui eam allegat. ibid.9
Ignorantia cùm ſit quid in animo conſiſtens, iuramento probatur. 41.1.4
Ignorantia affectata dicitur ex quo ſcire potuit, ſed noluit, imò diſſimulauit. 77.2.8
Ignorantia qualibet etiam craſſa excuſat à pœna. 104.1.18
Ignorantiæ iuſta cauſa non releuat Epiſcopum ſi poſtquam fuerit de reſeruatione certioratus, inſiſtit in contrauentione. 196.2.5
Ignorantia quamvis culpabilis excuſat Doctores ab excommunicatione, de qua in hoc text. 145.2.18
Ignorantia eſt ſimplex, & imperfecta notitia, ſeu ſcientia, ac etiam cognitionis rei priuatio. 342.1.1
Ignorantia eſt actus priuatiuus habens annexam negatiuam de iure improbabilem. ibid.2
Ignorantiam habere ille dicitur, qui nihil omnino ſciuit nec per famam, nec per aliam quamvis rationem. ibid.3
Ignorantia an differat ab errore, & in quibus oſtenditur. ibid.4
Ignorantia per ſe non eſt peccatum, nec importat culpam aliquam niſi vel malitia, vel negligentia præcedat. ibid.2.5
Ignorantia alia iuſta, & probabilis, ſeu, vt Theologi dicunt, invincibilis, alia craſſa, ſeu ſupina, alia affectata. ibid.6
Ignorantia probabilis, & iuſta illa dicitur, quam nulla præcedit malitia, vel negligentia. ibid.7
Ignorantia craſſa, ſeu ſupina eſt neſcire id, quod quis inueſtigare, & ſcire tenetur. ibid.8
Ignorantia craſſa, & ſupina non excuſat. 342.2.11
Ignorantia affectata eſt illa, quam habet is, qui cùm poſſet, & deberet, noluit ſcire, vt liberiùs peccaret. ibid.12
Ignorantia conſiderata reſpectu rei ignoratæ diuiditur in ignorantiam facti, & ignorantiam iuris. 343.1.13
Ignorantia facti, quæ regulariter probabilis eſt, regulariter excuſat. ibid.17
Ignorantia affectata non excuſat. ibid.18
Ignorantia facti proprij non excuſat tanquam craſſa, & improbabilis. ibid.19
Ignorantia facti proprij excuſat quando illud eſt intricatum, & obſcurum, vel vbi ignorans multis negotiis implicatus eſt, aut in extremis laborat. 343.2.21
Ignorantia facti alieni in dubio præſumitur, & excuſat, niſi ſit publicum, graue, & ponderoſum. ibid.22
Ignorantia iuris non præſumitur, nec excuſat. ibid.23
Intellige ſiue humani, ſiue communis, ſiue municipalis, ſiue ſtatutarij. ibid.25
Ignorantia iuris excuſat quando habet admixtam ignorantiam, ſeu errorem facti. 343.2.26
Ignorantia iuris, an & quando excuſet ruſticum, militem, & minorem? remiſſiuè. 344.1.27
Ignorantiæ iuſtam cauſam habere cenſetur cùm quis in ius ſuccedit alterius. ibid.1
Ignorantia præſumitur vbi ſcientia non probatur. 363.2.1
Ignorantia dicitur probata eo ipſo quòd non probatur ſcientia. 364.1.2
Ignorantia facti alieni regulariter in dubio præſumitur, & excuſat. ibid.3
Ignorantia iuris naturalis, vel quaſi nec minorem, nec mulierem, nec militem excuſat. 364.2.11
Ignorantia non tantùm probabilis, & iuſta, ſed etiam craſſa, & ſupina excuſat ab excommunicatione, de qua in hoc textu. 454.2.7
Ignorantia affectata non excuſat à pœnis ſcientiam, & præſumptionem exigentibus. 455.1.13
Ignorantia affectata æquiparatur ſcientiæ. ibid.14
Illegitima non poteſt abſque diſpenſatione Papæ ſeclusis Religionum priuilegiis eſſe Abbatiſſa, vel Priorisſa. 65.1.13
Illegitimum poteſt Epiſcopus promouere ad beneficium ſimplex, cui eſt annexa acceſſoriè Parochialis. 81.2.5
Illegitimus, cum quo fuit diſpenſatum ad beneficium, non poteſt niſi vnicum obtinere. 81.2.12
Illegitimus, ſeu baſtardus an & quando contineatur nobilium appellatione, remiſſiuè. 451.1.9
Illuſtres quæ perſonæ dicantur relinquitur arbitrio iudicis. 169.2.5
Imaginum ſanctarum contemptores, & illis iniuriam inferentes qualiter puniantur, remiſſiuè. 109.1.7
Imaginum ſanctarum quis vſus, & adoratio remiſſiuè. 110.1.14
Τὸ *Imò*, quam vim, & effectum habeat, remiſſiuè. 486.1.15
Immobilium loco habentur res mobiles pretioſæ. 219.1.12
Immobilium nomine an comprehendantur nomina & actiones remiſſiuè. 495.2.7
Impeccabilis fuit ex priuilegio Beatiſſima Virgo. 463.1.7
Impedimentum in fine anni ſuperueniens an excuſet Parochum à promotione Sacerdotij ſi intra illud tempus non poterat ordinari, oſtenditur. 60.2.23
Impedimentum corporale, quod per ſe fert iuſtam, & rationabilem aliquam neceſſitatem, excuſat à reſidentia. 179.2.17
Impedimentum publicæ honeſtatis non oritur ex ſponſalibus incertis. 246.2.2
Impedimentum publicæ honeſtatis oritur ex quibuſcunque ſponſalibus cum determinata perſona initis, quamvis ea irrita eſſent etiam ratione impotentiæ, non tamen ex defectu conſenſus. ibid.4
Impedimentum publicæ honeſtatis oritur ex ſponſalibus initis cum conſanguineo, affine, frigido, Sacris initiato, Religioſo, aut alio impedimento dirimenti laborante, licèt illa irrita ſint. 247.1.7
Impedimentum publicæ honeſtatis eſt perpetuum, itavt nec morte alterius ſponſi extinguatur. ibid.8
Impedimentum publicæ honeſtatis non inducunt ſponſalia conditionalia ante conditionis euentum. ibid.10.11
Impedimentum publicæ honeſtatis non contrahitur ex ſponſalibus impuberis ante ſeptennium, quæ pro filio ineunt parentes, niſi expreſsè, aut tacitè impleta ætate conſenſerit. ibid.2.12
Impedimentum publicæ honeſtatis oritur ex ſponſalibus conditionatis quando conditio eſt de præſenti, aut de futuro ibid.13
Impedimentum publicæ honeſtatis non oritur ex ſponſalibus ſub conditione, etiam quæ à iure ineſt contractibus. ibid.16
Impedimentum publicæ honeſtatis non oritur cum puella minori ſeptem annorum. 248.1.4
Impedimentum non præſtat quod de iure non ſortitur effectum. 369.2.1
Impediens actum facere in termino ſtatuto, non excuſatur niſi proteſtationem faciat. 48.1.22
Imperator vnctionem, conſecrationem, & Imperij coronam accipit à Summo Pont. 419.1.2
Imperator ante confirmationem, & coronationem non eſt Imperator. ibid.5
Imperator coronatur triplici corona. 419.1.8
Imperator ſi non poteſt recipere coronam in loco debito, nihilominus auctoritatem adminiſtrandi recipere poteſt à Colonienſi Archiepiſcopo. ibid.11
Imperij tranſlatio à Græcia in Germanos, remiſſiuè. 419.1.3
Impetrans tenetur facere mentionem de beneficio, cuius fructus loco penſionis alteri reſeruantur. 100.2.5
Impetranti cum clauſula, *Motu proprio*, non currit tempus à die notæ vacationis in loco, ſed à die ſuæ ſcientiæ. 430.2.12
Impoſſibilia reputantur ea, quæ abſque diſpenſatione fieri non poſſunt. 14.2.8
Impoſſibile quod dicatur, oſtenditur. 334.2.2
Imputari non debet ei per quem non ſtat ſi non faciat quod per eum fuerat faciendum. 356.1.2
Incapaces beneficiorum ſunt etiam in capaces penſionis. 154.2.25
Incarceratus pro quibuſcunque delictis, etiam atrocibus apud iudicem ſæcularem ſtatim remittendus eſt ad Tribunal Sanctæ Officij quandocunque petatur ob negotium Fidei. 370.1.3
Inclinatio naturalis ad malum non eſt peccatum. 337.1.6
Incluſio vnius non eſt alterius excluſio, quando per excluſionem aſſerens peccatum committeret. 3.1.2
Incorporalia alienari non poſſunt. 216.1.3
Τὰ *incurrat ſententiam ipſo facto*, inducunt canonem latæ ſententiæ. 37.2.5.& 296.2.16
Τὸ *Incurrit*, denotat ipſo iure. 416.2.8.& 467.1.4
Indefinita æquipollet vniuerſali. 39.2.18
Indefinita ex adiectione ſigni particularis in particularem reſoluitur. 390.1.5
Inductiua fictio eſt quando lex fingit eſſe, quod non eſt. 338.1.3
Indulgentia omnes conceſſæ à Bonifacio, vel ſuis prædeceſſoribus, clericis de percipiendis perpetuò fructibus ſuorum beneficiorum in abſentia, ſunt reuocatæ. 25.1.1.3
Indulgentiæ quæ ab vno vel pluribus Epiſcopis in dedicationibus Eccleſiarum, vel aliis caſibus conceduntur, non habent vires ſi excedant ſtatutum Concilij generalis. 300.1.1.4
Indulgentia, quæ relaxatur de iniunctis pœnitentiis, quid importet, oſtenditur. 452.2.6
Indulgentia vbi conceditur viſitantibus aliquam Eccleſiam, & in ea orantibus, an ad illam conſequendam teneantur ingredi, vel ſufficiat orare prope templum ſi præ multitudine gentium ingredi non poſſint oſtenditur. 452.1.7.8
Indulgentia plenaria, plenior, & pleniſſima quantum attinet ad rationem Indulgentiæ idem ſunt, differunt in nomine tantùm, vel in cauſa concedendi. 519.2.3
Indulgentia plenaria, ſeu pleniſſima refertur ad integram remiſſionem omnium peccatorum. ibid.4
Indulgentia conceſſa viſitantibus Eccleſiam pro tempore determinato, ſemel tantum lucrari poteſt. 521.1.10

Index Rerum, & Verborum

Gratia gratum faciens, eſt habitus quidam ſupernaturalis, quem Deus infundit animabus noſtris, per quem grati ſumus, vocamur, & quaſi conſubſtantiamur Deo per charitatem. 335.1.10
Gratia redditur ſubreptitia ex omni veritatis taciturnitate, quamvis ea cognita Princeps non conceſſiſſet. 427.2.6
Gratiam ad aliquod beneficium impetrans à Romano Pontif. tenetur beneficia obtenta, & eorum valorem exprimere. ibid.8
Gratia conditionalis dicitur, & reputatur imperfecta. 430.1.5
Gratiam, ſeu iuſtitiam obtinere apud Sedem Apoſtolicam quando quis dicatur, oſtenditur. 525.1.17
Gratia, ſeu iuſtitia pactis, aut promiſſionibus obtenta apud Sedem Apoſtolicam nulla eſt ipſo iure. 525.2.22
Gratia, ſeu iuſtitia propter aliquod datum, ſeu receptum obtenta ſi quis ſcienter vſus fuerit, excommunicationem incurrit. ibid.23
Gratificationi locus eſt in expectantibus idem beneficium Eccleſiaſticum, cùm illud diuidi non poſſit. 24.2.5
Grauamen etiam illatum per interlocutoriam ex nouis cauſis, & probationibus poteſt reparari in appellatione a diffinitiua. 176.2.8
Grauamina triginta enumerantur, quæ Epiſcopi Religioſis inferebant, & prohibetur ne Epiſcopi deinceps inferant, &c. 458.2.2
Grauantes aliquam perſonam Eccleſiaſticam, vel eius conſanguineos, aut Eccleſias, ſeu bona pro eo quòd eum quo rogabantur, eligere noluerunt, ipſo facto excommunicati ſunt. 43.2.1.2
Gregorius XIII. circa loca, & alia clauſuræ pertinentia multa edidit. 231.1.5
Grex differt ab armento, quod eſt maiorum animalium, vt equorum, & boum, grex verò minorum, vt porcorum, caprarum, &c. 440.2.6

H

Tò HAbere, negatiuè prolatum eſt latæ ſententiæ. 351.2.62
Habilitas ſuperueniens poſt receptam ſupplicationem, & expeditionem literarum, non conualidat collationem, ſed reſignationem ab initio nullam. 16.1.6
Habilitas impetrantis an attendatur ſecundùm tempus datæ. 202.2.4.5
Habilitas quoties à principio requiritur, non ſufficit quod poſtea interueniat. 399.1.10
Habitare quis dicitur vbi pro maiori anni parte habitat. 394.1.9
Habitus nouitiorum vbi non diſtinguitur ab habitu profeſſorum per delationem illius, tunc inducitur tacita profeſſio quando nouitius eum defert per annum. 224.2.8
Habitus temeraria dimiſſio dicitur quando abſque cauſa fit, ſecus ſi ex iuſta cauſa. ibid.5
Habitum dimittens Religioſus non ſtatim incurrit excommunicationem latam in hoc text. ſed quando eò peruenerit vt vagetur, vel ſic ſe hominum conſpectui exhibeat. 245.1.7
Habitus vbi dimittitur à Religioſo ex aliqua apparenti cauſa poſtea aſſumendus, quamuis illa cauſa non omnino honeſta ſit, nec excuſans, non erit locus excommunicationi latæ in hoc text. ibid.8
Habitum dimittens Religioſus ex cauſa turpi eo breui tempore non incurrit hanc excommunicationem. ibid.9
Habitus nouitiorum diſtincti delatio, quantocunque tempore non inducit profeſſionem. 441.1.4
Hæres iurantis defuncti coram Eccleſiaſtico Iudice ad iuramenti obſeruantiam conueniri non poteſt. 141.2.4
Hæres, vel ſucceſſor an teneatur iurare ex quo defunctus iurauerat, remiſſiuè. 144.1.5
Hæres regulariter præſumitur ignorare factum defuncti illiúſque teſtamenta, & omnia in eo contenta, quando agitur de damno vitando. 344.1.5
Hæres conficiens inuentarium præſumitur ſcire bona defuncti. 364.1.8
Hæredes plures vnius patroni vnam tantum vocem habent. 449.1.3
Hæredes, & ſucceſſores patronorum propria auctoritate abſque ſuperioris conſenſu facere poſſunt concordiam de Rectore alternis vicibus præſentando. ibid.5
Hæres tenetur exhibere librum rationum defuncti in eo caſu in quo defunctus teneretur, cuius iuramento non ſtatur quod liber ille ad ſe non peruenerit. 467.2.10
Hæredes etiam per fideicommiſſum vniuerſale inſtitui non poſſunt Fratres Minores. 478.1.9
Hæredes poſſunt inſtitui cum eo onere, vt hæreditatem vendant, ac pretium in Fratrum Minorum neceſſitatem conuertant. ibid.13
Hæreſis in crimine poſt mortem hæretici infra 40. annos poteſt procedi, etiam ad confiſcationem bonorum. 260.1.32
Hæreſis aſcendentium non nocet deſcendentibus, quandocunque illi aſcendentes fuerint Eccleſiæ reincorporati. 266.2.7
Hæreſis cognitio nullo pacto ſpectat ad iudices ſæculares. 270.2.7
Hæreſis crimen eſt merè Eccleſiaſticum. 275.1.8
Hæreticalibus in cauſis poſt publicationem, vel aperturam teſtium poſſunt iidem, vel alij teſtes recipi. 274.1.12
Hæreticum ſi quis ſepelire curauerit non ex cauſa hæreſis, ſed ne illius cadauer putredine citius corrumpat, vel ob amicitiam, aut conſanguinitatem, nullam excommunicationem incurrit. 253.1.6
Hæreticum ſi plures ſepelierint, & vnus tantùm ex illis, aut aliud extraneus illius oſſa exhumulauerit, omnes abſolui poſſunt. 253.2.9
Hæreticorum, eis credentium, fautorum, receptatorum, & defenſorum eorum, promotio, nec non filiorum ſuorum vſque ad ſecundam generationem ad beneficia Eccleſiaſtica, vel officia publica non valet. 254.1.19
Hæreticum quem fuiſſe poteſt declarari poſt ipſius mortem ad finem confiſcationis. 260.1.30.35
Hæreticos inſtruentes ad celandam veritatem quando fuerint examinati, & ad negandam hæreſim, quam tenent, dicuntur eorum fautores, & pœnis arbitrarijs puniuntur. ibid.32
Hæretici priuati ſunt ipſo iure à die commiſſi criminis omnibus beneficiis Eccleſiaſticis ante hæreſim adeptis. 263.2.10
Hæretici teſtimonium admittitur contra alios hæreticos. 264.2.7
Hæretici, & alij, quorum bona ipſo iure publicantur, retinent rerum ſuarum dominiū donec per ſententiam declarentur. ibid.4
Hæreticus non cenſetur priuatus bonis ſuis ante ſententiam iudicis declaratoriam. 278.1.5
Hæreticus habet rerum ſuarum poſſeſſionem antequam feratur ſententia declaratoria contra illum, itavt ſi de facto occupentur, contra occupantem poteſt agi ad reſtitutionem. ibid.7
Hæretici, & alij, quorum bona ipſo iure confiſcantur, minimè tenentur ante iudicis ſententiam ea fiſco reſtituere. ibid.9
Hæreticorum in cauſis proceditur ſimpliciter & de plano, & ſine ſtrepitu, & figura iudicij. 273.1.2
Hæretici mentales an incurrant excommunicationem contra hæreticos comminatam oſtenditur. 460.1.36.37
Hæreticus ſi fuerit aliquis Monachus alicuius Eccleſiæ Prælatus, cum id quod acquirit, non ſibi, ſed Eccleſiæ acquirat ideò eius bona confiſcari non poſſunt. 462.1.23
Hæreticus formaliter non eſt, nec vt talis punitur niſi conſtet ſcientiam & pertinaciam adfuiſſe. 467.2.14
Hebræi an comprehendantur ſub diſpoſitione huius text. oſtenditur. 280.2.23.4
D. Hieronymus an fuerit Cardinalis? remiſſiuè. 241.2.2
Hiſtriones à teſtimonio quando repellantur. 277.1.6
Homo bonus à Deo creatus eſt, & potentiam, ac aptitudinem habet ad bonum. 337.1.5
Homo ligius vnius non poteſt eſſe ligius alterius. 422.1.19
Hoſpitale comprehenditur ſub diſpoſitione huius text. 36.1.8
Hoſpitalia, & confraternitates in quibus opera charitatis, & pietatis exercentur, dicuntur opera pia. 218.2.5
Hoſpitale piū, & Religioſum poteſt ab Epiſcopo viſitari. 236.1.4
Hoſpitalium in bonis habet locum diſpoſitio huius text. 414.2.8
Hoſpitalia in multis locis vocantur eleemoſynariæ. 428.2.2
Hoſpitale in dubio potius præſumitur laicale, quàm Eccleſiaſticum. ibid.4
Hoſpitalia, quæ dantur in titulum beneficij Eccleſiaſtici, veniunt appellatione beneficij. 454.2.4
Hoſpitalia reformari debent per collatores ipſorum, & cogi Rectores eorum ad conſeruationem locorum, & ſuorum iurium, & ad hoſpitalitatem tenendam, quorum collatorum defectus, & negligentia eſt ſupplenda per locorum Ordinarios etiam circa exempta, innouatur per Concil. Trident. vt. ibid.8
& Doctores referuntur. ibid.9
Hoſpitalis Rector ſumit alimenta de redditibus eiuſdem non ſolùm pro ſe inſeruiente, ſed etiam pro tota familia. 446.2.5
Hoſpitale Eccleſiaſticum debet cenſeri ſi habuerit oratorium cum campanili ad diuina Officia pulſari ſolito. 447.1.17
Hoſpitale erectum auctoritate Epiſcopi dicitur locus pius, & Religioſus. ibid.18
Tò *Huiuſmodi*, eſt relatiuum præcedentium cum omnibus ſuis qualitatibus. 61.2.5

I

IDoneitas in ſequeſtro debet adeſſe circa curam Eccleſiæ, & circa curam redditum. 455.1.19
Ieiunia non ſeruans legibus Canonicis inſtituta, & præcepta peccat mortaliter. 462.2.2.
Ieſuati Congreg. S. Hieronymi, inter mendicantes numerantur. 218.2.8
Ignorantes non ligantur excommunicatione lata per ſtatutum alicuius prouinciæ ſpeciale. 4.1.9
Ignorans quem eſſe hæreticum ſi quis illum ſepelierit, non incurrit excommunicationem. 253.1.4
Ignorans præſumitur quòd quis matrimonium contraxerat cum hæretico. 265.2.11

Ignorantia

Ignorantia præſumpta eſt in priuilegiis extraordinariis, & non clauſis in corpore iuris. 4.1.8
Ignorantia ſupina eſt ignorare quod omnes ſciunt. 5.2.13
Ignorantia alia facti, alia iuris. ibid.14
Ignorantia probabilis abſque ſimplicitate excuſat in beneficialibus in materia ſubreptionis. 14.1.5
Ignorantia, vel ſcientia aliunde quàm per proprium iuramentum probari non poteſt. 39.2.6.7
Ignorantia in veriſimilibus non probatur illius iuramento, qui eam allegat. ibid.9
Ignorantia cùm ſit quid in animo conſiſtens, iuramento probatur. 41.1.4
Ignorantia affectata dicitur ex quo ſcire potuit, ſed noluit, imò diſſimulauit. 77.2.8
Ignorantia qualibet etiam craſſa excuſat à pœna. 104.1.18
Ignorantiæ iuſta cauſa non releuat Epiſcopum ſi poſtquam fuerit de reſeruatione certioratus, inſiſtat in contrauentione. 196.2.5
Ignorantia quamvis culpabilis excuſat Doctores ab excommunicatione, de qua in hoc text. 145.2.18
Ignorantia eſt ſimplex, & imperfecta notitia, ſeu ſcientia, ac etiam cognitionis rei priuatio. 342.1.2
Ignorantia eſt actus priuatiuus habens annexam negatiuam de re improbabilem. ibid.2
Ignorantiam habere ille dicitur, qui nihil omnino ſciuit nec per ſuam, nec per aliam quamvis rationem. ibid.3
Ignorantia an differat ab errore, & in quibus oſtenditur. ibid.4
Ignorantia per ſe non eſt peccatum, nec importat culpam aliquam niſi vel malitia, vel negligentia præcedat. ibid.2.5
Ignorantia alia iuſta, & probabilis, ſeu, vt Theologi dicunt, inuincibilis, alia craſſa, ſeu ſupina, alia affectata. ibid.6
Ignorantia probabilis, & iuſta illa dicitur, quam nulla præcedit malitia, vel negligentia. ibid.7
Ignorantia craſſa, ſeu ſupina eſt neſcire id, quod quis inueſtigare, & ſcire tenetur. ibid.8
Ignorantia craſſa, & ſupina non excuſat. 342.2.11
Ignorantia affectata eſt illa, quam habet is, qui cùm poſſet, & deberet, noluit ſcire, vt liberiùs peccaret. ibid.12
Ignorantia conſiderata reſpectu rei ignoratæ diuiditur in ignorantiam facti, & ignorantiam iuris. 343.1.13
Ignorantia facti, quæ regulariter probabilis eſt, regulariter excuſat. ibid.17
Ignorantia affectata non excuſat. ibid.18
Ignorantia facti proprij non excuſat tanquam craſſa, & improbabilis. ibid.19
Ignorantia facti proprij excuſat quando illud eſt intricatum, & obſcurum, vel vbi ignorans multis negotiis implicatus eſt, aut in extremis laborat. 343.2.21
Ignorantia facti alieni in dubio præſumitur, & excuſat, niſi ſit publicum, graue, & ponderoſum. ibid.22
Ignorantia iuris non præſumitur, nec excuſat. ibid.23
Intellige ſiue humani, ſiue communis, ſiue municipalis, ſiue ſtatutarij. ibid.25
Ignorantia iuris excuſat quando habet admixtam ignorantiam, ſeu errorem facti. 343.2.26
Ignorantia iuris, an & quando excuſet ruſticum, militem, & minorem? remiſſiuè. 344.1.27
Ignorantiæ iuſtam cauſam habere cenſetur cùm quis in ius ſuccedit alterius. ibid.1
Ignorantia præſumitur vbi ſcientia non probatur. 363.2.1
Ignorantia dicitur probata eo ipſo quòd non probatur ſcientia. 364.1.2
Ignorantia facti alieni regulariter in dubio præſumitur, & excuſat. ibid.3
Ignorantia iuris naturalis, vel quaſi nec minorem, nec mulierem, nec militem excuſat. 364.2.11
Ignorantia non tantùm probabilis, & iuſta, ſed etiam craſſa, & ſupina excuſat ab excommunicatione, de qua in hoc textu. 454.2.7
Ignorantia affectata non excuſat à pœnis ſcientiam, & præſumptionem exigentibus. 455.1.13
Ignorantia affectata æquiparatur ſcientiæ. ibid.14
Illegitima non poteſt abſque diſpenſatione Papæ ſecluſis Religionum priuilegiis eſſe Abbatiſſa, vel Prioriſſa. 65.1.13
Illegitimum poteſt Epiſcopus promouere ad beneficium ſimplex, cui eſt annexa acceſſoriè Parochialis. 81.2.5
Illegitimus, cum quo fuit diſpenſatum ad beneficium, non poteſt niſi vnicum obtinere. 82.2.12
Illegitimus, ſeu baſtardus an & quando contineatur nobilium appellatione, remiſſiuè. 452.2.9
Illuſtres quæ perſonæ dicantur relinquitur arbitrio iudicis. 169.1.5
Imaginum ſanctarum contemptores, & illis iniuriam inferentes qualiter puniantur, remiſſiuè. 109.1.7
Imaginum ſanctarum quis vſus, & adoratio remiſſiuè. 110.1.24
Τὸ Imò, quam vim, & effectum habeat, remiſſiuè. 486.1.15
Immobilium loco habentur res mobiles pretioſæ. 510.2.32
Immobilium nomine an comprehendantur nomina & actiones remiſſiuè. 493.2.7
Impeccabilis fuit ex priuilegio Beatiſſima Virgo. 463.1.7
Impedimentum in fine anni ſuperueniens an excuſet Parochum à promotione Sacerdotij ſi intra illud tempus non poterat ordinari, oſtenditur. 60.2.23
Impedimentum temporale, quod per ſe fert iuſtam, & rationabilem aliquam neceſſitatem, excuſat à reſidentia. 179.2.17
Impedimentum publicæ honeſtatis non oritur ex ſponſalibus incertis. 246.2.2
Impedimentum publicæ honeſtatis oritur ex quibuſcunque ſponſalibus cum determinata perſona initis, quamvis ea irrita eſſent etiam ratione impotentiæ, non tamen ex defectu conſenſus. ibid.4
Impedimentum publicæ honeſtatis oritur ex ſponſalibus initis cum conſanguineo, affine, frigido, Sacris initiato, Religioſo, aut alio impedimento dirimenti laborante, licèt illa irrita ſint. 247.1.7
Impedimentum publicæ honeſtatis eſt perpetuum, itavt nec morte alterius ſponſi extinguatur. ibid.8
Impedimentum publicæ honeſtatis non inducunt ſponſalia conditionalia ante conditionis euentum. ibid.10.11
Impedimentum publicæ honeſtatis non contrahitur ex ſponſalibus impuberis ante ſeptennium, quæ pro filio ineunt parentes, niſi expreſsè, aut tacitè impleta ætate conſenſerit. ibid.2.12
Impedimentum publicæ honeſtatis oritur ex ſponſalibus conditionatis quando conditio eſt de præſenti, aut de futuro ibid.13
Impedimentum publicæ honeſtatis non oritur ex ſponſalibus ſub conditione, etiam quæ à iure ineſt contractibus. ibid.16
Impedimentum publicæ honeſtatis non oritur cum puella minori ſeptem annorum. 248.1.4
Impedimentum non præſtat quod de iure non ſortitur effectum. 369.2.1
Impediens actum facere in termino ſtatuto, non excuſatur niſi proteſtationem faciat. 48.2.22
Imperator vnctionem, conſecrationem, & Imperij coronam accipit à Summo Pont. 419.1.2
Imperator ante confirmationem, & coronationem non eſt Imperator. ibid.5
Imperator coronatur triplici corona. 419.2.8
Imperator ſi non poteſt recipere coronam in loco debito, nihilominus auctoritatem adminiſtrandi recipere poteſt à Colonienſi Archiepiſcopo. ibid.11
Imperij tranſlatio à Græcis in Germanos, remiſſiuè. 419.1.3
Impetrans tenetur facere mentionem de beneficio, cuius fructus loco penſionis alteri reſeruantur. 100.2.3
Impetranti cum clauſula, *Motu proprio*, non currit tempus à die notæ vacationis in loco, ſed à die ſuæ ſcientiæ. 430.2.18
Impoſſibilia reputantur ea, quæ abſque diſpenſatione fieri non poſſunt. 14.2.8
Impoſſibile quod dicatur, oſtenditur. 334.2.2
Imputari non debet ei per quem non ſtat ſi non faciat quod per eum fuerat faciendum. 356.1.2
Incapaces beneficiorum ſunt etiam in capaces penſionis. 254.2.25
Incarceratus pro quibuſcunque delictis, etiam atrocibus apud iudicem ſæcularem ſtatim remittendus eſt ad Tribunal Sanctæ Officij quandocunque petatur ob negotium Fidei. 370.1.3
Inclinatio naturalis ad malum non eſt peccatum. 337.1.4
Incluſio vnius non eſt alterius excluſio, quando per excluſionem aſſerens peccatum committeret. 3.1.2
Incorporalia alienari non poſſunt. 216.2.3
Τὸ Incurrat ſententiam ipſo facto, inducunt canonem latæ ſententiæ. 37.2.3.& 296.2.16
Τὸ Incurrit, denotat ipſo iure. 216.2.8.& 467.1.4
Indefinita æquipollet vniuerſali. 39.2.15
Indefinita ex adiectione ſigni particularis in particularem reſoluitur. 390.1.5
Inductiua fictio eſt quando lex fingit eſſe, quod non eſt. 338.1.3
Indulgentiæ omnes conceſſæ à Bonifacio, vel ſuis prædeceſſoribus, clericis de percipiendis perpetuò fructibus ſuorum beneficiorum in abſentia, ſunt reuocatæ. 25.1.1.3
Indulgentiæ quæ ab vno vel pluribus Epiſcopis in dedicationibus Eccleſiarum, vel aliis caſibus conceduntur, non habent vires ſi excedant ſtatutum Concilij generalis. 300.1.1.4
Indulgentia, quæ relaxatur de iniunctis pœnitentiis, quid importet, oſtenditur. 452.2.6
Indulgentia vbi conceditur viſitantibus aliquam Eccleſiam, & in ea orantibus, an ad illam conſequendam teneantur ingredi, vel ſufficiat orare prope templum ſi præ multitudine gentium ingredi non poſſint oſtenditur. 432.2.7.8
Indulgentia plenaria, plenior, & pleniſſima quantum attinet ad rationem Indulgentiæ idem ſunt, differunt in nomine tantùm, vel in cauſa concedendi. 519.2.3
Indulgentia plenaria, ſeu pleniſſima refertur ad integram remiſſionem omnium peccatorum. ibid.4
Indulgentia conceſſa viſitantibus Eccleſiam pro tempore determinato, ſemel tantum quæri poteſt. 521.1.42

Index Rerum, & Verborum

Indulgentiæ plenariæ ſuſpenduntur ſolùm tempore Iubilæi anni ſancti. 522.1.3
Indulgentiarum ſuſpenſio prohibet ne aliæ indulgentiæ prædicentur tam in publico, quàm in priuato durante anno ſancto. ibid 4
Indulgentiarum ſuſpenſio à Clemente VIII. facta in anno ſancto Iubilæi, quæ? ibid 5
Indulgentiæ plenariæ, & pleniſſimæ omnium peccatorum remiſſiones ſuſpenſæ intelliguntur, non verò temporariæ, & omnes aliæ non plenariæ. ibid.6
Indulgentiæ ſuſpenduntur durante tantùm anno ſancto. ibid.8
Induſtria perſonæ, vbi eligitur ad aliquod munus obeundum id delegari nequit. 101.1.3
Induſtria perſonæ electa cenſetur vbi propriis manibus aliquid fieri iubetur. 253.2.12
Infamia quid ſit, & quomodo contrahatur, & de multiplici eius genere, remiſſiuè. 384.1.2
Infamia iuris non ſolùm impedit præfici, ſed etiam remoueri facit à dignitatibus habitis. ibid.3
Infamia facti licèt repellat quem à dignitatibus habendis, non tamen repellit ab obtentis. ibid.4
Infamis perpetuò eſt Cardinalem offendens. 297.1.15
Infamibus portæ non pateant dignitatum. 384.1.1
Infames iuris vt patiantur eoſdem effectus, quos ipſamet iuris infamia pati ſolet, oportet quòd ſint de crimine in iudicio confeſſi, aut conuicti, & ſententia declaratoria condemnati. 384.2.5
Infans delinquendo non fit irregularis, etiamſi ſit doli capax. 464.2.5.6
Infans in delictis excuſatur. ibid 7
Infantia durat vſque ad ſeptimum annum. 2.2.22
Inferior à Papa non poteſt derogare diſpoſitioni huius text. 8.2 20
Inferior non poteſt tollere legem inferioris. 274.2.17
Inferior in quo caſu de cauſa deuoluta ad Curiam ſe intromittat, oſtenditur. 416.1.40
Inferiores à Papa habentes facultatem conferendi, & recipiendi reſignationes beneficiorum, non poſſunt committere receptionem reſignationis, & collationem. 457.2.15
Infinitas eſt vitanda, niſi verba contrahentium apta fuerint ad ſignificandam infinitatem. 98.10
Infinitas reprobatur. 504.2.4
Infirmatio actus eſt pœna. 80.2.5
Infirmus qui perſonaliter diuinis Officiis adeſſe non poſſunt, quotidianas percipiunt diſtributiones in abſentia. 179.1.8
Infirmus diſtributiones quotidianas percipit, quamuis propria culpa in infirmitatem inciderit, dummodo ſanus conſueuerit intereſſe diuinis Officiis. 379.2.15.16
Ingreſſus Eccleſiæ an ſit cenſura, & quos effectus operetur, remiſſiuè. 88.1.7
Inhabilis renunciatus ad quæcunque beneficia obtinenda, non extenditur ad obtenta. 485.1.6
Inhabilis ad teſtificandum, eo quòd periurij, aut furti damnatus ſit, efficitur quis per profeſſionem aptus. 497.2.4
Inhabilitas quando non fuit expreſſa in ipſis literis promotionis, ſed fuit adiecta clauſula, *Ex certa ſcientia*, præſumitur diſpenſatio. 20.1.38
Inhibitio vt dicatur legitima, & Canonica, neceſſe eſt vt citentur partes, quarum intereſt. 171.1.5
Inhibitio quibus caſibus fieri poſſit, remiſſiuè. ibid.6
Inhibitio Canonica dicitur quoties ea facta fuit præuia cauſæ cognitione, ad hoc vt appellatio ſit recipienda ex cauſa probabili. 171.2.11
Inhibitioni contrauenire non dicitur, qui ſuam poſſeſſionem continuat. 174.1.15
Inhibitioni contrauenieus non excuſatur ex eo, quod dicat ſe ſuam poſſeſſionem continuare quando eadem poſſeſſione vtetetur non eo modo, quo ante litem vtebatur, ſed diuerſo. ibid.19
Inhibitoriam decernere poteſt iudex ad quem appellatum eſt in caſibus à iure prohibitis, ſtatim poſtquam cognoſcere cœperit an recipienda ſit appellatio. 171.2.12
Iniuria fit domino territorij, ſi alter in eo vteretur contentioſa iuriſdictione abſque illius licentia. 108.2.5
Iniuria remiſſa, non cenſentur remiſſa damna, & expenſæ 110.1.11
Iniuriæ æſtimatio qualiter facienda, oſtenditur. ibid.12
Iniuria domeſtico occaſione mei illata mihi irrogatur. 468.1.2
Iniuſtitia non fit ei, qui ab alio illatam patitur. 350.2.2
Innouare, ſeu attentare non dicitur is, qui non inhibitus lite pendente ſuam continuat poſſeſſionem. 174.1.16
Innouata per iudicem poſt diffinitiuam ſententiam à qua appellatum extitit, reuocantur ſtatim per iudicem appellationis, etiamſi ante appellationem fuerint innouata. Attentata verò poſt appellationem ante diffinitiuam non reuocantur, niſi primò de veritate conſtiterit, & dummodo poſt inhibitionem debito modo factam attentata fuiſſent. 178.1.8
Inquiſitio facta ſuper veritate criminum, omiſſa inquiſitione infamiæ valet ſi reus præſens tacuit. 251.2.1
Inquiſitio tunc valet, & tenet quando fit parte præſente, & non opponente de præcedenti infamia. ibid.2
Inquiſitio quando formatur ex Motu proprio Principis non ad poſtulationem partis, nullis præcedentibus indiciis formari poteſt. ibid.4
Inquiſitionis Officium impedientes in punitione hæreticorum dicuntur eorundem hæreticorum fautores. 260.1.35
Inquiſitionis officium impedientes puniuntur ab Inquiſitoribus. 260.2.3
Inquiſitionis officium directè impediri dicitur quando ſtatutum mandat ne aliquis ciuis accuſari, aut inquiri poſſit in crimine hæreſis, vel quòd nullus contra alium de crimine hæreſis teſtificari audeat. ibid.5
Inquiſitionis officium impedientes compeſcendi ſunt ad deſiſtendum per cenſuras Eccleſiaſticas, etiam inuocato brachio ſæculari. 261.1.14
Inquiſitionis Sanctum Officium impedientes puniuntur non ſolùm ſi directè impediant, ſed etiam ſi indirectè. 271.1.10
Inquiſitores ſuper hæreſi deputati non ſe intromittunt de diuinationibus, vel ſortilegiis non ſapientibus hæreſim manifeſtam. 259.1.18.19
Inquiſitores non poſſunt ſe intromittere ad cognoſcendum, an ſortilegia ſapiant hæreſim manifeſtam. 259.2.24
Inquiſitores hæreſis de quæſtionibus vſurarum ſe intromittere non poſſunt. ibid.25.26
Inquiſitores poſſunt compellere hæredes fautorum hæreticorum, qui tamen hæretici non erant, ad implendam pœnitentiam iniunctam in bonis temporalibus, ſecus ſi mortui ſint antequam fuerit pœnitentia iniuncta. ibid.27
Inquiſitoris officium non expirat morte concedentis. 261.1.1.2
Inquiſitores contra hæreticam prauitatem an ſint iudices delegati, vel Ordinarij, remiſſiuè. ibid.3
Inquiſitores quando ſunt plures, ſinguli, vel coniuncti ſimul poſſunt cognoſcere de cauſis, & in condemnandis, vel abſoluendis reis ſecundùm Canones anteponere debent timorem Dei reſpectibus humanis. 261.2.8
Inquiſitores ſunt iudices delegati ad vniuerſitatem cauſarum ad Fidei cognitionem pertinentium. ibid.2
Inquiſitores hæreſis ſi in vna Prouincia plures deputati fuerint à Sede Apoſt. poſſunt ex ſpeciali fauore omnes ſimul, vel ſinguli ſeparatim procedere, niſi aliquis eorum eſſet in ſpeciali cauſa ſpecialiter deputatus. ibid.3
Inquiſitores poſſunt recipere hæreticos pœnitentes, illóſque iniuncta pœnitentia Eccleſiæ reconciliare, & talis abſolutio prodeſt in vtroque foro. ibid.4
Inquiſitores quomodo inſtruendi in modo examinationis teſtium, & in perſonis, quæ teſtificata ſcribere debeant. ibid.5
Inquiſitores contra hæreticam prauitatem ideo ſubdelegare poſſunt, quia ſunt delegati Principis. 262.1.8
Inquiſitores quomodo inſtruendi circa perſonas per quas impediri poſſit, vel differri Inquiſitionis negotium, oſtenditur. ibid.15
Inquiſitores non tenentur præcisè requirere conſilium peritorum, ſed tantùm ſi expedire viſum fuerit eorũ arbitrio. 263.1.3
Inquiſitor in crimine hæreſis citare poteſt hæreticum abſentem etiam extra territorium. 263.2.6
Inquiſitores hæreſis non tenentur Aſſeſſorum, & conſultorum conſilium neceſſariò ſequi. ibid.8
Inquiſitores hæreticæ prauitatis, & Epiſcopi ex iuſta cauſa poſſunt minuere pœnas etiam poſt ſententiam. ibid.9
Inquiſitor Papæ ſuper hæreſi ſine ſpeciali mandato non inquirit contra Epiſcopum, ſed ſi eum culpabilem ſciuerit, nunciabit Papæ. 267.2.1.2
Inquiſitor contra Epiſcopum hæreticum illo tantùm caſu procedere poterit quando ſic procedendi poteſtas ipſi à Papa fuerit expreſsè conceſſa. ibid.5
Inquiſitores debent habita notitia de hæreſi alicuius Epiſcopi illam Papæ nunciare. ibid.6
Inquiſitor poteſt de hæreſi Epiſcopi cognoſcere, vt mittat negotium inſtructum ad Papam. 268.1.18
Inquiſitores contra hæreticam prauitatem ſunt iudices delegati, & non Ordinarij, ſi attendamus primæuam eorum inſtitutionem. ibid.4.10
Inquiſitores non habent iuriſdictionem principaliter ratione Officij, cui illa adhæreat, ſed magis eam obtinent ex ſpeciali commiſſione, ſeu delegatione. ibid.6
Inquiſitores contra hæreticam prauitatem hodie poſſunt dici Ordinarij. 269.1.18
Inquiſitores in Regnis Hiſpaniarum immediatè à Summo Pont. iuriſdictionem accipiunt, mediante ſola nominatione facta perſonarum per Inquiſitorem generalem ex commiſſione Pontificis ſibi indulta. ibid.2.12
Inquiſitor, & Epiſcopus in crimine hæreſis, in & in eadem cauſa, eodémque facto poſſunt inſimul, diuiſim, vel coniunctim procedere. ibid.14
Inquiſitore, & Epiſcopo diſcordantibus in prolatione ſententiæ, ſeu

ſeu in alio actu, quem quiſque ſolus expedire non poteſt, debent Sedem Apoſt. conſulere. ibid.15
Inquiſitor eſt competens iudex in cauſis hæreticorum. 458.1.4
Inquiſitor ſine Epiſcopo, & Epiſcopus, ſine Inquiſitore non valet hæreticum ad pœnam in duro, & arcto carcere ponere. ibid.5
Inquiſitor ſine Eiſcopo, Epiſcopus ſine Inquiſitore poteſt torturam teſtibus infligere ad eruendam veritatem, ſecus ſi contrateſtem falſum procedi valeat ad pœnam ordinariam. ibid.10
Inquiſitor loco torturæ poteſt etiam ad eruendam veritatem ieiunia imponere. ibid.2.15
Inquiſitoris Officium nulli, niſi qui quadrageſimum ætatis annum attigerit; committi debet. 461.2.2
Inquiſitores poſſunt tenere armatam familiam pro defenſione ſuæ perſonæ, vel familiæ ſuæ, & ad capiendum hæreticos. ibid.2.8
Inquiſitor in crimine hæreſis imponere poteſt etiam pœnam pecuniariam Sanctæ Inquiſitionis Officio applicandam. 462.1.14
Inquiſitores, & Commiſſarij incurrunt pœnam excommunicationis, & priuationis extorquendo prætextu Sancti Officij non ſolùm pecuniam, ſed etiam omnem aliam rem. ibid. 18
Inſtituti in Eccleſiis Monachorum ad curam populi per Epiſcopum ad ipſorum præſentationem, per eundem, ſi cauſa ſubſit, amoueri poterunt. 234 2.8
Inſtitutio nulla ex errore facti excuſat à pœna cap. auaritiæ, de elect. in 6 40.2.4
Inſtitutio facta non propoſito edicto iuxta formam huius text. eſt nulla. 68 1.12
Inſtitutio feſti Corporis Chriſti vbi tractetur, remiſſiuè. 452.2.2
Inſtitutio non valet etiam vbi Fratribus Minoribus hæredibus inſtitutis adiecta eſt clauſula, vt hæreditas vendatur, & neceſſarium illis pretium cedat. 478.2.12
Inſtrumentorum de nouo repertorum prætextu poteſt Eccleſia aduerſùs ſententiam in integrum reſtitui. 529.1.9
Inſtrumentum factum à Notario publicè excommunicato eſt nullum. 309.2 8
Valet tamen quandiu eius excommunicatio eſt occulta. ibid.9
Inſtrumentum, vel literas ſuæ procurationis ſcienter ſine proteſtatione recipiens, quibus conſtituens pro ipſo cauebat, ſuper incluſis in procuratorio dominum defendere cogitur. 402.1.1
Inſtrumentum procuratoris ſcienter ſine proteſtatione recipiens, videtur acceptare, & certus de ſuo iure poteſt ſubſtituere, ſi poteſtatem habeat ſubſtituendi. ibid.2.4
Inſtrumenta vſque ad concluſionem in cauſa produci poſſunt. 481.1.16
Inſtrumento fides adhibetur contra notarium ſcribentem.ibid.19
τὸ *Inſuper*, importat diuerſa, & principalia, non autem partem. 22.1.70
Integra vt res non dicatur, ſufficit quòd qualitercunque cœperit iudex iuriſdictione vti, exercens quemcunque actum iudicialem. 101.2.4
τὸ *integrè*, importat idem, quod in totum. 483.1.6
Intentionem ſuam fundatam habet, qui habet regulam pro ſe. 324.1.3
Interdictum ſpecialiter prolatum ad vnam ſpecialem actionem, ab illa tantùm priuat. 88.2.8
Interdictus ab officio ſacerdotali prohibetur ſolùm ab illis, quæ ſunt propriè Sacerdotis. 89.1.9
Interdictum propter culpam Epiſcopi ferri poteſt in terram, quæ eidem ſolùm quoad iuriſdictionem Eccleſiaſticam eſt ſubiecta. 89.2.13
Interdicto ciuitatis, vel alicuius caſtri occaſionem præbens tenetur ad reſtitutionem damnorum. 110.1.13
Interdictum generale tenentur obſeruare exempti etiamſi ab Ordinario latum ſit. 285.2.2
Interdictum ſpeciale poteſt bene ad cautelam relaxari. 311.2.18
Interdictum Eccleſiaſticum ferri non poteſt niſi canonica monitione præmiſſa. 313.1.2
Vide *Suſpenſio*.
Interdicto clero non eſt interdictus populus, nec è conuerſo. Interdicta ciuitate propter delictum domini, ciues non interdicti extra ipſam audiunt Diuina. Interdicto populo ſingulares de populo cenſentur interdicti. 314.1.1.2
Interdictum ligat etiam non culpabiles. 314.2.4
Interdictum ſi latum ſit ob culpam domini, aut populi, non ligando ſingulares illius perſonas, poſſunt non culpabiles Diuinis intereſſe. ibid.9
Interdicti Eccleſiaſtici prohibitione per viam regulæ, certis caſibus exceptis, Sacrificium Miſſæ, & alia Eccleſiæ ſacramenta continentur. 319.1.2
Interdicto cauſam dantes, vel conſilium, auxilium, ſeu fauorem delicto propter quod latum eſt, non debent admitti ad Pœnitentiæ ſacramentum, niſi prius ſatisfecerint, vel de ſatisfaciendo idoneam dederint cautionem. 319.2.5
Interdicti tempore loco campanarum inſtrumento tabulæ, aut ſimili vtendum eſt ad clericos conuocandos. 320.1.13
Interdicti prohibentur Altari appropinquare. 322.1.20
Interdicto Eccleſiaſtico ſine ſpeciali licentia Papæ ſupponi non habet ciuitas, villa, vel quiuis alius locus ordinaria, vel delegata auctoritate pro pecuniario debito, ſeu pro cuiuſuis monetæ, vel pecuniæ quantitate, pro eo maximè quod ipſorum domini, rectores, habitatores, ſtatutis terminis huiuſmodi debitum, ſeu quantitatem non ſoluerint hactenus, aut in antea non perſoluent. 326.2.1
Interdictus eſt ingreſſus Eccleſiæ Regularibus, vel ſæcularibus, quamuis exemptis, qui ſcienter celebrant, vel celebrari faciunt Diuina in ciuitatibus, vel locis interdictis, niſi ſecundùm permiſſionem iuris, vel excommunicatos, aut interdictos publicè ad diuina Officia, Sacramenta, vel ſepulturam admittunt. 288.1.1.2
Interdictus ab ingreſſu Eccleſiæ non poteſt in Eccleſia, vel cœmeterio ſepeliri, niſi fortè dederit ſigna contritionis. 316.2.8
Interlocutoria principali negotio præiudicans per appellationem interpoſitam à diffinitiua, reuocari poteſt, aliàs non. 176.1.2
Interlocutoria geminata reuocari amplius non poteſt, quamuis aliàs ſemel pronuntiata reuocari rectè valeat. 424.1.5
Interpretatio ſtricta facienda eſt vbi tractatur de obligatione contrahenda. 556.2 5
Interpretatio benignior facienda eſt in pœnis. 364.2.8
Interpretatio in obligationibus ſæpe fit in dubio contra debitorem. 376.2.2
Interrogationes ſemper recipiuntur in ſummariis iudiciis. 481.2.22
Interuallum inter monitionem, & monitionem eſt iudici arbitrarium. 310 1 6
Intimantis expenſis debet intimatio fieri. 393.1.6
Intimatio ſufficit deduci ad notitiam Superioris. 396.1.6
Intruſus ille dicitur qui abſque diœceſani, alteriuſque ſuperioris conſenſu, vel auctoritate poſſeſſionem beneficij apprehenderit. 295.1.2
Intrinſus lite pendente non debet expelli non citatus niſi conſtet ex actis ipſum eſſe talem, & habere cauſam à litigante, & nullam ei prorſus defenſionem competere. 202.1.8
Ioannis de Poliaco Doctoris Pariſienſis tres erronei articuli hic damnantur. 516.2.1
Ioci aliquid facere non reprobatur in occulto, vel honeſtæ rei cauſa. 177.1.5
τὰ *Ipſo facto*, quam vim, & effectum habeant, remiſſiuè. 413.1.16
τὰ *Ipſo facto*, denotant latam ſententiam. 490.2.5
τὰ *Ipſo iure*, denotant latam ſententiam. 486 2.35
Irregularis non efficitur celebrans tempore ceſſationis à diuinis. 110.1 9
Irregularis efficitur iudex Eccleſiaſticus, qui à iure ſuſpenſus non abſtinet à Diuinis per annum, ſi anno ſuſpenſionis durante in Diuinis ſe ingeſſerit. 165.2.7
Irregularis non fit mandans verberari diſcipulum, aut ſeruum, cauſa correctionis, & diſciplinæ, ſi mandatarius excedendo mandatum occidat. 279.2.4
Irregularis non fiat celebrans coram excommunicatis, vel interdictis, aut illis, quibus interdicitur ingreſſus Eccleſiæ, ſi poſtea celebret, oſtenditur. 288.2.3
Irregularitas incurritur à laicis accuſantibus delinquentes etiam ad conſulendum ſibi & rebus ſuis ſi inde ſequatur mutilatio, vel mors, non præmiſſa proteſtatione. 278.2.6
Irregularitatem an incurrat ille, qui iuſtè denuntiat præmittendo proteſtationem ficto animo, & interiùs deſiderat vindictam, & ſanguinem, oſtenditur. ibid.9
Irregularitas contracta dicitur ſi aliquis mandatum tacitum dederit ad occidendum, vel mutilandum. 279 2.5
Irregularitas non incurritur à mandante vbi mandatarius ſine alicuius mandato occiſurus erat. ibid.8
Irregularitatem non incurrit mandans fieri homicidium quando ille reuocauit mandatum, & poſt reuocationem huiuſmodi mandatario intimatam, & notificatam committitur homicidium. 280.1.9
Irregularitas non incurritur ex homicidij ſequuti ratificatione. ibid.10
Irregularitas non incurritur niſi in caſibus à iure expreſſis. 313.2.4
Irregularitas non incurritur ex celebratione in loco interdicto niſi per ſcientem locum eſſe interdictum. 316.1.18
Irregularitatem non incurrit ratam habens occiſionem, vel membri mutilationem. 340.2.17
Irregularitas non incurritur ex mutilatione, ſiue homicidio patrato à furioſo, etiamſi ſua culpa in furorem inciderit. 464.1.2 3
Irregularitas non incurritur ab illo, qui hominem occidit ad ſui,

Index Rerum, & Verborum

neceſſariam defenſionem, etiam de iure nouiſſimo Concilij Trident. 465.1.10.12

Irregularitas non incurritur ab eo, qui ad ſui defenſionem aliquem occidit præueniendo, & non expectando ſe ab illo percuti. 465.1.14

Irregularitas non incurritur etiam ab eo, qui ad ſui defenſionem aliquem occidit, quamuis in periculo mortis non ſit conſtitutus, dummodo tamen exiſtat in periculo mutilationis alicuius membri. ibid.15

Irregularitatem non incurrit, qui pro ſui neceſſaria defenſione occidit innocentem inuaſorem, putà phreneticum, & amentem, ſi aliter ſaluus eſſe non poſſit. ibid.2.17

Irregularitas non incurritur ab eo, qui alium occidit pro defenſione ſui proximi, vel rerum ſuarum. ibid.19.20

Irregularitas, quæ incurritur ob exceſſum moderaminis inculpatæ tutelæ, pertinet ad homicidium caſuale, & non ad voluntarium. ibid.22

Irregularitas incurritur ab eo, qui aggreſſorem occidit cum poſſit mortis periculum euadere, & cum minori læſione ſe defendere, etiam fugiendo. ibid.23

Irregularitas ex defectu lenitatis incurritur etiam ex homicidio facto priuata auctoritate, ſed licitè. 466.1.27

τὸ *Irritus*, ſimplex & per ſe, ac ſine adiectione alterius, latam ſententiam ſignificat. 481.2.52

Is, cui prouideri mandatur de beneficio Curato, non poteſt illud conſequi ſi tempore datæ non ſit legitimæ ætatis, quamuis tempore collationis eam ætatem nactus ſit. 15.2.4

Itali ab Vltramontanis, & vltra Montes Ordinati ſine licentia proprij Epiſcopi non comprehenduntur ſub diſpoſitione huius text. 76.2.7

Iubilæum centeſimum quis Pontifex primo promulgauerit, oſtenditur. 519.1.2

Iubilæum, & Indulgentiam anni ſancti æqualiter lucrantur illi, qui ſunt Romæ, ſicut & illi qui veniunt ex longiſſimis terris. 519.2.5

Iubilæum anni ſancti poteſt quis bis, ter, vel pluries lucrari faciendo viſitationes requiſitas. 512.1.init.

Iubilæum anni ſancti lucrantur, qui illud lucrandi cauſa petunt Romam, ſed infirmitate, vel morte præuenti perficere non potuerunt. ibid.13

Iubilæum anni ſancti lucrari cupientes an teneantur antequam Eccleſiarum viſitationem incipiant, peccata ſua confiteri, oſtenditur. ibid.14.15

Iudæi ſponte facti Chriſtiani ſi à Fide apoſtatantes redeunt ad Iudaiſmum reputantur hæretici, & contra illos vt hæreticos proceditur. 264.8

Iudæi facti Chriſtiani dum erant infantes ſi ad Iudaiſmum redeunt hæretici reputantur, nec excuſantur ex eo quòd ignorantes, & infantes Bapitſma ſuſceperunt. ibid.3

Iudæi facti Chriſtiani non ſponte, ſed coactè ſi ad Iudaiſmum redeant non excuſantur, niſi coactio fuerit præciſa, & abſoluta. ibid.4

Iudæi, & infideles receptatores, fautores, & defenſores Chriſtianorum ad Iudaiſmum tranſeuntium, vel redeuntium, puniuntur ad inſtar receptatorum, & defenſorum hæreticorum. ibid.5

Iudæus in teſtimonium admittitur contra Chriſtianum quando agitur de illo conuincendo reuerſum fuiſſe ad infidelitatem. ibid.6

Iudæos non comprehendit diſpoſitio huius text. 282.1.10

Iudæi, & Saraceni conuinci poſſunt per teſtes Chriſtianos, non obſtantibus contrarijs priuilegijs Regum, & Principum, quibus ſi vtantur, ſubtrahitur illis Chriſtianorum commercium. 418.1.1.2

Iudæi à Chriſtianis publicè diſtingui debent per habitum, remiſſiuè. 456.2.2

Secus ſi priuilegium de non deferendo ſignum ex cauſa bene viſa concedatur per Summum Pontificem. ibid.

Iudæi an poſſint ab Eccleſia excommunicari, remiſſiuè. 487.2.8

Iudæus poteſt puniri per indirectum pœnis Eccleſiaſticis ſi fœnus exerceat. ibid.9

Iudæi ad fidem conuerſi non ſunt moleſtandi in ſuis bonis. 516.c.poſt med.

Iudex à partibus, vel de earum conſenſu electus non poteſt ab eis recuſari, niſi ex noua cauſa. 21.1.59

Iudici licet recipere poculenta & eſculenta, quando illa dantur mera dantis liberalitate, ſecus autem ſi aliquo modo directè, aut indirectè à iudice petantur, ſeu affectentur. 22.1.72

Iudices à pauperibus expenſas non debent accipere etiam quando peregrè proficiſcuntur. ibid 75

Iudex poteſt laboris mercedem, cùm ſalarium non habet tutè recipere. 22.2.85

Iudex ex officio ſuo procuratorem compellere poteſt ad exhibendum mandatum, vel ad cauendum de rato, ſi dubitetur de mandato. 36.1.9

Iudex appellationis non tenetur quoad ordinem iudiciarium ſeruare leges illius fori à quo appellatum eſt, ſed potiùs proprij tribunalis inſtituta. 46.1.19

Iudex poteſt impertiri officium non petitum vbi vertitur animæ periculum. 49.1.30

Iudex ſi non ſeruata forma huius Decretalis ſtatim excommunicet, vel ſuſpendat Epiſcopum, vel Superiorem, tenet ſententia. 90.1.18.19

Iudex ſuſpectus an, & quando committere poſſit, oſtenditur. 93.1.1

Iudex à ſupremo Principe delegatus poteſt ex legitima cauſa, vt ſuſpectus recuſari. ibid.2

Iudex delegatus etiam de recuſatoris aſſenſu non poteſt cauſam ſubdelegare poſtquam ſuſpectus fuerit iudicatus. ibid.7

Iudex delegatus ſi fuerit hæreticus, non habet iuriſdictionem. 102.1.6

Iudex ad recipiendos teſtes legitimè impeditos poteſt mittere non ſolùm alium iudicem, & qui habet iuriſdictionem, ſed etiam tabellionem, vel aliam perſonam omni iuriſdictione carentem. 138.2.10

Iudex inferior, qui de cauſa appellationis cognoſcendi ius habet, non poteſt vigore appellationis ab interlocutoria, niſi ea fuerit iuſtificata, retinere cognitionem negotij principalis, nec de eo poterit tractare, etiam ex conſenſu litigantium. 140.1.5

Iudex ſæpè non eandem iuriſdictionem habet in acceſſorio, quam in principali. 140.1.6

Iudices ſæculares volentes compellere clericos ad ſoluenda debita etiam liquida, ſunt compeſcendi cenſuris Eccleſiaſticis ab Ordinarijs, vt deſiſtant. 141.c.2

Iudex debet quantum poteſt obuiare ne iudicium coram ſe agitatum ſit eluſorium. 146.1.16

Iudex ex officio debet nulliter agentem repellere. ibid.17

Iudex poteſt ſine citatione priuare poſſeſſione illum, cui conſtat notoriè non competere defenſionem. 149.1.22

Iudex appellantem, & recedentem citare vlterius non tenetur ſi vult in cauſa procedere, niſi forſitan appellationi renunciet. 151.1.1.2

Iudex ex æquitate reſponſionem qualificatam poteſt admittere pro perſonæ reſpondentis qualitate. 155.2.3

Iudex ſæcularis per Eccleſiaſticum iudicem Ordinarium loci Eccleſiaſtica cenſura compellitur ius Canonicum, quod ad prouiſionem animarum ſtatutum eſt, obſeruare. 157.c.1

Iudex Eccleſiaſticus laicum, cogere poteſt ad ſeruandum iuramentum licitum. ibid.4

Iudex laicus non debet examinare proceſſum ei remiſſum ad exequendum per iudicem Eccleſiaſticum. 160.1.3

Iudex Eccleſiaſticus poteſt compellere iudicem ſæcularem non admittentem exceptionem rei iudicatæ per Eccleſiaſticum. ibid.4

Iudex Eccleſiaſticus an debeat admittere exceptionem rei iudicatæ ortam ex ſententia lata à iudice ſæculari quando ex obſeruatione talis ſententiæ periculum animæ non inducitur, oſtenditur. ibid.5.6.7.8

Iudex qui contra iuſtitiam, & contra conſcientiam aliquid in iudicio fecerit in grauamen partis per gratiam, vel per ſordes, condemnandus eſt parti læſæ in æſtimationem litis, & per annum eſt ſuſpenſus, & perpetuò ſi medio tempore ingerat ſe Diuinis, niſi Papa cum ipſo diſpenſet. 165.1.1

Iudex ſecundùm allegata, & probata, non verò propriam conſcientiam iudicare debet. ibid.2

Iudex per ſordes iudicare dicitur quando iudicat pecunia corruptus. ibid.2.3

Iudices Eccleſiaſtici, qui contra conſcientiam, & iuſtitiam in grauamen partis, quicquam fecerint per gratiam, vel per ſordes, vltra æſtimationem litis parti faciendam, pœnam ſuſpenſionis ab officio per annum incurrunt, atque etiam irregularitatis ſi ſuſpenſione durante Diuinis ſe ingeſſerint. ibid.4

Iudicibus pretio, aut alias per ſordes malè iudicantibus non ſuſtulit hic text. alias pœnas tam Canonicas, quàm legales. ibid 9

Iudices per ſordes iudicantes quas pœnas incurrant, oſtenditur. ibid.10.11

Iudex malè iudicans, qui parti læſæ damnum ſoluit, an poſſit hoc repetere ab altera parte in cuius fauorem iniuſtam protulit ſententiam, oſtenditur. 166.1.12

Iudicis corrupti pœna quæ ſit, & an teneatur ad reſtitutionem muneris accepti? remiſſiuè. ibid.13

Iudex qui partem vltra iuſtitiæ terminos grauat non ſcienter, & voluntariè, ſed ex imprudentia, vel ignorantione, non ligatur ſuſpenſione. 166.2.16

Iudex, qui recuſatur, ſtatuit competentem terminum arbitris ad finiendam cauſam, quo elapſo ſi finita non fuerit, in principali procedit 170.c.1.2

Iudex appellationis iniquè appellantem ante ſententiam remittere debet ad iudicem principalem, & in expenſis condemnare, & hoc ſi principalis iudex non detulerit appellationi, ſed ſi detulit, non ſit remiſſio de neceſſitate. 172.1.1

Iudex

Iudex non tenetur incontinenti tradere Apoſtolos, qui habet 30. dies vt intra eos poſſit deliberari an debeat admittere, vel reiicere appellationem. 172.2.9
Iudex requiſitus ſi non tradit Apoſtolos, & poſtea procedit in cauſa, valet proceſſus, niſi renunciatum fuiſſet appellationi. 172.1.1
Iudex tenetur petitos apoſtolos appellanti exhibere. ibid.2
Iudex à quo quando expreſſè denegat dare apoſtolos, vel in termino iuris illos non exhibet, & poſtea procedit, proceſſus eſt ipſo iure nullus. ibid.3
Iudex prouocatus non tenetur remittere cauſam principalem quando iudex à quo appellationi detuliſſet. ibid.5
Iudex à quo compellere non poteſt appellantem à grauamine ipſius veritatem probare, licèt citare poteſt ad ipſius reuocationem audiendam, qua facta in cauſa procedere poterit eius contumacia non obſtante, ac ſi nunquam appellaſſet. 175.2.1
Iudex dicitur vir bonus. 189.2.4
Iudicis arbitrio relinquitur quando quis dicatur eſſe in mora. 214.2.13
Iudex poteſt ex officio procedere contra non ſoluentem decimas tanquam contra notoriè delinquentem. 222.1,2.2
Iudex poteſt procedere contra confeſſum proprium crimen. 251.2.2
Iudex ſæcularis tenetur celeriter exequi literas, & mandata Inquiſitorum hæreticæ prauitatis, & illorum officium nullatenus impedire. 260.2.4
Iudices delegati poſſunt inuocare auxilium brachij ſæcularis. 261.2.15
Iudex ſæcularis in cauſa hæreſis eſt merus executor, itavt nec de mandato Inquiſitoris, nec de crimine illo cognoſcere poſſit. 270.2.4
Iudex ſæcularis tenetur punire, & morti tradere hæreticum ſibi ab Inquiſitoribus traditum, & ad id per cenſuras Eccleſiaſticas compelli poteſt. ibid.5
Iudex in propria cauſa ius dicere poteſt quando intereſſe non principaliter venit, ſed in conſequentiam. 287.1.8
Iudex, qui excommunicat, ſuſpendit, vel interdicit, in ſcriptis hoc faciat, & cauſam conſcribat, & requiſitus exemplum ſententiæ tradat infra menſem. 300.2.1
Iudex inuitus cogi poteſt ad dandam abſolutionem ad cautelam cùm allegatur excommunicationem fuiſſe nullam. 302.1.4
Iudex Eccleſiaſticus, & ſæcularis mutuo ſibi præſtant, & præſtare tenentur auxilium in exequendis mandatis. 307.2.10
Iudex Eccleſiaſticus compellit iudicem laicum repellere excommunicatos ab actibus iudiciariis ſibi prohibitis. 309.1.1.2
Iudex ſæcularis an cognoſcere valeat de quæſtione facti circa excommunicationem, remiſſiuè. ibid.2.5
Iudex Eccleſiaſticus poteſt petere vt ſibi remittatur clericus detentus à iudice ſæculari etiam ipſo clerico inuito, & contradicente. 312.2.5
Iudex Eccleſiaſticus dum cognoſcit de clericatu debet ſæcularis ſuperſedere. ibid.8
Iudex tam Eccleſiaſticus quàm ſæcularis poteſt ex ſuo mero officio nemine petente compellere hæredem, vt adimpleat legatum Fratribus Minoribus relictum. 323.1.14
Iudex per imperitiam iniquè iudicans de damno ſequuto tenetur, & punitur. 346.1.4
Iudicis mandato quod quis facit dolo facere non videtur. 348.2.1
Iudex debet imponere pœnam ſecundùm qualitatem loci, temporis, & perſonæ, & durius, ac remiſſius, ſecundùm quod magis videbitur Reip. expedire. 365.1.3
Iudex delegans cognoſcere poteſt vtrùm ſua ſit iuriſdictio ſi opponatur nullam habere iuriſdictionem in cauſa. 386.2.1
Iudices ſuper receptione teſtium in cauſa ciuili, necnon executores ad prouidendum aliquibus ſi per inquiſitionem ſolertem eos eſſe vitæ laudabilis, & conuerſationis honeſtæ repererint à Sede Apoſt. deputati; aliis poſſunt committere licitè vices ſuas. 401.1.1.2
Iudex delegatus poteſt teſtem etiam exemptum, vel clericum punire propter crimen, quod in ferendo teſtimonio commiſerit. 401.2.5
Iudex, qui fuit competens ad cognoſcendum de cauſa principali, efficitur etiam competens ad cognoſcendum de connexis, & dependentibus à cauſa principali. 407.1.6
Iudex Eccleſiaſticus non debet inuocare brachium ſæculare antequam procedat primò excommunicando, deinde anathematizando, & interdicendo. 407.2.19
Iudex competens ille eſt, qui cauſæ iuriſdictionem habet cum exercitio. 412.2.19
Iudex à quo petitur remiſſio delinquentis debet adhibere cognitionem vtrùm qui petit remitti ſe vere delictum commiſerit. 422.1.17
Iudicum appellatione qui contineantur, remiſſiuè. 422.1.2
Iudex vnus ex pluribus quoties procedere poteſt, ab ipſo ſolo ſi procedit poterit appellari. ibid.a.3
Iudicem qui non poteſt habere coram publicis, & honeſtis perſonis appellare debet. ibid.4
Iudex poteſt prorogare tempus à ſe datum pro recipiendis apoſtolis, & data cauſa poteſt breuius præfiniri. 423.1.7
Iudex ſi congruo loco, & tempore requiſitos apoſtolos expreſſè denegauerit, aut malitiosè, vel negligenter tradere omiſerit, ex tunc ſi in cauſa procedat, inualidus erit proceſſus. ibid.10
Iudex ſuam interlocutoriam poteſt tantùm regulariter bis reuocare. 424.2.4
Iudex confiſcans bona Eccleſiæ ignoranter, neſciens ſcilicet bona eſſe Eccleſiæ, non incurrit excommunicationem, de qua in hoc text. 462.1.22
Iudex in criminalibus poteſt condemnare in plus, quam ſit petitum. 480.2.10
Iudex partibus inuitis, vel altera tantùm parte inuita, poteſt in cauſa concludere. 481.2.27
Iudex Ordinarius conſtitutus à domino terrarum non expirat per eius mortem quamvis fuerit electus per populum, & ab ipſo confirmatus. 483.2.3
Iudicandum eſt ſemper ſecundùm regulam. 314.1.2
Iudicatum propriè dicitur quando intra illud appellari non poteſt. 174.1.11
Iudiciorum nomine quid veniat in præſenti materia, oſtenditur. 341.1.3
Iudicium ſæculare etiam Ciuile non poteſt in Eccleſia fieri. 342.2.5
Iudicium qui diu mouere diſtulit, præſumitur fouere malam cauſam. 481.1.11
Iuramentum proprium vbi requiritur, illud præſtari non poteſt per procuratorem etiam habentem ſpeciale mandatum. 20.2.43
Iuramento aſſerentis probatur qualiter non poteſt conſequi iuſtitiam in partibus ad effectum deuoluendi cauſam ad Curiam, quæ aliàs non erat in Curia cognoſcenda. ibid.44
Iuramentum vbicunque ex legis, vel ſtatuti diſpoſitione defertur, poterit nihilominus aduerſarius contrarium probare. ibid.47
Iuramento probari poſſunt ea, quæ conſiſtunt in animo. 39.2.8
Iuramentum vbi exigitur, tactis ſcripturis, non ſatiſfit ſi præſtetur illis præſentibus. ibid.26
Iuramentum de non ſuccedendo an noceat nepotibus quando prius auo deceſſit pater, qui Sacramento ſucceſſioni renuntiauit? remiſſiuè. 115.2.5
Iuramentum metu præſtitum obligat donec abſolutio fuerit petita. 116.2.13
Iuramentum metu præſtitum ſi accedat contractui iure Ciuili prohibito, qui vt valeat indiget iuriſiurandi religione, nulla tunc abſolutio neceſſaria eſt ad reſcindendum contractum. ibid.
Iuramentum confirmat contractum nullum, & iure irritum. 117.1.24
Iuramentum non confirmat contractum quoties in vtilitatem publicam principaliter prohibetur. ibid.2.25
Iuramentum minorum contractibus, dotiſque alienationi adiectum eſt omnino ſeruandum. ibid.26
Iuramentum ſeruandum eſt, cuius obſeruantia non vergit in diſpendium ſalutis æternæ. ibid.27
Iuramentum non eſt obſeruandum cum vergit in damnum, & præiudicium tertij. ibid.28
Iuramenti ratione laicus vt illud ſeruet, coram Iudice Eccleſiaſtico conuenitur. 141.1.1.3
Iuramentum perſonale eſt, ac proinde eius obligatio non tranſit ad hæredem. ibid.2.5
Iuramenti de non agendo exceptio eſt peremptoria. 142.2.11
Iuramentum calumniæ non eſt ſubſtantiale quòd ſtatim poſt litem conteſtatam præſtetur. 143.1.1.2
Iuramentum calumniæ ſi tacitè omittatur, non propter hoc annullatur proceſſus legitimè factus. ibid.3.4
Iuramentum calumniæ ſtatuto tolli non poteſt, nec Principis reſcripto, niſi expreſſis verbis deroget. ibid.2.5
Iuramentum calumniæ, & de veritate dicenda præſtatur in ſpiritualibus. ibid.6
Iuramentum calumniæ præſtari debet in cauſis criminalibus. ibid.7
Iuramenta ſecundùm intentionem præſtantis accipienda ſunt. 156.2.3
Iuramentum dolo, ſeu metu extortum iurantem non obligat. 157.1.3
Iuramentum in ſupplementum probationis non defertur ad effectum vt aliquis repellatur ab agendo tanquam excommunicatus. 159.2.9
Iuramentum quantumcunque perſonale ſit ex parte iurantis poteſt præſtari per procuratorem. 233.1.36
Iuramentum præſtitum contra bonos mores non eſt obligatorium. 373.1.1
Iuramenta, quæ Romanæ Eccleſiæ præſtant Romani Principes, fidelita

Digitized by Google

fidelitatis exiſtunt. 419.1.1
Iuramento extrahentis probatur quòd quis frumentum extraxerit pro vſu ſuo. 450.1.4
Iuramentum cuſtodum, miniſtrorum ſuorum, & notariorum, ac aliorum officialium S. Inquiſitionis ponitur. 459.2.26
Iuramentum ſi exigatur ab ſtatuto tactis ſcripturis, ei non ſatisfit ſi præſtetur præſentibus ſcripturis, non tamen tactis. 459.2.29
Iuramenti in præſtatione inſpiciendus eſt mos regionis. ibid 30
Iuramenti in præſtantia ſufficit quod tangatur quælibet Scriptura ſacra, vbi non exprimitur de Euangeliorum tactura. ibid.31
Iuramentum calumniæ non tollit clauſ. *ſimpliciter, & de plano, &c.* 480.2.7
Iuramentum calumniæ præſtatur etiam in cauſis ſummariis, ibid.8
Iurans obſeruaturus conſuetudines, & ſtatuta, non præſumitur ad iniquas, & iniuſtas ſe obligaſſe. 156.2.4
Iurare non poteſt procurator ſine ſpeciali mandato. 223.1.5
Iuriſdictionum omnium fons eſt apud Principem, à quo fluunt, & refluunt. 4.1.3
Iuriſdictio ordinaria fauorabilis eſt, extraordinaria verò odioſa. 9.1.34
Iuriſdictio Archiepiſcopi Toletani. 27.2.& ſeqq.
Iuriſdictio ſuffraganei excommunicati ad Metropolitanum non deuoluitur. 69.2.1
Iuriſdictio ex negligentia Epiſcopi an deuoluatur ad Archiepiſcopum, oſtenditur. 70.1.8.& ſeqq.
Iuriſdictio Epiſcopalis Epiſcopo capto à paganis, vel ſchiſmaticis, pertinet ad Capitulum, non verò ad Archiepiſcopum. 74.1.3
Iuriſdictio delegati quando non dependet ab eo, in cuius locum eſt facta delegatio, ſed dependet à lege, vel à Principe, tunc per excommunicationem eius, in cuius locum eſt facta delegatio, non dicitur ſuſpenſa iuriſdictio delegati. 83.1.5
Iuriſdictio quæ, & qualis fuerit tranſlata vbi dubitatur, ſemper eſt facienda interpretatio in minimo, quod tamen cum officio dato compatiatur. 85.1.5
Iuriſdictionis in generali conceſſione facta ab Epiſcopo ſuo Vicario, non comprehenditur poteſtas conferendi beneficia, niſi exprimatur. 85.2.4
Iuriſdictionis eſt reuocare. 98.1.18
Iuriſdictio delegata non perit morte delegantis re integra non exiſtente. ibid.19
Iuriſdictio competens ſub conditione, vel ex die, prorogari non poteſt. 98.2.5
Iuriſdictio quando eſt delegata, & res non integra, tunc non ſuſpenditur iuriſdictio delegati. 99.2.9
Iuriſdictio ſubdelegata, vt non expiret per mortem primi delegantis, ſatis eſt delegatum ab eo, vel ab hoc ſubdelegatum cœpiſſe vti iuriſdictione ante dicti primi obitum. 102.1.7
Iuriſdictio reciproca in iudicibus non Conſeruatoribus eſt iuſtiſſima cauſa recuſationis. 103.1.7
Iuriſdictio Archiepiſcopo attributa in vna diœceſi, ſibi in aliis non prodeſt. 111.2.1
Iuriſdictione voluntaria, quæ competat iure ſpeciali, vel priuilegio nullus vti valet extra territorium. 184.1.8
Iuriſdictionem alicui Papa committens, eandem, & maiorem ſibi retinet. 190.2.3
Iuriſdictionem, vel iuſtitiam temporalem obtinentibus, ſiue exercentibus non licet imponere collectas, tallias, vel quaſcunque exactiones Eccleſiis, ſeu perſonis Eccleſiaſticis, &c. 241.2.1
Iuriſdictio ordinaria cenſetur, quæ à lege, vel à Principe ad vniuerſitatem cauſarum, vel ad certum genus earum alicui vniuerſaliter committitur. 268.2.7
Iuriſdictio inquiſitoribus delegata non præiudicat iuriſdictioni Epiſcopi cùm cenſeatur conceſſa cumulatiuè, non priuatiuè. 269.2.13
Iuriſdictionis diuiſio non importat diuiſionem territorij. 392.2.19
Iuriſdictio Ordinaria dicitur naturalis & fauorabilis. 402.1.5
Iuriſdictionis defectus eſt inſanabilis. 416.2.45
Iuſpatronatus quando dicatur ex cauſa oneroſa oſtenditur. 11.1.6
Iuſpatronatus acquiritur præſcriptione immemoriali cum multiplicatis præſentationibus, & continuis per annorum 50. ſpatium. 44.2.6
Iuriſpatronatus in beneficiis habet locū text. in præſenti. 151.2.2
Iuſpatronatus ex conceſſione, & priuilegio Epiſcopi alicui competere non poteſt. 216.2.4
Iuſpatronatus Eccleſiaſticum illud eſt, quod licèt originem habuerit ex patrimonio laici, fuit tamen quouis titulo in Eccleſiam tranſlatum. 235.1.5
Iuſpatronatus mixtum aſſumit naturam Eccleſiaſtici. 235.2.10
Iuriſpatronatus deuolutionem præſumitur ſcire Epiſcopus cùm ſemel in anno Eccleſiam viſitare teneatur. 342.2.10
Iuſpatronatus non perditur per confiſcationem iudicis ſæcularis. 422.1.20
Iuſpatronatus per ſtirpes tranſit in plures hæredes vnius ex pluribus patronis. 448.2.8
Iuſpatronatus tranſit in quoſcunque hæredes etiam extraneos. ibid.2
Iurepatronatus ſuccedirur in ſtirpes, & non in capita. 449.1.4
Iuſpatronatus ſine conſenſu Epiſcopi poteſt vnus patronus compatrono renuntiare. ibid.9
Ius optandi non à iure communi, ſed potiùs conſuetudine inductum eſt. 33.1.2
Ius præſentandi poteſt præſcribi per laicos etiam in Eccleſia libera. 44.2.5
Iura loquentia de Parochialibus non habent locum in Collegiatis curatis. 51.1.12
Iurium correctio eſt vitanda. 55.2.2.
Iurium correctio in dubio non eſt facienda. 56.2.3
Ius ſuperueniens actori ex cauſa de præterito poſt litem conteſtatam ſibi prodeſt. 168.1.18
Ius ad rem acquiritur dumtaxat ex mandato de prouidendo. 190.1.2
Ius in beneficium collatum abſenti non acquiritur donec acceptet. 194.1.3
Ius in re in beneficio acquiritur per collationem acceptatam etiam ante adeptam poſſeſſionem. ibid.4
Ius plenum transfertur in ſpiritualibus ex ſolo titulo abſque traditione. ibid.5
Ius ad rem dat collatio facta abſenti ante eius acceptationem. ibid.6
Ius ad rem facilius tollitur, quam ius in re. 208.2.4
Ius ad rem acquiritur per acceptationem vigore gratiæ expectatiuæ ad beneficium acceptatum ante collationem. 213.2.9
Ius commune quando reſiſtit præſcribenti, ſufficit præſcriptio 40. annorum cum titulo. 287.1.6
Iuri Canonico, non verò legi Ciuili ſtandum eſt in materia peccati. 327.2.9
Iura omnia, priuilegia, & exemptiones conceſſæ loco ſublatæ ſunt vbi locus fuerit deſtructus auctoritate Superioris ſine ſpe refectionis. 336.2.8
Ius prout opponitur facto eſt quicquid conſiſtit in deciſione, & auctoritate legum. 343.2.15
Iuris appellatione non tantum venit naturale, Diuinum, & commune, ſed etiam ſtatutarium, & municipale. ibid.16
Iura plura referuntur in quibus ex ſola taciturnitate, niſi aliud addatur, non præſumitur conſenſus. 359.1.3
Ius declarandi defuncti voluntatem non tranſit in hæredem. 376.2.5
Iuris appellatione venit ius municipale. 385.1.2
Iura, quæ obſtant referuntur. 390.14
Iura loquentia de Eccleſiis Curatis per receptionem aliarum ſimilium amittendis, ac ipſarum Rectoribus promouendis ad Sacerdotium, ac de eorum ætate, habent locum in perpetuis Eccleſiarum Parochialium Vicariis. 420.2.1.2
Iuris communis forma quoties exprimitur in commiſſione eo modo, quo iure ineſt, non eſt intentio committentis inducere nouam formam, & conditionem, ſed eſt admonitio quædam vt ſeruetur forma. 401.2.9
Ius Canonicum in omnibus cauſis vbi vertitur periculum animæ ſeruandum eſt. 490.1.4
Iuſiurandum probatio eſt. 21.1.5.6
Iuſſio ſecunda debet expectari vbi non conſtat de certa ſcientia. 4.1.14.
Iuſtitia commutatiua oſtenditur vbicunque aliquid verè, aut, virtualiter aufertur. 330.2.6

L

L*Æſio* etiam modica ſufficit ad reſtitutionem. 135.1.15
Laicus poteſt eſſe procurator ad agendum, & defendendum in cauſis ſpiritualibus. 120.2.1.2
Laicus poteſt conſtitui procurator ad acceptandum beneficium. ibid.3
Laicus non poteſt tractare negotia Eccleſiaſtica, vel ſpiritualia ſi proprio nomine id faceret. ibid 4
Laici ſpoliati decimis agentes interdicto Vnde vi, an ſint ante omnia reſtituendi, oſtenditur. 149.2.18
Laicus quando ſpoliatur fructibus ipſis temporalibus, qui decimarum nomine ipſi nomine proprio ſoluuntur ex aliquo titulo temporali manente iure ſpirituali decimandi penes ſpiritualium miniſtros, an reſtituatur, oſtenditur. 150.1.19.20
Laici etiam in laicos accedente ſaltem Epiſcopi conſenſu transferre poſſunt decimas, quas iuſtè obtinuerunt ante Lateran. Concil. 213.2.12
Laici quamvis iuſtè poſſideant decimas ſibi in feudum ante Concil. Lateran. conceſſas à Prælatis, non tamen iuſtè poſſident illas, quæ poſt illud ſibi conceſſæ ſunt. 213.21.3
Laicus quadrimeſtre tempus habet ad præſentandum, Eccleſia verò ſemeſtre, licèt à laico acquiſierit iuſpatronatus. 235.2.3.4

Laicorum exceſſus, qui clericis collectas, tallias, & onera imponebant: & exceſſus clericorum, qui talibus conſentiebant. 242.2.1
Laici, qui publicè, vel ſecretè diſputant de Fide Catholica, ſunt excommunicati. 253.2.13.24
Laicis interdictum eſt de Fide diſputare, etiam quòd ſint perſonæ doctæ, & litteratæ, niſi in caſu magnæ neceſſitatis. 254.1.17
Laici perturbantes iuriſdictionem Eccleſiaſticam ſiunt de foro illius. 307.1.7
Laici priuilegium habentes poſſunt tempore interdicti Diuinis intereſſe dummodo interdicto cauſam non dederint. 313.2.9
Laici non interdicti an diuinis Officiis poſſint intereſſe, eiſque præſentibus celebrari valeat tempore interdicti, oſtenditur. 319.2.8
Laicus poteſt conſtitui procurator ad reſignandum beneficia Eccleſiaſtica. 396.1.9
Lapſo neceſſaria eſt gratia actualis, excitans atque adiuuans. 333.1.8
Lapſo nulla dari poteſt conueniens præparatio per motum liberi arbitrij in ordine ad veniam, ſeu remiſſionem culpæ conſequendam, niſi ipſiuſmet lapſi correctio. ibid.11
Legari an poſſit Religioni Minorum, oſtenditur. 322.2.3
Legatarius Legati alternatiui ſi pendente conditione decedat, electio non tranſit ad hæredes. 376.2.6
Legatione finita expirant reſeruationes Legatorum, & omnis proceſſus habiturus ſuper illis, niſi tunc illa beneficia iam vacantia ſint collata. 106.2.2
Legatum inter virum, & vxorem valet. 218.1.3
Legatum factum Fratribus Minoribus valet quando in legando modum licitum teſtator expreſſit, & tunc res eſt vendenda, vt Fratribus æſtimatio detur. 323.1.9
Legatum non valet quando Fratribus Minoribus legatur domus ad habitandum, aut ibi conſtruendam Eccleſiam ſi non egeant ea domo. ibid.10
Legatum rei immobilis quando fit abſolutè Fratribus Minoribus, valet, & debetur æſtimatio. ibid.11
Legatum Fratribus Minoribus relictum non valet ſi in eo exprimatur modus non illis permiſſus. ibid.12
Legatum annuorum redditorum Fratribus Minoribus relictum an valeat? remiſſiuè ibid.13
Legata ad certum vſum, deſtinata regulariter in alium conuerti non poſſunt, niſi in caſibus relatis. 447.1.11.12
Legata annua pro ſtudio Fratrum Minorum non repugnant eorum Mendicitati. 478.2.28
Legati annui quod hæres, aut hoſpitale, vel quicunque alius grauatus à teſtatore eſt ipſis dare, adeò incapaces ſunt Fratres Minores, vt nec in foro Conſcientiæ teneatur hæres implere voluntatem teſtatoris ſoluendo Fratribus Minoribus quotannis eam quantitatem. 479.1.2.2
Legatus ſimplex ſpeciali commiſſione cognoſcit inter exemptos. 61.1.6
Legatus non poteſt cum illegitimo diſpenſare ad beneficia Curata, niſi hoc ei ſpecialiter à Papa conceſſum fuerit. 81.1.11
Legati non Cardinales ſine ſpeciali mandato iure legationis beneficia conferre non poſſunt, ſed Legati Cardinales hoc bene poſſunt. 105.1.1
Legati nati, ſeu miſſi non habent facultatem conferendi. ibid.2
Legati de latere omnia beneficia in prouincia ſibi decreta conferre poſſunt. ibid.3
Legati officium non expirat per mortem Papæ. 105.2.8.2
Legati Sedis Apoſt. ſunt iudices Ordinarij. ibid.3
Legati Cardinalium delegatorum poſſunt ſubdelegare. ibid.4
Legatorum triplex ſpecies. 105.1.5
Legatus Cardinalis poteſt conferre beneficia, quorum collatio deuoluta eſt ad Papam per Lateranenſe Concil. ibid.7
Legatus Cardinalis vbi eſt in prouincia, vel alius habens ſpeciale mandatum, poſſunt tres concurrere in collatione beneficij, Papa ſcilicet, Legatus, & Ordinarius. ibid.8
Legatus poteſt etiam beneficia vacatura ſuæ reſeruare collationi. 106.1.2
Legatus non poteſt plura beneficia ad collationem vnius collatoris pertinentia ſimul reſeruare. ibid.3
Niſi pendente priori reſeruatione ſuper beneficio collatiuo Legatus faciat aliam ſuper beneficio electiuo, ſeu iuris Eccleſiaſtici patronatus, vt ibid.2.4
Legatus non poteſt facere reſeruationem etiamſi virtute prioris reſeruationis beneficium reſeruatum conferatur, ſi modo tamen lis ſuper illo moueatur. ibid.5
Legatus non poteſt committere alieni facultatem recipiendi reſignationem beneficij fieri in diœceſi extra ſuam legationem. 107.1
Legatus, aut Nuntius Apoſt. poteſt apponere decretum irritans. ibid.8
Legatus an poſſit conferre beneficium cum clauſula, Motu proprio, abſque eo quòd de alio in gratia mentio reperiatur, oſtenditur. 108.1.5.6
Legatus Apoſtolicus ſecundùm ius non poteſt cogere partem coram ſe perſonaliter comparere, niſi habeat ſpeciale mandatum ad hoc vel niſi neceſſitas iuris hoc exigat. 136.2.1
Legatus de latere concurrere poteſt cum Ordinariis. 204.1.6
Legatus an poſſit conferre, ſeu reſeruare ſuæ prouiſioni beneficium, in quo iuſpatronatus mixtum reperitur, oſtenditur. 235.2.8
Legatus de latere non poteſt committere cauſam ſine ſtrepitu, & figura iudicij definiendam. 274.2.16
Legatis alternatiuis electio eſt legatarij, & ita creditoris. 378.1.14
Declara, vt. ibid.15
Legatus Sedis Apoſt. non poteſt mittere, nec reuocare tranſmiſſos Collegium Cardinalium Sede vacante, niſi vrgeret neceſſitas. 392.2.6
Legatus non poteſt conferre beneficia ad Epiſcopum deuoluta ex negligentia Prælati Regularis exempti, quæ Epiſcopus confert auctoritate Apoſt. 397.1.3
Legati de latere atteſtatio de conſuetudine plenam probationem facit. 417.1.14
Legatus non confert Eccleſiam ſpectantem ad præſentationem laici patroni. 428.2.8
Legatus à latere poteſt conferre beneficia, etiamſi eorum collatio ſit ad Sedem Apoſtolicam deuoluta. 429.2.2
Legatus de latere non poteſt cauſam appellatione remota committere. 481.1.14
Legitima eſt relinquenda filio titulo inſtitutionis. 318.2.8
Legitima filiorum iure præſcripta ab homine tolli, vel minui non poteſt, bene tamen minuitur à conſuetudine, lege, vel Principis auctoritate. 345.1.8
Legitimatus à Papa etiam pleniſſimè non cenſetur legitimatus ad Regni ſucceſſionem in præiudicium alterius conſanguinei, cuius, & conſuetudo ſuccedendi defert Regni ſucceſſionem decedente Rege ſine legitima prole. 74.1.22
Lepra, aut alio morbo contagioſo coactus ab Vrbe diſcedere, diſtributiones quotidianas in abſentia percipit. 179.2.14
Lex prima derogatur per ſecundam, licèt de illa mentionem non faciat. 4.1.4
Leges Caſtellæ ius cõmune conſtituunt apud Caſtellanos. 4.2.21
Legis de eſſentia non eſt vt ſit perpetua. 25.1.4
Lex quantumuis pœnalis lata principaliter in fauorem animarum, & ad peccatum vitandum, eſt fauorabilis, & extendenda ex identitate rationis. 43.2.8
Legũ correctio non inducitur per ſubauditos intellectus. 48.2.10
Lex in qua ponuntur verba per quæ redditur irrita, & inanis actio, aut poſſeſſio, quæ in pœnam criminis per legem impoſita eſt, ſententiam à iure latam continet. 50.1.12
Lex pœnalis regulariter reſtringitur. 52.1.5
Lex pœnalis patitur extenſionem quando datur eadem ratio. ib.6
Lex non eſt impoſita verbis, ſed rebus. 60.1.14
Lex magis fauet ei, qui neceſſariam ſatiſdationem præſtare debet, quàm ei, qui voluntariam. 100.2.8
Lex ſi requirat expreſſionem pro forma non ſufficit expreſſio generalis per quæcunque verba. 123.2.2
Leges etiam quoad laicos non ſunt ſeruandæ in locis Eccleſiæ ſubiectis quoad temporalia, ſed Canones. 136.1.7
Lex humana ſæcularis, an iuſtè poſſit prohibere in contractibus iuramenti delationem, ipſiúſque iuramenti vinculum remittere? remiſſiuè. 141.2.6
Lex ſtatim, & incontinenti ligat cum vult eo ipſo quòd promulgata eſt, obſeruari. 161.2.12
Legis promulgatæ notitiam habentes ante lapſum duorum menſium ad legis obſeruantiam tenentur. 205.1.9
Lex, ſeu conſtitutio Principis regulariter non ligat ignorantes 211.1.4
Lex, vel ſtatutum vbi requirit aliquid eſſe certum, & expreſſum, quod ſit in genere non dicitur certum, & expreſſum, etiamſi genus non poſſit verificari niſi in vna ſpecie. 211.1.8
Legis promulgatæ qui notitiam habuerunt ante lapſum duorum menſium, ad legis obſeruantiam tenentur, & obligantur. 216.1.9
Lex, ſiue ſtatutum vbi aliquid mandat fieri, intelligitur ſi petatur, licèt verba ſint præciſa, & neceſſatiua. 120.2.5
Lex exorbitans non eſt extendenda ex identitate rationis. 256.1.9
Leges, & Canones punientes inceſtas nuptias locum habent vbi ab initio ſcienter contractæ fuerunt. 265.2.10
Lex vbi punit actum, & eius executionem, trahitur ad actum habentem originem ante conſtitutionem ſi habet executionem de futuro. 292.2.6
Lex vel ſtatutum vbi aliquid mandat fieri, id intelligitur ſi petatur. 301.1.7
Leges Ciuiles præſcriptionem cum mala fide admittentes ſunt abrogatæ, ita quòd etiam in foro Ciuili vim non habeant. 327.1.8
Lex peccatis voluntariis ſubditorum vti poteſt in bonum commune, nunquam tamen poterit ob aliquam cauſam boni publici præſtare auctoritatem peccatis. 327.1.15

Index Rerum, & Verborum

Leges ſcire omnes debent, & lata culpa eſt iuris diſpoſitionem ignorare. 343.2.24

Legibus generalibus per ſequentes ſpeciales derogatur, & è conuerſo. 353.1.5

Legi, vel ſimili diſpoſitioni, in qua expreſſus conſenſus requiritur, non ſatisfit per ſilium, qui ex taciturnitate colligitur. 359.1.2

Lex id noluiſſe præſumitur cùm facilè id exprimere potuiſſet, neque expreſſit. 372 2.1

in Legem committit, qui verba legis complectens contra legis nititur voluntatem. 384.2.fin.

Lex generaliter concepta comprehendit non ſolùm caſus expreſſos, ſed & omnes alios, quibus eius ratio adaptari poteſt. 389.1.9

Lex Superioris per inferiorem tolli non poteſt. 392.1.3

Lex Superioris per pœnæ adiectionem poteſt mutari ab inferiore. ibid.7

Lex prohibens conſuetudinem vult etiam nouam, & futuram improbare. 395.1.5

Intellige, & concorda, vt. ibid.6

Lex pœnalis ſimul, & correctoria non poteſt extendi etiamſi habeat expreſſam rationem, quamvis ſi eſſet ſolùm pœnalis, vel correctoria extenderetur. 399.2 17

Lex quando concernit modum ordinandi, ſeu præparandi cauſas, includit etiam pendentes in quocunque ſtatu ſint. 407.2.22

Lex, vel ſtatutum vbi tollit facultatem dicendi de nullitate contra ſententiam, vel actum, non intelligitur ſublata facultas dicendi de nullitate ex defectu iuriſdictionis. 415.2.34

Lex in qua ponuntur verba per quæ redditur irrita, & inanis actio, & paſſio, quæ in pœnam criminis per legem impoſita eſt, ſententiam à iure latam continet. 421 2.12.& 430.1 2

Lex, ſeu ſtatutum ſi aliquid prohibet, tunc demum quod contra prohibitionem factum eſt remanet nullum, etiam quòd capiens actus non annulletur, quando prohibitio facta à lege, ſeu ſtatuto eſt perpetua. 448.1.7

Lex, ſeu ſtatutum prohibet actum quando ſiat in puris terminis prohibitionis, & vltra non procedit, etiam quòd illum non annulleſ, ſi contra fiat, cenſetur eundem actum annullare, & irritare, ſecus ſi viteriùs procedat, imponendo ſcilicet pœnam, &c. ibid.8

Lex præcipiens in virtute ſanctæ obedientiæ obligat tranſgreſſores ad mortalem culpam. 451.2.4

Lex mandans ſub obteſtatione diuini iudicij obligat tranſgreſſores ad mortalem culpam. 453.2.3

Lex vbi ponit pœnam facienti aliquid ſcienter, ignorantia probabilis, id eſt, inuincibilis, excuſat. 455.1.12

Leges, & ſtatuta imponentia pœnas temporales filiis ob parentum delicta, an & quando valida ſint, remiſſiuè. 491.1.2

de Libello agentes referuntur. 143.1.2

Libellus vbi eſſet ineptus, & poſitiones de iure non fuiſſent admittendæ, tunc poſitionibus reſpondere quis non cogitur. 154.1.10

Libellus alternatiuus admittitur de iure Canonico. 168.1.10

Liber rationum priuati probat contra ſcribentem. 467.1.7

τò Libera diſpoſitio, ſignificat poteſtatem omnibus vinculis ſolutam. 182.1.3

Liberum dicitur quod ab omni impedimento, & grauamine eſt abſtractum. 438.2.14

τò Liberè, poteſtatem tribuit faciendi actum ſua ſponte, alterius voluntate non requiſita. 98.1.3

τò Liberè, idem importat quod contradictione, præſcriptione, vel appellatione non obſtante. 111.2.13.& 236 1.5

τò Liberè, omnem obligationem excludit. 136.1.5.& 211.2.7

τò Liberè, idem importat hic, quod ſine aliquo reſeruationis obſtaculo. 207.1.5

τò Liberè, interpretatur, id eſt, nemine non vocato. 277.2.28

τò Liberè ſignificat idem quòd ſine diſpenſatione. 400.1.5

τò Liberè, importat quòd actum quis facere poſſit ſua ſponte, & ſine alterius licentia, & auctoritate. 438 2.23

τò Liberè, idē importat quod ſine Superioris auctoritate. 449.1 8

Liberorum appellatione continentur nepotes ex filiis, ac omnes deſcendentes tam maſculi, quàm fœminæ. 411.2.7

Licentia aſſumendi Ordines à quocunque obtenta ante excommunicationem non inualidatur per excommunicationis ſuperuenientiam. 8 2 29

Licentia ad diſcedendum vbi Parocho conceditur, debet eſſe in ſcriptis expreſſa. 46.1.10

Licentia vbi requiritur ſimpliciter ſufficit tacita. 54.2.5

Licentia de ſtando in ſcholis, non expirat morte concedentis. 58.2.8

Licentia, quam Religioſus à ſuo Superiore habere debet ad acceptandum officium executoris teſtamenti, non ſufficit obtineri poſt illud ſuſceptum, ſed ad illud quoque acceptandum prærequiritur. 219.1.7

Licentiam acceptandi officium executoris teſtamenti poteſt quilibet ſuperior etiam immediatus Conuentus concedere Religioſo. ibid.5

Licentias quaſcunque ingrediendi monaſteria, & loca Monialium reuocat Gregorius XIII & prohibet vti licentia ab Epiſcopis, vel ſuperioribus conceſſis pro caſibus neceſſariis, niſi in neceſſitatibus vrgentibus. 231.1.6

Licentiarum quarumcunque ingrediendi monaſteria Monialium, & ibi permanendi conceſſarum mulieribus ſæcularibus etiam Marchioniſſis, Duciſſis, &c. ibid.9

Reuocationem fecit Sixtus V. & Paulus V. ibid.11

& S. D. N. Vrbanus VIII.. ibid.12

Licentiis à Romanis Pontificibus conceſſis ingrediendi monaſteria Monialium quomodo quis vti poſſit, ſtatuit Paulus V. 231.1.10

Licentiam concedere ad ingrediendum monaſteria Monialium Regularibus ſubiectarum pertinet ad earum Superiores Regulares, quorum eſt Monialibus clauſuram indicere. 232.1.23

Licentia generalis non ſufficit ad ingrediendum monaſteria Monialium. ibid.24

Licentia ingrediendi monaſteria Monialium extenditur ad ſocium. ibid.25

Licentia ingrediendi monaſteria Monialium primo actu finitur. ibid.26

Licentia ad ingrediendum monaſteria Monialium nullatenus ſufficit tacita, nec oretenus, ſed in ſcriptis conceſſa. ibid.27

Licentia vbi exigitur ad aliquem actum, debet eſſe expreſſa, nec ſatis eſt tacita, & præſumpta. 435.2.6

Licentia ſpecialis vbi requiritur debet eſſe expreſſa. 469.2.8

Quod alicui ſuo non Licet nomine, nec alieno licebit. 574.2.med.

Lis finem accepiſſe non dicitur, niſi per ſententiam in iudicatum tranſactam. 142 2.12

Lis ſi pendet coram Ordinario, & moritur vnus ex colitigantibus, vtique ipſe Ordinarius non poteſt prouidere de beneficio. 152.1.2

Litis renuntiatio per aſſecutionem incompatibilis. 389.2.3

Lis extinguitur per obitum vtriuſque colitigantis in beneficialibus, & beneficium manet liberum. 410.2.6

Lis dicitur pendere quoad hoc vt nihil debeat innouari, cùm citatio legitimè peruenit ad partem, vel per eam ſtetit quominus perueniret cum tali expreſſione, quod potuit inſtrui, ſuper quo conueniatur. 411 2.12

Lis quoad hoc vt nihil debeat innouari, probatur ex citatione ad dicendum contra commiſſionem executa contra colitigantem. ibid.3

Litis pendentia vt per citationem inducatur, neceſſe eſt vt citatio emanauerit à iudice competenti. 412.1.5

Lis nulla non inducit litis pendentiam, quia habetur pro non facta, niſi citatus comparuerit, vel procuratorem ad illam cauſam conſtituerit. ibid.6

Litis pendentia cenſetur inducta per citationem etiam non executam, & ad partis inſtantiam non deuentam, quando ab eadem parte factum fuit quominus exequeretur, & ad eius notitiam perueniret. ibid.7

Lis dicitur finita per ſententiam à qua non eſt appellatum, vel aliter tranſitum fecit in rem iudicatam. ibid.13

Lis non dicitur finita per ſententiam interlocutoriam. ibid.14

Lis non dicitur ampliùs pendere ſi iudex per ſententiam interlocutoriam, ſe incompetentem pronuntiauit. ibid.15

Lis dicitur finita per ſententiam diffinitiuam latam ad fauorem rei, ſecus ſi ad fauorem actoris. ibid.16

Litis pendentia non inducitur per recurſum petitum in caſu, in quo non poterat appellari. ibid.17

Lis durare cenſetur quando petita fuerit reſtitutio in integrum ad appellandum ſaltem ſuper reſtitutione. ibid.18

Lis pendere debet apud Sedem Apoſtolicam in Curia, vt locus ſit diſpoſitioni huius text. 414.2.13

Litigantes duo ſuper beneficio ſi moriantur, ſiue vterque in Curia, vel ſolus poſſidens, vel neutro poſſidente alter tantùm altero alibi moriente, ad Papam, & in conneſſis caſibus ad Ordinarium ſpectat collatio ſi ad alterum beneficium pertinebat. Si autem alter tantùm moritur, ſi ſuperſtes, vel alios, cuius intereſit, litem proſequitur, ex futuro euentu apparebit, ad quem collatio ſpectat. 410.2.1

Literas commendatitias ad Ordines dare non poſſunt Vicarij Epiſcopi ex generali commiſſione. 85.1.7

Literæ patentes differunt ab inſtrumentis. 109 2 2

Literas à Papa obtinens ante omnia tenetur verificare, & iuſtificare omnia in eis narrata. 142 2.9

Literæ beneficiales vnum modum exprimentes alium non includunt. 192.2.8

Literæ Apoſt. habentes in aliqua parte vitium falſæ Grammaticæ, quare in totum corruant, oſtenditur. 355.1.5

Literæ ſuper conferendo beneficio vacaturo beneficium poſt ipſarum datam creatum non comprehendunt. 389.2.1

Literæ beneficiales ſunt odioſæ, & præſentia tantùm comprehendunt. 390.2.3

Literas

Literas recipiens ſcienter præſumitur approbare actum in eis contentum, ſecus ſi ignoranter. 402.2.7

Literæ ſuper prouiſione clericorum non includunt hoſpitalia, & loca ſimilia, & habentia iura ſpiritualia, niſi exprimantur. 428. 1.1.2

Literæ Apoſt. continentes gratiam, vel iuſtitiam quando dantur alicui pro aliqua diœceſi, ſi illa diuidatur in plures, illæ literæ habebunt in omnibus illis pluribus executionem. 486.2.1

Literarum Apoſtolicarum via ad gratias, ſeu beneficia quæ. 497. 2.fin.

Literatis viris Eccleſia Dei permaximè noſcitur indigere. 486. 1.19

Literatura de ſtylo regulariter ſolet probari per examen perſonæ. 43.1.3

Literatura non præſumitur niſi probetur. ibid.6

Locatio facta à Capitulo Sede vacante ligat ſucceſſorem. 62.1.5

Locationibus, & feudis priuatur offendens Cardinalem, & liberè ad dominos reuertuntur. 297.2.16

Locatio dominium non transfert. 358.2.8

Locatio facta ad vitam alicuius dicitur facta ad longum tempus. 431.2.8

Locatio longi temporis eſt prohibita in rebus Eccleſiæ. ibid.10

Locatione prohibita cenſetur etiam prohibita illa, quæ fit ad longum tempus. ibid.11

Locatio fructuum Eccleſiaſticorum vltra triennium non eſt licita, & valida. 506.1.4

Locatio facta vltra triennium de bonis Eccleſiæ an in totum vitietur, vel quoad dictum triennium ſuſtineatur, oſtenditur. ibid.11

Locatio de bonis Eccleſiæ ſi fiat ad duo triennia adiecto pacto vt poſt primum incipiat ſecundum, an valeat, oſtenditur. 507. 1.13

Locupletari non debet quis cum alterius iniuria, vel iactura. 364. 2.1

Locus inſignis, quis dicatur arbitrio iudicis relinquitur. 20.1.36

Locus remotus qui dicatur eſt arbitrarium iudici. 80.1.22

Locus quando valde diſtat, & cauſa eſt modica, poſſunt partes ab Epiſcopo petere cauſam committi in loco propinquo. 112. 2.6

Loci mentio in quo fit contractus, debet fieri in instrumentis publicis. 168.1.22

Locus deſtructus ab hoſtibus retinet omnia ſua priuilegia. 336. 2.9

Locus contractus apponendus eſt in inſtrumentis contractuum, vel procurationum. 486.2.38

Locutio pluralis duntaxat numero eſt contenta. 356.1.1

Locutio pluralis verificatur in ſingulari, quando eſt eadem ratio vnius & multorum. ibid.2

M

M*Agiſter*, & Doctor an idem ſit. 245.2.25

Magiſtri docentes non incurrunt excommunicationem huius text. quamvis ſciant Religioſos in domo propinqua audire. 246.2.21

Magiſtri Artium appellatione Doctorum continentur. 456.2.3

Magiſterium, vel Doctoratum ex officio tribuens priùs à doctorando recipere debet iuramentum, quòd in ſolemnitate ſua non expendet vltra ſummam trium millium Turonen. argenteorum, quod ſi non fecerit, etiamſi ſit Epiſcopus per ſex menſes à collatione Magiſterij eſt ſuſpenſus. 456.1.1

Magiſtratus, qui non obtemperat Inquiſitorum mandatis, & præſtare auxilium recuſat, poteſt prehendi, & iuriſdictione ſua priuari, & eſt ſuſpectus de hæreſi. 262.2.26

Maior in optione præbendæ dicitur ille, qui diutius in Eccleſia militauit. 34.2.28

Maior, & minor altero non poteſt eſſe vnus vno, & eodem reſpectu, ſecus diuerſo. 107.1.3

Maior 14. annis per ſe, & per procuratorem poteſt agere, & defendere cauſam ſpiritualem, minor verò 14. per ſe non agit, ſed per procuratorem, vel per curatorem datum auctoritate Ordinarij Eccleſiaſtici iudicis, & etiam delegati dati ad cauſas illas, filiusfamil. ſine patris aſſenſu agit cauſam ſpiritualem. 139.1.1

Maioratus inſtitutio cum clauſula, vt ſuccedat filius, aut filia maior, eſt ex ordine ſcripturæ præferendus filius licèt iunior, exiſtente filia etiam maiori. 381.2.37

Maioratum inſtituendi in filio aut filia Regiam facultatem obtinens ſi inſtituat in filia exiſtente filio an valeat? remiſſiuè. 381.2.38

Maieſtas conſiſtit in multis. 199.2.6

Maius & minus quando ſunt in eodem genere, tunc diſpenſatio in maiori verba prægnantia habens, extenditur ad minus. 370. 2.9

Malitiis hominum non eſt indulgendum. 40.2.5

Malus ſemel ſemper præſumitur malus. 337.1.1

Declara, vt ibid.6

Malus ex quo aliquis ſemel apparuit non poteſt bonus fieri aliter quàm per pœnitentiam. ibid.9

Mandans aliquem verberari, licèt expreſſè prohibeat ne occidatur, vel mutiletur, ſi mandatarius fines mandati excedendo mutilet, vel occidat, fit irregularis. 279.1.1.2

Mandans an, & quando puniatur eadem pœna, qua mandatarius, remiſſiuè. ibid.3

Mandatarius poteſt præbendam, quam neglexerat, petere ſi iterum vacet. 189.2.3

Mandatarius ſi occidatur, vel mutiletur, mandans incurrit irregularitatem. 279.2.6

Mandata de prouidendo, & expectatiuæ hodie ſunt ſublatæ per Concil. Trid. 23.2.2

Mandatum vt exprimatur ſpecialiter in indiuiduo requiritur, vbi agitur de fauore aduerſarij. 62.1.3

Mandatum dicitur reuocatum, quando orta eſt inimicitia inter dominum ipſum, & procuratorem. 122.1.7

Mandati reuocatio probatur ex eo quod dominus alium in locum procuratoris ſuffecerit habilem, & acceptantem. 122.2.3

Mandatum habens ad quædam ſpeciale mandatum requirentia, adiecta clauſula generali, *Et ad omnia etiam requirentia mandatum ſpeciale*, poteſt agere etiam in omnibus aliis cauſis mandatum ſpeciale exigentibus, licèt de expreſſis non fuerint. 123.1.3

Mandatum cum libera æquiparatur mandato ſpeciali. ibid.8

Mandatũ generale ad negotia, etiã ad iudicia ſe extendit. 123.2.2

Mandatum ſpeciale in quibus caſibus requiratur, remiſſiuè. ibid.5

Mandatum primum dicitur reuocatum per ſecundum, etiamſi ſecundus procurator nollet recipere procurationem. 124.2.6

Mandatum ſemel acceptare recuſans non poteſt amplius illud ſuſcipere. 125.1.4

Mandatum ad contrahendum matrimonium debet eſſe ſpeciale cum expreſſione perſonæ, cum qua eſt contrahendum. 125.2.2

Mandatum ſpeciale ad iurandum de calumnia ſufficit, licèt expreſſa non ſit in eo cauſa in qua iurandum ſit. 144.2.3

Mandato alterius ſuper prouiſione facienda per Papam impleto prouiſio auctoritate Papæ intelligitur eſſe facta. 188.1.1.2

Intellige quando Papa adiecit in reſcripto, *auctoritate noſtra*, vel appoſuit in mandato de prouidendo verbum, *præcipimus*. ibid.3.4

Mandatum alternatiuè plures collatores includens verificatur in primo vacante, inſimul verò vacantibus ordo ſcripturæ. 188. 2.1

Mandatum de prouidendo à Papa conceſſum tenetur Epiſcopus executioni mandare vbi ſcandalum, vel aliquod malum non proponitur. ibid.2

Mandatum de prouidendo adimpletur ſtatim in primo beneficio vacante. 189.1.4

Mandatum de prouidendo ſpeciale derogat generali mandato præcedenti, licèt de illo nulla expreſſa mentio habeatur. 191. 1.10

Mandatum prouideri de dignitatibus, vel beneficiis aliis Eccleſiaſticis Curata non includit non expreſſa cura. 192.1.8

Mandatum ſimpliciter duos includens, alterum ſolùm non adſtringit, & è conuerſo directum vni, duos non afficit. 192.2.11

Mandatum de prouidendo diuiſim conceptum non comprehendit beneficia, quæ ad ſimultaneam collationem pertinent, ſed contrarium verius. 193.1.16.18

Mandatum ſpeciale ſemper requiritur in beneficialibus. 194.2.13

Mandatum ſpeciale requiritur in poſſeſſionis beneficij apprehenſione. ibid.14

Mandatum Legati ſuper facienda prouiſione per Papam confirmatum, Papalis gratia eſt cenſenda. 197.2.8

Mandatum de prouidendo obtinens, habet electionem caſu quo plura proponantur beneficia vacantia. 199.2.5

Intellige, vt ibid.

Mandati fines ſunt diligenter obſeruandi. 21.2.5

Mandati cauſa ceſſante ceſſat mandatum. 203.2.4

Mandatum de prouidendo de beneficio ad collationem Capituli pertinente non tangit iura ſingularia. 209.1.1.2

Mandatum ſi dirigatur Epiſcopo ſoli, & Epiſcopo ac executori vel ſoli executori; vt tibi faciat prouideri de beneficio in certa Eccleſia, & præſentatur mandatum, per talem præſentationem non aufertur Ordinario per ceſtes conferendi. 212.2. med.

Mandatum, ſeu conſilium homicidij non facit quem irregularem, niſi ſequatur mutilatio, vel homicidium. 279.2.7

Mandato ſpeciali æquiparatur ratihabitio. 340.1.13

Mandato Superioris iniuſto contra legem diuinam, vel humanam, aut poteſtatem Superioris, non tenetur ſubditus parere. 349.1.3

Mandatum ſpeciale requiritur in denuntiatione. 393.1.4

Mandatum datum ad reſignandum beneficium ceſſat morte ipſius mandantis, & declaratur multipliciter. 396.1.12

Mandatum datur per literas miſſiuas, ſeu epiſtolas. 402.2.8

Mandatum per mortem Rectoris reuocatur etiamſi cauſa ſit eius propria. 404.2.6

Mandatum Papæ conditionale ante conditionis euentum, non

afficis poteſtatem Ordinarij, vel alterius collatoris, ſecus quando acceptationi beneficij tempus adiicitur cum decreto. Et qui beneficium vacans ab executore petit, vel recipit, illud intelligitur acceptaſſe, quæ vacatio nota dicitur acceptanti, ex quo in loco beneficij publicè ſcitur. 430.1.1

Manifeſta dicuntur illa quæ notoria ſunt, & patentia, nullâque probabili tergiuerſatione celari poſſunt, & in quibus nulla probatione, ſeu examinatione opus eſt. 293.1.4

Manifeſtum, notorium, euidens, publicum, ſunt ſynonyma & ferè pro eodem in iure accipiuntur, niſi materia ſubiecta, aut mens diſponentis repugnent. ibid.3

Manifeſtum, & euidens ſunt ſynonyma. 322.1.1

Marchia quis dicatur, remiſſiuè. 49.2.7

Mare, ſeu pars maris dicitur eſſe de territorio illius ciuitatis, vel loci, cui magis appropinquat. 38.2.8

Maritus nolens deponere in cauſa vxoris, non habetur in ea pro confeſſo. 254.1.12

Maſculinum in quacunque diſpoſitione poſitum regulariter concipit fœmininum. 30.1.12

Maſculinum concipit fœmininum in fauorabilibus, ſecus in odioſis. 44.2.7

Maſculinum concipit fœmininum in materia pœnali, & odioſa. 267.1.13

Maſculinum verbum fœmininum ſexum comprehendit etiam in pœnalibus quando reſpectu vtriuſque eadem viget prohibitionis ratio. 454.1.4

Maſculus iunior præfertur fœminæ in ſucceſſione Regni. 73.1.13

Mater, ſeu auia pro debito ex adminiſtratione tutelæ proueniente incarcerari non poteſt. 138.1.8

Matrimonium per procuratorem contractum eſt Sacramentum conferens gratiam. 126.1.4

Matrimonium poſtea initum dirimitur per Ordinem ſacrum. 219.2.4

Matrimonium in Paradiſo, & ante peccatum inſtitutum fuit. ibid.9

Matrimonium de præſenti non diſſoluitur per ſuſceptionem ſacrorum Ordinum. ibid.10

Matrimonium de præſenti ſi ſponſus poſt ſponſalia de futuro cum certa perſona, contrahat cum eius conſanguinea in gradu prohibito, illúdque conſummauerit, cum neutra poſſet validè illud inire. 247.1.9

Matrimonium contractum inter impuberes per verba de præſenti non valet in vim matrimonij, ſed tantùm in vim ſponſaliorum de futuro. 248.1.6

Matrimonium inter Chriſtianum, & hæreticum an, & quando ſit validum, remiſſiuè. 265.1.5

Matrimonij tempore ſi maritus erat Catholicus, poſtea verò in crimen hæreſis incidit, tunc dos, ſeu alia quæcunque bona vxoris Catholicæ non confiſcabuntur. ibid.8

Matrimonium contractum tempore interdicti tenet. 351.1.15

Matrimonium conditionem propriam & ſuſpenſiuam recipit. 366.2.8

Matrimonium ſcienter contrahens in grado conſanguinitatis, vel affinitatis prohibito, vel cum Moniali, excommunicatur ipſo iure, & publicari debet & vitari, idem in profeſſo, & profeſſa, vel conſtituto in Sacris. 414.1.2

Matrimonium contrahentes ſi ſint vel voto ſolemni adſtricti, vel in ſacro Ordine conſtituti, excommunicationem incurrunt ipſo iure. ibid.2.10

Matrimonium ratum non diſſoluitur per aſcenſum ad Ordinem ſacrum. 488.1.2

Matrimonium ſcienter contrahens in gradu conſanguinitatis, vel affinitatis prohibito, iſte ſolus ligatur excommunicatione de qua in hoc text. non verò ignorans. 555.1.15

Matrimonium contrahens falsò putans ſubeſſe impedimentum conſanguinitatis, &c. non ligatur excommunicatione de qua in hoc text. ibid.16

Matrimonium bona fide, & conſcientia contrahentes, ſi poſtea impedimenti conſcij facti nihilominus in ipſo matrimonio perſeuerauerint, an excommunicationem de qua in hoc text, incurrant oſtenditur. ibid.17

Matrimonium licet non ſit conſummatum, nihilominus incurritur excommunicatio de qua in hoc text. 555.2.20

Matrimonium ſi contrahatur metu cadente in virum conſtantem cum conſanguinea, vel affine in gradu prohibito, non incurritur excommunicatio de qua in hoc text. ibid.23

Matrix Eccleſia vocatur Plebania. 243.2.3

Matricis appellatione in dubio venit Cathedralis. 470.5.28

Matrix Eccleſia quæ ſit, & cur ita dicatur? remiſſiuè. 475.1.5

Medicus imperitus, & culpabilis de damno ſequuto tenetur, & aliquando punitur. 346.1.3

Membri appellatione quæ veniant, remiſſiuè. 280.1.12

Mendicantes Religioſi etiam de licentia ſuperiorum ius aliquod acquirere non poſſunt in electione, ſeu poſtulatione ad aliquam Prælaturam extra ſuum Ordinem in diſcordia de ſe facta. 52.2.1.2

Mendicantes qui dicantur, oſtenditur. 53.1.5

Mendicantium Religionum nomine quæ veniãt, remiſſiuè. ibid.6

Inter Mendicantes numerantur:
Serui B. Mariæ.
Minimi S. Franciſci de Paula.
Ieſuati Congr. S. Hieronymi.
Patres Soc. Ieſv.
Carmelitani diſcalceati. 118.2.6.7.8.9.10

Mendicantes verè dicuntur non ſolùm quatuor primi, ſed etiam alij poſteriores, qui poſtea à Sede Apoſtol. tales inſtituti ſunt. 119.1.11

Mendicantium in monaſteriis tot ſorores ſumantur quæ ſine pecunia poſſint ſuſtentari, & ſi ſecus quid fiat eſt irritum. 232.2.29.30

Mendicantium Monialium in monaſteriis ſi ſumantur ſorores vltra numerum earum, quæ ex redditibus monaſterij abſque penuria ſuſtentari valerent, hodie talis receptio non irritatur. ibid.31

Mendicantes exceptis domibus Fratrum S. Franciſci Capucinorum, & eorum, qui Minores de Obſeruantia vocantur, bona immobilia poſſidere poſſunt. 234.1.4

Mendicantes Religioſi approbati poſt Conc. Lugdun. qui de nouo domos ad habitandum recipiunt, vel receptas mutant, ſine licentia Sedis Apoſt. incurrunt excommunicationem Papæ reſeruatam. ibid.6

Mendicantes poſſunt capere etiam immobilia ſibi relicta, non quidem ad retinendum, ſed ad vendendum illa, & eorum pretio vtendum. ibid.7

Mendicantium Ordinum appellatione quæ contineantur remiſſiuè. ibid.9

Mendicantes non poſſunt acquirere noua loca ad habitandum, vel antiqua alienare, vel mutare abſque ſpeciali licentia Papæ, quæ de hac prohibitione faciat mentionem, in acquirentibus tamen loca pro Eremitica vita ceſſat prohibitio. 282.2.2.2

Mendicantes ad Carthuſianam tranſeuntes non afficiuntur pœnis huius text. 441.2.3

Mendicantium appellatione qui comprehendantur, remiſſiuè. ibid.4

Mendicantes abſque licentia Papæ in ſuis Conuentibus habere non poſſunt niſi vnam campanam pro populo, ac molam ad vſus proprios. 497.1.1

Mente captus dicitur ille, qui interrogatus ad rem non reſpondet, & mentis ſuæ ſenſum neſcit explicare. 209.2.4

Menſe biſſextili duo dies pro vno cedunt in fauorabilibus, ſecus in odioſis. 16.2.9

Menſis vbi conceditur à lege, vel ſtatuto diſponente, à quo tempore incipere debeat, tunc accipitur menſis ſecundùm quod accidit in Kalendario. 41.2.6

Menſis debet habere triginta dies. ibid.7

Menſis de quo in hoc text. currit à die vacationis, non notitiæ. 184.1.11

Menſis computatur vt in Kalendario. 483.1.13

Mentio facienda eſt de proprio beneficio, quod ab alio extiterit occupatum. 200.2.4

Mentionem de obtentis facere non tenetur impetrans in prouiſione facta ab Ordinario. 402.1.3

Mercenarius dignus eſt mercede ſua. 492.1.0

Merita debent æquipollere conceſſioni. 11.1.4

Merita duorum, vel trium vbi adeò eſſent æqualia, vt diſcerni non poſſit ab electoribus, quis eorum melior & idoneior cæteris eſſet, tunc poterit præfatus procurator vnum ſuo, alterum procuratorio nomine eligere. 67.1.14

Metropolitanus ſi eſt in quaſi poſſeſſione conſtituendi Vicarium in diœceſi Suffraganei ſuſtinerit proceſſus coram illo geſtus, ac ſententia ab eo prolata. 108.2.2

Metropolitanus non poteſt dare Ordines intra diœceſim Suffraganeorum ipſius Suffraganei ſubditis, nec exercere Pontificalia intra ſuam Prouinciam. 109.1.6

Metropolitanus ante litis ingreſſum probato priùs quod appellatio præceſſerit, dat abſolutionem ad cautelam in quantum opus ſit præſtita cautione de parendo mãdatis Eccleſiæ. 308.1.3

Metus quandoque probari poteſt per iuramentum. 20.2.45

Metus illatus conſanguineis electoris ad incutiendum electori timorem, cenſetur illatus electori. 43.2.3

Metus reuerentialis patris, vel mariti incuſſus filiæ ad renunciandum, &c. non eſt ſufficiens per ſe ſolum ad recuſandam renunciationem. 116.2.14

Metus reuerentialis vt contractum infringat, requirit quod probentur minæ, vel verbera. 157.1.19

Metus reuerentialis non præſumitur ex ſola patris, aut mariti præſentia, niſi minæ, vel verbera probentur. ibid.

Metus reuerentialis ſufficit ad recuſationem contractus, vbi ſimul cum eo concurreret læſio enormiſſima. ibid.20

Metus annullat ſententiam iudicis, qui propter metum illam tulit. 227.1.4

Metus eſt trepidatio mẽtis inſtãtis, vel futuri periculi cauſa. ibid.5

Metus debet eſſe præſens licèt futurum ſit periculum. ibid.6

Metus vt excuſet, vel reſcindat actum, debet eſſe iuſtus, ca-

dens

Digitized by Google

dens ſcilicet in conſtantem virum, & non vanos. ibid. 7
Metum inferentes vt fiant renuntiationes beneficiorum, ſunt excommunicati, & priuantur beneficiis obtentis. 471.2.23
Milites Hiſpitalarij S. Ioannis qui percipiunt fructus annales beneficiorum vacantium, vel plurium annorum, debent etiam habere præbendam, quam beneficiatius haberet, niſi in Eccleſia reſideret, &c. 518.2.med.
Minimi S. Franciſci de Paula, inter mendicantes numerantur. 518.2.7
Miniſter Fratrum Minorum Prælatus nuncupatur. 391.2.3
Minores 30. annis adſciſci non poſſunt ad dignitates in Cathedralibus, quibus nulla ineſt cura animarum, Archidiaconatu tantùm excepto. 81.2.2
Minor 25. annorum reſtituitur ſi fuerit læſus in actibus iudicialibus cauſarum etiam ſpiritualium, & beneficialium. 139.2.3
Minor 14. annorum in cauſis beneficialibus, & ſpiritualibus non poteſt per ſe in iudicio ſtare, ſed debet procuratorem conſtituere. ibid. 4
Minori aduersùs confeſſionem in poſitionibus factam conceditur reſtitutio. 154.2.13
Minor 14. annorum non poteſt ſibi eligere ſepulturam. 221.2.3
Minore 14. annis ingrediente Religionem non poteſt eius beneficium conferri donec 15. hodie 16. annum expleuerit, quo tempore profiteri poteſt. 227.1.9
Minor non eſt reſtituendus ad opponenda crimina, vel defectus contra electum. 403.1.4
Minores 24. annis ſæculares, & mendicantes religioſi, ad certas Eccleſias prohibentur poſtulari. 495.2.1
Minoribus, & Prædicatoribus dantur priuilegia hic plurima. 517.2.init.
Minus cui non licet, nec licere debet quod eſt plus. 370.2.13
Miſſæ, atque alia diuina officia celebrari poſſunt tempore interdicti generalis loci ſingulis diebus in Eccleſiis, & Monaſteriis ſubmiſſa voce, ianuis clauſis, campanis non pulſatis, excommunicatis, & interdictis excluſis. 319.2.7
Miſſæ non ſolùm ordinariæ, ſed etiam extraordinariæ in feſtiuitatibus exceptis in hoc text. publicè celebrari poſſunt tempore interdicti. 321.2.14
Miſſa non eſt de numero Horarum Canonicarum. 451.1.3
Miſſæ Sacrificium non poteſt finiri ſi excommunicatus ingreditur Eccleſiam, dummodo id contingat ante inchoationem Canonis 475.1.3
Mixtum nunquam ſub ſimplici continetur in odioſis. 32.1.10
Nec in pœnalibus, exorbitantibus, & correctoriis, vt ibid. 11
Mixtum nunquam comprehenditur ſub ſimplici niſi ſimus in materia fauorabili, & latè interpretanda. 209.1.3
Mobilia etiam pretioſa poteſt Epiſcopus in caſo licito alienare. 63.2.5
Moderamen inculpatæ tutelæ excedere non debet, qui alium occidit ad ſui neceſſariam defenſionem, vt euitet irregularitatem. 465.2.21
de *Medico* non eſt curandum. 2.2.15
Modus vacandi expreſſus quando eſt omnino falſus nihil operatur clauſ. *Siue alio quouis modo, &c.* 13.1.14
Monachatus eſt beneficium Regulare. 407.1.1
Monachus in Abbatem eligi non poteſt, niſi ſit expreſsè profeſſus, ad dignitatem verò Epiſcopalem, & in ſæculari Eccleſis talis eligi poterit. 53.1.1
Monachi Caſſinenſes, Vallis Vmbroſæ, Camaldulenſes, Ciſtercienſes reformati, Cœleſtini, Syluestrini, Congregat. B. Virginis montis Virginis, S. Baſilij, Præmonſtratenſes, participant de priuilegiis Mendicantium. 119.1.17.18.19.20.21.22.23.24.25.26
Monachi, vel Canonici abſentes ſi non vocentur ad receptionem, vel collationem, poſſunt dicere de contemptu niſi conſuetudo habeat eos non vocari. 205.2.1
Monachorum creatio quando pertineat ad Abbatem, & quando ad Conuentum, oſtenditur. 228.2.2
Monachorum creatio attento iure communi ſpectat ad Abbatem, & Conuentum, nec dum quando nouitij ad probationis habitum recipiuntur, ſed etiam quando admittuntur ad profeſſionem. ibid 6
Monachus ſi non vult exire ſcholas an, & quando Magiſter ob hoc effugiat excommunicationem huius text. oſtenditur. 246.2.22
Monachus, qui in ſæculo erat tabellio, poteſt in cauſis Fidei id munus obire. 262.1.9
Monachus effectus poſt aſſumptum tabellionatus officium non poteſt illud exercere. ibid. 10
Monachus, qui in ſæculo erat tabellio, ſi contra prohibitionem conficiat inſtrumentum, illud valebit. ibid. 11
Monachus, qui in ſæculo erat tabellio, poteſt implere poſt profeſſionem, & ſignare inſtrumenta, quæ in ſæculo confecerat. ibid. 12
Monachis ne iudices eſſe poſſent prohibitum erat ante cap. ſtatutum. 587.2.9
Monachus ex legitima diſpenſatione factus Canonicus Eccleſiæ Cathedralis non poteſt eſſe delegatus Pontificis. 388.1.13
Monachi Regularem præſentare non poſſunt ad Eccleſiam, quæ conſueuit regi per clericos ſæculares. 397.2.13
Monachus procurator conſtituitur extra res ſui Monaſterij concurrente Superioris licentia. 403.2.3
Monachi plures vbi admittuntur in proſequutione cuiuſvis negotij, & conueniunt in idem, poteſt vnus ex illis conſtitui procurator pro aliis. 404.1.10
Monachus portans habitum ſuum coopertum habitu clericorum ſæcularium, an ſit apoſtata. 426.2.4
Monachus ex legitima ſuperioris licentia cauſa ſtudij, ſeu peregrinationis extra monaſterium verſans poteſt facere gratuitam eleemoſynam moderatam. ibid. 8
Monachi an & quando officium tabellionis exercere poſſint, remiſſiuè. 497.2.2
Monaſteria exire quibus ex cauſis liceat Monialibus, oſtenditur. 231.1.13
Monaſterium obligatur ex contractu pro expenſis neceſſariis initis à Religioſo exiſtente in ſcholis, vel in alio negotio extra monaſterium ex legitima ſuperioris licentia. 243.2.20
Monaſterium ſine Papæ, & Diœceſani licentia de vno in alium locum mutari non poteſt. 22.2.4
Monaſterio priuilegiato, vt eius Monachi à quocunque interdici, ſuſpendi, vel excommunicari non poſſint, ceſſat in illis Ordinariorum iuriſdictio quoad illa, niſi illi Monachi mitterentur ad Prioratus ſubiectos Ordinariis. 283.2.5.6
Monetarum valor is attenditur, qui eſt ſolutionis tempore. 441.2.2
Monetam in Regno Franciæ & locis circumuicinis falſificans in ære, vel figura, vel pondere, ſeu falſas introducens ſcienter, excommunicationis ſententiam incurrit Sedi Apoſt. reſeruatam. 490.2.1
Monetam cudere, approbare, & reprobare eſt de regalibus, maioribus ſcilicet ſpectantibus ad ius ſupremi dominij. ibid. 2.3
Monetam cudere non licet priuato, etiamſi ab eo bonæ ligæ, & iuſti ponderis fiat. ibid. 4.5
Monetam falſam expendentes qua pœna puniantur, remiſſiuè. 491.1.6
Monetam eſſe mutandam qui ſciuerit, ſi ſoluat, mutet, vel det illam ante legem, an teneatur ad reſtitutionem, remiſſiuè. 492.2.3
Monialis non eligis niſi peregerit 12. annum, & ſit tacitè, vel expreſsè profeſſa, nec eligitur niſi peregerit 30. annum, & fuerit expreſsè profeſſa. 64.1.1
Moniales in Abbatiſſarum, ſeu Prioriſſarum electionibus non habent vocem actiuam, niſi illæ ad minus 12. ætatis ſuæ annum peregerint, fuerintque tacitè, vel expreſsè profeſſæ. ibid. 3
Monialis nulla poteſt eligi in Abbatiſſam de iure communi, quæ ad minus non habuerit 30. ſuæ ætatis annum, & expreſsè profeſſa fuerit regulam eius monaſterij, cui præficitur; & circa hoc quid hodie ſeruandum ſit attento Conc. Trid. oſtenditur. ibid. 4
Moniales Ordinum Mendicantium ſubiiciuntur cenſuræ huius text. 116.1.5
Moniales tacitè, vel expreſsè profeſſæ clauſuras monaſterij exire non poſſunt, nec alij ad illas intrare, niſi cauſa legitima, & ſuperioris licentia interueniente. 230.2.1.2
Moniales an poſſint è monaſterio exire ex aliis caſibus ſimilibus, vel vrgentioribus vltra expreſſos in Conſtitutione Pij V. oſtenditur. 231.2.14.15
Moniales de licentia Superioris poſſunt tranſire ab vno monaſterio ad aliud, vel cauſa nouæ fundationis, vel correctionis, vel reformationis, vel perfectionis. ibid. 17
Moniales poſſunt ad perfectiorem religionem tranſire. ibid. 18
Moniali licitus eſt exitus, quæ dum in proprio monaſterio aliqua de cauſa commodè corrigi non poteſt, ad aliud monaſterium correctionis gratia transfertur. ibid. 19
Moniales è ſuis monaſteriis egredientes extra caſus exceptos, & Prælati quicunque licentiam eis concedentes, comitantes, &c. ipſo iure ſunt excommunicati excommunicatione maiori Summo Pont. reſeruata. ibid. 20
Monialium clauſtra ex quibus cauſis, & in quibus caſibus licitum ſit ingredi, remiſſiuè. 232.1.22
Moniales exemptæ poſſunt toties viſitari ab Epiſcopo quoad obſeruantiam clauſuræ, quoties ei videtur expedire. ibidem 45
Moniales, quæ nulli ſubſunt, niſi Papæ, & Canonici ſæculares per Ordinarios, & aliæ exempta per ſuos Prælatos debent annis ſingulis viſitari, & declaratur ac innouatur hic text. 444.2.1.2
Moniales non incurrunt excommunicationem latam contra dantes, vel exigentes aliquid pro ingreſſo Religionis. 513.1.4
Monitio competens, ſeu canonica quæ dicatur, oſtenditur. 304.2.5

Index Rerum, & Verborum

Monitio nulla requiritur vbi excommunicatio fertur exiſtente mora, & negligentia notoria in non ſatisfaciendo. 305.1.10
Monitio trina ad ſolam iuſtitiam excommunicationis neceſſaria eſt, non ita ad validitatem. 306.1.21
Monitio canonica dicitur, quæ habet debitum interualla, niſi neceſſitas facti aliud ſuadeat. 310.1.2
Monitione canonica requiritur quòd nominatim exprimantur qui monentur. ibid.3
Monitio vnica, quæ tres complectatur, ſufficit vt feratur excommunicatio comminatoria. ibid.4
Monitiones illæ tres, ſiue vna pro omnibus, quæ faciendæ ſunt in excommunicatione comminatoria, continere debent congruum tempus per aliquot dierum interuallum. ibid.5
Monitio dicitur nominatim facta ad hoc, vt poſſit excommunicari, qui participat cum Excommunicato ſi dicatur, moneo filium Petri, ſi ipſe Petrus vnicum filium habeat. 310.2.9
Monitio, quæ debet fieri clericis in minoribus vt reaſſumant habitum, & tonſuram, & quod aliàs amittant priuilegium, debet eſſe ſpecialis in perſona nominati facta. 42.2.10
Mora purgatio non admittitur cum quid fit ipſo iure. 48.2.19
Moræ purgatio non conceditur elapſo termino præfixo per iudicem ad reſpondendum poſitionibus. 153.2.6
Mora appellatur nonnunquam dilatio culpoſa circa debitum ſoluendum, vel creditum recipiendum. 349.1.1
Mora eſt culpa prætermittendi officij in ſoluendo, recipiendóue debito, quæ alteri damnoſa eſt. ibid.2.2
Mora alia dicitur regularis, alia irregularis. ibid.3
Mora regularis illa eſt quæ ex legitima hominis interpellatione, vel oblatione inducitur. ibid.4
Mora in facto conſiſtit, ac proinde probari debet. ibid.5
Mora irregularis eſt quæ re ipſa ſolummodo nulla interpretatione vera, vel ficta contrahitur, ſed fit abſque hominis facto legis miniſterio. ibid.6
Mora omnis quoad ſuos effectus nocere debet moroſo, niſi ab illa per legitimam purgationem ex iuris æquitate liberetur. ibid. 7
Mora rei principalis quando noceat fideiuſſori oſtenditur. 350.1.8
Mora purgari non poteſt vbi obligatio in diem concepta eſt adiecta pœna ſtatim incurrenda ex lapſu diei. ibid.9
in Mora non eſt qui poteſt exceptione ſe tueri. ibid.fin.
Moroſus non dicitur qui impeditur facto aduerſarij. 212.2.4.& 214.2.14
Morum probitas requiritur ad beneficia. 45.1.3
Mors ciuilis naturali non æquiparatur niſi in caſibus expreſſis in iure. 13.1.17
Mortis periculum, & articulus à pari procedunt. 317.2.3
Morte ciuili Rectoris Eccleſiæ reuocatur procurator ab eo conſtitutus. 402.2.3
Motu proprio dicitur gratia conceſſa quando Pontifex expreſſit in literis ſe motu proprio concedere, quamuis conſtet huiuſmodi gratiam motu proprio fuiſſe ab impetrante petitam. 198.1.3
Mulier, quæ cum iuramento renuntiauit bonis paternis & maternis propter dotem, poteſt data enormi læſione contrauenire contractui. 115.2.7
Mulieres perſonaliter ad iudicium, quacunque cauſa in iure non expreſſa, inuitæ trahendæ non ſunt, ſed ſi neceſſarium ſit ipſarum teſtimonium in cauſa, iudex expenſis producentis interdum ibit, interdum mittet, & iudex fraudulenter vadens, excommunicatus eſt. Mulieres Religioſæ etiam volentes extra Monaſterium ſuum ex aliqua cauſa perſonaliter ad iudicium trahi non poſſunt, quod contra prædicta fit, eſt irritum. 137.1.5
Mulieres non ſunt cogendæ venire ad iudicium pro teſtimonio dicendo, vel alterius rei cauſa. ibid.2
Mulieres non ſolùm illuſtres, ſed etiam aliæ licèt nobiles non ſint, ad iudicium trahi non debent. ibid.4
Mulieres in cauſis fidei cogi poſſunt ad iudicium venire. ibid.5
Mulieres ſua propria voluntate, ad iudicem accedere poſſunt cauſa ferendi teſtimonium. ibid.6
Mulieres pro debito ciuili etiam fiſcali carcerari non poſſunt, quamvis renuntiarent priuilegio ne in carcerem detrudantur pro debito ciuili. 138.1.7
Mulier egregia quando examinatur in eius domo, tunc in tali examine non eſt citanda pars. 138.2.9
Mulier ſi iurauerit non alienare in futurum rem dotalem, & poſtea alienet cum iuramento, nihil valet alienatio iurata propter iuramentum primum. 157.1.5
Intellige vt ibid.6
Mulier non poteſt eſſe executrix teſtamenti. 219.2.22
Mulier mortua, quæ pluribus nupſit, cum viro vltimo ſepelietur. 221.27.8
Mulier contrahens matrimonium cum hæretico ignorans illum eſſe hæreticum, non amittit dotem ſuam, quamvis poſt contractum matrimonium cognoſcat maritum eſſe hæreticum. 265.2.9
Multiplicatio titulorum datur in beneficialibus. 347.1.4
Munera accipere non poteſt in viſitatione præter procurationem ab Eccleſiis Epiſcopus, aut quiſquam ſuorum ſub grauibus pœnis. 237.2.22
Munera qualiacunque etiam comeſtibilia, non poteſt Epiſcopus à viſitatis ratione viſitationis accipere. ibid.23
Mutilatio homicidio comparatur quoad irregularitatem. 466.1.27
Myſteria Chriſti fatetur Pont. & approbat Euangelium Ioannis. 386.1.1

N

N*Arratiua* Papæ de facto alieno Motu proprio eſt ſtandum, donec contrarium probetur. 417.1.8
Natura humana per primum peccatum prona eſt ad malum. 337.1.3
Nauis magiſter imperitus quando teneatur ad damna ſequuta? remiſſiuè. 346.2.5
Negatiua probatur per confeſſionem partis. 152.2.2
Negatiua regulariter eſt improbabilis, niſi ſit coarctata. 153.1.5
Negatiua probatur ex inſpectione actorum, & productione ſcripturæ. ibid.6
Negligens & remiſſus in gobernio vbi fuerit ille, qui regit, debet ſuperior ei dare coadiutorem ſine ipſius, ſeu aliorum præiudicio. 71.1.1
Negligentia, & mora in non ſatisfaciendo ſi notoria non ſit, tunc ad iuſtitiam excommunicationis trina monitio requiritur, ad validitatem verò vnica tantùm, quæ inuoluitur ſub præcepto de reſtituendo. 305.1.11
Negotium finitum non dicitur niſi per ſententiam, quæ tranſierit in rem iudicatam, vel per tranſactionem poſt confeſſionem celebratam. 135.1.16
Negotium infantis, vel furioſi nomine geſtum non poteſt ab eiſdem etiam ceſſante impedimento ratum haberi. 339.2.3
Nemo poteſt ad impoſſibile obligari. 334.2.1
Nemo poteſt plus iuris transferre in alterum, quàm ſibi competere dignoſcatur. 383.2.1
Neſcire id quod quis inueſtigare & ſcire tenetur, eſt ignorantia craſſa, & ſupina. 364.1.6
τὸ *Nihil*, de ſui natura nihil includit. 483.17
Nobiles, illuſtres, & egregiæ perſonæ lautiori menſa & delicatiori cibo excipiendi & tractandi ſunt quàm humilioris conditionis homines. 23.1.95
Nobiles, & alij in dignitate conſtituti an mitius puniantur, quàm ignobiles, & plebei, remiſſiuè. 180.2.6
Nobiles ignobilibus ſunt præferendi in ſeſſionibus, ſalutationibus, & aliis id genus præferentiis. 486.2.30
Nobilitas non præſumitur niſi probetur. 43.1.7
Nobilitas, & literatura æquiparantur. 452.2.11
Nomen Sancti exprimi non ſolet in Cathedralibus Eccleſiis, ſed in inferioribus ſic. 185.2.9
Nominatim id fieri dicitur cùm vel nomen proprium exprimitur, vel aliis circumſtantiis, quibus vice nominis vtimur. 310.1.8
τὸ *Nominatim*, intelligitur propriis nominibus expreſſis. 425.2.8
Nominatim excommunicatus quis dicatur oſtenditur. ibid.9
Nominatio non probat excommunicationem ſi de graui agitur præiudicio. 160.1.17
Nominationum literæ coram collatore neceſſariò legendæ non ſunt. 275.1.2
Nominationes directæ Capitulo non comprehendunt ſingulares Canonicos niſi vice Capituli conferentes. 192.2.13
τὰ *Non valere*, denotant ipſo iure. 418.2.16
Notarij ſolum poſſunt aliis ſtipulari. 288.2.5
Notarij tum demum alteri ſtipulari poſſunt, ſi id fiat auctoritate iudicis, non aliàs. 281.1.14
Notarij fides & auctoritas vbi deficit, quia in aliqua parte inſtrumenti falſum dixit, totum corruit inſtrumentum. 353.1.4
Notarij Inquiſitionis debent iurare ſuum officium fideliter exercere coram Epiſcopo, & Inquiſitore, vel ſubſtitutis ab eis. 459.2.17
Notarius in cauſis hæreticorum electus ab Epiſcopo, ſeu Inquiſitore poteſt eligi clericus, & in ſacris conſtitutus, & etiam Religioſus qui Notarius eſſet antequam Religionem ingrederetur. ibid.32
Notarius non poteſt conficere inſtrumentum de eo, quod ipſe facit. 481.1.17
Notarius non poteſt conſtituere procuratorem in ſua cauſa propria per inſtrumentum publicum à ſe confectum. ibid.18
Notarius poteſt in proprio inſtrumento ſe obligare. ibid.20
Notitia certa eſt, & indubitata cuiuſ rei, quam à fide dignis accepimus. 48.2.16
Notorium licèt releuare poſſit ab onere probandi, non tamen releuat ab onere proponendi. 424.1.3
Notorium non indiget probatione, ſed ſufficit quòd allegetur. ibid.
Nouitius eligi poteſt ad dignitatem Epiſcopalem. 55.2.3
Nouitio conferri poteſt beneficium ſæculare. ibid.4

Nouitium

Digitized by Google

Nouitium alibi natum an valeat Epiſcopus loci vbi moratur infra annum probationis ordinare oſtenditur. 480.2.25 26
Nouitios in Religionibus quibuſcunque ad profeſſionem admittentes ante expletum probationis annum peccant mortaliter, 225.1.6
Nouitiis integrum eſt de bonis ſuis teſtari etiam attenta diſpoſitione Concil. Trident. ſeſſ. 25. de Regul. cap. 16. 225.2.11
Nouitius iuſtè priuari non poteſt ſuo beneficio infra annum probationis. 216.2.3
Nouitius ſi velit intra probationis annum beneficio ſuo renunciare an hoc efficere debeat ſeruata ſolemnitate Concil. Trident. ſeſſ. 25. de Regular. cap 16. oſtenditur. ibid.4
Nouitius dum in anno probationis exiſtit, ex fructibus beneficij, quod obtinet, congrua portio Vicarij ipſius beneficij aſſignari debet. 227.1.8
Nouitius non tantùm retinet ea beneficia, in quibus obtinet ius in re, ſed & illa in quibus ius ad rem tantùm habet. ibid. 10
Nouitius gaudet priuilegio fori, & non poteſt collectari. 229. 2. 12
Nouitios ſui monaſterij ad minores Ordines promouere non poſſunt Abbates habentes ius Baculum deferendi, & Mitram. 285.1.9
Nouitium Religionis percutiens eſt excommunicatus. 317.2.3.4
Nouitius propriè Religioſus appellari non poteſt. 317.1.3
Nouitius non ligatur caſibus in Religione ab Abbate, vel aliis Superioribus reſeruatis. ibid 6
Nouitius fori priuilegio, & aliis gratiis, & abſolutionibus gaudet. ibid.7
Nouitios ad profeſſionem admittere in Religionibus Minorum eſt primariò, & originaliter apud Generalem, & ſecundariò apud Prouinciales. 323.2.17
Nouitius venit appellatione Religioſorum, 391.2.8
Nouitius poteſt ſine Superioris licentia procurator conſtitui. 403. 2. 8
Nouitius pubet habitum nouitiorum non patenter diſtinctum ab habitu profeſſorum per annum extra Religionem deferens, non intelligitur profeſſus. 442.2.6
Nouitius ſi proteſtetur ſe nolle profiteri per eos actus, quibus inducitur tacita profeſſio, tunc talis proteſtatio prodeſt. ibid.7
Notum non cenſetur quod refertur. 390.2.10
Nullitatis effectus iam productus nunquam ceſſat etiam ſublata cauſa. 345.2.2
Nullitatis exceptione ſublata, non cenſetur ſublata quæ ex iuriſdictionis defectu prouenit. 416.1.43
Nullitatem ex defectu iuriſdictionis opponere poteſt etiam ille, qui iurauit ſe de nullitate non oppoſiturum. ibid.44
Nullitas proueniens ex defectu iuriſdictionis quandocunque etiam termino elapſo allegari, & proponi poterit 416.2.48
Nullitas vbi apparuerit ex inſpectione ipſius ſententiæ, vel ex eiſdem actis, tunc opponi poteſt contra tres ſententias conformes. 420.2.5
Nullitas ex defectu iuriſdictionis poteſt opponi etiam contra tres ſententias conformes. ibid.7
τà *Nullius momenti*, inducunt nullitatem actus ipſo iure. 83.1.9
τà *Nullius penitus ſit momenti*, latam ſententiam important. 118. 1.18
τà *Nullius penitus ſit momenti*, important ipſo iure. 169.2.8
Nullum quod eſt, nullum producit effectum. 369.1.2
Nullus obligatur ex conſilio dummodo non ſit fraudulentum. 373.2. poſt princ.
τà *Nullo modo*, quam vim, & effectum habeant, remiſſiuè. 399.2. 19
τὸ *Nullus*, eſt vniuerſalis negatiua. 428.1.9
Numerus ſeptenarius eſt perfectus, & plura de eo, remiſſiuè. 2. 2. 18
de Numero quaternario agentes referuntur. 10.1.14
Nunciatus ſi procedit in opere poſt præceptum iudicis nulliter agit, & omnia ſunt reuocanda. 174.1.17
Nuntium, qui miſit ad proponendum, ipſéque nuntius impeditus fuerit, & hoc conſtet, non nocebit mittenti. 48.2.28

O

τὸ OB, ſignificat cauſam remotam. 107.2.5
Obedientia præſtatio facit incurrere in pœnat c. auaritiæ, de elect. in 6 40.2.9
Obedientiæ votum præcipuum eſt inter tria eſſentialia Religionis vota. 492.1.2,
Oblatio, interpellatio aliáve denuntiatio fieri debet in loco congruo, competenti, & opportuno. 49.1.25
in *Obſcuris* minimum eſt ſequendum. 358.1.8
in Obſcuris quod eſt veriſimilius inſpicimus, vel quod plerunque fieri conſueuit. 863.2.1
Obtentorum ſimplex narratio facta in poſtrema Apoſtolica prouiſione non inducit diſpenſationem ad plura beneficia obtinenda. 179.1.5
Occaſio eſt cauſa iniuſta, & inſufficiens. 856.2.2

Occultus excommunicatus non vitatur in publico. 475.2.4
Odia reſtringi, & fauores conuenit ampliari. 344.2.2
Odium in hac reg. accipitur latius prout ſignificat tædium, & moleſtiam. ibid.2
Odio alterius non debet aliquis prægrauari. 347.2.2
Odium cordis internum non facit, vt contrahatur irregularitas, ſi re vera quis inuaſorem occidat ad tuendam vitam ſuam. 465.2.26
Offenſa manifeſta quæ dicatur, oſtenditur. 302.1.10
Offenſa manifeſta quæ dicatur, remiſſiuè. 308.2.10
Offenſus ab altero tenetur omnino ſub mort. criminis reatu in animæ iudicio rancorem, & odium illi remittere, non tamen ius accuſandi apud iudicem. 278.2.18
Offerre debens aliquid, tenetur id propriis ipſius offerentis ſumptibus, & expenſis facere. 423.1.9
Officialis Epiſcopi ſuffraganei cùm peccat in his, quæ ſunt iuriſdictionis, poteſt ab Archiepiſcopo excommunicari. 83.1.7
Officialis Epiſcopi non poteſt ex generali commiſſione inquirere, corrigere, deponere, & punire ſubditorum exceſſus. 84.2.1.2
Officiales Epiſcopi ordinariam habent iuriſdictionem. 85.1.6
Officialis Epiſcopi ex generali commiſſione beneficia conferre non poteſt. 85.2.1.2
Officiales alicuius regni, vel prouinciæ, licèt excommunicati, poſſunt, & debent contra hæreticos, &c. ſuam exercere iuſtitiam. 456.2.fin.
Officialis principalis Epiſcopi, & Prior Conuentualis licèt obedientiarius, delegati poſſunt à Papa, non autem officialis foraneus, & Prior clauſtralis. 387.2.2
Officiales duo Epiſcopi vbi ſunt, & delegatio ſit ſimpliciter officiali, & alter ex illis eſt principalior, illi ſoli cenſetur facta commiſſio. 388.1.14
Officiales Communitatum facientes, & dictantes, vel ſcribentes ſtatuta ſuper vſuris ſoluendis non repetendis, vel non reſtituendis, vel iudicantes ſecundùm illa, vel non delentes illa, ſi poſſunt, intra tres menſes de libris Communitatum, vel illa ſeruantes excommunicati ſunt. 466.2.2.2
Officia notariorum, ſiue ſcribarum conceſſa cum clauſ. *vſque ad beneplacitum Regis*, an cenſeantur reuocata per mortem ipſius. 22.2.3
Officium ſuum nemini debet eſſe damnoſum. 56.2.5
Officia duo nemo poteſt exercere. 205.2.3
Officia duo quando vnus ex gratia Principis fruitur, vtriuſque debet habere ſalarium. ibid.4
Officium S. Inquiſitionis impediens excommunicationis vinculo eſt innodatus. 475.1.22
Officia omnia præter expreſſa, in Vrbe Romana ſuſpenduntur Sede Apoſt vacante vſque ad electionem noui Pontif. 392.2.15
Officiorum appellatione in terminis huius text. veniunt officia Sacriſtæ, Camerarij, OEconomi, Syndici, Cellarij, Officiarij, & ſimilia. 442.1.7
Officiorum appellatione quæ officia veniant in Religione, oſtenditur. 443.2.8
Officium Corporis Chriſti fuit compoſitum à S. Thoma Aquinate. 452.2.3
Officio duplici quando quis fungi poſſit, remiſſiuè. 497.2.8
τà *Omnia, & ſingula*, includunt prorſus omnia abſque vlla limitatione. 39.2.13
τὸ *Omnino*, iuncta decreto irritanti omnimodam, & totalem nullitatem ipſo iure imponat. 304.2.24
Omnia noſtra facimus, quibus auctoritatem noſtram impartimur. 197.2.4
τà *Omni careant roboris firmitate*, important ipſo iure. 242.2.7
τὸ *Omnimoda*, eſt vniuerſale omnia comprehendens, 408.1.8
τà *Omnino priuamus*, denotant latam ſententiam. 275.1.5
τὸ *Omnino*, idem importat, quod in totum. 483.1.9
in *Onere* vt ſuccedat qui ſubſtituitur in honore, rationi congruit. 382.2. poſt med.
Opinio, quæ aſſerit Chriſtum, & eius diſcipulos nihil habuiſſe in particulari, & in communi, erronea eſt, & hæretica. 493.2.2
τὸ *Oportet*, neceſſitatem imponat. 163.1.14. & 168.2.2
Opponere cõtra teſtes nõ ſufficit niſi opponatur ſpecialiter. 155.2.7
Optandi ius ſtatuto induci poteſt. 34.1.26
Optandi ius ſpectat ad antiquiores non ætate, ſed receptione. 34. 2. 17
Optare non poteſt vacantem præbendam, aut portionem qui propter aliquod corporis vitium repellitur ab Ordinibus illi annexis. 33.2.9
Optio gradatim fieri debet. 33.2.7
Optio locum non habet in beneficiis, ſeu præbendis in Curia, ſeu apud Sedem vacantibus. ibid 13
Optio locum non habet in beneficiis quomodocunque reſeruatis. 34.1.16
Optio locum non habet in menſibus Apoſt. ſeu beneficiis reſeruatis per reg. 8. Cancel. ibid 17
Optio locum non habet in iis præbendis, quæ deuoluuntur ad Papam ex negligentia inferiorum in non conferendo intra ſex menſes à die notitiæ vacationis. ibid.18

Optio an locum habeat in beneficiis iuriſpatronatus, remiſſiuè. ibid.19

Optio an locum habeat in ipſa permutatione, & reſignatione. ibid.20

Optio regulariter fieri debet intra 20. dies. ibid.2e

Opus bonum factum ex voto plus meriti habet, quàm aliud non ex vi voti factum. 453.1.16

Ordinantes ſcienter clericum alienum per annum à collatione Ordinum ſunt ſuſpenſi, & poſtquam ſuſpenſio fuerit manifeſta, poterunt ſubditi ſiue ipſorum ſicenter à vicinis Epiſcopis ordinari. 77.1.1.2

Ordinans non habentem titulum an, & quando teneatur prouidere ſic ordinato, remiſſiuè. 207.2.2

Ordinans non tenetur alere ordinatum ſine titulo quando de alterius mandato ordinauit. ibid.3

Ordinariis non eſt hodie ſublata facultas ita & taliter quòd non poſſunt iuxta formam Concilij Tridentini aliquibus iuſtis de cauſis licentiam concedere recedendi à Parochiis ad aliquod tempus breue. 46.1.11

Ordinarium, & delegatus vbi concurrunt in eadem cauſa, appellatio non ad Superiorem Ordinarij, ſed ratione iuriſdictionis delegatæ dignioris, ad delegantem interponitur. 92.2.3

Ordinarius vbi recuſatio non ſolùm propoſita, ſed etiam probata iam fuerit, non poteſt cauſam committere, niſi de recuſatoris aſſenſu. 93.1.5

Ordinarius recuſatus an ſtatim inuitis etiam partibus poſſit cauſam committere, ſi vel cauſa ſuſpicionis notoria fuerit, vel ipſe iudex litem exercere nolit ad arbitrorum electionem deuenire, oſtenditur. ibid.6

Ordinarius non obſtante reg. de triennali poteſt poſſeſſorem compellere ad oſtendendam diſpenſationem. 111.1.4

Ordinarius, aut patronus ſi faciat ſe partem, non poterit cogere beneficiatum, exhibere ſuum titulum. ibid 8

Ordinarius poterit cognoſcere de cauſa in loco ſubiecto alteri Ordinario, dum tamen interueniat conſenſus illius, cui locus ſubiectus eſt. 112.2.3

Ordinarij vbi fit mentio in aliquo decreto, intelligitur non tantùm Epiſcopus, ſed etiam omnes habentes iuriſdictionem ordinariam, niſi ſubiecta materia aliud expoſcat. ibid.fin.

Ordinarius habet territorium. 112.2.4

Ordinarius, ſeu alius præter Papam non poteſt prouidere, ſeu conferre beneficium vacans in Curia. 182.1.10

Ordinarius ſi prouideat de beneficio, quod vacauit in Curia, prouiſus non habebit titulum coloratum. ibid.11

Ordinarius poſt lapſum menſem poteſt beneficia in Curia vacatoria conferre. 184.1.6

Ordinarij collatio præualet quando in ea appoſita eſt hora, & in collatione Papæ, vel Legati non. 204.1.7

Ordinarius poteſt profeſſionem ante 16. annum emiſſam nullam declarare. 225.1.5

Ordinarij locorum in ſubiectis monaſteriis propria, in exemptis Apoſt. auctoritate clauſuram procurare debent. 232.1 40.41

Ordinariis non derogatur ſuper proceſſu hæreticorum, licèt Papa generaliter alteri deleget, ſuper eodem facto Epiſcopus, & Inquiſitor poſſunt procedere communiter, vel diuiſim, vel proferre ſententiam, in qua ſi diſcordent debent Papæ referre. 268 2.1

Ordinarius iudex dicitur ille, qui iure ſui officij, dignitatis, vel magiſtratus iuriſdictioni, ſeu iuridicundo præeſt. ibid.5

Ordinarij iudices cognoſcere poſſunt an ſua ſit iuriſdictio, & vtrùm concurrat qualitas neceſſaria ad fundamentum illius, & pronuntiare ſuper exceptionibus declinatoriis ſui fori, ſeu incompetentiæ. 287.1.7

Ordinarij ad euitandam manutentionem non ſufficit exhibitio priuilegij, niſi vlterius adſit quaſi poſſeſſio exemptionis. ibid.9

Ordinarius eo ipſo quod exercet iuriſdictionem in vna parte ſuæ diœceſis, videtur conſtitui in quaſi poſſeſſione exercendi quoad omnes, in quibus alter non habet particularem exemptionem. ibid.12

Ordinarius Regis eſt is Epiſcopus, in cuius Diœceſi domicilium habet. 311.2.4

Ordinarius non excluditur per regulam de triennali poſſeſſore, licèt excludatur tertius inquietans in beneficio. 326.1.12

Ordinarius non prohibetur in perpetuum beneficium litigioſum conferre, ſed eius poteſtas ſuſpenditur donec futurus litis declaretur euentus. 410.2.5

Ordinarij collatores ſunt, qui ſuo iure conferre poſſunt beneficia Eccleſiaſtica, ſiue habeant à iure, ſiue à Papa, vel conſuetudine. ibid.17

Ordinarius habet facultatem apponendi ſequeſtrum, quamvis coram illo cauſa beneficialis non pendeat, ſed pendeat in Rota vbi prima ſententia prolata fuerit. 414.2.16

Ordinarij manus ſunt ligatæ infra menſem conceſſum expectantibus. 430.2.8

Ordinarius loci rationem exigit à Religioſis etiam exemptis de teſtamentorum executionibus, quas geſſerunt, & ſi circa id deliquerint, illos punit. 435.2.1.2

Ordinarij Epiſcopi poſſunt abſoluere ab excommunicatione non reſeruata Sedi Apoſt. 462.1.21

Ordinarij, & Inquiſitores hæretici prauitatis cenſuris Eccleſiaſticis fulminare non poſſunt in officiales, nuntios Sedis Apoſt. ſine ipſius licentia ſpeciali. 516.2.fin.

Ordinarij, vel alij ſuperiores non poſſunt ferre cenſuras contra officiales exiſtentes in obſequiis Papæ, &c. 518.1.med.

Ordinarij locorum, commiſſarij & delegati eorum, qui priuant Curiales beneficiis, eaque aliis conferunt, ſuſpenſionem incurrunt. ibid.fin.

Ordinariatus Regiæ Luſitanorum illius Regni incolis ius commune ſunt. 4 2.20

Ordinatio facta à non proprio Epiſcopo bene tenet quoad ordinationem, licèt non quoad executionem. 338.2.18

Ordinati ſimoniacè ab executione ſuorum Ordinum tam ſuſceptorum, quàm ſuſpiendorum ſunt ſuſpenſi. 515.1.18

Ordines ſunt nouem, & eſt contra Theologos, qui dicunt eſſe ſeptem. 21.12

Ordo vbi requiritur de tempore prouiſionis non ſufficit ſola aptitudo. 46.2.2

Ordinum ſacrorum appellatione non veniunt minores. 77.1.9

Ordo prius inſtitutus, & approbatus per Sedem Apoſt. eſt præferendus. 118.2.4

Ordines Mendicantes iure, & propriè ſunt quatuor, Prædicatores ſcilicet, Minores, Eremitæ S. Auguſtini, & Carmelitani. ibid.5

Ordo ſcripturæ ſeruandus eſt in mandato de prouidendo plures collationes alternatiuè concludente pluribus beneficiis vacantibus. 189.1.3

Ordo quando eſt annexus præbendæ, ſeu beneficio, ex conſuetudine, &c. non eſt facienda mentio ab impetrante, quòd ſit in ætate ad talem Ordinem requiſita. 202.2.3

Ordines Mendicantes etiam poſt hanc conſtitutionem inſtitutos comprehendit iure in præſenti. 226.1.4

Ordinem nouum, aut Religionem vel habitum nouæ Religionis creare, & aſſumere non licet, & reuocati ſunt Ordines Mendicantium per Papam non approbati creati poſt Concil. 233.2.8

Ordo nullus ſuperior eſt Epiſcopali. 303.2 4

Ordinis annexi beneficio, ſeu præbendæ ex conſuetudine, ſtatuto, priuilegio, ſeu fundatione non eſt neceſſariò facienda mentio ab impetrante, quòd ſit in ætate ad talem Ordinem requiſita. 427.2.7

Ordinum appellatione veniunt tam minores quàm Sacri, ac etiam prima Tonſura. 515.1.8

Originis Epiſcopus quoad Ordines concedendos dicitur Epiſcopus loci in cuius diœceſi natus eſt ille, qui promoueri deſiderat. 78.2.3

Originis paternæ ratione poteſt quis Ordines ſuſcipere ab Epiſcopo loci in quo eius pater natus eſt. ibid.4

Oſcula & amplexus ex beneuolentia, & amicitia honeſta, vel patriæ conſuetudine culpa vacant. 463.1.9

Oſcula libidinoſa, & amplexus, ac tactus ſi fiant ad delectationem ſunt mortalia. ibid.10

P

P*actum*, vel tacita renuntiatio Prælati poteſt præiudicare Eccleſiæ quando per hoc reditur ad ius commune. 114.2.2

Pactum de eligenda ſepultura, vel electa non mutanda minimè arctat, ſi fuerit ad ſuggeſtionem alicuius maximè Regularis, vel clerici factum, ſecus ſi liberum. ibid.3

Pactum factum patri à filia dum tradebatur nuptui, quòd dote contenta nullum habebit ad bona paterna regreſſum, ſi iurauerit id ipſa filia, omnino ſeruare tenebitur. 215.1.e

Pactum factum à filia de non ſuccedendo patri, improbat Ius Ciuile. ibid.2

Pactum de ſuccedendo, quando ſcilicet quis promittit alteri ſe eum hæredem inſtituturum, reprobatur à iure Ciuili. ibid.2.3

Pactum factum à filia de non ſuccedendo patri valet ſi adſit iuramentum. ibid.4

Pacta inita per Fratres Prædicatores, vel Minores, ſeu alios Mendicantes cum Rectoribus Parochialium Eccleſiarum ſuper Parochialibus iuribus, ſi facta ſunt per Priores, vel Guardianos de ſuorum Conuentuum ipſorum locorum conſenſu (licet auctoritas Sedis Apoſtol non interueniat, vel licentia Prioris, aut Miniſtri generalis, ſeu Magiſtri, aut Prouincialis Magiſtri, vel Capituli Prouincialis,) ſeruanda ſunt, dummodo aliàs ſint licita, & honeſta. 218.1.1

Pacta à Monialibus Ordinis Mendicantium etiam ſine conſenſu, & auctoritate Superioris poſſunt celebrari. ibid.2

Pactum de ſuccedendo etiam in piis cauſis reprobatur. 211.1.2

Pactum de ſepultura eligenda prohibetur, & illo non obſtante, ſepeliendus eſt quis vbi aliàs erat de iure ſepeliendus. 220.1.2.3

Papa quare Epiſcopum ſe nominet, remiſſiuè. 1.2.3

Papa appellat Epiſcopos fratres, alios verò filios. ibid.5

Papa cùm ad ſummum Apoſtolatus apicem euehitur, quare mutet nomen. 2.1.10

Papa

Digitized by Google

Papa nullus eſt maior. 2.2.14
Papa reuocat primam conſtitutionem per ſecundam, licèt de prima non faciat mentionem, niſi ſit ſpecialium locorum, vel ſingularium perſonarum. 3.2.2
Papa dicitur habere peritiam totius iuris in ſuis ſcriniis reconditam. ibid.2
Papa poteſt beneficiorum collationibus conditionalibus vti. 12.2.7
Papa licèt diſpenſet cum minore ſeptennio, vt ſit Canonicus in Eccleſia Cathedrali, non ob id cenſetur cum eo diſpenſare, vt in ea ætate poſſit eſſe iudex delegatus. 19.2.25
Papa ſi diſpenſet in ætate cum Canonico vt fiat Subdiaconus, an talis habeat vocem in Capitulo, remiſſiuè. ibid.26
Papa ſi ex certa ſcientia committat cauſam ſimplici Clerico, nominando eum ſic in commiſſione, valebit commiſſio. ibid.30
Papæ de electione vbi nouè tractetur. 37.2.1
Papa eſt ſuper omnia Concilia. ibid.4
Papa ſolus curatorem dare poteſt Eccleſiæ Cathedrali, & eius bonis quoad effectum agendi. 63.2.4
Papa ex eo quòd dat adminiſtrationem, vel viſitatorem Eccleſiæ Cathedrali, ſi poſtea Canonici etiam ignorantes eligant Epiſcopum, non tenet electio. ibid.6
Papa ſi prouiſionem Eccleſiæ Cathedralis ſibi reſeruauit, inhibuit, & decreuit, non eſt irrita electio, quæ præceſſerat, omnia tamen, quæ reſeruationem ſequuntur, carent effectu. 65.2.1
Papa poteſt libere Papatui renuntiare. 68.2.1.2
Papa renuntians Papatui, non debet de neceſſitate id facere coram Cardinalibus, ſed ſufficit ſimplex voluntatis declaratio. 69.1.3
Papa Cardinales Epiſcopos fratres vocat tanquam in munere, & officio Epiſcopali adiutores. 69.1.5
Papæ aſſertioni plenè creditur etiam in iis, quæ vidit ante Pontificatum. ibid.6
Papa quando delegauit cauſam cum clauſ. Appellatione remota, vel ſine ea, delegatus vices ſuas non in totum commiſit, tunc à ſubdelegato appellandum eſt ad delegatum, non verò ad Papam primum delegantem. 97.1.13
Papa cùm promiſcuè de Cardinalibus loquitur, vocat illos fratres. 105.2.6
Papa ſolus poteſt tollere irregularitatem prouenientem ex eo quòd quis ſuſpenſione durante in Diuinis ſe ingeſſerit. 165.2.8
Papa Imperatorem deponere poteſt ex cauſis legitimis. 166.1.1.2
Papa eſt ſupra Concilium, & ab eo Concilia omnia ſuam auctoritatem, & confirmationem accipiunt. 167.1.5
Papæ aſſertioni, & teſtimonio plenè creditur. ibid.8
Papa an poſſit eligere Imperatorem priori Imperatore depoſito? remiſſiuè. ibid.2.11
Papa omiſſo articulo appellationis poteſt cognoſcere de cauſa principali prout ſibi viſum fuerit. 170.1.4
Papa eſt dominus beneficiorum, ita vt ad libitum de illis diſponere poſſit. 181.1.2
Papa in beneficiatis quicquid voluerit priuare, mutare, & extinguere poteſt. 182.2.6
Papa poteſt præuenire cæteros collatores inferiores. ibid.7
Papa poteſt ſub conditione etiam de futuro, & quæ non inſit, alternatiuè, copulatiuè, ad tempus collationem facere. ibid.8
Papam non eſſe dominum beneficiorum, ſed diſpenſatorem, qui teneat. 181.2.9
Papa ſi benefitia vacantia in Curia non confert infra menſem à die vacationis, illi ad quos collatio pertinebat, poterunt illa conferre. 183.2.1
Papæ nullum tempus eſt præfixum ad conferendum, niſi in beneficiis vacantibus in Curia. 184.1.7
Papa ſi ſcribit alicui Ordinario quòd prouideat alicui de beneficio etiam curato, & talis prouidendus non habet ordinem requiſitum, poteſt Epiſcopus illi prouidere de beneficio & cum curato. 188.1.1
Papa ſi ſimpliciter mandat alicui prouideri de beneficio vacaturo, intelligitur de primo, & non aliis. 189.2.2
Papa vbi confert Canonicatum alicui, & mandat prouideri de præbenda primo vacatura, ſi Canonici hoc ignorantes, & ignoranti præbendam conferunt poſtea vacantem, non tenet collatio. 190.1.1
Papa concedendo aliis poteſtatem, eandemmet ſibi reſeruat, & maiorem. 190.2.2
Papa & Epiſcopo concurrentibus in collatione beneficij in menſe Ordinario vacantis, illius prouiſio præualet, quæ præceſſit. 191.1.8
Papa ſi mandauerit prouideri de beneficio certi valoris, non poteſt prouideri de beneficio minoris etiam valente eo, cui prouidendum eſt. 201.1
Papa ſolus diſpenſat vt Religioſus ſine cauſa tranſeat ad laxiorem Religionem. 205.1.15
Papæ mors facit ne Parochiales Eccleſiæ in Curia vacare dicantur. 206.2.1
Papa ſi dat licentiam conferendi beneficia certo modo vacantia, vel ad Papam deuoluta, & deinde aliquod de his conferre ſpecialiter, vel conferri mandet, ſpecies generi derogat, ita quòd ſecundo beneficium debetur. 208.1.1
Papæ ſolius eſt coadiutores Epiſcopis, vel eorum ſuperioribus dare. 209.1.2
Papa ſi alicui confert Canonicatum, & mandat executori, vt illi prouideat, mortuo Papa talis gratia, & auctoritas executoris non expirat, quin præbendam poſtmodum vacantem illi aſſignare poſſit. 213.1.2
Papa quando mandat aliquem recipi in Canonicum non obſtante certo Canonicorum numero ibidem ſtatuto, talis recipiendus eſt licèt in eadem Eccleſia nullus ſit certus Canonicorum numerus. ibid.2.5
Papa ſi quid roget præcepti vim habet. 232.1.39
Papæ ſolius eſt ſacros Religioſorum hominum Ordines, & inſtituta approbare. 233.2.2
Papa ſolus poteſt Sanctos canonizare. 241.2.3
Papa errare non poteſt in canonizatione Sanctorum. ibid.4
Papæ licentia ad non reſidendum non excuſat ab amiſſione diſtributionum quotidianarum niſi eas ſufficienter exprimeret. 284.1.5
Papa cur Epiſcopus nominetur. 303.2.5
Papa non ideo videtur exemiſſe ſi aliquos recipiat in filios. 322.1.2
Papa eximendo à iuriſdictione cuiuſlibet Ordinarij non videtur eximere à poteſtate Legati de latere. ibid.4
Papa vnde dicatur. 385.2.7
Papa dicitur quaſi Pater Patrum. ibid.8
Papa ex certa ſcientia Monacho cauſam committit, expreſſo licet nomine Monachatus. 388.2.25
Papa eligendus eſt in ea ciuitate, in cuius diſtricto, ſeu territorio mortuus. 392.2.15
Papam obiiſſe, vel Papatui renuntiaſſe paria ſunt. ibid.18
Papæ electio ad quem pertineat ſi omnes Cardinales mortui fuerint. 393.1.28
Papa, aut Epiſcopus quando confert per deuolutionem beneficiorum aliquod Regulare manuale, nullatenus cenſetur alterare naturam illius. 397.2.18
Papa mandat reum citari per edictum. 406.1.5
Papæ aſſertio atteſtantis de ſuo facto proprio, ita probat vt in contrarium probatio non admittatur. 417.2.3
Papæ, ſeu alterius Principis aſſertioni creditur præſumptiuè, ſcilicet, quouſque non conſtat de contrario. ibid.6.7
Papa, & alij Principes ſæculares ſuperiorem non recognoſcentes, non autem inferiores gaudent prærogatiua huius text. ibid.2.12
Papæ literis creditur atteſtantibus tale beneficium fuiſſe in eius manibus reſignatum. ibid.12
Papa quoties aſſerit renuntiationem factam fuiſſe in manibus commiſſarij, aut Ordinarij, vel alterius, tunc eius aſſertioni non ſtatur. ibid.13
Papa cognoſcit de cauſa, vel dubio aliquo inter ipſum, & Imperatorem. ibid.1.6
Papa poteſt derogare iuripatronatus laicorum. 428.2.9
Papa quando mandat alicui prouideri de beneficio proximè vacaturo, includitur beneficium, quod vacabat tempore datæ. 430.2.12
Papæ mens eſt conſideranda an ſub verbo futuri temporis comprehendatur præteritum, vel præſens. ibid.13
Papa poteſt pias defunctorum voluntates commutare. 447.1.23
Papa poteſt ſuam legem irritare, & reuocare quoad effectus iure humano ex ea ſequutos. 453.2.2
Papa ſi etiam ſcienter cum excommunicato participat, illum per hoc non abſoluit, niſi exprimat hoc ſe velle. 476.1.1.2
Papa ſi nominet quem ſub titulo dignitatis, per talem nominationem non præſumitur ipſum approbare in illa dignitate. ibid.2.3
Papa, aut Epiſcopus, ſi videat irregularem celebrare, vel habentes impedimentum contrahere matrimonium, in quo poteſt ipſe Epiſcopus diſpenſare, non per hoc inducitur tacita diſpenſatio, ſed contrarium verius. ibid.6.7
Papa, vel Imperator ſi promoueat ſcienter inhabilem, cenſetur cum eo diſpenſare. ibid.8
Papa ſciens Petrum excommunicatum ſi conferat ei beneficium abſque prætum abſolutione cenſetur prius abſoluere, quàm conferre. ibid.9
Papa quare ſe vocet ſeruum ſeruorum Dei, remiſſiuè. 482.1.2
Papa quando diuidit Epiſcopatum, non præiudicat iuribus Eccleſiæ, vel perſonarum Eccleſiaſticarum, ſeu Officialium, niſi quatenus in literis exprimitur. 487.1.2
Papa ſolus poteſt diœceſes diuidere, & ſeparare. ibid.2
Papa ſolus Eccleſiam erigit, & conſtituit in Cathedralem. ibid.2
Papæ de expreſſa diſpoſitione qualitercunque conſtet nihil amplius eſt de illa quærendum. ibid.4
Papa an, & quando poteſtatem habeat ſuper infideles, remiſſiuè. ibid.2.3

Index Rerum, & Verborum

Papa in ordine ad finem ſupernaturalem poteſt abrogare leges ciuiles ſcriptas, & non ſcriptas, probantes peccata ſubditorum & pro illis præmia concedentes. 490.2.5

Papæ munus eſt diſcordantes fideles populos ad pacem reducere. 499.1.2

Papa an valeat procedere contra aliquem ſine citatione, remiſſiuè. 507.2.7

Vide *Pontifex*.

Parentela appellatione qui veniant? remiſſiuè. 419.2.9

Parta ſunt aliquem vexare, opprimere, & grauare, aut conſanguineos ipſius. 45.2.4

Paria ſunt non facere, vel minus ſufficienter facere intra tempus ſtatutum. 66.2.7

Paria ſunt eſſe extra territorium, vel in loco exempto. 112.2.8

Paria ſunt nullum eſſe, vel eſſe ſine effectu. 369.1.9

Paria ſunt non fieri, vel non ſortiri effectum. ibid.4

Parochialem obtinens ſi Sacerdos non fiat, poteſt in vltima die anni eam reſignare in fauorem. 45.2.8

Parochialis habitus reſpectu populi non obligat ad reſidentiam, nec ad Sacerdotium, nec inducit incompatibilitatem. 46.2.17

Parochialia quando eſt Collegiata, electus non tenetur ordinari Sacerdos intra annum, quia cap. licèt canon ſuprà hoc tit. non extenditur ad iſtum caſum, cùm ſit pœnale. 51.2.1.2

Parochianus dicitur, qui totum annum, partémve illius maiorem habitat in aliqua Parochia, ibique audit Diuina, & percipit Eccleſiaſtica Sacramenta. 211.1.3

Parochus tenetur in ſua Eccleſia reſidere. 45.2.5

Parochus cogendus eſt habitare in domo Eccleſiæ, aut ſi illam non habeat Eccleſia, in propinquiori intra limites Eccleſiæ. ibid.6

Parochus ſine licentia Epiſcopi iuſta an poſſit abeſſe ad duos menſes continuè, vel diuiſim, oſtenditur. 46.2.12.13

Parochus cauſa ſtudiorum licentia non datur poſt Concil. Trid. 58.1.2

Parochus ſi vltima die anni, quo tenebatur Sacerdos fieri, mortuus fuerit, vacabit beneficium per obitum. 59.2.4

Parochus infra tempus, quo promoueri tenetur, legitimè impeditus, ceſſante impedimento quoad vtrumque ſotum, non alium annum integrum, ſed tantùm complementum partis anni, in qua legitimè impeditus fuit, ad promouendum acquirit. ibid.7

Parochus, qui intra annum Sacerdotium non ſuſcepit, effugit pœnas contra tales ſtatutas, ſi intra tempus comparuit, & ſe promoueri petiit, licèt Ordinarius eum propter illiteraturam, aut aliam cauſam promoueri noluerit. ibid.8

Parochus, qui infra annum Sacerdotium non ſuſcepit tenetur in animæ iudicio vniuerſos fructus reſtituere, quos elapſo anno percepit. 59.2.10

Parochus propriùs non dicitur rutalis. 121.1.4

Parochus ſi non admittat deſignatum à parentibus baptizandi, ſed alium caſu in Eccleſia ingredientem vocauerit, cum eo ſpiritualis contrahitur cognatio. 251.1.5

Parochus poteſt ſtipulari cùm agitur de reſtitutione vſurarum. 281.2.3

Parochus non Sacerdos poteſt licentiam de qua in hoc text. concedere. 469.2.13

Parochi non proprietarij, qui præfiniuntur toti Parochiæ per Epiſcopum, vt curam eius regant, poſſunt delegare aſſiſtentiam matrimonij alij Sacerdoti. ibid.15

Parochus tenetur populum monere vt frequenter ad ſuas Parochias diebus ſaltem Dominicis, & maioribus feſtis accedat. 495.2.3

Partium ex conuentione vbi aliquid fieri iubetur ſecundùm ius, intelligitur ſecundùm leges Regni, non ſecundùm leges Imperiales. 4.2.22

Pars per procuratorem in criminalibus quando excuſari poſſit. 236.2.4

Pars maior etiam in iis, quæ tanquam ad ſingulos pertinent, ſufficit ex iuſta cauſa, vel vbi ſequeretur abſurdum aliquod, aut iniquitas, quæ vitari debent, exiguum eſſet præiudicium. 352.1.6

Partium ea conuentione quando aliquid fieri debet ſecundùm ius, intelligitur ſecundùm leges Regni. 385.2.3

Partis nomine continetur dimidia. 408.1.3

τὸ *Pars*, iuncta verbo, *aliqua*, verificatur in qualibet minima parte. 408.1.4

Participium præteriti temporis quando iungitur verbo futuri temporis, tunc lata eſt ſententia. 165.2.6

Participium aliquando reſoluitur in relatiuum. 428.1.22

Paruulis in Baptiſmo infunduntur gratia, & virtutes. 386.1.3

Paſtus, vel localia exigentes, & etiam dantes pro Religionis ingreſſu, ſi ſunt ſingulares perſonæ excommunicationi, ſi Conuentus, vel Capitulum ſuſpenſionis ſententias ipſo iure incurrunt, cuius vtriuſque vinculi abſolutio ſoli Papæ reſeruatur, aliis pœnis in ſuo robore duraturis, niſi ingredientes aliquid ſponte & ſine pactione obtulerint. 512.2.1.2

Pater ſi ſit abſens, vel filius agat viliter, an poſſit eſſe in iudicio ſine conſenſo patris? remiſſiuè. 139.2.7

Pater in ſpiritualibus non admittitur pro filio ſine mandato tanquam coniuncta perſona, etiamſi vellet cauere de rato. ibid.8

Patri non quæritur vſusfructus de eo, quòd filius ordinatus acquirit ratione beneficij, vel alio modo. ibid.9

Pater impuberi ex conſuetudine eligere poteſt ſepulturam, pubes autem eligit per ſe ipſum. 222.2.1.4.5

Pater & filij ſi ſimul torquendi ſunt, priùs torquetur filius. 491.2.4

Patre & filio æqualiter indigente, pater filio plus ſuccurrere tenetur. ibid.7

Patres Societatis Ieſu poſſunt à quocunque Catholico Antiſtite ordinari. 80.1.24

Patres Societatis Ieſu, inter Mendicantes numerantur. 218.2.9

Patres Societatis Ieſu non amittunt beneficia, & penſiones niſi per ſolemnem profeſſionem, & vota coadiutorum formatorum. 227.1.7

Patrimonium non eſt neceſſarium in ordinatis ad minores Ordines. 207.2.4

Patrinos deſignare ad parentes pertinet, vel illis non deſignantibus ad Parochos. 250.1.3

Patrini plures quando deſignantur à parentibus, an, & quando cognationem ſpiritualem contrahant, oſtenditur. ibid.4

Patroni clerici non ſolùm habent ſemeſtre ad præſentandum, ſed & eorum cauſa compatroni laici. 235.1.9

Patroni poſſunt ad vacantem Eccleſiam plures præſentare, ea lege, vt vnus ex illis ab Epiſcopo, vel habente inſtituere eligendus inſtituatur. 449.1.6

Patroni laici poſſunt variare ante inſtitutionem Epiſcopi, & alium ſucceſſiuè præſentare, quod non poſſunt facere patroni Eccleſiaſtici. 449.1.10

Patronus Regularis quando neglexerit ad beneficium Eccleſiaſticum præſentare intra tempus ſibi præſtitutum, tunc collatio deuoluitur ad inſtituentem, etiamſi non ſit Epiſcopus, ſed eius inferior. 397.2.11

Paulus cur ciuis Romanus dicatur. 50.1.16

Paulus II. ſtatuit vt annus Iubilæus celebraretur vigeſimoquinto quoque anno. 520.1.4

Pauper, qui propter paupertatem ſe defendere non poteſt, non comprehenditur ſub clauſ. *quidam alij*. 9.2.7

Pauperi Sacerdoti non habenti beneficium ſi mandatur Epiſcopo prouidere, & interim obtineat vnum, Epiſcopus non tenetur prouidere. 203.2.1

Pauperibus clericis prouidendum eſt de beneficiis vnde ſe valeant ſuſtentare. ibid.2

Pauper quis dicatur, remiſſiuè. ibid.3

Paupertatis plura priuilegia referuntur. 22.2.81

Paupertas nocet quando ob propriam culpam, vel vitium prouenit. 22.2.82

Paupertatis priuilegia, & laudes remiſſiuè. 492.1.4

Pacis fractæ in cauſis quis non cogitur reſpondere poſitionibus. 254.2.11

Peccare penitus in nullis, potius Diuinitatis eſt, quam humanitatis. 463.2.6

Peccatum non dimittitur niſi reſtituatur ablatum. 329.2.1

Peccatum mortale duplicem continet deformitatem, pro qua duplex quoque pœna illi debetur. 330.1.3

Peccatum quomodo dicatur in præſciti eſſe reatus ad pœnam æternam, oſtenditur. ibid.4

Peccatum, id eſt, reatus pœnæ æternæ de quo hîc, non eſt ſimpliciter & abſolutè quicunque actus, ſed eſt ille tantùm, qui inſurgit ex alicuius rei ablatione. 330.2.5

Peccatum, & delictum, & crimen inter ſe differunt. 331.2.9

Peccati venia non datur niſi correcto. 332.2.1

Peccatum in hac reg. accipitur pro reatu ad pœnam æternam. ibid.2

Peccatum originale non eſt voluntarium voluntate perſonæ, ſed tantùm voluntate primi parentis. 332.2.4

Peccati ratione ſubiicitur laicus Eccleſiaſtico iudicio. 490.1.4

Pecunia extorſio debet eſſe prætextu officij Inquiſitionis, vt ſit locus pœnæ huius text. 461.1.17

Pecuniæ appellatione largè ſumpto vocabulo venit quodcunque pecunia æſtimabile. ibid.19

τὸ *Penitus*, denotat nullitatem actus ipſo iure. 208.2.6

Penſio in diſpoſitionibus odioſis non venit appellatione beneficij. 185.1.3

Penſio perpetua, quæ conceditur in titulum Eccleſiaſtici beneficij, eſt beneficium Eccleſiaſticum, & ſub eius propria appellatione comprehenditur. 426.2.7

Peremptoria litis conteſtationem non impedit niſi ſit de re ſemel finita. 142.1.1

Peremptoria exceptio eſt, quæ intentionem agentis perimit. 142.2.10

Periculum vbi maius eſt, ibi cautius eſt agendum. 37.2.3

Periculum an ſit graue, vel non, iudicium conſcientiæ, & arbitrio relinquitur. 274.1.10

Periculum

Peritiores conſulere debemus. 35.1.6
Peritus vt quis ſit pro dignitate, & loco præſumitur. 20.2.35
Permutatio fieri poteſt non obſtantibus expectationibus beneficiorum. 217.1.1
Permutatio ſolùm fieri poteſt de beneficiis propriis. ibid.2
Permutatio impedit, & excludit literas Pontificias eorum, qui expectant beneficium primò vacaturum. ibid.7
Permutatio nihil aliud eſt niſi quædam reciproca reſignatio, quæ ad inuicem inter permutantes fit. 434.2.3
Permutationi auctoritatem præſtare non poteſt inferior Epiſcopo. 435.1.7
Τὸ *Perpetuò*, refertur aliquando ad vitam illius, cui fit conceſſio. 32.1.10
Perſeuerantia per annum in excommunicatione ad hoc, vt ſuſpectus quis de hæreſi habeatur, debet eſſe cum animi pertinacia, quæ includat contemptum Clauium. 257.1.4
Perſeuerantia in bono eſt tenenda. 347.1.2
Perſeuerantiam ſi tollas nec obſequium mercedem habet, nec beneficium gratiam. ibid.3
Perſonas ſpeciali nota dignas non comprehendit clauſ. *quidam alij*. 9.2.5.9
Perſonam hominis accipere eſt hominem, non quia homo, ſed propter aliquid quod circa ipſum eſt honorare. 345.1.2
Perſonarum appellatione non veniunt Collegia, Vniuerſitates, Capitula, & Conuentus. 406.1.2
Perſonæ appellatione ſecundum propriam ſignificationem venit ciuitas, Collegium, vel Vniuerſitas, ſeu quilibet alius locus. 486.1.23
Perſonatus ex propria ſignificatione diſtinguitur à dignitate. 19.2.25
Perſonatus & dignitas non differant. 25.2.2
Perſonatum habere cum cura, & præbendam, cui annexa eſt Parochialis Eccleſia, non eſt contra Concilium generale. 186.2.1.2
Pertinentia ad aliquos velut ad ſingulos, de quorum præiudicio principaliter agitur, debent ab omnibus approbari, nec ſufficit maior pars, niſi ex iuſta cauſa aliud expreſſum reperiatur. 351.2.3
Peruſij, & Paduæ anni à Natiuitate Domini inchoantur. 386.1.5
Petitio hæreditatis, & quodlibet aliud remedium adipiſcendæ nunquam competit poſtquam hæres ſemel apprehenderit poſſeſſionem, licèt poſtea ceciderit ab ea. 352.2.3
Pia loca, & Eccleſiæ quoad iuris effectus comparantur. 128.1.4
Pignore remiſſo non cenſetur remiſſum debitum principale. 357.2.15
Pignoris conſtitutio in re aliena abſque domini conſenſu non valet. 359.2.7
Pius V. edidit conſtitutionem ſuper forma creandi cenſus. 308.2.4
Pij V. conſtitutio refertur. 514.1.3
Plebanus quis dicatur, oſtenditur. 243.2.2
Pluralitas dignitatum ad incurrendam pœnam huius text. quomodo conſideranda, oſtenditur. 485.1.4
Plus eſt in reditu, quàm in fructu. 74.1.24
Plus & minus multipliciter conſideratur. 353.2.1
Plus in quantitate neceſſariò, & naturaliter continet id, quod eſt minus, ſicut & totum ſuas partes. ibid.2
Intellige regulam procedere ex ipſa rei natura, non verò ex iuris interpretatione, item & in omni caſu, & in quacunque materia. ibid.3
Plus cui licet, vtique quod eſt minus licere debet. 369.2.1
Podagra laborans in abſentia quotidianas percipit diſtributiones. 179.2.11
Pœna computatio fit à fine diœceſis. 10.2.6
Pœnalis eſt diſpoſitio cap. auaritiæ, de elect. in 6. 40.2.8
Pœna cap. auaritiæ, de elect. in 6. incurritur per vnicum actum perfectum, & conſummatum. 40.2.15
Non ligat Papam, & Imperatorem. ibid.12
Pœna huius text. non habet locum in Decanis, Præpoſitis, Abbatibus, Prioribus, Archipresbyteris curam animarum, ſed non Parochialem Eccleſiam, habentibus. 46.1.24
Pœna huius text. non afficit eos, qui præficiuntur Eccleſiis Collegiatis, quæ aliàs Parochiales quoque ſunt. ibid.15
Pœna huius text. non incurritur ſi Prælatus prorogando terminum non diſpenſet. 59.2.5
Pœna imponenda eſt ſecundùm qualitatem delicti. 70.1.6
Pœna de qua in hoc text. non incurritur ex ſola procuratione, niſi effectus ſequatur. 104.2.21
Pœna quæcunque in conſcientia non debetur, ſiue ante ſententiam, ſiue poſt antequam exigatur. 164.2.6
Pœna ſuſpenſionis ab officio per annum in hoc text. impoſita iudicibus, qui contra conſcientiam, & iuſtitiam in grauamen partis quicquam fecerint per gratiam, vel per ſordes, non trahitur ad iudices ſæculares. 165.2.5
Pœna vbi appoſita eſt in quaſi contractu, non debet extendi ad verum contractum, nec è conuerſo. 242.2.20
Pœna corporalis imponenda non eſt quando ex præſumptione ſolùm proceditur ad condemnationem. 257.2.5
Pœna huius text. an extendatur ad alia bona vltra dotes, oſtenditur. 265.1.3
Pœnæ contra filios hæreticorum à iure ſtatutæ locum habent propter hæreſim matris. 267.1.11
Pœnæ omnes contra hæreticos, eorúmque fautores, &c. ſtatutæ, habent locum etiam in quibuſcunque filiis, etiam illegitimis. ibid.14
Pœnæ impoſitæ per legem raptoribus, quæ cum raptis, parentibus ſuis non conſentientibus, matrimonium contrahunt, habent locum, & ſeruantur de iure Canonico. 272.2.15
Pœnæ contra aſſaſſinos non dum contra perſonas ſæculares, ſed etiam contra quaſcunque alias Eccleſiaſticas exequi debent. 275.2.4
Pœna vbi ipſo iure eſt impoſita in caſu contrauentionis, debet ſuper dicta contrauentione præcedere ſententia iudicis declaratoria facti parte citata. 277.1.22
Pœnæ contra aſſaſſinos ſtatutæ exequi poſſunt etiam contra Prælatum, Epiſcopum, vel Archiepiſcopum. 277.1.25
Pœna carceris perpetui non eſt in vſu apud laicos. 294.2.4
Pœna alicui impoſita, & eius poſteris, non extenditur ad poſteros ex linea fœminina, niſi aliud in iure, vel ſententia ſit expreſſum. 295.1.1.2
Pœnam læſæ maieſtatis incurrit:
Cardinalem hoſtiliter inſequens, licèt non ceperit. 296.2.4
Percutiens, licèt non vulnerauerit. ibid.5
Capiens reali captura ſequuta. 297.1.6.7
Socius offendentis. ibid.8
Mandans offendi ſequuto effectu. ibid.9
Ratificans offenſionem ſi eius nomine ſit facta. ibid.10
Conſulens fraudulenter. ibid.11
Pœnæ impoſitæ offendentibus Cardinalem ipſo iure incurruntur. 297.1.16
Pœna æterna nunquam punitur vnus pro alio. 347.2.3
Pœnis temporalibus ſæpè punitur quis pro alio. ibid.4
Pœnæ non ſunt extendendæ, ſed reſtringendæ. 365.1.2
Pœnis alternatiuè impoſitis an electio ad reum, vel potiùs ad iudicem ſpectet, oſtenditur. 379.2.20.21
Pœna impoſita contrahentibus inceſtas nuptias per verba maſculini generis, fœminas comprehendunt. 454.1.3
Pœna impoſita aduerſùs ſcienter gerentes actum prohibitum, non comprehendit eos, qui etiam per ignorantiam craſſam illud committunt, niſi ſit affectata. 454.2.8
Pœnæ huius text. quot hominum genera comprehendant, oſtenditur. 524.1.6
Pœna appoſita contrahentibus matrimonium non afficit contrahentes ſola ſponſalia. 555.2.22
Pœnitentia in vſurario manifeſto, vel ſigna contritionis non ſufficiunt, ſed actus etiam exteriores requiruntur. 281.1.7
Pœnitentiæ ſacramentum tempore interdicti tam morientibus, & infirmis, quàm etiam ſanis, & beneuolentibus concedi debet. 319.2.3
Pœnitentiæ locus non eſt vbi quid ſit ipſo iure. 443.2.5
Pœnitentiarius non poteſt optare. 33.2.13
Pœnitentiariorum Papæ officium extra forum conſcientiæ conquieſcit eo mortuo. 392.1.12
Pontifex non dicitur electus, & confirmatus nondum conſecratus. 451.1.2
Pontifex quà talis habet poteſtatem ſuper omnia negotia ſæcularia, etiam inter ſæculares. 498.1.2
Vide *Papa*.
Pontificali dignitati defertur in conſtitutionibus, & pœnis. 88.2.1
Pontificalia non poſſunt extra diœceſim exerceri, niſi acceſſerit conſenſus Ordinarij loci. 471.1.7
Populus vt Eccleſiis iura debita perſoluat eſt in prædicationibus, & alibi exhortandus. 222.1.2
Populi appellatione clerus non continetur in odioſis. 314.1.3
Populi appellatione an comprehendatur clerus, remiſſiuè. 304.2.3
Portio debet fieri pro qualibet hora. 399.2.20
Poſitio eſt admittenda ſuper facto negatiuo per partem improbabili, ſi iudici videbitur. 352.1.2
de Poſitionibus qui ſcripſerunt, referuntur. ibid.4
Poſitionibus contumaciter non reſpondens habetur pro confeſſo. 353.2.2
Poſitionibus ſemel reſpondens ſi iterum interrogatus contumaciter non reſpondeat, habetur pro confeſſo. ibid.3
Poſitiones quando eſſent notoriè falſæ, illis contumaciter non reſpondens minimè habetur pro confeſſo. 354.1.9
Poſitionibus reſpondere nolens, vt habeatur pro confeſſo, neceſſe eſt quod ab ipſo iudice perſonaliter coram tabellione interrogetur, vt reſpondeat. ibid.16
Poſitionibus qualiter reſponderi debeat, & quomodo teſtes probatorij reprobentur, oſtenditur. 355.2.1

Poſitionibus

Poſitionibus ſimpliciter, & non qualificatè eſt reſpondendum. ibid 2

Poſitiones, & reſponſiones ad poſitiones in continenti truncari poſſunt. 158.1.7

Poſſe id dicimus quod licitè poſſumus. 325.2.8

Poſſe quis non dicitur, quod inhoneſtè poteſt. ibid 9

Poſſeſſionem pacificam beneficij quis dicatur habere, oſtenditur. 60.1.17

Poſſeſſionem pacificam beneficij non habet qui ſtatim in ea fuit deturbatus, ſeu lis mota. ibid.18

Poſſeſſionis appellatione venit quaſi poſſeſſio. 155.2.9

Poſſeſſionem continuam habere oportet ad inducendam præſcriptionem circa ſtatum, & qualitatem beneficij. 186.1.3

Poſſeſſio ſecundi beneficij incompatibilis, vt inducatur vacatio primi, debet eſſe pacifica non ſolùm de facto, ſed etiam de iure. 201.2.9

Poſſeſſio nihil releuat contra eum, qui fundatam habet ſuam intentionem iure communi quouſque verus titulus demonſtretur ex quo ipſa poſſeſſio ſuſtineatur. 283 1.16

Poſſeſſionem rei quando quis habet, in ea defendi debet durante lite ſuper proprietate. ibid.17

Poſſeſſio eſt corporalis rei detentio animo, & opinione domini, vel ſecundùm alios, corporalis rei detentio corporis, & animi iuris adminiculo concurrente. 328.1.2

Poſſeſſio duplex eſt naturalis, & ciuilis. ibid.3

Poſſeſſio naturalis ad vſucapiendum non ſufficit, quam habet ille, qui abſentia, & ignorantis poſſeſſionem ingreditur, ſed requiritur ciuilis; quam ipſe abſens animo retinet. ibid.4

Poſſeſſionis veræ ad ſimilitudinem introducta eſt pro iuribus incorporalibus quaſi poſſeſſio, quæ eoſdem, vel ſimiles effectus operatur ac vera poſſeſſio. ibid.5

Poſſeſſio vera non transfertur quoties res traditur ex cauſa, vel titulo non habili ad dominij tranſlationem. 328.2.7

Poſſeſſio non transfertur in eum apud quem res deponitur. ibid.9

Poſſeſſio tranſit in ſequeſtrem quando ſequeſtratio fit voluntate, & conſenſu partium, ſecus verò ſi ſit neceſſaria, iubente ſcilicet iudice. ibid.10

Poſſeſſio non acquiritur ex actibus, qui iure amicitiæ, & familiaritatis fiunt. 329.1.6

Poſſeſſio conſideratur vt quis poſſit conferre, præſentare, eligere, & fructus percipere, non autem quia bonum ius habeat. 410. 2. 4

Poſſeſſor etiam pacificus beneficij tenetur probare, & oſtendere titulum cum ſuperior ex officio inquirit. 110.2.3

Poſſeſſor malæ fidei vllo tempore non præſcribit. 326.1.1.2

& ratio præſtatur. ibid.9

Poſſeſſor malæ fidei, nec immemoriali tempore præſcribit. 326. 2. 4

pro Poſſeſſore habetur qui dolo deſiit poſſidere. 354.2.1

Poſſeſſor obtinere debet vbi vtriuſque iura obſcura ſunt. 410 2.5

Poſſeſſor reus quando à ſententia contra eum lata appellat, tantum percitæ fructus, non autem res ipſa ſequeſtrari debet. 415. 1. 21

Poſſidentis potior eſt conditio in pari delicto, vel cauſa. 374.1.c

Poſſidens melius ius habere præſumitur. 451.1.18

Poſſidere aliud eſt, & aliud fructus percipere. 16.2.4

Poſſidere verè non dicuntur illi, qui in poſſeſſionem mittuntur cauſa cuſtodiæ ex iudicis decreto. 329.1.12

Poſterorum, & poſteritatis appellatione regulariter fœminæ, & nati ex eis continentur. 274.2.2

Poſterorum appellatione tam deſcendentes ex maſculis, quam ex fœminis continentur. 295.1.3

Potentia impuberis ad copulam probatur ſi fœmina impubes ab alio fuerit cognita, vel puer impubes aliam fœminam cognouerit. 248.2.8

Potentius, ſeu dignius trahit ad ſe naturam minus potentis, ſeu minus digni. 91.1.5

τὸ *Poteſt*, quando affirmatiuè ponitur in lege, vel alia diſpoſitione, facultatem ſignificat, & non neceſſitatem. 20.2.52

τὸ *Poteſt*, negatiuè poſitum neceſſitatem importat. 325.2.7

Poteſtatem Apoſtolicam habens perſonæ idoneæ de beneficio prouidendi, aliàs beneficiato ſufficienter prouidere non poterit, niſi in literis hoc exprimatur, & tunc vnicum ſimplex obtinenti prouidebit. Si verò conceditur vt prouideat beneficia obtinenti, ad duo tantùm refertur, & contra factum eſt nullum. 195.2.1

Poteſtas inſtituendi præſentatos à patronis ad Capitulum Sede vacante deuoluitur. 210.2.3

Poteſtas ampla, quam Epiſcopi de iure communi habebant ad cognoſcendum de crimine hæreſis, reſtricta eſt hodie quoad forum exterius ad Tribunal S.Officij. 268.2.3

Præbenda, quæ per Epiſcopi præbendarij mortem vacat, non debetur expectanti. 200.1.1

Præbenda non ſacerdotalis, vel integra, aut certi valoris, cùm mandatur alicui conferri, præbenda ſacerdotalis, dimidia, vel minoris valoris illi etiam volenti conferri non poterit. 201.1.1

Præbenda Sacerdotalis ſi vacet, & ex fundatione requiratur quòd nominatus ſit Sacerdos, tunc non debebitur niſi ſacerdoti. ibid.2

Præbendatum ſub nomine non comprehenduntur dimidiæ præbendæ. ibid.3

Præbenda ſacerdotalis per ſimplex mandatum de prouidendo, non niſi apto ad ſacerdotium eſt conferenda. 202.2.1

Præbenda ſacerdotalis non eſt danda ei, qui factus eſt Sacerdos ante legitimam ætatem. 203.1.9

Præbendæ conceſſio prodeſt ei, cui conceditur, poſtquam is de ea notitiam habuit. 211.2.9

Procurator in cauſa in qua procuratus, an, & quando teſtis eſſe poſſit, remiſſiuè. 156.2.5

Præceptum de euitandis ſeu repellendis à iudicio excommunicatis iuris humani eſt. 158.2.6

Prædicare eſt officium, ac proinde interdicto officio interdicitur prædicandi munus. 442.1.8

ſuper *Prædicatoribus*, & confeſſionibus prouidetur in præſenti, 509.2.med.

Prædicatores præferuntur Minoribus. 53.1.4

Prædicatorum Ordo præfertur aliis Ordinibus Mendicantium. 118.1.3

Prædicatores, & Minores infra annum probationis quemquam ad ſui Ordinis profeſſionem recipere non poſſunt, quod ſi fecerint, receptus obligatus non eſt eorum Ordini, & ipſi à receptione profeſſionis aliorum ſunt ſuſpenſi, & puniendi pœna, quæ pro grauioribus culpis eis conſueuit infligi. 215.2.1.2

Prædicatorum Ordo præfertur aliis Minorum. 234.1.10

Prædicatores quæſtuarios omnino ſuſtulit Concil. Trident. 299. 2. 3

Prædicatores Regulares quomodo examinandi, & approbandi. 437.1.4

Prædicatorum, & Minorum Ordinum profeſſores ſunt coadiutores Curatorum à Sede Apoſt. deputati. 418.1.14

Prædicatores ſi in eorum ſermonibus Eccleſiarum Prælatis detraxerint, per duos menſes ſubiacere debent illis pœnis, quæ ſecundum eorum regulam, vel ſtatuta pro grauibus criminibus, ſeu culpis eis conſueuerunt imponi. 470.1.18

Prælati inſufficientes debent deponi. 69.1.4

Prælati non habent facultatem prohibendi ſubditis vt manifeſtent ſtatus Eccleſiarum, monaſteriorum, &c. Superioribus, vel Legatis Papæ, vel Inquiſitoribus. 111.2.1

Prælatus tenetur ſoluere debita ſui prædeceſſoris realia. 123.2.5

Prælatus Eccleſiæ nomine reſtitutionem in integrum petere debet, vel alius de Eccleſia, ſi ipſe Prælatus ex aliqua cauſa repellatur. 129.2.15

Prælati Eccleſiæ, ſeu alij de Eccleſia tunc demum ad reſtitutionem in integrum impetrandam nomine Eccleſiæ admittuntur, quando illa in ſe, aut in bonis ſuis læſa fuerit, ſecus ſi ipſi Prælati in ſe lædantur, aut in bonis proprijs. 130.1.16

Prælati, Canonici, Rectores, & Officiales locorum, qui iurant ſtatuta, & conſuetudines loci, vel Eccleſiæ ſeruare, prætextu talis iuramenti non obligantur ad illicita, impoſſibilia, vel obuiantia Eccleſiaſticæ libertati, nec ad ea debet intentio ſua referri. 156.2.1

Prælatus non poteſt Regularem ſibi ſubditum habilem facere ad duo beneficia etiam ſui Ordinis, & Monaſterij. 204. 2. 5

Prælatus non poteſt ſuum Regularem cogere ad accipienda beneficia alterius Monaſterij eiuſdem Ordinis. 205.1.11

Prælati, & alij Monialium curam habentes vt non poſſint earum monaſteria ingredi niſi in caſibus tantùm neceſſariis declarauit Gregorius XIII. 231.1.7

Prælati Religioſorum non habent facultatem deponendi, vel degradandi ſuos ſubditos, niſi illis conceſſum ſit priuilegium, vel conſuetudinem à Romano Pont. toleratam. 255 1.6

Prælatus etiam Epiſcopus temporalem iuriſdictionem habens non incidit in irregularitatem, quamvis alteri committat cauſam in qua poſtea ingeratur pœna ſanguinis. 279.2.13

Prælati inferiores, quibus per priuilegium conceditur vſus Mitræ, ſi ſunt exempti in Prouincialibus, Epiſcopalibus Concilijs, vti poſſunt Mitris aurifriſiatis non habentibus laminas, aut gemmas & ſi non ſunt exempti, albis, & planis vtentur, in alijs locis vtantur vt indulta permittunt. 86.1 1.2

Prælatus in cauſa ſuæ Eccleſiæ, in qua vertitur ipſius commodum in quandam conſequentiam poteſt eſſe iudex. 293.1.4

Prælatus non poteſt remittere iniuriam factam Eccleſiæ. ibid.5

Prælati ſola voce abſque ſcriptis excommunicantes ſuſpenduntur. 301.1.5

Prælatus contra potentiam temporalem etiam ſpirituali gladio, ſcilicet Eccleſiaſtica cenſura, ſe tueri poteſt. 306 2.1

Prælatus non ſolùm poteſt per cenſuras tueri bona, & iura Eccleſiæ ſuæ, ac bona patrimonialia, ſed etiam propriam perſonam ab iniuria, ſiue violentia. 307.2.5

Prælatus capi faciens ſuos clericos propter exceſſus commiſſos, non eſt excommunicatus, nec capientes ſunt excommunicati. 313.2.fin.

Præla

Prælatus principalis Eccleſiæ quamvis non ſit in Sacris, habet vocem in Capitulo. 399.2.12

Prælatus, & Capitulum ſunt diuerſa. ibid.14

Prælatus de quadam longiſſima verbi ſignificatione nomine Capituli comprehenditur. 399.2.16

Prælatus poteſt procuratoris munus obire. 404.1.9

Prælati Regulares habent iuriſdictionem quaſi Epiſcopalem in ſuis Monaſteriis. 431.1.5

Prælatorum appellatione veniunt Prælati clauſtrales. 438.1.16

Prælati, ad quos ſpectat correctio, & illis negligentibus ſuperiores ipſorum debent eſſe ſolliciti, vt horis debitis in Cathedralibus, & collegiatis Eccleſiis horæ Canonicæ deuotè pſallantur, & quòd in Eccleſiis aliis celebretur conuenienter, & debitè diuinum officium, & nocturnum. 450.2.8

Prælati Religioſorum ſatisfacientes intra menſem partibus læſis, quoties ad ipſos præfatos aliquis peruenit occaſione exceſſuum commiſſorum à ſuis Religioſis, & requiſiti ſatisfactionem infra menſem non præſtiterunt, ſuſpenſionem incurrunt. 470.2.10

Prælati, & Rectores, necnon Patres quatuor Ordinum Mendicantium adinuicem non ſe iniuriis afficiant circa iudicia ferenda. 499.2.fin.

Prælatus poteſt de iure liberè res ſolitas concedere in emphyteuſim, vel feudum, cui vult, conferre etiam abſque Capituli conſenſu. 307.1.16

Prælati & beneficiati ſyluas cæduas, quæ maturæ ſunt, & breui tempore renaſcuntur, cædere poſſunt. 508.1.33

Prælatus nullus poteſt diſpenſare in quinque votis, præter Rom. Pontificem. 522.2.fin.

Præſcribi non poſſunt ea, quæ conſiſtunt in mera voluntate. 329.1.17

Præſcriptio nunquam currit ignoranti cum quis ipſo facto priuatur iure proprio ob lapſum temporis. 21.2.8

Præſcriptiones temporales breuis vel longi temporis aduerſus Eccleſiam currunt cum remedio reſtitutionis. 131.2.31

Præſcriptionem obiiciens eam probare tenetur. 162.1.6

Præſcriptio non præſumitur in dubio niſi probetur. ibid.7

Præſcriptio immemorialis, & centenaria an idem ſint, remiſſiuè. 163.1.12

Præſcriptionem immemorialem quoties lex requirit, præſcriptio 40. ann. cum tit. ſufficiens eſt. ibid.13

Præſcriptio immemorialis obtinet vim priuilegij. 263.1.16

Præſcriptio immemorialis quomodo, & quibus requiſitis probanda, oſtenditur. ibid.17

Præſcriptio immemorialis vt probetur ſufficit memoria 40. annorum, & quòd de reliquo tempore deponat ſecundùm auditum & famam. ibid.2.18

Præſcriptio immemorialis non ſufficit aduerſùs Principi reſeruata. 210.1.10

Præſcriptione ſe fundans eam probare tenetur. 188.1.18

Præſcriptione immemoriali mala fides probari non poteſt niſi illis modis, quibus aliquid probatur contra præſumptionem iuris, & de iure. 327.1.7

Præſcriptione completa ſi quis incipiat habere malam fidem, an teneatur rem reſtituere, remiſſiuè. 327.2.12

Præſcriptio non procedit ſine poſſeſſione. 528.1.1

Præſcriptio, quæ ſolùm diminuit, non autem penitus aufert, aut tollit procurationem, an ſit improbata, oſtenditur. 311.1.2

Præſens, & tacens in iudicialibus conſentire cenſetur etiam in ſibi præiudicialibus. 251.2.3

Præſens, & tacens quòd in fauorabilibus præſumatur conſentire, non ita in præiudicialibus, tradit communis Doctorum opinio, quæ confotatur. 360.1.9.10

Præſens & tacens cur regulariter præſumatur conſentire, non verò præſumatur fateri, vel negare, oſtenditur. 363.1.3

Præſens, & tacens ſibi præiudicat etiam in præiudicialibus, quando vltra taciturnitatem concurrit aliquis actus poſitiuus. 402.2.6

Præſens dicitur qui præbetur ſenſibus corporis. 438.2.20

Præſentatio ſola præuenta, & receptio in Canonicum ſecundi impetrantis in eadem Eccleſia non excludit primum impetrantem à præbenda vacante tempore ſuæ receptionis, vel poſtea vacante ante ſuam receptionem, vel præſentationem, & hoc ſi per proceſſum executoris, vel interpoſitionem decreti pro primo impetrante affecta extiterat, niſi dolo, vel negligentia excluderetur ab eadem. 23.2.1

Præſentatio non ſolùm alternatiua, ſed etiam conditionalis, & dubia fieri poteſt, dummodo infra tempus datum ad præſentandum conditio purificetur, & dubietas certificetur. 37.1.6

Præſentatio mandati Apoſt. ſi quis impeditiue ſibi fiat, tunc ea pro facta habetur. 222.2.3

Præſentatio mandati Apoſtolici de prouidendo alicui de beneficio facta vni ex duobus collatoribus, adimitur vtrique poteſtas conferendi alteri. ibid.5

Præſentatio poteſt fieri ſub conditione incerta, dubia, & obſcura, dummodo talis conditio infra tempus datum ad præſentandum purificetur, incertitudo certificetur, & obſcuritas fiat clara. 449.1.7

Præſentatus habens duas præſentationes, non arctatur alterutram eligere, ſed vtramque poteſt proſequi. 33.2.5

Præſentatus ſi alius eſt idoneus, licèt non ſit ordinatus, ſi intra tempus poſſit ordinari, non eſt repellendus. 210.2.1

Præſentia habet vim citationis. 393.2.3

Præſentia ſemper à lege requiritur ex propoſito, & ad aliquid operandum. 452.2.12

Τὸ *Præſertim*, quandoque tenetur comparatiuè. 300.2.5

Præſidentium numerus eſt deputandus ſecundùm quantitatem ſubiectorum. 438.2.22

Præſtimonium aliquod poſſidens poteſt ordinari ab Epiſcopo diœceſis in qua illud obtinet. 79.1.10

Præſtimonia dicuntur beneficia Eccleſiaſtica. 213.1.2

Præſtimonia aliquando dantur in titulum. 426.2.5

Præſul nullus ſine ſui Superioris licentia extra ſuam diœceſim pernoctare audeat. 498.2.med.

Τὸ *Præſumat*, denotat vitium. 22.1.77

Præſumptio bona oritur ex bono nomine. 2.1.9

Præſumptio iuris, & de iure admittit probationem in contrarium per indirectum. 407.2.17

Præuaricator quis dicatur, oſtenditur. 132.2.48

Præuentioni locus eſt inter Papam, & Ordinarium. 190.2.7

Precario rem accipiens verè, & propriè non poſſidet. 329.1.13

Preces ſolemnes, aut publicas fundere non licet defuncto non canonizato, ſeu non beatificato. 241.2.5

Preces licet in ſecreto porrigere alicui defuncto, quem Sanctum credit aliquis, vt pro ipſo ad Deum intercedat. ibid.6

Preces dicendæ in Miſſa pro Eccleſiæ neceſſitate cum indulgentia viginti dierum indicuntur. 511.2.med.

Preſbyteri Parochiales non poſſunt abſoluere ab excommunicatione maiori lata à iure. 469.2.9

Primo ſi prouideri mandatur ſub conditione, & ſecundus purè impetrans priuſquam veniat conditio, à Papa, vel executore ſuo Canonicatum obtineat, in aſſecutione præbendæ primo præfertur. 24.1.1

Princeps non præſumitur voluiſſe tollere ſtatutum ciuitatis. 4.1.10

Princeps, vel eius ſucceſſor poteſt reuocare donationem, & conceſſionem puram, & ſimplicem etiam ſine cauſa. ibid.13

Princeps non videtur in dubio tertio præiudicare circa ius illi quæſitum per ſimplicem remiſſionem. 14.2.4

Princeps dicitur ille, qui primum locum obtinet. 50.1.15

Princeps non ſubiicitur alicui neceſſitati. 136.1.3

Principem decet vti liberalitate. 167.2.3

Princeps regulariter non poteſt iura regni diminuere quando diminutio tendet in magnam Principatus læſionem. ibid.4

Princeps licèt concedat alicui iuriſdictionem priuatiuè, tamen cum illis concurrere poteſt, quia ſemper maiorem poteſtatem videtur apud ſe retinuiſſe. 190.2.4

Princeps non dat tantam poteſtatem alteri quin plus ſibi retineat. ibid.3

Principis auctoritas ſemper cenſetur præſeruata in conceſſionibus. ibid.6

Principes ſæculares, eorumque iudices tenentur literas, & mandata Inquiſitorum contra hæreticam prauitatem celeriter exequi, & illorum officium nullatenus impedire, ſub pœna excommunicationis. 270.1.2

Princeps ad oſtenſionem titulorum cogere poteſt Magnates Regni obtinentes iuriſdictionem, & alia iura Regalia ſuper quibus habet fundatam intentionem iure communi. 326.1.12

Princeps poteſt etiam poſt ius quæſitum priuilegia per ſe, vel prædeceſſorem ſuum ſubditis conceſſa pro libito ſuæ voluntatis reuocare. 345.1.4

Principum in gratiis, & beneficiis non eſt concedentis electio quam gratiam velit concedere, ſed potiùs recipientis arbitrium. 378.2.16

Declara, vt. ibid.17

Principis de certa ſcientia an neceſſarium ſit quod conſtet in reſcripto, vel ſufficiat quod aliunde probetur per teſtes? remiſſiuè. 388.2.26

Principum in conceſſionibus non eſt lata interpretatio adhibenda quando ex tali interpretatione aliquod nocumentum tertio reſultare poſſet. 390.1.6

Princeps ſæcularis poteſt pœnæ conſtitutæ à Papa contra hæreticos pœnam addere. 391.1.8

Princeps ſi concedat caſtrum cum tota iuriſdictione, conceſſum dicitur etiam merum, & mixtum imperium. 408.2.9

Principi aſſerenti de benemeritis eſt credendum. 417.1.5

Principis atteſtationi ſtatur, quamvis narret factum prædeceſſoris. ibid.10

Principis aſſertio recipit probationem in contrarium per indirectum. ibid.2.16

Principi competit facultas concedẽdi ſtudium generale. 438.1.15

Princeps vbicunque tollit conſtitutionem, mandans ea haberi pro infecta, tolluntur omnes actus etiam præteriti, & conſummati. 455.2.4

Princeps

Index Rerum, & Verborum

Princeps facere poteſt vt res factæ habeantur pro infectis. ibid.5
Princeps an poſſit concedere Iudæis facultatem fœnerandi, remiſſiuè. 466.2.3
Princeps lex eſt animata in terris. 483.2.4
Princeps per factum ſuum iura alterius derogare non intendit. 487.1.3
Principis de poteſtate non eſt diſputandum, quia eſſet ſacrilegium. ibid 6
Principale illud dicitur quod per ſe ſtat, & in propria virtute ſubſiſtit. 357.1.51
Principale non regulatur ſecundùm naturam acceſſorij. 357.2.54
Priores, Guardiani, & Rectores, ac alij Mendicantium Præfecti, qui toti Conuentui præſunt, poſſunt eſſe delegati Papæ. 59.2.21
Priores, ſeu Guardiani Mendicantium an poſſint eſſe Conſeruatores, remiſſiuè. 103 1.6
Prior Conuentualis poteſt dari delegatus à Sede Apoſt. 387.1.3
Prior Conuentualis quis dicatur, oſtenditur. ibid.4
Priori clauſtrali delegatio fieri non poteſt. ibid.6
Prior clauſtralis quis dicatur, oſtenditur. ibid.7
Priores, & Guardiani Conuentuales non poſſunt in Conſeruatores deputari. 388.2.22
Priores in Eccleſiis Conuentualibus intra annum Presbyteri fieri debent. 444.2.14
Prioratus, Eccleſ. vel adminiſtrationes vnius Monaſterij ſolitæ per ipſius Monachos gubernari abſque Sedis Apoſt. licentia alterius monaſterij Monachis non debent committi, nec commiſſa dimitti. 205.1.10
Prioratus Conuentualis alicui conferendus non eſt, niſi 25. annum attigerit, ſi verò cura animarum per Vicarium exercetur, tunc vigeſimum attingens annum idoneus eſt. 444.1.13
Prioritas vbi inter duos impetrantes non apparet, quid ſtatuendum, oſtenditur. 24.1.1
Prioritas tituli probari poteſt confeſſione aduerſarij. 24.2.7
Prioritas iuris in beneficiis conſideratur ex tempore vtili, non verò ex tempore traditionis. 587.2.2
Priuationis pœna ſimpliciter imponenda non eſt, niſi à iure exprimatur. 426.2.3
Priuatiua fictio eſt quando per contrarium lex fingit non eſſe, vel non exiſtere, quod in veritate exiſtit. 338.1.4
Priuatus officio, & beneficio priuatur intelligitur, cùm ſit eius ſequela. 25.2.9
Priuatus ipſo iure, vel per ſententiam bonis, quæ tenet à Romana, vel aliis Eccleſiis, illa minori ſpatio centum annorum contra Romanam, vel quadraginta contra alias non præſcribit. Filij autem hæreticorum, qui Catholici notabantur, bona paterna contra Romanam, & alias Eccleſias præſcribunt ſpatio 40. annorum, & idem in extraneis. 164.2.12
τὸ *Priuetur*, an & quando ſignificet latam, & ferendam ſententiam remiſſiuè. 41.1.14
τὸ *Priuetur*, importat ſententiam ferendam, niſi procedat dictio, *ipſo facto*. 48.1.8
Priuilegiatos, ſpecialiter non comprehendit clauſ. *quidam alij*. 9.2.6
Priuilegiati ſuper decimis recipiendis, Eccleſiis Parochialibus gratis aſſignare debent portionem pro debitis oneribus ſupportandis. 223.1.8
Priuilegiata res efficitur iſta, quæ cùm non eſſet priuilegiata, ad priuilegiatam peruenit. 235 2.7
Priuilegiati et tempore interdicti celebrare poſſint Diuina clauſis Eccleſiis, alios etiam extraneos admittere non poſſunt, & ſi fuerit ſingularis perſona ſuper hoc priuilegiata familiares ſunt admiſſi, ſecus in familia Conuentus taliter priuilegiati. 299.2.1.2
Priuilegiato alicui vt poſſit conferre beneficia clericorum, appellatione clericorum ſuorum qui continentur, oſtenditur. 323.2.1
Priuilegia ſcholaſticis omnibus conceſſa competunt etiam Grammaticis. 1.2.6
Priuilegium dicitur illud, quod emanat contra ius commune in fauorem aliquarum perſonarum, & dicitur priuilegium quaſi priuata lex. 6.1.3
Priuilegium dici non poteſt illud, quod nihil ſpecialiter concedit. 6.2.4
Priuilegium tribus modis poteſt conſiderari contra ius commune, vel in ſubſtantia, vel ſecundum modum, vel quoad aliquos particulares effectus. ibid.5
Priuilegium, & beneficium longè inter ſe differunt. ibid.6
Priuilegium ſecundum quando deroget primo, oſtenditur. 11.1.2
Priuilegium pecunia obtentum vim obtinet contractus oneroſi, ac proinde per Principem abſque iuſta cauſa reuocari non poteſt. ibid.3
Intellige vt num. ſeqq.
Priuilegium, ſiue gratia conceſſa à Papa, ita quidem vt ad voluntatem Papæ perſeueret, morte illius finita cenſetur. 12.2.8
Priuilegium alicui conceſſum de percipiendis fructibus ſuorum beneficiorum in abſentia, non continet diſtributiones quotidianas. 25.2.8
Priuilegium Apoſt. quod quis non teneatur vitare excommunicatum valet non ſolum in actionibus ciuilibus, ſed etiam Diuinis. 558.2.3
Priuilegium huius text. reſtringitur ad clericos, qui cum vnica, & virgine contraxerunt. 127.2.6
Priuilegio fori non verò canonis gaudent clericorum coniugatorum vxores. ibid.7
Priuilegio generali de conferendis beneficiis derogatur per ſpecialem gratiam alteri factam. 161.1.12
Priuilegium requirit ſcientiam reſpectu perſonæ priuilegiatæ, nam reſpectu alterius in cuius damnum eſt non deſideratur eius notitia. 21.1.2.3
Priuilegium ſuum tantùm ſortitur effectum à tempore, quo certior de illo fit is, cui conceditur. ibid.2.7
Priuilegium conceſſum non dicitur perfectum, nec habet vires, donec is, cui conceditur, ſi abſens ſit, illud acceptet. ibid.8
Priuilegium decimas noualium concedens, non includit decimas noualium per alios poſſeſſas tempore impetrationis, & loca tantum includit vbi percipiebantur antiqua, & ad portionem antiquam. 223.2.1.2
Priuilegium decimarum noualium limitatum ad menſuram antiquorum non poteſt vltra dimidiam includere, fallit in Ciſtercienſibus, & Carthuſienſibus. ibid.4 5
Priuilegium ſi quis habeat percipiendi decimas intra alterius confinia, non ſatis eſt, vt percipere poſſit noualium decimas niſi & quoad noualia priuilegium ſpeciale fuerit aſſequutus. 223.2.6
Priuilegij ad probationem neceſſaria eſt ſcriptura. 236.2.11
Priuilegium Papæ quòd quis excommunicari, ſuſpendi, vel interdici non poſſit, non extenditur ad ſententias Ordinariorum, niſi tale priuilegium ſit conceſſum Regibus, Reginis, vel ipſorum filiis, aut Religioſo loco, vel Ordini. 285.2.1.2
Ampliatur. ibid.3
Priuilegium conceſſum Regi non cenſetur conceſſum Reginæ, nec filiis, niſi id exprimatur. 286.1.4
Priuilegium non præſumitur, ſed ab eo, qui allegat, probandum eſt. 287.2.2
Priuilegii probatio per ſcripturam eſt facienda. ibid.3
Priuilegium allegans, tenetur illud integraliter, & originaliter iudici exhibere nec ſufficit quòd legatur. ibid.4
Priuilegium quando non eſt notorium in titulo, & poſſeſſione, tenetur exemptus illud exhibere. ibid.5
Priuilegij exemptionis ſola exhibitio non impedit manutentionem. ibid.2.13
Priuilegium alicui conceſſum, eius familiaribus prodeſt, ſi aliàs inutile remaneret. 291.1.3
Priuilegium audiendi Diuina tempore interdicti ad illos tantùm familiares extenditur, qui priuilegiatum ſolent comitari. ibid.5
Priuilegia conceſſa aliquibus, vt tempore interdicti Diuinis interſint, illis tantùm proſunt qui interdicti cauſam non dederunt, ſeu aliàs in eo culpabiles non ſunt. ibid.8
Priuilegium conceſſum Epiſcopo celebrandi cum Altari viatico, & ſibi faciendi celebrare, non eſt ſublatum per Concil. Trident. ibid.2.3
Priuilegia Prædicatoribus, & Minoribus ad celebrandum tempore interdicti, ante hunc text. conceſſa hîc reuocata ſunt, non autem quæ deinde conceſſa reperiuntur. 321.1.26
Priuilegia Regularibus conceſſa poſt huius text. deciſionem ad celebrandum tempore interdicti, & ad admittendos laicos ad Diuina eodem tempore an reuocata ſint per Concil. Trid. oſtenditur. 321 2.27
Priuilegium perſonale perſonam ſequitur, & cum perſona extinguitur. 335.2.2
Priuilegia omnia, vel realia ſunt, vel perſonalia, hæc vulgo dicuntur ea, quæ in perſonam, illa quæ in rem diriguntur. ibid.6
Priuilegium perſonale cenſetur cùm perſonæ conditio ei locum facit. 336.1.3
Priuilegium marito perſonaliter conceſſum ad vxorem ſine lege non extenditur. ibid.5
Priuilegium perſonaliter dominis conceſſum, non extenditur ad eorum famulos, & familiares, niſi colligatur ex lege, ſeu forma priuilegij. ibid.6
Priuilegia, quæ per ſe dantur, id eſt, non per viam legis, non promulgantur. 385.2.9
Priuilegij ad perfectam rationem conſtituendam ſufficiunt verba, & non eſt neceſſaria ſcriptura. 438.1.22
Priuilegium quando conceditur alicui Religioſorum Ordini, vt ſit immunis & liber à decima ſoluenda, ſi ſit perſonale tantùm, non ſe extendit ad conductores prædiorum, ſecus ſi ſit perſonale. 440.2.4
Priuilegium cognoſcitur eſſe perſonale, vel reale ex verbis ipſius, nam ſi referatur ad perſonam, cenſetur perſonale, ſi autem referatur ad rem, cenſetur eſſe reale. ibid.5

Priuile

Priuilegium modificare & minuere non eſt ipſum tollere, 483. 1.4
Priuilegia omnia nobilium, Principum, & communitatum Campaniæ, & maritimæ Eccleſiaſticæ receptandi bannitos impunè, reuocantur, & annullantur. 491.1.2
Prius & poſterius dicitur ratione vnius horæ. 66.1.4. & 204. 1.8
non *Probans*, quod in forma opponit, condemnabitur parti alteri in expenſis. 36.1.10
Probare poſſe dicitur, qui habet vnum teſtem integrum. 461.2.25
Probatio in contrarium admittenda eſt quoties ex lege ſtandum eſt alterius etiam iuratæ reſponſioni. 77.2.9
Probatio teſtium expectanda non eſt vbi illis obiicitur. 255.2.5
Probationes neceſſarias non tollit clauſ. *ſimpliciter, & de plano, &c.* 480.2.5
Procedit in materia iuſtitiæ & aliarum virtutum. 374.1.2
Proceſſus non tenet ſi fiat per iudicem recuſatum poſt cauſam ſuſpicionis eidem legitimæ propoſitam. 93.1.8
Proceſſus appellationis deſertæ non impedit quin ſententia cenſeatur in rem iudicatam tranſiuiſſe. 424.1.2.2
Procurantes capi viros Eccleſiaſticos, vt reſignent beneficiis, vel vt citati non vadant ad Curiam, præter pœnam excommunicationis, quam per Canones antiquos incurrunt, ſi ſint Prælati, à perceptione fructuum per triennium ſunt ſuſpenſi, inferiores verò beneficiis ſunt priuati, eandem pœnam incurrunt ipſi citati, qui ſe capi procurant, & reſignatio ſic facta non tenet. 472.2.1
Procurationes an, quando & à quibus recipere poſſunt viſitatores, remiſſiuè. 137.2.81
Procuratoris mediante perſona reſcriptum impetratum ab excommunicato eſt nullum. 7.2.5
Procurator alicuius ſi in termino ſibi præſtituto obiecerit crimina aduerſus electum, & intra illud tempus non docuit de mandato, quod iam habebat, nihil ei obſtabit, mandatum non fuiſſe exhibitum. 35.2.3
Procurator ad appellandum ſecundùm formam *cap. vt circa*, non eſt idoneus niſi omnia obiecta, & forma iuramenti in procuratorio exprimantur. 62.2.1.2
Procuratori non creditur affirmanti medio iuramento ſuper impedimento Capitularis non valentis ad electionem venire. 66.2.8
Procuratores duo in ſolidum conſtituti ad eligendum, ſi ſemel alterum elegerunt, ita conſumpta eſt electio, vt variare non poſſint. ibid.9
Procuratores duo ſi fuerint dati in diuerſis inſtrumentis eodem die confectis, & non appareat quis ex illis ſit reuocatus, mutuò ſe confundunt. 67.1.10
Procurator de Collegio ab abſente ſimpliciter conſtitutus, in electionibus, non poteſt vnum ſuo, & alium procuratorio nomine eligere. ibid.11
Procuratores legitimè conſtituti cum generali mandato ad eligendum non excluduntur hodie, dummodo non habeant ſpeciale mandatum de eligenda certa perſona. ibid.15
Procurator generalis licet donare non poſſit, remunerationis cauſa bene poteſt. 85.2.6
Procurator poſt litem conteſtatam poteſt dare, ſeu ſubſtituere alium procuratorem. 120.2.5.6
Procurator quando dicatur fieri dominus litis, oſtenditur. ibid.7
Procurator ad lites ante litis conteſtationem nequit alium ſubſtituere niſi mandatum habeat cum ſpeciali clauſula ſubſtituendi. ibid.8
Procurator in rem ſuam quam habeat poteſtatem, remiſſiuè. 120. 2.10
Procurator ante litem conteſtatam, etiam ſine cauſa reuocari poteſt, poſt litem conteſtatam, non ſine rationabili cauſa, dominus tamen bene poteſt adeſſe cauſæ cum ipſo procuratore, maximè ſi de colluſione timeat. 121.2.1
Procurator in rem ſuam, non poteſt reuocari. ibid.2
Procuratorem eo inuito dominus non poteſt poſt litis conteſtationem reuocare niſi adſit iuſta cauſa. ibid.2.3
Procurator conſtitutus ab Epiſcopo, vſufructuario, vel maioratu, poteſt etiam poſt litem conteſtatam à ſucceſſore reuocari. ibid.4
Procurator in beneficialibus morte Rectoris ſeu beneficiati reuocatur, etiamſi dominus litis fuerit effectus. ibid.5
Procurator poſt litem conteſtatam, niſi volens per dominum reuocari non poteſt. ibid.6
Procurator incertus ſubſtitui poteſt ſi data fuerit ſubſtituendi poteſtas. 121.2.12
Procurator ad negotia poteſt dare alium procuratorem liberè, & etiam quandocunque. ibid.13
Procurator conſtitutus ad vendendum rem aliquam, non poteſt ſubſtituere, nec valet venditio per alium facta, niſi in mandato exprimeretur pretium, & forma venditionis. ibid.14
Procurator habens mandatum ſubſtituendi, ſubſtitutum à ſe poſt mandatum ſuſceptum, etiamſi eo non ſit vſus, reuocare non poteſt, niſi & poteſtatem habeat reuocandi: ſi autem erat procurator ad plures cauſas, & in altera ſubſtituit, in aliis remanet procurator. 121.2.1
Procurator non dicitur ante mandatum ſibi præſentatum. ibid.2
Procurator cum poteſtate ſubſtituendi non poteſt alium ſubſtituere antequam mandatum procuræ acceperit. ibid.3
Procurator conſtitutus ſpecialiter ad aliquid faciendum; ſi alium ſubſtituerit, in eum transferre videtur omnem ſuam poteſtatem, nec poteſt illum reuocare, nec alium ſubſtituere. ibid.2.4
Procurator generalis non agit exigentia ſpeciale mandatum, niſi cum aliqua illorum ſpecificatione, vel libera poteſtate. 122. 2.8
Procuratorem conſtituens ad omnia excepto caſu aliquo requirente ſpeciale mandatum, illud non ampliabitur ad alios ſimiles caſus. 123.1.4
Procurator cum libera adminiſtratione expedire poteſt omnia, quæ ſpeciale exigunt mandatum. ibid.7
Procurator ſine ſpeciali mandato non poteſt:
Reſtitutionem in integrum petere. 123.1.9
Reſcriptum impetrare. ibid.10
Beneficiorum poſſeſſionem acquirere ſaltem in indiuiduo. ibid.11
Matrimoniali in cauſa agere. ibid.12
Inſtrumenti exemplationem petere. ibid.13
Compromittere. ibid.14
Excommunicationis abſolutionem petere. ibid.15
Procurator generalis ad lites, non poteſt interpellare, proteſtari, & denuntiare. ibid.2.2
Procurator ad negotia poteſt quis eſſe poſt 16. annum, ad iudicia verò, & lites non poteſt niſi poſt 25. annum. 124.1.9
Procuratores duo ſi ſimul ſimpliciter conſtituantur, alter ſolus admitti non debet, ſi verò in ſolidum, qui primò conteſtatur litem, admittitur altero totaliter excluſo, niſi adiectum fuerit quòd non ſit melior conditio occupantis, quo caſu altero non proſequente, nec alium ſubſtituente, reliquus admittitur. ibid.2.1.2
Procuratores in ſolidum videntur conſtituti in cauſis ſpiritualibus. ibid.3
Procuratoribus ex pluribus in ſolidum ad cauſam datis, illius erit melior conditio, qui per litis conteſtationem negotium primitus occupabit. 124.2.5
Procuratores duo ſi ſimul ſimpliciter creentur in cauſis ſpiritualibus, iudex ex illis eligere debet magis idoneum, & alius non admittitur niſi primo legitimè excluſo. ibid.7
Procurator qui renuit acceptare mandatum, pœnitere poteſt quandiu conſtituens in eadem perſeuerauerit voluntate. 125. 1.1.2
Procuratores inſolidum per quæ verba videantur conſtitui, remiſſiuè. ibid.10
Procurator ad contrahendum matrimonium debet habere ſpeciale mandatum, & non ſubſtituit niſi hoc in mandatis habeat, & ſi reuocatus etiam ignoranter contrahat, non tenet matrimonium. ibid.2.1
Procurator reuocatur per comparationem principalis, qui cauſam reaſſumit, & tractare incipit. ibid.2
Procurator etiam expreſſè reuocatur ſi aliquid agat, & dominus ſciat, iterum conceſſa videtur facultas agendi. ibid.3
Procurator ad matrimonium dicitur ad negotia conſtitutus. 126. 1.5
Procurator cum ſpeciali mandato ad contrahendum matrimonium non poteſt ſubſtituere niſi expreſſè hoc in mandato contineatur. ibid.6
Procurator conſtitutus ad matrimonium contrahendum, non poteſt illud contrahere poſt mandatum reuocatum, quamuis reuocatio ipſa ad notitiam procuratoris non perueniat. ibid.7
Procurator conſtitutus ad negotia, certior faciendus eſt de reuocatione. ibid.8
Procurator conſtitutus in qualibet materia cum iuramento de non reuocãdo, poteſt non obſtante iuramento reuocari. ibid.2.9
Procurator non admittitur in cauſis criminalibus. 136.2.3
Procurator non admittitur ad allegandas exceptiones, quæ tangunt crimen. ibid.fin.
Procurator in cauſis criminalibus admittitur ad allegandam exceptionem incompetentiæ. 137.1.6
Procurator ſi admittatur in cauſa criminali, valent quæ ſunt facta cum eo, ſi non opponatur. ibid.7
Procurator habens ſpeciale mandatum iurat de calumnia. 144.1. 1.2
Procurator deputatus poſt iuramentum calumniæ factum à principali, debet etiam ipſe iurare de calumnia. ibid.3
Procurator exigente aduerſario non ſolùm tenetur iurare in animam domini, ſed etiam in animam propriam. ibid.4
Procurator ſuis expenſis, non verò ponentis principalem de reſpondendo in perſona certiorem facere tenetur. 154.1.30
Procurator datus ad reſignandum poteſt reuocari. 396.1.3
Procuratoris reuocatio an ſufficiat intimari reſignatario abſque

eo quòd intimetur procuratori conſtituto ad reſignandum. ibid. 7

Procuratoris conſtitutio vbi eſſet facta per metum, tunc tenet reuocatio etiamſi non peruenerit ad notitiam procuratoris. ibid. 20

Procurator conſtitutus ad negotia certior faciendus eſt de reuocatione, vt eo proſit. ibid. 12

Procurator conſtitutus ſi recipiet literas mandati, & taceat, videtur conſentire. 402.2.3

Procurator habens mandatum iurandi, & omnia faciendi, quæ requirunt ſpeciale mandatum, contra electum, vel prouiſum opponere non poteſt crimina, vel defectus. 403.1.2.2

Procurator à Rectore Eccleſiæ pro ea conſtitutus reuocatur per obitum ipſius etiam quoad iam cœpta. 404.1,2.2

Procurator habens ſpeciale mandatum, poteſt beneficium Eccleſiaſticum acceptare. 430.2.25

Profeſſiones tacitæ non tolluntur per Concil. Trident. ſeſſ. 25. de Regul. cap. 15. 224.2.3

Profeſſio tacita per habitus profeſſorum delationem vt ind icatur quæ requirantur, oſtenditur. ibid. 4.5.6.7

Profeſſionem in aliqua Religione qui facere voluerit, olim maior 14. hodie 16. annis exiſtere debet. 225.1.5

Profeſſio tacita eundem valorem, & omnes effectus habet, quibus gaudet expreſſa. 229.2.7

Profeſſio in aliis Religionibus vltra Mendicantes poteſt de iure fieri expreſſa vel tacita infra annum probationis. 226.2.2.6

Profeſſio emiſſa in laxiori Religione ab eo, qui votum ſtrictioris emiſit, non eſt reuocanda, quamvis ſic vouens in ea emittenda crimen lethale non effugiat. 228.1.5

Profeſſio vt emittatur neceſſaria eſt ſcriptura. 236 2.22

Profeſſio Fidei poteſt fieri per procuratorem. 374 2.1

Profeſſio in Religione fieri poteſt per procuratorem. 375.1.4

Profeſſio tacita hodie non inducitur niſi expleto nouitiatus anno, & tiam completis 16. annis profitentis. 442.1.3

Profeſſores regulæ S. Franciſci non ita Deo obligantur vt compellantur ad omnia Euangelica Chriſti conſilia exequenda, ſed ſolùm ad vota emiſſa ſeruanda. 322.2.2

non *Profeſſi* cum profeſſis, vel conuerſi laici cum clericis electioni intereſſe non debent. 57.1 6

Profeſſus ante 14. annum hodie ante 16. completum poteſt liberè redire ad ſæculum. 225.1.4

Profeſſi Ordinum Mendicantium etiam licitè tranſeuntes ad non Mendicantes, licet adminiſtrationes habeant, non habent vocem in Capitulo, etiamſi alij de Capitulo id concedant, nec deinceps conſequi poſſunt adminiſtrationes, Prioratus, vel officia etiam tanquam Vicarij, nec pro ſe, vel aliis animarum curam gerere, & irritat contra factam. 441.2.1.2

Prohibentis conditio potior eſt in re communi. 371 1.1

Prohibitio ne quis compellat quomodolibet clericum celebrare tempore interdicti omnes modos compulſionis complectitur. 475.2 5

Prohibitus habere prædia in territorio non vetatur ſi illico ſit venditurus. 234 1 8

Prohibito aliquo, prohibentur omnia, quæ ſequuntur ex illo. 555.2.1

Intellige, vt ibid. 2

Prohibitum vna via non cenſetur alia permiſſum. 383.1.med.

Promiſſio de beneficio cùm ſe facultas obtulerit, non valet. 218. 2. 1

Promiſſio ſub fide quoad obſeruantiam idem operatur quod iuramentum. 210.1 4

Promiſſio ſola abſque eò quòd aliquid detur, vel recipiatur pro obtinenda gratia, vel iuſtitia apud Sedem Apoſtolicam facit incurrere pœnas de quibus hic. 524.2.10

Promiſſio generalis an, & quando faciat incurrere in pœnas huius text. oſtenditur. ibid. 12

Promittere renuntiare, & de facto renuntiare differunt. 67.2.10

Promittens incerto termino centum ſoluere, vel pignora, aut fideiuſſores dare, electio ſpectabit ad creditorem, vt poſſit vel pignora ſuſcipere, vel ſi voluerit debitorem præcisè ad debitum ſoluendum compellere. 379.1.39

Promittens Romæ, vel Neapoli ſoluere, electio non ad promiſſorem, ſed ad creditorem ſpectabit. 380 1.23

Proteſtari ſemel ſufficit. 49.1.24

Proteſtatio alia neceſſaria non eſt quandoq; quis fecit ex parte ſua, quod potuit. 48.2 25

Proteſtatio contraria facto non ſuffragatur. 53.1.3

Proteſtatio per clericum accuſantem malefactorem in rebus ſuis facienda, non ſufficit tacita. 278.2.7

Proteſtationis huiuſmodi forma ponitur. ibid 8

Prouideri quando mandatur alicui vſque ad certam ſummam, non in vno (dummodo ſufficiens non ſit, aut perſonalem reſidentiam non requirat) ſed in pluribus beneficiis eſt prouiſio facienda. 196.1.2

Prouideri quando mandatur alicui de dignitate vacatura, quam duxerit acceptandam, & vacat dignitas, quam ante acceptationem Ordinarius confert, tenet ipſius collatio, etiamſi executor impetrantis ante acceptationem fecerit reſeruationem, inhibitionem, & proceſſus ſuper prima vacante. 211.1.2

Prouincialis Miniſtri Ordinis Minorum electio deuoluitur ad Generalem, ſi Capitulum ea die, qua ad id congregatum fuerit, non habuerit electum. 479.2.50

Prouiſio propriè differt ab electione. 35.2.8

Prouiſio loco mandato habet in ſe incluſam electionem, & confirmationem, ac continet omnes modos, per quos Eccleſiæ prouidetur. 36.2 6

Prouiſio facienda eſt non in penſione, ſed in beneficiis vbi mandatur prouideri vſque ad certam ſummam. 185.1.2

Prouiſio an ſit facienda in beneficio vacante ad alterius collationem pertinente virtute mandati de prouidendo. 189.2.7

Prouiſio non eſt facienda in beneficiis Curatis quando alicui ſimpliciter prouideri mandatur. 192.1.4

Prouiſio facta proprio Motu Papæ tacentis beneficia prouiſi quæcunque, & quotcunque, valet. 429.2.1.1

Prouiſiones ſub titulo commandæ factæ reuocantur. 502.1.fin.

Prouiſus de beneficio Curato tenetur infra annum promoueri in Sacerdotem, alias vacat ipſo iure, ſi canonicè poſſideat. 45.2.7.9

Prouiſus de Parochiali ſi poſſeſſionem illius ſaltem per duos menſes obtinuit ſine litigio, tenetur infra annum ad Sacerdotium promoueri. 60.1,20

Prouiſus à Nuncio dicitur prouiſus Apoſtolicus. 61.1.4

Prouiſus à Papa præfertur prouiſo à Legato, vel Nuncio. 204.1.5

Proxenetæ regulariter teſtes eſſe non poſſunt in negotiis in quibus fuerunt mediatores. 154.1.4

Proxeneta, ſeu mediator in obtinenda gratia, vel iuſtitia apud Sedem Apoſtolicam cum datione, ſeu receptione pecuniæ, eſt etiam excommunicatus. 525.2.15

Pubes per annum deferens nouitiorum habitum non patenter diſtinctum ab habitu profeſſorum, intelligitur profeſſus. 442. 1.1.2

Publicatio, quæ fieri debet diebus feſtiuis, & ſolemnibus, dum celebrantur Diuina, ſufficit fieri tempore prædicationis. 408.1.6

Publicum dicitur, quod fit ſolemniter inter Miſſarum ſolemnia. 394.1.20

Pueritia incipit à ſeptennio, & durat vſque ad pubertatem. 2.2.15

Puniendus non eſt aliquis ſine culpa, niſi ſubſit cauſa. 348.2.1

Pupillus patronus maior ſeptem annorum ſi præſentat vnum, & tutor eius alium, præfertur præſentatus à pupillo. 57.1.7

Q

Q*Vadriennij* ſpatium conceſſum Eccleſiæ, & maiori ad reſtitutionem petendam, lapſum eſſe tenetur in dubio probare aduerſarius, niſi Eccleſia, vel minor contendant illud de iure non potuiſſe currere. 130.1.18

Quadriennium iure ſtatutum ad cauſam reſtitutionis in integrum ſolum currit negligentibus non verò legitimè impeditis. ibid. 19

Quadriennium reſtitutionis, eſt vtile à principio, continuum verò in progreſſu. 130.2.20

Quadriennium reſtitutionis non currit Eccleſiæ, ſeu minori probabiliter ignoranti, ſed tantum à die ſcientiæ numerari debet. ibid. 22

Quadriennio elapſo ad reſtitutionem petendam non eſt Eccleſia ad illam admittenda etiam per viam exceptionis, vel replicationis. ibid. 23

Quadriennium reſtitutionis eſt ſtatutum non ſolùm ad inchoandam, ſed etiam ad finiendam litem reſtitutionis. 132.2.55

Quadriennij lapſus non nocet ſi per iudicem, vel aduerſarium ſteterit quominus cauſa intra illud finiatur. ibid. 2.36

Quadriennium reſtitutionis non currit Eccleſiæ quandiu viuit Prælatus è quo ipſa læſa fuit. 133.2.45

Quadriennium reſtitutionis non computatur Eccleſiæ quando illa interea frequentes, & repentinas Prælatorum mutationes paſſa fuit. ibid. 45

Quadriennij reſtitutionis ſtatutum eſt non ſolùm ad inchoandam, ſed etiam ad finiendam litem reſtitutionis. 405.2.3

Quadriennij ſpatium ſolùm ad implorandam reſtitutionem tam in foro Ciuili, quàm Eccleſiaſtico hodie obſeruatur. ibid. 4

Quadriennium reſtitutionis à principio eſt vtile, & in progreſſu continuum. ibid. 5

Quadriennij lapſus nullatenus Eccleſiæ nocebit ſi per iudicem, vel aduerſarium ſteterit quominus cauſa intra illud finiatur. 405.2 7

Quadriennium non currit in minori ætate, ſed ex eo demum eſt computandum, quo maior eſt effectus. ibid. 2. 10

Quadriennium Eccleſiæ ſtatim currit à tempore læſionis. ibid. 12

Quæſtio dependens illa eſſe dicitur, quæ quoquomodo negotium principale tangit, & ab eo originem trahit. 407.2.7

Quæſtores non citant aliquos licet monere poſſint. 199.2.2

Qualitas Canonicatus in Cathedrali, vel Dignitatis, quæ in Delegato Summi Pontif. requiritur, debet à principio adeſſe tempore commiſſionis. 19.4.28

Qualitates requiſitæ à iure, vel à Curiæ ſtylo, ſi non exprimantur in literis vitiant gratiam. 487.2.5
Qualitas noua adueniens enti reponit illud in diuerſam naturam, & ſpeciem. 52.1.9
Qualitas requiſita in Regis coadiutore pertinet ad virtutes, quæ in quolibet ſupremo gubernatore ad rectam Reipubl. gubernationem reperiri debent. 73.2.17
Qualitas vbi ponitur licet in parte vera, & in parte vera non ſit, tota negari poteſt. 154.1.18
Qualitas Curati beneficij ſi tacetur, impetratio eſt ipſo iure nulla. 192.1.3
Qualitates duæ quando concurrunt, quarum vna nocet, altera prodeſt, ea, quæ nocet debet præualere. 387.2.10
τὸ *Quantacunque*, derogat cuicunque conſuetudini etiam immemoriali. 27.2.14
Quartarum deductio locum habet in fideicommiſſariis ſubſtitutionibus, non verò in directis. 218.1.1.2
Quarta funeralis debetur Eccleſiæ Parochiali illius, qui elegit alibi etiam apud Mendicantes ſepulturam. 438.1.10
Quarta Canonica ex quibus ſolui debeat, oſtenditur. ibid.11
τὸ *Quaſi*, pro *tanquam*, exponitur, & tunc non eſt expreſſiua veritatis. 489.2.4
Quatuor Patriarchalibus Eccleſiis vacantibus, non poteſt illis prouideri inconſulto Pontifice. 496.2.1
Querela noua prætextu ſententiæ erroneæ, aut ſimilis proponenda eſt coram eo, qui adiri poteſt per ſimplicem querelam. 308.1.5
Qui prior eſt tempore, potior eſt iure. 370.2.fin.
Qui ſentit onus, ſentire debet commodum, & è contra. 371.1.1
Qui facit per alium, eſt perinde ac ſi faciat per ſeipſum. 381.2.fin.
τὸ *Quibuſcunque*, comprehendit omnes, & quaſcunque perſonas etiam exemptas, & priuilegiatas. 482.1.4
τὸ *Quicunque*, comprehendit omne genus perſonarum etiam priuilegiatarum. 486.1.12
τὸ *Quicquam*, dicitur in detrimentum alterius redundare quando principaliter redundat, non item quando ſecundario. 117.1.30
τὸ *Quòd ſi*, eſt aduerſatiua in iure, & in facto. 48.1.4
τὸ *Quomodolibet*, omnem penitus modum includit. 65.1.15
τὸ *Quoquo modo*, quid denotent, oſtenditur. 471.1.9

R

R*Atificans* tunc punitur eadem pœna, qua punitur delinquens dummodo delictum ſit commiſſum nomine ratificantis, aliàs ſecus. 318.1.3
Ratificatio in criminalibus obligat ratificantem à die ratificationis, non à die commiſſi delicti. ibid.4
Ratificatio delicti inducitur ex receptatione, & occultatione delinquentis, qui delictum nomine receptantis commiſit. ibid.5
Ratihabitio fieri omnino debet intra terminum datum ad acceptandum. 41.2.12
Ratihabitio habet locum in iis, quæ mandatum ſpeciale exigunt. 158.2.3
Ratihabitio non aliter fieri poteſt quam per iuris fictionem ad quam ſpectat duo extrema iungere data vtriuſque habilitate. 338.1.6
Ratihabitio non inducitur ex taciturnitate propter præiudicium quod continere poteſt. ibid.7
Ratihabitio inducitur non tantum per verba, ſed etiam per facta. 338.2.8
Ratihabitio retrotrahitur, & mandato comparatur. 339.1.1
Intellige vbi mandatum ab initio potuit interuenire, & limita vbi facta retrotractione non potuit ratum habens id ipſum mandare. ibid.2
Ratihabitio ceſſat vbi negotium à principio nullum eſt, ita vt non ſit in poteſtate ratum habentis. 339.2.4
Ratihabitio vt ſit legitima, & habilis in extremo, à quo duo requiruntur. ibid.5
Ratihabitio requiritur vt fiat eo tempore, quo actus principalis, de cuius ratihabitione agitur, fieri potuiſſet. ibid.6
Ratihabitionis tempore vt ea legitime fiat, debent omnia eſſe in eo ſtatu, quo fuerant tempore quo negotium geſtum eſt. ibid.7
Ratihabitionis effectus ceſſat vbi per illam fieret præiudicium tertio. ibid.8
Ratihabitio retrahitur non ſolùm ad tempus, ſed etiam ad locum actus à principio geſti. 340.1.10
Ratihabitio legitima æquiparatur mandato, immo inducit mandatum fictum, etiam in delictis. ibid.11.14
Ratihabitio mandato non æquiparatur in iis, in quibus à principio mandatum pro forma requiritur. ibid.16
Ratio diuerſa vbi militat, acceſſorium non ſequitur naturam ſui principalis. 357.1.8
Ratio ampliat, & extendit diſpoſitionem. 391.1.5
Ratio expreſſa in lege habetur pro lege. ibid.6
Ratio reddenda eſt Epiſcopo de omnibus locis piis ab adminiſtratoribus, ſiue ea ſint publica, ſiue priuata, Eccleſiaſtica, vel laicalia. 446.2.7
Rationes adminiſtrationis Ordinarius exigere poteſt ab adminiſtratoribus donec coram eodem doctum fuerit de inſtitutione in qua ſecus expreſsè cautum ſit. ibid.8
Rationes ab adminiſtratoribus hoſpitalium, & piorum quando plures repeti poſſint, oſtenditur. ibid.10
Ratum quis habere non poteſt quod ipſius nomine non eſt geſtum. 338.1.1
Reatus ad pœnam æternam, qui inſurgit ex violatione iuſtitiæ commutatiuæ, non aliter adimitur quam ſi id quod verè, aut virtualiter ablatum eſt, reſtituatur. 530.1.2
Reatus ad pœnam æternam, proueniens ex peccato actuali in terminis, huius reg. 330.2.3
Reatus inſurgens ex peccato originali ſaltem in adultis lapſis abſque correctione, ideſt, abſque pœnitentia, non remittitur. ibid.5
Receptans eum, qui offendit Cardinalem, pari pœna punitur vt ipſe offendens. 297.2.15
Intellige, vt. ibid.14
Receptio in Canonicatum facta per Legatum à Latere non cenſetur fieri auctoritate Apoſt. 188.2.5
Receptus per literas Apoſt. facultatis in Canonicum ſupranumerarium, ſi receptio aliàs pertinebat ad Canonicos, dicitur auctoritate Canonicorum receptus, niſi in literis expreſsè dicatur auctoritate Papæ, ſecus ſi receptio non ſpectat ad eos. 50.1.1
Receptus auctoritate Papæ etiam ad mandatum alterius, præferendus eſt aliis in præbendis. 189.2.1
Recepti à maiori, ſeu digniori, præferuntur cæteris receptis ab inferiori, etiamſi illi ſint tempore poſteriores. ibid.2
Receptus ad gremium Eccleſiæ, dicitur receptus ad pœnitentiam, receptus verò ad perceptionem Sacramentorum dicitur receptus ad miſericordiam. 255.1.4
Reconuentio poteſt fieri etiam poſt litem conteſtatam, & in quacunque parte iudicij, ſed tunc non ambulat pari paſſu. 10.2.4
Rectoris, ſeu poſſeſſoris beneficij conſenſus an exigatur, oſtenditur. 432.1.4
Rectores Eccleſiarum, & Religioſi Mendicantes in Germania exiſtentes, qui pacem inter ipſos factam violant, ſententiam excommunicationis incurrunt. 499.2.6
Recuſatio non recipitur in notoriis. 87.1.12
Recuſationis cauſa contra Vicarium, vel delegatum Epiſcopi deducta quando eundem Epiſcopum concerneret, tunc de illa ipſe Epiſcopus nullo modo poterit cognoſcere, ſed arbitri erunt aſſumendi. 93.1.10
Recuſationis cauſam ſufficit coram ipſo iudice recuſato proponere, & coram arbitris probare. ibid.14
Recuſatio quando proponitur contra vnum ex pluribus delegatis cum clauſ. *Quòd ſi ambo, &c.* non eſt ſatis cauſam recuſationis coram recuſato exprimere, ſed oportet eam coram omnibus proponere. ibid.15
Recuſationis probatione pendente coram collega, non poteſt ipſe collega in principali procedere. ibid.16
Recuſationis obiectæ ſubdelegato cognitionem habet delegatus, non in totum ſubdelegans. 93.1.17
Recuſatio in ſcriptis eſt proponenda. 170.2.4
Recuſato vno ex iudicibus delegatis datis cum clauſ. *Quòd ſi ambo, &c.* debet alter condelegatus non recuſatus ſi fuerint duo, vel alij ſi plures extiterint, de ſuſpicione cognoſcere, nec ad arbitros eſt adeundum. 92.1.4
τὸ *Redditus*, eſt nomen generale. 44.1.10
Redditùum, & obuentionum appellatione venit etiam id, quod renaſcitur. 74.1.15
Redditus annui inter immobilia computantur. 478.1.15
Redditus annui ſi legentur Fratribus Minoribus ad modicum tempus; huiuſmodi legati capaces erunt, ſecus quando eſt ad longum tempus. 478.2.17
Redditus perpetui deputati non ad Fratrum Minorum victum, ſed ad certum diuini cultus vſum non repugnant eorum paupertati ac proinde illorum capaces ſunt. ibid.19
Redemptio in cenſibus & redditibus annuis, qui cum pacto redimendi conſtituuntur, an perpetuò abſque vlla temporis præſcriptione permiſſa ſit? oſtenditur. 509.1.11
Regni ſucceſſio defertur iure ſanguinis, & non hæreditario. 73.1.15
Sed contra tenent citati. ibid.16
Regula in dubio inhærendum eſt donec exceptio probetur. 324.1.1
Regula hæc in quo differat à ſequenti, oſtenditur. 347.2.2
Regulam hanc non affirmatiuè, vt hic, ſed negatiuè eſſe concipiendam tenuerunt aliqui. 359.1.4
Regulæ ſancti Franciſci profeſſores non ita Deo obligantur, vt compellantur ad omnia Euangelica Chriſti conſilia exequenda, ſed ſolùm ad vota emiſſa ſeruanda. 477.2.4
Regula 10. aliàs 11. Cancell. cum hoc text. ſymbolizat. 503.1.2
Regulares ſi tacitè, vel expreſsè profeſſionem non emittant, actiua, paſſiuáque voce carent. 5[illegible].1.7

Index Rerum , & Verborum

Regulares laici carent voce actiua in electionibus eorum ordinum, in quibus ſunt profeſſi. ibid.8

Regulares habentes priuilegium à Papa ſepeliendi quoſcunque in ſua Eccleſia, ſi paciſcuntur de non recipiendis aliquibus, vel certis Parochianis Eccleſiæ alicuius, ſeruare compelluntur pactum, nec illos ſepelire poterunt. 214.2.8

Regulares extra clauſtra decedentes poſſunt ad eorum Eccleſias deferri etiam Parochis inconſultis. 121.2.3

Regularium Prælatorum negligentiam in beneficiis prouidendis qui ſupplere poſſit. 397.1.1

Regularia beneficia à Prælato collata poſſunt ab eo ad ſolum eius nutum, & libitum, etiam abſque iuſta cauſa reuocari, ſeu conferri. ibid.6

Regulares præſentatos à ſuis Superioribus ad Confeſſiones audiendas ſi Epiſcopus ſine iuſta cauſa admittere nolit, an poſſint etiam attenta diſpoſitione Concilij Tridentini Confeſſiones audire perinde acſi admiſſi eſſent. 437.1.7.8

Regulares non poſſunt etiam vigore quorumcunque priuilegiorum abſoluere à caſibus Epiſcopo reſeruatis. 438.2.25

Regularium de Confeſſione, & Communione ſingulis menſibus facienda vbi tractetur, remiſſiuè. 443.1.2

Regulares Sacerdotes matrimonia miniſtrantes, ſiue ſolemnizantes non habita ſuper his Parochialis Presbyteri licentia ſpeciali, ipſo facto ſunt excommunicati excommunicatione Sedi Apoſtolicæ reſeruata. 469.1.5

Regulares hodie nec per priuilegium, quod Mare magnum vocatur, facultatem habent abſoluendi pœnitentes à caſibus Epiſcopo reſeruatis. 470.1.19

Relapſi in hæreſim ſunt tradendi Curiæ ſæculari, licet pœniteant eos,& ad fidem redeant,non tamen denegantur eis ſacramenta Pœnitentiæ, & Euchariſtiæ. 255.1.8.2

Relapſis indulgentia conceſſa non proficit niſi quoad pœnam ſpiritualem, ſecus quoad temporalem. ibid.3

Relapſis ſi poſtea pœniteant ſacramenta Pœnitentiæ, & Euchariſtiæ denegando non ſunt. 255.2.5

Relapſus hæreticus dicitur is, qui de vehementi ſuſpicione hæreſis abiurauit, etiamſi de primo lapſu per plenas probationes non fuerit conuictus ſi poſt abiurationem de vehementi in hæreſim incidat. 257.2.2

Relapſus hæreticus probatur ex eo, quòd poſt hæreſim abiuratam in eandem incidiſſe conuictus eſt. ibid.3

Relapſus non eſt ille, qui primo de leui abiurauit, quamvis poſt huiuſmodi abiurationem de hæreſi fuerit conuictus. 258.1.5

Relaxatio ad cautelam in generali interdicto non habet locum. 310.2.1

Religio, quæ eſt prior in inſtitutione, & approbatione, præcedere debet minus antiquam. 53.1.3

Religio vt approbata per Sedem Apoſtol. dicatur, non ſufficit vt modus viuendi ab illa approbetur, niſi tanquam vera Religio approbetur. 476.1.3

Religionem ingrediens ſi recipiat aliquid à monaſterio vt ingrediatur, nullam excommunicationem incurrit. 513.2.6

Religionem vt quis ingrediatur licitum eſt illecebris, vel muneribus abſque vllo pacto captare beneuolentiam. ibid 7

Religioſus ſi non obtenta licentia conſentit electioni de ſe factæ extra ſuum monaſterium, non valet conſenſus, & irrita eſt electio. 54.2.1.2

Religioſus quomodo dicatur non habere velle, vel nolle, remiſſiuè. ibid.3

Religioſus electus in proprio monaſterio poteſt conſentire electioni de ſe factæ abſque alicuius licentia. ibid.4

Religioſi promoueri debent ab Epiſcopo loci vbi degunt, vel ab alio eius accedente aſſenſo, præcedentibus tamen literis dimiſſoriis ſuorum ſuperiorum. 80.1.23

Religioſorum etiam exemptorum ad præſentationem non debent in Eccleſiis ipſorum Rectores inſtitui, niſi primò tantùm eiſdem aſſignetur vnde incumbentia onera ſubire poſſint, & congruè ſuſtentari, nec valet contraria conſuetudo. 181.1.1

Religioſus habens Prioratum, vel Eccleſiam Curatam, ſi recipit ſecundum ſine licentia Papæ, ipſo iure vacat primum, quod ſi ſtatim non dimiſerit, efficitur ineligibilis, & priuatur vtroque. 204.2.1.2

Religioſus vt tranſeat ad ſtrictiorem Religionem requiritur licentia Prælati ſui, quamvis non obtineatur. 205.1.14

Religioſus ad parem religionem ex cauſa tranſire poterit de licentia Abbatis, & Conuentus. ibid.16

Religioſus non poteſt ſuſcipere officium executoris teſtamenti, niſi petita, & obtenta licentia à ſuperiore. 219.2.1.2

Religioſus ex ſola Epiſcopi licentia Abbate ſuo contradicente munus executoris ſuſcipere non poteſt. ibid.6

Religioſi, qui extra clauſtra ſunt, vt beneficiis perpetuis præſint, poſſunt abſque ſuperioris licentia munus executoris obire, ibid.15

Religioſi niſi multum remoti à monaſterio nequeunt alibi eligere ſepulturam. 221.2.12

Religioſus poteſt ſibi eligere ſepulturã quãdo moritur ita remotè à monaſterio,vt ad illud commodè portari nequeat,222.1.5

Religioſus ſi moriatur ita remotus à monaſterio non electa ſepultura, ſepeliendus eſt in Eccleſia parochiali, in qua deceſſit inſtar ſæcularium in itinere morientium. 221.2.4

Religioſæ perſonæ non poſſunt de manu laici ſine Epiſcopi conſenſu decimas accipere. 223.1.10

Religioſi accedentes ad monaſteria Monialium quas pœnas incurrant, oſtenditur. 231.1.28

Religioſi Mendicantes per Papam poſt Concil. approbati, & inſtituti non poſſunt aliquem ad profeſſionem recipere, domum, vel locum de nouo acquirere, nec acquiſita ſine licentia alienare, nec extraneis prædicare, Confeſſiones eorum audire, vel ad ſepulturam admittere, & contra factum non tenet. 234.1.3

Religioſus dimittens temerè habitum etiam abſque apoſtatandi animo incurrit excommunicationem latam in hoc text. 245.1.6

Religioſus accedens ad quæcunque ſtudia etiam permiſſa non obtenta licentia Prælati & Conuentus, incurrit excommunicationem latam in hoc text. 245.1.10

Intellige ſi extra ſuæ Religionis clauſtra ſit, ſecus ſi intra. ibid.2.11

Religioſus dicitur qui poſt abiurationem hæreſis, de qua conuictus fuerat, vel poſtea conuincitur,facto, vel verbis hæreticis communicat. 258.1.10.11

Religioſus in Conuentu ſi vnus tantum reperiatur, poterit tempore interdicti aſſumere familiarem, vt ei celebranti miniſtret. 591.1.6

Religioſis iam hodie fere omnibus ex priuilegiis Romanorum Pontif. licet tempore interdicti celebrare coram ſuis familiaribus. ibid.7

Religioſus ſuſpenſus à temporalibus ſi contrauenjat an fiat irregularis, remiſſiuè. 301.2.12

Religioſum clericum verberantem abſoluit Epiſcopus eo caſu, quo abſolueret clericum. 317.1.8.2

Religioſus eligi non poteſt in Abbatem, vt Prælatum alterius Religionis, & ſi contrà fiat electio eſt nulla, in Epiſcopum tamen ſæcularis, vel cuiuſlibet Regularis Eccleſiæ benè eligi poterit. 391.1.2

Religioſus etiam pro conreligioſo, niſi pro conſorte eiuſdem litis, non poteſt procurator conſtitui ſine licentia Superioris, nec etiam alium conſtituere, nec ſubſtituere, licèt habeat in mandatis. 403.2.1

Religioſis interdicitur procuratoris officium obire ſine Superioris licentia. ibid.2

Religioſus poteſt procurator inſtitui ante licentiam Superioris, ſed ipſe acceptare non poteſt donec eam obtineat. ibid.4

Religioſus ſi abſque Superioris licentia procurator conſtituatur, non valet actus procuratoris titulo geſtus in iudicialibus ſaltem. ibid.6

Religioſus non poteſt ex quantovis alicuius mandato ad id dato procuratorem conſtituere, aut ſubſtituere. ibid.7

Religioſus quoties poteſt eſſe in iudicio abſque Superioris licentia, integrum quoque ei eſt conſtituere procuratorem abſque illa. 404.1.12

Religioſus,qui concedit alieni ad vitam,vel certum tempus,iura, redditus,vel poſſeſſiones adminiſtrationis,cui præeſt,ſuſpenſus eſt ab officio, niſi duo concurrant, nec valet conceſſio, duos caſus excipit. 431.1.8

Religioſus,etiamſi ab aliquo executor ſui teſtamenti conſtitutus ſit, non poteſt tale munus ſubire niſi petita priùs, & obtenta à ſuo Superiore licentia. 435.2.3

Religioſi non clauſtrales præpoſiti alieni Eccleſiæ ſæculari exemptæ ab Epiſcopi iuriſdictione, ſi teſtamenti executores ſint, non tenentur rationem reddere Epiſcopo, ſed Papæ. ibid.5

Religioſi grauantes, vel fraudantes Eccleſias circa decimas eis debitas ſi requiſiti per illos, quorum intereſt, non deſiſtunt intra menſem,vel de vſurpatis, vel retentis intra duos menſes non fecerint emendam, in quibus caſibus ſuſpenſi ſunt ab officiis, adminiſtrationibus, & beneficiis, & talia non habentes ſunt excommunicati. 440.1.8.2

Religioſus prouiſus ad beneficium parochiale alicuius Eccleſiæ ſi Eccleſia illa nullatenus ſubiiciatur Prælatis monaſterij, eximitur ille ab obedientia, & poteſtate Prælati Regularis, & incipit ſubiectus eſſe imperio Ordinarij,cui illa Eccleſia ſubeſt. 444.1.10

Religioſus Parochialis Eccleſiæ Præfectus an teneatur habere ſocium ſui Ordinis, oſtenditur. ibid.11

Religioſus niſi ſit expreſſè profeſſus eligi nequit in Abbatem,ſeu Prælatum. 444.2.15

Religioſi ſubire tenentur onera, quæ incumbebant Eccleſiis per eos ante Concil. Viennenſ. acquiſitis, niſi priuilegio, exemptione, vel alia iuſta cauſa iuuentur, quæ priuilegia, vel exemptiones non iuuant in Eccleſiis poſt Concil. acquirendis. 449.2.1

Religioſi poſſunt in eleemoſynas erogare fragmenta, quæ ex ipſorum menſa ſuperſunt. 450.1.3

Religioſi in ſex caſibus excommunicantur, illorum abſolutio Papæ

Papæ reſeruatur, et priuilegiis, & exemptionibus non obſtantibus eos per Ordinarios locorum denuntiari præcipitur. 448. 2.1

Religioſo credendum eſt dicenti ſe habere licentiam à Parocho ad miniſtrandam Euchariſtiam, Extremam-vnctionem, & ſolemnizandum matrimonium. 469.2.10

Religioſus adminiſtrans Sacramentum Pœnitentiæ, vel Baptiſmi ſine licentia Parochi non incurrit pœnas huius text. 470. 2.16

Religioſorum ſeptem culpæ referuntur. 470 2.17

Religioſis prohibetur ne Indulgentias pronuntient indiſcretas. 470.2.20

Religioſi Mendicantes tranſgreſſores Conſtitut. Bonifacij in cap. vnic. de exceſſ. Prælat. lib. 6. excommunicantur, necnon omnes Religioſi, qui in ſermonibus, vel alibi proferunt aliqua, vt retrahant à ſolutione decimarum, quarum ſolutionem certis diebus, & in Confeſſionibus ſub certis pœnis ſuadere tenentur, niſi ſint tales quorum monaſteriis, vel Eccleſiis competat percipere decimas. 473.1.1.2

Religioſi etiam exempti violantes interdictum poſitum per Sedem Apoſtolicam, vel Ordinarium loci, vel generalem ceſſationem Diuinorum factam per Prouinciale Concilium, vel per eum, qui hoc poſſit, ſeruatam per Cathedralem, ſeu Matricem Eccleſiam loci, excommunicati ſunt ipſo iure, non obſtantibus, &c. 475.1.1.2

Religioſus electus ſi intra tempus moderandum pro præſentia, vel abſentia ſuperioris ipſe, vel eius electores licentiam conſentiendi non petierint, eſt eo ipſo priuatus iure ſibi ex electione quæſito, & poſſunt electores alium eligere. 496.2.1

Religioſus ex priuilegio confeſſus an teneatur iterum ſuo Parocho confiteri ? remiſſiuè. 499 2.5

Religioſi mendicantes ſub excommunicationis pœna prohibentur tranſire ad Religionem non mendicantium, excepta Carthuſiana. 510.1.fin.

Religioſi ſine ſui Superioris licentia vltra mare euntes, ſunt ipſo facto excommunicati. 510.2.med.

Remiſſio culpæ, id eſt, reatus ad pœnam æternam, non detur ſine gratiæ infuſione. 333.1.7

Renuntians tenuem præbendam, quam habebat, in fraudem expectantis primam vacaturam, cùm in proximo crederetur pinguem vacare, tunc non tenetur expectans illam recipere, imò illa dimiſſa expectabit aliam ſine fraude vacantem, & ſi huic renuntianti illa pinguis poſtea conferatur, hoc ipſo probata ſit fraus, & carebit vtraque. 69.1.1

Renuntians generaliter caſibus fortuitis non videtur renuntiare grauioribus, & maioribus. 403.1.5

Renuntians tacitè non poteſt pœnitere. 443.2.6

Renuntiatio fraudulenta non valet. 69.2.5

Renuntiationem factam à filia cum iuramento de non ſuccedendo, &c. non poteſt illa impugnare ex capite læſionis etiam enormiſſimæ, præſertim ſi aliunde fuerit competenter dotata. 115.2.8

Renuntiationem factam in fauorem etiam fratris ſuper hæreditate paterna, & materna iam delata, comprehendit textus in præſenti. 116.1.9.10

Vbi declarantur contrarium tenentes.

Renuntiatio facta cum iuramento per vim, & metum eſt omnino nulla. 116.2.31

Renuntiatio hæreditatis paternæ præiudicat nepotibus. 117.2 31

Renuntiatio dignitatis, vel beneficij poteſt fieri per procuratorem ad hoc conſtitutum, licèt priùs ipſe procurator fuerit reuocatus, ipſo tamen & ſuperiore, cui fiebat ceſſio, ignorante, niſi per malitiam ipſorum, vel aliorum reuocatio ipſis fuerit occultata. 395 2.1

Renuntiatio beneficiorum in cuius manibus ſit facienda, remiſſiuè. 396.2.14

Renuntiatio facta de beneficio à capto per dominum ſæcularem, & detento donec illud renuntiaret, eſt nulla ipſo iure. 473. 1.4

Repetitio dictionis in eadem diſpoſitione ſignificat id eſſe cum myſterio factum. 448.1.4

Repræſentationes in Eccleſiis fieri non eſt permittendum. 242. 2.3

Repræſentatio excluditur quoties ad maioratum alternatiuè vocati fuerint filij, vel nepotes. 381.2.39

Repreſalia contra perſonas Eccleſiaſticas concedi, vel conceſſæ extendi non debent contra facientes, niſi reuocent intra menſem; ſingulares ſunt excommunicati, vniuerſitates interdictæ. 89 2.1.2.2

Repreſaliarum materiam qui tractent, referuntur. ibid.2.3

Repulſam obiiciens contra teſtes debet præmiſſo iuramento ſubiicere in ſcripto repulſarum ſe id non facere ex malitia. 155.2.8

Requiſitio vnica ſufficit facta Inquiſitori ab Epiſcopo volente in durum carcerem ponere, torquere, aut condemnare hæreticum, 458.1.7

Res eadem diuerſis reſpectibus diuerſo iure cenſetur. 156.1.6

Res litigioſa eſt de cuius dominio quæſtio vertitur inter petitorem, & poſſeſſorem. 151.2.7

Rem certam qui petit cauſa expreſſa, ſi illam cauſam non probat, ſuccumbit, licèt aliam probet, maximè poſtmodum emergentem. 167.1.1

Res vt dicatur non integra ſufficit vnica citatio. 404.1.6

Res vt deſinat eſſe integra, ſat eſt à iudice prolatum citandi decretum, quamvis citatio non ſit intimata citato. 422.2.20

Res omnis, cui eſt annexum onus, tranſit in Eccleſiam cum ſuo onere. 449.1.2

Res tranſit cum ſuo onere. 510.1.3

Reſcriptum contra ius commune non valet niſi faciat mentionem de iure. 4.1.15

Reſcriptum contra legem, etiam non habentem clauſulam derogatoriam, non valet. ibid.16

Reſcriptum strictè, & in ſpecie ſumptum dicitur illud, quod emanat ad obſeruantiam iuris communis. 6.1.1

Reſcriptum in hoc tit. accipitur largè, & ſic continet omnem Principis conceſſionem quocunque modo fiat. ibid.2

Reſcriptum delegatorium impetratum ab excommunicato, & proceſſus inde ſequutus ſunt ipſo iure nulla, niſi in cauſa excommunicationis, vel appellationis. 7.2.1.2

Reſcriptum impetrare nomine proprio, impeditur excommunicatus, ſiue occultus, ſiue publicus ſit. ibid.3

Reſcriptum impetratum ab excommunicato in cauſa indiuidua ſimul cum non excommunicato eſt nullum. ibid.4

Reſcriptum non ſolùm ad lites, ſed quodcunque aliud impetratum ab excommunicato eſt nullum. ibid.6

Reſcripta Prælatorum inferiorum ab excommunicato impetrata ſunt nulla. ibid.7

Reſcripti appellatione non minus venit reſcriptum Principis ſæcularis, quàm Pontificis. ibid.8

Reſcriptum ſiue ſit in poſſeſſorio, ſiue in petitorio, impetratum ab excommunicato eſt nullum. 8 1.9

Reſcriptum impetratum ab excommunicato etiam pro alio eſt nullum. ibid.10

Reſcriptum ab excommunicato impetratum eſt nullum, etiamſi pars contra quam impetratur, conſentiat impetrationi. ibid.11

Reſcriptum per quod excommunicato conceditur indultum, vel indulgentia Motu proprio Principis eſt nullum ipſo iure. ibid.12

Reſcriptum per excommunicatum impetratum non eſt validum etiam ad inducendam litis pendentiam. ibid.13

Reſcripta quæ hodierno tempore emanant à Sede Apoſt. poſſunt ab excommunicato impetrari. 8.2.19

Reſcripti vigore ab excommunicato impetrati non poteſt idem excommunicatus reconueniri. 9.1.32

Intellige vt ibid.32.33

Reſcriptum ſi impetretur per promotorem inquiſitionis publicæ, vel priuatæ, & talis promotor ſit excommunicatus, non poterit iudex vigore talis reſcripti formare proceſſum etiam ex officio, quamvis excommunicatus præbuerit in impetratione nudum miniſterium. ibid.35

Reſcriptum Papale, quo conceditur promoto retentio beneficiorum vſque ad beneplacitum Papæ, expirat illo mortuo, ſecus ſi ibi dicatur, *vſque ad beneplacitum Sedis Apoſt.* niſi reuocetur intelligitur tale reſcriptum de beneficiis priùs non canonicè detentis. 12.2.1

Reſcriptorum ex data quando conſtat de prioritate, & poſterioritate, illud præfertur, quod priùs conceſſum fuit. 24. 2.3

Reſcriptum dicitur anterius altero ratione vnius horæ. ibidem.6

Reſcriptum ſi fiat à Papa vt quis prouideatur de præbenda primò vacatura in tali Eccleſia, & in illa eſt conſuetudo, vt antiquiores poſſint optare antiquiores præbendas, huiuſmodi conſuetudo valet, & eſt ſeruanda intra 10. dies, & quæ remanet eſt pro prouidendo, niſi vacauerit in Curia. 33. 2.1

Reſcripta gratiæ per ſubreptionem obtenta ſunt ipſo iure irrita. 83.1.5

Reſcriptum minimè redditur ſubreptitium non narrata tranſactione, quæ ad merita cauſæ opponitur. 142.2.8

Reſcripta ſunt ſtricti iuris. 192.1.2

Reſcriptum in dubio præſumitur ad poſtulationem partis, & non motu proprio conceſſum. 198 13

Reſcriptum impetrare poteſt alius pro alio. 198.2.12

Reſeruatio inficit titulum, & illum ipſo iure annullat. 66.c.3

Reſeruationes per Legatum factæ expirant finito officio. 106. 2.6

Reſeruationes beneficiorum ſunt odioſæ. 107.1.9

Reſeruatio ſtatuta in hoc text. de beneficiis vacantibus in Curia non comprehendit beneficia iuriſpatronatus laicorum, 184. 2.12

Reſeruatio de beneficiis vacantibus apud Sedem non habet

locum in beneficiis de Vrbe. 183.1.14
Reſeruatio quoad beneficia Vrbis non habet locum in iis, qui in Vrbe degunt ratione originis, vel domicilij, niſi etiam Curiam ſequantur. 206.1.4
Reſeruatio generalis conceſſa in fauorem expectantium non comprehendit ex æquitate beneficia vacantia per viam permutationis. 217.1.3
Reſeruatio reg. 8. Cancel. ligat etiam Auditorem Rotæ, vt de beneficio reſeruato conferre non valeat vigore huius reg. 389.1.2
Reſidentia ſola abſque miniſterio perſonali non ſufficit ad lucrandas quotidianas diſtributiones. 180.1.24
Reſidere tenetur quis in Eccleſia principali, non autem in annexa. 187.1.6
Reſignans vt conſtituatur in mala fide, non requiritur intimatio literarum, ſed ſufficit ſcire, vel eſſe plenè informatum renuntiationem admiſſam fuiſſe per ſuperiorem iuxta formam mandati. 48.2.15
Reſignans non poteſt ampliùs ſe intromittere in beneficio reſignato. 208.1.3
Reſignans poſt expletam reſignationem habetur pro mortuo quoad illud beneficium reſignatum. ibid.4
Reſignatio exempti non poteſt fieri coram Epiſcopo, & aliis Ordinariis, ſed coram Papa. 61.1.7
Reſignatio, quæ fit lite pendente, videtur fieri in fraudem. 152.1.4
Reſignatio beneficij non poteſt fieri à procuratore ſine ſpeciali mandato. 194.2.12
Reſignatio vera eſt illa, quæ fit ex cauſa permutationis. 217.1.5
Reſignatio beneficiorum libera fieri poteſt in manibus Epiſcopi. ibid.6
Reſignatio facta per procuratorem reuocatum ante intimationem reuocationis eſt valida, niſi ageretur de reuocatione procuratoris mero conſtituti. 396.1.5
Reſignatio facta per procuratorem reuocatum, non autem intimatum minimè valet quoties per malitiam illius, aut Superioris, in cuius manibus renuntiatio erat facienda, non potuit fieri intimatio ante ceſſionem. ibid.8
Reſignatio beneficiorum poteſt fieri coram Epiſcopo. 473.1.5
Reſignatio etiamſi reſoluatur, parà propter regulam de viginti, non tamen reſoluitur inducta per appoſitionem manus validam. 503.2.5
Reſpondens obſcurè, & non explicitè, ſimilis eſt nihil reſpondenti. 153.2.4
Reſtituenda non ſunt danti, ſed pauperibus eroganda data ob turpem cauſam. 332.1.15
Reſtitutio eſt prioris ſtatus reparatio. 14.1.6
Reſtitutio debita cenſetur etiam in foro Conſcientiæ ſi ex parte ſoluentis ſit pœna, & ex parte accipientis ſit reſtitutio damni accepti. 60.2.15
Reſtitutione in integrum pendente aduersùs ſententiam contra Eccleſiam, ſeu minorem latam, non debet huiuſmodi ſententia interim executioni mandari. 119.1.10
Niſi reſtitutio malitioſè fuerit implorata ad protelandam executionem ſententiæ. ibid.11
Reſtitutio in integrum conceditur Eccleſiæ aduersùs contractus. ibid.12
Reſtitutio in integrum competit Eccleſiæ, & minori aduersùs emptionem, & venditionem, etiam factam ſub haſta publica. ibid.2.13
Reſtitutio in integrum competit Eccleſiæ, & minori aduersùs quaſi contractus, & obligationes ex illis deſcendentes. ibid.14
Reſtitutio competit Eccleſiæ, ſicut & minori intra quadriennium. 130.1.17
Reſtitutio Eccleſiæ non conceditur aduersùs quadriennij lapſum. 131.1.24
Etiamſi agatur de cauſa beneficiali. ibid.25
Reſtitutio in integrum poſt quadriennium concedi poteſt à iudice ex rationali cauſa. ibid.26
Reſtitutio indulgetur poſt quadriennium ſtante enormiſſima læſione, & infra quod tempus prætextu huiuſmodi læſionis concedenda ſit, oſtenditur. 131.1.28.29
Reſtitutio in integrum aduerſus confeſſionem delicti per imprudentiam ab Eccleſia emanatam eidem Eccleſiæ conceditur. 134.1.4
Reſtitutio non competit Eccleſiæ, vel minori ſi per dolum, vel malitiam falſum confiteantur. ibid.2.13
Reſtitutio facienda eſt expenſis eius, qui iniuſtè rem accepit, & mittenda ad dominum vbicunque fuerit. 331.2.10
Reſtitutio vbi neſcitur cui ſit facienda, res ſic iniuſtè poſſeſſa prouidentia Epiſcopi pauperibus debet erogari. 331.2.13
Reſtitutio non competit, ſed pauperibus erogabitur vbi turpitudo verſatur ex parte vtriuſque. ibid.14
τὸ *Reſtitutio*, lato ſumpto vocabulo acceptum ſatisfactionem comprehendit. ibid.16
Reſtitutioni obnoxius eſt ille, qui ratum habet damnum ſuo nomine illatum ac ſi mandaſſet. 340.1.13
Reſtitutio aduersùs lapſum quadriennij non conceditur. 405.1.8
Reſtitutio conceſſa poſt quadriennium eſt nulla. ibid.8
Reſtitutio non fit vbi agitur de beneficio Pontificì reſeruato etiamſi probetur titulus coloratus, ſed oportet examinare an titulus verè, & realiter reſeruationi derogauerit. 409.2.8
Reſtitutio beneficij tam reſeruati, quàm non reſeruati quando petitur ex remedio attentatorum, tunc conceditur etiamſi non probetur titulus coloratus. ibid.9
Reſtitutio facta à Principe intelligitur ſine præiudicio iuris alteri ſpe tantum quæſiti. 14.2.3
Reſtitutio non retrotrahitur in præiudicium alterius. ibid.
Reſtitutus intelligitur ſine alterius præiudicio, qui ad gratiam reuocatam reſtituitur, vnde eleƈt ante reſtitutionem impetranti præferri non debet. 14.2.1.2
Reſtitutus ipſo iure ſine miniſterio iudicis, ad integrum tempus reſtituitur. 54.1.7
Reſuſcitatus recuperat filios, non tamen vxorem, & non tenetur iterum baptizari, nec ordinari. 504.2.5
Retractio, & ceſſatio actus eſt pœna. 48.1.9
Retractus oblationem tanquam procurator conſanguinei faciens ſufficit oſtendere, ſiue porrigere inſtrumentum mandati, & non eſt neceſſe vt legat, aut legendum præbeat. 175.1.3
Reuocandi ius expirat donantis morte, nec tranſit ad eius hæredes. 303.1.8
Reuocatio gratiæ non tollit ius quæſitum, ſed quærendum, niſi ius annexionis aliud inducat, nec tamen tollit ius quærendum annexum iuri digniori iam quæſitum. 608.2.2
Reuocatio gratiæ obeſt expectanti præbendam, & decreti interpoſitio etiam ignoranti. ibid.
Reuocationem generalem licentiarum, & quoruncunque priuilegiorum ingrediendi monaſteria Monialium fecit Gregorius XIII. 231.1.8
Reuocatio procuratoris conſtituti ad reſignandum debet intimari. 396.1.4
Reuocatoria gratiarum includit receptos in Canonicos præbendam diſtinctam expectantes, etiamſi perciperent diſtributiones quotidianas, ſecus ſi præbendam diſtinctam non expectabant, ſed augmentum portionis, includit etiam habentes ius ad vacaturam ſi nondum eſt deuentum ad collationem. 613.1.1
Reus ſi contra actorem impetrat literas de reconuentione in eodem iudicio, vel de conuentione ad eoſdem iudices eandem pœnam incurrit, niſi eos ſuſpectos recenſet. 10.1.2
Reus vbi iure communi, non ſpeciali habet duos Iudices, poteſt actor vnum ex iis, quem maluerit, eligere ad actionem proſequendam. 10.2.50
Reus iuſſus poſitionibus reſpondere, ſi recuſat vel contumaciter recedit, habebitur pro confeſſato, ſecus ſi priuſquam ſic iuſſus eſſet contumax fuerat, nam tunc proceditur contra eum tanquam contra contumacem. 153.2.1
Reo fauendum eſt potius quàm actori cùm ſunt partium iura obſcura. 340.2.6
Reus ad ſui defenſionem poteſt multiplicare titulos ſui iuris. 346.2.2
Reo non licet vti pluribus exceptionibus, quæ neceſſariam, & ineuitabilem contrarietatem continent. 347.1.5
Reo electio tribuitur in pœnis alternatiuè impoſitis etiam in caſo, quo verba ad illum priſinè referantur. 379.2.12
Regibus Coloniæ, Galliæ, Hiſpaniæ, atque Luſitaniæ poteſtas nominandi Epiſcopos data eſt. 48.1.3
Rex minor 25. annis Regnum per curam adminiſtrare debet. 72.1.7
Intellige, vt. ibid 8
Rex adultus, licèt minor ſit, vt non teneatur recipere curatorem, qui tenentur reſtituimi. 72.2.9
Sed eorum ſententia reiicitur. ibid.10
Regis coadiutor debet habere ius legitimæ ſucceſſionis, & ſanguine proximior eſſe eidem Regi. ibid.11
Regi adulto minori dandus eſt curator, & coadiutor ad Regni gubernationem. 73.2.18
Regibus depoſitis an in præiudicium legitimi ſucceſſoris poſſint alij noui conſtitui, oſtenditur. ibid.20.21
Regibus propter eorum excellentiam ſemper defertur, & præferendi cenſentur. 103.1.8
Rex poteſt modicè, vel etiam non modicè ex iuſta tamen cauſa in ordine ad Regni vtilitatem donare de bonis Regiæ Coronæ. 167.2.2
Rex Bohemiæ ad Imperatoris electionem de neceſſitate vocandus non eſt, niſi cum alij diſcordant. 167.2.10
Rex ſuccedens in Regno tenetur ſeruare, & adimplere donationes factas per prædeceſſores. 168.1.8
Rex Franciæ & regnicolæ non ampliùs Eccleſiæ Romanæ ſunt ſubiecti, quàm exiſtebant antea 318.2.inic.
Roma prima Sedes, & vniuerſalis Eccleſiæ primatus iure diuino eſt collocatus. 49.2.5
Roma vnde dicatur. 50.1.17
Romani plures tociyti, & illuſtres, viliſſimos reliquerunt filios. 348.1.8

Rubrica

Digitized by Google

Collect. Sexti Decretal. Clem. & Extrau.

Rubrica allegari poſſunt ad deciſionem cauſarum, ſi orationem perfectam contineant. 2.2.19
Rubrica oſtendit poteſtatem eius, de quo in titulo agitur. 401.2.4

S

Sacerdos vtcunque ſolemniter degradatus conficit Euchariſtiæ Sacramentum ſi vtatur debita materia, & forma cum intentione. 244.2.10
Sacerdotes Sacræ Confeſſionis Miniſtri debent ſe præſentare perſonaliter coram locorum Ordinariis. 438.2.18
Sacerdotes Regulares, qui clericis ſæcularibus ſiue laicis Sacramentum Extremæ-vnctionis ſine proprij Parochialis Presbyteri ſpeciali licentia miniſtrauerint, ipſo facto ſunt excommunicati, & illorum abſolutio reſeruatur Papæ. 468.2.2
Idem ſi Euchariſtiam miniſtrauerint, vt 469.1.3
Sacerdos an poſſit perpetuo locare operas ſuas pro Miſſis celebrandis, remiſſiuè. 510.1.4
Sacramentaria quibus venialia remittuntur, quæ ſint, remiſſiuè. 2.2.27
Sacramenta Baptiſmi, & Confirmationis licitè adminiſtrari poſſunt etiam adultis tempore interdicti iuxta ritum ab Eccleſia præſcriptum. 316.1.2
Sacramenta in Eccleſia quando in ea non celebrantur diuina Officia, poteſt recipere ille, cui eſt ingreſſus Eccleſiæ interdictus, 316.2.6
Sacramenta quæ celebrari permittantur tempore interdicti, remiſſiuè. 321.1.21
Sacramenta Baptiſmi, Pœnitentiæ, & Euchariſtiæ conditionem propriam ſuſpenſiuam non recipiunt. 567.1.9.10.11
Sacrilegium committit offendens Cardinalem. 296.2.3
de *Salariis* Notariorum agentes referuntur. 23.1.90
Salutandi vſus antiquiſſimus eſt. 1.2.7
Sana mentis quis. 255.1.2
Sanctio Regi Portugalliæ datus fuit Alphonſus eius frater in proprium eius Regem. 71.1.3
Sanctius Rex Portugalliæ quare non fuit depoſitus, oſtenditur. 71.2.6
Sanguinis hominis viuentia, & non brutorum animalium effuſio in Eccleſia illam polluit. 240.2.7
Sanguinis effuſio debet eſſe iniurioſa, vt per illam Eccleſia polluatur. ibid.8
Sapientis eſt mutare conſilium in melius. 490.1.3
Saracens ab inuocatione publica, & à peregrinatione, quam facere ſoleat ad eius ſepulchrum, compeſcendi ſint. 456.2.1
Satisfactum intelligitur, ſi is, cui facienda erat reſtitutio, liberaliter remittat, niſi remiſſio aliquo modo inuoluntaria ſit. 331.2.18
Satrapæ dicuntur ſapientes. 50.1.3
Scabini, id eſt, conſules. 242.1.2
Scholares poſſunt ſuos debitores coram ſuis Conſeruatoribus vſque ad quatuor dietas conuenire. 20.2.40
Scholaris notoriè peritus quando gradum ſuſcipit licentiaturæ non debet examinari. 419.1.4
Scholaris indignus Doctoralia inſignia petens peccat mortaliter. 456.2.4
Scholares, mercenarij, & his ſimiles ſubſunt Presbytero, in cuius Parochia inhabitant. 469.2.12
Scienti, & conſentienti non fit iniuria, nec dolus. 550.2.1
Sciens, & præſens ſi tacet ipſa taciturnitate oſtendit proprium conſenſum, niſi legitima in contrarium detur coniectura, vel nutu, aut ſigno oſtendat contradictionem. 361.1.15
Scientes, & non reuelantes eos, qui pro obtinenda gratia, vel iuſtitia apud Sedem Apoſtolicam aliquid dederunt, ſeu receperunt ſunt excommunicati. 525.1.19
Scientia, & affectata ignorantia æquipollent. 77.2.7
Scientia explicata, & indubitata requiritur in præiudicialibus, 175.1.7
Scientia præſumitur circa ea, quæ publicè fiunt. 364.1.4
Scientia non præſumitur ex eo ſolo, quod in loco beneficij ſit nota vacatio. 430.2.10
Scire quis id præſumitur quod aliàs indagare tenetur. 364.1.5
Scriptura in quibus caſibus requiratur, remiſſiuè. 236.2.10
Scriptura requiritur in contractu emphyteotico. ibid.13
Scriptura non eſt neceſſaria ad ſubſtantiam, & valorem gratiæ. 483.1.13
Scrutinio publicato vbi electus ius non habet, electores variare poterunt. 52.2.3
Scrutinium facere aggredientes aliqui ad hoc non electi aliis videntibus & non contradicentibus tacitè conſentire, eóſque ad hoc officium aſſumere cenſentur. 31.1.3
Scrutinij de forma eſt, vt eo publicato, & facta collatione mox per annum nomine Capituli electio fiat, ſiue præcedat mandatum Capituli, ſiue ſequatur ex tacito conſenſu, qui ex non reclamatione deducitur. ibid.4
Secundus, qui impetrauit dignitatem, & præbendam, præfertur priori qui ſolùm præbendam impetrauerat, ſi præbenda dignitati eſt annexa, & præſtatur ratio. 191.2.1.2
Sedes multipliciter dicitur in iure, & quomodo hîc accipiatur, oſtenditur. 114.1.2
Sedes Apoſtol. pauperibus clericis, & aliis benemeritis perſonis prouidere deſiderat. 484.2.3
Sedes Apoſtol.an de iure diuino debeat reſidere Romæ, remiſſiuè. 486.1.25
Sede Imperiali vacante, ſub pœna excommunicationis prohibetur, quòd nullus tunc nomen Vicarij, ſeu alterius imperialis officij retineat, &c. 487.2.2
τὸ *Semper*, idem ſignificat, quod omni caſu. 132.2.39
τὸ *Semper*, denotat omnimodam temporis continuationem. 485.2.13
Senectus dicitur ab anno 50. perfecto vſque ad 70. 3.1.24
Senex, qui reſidere, & intereſſe diuinis non poteſt, percipere debet quotidianas diſtributiones in abſentia, modo aliàs intereſſe conſueuerit. 180.1.18
Sententiarum nomine non ſolùm excommunicatio, ſed omnes aliæ pœnæ, ſaltem ſpirituales, comprehenduntur. 5.2.12
Sententia vigore reſcripti impetrati ab excommunicato contra illum lata eſt nulla. 8.1.14
Sententia lata contra electum, vel contra præſentatum ex defectu iuris præſentandi, aut eligendi, præiudicat præſentanti, & eligenti. 49.1.31
Sententia ſi ſemel fuit lata contra opponentem, non poterit amplius alius eundem defectum opponere. ibid.32
Sententia nulla non poteſt producere exceptionem rei iudicatæ. 142.2.5
Sententia declaratoria requiritur ad hoc, vt poſitiones contumacium pro confeſſatis haberi cum effectu poſſint. 154.2.21
Sententia lata in ſeculari iudicio ſecundum leges Ciuiles, quæ ſunt per Canones abrogatæ, non eſt obſeruanda in foro Eccleſiaſtico. 161.2.9
Sententia diffinitiua ſi non ponatur in ſcriptis, & ab ipſomet iudice, & non ab alio, niſi ſit Epiſcopus, & ſedendo, non ſtando, vel deambulando proferatur, eſt nulla, nec eſt neceſſe ab ea appellare. 168.2.1
Sententia diffinitiua in ſcriptis proferenda eſt. 169.1.2
Sententia interlocutoria non requiritur, vt proferatur in ſcriptis. ibid.4
Sententia debet legi à iudice illam pronuntiante. ibid.5
Sententia lata à iudice non ſedendo pro tribunali licèt ſit nulla ipſo iure, tamen ſi iudex habeat tale impedimentum aut dolorem, quod ſedere non poſſit, rectè tenet. 169.2.10
Sententia diffinitiua non poteſt amplius à iudice reuocari. 175.2.4
Sententia contra hæreticos proferenda eſt de conſilio peritorum. 263.1.2
Sententia condemnans parentes hæreticos non exigitur, vt filij, ac nepotes incurrant pœnas irregularitatis, ac inhabilitatis ad beneficia. 266.2.5
Sententia declaratoria hæreſis incurſæ requiritur, vt priuatio ſuum plenarium habeat effectum, nec ante poterit hæreticus remoueri à poſſeſſione. 272.1.6
Sententia declaratoria neceſſaria eſt in caſibus, in quibus lex ipſo iure pœnam inducit, vt amoueri poſſit reus à poſſeſſione. ibid.8
Sententia lata contra principalem debitorem poteſt mandari executioni contra fideiuſſorem ſine nouo proceſſu, & iudicio. 292.2.5
Sententia quando continet errorem patenter expreſſum conceditur abſolutio ad cautelam. 302.1.5
Sententia eſt ferenda pro reo data paritate probationis ex parte actoris, & rei. 340.2.6
Sententia lata contra hæredem inſtitutum nocet ſubſtituto non vocato, & lata contra poſſeſſorem maioratus omnibus ſequentibus non vocatis præiudicium infert. 371.2.3
Sententia vna, quæ requiritur in Curia Romana promulgata contra poſſeſſorem beneficij ad hoc, vt ſequeſtratio per Ordinarium fieri poſſit, debet eſſe prima, non reſpectu cauſæ, ſed loci. 414.1.5
Sententia quando eſt lata in cauſa beneficiali ſuper attentatis, non habet locum text. in præſenti. ibid.12
Sententia dicitur interlocutoria vbicunque pendente principali controuerſia contingit diſputari ſuper aliquo emergenti. 415.2.35
Sententia illa cenſetur merè diffinitiua, quæ definit articulum, de quo principaliter mota fuerat quæſtio. ibid.36
Sententia lata ſuper poſſeſſione, de qua principaliter agitur, diffinitiua eſt. ibid.37
Sententia nulla non meretur habere nomen ſententiæ. 416.1.42
Sententia iuſtè lata ab incompetenti iudice poteſt ex eiſdem actis approbari. 416.2.47
Sententias tres contrarias in quauis cauſa reportans de illarum nullitate

Digitized by Google

nullitate non agit, nec excipit ipſarum executione non facta, at reſpicit etiam pendentia. 420.2.1.2
Sententiæ executio , vt impediatur debet prius pronunciari ſuper ipſius nullitate. 420.2.4
Sententiæ duæ conformes ex ſtatuto Vrbis faciunt iudicatum inter ciues Romanos. ibid.8
Sententiæ appellatione an, & quando veniat diffinitiua , & interlocutoria , remiſſiuè. ibid.10
Sententiæ dicuntur conformes quando vna confirmat aliam. ibid.18
Sententia lata contra citatum extra citantis territorium exiſtentem nulla eſt ipſo iure. 421.1.1.2
Sententia abſque citatione etiam à Principe lata nulla eſt. 421, 2.58
Sententia lata ſuper exceptionibus eſt interlocutoria. 424.2.3
Sententiam abſolutoriam an Epiſcopus ſine Inquiſitore, & Inquiſitor ſine Epiſcopo proferre valeat, oſtenditur. 458.2.17.18
Sententia debet eſſe conformis libello. 480.2.9
Sententia in cauſis ſummariis lata eſt merè diffinitiua. ibid.58
Sepelientes hæreticorum credentes , receptatores , defenſores, vel fautores puniuntur pœna, qua punientur ſepelientes ipſos hæreticos. 253.1.2
Sepelientes hæreticos, eorúmque credentes , &c. ab excommunicatione, quam incurrunt, non abſoluuntur. 253 2.8
Niſi ſepultorum oſſa exhumauerint , quando poſſent ab aliorum oſſibus diſcerni. ibid.12
Sepelientes in caſibus non permiſſis defunctos in cœmeteriis tempore interdicti , vel qui ſcienter ſepeliunt excommunicatos publicè nominatim interdictos , vel manifeſtos vſurarios, excommunicati ſunt, licèt ſint exempti. 436.1.1
Sepeliri poteſt vnuſquiſque in ſepultura , qua Maiores qui ſepeliri conſueuerunt , vel aliam elegerunt. 221.1.5
Sepulturam ad eligendam ſub voto, vel iuramento, non poteſt quis induci à Religioſis , & ſæcularibus clericis. 220.1.3
Sepulturam Eccleſiaſticam dantes hæreticis , eorúmque credentibus, receptatoribus, defenſoribus, vel fautoribus, excommunicati ſunt. 253 1.5
Sepultura , in qua hæreticus ſepultus fuit , perpetuò aliorum ſepultura carere debet. ibid.2.10
Sepultura concessa, cenſetur conceſſa celebratio pro defunctis, & delatio mortui proceſſionaliter. 356.2.3
Sequeſtratio per Ordinarium loci fieri debet vna in Romana Curia contra poſſeſſorem Eccleſiaſtici beneficij ſententia promulgata diffinitiua. 413.2.2
Sequeſtratio neceſſaria , ſeu iudicialis contra poſſeſſorem non admittitur , ſed potiùs regulariter prohibita eſt. ibid.3
Sequeſtrationi per Ordinarium faciendæ locus non erit ſi in Romana Curia prima ſententia pro poſſeſſore beneficij feratur, ſecunda verò in eadem Curia contra ipſum pro petitorio promulgetur. 414.1.6
Sequeſtrationem iuxta terminos huius text. impediens eo ipſo cadit à iure, quod habebat in cauſa. 415.1.27
Sequeſtratio per ſatiſdationem , vel cautionem an reuocetur, ſeu impediatur , oſtenditur. ibid.2.33
Sequeſtrationi locus non erit ſi in Romana Curia prima ſententia pro poſſeſſore beneficij feratur , ſecunda verò in eadem Curia, contra ipſum pro petitore promulgetur. ibid.34
Sequeſtrum quando non eſt appoſitum principaliter ſuper beneficio , ſed ſuper membro , vel rei ipſius , non intrat diſpoſitio huius text. 414.2.10
Sequeſtrum interpoſitum poſt ſententiam latam ſuper attentatis ſi violaretur, talis violans non incideret in pœnam huius text. ibid.12
Sequeſtri plures deputantur in beneficio data iuſta cauſa , veluti primo mortuo , vel malè adminiſtrante. ibid.18
Sequeſter in tribus præcipuè idoneus debet eſſe, in fide , ſeu bona fama, in facultatibus, ſeu patrimonio, & in Ordine. 415, 1.20
Sequeſter habet poſſeſſionem beneficij ſequeſtrati, & poteſt validè & rectè omnia ipſius beneficij iura exercere. ibid.23
Sequeſter apud quem beneficium pendente lite eſt ſequeſtratum, poteſt ea pendente præſentare, eligere , &c. ibid.24
Sequeſtri relaxationem petens ex capite ſententiæ nullæ non auditur. ibid 2.38
Sequeſter plenam curam habere debet de beneficio, cuius poſſeſſio eſt ſequeſtrata. 416.1.38
Seruum ſeruorum Dei cur Papa ſe dicat , & quis ſe ita inceperit nominare , remiſſiuè. 1.2.4
Serui B.Mariæ , inter Mendicantes. 118.2.6
Sextus Liber Decretalium à quibus compilatus, oſtenditur. 8.1.8
Simoniam tacitam habentes non ligantur excommunicatione huius text. 515 1.58
Simoniaci omnes cuiuſcunque dignitatis, aut ſtatus ſunt ipſo iure excommunicati, nec habent ſimoniacè Ordinati executionem, & electiones, & aliæ prouiſiones per ſimoniam factæ non valent ; nec ius percipiendi fructus tribuunt. 514 1.1.2
Simoniaci mentales tantum non incurrunt excommunicationem comminatam in hoc text. 515.1.7
Simoniacus occultus poteſt diſpenſari ab Epiſcopo, non autem rehabilitari ad beneficia in poſterum obtinenda, nec ad retinenda. ibid.2.16
Simoniacus in beneficio non incurrit ſuſpenſionem, ſicut incurrit ſimoniacus in Ordine. ibid.19
Simoniacus in beneficio, vel Ordine non facit fructus ſuos etiam conſumptos , & non perceptos , qui tamen percipi debuerunt. 516.1.18
Simpliciter, & de plano abſque iudiciorum ſtrepitu , & figura iudicij proceditur in cauſis etiam pendentibus beneficialibus, decimarum , matrimonialibus, & vſurarum, & ipſas tangentibus. 406.2.1
Simpliciter , & de plano , & abſque ordine iudiciario proceditur in cauſis ſummariis. 407.19
τò *Sit*, an & quando denotet latam ſententiam, remiſſiuè. 36.2.12
Sixti V conſtitutionem contra clericos malè ordinatos Clemens VIII in ſuo robore permanere voluit quoad cenſuras, & pœnas ibi contra ſimoniacè ordinantes & ordinatos inflictas. 524.2.4
Socius criminis , & muneris non probat contra ſimoniacum. 154.1.5
Socius in crimine ſimoniæ admittitur in teſtem ſi ſit ſocius criminis tantùm, & agatur ciuiliter. ibid.2.1.2
Socij , & participes criminis poſſunt eſſe teſtes aduersùs hæreticos , defenſores , receptatores , & cæteros ſuſpectos de Fide. 255.2.4
Socium vocans in defenſionis auxilium non incurrit irregularitatem ſi talis ſocius occidat inuaſorem. 465.1.18
Socij puniuntur ſicut delinquentes quando in ipſo delicto cooperantur. 472.1.9
Sodomia vitium quod, & quæ perſonæ incurrant illud exercentes, remiſſiuè. 272.1.10
Solemnitas, & cauſa copulatiuè in alienatione rerum Eccleſiæ requiruntur, nec vnum ſine altero ſufficit. 214.1.10
Solemnitas eſſentialis , ſeu ſubſtantialis vniuſcuiuſque actus eſt illa , ſine qua nullus actus eiuſdem ſpeciei ſecundum naturam ſuam, & inſtitutionem poteſt in eſſe produci. 215.2.7
Solemnitates accidentales ſunt illæ , ſine quibus aut omnes, aut ſaltem aliquis actus eiuſdem ſpeciei poſſunt in eſſe produci. ibid.8
Solemnitas & in alienatione requiritur non ſufficit vtilitas niſi ſimul ſolemnitas per legem requiſita interueniat. 216.1.16
Solemniter omnia interueniſſe præſumuntur ex antiquitate temporis. ibid. 12
de *Sortilegiis* agentes referuntur. 259.1.28
Sortilegium eſt hæreticale , quando aliquis puer rebaptizatur. 259.2.23
Spatium triginta dierum intra quod apoſtoli peti debent, connumerandum eſt à tempore latæ ſententiæ data illius ſcientia, non verò interpoſitæ appellationis. 423.1.6
τò *Specialis*, non eſt idem quod *expreſſim*. 183.1.18
Specialitas huius text. in quo conſiſtat , oſtenditur. 273.2.8
Specialiter cùm aliquid debet fieri, non ſufficit verbis generalibus fieri. 406.1.8
Spiritus ſanctus æternaliter à Patre, & Filio tanquam ab vno principio , & vnica inſpiratione procedit 3.1.2
Spoliationis exceptio facta ab alio quàm ab actore in ciuilibus non admittitur, in criminalibus verò facta à tertio admittitur dummodo ſit de tota ſubſtantia , vel parte. Exceptio probari debet infra quindecim dies, aliàs fit condemnatio expenſarum. 144 2 8
Spoliationis exceptio dicitur dilatoria. 145.1.2
Spoliationis exceptio neceſſariò ante litem conteſtatam proponenda eſt. ibid.3
Spoliationis exceptio facta ab alio , quàm ab actore, non poteſt opponi in cauſa ciuili ad effectum litem, & iudicium differendi. ibid 4
Spoliatio debet eſſe omnium, vel ſaltem maioris partis bonorum, ad hoc vt impediatur accuſatio contra ſpoliatum propoſita. ibid.2.12
Spoliata lite appellatione pendente ſi ei ius commune reſiſtat , & aſſiſtat ſpoliatori, non eſt facienda reſtitutio, quamuis per viam attentatorum agat, niſi de titulo doceat. 149 1.15
Spoliatus decimis, beneficio, vel alia quacunque re ſpirituali non eſt reſtituendus ſi aduersùs eum obiiciatur notorius proprietatis defectus. ibid 2.14.16
Spoliatus vbi reſiſtit ius commune , non eſt reſtituendus tam in cauſis ſpiritualibus, quàm temporalibus. 147.2.3.14
Adducitur in contrarium *text. in cap. ſæpe Eccleſia Sacroſ. de cauſa poſſeſſ.* ibid.
Spoliatus, qui petit reſtitutionem beneficij Eccleſiaſtici ex remedio recuperandæ poſſeſſionis nequit reſtitui , niſi probato titulo ſaltem apparenti, ſeu colorato. 490.1.4
Spolij exceptio repellit ſpoliatorem agentem à iudicio etiam ſuper alia re, nec auditur donec reſtituat rem per ſpolium ſubtractam. 145.2.5

Spolij

Spolij actio repellit agentem etiam actione aliqua priuilegiata, qualis eſt actio depoſiti. ibid.6
Spolij exceptio repellit etiam agentem ſuper alio ſpolio. ibid 7
Sponſalia pura, & certa ex conſenſu valida, licèt aliàs nulla, inducunt publicam honeſtatem, quæ dirimit ſequentia ſponſalia, ſed non præcedentia. 246 2.1
Sponſalia incerta non ſunt propriè, & perfectè ſponſalia, ſed potius conditionata, ad eligendum ſcilicet in futurum vnum ex illis, quibus ſub disiunctione facta eſt promiſsio. ibid.3
Sponſalia conditionata dicuntur ſub hac conditione, ſi Deo, & Eccleſiæ placuerit. 247.2.15
Sponſalia amborum infantium, vel alterius tantùm per ſuperuenientiam maioris ætatis non validantur, nec publicam honeſtatem inducunt, niſi fuerint ratificata tacitè, vel expreſsè, 248.1.1.2
Sponſalia ante ſeptennium completum non contrahuntur. ibidem.5
Sponſalia per verba de præſenti contracta inter impuberem, & puberem, vel inter impuberes non proximos pubertati valent vt ſponſalia de futuro, & inducunt publicam honeſtatem. ibid.3
Sponſalia de futuro iuris interpretatione in matrimonium tranſeunt quando ætate perfecta ſuperuenit copula, vel alius modus copulæ adæquatus, de iure Concil. Trid. ibid.27
Sponſalia pro abſentibus filiis non tenent niſi ipſis præſentibus, vel niſi approbauerint tacitè, vel expreſsè ex poſtfacto. ibid.9
Sponſalia contracta per parentes pro filiis præſentibus, & tacentibus valida ſunt. ibid.10
Sponſalia ſi parentes contrahant pro filiis abſentibus, vel infantibus, qui capaces non ſunt, ſatis non eſt ſi poſtmodum nouerunt, & tacendo non reclamauerint, niſi certiores facti tacitè, vel expreſsè ratificauerint. ibid 18
Sponſalia ſi quis contrahat pro extraneo, non ſufficit præſentia, & taciturnitas, ſed deſideratur aliud ſignum conſenſum internum exprimens, vt iſta valeant. 249 1.11
Sponſalia de futuro contrahentes non incurrunt excommunicationem de qua in hoc text. 555 2.21
de *Sportulis* referuntur agentes. 22.1.76
Spurius diſpenſatus vt clericus fiat, & beneficium habeat, an eo ipſo factus ſit capax penſionis, remiſsiuè. 82.2.4
Spurius, cui Papa concedit vt habeat beneficium curatum, non poteſt eo dimiſſo ſecundum obtinere, niſi prius originis ſpuriæ facta mentione. 81.2.2
Tò *Statuimus*, eſt iuris noui inductiuum. 86 2.5.& 1m.2.2.& 151.2 6.& 483.1.3
Tò *Statuimus*, habet vim, ſiue firmitatem ſententiæ diffinitiuæ. 168 2.3
Statuta iuri communi conſona ius commune cenſentur. 4.1.17
Statutum verba ſecundùm iuris diſpoſitionem intelligi debent ibid.2.15
Statuta ſi aliquid diſponant contra ius commune, intelligi omnino debent vt minus quàm fieri poſſit illud lædant. ibid.19
Statutum ſpeciale quando derogetur per aliud ſimile poſterius, oſtenditur. ibid.23
Statuta, ſeu ordinationes factæ in Synodo Prouinciali, ſeu diœceſana, ſunt perpetuæ, & non expirant morte conditoris. 6.1.16
Statuto fieri poteſt, vt credatur iuramento damnum paſſi. 20.2.46
Statuta iurata non tolluntur per generalem Canonum, vel ſtatutorum derogationem, etiam ſtante clauſula, *Non obſtantibus ſtatutis Eccleſiæ*. 56.2.6
Statutum in vno ex æquiparatis dicitur eſſe & in alio diſpoſitum. 57.2.6
Statutum, ſeu municipalis lex idem diſponens, quod ius commune, addit ſpeciale vinculum. 183.1.15
Statutum loquens de infirmis, habet locum in ſenibus. 209.2.3
Statutum ne laici vendant clericis, ne molant, aut coquant panem, vel ne exhibeant aliqua ſeruitia, eſt contra libertatem Eccleſiaſticam. 242.1.med.
Statutum non extendendum ea ſimili ratione. 256 1.10
Statuta non valent per quæ Inquiſitorum hæreſis officium impeditur, vel retardatur. 260.2.1.2
Statutum loquens de nepotibus hæreticorum, ſeu reconciliatorum, non habet locum in reconciliam ſponte confeſſo promiſſa ſibi venia. 266.2.6
Statutum inhabilitans filios hæreticorum ad beneficia, comprehendit filios hæreticorum, etiam pœnitentis, & ad Fidem redeuntis. ibid.9
Statutum eſt correctorium iuris communis quando illud in totum corrigit, exorbitans verò quando illi in aliqua parte tantùm derogit. 352.1.2
Statutum infligens pœnam perſonaliter mandatario propter ius commune mandantem non comprehendit. 423 2.7
Statutum vltimum non tollit primum niſi ſpecialiter, & expreſsè faciat mentionem de illo. 438.2.25
Stipulatio alteri per alterum facta non valet de iure Canonico. 281.2.4
Studentes iuri Canonico, vel Ciuili in ſtudio generali in abſentia integros ſuorum beneficiorum prouentus percipere poſſunt. 283.2.2
Studioſus licèt ſcholas non frequentet, ſed domi repetendo ſtudeat, gaudet priuilegiis ſcholarium. 2.2.16
Studium generale quod dicatur, remiſsiuè. 284.1.3
Studiis Romanæ Curiæ, Pariſien. Oxonien. Bononien. & Salamantino qui debent eligi pro ſingulis linguis Hebraica, Arabica, & Chaldæa. 456.2.8
Subdelegans vbi de tempore delegationis excommunicatus erat, tunc non transfundit in delegatum iuriſdictionem in actu, nec in habitu. 83.2.6
Subdelegatio eſt actus iuriſdictionis. 102.1.8
Subdelegato re integra mortuo poteſt delegatus iuriſdictionem reaſſumere. 95.2.8
Subdelegatus vbi non in totum appellationi detulit ad ſummum Pont. interpoſitæ, tunc ad eundem Pont. negotium deuoluitur. 97.1.14
Subdiaconatum ſi quis recipiat ab eo, quem credebat Epiſcopum, ſed non erat, ſi poſtea contrahat matrimonium, bene tenet. 229 2.11
Subdiaconatus Ordinem ſufficit habere Canonicum tempore electionis ad hoc vt in ea vocem habeat. 399 1.9
Subditus quis dicitur magis ratione domicilij quàm originis. 206.15
Subditus propriè quis dicitur ratione domicilij, & habitationis. 408.1.7
Subditorum intereſt ne plures dominos habeant. 483 2.2
Tò *Subiacere*, non denotat latam ſententiam. 44.2.4
Tà *Sub interminatione anathematis* non ſunt latæ ſententiæ. 83 2.5
Tà *Sub Pœna*, continet ſententiam ferendam. 225 2 10
Subreptio in vno articulo non vitiat capitula ſeparata & diuiſa. 13.2 2
Intellige vt ibi.
Subreptio ita vitiat vt obreptio in beneficialibus, & reſcriptis gratiæ. 298.1.6
Subreptitia dicitur Principis venia non facta mentione de iterato crimine. 167.1.5
Subrogatus Motu proprio in lite ab altero cœpta præſumitur ignorare ſententiam contra ſuum anteceſſorem latam. 344.1.2
Subſcriptiones faciunt ius. 388 2.24
Subſtituendi poteſtas data non cenſetur, quamvis in mandato dicatur quòd eius procuratorem, ſeu ſubſtitutum releuat. 120.2.9
Subſtituere non poteſt procurator ſi dominus priùs fuerit litem conteſtatus, & deinde procuratorem conſtituat, niſi ſpecialiter hoc in mandato contineatur. 180 2.18
Subſtitutio pupillaris expreſſa excludit matrem à ſucceſſione filij. 218.2.5
Subſtitutio directa à patre facta filio pupillo, excludit matrem etiam à legitima ipſius filij. ibid.6
Subſtitutio compendioſa quibus verbis fiat, oſtenditur. 218.2.11
Subſtitutio facta hoc modo, *quandocunque deceſſerit filius, vel ſine filiis deceſſerit, filiam ſubſtituo, vel volo quòd ei filia ſuccedat*, licèt directè non valeat, valet tamen indirectè iure fideicommiſſi. ibid.12
Succedens in ius alterius, eo iure, quo ille, vti debebit. 363.2.2
Succeſſio filiorum defertur etiam de iure naturali ad inſtar, & ſimilitudinem liberorum, quibus illa iure naturali debetur. 218.1.4
Succeſſor officialis excommunicati, excommunicatus non eſt, niſi, in crimine damnato communicet, illa autem, quæ exercet, illo excommunicato manente non valet, ſi iuriſdictione ſolùm ab eo recepta hoc facit. 83.2.2
Succeſſor in beneficio tenetur ad ſoluendam penſionem decurſam non ſolutam. 113 2 6
Succeſſor in Eccleſia præſumitur ignorare geſta tempore ſui anteceſſoris. 344.1.3
Succeſſor ſingularis præſumitur ignorare factum defuncti. ibid.4
Succeſſores ab inteſtato admittuntur quando de facto Minorum monaſterium, aut aliquis eorum hæres inſtitutus nullo ſubſtituto, aut cohærede aſſignato, & tuta conſcientia hæreditatem retinere poterunt, nulla ſoluta illius æſtimatione eiuſdem Fratribus. 478.2.18
Tò *Sufficit*, vbi apponitur in aliqua diſpoſitione, non requiruntur, alias qualitates adeſſe, quàm expreſſas. 19.2.27
Summa plures quando petuntur, an poſſint omnes cumulari vt ſeratur excedentes iuriſdictionem iudicum, qui eam habent limitatam ad certam ſummam, remiſsiuè. 510.1.2
Suorum appellatione qui veniant, remiſsiuè. 494.2.2
Superfluitas & repetitio toleratur cum ſit, vt quod ante dictum eſt, clarius enarretur. 8.1.4

Digitized by Google

Index Rerum, & Verborum

Superior ſi iure deuoluto elegit, & electus diſſentit, vel renunciat, aut moritur, non poterit iterum eligere, ſed ad Canonicos redit electio. 54.1.6
Superior ad quem conferendi poteſtas deuoluta eſt, adſtringitur ad obſeruationem eiuſdem ordinis & formæ, quæ ad inferiore erat obſeruanda. 597.1.5
Superior immediatus ſufficiens eſt ad dandam licentiam Religioſo, vt procuratoris officium ſuſcipere valeat. 403.2.5
Supplicatio prohibita eſt de vicario Epiſcopi ad Epiſcopum. 26.2.4
Suſpenſionem non incurrit ordinans ex probabili ignorantia ſubditum alterius ſine proprij licentia. 77.2.4
Suſpenſio ab officio quoties à iure, ſeu etiam ab homine præciſè, vel abſolutè imponitur, ſi aliud non addatur, non includit ſuſpenſionem à beneficio. 104.1.19
Suſpenſio beneficij per annum de qua in hoc text. non extenditur ad beneficium, ſed tantùm intelligitur de Ordinibus & beneficiis. 166.1.14
Suſpenſione non ligatur iudex qui partem vltra iuſtitiæ terminos grauat ex imprudentia, in conſideratione, vel Ignorantia. 166.1.16
Suſpenſio de qua hic, non incurritur niſi intercedat dolus in admittendo ad profeſſionem quemquam ante expletum probationis annum. 225.2.7
Suſpenſionem de qua hic, incurrit ne dum Prælatus recipiens ad profeſſionem ante expletum probationis annum, ſed etiam ſinguli Religioſi, qui in tali receptione ſuffragium dederunt, ibid.8
Suſpenſio de qua in hoc text. an habeat locum, etiam poſt Concil. Trident. ſeſſ. 25. de Regul. cap. 15. oſtenditur. ibid.9
Suſpenſionem incurrunt omnes Religioſi Mendicantes, qui aliquem ad profeſſionem admittunt non expleto probationis anno. 226.1.8.5
Suſpenſio, vel interdictum latum in participantes non tenent, niſi præmiſſa monitione canonica. 313.1.8
Suſpenſio, quæ à Confeſſario in foro pœnitentiæ infligitur quamvis ſeruari debeat, contraueniendo tamen non incurritur irregularitas. 315.2.6
Suſpenſio ab ingreſſu Eccleſiæ, vel officio per appellationem ſequentem non ſuſpenditur. 316.2.2
Suſpenſio ab ingreſſu Eccleſiæ quos effectus operetur, remiſſiuè. ibid.3
Suſpenſio ab ingreſſu Eccleſiæ non prohibet omnem introitum in Eccleſiam, ſed tantùm eum, qui eſt ad celebrandum diuina Officia. ibid.5
Suſpenſio ad tempus tollitur abſque aliqua abſolutione elapſo termino in ea deſignatos ſecus in excommunicatione ad tempus lata. 440.2.8
Suſpenſionem incurrunt Monachi nigri non vtentes habitu, & veſtitu iuxta formam præſcriptam in præſenti texto. 443.2. poſt init.
Suſpenſio ab ingreſſu Eccleſiæ nihil aliud eſt, quàm ſuſpenſio à Diuinis. 472.2.4
Suſpenſio vſum prohibet omnium, quæ conſiſtunt in exercitio alicuius Eccleſiaſticæ functionis. ibid.5
Suſpenſionis ſententia, quam incurrunt dantes, vel recipientes aliquid pro ingreſſu Religionis, à quibus ſuſpendat, oſtenditur. 513.1.8
Suſpenſio quam incurrunt ſimoniacè ordinati, non ligat mediatores ſimoniæ. ibid.13
Suſpenſio quam incurrunt ſimoniacè ordinati, non committitur à tertia perſona inſcio ipſo ordinante. ibid.14
Suſpenſi ſi celebrent, irregularitatem incurrunt. 77.1.10
Suſpenſus ab officio ſimpliciter fit ſuſpenſus ab omnibus, quæ competunt vel ratione Ordinis, vel ratione iuriſdictionis, ſeu alterius adminiſtrationis Eccleſiaſticæ. 89.1.10
Suſpenſus à Pontificalibus tantum in illis celebrando an fiat irregularis. 89.2.15
Suſpenſus ab integreſſu Eccleſiæ in ea Diuina celebrans eſt irregularis, & moriens impœnitens ſuſpenſione illa durante caret Eccleſiaſtica ſepultura. 386.2.1
Suſpenſi miniſtrando fiunt irregulares. ibid.7
Suſpenſus à beneficio non lucratur diſtributiones quotidianas, ſed illæ tribui ſolent iis, qui interſunt diuinis Officiis. 426.2.3
Suſpenſus donec ſatisfecerit licèt ſatisfaciat realiter, nihilominus quoad Eccleſiam in foro exteriori indiget abſolutione, vel ſaltem iudicis declaratione ſuper ſatisfactione. 440.2.7
Suſpenſus vel alia pœna affectus ad tempus ſi durante eo tempore aliam ſuſpenſionem, vel ſimilem pœnam ad tempus incurrat, hoc poſterius tempus incipit ſtatim à die ſententiæ iudicis illud inferentis. 456.2.5
Suſpenſus ab officio an, & quando cenſeatur ſuſpenſus à beneficio, remiſſiuè. 486.2.37
Suſpicionis cauſa coram arbitris non tractatur vbi vnus ex delegatis datur cum clauſ. *Quòd ſi non omnes, &c.* vel quando remiſſiuè. 474.1.6
Suſpicionis legitimæ cauſæ quæ ſint ad recuſandum iudicem, ſiue delegatum, ſiue ordinarium, remiſſiuè. ibid.8
Suſpicio etiam vehemens non ſufficit ad condemnandum de hæreſi. 257.2.4
Suſpicione leui, non vrgenti ſemel malus, præſumitur ſemper malus. 337.2.10
Intellige, vt. ibid.11
Sylua cædua quæ dicatur. 44.2.8
Sylua non cædua in fructu non venit. ibid.9
Sylua immatura à fructuariis ſuccidi non poteſt. 508.1,31
Sylua cædua illa dicitur quæ deſtinata eſt ad hoc vt cædatur, & talis eſſe debet vt ſucciſa ex ſtirpibus vel radicibus renaſcatur. ibid.34
Syncopare quid ſignificet, & an, & quando mortale peccatum committitur, ſi fiat ſyncopatio in horis Canonicis, recitandis, remiſſiuè. 450.2.2
Syndicus Fratrum Minorum poteſt petere, vt hæres velit ſolis ſoluat illis legata modo licito eis relicta, & quorum ſunt capaces, quia ad hoc ei competit obligatio, & actio. 479.2.28

T

T*abellio*, qui falſarius conuincitur, licet præſumatur in futurum talis, & propterea remoueri debeat, non tamen præſumitur retro falſarius. 337.2.9
Taberna dicitur domus, in qua panes, vinum, & carnes coctæ venduntur. 425.2.5
Tacens conſentire videtur. 359.1.1
Tacens quod regulariter non conſentiat ſi agatur de amittendo rei propriæ dominio, tenuit *gloſſ. in cap. nimis, de præſumpt.* 359.2.3
Tacens quòd conſentire præſumatur in actibus, quos poterat contradicendo impedire, non ita in illis, qui eo inuito, & contradicente validè celebrantur, fuit communis DD. opinio. ibid.6
Tacens ſi ignoret actum fieri, nunquam cenſebitur conſentire. 360.2.11
Tacens præſumitur conſentire quando res hinc inde eſt æqualiter dubia, & legitima in contrarium non datur coniectura. ibid.13
Tacens præſumitur conſentire in ſibi vtilibus, & in illis circa quæ dubium eſt an ſint vtilia, an præiudicialia. ibid.14
Tacens non confiteri, ſed nec vtique negare videtur. 362.2.1
Intellige vbi abſolutè tacet abſque aliqua coniectura extrinſecus adueniente, quæ confeſſionem, vel negationem ſuadeat, aut coniectura in contrarium proponatur. ibid.2
Tacitè quod ineſt ſi exprimatur nihil operatur. 368.1.16
Taciturnitas qualitatis, quam iura ſpecialiter exprimi iubent, reddit gratiam ſubreptitiam, etiamſi ignoranter ea qualitas tacita fuerit. 199.1.15
Tò Tangit, per prius & non per poſterius verificatur tantùm in iis, quorum detrimentum principaliter vertitur. 351.2.5
Tempore impetrationis reſcripti Pont. ſufficit Canonicatum, aliamve dignitatem obtineri, quamvis tempore præſentationis iam ceſſauerit. 191.1.9
Tempora ad expeditionem literarum vtilia ſtatuit, & confirmat hæc Decretalis. 47.2.1
Tempus anni præſtitutum ad promotionem Ordinis ſacerdotalis ei, qui beneficium Curatum obtinuit, non currit illi quandiu lis pendet ſuper eo. 60.1.19
Tempus continuum quod dicatur, oſtenditur. 130.1.20
Tempus nullum præfinitum eſſe Eccleſiæ ad reſtitutionem petendum quidam malè exiſtimarunt. 132.2.37
Tempus ſtatutum ad probandam exceptionem excommunicationis etiam ex cauſa prorogari non poteſt à iudice. 160.1.8
Tempus centum annorum neceſſario requiritur ad præſcribendum contra Eccleſiam Romanam. 164.1.2
Tempus quadraginta annorum neceſſariò requiritur ad præſcribendum contra Eccleſiam, & alia pia loca venerabilia. ibid.3
Tempus vbi ius apponit intelligitur de continuo. 177.1.4
Tempus præfixum in negligentium odium, non currit ignoranti, vel impedito, ſecus quando non in odium negligentis, ſed in alterius fauorem præſcribitur. 184.1.12
Tempus 40. annorum ſufficit, vt prædium aſſumat qualitatem rei liberæ. 186.1.9
Tempus continuum illud dicitur, quod omni tempore, & omnibus currit etiam legitimè impeditis. 403.2.10
Tempus, quo citationes in audientia literarum Apoſtolicarum debent remanere affixæ, eſt iudici arbitrarium. 406.1.5
Tempus ad proſequendam appellationem ab homine, vel à iure præfixum non currit appellanti compromiſſo durante, vel de partium expreſſo conſenſu, niſi periculo imminente ex mora iudex aliud decernat. 423.2.1
Tempus appellationis quando debeat currere, remiſſiuè. ibid.3
Tempus modicum quod dicatur relinquitur arbitrio iuris. 432.2.13

Digitized by Google

Tempus modicum dicitur intra decennium. 413.2.14
Tempus modicum dicitur, quod eſt infra decennium, at longum tempus quod eſt intra decennium, & vltra. 478.2.18
Tempus alicui præfixum ad probandum non currit illi quandiu aduerſarius differt reſpondere eius poſitionibus. 481.1.13
τὸ *Teneant*, negatiuè probatum intelligitur ipſo iure. 303.2.5
τὸ *Tenere*, aliquando accipitur pro poſſidere. 196.2.3
Terminus competens, & peremptorius in edicto debet aſſignari. 68.1.9
Terminus competens & peremptorius ad comparendum aſſignatur ſecundùm locorum diſtantiam. ibid.2.18
Terminus ad appellationem interponendam de conſenſu partium prorogari non poteſt. 424.1.3
Terminum non eſt neceſſe exprimi in requiſitione facienda per Epiſcopum Inquiſitori, & è conuerſo, ſed ipſo iure ſtatim currit. 459.1.21
Terminus decem dierum ad appellandum non poteſt augeri, nec diminui etiam de partium conſenſu. 483.1.10
Tertiariarum Monialium circa ſtatum vbi reſeratur decretum, oſtenditur. 445.2.3
Tertio nunquam intendit Princeps præiudicium inferre. 14.2.5
Tertius oppoſitor poteſt in defenſionem allegare, & probare omnia, quæ principalis nec allegauit, nec probauit, ſi ea ſint ad cauſæ defenſionem inducibilia. 122.19
Tertius oppoſitor, & litis defenſor ad conditionandum admiſſus in quibus eam inuenit tempore, quo offert ſe ad defendendum. 152.1.6
Tertius non dicitur attentare, nec poteſt contra eum attentatorum remedio vti. 174.1.12
Tertius comparens in iudicio proſequitur cauſam in ſtatu, quo reperitur. 394.1.3
Tertius pro ſuo intereſſe poteſt de nullitate dicendo impedire executionem etiam trium ſententiarum conformium. 420.2.3
Teſtamenti executio facta à Religioſo abſque licentia ſuperioris, quamuis nihil oppoſitum fuerit, inualida eſt, ſecundùm probabilem ſententiam, ſed contraria eſt probabilior. 219.1.3.4
Teſtamentum vſurarij conualeſcit, ſi ille poſtea caueat de vſuris reſtituendis. 282.1.13
Teſtamenti factionem actiuam, & paſſiuam amittit offendens Cardinalem. 197.2.18
Teſtamentorum omnem ſpeciem comprehendit vltima voluntas. 435.2.4
Teſtamentum erit irritum ſi de facto Minorum monaſterium, aut aliquis eorum hæres inſtituatur nullo ſubſtituto, aut cohærede aſſignato. 478.1.10
Teſtator ſi ſubſtituat Titium, aut Seium, tunc cenſetur prius vocatus Titius, poſtea Seius. 381.2.40
Teſtatoribus integrum eſt præcipere executoribus ſui teſtamenti vt in rebus exequendis, & diſtribuendis, quas exequi, & diſtribuere præcipiunt in ſuis teſtamentis, conſilium à Fratribus Minoribus petant. 479.1.26
Teſtis poteſt exigere, & recipere iuſtam mercedem pro labore, & expenſis factis in ferendo teſtimonio. 23.1.93
Teſtes ſunt vocandi, & alimentandi ſumptibus producentis, qui petere debent moderatos & non delicatos ſumptus, quales conſueuerunt facere domi ſuæ. ibid.94
Teſti nobili, & egregio equus ſuppeditandus eſt, non autem ruſtico, & alij inferioris conditionis homini. ibid.96
Teſtem ſi contigerit in itinere morbo corripi quis ſuppeditabit ſumptus, oſtenditur. 23.2.98
Teſtes inhabiles faciunt præſumptionem. 155.1.3
Teſtes ſuper interrogatoriis non minus, quam ipſis probatorialibus articulis à producente datis examinandi ſunt. ibid.2.6
Teſtis in parte falſus, vel mendax, in totum reputatur falſus. 158.1.4
Teſtis ad probandam immemorialem debet eſſe ſaltem 54. annorum. 163.2.19
Teſtibus duobus affirmantibus magis credendum eſt, quàm pluribus negantibus, ſecus in criminalibus. ibid.
Teſtibus probari non poteſt gratiam eſſe conceſſam motu proprio. 199.1.16
Teſtes alterius hæreſim teſtificantes ſi ſunt criminoſi, & infames etiam concurrentibus adminiculis duo non ſufficiunt. 256.1.5
Teſtes ſingulares in crimine hæreſis an plenam faciant probationem, oſtenditur. ibid.6.7
Teſtes inhabiles in crimine hæreſis tunc demum admittuntur quando proceditur per viam Inquiſitionis, ſecus per viam accuſationis. ibid 8
Teſtis in cauſa hæreſis falſum deponens, licèt periurus ſit, probat dicendo contrarium, dum tamen ex indiciis conſtet dictum non corruptionem, ſed veritatem continere. 258.2.23.24
Declaratur, ibid 27
Teſtium in examine in crimine hæreſis vltra notarium adhibendæ ſunt duæ Religioſæ, & diſcretæ perſonæ, & deficiente notario ipſius loco adhibendi ſunt alij duo idonei viri. 262.1.6
Teſtis vnus probat clericatum ſi non agatur de alicuius præiudicio. 313.1.13
Teſtis in aliqua teſtimonij parte falſum dicens, in nulla fidem habet, & totum corruit teſtimonium. 355.1.2
Teſtis verbum ambiguum contra producentem interpretatur. 372.2.3
Teſtes quando iurarunt in die iuridico poſſunt tunc examinari in die feriato. 401.1.3
Teſtes publicatis atteſtationibus produci non poſſunt etiam in cauſa appellationis ſuper eiſdem articulis, vel directò contrariis. 418.1.12
Teſtes in cauſa appellationis produci non poſſunt ſuper eiſdem articulis, vel directò contrariis. ibid.3.4
Teſtes nulliter recepti per iudicem poſſunt, & debent iterum examinari etiam poſt publicatas atteſtationes. ibid 2.7
Teſtes poſt publicationem poſſunt ex conſenſu litigantium produci ſuper eiſdem articulis, vel directò contrariis. 438.2.9
Teſtimonij correctio ex interuallo interuenientibus coniecturis de quibus in hoc §. admittitur, in quo fidei fauor conſideratus conſiſtit. 258.2.15
Text. in præſenti deciſio non eſt iuris noui inductiua. 390.2.8
Text. in præſenti diſpoſitio procedit tantùm in beneficialibus. 393.2.2
Text. in præſenti procedit in cauſis tunc per appellationem pendentibus. 415.2.30
Theſaurus Eccleſiæ non ſolùm collectus eſt ex meritis Paſſionis Chriſti, ſed etiam ex martyriis, & operibus Sanctorũ. 521.2.16
Titius illegitimus, qui ex errore iuris legitimus reputabatur, conſtituit præſcribentem in mala fide, deſtruitque longiſſimi temporis præſcriptionem. 216.2.7
Tituli beneficiorum Eccleſiaſticorum non acquiruntur præſcriptione. 111.2.5
Tituli præſumptio oritur ex longiſſimi temporis curſu. 162.1.3
Titulus neceſſarius non eſt in præſcriptionibus longiſſimi temporis niſi ius commune, vel eius præſumptio ſit contra præſcribentem, etiamſi aduerſario contra quem præſcribitur, non exiſtat. 162.1.8.9
Tituli veniunt appellatione non veniis alius. 192.2.10
Titulus coloratus dicitur ille, qui eſt habitus ab eo, qui dare poterat, & ita eſt ex ſe legitimus. 409.1.9
Tituli color quomodo probetur, remiſſiuè. ibid.6
Titulus ex poſſeſſione præſumitur nedum in fauorem poſſeſſoris ſed etiam tertij. 410.2.2
Tonſuram primam laico clericus Prælatus conferre non debet. 77.2.6
Ternecamoeta conſtitutio Clementis V. inhibens in quibuſcunque Regnis ſub pœna excommunicationis, reuocatur. 490.1.1.2
in *Tota* partem non eſt dubium contineri. 383.2.med.
Tractatus Prælati cum Capitulo ſuo in alienationibus rerum Eccleſiæ debet neceſſariò interuenire. 215.1.3
Tractatus Prælati cum Capitulo ſuo in alienationibus rerum Eccleſiæ vnus tantùm ſufficit, & in perpetuis alienationibus rerum Eccleſiæ, non tamen temporalibus requiritur. ibid. 2.4.5
Tractatus vnus requiritur in facienda vnione per Epiſcopum quemadmodum deſideratur in aliis rerum Eccleſiæ donationibus. ibid.9
Tractus futuri temporis non ſpectat ad iudicem. 306.2.22
Tractu temporis non firmatur quod de iure ab initio non ſubſiſtit. 345.2.8
Tranſactio valet ſuper præteritis alimentis, non autem ſuper futuris. 207.2.6
Tranſigere, vel paciſci non poteſt procurator ſine ſpeciali mandato. 123.1.9
Tranſlatio perſonæ ad certum locum facta ad tempus, Eccleſiæ ius ſepulturæ non aufert. 220.1.8
Tranſlatiua fictio eſt quando lex actum certo tempore, vel modo factum, alio factum fingit. 338.1.5
Trebellianica non deducitur ex legato ad pias cauſas. 218.2.14
Triennij vbi fit mentio, intelligitur de primo. 891.1.4
Triennium de quo in hoc text. debet eſſe completum, & conſummatum, nec ſufficit inchoatum, aut inceptum. 416.1.39
Triennium vltra quod non poſſunt bona Eccleſiaſtica locari, computandum eſt ex tribus fructuum collectionibus. 506.29.30
Triennium de quo in hoc text. poteſt per ſtatuta Epiſcoporum limitari ad vnum, vel duos annos. 508.2.10
Tutores, & curatores, cæterique adminiſtratores donare poſſunt minorum bona cauſa remunerationis. 85.2.7
Tutoribus, ſeu ſyndicis pluribus datis, quilibet in ſolidum poteſt adminiſtrare. 124.2.4
Tutor præſumitur ſcire facta pupilli, cuius bona adminiſtrat. 364.2.16
Tutoris datio licèt ſit actus legitimus, ac proinde appoſita conditione vitietur, poteſt tamen ſub cõditione tolerari ſi lata dederit, ex eo quia talis conditio iam tacitè à iure inerat. 368.1.17

Index Rerum, & Verborum

Tutior pars eſt tenenda in iis, quæ ſalutem animæ reſpiciunt ad vitandos graues Conſcientiæ remorſus. 477.2.5
Tyrannus Rex quis dicatur, remiſſiuè. 45.1.2.6

V

Vacandi vnus modus quando exprimitur, non venit alius. 12.2.3
Vacandi omnis modus venit vbi nullus expreſſus eſt. 74.2.5
Vacare dicitur Eccleſia, ſeu beneficium per tranſlationem, vel renunciationem. 12.2.4
Vacare non dicitur in Curia beneficium per electum non confirmatum. 410.2.7
Vacatio per mortem, & vacatio per renunciationem ſunt diuerſa, & ideo in literis ad beneficia impetratis vno expreſſo non venit aliud. 12.2.12
& ratio expenditur. ibid.6
Vacationem etiam per priuationem capit. clauſ. *Siue alio quouis modo, &c.* 13.1.10
Vacationem inductam per reg. de infirmis non capit clauſ. *Siue alio quouis modo, &c.* obtenta à reſignatario. ibid.12
Vacatio per mortem, & per reſignationem æquiparantur. ibid.16. & 48.1.11
Vacatio ſucceſſoris non minus contingit per renunciationem, quàm per mortem. 16.2.10
Vacatio requiritur ad optionem ex ſimplici conſuetudine, aut ſtatuto faciendam. 33.1.14
Vacatio ſucceſſionis non minus contingit per renunciationem, quàm per mortem. 191.2.4
Vacatio durat vſque ad confirmationem. 410.2.10
Vacationis nullo modo expreſſo omnis vacandi modus continetur. 428.1.11
Vacationis per incompatibilitatem plura vbi tractentur oſtenditur. 485.2.12
Vacatio in Curia, & apud Sedem in quo differat, remiſſiuè. 497.1.3
τὸ *Vacatura*, in materia reſeruationis, capit tunc vacantia. 190.1.3
Vagabundus reputatur ille, qui à loco in quo aſſiduus habet eſſe, aberrat. 486.1.20
Vagi dicuntur qui ſunt ſine domicilio, & iter faciunt quærentes quò ſe collocent. 220.2.3
τὸ *Valeat*, negatiuè poſitum denotat ſententiam latam. 281.1.12
τὸ *Valere* poſitum cum aliqua dict. vniuerſali negatiua, ſemper denotat ſententiam latam. 52.2.4
τὸ *Valere*, poſitum negatiuè non intelligitur ipſo iure 10.2.7
Variatio à patronis lite pendente facta eſt nulla. 152.2.3
Vaſſallus vbi moritur, ad quem pertineant fructus illius anni ex feudo prouenientes, oſtenditur. 16.2.5
Vaſſallus ex conſenſu domini iuramentum fidelitatis ipſi domino feudi præſtare poteſt per procuratorem habentem ad id ſpeciale mandatum. 232.2.35
Vaſſallus compelli poteſt à domino ad oſtendendum titulum inueſtituræ. 326.1.13
Venationes, & aucupationes Regularibus prohibentur, & eis interdictum, aut canes, vel aues venaticos per ſe, vel per alios tenere. 443.1.3
Vendere, & promittere ſe venditurum quà differant, remiſſiuè. 67.2.21
Venditio rei pignori obligatæ ſi fiat præſente creditore, & tacente, conſentire præſumitur in liberatione pignoris. 360.1.8
Venia multipliciter accipitur. 332.2.6
Verbum vbi poteſt duo tempora ſignificare, veluti præteritum, & futurum, ſolum de eo tempore intelligitur, quod magis naturæ rei conuenit. 10.1.13
Verba, quæ accipi poſſunt & naturaliter, & ciuiliter, debent in dubio naturaliter potius quàm ciuiliter accipi. 13.2.16
Verbo futuri temporis quando iungitur participium præteriti temporis, tunc eſt latæ ſententiæ. 36.2.18
Verbum duplex, ſiue geminatum futuri temporis quando eſt in eadem conſtitutione, tunc eſt latæ ſententiæ. 301.12
Verbum futuri temporis duplex, ſeu geminatum vbi eſt in eadem Conſtitutione, tunc denotat latam ſententiam. 138.2.12
Verba narratiua in diſpoſitionibus legalibus ſuper contingentiam facti non inducunt diſpoſitionem, nec licet ab eis arguere. 151.1.3
Verba cum effectu ſunt accipienda. 175.2.5
Verborum ſubſtantia, ac effectus, & non ſonus attendi debet. 176.1.6
Verbum ſimpliciter prolatum de prima vice intelligitur. 189.1.5
Verba narratiua in diſpoſitionibus legalibus ſuper contingentiam facti non inducunt diſpoſitionem, nec licet ab eis arguere. 217.2.18
Verba narratiua habent vim diſpoſitionis, & veritatis quando in illis fundatur intentio. 290.1.9
Verba enunciatiua emiſſa propter aliud probant in conſinibus. ibid.2.12
Verbo futuri temporis quando iungitur participium præteriti temporis, tunc eſt latæ ſententiæ. 301.2.8
Verba vt aliquid operentur, debent potius ad impropriam trahi ſignificationem quàm vt ſint ſuperflua. 314.2.6
Verba in ſtatuto debent fideliter ſicut prolata ſunt, & ad literam exponi. 323.2.16
Verba huius regulæ non important neceſſitatem. 365.1.4
Verba dubia contra proferentem ſunt interpretanda. 372.2.2
Verba literarum Apoſtolicarum, quibus Papa proprium factum narrat, plene probant ſi ſuper illis gratia, vel intentio Papæ fundatur 417.1.2.2
Verba enunciatiua Summi Pontificis, ſeu alterius Principis ſuper facto alieno, quamvis ſuper eo innitatur intentio reſcribentis, regulariter non probant. ibid.4
Verbum duplex ſeu geminatum futuri temporis vbi in eadem conſtitutione eſſet, tunc eſt latæ ſententiæ. 421.2.13
Verba generalia non ſufficiunt vbi aliquid expreſſè requiritur. 428.2.10
Verbum duplex, ſeu geminatum futuri temporis quando eſt in conſtitutione, tunc importat latam ſententiam. 458.2.18
Verba geminata includunt prorſus omnia abſque vlla limitatione. 522.2.7
Veritatem in quibus caſibus quis fateri non teneatur, ſed licitum ei ſit ob occurrentes circunſtantias eandem celare? remiſſiuè. 134.2.11
Veſtes clericales minoribus Ordinibus congruentes quæ dicantur? remiſſiuè. 177.2.5
Veſtes quales deferre debeant clerici, remiſſiuè. 416.1.2
Vicaria perpetuæ ſunt vera beneficia Eccleſiaſtica 400.2.3
Vicariæ temporales non veniunt ſub nomine beneficij. 486.2.35
Vicariatus valet ſi daretur poteſtas conferendi beneficia per mortem tantùm, vel per reſignationem. 107.2.6
Vicarius generalis Epiſcopi habet dignitatem. 18.2.5
Vicarius generalis à Capitulo Sede vacante poteſt eſſe conſeruator, & executor gratiarum, quæ expediuntur in Romana Curia. 18.2.7
Vicarius nominatus à Prælato inferiore habente iuriſdictionem Epiſcopalem, an poſſit eſſe delegatus Papæ oſtenditur. ibid.8
Vicarius Epiſcopi electi, & confirmati, ſed nondum conſecrati poteſt eſſe delegatus Papæ. ibid.9
Vicarius non poteſt inquirere, corrigere aut punire ſubditorum exceſſus, niſi ſpecialiter ab Epiſcopo ei committatur. 32.1.4
Vicarium deputare durante ſeptennio, quo parochi cauſa ſtudiorum cum diſpenſatione Epiſcopi abeſſe poſſunt, ad ipſum Epiſcopum, non autem ad parochum ſpectat. 58.2.5
Vicarius creari debet in ſpiritualibus, & temporalibus. 74.1.4
Vicarius generalis Epiſcopi literas dimiſſorias concedere non poteſt niſi Epiſcopo in remotis agente. 79.2.16
Vicarius Epiſcopi alium Vicarium generalem ſibi ſubſtituere non poteſt. 83.1.8
Vicarius generalis Epiſcopi poteſt vnam, vel plures cauſas delegare. ibid.9
Vicarij iuriſdictio ſuſpenditur excommunicato exiſtente Epiſcopo. ibid.10
Vicarij iuriſdictio deſinit quando is, qui illum conſtituit, eſt ſententia excommunicationis, ſuſpenſionis, vel interdicti deuinctus. 84.1.3
Vicarius de criminibus inquirere non poteſt quoad eorum punitionem, non verò ad effectum remittendi culpabiles ad Epiſcopum. ibid.2.3
Vicarius non poteſt inquiſitos crimine abſoluere, ſecus ab inquiſitione, ſi eos immunes, & innocentes inuenerit. 85.1.4
Vicarius generalis Epiſcopi non poteſt ex generali commiſſione Vicariam perpetuam conferre. ibid.2.3
Vicarius ſi conferat vidente & patiente Epiſcopo, an valeat collatio, remiſſiuè. ibid.5
Vicarius Epiſcopi poteſt confirmare electos & inſtituere præſentatos. 86.1.9
Vicarius ex ſola generali commiſſione œconomum deputare poteſt Eccleſiæ patronatæ vacanti pro eiuſdem fructuum cuſtodia, ſi Eccleſiæ prouiſio differatur. ibid.10
Vicarius conſtitutus à Capitulo Sede vacante ſi ſuſpectus allegetur, debet ipſum Capitulum, non verò arbitri de ſuſpicione cognoſcere. 92.2.7
Vicarius generalis quando vt ſuſpectus recuſatur, & Epiſcopus eſt in remotis, tunc arbitri aſſumuntur, qui de ſuſpicione cognoſcant. ibid.9
Vicarius conſtitutus vt poſſit conferre beneficia quandiu Epiſcopum abeſſe contigerit, non poterit conferre quando Epiſcopus erit præſens. 96.1.3
Vicarij generales Epiſcoporum quatenus tales Conſeruatores eſſe non poſſunt. 103.1.5
Vicarius Archiepiſcopi illo præſente non poteſt Suffraganeum ſuſpendere.

Digitized by Google

ſuſpendere, interdicere, ſeu excommunicare. 109.1.8.
Vicarius Archiepiſcopi non habet iuriſdictionem in Epiſcopos Suffraganeos. ibid.9
Vicario ſolet committi vt partes ad recognoſcendum ſcripta ſua & chirographa cogere poſſit. 143.1.25
Vicarius Epiſcopi habens facultatem conferendi beneficia poteſt ea conferre extra propriam diœceſim. 184.2.15
Vicarius Eccleſiæ Parochialis vnitæ præbendæ an habeat illius curam, vel potiùs præbendarius, remiſſiuè. 187.1.5
Vicarius generalis ex generali commiſſione beneficia vacantis conferre non poteſt, ſed poteſt inſtituere præſentatos. 210.2.5
Vicarij quando debeant eſſe perpetui, remiſſiuè. 234.1.2
Vicarius generalis Epiſcopi poteſt à Sede Apoſtol. dari delegatus, idem in Vicario Epiſcopi electi, & confirmati licèt nondum conſecrati, & in Vicario Capituli Sede vacante. 387.1.2
Vicarius foraneus Epiſcopi non poteſt eſſe delegatus Apoſt. 387.1.5
Vicarius Epiſcopi dicitur Officialis. 388.1.16
Vicarij Prælatorum habentium iuriſdictionem quaſi Epiſcopalem non poſſunt eſſe delegati Papæ. ibid.17
Vicarij generales à Capitulo Sede vacante nominati poſſunt iudices eſſe delegati, & conſtitui executores gratiarum beneficialium. ibid.18
Vicarius Epiſcopi confirmati, nondum tamen conſecrati, capax eſt delegationis Apoſt. ibid.19
Vicarius Epiſcopi poteſt in Conſeruatorem deputari. 388.2.25
Vicarius, cui ab Epiſcopo facta fuit facultas conferendi beneficia ſuæ diœceſis an poſſit virtute huius facultatis beneficia nouiter creata conferre, oſtenditur. 390.2.6
Vicarius perpetuus in Eccleſia parochiali intra annum Sacerdos fieri debet. 401.1.4
Vicarij iuriſdictio ſuſpenditur excommunicatione Epiſcopi. 404.2.5
Vicarius generalis poteſt dare Religioſo licentiam adminiſtrandi Sacramentum Eucharistiæ, vel Extremæ-vnctionis, ſeu ſolemnizandi matrimonia. 469.2.14
Vicecancellarius quis ſit. 2.2.18
Vicina loca quæ dicantur relinquitur arbitrio iudicis. 299.1.51
Victualia tantùm ab Eccleſiis miniſtranda ſunt Viſitatoribus, qui ex iniuncto ſibi munere viſitare tenentur. 237.2.18
Victualium expenſarum appellatione comprehenduntur illæ, quæ conſiſtunt in victu, non autem illæ, quæ concernunt alia neceſſaria perſonæ. ibid 2.19
Victualia miniſtranda viſitatoribus debent eſſe moderata ſecundùm facultatem Eccleſiæ. ibid.20
Victualium nomine non veniunt equorum vecturæ, ac proinde illa viſitatoribus præſtandæ non ſunt, niſi eſſent à Summo Pont. delegati. 238.1.2
Victualium nomine quid veniat, remiſſiuè. 489.2.3
τὸ *Videlicet*, eſt de ſui natura præcedentium declaratiua. 393.2.7
Vidua retinet omnia priuilegia, honores, & dignitates viri mortui. 392.2.20
Vidua Regis retinet dignitatem, & titulum Regium. 486.1.28
Vigiliæ in Eccleſiis olim fiebant. 452.1.6
Vincens vincentem te, multò magis vincit te. 213.1.3
Violatores c.1. de ſepult. lib. 6. excommunicantur, excommunicatione Papæ reſeruata. 474.1.7.8
Vir & vxor minimè peccant ſuſcipientes alienum puerum in Baptiſmo. 149.2.5
Vim vi repellere licet. 307.1.2
τὰ *vires nolumus obtinere*, latam à iure ſententiam continent. 198.1.7
Viſitandi ius, & poteſtatem habet omnis Prælatus Eccleſiaſticus, cui iuriſdictio, & adminiſtratio conuenit. 237.2.15
Viſitatione Prouinciæ expedita non reiterat illam Archiepiſcopus ſine conſilio Suffraganeorum, & diffinitione in ſcriptis prius facta, debet tamen recipere ab illis, qui in prima non fuerunt viſitati. 236.2.9
Viſitatio & procuratio an præſcribi poſſint, remiſſiuè. 497.1.5
Viſitatio Eccleſiarum in anno Iubilæo fieri poteſt, vel pedibus incedendo, vel equitando. 520.2.7
Viſitatio quatuor Eccleſiarum in anno Iubilæo vnica die fieri debet, & non ſatisfit, qui vnam vel alteram Eccleſiam viſitaret vno die. ibid.8
Viſitatio Eccleſiarum per 30. dies facienda ab illis, qui lucrari volunt Iubilæum anni ſancti ſufficit ſi vel de die, vel de nocte fiat. ibid.9
Viſitationes duas eodem die quis facere non poteſt ad effectum ſatisfaciendi duorum dierum viſitationi ad lucrandum Iubilæum anni ſancti. ibid.10
Viſitator Sede vacante deputatus eo ipſo cenſetur habere generalem adminiſtrationem, quamvis ea non exprimatur in mandato. 75.1.6
Viſitator Epiſcopali Sede vacante deputatus ab inferiori à Papa non poteſt conferre beneficia ſpectantia ad ſolam collationem Epiſcopi, ſecus ſi ſit deputatus à Papa. ibid.7.8
Viſitator non in pecunia, ſed in victualibus recipere debet procurationem moderatam, nec familia ſua aliquid etiam oblatum munus recipere poteſt etiam prætextu officij. 237.1.27
Viſitator ratione officij ſui aliquid malè accipiens quam pœnam incurrat, oſtenditur. 238.1.3
Viſitator recipere poteſt procurationem in pecunia volentibus viſitatis, ſed vna die vltra vnam procurationem non recipiet, licèt plura viſitauerit loca. ibid.2
Viſitator non poteſt in pecunia recipere id, quod per victum ſibi neceſſarium contingebat. ibid.3
Viſitatores Monialium, ac etiam Canonicorum Regularium impedire præſumentes circa ea quæ pertinent ad officium viſitationis eorundem, ſi à viſitatoribus admitti non deſiſtant, excommunicationis ſententiam ipſo iure incurrunt. 445.1.6
Viſitator à Papa delegatus habet mercedes equorum, & viaticum, vt de loco ad locum tranſire commodè poſſit. 450.1.2
Viſitatis liberum eſt, ſi velint, pecunia redimere procurationem, & tunc Viſitator tenetur recipere in ea ſpecie, qua fuerit oblatum. 238.1.2
τὸ *Vix*, quam vim, & effectum habeat, remiſſiuè. 486.2.18
Vltimo vocati cenſentur in ſubſidium priorum nominati. 66.2.5
Vltramontanus, qui domicilium acquiſiuit in Italia, poteſt Ordinibus donari ab eo, qui ratione domicilij eius eſt ſuperior, vel ab altero de eius licentia. 76.2.3
Vltramontanos, qui non propriè ita appellantur, ſed medij ſunt, minimè ligat huius text. diſpoſitio. ibid.4
Vnctio extrema non conceditur damnatis ad mortem, quia non dicuntur infirmari. 474.2.4
Vnio beneficiorum non præſumitur, ſed eſt probanda ab allegante. 591.2.3
Vniones & gratiæ Apoſt. potius æquiparantur vltimis voluntatibus, quam contractibus. 215.1.4
Vnio facta ab Epiſcopo ipſi Capitulo non valet. 435.2.5
Vnio poteſt fieri omnibus præbendis, ſeu diſtributionibus ſimul. 433.1.6
Vnire poteſt Epiſcopus Eccleſiam, ſeu beneficium ſuæ diœceſis loco Religioſo. 432.1.2
Vniuerſitatem, Collegium, ſeu Capitulum, non comprehendit clauſ. *quidam alij*. 9.2.8
Vniuerſitas, vel ſingularis perſona, quæ Eccleſias, vel Eccleſiaſticas perſonas compulerit ſoluere pedagia, aut exactiones pro rebus ſuis, quas cauſa negotiationis non deferunt, vel pro perſonis, ſingulares ſunt excommunicati, & Vniuerſitas interdicta, nec prodeſt contraria conſuetudo. 238.2.2
Vnus, vel duo ex allegatis ſi non ſimpliciter, aut in totum, ſed aliquid ſibi de iuriſdictione reſeruando, alteri collegæ ſubdelegauerit vices ſuas, tunc ad primum delegantem erit appellandum. 91.1.9
Vnus tantùm interuenire debet in leuatione infantis de ſacro fonte vel chriſmatione frontis, tamen ſi plures interuenerint, cognationem contrahunt ſpiritualem, & ex aliis Sacramentis cognatio non contrahitur. 250.2.2
Concil. Tridentini decretum hac de re editum refertur. ibid.2
Vocati, ſeu deputati ad dirigendas Moniales in electionibus, & non temperantes ea ex quibus diſcordiæ naſci, vel foueri poſſunt, eo ipſo excommunicationis ſententiam incurrunt. 65.2.21
Vocatus ad forum notoriè incompetentem in illis, quæ notoriè ad vocantis officium non ſpectant, minimè tenetur venire. 175.2.3
Voluntas non dicitur per mortem reuocata. 96.2.5
Vota conditionalia, alternatiua, & incerta in electionibus reprobantur, & recidunt in purè conſentientes. 37.1.8
Votum ſuum per literas exprimere non licet abſenti. 67.1.17
Votum ſolemne cenſetur propoſitum mutandi vitam cum habitus ſuſceptione. 226.2.5
Votum ſecundum ſolemne Religionis derogat priori ſimplici. 227.2.1.2
Votum ſolùm habens ingrediendi Religionem ſtrictiorem, immunis eſt à peccato ingrediens laxiorem animo perſeuerandi in ea. ibid.2.3
Votum ingrediendi Religionem qui emiſit, ne dum tenetur ad ingreſſum Religionis, ſed etiam ad profitendum in ea, niſi ſuperueniat aliqua iuſta, ſeu rationabilis cauſa egrediendi. 268.1.4

Votum ſolemne ſolemnizatum per ſuſceptionem ſacri Ordinis vel per profeſſionem factam alicui de Religionibus per Sedem Apoſt.approbatis dirimit matrimonium poſt contractum, aliàs contractum, impedit, & non dirimit. 229.2.1

Votum ſolemne appellatur, cui additur ſolemnis aliqua iuris formula, quantitas, huc conditio. ibid.2

Voti ſolemnitas ex ſolo ſtatuto, & conſtitutione Eccleſiæ introducta eſt. ibid.3

Votum ſolemne factum per profeſſionem expreſſam, vel tacitam Religionis approbatæ impedit matrimonium contrahendum, & contractum dirimit. 229.2.5

Votum ſimplex caſtitatis impedit matrimonium licitè iniri, non tamen dirimit contractum. ibid.8

Votum per ſuſceptionem Ordinis ſacri ſolemnizatum licèt impediat, & annullet matrimonium ſequens, non diſſoluit tamen præcedens, etiamſi nondum eſſet per carnis copulam conſummatum. 482.2.1

Vox ſimpliciter commiſſa Capitulari non poteſt diuidi. 67.1.12

Voces duas habens, vnam nomine proprio, & alteram nomine alieno, non poteſt vnum nomine proprio, alterum verò alieno eligere. ibid.13

Vocem nullus habet in Capitulo niſi ſit Subdiaconus. 398.2.1

Vox vbi ſimpliciter interdicitur, interdicitur tam actiua, quàm paſſiua interdicta. 442.1.6

Vrbanus V I, ordinauit vt annus Iubilæus celebraretur trigeſimo tertio quoquo anno. 320.2.3

Vrbis ad regimen qui eligi non poſſunt, oſtenditur. 492.1.2

τὸ *Vſque*, regulariter ſtat incluſiuè. 22.2.4

τὸ *Vſque*, vbi ponitur in literis, venit aſcenſiue. 285.2.8

Vſufructuarius tunc ſolùm fructus ſuos facit, quando fuerint ſeparati à ſolo, & in horreis, cellariis, ſeu apothecis reconditi. 16.2.7

Vſufructuarius rem, in qua habet vſumfructum, non poſſidet. 329.2.13

Vſufructuarius arbores frugiferas cædens amittit ius quod habet, & expelli poteſt. 508.1.18

Vſufructu finito non poteſt dominus fructuarium expellere propria auctoritate, ſed debet illum ab eo vindicare per iuris remedia. 202.1.9

Vſuras exercere non eſſe peccatum mortale, ſi quis pertinaciter aſſeruerit, eſt hæreticus. 567.2.12.13

Vſurarius manifeſtus eſt, qui crimen ipſum confeſſus eſt in iudicio. 283.1.9

Vſurarius manifeſtus quamvis in teſtamento mandet reſtitutionem certæ, vel incertæ quantitatis, non eſt in loco ſacro ſepeliendus quouſque fiat reſtitutio. 281.2.2

Vſurarius manifeſtus non poteſt teſtari, niſi præſtita cautione de reſtituendo vſuras. ibid.6

Vſurarius manifeſtus quis dicatur, oſtenditur. 282.1.13

Vſurarios punire poſſunt Principes ſæculares addendo pœnas, & adiuuando ius Canonicum. 392.1.9

Vſurarij manifeſti poſſunt ſepeliri in loco ſacro præſtita cautione ab eorum hæredibus de ſatisfaciendo partibus. 436.2.6

Vſurpantes de nouo cuſtodiam vacantium Eccleſiarum, clerici, & Monachi hoc fieri procurantes, nec non clerici ſe talibus non opponentes, quas pœnas incurrant, oſtenditur. 44.1.1.2

Vſurpantes de nouo ſibi iuſpatronatus à locis piis vacantibus, ſunt excommunicati. 44.1.3

Vſus frequentioris ratione poſita non reſtringunt diſpoſitionem, nec excludunt ſimiles caſus minus frequentes. 386.2.4

Vtile non debet per inutile vitiari, in diuiduis & ſeparabilibus ſcilicet, ſecus in indiuiduis. 354.2.3

Vulneratus extra Eccleſiam ſi ad eam fugiat, & ibi ſanguinem ſpargat, non reconciliatur Eccleſia, ſecus è contrario. 241.1.9

Vxor per contrarium matrimonium ſortitur forum viri. 221.1.9

Vxor contrahens matrimonium ſcienter cum viro hæretico, priuatur dote, & applicatur fiſco. 263.2.7

Vxoratus an, & quando poſſit promoueri ad primam Tonſuram, & Ordines minores, oſtenditur. 488.1.3.4

F I N I S.

ANT 131 6025